

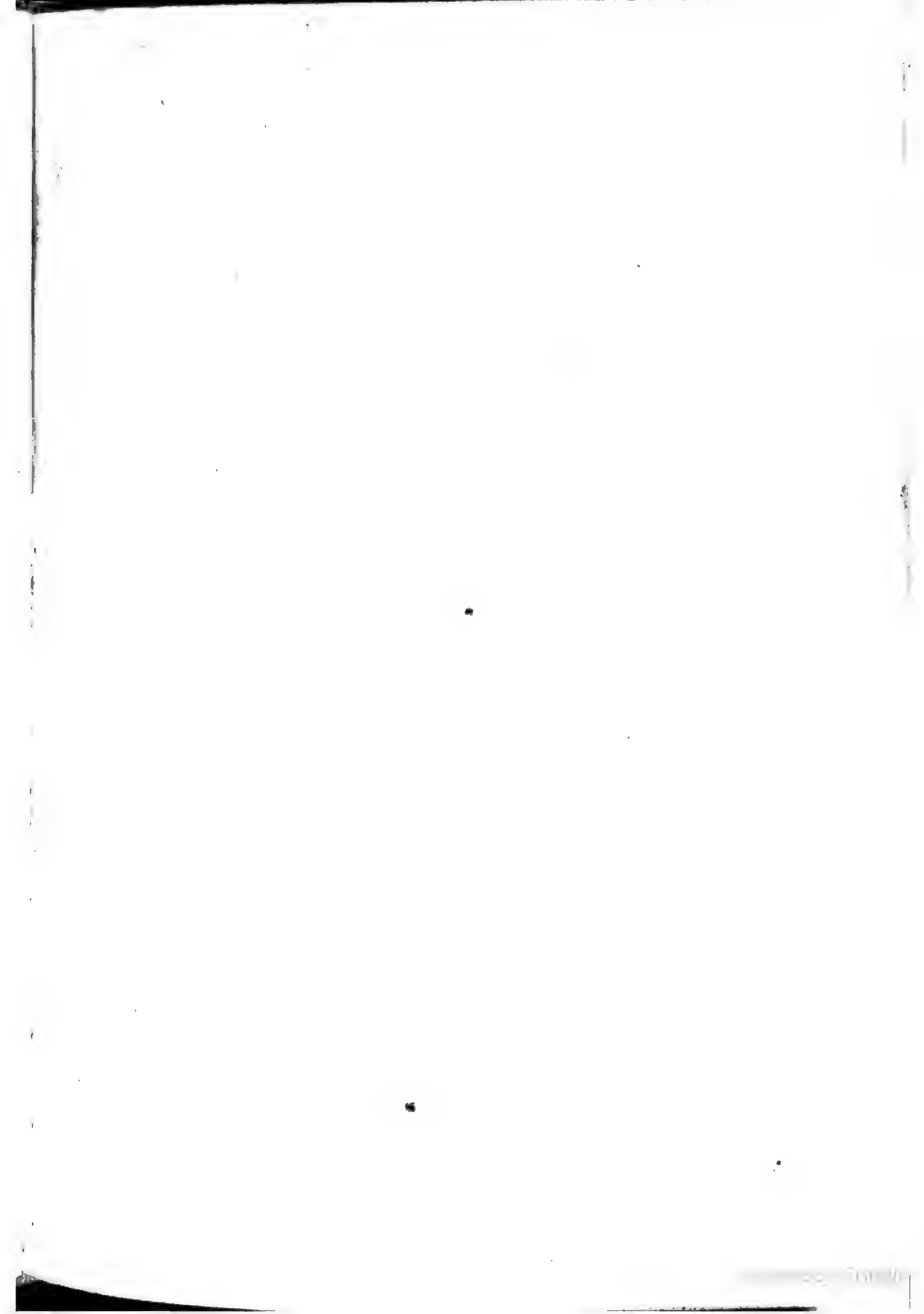
1200

L. ANNAEI SENECAE
TRAGOEDIAE

Cum Notis integris

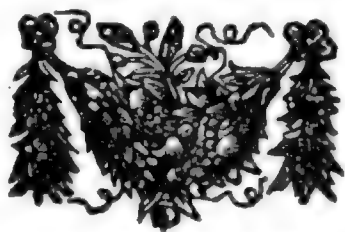
JOHANNIS FREDERICI GRONOVII,

Et Selectis

JUSTI LIPSII, M. ANTONII DELRII, JANI GRU-
TERI, H. COMMELINI, JOSEPHI SCALIGERI,
DANIELIS ET NICOLAI HEINSIORUM,
THOMAE FARNABII aliorumque;
itemque Observationibus nonnullis
HUGONIS GROTII.

Omnia recensuit; Notas, Animadversiones, atque Indicem
novum locupletissimumque adjecit; ipsum vero Au-
ctoris Syntagma cum MS. Codice contulit

JOANNES CASPARUS SCHRÖDERUS.

DELPHIS,
Apud ADRIANUM BEMAN,
MDCCXXVIII.

NOBILISSIMIS, AMPLISSIMIS,
SPECTATISSIMISQUE
REIPUBLICAE
DELPHENSIUM
VIRIS,

JOANNI SLICHER, J. C. Vestigalium Sacrorum per Hollandiam Quaestori Generali, rebus Societatis Indicae Orientalis Praefecto, Senatori & Consulum Praefidi.

GULIELMO HOOFT, Supremo Delflandiae & Woerdae Praetori, aggeribusque Praefecto, &c. &c. olim ad consilium Ordinum Hollandiae, nec non ad Exercitus Foederatae Belgicae delegato, rebus Societatis Indicae Orientalis Praefecto, Senatori & Consuli.

ADRIANO VAN ASSENDELT, J. C. rebus Societatis Indicae Occidentalis Praefecto, Senatori & Consuli.

ARENT VAN DER DUSSEN, J. C. rebus Societatis Indicae Orientalis Praefecto, Senatori & Consuli.

HENRICO VAN HOORNBECK,
J. C. Civitatis Delphenfis Syndico, ac Scholae ibidem &
Collegii literarii Curatori.

EWALDO VAN DER DUSSEN, J. C.
Toparchae de Souteveen, Dynastae in Middelharnas, &c. &c.
Reipublicae Delphenfis Senatori, ejusdemque nuper
Consulum Praefidi; antehac ad Collegium rebus mariti-
mis ad Mosam Praefectorum, nunc vero ad supremum
Praepotentium Ordinum Foederatae Belgicae Concilium
delegato; Praetori territorii Stryensis, aggeribusque ibi-
dem Praefecto, Scholae Delphenfis Collegiique literarii
Curatori.

GASPARI VAN KINSCHOT, J. C.
Reipublicae Delphenfis Senatori, dudum Consuli, nunc
Praetori, Scholae & Collegii literarii Curatori.

PETRO GRIBIO, Sacrorum publicorum apud
Delphenfes Antistiti primario, ac Scholae Collegiique li-
terarii Curatori,

Literarum atque Artium Liberalium Patronis,
Dominis suis benignissimis,

S. P. D.

JOANNES CASPARUS SCHRÖDERUS.

DEDICATIO.

Um privatim multis iisque gravissimis de causis faciendum mihi esse videretur, ut obstricti devotique Vobis animi, omni loco & tempore apparere vellem testimonia; tum credidi, publice ad Romanae decus orchestrae, cui mea qualiscumque cura nitorem aliquem studuisset reddere, hoc quoque inprimis facturum, si in eam curam incubuissem, ut nominis Vestri splendore eadem potissimum colustraretur. Vindicabat sibi inprimis hoc officium Vestrarum dignitas personarum, quibus gravissimi scriptoris cothurnus vel maxime convenire videbatur. Ad quos enim justius irent hae Tragoediae, quam ad eos, qui in luce maximarumque rerum administratione versati nihil ipsi nisi grande ac magnificum gesserunt; qui utraque & pacis & belli tempora maximarum laudum cumulo impleverunt; quos domi saluti fortunisque civium pie religioseque consuluisse; maritimis navalibusque rebus sagaciter providisse; foris autem & in castris, inter fortunae dubia consiliis magnorum Ducum fortiter moderatos fuisse constat; quorum aetas capeffendae Reipublicae in ea incidit tempora, quae patrios Principes vicinis arcibus impositos,

* 3

aliis

DEDICATIO.

aliis inde deturbatis, viderunt; qui denique arduis in rebus aequam mentem constantissime servare didicerunt? Quorum quidem rerum pretium atque excellentiam si verbis exaequare coner, verendum mihi sit, ne jure arguar hoc unum egisse, ut tantarum laudum purpuram ingenii culpa detererem. Quis autem fortunae gloriaeque Vestrae altitudinem digne suspiciat atque admiretur? Etenim Vos avitis generosae stirpis imaginibus titulisque praefulgentes clavum tenetis ejus Reipublicae, quam gentilitia Patriciorum nobilitas, per memores deducta fastos, & priscus heroum Batavorum splendor, insigni ad posteritatem monumento illustrent: Cui Reipublicae eam legem atque disciplinam saluberrimo proavorum instituto impositam esse sciunt omnes, ut, sicuti quondam Lacedaemone Principes ad justitiam imperiorum formatos civitati praefecerat Legislatoris illius laudatissimi prudentia; ita apud Vos quicumque clavo & praetexta dignus habitus fuerit, is abstinenciae, moderationi, ac gravitati serviendum esse in animum inducat. Quamobrem nemo tam iniquus erit laudis publicae aestimator, qui non pro eo; quod proprium olim fuit illis priscorum Delphenfium Pylagoris, in celebratissimo Amphictyonum concilio, nominis famaeque decus; Vestrae urbis legatos,
cum

DEDICATIO.

cum generosae aemulationis ardore, tum publicae incolumitatis tuendae studio numquam non contendisse fateatur. Nec migravit tam divini instituti ordinem virtus Vestra praeclara spectataque: qui dignam tantis majoribus, dignam spe Vestra atque exspectatione, dignam denique publica salute secuti consiliorum rationem, ad summos quosque honorum gradus uno recti atque honesti tramite grassandum Vobis esse decrevistis. Hac arte ad fastigium amplitudinis evecti, Graeci illud sapientis, *Magistratus virum arguit*, communi iudicio sic comprobatis, ut Vobis commune hoc Delphensium rectissime commissum esse, uno ore praedicent universi. Habent ergo praesentes Vestro in splendore, habebuntque posterius in recordatione ac memoria Vestri nominis, unde, in omni procuratione Reipublicae, illustra prudentiae, fortitudinis, ac iustitiae, documenta; nec minus in rerum sacrarum studio, eximiae cujusdam ac reconditae doctrinae virtutisque sinceræ exempla petenda sibi esse statuunt. Ego certe, quem fortuna annis abhinc aliquot ad devotissimum amplitudinis claritatisque Vestrae cultum propius admisit, non minimam felicitatis meae partem in eo sitam esse gavisus sum, quod tantis viris innotescere, meamque illis operam adprobare contigit, qui-

DEDICATIO.

quibus nihil placere possit, nisi quod virtutis genuinam speciem secum ferat, quodque ad Rempublicam ornandam, communemque salutem promovendam accommodatum unice esse cognoscatur. Quid? quod Vestro in favore summam votorum me consecutum esse, omniaque prae hoc minoris putasse, quorum aliunde spem oblatam mihi subinde videbam, commodorum honorisque invitamenta, vere mihi liceat praedicare. Quamobrem finite, precor, ut animi huiusce testem atque interpretem qualemcumque in praesentia ad Vos delegem Tragicum istum, justissimi quidem obsequii perpetuaeque observantiae, qua Vos, quoad vivam, culturus sum, vadem sponso-remque. Is Lucius est Annaeus Seneca; qui praeclarum hoc ingenii monumentum, quod videtis, non humili vulgo; non opificum turbae; sed generosis altisque mentibus, & quos anceps fortunae aestus saepe jactare solet, relinquendum esse censuit. Is interiora aulae dum recludit; principum virorum recte aut secus facta, admirabiles casus, exitus stupendos, & quaecumque ad imperia magistratusque vocatos proponere sibi ad animumque revocare convenit, pari & gravitate orationis & fide ante oculos ponit. Idem hic Philosophum inter & Aulicum medius suo nos
ex-

DEDICATIO.

exemplo monet, quemadmodum ad prudentiam civilem comparandam felicissime procedant, qui prius variarum artium disciplinarumque studiis exculti, postea agendis rebus occupantur; quique causas rerum, quas otiosa contemplatione attigerunt, ipsa negotiorum assiduitate cognitae melius perfectiusque habent atque exploratas. Tenuit studium hoc ab omni tempore fortes generososque animos, ut vel suos vel aliorum insignes casus enarrando, Philosophiam pragmaticam, illam scientiarum quarumvis dominam, sub illustribus rerum eventis, posterorum curae commendandam tradendamque susciperent. Itaque nec Julium Caesarem; nec Octavianum Augustum; nec Asinium Pollium; nec Mamercum Aemilium Scaurum; nec Lucium Pomponium secundum, pluresque in Republica Romana claros armis togaque viros a scribendis Tragoediis abhorruisse vulgo memorant. Ne Claudium Neronem, propudium ac portentum Romani nominis quamvis haberetur, in cothurno, quem sibi stolide aptasset, principis viri personam dignitatemque sustinere voluisse dicam; aut parentum nostrorum aetate Julium illum Mazarinum; & magnum inprimis Hugonem Grotium in tam laudabilis studii communionem referam coisse, ut Tragoediis lectitandis vel pascendum sibi luctuosae

**

for-

DEDICATIO.

fortis miseratione animum crederent; vel adversus
repentinos quoscumque casus fortunaeque magnae
ludibria, exemplorum praeceptorumque saluta-
rium copia muniendum statuerent firmandumque.
Quod si negotiorum publica moles, quae Vobis
incumbit, eam animi remissionem indulgeat, ut
levidensem istum Tragici huius cultum respicere
non dedignemini, erit quod curae ac labori meo
qualicumque, nec minus, quod ipsi Senecae gra-
tuler. Sic Vos Generosissimi Amplissimique Viri,
respiciat summus fortunarum humanarum stator!
cujus propitio numine ut publicam privatamque
rem ad multos annos quam felicissime geratis ex
animo precor voveoque.

Dabam Delphis pri-
die Non. Nov.
A. c161cccxxvii.

J. C.

J. C. SCHRÖDERI PRAEFATIO

LECTORI ERUDITO ET CANDIDO

S.

QUM Tragoediarum L. hujus A. Senecae penuria, a quadraginta annorum, & quod excessit, intervallo, distractis passim curae ultimae exemplaribus, desiderium non leve editionis novae excitasset elegantiorum literarum studiosis; Vir de re libraria bene meritus Adrianus Beman jure suo, quod ipsi in hanc Spartam ornandam competebat, utendum ratus, de instauranda Tragici hujus scena cogitare coepit. Primo itaque circumspexit, qui curam susciperet, qua tersior non modo cothurnum indueret Annaeus, sed & quantacumque laboris literati adparatusque novi accessione studium sibi favoremque spectantium conciliaret. Communicavit is mecum illud consilium, instititque rogare, sibi ut hanc operam darem, qua nobilissimum scriptorem, qui omnium officinis frustra quaereretur, publicae luci redonare posset, eo habitu, qui vulgo expeteretur maxime. Equidem nihil minus antehac cogitaveram, quam de edendo Seneca, ullove alio antiquitatis monumento deinceps publicando, certus in posterum mecum habitare, atque aliis illibatam relinquere gloriam, quam emaculandis Veterum Scriptis & constipandis undique interpretum variorum adnotationibus sibi pollicerentur.

** 2

Quo

P R A E F A T I O.

Quo in proposito non parum me confirmavit , quod sentiebam ea , quae *à me* ope Florentini Codicis ad auctorem hunc expoliendum contulisset , si non omnia , maximam certe partem , veluti ex tripode depromta a nonnullis existimari ; adeo ut , qui tanto oraculo obloqui sustineret , is per suppositos cineri doloso ignes incessurus vulgo putaretur. Nihilominus tantum apud me valuit blanda vis amicitiae , ut , quod nunquam ante ex industria animo agitaveram , longeque a me remotum esse volebam , tandem mihi obtrudi passus sim. Dedi igitur petenti veniam , & Tragicum hunc ad accuratissimi , quoad ejus fieri potuit , judicii censuram semel iterumque revocavi. Qua in provincia administranda quam rationem secutus sim , quibusve adjutus opibus hoc , quidquid fuerit , oneris susceperim , ut porro monearis , Lector benevole , e re tua , meaque fore arbitror. Cum igitur duplex mihi sederet institutum ; quorum altero Tragoediarum contextum ipsaque auctoris verba quam rectissime constituenda mihi esse proponerem ; altero id agendum esse statuerem , ut vel a non eruditissimis scriptor hic commode legi intelligique posset ; occurrebat illico , posterius hoc nemini ex sententia successurum , nisi prius illud fideliter studioseque elaboratum foret : cum nulli dubium sit , quin a sincera integraque locorum conformatione pendeat genuina veraque eorumdem intelligentia. Agnoscebam excellentissimi viri meritum , qui Senecam , foedis olim maculis conspurcatum , plus centum locis , quae antea a peritissimis non potuerint intelligi , purgatum a se fuisse , Adlocutione ad Magnum Cosmum (facta Lugdu-
ni

P R A E F A T I O.

ni Bat. A. c1010CLXVIII.) aliquando imputasset. Suspiciebam divinam ingenii solertissimi indolem, cujus vi tot aberrationum cubilia in hoc scriptore aut detexisset ipse, aut aliis naris acutae venatoribus vestiganda ostendisset. Hujus denique primam antiquissimamque curam in Tragoediis hisce elimandis vel tum extitisse, cum nostra in Batavia aliarum rerum cogitationibus anxius sollicitusque distineretur, ex Epistolis ab ipso datis non sine summa admiratione cognoscebam. Quae quidem omnia quamvis maximum pondus habere videantur ad faciendam fidem, tantum virum, iis instructum copiis, ea judicandi dexteritate, eo denique studio ac labore, nihil quidquam, aut certe exiguum aliorum industriae reliquum fecisse, quod ad Tragicum hunc illustrandum pertinere vere existimari possit: tamen, postquam in singula mentem intenderam acrius, persuadere mihi non potui, haecenus omnem adeo ab scena ista dispulsam esse caliginem, ut cuncta ibi statim, dimoto quasi aulaeo, complicatoque sipario, oculis animisque considerantium obvia fierent & perspicua; aut quaecumque vir ille magnus ad hoc choragium exornandum contulisset, omnibus numeris sic absoluta esse perfectaue, ut ea extra omnem disquisitionis ulterioris aleam poni mererentur. Cohibebat subinde animum melioris vetustique codicis inopia, nec patiebatur aperte damnare, quae acutus ille Criticus tanta fiducia correxisset; quamvis de plerisque omnibus larga superesset dubitandi materia. In hoc cogitationum aestu commodum mihi adfuit Arnoldus Drakenborchius, Palladis Trajectino-Batavae decus ac praesidium, vir in tantum laudandus, in

P R A E F A T I O.

quantum interiores literae & morum candor sinceritasque intelligi possunt. Is igitur pro singulari sua humanitate studioque juvandi rem literariam, simul atque ex me cognovit, quid in animo haberem, obtulit mihi benignissime copiam manu exarati Codicis ex Bibliotheca Trajectina. Chartaceus is erat codex, recentiorisque aetatis, sed qui videri posset conformatus ad exemplar non infimae notae. Liber iste non parum mihi profuit, dum ex eo non scripturae modo diversitatem, sed alicubi veram quoque scriptoris mentem ex Scholiis, quae eruditi hominis manus, non segniter, ut videbatur, in his Tragoediis versati, margini adleverat, deprehendere mihi licuit. Hujus tam luculenti beneficii usuram insuper jucundiozem mihi reddidit Juvenis eruditi Joannis Arnzenii, cum maxime Scholae Neomagenfis Moderatoris ac Professoris, animus prolixus & insignis proclivitas ad bene merendum, communicatis mecum variarum lectionum excerptis, cum ex eodem, quem dixi, codice; tum ex alio Trajectinae itidem Bibliothecae MS. Praeter haec symbolam conatibus meis non levem adjecit Nobilissimus Scotus Alexander Cuningamus, quo nemo acutius Horatianae lyrae modos temperavit. Hujus ego ultro in me propensae facilitati usum debeo codicum duorum vetustissimorum; quorum alter Venetiis excusus A. c10 cccc. Bernardini Marmariae Parmensis; Parisiis alter A. c10 10 xv. Badii Adscensii commentaria ad hunc Tragicum, maxima uterque chartae forma, simul exhibebant. Atque hae meae fuerunt copiolae, quibus instructus ad Senecam edendum accessi. In ceteris subsidiariam operam perbenigne

P R A E F A T I O.

gne mihi subinde praestitit vir humanissimus Hermannus van den Houte, Gymnasii Delphenfis Prorektor bene meritus, editionum variarum, siquando ad eas refugiendi necessitas foret, facta mihi copia. Nec minus in concinnando indice lucupletandoque utilem huic editioni sese praebuit honestus atque elegantis ingenii Vir Joannes Philippus Grimsehl; is Leidae postquam sedem fortunarum suarum collocavit, eximias ibi libris corrigendis Musis operas reddit; cui siquid auctius eam in partem commodiusve dispositum reperies, in totum referas acceptum.

Nunc singulas consilii, quod mihi hac in editione adornanda adrisit, partes accipe. Variarum quidem lectionum mentionem expressam injicere passim causa nulla videbatur; praeterquam in locis, quibus mutata vel dispar scriptura aut elegantiae manifesto patrocinaretur, aut veritati. Neque tamen vel sic in ipso Tragoediarum contextu, prout is ab J. F. Gronovio fuerat constitutus, vel mutare quidquam, vel loco movere sustinui; satisque habere decrevi, si, quidquid illud foret, quod prae Florentina auctoritate, in codicibus, quibus utebar, ad meum sensum praegravare videretur, in subiectis notis illico significarem. Qua in re modestiae exemplum mihi proponebam Nic. Heinsium, qui Epistolae ad Jac. Perizonium, quae hodie apparet Tom. iv. Syllog. Epist. pag. 782. salutare hoc inepte studiosis novandi Criticis monitum subjungit: *vulgatae quidem scripturae adhaerere tutissimum est, quando ea commodum in modum potest defendi.* Quamvis autem a recepto hodie artis Typographicae instituto aliquatenus
nus

P R A E F A T I O.

nus recessisse nonnullis videri possem; dum nova hac editione Gronovium non cum vulgo Interpretum permiscendum, sed peculiarem illi a reliquisque secretum locum adsignandum esse putavi; tamen id consilium minime negligendum mihi esse duxi, hanc adeo ob rationem, quod & viri magni meritum in hunc Tragicum singulare, ejusdemque prolixior commentatio, quam ceterorum omnium, qui ei comites dati, adnotationes, jure suo ~~restituam~~ istam, mea quidem sententia, vindicare illi viderentur. Si quis interim promissis, quam rebus benignior, plura de erudita J. F. Gronovii manu ad hunc Scriptorem sperare jubeat orbem literatum; is viderit, quam locuples auctor habendus ipsi sit illius filius; qui Praefatione ad Lectorem, praefixa editioni ultimae harum Tragoediarum A. MDCC LXXXII. *Omnia, quae duntaxat a patre suo ad hujus libri illustrationem & restitutionem sperari potuerint, studiosis Senecae expensum se tulisse*, ibidem profitetur. Notas vero ceterorum selectas, (ne Farnabio quidem; quod is ob perpetuam nec minus commodam paraphrasin dudum aliquo numero dignus esset habitus; sede sua moto.) denuo huc adjiciendas esse arbitratus sum; quod exquisita satis exactaque ratione delectus istarum niti visus mihi esset, *nec utilia modo ad gravissimum scriptorem rectius intelligendum adferant multa*; consentibus ita Eruditis Actorum Lipsiensium editoribus ad A. MDCC LXXXIII. vol. II. pag. 50. sed vel potissimum eam ob causam, quod hic Tragicus, resectis istis notis, a paucis opido sine mora & impedimento legi posset atque intelligi. Quod verbum si quis indignum sua persona esse arguat, idque
cum

P R A E F A T I O.

cum ingenii hisce literis triti atque exercitati fiducia parum convenire existimet ; is per me suarum ipsius virium periculum faciat , discatque re ipsa , quoties vel cothurni sublimitas , vel principum in ea virorum magniloquentia ; adhaec sententiarum , velut ex interiore abditaque cortina fusarum , structura anceps & perplexa ; denique singulis pene versibus intertexta & cohaerens passim mythologiae series , legentis impetum interjungere cogant , jubeantque subinde oculos animumque retorquere ad Interpretum istorum pannuceas lacinias , quibus morosus alienae industriae censor ne horam quidem dandam esse contumeliose jactare sustineat. Cur autem non integras potius ceterorum Interpretum , quos adhibeo , notas , pervulgato mori obsecutus , repraesentandas hic esse duxerim , nulla mihi alia causa fuit , quam quod verendum esse videretur , ne turba adnotationum liber hic nimiam in molem excresceret , mihi in pelagus hoc provento consilium eriperetur Tragicum nostrum ab omni obscuritate , quantulumque brevitate id consequi possem , liberandi. Ex hoc animi sensu necessitatem impositam mihi esse videbam , ipsas Interpretum notas non levi ac perfusoria opera tractandi ; sed singula quaeque ab aliis adlata judicii rationisque severa lance pensitanda mihi esse decernebam ; ut , sicubi isti aberrasse , aut plena minus commodave interpretatione vel paraphrasi ad Auctoris mentem collineasse visi essent , lectorem parum cautum id ignorare ne paterer , sed meam ibi brevi censura sententiam qualemcumque interponerem. Id vero eo majore ratione a me fieri judicabam , quod ipse harum Tragoe-

***

diarum

P R A E F A T I O.

diarum vindex atque assertor J. F. Gronovius notis variorum ad hunc Senecam recensendis , omne illud , quod sibi superesset , otium impendisse , ad Nic. Heinsium scribens testaretur. Hinc & factum , ut ipsas quoque Grammatici illius subtilissimi notas emendationesque tanto intentiore cura studioque inspiciendas mihi esse duxerim , quanto majore is fiducia dictatoriam sui Codicis auctoritatem quibuscumque aliorum omnium librorum edictis passim opponit. Quid enim ? ceterorum Interpretum agmen recensendum castigandumque mihi esse cum putarem , idque adductus ea ratione , quam dixi ; hunc unum , qui Tragico nostro vitam spiritumque reddidisse visus sibi fuerit , eximium habendum esse putarem ; ut quaecumque is stabilien-
dae correctioni suae , refingendisque hinc Tragoediis attulisset , iis ceu sacris & non movendis loco manum abtinerem ? Non fuit umquam magno illi Viro ista mens , ut eruditissimorum hominum , inter quos ille insignibus meritis familiam ducere censendus est , lucubrationes humilioribus ingeniis non obnoxias esse putaret. In quam quidem rem ingenua illius haec confessio extat ad Nic. Heinsium Epistola 21. Tom. 3. Syllog. Epist. a Celeberrimo Burm. publicat. *Non est gratius mihi quidquam , quam liberrima de meis audire judicia , & ea ingenuitate tractari , qua ipse alios excepi. Nihil enim dedi gratiae , ut non libere ubique sententiam dicerem , & magnos etiam viros notare. Consent interim ipsis sua merita , & noster erga ea cultus. Nec enim , quia magni viri sunt , desinunt esse homines , ut errare nesciant. Nec qui magnos viros in levi errore de-*
pre-

P R A E F A T I O.

prehendit , propterea major est. Veritas & antiquitatis cura omnibus sit major , & vincat ubique. Similiter dudum antea , Magnus ille J. Casaubonus , Prolegomenis in Exercitat. ad Annales Card. Baronii: non hominis , sed humanae naturae vitium est , errare , falli ac decipi : Doctorum autem errores modeste indicare , non est injuriam illis facere ; sed Deo suam gloriam adferre , qui solus *ἀναμάρτητος* ; & de humano genere praeclare mereri ; occasionem errandi , secuturis alioqui male praeceuntes , amovendo. Hoc veritatis unicum studium censorem hic me esse jussit , non calumniandi vel obtrectandi libido ulla ; quam a meo hoc consilio abfuisse persancte dejerare mihi liquet. Quid enim detrahat illi viro livor ; cujus famam eruditionis stupendae magnitudo immortalitatis tholo dudum consecravit , & ab insana infimorum hominum petulantia immunem praestitit intactamque ? Aut quam ingenii virtutisque opinionem aucupetur sibi quisquam exagitan-
dis illius erroribus , qui , quotiescumque de iis admonetur , in communi humanae mentis imbecillitate paratam sibi inveniat excusationem , nec propterea tamen quidquam alteri de naturae doctrinaeque praestantia concedendum esse fateatur ? Sit ista , inquit Tullius de Fin. Bon. & mal. lib. 2. c. 25. in Graecorum levitate perversitas , qui maledictis insectantur eos , a quibus de veritate dissentiunt. Requirit porro nunc instituti ratio , illis occurrendum esse ut statuam , qui fortasse Interpretes quoscumque sine ulla censurae nota me adjecisse malint , & pro acumine critico , quo ipsos , ubicumque necesse videbatur , compungere aggressus
*** 2
sum,

P R A E F A T I O.

sum , majorum desiderent Observationum Grammaticarum copiam ; ita dictitantes Interpretum & commentatorum hallucinationes silentio potius praetermittendas esse , quam repetita subinde castigatione per ora legentium traducendas : neque enim editoris esse praestare omnia , quae viri docti , plus nimio saepe ingenii viribus indulgentes , ad scriptores larga manu contulerint. Equidem fateor , si ea mihi sententia stetisset , ut persuasum haberem fore , ut isthac ratione legentium infirmitati taedioque mederi facilius possem , nihil prius mihi futurum fuisse , quam ut abstinerem manum invidiosa hac diligentia , quae coarguendis aliorum erroribus , detergendisque maculis , potissimum occupetur. Cum vero illud , quodcumque est Interpretum , quos hic denuo Senecae adjungendos esse duximus , sufficere abunde videretur expediendis difficultatibus , quae Lectorem remorari possent , totumque illud emendandi eos negotium paucis a me absolvi posse crederem , prolixioribus annotatis congerendis supersedendum mihi esse decernebam ; nisi sarcinis aliorum onerandis , quaeque ab aliis dudum explanata erant , inepte denuo referendis , exercere industriam voluisse cuperem videri. Quod institutum meum si quis placere minus sibi ostenderit , is per me grandi spissaque observationum recoctarum farragine saginandum sibi posthac hunc Tragicum proponat , & pro scoriis istis Farnabianarum Annotationum (sed quas nec sic tamen prae nonnullorum obrusso plurimis in locis contemnas) solidos illaesosque magno numero Interpretes victuro longum operi immiscere praeoptet. Neque enim de
gra-

gravissimarum disciplinarum humanitatisve studiis eos bene meritos esse negandum est, qui illa, quae vel ad sacrorum voluminum, vel ad Juris divini humanique, vel denique ad Graecarum Romanarumque Antiquitatum intelligentiam copiosam diffusamque magni Interpretes olim contulerunt, literato orbi integra atque illaesa propagare voluerint, ab omni calamitatis metu censuerint esse vindicanda. Quis vero ex illis, qui in praeclaro istiusmodi labore desudandum sibi esse proponunt, ut ad novam vetusti alicujus monumenti editionem quae reperiri queant adposita, cum pulvisculo omnia corradenda putent, damnare alios sustineat, qui diversa ab hac via studiosis literarum consulere intendunt, dum id unice agunt, ut mens Scriptoris, quem ipsi edendum susceperint, non tam ex sinuosis dissidentium Interpretum recessibus sollicitè investigetur, quam statim brevi quasi manu legentium oculis animisque demonstrata innotescat. At fruuntur isti, quicumque hic aliter sentiunt, suo ingenio, dummodo ne intercedendum postulent, quo minus aliis sua libertate in tractandis auctoribus uti liceat. Neque enim statim rationi consentaneum, vel probatoris minimeque publici saporis esse putandum est, quodcumque lepidis quibusdam capitibus praeter ceteros adridere, ad suumque palatum facere videatur. Mihi quidem sola utilitatis species, dum sic Interpretum ista satis decora membra conservabam, corripiebamque in iis distorta quae hinc inde apparerent, justis & aequi visa mater est. Cujus fructum quisquis inani opera perdit, illius stulta futura est gloria. Poteram me alioquin facili negotio de-

P R A E F A T I O.

fendere ipsius Magni J. Fr. Gronovii, ut de ceteris taceam, exemplo; qui, ne doctissimorum virorum commenta lectores in errorem inducerent, passim per totum hoc L. Annaei drama, modo in Amicum Lipsii Delrium, modo in Gruterum, modo in Farnabium, quamvis hunc suo vix semel iterumque nomine indicatum, acuendum sibi stilum esse putaverit. Quod superest, ut cothurnatae Musae quae propria sint perceptum haberent rudiores, M. Antonii Delrii de Tragoedia prolegomena exquisita huc addenda curavi; tum Justi quoque Lipsii, nec non Danielis Heinssii, J. Isacii Pontani, & Georgii Fabricii Praefationes ad novam hanc editionem revocandas esse duxi, quod illae ad Auctoris argumentum imprimis conducere viderentur. Ne vero Interpretum, quos hic damus, commentatorumque Annotationes minore, quam contextus ipse Tragoediarum, cura expolitae prodirent, summa a me adhibita est diligentia; idque tanto justius, quod multos magni nominis viros, quibus aliorum Interpretum curas & labores ab oblivione atque interitu vindicare consilium fuit, priorum editionum errata bona fide reddidisse videas, quasi religio foret operarum oscitantiam corrigere; aut satis nitoris atque elegantiae recusis libris conciliaretur, quamvis nec infimi paedagogi severitas, in emendandis, quae limam desiderant, passim appareat. Ordinem itaque verborum, quo isti erant usi, sicubi mutilatum eum operarum oscitantia turbatumve in prioribus editionibus esse appareret, corrigendum ex locis, ubi recta illorum integraque sententia extaret, suppleendumque hic esse putavi; id quod in notis numeralibus, quae

P R A E F A T I O.

quae versibus praefixae, quaeve commentariis variorum interpositae, Indicis vicem praebent citata loca quaesituris, usum non mediocrem praebiturum esse videbatur, si Lectoris oculus primo intuitu sua quodcumque sede deprehenderet; quod antea, ubi numeri locis allegatis parum respondebant, perquirentis studium, multa ambage, longique erroris circuitu frustrari poterat. Conjecturas quidem meas & suspiciones, sicubi parum satisfaciunt libris, tam scriptis quam excusis, remigio huic incumbendum videretur, etsi non tanti feci, ut earum copia paginas implendas esse putarem; quod adnotationes id genus quotidiano usu ejusmodi esse cognovissem, ut vel maxime probabiles, talesve quibus Criticorum coryphaeus aliquis forte cornicum oculos confixisse sibi videri possit, maturiore judicio ac tempore plerumque evanescant; tamen si quas doctorum hominum aliunde offendissem, quae loco alicui obscuro, ac pene deposito, lucem spiritumque affundere viderentur, eas bona fide suo fundo putavi esse reddendas, nec fas mihi esse decrevi, astutam quorundam interpolatorum elegantiam imitari; qui observationes emendationesve aliorum, quarum bonam copiam fucos hosce prius ejurasse liquido constabat, iteratis editionibus, quasi divina virgula tantum boni ipsis suppeteret, dissimulatis veris auctoribus, involare non erubescunt, per summam invidentiam sic miscentes omnia atque immutantes, ne quid aliis debere videantur. Ego, quominus graculi isti superbiae atque arrogantiae suae lident, non intercedam. Sed nec quoque tam abjecte de me sentiam, ut reponendum quidquam esse putem fame-

me-

P R A E F A T I O.

melico ephemeridis nuperae confarcinatori, qui Tragico nostro, antequam is publico se committeret, obscaevare non sit veritus; inductus, ut videtur, ab obscuro alastore. Satis erit si dixerò, risisse me, Trajectino Gymnasio cum praeessem, Zoili istius difficiles putidasque nugas; quin & post meum inde discessum sprevisse impii ac nequissimi hominis stolidam iracundiam, qui fortunas meas famamque dolosa criminatione cum peteret, dedisset se turpissime; postquam vanitatis adfectatae manifestus tam praeclaris ausis excidisset. At vide, quid speratus *Varilectionarii Thucydidei* titulus efficere possit; cum tantum nominis decus sibi bellus homo non aliunde, quam ab insana eruditis quibusdam viris detrahendi libidine, inchoandum esse duxerit. Equidem jam abunde prospectum reor nostro Philosopho adversus malevolorum quorundam intemperiem, plus quadraginta annorum praescriptione; ut adeo is non iniquiorem sortem sibi promittat ab nova hac atque ampliore libri forma, quam quae ultimae editionis A. 1682. formaeque minoris fortuna fuit. Quae si tunc in vulgus probata fuit editio; nostra certe displicitura ne sit harum amoenitatum curiosis, verendum est minime; quippe quae & tantum contineat, quantum postrema illa, & qualicumque insuper accessione locupletata nunc lucem adspiciat. De quibus universis ac singulis ego tuum, Lector candide, iudicium mihi exposco, rogoque, ut quidquid huc a me collatum esse agnoscas, de eo, pro ratione instituti mei, quod tibi supra exposui, feras suffragium. Vale.

SE-

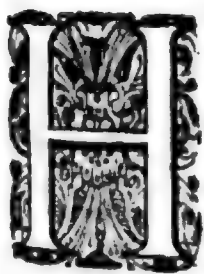
SERENISSIMO PRINCIPI AC DOMINO,

D O M I N O

CAROLO LUDOVICO,

DEI GRATIA COMITI PALATINO AD
RHENUM, SACRI ROMANI IMPERII E-
LECTORI ET ARCHITHESAURARIO,
DUCI BAVARIAE, &c.

DOMINO MEO CLEMENTISSIMO.

Hoc specimen Romani cothurni, quum Tuam, Sere-
nissime Elector, purpuram adorare posset, si cuiquam
alii patrono applicuissem, poenitendi erroris nulla mihi
excusatio relinquebatur. Tantum abest, ut conquiren-
dae sint causae, cur hujusmodi mihi vota propoluerim.
Regnantibus opportunissimae sunt literae, propria no-
bilium pectorum politura, & unicum ingenii ad ma-
gnae fortunae cultum excitandi instrumentum. Hae sunt quae docu-
mentis & exemplis insignibus sine ambitione monent, quid imitere,
quid vites: per quas omnium seculorum bona participamus, mala prae-
visa aut mollire aut corpore exire licet: per quas illustris fastigii haere-
des recognoscunt suos majores, & ipsi insita decora mittunt in longin-
quam & immortalem memoriam posteritatis. Hae sunt, quae rerum
potentibus comparant mites & mansuetos justique imperii patientes sub-
jectos. Ergo & tutelam earum potestati legibus armatae antiquissimam
monstravit vetustas, non Herculem tantum Musagetem, sed & Apolli-
nem Musarum praesidem tam arcu & sagittis quam cithara sonorum
commenta. Enimvero inter varias eloquentiae formas hanc Scripturam,
praeterquam quod cuivis legenti confert, aulis liquet juvandis atque
emendandis natam. Neque enim salubrius Socraticus ille Cebes tabu-
lam quam scenam posuit & explicuit Thespis, utramque speculum vi-
tae

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

tae atque imaginem. Ambo miserti humanae infirmitatis, utili & vero, quando ab eo plurimi tanquam amaro, duro, tetrico abhorrent, quo facilius acciperetur, ludicri & jocosî & dulcis induerunt habitum. Vividius & efficacius Thespis: ibi enim tantummodo adumbratae visabantur, hic & gestiebant & exaudiebantur Vecordia, Fraus, Voluptas, Luxuria caeteraeque pestes: quarum blandimenta quum effugere non sit, quaecumque loca sequamur, melius lucaris quam patrimonii, famae, capitis, patriae & totorum populorum impendio constare censuit. Commodius etiam theatrum, quia dividit ordines: nam ut focci maculas, peccata, corruptelas, turbas modicorum penatium; sic vim jure superiorem, obsidentes auratum limen Erinnyas, testudinei cubilis plumas & conchyliata peristromata aegre ducentia pendentem tenuemque somnum, in murrha & gemma impias escas, potiones mortiferas, lubrico fragilique loco stantes superbos & arces ancipites nec populis quam domino minaciores, ingentis hastatorum satellitum agminis raram fidem, nullum silentium, nec regalibus vitiis secretum, nec licere, quibus tantum licet, quatenus velint, amicis irasci, denique quicquid singulari exemplo tua, Serenissime Princeps, cum prudentia tum pietas exclusit, cothurni repraesentant. Neque difficile ad fidem est, quum Neroni amor carminum venisset, Senecam, nempe similitudine studiorum ambitiosum, hoc genus stili potissimum adamasse, ut jam praecepta fastidienti & gravato, quae directo vetabatur, quasi per fideicommissum, &, ut aliis data, insinuaret, quibus ad moderatiora flecteretur. Quod consilium etsi irritum habuit illius, cui praestabatur, immanis natura, & potentiores, qui exitiosa suadebant, non tamen periit auctori labor, sed vivit & vincit, non minore istorum invidia, quam quae ad lyram feras silvasque ac saxa mulcentem & mitigantem obdurarunt. Auget pretium solitudo & nostra inopia, abolitis atque interceptis, quos parvis laudis aemulos, vel aequales vel citerius seriusve, cultioris Romae protulit ingeniorum foecunditas, partim nomine tantum, non etiam operibus, plures, opinor, nec nomine nobis cognitos. Saeviit enim longinquitas aevi & temporum infelicitas etiam in monumenta, quae credebantur aere perenniora, & quibuscum mitius egit, in illis hoc nobis munus imposuit, ut si studiis veterum recte ornari atque excoli velimus, ipsi magistros & ornatores nostros excolere & ad pristinum nitorem, qua licet, revocare necesse habeamus. Et contigit huic quidem merita cura, ut eum recreandum deligerent fere primi in literis homines, quibus nos tanto inferiores manum jungere non superbia, sed for-

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

fortuna & iudicium illorum compulit. Huic acceptum refero, quod crebrius versavi & in familiarioribus habui, quem illi certatim producendo monstraverant: illi, quod exemplar longe vetustius integriusque, quam quisquam illorum possederat, ad me detulit. Adjecit eadem, quod illis defuit, dignum nobilitate auctoris, dignum egregiis artibus, ut veterem aulicum, in palatio, quod solus decorabat, indignissime habitum, in palatium sanctis ejus institutis congruentius reducerem. Neque enim, utoccoepi dicere, quod augustis tuis tholis jam dudum debeo, quod conceptissimis verbis devovi & despondi, quod propitia lux coelestis ac sereni vultus tui in me conjecta & nec opinantem fovere atque incendere orsa flagitat imperatque, id ad alium quemcumque avertere aut de illo decidere irreligiosus inficiator sustineo. Aut quem inveniam alium inter hodie regnantes, qui isti magnitudini & fulgori excelsissimi status tantum exquisitae & reconditae & elegantis eruditionis adstruxerit? qui homini Romano sine interprete operam dare possit? cui & hic & discipulus ejus fratrisque filius, nihil plebejum loquentes uterque & profanum vulgus exosi, non sint obscuro & impercepti? qui quid in pulpito canendis, quid in omni dulcedine versuum decorum sit & conveniens, discernat? qui benedicta, & quicquid est, quo placent scriptores, peritissime audiat? qui quid illi antiquitatis vindices in hoc profecerint, quid nos levis & ferentarii auxilii tulerimus, optime dijudicet? Nescio quomodo ex barbarie superiorum seculorum praeteris unum pertinaciter haeret, ut magnae domus studiis minores sint, & libri in sericos pulvillos ac citreos lectos fastidiosae recipiantur: sicubi sit tamen, nihil fere nisi tralaticium, vulgare, umbraticum, & ut sic dicam, sine literis literatum efficitur: ea quae maxime animum corrigunt eriguntque, quae in omni iudicio oculos claros, nares acutas, aures teretes, gustum tenerum, os suave ac salum, denique hominem vere reddunt humanum, ignorantur. At tuae, Serenissime Domine elector, fortunae virtutisque miraculorum longa est series. Ut illa diu duriter atque inclementer habitum saevisque fluctibus ac procellis nulla culpa tua iactatum, tandem, velut igni spectatum, in avitum solum reposuerit; haec in tristibus fortem & constantem, postquam superasti, capacem quanticumque fati, moderatum & sapientem & munera tam laboriosae & exercitae stationis obeuntem ipsum, pium bonumque ac salutare sidus tuis, praetextum pulcherrimum Imperii & Germaniae unicum decus, denique Principem, qualis optari magis posse credebatur quam nasci, reddiderit, copiosi atque uberes praedicant

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

bunt annales. Sed inter illa miracula quo ore, quam excedenti praesentia tempora laude feretur, quod etiam studiis principem locum implesti, quod ad priscam elegantiam intervalla negotiorum remissione animi liberalissima & humanissima distinguis. Majores tui amplissimam gloriam adepti sunt, qui huic decori, quod tu consummavisti, pro-luserunt. Illis, alere ac tueri praecipuum ingenii cultum, magnum fuit: tibi non hoc magnum est, nisi & nosse ac penetrare. Illi sedem Musis circa regiam, tu & in thalamo pectoreque etiam sacro tribuisti. Illi quos in usu & ministeriis habebant, conquisitos undique doctos, nec magis prudentia & fide probatos quam eloquentiae operibus claros, benigne prosequuti sunt: tu & longinquis gratiam ac beneficia imperti-ris. Deum optimum maximum, cujus vices magna in terrarum parte procuras, quemque praesentem restitutus in avitum potentiae locum testaris, Princeps Serenissime, veneror, ut hoc instituto in rebus beatissimis tuis ac tuorum quam diutissime sospes atque inclitus utaris: & manet tanti exempli par utilitas in Principes & privatos; illi ut intelligant quam decorus summae fortunae sit literarum honor; hi ut appetant, quae scient se Principibus approbaturus. Lugduni in Batavis Mense Martio clō lōc Lxi.

SERENITATI TUAE

Dicatissimus

JOHANNES FRED. GRONOVIVS.

LECTO-

LECTORI.

QUUM Florentiae Magni Ducis bibliothecam perlustrarem, advertit oculos meos volumen Tragoediarum Senecae in membranis spectatissimae manus ac fidei, ut statim intuenti primum mihi videbatur & postea certis argumentis cognovi. Praeter ipsam literarum formam, loca quaedam, quorum in labem manifestam & desperatam aut incassum tentatam omnes alii chirographi conjurarant, mirifice ac supra spem restituta reperi-
bam. Quemadmodum in *Hercule Furente* vers. 485. inculcatum habuere, Mortem coactus ante Geryonem pati: pro quo videbam, Mortem coactus integer cycnus pati. In *Thyeste*, v. 275. nusquam non legebatur, animum filio inspira parens Sororque, & fabulam vel historiam inexplicabilem censuit Scaliger: at hic radiabat: animum daulis inspira parens Sororque. In *Oedipo* nullus olim visorum intercessit, quo minus cruciarent nos v. 246. Prohibent nefandi & vers. 718. Praedonem numerans suum: solus hic ostendebat, Sphinx & nefandi, dein Praedonem venerans suum. Eadem conspiratio in *Troadibus* v. 50. Ensis senili tinctus: noster unus, Ensis senili siccus. Erant, quae destituyente scriptorum auxilio ut conjectura sanaverat, ita omnino exhibebantur. Ut in falsi nominis *Thebaide* v. 20. Delrii Zethi juvencus: in *Medea* vers. 105. Felix Aeoliam Dan. Hemsi, & ibidem v. 311. Hug. Grotii pluvias Hyadas, in *Troad.* vers. 829. regnum Prothoi: ejusdemque & nostrum in eadem v. 998. interim hoc poenae loco est, Sortem occupavi, praemium eripui tibi: ubi passim obvi, Aoniam, Pleiadas Hyadasque, Protei, & interim haec poena in loco est, Sortem occupavi, praemium eripuit mihi. Erant, quorum fallens vitium honesta specie omnem suspicionem eluserat; hoc primum & indice monstrabatur & medico curabatur. Ut in *Medea* vers. 952. Antiqua mentis ira. qua ducis, sequor: quod quis sollicitaret, nisi sug-
gessisset hic liber: Antiqua erinnis. ira qua ducis sequor. In illa, quae Thebaeis antehac dicta est v. 232. & quicquid mihi Negastis oculi, amaremus laeti, absque hoc fuisset, cui debemus: & quicquid mihi Donastis oculi. In *Hercule Oetaeo* v. 492. Quem gravida nubes Thessalo genit duci, non fuit cui displiceret: subesse tamen fraudem intellexi, postquam scriptum vidi: Quem gravida nefeles. In eodem vers. 1538. Si qua sub terra numerosa pestis Spargat intentam rabiem draconis, transmiserunt intactum, pro quo nunc leges: Si qua sub Lerna numerosa serpens Spargat in centum rabiem dracones. Quid ubi deerrans & haec manus
aut

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

aut alterius, quam sequebatur, errata fideliter exprimens, detegebat originem gradusque crescentium paulatim mendarum simul cum posteriorum audacia? dum veterem scripturam literula addita vel adempta mutatave iuvandam licenter pervertunt & remedio vulnus exasperant. Ut in Agamemnone, v. 281. quum invenissent, & euro tantum, reddiderunt primum & a viro tanto, deinde & a tanto viro, quum debuissent, & Eurotan tuum. In eodem vers. 576. Postquam litatum est illo Phoebus redit, ut versus constaret, supposuerunt, Phoebus in lucem redit, & versu praecedente, cedit in luctum: quum verum foret: cecidit in lucem furor. Postquam litatum est Ilio, Phoebus redit. In Thebaide v. 23. Minor rupes correxerunt Inoque praeceps: ex quo quis divinet, quod ex illo non difficulter eruere, Inoa rupes? Quid de versibus integris dicam, quam improbe & incommode loco suo demotis, tam commode atque eleganter in eundem restitutis? Ut Thyeste vs. 1012. Hippolyto v. 358. & 940. Troadibus vers. 205. & 226. & 587. Quid de illis, quos aliis personis adsignat? Ut Hercule Fur. vers. 352. & 915. cum sequentibus, Thyeste v. 321. Oedipo vers. 864. Illa quoque non levis videbatur commendatio Florentini codicis, quod adfirmaret, quicquid utiliter ad vulgatos emendandos ex antiquitus scriptis alii produxerant: prae caeteris Lipsius e lectiore suorum. Duos enim ille adhibuit, quorum alterum a Paulo Melisso, alterum ab Abr Ortelio acceperat. Prior omnes, qui antehac consulti sunt, longe post terga relinquebat: sed quod in plerisque nullus ei accederet secundus auctor, tanquam novandi nimius, saepe rejectus est, & obtrectatores invenit. Quum enim plurimae passim manu exaratae essent hae tragoediae, pars magna exigui pretii, multitudo sequiorum uni, licet eximio, obstitit, & numerum vincere iusserunt. Quorum libenter excusamus quamvis supervacuum religionem & modestiam; iudicium si secuti essemus, parum Senecae consuluissemus. Mirabar etiam in Etrusco libro ut primae bonitatis notam, Troadas semper, non Troada, & Phoenissas semper, Thebaida nusquam appellari: quorum neutrum ullis in superiorum sive membranis sive chartis observatum, etsi prius jam disputando viri docti collegerint. Sed & ultimam Tragoediarum deesse accipiebam pro argumento, transcriptum eum de exemplari, cui Octavia, quam satis constat Senecae non esse, nondum accreverat. Placebat ipsa frons operis, quam nec invidebo lectori.

Tragoedi sunt, qui antiqua gesta atque facinora sceleratorum regum luctuoso carmine spectante populo concinebant. quibus initio canentibus praemium erat hircus, quem Graeci tragon vocant: unde & Horatius: (de Arte Poetica vs. 220.)

Car-

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

Carmine qui tragico vilem certavit ob hircum.

Jam dehinc sequentes tragici multum honorem adepti sunt. excellentes in argumentis fabularum ad veritatis imaginem fictis.

Epitaphium Marci Lucii Annaei Senecae.

Cura. labor. meritum. sumpti pro munere honores.

Ite alias posthac sollicitate animas.

Me procul a vobis Deus evocat. ilicet actis

Terrenis rebus hospita terra vale.

Corpus avara tamen solennibus excipe saxis.

Namque animam coelo reddimus. ossa tibi.

MARCI LUCII ANNAEI SENECAE TRAGOEDIAE N. VIII. HERCULES. TROADES. PHOENISSAE. MEDEA. PHOEDRA. OEDIPPUS. AGAMEMNON. THYESTES. HERCULES.

Quae praefatus sum, non ut hoc munus venditarem, sed ut occuparem quos Lipsius expertus est, homines querulos, unius libri auctoritate tantum in receptis mutari indignaturos. Nam qui potest aliter, ubi hinc stat tota legio recentium, vitiatorum, ingenio conditoris magnam partem dissimilium? inde vel solus antiquissimus, integerrimus, si non ubique at in plurimis, quae divertunt, *ἡρώδης τῆ παλαιοῦς παρὰ δὲ τῶν νεωτέρων*? Non enim, opinor, hoc agitur, quid multi ediderint librarii, sed quid Poeta cecinerit: de quo si sic ambigitur, ut utrimque par sit ratio qua sententiarum ponderis, qua verborum nitore, ut neutra lanx propendeat, superet sane plurium consensus: sin altera cum turba sua subsultet, altera cum uno, ut loquebatur Critolaus, terram & maria deprimat, qui istum praetulerit, in caecorum sedes relegandus est. An unus Pandeetes Florentinus suffecit, ut omnibus aliis umbram faceret ac potior haberetur; Senecae non erit tantum gratiae, ut eum unico ab exemplari centies puriorem, doctiorem, apertiore, quam e multis infuscatum, sordidum, obscurum malimus? Erit certe: nec me poenitet horarum, quas impendi comparato, quo hucusque usi sumus, & quanta potui diligentia varietatibus enotatis, ut ingentem nactus, ut rebar, thesaurum, in commune, quodcumque erat lucri, conferrem. Suscepit eundem laborem postea Nicolaus Heinsius, insignis omni claritate literarum, & Mss. libris tractandis peritissimus: ex cuius excerptis mea supplere, & si quid fugisset observationem meam, recuperare in magno & illius beneficio & meo negotio habui. Caeterum excellens praestantia hujus codicis notas meas reddidit uberriores, dum non solum, quae ipse primus inde erui, approbare contendo, sed etiam referre existimo, in quibus disputabatur, sciri quibus ille non modo acre momentum partium futurus accesserit. Est, ubi solius conjecturae

re-

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

remigio rem gessimus. Cui & haec, quae, dum revolvo jam expressa typis, mihi nata sunt, debebis. Hercule Fur. v. 1038. videtur auctor scripsisse: ad Argos victimas alias dabo. Thyeste v. 59. scribendum est:

Nondum Thyestes liberos deflet suos?

Ecquando tollet? ignibus jam subditis

Spument athena: membra per partes eant

Discerpta.

Erat in fatis, Eumenidum nigro vellere conditum, ut Thyestes scelestus liberos amitteret, scelestius rursus crearet ac tolleret vel susciperet e filia. Utrumque exigit Furia, & miratur differri rem praesenti propemodum die. Ecquando tollet? subaudi ex praecedenti membro, liberos: quae vox & de uno saepe priscis effertur. Nondum luget devoratos? Quando igitur erit, ut in eorum locum quaerat suscipiatque incesto, quem nobis debet, Aegisthum? Age ocius apparetur illa parricidalis coena, &c. Utque hoc obiter moneam, quod est in eadem Tragoedia vers. 373. Aut qui Caspia fortibus Recludunt juga Sarmatis, sumpsit auctor ex historia Tiberii temporum, de quibus Tacitus 6. Ann. Contra Pharasmanes adungere Albanos, accire Sarmatas, quorum Sceptuchi, utrimque donis acceptis, more gentico diversa induere. Sed Iberi locorum potentes, Caspia via, Sarmatam in Armenios raptim effundunt. Eadem tragoedia vers. 771. suspicor oportere scribi: Nec facile dicam, corpora an flammis magis Gemuisse. Hercule Oetaeo vers. 983. error hic culpa vacat, & vers. 990. Quam luce tribui legerim. Versu 1738. quia in Flor. Nunc est parens, videtur scribendum: Nunc es parens Herculeae: sic stare ad rogam Te, mater, inquit, sic decet flere Herculem. Plura volebam: sed vetat multiplex occupatio. Vale igitur, & haec boni consule.

E I D E M

JACOBUS GRONOVIVS

S.

DEnuo in tuam gratiam non invitatus tractavi lacrimarum causam, ut harum tragoediarum editio, tardigenulo sane incessu fatiscens, aliquando confieret. Quum primis anni MDC LXXII. Calendis Lutetia reversus, orbitatem meam metirer, offendi non Tacito tantum, sed etiam

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

etiam Gellio, etiam huic Senecae paternam mortem fraudi fuisse, quippe quem sub illos ipsos dies recensere coeperat. Sed absoluto Thyesta deprehendit illum humanitas: & quum me non ratio mea, non typographi mox insequuta mors vel inspicere reliqua permetterent, haecenus curam meam probasse satis duxi, si quoscunque liturarios ad hanc vel ad Gellianam operam pertinentes convasarem ad quaecunque futura tempora reservandos. Id quum sedulo fecissem, demum aliorum vicem exceperunt Boomii consortes, & ut singula excuterentur, mecum egerunt: quibus & quae parata erant, & quae alia hic illic occurrebant adscripta, consilium patris ex eis invenire conatus, exhibui. Sic omnia, quae ad hujus libri illustrationem & restitutionem sperari possunt, duntaxat a patre meo, tandem habes. Quae ex aliis interpretibus nescio per quos collecta, nunc etiam, sed non me auctore, addita referuntur, tanti non putavi, quibus horam darem; at in posterum sane aut omisisse aut correxisse erit melius. Quis enim ferat, quum Hercules in Oeta v. 1475. ipse nominet Cirrhaea templa, Parnassium mugitum, adhuc tamen & Fabricium & Farnabium garrire de Dodone? quum etiam plane Sophocles in Trachiniis non hoc vetus oraculum, sed novum aliud Dodone editum indicet. Aut in eadem tragoedia v. 1194. *Aut centum anguibus Vallatus hydram tabe pavissem mea*, quod est a pasco, Farnabium toleret a pavel deducentem explicare, *mortem extimuissem*, & praeter sententiam histrionis & nullo illic vestigio de mortis timore? Sed illa *ὅτι νέμις*. Vale, &, ut libet, fruire.

J. L I P S I U S
FRANC. RAPHELENGIO
FR. F. PLANTINIANO

S. D.

Quod serio tandem manum & mentem admoveris Senecae Tragoediis, valde id nobis, mi Francisce, gratum. Et nonne diu tale aliquid oportuit, in hoc ingenio, in hoc otio? Illud adest, istud superest: nec culpa hic esse potest, nisi a deside voluntate. Atqui ingenium ut ferrum esse scito. splendescet, si utare: rubiginem contrahet, si recondas.

b

Ute-

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

Utere igitur. Et imprimis ad haec ista: quae gratiam tibi apud me, apud avum, famam gignent apud omnes. Sed auxiliumne etiam a me poscis? ego consilio defunctum me putabam. Tamen Et illud accipe: simul in his talibus veram vocem,

Ἀὐδᾶ ὦ, τί φρονέεις. τελείω δὲ μὲ θυμὸς ἀνάγει.

Nam amicissimi Plantini mei causa quid non velim? quid non Et pro ista Plantiniana stirpe? quam Deus mihi sinat crescere rectam, Et in recta virtutis via.

TRia petis. Quid de Scriptore Tragoediarum sentiam? Quid de Ordine? Quid habeam ad ipsas? De primo, sic respondeo. Scriptorem iis dari a me non unum: nec Criticos nostros audio, qui aliter pertendunt. *Tragoediae hae, non unius viri opus.*

Stilum & elocutionem quisquis seriose paullo magis examinat, non a me sentit? sentit, aut profecto nihil sentit. Discrimen nimis clarum. Octaviam & Medeam unius mentis & manus esse quis dixerit? quis Thebaida & Troada? peritus nemo iudex, & cui purgator paullo auris. Ego tres scriptores odoror, fortasse & quartum. Audi. Plerasque ex istis Annaei Senecae esse fateor (sive Lucium ei praenomen, sive Marcum. nam liber sane meus uno loco utrumque ambigue congerit) sed Senecae novioris. Filiae illius, qui Philosophus? vix arbitror: nec scripta mihi suadeant tam bonum aevum. Trajani imperio, imo infra, si vixisse quemcumque hunc

Qui valde Senecam dicam, a vero non abibo. Certe a veteri illo alius est, vel Si-
remotus a donio teste, cujus versus innotuere:

Quorum unus colit hispidum Platona:

Orchestra quatit alter Euripidis.

Etiam Terentiano:

In Tragicis junxere choris hunc saepe disertum

Annaeus Seneca Et Pomponius ante Secundus.

Nam Tragicum hunc, ecce, posteriorem facit Pomponio: quem clarum est vixisse eodem cum grandiori Seneca, id est, Claudiano aevo. Quid autem de hisce Tragoediis sentiant, liquet ex eodem Terentiano; apud quem versus cum Senecae nomine, quos hodieque in Hercule Furente legas:

Exemplum Et Senecae dabo:

„Thebis laeta dies adest,

„Aras tangite supplices:

„Pinguet caedite victimas.

Is ergo unus scriptor. Quis alter? etiam Seneca: sed ille bonus, ille meus. Nam Medae cur non auctorem hunc audacter tribuam? Fabius impellit, qui semiversum ex ea hunc citat:

At una, Senecae majoris. Fabii fide:

— quas peti terras jubes?

& quidem Seneca auctore. Quis ergo alius Seneca uspiam ei nominatus, praeter nostrum? Et certe si non hunc voluit, nota aliqua aut verbulo (quae ejus accuratio est) indicasset. Addo argumentum ab aevo, quo colligo eam scriptam ex hisce versibus:

Et ratio- ciniotem- poris.

Par-

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

Parcite o divi, veniam precamur,

Vivat ut tutus mare qui subegit:

Sed furit, vinci dominus profundi

Regna secunda.

Quos omnino infitos decore & ingeniose in laudem Claudii, qui Britanniam tunc aperiebat, plane mihi sedet. At Seneca tunc vixit. Etiam stilus & tota scriptio hoc persuadent: quae optima, & digna optimo illo scriptore. Sane qui Medeam attenta & substricta, ut sic dicam, aure legit: illustri ingenii foetum fatebitur, & plane melioris viri, melioris aevi. En, duos scriptores habes. ubi tertius? latet: nec facile totum eum educam. Video, nec video: esse scio, sed quo colore & nomine, nondum. Hunc ego tribuo Thebaidi. Quidni? ex stilo & tota conformatione ejus Tragoediae tam mihi certum est, alium auctorem ei esse, quam me spirare. Confer, sodes, cum ceteris: quid simile? Oeconomia diversa, sine choris, sine interruptione, continua quasi ad Comicam. Scriptio tota uniformis, simplex, sine carminum ulla varietate. sed scriptio (ita me Deus amet!) alta, docta, grandis: & quae suo jure ambulet in cothurnis. Nil ulquam juvenile, arcessitum, fucatum. phrasis & verba lecta: sententiarum mira & inopinata acumina, & acumina virilia, fortia: quae me quidem ita feriunt, ut non exciter solum ad ea, sed subsulem. Quid tale in aliis? audebo rem dicere. Scripti gemmula haec est, & quam lubens retulerim vel ad Augusti aevum. Per bellum quidem Civile eam scriptam, & ex argumenti electione suspicor, & ex versibus qui quasi data opera huic rei inserti. Quidquid hujus est, tollenda sane ea nec ultra calcanda pedibus ignari vulgi. Vos, Critici, ponite & habete audacter inter prima Romana scripta. Quartus scriptor producendus est: sed ambigue. Nam nec novi, nec nimis adfirmate de eo affirmem. Sentisco tamen cum in Octavia quae nimis mutare & abire videtur ab aliis Tragoediis, imo verbere eruditorum excipienda, non plausu. Considera: nec vide tantum, sed lustra. quid non in ea protritum, vulgare? imo & vile? quam multa rebus verbisque inepta? quae piget excerpere & objicere tibi singillatim. Puer ego sum, nisi a pueris ea scripta; certe pueri modo. Habes de Tragoediarum scriptoribus meum sensum: addam & de ipsis. Duas duorum eximias censeo: quibus laudator ego, non censor. In aliis virtutes video, sed non sine mixtura vitiorum. Magnus Scaliger quod tam laudatum de his testimonium tulerit, ut etiam Graecis anteposuerit, an ex vero? non dixeris, nisi ad primas illas adspectu. Nam ceterae profecto non ascendunt culmen istud laudis. Sonus in iis & granditas quaedam Tragica, fateor: sed nonne adfectatio saepe & tumor? Verba & dictio an usquequaque electa? Jam sententiae probae, acutae, interdum ad miraculum. sed nonne saepe & sententiolesae, id est, fractae, minuta quaedam dicta, obscura aut vana: quae aspectu blandiantur, excussa moveant risum. Nec enim lumina, sed scintillae sunt: nec veri fortesque ictus, sed, ut in somnio, parvi & vani conatus vitio.

Denique ex stilo, qui prae-fulget.

Una, etiam ignoti Poetae.

A facie scriptiois totius certo argumento.

Quae nimis bona.

Digna Augustae aevo.

Legenda & admiranda doctis.

Sed una item quarti & ignoti scriptoris: Nec sane boni Octavia a jacer.

Judicium de his Tragoediis meum.

Nam Scaligeri haud rigide verum.

Junioris Senecae, media sunt.

Saepe in Quas Praefer-

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

tim affe- Quas tamen ipsas crebro nimis & ad fastidium inculcat, nec invenit sed
statione arripit : non tam sua fortasse quam aevi culpa, cui Scholasticum & De-
sententia- clamatorium hoc genus ita placuit, *ut operum omnium*, (Fabii verba sunt)
rum. *solum virtutem Sententias putarent.* Haec noto, non ut nota Poëtam illum
Quae *afficiam*, sed ut te formem : discasque judicio non praejudicio uti, nec
communis signare statim omnia linea alba.
tunc cul-
pa.

Ordo in Alterum Quaesitum de Ordine est. frustra. Quid enim haeres? nec u-
his fabulis nus in libris est (omnes fere variant) nec sane refert. In Plauto ad litte-
nullus. ram Comoediae disponuntur. tu istas, ut voles. Nam in tempora cujus-
que Fabulae quid inquiras? supervacuum est. Sequere, si omnino aliquid
a me vis, ordinem hunc bonitatis, & praeceat vel Thebais, vel Medea.

Tertium erat, Si quid ad ipsas? Ego vero, etsi jam ante satis emenda-
tas (haec enim strictis versibus scripta, arcent fere & cohibent malas ma-
nus) postremum etiam serio & industrie correxerit V. Cl. Antonius Del-
Quae no- rio, aeternum nobis amicus; tamen accipe & a me ista. quorum partem
stra hic o ab ingenio esse scies & subita inventione, cum tua causa paullo intentius
pera. legerem: partem a libro scripto veteri sane bono, quem habemus dono
auxilia. Paulli Melissi magni vatis. Illud te moneo, interpunctiones & discrimi-
na valde vitiata esse. quorum cum in ejusmodi subtilioribus grande mo-
mentum sit, tu vide ut concinnes. Numeri quos adnoto, versuum sunt
Fabulae cujusque.

D A N. H E I N S I I D E T R A G O E D I A R U M A U C T O R I B U S, D I S S E R T A T I O.

DE Tragoediarum ordine jam alii egerunt, & hoc literarum judices juris sibi semper
vindicarunt, ut quod vellent in istis sequerentur. Proximum est de autore. Ac Se-
necae quidem Medea a Fabio, Troades a Probo, Hercules Furens a Terentiano, Hippo-
lytus a Prisciano, Thyestes a Lactatio (sive is est Lactantius) tribuitur. Nos auctores quin-
que hic videmus, & non dubie agnoscimus. Quarum tres istas, Troadas, Hippolytum,
Medeam, Lucio Annaeo tribuimus: quem Philosophum vocant, & vixisse cum Pompo-
nio Secundo, satis constat. Fabius Instit. Orat. lib. viii. cap. iii. Nostri autem jungen-
do aut dividendo paulum aliquid ausi, vix in hoc satis recipiuntur. Nam memini
juvenis admodum, inter Pomponium & Senecam, etiam Praefationibus esse tra-
cta-

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

Statum, an gradus eliminat, apud Attium in Tragoedia dici oportuisset. *Duos ecce hos Tragicos conjungit. Et hinc orta de decoro λελυκῶ in tragoedia velitatio. Latine enim dici, post Horatium quis dubitaret? Scimus & Pacuvium ea voce usum fuisse. Et quod Euripides dixerat Medea,*

Παλαιὸν δίκων κτῆμα διαπόνησ' ἐμῆς,
τί πρὸς πύλαις τλὴ δ' ἄγχο' ἐρημίαν
ἔσθλας;

Hoc Ennius verterat,

Antiqua herilis fida custos corporis,

Quid sic extra aedes te exanimata eliminas?

Sed hos in plerisque impolitiæ censores literarii notabant. Accio plus tribuebant. imo principatum in tragoedia. Etiam Tiberii ævo nonnulli, ut Paterculus nos docet. Quare in summo operis autore, quid decore nec ne fieret, praeclari isti viri quaerebant. Omnium antiquissima Hippolytus videtur. Character aequalis, tersus, pura dictio, rarissima acumina & sine ulla ambitione. Troades divina, nec Latina minus. In qua illud notes, quod in Menalippe Euripidis, quam Sapientem vocabant, antiqui observant; Pyrrhi & Agamemnonis colloquium; ἐχρηματισμὸν esse. Nam ut ibi Menalippe, Euripidem: ita hic Pyrrhus repræsentat Neronem. cujus ingenium & in ista ætate ferociam occulte expressit & sub Agamemnonis persona castigat. Pyrrhus est πύρρων ὑποκείμενον: Nero τὸ δηριμῶν. Eo spectant illa,

Juvenile vitium est, regere non posse impetum.

Et praeclara illa,

Quo plura possis, plura patienter feras.

Et reliqua. Nam ut Graecus sub persona Menalippæ opiniones suas exponebat: ita Seneca sub Agamemnonis, tyrannorum mores ostendit. Quare cum partim Troades illius, partim etiam Hecubam exprimeret, locum istum non invenit, sed dedit. sicut & personam utramque. Multum eo veteres delectabantur. Adducuntur verba a Grammaticis divina, quibus mortem Socratis in Palamede Euripides lugebat. Neque aliter ingratitude filii sui Iphontis traduxisse Sophoclem, sit verisimile. Ideoque διπλὴν σχῆμα habere dicuntur. quia alius est repræsentans, alius qui repræsentatur. Hoc quoque ad Homerum referunt: quem de se nonnulla sub Demodoci persona innuisse, Platonici notarunt. Tertia est Medea: teste Fabio, & ut quisvis videt, ejusdem authoris. Has tres miror exiisse quenquam, qui ejusdem esse cum reliquis existimaret. Quatuor, Herculem Furientem, Thyestem, Oedipum, & Agamemnonem, M. Senecæ ascribimus. Ideoque & Senecæ nomine ab antiquis laudantur. Et in libris manu exaratis, modo Lucii modo Marci invenias prænomen; in quibusdam utrunque. Ut in optimo quo usus est vir summus Justus Lipsius. Caeterum accurati judicis acumine est opus, qui suas cuique ascribat. Posteriores hunc, Tragicum vocant. Paulus Diaconus Hist. Miscellan. lib. viii. Hujus temporibus poëtae pollebant Romæ, Lucanus, Juvenalis, & Persius, Senecaque Tragicus, Musonius atque Plutarchus, Philosophi. Sidonius:

Quorum unus colit hispidum Platona,

Incaustumque suum monet Neronem:

Orchestra quatit alter Euripidis.

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

*Alterum autem etiam poemata scripsisse, & quidem crebro, vel Tacitus, ut alios omit-
tam, nos docet. Caeterum cum duae sint tragoediae partes; altera uniformis & ejusdem
metri, quam, κατὰ σίχον ideo vocant, quae excepto choro omnia complectitur & jambum
non excedit; altera quae variis utitur metris, pars nimirum chorica; hinc nonnunquam
differentias Critici notabant. Ita Sophocles pericommatis, antistrophicis maxime delecta-
tur Euripides. Latini cum has differentias ignorent, versibus tamen differunt. quos
aut eosdem ponunt, aut cum aliis jungunt. In tribus istis Lucii, chori fere ex hendeca-
syllabis sapphicis, anapaesticis, choriambicis, glyconiis constant. quibus alii interdum
extra ordinem inseruntur. Pomponius Secundus, qui cum Lucio vixit, aut primus aut
prae caeteris, dactyllicos tetrametros junxit in choris. Ejus sicut aemulus, &, ut Grae-
ci dicerent magistri, ἀντιδιδάσκων fuit Lucius, ita imitator in hac parte Marcus. Te-
rentianus:*

*In Tragicis junxere choris hunc saepe disertum,
Annaeus Seneca, & Pomponius ante Secundus.*

*Ubi illud ante, nota ἄγνωστος est, ut constaret, uter utrum sit imitatus. Nam cum,
ut praenomen Marci adderet non permetteret metrum, alium fuisse ostendit quam qui cum
Pomponio vivebat. Lucius, quemadmodum in aliis, ita hic Pomponii judicium neglexit.
Saltem in his tribus nunquam est secutus. Plures vero nusquam ei tribuuntur. Semel ve-
ro Marcus: in Oedipode nimirum. Ubi plurimi dactyllici in choro qui ex metris constat
ἀτάκτοις junguntur. Id ita studiose Graecorum critici notabant; ut plerisque versibus non
ab inventore, sed ab eo qui frequenter iis uteretur, nomen posuerint. Ita docent, Tejum
Anacreontem, cum Aibenis esset, ac amaret Critiam, neque parum lectione Aescbyli de-
lectaretur, Anacreonticos ejus exemplo fecisse. qui hoc nomen postea obtinuerunt. Lucius
vulgares Sapphicos, novo pede in secundo fregit. Idque propter temporum aequalitatem.
Atque hoc illi fere est perpetuum.*

Troadibus,

An sub Oechaliis latebrofa sylvis?

Sicut legitur in scriptis.

An ferax varii lapidis Carystos?

Troja qua jaceat regione monstrans.

Hippolyto,

Quaeque ad Hesperias jacet ora metas.

Quod a correctoribus mutatum est. Ut & illud,

Si qua Parrhasiae glacialis Urfae.

Medea,

Sumere innumeras solitum figuras.

*Et fortasse non pauci, qui sunt corrupti. Hoc in Marco non invenies magis, quam in
Flacco. Unus extat, quem corruptum esse eruditi ostenderunt. quod & ipsum libri cum
ratione evincunt. ut & consuetudo poetae. At character utriusque, ut & sermo, mul-
tum distant. Marci enim plus declamatorium habet. Quae res ita plana est, ut si nihil
praeter Prologum Medae aut Troadum, & Herculis Furantis, extaret, non unius esse
auctoris judicaturi fuerimus. Marci saepe breves ac concisas videas periodos: idque acu-
minis causa. Lucii pauciores ἀνὰ πᾶσις habent, & antiquitatem magis sapiunt. Ajunt*

vi-

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

virum numquam satis laudatum Sophoclem, cum *Antigonem* suam legeret, & cum longa periodo spiritu contento paria fecisset, subito expirasse. Hoc in *Thebaide* ei nunquam evenisset. quia plerumque non eunt sed cadunt. Ideoque & numeris nocent, & tragoediae majestatem non minus enervant, quam *Lucani* sententiae heroicas leges & *Virgilianam* gravitatem. Magnae enim res pares periodos desiderant, ut recte *Demetrius*. In *Lucio* non raro tota oratio instruit: in *Marco* saepius gnomae tantum inferuntur. Choros excipio. Nam qualis ille in *Thyeste*, Tandem regia nobilis, & alii nonnulli? Vide *Hecubae* orationem in principio *Troadum*: & *Nutricis* de amore praeclaram. Jam locorum major supellex in *Lucio*. quae res mire antiquitatem sapit. Talis est commendatio vitae agrestis sub persona *Hippolyti*: quaeque pro voluptate item, & conservando genere humano, propagatione *Veneris*, a *Nutrice* dicuntur. Idem in exprimendis antiquorum virtutibus, non minus felicius quam diligentior. Ut cum in *Troadibus* *Hectorem* e secundo *Aeneidos* desumpsit, in *Andromaches* somnio. Et nonnulla ex *Ovidio* in *Hippolyto*. Quae sunt mire florida. Certe quae a *Phaedra* dicuntur, cum amorem suum *Hippolyto* fateatur, nemo praeter unum *Ovidium* dixisset. Ita dupliciter de nobis est meritis: nam & fragi orationem dedit, & quo pacto exprimendae veterum virtutes essent, nos docuit. Neutrum a declamatoribus expectes. Qui contenti suo acumine, nec solliciti ut aeque bene dicant, satis habent aliter dixisse. In narrando autem, ubi maxime τῆς ἐμπνεύσεως vis elucet, vel *Euripidem* provocat. Sicut in pulcherrima ista, quae est de *Hippolyti* morte. Neque enim cedit candore orationis, & sublimitate vincit: ad sermonem usque antiquorum studiosus. Quos dum *Marcus* propria virtute sui temporis antecire conatur, saepe tantum sit dissimilis: civilem autem vix retinuit sermonem: in quo *Euripides* excellit: quamquam saepe tragicus vix ultra affectus. *Marcus* luxuriam non semper vitavit: *Lucius* vero etiam in aliis castigat. De *Polyxena* apud *Nasone* dicebat *Hecuba*, — cinis ipse sepulti

In genus hoc saevit. tumulto quoque sensimus hostem.

Acacidae foecunda fui.

Il secutus est ille, sed ut castigaret:

Adhuc *Achilles* vivit in poenas *Phrygum*?

Adhuc rebellat? O manum *Paridis* levem!

Cinis ipse nostrum sanguinem ac tumultus sitit.

Nam & variavit quod dixit, & ad vehementiam, orationis figuram addidit. Et servavit quod eminebat, & rejecit quod abundabat. Aliud enim est rebellare, aliud adhuc vivere, aliud post obitum sanguinem sitire. Duo priora etiam interrogando: quae πολιτῶν efficiunt sermonem, & formam immutant. In quo *Marcum* patrem est secutus, qui in *Controversiis* praeiverat. Ibi enim de hoc loco ait: Cum *Polyxena* esset abducta, ut ad tumulum *Achillis* immolaretur, *Hecuba* dixit,

— cinis ipse sepulti

In genus hoc saevit.

Putat hoc contentus esse, adjecit,

— tumulto quoque sensimus hostem.

Nec hoc contentus, adjecit,

Acacidae foecunda fui.

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

Ajebat autem Scaurus, rem veram: non minus magnam virtutem esse, bene desinere quam scite dicere. *Marci quoque sermo, eo minus est moratus, quanto saepius acute multa dicit. Quod ut recte fit ab eo, ita alienum est a natura. Non enim est singulorum. Nam cum qualitatem animi omnis indicet oratio, eaque vel mores complectatur vel affectus, nemo qui acute loquitur, talem esse se significat, sed otiosum. Poeta autem imitatur. Vide Andromaches sermonem in Troadibus. Modo furit prae dolore & rabie: modo lamentatur, & commiserationem movet. Ut cum filio abeunti, aeternum vale dicit. Plerumque autem est talis; qualem cum fuisse est aequum. In attribuendo quoque suos singulis, minor est Marcus. Nam Thyestae quare optimos dedit? Aut, cur non eosdem? Primo enim ἀδελφῶν vides. Si sunt tamen Dii. In eadem scena Stoicum. Mihi crede, falsis magna nominibus placent. Et quae tum praecedunt, tum sequuntur. In fine, etiam pius. Libat enim cum bibit. Paternis vina libentur diis, Tunc hauriantur. Primum igitur dissimiles dedit. non enim talis Atreus. Deinde inaequales. Nam dissimilis & sui est. Alterum ἀνόμενον, alterum ἀνόμελον, Aristoteles vocaret. Ulysses in Troadibus, etiam eum qui in Hecuba est antecedit. Vafritiem enim, quantum locus is ferebat, addidit. Graeci δεινὸν melius & δόλιον id vocant. Quod in multis illi locis dederat Euripides. Aeschylus ob innatam austeritatem, minus id assequabatur. Constitutionis quoque ratio, non eadem. Una Marci Oedipus, est mire artificiosa. Sola enim & agnitionem, & mutationem in contrarium habet. Sed ex Sophocle expressa est. Hoc perpetuum est Euripidi, ut Prologis suis nudam argumenti expositionem intexat. Qui quod uniformes sint, festiue ab Aristophane vexantur. quales & nonnullos collegit. In una, quod meminerim, Iphigenia in Aulide, ex iis quae extant, hoc non observavit. Sophocles occulte id agit: & non semper uni committit. Nonnunquam rem simpliciter ingreditur, ut Aeschylus. Marcus, more Euripidis, εὐκταλὸν & εὐδοκίαν praemittit, id est, fabulae subjectum prologo committit. Vide in Hercule Furente Junonem: in Thyeste Tantalum: in cognomine Oedipodem: in Agamemnone Thyesten. Lucius ab actione semper inchoavit, & simpliciter ἐκείνου. Hecuba & Medea, ut in medio, calamitates suas ἱπταδὺς deplorant. Haec ex parte, illa prorsus quid futurum sit ignorat. Hippolytus a venatione inchoavit & suorum adhortatione; idque eodem metro, quo Rhesi autor. Qua tragoedia post Sophoclem nulla extat consummatio. Eam nos cum studiose legeremus, neque quicquam minus quam humilitatem & rhetoricam Euripidis subtilitatem, sed nec simplicissimam Aeschyli austeritatem, & translationum audaciam, neque compositionem Sophocleam & orationis difficultates, oeconomiam autem longe ab eo diversam videremus, nunquam dubitavimus, quin quartus aliquis quaerendus esset autor. Quem ex intima antiquitate tandem eruimus, & certissimis indiciis, quis esset, in grammaticorum libris invenimus. Qui error ita est antiquus, ut in priscis Criticorum catalogis, Euripidi ascriberetur. Adeo refert, quo quis ad ista iudicio accedat. Lucius, libenter oculos moratur, & in scena multa repraesentat. Medea, contra Flacci praeceptum, liberos aperte, certe alterum, trucidat. Alterum autem ad minimum post caedem ostendit. In Troadibus, matri coram populo eripitur Astyanax. In Hippolyto, manum sibi infert Phaedra: heros autem, jam divulgus, exhibetur. Marcus plurimum narratione defungitur. In Thyeste, in Oedipo, in Agamemnone, id apparet. Ubi ne Cassandram quidem necesse est populo spectante jugulari. In Furente autem Hercule, cum sequi Euripidem posset, periculosam nobis ὁδὸν de-*

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

dedit. Megarae enim & filiolo, in scena cerebrum elidit Hercules. Itaque histrionem vix invenias, qui vim Alcidae experiri, & sine ullo fuco repraesentare hoc vellet. Capitis enim ejus interesset. Haec est causa, cur propudium illud generis humani Nero, eas fabulas deligeret, quae periculosa & *πονηρὰ καὶ ἀναιδέα* haberent. ut se sanguine histrionum oblectaret. Qualis erat iste Icarus, qui (verba sunt Tranquilli) primo statim conatu juxta cubiculum ejus decidit, ipsumque cruore resperfit. Idem cum Insanum Herculem cantaret, evenisse putamus. Marcus raro Stoicorum opiniones interserit. Lucius, nec Epicuri sui nec Metrodori dissimulat, qui in ejus philosophicis paginam utramque faciunt. In Troadibus vero, plena manu spargit eas & ostentat. Sicut suas saepe Euripides. Quod istaram rerum iudices *πολυπαρασκευασμένον* dixerunt. Idque sine nota, ubi affectatio abest, adest modus, qui Euripidi non raro deest. Lucius autem nunquam excedit. Nihil esse post mortem Epicuri schola est, ait vir eruditissimus Tertullianus: & mox Lucii opinionem subjungit, qui hoc toto choro egit. In quo non tam posuit opinionem suam quam confirmavit. Eadem enim in Epistolis ad Lucilium. Et ad verbum prope, in Consolatione ad Marciam. Hic,

Quaeris quo jaceas post obitum loco?

Quo non nata jacent.

Ibi: &c. Mori omnium dolorum & solutio est & finis: ultra quam mala nostra non exeunt. Quae nos in illam tranquillitatem, in qua antequam nasceremur jacuimus, reponit. Si mortuorum aliquis miseretur, & non natorum misereatur, Hic,

Post mortem nihil est, ipsaque mors nihil.

Ibi: &c. Mors nec bonum nec malum est. Id enim potest aut bonum aut malum esse, quod aliquid est: quod vero ipsum nihil est, & omnia in nihilum redigit, nulli nos fortunae tradit, Hic,

— Taenara & aspero

Regnum sub domino, limen & obsidens

Custos non facili Cerberus ostio,

Rumores vacui verbaque inania,

Et par sollicito fabula somnio.

Ibi: Illa quae nobis inferos faciunt terribiles, fabula est. Nullas scimus imminere mortuis tenebras, nec carcerem, nec flumina flagrantia igne, nec oblivionis amnem, nec tribunalia, nec reos ullos in illa libertate tam laxa: nullos iterum tyrannos. Luserunt ista poetae, & vanis nos agitavere terroribus. Tale apud Marcum nihil. Nam cum ejus dramatis & argumentis hoc pugnat. In prima enim Hercules ac Theseus a defunctis redeunt. In Thyeste Tantalus, in Agamemnone Thyestis umbra in scenam venit. In Oedipode defuncti evocantur, & Homeri voxula exprimitur. Ibi enim habes antiquissimum pro animae immortalitate, quod exceptis sacris extat, testimonium. Quae opinio diu ante Phercyden in Graecia extabat, & cum disciplinis est nata. Aeschylus vero, Euripides, ac Sophocles, pro confesso id sumunt. Quorum non sententiae modo, verum etiam oeconomiae atque argumenta, opinione ista nituntur. Neque aliter loquuntur, ne evertant quod ponunt. Etiam in Troadibus Polyxena cui nubit? An non Achilli, cujus ipse idolum describit? Quod si animae post obitum sunt nihil, ne idola quidem esse possunt. quae *κλύματα*

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

ta ab Aeschilo, & quo notam meruit grammaticorum, & *ῥῆμα* dicuntur. Primum ab Homero, quo jam diximus loco, fabricatum est, & ingentem postea usum habuit. Igitur vulgarem, quia dispositioni serviebat, praetermittere non voluit: suam, ubi maxima est poetae tragico libertas, in choro proposuit. Et de his quidem haecenus. Tres restant. Quorum de duabus, Hercule in Oeta & Thebaide, suo a nobis loco dicitur. Octaviae autor triviali moneta percussit. Sunt in ea tamen quaedam minus putida, nec minus Latina, quam in altera earum quae ubique tumet. Huic vero ne sermone quidem cedit, ne quid amplius adjungam: luxuriam autem istam ac redundantiam non habet. Humi serpit tamen.

JOHANNIS ISACII PONTANI

D E

A U C T O R I B U S

T R A G O E D I A R U M,

A D

V. CL. PETRUM SCRIVERIUM,

P R O L E G O M E N O N.

Quae jam olim, Scriveri clarissime, ad Senecam Tragicum, adjutus Cantabrigienfi MS. & nunc occasione codicis Basiniani, qui penes me MS. similiter, annotavi, tibi ea omnia in unum collecta fascem quomodo proxime pollicitus fui, mitto, adjuncto eodem illo codice meo. Sed & sententiam meam promiseram de auctoribus Tragoediarum, quae L. Annaeo Senecae vulgo tribuuntur. De his quam diversa sint aevi nostri summorum virorum judicia, non ignoras. Clarissimus Justus Lipsius cum primum in eam sententiam discessisset, ut statueret esse plerasque Annaei Senecae, nec tamen Philosophi, eo abiit, ut, una excepta Medea, caeteras ad imperium Trajani, aut infra etiam, rejiceret. Fundus illi hujusce opinionis Terentianus praecipue fuit, qui de Tragicis agens, ostendensque quoniam in choris dactylicos tetrametros aut primi aut prae caeteris junxissent, ita inter caetera, loquitur:

In Tragicis junxere choris hunc saepe disert

Annaeus Seneca & Pomponius ante Secundus.

Collegit enim iis ex verbis, Tragicum ibi Senecam Philosopho juniorem esse, & ideo a Terentiano posteriorem statui Pomponio: qui ut ex Fabio constat, eodem cum

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

cum Philosopho, Claudii nimirum & Neronis aevo, claruit. Et hoc, quantum cenſeo, ſuppeditaverit ei vocula illa *ante*, quaſi nota *διανεμὴν* & vim diſcernendi habens, poſita. At contra eſt, & clare id oſtendit Fabius, qui utrumque, Pomponium dico & Senecam Philoſophum, non tantum fuiſſe coaetaneos, ſed de Tragoedia quoque, & quid in ea decorum eſſet, familiariter inter ſeſe certaſſe memorat. Ait enim lib. viii. cap. iii. *Memini juvenis admodum inter Pomponium & Senecam etiam praefationibus eſſe tractatum*, an gradus eliminat apud Attium in Tragoedia dici oportuiſſet. Et iterum libro x. cap. i. ubi cenſuras auctorum agit, Pomponii inter Tragicos meminit. atque inde, expenſis ceteris, etiam Senecae, quem ex induſtria diſtuliffe ſe ait, ultimo demum loco ſed in omni ſtudiorum genere ut excellentis, ita etiam poematibus clari mentionem injicit. Adeo ut palam ſit Terentianum non tam *διανεμὴν* quam *συγγραμμὴν* eo loci vocem *ante* uſurpaſſe. Quaſi nimirum diceret, utrumque & Senecam & Pomponium id ante factitaſſe. Itaque Tragicum habemus, qui idem & Philoſophus. Cui accedit, quod verſus cum Senecae nomine ex Hercule Furente citet idem Terentianus, quos & ibi hodieque reperiis; & Fabius ex ejuſdem Medea, ex Troadibus Probus, ex Hippolyto Prifcianus, & denique ex Thyeſte Lucretius. Hic jam factam ſe rem habere quicquam putet. Sed iterum controverſia oritur, & movet eam Paulus Diaconus, & ante eum Sidonius praecipue Apollinaris. Nam ille Hiſtoriae miſcellae lib. viii. Senecae Tragicum meminit, quaſi diſtinguens eum a Philoſopho. Verba ejus ſunt: *Hujus (Neronis) temporibus Poetae pollebant Romae Lucanus, Juvenalis, & Perſius, Senecaque Tragicus*. Et magis, quem dixi, Sidonius:

Quorum unus colit biſpidum Platona,

Incaſſumque ſuum monet Neronem.

Orcheſtram quatit alter Euripidis.

En, diſerte duos tantum eoſque diverſos Senecas agnoſcit; Philoſophum alterum, alterum Tragicum. At, Sidoni, Rhetor & auctor Controverſiarum, quem certo conſtat patrem fuiſſe Philoſophi, quo loco cenſebitur? An veriſimile tam obſcurum & terrae quaſi filium fuiſſe, ut ejus apud veteres nulla ſit habita ratio? Negant illuſtria ingenii ejus monumenta Controverſiae, & liber Suaſoriarum, quae exſtant hodieque, Philoſopho haecenus, ſed falſo, adſcripta. Indicaverat hoc omnium primus Volaterranus operis ſui undevicesimo: *Marcus Annaeus Seneca Philoſophi pater, Cordubeniſis, & equeſtris ordinis ac eruditiffimus fuit: ut cui Declamationes, quae filii dicuntur eſſe, nonnulli referant*. Quod undecunque acceperit Volaterranus, veriſſimum eſt; licet Eraſmo, Rhenano, aliisque, qui Senecam inter primos illuſtrarunt, ſicuti nec Gyrardo, qui de Poëtiſ Graecis ac Latinis Hiſtoriam contexuit, ne quidem ex *ὁνείτοις*, quod dicitur, ſuboluerit. Admonuit tamen poſt eos Alciatus libro Parergorum iv: Et Lipſius poſtremo accuratiſſime Electorum primo. Alciatus praeterea hoc adjecit, Senecam, qui Philoſophus dictus, etiam Tragoediarum auctorem videri.

Hinc jam ſuperiora illa, Diaconi ſcilicet, ita accipiam ut Tragicum intelligat, qui ſimul Philoſophus fuit; (quae enim omittendi ejus cauſſa fuiſſet?) Et Sidonium, qui diſerte alterum ab altero ſejungit, communi errore ſeductum, Rhetorem

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

rem eundem cum Philosopho existimasse. Nec id de Sidonio mirabitur quispiam, cum iterum simili hallucinatione, quod nescio an cuiquam adhuc animadversum, Pollam Argentariam Lucani conjugem, post caedem Lucani, Statio Papinio nuptam innuat istis ad Consentium Narbonensem versibus:

*Quid quod duplicibus jugata taedis
Argentaria Polla dat Poëtas?*

Volunt quidem interpretes respexisse hîc Sidonium ad Genethliacon, quo Papi-
nius Lucani diem consecrat; & praecipue ad Praefationem, quae est in librum
secundum Silvarum, ubi *Pollam Argentariam charissimam uxorem* vocat. Verum
illud, qui locum propius inspiciet, non sui, sed Lucani respectu dixisse Papinium
inveniet. ut omittam refragari ipsum Genethliacon, ex quo nihil tale exsculpas;
tum & Carmen ejusdem Papinii, quod sequitur libro III, ad uxorem suam Clau-
diam, quo eam ex urbe Neapolim, vergente jam in senium aetate, invitat. Porro
Sidonii iidem interpretes, quo ejus de Seneca Philosopho & Tragico, diversis qua-
si auctoribus, sententiam suffulciant, hos quoque Valerii Martialis tui versiculos
adducunt:

*Duosque Senecas, unicumque Lucanum
Facunda loquitur Corduba.*

Duos enim ibi *Senecas*, Philosophum volunt esse & Tragicum. Verum nos rem
potius, & auctores, quos supra laudavimus, secuti, haudquaquam dubitamus
Martiali hîc Senecam patrem, quem Rhetorem diximus, & filium Philosophum
intellectos. Philosophum inquam, qui & Tragicus sit; auctor scilicet Tragoe-
diarum *Medae*, *Troadum*, *Herculis Furentis*, *Hippolyti* & *Thyestis*: Et adde, si li-
bet, *Oedipi*; quam actam a Nerone, praeter Furentem & Thyestem, auctor est
Dionis Xiphilinus: & quis ambigat compositam aliquando ab ipso Seneca, *post-*
quam, ut Tacitus habet libro XIV. Annalium, *amor Neroni carminum venisset?* Et
Fabius Quintilianus, licet, ut supra est indicatum, Senecae Medeam tribuat nec
plures nominet, agnoscit nihilominus libro decimo, quod & supra innuimus, ubi
Operum Senecae quasi catalogum texit, ejusdem similiter poemata: Controver-
siarum autem & Suasoriarum, quae, ut ante ostensum, Rhetoris, id est, patris
non filii sunt, eodem in censu nullibi idem Fabius meminit. Extra tamen ordi-
nem, libro nimirum nono, Controversiam ex iis unam citat, & Senecam, sine
ullo praenomine aut alio ulteriori discrimine, quasi in re nota satis esset Contro-
versiae nomen posuisse, auctorem celebrat. Duos itaque Senecas habemus; pa-
trem, qui Rhetor, & filium Philosophum, qui & Tragicus; ut jam common-
stravimus. At inquires, si ergo sex illae nunc enumeratae Tragoediae ad Senecam
Philosophum referendae, cujusnam erunt quatuor reliquae, *Agamemnon*, *Thebais*,
Hercules Oetaeus, & *Octavia*? Nullas harum esse Senecae, imo & aliqui *Furen-*
tem etiam, *Thyestem* & *Oedipum* cum *Agamemnone* eidem adimunt, & Senecae ne-
scio cui cum Marci praenomine, adscribendas volunt; *Thebaidem* vero, *Oetaeum*
& *Octaviam* diverforum facientes singulas. Quarum Octaviam clarissimus Lipsius
a puero, aut pueri saltem modo, perscriptam censuit. Quamvis eam amicissimus
nobis, & in hoc atque omni literarum genere eminentissimus Heinsius, licet hu-
mi

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

mi serpentem, Thebaïde tamen & Oetaeo, quas idem Lipsius ordine dignitatis inter primas habet, minus putidam, & cultu quoque sermonis meliorem statuit. Josephus insuper Scaliger, cujus in discernendis auctorum scriptis & a veris subdititiis semovendi exactum judicium, docti omnes hoc praesertim seculo sunt admirati, stili characterem, qui in eadem est Octaviâ, cum reliquis eundem, & auctorem quoque Neronis temporibus interfuisse existimat; Rationem hanc adjiciens, quod non tantum Cometae, qui ipso Nerone & Seneca adhuc superstite effulsit, mentionem faciat; sed se etiam, praeter ceteros (nisi verba dare posteritati voluerit) spectatorem ejus fuisse asserat. Sed vixerit aevo Neronis, an & scripsit quoque? Hoc multa sunt quae negant. Et praesertim Agrippina, nonne, inter alia, Actu III. ea loqui introducit, quae cum postea facta sint, quomodo ab ipso, nisi Apolline aliquo pleno, perscribi potuerunt? ut taceam de culpa dicere, quam Nutrix, Actu IV, Senecae affingit. Sed de hisce haec satis. Unum accedat super iis, quas Marco tribuunt. Quod ideo a se factum docent, quia alia in iis a Lucio, id est Philosopho, Philosophiae & sectae ratio. Marcus inveniunt, raro Stoicorum opiniones interfert; Lucius nec Epicuri sui, nec Metrodori dissimulat. Respondemus, si & idem hoc faciat, quem esse Marcum cupiunt, nonne jam facta res, & unus idemque, non vero diversus, auctor erit? Nam Agamemnone, quam Marco tribuunt, unde illi vers. 605. *leves dii*, nisi ab Epicuro, aut Metrodoro, aut Scirone aliquo? Et rursus Troade, quam fabulam Lucii censent, similiter varius nec unus est. Modo enim Stoicas *doctrinas*, modo Epicurum aut Platonicos exprimit. Et praesertim Choro primo Priamum facit in Elysiorum amoenis versantem, & Hectora inter heroas piasque animas quaerentem; cum tamen eadem fabula nihil esse post mortem, pluribus inculcet. Priori enim Choro legas:

— *Felix Priamus*

*Dicimus omnes: secum excedens
Sua regna tulit; nunc Elysi
Nemoris tutus in umbris
Interque pias felix animas
Hectora quaerit.*

At contra Actu II. Choro altero haec occurrunt:

— *Ut calidus fumus ab ignibus*

Vanescit spatium per breve sordidis;

Sic sic, quo regimur, spiritus effluit.

Post mortem nihil est: ipsaque mors nihil.

Nec mirum talem in Tragicis esse Lucium, cum in Philosophicis haud alium invenias. In Epistolis ait, Epistola LXXXVI, *Animum Africani in coelum, unde erat, rediisse persuadeo mihi*. Contra ibidem, Epistola xxx, Bassum Epicuri praeceptis obsequentem inducens, docet post mortem nihil timendum. Et alibi: *Hoc erit post me, quod ante me fuit*. Et quod magis mireris, Consolatione ad Marciam, cum illud Epicureum extulisset: *ultra mortem mala nostra finiuntur*, statim eadem Consolatione, capite ultimo, Cordum loquentem facit mortuum & inter heroas:

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

Nos quoque felices animae & aeterna sortitae &c. Quae prolixius adduxi, ut semel constaret haud aliter philosophari Tragicum quam Philosophum: & vere, quae Graecis feruntur, hinc quoque dici debent, πάντα μία κόπυς. (omnia idem pulvis.)

Tibi vero, Scriberi eruditissime, hoc quaecunque, unà cum adjunctis Animadversionibus, adscribendum censui; praesertim cum & ipse judicares nos etiam ope nostrorum MSS. (duobus autem usi sumus, altero Cantabrigiensi membranaeo, & altero chartaceo Basini,) aliquod huc symbolum posse conferre. Sed & familiaritas nostra, quâ ego semper gaudere plurimum soleo, quae nec heri aut hodie, sed plures ante annos ut coepta, ita firmiter huc usque culta, haud aliud flagitare videbatur. Eamque necessitudinem cum nec utilitas, nec aliud quidquam, quo probare amicitias vulgus consuevit, sed tua eximia virtus animorumque ac studiorum inter nos societas conciliarit, talem etiam mansuram atque in aevum perennaturam certa spes habet. Tibi itaque hæc ista, quae tua est εὐστοχία & quam jure magni facio, judicii rectitudo, si, non dico satisfecerint, (quî enim hoc sperem!) sed minus displicuerint, a te ac tuis juncta ut publicum adspiciant aliorumque censuras subeant, lubens permittam. Vale Cl. Scriberi, nostrarum nugarum arbiter candidissime. Hardervici xv. Kal. Januar. cld. lō. c. xix.

DD. OTHONI HENRICO & FREDERICO
FRATRIBUS,

ILLUSTRIS DUCIS AC DOMINI

WOLFGANGI PALATINI RHENI,

Ducis Bavariae, Comititis Veldentii, filiis,

S. D.

GEORGIUS FABRICIUS,

Chemnicensis,

DE TRAGOEDIARUM USU.

CUm e scriptis veterum universis grata & salutaris capiatur utilitas; tum e lectione Tragicorum praecipua atque singularis. nam de viris summis, eorumque factis magnis & inusitatis agens, non minus eos qui potentia eminent, etsi eos potissimum, quam quemvis e vulgo, de varietate casuum & vitae hominis multiplici calamitate informat. Quod loco positum excelsio est, in oculos plurimorum incurrit, & quod viris metuendum prin-

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

principibus, idem personis vilioribus potest accidere. quod autem accidit omnibus, id mente & cogitatione debet praecipi, ut aut avertatur periculis aliorum, aut mitigetur ratione & constantia. Miseriarum in vita verissime causa prima est, in ignoratione contemptu Dei, pietatis neglectio, & suarum virium aut excellentiae nimia & insolens fiducia, quae nulli unquam vel illustrium Heroum, vel Regum clarissimorum fuit impunis. Accedit ad hanc imperiorum cupiditas vehemens, quae ita regnat in animis, ut nulla plures ab officio deduxerit, poene invictos ab aliis vitiis & delictis homines. Extrema causa, qua pudor violatur & integritas, turpissima est, & habet belluinum quiddam in mentibus abjectis & depravatis ignavia, otio, fortuna. In Heraclidarum, Aecidarum, & Pelopidarum familiis videre hoc licet. quae ut in Graecia celeberrimae, ita praeter caeteras calamitosae fuerunt. Heraclidas oppressit fastus & arrogantia, qua Diis voluerunt & esse & haberi aequales: inde superba illa vox est, licet a muliere profecta,

Quidquid negabat Jupiter, dabat Hercules.

E gente Aecidarum, quae rerum praeclare gestarum excellit magnitudine, qui secundum naturam, morte videlicet placida interierit, invenio neminem, quia cedere de dignitate & jure voluerunt nemini. Inter Pelopidas tanta turpitudinum confusio, tanta immanitas fuit, ut si ultio divina nulla sit, ipsi se invicem ira & furiis ultii videantur. Nam quod Poeta sapiens canit,

Irac Thyesten exitio gravi stravere,

non de solo Thyeste, sed de tota illa familia flagitiis obruta dici potest. Verum non aulae tantum & domicilia Regum, facinoribus atque sceleribus olim nomen infame habuerunt: sed in vita etiam communi obijciuntur facta tristia & horrenda, & in multitudinis moribus pessimis audiuntur & cernuntur fere quotidie. Quod enim unquam seculum tam florens, quae tam sancta civitas, quod regnum tam bene constitutum fuit, in quo exempla flagitiorum ingentium non exstiterunt? Ea nosse, utile est; vitare, pulchrum; salubre, non imitari; punire, rectum; abominari omni ratione omnibusque sensibus, praeclarissimum. Itaque voluerunt veteres illi sapientes, scelerum poenas exstare, & sceleratorum exitus miserabiles, simulque obijcere oculis familiarum, urbium, regnorum exstirpationes & interitum, ne similia alii auderent, & perpetrare nefaria omnes homines horrescerent. Idem existimabant a magistris mutis, ea quae odiosa essent & acerbissima, accipi & admitti facilius, quam si a familiaribus & propinquis dicerentur: item si factis & eventibus peregrinis aut a memoria suorum temporum remotis, suos Reges aut Principes docerent, videbant esse minus periculosum. eam ob rem eligeabant nobilissimorum quorumque exempla, quasi magis conspicua, magisque ad animos permovendos apta, quam si hominum vulgarium sumpsissemus: tum in scenam ea producebant, ne quem omnino laterent, etiam antiquitatis & humanitatis imperitum. Quam grave sit admonere potentem aliquem, docet Antisthenes, quem Rex Macedo per Asiae civitates ludibrii causa mutilatum circumduxit. Quam non tutum objurgare tyrannum, Zeno Eleates & Anaxarchus Abderites testantur, qui in cavis molaribus a Nearcho & Nicocreonte saxeis pilis sunt contusi. Tales exitus etiamsi terreant, tamen doctrina virtutis & modestiae, & defensio veritatis, aut libertatis fiducia, deponenda non est: sine qua vita honesta aut laudabilis non potest existere. Quamobrem discriminis vitandi causa, & simul retinendae honestatis, haec scripta Tragicorum introducenda in domos illustres sunt, quae plus splen-

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

splendoris & efficaciae habent, quam ulla Philosophorum repleta doctrinis & subtilitate volumina. neque solum in Tragoedia erudiuntur, qui cum potestate sunt, sed omnis generis docentur homines, si qui aut consilii indigent, in rebus dubiis; aut consolationem expectant, in adversis. Id Timoclis antiqui Comici non verbis quidem, sed verborum ejus sententia expressa, etiamsi prolixior paulo sit, libet exponere, ut habeat majorem auctoritatem oratio. Is in hunc modum,

Natura expositus est homo laboribus,
Et multa acerba vita fert mortalium.
Haec ergo curarum invenit solatia,
Cum mens gravis molestiae obliviscitur,
Nacta ex aliorum aliquod levamen casibus,
Facta & minore cum periculo doctior.
Hoc experiri in Tragicis, si cui libet,
Licet; nec is magnum laborem luserit.
Qui pauper est, dum non minus quam Telephum
Se egere sentit, fert malum quietius.
Insanit aliquis? Alcmaeonem respicit.
Coecutit? Oedipi levat damno suum.
Orbus quis est? lamenta Niobes cogitat.
Claudus? reminiscitur Philoctetae pedum.
Habet Oeneum, quisquis senex est & miser.
Quicumque aliis quid accidat putaverit,
Erit in suis alacrior periculis.

Prodest igitur & viris maximis in quavis fortuna, & aliis itidem a cultu non abhorrentibus, scriptorum Tragicorum cognitio, & ad experientiam & ad levationem doloris, & ad multa vitae munera. Ideo & in Theatris & in Bibliothecis merito locum habent; eoque magis afficiunt atque rapiunt, quod praeter ea quae diximus, quasi nativis plena sint affectibus, quibus saepenumero aut spectantium oculi, aut animi legentium, ita actione quadam speciosa, aut impetu acri permoventur, ut & irascantur cum Hercule, & cum Hippolyto doleant, & lamententur cum Antigona. quod iis, qui Tragicorum fuerint spectatores, accidisse, se recordari ait Protarchus ad Socratem, ἐστὶν ὃ καὶ ποιητῶν ἀνυποκρίτους καὶ ψυχαιωνύτους, ἢ τραγῳδία, ut in Minoë Plato affirmat. Tam aspectu horrida Thebarum everfio, aut incendium Trojae vix fuerunt; ut in Tragoedia a captivis mulierculis & ab exulibus afflictis referuntur; certe magis grandia misereve esse non potuerunt. Nec tamen in hoc scripti genere omnia de Historiis desumpta sunt, ut Sphinx Epicharmi, & Euripidis Cyclops: sed pleraque ad veritatem accedunt, aut commodam ex natura interpretationem habent, aut monstris quibusdam tyrannos & latrones effratos depingunt. Excitantur ipsi ab inferis mortui; excitantur interdum Furiae; ut quod verbis nequit declarari, imagine torva aut praeter naturam facta, mire repraesentetur: quae imago stans in orchestra & admirationem & horrorem incutit. Neque enim fuit minima delectatio in illa conformatione, quam οἰκιστὴς Graeci vocant; neque non vim nullam ad res ipsas animis insigendas habet evidens & animosa descriptio. Diligens igitur & assiduus Tragoediarum lector, non ut histriones aut actores illi veteres, utrem musto

reple-

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

repletum accipiet ; aut (ut Poëta canit) vilem certabit ob hircum : sed praeclarum vitae specimen, insignia sapientiae praecepta, & varietatis fortunae exempla comparabit.

Relictus ex eorum scriptorum numero apud Latinos solus est L. Annaeus Seneca, qui etiam si Aëtio aut Pacuvio, antiqua illa gravitate, nervisque ac lacertis, & incorrupta sermonis priscae puritate similis non sit ; tamen in sententiis concinnandis & expoliendis versibus multum elaboravit, captavitque facilitatem quandam naturae non inconvenientem, & ut mihi videtur, propemodum popularem, ac, ut propius dicam, Ovidianae multis in locis similem. Dicere solitus fuit Philippus Melanchthon vir Clariss. cum de antiquioribus loqueretur, se vina vetustiora tanquam rancidula minus probare ; quae tamen nonnullis videntur optima atque suavissima. Sentit cum eo Ludovicus Vives, qui ideo Latinorum veterum libros non conservatos scribit, quod rudes atque impoliti fuerint : neque Fabius negat nitorem & summam manum in excolendis operibus, ipsis defuisse. Sed ut sensus in diversis raro est idem, sic sententia discrepans plerumque animadvertitur. Idem in aliis sit artibus, ut in signis Canachi & Myronis ; tabulis Polycleti & Xeuxidis : aliorum forma propter rigiditatem, aliorum propter jucunditatem fuit comprobata. Inter athletas Milonis toros non habuit Entellus, sed non minus hic Segestanus illo Crotoniata nominatur. Quocirca nec antiquis horror & gravitas, nec recentioribus lenitas obest & elegantia, quo minus in pretio sint, & ab omnibus legantur. Nostrium quidem Tragicum ita probavit Joban. Regiomontanus, Mathematicus excellens, ut sua eum manu diligenter & venuste descripserit ; quem librum apud Georgium Agricola praeclarum Philosophum, a me visum adolescens contuli, & ex eodem locos plurimos deformatos jam in aliquam restitui dignitatem.

Hic labor meus, ut sit studiosis acceptior, ad vos fratres principes, & domini illustres, Otto Henrice & Friderice, jam desertur, honoris & observantiae causa. nam cum in hac aetate viridi, auspicio optimi & sapientissimi Principis patris vestri, ingressi sitis iter virtutis, & majorum amplissimorum laudibus gloriaeque responsuri videamini ; existimavi vos decere post pietatis Christianae praeceptiones, talia scripta evolvere, eruditionis gratia. de quibus cum multa inter familiares vestros viros honestos, & peritos, & a Martino Keplero, bono & erudito homine, tum a fratrum vestrorum magistro, viro doctissimo, Petro Agricola audiat saepissime, plura ad vos scribere non convenit, neque necesse est. Tradit auctor nobilis, & boni Imperatoris doctor Plutarchus, χαλκὸν ἵνα, γινώσκω ἔχουσι πόλιν & μῦσαν, ἀπὸ χθονὸς, loquens de Athenis : idem de aula iusti & magnanimi Principis multo rectius dicitur. ejus videlicet, qui Christi doctrinam novit, & studia Ecclesiae utilia evehit. Quod de praestantissimo Heroë, patre vestro, clari viri praedicant, & vos insistere vestigiis laudatis affirmant. Ideo Principi summo, patri vestro, bene precantur vere pii & docti homines ; & qui cupidi literarum sunt, vobis literarum & pietatis patronis optant esse commendati. Valet.

E ludo illustri Miseno, prid. Cal. Septemb. M.D.LXV.

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

AD ILLUSTRUM LAEVINUM TORRENTIUM, ANTVERPIAE EPISCOPUM, MARTINI ANT. DELRII

PRAEFATIO.

Qui fit, PRAESTANTISSIME TORRENTI, ut, cum mortales fere cuncti scire & sapere desiderent, interno quodam & aeterno doctore mentibus illud vetus occinente;

*Non est sapientia possessio pretiosior.
Quae autem ferri nequit possessio est doctrina mortalibus.*

*Ὅυκ ἐστὶ σοφίας κτῆμα τιμιώτερον; &
Ἀναφαίρετον κτῆμα ἐστὶ παιδεία βροτοῖς:*

vel nullos tamen, vel unum de mille, scientiae & sapientiae possessionunculam aliquam tenere videamus? An, quia finem in discendo nullum certum & indubitatum sibi praefigunt, & si quem, non rectum, sin etiam rectum, non ea, quae ad illum fert, via gradiuntur? Ut enim nihil prodest cuiquam diligens conatus aliquo perveniendi, nisi simul tenuerit, quod eo perducit, quo cogitat: ita cum eo venerit, si non ante ratum aliquem σκοπὸν sibi praestituerit, in quem actiones & meditationes suas collimet universas; evenit necessario, ut nullum ad exitum curae, vigiliae, cogitationesque perveniant: veluti nautae, quibus nullus portus propositus fuit, in vasto mari, incerto cursu, certo fere discrimine, dubii ac vagi fluctuant, & tandem in minus commodum portum feruntur, vel naufragi in litus ejiciuntur. Qui vero non rectum finem eligunt, iis similes, qui sponte in Syrtes, aut praeuptos scopulos navigium adigunt; quos Aeolo & Neptuno ludibrium, amicis moerorem, gaudium hostibus, exitium sibi debere, nemo sanus unquam dubitavit. Syrtes & scopuli in scientiae Oceano tres, portus tuti duo. Hos nullae Rhetorum scholae, nullae Philosophorum academiae, sed navarchi Ecclesiae, ostendunt. In his D. Bernardus, qui Symplegades istas, non Dodonea columba, sed SANCTO SPIRITU duce, superavit, cujus gravissimis & disertissimis verbis nihil certius, verius, salutarius. Quo (ait) fine? [s. studendum] *Ut non ad inanem gloriam, aut curiositatem, aut aliquid simile; sed tantum ad aedificationem tuam, vel proximi. Sunt namque, qui scire tantum volunt, ut sciant, & turpis curiositas est: & sunt qui scire volunt, ut sciantur ipsi, & turpis vanitas est; qui profecto non evadent subsannantem Satyricum, & ei, qui huiusmodi est, decantantem,*

*Serm. 36.
in Cantic.*

Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter:

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

Et sunt item qui scire volunt, ut scientiam suam vendant, verbi causa pro pecunia, pro honoribus, Et turpis quaestus est. sed sunt quoque qui scire volunt, ut aedificent, Et caritas est: Et item qui scire volunt, ut aedificentur, Et prudentia est. Horum omnium soli ultimi duo, non inveniuntur in abusione scientiae: quippe, qui ad hoc volunt intelligere, ut benefaciant. Denique intelles- Psal. 110.
 sus bonus omnibus facientibus. eum reliqui omnes audiant. Scienti bonum, Et non facienti, peccatum est ei. Infames ergo naufragiis scopuli. Blanda pericla maris, terror quoque gratus in undis, & in quibus delectat naufragium, Nec dolor ullus erat, mortem dabat ipsa voluptas; Vana gloria, curiositas, & cupiditas, qua divitiarum, qua honorum. Quot vero, qui hoc mundi senio, cui litterarum cura maxima, virtutum minima, ad hoc enituntur, ut tam aliis, quam sibi prosint? praetexunt omnes malo panno purpureum clavum, bonum reipub.; sed iidem vanitate diffuentes, inanem & falsam famae immortalitatem dictis, factis, scriptis aucupantur; & misera gloriae animantia, vilia mancipia ambitionis, per mentis elationem, nescio quem doctrinae principatum mutuo deferunt, & levem atque futilem prorsus gloriolae γαργαλισμὸν mutuis laudibus excitant: hinc illi vanae adulationis tituli, maximi, termaximi, divini, quos qui legunt, vel rident, vel miserantur. quorum, quia seipsum glorificant, gloria nihil est, Joan. 8.
 & novissima plena pudoris & confusionis. Mentis homines vanae, vel nullius. si qua foret, vel recta foret; frenaret illa tam insolentes animos.

ψυχῆς μέγας χαλινὸς ἀνθρώποις ὁ νῦν
 nunc digni audire;

Animi
 magnum
 frenum est
 hominibus,
 mens.

Quam nil
 est eruditio,
 nisi mens
 adest.

* 1. Cor. 8.

ὡς εἶδεν ἡ μάθησις ὡς μὴ νῦν παρῇ
 vere nihil, nisi flabellum insolentiae, & tympanites lethalis ejus quae inflat scientiae, quam qui apponit, apponit ad dolorem. * Tales, quia existimant se scire aliquid, nondum cognovere, quemadmodum oporteat eos scire. proinde nil mirum si operam & oleum perdunt, si ad caeca haec & brevina naufragium faciunt. Ex illis ipsis, qui prudentiae & charitatis portus sibi proponunt, plerique, quod optant, nunquam consequuntur; quia rectum navigationis cursum non tenent, interdum etiam ad Syrenum scopulos adhaerescunt, aut falsa pro veris, cassa pro solidis amplectuntur. Quibus accidit, quod imperitis vindemiatoribus, qui sufficere credunt, vinei emtionem, & stercorationem, & pastinationem: sed jugationis & palmitum deinde curam abjiciunt. Lubenter hac utor comparatione, quia PATRIS aeterni aeternam SAPIENTIAM vitibus persimilem esse sacrae litterae testantur, & ab illa SAPIENTIA cuncta mortalium sapientia profluxit, ut appareat hanc illi multis in rebus non dissimilem. Sapientiae igitur studium tale in ejus amatoribus sit oportet, quale in vitium cultura prudentes vindemiatores adhibent. Si viti, sive jugatam, sive pedatam, sive compluviatam, sive arboream malis, defuerint adminicula, quae claviculis tanquam manibus apprehendat; flexuoso & multiplici lapsu per terram repens, domini spem, putrescentibus racemis, plerumque frustrabitur.

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

bitur. Sapientia, nisi Dei timor adminiculetur, nisi pietas doctrinam erigat, nisi scientiam caritas sufflaminet, non inutilis tantum & infructuosa ceteris, sed noxia quoque, & perniciosa cultoribus, & possessoribus suis existit, quos verticosus tandem typhon, vel ecnephias dementatos, in miseriarum barathrum praecipitat, haereses dico vel quam aliam impietatem. Illis ergo vitis adminiculis fulcienda. cum fulcieris, & capita jugaveris; proximus labor, frondibus & ramusculis impendendus. praestantior illis racemus, sed ipsa quoque folia necessaria. nulli rei pampini sine gemmis, quae succum laetificum promittant: aspectu pulchri, sed sine fructu parum utiles. imo inutiles, si luxuriari finas, & ὑλομανεῖν vastent vineam & defrugent. ideo saepe putatione, saepe pampinatione nimia ubertas sarmentorum & foliorum compescenda, multae quotidie frondariae fiscinae implendae. Verumtamen si teneriusculis adhuc acinis, intempestive nimis larga manu palmites defringas, aut ferro putes, aut frondes avellas; contra aestum, & algum, & aliam coeli intemperiem, indefensi & investes botri, hinc humore ruptis folliculis defluent, illinc retorridi solibus exarescent. Vestes enim & integumenta racemorum, pampini, dant gemmis, ut moderato igne & aqua decoctae queant mitescere, & maturatae dulcescere. Non aliter sapientiae, quidam racemi, quidam pampini. graviores disciplinae, philosophicae, medicae, civiles, theologicae; quae corporeae sanitatis, vel pacis publicae, vel animarum aeternae beatitudinis, & DEI OPT. MAX. gloriae satagunt; illae solidum fructum, dulces uvas, ferunt: quae tamen nunquam saty mites, aut suaves, sed acerbiusculae futurae; nisi, interea dum crescunt, pampinis humiliorum & humaniorum litterarum contextu obumbrentur. Si non viriditate sua vinetum oculos spectantium alliciat, manusque ipsas amœno risu quasi irritet; si nuditate sua vilescat, & horrore quodam deformis & inhonori sarmenti, desiderium tollat, & carpendi sitim penitus exstinguat; quomodo, aut quando,

Distendet vacuas pinguis vindemia cellas?

Arcet plerosque & repellit, cum aetatis, tum animorum nimis delicata teneritudo, a reconditis & arcanis sapientiae voluminibus: impares illi ferendis, qui subeundi, laboribus: restat in poetarum, historicorum, & oratorum viridaria invitentur, quorum nec aditus difficiles, & non laboriosa perambulatio. capiantur primo amoenitate culmi virentis, mittent postea falcem in messem maturam: invitentur a pampino, manum ad uvas porrigent. inferendi animulis puerulorum furculi, quorum illi tunc odore & aspectu, postea liquore & fructu nutriantur. Φυτεύσω (inquebat prudens agricola) ταῖς μὲν ἐν ἡλικίᾳ παιδικῇ ψυχαῖς μοχλεύματα ὧν ὁ καρπὸς αὐτὸς τιθυήσεται. quales vero hi, mi Philo, furculi? cum alii, tum praecipue ἡ τῶν σοφῶν ποιητῶν ἀκρότης τρέφεται. Equidem hanc non vereor futuris etiam Theologis commendare: minus metuo, ne qui, quod aliter sentiunt, succenseant. illis; si nares contrahant, aut frontem cape-

Philo. Hebr. lib. de Agricultura. Exalta eorum quae sapienter a Poëtis distendit.

rent.

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

rent severitudine ; me quidem eripiam ; sed ipsorum ex castris alios multarum palmarum athletas , triumphis actis nobiles imperatores opponam. non quia rationes desint , sed quod istorum apud illos merito auctoritas maxima. Quid illi magno Basilio , eloquentia , doctrina , sapientia , sanctitate illustrissimo , respondeant , qui Poëtarum , & Grammaticorum , & Rhetorum , & omnium omnino hominum libris nos uti jubet , unde aliquid emolumenti ad animae incolumitatem sit accessurum ? sic enim , *οὐκ ἔστιν ἀφρονδύνῃ , καὶ ποιηταῖς , καὶ λογοποιοῖς , καὶ ῥήτορι , καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις* *In Orat.*
ἐμυλητὸν , οὐδὲν ἂν μέλλῃ πρὸς τιμὴν τῆς ψυχῆς ἐπιμέλειαν ὠφέλεια τίς ἔσθαι. *quomodo ex-*
Synesio dicent , quid D. Nazianzeno , quid D. Cypriano , D. Hilario , *Gentil. lib.*
Damaso , Paullino , Prudentio , Damasceno , qui cuncti , non modo poë- *profic.*
sis lectores , sed egregiorum poëmatum ipsi auctores ? Quid Justino Mar-
tyri , Clementi Alex. duobus Cyrillis , Theodoreto , Chrysostomo , Hie-
ronymo , quibus nulla profanae litteraturae portio incognita ; & fuere ,
qui Poëtarum libellis noctu , pro pulvinis , usi ? Diem dicant Mosi , Da-
nieli , & D. Paulo. nam primus sapientiae nomen adeptus apud omnes
maximum prius Aegyptiorum disciplinis mentem excoluit , quam ad ejus ,
QUI EST , contemplationem procederet. Daniel postquam Babylone *דניאל*
Chaldaeorum sapientiam didicit , tunc demum divinas attigit doctrinas , *In I. c. Da-*
ut scribit D. Basilius ; & D. Hieronymus prius illi datam testatur scien- *niel.*
tiam omnium saecularium litterarum ; Symmachus , nominatim artis
Grammaticae peritiam. Demum S. Paullus , vas electionis , (quod a Cle- *Act. 17.*
mente Alexand. fuit observatum) non erubuit Poëtarum carmina evolve- *I. Cor. 15.*
re , & ad aliorum medicinam , Arati , Menandri , & Epimenidis testimo- *ad Tit. 1.*
nia laudare. Etenim quemadmodum infectores purpurarii prius lanam
medicamentis sufficiunt , quam conchylio tingant : fabri ferrum inauratu-
ri , prius coeruleo imbuunt , quam auri bracteolas inducant : in Olympiis
depugnaturi , domesticis ante sciamachiis exercentur , & futurae pugnae
praelodunt : qui solis jubar volunt irretortis oculis intueri , infirmam prius
aciem in aquam vel vitrum intendunt , ut vel sic radiato lumini assue-
scant : ita quibus est animus imbui se penitus germana sapientia , qui
meliorem sui partem induere , & undique armare divinae doctrinae sacris
disciplinis meditantur , qui cum malis moribus , vitiis , erroribus , passio-
nibus , omnium certaminum difficillimum obire gestiunt ; qui , ut veri
haliacchi , terrenae prudentiae nubila visu transmittere , & ad coelestium
cognitionem lumine intelligentiae transvolare desiderant , oportet antea
huic aequori , huic crystallo assuefaciant oculos ; in hujus stadii umbratili
pugna vires comparent ; his se prius pigmentis colorent , his se quasi
pumicibus , vulsellis , strigileculis pumicent , laevigent , expoliant. Sed
nonnulla in talibus libris non innocua. fateor. plura tamen , vel totidem ,
pellendis animi morbis , efformandis moribus apta & accommodata. Quid
rosa pulcrius ? quid odoratius , quid cerebro conducibilis ? an desunt illi
spinae quae lacerent , & qui pungant sentes aculeati ? an ex rosariis vena-

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

Lib. 1. de
Dissert. E-
picl. cap. 4.

na minus phalangii, quam mella sugunt apiculae? doceantur pueri spinas & hamulos uncinatos cavere, rosas legere: nectar Hyblaeum sugere, non tetrum virus. praeceptorum ista officii, docentium hoc munus: quid arripiendum, quid abjiciendum, quid laude, quid vituperatione dignum, ostendere. Familiam inter poetas consensu omnium ducunt, & utilitatis hujus plurimum adferunt tragici. Sapiens Epictetus, apud Arrianum tragoediam definit, speculum eorum, qui a fortuna pendent. cujusmodi cuncti, per paucis exceptis, qui fortuita eventa praevidere, & secum ante solent peragere, seque ita praemunire, ut praevisi casus fortuiti levius feriant, & fortius ipsi excipiant invadentes. plurimum huic rei contulerint exempla Regum & Heroum, quae proponit & exponit orchestra. plurimum juverint breves, sed animosae, & succi plenae sententiae interlocutorum, & chori ex mediis plerumque Philosophorum Lycaeis desumpti. In hos hortulos pueri deducendi, ex iisdem adolescentes educendi. nam qui in illis consenscat, causam non dico, quin censores illi, quam velint, notam inurant. cui vinitor videatur probus, qui pampinis contentus, racemos negligat? qui maturis uvis, vieta, & caduca folia legat? ad botros tum potius manus extendendae; non oculi pascendi tantum, sed uvæ sanguine & viribus, vires juventae roborandae, adolescentiae sanguis fovendus, ut vegetam & viridem senectam pariat. Tenello lacte nutriti, solidiore mox cibo confirmandi. Equidem hoc mihi in *Syntagmate* isto propositum; quo quantum in me fuit, reliquias *Romanae tragoediae* collegi, castigavi, illustravi. Collegi, ex ruderibus priscorum Grammaticorum, & digessi in ordinem aptiorem; emendavi, collatione exemplarium, judicio, conjectura; illustravi, libellis additis, opinationibus, commentario. isthaec recens. nam quae olim pene puero exciderant *Adversaria*, recognovi tantum, & quas illis iudicii, ingenij, & doctrinae infirmitas, vel fervor aetatis lubricae maculas asperferat, severa spongia & retractatione, sustuli, delevi, Fabii consilio, D. Augustini exemplo. In fragmenta quidem illa cothurni Latialis, parciore, quia minus utiliter quis apud illa desideat. genus scribendi totum, ut Apollodorus agebat, ἀπορον & ἀεληπτικόν*. iccirco nuncupavi *Opinationes*. Fusior & liberalior in fabulas integras *Commentarius*. Hic enim, quia quod non recte legitur, non recte intelligitur; & quod perperam intellectum est, perperam explicatur, dedi operam, ut emendata lectio enarrationem praecederet; illam vero sequeretur explicatio non mere Grammatica (quamquam hujus habita strictim ratio, quae debita) sed philosophica potius, quae non loquendi modo, sed vivendi quoque normam tradat: non linguam inani dumtaxat verborum strepitu instruat, sed affectiones etiam corrigat, & homines ad meliora impellat. Non audio Criticos; qui a solis litteratoribus, aut antiquariis ista petenda, qui solis eorum testimoniis utendum judicant. audio potius, quem utinam & ipsi, divum Bernardum; qui clamat tali ordine discendum; ut hoc prius, quod maturius ad salutem: tali studio, ut hoc ardentius, quod vehementius ad Dei amorem.

Quintilia.
lib. 3. c. 6.
D. Aug.
lib. Retra-
ctat.
* Ambi-
guum &
praesum-
tum.

d. serm. 36.

Vc-

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

Vereor ne palliati nolint audire virum pari sapientia & sanctitate, quia cucullatus. Audiant ergo, palliatum, Sex. Chaeroneum. ille negat Poëtas a Grammaticis explicari posse, contendit a solis sapientiae studiosis. Dicite mihi comuli, venusti, faceti, urbani Critici, talesne Sextus postulat; qui de ritibus, formulis, voculis, syllabis, litteris, perpetuum altercantur? non opinor, dicetis. initia haec dicetis, & quae ad rerum cognitionem, ad vitae integritatem, ad jugem beatitatem viam debent sternere. Propterea capere me, non retinere par fuit cancellos Logodaedaliae vestrae; illos egressum forte serius quam decebat, egressum tamen, invitare lectores aequum fuit a mulctris ad mensas & dapes salubriores, saeculi Philosophorum, Academicorum, Peripateticorum, Pythagoricorum, & Stoicorum: ita tamen invitare, ut tempestive ad colles illos apricos clarissimis divinae lampadis radiis perducerem. nam aliae mensae non usquequaque salutares, nec illi satis idonei magistri, quibuscum exigatur aevum. Verbis enim audaces & strenui fuere, vita ignavi & timidi: quicquid animo laudatae formae imprimebant, moribus id factisque rursus inducebant. de Stoicis, nonne queritur hoc Epictetus? queritur Seneca? quos Sextus scribit Laconum fuisse maxime dissimiles; qui manu non calamo fortes, virtute constantes non lingua. Stoicis (de quibus loquor, quia volunt ceteris meliores) simulata frugalitas, quaestus uberrimus: pia verba, mens impia. animam illi humanam cum belluarum cadaveribus eodem sarcophago includebant; verbis autem supra ceteros in majus efferebant. Majestatem Dei laudare & ornare videbantur: vere tamen divinitatem vilissimis animalculis largiebantur: Deum ipsum corporeum, & igne periturum, nunc extra mundum positum figuli modo hanc molem contorquere, & per materiam sic decurrere, quomodo mel per favos; unum Deum alio meliorem, & huic materiam aequalem, sapientem vero praestantior, nugabantur. Accedit, quod ut dogmata, sic ipsorum ratio quoque loquendi scribendique, praetextu & colore quodam masculo libertatis humanae, plurima & admodum gravia vitia parit atque nutrit. Nam si quis superbus & sibi fidens, si quis gloriae cupiditate tenetur; huic indet Stoa majorem ambitionis stimulum, illum vero assuefaciet omnem in seipso fiduciam ponere, divinam gratiam non expetere, superiorem potestatem contemnere, ludere petulanter in magistratus, populos, reges. est aliquis indole ferox, trux, saevus? acuent hujus Chrysippaei crudelitatem; & quicquid humanitas indidit miserationis, radicitus extirpabunt. alius mordax, dicax, impudens? trahent statim in detractionem, & maledicentiam, in affectatam scurrilitatem, & in verbis parum modestis ac pudicis vilem pudorem. capiunt interea & decipiunt ornatis & compositis dictis, & auro venena propinant. serpsit hoc malum & proserpsit,

— dedit hanc contagio labem,

Et dabit in plures: sicut grex totus in agris

Unius scabie cadit & porrigine porci,

Contra

Mathemat.

sol. 52.

Haec Ter-

tul. contra

Hermoge-

nem, ad-

versus

Marcion.

& in Apo-

loget.

Uva-

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

Uvaeque conspecta livorem ducit ab uva.

Quare conatus sum poculis illorum, succum panaceae infundere & immiscere, mortifera indicare gramina, & sub frondibus nepam latentem digito commonstrare: insuper ostendi duces itineris securiores, quibus verae fidei, verae lucis lumen illuxit: quorum pectus inhabitante S A N C T O S P I R I T U plenum, solidam spirat sapientiam, puram putam spirat virtutem, auram spirat penitus salutarem: sententias istorum sparsi Gentilium dictis, verba verbis, sacra non sacris, ut recentes hoc imbuantur odore testae: veteres vero paullatim perfusae, veteris sensum fermenti acorem deponant. Tertius jam annus effluxit, cum apud Bituriges Vibiscos aeger, etsi vere dictum sit *ἀσθενὴς ὡς αἶγος*, quaesivi tamen aliud in otio negotium: & quia me Theologi non satis firmum rejiciebant, ad quorum castra a subsellis Jurisconsultorum transfugeram; non ad litigiosos illos, sed ad comes & faciles Aonides me recepi; in quorum contubernio manerem, donec per quartanae querqueram tyrannidem, ad proprium munus, & severiores doctores redire liceret. Non licuit ante decursum a sole Zodiaci circumulum. interea dum per sua vestigia annus in se labitur, acerbo sane pressus morbo peplum istud pertexui, vellem non morbosum; febris jactatus ista qualiaceumque, concinnavi, optarim non febriculosa: laudem illa non sperant, sed veniam; applaudi sibi non postulant, explodi deprecantur. nihil hic Phydium, aut quod in Palladis arce, sed quod in divinae gloriae, & caritatis proximorum (quibus SOCIETAS JESU sua devovit omnia) gazophylacium cum pauperulae viduae denariolo reponatur: Et visum majoribus meis, aliis etiam doctis hominibus, nonnullam utilitatem juventuti, nonnulla cum voluptate allaturum, si lucem aspiceret hoc aegri somnium: verum ex morbo pallidum, pavidum, palpitans non audebat sine duce, sine patrono. nec immerito. verebatur, ne confestim in petulantiam sciolorum, in Criticorum temeritatem, in zoilorum incurreret invidiam. Occurrit in praemolestia commodum tui memoria; qui fidus amicus, fortis patronus, sponsor locuples: cui grata, justa, facilis defensio. grata, quia clientis, & quae tua humanitas, olim amicitiae & similium studiorum vinculis colligati. justa, quoniam contra laceffentes eum, qui nulla provocavit injuria; qui bene mereri conatus. facilis, si te, si rei naturam intueor. Quid enim carpent? deesse flores eloquentiae, & cincinnos orationis? non diffiteor. neque jurisprudentia, neque theologia hoc profiteatur, & ego fui semper studiosior rerum, quam vocularum. Prolixum dicent in comparatione Graecorum cum Latinis, priscorum cum recentioribus, ethnicorum cum Christianis, similium cum similibus? sed nihil in hoc genere dulcius, nihil fructuosius. Longiorem in fabularum mysteriis eruendis? credidi oportere: cum tota poësis tecta quaedam & larvata sapientiae doctrina sit. Nimis cumulatam in verbis auctorum, quos produxi, adscribendis; consulere volui pauperiorum egestati, quibus angusta res libraria; & occupatorum distractioni, quibus non vacat fontes ipsos adire.

Mul-

*Aegri non
stiosi.*

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

Multum in tradendis morum praeceptis, in gentilium deliriis refellendis, in Catholica veritate confirmanda; hoc malo, quam *λεπτολογῆν*. agnosco. *De frivolis magis subtiliter differere.* postulabat religiosae vitae institutum; postulabat militia, cui nomen dedidi; postulabat hoc aevum, quo incesta pro castis placent, falsa sanis praefereuntur, & bene loquendi multa, bene agendi fere nulla monita Criticorum scriptis proponuntur. At acerbius aliquando & severius locutus. non nego, fuere pseudosapientium fraudes detegendae, ne falsa quadam bonitatis & fortitudinis specie juvenibus surreperent, & quas jam persentiscimus trages impietatis prophani scriptores porro dare pergerent. Nam (mutabor a doctissimo Tertulliano) saecularis scientia temeraria interpret est divinae sapientiae. *Lib. de resur. mort. Lib. 1. advers. Marcion. Lib. contra Heretico-poletem.* haereses a philosophia subornantur; & de Philosophorum gentilitium ingenis omnis haeresis ordinatur. *Philosophi. mi-* haereticorum patriarchae. *capiant: Christiani eam necessario appetunt, & integre praestant, ut qui salutis suae curant.* Philosophia D. quoque Paulo, concussio veritatis visa. *Arbe-* nis enim (ait idem Tertull.) expertus linguatam civitatem, cum omnes illic sapientiae atque facundiae caupones degustasset, inde praecepit praemonitorium illud editum; quod ad Colossenses misit: *βλέπετε μή τις ὑμᾶς ἐξαί ὁ συλαγμένος διὰ τὴν φιλοσοφίαν καὶ κενῆς αἰπάτης, καὶ τὴν παράδοξιν τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὰ σοφία καὶ λόγος, καὶ καὶ χεῖρόν.* Numquid ergo lenius agendum, videnti Philosophorum omnium fallacissimam porticum tam effuse passim laudari, & placere nonnullis gloriae & eloquentiae solius libidinosi, eosque trahere post se complures, & non florere hortulos illorum bono odore, sine mali afflatu? nonne asperius aliquando ducendus calamus, & durius haec licentia retundenda, & malus nodus impietatis forti veritatis cuneo perfringendus? viderint; si Stoicos, orthodoxis patribus; si gentiles historicos, Ecclesiasticis scriptoribus praetulerunt; si sapientiam humanam adfectatricem & interpolatricem veritatis, tam exquisitis, & toties iteratis praeconiis ad importandam curiositatem inculcarunt. * An quod illis seminare mali semini licuit, nobis herbescens evellere non licebit? an non, quae hunc in modum de nidoribus philosophiae, candidum & purum aërem veritatis infuscant, ea fuere Christiano enubilanda? An non interdum magnus cum iis conferendae, *adversus quos* (ait D. Irenaeus †) *victoria est, sententiae illorum manifestatio?* Si ergo, ut idem scribit, conatus sum universum male compositum vulpeculae corpusculum in medium producere, & apertum facere manifestum, huic labori non reprehensio aut odium, sed venia, & amor nonnullus debetur. Quemadmodum enim si ex denso nemore lupus insidiator in greges transcentes impetum faciat, multasque convulneret, & abripiat: qui silvam frondibus & arbutis nudant, & latebras omnes detegunt, bene de pastoribus ovium meriti censentur, quibus belluam effugere aut telis invadere & confodere, ut esset non difficile, effecerunt. sic cum in conspectum omnium (nullo scriptorum, sed sententiarum odio) abstrusa illa & mentis penetralibus inclusa Stoeae mysteria produxerim; fa-

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

cile quivis poterit pedicas vitare, & Circaeum poculum non delibare, vel in solum effundere. Adversus huiusmodi obstreperitacula; an non facilis tibi defensio? favet veritas Nec minus expedita, tali patrono; qui vult, qui potest. Facultas ab eruditione, eloquentia, dignitate. Dignitas summa quidem, sed quam virtute exornas, & cui non minorem, quam illa tibi, concilias dignitatem: & id Antverpiae, quae me nascentem excepit gremio, & natum suis aluit uberibus. Eloquentia fluens a natura, aucta studio & usu legationum gravissimarum, abundans verbis, copiosa sententiis. Eruditio, complectens uno fasce, quae vix alii singillatim; historiae, philosophiae, juris, rerum divinarum humanarumque cognitio. Nam de poesi quid dicam? carmen μεμνησμένον*, splendidum, luculentum, plenum luminibus imitationis & ingenii, sonorum, grande, purum, pressum, prudens: Horatiano simillimum, nisi quod Christianum, & tu Catholicae fidicen, & princeps lyrae, tanto plerisque nostri saeculi Poëtis excellentior, quanto divina humanis, sacra prophanis; tanto cultior & dulcior, quanto felix Augusti imperium nitidius & mellitius rudi & horrido Ennii & Lucilii saeculo; tanto melior & sanctior, quanto largior in Dei & coelitem laudes, in quas illi parci, vel (nefas!) blasphemii. Adjungit se ad huiusmodi facultatem, quae a virtute, voluntas, benefica & constans. ego defensionis indigens: tu juvandi & innocentes tuendi cupidus. tu, quos amore tuo dignos semel iudicasti, nunquam deferis. Tueberis ergo (PRAESUL AMPLISSIME) Syntagma Romanae Orchestrae, a Canicula malevolentiae, sub tutelae & praesidii tui sypariis, ut,

*Docent
commenta-
ris, in Sue-
sonium, &
sacra poë-
mata.*

** A Musis
concinna-
tum.*

— sicut Parnassia laurus

Parva sub ingenti matris se subicit umbra;

ita nunc lucem aspiciens tenellus pullus, sub umbella nominis tui delitescens, adolescat, & aetatem ferat. VIVE, VALE, LOVANI, A.D. IX. KAL. IUN. CID. ID. XXXIX.

MARTINI ANT. DELRII ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ DE TRAGOEDIA.

CAPUT I.

Quid sit tragoedia, & unde dicta.

ET si varia poëtices genera, summa tamen tria Platoni lib. 3. de Repub. & Diomedis lib. 3. ut omnia poëmata sint vel δραματικά, vel ἐξηννημαχικά, vel μιμήματα;

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

μῦθον; quae nonnulli κοινὰ, ut & illa priora μῦθον nuncupant. Mixtum, partim ab auctoris, partim ab aliarum in eo commemoratarum personis dependet; ut Epica pleraque, Aeneis, Pharsalia, Ilias: in exegematicis sola auctoris persona attenditur; ut in Lycophronis Cassandra, & multis Horatii Odis: dramatica, personarum, rerum, collocationum viva expressione variantur; & in iis, quid a quoque dictum, gestum, cogitatumque sit, proponitur. hujus generis sunt comoedia & tragoedia. Haec prius τραγωδία appellata, vel quod in Attica vindemialibus inventa sit & τρύγος καὶ ὄσων, inquit Athenaeus lib. 2. olim namque τρύγος, vinum recens dicebatur, & vindemia τραγῆτος; & apud Atticos Liberi patris cantoribus, Liberalibus, pro corollario vinum dabatur, cujus rei Diomedes lib. 3. Lucilium laudat auctorem. primi vero illi tragici, nihil praeter Dithyrambos canebant. Unde mihi * videtur Aristophanes, in Acharnens. false Euripidis tragoediam, τραγωδίαν nominasse, quasi parum sobrii auctoris fabulam. Tragoediam tamen alii * dici malunt, quasi τραχῆαν ὠδὴν ab aspero & gravi sono, qualis est elephantorum barritus; qui non sonant λεπτόν, sed (ut Plutarchus in Pyrrho) φοβερόν & τραχῆαν vocem edunt, ut * suspicer apud Lucianum in Zeuxide mendose illis stridorem tribui, & προτραγῳόων, dicendum; τραχυνήτων. Non desunt qui ab hircu nomen ducunt, qui τραγὸν Graecis: vel quod ille Bacchi hostia Virgilio, Ovidio, caeteris, & tragoedia initio solas Bacchi laudes continebat: vel potius a praemio tragoedorum, quod hircum fuisse, censent Servius in Eclog. & Donatus in Terent. & Horatius ad Pisones;

Carmine qui tragico vilem certavit ob hircum.

aut sane uter musto plenus, si Diomedis & Thomae Mag. credimus; qui priscae vocis τραγωδίας analogiam reddunt. Significat etiam τρύγος vini fecem; & quia olim peruncti fecibus ora tragoedi recitabant, putant nonnulli nominis causam inde profluxisse. propterea Aristophanes in Nubibus, hosce actores τραγωδαίμονας vocat, quia (inquit Scholiastes) τὴν τρύγα χειρίζονται, ἵνα μὴ γινώσκωμεν ὅτι τὸ αὐτῶν ἦδον ποιήματα κατὰ τὰς ὁδούς, ἀμείζαντες ἡλικαθήμενοι: quod expressit Horatius;

Ignotum tragicæ genus invenisse camoenæ

Dicitur, & plaustris vexisse poemata Thespis,

Quae canerent, agerentque peruncti fecibus ora.

Addit & alias nominis notationes Etymologifles, quae minus placent; dictam, quod chori tragici tetragoni formam obtinerent: quod choris ad voluptatem spectantium, Satyri adhibebantur, qui τραγοὶ dicti, vel illudendi & conviciandi causa, vel propter hirsutum & setosum corpus, vel hircinum in morem ad res Venereas propensionem; quod denique personarum, quae chorum agebant, capilli caprorum instar erigerentur. Addit idem tragoediae nomen, antiquitus comoediae commune fuisse, quod ipsum ex Aristophanis Scholiaste, & emendatis Suidae codicibus colligitur. Non minus dubium, quomodo definienda tragoedia. Teophrastus definit, ἡρώϊκος τύχης ἐκείνων. sed non omnis Heroicae fortunae narratio tragoedia est. Rectius Scaliger; imitatio illustris fortunae exitu infelici, oratione gravi, metrica. sed mihi, si Thyestem Senecae quis prosa oratione red-

τὸν μυσ-
sum, He-
sychio &
Athenaeo
lib. 15.

* Dissentit
Scholia-
stes, im-
merito.

* Izacius,
& Phavo-
rinus.

Non exi-
lem, sed
terribi-
lem, & a-
trocem.

* Suspicer
non cen-
seo, Pro
elephanto-
rum stri-
dore audi-
to, legi de-
bere; horri-
do sono e-
lephanto-
rum.

Feculen-
tos dae-
mones,
quia se fe-
cibus obli-
nunt, ut
non di-
gnoscan-
tur, cum
poemata
sua in viis
recitant
plaustris
superstan-
tes.

Lib. 1. art.
Poët. c. 6.
Lib. 5. de
Poët. f.

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

“dat, tragoediam dare censebitur. Fusor Mynturnus, scribit, imitationem esse
 “insignem, seriamque aliquam, & absolutam, & magnitudine quadam com-
 “prebensam actionem oratione suavi exprimentem: ita ut ejus partes suo singulae
 “quidem loco, atque seorsim adhibeantur; nec simplici narratione, sed inductio-
 “ne illorum, qui ita agant ac dicant, ut miserationem terroremque concitent, ad
 id genus morborum expiationem. & quasi concise nimis haec tradita, pergit illa
 postmodum prolixius explicare. quae eadem rectius Aristoteles, cui est in poëti-
 cis: *Μίμησις προξέως προσωδαίας ἢ τελείας μέγιστον ἰχύς, ἡδυμνία λόγῳ, χυ-
 εἰς ἰκάνει τὸ εἶδέν ἐν τοῖς μορίοις δράγτων, ἢ δι' ἐπαγγελίας, ἀλλὰ ἢ ἰλέως, ἢ
 “φόβου καὶ λυγρῶς τὸ τοιούτων παθημάτων καθαρεῖν.* Imitatio actionum seriarum &
 “gravium, earumque exitum ac finem suavi oratione complectens, cujus singulae
 “quidem partes seorsim apte exprimantur, omnes tamen eo simul tendant, ut me-
 “tus & commiseratio in animis ingenerentur, ad hujusmodi morborum expiationem.

CAPUT II.

Quomodo distinguatur a comoedia & dithyrambo.

LAUDAT Plutarchus lib. de Atheniens. gloria, & lib. de poët. audien-
 Vide Plat. lib. de glo-
 ria Athen.
 Theonem
 & Aphon.
 in Pro-
 gymn.
 Simonidem, qui poësim dixit esse picturam loquentem, & picturam esse ta-
 centem poësim. nam utraque in rerum & naturae vera imitatione posita est; pi-
 ctura quidem vultum & res ipsas; poësis, mores etiam, voces, actiones, & eventa
 ante oculos ponit. Zenoni poësis universa divinarum humanarumque rerum re-
 praesentationem complectitur, teste Laërtio lib. 7. Verum cum tanta sit actionum,
 morumque humanorum diversitas, tam frequens rerum omnium commutatio, for-
 tinaeque vicissitudo: necesse fuit diversa poematum genera excogitare ad hanc di-
 versitatem idonee explicandam: quae quidem omnia verum imitari conantur, sed
 suo quasque modo. aliter enim Tragoedia, aliter Epopeia, aliter Comoedia,
 aliter Dithyrambica, aliter Auletica, aliter Citharistica eo munere fungitur.
 has enim species Aristoteles tradit: sed Cicero, quod duae ultimae orationis exper-
 tes sint, earum loco, in lib. de Opt. genere Orator. Melicam, seu Lyricam,
 substituit. Eorum omnis imitatio (in hoc enim consentiunt) fit numero, sermone,
 aut harmonia, iisque vel singulis, vel conjunctis. Numerus in temporis mensura-
 tione & dimensione positus est, quam pedum observationem dicunt: Harmonia,
 in concentu tam vocum, quam instrumentorum, ut citharae, unde Citharistica;
 vel tibiae, unde Auletica: Sermo in oratione consistit. Melici sermonem har-
 moniae & numero solent conjungere: cacteri Poetae, harmoniam negligunt, nu-
 meros retinent, & sermoni vacant; aliquando quidem carminum legi orationem
 astringentes, nonnunquam tamen, prosa oratione narrationem contexentes, &
 Dialogos, vel Historiam confingentes. Meliorum namque judicium secutus, con-
 tra vulgi sententiam, arbitror poëseos vim, & (ut vocant) essentiam, non in
 metro, sed in imitatione ponendam, & illum abunde Poetae nomen mereri, qui-
 cumque aliquid descriptione repraesentat, vel fingit, licet soluta oratione, ut Lu-
 cianus, Heliodorus, Achilles Staius, Martianus Capella, & in Europa Tho-
 Morus. nec aliter reor sensisse Aristotelem; qui Poët. c. 7. poëtam ab Historico,
 non

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

non carmine vel prosa oratione, sed veritate aut falsitate discerni fatetur; nec pri-
scos legistatōes Solonem & alios, qui jura publica carmine sunt complexi; nec
etiam Romanos, qui xii. tabularum & alias leges, ut ex Cicerone lib. de Le-
gib. & Livio lib. i. apparst, carmina nominabant; nec Jurisconsultos, qui li-
brorum suorum, quas lineas dicimus, versus appellabant. Ut enim hae a ver-
tendo versus, & illae a canendo carmina; ita etiam historia quaevis ad lubitum
conficta, quovis illa modo conscripta sit, a fingendo vel faciendo poëma potest
appellari. Sed ad rem. Tragoedia harmoniam, numerum & orationem cum
Epopeia, Comoedia, Dithyrambica, Melica, & (si vis) Mimijambica com-
munem habet: sed a reliquis (praeter comoediam) differt, quod reliquae simul iis
& eodem ubique ferme modo utuntur; tragoedia vero separatim in diversis par-
tibus. nam extra choros, numeros & orationem tantum retinet, in choris har-
moniam adjungit. In comoedia idem principio obtinuit, postea sublatis chori, &
in eorum locum sola harmonia recepta: ita ut post singulos actus tibiis paribus
vel imparibus consineretur. Altera differentia; quod prologos comoedia nunquam
emittit; tragoedia, nunquam admittit, sed eorum loco quasdam quandoque pro-
logos reponit. Causam produnt, quia Regum calamitates, regnorum ever-
siones, similesque clades proponit tragoedia, quas nemo creditur ignorare: ideo pro-
logis non indiget. Comoedia vero privatorum hominum mores & casus describit, Natalis l.
i. Myto-
log. cap. 4.
quos vix ullus, nisi odoctus, scire solet. Causa ergo desumpta a praecipua
tragoediae nota & proprietate; quam sic proponit Diomedes lib. 3. In tragoedia
introducuntur Heroës, duces, reges; in comoedia, humiles atque privatae per-
sonae. in illa luctus, exilia, caedes; in hac amores, & virginum raptus. de-
nique in illa (sic lego) frequenter, & pene semper laetis rebus exitus tristes,
& liberorum fortunarumque priorum in poenis agnitio. Differunt ergo eventus
& exitus, personarum quoque, negotiorum, & fortunarum qualitate, denique
actione, stilo, & exhibendi modo, de quibus postea. Sed & origine. nam comoe-
dia a Phallicis, tragoedia a Dithyrambicis fluxit, si Aristotelem audimus: signifi-
cavit & cetera non obscure sua definitione idem Aristoteles: qui cum gravium &
illustrium rerum imitationem esse dixit, innuit materiam ejus esse Regum, He-
roumque facta & res, non privatorum mores ac vitam: cum desinere illam scri-
bit in misericordiae aut terroris commotionem; hoc ait, exitus ejus timore & moe-
rire plenos esse debere: cum postulat convenientem rebus actionem; qualia verba,
qui gestus esse debeant, significat. nempe debere non motus & corporis habitum
modo graves, & majestatem quandam prae se ferentes esse, sed verba quoque &
actionem materiae respondere, grandem, sublimem, a vulgi consuetudine remo-
tam: cum e contra comoediae sermo humi repat, nec e plebeja fece emergat. haec
risus & leviores affectus concitat; molestiores illa & robustiores animi affectio-
nes excitare conatur. permittit tamen Horatius contentionis hujus aliquam re-
missionem:

Versibus ornari tragicis res comica non vult.
Indignatur item privatis, ac prope socco
Dignis carminibus narrari coena Thyestae,

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

Singula quaeque locum teneant fortita decenter.
Interdum tamen & vocem comoedia tollit,
Iratusque Chremes tumido delitigat ore:
Et tragicus plerumque dolet sermone pedestri.
nimirum, quia, ut subjungit,

— Tristitia moestum

Vultum verba decent, iratum plena minarum,
Ludentem lasciva, severum seria dicta.

Aristot. in
Poët. cap.
1.

Et olim in tragoedia Satyris lasciva verba tribuebantur, ut idem indicat eadem in Arte poetica, Et patet ex Cyclope Euripidis, ubi, Satyrici dramatis exemplum, Sales a Sileno Et liberis ejus admiscuntur. Sed postquam ratio Et eruditior norma, Satyris omnino remotis, obtinuit; tam Graecis quam Latinis Demetrii Phaleraei praeceptum placuit; qui lasciva Et salacia omnia, ridicula, Et jocosa, ab Orchestra repellit. Nihil ergo nisi serium in tragoediam introducendum: lenioribus tamen verbis utetur, Et ad comicam moderationem se paululum dessestet, vocemque demittet, quando minarum expers, sine iracundia, sortem suam deplorabit. cavendum interea ne quid de ornatu Et orationis magnificentia decedat. omnino namque ornata, Et condita suavi gravitate debet esse tragici oratio. id consequetur, si pedum apta collocatione, Et numerorum varietate, Et jucundo chororum cantu demulcens aures, simul etiam verborum figuris, pondere sententiarum, dictis severis, rebusque illustrioribus, auctoritatem sibi comparare, Et spectatoribus admirationem incutere conetur. plane severam esse debere tragoediam, violentam, animosam, Et quae gravitate genus omne scripti vincat, Horatius Et Ovid. docuerunt. Illius illud laudavimus;

Horat. lib.
4. Odar.
Ovid. lib.
3. Amor.
& lib. 2.
Trist.

Effutire leves indigna tragoedia versus;
Ut festis matrona moveri iussa diebus
Intererit Satyris paullum pudibunda protervis:

Ad haec mirum, quam opportuna sint, Et quantum attentioni parandae praesent, crebra diverbia, frequentes Et incitatae collocationes, quae vel singulis versibus, vel dimidiatis consent. excellunt autem illa diverbia, quae sententias continent acutas Et erectas, maxime si repugnantes esse videantur: quibus noster utitur, in Hercule Furiente, ubi Lycus Et Megara; in Oedipo, ubi Oedipodes Et Creon; in Thyeste, ubi Atreus Et servus; in Octavia, ubi Nero Et Seneca sic altercantur. utuntur his Graeci in suis fabulis; sed fortassis frequentius noster, accuratius etiam Et ornatus. Illud denique discrimen occurrit, comoediam libere fingi a quoque posse: tragoediam res non fingere, nec fabulas receptas commutare, sed uti semel receptae fuerint (quod Aristoteles praecipit) retinere: sane in his quae ad primariam pertinent actionem: in ceteris vero, quae quasi ornamenta Et adjectitia Et ad οἰκονομίαν tantum fabulae pertinent, ut Sophoclem Et Euripidem saepe a se mutuo, Et ab utroque Senecam videmus dissentire; liberum quoque aliis, quae instituto suo aptiora amplecti. Veteres tamen contra veritatem finxisse fabulam constat. nam Medea liberos non occidit, sed id ab Euripide confictum, ut indicat Aristoteles, 2. Rhetor. Et de Poët. Et Aeli-

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

lianus testatur lib. 5. var. histor. verum quia jam recepta haec fictio, nobis illam mutare non liceret. Quod diximus in tragoedia, initia sedatiora, exitus funestos & horribiles; contra in comoedia, principia perturbatiora, exitus laetos & pacatos esse debere; id & verum est, & Aristoteli dicti operis c. 11. consentaneum, cum ait ex felicitate in miseriam fieri debere commutationem, & a secunda fortuna in adversam; a laeta & moderata, in infelicem & atrocem: non tamen diffitetur ipse cap. 5. tragicam actionem ex atroci calamitate in inopinatum gaudium erumpere posse, ut in Euripideis, Oreste, Alcesta, Andromacha, Hippolyto, Iphigenia posteriore, Ione, & aliqua ex parte Octaeco Senecae videmus. sed hae a tragoediae natura non parum degenerant. Scitum enim quod Euripides Archelao petenti, ut de illo tragoediam componeret, respondit averfatus; Ne (inquit) tantum mali permittat Juppiter, ut quid tibi tragoedia dignum accadat. significans eam non esse nisi eventuum infelicium poema. Unde fit, ut in tragoedia potissimum vita moresque fugiendi, in comoedia ut plurimum vitae genus, quod capessere oportet, proponatur. haec etiam fingit res quas exhibet; illa rerum gestarum veris utitur argumentis. Hinc tanto humanae vitae utilior ista, quanto vera fictis praestant. Fatetur hoc Timocles Comicus luculentis versibus;

Narrat
Diomedes l. 3.

Ἄνθρωπος ἄνθρωπον ἢ σοὶ δοκῶ λέγειν,

Adverte, quaeso, num quod ex usu est loquar.

Ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον ὀλίγονον φύσει,

Est calamitosum animal sua natura homino,

καὶ πολλὰ λυπῆς ὁ βίῳ ἐν ἐαυτῷ φέρεται.
ὅς τ' ἐν ψυχῇ ἐν φρονέειν ἀνεύρεται
ταῦτα. ὁ γὰρ τὸς τ' ἰδίων λήθην λαβὼν,
ὅς τ' ἀποτρέφει τὴν ψυχὴν ὡς γηθεὶς πάθος,
μὴ ἰδοῖς ἀπὸ λήθης, παιδὸς ἀθροὺς τ' αἶμα.
τὸ γὰρ τραγικὸν πρῶτον, εἰ βέλεις, σκόπευε,

Multasque secum vita fert molestias:
Mali levamen repperit sed hoc sui,
Ut calamitatis immemor jam mens suae,
Habensque ab alieno malo solatia,
Documenta capiat recreata paullulum,
Primum tragoe di quanta commoda adferant,

ὡς ὁ φιλοσοφῶν πάντας. ὁ μὲν γὰρ ὡς πένης,
Πτωχότερον αὐτῷ καὶ ἀμαθῶν τ' Τηλέφου
ἡμέτεροι, ἡ δὲ τὴν πένιαν ῥᾶον φέρεται.
ὁ γὰρ τὸν τ' μασικῶς, Ἀλκμαίων ἐσκεύαστο.

Perpende sodes. si quis est pauperculus,
Majore pressum si videbit Telephum
Mendicitate, lenius suam feret
Mendicitatem. insanus est ne quispiam?
Furiosum is Alcmaeona proponit sibi.
Captus quis oculis? aspicit caecum Oedipum.

ὁ φθάλμιός τις, Οἰδίπῳ ἐνιδε τυφλόν.

Gnatus obiit? Niobe dabit solatium.
Claudus aliquisne est; is Philoctetem aspicit.

τεθνηκυῖα παῖς; ἡ Νιόβη κεκέρφικε.
χρῆς τις ἐστὶ τ' φιλοκλήτιον ὁρᾷ.

γένοι τις αὐτοῦ κατέμαθε τ' Οἰνέα.
ἀπὸ τῶ γὰρ τὸ μείζον ἢ πέποιθέ τις
αὐτοῦ κατ' ἄλλοις γεγονότ' ἐννέμενός τ'
ταῖς αὐτοῦ αὐτὸ συμφορῆς ῥᾶον φέρεται.

Miser aliquis senex? tuetur Oeneum,
Alterius etenim quisquis aerumnas viri
Esse graviores viderit, quam sint suae;
Animo aequiore miseras feret suas.

qua

Citant Ar-
senius in
Euripi-
dem, A-
thenaeus
l. 6. c. 1.
Stobaeus
serm. 133.

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

qua parte Epicis praestant. nam hi simplici narratione per aures irrepunt: Tragicis per oculos etiam, quasi vi, in animos spectantium viam aperiunt. minimum movere solent; quae per aures tantum intrant; plurimum quae sunt oculis subiecta fidelibus. Illud quoque notandum, initio Romae fabulas omnes Graecanicas fuisse, hoc est a Graecis desumptas, ut sunt Plauti, Terentii, Attii, Ennii, Pacuvii pleraque, & hae Senecae philosophi. Quae conversa e Graecis, vel Graecorum gesta continentes, etiamsi non versa ex Graeco, Palliatae, dicebantur: sed posteaquam,

Horat. in
Epist.

— Vestigia Graeca

Ausu deferere, & celebrare domestica facta,
Vel qui Praetextas, vel qui docuere Togatas;

Vide
Commen-
tar. in Fe-
stum,

Fabulae Romanae non jam Palliatae, sed vel Praetextatae seu Praetextae, vel Togatae, vel Tabernariae appellari coeperunt. Comoediae quidem, Togatae dictae, quia toga viliorum, & comici popularibus argumentis ludebant: Tragoediae, Praetextatae, quia Praetexta magistratuum, quorum casus coturno quam socco aptiores. Tabernariarum mixtum fuit argumentum, & in iis personae togatae simul cum praetextatis introducebantur, ut ex Sex. Pompejo docti homines observarunt. Quod mixtum mediumque poematis genus, valde suspicor Hilarotragoediam, vel (ut Plautus) Tragicocomoediam dictum; quod nec ad Tragoedias dignitatem assurgebat, nec ad Comoediae humilitatem deprimebatur: huiusmodi est Amphitryo Plauti, & Graecorum Hercules Licymnius. Dithyrambica poemata tragicis breviora sunt, & turgida potius sunt, quam gravia aut severa, usque quae Bacchantium vesaniam, non Heroum aut Regum maiestatem repraesentant; nec etiam in actus distribuuntur, nec interlocutorum personarum varietate exornantur. Satyrica initio fuere partes tragoediae, & comoediae. Quod ut intelligatur, paucis capite ex observatis a Fr. Robortello lib. de Satyra, & in poet. Aristot. fluxisse non a comoedia Satyram, ut censuit Fran. Floridus, sed a Satyra comoediam ortam additis multis personis, & aucta mole operis scenarum & actuum diversitate. Satyricae enim personae una tantum initio Satyrus quispiam Sycinnida saltans (de qua consulendus Athenaeus); postmodum quinque, Satyrus canescens, Satyrus pubescens, Satyrus impubis, Silenus, & Papposilenus, de quibus Pollux lib. 4. & Dionys. Halycarnass. lib. 7. habitum nobis eorum describens; eorum oratio in pervellendis & carpendis hominum vitiis tota versabatur, & huiusmodi scommatismis risum ciebat. Abiit in desuetudinem postea: nam delicatiores hominum aures continuam conviciandi licentiam non ferebant. sed sic abiit, ut ad tragoediam se adjungeret. cum enim haec, atrocitate & severitate rerum, quas exhibebat, animos spectatorum gravaret atque defatigaret: tragici, ne paulatim exploderentur, iocos Satyricos intermiscere optimum duxerunt, quibus spectatores aliquantulum exhilararent. quare (ut ait Horatius) agrestes Satyros nudarunt, & incolumi gravitate jocum tentarunt, ut illecebris & grata novitate spectatores morarentur. Placuit hoc diu Graecis, Aeschilo, Euripidi, Sophocli, Achaeco, ceteris. Euripidis Cyclops exstat Satyricum drama; quod luctuosum, a Tragica persona,
quae

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

quae ingentem calamitatem patitur, & a qua inscriptio: ridiculum & falsum, a Satyrorum lusus immixtis. ideo inscriptionem geminam dabant. talis enim Aegydamantis Hercules Satyricus; Achaei Alcmaeon Satyricus, & Vulcanus Satyricus. Admiscebant etiam caeteris tragoediis huiusmodi ludicra, ut auctarium quoddam adventitium; non ut necessariam operis partem: indeque factum, ut, cum ipsis scriptis tragicis non edita in lucem, postmodum interierint. Severior deinde Criticorum trutina, has Satyricas insertiones improbat, licet sero; fortassis paullo ante Aristotelis aevum; qui hoc indicat, ἐτι ὃ τὸ μέγεθος ἐκ μι- Lib. de xiv μύθων ἐ λέξιως γελοίας, διὰ τὸ ἐκ Σατυρικῆ μεταβαλεῖν ὅψι ἀπεσιμνύθη. Poët. Ad haec ad magnitudinem ab exiguis fabulis, & a ridicula dictione Satyris exclusis ad gravem habitum provecta, sero tandem quievit. Latinis postea placuit genus illud Graecae Satyrotragoediae: nam fragmenta quaedam ex Danaë, Protefilao, Laodamia, Centauris, Atalanta, & aliis, huiusmodi quid subindicant. An tamen Latini Satyras puris tragoediis ut ἀποσπασμένα quaedam immiscuerint & interjecerint, mihi nondum liquet. Nec arbitror Menippeas huc reducendas. hae namque non Satyrotragica dramata, sed purae putae Satyrae; nisi si quae eventu tragica, ut nonnullae Varronianae. Nostri temporibus, inter Histriones & Scenicos Italos, viget hoc genus Satyrotragoediae; non quidem purum putum illud vetus, sed quod lenitum Bucolica suavitatem, Pastoritias, appellant. tragoediae singulis actibus unum Bucolicum drama interferunt, quod aliqua ex parte cum tragoediae illius sensu cohaereat. Vulgo praeterea, qui Latinas fabulas exhibent; ridicula & jocosa multa, gravibus actionibus immiscunt, ut spectantium animi relaxentur. vix enim patiatur haec aetas solidam tragoediam: fucari illam mavult inani quadam petulcaque jocositate. Quod, quia pervicere mores, & praescriptum quodammodo; ut plane probare non possum, ita nec improbare penitus ausim. Duo dumtaxat monendi videntur Hilario-tragoedi nostri; ne vernacula & barbara commisceant; & ne nimis ridiculis, vel lasciviis fractis abutantur, memores huius Horatiani;

Verum ita riores, ita commendare procaces

Conveniet Satyros, ita vertere seria ludo,

Ne quicumque Deus, &c.

Summa. iudicium bis in rebus, regulam ac normam esse Sed an ulla tragoedia, soluta oratione scribi queat? censeo non temere id admittendum: etsi Cratetem Robortellus in Arist. poët. ex Suida & Laertio. Thebanum Tragicum memorent id fecitasse: & sane propterea tragoedia esse non desinat. Rectius nostri, Tres Graecos superstites, & Senecam imitabuntur.

CAPUT III.

Quotuplex sit tragoedia.

Si aetatem spectes, tragoedia alia vetus est, partim Dithyrambica (nam ex De his copiose Mynturnus lib. 3. Dithyrambis fluxit tragoedia, teste Aristotele) partim Satyrica; quae nihil aliud fuit, quam chori continuum carmen, admirandum aliquem eventum continens;

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

nens; accessit postea altera persona, quae alternis responderet; mox tertia; denique sic actio excrevit, ut quinque actus expleverit: alia recentior est, quae sales cum satyris rejecit, Dithyrambum vero, ut partem dumtaxat operis, idque raro admisit. Jocosum etiam fuit illud in quo pleraque quibusdam veris assumptis fingeantur, ut Agathonis ἄνθος; de qua Aristoteles de Poët. Aelianus var. histor. lib. 14. Athenaeus, Lucianus, & alii. Si loci ratione malis dividere; alia erit Latina, quae & Praetextata, ut Octavia, & veterum Brutus, Decius, Paulus, Scipio: alia Graeca, quales Senecae novem. A genere argumenti, duplex quoque tragoedia: quaedam pura, quae sola nomen meretur: alia mixta, quae salibus respersa, vel prospero exitu clausa, in quo genere Achaëus excellit. Aristoteles quatuor species prodidit, περιγυμνὴν, implicatam eventibus, & peripœtiis, qualis est Oedipus; παθητικὴν, affectuosam, qualis Hippolytus; ἠθικὴν, moribus formandis institutam, ut Sophoclis Philoctetes; denique θεολογικὴν, in qua ab humanis rebus aliena spectantur, & Deorum colloquia inferuntur, ut Prometheus victus Aeschyli. priora duo genera maxime tragica sunt, in quibus hae decem Latinae versantur. Scaliger lib. 1. cap. 8. etiam Grammaticae cujusdam meminit; quae inutilis est, & ad impuras pertinet.

CAPUT IV.

De partibus Tragoediae, quas vocant *ἡ τὸ πρῶτον*.

PARTES tragoediae, juxta Aristotelem, considerantur, vel penes molem seu quantitatem, vel penes naturam & qualitatem; *ἡ τὸ πρῶτον*, & *ἡ τὸ δεύτερον*. Molis partes dividimus in actionem scenicam & choricam. Scenicam histriones peragunt, & argumentum propositum exhibent, & constat actibus tantum quinque, ex Horatii praecepto; Neve minor, neu sit quinque productior actu. Actus Latini, *ἀγῶνες* Graeci, ab agentium imitatione. ὅτι μιμνῆται ἀγῶντες, quod agentium & negociantium mores imitentur. Sunt autem quasi singula tragoediae membra, quibus singulatim partes illius exhibentur. Hinc patet unumquemque actum partem aliquam fabulae absolvere debere; ita tamen, ut a praecedente subsequens quodammodo trabatur, utque res non dissipata, sed apte distributa videatur. scio, quid alii, de actuum modo: sed ego nullos ultra septimam scenam productos apud veteres invenio; & quis hodie spectatorum ferat, si ad decimam usque singuli extendantur? Omnino namque curandum, ut totius tragoediae, intra unius potissimum solis vel paullo plus minusve, periodum actio sit; hoc est, uno ferme die absolvatur. Nam & Aristoteles hoc discrete praecipit, & veteres omnes fecerunt: & Aeschylus reprehensus, quod Nioben triduo exhibuisset, ut colligitur ex Suida & Aristotele. Rursus hanc actionem scenicam accuratius dividere possumus dupliciter. primo in *πρόλογον*, *ἐπεισόδιον*, *ἐξόδον*, & *χορεύον*: Deinde in Protasim, Epitاسim, & Catastrophen. Prologi nomen late sumimus, ut commune tragoediae & comoediae; nam pressius, prophasis

Aristot.
Poët. c. 1.

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

phasis in tragoedia; quod prologus in comoedia, exordium in oratione, prooemium in caeteris; pars scilicet, quae primum chorum anteit, & qua patefit aditus ad fabulam. ea ut plurimum extra fabulam est, licet non semper, ut in Hercule Furente apparet; ubi Junonis actio nec omnino in fabula, nec prorsus extra fabulam. Episodium, secunda pars tragoediae, complectitur id omne, quod intra choros est, ut sunt plerumque secundus, tertius, & quartus actus: atque ita plerumque tria in unaquaque tragoedia sunt Episodia. Nam cum principio tragoedia tantum simplici chorico (hoc est Dithyrambis) carmine constaret, ad augendum poema, tollendumque fastidium, excogitata, quae choris interjicerentur, Episodia, quasi introductiones ad ipsa cantica: ea sunt vel extrinsecus arcessita, ut in Hercule Furente, quaecunque ad Creontis mortem, Lyci tyrannidem, Megaerae & filiorum & soceri a Lyco pericula pertinent; vel in ipsa fabula nata, ut omnia quae Herculis ab inferis redditum consequuntur, usque ad Exodum. In Hippolyto Episodia sunt, colloquia nutricis & Phaedrae, & utriusque cum Hippolyto & Theseo. In Thyeste, Atrai & servi, &c; denique quidquid in tragoediis praeter rem, cum re tamen conjunctum, ad amplificandum ornandumque poema apponitur. At Exodus dicitur, reliquum scenicae actionis, quod eventum & exitum fabulae continet, quo peracto spectatores dimittuntur; nempe quicquid ultimum chorum subsequitur: qualis est fere semper quintus actus. quia rarerent quintum actum chorus sequitur, nec nisi ut pars & interlocutoris personam gerens; ut ex Hercule Oetaeo, Oedipo, & Octavia colligitur. Protasis prologi vice est, seu loco prophaseos; in qua saepe unus, saepe Sophoclis & Aeschyli more duo colloquendo fabulam inchoant; & magnam argumenti partem, non omnem tamen declarant, ut in Phoenissis, Thyeste, Oedipo, Agamemni. huc spectat praeceptum illud Mynurni lib. 3. ut neque ab ultimis, neque a nimis remotis incipiat. exemplo fit Sophocles in Lorario, qui non ab armorum judicio, quae causa Ajacis insaniae, sed ab ipsa orditur insania; idem in Oedipo tyranno, non a Laii caede, sed ab oraculo illam expiari jubente; & Euripid. in Phoeniss. qui non a bello Thebanis illato, sed a pace per Iocastam frustra tentata; & in Alcestide, non ab oraculo Admeti, sed ab illa moritura; & noster in Medea, non ut Ennius & Euripides ab Argus aedificatione, sed a Jasonis nuptiis cum Creusa; alias etiam semper vel ab ipsa re, vel a non remotis orditur. Protasis ergo fabulae priorem partem exponit, & periculum intentat, partem tamen potissimam reticet, ut ipsa suspensione & ignorantia spectatoribus aviditatem exitus cognoscendi ingerat, & rerum maximarum expectatione ad catastrophem usque lactet. Quod ipsum in Epitafi studiosius adhuc curandum. nihil enim aliud est Epitafis, quam ipsa involutio & perturbatio rerum omnium, in qua pericula, & irae, & minae crescant, & malorum praeparatio contineatur, mutatioque rerum, dubia quasi luce, incipiat se prodere. Magna hic cura & acri judicio opus est, ut tota series dramatum, quasi catenae anelli, cohaereat: posteriora ut mediis, media prioribus respondeant, semperque unum ex alio quasi nascatur: ut nihil adducatur, quod non aut necessario, aut valde probabiliter consequi videatur. Epitafis ergo

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

totum id continet, quod inter propositionem & conclusionem fabulae, hoc est inter protasin & catastrophem, intercedit. Catastrophe enim est, quae exitum argu-
menti & conversionem fortunae in melius, vel in deterius exponit, integra de-
monstratio & absolutio fabulae. In qua praeceptum Horatii observandum;

Ne pransae Lamiae vivum puerum extrahat alvo:

Ne pueros coram populo Medea trucidet:

ut supra, caedes, parricidia, cetera nimis atrociora, feda, aut incredibilia,
ab oculis removeantur, & quasi intus gesta, a personis idoneis, quibus maxime
compertae sint, quaeque misericordiam, terrorem, indignationem movere queant
auditoribus, narrentur. fit tamen aliquando, ut tam atrox sit praeparatio in
epitafi posita, ut nequeat satis assurgere catastrophe, nisi crudelia facinora in
ipsa scena peragantur; quod in Senecae Medea contigit. Scio quartam partem
a nonnullis adjici Prologum; sed ejus loco tragicis, ut dixi, protasis est, vel
prophasis: catastasis etiam, quam addunt alii, aptius ad epitafin reducitur. Igi-
tur tres tantum partes tragoediae, & prologus cum prophasi, episodium cum
epitafi, exodus cum catastrophâ convenit. Hae porro partes, cunctae Scenicae sunt.

Mynturn.
lib. 3. Sca-
lig. lib. 1.
cap. 9.

* De exo-
dio nihil
addo, quia
vere non
fuit pars
tragoediae.
vide comm.
antiquum
in Juren.
Sat. 3.

nam choricum non habet partes, nisi singulos choros, de quibus suo loco.*

CAPUT V.

De partibus Tragoediae, καὶ τὸ πρῶτον.

HAs Aristoteles Poët. cap. 5. quinque commemorat. μῦθος, ἦθρ, ἀγνοία, λέξις, ὄψιν, μελοποιίαν, fabulam, mores, sententiam, locutionem, actionem, modulationem; sive, ut vertit Mynturnus, fabulam, mores, verba, sententias, speculationem, cantica; sive, ut Scaliger cap. 10. lib. 1. fabulam, mores, sententiam, dielionem, apparatus, melodiam. Fabulae Philosophus seriem seu translationem τὴν οὐσαζίν attribuit: translationi vero subjicit ἀπείρτα, ἀναγνωρισμὸν, πάθος; quas singulas deinde explicat; ut ἀπείρτα significet eventum vel exitum rei memorabilis, incredibilis, inexpectatae, quando actio in contrarium, quam putabatur, eventum exit: ut cum Corinthius senex laeta cupiens Oedipo nunciare, in magnas illum conjicit molestias, in Senecae Oedipo: ἀναγνωρισμὸς seu agnitio, quando ex ignotis noti, ut Orestes & Iphigenia, in Iphigen. Aulidensi; ex hostibus amici, ut Atreus & Thyestes, in Thyeste; ex amicis inimici fiunt, ut Phaedra & Hippolytus, in Hippolyto. πάθος vero, inquit, est πᾶσις φθαρτικὴ ἢ ὀδυνηρὴ, actio calamitosa & molestiae plena, ut exhibitio vulnerum, caedium, cruciatuum, sicut Medae parricidium, Hippolyti distractio, Astyanactis praecipitatio, & similia. Fabulae ergo omnes vel sunt simplices, vel connexae vel patheticae. Simples vocant quae unam actionem complectuntur, sine ulla agnitione, sine ulla rerum quae aguntur mutatione inexpectata, ut Eurip. Medea, Antigona, Hecuba, & Aeschyli fere omnes, & Senecae Medea, & Octavia. Connexae sunt, quae vel agnitionem, vel inopinatam mutationem referunt, vel rem utramque ex ipso rerum contextu ita

Mynturn.
lib. 3 de
Poët.

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

nexam, ut ex his quae evenerunt aut sit necesse, aut sit verisimile sic evenisse; ut apud Eurip. in Iphig. Taurica, & in Ione, apud Senecam in Oedipo, & in utroque Hercule. Patheticas nominant, quae per caedes, per vulnera, per supplicia, & huiusmodi, tristes exitus habent, ut Medea, Hippolytus, Thyestes, & fere omnes Senecae; cuius pleraeque fabulae mixtae sunt ex connexis & patheticis. haec de fabula.

Mores & personas recte Tragicus exprimet, si cuiusque indolem, ingenium, institutum, affectiones, consuetudinem, qua verbis, qua actione declarabit, iuxta Ciceronis 3. de Orat. & Horatii in Arte ad Pisones normam. Moribus connexae sunt perturbationes; quibus ita se affectos, qui agunt, demonstrant, ut miserationem, terrorem, iram in auditorum animis accendant. Ad mores pertinet, mites, asperos, liberales, avaros, intemperantes, modestos, probos ac improbos proponere; ad perturbationes vero, infelices, miseros, calamitosos. In Hippolyto vides expressum pudici, rigidi, severi adolescentis ingenium; in Phaedra, improbae amantis, nimium se demittentis effigiem; in Thesco, principem trucem, irae impotentem, praecipitem, in quo tamen paterni amoris igniculi nondum penitus extincti: in Atreo, tyrannus vindictae cupidus, immanis, crudelis, perfidus, & quales hodie (proh dolor) nonnulli, exprimitur; in eo cum quo tyrannus consilia communicat, fidi & probi servi indolem cernimus; in nutrice Phaedrae, fidem alumnae, vel ultra aras, at impudentem & sceleratam anum: atque ita deinceps de ceteris personis earumque moribus, deque perturbationum exemplis, fufissime Mynturnus d. lib. 3. a pag. 192. & postea de movendis affectibus, locisque ad id idoneis, a pag. 241.

Elocutio, siue dictio perspicua sit oportet, non humilis tamen, nec abjecta. Perspicua erit, si propria, & pene cum rebus ipsis nata. Lecta verba & illustrata confectanda, quae plenum quiddam & sonans auribus ingerant; obsoleta & abjecta abjicienda. quanquam interdum prisca quaedam, & quae nunc in honore non sunt, augere videntur orationis dignitatem; ut apud Senecam, clepere, cludere, anquirere, obducere, sublimus; apud Virgilium, mî, olli, actutum. Perspicuam praeterea reddes orationem, si nihil deficiat, nihil redundet, nec nimis longo ambitu conclusio circumferatur; ambiguitas, obscuritas, loquacitas, vani & vacui verborum ductus fugiantur. at inusitata, peregrina, novata, translata, si modice adhibeas, dici nequit quantum ornatus addant, quantumque dignitatis adjiciant: splendent enim & relucent ut sereno coelo stellae nocturnae, rident ut verni viridanti in prato flores. Inusitata quidem velim intelligi, non quae nostra temeritate confinguntur, sed quae aurea illa Augusti aetate, & paulo post ad Trajani usque, ejusmodi ducebantur, & e bonis scriptoribus postmodum recepta fuerunt, quamvis nunc plerisque incognita, obsoleta videantur. Peregrina voco, quae classici scriptores, vel ex Graeca vel ex alia lingua sunt mutuati; non quae hodie Galli, Hispani, Germani, Itali, patrio in solo nata, Latii jure donare conantur: novata, quae veteres aut derivatione, aut litterae, syllabae additione, vel detractio, aut alia ratione (de quo Mynturnus consulendus a pag. 449.) novarunt: tralata quae dicantur notum est; quorum species

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

a pag. 454. & a modo sit interpungenda oratio, rationem. Accedet denique nova lux elocutioni, si verborum & sententiarum figuris comatur & varietur oratio: nam ista quasi color & habitus sunt orationis. sed ea tractatio communis est poësi universae. & ad Rhetores pertinet. Pete, si lubet, a Mynturno lib. 6. a pag. 509. de exornationum vero locis a p. 538. de variis etiam dicendi generibus a p. 548.

Sententiam ex Aristotele idem d. lib. 6. describit, qua vir gravis, earumque rerum de quibus agit peritus, non quod lubeat, sed quod sequendum sit, ut praestantius, & quod ut deterius fugiendum, universe non singulatim pronunciat. hae vel rationi subjunguntur, vel subjunctam habent rationem; vel solae sine ulla ratione sumuntur, quia simplices sunt, & cuius credibiles. Robur accipiunt si a senibus & gravibus viris dicantur; vim amittunt, quando ab adolescentulis vel mulierculis pronunciantur. cavendum ne palam falsae, ne ineptae, ne perplexae, ne obscurae sint, ne saepius & passim, sed suis tantum locis collocentur. Nec vulgares & concisae omnino improbandae. aptissimae namque sunt diverbiis (sine quibus friget tragoedia & hebetatur) quod adversus eas facile fit cuique, prout institutus affectusque est, differere. Aenigmaticae quandoque, sed rarissime admittuntur.

Immerito id in Senecae tragoediis quidam reprehendit.

Spectatio sive apparatus, νομὸς ὀψων, potius alterius artificis videtur, quam poëtae. Spectat enim ad Choragum, propter machinationum & instrumentorum, rei ob oculos exhibendae necessariorum, constructionem. Debet tamen hic artifex a tragoedo instrui & doceri, ut apta sint illa & accommodata actioni, utputa quando Medea in aërem a duobus draconibus sublata rapitur; quando Juno ex theologio loquens inducitur; quando Myrrha in arborem mutatur. Decorum etiam in personarum habitu servandum, ne miser puerilis, felix pullis, senex juvenilibus, plebejus purpuratis vestibus induatur, sed pro sua singuli conditione exornentur. qui locus elegans est, & a Mynturno ita copiose tractatus lib. 3. de poëta pag. 242. ut ineptus sim, si brassicam hanc recoctam vobis apponam.

Restat Melodia, quae, ut advertit Julius d. c. 11. prorsus aliena est ab ipso poëta. nam quoad sonum, ad modulatorem; quoad gesticulationem, quae interdum cantui adjicitur, ad saltatorem; quoad actionem, ad histrionem pertinet.

CAPUT VI.

De personis tragicis.

PERSONAE tragicæ primarum, secundarum, vel tertiarum partium sunt *πρωταγωνισαί, δευτερογωνισαί* (quos Aeschylus) & *τριτογωνισαί* (quos Sophocles addidit.) Primis praecipuum tragoediae pondus incumberebat, & his etiam cedebant voce reliqui, etiam si plus poterant, ut Cicero docet, & Plautus; & ex iis, aliisque praeterea Budaeus in Comment, ling. Graec. & Caelius lib. 5. antiq. lectio. Personae vero omnes vel sunt actuum, vel chororum. Actuum personae, scenicae; chororum, choricæ vocantur. Scenicae introducuntur, quibus-

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

buscunque miserabile, horrendum, vel admiratione dignum quid evenierit, boni, improbi, hostes, amici, affines, alieni, ciues, peregrini. In quibus id observandum monent, ne ultra quam quinquies eadem persona egrediatur, ut Donatus jubet. Davus tamen in Andria saepius exit. Quamvis tamen in scenam plures simul personae prodeant aliquando, tres tamen loqui tantum par est, Horatio Censore; — nec quarta loqui persona laboret. credo, ne loquentium multitudo confusionem pariat, & mentem auditorum in diversa distrabat. Diomedes tamen lib. 3. admittit quattuor interlocutores, sed addit non frequenter faciendum: Plautus hac in re, ut in aliis plerisque, exlex est. Tutius reor, si quartam non admittamus, nisi minimum quid vel secum, vel cum alia persona obiter loquentem, quod apud Terentium observavi in Andr. act. 3. & 4. & Senecam in Troade & Agamemni. Expediet etiam eandem aliquando personam aliquot actibus in scena relinquere, dummodo taceat. sic Senecae Medea videtur per actus aliquot e scena non abivisse, & Hecuba Euripidis non paucioribus ante fores humi jacuisse. Vitiosum enim foret, si vel minimo momento scena nuda remaneret quare prospiciendum, sub actibus singulis, ne, donec absolvantur, personae omnes ita discedant, ut nulla in theatro reliqua maneat; sed semper aliqua relinquenda ad actionem continuandam, & prudenter aliae sufficiendae, quae cum remanentibus colloquantur. Unoquoque autem actu finito, tunc omnibus personis scenicis discedentibus, recte theatrum nudatur, ut chorus vicem suas obeat; non raro tamen si res postulat, personarum aliqua, cum choricis locutura, non tamen cantatura, nisi forte ut praefica, remanet. Porro hic se commodum offert illa dubitatio, an coelites in scenam inducendi? ait Plato, negat Aristoteles. placent qui sententiam dividunt, ut Comicis id nullo modo liceat, quod Plautus ipse in Prologo Amphitryonis non dissimulavit: tragicis tum demum concedatur, cum, ut ait ille, — dignus vindice nodus inciderit. — veluti quando enarranda, quae homini fas non est scire, ut sumi futura, & praeterita prorsus oblivione sepulta. quod in protasi quidem continget, quando postea nunquam, vel non ita commode fundamentum totius actionis jaceretur; ut apud Eurip. in Alcesti, Troad. & Hippolyto coronato, Sophoclem in Ajace Lorario, nostrum in Hercule Fur. in Epitafi sit eisdem de causis, si se potius illic offert opportunitas: in catastrophâ quoque; cum se aliter fabulae exitus explicare nequit, ut in Euripidis Hippolyt. & Ione, in Senecae Octaeco. hoc enim Plato in Cratylo, & Cicero lib. 1. de nat. Deor. permiserunt. Rarius est, nec imitandum, quod aliquando major totius actionis pars Deo tribuitur, ut apud Aeschylum in Prometheus vincto, & Euripid. in Bacchis. Ex hac consuetudine natum proverb. Graecorum, Deum ex machina loqui. Quod de coelitibus introducendis dixi, idem de inferis accipiendum, ut in quavis actionis parte, si res poscat, evocentur; non ex machina, sed ex loco unde ceterae personae, vel potius biante & deducto tabulato, quasi ex terrae visceribus prodeunt: sicut apud Eurip. prodit umbra Polydori in Protasi, apud Senecam in eadem Megaera & Thyestes: at in Octavia, prodit Agrippina in Epitafi. Ceterae personae tragoediarum (ut dixi) illustres & graves esse debent,

In Hecuba.

Vide Adagia, & Caelium lib. 8. antiq. lect. cap. 8.

ut

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

ut Reges, Principes, Duces, Vates, Sacerdotes, &c. praecipuae quidem, quibus fabulae pars potissima quasi fundamentis incumbit: nam & aliae minus illustres personae, ut servi, nuncii, pastores, nutrices, rerum gestarum ordine exigente, solent interferi. Quod si his vilioribus personis praecipuae partes attribuerentur, ex Palliatis vel Praetextis, in Tabernarias fabulae degenerarent.

CAPUT VII.

De Choris.

CHORUM definiunt partem tragoediae inter actum & actum. non satis apte. quid enim si post ultimum actum ponatur? placet ergo, quod Scaligero lib. 1. cap. 9. ut chorus sit pars fabulae post actum introducta cum concentu. Est velut altera fabulae pars, constans praeter histriones certo personarum numero ex viris aut feminis, urbanis vel rusticis, pro argumenti varietate. interponendi chori causae, vel festivitas, vel ornatus & pompa, vel ipsa necessitas: ut cum scenicis sermonem conferret, vel alia aliqua, quae muneris ejus erant, exsequeretur. quando in ipsa actione chorus intervenit, loquitur in ipsa statim parodo. nam quod in Oedipode Tyranno Sophoclis in prima parodo chorus non loquitur; id fit quia proprius chorus non est, sed puerorum qui una cum sacerdote ab aris recedunt, (ut notavit Robortellus.) alias, inter actum & actum canit, aliquando bonis favens, ut Eurip. Iphig. Aulidensi, & Senecae Hippol. vel amicis consulens, apud Senecam Octavia & Eurip. Oreste; vel iratorum impetum refrenans, ut Sophocl. Ajace, Euripid. Electra & Heraclid. Senecae Hippolyt. vel secreta tegens, Euripid. Hippolyt. vel Deos laudans, ut Oedipo & Agamemn. vel denique pro miseris preces fundens, aut superbis diras impreans. quae breviter Horat.

Actoris partes chorus, officiumque virile
Defendat: neu quid medios intercinat actus,
Quod non proposito conducatur & haereat apte.
Ille bonis faveatque, & concilietur amicis,
Et regat iratos, & amet peccare timentes:
Ille dapes laudet mensae brevis, ille salubrem
Justitiam, legesque & apertis otia portis:
Ille tegat commissa; Deosque precetur & oret,
Ut redeat miseris, abeat fortuna superbis.

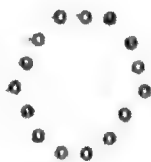
Sed & quando calamitas tanta, ut consolationem respuat; tunc ea omissa luget cum lugente, ut in Oedipode tyranno Sophoclis, & in Hercule Oetaeo Senecae, & in Troadibus, & Octavia. Chorus dictum est, principio tragoediae & comediae communes fuisse; a comicis relictos, tragicis proprios factos. antiquissimi Satyris constabant, personis hirsutis, nudis, & hircino more comam struentibus, ut auctor est Etymologites, & Horatius;

Mox etiam agrestes satyros nudavit, & asper

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

Incolumi gravitate jocosum tentavit, eo quod
Illecebris erat, & grata novitate morandus
Spectator.

non diu haec obscenitas vixit. repudiati Satyri, & aliae, pro ratione fabulae
quae agebatur, cujusvis aetatis, sexus, conditionis personae receptae: quarum
numerus scribit Diomedes lib. 3. definitum non esse. Aeschyli tempore quinquaginta
personas recepit; ut asserunt Victor lib. de Comoedia, & Pollux lib. 4.;
sed cum ille tot Eumenidibus introductis Atheniensium coronam conspersionem, lege
lata sancitum, ut pauciores adhiberentur. Non ergo sponte minuit Aeschylus
chorum; sed causa fuit, cur Atheniensium lege minueretur. Sic enim illud Aristotelis,
& τὰ δὲ χορῶν ἡλάττωσε, & quae circa chorum sunt imminuit, ad quod
nihil vir doctissimus in commentar., putarim accipiendum. ita aliquamdiu chorus
duodecim personis constitit: deinde Sophocles tres addidit, unde coepit quindecim
habere. has in duos ordines dividi solitas ajunt. nam Cyclicus ille chorus apud
Xenophontem in Oeconom. ad tragicum non spectat, sed ad ditthyrambicum poë-
ma; ejus haec forma: l. 4. c. 15.

In tragoediis chori ingrediebantur vel hoc modo:

& hoc ζῦγον seu jugum vocabant, retento prisco nomine: quia prius in duas
partes dividebatur chorus. vel ingrediebantur quini tribus ordinibus; Scalig. lib.
1. poët. c. 9.

quod σοῖχος sive versum nominabant. priore modo & ζῦγὰ per juga ingredi, po-
steriore & σοῖχος per versus dicebantur. Hos ego ordines una cum quindecim per-
sonarum numero introductos puto. nam quando incerta & nimia illa Aeschyli
multitudo vigeat, arbitror singulos, vel sane binos Orchestram ingredi solitos;
quando duodecim tantum, ut ab Aeschyli obitu, usque ad Sophoclem obtinuit,
arbitror ternos ingressos. atque ita intelligo quod Etymologistes scribit, chori for-
mam tetragonam fuisse, scilicet vel a fronte ingredientium.

vel sane ab eorundem latere

non enim video quomodo aliter ab errore scriptor ille vindicetur. Singulos sive
striatim credo quovis tempore ingredi potuisse: raro tamen id facilitatum, nec,
nisi

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

• Chora-
gus erat
dux chori,
eique cu-
rae chori
ducendi,
& redu-
cendi, &
ornamen-
torum af-
servatio
suppedita-
tioque.

Videntur
Lambinus
in Horat.
putare
perpetuo
unum
dumtaxat
loqui de-
bere: sed
fallitur,
nec voluit
id Aristo-
teles.

nisi vestium dissimilitudo, vel qua alia causa hortaretur. Semper etiam licuit cho-
rum in duas partes dividere, idque διχοεῖα dicebatur; ipsae vero partes seu
Cantica, quae tum alternatim proferebantur, ἡμυχόεα, & ἀνιμυχόεα, teste
Polluce. Sic ergo distributi, peracta protasi (nam insolens est fabulae initium a
choro duci, ut apud Aeschylum in Persis, & Eurip. in Rheso) solo * chorago
praecedente, chorici subsequiebantur, a sinistra quidem theatri parte egredientes,
si urbana multitudine constabant; a dextra vero, si rusticana & peregrina, &
ad choragi normam, movebantur, consistebant, lugebant. Movebantur in ingressu
& aditu: consistebant calamitatem canere incipientes: lugebant & miserabantur,
quando suam vel communem miseriam deplorabant: suam, in Troadib. & Herc.
Oetaeo; communem, in Oedip. chori prima persona, coryphaeus; secunda,
ἀγασάνης, tertia, τετράσωνος vocatur, ut docent Dydimus in Pindarum, &
Faustus Victor. lib. de comoed. Coryphaeo itaque inchoante, chorus in hanc atque
illam partem movebatur, primum quidem a dextra in laevam, imitatione primi
coelestis orbis, qui ab Oriente in Occidentem volvitur, quem motum σφοδρῶ vo-
cant: deinde a laeva in dextram, ad similitudinem stellarum errantium, quae
contrario motu ab occasu in ortum nituntur, qui reditus ἀντίστροφῃ nuncupatur:
postremo cum ita vestigia sua relegissent, in medio, & quasi in conspectu Deorum
consistebant, terrae situm in tanta coelorum rotatione immobilem significantes.
semper autem ita se moventes, & quasi saltantes, simul concinebant. canticum
autem quod durante σφόδρῃ canebatur, ᾠδὴν vocabant; quod dum ἀνίστροφῶς
conficiebant, ἀντὼδὴν; quod stantes concinebant, ἐπὶ ᾠδὴν, ἐν δὲ ἐπὶ ᾠδῇ, quia
prioribus accineretur. Hunc morem a Theseo ex Creta redeunte in memoriam in-
torti & flexuosi labyrinthi institutum vult Victorinus. Chorum ad tibiam olim
canere consuevisse, ex Horatio constat, & aptum fuisse concentum, si cum prae-
eunte magistro conveniret, numeris & modis ejus respondens, docet ex Xenophontis
Oeconom. Columella; item si luctuosum harmoniae genus, moestum, flebile, sum-
missum, pacatum, minime incitatum, ipso sono calamitatem prae se ferret. O-
misso quoque cantu, chorus interdum loquebatur, idque vel loquente uno pro o-
mnibus, vel pluribus simul, vel etiam cunctis, ut Diomedes notavit lib. 3. ad-
dens tunc omnes loqui debere, quasi una voce confusa, & concentum (sic repo-
no) in unam personam reformantes: & hoc voluit Aristot. dum asserit chorum
tanquam unum actorem aestimari debere. Ut plurimum tamen unum loqui expe-
diat, idque in fine vel initio actus, si id fiat ad actuum connexionem, & alio
id genere versuum, quam quo canentes fuerant usi, ut videre est apud Sen. in
Her. Fur. act. 1.

Sed moesta venit, &c. & in Oedip. act. 1. & in Agamemn. & alibi: vel,
si necesse sit, in mediis actibus, ut in Thyeste. tunc tamen summo opere cavebit,
ne intempestive intercinat,

Quod non proposito conducat & haereat apte.

Ex quibus chori officiis quattuor illae partes natae, quas quidam choro tribuunt,
πρόσδῃ, primus in theatrum ingressus; ἀνὰ πρόσδῃ, iteratus ingressus; ἀ-
ποδῃ, finalis egressus; & μεσῃ, medius digressus, quando scilicet in
me-

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

medio fabulae utramque in partem chorus digrediebatur. sed Aristotelem sequor, qui concisus, & agnoscit tantum πάροδος, σάσιμος, κόμμος: ut πάροδος sit, prima chori locatio sive expositio; σάσιμος seu statarius, ipsum chori canticum; κόμμος, communis chori & scenicorum, qui in theatro remanserunt, lamentatio. Postremo his peractis, chorus eodem quo ingressus fuerat ordine, egrediebatur, non tamen semper totus; sed ut plurimum chori pars dimidia in scena permanebat: tum ut vel inter se, vel cum spectatoribus colloquerentur, & futuris viam aperiret, tum ne unquam scena vacaret. Interdum totam fabulam claudebatur; quod quando faciebat, graves quasdam & splendoras, sed perbreves sententias pronunciare consueverat, ut sit in Euripid. Hecuba, & Iphigen. Nonnunquam a choro intus aliquid gerebatur, quod in theatro exaudiretur, quod παρηγόενα vocabant, ut facit ranarum chorus apud Aristophanem: sed existimo hoc a tragoediis alienum. Quod si quae poeta loqui astantibus instituit, ea transiens chorus enarret: transitionem nuncupabant: sed ea tragicis minus frequens est. Uti Sophocles in Hippone, & Euripides in Danaë, teste Polluce lib. 4. cap. 16. Chori mulierum vel virorum fuere; quia pueri minus idonei, propter aetatem & rationis infirmitatem in rebus agendis & cognoscendis: quare munia chori nequibant exsequi. Apud Sophoclem in Oedipode tyranno, pueri illi cum sacerdote hymnum concinunt ut Deum placent, chori vero vicem non ipsi, sed senes Thebani funguntur.

CAPUT VIII.

De apparatu tragico.

APPARATUS iste, vel personarum est, vel loci: personae scenicae, vel choricae sunt: utraque, pro saltationis & actionis diversitate, variis modis exornandae. Scribunt Phrygiam Dithyrambis, Lydiam Muscam comoediae, Doricam tragoediae propriam fuisse, & auctore Plutarcho utramque suum peculiare saltationis genus habuisse. Unde non raro legimus Nioben & Capaneas saltatos. quare conjicio, paratus revocare si quis aliter me doceat, tragoedias solitas saltari, non a planipedibus, qui nudis pedibus vel in tenui socco extra orchestram agebant; sed in orchestra a mimis ὀρχησθιδασκάλους; qui planipedibus paulo digniores. Exhibendae tragoediae duo fuere modi, saltatorius, & gradarius: hoc, utebantur quando personae suas partes viva voce agebant; illo, quando histrio seu tragoedus res gestas solo corporis motu exprimebat, quo pacto Nero Herculem Furientem egit. Saltatio tragica ἐμμέλεια; huius saltationis species multas invenere Aeschylus & Telestes; qui hac in re excelluit, ut & Bathyllus, & Pylades (de quibus videndi Pollux lib. 4. Athenaeus lib. 1. & Plutarch. lib. 6. Sympos. c. 8.) & ille incertus tempore Neronis (forte, Latinus) de quo & Demetrio mira Lucianus in lib. αὐτὸς ὀρχήσεων. hic mos, altero retento, paulatim abiit in desuetudinem. De gradario itaque seu ambulatorio & vocali dicendum, non de muto illo & saltatorio. Personati agebant, hoc est,

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

• Chorus erat dux chori, eique cura chori ducendi, & reducendi, & ornamentorum asservatio suppeditatioque.

Videtur Lambinus in Horat. putare perpetuo unum dumtaxat loqui debere: sed fallitur, nec voluit id Aristoteles.

nisi vestium dissimilitudo, vel qua alia causa hortaretur. Semper etiam licuit chorum in duas partes dividere, idque διχοεῖα dicebatur; ipsae vero partes seu Cantica, quae tum alternatim proferebantur, ἀντιχοεῖα, & ἀντιχοεῖα, teste Polluce. Sic ergo distributi, peracta protasi (nam insolens est fabulae initium a choro duci, ut apud Aeschylum in Persis, & Eurip. in Rheso) solo * chorago praecedente, chorici subsequerentur, a sinistra quidem theatri parte egredientes, si urbana multitudo constabant; a dextra vero, si rusticana & peregrina, & ad choragi normam, movebantur, consistebant, lugebant. Movebantur in ingressu & aditu: consistebant calamitatem canere incipientes: lugebant & miserabantur, quando suam vel communem miseriam deplorabant: suam, in Troadib. & Herc. Oetaco; communem, in Oedip. chori prima persona, coryphaeus; secunda, ἀρχαῖος, tertia, τετάρτος vocatur, ut docent Dydimus in Pindarum, & Faustus Victor. lib. de comoed. Coryphaeo itaque inchoante, chorus in hanc atque illam partem movebatur, primum quidem a dextra in laevam, imitatione primi coelestis orbis, qui ab Oriente in Occidentem volvitur, quem motum σφοδρῶ vocant: deinde a laeva in dextram, ad similitudinem stellarum errantium, quae contrario motu ab occasu in ortum nituntur, qui reditus ἀντιστροφὴ nuncupatur: postremo cum ita vestigia sua relegissent, in medio, & quasi in conspectu Deorum consistebant, terrae situm in tanta coelorum rotatione immobilem significantes. semper autem ita se moventes, & quasi saltantes, simul concinebant. canticum autem quod durante σφόδρῃ canebatur, ὠδὴν vocabant; quod dum ἀντιστροφῶν conficiebant, ἀντιῶδον; quod stantes concinebant, ἐπὶ ὠδὴν, ἐκ τῆς ἐπὶ ὠδὴν, quia prioribus accineretur. Hunc morem a Thesee ex Creta redeunte in memoriam intorti & flexuosi labyrinthi institutum vult Victorinus. Chorum ad tibiam olim canere consuevisse, ex Horatio constat, & aptum fuisse concentum, si cum prae-eunte magistro conveniret, numeris & modis ejus respondens, docet ex Xenophontis Oeconom. Columella; item si luctuosum harmoniae genus, moestum, flebile, summissum, pacatum, minime incitatum, ipso sono calamitatem prae se ferret. Omisso quoque cantu, chorus interdum loquebatur, idque vel loquente uno pro omnibus, vel pluribus simul, vel etiam cunctis, ut Diomedes notavit lib. 3. addens tunc omnes loqui debere, quasi una voce confusa, & concentum (sic repono) in unam personam reformantes: & hoc voluit Aristot. dum asserit chorum tanquam unum actorem aestimari debere. Ut plurimum tamen unum loqui expediet, idque in fine vel initio actus, si id fiat ad actuum connexionem, & alio id genere versuum, quam quo canentes fuerant usi, ut videre est apud Sen. in Her. Fur. act. 1.

Sed moesta venit, &c. & in Oedip. act. 1. & in Agamemn. & alibi: vel, si necesse sit, in mediis actibus, ut in Thyeste. tunc tamen summo opere cavebit, ne intempestive intercinat,

Quod non proposito conducat & haereat apte.

Ex quibus chori officiis quattuor illae partes natae, quas quidam choro tribuunt, πρῶτος, primus in theatrum ingressus; ἑπὶ πρῶτος, iteratus ingressus; ἀποδῶν, finalis egressus; & μεσῶς, medius digressus, quando scilicet in me-

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

medio fabulae utramque in partem chorus digrediebatur. sed Aristotelem sequor, qui concisus, & agnoscit tantum πάροδος, στάσιμον, κόμμος: ut πάροδος sit, prima chori locatio sive expositio; στάσιμος seu statarius, ipsum chori canticum; κόμμος, communis chori & scenicorum, qui in theatro remanserunt, lamentatio. Postremo his peractis, chorus eodem quo ingressus fuerat ordine, egrediebatur, non tamen semper totus; sed ut plurimum chori pars dimidia in scena permanebat: tum ut vel inter se, vel cum spectatoribus colloquerentur, & futuris viam aperiret, tum ne unquam scena vacaret. Interdum totam fabulam claudebat; quod quando faciebat, graves quasdam & splendidas, sed perbreves sententias pronunciare consueverat, ut fit in Euripid. Hecuba, & Iphigen. Nonnunquam a choro intus aliquid gerebatur, quod in theatro exaudiretur, quod παρηγόρημα vocabant, ut facit ranarum chorus apud Aristophanem: sed existimo hoc a tragoediis alienum. Quod si quae poeta loqui astantibus instituit, ea transiens chorus enarret: transitionem nuncupabant: sed ea tragicis minus frequens est. Uti Sophocles in Hippono, & Euripides in Danaë, teste Polluce lib. 4. cap. 16. Chori mulierum vel virorum fuere; quia pueri minus idonei, propter aetatem & rationis infirmitatem in rebus agendis & cognoscendis: quare munia chori nequibant exsequi. Apud Sophoclem in Oedipode tyranno, pueri illi cum sacerdote hymnum concinunt ut Deum placent, chori vero vicem non ipsi, sed senes Thebani funguntur.

CAPUT VIII.

De apparatu tragico.

APPARATUS iste, vel personarum est, vel loci: personae scenicae, vel Achericae sunt: utraeque, pro saltationis & actionis diversitate, variis modis exornandae. Scribunt Phrygiam Dithyrambis, Lydiam Musicam comoediae, Doricam tragoediae propriam fuisse, & auctore Plutarcho utramque suum peculiare saltationis genus habuisse. Unde non raro legimus Nioben & Capaneam saltatos. quare conjicio, paratus revocare si quis aliter me doceat, tragoedias solitas saltari, non a planipedibus, qui nudis pedibus vel in tenui socco extra orchestram agebant; sed in orchestra a mimis ὀρχησθῶν δῖα σκῆλαις; qui planipedibus paulo digniores. Exhibendae tragoediae duo fuere modi, saltatorius, & ut ita vocem, gradarius: hoc, utebantur quando personae suas partes viva voce agebant; illo, quando histrio seu tragoedus res gestas solo corporis motu exprimebat, quo pacto Nero Herculem Furientem egit. Saltatio tragica ὑμνέλαια; huius saltationis species multas invenere Aeschylus & Telestes; qui hac in re excelluit, ut & Bathyllus, & Pylades (de quibus videndi Pollux lib. 4. Athenaeus lib. 1. & Plutarch. lib. 6. Sympos. c. 8.) & ille incertus tempore Neronis (forte, Latinus) de quo & Demetrio mira Lucianus in lib. αὐτὸς ὀρχήσεων. hic mos, altero retento, paulatim abiit in desuetudinem. De gradario itaque seu ambulatorio & vocali dicendum, non de muto illo & saltatorio. Personati agebant, hoc est,

Natalis
l. 1. Mytholog.
c. 4.
Plutarchus lib. de Musica.
Robertell.
in poet.
Arist. p. 15.
Sueton. in Neron.

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

Persona est, personis tecti, ut ex Aristotele & Demosthene probe Lambinus; sed hoc
est vultus ultimo. nam primo minio foedati, postea cerussa faciem obliti egerunt, ut Suidas
fictus seu de Thespide scribit, & addit postmodum illum portulaca faciem obtexisse, deni-
larva. que personae ex solo linteo confectae usum invenisse, quod & Diomedes videtur lib.
 3. certius tamen personarum inventum Aeschilo deberi. quamvis enim nonnulli
 personarum & scenae ornatui initium dedisse Cberilum circa Olympiadem LXIV
 autumant; iidem tamen non adimunt inventionis laudem Aeschilo; cui praeter
 Syrma, & personam, cothurnum quoque Porphyrio in Horat. asserit, & plu-
 ra praeterea Philostratus in vita Apollonii, quae suis locis referuntur. Ut ut est,
 schema, & vestis habitus ornatufque, pro qualitate fortunae, vel personae agen-
 tis, aetate, moribusque varius erat. Communia tragicis omnibus; syrma seu ciclas
 oblonga & humum verrens; item cothurnus, seu, ut Thomas Magister, Pollux
 & Ammonius vocant, ἰμμάτιον vel ἰμμάτιον, calceamenti altioris genus, quod
 (ut loquitur Tertull. lib. de spectaculis) tragoedos extollebat: crediderim simile
 illi, quo Hispanienses feminae utuntur, vulgo chapines dicunt. Suadet hoc Ju-
 venalis illud:

— Breviorque videtur

Virgine Pygmaea nullis adjuta cothurnis.

Scalig. Personae cuique proprias vestes enumerant Scalig. lib. 1. poet. & Mynturn. mu-
l. 1. c. 16. tuati a Polluce lib. 18. Onomast. cap. 19. quibus hoc tantum addiderim, nota-
Mynturn. tum Lilio, Ulysses semper solitum induci palliatum, ob singularem forte sa-
l. 3. Lilius pientiam & astutiam; Achillem & Neoptolemum, quod nunquam se Agame-
Dial. de mmoni subjecerint, neque ejus bello Trojano imperium agnoverint, diademata,
Poët. 86. sed sine sceptro, gerentes.

Reliquum ut de theatri structura & ornamentis nonnulla, de quo fusissime
 egisse video Pollucem lib. 4. cap. 19. Vitruvium lib. 5. de architect. a cap. 5.
 usque ad 9. D. Isidorum lib. 18. Orig. cap. 39. cum tribus seqq. Cassiodorum
 l. 4. Variar. epist. ult. & recentiores Budaeum Annotat. priorib. in Π. Politi-
 anum in Miscellan., Rhodiginum in Antiqu. lib. 5. cap. 8. Scalig. d. lib. 1. &
 Lilius d. dial. 6. a pag. 708. quare nonnulla tantum mihi delibanda. Primo the-
 atrum ex nudo cespite erigebatur: de quo Cassiodorus ita scribit. Theatri frons
 scena dicitur, ab umbra luci densissima, ubi a pastoribus inchoante verno tem-
 pore diversis sonis carmina canebantur. ibi actus musicus & prudentissimi seculi
 dicta floruerunt. Deinde artificiosum theatrum, & sumptuosum fieri coepit, cu-
 jus partes praecipuae, scena, scalae cum ordinibus sedilium. de cavea & scalis

Vide Am- nihil hoc tempore dicendum. Scena triplex fuit, tragica, columnis, fastigiis,
phithea- signis, reliquisque notis palatinis magnifice apparata; comica, aedificiorum pri-
tralia Just vatorum specie, januis, fenestris, menianis apte instructa; & satyrica, arbo-
Lipsii. ribus, speluncis, montibus, & cetero decore agrorum, topiario opere deformatis.
 Proprie loquendo scena vocatur interior tabulati pars, in qua latebant actores,
Donati prius quidem aulaeis tecti, posterius supparis (ut in Donati codicib. legitur) vel
locus. potius sypariis, quae Festo veli mimici genus: haec scena fuit aliquando aurea,
 ut Petreji; vel argentea, ut Antonii & Murenar; aliquando marmorea, ut
 Scaur-

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

Scenae; aliquando lignea; eaque vel versatilis, ut Curionis, * vel ductilis, • Vide
 vel stabilis. Aliquando vero sumitur scena, pro quadam tabulati parte quae non- Plin. l. 36.
 nunquam in proskenio excitabatur. Proskenium dicitur locus ante scenam porre- Valer.
 ctus, in quem scenici acturi prodibant. supra scenam episcenium erigebatur, seu Max. lib.
 podium. Ante proskenium paullo demissior erat orchestra: in qua ut plurimum 2. cap. 1.
 thymele, sive pulpitum id esset; sive dra; & ut in scena histrionum, sic in or- Hunc
 chestra chori partes peragebantur, auctore Polluce. quam orchestrae & scenae di- quidam
 stinctionem potissimum Graecis in usu fuisse docet Vitruvius, his verbis: Ampliorem lib. vet.
 habent orchestra Graeci, & scenam recessiorem, minoreque latitudine pulpitum, Albertus
 quod *ἀγών* appellant. ideoque apud eos tragici & comici actores in scena pera- Erb. & a-
 gunt; reliqui autem artifices, nempe chorici & thymelici, suas per orchestra saeculi
 praestant actiones. Ita ut scena altior esset proskenio ejusque pulpito, & isto hu- semper
 milior orchestra. Quibusdam fabulis in orchestrae latere hemicyclum exstruebant, vocant
 ad quem locum naufragi agebantur, vel in eo saltem urbes longinquae effingeban- Victuri-
 tur. Dextra scenae parte peregrini & hospites egrediebantur; in sinistra, carcer num.
 erat; medium locum Regia obtinebat. Mediae parti duae praeterea portae adjun-
 ctae erant, quarum postibus, ornatus gratia, duae machinae affigebantur, ab
 usu *ἀνέμους* dictae, nos versiles vel circumductiles appellamus; quibus repente
 inexpectati nuntii, peregrini, exules, aut cives postliminio redeuntes exhibeban-
 tur. ad laevam narrabantur, quae in urbe dicta factave fuissent, aut futura vi-
 derentur; ad dextram, quae foris. Laeva etiam porta Deos aquaticos emittebat.
 Eumenides & caeteri Dii inferi imis gradibus (*ἀναβαθμὸς* vocant) exsiliabant;
 umbrae & simulachra, ut Agrippina & Thyestes Senecae, scalis Charoniis,
 quae non erant machinae, sed machinis similes. Unde necesse fuit, in Thyeste,
 utrumque simul adhiberi, ut Tantalus ex scalis Charoniis eodem tempore, quo
 Megera ex imis gradibus, prodiret. Dii superi ex improvviso machina quadam
 ex loco editore, ut opinor, supra episcenium, demittebantur: *θεολογέων* nomi-
 nabant; non quidem ut plane in episcenio consisterent, sed quasi in aëre penderent:
 quae machina in comoediis *κρίδι* juxta quosdam, in tragoedia absolute *μηχανή*
 dicebatur. hac Juno in Hercule Fur. & Hercules ipse in Oetaeo inducuntur.
 Aliud instrumentum *πυργός*, quo in aërem personae rapiebantur, ut a Borea
 Oriithia, ab Aurora Memnon, ab anguibus Medea. quamquam haec una cum
 curru alio illo machinae genere potuerit in sublime ferri, quod rectius (meo judi-
 cio) alii non tantum in comoediis, sed & in tragoediis usurpatum censent; quod
 a fidei similitudine Pollux *κρίδι* vocatum scripsit; & uncus erat ferreus
 cum vinculis annexis attractum retinentibus, quibus potuere personae elevari, &
 semel in altum adductae, eoris postea per aërem ferri & sustineri. dicuntur enim
 itaque restes seu funes vehementius intensi, quibus per aëra Heroes Diique age-
 bantur. His non dissimilis machina versatilis *σπομφήων*, qua Heroes in Deos trans-
 ferebantur, ut Alcides in Oetaeo. Aliud pegmatis genus fuit *ἐξωσέ* sive *ἐκρύ-
 νουμα*; sedes quaedam sublimis elata, strata longuriis, deputata ut circumvoluta
 ostentaret ea quae secreto in aedibus patrata fuissent; ut in Thyeste Atrei par-
 ticipium, in Oedipo ejus excaecatio. Acrobatica erat machina scansoria: *κρί-
 νουμα*

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

Persona est, personis tecti, ut ex Aristotele & Demosthene probe Lambinus; sed hoc
est vultus ultimo. nam primo minio foedati, postea cerussa faciem obliti egerunt, ut Suidas
fictus seu de Thespide scribit, & addit postmodum illum portulaca faciem obtexisse, deni-
larva. que personae ex solo linteo confectae usum invenisse, quod & Diomedes videtur lib.
 3. certius tamen personarum inventum Aeschilo deberi. quamvis enim nonnulli
 personarum & scenae ornatui initium dedisse Cherilum circa Olympiadem LXIV
 autumant; iidem tamen non adimunt inventionis laudem Aeschilo; cui praeter
 Syrma, & personam, cothurnum quoque Porphyrium in Horat. asserit, & plu-
 ra praeterea Philostratus in vita Apollonii, quae suis locis referuntur. Ut ut est,
 schema, & vestis habitus ornatusque, pro qualitate fortunae, vel personae agen-
 tis, aetate, moribusque varius erat. Communia tragicis omnibus; syrma seu ciclas
 oblonga & humum verrens; item cothurnus, seu, ut Thomas Magister, Pollux
 & Ammonius vocant, ἰμβάτωρ vel ἰμβάδια, calceamenti altioris genus, quod
 (ut loquitur Tertull. lib. de spectaculis) tragoedos extollebat: crediderim simile
 illi, quo Hispanienses feminae utuntur, vulgo chapines dicunt. Suadet hoc Ju-
 venalis illud:

— Breviorque videtur

Virgine Pygmaea nullis adjuta cothurnis.

Scalig. Personae cuique proprias vestes enumerant Scalig. lib. 1. poet. & Mynturn. mu-
l. 1. c. 16. tuati a Polluce lib. 18. Onomast. cap. 19. quibus hoc tantum addiderim, nota-
Mynturn. tum Lilio, Ulysses semper solitum induci palliatum, ob singularem forte sa-
l. 3. Lilius pientiam & astutiam; Achillem & Neoptolemum, quod nunquam se Agame-
Dial. de mmoni subjecerint, neque ejus bello Trojano imperium agnoverint, diademata,
Poët. 86. sed sine sceptro, gerentes.

Reliquum ut de theatri structura & ornamentis nonnulla, de quo fusissime
 egisse video Pollucem lib. 4. cap. 19. Vitruvium lib. 5. de architect. a cap. 5.
 usque ad 9. D. Isidorum lib. 18. Orig. cap. 39. cum tribus seqq. Cassiodorum
 l. 4. Variar. epist. ult. & recentiores Budaeum Annotat. priorib. in Π. Politi-
 anum in Miscellan., Rhodiginum in Antiqu. lib. 5. cap. 8. Scalig. d. lib. 1. &
 Lilius d. dial. 6. a pag. 708. quare nonnulla tantum mihi delibanda. Primo the-
 atrum ex nudo cespite erigebatur: de quo Cassiodorus ita scribit. Theatri frons
 scena dicitur, ab umbra luci densissima, ubi a pastoribus inchoante verno tem-
 pore diversis sonis carmina canebantur. ibi aëtas musicus & prudentissimi seculi
 dicta floruerunt. Deinde artificiosum theatrum, & sumtuosum fieri coepit, cu-
 jus partes praecipuae, scena, scalae cum ordinibus sedilium. de cavea & scalis
 nihil hoc tempore dicendum. Scena triplex fuit, tragica, columnis, fastigiis,
 signis, reliquisque notis palatinis magnifice apparata; comica, aedificiorum pri-
 vatorum specie, januis, fenestris, menianis apte instructa; & satyrica, arbo-
 ribus, speluncis, montibus, & cetero decore agrorum, topiario opere deformatis.
 Proprie loquendo scena vocatur interior tabulati pars, in qua latebant actores,
 prius quidem aulaeis tecti, posterius supparis (ut in Donati codicib. legitur) vel
 potius sypariis, quae Festo veli mimici genus: haec scena fuit aliquando aurea,
 ut Petreji; vel argentea, ut Antonii & Murenar; aliquando marmorea, ut
 Scav-

Vide Am-
phithea-
tralia Justi
Lipsii.

Donati
locus.

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

Scauri; aliquando lignea; eaque vel versatilis, ut *Curionis*, * vel ductilis, * Vide
 vel stabilis. Aliquando vero sumitur scena, pro quadam tabulati parte quae non- Plin. l. 36.
 nunquam in proscenio excitabatur. Proscenium dicitur locus ante scenam porre- Valer.
 ctus, in quem scenici acturi prodibant. supra scenam episcenium erigebatur, seu Max. lib.
 podium. Ante proscenium paullo demissior erat orchestra: in qua ut plurimum 2. cap. 1.
 thymelo, sive pulpitum id esset; sive ara; & ut in scena bistrionum, sic in or- Hunc
 chestra chori partes peragebantur, auctore Polluce. quam orchestrae & scenae di- quidam
 finitionem potissimum Graecis in usu fuisse docet Vitruvius, his verbis: Ampliorem lib. vet.
 habent orchestram Graeci, & scenam recessiorem, minoreque latitudine pulpitum, Albertus
 quod ὀρχήστρον appellant. ideoque apud eos tragici & comici actores in scena pera- Erb. & a-
 gunt; reliqui autem artifices, nempe chorici & thymelici, suas per orchestram saeculi
 praestant actiones. Ita ut scena altior esset proscenio ejusque pulpito, & isto hu- semper
 milior orchestra. * Quibusdam fabulis in orchestrae latere hemicyclum exstruebant, vocant
 ad quem locum naufragi agebantur, vel in eo saltem urbes longinquae effingeban- Victuri-
 tur. Dextra scenae parte peregrini & hospites egrediebantur; in sinistra, carcer num.
 erat; medium locum Regia obtinebat. Mediae parti duae praeterea portae adjun-
 ctae erant, quarum postibus, ornatus gratia, duae machinae affigebantur, ab
 usu ὀρέσθαι dictae, nos versiles vel circumductiles appellamus; quibus repente
 inexpectati nuntii, peregrini, exules, aut cives postliminio redeuntes exhibeban-
 tur. ad laevam narrabantur, quae in urbe dicta factave fuissent, aut futura vi-
 derentur; ad dextram, quae foris. Laeva etiam porta Deos aquaticos emittebat.
 Eumenides & caeteri Dii inferi imis gradibus (ἀναβάθμης vocant) exsiliabant;
 umbrae & simulacra, ut Agrippina & Thyestes Senecae, scalis Charoniis,
 quae non erant machinae, sed machinis similes. Unde necesse fuit, in Thyeste,
 utrumque simul adhiberi, ut Tantalus ex scalis Charoniis eodem tempore, quo
 Megera ex imis gradibus, prodiret. Dii superi ex improvviso machina quadam
 ex loco editiore, ut opinor, supra episcenium, demittebantur: Θεολογῶν nomi-
 nabant; non quidem ut plane in episcenio consisterent, sed quasi in aëre penderent:
 quae machina in comoediis ῥέγιον juxta quosdam, in tragoedia absolute μηχανὴ
 dicebatur. hac Juno in Hercule Fur. & Hercules ipse in Oetaeo inducuntur.
 Aliud instrumentum γέγραυς, quo in aërem personae rapiebantur, ut a Borea
 Orithyia, ab Aurora Memnon, ab anguibus Medea. quamquam haec una cum
 curru alio illo machinae genere potuerit in sublime ferri, quod rectius (meo judi-
 cio) alii non tantum in comoediis, sed & in tragoediis usurpatum censent; quod
 a fide similitudine Pollux ῥέγιον vocatum scripsit; & uncus erat ferreus
 cum vinculis annexis attractum retinentibus, quibus potuere personae elevari, &
 semel in altum adductae, eoris postea per aërem ferri & sustineri. dicuntur enim
 ἰσχυροὶ ῥέγες seu funes vehementius intensi, quibus per aëra Heroes Diique age-
 bantur. His non dissimilis machina versatilis σφοδρῶν, qua Heroes in Deos trans-
 ferebantur, ut Alcides in Oetaeo. Aliud pegmatis genus fuit ἔξωστος sive ἐκρύ-
 λητος; sedes quaedam sublicis elata, strata longuriis, deputata ut circumvoluta
 ostentaret ea quae secreto in aedibus patrata fuissent; ut in Thyeste Atrei par-
 ricidium, in Oedipo ejus excaecatio. Acrobatica erat machina scanforia: ne-

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

περὶ τῶν ὀφειλόντων erat alia circumductilis, quae fulmina excelsa post scenam loco jaculabatur; alia sub scena tonitru effingebat, quae *ἰσχυρὰ* nominabatur; cuiusmodi apud Festum Claudiana tonitrua. Fuere & alia *αὐτόματα*, quae sponte ac minimo impulsu agebantur; fuere & *ὁμοειδῆ* quae unius nervi vel fili conversione varios motus & usus praebebant; de quibus Aristot. in lib. de Mundo, Apulejus lib. de mundo, & Gellius lib. 14. cap. 1. Haec inter secretiora; publica vero & externa ornamenta scenae fuerunt vela, parapetasmata & aulaea, sive carbasina, sive byssina, sive stellata; abaci, picturae, tabulae, signa, fontes per sedilia ducti, ebur, argentum, aurum, sumtuosae sparsiones, ut florum, croceae aquae, croci triti, scobis aureae, & similia luxus immodici. Nobis ille apparatus amplectendus, qui quandam admirationem terrori & moestitiae mixtam mentibus inferat, nihil tamen monstrificum vel portentosum contineat. Monstra enim quamvis terribilia sint, naturae tamen repugnant: tragoedia vero naturales & humanas actiones imitatur. quare monstra sunt removenda, & qualis in ipso poemate terror animis ingeneratur, ad talem conservandum, retinendumque idoneus apparatus comparandus; ut actioni ipsi quam fieri poterit maxime sit accommodatus.

CAPUT Ultimum.

Aquo inventa & exulta sit Tragoedia.

Scriptores praecipui, unde Tragici inferius laudati, excerpti a nobis (ne saepius nominare cogamur) hic bona fide nominati.

Graeci.

Athenaeus, Aristoteles, Clemens Alexandrinus, Justinus Martyr, Plutarchus, Sextus Empyricus, Secundus Philosophus, Maximus Tyrius, Eusebius, Laërtius, Galenus, Demetrius Phaleraeus, Pollux, Philostratus, Hermogenes, Ulpianus Rhetor, Strabo, Pausanias, Stephanus, uterque Tzetzes, Harpocration, Hephaestion, Hesychius, Eustathius, & scholiastae Pindari, Apollonii, Aristophanis, Hesiodi, Arati & Theocriti.

Latini.

Cicero, Plinius, & ceteri quorum fit mentio in fragmentis antiquorum tragicorum.

IN ultimum locum haec distuli, quoniam de illis ante multos annos in adversariis non indiligenter egeram; sed nunc multis additis, accuratius tractanda. Plato in Minoë tragoediam antiquissimam fuisse docet, Aristoteles in Poët. in Peloponneso a Doriensibus inventam, & a Dithyrambis fluxisse, quibus initio solis constabat, ut ante docuimus. Verumtamen quis tragoediae primus auctor fuerit, non satis constat. Natalis in Mytholog. nescio quem Glaucum nobis obtrudit; plerique cum Horatio, & Donato in Terentium, Thespim Atheniensem, qui fecibus ora inungebat, vel etiam minio, & in plaustis astitabat: minii me-

mi-

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

minit Tibull. lib. 2. eleg. 2.

Agricola, & minio suffusus Bacche rubenti,
Primus inexperta duxit ab urbe choros.

fecit ceteri; Horatius:

Ignotum tragicæ genus invenisse Camoenæ
Dicitur, & plaustris vexisse poemata Theſpis,
Quæ canerent, agerentque peruncti fecibus ora.

Sidonius:

Pictum fecibus Æschylum secutus.

Theſpim, cum ita e plaustris aedicularum in morem contectis, quorum etiam apud Sidonium mentio est, fabulas recitantem Solon audisset, inhibuit, ne amplius tragoediam exhiberet, quod mendacium inutile existimaret, auctoribus Aristotele, Plutarcho & Laërtio. Suidas tamen docet ab aliis Epigeni Sicyonio hanc inventæ tragoediæ laudem tribui; a quo Theſpim secundum, vel etiam sextumdecimum statunt nonnulli, referente Mynturno lib. 3. Theſpis successores fuere Phrynici & Æschylus: ille mulieres in scenam introduxit; hic personarum usum & pleraque scenæ instrumenta excogitavit, ideo personæ, & pallæ honestæ repertor ab Horatio vocatur. sed ab iis inculte tradita, tandem Sophocles & Euripides, expolita & illustrata perfecerunt; de quibus, non tam quid ego (cui Sophocles excellit) quam quid Fabius iudicavit, ascribam; Tragoedias (inquit lib. 10. Orat. instit. c. 1.) primum in lucem Æschylus protulit, sublimis & gravis & grandiloquus, sæpe usque ad vitium, sed rudis in plerisque & incompositus, propter quod correctas ejus fabulas in certamen deferre posterioribus poetis Athenienses permiserunt: suntque eo modo multi coronati. Sed longe clarior illustraverunt hoc opus Sophocles atque Euripides; quorum in dispari dicendi via uter sit melior poeta, inter plurimos quaeritur. Idque ego sane, quoniam in præsentem materiam nihil pertinet, in iudicatum relinquo. Illud quidem nemo non fateatur necesse est, iis qui se ad agendum comparant, utilior rem longe Euripidem fore. Nam is sermone; quo ipsum reprehendunt, quibus gravitas & coturnus & sonus Sophoclis videtur esse sublimior; magis accedit oratorio generi, & sententiis densus; & in iis quæ a sapientibus tradita sunt pene ipsis par; & in dicendo atque respondendo cuilibet eorum, qui fuerunt in foro disertis, comparandus; in affectibus vero cum omnibus mirus, tum in iis qui miseratione constant facile præcipuus & admirandus maxime est, ut sæpe testatur, & eum secutus, quamquam in opere diverso, Menander. hæc Fabius. Aristoteles c. 11. poet. censet Euripidem, tametsi aliqua parum recte dispenset, omnium poetarum maxime tragicum videri posse. De utroque Sophocle & Euripide tradit Origenes contra Celsum, ab Apollinis oraculo sapientes vocatos. De Æschylo Philostratus, in Apollonii Tyanaei vita, cum artem tragicam confusam nimis, & crudelem imitemque videret, eam aliquantum moderatum. nam in ævum (sic enim Lilius Latine reddidit) choros contraxit, qui antea disjuncti fuerant: abstulit & frequentes crebrasque histrionum responsiones: necesse insuper in scena fieri vetuit, ne scilicet præsentem populo homines trucidarentur: addidit præ-

ter-

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

terea habitus heroicos, & ornatiores apparatus, item pulpita, quo e sublimi recitantes facilius & viderentur, & audirentur: quare Aeschylum Athenienses tragoediae parentem appellavere, mortuumque etiamnum in Dionysiis vocabant. haecenus Philostratus. Eum Scholiastes septuaginta fabulas edidisse scribit, alii nonaginta volunt; septem supersunt; a Sophocle juvene victum Plutarchus memorat. Sophoclis, Sophili Colonei filii, tragoediae centum & viginti fuisse traduntur; quarum totidem (nisi fallor) quot Aeschyli, habemus. Hoc paullo junior, etiam si prior, mortem obiit Euripides, incertum quibus parentibus natus; in Ethicis Socratis, in Physicis Anaxagorae, (quem scenicum Philosophum vocant Vitruvius & Athenaeus) in rhetoricis Prodicus auditor; Varrone auctore, tragoedias scripsit, quinque & septuaginta; ut Lilius, duas & nonaginta; ego praeter decem & octo, quot omnino exstant, (nam Rhesus Euripidis non est) possem non magno labore ex probatis scriptoribus Graecis & Latinis, quinquaginta & quinque nominare; quae si illis octodecim addantur, duabus exceptis, Varronis numerum aequabunt. Ita ex innumera Graecarum tragoediarum multitudine hodie triginta tres supersunt, cum dumtaxat Aeschyli, Sophoclis, & Euripidis vel plusquam trecentae, vel saltem plusquam ducentae & sexaginta fuerint. Reliquorum tragicorum, ut numerus magnus, ita fabulae prope infinitae. ingeram doloris causam, & quorum mentionem reperi nomina vobis adducam.

Veteris tragoediae Graecae scriptores, ad Aeschylum usque fuerunt: quos quidem ab aliis sparsim nominatos invenire potui; primo loco Epigenes Sicyonius, cujus Bacchas citat Athenaeus; quae fabula, si quibusdam credimus, adagioni ἰδὲν πρὸς τὸν Διόνυσον dedit originem; quod tamen Theaetetus & Chamaeleon improbarunt.

Thespis Atheniensis, cujus fabulae (cum fabulas nomino, hoc quidem libro tragoedias intellige) Phorbas, Pentheus, & aliae. Polyphradmon Thespidis F. Polyphradmonis F. Phrynichus Thespidis discipulus, propter unam, ex novem fabulis, quas docuit, nimis luctuosam, mille drachmis multatus, Strabone, & Herodoto, & Plutarcho auctoribus.

Phrynichus Melanthae F. cujus fuere Andromeda & Erigone.

Alcaeus, cujus meminit & Macrobius & Pollux.

Phormus seu Phormys Siculus, mihi etiam tragoedias scripsisse videtur; nam Cepheus, Alcyones; Ilii depopulatio, non apparent Comoediarum nomina.

Chaerilus, seu, ut alii, Chaerillus, non Jassaenus, sed Atheniensis, alius ab illo inepto, cxx. tragoediarum auctor.

Cephalodorus Atheniensis. quem Tragicum censent; sed fabulae quas referunt, Antilais, Trophonius Deus, & Sus; mihi omnes comoed. redolent; Amazones, forte tragoedia.

Apollophanes Atheniensis, cujus, Daulis, tragoedia videtur, nimirum Terei & Procnes & Philomelae atrocita facta comprehendens: etsi Suidas contra sentiat. de Dauli, Pausan. in Phocaic.

NOVAE TRAGOEDIAE AUCTORES.

Aeschylus, Sophocles & Euripides de quibus dictum est: hi suo exemplo,

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

plō, & posteros tragoediae successores habuerunt.

In primis Aeschyli duo filii Euphorion & Bion, tragici fuere.

Iophon, Sophoclis F. ex Nicostrata, Valerio Max. cognitus, fecit Ilium, Achillem, Telephum & Actaeonem.

Philocles Polypithis, Aeschyli vel fratris vel sororii F. adeo asper ut χολὴ vocaretur, centum fabulas composuit, & in his Oedipum, Erigonem, Nauplium, Oeneum, Priamum, Penelopen, Philoctetem: e quibus (ni fallor) hae duae postremae ex earum genere sunt, quae trucem & moestum exitum non habent.

Morsimus Philoclis F. Polypithis (ut puto) N. ab Aristophane vexatus.

Astydamas Morsimi F. Philoclis N. Isocratis auditor, tam sui laudator, ut Proverbio causam praebuerit, cc. & xl. docuit.

Astydamas Astydantis F. Morsimi N. cujus octo fabulae.

Euripides, vel Junior ejus quem habemus nepos, vel secundum alios senior ejusdem avus: huic tribuuntur Medea, Orestes, Polyxena; ego & Rhesum illi tribuerim.

Ex Sophoclis genere etiam alii duo Sophocles fuere. unus Aristonis F. Sophoclis nostri N. auctor xl, fabularum: alter hoc posterior, unus eorum quos, Pleiada Tragicam, nominarunt, qui quindecim tragoedias composuit.

Alexander Aetolus seu Pleuronius.

Philiscus Corcyraeus, cujus produntur fabulae XLII.

Tragicorum autem
Plejas circa Pto-
lemaei Philadel-
phi tempora haec
erat, teste Isaacio
& Hephaestione.

quem agnoscit etiam Theocriti Scholiastes. Existimo Themistoclem fabulam, quae Philisco Comico tribuitur, tragoediam de Themistoclis obitu, & quidem hujus tragici fuisse.

Sofitheus, quem alii Atheniensem, alii Alexandrinum ex Troade, alii Syracusium asserunt.

Homerus Junior Myrtis poetriae F.

Anantiades, sic enim vocat Hephaest. at Schol. Theocriti, Aeantidem.

Sosiphanes, quem ab aliis Soficlem vocari reor.

Lycophron, cujus tragoedias nominat Suidas.

Alcestis, qui cum jactitaret se centum triduo versus composuisse, quo vix ter-
nos Euripides extuderat; merito ab Euripide illud audivit, Alcestidis carmina
vix triduum victura, sua in omne aevum duratura.

Philocles alius, περὶ Φαλῶν vocatus.

Pratinas Pbliafius, cum Aeschylo & Chaerilo certasse, & innumerabiles pe-
ne scripsisse traditur.

Ion Chion, cujus Isocrates, Strabo, & alii meminerunt, ab Aristophane
vellicatus, tanti a Platone aestimatus, ut ejus nomine dialogum de poetica inscri-
pserit; ad quadraginta fabulas docuit.

Grates Thebanus Cynicus, de quo Demetr. Phaleraeus in Rhetor. & alii.

Anaxandrides Colophonius vel Camyraeus, fabulas LXV. scripsit (forte & ali-
quas comoedias, ut indicat Gerontomania ab Aristot. citata. hic (ut canit Ovi-
dus

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

dius in Ibin) cum parum stabili carmine laessisset Athenas, invisus, deficiente cibo, periit.

Aristarchus Tegeates, ex fabulis LXX. duabus tantum victor: hujus, Achilles, in Plauti Paenulo prologus meminit; quem ex eo conversum ab Annio, mihi quoque Festus Pompejus persuasit.

Achacum Eretriensem quidam XLIV., pauciores alii, tragoedias scripsisse tradunt.

Achaeus autem Syracusanus decem tantum composuit.

Hippias Eleensis, de quo Plato in Hippia.

Caerephon Socratis amicus, quem propter lucubrationes, noctuam; propter contractum studiorum assiduitate pallorem, buxum vocarunt, teste Laërtio, & Philostrato.

Plato Philosophus, eodem Laërtio testante.

Carcinus Agrigentinus, etsi illum quidam Comicum facere videantur.

Carcinus Atheniensis, de quo apud Harpocrationem Lyfias, centum sexaginta scripsit, vicit una.

Callimachus, cujus inter libellos octoginta, aliquot tragoediae; meminit Apollonii Scholiastes.

Gorgias, quem in Symposiac. Plutarchus reprehendit.

Sannion, tragicos choros docuit, ut testantur Ulpianus Rhetor & Hermog.

Nicomachus Atheniensis, qui aliquando Euripidem vicit: hujus sola fabula, Oedipus, laudatur; ceterae ignobiles fuere.

Nicomachus Alexandrinus, qui praeter comoedias, etiam tragicas fabulas docuit, cujusmodi puto fuisse ejus Eriphylen, Neoptolemum, Oedipum, Persas, Polyxenam, Teucrum, Alcmaeonem, & Tyndarum.

Theognis, quem a poematum frigiditate χιόνα dixerunt.

Morychus, ille ganeo apud Aristophanem.

Stheneli, Lyfias in oratione pro Diogene, & Aristoteles, meminerunt.

Acatus Argivus ἰλιόπεγιν scripsit tragoediam, teste Athenaeo.

Polyides Sophista, cujus Iphigeniam citat Aristoteles, de Poëtica.

Dionysius Junior, teste Plinio, item Luciano.

Dion cujus affinis & hostis.

Agathon, apud Aristophanem, & Aristotelem.

Antiphon Rhamnusius, socius in tragicis Dionysio tyrann. apud Philost.

Melitus impius Socratis accusator.

Strattis Atheniensis, Medeam, Phcenissas, & alias xiii. fabulas composuit.

Timesitheus, cujus fuerunt undecim tragoediae.

Diogenes Oenomaus, cujus citantur, Hercules, Helena, Thyestes, Medea, Achilles, Oedipus, & Semele.

Diogenes Alexandrinus ex Troade, obsoletorum verborum aucupator.

Melanthius, de quo Hesiodi scholiast. Athenaeus & alii.

Aristodemus Atheniensis, quem ex Cicerone D. Aug. lib. 2. de Civitate Dei tragicum auctorem vocat; nisi cum Lilio malis legere, actorem: quod satis ve-

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

verisimile videtur. nam in Claudiano quoque id mendum irrepsit lib. in Eutrop.
— damnoque nefandum Acturus pretium — ut nos in notis ex fide n.
l. reposuimus.

Spintharus Heracleotes, qui Semelen Fulminatam & Herc. Ardentem edidit.

Dicaeogenes apud Valer. Harpocratonem.

Theodectes Phaselites, auctore Stephano, l. scripsit, ex quibus Mausolum citat Hyginus; qua tragoedia (de hac enim id accipio) Graeci schol. referunt ab eo victos, Isocratem Juniores, Naucratem, & alios: ejusdem Philocletem laudat Aristoteles: videtur & sacra quaedam composuisse, qua de re postea.

Theopompus Cbius.

Naucrates Erythraeus. } victi a Theodecte.

Theodotus, qui cum Mnesarchum tyrannum quadam fabula perstrinxisset, ab eo in Apollinis templo, quo confugerat, occidi jussus est: quam rem Ovidius in Ibin significat. hunc aliquoties in Praeparat. Evangel. citat Eusebius.

Isocrates Orator, xxxvii. tragoediarum auctor dicitur: hujus vitam Plutarchus & Philostratus ediderunt.

Isocrates Oratoris discipulus, vel Apolloniates, vel Heracleotes, & ipse a Theodecte superatus.

Asclepiades hujus junioris Isocratis condiscipulus.

Eubulides Milesius, Megaricus Philosophus, multas docuit.

Cantarus Comicus, videtur etiam tragoedias fecisse; hanc mihi ejus, Medea, suspicionem injecit. Idem suspicor de Chaeremone Comico. nam, Pentheus, fabula quae illi tribuitur, tragoedia videtur fuisse; & scripsisse dramata tragica subindicat Aristoteles.

Neophron seu Neophon Sicyonius, cui c. & xx. tragoediae adscribuntur; & Medeam Euripidis, illi plerique tribuunt.

Nearchus, qui cum Callisthene in Alexandrum traditur conspirasse.

Neanthes, nonnullas tragoedias Empedocli traditur dedicasse.

Empedocles ipse, si Neanthis vera est opinio. nam Heraclides Serapionis F. tragoedias quae Empedocli tribuuntur, alterius fuisse censuit.

Carcinus, cujus Medeam refert Aristoteles in Poëtica: hic Medeam introduxit, fuga liberis suis consulentem: puto Atheniensem illum, de quo prius Theophilus, apud Athenaeum, lib. 13.

Cleophon Atheniens. cujus Thyest. & alias decem citat Suidas; reprehenditur ab Aristotele non semel.

Alcimenes Megarensis, aliis dicitur Alcimedes.

Aeschines antequam se reipub. addiceret, tragoediis attitandis & componendis vacavit, ut ex Demosthene & Cicerone didici.

Euphantus Olynthius, Eubulidis discipulus, Antigoni praeceptor, cui lib. de regno inscripsit.

Rhinton Tarentinus, Tragicomoediarum vel Hilarotragoediarum inventor; ejus generis xxxiix. docuit, Varroni, Columellae & aliis non incognitus.

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

dius in Ibin) cum parum stabili carmine laessisset Athenas, invisus, deficiente cibo, periit.

Aristarchus Tegeates, ex fabulis LXX. duabus tantum victor: hujus, Achilles, in Plauti Paenulo prologus meminit; quem ex eo conversum ab Annio, mihi quoque Festus Pompejus persuasit.

Achaeum Eretriensem quidam XLIV., pauciores alii, tragoedias scripsisse tradunt.

Achaeus autem Syracusanus decem tantum composuit.

Hippias Eleensis, de quo Plato in Hippia.

Caerephon Socratis amicus, quem propter lucubrationes, noctuam; propter contractum studiorum assiduitate pallorem, buxum vocarunt, teste Laërtio, & Philostrato.

Plato Philosophus, eodem Laërtio testante.

Carcinus Agrigentinus, etsi illum quidam Comicum facere videantur.

Carcinus Atheniensis, de quo apud Harpocrationem Lysias, centum sexaginta scripsit, vicit una.

Callimachus, cujus inter libellos octoginta, aliquot tragoediae; meminit Apollonii Scholiastes.

Gorgias, quem in Symposiac. Plutarchus reprehendit.

Sannion, tragicos choros docuit, ut testantur Ulpianus Rhetor & Hermog.

Nicomachus Atheniensis, qui aliquando Euripidem vicit: hujus sola fabula, Oedipus, laudatur; ceterae ignobiles fuere.

Nicomachus Alexandrinus, qui praeter comoedias, etiam tragicas fabulas docuit, cujusmodi puto fuisse ejus Eriphylen, Neoptolemum, Oedipum, Persas, Polyxenam, Teucrum, Alcmaeonem, & Tyndarum.

Theognis, quem a poematum frigiditate χιόνα dixerunt.

Morychus, ille ganeo apud Aristophanem.

Stheneli, Lysias in oratione pro Diogene, & Aristoteles, meminere.

Acatus Argivus ἰλιόπερξιν scripsit tragoediam, teste Athenaeo.

Polyides Sophista, cujus Iphigeniam citat Aristoteles, de Poëtica.

Dionysius Junior, teste Plinio, item Luciano.

Dion cujus affinis & hostis.

Agathon, apud Aristophanem, & Aristotelem.

Antiphon Rhamnusius, socius in tragicis Dionysio tyrann. apud Philost.

Melitus impius Socratis accusator.

Strattis Atheniensis, Medeam, Phcenissas, & alias xiii. fabulas composuit.

Tinesitheus, cujus fuerunt undecim tragoediae.

Diogenes Oenomaus, cujus citantur, Hercules, Helena, Thyestes, Medea, Achilles, Oedipus, & Semele.

Diogenes Alexandrinus ex Troade, obsoletorum verborum aucupator.

Melanthius, de quo Hesiodi scholiast. Athenaeus & alii.

Aristodemus Atheniensis, quem ex Cicerone D. Aug. lib. 2. de Civitate Dei tragicum auctorem vocat; nisi cum Lilio malis legere, actorem: quod satis ve-

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

verisimile videtur. nam in Claudiano quoque id mendum irrepserat lib. in Eutrop.
— damnoque nefandum Acturus pretium — ut nos in notis ex fide n.
l. reposuimus.

Spintharus Heracleotes, qui Semelen Fulminatam & Herc. Ardentem edidit.

Dicaeogenes apud Valer. Harpocratonem.

Theodectes Phaselites, auctore Stephano, L. scripsit, ex quibus Mausolum citat Hyginus; qua tragoedia (de hac enim id accipio) Graeci schol. referunt ab eo viſos, Isocratem Juniores, Naucratem, & alios: ejusdem Philoctetem laudat Aristoteles: videtur & sacra quaedam composuisse, qua de re postea.

Theopompus Cbius.

Naucrates Erythraeus. } viſi a Theodecte.

Theodotus, qui cum Mnesarchum tyrannum quadam fabula perstrinxisset, ab eo in Apollinis templo, quo confugerat, occidi jussus est: quam rem Ovidius in Ibin significat. hunc aliquoties in Praeparat. Evangel. citat Eusebius.

Isocrates Orator, xxxvii. tragoediarum auctor dicitur: hujus vitam Plutarchus & Philostratus ediderunt.

Isocrates Oratoris discipulus, vel Apolloniates, vel Heracleotes, & ipse a Theodecte superatus.

Asclepiades hujus junioris Isocratis condiscipulus.

Eubulides Milesius, Megaricus Philosophus, multas docuit.

Cantarus Comicus, videtur etiam tragoedias fecisse; hanc mihi ejus, Medea, suspicionem injecit. Idem suspicor de Chaeremone Comico. nam, Pentheus, fabula quae illi tribuitur, tragoedia videtur fuisse; & scripsisse dramata tragica subindicat Aristoteles.

Neophron seu Neophon Sicyonius, cui c. & xx. tragoediae adscribuntur; & Medeam Euripidis, illi plerique tribuunt.

Nearchus, qui cum Callisthene in Alexandrum traditur conspirasse.

Neanthes, nonnullas tragoedias Empedocli traditur dedicasse.

Empedocles ipse, si Neanthis vera est opinio. nam Heraclides Serapionis F. tragoedias quae Empedocli tribuuntur, alterius fuisse censuit.

Carcinus, cujus Medeam refert Aristoteles in Poëtica: hic Medeam introduxit, fuga liberis suis consulentem: puto Atheniensem illum, de quo prius Theopbilus, apud Athenaeum, lib. 13.

Cleophon Atheniens. cujus Thyest. & alias decem citat Suidas; reprehenditur ab Aristotele non semel.

Alcimenes Megarensis, aliis dicitur Alcimedes.

Aeschines antequam se reipub. addiceret, tragoediis actitandis & componendis vacavit, ut ex Demosthene & Cicerone didici.

Euphantus Olynthius, Eubulidis discipulus, Antigoni praeceptor, cui lib. de regno inscripsit.

Rhinton Tarentinus, Tragicomoediarum vel Hilarotragoediarum inventor; ejus generis xxxiix. docuit, Varroni, Columellae & aliis non incognitus.

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

- Apollodori *Tarsensis* sex fabulas invenio, & inter eas, *Thyestem*.
 Heraclidem Pontium scribit *Aristoxenus* in *music.* suas tragoedias sub *The-
 spidis* nomine publicasse.
 Aristophon, *cujus Philotteten* refert *Plutarchus*.
 Lysippus, *Athenaeo* & *Suidae*.
 Callias *Atheniensis*, aliorum judicio, tragicus fuit, nam ejus *Grammatica
 tragoedia*, ex qua quaedam *Athenaeus* adducit, item *Atalanta*, *Cyclopes*, &c.
 laudantur.
 Theodorum quendam, quem credo xx. loco ponit *Laërtius*, multas tragoe-
 dias docuisse ferunt.
 Ariston Chius, quem propter maledicentiam in exilium pulsum scribit *Plu-
 tarchus*: alius ab *Aristone Chio* Philosopho, de quo *Cicero*; & ab *Aristone
 Syracusano* tragoedo, de quo *Livius*.
 Heliodorus apud *Galen.* lib. 2. de antidotis.
 Cyliscus, nisi nomen apud *Plinium* lib. 35. corruptum; quem *Protophenes* me-
 ditantem depinxit. suspicor esse, *Phyliscum*.
 Nothippus; apud *Athenaeum*, ab edacitate *Opsopbagus* dictus.
 Pythangelus, homo flagitiis, quam fabulis nobilior.
 Parthenii *Herculem* & *Iphiclum*, quas citat *Steph.*, tragoedias puto.
 Leonteus *Argivus*, quem *Amaranthus* in lib. *Æt. solv.* testatur *Jubae* re-
 gi familiarem fuisse.
 Diodorus *Alexandrinus* ex *Troade*, *Augusti* tempore, apud *Strabon.*
 Nicolaus *Damascenus* *Peripateticus*, *Augusto*, ut referunt *Athenaeus* &
Plutarch.; & *Herodi regi*, ut docent *Joseph.* & *Hegeſipp.* gratissimus.
 Sacas, quem forte *Pausan.* & *Plutarch.* *Sacadan* vocant.
 Simonides *Leoprepis F.*, *cujus* inter certa opera etiam tragoed. feruntur.
 Pindarus non *Scopelini*, sed juxta veraciores *Daiphanti*, vel *Pagonidae F.*
Philostratus Lemnius, a quo plus minus xxxxi. sunt scriptae.
 Artabazes *Armeniae rex*, testibus *Appiano* in *Parth.* *Plutarcho* & aliis.
 Ifagoras *M. Antonini* tempore, apud *Philostratum* in *Sophist.* & (ut finiam)
 Timones duo, Herillus, Hipparchia *Metroclis* soror, *Lucianus Paphon-
 tes*, *Arion*, *Autocrates*, *Aristonymus*, *Anaximander*, *Xenocles Atheniens.*
Dionysides Mallotes, *Dionysides Alexandrinus*, *Epicharmus*, *Ephippus*,
Philoxenus, *Demologus*, *Dorillus*, de quibus *Hephaestion*, *Harpocratio*,
Athenaeus, *Plutarch.*, *Laërtius* & *Suidas*. Imperatorem denique *Titum Ve-
 spasiani* filium Graece tragoedias composuisse, *Suetonius*, *Eutropius* & *D. Isi-
 dorus* prodiderunt. Sacras veteris vel novi Testamenti historias tragoediis Grae-
 cis persecuti sunt non pauci: ego sequentium dumtaxat memoriam habeo. Theo-
 dectes *Phaselites*, jam nominatus, cum in quadam tragoedia quaedam fidei ve-
 rae mysteria vulgasset, oculorum caecitate fuit multatus, nec nisi multorum die-
 rum supplicationibus visum recuperavit. auctores sunt *Joseph.* lib. 12. *antiquit.*
 & *Aristeas Ptolemaei regis Hyperaspistes* in lib. de septuaginta duobus veteris
 Testamenti interpretibus.

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

Ezechielus quidam, quem Clemens Alexandrin. in *Stromat.* *Judaica Graecis* tragoediis complexum fuisse refert.

Sozomenus in *eccles. histor.* scribit Apollinarem Syrum res sacras tragoediis incluisse, atque Euripidem iis imitatum fuisse.

D. Gregorii Nazianzeni Christus tragoedia exstat etiam nunc.

Stephanus Monachus Christianus, ex D. Sabbae sectatoribus, cujus Graeci festum celebrant v. Kal. Novemb. cujusdam tragoediae de Christi nece auctor creditur.

Timotheus tempore Anastasii Imp. Demosium Christianam tragoed. composuit. Denique omitto Homerum (quem Tragicis Plato annumerat, in *Theaeteto*) ne Epicos cum nostris confundam.

Ita Graecorum tragicorum plus minus centum & duodeviginti nomina supersunt, quorum plus bis mille tragoedias fuisse suspicor: exstant vix triginta. Pauciores fuerunt Latini tragici; sed pro numero tragoediarum reliquarum, haud scio an par calamitas Latii. Id ut appareat, quam Graecis, eandem Romanis tragicis, ex Grammaticorum libris eruendis operam impendamus.

Igitur ab excessu Sophoclis, annis plus minus c. & xxx. Romae ab U. C. anno pene Dno Cethego & Tuditano *coff.* tragoedia coepit; quam primus docuit

L. Livius Andronicus. hunc subsecuti sunt

Q. Ennius Rudius, cujus ex *Telepho*, *Alcmaeone*, *Andromacha*, *Thyeste*, *Medea* (quam ex Euripidis transtulit) *Hecuba*, *Achille* & aliis supersunt multa fragmenta.

Cn. Naevius, qui praeter comoedias etiam tragoedias scripsisse videtur, ejus enim citantur, *Alceste*, *Lycurgus*, *Aegisthus*, *Tereus*; quae sunt indubitata dramata tragica.

M. Pacuvius Brundisius, Ennii, juxta Plinium, ex sorore; juxta Eusebium, ex filia nepos.

L. Attius, seu Aetius, seu Accius, (his enim tribus modis scriptum invenias; mihi prima scriptura placet, marmorum, numismatum, Dionis, & Victorini auctoritate confirmata) quinquaginta annis junior, cum Pacuvio tamen eisdem Aedilibus fabulam docuit.

L. Afranius Comicus, tragoedias etiam, sed minus tragice, auctore Cicerone composuit.

M. Attilius, Ciceroni tribus in locis, durissimus & plane ferreus scriptor.

Sulpitius trib. pl. (ut Asconius testatur) non orator modo insignis, sed & tragicus bonus fuit, & tragoedias suas Julii nomine inscripsit.

Puppius Lilius lib. 8. tragicum facit. sane Horatius ejus poemata lacrymosa vocavit.

Rutilii Gemini, *Astyanax* a Placiade citatur.

M. Terentius Varro, Romanorum doctissimus; de quo tamen non est omnino certum, tragoediasne quoque docuerit, an vero e Satyris aliquas tragoediarum dumtaxat nominibus inscripserit.

Q. Catulus, dubium est an tragoediam dederit.

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

C. Julius L. F. Q. Catuli frater uterinus, *cujus lenitatem tragoediarum Cicero in Bruto praedicavit; Festus ejus Adrastum citat: Victorinus, Tecmusam, (id est Tecmessam) eumque docet etiam Strabonem, Sesquiculum, & Vopiscum dictum, nisi nos codices fallunt.*

C. Julii Caesaris Dictatorem laudat Sueton. *timeo ibi aliquod vulnus subesse.*

Q. Cicero, Marco Cicerone teste, *tragoediam scripsit.*

P. Virgilius Maro, *secundum nonnullos, in hunc numerum referendus est, quos Donatus & Servius referunt; a quibus traditur Virgilius, Thyestem tragoediam composuisse, & Varii uxori (cui nimis familiaris erat) dedisse, quam Varius postea pro sua recitavit: atque hoc occulte ab ipso Virgilio in Bucolicis illo versu significari,*

Quem mea carminibus meruisset fistula caprum.

sed, siue tragoediam Maro composuit, siue non: alienam hanc a Virgilio castissimis moribus narrationem puto; & Varium potuisse suo Marte fabulam componere, Horatii & Ovidii testimonio patet.

C. Octavius Augustus, *Achillem teste Suida; & Ajacem imperfectum, teste Suetonio.*

Cassii Seueri Parmensis *Thyestem, Porphyrio citat: ejus opuscula Horatius laudat. Fuit & eodem tempore alius Cassius Severus; quem Ovidius in lib. de Ponto scribit Regale carmen Latio dedisse: quo tempore Parmensis ille, jam Augusti jussu, a Varo fuerat interfectus.*

L. Varius a Tacito, Fabio, & Horatio laudatus. *cave hunc cum Quintilio Varo confundas.*

Turanius, *de quo Ovid. 4. de Ponto;*

Musaeque Turani tragicis innixa cothurnis.

Junius Gracchus; *qui, auctore Terentiano, Thyestem, docuit: Unde Ovidius;*

Cum Varius Gracchusque darent praecepta tyranno.

C. Cilnius Maecenas, *citante Seneca composuit Prometheum, & citante Prisciano Octaviam. Sed profecto vel mendosus est Priscianus; vel Octavia cuiuspiam recentioris est Maecenatis. Si Melissi Maecenatis contendas; de quo Grammatico Suetonius, & quem Plinius Octavianae bibliothecae ab ipso Augusto praepositum, & sexagesimo aetatis anno Jocorum libros composuisse scribit; vicissim hanc Octaviam non tragoediam, sed comoediam fuisse contendam. hic enim Maecenas Melissus togatarum, quas trabeatas vocabant, primus auctor fuit, & ab Ovidio & Acrone in album Comicorum refertur; ut & alii observarunt. Verum putarim potius Cilnii Maecenatis Octavia, infelix Marci Antonii & Octaviae matrimonium descriptum. vel non fabulam, sed quid aliud; nam constanter m. f. Prisciani lib. 10. habent, Maecenas in Octaviam.*

Afinius Pollio, *de cujus tragoediis, praeter Servium, etiam Horat. in Od.*

Aristius Fuscus, *tragicus, teste Acrone. nam Porphyr. Comicum facit.*

P. Ovidii Nasonis *Medea celebratur, a Fabio, Tertulliano, & aliis.*

M. Aimilius Scaurus (alii Mamercum faciunt) *a Tiberio occidi jussus, A-*
tre-

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

treum fabulam composuit, testibus Tacito & Dione.

Jul. Maternus, cujus Medeam, Thyestem, Catonem, Tacitus memorat.

P. vel Q. Pomponius Secundus (alius a L. Pomponio Attellanarum scriptore, quem Seneca & Cicero laudant, & cujus Grammatici plus minus xxx. comoedias referunt) Germanico, Caligulae, & Claudio carissimus, consulatu, & triumphalibus ornamentis; sed Poëmatibus, maxime tragoediis, nobilior; valde a Quintiliano commendatur; & Plinius Secundus duos de vita ejus libros conscripsit.

Trabeas, non ille senior Caecilius Trabeas Comicus, sed alius recentior, apud Tacitum.

Cornutus Stoicus, teste Lilio dialog. 4.

L. Annaeus Seneca, cui novem has tribuerim.

M. Annaei Lucani Medeam, Statius & Fabius laudant.

Neronis Imp. tragoediarum, Philostratus & Tacitus mentionem fecerunt.

P. Statius Papinius, ex Juvenale Sat. vii: videtur composuisse fabulam Agave, & egestate pressus illam Paridi histrioni vendidisse.

Codrus quidam, (incertum an Cordus) de quo ita Commentarius antiquus in Juvenalem, ad illud;

Rauci Theseide Cordi.

Cordus hic Poëta fuit vitiosus, qui tragoediam Thesei scripsit; de quo Virgilius dixit,

— Sedet aeternumque sedebit infelix Theseus.

ex quibus verbis duo colligo, primum novam versiculi Virgiliani explicationem in Aeneid. vi. Alterum tragoediam fuisse inscriptam, Theseus; vel potius legendum, Theseid. pro Theseidem. nam inscriptionem, Theseis, Satyricus videt. Hunc tamen Servius in 1. Aeneid. Codrum vocat.

Ex Juvenale quoque colliguntur & alii quidam tragici, sed mali & inepti. nam Sat. 7. Alcithoën Pacci, Thebas & Terea Fausti. ubi notat Comment. haec nomina & fabulas esse malorum Poëtarum. Mox.

Non minor antiquo Rubrenus Lappa cothurno

Cujus & alveolos & laenam pignorat Atreus.

Tragicum Poëtam dicit idem Comment. & supellectilem foenori opposuisse ut Atreum componeret. Pelopeam quoque & Philomelam in eadem Satyra existimo nomina tragoediarum.

Alius quidam Varro, quidam etiam Bassus tragici a Martiale nominantur, quorum unum laudat, alterum vituperat.

Scaeva Memor Auruncus, frater Turni nobilis Satyrici, tempore Domitiani Imp. tragoedias docuit: horum fratrum bis Martialis, semel Probus in Juvenalem, & semel Sidonius meminerunt: ejus tragoed. Herculem, citat Placiades, meminit etiam Comment. Juvenalis. Idem Placiades citat quendam Crispinum in Heraclea, seu ut v. l. Crispilium, sed puto comoediam vel hist.

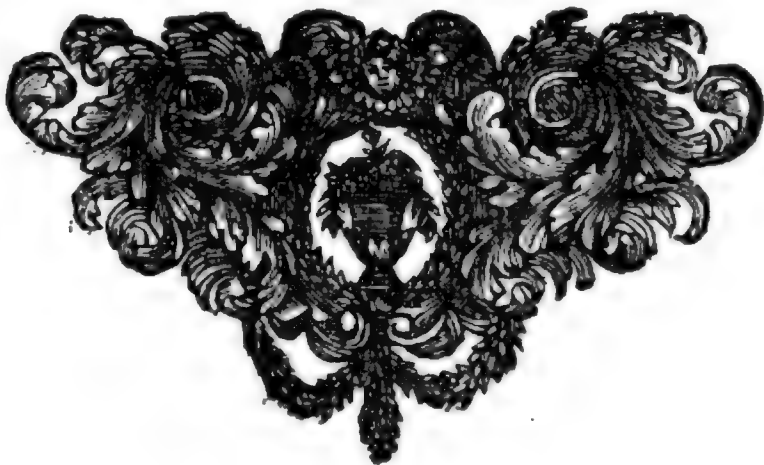
L. Verum L. F. Antoninum Imp. suspicor etiam Tragoedias facitasse ex iis, quae de illo refert Sex. Aurelius.

De-

DEDICATIONES ET PRAEFATIONES.

Denique cujusdam Lampridii tragici mentio exstat apud Sidonium Apollinarem lib. 8. Epist. 11.

Atque hic ultimus est veterum Latinae tragoediae scriptorum, de quo aliquid compererim: ex horum plus quam triginta Poëtarum fabulis, decem integras habemus; quas quidam spernunt, alii admirari solent: his ut gratum faceremus, non exiguo labore, satis prolixis commentariis, ad unam omnes vel ornavimus, vel oneravimus. Tribui solent L. Annaeo Senecae, cujus vitam Xicho Polentinus (ridiculi sunt, qui illum D. Augustino adscribunt) Rod. Agricola, Pet. Crinitus, Lilius Gregorius, & Ambrosius Morus Cordubensis ita descripserunt, ut conjectura tantum niti, & solo fere Cornelio Tacito auctore usi videantur; meque excitarint magis, quam deterruerint ad serio Senecarum vitam, ex ipsorummet libris, ex Tacito etiam, Dione, Suetonio, ceteris contexendam: nam aliorum, qui potuissent elegantius, nihil praeter nudas pollicitationes mihi contigit videre. haec illis si probabuntur, bene est: sin minus, sua promant. gaudebo, & melioribus plaudam, reipub. vero litterariae gratulabor. Interea boni lectores, meo, qualis est, labore nonnihil juvabuntur.

TESTI-

TESTIMONIA VETERUM ET RECENTIORUM QUORUNDAM, DE L. ANNAEO SENECA.

Cornelius Tacitus annal. XII.

T Agrippina ne malis tantum facinoribus notesceret, veniam exilii pro Annaeo Seneca, simul praeturam impetrat, laetum in publicum rata, ob claritudinem studiorum ejus, utque Domitii pueritia tali magistro adolesceret, & consiliis ejusdem ad spem dominationis uterentur.

Idem annal. XIII.

Quamquam oratio a Seneca composita multum cultus praeferret, ut fuit illi viro ingenium amoenum & temporis illius auribus accommodatum.

Idem lib. XIV.

Objiciebant etiam eloquentiae laudem uni sibi adsciscere & carmina crebrius facitare, postquam Neroni amor eorum venisset.

Idem lib. XV.

Fama fuit Subrium Flavium cum centurionibus, occulto consilio, neque tamen ignorante Seneca, destinavisse, ut post occisum opera Pisonis Neronem, Piso quoque interficeretur, tradereturque imperium Senecae, quasi infanti claritudine virtutum ad summum fastigium delecto.

Juvenalis Sat. VIII.

Quis tam

Perditus, ut dubitet Senecam praeferre Neroni?

Martialis lib. I. Epigr. LXII.

Duosque Senecas unicumque Lucanum

Facunda loquitur Corduba.

Idem lib. IV. Epigr. XL.

Atria Pisonum stabant cum stemmate toto,

Et docti Senecae ter numeranda domus.

Idem lib. VIII. Ep. XLIII.

Facundi Senecae potens amicus

Caro proximus aut prior Sereno.

M. Fab. Quintilianus lib. VIII. cap. III.

Nostri autem in jungendo aut derivando paulum aliquid ausi, vix in hoc satis
i reci-

TESTIMONIA VETERUM RECENTIORUMQUE

recipiuntur. Nam memini juvenis admodum, inter Pomponium & Senecam etiam Praefationibus esse tractatum, an *gradus eliminat* apud Attium in Tragoedia dici oportuisset. At veteres ne *expectorat* quidem timuerunt.

Idem lib. ix. cap. ii.

Interrogamus, aut invidiae gratia: ut Medea apud Senecam:

— *quas peti terras jubes?* [Extat vers. 453.]

Idem lib. x. cap. i.

Cujus & multae alioqui & magnae virtutes fuerunt, ingenium facile & copiosum, plurimum studii, multarum rerum cognitio. Tractavit etiam omnium fere studiorum materiam. nam & orationes ejus & poëmata & epistolae & dialogi feruntur.

Suetonius in Caligula cap. LIII.

Lenius comptiusque scribendi genus adeo contemnens, ut Senecam, tum maxime placentem, commissiones meras componere & arenam esse sine calce diceret.

Dio lib. LXI.

Ὅτε Σενέκας ὁ ὁ Βῆρρος, Φρονιμώτατοι τε αἶμα καὶ δυνατώτατοι τὴν ψὴν καὶ Νέερα ὄντες, (ὁ μὲν ἐπαρχὸς ἔδρουφορικῆς, ὁ δὲ διδάσκαλος αὐτῶν.) τὴν δὲ χλὴν πᾶσαν παρέλαβον, καὶ διώκησαν, ὅσον ἠδυνήθησαν, αἶψα καὶ δικαίως, ὥστε ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων ὁμοίως ἐπαινεθῆναι.

Terentianus Maurus in Centimetro, ubi de Bucolico agit.

In Tragicis junxere Choris hunc saepe disertum;

Annæus Seneca, & Pomponius ante Secundus.

Tale dedit nobis Pomponius:

Pendeat ex humeris dulcis chelys, &c.

Idem de tertia tome Hendecasyllabi.

Ut Vates alii solent,

Exemplum Senecæ dabo:

Thebis laeta dies adest;

Aram tangite supplices;

Pinguis caedite victimas.

Tales continuos legis, &c.

M. Val. Probus Grammat. Institut. lib. i.

Nominativus singularis qui *en* syllaba terminatur, Græci nominis est: & masculino sive foeminino genere, semper longa est. Masculino, ut *Hymen*. ut Seneca in *Hecuba*:

Quicumque Hymen funestus, inlaetabilis

[Extat Troadibus, initio Actus iv.]

Idem lib. eod.

Illic, vel *illuc*, & *huc* adverbia, postremas longas recipiunt. ut, *Huc illuc acies circumtulit*. &, *Huc ades*. & Seneca in *Hecuba*, hendecasyllabo Sapphico versu,

Ilium est illic, ubi fumus alte.

[In fine ejusdem Act. iv.]

Ibi-

DE L. A. SENECA TRAGICO.

Ibidem.

Oedipodis & Oedipodae. Seneca : Oedipodis domus. [V. 216. ubi Oedipodis datur vulgo, & sic in Probo legendum.]

Priscianus lib. vi.

Alia vero omnia in *is* desinunt, ut *hic & haec sacerdos; hic & haec compos, compos.* Livius in xxv. *Profecto satis compotem menti inesse. o* tamen in hoc solo corripitur. Seneca in † *Phaedra*:

Hippolyte, me nunc compotem voti facis.

In* eadem: *compote voto.* & est Adonium metrum. [† *Hippolyto*, v. 707.* *Lege, eodem.* nam non est ex *Phaedra* sive *Hippolyto*, sed ex *Agamemnone*, *Choro* ll. v. 360.]

Lactantius Statii Papinii Scholiastes, ad Thebaidem, lib. iv.

Seneca in *Thyeste*:

Nescitis cupidi arcium,

Regnum quo jaceat loco, &c.

C. Sollius Sidorius Apollinaris, Carm. ix. ad Magnum felicem.

Non quod Corduba praepotens alumnis

Facundum ciet, hic putes legendum:

Quorum unus colit hispidum Platona,

Incaustumque suum monet Neronem:

Orchestram quatit alter Euripidis,

Pictum saecibus Aeschylum secutus,

Aut plaustris solitum sonare Thespin:

Qui post pulpita trita sub cothurno

Ducebant olidae marem capellae.

Pugnam tertius ille Gallicani

Dixit Caesaris, ut gener focerque

Cognata impulerint in arma Romam, &c.

Idem Carm. xxiii.

Quid celfos Senecas loquar, vel illum

Quem dat Bilbilis alta Martialem,

Terrarum indigenas Ibericarum,

Paulus Longobardus, Diaconus, Historiae Miscellae lib. viii.

Hujus (*Neronis*) temporibus Poetae pollebant Romae Lucanus, Juvenalis, & Persius, Senecaque Tragicus; Musonius atque Plutarchus, (*Hui ! & ille etiam Neronis aegro? somnium.*) Philosophi.

Desiderius Erasmus in Prolegomenis ad Senecam Philosophum.

Ingenio facili versatilique fuisse colligitur hinc, quod in diversis argumentis stilum exercuit pari propemodum successu. quod nec Ciceroni, nec Virgilio contigit. Nam Tacitus commemorat illius poemata, de quibus sentiens, incertum. Nam Tragoediarum opus eruditi quidam malunt Senecae filio tribuere, quam huic. Sunt qui fratri Senecae adscribant. Quamquam mihi videtur opus hoc Tragoediarum non esse unius hominis. Certe ex ludicro libello De morte Claudii, conjicere licet, illum

TEST. VET. RECENT. DE L. A. SEN. TRAG.

illum haudquaquam iratis Musis & Apolline versatum in hoc studii genere, &c.

Julius Caesar Scaliger Poëtices lib. v. cap. vi.

Ascendendum est ad tertiam aetatem, quae post Augustum ad externos usque Imperatores demissa (Nervam dico & alios) certum suumque genus poëseos comprehendit. Quum enim a superioribus, unoque Virgilio exhausta essent argumenta omnia, ipsae dicendi leges, omnes excussae veneres; coacti sunt nove eadem dicere, ne idem dicere viderentur. quare necesse fuit, ut illa gratia simul periret cum ipsa simplicitate. Quum tamen essent grandes & pleni: id quod praetulissent ei, quam pauci consecuti sunt, suavitati.

Deinde post Sulpitiam poëtriam, Persium, Juvenalemque ac Martialem, subjungit:

Quatuor supersunt maximi Poëtae (Seneca, Valerius Flaccus, Statius, Lucanus: Silium his annumerare, sane religio est.) quorum Seneca seorsum suas tuetur partes, quem nullo Graccorum majestate inferiorem existimo; cultu vero ac nitore etiam Euripide majorem. Inventiones sane illorum sunt; at majestas carminis, sonus, spiritus ipsius. In quibus Sophoclis se esse voluit similiorem, frustra fuit, &c. [*Vide ejusdem lib. cap. xiv. sub fin.*]

M. Antonius Muretus Var. Lect. l. II. cap. iv.

Et est profecto [Seneca] poëta ille praeclarior, & vetusti sermonis diligentior, quam quidem inepte fastidiosi suspicantur.

Justus Lipsius lib. I. cap. I. Electorum.

L. Annaeus Seneca Philosophus patrem habuit nomine & cognomine eodem. Is domo Corduba fuit; professione, Rhetor. Natus ante bellum Civile Caesarianum, supervixit ad Claudii circiter principatum: sine honoribus & non aliud quam provincialis eques. Is jam senex non dubie filiis suis scripsit, aut dictavit potius, hos qui supersunt Controversiarum & Suasoriarum libros. Sed, ut in Plauti fabula, inter duos Menaechmos, sic inter duos Senecas confusione nominum ortus error. Tributa illi, quae hujus erant: & claritate nimia filii obscurus pater hodie, immo ignotus. Memoriam boni senis fugitivam (impune hoc dixerim) primus retraham ego. Ejus, inquam, Senecae hi libri. Doceo ex aetate, quae patri convenit, disconvenit proli: doceo ex inscriptione, quae in omnibus libris, etiam scriptis, concipitur: M. ANNAEI SENECAE AD SENECA. NOVATUM. ET MELAM F. I. O. S. Optime. inter tres filios Seneca Philosophus est: reliqui ejus fratres. Stemma tale:

M. Annaeus Seneca	{	L. Annaeus Seneca, qui Philosophus & Poëta.
qui Rhetor.		Annaeus Novatus, aliter Junius Gallio.
Helvia ejus uxor		Annaeus Mela, sive Mella, pater Lucani.

HIERO-

HIERONYMUS AVANTIUS,
Veronensis,
 ET
 GEORGIUS FABRICIUS,
Chemnicensis,
 DE
 GENERIBUS CARMINUM,
 APUD
 L. ANNAEUM SENECA
 TRAGICUM.

HIERON. AVANTIUS, *Veronensis,*
De Carmine Iambico Trimetro.

PRima sedes ultra jambum & tribrachym recipit spondeum, & spondei dissolutiones, anapaestum & proceleusmaticum, & ipsum dactylum saepissime: licet hoc neget Interpres in fine (Troadis) sextae Tragoediae.

Secunda & quarta sedes jambo & tribrachy tantum serviunt: ideo contra Interpretes jam constantissime assero, apud Senecam in iambicis trimetris nunquam inveniri anapaestum, neque in secunda, neque in quarta sede.

Tertia sedes admittit jambum, spondeum, dactylum, & tribrachym. Anapaestum vero in loco tertio nunquam invenies: nisi dictio ipsa fuerit quatuor syllabarum; quod accidit versibus viginti, hoc uno prope Oedipeo versu excepto,

Inter senem juvenemque, sed propior seni.

Quintus locus uti saepissime, imo semper, habet aut spondeum, aut anapaestum: ita jambum & dactylum nunquam assumit, nisi in novem versibus; quorum ultimae dictiones sunt quatuor syllabarum: *nepotibus, cacumine, Prometheus, Capharides, Polyxena, facinorum, & ter, memoria.* Tribrachym quoque ter tantum usurpat in hac sede quinta, dictionibus itidem quadrisyllabis: scilicet, — *Luctifica negat,* in Hippolyto; — *Pestifera movent,* in Hercule furente; — *Luctifera gerens,* in Oedipo.

H. AVANTIUS ET G. FABRICIUS

Sexta sedes semper habet unicum jambum: licet Massarius affirmans tribrachym in hoc ultimo pede, non modo adducat illum versum Tragoediae Herculis furentis:

Ut saepe puppes aestus invitas recipit.

Ubi profecto, si vetusta exemplaria consulueris, *rapit*, non *recipit*, est legendum: sed etiam citet illum versum,

Et fata vici: morte contempta redii.

Ubi per synaeresin est jambus, non anapaestus. Sic Ascensius Massario consentiens, non modo super dictione *Capharides* scribit esse spondeum in eodem sexto pede: verum etiam in fine Troadis Tragoediae dicit legendum esse, — *Virginibus teneris*, ut sit anapaestus in ultima trimetri. Ego autem jamdiu scripsi, omnes versus trimetros undequaque probabiles & sinceros inveniri apud Senecam, penes quem nullus est versus scazon, nullus exlex, seu *κακόμετρος*, nullus hypermeter, nullus hypercatalectus, nullus brachycatalectus, sed omnes meri acatalecti: etiam non constat ullus e jambis omnibus, quod gravium Tragicorum lex decernit. Imo Seneca noster sic fuit metrorum ac syllabarum observantissimus, ut cum Hieronymo Aleandro, literarum & religionis cultura viro venerando, libeat consentire, omnem Senecae versum proculdubio depravatum esse, quem receptas scansionis normas transgredi offenderis.

Nego praeterea collocari trochaicum in aliqua sede versus trimetri: unde demior improbam quorundam audaciam clamantium trochaicum esse in quinta sede horum trium versuum: quorum primus est in Thyeste Tragoedia,

Leve est miseras ferre: perferre grave.

Ubi syllaba *re* in *perferre* producitur, vi consonantium sequentis dictionis: ut etiam. — *Frigida spatio refert*, & — *Undique scopuli adstrepunt*. Vide quae scripsi apud Catullum in dictione *Propontida*. Non tamen semper producitur hujusmodi syllaba: ut, — *Unda flammis opprimat*.

Et saepius omnes Poetae hanc finalem syllabam sequentibus consonantibus pro suo commodo recipiunt.

Secundus versus est in Medea Tragoedia, in qua legitur, — *perfidis sanguis inest*. Ubi dico spondeum esse in quinta sede, non trochaicum; ut apud Tibullum canentem, — *sanguis est tamen ille meus*.

Quin alias Catullus, Tibullus, Propertius, Ovidius, Ausonius, & alii Poetae usurpant de industria eam pentemimerim: sed Lucanus, Senecae affinis, utraque eandem dictiones mutuatus, scribit:

Dum sanguis inerat, dum vis materna.

Quin semel Maro, semel Valerius Flaccus, bis Lucretius, & bis Silius producit ultimam in *sanguis*: & legitur de Lucretia in antiquo Epigrammate,

Sanguis ante virum, spiritus ante deum.

Tertius versus est in Hercule Oetaeo ubi scriptum erat, — *si mille gemunt Urbes*. Ubi legendum docui *nullae*, non *mille*. Ut & in Ovidiana Sappho legendum praemonstravi:

— *Et nullae dulce queruntur aves;*

non

DE GENER. CARM. IN TRAGOED. SENECAE.

non mille, ut passim legebatur.

Idem in Thebaide Tragoedia est ille versus,

Ionidesve, vel Mycenae nurus.

In quo credunt esse trochaicum in prima sede: cum certe sit iambus; quod & fatebuntur qui praeter ceteros legerint Ovidium, Propertium, Horatium, & Martialem, sic scribentes:

Ovid. *Non Latium norat, quam praebet Ionia dives.*

Propert. *At tu seu mollis qua tendit Ionia: seu qua.*

Horat. *Non attagen Ionicus jucundior.*

Mart. *Ioniarum gustus attagenarum.*

Et ipsi & alii vates saepius eas primas syllabas in *Ionia* variant. Quin peritorum gratia dixerim, apud Virgilium in eo celebri versu, *Insulae Ionio in magno*, excluditur & abjicitur in scansione diphthongus primae dictionis; non autem adimitur ultima vocalis in sequente dictione *Ionio*, ut a plerisque omnibus est haecenus praecceptum. Sic igitur scandatur iste versus; *Insul' Ioni' in ma.* ut, *Posthabita coluisse Samo. Quem Dardanio Anchisae. Sub Ilio alto.* & alibi saepissime. Non tamen hoc recenseo, quod nesciam diphthongum saepe retineri, sequente vocali, ut, *Castaneae bursatae. Ante tibi Eoae Atlantides.* Et ipse Seneca in principio Troadis tragoediae sextae, *Aeacidae armis*: sed ut primas syllabas in *Ionio* lubricas tester; neque unquam inveniri trochaicum in Senecae trimetris, nisi in versibus plane depravatis. Pyrrhichius quoque nullibi admittitur in hoc iambico, licet alii contendant esse pyrrhichium in fronte horum hemistichiorum: *Petiit ab ipsis: Abiit arenas. Rediit Achilles*, sed mirifice decipiuntur. Possem dicere inibi tribrachym esse, ut in Thyeste tragoedia secunda, *Quod ratio nequit*, ut millies alias: potius tamen dicam in illis tribus esse iambum, quia litera finalis saepe producitur. Ovid.

Ut monuit, cum voce abiit.

Sed maxime in his dictionibus per synaeresin coactis: unde non exploderem alteram vocalem, quam demunt alii in ipsis infra scriptis verbis, in quibus plane est iambus non pyrrhichius: *Complexus abiit: Eversa periit: Petiitque supplex*: saltem ut in temporibus sensus sit magis obvius.

Ille quoque fallitur, qui in secundo Actu octavae Tragoediae (Agamemnonis) legens,

Et qui redire (cum periit) nescit pudor:

Et in secundo Octaviae legens, *Aliena telis: aut petiit*, credit esse anapaestum in quarta sede, qui tamen inibi nunquam invenitur: licet adolescentior cum ceteris omnibus deceptus fuerim. Ut praeterea, quod sentio, exprimam, quando prima producit, *Objice* scriberem potius, quam *Obice*, ut verbum a nomine statim dignoscatur. Legerem tamen & scriberem, — *Per decem mensum graves*, pro *mensum*: nam ut apud alios Latinos auctores, sic & apud Senecam, scribuntur & leguntur hae dictiones, ut metra deponant. Ut cum in Seneca legitur, — *Tuque coelestem arbiter*, pro *coelestium*, & apud Catullum *Fios Veronensem*, pro *Veronensem*, in hujusmodi ego ectasi aut molossium aut creticum pedem exhorreo: ad quem confestim absque necessitate plerique concurrunt, tanquam ad solidissimam

H. AVANTIUS ET G. FABRICIUS

anchoram. Interim haec sit nostra sententia; licet aliquando secus scripserit vir eruditissimus & amicissimus: at non semper idem est unius iudicium. Unde quamvis haec studia (quae humanitatis appellant) rarissime, nec nisi coactus, revisam; multas tamen inventiunculas nostras alacriter damnavi: & (si acciderit) meipsum redarguens scriptorum meorum ingenuus ero exactor. Igitur repeto, in his, ut verum sibi convenit, ita scribendum, nunc *legentium*, nunc *legentum*: ut annotavi in meo codice impresso in aedibus Aldi Anno cldo Id xvii.

Schema trimetrorum Senecae, secundum observationem Avantii,
huiusmodi est.

Sedes 1.	2.	3.	4.	5.	6, & ult.
--	o -	--	o -	--	o -
o -	o o o	o o	o o o		
o o		- o o		- o o	
o o o		o o o			
- o o		o o - * N. L.		o - in novem versibus	
o o o o				o o o in tribus versibus.	

GEORGIUS FABRICIUS, Chemnicensis,

De Reliquis Carminum Generibus.

DE trimetris sane diligenter Avantius; sed quia in Choris carminum genera reliqua non attigit, videntur ea quoque exponenda: cum in Tragicis inveniantur, quae cum Poëtis caeteris non conveniant. Nam ut suam illi servant gravitatem, legitimis pedibus & vulgata compositione semper non sunt usi; videlicet,

Ut sermo pompae regiae capax foret,

secundum Terentianum. In quibus annotandis operam exiguam sumpsi, non exiguo

DE GENER. CARM. IN TRAGOED. SENECAE.

quo futuram commodo iis, qui cum diligentia & attentione liberali in veterum scriptis versari solent.

De Jambico.

I. Jambicum dimetrum catalectum, prima sede constat e spondeo aut anapaesto: duabus reliquis, jambo cum superflua syllaba. E tali jambico integer Chorus est in Medea, ante actum quintum. Talis versus in Oedipo,

Ophioniaque caede.

— — — — —
 — — — — —

Ibidem impurus est ille, mutato altero jambo in spondeum.

Solenne Phoebus carmen.

II. Jambicum dimetrum acatalectum habet sedibus paribus jambum, imparibus spondeum aut dactylum aut anapaestum. hoc accinitur, jambico trimetro, in Medea: interjicitur eidem in Agamemnone. Miscetur trochaicis & dactylicis unus, in eadem Tragoedia,

Procella fortunae movet.

— — — — —
 — — — — —

Impurus est ille in Oedipo,

Hederave frontem baccifera.

Huic vicissim accinitur superius catalectum ibidem,

Aut foeta tellus impio.

Effudit arma partu.

III. Jambicum dimetrum hypercatalectum fit, cum ad superius adjungitur pes trisyllabus in fine, nempe baccheus: e quo genere non constant Chori integri, sed aliis alibi, rarissime tamen, interponitur; ut in Oedipo,

Sensere terrae te Dacum feroces.

Habet sede quartâ etiam anapaestum; ut in Agamemnone,

Non urbe cum tota populos cadentes.

Ibidem.

Charusque Pelidae nimium feroci.

In qua Tragoedia tantum unus adhuc generis ejusdem legitur. Ut autem apud Tragicos jambico dimetro pestrifyllabus additur, ita apud Comicos jambico senario: cujus e Varrone meminerunt, Charisius, Diomedes, Ruffinus. singuli adducunt hunc versum Terentii ex Hecyra,

Nam si remittent quippiam Philumenae dolores.

Sed hunc non alia persequi, praeterquam Tragici nostri, decretum est.

IV. Jambicum trimetrum brachycatalectum Scazon, seu claudum, nescio an ulli alii, excepto Seneca, apud Latinos sit usitatum. Habet sede prima jambum aut anapaestum, secunda jambum, tertia spondeum, penultima jambum, ultima spondeum, & semel tantum anapaestum.

Sonuit reflexo classicum cornu.

in Oedipo.

Cum lege mundi Juppiter rupta.

in Agamemnone.

k

Juj-

H. AVANTIUS ET G. FABRICIUS

Jussitque Phoebum tardius celeres. ibidem.

— — — — —
 — — — — —

Hoc genus scazontis in duabus tantum Tragoediis legitur: nam alia exempla ego ignoro.

Interdum in eodem non fit collisio; ut,

Elisit aere, ante non linguas.

Interdum nulla elisio; ut,

Clamore primum hostico experti. in Oedipo.

Sed hoc videtur fieri valde illepidè.

Est & alterum Scazon huic dissimile, in quo contra legem communem loco penultimo trochaeus ponitur,

Timet aut minaces victoris iras.

Tacitumque murmur percussit auras.

Gemuitque taurus Diis laea linquens.

— — — — —

Haec autem rectius inter composita metrorum genera referuntur.

V. Jambicum trimetrum catalectum integrum, satis ab Avancio explicatum videmus, quod tamen e puris jambis non constat, sed pedum aequalium quasi temperamento conficitur. Tradit ex antiquis Grammaticis Victorinus, improbari versum e jambis omnem compositum, nam ut sit amplior, & par tragicæ dignitati, interponi frequenter, locis videlicet imparibus, pedum dactylorum numeros, & moras spondeorum: quam sententiam approbat Terentianus. Quos autem trimetros Graeci, eos Cicero & Quintilianus vocant senarios, & eorundem imitatione Flavius Caper & Aruntius Celsus, Terentii interpretes. Causam nominis utriusque scite Terentianus reddit, suae vir artis doctissimus,

Jambus ipse sex tantum locis manet,

Et inde nomen inditum est senario:

Sed ter feritur, hinc trimetrus dicitur,

Scandendo binos quod pedes jungimus.

Annotarem & illa, ubi collisiones aut elisiones non fierent, vel hiantibus literis, vel sequente aspiratione: sed cum id in difficilioribus dicere jam coeperim, & in reliquis generibus sim repetiturus: studiosi id per se observabunt, quod a praeceptionibus communibus dissidet, & libertatem illam vetustiorum refert.

VI. Jambicum trimetrum catalectum scazon, constat e solitis trimetri pedibus, jambo, spondeo, anapaesto: sed in fine loco jambi spondeum celebrat, quem tamen antecedit anapaestus aut jambus: cujus generis duo tantum versus sunt in Agamemnone,

Cum Dardana testâ Dorici raperent ignes.

Fatale munus Danaëm traximus nostra.

— — — — —
 — — — — —

De

DE GENER. CARM. IN TRAGOED. SENECAE.

De Trochaico.

I. Trochaicum dimetrum catalectum e trochaeo, item spondeo vel dactylo vel anapaesto, demum trochaeo & syllaba superflua componitur: quo utitur in Oedipo,

Sed quid hoc? postis sonat.

Item,

Pendet instabili loco

Quicquid excessit modum.

— u — — — u —
— u u
u u —

Chorus enim ille integer est ex hoc genere, quod & aliis Choris immiscetur, aut ad eorum extremum adhibetur. Unus versus hypercatalectus est in eodem Choro,

Vita, decurrente via.

Unus improprium sedem habet, loco trochaei pyrrhichium, in initio,

Comes audacis viae.

Sed dubito valde, num correcti sint hi ipsi loci.

II. Trochaicum dimetrum hypercatalectum, constat e trochaeo, item spondeo, iterum trochaeo, demum trochaeo, vel spondeo, & syllaba abundante; ut,

Nullus hunc terror, nec impetus.

Item,

Sensit ortus, sensit occasus.

— u — — — u —
— u — — — u —

III. Trochaicum trimetrum brachycatalectum, habet loco primo & tertio trochaicum vel spondeum vel dactylum, secundo, quarto, & quinto trochaicum; ut,

Protulit tellus aut anguis imis. in Oedipo.

Deferuit fugas nomenque genti. in Agamemnone.

Te duce concidit totidem diebus. ibidem.

In qua Tragoedia plures versus ejusmodi, sed sparsim, inveniuntur.

— u — u — — — u — u
— — — — — u
— u u — — u u

Impurus est ille, qui loco secundo spondeum habet.

Vicit acceptis cum fulsit armis. Item,

Fraude sua capti caderent Pelasgi.

Quamvis post duas mutas, vocalem sequentes, utraque syllaba correpta legi posset, licentia vetere: ut versus ille apud Gellium, ex emendatione Alciati,

Postquam est morte captus Plautus, Comoedia luget.

Nam in secundo loco dactylus est, propter *pt* literas vocalem sequentes. ut apud Graecos,

Θήροισι αἰγυπλίῳ.

H. AVANTIUS ET G. FABRICIUS

Sed auctorem nostrum minus horridum, ab hac consuetudine plane abstinuisse arbitror. Impurus itidem ille, in quo sede secunda pro trochaeo ponitur anapaestus; ut in Agamemnone,

Tradit thalamis virginem relictam.

IV. Trochaicum trimetrum hypercatalectum, habet trochaeos admixtis, ut solet, daetylis & spondeis, quod in Agamemnone locis solummodo duobus legimus,

Vidimus patriam ruentem nocte funesta,

Vidimus simulata dona molis immensae.

— ◡ — ◡ — ◡ — ◡ — — — — ◡ — — — —

V. Trochaicum tetrametrum catalectum, trochaicum recipit locis omnibus, exceptis quarto & sexto, in quibus quasi tibicen fulcitur spondeus, firmamenti gravitatisque causa. Integre purum carmen hoc ponere Tragici non solent; nam quod aliis Poëtis decoro est, in his vitiosum putatur, Victorino & Attilio testantibus. In prima sede, praeter trochaicum, quem semper ut legitimum intelligo, collocantur daetylus, tribrachys: in secunda, spondeus, daetylus, anapaestus. in tertia, tribrachys: in quarta, unicus spondeus: in quinta, daetylus & tribrachys: in sexta, rursus spondeus, & semel daetylus, semel tribrachys, apud hunc videlicet auctorem: in septima necessario trochaeus: syllaba abundans (ut in omnis carminis fine) est indifferens. Has pedum diversitates observare licet in Tragoediis duabus, extra Chorum, nempe in scenarum exordiis, ut in Hippolyto & Medea: semel tantum in scenae medio, ut in Oedipo. Nos simplicioris versusexemplum subjiciemus,

Et pias numen precatus, rite submissi manus.

Et illius apud Terentium in Heautontimorumenno, qui est omnium ejus Comici purissimus,

Vis amare, vis potiri, vis quod illi des, effici.

— ◡ — — — — ◡ — — — — ◡ ◡ — — — — ◡ — —

Trochaicorum restant alia quaedam genera, quibus semel aut iterum uti Poëta satis habuit, quae ex impuris & imperfectis composita & quasi conglutinata sunt.

Primum, pedum quatuor; ut in Agamemnone.

Hesperum dici: aurora movit.

— ◡ — — — — — ◡ — — — —

Alterum, pedum totidem, & semipedis; cujus exempla leguntur duo in eadem Tragoedia,

Stella quae mutat, seque mirata est.

Frigidus custos, nescius somni.

— ◡ — — — — — ◡ — — — —

Tertium, pedum quinque; ut,

Semper ingentes educas alumnos.

— ◡ — — — — — ◡ — ◡ — — — —

Quartum, pedum totidem cum semipede; in Oedipo,

Lucidum coeli decus huc ades votis.

— ◡ — — — — ◡ ◡ — ◡ — — — —

DE GENER. CARM. IN TRAGOED. SENECAE.

De Anapaestico.

Anapaesticum complectitur sedes quatuor, recipit in singulis anapaestum, in prima pariter dactylum & spondeum: in secunda solum anapaestum aut spondeum: in tertia spondeum, dactylum, tribrachym: in ultima anapaestum, spondeum, tribrachym, & dactylum: sed hunc bis tantum observare potui; ut,

Mixtaque odoro Lesbiz cum thymo. in Oedipo.

Qui Styga tristem non tristis videt. in Agamemnone.

E solis anapaestis unus legitur in Hercule furente,

Pbaritraeque leves, date saeva fero.

Alter in Thyeste, tertius in Hippolyto, quartus in Agamemnone. nam hoc contra gravitatem Tragicam est, ut supra in jambicis & trochaicis, de veterum auctoritate scripsimus. Itaque similem versum reprehenderunt familiares Ovidii, in ipsius tragoedia Medea, qui a Seneca in Controversiis annotatur,

Gelidum boream, gelidumve notum.

Anapaestici qui constant e solis spondeis, nimium inertes sunt, ideoque a Ruffino vocantur immanifesti, quia in iis vix numerus & versus intelligi potest, ut Cicero ait: imo plane non intelligitur, si aliis, non sui generis, sunt immixti. Talis est in Oedipo,

Nec mortali captus forma.

Alii duo sunt in Agamemnone. Tales spondaici, quamvis alius itidem generis carminibus inferuntur, tamen in eorum habentur numero, cum quibus conjuncti sunt, etiamsi pedem illum legitimum habeant, quod & veteres Grammatici annotarunt, ut diximus libro De re Poëtica septimo.

Jambum pedem hoc carmen non admittit; nam in illo versu,

Arcus metuit Diana tuos,

Prima in nomine proprio figurate producitur, ut & in illo Ovidii,

Ferrum Diana volanti

Abstulerat jaculo.

Ita enim in aliquot manuscriptis offendimus. Habet hoc carmen post duos pedes incisum: in quo syllaba brevis produci potest, ut,

Bis pulsata Dardana Grajo. in Troade.

Pulsata freta fertur in altum. in Octaviâ.

Interdum non fit elisio; ut in Octavia,

Vovere matrem impius, ingens.

Neque fit collisio; ut in jambico,

Priamo Agamemnon. in Agamemnone.

Aecidae armis. in Troade.

Item in anapaestico; ibidem,

Contenta sono, Hectora flemus

Canuit Ide, Ide nostris.

Quod tribus aliis praeterea ejusdem carminis locis animadvertimus.

Est hujus carminis bonitas & elegantia praecipua, si pedibus singulis, singulae partes orationis finiantur: altera, si dimensiones ipsae parte orationis terminentur.

H. AVANTIUS ET G. FABRICIUS

Talis est autem solita ejus constitutio,

◡ ◡ — ◡ ◡ — ◡ ◡ — ◡ ◡ —
 — ◡ ◡ — ◡ ◡ — ◡ ◡ — ◡ ◡ —
           ◡ ◡ ◡

Admittit aliquando pedes alienos, seu (ut Servius) ignobiles, & (ut Cicero de Oratore) abjectos: nos haecenus impuros vocavimus, quod & numerum & versum vitient.

In prima sede paeonem tertium; ut in Oedipo,

Niveique lactis candida fontes.

Quorum tamen versuum ultra octo in his Tragoediis non sunt.

In secunda sede baccheum; ut in Octavia,

Spernit superbos humilesque simul.

Cujus alibi similis nullus est. Observatione dignum est, quod Cicero anapaestum pedem, pro ipso carmine anapaestico ponit. ut de Finibus: *Graeci qui hoc anapaesto citantur.* id est, hoc carmine anapaestico.

De Sapphico.

I. Sapphicum brachycatalectum, quod constat molosso, anapaesto, baccheo, id inferitur Choro cuidam in Agamemnone,

Qui vultus Acherontis atri.

— — — ◡ ◡ — ◡ — —

II. Sapphicum integrum, pedibus constat certis, trochæo, molosso, anapaesto, & amphibrachy vel baccheo, propter syllabam ultimam communem. Habet usitate caesuram post alterum pedem, quam Tragicus semper observat, Catullus non admodum accurate, Horatius accuratius, praeterquam in locis paucis, & initio Carminum, libro primo,

Mercuri facunde, nepos Atlantis. Oda 10.

Quem virum aut Heroa, lyra vel acri. Oda 11.

In Oda de Pindaro utitur undecies, in Carmine seculari uno minus vigesies: aliàs non nimium.

In hoc genere graviter cadunt versus, qui desinunt in dictionem quadrissyllabam; ut,

Iam filet murmur grave classicorum.

Nonnunquam propter caesuram syllaba correpta extenditur, idque semel tantum apud Horatium, sed saepius apud hunc Tragicum; ut,

Et vir & Pyrrha mare cum viderent. in Troade.

Uxor impendit animam marito. in Medea.

Est autem veri & integri Sapphici constitutio ejusmodi,

— ◡ — — — ◡ ◡ — ◡ — —

Disce fortunam bene ferre magnam.

Constant Chori integri e sapphici apud nostrum Tragicum. Observavimus in sapphico pedes illegitimos plures, quam in aliis, eosque in sedibus omnibus, ultima

DE GENER. CARM. IN TRAGOED. SENECAE.

ma tantummodo excepta; ut in prima sede, spondeus pro trochaeo. quod quia semel factum, legem non facit.

Solus contemptor levium deorum. in Agamemnone.

In altera sede pro molosso, interdum creticus collocatur, interdum choriambus: de cretico constat, de choriambos nos exempla afferemus, quia inusitatum est, & ab alio, quod equidem sciam, factum nemine.

Creticus invenitur sine omni controversia; & veteres sapphicos tales fuisse Julius Scaliger sentit. Catullus,

Pauca nunciate meae puellae.

Sappho certe, quae hujus carminis inventrix est, in quadam oda continenter eo pede utitur:

Πικιλήρον' ἀθάνατ' Ἀφροδίτα,
Πᾶσι Διὸς δολοπλόκε, λισσομαί σε
Μὴ μ' αἴταισι μηδ' ἀνίσαισι δάμνα
Πότνια θυμόν.

Choriambus in eadem sede, uni Tragico nostro est usitatus. Extant plura exempla, ne quis possit dubitare: qualia sunt,

Sumere innumeras solitum figuras. in Medea.

Anserax varii lapidis Carystos. in Troade.

Quamvis in manuscripto Regiomontani legitur, *rari lapidis*: quod tamen repudio, ut & Scaligeri *ῥῆμα συμφωνητικόν*, quod esse in dimensione ipse judicat. Similiter in Thyeste,

Cuncta divitias metuitque casus,

Sed & hunc versum aliter legit Beza, ut in Lectionis diversitate dicemus. Rursus alibi,

Te caput Tyria cobibere mitra. in Oedipo.

Sidus Arcadium geminumve plaustrum. in Agamem.

Troja qua jaceat regione monstrans. in Troade.

Exempla nondum in libris corrupta tot enumero, ne temere affirmare videar rem novam. Ille autem versus in Hercule Oetaeo,

Habeat, nec ulla dominetur aula,
ut alter in Agamemnone,

Triplici catena tacuit, nec ullo,
plane sunt illegitimi; in quibus loco primo anapaestus, altero baccheus ponitur: quos inter sapphicos ausus non essem recitare, nisi Tragicus eis per medium immisceret, aut propinque annecteret. Satis de prima & altera sede hujus carminis.

In tertia sede spondeus contra artem & usum collocatur; ut,

Argos iratae carum novercae.

Cujus etiam ut in pede priore exemplum aliud nescio. Spondeus iste interdum resolvitur; ut,

Si qua ferventi subiecta cancro. in Hippolyto.

Dum luem tantum Troiae atque Achivis. in Troade.

Qualis illa διαζέξις Horatiana,

Nunc

H. AVANTIUS ET G. FABRICIUS

*Nunc mare, nunc silvae. & ista,
Heu quantus equis, quantus adest viris.*

Ita in manuscripto, & *Heu* dissyllabum esse non negat Servius. Eadem resolutione Caecilius in Plotio, apud Terentii interpretem,

Patere quod datur, quando optata non dabunt dii.

In hoc trochaico, quando est trisyllabum. Sumptum hoc de Graecis: Homerus,

Ἄφηνόν τε Κόρινθον, εὐκλῆμένας τε Κλεωναῖς,
Apollonius,

οὐδὲ μὲν ἴδ' αὐτοῖο πᾶσι μῆλαινεν ἄκας.

Aliter in carmine sapphico distinguunt pedes Bassus, Diomedes, Attilius, Terentianus, Servius, & alii; nam inter composita id numerant: sed qui simplicem rationem sequuntur, quam nos sequimur, ad Tragici hujus compositionem spectant, quae sine dubio e Graecorum fluxit institutionibus. Horatius in hoc genere semel atque iterum utitur dissectione; ut,

Thracio Bacchante magis sub inter " Lunia vento. lib. 1.

Grosphæ non gemmis neque purpura ve " Nale nec auro. l. 2.

Sed nullum est exemplum in Tragicis.

De Choriambico.

I. Choriambicum dimetrum constat choriambo & baccheo.

— ◡ ◡ — ◡ — —

Imbriferumque corum. in Hippolyto.

Pulvereamque nubem. in Agamemnone.

II. Choriambicum trimetrum, e spondeo, choriambo, & pyrrhichio; ut,

Pax est Herculeæ manu,

Auroram inter & Hesperum.

— — ◡ ◡ — ◡ ◡

Ex hoc facti sunt Chori integri in Thyeste & Hercule Oetaeo: finis cujusdam Chori in Hercule furente: medium in Medea. Habet primo loco interdum trochaicum; ut apud Severum Septimum,

Purpuræ-leguli senes.

Interdum creticum; ut in Hercule Oetaeo.

Quatuor præcipitis Deus.

Nisi fiat collisio. Prima enim in nomine *quatuor* apud bonos Poëtas semper producta legitur: *quater*, semper correpta.

III. Choriambicum tetrametrum fit e spondeo, duobus choriambis & pyrrhichio: quo genere frequentissime utitur. hoc suave est, si incisum habeat post pedem alterum.

— — ◡ ◡ — — ◡ ◡ — ◡ ◡

Res est forma fugax, quis sapiens bono

Confidit fragili? dum licet, utere.

Ex hoc passim integri Chori compositi. Idem inter duos trimetros & totidem tetrametros in Oedipo interposuit. Sunt præterea genera choriambico minus nota.

I. Pri-

DE GENER. CARM. IN TRAGOED. SENECAE.

I. Primum, quod e choriambico dimetro constat, & e duobus pedibus jambi, cum syllaba superflua.

— u — u — — — — — u — u
Indomitumve bellum perrumpet omne.

II. Alterum, quod e choriambo, anapaesto, & iterum choriambo.

— u u — u u — — u u —
Extimuit manus insueta pati.

III. Tertium, quod prioribus est magis vulgatum, e spondeo, choriambo, anapaesto, tribrachy.

— — — u u — u u — u u u
Ut quondam Herculea cecidit pharetra.

Reperiuntur plura in Agamemnone hujus generis.

IV. Quartum, quod e choriambis in sede prima & ultima, in secunda jambo, in tertia spondeo constat; cujus unicum extat exemplum in Oedipo.

— u u — u — — — u u —
Quae tibi nobiles Thebae Bacche tuae.

V. Quintum, quod est priore brevius syllaba, & loco choriambi finitur dactylo, ut in Agamemnone,

— u u — u — — — u u
Perdidi in malis extremum decus.

De Dactylico.

I. Dactylicum dimetrum catalectum, conficitur e duobus dactylis; ut,

*Non acies feras.
 Cervaque Parrhasis.*

II. Dactylum trimetrum, e dactylo, spondeo & dactylo; ut,
Coeruleum erexit caput.

III. Dactylicum tetrametrum acatalectum, fit e solis dactylis, socio pede adjuncto spondeo, qui admittitur sedibus omnibus, excepta postrema: quod carminis genus suo appellatur nomine Bucolicon, & idem interponitur modo sapphicus & choriambicus, quales sunt tres in Hippolyto: modo heroicis, quales multi in Oedipo, ante Actum tertium.

— u u — u u — u u — u u
Et tumidum Nereus posuit mare.

Item,

Brachia prima cadunt praedonibus.

De hoc versu ita scribit Terentianus, diligens Grammaticus,

In Tragicis junxere choris hunc saepe disertis,

Annaeus Seneca, & Pomponius ante Secundus.

Eodemque in loco hos e Pomponio versiculos adducit:

Pendeat ex humeris dulcis chelys,

H. AVANTIUS ET G. FABRICIUS

*Et numeros edat varios, quibus
Adsonet omne virens late nemus,
Et tortis errans qui flexibus.*

Hi versus si e solis componuntur spondeis, minus sunt sonori, minus accommodati; ut in Oedipo,

Et Phoebus laurus charum nemus.

Quod in aliis praeterea duobus in hoc Poëta deprehendimus. Nam dici dactylicus potest, auctore Attilio, qui pedes omnes spondeos habet: dici jambus, qui spondeis maxima e parte abundat, quod in Plautinis Camerarius annotavit: dici anapaesticus, eadem de causa, de quo dictum paulo ante est. Ratio est (ut idem Attilius) quia pes spondeus metra omnia ordinat atque disponit.

IV. Dactylicum pentametrum superiori simile est, quod uno pede excedit; id olim vocatum Aeolicum, eoque librum integrum scripsit Sappho. In his Tragœdiis unus tantum invenitur, in Agamemnone,

Hec quam dulce malum mortalibus additum.

Ita enim e manuscripto Regiomontani eum restituiamus, cum in vulgatis in choriambicum mutatus sit: ut esset sequenti in eodem loco similis.

Sunt hujus generis multa composita.

I. Ut incipiens a caesura trochaica. in Agamemn.

Aut iniqui flamma Tonantis.

Item a solo pede trochaeo,

Pendet instabili loco.

II. A caesura sapphica. in Agamemnone,

Fortiter vinci restitit annis.

Tales leguntur tres in Oedipo, in Choro confuso e plurimis carminum generibus.

III. Item a caesura jambica, vel e solis jambis facta; ut,

Inauspicata de bove tradidit. in Oedipo.

Vel e spondeo & jambo; ut,

Par ille regi, par superis erit. in Agamemnone.

Postremo desinens in colo sapphico. Ibidem,

Et licuit versare dolos, ut ipsi.

De Hexametro.

Hexametrum (quod a materia Heroicum, ab orationis genere Epicum) componitur e dactylis & spondeis: ita tamen ut sedem quintam dactylus, sextam & ultimam spondeus possideat. In prioribus enim ambo pedes sine ullo discrimine ponuntur. Hujus exemplum est optimus ille Poëtae optimi versus,

Discite justitiam moniti & non temnere Divos.

Hoc carminis genere celebrantur res gestae Bacchi in Oedipo & Medea: item oraculum, quod Oedipo datum est. Oraculum refertur in scenae medio, Bacchi facinora inseruntur Choris. In antiquissimis Tragoediis frequentem fuisse hujus versus usum, intelligitur e libro De re Poëtica, qui inter Aristotelicos legitur.

De

DE GENER. CARM. IN TRAGOED. SENECAE.

De Monometro.

Monometrum est, quod e duobus fit pedibus, estque aut acatalectum, quod integrum est, ut ex anapaestico; ut,

Fortuna ferat.

Item,

Nova nupta faces.

Item, ex dactylico; ut,

Non acies feras.

Item,

Cingi floribus.

Catalectum, cui syllaba aliqua deest. Hypercatalectum, in quo abundat syllaba. Ut in Trochaico,

Troia bis quinis.

in Agamemnone.

Jam Jambico,

Religare frontem.

in Oedipo.

In Choriambico,

Quo non nata jacent. in Medea.

Quia autem finiunt plerumque sententiam, aut etiam carminis genus, ideo antiqui monometra, clausulas appellarunt, ut Varro tradidit.

PERIOCHAE TRAGOEDIARUM SENECAE

Nomine LUTATII Grammatici e MS.

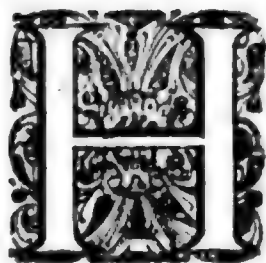
codice descriptae

A

GEORGIO FABRICIO.

I.

HERCULES FURENS.

Ercules Rex Thebarum vir justus apud priscos habitus est, qui derelicto Creonte socero suo (qui fuit pater Megarae) & duobus filiis infantibus, & Amphitryone patre & Alcmenâ matre, ad regni gubernaculum, assumptisque secum Theseo aliisque proceribus, ad externas nationes profectus est; ut quos ibi saevos tyrannos, & quae monstra invenisset, interficeret, & pestes a populis removeret. In quâ quidem profectioe quondam ad inferos fabulose descendisse fingitur, & inde deduxisse Cerberum legitur. Cum per longi aevi spatia, mundum pene totum perambulans, moras traxisset, & jam mortuus putaretur, Lycus Thebanus e vili genere ortus: (quem quondam Hercules in exilium egerat) cum plerisque habitâ conspiratione seditiose caeso Creonte & duobus ejus filiis, cum multâ caedere regnum occupavit, & diadema suo capiti imposuit, Megaram uxorem Herculis ad tedas jugales sollicitat. cui vim parabat colluctanti & constanter recusanti. Repente rumor de reversione Herculis cum Theseo auditus est, & magno triumpho ab effuso undique populo susceptus: cumque Megaram & Amphitryonem luctuosos inspiceret, causam edoctus, Lycum cum prole sua & fautoribus interficit. Juno summo dolore affecta, quod Hercules illaesus ab inferis redierat, & inde eduxerat Cerberum; timens, ne majora aggredetur, scilicet coelum; primum sibi dolores immittit, deinde in furorem versa, eam ingreditur viam, quâ ipsum Herculem in furorem ducat, ut furore captus moriatur. Excitat infernalem Furiam, ut faces accendat; quibus ipsum in furorem vertit, ut tela in filias & uxorem jaciat.

HERCULIS FURENTIS

Argumentum, per alium.

Queritur Juno multivoli Jovis furta, & pellices enumerat, earumque liberos; in
Her-

TRAGOEDIARUM SENECAE ARGUMENTA.

Herculem tamen potissimum invehitur, auctum recenti gloriâ victis inferis; Acheronta movet, & furorem Argos reverso Herculi immittit. Absente Hercule Lycus exul Thebanus, urbe occupatâ, Creonte rege ac filiis necatis, confugientem ad aras Megaram Herculis uxorem, ni sibi nubat, flammis cremare minatur. Supervenit Hercules, & debitâ Lycum sociosque caede ulciscitur: deinde sacrificâurus, vertitur in insaniam; propriam uxorem atque filios interficit. recedente denique vesaniâ, & miserâ suâ cognitâ, vitae manum inferre suae statuit; sed evictus Amphitryonis precibus atque lacrymis, ignoscit sibi, & cum Theseo Athenas pergit.

II.

THYESTES.

Atreus & Thyestes, e Pelope & Hippodamiâ, fratres fuerunt. Thyestes autem adulterium commisit cum uxore Atrei, propter quod Atreus in odium Thyestis vehementer exarsit: nec contentus, quod occupato regno fratrem egisset in exilium, sed volens in eum crudelius desævire, finxit se velle ei reconciliari, & ab eo filiis in obsides acceptis, partitus cum eo regnum est, quem postea vocavit ad convivium, & interfectis filiis obsidibus, dedit eos patri vescendos, & eorum cruorem vino commiscuit, quod dedit ei bibere. Super quo scelere Sol indignatus, a Mycenis fugit convivio finito, apportavit patri capita filiorum, nuncians ei, quod residuam partem comederit.

EJUSDEM TRAGOEDIAE

Argumentum, per alium.

Vicissitudine regnandi pactâ, annis alternis Pelopis filii Atreus & Thyestes, Argis imperabant. Interea Thyestes aureum arietem, regni fatum, avertit, & Aërope uxorem fratris in adulterium pellicit: mox poenas metuens fratri dare, fugit in exilium. Sic evasisse dolens Atreus, quod vi nequibat, dolo conatur. in gratiam redire se simulat; oblatâ regni parte, fratrem invitat, & persuadet: Ei convivanti, liberos tres, ante aras immolatos instar victimarum, & partim assos, partim elixos, ignoranti epulandos proponit, sanguinemque potandum propinat. sic fit filiorum parens sepulchrum. Denique capita illi & manus crudelis Atreus offert; & quid comederit, quid biberit, enarrat. Luget Thyestes, & deflet calamitates suas, laetatur e contra frater, & exultat in tam saevo parricidio, quod ipse Phœbus videre non sustinuerat.

III.

THEBAIS.

Oedipus qui patrem occiderat, & matrem duxerat in uxorem, & ob scelera seipsum excocaverat (ut in aliâ habetur Tragoediâ) duos filios genuit ex matre, uxore suâ, Eteoclem & Polynicem, & filiam Antigonem. Filii adulti patrem ex-

TRAGOEDIARUM SENECAE

pulerunt, & inter se sic regnum diviserunt, ut unus uno, alius alio anno regnaret, illo exulante, qui non regnaret. Initio regnavit Eteocles, & ultra tempus pactum tenuit regnum. Frater exul uxorem duxit filiam regis Adraſti, a quo accepto auxilio, fratrem expugnare voluit. Ceciderunt ambo in bello mutuis vulneribus, ut in Statio habetur. Seneca autem non describit finem belli, sed solum prooemia.

EJUSDEM TRAGOEDIAE

Argumentum, per alium.

Sponte profectus in exilium Oedipus, conatur Antigonom filiam a se amovere, ut possit sibi vi vitam evitare: contra haec patrem ad meliora, qua consilio, qua precibus, traducit. Interea Eteocles & Polynices, impiâ regni libidine stimulatî, in mutuam caedem feruntur. Interponit se Jocasta mater, & filios nititur in gratiam reducere. negat Polynices. *Desunt caetera.*

IV.

HIPPOLYTUS.

Hippolytus filius Thesei ex reginâ Amazonum Antiope, quem Phaedra noverca uxor Thesei adamavit, qui dum recusaret eam cognoscere, ab eâ falsi criminis delatus, in exilium mittitur. In fugâ territus a marino monstro, praecipitatus inter saxa, exspiravit. Phaedra seipsam dolore interfecit.

EJUSDEM TRAGOEDIAE

Argumentum, per alium.

Pepererat Antiope Amazon Theseo Hippolytum; qui cum venationi deditus Dianam coleret, Venerem averfaretur, coelibem vitam ducere decreverat. captâ illius pulchritudine Phaedra noverca, amore vesana, dum abest apud inferos Theseus, juvenis castitatem blanditiis & precibus expugnare conatur. Impudicam a se feminam Hippolytus repellit. Igitur deprehensa, mutat amorem in odium; & reverso Theseo, infimulat privignum oblatis per vim stupri. Fugerat Hippolytus impudicam domum: sed dum alio properat, ecce ibi taurus marinus a Neptuno ad diras Thesei imprecationes immissus, qui se ante currum sistens, quadrupedes consternavit. hi, contempto imperio, quadrigam deturbant, cadentisque corpus per saxa & vepres distrahunt atque dilaniant. Compertâ nece, Phaedra rei veritatem marito aperit, seque, super laniatos artus, gladio transfigit. Theseus plangit innoxii filii casum, suamque praecipitem iram, dirumque votum detestatur: laniatos artus colligit, &, quo meliori modo potest, componit.

V.

OEDIPUS.

Cum Laïus rex Thebarum haberet filium ex uxore Jocastâ, a quo ex oraculo Phoe-

ARGUMENTA.

Phoebi deberet interfici, & matri propriae subjacere; cum in monte Cithaerone exposuit, plantis ignito ferro perforatis. Quem quidam pastor inveniens, seni alendum dedit Corinthio, qui puerum detulit ad reginam, quae eum adoptavit. Sic educatus in domo regis Polybi, putavit se filium ejus & reginae Meropes. Adultus autem, audito quod occisurus patrem esset, & ducturus matrem in uxorem, sponte ivit in exilium; in quo verum patrem casu quodam occidit; postea temporis progressu reginam Thebarum duxit uxorem, nesciens quod mater ejus esset. Cum autem pestis tam bestias quam homines regni sui vastaret, consulit Creontem fratrem Jocastae conjugis suae, qui dixit oraculo Phoebi, esse regnum purgandum illius exilio, qui regem Laium interfecisset. Cum autem nesciret se illum esse, adiit vatem Tiresiam; qui ex revelatione deorum infernalium pandit Oedipum esse, qui regem interfecerit Laium, & matrem duxerit in uxorem.

EJUSDEM TRAGOEDIAE

Argumentum, per alium.

Oedipus Laii & Jocastae filius, hujus etiam maritus, illius occisor, Thebis regnabat, quando dira pestilientia civitatem invasit. Consultus Apollo, Laii necem, interfectoris exilio expiandam, & luis finem fore, respondit. Ignorabatur nomen interfectoris; Creon itaque una cum Tiresiâ vate mittitur umbras per necromantiam evocaturus; ut ab illis, quod extispicio & capnomantiâ nequiverant, resciscant, quis reus ille, quem Phoebus innuebat. Respondet Laii umbra, ipsum esse regem Oedipum. negat ille: sed tandem nimiam curiositate, mala sua sibi & aliis patefacit. Denique ingenti in se ipsum ira percitus sibi oculos effodit, in poenam criminum, quae ignarus & imprudens consciverat. Jocasta quoque se gladio confodit. Fugit orbis oculis in exilium.

VI.

TROADES.

Troja bello decennali eversa, inde cum Graeci vellent ad sua remeare, vento contrario classis eorum detinetur. Noctu apparet Achilles Talthybio, arguens Graecos, quod redire vellent, inferiis sibi debitum nondum celebratis, praecepitque, ut Polyxena Priami & Hecubae filia occideretur ad suum tumulum. Quam cum Pyrrhus Achilles filius ab Agamemnone peteret, rex se difficilem exhibuit, eo quod optaverat eam sibi concubinam. Tandem vates Calchas super detentione Graecae classis consultus, dixit Polyxenam Achilli immolandam, & Astyanactem parvum Hectoris & Andromachae filium occidendum; quem a matre absconditum reddi compulit Ulysses, & eum de altissima turri praecipitavit. Pyrrhus vero Polyxenam de gremio matris ereptam ad patris tumulum occidit.

EJUSDEM TRAGOEDIAE

Argumentum, per alium.

Exciso Ilio, cum Graeci patriam cogitantes, adverso flante vento, solvere non
pos-

TRAGOEDIARUM SENECAE

possent, noctu apparuit Achillis umbra, & Polyxenae sacrificium, Manibus suis offerri, imperavit. Negabat Agamemnon, se, ut regia virgo in inferias mactaretur, permissurum. Consultus Calchas, respondit, omitti non posse. unam hanc classis moram; sed alteram potiolem, Hectoris filium Astyanactem; hunc quoque necandum. Ulysses ergo Astyanactem e latibulis producit, & de Scaca porta dejicit. Pyrrhus abductam ab Helena Polyxenam, & connubialibus vestimentis ornatam, ad tumulum parentis sui mactat.

VII.

MEDEA.

Jason, suadente patruo suo Pelia, navi parata, & collecta nobili societate, adiit Colchos, pro aureo vellere acquirendo; quem Medea filia regis Colchorum adamavit: cujus auxilio consilioque, defunctus multis periculis, vellus obtinuit. Jasonem ergo Medea, patria & parentibus relictis, secuta est, & eidem nupta fuit. Creon rex Corinthiorum filiam suam traditurus Jasoni, Medeam ob maleficia jussit occidi, sed interveniente Jasone, mortis supplicium est commutatum in exilium. Medea obtentis exilii induciis ad spatium unius diei, Creusae filiae Creontis, jam Jasoni desponsatae, pallam quandam veneno tinctam, carminibusque consecratam, dedit; quam dum tractaret Creusa, accensus de ea ignis filiam cum patre & palla consumpsit. nec Medea hoc contenta, proprios filios, quos genuerat Jasoni; in ejus conspectu interfecit: & deinde aufugit per aërem.

EJUSDEM TRAGOEDIAE

Argumentum, per alium.

Repudiata Medea Jason, Creusam Creontis Corinthiorum regis filiam ducit: jussa in exilium proficisci Colchis, unius diei inducias impetrat. Interea dona diris venenis illita, per filios ad Creusam mittit. exornat se iis misella nova nupta, & repente flammis erumpentibus, una cum patre, qui accurrerat, filiamque complexus eripere conabatur, cumque ipsa regia, incendio absumitur. Medea secum asportatis in domus fastigium filiis, in Jasonis conspectu crudeliter eos trucidat: & a draconibus mox per aërem Athenas devchitur

VIII.

AGAMEMNON.

Atreus, Thyestis frater, genuit Agamemnonem & Menelaum, qui uxores duxerunt duas sorores, filias Tyndarei & Ladae, Clytaemnestram & Helenam. E Clytaemnestra Agamemnon genuit Orestem & Electram. Sed cum Agamemnon profectus esset dux Graecorum ad bellum Trojanum, Clytaemnestra adamavit Aegisthum, quem Thyestes ex Pelopeja filia sua genuit. Agamemnon etiam alias mulieres adamavit, & bello finito Cassandra filiam regis Priami conjugem accepit. Unde Clytaemnestra indignata, cum Aegistho mortem Agamemnoni machinata est:

ARGUMENTA.

est: quem, dum vestes exueret, Aegisthus vocatus in societatem caedis, gladio perfodit: cumque nondum mortuus vindictam anhelaret, Clytaemnestra securi arrepta caput ejus dividit. volebat etiam filium Orestem occidere, sed Electra ipsum subtraxit, & cuidam Strophio custodiendum tradidit. Clytaemnestra Electram carceri mancipavit, & Cassandram jussit interfici.

EJUSDEM TRAGOEDIAE

Argumentum, per alium.

Vivum Thyestes Atreum ulcisci non potuit: nunc excitatur ab inferis, & Aegistho persuadet, ut quemadmodum Clytaemnestram ad adulterii consuetudinem pertraxerat, etiam in mariti caedem inducat: potitur votis impia umbra. Nam Agamemnonem, a Troja victorem, domi reducem, in ipso convivio, sinuosa, sed impervia veste irretitum, uxor & adulter occidunt; mox & Cassandram ab aris avulsam: Electram vero, quae Orestem fratrem absconderat, carceri obscuro mancipant.

IX.

HERCULES OETAeus.

Eurytus rex Oechaliae filiam habuit Iolen, quam Hercules adamavit, eamque a patre petiit; quo denegante, terras ejus invalit, patrem occidit, Iolen abduxit, & ardentius quam uxorem Deianiram dilexit: quod cum audiisset Deianira, Herculi pallam quandam misit tinctam sanguine Centauri Nessi, quem Hercules vulneraverat sagittis toxicatis. Nessus autem cum pallam sanguine imbuisset, Deianirae dixit, si unquam ab ea amor Herculis averteretur, ut ei pallam mitteret, & indutus eam ad ejus amorem reverteretur. Hercules ab uxore missam indutus, statim peste veneni corripitur, ita ut caro ejus ab ossibus evelleretur, palla cuti & ossibus adhaerente: unde dolore nimio agitated, Lycam, qui pallam apportaverat, interemit. Hercules Philoctetae armigero suo arcum & sagittas tradens, sibi ipse in Oeta silva pyram paravit, in quam, assumpta pelle leonis & clava, morte implorata, seipsum imposuit: ubi consumpto, quod in eo mortale fuerat, in coelum translatus est.

EJUSDEM TRAGOEDIAE

Argumentum, per alium.

Redibat ab Oechaliae expugnatione Hercules, Iolen secum adducens, cujus amor belli suscepti causa. Non tulit thori sui violatricem, & ante oculos pellicem, Deianira: sed primo quidem, furore foemineo, venena & ferrum cogitat; mox lenita a nutrice, revocat in memoriam Nessi Centauri consilium & donum. nam hic moriens cruorem ungulae inditum Deianirae dederat, monens philtum efficacissimum esse, si eo vestes tingerentur. Tunicam ergo hac sanie imbutam, ad maritum transmisit. detulit Lichas; comes Herculis, jam jam sacrificaturo. induit, & mox ut calor eam attigit; ardentissima febris, & aestus immodici, doloresque

TRAGOEDIARUM SENECAE ARGUMENTA.

gravissimi invadunt, paulatimque vis morbi, carnem & interiora absumit. Juber ergo dolore victus Hercules, intellecto Nessi dolo, pyram in Oeta monte exstrui, qua se ipsum cremet: Licham tamen prius occidit. Deianira seipsam conficit, ut marito praemoriatur. Accurrant Alcmena & Hyllus, & adstant morienti Heroi: ejusque post obitum, Alcmena cineres; Philoctetes mercedem succensae pyrae sagittas & arcum, refert. Tandem ejulanti matri apparet Hercules, jam Deorum numero adscriptus.

X.

OCTAVIA.

Claudius Imperator ex uxore Messalina, quam postea occidit, filium habuit, Britannicum dictum, & filiam nomine Octaviam. Postea cum Agrippinam fratris sui uxorem sibi nuptiis copulasset, Octaviam Neroni privigno suo dedit uxorem, quem post se, suggerente Agrippina, regnare voluit, Britannicum filium imperii faciens exsortem. Nero post Claudium imperans, Octaviam repudiavit, & uxorem aliam duxit Poppaeam. Suscitato populi tumultu, propter repudium Octaviae, Nero in populum delæviit; Octaviam relegavit, & in exilio tandem praecepit interfici.

EJUSDEM TRAGOEDIAE

Argumentum, per alium.

Claudius primis nuptiis Messalinam duxit; ultimis Agrippinam, quae ex Domitio Neronem pepererat. Neroni a Claudio desponsata fuit Octavia, Messalinae & Claudii filia. Nunquam concordēs aut benevoli conjuges vixerunt; multis odiorum fomites suggerentibus. Tandem Nero, cum votis suis, libere potiundi Poppaea, (quam efflictim deperibat,) eamque in uxorem ducendi, Claudia repudiata, ob stare populi favorem videret; qui summo studio Octaviam in solio & conjugio Neronis tueri contendebat; populi impetum multorum caede represit; Octaviam in Pandatariam deportari; & denique ibidem necari jussit.

P O E M A T I A
Q U A E D A M
SENECAE PHILOSOPHI
EX APOCOLOCYNTHOSI.

I.

*Am Phoebus brevior via contraxerat ortum
Lucis, & obscuri crescebant cornua somni;
Jamque suum viatrix augebat Cynthia regnum:
Et deformis hyems gratos carpebat honores
Divitis Autumni, jussuque senescere Baccho
Carpebat varas serus vindemitor uvas.*

II.

*Jam medium cursu Phoebus diviserat orbem,
Et propior nocti fessas quatiebat habenas,
Obliquo flexam deducens tramite lucem.*

III.

*Haec ait: & turpi convolvens stamina fuso
Abrupit stolidae regalia tempora vitae.
At Lachesis redimita comas, ornata capillos,
Pieria crinem lauro frontemque coronans,
Candida de niveo subtemina vellere sumit,
Felici moderanda manu: quae ducta colorem
Assumpserunt novum. mirantur pensa sorores.
Mutatur vilis pretioso lana metallo.
Aurea formoso descendunt saecula filo.
Nec modus est illis: felicia vellera ducunt,
Et gaudent implere manus. sunt dulcia pensa.
Sponte sua festinat opus: nulloque labore
Mollia contorto descendunt stamina fuso.
Vincunt Tithoni, vincunt & Nestoris annos.
Phoebus adest, cantuque juvat, gaudetque futuris:
Et laetus nunc pleetra movet, nunc pensa ministrat,
Detinet intentas cantu, fallitque laborem.
Dumque nimis citharam fraternaue carmina laudant,
Plus solito nevere manus, humanaque fata
Laudatum transcendit opus. Ne demite Parcae,
Phoebus ait, vincat mortalis tempora vitae.
Ille mihi similis vultu, similisque decore,*

POEMATIA SENECAE.

*Nec cantu, nec voce minor, felicia lassis
Saecula praestabit, legumque silentia rumpet.
Qualis discutiens fugientia Lucifer astra;
Aut qualis surgit redeuntibus Hesperus astris:
Qualis cum primum tenebris Aurora solutis
Induxit rubicunda diem, sol aspicit orbem
Lucidus, & primos e carcere concitat axes:
Talis Caesar adest, talem jam Roma Neronem
Aspiciet. flagrat nitidus fulgore remisso
Vultus, & effuso cervix formosa capillo.*

IV.

*Exprome propere, sede qua genitus cluas,
Hoc ne peremptus stipite ad terram accidas.
Haec clava reges saepe mactavit feros.
Quid nunc profatu vocis incerto sonas?
Quae patria, quae gens mobile eduxit caput,
Ediffere. equidem regna tergemini petens
Longinqua regis, unde ab Hesperio mari
Inachiam ad urbem nobile advexi pecus,
Vidi duobus eminens fluviis jugum,
Quod Phoebus ortu semper obverso videt:
Ubi Rhodanus ingens amne praerapido fluit,
Ararque dubitans quo suos cursus agat,
Tacitus quietis alluit ripas vadis.
Est ne illa tellus spiritus altrix tui?*

V.

*Fundite fletus.
Edite planctus,
Fingite luctus,
Resonet tristi
Clamore forum:
Cecidit pulchre
Cordatus homo,
Quo non alius
Fuit in toto
Fortior orbe.
Ille citato
Vincere cursu
Poterat celeros,
Ille rebelles
Fundere Parthos:
Levibusque sequi
Perfida telis,*

*Certaque manu
Tendere nervum:
Qui praecipites
Vulnere parvo
Figeret hostes,
Pictaque Medi
Terga fugacis.
Ille Britannos
Ultra noti
Littora ponti,
Et caeruleos
Scuta Brigantas
Dare Romuleis
Colla catenis
Jussit, & ipsum
Nova Romanae
Jura securis*

*Tremere Oceanum.
Deflete virum,
Quo non alius
Potuit citius
Discere causas,
Una tantum
Parte audita,
Saepe & neutra.
Quis nunc judex
Toto lites
Audiet anno?
Tibi jam cedit
Sede relicta
Qui dat populo
Jura silenti,
Cretaea tenens
Oppida centum.*

POEMATIA SENECAE.

*Caedite moestis
Pectora palmis,
O caufidici,
Venale genus:*

*Vosque Poëtae
Lugete novi.
Vosque in primis,*

*Qui concusso
Magna parastis
Lucra fritillo.*

VI.

*Nam quoties missurus erat resonante fritillo
Utraque subducto fugiebat tessera fundo:
Cumque recollectos audebat mittere talos,
Lusuro similis semper, semperque petenti,
Decepere fidem: refugit, digitosque per ipsos
Fallax assiduo dilabitur alea furto.
Sic cum jam summi tanguntur culmina montis,
Irrita Sisyphio volvantur pondera collo.*

Versus L. Annaei Senecae, qui extant Epistola c vii. Ex Graecis Cleanthis ab ipso, Ciceronis exemplo, conversi.

*Duc me, parens, celsique Dominator poli,
Quocunque placuit. nulla parendi mora est;
Adsum impiger. fac nolle, comitabor gemens:
Malusque patiar, quod pati licuit bono.
Ducunt volentem fata, nolentem trabunt.*

Fugit eos ratio, qui censent hos versus ex prima Tragoedia (sic vocant Herculem Furentem) desumptos esse: cum neque ibi, nec uspiam alibi in his decem fabulis reperiantur. Sed est manifesta eruditorum hominum hallucinatio.

Philosophus itidem Epist. cxv. Senarios duodecim profert a se (sic enim lubet opinari) Latio donatos, ex Graeca Euripidis Bellerophonte:

*Sine me vocari pessimum, ut dives vocer.
An dives, omnes quaerimus; nemo, an bonus.
Non quare, & unde: quid habeas, tantum rogant:
Ubique tanti quisque, quantum habuit, fuit.
Quid habere nobis turpe sit, quaeris? nihil.
Aut dives, opto, vivere; aut pauper mori.
Bene moritur, qui cum moritur lucrum facit.
Pecunia ingens generis humani bonum;
Cui non voluptas matris, aut blandae potest
Par esse prolis, non sacer meritis parens.
Tam dulce si quid Veneris in vultu micat,
Merito illa amores coelitus atque hominum movet.*

Video praeterea Epigrammata quaedam, inter alia de exilio, quod Seneca primo imperii Claudiani anno (Urbis DCCXCIV.) subiit, ex schedis Pithoeanis deprompta, ipsi Philosopho palam inscribi. Falso, mea sententia. Vetusta quidem illa, & bona, non tamen legitima liquido jurare possumus. Imo vobis & pleraque, & a scholasticis scripta sane quaedam indigna tanto viro: & omnia haec unius viri aut stili credere, non est ejus cui datum est habere nasum. Adscribam hic ea ipsa, ut judicet eruditus lector. Inscriptio, quae viris doctis placuit.

L. ANNAEI SENECAE
EPIGRAMMATA
SUPER EXSILIO,

A nobis sic conversa est sensu diversissimo,

EPIGRAMMATA
SUPER EXSILIO

L. ANNAEI SENECAE

[Quaedam Senecae, quaedam Petronii, aut alius possunt videri, quaedam infelicia, & aevo illo indigna.]

AD CORDUBAM.

Orduba, solve comas, & tristes indue vultus:
Illacrimans cinerum munera mitte meo.
Nunc longinqua tuum deplora, Corduba, vatem.
Corduba non alio tempore moesta magis.
Tempore non illo, quo versis viribus orbis,
Incubuit belli tota ruina tibi:
Cum geminis oppressa malis utrinque peribas:
Et tibi Pompejus, Caesar & hostis erat.
Tempore non illo, quo ter tibi funera centum,
Heu, nox una dedit, quae tibi summa fuit.
Non Lusitanus quateret cum moenia latro,
Figeret & portas lancea torta tuas.
Ille tuus quondam magnus tua gloria civis,
Infigar scopulo. Corduba solve comas:
Et gratare tibi, quod te natura supremo
Alluit Oceano. tardius ista doles.

AD CORSICAM.

Corfica Phocaeo tellus habitata colono;
Corfica, quae Graio nomine Cynus eras;
Corfica Sardinia brevior, porrectior Ilva;
Corfica piscosis pervia fluminibus:
Corfica terribilis, cum primum incanduit Aestas;
Saevior ostendit cum ferus ora Canis.

DE SENECA TRAGICO TESTIMONIA.

*Parce relegatis, hoc est, jam parce solutis.
Vivorum cineri sit tua terra levis.*

DE EADEM.

*Barbara praecluptis inclusa est Corsica saxis;
Horrida, desertis undique vasta locis.
Non poma Autumnus, segetes non educat Aestas,
Canaque Palladio munere Bruma caret.
Umbrarum nullo ver est laetabile foetu,
Nullaque in infausto nascitur herba solo:
Non panis, non haustus aquae, non ultimus ignis
Hic sola, haec dos sunt, exul & exilium.*

IN INVIDUM.

*Occisi jugulum quisquis scrutaris amici,
Et miserum necdum me satis esse putas,
Desere confossum. victori vulnus iniquo
Mortiferum impressit mortua saepe manus.*

ITEM.

*Quisquis es, (& nomen dicam? dolor omnia cogit:)
Qui nostrum cinerem nunc, inimice, premis;
Et non contentus tantis subitisque ruinis,
Stringis in extinctum tela cruenta caput.
Crede mihi, vires aliquas Natura sepulcris
Attribuit: tumulos vindicat umbra suos.
Ipsos crede Deos nunc hoc tibi dicere, livor,
Hoc tibi nunc manes dicere crede meos:
Res est sacra, miser. Noli mea tangere fata.
Sacrilegae bustis abstinere manus.*

ITEM.

*Carmina mortifero tua sunt suffusa veneno,
Et sunt carminibus pectora nigra magis.
Nemo tuos fugiat, non vir, non foemina dentes,
Haud puer, haud aetas undique tuta senis.
Uique furens totas immittit saxa per urbes:
In populum sic tu verba maligna jadis.
Sed solet insanos populus comescere sanus:
Et repetunt motum saxa remissa caput.
In te nunc stringit nullus non carmina vates,
Inque tuam rabiem publica Musa furit.*

ITEM.

DE SENECA TRAGICO

ITEM.

*Dum sua compositus nondum bene concutit arma
Miles; Et e nostra lancea tortamano:
Bellus homo, Et valide capitalia crimina ludis:
Deque tuis manant atra venena jocis.
Sed tu perque jocum dicis vinumque. quid ad rem,
Si plorem? risus si tuus ista facit?
Quare tolle jocos. non est jocus esse malignum,
Nunquam sunt grati, qui nocuere, sales.*

AD CRISPUM.

*Crispe, meae vires, lassarumque anchora rerum:
Crispe, vel antiquo conspiciende foro:
Crispe, potens nunquam, nisi cum prodesse volebas:
Naufragio littus tutaque terra meo.
Solus honor nobis, arx Et tutissima nobis:
Et nunc afflicto sola quies animo.
Crispe, fides dulcis, placidique acerrima virtus:
Cujus Cecropio pectora melle madent.
Maxima facundo vel avo vel gloria patri:
Quo solo careat si quis, in exilio est:
An tua, Cyrneae saxi telluris adhaerens
Mens tecum est: nulla quae cohibetur humo?*

DE QUALITATE TEMPORIS.

*Omnia tempus edax depascitur, omnia carpit.
Omnia sede movet, nil finit esse diu.
Flumina deficiunt, profugum mare littora siccant,
Subsident montes, Et juga celsa ruunt.
Quid tam parva loquor? moles pulcherrima coeli
Ardebit flammis tota repente suis.
Omnia mors poscit. lex est, non poena, perire.
Hic aliquo mundus tempore nullus erit.*

VOTUM.

*Sic mihi sit frater majorque, minorque superstes,
Et de me doleat nil, nisi morte mea.
Sic illos vincam, sic vincar rursus amando:
Mutuus inter nos sic bene certet amor.
Sic Marcus, dulci qui nunc sermone fritinuit,
Facundo patruos provocet ore duos.*

TESTIMONIA.

EPITAPHIUM SENECAE.

*Cura, labor, meritum, sumpti pro munere honores,
Ite, alias posthac sollicitate animas.
Me procul a vobis Deus advocat. Ilicet actis
Rebus terrenis, hospita terra vale.
Corpus avara tamen sollemnibus excipe saxis:
Namque animam coelo reddimus, ossa tibi.*

DE CRISPO.

*Ablatus mihi Crispus est, amici;
Pro quo si pretium dari liceret,
Nostros dividerem libenter annos.
Nunc pars optima me mei reliquit,
Crispus praesidium meum, voluptas,
Pectus, deliciae, nihil sine illo
Lactum mens mea jam putabit esse.
Consumptus male, debilisque vivam,
Postquam dimidium mei recessit.*

NOMENCLATOR DOCTORUM VIRORUM,

Quorum operâ hae Tragoediae plurimum
sunt illustratae.

A Nonymus Scholiastes, *manuscriptus in Bibliotheca Palatina; qui sua Ioan. Bot-
ticellae inscripsit. unde potest judicari, an sit vetus.*

Gellius Bernardinus Marmita, *Parmensis; cujus Commentaria edita Venetiis anno
1492.*

Daniel Cajetanus Cremonensis; *cujus Commentaria ibidem excusa anno 1493.*

Benedictus Florentinus, *recensuit Senecae Tragoedias, Florentiae apud Philippum
Juntam 1513.*

Judocus Badius Ascensius; *cujus Commentaria edita Parisiis anno 1515. Praefert
editio haec emendationem Maserii & aliorum duorum.*

N O M E N C L A T O R.

- Hieronymus Avantius, *Veronensis*; hic (ut testatur ipse in Praefatione) ad tria millia errata atque inversa loca veterum exemplariorum collatione auxilioque restituit. Edidit Aldus anno 1517. *Venetis*.
- Henrico-Petria *Basiliensis* editio, anni 1529; in cuius margine quaedam Lectiones variae.
- Gryphiana *Lugdunensis* editio, anni 1538.
- Georgius Fabricius; ejus *Seneca*, addita Lectionis diversitate, &c. prodit Lipsiae anno 1566.
- M. Anton. Delrius; cuius *Adversaria amplissima excusa sunt primum typis Plantinianis anno 1576. Recusa deinde eadem, & adiectus insuper novus Commentarius cum aliis, anno 1594. Antverpiae apud Plantini Viduam & Ioan. Moretum. Quae omnia etiam repetita sunt a Parisiensibus.*
- Iustus Lipsius; cuius *Animadversiones editae Lugduni Batavorum anno 1588.*
- Franciscus F. F. Raphelengius; ejus *Castigationes ibidem excusae anno eodem.*
- Q. Sept. Florens Christianus; ejus *Scholia Parisiis edita apud Fred. Morellium, anno 1589.*
- Hieronymus Commelinus, is *Senecam cum octo novem Mss. contulit, & Variarum lectionum libellum conscripsit: Heidelbergae anno 1589.*
- Josephus Scaliger; ejus *Animadversiones scriptae circa annum 1598. excusae postea Lugd. Batav. anno 1611.*
- Janus Gruterus; ejus *accuratissimae Notae prodierunt e Bibliopolio Commeliniano, anno 1604.*
- Daniel Heinsius; ejus *Animadversiones editae Lugd. Bat. anno 1611. Editae postmodum auctiores & emendatiores.*
- Joannes Isaacius Pontanus; *Notas conscripsit.*
- Petr. Scriverius; is *Tragoedias recensuit ac diligenter castigavit.*
- Matthaeus Raderus, *ad Medeam commentarios edidit Monachii 1631.*
- Thomas Farnabius *succinctis notis illustravit.*
- Antonius Thysius, *Variarum notas collegit.*
- J. Fr. Gronovius *Senecam Tragicum cum Codice Florentino MS. summo studio contulit ac notis suis & variorum illustratum edidit Amstelodami apud Jodocum Pluymer anno 1662. Repetita haec Editio ibidem 1682. auctis ex chirographo separatisque a ceterorum observationibus ejusdem notis.*

L. ANNAEI SENECAE
* H E R C U L E S
F U R E N S.
 DRAMATIS PERSONAE.

JUNO. HERCULES. LYCUS. MEGARA. AMPHITRYON.
 THESEUS. CHORUS THEBANORUM.

A R G U M E N T U M.

Lycus à Creonte, Herculis socero, rege Thebano, propter scelera in exilium missus, absente jam Hercule apud inferos, ut inde Eurysthei jussu peteret Cerberum (ubi & Theseum in vinculis detentum, qui cum Pirithoo descendit ad rapiendam Proserpinam, liberavit) occasionem oblatam arripit, & per seditionem Creonte cum duobus filiis caeso regnum Thebanum occupat. Megaram Herculis uxorem ad nuptias sollicitat, abnuenti vim parat. Opportune reversus Hercules Lycum caeterosque illius factionis interficit. haec tam feliciter gesta Juno non ferens immittit illi furorem, quo correptus uxorem suam cum liberis interficit. Quod ubi ad se reversus intellexit, doloris impatientia vix Amphitryonis atque Thesei precibus detentus ne sibi mortem inferret, cum Theseo Athenas purgandus proficiscitur.

A C T U S P R I M U S.

JUNO sola.

Juno Jovis furta, pellices, nothos, Herculem autem maxime stomachatur. qui ab inferis reversus objecta insania uxorem & liberos occidit.

SOROR Tonantis (hoc enim solum mihi
 Nomen relictum est) semper alienum Jovem,

Ac

GRONOVII.

VARIORUM.

* Hercules furens.] Suetonius Ner. 21. Inter caetera cantavit Canacem parturientem, Orestem matricidam, Oedipodem excaecatam, Herculem

* Hercules furens.] Hoc modo Euripides tra-goediam quandam inscripsit; quam sibi hac fabula noster proposuit imitandam. DELR. Apud Eu-

A

Eu-

Ac templa summi vidua deferui aetheris;
 Locumque, coelo pulsa, pellicibus dedi.
 5 Tellus colenda est: pellices coelum tenent.
 Hinc, Arctos alta parte glacialis poli
 Sublime classes sidus Argolicas agit;
 Hinc, qua tepenti vere laxatur dies,
 Tyriae per undas vector Europae nitet;

II-

GRONOVII.

VARIORUM.

Insanum. In qua fabula fama est tirunculum militem, positum ad custodiam aditus, cum eum ornari ac vinciri catenis, sicut argumentum postulabat, videret, accurrisse ferendae opis gratia. Macrobius 1 Saturnal. 8. Cum in Herculem Furentem prodissset, & nonnullis incessum histrioni convenientem non servare videretur, deposita persona videntes increpuit: Μωγε, μακρόπορος επηχμυαι. Sed lege, in Hercule Furente. Ut Marcia picta in Amazone, Neronem pugnassee in gladiatore, & similia. Cicero ad Atticum 4. 15. in Andromacha tamen major fuit quam Asynacte. Ausonius epigr. 83. In Canace risus multo felicitior ipsa.

1. *Soror Tonantis*] Sumpsit à Virgilio, apud quem Dido Aeneae: cui me moribundam deferis hospes. Hoc solum nomen quoniam de conjuge restat. Tacit. 14. Annal. Octavia paucis dehinc interjectis diebus mori iubetur, cum jam viduam se & tantum sororem testaretur.

6. *Alta parte*] Virgilius 2. Georg. Mundus ut ad Scythiam Rhiphaeasque arduus arces Confurgit, premitur Libyae devexus in austros. Calpurnius Ecl. 1. Exsultet, quaecumque notum gens ima jacentem Ereclumque colit borean. Eusebius praeparat. lib. 15. cap. 39. Εμπειδοκλῆς, ὁ αἰετος ἀξάντης τῇ ἑλίου ἰσμή, ἡ ἀλιθῆναι τὰς ἀρκτῆς, καὶ τὰ βορρῆα ὁ ψαδῆναι, τὰ δὲ νῆττα ταπεινωθῆναι.

8. *Tepenti vere laxatur*] Adulto vere emittitur. Quamquam & possis accipere aërem laxatum, qui antehac strictus & rigidus fuit. Lucretius lib. 1. Num simul ac species patefacta est verna diis, Et reserata viget genitabilis aura Favoni. Item, certa suo quia tempore semina rerum Cum confluerunt, patefit, quodcumque creatur. Cicero lib. 4. de republ. Cumque autumno terras ad concipiendas fruges patefecerit, hieme ad consiciendas compresserit, vere ad effundendas relaxavit. Ovidius 4. Fast. quia ver aperit tunc omnia densaque cedit Frigoris asperitas, foetaque terra patet. Vel, in quo signo oriente & de-

Euripidem tragoedia est huic affinis & argumento & nomine. Oeconomia partim similis, partim dissimilis. Velitatio Amphitryonis cum Lyco apud utrumque paria facit: sed in decore personae Amphitryonis longe inferior Seneca: ut in multis aliis. Reliqua studiosi inter se contendere possunt. SCAL.

1. *Soror*] Si sum regina Jovisque Et soror & conjux, certe soror. DELRIUS.

3. *Templa*] Templum veteres, pro quovis tractu, & quavis hominum Deorumve habitatione, posuerunt. Varro id docet initio lib. 6. de Ling. Latin. Templum dicitur tribus modis, ab natura, ab auspicio, ab similitudine. Natura in coelo, ab auspicio in terra, ab similitudine sub terrâ. DELRIUS.

4. *Pulsa, pellicibus*] Ovidius 2. met. Quaevis aetheris quare regina deorum Sedibus huc adsum? pro me tenet altera coelum. DELRIUS.

6. *Arctos alta*] Callisto Lycaonis filia à Jove compressa, à Junone in ἀρκτος i. e. ursam mutata, mox à Jove una cum filio Arcade in coelum relata, alterum sidus Helice, alterum Cynosura vocatur. FARNABIUS.

7. *Sublime*] Quoad nos, quibus ab Aequinoctiali Septentrionem versus sitis, Hic vertex semper sublimis. FARNABIUS.

7. *Sidus Argolicas agit*] Helice, quam Graeci primum observabant, ut Sidonii Cynosuram, Helicem Graja carina notat. vide quae ad xl. 696. Medae. FARNABIUS.

8. *Hinc*] Ab Australi parte, in ipso Zodiaco. FARNABIUS.

8. *Qua tepenti*] Oriente Tauro xx. die Aprilis. FARNABIUS.

9. *Vector*] Taurus secundum Zodiaci signum, quem poetae fabulantur Taurum eum fuisse, qui Europam à Phoenice transvexit in Cretam, cujus operae Jupiter eam illi gratiam retulit, ut inter sidera illum collocaret. FARN.

9. *Nitet*] In sidus conversus fulget. FARN.

10. II-

- 10 Illinc, timendum ratibus ac ponto gregem
 Passim vagantes exerunt Atlantides.
 Ferro minaci hinc terret Orion deos:
 Suasque Perseus aureus stellas habet.
 Hinc, clara gemini signa Tyndaridae micant:
 15 Quibusque natis mobilis tellus stetit.
 Nec ipse tantum Bacchus, aut Bacchi parens,
 Adiere superos: ne qua pars probro vacet,
 Mundus puellae ferta Gnoſſacae gerit.

Sed

GRONOVII.

currente sole dies spatio creſcit.

12. *Fera coma hinc exteret*] Codex Meliff. *Fera minax hinc terret*. Cui valde se adhaerere testatur Lipsius, & intelligi vult canem venatori Orionis adjunctum, aut reponi, *Ferro minax*. Gruterus ex octo suis reduxit, *Fera coma*, quod putaret se reperisse, ubi comae Herculis horror, qui terreat & Jovem, adscribitur. Epigramma est Antipatri lib. 1. Anthologiae, in Nicophontem Miletium, pugilem eximiae staturae, cujus colla tendines taurinos, humeros Atlanteos, comam & barbas Herculis, leoninos oculos, ne Phidias quidem Olympius suis Jupiter *aregunt* viderit. Sed puta non haec singula, verum conjuncta. Tale argumentum ex ipsa voce *Φέρον* potuisset petere. At membranae Etruscae à manu prima: *Ferro minaci hinc terret*. Quo craso, sic tamen, ut consequi oculis haud difficulter possis, à manu altera repositum est eodem vulgatum, & in margine quoque recentiore manu: *Ferro minax*. Justissimum ergo, ut prima omnium scriptura valeat, quae & versum facit numerosiorem. Cicero in Phaenomenis: *Orion humeris & lato pectore fulgens, Et dextra retinens non cassi luminis enses*. Lucanus: *Ensiferi nimium fulget latus Orionis*. Statius Equo Domitiani: *magnus quanto microne minatur Noctibus hibernis & sidera terret Orion*.

VARIORUM.

10. *Illinc*,] A parte Orientali. FARN.
 10. *Timendum*] Propter tempestates, quas ortae denunciant. FARNABIUS.

11. *Vagantes*] Quoad nostrum aspectum, fixae tamen sunt. FARNAB.

11. *Atlantides*.] Pleiades VII. stellae inter os Tauri & caudam Arietis sitae. Atlantis ex Pleione filiae, quarum tres Electram, Majam, Taygetem Jupiter compressit. FARNAB.

12. *Orion*] E Jovis, Neptuni, & Mercurii urina natus; quod zelotypam deam male urit. FARN.

12. *Deos*:] Sidera Deos vocat, more antiquorum, de quo alibi. Exterret autem Orion sidera, non omnia, sed Pleiades; quas cum matrem illarum insequeretur, simul in fugam compulit, unam quoque illarum Meropen violavit. auctores Q. Smyrnaeus lib. 5. Athenaeus lib. 11. & Scholiastes Apollonii in lib. 3. *Orion*, Latine *Jugula*. DELR.

13. *Aureus*.] Pulcher, splendidus, utpote quem Jupiter in aureum imbrem conversus è Danaë genuit. FARNABIUS.

13. *Stellas*] XXVI. FARNABIUS.

14. *Clara Tyndarida*] *Lucida sidera*. Castor & Pollux Jovis ex Leda Tyndari uxore filii. est autem *Anachronismos seu Prolepsis*, necdum enim Tyndaridae mortui erant. FARNABIUS.

15. *Quibusque natis*] Apollo & Diana, quos Pythona serpentem tugiens Latona enixa est in Delo insula, prius erratica & fluctibus agitata, tum vero primum firmata, & *Mycone celsa Gyaraeque revincta*. FARNABIUS.

16. *Bacchi parens*,] Translatam in coelum Semeles etiam tradiderunt Plutarchus in vita Romuli, Apollodorus lib. 2. bibliot. & Aristides orat. in Bacchum: & in vet. inscriptione *Lucum Semeles* invenio. DELRIUS.

18. *Mundus*] Coelum cepit in numerum siderum coronam Ariadnes conjugis Bacchi, & filiae Minois regis Cretae, in qua Cnossus urbs regia. FARN.

A 2

19. Di-

- Sed vetera querimur: una me dira ac fera
 20 Thebana nuribus sparsa tellus impiis
 Quoties novercam fecit? escendat licet,
 Meumque victrix teneat Alcmene locum;
 Pariterque natus astra promissa occupet;
 In cujus ortus mundus impendit diem,
 25 Tardusque Eoo Phoebus effulsit mari,
 Retinere mersum jussus Oceano jubar.
 Non sic abibunt odia. vivaces ager

Vio-

GRONOVII.

19. *Sed vetera querimur*] In Etrusco & antiquioribus est omnibus: *Sed vetera sero querimur*. Itaque ut versus constaret, induxerunt G. Fabricius *et dira ac*, Lipsius *et sero*, cui auscultatum. Et sane adversarium est illi, quod Seneca in ea regione Jambum vitat. Ego malebam *et vetera* tolli, tanquam adscriptum explicandi causa, quam legeretur: *Sed sera querimur*, postquam scilicet vindicandi tempus elapsum est. Qui *vetera* immiscuit, ne idem bis diceretur, fecit *sero*. Neque hoc respuit versus, sed oratio. Ferres, si esset: *Haec sero querimur* Lib. 1. de benef. 1. de quibus non redditis *sero querimur*. Sensus tamen idem: nam *sera queruntur*, puta *querelae verba*, qui *sero queruntur*. Statius in Propemptico: *Iussa queror*. Vide & 2. observ. 19.

21. *Ascendat licet*,] Etruscus codex scriptura minime dubia: *escendat licet*. Ut & in Phoenissis. Vide quae notavimus ad Livii 2. 28.

22. *Teneat Alcmene locum*:] Jam dixit, *Locumque coelo pulsa pellibus dedi*. Quare videtur hic potius fecisse: *Meumque victrix teneat Alcmene locum*. Ovidius 2. Met. Cur non & pulsa ducit *Junone meoque* Collocat in thalamo?

24. *In ejus ortu*.] Etruscus à manu prima *ortus*, neque aliter quatuor Pall. & quidam Delriani. Lucanus lib. 5. in ventos impendo vota fretumque. Curtius lib. 4. Vastas terras, deserta omnia occurrere: in unius hominis jaclationem tot millium sanguinem impendi. Lib. 10. quibus hoc solum ex tantis opibus superest, in quod impenditur. At pro impendit esse in duobus impendit, & suo sensu, scripsit Rapingius: postea serio coepit hoc defendi. Secus diem ajunt singulari numero poni pro plurali, &

de partu interpretandum, cum septem dies Alcmene in labore fuerit: sed alterum esse germanum. Minime vero: *impendit* & plures habent fidioreque & sensu meliore. Ne dicam Senecae, Lucano & his auctoribus amatum esse verbum. Sive autem ternox illa fuit Herculea, quae intercedere duas inter noctes debuit dies, tertiam constituit noctem; sive duae tantum noctes continuatae sunt eliso medio die; mundus uno die multatus est, ejusque damnum fecit: hoc est, *impendit diem*.

VARIORUM.

19. *Dira ac fera*] Respicit fabulam de anguinis dentibus à Cadmo seminatis infra v. 259. FARN.

20. *Nuribus sparsa tellus impiis*] Mulieribus impiis: seu pellices Jovis, seu Bacchas notet. FARN.

21. *Quoties novercam*] Tanquam privignos mihi effundant pellices: Zethum & Amphiona Antiopa, Bacchum Semele, Herculem Alcmene. FARNAB.

23. *Promissa*] A Jove infra v. 958. & à Virtute in solitudine. FARNAB.

24. *In cujus ortu mundus*] Ad cujus γενεαθλίῳ δις & τριετίας χρόνῳ generationem continuatae sunt duae noctes adjecto die intermedio. FARNAB.

26. *Mersum Oceano jubar*.] Jussus non lucere unum diem. Jussus feriari à diurno labore. Oceanus interdum pro ipso Horizonte sumitur, ut docet Strabo lib. Geogr. DELRIUS.

27. *Non sic abibunt odia*.] h. e. non excidet animo ira inveterata in pellices meas & prolem adulterinam. Terent. And. act. 1. scen. 2. mirabar hoc si sic abiret. Paulo post eadem Juno animum

Violentus iras animus, & saevus dolor
Aeterna bella pace sublata geret.

- 30 Quae bella? quidquid horridum tellus creat
Inimica; quidquid pontus aut aër tulit
Terribile, dirum, pestilens, atrox, ferum;
Fractum atque domitum est. superat, & crescit malis;
Iraque nostra fruitur: in laudes suas
35 Mea vertit odia. dum nimis saeva impero,
Patrem probavi: gloriae feci locum:

Qua

GRONOVII.

30. Quid bella?] Flor. Quae bella? quicquid. ut & edidit Liphiano è codice, opinor, Raphelinguus. Cic. 9. fam. 16. *Quem tu mihi polypum, quem denarium narras, quam tyrotarichi patinam?*

34. *Iraque nostra fruitur:*] Verbum juris, ubi fructus est fructum commoditatesque & utilitates ex re percipere; in fructu habere. Similiter Juvenalis Sat. 1. & *fruitur diis iratis* i. e. condemnationem & exilium in lucro ponit. Caret enim regens & sollicitudinibus urbanorum. Quod jam olim Domitius cepit, *iratis diis*, interpretatus, adverso judicio. Male postea, Qui licet eos intendos habeat, non punitur ab illis: male, Non sine indignatione deorum: quibus etiam frui est idem. Nec rectius Barthius 42. Adv. 3. inaccessam deorum. Judiciorum enim vanitas inaccessum: quae cum credantur plectere fontes, reddunt eos beatiore, relicta pecunia & otio dato. Nam perperam idem Marium fingit omnibus bonis spoliatum. Contra Scholiastes vetus: non adeptus bonis. Septingenta intulit aerario: longe plus retinuit.

36. *Patrem probavit: inde qua.*] Hier. Comelinus in duobus ait Pall. fuisse probavi, gloriae feci locum. *Qua sol reducens quaque reponens diem binos*, &c. Inde adoptavit Scaliger, dictatque ex vet. Libris sic se refutasse, nisi quod *repromens* dat pro *reponens*. Sed *reducere* & *repromere* diem quid differunt: Itaque Scriverius maluit edere, *reponens*. At H. Grotius divinabat: *reducens quaque deponens*: & sensu & versu integrior. Non caret mente vulgata: nam mundi regionum mentionem fecisse potest videri. Ut infra ver. 884. *Auroram* & *Hesperum*, Et *qua sol medium tenens Umbras*

corporibus negat. Ubi omissus septentrio. Ut meridies ver. 1139. *sub ortu solis, an sub cardine Glacialis Ursae? numquid Hesperii maris Extrema tellus?* Quae tamen ideo proponimus, ne quis male pugnans pro vulgata contra nos illis, quasi non visis, utatur. Etruscus ostendit à posteriore manu: *probavit inde qua lucem premit: vetusta erasa, quam fuisse, probavi, gloriae feci locum*, ut & in Morguntino apparuit Delrio, simillimum est veri. Sc-

VARIORUM.

exstimulans versu 75. *perge ira, perge, & magna meditantem opprime.* SCHRODERUS.

27. *Viraces ages iras, &c.*] *Memores, graves & inextinguibile pectus.* FARNAB.

30. Quid bella? quidquid] *Epanorthosis indignationis plena.* sed quid ego bella loquor, postquam monstris, terrestria, taurum, scorpion, gigantes: aquatilia, cancrum, hydram, &c. aëria, *Symphylidas* debellavit? FARNAB.

34. *Iraque nostra*] Vere Hercules, ut qui ex odio & *ἔργῳ* assequatur. FARNAB.

35. *Dum nimis saeva impero,*] Per Eurytheum Mycenarum regem, qui, me dictante, Herculem ad difficillima quacque obeunda adegit, intra vi. 829. FARNAB.

36. *Patrem probavi:*] Traject. & duo impressi *probavit.* & porro, *inde qua lucem premit, aperitque Teibys, qua ferens Titan diem binos cet. extrinis diis, gloriae locum feci, qua sol reducens, quaque deponens diem.* Quam manifestam scripturam praeferebam puto incertae conjecturae, quam vir *ἐργατικός* facit ex erasa codicis Etrusci manu. Et aptius multo personae Herculis *probavit*, ut inodo, *vertit in laudes suas mea Odia.* Ut eximia

- Qua Sol reducens, quaque deponens diem,
 Binos propinqua tingit Aethiopus face,
 Indomita virtus colitur; & toto Deus
 40 Narratur orbe. Monstra jam defunt mihi;
 Minorque labor est Herculi iussa exsequi,
 Quam mihi jubere. laetus imperia excipit.
 Quae fera tyranni iussa violento queant
 Nocere juveni? nempe pro telis gerit,
 45 Quae timuit, & quae fudit: armatus venit
 Leone & hydra. Nec satis terrae patent:
 Effregit ecce limen inferni Jovis,

Et

GRONOVII.

quens ita exstat Florentiae: *Qua sol reducens quaque reponens diem.* Ut fere voluit Rutgerius: faciebat enim *repponens*. Vossianus utrumque verbum exhibet, sed alterum ita formatum: *Titan diem Qua sol revertens quaque deponens diem.* Ex his omnibus colligas licet veram lectionem esse: *Patrem probavi: gloriae feci locum: Qua sol reducens quaque deponens diem Binos propinqua tingit Aethiopus face, Indomita virtus colitur.* Ut voluerat Grotius. Laetantius ad tertium Thebaid. ver. 476. *Liber cum ex India veniens in deserto & extrema parte Libyae teneretur, ac siti laboraret exercitus, dicitur rogasse Jovem, ut se patrem probaret.*

45. *Quae timuit,*] Vide ad Herculem Oetaeum v. 269.

46. *Nec satis terrae patent:*] De tranquillitate animi cap. 9. *Placebit haec nobis mensura, si prius parcimonia placuerit: sine qua nec ullae opes sufficiunt, nec ullae satis patent.*

VARIORUM.

herois virtus significetur, qui ringente Junone, & irritis deae istius imperiis tanta patrauerit, seque divinis facinoribus vere Jovis natum declaraverit. Sequentia vero: *qua ferens Titan diem binos propinqua tingit Aethiopus face,* Praeter Orientem & Occidentem designant etiam Zonae torridae vicinos accolae, quos adiit Hercules. Namque is infra versu 235. *penetrare iussus solis aestivi*

plagas, & adusta medius regna quae torret dies. & 319. *cum per arentem plagam & fluctuantes more turbati maris abiit arenas.* Sunt enim Aethiopes vel Africani vel Asiatici; ad meridiam utrique plagam vergentes; hi in ortum, illi in occasum porrecti. De illis ita Virgil. Aeneid. iv. versu 481. *Oceani finem juxta solemque cadentem Ultimus Aethiopus locus est.* Hos vero Pausanias ad Seres; Herodotus apud Indos; alii alibi collocarunt. SCHR.

38. *Binos tingit Aethiopus*] Per binos, Orientales & Occidentales intellige.

39. *Toto Deus Narratur orbe.*] Ex veterum more, qui à quibus insignia beneficia acceperant, aras illis consecrabant, & divinos honores decernebant. Hercules per totum orbem latrociniis à se & sceleribus repurgatum, veluti *θεός ἀντίκων* colebatur. hoc Juno queritur. DELRIUS.

43. *Tyranni*] Eurysthei supra v. 35. FARNAB.

45. *Quae timuit*] Lipsius domuit. Ego nihil mutò. neque enim timoris expers fuit Hercules, ut videre est in hac ipsa tragoedia v. 792. *Et uterque timuit.* i. e. & Hercules & Cerberus. & v. 454. *Num monstra, saevas Phoebeus aut timuit feras.* scilicet, ut Hercules. Comel. Quae in primo congressu etiam timere potuit: aggressus vero devicit. A natura, non à consilio & ratione. *ὁ φυσικὸς ὁ δὲ νοῦς.* Etiam nōrit fortis quae timere debeat. Vide Med. 160. & 166. FARNAB.

46. *Leone*] Nemeaei leonis pelle, & sagittis felle & sanguine Lernaee Hydrae tinctis. FARN.

47. *Inferni Jovis,*] Plutonis. Homero *Ζεὺς καὶ Ἅιδης*. FARNAB.

48. *Opi-*

Et opima victi regis ad superos refert.

Parum est reverti: foedus Umbrarum perit.

- 50 Vidi ipsa, vidi nocte discussa inferum,
Et Dite domito, spolia jactantem patri
Fraterna. cur non victum & oppressum trahit
Ipsum catenis paria sortitum Jovi?
Ereboque capto potitur, & reteggit Styga?
55 Patefacta ab imis Manibus retro via est,

Et

GRONOVII.

49. *Foedus Umbrarum perit.*] Nugas agit illa potior pars membranarum, quae insert, *perit*, cum suis sibi glossis atque interprete veteri, Proserpinam foederatam regi Umbrarum, enarrantibus. Liber optimus, *perit*. Statius Thebaide octava, in verbis Plutonis offensi hiatu terrae lapsuque vi-vi Amphiarai in Tartara: *pereant aegedum discrimina rerum. Nam cui dulce magis?* Manilius lib. 2. *struere immersum Tartaron atrum In lucem de nocte vocans, orbemque revolvunt Interius versum, naturae foedere rupto.* Foedus est jus ac fas & status perpetuusque ordo. Ovidius lib. 10. *metam. at tu, dum corpore non es Passa nefas, animo ne concipe, neve potentis Concubitu vetito naturae pollue foedus.* Medea: *Bene dissepti foedera mundi Traxit in unum Thesala pinus.* Florus 3, 6. *Sublatisque commerciis rupto foedere generis humani.* Abolito jure communi, quod consensus gentium & ipsa natura sanxit. Statius lib. 12. *Thebaid. Terrarum leges & mundi foedera mecum Defensura manus.* Nec aliter Hebraei. Hieremias cap. 33. *Si irritum potest fieri pactum (berith) meum cum die, & pactum meum cum nocte, ut non sit dies & nox in tempore suo.*

54. *Et reteggit Styga?*] Quasi non *retexisse* subji-

VARIORUM.

48. *Opima victi regis*] Spolia opima ipsi Diti erepta, Cerberum scil. tricipitem, Plutonis insignae, ut fulmen trifidum Jovis, Neptuni tridentem. FARNAB.

49. *Foedus Umbrarum*] Dum Hercules vivus adhuc Tartara, quae Plutoni sortitione contigerant, penetrat, atque inde Cerberum in superas auras trahit. FARNABIUS.

52. *Fraterna.*] Plutonis. FARNAB.

52. *Cur non victum*] MS. Traject. & Parisiensis excusit *vinclum*. quod minime spernendum, si referas ad *catenis*. SCHRODERUS.

54. *Ereboque*] Erebus profunditas inferorum. Servius & Sabinus in 4. Aen. hic pars, pro toto inferno. DELRIUS.

54. *Et reteggit Styga?*] Locus vindice dignus: nam quo pacto *reteggit*, quod repraesentant codices tam MSS. inter quos, meus Trajectensis, quam excusit, locum hic habere possit, id vero inquirendum. Gronovius, qui hic ex ingenio substituit *regnat*, mihi frustra esse videtur. Neque enim, si vulgatam retineas, absurda adeo & contraria elicietur sententia. *Cur non & reteggit Styga?* h. e. cur non & in perpetuum aperit totam Styga, ut nullus eam posthac tenebrarum squalor oblideat; postquam semel ausus est adire ad inferos, discussa ad tempus nocte umbrarum? At, inquires cum acutissimo viro: quonam modo indignabunda Juno audaciam Herculis perstringere hic videri poterit, interrogando, *cur non reteggit Styga?* Quasi is non *retexerit* illam, qui modo, *effregisse limen inferni Jovis; discussisse noctem inferum;* & mox *patefecisse ab imis manibus retro viam* dicatur? At longe aliud aperta fuisse Herculi interna loca ad tempus duntaxat, dum potiretur praeda; aliud, si eadem ceteris quoque, & omni tempore, & in totum patere dicerentur. Prius Herculi obtigerat, qui *viam patefecerat ab imis manibus ad superos, & sacra dirae mortis* i. e. verenda mortis dirae loca, ut bene vetus interpret ad h. l. pervia sibi reddiderat. Posterius futurum erat, si stygius iste locus omni mortalium generi foret *impurus & illustris*, ac pro tetro & opaco horrore spirabilem naturam indueret; ut in aula isthac, a se expugnata, jactare se Hercules posset, ejecto Plutone. SCHRODERUS.

55. *Patefacta*] Reditus ab inferis contra forti-

ti-

Et sacra dirae Mortis in aperto jacent.
 At ille, rupto carcere Umbrarum, ferox
 De me triumphat, & superbifica manu
 Atrum per urbes ducit Argolicas canem.

- 60 Viso labantem Cerbero vidi diem,
 Pavidumque solem: me quoque invasit tremor,
 Et terna monstri colla devicti intuens,
 Timui imperasse. Levia sed nimium queror,
 Coelo timendum est; regna ne summa occupet,
 65 Qui vicit ima. sceptrum praeripiet patri.
 Nec in astra lenta veniet, ut Bacchus, via:
 Iter ruina quaerēt, & vacuo volet
 Regnare mundo. Robore experto tumet,
 Et posse coelum viribus vinci suis
 70 Didicit ferendo. subdidit mundo caput,
 Nec flexit humeros molis immensae labor,
 Mediusque collo sedit Herculeo polus.
 Immota cervix sidera & coelum tulit,
 Et me prementem. Quaerit ad superos viam.

Per-

GRONOVII.

ciat ipsa, quum ait, *patescilla*, & *in aperto jacent*. Majus igitur aliquid hic locus postulat. Incidebat primo, *retinet*: sed melius. *Et regnat Stygia*. Genus loquendi doctius nocuit auctori. Virgilius 3. Aeneid. *Terra procul &c. acri regnata Lycurgo*. lib. 6. *si unquam regnandam acceperis Albam*. Adde ad Livium 1. 17.

67. *Iter ruina quaeret*,] Lucanus: *gaudetque viam fecisse ruina*.

68. *Robore expenso tumet*,] Placet Lipsio prae veteri lectione, *experto*. Delrio quoque illud haud dubie melius, cum sit, librato & versato diligenter, quantum valeat. Neque ineptum ego dixerim, sed quia Etruscus, *experto*, hoc praetulerim, quando & sensu grandius est. Experientia utique certior est aestimatione, & saepe usu vana de-

prehenduntur, quae quantumvis expensa placuerunt. Hercules non modo diu versaverat, quid valerent humeri, sed rebus & experiendo cognoverat. Tacitus 3. Ann. *praepositque centuriones virtutis expertae*. Justinus lib. 41. *Arfaces vir sicut incertae originis, sic virtutis expertae*.

VARIORUM.

tionis foedus jam vivis patefactus est. FARNAB.
 56. *Sacra dirae*] Sacra illa & arcana umbrarum custodia (Cerbero ab Hercule sublato) in aperto est, & pervia ascendere atque remigrare volentibus. FARNABIUS.

66. *Lenta*] Quieta vel morte expectata. FARNABIUS.

67. *Vacuo*] Expulsis coelo caeteris diis. FARN.

74. *Me prementem*.] Emphatice. FARN.

75. Per-

- 75 Perge ira, perge, & magna meditantem opprime.
 Congredere; manibus ipsa dilacera tuis.
 Quid tanta mandas odia? discedant ferae:
 Iple imperando fessus Eurystheus vacet.
 Titanas ausos rumpere imperium Jovis
 80 Emitte: Siculi verticis laxa specum.
 Tellus gigante Doris excusso tremens,
 Supposita monstri colla terrifici levet.
 Sublimis alias Luna concipiat feras.
 Sed vicit ista. Quaeris Alcidae parem?
 85 Nemo est, nisi ipse. bella jam secum gerat.
 Adsint ab imo Tartari fundo excitae
 Eumenides: ignem flammeae spargant comae:
 Viperea saevae verbera incutiant manus.
 I nunc, superbe, coelitum sedes pete;
 90 Humana temne. jam Styga & Manes, ferox,

Fu-

GRONOVII.

76. *Manibus ipsa jam lacera.*] Melius Florentinus: *ipsa dilacera tuis.*

77. *Quid tanta mandas odia?*] Sic omnes libri veteres. lib. 3. de ira: *nec mandat ultionem suam, sed ipse ejus exactor animo simul & manu saevit.* Lucanus lib. 3. *Dux tamen impatiens haesuri ad moenia Martis, Versus ad Hispanas acies extremaque mundi, Jussit bella geri.* Hoc est, delegavit, legatis commisit bellum D. Bruto & C. Trebonio. Statius lib. 11. *usque adeo geminas duxisse cohortes, Et factius mandasse parum est.* Florus lib. 4. 12. *In hoc igitur, quia vehementius agere nuntiabantur, non mandata expeditio, sed sumpta est.* Vide Diatriben ad Scatii Silvas cap. 31.

89. *I nunc, superbe,*] Petronius: *Quid est, fastose? et quid bonam mentem habere coepisti?* Sed Flor. *superbe.* Nic. Heinsius, alterum sui nominis fulgentissimum decus malebat, *I nunc, supernas coelitum sedes pete.* Sic in Oedipo *superba rupe fecere pro superna.*

VARIORUM.

75. *Perge ira,*] Se Juno ad iras excitat. FARNABIUS.

NABIUS.

80. *Siculi*] Solve gigantem Enceladum, cui fulmine icto injectum ferunt Aetnam Siciliae montem. FARNABIUS

81. *Doris*] *Sicula*, in Siciliam enim frequentes colonias miserunt Graeci, & in his maxime Doris. FARNABIUS.

81. *Tremens,*] *Et fessum quoties mutat latus, intremere omnem Murmure Trinacriam.* FARN.

83. *Luna*] E luna enim decidisse credebatur leo Nemeaeus, idque ex opinione Pythagoreorum, qui in orbe Lunae reperiri censebant, quacunque apud nos sunt. FARNABIUS.

83. *Alias luna concipiat feras.*] Vid. Politiani Obervat. cap. 17. Grut. Fac. Crit. Tom. 1. SCHRODERUS.

85. *Bella*] Ipse furore percitus sibi & suis vim parat. FARNABIUS.

87. *Eumenides:*] Furiae ardenti face ac serpentibus armatae Herculem in furorem vertant. FARNABIUS.

89. *I nunc, superbe,*] Insultat ei Juno praescia, quasi peracta jam re. FARNABIUS.

B

91. Heic

Fugisse credis? heic tibi ostendam inferos.
Revocabo in alta conditam caligine
Ultra nocentum exilia discordem deam,

Quam

GRONOVII.

92. *Revocabo in alta*] *Evocabo* dicendum habebat, si voluisset, quam adhuc quasi sententiam auctoris accepimus. Quid agit autem Furia ultra nocentum exilia? Numquid ipsis in sedibus impiorum satis ei non est negotii? Cur vero deam oportet esse munitam? Haud expedit me, nisi scripsit: *Revocabo in altam conditam caliginem, Quam munit ingens montis oppositi specus, Ultra nocentum exilia*: & sic finivit hoc membrum orationis. Hic faciam, ut sentias inferos: immo retraham reducamque te ad inferiores ipsis inferis: ita te tractabo, ut pejus agi tecum potuisse non putes, si in ultimas Tartari tenebras amandatus esses. Vide ad Thyesten ver. 1012. Virgilius 4. Georg. *est specus ingens Exesi latere in montis*.

93. *Discordem deam*,] Quare *Discordem*, quasi esset *ἀνταρξία*, quod *ἀνταρξία* est? Duplici autem significatione Furiis convenit. Primum propter formam. *Discors* enim ab animo interdum transfertur ad habitum corporis & est disconveniens nec consentiens sibi, ut nec pes nec caput uni. Reddatur formae, quemadmodum canit Horatius: eoque monstrosius, biformis. Lucretius lib. 1. cum Centauros ex homine & veterino semine equorum Scyllasque canibus succinctas semimarinis appellasset: *inter se quorum discordia membra videmur*. Manilius lib. 1. ver.

VARIORUM.

91. *Heic tibi*] In terris ego tibi graviora ostendam, quam quae apud inferos vidisti. FARN.

92. *Revocabo in alta*] Mavult Gronovius ex conjectura, *revocabo in altam conditam caliginem*: ut Herculem, hic in superis quamvis versaretur, ad furiarum poenas, & inferiores ipsis inferis, retrahendum esse innuat Juno stomachans. Mihi vulgata magis placet; cum *τρυφάριος* quod sit, magisque serviens irae Junonis, si minetur se excitaturam ab inferis discordem deam, ut illius ministerio Herculem, gloriantem, se in eolumem furores inferos evasisse, hic in terris excruciet; quam si eundem inferorum supplicia & anxiae mentis carnificinam hic perpeffurum esse

denunciet; tum quod posteriora, ut saepe apud poetas, ubi mutato dictionis colore paria fere ingeminant, receptam lectionem stabiliant; utrobique enim commotae Junonis oratio sibi ipsa respondet, *revocabo in alta conditam caliginem deam discordem*: & mox, *educam* & imo *disis* e regno *extraham quidquid relictum est*. Neque est quod hac ratione de expedienda sententia laboremus: nam neque inepte dicit *revocabo*: quippe cum discors ista dea *δύς μετ' ἀνταρξίας* locum istum inferorum nata sit, eo de terris detrusa. Nec gravius est, quod objicit vir summus, *quid agit furia ultra nocentum exilia*? cum hoc ipsum tragicæ magniloquentiae aptius videri possit, si, dum Junoni ejusque furori subservit, nonnihil fabulae superaddat, nec ab inferorum sede modo, sed *ultra nocentum exilia discordem deam revocandam esse dicat*, quasi deae furiae domicilium sit ulterius erebo. Sic infra versu 1221. Hercules dirissima quaeque sibi imprecans ob scelera & impias caedes per furorem admissa, non inferorum modo carceri ut includatur optat, sed receptae de inferis opinioni hoc addit, & *si quod exilium latet ulterius Erebo, Cerbero ignotum* & mihi, *huc me abde tellus*. Neque id ipsum tamen obstat, quo minus in sedibus impiorum satis illi deae sit negotii; ut cavillatur idem vir egregius: nam, ut bene Servius ad Virgil. Aeneid. lib. vi. versu 280. *ferreique Eumenidum thalami; thalamos*, inquit *accipiamus habitationum loca, in quibus natae sunt: nam possunt hic natae esse, & alibi manere; & alibi officium exercere poenarum*. Denique munitam fingit deam, propterea quod ex Orphei hymno Eumenides sunt *ἐν κρύπτῳ οἴῳ ἐχθρῶν, ἀντὶ τοῦ ἐν κρύπτῳ ὄρει ἐργάζονται ὕδωρ*, sedes habeant in cavernis, umbroso in antro ad sacram Stygis aquam. Styx autem secundum Hesiodum *Θύξ*. versu 778. *ὁ ὅστις τὴν θεῶν κλυτὰ δόματα ναῖει μακροῖσι περὶ τῆς καρπυῆος*, seorsum a diis inclutas aedes incolit ingentibus saxis superne tellus. Quae omnia, ni fallor, locum hunc in clara luce ponunt, cuilibet attento lectori conspicuum. Cum vulgatis hic quoque consentit MS. Traj. nisi quod mox transpositis male vocibus legat: & imo ex regno diis extraham. SCHRODERUS.

93. *Nocentum*] Loco supplicii sceleratorum. FARNABIUS.

94. *Quam*

Quam munit ingens montis oppositi specus.

- 95 Educam, & imo Ditis è regno extraham
Quidquid relictum est. veniat invisum Scelus,
Suumque lambens sanguinem Impietas ferox,
Errorque, & in se semper armatus Furor.
Hoc hoc ministro noster utatur dolor.

- 100 Incipite famulae Ditis; ardentem incitae
Concutite pinum: & agmen horrendum anguibus
Megaera ducat; atque luctifica manu
Vastam rogo flagrante corripiat trabem.
Hoc agite. poenas petite violatae Stygis:

Con-

GRONOVII.

94. *Discordes vultum permixtaque corpora partus.* Ita enim legendum censeo; non *vultu*. Idem *biformes*. Mamertinus Genethl. 3. *depulsos quondam celi possessione Titanas & mox biformium bella monstrorum.* Reſte: nam Gigantomachia pugnam cum Titanibus secuta est. Corrigunt tamen: & *multiformium*. Quasi non Virgilius: *prolesque biformis Minotaurus adest*: (quem discordem foetum Ovidius dixit) & rursus: *Scyllaeque biformes*. Claudianus lib. 1. *Rufin. nubigenas duplex natura biformes.* Dein quod auctores haberentur turpiam, sceleratorum, cruentorum dissidiorum: & quam minatur hic Juno, ea solvit concordiam domus & dissociabilem suis ac pestiferum reddit Herculem. Thyeste; *dira Furiarum agmina Discorsque Erinys veniat.* Hoc imprecatur Atreus, ignarus jam venisse, seque ab ea stimulari. Sic & Oedipi precibus iratis quae *crudelis dira severos* *Advenit vultus in primo Thebaidos*: per quam Protinus attoniti fratrum sub pectore motus. Sive igitur intelligas aliquam ex Furiis, sive quam *καὶ ἰσχυρὰ* Graeci *Εὐρι*, Latini *Discordiam* *ἐκβένεον*, parum refert. Poetae namque prout lubuit, nunc seorsum hanc curare jubent; nunc Furiarum communi officio sunt contenti. Sic Statius *Discordiam* deam agnoscit alibi non semel; ubi committit par Thebanum, ea non utitur. Quin et si tres numerentur eximiae, tamen *agmina saeva sororum*, & *Eumenidum agmina* Virgilius; *agmen & cohortem Furiarum* Statius tradunt: quam in tur-

bam haud dubie & *Discordiam* conjecerunt. Distingue autem: *Ultra nocentum exilia: discordem deam Educam.*

98. *In se semper armatus*] Justin. 13. de Macedonia: *ferrumque ab hostili bello in civilem sanguinem vertit*, exemplo furentium manus ac membra sua ipsa caesura. Idem lib. 28. *in furorem versus nunc ferro, nunc saxo, in summa dentibus laceratis visceribus duodecima die interiit.*

100. *Ardentem incitae*] Non moverim. Etruscus tamen, *ardentem citae*. Ut, *Ferte citi flammam*. Et hac tragoedia: *Et citi tellis properant reliſis*.

104. *Poenas petite violatae Stygis*:] Etruscus, *viatae*. Utrum mendum scriptoris est? an. vero fuit, *vitatae*, Supra: *jam Styga & manes ferox* *Fugisse credis?* Horatius: *multaque pars mei Vita-bit Libitinam*.

VARIORUM.

94. *Quam munit*] Parisiensis editio exhibet, *quam mugit*, & interpretantur de mugitu furiae à monte percusso. SCHRODERUS.

100. *Famulae*] Furiae, ultrices deae. FARN.

101. *Pinum*:] *Facem. excutiens pronam flagranti vertice pinum*. FARNABIUS.

101. *Agmen*] Sorores *ὁφιοποκάμυες*, Tisiphonem & Aleſto. ὕψ. 78. Thyest. FARNABIUS.

103. *Trabem*.] *Trabs pro face*, ἰμφαλκῶς. sic Maro *trabale telum*; Horatius, *clavos trabales*; Papinius, *hastam trabalem*; Claudianus, *trabale*

- 105 Concutite pectus : acrior mentem excoquat
 Quam qui caminis ignis Aetnaeis furit.
 Ut possit animo captus Alcides agi,
 Magno furore percitus, nobis prius
 Insaniendum est. Juno, cur nondum furis?
 110 Me, me, sorores mente dejectam mea
 Versate primam, facere si quidquam apparo
 Dignum noverca. jam odia mutantur mea.
 Natos reversus videat incolumes, precor,
 Manuque fortis redeat. inveni diem,
 115 Invisa quo nos Herculis virtus juvet:
 Me pariter & se vincat; & cupiat mori
 Ab inferis reversus. heic profit mihi,
 Jove esse genitum. stabo, & ut certo exeant
 Emissa nervo tela, librabo manum:

Re-

GRONOVII.

107. *Ut possit animo captus*] Subscriberem libris, qui offerunt, *animum*, si pateretur Florentinus. Sic alibi *moesta vultus*, *membra remissae*, *mota caput*, *Megara parvum comitata gregem*. Sic Silio *excussus mentem*, *mutata mentem*, & similia.

119. *Librabo manum*:] Sane ut destinatum feriat, ad rem pertinet manum tenentis arcum non tremere. Itaque sensum habet. Hercule Oetaeo: *Aderit noverca*, quae manus nostras regat. Sed Lipsii liber, *manu*, ut dicat Juno, suapte manu se directuram tela Herculis in liberorum corpora. Et adsentitur Delrius ita, ut ait, corrigentibus. Et, quod praecipuum est, sic codex Etruscus. Gruterus & alii numero sequiorum librorum deteriti sunt, ne reciperent, quod tamen

VARIORUM.

sceptrum; Silius, trabem pro hasta, posuerunt. DELRIUS.

105. *Concutite*] *Mille nocendi artes*, *foecundum concute pectus*: & de Herculis pectore intelligi potest. sed prius magis placet. FARNABIUS.

105. *Acrior*] Violentior furoris ignis mentes vestras exagitet, quam qui Aetnaeis cavernis & fornacibus furit, quo majori impetu in Herculem feramini. FARNABIUS.

109. *Juno*,] Cur non & ipsa furo? FARN.

111. *Noverca*.] Odio novercali. FARN.

112. *Jam odia*] In tempus illi favebo, quo gravius noceam, furens enim sibi & suis hoc erit perniciosior. FARNABIUS.

116. *Me pariter & se vincat*,] Hic quidem facile me ab eo vinci patiar, dummodo se vincat, suos interficiens. FARN. Sc. plus sibi nocendo, quam ego ipsi nocere potuerim. & *se*, quia cum cetera monstra vicerit, à se furente victus est. COMMEL.

116. *Et cupiat*] Et qui mortem apud inferos evasit, jam prae doloris acerbitate mortem optet, cum ad se redierit, & uxorem filiosque à se furente occisos fuisse viderit. COMMEL.

117. *Hic*] Hoc casu, hoc tempore, nunc. COMMEL.

118. *Jove esse*] Ut heros fortis sit, omniaque sternens obvia, & suos perdat. COMMEL.

118. *Stabo*,] Proposito huic pertinaciter insistam. *vel*, illi adsistam dirigamque tela ne errent, COMMEL.

120 Regam furentis arma: pugnanti Herculi
Tandem favebo. scelere perfecto, licet,
Admittat illas genitor in coelum manus.
Movenda jam sunt bella; clarescit dies,
Ortuque Titan lucidus croceo subit.

CHORUS THEBANORUM.

*Chorus è Thebanis à descriptione ortus diei, magnatum curas
studiaque damnat, Herculem audaciae in laboribus
subeundis taxat, vitae denique humilis
laudat tranquillitatem optatque.*

125 **J** Am rara micant sidera prono
Languida mundo: nox victa vagos
Contrahit ignes: luce renata

Co-

GRONOVII.

habet unus Pall. manu. Neque in dea incredibile
est posse celeritatem emissae sagittae manu sequi;
quin & adjuvare. Neque majoris miraculi, quod
Ovidius lib. 8. *ferrum Diana volanti Abstulerat jaculo.*
123. *Movenda jam sunt*] Florentinus, ut vo-
luit Lipsius.

VARIORUM.

122. *Illas genitor*] Tam nefario scelere pollu-
tas. *Sarcasmus.* FARNABIUS.

123. *Jam sunt*] Festinandum & instanti auro-
rae cedendum est. vid. quae ad vers. 119. FARN.
Hunc & sequentem versum liber noster adtexit:
Ita enim claudit Juno, *Verborum & minarum sa-
tis est: arma expedito. quia vocat me, ecce, dies.* Po-
sterior ex hisce versibus in vulgatis nusquam le-
gitur, alter non suo loco, supra versu nonagesi-
mo insertus. *Tu illinc pelle, & huc compelle.* LIPS.
125. *Jam rara micant*] Chorus iste totus in omni-

bus excusis habetur: sed in manu. quibusdam
deest ex parte & incipit inde: *Turbine magno spes
sollicitae.* Barnardin. *hic chorus* (inquit) *non legitur
hoc loco, unde paucis annotabimus.* Daniel testatur,
hunc chorum in vetustissimo m. s. esse mancum,
& non videri convenire hanc primam partem
sublimitati Senecae. In Moguntin. m. s. totus qui-
dem habetur, sed alio, & prorsus turbato ordi-
ne: incipit enim à *Turbine magno spes sollicitae,*
usque ad *Sordida parvae fortunae domus,* & ibi
inquit; *jam rara micant* &c. Sive ergo haec
prima pars Senecae, sive alterius: digna cer-
te, quae legatur, nec cedit subsequenter. De-
scribuntur vanae divitum & magnatum curae.
laudantur quicta & tuta plebejorum studia: illas
damnat, haec sibi in optatis esse canit. DELR.

125. *Prono*] In occidente coeli seu hemisphae-
rii parte. FARNABIUS.

126. *Languida*] A solis vicinitate. FARN.

126. *Vagos*] Erranteis planetas, vel generaliter,
omnes stellas quae igneae creduntur esse naturae.
FARNABIUS.

- Cogit nitidum Phosphoros agmen:
 Signum celsi glaciale poli
 130 Septem stellis Arcades ursae
 Lucem verso temone vocant:
 Jam coeruleis evectus equis
 Titan summa prospicit Oeta:
 Jam Cadmeis inclyta Bacchis

Asper-

GRONOVII.

133. *Evectus equis Titan summum*] In duobus MSS. repertum mihi *aquis* quod & margini adnotarat Grotius. Et his videtur magis quadrare adjectum *coeruleis*, quam Phoebe *equis*. Deinde Florentinus: *summa prospicit Oeta*. Quae vera lectio est, significata etiam a Moguntino, in quo erat *summo*. Sed & τὸ Ὀϊτῶν efferunt Graeci, neque aliter, puto, Latini: nisi sicubi labem contraxerunt. *Extremos ad Orientem montes Oetam Graeci vocant*, inquit Livius lib. 36. Inde illud in Ciri: *Postera lux ubi laeta diem mortalibus alnum Et gelido veniens mani quatit ab Oeta*. Scaliger legit, *Egelido*. Quis credat mani *egelido* dixisse Virgilium? Coniciebam: *E pelago veniens summa quatit ab Oeta*. Sic Silius Italicus lib. 6. *clara dies summa lustrabat in Oeta Herculei monumenta rogi*. Hercule Oetaeo: *renatum prima quae poscit diem, Oeta eligatur*. Hinc Statius *Oetaeae lampades* in carmine ad Somnum, male acceptae Domitio & Bernartio, à Politiano, Turnebo & Gevartio merito defensae. Sed unus etiam scrupulus restabat Paganino Gaudenzio: cum *Oetaeae lampadas* Hesperum dixerit ex Virgiliano; tibi deserit *Hesperus Oetam*, de quo monte stellas occidere videri, sicut de Ida nasci, testetur Servius, cur illis opponat *Paphias*, qui potuisset *Idaeas* dicere, quando sermo sit de Lucifero & stella afferente lucem? Excusat autem non de sola stella Veneris Hespero & Lucifero locutum Papinium, sed de aliis quoque stellis, quia *Oetaeae* & *Paphias* dixerit, sic vocatas, quod exortae essent & occidissent. Sic ille in Additamento Critico. Verum, quam dabit rationem, cur occidentes stellas & dici locum facientes *Paphiae* dicantur? At Hesperum *Paphiam* *lampadem* vel per enallagen numeri *Paphias lampades* cur vocent Poetae, nemo ignorat. Nam ab *Idae* jugis *Luciferum* surgere recte dicit Aeneas ut Trojanus. Sic Colchis φῶς ἵπῳ & ὑπερὶ Καν-

κάρη ἱερῆς ἧς βάλλει ἀντίμαχα, apud Apollonium lib. 3. Aegyptiis *Lucifer a Cassia* prospexit *repe diemque Misit*, Lucanus lib. 10. Poetae vero Latini citra tales personas Graecorum potius morem secuti ab Oeta faciunt eundem prospicientem. Domitius utraque appellatione solis ortum describi facit: alii viri docti sic loquuntur, ut solum occasum intelligere videantur, quod in Oeta monte oriantur stellas. nisi & ipsi per *lampades Paphias* intelligant *Luciferum*. At utrumque tempus ita designat Statius, ut priori vocabulo diem orientem, posteriori noctem velit intellectam. Quippe Poetae, prout occasio tulit, tam solem quam sidera procedere ab Oeta fingunt; hic noster *Luciferi Oetaeas*, *Hesperii Paphias lampades* dixit, ut utriusque exortu totidem dies noctesque significaret.

134. *Cadmeis inclyta Bacchis*] *Baccas* lauri vel quaecumque in Bacchi nemore, vel denique uvas intelligunt. Liber optimus, *induta bacchis*. Voluit, *incluta Bacchis*. Recte sine dubio *Bacchis*, nam *baccæ* illae *Cadmeae* ignorabiles Recte etiam *incluta*, nam cum dicit *Bacchis* non significat personas, sed rem, ipsa videlicet Bacchanalia vel orgia Bacchi. Sic Livius lib. 39. *se pro aegrotis rovisse, ubi primum convalescisset, Bacchis eum se initia-*

VARIORUM.

128. *Cogit*] *Diffugiunt stellas quarum agmina cogit Lucifer*. FARNABIUS.

129. *Celsi glaciale poli*] *Arctici*, qui nobis semper sublimis, supra vers. 6. FARNABIUS.

130. *Arcades ursae*] *Sidera illa Borealia*, in quae versi *Callisto* & *Arcas*, plaustrum septentrionali verso velut in meta seu confecta via & decurso spatio diem evocant. FARNABIUS.

133. *Titan summum*] *Oriri sol* videtur ex altissimis montibus, est autem Oeta mons in finibus Thessaliae. FARNABIUS.

136. Phoe-

- 135 Aspersa die dumeta rubent:
Phoebique fugit reditura soror.
Labor exoritur durus, & omnes
Agitat curas, aperitque domos.
Pastor gelida cana pruina
140 Grege dimisso pabula carpit.
Ludit prato liber aperto
Nondum rupta fronte juvencus.
Vacuae reparant ubera matres.
Errat cursu levis incerto
145 Molli petulans hoedus in herba.
Pendet summo stridula ramo,
Pennasque novo tradere soli
Gestit querulos inter nidos
Thracia pellex; turbaque circa
150 Confusa sonat, murmure misto
Testata diem. carbasa ventis
Credit, dubius navita vitae,
Laxos aura complente sinus.

Hic

GRONOVII.

iram. Et, Religionis se causa, ut voto pro valetudine suo facto liberetur, Bacchis initiari velle. Item, Tres in anno statos dies habuisse, quibus interdum Bacchis initiarentur. Vides, ut incluta Bacchis sit famosa Orgiis, quod dixerunt antehac quidem, sed sine pondere. Virgilius 2. Georg. & virginibus bacchata Lacenis Taygeta.

140. Turbaque circum Confusa sonat,] Liber optimus & alii circa. Quod videntur mutasse, ut variarent sonum. Nam & virum doctum vers. 355. video edidisse: *Pelata juxta praesides adstat deos*, cum in libris omnibus sit *juxta*. Gratius: *altaque circa firmamenta dedit*.

VARIORUM.

136. Phoebique soror.] Luna. FARNABIUS.

140. Grege dimisso.] Dimittit gregem, qui carpat pabula. FARNABIUS. Dicit Seneca, pastorem grege in pascua jam dimisso, manu sua quoque pabula legisse, eidem pecori futura usui noctu: tale quid facitari solitum ostendit Longus Sophista in Pastoralibus, qui consularur. GRUT.

142. Nondum rupta] Nondum enatis corniculis. DELRIUS.

143. Vacuae matres.] Vaccae, oves, capellae, lacte evacuatae. FARNABIUS.

147. Novo tradere] Recens exorto. FARN.

148. Nidos] Pullos, Metonym. FARNABIUS.

149. Thracia] Luscinia, in quam mutata est Philomela violata à Tereo Thracum rege, & marito Prognos sororis ipsius Philomelae. FARNABIUS.

149. Turbaque] Turba avicularum mista, &c. testatur diem adesse. FARNABIUS.

155. De

- Hic exesis pendens scopulis,
 155 Aut deceptos instruit hamos;
 Aut suspensus spectat pressa
 Praemia dextra. sentit tremulum
 Linea piscem.
 Haec, innocuae quibus est vitae
 160 Tranquilla quies, & laeta suo
 Parvoque domus, spes & in agris.
 Turbine magno spes sollicitae

Ur-

GRONOVII.

156. *Aut suspensus spectat*] Sic quidem omnes libri. Vix tamen permittit hoc spectaculum operis festinatio. Itaque malim, *sperat*. Petronius; *sine spe praedae moratur in scopulo*. Nec *pressa* videtur pondere capti piscis depressa, ut interpretantur, sed rigida, firmata, nihil ut se moveat. *Spectare* pro exspectare, & vicissim, dixisse antiquos, verus cantilena est, mihi nunquam probata. Vel enim librarii errarunt, vel ita sese habent verba, quibus utuntur, ut utrumvis ibi, sed notione sua, poni possit. de quo alibi.

162. *Turbine magno spes sollicitae*] Desit in Melisseo, ubi etiam, *spes jam magnis*. Retinet tamen Lipsius loco motum, hoc modo: *spes jam magnis Urbibus errant trepidique metus, Turbine magna spes sollicitae*: quae repetitio illi videtur decora. Mihi vehementer displicet, quia media est *metus* mentio, & offendit aures *res magno*. Gruterus ex MS. uno sic ordinat hos anapaestos: *Linea piscem. haec innocuae Quibus est vitae tranquilla quies, Et laeta suo parvoque domus. Spes in magnis, spes sollicitae. Urbibus errant, trepidique metus*. Sed vacillat primus versus, nisi facias, *tremulos Linea pisces*. Eodem errore supra Delrius, *septem stellae Arcados Urfae*, &, frequens enim, inquit, hiatus in hic tragoediis. Hoc nos ei non credimus. Florentinus dat secundum Melisseum. Quare frustra laboramus, ut garo gerrem addamus. Scribe: *Parvoque domus. Spes in magnis Urbibus errant trepidique metus. Ille superbo*, &c. Versus

VARIORUM.

155. *Deceptos*] Esca reparat hamos, priori à

piscibus erepta. FARNABIUS.

156. *Aut suspensus spectat*] Abjudicanda Gronovio sua conjectura, substituente *sperat*. Mihi nihil certius, quam hic innui gestum piscatoris, inclinata dextra arundinem tenentis, & intenti capiendis piscibus. Attendendum vero quadrifariam hic designari gestum actionesque piscantium, idque ex ordine naturali, ut 1. *pendens in scopulis*, 2. *instruit hamos*, 3. *suspensus spectat praemia*, 4. *sentit tremulum linea piscem*. Spectat igitur praemia, qui in eo est, idque agit ut pisces tamquam praedam capiat Cic. ad Attic. l. viii. Epist. 148. *Domitius nihil spectat nisi fugam*. Quod sequitur *pressa dextra*, est *depressa*, inclinata ad terram versus. Noster Thyeste versu 498 *ac presso vias scrutatur ore*, de gestu canis sagacis, protenso & inclinato in vias capite feram vestigantis. Et Hippolyt. versu 40. *Lustraue presso quaerunt rostro*. SCHRODERUS.

157. *Praemia*] Pisces captos. FARNABIUS.

157. *Tremulum*] Ex arundine appensum. FARNABIUS.

158. *Linea*] Setaceus funiculus, cui hamus appendet. DELRIUS.

159. *Haec*] Haec s. agunt ii quibus, &c. In urbibus vero, &c. FARNABIUS.

159. *Innocuae*] Non, quae non nocet, sed cui ab aliis non nocetur. Servius 2. Aeneid. Innocuus, inquit, cui non nocetur: innoxius, qui non nocet. Sed haec plerumque poetae confundunt. DELRIUS.

162. *Turbine magno*] Magno cum tumultu. Hic incipit Chorus in quibusdam exemplaribus omissis versiculis antecedentibus. Alii libri hunc Chorum partiuntur in duos; & hic annotatur secundus Chorus. FARNABIUS.

164. Il-

Urbibus errant, trepidique metus.

Ille superbos aditus regum,

165 Durasque fores, expers somni,
Colit: hic nullo fine beatus

Componit opes, gazis inhians,

Et congesto pauper in auro est.

Illum populi favor attonitum,

170 Fluctuque magis mobile vulgus

Aura tumidum tollit inani:

Hic clamosi rabiosa fori

Jurgia vendens improbus, iras

Et verba locat. Novit paucos

175 Secura quies, qui velocis

Memores aevi, tempora numquam

Reditura tenent. Dum fata sinunt,

Vivite laeti. properat cursu

Vita citato, volucrique die

GRONOVII.

VARIORUM.

Ro-

ille, Turbine magno, adjectus est primum iis libris, quibus, quod praecedat chori, defuit, sive omnium sive transpositum, ad explendam sententiam.

166. *Hic nullo fine beatus Componit opes,*] Flor. tres Delriani, & omnes Comelini nostrique complures beatas. Horatius: *beatis nunc Arabum* invidet Gazis.

171. *Aura tumidum tollit*] Sic è codice Lipsius. Subscribunt quinque Delriani. Repugnat Graterus copia fretus peiorum, & quia fluctuum non solum tollere, sed & volvere. Sufficit ergo, si & tollere Virgilius: *insequitur cumulo praeruptus* aquae mens. *Hi summo in fluctu pendent.* Ovidius: *Fluctibus erigitur coelumque aequare videtur* Pentus. Sed non dicit Seneca fluctum tollere aut volvere, sed populum fluctu mobiliorem tollere. Ex Horatio: *Hunc si mobilium turba Quiritium Certe tergemini tollere honoribus.* Denique sic & Florentinus.

164. *Ille superbos*] Patroni (qui & Rex vocatur) vestibulum cliens summo mane colit ut eum salutet, coenam hinc vel sportulam emeriturus. FARNABIUS.

166. *Hic nullo fine beatus Componit opes,*] Avarus, nec fine quaerendi sibi praestituto nec usu beatus. FARNABIUS.

168. *Congesto*] *Quaerit, & inventis miser abstinet, & timet uti.* FARNABIUS.

169. *Illum populi*] Ambitiosum. FARNABIUS.

172. *Hic*] Causidicus, rabula, quas simulat iras, & verba pretio venalia exponit. FARNABIUS.

174. *Et verba locat.*] Apulejus Apol. jam concessa quodam more rabulis id genus, quo serinae solent linguae suae virus alieno dolori locare. Vide Ammianum lib. 30. paullo post principium. DELR.

174. *Novit paucos*] Hypallage. pauci securam quietem norunt. FARNABIUS.

175. *Qui velocis*] Qui memores quam velox sit

C

tem-

180 Rota praecipitis vertitur anni.
Durae peragunt pensa Sorores,
Nec sua retro fila revolvunt.
At gens hominum fertur rapidis
Obvia fati, incerta sui:

185 Stygias ultro quaerimus undas.
Nimium, Alcide, pectore forti
Properas moestos visere Manes.
Certo veniunt ordine Parcae.
Nulli iusso cessare licet,

190 Nulli scriptum proferre diem.
Recipit populos urna citatos.

Alium

GRONOVII

191. *Recipit populos urna citatos.*] Ex Horatio lib. 3. od. 1. *Omne capax movit urna nomen.* De hac urna parum sani ad hunc auctorem traditum video. Nonnemo, Qua cineres conduntur, vel potius urna iudicum infernorum. Alius, iudices fortibus in urnam coniectis legi solitos, sed de hac urna non loqui nostrum, verum de urna quaesitoris: quaesitorem enim custodisse urnas, quae in tribunali paratae ad sortes ducendas, & ad tabellas, in quibus iudicum erant scriptrae sententiae, immittendas. Nihil horum respexit Poëta, sed aliam urnam, ex qua nomina muntus aliquod aut opus aut poenam subeuntium educebantur. Exempla sunt apud Justinum 21. 3. & apud Livium 21. 42. & citharoedorum Suetonio Nerone 21. & quod maxime conveniens huic loco, eidem Suetonio Augusto 13. *patrem & filium pro vita rogantes sortiri vel micare iussisse.* Ita nunc quoque in pluribus, qui simul peccaverunt, si placuit paucorum supplicio defungi, fors distinguit, quibus venia detur, & qui exemplo impendantur. Sic Horatius, Seneca, Statius fingunt esse quandam vastam & capacem urnam, in quam coniecta sint omnia nomina generis humani: inde ut cuiusque nomen excidit, eum mori, & ad aliam urnam, quae capiat iudices, de qua infra v. 732. citari. Rursum Horatius 2. 3. *omnium Versatur urna, serius, ocius, Sors exitura & nos in aeternum Exsilium impositura cymbae.* Qui

locus ob pravam distinctionem, quae in plerisque libris est, male habet. Non enim *versari urnam*, ut Torrentius accipit, dicitur, quod etsi bene di-

VARIORUM.

tempus, utuntur bono illo irreparabili. FARN.

180. *Rota praecipitis*] Rota ut & serpens caudam vorans Hieroglyphice annum designat, namque in se sua vestigia revolvit annus. qui & à circumcitu temporis dictus. veteres enim *an* pro *circum* dicebant, quod & in compositis apparet. hinc & *annulus* diminutivum. FARNABIUS.

181. *Durae peragunt*] Parcae quidem, durae fati, vitae nostrae stamina absolvunt; nos tamen miseri homines praepropera manu illa incidimus nostra freti audacia. ita tu ò Hercules. FARN.

181. *Sorores*,] Parcae, quibus varia nomina tribuuntur, ut ex Pausania constat in Att. in Corinth. & in Achaic. quae quid significant, auctor lib. de mundo ad Alexand. docet his verbis: *τῆς αἱ μοῖραι, καὶ τὸς χρόνους μεμελεσμέναι. ἡμα ὡς τῶν αἰώνων, τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς, τὸ δὲ μέλλον, τὸ δὲ παρεσθὲν. τίταιν δὲ, καὶ μὲν τὸ γιγνόμενον, μία τῶν μοιρῶν, Ἀρετὴ, ἐπὶ τὰ παρελθόντα πάντα ἀντιπῶν ἐστὶ. καὶ τὸ μέλλον, Λάχισις, εἰς πάντα γὰρ καὶ φύσιν ἀντιπῶν ἐστὶ. καὶ τὸ παρεσθὲν, Κλωὴ, συμπιπτεῖν ὡς τὴν κλωθῶσαν ἑκάστη τὰ εἰκῆται.* DELRIUS.

190. *Nulli scriptum proferre*] Praestitutum, ut bene exponit Franciscus Polletus lib. 1. fori Romani cap. 6. DELRIUS.

192. *Alium*

Alium multis gloria terris
 Tradat, & omneis fama per urbes
 Garrula laudet, coeloque parem
 195 Tollat & astris: alius curru
 Sublimis eat. me mea tellus
 Lare secreto tutoque tegat.
 Venit ad pigros cana senectus:
 Humilique loco, sed certa sedet
 200 Sordida parvae fortuna domus:
 Alte virtus animosa cadit.
 Sed moesta venit crine soluto
 Megara, parvum comitata gregem:
 Tardusque senio graditur Alcidae parens.

ACTUS SECUNDUS.

MEGARA. AMPHITRYON.

*Megara absentiam Herculis deflet enumeratis ipsius aerumnis.
 Lyci vim & insolentiam conqueritur. Despondentem
 animum Megaram & desperantem consolatur
 Amphitryon.*

205 Meg. **O** Magne Olympi rector, & mundi arbiter,
 Jam statue tandem gravibus aerumnis modum,
 Fi-

GRONOVII.

carus, tamen si dictum hic volumus, hiat inde-
 core oratio: sed *urnas versari sortem* cujusque, se-
 rius, ocius exituram. Staius in epicedio Glau-
 ciae: *Ibimus omnes, Ibimus immensis urnam quatit*
Aiacus Ubris.

VARIORUM.

192. *Alium multis*] Non est vero absimile, ali-

quot hic versus desiderari. HEINSIUS.

195. *Curru*] Triumphali. FARNABIUS.

199. *Certa sedet*] *Ἐκ βελίων*, tuta, & posita
extra pericula. FARNABIUS.

201. *Alte virtus*] Superne, ex alto suam vir-
tus animosa habet ruinam. FARNABIUS.

202. *Sed moesta*] Sed Megara Herculis uxor cri-
nibus solutis foemineo moerens ululatu procedit.
FARNABIUS.

204. *Tardusque*] Amphitryon senio degravatus.
FARNABIUS.

C 2

209. Pre-

- Finemque cladi. nulla lux unquam mihi
 Secura fulsit. finis alterius mali
 Gradus est futuri. protenus reduci novus
 210 Paratur hostis. antequam laetam domum
 Contingat, aliud iussus ad bellum meat.
 Nec ulla requies, tempus aut ullum datur,
 Nisi dum jubetur: sequitur à primo statim
 Infesta Juno. nunquid immunis fuit
 215 Infantis aetas? monstra superavit prius,
 Quam nosse posset. gemina cristati caput,
 Angues ferebant ora, quos contra obuius
 Reptavit infans; igneos serpentium
 Oculos remisso lumine ac placido intuens,
 220 Artos serenis vultibus nodos tulit;
 Et tumida tenera guttura elidens manu,
 Prolusit hydrae. Maenali pernix fera,

Mul-

G R O N O V I I.

211. *Iussus ad bellum meat.*] Sic plane codex Etruscus: ne quemquam moveat, quod recentiorum librorum manus, *exeat*: etsi sensum ejus posse admitti censeat Gruterus. Versu sequenti liber idem: *tempus aut ullum vacat. non datur.*

213. *Sequitur apprimere statim*] Etruscus: *aprimere.* Quo confirmatur Lipsii, à primo, quod & maximi viri D. Heinlii calculo comprobatum est, nosse ad alium librum Senecae pluribus defendimus. Male Delrius *ad prima*, Comelinus à *prima*, idemque & Gruterus *ad prima*.

219. *Oculos remisso pectore*] Optime Lipsianus, *lumine.* In Etrusco prima manus erat *erasa*, & alia substitutum, *remisso vultu.* Quod qui norant in legem verius peccare, vicem ejus posuerunt, *pectore*, ex Phoenissis v. 187. *remisso pectore ac placido seras*: quidam utrumque sic, *pectore vultu.* At Lipsianus haud dubie formatus ex optimo, antequam mangonem pateretur, sincerum retinuit: nam ipsa *erassae* scripturae vestigia satis produnt *lumine.*

222. *Prolusit hydrae*] Etruscus, ut meliores

quique, *Prolusit.* Monuerant & alii è suis: sed quid? (inquit Gruterus) promiscue utuntur aucto-

V A R I O R U M.

209. *Protenus reduci novus*] Herculi redeunti nova semper ab Eurystheo obijciuntur monstra. FARNABIUS.

212. *Nec ulla requies,*] Eustathius prodidit natum Herculem quartâ Lunâ, quâ qui nascuntur laboriosam sint acturi vitam: & quia talis inprimis Hercules fuit; qui vel pro se, vel pro aliis labores multos perferunt, *Tetradistae* seu *quartâ Lunâ editi* vocantur. sed & quintâ Lunâ aliquid inchoare inauspicatum fabulantur, ex Virgilii Georgicis. Vide Adag. *ἐν τετραδὶ γεννητῶν, quartâ nati Lunâ*: quam Hercules sidus appellat L. Florus lib. 1. hist. cap. 18. DELRIUS.

216. *Gemina*] Jam in cunis serpentes duos à Junone immisos vultu interritus & cum risu elisit. FARNABIUS.

222. *Maenali*] Cerva acripes & *χευρακίπας* quam cursu comprehendit in Maenalo monte Arcadiae. FARNABIUS.

223. Ca-

- Multo decorum praeferens auro caput,
Deprensa cursu est. maximus Nemeae timor
225 Gemit lacertis pressus Herculeis leo.
Quid stabula memorem dira Bistonii gregis,
Suisque regem pabulum armentis datum?
Solitumque densis hispidum Erymanthi jugis
Arcadia quater nemora Maenaliū suem?
230 Taurumque centum non levem populis metum?
Inter remotos gentis Hesperiae greges
Pastor triformis littoris Tartessii
Peremptus, acta est praeda ab Occasu ultimo.
Notum Cithaeron pavit Oceano pecus.
235 Penetrare jussus Solis aestivi plagas,
Et adusta medius regna quae torret dies.

Utrin-

GRONOVII

ne: Sensit Arcadii populator agri.

VARIORUM.

res & hoc & illo modo. Forſan. nam ut trepide loquar, facit hic liber antiquiſſimus, qui & in Troadibus verſ. 179. *proluſus tuis lam, Troja, ſatis*, Hippolyto v. 1057. *Proluſit irae*, & Medea v. 905. *Proluſit dolor*, ſine variatione: facit Nazarianus alii- que Flori, ex quibus l. 3. 2. *proluderent*, quod ob- tinebat vulgo, mutatum eſt: ut & Senecae epiſt. 102. ubi qui adhuc viſi, *meliorique proludunt*. Sic Cicero, Virgilius, Plinius, Juvenalis, quidam & in editis omnibus, quidam in ſcriptis & antiquioribus exemplaribus. Alterum in tam vetuſtis libris, quod meminerim, viſum eſt nullis: eſſi recorder apud Senecam de ira 2. 2. in epiſtolis, apud Statium in praet. 1. Silvarum & in Achilleide vulgo ha- beri: ſed, ut dixi, membranae horum librōrum illis aetate pares etiamnum verſatae non ſunt. Apud Hegeſippum quoque de excidio Hieroſol. 3. 8. liber optimus: *Haec proluſio quaedam belli*.
224. *Depreſſa curſu eſt* Flor. *Depreſſa curſu*. maximus Nemeae timor Preſſus lacertis gemit Hercu- leus leo.

229. *Arcadica quater*] Princeps codicum, ut olim vulgatae: *Arcadia*. Utque apud Statium: *Arcadia carmen teſtudine menſis*. Immo Virgilium: *Arcadii memoranda inventa magiſtri*. Agamemno-

223. *Caput*,] Cervae tamen cornutae non ſunt. Niſi cerva pro cervo per enallagen dicatur. FARN.

224. *Nemeae timor*] Leo in Nemea ſilva Pelo- ponneſi, inter Cleonas & Phliuntem, maximus illius regionis incolis terror, quem Hercules inter- tecit. FARNABIUS.

226. *Stabula*] Equos humanis carnibus paſtos, a Diomede Thraciae rege. Biſtonis autem ſta- gnum & regio Thraciae. FARNABIUS.

227. *Suiſque*] Aqua veteribus viſa eſt talionis poena, *ἡ καὶ τὰς τὰ κ' ἴσῃς*, è lege Rhadaman- thi. ita Theſeus Sinin tortis pinibus diſcerpſit, Scirona è rupe praecipitavit, Procruſten ad ſui lecti modulum extendit. FARNABIUS.

228. *Erymanthi*] Montis Arcadiae, ubi & ejus- dem nominis flumen, juxta Pauſan. in Eliac. ſeu lib. 5. & pugnam vide apud Claudian. DELRIUS.

230. *Centum*] Cretae. 827. Agam. FARN.

231. *Inter remotos*] Geryonem tricorporeum Hi- ſpaniae regem interemit, ejusque armenta à Tar- teſſo Hiſpaniae Baeticae oppido maritimo abegit in Boeotiam, in qua mons Cithaeron. FARNABIUS.

- Utrinque montes solvit abrupto objice,
 Et jam ruenti fecit Oceano viam.
 Post haec, adortus nemoris opulenti domos,
 240 Aurifera vigilis spolia serpentis tulit.
 Quid? saeva Lernae monstra, numerosum malum,
 Non igne demum vicit, & docuit mori?
 Solitalque pennis condere obductis diem
 Petiit ab ipsis nubibus Stympthalidas?
 245 Non vicit illum coelibis semper tori
 Regina gentis vidua Thermodontiae:
 Nec ad omne clarum facinus audaces manus
 Stabuli fugavit turpis Augiae labor.
 Quid ista profunt? orbe defenso caret.
 250 Sensere terrae pacis auctorem suae
 Abesse terris. prosperum ac felix scelus,
 Virtus vocatur. fontibus parent boni.
 Jus est in armis, opprimit leges timor.

An-

GRONOVII.

238. *Et jam ruenti*] Optimus cum Lipsiano: *Latam ruenti*. Quod si cui minus belle deesse conjunctio videbitur, scribat: *Utrinque montes solvit ac rupte objice Latam ruenti*. Virgilius 2. Georg. *qua vi maria alta tumescant Obicibus ruptis*. Sic paullo post: *Huc mons & illuc cecidit, & rupto aggere Nova cucurrit Thessalus torrens via*.

248. *Turpis Augiae labor*.] MSS. quotquot vidi *Augi*. Unde dubitare coepi, annon haec vox irrepsisset ex annotatione, cum scripsisset auctor: *Stabuli fugavit turpis Elei labor*. Sic apud Ovidium 3. met. 576. reddiderant: *Fluminis Alphei veteres narravit amores*: cum sit in melioribus: *Fluminis Elei*, testibus Bersmanno & Heinio.

VARIORUM.

237. *Utrinque*] Fingitur Herc. collibus inter Abylam & Calpen diremptis intromisisse Oceanum, qui Mediterraneus dicitur. FARNABIUS.

239. *Nemoris*] Hortorum Hesperidum, quo-

rum custos praeter tres Atlantis filias erat vigil draco. FARNABIUS.

240. *Aurifera*] Aurea, Medica, citrea mala, *ἰσχυρὰ καὶ ἀσπρά*: inquit ille apud Athen. 3. lib. 7. *aliis*, pecora nativo rutilo colore insignia cum *μῆλα* haec & illa denotent. FARNABIUS.

241. *Lernae monstra*,] Hydram & cancrum. vel solam Excetram quam propter amputata capita repullulantia vocat monstra. *U* & numerosum malum. FARNABIUS.

244. *Stympthalidas?*] Aves à Stymphalo Arcadiae palude dictas, quas aerei crotali crepitu fugavit. FARNABIUS.

246. *Regina gentis*] Hippolyte regina Amazonum juxta Thermodonta fl. Cappadociae incolentium. FARNABIUS.

247. *Nec ad omne*] Nec dedignatus est Augiae regis Elidis bubile, in quo 3000. boum stabulassent, nec per 30. annos expurgatum fuisset, purgare immisso fl. Peneo vel Alphco. FARNAB.

249. *Caret*.] Demissus ipse ad interos. FARN.

250. *Sensere*] Quia illo absente Lycus interfe-

- Ante ora vidi nostra, truculenta manu
 255 Gnatos paterni cadere regni vindices:
 Ipsamque Cadmi nobilis stirpem ultimam
 Occidere. vidi regium capitis decus
 Cum capite raptum. quis satis Thebas fleat?
 Ferax deorum terra quem dominum tremis?
 260 E cujus arvis, eque fecundo sinu
 Stricto juvenus orta cum ferro stetit;
 Cujusque muros natus Amphion Jove
 Struxit, canoro saxa modulatu trahens;
 In cujus urbem non semel divum parens
 265 Coelo relicto venit; haec quae coelites
 Recepit, & quae fecit, & (fas sit loqui)
 Fortasse faciet, sordido premitur jugo.
 Cadmea proles, civitasque Amphionis,

Quo

GRONOVII.

255. *Regni vindices*;] Futuros, si daretur. Sophoclem imitatur in Electrae principio: "Ὅτις οἱ πατρὶς ἐκ Φόνου ἴσως ποτὶ Περσὶ τ' ὀμαίμην καὶ κασιγνήται λαὸν Ἡρώνα, καὶ ξένους, καὶ ξένοις ἀνδράσι τὸν δ' ἱεῖν, πατρὶς τιμῶν Φόνου."

259. *Quem dominum tremis?*] Etruscus à manu prima eleganti simul apostrophe ac prosopopoeia: quem dominum tremis? Sic mutaverunt superius: Jovo, cur nondum furis?

267. *Sordido*] Cicero 12. fam. 1. Manabat illud malum urbanum, & ita corroborabatur quotidie, ut ego quidem & urbi & otio diffiderem urbano: sed ita compressum est, ut mihi videamur omne jam ad tempus ab illo duntaxat sordidissimo periculo tuti futuri.

268. *Atque Ophionius cinis*] Palmaria emendatio Dan. Heinsii, civitasque Amphionis, ex corrupta plusculorum, cinis atque Ophionius.

VARIORUM.

à Creonte & liberis regnum occupavit. FARNABIUS.

255. *Gnatos paterni*] Filios Creontis patris mei assertores regni paterni, &c. Ultimos stirpis Cadmi. FARNABIUS.

257. *Regium*] Diadema cum ipso Creontis capite ablatum. FARNABIUS.

259. *Ferax*] Quae Bacchum, Palaemona, Leucotheam, tot deos peperit. FARNABIUS.

259. *Quem dominum*] Quam ignavum, vilem, improbum, scilicet exulem? FARNABIUS.

261. *Stricto*] Ex dentibus serpentis à Cadmo interfecti seminatis nati sunt homines armati, qui mutuis vulneribus perierunt. FARNABIUS.

262. *Amphion*] Jovis ex Antiope filius lyrae à Mercurio acceptae modulatu saxa ad extruendas Thebas traxit. FARNABIUS.

264. *Non semel*] Venit enim ad Semelen, Antiope, Alcmenam. FARNABIUS.

265. *Quae coelites*] Quae in deorum numerum retulit, Bacchum, Semelen, Dircen, &c. supr. v. 258. FARNABIUS.

267. *Fortasse*] Hoc dicit propter Herculem indigetem coelo destinatum. FARNABIUS.

268. *Cadmea*] Thebana, à Cadmo conditore. FARNABIUS.

269. Tre-

- Quo decidistis? tremitis ignavum exulem,
 270 Suis carentem finibus, nostris gravem?
 Qui scelera terra quique persequitur mari,
 Ac saeva iusta sceptrâ confringit manu,
 Nunc servit absens, fertque quae ferri vetat:
 Tenetque Thebas exul Herculeas Lycus.
 275 Sed non tenebit. aderit, & poenas petet,
 Subitusque ad astra emerget: inveniet viam,
 Aut faciet. Adsis sospes & remees, precor:
 Tandemque venias victor ad victam domum.
 Emerge conjux, atque dispulsas manu
 280 Abrumpe tenebras: nulla si retro via,
 Iterque clausum est, orbe diducto redi;

Ur-

GRONOVII.

269. Quo decidistis?] Rectius, inquit Fabricius, *reidistis*. Sed illud habuit liber optimus à manu prima, (nam posterior alterum fecit) & videtur illa aetas maluisse. Tacitus 3. annali: *Huc decidisse cuncta, ut ne juvenis quidem accepto tanto honore adiret urbis deos, ingrederetur senatum.* Agameem. *rupto crederes coelo deos Decidere.* Vide quae notamus ad epist. 79.

272. Sceptra confregit] Florentinus, *confringit*: ut ante, *persequitur*.

273. Nunc servit absens,] Sumpsit ab Ovidio, apud quem Halcyone lib. 11. met, *Nunc absens pereor: iactor nunc fluctibus absens.*

277. Et remees, tuis:] Quod Lipsianus, & *remees*, *precor*, non ex interpretatione, ut suspicantur, sed ex principe librorum depromptum est: itaque cur sperneremus, nulla ratio fuit. Idem sequente versu: *dispulsas manu*: quod non modo notavit è suo Lipsius, sed etiam è vestigiis membranarum post eruisse ait amicus ejus. non *depulsas*.

280. Nulla si vetito via,] Hanc lectionem, absque Florentino esset, nec sollicitarem ipse, nec sollicitantium auctoritati parerem. Si, diceret, tibi vetito ac prohibito evadere nulla est via, & si iter est clausum, at tu fac ipse viribus viam. Sed Etruscus ille: *nulla si retro via.* Quod libens

amplector. Supra: *Patefacta ab imis manibus retro via est.* Et sane *re vetito* praefert vim quandam majorem, ipsum quae contineat Herculem: qui si vetari potest, ne remeet, potest etiam vetari, ne orbem terrarum diducat. At *nulla si retro via* significat tantummodo invium quoddam naturale, quod foedere communi rerum nequeat transiri: & Herculem liberum suarumque virium compotem relinquit, quibus uti potest ad pervium faciendum.

VARIORUM.

269. Tremitis] Cum tremore paretis ignavo Lyco. FARNABIUS.

271. Qui scelera] Hercules interea qui aliis sceleratam vim prohibet, absens servitutem & tyrannidem in suis fert. FARNABIUS.

273. Fertque quae ferri] Sustinet mala, quae avertit ab aliis, patitur, quae facit ne alii patiantur. sic recte Lugd. & multi manus. & placet. non male tamen Liptiens. *fertque quae fieri.* Fertque scilicet ipsius ille tyrannidem, qui aliis libertatis assertor. Basiliens. corrupte; *fert quae fieri vetat.* DELRIUS.

279. Emerge,] Ab inferis, quos in centro terrae credebant. FARNABIUS.

281. Orbe diducto] Dirupta terra. FARNABIUS.

283. Di-

Et quidquid atra nocte possessum latet,
Emitte tecum. dirutis qualis jugis
Praecepto citato flumini quaerens iter,
285 Quondam stetisti; scissa cum vasto impetu
Patuere Tempe. pectore impulsus tuo
Huc mons & illuc cecidit, & rupto aggere
Nova cucurrit Thessalus torrens via.
Talis parentes, liberos, patriam petens,
290 Erumpe; rerum terminos tecum efferens:
Et quidquid avida tot per annorum gradus

Abf-

GRONOVII.

285. *Quondam dedisti*] A Fabricio sic legitur praetato, in aliis, *stetisti*, inepte, *fecisti*, inerudite conpici. Sed medium firmat Florentinus, neque ullas ejus ineptias agnosco. Plenum immo majestatis est verbum, victoremque & voti potentem decet. Troadibus: *Stat avidus irae visor*. Vel est connitentis contendentisque, & ardum quid parantis. Statius: *Stat sexus rudis insinque ferri, Et pugnas capit*. Apud Virgilium Estellus, *adversus contra stetit ora juveni*. Nam quaerens non conatum modo, sed effectum quoque denotat, ut pro *acquirere* Latinis saepe usurpatur. Plautus Cistellaria 4, 2, 21. *Ecquem videri quaerere hic cistellam cum crepundiis, quam ego hic amisi misera?* Frequens Justino. *Quaerens iter, est, faciens iter*. Nat. quaest. 2, 54. *fugam quaerit & cum sono evadit*. Status igitur intelligitur vires Herculeas expromentis atque earum eventu potiti. Sed & Medea: *thalamis horridae meis Quales stetistis*.
290. *Rerum terminos*] Non ceperunt, qui explicare conantur. *Rerum termini* sunt res ipsae post finem inter nos suum. id quod sunt res, quum desierunt esse. Quod potissimum quidem ad homines pertinet: sed adeo laxè loquuntur veteres, ut quaecumque ad superos intereunt, eo deferre velle videantur. Sic Horatio *mors ultima linea rerum*. Orpheus apud Ovidium: *In quem recidimus quicquid mortale creamur*. Amphiarus Statio: *o cunctis finitor maxime rerum*. Claudianus lib. 1. de raptu: *opibus quorum donatur avaris Quicquid in orbis peris*. Neque alii sunt populi Lethe hausta sui, id est, prioris naturae suae, *obliti*, quam ipsi

mortui. Frustra enim aucupatur verba Gruterus, ut Ditem & ejus ministros inducat. *Quicquid avida tot per annorum gradus Abscondit aetas* non sunt, qui à primo seculo praecise, (seclusis qui accesserunt postea) illic fuerunt: sed quod post ortus & occasus gignentium, prius, posterius, à tempore rerum edaci, eo demissum, in hunc diem absconditur.

VARIORUM.

283. *Dirutis*] Ut quondam divulgis Ossa & Olympo exitum dedisti Peneo fl. in mare, atque aperuisti Tempe amoenissima Thessaliae loca. Quod vero hic Seneca, Catullum & Diodorum secutus, Herculi tribuit; hoc Herodotus in Polymymnia, & Claudian. lib. 2. de raptu, Neptuno adscripserunt. FARNABIUS.

287. *Huc mons & illuc*] Mons prius contiguus divisus est in duos Ossam & Olympum. FARN. Contigui montes, Ossa & Olympus, divisi, admiserunt aquarum fluentia, ut per medium spatium fluere. Apollodor. lib. 1. putat hanc divisionem factam diluvio Deucalioneo. Seneca lib. 6. Nat. quaest. terraemotu accidisse. idque valde verisimile DELRIUS.

288. *Thessalus torrens*] Peneus FARN. Multa quidem Thessaliae nobilia flumina, sed postulant adjuncta, de Peneo intelligi: alioquin etiam per excellentiam ei hoc nomen competit. Apollonii Schol. in 3. scribit multa quidem Thessaliam ornare influentia flumina, praecipua tamen centeri quatuor, Peneum, Apidanum, Panisum, & Enipeum; excellere autem & nobiliorem re-

D

li-

- Abcondit aetas, redde; & oblitos sui,
 Lucisque pavidos ante te populos age.
 Indigna te sunt spolia, si tantum refers,
 295 Quantum imperatum est. Magna sed nimium loquor,
 Ignara nostrae fortis. Unde illum mihi,
 Quo te tuamque dexteram amplectar, diem;
 Reditusque lentos nec mei memores querar?
 Tibi, ô deorum ductor, indomiti ferent
 300 Centena tauri colla: tibi, frugum potens,

Se-

GRONOVII.

VARIORUM.

295. *Magna si nimium loquor,*] Indignum facinus, mutatam esse meliorum librorum & veterum editionum scripturam: *Magna sed nimium loquor. Ignara nostrae fortis. Unde illum mihi.* Megara, ingenti desiderio mariti poene extra se rapta, superbius locuta fuerat: ingratis Plutonis erumperet Tartaro, & jure victoriae virtuteque solita egressus secum traheret atque in lucem educeret inferos. Hic ad se redit, & recordata fortunae praesentis nimia priora dicta castigat: *magna sed nimium loquor. Ignara nostrae fortis.* Ut Andromache in Troadibus: *sed mei sati memor. Tam magna timeo vota.* Subjicit: *unde illum mihi diem?* hoc est, en unquam ille dies veniet? quis me deorum tam felicem reddet, ut illum diem videam? Usus particulae, quem vindicavimus etiam Statio in epithalamio Stellae & Violantillae. Seneca de beneficiis 3, 36. *unde certamen optabile, unde tantam felicitatem parentibus, ut faveantur seipsos filiorum beneficiis impares?* Epist. 95. *Unde ista tam rapacia virtutis ingenia vel ex se fertilia?* Horatius Sat. 2. 6. *ergo nunc. Dama sodalis. Nusquam est, unde mihi tam fortem tamque fidelem?* Sat. 7. *Unde mihi lapidem? quorsum est opus? unde sagittas?* Subdiderunt: *adde illum mihi: quo abrepta manus illustris viri: at da illum.*

300. *Tibi frugum, parens,*] Recte, ait Lipsius, sed nec male vetus, *potens.* DELRIUS: *parens* non rejicio; non male Mog. Herb. Ven. *potens*: &, nisi fallor, hoc Senecae. Et hoc profecto tantum; non etiam illud, quod à correctoribus, & propterea rejicimus. Sic Etruscus, sic Vossianus, sic praeterea tres inspecti nobis, & omnis fere Pall. manus. Virgilio Juno Acolum *Nim-*

liquis Peneum, obscurare aliorum nomina. ὁ Πηνειὸς τῶ ὁμοῦ κατὰ κράτος, ἀντιπῶς τῆς ἄλλης ποταμῶ. DELRIUS.

292. *Oblitos*] Mortuos, qui epota Lethe quaecunque in vivis fecerant obliti sunt. FARN.

292. *Oblitos sui, Lucisque, &c.*] Ego Ditem designari puto, ejusque administros. hos enim per cunctos annorum gradus abscondit aetas, non etiam mortuos. Facit autem *oblitos sui*, quod prae metu jam non amplius meminissent ferociae aut virtutis pristinae. GRUTERUS.

293. *Lucisque*] Lucem non ferentes, tenebris assuetos. FARNABIUS.

295. *Quantum*] Cerberum jussu Eurystei. FARN.

299. *Tibi,*] Voveo tibi, ô Jupiter, Hecatomben. negat tamen Servius Jovi taurum immolari, absque piaculo aut malo omine. quod & in hoc voto locum habet, propter furorem Herculis & necem Megarae & liberorum. Med. 60. FARNABIUS.

300. *Centena tauri*] Vovet Jovi Taurorum Hecatomben, si sibi detur adhuc Herculis conspectu & conjugio frui: quod quia consecuta non est, apposite irritum voto, & non impetratis optatis, improbatas etiam victimas illam fingit polliceri. Quemadmodum apud Virgil. lib. 3. Aeneas coelicolum regi taurum maestat in littore, *commit- tens rem insolitam & piacularem, ut monstro locum faceret secuturo*, inquit Macrob. lib. 3. cap. 11. notans vetitum, Jovi taurum immolare: sicut ergo Maro ad futura respexit, ut ostenderet, non litatum: sed secutum *horrendum dictu & mirabile monstrum*: ita noster pari acumine ad eventum respiciens, ut ostenderet Megaram mariti reditu, non

Secreta reddam sacra: tibi muta fide
 Longas Eleusin tacita jactabit faces.
 Tum restitutas fratribus rebor meis
 Animas, & ipsum regna moderantem sua

305 Florere patrem. si qua te major tenet
 Clausum potestas; sequimur. aut omnes tuos
 Defende reditu sospes; aut omnes trahe.
 Trahes, nec ullus eriget fractos deus.
Amph. O socia nostri sanguinis, casta fide
 310 Servans torum gnatosque magnanimi Herculis,
 Meliora mente concipe, atque animum excita.

Ade-

GRONOVII.

VARIORUM.

bonumque facit tempestatumque potentem. Ovidius 4. met. Sic victrix iussuque potens. Et lib. 9. Diva potens uteri. Horatio, diva potens Cypri, & Lyrae Musa potens, & Bacchus potens Najadum Baccharumque. Seneca natur. quaest. 1, 16. materiam excipiendarum imaginum potentem. Sic meliores scripti, & quo nos in Britannia usi sumus. Subdiderant, capacem. Vide ad Livium, 23, 16. 301. Tibi multa fide Longas Eleusi] Pall. apud Comelinum: Eleusin. Unde Scaliger, Eleusin. Recte: & sic Etruscus à manu prima: sed & caetera ejusdem auctoritate ita legenda: tibi muta fide Longas Eleusin tacita jactabit faces. Alloquitur Cererem, eique vovet sua cura, sumtu atque apparatu sacra & λαμπραδελια Eleusine. Ut hic mutam fidem, sic tacitam fidem habes Thyeste vers. 317. Troadibus: An sacris gaudens tacitis Eleusin? Conjungit utrumque vocabulum in alia re Lucanus lib. 1. Et tacito muros volvunt sub pectore questus. Silius lib. 15. Et muta elabi tacito jubet agmina passu. Ovidius quoque muta silentia dixit lib. 4. & 7. metam. Ne quidquam supervacuum putes. Infra Herc. Fur. mutis tacitum litoribus mare. Lepidi hic alioquin interpretes, multam fidem referentes ad castus illis sacris proprios, quasi sit, abstinendo venereis & vino & Punicis malis, &c. tum in Eleusi, accipientes vocandi casu, quasi Eleusis cognomen sit Cereris.

306. Aut omnes tuos] Melius Florentinus: tuo Defende reditu.

non modo non consecutam miseriarum, quem sperabat, finem; sed in majores multo misérias incidisse, hostiam fecit contrariam, votum improbum. Donatus tamen etiam taurum Jovis sacrificio adhibet, & apud Ovid. libr. 4. Metamorph. Perseus occiso ceto, & Andromedâ liberatâ. Et eodem sensu Chor. Medae 59. Primus sceptriferis colla Tonantibus Taurus celsa ferat tergore candido, &c. An ergo jure id Pontificio privatis interdictum, regibus Deorumque filiis licuit dumtaxat, iisque omnibus qui superiorem in terris non agnoscebant? suspicor. mira alias scriptorum dissidentium pugna. Nec illud quidem Juvenalis patitur subsistere, qui Sat. 12. in princ. privatis quoque sacrificiis Taurum tribuit. Sed quid si Satyricum dicam id reprehendere? DELRIUS.

300. Tibi, frugum] Tibi ô Ceres sacra solvam. FARNABIUS.

303. Tum restitutas] Tu ô conjux mihi redditus pensabis fratres & patrem. FARNABIUS.

305. Si qua] Si qua potestas inferorum major, quam tua est, te detinet, & nos te prompte sequimur. FARNABIUS.

306. Aut omnes tuos] Cum Florentino hic consentit Traject. qui itidem tuo. SCHRODERUS.

309. O socia nostri] O conjux Herculis, filii mei. FARNABIUS. Initium colloqui faciunt mei manus. & Moguntinens. & Herbipolens. Non tamen supervenit in scenam prodiens Amphitryo; prius enim prodierat una cum Megarâ,

- Aderit profecto, qualis ex omni solet
 Labore, major. *Meg.* Quod nimis miseri volunt,
 Hoc facile credunt. *Amph.* Immo quod metuunt nimis,
 315 Nunquam amoveri posse, nec tolli putant.
 Prona est timori semper in pejus fides.
Meg. Demersus, ac defossus, & toto insuper
 Oppressus orbe, quam viam ad superos habet?
Amph. Quam tunc habebat, cum per arentem plagam
 320 Et fluctuantes more turbati maris
 Abiit arenas; bisque discedens fretum,
 Et bis recurrens: cumque deserta rate
 Deprensus haesit Syrtium brevibus vadis,
 Et puppe fixa maria superavit pedes.
 325 *Meg.* Iniqua raro maximis virtutibus
 Fortuna parcit: nemo se tuto diu
 Periculis offerre tam crebris potest:
 Quem saepe transit casus, aliquando invenit.
 Sed ecce, saevus ac minas vultu gerens,

Et

GRONOVII.

317. *Demersus, ac defossus.* Seneca consolatione ad Marciam de Octavia: ipsam magnitudinis frater-nae nimis circumlucens fortunam exosa, defodit se, atque abdidit. Ad Polybium c. 32 quae (miseri-cordia Caesaris) cum ex ipso angulo, in quo ego de-fossus sum, complures multorum jam annorum ruina obrutos effoderit, & in lucem reduxerit. Nat. quæst. 5, 15. Quæ tanta necessitas hominem ad sidera rectum incurruvit & defodit. Sumpsit à Virgilio in Cu-lice: Defossasque domos ac tartara nocte cruenta Obsita.

VARIORUM.

ut ex fine præcedentis Chori constat. quare pu-tem non esse à superioribus separanda. DEL-RIUS.

316. *Prona* Pejora facilius credimus, quam meliora. Aliqui ajunt hoc Megaræ esse respon-

sum, quæ quasi assentiens dicit, ô Amphitryon, verum dixisti, quod timor pronus est fidem & credulitatem habere semper ad pejora, sed vellem scire, cum Hercules jaceat demersus quam viam habeat redeundi? q. d. nullam. FARNA-BIOS.

319. *Quam tunc*] Aequæ ac evasit Syrtes, sinus duos in mari Lybico; qui cumulis arenæ, qui ven-torum arbitrio agitantur, variè vadosi, & fluxu re-fluxuque impetuosæ naves ad se trahunt: unde & nomen iis à τὴν traho. FARNABIUS

324. *Pedes.*] Apollodorus lib. 2. Biblioth. fabu-latur aureum poculum ab Apolline Herculem ac-cepisse dono, atque eo Oceanum transisse: quia (ut docet Macrob.) usus navigio, cui nomen, *Syphus*. Alii volunt usum aereo lebetes; pro ve-lo, leonis pelle; pro malo, clavâ; pro rudenti-bus, pharetræ loris; pro remo, arcu. unde ma-navit proverbium ἄλλο ἥδ' ἄλλος. aliud remi ge-nus. refert Plutarch. in Collectan. DELRIUS.

330. Qua-

330 Et qualis animo est, talis incesſu venit
Aliena dextra ſceptra concutiens Lycus.

LYCUS. MEGARA. AMPHITRYON.

*Lycus Thebis à Creonte in exilium miſſus, Hercule ad inferos
proſecto, caeſo Creonte cum filiis, quo regnum occupa-
tum ſibi firmet, Megarae nuptias ambit, abnuenti
vim minatur.*

Lycus. **U**Rbis regens opulenta Thebanæ loca,
Et omne quidquid uberi cingit ſolo
Obliqua Phocis, quidquid Iſmenos rigat,
335 Quidquid Cithaeron vertice excelfo videt,
Et bina findens Iſthmos exilis freta,
Non vetera patriæ jura poſſideo domus

Ignava

GRONOVII.

332. *Urbis regens*] Hunc verſum cum quatuor ſequentibus Megaræ adſignant libri vulgati, ipſi Lyco membranae Florentinae: meo quidem judicio multo decentius. Nam ut Megara, primum inimiciſſima tyranno, dein tantis aerumnis ac miſeriis affecta, magnifice atque otioſe potentiam ejus extendat, ac latos imperii fines metiatur, quam eſt intempeſtivum? At ut ipſe inflatus fortuna & plenus ſui miretur, quod tam late imperet, præſertim virtuti illud ſuae acceptum relaturus, cum contemtionem illorum, qui relictis acquieſcunt & nihil pararunt ipſi, nemo non videt eſſe perſonæ aptiſſimum. Ego, inquit, Thebarum dominus & Phocidos univerſæque Boeotiae, non hæc obtinco ignavus hæres avitorum regnorum, &c. Sic Atreus apud veterem Poëtam: Rex impero Argis. ſceptra mihi liquit Pelops, Quis poſito ab Helles atque ab Ionio mari Urgetur Iſthmos

334. *Quidquid Iſmenus rigat*,] Etruſcus, *Iſmenos*. Et probat idem ſæpius hujusmodi vocabula in his tragoediis Graeco ſono fuiſſe prolata.

Sic vſ. 376. *Tityos*. Hippolyto vſ. 14. *Iliſſos*. Oedipo vſ. 426. *Araxen*, & vſ. 467. *Paſtolos*. Medea vſ. 13. *Corinthos* & vſ. 87. *Alpheosque*. Octaëo Hercule vſ. 501. *Euenos*, vſ. 935. *Pluton*, vſ. 1248. *Amphitryon*.

VARIORUM.

330. *Qualis*] Superbus & ferox, quod vel ex incesſu patet. FARNABIUS.

331. *Aliena*] Uſurpata, inf. vſ. 336. FARN.

334. *Obliqua Phocis*,] Regio Graeciae ad ſinuofum litus Criſſæum. FARNABIUS.

334. *Iſmenos*] Boeotia, quam rigat fluvius Iſmenus, quamque proſpicit mons Cithaeron. FARNABIUS.

336. *Iſthmos*] Peloponneſiacus, anguſtiae ſex millium inter Aegæum & Ionium maria, in quo Iſthmo eſt Corinthus, unde & Corinthiacus dicitur. FARNABIUS.

337. *Non vetera*] Contrarium tamen tradit Euripides, in Hercule *μαυροδύκει*, Julius Hyginus in fabulis, non quidem, ut arbitror antiquus ille, qui Auguſti tempore vixit, & de Virgilio teſte

- Ignavus haeres: nobiles non sunt mihi
 Avi, nec altis inclytum titulis genus;
 340 Sed clara virtus. qui genus jactat suum,
 Aliena laudat. Rapta sed trepida manu
 Sceptra obtinentur: omnis in ferro est salus.
 Quod civibus tenere te invitis scias,
 Strictus tuetur ensis. alieno in loco
 345 Haud stabile regnum est. una sed nostras potest
 Fundare vires, juncta regali face
 Thalamisque Megara. ducet è genere inclyto
 Novitas colorem nostra. non equidem reor
 Fore ut recuset, ac meos spernat toros.
 350 Quod si impotenti pertinax animo abnuet,

Stat

GRONOVII.

347. *Thalamisque Megara.*] Disputat hic vir doctus calamitatem Oedipi post Herculis demum mortem contigisse. Quomodo enim, inquit, ille non interfuisset praelio nobili ad Thebas? Respondeo, quia credibile est longe tum abfuisse vagantem per orbem terrarum domandis monstribus: ut etiam abfuit, dum Lycus Creonta caedit. Quaerit iterum: Quomodo ad ipsum non potius confugere supplices quam ad Thesei filium? Hic confundit duo supplicum genera, *Ictidas* Euripidis & *Ηερακλίδας*: nam ad Thesei filium confugerunt *Ηερακλίδας*, jam mortuo Hercule: Supplices vero in hoc bello Thebano, non ad Thesei filium, sed ad ipsum patrem decurrerunt.

347. *Ducet è genere inclyto*] Non à parvis, non à pictoribus, tinctoribus, aliptis, ut volunt: sed ab illis corporibus, quae propinquitate alicujus colorem adsumunt. Lucretius lib. 4. *Nam certe jacere ac invergi multa videmus, Non solum ex alto penitusque, ut diximus ante, Verum de summis ipsum quoque saepe colorem. Et vulgo faciunt id lutea rufaeque vela, Et ferrugina, cum magnis intentis theatris Per malos vulgata trabesque trementia fluitant.* Juvenalis Sat. 2. *Uvaeque conspecta livorem ducit ab urae.* Sic & quae sole fuscantur, aut maturan-

tur, colorem ducunt.

VARIORUM.

Gellio lib. 16. & de urbibus Italiae auctore Servio 7. Aeneidos scripsit, sed alius recentior. *Lycum*, inquit, *Neptuni filium, quod Megaram, Creontis filiam, uxorem ejus, & filios Theremachum & Ophitem occidere voluit, interfecit.* DELRIUS.

340. *Virtus.*] Sup. v. 250. *Prosperum ac felix scelus Virtus vocatur.* FARNABIUS.

343. *Quod civibus*] Malus imperii est custos metus. Quem enim metuunt, periisse expetunt. FARNABIUS.

344. *Alieno*] Regnum occupatum haudquam firmum est. FARNABIUS.

345. *Una*] Mihi novo hominē addent nobilitatis colorem Megarae nuptiae. FARNABIUS.

347. *Megara.*] Cum Hercules Ergynum Minyarum regem crudelissimum fudisset Thebanos infestantem; Thebanorum rex Creon, ut animi grati benevolentiam testaretur, Herculi filiam suam Megaram despondit, concessa etiam regni societate, sed dubium an hic ille Creon Jocastae frater, de quo in Oedipo nostri, & apud Sophoclem in Oedipo utroque & Antigona videtur. nam supra dixit Megara; Creonte & filiis interemtis, occidisse stirpem ultimam Cadmidarum. & infra versu 495. clare meminit Oedipi ut jam de-

Stat tollere omnem penitus Herculeam domum.

Invidia factum ac sermo popularis premet?

Ars prima regni, posse te invidiam pati.

Tentemus igitur: fors dedit nobis locum.

355 Namque ipsa tristi vestis obtentu caput

Velata, juxta praesides astat deos,

Laterique adhaeret verus Alcidae fator.

Meg. Quidnam iste, nostri generis exitium ac lues,

Novi parat? quid tentat? Lyc. O clarum trahens

360 A stirpe nomen regia, facilis mea

Parumper aure verba patienti excipe.

Si aeterna semper odia mortales agant,

Nec coeptus unquam cedat ex animis furor,

Sed arma felix teneat, infelix paret;

Nihil

GRONOVII.

352. *Invidia factum ac sermo*] Recte Gruterus, *factum*, & sic Etruscus à manu prima. Tollere Herculeam domum non fastus erat, sed crudele facinus. Cur autem homini docto scribendum fuerit visum, *ac sermo*, ipse solus, si tamen, viderit. Est enim in 2° *de vir.* quale Justinus lib. 12. *quantum in exercitu suo, quantum apud devictas gentes fabularum atque invidiae fecerit.*

362. *Odia mortales agant.*] Flor. cum Lipsiano: *gerant.* Sic in Thyeste: *si bella abnuunt Et gerere nolant odia.*

VARIORUM.

defuncti. quare haec tragoedia foret postponenda Oedipo. sed quia id non constat, & forte hic Creon alius. videtur etiam Oedipi calamitas jam mortuo Hercule obtigisse. quomodo enim ille non interfuisset praelio illi nobili ad Thebas? quomodo ad ipsum non potius confugere supplices, quam ad Thesei filium? sunt & alia multa huic conjecturae faventia, sed res non tanti. DELRIUS.

352. *Tollere*] Statutum est mihi ipsam cum liberis à medio tollere & Herculeam domum ra-

dicitus extirpare. FARNABIUS.

354. *Tentemus*] Megaram ad nuptias. FARNABIUS.

355. *Tristi*] Pulla, lugubri. FARNABIUS.

355. *Vestis obtentu caput Velata,*] Tangit morem hunc Schenkius Praem. Epist. 10. Fac. Crit. Grut. Tom. 4. SCHRODERUS.

356. *Juxta praesides*] Non bene capitur hic locus vulgo. Praesides Deos vocat, quos aliter praestites, imitatione Graecorum, qui *οὐραν-εῖς* ab eadem mente vocarunt. Eorum ara juxta fores posita erat. Haec est, de qua intelligit. SCALIGER.

357. *Verus*] Neque enim agnoscit tyrannus Jovem esse Herculis patrem, quem & Alcidem vocat ab Alcaco, avo paterno, alii ab *ἀλκῆς*, robur. FARNABIUS.

362. *Si aeterna*] Non debet sollicitari vox *agant.* nihil enim illa Latinus. sive admittamus vocem *odia* esse primi casus, *mortales* vero quarti, (ut volebat Janus Douza F.) sive contra. nam ecce Hippol. 541. *succensas agit Libido mentes.* Oedip. 754. *Dominumque canes egere suum.* Horatius Epod. 8. *Acerba sata Romanos agunt.* Valerius Flaccus 5. Argon. *Typhim agit violenta lues.* Noster etiam supra 27. *Viraces agat Violentus iras.* GRUTERUS.

369. *Far-*

- 365 Nihil relinquent bella: tum vastis ager
 Squallebit arvis. subdita tectis face
 Altus sepultas obruet gentes cinis.
 Pacem reduci velle, victori expedit;
 Victo necesse est. particeps regno veni:
 370 Sociemus animos. pignus hoc fidei cape:
 Continge dextram. quid truci vultu files?
Meg. Egone ut parentis sanguine aspersam manum,
 Fratrumque gemina caede contingam? prius
 Extinguet Ortus, referet Occasus diem:
 375 Pax ante fida nivibus & flammis erit:
 Et Scylla Siculum junget Ausonio latus:
 Priusque multo vicibus alternis fugax
 Euripus unda stabit Euboica piger.
 Patrem abstulisti, regna, germanos, larem,
 380 Patriam: quid ultra est? una res superest mihi,
 Fratre ac parente carior, regno ac lare,
 Odium tui: quod esse cum populo mihi

Com-

GRONOVII

369. *Particeps regni veni:*] Sic Delrii & quaedam editiones. Sed Fabricii & aliae, *regno*: ut liber optimus & plures Mss. Curtius lib. 6. *insidias regi comparatas, seque ejus consilii fortibus viris & illustribus esse participem.* Quinætilianus in Milite Mariano: *mater frigoribus ac solibus perusta & in plerisque ruris operibus marito particeps.* Sed mox liber idem à manu prima: *Sociemur animis*: nam vox prior correctâ est; *sociemus*. Sed tamen quid opus fuit vetustiore mutare; Nisi sunt inducti N. 412. *sociemus toros.* Nat. quaest. 5. 12. *ubi vero sociavere vires.* Cicero fam. 3. ep. 3. *pro nostra consociatissima voluntate.*

VARIORUM

369. *Particeps*] In conjugium meum. FARN.
 371. *Dextram.*] Fidei pignus & symbolum.

Troad. 689. FARNABIUS.

373. *Prius*] Et hæc 7 *ἀναιρέτων* conditiones negationis vim habent. FARNABIUS.

376. *Et Scylla*] Recedet fretum, jungeturque Sicilia Italiae, cui quondam adnexa fuisse dicitur. FARNABIUS. Cujus formam habes apud Homerum in Odys. μ. & Isacium in Lycophronem. DELRIUS.

377. *Priusque*] Prius Euripus fretum illud reciprocum inter Bocotiae Aulidem & Euboeam, quod septies die ac nocte rapide fluit refluitque, quiescet. FARNABIUS.

378. *Euripus*] *Mare* (inter Atticam & Euboeam) *rapidum, & alternò cursu septies die, ac septies nocte fluctibus invicem versis, adeo immodice fluens, ut ventos etiam ac plenis velis navigia frustretur,* inquit Pompon. lib. 2. cap. 7. Plinius tamen, Seneca, Strabo, & alii tantum die ac nocte simul septies fluere contendunt. Livius autem lib. 38. ita scribit, *fretum ipsum Euripi, non septies die, sicut,*

Commune doleo, pars quota ex isto mea est?

Dominare tumidus, spiritus altos gere;

385 Sequitur superbos ultor à tergo Deus.

Thebana novi regna. quid matres loquar

Paffas & aufas scelera? quid geminum nefas,

Mixtumque nomen conjugis, gnati, patris?

Quid bina fratrum castra; quid totidem rogos?

390 Riget superba Tantalus luctu parens,

Moestusque Phrygio manat in Sipylus lapis.

Quin ipse torvum subrigens crista caput

Illyrica Cadmus regna permensus fuga,

Lon-

GRONOVII.

385. *Pars quota ex isto mea est?* Florentinus, ex illo.

390. *Riget superba* Grotii manus ad marginem, *superbo*. Dubito. nam *Tantalus parens* quam vim habeat, parum video; at *superba parens* rem explicat, nempe superbisse, quod toties mater esset.

393. *Illyrica Cadmus* Scribe, *Illyria*, vel propter *κασιγνήτην*. Frequens librorum menda.

VARIORUM.

ut fama fert, temporibus stans reciprocatur, sed temere in modum ventinunc huc nunc illuc verso mari vel monte praecipiti devolutus torrens rapitur. Causam huius fluxus & refluxus, cum nequisset Aristoteles assequi, moerore contabuit. Auctores D. Justinus Martyr in Admonition. ad Gentes, & D. Gregorius Nazianzenus orat. 1. in Julianum apostatam. DELR.

383. *Commune* Vellem & eorum odium mihi soli esset, ut abunde odisse possem. vel, doleo quidem populum à te oppressum habere cur te oderint. FARNABIUS.

385. *Ultor* Tanta insolentiae vindex, vel Nemesis superbiae ultrix. Dii enim cum utriusque sexus sint secundum Stoicos, Poëtae Deum etiam pro Dea ponunt. FARNABIUS.

385. *Ultor a tergo Deus.* consule uberius ad h. Baptist. Pium, Grut. Fac. Crit. c. 70. T. 1. SCHRODERUS.

386. *Thebana* Novi quam malo omine regnetur Thebis; quae scelera Regum, quae poënae. FARNABIUS.

386. *Matres* Agaven, quae filium Pentheum interfecit: Ino, quae se in mare praecipitavit; Nioben, de qua infra vs. 390. FARNABIUS.

387. *Geminum* Oedipi, qui patrem Lajum, verum non sciens eum patrem esse, interfecit, ex matre Jocasta, quam uxorem duxit, liberos suscepit. vide vs. 133. Theb. FARNABIUS.

389. *Fratrum* Eteoclis & Polynicis filiorum Oedipi, qui binis exercitiis de regno decertantes mutuis vulneribus occubuerunt, impositisque eidem rogo cadaveribus eorum flamma se divisit. FARNABIUS.

390. *Tantalus* Niobe filia Tantali numerosa prole superbiens Latonae se praetulit, liberis itaque xiv. à Phoebus & Diana interfectis & ipsa dolore stupefata in saxum mutata est, in Sipylus monte Phrygiae, quod perpetuo humore mader. Agamemn. 370. FARNABIUS.

391. *Sipylus lapis.* Ex Callimacho & Ovidio. Leonides: *Πέπλος ἐν τῷ Σιπύλῳ Νιόβης θρήνησιν αἰῶδες*, Est lapis in Sipylus Niobe lacrymas iuge fundens. Sipylus urbs & mons Phrygiae: hic de monte loquitur. nam urbs eversa terrae motu, vivo Tantalo, testibus Aristot. in Meteor. Strabone lib. 11. cap. 41. DELRIUS.

392. *Subrigens* Erigens. FARNAB. A *subrigo*, quo Virgil. utitur 4. Aeneid. Seneca lib. 5. de benefic. *subreclis vexillis*. Plinius de upupa; *crista visenda plicatili*, contrahens eam, *subrigensque per longitudinem capitis*. utitur etiam Tertullianus *subrigendi* verbo. DELRIUS.

393. *Illyrica* Ipse Cadmus Thebarum conditor regno pulsus in Illyricum recessit, & in serpen-

E

tem

- Longas reliquit corporis tracti notas.
 395 Haec te manent exempla. dominare, ut lubet:
 Dum solita regni fata te nostri vocent.
Lyc. Agedum, efferatas rabida voces amove:
 Et disce regum imperia ab Alcide pati.
 Ego rapta quamvis sceptrā victrici geram
 400 Dextra, regamque cuncta sine legum metu,
 Quas arma vincunt; pauca pro causa loquar
 Nostra. Cruento cecidit in bello pater?
 Cecidere fratres? arma non servant modum,
 Nec temperari facile, nec reprimi potest
 405 Stricti ensis ira. bella delectat cruor.
 Sed ille regno pro suo; nos improba
 Cupidine acti? quaeritur belli exitus,
 Non causa. Sed nunc pereat omnis memoria.
 Cum victor arma posuit, & victum decet
 410 Deponere odia. non ut inflexo genu
 Regnantem adores, petimus. hoc ipsum placet,
 Animo ruinas quod capis magno tuas.
 Es rege conjux digna: sociemus toros.
Meg. Gelidus per artus vadit exsangues tremor.
 415 Quod facinus aures pepulit? haud equidem horruī,
 Cum pace rupta bellicus muros fragor
 Circumsonaret. pertuli intrepide omnia.

Tha-

VARIORUM.

tem commutatus est una cum Harmonia uxore. FARNABIUS.

398. *Disce regum*] Disce a conjuge tuo quem adeo jactas, parere mihi regi, ut ille paret Eurystheo. FARNABIUS.

401. *Arma vincunt*;] Notum est illud, *Inter arma leges silent*. notum & illud Marianum, *se inter armorum strepitum juris civilis verba exaudire non*

potuisse. DELRIUS.

406. *Sed ille regno*] *Anthypophora*. quod si obicias patrem tuum juste, me injuste arma cepisse, respondeo justitiam belli exitu, non causa, discerni; *Victrix causa Deis placuit*. FARNABIUS.

408. *Pereat* Sanciatur *diurnia*. FARNABIUS.

410. *Non*] Nolo me ut captiva adores, sed quoniam mihi placet tua haec magnanimitas, ut me pro marito colas. FARNABIUS.

417. *Pertuli*] Cactera belli mala aequo animo

tu-

Thalamos tremisco; capta nunc videor mihi.

Gravent catenae corpus, & longa fame

420 Mors protrahatur lenta, non vincet fidem

Vis ulla nostram: moriar, Alcide, tua.

Lyc. Animosne merfus inferis conjux facit?

Meg. Inferna tetigit, posset ut supera assequi.

Lyc. Telluris illum pondus immensae premit.

425 Meg. Nullo premetur onere, qui coelum tulit.

Lyc. Cogere. Meg. Cogi qui potest; nescit mori.

Lyc. Effare, thalamis quod novis potius parem

Regale munus? Meg. Aut tuam mortem, aut meam.

Lyc. Moriere demens? Meg. Conjugi occurram meo.

430 Lyc. Sceptrone nostro potior est famulus tibi?

Meg. Quot iste famulus tradidit reges neci!

Lyc. Cur ergo regi servit, & patitur jugum?

Meg. Imperia dura tolle, quid virtus erit?

Lyc. Obici feris monstrisque, virtutem putas?

435 Meg. Virtutis est domare, quae cuncti pavent.

Lyc. Tenebrae loquentem magna Tartareae premunt.

Meg. Non est ad astra mollis è terris via.

Lyc. Quo patre genitus coelitem sperat domos?

Amph.

G R O N O V I I .

438. Coelitem penetrat domos?] Lipsius è suo,

V A R I O R U M .

tuli. nunc tandem vere in servitutem redacta mihi videor, postquam ignavus tyrannus me de nuptiis interpellare audet. FARNABIUS.

420. Non vincet] Nullus cruciatus violabit fidem meam Herculi datam. FARNABIUS.

423. Supera] Coelum. FARNABIUS.

424. Premit.] Ne emergere & ascendere possit. FARNABIUS.

425. Qui coelum] Supra v. 69. FARNABIUS.

426. Cogi] Stoice. Qui non timet mortem, cogi nequit. Non sumus in ullius potestate, cum mors in no-

stra potestate sit. FARNABIUS.

429. Conjugi] Ab inferis redeunti. FARN.

430. Famulus] Hercules Eurystheo inserviens. FARNABIUS.

431. Quot iste] Multos, Diomedem, Busirin, Geryonem, Antaeum, &c. FARNABIUS.

433. Imperia] Versatur enim virtus circa ardua, dura, formidabilia. FARNABIUS.

434. Virtutem] Audaciae potius est & temeritatis. FARNABIUS.

435. Virtutis] Vincit enim vim virtus. FARN.

437. Tenebrae] Ut ut magna crepet, tenebrae tamen infernae premunt ipsum & opprimunt. FARNABIUS.

438. Quo patre] Nec enim nisi diis geniti superos adeunt. FARNABIUS.

- Amph.* Miseranda conjux Herculis magni file:
 440 Partes meae sunt, reddere Alcidae patrem,
 Genusque verum. post tot ingentis viri
 Memoranda facta, postque pacatum manu
 Quodcunque Titan ortus & labens videt,
 Post monstra tot perdomita, post Phlegram impio
 445 Sparsam cruore, postque defensos deos;
 Nondum liquet de patre? mentimur Jovem?
 - Junonis odio crede. *Lyc.* Quid violas Jovem?
 Mortale coelo non potest jungi genus.
Amph. Communis ista pluribus causa est deis.
 450 *Lyc.* Famuline fuerant ante quam fierent dei?
Amph. Pastor Pheraeos Delius pavit greges.
Lyc. Sed non per omnes exul erravit plagas.
Amph. Quem profuga terra mater errante edidit.

Lyc.

GRONOVII.

sperat. Delrio suggestit conjectura, ut ait, *penetret*, & confirmant quidam ejus codices. Et est, cui vel hoc vel primum Herculi violento aptius videtur. Sane furenti aut gigantum Aloidarumve vim meditant. Grutero haud frivolum, quod eruerunt alii, *sperat*, sed tamen efficacius *spirat*. Non mihi, cui placet unicum *sperat*, confirmatum ab Etrusco. Tacitus 4. Ann. *Optimos quippe mortalium altissima cupere. Sic Herculem & Liberum apud Graecos, Quirinum apud nos, deum numero additos. Melius Augustum, qui speraverit.* Aristaeus in quarto Georg. *quid me coelum sperare jubebas?* Auctor Octaviae: *Quid, cui licuit regnum in coelum sperare, parens tanta Neronis?*

440. *Partes meae hae sunt.*] Satis intelligimus, quid velit Amphitryo cum dicit suas esse partes reddere Alcidae patrem. Itaque supervacuum, *hae*, & insuave volente librorum principe deleatur.
 453. *Mater erranti edidit.*] Alii, *dedit*. Sed cum

VARIORUM.

442. *Pacatum manu*] Fuit Alcides per totum ferme orbem *οἰκωνομία*. Ovid. in Epist. Deianirac. *Respice vindicibus pacatum viribus orbem, Qua la-*

tam Nereus caeruleus ambit humum. Claudianus de Hercule: *Thracia pacifero contigit arva pede.* unde quaedam inscriptiones: HERCULI. PACIFERO. DELR.

444. *Phlegram*] Vallem Thessaliae, in qua Gigantes cum diis pugnavere. FARNABIUS.

444. *Impio*] Gigantum impiorum. FARNAB.

445. *Defensos*] Herculis enim potissimum opera gigantes victos scribunt non pauci. FARNAB.

447. *Junonis*] Quae, nisi esset Jove genitus, eum non odio prosequuta usque exagitaret. FARN.

449. *Communis*] Complures Heroës misto mortalium ac immortalium semine nati in deos asciti fuerunt. FARNABIUS.

451. *Pastor*] Hippol. 295. FARNABIUS.

451. *Pastor*] Ovium Admeti regis juxta Amphrysus fluvium, & Pheras Thessaliae urbem, teste Orpheo, Rhiano, Pindaro & Tibullo. Sed Callimachus, in hymno de lavacro Palladis, ait eum armenta equarum custodisse: Homerus in Hymno in Mercurium, & Nonnus in Dionysiac. boum. quod Horat. lib. 1. carm. sequitur: *Te boves olim nisi reddidisses Per dolum amotas, puerum minaci Voce dum terret, viduus pharetra Risit Apollo.* DELRIUS

452. *Sed non*] Quod facit Hercules. FARN.

453. *Quem profuga*] Et tamen in ipsa insula erra-

Lyc. Non monstra, saevas Phoebus aut timuit feras.

455 Amph. Primus sagittas imbuat Phoebi draco.

Lyc. Quam gravia parvus tulerit, ignoras, mala?

Amph. E matris utero fulmine ejectus puer,
Mox fulminanti proximus patri stetit.

Quid? qui gubernat astra, qui nubes quatit,

460 Non latuit infans rupis Idaeae specu?

Sollicita tanti pretia natales habent,
Semperque magno constitit, nasci deum.

Lyc. Quemcunque miserum videris, hominem scias.

Amph. Quemcunque fortem videris, miserum neges.

465 Lyc. Fortem vocemus, cujus ex humeris leo

Donum puellae factus, & clava excidit,

Fulsitque pictum veste Sidonia latus?

For-

GRONOVII.

valde variarent codices, expressisse ait Gruterus, quod erat in plerisque. Ut omne dubium tollamus, monemus in Etrusco esse: *mater errante edidit*. Statimque: *Num monstra saeva Phoebus aut timuit feras?*

456. *Quam gravia parvus*] Haec pars responsionis, qua Lycum monstra & feras exprobrantem confutat Amphitryo, quamvis Bacchum ingerat, prorsus est *anecdoticum*. Quod enim Bacchus utero matris ejectus fulmine, quod infans Jupiter vix patris dentibus subductus, nihil ad certamen cum monstribus & feris. Habet Gruterus, quod fidenter gloriatur, hos versus ante ipsum intellectos non esse. Nihil verius, quam quod monuit, hunc esse Lyci versum, nova contradictione objicientis tam exercitam infantiam superis genito non convenire. Scilicet oblitus es quae pertulerit Hercules & infans? Regerit Amphitryo exempla Bacchi & Iovis, ex quibus constat sollicita pretia tantos habere natales & ingentem nobilitatem ingenti cum discrimine conjunctam. In vulgata nihil cohaeret: quod sensit Delius: sed inutiliter versus transponit.

460. *Rupis exesae specu?*] Scio sic alibi recte scriptum occurrere in his tragoediis: at hic loci legendum cum Florentiuo: *rupis Idaeae specu*.

Pomponius Mela lib. 2, 7. *Inter colles, quod ibi nutritum Jovem accepimus, fama Idaei montis excelsit*. Nota fabula.

VARIORUM.

ratica natus est. supra vers. 15. FARNABIUS.

453. *Mater erranti*.] Terram errantem vocat Delon, quam v. 15. *mobilem tellurem* vocavit. FARNABIUS.

455. *Phoebi*] Phoebus etiam puer sagittis interfecit Pythona draconem à Junone missum, qui Latonam insequeretur. FARNABIUS.

457. *E matris*] Bacchus è Semeles utero Jovis majestatem (quam subdolae Junonis hortatu, videre desiderasset) non ferentis & abortientis fulmine ictus. FARNABIUS.

458. *Mox fulminanti*] In bello adversus Gigantes Bacchus in Leonem conversus maximo erat terrori Gigantibus. FARNABIUS.

459. *Qui gubernat*] Ipse Jupiter. FARNAB.

460. *Non latuit*] An non à matre Rhea, ne Saturnus pater, ex foedere cum fratre Titane de mascula prole tollenda, *παιδορραφίας* voraret, in Cretae antrum ablegatus est, & enutritus à Curetibus in monte Ida? FARNABIUS.

465. *Cujus*] Qui sub Omphale Lydiae regina, clava & leonis pelle exutus, muliebri ornatu pur-

- Fortem vocemus , cuius horrentes comae
 Maduere nardo ? laude qui notas manus
 470 Ad non virilem tympani movit sonum ,
 Mitra ferocem barbara frontem premens ?
Amph. Non erubescit Bacchus effusos tener
 Sparfisse crines , nec manu molli levem
 Vibrasse thyrsus , cum parum forti gradu
 475 Auro decorum syrma barbarico trahit.
 Post multa virtus opera laxari solet.
Lyc. Teuthrantis hoc fatetur everfi domus ,
 Pecorumque ritu virginum oppressi greges.
 Hoc nulla Juno , nullus Eurytheus jubet :
 480 Ipsius haec sunt opera. *Amph.* Non nosti omnia.
 Ipsius opus est , caestibus fractus suis
 Eryx , & Eryci junctus Antaeus Libys.
 Et qui hospitali caede manantes foci

Bi-

GRONOVII.

VARIORUM.

475. *Syrma barbaricum*] Lege, ut Florentiae habetur: *Auro decorum syrma barbarico trahit*. Sumfit è Virgillii secunda Aeneide: *Barbarico postes auro*. Livius lib. 36. in dictis ab Antiochi legato in Graecia: *scire ipsos abundasse semper auro regna Asiae*. Praecedente versu legitur ibidem: *Vibrare*, non *vibrasse*.

477. *Hoc Euryti fatetur*] Quaerit Gruterus, an erraverit forsan auctor Euryto appellato, cum Thespium significaret. Sed excusant alii, duas historias separatas duobus deinceps versibus contineri. At qui everfus Eurytus dici potuit Lyco, cum ultimam omnium eam susceperit expeditionem Hercules & Deianirae maritus? Vix potest in re tam nota errari. Ut scilicet Poëta, quicumque fuerit ille tandem, Sophoclis Trachinias aut Ovidii metamorphoseôn libros non legerit? Cur autem Moguntinus & plerique Delriani: *Teuthrantis testatur*? Vossianus melior unusque Pal. *Hoc Teuthrantis fatetur*? Annon clamant scribendum esse: *Teuthrantis hoc fatetur*. id quod Delrio quoque suboluit. Et obscurior haec fabula est, quam ut à librariis aut corruptoribus veterum librorum proficisci po-

puraque indutus & unctus colum tractavit. FARNABIUS.

469. *Nardo*?] Oleo Nardino. FARNABIUS.

471. *Barbara*] Phrygiis & Lydis in usu. FARN.

472. *Non erubescit*] Nec ipsi Baccho forti deo est rubori, si quando crinibus diffusis hastam pampinis involutam vibret, trahatque vestem muliebrem longe caudatam. *Syrma à σύρμα traho*. FARNABIUS.

478. *Pecorumque*] Thespii Atheniensis quem Diodorus Erechthei filium, alii Teuthrantis filium, Pandionis nepotem, ut apud Eustathium ad Homerum est, faciunt, filiae 2, una nocte promiscue ab eo compressae. FARNABIUS.

480. *Non nosti*] Vitia quae sunt, nosti; non autem meministi, quot tyrannos oppresserit. FARNABIUS.

482. *Eryx*,] Fil. Butae ex Venere. victus caestibus suis; i. e. ad quorum certamen hospites provocare solitus erat. FARNABIUS.

482. *Antaeus*] Herc. Oed. vers. 24. FARN.

483. *Qui hospitali*] Busiridis sanguis iusta vind-

Bibere justum sanguinem Busiridis.

485 Ipsius opus est, vulneri & ferro obvius,
Mortem coactus, integer Cygnus, pati:
Nec unus una Geryon victus manu.
Eris inter istos; qui tamen nullo stupro
Laesere thalamos. *Lyc.* Quod Jovi, hoc regi licet:

490 Jovi dedisti conjugem, regi dabis.
Et te magistro non novum hoc discet nurus,
Etiam viro probante, meliorem sequi.
Sin copulari pertinax tedis negat;
Vel ex coacta nobilem partum feram.

495 *Meg.* Umbrae Creontis, & penates Labdaci,
Et nuptiales impii Oedipodae faces,
Nunc solita nostro fata conjugio date.
Nunc, nunc cruentae regis Aegypti nurus,

Ad-

GRONOVII.

VARIORUM.

merit. Quare & apud Ovidium, *Teuthrantia turba* in suspicionem venit ante Angelum Politianum. Sed tamen Etruscus vulgatam sancit. Propendeo in alterum, etsi non novum sit Senecae personas veteres & earum vocabula confundere.

486. *Ante Geryonem pati:*] Locus summis viris aut desperatus aut frustra tentatus, quem salvum praestamus è Florentino: *Mortem coactus integer Cygnus pati* Cygnum dicit Neptuni, vel, ut alii volunt, Martis filium, *ἀγέωλον* seu invulnerabilem, quem ab Hercule interemptum etiam Hesiodus, Diodorus, Pausanias, Apollodorus, Plutarchus, Higinus confirmant. Euripides in tragoedia hujus nominis: *Κύκλωρ δ' Ερριδάκιον τόλμας ὀλέσσει Ἀνδραγαθὸν οἰκίστορ ἀμύκητον*. Mire in hoc lussit fabulatorum lascivia: quae collegimus alibi, ubi & totum hunc locum ample illustravimus, nec vacat describere.

497. *Nunc solita nostro*] Flo. *vestro*. Quod si legamus: *Hinc solita vestris fata conjugio date*.

498. *Cruentae regis*] *Cruentae & sanguine insectae* quid differunt? Quid si *cruenti regis*? Multo propter numerum eorum, qui perierunt. Nec posthabere tamen, si quis codex largiretur *juncto*.

dicta (*vid. sup. vers. 226.*) effusus in aris, quibus ipse hospites immolaverat. FARNABIUS.

484. *Justum*] Juste effusum. FARNABIUS.

487. *Victus*] Tres fratres erant, unus ante reliquos necatus; victus unâ manu non unus, nempe tricornor. DELRIUS.

488. *Eris*] Te manet eadem vindicta quam illis inflixit Hercul. qui tamen non tentarunt uxori ejus stuprum inferre; quod tu facis. FARN.

489. *Jovi*,] Jovi usuram conjugis tuae Alcmenae indulgisti, nurus tuae Megarae usum mihi regi dabis. quae tuo exemplo non hoc primum discet me potiore *veluti Jovem* sequi, marito suo Hercule *ut te quondam* permittente. FARN.

495. *Umbrae*] Ultrices patris mei Creontis umbrae, vosque male ominati lares Labdaci Thebarum regis ex Polydoro nepotis Cadmi, & vos infausae nuptiae Oedipodis. *supra* v. 386. FARNABIUS.

497. *Solita*] Nuptiis meis coactis date calamitates nostro generi accidere solitas. FARNAB.

498. *Nurus*,] XLIX. è filiabus Danaï prima nocte maritos suos, totidem è filiis Aegypti interfecerunt: sola Hypermnestra pepercit Lynceo: ejus

- Adeste , multo sanguine infectae manus ,
 500 Deest una numero Danaïs : explebo nefas.
Lyc. Conjugia quoniam pervicax nostra abnuis ,
 Regemque terres ; sceptrum quid possint , scies.
 Complectere aras , nullus eripiet deus
 Te mihi : nec , orbe si remolito queat
 505 Ad supera victor numina Alcides vehi.
 Congerite silvas , templa supplicibus suis
 Injecta flagrent : conjugem & totum gregem
 Consumat unus igne subjecto rogos.
Amph. Hoc munus à te genitor Alcidae peto ,
 510 Rogare quod me deceat , ut primus cadam.
Lyc. Qui morte cunctos luere supplicium jubet ,
 Nescit tyrannus esse. diversa irroga :
 Miserum veta perire ; felicem jube.
 Ego , dum cremandis trabibus accrescit rogos ,
 515 Sacro regentem maria votivo colam.
Amph. Proh numinum vis summa , proh coelestium

Re-

GRONOVII.

puta & per genus & per nuptias.

500. *Deest una numero Danaïs :*] Euripides in Phoenissis : *Αν. Η γὰρ γαμβρία ζῶσα παύδι τῷ πο-
 τει ; Κρ. Ποῦνι σ' αἰώλην. ποῖ γδ ἐνφύλῃ λήχῃ ; Αν. Νῦν δ' ἄρ' ἐνείμ Δαναΐδων μ' ἔχει μίαν.*

508. *Unus igne subjecto rogos.*] Etruscus , Vof-
 fianus , meus , *Locus.* Sed suspectum est : nam &
 sequenti v. 512. *diversa in loca* , liber optimus *ir-
 ti & irroga.*

515. *Regentem maria votivo regem.*] Lege cum
 Etrusco : *votivo colam.* Nemo non videt aptius
 hic poni verbum futuro indicativo , quam prae-
 senti dubitativo.

VARIORUM.

ejus vicem ego supplebo & Lycum interficiam.
 FARNABIUS.

499. *Multo*] *Habentes manus multo cruore pollin-*

tas. FARNABIUS.

500. *Numero*] Quinquagesimo. FARNABIUS.

502. *Terres* ;] Imprecationibus tuis , FARN.

503. *Complectere*] Non , ad quas confugisti , aras ,
 non deorum statuæ , non ipse Alcides reversus ,
 & , quod mihi iactas , in deorum numerum rela-
 tus , te mihi eripiet. FARNABIUS.

506. *Congerite*] O famuli , adstruite ligna , &
 ipsum templum , quo supplices contugerunt , ad-
 moto igne absumite. FARNABIUS.

507. *Conjugem*] Megaram uxorem & Amphitryonem cum liberis Herculis. FARNABIUS.

509. *Hoc munus*] Ego Herculis (quoniam so-
 vem illi negas) pater hoc à te peto. FARN.

510. *Primus*] Ne senex videam meorum ne-
 cem. FARNABIUS.

513. *Miserum veta*] Misericordiae enim esset
 per citam mortem miseris aerumnarum finem da-
 re. FARNABIUS.

514. *Ego* ,] Dum famuli parant ligna ad hos
 comburendos , ego Neptuno faciam sacra , quae

Reſtor parenſque ; cujus excuſſis tremunt
 Humana telis ; impiam regis feri
 Compesce dextram. Quid deos fruſtra precor ?
 510 Ubicunque es , audi gnate. Cur ſubito labant
 Agitata motu templa ? cur mugit ſolum ?
 Infernus imo ſonuit è fundo fragor.
 Audimar : en , en ſonitus Herculei gradus.

CHORUS THEBANORUM.

Aſtoris partes Chorus officiumque viriliter defendit , precibus Amphitryonis adſpirans Herculis reditum vovet , idque arguit Orphei exemplo.

515 **O** Fortuna viris invida fortibus ,
 Quam non aequa bonis praemia dividis !
 Euryſtheus facili regnet in otio :
 Alcmena genitus bella per omnia
 Monſtris exagitet coeliferam manum :
 Serpentis reſecet colla feracia :
 530 Deceptis referat mala ſororibus ,

Cum

GRONOVII.

523. En , en ſonitus Herculei gradus.] Alii , en
 99. Sed Etruſcus : eſt , eſt ſonitus Herculei gradus.
 Caeterum ut hic , in Thyeſte : imo mugit è fundo
 ſolum.

VARIORUM.

illi vovi Creonte viſto. FARNABIUS.
 520. Nate] Tanquam numen mihi praefentiſ-
 ſimum. FARNABIUS.
 520. Cur ſubito] Inter preces mota terra Her-
 culem ab inferis adventare erumpentem conjicit
 Amphitryon. FARNABIUS.

526. Euryſtheus] Quaeſtam inique rem compa-
 raſti ut Euryſth. &c. FARNABIUS.

528. Monſtris] Delendis monſtris vexet manum
 coeliſ. ſup. v. 68. FARNABIUS.

528. Coeliferam] Illa manus, quae tulit coelum
 & deos, nunc occupatur circa naturae pudenda.
 FARNABIUS. Sunt qui teliferam leg. Et ſane
 non manus Herculis proprie coelum tulit, ſed
 ſedit id ejus humeris. At bene de telis. LIPS.

529. Serpentis] Hydrae. v. 240. FARN.

529. Colla ferocia ;] Amplectar conjecturam
 amici noſtri Simonis Ulrici Piſtoris, feracia : & ita
 adpiſtum ad oram unius codicis ſcripti. GRU-
 TERUS.

530. Deceptis] Sup. ſyl. 240. FARNABIUS.

P

532. Po-

- Adeste , multo sanguine infectae manus ,
 500 Deest una numero Danaïs : explebo nefas.
Lyc. Conjugia quoniam pervicax nostra abnuis ,
 Regemque terras ; sceptrum quid possint , scies.
 Complectere aras , nullus eripiet deus
 Te mihi : nec , orbe si remolito queat
 505 Ad supera victor numina Alcides vehi.
 Congerite silvas , templa supplicibus suis
 Injecta flagrent : conjugem & totum gregem
 Consumat unus igne subiecto rogos.
Amph. Hoc munus à te genitor Alcidae peto ,
 510 Rogare quod me deceat , ut primus cadam.
Lyc. Qui morte cunctos luere supplicium jubet ,
 Nescit tyrannus esse. diversa irroga :
 Miserum veta perire ; felicem jube.
 Ego , dum cremandis trabibus accrescit rogos ,
 515 Sacro regentem maria votivo colam.
Amph. Proh numinum vis summa , proh coelestium

Re-

GRONOVII.

puta & per genus & per nuptias.

500. *Deest una numero Danaïs :*] Euripides in Phoenissis : *Αν. Η γὰρ γαμήμιον ζῶσα παῖς τῷ πο-
 τῇ ; Κρ. Πολλὴ σ' αἰώλην. ποὶ γὰρ ἐκφύζει λίχθ' ; Αν. Νὺξ ἂν ἐκείνη Δαναΐδων μ' ἔξει μίαν.*

508. *Unus igne subiecto rogos.*] Etruscus , Vof-
 fianus , meus , *Locus.* Sed suspectum est : nam &
 sequenti v. 512. *diversa in loca* , liber optimus *ir-
 ti & irroga.*

515. *Regentem maria votivo rogem.*] Lege cum
 Etrusco : *votivo colam.* Nemo non videt aptius
 hic poni verbum futuro indicativo , quam prae-
 senti dubitativo.

VARIORUM.

ejus vicem ego supplebo & Lycum interficiam.
 FARNABIUS.

499. *Multo*] *Habentes manus multo cruore pollui-*

tas. FARNABIUS.

500. *Numero*] Quinquagesimo. FARNABIUS.

502. *Terres* ;] Imprecationibus tuis, FARN.

503. *Complectere*] Non , ad quas confugisti , aras ,
 non deorum statuæ , non ipse Alcides reversus ,
 & , quod mihi iactas , in deorum numerum rela-
 tus , te mihi eripiet. FARNABIUS.

506. *Congerite*] O famuli , adstruite ligna , &
 ipsum templum , quo supplices contugerunt , ad-
 moto igne absumite. FARNABIUS.

507. *Conjugem*] Megaram uxorem & Amphitryonem cum liberis Herculis. FARNABIUS.

509. *Hoc munus*] Ego Herculis (quoniam Jo-
 vem illi negas) pater hoc à te peto. FARN.

510. *Primus*] Ne senex videam meorum ne-
 cem. FARNABIUS.

513. *Miserum veta*] Misericordiae enim esset
 per citam mortem miseris aerumnarum finem da-
 re. FARNABIUS.

514. *Ego* ,] Dum famuli parant ligna ad hos
 comburendos , ego Neptuno faciam sacra , quae
 illi

Reſtor parensque ; cujus excuſſis tremunt
Humana telis ; impiam regis feri
Compeſce dextram. Quid deos fruſtra precor ?
510 Ubicunque es , audi gnate. Cur ſubito labant
Agitata motu templa ? cur mugit ſolum ?
Infernus imo ſonuit è fundo fragor.
Audimur : en , en ſonitus Herculei gradus.

CHORUS THEBANORUM.

*Aſtoris partes Chorus officiumque viriliter defendit , precibus Am-
phitryonis adſpirans Herculis reditum vovet , idque
arguit Orphei exemplo.*

515 **O** Fortuna viris invida fortibus ,
Quam non aequa bonis praemia dividis !
Euryſtheus facili regnet in otio :
Alcmena genitus bella per omnia
Monſtris exagitet coeliferam manum :
Serpentis reſecet colla feracia :
530 Deceptis referat mala ſororibus ,

Cum

GRONOVII

523. En , en ſonitus Herculei gradus.] Alii , en
98. Sed Etrufcus : eſt , eſt ſonitus Herculei gradus.
Caeterum ut hic , in Thyefte : imo mugit è fundo
ſolum.

VARIORUM.

511. vovi Creonte viſto. FARNABIUS.
520. Nate] Tanquam numen mihi praefentiſ-
ſimum. FARNABIUS.
525. Cur ſubito] Inter preces mota terra Her-
culem ab inferis adventare erumpentem conjicit
Amphitryon. FARNABIUS.

526. Euryſtheus] Quaeſtam inique rem compa-
raſti ut Euryſth. &c. FARNABIUS.

528. Monſtris] Delendis monſtris vexet manum
coeliſ. ſup. v. 68. FARNABIUS.

528. Coeliferam] Illa manus , quae tulit coelum
& deos , nunc occupatur circa naturae pudenda.
FARNABIUS. Sunt qui teliferam leg. Et ſane
non manus Herculis proprie coelum tulit , ſed
ſedit id ejus humeris. At bene de telis. LIPS.

529. Serpentis] Hydrae. v. 240. FARN.

529. Colla ferocia ;] Amplectar conjecturam
amici noſtri Simonis Ulrici Piſtoris , feracia : & ita
adpictum ad oram unius codicis ſcripti. GRU-
TERUS.

530. Deceptis] Sup. v. 1. 240. FARNABIUS.

P

532. Po-

- Cum somno dederit pervigiles genas
 Pomis divitibus praepositus draco.
 Intravit Scythiae multivagas domos,
 Et gentes patriis sedibus hospitas:
 535 Calcavitque freti terga rigentia,
 Et mutis tacitum littoribus mare.
 Illic dura carent aequora fluctibus;
 Et, qua plena rates carbasa tenderant,
 Intonsis teritur semita Sarmatis.
 540 Stat pontus vicibus mobilis annuis,
 Navem nunc facilis, nunc equitem pati.
 Illic quae viduis gentibus imperat,
 Aurato religans ilia baltheo,
 Detraxit spodium nobile corpori,
 545 Et peltam, & nivei vincula pectoris,
 Victorem posito suspiciens genu.
 Qua spe praecipites actus ad inferos,
 Audax ire vias irremeabiles,
 Vidisti Sicalae regna Proserpinae?
 550 Illic nulla Noto, nulla Favonio

Con-

VARIORUM.

532. *Pomis*] Aureis, citreis. sup. v. 239. FARN.
 533. *Multivagas*] *Ἀναξοπορίαι*, plaustris ve-
 ctas; Scythiae enim incolae Nomades à pascen-
 dis gregibus dicti nova quaerentes pascua mutant
 assidue loca, unde appellat *patriis sedibus hospites*.
 FARNABIUS.
 536. *Tacitum*] Septentrionale mare, quod hi-
 berno gelu concretum non agitur fluctibus, nec
 litori allisum sonat. FARNABIUS.
 538. *Qua plena*] Qua aestate navigarant, hie-
 me agitant currus. FARNABIUS.
 538. *Carbasa tenderant*,] Defendi posse loco
 isto lectionem Propertii lib. 3. Eleg. 6. *At tu*
quae nostro tendisti retia lecto, monebat me ami-
 cus Melissus. GRUTER.

539. *Intonsis Sarmatis*.] Tartaris & Russis in-
 cultis, capillos & barbas libertatis suae symbola
 alentibus. FARNAB.

542. *Quae viduis*] Hippolyte vel Antiopa regi-
 na Amazonum sine viris degentium in Scythia,
 dedit Herculi scutum & baltheum spolia, ipsum
 victorem flexo genu venerata. FARNAB.

546. *Suspiciens*] Hippolyte vel Antiopa regina
 Amazonum, de quibus multa Stephanus. DELR.

547. *Qua spe*] Apostrophe ad Herc. FARN.

548. *Irremeabiles*,] Per quas reditus non pa-
 tet. FARNABIUS.

549. *Sicalae*] In Sicilia natae ac inde à Pluto-
 ne raptae, infra v. 658. FARNAB.

550. *Illic nulla*] Apud inferos non sunt venti,
 non stellae. FARNAB.

550. *Favonio*] Apud Gellium lib. 2. cap. 22.
 Pha-

Confurgunt tumidis fluctibus aequora.
 Non illic geminum Tyndaridae genus
 Succurrunt timidis sidera navibus.
 Stat nigro pelagus gurgite languidum;
 555 Et, cum Mors avidis pallida dentibus
 Gentes innumeras Manibus intulit,
 Uno tot populi remige transeunt.
 Evincas utinam jura ferae Stygis,
 Parcarumque colos non revocabiles!
 560 Heic, qui rex populis pluribus imperat,
 Bello cum peteres Nestoream Pylon,
 Tecum conseruit pestiferas manus,
 Telum tergemina cuspide praeferens:
 Effugit tenui vulnere saucius,
 565 Et mortis dominus pertimuit mori.

Fa-

VARIORUM.

Phavorinus inquit: Item alter Favonius, qui Graece *Ζέφυρος*. quae opinio verissima est, secundum Plinium & Fr. Floridum 2. lib. succisivarum lection. cap. 5. Vegetius tamen lib. 4. de re militari, & Strabo, ut notat Turnebus in Adversariis, crediderunt Favonium & Zephyrum duos esse ventos diversos: quae sententia erronea. DELRIUS.

552. Tyndaridae] *Διόναυγοι*. sup. v. 17.

553. Sidera] Exhalatio potius quam stella, ex motu quodam interfulgens, quae in antennis, velis aut foris gemina apparens residentis tempestatis indicium est: nautae, *Corpus sanctum*, Hispani *S. Telum* vocant. FARNAB.

554. Languidum;] Non fluctuans: omnium autem, quae hic sunt, volunt apud inferos simulachra esse. Herc Oet. 1706. FARNAB.

556. Manibus] Ad manes inferos demisit. FARNABIUS.

557. Remige] Charonte umbrarum vectore, pontore infra v. 764. FARNABIUS.

558. Evincas] Utinam nobis superstes redeas, devicto Stygis jure, quae novies interfusa coëret reditumque negat. FARNABIUS.

559. Parcarumque] Quae vitae stamina breviora

aut longiora fufis suis devolvunt. sup. vers. 180. FARNABIUS.

560. Heic,] Et vincere poteris. hic enim regnat ille Pluto, quem Pyliis auxilio advenientem tu Epirotarum ultor inflicto vulnere superasti. FARNABIUS.

560. Populis] Non uni populo, sed ex pluribus, imo omnibus gentibus: vel mortuis, quorum numerus major quam viventium. FARNAB.

561. Nestoream] A Nestore regnatum opidum in Peloponeso occid. FARNABIUS.

563. Tergemina] Supra v. 51. FARN.

564. Tenui vulnere] Egregii Dii, qui vulnerati; quorum ex vulnere sanguis, vel, si Homerum audimus, sanies manavit. Vulnerata hoc eodem tempore ab Hercule Juno, alio Venus & Mars à Diomede, Pallas ab Ornyto; ipse Hercules ab Hippocoontidis. Clemens in Protrept. & Arnobius lib. 4. cont. Gent. testantur. DELRIUS.

564. Saucius,] Narrant Arnobius lib. 4. Apollodor. lib. 3. Biblioth. Homer. Iliad. 2. addit Hesiodus eodem itinere Herculem Marti vulnera inflixisse. DELRIUS.

565. Mortis] Pluto qui mortuis dominatur. FARNABIUS.

F 2

566. Fa-

- Fatum rumpe manu ; tristibus inferis
 Prospectus pateat lucis , & invius
 Limes det faciles ad superos vias.
 Immites potuit flectere cantibus
 570 Umbrarum dominos , & prece supplici
 Orpheus , Eurydicen dum repetit suam.
 Quae silvas , & aves saxaque traxerat
 Ars , quae praebuerat fluminibus moras ;
 Ad cujus sonitum constiterant ferae ;
 575 Mulcet non solitis vocibus inferos ,
 Et surdis resonat clarius in locis .

De-

GRONOVII.

566. *Tristis & inferis*] Primus hac de lectione monuit Delrius , cum interpretatione dici inferis tristem lucis prospectum , quia sunt lucifugae : sed Gruterus , quia sic omnes Pall. & vetus interpres , *tristari inferos dum vident lucem* , recepit eam primus in libros . At falsum est lucem esse inferis tristem , nisi quae invitis & improvisa contingit : ut Tantalus in Thyeste , Cerbero hac fabula , Plutoni apud Ovidium in Phaëthontis incendio & Statium Amphiarai lapsu . At non fuit tristis prospectus Plutoni , cum Proserpinam raperet . Valerius Flaccus Sthenelum emittit , cum Argonautae ad sepulchrum ejus in statione essent , conspectum delectos heroas , non profecto tristem : nam & alii manes *ardent avidos attollere vultus* : at mox *Ille dolens altum repetit chaos* . Apud Statium Lajo , quamquam ad funestum munus educto , non defuit *livida tabes invidiae* , & vox missa cujusdam : *Flet dulces visure polos sollemque relictum* , *Tristior has iterum tamen intrature tenebras* . Nec Protefilao , nec Achilli Polyxenam reposcenti triste fuit lucem revivere . Et cur rogabant , ut adessent sibi & affatu monitisque nocturnis juvarent amicorum defunctorum manes , si omnis illis superiorum aspectus tristis ? Nec Cerbero opus erat custode , qui tamen fontes tantum arcere dira lucis cupidine dicitur Statio . Recte olim editum : *tristibus inferis* : & sic Etruscus , nec è suo differentiam notavit Liplius . Hoc il-

lis proprium epitheton omnibus . Noster infra : *noctis aeternae chaos* , *Et nocte quiddam gravius & tristes deos* . Aeneide sexta , quae mytheria illa aperit , *navita tristis nunc hos , nunc accipit illos* , ibidem *tenent moesti loca , qui sibi letum insontes peperere manu* : & *moesta Eriphyle* . Locat & Virgilius ibidem *tristes sine sole domos* : apud Statium , Plutoni jamdudum *regia tristis Attremit oranti* . Rursus Maroni , *tristisque palus inamabilis unda* : ut & Horatio Tityon *tristi compefit unda Pluto* . Sic *triste nubilum* non hinc longe , & *nox atra tristi umbra* circa caput Marcelli apud Virgilium . Et quae plura ejusmodi obvia .

VARIORUM.

566. *Fatum*] Fatum Stygis non recludendae tu potentiori fato evince . FARNABIUS .

569. *Immites*] Thracius poeta insignis ad inferos descendens repetitum uxorem Eurydicen à serpente , dum Aristaei vim fugeret , occisam , citharae cantu in tantum demulsit Plutona & Proserpinam , ut illi uxorem restituerent , hac lege , ne illam ante intueretur quam ad superos venisset ; ille vero impatientia amoris respexit , receptamque amisit . FARNABIUS .

575. *Non solitis*] Vocibus non exauditis prius inferis . FARNABIUS .

576. *Surdis*] Ubi verae voces non audiuntur , silentibus ; *sacro digna Silentio Mirantur umbrae dicere* . FARNABIUS .

577. *Threi-*

- Descent Eurydicen Threiciae nurus,
 Descent & lachrimis difficiles dei;
 Et qui fronte nimis crimina tetrica
 580 Quaerunt, ac veteres excutiunt reos,
 Flentes Eurydicen Juridici sedent.
 Tandem mortis, ait, vincimur, arbiter:
 Evade ad superos; lege tamen data:
 Tu post terga tui perge viri comes;
 585 Tu non ante tuam respice conjugem,
 Quam cum clara deos obtulerit dies,
 Spartanique aderit janua Taenari.
 Odit verus amor, nec patitur, moras.
 Munus, dum properat cernere, perdidit.
 590 Quae vinci potuit regia cantibus,
 Haec vinci poterit regia viribus.

GRONOVII.

577. *Threiciae nurus*,] Mirum cur hae potissimum nominentur. Quasi non tot alias quoque umbras motas velint. Prorsus displicent illae *nurus*. *Manus* aut *fides* aut tale quid malim & ipso de Orpheo intelligere. Sive fuerit: *Descent Eurydicen Threicii modi*, vel *nomi*. Hac in sententia quicquid illud scripsisse Senecam censeo. Nam locum, quem Lipsius è codice, amicus ejus post illam designationem visum quasi è conjectura, huic versui attribuunt, sancit ratumque habet Florentinus.

590. *Regia cantibus*,] Scribe cum Fl. *Quae vinci potuit regia carmine*. Alterum interpretatio videtur. Hoc enim vel maxime carmen, quod canitur. Boethius hunc locum imitatus: *Donamus carmen viro Emsam carmine conjugem*.

VARIORUM.

577. *Threiciae*] Threiciae mulieres, quae apud inferos. quorsum enim, quae in Thracia, huc arcessantur? deerant videlicet inferis praeficae. DEL-

RIUS. Aliquid latet monstri in illo *Threiciae*: quid enim hic sibi volunt *nurus Threiciae*? GRUTERUS.

578. *Difficiles*] Illacrymabiles Pluto & Proserpina. FARNABIUS.

579. *Et qui*] Quin & ipsi judices inferni, de quibus infra v. 730. rigidi licet, commiserentur Orphei. FARNABIUS.

580. *Veteres*] Examinant scelera, quae quis apud superos & in vivis perpetravit, infra v. 727. FARNABIUS.

582. *Tandem*] Narratur hic descensus & Orphei fabula etiam à Virgilio 4 Georg. & Ovidio 4. Metamorph. Mythologiam tradit Lucian. *ἀστρολογ.* DELRIUS.

582. *Mortis*,] Mortis arbiter Pluto ait, vicisti nos, & Orpheu. FARNABIUS.

586. *Deos*] Superos, solem & sidera, quibus dies sacra. FARNABIUS.

587. *Taenari*.] Promontorii Laconiae, ubi ad inferos descensus patere credebatur, ut & in Averno Italiae, *Taenareas fauces*, *alii ostia Disia*. FARNABIUS.

591. *Viribus*.] Herculis. FARN.

ACTUS TERTIUS.

HERCULES.

Solem caeterosque Deos precatur veniam Hercules, quod jussus Cerberum superis invisum traxerit.

O lucis alme rector, & coeli decus,
 Qui alterna curru spatia flammifero ambiens,
 Illustre laetis exeris terris caput;
 595 Da, Phoebe, veniam, si quid illicitum tui
 Videre vultus. jussus in lucem extuli
 Arcana mundi. tuque coelestum arbiter
 Parensque, visus fulmine opposito tege;
 Et tu secundo maria qui sceptro regis,
 600 Imas pete undas. quisquis ex alto aspicit
 Terrena, facie pollui metuens nova,
 Aciem reflectat, oraque in coelum erigat,
 Portenta fugiens. hoc nefas cernant duo,
 Qui advexit, & quae jussit. In poenas meas,
 605 Atque in labores non satis terrae patent:

GRONOVII.

597. *Secreta mundi.*] Etruscus: *Arcana mundi.*
 605. *Non satis terrae patent:*] Ut supra: *nec satis terrae patent:* *Effregit ecce limen inferni Jovis.* De tranquillitate animi cap. 9. *sine parcimonia nec ullae opes sufficiunt, nec ullae non satis patent.* Epist. 21. *Hoc de quo loquor, ad quod te conor perducere, solidum est, & quod plus pateat introrsus.* De brevitate vitae: *aetas nostra bene disponenti multum patet.* Ad Marciam cap. 26. *Scies multum patuisse hoc tempus, ex quo nihil perdidisti.*

VARIORUM.

592. *Lucis*] Sol. FARNABIUS.

Ju-

593. *Alterna*] Utrumque hemisphaerium alternis vicibus lustrans. FARNABIUS.

596. *Jussus in lucem extuli*] Ab Eurystheo: & hoc venia magis dignus. FARNABIUS.

597. *Secreta*] Cerberum damnatum tenebris. FARNABIUS.

597. *Coelestum arbiter*] Jupiter. FARNABIUS.

599. *Tu secundo*] O Neptune, qui regis maria, quae tibi secunda sorte contigerunt. FARN.

601. *Facie*] Novo hujus monstri aspectu. FARNABIUS.

603. *Duo,*] Ego & Juno, alii legunt qui jussit, ut sit Eurysth. FARNABIUS.

604. *In poenas*] Ad explendum Junonis odium non sufficiunt monstra terrestria, nisi, &c. FARNABIUS.

606. Ju-

Junonis odio vidi inaccessa omnibus,
Ignota Phoebos; quaeque deterior polus
Obscura diro spatia concessit Jovi.

Et si placerent tertiae sortis loca,

610 Regnare potui: noctis aeternae chaos,
Et nocte quiddam gravius; & tristes deos,
Et fata vici, morte contempta redii.

Quid restat aliud? vidi: & ostendi inferos.

Da si quid ultra est. tam diu pateris manus

615 Cessare nostras, Juno? quid vinci jubes?

Sed templa quare miles infestus tenet?

Limenque sacrum terror armorum obsidet?

GRONOVII.

615. *Quid vinci jubes?*] Flor. *quae vinci jubes.*

VARIORUM.

606. *Junonis*] Odio infestae novercae vidi omnibus vivis invia. FARNABIUS.

607. *Ignota*] Soli, qui cuncta videt, invisa. FARNABIUS.

607. *Quaeque*] Nigra regna, quae videt Antares polus deterior, quia Stygi subiectus, & quem sub pedibus nox atra videt manesque profundi. Sorte data concessi Plutoni. FARNABIUS.

609. *Et si*] quod si me regnandi rapuisset tam

dira libido, occupare mihi licuisset inferna regna, quae tertia sorte Diti obtigerunt. FARNABIUS.

610. *Noctis*] Hiatus & caecam voraginem aeternae noctis. i. e. mortis. FARNABIUS.

611. *Tristes*] Plutonem & Proserpinam. FARNABIUS.

612. *Fata*] Sup. vers. 565. FARNABIUS.

613. *Inferos.*] Cerberum ad superas auras trahum. FARNABIUS.

614. *Da*] Dic, suggere. Virgil. *Sed tamen iste Deus qui sit, da, Tityre, nobis.* Papinius: *Asepus genuisse datur.* sic Graeci *δίδωται*. DELR.

614. *Tam diu*] Sup. v. 206. FARNABIUS.

616. *Sed templa*] Miratur Herc. cur milites templum obsideant. FARNABIUS.

MEGARA. AMPHITRYON. HERCULES.
THESEUS.

*Herculem reducem gratatur Amphitryon, illi quaerenti narrat quo
in loco res sint: dum Hercules proficiscitur ad occidendum
Lycum, Theseus rogatus ab Amphitr. exponit,
quae apud inferos gesserit Hercules.*

Amph. **U**trumne visus vota decipiunt meos?
An ille domitor orbis, & Grajûm decus,
620 Tristi silentem nubilo liquit domum?
Estne ille natus? membra laetitia stupent.
O gnate! certa & fera Thebarum salus!
Teneone in auras editum, an vana fruor

De-

GRONOVII.

623. *Verumne cerno corpus*] Prodidit è Melisseo
Lipsius: *Teneone in auras editum, an vana fruor Decip-
tus umbra?* Sed uter germanior sit versus, non li-
quere fatetur. Raphelingius utriusque parte rece-
pta, parte rejecta, hybridam confinxit: *Verumne cer-
no corpus, an vana fruor.* Habet rivales, & magno
nollent alii non suum quoque id commentum vi-
deri: testes faciunt, multisque laborant, ut ejus rei
nobis faciant fidem. Credemus quantum volunt,
sed insuper etiam illud *veri* ac *vani* antitheton,
ut Lucilius diceret, ὁ χλαμῶδεςque simul totum
ac συμπερικλῶδες, ambos decepisse. Liqueat vero
nobis Lipsiani codicis scripturam omnem esse ve-
ram, vel quia solam unus omnium integerrimus
Etruscus illam ostentat. Nam quanto plus vivi
spiritus plusque elegantiae habeat illud, *Teneone
in auras editum*, quam *Verumne cerno corpus*, mi-
rum est quemquam posse ignorare. Solum ver-
bum, *teneo*, affectus omnes possidet: & pro-
prium est illorum, quibus necessitudines longum
desideratae offeruntur insperatae. Plautus Ru-
dente: *Ut vix mihi credo ego hoc, te tenere!* Te-
rentius Heautont. *Salve anime mi.* A. *O mi Clinia,
salve.* Cl. *Ut vales?* A. *Salvum venire gaudeo.* Cl.

Teneone te Antiphila, maxime animo exoptata meo?
Sic optime Iocasta ad Polynicen in Phoenissis:
teneo longo tempore Petita votis ora? Graviorem vis
auctorem? Euripidem cape, apud quem Electra
ad Oresten: ὁ χερὶν φασίς ἔχω σ' αἰστέῃ. Et
ille vicissim: καὶ ἐμὴ ἔχη χερὶν. Apud eundem
Iphigenia ad Oresten: ἔχω σ' ὅρισα τῆ δέλευθ
χθονὸς ἀπὸ πατρὸς. Sed etiam apud Sophoclem
Electra ad Oresten: ἔχω σὶ χερὶν. Op. vi. τῇ

VARIORUM.

618. *Utrumne*] Fallitne me phantasia; an vi-
deo filium reversum? FARNABIUS. In ma-
nusc. non distinguitur hîc nova scēna, sed conti-
nuatur praecedenti. DELRIUS.

618. *Visus vota*] Sic apud Maronem, non ex-
spectato Aeneae adventu, stupefacta Androma-
cha, haeret initio, & quaerit an ipse sit, quem
videt. Ait *vota decipiunt visus*; quia quos jugi co-
gitatione & desiderio phantasiae impressimus, faci-
le illi oculis videntur obversari. DELRIUS.

620 *Silentem*] Ditis domum caecam & silen-
tem. FARNABIUS.

622. *Sera*] Tarda, interempto Creonte & a-
misso regno. FARNABIUS.

624. A-

Deceptus umbra? tune es? agnosco toros,

625 Humerosque, & alto nobilem trunco manum.

Herc. Unde iste, genitor, squallor, & lugubribus
Amicta conjux? unde tam foedo obsiti

Paedore nati? quae domum clades gravat?

Amph. Socer est peremptus: regna possedit Lycus;

630 Natos, parentem, conjugem leto petit.

Herc. Ingrata tellus, nemo ad Herculeae domus
Auxilia venit? vidit hoc tantum nefas

Defensus orbis? cur diem questu tero?

Mactetur hostis. *Thes.* Hanc ferat virtus notam,

635 Fiatque summus hostis Alcidae Lycus?

Ad hauriendum sanguinem inimicum feror.

Herc. Theseu, resiste: nequa vis subita ingruat,
Me bella poscunt. differ amplexus parens,

Con-

GRONOVII.

ἀντὶ τῆς αἰ. Paullinus nono Natali Felicis: dic, quæso, redisti? Teque ipsum teneo, Niceta. Pertinet eodem Ovidii lib. 7. de Jasone: gratantur Achivi; Virescentemque tenent, avidisque amplexibus haerunt.

624. *Agnosco toros,*] Horum meminit & Ovidius 15. Metam. 299. egregie restitutus ab illustri Heinio: statque Milon senior, cum spectat inanes illos, qui fuerant solidorum mole tororum Herculeis similes, fluidos pendere lacertos. In uno haereo: neque enim Nasonis videtur inanes fluidos lacertos. Tentabam autem: cum spectat in anme. dum forte praeteriens ibi se contemplatur, ut mox Helena in speculo.

VARIORUM.

624. *Agnosco toros,*] Agnosco Herculem ex toris, humeris, & manu ingentem clavam tenenti. FARNABIUS. Fuit Hercules valde torosus: quod fortitudinis indicium Physiognomici putant. Noster Hippolyto: Aequas Herculeos jam juvenis toros. Valerius Flaccus: Conspicuisque totis Titythius — DELRIUS.

626. *Lugubribus*] Hoc est, atratis vestibis. nam color hic lugentibus Graecis semper in usu fuit; ut apparet ex multis locis Euripidis, Homero Iliad. α'. Plutarch. lib. de sanitate tuenda, & in Apophth. Pausania in Arcad. seu l. 8. Romanae vero faeminae, non semper, ut falso Blondus & Polydorus autumant, sed aliquando in luctu candidatae, ut ex Tibullo lib. 3. statim initio deprehendi, & ex Varrone, Dionysio, Valerio, Ovidio, & Juvenale docuit Hieron. Magius l. 3. miscellan, c. 14. DELRIUS.

628. *Paedore*] Illuvie & sordibus. FARNAB.

631. *Vidit*] Orbis à me defensus vidit hoc tantum nefas, nec repulit me absente? FARNABIUS.

634. *Hanc ferat*] Indignum est, ô Hercule, tuam virtutem hac infamiae nota sugillari, ut post tot egregia facinora tam ignavi hominis sanguinem haurias. Ego potius vado interfecturus Lycum. FARNABIUS.

637. *Ingruat,*] A tergo. sumta vox à gruibus, quae hoc ordine volant, ut una alteram à tergo consequatur. DELRIUS.

638. *Differ*] *Amphit.* & Megaram ipsam amplexantes jubet differre amplexus, donec Lycum ultus fuerit. FARNABIUS.

G

639. Nun-

- Conjuxque differ : nunciet Diti Lycus
 640 Me jam redisse. *Thef.* Flebilem ex oculis fuga
 Regina vultum : tuque nato sospite
 Lachrimas cadentes reprime : si novi Herculem,
 Lycus Creonti debitas poenas dabit :
 Lentum est, dabit ; dat : hoc quoque est lentum ; dedit.
 645 *Amph.* Votum secundet , qui potest , nostrum deus ,
 Rebusque lapsis adsit. O magni comes
 Magnanime nati , pande virtutum ordinem :
 Quam longa moestos ducat ad Manes via ;
 Ut vincla tulerit dura Tartareus canis.
 650 *Thef.* Memorare cogis acta , securae quoque
 Horrenda menti : vix adhuc certa est fides
 Vitalis auras : torpet acies luminum,
 Hebetesque visus vix diem insuetum ferunt.
Amph. Pervince , Theseu , quidquid alto in pectore
 655 Remanet pavoris ; neve te fructu optimo
 Frauda laborum. quae fuit durum pati,
 Meminisse dulce est. fare casus horridos.
Thef. Fas omne mundi , teque dominantem precor
 Regno capaci ; teque , quam tota irrita

Quae-

GRONOVII.

654. *Quidquid alto pectore*] Flor. *quicquid alto in pectore.* Plenius.

VARIORUM.

639. *Nunciet*] Caesus ibit nuncius Plutoni dicturus me rediisse ab inferis. FARNABIUS.

641. *Tuque*] Abige , ô Megara , moestitiam , tuque ô Amphitryon , Hercule salvo serena vultum. FARNABIUS.

642. *Si novi*] Si bene novi Herculis commoti vires fulmineas. FARNABIUS.

651. *Vix adhuc*] Non mihi certa satis est fidu-

cia me ad vitales auras rediisse , caligant ex diutinis tenebris oculi , nec ferunt solis lucem. FARN.

655. *Fructu*] Gloria , seu voluptate ex securâ & jucunda recordatione praeteriti doloris. FARN.

658. *Fas omne mundi* ,] Vos ô numina supera , Vosque inferna numina , Pluto & Proserpina , Dii quibus imperium est animarum , umbraeque silentes , &c. *Sis mihi fas audita loqui , sit namque vestro Pandere res altis terra & caligine mersas.* FARN.

658. *Teque dominantem*] O Pluto , qui dominantis regno omnes capienti. FARNABIUS.

659. *Teque* ,] O Proserpina , quam anxia tua mater Ceres labore casso quaesivit per omnem Siciliam , Aetnam maxime , unde , dum flores colligeres , à Plutone rapta es. FARNABIUS.

659. *1r*

- 660 Quaesivit Aetna mater ; ut jura abdita
Et operta terris , liceat impune eloqui.
Spartana tellus nobile attollit jugum,
Densis ubi aequor Taenarus silvis premit:
Heic ora solvit Ditis invisi domus ,
665 Hiatque rupes alta , & immenso specu
Ingens vorago faucibus vastis patet,
Latumque pandit omnibus populis iter.
Non coeca tenebris incipit primo via:
Tenuis relictæ lucis à tergo nitor ,
670 Fulgorque dubius solis afflicti cadit,
Et ludit aciem. nocte sic mixta solet
Præbere lumen primus aut ferus dies.
Hinc ampla vacuis spatia laxantur locis;
In quæ omne mersum pereat humanum genus.
675 Nec ire labor est , ipsa deducit via:

Ut

VARIORUM.

659. *Irrita Quaesivit Aetnâ mater ;*] Sic nostri omnes. nec video quomodo heic locus esse queat illi, *erutâ*, quod erat in uno cod. Commentatoris, potius *Aetnâ* mutarim in *aethrâ*, ut divinasse Simonem Ultricum Pistoris, prodidi in Suspicionibus: quod ita statim placuit Jano Doufae filio, ut exclamaret non esse quod hanc ulterius lectionem probarem, satis ipsam tuente merâ Veritate; quaesitam certe, & terrâ totâ & mari toto, hoc est *aethrâ*, Proserpinam; testatum passim Poëtis omnibus. GRUT.

663. *Taenarus*] Promontorium Laconiae, ubi ad inferos descensus patere credebatur. Supra vers. 586. FARNABIUS. Etiam si nonnulli è spelæo Heracleae vicino Cerberum extractum memorent, inter quos Xenophon *ἀναστέρ.* ζ. Euripides tamen *ἐν τῷ μυστρίῳ*, à Senecae partibus stat. non desunt qui haec omnia fabulosa credentes, hunc fuisse quendam immanem serpentem stabulantem in specu Taenario arbitrentur, eumque ab

Hercule superatum. Pausanias in Laconicis. Plutarchus in Theseo, perhibet fuisse canem Aïdonei regis Molossorum. DELRIUS.

664. *Ora solvit*] Ostia & descensum. FARN.

668. *Caeca*] In totum tenebrosa, ut non videatur, vel quæ visum adimit. FARNABIUS.

670. *Solis afflicti cadit*,] Solis tanquam nebulis vel Luna operti, deficientis. FARNABIUS.

671. *Et ludit aciem.*] Ubi visa nec plane, nec longe discernuntur. FARNABIUS.

671. *Nocte sic mixta solet*] *Qualia sublucent fugiente crepuscula Phoebus, Aut ubi nox abiit, nec tamen orta dies.* Alii leg. *tale non dubie solet.* FARN.

673. *Vacuis spatia*] Nec tamen datur vacuum intra mundum. FARNABIUS. Stoicis intra mundum nullum, extra eundem infinitum vacuum. Aristoteles omnino nullum esse vacuum contendit, lib. 4. Physic. lib. 1. de ortu, lib. 2. de coelo. sed contra Aristotelem Cleomedes, finitum mundum in spacio seu vacuo infinito consistere, nititur probare. DELRIUS.

675. *Nec ire labor est*,] *Facilis descensus Averni, Noctes atque dies*, &c. FARNABIUS.

G 2

676. Ut

- Ut saepe puppes aestus invitas rapit;
 Sic pronus aër urget atque avidum chaos:
 Gradumque retro flectere haud unquam sinunt
 Umbrae tenaces. intus immensi sinus
 680 Placido quieta labitur Lethe vado,
 Demitque curas: neve remeandi amplius
 Pateat facultas, flexibus multis gravem
 Involvit amnem. qualis incerta vagus
 Maeander unda ludit, & cedit sibi,
 685 Instatque; dubius, littus an fontem petat.
 Palus inertis foeda Cocyti jacet;
 Hic vultur, illic luctifer bubo gemit,
 Omenque triste resonat infausae strigis;

Hor-

GRONOVII.

679. *Intus immenso sinu*] Melius Florent. *im-
 mense sinu*. Vadum dicit immensi sinus, late se &
 immensis ambagibus sinuans vel circumagens, vel
 infinitae altitudinis. Infra v. 780. *Stygias paludis*
ultimos quaerens sinus.

683. *Qualis incerta vagus*] Etruscus: *qualis in-
 certis vagus Maeander undis errat, ludit & cedit si-
 bi*. Ex quo apparet, utrumque verbum, & *errat*
 & *ludit*, eo loco in diversis antiquissimis libris
 inventum fuisse. Et neutrum est in ea respicien-
 dum. *Ludere* est apud Ovidium: *recurvatis ludit*
Maeandros in undis. Et rursus: *liquidis Phrygius*
Maeandros in undis ludit. At errare non minus e-
 legans. Phoenissis: *nec latis minus Maeandros ar-
 vis flellis errantes aquas*. Lucanus lib. 3. *descen-
 dens Marsya ripis Errantem Maeandron adit*. Et in
 genere Ovidius lib. 1. *amnes, qui, qua tulit im-
 petus illos, In mare deducunt fessas erroribus undas*.
 In Oedipo habes *errantes aquas* Alpei. Elige u-
 trum malis.

VARIORUM.

676. *Ut saepe puppes*] Veluti naves attrahit ae-
 stus, invitis nautis; ita crassus & proclivis aër
 praecipites dat, insatiatumque illud barathrum ad
 se trahit. FARNABIUS.

677. *Sic pronus agger*] Eleganter, de pronâ istâ
 ad inferos viâ. sed malene Vetus, *pronus aër*? ut
 velit ab aëre & occulto vento quodam rapi nos
 ad atram sedem. LIPSIUS.

678. *Gradumque*] *At revocare gradum superasque*
evadere ad auras, hoc opus hic labor est. FARN.

679. *Umbrae tenaces*.] Manes avidi, vel tenebrae
 palpabiles. FARNABIUS.

680. *Lethe vado*.] Fluvius & λαός, id est ob-
 livionis apud inferos, cujus latex potus demit
 curas, id est facit manes oblivisci omnium rerum
 praeteritarum. FARNABIUS.

682. *Flexibus*] Involvit amnem gravem, tri-
 stem, id est Styga flexibus novem. *Novies Styx*
interfusa coërcet. FARNABIUS.

682. *Gravem amnem Lethes*.] Farnabius *tristem*
 interpretatur. minus accurate. immo sic dictum,
 quia oblivionem inducat, & animas quasi vi qua-
 dam soporifera opprimat. an, quia tarda & langu-
 da sit illius unda? vid. Virgil. G. xv. 479. SCHR.

684. *Maeander*] Celeberrimus Phrygiae fluvius
 multis anfractibus sinuosus & flexuosus. FARNA-
 BIUS. Desumptum hoc ex Ovidio in Metamorph.
 vide Hippol. 15. DELKIUS.

686. *Palus inertis foeda Cocyti*] Cocytus fluvius
 infernalis, stagnat iners Pyriphlegetonti in Ache-
 rusia obvis *flumine languido Cocytus errans*. FARN.

687. *Vultur, bubo gemit*.] Aves inauspicatae
 & ferales.

689. Co-

- Horrent opaca fronde nigrantes comae,
 690 Taxo imminente; quam tenet segnis Sopor,
 Famesque moesta tabido rictu jacens;
 Pudorque serus conscios vultus tegit:
 Metus, Pavorque, Funus, & frendens Dolor,
 Aterque Luctus sequitur, & Morbus tremens,
 695 Et cincta ferro Bella: in extremo abdita
 Iners Senectus adjuvat baculo gradum.
Amph. Estne aliqua tellus Cereris aut Bacchi ferax?
Thef. Non prata viridi laeta facie germinant;
 Nec adulta leni fluctuat Zephyro seges;
 700 Non ulla ramos silva pomiferos habet:
 Sterilis profundi vastitas squallet soli,
 Et foeda tellus torpet aeterno situ;
 Rerumque moestus finis & mundi ultima:
 Immotus aër haeret; & pigro sedet
 705 Nox atra mundo. cuncta moerore horrida,
 Ipsaque morte peior est Mortis locus.
Amph. Quid, ille opaca qui regit sceptro loca,
 Qua

VARIORUM.

leti sopor, & mala mentis Gaudia, mortiferumque
 aduerso in limine bellum. DELRIUS.

690. Segnis Sopor.] Adverte nativa & signan-
 tia epitheta. FARNABIUS.

691. Tabido] Herbipol. rapido. Moguntinens.
 & unus Venetus: rabido. ceteri; tabido: melius.
 fames enim, quasi tabes, conficit. DELR.

696. Baculo] Scipione. FARNABIUS.

697. Cereris] Frumenti aut vini ferax. FARN.

699. Fluctuat] More undarum fluctuat à ventis
 agitata. FARNABIUS.

700. Non ulla ramos] Ait apud inferos nullam
 felicem arborem esse, sed omnes (ut Cato loqui-
 tur) infelices. DELRIUS.

703. Mundi] Res hujus mundi ultimae & in-
 finitae decidunt ad centrum illud, quo infernum
 locant poëtae. vel illic mors & rerum exitus. FARN.

707. Quid,] Ubi autem ponit regiam sedem
 G 3 Plu-

689. Comae,] Arborum cacumina. FARN.
 690. Taxo] Taxo lethali & venenata arbore
 Corymbosimminente seu incumbente. FARNABIUS.
 Ovidius 4. Metamorph. Est via declinis funesta
 rictu taxo, Ducit ad infernas per muta silentia se-
 des. DELRIUS.

690. Quam tenet segnis Sopor,] Virgilius: In me-
 lis ramos, annosaeque brachia pandit Ulmus opaca, in-
 gens; quam sedem somnia vulgo Vana tenere ferunt.
 illa quoque, quae mox late noster prosequitur,
 omnia ad Virgilii imitationem dicta sunt. ait Ma-
 ro: Vestibulum ante ipsum, primisque in faucibus
 Oris Lassus & ultices posuere cubilia curae, Pallen-
 tesque habitant morbi, tristisque senectus, Et metus,
 & maleuada fames, & turpis egestas. Terribiles
 visio formae, letumque laborque, Tum consanguineus

- Qua sede positus temperat populos leves?
Thef. Est in recessu Tartari obscuro locus,
 710 Quem gravibus umbris spissa caligo alligat.
 A fonte discors manat hinc uno latex:
 Alter quieto similis (hunc jurant Dei)
 Tacente sacram devehens fluvio Styga:
 At hic tumultu rapitur ingenti ferox,
 715 Et saxa fluctu volvit Acheron invius
 Renavigari. cingitur duplici vado
 Adversa Ditis regia, atque ingens domus
 Umbrante luco tegitur: hic vasto specu
 Pendent tyranni limina: hoc umbris iter;
 720 Haec porta regni, campus hanc circa jacet,

In

GRONOVII.

711. *Discors*] Florentinus à manu secunda, *diffors.* de quo vocabulo vide N. Heinsium ad primam Sabini Epistolam.

720. *Haec porta regni,*] Verbum de barbaricis regnis & olim hodieque usurpatum. Xenophon αἰσάσθαι. β. ἀπαρτίσθαι τὰ ὄπλα, ἰσχυρὰ ἐπὶ ταῖς βασιλείαις θύραις, ἐκείνου δὲ τὸ τι δυνάμει ἀγαθόν. Diodorus Siculus lib. 14. ὅτι λίγος ὁ βασιλεὺς Ἀρβύξιος, ἐπειδὴ νίκησα Κῦρον ἀποκτείναντα, ἀπαρτίσθαι τὰ ὄπλα, καὶ ὡς τὰς θύρας αὐτῶν βαδίναντες, ζῆται, πᾶς αὐτοὶ ἐκθερπείσασθαι ἀγαθὴν τὴν μελαγχολίαν.

VARIORUM.

Pluto? FARNABIUS.

708. *Populos leves?*] Manes, umbras. Hercul. Oct. 1706. FARNABIUS.

709. *Tartari*] Vid. Hippol. vers. 841. FARN.

711. *Manat hinc imo*] Mogunt. *Manat hinc uno latex.* hoc sensu; ab uno eodemque fonte duo manant latices, hinc quieto similis & stagnans, Styx, inde turbulentus, & spumans, Acheron. DELRIUS.

711. *Discors*] Duo latices diversae naturae, alter quietus, alter impetuosus. FARNABIUS.

712. *Hunc jurant Dei,*] Inviolabilem, *Dii cuius jurare timent & fallere numen.* Qui vero pejerat, annum unum & dies novem, aliis novem an-

nos, nectare & ambrosia interdictus, Deorum epulis arcetur. hic autem honos Stygi habitus propter auxilium quod Jovi adversus Titanas tulerunt Stygis filiae Vis, Robur, Victoria: vel propter indicium conspirationis deorum: vel quod beati coelites per inferni odium tristitiamque jurantes se obligant ad rem eorum naturae contrariam si pejerent; οὐδὲν enim à *ευγία*, odi, vel quod diis & hominibus odio habentur, qui ad perjurium procliviores sunt: vel quod omnibus elementis antiquior est aqua. FARNABIUS.

713. *Tacente sacram*] Sine murmure, vel quod ipse fluvius fere immotus est; vel quia fluit in locis silentibus. FARNABIUS.

714. *At hic tumultu*] Immiscuerunt quidam libris lectionem unius m. s. *Ass hinc:* male. Hic enim diserte opponitur voci *Alter* vers. 712. tumenturque ipsam nostri omnes. GRUT.

715. *Acheron*] Agamemn. vers. 13. FARNABIUS. De Acheronte & palude Acherusia multa Stobaeus à loco fol. 129. & Scholiastes Apollonii ad lib. 2. vers. 353. & seq. & vers. 731. & 748. ubi etiam multa de hoc Herculis ad inferos descensu. DELRIUS.

717. *Duplici*] Utroque fluvio Styge & Acheronte. FARNABIUS.

717. *Ditis regia,*] De Plutone quae scire cupis, à Lilio petas Syntag. 6. quod est de inferis, valde copiosum. DELRIUS.

719. *Pendent*] Propter specum inflexum & descen-

- In quo superbo digerit vultu sedens
 Animas recentes. dira majestas deo,
 Frons torva; fratrum quae tamen speciem gerat,
 Gentisque tantae: vultus est illi Jovis,
 725 Sed fulminantis. magna pars regni trucidis
 Est ipse dominus; cujus aspectum timeret,
 Quidquid timetur. *Amph.* Verane est fama, inferis
 Tam sera reddi jura, & oblitos sui
 Sceleris nocentes debitas poenas dare?
 730 Quis iste veri rector, atque aequi arbiter?
Thef. Non unus alta sede quaesitor sedens
 Judicia trepidis sera sortitur reis.

Adi-

GRONOVII.

Adde Leonclavium ad Xenophontem.

722. *Dira majestas Deo,*] Flor. *dei.*726. *Cujus aspectum timeret,*] Flor. *ad spectus.* ut
 & Mogunt. editique quidam olim apud Delrium.732. *Judicia trepidis sera sortitur reis.*] Obser-
 vant translatum à Romano ritu. Vere, sed quo?
 In gravibus enim & dubiis causis tabellas literis,
 C. condemnationis, A. absolutionis, N. L. am-
 pliationis inscriptas, in cistam vel urnam conje-

VARIORUM.

freudentem. FARNABIUS.

722. *Recentes.*] Quae de novo advectae sunt.
 FARNABIUS.722. *Dira majestas*] Plutonis forma etiam à
 Claudiano describitur de raptu Proserpin. *Ipsa ru-*
bi fulvis solio, nigraeque reverendus Majestate sedet:
squllens immania sceclo Sceptra situ: sublime caput
massissima nubes Asperat, & dirae riget inclementia
formae. Sed Senecam non adaequavit. DELR.723. *Fratrum*] Jovis & Neptuni. FARN.725. *Sed fulminantis.*] Sed Jovis irati & fulmi-
 nantis. FARNABIUS.427. *Quidquid*] Ipsi manes horridi. FARN.728. *Tam sera reddi jura,*] Post tot annos fieri
 judicia de nocentibus & examinari, *Quisquis apud*
sepevot furto laetatus inani Distulit in seram commissam
piacula mortem. sup. v. 579. FARNABIUS.731. *Alta sede*] Tribunali. à *ritu Rom.* Tri-bunali, non subsellio. tribunal altius, & fixum:
 minorum judicum subsellia inferiora, & loco mo-
 vebantur: tribunal erat judicum ordinariorum.
 maxime ejus, qui inter ceteros primus, & quasi
 praeses. vide Polletum lib. 1. Fori Romani cap.
 6. DELRIUS.731. *Quaesitor*] Vide Agam. vers. 24. FAR-
 NABIUS. Quaesitores, qui judicio praeerant:
 ideo illi tribunal tribuit. Cicero pro Fontejo:
quid mihi opus est sapienti judice? quid aequo quae-
sitore? Quaerere, nonnunquam significat judicio
 praeesse. Cicero pro Rabirio: *Accusavi de pecu-*
niis repetundis, judex sedi, Praetor quaesivi. porro
 quaesitorum genus duplex, de quo Broideus in
 Corollar. ad Polletum lib. 5. cap. 7. num. 2. vi-
 de Polletum lib. 3. de foro Roman. DELRIUS.731. *Sedens,*] Sedere sollemne judiciis dum
 judicabant, de quo alibi: interea consulere potes
 Pollet. l. 1. c. 5. DELRIUS.733. *Cnosius*] Cretensis, à Cnosso Cretae ur-
 be. FARNABIUS.733. *Minos foro;*] Rhadamanthum & Aeacum
 Jovis filios reges justos umbrarum judicio prae-
 fecit Pluto, Minoa arbitrum instituit, si quid dif-
 ficile aut *ἀνίστατο* incideret, *Et de te splendida Mi-*
nos Fecerit arbitria. FARNABIUS. Poetae tres
 inferorum judices constituerunt, sicut & Plato in
 Gorgia. Idem tamen Plato in Apolog Socrati-
 tis, & Cicero 1. Tuscul. Minoi, Rhadamantho,
 & Aeaco, quartum adjungunt Triptoleum.
 DELRIUS.734. *The-*

- Aditur illo Gnosius Minos foro;
 Rhadamantus illo; Thetidis hoc audit focer.
 735 Quod quisque fecit, patitur: auctorem scelus
 Repetit, suoque premitur exemplo nocens.
 Vidi cruentos carcere includi duces,
 Et impotentis terga plebeja manu
 Scindi tyranni. Quisquis est placide potens,
 740 Dominusque vitae servat innocuas manus,
 Et incruentum mitis imperium regit,

Ani-

GRONOVII.

Etas sortitione dedisse reis vel salutem vel capitis periculum. Sed tam dubiae & graves causae possunt esse privatorum quam publicorum iudiciorum. Debebant ergo dicere, in publicis iudiciis seu quaestionibus hoc esse factum. Deinde supervacuum bis annotant illum ritum, qui nihil ad rem pertinet. Aliud est sententiam ferre, aliud *judices sortiri*. Nemo unquam veterum sententiae lationem, etsi in urnam tabellae conjicerentur, *sortitionem* dixit. *Judicia sortiri* est iudices legere, id enim fiebat per sortem: iudices sorte ducere: quod erat quaestoris, conjectis omnium iudicum nominibus in urnam, cum numerum educere, qui lege, qua iudicium exercebatur, definitus erat: inde *reflectio*, & postea *subsortitio*. Hoc proprie: hic porro per synecdochen partis *judicia sortiri* pro exercere iudicia ponitur. Quemadmodum *postulare*, *deferre nomen*, *subscribere*, *jurare calumniam*, quae singulae partes sunt accusationis, pro legitima accusatione, seu omni accusandi ordine & opere satis frequenter accipiuntur.

733. *Aditur illo*] Legebam, *Auditor*. Nota in libris Juris, *Auditorium principis*, *auditorium praefecti praetorio*, *auditoria iudicum & magistratuum*, sic *auditorio adesse*, pro in iudicio praesto esse, & *recipere auditorium*, pro recipere iudicandi munus, & similia. Auctor Dialogi de causis corr. eloq. *Quantum virium detraxisse orationi auditoria & tabularia credimus*, in quibus jam fere plurimae causae explicantur. Sic & in veteri membrana scriptum inveneram, & in margine sui libri notaverat Grotius. Potior tamen mihi semper Etrusci codicis auctoritas, in quo, *Aditur*

illo: cum praesertim hoc quoque verbum fori Romani sit proprium hac significatione. Cicero post reditum in Senatu: *Cum L. Caecilius direptoribus meorum bonorum in ius adeundi potestatem non fecerit*. Caesar, Civilis primo: *quascunque postea controversias inter se milites habuerunt, sua sponte ad Caesarem in ius adierunt*. lib. 2. in Verr. *antequam in ius aditum esset, antequam mentio controversiae facta*. Valer. Maxim. lib. 3. 7. *Scipio cum oppidum Badium circumfederet, tribunal suum adeuntes in eadem, quae intra moenia hostium erat, iudicamenta in posterum diem facere iussit*. Idem lib. 7. 7. *A quibus aditus divus Augustus & nuptias mulieris & summa iudicia improbarit*. Seneca de Tranquill. 2. nemi: *qui inter peregrinos & cives, aut urbanus praetor adeuntibus adfessis verba pronunciat*.

734 *Thetidis hoc audit focer.*] De Benef. 3, 22. *Atqui de injuriis dominorum in servos qui audiat, positus est*.

VARIORUM.

734 *Thetidis*] Aeacus pater Pelei, cui Thetis peperit Achillem. FARNABIUS.

735. *Quod quisque*] Vid. supra vers. 226. FARN.

738. *Impotentis*] Sibi non imperantis, crudelis, qui vivus plebi infligere verbera gaudebat. FARNABIUS.

739. *Quisquis*] Quicumque in vivis citra infolentiam usus est sua potentia, vel quisquis placide sibi suisque affectibus imperavit, vitae suae aequus moderator. FARNABIUS.

740. *Dominusque vitae*] est is, qui habet jus vitae & necis. Virgil. *rerum dominos*. & noster Hippol. *regni dominos*. Videtur aliud hic intellexisse Farnabius. SCHRODERUS.

642. Ani-

Animaeque parcat: longa permensus diu
 Felicis aevi spatia, vel coelum petit,
 Vel laeta felix nemoris Elysii loca,

745 Judex futurus. Sanguine humano abstine,
 Quicumque regnas. scelera taxantur modo

Ma-

GRONOVII.

742. *Animaeque parcat:*] Si vera esset lectio, venior quoque foret interpretatio Gruteri, *animo parcare* esse, minus commoveri & moderari animo. Sed plane liber optimus *Animaeque parcat*. Troadib. *Mors individua est noxia corpori, Nec parcat animae.*

744. *Nemoris Elysii loca, Judex futurus.*] Haec distinctio est à Grutero, volente dici, reges omnes, qui comi animo populos regunt, fieri à morte iudices inferorum: non enim tantum tres facere iudices Platonem, sed & Triptolemum & ἄλλους, idemque Herculi promittere Chorum in Oetaeo, v. 1556. Addo Lucianum, qui Rhadamanthi consilium facit & alios multos, & Atheniensem Aristidem, lib. 2. verae hist. Σὺν ὁμοῖσι δ' ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ Ἀετρίδης ὁ δῖος ὁ Ἀθήναιος. Non illepide. Primo enim meminisse debemus in Elysio fingi quemque imaginem pristini muneris, quo vivusungebatur, referre: ut mirum non sit illos judicare, qui religiosi iudices in superis fuissent. Ovidius lib. 4. *Parque forum celebrant, pars imi testā tyranni:* Pars aliquas artes antiquae imitamina vitae Exercent: aliam partem sua poena coëret. Dein convenit haec fictio pulchre illis, quae modo notavimus de sortitione iudicum apud inferos. nam iudex Minos, Aeaco, Rhadamanto, non tam iudicum aptat personam, quam Quaestorum vel praetorum, qui cum suo quisque consilio selectorum iudicum causas cognoscant. Has ergo decurias vult conferri ex Umbris piorum & magistratuum. Ceterum M. Tullius in 1. Tusc. 41. ubi verba Socratis apud Platonem in Latinum vertit, nescio quo pacto hac parte à sententia utraque discessit. Nam cum illic sit, δὲ τῶν τῶν ἀλλοῖς δικαστῶν, οἵ τε καὶ λόγοι καὶ δικάζον. Μῖνος τε καὶ Ῥαδάμανθος καὶ Αἰακός καὶ Τριπτόλεμος καὶ ἄλλοι, οἵ τε κινεῖται δικαιοὶ ἰσχυροὶ ἐν τῷ ἐλευθέρῳ βίῳ, transit, ad eos venire, qui vere iudices appellantur, Minorem, Rhadamantum, Aeacum, Triptolemum, convenireque eos, qui iuste & cum fide vix-

runt. Quasi legisset, καὶ ἄλλους, idque retulisset ad τοὺς δικάζον. At Platoni dicuntur judicare Minos &c. & quotquot horum. Neque enim ausim corrigere: *Triptolemum, heroumque eos.*

746. *Scelera taxantur modo Majore vestra.*] Sic & Etruscus, non nostra. Interpres: plectuntur majore modo quam hic apud nos vel majore mensura & poena, quam scelera commissa erant, cum quisque patiat eodem genere quo peccavit. Vir magnus adhibet hunc locum, ut ostendat non injuste per poenam aliquanto plus damni dari peccanti, quam peccans dedit immerito at-

VARIORUM.

742. *Animaeque parcat:*] Id est, vitae civium. FARNABIUS. Haud aliter triga nostrorum, & Scholias: tantoque confidentius admisi, quod placeret Lipsio, Deltio, Commelino. Qui tamen, *Animo parcat*, heic interpretantur, non contaminat animum crudelitate. nescio an satis exprimant vim verborum: parcat enim animo, qui ei moderatur, qui ei non indulget. Ovidius lib. 1. de Ponto Eleg. vi. *Parcendum est animo miserabile vulnus habenti.* Arnobius lib. 7. advers. Gentes: *Ut parvuli pusiones quo animis parcant, abstineantque ploratibus, passerulos, pupulos, equuleos, panes accipiunt, quibus avocare se possint.* Quem locum injurie vexat Colvius Notis in Apulejum lib. 8. dum modo tentat rescribere, quo lacrimis parcant; modo, quo animos pascant. GRUT.

743. *Longa*] Post longam & felicem vitam. FARNABIUS.

743. *Vel coelum*] Vel per ἀνδράων, in divorum numerum refertur. FARNABIUS.

743. *Vel coelum petit,*] De ἀνδράων principum hoc capit Farnabius. malim intelligere de circulo lacteo, quem iustorum sedem post mortem statuunt Platonici. Vid. Cic. Som. Scip. c. 3. Opponitur enim hoc loco coelum Elysio nemori, tamquam natura designatus beatis locus, non opinione consecrantium. SCHRODERUS.

744. *Vel laeta*] Vel migrat in Elysium. vid. Troad. vers. 942. FARNABIUS.

H

750. Ra-

- Majore vestra. *Amph.* Certus inclusos tenet
 Locus nocentes? utque fert fama, impios
 Supplicia vinclis saeva perpetuis domant?
 750 *Thes.* Rapitur volucris tortus Ixion rota.
 Cervice laxum grande Sisyphia sedet.
 In amne medio faucibus siccis senex
 Sectatur undas, abluit mentum latex;
 Fidemque cum jam saepe decepto dedit,
 755 Perit unda in ore: poma destituunt famem.
 Praebet volucris Tityos aeternas dapes.
 Urnasque frustra Danaides plenas gerunt.
 Errant furentes impiae Cadmeides.
 Terretque mensas avida Phineas avis.

Amph.

GRONOVII.

que infanti. Perperam. Ait enim: vestra, ô reges & magistratus, scelera habentur graviora & majore modo poenae afficiuntur quam scelera privatorum & tenuiorum hominum. Est autem verbum, quo amat uti Seneca. De clementia, 2, 7. & absolvere illi licet & quanti vult, taxare licet. Ad Marciam c. 19. tanti quodque malum est quanti illud taxavimus. Epist. 24. quodcumque illud est malum, tecum ipse metire, & timorem tuum taxa. De benef. 4, 36. quanti promissi mei verba taxentur.

757. Danaides plenas ferunt.] Etruscus, gerunt. Parum interesse putes: tamen hoc fere verbo hac in re uti malunt. Plautus Pseudolo: Non plaris refert, quam si imbrem in cribrum geras. Cato de re rustica cap. 152. si quando non pluit, uti terra sitiat, aquam irrigato leniter in areas: si non habebis, unde irriges, gerito inditoque leniter. Plautus Casina: Ita te aggerunda curvom aqua faciam protur.

VARIORUM.

750. Rapitur] Junonem de adulterio interpellare ausus è nube, quam Jupiter pro Junone subjecit, Centauros genuit. Dum vero gloriatur se cum regina Deorum rem habuisse, fulmine ad inferos detrusus rotas serpentibus implexae alliga-

tus volvitur affidens, dum se refugitque fugitque. FARNABIUS.

751. Cervice] Vid. Hippolyt. versum 1226. FARNABIUS

752. In amne] Tantalus, vel quod Pelopem diis epulandum apposuisse, vel quod ad deorum secreta admissus ea evulgasset, apud inferos Eridano fluvio mento tenuis immersus, Quærit aquas in aquis & poma fugacia captat. vid. Thyest. act. 1. FARNABIUS.

754. Fidemque] Cum jam fecisset Tantalos spem se posse eam capere. FARNABIUS.

756. Praebet] Vide Hippol. versum 1228. FARNABIUS.

756. Tityus] Lucretius: Sed Tityus nobis hic est, in amore jacentem, Quem volucres lacerant; atque exest anxius angor, Aut alia quavis scindunt torpedine curae. eleganter haec explicat Pierius lib. 18. Hieroglyph. DELRIUS.

757. Urnasque] L. Danaï filiae, quae & Belides ab avo Belo, patris jussu maritos suos, filios Aegypti, prima nocte peremerunt omnes ad unam, hac poena damnatae, ut aquam pertusis situlis seu urnis haurientes dolium item perforatum implere nitantur. FARNABIUS.

758. Cadmeides.] Cadmi filiae Agave, Ino, Autonoe, quae Pentheum dilaceraverunt. FARN.

759. Avis.] Harpya, vide Thyesten, vers. 153. FARNABIUS.

761. Pa-

- 760 *Amph.* Nunc ede nati nobilem pugnam mei.
 Patruī volentis munus, an spoliū refert?
Thef. Ferale tardis imminet saxum vadis,
 Stupent ubi undae, segne torpescit fretum:
 Hunc servat amnem cultu & aspectu horridus,
 765 Pavidosque manes squallidus gestat senex;
 Impexa pendet barba, deformem sinum
 Nodus coërcet, concavae lucent genae,
 Regit ipse conto portitor longo ratem:
 Hic onere vacuam littori puppim applicans
 770 Repetebat umbras; poscit Alcides viam,

Ce-

GRONOVII.

6. Poenulo: *Aggerundaque aqua sunt viri duo des-*
sess.

763. *Stupente ubi unda,*] Etruscus: *Stupent ubi*
undae, segne torpescit fretum. Non pejus profecto
 quam caeteri.

765. *Squallidus gestat senex;*] Des. Heraldus
 non satis aequo animo fert *gestat*, malitque *re-*
flat, i. Adv. 12. Illud tamen omnes habent libri.
 Et ne omnino condemnem, facit Cornelius Cel-
 sus, qui gestationem navi agnoscit. Lib. 2, 14.
Gestationum levissima est navi vel in portu vel in flu-
mine, vehementior in alto mari. Nat. 5. quæst. ult.
Dedit ventos ut commoda cujusque regionis fierent com-
munia: non ut legiones equitemque gestarent; ut per-
icioſa gentibus arma transvelerent. Tacit. lib. 2.
hisor. Ex urbe atque Italia irritamenta gulæ gesta-
bantur, strepitibus ab utroque mari itineribus.

767. *Concavae lucent genae,*] Gregales libri sic
 habent: lucemque vel ab oculis vel à macie ex-
 trema sunt imaginati. Quidam *livent*, alii *lo-*
gent, conſecere. Mulcebant aliquando, quibus *genae*
oculi: ut apud Virgilium, *effusæque genis lacri-*
mae: tanquam imitaretur ejusdem eodem libro
de Charonte: stant lumina flamma. Sed potissi-
 mus liber accedit illis, ex quibus olim productum
 fuit, *squallens*. Quod cum præcedens tertius
 versus refutet, legas censeo cum Nic. Heinsio:
concavae pallent genae. Solus enim color hæcenus
 in descriptione Charontis videtur omiſſus. Sic a-
 pud Ovidium, *Invidiæ Pallor in ore sedet.* Sic
 Statio prima Thebaide: *pallorque ruborque Porpu-*

reas hausere genas. Idem lib. 2. *Pallentes erecta*
genas.

770. *Repetebat umbras;*] Frequenti vitio libro-
 rum omnes & editi & scripti sequiores, *undas*.
 Quod dum numero ingerentium, velut supersti-
 tione, ligatos eruditorum animos tenet, genuit
 ridiculas, quod necesse fuit, & insanas interpre-
 tationes. Nam, quid est: ut facilius exscende-
 ret, repetebat altam paludem? quam illi senten-
 tiam perspicuam esse ajunt. Si ad litus adverte-
 bat, non eodem momento repetebat undas: si
 revehebatur in altum, non uno tempore littori

VARIORUM.

761. *Patruī*] Accepitne Cerberum donum à
 volente Plutone patris sui Jovis fratre, an spoliū
 ab invito Plutone abactum? FARN.

764. *Amnem*] Styga. FARN.

765. *Pavidos manes*] Animas trementes. FAR-
 NABIUS.

765. *Senex;*] Charon, cujus descriptio ex Ae-
 neid. 6. petita. FARNABIUS.

766. *Impexa*] Cui plurima mento Canicines inculta
 jacet. FARNABIUS.

766. *Deformem*] Sordidus ex humeris nodo depen-
 det amictus. FARNABIUS.

768. *Portitor*] Vel quia portorium capit, quo
 respexit Propertius: - *ubi portitor aera recepit*: vel
 quia vehit. nam pro vectore simpliciter utuntur
 Columella, Lucanus, & Martialis. DELR.

769. *Littori*] Citeriori, ad petendas animas.
 FARNABIUS.

Cedente turba : dirus exclamat Charon;
 Quo pergis audax ? siste properantem gradum.
 Non passus ullas natus Alcmena moras,
 Ipso coactum navitam conto domat,
 775 Scanditque puppem. cymba populorum capax
 Succubuit uni. sedit, & gravior ratis
 Utrimque Lethen latere titubanti bibit.
 Tunc victa trepidant monstra, Centauri truces,
 Lapithaeque multo in bella succensi mero.

Sty-

GRONOVII.

puppem applicabat. At forte fletit in prora undas repetituro similis : immo adeo undas repetens, quod animae minimo momento cymbam erant repleturæ. Fateor hoc esse subtile. Quasi tamen evicissent, *repetere undas* dici navem, quæ subducta non fuit, aut portitorem, qui non est egressus in terram. Nam, ut iterando, *Undas, undas*, significaverit Charon conscendendum esse, (quod uni & alteri viro erudito alludiavit) certus sum; si sic loquebatur Charon, nulli quidem Latinae Umbræ intellectum fuisse. Putassent siquidem eum, ut Teja illa apud Propertium, aquas inclamasse incendio : aut lactari aquis conspectis, ut illi apud Xenophontem & Statium : & sic tamen poetice magis quam humane locutum : nisi forte, contra votum navigantium optare illum tempestatem. Neinim certe ad navigandum vocantium illæ suspicarentur dicere, *Undas, undas*. Desinamus ineptiarum. *Repetebat umbras*, ut Lipliano, etiam Etruscus. Hoc erat onus, quod ille ex litore vacua nave identidem petere credebatur. Et si nullus haberet liber, tamen ita esset restituendum. Peccant securæ nimium sollicitæque manus. Verbum sic habes apud Livium lib. 21. *Ita primis expositis, alii deinde repetiti ac trajecti sunt.* Idem lib. 29. *naves, quæ prædā in Siciliam vexerant, cum comitatu rediere, velut ominatæ ad prædā alteram repetendam sese venisse.* Suetonius Oct. 16. *Trajecto in Siciliam exercitu cum partem reliquam copiarum continenti repeteret.* Ubi offendit cum suo codice Fulv. Ursinus.

776. *Sedit, & gravior ratis*] Scripsit opinor, *sedit.*

778. *Tunc rasta trepidant monstra,*] Optime Florent. *Tunc victa trepidant.* Sensus formatus è Virgilio sexto: Aen. *At Danaum proceres Agamemnoniaque phalanges, Ut videre virum, fulgentiaque arma per umbras, Ingenti trepidare metu.*

779. *Multo ad bella succensi mero.*] Aberat editis olim præpositio. Adjecit Delrius hanc è suis, spreta quæ erat in Lipliano, *in bella*: subscripsitque Gruterus, etsi omnes Pall. carerent utrovis. Sed Lipliano præstat auctoritatem Etruscus. Virgilius lib. 7. *Aeneid. sacrosque gerunt in bella dolones.* Idem lib. 11. *Quos ubi confertos ardere in praelia vidi.* Silius Italicus lib. 6. *in pugnamque & Martem & praelia & hostem igneus.*

VARIORUM.

771. *Charon;*] Arbitr & Juvenalis vocant Porthmea: hic Sat. 3. -- *tetrumque novitius horret Porthmea*: ille vero, *vix navita Porthmens*: nec frustra geminantur hæc voces. aliud enim navitæ, aliud sæpe portitoris officium. DELR.

775. *Cymba*] *Genuit sub pondere cymba Sutilis, & multam accepit rimosa paludem.* FARN.

776. *Gravior*] Onerata majori pondere, quam solebat advectis umbris. FARNABIUS.

778. *Centauri*] Omnium rerum simulachra apud inferos esse perhibentur, sicut animæ apud superiores: hæc vero viso victore tremuerunt. Hercul. Oct. 1706. FARNABIUS. Hos etiam cum Hydra Virg. 6. *Aeneid. in foribus inferorum statuit.* DELRIUS. Quos Ixion è nube genuisse fingitur superne humana forma, inferne equina: hi primi ex equis pugnabant, ut & Lapithæ frenos & strata equorum invenisse dicuntur. Uterque Thessaliæ populus super mero ferox, ut in Piri-

thoi

- 780 Stygiae paludis ultimos quaerens sinus
Fecunda mergit capita Lernaeus labos.
Post haec avari Ditis apparet domus:
Hic saevus umbras territat Stygius canis,
Qui trina vasto capita concutiens sono
785 Regnum tuetur: sordidum tabo caput
Lambunt colubrae: viperis horrent jubae:
Longusque torta sibilat cauda draco;
Par ira formae. sensit ut motus pedum,
Attollit hirtas angue vibrato comas,
790 Missumque captat aure subrecta sonum,
Sentire & umbras solitus. ut propior stetit
Jove natus, antro sedit incertus canis,
Et uterque timuit. ecce, latratu gravi

Lo-

GRONOVII.

790. *Aure subiecta sonum,*] Lipsius emendat, *subiecta*. Cui correctioni etsi accedentem veterem librum, *subrecta* exhibendo, invenisset, tamen refragatur vir doctus: primum cum videatur *comas* *sublatis* opponere Poëta *subiectas aures*; deinde quia cernamus canes aliquos, ubi ex longinquo sonitum persentiscunt, auribus & oculis submissis, eundem quasi venari. Sed his rationibus pendendis aptior erit locus, cum ostendit *subijcere oculos* vel *aures* esse idem quod *submittere* vel *deicere*: id enim priusquam testimonium videam, pro Latino admittere non possum. Interim nos cum Etrusco retinebimus, *aure subrecta*: vel propter Terentianum, *arripe aures*, Pamphile, & Virgilii, *arripisq; auribus assensu*; atque etsi *subijcere* sciamus interdum esse mittere in alium, tamen nec hic id tempestivum & vetustissimo codici servandum censemus. Plinius 8, 32. de Cervis: *cum erexere aures, acerrimi auditus; cum remissere, surdi*. Et l. 10, 48. *Phasiane geminas ex pluma aures submittebant subriguntque*.

VARIORUM.

thoi nuptiis. FARNABIUS.

780. *Stygiae*] Hydra mergit ima Styge capita foecunde repullulantia, sup. vers. 289. FARN.

784. *Qui trina*] *Cerberus haec ingens latratu regna trifauit* Personat. FARNABIUS.

787. *Sibilat*] Pilos habet serpentinis & Draconem pro cauda FARNABIUS.

788. *Par ira formae.*] Terribilis forma, terribilis ira. FARNABIUS.

791. *Sentire*] Etiam leves umbras auditu explorare solitus. FARNABIUS.

792. *Sedit*] Vulgo *cedit*. Nunquam tam cito; postmodum forte cederet dira bellua. an ergo *cedit*, quod habent Lipsii & Veneti omnes, significat cedere coepit; praefero lectionem Eguiani, & Moguntini, & Herbipolens. & Lugd. *sedit*: qui jacebat, Hercule adveniente non dignatus in pedes surgere, sed dumtaxat anteriori corporis parte paulisper sese erigere, posteriore sedere. & hoc molossicum. DELRIUS. Et meus, & olim editus, *antro sedit*. recte. Non enim fugit, nec decuit Cerberum: sed assedit, ambiguus quietis an pugnae. LIPSIUS. M. S. o. *sedit*, proba lectio; id est dubius haesit. Nam si cessisset Canis, Herculi, utpote fugato hoste, nihil erat tinendum. at versu demum 804. antro cedit. COMMEL.

793. *Timuit.*] Sup. vers. 45. FARN.

H 3

795. *Sen-*

- Loca muta terret, sibilat totos minax
 795 Serpens per armos: vocis horrendae fragor
 Per ora missus terna felices quoque
 Exterret umbras. solvit à laeva feros
 Tunc ipse rictus, & Cleonaeum caput
 Opponit, ac se tegmine ingenti clepit:
 800 Victrice magnum dextera robur gerens,
 Huc nunc & illuc verbere assiduo rotat,
 Ingeminat ictus. domitus infregit minas,
 Et cuncta lassus capita submisit canis,
 Antroque toto cessit. extimuit sedens
 805 Uterque folio dominus; & duci jubet:
 Me quoque petenti munus Alcidae dedit.
 Tunc gravia monstri colla permulcens manu
 Adamante texto vincit: oblitus sui
 Custos opaci pervigil regni canis
 810 Componit aures timidus; & patiens trahi,
 Herumque fassus, ore submisso obsequens

Utrum-

GRONOVII.

11, 37. *Aures in equis & omni jumentorum genere indicia animi praeferunt, fessis marcidæ, nutantes parvidis, subreclæ furentibus, resolutæ aegris.*

VARIORUM.

795. *Serpens*] Serpenti pili, jubæ è serpentibus. FARNABIUS.

798. *Rictus*,] Pellem Cleonæi leonis sinistro suo brachio obvolutam solvit, qua se tegit opposito capite canis, *ἰερὰ λῆς*, inquit Apollod. *χειρὸς αἰσθητὸν τὸ λείον, τὸ μὲν δὲ οὐκ ἐμπιπτόν· τῷ χαίματι δὲ ἰχθύων κέρει.* FARNABIUS.

799. *Clepis*:] *Ἀ κλέπω*, quod & ipsum a *καλέω*. qui enim clam & latenter quid subtrahit, idem occulit tegitque. FARNABIUS.

800. *Robur*] Clavam. FARNABIUS.

802. *Infregis*] Remisit minas, deposuit iram.

FARNABIUS.

803. *Cuncta*] Tria, al. centum, bellua centiceps. FARNABIUS.

804. *Antroque*] Aditum dedit Herculi. FARN.

805. *Uterque folio dominus*;] Pluto & Proserpina. FARNABIUS.

805. *Duci*] Addiditque canem Herculi ducendum, quo libeat. FARNABIUS.

806. *Me quoque*] Et Herculi petenti dedit me in vinculis ibi detentum, qui cum Pirithoo adveneram ad rapiendam Proserpinam. FARN.

808. *Adamante*] Catena è solido ferro. solidas enim durasque res appellant Poëtae adamantinas, veluti ex adamante factas, *Quis Martem tunica textum adamantina, &c.* Legitur etiam *Adamante texto vinxit.* FARNABIUS.

808. *Sui*] Suarum virum, & solitæ ferociæ. FARNABIUS.

811. *Herumque*] Agnoscens Hercul. sui domitorem & dominum. FARNABIUS.

812. *Cau-*

Utrumque cauda pulsat anguifera latus.

Postquam est ad oras Taenari ventum, & nitor

Percussit oculos lucis ignotae, novos

815 Resumit animos vinctus, & vastas furens

Quassat catenas: pene victorem abstulit,

Pronumque retro vexit, & movit gradu.

Tunc & meas respexit Alcides manus:

Geminis uterque viribus tractum canem

820 Ira furentem, & bella tentantem irrita,

Intulimus orbi. vidit ut clarum aethera,

Et pura nitidi spatia conspexit poli,

Oborta nox est, lumina in terram dedit,

Compressit oculos, & diem invisum expulit,

825 Aciemque retro flexit, atque omni petiit

Cervice terram: tum sub Herculea caput

Abscondit umbra. Densa sed laeto venit

Clamore turba, frontibus laurum gerens,

Magnique meritas Herculis laudes canit.

CHO-

CRONOVII.

VARIORUM.

814. *Lucis ignotae, novos Resumit animos vinctus.* Sic à conjectura Rutgerlii. Vulgo, *bonos*. Lipsius malle ait: *lucis ignotae bono*: non addito, fuerint libri veteris ea, an ab ipso excogitata scriptura. Sed quia occurrit eadem Zinzerlingo in Thuringico & Rutgerio in Morelli exemplari scripto, & ante omnia nobis in Etrusco, verisimile est fuisse illius quoque membranarum. Commendat eam Zinzerlingus loco Senecae epist. 79. *adhuc nondum fruitur bono lucis, & Statii 8. Theb. Juuundaque offensus luce profatur.* Censeo scripsisse auctorem, *ignoto bono*. Et nitor lucis percussit oculos ignoto bono lucis. Tacitus 2. *annal. sed prompti aditus, obvia comitas, ignotae Partibus virtutes, nova vitia.* Nec insuave esset, *ignotam bonum*, per *ἐκζητησιν*.

826. *Sub Herculea caput*] Florentiae legitur: *Herculeas umbras.*

812. *Cauda*] Adulando in obsequium FARN.

813. *Ad oras*] Ad extremas & summas portas speluncae Tartareae. supra vers. 586. FARN.

813. *Nitor*] Postquam clara lux superae aurae suo fulgore Cerberi oculos hujusmodi luci non affuetos perstrinxit, resumit priorem ferociam & indignans reluctatur. FARNABIUS.

818. *Respexit*] Professus sibi mea ope & manu auxiliari opus esse. FARNABIUS.

819. *Geminis*] Herculis & meis. FARN.

823. *Oborta*] Tenebris assueto caliginem induxit Sol, declinavit oculos ad terram, imo clausit, ne lacem admitterent. FARNABIUS.

825. *Omni*] Vel tota cervice, id est, pervicaciter, vel *omni*, id est, triplici cervice. FARNABIUS.

828. *Clamore turba,*] Chorus è plebe Thebana lauro in laetitiae atque victoriae signum coronatus canit. FARNABIUS.

830. *Pro-*

CHORUS THEBANORUM.

Chorus Herculis victoriam ex inferis reportatam canit, & caeteras illius laudes admiscet.

- 830 **N**atus Eurystheus properante partu,
 Jusserat mundi penetrare fundum:
 Deerat hoc solum numero laborum,
 Tertiae regem spoliare fortis.
 Ausus est coecos aditus inire,
 835 Ducit ad manes via qua remotos
 Tristis, & silva metuenda nigra:
 Sed frequens magna comitante turba.
 Quantus incedit populus per urbes
 Ad novi ludos avidus theatri:
 840 Quantus Eleum ruit ad Tonantem,

Quin-

GRONOVII.

839. *Ad novi ludos avidus theatri:*] Tunc enim res expectatio. Eo magis placere hoc poterat scriptum illo aevo; quod ludos hujusmodi viderant homines Romae, sive sub Claudio dedicante Pompejanum theatrum, quod ambustum restituerat, ut est apud Suetonium cap. 21. sive sub Nerone in amphitheatro ligneo in regione Martii Campi intra anni spatium fabricato ludos dante, cujus meminit cap. 12. & Tacitus lib. 13.

840. *Eleum coit ad Tonantem*] Recte collegit Gruterus, quia omnes fere MSS. *currit*, videri verum, quod in antiquo fuit *Col. ruit*. Et nobis obvium ubique fuit. Illud *currit*, praeterquam in optimo: is plane, *ruit*. Virgilius lib. 6. Aen. *omnis turba ad ripas effusa ruebat*. Lib. 11. v. 236. *Olli convenere, ruuntque ad regia plenis Tecla viis*. Sic codex Etruscus antiquissimus, majusculis exaratus literis, cujus excerpta debemus Nic. Heinso. Tacitus tertio annal. *multique etiam ignoti vicinis è municipiis, pars officium in principem rati,*

VARIORUM.

830. *Properante*] Cum Iupiter inter Divos dixisset de die quo Hercules natus foret, ceteris illum dominaturum, qui eo die nasceretur. Juno per Lucinam remorata Alcmenae partum, uxoris Stheneli regis Mycenarum partum acceleravit, unde natus est Eurystheus septimo mense. FARN.

831. *Fundum:*] Medium terrae centrum, in quo inferos plerique locabant. FARNABIUS.

833. *Tertiae*] Plutonem, cui in Saturni patris possessionum divisione inferorum imperium sorte obvenerat. FARNABIUS.

837. *Frequens*] Frequentata magno descendendum numero. FARNABIUS.

838. *Quantus*] Non rarior quam coit multitudo ad novos ludos theatrales. 2. ad Olympica certamina. 3. ad Cereris Sacra. FARNABIUS.

840. *Eleum*] Concurrit ad ludos Jovis Olympici, qui prope Pisam Elidis urbem celebrantur. Elidi annumerat Strabo, quicquid inter Achajam & Messeniam, usque ad mare jacet. DELR.

841. *Quin-*

Quinta cum sacrum revocavit aestas:

Quanta, cum longae redit hora noctis,

Cre-

GRONOVII.

plures illos secuti, raire ad oppidum Brundisium. Ovidius, quod hic maxime proprium, l. 1. de Arte: Sic ruit ad celebres cultissima foemina ludos.

841. *Revocavit aestas:*] Male miscent, quae separanda sunt. Non enim longiores horae noctis & Sol in libra Olympiorum tempus, sed mysteriorum majusculorum, quae post confectum aequinoctium Boëdriomione autumnali mense celebrantur. Quo & alludit in Hippolyto: Jam quarta Eleusin dens Triptolemi secat Paremque toties libra composuit diem. At Olympiis aestatem proprie dictam exercitam fuisse vel illud Statii docet in Tiburtin. Vopisci: *frangunt sic improba solem Frigora, Pisaeumque domus non aestuat annum.*

842. *Cum longae redit hora noctis,*] Etruscus, noctis. Et placet magis. Est dictum per hypallagē *cum longa redit hora noctis.* Et more veterum, quibus notum est diem tam hibernum quam aestivum & noctem tam aestivam quam hibernam fuisse duodecim horarum. Ita eveniebat necessario, ut per aestatem diurnae nocturnis essent longiores, per hiemem breviores. Redeunt igitur longae horae noctibus, cum acceditur ad hiemem. Rutilius Numatianus similiter: *jam nocturnis spatium laxaverat horis Phoebus.* Ubi vir doctus interpretatur: nocturnae horae jam plures erant diurnis. Immo non erant plures, sed laxiores, productiores. Aequae enim duodecim erant, ut antea. Hinc est, quod *horas aestivas* pro longioribus, *hibernas* vel *brumales* pro brevioribus ponunt, quales nempe diurnae erant illis anni partibus: quasi quae solae essent tempestatis, non etiam nocturnae: solis enim occasus suprema tempestas, & omnia nocturna, etiam praeter intempestam noctem, intempestiva. Lib. 2. Antholog. *Εὐ τῆς αἰῆτος ἡ δὲ θεογονίας μόλις αἰσθάνομαι αἰῆτος.* Martialis lib. 12: *Hora nec aestiva est, nec tibi tota perit.* Vegetius de re Milit. 1, 9. *Militari ergo gradu viginti millia passuum, horis quinque dumtaxat aestivis, conficienda sunt.* In contrarium Plautus Pseudolo. Aet. 5, sc. 2. Credo equidem *perisse te Massici montis uberrimos quatuor Fructus e-lubere in hora una.* P. hiberna, addito. Utpote quae brevior sit. Ovidius lib. 4. metam. ad Phoebum amore Leucothoës captum: *Speclandique more brumales porrigis horas.* Symmachus lib. 5. epist.

38. *Accessit hiemis contemplatio, quae magno frigore & brevibus horis lucis moratur excursus.* Sic Censorinus finitum tempus elegantissime ait ad aetatem infinitam non esse brumalis unius instar horae. Paulinus Natali nono Felicis: *Nunc te, cara dies, rapido nimis aëre nobis Temporis hiberni lex subtrahit, & brevitas Cogit hiems horas, cita lumine, pigra tenebris.* Et Augustinus, horam brumalem aestivae comparatam minorem esse. Hinc intelligendum illud Principis Poëtarum lib. 1. Georg. *Libra die somnique pares ubi fecerit horas.* Intellige non numero, sed spatio: numero enim & ante pares erant & semper. Vir doctus adfectata quadam deductione, ut loquitur, quod dierum esset, adscripsisse horis ebrium vult Pseudolum, & multa in hanc rem effundit lib. 2. Advers. 19. & lib. 5, 7. Atqui nulla est affectatio, nulla deductio, neque opus fingere, quid possit videri, cum revera tales fuerint horae diurnae, aestate prolixiores, hieme contractiores: noctes autem, ut demonstravimus, in hac ratione extra tempestatem seu tempus habeantur. Praestriktus tamen Censorini & Augustini verbis, spatia horarum hieme atque aestate aliter ordinata fuisse videri agnoscit, ut hiemales essent breviores & plures, aestivae longiores & pauciores. Si duo vocabula omisisset, *plures & pauciores*, crederem in viam rediisse: haec enim novum produnt errorem, quasi in universum tam nocturnae quam diurnae horae fuerint aestate longiores, hieme breviores, & propterea non pari utroque tempore numero.

VARIORUM.

841. *Quinta*] Quarto quidem expleto anno, quinto ineunte, neque enim Olympias vel lustrum quinque absolutos annos complectitur. FARNABIUS.

841. *Revocavit*] Festum Jovi celebravit. FARNABIUS.

841. *Aestas:*] Annus vel aestas confecta Autumno jam coepto, ubi longiores noctes & somnos reddit Sol in Libra abaequinoctio autumnali. *Libra die somnique pares ubi fecerit horas.* FARNABIUS. Annus, sed inchoatus peracta aestate, coepto autumno. sic *aestas* sumitur Herculi. Oct. 597. sic *hiemes* à Catullo, & aliis. vide Corradum in lib. 1. Aen. DELRIUS.

- Crescere & somnos cupiens quietos
 Libra, Phoebeos tenet aequa currus,
 845 Turba secretam Cererem frequentat,
 Et citi tectis properant relictis
 Attici noctem celebrare mystae:
 Tanta per campos agitur silentes
 Turba: pars tarda gradiens senecta,
 850 Tristis, & longa satiata vita:
 Pars adhuc currit melioris aevi,
 Virgines nondum thalamis jugatae,
 Et comis nondum positis ephebi,
 Matris & nomen modo doctus infans:
 855 His datum solis, minus ut timerent,
 Igne praelato relevare noctem.
 Caeteri vadunt per opaca tristes:
 Qualis est nobis animus, remota
 Luce, cum moestus sibi quisque sentit

Obru-

GRONOVII.

Sed & cum relegat nos ad loci illius à nemine percepti, ne dum digne enarrati explicationem, veteris est erroris manifestus.

VARIORUM.

845. *Secretam*] Mystica Cereris Eleusinae sacra sup. v. 300. FARNABIUS.

846. *Citi*] Mystae enim *δαδύχοι* facem accensam tenentes currebant ad templum Cereris, prius Eleusin. FARNABIUS.

846. *Tectis relictis*] Per agros celebrabantur haec Cerealia, & noctu. Attici enim diem à solis casu auspicabantur. FARNABIUS.

848. *Tanta*] Tanta multitudo frequentat viam illam ad inferos. FARNABIUS.

851. *Pars adhuc*] Qui sunt fortioris aetatis currere valent. FARNABIUS.

853. *Comis*] Ephebi, qui nondum comam (quam, ut dignoscerentur impuberes à puberi-

bus, aluerunt) detondebant, eamque pro more, numinis alicujus arae consecrabant. FARN.

854. *Matris*] Qui jam primum didicerat appellare matrem, quam modo mammam vocabat. vel, matris nomen pronunciare. *Infantumque animae stentes in limine primo, Quos dulcis vitae experietis, & ab ubere raptos, Abstulit atra dies & funere merisit acerbo* Virg. Aeneid. 6 FARN.

855. *His datum*] His infantibus concessum praeferre cercum vel candelam, quae tenebras & timorem arceat; ut adultis facem. FARNABIUS. Ex prisca consuetudine funerum. Seneca de tranq. animi cap. 11. *toties praeter limen immaturas exsequias sax cereusque praecessit.* Idem de brev. vitae extremo: *At mehercule istorum funera, tanquam minimum vixerint, ad facies cereosque ducenda sunt.* DELRIUS.

857. *Caeteri*] Caeteri manes per loca illa obscura descendunt, animo non minus tristes, quam si quis nostrum hic per tenebras praeceps decideret in foveam seu antrum profundum. FARNABIUS.

860. Obru-

- 860 Obrutum tota caput esse terra.
 Stat chaos densum, tenebraeque turpes,
 Et color noctis malus, ac silentis
 Otium mundi, vacuaeque nubes.
 Sera nos illo referat senectus.
- 865 Nemo ad id sero venit, unde nunquam,
 Cum semel venit, potuit reverti.
 Quid juvat durum properare fatum?
 Omnis haec magnis vaga turba terris
 Ibit ad Manes, facietque inertis
- 870 Vela Cocyto. tibi crescit omne,
 Et quod Occasus videt, & quod Ortus:
 Parce venturis; tibi, Mors, paramur:
 Sis licet segnis, properamus ipsi.
 Prima quae vitam dedit hora, carpit.
- 875 Thebis laeta dies adest:
 Aras tangite supplices,
 Pingues caedite victimas:

Per-

GRONOVII.

874. *Dedit hora, carpsit.*] Etruscus, *carpit.* Tractat eundem locum leviter Seneca epist. 24. non repente nos in mortem incidere, sed minutatim procedere. Hoc est enim, *vitam carpi*, vel nos a morte carpi. Justinus eleganter lib. 15. *cum carpi se singulos ab Antigono viderent.* Manilius: *Nascentes morimur, finisque ab origine pendet.* Quem sensum multis illustrat Barthius.

VARIORUM.

860. *Obrutum*] Alludit hic poeta ad loca subterranea similia Cryptae Neapolitanae, quam ipsemet nobis descripsit Epistola LVII. *Nihil illo carere longius, nihil illis famibus obscurius, quae nobis praestant, non ut per tenebras videamus, sed ut ipsas, &c.* Quae consulantur: ex his enim lux petenda est huic loco. GRUT.

861. *Stat chaos*] Non moventur confuse illius voraginis tenebrae densae & quasi palpabiles. FARN.

862. *Color noctis*] Tenebrae coloris expertes

sunt: nocti tamen Poetae tribuunt atrum colorem, qui doloris & luctus proprius est. malum appellant Romani *nigrum*. FARNABIUS.

863. *Vacuaeque*] Pluviae inanes, & nubium tantum simulachra. FARNABIUS.

867. *Properare*] Nos periculis obijciendo, & fati quasi cundo obviam. FARNABIUS.

869. *Facietque*] Omne humanum genus Stygiam paludem trajiciet. FARNABIUS.

872. *Tibi*] Neque aliud vita est quam ad mortem via. *Ut enim in utero praeparatur vitae; sic in hac vita illi loco, &c.* Senec. epist. 102. FARN.

875. *Thebis*] Hortatur populum, ut sospite Hercule Diis gratias agant. DELRIUS.

875. *Thebis*] Ab Euripide, ut multa alia, *Θύβαις ἰστέον Φῶς.* Et paulo ante, *χοροὶ χοροὶ καὶ θάλασσαν μέλαινι Θύβαις.* Quod noster, *Solennes agitent choros.* SCALIGER.

876. *Aras*] Sacrificate: Supplicibus enim precantibus, sacra facientibus & jurantibus manu aras tangere moris erat. FARNABIUS.

- Permistae maribus nurus
Solemnes agitent choros:
880 Cessent deposito jugo
Arvi fertilis incolae.
Pax est Herculea manu
Auroram inter & Hesperum:
Et qua Sol medium tenens
885 Umbras corporibus negat.
Quodcunque alluitur solum
Longo Tethyos ambitu,
Alcidae domuit labor.
Transvectus vada Tartari
890 Pacatis redit inferis.
Jam nullus superest timor:
Nil ultra jacet inferos.
Stantes sacrificus comas
Dilecta tege populo.

ACTUS

GRONOVII.

886. *Quodcunque abluatur solum*] Etruscus, *alluitur*. Rectius. Virgilius Lib. viii. Aen. vers. 149. *mare quod supra, memorem, quodque alluit infra*. Nempe, Italiam. Curtius lib. 4. *Terrarum, quas Oceanus hinc alluit, illinc claudit Hellepontus*. Lib. 8. *Mare, quo alluitur, ne colore quidem abhorret à caeteris*. Frontinus Strateg. 1, 4. *Cum alterum latus ejus transitus absissi montes premerent, alterum mare allueret*. Ubi vulgo idem vitium. Prudentius 1. *Ætas, colonos, quos Iberus alluit*.

VARIORUM.

879. *Choros*:] Choreas, in sacris enim saltare solitum. FARNABIUS.

880. *Cessent*] Ferientur agricolae à laboribus. FARNABIUS.

883. *Auroram*] Ab Auroræ ortu ad occasum vesperti. *supra* v. 35. Ab India ad mare Atlanticum. FARNABIUS.

884. *Et qua*] Meridiem versus, ubi Sol verticalis non reddit corporibus umbram, ut in Syene civitate in confinibus Aethiopiae atque Aegypti, directa & perpendiculari linea sub activo Tropi-

co sita, sole in Cancro existente, nulla de corporibus sexta hora jactatur umbra. FARN.

886. *Quodcunque abluatur solum*] Subjungit Gronovius ex Etrusco cod. *alluitur*, idque rectius pronunciat. Sed nec minus rectum *abluatur*, quod retinent MS. Traj. & duo excusi. passim Melae usurpatum de fluminibus terras praeterlabentibus, vel rigantibus; lib. 2. de situ orbis c. 1. *tum Borysthenes gentem sui nominis abluit*. Et nosser Oedip. versu 474. *quaesque Maeotis alluit gentes*. ubi MS. Traj. itidem *abluat*. SCHRODERUS.

887. *Tethyos*] Uxoris Oceani, pro mari. *Metonymice*. FARNABIUS.

891. *Jam nullus*] Et ipsis inferis devictis non est quod ultra timeamus. FARNABIUS.

893. *Stantes*] Horrentes & arrestas, sacerdote sc. afflato divinitus in re divina. FARN.

893. *Sacrificus*] Sacrifice: Antiptos FARN.

894. *Populo*] Herculi sacra, qua coronatus descendit ad inferos: alii ferunt Herculem ex alba populo in ripa Acherontis inventa sibi coronam contexuisse Κωνί τ' ἵχαι, λευκαί ἑρπυλίδ' ἱερὰ ἔργα. FARNABIUS.

896. *Tem*

ACTUS QUARTUS.

HERCULES. THESEUS. AMPHITRYON.
MEGARA.

*Hercules à caede Lyci reversus advocatis Diis sacra facturus
in furorem vertitur, & τὸν μανικὸν νότον τὰς Φέρινας Ἀλ-
σεαφείας suam uxorem cum liberis occidit, deinde
in somnum labitur.*

895 *Herc.* **U**Ltrice dextra fusus adverso Lycus
Terram cecidit ore: tum quisquis comes
Fuerat tyranni, jacuit & poenae comes.
Nunc sacra patri victor & superis feram,
Caesisque meritas victimis aras colam.
900 Te, te, laborum socia & adiutrix, precor,
Belligera Pallas, cujus in laeva ciet

Aegis

GRONOVII.

895. *Ultrice dextra fusus*] Etruscus, *Viltrice*. I-
dem sequenti, *cecidit*, pro quo pugnavit Grute-
rus, non petivit.

VARIORUM.

896. *Terram cecidit*] Solus forte Aristides Orat.
contra proditores mysteriorum, ea negat Hercu-
li contigisse, quae de furore illius hoc actu nar-
rantur. DELRIUS. Cur Critici retinere malui-
tus? *Terram petivit*: an quia minus Latine? at
cietur, opinor, *cadere pugnis, calibus, &c.* an
quia prima syllaba producit? ita arbitrabatur
amicus meus; falso. nam & infra ecce versu 1036.
*Tibi hunc dicatum maximi conjux Jovis Gregem ca-
di.* & Juvenalis Satyrâ 111. *petulans qui nullum for-
se cecidit.* Bonum igitur factum, quod lectionem
emendat M. SS. revocaverim, ejectionem aliâ spurâ.
Ceterum quod placet Commentatori novo, for-

tes fere terram momordisse, ne quis gemitus an-
teaetâ vitâ indignus à circumstantibus excipere-
tur; haud ei accesserim, gnarus tale ab omnibus
promiscue fieri, qui proni cadunt. proni, inquam:
caditur namque etiam in latera, in tergum; ut
pluribus demonstravi in Dissertatiunculis meis ad
Cornelium Tacitum. GRUT.

899. *Meritas aras*] Deorum sic meritorum.
FARNABIUS. Quibus pro accepto beneficio vi-
ctimae debentur. sic sumunt Ovidius & alii, quos
congerit Brissotius l. 1. Formul. pag. 114. DELR.

900. *Laborum socia*] Pallas Herculi se ad omnia
certamina ducem praebuit, & Hercules quando-
cumque sibi contra hostes, quorum metuenda vis
videbatur, tela dirigenda, in Minervae auxilio-
spem ponebat. auctor Aristides orat. in Miner-
vam, eo respicit. DELRIUS.

901. *Belligera*] Quam belli & consilii Deam
(ut quae clypeo & hasta armata è Jovis cerebro
sit nata) Hercules in omni certamine praesentem
habuit ducem, praesidentem, auxiliatricem. FARN.

- Aegis feroces ore saxifico minas.
 Adsit Lycurgi domitor & rubri maris,
 Tectam virenti cuspidem thyrsos gerens:
 905 Geminumque numen, Phoebus & Phoebi soror,
 Soror sagittis aptior, Phoebus lyrae;
 Fraterque quisquis incolit coelum meus,
 Non ex noverca frater; huc appellite
 Greges opimos. quidquid Indorum seges,
 910 Arabesque odoris quidquid arboribus legunt,
 Conferte in aras; pinguis exundet vapor.
 Populea nostras arbor exornet comas:
 Te ramus oleae fronde gentili tegat,
 Theseu. Tonantem nostra adorabit manus:
 915 Tu conditores urbis, & silvestria

Tru-

GRONOVII.

915. *Dii conditores*] Hanc vitio natam scripturam omnes fatentur. Post Delrii & Gruteri con-

VARIORUM.

902. *Aegis*] Vide Agamem. v. 524. FARNABIUS. Scutum Palladis, cui Medusae caput infixum contextum pelle caprae Amaltheae; quam poetae modo Jovi, modo Palladi tribuunt. Martialis ait fuisse thoracem Palladis, Musaeus & Homerus Iovis thoracem: Lactantius Jovis clypeo; Seneca & Pausanias Minervae scuto inducunt. Palladis autem hic habitus, pro lorica, ei pellis Pallantis necati; in casside, Typhon caelatus; in dextra, hasta plusquam cubitum quatuor; in lacva scutum cum eburneo Gorgonis capite; in talis, pennae ejusdem Pallantis & pone cubans draco. dicitur à Jovis capite hastam vibrans, unde & nomen sortita, profuisse. Eadem belli praefes & oleae inventrix fingitur: quia videlicet justis bellis pax invenitur, & bella ad pacem stabilendam geri debent. DELRIUS.

903. *Lycurgi*] Bacchus, qui, Lycurgi Thraciae regis vites omnes e Thracia in Bacchi odium excindere conantis saleem in sua crura convertit, illique furorem immisit, quo correptus uxorem & liberos trucidavit, ipse denique à pantheris in Rhodope dilaniatus est. FARNABIUS.

903. *Rubri maris,*] Quod Bacchus transvestus Indiam primus devicit. Thyest. 370. FARN.

904. *Cuspidem*] Pampinis inviolatam hastam. supra v. 72. FARNABIUS.

905. *Phoebus*] Diana semper venatrix. Apollo Arcitenens & Ἰκκῆος, sed lyrae sibi à Mercurio donatae saepe vacans: Musarum scil. praesidio celebris. FARNABIUS.

907. *Fraterque*] Et quicumque indigetes Iovis filii sunt, sed non ex Junone. FARNABIUS.

908. *Huc appellite*] Admovere huc ó famuli victimas pinguiore. FARNABIUS.

909. *Opimos.*] Oves *lelae*, porci *eximii*, boves *egregii* dicebantur vel *opimi*. FARN.

909. *Quidquid*] Quicquid aromatum vel thuris praebet India terra ferax & Arabia. FARN.

910. *Odoris*] Odoriferis arboribus, Oed. 117. FARNABIUS.

911. *Pinguis*] E victimis incensis pinguis vapor, id est, *viscera* exundet, alii leg. *exudet*. vel thus pingue. FARNABIUS.

912. *Populea*] Supra v. 893. FARNAB.

913. *Gentili*] Theseus enim rex Athenarum. Olea autem ejusdem urbis propria est, utpote pacis symbolum, nata in contentione Palladis cum Neptuno de nomine & tutela urbis. FARN.

915. *Conditores*] Cadmum, qui Jovis monitu primus Thebas condidit, & Amphiona, qui re-

stu-

Trucis antra Zethi, nobilis Dircen aquae,
Laremque regis advenae Tyrium coles.

Date thura flammis. *Amph.* Nate, manantes prius
Manus cruenta caede & hostili expia.

920 *Herc.* Utinam cruorem capitis invisi Deis
Libare possem, gratior nullus liquor
Tinxisset aras: victima haud ulla amplior
Potest, magisque opima mactari Jovi,
Quam rex iniquus. *Amph.* Finiat genitor tuos

Opta

GRONOVII.

jecturas adiciperat illustris manus: *Diis conditae*
ares. Sed verum expectandum fuit ex mem-
bris Etruscis. Hac tres hos versus cum quar-
to dimidiato continuant in persona Herculis;
verba autem sic concipiunt: *Tu conditores*: mox,
nobilis Dirceaque; quod est, *nobilis Dirce aquae*.
& in fine tertii, *Tyrium coles*. Sentu prompto &
aptissimo: Ego adorabo Jovem; tu, Theseu,
veneraberis deos patrios & penates Thebanorum.
Nam Thesea praevertere precari, antequam thus
esset impositum arae, deinde in mediis precibus
hoc recordari, & thura poscere; aut hic praecire
Thesea, mox continuare Herculem, aut cum
Theseus jam incepisset, demum Herculem ab
Amphitryone moneri; quae vulgata significat;
aut Herculem tanto ambitu & circumlocutione
factorum ministros poscere thura, vel denique
Thesei precationem, dum accelerare vult fac-
tam ab Hercule interpellari: haec, inquam,
omnia paria monstra sunt.

VARIORUM.

stodinis à Mercurio donatae sono saxa ad arcis
Thebaeae constructionem traxit. FARNABIUS.

915. *Silvestria*] Speluncas Cithaeronis Boeotiae
montis, quo Dirces vinculis soluta Antiope fu-
gens reperit enutrivitque Zethum agrestem, im-
manem, cum fratre Amphione. *Alii le-*
gant, Ceti, ut sit antrum immanis illius serpentis
& *invenit* & *instar Ceti* à Cadmo caesi, supra
vers 239. FARNABIUS.

916. *Trucis antra Zethi*,] *Alii*, *Thesi*, al. *Ceti*.

utrumque falsum existimo. nam quum deos urbis
conditores invocet, non dubito quin ex Apollo-
dori Bibliothecae libr. 3. legendum sit *Zethi*; *Γα-
μοι Ζηθου & Θιδου, ἀπ' ἧς & πόλις Θιδου*. verum si
hoc nomine serpentem intelligas, ut veteres Glos-
satores omnes, haerebis. serpentem enim occidit
Cadmus, Cadmum vero Zethus. adde quod ser-
pentem qui ad fontem Dirce à Cadmo necatus
fuit, Dercyllum Euripidis interpret Graecus no-
minat. COMMEL.

916. *Dirces aquas*,] Vid Theb. v. 126. FAR-
NABIUS. Dirce quia Antiopam, Amphionis &
Zethi matrem, persequabatur; ab iis crudeliter
necata, ut declarat Nicocrates in Cypriis, postea
in fontem conversa fuit, Euripid. in Bacchis.
DELRIUS.

917. *Regis advenae*] Cadmi à Tyro huc adve-
sti quaesitum sororem Europam. FARNABIUS.

918. *Manantes*] Nam *sacra manus à caede re-
centes Attrectare nefas donec te flumine vivo Ablu-
ris*. FARNABIUS.

920 *Capitis*] Tyranni. FARNABIUS.

923. *Opima*] Sicut oves pinguiore & candidio-
res, *lelae*; & porci maximi, excepti ad sacrifi-
cia, *eximis*; sic boves totius armenti pulcherrimi
& electissimi, *egregii*, vel *opimi*. ideo rite ait, *vi-
stima opima*; ut & Seneca 1. de benefic. & in
Oedip. & Plinius lib. 10. & Ovid. 4. de Ponto
Eleg. 9. *Albave opimorum colla ferire boum*. Var-
ro lib. 2. de re rust. *Boves altiles ad sacrificia pu-
blica saginati, dicuntur opimi*. Festus autem: *Ho-
stiae*, inquit, *opimae, praecipuae, pingues*; & *spolia*
opima, magnifica & ampla. Graeci *νόμιμα καὶ εὐγε*
vocant, ut Plutarch. in Marcello. Etymologiam
nominis Plutarchus tradit in Romulo. DELR.

925. *Opta*

- 925 Opta labores : detur aliquando otium ,
 Quiesque fessis. *Herc.* Ipse concipiam preces
 Jove meque dignas. Stet suo coelum loco ,
 Tellusque & aether : astra inoffensos agant
 Aeterna cursus : alta pax gentes alat :
 930 Ferrum omne teneat ruris innocui labor :
 Ensesque lateant : nulla tempestas fretum
 Violenta turbet : nullus irato Jove
 Exsiliat ignis : nullus hiberna nive
 Nutritus agros amnis everfos trahat :
 935 Venena cessent : nulla nocituro gravis
 Succo tumescat herba : non saevi ac truces
 Regnent tyranni. Si quod etiamnum est scelus
 Latura tellus , properet ; & si quod parat
 Monstrum , meum sit. Sed quid hoc ? medium diem
 940 Cinxere tenebrae : Phoebus obscuro meat
 Sine nube vultu. quis diem retro fugat ,
 Agitque in ortus ? unde nox atrum caput
 Ignota profert ? unde tot stellae polum
 Implent diurnae ? primus en noster labor
 945 Coeli refulget parte non minima Leo ,

Ira-

VARIORUM.

925. *Opta*] Precare, ut Jupiter finem tandem statuatur tuis laboribus. FARNABIUS.

927. *Stet suo*] *Vota haec concipit ac pronunciat Hercules.* Constans & inviolata maneat mundi machina. FARNABIUS.

928. *Astra inoffensos*] Illaesa & inconcussa maneat coeli machina. DELRIUS.

930. *Ferrum*] Nullus sit ferri usus nisi in agro colendo, in rustica instrumenta consentur arma omnia. FARNABIUS.

933. *Ignis*] Fulmen. FARNABIUS.

934. *Agros*] Sata & agrorum proventus. FARNABIUS.

939. *Meum*] Me adhuc vivo, me monstrorum dormitore, qui illa deleam. FARNABIUS.

939. *Sed quid*] Arrogantiam hanc Hercules excipit furor, quo correptus videtur, quae non sunt, videre. FARNABIUS.

940. *Phoebus*] Obscuratur sol, nulla tamen nube interposita. FARNABIUS.

941. *Retro*] Orientem versus. FARNABIUS.

942. *Unde nox*] A qua coeli parte ? vel unde fit ut media die oriatur noctis facies, stellaeque appareant. FARNABIUS.

944. *Primus*] Ecce Leo Cleonaeus qui mihi e laboribus primus, jam vero in Zodiaco positus, minax & jubam stellis rutilam jactans, uno saltu transmittet signa autumnalia & hiemalia. FARNAB.

948. Et

- Iraque totus fervet, & morsus parat;
 Jam rapiet aliquod sidus: ingenti minax
 Stat ore, & ignes efflat, & rutila jubam
 Cervice jactat: quidquid autumnus gravis,
 950 Hiemsque gelido frigida spatio refert,
 Uno impetu transfiliet: & verni petet (lum est?
 Frangetque Tauri colla. *Amph.* Quod subitum hoc ma-
 Quo nate vultus huc & huc acres refers?
 Acieque falsum turbida coelum vides?
 955 *Herc.* Perdomita tellus, tumida cesserunt freta,
 Inferna nostros regna sensere impetus:
 Immune coelum est; dignus Alcidae labor.
 In alta mundi spatia sublimis ferar:
 Petatur aether, astra promittit pater.
 960 Quid si negaret? non capit terra Herculem,
 Tandemque superis reddit. en ultro vocat

GRONOVII.

948. *Et rutila jubam Cervice jactat:*] Sic à Lipsii conjectura receptum est. At Etruscus: *Et rutilam jubam Cervice jactans.* Quo impellor, ut rectius editum ante Lipsium putem, *rutilat*: sive accipias *id est*, ut *rutilantia sidera* dicuntur: sive, quasi *et jubam* bis positum esset: *rutilat jubam jactans* eam cervice mota. Est enim de capillis idem quod crispare. Sic apud Catonem, *crinem cinere rutilare*, & apud Tacitum, Lib. iv. Hist. c. 61. *propexum rutilatumque crinem.*

VARIORUM.

948. *Et rutila jubam Cervice jactat:*] MS. Traj. *Et rutilat jubam Cervice jactans.* id quod Gronovius rectius editum pronunciat. bene autem *rutilat* per crispas interpretatur vir summus, & a recepta notatione, qua *rutilandi* verbum *flavum reddere* significat, recedit. neque enim Leonis est colorare jubas. SCHRODERUS.

949. *Quidquid*] Ait videre se leonem ad saltum paratum, uno saltu cuncta autumnalia & hiemalia simul signa, medium Zodiacum, transmissu-

Omnis

rum, ut Taurum, sidus vernale invadat. DELR.

949. *Gravis,*] Foecundus fructibus. vel, febrium cohorte gravis. FARNABIUS.

954. *Acieque*] Veluti caligant oculi à sublato de ventriculo vapore: ita ubi halitus turbidi ab atra bile sursum feruntur concipiunturque in cerebri venis, imaginatio laeditur, unde falso judicant sensus: & insequitur *ἡμετέρας αἰσθησεις* & *μεταβολῆς*, quae tamen summis ingeniis plerumque accidit. sic Herculi coelum falsum; i. e. obscurum apparebat, cum sudum esset. FARN.

955. *Perdomita*] Terra, mari, inferis devictis restat coelum viribus meis intentatum, quod opus cum labore meo dignum sit, proxime aggrediar. FARNABIUS.

959. *Astra*] Sup. v. 23. FARNABIUS.

960. *Non capit*] Non est capax mei, nihil habet amplius circa quod versetur labor meus. Imitatur Varronis illud apud Nonium de Hercule, in voc. *recipere*. *Idcirco quem terra non cepit, coelum recipit.* FARNABIUS.

961. *Superis*] Vel quia, Jove genitum. Vel, ex disciplina Platoniorum qui animas in coelis prius fuisse censebant, quam in corpora demitterentur. FARNABIUS.

K

963. Una

- Omnis deorum coetus, & laxat fores,
 Una vetante. recipis, & referas polum?
 An contumacis januam mundi traho?
- 965 Dubitatur etiam? vincla Saturno exuam,
 Contraque patris impii regnum impotens
 Avum resolvam. Bella Titanes parent
 Me duce furentes: saxa cum silvis feram,
 Rapiamque dextra plena Centauris juga.
- 970 Jam monte gemino limitem ad superos agam.
 Videat sub Ossa Pelion Chiron suum:
 In coelum Olympus tertio positus gradu
 Perveniet, aut mittetur. *Amph.* Infandos procul
 Averte sensus: pectoris sani parum,
- 975 Magni tamen, compesce dementem impetum.
Herc. Quid hoc? gigantes arma pestiferi movent:

Pro-

GRONOVII.

957. *Dignus Alcidae labor.*] Nic. Heinsius legit, *Alcida*.

968. *Saxa cum silvis traham,*] Quicumque fide suorum Mss. hoc restituerunt, (Delrium fecisse puto), fecere, quod Etruscus factum non mutat. Attamen, *feram*, lepidius Grutero. Memini apud Virgilium 1. Georg. de Eridano: *camposque per omnes Cum stabulis armenta tulit*. Sed nec in altero quidquam illepidi. Nam apud eundem secunda Aeneide vers. 498.: *camposque per omnes Cum stabulis armenta trahit*.

VARIORUM.

963. *Una*] Junone. FARNABIUS.

963. *Recipis,*] Ad quam furens convertit sermonem, inquit, utrum referabis coelum ò Juno, meque recipies? an mavis me obstantis indignantisque coeli janua diffracta per vim intrare? FARNABIUS.

965. *Vincla*] Ni facias, Saturnum avum meum vinculis illi à filio Jove injectis exuam, ut regnum à Jove occupatum repetat. FARNABIUS.

966. *Patris*] Patris mei, id est, Jovis in patrem suum impii. FARNABIUS.

966. *Regnum*] Regnum insolenter occupatum, Tyrannidem. FARNABIUS.

967. *Titanes*] Titanis filii, qui paterni regni (quo Titanem expulerat Saturnus) recuperandi causa contra Jovem bella moverunt. sup. v. 79. FARN.

969. *Plena*] Montes Thessaliae, quos incolunt Centauri, supra v. 777. FARN.

970. *Monte*] Iter & ascensum ad coelum struam injecto Pelio Ossae, & huic tertium superstruam gradum Olympum, qui si ad coelum non perveniat, montem ego illum in coelum jaculabor. FARNABIUS.

971. *Ossa Pelion*] Montes Thessaliae. FARNABIUS.

971. *Chiron*] E Centauris justissimus, qui in coelum translatus Sagittarius est. Thyeft. 859. FARNABIUS.

971. *Suum*] Montem, quem ipse incoluerat. FARNABIUS.

975. *Magni*] Ut ut magni. FARNAB.

976. *Quid hoc?*] Imaginatur se videre Gigantes bella Jovi inferentes. FARNABIUS.

976. *Pestiferi*] Perniciosi, anguipedes. FARN.

977. Pro-

- Profugit umbras Tityos, ac lacerum gerens
 Et inane pectus, quam prope à coelo stetit?
 Labat Cithaeron, alta Pallene tremit,
 980 Macetumque Tempe. rapuit hic Pindi juga.
 Hic rapuit Oeten. saevit horrendum Mimas.
 Flammifera Erinny's verberare excusso sonat,
 Rogisque adustas propius ac propius fudes
 In ora tendit. saeva Tisiphone caput
 985 Serpentibus vallata, post raptum canem,
 Portam vacantem clausit opposita face.
 Sed ecce proles regis inimici latet,
 Lyci nefandum semen. inviso patri
 Haec dextra jam vos reddet. excutiat leves
 990 Nervus sagittas. tela sic mitti decet

Her-

G R O N O V I I.

980. *Macetumque Tempe.*] Non Tempe profugio, sed sensus hic marcet. Ocius rescribe ex optimo libro: *alta Pallene tremit Macetumque Tempe.* Hic enim, in Macedonia dico, sacro nemore nobilita Tempe, Melae verbis, 2, 3. Hoc autem vocabulum passim apud Poëtas corruptum est. Bis apud Lucanum, lib. 2, 647. *Graiorum Macedumque.* & lib. 5, 22. *In Macedum terras:* nam utrobique boni codices, *Macetum.* Ut & apud Silium lib. 13. extremo: *bella vocet Macetum instaurare sub armis.* Et lib. 15. *Macetum subitis percussu ruitis.* Et alibi

988. *Inviso patri Haec dextra jam vos reddet.*] Alloquitur per furorem filios suos, quasi Lyci suboles essent. Nihil hic mutant lib. veteres, nisi hucusque suspicati sunt eruditi. Censeo tamen auctorem scripsisse, *Invito.* Nam in eo est acumen. Solent alias volentes gaudentesque patres recipere liberos, à quibus separati fuere. At vos ille recipiet ingratis, quippe quos superesse maluit & genus propagare & patrem ulcisci.

V A R I O R U M.

977. *Profugis*] Ruptis vinculis aufugit ex inferis

Tityus, de quo supra vers. 755. FARN.

977. *Lacerum*] Laniatum & exesum jecur. vers. 1206. FARNABIUS.

978. *Quam prope*] Quam prope coelum contingit? FARNABIUS.

979. *Cithaeron*] Boeotiae mons. FARN.

979. *Pallene*] Urbs Thraciae. FARN.

980. *Tempe.*] Sup. vers. 285. FARN.

981. *Horrendum*] Horrende. FARNAB.

981. *Mimas.*] Gigas. FARNABIUS.

982. *Flammifera*] Face armata furia. FARNABIUS.

982. *Verberare*] Flagello. FARNABIUS.

983. *Rogisque*] Intentat faces in rogis accensas. FARNABIUS.

984. *Tisiphone*] Ultrix furia anguibus crinita loco Cerberi à me rapti januam custode vacantem opposita face defendit. FARNABIUS.

987. *Proles*] Hercules filios suos, quos pernicioso furore correptus Lyci esse existimat, interimit. FARNABIUS.

988. *Inviso*] Demittet vos in Orcum ad patrem à me caesum. FARNABIUS.

990. *Nervus*] Chorda arcus. FARNABIUS.

990. *Sic mitti*] Non à scopo proposito aberrantia, verum quodcunque minabuntur, ferientia. vid. Oeteum v. 1652. FARNABIUS.

Herculea. *Amph.* Quo se coecus impegit furor?
 Vastum coactis flexit arcum cornibus,
 Pharetramque solvit. stridet emissa impetu
 Arundo. medio spiculum collo fugit
 995 Vulnere relicto. *Herc.* Caeteram prolem eruam,
 Omnesque latebras. quid moror? majus mihi
 Bellum Mycenis restat: ut Cyclopea
 Eversa manibus saxa nostris concidant,
 Huc eat & illuc aula disiecto objice,
 1000 Rumpatque posteis. columnen impulsus labet.

Per-

GRONOVII.

991. *Quo se coecus invertegit furor?* Non esse putat Delrius, cur cuiquam haec lectio displiceat: at multis placitum haud dubitat, quod ipse ex Moguntino, ex Pall. quibusdam protulit Commelinus, *immergit*. Ex multis illis ego quidem non sum: est quoque cur vulgata displiceat: scilicet, quia liber antiquissimus: *quo se coecus impegit furor?* Quam & in suo Lipsius invenit. Sane *invergere* sensu ignavum & minus efficax quam *impingere*: & est hoc verbum ex crebro Senecae ulurpatis. De ira 2, 8. *Expulso melioris aequiorisque respectu, quocumque visum est, libido se impingit.* Virgilius 5. Aen. cum Troia Achilles *Examinata sequens impingeret agmina muris.*

993. *Pharetram solvit, & arbitrio matris de mille sagittis Unam seposuit.* Ovidii est lib. 5. met. ille *pharetram solvit, & arbitrio matris de mille sagittis Unam seposuit.*

996. *Omnesque latebras* Forte, *eruat* *Omnesque latebras*. Nec vero quod sequitur est: Prius hic omnia loca scrutabor, deinde excindam Mycenae &c. Immo iam nunc per furorem imaginatur se Mycenae esse: nec posse reperire latitantes de hostium domo, nisi eversa regia & angulis omnibus apertis. Quicquid est inimicae gentis protraham & delebo. Sed delitescunt in arcanis & abditis locis. Igitur nulla est mihi compendiosior consilii via, quam ut haec (Thebarum dicere debuerat, sed mente turbata dicit) Mycenarum regiae moenia Cyclopibus structa dissipem & diruam.

999. *Aula disiecto objice* Flor. *deiecto*. Petronius: *sera sua sponte delapsa cecidit, reclusaeque subi-*

to fores admiserunt intrantem. Ovidius lib. 14. met. *portae cecidisse repagula.*

VARIORUM.

991. *Quo se coecus* *Amph.* *Herculem* è scena ne pueros coram trucidis exeuntem insequitur observaturus quid agat, redit, narratque, quid intus gestum sit. FARNABIUS. Veteri, *coecus impedit*. sed apparet ante fuisse, *impegit*. erasum est. LIPSIUS.

994. *Medio spiculum* Hoc est, per medium collum transivit. Fugisse autem dicit, ut sagittae emissae velocitatem indicet. DELRIUS.

996. *Omnesque latebras.* Constat furibundae Herculis imaginationi sua vis atque efficacia, si haec de Mycenae dici ponas. quare retinendam arbitror vulgatam, ut dicat: ceteram prolem Lyci protraham; quin latebras omnes, in quibus haec delituerunt, destruiam & evertam. id enim est *eruat*, gemina *protrahendi* & *everendi* significatione. Virgil. Aeneid lib. 2 versu 628. *crebrisque bipennibus instant Eruere.* SCHRODERUS.

997. *Cyclopea* Mycenae Cyclopium opus perhibentur, eorum, qui turrium construendarum inventores feruntur, numero septem è Lycaea, *ἡ τριχὴ λάνα κυκλώπων, ἡρώων ἑπτὰ*. Eurip. Troad. verum omnia magnae molis opera Cyclopium credebantur, *Moenia magna vides manibus fabricata Cyclopium.* DELRIUS.

1000. *Columnen* Hoc est, culmen. sic passim capit noster. DELRIUS.

1001. *Hic video* Alteram è liberis suis comprehendit, receditque è scena. FARNABIUS.

1001. Per-

Perlucet omnis regia. hic video abditum
Gnatum scelesti patris. *Amph.* En , blandas manus
Ad genua tendens , voce miseranda rogat.
Scelus nefandum , triste , & aspectu horridum ,

- 1005 *Dextra* precante rapuit , & circa furens
Bis ter rotatum misit : ast illi caput
Sonuit ; cerebro tecta disperso madent.
At misera parvum protegens natum sinu
Megara , furenti similis è latebris fugit.
1010 *Herc.* Licet Tonantis profuga condaris sinu ,
Petet undecunque temet haec dextra , & feret. (tis?
Amph. Quo misera pergis? quam fugam, aut latebram pe-
Nullus salutis Hercule infenso est locus :

Am-

GRONOVII.

1001. *Procumbat omnis regia.*] Etruscus : *Perlucet omnis regia.* Passim scilicet parietibus columnisque dejectis perforata. Sic furens imaginatur. *Plautus Rudente : Ita omnes de tecto deturbavit tegulas. Illustiores fecit, fenestrasque indidit.* Virgilius lib. 9. *Aeneid. Qua rara est acies, interlucetque corona Non tam spissa viris.* Frontinus Strateg. 2, 3. *et ipsa intervalla expeditis velisibus implebit, ne interlucet acies.*

1005. *Dextra precantem rapuit,*] Etruscus : *precante.* Manu, qua rogabat, illumprehendit: nam manus tendere supplicantium.

1012. *Quam fugam aut latebras petis?*] Etruscus, *latebram.* Cicero 2. de divin. *Sed te mirificam in latebram concepisti.* Et infra noster : *latebram longinquam abditam.* Et statim : *Hercule infesto :* ut & omnes Delrii. non *inseuso.* Malit autem N. Heinzius: *Nullus salutis est Hercule infesto locus.*

VARIORUM.

1001. *Perlucet omnis regia*] MS Traiect. & im-
pressi, *procumbat omnis regia,* quod cur Etrusci co-
dicis reverentia mutemus, causa nulla videtur.
Est enim non inelegans *αἰμαξ* in *rumpat, labet,*
procumbat, quam perimit Florentinus. SCHROD.
1002. *En, blandas*] Riccius lib. 1. de imitat.

omnia putat in scena coram geri. Melius Oblanca : *Amphitryonem* tamquam introspicientem ista loqui; sic tamen, ut cum haec intus gerantur, quodcumque loquitur, quasi per transennam populum adipisciat, Hercules vero illa gerens non videatur à populo, sed audiat tantum. DELRIUS.

1003. *Genua*] V. Troad. vers. 689. FARN.

1005. *Dextra precantem*] *Introspectiens Amphitryon* narrat quam miseranda morte perierit puer à patre circumactus & parieti allisus FARNABIUS.

1005. *Dextra precante*] Duo impressi *dextram precantem.* MS. Traiect. *dextra precantem.* quorum utrumque haud paulo melius puto. SCHROD.

1007. *Sonuit ; cerebro tecta*] Ita novem Mss. unus tantum, *Sonuit ; cerebro terra ;* quomodo perperam haecenus vulgatur. nam in sublime missus infans tecta aspersit cerebro, non terram. Sed nec illud *Sonat,* quod nonnulli modo revocant, heic convenit, planeque ab it Mss. GRUTERUS.

1008. *Misera*] *Megara infantem complexa fugit è penetralibus quibus latnerat, quam insequitur Hercules, per furorem Junonem eam esse putans.* FARNABIUS.

1010 *Licet*] Confugas licet in complexum Jovis tui, ego te insequutus inde eripiam. FARNABIUS.

1013. *Hercule infenso*] Omnino adstipulandum

- Amplectere ipsum potius, & blanda prece
 1015 Lenire tenta. *Meg.* Parce jam conjux precor,
 Agnosce Megaram; natus hic vultus tuos,
 Habitusque reddit: cernis, ut tendat manus?
Herc. Teneo novercam: sequere, da poenas mihi,
 Jugoque pressum libera turpi Jovem.
 1020 Sed ante matrem parvulum hoc monstrum occidat.
Meg. Quo tendis amens? sanguinem fundes tuum?
Amph. Pavefactus infans igneo vultu patris
 Perit ante vulnus: spiritum eripuit timor.
 In conjugem nunc clava libratur gravis.
 1025 Perfregit ossa: corpori trunco caput
 Abest, nec usquam est. cernere hoc audes nimis
 Vivax senectus? si piget luctus, habes
 Mortem paratam. pectus in tela indue;

Vel

GRONOVII.

1020. *Parvulum hoc monstrum auferam.*] Simpli-
 cius Etruscus: *monstrum occidat.*
 1023. *Spiritum rapuit timor.*] Etruscus & Vos-
 sianus: *eripuit.*

VARIORUM.

codici Etrusco, exhibenti hic, *insesto*. Est enim
insensus idem quod valde iratus; at *insestus*, qui
 malum infert cuiquam. vid. Agell. Noct. Actic. lib.
 ix. c. 12. SCHRODERUS.

1016. *Megaram*] Me uxorem tuam. FARN.

1016. *Vultus*] Filius hic facie & corpore pa-
 trem suum refert cum meae pudicitiae argumen-
 tum, tum causa satis digna cur & ipsi parcas.
 FARNABIUS.

1017. *Cernis,*] Cernis ut ad te tendat manus
 supplices? FARNABIUS.

1018. *Teneo novercam:*] Videtur sibi Junonem
 tenere in uxore, eamque interficit. FARNAB.

1018. *Sequere,*] Filios tuos ad necem vel me
 trahentem. *Amovetque è scena intus digna geri.*
 FARNABIUS.

1018. *Da poenas*] Tot laborum mihi imperato-
 rum, odiique tui in me. FARNABIUS.

1019. *Jugoque*] Zelotypae & rixosae conjugio.
 FARNABIUS.

1020. *Ante*] Vel in conspectu matris. vel pri-
 usquam matrem interficiam. FARNABIUS.

1021. *Sanguinem*] Filium, quem ipse genuisti.
 FARNABIUS.

1022. *Pavefactus*] Videtur quae ad vers. 991. &
 vers. 1004. FARNABIUS.

1022. *Igneus*] Ardentibus & scintillantibus Her-
 culis furiosi oculis. *Et igneo quodam splendore radia-*
se Hercul. oculos tradidit Ion Chius. FARNABIUS.

1023. *Perit*] Timore expiravit infans, ante-
 quam percussus sit. FARNABIUS.

1025. *Trunco*] Detruncato. FARNABIUS.

1026. *Nec usquam*] Caput clava concisum in
 minuta frustula & contritum periit, evanuitque
 more animae. FARNABIUS.

1026. *Cernere*] Cur haec in tempora duro? Cur diu
 vivendo ea, quae nolo video? Imo cur sustineo vide-
 re aut tam tristi spectaculo supersum. FARN.

1027. *Habes*] Habes mortem ad manum,
 portum & liberationem ab his malis. *Stoice*, sup.
 v. 425. FARNABIUS.

1029. *Vel*

Vel stipitem istum caede monstrorum illitum

1030 *Converte. falsum ac nomini turpem tuo*
Remove parentem, ne tuae laudi obstrepat.

Thef. Quo te ipse, senior, obvium morti ingeris?
Quo pergis amens? profuge, & obtectus late,
Unumque manibus aufer Herculeis scelus.

1035 *Herc.* Bene habet: pudendi regis excisa est domus,
Tibi hunc dicatum maximi conjux Jovis
Gregem cecidi. vota persolvi libens
Te digna: & Argos victimas alias dabit.

Amph. Nondum litasti nate, consumma sacrum.

1040 *Stat* ecce ad aras hostia, expectat manum
Cervice prona. praebeo, occurro, insequor:
Maeta. Quid hoc est? errat acies luminum,

Vi-

GRONOVII.

1032. *Quo te ipse, genitor, obvium*] Agnoverat
Lipius posse terri ex more, quo senes omnes
patres dicimus: tamen cum haec Thefei sint ver-
ba, non esse causam, cur non staret à veteri &
veritate: *te ipse, senior.* Repugnabit amicus,
quasi alterum sit adfectui magis movendo, cum
minus sit senem occidere quam patrem. Inde
fidentior Gruterus, apage, inquit, illum, qui
contextui inducit, *senior*: cui nullus taret Pall.
Tanto hercle peiores. Favet enim illi vetustissi-
mus liber, nec indiget affectus illa significatione
locus. Par culpa librariorum apud Statium in La-
crimis Etrusci, ubi fecere, *genitor mitissime pa-
trum, pro senior*, quod vult res & libri veteres.

1038. *Et Argos victimas alias*] Nic. Heinsius
legebat: *as Argos.* Et est certe hic aliquid su-
specti. Foran. *ad Argos victimas alias dabo.* Hic
autem quasi destituit esse se Mycenis, quod su-
pra putaverat v. 997.

VARIORUM.

1029. *Vel stipitem*] Objice te clavae isti Her-
culis FARNABIUS.

1030. *Converte.*] In me. FARNABIUS.

1030. *Falsum*] Me patrem tuum falso habi-
tum, cum Jup. vere sit & qui gloriae tuae
splendorem offuscare possim, amove neci datum.
*Et haec dicit irritans & provocans Herculem, ut &
eum tollat.* FARNABIUS.

1033. *Profuge,*] Ne & te patrem occidat.
FARNABIUS.

1035. *Pudendi*] Lyci tyranni, ut putabat.
FARNABIUS.

1036. *Tibi hunc*] Hoc dicit in Junonis, quae
Lycos favebat, irrisorem, *nimis autem vere prae-
dicat se Junoni vota solvisse, neque enim quicquam
Junoni amplius in votis erat, quam ut uxorem & li-
beros interimeret, atque furens obliviscitur se modo Ju-
nonem voluisse occidere.* FARNABIUS.

1038. *Te digna*] Mihi infestos & malos maeta-
vi infesto maloque numini. *Vel*, digna te cru-
deli numine. FARNABIUS.

1038. *Et Argos victimas alias*] Argos profe-
ctus tibi & Eurystheum maetabo. Eurystheus
quidem Mycenarum rex, sed Argos & Mycenae
poetae confundunt. FARNABIUS.

1039. *Nondum*] Urget Hercul. *Amphitryon in-
quiens*, uxori & liberis à te caesis ego supersum,
ego placida ante aras hostia sto, mortem à te
expectans, expetens. FARNABIUS.

1042. *Errat acies luminum,*] *Herc. vehementi la-*
bo

- Visusque moeror hebetat. An video Herculis
 Manus trementes? vultus in somnum cadit,
 1045 Et fessa cervix capite summisso labat;
 Flexo genu jam totus ad terram ruit:
 Ut caesa silvis ornus, aut portus mari
 Datura moles. vivis? an leto dedit
 Idem, tuos qui misit ad mortem, furor?
 1050 Sopor est, reciprocos spiritus motus agit.
 Detur quieti tempus, ut somno gravi
 Vis victa morbi pectus oppressum levet.

Re-

GRONOVII.

1051. *Ut somno gravis Vis victa*] Immo, somno gravi *Vis victa morbi*, ut habet Etruscus. Tali enim opus est adversus ingentem vim mali. Infra: *Preme devinctum corpore gravi*. Statius lib. 10. & *Aoniis longe gravis imminet arvis*. Sic contra leves eorum, qui non secure dormiunt ac supine. Horatius: *Nec leves somnos timor aut cupido Sordidus aufert*. Medici Latini somnum gravem & contra naturam vocant *pressuram*. Caelius Aurelianus l. 1. Acut. 17. *Atque haec omnia gravando pressuram magis quam somnum facere videntur*. Idem alibi *oppressionem* dicit.

VARIORUM.

bore exagitantis furiae defatigatus, tremebundus denique in somnum labitur. Sic autem Sophocles *Aiacem*, Euripides hunc ipsum *Herculem* consopitos prius inducunt, quam menti restitutos. vers. 1050. & 1078. FARNABIUS. Hoc Stesichorus & Panyasis tradidere. addunt Thebani, prae insania ipsum quoque Amphitryonem fuisse occisurum, nisi lapide à Minervâ jacto ictus somno se dedisset, eumque lapidem vocant, *auctorem reminiscientiae*. ita Pausan. in Boeot. seu lib. 9. DELRIUS.

1043. *An video*] Fallor an video, &c. FARNABIUS.

1045. *Et fessa cervix*] Nimii labores somnum conciliant. nam illis vehemens calor excitatur; quo liquantur humores; hi cerebrum petentes ibi refrigerantur, & densati somnum afferunt: vel cum labore nimio vitales spiritus consuman-

tur, refrigeratum corpus vim somni proferre non valet; sed opprimitur. Vide Argenterium lib. de somno. unde mirari non oportet tam laboriosum furorem Herculi somnum excitasse. DELRIUS.

1047. *Ut caesa silvis ornus*,] Virg. 2. Aeneid. *Ac veluti summis antiquam in montibus oraum Cum ferro accisam, crebrisque bipennibus instant Eruere agricolae certatim: illa usque minatur, Et tremefacta comam concusso vertice nutat: Vulneribus donec paulatim evicta, supremum Congemuit, traxitque jugis arulsa ruinam.* Simili comparatione tribus locis Iliad. δ. v. & π. usus fuit Homerus: item Lucanus lib. 1. Pharsal. & Statius lib. 9. Thebaid. DELRIUS.

1047. *Aut portus mari Datura moles.*] Sic Virgil. 9. Aeneid. vers. 708. *cellapsa ruunt immania membra. Dat tellus gemitum, & clypeum super intonat ingens: Qualis in Euboico Bajarum litore quondam Saxea pila cadit; magnis quam molibus ante Construatam jaciunt Ponto; sic illa ruinam Prona trahit, penitusque radis illisa recumbit.* DELRIUS.

1047. *Aut portus*] Aut pars rupis excisae & ruentis in mare, quae objectu suo tranquillum reddat mare, portumque efficiat. FARNABIUS.

1048. *Vivis?*] Appropinquans Amphitryon inquit, vivis-ne, an idem furor qui te tuos occidere coegit, & te interfecit? FARNABIUS.

1050. *Sopor est*,] Hoc dicit tacta arteria vel ob servatis spirituum meatibus. FARNABIUS.

1050. *Motus.*] Scilicet arteriarum. FARN.

1051. *Ut somno gravis*] Vide quae ad v. 1041. FARNABIUS.

Removete famuli tela, ne repetat furens.

CHORUS THEBANORUM.

Deos, Sidera, & elementa quae lymphatis, lunaticis, & mente captis dominantur, in luctum, commiserationem & auxilium Herculis Chorus advocat; somnum, qui furem sedare solet, precatur, ut gravi sopore pressum Herculem menti restituat, pueros denique caesos deflet.

1055 **L**ugeat aether, magnusque parens
Aetheris alti, tellusque ferax,
Et vaga ponti mobilis unda.
Tuque ante omnes, qui per terras,
Tractusque maris fundis radios,
Noctemque fugas ore decoro,
1060 Fervide Titan. obitus pariter
Tecum Alcides vidit & ortus,
Novitque tuas utrasque domos.
Solvite tantis animum monstris;
Solvite superi: rectam in melius
1065 Flectite mentem. tuque ô domitor

So-

GRONOVII.

1054. *Lugeat aether,*] id est, omnes dii. Quid planius? Et tamen nescio quid hic nugantur.
1064. *Solvite superi:*] Etruscus: *Solvite ô superi.*
1065. *Domitor Somne laborum,*] Non modo

VARIORUM.

1053. *Tela,*] Clavam, arcum, & sagittas ne somno furens repetat. FARNABIUS.
1054. *Lugeat aether,*] Coelum coelique creator.

Cleanthes, Anaximenes aliique cum philosophi veteres tum poëtae aethera summum Deum nuncupabant. Tum pater omnipotens sic undis imbribus aether, &c. Alii, Aether Coeli pater, Coelum Saturni, &c. Cum vero aether sive aer sapissime pro Jove ponatur, exponas habebit, Jupiter Jovisque pater Saturnus calamitatem Herculis filii & nepotis lugeant. FARNABIUS.

1057. *Tuque*] O sol; supra vers. 37. & vers. 884. FARNABIUS.

1063. *Tantis*] Tam nefando & monstroso furore. FARNABIUS.

L

1067. *Me-*

- Somme malorum , requies animi,
 Pars humanae melior vitae,
 Volucer, matris genus Astraeae,
 Frater durae languide Mortis,
 1070 Veris miscens falsa , futuri
 Certus, & idem pessimus auctor:
 Pater ô rerum , portus vitae,
 Lucis requies , noctisque comes,
 Qui par regi famuloque venis,
 1075 Placidus fessum lenisque fovens:
 Pavidum leti genus humanum
 Cogis longam discere mortem:
 Preme devictum torpore gravi.
 Sopor indomitos alliget artus;
 1080 Nec torva prius pectora linquat,

Quam

GRONOVII.

omnes Delrii , sed Etruscus etiam & Vossianus, *malorum*. Et hoc certe hic expressius, etsi alterum vocabulum pro altero saepe ponatur. Sic & *labor* significat malum, quo corpus animusve laborat, & malum saepe idem quod labor, quo exercitatur, fatigamur Virgilius: *Adfuetumque malo Ligurem*. Idem de vitibus: *dum frons tenera imprudensque laborum*. Rursum: *subeunt morbi tristisque senectus Et labor*.

1075. *Lenisque fovens*:] Ab Scaligero est: nam prius vulgati, *foves*. Florentiae habetur: *famuloque venis*, *Pavidum leti genus humanum Cogis longam discere mortem*; *Placidus fessum lenisque fove*: *Preme devictum*, &c. Recte fortan, modo juves scribendo *Cogens* & *fovens*.

VARIORUM.

1067. *Melior*] Quae nec agit nec cogitat malum, raro patitur. *vel*, quoniam quibusdam magnam si non maiorem vitae partem absumat, quid si dicamus, *major pars*, ut, *at bona pars*, *re-ctum* pro *magna*. Perf. 2. sat. FARNABIUS.

1068. *Volucer*,] O alate somne. filium autem Justitiae Astraei, gigantis filiae vocat, quod beneficio justitiae tuto & secure dormitur, qui tamen plerisque Noctis & Erebi filius dicitur. unde & addit *Frater*, &c. FARNABIUS.

1069. *Frater*] Frater Mortis, quae ex eadem progenie. FARNABIUS.

1070. *Veris miscens falsa*,] Insomnia vera quandoque, falsa ut plurimum, ut quae ex Eburnea porta. FARNABIUS.

1071. *Pessimus*] Frequentiora enim somnia vera ex mentis praesagae metu, quam lacta ex spe. FARNABIUS.

1072. *Pater*] Chaos & tenebrae primae. *Vel*, qui digestionem juvas, alis, viresque reparas, adeoque genitalis. FARNABIUS.

1073. *Lucis*] Laboris diurni. FARNABIUS.

1074. *Par regi*] Ex aequo. FARNABIUS.

1077. *Mortem*:] J. Douza fil. legit *Noctem*. *Nox autem longa mors est, cujus somnus imago*, & alioqui cum somnus censeatur mors brevis; haud male dicatur assuefacere nos longae illi morti & perpetuo dormiendae. FARNABIUS.

1078. *Preme*] Tantisper dormiat quoad concoxerit perniciosum hunc humorem, qui furoris causa. FARNABIUS.

1082. *Es*,

- Quam mens repetat pristina cursum.
 En, fusus humi saeva feroci
 Corde volutat somnia. nondum est
 Tanti pestis superata mali:
 1085 Clavaeque gravi lassum solitus
 Mandare caput, quaerit vacua
 Pondera dextra, motu jactans
 Brachia vano: nec adhuc omnes
 Expulit aestus. sed, ut ingenti
 1090 Vexata Noto servat longos
 Unda tumultus, & jam vento
 Cessante tumet. pelle insanos
 Fluctus animi. redeat pietas,
 Virtusque viro: vel sit potius
 1095 Mens vesano concita motu;
 Error coecus, qua coepit, eat.
 Solus te jam praestare potest
 Furor insontem. Proxima puris
 Sors est manibus, nescire nefas.
 1100 Nunc Herculeis percussa sonent

Pe-

VARIORUM.

1082. *En, fusus*] Veluti, si quando mare ventorum vi agitur, etiam si ponant venti, non tamen statim cessat undarum aestus: ita quamvis Hercules *μελαγχολῶντι πάλιν* somno mulceatur ac sedetur, non tamen plane atrum atque acrem humorem expiravit. videte enim quam turbida etiam dormientem vexent insomnia, per somnum enim clavam quaerit, quam dormiturus capiti supponere solet. FARNABIUS.
 1082. *Saeva feroci*] Quia humor ille ater & acer, quo Hercules abundabat, talia somnia solet excitare, ut sanguineus placida, testibus Hippocrate & Aristotele in libris de Insomniis; accedit, quod furiosi & melancholia perciti statibus

abundant, à quibus immodice concitati humores, monstruosas & contractas reddunt imagines, ut in aqua commota videmus. DELRIUS.

1086. *Vacua*] Nec enim invenit, quod quaerit. FARNABIUS.

1087. *Pondera*] Clavam. FARNABIUS.

1094. *Vel*] Vel etiam furore detineatur. ita nec ipse quod admiserit scelus agnoscet, nec crimini dabitur illi, cui furor arbitrii libertatem admittit. FARNABIUS.

1097. *Solus*] Proxime innocentiam est ignorantia. quae, si non sit affectata & malae dispositionis, reddit facta invita, & peccata excusat. maxime vero si subsequatur dolor: *Chorus itaque Herculem ad poenitentiam adhortatur.* FARNABIUS.

- Pectora palmis : mundum solitos
 Ferre lacertos verbera pulsant
 Victrice manu : gemitus vastos
 Audiat aether, audiat atri
 1105 Regina poli, vastisque ferox
 Qui colla gerit vineta catenis,
 Imo latitans Cerberus antro.
 Resonet moesto clamore chaos,
 Lateque patens unda profundum,
 1110 Et, qui melius tua tela tamen
 Senferat, aër.
 Pectora tantis obseffa malis
 Non sunt ictu ferienda levi:
 Uno planctu tria regna sonent.
 1115 Et tu collo decus ac telum
 Suspensa diu fortis arundo,
 Pharetraeque graves, date saeva fero

Ver-

GRONOVII.

1105. *Regina*] Etruscus quoque, *Regia*.
 1109. *Lateque patens*] Flor. *Latique*.
 1111. *Senferat, aether.*] Etruscus: *Senferat aër*.
 Verius, etsi Poëtae confundant.
 1117. *Pharetraeque leves,*] Possis credere *leves*,
 quasi exhaustas. Sed mox appellatur, ut tum
 quoque erat, *Lernaeis frequens Pharetra telis*. Ma-
 giſque convenit Herculeis viribus, ut Choro vi-
 deantur *graves*, quod habet Etruscus.

VARIORUM.

1102. *Verbera*] Planctu, flagellis, gemitu te-
 netur se dolere & poenitere. FARNABIUS.
 1104. *Aether,*] Coelum, supra versu 69.
 FARNABIUS.
 1104. *Atri*] Proserpina regina inferorum, qui
 polo Antartico subiecti vulgo creduntur, supra
 versu 607. FARNABIUS.

1105. *Regina*] Moguntinens. *Regia*. hoc est;
 aula Plutonis. at *Regina*, hoc est, Proserpina
 DELRIUS.

1107. *Cerberus*] Quem ab Euryſtheo dimiſſum
 Pluto priſtinae custodiae iterum praeposuerat.
 FARNABIUS.

1108. *Chaos,*] Rerum & elementorum confu-
 ſio, cujus imago apud inferos.

1109. *Unda*] Mare. FARNABIUS.

1109. *Lateque patens*] Cum Etrusco consen-
 tiunt duo impreſſi & ſcriptus Trajeſt. item Voſ-
 ſianus. vid. Cl. Burm. Val. Flac. Argonaut. lib. 1.
 v. 585. SCHRODERUS.

1110. *Melins*] Melius in aëra, dum inſeque-
 reris Stympthalidas, miſſa quam in tuos liberos.
 FARNABIUS.

1112. *Tantis*] Polluta tantis malis, vel furore.
 ut ſup. v. 1062. FARNABIUS.

1114. *Tria*] Coelum, mare, infernus. FAR-
 NABIUS.

1115. *Et tu*] Et vos ô Herculis tela, arcus,
 ſagittae, &c. FARNABIUS.

1119. R-

Verbera tergo : caedant humeros
 Robora fortes, stipesque potens
 1120 Duris oneret pectora nodis:
 Plangant tantos arma dolores.
 Non vos patriae laudis comites,
 Ulti saevo vulnere reges;
 Non Argiva membra palaestra
 1125 Flectere docti, fortes caestu,
 Fortesque manu; jam tamen ausi
 Telum Scythici leve coryti
 Missum certa librare manu,

Tu-

GRONOVII.

1120. *Duris oneret pectora nodis* :] Sic Plautus Amphitruone: *Onerandus est pugnīs probe*. Sed vide ne nimis Comicum sit. Vellem in Mss. reperissem: *Duris urat pectora nodis*. Ut *virgis nxi*, & *subverbustus*.

1127. *Telum Scythici leve coryti*] Scribe cum Florentino: *Scythici leve corytis Missum certa librare manu*.

VARIORUM.

1119. *Robora*] Clava caedite & gravate pectus, humeros, tergum Herculis, exigitque poenas ab eo, quod vobis abusus sit. FARNABIUS.

1122. *Non vos*] Vos o Herculis pueri misere peristis, priusquam paternam gloriam possetis per aetatem aemulari, & morte tyrannos plectere. FARNABIUS.

1123. *Saevo*] Legitur & saevos. quod non diffinit. FARNABIUS.

1124. *Argiva*] Synecdoche pro Graeca. FARNABIUS.

1124. *Palaestra*] Palaestra & caestu pro integris pentathlo. FARNABIUS. Palaestram à quodam Mercurii filio inventam & nominatam, prodidit Philostratus in Imaginibus. Horatius ipsi Mercurio hanc laudem tribuit l. i. Od. 10 Pausanias in Attic. Theseo. erat exercitatio liberalis, juxta illud Terentii: *Fac periculum in literis, in palaestra, in musicis*; Quae liberum est aequum scire

adulescentem, sollertem dabo. In Arcadia inventam scribit Philostratus; noster vocat *Argivam* communi nomine, pro Graeca, ut in illo, -- *quae vetuli Argivi delecti viri*. Palaestra proprie luctationem significat; sed hic, ut alias saepe, integrum Pentathlum, seu Quinquertium, quo tota puerorum ingenuorum exercitatio constabat: nempe disci jactum, cursum, saltum, luctam, jaculationem. DELRIUS.

1127. *Telum*] Sagittas. FARNABIUS.

1127. *Scythici*] Hoc ait, quia Scythae puerulos adhuc filios sagittis assuefaciebant: ita singularem dexteritatem sibi parabant, & eā gentis suae laudem. quare Lucanus de Parthis, Scytharum sobole, lib. 8. *Nec puer aut senior letales tendere nervos Segnis, & à nullā mora est incerta sagittā*. DELRIUS.

1127. *Coryti*] Errant in hoc nomine recentiores, qui primam corripiunt, & ultimam aspirant: dissentiunt in exponendo veteres: nam Servius corytum interpretatur pharetram. Nonius Marcellus missile. Latini in pronunciando tenuem, quae est apud Graecos, mutant in mediam. Est autem *μαρτυριος, τοξοθήκη*: & Silius poeta, qui corytum vocat sagittiferum, ostendit Marcelli interpretationem esse falsam, quod Poetae probant meliores; separatim enim ponit corytum & arcum Virgilius: item corytum & tela Ovidius: ille praeterea testatur ejusmodi pharetrā usos Etruscos; hic Getas & Sarmatas; Seneca hoc loco Scythas. *Leve telum* heic intelligo, habile & pondere minus onerosum. FABRITIUS.

L 3

1129. Tu-

- Tutosque fuga figere cervos,
 1130 Nondumque ferae terga jubatae;
 Ite ad Stygios umbrae portus,
 Ite innocuae, quas in primo
 Limine vitae scelus oppressit
 Patriusque furor: ite infaustum
 1135 Genus, o pueri, noti per iter
 Triste laboris: ite, iratos
 Visite reges.

VARIORUM.

1129. *Tutosque*] Qui pedum velocitate freti, salutis fiduciam in fuga ponunt. FARNABIUS.

1130. *Nondumque*] Necdum ausi estis leonem jubatum aggredi. FARNABIUS.

1130. *Nondumque ferae terga jubatae;*] Intelligit Farnabius, nondum ausos leonem jubatum ferire. vide, num *is nondum ad is jubatae* referendum sit potius, & velit Tragicus, pueros Herculis praeter cervos ausos esse figere, & leonum catulos, quippe nondum jubatos, nec magnopere metuendos. Distinguit enim, primo, quid per aetatem non potuerint isti pueri v. 1122. *Non vos patriae laudis comites, Ulti sacro vulnere*

reges. Deinde v. 1126. *Jam tamen ausi.* cet. ostendit, quid iidem efficere potuerint. Quare posteriora haec prioribus opposita sententiam requirunt affirmantem. Similiter Thyest. v. 800. *Stupet ad subitae tempora coenae nondum fessis bubus arator.* & ibid. v. 873. *Custosque sui tardus plaustrum jam non stabilis ruet Aristophylax.* quibus in locis *is nondum* itidem cum adjectivis, non cum verbis copulandum. SCHRODERUS.

1135. *Noti*] Generaliter, vel, noti patri vestro qua descendit, rediitque. FARNABIUS.

1136. *Iratos*] Plutonem & Proserpinam patri vestro indignatos propter vim illatam. *vel*, ut vers. 610. tristes deos. *vel* Tyrannos quos Herc. demiserat. FARNABIUS.

ACTUS QUINTUS.

HERCULES. AMPHITRYON. THESEUS.

Hercules experrectus & menti restitutus, postquam suos à se interfectos comperisset, manus sibi inferre parat: patris precibus victus sibi parcit, Athenasque Thesei consilio purgandus proficiscitur.

Quis hic locus? quae regio? quae mundi plaga?
 Ubi sum? sub ortu Solis, an sub cardine
 1140 Glacialis Urfae? nunquid Hesperii maris
 Extrema tellus hunc dat Oceano modum?
 Quas trahimus auras? quod solum fesso subest?
 Certe redimus. unde prostrata domo
 Video cruenta corpora? an nondum exuit
 1145 Simulacra mens inferna? post reditus quoque
 Oberrat oculos turba feralis meos.
 Pudet fateri. paveo: nescio quod mihi,
 Nescio quod animus grande praesagit malum.
 Ubi est parens? ubi illa natorum grege
 1150 Animosa conjux? cur latus laevum vacat
 Spolio leonis? quonam abiit tegimen meum,

Idem-

GRONOVII.

1146. Oberrat oculos turba] Etruscus: oculis turba ferali meis. Ut infra: jamdudum mihi monstrum imponi, &c. Oberras. Statius 8. Theb. dilecta genis morientis oberrant Taggeta.

VARIORUM.

1139. Cardine] Polo Arctico. sup. vers. 6. FARN.
 1140. Nunquid] Aut in Hispania ubi Oceanus terrae facit terminum. FARNABIUS.
 1141. Modum?] Finem, terminum. ita apud Ho-

ratium, *modus agrorum ita magnus*, dicitur DELR.

1142. Quas trahimus auras?] Superas aut inferas? vel sub quo coelo? in qua regione? Quia subdit, quod solum fesso subest. FARNABIUS.

1143. Unde] Videns cadavera humi strata dubitat, an redierit ab inferis, neque, tandem ait, certe redimus FARNABIUS.

1145. Inferna?] Qualia vidi apud inferos. FARN.

1146. Feralis] Mortuorum. FARNABIUS.

1151. Tegimen] Leonis pellis, qua me interdum tegere solebam, quae mihi dormituro strata pro lecto erat. FARNABIUS.

1153. Fi-

Idemque somno mollis Herculeo torus?
 Ubi tela? ubi arcus? arma quis vivo mihi
 Detrahare potuit? spolia quis tanta abstulit?
 1155 Ipsumque quis non Herculis somnum horruit?
 Libet meum videre victorem, libet.
 Exsurge victor, quem novum coelo pater
 Genuit relicto: cujus in foetu stetit
 Nox longior, quam nostra. quod cerno nefas?

Na-

GRONOVII.

1157. *Exsurge victor*] Etruscus. *Exsurge virtus*. Nec mirum sit virum fortem appellari virtutem, quando & Tacitus lib. 16. *Ad postremum Nero virtutem ipsam exscindere concupivit interfecit Barea Sorano & Thrasea Peto*. Plautus *Cureul.* 2. 3. *In-ro-o aliam meam nutricem Herculem*. qui scilicet per decumas ei praeclabat officium idem, quod infanti nutrix. In quo mutando frustra ingenio- si fuerunt. Trinummo de agro, quem Lesbo- nicus forori dotem dicebat, 2. 4. *Nostramne vis nutricem, quae nos educat, Abalienare a nobis?* Apud Suetonium, *Cato grammaticus, Latina Siren*. Livius lib. 21. *hunc juvenem tanquam Furiam fac- cemque huius belli* Cicero de Clodio pro Sextio: *producti in circo Flaminio in centionem ab illa Furia a peste patriae*. Iterum: *omnibus in concionibus il- la Furia clamabat*. Pro domo: *disrumpatur licet ista Furia*. In Vatinius: *ab eadem illa terribilissima furia productus ad populum*. Quare optimus Manu- tius aemulatione prava repugnat Victorio apud Ciceronem scribenti lib. 1. fam. ep. 9. *Primum il- la Furia muliebrium religionum, qui non plaris fece- rat Bonam deam, quam tres sorores, impunitatem est illorum sententia affe-ctus*. Nam in illo furta nihil salis. Ille Clodius, ait, qui muliebrem religio- nem turbavit quasi Furia interveniens (exem- plum Furiae sic turbantis est apud Statium The- baide 11, v. 208.) quique non plaris &c. *Furia qui, ut apud Terentium Eunuchus: illum senium, qui me hodie remoratus est*. Cicero ipse lib. 10. fam. 28. *Quod vero a te viro optimo, seductus est tuoque beneficio vivit haec pestis*. Gellius lib. 17. cap. 1. *Ut quidam fuerunt monstra hominum, qui de diis im- mortalibus impias falsasque opiniones tradiderunt*. Haec oppido pulcra & frequentiora veteribus, quam nos putamus. Atque de hoc quoque ge-

nere est, *Virtus quem*. Exsurge, quem non ho- mine esse oportet, sed ipsam virtutem, cui succubuit Hercules. Velim etiam distingui: *Ex- surge, Virtus*. *Quem novum coelo pater Genuit re- relicto, cujus in foetu stetit Nox longior, quam no- stra?*

1158. *Cuius incestu stetit Nox longior,*] Docent nos incestare esse vitare & corrumpere; inde in- cestum late pro quovis stupro vel adulterio. Quo- modo tot viri docti hoc praeterire potuerunt si- ne nota? Ut ipse Hercules ex incesto se procrea- tum dicat? At quanto pudenter apud Statium prima Thebaide de suis natalibus Polynices? Prae- clare Florentinus: *cuius in foetu stetit Nox longior*. Latini foetam dicunt & gravidam & partu libera- tam, ut recte Servius ad primam Aeneida. Hinc foetus & conceptus & partus. Prius hic: poste- rius Amphitruone: *Pater curavit, uno ut foetu fe- ret*. Varro lib. 2. de re rust. *Appello foetam a conceptu ad partum: hi enim praegnationis primi & extremi fines*. Plinius lib. 22, 13. *Si quadrupes foe- tum non admittat*. Idem lib. 8, 40. *Primo & se- cundo foetu nimis feroces putant gigni; tertio demum educant*. Sed hic utrovis modo potest accipi.

VARIORUM.

1153. *Vivo*] *Emphatice ipsi vivi & in xlii deproph.* FARNABIUS.

1154. *Tanta*] *Mihi, tam forti*. FARNA- BIUS.

1155. *Ipsumque*] *Etiam Herculem dormientem*. DELRIUS.

1158 *Cuius incestu*] *Si quem me fortiorem genuerit Jupiter adulterata & vitata aliqua foe- mina per longiorem noctem, quam qua ego ge- nitus sum*. supra vers. 24. FARNABIUS.

1160. Na-

- 1160 Nati cruenta caede confecti jacent:
Perempta conjux. quis Lycus regnum obtinet?
Quis tanta Thebis scelera moliri ausus est,
Hercule reverso? quisquis Ismeni loca,
Aëtaea quisquis arva, qui gemino mari
1165 Pulsata Pelopis regna Dardanii colis,
Succurre, faevae cladis auctorem indica,
Ruat ira in omnes. hostis est, quisquis mihi
Non monstrat hostem. victor Alcidae lates?
Procede: seu tu vindicas currus truces
1170 Thracis cruenti, sive Geryonae pecus,
Libyaeve dominos: nulla pugnandi mora est.
En nudus asto, vel meis armis licet
Petas inermem. cur meos Theseus fugit
Paterque vultus? ora cur condunt sua?

Dif-

GRONOVII.

1167. *Ruat ira in omnes.*] Sic optimus & quicquid haëtenus visum librorum, praeter unum, in quo *hostes*. Satis placet alterum. *Omnes* dicit quoslibet, quoscumque obvios. Ut apud Horatium: *Omniem crede diem tibi diluxisse supremum.*
1170. *Sive Geryonis pecus,*] Florentinus, *Geryonae*: ut & vetustiores habere Pall. indicavit jam dudum Comelinus. Sic Agamemnone: *Geryonae spectum iriformis*. Ut plane liber Etruscus, & alii dant alii. Propertius 3. 21. *Geryonae stabula*. Silius lib. 13. *Monstrum Geryones immane tricornis irae*.

VARIORUM.

1160 *Nati*] Pindarus octo fuisse scribit: Isaeus quatuor, Oniten, Themachum, Democoonem & Creontiadem: Apollodorus Themachum, Creontiadem, Deicoontem, & Deiona: Euripides & Philostratus tres: Higynus duos, Themachum & Ophytem. DELRIUS.
1161 *Quis Lycus*] Quis tyrannus Lyci similis vel deterior, &c. ille enim me absente regnum occupavit: hic autem reverso me. FARN.

1163. *Quisquis*] Aliquis ex iis, qui Boeotiam, aut Peloponnesum incolit, indicet mihi hujus cladis auctorem. FARNABIUS.

1163. *Ismeni*] Boeotiae, quam rigat fl. Ismenus. Supra vers. 334. FARNABIUS.

1164. *Aëtaea*] Attica, maritima, ab *ἀντι* litus: aliis, ab Authide Cranai filia. FARN.

1164. *Gemino*] Aegaeo & Ionio mari. Supra vers. 336. FARNABIUS.

1165. *Pulsata*] Peloponnesum Pelopi filio Tantal Regis Phrygum regnatam, à quo & nomen habuit illa Peninsula. FARNABIUS.

1165. *Dardanii*] Phrygem fuisse docebo postea: tamen Apollonius lib. 2. Paphlagonem facit; Euphotion, Lydum. DELRIUS.

1169. *Seu tu*] Seu tu ulcisceris interfectum à me Diomedem. supra versu 226. FARNABIUS.

1169. *Currus*] Jugales equos, qui carne humana vesciebantur. FARNABIUS.

1170. *Geryonae*] Seu Geryonis abacta pecora, vers. 231. FARNABIUS.

1171. *Libyaeve*] Seu Antaeum versu 482. & Atlantis hortos vers. 239. FARNABIUS.

1174. *Ora cur condunt*] Manu inter lacrymandum. vel prae pudore. FARNABIUS.

M

1175. Dif-

- 1175 Differte fletus. quis meos dederit neci
Omnes simul, profare: quid, genitor, files?
At tu ede Theseu, sed tua, Theseu, fide.
Uterque tacitus ora pudibunda obtegit;
Furtimque lacrymas fundit. in tantis malis
- 1180 Quid est pudendum? nunquid Argivae impotens
Dominator urbis? nunquid infestum Lyci
Pereuntis agmen clade nos tanta obruit?
Per, te, meorum facinorum laudem precor,
Genitor, tuique nominis semper mihi
- 1185 Numen secundum; fare, quis fudit domum?
Cui praeda jacui? *Amph.* Tacita sic abeant mala.
Herc. Ut inultus ego sim? *Amph.* Saepe vindicta obfuit.
Herc. Quisquamne segnis tanta toleravit mala?
Amph. Majora quisquis timuit. *Herc.* His etiam pater
- 1190 Quidquam timeri majus aut gravius potest?
Amph. Cladis tuae pars ista, quam nosti, quota est?
Herc.

GRONOVII.

1175. *Differte fletus.*] Membranae antiquissimae: *Deser tellus.* Vix audeo fateri me dubitasse, an olim fuerit: *Differte lessum.* Notum illud Plauti: *Thetis lamentando lessum fecit filio.* Nic. Heinsius conjiciebat, *Referte iussi.*

1180. *Nunquid Argivae potens*] Scribe cum Etrusco: *numquid Argivae impotens Dominator urbis?* Tyrannum enim facit, impotentem ejus dominationem toties expertus. Statim corrupti libri: *numquid infestum mihi Parentis agmen.* Cujus interpretationem excogitavit Scaliger, & fuere, qui sic ederent. Sed alteri fundus Etruscus.

VARIORUM.

1175. *Differte fletus.*] Ut supra. *Differte amplexus.* vers. 638. quin missis lacrymis dicite. quis in eos, &c. FARNABIUS.

1177. *Tua,*] Emphasis, id est, bona fide:

Theseus enim amicis erat fidus, utcumque uxoribus fidem non praestaret. FARNABIUS.

1183. *Per te,*] *Ordo est.* Precor te per laudem meorum facinorum. FARNABIUS.

1185. *Secundum;*] A Jove, cujus numen mihi primum. FARNABIUS.

1186. *Cui praeda jacui?*] Quis arma me praesente diripuit? sic Claudian. — *cui praeda seror?* DELRIUS.

1186. *Tacita*] *Μη κείν, μη ξίραζε.* Sophoc. Ait, ne inquire curiosius ea quae nescire praedat. *τα δ' αὖτ' ἐκ.* FARNABIUS.

1187. *Ut inultus*] Itane abeant ignota, ut ego non ulciscar? FARNABIUS.

1188. *Segnis*] Etiam ignavus? FARN.

1189. *Majora*] Fortis tamen minora tolerabit, ut majora devitet. FARNABIUS.

1191. *Cladis*] Quam vides & nosti, caedes, minima pars est calamitatis tuae, quam non vides. *innuit multo pejus esse, quod ab ipso caesi sunt.* FARNABIUS.

1192. *Ma-*

- Herc.* Miserere, genitor: supplices tendo manus.
 Quid hoc? manus refugit. hic errat scelus.
 Unde hic cruor? quid illa puerili madens
 1195 Arundo leto, tincta Lernaëa nece?
 Jam tela video nostra, non quaero manum.
 Quis potuit arcum flectere? aut quae dextera
 Sinuare nervum vix recedentem mihi?
 Ad vos revertor: genitor, hoc nostrum est scelus?
 1200 Tacuere; nostrum est. *Amph.* Luctus est istic tuus;
 Crimen novercae. casus hic culpa caret.
Herc. Nunc parte ab omni genitor iratus tona,
 Oblite nostri: vindica sera manu
 Saltem nepotes: stelliger mundus sonet,
 1205 Flammas & hic & ille jaculetur polus:

Ru-

GRONOVII.

1193. *Hic errat scelus.*] Sic boni libri, & sic in Thyelle vers. 474. *errat hic aliquis dolus.* Ne quem inducant Delriani codices, *hic erat*, vel *hoc erat*, venditantes: aut interpretes audiat coniectans: *hinc erat scelus.*

1197. *Quae potuit arcum flectere?*] Bene Gruterus à fronte versus, *Quis*: sed dein liber optimus: *aut quae dextera Sinuare nervos vix cedente mihi.* Hinc illae varietates apud Delrium: ut enim quisque novus accessit librarius, voluit complere versum. Alius, *vix jam cedentem*: quod cum lex metri refutet, frustra explicatur: alius, *vix pene cedentem*: alius, *pene vix cedentem*: quartus, *vix cedentem*: ut & meae membranae, Vossianae: *quae dextra S. nervum pene cedentem.* Vix tamen videtur aliud restitui potuisse quam quod receptum est.

1205. *Flammas & hic & ille*] Etruscus: *Flammasque & hic & ille.*

VARIORUM.

1192. *Manus.*] Manus mea sibi male conscia refugit contactum patris. Sic infra vers. 1317. *ali exponunt*, pater refugit tangere meas manus,

non placet. FARNABIUS.

1193. *Hic errat scelus*] Scelus, cujus author me latuit, in his manibus errat. FARN.

1195. *Tincta*] Hydrae sanguine & felle tincta. FARNABIUS.

1196. *Non quaero manum*] Non ambigo de manu, quae iis uti potuerit, quod nulla valuit praeter meam. FARNABIUS.

1197. *Sinuare nervum vix recedentem mihi?*] Totidem atque iisdem verbis editio Paris. non concoquo tamen illud *recedentem*. certe dicere voluit *cedentem* i. e. obsequentem viribus; ni lex metri obstaret. SCHRODERUS.

1200. *Tacuere*] *Quasi circumstantes*, tacent, consentire videntur. FARNABIUS.

1200. *Luctus*] Luctus quidem causa tua est; at crimen est Junonis. FARNABIUS.

1202. *Genitor*] Jupiter. FARNABIUS.

1203. *Nostri*] Qui curam non habuisti mei, filii tui à mente abalienati & nepotum tuorum à me intersectorum. Vel obliviscere me filium esse tuum. FARNABIUS.

1203. *Sera manu*] Post admissum scelus, quod ante oportuit. FARNABIUS.

1204. *Nepotes*] Tuos ex me nepotes à me cecos. FARNABIUS.

1205. *Hic*] Uterque polus. FARN.

M 2

1206. Ca-

- Rupes ligatum Caspiae corpus trahant,
 Atque ales avida. cur Promethei vacant
 Scopuli? paretur vertice immenso feras
 Volucresque pascens Caucaſi abruptum latus,
 1210 Nudumque ſilvis. illa, quae Pontum Scythen
 Symplegas arctat, hinc & hinc vinctas manus
 Diſtendat alto: cumque revocata vice
 In ſe coibunt ſaxa, quae in coelum exprimunt
 Actis utrinque rupibus medium mare,
 1215 Ego inquieta montium jaceam mora.
 Quin ſtructurum acervans nemore congeſto aggerem,
 Cruore corpus impio ſparſum cremo?
 Sic, ſic agendum eſt; inferis reddam Herculem.
Amph. Nondum tumultu pectus attonito caret.

Mu-

G R O N O V I I.

1215. *Ego inquieta montium*] Convenit magnus Scaliger conſcientiam lectoris, an hoc intelligat. Non tantum conſcii nobis ſumus nos haec recte intelligere, ſed etiam conſcios alios non recuſamus. Optat ſe medium jacere inter duas Symplegades, illarum velut *moram*, impedimentum, obicem: qui eas moretur, vetet aut ſatis arte conjungi aut rurfus diſtrahi: eamque *moram inquietam*, ſeu quae identidem à commiſſis ſcopulis ſollicitetur, impetatur, inquietetur. Ut apud Virgilium, Abantem *pugnae nodumque moramque*: apud Florum, *ſcopulus & nodus & mora publicae ſecuritatis Antonius*: in proſis Senecae, *commiſſuras & moras*, quod etiam male ſollicitarunt. Scaliger, *in inquieta mora*: explicatque, in illa mora, in illo quieto momento. Idque jam oſtendunt aliquae editiones. Veſtram fidem, Viri doctiſſimi! hocce eſt Latine loqui?

1219. *Tumultu pectus attonitum caret*] Etruſcus, *attonito*. Sic in Thyeſte: *Fateor, tumultus pectora attonitus quatit*. Hypallage frequenti. At mox:

V A R I O R U M.

1206. *Caspiae*] Montis Caſpii, qui Tauri pars

fuit. FARNABIUS.

1207. *Cur Promethei*] Abripiar in locum Promethei, cujus Caucaſo catenis alligati jecur renaſcens aſſidue depaſcebatur aquila ob ignem Jovi ſurreptum, quem tamen jam poena illa liberavit Jupiter praemonitus à Prometheo, ut à Thetidos connubio abſtineret. FARNABIUS.

1208. *Paretur*] In meum ſupplicium. FARN.

1211. *Symplegas*] Symplegades vel Cyaneae inſulae ſunt ſcopuli in Ponti Euxini oſtio, quae ſinguntur concurrentes, eo quod non multum à ſe diſtantes navigantibus modo diſjungi, modo coire videantur. Optat Hercules, ut ubi hac invicem colliduntur, manu altera ipſe utrique alligatus intermedius concutiatur. Vide Medeam verſ. 341. FARNABIUS.

1215. *Ego*] Moram iis injiciam, corpore ſcil. meo ne coeant, interjecto. FARN.

1216. *Quin ſtructurum*] Aut cur non potius ipſe in ſtructuram pyram me conjicio? *triste de morte ſua omen*. FARNABIUS.

1217. *Impio*] Natorum à me impie effuſo. FARNABIUS.

1218. *Reddam*] Ut qui prius ibi fucriſim. FARNABIUS.

1219. *Nondum*] Non receſſit furor ejus in totum. FARNABIUS.

1220. *Mu-*

- 1220 Mutavit iras : quodque habet proprium furor,
In se ipse saevit. *Herc.* Dira Furiarum loca
Et inferorum carcer , & fonti plaga
Decretâ turbæ , & si quod exilium latet
Ulterius Erebo , Cerbero ignotum & mihi,
1225 Huc me abde tellus : Tartari ad finem ultimum
Mansurus ibo. pectus ô nimium ferum!
Quis vos per omnem , liberi , sparsos domum
Deslere digne poterit ? hic durus malis
Lacrymare vultus nescit. Huc ensen date ;
1230 Date huc sagittas ; stipitem huc vastum date.
Tibi tela frangam nostra ; tibi nostros , puer ,
Rumpemus arcus , ac tuis stipes gravis
Ardebit umbris : ipsa Lernaëis frequens
Pharetra telis in tuos ibit rogos.
1235 Dent arma poenas : vos quoque infastas meis

Cre-

GRONOVII.

In se ipse saevit : non furit ; quod frustra adjutum
ivit Lippius.

1223. *Et si quod exilium latet*] Copulativam &
hic & sequenti versu loco priore arcet liber opti-
mus.

1232. *Ac tuis stipes*] Forte : *hic tuis stipes gra-
vis*.

1235. *Infastas meis*] Parum concoquo , et si
transcant. Quid enim , *manus infastas meis te-
lis* ? aut *vos cremabo meis telis* ? Sic tamen & scri-
pti. Conjiciebam : *Vos quoque infestas meis Cre-
mabo teneris & novercales manus*. Nisi malis in-
festas.

VARIORUM.

1220. *Mutavit iras* :] Ab aliis in se. FARN.

1221. *Dira*] Supplicii loca. FARNABIUS.

1224. *Erebo* ,] Infernalium fluviorum infimo.
FARNABIUS.

1224. *Mihi*] Qui omnia ibi perscrutatus sum.
FARNABIUS.

1226. *O nimium*] Quod non solvatur in lacry-
mas , sed quis vos digne deslere poterit ? &c.
FARNABIUS.

1228. *Durus*] Induratus malis. FARN.

1231. *Tibi tela*] *Conversus ad unum filiorum di-
cit*. Tibi sagittas frangam : ad alterum , tibi ar-
cum : ad tertium conversus dicit , tuis manibus quasi
inferiae comburetur clava hæc ; ad quartum , tuo
rogo ardebit pharetra , atque ita quatuor Herculem
filios (quorum nomina Onitem , Therimachum , De-
mocoonta , Creontiadem ferunt) interfecisse vult , quos
alii duos , alii octo statuunt. FARNABIUS.

1233. *Lernaëis*] Supra vers. 1195. FARN.

1235. *Vos quoque*] Vosque una cremabo ma-
nus meae , quae nimis obsequuntæ estis odio no-
vercae meae Iunonis. FARNABIUS.

1235. *Infastas meis cremabo telis* ,] Nihil hic
sollicito vulgatam , sensu , ni fallor , liquido : mi-
nante Hercule , igne telorum , quae modo dari
sibi in roguum postulaverat , se perditurum saevas i-
stas , atque in suam suorumque perniciem sibi da-
tas manus. SCHRODERUS.

Cremabo telis , ô novercales manus.

Thes. Quis nomen unquam sceleris errori addidit?

Herc. Saepe error ingens sceleris obtinuit locum.

Thes. Nunc Hercule opus est. perfer hanc molem mali.

1240 *Herc.* Non sic furore cessit extinctus pudor ,

Populos ut omnes impio aspectu fugem.

Arma , arma , Theseu , flagito propere mihi

Subtracta reddi. sana si mens est mihi ,

Referte manibus tela : si remanet furor ,

1245 *Pater* recede. mortis inveniam viam.

Amph. Per sancta generis sacra , per jus nominis

Utrum-

GRONOVII.

1237. *Nomen sceleris errori indidit?*] Sic Aldus. Deltrius dedit. Pall. omnes & cum illis Gruterus addidit : quae lectio caeteras praegravat fulta codicis Etrusci auctoritate. Habet aliquid veneris arcanæ hoc verbum. Apud Virgil. Teucris addita Juno ; Macrobio est , adfixa & per hoc infesta , inimica & infesta : notaturque sic dixisse Lucilium : Si mihi non praeter fiet additus atque agitet me. Sane tam honos additur quam contumelia : tamen frequenter adhibetur in pejorem partem. Virgilius 1. Georg. malum virus serpentibus addidit atris. Et , Mex & frumentis labor additus. Plautus Captivis 201. multam oculis miseriam additis. Nam in loco vexatissimo nihil adhuc Camerarii lectione commodius vidi. Sic addere virgas , apud Livium , lib. 26. Licitor , viro forti adde virgas , & in eum primum lege age. Et sic scribendum apud Silium lib. 2, 591. agit addita Erinnys. non abdita , ut editur. Nam in factis ejusmodi cuncto sua regnat Erinnys Pestere , ut de Lemniis mulieribus loquitur Statius. Idem Silius alibi : nascuntque addita fata. Arnobius lib. 1. Morfu animam serpens tollit , maledicam si primordiis rerum , quod tam sacra prodigia genituris spirantibus addiderunt. Quem locum olim contra Stewechium , Gelenium , Ursinum , Heraldum defendebamus , accepto & maledicam si , propria quidam Arnobio figura , pro illo , an maledicam. His omnibus additum est , male , infeliciter , vice poenae additum. Sic errori nomen sceleris additum , est , er-

ror vocabulo sceleris infamatus. Ovidius lib. 9. Met. namque hoc avus Eurytus illi Addiderat nomen. Ubi tamen sine crimine est. Caeterum hunc versum , ut & , Nunc Hercule , Amphitruonis personae assignat Florentinus.

1245. *Mortis inveniam viam.*] Sic liber optimus & omnes , praeter unum : sic postulat sensus. Viriliore , inveni , & aurium isto judicio fruatur , qui volet : nos nihil offendimur veteri lectione. Anchises apud Virgilium : Ipse manu mortem inveniam.

VARIORUM.

1239. *Nunc Hercule*] Nunc tibi opus est solita tua tolerantia. FARNABIUS.

1240. *Non sic furore*] Nec tamen adeo mihi pudorem excussit furor , ut tanto sceleri superesse velim , & perfricta fronte occurram hominibus , qui me horrentes fugiant è conspectu meo FARNABIUS.

1243. *Sana*] Quae sciat uri armis , vel quae sentiat quid admiserim , statuaturque poenas sceleris exigere. FARNABIUS.

1245. *Mortis*] Etiam absque armis mortem inveniam : mori enim certum est. FARN.

1246. *Per sancta generis sacra* ,] Per sancta generis jura mutuaque patris precor. Vel per sacrificia gentilitia. FARNABIUS. Gentilitia sacra intelligit : quorum mentio apud Livium , quae gentilibus erant communia. Gentiles vero dicuntur , qui ex eodem genere orti sunt , ut Sex. Pom-

- Utrumque nostri, sive me alto rem vocas,
 Seu tu parentem; perque venerandos piis
 Canos, senectae parce desertae precor,
 1250 Annisque fessis: unicum lapsae domus
 Firmamen, unum lumen afflicto malis
 Temet reserva. nullus ex te contigit
 Fructus laborum. semper aut dubium mare,
 Aut monstra timui. quisquis in toto furit
 1255 Rex saevus orbe, manibus, aut aris nocens,
 A me timetur. semper absentis pater
 Fructum tui, tactumque & aspectum peto.
Herc. Cur animam in ista luce detineam amplius,
 Morerque, nihil est: cuncta jam amisi bona:
 1260 Mentem, arma, famam, conjugem, natos, manus;
 Etiam furorem. nemo polluto queat
 Animo mederi: morte sanandum est scelus: (dam.
Amph. Perimes parentem? *Herc.* Facere ne possim, occi-
Amph.

GRONOVII.

1255. *Manibus, aut aris nocens,*] Notat Raphaelingius, in aliis esse *armis*: quod melius etiam judicat manus illustis. Alii explicant in homines crudelem, in deos impium. Et nimis laxè, & non satis. *Aris nocentem*, intellige, per aras nocentem, qualis fuit Busris: unde illaudati *Busris* aras. Statim liber optimus etiam; *A me timetur*.

1263. *Perimes parentem?*] Hoc quoque Florentiae dicit Amphitruo: nec non sequens: *Genitorum?* Et videtur Theseus demum interfari versu 1272.

VARIORUM.

Pompejus scribit, & qui simili nomine appellantur, ut ait Cincius, gentiles mihi sunt. Quo sensu, secundum quosdam Cicero Servium Tullium regem gentilem suum appellavit, cum interim ab eo genus non traheret. Vide Paul. Manutium

ad 1. epistol. familiar. Ciceron. DELRIUS.

1246. *Nominis*] Alumni & parentis. FARN.

1251. *Unum*] Te mihi amicis destituto, soli, seni, malis afflicto solamen unicum reserva. FARNABIUS.

1252. *Nullus*] Haëtenus de te absente sollicitus fui: mihi jam tandem liceat tua praesentia frui. FARNABIUS.

1158. *Cur animam*] Non est cur diutius vivam. FARNABIUS.

1260. *Manus;*] Quondam egregia & laude digna aggressus, nunc dedecorosa & scelerata. FARNABIUS.

1261. *Furorem.*] Quo me tenente nec culpam agnovi, nec dolorem sensi. FARNABIUS.

1262. *Morte*] Insanae menti nulla est nisi à morte medela. FARNABIUS.

1263. *Perimes*] An te tollendo eris mihi causa mortis? FARNABIUS.

1263. *Facere*] Imo ipse me occidam, ne quando in furorem relapsus te interficiam, ut nuper, &c. FARNABIUS.

1264. *Ge-*

- Amph.* Genitore coram? *Herc.* Cernere hunc docui nefas.
- 1265 *Amph.* Memoranda potius omnibus facta intuens,
Unius à te criminis veniam pete.
Herc. Veniam dabit sibi ipse, qui nulli dedit?
Laudanda feci iussus, hoc unum meum est.
Succurre genitor, sive te pietas movet,
- 1270 Seu triste fatum, sive violatae decus
Virtutis: effer arma; vincatur mea
Fortuna dextra. *Thes.* Sunt quidem patriae preces
Satis efficaces. sed tamen nostro quoque
Movere fletu. surge, & adversa impetu
- 1275 Perfringe solito: nunc tuum nulli imparem
Animum malo resume. nunc magna tibi
Virtute agendum est; Herculem irasci veta.
Herc. Si vivo, feci scelera: si morior, tuli.
Purgare terras propero: jamdudum mihi
- 1280 Monstrum impium, saevumque & immite, ac ferum
Oberrat: agendum dextra, conare aggredi
Ingens opus, labore bisseño amplius.
Ignave cessas? fortis in pueros modo,

Pa-

VARIORUM.

1264. *Genitore*] An te occides coram patre? FARNABIUS.

1264. *Cernere*] Assuefeci eum hujusmodi spectaculis, qui in conspectu ejus interfeci uxorem & natos. FARNABIUS.

1265. *Memoranda*] Caeteras tuas virtutes perpende, hisque hanc unam culpam condona. FARN.

1267. *Veniam*] Egone, qui ab aliis fontibus poenas poposci, mihi ignoscam? FARN.

1268. *Laudanda*] Ab Eurystheo iussus, laudanda feci, scelus hoc à me profectum est FARNABIUS.

1269. *Pietas*] Nepotum caedis pia vindicta. *Id.* filii tui sibi & aliis detestabilis commiseratio. FARNABIUS.

1275. *Nulli*] Nulli malo inferiorem, imo majorem. FARNABIUS.

1277. *Virtute*] Ut te virum praebeas. FARN.

1277. *Herculem*] Dolorem tuum, iramque vincede. FARNABIUS.

1278. *Si vivo*] Si mihi post tale flagitium vitae usum indulsero, videbor consulto fecisse & approbare. FARNABIUS.

1278. *Si morior*] Si vero morte ulciscar, credam per vim aliunde illatam & extrinseco morbi impulsu hoc perpetrasse. FARNABIUS.

1280. *Monstrum*] Monitrosus sc. scelus hoc meum. FARNABIUS.

1281. *Agendum*] Aggredere itaque, ô dextra, hoc monstrum extingue, cujus laboris gloria duodecim illorum à te gestorum laudem superabit. FARNABIUS.

1284. Pa-

- Pavidasque matres? arma nisi dantur mihi,
 1285 Aut omne Pindi Thracis excindam nemus,
 Bacchique lucos, & Cithaeronis juga
 Mecum cremabo: tota cum domibus suis,
 Dominisque tecta, cum Deis templa omnibus
 Thebana supra corpus excipiam meum,
 1290 Atque urbe versa condar. &, si fortibus
 Leve pondus humeris moenia immissa incident,
 Septemque opertus non satis portis premar,
 Onus omne media parte quod mundi sedet,
 Dirimitque superos, in meum vertam caput. (lis,
 1295 *Amph.* Reddo arma. *Herc.* Vox est digna genitore Hercu-
 Hoc en peremptus spiculo cecidit puer.

Amph.

GRONOVII.

1284. *Arma nisi dantur mihi*] Etruscus, *dantur*, & sequenti, *excindam*.

1291. *Moenia inversa incident*,] Non alii legunt *immersa*: ut lupine annotat homo eruditus: sed est ea vet. codicis unius interpolati lectio pro *immersa*: quod servat Etruscus, omnesque alii: neque est mutandum. Neque elegantius *excident*, ut vix nonnisi: conjungendum enim, *leve pondus incident*: si, inquit, immissa & coniecta in me moenia hos humeros non gravabunt, depriment. *Immissa incident*, ut apud divinum Poëtam, *Lapsa cadunt folia*.

1293. *Media parte qua mundus sedet*,] Duas afferunt explicationes: unam de toto quod inter terram & coelum supremum interjacet: alteram de mole ipsa terrae. Prior est nugatoria, posterior vera. Quod ut certius statuas, emenda ex Florentino: *Onus omne media parte quod mundi sedet*. Hoc enim superos dirimit, puta nos & Antipodas.

1295. *Redde arma. A. Vox est*] Quamquam decrevit viri summi, qui personas aliter ponunt, eos errare: tamen verum est, quod notat Delius, haec frigere & jacere, qualia peccare non solet hic auctor. Neque culpa est ejus (didicimus ex Etrusco exemplari) sed librariorum, qui & verba leviter corruerunt, & personas male

sic ordinarunt. Caput igitur hujus versus dandum est Amphitruoni. Is animadvertens amotis armis Herculem magis irritari, & prope secundum furorem esse, satius ducit ea restituere nondam prorsus efferato: id quod facit simul cum

VARIORUM.

1284 *Pavidasque*] *Per indignationem dixit*, pro matrem pavidam: ut Theb. 368. Med. 1005. Agam. 122 FARNABIUS. MSS. uno consensu omnes, *Pavidasque matres*: & recte, sic enim sapias utitur plurali numero auctor noster, idque eleganter, ad augendam invidiam. cui malo dum medicinam non necessariam adhibere conantur imperiti, gravius multo afficiunt. COMMEL.

1285. *Pindi*] Montis in confinibus Thessaliae versus Thraciam. FARNABIUS.

1286. *Bacchique*] Sylvas incaeduas prope Thebas, quae Baccho consecratae sacrificiis lacent. FARNABIUS.

1290 *Et, si*] Quod si domus, templa, moenia, portae septem, universa urbs Thebarum nimis leve pondus sit ad me opprimendum, vertam ego in caput meum omnia inter terram & coelum summum. *Vel*, molem ipsam terrae, quae in melio librata suo interposito alterum hemisphaerium, seu coeli faciem mediam ab altera separat & occult. FARNABIUS.

N

1300. Jam

Amph. Hoc, Juno, telum manibus emisit tuis.

H. Hoc nunc ego utar. *A.* Ecce, quam miserum metu Cor palpitat, corpusque sollicitum ferit.

1300 *H.* Aptata arundo est. *A.* Ecce, jam facies scelus Volens, sciensque. pande, quid fieri jubes? Nihil rogamus; noster in tuto est dolor. Natum potes servare tu solus mihi,

Eri-

GRONOVII.

his dictis: *A. Reddo arma.* Ita namque Florentiae legitur, non *Redde*. Quae Hercules recipiens, paullo placatior, ait: *H. Vox est digna gemitere Herculis:* facis quod te dignum est: neque enim decet, qui Herculis audiat pater, instrumenta gloriae filio involare aut arcere. Porro Hercules tenens manu telum, & insipiens, & stimulans dolorem suum ad manus sibi adferendas ait. *Hoc en peremptus spiculo cecidit puer:* quibus matratum filium & patratum parricidium sibi ipse exprobat. At leniens invidiam facti Amphitruo subjicit opportune arietem illum, *telum manu fugisse*, ceu non tantum bonus imperator, verum etiam jurisconsultus. *A. Hoc Juno telum manibus emisit tuis.* Immo non tu auctor hujus mali, sed divum regina, quae in feriendo puero tuis nescii atque inviti manibus usa est: quae fecit, ut telum manu fugeret. Hercules nihil motus hac extenuatione facti, magis aperit consilium de se interficiendo: *H. Hoc nunc ego utar.* Fuert ante hoc telo usa Juno: nunc duntaxat ipse ego utar. Territus tam praecipiti denuntiatione Amphitruo, & ad ultimum timoris admotus non invenit verba, quibus eum pergat dehortari, sed extremum metum suum & summam sollicitudinem rebus & argumento exhibet: *A. Ecce quam miserum metu Cor palpitat, pectusque sollicitum ferit.* Ita namque Florentinus, neque aliter legendum est. Est autem illud, quod Ovidio: *Attoniti micare sinus.* Et, *Corque timore micat.* Et, *Corda micant regis.* Manilioque: *magis concita caussis Corda micant.* Pergit tamen Hercules, & telum in se vertit, dicens: *H. Aptata arundo est.* Ita stanti & de extremo momento deliberanti trepidus rursus instat Amphitruo: *A. Ecce jam facies scelus Volens sciensque:* & hujus unius personae est omnis sermo usque ad versum 1314, ubi

respondet jam sedatus & concedens Hercules.

1302. *Nihil rogamus;*] Vox ad eos, quos desperamus exorari posse, quique ut ait Cicero 2. fam. 17. *deteriores sunt rogati.* Pro Quinctio: *Quod si facere nolit, atque inhibuerit ejusmodi rationibus illum ad suas condiciones perducere, sese nihil precari, & si quid agere velit, judicis defendere.*

1303. *Tu solus mihi, Theseu, ipse necdum*] Merito ineptissime exteri illam diphthongum censuerunt summi viri: sed restituere locum totum non erat nisi codicis Etrusci. Ejus est: *tu solus mihi, Eripere nec tu. Maximum evasi metum.* Continuaturque omnia sub una Amphitruonis persona, neque vel Thesei vel Herculis hic admittuntur partes. Verba sunt desperantis de pervincenda oblatione Herculis eoque precibus omittis jam indignantis & susque deque habere se fingentis, quicquid tandem in se consulat. Quod naturaliter evenit, ut magnis precibus nostris rejectis dolore accendamus in iram, & quod rogavimus, prope impetratum nolimus, sed & verbis contrariis interdum indignationem testemur. Ita tamen desperat & objurgat, ut arte interim spem & hortamenta ingerat. Age, inquit, quando non potes flecti, fac, aperi & monstra, quod me vis cogisque facere: (hoc est enim: *pande, quod fieri jubes:* occide te, quod vis, ut ego quoque faciam, & me occidam) desino precum, cessat & dolor: venit in mentem, te quidem posse, parcendo tibi, servare mihi natum: sed nec tu, licet te interficias, potes illum mihi eripere. (Sive quia antecedere & prior mori con-

VARIORUM.

1300. *Jam facies*] Tibi & patri mortem inferendo. FARNABIUS.

1301. *Volens,*] Sanus, non per furoris errorem & ignorantiam, ut dudum. FARN.

1305. *Mi-*

Eripere nec tu. maximum evasi metum.

1305 Miserum haud potes me facere, felicem potes.

Sic statue quidquid statuis, ut causam tuam

Famamque in arcto stare & ancipiti scias.

Aut vivis, aut occidis. hanc animam levem,

Fessamque senio, nec minus quassam malis,

1310 In ore primo teneo. tam tarde patri,

Vitam dat aliquis? non feram ulterius moram,

Letale ferro pectus impresso induam:

Hic,

GRONOVII.

statuit, sive quia etiam si mortuo, filio tamen Hercule, erat futurus gloriosus.) Liber igitur sum metu: neque enim potes mihi, ut nunc est, miseriam augere; potes minuere: quod si non fiat, non tam malum est desperantibus non levare, quam bonum est miseros fieri non posse. Et quae sequuntur sine dubio ejusdem Amphitruonis. Sed & Flor. potes facere, sine 10 me. Itaque Nic. Heinsius: potes efficere.

1309. Fessamque senio, nec minus quassam malis,] Etruscus: nec minus fessam malis. Non insuavi repetitione.

1312. Letale ferro pectus impresso induam:] Recte sic Gruterus, & auctorem habet Florentinum: non etiam in versu, quem addit ex Thyeeste, quamvis & in Rhetorum libellis jactato: Brutium Coro feriente pontum. Sic, inquam, liber optimus. Nec nescire debebat vir eximius, quomodo illa hypallage Seneca potissimum delectatus fuerit. Non enim aliter loquebantur: induere se telo, ferro, &c. vel in telum Cicero 4. Acad. Philo us docuit Antiochus, in id ipsum se induit, quod timebat Lucretius lib. 4. At nos in fraudem induimus, frustramur & ipsi. His simile nostri hac traegodia: pectus in tela induit. Hinc firmatur, quod aliter Quintiliano 12. Inst. 1. Gebhardus 3. Crep. 6. Neque prudentiam (concesseris) iis, qui in gravissimas frequenter legum, semper vero malae conscientiae penas à semetipsis improvise rerum exitu induantur. Ubi subiecerant inducantur. Caesar 7. de Gall. Aut semetipsi stimulis inopinanter induebant, aut in scopulis delapsi transfodiebantur. Livius lib. 44. Induissent se hastis nec confertam aciem sustinuissem. Virgilius lib. 10. An sese mucrone ob tantum dede-

cus amens induat. Ovidius 2. Amor. 10. Induat adversis contraria pectora telis. Quare apud eundem 9. Met. 82. ubi vulgo, Induit ille toris à laeva parte lacertos, non dubitem refingere, toros à laeva parte lacertis. Et lib. 12, 340, quod est, & pondere corporis ornum ingentem fregit, suaque induit ilia fractas, ajo Nasonis fuisse: suaque induit ilia fracta. Nam induit aliqua re, vel in aliquam rem, sese aut partem sui; item induitur is, cui nocetur, qui fauciatur: induitur res, quae nocet fauciatur. Latinus Pacatus in Paneg. aut obviis sudibus induebantur, aut portas, quas eruptione patefecerant, morte claudabant. Hinc scilicet Gebhardum frustra

VARIORUM.

1305. Miserum] Misericordiam me reddere non potes tua morte, felicem, si vivas. FARNAB.

1306. Sic statue] Ad Herculem, jam deliberata morte ferocior se convertit: non supplicans, ut prius, sed minitans. DELRIUS.

1308. Aut vivis.] Nisi mutata sententia vivere statuas, mihi causa eris necis. FARN.

1308. Levem.] Quae mihi jam seni misero facile discedat. FARNABIUS.

1310. In ore] ψυχὴ ἐπὶ χαλκῷ ἔχου. in primis labris, in extrema hac statione, hinc signo quasi dato facile volaturam. FARNAB.

1310. Tam tarde] Tantum rogatus, cunctaris adhuc vitam, id est, causam cur in vita maneam, donare mihi patri? FARNABIUS.

1310. Tarde] Hoc addit, quia multum beneficio detrahit, qui cunctatur. Bis dabis, si cito dederis. Vide Senecam lib. 2. de benefic. c. 1. 2. & seqq. DELRIUS.

N 2

1213. 56-

Hic, hic jacebit Herculis sani scelus.

Herc. Jam parce, genitor, parce; jam revoca manum.

1315 Succumbe virtus, perfer imperium patris.

Eat ad labores hic quoque Herculeos labor;

Vivamus. artus alleva afflictos solo,

Theseu, parentis: dextra contactus pios

Scelerata refugit. *Amph.* Hanc manum amplector libens:

1320 Hac nixus ibo, pectori hanc aegro admovent

Pellam dolores. *Herc.* Quem locum profugus petam?

Ubi me recondam? quave tellure obruam?

Quis Tanais, aut quis Nilus, aut quis Persica

Violentus unda Tigris, aut Rhenus ferox,

1325 Tagusve Ibera turbidus gaza fluens,

Ablue-

GRONOVII.

genus hoc loquendi applicare Quintiliano lib. 5. Inst. 7. *Turbantur enim & à patronis diversae partis induuntur in laqueum.* Reperit in scripto: *inducuntur in latus*: & eo exultat. Sed in *latus* indui nihil est: latus enim pars quae laeditur, quum in id fit impetus: at illud, in quod induimur, hoc sermone significat, quod laedit. Admitto tamen *inducuntur*, sed ut maneat in laqueum. Sic enim Tullius 2. in Verr. *Hic videte, in quot laqueos se inducit, quorum ex nullo se unquam expediret.* Eodemque libro: *Videte, ut, dum expedire se vult, induat.* Lib. 5. ejusdem corporis: *sua confessione induatur ac inguletur, necesse est.*

1322. *Quave tellure obruam?* Etruscus: *obruar.*

1323. *Quis Persica Violentus unda* Equidem in Persicum sinum fertur Tigris: sed an hoc satis causae, cur ejus unda *Persica*? Sane magna poetarum licentia in gentium vicinarum nominibus inter se confundendis. An mavis, quod placebat Nic. Heinsio: *percita Violentus unda Tigris.* nam à celeritate, qua defluit, nomen illi inditum vult Curtius.

VARIORUM.

1313. *Sani* Volentis ac scientis, ut modo vers. 1301. FARNABIUS.

1315. *Succumbe* Cedat iustitia, quae impieta-

tem meam in natos vindicatura erat, pietati in patrem. FARNABIUS.

1316. *Hic quoque* Quod dolorem meum vice-
rim, & quod, ut patrem servem, tantae impie-
tatis conscientiae superstes esse velim. FARN.

1317. *Vivamus.* Ego, & propter me pater.
FARNABIUS.

1317. *Artus* Tu, ô Theseu, tolle humo pa-
trem, manus meae pollutae non audent tangere.
Vide sup. vers. 1193. FARNABIUS

1319. *Hanc manum* Hanc Herculis manum
amplector potius. FARNABIUS.

1321. *Quem locum* Coëgistis me vivere, sed
in qua orbis parte latebo, ubique notus? aut quo
flumine vivo ablatus expurgabo me, cui alto in-
fixa animo sedet tam dirae impietatis memoria?
FARNABIUS.

1323. *Tanais*, Scythiae fluvius. FARN.

1323. *Nilus*, Aegypti fluvius. FARNAB.

1323. *Persica Tigris*, Qui in Armenia majore
nascens magnam Asiae partem persuens in sinum
Persicum defertur. fluvius rapidissimus, unde &
nomen habet: sagittam enim Persae Tigrin ap-
pellant; & hinc ferae nomen. FARNABIUS.

1324. *Ferox* Ipse si impetuosus. vel propter
feroces accolae Gallos & Germanos, quos dis-
minat. FARNABIUS.

1325. *Tagusve* Fl. Lusitaniae, quae Iberiae,
id est, Hispaniae pars. FARNABIUS

1325. *Gaza* Aureis arenis. FARNABIUS.

1327. *Mac-*

- Abluere dextram poterit? Arctoum licet
 Maeotis in me gelida transfundat mare,
 Et tota Tethys per meas currat manus,
 Haerebit altum facinus. in quas impius
 1330 Terras recedes? Ortum, an Occasum petes?
 Ubique notus perdidisti exilio locum.
 Me refugit orbis. astra transversos agunt
 Obliqua cursus; ipse Titan Cerberum
 Meliore vultu vidit. ô fidum caput
 1335 Theseu, latebram quaere longinquam, abditam.
 Quoniamque semper sceleris alieni arbiter
 Amas nocentes, gratiam meritis refer
 Vicemque nostris: redde me infernis precor
 Umbris reductum, meque subiectum tuis
 1340 Restitue vinclis. ille me abscondet locus.
 Sed & ille novit. *Thes.* Nostra te tellus manet.
 Illic solutam caede Gradivus manum
 Restituet armis. illa te, Alcida, vocat,
 Facere innocentes terra quae superos solet.

GRONOVII.

1336. *Quicumque semper*] Quando solum alloquitur Thesea, & illum amare dicit etiam nocentes, propter Pirithoum, ne in scelere quidem relictum, nemo non videt ineptum hâc illud, *Quicumque*. Succurrit in tempore codex Etruscus: *Quoniamque semper*. Quae omnino vera lectio est.

1343. *Ille te, Alcide, vocat,*] Etruscus, *Alcidae*. Lege cum Nic. Heinsio: *Alcida*. Ut sequenti tragoedia: *Bonum est, Thyesta, quod mala ignoras tua*.

VARIORUM.

1327. *Maeotis*] Palus Scythiae FARN.
 1327. *Mare,*] Septentrionale, vel Euxinum. FARNABIUS.

1328. *Tota Tethys*] Uxor Oceani. *Metonym.* mare. Mari autem polluta cuncta expiari credebantur: *Θαλασσα πλὴν πάντων τῶν ἀνθρώπων κακά*. FARN.

1332. *Me refugit*] Homines me abhorrent, dii oderunt. FARNABIUS.

1333. *Ipsa*] Sol plus obscuratur me viso, quam Cerbero. vid. vers. 60. FARNABIUS.

1334. *O fidum*] ὦ φίλη καὶ φιλὴ πρὸς ἐταῖρον. Qui Pirithoo fidus extitisti comes in rapienda Proserpina, mihi in furore meo. FARNABIUS.

1337. *Amas nocentes,*] Hoc dicit, quia Theseus amaverat Pirithoum, atque eum juverat in rapienda Proserpina; nunc se liberos necantem & summum furem furem non deseruerat. DELRIUS

1337. *Meritis*] Ego bene de te merui, cum te catenis infernis exemerim, supra vers. 805. tu referes mihi hanc gratiam, si me vinclis illis restituas. FARNABIUS.

1341. *Nostra*] Athenas, quae patria mea & regnum, profectus expiabile; nam & ibi Mars à Neptuno in iudicium vocatus de caede filii sui Halirrothii omnium deorum sententiis absolutus est. FARNABIUS.

L. ANNAEI SENECAE
 * **T H Y E S T E S.**
 DRAMATIS PERSONAE.

THYESTES. ATREUS. TANTALUS. MEGAERA. PLISTHENES. THYESTIS F. CHORUS SENUM MYCENAEORUM.

TANTALUS THYESTIS F. } Mutae Personae,
 ALIUS THYESTIS F. }
 SATELLES. NUNCIUS.

A R G U M E N T U M.

Alternis annis regnandi vices patris Atreus & Thyestes Pelopis ex Hippodamia filii Argis imperabant. Thyestes, adjuvante Aërope fratris uxore, quam in adulterium pellegerat, aureum arietem, in cuius possessione erat fatum regni, amovet, & male conscius in exilium abit. Atreus evasisse dolens, missis suis filiis velle se in gratiam redire simulat, oblata regni parte reditum illi suadet & persuadet. Tres Thyestis liberos, quos obsides acceperat, ad aras immolatos, partim assos, partim elixos patri nescienti epulandos apponit, mistumque vino cruorem illi praebebat. sub finem nefandi convivii (quod Sol, ne videret, refugit) capita illi & manus filiorum ostendit, quasque dapes absumpserit, narrat, insultans fratris luctui, dolori, & imprecationibus.

ACTUS PRIMUS.

UMBRA TANTALI. MEGAERA.

Adducitur ab inferis Tantalus à furia, cogiturque miscere nefaria odia inter suos ex Pelope nepotes Atreum & Thyestem.

Tant. **Q**UIS me inferorum sede ab infauſta extrahit,
 Avido fugaces ore captantem cibos?

Quis

GRONOVII.

VARIORUM.

1. *Quis me furor nunc*] Scio apud Virgilium Eurydicen, cum retraheretur ad inferos, dicere:

* *Thyestes.*] Haec M. Annaei Senecae tragoedia, nulla caeterarum interior. Et quis dubitat, quin

Quis male deorum Tantalo vivas domos
Ostendit iterum? pejus inventum est siti
5 Arente in undis aliquid, & pejus fame
Hiante semper? Sisyphi numquid lapis
Gestandus humeris lubricus nostris venit?
Aut membra celeri differens cursu rota?

Ant

GRONOVII.

Quis & me miseram & te perdidit, Orpheu? Quis tantus furor? Unde si amaremus hanc lectionem, explicaremus eam: quae ira deorum: non vero, quo furore furia Megaera percita. Sed satis hac glande sumus passi, quam remitteremus in posterum, quibus anima pro sale erit: nos verum accipiemus à Lipsiano & Florentino: Quis me inferam sede ab infausta extrahit: hos duos ego non modo Pall. novem & octo Delrianis, sed omnibus, qui tota sunt Europa, libris obduco, & jubeo victores volitare. Nam quid accidit Grutero, ut cogitaret: Quis me Furiarum: & τὸ Quis foemino genere acciperet? Attium aut Pacuvium versare se credidit, non Senecam. Vox inferorum conjungenda est cum vocabulo sede, non cum pronomine. Fuere & quibus abstrahit placeret. Quasi non in Phoenissis: quae me ab hac vita extrahat.

3. Quis male deorum Tantalo vivas] Sic omnes Mss. priore quidem loco: & particula male conjungenda est cum verbo ostendit: ut sit male ostendere, in poenam ostendere, inutiliter & magno cum pretio atque malo ostendere, ut observabamus olim. Agamemnone: cum tranquillo Male cussae, credunt iterum Pelago audaces. Vivas etiam domos intelligebam per hypallagen vivorum domos, ut apud Livium lib. 6. gregatim quotidie de suo adductos duci, & repleti vinclis nobiles domos, & ubicunque patricius habitet, ibi carcerem privatum esse. Liber tamen Etruscus, visas. Unde Nic. Heinsii conjectura: invisas domos.

8. Aut membra celeri differens] Si bene distinguas, nihil est fere, quo offendaris. Numquid, ait, lubricus Sisyphi lapis, gestandus humeris nostris, venit mihi tanquam poena nova vice poenae pristinae? numquid venit mihi rota illa differens membra Ixionis celeri cursu? num denique poena Tityi mihi venit, qui aeternus avem pascit? num haec vel illa mihi assignabitur? num cadet aut eveniet forte? num illam

sortiar? Hoc enim est venit. Caveamus igitur resingere differar aut differet. Bene repetitur ἀντι κείνῃ το venit, quod non ita adsociandum τῷ gestandus, ut sequentibus attribui non possit. Concedamus autem, gestandus venit, esse idem quod, gestandus est, & postea scriptum, differet, quid facient de illis: Aut poena Tityi? num hic possunt repetere ex praecedente versu idem differet? Sed fovent pravam lectionem, semper accrescens jecur: quae tamen separatis illis quatuor versibus de Tityo sensum esse patitur, sed non patitur eos

VARIORUM.

quin Vario aliquid debuerit? Ut omittam octo minimum apud Graecos in hoc argumento laudari. Chori sunt divini. Ὑποθέσεις fere omnes: & qui non τῷ ᾧ γινώσκων περιθάλπει, sed perpetua oratione hoc agunt. Omnes fere ad hoc facti, ut emendent mores. Etiam quae à Stoicis sumpsit, omnibus accommodavit. Qualia de vero Rege, qui idem sit sapiens, in illo divino, cujus est exordium, Tandem regia nobilis. In MS. codice, ATREUS inscribebatur. Sane Accii cognominis laudatur. Et ὁ πρωτόλογος histrio, est Atreus, non Thyestes. Caetera pro vulgari inscriptione sunt. HEINSIUS. Chorus hujus tragoediae constat ex senibus Mycenaeis, non ex mulieribus, quod vel ex vers. 392. constat. Mycenaeos ita intellige, ut etiam Argivi esse possint. Quod poetae Argos Mycenis confundunt: ut vers. 179. Argos nominant, vers. 187. Mycenae. Id nos saepissime notavimus, & jamdudum Strabo monuerat. De tribus autem Thyestis filiis Plisthenes maximus natu interloquitur: Tantalus autem, & minimus natu, inducuntur mutae personae. SCALIGER.

4. Pejus] An graviolem aliquem mihi excogitaverunt cruciatum, quam qui mihi jam addictus est? FARNABIUS.

6. Sisyphi] Hippol. v. 1226. FARNABIUS.

8. Aut membra] Hercul. Fur. 750. FARN.

9. Aut

Aut poena Tityi: qui specu vasto patens
 10 Visceribus atras pascit effossis aves;

Et

GRONOVII.

VARIORUM.

cohaerere cum praegressis. Quae enim haec con-
 nexio? Numquid Sisyphi lapis est mihi volven-
 dus? rota Ixionis? aut jecur semper accrescens
 Tityi, quae poena illius est, pascit vulturem &
 reparat nocte, quod die perdidit, & sufficit ite-
 ratis moribus. Quis tantum non puer non vi-
 deat hanc orationem esse stolidam, ineptam,
 male sibi respondentem? Cui non succurrat se-
 qui aliquid debere, quo non simpliciter narretur,
 quid fiat Tityo, sed ostendatur dubitare
 ipsum Tantalum an sibi eadem poena imminet?
 Itaque miror securitatem illius, qui nihil ad sen-
 tentiae plenitudinem ait desiderari. Sane nihil
 desideratur, si in eloquendo satis est, quodvis
 membrum per se habere sensum, etiamsi sensus
 ille à proximis abhorreat.

9. *Semper accrescens jecur*] Jam demonstravi-
 mus hanc lectionem stare nullo modo posse, ut
 salva & honesta sit oratio. Lipsius adscriptum in
 codice suo invenit: *qui specu vasto patens*: quod
 merito amplexus est Raphaelengius, visus etiam
 sibi deprehendisse, unde alterum processerit, vi-
 delicet, cum adscriptum esset ex Hippolyto:
Meumque poenae semper accrescat jecur. Quod qui-
 dem vere animadversum puto, utcumque frivo-
 lum dicant alii: nec dissimulo idem mihi, ante-
 quam apud illum viderem, in mentem venisse.
 Praesidenter ajunt expungi *semper accrescens jecur*.
 At imprudenter illi, qui non percepta sententia
 de scriptura verborum judicant. Nam *to patens*
vasto specu Latinum minus esse quam *jacens*, ne
 Grutero quidem approbarunt, etsi & ille sex ma-
 lis Codd. plus tribuat quam uni bono Lipsiano,
 speretque se excogitasse, unde attextum fuerit,
qui specu vasto patens. Sed non est attextum: pri-
 ma immo & antiqua lectio est, & sola exstat in
 membranis Florentinis. Vidit tamen Gruterus
 nec vulgatam bene se habere, seque fatetur im-
 peditum, & molitur correctionem potius ex sua
 quam auctoris mente, scripsitque illis, quibus
 tamen ipse fidit, ait nocuisse unguis exscriben-
 tium. Dum *to venit*, nimis arcte conjungit *to*
gestandus, non potuit illud repetere *non venit* ad
 sequentia: hoc autem quia non fecit, nec cepit
 ipse sensum, nec illum cepit verae lectionis faci-
 litas.

9. *Aut poena Tityi: qui vasto specu patens.*] Sic
 edidit Gronovius, unius Florentini codicis aucto-
 ritate, contra tot conspirantes ceterorum MSS.
 lectiones ablatas. Ut quod sentio, dicam, mihi
 quidem acumen viri, quo is receptam scripturam
 configere intendit, non adeo animum percussit, ut
 aliud potius hic egisse summus Criticus mihi videat-
 ur. Contendit lectionem vulgatam stare nullo
 modo posse; & Gruterum frustra fatagere de ex-
 pedienda sententia. At si Parisiensem Aiscenii in-
 spiciamus nullus video, quid salebroso quem-
 quam hic remorari possit, eoque redigere, ut tot
 auctoritatibus unam opponat Florentini cod. scri-
 pturam. Ea autem sic habet

Sisyphi numquid lapis

Gestandus humeris lubricus nostris venit?

Aut membra celeri differens cursu rota?

Aut poena Tityi, semper accrescens jecur

Vulneribus atras pascit effossis aves?

Et nocte reparans quidquid amisit die

Plenum recenti pabulum monstro iacet?

Ubi primum anisadvertenda est insignis viri hal-
 lucinatio, qui in concinnanda hujusce loci stru-
 ctura verba illa *semper accrescens jecur* ad Tityum
 referat; quo pacto facile largior hiuleam fore
 orationem, cum sic *ἀποδόσκει* destitueretur sermo,
 nec quidquam superesset, quod ad Tantali um-
 bram applicari posset. At vero distinguenda sunt,
 tamquam disparata, *poena Tityi*, ab illis *semper*
accrescens jecur, sic ut posteriora sibi directo ad-
 scribat umbra, priora vero non aliter quam per
 similitudinem, hoc modo: *aut num semper accre-*
scens mihi jecur (quibus per oppositionem cohaeret
 illud *poena Tityi*, *supple existens*, vel quae poena
Tityi fuit) *pascit vulneribus meis effossis atras aves?*
 Et num jecur illud meum (intellige haec sequen-
 tia per epexegetin) *reparans nocte*, quidquid
 amisit die, *pabulum plenum monstro recenti jacet*, h.
 e. in cruciatum meum positum est, sive adponi-
 tur pabulum foedae recenti volucris? Mihi quidem
 illa, *qui vasto specu patens* languidiora videntur,
 quam ut furori concitatae umbrae convenire pos-
 sint. Dijudicet Lector eruditus, qui legitimum
 sonum aure callet, SCHRODERUS.

9. *Specu vasto patens*] Illa scilicet parte corporis,
 qua admittebat aves rapaces. FARNABIUS.

10. *Aves;*

Et nocte reparans quidquid amisit die,
Plenum recenti pabulum monstro jacet?
In quod malum transcribor? ô quisquis nova
Supplicia functis durus umbrarum arbiter
15 Disponis! adde, si quid ad poenas potes,
Quod ipse custos carceris diri horreat,
Quod moestus Acheron paveat, ad cujus metum
Nos quoque tremamus. quaere: jam nostra subit
E stirpe turba, quae suum vincat genus,
20 Ac me innocentem faciat, & inausa audeat.
Regione quidquid impia cessat loci,
Complebo. numquam stante Pelopeja domo

Mi-

GRONOVII.

13. In quod malum transcribor?] Verbum Senecae, Epist. 4. cum puerilem animum deposueris, & te in viros philosophia transcripserit. Consolatione ad Marciam cap. 16. Cloelium, contempto hoste & sumine, ob insignem audaciam tantum non in viros transcripsimus. A Virg. 5. Aeneid. Transcribam tibi matres, populumque volentem Deponunt. Lib. 7. Aen. vers. 422. Et tua Dardaniis transcribi sepius colonis?

14. Adde si quid ad poenas potes,] Etruscus, potest. Nempe addi. Qua figura frequenter Plautus: Abduce me hinc; quantum potest. Congrum ex-dorsum, quantum potest. Sed non modo intelligendum, verum plane restituendum rō addi, & distinctio mutanda hoc modo: Disponis, addi si quid ad poenas potest, Quod ipse custos carceris diri horreat, Quod moestus Acheron paveat, ad cujus metum Nos quoque tremamus, quaere. Ita enim collaeret oratio: O quisquis disponis &c. quaere, si quid addi potest ad poenas, quod ipse &c. Salvianus lib. 3. contra avarit. Et hoc, si quid addi ad poenam potest, per illum sibi tribui postulabat, quem aliquando contempserat.

VARIORUM.

10. Aves;] Ita & alii. Virg. 6. Aeneid. unicuique vulturem agnoscit.

13. Transcribor?] Translatum ab iis, qui in

novas colonias scripti deducuntur. FARNABIUS.

16. Custos] Cerberus. FARNABIUS.

18. Nos quoque] Malis indurati, qui in vivis dira fecimus, apud inferos miserrima patimur. FARNABIUS.

19. Stirpe] Pelope FARNABIUS.

19. Turba,] Atreus & Thyestes. FARN.

19. Suum] Me progenitorem infando scelere superet. FARNABIUS.

20. Innocentem] Respectu & comparatione ipsorum. FARNABIUS.

20. Inausa] Quae nec ego, nec alius quispiam ausus est. FARNABIUS.

21. Regione] Vacua omnia supplicii apud inferos loca progenies mea complebit. FARN.

22. Nunquam] Quamdiu quisquam superest è nostra familia, & saeva Pelopis domo nullo non scelere contaminata, habebunt, quae torqueant, crimina inferni iudices. FARNABIUS.

22. Pelopeja domo] Nullum scelus fuit, quo se Pelopidae abstinerint. nam parentes liberos, liberi parentes, uxor maritum, maritus uxorem, frater fratrem, affines affinitate junctos occiderunt; pater liberos comedit; demum affinem patruelis, glorem levir, filiam pater stupravit. merito igitur eorum familia conviciis omnium proscissa fuit adeo, ut Pelopeja domus, pro saeva & impia, adagii loco etiam hodie usurpetur. Xenarcho dicitur ἀσύντακτος οἶκος, Eumpidi δὲ εὐχῶν δέ-μῳ, Horatio saeva Pelopis domus. DELRIUS.

○

28. Pa-

- Minos vacabit. *Meg.* Perge detestabilis
 Umbra, & penateis impios furiis age.
- 25 Cessetur omni scelere, & alterna vice
 Stringantur enses. ne sit irarum modus,
 Pudorve. mentes coecus instiget furor;
 Rabies parentum duret, & longum nefas
 Eat in nepotes. nec vacet cuiquam vetus
- 30 Odisse crimen, semper oriatur novum,
 Nec unum in uno: dumque punitur scelus,
 Crescat. superbis fratribus regna excidant,
 Repetantque profugos: dubia violentae domus
 Fortuna reges inter incertos labet.
- 35 Miser ex potente fiat, ex misero potens;
 Fluctuque regnum casus assiduo ferat.
 Ob scelera pulsi, dum dabit patriam deus,
 In scelera redeant: sintque tam invisi omnibus

Quam

GRONOVII.

23. *M. Perge detestabilis*] Etruscus: *FURIA*.
Perge d. Et sic etiam personam eam vocat in
 inscriptione: *TANTALI UMBRA. FURIA*.
 Et inferius vers. 101. *FUR. Hunc hunc furem.*

26. *Stringantur enses.*] Etruscus: *Stringatur ensis*.

29. *Nec vacet cuiquam*] Scribo: *nen vacet*. Ut
 sit, & ne vacet. Ne cuiquam sit spatium res-
 piscendi & vetera scelera horrendi, fac recens
 continenter alii succedat.

33. *Repetantque profugos:*] Sic Florentinus,
 non *repetat*. Sensus: regna excidant & elaban-
 tur tenentibus, ac deinde redeant ac revertantur
 ad ejectos, exules, profugos. Eodem jure quo
excidere dicuntur illis, quibus auferuntur, & *re-*
petere possunt dici illis, in quorum ditionem re-
 deunt. Si quis codex *avri* & *regna* haberet *sc-*
pota, valde probarem ob *regnum*, quod est vers.
 36. Potest tamen & vulgatum satis ferri.

VARIORUM.

28. *Parentum*] Tantalii & Pelopis. *vel indignan-*

ter pro parentis, id est, avi. scilicet tui ô Tanta-
 le, ut Hercul. Fur. vers 1284. *pavidus matres.* FAR-
 NABIUS.

30. *Oriatur novum,*] Ita dum Atreus ulciscba-
 tur adulterium Thyestae cum Aerope uxore sua,
 filios ipsius illi epulandos apposuit. Thyestes ut
 hoc vindicaret, consulto oraculo, ex incesto suae
 filiae Pelopejae stupro Aegisthum genuit, qui A-
 treum interfecit & Agamemnonem. FARNABIUS.

32. *Superbis*] Atreo & Thyestae alternis vici-
 bus regnantibus regnum excidat, uti Thyestae,
 qui corrupta fratris uxore in exilium ivit, a quo
 simulata conciliatione revocatus est. *Vide Argu-*
ment. FARNABIUS.

33. *Repetantque profugos:*] Gronovius *si regna*
 subaudit, ut illa *repetere* dicantur *profugos*. mihi
 quidem duriusculum hoc videtur. malim explica-
 re ex praecedenti, *superbi fratres repetant profugos*,
 ut alludatur ad Atreum, qui fratrem Thyesten re-
 vocavit ad regnum. SCHRODERUS.

37. *Ob scelera*] Uterque pulsi, simul ac revo-
 catus fuerit, in scelera redeat. FARNABIUS.

40. *Fra-*

Quam sibi. nihil sit, ira quod vetitum putet,
 40 Fratrem expavescat frater, & gnatum parens,
 Gnatusque patrem: liberi pereant male;
 Pejus tamen nascantur: immineat viro
 Infesta conjux. bella trans pontum vehant:
 Effusus omnes irriget terras cruor;
 45 Supraque magnos gentium exultet duces
 Libido victrix. impia stuprum in domo
 Levissimum sit. fratris & fas, & fides,
 Jusque omne pereat. non sit à vestris malis
 Immune coelum. cum micant stellae polo,

Flam-

GRONOVII.

VARIORUM.

41. *Gnatusque patrem*] Non satisfacit ingenium Grotii. Forte, *Gnatusque patrem*. nempe, quem erat in fatis vesci visceribus illorum. Aut maneat vulgatum, ut sit, aliquis filiorum Thyestae. nam & de singulis verum est, quod de omnibus.

49. *Cum micant stellae polo*] Hugo Grotius per interrogationem: cur micant stellae polo? Flammaeque servant debitum mundo decus? Nicolaus Heinſius non modo retinet vulgatum, sed etiam ex Flo. probat, *Nox alia fiat*. quod sit; nox quasi duplicetur. Si designatur id tempus, quo in cena haec aguntur, recte Grotius: noctu enim fingitur umbram Tantalii ducere Furia: & huc quadrat etiam *Nox alia*. Sed videtur potius exigi futurum & tenebras diurnas in epulis Thyestaeis: quo pacto commodius *no cum*. Sed ita vehementer incommodae stellae istae: neque enim stellae micuerunt, cum istud prodigium exstitit. Displicet etiam *nox alia*. non enim alia potest fieri aut nox in noctem addi, quoties nulla est. Videndum an scripserit: *cum micant solis polo servanque flammae debitum mundo decus*, *Nox alia fiat*. Cum flammae solis micant & servant mundo decus debitum. *no alia* & Commelinus in scripto reperit. Et sic noster in Troasini: *alta nocte dirigit diem*. Appulejus lib. 2. met. *cum ecce crepusculum, & nox provellet, & nox altior, & deinde concubina*.

40. *Fratrem*] Atreus Thyestem & è contrario. FARNABIUS.

40. *Et gnatum*] Clytaemnestra Orestem. FARNABIUS.

41. *Gnatusque patrem*:] Quis? quem? cum de futuris sceleribus loquatur, & de Clytaemnestra & Oreste mentio sit, puto castigandum: *Natusque matrem*. hanc enim fugit. DELRIUS. Sic MSS. omnes. nec mutari debet, quamvis sermo de Oreste & Clytaemnestra. nihil enim vetat masculino contineri sexum deteriore. l. 62. de legat. & fideic. 3. & lex 45. de leg. 2. si quid mutandum, maluerim, *Gnatus parentem*. GRUT.

41. *Pereant*] Thyestae filii, quos patruus occidit, voravit pater. FARNABIUS.

42. *Pejus*] Ex incestu leviri cum glorie, patris cum filia. FARNABIUS.

42. *Viro*] Clytaemnestra Agamemnoni. FARN.

43. *Bella*] Agamemnon & Menelaus repetitum Helenam ad Trojanum bellum profecti. FARN.

45. *Supraque*] Ita Agamemnon magnus dux Graeciae Chryseida & Cassandra deperiit. FARNABIUS.

47. *Levissimum, &c.*] Commelin. sic distinguendum censet: *Levissimum sit fratris: & fas & fides*.

49. *Cum micant stellae polo*,] Locus qui crucem figat interpretibus. Etenim si in hujusmodi diris observare soleant poëtae, ut eas fingant exacto, & nihil dicant, quod eventu careat, ut

- 50 Flammaeque servant debitum mundo decus;
 Nox atra fiat, excidat coelo dies.
 Misce penateis: odia, caedes, funera
 Arcesse, & imple Tantalo totam domum.
 Ornetur altum columen, & lauro fores
 55 Laetae virescant; dignus adventu tuo

Splend-

GRONOVII.

53. *Et imple scelere Tantaleam domum,*] Pulchre Flor & imple Tantalo totam domum. Intellige, animo, fortuna & casibus Tantali. Mittebatur enim, ut dirus vapores tellure rupta, vel gravem populi luem sparsura pefiss, ut ipse mox ait. Statius in diversam partem: ille penates Implet, & ingenti genio jurat.

54. *Ornetur altum columen*] Sic liber optimus & omnes: & cur mutavit Fabricius? *Columen* proprie materia suspensa, quae totius aedificii fastigium percurrit ac sustinet, apud Vitruvium. Quod eleganter ostendit Rutilius Numatianus lib. 1. vers. 348. etsi propter versum *culminis* voce utatur. *Parvula subreclis facimus tentoria remis, Transversus subito culmine contus erat.* Ubi male interpres, contum navalem erectum cuspidem in terram fixa culmen subitario aedificio fuisse, scribit. Ex columine columnam, ex vara vibiam. Immo remorum ordo pronorum ac fastigatorum cum ordine contrario ita junctus, ut supremis in partibus leviter decussati essent, atque in terram statutus est: his super impositus contus, ad quem revincirentur & contextum inter se opus haereret. *Subreclis* autem legendum. non *subiectis*: quod est quidem interdum in altum movere, sed huc non congruit. Varro de re rustica lib. 3. *Columbarum unum genus agreste, quod habetur in turribus & columinibus villae.* Seneca transfert, & pro quavis conspectissima domus parte accipit.

VARIORUM.

53. *Et imple scelere Tantaleam domum,*] Gronovius contendit ad Phoenissas v. 358. sequetur pari ratione *futurum* quoque hic respici à furia. sed cum istud prodigium exiistit, non *stellae* micuerunt, sed *sol.* namque ad parricidales Thyestis epulas obstupescens sol retrocessit. Sensit quoque id incommodum Ascensius; quare is

lepidò commento lucis & tenebrarum confinia simul hic comprehendit; ut per *diem*, quem *coelo excidere* vult umbra, intelligat *apparitionem solis in stellis reperussis*. Qua ratione ipsa precetur, ut creperus ille solis fulgor una cum stellis evanescat. Et sane cum id dici tempus coenae Thyestis accommodissimum sit, stare posse videatur hoc quidquid est interpretamenti, quando alia desunt, nisi illud obstarat, quod *medio Olympo sol diem perdidisse* dicatur infra v. 792. quae descriptio in vespertinum tempus, quo sol occasus hesperum ceterasque stellas fulgore adhuc propinquo adficere possit, non cadit. Non displiceret Cl. Gronovii emendatio, *cum micant solis polo servantque flammæ.* si fundus ei esset codex aliquis MS. Nunc Grotii conjecturae subscribo, tum quod leviori mutatione nitatur; tum vero, quod furiae convenientior sit interrogatio, qua nocti umbram Tantali ducens, horrorem & tenebras imprecetur, quasi jam tum praefagiens futurum aliquando, ut in epulis Thyesteis & sol & stellae spississimis tenebris obducantur. SCHRODERUS.

51. *Excidat*] Mensae enim Thyestae atrocitatem sol videre non sustinens ortus retrocessit. FARNABIUS.

53. *Imple Tantalo totam domum.*] Geminum huic illud Syllae Dictatoris Suet. Jul. c. 1. *Caesari multos Marios inesse*, hoc est, mentem & consilia Marianis simillima. Quem locum postea vidi Cl. Gronovium occupasse infra ad v. 242. quibus addas versum 937. *veterem ex animo mitte Thyesten.* Et Pompon. Melam lib. 1. c. 9. §. 30. de Nilo intra ripas se recipiente, *ac se sibi reddidit.* & Horat. lib. 1. Epist. 14. initio: *Villice silvarum & mihi me reddentis agelli* i. e. qui reddat mihi animum pristinum. SCHRODERUS.

54. *Ornetur*] Insimulata conciliatione, quod in festis solet, ornetur postes floribus, frondibus, lauri ramis, lucernis, foco sed crudeli, qui incestum Thyestae vindicet. FARNABIUS.

56. *Thra-*

Splendescat ignis. Thracium fiat nefas
Majore numero. dextra cur patrui vacat?
Nondum Thyestes liberos deflet suos?
Ecquando tollet ignibus jam subditis

60 Spumante ahenō? membra per partes eant
Discerpta: patrios polluat sanguis focos:
Epulae instruantur, non novi sceleris tibi
Conviva venies; liberum dedimus diem,
Tuamque ad istas solvimus mensas famem.

65 Jejunia exple. mistus in Bacchum cruor

Spe-

GRONOVII.

59. *Tollet ignibus jam subditis Spumante ahenō?*] Aliquid hic vitii subesse jam olim suspicatus Lipsius, sed non illud videtur sublatum distinctione, quam facit: *Spumante ahenō membra*; nam vocabulum, *membra*, sequenti à membro orationis decerpi non debet. Quid autem est, *tollet ahenō membra*? Quod si manet distinctio prior, vel sic quoque, quis aut quid *tollet*? Hoc erat quaerendum; & invenimus, ut puto. *Nondum*, inquit, *Thyestes liberos deflet suos*? *Ecquando tollet*? Erat in fatis Eumenidum nigro vellere conditum, ut Thyestes scelestis liberos amitteret, scelestius rursus crearet ac tolleretur vel susciperet è filia. Utrumque exigit Furia, & miratur rem differri praesenti propemodum die. *Ecquando tollet*? subaudi ex praecedenti membro *liberos*: quae vox & de uno pignore saepe priscis effertur. *Nondum luget devoratos*? quando igitur erit, ut in eorum locum quaerat suscipiatque incesto, quem nobis debet, Aegisthum? Age, ocus appareatur illa parricidalis coena, &c. Reddendum ergo, quod sequitur: *ignibus jam subditis Spumens ahenō membra per*, &c. Uti olim conjeci & omnino approbat optimus codex,

VARIORUM.

56. *Thracium*] Quale admiserunt Progne & Philomela in vindicta Terei regis Thraciae. vid. Herc. Fur. vers. 149. FARNABIUS. A Pausania in At. Terei historia sic narratur, ut praeter metam.

istas, omnia vere videantur accidisse. DELR.

57. *Majore*] Sed illae unum Terei peremere filium Ityn: tu ô Atreu, duos Thyestae; imo tres. FARNABIUS.

57. *Patrui*] Atrei. & instat Furia festinare jubens, ut ipse famelicus cruentis his dapibus se exsatiat. Sarcas. FARNABIUS.

59. *Ecquando tollet*] Si cui conjectura Gronovii *tollet* referentis ad incestum Thyestis, subtilior videatur, is non absurde, meo judicio, cum increpatione ista, *dextra cur patrui vacat*? posterius illud copulabit, hoc modo: *dextra cur patrui vacat? Ecquando tollet*, supple, *dextra patrui Atrei liberos Thyestis*. Hac ratione per totum periodi filum dirae filiorum Thyestis necis mentio continuabitur. quod ut simplicius, sic verisimile magis videtur esse, quam interjecta leviter incesti suspicionem, inchoatum modo abominandi facinoris & calamitatis sermonem abrumpi. Adde quod haud paulo concinnior sic evadat oppositio verborum *vacat*, & *tollet* q. d. quid est, quod dextra Atrei in praesentia cessat ab opere? an tandem & aliquando illa diro isthoc facinore occupabitur, ut tollat & eximat ahenō liberos fratris coctos? SCHRODERUS.

62. *Non novi*] Qui filium tuum Pelopem coctum olim diis epulandum apposuisti. FARNABIUS.

63. *Liberum*] Hunc diem à fame tibi vacuum permisi, ut apud tuos ad satietatem usque convivareris. FARNABIUS.

65. *Mistus*] Vinum cruore puerorum Thyestae mistum. FARNABIUS.

- Spectante te potetur. inveni dapes,
 Quas ipse fugeres. Siste, quo praeceps ruis?
Tant. Ad stagna, & amnes, & recedentes aquas,
 Labrisque ab ipsis arboris plenae fugas,
 70 Abire in atrum carceris liceat mei
 Cubile: liceat, si parum videor miser,
 Mutare ripas: alveo medius tuo
 Phlegethon relinquer, igneo cinctus freto.
 Quicunque poenas lege Fatorum datas
 75 Pati juberis: quisquis exeso jaces
 Pavidus sub antro, jamque venturi times
 Montis ruinam: quisquis avidorum feros
 Rictus leonum, & dira Furiarum agmina
 Implicitus horres: quisquis immixtas faces
 80 Semiustus abigis, Tantali vocem excipe
 Properantis ad vos: credite experto mihi,
 Amate poenas. quando continget mihi

Ef-

GRONOVII.

76. *Quique venturi times*] Melius Florentiae: *jamque venturi times*. De eisdem enim utrumque pronuntiatur. Virgilius in sexto Aen. 601.: *Quid memorem Lapithas, Ixiona Pirithoumque? Quos super atra silex jam jam lapsura cadentique imminet adsimilis*. vers. 605. *Furiarum maxima juxta Accubat*. Statius 1. Thebaid. *ultrix ubi torva Megaera Fejunum Phlegyam subter cava saxa jacentem Aeterno premit accubitu*. Macrobius alludens in Somnium lib. 1. cap. 10. *atram silecem lapsuram semper & cadenti similem illorum capitibus imminere*. De ipso Tantalo Lucretius lib. 1. *impensum magnum timet aëre saxum Tantalus*, ut fama est, *cassa formidine torpens*. E Pindaro 1. *Ὀλύμπ. οἱ πατὴρ ὑπερβύσσου κατὰ τοῦ αὐτοῦ λίθου ἢ αἰὶ μὲν αὐτῶν κεφαλῆς βαλεῖν, ἀπὸ γούνατος ἀλάτῃς*. Ubi videndus Scholiastes.

82. *Amate poenas.*] Ut Virg. 3. Aen. *Hortor*

VARIORUM.

67. *Ipse fugeres*] Tu, quem caeterae dapes fu-

giunt: namque hoc audito, Tantalus refugit, repetitque inferas potius famis poenas, quam tales accedat mensas. *Faria itaque siste ait*, quo praeceps ruis? FARNABIUS.

69. *Arboris.*] Arborem fugientem ab ipsis labris. FARNABIUS.

71. *Liceat*] Si in solita ripa non satis miser videar, in magis diras saevasque me transmittite, modo ne ad has epulas cogar. FARNABIUS.

73. *Phlegethon*] *Quae rapidus flammis ambit torventibus annis Tartareus*. *Phlegethon* à φλέγω. FARNABIUS.

78. *Furiarum*] Trium, ut in Herc. Fur. vers. 101. *quas ab inpetu, furore & assiduitate supplicii vocat agmina sacra sororum*. FARNABIUS.

79. *Quisquis*] Qui manu repellis à facie intentatas ab ultricibus Furiis faces. FARNABIUS.

81. *Properantis*] Festinanter revertentis ad vos. FARNABIUS.

81. *Experto*] Qui tuli poenas inferorum, & ab inferis excitus vidi scelera vivorum. FARN.

82. *Amate poenas*] Contenti sitis & amate poenas,

Effugere superos? *Meg.* Ante perturba domum,
Inferque tecum praelia, & ferri malum

85 Regibus amorem: concute infano ferum
Pectus tumultu. *Tant.* Me pati poenas decet,
Non esse poenam: mittor, ut dirus vapor
Tellure rupta, vel gravem populis luem
Sparsura pestis. ducam in horrendum nefas
90 Avus nepotes. Magne divorum parens,
Nosterque, quamvis pudeat; ingenti licet
Taxata poena lingua crucietur loquax;
Nec hoc tacebo: moneo, ne sacra manus
Violate caede, neve furiali malo

95 Aspergite aras. stabo, & arcebo scelus.
Quid ora terres verberare, & tortos ferox
Minaris angues? quid famem infixam intimis

Ag-

GRONOVII.

VARIORUM.

amare focos, arcemque attollere tellis. Id est, ipsos
sibi approbare & conciliare has sedes, non dese-
rere. Nec enim proprie domos construere, ut O-
nomasticon vetus apud Turneb. 28. Adv. c.
5. Quo tantum mihi dexter abis? huc dirige cur-
sum: Littus ama. Statius 9. Thebaid. nec unquam
Longius indulget dextrae, motusque per omnes Cor-
pus amat. Utrumque se moveat, a corpore non
abit.

92. *Lingua crucietur, loquax;*] Nec male, si
non melius Etruscus cum Vossiano, *loquax*: sub-
lita, quae huic voci praepositur, distinctione.
Licet garrula lingua, cui lis grandi pretio est ta-
xata, crucietur; tamen nec illud tacebo. Sta-
tim recte iussit Lipsius, scriberemus, *violate*, &
aspergite: nam utrumque sic exhibet princeps
codicum. Frustra subjiciunt, *violenta*, aut ve-
rentur ulcus in proximis. Sensus depromptus ex
illo sextae Aeneidos: Phlegyasque miserrimus omnis
Admoneo, & magna testatur voce per Umbras: Di-
scite iustitiam moniti, & non temnere divos.

97. *Famem infixam intimis Agitas medullis?*]
Seneca epist. 94. Ostendis esurienti, quid tanquam

nas, quas datis apud inferos, potius quam rever-
tamini ad superos. FARNABIUS.

83. *Ante*] Non reverteris priusquam domum
tuam perturbaveris, diffidique faces nepotibus
tuis admoveris, FARNABIUS.

87. *Non esse*] Non aliis poenas facessere. FARN.

87. *Vapor*] Exhalatio pestifera. FARNABIUS.

90. *Magne*] Quamvis te pudeat, ô Jupiter,
genuisse hominem tam sceleratum. FARNAB.

92. *Taxata*] Tantalus enim ad Deorum secreta
admissus, quum ea evulgasset, ad inferos Erida-
no fl. mento tenus immersus. *Quaerit aquas in a-
quis, & poma fugacia captat.* Vide Hercul. Fur.
vers. 753. ἀνέλαστο ἔχει γλαύκας. FARNABIUS.

93. *Moneo*,] Monebo nepotem Atreum & re-
pellam à tanto scelere. FARNABIUS

93. *Sacra*] Execranda. Sacra caedes dictum
ut sacra fames. FARNABIUS.

95. *Aras*.] Ad aras enim filios Thyestae Atre-
us mactavit. FARNABIUS.

96. *Quid ora*] Talia dicenti Megæra flagello in-
sonat, vipereas arrepta comas minatur se omnes illi
iniecituram angues, & famem sitimque auget. FARN.

101. Sic,

Agitas medullis? flagrat incensum siti
Cor, & perustis flamma visceribus micat.

100 Sequor.

Meg. Hunc, ô, furorem divide in totam domum.
Sic, sic ferantur, & suum infensi invicem
Sitiant cruorem: sensit introitus tuos
Domus, & nefando tota contactu horruit.

105 Actum est abunde. gradere ad infernos specus,
Amnemque notum: jam tuum moestae pedem
Terrae gravantur. cernis, ut fontes liquor
Introrsus actus linquat; ut ripae vacent;
Ventusque raras igneus nubes ferat?

110 Pallefcit omnis arbor, ac nudus stetit

Fu-

GRONOVII.

fatur faciat? fixam potius medullis famem detrahe.
Porro agitas plene codex optimus, ne quis curet aliorum accitas.

100. *Sequor.* M. *Hunc, ô furorem*] Etruscus quoque supervacuam syllabam habet: *FUR.* *Hunc hunc furorem.* Nec displicet Hugonis Grotii, uno ut versu legatur: T. *Sequor.* F. *Hunc furorem divide.* Sequenti versu etiam Etruscus: *Sic sic ferantur. non feratur.*

106. *Jam tuo moestae pede*] Lipsii liber: *tuum m. pedem Terrae gravantur.* Non paullo rotundius, inquit Gruerus, sed nullae membranae ei adsentiuntur. Quid tum? ille enim οὐκ ἐπὶ πένοντα, οὐδ' ἐπὶ οὐκ αἰσχυροί. Neque aliter Etruscus. Sed ecce virum alium doctum, qui haud scit an quadret haec lectio, si respicias ad verbum *gravantur*. Posthac sciet. Seneca de Clementia 1, 12. *At illum acerbam & sanguinarium necesse est graventur stipatores sui.* Thiodamas apud Statium ad deam Tellurem, post absorptum Amphiarum: *Nos tantum portare negas? nos, diva, gravaris.* Qui locus huc valde conveniens. Restituimus eam phrasin Statio in Silvis. Nunc quoque Justino lib. 20, 2. Illi, *longinquam militiam gravati, auxilium à Castore & Polluce eos petere jubent.* Hoc est, recusantes, gravem ducentes. Vulgo, *longinqua militia*, Et lib. 39, 4. *At in Aegypto Cleo-*

patra oem gravaretur socium regni filium Ptolomaeum i. e. non ferret. Ubi etiam subjecerunt, *socio regni filio Ptolomaeo.* Ter idem vitium Appulejo oblatum: Lib. 5. *confestimque praesentiam nostram gravatae:* & in Apolog. *Est enim pudentis animi & verecundi vel falsas vituperationes gravari.* Sic enim & Mss. ut viri docti monuere: tamen editur *praesentia nostra & falsa vituperatione.* Nec aliter in eadem Apologia: *quoniam ostendis humanissimo vultu auditionem te istam non gravari:* scripsit ille, quamvis fecerint *additione* ista. Sed non gravamur aliqua re, nisi quam cum maxime sustinemus & utcumque aegre ferimus: *gravamur aliquam rem*, quam vel si jam ferimus, tentamus

VARIORUM.

102. *Sic, sic*] Quantum tu aquam, tantum illi sitiant cruorem. *vel* ita ut tu facis, sparge furoris & odii semina. FARN. *Imo*, ita ut tu exagitaris à fame & siti, infensi fratres odiis & vindictae cupiditate incitentur. SCHRODERUS.

103. *Altum*] Satis superque flammis concitasti, jam redi ad locum supplicii. FARNABIUS.

107. *Cernis*] Cernis ut omnes aquae subsidant tuo conspectu, arboresque veluti sideratione tactae arefcant? FARNABIUS.

109. *Raras*] Sine pluvia, quas in Herc. Fur. vers. 863. vocabat *vacuas*, *vel*, paucas. FARN.

III. *Qui*

Fugiente pomo ramus; & qui fluctibus
Illinc propinquis Isthmos atque illinc fremit,
Vicina gracili dividens terra vada,
Longe remotos latus exaudit sonos.

115 Jam Lerna retro cessit, & Phoronides
Latuere venae: nec suas profert sacer
Alpheos undas, & Cithaeronis juga
Stant parte nulla cana deposita nive,
Timentque veterem nobiles Argi sitim.

En

GRONOVII.

excutere, vel nondum susceptam recusamus ac
procul habemus.

114. *Latus exaudit sonos.*] Vocem *latus* obelo
Aristarchorum objicit Delrius, etsi omnibus in
ejus scriptis reperitur. Quomodo enim *latus*,
si vicina vada gracili terra dividit? Censetque fel-
liciter emendasse Lipsium *laetus*, quod scilicet
remoto jam mari mergi non verebatur. At sa-
num esse alterum adfirmat Gruterus: velle aucto-
rem ita inhorruisse pelagus adventu Tantalii, ut
se subduxerit, utroque latere aquis suis nudato;
ideoque angustias Isthmi minus fuisse angustas,
quod plusculum hinc & illinc terrae sit additum
hitori. Non male, si de lectione constaret: nam
Florentiae non *latus* habetur, sed *litus*. Quam
lectionem & ante productam nescio quos expo-
nere ait tentasse Farnabius. Sed frustra: quid
enim, *Isthmos exaudit litus, sonos?* aut quomodo
stare possunt simul hi duo accusativi? Emenda:
Longe remotis litus exaudit sonis. Nempe reducto
utrimque pelago Isthmos, solitus ante litus, seu
fluctus littori allisos aut fragorem littoris, sonis
propinquis audire & vehementibus, nunc eos
percipit longinquis & levioribus. Ovidius in e-
pist. Phaedrae: *Et tenuis tellus audit utrimque ma-
re.* Noster Nat. quaest. 6, 7. *Villas in conspectu col-
locatas fluctus, qui longe audiebatur, invasit.*

116. *Nec suas profert sacras Alpheus*] Scribe
cum Florentino: *sacer Alpheos undas.* Sic mox

VARIORUM.

110. *Qui fluctibus, &c.*] Binaque maria Aegae-
am & lonium, quae Isthmon Corinthiacum utrin-

que alluunt, recedunt à litore longiusque remo-
ti exaudiuntur ipsorum tremitus. FARNABIUS.

114. *Longe remotos latus exaudit sonos.*] Ex Flo-
rentino legit Gronovius *litus*. Sed vel sic de sen-
su loci desperat à πᾶσι, & medicam manum ad-
movet corrigendo *litus exaudit sonis*. Quid si rō
litus recto casu accipias? sic: *litus seu tractus ter-
rae ad mare exaudit sonos remotos*, qui *Isthmos*, h. e.
*ejus Isthmi, qui Isthmos fluctibus illinc propinquis at-
que illinc fremit.* Geminum illud Plauti Mostell. v.
1. 5. *Ostium, quod in angiportu est, patefecit fores:*
h. e. patefecit fores ostii, quod ostium cet. Horat.
Epod. 6. *agam per altas aure sublata nives, quae-
cumque praecedet fera.* vid. Cl. Periz. ad Sanctii Mi-
nerv. Lib. 2. c. 9. SCHRODERUS.

115. *Lerna*] Palus in agro Argivorum. FARN.

115. *Phoronides*] Undae fluvii Inachi filii Pho-
ronei regis Argivor. FARNABIUS.

116. *Sacras Alpheus*] Nullus fons numine va-
care credebatur, propter perennem aeternamque
scaturiginem, unde & filii deorum dicti fluvii.
vel quod huic fl. tanquam Deo & Jovis amico
(cujus quippe solius aqua aram Jovis Olympici
dilui sancitum) Elei honores habuerunt, signum-
que in templo Jovi dedicato posuerunt. FARN.

117. *Alpheos*] Fluvius Elidis, in Arcadia Pifas
alluens. FARNABIUS.

117. *Cithaeronis*] E Cithaeronis jugis solutae
evanuerunt nives. FARNABIUS.

119. *Veterem*] Inepte Ascensius *situm* legit: in-
eptius Marmita *sisim* ad siccitatem, quae fuit tem-
pore Phaëthontis, refert. Recte Aegid. Maserius,
in comment. Valerii Flacci, & Coelius Rhodigi-
nus scribunt loqui Senecam de siti, quae ante Da-
nai tempora fuit: cum, nondum inventis puteis,
Argos, in loco arido situm, aquarum penuria la-

P bo-

120 En ipse Titan dubitat, an jubeat sequi,
Cogatque habenis ire perituum diem.

GRONOVII.

vers. 131. *Alpheos stadio notus Olympico.* Et vers. 627. *maris gemini premens Fances Corinthos.* vers. 799. *numquid Tityos.* Ovidius: *Et sacer admittas exigit Hebrus aquas.*

VARIORUM.

horabat, quam Danaus teste Plinio natur. hist. lib. 7. sustulit inventis puteis. unde Hesiodus te-

ste Eustathio Iliad. d. "Απὸ ἀνδρῶν τῶν Δαναῶν πάλαι ἔ.υδ. DELRIUS.

120. *Ipse Titan*] Sol dubitat an curru quadri-
go vectus jubeat diem procedere, per te peritu-
rum, id est, obscurum futurum; neque enim
lucescente die daemoniis, furiis, umbrisve vaga-
ri permissum. sic Anchusae umbra Aeneid. 5. *Et
me flavus equis oriens afflavit anhelis* & Tiresiae 2.
lib. 5 Sat. Horat. *sed me Imperiosa trahit Proserpina,
vive, valeque.* FARNABIUS.

CHORUS.

*Chorus ex senibus Mycenaeis vel Argivis constans (Argos enim cum
Mycenis confundunt poëtae) deos urbium in Peloponneso
praesides, ut mala & scelera in domo Pelopis con-
cepta & imminetia prohibeant avertant-
que, precatur. & Tantali impium
facinus ac poenam canit.*

ARgos de Superis si quis Achaicum,
Pisaeisque domos curribus inclitas:
Isthmi si quis amat regna Corinthii,
125 Et portus geminos, & mare dissidens:

Si

GRONOVII.

123. *Pisaeisque domos curribus inclitas:*] Dolent
à Raphelengio sibi inscribi, *curribus*: nihil enim
te mutandum duxisse, sed quid in libris contine-
retur, monuisse. Gallus gallinaceus unionem.
Gaudere potius debebant & grates agere. Sic e-
nim & Florentinus, & vel de conjectura satis
polito ingenio probaretur. Gruteri codices pe-
jorem lectionem habuisse non miror. Cyclo-
pum *turres* novimus Argis vel Mycenis: sed Oenomai
regia *Pisaeis curribus* inclita: qui tantum negotii
dederunt Poëtis, ut turres ejusdem regiae nihil

sint morati. Nec victoris tantum, sed & victis

VARIORUM.

122. *Achaicum,*] Ad differentiam aliorum,
qui decem. huic autem Juno praest. FARN.

123. *Pisaeisque*] Pisae civitatis in Elide, quae
Jovi curae propter Olympia, quae juxta hanc
celebrantur. FARNABIUS.

125. *Geminos,*] Ab utraque parte Isthmi, de
quo in Hercul. Fur. vers. 336. FARNABIUS.

125. *Dissidens:*] Isthmo interjecto dividente lo-
nium & Aegaeum. FARNABIUS.

146. Tay.

Si quis Taygeti conspicuas nives,
Quas, cum Sarmaticus tempore frigido
In summis Boreas composuit jugis,
Aestas veliferis solvit Etesiiis:

- 130 Quem tangit gelido flumine lucidus
Alpheos, stadio notus Olympico:
Advertat placidum numen, & arceat
Alternas scelerum, ne redeant, vices;
Neu succedat avo deterior nepos;
135 Et major placeat culpa minoribus.

Tan-

GRONOVII.

curribus insignem domum cogita ex illo Virgilio: in postibus arma, Captivi pendunt currus. Et Silii, In foribus, &c. Captivi currus, belli decus. Noster infra vers. 658.

132. Et arceat Alternas scelerum,] Etruscus: & arceat, Alternas scelerum ne redeant vices. Sermo non insolens. Arceat, ne redeant, est arceat redire, ut alibi loquitur. Infra: Utinam arcuisset, ne regas sanctos humus. Silius Italicus lib. 13. Arce, quae patres artus medicamina servant. Idem tamen sensus vulgatae.

135. Et major placeat] Sic omnes Mss. Sunt verba per artem ominantia, dum videntur avertere omen. Ita enim factum est, & revera major fuit culpa & avitam excessit noxa, quae minoribus seu nepotibus placuit. Nihil igitur ridiculum, ut properanti Scaligero visum. Vide ad primum Silvarum. Petronius: culpaque ignosce minori.

VARIORUM.

126. Taygeti] Montis prope Lacedaemona. FARNABIUS.

127. Quas,] Quas Boreas à Septentrione, ubi Sarmatae populi, flans hyeme congelavit, Etesiae venti aetivi ab alia atque alia coeli parte spirantes solvunt. FARNABIUS.

129. Veliferis Etesiiis:] Stati enim venti sunt, & constantes. unde eos Varro Navales appellat. FARNABIUS. Aetivos esse ventos constat ex Aristot. lib. de mundo ad Alex. Plutarcho in Dio-

ne, & Gellio lib. 2. cap. 22. item de genere Aquilonum ex Plinio lib. 2. & lib. 18. & D. Isidoro lib. 13. cap. 11. ideo Lucretius dixit: Etesia flabra Aquilonum. DELRIUS.

131. Stadio] Curriculo; ita dicto quod stadii mensuram expleret: stadii, inquam, Olympici de quo Gellius lib. 1. Noct. Attic. cap. 1. Nam cum fere constaret curriculum stadii; quod est Pisae apud Jo-rem Olympium, Herculem pedibus suis metatum: idque fecisse longum pedes sexcentos, caetera quoque stadia in terra Graecia ab aliis postea instituta, pedum quidem esse numero sexcentum; sed tamen esse aliquantulum breviora. Censorin. vero in lib. de die Natali: Stadium in hac mundi mensura id potissimum intelligendum est, quod Italicum vocant, pedum sexcentorum viginti quinque. Nam sunt praeterea & alia, longitudine discrepantia, ut Olympicum, quod est pedum sexcentum, Pythicum quod est mille pedum. Teste Plinio stadium efficit passus centum vigintiquinque nostros, hoc est pedes sexcentos vigintiquinque, l. 2. Nat. hist. c. 23. octo vero stadia conficiunt unum milliare, Polybio lib. 3. & Plutarcho in Gracch. & haec dimensio Romanis historicis in usu est. Unde apparet Plinium de Italicis stadio locutum: & D. Isidorum lib. 15. cap. 16. (quando stadium definit octavam miliaris partem, viam scilicet centum vigintiquinque passuum; eoque modo dicit Herculem id terminasse, cum illud uno spiritu confecisset, ac proinde stadium appellasse; quod in fine respirasset, simulque stetisset) vera quidem tradere, sed non distinxisse inter Olympicum, quod Hercules stadium, & Romanum, seu Italicum quod cxxv. passuum. Gellium denique lib. 1. cap. 1. stadium vel immemorem

- Tandem lassâ feros exuat impetus
 Sicci progenies impia Tantalî.
 Peccatum satis est. fas valuit nihil,
 Aut commune nefas. proditus occidit
 140 Deceptor domini Myrtilus, & fide
 Vectus, qua tulerat, nobile reddidit
 Mutato pelagus nomine. notior
 Nulla est Ioniis fabula navibus.
 Exceptus gladio parvulus impio
 145 Dum currit patrium natus ad osculum,
 Immatura focis victima concidit:
 Divisusque tua est, Tantale, dextera,
 Mensas ut strueres hospitibus deis:
 Hos aeterna fames prosequitur cibos,
 150 Hos aeterna sitis: nec dapibus feris
 Decerni potuit poena decentior.
 Stat lusus vacuo gutture Tantalus,

Im-

GRONOVII.

140. *Deceptor dominae*] Undecumque, recte notavit Delrius legendum esse, *domini*: hoc enim vult historia & membranae Etruscae. Claudianus in laude Serenae v. 167. *nam perfidus obijce regis Prodidit Oenomaï deceptum Myrtilus axem*. Ubi *ma- him defectum*. nempe obijce. Sic enim ad Lycophronem Tzetzes: 'Ο ὃ ταῖς χονικίαις τῶν τρωχῶν τὴν ἑλπίδα ἐκ τῆς ἐμπαλῆς. Et, ἡ αἰτὶ σιδηροῦν ἔλασι ἐμπαλῆς τῶ ἀξονὶ τῶ ἀρματὸς κερῆς. Taceat igitur factio corruptorum librorum, & valeat veritas.

VARIORUM.

139. *Proditus*] Oenomaus oraculo monitus sibi à genero imminere mortem, suorum equorum velocitati confusus filiam uxorem procis proposuit ea lege, ut certans curru auferret Hippodomiam, & pater à tergo lancea insequutus eum si asseque- retur conficeret. Pelops Myrtilum, cui primam

noctem, vel ut alii, partem regni promiserat, corruptit, ut sublata fibula, qua modiolus axis as- figitur, currum everteret. Oenomaos ab equis discripto, Pelops Hippodamia & regno potitus est. Myrtilus autem eadem fide, quam domino praestiterat, id est, falsa deceptus à Pelope in mare è Geraesto praecipitatus dedit nomen mari Myrtoo. quod tamen à Myrto puella dictum tra- dit Pausanias in Arcadicis. FARNABIUS.

140. *Fide vectus*,] Sicuti hoc loco Myrtilus, si communem traditionem sequimur. nam Istrus, in Atticis, scripsit Myrtilum singulari certamine pro Hippodamia cum Pelope decertantem ceci- disse.

143. *Ioniis navibus*,] Navigantibus Ionium ma- re. FARNABIUS.

144. *Exceptus*] Pelopem filium currentem ad patrium osculum Tantalus pater interfecit, co- ctumque diis epulandum apposuit, abstinerunt omnes praeter Cererem, &c. FARNABIUS.

149. *Hos*] Vide Hercul. Fur. v. 751. FARN:
 154. *Phi-*

- Impendet capiti plurima noxio
Phineis avibus praeda fugacior:
155 Hinc illinc gravidis frondibus incubat
Et curvata suis foetibus, ac tremens
Alludit patulis arbor hiatibus:
Haec, quamvis avidus, nec patiens morae,
Deceptus toties tangere negligit,
160 Obliquatque oculos, oraque comprimit,
Inclusisque famem dentibus alligat:
Sed tunc divitias omne nemus suas
Demittit propius, pomaque desuper
Insultant foliis mitia languidis,
165 Accenduntque famem; quae jubet irritas

Exer-

G R O N O V I L

156. *Incurvata suis foetibus:*] Delrii est ex uno Moguntino prolatum. Et succinit Vossianus, aridetque Grutero, est novem ejus, *Et curvata*. Sed hoc etiam modo Tuscus, nec quidquam video causae quare illud magis placeat. Arbor, inquit, gravidis fructu frondibus ab omni parte impendet ac tantum non incubat Tantalo, & curvata non alio onere quam suorum foetuum trepidansque & se motitans hiatibus esurientis alludit, vel adblanditur. Nam sic quoque liber optimus, non *Illudit*. De tranquill. animi c. 10. *Relictis his, quae aut non possunt fieri aut difficulter possunt, prope posita speique nostrae alludentia sequamur*, Fab decl. 298. *Fructus curvatis ramis ad nemem paratos habemus*.

158. *Haec, quamvis avidus,*] Itane vero Tantalus negligit tangere apposita poma? Certe toties deceptus negligit aliquantisper & obdurat, ut fingit eleganter auctor. Cur enim subjicit: *Sed tunc divitias*, &c. nempe, quia hoc in poemam Tantali sapiens nemus videt illum obfirmato animo & clauso ore perstare? ideo plura illi admover ocliseria, ideo se magis demittit, & cum famem auget, tum spem apprehendendi incitat. Cur sequitur: *has ubi protulit, Et falli li-* *bit?* nisi quia continuit eas aliquamdiu, & falli designatus est. Male quidam scriptus, *Nec*, &

contra sententiam auctoris. Florentinus & fere omnes alii, *Haec*. sed ille diphthongo expressa & soluta

165. *Jubet irritas Exercere manus:*] Hic certe non licuit correctoribus, quod in prosis Senecae, cujus haec propria phrasis. Nat. Quaest. 7, 13. *Solvere ista quid aliud est, quam manum exercere, & in ventum jactare brachia?* De clementia 1, 7. *Humili loco possitis exercere manum, litigare, in vi-* *xam procurrare, ac morem irae suae gerere, liberius est*. De otio Sapientis cap. 32. *nec tantum, quid faciendum sit, cogitare, sed etiam aliquando manus*

V A R I O R U M.

154. *Phineis*] Harpyis Phineus Arcadiae rex filios suos ex priore uxore, suasu Harpalices superinductae iis novercae, excoecavit. quam impietatem dii ultii & ipsum oculis privarunt immis- sis terris his volucris ore virgineo, manibus aduncis, quae cibos ejus foedarent. FARN.

154. *Fugacior:*] *Ceterique fuga sub sidera lapsae,* &c. FARNABIUS

160. *Obliquatque*] Demittit, ne videat. vel li- mis ocellis aspicit. FARNABIUS.

160. *Oraque*] Ore clauso famem coërcet. FAR- NABIUS.

162. *Divitias*] Omnis arbor poma demittit ad labra, illumque allicit. FARNABIUS.

- Exercere manus : has ubi protulit,
 Et falli libuit, totus in arduum
 Autumnus rapitur, sylvaque mobilis.
 Instat deinde sitis non levior fame;
 170 Qua cum percaluit sanguis, & igneis
 Exarsit facibus, stat miser obvios
 Fluctus ore vocans, quos profugus latex
 Avertit, sterili deficiens vado,
 Conantemque sequi, deserit. hic bibit
 175 Altum de rapido gurgite pulverem.

GRONOVII.

VARIORUM.

exercere, & ea, quae meditata sunt, ad verum perducere. Sic omnes Mss. & observavit in parte Isacius Pontanus. Tale est lib. 5. Nat. Quaest. 18. *Nos sine ulla parcimonia nostri alienique sanguinis movemus manum & navigia deducimus.* Sic enim meliores Mss. ubi vulgo *maria*.

171. *Stat miser obvios Fluctus ore vocans,*] Lipsii liber, *petens*. Si admittam, non commovebor, quod hoc verbum aptius (nam *vocans* eodem sensu & simplex & in compositis passim Seneca) sed sola reverentia tot indubitata bona nobis elargiti codicis Etrusci: quamvis suspicari possis interpretantium esse.

175. *Altum de rapido gurgite pulverem.*] Ubi expromserint viri summi rationes, quibus inducti docent nos, finem huic Choro deesse; quid nobis statuendum sit, considerabimus. Nunc nolumus damnare inauditos: sed neque apparet causa, cur lectorem moremur asteriscis.

167. *Falli*] Nec enim sperabat se posse prehendere: tantum experiri voluit. FARNABIUS.

168. *Autumnus*] Pomorum maturi fructus copia, ramique fugaces. FARNABIUS.

170. *Igneis exarsit facibus,*] MS. Traject. *saucibus*; quod haud dubie praefendum. SCHROD.

171. *Exarsit*] Sitis. FARNABIUS.

172. *Fluctus ore vocans,*] Rectius hoc, quippe *ἰμφορίζω* quam *petens*; quod posterius sola Etrusci codicis reverentia, quasi non is compluribus in locis, infelix lolium & steriles avenas pro frumento exhiberet, admissurum se testatur Gronovius. Virg. Georgic. lib. 1. v. 388. *Tum cornix rauca pluviam vocat improba voce.* SCHROD.

174. *Hic bibit*] Arenas capit pro aqua, quae fuit. FARNABIUS.

175. *Gurgite*] Ex alveo fugitivi gurgitis. DELRIUS.

ACTUS SECUNDUS.

* ATREUS. SATELLES.

Atreus ulciscendi fratrem certus de vindictae ratione cum satellite deliberat, quem honesta consulentem non audit, impiam tandem & infandam ultionis rationem excogitat.

Atr. **I** Gnave, iners, enervis, & (quod maximum Probrum tyranno rebus in summis reor)
Inulte, post tot scelera, post fratris dolos,
Fasque omne ruptum, questibus vanis agis
180 Iratus Atreus? fremere jam totus tuis

. De-

GRONOVII.

* ATREUS. SERVUS.] Non Crusarianus tantum, sed & Florentinus, cum hic in inscriptione, tum per totum hoc colloquium, ubi & Vossianus, habet: SATELLES & SAT. pro illis, SERVUS & SER. Itaque non dubitavimus ita restituere.

180. *iras? at Argos*] Longe aliter principes membranae: *questibus vanis agis Iratus Atreus. fremere jam totus tuis Debebat armis orbis, & geminum mare Utrunque classes agere: jam flammis aegros Lucere & urbes decuit.* Quae etsi mirum quantum à vulgatis & vulgaribus scriptis libris ducuntis abeant, tamen, quia & verbis & sensibus constant, non possum & hic unici atque antiquissimi codicis auctoritatem spernere. *Iratus Atreus* domine personae multum addit gravitati sententiae. Ut in illo: *Medea fugiam?* Apud Livium: *Hannibal peto pacem.* Apud Suetonium: *tantis rebus gestis C. Caesar condemnatus essem.* Questibus agis, ut Justinus lib. 12. nec jam precibus, sed con-
vicio agebant. Illud, *fremere jam totus tuis Debebat armis orbis*, causari possis Neronem potius cecere quam Atrea, Romanum Principem quam regulum Peloponnesi, & vix totius. Sed nec no-

vum aut inobservatum eruditis Senecam vetustis personis tribuere verba suum aevum decentia: nec absurdum est impotentem & injurias suas non parvi aestimantem tyrannum superbius de viribus suis loqui, denique eodem jure orbem dicere poterat imperii sui, quo Minos apud Ovidium, *Jovis incunabula Creten, Qui mens est orbis.* Nam *classes agere mare*, seu mare classibus agi, agitari, inquietum haberi, ut Hercule Fur. vers.

VARIORUM.

177. *Rebus*] In magna potentia & rerum summa. FARNABIUS.

179. *Questibus vanis agis iratus Atreus? Fremere jam totus tuis Debebat armis orbis,*] Sic auctoritatem Florentinam sequi visum summo Viro. Non con-
coquo tamen illud inusitatae *μεγαλαυχίας* de toto orbe in tantulo rege. Quanto verius & efficacius editio Veneta? *Questibus vanis agis iras, at Argos fremere jam totum tuis Debebat armis, omnis & geminum mare Innare classis.* Adde, quod illa, quae sequuntur, qualia sunt, *Argolica tellus, Mycenae, Pelopis domus*, belli tumultum non toto orbe, sed istis tantum limitibus grassaturum declarent. SCHRODERUS.

- Debebat armis orbis, & geminum mare
 Utrimque classes agere: jam flammis agros
 Lucere & urbes decuit; ac strictum undique
 Micare ferrum. tota sub nostro sonet
 185 Argolica tellus equite: non silvae regant
 Hostem, nec altis montium structae jugis
 Arces. relictis bellicum totus canat
 Populus Mycenis. quisquis invisum caput
 Tegit ac tuetur, clade funesta occidat.
 190 Haec ipsa pollens incliti Pelopis domus
 Ruat vel in me, dummodo in fratrem ruat.
 Age anime, fac quod nulla posteritas probet;
 Sed nulla taceat. aliquod audendum est nefas
 Atrox, cruentum; tale, quod frater meus
 195 Suum esse mallet. scelera non ulcisceris
 Nisi vincis. & quid esse tam saevum potest,
 Quod superet illum? numquid abjectus jacet?
 Numquid secundis patitur in rebus modum,
 Fessis quietem? novi ego ingenium viri
 200 Indocile: flecti non potest, frangi potest.
 Proin antequam se firmet, aut vires paret,

Pe-

GRONOVII.

362. *Si aeterna semper odia mortales agant.* Ubi Etruscus sane, gerant. Sed vide Gruterum. Vulgo: fremere jam totum tuis D. a. omnis & g. m. Innare classis: jam tuis.

195. *Suum esse malit.* Florentiae, mallet. Et vers. 201. Proinde antequam se firmit aut vires parat.

VARIORUM.

181. *Geminum*] Ionium & Aegaeum, quae Peloponnesum utrinque alluunt. FARNABIUS.
 185. *Equite*:] Equitatu, equitibus. FARN.

186. *Hostem*,] Thyestem, quem nominare non dignatur. FARNABIUS.

194. *Tale*,] Quod mallet frater se in me fecisse, quam me in illum. FARNABIUS.

196. *Nisi*] Nisi majora scelera facis. FARNABIUS.

196. *Et quid*] Nec tamen video, qua ratione illum vincam, quem nulla domat fortuna aut sui memorem reddit: in adversis enim rebus non deprimitur, in prosperis supra modum insolescit, neque in laboribus admittit quietem. etiam exul modo machinatur mihi malum. FARNABIUS.

200. *Indocile*:] Indomitum. FARNABIUS.

201. *Antequam*] Prius ipsum invadam, quam ille me. FARNABIUS.

203. In

Petatur ultro; ne quiescentem petat.

Aut perdet, aut peribit. in medio est scelus

Positum occupanti. *Sat.* Fama te populi nihil

205 Adversa terret? *Atr.* Maximum hoc regni bonum est,

Quod facta domini cogitur populus sui

Tam ferre, quam laudare. *Sat.* Quos cogit metus

Laudare; eisdem reddit inimicos metus.

At qui favoris gloriam veri petit,

210 Animo magis quam voce laudari volet.

Atr. Laus vera & humili saepe contingit viro:

Non nisi potenti falsa. quod nolunt, velint.

Sat. Rex velit honesta; nemo non eadem volet.

Atr. Ubicunque tantum honesta dominanti licent,

215 Precario regnatur. *Sat.* Ubi non est pudor,

Nec cura juris, sanctitas, pietas, fides;

Instabile regnum est. *Atr.* Sanctitas, pietas, fides,

Privata bona sunt: qua juvat, reges eant.

Sat. Nefas nocere vel malo fratri puta.

Atr.

GRONOVII.

207. *Quam ferre tam laudare.*] Scribe cum E-
trusco: *Tam ferre quam laudare.* Et vel hac nota
agnosce L. Annaeum, cui proprium & frequen-
tissimum in usu harum particularum naturalem
ordinem invertit. Ut de clementia 1, 3. *Illius*
demum magnitudo stabilis fundataque est, quem omnes
tem supra se esse quam pro se sciunt. Cum signifi-
caret, tam pro se quam supra se, vel non tan-
tum supra se, sed etiam pro se. Quod primus
observavit Petrus Faber Semestrium 1, 23.

VARIORUM.

203. *In medio*] Uterque nostrum meditatur sce-
las, qui autem prius coeperit, melius perficiet.
FARNABIUS

211. *Laus vera*] Infimo cuique ex merito prae-
betur laus: potenti etiam immerito. FARN.

212. *Quod nolunt,*] Etiam inviti cogantur lau-
dare. FARNABIUS

313. *Rex velit honesta;*] Plinius, in Panegyrico:
Vita principis censura est, eaque perpetua: ad
hanc dirigimur. item, Melius homines exemplis
docentur. Claudianus: — *componitur orbis Regis*
ad exemplum: nec sic inflectere sensus Humanos edicta
valent, quam vita regentis. Mobile mutatur semper
cum principe vulgus. DELRIUS. Fac velit, dic
regem velle. FARNABIUS.

215. *Precario*] Non absolute, sed ex alieno ar-
bitrio. FARNABIUS.

218. *Privata bona sunt:*] Privatorum propria
sunt bona. FARNABIUS. Curam juris omisit:
quia illa potius publicum bonum sit, & potissi-
mum ad principem pertinet. DELRIUS.

218. *Qua juvat,*] Qua placet, pro lubricine
sua. FARNABIUS.

219. *Vel malo*] Etiam si scelerato. FARNA-
BIUS.

- 220 *Atr.* Fas est in illo, quidquid in fratre est nefas.
 Quid enim reliquit crimine intactum? aut ubi
 Sceleri pepercit? conjugem stupro abstulit,
 Regnumque furto: specimen antiquum imperii
 Fraude est adeptus; fraude turbavit domum,
 225 Est Pelopis altis nobile in stabulis pecus,
 Arcanus aries, ductor opulenti gregis;
 Cujus per omne corpus effuso coma
 Dependet auro; cuius è tergo novi

Au-

GRONOVII.

221. *Quod enim reliquit crimen intactum?* Del-
 rius testatur hoc solam profeminasse Lipsientem,
 in qua praeter omnes scriptos & editos is, quem
 illi religio est nominare, ex margine Basilcensis
 sic ediderit: nec male fecisse illum innomina-
 tum, si Mss. confirmarent. Si nihil interest, qui
 qualesve, acta res est: nam, potiore Pall. par-
 tem aliter habuisse docendo, Commelinus videtur
 fateri quosdam sic habuisse. Nobis tamen sine
 magna ratione abeundum à castissimis membra-
 nis minime videtur, quae cum Vossiano meoque
 & infinitis aliis: *Quid enim reliquit crimine intactum?*
 Et quid quaeso hic incommodi? Quid
 enim, puta fratris, vel meum, reliquit incon-
 taminatum crimine? aut qua in re scelus in me
 meosve aut mea patrandum reservavit? Nam
 quod quis putet huic posteriori membro melius
 convenire, *quod crimen intactum*; crederem, si
 hic esset, *cui*, non *ubi*: nunc longe congruen-
 tius antiquum.

223. *Specimen antiquum imperii* Nonnemo li-
 brorum antiqui. Quod arripit vir eruditus, quia
 in Phoenissis: *Non te us reducam veteris ad speci-
 men domus.* Sed in hoc hypallage est: illo autem
 loco antiquum servat liber optimus. *Specimen* sum-
 sit à Virgilio in 12 Aeneidos. v. 162. *Quadrifido ve-
 hitur curru, cui tempora circum Aurati bis sex radii
 fulgentia cingunt, Solis avi specimen.* Ammianus
 lib. 22. *Ctesiphon, quam rex Pacorus, incolarum vi-
 ribus amplificatam & moenibus, Graeco indito nomi-
 ne, Persidis efficit specimen summum.*

227. *Corpus infuso coma* Gruterus è suis hoc:
 ac Florentinus cum prioribus edd. *effuso*. Nec vi-
 deo cur necesse sit mutare. Hujus coma depen-

det auro per omne corpus effuso, dejecto, cir-
 cumjecto, late superfuso: hoc est, aurea per
 omne corpus sparsa & effusa. Virgilius quanto
 Aeneidos: *& crines effusa sacerdos*. An hoc aliud,
 quam sacerdos crinibus effusis, vel crines effusos
 habens.

VARIORUM.

220. *In illo,*] Tam egregie impio. FARN.

222. *Stupro*] Hoc est, adulterio. loquitur *re-*
xxviii. as quemadmodum & lex Julia de adu-
 lteriis, teste Papiniano & Modestino l. inter liberas,
 l. stuprum D. ad leg. Jul. de adulter. lib. 101. D.
 de verb. signific. vide Alciatum lib. 1. dispuñt.
 cap. 26. & 2. praetermissor. Catellianum Cottam
 in Memor. in voce Adulterium. dixi in Repet. l.
 transigere, C. de transacion. DELRIUS.

223. *Specimen*] Indicium, argumentum, omen
 regni. arietem scil. aurei velleris, cum totale ef-
 fet illum regnaturum apud quem ille aries esset,
 hunc prius adeptus est Atreus interfecto Chrysi-
 po fratre. FARNABIUS. Pro indicio & argu-
 mento poni solet. Lucrētius lib. 4. *Hoc etiam
 imprimis specimen verum esse videtur.* & lib. 5. *Senon
 ipsa dedit specimen natura creandi.* quoniam vero
 omina & portenta earum, quas praesignificant,
 rerum quaedam indicia sunt, recte arietem au-
 reum, noster *specimen* nuncupavit: quem Attius
prodigium portento missum vocarat. DELRIUS.

225. *Est Pelopis*] Apud Ciceron. 3. de natura
 Deorum exstant de hoc ariete antiqui poëtae,
 fortassis Attii in Atreo, carmina huiusmodi: *Ad-
 do huc: quod mihi portento coelestium pater Prodigium
 misit, regni stabilimen mei; Agnum inter pecudes
 aurea clarum coma, Quondam Thyestem elepero ansum*
 effo

Aurata reges sceptrata Tantalici gerunt;
 230 Possessor hujus regnat: hunc cunctae domus
 Fortuna sequitur. tuta seposita sacer
 In parte carpit prata, quae claudit lapis,
 Fatale saxeo pasuum muro regens;
 Hunc, facinus ingens ausus, assumpta in scelus
 235 Consorte nostri perfidus thalami avehit:

Hinc

GRONOVII.

230. *Hunc tantae domus*] Lege cum Flor. & Vossiano: *hunc cunctae domus Fortuna sequitur.* Doctus editor adleverat Vossiani margini forte legendum esse *causae*. Verius est vetus. *Fortuna causae domus*, est cuncta vel summa fortuna domus regiae, atque adeo regnandi potestas, quae penes caput familiae est.

233. *Fatale saxo pasuum*] Sic ab Avantio & Boccatio accepit Fabricius, cum legeretur: *saxo pecus muro*: quare & per *pasuum* non intelligit pratum, sed pecus; & *pecus pasuum* hic dici, quod Columellae *pasuale*. Sed haud dubie *fatale pasuum* est illud arcanum & seposita in parte pratum, locus ipse. Absit autem *more*, quod ingerunt quidam pro *muro*; absit, inquam, ut vivat versus. Neque ideo tantum, sed & quia sensu est ineptum: ne pergat juvare vir doctus: *more ingens*: vel, *Fatale saxo more cingens pasuum*. Etruscus: *Fatale saxo pasuum muro regens*. Synalophe Poëtis frequens. Virgilius: *villis onerosum atque unguibus aureis*. Et alibi: *optato conduntur Tibridis alveo*. Et, *centum aerei claudunt miter*. Silius lib. 7. vers. 408. *Ducit sinuato aptum ad litora limo*. Ita enim Ms. Oxoniensis, non *capitum sinuato*, ut vulgo transpositum est. Et eodem alludit Romana editio prima: *Duce summo capivum*. Silius lib. 6. *Sinuatis*, & lib. 10. *Sinuator*, eodem modo *regnum* ponit.

VARIORUM.

esse regia: Qua in re adiutricem conjugem cepit sibi. DELRIUS.

229. *Aurata*] Tantalici nepotes Peloponnesiaci reges sceptrum aurea hujus arietis lana ornare solent. Phialam autem fuisse, in cujus medio insculptus prominebat caper, tradit Herodotus Hecatae apud Athenaeum lib. 6. cap. 4. FARN.

229. *Sceptrata*] Ait hujus arietis lanam auream solitos

Pelopidas sceptrum ornare; de quo Pausan. in Boco. scriptum reliquit Deorum omnium maxime consuevisse Chetronentes illud sceptrum colere, quod Jovi fabricasse Vulcanum Homerus cecinit, à Jove acceptum Mercurium dedisse Pelopi, Pelopem Atreo reliquisse, Atreum Thyesti, à Thyeste per manus traditum tenuisse Agamemnonem: & hoc illos praecipue sceptrum veneratos, & hastam nominasse. plura deinde de hujus sceptri cultu & sacris subjungit. Unde manifestum sit hoc sceptrum hastae simile fuisse, nec mentitum Justinum lib. 43. cum tradidit, adhuc Romulo regnante, reges hastas pro diademate habuisse, easque Graecos *sceptrata* nominasse: quod intelligendum puto de hastis brevioribus, qualia sunt pila Romanorum, vel venabula Thessalorum, ferro tamen minus lato; non de oblongis illis Macedonum sarissis, quibus hodie pedites utuntur. DELRIUS.

230. *Possessor hujus*] Hoc non abs re confictum fuit, nam in libro Etruscorum, teste Macrobi. 3. Saturn. traditur, si aries insolito colore fuerit indutus, portendi imperatori rerum omnium felicitatem; & Tarquiti in Epitomâ Ostentarii Tuscii, inquit: Purpureo aureove colore ovis ariesve si aspergetur, principi ordinis & generis summa cum felicitate largitatem auget, genus progeniemque propagat in claritate, laetioresque efficit. non est igitur mirum, si Phryxus & Helle ab aureo ariete servati fingantur, & qui agnum aurea clarum coma possideret, Argis imperaturum cum responsum fuerit. Hunc agnum Atreus, interfecto Chrysippo fratre, fuit adeptus; eundem amisit Aëropes uxoris & Thyestae fratris fraude. DELRIUS.

231. *Sacer*] Propter fatum & ostentum imperii FARNABIUS.

234. *Facinus ingens*] Haec verba, *facinus ingens*, si in parenthesi ponantur majorem exprobrationem habent, & odium justius concitant. FABR.

235. *Consorte*] Ordo. Ille perfidus, ausus ingens facinus, avehit hunc arietem, consortem mei

- Hinc omne cladis mutuae fluxit malum.
 Per regna trepidus exul erravi mea:
 Pars nulla generis tuta ab insidiis vacat.
 Corrupta conjux, imperii quassa est fides,
 240 Domus aegra, dubius sanguis: est certi nihil,
 Nisi frater hostis. quid stupes? tandem incipe,
 Animoque fume Tantalum, & Pelopem alpice:
 Ad haec manus exempla poscuntur meae.
 Profare, dirum qua caput maectem via.
 245 *Sat.* Ferro peremptus spiritum inimicum exspuat.

Atr.

GRONOVII.

237. *Exul erravi mea:*] Quem sensum habet? An Thyestes, exul trepidus regnum meum occupavit? Hoc profecto non est *errare per regna*. Potius rescribe cum Flor. *erravi*. Ego, inquit, conspiratione fratris & uxoris exactus regia, per meum ipsius regnum, velut exul trepidus ac latitans erravi, latebrasque mutavi. Sequenti versu quoque Lipsianum, *generis*, confirmat idem primae fidei codex: ubi vulgo *nostri*.

242. *Animosque fume Tantalum,*] Hoc à Fabricio est: notante, alios aliter haec verba legisse & distinxisse, quibuscum sentire non possit. Huic quidem ignosco. Sed quum Commelinus notavit Mss. & edd. veteres exhibere: *Animoque fume Tantalum*: miror tot sequentes editores non animadvertisse hanc lectionem multo esse elegantiore. Dictum Sullae de Caesare aliquid simile habet, *Caesari multos Marios inesse*. Statius lib. 10. de Capaneo: *sociam coisse animas & corpore in uno Stare omnes: ita cuncta replet*. Pertinet eodem Ciceronis post reditum in Senatu: *ut haberet in consilio & fratrem, ab inferis, socium rerum mearum, & omnes Metellos, praestantissimos cives, poene ex Acheronte excitatos*. Utroque enim intelligitur ob oculos sibi ponere animum & facta si ve Tantali sive Metellorum, & ad ea exempla imitanda se stimulare.

VARIORUM.

thalami, i. e. uxore mea Aërope in scelus assumpta & associata, FARNABIUS. Conjugem A-

trei, arietis chrysomalli proditricem idem Bocatius vocat *Meropem*, Ravilius *Europen*, Aegius Apollodori Atheniensis interpretes, *Aeropen*. Sed hi omnes sunt libris depravatis, & nominum aliorum similitudine decepti; cum ejus nomen sit distinctis vocalibus *Aërope*, cum apud alios, tum apud Euripidem in Oreste, *λέκτρα υἱόσας Ἀἰγροπας δολίαις*. Ovid. 11 Tristium. *Si non Aëropen frater sceleratus amasset*. In quo loco & Gallicae & Germanicae editiones fere sunt corruptae. FABRITIUS.

236. *Mutuae*] Quam uterque nostrum in alterum molimur. FARNABIUS.

237. *Exul erravi mea:*] Retineo vulgatam; quam confirmant duo typis excusi, & MS. Traj. *Erravit*: ut de Thyeste, qui ablato aureo ariete, cum Aërope uxore Atrei fugerit, haec intelligantur; & pariter hinc initium ducatur narrationis mutuae cladis, quae utrumque fratrem affixerit. quin haecenus cum praeda sua exul oberravit Thyestes inhians regno: unde post, versu 297. de eodem sic Atreus: *relictis exul hospitibus vagus regno ut miseras mutet, atque Argos regat ex parte dominus*. SCHRODERUS.

239. *Fides,*] Qua inter nos conveniebat de vicissitudine regnandi per alternos annos. FARN.

240. *Dubius*] Incerti filii & haeredes. FARNABIUS.

241. *Quid stupes?*] *Se ad vindictam excitat*. FARNABIUS.

242. *Tantalum,*] Aude aliquid immane & nefarium, & propone tibi exemplum Tantali, qui Pelopem interfecit, & Pelopis qui &c. supra vers. 145. FARNABIUS.

246. De

Atr. De fine poenae loqueris, ego poenam volo.

Perimat tyrannus lenis. in regno meo

Mors impetratur. *Sat.* Nulla te pietas movet?

Atr. Excede pietas; (si modo nostra in domo

250 Unquam fuisti,) dira Furiarum cohors,
Discorsque Erinny's veniat, & geminas faces

Megaera quatiens. non satis magno meum

Ardet furore pectus: impleri juvat

Majore monstro. *Sat.* Quid novi rabidus struis?

255 *Atr.* Nil quod doloris capiat assueti modum.

Nullum relinquam facinus; & nullum est satis.

Sat. Ferrum? *Atr.* Parum est. *Sat.* Quid ignis?

Atr. Etiamnum parum est.

Sat. Quonam ergo telo tantus utetur dolor?

Atr. Ipso Thyeste. *Sat.* Majus hoc ira est malum.

260 *Atr.* Fateor. tumultus pectora attonitus quatit,

Penitusque volvit: rapior, & quo nescio;

Sed rapior. imo mugit è fundo solum;

Tonat dies serenus; ac totis domus

Ut fracta tectis crepuit; & moti lares

Ver-

GRONOVII.

249. *Si modo nostra in domo*] Flor. *si modo in*
nostra domo. Istiusmodi levia sunt vers. 259. *Ma-*
jus hoc ira est malum. Et vers. 266. *facere quid tan-*
dem paras? Et vers. 268. *moris humani tumet.*

VARIORUM.

246. *De fine*] Tu de morte respondes, ego de
genere mortis & cruciatu quaero. FARNABIUS.

247. *Perimat tyrannus lenis.*] Mors cita gratiae
& beneficii loco indulgetur. vide vers. 512. Her-
culis Fur. FARNABIUS.

248. *Impetratur.*] Sic distinxī, persuasus à MSS.
aliquot & judicio Commelini, praesertim cum id

etiam posceret nexus ac vis sententiae. Ante di-
stinguebatur: *Perimat tyrannus lenis in &c.* dire-
cte contra mentem Atrēi, qui qualemcumque
mortem beneficii loco ducebat, tanquam finem
poenae. GRUTERUS.

251. *Geminas*] Quae gement mihi furorem.
FARNABIUS.

259. *Ipso*] Ipsius Thyestis in se & suos saevitia.
FARNABIUS.

262. *Imo*] Haec forte propter Tantalum à Megae-
ra excitum, ipsumque ad furorem irae & vindictae in-
citantem. FARNABIUS.

263. *Serenus*] Quod malum omen. *Fulgura*
fallaci micuerunt crebra sereno. FARNABIUS.

264. *Lares*] Dii domestici, praestites, domus
tutelares, Mercurii & Larae filii. FARNABIUS.

- 265 Vertere vultum: fiat hoc, fiat nefas,
 Quod dii timetis. *Sat.* Facere quid tandem paras?
Atr. Nescio quid animus majus, & solito amplius,
 Supraque fines moris humani tumet,
 Instatque pigris manibus: haud, quid sit, scio:
 270 Sed grande quiddam est. ita sit; hoc anime occupa.
 Dignum est Thyeste facinus, & dignum Atreo.
 Uterque faciat. vidit infandas domus
 Odrysia mensas. fateor; immane est scelus,
 Sed occupatum: majus hoc aliquid dolor
 275 Inveniat. animum Daulis inspira parens,

So-

GRONOVII.

270. *Hoc, anime, incipe.*] Scribe cum Etrusco: *hoc, anime, occupa.* Quasi dicat, ne ille faciat prior. Supra: *in medio est scelus Positum occupanti.* Cato apud Gellium: *Gladiator composito ad pugnandum pugnae haec proposita sors est, aut occidere, si occupaverit; aut occumbere, si cessaverit.* Mox idem liber: *Quod uterque faciat.* Ut hic quoque intelligatur ex praecedenti: *Dignum est.*

275. *Animum filio inspira parens,*] Et hic frustra omnes ingenii nervos intendere summi viri: neque enim citra veteres membranas hoc mendum eximi poterat. Igitur ex Etrusco refinge: *Animum Daulis inspira parens Sororque.* Progenem & Philomelan invocat simile flagitium ulturus simili scelere. Utrobique dolor *ζυγαυίας* permixtus, illic ob sororem vitiatam & mutilatam, hic ob uxorem violatam & thesaurum regni interversum. Propterea dicit, *causa est similis.* Aliis *Daulia* & *Daulias ales*, cum ipsum *πολίχνης* sit *Daulis*. Sed quasi populus *Δαυλοί* (sic Megarensibus *τὰ δαύροι* vocari scribit Strabo, unde quidam nomen oppido inditum velint) appelleretur, *Daulida* dicit Seneca: perinde ut *Colchis* & regionem significat & Medean. Secus *πολίτας* dici *Δαυλίαις* & *Δαυλίαις* & *Δαυλίδις*, testis Eustathius in secundam Iliada. Et si cui durum videbitur, scribat: *Daulia inspira parens.* Sed servat veterem scripturam Plutarchus *Συναποτ. η'. ἐξ ἧν τ' Τηρέα καὶ τὰς γυναῖκας, τὰς μὲν ἐργάται, τὰς δὲ παθεῖν ἀθεομα καὶ χεῖρτις λήγουσι, καὶ μέγας τοῦ Δαυλίδαι οἰομίζουσι τὰς ἐργάτας.* Invocatio autem similis Hippolyto

vers. 663. *Te, te, soror, quacumque sideri poli in parte fulges, invoco ad causam parem.* Et in argumento meliore, Alexander Asiatice expeditione cum Eleuntem venisset, sacrum fecit Protefilao, quod is primus Graecorum ad Trojam euntium pedem in Asia posuisset. *Καὶ ὁ τὸς τ' θυῖας ἐν, inquit Arrianus, ἐπιτυχέσθαι οἱ ᾄδον ἢ πενιτεῖλαι τὰ δαύροι.* Curtius lib. 3. in praelio ad Ifson: *Victor adhaec Atheniensium Philippus invocabatur.* Sic minor Decius, apud Livium, patrem nomine compellens, *quid ultra moror, inquit, familiare satum?* Sic Germanicus apud Tacitum precatur Drusum, *ut se eadem ausum libens placatusque exemplo ac memoria consiliorum atque operum ju-*

VARIORUM.

272. *Uterque*] Ego interficiendo fratris natos, ille comedendo suos. FARNABIUS.

273. *Odrysa*] Domus Terei regis Thraciae, cujus Odrysi incolae ab Abderis ad Euxinum. vers. 145. *Hercul. Fur.* FARNABIUS. De Tereo loquitur, qui fuit rex Odrysarum, (Thraciae pars est, Thucydides lib. 2. Plinius lib. 5. hist. natural.) quibus sollemne fuit in conviviiis proeliari, & se invicem vulneribus deformare, teste Ammiano Marcellino. de his loqui puto Horatium lib. 1. ode 18. & 27. ——— *monet Sithoniis non levis Evius. & Natis in usum laetitiae scyphis Pugnare, Thracum est. tollite barbarum Morem* ——— DELRIUS.

274. *Sed occupatum:*] Ab aliis inventum, & factum, ego novum velim. FARNABIUS.

280. Tan-

- Sororque. causa est similis. assiste. & manum
 Impelle nostram: liberos avidus pater
 Gaudensque laceret, & suos artus edat.
 Bene est. abunde est. hic placet poenae modus
 280 Tantisper. ubinam est? tam diu cur innocens
 Versatur Atreus? tota jam ante oculos meos
 Imago caedis errat; ingesta orbitas
 In ora patris. anime, quid rursus times?
 Et ante rem subsidis? audendum est, age:
 285 Quod est in isto scelere praecipuum nefas,
 Hoc ipse faciet. *Sat.* Sed quibus captus dolis,
 Nostros dabit perductus in laqueos pedem?
 Inimica credit cuncta. *Atr.* Non poterat capi,
 Nisi capere vellet. regna nunc sperat mea:
 290 Hac spe minanti fulmen occurret Jovi;
 Hac spe subibit gurgitis tumidi minas;
 Dubiumque Libycae Syrtis intrabit fretum;
 Hac spe, quod esse maximum retur malum,

Fra-

GRONOVII.

280. Sic ille apud Valerium Flaccum lib. 6. *patrias capitis ferus advocat umbras: Sancte mihi Porcarii pater, tua peiora nato suggere nunc animumque parem.*

287. *Liberos avidus parens.* Florentinus: *avidus pater.* Ex placet, quoniam altera vox de matre proxime praecessit.

290. *Nisi capere vellet.* Forte; *Ni capere.* quamvis saepius in hoc loco uti hoc pede videatur.

VARIORUM.

280. *Tantisper.* Sed interea ubinam est Thyestes? qua ratione illum inventum adducam, ut patres suos agat in hoc scelere? FARNABIUS.

280. *Tam diu.* Cur à nocendo tamdiu moror? FARNABIUS.

282. *Errat;* Ut oberrat vers. 1146. in Herc. Fur. pro *obversatur* FARNABIUS.

282. *Ingesta* Ipse suos liberos, quibus jam orbatus fuerit, vorabit FARNABIUS.

284. *Subsidis?* Deficis, labascis? FARN.

286. *Hoc ipse faciet.* Comedet sc. suos. FARNABIUS. Proletaria lectio, *faciat*: sed altera restat in MSS. melioribus; estque extenuantis facinus. Itaque facessat prior. GRUTERUS.

288. *Non poterat* Inhiat regno. quod captans ipse, ut piscis escam dum capit, capietur. FARNABIUS.

291. *Gurgitis* Adriatici maris tempestatibus maxime obnoxii: sic infra vers. 362. FARN.

292. *Libycae* Syrtes, sinus duo in mari Libyco cumulis arenarum, qui ventorum arbitrio agitati, varie vadiosi, & fluxu refluxuque impetuosae naves ad se trahunt: unde & nomen iis à *ovisa traha*. Vide Herc. Fur. vers. 319. FARNABIUS.

294. *Fra-*

- Fratrem videbit. *Sat.* Quis fidem pacis dabit?
 295 Cui tanta credet? *Atr.* Credula est spes improba.
 Gnatis tamen mandata, quae patruo ferant,
 Dabimus: relictis exul hospitibus vagus
 Regno ut miserias mutet, atque Argos regat
 Ex parte dominus: si nimis durus preces
 300 Spernet Thyestes; liberos ejus rudes,
 Malisque fessos gravibus, & faciles capi,
 Praecommovebunt. hinc vetus regni furor,
 Illinc egestas tristis, hinc durus labor,
 Quamvis rigentem tot malis subigent virum.
 305 *Sat.* Jam tempus illi fecit aerumnas leves.
Atr. Erras: malorum sensus accrescit die.
 Leve est miserias ferre, perferre est grave.
Sat. Alios ministros consilii tristis lege:
 Pejora juvenes facile praecepta audiunt:
 310 In patre facient, quidquid in patruo doces.
 Saepe in magistrum scelera redierunt sua.
Atr. Ut nemo doceat fraudis & sceleris vias,

Re-

GRONOVII.

302. *Preces movebunt.*] Florentinus quidem cum Lipsiano: *Prece commovebo*: sed unde conficiendum est, *Praecommovebunt*, ut recte factum in quatuor Pall. nosque in duobus Germanicis codd. scriptum vidimus: & jam probaverunt Commelinus, Gruterus, Scaliger. Ut apud Ovidium *praeconsumere*, *praecontrectare*, *praedelassare*. Fortassis & deinceps legendum: *tunc vetus regni furor*.

308. *Consiliis istis lege:*] *Consili tristis*, quod ex libris restituit Scaliger, non est à sciolo, ut censent summi viri: nam & in Florentino, Vossiano, duobusque in Germania collatis olim, obvium nobis fuit. Nam de anapaesto, nec *consilii* nec *consiliis* anapaestum facit, sed utrumvis *tristis* pronuntiandum est. Cur autem *consilii* *tristis* sit magis coactum quam *consiliis istis*, non

video. Immo diligenter *tristis*, non *saevi*, non *diri*, quia persona est à principe suo adhibiti. *Supplicis* in Medea & Oedipode eadem regione haud dubie *τρυφύλακος* est. In caeteris ex prava lectione anapaestus obsidet.

VARIORUM.

294. *Fratrem*] Me, *Emphas.* FARNABIUS.
 294. *Quis*] Quis faciet ut credat? FARN.
 299. *Ex parte*] In regni societatem assumptus. FARNABIUS.
 302. *Regni*] Infatiata & immensa regnandi cupiditas. FARNABIUS.
 304. *Rigentem*] Induratum. FARNABIUS.
 307. *Perferre*] Gnaviter, & ad exitum perferre sic Martialis: *Nam vigilare leve est, pervigilare grave.* FARNABIUS.
 312. *Ut nemo*] Etiam nemo doceat. FARN.

314. Na-

- Regnum docebit. ne mali fiant, times?
 Nascuntur istud. quod vocas saevum, asperum,
 315 Agique dire credis, & nimium impie,
 Fortasse & illic agitur. *Sat.* Hanc fraudem scient
 Gnati parari? *Atr.* Tacita tam rudibus fides
 Non est in annis, detegent forsân dolos.
 Tacere multis discitur vitae malis.
 320 *Sat.* Ipsosne, per quos fallere alium cogitas,
 Falles, ut ipsi crimine & culpa vacent?
Atr. Quid enim est necesse liberos sceleri meo
 Inferere? per nos odia se nostra explicent:
 Male agis, recedis anime: si parcis tuis,
 325 Parces & illi: consiliû Agamemnon mei
 Sciens minister fiat, & patri sciens

Me-

GRONOVII.

313. *Ne mali fiant, times? Nascuntur istud.*] Nempe mali. Et hoc Senecae Epistola 95 *Habemus in commune, quod nati sumus.* nempe cognari, mutuo amantes, sociabiles. Tales nos natura edidit, tales igitur omnibus & in commune nos praestemus. Sane, quod labore & industria acquisivimus, ejus sumus parci atque avari: at ejus, quod innatum est, sumus liberales in omnes, nempe amoris mutui, humanitatis, de illo nemini invidemus. Particula, quod, pronomen est, non conjunctio. Adde quae notavimus observ. in Script. Eccles. cap. 1. Facile alioqui possumus mutare distinctionem: *ne mali fiant, times? Nascuntur istud, quod vocas saevum, asperum, Agique dire credis.* Sic autem Etruscus: non dire. Refertur ad consilium, quod altera persona vocaverat triste.

317. *Tacita tam rudibus fides*] Hoc cum duobus sequentibus versibus Atreo dat Florentinus: & rectius, ut videtur. Non audeo, inquit, illos adsumere in conscientiam parati facinoris, ne per imprudentiam aetatis rem prodant & irritam faciant. Secreta tegere nesciunt rerum inexperiti. Inde diversum rogat Satelles

321. *Falles? A. At ipsi*] Florentinus haec continuat uni personae ita mutata: *Falles, ut ipsi*

crimine & culpa vacent. Tum respondentem facit A. *Quid enim necesse est liberos.* Optime. Intellege hoc nunc potius probare tyrannum, quasi diceret: Ita prorsus faciam, ut dicis: nam quid opus est illos participare meam vindictam. Pari brevitate apud Tacitum lib. 14 annal. *At quidam insontes peribunt? nam & ex fuso exercitu cum decimus quisque fuste feritur, etiam strenui fortissimur.* Pars prior est objectio, altera responsio. Integrum foret: Peribunt, fateor, idque excusabile est. nam & ex fuso; &c. Troadib. *quis tuos artus teget Tumuloque tradet? N. quos enim praeceps locus Reliquit artus?*

326 *Et patris cliens Menelaus adsit.*] Quam belle patris cliens hic dicatur filius, viderint. In

VARIORUM.

314. *Nascuntur*] Sive ex me nati, sive ex illius adulterio, mali nascuntur. non ad hoc duce vel magistro opus est. FARNABIUS.

316. *Illic agitur.*] Apud Thyestem, id est, forte & ipse Thyestes idem in me scelus meditatur. FARNABIUS.

324. *Recedis*] Quid dubitas & filios corrumpere. quibus si parcas, parces & fratri FARN.

325. *Agamemnon*] Fil Atrei FARNABIUS.

326. *Patri sciens Menelaus adsit.*] Praefert hoc

R

Gro-

- Menelaus adfit. prolis incertae fides
 Ex hoc petatur scelere. si bella abnuunt,
 Et gerere nolunt odia; si patrum vocant;
 330 Pater est. eatur. multa sed trepidus solet
 Detegere vultus; magna nolentem quoque
 Consilia produnt: nesciant quantae rei
 Fiant ministri. nostra tu coepta occule.
Sat. Haud sum monendus. ista nostro in pectore
 335 Fides, timorque; sed magis claudet fides.

GRONOVII.

optimo codice legitur una voce: *patri sciens*. Quod dividendum: & *patri sciens Menelaus adfit*. Statim omnes veteres: *Ex hoc petatur. non paratur*.

333. *Nostra tu coepta occule.*] Flor. *occules*.

VARIORUM.

Gronovius, quia ei dux Etruscus. malim *patri cliens*, quod exhibet MS. Traiect. Est autem *patri cliens*, idem quod *addictus patri*, tamquam cliens. SCHRODERUS.

327. *Prolis*] Etiam hinc experiar, filii ne mei sint, an Thyettis, qui uxorem meam corripit. FARNABIUS.

330. *Eatur.*] Ibunt. FARNABIUS.

330. *Multa sed trepidus solet*] Reprehendit castigatque consilium illud Atreus quo decreverat indicare liberis dolum patruo paratum. Si hoc, inquit, scierint, prodar: neque enim tam rudi aetate magnum istud scelus dissimulent vultu, quamvis maxime cupiant: quare nesciant quantae rei fiant ministri. GRUTERUS.

330. *Multa*] Et tamen in dubio sum, an expediat, eos consilii mei esse concios, ne forte non bene dissimulent, sed vultu etiam inviti consilium prodant. FARNABIUS.

335. *Fides.*] Hoc dicere decebat. sed an ita erat? non opinor. imo tyrannis nullis fides: timent omnes & quos timent odere. an ergo melior lectio? *timor*. non arbitror. nam quamvis hoc verum, dici tamen coram tyranno non oportuit, nec tutum mustitare. DELRIUS.

CHORUS.

A diffidiis fratrum, qui ad tempus minas componunt, sumpta occasione, chorus regum ambitionem taxat, quis vere rex sit docet, vitam denique latentem collaudat.

TAndem regia nobilis,
 Antiqui genus Inachi,
 Fratrum composuit minas.
 Quis vos exagitat furor,

- 340 Alternis dare sanguinem,
Et sceptrum scelere aggredi?
Nescitis cupidi arcium,
Regnum quo jaceat loco.
Regem non faciant opes,
345 Non vestis Tyriae color,
Non frontis nota regiae,
Non auro nitidae fores.
Rex est, qui posuit metus,
Et diri mala pectoris:
350 Quem non ambitio impotens,
Et nunquam stabilis favor
Vulgi praecipitis movet.
Non quidquid fodit Occidens;
Aut unda Tagus aurea

Cla-

GRONOVII.

VARIORUM.

340. *Alternis dare sanguinem,*] Scioppius fate-
tur nescire, quo auctore satis locuplete, vel dare
vel haurire sanguinem dicatur, cumque istud le-
gat in Thyeste Senecae, facilius se credere ei-
dem alibi conquerenti, ista aetate homines Ro-
mae desisse Latine loqui. Cur ergo Ovidius lib.
13. met. & quid dederis domus una cruoris. Et
lib. 14. met. multumque ab utraque cruoris parte da-
tur. Aut si non satis hic ei locuples auctor, cur
Livius lib. 3. Dandus est invidiae sanguis. Et lib.
26. tanta aviditas supplicii expetendi, tanta sangui-
nis nostri hauriendi est sitis. Ovidius rursus lib. 13.
Iuxta exscindere meumque Devoreas sine fine caput, cu-
piusque dolenti Me tibi forte dari, nostrumque hauri-
re cruorem.

342. *Nescitis cupidi arcium,*] Epistola 95. O
quam ignorant homines cupidi gloriae, quid illa sit,
aut quemadmodum petenda?

347. *Non auro nitidae trabes.*] Flor. fores. Ci-
cero lib. 4. in Verr. nam bullas omnes aureas ex his
trabibus, quae erant & multae & graves, non dabi-
mus auferre.

337. *Genus*] Nec tamen de genere Inachi fue-
runt Tantalidae, sed successores ejus in regno Ar-
givorum, supra vers. 137. FARNABIUS.

338. *Composuit*] Adspirat scenae chorus videtur-
que pacem sperare missis Agamemnone & Menelao ad
Thyestem cum mandatis de conciliatione. FARN.

339. *Vos*] O fratres Atr. & Thyest. vel o re-
ges generaliter. FARNABIUS.

342. *Arcium.*] Dominationis, quam quo tue-
antur & pro sua lubricine exerceant tyranni, ar-
ces in urbibus exstructas colunt. FARNABIUS.

345. *Tyriae*] Purpureae. quo colore claret Ty-
ros in Phoenicia, ubi piscium, quorum succo
tingitur, piscatus uberrimus FARNABIUS.

346. *Nota*] Diadema, fascia seu pannus quo
reges caput redimire soliti, vid. vers. 523. FARN.

347. *Auro*] Auratae FARNABIUS.

348. *Rex est,*] Rex est, qui non servit pertur-
bationibus. FARNABIUS.

353. *Non quidquid*] Non aurum & argentum,
quod foditur in Hispania. FARNABIUS.

354. *Tagus*] Lusitaniae flu. aureas volvens are-
nas. FARNABIUS.

- 355 Claro devehit alveo:
 Non quidquid Libycis terit
 Fervens area messibus.
 Quem non concutiet cadens
 Obliqui via fulminis:
- 360 Non Eurus rapiens mare;
 Aut saevo rabidus freto
 Ventosi tumor Adriae;
 Quem non lancea militis,
 Non strictus domuit chalybs:
- 365 Qui tuto positus loco,
 Infra se videt omnia:
 Occurritque suo libens
 Fato: nec queritur mori.
 Reges convenient licet
- 370 Qui sparsos agitant Dahas;
 Qui rubri vada littoris,
 Et gemmis mare lucidum
 Late sanguineum tenent:

Aut

GRONOVII.

361. *Aut saevo rapidus freto*] Flor. *rabidus*. Probe, vel quia praecedente versu, *rapiens*. Horatius: *Insanientem navita Bosporum Tentabo*. Et alibi: *Neptunum procul è terra spectare furem*.

370. *Qui sparsos agitant Dahas*;] Lege cum Etrusco: *Dahas*. Populus Scythicus in Margiana,

VARIORUM.

356. *Libycis*] Libya frumenti feracissima est. FARNABIUS.

357. *Fervens*] Nativum epitheton. est enim area, in qua frumenta teruntur & arescunt. fervens à pedibus boum qui exterunt *ἀλωῶν*; qui priscis tritrandi mos erat; ut & hodie plerisque. FARNABIUS.

359. *Obliqui*] In obliquum delati. FARNABIUS. Omnes ignes coelestes maximè ex parte in obliquum feruntur, maxime fulmina: ut docet Aristotel. in Meteor. DELRIUS.

362. *Adriae*,] Maris Adriatici procellis obnoxii, utpote ventis, maxime Noto expositi. FARNABIUS.

364. *Chalybs*:] Gladius è chalybe. FARN.

366. *Infra*] Quia magnanimus & humanis casibus superior sub pedibus fortunam videt captivam, omniaque minoris aestimat quam se & conscientiam rectam. FARNABIUS.

367. *Occurritque*] *Ex Stoica illa Naenia quam ubi in Epistolis ingerit Seneca*, Mortem portum esse nunquam recusandum, aliquando petendum. FARNABIUS.

373. *Sanguineum*] Convenient licet reges, maris rubri accolae, quod cum *Ἐρυθραίου* diceretur
 Graec.

- Aut qui Caspia fortibus
 375 Recludunt juga Sarmatis.
 Certet, Danubii vadum
 Audet qui pedes ingredi;
 Et quocunque loco jacent
 Seres vellere nobiles;
 380 Mens regnum bona possidet.
 Nil ullis opus est equis;
 Nil armis, & inertibus
 Telis, quae procul ingerit
 Parthus, cum simulat fugas:
 385 Admotis nihil est opus
 Urbes sternere machinis,
 Longe faxa rotantibus.

Rex

GRONOVII.

habens ad orientem Baetra vicina, ad occasum Hyrcanos & Parthos, ad meridiem Arianos, ad Septentrionem sinem Caspii maris & ostium Oxi fluminis. *Dacae* nulli sunt, sed *Daci*, & hujus vocabuli prior syllaba producitur.

374. *Caspia fortibus Recludunt*] Sumpsit ex historia Tiberii temporum, de quibus Tacitus 6. Annal. Contra Pharasmanes adiungere Albanos, accire Sarmatas, quorum Sceptuchi, utrimque donis acceptis, more gentico diversa induere. Sed Iberi locorum potentes, Caspia via, Sarmatam in Armenios rapim effundunt. Valerius Flaccus lib. 5. Jam per-
 375. *Admotis*] Medus & oppositis expectat Iberia clausus. Hos igitur intelligit.

376. *Certet Danubium, licet,*] Non temere est, quod Etruscus: *Certet, Danubii vadum Audet qui pedes ingredi.* Passim in his tragoediis *vadum* pro ipso flumine seu fluvialibus undis ponitur. Sic in Hippolyto: Et vixta prono puppis aufertur vado. Phoenissis: trahens opulenta Paetolus vada.

VARIORUM.

Graecis ab Erythra filio Persei & Andromedae qui ibi regnavit, Latini Rubrum verterunt, cu-

jus coloris vel arenas vel undas esse credebant. Heb. *qio*. id est, papyrosum. FARNABIUS.

374. *Aut*] Et licet convenient Armenii qui portas, id est, iter per juga Caspia non claudunt adversus Sarmatas, eorum incursus non timentes. FARNABIUS.

375. *Sarmatis.*] Vide Herc. Fur. vers. 539. FARNABIUS.

376. *Certet,*] Licet illi convenient ac certent, qui Danubium Germaniae fluvium hiberna glacie concretum pedibus calcare non metuunt. FARN.

379. *Seres*] Pop. Scythiae Asiaticae, qui ex arboribus crebra aquarum aspergine mollitis lanuginem depectunt; unde sericum conficiunt. FARN.

381. *Nil ullis*] Ad regnum verum, quod bonae mentis est, nil equis, telis, &c. opus erit. FARNABIUS.

382. *Inertibus*] Quae ignaviae & timiditatis speciem ferant: cum Parthi fugam simulantes mittant post terga sagittas. FARNABIUS.

386. *Machinis,*] Balistis, è quibus *παλιονηται* faxa mittunt ad labefactanda & demolienda moenia. FARNABIUS. Vitruvius tradit, machinam esse continentem ex materia conjunctionem, maximas ad onerum motus habentem virtutes: ea-
 que movetur ex arte circulorum rotundationibus, per *κυκλικὴ κίνησις*. DELRIUS.

- Rex est, qui metuit nihil.
 Rex est, qui cupiet nihil.
 390 Hoc regnum sibi quisque dat.
 Stet quicumque volet potens
 Aulae culmine lubrico:
 Me dulcis saturet quies.
 Obscuro positus loco,
 395 Leni perfruar otio.
 Nullis nota Quiritibus
 Aetas per tacitum fluat.
 Sic cum transferint mei
 Nullo cum strepitu dies,
 400 Plebejus moriar senex.
 Illi mors gravis incubat,
 Qui notus nimis omnibus,
 Ignotus moritur sibi.

GRONOVII.

389. *Rex est, qui cupiet nihil.*] Hunc verum *Scaliger* tanquam eorum temporum, quum *quisque* pro *quisquis* usurpabatur: igitur *quisque*, non *quique* scripsisse Monachum verliculi auctorem. Sed hoc argumentum eluditur scriptura optimi codicis: *Rex est, qui cupiet nihil.* Neque Monachi ulla culpa est. At obloquitur etiam Gruterus, Poëtam hac stropham non persequi duplicem affectum, spem & metum, sed ea tantum, quibus regnum acquiritur impugneturque vi mera. Immo totus hic Chorus persequitur ambitionem, quae utroque affectu mixto torquetur. Sic superius dixit, regem esse qui posuit metus & morbos pectoris, inter quos haud dubie cupiditates. tum quem non ambitio & favor vulgi moveat. quo? nempe ad cupienda plus quam civilia. Nam si legamus *cupiet*, quod ipse quoque in nonnullis libris reperit, legendum item priore *metuet*, necessarium non putamus:

nec negant Grammatici, hanc temporis mutationem poëtis esse usitatam.

395. *Leni perfruar otio.*] Epist. 94. *laudent otium lenae & sui juris.*

VARIORUM.

396. *Nullis*] Vita à populari aura publicisque muneribus remota, non nota civibus. *Proleptis*, nondum enim erant Romani, *Quirites dicti*, vel à *Curibus*, id est, *Sabinis in partem urbis receptis*, vel à *Romulo Quirino cognominato*, quod hastam, quae *Sabinis Quiris est*, gestare solebat, vel à *urbe*, ut alii volunt. FARNABIUS.

402. *Qui notus*] Aliis conspiciendus propter potentiam, sibi ignotus, utpote, felici fortuna ebrius & ignorantia stupidus, cum sapiens se primum nosse debeat. FARNABIUS.

403. *Ignotus*] Qui magis publice vivit, quam sibi.

ACTUS

ACTUS TERTIUS.

* THYESTES. PLISTHENES.

TANTALUS Junior & } Mutae Personae.
FRATER Tertius. }

Thyesti à fratre Atreo per filios Atrei revocato redeuntique in patriam non sine dissidentia ac mente malum praesagiente, revertendi fiduciam addunt filii sui.

Thyest. **O** Ptata patriae tecta, & Argolicas opes,
405 Miserisque summum ac maximum exilibus
Tactum soli natalis, & patrios deos (bonum,
(Si sunt tamen dii) cerno; Cyclopum sacras
Turres, labore majus humano decus,
Celebrata juveni stadia, per quae nobilis
410 Palmam paterno non semel curru tuli.

Oc-

GRONOVII.

* THYESTES. PLISTHENES.] Florentinus rubrica personas sic praeponit: *THYESTES TANTALUS. PLISTHENES. TACTUS.* Sic & per totam scenam Thyestae respondet *TAN.*

VARIORUM.

405 *Exilibus bonum.*] Patria omnibus chara: exilibus maxime, quibus interdicitur, quippe *Nititur in vitium semper cupimusque negata.* FARN.

407. *Si sunt tamen dii*] Si modo vel isti, vel alii omnino Dii sunt, qui me in exilium & tot miseriae incidere sunt passi. FARNABIUS. Vel illi patri, vel ulli omnino. digna impio Thyeste dubitatio; digna irato, propter miseriae, in quas illum passi incidere. Est autem hic Diagoricus Thyestes: ille alius in Attii Antigona; qui negat

Deos regere, vel curare omnia, Epicureus est. Nam Diagoras & Theodorus tollebant Deos, Protagoras & Epicurus non Deos, sed Diis providentiam, ut docent Cicero de Nat. Deor. & Lactantius lib. 5. cap. 12. & de ira Dei cap. 9. unde Claudianus in Rufin. — *quae numina sensu Ambiguo, vel nulla putat, vel nescia nostri.* DELR.

407. *Cyclopum*] Mycenae Cyclopum opus perhibentur, eorum, qui turrium construendarum inventores feruntur. Tum omnia magnae molis opera Cyclopum credebantur: *Maenia magna vi-des manibus fabricata Cyclopum.* Vide Hercul. Fur. v. 997 FARNABIUS.

409 *Juveni*] Mihi juveni. FARNABIUS.

409. *Stadia,*] Supra vers. 131. FARNABIUS.

409. *Per quae nobilis*] Unus m. s. *nobilem.* Licet autem hic notare senilem jactantiam; quam in Nestore Homerus, in Euandro Virgilius bene-expresserunt. Aristoteles Rhetoric. hujus jactantiae causam reddit; *Ἀγλαῖος ὃς τὰ θοῖα λί-*

- Occurret Argos, populus occurret frequens;
 Sed nempe & Atreus. repete silvestres fugas,
 Saltusque densos potius, & mixtam feris
 Similemque vitam. clarus hic regni nitor
 415 Fulgore non est quod oculos falso auferat.
 Cum quod datur spectabis, & dantem aspice.
 Modo inter illa, quae putant cuncti aspera,
 Fortis fui, laetusque: nunc contra in metus
 Revolvor. animus haeret, ac retro cupit
 420 Corpus referre: moveo nolentem gradum.
Plisth. Pigro (quid hoc est?) genitor incessu stupet,
 Vultumque versat, seque in incerto tenet.
Thyest. Quid anime pendes? quidve consilium diu
 Tam facile torques? rebus incertissimis,
 425 Fratri atque regno credis? ac metuis mala
 Jam victa, jam mansueta, & aerumnas fugis
 Bene collocatas? esse jam miserum juvat.
 Reflecte gressum, dum licet, teque eripe.
Plisth. Quae causa cogit, genitor, à patria gradum
 Re-

GRONOVII.

416. *Cum quid datur spectabis,*] Sic Lugdun. & Lipsiens. bene; tamen Erb. Mog. Herbip. & Ven. *Cum quod datur spect.* & *tandem aspice*, mendose habere notat Delrius. Sane *tandem* pro *dantem*: at non *quod datur*: ita enim & Florentinus & poscit ratio. nam, *Quid datur*, dicendum fuisset, quod lex versus respuit Virgilius: *ulla putatis Dona carere dolis Danaum? sic notus Ulysses?*

424. *Rebus incertissimis, Fratri atque regno*] De vita beata cap. 5. *quem voluptates doloresque, incertissima dominia impotentissimaque, alternis possidebunt.*

VARIORUM.

γολης ἀναμνηστικῶς δὲ ἰδόντα. DELRIUS.

411. *Occurret*] Urbs visui occurret. vel populus. FARNABIUS.

412. *Atreus.*] Quem nollem. Revertar itaque. FARNABIUS.

414. *Clarus*] Non est cur hic clarus regni nitor animi mei oculos perstringat, mentemque auferat, ut spe regnandi occaecatus adeo in perniciosas fortassis insidias ruam. nec tam munus, quam dantem aspice, *ἡμεῖς γὰρ ἀδελφὸν δύναντες ἐν οὐρανῷ.* FARNABIUS.

417. *Illu,*] Exilium & pauperiem. FARN.

418. *Nunc*] In regni partem accitus. FARN.

425. *Fratri atque*] Fratri inimico & regno, quibus nil magis metuendum. FARNABIUS.

425. *Mala*] Exilium & pauperiem, quae jam assuefaciendo ac ferendo reddidi mollia. FARN.

427. *Bene*] Quae me docuerunt aequanimitatem & animi magnitudinem. FARNABIUS.

- 430 Referre visa? cur bonis tantis sinum
Subducis? ira frater abjecta redit;
Partemque regni reddit: & lacerae domus
Componit artus, teque restituit tibi.
Thyest. Causam timoris, ipse quam ignoro, exigis.
- 435 Nihil timendum video; sed timeo tamen.
Placet ire: pigris membra sed genibus labant,
Alioque, quam quo nitor, abductus feror.
Sic concitatam remige & velo ratem
Aestus, resistens remigi & velo, refert.
- 440 *Plisb.* Evince quidquid obstat, & mentem impedit;
Reducemque quanta praemia expectent, vide.
Pater, potes regnare. *Thyest.* cum possim mori?

Plisb.

GRONOV II.

430. *Cur bonis tantis sinum Subducis?*] Gaudet hinc transferre Seneca. Sic *sinum implere*, de benef. 2, 31. & 6, 42. de vita beata 9: *in sinum fundere*, de benef. 7, 19. *in sinu condere*, 2, 16. *in sinu invenire*, 7, 28. *sinu onerato fugere*, de constant. 6. *sinum expandere*, epist. 74. *in sinu positae divitiae*, epist. 20.

431. *Alioque, quam quo nitor, adductus*] Rectius Fl. *abductus*. Saepe hoc verbum ubi antiquis placuit, recentioribus displicuit. Vide ad Livium.

439. *Remigi & vento, refert.*] Flor. quoque, ut alios fere omnes habere monuit H. Commelinus, *remigi & velo*. nam in repetitione vocabulorum luit.

440. *P. Perrince quicquid*] Etruscus: TAN. *Evince quicquid*. Virgilius: *concepit furias evicta dolore*. Et, *Tu lacrimis evicta meis*.

442. *Cum possim mori?*] Delirius interpretatur, offerri potestatem cum summo mortis periculo conjunctam: vel, regnare ais me posse: atque adeo iam regno, quum mortis meae penes me arbitrium sit. H. Commelino respondet Thyestes, se vere regnare posse, quum mortem non timeat, occurratque libens suo fato, ex Choro & Agam. vers. 606. Lipsius corrigit: *quin possim mori*, quod sit, sed fortasse mors in propinquo.

Quod ex vulgata etiam colligit Gruterus. Vetat quoque Lipsium mutare vir summus, quum sit è Stoicorum paradoxis, regem esse, qui mori didicit. Nihil horum voluit auctor, sed Thyesten fecit detestari regnum & mortem eo potiore ducere. Itaque exaudiendum cum interrogationis nota: *cum possim mori?* Ego possim vel sustineam regnare, cum possim rem tam gravem ac molestam vel morte evadere? Quisquamne tam stultus sit, ut cum ei sit integrum mori, velit regnare? Ut apud Juvenalem Sat. 6. *Ferre potes dominam salvis tot restibus ullam? Cum pateant altae caligantesque fenestrae? Cum tibi vicinum se praebet Aemilius pons*. Ille regnet, qui non audet mori, & mavult in miseriis & curis & splendida servitute vivere. Tale responsum, licet ex alia causa, putetur Germanici, qui cum à milite seditioso ad imperium vocaretur, ferrum à latere deripuit, elatumque deferebat in pectus, ni proximi prehensam dextram vi attinuissent.

VARIORUM.

430. *Sinum*] Metaph. ab iis qui sinum vel gremium pandunt captantes missilia, vel quae decidunt FARNABIUS.

431. *Redit;*] In gratiam redit. FARNABIUS.

433. *Tibi.*] Dignitati pristinae FARN.

442. *Cum possim mori?*] Interpretationem Gronovii juvat illud Cic. ad Attic. Epist. 11. lib. VII.

S

Unam

- Plisib.* Summa est potestas. *Thyest.* nulla, si cupias nihil.
Plisib. Gnatis relinques. *Thyest.* non capit regnum duos.
 445 *Plisib.* Miser esse mavult, esse qui felix potest?
Thyest. Mihi crede, falsis magna nominibus placent.
 Frustra timentur dura. dum excellus steti,
 Nunquam pavere destiti, atque ipsum mei
 Ferrum timere lateris. ô, quantum bonum est,
 450 Obstare nulli! capere securas dapes
 Humi jacentem! scelera non intrant casas.
 Tutusque mensa capitur angusta cibus.
 Venenum in auro bibitur. expertus loquor,
 Malam bonae praeferre fortunam licet.
 455 Non vertice alti montis impositam domum,
 Et eminentem civitas humilis tremit;

Nec

GRONOVII.

443. *Summa est potestas.* Th. *Nulla,*] Interpretantur nullam potestatem esse nullam cupienti: vel leg. *summa*, si cupias nihil, q.d. summam potestatem esse nihil cupienti. Potius, quum dixisset *Plisibhenes*, summam potestatem esse regnare, respondet *Thyestes*, regem, si absit libido & improba cupiditas, ut abesse debet, nihil plus posse privato: neque enim sibi permittit posse, & magis continetur reverentia famae, nullum ei secretum indulgenti.

454. *Praeferre fortunam licet.*] Si verum volumus, satis est, inquit, causae, cur illam, quae vulgo mala vocatur fortuna, bonae praeferamus. Non placet igitur, libet.

VARIORUM.

*Unam mehercule apricationem in Lucretino tuo solema-
 lim, quam omnia istiusmodi regna; vel potius mori
 millies, quam semel istiusmodi quidquam cogitare.*
 Gronovianis paria fere attulit ad h. l. vetus com-
 mentator Bernardinus Marmita, qui sic: *si possum
 regnare, possum etiam mori. melius est exulem mori,
 quam isto modo regnare.* SCHRODERUS.

444. *Non capit*] Neque nos fratres capit, neque vos capiet. *Nulla fides regni sociis omnisque potestas
 Impatiens consortis erit.* *μὴ λαχὼν ἢ παρὶς τοῦ ἑτα-
 ῖου.* Non capit mundus duos soles. FARN.

449. *Lateris.*] Vel etiam satellitum, qui latus meum stipabant. FARNABIUS.

453. *Venenum*] *Nullis aconita bibuntur Fictilibus,
 tunc illa time cum pocula sumes Gemmasa.* FARN.

453. *Expertus*] Utramque fortunam expertus, adversam & secundam. FARNABIUS.

455. *Non vertice alti montis*] *Scena Argiva est.*
 Cum vero Romae agatur tragoedia, taxatur luxus Romanorum in aedificiis, piscinis, balneis, agris, &c. & quae sequuntur studio quodam desumuntur è Senecae epist. 60. 89. 90. 123. Hic, in humili fortuna cives non coërcentur arcibus in sublimi positis. infra vers. 641. FARNABIUS.
 Dictum videtur propter Valerium Poplicolam; qui, cum in summa Velia aedificaret, venit in suspicionem affectati regni. itaque ne à civibus suis timeretur, non in planum modo aedes suas detulit, sed etiam colli ipsi subjecit, id se facere inquit, ut populus supra suspectum se civem habitaret. & in Velia aedificarent, quibus melius publica libertas, quam sibi patriae liberatori, credebatur. Livius libro secundo. DELRIUS.

457. *Ebur;*

Nec fulget altis splendidum tectis ebur;
Somnosque non defendit excubitor meos:

Non classibus piscamur; & retro mare

460 Jacta fugamus mole: non ventrem improbum

Alimus tributo gentium; nullus mihi

Ultra Getas metatur & Parthos ager:

Non thure colimur; nec meae, excluso Jove,

Ornantur arae: nulla culminibus meis

465 Imposita nutat silva; nec fumant manu

Succensa multâ stagna: nec somno dies,

Bac-

GRONOVII.

463. *Non thure colimur;*] Caligulam, Domitianum aliosque imperatores taxari ait interpres. Scilicet ante nemini id contigit, non Julio, non Augusto, non Tiberio, non Claudio, non ipsi Neroni. Caligulam tamen feras: sed cur adjecit Domitianum?

VARIORUM.

457. *Ebur;*] Eburneum lacunar. FARN.
459. *Classibus*] Dum gula sacris Retibus assiduus penitus scrutante macello Proxima. FARNABIUS.

459. *Retro*] Fundamentis in mare jactis quae ipsum mare angustent, & Contracta pisces aequora sentiant. FARNABIUS. Exemplum praebet Surrentinum Pollii, apud Papinium lib. 2. Silv. DELRIUS.

460. *Ventrem improbum*] Gulam insatiam & delicatam. FARNABIUS. Vili sumtu pascimur: non egemus nec abutimur tributis aut publicis vestigalibus explendae ingluviei, ut apud Athenaeum lib. 4. Xerxes, & alii apud Boysteum histor. prodig. c. 25. huc pertinent ista Satyrici: *Atque ita defect nostrum mare, dum gula sacris Retibus assiduus, penitus scrutante macello Proxima, Tyrrenum patitur nec crescere piscem. Instruit ergo focum pro-vincia. Seneca epist. 16. Quamdiu ergo sationibus implebitis magnarum urbium campos? quamdiu nobis populus metet? quamdiu unius mensae frumentum multa navigia, & non quidem ex uno mari, subvehent? laurus paucissimum jugerum pascuis impletur. una sil-*

va elephantis pluribus sufficit: homo & terrâ pascitur & mari. quid ergo? tam insatiabilem nobis alvum natura dedit, cum tam modica corpora dedisset, &c. Vix autem dubito, quin noster hoc loco Caji gulam notare voluerit. sic enim de illo; lib. de Consolat. ad Helviam matrem cap. 9. *Cajus Caesar, quem mihi videtur natura edidisse, ut ostenderet, quid summa vitia in summâ fortunâ possent, centies sesterlio coenavit uno die, & in hoc omnium adjutus ingenio, vix tamen invenit, quomodo provinciarum tributum una coena fieret.* DELRIUS.

463. *Non thure*] Non usurpamus divinos honores Diis veris negatos. FARNABIUS.

464. *Nulla culminibus*] Seneca l. 5. Declamat. *Alunt in summis culminibus mentita nemora, & navigabilium piscinarum freta.* haec parens: at filius epist. 123. *Non vivunt contra naturam, qui pomaria in summis turribus ferunt: quorum silvae in caelis domorum ac fastigiis nutant; inde ortis radicibus, quo improbe cacumina egissent, & Tibullus de istis hortis, lib. 3. Eleg. 3. Et nemora in domibus sacros imitantia lucos.* tales forte illi Babylonii pensiles, & alii Thebis, apud Plin. lib. 36. DELRIUS.

465. *Nec fumant manu*] O suaves hic interpretes! Stagna ajunt succendi ut fundus dulcior dulciores reddat pisces. Tu scito de balneis domesticis & ambizioso in eas apparatu Poëtam loqui. LIPSIUS. Ammianus libro 16 scribit vastissima lavacra in urbe exstructa, quae dicebantur Oceanii. DELRIUS.

466. *Nec somno*] Non contra naturam viventes diem somno, noctem computationibus transigimus, Epist. Sen. 122. FARNABIUS.

Bacchoque nox jungenda pervigili datur.
Sed non timemur. tuta sine telo est domus.
Rebusque parvis alta praestatur quies.

470. Immane regnum est, posse sine regno pati.

Plisth.

G R O N O V I I.

467. *Bacchoque nox ducenda*] Etruscus, *jungenda*. Id est, continuanda dici. Est enim *jungere* interdum idem quod continuare, connectere, perpetuum ducere. Sic enim apud Statium *junctam lunam* legimus pro duabus noctibus continuatis. Et apud eundem: *Sicut anhelabant, juncto sudore, volantes Mars impellit equos.* Item, *Junge, puer, cyathos*: quod est, continenter da, alium post alium porrige. Livius l. 21. *ut non petisse Saguntinos, sed rerum serie, finitimis domitis gentibus jungendoque tractus ad id bellum videri posset* Justinus lib. 12. *cum diei noctem pervigilem junxisset.* Hippolyto: *jungitur semper nefas.*

468. *Sed non timemur.*] Omnes Mss. *timemur*. Gruterus ait hoc improbare nexum orationis. At non improbat, si cogitemus, ut ipsum *timeri* invidiosum est infestumque periculis, tam hercle & magis interdum quam *timere*, sic etiam *non timeri* esse juxta jucundum, gratum ac tutum sane sapientibus quam *non timere*: ut non immerito istud pro maximo bono multis incommodis paupertatis obducatur. Deinde quod sequitur, *sine telo tuta domus*, tam argumentum est nos non terere quam *non timere*: adeo haec implicita inter se ac propemodum indivisa sunt. Unde Claudianus: *Ancipites habeant arces, trepidique minentur.* Adde epist. 105. ubi inter caetera: *Illud, ne timearis, praestabit tibi & fortunae mediocritas & ingenii lenitas. cum te esse homines scient, quem offendere sine periculo possint. Timeri autem tam domi molestum est quam foris; tam à servis quam à liberis. Nulli non ad nocendum satis virium est. Adde nunc quod qui timetur, timet. nemo potuit terribilis esse secure.* Quinetiam ut priore parte versus dicit, se non timeri, ita posteriore, se non timere.

470. *Immane regnum est, posse sine regno pati.*] Monstraverunt hunc locum pro dubio & obscuro Delrius & Gruterus & toto capite Adversariorum Barthius. Grotius primus ei deterfit nubem: quod tanti putavit Heinsius, ut suis insereret notis: Salmasius ipsum intulit meridiem: ita tres maximi viri, de quorum meritis, ut adolescentiae no-

strae ducum, libenter loquimur, feliciter hic operas junxerunt. *Pati*, nullo adiecto nominis casu, est durare, obdurare, sustinere, *κατεργῆν*, vivere & utcumque se habere. Sic Virgilius: *Certum est in silvis inter spelaea ferarum Malle pati.* Id est, *κατεργῆν ἐν ταῖς ὑλαῖς καὶ σπηλαιαῖς*. Malle sustinere duram & difficilem in antris & speluncis vitam. Ex quo versu ridicule vir doctus, pium & Christianum usum verbi *Pati*, cum monte Servatoris mundi & agonibus martyrum, & Christiana pietate natum, etiam extra Ecclesiam Latinam fuisse probare contendit Terentius Eunuchus: *Verum si incipies, neque pertendes graviter, Atque ubi pati non poteris, quam nemo expetet, Insecta pace ultro ad eam venies.* Id est, durare & vivere sine Thaide, ferre illam vitam solitariam, quam nunc tam fortiter tibi proponis. Idem Hecyra: *Fugere è conspectu illico. Videre nolle, deni-*

V A R I O R U M.

467. *Bacchoque nox jungenda*] Placet aliis *ducenda*. vid. Cl. Burm. ad Val. Flac. Argon. lib. 1. v. 251. Retinent quoque *ducenda* MS. Traject. & duo typis excusi. SCHRODERUS.

468. *Sed non timemur.*] Nostri fere *timemur*; quod improbat nexum orationis. An fuit? *timetur*. Ita certe extat in MS. uno: neque aliter Commentaria Bernardini. GRUTERUS.

468. *Sed non timemur.*] Malim *timetur*, id quod Gruterus in MS. uno extare adfirmat. Maxime eam ob rationem, quod sequentia hoc ipsum postulare videantur: nihil enim frequentius, quam per posteriora confirmari prius Orationis membrum. Itaque *τὰ Sed nihil timetur* explicatur videlicet per sequentia ista, *tuta sine telo est domus, rebusque parvis alta praestatur quies.* Ut velit Thyestes, vitam agi sine timore periculi externi, nec proinde ullis telis opus esse ad praestandam securitatem. MS. Traject. *timemur* quod nostram interpretationem confirmat. SCHRODERUS.

469. *Rebusque*] Humili fortunae. FARN.

470. *Posse sine regno pati*] Maximum imperium est posse regno sine difficultate carere sic Lucan. *Non possunt sine rege pati.* FARNABIUS.

472. *Fra-*

Plisb. Nec abnuendum est, si dat imperium Deus.

Thyest. Nec appetendum. *Plisb.* Frater, ut regnes, rogat.

Thyest. Rogat? timendum est. errat hic aliquis dolus.

Plisb. Redire pietas, unde summotus est, solet:

475 Reparaturque vires justus amissas amor.

Thyest. Amat Thyesten frater? aethereas prius

Perfunder Arctos pontus; & Siculi rapax

Consistet aestus unda, & Ionio seges

Matura pelago furget; & lucem dabit

480 Nox atra terris: ante cum flammis aquae,

Cum morte vita, cum mari ventus fidem

Foedusque jungent. *Plisb.* Quam tamen fraudem times?

Thyest. Omnem. timori quem meo statuam modum?

Tantum potest, quantum odit. *Plisb.* In te quid potest?

Thyest.

GRONOVII.

que ubi non quis pati. Ubi non potest diutius vivere cum focu, durare apud illam. Sic Hercules Oetaeo vers. 1523. *Quique sub plastro patiuntur* i. e. vivunt, durant. Ubi male Scaliger, *pantur*. Sic *posse pati sine aliquo* est posse vivere sine aliquo, perferre vel desiderium personae vel inopiam rei alicujus. *Pati posse sine regno est immane regnum*, hoc est, posse aequo animo carere regno & potentia est magni regni & potentiae iussu: nam qui hoc possunt, carent laboribus & invidia & periculis, quibus regnantes, sed magis regnandi avidi, sunt expositi: fruuntur autem quiete & tranquillitate, qua illi carent utrique. Sic Lucanus, *sine rege pati posse*, pro posse ferre libertatem: quod non poterant Cappadoces apud Justinum, nec Iunii Vitellique apud Livium. Hoc genus loquendi Patri Controvers. 9. & filio Senecis Nat. quæst. 3 restituiimus. Terentius Heautont. *Non possum pati, quin tibi caput demulcam*. Non contineo me: nequeo durare. Auditor de bello Africano: *miles hic non potuit pati, quo se armatum bestiae offerret*. Tale est & illud Plauti Menæchmis 2. 5. sc. 1. *Non patiar praeter hoc, quin vidua vivam, quam tuos mores perferam*. Ubi vulgo male post *praeter hoc* *teleia* *παρεσβην*

ponitur, & discerpitur continua periodus. Nihil me, inquit, tenebit, quo minus malim esse vidua, quam cum tali viro nupta. Sic *Patiens*, qui obdurat, contentus angustiis praesentibus, Horatio lib. 1. Sat. 1. & *illius utitur arte Quæsitis patiens*. Ubi corrigere Lambinus voluit, *sapiens*: sed merito rejectus à J. Douza majore, accomodante similem locum ex lib. 2. Sat. *quid te jurat, inquit, amice, Praerupti nemoris patientem vivere dorso?*

484. *Quantum potest, tantum odit.*] Solus Delrius hic observat in aliis codd. esse: *Tantum pa-*

VARIORUM.

472. *Frater,*] Neque enim ut appetas opus est, cum frater ut regnes roget. FARNABIUS.

475. *Iustus*] Necessarius, ut amor fratrum post iras firmiter refarcitur. FARNABIUS.

476. *Aethereas*] Nunquam fiet ut amet. *impossibilis conditio negat*. FARNABIUS.

477. *Arctos*] Ursae sidera arctico circulo inclusae non descendunt sub Horizontem nostrum, non itaque tingi videntur in aequore, ut ceterae stellae. FARNABIUS.

477. *Siculi*] Frerum illud rapidissimum inter Italiam & Siciliam prius quiescet. FARN.

S 3

485. *Pro*

- 485 *Thyest.* Pro me nihil jam metuo: vos facitis mihi
Atrea timendum. *Plisth.* Decipi captus times?
Serum est cavendi tempus in mediis malis.
Thyest. Eatur: unum genitor hoc testor tamen;
Ego vos sequor, non duco. *Plisth.* Respiciet Deus
490 Bene cogitata. perge non dubio gradu.

GRONOVII.

test, quantum odit. Caeteri ne tralaticia quidem mentione dignam hanc scripturam censuere. At ego vix ullum vidi paullo melioris notae (vidi autem variis in locis plurimos, nec paucos integros contuli) in quo non sic legeretur. Et sane diligentius consideranti vulgatae sensus plebejus ac futilis videtur. Alter hic est: Vis scire quam fraudem timeam? Nullam non timeo. Vis scire quis sit mihi modus timendi? nullus. Neque enim scelus est ullum tantum, neque ulla fraus tam detestabilis, quod scelus, quamque fraudem in se admittere ille vereatur. Denique tantum potest fraudis ac scelerum concipere, quantum in me suscepit odii: id autem infinitum est, & neque rationem neque terminum habet.

489. *Respiciat Deus Bene cogitata.*] Flor. *Respi-*

ciet. quod spei ac fiduciae juvenis magis convenit.

VARIORUM.

485. *Pro me*] De me, qui mortem contemno, securus: de vobis sollicitus sum. FARNABIUS.

487. *Serum est*] Cum vero nimis appropinquaris, serum est jam reversum tibi consulere, perge itaque. FARNABIUS. Et istum versum patri potius dederim quam filio. GRUTERUS.

488. *Eatur:*] Al. volunt verbum illud *Eatur* esse *Plisth.* & *Thyest.* incipere, *Unum genitor, hoc testor tamen.* Sed continenter haec Thyestes dicit. evictus tandem suadela sive precibus liberorum. Age, inquit, eamus, tamen ego hoc pater vobis testor, sequi me, non ducere. FARN.

489. *Ego*] Protestor vos mihi duces praevisse; me invitum subsecutum. DELRIUS.

ATREUS. THYESTES. PLISTHENES.

TANTALUS. F. & } Mutae Personae.
Tertius Frater,

Tacite sibi applaudit Atreus irretitum fratrem, cui obviam procedit, & simulata in gratiam reditione eum circumvenit.

Atr. **P**lagis tenetur clusa dispositis fera.
Et ipsum, & una generis invisi indolem
Junctam parenti cerno. jam tuto in loco

Ver-

VARIORUM.

491. *Fera.*] Thyestes. FARNABIUS.

492. *Generis*] Filios patrem malum vultu & indole referentes. FARNABIUS.

495. *Tr-*

Verfantur odia: venit in nostras manus

495 Tandem Thyestes; venit, & totus quidem.

Vix tempero animo, vix dolor frenos capit.

Sic cum feras vestigat, & longo sagax

Loro tenetur Umber, ac presso vias

Scrutatur ore; dum procul lento suem

500 Odore sentit, paret, & tacito locum

Rostro pererrat: praeda cum propior fuit;

Cervice tota pugnat, & gemitu vocat

Dominum morantem, seque retinenti eripit.

Cum spirat ira sanguinem, nescit tegi.

505 Tamen tegatur. aspice, ut multo gravis

Squallore vultus obruat moestos coma:

Quam

GRONOVII.

504. Cum spirat ira sanguinem,] Quod ex margine Basil. & Eibio refert Delrius, sperat, confirmat Etruscus. Quum homo iratus & vindictae cupidus confidit adesse tempus hauriendi sanguinis hostilis, difficulter animum dissimulat.

507. Praestatur fides.] Ab Atreo, an Thyeste, quaerit Gruterus, & statim, ab Thyeste puto. Immo ab Atreo. Cicero Famil. lib. 1. ep. 9. Ut officium meum memoremque in bene meritos animum fidemque fratris mei praestarem. lib. 5. ep. 11. De Dionysio, si me amas, confice. quamcumque ei fidem dederis, praestabo. De divinat. lib. 2. Virtutis auspiciis video esse usum Dejotarum, quae vetat spectare sortem, dum praestetur fides. Flor. tamen, Praestetur. Haec inde, Aspice ut multo, clariore voce loquitur, ita ut frater exaudire possit: atque hoc ultimo quasi sibi suisque imperat, ut praestent fidem, quam nomine ejus filii dederant.

VARIORUM.

495. Totus] Cum filiis. FARNABIUS.

498. Umber,] Etsi Argivae Scenae magis convenisset Spartanus aut Molossus, cum tamen Romanae agatur, non multum refert, si Umbrum ut canem sagacitatis canem citer. FARNABIUS.

498. Presso] In terram inclinato. FARN.

501. Rostro] Usitatus de avibus dicitur, sed & de quadrupedibus, cum à Rodo descendat, & de ipso homine, quod etiamdum in Hispanico rostro manet. FARNABIUS.

502. Et gestis vocat] Antiquitus, gemitu, sic m. s. sic Interpres vetustior. sequioris aevi, & gestu vocat. male. neque unquam venaticis canibus adfuere qui descendunt: vere enim tum gemunt. GRUTERUS.

504. Spirat] Affectat. FARNABIUS.

504. Cum spirat ira sanguinem,] Gronovius ro sperat, confirmat explicatque pro Etrusco. At quicumque legitimum sonum aure callet, vix dubito, quin spirat malit. Innuit Atreus habitum hominis irati, ore, oculis, totoque vultu sanguinem inimici haurire cupientis. Respondet autem istiusmodi habitus adprime exemplo canis modo adducto; qui conspecta propius fera, omni nisu sese retinenti domino eripit praedae inhians. Flor. Hist. lib. 1. c. 22. ita quae inerat quaedam adhuc ex pastoribus feritas, quiddam spirabat indomitum: de populo Romano, agresse illud atque immite prisci aevi ingenium, ferociamque animi, retinente adhuc ac prae se ferente. MS. Traiect. tamen & Venetus excusus sperat. Sed Paris. spirat. SCHRODERUS.

505. Aspice.] Superiora apud se, quae sequuntur conversus ad fratrem loquitur. FARNABIUS.

507. Prae

- Quam foeda jaceat barba. praestatur fides.
 Fratrem juvat videre: complexus mihi
 Redde expetitos. quidquid irarum fuit,
 510 Transierit. ex hoc sanguis ac pietas die
 Colantur: animis odia damnata excidant.
Thyest. Diluere possem cuncta, nisi talis fores.
 Sed fateor, Atreu, fateor, admisi omnia
 Quae credidisti. pessimam causam meam
 515 Hodierna pietas fecit. est prorsus nocens,
 Quicumque visus tam bono fratri est nocens.
 Lacrymis agendum est: supplicem primus vides.
 Hae te precantur pedibus intactae manus.
 Ponatur omnis ira, & ex animo tumor
 520 Erasus abeat: obsides fidei accipe
 Hos innocentes. *Atr.* Frater, à genibus manus
 Aufer, meosque potius amplexus pete.
 Vos quoque, senum praesidia, tot juvenes, meo
 Pendete collo. squalidam vestem exue,

Ocu-

GRONOVII.

518. *Pedibus intactae manus.*] Sic liber optimus:
 non injectae, injunctae, victae, vinctae.

523. *Senum praesidia, vos juvenes,*] Restitue ex
 Mss. & editis antiquis, *tot juvenes.* Non inane vo-
 cabulum *tot.* Statius ad Julium Menecratem: *Tot*
dominis clamata domus. Hi quoque non ultra tres
 erant. Ibidem: ——— *ulterius sed enim producere*
questus Non licet, en hilaris circumstat turba tuorum,
Defensatque patrem. quem non hoc agmine vincas.
 Vox tenerrima Peponillae ad Vespasianum apud
 Dionem: *Ταῦτα καὶ ἐξήνεκα ἐν τῷ μνημείῳ καὶ ἐθε-*
ψα, ἵνα σὺ πλείονες ἐκτελέσῃς.

VARIORUM.

507. *Praestatur*] Praesto tibi fidem, quam nun-
 ciarunt tibi filii mei. FARNABIUS.

510. *Sanguis*] Necessitudo sanguinis. FARN.

512. *Diluere*] Excusare quidem admissa mea
 conarer, si te adeo placabilem & ad veniam faci-
 lem non cernerem, jam itaque fateor. FARN.

514. *Pessimam*] Tua in me pietas quanto ma-
 jor, tanto mea in te scelera sunt graviora. FAR-
 NABIUS.

518. *Intactae manus.*] Quae supplices hucusque
 nullius pedes tetigere; tu enim primus me suppli-
 cem vides. FARNABIUS.

518. *Hae te precantur pedibus intactae manus.*] Pa-
 ris. excusus *pedibus injunctae.* quod retinendum
 puto, quia exprimat gestum apprehendentis ge-
 nua, à quibus cum mox repellit Atreus, à *geni-*
bis manus aufer SCHRODERUS.

523. *Vos juvenes,*] Alii leg. *tot juvenes,* i. e. Tres:
 Plisithenes qui loquebatur, Tantalus, & natu mi-
 nimus, mutae personae, vers. 715. 723. & 737.
 infra. FARNABIUS.

525. Ocu-

- 525 Oculisque nostris parce, & ornatus cape
Pares meis: laetusque fraterni imperii
Capeſſe partem. major haec laus eſt mea,
Fratri paternum reddere incolumi decus.
Habere regnum, caſus eſt: virtus, dare.
- 530 *Thyeſt.* Dii paria, frater, pretia pro tantis tibi
Meritis rependant. regiam capitis notam
Squallor recuſat noſter, & ſceptrum manus
Infaulta refugit. liceat in media mihi
Laterè turba. *Atr.* Recipit hoc regnum duos.
- 535 *Thyeſt.* Meum eſſe credo, quidquid eſt, frater, tuum.
Atr. Quis influentis dona Fortune abnuit?
Thyeſt. Expertus eſt quicunque quam facile effluant.
Atr. Fratrem potiri gloria ingenti vetas?
Thyeſt. Tua jam peracta gloria eſt, reſtat mea.
- 540 Reſpuere certum eſt regna conſilium mihi.
Atr. Meam relinquam, niſi tuam partem accipis.
Thyeſt. Accipio. regni nomen impoſiti feram:
Sed jura & arma ſervient mecum tibi.
Atr. Impoſita capiti vincla venerando gere.
- 545 Ego deſtinatas victimas Superis dabo.

GRONOVII.

541. *Niſi tuam partem accipis.* Fl. ni tuam.

VARIORUM.

525. *Oculisque*] Ne videant, non ſine lacry-
mis, ſquallorem tuum. FARN.

528. *Paternum*] Regnum. FARN.

531. *Regiam*] Regni inſigne diadema, inf. verſ.
544 FARN.

532. *Recuſat*] Vide Hercul Fur verſ. 1193. &
1319. FARN.

534. *Turba*] Plebe. FARN.

540. *Reſpuere*] Certum eſt mihi conſilium re-
gna quamvis oblata renuere. FARN.

543. *Jura*] Quaecunque ad pacem ſive ad bel-
lum ſpectant, illa omnia ut & ego ipſe tibi in-
ſerviemus FARN.

544. *Vincla*] Redimiculum ſive faſciam ex pan-
no pretioſiſſimo, ſic & Graece *Αλγυμνα* à *Αλγδιω*
revincio. FARN.

C H O R U S.

*Interviens actui praecedenti Chorus Atrei collaudat pietatem,
qua simultates & dissidia fratrum composuit, non secus
ac serenitas tempestatem sequuta.*

- C** Redat hoc quisquam? ferus ille & acer,
Nec potens mentis, truculentus Atreus,
Fratris aspectu stupefactus haesit.
Nulla vis major pietate vera est.
550 Jurgia externis inimica durant,
Quos amor verus tenuit, tenebit.
Ira cum magnis agitata causis
Gratiam rupit, cecinitque bellum;
Cum leves frenis sonuere turmae,
555 Fulsit hinc illinc agitated ensis;
Quem movet crebro furibundus ictu
Sanguinem Mavors cupiens recentem;
Opprimit ferrum, manibusque junctis
Ducit ad pacem pietas negantes.
560 Otium tanto subitum è tumultu
Quis Deus fecit? modo per Mycenae
Arma civilis crepuere belli.
Pallidae natos tenere matres;

Uxor

G R O N O V I I.

546. *Credat hoc quisquam?* Ep. 97. *Credat hoc quisquam? qui damnabatur uno adulterio, absolutus est multis.* Epist. 91. *Quis hoc credat, ubique armis quiescentibus, Lugdunum, quod ostendebatur in Gallia, quaeri?*

563. *Pallidae matres timere natis;* Flor. ordine

V A R I O R U M.

947. *Nec potens* Affectibus, non rationi pa-

rens. FARN.

552. *Ira* Consanguineos, etsi ad tempus acerrime diffideant, pietas tamen & verus amor in gratiam reducit: alios non item. FARN.

556. *Quem movet* Quem ensen strinxit vibravitque ira belli, hanc in vaginam recondit & comprimit pietas. FARN.

563. *Tenere* Tenere est aut complecti, adprimere ad pectus infantes, aut inhibere ne ruerent ad bellum adolescentes. GRUTERUS.

565. *la*

Uxor armato timuit marito,
 565 Cum manum invitus sequeretur ensis,
 Sordidus pacis vitio quierae.
 Ille labentes renovare muros;
 Hic situ quassas stabilire turres;
 Ferreis portas cohibere claustris
 570 Ille certabat; pavidusque pinnis
 Anxiae noctis vigil incubabat.
 Pejor est bello timor ipse belli,
 Jam minae saevi cecidere ferri;
 Jam silet murmur grave classicorum;
 575 Jam tacet stridor litui strepentis;
 Alta pax urbi revocata laetae est.

Sic

GRONOVII.

ordine verborum quoque commutato: Pallidae
 natos tenere matres. Ex Virgilio, Et pavidae ma-
 tres pressere ad pectora natos. Unde & Statius: Ipsa
 suum genitrix curvo delphine vagantem Arripuit fre-
 nis, gremioque Palaemoni pressit. Vidit & Delrius.
 571, Anxiae noctis vigil } Immo noctis, ut ha-
 bet Etruscus. non enim nocti, sed murorum pin-
 nis incubabat.

VARIORUM.

565. *Invitus*] Civilem scilicet haustus sanguini-
 nem. FARN.
 566 *Sordidus*] Rubiginosus. FARN.
 570 *Pinnis*] Murorum minis. FARN.
 574 *Classicorum*] Classicum olim buccinâ seu
 cornu sonitum cani, & convocationis militum ad
 bellum intans signum: sed proelii conferendi si-
 gnum, tubâ dabatur: litui, opinor, ipsam buc-
 cinam comitabantur vel praecedebant. significat
 hoc Lucanus lib. 7. — stridulus aër Elisae li-
 tui, conceptaque classica cornu: Tunc ausae dare signa
 tubae — Aperte etiam Isidorus lib. 17 Origin.
 c. 4. qui Luciano lucem aliquam tribuit his ver-
 bis: Inter tubam autem & buccinam veteres discerne-
 bant nam buccinae infonans sollicitudinem ad bella de-
 voniabat. Virg. — qua buccina signum Dira de-

dit. Tuba autem proelia indicabat, ut: At tuba
 terribilem sonitum dedit aere canoro. Cujus soni-
 tus rarius est, nam interdum canitur ut bella commit-
 tantur; interdum ut insequantur eos, qui fugiunt; in-
 terdum receptui nam receptus dicitur, quo se exerci-
 tus recipit: unde & signa receptui canere dicuntur.
 Classica sunt cornua, quae concinendi causa erant fa-
 cta, & à calando classica dicebantur. de quibus Vir-
 gilius: Classica namque sonant. Apud Amazo-
 nas autem non tubâ, sicut à regibus, sed à regina si-
 stro vocabatur seminarum exercitus. Glossar. Graeco
 Latinum, ἀεὶς ἀπὸς σάλπιγγος. Classica. De Classi-
 cum canendi modo, nonnulla Dion Cassius lib.
 47. hist. Augustae: ita tamen, ut tubae & classici
 differentiam aperte confundat, si recte N. inter-
 pretatur. Etsi generali vocabulo buccinator, tu-
 bicinem & cornicinem comprehendat; proprie ta-
 men tuba aeneatorum est, buccina cornicinum.
 Cornua lituis plerumque conjungunt, ut hic Se-
 neca, & Lucanus loco citato, & Horatius quan-
 do minaci cornuum murmuri addit lituos strepen-
 tes; etsi etiam lituo tubae sonitum permiscuit.
 DELRIUS.

575. *Litui strepentis*] Lituus incurvus erat, au-
 ctore Festo, ideo sonum streperum & acutum
 edebat. Ennius: Inde loci litui sonitus effudit acu-
 tos, idcirco ait *streptis*. imitatus Horatium, qui
 2 carmin. ait, Jam nunc minaci murmurante cornuum
 Perstringis aures, jam litui strepunt. DELRIUS.

T 2

578. Co.

- Sic ubi ex alto tumuere fluctus,
 Brutium Coro feriente pontum;
 Scylla pulsatis resonat cavernis,
 580 Ac mare in portu timuere nautae,
 Quod rapax haustum revomit Charybdis;
 Et ferus Cyclops metuit parentem
 Rupe ferventis residens in Aetnae,
 Ne superfusus violetur undis
 585 Ignis aeternis resonans caminis;
 Et putat mergi sua posse pauper
 Regna Laërtes, Ithaca tremente.

Si

GRONOVII.

580. *Ac mare in portu timuere*] Ita & vetustissimae membranae, non *intortum*, vel *in totum*: caedemque sequenti versu *haustum*, non *auster*, ut junctae umbone phalanges codicum nugatoriorum, si cum uno illo comparentur. Joculari autem, *austum* Charybdis dici violentiam Charybdis. Scilicet non Senecam, sed fabulatorem illum decuisset haec elegantia, qui speravit se mire locutum esse, cum dixit: *quid aget tanta caloris hiems?* Si omnino turbare hic *austum* illum oporteret, scriberemus: *Quod rapax austro revomit Charybdis*. Nempe austro flante. Ovidius: *austroque agitata Charybdis*. Juvenalis Sat. 5. nam dum se continet auster, Dum sedet & siccata madidas in carcere pennas Contemnunt ipsam temeraria lina Charybdim. Sed glandes legimus ac digerimus jam inventis frugibus. Epist. 79. *quicquid illo freti turbine arreptum est, per multa millia trahi conditum, & circa Tauromenitanum litus emergere*.

VARIORUM.

578. *Coro*] Vento ab Occasu solstitiali flante, adversus Aquilonem, excitante jam mare, quod Brutios alluit Italiae extremos juxta fretum Siculum. FARNABIUS.

579. *Scylla*] Saxum in freto Siculo, quod fluctuum concursu & illusione in scopulos resonans dedit locum fabulae de Scylla Phorci filia in mon-

strum hoc conversa, canibus pube tenus succincta. FARNABIUS.

580. *Mare in portu*] Cum Scylla saevit, & tempestas ubique atrox: nautae vix in portu securos se putant, illic etiam timent. at cum serenum rediit, non solum naves, sed & cymbae (ut infra sequitur) persultant, & ludunt in illo ipso freto. FARNABIUS.

581. *Quod rapax*] Ab Homero Odyss. μ. — *οἷα χάρυβδις ἀπαρριπιδὴν μέλαν ὕδωρ τοῖς ῥῆσι δ' αἰετοῖν ἐν ἱμαλῇ, τοῖς δ' ἀπαρριπιδῇ Δαίμονι* — Charybdis Obsidet, atque imo *harathi ter gurgite rastos* Sorbet in abruptum fluctus, rursusque sub auras Erigit alternos, & sidera verberat unda. DELRIUS.

582. *Cyclops*] Polyphemus timet ne pater suus Neptunus, id est, mare extinguat semper ardetes fornaces Aetnae. FARNABIUS. Conon in Heraclea scribit Polyphemi patrem fuisse Elafum; quem Andron Teius, in lib. de affinitatibus, Elatam appellat; Homer. Odyss. α'. Euripides in Cyclope, Apollonius 1. Argonaut. & Lucianus in dialog. marinor. deor. Neptunum fuisse dicunt. quod noster hic sequitur: forte quia ut Tzetza chil. 2. histor. 51. scribit, *τὸς θυμὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ πάντας τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τὸν οἶλον, ἱερὰς θάλασσαν καὶ Ποσειδῶνα*. Praeterea recte noster per Neptunum voluit vim maris significare. nam Cicero lib. 1. de nat. deor. ex Chrysippi sententia prodidit Neptunum nihil esse aliud quam spiritum qui mare commovet. DELRIUS.

583. *For*

Si suae ventis cecidere vires,
Mitius stagno pelagus recumbit;
590 Alta quae navis timuit secare
Hinc & hinc fusis spacioſa velis,
Strata ludenti patuere cymbae:
Et vacat merſos numerare piſces;
Hic ubi ingenti modo ſub procella
595 Cyclades pontum timuere motae.
Nulla fors longa eſt, dolor ac voluptas
Invicem cedunt. brevior voluptas.
Ima permutat levis hora ſummis.
Ille qui donat diadema fronti,
600 Quem genu nixae tremuere gentes,
Cujus ad nutum poſuere bella
Medus, & Phoebi propioris Indus;
Et Dae Parthis equitem minati;

An-

GRONOVII.

598. *Ima permutat brevis hora*] Non Gruteri modo omnes, ſed etiam Etruſcus, *levis hora*. Id eſt, inconſtans fortuna in horas varians. Ut enim *tempus, dies*, ſic & *hora* pro fortuna.

603. *Et Dae Parthis equitem*] Hic quoque liber optimus: *Dae*. Genus eſt, uti dictum, finiti-

VARIORUM.

583. *Fervens*] Aetnaei incendii cauſam tradit Lucretius lib. 6. his verſibus: — primum totius ſubcava montis Eſt natura ſere, ſilicium ſuffulta cavernis: Omnibus eſt porro in ſpeluncis ventus & aer, &c. addit Claud. lib. 1. de raptu Proſerp. Quae ſcopulos tormenta rotant? quae tanta cavernas Vis glomerat? quo fonte ruit Vulcanius ignis? Sive quod obitus diſcurrens ventus operis Offenſo per ſaxa ruens rimosa meatu, Dum ſcrutatur iter, libertatemque reſpoſens Putrida multivagis populatur ſtatibus antra: Seu mare Sulphurei ductum per viſcera montis Oppreſſis igneſcit aquis & pondera librat, &c. Auſtor libri

de mundo docet terram multos ſtatus & ignis fontes in ſe continere: quorum alii ſub terra ſint occulti & obſcure, alii vero, *ἀνὰ πύλας ἔχοντες καὶ ἀναφύοντες*, ἀπὸ τῆς Λιπαρῆς τε καὶ Αἰτῆς καὶ τῆς ἐν Αἰόλῳ ἡσθίης. DELRIUS.

586. *Putat*] Timetque ſuae inſulae ne mergatur, Laërtes, ſeu quis alius Rex Ithacae, eſt enim *Proleſtis ex perſona poëtae*, necdum enim erat *Laërtes*. FARN.

590. *Alta*] Maria, quae modo procelloſa, non auſa eſt tentare valida & velivola navis, modo pacata, etiam cymbae pervia facta ſunt. FARNABIUS.

595. *Cyclades*] Inſulae illae in cycli formam diſpoſitae in mari Aegaeo ventis motae timuere, ne abſorberentur. FARN.

599. *Fronti*,] Qui aliis regna diſtribuit. FARN.

600 *Quem genu*] Cujus arbitrio & imperio parent remotiſſimae gentes, Medi, Perſae, Parthi, Indi directis Solis radiis vicinioreſ; reſpicit autem Poëta imperatores Romanos, maxime Neronem quocum ſoedus percufferunt reges externi, & à quo Tiridates diadema accepit, FARN.

T 3

608. Jas]

- Anxius sceptrum tenet, & moventes.
 605 Cuncta divinat metuitque casus
 Mobiles rerum, dubiumque tempus.
 Vos, quibus rector maris atque terrae
 Jus dedit magnum necis atque vitae,
 Ponite inflatos tumidosque vultus:
 610 Quidquid à vobis minor extimescit,
 Major hoc vobis dominus minatur.
 Omne sub regno graviore regnum est.
 Quem dies vidit veniens superbum,
 Hunc dies vidit fugiens jacentem.
 615 Nemo confidat nimium secundis,
 Nemo desperet meliora lapsis.
 Miscet haec illis, prohibetque Clotho
 Stare fortunam. rotat omne fatum.
 Nemo tam divos habuit faventis,
 620 Crastinum ut possit sibi polliceri.
 Res Deus nostras celeri citatas
 Turbine versat.

ACTUS

GRONOVII.

mum Parthis: equis inhaerens, perinde ut illi: sed eisdem ferocius, ut vere Scythicum, nec delicatior Asia, ut nonnihil Parthi, emollitum. Ideo equitem minari Parthis dicuntur, tanquam formidabilem, quamvis & huic equestri populo. Statim idem liber optimus, ut Lipsianus: & moventes Cuncta divinat: probaveruntque merito Lipsius & Scaliger. Quid opus est turba, ubi constat de optimis? Nec libet vellere aures sermonem respuentes. Age, vel solutis cum numeris considera: & casus rerum mobiles valde ipsos, secum autem moventes cuncta praevidet atque extimescit. Sic regi ab eo qui regitur, indignamur: sic Martialis se salutatum ire ad eum, qui ante ierit salutatum. Epist. 91. Ostendit ex constitutione vulgi beatos, in isto invidioso fastigio suo tremantes

VARIORUM.

608. *Jus*] Imperium. FARN.
 611. *Major*] Deus. FARN.
 612. *Omne*] Regum timendorum in proprios greges, reges in ipsos imperium est Jovis. FARN.
 613. *Veniens*] Oriens. FARN.
 614. *Fugiens*] Occidens. FARN.
 616. *Meliora*] In rebus adversis. FARN.
 617. *Haec illis,*] Adversa secundis. FARN.
 617. *Clotho*] Una è Parcis. Herc Fur. 550 FARN.
 618. *Stare*] Diu in eodem statu manere. FARN.
 622. *Turbine*] Volubilitate, FARNABIUS. Turbo celerior & concitator est vento. De turbine Seneca lib. 7. nat. quaest. cap. 9. mira velocitas eius & mira brevis est. quid sit docet, inquires: efficit turbinem, plurimum ventorum inter ipsos inlatio.
 DELRIUS.

ACTUS QUARTUS.

NUNCIUS. CHORUS.

*Crudele Atrei facinus & epulas nefandas, in quibus apponeban-
tur Thyestae sui liberi, digna quae ex oculis spectatorum
sublata intus gererentur, narrat nuncii facun-
dia praesens.*

Nunc. **Q**uis me per auras turbo praecipitem vehet,
Atraque nube involvet, ut tantum nefas
625 Eripiat oculis? ô domus, Pelopi quoque
Et Tantalò pudenda! *Chor.* Quid portas novi?
Nunc. Quenam ista regio est, Argos & Sparte pios
Sortita fratres? & maris gemini premens
Fauces Corinthos? an feris Ister fugam
630 Praebens Alanis? an sub aeterna nive

Hyr-

GRONOVII.

*lia fratres. Nec tam pii exemplum impietatis no-
runt in fratribus.*

629. *An feris Ister fugam Praebens Alanis?*] In-
terpretantur Danubium fuga celeri fluentem per
Alanos crudelissimos Scythiae populos. At Se-

VARIORUM.

625. *Pelopi*] Vel ipsis crudelibus tyrannis eru-
bescenda. FARN.

627. *Quenam*] Civilisne Graecia an barbara
Scythia? FARN.

628. *Maris*] Corinthus sita in Isthmo, i. e. in
angustis inter Aegaeum & Ionium maria. FARN.

630. *Alanis?*] Hi juxta Plinium & Ammia-
num Sarmatiam Europaeam incoluerunt; juxta
alios vel Daciae partem, vel ulterioris Scythiae.
Alanorum formam habes apud Claudianum, de
bello Gethico: Cui natura breves animis ingentibus
artus Fixerat, immanique oculos infecerat ira: Farn.

*et attonitos, longeque aliam de se opinionem habent,
nam quam ab aliis habetur. Nam quae aliis videntur
exulsa, ipsis praerupta sunt. Itaque examinantur &
trepidant, quoties despexerunt in illud magnitudinis
sae praecipit. Cogitant enim varios casus, & in sub-
limi maxime lubricos: tunc appetita formidant, &
post & illos graves aliis reddit, gravior ipsis felici-
tatis incumbit. Hic lubrici, qui illic, mobiles. Pos-
sunt alioqui non inepte facere Flebiles.*

627. *Argos & Sparte impios*] Sic fecit Grute-
rus & Pall. quum esset antea: *Sparte & Argos:*
quod hoc minus conveniret rati *Sortita*. Recte il-
le: sed ut omne mendum è versu tollatur, scri-
be cum Etrusco: *Argos, & Sparte pios Sortita*
fratres. Puta Castorem & Pollucem. Phoenissis:
Sortitaque fratre nobilem gemino. Hinc belle Sta-
nus Jovem inducit loquentem de instanti Theba-
eorum fratrum certamine: *Ledaici videant neu ta-*

- Hyrcana tellus? an vagi passim Scythae?
 Quis hic nefandi est conscius monstri locus?
Chor. Effare: & istud pande, quodcumque est malum.
Nunc. Si steterit animus, si metu corpus rigens
 635 Remittet artus. haeret in vultu trucidis
 Imago facti. ferte me insanae procul
 Illo procellae; ferte, quo fertur dies
 Hinc raptus. *Chor.* Animos gravius incertos tenes.
 Quid sit, quod horres, ede, & auctorem indica.
 640 Non quaero quis sit, sed uter. effare ocius.
Nunc. In arce summa Pelopeae pars est domus
 Conversa ad Austros; cujus extremum latus
 Aequale monti crescit, atque urbem premit,
 Et contumacem regibus populum suis
 645 Habet sub ictu: fulget hic turbae capax
 Immane tectum, cujus auratas trabes

Va-

GRONOVII.

necae *Ister praebens fugam*, qui citatum accessum & recessum dat vagis illis populatibus hiberno tempore quum congelatus est. *Fuga* huic auctori quaevis velox itio. Habet compluries in Naturalibus Quaestionibus.

632. *Quis hic nefandi est conscius, &c.* Hunc verum in eadem Nuntii persona continuat Flor & solum sequentem dat Choro. Haud dubie commodius. Et observavit Delrius.

639. *Effere, auctorem indica* Flor. cum illis facit, qui, *ede & auctorem indica*. Non tam vivide, inquit Gruterus. Oro te, propter quid? Oedipo: *Quem memores, ede, Phoebus*. Hippolyto: *Quis, ede, nostri decoris everfor fuit*

641. *Pelopis una est pars domus* Assentior magis veteri: *Pelopeae pars est domus*. nam *Pelopeum* brevi penultima, ut *Dioneum* Catullo.

VARIORUM.

neribus pars nulla vacat, rescissaque comis Gloria foedati splendet jaclantior oris. Lucanus lib. 10. feri-

tatis & crudelitatis exempla, Mauros, Scythas, & Alanos proponit. DELRIUS.

630. *An sub aeterna nive* An perenni nive vexata adeoque inculta & fera Hyrcania, pardis & tigribus famola? FARN.

631. *Vagi* Vide Herc. Fur. v. 533. FARN.

634. *Si steterit* Si animus se collegerit & firmavit, corporis jam metu stupidi organis & membris resolutis. FARN.

635. *Haeret* Etiamdum ante oculos versatur trucidis imago facti. FARN.

637. *Illo* Ad Antipodas, ad alterum Hemisphaerium FARN.

638. *Animos* Morando & refugiendo, ingraviori metu animos nostros suspendis. FARN.

640. *Non quaero* Procul dubio alter est è fratribus. sed uter? FARN.

643. *Urbem* Urbi imminet, quam vi reprimat metuque coërcet cives. sup. vers. 455 FARN.

645. *Habet* Unde telis cogant feriantque rebelles. FARN.

645. *Turbae* Huc enim populus convenire solebat ad munia publica. FARN.

Variis columnae nobiles maculis ferunt.
Post ista vulgo nota, quae populi colunt,
In multa dives spatia discedit domus.

- 650 Arcana in imo regia secessu patet,
Alta vetustum valle compescens nemus,
Penetrabile regni. nulla qua laetos solet
Praebere ramos arbor, aut ferro coli:
Sed taxus, & cupressus, & nigra ilice
655 Obscura nutat silva; quam supra eminens
Despectat alte quercus, & vincit nemus.
Hinc auspicari regna Tantalidae solent,
Hinc petere lapsis rebus & dubiis opem.
Affixa inhaerent dona: vocales tubae;
660 Fractique currus: spolia Myrtoi maris;
Victaeque falsis axibus pendent rotae:
Et omne gentis facinus; hoc Phrygius loco
Fixus tiaras Pelopis: hic praeda hostium;
Et de triumpho picta Barbarico chlamys.

Fons

GRONOVII.

658. *Lapsis*] Flor. *laesis*. Ut & supra v. 616.

VARIORUM.

650. *Arcana*] Si *arcana*, quomodo *patet*? Libet, jaces. LIPSIUS.

650. *Patet*,] quia erat amplius secessus; non quod omnes ingrediantur. DELRIUS.

652. *Penetrabile*] Lararium, in quo Dii Penates. FARNABIUS.

753. *Ferro*] Falce putari, ut solent fructiferae. FARNABIUS.

654. *Nigra*] Propter frondes opacas. vel medullam nigram, unde & *μελάιδρυος* dicitur Theophrasto. l. 9. c. 19. FARN.

656. *Vincit*] Altitudine superat. FARN.

657. *Auspiciari*] Per auguria & auspicia sortiri & iure regna. FARN.

658. *Lapsis*] Sic Lipsiens. sed plerique lib. *laesis*. non quae corruerint jam, sed quae ruinam minantur. DELRIUS.

659. *Dona*:] *Ἀναθήματα*, votiva donaria & monumenta Diis consecrata, affixa huic quercui pendent. FARN.

660. *Fractique*] Currus Oenomai fractus & Pelopis quo Hippodamiam abstulit, usus fraude Myrtili, quem petentem mercedem in mare praecipitavit, unde Myrtoum dictum. supra vers. 139. FARNABIUS.

661. *Falsis*] Sublata modiolis fibula, vel fibula, seu axe secundum alios, plumbea affixa FARN.

662. *Omne*] Tantaleae gentis facinorum omne monumentum FARN.

663. *Tiaras*] Infula Phrygibus in usu. cujus lobi sub mento connectebantur. & ipse Pelops è Phrygia Elidem advenerat. FARN.

664. *De triumpho*] Acu picta chlamys, spoliū Phrygibus ademptum. FARN.

V

665. *Stat*]

- 665 Fons stat sub umbra tristis, & nigra piger
 Haeret palude. talis est dirae Stygis
 Deformis unda, quae facit coelo fidem.
 Hic nocte coeca gemere ferales deos,
 Fama est: catenis lucus excussis sonat,
 670 Ululantque Manes. Quidquid audire est metus,
 Illic videtur. errat antiquis vetus
 Emissa bustis turba, & insultant loco
 Majora notis monstra. Quin tota solet
 Micare flamma silva, & excelsae trabes
 675 Ardent sine igne. saepe latratu nemus
 Trino remugit: saepe simulacris domus
 Attonita magnis. nec dies sedat metum.
 Nox propria luco est, & superstitio inferum
 In luce media regnat. Hinc orantibus
 680 Responso dantur certa, cum ingenti sono
 Laxantur adyto fata, & immugit specus
 Vocem Deo solvente. Quo postquam furens
 Intravit Atreus liberos fratris trahens;
 Ornantur arae. quis queat digne eloqui?

Post

GRONOVII.

668. *Hic nocte tota*] Sic Mss. non *coeca*: quod vulgo circumfertur, inquit Gruterus. At quod vulgo ante illum circumferebatur, perspicue habet vetustissimus codex. Ergo restituatur.

VARIORUM.

665. *Stat*] Stagnat instar Stygis. FARN.
 666. *Stygis*] Vide Hercul. Fur. v. 713. FARNABIUS.
 667. *Quae facit coelo fidem.*] Facit ut diis credatur, qui ejus jurare timent & fallere numen, juxta Hesiodum in Theogon. Homerum Odys. i. & Apollonium Argonaut. 6. vid. Hercul. Fur. 712. DELRIUS.

673. *Majora notis*] Majora, quam quae nos vidimus monstra. Vel apparent umbrae majores humano corpore & augustiores. FARN.
 676. *Trino*] Velut Cerberi trisauis latratu. FARNABIUS.

677. *Nec dies*] Etiam interdiu haec videntur & audiuntur. FARN.

678. *Nox*] Lucus tenebrosus est. FARN.

678. *Superstitio*] Et vana inferorum apparitio hic dominatur mediae diei luce. FARN.

678. *Superstitio inferum.*] Minus recte Farnabius hic *παρασπείζεις*, vana inferorum apparitio. immo, umbrarum & manium inanis metus hic interdiu tenet mortales. Respondet enim per epexegesin, ut saepe, prioribus illis, *nec dies sedat metum*. SCHRODERUS.

781. *Laxantur*] Panduntur, emittuntur. FARN.
 686. *Vit-*

- 685 Post terga juvenum nobiles revocat manus,
Et moesta vitta capita purpurea ligat:
Non tura desunt, non sacer Bacchi liquor,
Tangensve falsa victimam culter mola.
Servatur omnis ordo, ne tantum nefas
- 690 Non rite fiat. *Chor.* Quis manum ferro admovet?
Nunc. Ipse est sacerdos. ipse funesta prece
Letale carmen ore violento canit.
Stat ipse ad aras. ipse devotos neci
Contrectat, & componit, & ferro admovet.
- 695 Attendit ipse. nulla pars sacri perit.
Lucus tremiscit. tota succusso solo
Nutavit aula, dubia quo pondus daret,
Ac fluctuanti similis. è laevo aethere
Atrum cucurrit limitem sidus trahens.

Li-

GRONOVII.

685. *Nobiles religat manus,*] Jam restituit Gruterus: *nobiles revocat manus.* Idem nobis in duobus Florentinis, duobus Tholosatis Foxiensis bibliothecae, Heinsiano, Vossiano. Norico, & quem domi habeo, apparuit. Alii *renodas*, vel *renas*, quae eodem alludunt. Vide Observat. 2. 19.

695. *Attendit ipse.*] Sic praeclare Lipsius è codice suo, in cujus annotatione fidenter expungas licet illud postremum & superstitiosum, *Tamen.* Nihil est enim, quod detertere debeat nos ab illa scriptura etiam Florentino probata. Plinius lib. 28. cap. 2. *Vidimus certis precationibus obsecrasse somnos magistratus: & ne quid verborum praetereatur aut praeposterum dicatur, de scripto praecire aliquem; rursusque alium custodem dari, qui attendat; alium vero praeponi, qui savori linguis jubeat.*

699. *Atrum cucurrit limitem*] Vestigium atrum ajunt mortis scelerisque imminenti signum. Ego

VARIORUM.

686. *Vitta*] Et vitta purpurea obnubit regali-

um victimarum capita. FARN.

687. *Sacer*] Vinum capitibus victimarum aspersum. FARN.

688. *Mola.*] Mola ex hordeo & è sale confecta: qua frontem victimae, focum & cultros aspergere moris erat. hinc *immolare.* Vide Hippol. vers. 497. FARN.

690. *Quis manum*] Quis feriebat victimas? FARNABIUS.

690. *Ferro*] Cultros suppositos impellit. *Supponunt alii cultros.* Virgil. 6. Aeneid. & 3. Georg. *Suppositi tinguntur sanguine cultri.* FARN.

695. *Attendit*] *Hoc agit:* observat, pro ritu extispicii, motus gestusque hostiarum ad aras. Vide Oedip. v. 352. In sacris enim dicebatur *hoc age.* id est, attende. Ipse praecone aut monitore opus non habet, ipsemet *hoc agit.* FARN.

695. *Nulla*] Nullus sacrificii ritus omittitur. FARNABIUS.

696. *Succusso*] Commoto. FARN.

697. *Quo pondus*] In quam partem caderet. FARNABIUS.

698. *E laevo*] E sinistra parte coeli, quod Graecis omen malum, ut quibus auguria capientibus antica pars septentrio: ut Romanis contra bonum omen,

- 700 Libata in ignes vina mutato fluunt
 Cruenta Baccho. regium capiti decus
 Bis terque lapsum est, flevit in templis ebur.
 Movère cunctos monstra: sed solus sibi
 Immotus Atreus constat, atque ultro deos
 705 Terret minantes. jamque dimissa mora
 Affiluit aris, torvum & obliquum intuens.
 Jejuna silvis qualis in Gangeticis
 Inter juvencos tigris erravit duos,
 Utriusque praedae cupida, quo primos ferat
 710 Incerta morsus, flectit huc rictus suos,
 Illo reflectit, & famem dubiam tenet;
 Sic dirus Atreus capita devota impiae
 Speculatur irae. quem prius mactet sibi,
 Dubitat; secunda deinde quem caede imolet.
 715 Nec interest: sed dubitat. & saevum scelus

Ju-

GRONOVII.

fidus illud crassa ac nebulosa velut regula vel linea relicta viam, qua transit aërem, signans, intelligo omen intercisae lucis & tenebrarum diurnarum per epulas Thyesteas, In contrarium Virgilius: noctisque per umbram Stellarum longos à tergo albescere tractus.

715. Sed dubitat. & tantum scelus } Flor. saevum scelus. Quum saeva gaudeant impetu (unde &

VARIORUM.

omen, quibus in auspiciis pars antica Meridies, cum utrisque conveniat Orientem esse dextram coeli partem, Occidentem sinistram. FARN.

700. Mutato] Vino in sanguinem mutato. FARNABIUS.

701. Regium] Diadema non semel è capite Atrei decidit. FARN.

702. Flevit in templis ebur.] Eburneae statuac flevere. FARNABIUS. Solemne prodigium. Tibullus lib. 2. Et simulacra Deum lachrymas fudere repentes. Ovidius 15. Metamorph. Mille locis la-

chrymarit ebur — Lucanus lib. 7. vorantia fletu Usque ad Thessaliam Romana & publica signa. Silius lib. 8. lachrymaeque vetusta Effigie patris late fluxere Quirini. Julius Obsequens, in lib. de prodigiis testatur, L. Aemilio Paulo & Cn. Baebio Tamphilo coff. Lanuvii Junonis Sospitae simulacrum lacrymasse, Ap. vero Claudio & M. Perperna coff. Apollinis effigiem per quatrimum flevisse. DELRIUS. Fere enim dii ex ebore. Ovidius de arte amandi. At cum pompa frequens coelestibus ibit eburnis. Sic sane crui è codice antiquo. De cujus scripturae sinceritate nullus dubitavit Pyrrhonius. Vulgo: certantibus ibit ephebis. GRUTERUS.

703. Movère] Prodigia haec terruerunt omnes, quicquid in coelo vel templis animadverterant. FARNABIUS.

705. Minantes.] Illi exitium, & his ostentis ab instituto scelere deterrentes. FARN.

707. Gangeticis] Indiae sylvis per quam fluit Ganges. FARN.

708. Inter juvencos] Ovid. 5. Metamorphos. Tigris ut auditis diversa valle duorum Exstimulata fame mugitibus armentorum, Nescit utro potius ruat,

Juvat ordinare. *Chor.* Quem tamen ferro occupat?

Nunc. Primus locus (ne deesse pietatem putes)

Avo dicatur; Tantalus prima hostia est.

Chor. Quo juvenis animo, quo tulit vultu necem?

710 *Nunc.* Stetit sui securus, & non est preces

Perire frustra passus: ast illi ferus

In vulnere enssem abscondit, & penitus premens

Jugulo manum commisit. educto stetit

Ferro cadaver: cumque dubitasset diu,

725 *Hac parte, an illa caderet, in patrum cadit.*

Tunc ille ad aras Plisthenem saevus trahit,

Adicitque fratri: colla percussa amputat.

Cervice caesa truncus in pronum ruit:

Querulum cucurrit murmure incerto caput.

730 *Chor.* Quid deinde gemina caede perfunctus facit?

Puerone parcit? an scelus sceleri ingerit?

Nunc.

GRONOVII.

servitio interdum pro impetu ponitur, & *saevire* est furioso impetu agere) ille deliberat, quamvis nihil intersit, hunc prius invadat an alium, partem voluptatis in crudelitate putat, quod licet eam per commodum & disposite exsequi. *Medea: Perfringere lento scelere, ne propera, dolor, &c.* Dubitare est deliberare. Suetonius Claudio cap. 35. *Dubitaris adhibitis principibus viris, an obtemperaret.* Nerone cap. 21. *Dubitaris etiam, an privatis spectaculis operam inter scenicos daret, quodam praetorum sestetium decies offerente.* Ita optime Salmasii Ms. codex. i. e. Deliberavit advocatus amicis, consultavit inter amicos. Quod qui non intelligerent, subjecerunt: *Non dubitaris operam dare.*

716. *Juvat ordinare.* Latinus Pacatus in Panegyri. *Es plane ita cuncta ceciderunt, ut non servata modo ultio, sed ordinata videatur.*

VARIORUM.

et recte ardet utroque. DELRIUS.

717. *Primus locus*] Filii Thyestae, quos ei frater apposuit, tres fuerunt: unde alibi, — *liberis plenus tribus In me sepultis.* Tragicus eorum nomina dicit fuisse, Tantalum & Plisthenem, tertium nomine non exprimit; quem & Hyginus omittit. Tres itidem recenset Interpres Euripidis, sed aliis nominibus, Aglaum, Orchomenum, Calcum. FABRICIUS.

717. *Ne deesse*] Per ironiam. FARNABIUS.

718. *Avo*] Sup. v. 523. fil. Thyestae qui avum nomen tulit. FARN.

723. *Jugulo*] In Jugulo Tantali capulo tenus abdidit enssem. FARN.

725. *Hac parte, an illa,*] Nam & hoc extispices observabant. lege Brisson. lib. 1. de Formul. & hunc locum adde. DELRIUS.

726. *Plisthenem*] Secundum Thyestae filium. FARNABIUS.

727. *Adicitque*] Adjicit, addit, fratri comitem necis. FARN.

730. *Gemina*] Tantali & Plisthenis. FARN.

731. *Puerone*] Tres ergo nepotes ex fratre jugulavit. DELRIUS.

- Nunc.* Silva jubatus qualis Armenia leo
 In caede multa victor armento incubat,
 Cruore rictus madidus, & pulsa fame
 735 Non ponit iras; hinc & hinc tauros premens
 Vitulis minatur, dente jam lasso piger:
 Non aliter Atreus saevit, atque ira tumet,
 Ferrumque gemina caede perfusum tenens,
 Oblitus in quem rueret; infesta manu
 740 Exegit ultra corpus. at pueri statim
 Pectore receptus ensis, in tergo exstitit.
 Cadit ille, & aras sanguine extinguens suo,
 Per utrumque vulnus moritur. *Chor.* O saevum scelus!
Nunc. Exhorruistis? haecenus sistat nefas,
 745 Pius est. *Chor.* An ultra majus aut atrocius
 Natura recipit? *Nunc.* Sceleris hunc finem putas?
 Gradus est. *Chor.* Quid ultra potuit? abjecit feris
 Lanianda forsan corpora, atque ingne arcuit.
Nunc. Utinam arcuisset, ne regat functos humus,
 750 Ne solvat ignis! avibus epulandos licet
 Ferisque triste pabulum saevis trahat;
 Votum est sub hoc, quod esse supplicium solet.

Pa-

GRONOVII.

741. *Ensis, in tergo exstitit.*] Non displicere quidem. ait Gruterus, ablandiri sibi tamen, *exiit*. Lipsius è suo annotat, *stetit*. Sed *exstitit* est in Flor. pluribusque aliis, & id probamus unice. Estque idem quod apparuit, conspectus est. Cicero lib. 1. de divin. *Lyfandri statuae in capite corona subito exstitit ex asperis herbis & agrestibus*. Lib. 2. *At in Lyfandri statuae capite Delphis exstitit corona ex asperis herbis & quidem subita*.

744. *Haecenus non stat nefas, Plus est.*] Elegantissime liber Magni Ducis: *haecenus sistat nefas, Pius est*. Si non ultra progrediatur, etiam pius possit haberi. Defectus particulae *Si*. Ut apud

Propertium: *Ille velit, poteris magnos non ducere ferrum*. Virgilius in sexto Aen. *Partem opere in tanto, sineret dolor, leare haberes*. Sunt quidem, quae

VARIORUM.

743. *Utrumque*] Pectoris & tergi. FARN.

748. *igne*] Rogo illis interdixit. Graeci, Romani & Barbari cadavera comburebant, igne ea purgari credentes. FARN.

749. *Ne regat*] Non optamus ut sepelisset, non ut combussisset, utinam avibus & feris abjecisset, neque, &c. & hoc voto dignum est. i. e. optandum quod alibi est supplicium, ut insepultum parentes & amici videant. FARN.

753. Pa-

- Pater insepultos spectet. ô nullo scelus
Credibile in aevo, quodque posteritas neget!
755 Erepta vivis exta pectoribus tremunt,
Spirantque venae, corque adhuc pavidum salit.
At ille fibras tractat, ac fata inspicit;
Et adhuc calentes viscerum venas notat.
Post quam hostiae placuere, securus vacat
760 Jam fratris epulis. ipse divisum secat
In membra corpus; amputat trunco tenus
Humeros patientes, & lacertorum moras;
Denudat artus dirus, atque ossa amputat:
Tantum ora servat, & datas fidei manus.
765 Haec verubus haerent viscera, & lentis data
Stillant caminis: illa flammatus latex,

Que-

GRONOVII.

audistis, scelerata: sed quae possint pia vocari in
comparatione illorum, quae restant. Medea:
quicquid admissum est adhuc, Pietas vocatur.
763. *Denudat artus dirus,*] Auctoritate codicis
perveris calamo exarati delet hunc versum Bar-
thius 10. Advers. 15. Nobis ille nusquam defuit.
quin & scripti fere, *dirus*. Displicet tamen illud
repetitum *amputat*. Si *eligit* aut tale quid substitui
posset, reliquum facile ferrem. Ut apud Cice-
ronem *fibræ stirpem persequendae & eligendae*. a-
pud Columellam, *gramina exstirpare, quae nisi ma-
nu diligantur & in summum rejiciuntur* Nisi tamen
verbum alio sensu repetere non duxit religioni.
priori enim loco est abscindere, posteriori cir-
cumcidere. Et eodem codice mox Barthius: *haec
lentis data Stillant caminis.*

VARIORUM.

753. *Pater*] Janus Gruterus horum verborum
trigam *Pater insepultos spectet*, Choro adscriptam
vult, ut interruperit sermonem Nuncii; conje-
ctanti coactum patrem inspicere hanc lanienam
sriorum; subjiciatque statim Nuncius, Non, non;
nemo conjecturis ullis assequetur scelus illud, ad-

eo est inusitatum, supraque omnem fidem. FARNABIUS.

754. *Neget!*] Neget factum esse, non credat. FARN.

756. *Venae,*] Arteriae, in quibus spiritus. FARN.

757. *Fibras*] Jecinorum venas & radices. FARNABIUS.

757. *Fata*] Per extispicia disquirat futura. FARNABIUS.

759. *Vacat*] Parandis fratri epulis vacat. FARNABIUS.

762. *Lacertorum*] Pulpas. FARN.

762. *Lacertorum moras,*] Interpretatur Farnabius
pulpas. male. at recte MS. Traj. ab alia manu su-
perscripta *juncturas*. Eodem sensu in Phoenissis
v. 246. *uterique nondum solveram clusi moras*. SCHRO-
DERUS.

764. *Datas*] Quas dederant, ubi eos fratri ob-
fides Thyestes fratri tradidit. FARN.

765. *Haec verubus*] Haec pulpamenta è denu-
datis artubus partim torret, partim coquit, nam
viscera, proprie interiora sunt pulmo, jecur, cor,
ilia, praecordia, & in his *Extæ* quae extant emi-
nentque vel quae excrucantur, Aruspicius inspi-
cienda. FARN.

766. *Flammatus*] Aqua calida. FARN.

767. *Que-*

- Querente ahenō, jactat: impositas dapes
 Transiluit ignis, inque trepidantes focos
 Bis ter regeltus, & pati jussus moram,
 770 Invitus ardet. stridet in veribus jecur.
 Nec facile dicam, corpora an flammae magis
 Gemuere. piceus ignis in fumos abit:
 Et ipse fumus tristis, ac nebula gravis
 Non rectus exit, seque in excelsum levans,
 775 Ipsos penates nube deformi obsidet.
 O Phoebe patiens, fugeris retro licet,
 Medioque ruptum merferis coelo diem;
 Sero occidisti: lancinat gnatos pater,
 Artusque mandit ore funesto suos.
 780 Nitet fluente madidus unguento comam,

Gra-

GRONOVII.

VARIORUM.

767. *Querente ahenō,*] Videtur bellum. Optimus liber tamen: *Candente ahenō*. Sequenti piget, *crepitantes focī*, non ferri modo & teneri, sed etiam defendi, postquam *trepidantes* legendum esse Zinzerlingus planissimum fecit. Delrius quoque & Commelinus hoc in suis, nos in quinque scriptis super Florentinum notavimus. Statius 12. Thebaid. *primos ut contigit artus Ignis edax, tremuere rogi*. Mox, *piceus ignis*. Flor.

768. *Transiluit ignis,*] Sic duos suorum habere annotat Gruterus, & ita scribendum id verbi. nam *transiluit*, inquit, à *fileo* potius derivetur quam à *salio*: Virgilium dixisse, *unctos saliere per utres*. Ergo duos tantum in tanta copia? Quid autem Diomedes lib. 1. *Perfectum suavius emuntiarī videtur Salii quam Saliri*, sed plerique veterum *Salvi* dixerunt. Virgilius. *saluere per utres*. id est, *saluerunt*. Item Livius ab V. C. libro primo, *nos transiluisse muros* &c. Similia Priscianus & Cledonius, quorum alter addit Ovidii *Per flammās saluisse pecus*, *saluisse colonos*. *Transileo* autem quis dixit? nisi qui & *transjiceo*. Scribe igitur, *Transiluit*.

771. *An flammae magis Gemuere.*] Vide an fuerit: *corpora an flammās magis Gemuisse*.

780. *Nitet fluente*] Hinc Plauto nitidiusculum caput.

767. *Querente*] Sibilo inter coquendum veluti condolentiam testante. *Pathos, ut & de igne qui*. FARNABIUS.

767. *Querente ahenō,*] Heroicis temporibus carne non minus elixa usos esse, ex hoc loco contra Servium probat Castalio; quem vide variarum Lect. c. 5. Grut. Fac. Crit. Tom. 4. SCHRODERUS.

768. *Transiluit*] Officio tam nefario defungi abhorruit, ne & ipse, qui alia purgat, cantaminaretur. FARN.

769. *Bis ter*] Vi subactus ahenō, ne transiliret. FARNABIUS.

774. *Non rectus*] Non in altum rectus ascendit. quia gravis neb. FARN.

775. *Penates*] Deos Domesticos, qui prope focum. Penatibus enim cura aeterni ignis credita, qui vitae symbolum. Sunt enim Penates per quos penitus spiramus & animae rationem habemus. al. penes nos nati. FARN.

776. *O Phoebe*] O Sol, qui alia complurima videre scelera sustines, hoc tamen in tantum horrebas ut et si propere refugeres, sero tamen occideris. FARN.

780. *Nitet fluente*] Horat. 2. car. 7. coronatus nitentes Malobathro Syrio capillos. DELRIUS.

781. *Præ-*

Gravisque vino: saepe praeclusae cibum
Tenuere fauces. in malis unum hoc tuis
Bonum est, Thyesta, quod mala ignoras tua.
Sed & hoc peribit. verterit currus licet,
785 Sibi ipse Titan obvium ducens iter;
Tenebrisque facinus obruat tetrum novis
Nox missa ab ortu tempore alieno gravis;
Tamen vivendum est. tota patefient mala.

CHORUS.

*Videns Chorus solem retrocedere obstupescit, veritus ne dissoluta
mundi machina omnia in antiquum Cbaos recidant.*

790 **Q**UO terrarum superumque parens,
Cujus ad ortus noctis opacae
Decus omne fugit, quo vertis iter,
Medioque diem perdis Olympo?
Cur Phoebe tuos rapis aspectus?
Nondum serae nuncius horae
795 Nocturna vocat lumina vesper:

Non-

GRONOVII.

782. *Tenuere fauces.*] Puta in ore, nec deglutire potuerunt. Epist. 82. *Non in cre trevis cibus, non haesit in faucibus.* Suspiciabar aliquando: *Remere.* Silius lib. 14. *descendere fauces Abnuerant* serae jussorum alimenta ciborum.

VARIORUM.

781. *Praeclusae*] Etiam naturae praefagio non deglutire hos cibos. FARN.

784. *Sed &*] Sed & hoc bonum, scilicet quod ignoras quas voraveris dapes, tandem peribit, resciscet enim. FARN.

785. *Sibi ipse*] Itineri consueto contrarium Orientem scilicet repetens. FARN.

586. *Novis,*] Insolitis. FARN.

787. *Nox missa*] Occidente sole, unde ortus. FARNABIUS.

787. *Tempore*] Meridie. FARN.

788. *Tota*] Innotescet tibi, qualibus dapibus vesceris FARN.

789. *Terrarum*] Sol calore tuo, quae in terris, ipsosque homines generans. FARN.

790. *Cujus*] Quo oriente stellae fugiunt, id est, non apparent. FARN.

794. *Nondum*] Vesper noctis praenuncius nondum evocavit stellas lucere solitas. FARN.

X

796. *Non-*

- Nondum Hesperiae flexura rotae
 Jubet emeritos solvere currus:
 Nondum in noctem vergente die
 Tertia misit buccina signum:
 800 Stupet ad subitae tempora coenae
 Nondum fessis bubus arator:
 Quid te aetherio pepulit cursu?
 Quae causa tuos limite certo
 Dejecit equos? numquid aperto
 805 Carcere Ditis victi tentant
 Bella gigantes? numquid Tityos
 Pectore fesso renovat veteres
 Saucius iras? num rejecto
 Latus explicuit monte Typhoëus?
 810 Numquid struitur via Phlegraeos
 Alta per hostes? & Thessalicum
 Thressa premitur Pelion Ossa?
 Solitae mundi periere vices:

Ni-

GRONOVII.

806. *Tityus Pectore fesso*] Flor. *Tityos* Fesso explices licet fatigato & jam indignante carpi eoque per impatientiam rebellionem tentante. Nisi scripsit, *fesso*, id est, lacero, incisio.

VARIORUM.

796. *Nondum*] Inclinatione currus ad occasum vergentis nondum jubet solvere equos diurnum iter emensos. FARN.

798. *Nondum in*] Buccina non dedit signum ultimae partis diei, id est, nondum est hora nona. Graeci diem in stationes tres quaterque horis ementi, noctem in vigiliis totidem dividerunt. Hebraei autem & Romani in quatuor distinctiones, quas buccinae vel tubae sonitus indicabat. FARN.

802. *Quid te*] Quod horrendum facinus vidi-

sti ô Sol, ut refugeres? FARN.

804. *Aperto*] Distracto. FARN.

805. *Victi*] Gigantes quondam à Diis victi: vel, *Ditis victi*, id est, quem jam Gigantes vicerunt, adeoque è vinculis evaserunt. FARN.

806. *Tityos*] Herc. Fur. vers. 756. & Hippolyt. vers. 1228. FARN.

808. *iras?*] Bella in Deos. FARN.

809. *Monte*] Aetna secundum Pindarum & Ovidium: Virgilio, quem secuti ceteri Latini poëtae, Inarime ab Homeri *de Aëna* insula in sua Puteolano quam Typhoëo uni è gigantibus superjectam, quod flammis quandoque vomat, ferunt. FARN.

810. *Phlegraeos*] A Phlegra valle Thessaliae, in qua gigantes cum Diis pugnare. Herc. Fur. vers. 414. FARNABIUS.

812. *Thressa*] Ossa quae in Thraciam prominet. Herc. Fur. 971. FARN.

815. *Su-*

Nihil Occasus , nihil Ortus erit.

- 815 Stupet , Eoos assueta deo
Tradere frenos , genitrix primae
Rosca lucis , perversa sui
Lumina regni. nescit fessos
Tingere currus , nec fumantes
820 Sudore jubas mergere ponto.
Ipse insueto novus hospitio
Sol auroram videt occiduus ,
Tenebrasque jubet surgere , nondum
Nocte parata. non succedunt
825 Astra , nec ullo micat igne polus.
Nec Luna graves digerit umbras.
Sed quidquid id est , utinam nox sit!
Trepidant , trepidant pectora magno
Percussa metu , ne fatali
830 Cuncta ruina quassata labent.

Ite-

GRONOVII.

818. *Lumina regni.*] Flor. *limina*. Forte *perversa sui Munia regni*. Quis autem *nescit*? neque enim vel ad auroram vel ad solem referre hoc verum commode possis. Censeo Senecam scripsisse , *pontus*. Ille enim nondum exspectat hoc officium , neque paratus est ad tingendum & mergendum. ideoque *nescit*.

VARIORUM.

815. *Stupet* ,] Aurora solita instruere solis orientalis equos stupet sole retrocedente. FARN.

819. *Tingere*] Herc. Fur. v. 26. FARN.

819. *Nec fumantes*] Solem veteres astrologi cum apparere desinebat occidere & interire , & cum rursus apparere incipiebat nasci credebant , in quo errore etiam Epicurum fuisse docet Cleomedes libr. 2. quo loco miram quandam veterum Hispanorum fabulam narrat. *ἡμετέριον ὅτι οἱ ἀστρολόγοι οὐρανὸν ὡς ἀπὸ τοῦ πυρὸς ἐκκαίνουσι*.

818. *Nescit fessos tingere currus* ,] Quærit vir

καὶ οὐκ οἶδεν , quis autem nescit? repono , *aurora*. Nescit illa Deum Phoebum , cui assueta tradere frenos , tingere currus , ceu modo fessos. Non conscia sibi est quasi curriculi diurni , quod sol modo emensus sit , ideoque stupet obductas tam repente tenebras. SCHRODERUS.

821. *Novus*] Indis exceptus , qui solitus est occidere apud Iberos. FARNABIUS.

823. *Nondum nescit parata* .] Ecce enim Sol sese condens , noctem inducebat & surgere jubebat ante tempus , ideoque imparatam. LIPSIVS.

826. *Graves*] Tenebras densas vel graves , id est , noxias nec salubres. Poëtae enim umbram positivum quiddam esse volunt. FARN.

827. *Utinam*] Et non defectio naturae rerumque dissolutio. FARN.

829. *Ne fatali*] Ne confusa illa , quæ ab initio , unitas vel inanitas , omnia , coelum & elementa misceat. FARN.

Iterumque deos hominesque premar
Deforme chaos: iterum terras,
Et mare & ignes, & vaga picti
Sidera mundi Natura tegat.

835 Non aeternae facis exortu
Dux astrorum secula ducens
Dabit aestatis brumaeque notas.
Non Phoebeis obvia flammis
Demet Nocti Luna timores,

840 Vincetque sui fratris habenas,
Curvo brevius limite currens.
Ibit in unum congesta sinum
Turba deorum.

Hic, qui sacris pervius astris
845 Secat obliquo tramite zonas,
Flectens longos Signifer annos,
Lapsa videbit sidera labens.
Hic, qui nondum vere benigno

Red-

GRONOVII.

846. *Flectens longos*] Frustra sunt hic subtiles. *Longus annus* non est alius quam ordinarius & vertens. Ovidius lib. 1. met. & *deplorata colonis Poeta* jacent, longique perit labor irritus anni. Et lib. 5. *Ille ego sum, dixit, qui longum metior annum.* Lib. 4. saltor. pater Iliades cum longum scriberet annum.

VARIORUM.

833. *Vaga*] Coeli stellati errantes nec non fixas stellas. FARN.

836. *Dux*] Sol anni tempestates & secula dimensus. FARN.

838. *Non Phoebeis*] Nec Luna Soli opposita per totam noctem lucens tollet terrores noctis, quos inducunt tenebrae. FARN.

840. *Vincetque*] Nec luna cursu celeri, utpote 29 diebus, 12 horis, 44 min. consequetur solem. FARNABIUS.

841. *Curvo*] Per Zodiaci obliquum limitem. FARNABIUS.

842. *Ibit*] Confundentur sidera & elementa, quae Stoicis Dii. FARN.

844. *Hic,*] Zodiacus, sub quo Sol & Luna decurrunt vel in quo signa duodecim Deorum totidem praesidio. *Munil.* 2. lib. FARN.

845. *Obliquo*] Ab utroque tropico per Aequinoctialem transverso. unde obliqui anguli nec non signa oblique oriuntur & occidunt. FARN.

845. *Zonas,*] Geminas mediae Zonae partes, quae ab utroque Aequinoctialis latere Tropici terminantur. FARN.

846. *Flectens*] Varians anni longitudinem ad motum solis per Zodiac. vel annum longum 36000. solarium perficiens super suos polos. FARN.

848. *Hic,*] Aries sub ortu solis inducit Zephyrum, quo flante tempus navigationis aperitur. FARNABIUS.

850. *Aries*]

- Reddit Zephyro vela tepenti,
 850 Aries praeceps ibit in undas,
 Per quas pavidam vexerat Hellen.
 Hic, qui nitido Taurus cornu
 Praefert Hyadas, secum Geminos
 Trahet, & curvi brachia Cancri.
 855 Leo flammiferis aestibus ardens
 Iterum è coelo cadet Herculeus.
 Cadet in terras Virgo relictas;
 Justaeque cadent pondera Librae;
 Secumque trahent Scorpion acrem.
 860 Et, qui nervo tenet Aemonio
 Pennata senex spicula Chiron,
 Rupto perdet spicula nervo.
 Pigram referens hiemem gelidus
 Cadet Aegoceros, frangetque tuam,

Quif

VARIORUM.

850. *Aries*] Aries ille aureo vellere insignis fingitur Hellen, à cujus casu Hellespontus dicitur, & Phryxum, Athamantis iram fugientes per mare vexisse, deinde inter astra collocatus. DELRIUS.

850. *Praeceps*] De Zodiaco cadet in mare, &c. alludit autem ad fab. Arietis aurei velleris, vide Troad. 1032. FARN.

852. *Hic*] Hippol. v. 202. FARN.

853. *Hyadas*] Suculas stellas 7. Atlantis filias à fratre Hyante (quem deplorantes in coelum translatae sunt) denominatas. FARN.

853. *Geminos*] Signum tertium sive Castora & Pollucem, seu Jasionem & Triptolemum. FARN.

854. *Curvi*] Chelas incurvi Cancri, à Junone inter astra positi, quod Hydrae adversus Herculem subsidiarius fuerit. FARN.

856. *Iterum*] Semel enim deciderat ex Lunari globo. vide Herc. Fu v. 83. FARN.

856. *Herculeus*] Ab Herc. victus & à Junone in coelum translatus. FARN.

857. *Virgo*] Erigone seu Astraea Jovis & The-

midos filia jam recidet in terras quas caede madentes olim reliquerat. FARN.

858. *Justaeque*] Quae iuste ponderat, vel quae noctes diebus aequat. FARN.

859. *Secumque*] Inest enim Librae spatio pars Scorpion prior. FARN.

859. *Scorpion*] Quod Orionem tentarat interimere, in astra relatum. FARN.

860. *Et, qui nervo*] Chiron Centaurus, non quidem, ut Suidas negatur, Ixionis; sed potius Saturni filius ex Cratini & Acusilai comicorum sententia, vulneris impatiens sagittâ Herculis in pedem ejus delapsâ, vel teste Mnesagora, longioris vitae taedio à Jove impetravit ut sibi mori liceret; itaque inter sidera fuit translatus, Higino auctore. DELRIUS.

861. *Senex*] Theocritus: Κρητὴρ Ἡρακλῆος γίγαντις ἀνὰ χεῖρας. DELRIUS.

863. *Pigram*] Primum signum Hiemale. FARNABIUS.

864. *Aegoceros*] Capricornus, qui coelum meruit, quod Pan hujus specie indutus Gigantes terruerat. ab αἰζ capra & κέρας cornu. FARNABIUS.

- 865 Quisquis es , Urnam. tecum excedent
 Ultima coeli sidera Pisces.
 Monstraque numquam perfusa mari
 Merget condens omnia Gurgēs.
 Et qui medias dividit Ur̄sas ,
 870 Fluminis instar , lubricus Anguis :
 Magnoque minor juncta Draconi
 Frigida duro Cynosura gelu :
 Custosque sui tardus plaustrī
 Jam non stabilis ruet Arctophylax.
 875 Nos è tanto visi populo
 Digni , premeret quos everso
 Cardine mundus.
 In nos aetas ultima venit.
 O nos dura sorte creatos ,
 880 Seu perdidimus solem miseri ,
 Sive expulimus ! Abeant questus.
 Discede timor. Vitae est avidus ,
 Quisquis non vult , mundo secum
 Pereunte , mori.

VARIORUM.

865. *Quisquis*] Neque enim constat de Aquario, an fuerit Deucalion , Cecrops , Hylas , an Ganymedes. FARN.

866. *Ultima*] Ultimū Zodiaci in anni ordine signum. FARN.

867. *Monstraque*] Arctos supra vers. 477. FARNABIUS.

868. *Gurgēs.*] Marc. FARN.

869. *Et qui*] Ruet anguis ille maximus , &c. Hesperidum quondam custos ab Hercul. interfecit. FARN.

871. *Minor*] Scil. Ur̄sa. FARN.

872. *Frigida*] Ad polum posita. FARN.

873. *Tardus*] Qui polo positus gyrum minorem lentius oberrat. FARN.

874. *Stabilis*] Prope polum qui stabilis. FARNABIUS.

874. *Arctophylax.*] Custos plaustrī Bootes, Arcton enim quae plaustrum dicitur insequutus agitare videtur. FARN.

875. *Nos è tanto*] Qui hucusque fuerit. FARNABIUS. Non male animentur aut interrogationis aut aliā notulā, quā utuntur attoniti. GRUTERUS.

880. *Miseri,*] Non nostra culpa , merita ne morte perimus , sed miseri ante diem. FARN.

881. *Expulimus !*] Per scelus nostrum , culpa nostra. FARN.

ACTUS QUINTUS.

ATREUS.

Exultans impius Atreus nefariam de fratre vindictam sibi gratulatur, dirisque apposis dapibus de natorum sanguine praebendo deliberat.

- 885 **A** Equalis astris gradior, & cunctos super
Altum superbo vertice attingens polum.
Nunc decora regni teneo, nunc solium patris.
Dimitto superos: summa votorum attigi.
Bene est; abunde est; jam sat est etiam mihi.
890 Sed cur satis sit? pergam, & implebo patrem
Funere suorum: ne quid obstaret pudor,
Dies recessit. perge, dum coelum vacat.
Utinam quidem tenere fugientes deos
Possem, & coactos trahere, ut ultricem dapem
895 Omnes viderent! quod sat est, videat pater.
Etiam dje nolente discutiam tibi

Te-

GRONOVII.

892. *Perge, dum coelum vacat.*] Florentinus, *vacat*. Multo melius. Vacat enim coelum, quum abierint dii, hoc est Stoicis sidera. Idem margini adscripserat H. Grotius.

VARIORUM.

887. *Decora*] Jam denique rex, recepto ariete regni sito, sup. vers. 223. jam Deus mihi vicior, postquam injurias plene ultus sum. FARN.
888. *Dimitto*] Dehinc non precibus fatigo, non votis sollicito Deos, voti abunde compos. FARNABIUS.

889. *Etiam mihi.*] Etiam mihi ultionis cupientissimo. FARN.

891. *Ne quid*] Invitant sublata cum luce veracundia tenebrae. FARN.

892. *Dum coelum vacat.*] MS. Traject. *vacat*, cum vulgo editorum. Quod non minus arduum: indicat enim tyrannus invitari se ad audendum facinus ab opportunitate tenebrarum. SCHRODLERUS.

893. *Deos*] Solem & caeteras stellas quae Stoicis Diis, aliis faces & lampades Deus praevincit. FARNABIUS.

895. *Pater.*] Thyestes. FARN.

897. *Tenebras,*] Ignorantiae tuae, ut videas quam miser sis. supra vers. 786. FARNAB.

898. *Te-*

- Tenebras, miseriae sub quibus latitant tuae.
 Nimis diu conviva securo jacet
 Hilarique vultu. jam satis mensis datum est,
 900 Satisque Baccho. sobrio tanta ad mala
 Opus est Thyeste. turba famularis fores
 Templi relaxa; festa patefiat domus.
 Libet videre, capita natorum intuens
 Quos det colores, verba quae primus dolor
 905 Effundat, aut ut spiritu expulso stupens
 Corpus rigescat. fructus hic operis mei est.
 Miserum videre nolo, sed dum fit miser.
 Aperta multa tecta collucent face.
 Resupinus ipse purpura atque auro incubat,
 910 Vino gravatum fulciens laeva caput.
 Eructat. ô me coelitem excelsissimum,
 Regumque regem! vota transcendendi mea.
 Satur est, capaci ducit argento merum.

Ne

GRONOVII.

909. *Purpura atque auro incubat,*] Flor. *purpurae.*

VARIORUM.

898. *Jacet*] Ex more conviviorum priscorum. nam in his jacebant seu recumbebant. DELRIUS.
 900. *Sobrio*] Quo mala sua *imprudens* sentiat vehementiusque doleat quam ebrius. FARN.
 901. *Turba*] O famuli, aperite fores templi vel domus festae. FARN.
 903. *Libet*] Nimium videre vellem. FARN.
 904. *Quos det*] Pallefcantne an rubescant. FARNABIUS.
 904. *Primus*] Prima doloris apprehensio, primus motus. FARN.
 905. *Ut spiritu*] Velut expulso: sopitis scil. sensibus, ut animae deliquio. FARN.
 907. *Miserum*] Miserum jam factum non tam delectat videre, quam ubi primum miser fieri in-

cipit. FARN.

908. *Multa*] Multis lucernis, quas in testis accendere mos fuit. FARN.

909. *Resupinus*] Jam satur & bene potus reclinis in lecto purpureis auroque intertextis stragulis ornato discumbit. FARN.

910. *Fulciens*] *Languidus in cubitum jam se conviva reponit.* FARN.

911. *Eructat.*] Prae saturitate & ingluvie ex vescendi aviditate. FARN.

912. *Vota*] Etiam ultra votum felix sum, plus quam optaram consecutus. FARN.

913. *Capaci*] Argenteo poculo majori vinum non dilutum ebibit. FARN.

913. *Merum.*] Meri potationem, *negotiaz* veteres probro vertebant, ut docet Athenaeus lib. 10. eamque *Syrticam potationem* appellabant, unde jactatum in Romanum Imperatorem ridiculum illud nomen *Caldius Biberius Mero.* Semper enim modestis & temperantibus in more fuit, vinum aqua diluere, & temulentum Bacchum sobriis Nymphis temperare: quod à quo, & quan-

do

Ne parce potu, restat etiamnum cruor
 915 Tot hostiarum. veteris hunc Bacchi color
 Abscondet. hoc haec mensa claudatur scypho.
 Miltum suorum sanguinem genitor bibat;
 Meum bibisset. ecce jam cantus ciet,
 Festasque voces, nec satis menti imperat.

THYESTES.

*Thyestis epulantis cantus: quo invitat se ad laetitiam, quam
 tamen mens ejus praesaga mali non admittit.*

920 P Ectora longis hebetata malis,
 Jam sollicitas ponite curas.
 Fugiat moeror, fugiatque pavor.
 Fugiat trepidi comes exilii
 Tristis egestas, rebusque gravis
 925 Pudor afflictis. magis unde cadas,

Quam

GRONOVII.

916. *Hoc haec mensa claudatur scypho.*] Animam novam affudisse huic loco laetatur Gruterus scribendo, hoc *hoc mensa*. Adde & Nic Heinsium ad Claudiani lib. 2. in Rufin. vers. 402. Nec sane aliter Florentinus. Alterum tamen auctoris videtur. Contentiat cibo potio: *hoc scypho claudatur haec mensa*, nempe liberorum artubus patri structa. Quintilianus lib. 8. Instit. 5. *Huic simile in illo, cui pater sua membra laceranti venenum dedit: Qui haec edit, debet hoc bibere.*

925. *Magis unde cadas, Quam quo, refert.*] Manus illustis appinxerat: Forte, minus: me non probante. Considerat triplex suum tempus, a-

VARIORUM.

do coeperit, quot etiam modis & quantâ aquâ vinum veteres temperare sint soliti, petendum

ex Hier. Mercuriali lib. 1. Var. lection. cap. 18. & N. lib. 3. Conviv. antiquit. cap. 11. DELRIUS.

915. *Tot hostiarum.*] Trium natorum tuorum. FARNABIUS

915. *Hunc*] Sanguis rubro vino mistus non se prodet. FARN.

916. *Abscondet:*] Pro *abscondit*, supposui *abscondet*, ut viso fratre plus satis delectato poculis, novum capiat consilium, consummarique velit prandium poculo sanguinis GRUTERUS

916. *Claudatur*] Coenam clausurunt veteres poculo quod *boni Genii vel daemonis* appellabant. FARNABIUS.

918. *Meum bibisset.*] Si potuisset. FARN.

918. *Cantus*] *Παγνῆς*, cantillat potus. FARN.

922. *Moeror,*] Ex praeterito aut praesenti malo. FARN.

922. *Pavor.*] E futuro. FARN.

925. *Magis unde*] Quia felicem fuisse, miserum. FARN.

Y

926. Ma-

- Quam quo, refert. magnum, ex alto
 Culmine lapsum, stabilem in plano
 Figere gressum: magnum, ingenti
 Strage malorum pressum, fracti
 930 Pondera regni non inflexa
 Cervice pati; nec degenerem
 Victumque malis, rectum impositas
 Ferre ruinas. sed jam saevi
 Nubila fati pelle, ac miseri
 935 Temporis omnes dimitte notas:
 Redeant vultus ad laeta boni.
 Veterem ex animo mitte Thyesten.
 Proprium hoc miseros sequitur vitium,
 Numquam rebus credere laetis.
 940 Redeat felix Fortuna licet,
 Tamen afflicto gaudere piget.
 Quid me revocas, festumque vetas
 Celebrare diem? quid flere jubes
 Nulla surgens dolor ex causa?
 945 Quis me prohibet flore recenti

Vin-

G R O N O V I I.

missionem regni, exilium, praesentem statum. Amisisse regnum erat grave: postea quocumque recidas, nihil est iam grave quam summum non tenuisse. Itaque postquam illud ferre potuerit, quaecumque deinde eveniant, non iustam dare causam novi doloris significat. Pertinet huc dictum Caesaris: *difficilius se principem civitatis à primo ordine in secundum, quam ex secundo in novissimum detrudi.*

932. *Rectum impositas*] Et hic prodit se Seneca. Vide notas nostras ad epistolam 104.

V A R I O R U M.

926. *Magnum,*] Magni animi & fortis est ubi

quis è sublimi rerum statu deciderit, patienter adversa tolerare. FARN.

930. *Non inflexa*] Non succumbente cervice, erecto animo. FARN.

937. *Thyesten.*] Thyesten, id est, meam tristitiam & moerorem, quae me quondam exulem comitabantur. FARN.

939. *Nunquam*] Quia fortunae varietatem edocui timent, ne honorum apicem rapax fortuna tollat, & superbos vertat fœneribus triumphos. FARN.

945. *Flore*] Florum fasciculis, sertis coronisque capita revincti in conviviis potare soliti erant: primum quidem hederaceis, vid. Oed. vers. 414. & ex apio; mox myrteis, quippe quae adstringunt & vinis exhalationes arcent; tum è rosis quae & gravitatem capitis sedant & potionem aestuantem refrigerant. Corona insuper plenitudinis & liber-

- Vincire comam ? prohibet , prohibet.
 Vernae capiti fluxere rosae ;
 Pingui madidus crinis amomo
 Inter subitos stetit horrores ;
 950 Imber vultu nolente cadit.
 Venit in medias voces gemitus ;
 Moeror lachrimas amat affluetas ,
 Flendi miseris dira cupido est.
 Libet infaustos mittere questus.
 955 Libet & Tyrio saturas ostro
 Rumpere vestes. ululare libet.
 Mittit luctus signa futuri
 Mens, ante sui praesaga mali.
 Instat nautis fera tempestas ,
 960 Cum sine vento tranquilla tument.
 Quos tibi luctus , quosve tumultus
 Fingis demens ? credula praesta
 Pectora fratri. jam quidquid id est ,
 Vel sine causa , vel sero times.
 965 Nolo infelix ; sed vagus intra

Ter-

GRONOVII.

961. Quos tibi vultus , quosve tumultus] Lege cum optimo: Quos tibi luctus.

VARIORUM.

tatis symbolum festis conviviisque competit & capiti quod rationalis animae sedes. Neque me fugit lacertis etiam sorta , cervicique τὰς πλακὰς ὠσπιδας circumdare solitos. FARN.

946. Prohibet ,] Nescio quis dolor , aliquis certe prohibet. FARN.

947. Fluxere] Marcescunt in capite. vel , deciderunt è capite. FARN.

948. Madidus] Unguentis delibuti veteres convivabantur cum valetudinis tum voluptatis causa

amomo comas inungentes. FARN.

949. Stetit] Inhorruit. FARN.

950. Imber] Lacrymae etiam nolenti excidunt, humor & in genas furtim labitur. FARN.

955. Saturas] Bis vel plene tinctas purpura Tyria. supr. vers. 345 FARN.

961. Quosve tumultus] Reprehendit suum dolorem & metum tanquam inanem. FARN.

964. Sine causa ,] Si nihil in te molitur Atreus. DELRIUS.

964. Sero] Si quid molitur. nunc enim in manu ipsius constitutus nequis evadere debebas itaque vel prius timuisse, vel nunc timere non debes. DELRIUS.

965. Nolo] Nollem quidem timere sed , &c. FARN.

Terror oberrat ; subitos fundunt
 Oculi fletus , nec causa subest.
 Dolor , an metus est ? an habet lachrimas
 Magna voluptas ?

VARIORUM.

so gaudio effluant , frigidas : quae prae moero-
 re , calidas. Tolet. 2. de Anima. 4 30. FARN.

968. *An habet*] Habet sane , quae prae inten-

A T R E U S. T H Y E S T E S.

*Atreus festivitatem simulans fratrem ad poculum invitat. Cu-
 pienti illi videre liberos , quo plenius gauderet , ostendit
 capita & palmas , & quid actum sit aperit ;
 hinc dolor , ira , convicia , execrationes
 ortae.*

- 970 *Atr.* **F** Estum diem , germane , consensu pari
 Celebremus : hic est , sceptrum qui firmet mea,
 Solidamque pacis alliget certae fidem.
Thyest. Satis dapis me , nec minus Bacchi tenet ,
 Augere cumulus hic voluptatem potest ,
 975 Si cum Meis gaudere felici datur.
Atr. Heic esse natos crede in amplexu patris.
 Heic sunt , eruntque ; nulla pars prolis tuae
 Tibi subtrahetur : ora , quae exoptas , dabo ,
 Totamque turba jam sua implebo patrem.
 980 Satiaberis , ne metue : nunc misti meis ,

Ju-

VARIORUM.

972. *Solidamque*] *Ambiguo.* Thyest. de con-
 ciliatione , Atreus de caelis nepotibus sentit. FAR-
 NABIUS.

975. *Meis*] Liberis. FARN.

977. *Heic sunt ,*] *Et haec ambiguo.* FARN.

979. *Totamque*] Ventrem & oculos , corpus
 & mentem. FARN.

980. *Nunc*] *Mentitur eos esse in convivio cum pa-
 trnelibus.* FARN.

983. *Gen-*

- Jucunda mensae sacra juvenilis colunt.
Sed accientur. poculum infuso cape
Gentile Baccho. *Thyest.* Capió fraternae dapis
Donum. paternis vina libentur deis,
985 Tunc hauriantur. Sed quid hoc? non vult manus
Parère: crescit pondus, & dextram gravat.
Admotus ipsis Bacchus à labris fugit,
Circaque rictus ore decepto effluit.
En, ipsa trepido mensa subsiluit solo.
990 Vix lucet ignis. ipse quin aether gravis
Inter diem noctemque desertus stupet.
Quid hoc? magis magisque concussi labant
Convexa coeli: spissior densis coit
Caligo tenebris, noxque se in noctem abdidit.
995 Fugit omne sidus. quidquid est, fratri, precor,
Gnatisque parcat; omnis in vile hoc caput

Ab-

GRONOVII.

VARIORUM.

981. *Sacra juvenilis colant.*] Optimus, *colunt.*
Quod videtur melius quadrare proximo membro.
985. *Non vult manus*] Flor. *Nolunt manus Pa-*
ter.

994. *Noxque se in noctem abdidit.*] Sic egregie
Palarinos consensu uno reddere ait Gruterus, quum
antea esset, *in nocte.* Ego vero nec hoc, nec il-
lud intelligo, censeo interim auctorem scripsisse:
noxque se in noctem abdidit. Sententia, quae Ovi-
diu lib. xi. *Omne latet coelum, duplicataque noctis*
imago est. Dictio, qualis ejusdem lib. viii. *Ulcis*
ser fasque nefas. mors morte pianda est. In scelus
addendum scelus est, in funera funus. Lib. x. quo se
ferissimus heros *Addat in hunc florem.* Sic Livio
album in vestimentum addere. Sallustius in orat. Cae-
saris: *Sed per deos immortales, quamobrem in senten-*
tiam meo addidisti. L. 9. ad l. *Corneliam de falsis:*
Legit Cornelia caretur & qui in aurum vitii quid ad-
didit, quique argenteos nummos adulterinos flaverit
falsi crimine teneri. Nox addidit se in noctem est con-
duplicavit tenebras.

983. *Gentile*] Gentis nostrae proprium, quod
nos admoncat consanguinitatis & amoris. pocu-
lum *φιδότηριον* FARN.

984. *Paternis*] Laribus & familiae Diis prima
in testis convivii libamina fiebant, effuso in ter-
ram vini pauxillo, ut & dapum parte in focum
injecta. FARN.

985. *Non vult manus*] Praefagio mentis abo-
minatus haustum, sentit poculum gravius fieri &
vinum quasi refugere FARN.

990. *Ignis.*] Coenationi adhibitus, obsoniis
subjectus. FARN.

991. *Desertus*] A Sole, Luna, sideribus. FAR-
NABIUS.

993. *Spissior*] Condensantur solis tenebrae spif-
siores. FARN.

994. *In noctem*] Naturali & usitata tenebrico-
fiorem. FARN.

996. *Gnatisque*] Meis, aut utriusque. FARN.

996. *Hoc caput*] Meum. FARN.

- Abeat procella. redde jam gnatos mihi.
Atr. Reddam, & tibi illos nullus eripiet dies.
Thyest. Quis hic tumultus viscera exagitat mea?
 1000 Quid tremuit intus? sentio impatiens onus,
 Meumque gemitu non meo pectus gemit.
 Adeste nati, genitor infelix vocat:
 Adeste; visis fugiet hic vobis dolor.
 Unde obloquuntur? *Atr.* Expedi amplexus pater.
 1005 Venere. gnatos ecquid agnoscis tuos?
Thyest. Agnosco fratrem. sustines tantum nefas
 Gestare tellus? non ad infernam Styga
 Te nosque mergis? rupta & ingenti via
 Ad chaos inane regna cum rege abripis?
 1010 Non tota ab imo tecta convellens solo
 Vertis Mycenae? stare circa Tantalum,
 Avosque nostros, si quis intra Tartara est,

Uter-

GRONOVII.

VARIORUM.

1012. *Si quis intra Tartara est,*] Non deest his verbis sensus commodus. De sceleratissimis, quasi quibus nec unquam contingeret beata quies defunctorum, nec inferi satis suppliciorum haberent, dubitabant, orco recepti essent. Valerius Maximus lib. ix. 11. Ext. 4. *Etiam apud inferos, si tamen illuc receptus est, quae meretur, supplicia pendet.* Quo respexit etiam Plautus Pseudolo: *Orcus recipere ad hunc se noluit.* Catonisque inimicus apud Plutarchum: *ὁ δὲ Δανάου πόρτων εἰς Αἴδου Περύχων δέχεται.* Et declamator ille apud M. Senecam contr. 3. *à superis dejecta, ab inferis non recepta.* Tum Hannibal apud Silium lib. 16. *tum manes inimica se de repellat Aeternum, socioque abigat me frater averno.* Sed aliud suadet Etruscus codex: *cujus partem una cum vulgatis exhibet Pal. unus: nam quum superiora teneret, ut eduntur, continuat; Et hinc revulsis, si quid infra Tartara est Avosque nostros, huc tuam:* adeoque cepit Gruterum, ut ille omnino vulgatis ob similitudinem priorum excidisse haec existimet, & non levem pro hac admonitione gratiam poscat. Sed tollit quod supervacuum

998. *Tibi illos*] Ut qui jam in alimentum abierunt. *abitque petisum capisa* FARN.

1004. *Unde*] Male praeiugus videtur sibi audire filios vocatos è visceribus dare responsum. FARN.

1004. *Expedi*] *Redit Atreus & allata capisa Thyesti ostendit.* FARN.

1006. *Fratrem.*] Te crudelem, impium, perfidum mihi, ut se nuper, fratrem. FARN.

1007. *Styga*] Herc. Fur. vers. 712. FARN.

1008. *Rupta*] Annon hiatu facto absorbes Mycenae cum Atreo? FARN.

1009. *Chaos inane*] Ovid. l. 4. Fast. *Possidet alter aquas, alter inane chaos, uterque de inferis loquitur, apud quos maximum inane, de quo supra in Hercul. Fur. dictum est satis. vide Med. 9. DELRIUS.*

1011. *Stare*] Amandari in eisdem cum Tantalos poenas, majoris sceleris rei. vers. 750. Hercules Fur. FARN.

1012. *Tartara*] Imam partem terrae, vel infra Tartara vid. Herc. Fur. v. 709. & Hippol. vers. 841. FARN.

1016. *Ache-*

Uterque jam debuimus. hinc compagibus
Et hinc revulsis huc tuam immani sinu

1015 Demitte vallem, nosque defossos tege
Acheronte toto: noxiae supra caput
Animae vagentur nostrum, & ardenti freto
Phlegethon arenas igneus tortas agens,
Exitia supra nostra violentus fluat.

1020 Immota tellus pondus ignavum jaces?
Fugere Superi. *Atr.* At accipe hos potius libens

Diu

GRONOVII.

habet ille, liber Etruscus: stare circa Tantalum Uterque jam debuimus. hinc compagibus Et hinc revulsis, si quid infra Tartara est. Avoque nostros, hoc tuam immani sinu Demitte valles. Quae omnia satis bene habent, modo scribas postrema: huc tuam immani sinu Emitte vallem. Dicit primum meruisse se & fratrem cum avo inter parata aeternum esurire ac sitire. Dein non contentus hac poena, infra ipsos inferos vult eisdem amandari. Hic est locus ille imaginarius, quem in Hercule Furiente, ultra nocentum exilia, & exilium ulterius Erebo; in Phoenissis, si quid ultra Tartarum est, vocat: quo infra terram deduci (nam terrae pars inferi) dicit de Clementia 1, 6. ut hinc quoque Senecam agnoscas. Statius l. 8. Thebaid. & si quos procul inferiore barathro Altera nox, aliisque graves plaga coeca tenebris. Habent à patre poetarum. l. 9. Η μιν ἔλπει φίλῳ ἐς τὰς ἑσπέρους ἡμέρας. Τὴν καὶ ἔχον βάθυστον ὕπνῳ ἱστὶ βέρεται, Ἐθα οὐδὲν αἶψα πύλῳ καὶ χαλκῷ ἔδρε, Τόσσον ἱερὸν αἰῶνα, ὅσον ἡμέρας ἐς δάτι γαίης. Virgilius 6. Aen. Tum Tartarus ipse Bis patet in praeceps tantum, tenditque sub umbras, Quantus ad aetherium coeli suspensus Olympus. Tartara ait Avoque nostros, quia hos, quae inferos faciebat fabula, etiam ponebat in inferis. Tantalum enim ipsum intelligit per enallagen numeri. Vallem immani sinu appellat inane vel immensum vacuum sub Tartaro inani. Ea non potest dici istuc demitti, quia jam demississima est, sed emitti, hoc est, aperiri huius terrae, ut in eam absorbeantur fratres. Quod hic emittere, id trahere ex imo sinu est in Troadibus vers. 169. ubi vide, quae notamus.

1018. Arenas igneus tortas] Potest tolerari,

ut vortices fluvii significet. Haudquaquam tamen spreverim Raphaelingii *tortas*. Utrumvis videtur probare Silius, cui lib. 13. Phlegethon saxosa incendia torquet: & iterum, atque ultas sub gurgite cautes Egerit, & scopulis pulsas flagrantibus ora.

1019 Exitia supra nostra] Puto, Exilia, ut in Hercule Furiente. Poenalem locum.

1021. Recipe hosce citius:] Jam olim notavit Commelinus, ante hunc versum in nonnullis antiquis libris apparere hemistichion: Fugere Superi: in aliis vero extare: Fugere superi. A. At accipe hoc potius libens: sed posterius sibi non placere. Gruterus quoque prius recipit, exclusis aliis, ut ait, quod non videantur genuina, attexta ab iis, qui consultum ibant versui. Immo & velit recidere, Recipe hosce citius, tanquam nihil sapientia Senecae, & refingere: Fugere Superi. A. liberis tandem tuis Diu expetitis. Sed enim cum membranae unice repraesentent: Fugere Superi. A. accipe hos potius libens Diu expetitos: nulla per fratrem est mora: non dubito, quin haec ipsa sit auctoris manus, adjuvanda solummodo particula At inserta, quam tum personae vocabulum, tum sequens verbum facile absorpsit. Cum diras sibi & fratri diceret Thyestes, Atreus gavisus ejus dolore, placidi instar & nihil commoti, omic-

VARIORUM.

1016 Acheronte] Ex ἀχθ & ἴω, quod luctuosus fluat undis, vel ab α, & χαίρειν, quasi ilaetabilis unda. Vide Agam. 13. FARN.

1018. Phlegethon] Qui rapidis flammis ambit torrentibus amnis Tartareus Phlegethon. à φλέγω. Supr. vers. 73. FARN.

1020. Immota tellus] Non recedis ut Sol & sidera, nec tantum scelus detestaris & ulcisceris? FARN.

1024. Hoc

- Diu expetitos, nulla per fratrem est mora,
 Fruere: osculare: divide amplexus tribus.
Thyest. Hoc foedus? haec est gratia? haec fratris fides?
 1025 Sic odia ponis? non peto, incolumes pater
 Gnatos ut habeam: scelere quod salvo dari
 Odioque possit, frater hoc fratrem rogo;
 Sepelire liceat. redde, quod cernas statim
 Uri. nihil te genitor habiturus rogo,
 1030 Sed perditurus. *Atr.* Quidquid è gnatis tuis
 Superest, habebis: quodque non superest, habes.
Thyest. Utrumne saevis pabulum alitibus jacent?
 An belluis servantur? an pascunt feras?
Atr. Epulatus ipse es impia gnatos dape.
 1035 *Thyest.* Hoc est deos quod puduit! hoc egit diem
 Aversum in ortus! quas miser voces dabo,
 Questusque quos? quae verba sufficient mihi?
 Abscissa cerno capita, & avulsas manus,
 Et rupta fractis cruribus vestigia.
 1040 Hoc est, quod avidus capere non potuit pater.
 Volvuntur intus viscera, & clausum nefas

Si-

GRONOVII.

te, inquit, male ominari, & potius illos caros desideratosque tradente fratre libens accipe. Neque *fructu*, necessario requirit *Diu expetitis*. Lib. 3. de ira cap. 23. hoc duntaxat Pollioni *Asinio* dixit: *Ἐπεσσεύεαι*. Paranti deinde excusationem obstitit, & *fructu*, inquit, mi Pollio, *fructu*.

1031. *Superest, habebis: quodque* Flor. *Superest, habes: quodcumque non superest, habes.*

1040. *Capere non potuit pater.* Forte, potui. Ipse enim loquitur.

VARIORUM.

1024. *Hoc foedus?* Itane simulasti te odia deposuisse rediisseque in gratiam. FARN.

1025. *Incolumes* Quod fieri non posse novi, cum videam ipsorum capita. FARN.

1026. *Salvo* Non sublata vindicta & odiotuo. FARN.

1028. *Sepelire* Redde truncos ad sepulchrum.

1029. *Nihil* Nihil quo fruam, sed quod igne absumam peto. FARN.

1030. *Quidquid* Quod absumptum est habebis: quod assumptum est habes scilicet in ventre. Hoc autem quid sit nondum intelligit *Thyest.* FARN.

1035. *Deos* Solem & sidera. Agnoscit jam miser deliquit solaris causam. FARN.

1039. *Vestigia.* Pedes. FARN.

1040. *Hoc est,* Sup. v. 781. FARN.

1041. *Viscera,* Carnes natorum. supra 765. FARN.

1041. *Nefas* Nefandus cibus. FARN.

1043. *San-*

Sine exitu luctatur, & quaerit viam.

Da, frater, enssem, sanguinis multum mei
Habet ille. ferro liberis demus fugam.

1045 Negatur ensis? pectora illiso sonent
Contusa planctu. sustine, infelix, manum;
Parcamus umbris. tale quis vidit nefas?
Quis inhospitalis Caucaſi rupem asperam
Heniochus habitans? quisve Cecropiis metus

1050 Terris Procrustes? genitor en gnatos premo,
Premorque gnatis. sceleris est aliquis modus?
Atr. Sceleri modus debetur, ubi facias scelus,
Non ubi reponas. hoc quoque exiguum est mihi.
Et vulnere ipso sanguinem calidum in tua

1055 Diffundere ora debui; ut viventium
Biberes cruorem. verba sunt irae data;

Dum

GRONOVII.

1042. *Luctatur, & quaerit viam.*] Flor. *quaerit* fugam, Optime. Nat. quaeſt. 2, 40. *subtile & flammum*, cui per angustissimum fuga est. Lib. 6. 12. ut terrae spiritus luctante & fugam quaerente, moriantur. Cap. 30. cum fortasse illo se spiritus, quaerens fugam, incluserit. Adde supra verſ. 629. & ad Herc. Fur. verſ. 280.

1044. *Liberis demus viam.*] Flor. *detur via*.

1046. *Concussa planctu.*] Flor. *Contusa*. Troa-
dibus: *Pulsa vasto tundite pectus*.

1056. *Verba sunt irae data;*] Et hoc Lucio a-
matum. Epist. 32. *Verba dare non potes: tecum sum*.

VARIORUM.

1043. *Sanguinis*] Meorum liberorum sangui-
nem hausit. FARN.

1044. *Viam.*] Qua exeant. FARN.

1046. *Concussa*] Pugnis & planctu dilaniata
dabunt viam. FARN.

1046. *Sustine,*] Sed planctu & verberibus ab-
ſtine, ne & natorum ventri tuo ingestorum ſe-
pulchro atque animabus vim facias. FARN.

1049. *Heniochus*] Popul. ferus juxta Colchos
in monte Caucaſo ab Amphito & Telchio Caſto-
ris & Pollucis *enigmas*, id est, aurigis ortus. FARN.

1049. *Cecropiis*] Atticae regionis (à Cecrope
primo rege dictae) terror Procrustes latro, qui
hospites ad lecti ſui menſuram vel longiores decur-
tabat vel breviores extendebat. FARN.

1051. *Premorque*] Ventrem quippe meum tor-
quent. FARN.

1052. *Sceleri*] Minori enim ſceleri major poe-
na debetur. FARN.

1052. *Sceleri modus debetur, Cet.*] Minus ple-
ne hic Farnabius, *minori ſceleri major poena debetur*.
Immo hoc vult Atreus, ubi prior injuriam inlatu-
rus ſis non excedendum eſſe modum ſaevitiae; ceterum
in rependenda injuria, quam indigne acceperis, tem-
peramentum poenae & acerbitalis adhibendum eſſe nul-
lum. SCHRODERUS.

1054. *Sanguinem*] Natorum tuorum. FARN.

1055. *Diffundere ora debui;*] Eſt qui annotat ni-
hil hec elidendum. at niſi id fiat, non ſtabit ver-
ſus. GRUTERUS.

1056. *Verba sunt irae data;*] Dum vindictam
nimis ſeſtinarem fraus facta eſt, id eſt, non ad
plenum ſatisfeci irae meae. FARN.

Z

1058. Fe-

- Dum propero , ferro vulnera impresso dedi.
 Cecidi ad aras , caede votiva focos
 Placavi : & artus , corpore exanimo amputans ,
 1060 In parva carpsi frustra : & haec ferventibus
 Demersi ahenis. illa lentis ignibus
 Stillare jussi. membra , nervosque abscidi
 Viventibus : gracilique trajectas veru
 Mugire fibras vidi , & aggressi manu
 1065 Mea ipse flammis. omnia haec melius pater
 Fecisse potuit. cecidit incassum dolor.
 Scidit ore natos impio , sed nesciens ,
 Sed nescientes. *Thyest.* Clusa littoribus vagis
 Audite maria. vos quoque audite hoc scelus ,
 1070 Quocumque dii fugistis. audite Inferi.
 Audite Terrae. Noxque Tartarea gravis
 Et atra nube , vocibus nostris vaca.
 Tibi sum relictus. sola tu miserum vides ,
 Tu quoque sine astris. vota non faciam improba ,
 1075 Pro me nihil precabor. ecquid jam potest

Pro

GRONOVII.

VARIORUM.

Epist. 49. *prospicienda tantum & à limine salutanda , in hoc unum , ne verba nobis dentur.* Epist. 88. *an Penelopa impudica fuerit , an verba seculo suo dederit.*

1059. *Artus , corpore exanimo amputans ,*] Sic quidem notavit in nonnullis haberi Commelinus : at optimus & multis partibus plures cum praeis editionibus : *corpora exanima amputans.* Videtur enim non tantum recidere , sed & circumcidere esse *amputare* : ut possit *amputari* dici & quod detrahitur , & cui detrahitur aliquid sectione.

1069. *Vos dei audite hoc scelus , Quocumque diffugistis*] In plerique libris , *Vosque audite* : in Flor. *Vos quoque audite* , sine mentione deorum , quae tamen necessaria est , eoque in sequenti versu restituenta : *Vos quoque audite hoc scelus , Quocumque dii fugistis.*

1058. *Focos*] Deos Lares qui ad focos stant , vel quibus in focis sacra fiunt. FARN.

1059. *Artus , corpore*] Haec supra v. 763. FARNABIUS.

1065. *Omnis*] Major fuisset vindicta , si te patrem haec facere coegissem. FARN.

1066. *Cecidi*] Non est adeptus expetitam ultionem. FARN.

1067. *Sed nesciens ,*] Cum potuissem te sciente hoc fecisse. FARN.

1068. *Nescientes.*] Cum potuissem ex iso morientium vulnere sanguinem calidum tibi in os infundere. sup. vers. 1054. FARN.

1070. *Diffugistis*] Sup. vers. 893. ne videretis scelus tantum. FARN.

1073. *Tibi*] O Nox. FARN.

1076. *Pro*

Pro me esse? vobis vota prospicient mea.
 Tu summe coeli rector, aetheriae potens
 Dominator aulae, nubibus totum horridis
 Convolv mundum, bella ventorum undique
 1080 Committe; & omni parte violentum intona:
 Manuque, non qua tecta & immeritas domos
 Telo petis minore; sed qua montium
 Tergemina moles cecidit, & qui montibus
 Stabant pares gigantes; haec arma expedi,
 1085 Ignisque torque. vindica amissum diem.
 Jaculare flammis; lumen ereptum polo
 Fulminibus exple. causa, ne dubites diu,
 Utriusque mala sit: si minus; mala sit mea.
 Me pete. trifulco flammeam telo facem
 1090 Per pectus hoc trans mitte. si gnatos pater
 Humare, & igni tradere extremo volo,
 Ego sum cremandus. si nihil superos movet,
 Nullumque telis impios numen petit;
 Aeterna nox permaneat, & tenebris tegat
 1095 Immensa longis scelera. nil Titan queror,

Si

GRONOVII.

1081. *Qua tecta & immeritas domos Telo petis*]
 Videtur scripsisse: non quae tecta & immeritas do-
 mos Telo petis minore: etsi solent antiqui duos istius-
 modi diversos ablativos adhibere: ut in illo, quo,
 nomine laeso. Mox Gruterus & Scaliger: hac ar-
 ma expedi. Mihi alterum, quod servant omnes
 codices, satis placet.

VARIORUM.

1076. *Vobis*] In rem vestram. ne rerum ordo
 immutetur, vobis praec horrore fugientibus. FAR-
 NABIUS
 1082. *Sed qua*] Sed illa fulminea manu qua
 perfrégisti tres montes Pelion, Ossa, & Olym-

pum, quos Gigantes Diis bellum indicentes con-
 gestos alios aliis superstruxerant. v. 970 Herc.
 Fur. & Herc. Oct 847. FARN

1083. *Qui montibus*] Coelo capita alta ferentes
Abietibus juvenes patriis & montibus aequos. Ae-
neid. 3. & 9. FARN.

1084. *Ilac*] Scil. dextra. FARN.

1085. *Vindica*] Compensa. FARN.

1089. *Trifulco*] Fulmine quod scindit, com-
 burit, afflat. subtili, urenti, fuliginoso. vid Herc.
 Oct. v. 1094. FARN.

1090. *Hoc trans mitte.*] In quo filii conduntur.
 FARNABIUS

1092. *Si nihil*] Deus nec bene pro meritis capitur
 nec tangitur ira. ex Epicur. & Protagorae mente.
 FARNABIUS.

Z 2

1096. Per-

- Si perseveras. *Atr.* Nunc meas laudo manus,
 Nunc parta vera est palma. perdideram scelus,
 Nisi sic doleres. liberos nasci mihi
 Nunc credo; castis nunc fidem reddi toris.
- 1100 *Thyest.* Quid liberi meruere? *Atr.* Quod fuerant tui.
Thyest. Gnatos parenti? *Atr.* Fateor; & quod me juvat,
 Certos. *Thyest.* Piorum praesides testor deos.
Atr. Quid conjugales? *Thyest.* Scelere quis pensat scelus?
Atr. Scio quid queraris. scelere praerepto doles:
- 1105 Nec, quod nefandas hauseris, tangit, dapes:
 Quod non pararis. fuerat hic animus tibi
 Instruere similes inscio fratri cibos,
 Et adjuvante liberos matre aggredi,
 Similique leto sternere. hoc unum obstitit,
- 1110 Tuos putasti. *Thyest.* Vindices aderunt dei:
 His puniendum vota te tradunt mea.
Atr. Te puniendum liberis trado tuis.

GRONOVII.

1103. *Quid conjugales?*] Lege omnino cum Nic.
 Heinsio: *Quin conjugales?*
 1105. *Hauseris, tangit, dapes:*] Flor. *Non quod*
nefandas hauseris, angit, dapes.

VARIORUM.

1096. *Perseveras.*] Fugere & latere. FARN.
 1097. *Scelus.*] Delectationem meam ex hoc
 scelere. FARN.
 1097. *Perdideram scelus.*] Non, ut Farnabius,
 delectationem ex scelere. Sed vult hoc, frustra ad-
 missem tantum scelus. Ovid. Amor. 111. Eleg. xi.
Desine blanditias, & verba potentia quondam Perdere.
 vid. Agam. 519. SCHRODERUS.
 1098. *Mihi*] Insultatio confidentiae plena.
 FARNABIUS.

1101. *Gnatos*] *Sup.* edendos apposuisti? FARN.
 1102. *Certos.*] Quos tu non dubitasti tuos esse,
 sicut ego de meis propter te dubito an mei sint.
 FARNABIUS.

1102. *Praesides*] Jovem *interiores* & Deos prae-
 sides vindicisque piorum natorum. FARN.

1103. *Quid conjugales*] Cur non potius testaris
 conjugales quos adulterio violasti? *Ironia*; de
 conjugaliibus Diis vid. Medeam vers. 1. FARN.

1105. *Nec, quod*] Nec tam doles quod has
 dapes absumpseris, quam quod mihi non appo-
 sueris. FARN.

1108. *Liberos*] Meos. FARN.

1108. *Matre*] Aërope uxore mea quam cor-
 rupisti. FARN.

1109. *Hoc unum*] Et fecisses, nisi putasses illos
 esse tuos filios. FARN.

1112. *Liberis*] Qui nulli jam, vel qui à te co-
 mesi. vers. 1047. FARN.

L. ANNAEI SENECAE PHOENISSAE,

QUAE VULGO

† THEBAIS.

DRAMATIS PERSONAE.

OEDIPUS. ANTIGONE. NUNCIUS. JOCASTA.
POLYNICES.

ARGUMENTUM.

Oedipus, sibi oculis ubi scelus suum (de quo vide argumentum Oedipi) agnovisset erutis, in exilium spontaneum profectus amolitur à se filiam Antigonen. quae patri vitales auras pertaeso ducem se viae offert, utque mortis cupidinem deponat, multis precibus orat, tandem exorat. Cujus interea filios Eteoclem & Polynicem, violato regnandi per vices foedere, impia moventes arma, incassum laborat. mater Jocasta in gratiam reducere. Desunt mutilae huic tragoediae caetera.

ACTUS

GRONOVII.

VARIORUM.

* *Phoenissae.*] Mira libelli hujus fortuna fuit, & vices sane quam notabiles. Nam ut subito delictis & gratia summi viri frequentibus punctis in coelum abiit, ita post paullo non levioribus sententiis poene ad inferos dejectus est. Jam longinqua vetustas aevi barbariesque superiorum temporum quum hoc omne tragoediarum corpus miserum habuerit, hanc prae caeteris unam prius exempla fecit, ut cum Comico loquar: detracti & expuncti chori, quasi fuissent nulli: super hos magna pars intercepta: ne nomen quidem relictum: quod restat, passim foedis vulneribus ita deformatum, ut etiam, quod aliquando integrum fuit, infame ac minus desideratum reddiderit. Nescio quis poematis laceri, instar Deiphobi, nullo titulo, misertus, quum Oedipum & par Thebanum in eo agnosceret, de P. Papinii Statii opere, *Thebaidem* proscripsit. Quem errorem vetus auctor, qui tamen haecenus nihil

† *Thebaeis.*] Haec fabula Senecae, omnium, quae à magno illo viro & (ausim dicere) Philosopho scriptae ad nos pervenerunt, longe excellentissima, & cum Oedipo ejusdem quasi gemina: imo cultu & nitore, si principem criticum audimus, Graecas fabulas superat. *Q. Septimius Florens.* Thebaidem tragoediam olim Latine Attius scripsit. Heroïcis versibus Graece Thebaides scripserunt Antimachus & Menelaus Aegeus, quorum imitatore fuisse Statium Papinium suspicor: sane Antimacho non est dissimilis, utriusque enim tumor reprehenditur. Ponticus etiam, testibus Ovidio ac Propertio, hoc argumentum tractavit hac tragoedia noster multa ex Euripidis *Phoenissis* accepit. DELRIUS. Haec fabula est perpetuum canticum, nullis diverbiis interruptum. Est autem totum scholasticum drama, declamatorio caractere. Multa putida sunt & affectata. SCALIGER.

Z 3

+ Zr

ACTUS PRIMUS.

OEDIPUS. ANTIGONE.

*Oedipum ab instituta morte revocat persuadetque filia Antigone
dux patris coeci.*

Oedip. **C**Oeci parentis regimen, ac fessi unicum
Patris levamen, gnata, quam tanti est mihi
Genuisse vel sic; desere infauftum patrem.
In recta quid deflectis errantem gradum?
5 Permite labi. melius inveniam viam
Quam quaero solus, quae me ab hac vita extrahat,
Et hoc nefandi capitis aspectu levet
Coelum atque terras. quantulum hac egi manu?
Non video noxae conscium nostrae diem:
10 Sed videor. hinc jam solve inhaerentem manum,
Et patere coecum, qua volet, ferri pedem.

Ibo,

GRONOVII.

peccarat, magna mercede expiavit. Ipse dixerat *Phoenissas*, Euripidem imitatus. nam hanc solam inscriptionem horum fragmentorum novit aureus ille codex Florentinus, eamque & in fronte voluminis, ubi omnes promittuntur tragoediae, & in fronte ac fine hujus ipsius, denique in summis omnibus paginis, quibus continetur, praefert. Ut autem à Troadum choro *Troades*, à Trachiniarum choro Sophoclis *Trachiniae*, sic à choro Phoenissarum appellavisse nostrum *Phoenissas*, hoc quoque Euripidis imitatione, valde credibile ac mihi penitus persuasum est.

1. *Ac fessi unicum Patris levamen,*] Quam pulcre coecus parens & fessus pater, quasi diversi essent, in tanta vicinia appellantur? Merito fassus est Florens Christianus hanc repetitionem sibi non placere. Aliis elegans videtur, & impingere in

limine, quibus haec culpata. Fruantur judicio suo. Sed scripsit auctor: & *fessi unicum Latus levamen*. Sic apud Sophoclem idem Oedipus *ἐνὶ Κολωνῶ* ad filiam: *Εγείσας ὡς παῦρ, πλὴν ἐγὼ αὐτὸς ἔστην*.

4. *In recta quid deflectis*] Hippol. 136. *Ad recta flecti*.

7. *Capitis aspectu*] Herc. Fur. 1241. *Populos ut omnes impio adspectu fugem*.

VARIORUM.

4. *Errantem*] Errare malentem. FARN.

8. *Quantulum*] Quasi dicat, paululum vel nihil potius profeci me mea solum excoecando manu, & vitae parcendo: nam quamvis diem sceleris mei conscium non videam, videor tamen. FARNABIUS.

11. *Coecum*] Meum coeci. FARN.

13. Ci.

- Ibo, ibo, qua praerupta protendit juga
 Meus Cithaeron: qua peragrato celer
 Per saxa monte jacuit Actaeon, suis
 15 Nova praeda canibus. qua per obscurum nemus,
 Silvamque opacae vallis instinctas deo
 Egit sorores mater, & gaudens malo,
 Vibrante fixum praetulit thyrsos caput.
 Vel qua cucurrit corpus invisum trahens
 20 Zethi juvenis, qua per horrentes rubos
 Tauri ferocis sanguis ostentat fugas.
 Vel qua alta maria vertice immenso premit
 Ino rupes, qua scelus fugiens suum,

No-

GRONOVII.

interfecisset, jamque Melicertae immineret, cri-
 puit eum mater fuga Athamanti. In Vossiano
 erat: *fugiens suus*.

VARIORUM.

18. *Thyrsos praetulit fixum*] Ut edidimus, trans-
 ponit voss. Florentinus.
 20. *Zethi juvenis*] Apage illam Zethi juven-
 tutem, quam dum per hellenismum defendunt
 viri docti, ostendunt nihil esse tam insanum &
 absurdum, ut non aliquo furore oblitum possit
 mentiri sanum colorem. Taurus fuit, qui Dir-
 cen alligatam traxit. Cur igitur dubitarunt repo-
 nere, *Zethi juvenis*? quod ipsis in mentem ve-
 nerat. Et ita Florentinus. Oedipo v. 610.
 22. *Vertice immenso premit*, *Inoque praecipit*] Del-
 rius suspicabatur priorem versum erroneum esse,
 & collocandum superius post illum, *Ibo, ibo*. Gru-
 tierus non videt, quare versus sit illo reponen-
 dus, quum alio loco montis perierit Actaeon,
 alio Ino. Tamen & Scaliger totam sententiam
 suspendi causatus eodem rejicit. Nimirum viti-
 um lubeffe intelligebant, sed id initio versus se-
 quentis & simul medicinam ostendunt principes
 membranae: habent enim: *premit Minor rupes*.
 Legendum igitur: *Vel qua alta maria vertice im-*
menso premit Ino rupes. Virgilius 1. Georgic.
Ino Melicertae. Statius: *canabula Bacchi Inoamque*
fugam. Nec vero placet: *scelus fugiens suum*: ne-
 que enim ob calumniam, qua Phrixon & Hellen
 Ino percussit aut quod Orchomeniis famem com-
 parasset, immisit ei furias Juno, sed quod Bac-
 chi nutrix fuisset. Omnino legendum: *scelus fu-*
gens viri. Nam cum is Learchum per furorem

13. *Cithaeron*] Mons prope Thebas sub meo
 quondam imperio, *vel*, in quo ego quam pri-
 mum natus sum expositus eram. inf. vers. 203.
 FARNABIUS.

14. *Actaeon*] Venator in cervum à Diana,
 quam nudam viderat, mutatus atque à canibus
 suis devoratus. FARN.

16. *Instinctas*] Bacchi furore percitas. FARN.

17. *Egit*] Agave Penthei mater & Bacchae fi-
 lium ejus Pentheum disceperunt. FARN.

17. *Gaudens*] Furore Bacchico percita vitulum
 esse putans, qui suus erat filius. FARN.

18. *Vibrante*] Caput Penthei praefixum fere-
 bat hastae pampinis involutae. FARN.

19. *Vel qua*] Hercul. Fur. vers. 915. & Phoe-
 niss. vers. 126. FARN.

22. *Vel qua*] Lipsius & Jos. Scalig. hunc ver-
 sum poni volunt post duodecimum, *Ibo, ibo, &c.*
 supra. FARN.

23. *Qua scelus fugiens suum*] Recte sollicitat
 hanc lectionem Gronovius. quod nam enim scē-
 lus illud, quod fugerit Ino? an *scelus* vocat, con-
 temtam ab Ino superbe Junonem? quod innuit
 haec Ovid. metam. lib. 1v. 467. *qui* (Athamas)
meum conjugem semper speravit. ob quem contemtum
 à Ju-

- Novumque faciens, mater insiluit freto
 25 Mersura gnatum, seque. felices, quibus
 Fortuna melior tam bonas matres dedit!
 Est alius istis noster in silvis locus,
 Qui me reposcit; hunc petam cursu incito:
 Non haesitabit gressus, huc omni duce
 30 Spoliatus ibo. quid moror sedes meas?
 Mortem Cithaeron redde, & hospitium mihi
 Illud meum restitue, ut exspirem senex,
 Ubi debui infans. recipe supplicium vetus
 Semper cruenta, saeve, crudelis, ferox,
 35 Cum occidis, & cum parcis. olim jam tuum
 Est hoc cadaver. perage mandatum patris,
 Jam & matris. animus gestit antiqua exsequi
 Supplicia. quid me, gnata, pestifero tenes

Amo-

GRONOVII.

31. *Montem Cithaeron redde,*] Quid si *Mortem* pro monte hic admittamus secundum votum Oedipodis, dixerat Florens Christianus. At Delius: Qui *Mortem* reponunt, mere nugantur. Subdubito: ita enim Etruscus, *mortem*, non *montem*. Nec video, quam belle mons Cithaeron hic jubeatur reddere montem. Id parum erat, nec negabat Antigone seni. Aliquid amplius Cithaeron debebat jam infanti, *mortem* scilicet. Ideo enim illic exponebatur, ut periret: nec fuisset creditus Cithaeroni, nisi quasi fidem dedisset ille periturum. Quam sefellit servando expositum, donec à pastore collectus ferretur ad Polybum. Itaque vel nunc sero *mortem* olim abjuratam sibi reddi postulat.

35. *Cum occidis, & cum parcis.*] Medea: *Cum* saevit & *cum* parcit, ex aequo malam.

VARIORUM.

à Tisiphone, instigante Junone, in insaniam versa, passis capillis aufugit Ino. An *scelus suum* dicit *scelustum maritum*? dijudicet Lector eruditus. SCHRODERUS.

25. *Mersura*] Mersura Melicertam alium filium

seque. FARN.

26. *Tam bonas*] Quae filios interficiebant. quod utinam & mihi contigisset, nec vixissem futurus parricida, incestus, &c. FARN.

30. *Sedes*] Inf. vers. 256. FARN.

31. *Mortem Cithaeron redde,*] Delius *montem*, concinentibus duobus excusis & MS. Traj. Recte. Quomodo enim *mortem* reddi sibi expetat potius quam *montem*; cum in hoc infans expositus fuerit, sed servatus in vita, quam nunc omni voto ibidem perdere exoptet? Firmant nostram interpretationem sequentia, *hospitium mihi illud meum restitue*. Quae huc per epexegetin trahenda, q. d. *montem*, qui olim hospitium mihi fuit. Nec inconcinne dictum puta, *Cithaeron redde montem*: est enim, *redde te mihi*; & simile huic, *me mihi, perfide, prodis*. Ovid. metam. lib. 11. v. 703. SCHROD.

35. *Occidis,*] Ut Actaeona, Penthea; Dirce aliosque in Orgiis. FARN.

35. *Parcis.*] Ut mihi cui tum infanti multo melius mori fuisset. FARN.

36. *Patris,*] Olim quidem patris de parricidio admoniti oraculo, sed & jam matris, quae mihi necem imprecatur propter incestum. FARN.

38. *Pestifero tenes*] Qui me invitum in vita manere cogat. FARNABIUS. Cave quid mutemus. que-

- Amore vinctum? quid tenes? genitor vocat.
 40 Sequor, sequor. jam parce. sanguineum gerens
 Inlignae regni Lajus rapti furit.
 Et ecce inanes manibus infestis petit
 Foditque vultus. gnata, genitorem vides?
 Ego video. tandem spiritum inimicum exspue,
 45 Desertor animi, fortis in partem tui:
 Omitte poenas languidas longae morae,

GRONOVII.

44. *Spiritum inimicum exspue, Desertor animi,*] Lipsius haec ita continenter legenda monuerat sublatam *exspue* post *exue*. Delrius contra eam reducit: nam his verbis umbram Laji salu-
 tari, ut otium ponat: dein ad ingenium redire Oedipum, seque ipsum castigare. Subscribit Gru-
 terus: priora Laji (non enim Laidis, ut stultae
 operae fecerunt) umbrae, sequentia sibi loqui Oe-
 dipum ipsi: male fecisse, qui repagulo puncti
 sublato isthaec continuerint, *exue Desertor animi*:
 quod & animadvertisse Delrium, quo nemo Cri-
 titorum hunc auctorem melius concoxerit. Fieri
 potest: sed repagulum illud puncti tolerare hic
 nullus possum: ut nec umbrae Laji supplicem Oe-
 dipum. Non ille patrem sibi visum imaginatur,
 ut oret, infestare se destinat, sed unum agit, ut
 se ipse ad moriendum stimulet, etiam vili & po-
 tenticis id Laji argumento. Hoc plane ostendit
 Florentina scriptura: *Spiritum inimicum exspue*. Ut
 in Thyeste: *Ferro peremptus spiritum inimicum ex-*
spuat. Et in Troadibus: *Ubi hanc anilis exspuam*
letu moram. Sed aliud etiam vitium subest nemini
 adhuc animadversum. Scribe: *tandem spiritum in-*
micum exspue, Desertor animi. Sic se ipse appel-
 lat: nam animum non accusat, quippe paratum
 in omnem poenam, sed sese, qui animo morem
 non gesserit, & ejus impetum destituerit. Hinc
 paullo ante: *animus gessit antiqua exsequi Supplicia*.
 Et intra: *haeret etiamnum mihi Ille animus haeret,*
quam recusantem manum Pressere vultus. Hujus a-
 nimi se desertorem hic appellat, & illic paullo
 post: *audias verum, Oedipe: Minus eruiisti lumina*
audacter tua Quam praestitisti. Praebuisse erat ani-
 mi, quem se deseruisse significat timide eruendo.
 Agnosceis, unde acceperit Staius lib. 8. Thebai-
 dos: *odi artus fragilemque hunc corporis usum Deser-*
toem animi. Latinus Pacatus in Paneg. *Tardum*

Mor-

solem, desertorem diem, annum nollis aestivae tem-
pus criminaretur.

46. *Poenas languidas longae morae,*] Grotius ad-
 scripserat margini: *Omitte poenae languidas longae*
morae.

VARIORUM.

queritur enim ita custodiri tenerique à filiâ, ut
 sibi necem inferre nequeat. *Vinctum* scimus non
 esse sui juris. *pestiferum amorem* gnatae vocat. quia
Invitum qui servat, idem facit occidenti, ut loqui-
 tur alibi Horat. GRUTERUS.

39. *Vinctum?*] Quid me, noxio & injusto a-
 more sic tibi colligas & astringis, ut adimas o-
 mnem, invitâ te, moriendi potestatem? quid me
 manibus quoque tuis, ut hederæ suis quercum
 brachiis solent, vincis; & prohibes manum meam,
 hanc animam impiam, ex latebris suis extrahere?
 non vult, non amari à gnatâ; sed vult non sic a-
 mari, ut amor ipsi amaram vitam producat; ut
 amor illum mori prohibeat, & teneat in vitâ in-
 vitum. DELRIUS.

39. *Genitor*] Meus sc. Lajus à me occisus, cu-
 jus umbram ex phantasia audire videreque vide-
 tur. FARN.

40. *Sanguineum*] A me per sanguinem rapt.
 FARNABIUS.

42. *Inanes*] Evulsis se oculis. FARN.

43. *Gnata,*] Non tu, inquit, ô filia patrem
 meum vides? Certe ego. Ille enim ut vers. 39.
 genitorem videre per phantasia videretur. Age
 anime, vita & spiritu tandem te priva: quem pa-
 ter reperit. FARN.

44. *Tandem spiritum*] O anime pusille, qui im-
 perium & infli utam mortem detrectas, fortis in
 partem tui, sc. oculos, mandata exequere & tan-
 dem in totum me desere. FARN.

46. *Omitte poenas languidas longae morae,*] Haec
 ad se ipsum Oedipus, quibus hoc ait, omittenda
 Aa esse

- Mortemque totam recipe. quid segnis traho?
 Quid vivo? nullum facere jam possum scelus.
 Possum miser. praedico, discede à patre;
 50 Discede, virgo. timeo post matrem omnia.
Antig. Vis nulla, genitor, à tuo nostram manum
 Corpore resolvet. nemo me comitem tibi
 Eripiet umquam. Labdaci claram domum,
 Opulenta ferro regna germani petant;
 55 Pars summa magni patris è regno mea est
 Pater ipse. non hunc auferet frater mihi,
 Thebana rapto sceptrum qui regno tenet;

Non.

GRONOVII.

47. *Quid segnis traho? Quid vivo?*] Scribe una litera & distinctione mutata: *Quid segnis traho, Quod vivo?* hoc est, quam partem aut illud quatenus vivo. Quid parte mei praemortua, reliquam partem vivam segnis traho? Sic infra: & in cineres dabo Hoc quicquid in me vivit. Et infra: Nec me redemi parte: membratim tibi volui perire. Eodem sensu placuerat Nic. Heinsio: *Quo vivo.* Caeterum pro *Recipe* hoc versu Lipsius & Commelinus in Mss. notarunt *Admitte*. Florentinus habet utrumque: *Mortemque totam recipe admitte quid segnis traho.* Unde apparet hanc varietatem esse antiquissimam. Epist. 30. *Accessus mortis quam perturbationem adferat, optime hi dicunt, qui secundum illam steterunt, qui venientem & viderunt & receperunt.* Plinius l. 7. c. 45. *destinatio moriendi & quatruidi inedia magna pars mortis in corpus recepta.*

55. *Pars magna patris optima*] Florens Christianus malebat *optima*: Gruterus *optimi*: idem affert ex uno Mss. *Pars summa*: quod inde receptum. Sed Etruscus: *Pars summa magni patris è.* Scribe igitur: *Pars una magno patris è regno mea est, Pater ipse.* Utcumque magnum patris regnum rapiant ac ferro dividant fratres, unam tamen ex eo partem mihi relinquant, oportet, ipsum nempe patrem.

57. *Thebana rapto*] Hic nonnemo: Eteocles, & videtis, quid sit trihorias notas dare: adeo caecutiunt, ut putent de Polynice illud dictum. Septimium Florentem Christianum pungit, qui laborem trihoriorum suas ad hanc fabulam notas in

praefatione appellat. Sed homo acer caecutivit ipse. Nusquam enim Florens, Polynicen dici Thebanum sceptrum rapuisse tradit: sed in contrarium, Antigona, immo jus bonum plus videri adjuvare Polynicem quam Eteoclem, ut et-

VARIORUM.

esse supplicia parva, quae de se sumat ob diuturnam moram, qua moretur sedes suas, versu 29. Nec enim satis esse supplicii ereptum lumen oculorum; quin vitae ipsius interitu, non corporis mutilatione aliqua multandam esse dilationem adeo longam. Quod si Grotii conjectura legitis, *Omitte poenae languidas longae moras*, recipiatur; sensus erit, *tolle tandem lenta impedimenta supplicii, quod me dudum manet.* supra *recipe supplicium vetus.* SCHRODERUS.

47. *Mortemque*] Metaph à gladiatoribus. FARN.

48. *Nullum facere*] Cum ad quod natus sum, amplius peccare non possim. Possum tamen natam meam stuprare. Possum ergo scelus facere. Discede à me nata, dum virgo es, ne te violam. cum enim nec a matre me abstinuerim, nullam non ausim. DELRIUS.

50. *Virgo.*] Dum virgo &c. ne & te violam ut matrem. FARN.

53. *Labdaci*] Regnum Thebanum, Labdacus autem erat pater Laji. FARN.

54. *Germani*] Fratres mei Polynices & Eteocles. FARN.

56. *Frater*] Eteocles, qui regnum contra socerum & pactam fidem occupat. FARN.

58. Al-

- Non hunc catervas alter Argolicas agens.
 Non si revulso Juppiter mundo tonet,
 60 Mediumque nostros fulmen in nexus cadat,
 Manum hanc remittam. prohibeas, genitor, licet;
 Regam abnuentem, dirigam inviti gradum.
 In plana tendis? vado. praerupta expetis?
 Non obsto, sed praecedo. quovis utere
 65 Duce me: duobus omnis eligitur via.
 Perire sine me non potes; mecum potes.
 Heic alta rupes arduo surgit jugo,
 Spectatque longe spatia subjecti maris.
 Vis hanc petamus? nudus heic pendet silex;
 70 Heic scissa tellus faucibus ruptis hiat.
 Vis hanc petamus? heic rapax torrens cadit,

Par-

GRONOVII.

iam Graecos Tragicos: itaque hunc (quem nisi Ereoclem) regnum rapuisse, imperium occupasse, foedus laesisse & fidem; illum (quem nisi Polynicen?) Argivos quidem duxisse, sed foederis isti testes deos invocare & hic & alibi tradi. Fonte autem: *Thebana rapto regna qui sceptro tenet.*
 58. Non hunc catervas] Nic. Heinſius malit: Non huc.

62. Regam abnuentem, dirigam inviti] Lipsius è suo attulit: *invitum patrem*. Unde Florens offensus ista quasi *ταυτολογία* regam, dirigam, tentat: *diligam invitum patrem*. Quod rejicit quidem Delrius: sed Florentinus merito confirmat quod è Mf. notat Commelinus: *dirigam inviti gradum*. Nec pejus sit à fronte: *Ducam abnuentem*. Statim idem Flor. *praerupta appetis*. non *expetis*.

64. Quovis utere. Duc è duobus.] Bene Lipsius; Duce me duobus. Sed non est necesse, quovis vertere, quod in scripto apparuit. Itaque sagax amicus ejus, se unius literae additione & interpunctionum transpositione (quasi non fecisset idem Lipsius) reddere ait haec clariora, quovis utere Duce me: Duobus. At Scaliger: quovis revertero. Duc è duobus. omnis eligitur via. Quis non miretur? Duc è duobus, explicat, elige è duobus, sive in

praeceps, sive in plana, omnis via mihi eligitur. Quis ita loquitur? nisi urnam in promptu habuit Antigone, ex qua Oedipus planum aut praeceps sorte duceret. Recte se habet, quod nunc editur è conjectura Lipsii, totumque exstat in Etrusco: quovis utere Duce me. duobus, &c. Duobus autem indefinitum pro nobis aut certis duobus vel am-

VARIORUM.

58. Alter] Polynices exercitum ducens foceri sui Adraſti regis Argivorum contra fratrem. FARNABIUS.

60. In nexus] In dextram meam, quae te tenet. FARN.

70. Tellus] Rectius: tellurem, dixit notandae hiatus profunditati. nam terra, proprie ipsa superficies, à terendo; tellus, interior & penitior pars, quae arborum radices sinu suo fovet & amplectitur, juxta quosdam. DELRIUS.

71. Rapax] Proprium torrentis epithetum. Lucretius & Virgilius fluvios rapaces dixerunt. DELRIUS.

71. Torrens] Torrens, inquit Festus, significat fluvium subitis imbris concitatum, qui aliquin siccitatibus exareſcit. Graece, teste I. C. dicitur *χρημαῖς* l. r. D. de flumin. DELRIUS.

- Partesque lapsi montis exesas rotat.
 In hunc ruamus. dum prior, quo vis, eo;
 Non deprecor, non hortor. extingui cupis,
 75 Votumque, genitor, maximum mors est tibi?
 Si moreris, antecedo: si vivis, sequor.
 Sed flecte mentem; pectus antiquum advoca;
 Victasque magno robore aerumnas doma.
 Resiste, tantis in malis vinci mori est.
 80 *Oedip.* Unde in nefanda specimen egregium domo?
 Unde ista generi virgo dissimilis suo?
 Fortuna, credis? aliquis est ex me pius?
 Non esset unquam (fata bene novi mea)
 Nisi ut noceret. Ipsa se in leges novas
 85 Natura vertet; regeret in fontem citas
 Revolutus undas amnis; & noctem afferet
 Phoebea lampas; Hesperus faciet diem.
 Ut ad miseras aliquid accedat meas;
 Pii quoque erimus. unica Oedipodae est salus,

Non

GRONOVII.

bobus Senecam dicere solere ad Philosophumena
 ejus notavimus.

78. *Victasque magno pectore*] *Ὁ δῆμα*, ubique
 iniquus Vindocino Critico, hic tandem appella-
 re hominem sustinet. Displicuit merito Liptio
 post *pectus* praecedenti versu nominatum, rursus
 hic positum *pectore*. in Ms. manifeste fuisse ait a-
 liam vocem, qua erasa subjectum *pectore*. quae-
 rit, numquid ea fuerit *robore*? Oppugnat hoc
 Florens infelicitate Delrio secundo, & non de ni-
 hilo repetitum vocabulum putant. Ecce & Gru-
 terus displicere quidem iterationem fatetur, sed,
 absit, inquit, ut *robore*, merum conjectaneum,
 admittam: quis enim id praestabit germanum?
 Praestabit vir optime, codex Etruscus, qui sine
 ambiguitate: *Victasque magno robore aerumnas do-*
ma.

79. *Tantis in malis vinci malum est.*] Flor. *Tan-*

tis in malis vinci mori est. Sophocles in Oedipo
 Coloneo: *Ὀυδὶς, θάνατος μὲν τούτῳ ἀνέσται.*

89. *Unica Oedipodae est salus;*] Sic & Florenti-
 nus. Mirifice vero hic Florenti satisfacit aemu-
 lus. Verba hujus ad versum 82. Florens sic: *For-*
tuna (credis?) aliquis est ex me pius: non male. Et

VARIORUM.

74. *Non deprecor,*] In utrumque parata; non
 suadeo, non dissuadeo. FARN.

80. *Unde*] Unde tantae pietatis specimen in
 domo impia? FARN.

84. *Nisi*] Quod facit illa, mortem meam re-
 morando. FARN.

84. *Ipsa*] Omnia praepostera fient; & quod
 omnium maxime naturae contrarium est, ego i-
 pse quoque pius ero, ut inferior sim & nocen-
 tior. FARN.

87. *Phoebea*] Phoebus, Sol. FARN.

92. *Quid*

- 90 Non esse saluum. liceat ulcisci patrem
Adhuc inultum. dextra quid cessas iners
Exigere poenas? quidquid exactum est adhuc,
Matri dedisti. mitte genitoris manum,
Animosa virgo. funus extendis meum,
95 Longasque vivi ducis exequias patris.
Aliquando terra corpus invisum tege.
Peccas honesta mente. pietatem vocas,
Patrem insepultum trahere. qui cogit mori
Nolentem, in aequo est, quique properantem impedit.
100 Occidere est, vetare cupientem mori.
Nec tamen in aequo est. alterum gravius reor.
Malo imperari, quam eripi mortem mihi.
Desiste coepto, virgo. jus vitae ac necis
Meae penes me est. regna deferui libens,
105 Regnum mei retineo. si fida es comes,

En-

GRONOVII.

mox optime: *unica Oedipo est salus*, more Graeco producta media, ut postea versu 313. Hoc quum legerem, mirabar illum morem Graecum vocabulum *Oedipus* media producta ponendi. Inspicio Florentem: nihil apud eum tale invenio. Sed ad v. 313. *Hic Oedipus Aegea*. More Graeco (annotat) *Oedipus* producit ultimam syllabam, est enim *Oidipus*. Vide quam diligens fuerit, qui tres horas Vindocino Critico toties exprobrat. Ille vers. 313 vocabulum *Oedipus* ultima producta Graeco more posuisse Senecam scribit: hic quasi media producta versu 89. & 313. utroque vitiatum scriptum ab illo accipit, & utrumque probat. Quin & ad versum 313. Graeca terminatione ultimam & penultimam produxisse repetit. Quomodo, o bone, penultimam? Spondaicum igitur pro jambo, si diis placet, posuit.

VARIORUM.

92. *Quidquid*] Erui oculos expiaturus scelus in matrem, quae oculis placebat meis. FARN.

94. *Funus*] Qui jam dudum mortuus sum. *Illis enim die nocens moritur quo peccat*. FARN.

97. *Honestas*] Dum pia & officiosa esse velis. FARNABIUS.

101. *Nec tamen in aequo est,*] Aequè peccat. *Invitum qui servat idem facit occidenti*. FARNABIUS. Ascensius & Daniel existimant Senecam dicere, plus peccare eum qui invitum occidit, quam qui nolentem servat: contra Bernardinus, hunc quam illum peccare gravius; ejus sententiam sequor. loquitur enim Oedipus, cui mors erat optatissima. DELRIUS.

101. *Alterum*] Ut nolentem cogat quis vivere. FARNABIUS.

104. *Regna*] Thebana, externa, aliorum. FARNABIUS.

105. *Regnum mei retineo.*] Animi & voluntatis meae. FARNABIUS. Stoicum. nam haec secta nihil homini proprium censebat, praeter animum & voluntatem; membra, corpus, vitant aliena esse prorsus. qua de re & imperio sui, pulcherrima Epictetus apud Arrianum lib. 2. cap. 29. & cap. 22. & lib. 3. cap. ult. DELRIUS.

- Ensem parenti trade : sed notum nece
 Ensem paterna. tradis? an gnati tenent,
 Cum regno & illum? faciet, ubicumque est, opus.
 Ibi sit. relinquo. gnatus hunc habeat meus,
 110 Sed uterque. flammās potius & vastum aggerem
 Compone. in altos ipse me immittam rogos.
 Erectam ad ignes funebrem escendam struem,
 Pectusque solvam durum, & in cineres dabo
 Hoc quidquid in me vivit. ubi saevum est mare?
 115 Duc, ubi sit altis prorutum saxi jugum,
 Ubi torta rapidus ducat Ismenos vada:
 Duc, ubi ferae sint, ubi fretum, ubi praeceps locus,
 Si dux es. illuc ire morituro placet,
 Ubi sedit alta rupe semifero dolos

Sphinx

GRONOVII.

108. *Faciet, ubicumque est, scelus.*] Flor. eleganter: *faciet, ubicumque est, opus.* Etenim opus interdum est officium, aut quod cuiusque personam vel naturam decet, in utramque partem. Plautus Mostellar. a. 2. sc. 1. *Verum id videndum est, id viri docti est opus.* Pseudolo a. 1. sc. 2. *Bibe, es, fuge: hoc eorum est opus.* Aelianus lib. 1. de animal. 9. id exprimit *ὁπλὶν τὸ ἰαυτῶν.*

112. *Erectam ad ignes*] Versus de Gruteri sententia supervacuus: nec meminisse ejus Scholiasten veterem, & quia jam immiserit se in rogos, quomodo nunc dicere, se adscensurum funebrem struem? Florentinus: *Herebo ad ignes funebre escendam struem.* In prima voce aliquid monstri est. An forte, *Erepam.* Certe non dedecet hoc caecum. Oedipo: *repet incertus viae, Baculo senili triste praetentans iter.* Sic videtur: *Erepam ad ignes, funebrem escendam struem.* Immittam me, inquit, in rogos: si aliter non potero ob caecitatem, erepam, &c. Nam *ερεπερε* semper altius quid respicit. Seneca ep. 53. *Quae putas me passum, dum per aspera erepo.* 5 Benef. 12. *Modo scabri aliquid & confragosi obijciendum per quod erepant, & sollicitate vestigium faciant.* Suetonius Tib. 6. *Turbatus, quod is à tergo insulae per aspera & devia erepsisset*

ad se. Itaque temere notant ad xv. Metamorph. Apuleji *erepere* & *derepere* nonnunquam idem significare.

115. *Prorutum saxi jugum,*] Florent. *prorutum.* Tacitus lib. 2. annal. *altos prorutae arbores adflixere.* Lib. 12. *prorutae terrae motibus domus.*

116. *Ubi torta rapidus*] Lipsius malit *torta.* Sane Mss. *torta.* Quod probare debebant esse spurium, inquit Gruterus, qui contextui inferunt, *torta.* At ille alterius sensum dare: nam aliud est *tortos* facie amnes *τορτοὶ ποταμοί*, aliud est *torta* vada fluviorum dicere. Nemo denique sic locutus est: neque potuit: nisi etiam *cornigera vada* vel *cornigeras undas* pugnemus dici posse. Vollianus melior, *corva.* Suspiciari possis: *Ubi curva rapidus.* Ovidius: *Fluminaque obliquis cinxit declivia ripis.*

119. *Semifero dolos Sphinx ore nescens.*] Non sentit auctor partim hominis, partim ferae vultu fuisse Sphingem, secus atque caeteri tradunt totum *ὄφιον ἰνδιανόν* habuisse; sed est hypallage & omnibus Poëtis & huic auctori frequentissima, *ὄφι & semifera Sphinx dolor ore nescens.* Ut centau-

VARIORUM.

106. *Notum nece*] Quo patrem Laïum occidi. FARNABIUS.

120. *Sphinx*

- 120 Sphinx ore neſtens. dirige huc gressus pedum,
Heic ſiſte patrem. dira ne ſedes vacet,
Monſtrum repone majus. hoc ſaxum infidens
Obſcura noſtrae verba fortunae loquar,
Quae nemo ſolvat. quiſquis Aſſyrio loca
125 Poſſeſſa regi ſcindis, & Cadmi nemus
Serpente notum, ſacra quo Dirce latet,
Supplex adoras, quiſquis Eurotam bibis,
Spartenque fratre nobilem gemino colis,
Quique Elin & Parnaſon, & Boeotios
130 Colonus agros uberis tondes ſoli;

Ad-

GRONOVII.

ri quoque & Tritones & monſtra ejuſmodi ſemiſe-
ra dicuntur. Hippolyto: ſi ille remeet arte Mopſo-
pia potens. Ubi allinunt, arte Daedali Athenien-
ſis. Quis eſt igitur alius ille, qui ſtruxit labyrin-
thum, quam Daedalus? Immo ille arte Mopſopia
potens dicitur, quaſi eſſet, ille Mopſopius arte po-
tens. hoc eſt, ipſe Daedalus Athenienſis.

126. *Serpente notum*,] Allinunt Hercu-
l. Fur. verſ. 393. ubi Cadmus in ſerpentem verſus dicitur
Illyria permenſus juga. Sed nempe Illyria. Hic
vero intelligitur ſerpens, quem ſociorum ſuorum
interfectorem punivit ipſe Cadmus. Ovidius ini-
tio tertii metam.

127. *Supplex ad aras*] Quod potiffimum eſt in
ſeſciſſima emendatione Rutgerſiana, perſpicue
in optimo codice viſitur: nempe *Supplex adoras*,
& *Quique Elin & Parnaſſon*. Itaque ſine ſcrupulo
ſic reſtituimus. *Sacra quo Dirce latet* videtur ferri
poſſe; ut intelligatur in ſecreta & umbroſa parte
aſſas ejaculari. Tentabat Rutgerſius: *sacra quod*
Dirce lavat. Non male. Poſſes etiam, *quo ſcatet*.
id eſt, ſcaturit. Flor. etiam, *Eurotam*.

VARIORUM.

120 *Sphinx ore neſtens*.] Monſtrum facie virgi-
nis, corpore volucris, pedibus leonis, quod in
monte Sphincio prope Thebas reſidens viatoribus
terror erat, nec habiturum finem, priuſquam aen-
igma ab eo propoſitum quis ſolviſſet. Scilicet
quodnam animal mane quadrupes, meridie bipes,
veſperi tripes eſſet. Quod Oedipus tandem de

hominis infantia, juventute, ſenio interpretatus
Sphingi perniciem, ſibi Jocochaſtam cum imperio
Thebano praeſentium (Jocochaſtae fratre Creonte pro-
ponente) tulit. trifaria autem Sphingis fabula,
vel monſtrum fuiſſe ex dicta fabula, vel mariti-
mam fuiſſe manum, quae cum duce eſſera qua-
dam muliere Boeotiae montem occupaviſſet, ab
Oedipo deleta eſt: vel denique notham fuiſſe ſi-
liam Laji edochaſtam à patre oraculum de ſucceſſio-
ne filiorum, quod ubi Oedipus ſolviſſet illa eſſecta
Oedipo regnum debitum traditum. FARN.

124. *Aſſyrio*] Cadmo ex Aſſyria advenae,
miſſo quaeritum ſororem Europam ab Agenore
patre, Phoenicum rege. FARN.

125. *Scindis*,] Arando ſecas. FARN.

126. *Sacra*] Occulta, vel divina. hoc fontibus
Propert. lib. 1. eleg. 18. & alii tribuunt. DELR.

126. *Dirce*] Dirce Lycus rex Thebarum An-
tiopa repudiata duxit, quae Antiopam à Jove in
Satyrum converſo gravidam in vincula coniecit,
quibus illa commiſeratione exuta in Cithaeronem
confugit, ubi Amphion & Zethum peperit, qui
adulti Lycum interfecerunt & Dirce taurorum
caudis alligatam per ſentes raptarunt, quae tan-
dem in fontem converſa eſt. FARN.

127. *Eurotam*] Fluv. prope Lacedaemona FARN.

128. *Spartenque ſatre nobilem*] Caſtore & Pollu-
ce. FARN.

129. *Parnaſon*,] Montem Phocidos. FARN.

130. *Tondes ſoli*;] Hanc vocem Latini trala-
tione ad agros traxerunt, ſicut apud Virgilium
& Ovidium videre eſt, Graecos ſecuti; qui *ariga*
non hominibus modo aut pecoribus, ſed & civi-

- Adverte mentem; saeva Thebarum lues
 Luſtifica coecis verba committens modis,
 Quid ſimile poſuit? quid tam inextricabile?
 Avi gener, patriſque rivalis fui,
 135 Frater ſuorum liberum, & fratrum parens;
 Uno avia partu liberos peperit viro,
 Ac ſibi nepotes. monſtra quis tanta explicet?
 Ego ipſe, victae ſpolia qui Sphingis tuli,
 Haerebo, fati tardus interpres mei.
 140 Quid perdis ultra verba? quid peſtus ferum
 Mollire tentas precibus? hoc animo ſedet,
 Effundere hanc cum morte luſtantem diu
 Animam, & tenebras petere. nam ſcleri haec meo
 Parum alta nox eſt. Tartaro condi juvat,
 145 Et ſi quid ultra Tartarum eſt. tandem libet,

Quod

GRONOVII.

134. *Patriſque rivalis fui,*] Καὶ πατρὸς ἐſτί ἐſτί haud diſpar illi apud Lucanum, ubi Iulia in ſomnis ad Pompejum lib. 3. *Innuſſit tepido pellex Cornelia buſto.* Et ipſa Cornelia ad Juliam lib. 8. *placata-que pellice caeſa Magno parce tuo.* Eodem modo inferius Oedipus: *quid heic Manes meos detineo?* Atqui illi proprie mortuorum, ut rivaſes vivorum. In declamatorum ſchola, quae fingitur veneno intermiſſe filiam, ne collocaretur adultero matris, appellatur *generi adultera, filiae pellex,* apud M. Senecam lib. 6. *controv. 6.*

137. *Ac ſibi nepotes.*] Flor. *Sibi & nepotes.*

VARIORUM.

tatibus, arboribus, fruticibus ac agris accommodarunt. Pindarus etiam longe alia in re: *ὅς τις χίον κέρει μελιδία ποίει.* DELRIUS.

131. *Saeva*] An Sphinx ipſa tam obſcuro ac nigma propoſuit quam hoc meum eſt. FARN.

134. *Avi gener,*] Haec Oedipi nuptiis competunt; *durius tamen dicitur patris mortui rivalis.* FARN. Simile eſt illud in marmore Italico.

L. HERSILUS HIC JACEO, MECUM MARULLA QUIESCIT,

QUAE SOROR ET GENITRIX, QUAE MIHI SPONSA FUIT.

VERA NEGAS, FRONTEMQUE TRAHENS, INIGNATA SPHYNGIS

CREDIS? SUNT PYTHIO VERA MAGIS TRIPODE.

ME PATER ET NATA GENUIT, MIHI JUNGITUR ILLA;

SIC SOROR ET CONJUX, SIC FUIT ILLA PARENENS. DELRIUS

134. *Patriſque rivalis fui,*] Verum quidem eſt, non ſtatim rivalem dicendum, qui defuncti aliquis conjugem ducit. Nam hoc pacto Meſſala Corvinus, qui, defuncto Cicerone, Terentiam duxit, rivalis Ciceronis fuerit. At alia hic ratio eſt. Oedipus enim non ſimpliciter defuncto, ſed occiſo patre, matrem duxit. Atque eo praecipue aſpectu eleganter hic Poëta rivalem eum & quaſi ἀντιπατρίδα patris appellat. PONTANUS.

141. *Animo ſedet,* Preſſe ſumit. Attius: *Sapimus animo, fruimur animā, ſine animo, animo eſt debilis.* Nonius: *Animus eſt quo ſapimus, anima, qua vivimus.* DELRIUS.

144. *Nox eſt.*] Oculorum erutorum. FARN.

144. *Tartaro*] Profundiſſimo inferorum loco. Hipp. v. 841. FARN.

Quod olim oportet. morte prohiberi haud queo.
 Ferrum negabis? noxias lapsa vias
 Cludes? & arctis colla laqueis inferi
 Prohibebis? herbas, quae ferunt letum, auferes?
 150 Quid ista tandem cura perficiet tua?
 Ubique mors est. optime hoc cavit Deus.
 Eripere vitam nemo non homini potest;
 At nemo mortem: mille ad hanc aditus patent.
 Nil quaero. dextra noster & nuda solet
 155 Bene animus uti. dextra nunc toto impetu,
 Toto dolore, viribus totis veni.
 Non destino unum vulneri nostro locum.
 Totus nocens sum. qua voles, mortem exige.
 Effringe corpus. corque tot scelerum capax
 160 Evelle. totos viscerum nuda sinus.
 Fractum incitatis ictibus guttur sonet;
 Laceraeve fixis unguibus venae fluant.
 Aut dirige iras, quo soles. haec vulnera
 Rescissa multo sanguine ac tabe irriga.
 165 Hac extrahe animam, duram, inexpugnabilem.
 Et tu, parens, ubicumque poenarum arbiter
 Adstas mearum (non ego hoc tantum scelus
 Ulla expiari credidi poena satis
 Umquam, nec ista morte contentus fui,

Nec

GRONOVII.

165. *Hac extrahe animam,*] Epist. 70. *qui quam ferro non emiserat animam, manu extraxit.* De providentia: *animam indignam, quae ferro contaminaretur, manu educit.*

169. *Ista morte contentus*] Sane potest explicari.

VARIORUM.

146. *Olim*] Infra vers. 258. FARN.

149. *Herbas, quae ferunt letum, auferes?*] Scribo, *ferant.* NIC. HEINSIUS.

153. *Mille*] Patent undique ad libertatem à necessitate vivendi viae multae, breves, faciles, inedia, capitis in parietem illisio, spiritus retentio, &c. Notum est illud Martial. epigr. de Bruti Porcia. FARN.

157. *Non destino*] Ut in oculis eruendis. FARN.

Bb

170. *Mem-*

- 170 Nec me redemi parte: membratim tibi
 Volui perire) debitum tandem exige:
 Nunc solvo poenas; tunc tibi inferias dedi:
 Ades, atque inerte dexteram introrsus preme,
 Magisque merge. timida tum parvo caput
 175 Libavit haustu, vixque cupientes sequi
 Eduxit oculos. haeret etiam nunc mihi
 Ille animus, haeret; cum recusantem manum
 Pressere vultus. audies verum, Oedipe:
 Minus eruisti lumina audacter tua,
 180 Quam praestitisti. nunc manum cerebro indue.
 Hac parte mortem perage, quae coepit mori.
Antig. Pauca, ô parens magnanime, miserandae precor
 Ut

GRONOVII.

ri, quia passim de se, ut funere, ut vivo cadavere, ut partim mortuo loquitur. Suspicio tamen scripsisse: *nec ista nocte contentus fui.* i. e. caecitate. Supra: *nam sceleris haec meo Parum alta nox est.*

178. *Audias verum, Oedipe:*] Flor. quoque, ut omnes Gruteri: *audies.* Dicam tibi verum. Eorum, quae sequuntur, verborum sensum dedimus in Diatriba cap. 49. Non tam fortes fuerunt manus tuae ad eruendos oculos quam fortis fuit animus ad eos supplicio praestandos & exhibendos. Saepè hoc evenit, ut consilium sit fortius executione. Ita Leonidas hortatur Spartanos apud Justinum, *caverent, ne fortius mansisse quam dimicasse viderentur.* Repraesentatur hoc etiam in Oedipo: *Oculique vix se sedibus retinent suis.* Et rursus: *at contra truces Oculi steterunt, & suam intenti manum Ulro insequuntur. vulnere occurrunt suo.* hoc est, audacter se praestant. Sic de Vulteji militibus Lucanus lib. 4. *percutsum est pectore ferrum Et jugulis pressero manum.* Ubi & belle posset legi, *juguli praestare*, ut epist. 4. C. Caesar *justis Lepidum Dextro tribuno praebere cervicem, ipse Chao-reae praestitit.* Epist. 40. *intenta securi subiectum praestantibus caput.* M. Seneca contr. 23. *Est quaedam proxima innocentiae verecundia praebere se legibus.*

181. *Qua coepisti mori*] Ita nuper receptum de sententia doctorum virorum. Editi antehac & Mss. vel *coepi* vel *coepis.* Scribe: *quae coepis mori.* Idem visum Grotio fuerat.

VARIORUM.

170. *Membratim*] Paulatim per membrorum aliorum post alia amissionem. FARN.

172. *Inferias*] Oculorum sanguinis libamen, veluti inferias umbrae tuae. sunt autem *inferiae* sacra quae Diis manibus *inferuntur*, unde & nomen iis inditum, ad placandas sc. defunctorum animas tumulis superfusa. infundebant autem lac, mel, aquam, vinum, oleum. *Inferimus repido spumantia cymbia lacte.* quin & flores spargebant. vide Troad. 374. FARN.

174. *Caput*] Oculos è capite. FARN.

175. *Libavit*] Laribus & familiae diis prima in fellis convivii libamina fiebant, effuso in terram vini pauxillo, ut & dapum parte in focum injecta Thyest. vers. 984. FARN.

176. *Vix eduxit*] Nec fortiter peregit institutum. FARN.

177. *Ille*] Qui erat mihi timide oculos eructi. FARN.

178. *Audias verum*] Quod si verum dicam, animo non satis magno oculos evulsi mihi. FARN.

181. *Hac parte*] Oculos intellige. FARN.

184. *Spe-*

Ut verba gnatae mente placata audias.
Non te ut reducam veteris ad specimen domus,
185 Habitumque regni flore pollentem inclyto,
Peto, aut ut iras tempore aut ipsa mora
Fractas remisso pectore ac placido feras.
Et hoc decebat roboris tanti virum,
Non esse sub dolore, nec victum malis
190 Dare terga. non est, ut putas, virtus, pater,
Timere vitam, sed malis ingentibus
Obstare, nec se vertere, ac retro dare.
Qui fata proculcavit, ac vitae bona
Projecit, atque abcidit, & casus suos

One-

GRONOVII.

194. *Projecit, atque abcidit,*] Sic Mss. à caedo nimirum. Ovidius lib. 12. nam Crantoris alti *Abcidit jugulo pectus*. Martialis 3. 66. *Abcidit vultus ensis uterque sacros*. Lucanus 4. 503. *Abcidit nostrae multum fors invida laudi*. ut habent. Mss. Quamquam idem verbum cum praepositione *Abs* geminatum cogitare possis, & scribere *Abcidit* media longa.

194. *Et casus suos Oneravit;*] Quid est casus suos onerare, inquit Lipsius? Respondeo, facere quale fecit Oedipus. Florentem illum ingenio, viribus corporis, moribus, domo & spe regni (nam Polybi Corinthiorum regis filius credebatur) huc deiecerat fortuna, ut patrem occideret, ex matre liberos procrearet. Satis hic gravis casus, etiam non aliunde aggravaretur. At ille pondus immane & onus ultro addidit, regnum, & cum eo opes, honores, potentiam deponendo, caecitatem sibi inferendo, exilium indicendo. Quintilianus decl. 9. id vocat *gravissimae per se fortunae* *onus pondus imponere*. Quod sequitur, *ipsi seu video*, nullo est opus, in eo non labor deseruit homines doctos, deseruit felicitas. Cogitatum, ipsi, seu video, nullum est opus: & ipsi saevitia nulla est opus. Placuit tandem Florentis & Scaligeri: ipsi seu deo. Sed legendum est: ut habetur Florentiae: *Oneravit ipse, cui deo nullo est opus; Quare ille mortem cupiat aut quare petat?* Nam hoc bene vidit Scaliger posteriorem versum cum inter-

rogatione esse legendum. Prava erat atque impia obstinatio veterum, putantium in extremis malis atque extra spem positos nec diis nec votis indigere, idque pro ultimo solatio habentium. Sic apud Ovidium lib. 14. Agnon ex fociis Diomedis: *quid habet Cytherea quod ultra (Velle puta) faciat?* Nam dum peiora timentur, Est locus in voto: *fers autem ubi pessima rerum est, Sub pedibus timor est, securaque summa malorum*. Sic Cassandra in Agamemnone: *Equidem nec ulla caelites placo prece: Nec si velint saevire quo noceant, habent*. Sic in Troadibus Andromache respiciens Astyanacta: *cogit hic aliquid deos Adhuc rogare*. Ergo, cui deo nullo est opus, est, qui nihil habet, quod roget

VARIORUM.

184. *Specimen*] Decus insigne. FARN.
185. *Flore*] Inclyte florentem. FARN.
186. *Tempore*] Quod etiam saepe imbecillis animi est medicina. FARN.
190. *Dare*] Metaph. ab ignavis militibus, cedere, fugere. FARN.
190. *Non est,*] *Mori enim fugientem paupertatem vel amorem non est fortitudinis, sed ignaviae* FARN.
193. *Qui fata proculcavit,*] Qui mortem spernit, qui res prosperas abiecit, adversas perferendas suscepit, ille sane mortem & vitam ex aequo habet, & quaerenti cur, cum mors à vita nihil differat, non moriatur, respondebit cum Thalete; ob hoc ipsum, quia nihil differt. FARN.
Bb 2 196. Qua-

- 195 Oneravit ipse, cui deo nullo est opus,
 Quare ille mortem cupiat, aut quare petat?
 Utrumque timidi est. nemo contempsit mori,
 Qui concupivit. cuius haud ultra mala
 Exire possunt, in loco tuto est situs.
- 200 Quis jam deorum (velle fac) quidquam potest
 Malis tuis adjicere? jam nec tu potes,
 Nisi hoc, ut esse te putes dignum nece.
 Non es; nec ulla pectus hoc culpa attigit.
 Et hoc magis te, genitor, infontem voca,
- 205 Quod innocens es, diis quoque invitis. quid est
 Quod te efferarit; quod novos suffixerit
 Stimulos dolori? quid te ad infernas agit
 Sedes? quid ex his pellit? ut careas die?

Ca-

GRONOVII.

VARIORUM.

deos, qui cum spe & votis transegit. Atque huc intenderat etiam Grotius, qui adscripserat margini: *ipso cui Deo nil est opus*. Qui tamen & malebat cum Lipsio, *mortem fugiat*. Sed non videtur monendus fuisse Oedipus, mortem tali homini fugiendam non esse: potius nec optandam aut desiderandam, nec sumendam aut manu faciendam. Hoc etiam Scaliger, hoc H. Commelinus viderunt.

197. *Contempsit mori, Qui concupiscit*:] Sic pristinæ editiones. Lipsianus & quidam alii: *Qui non concupiscit*. Quod cum versum impediatur, ex mente Antigones fecit Lipsius, *Qui non cupiscit*, in editiones receptum. Delrius: *belte contempsit mori, Qui non cupiscit*: parum belle. Manus illustris: *non tenuit mori Qui concupiscit*. Sed horum omnium nobis gratiam faciunt nobiles illae membranæ Etruscae, quae altius ostendunt tolluntque ulcus: *Utrumque timidi est. Nemo contempsit mori Qui concupivit*. Totidem illae literis. Nihil ultra desideras, quod addam. Est etiam. Jam magis liquet, bene retineri praecedenti versu *cupiat*. nam hoc ad *ro velle* relatum, non ita placebat. Utrumque, scilicet & optare & sumere mortem, timidi est.

196. *Quare*] Cur ipse cupiat. i. e. optet ut mors ultro veniat, aut petat. i. e. vi illam sibi inferat. FARNABIUS.

197. *Contempsit*] Non vult mori qui optat. hic mortis fructus est, optare desinere. FARN.

197. *Nemo contempsit mori, qui concupivit*.] Hic Farnabius: *non vult mori, qui optat*. Nugae. sensus est, *is, qui malis prementibus impar mori exoptat, mortem ipsam, id quod viri fortis est, contemnere haud dici poterit*. Quare si is velis haberi, pater, qui cuncta minora ducas tua virtute, mortemque adeo ipsam contemnas, cave igitur ne quid indignum tua persona admittas, concupiscendo mortem tam impatienter. SCHROD.

198. *Cujus*] Deinde cuius miseriae non possunt majores fieri, non est cur morte illas fugere velit. FARN.

205. *Innocens*] Per ignorantiam. neque enim nocens est qui sponte non est nocens, FARN.

207. *Quid te ad infernas agit Sedes? &c.*] Divisione utitur, & membratim rogat ac concludit. Cur vis mori? quid te à superis locis pellit ad inferos? An ut diem non videas? non vides, sponte tua caecus. uti patriam fugias? jam es in ea nec es, vivum cadaver.

208. *Ut careas*] An ut luce careas? jam cares. à te ipso excaecatus. FARN.

217. Ma-

- Cares. ut altis nobilem muris domum,
 210 Patriamque fugias? patria tibi vivo periit.
 Gnatos fugis, matremque? ab aspectu omnium
 Fortuna te summovit: & quidquid potest
 Auferre cuiquam mors, tibi hoc vita abstulit.
 Regni tumultus, turba fortunae prior
 215 Abscessit à te iussa. quem, genitor, fugis?
 Oedip. Me fugio; fugio conscium scelerum omnium
 Pectus, manumque hanc fugio, & hoc coelum, & deos:
 Et dira fugio scelera, quae feci innocens.
 Ego hoc solum, frugifera quo surgit Ceres,
 220 Premo? has ego auras ore pestifero traho?
 Ego laticis haustu satior? aut ullo fruor
 Almae parentis munere? ego castam manum
 Nefandus, incestificus, execrabilis
 Attrecto? ego ullos aure concipio fonos,
 225 Per quos parentis nomen, aut gnati audiam?
 Utinam quidem rescindere has quirem vias,

GRONOVII.

214. *Turba fortunae prior*] Hoc quoque frequen-
 tatum Senecae monuimus ad 3. de ira 8. Quod
 sequitur, habent scripti vulgares: *Abscessit ante ius-*
sa, non *iussa*, ut Commelinus etiam notat. Le-
 ge cum optimo: *Abscessit à te iussa*. Mox, *qua*
feci innocens, idem ille, perinde ut Lipsianus,
 contra quem frustra disputat Delrius. Sed, inquit,
 cur se vocat conscium scelerum, si innocentem ip-
 se pronunciat? Respondeo, non se dicit nunc in-
 nocentem, sed ea fecisse innocentem, seu venisse
 ad scelera se innocentem, hoc est, honesta mente,
 non deliberato, inscium atque imprudentem:
 quae tamen scelera esse horrenda, quibus se ta-
 men maculatum & inquinatum faciendo agnoscit.
 Vide Sophoclis Oedipum Colon. à versu 1015.

VARIORUM.

217. *Manumque*] Quae patrem occidit. FARN.

Ma-

221. *Ego laticis haustu*] Credam peccatum in-
 legem metri. Edidissim. *Et laticis haustu*. RA-
 PHELENG.

222. *Almae*] Terrae, quae fructibus suis om-
 nes alit. FARN.

222. *Castam*] Tuam. FARN.

225. *Parentis*] Utrumque nomen mihi horren-
 dum; *parentis*, qui liberos susceperim ex matre;
gnati, qui patrem occiderim. FARN.

226. *Vias*,] Sensorii auditus meatus, & orga-
 na, sive nervus sit cum tympano, sive myrinx,
 sive aër innatus. FARN.

226. *Has vias*,] Pellicula in aure, à peristilio
 producta, sive septum illud membranaceum, aë-
 rem externum ab interno separans, Aristoteli
 μίμνξ, Arabibus corrupte myrinx dicitur. vid.
 Schenckii observat. Med. de auribus lib. 1. pag.
 183. & Castelli Lexic. Med. *No quis nimiam hanc*
diligentiam meam fuisse arguat, illa adiecisse me sciat
expertum doctos etiam haesisse ad vocem hanc, prola-
tam sono tam barbaro. SCHRODERUS.

- Manibusque adactis omne, qua voces meant,
 Aditusque verbis tramite angusto patet,
 Eruiere possem, gnata: jam sensum tui,
 230 Quae pars meorum es criminum, infelix pater
 Fugissem. inhaeret ac recrudescit nefas
 Subinde; & aures ingerunt, quidquid mihi
 Donastis oculi. cur caput tenebris grave
 Non mitto ad umbras Ditis aeternas? quid heic
 235 Manes meos detineo? quid terram gravo?
 Mistusque superis erro? quid restat mali?
 Regnum, parentes, liberi, virtus quoque,
 Et ingenii solertis eximium decus
 Periere. cuncta fors mihi infesta abstulit.
 240 Lachrimae supererant. has quoque eripuit mihi.
 Absiste. nullas animus admittit preces,
 Novamque poenam sceleribus quaerit parem.
 Et esse par quae poterit? infanti quoque

De-

GRONOVII.

227. *Omne, quo voces meant,*] Flor. *qua.* Lucretius: *iter qua vox it in auras.*

232. *Quicquid mihi Negastis oculi.*] Altum dormiunt hic plaustra codicum. At pulcerrime vigil ille Tuscus: & *aures ingerunt, quicquid mihi Donastis oculi.* Nam *Donare* idem interdum est quod gratiam facere, remittere, concedere ne cui quid obveniat, occurrat, accadat, ne quid sustinere ac perferre necesse habeas. Ut *donare metum* Lucio vindicavimus: ut Marco, *Dono quod indicaverim.* Vide & ad versum 456. & lib. 3. Observ. 23.

240. *Has quoque eripuit mihi.*] Malit Florens, *eripuit mihi.* Non tulit tacitum Delrius: frustra intrudunt, *eripuit*, invitis libris, inquit. Sane libris vulgaribus: sed non unico illo Florentino, qui plane, *eripuit.* Neque adversatur, quod ipse manibus suis effoderat oculos. Nam & ultro regno se abdicarat, & patrem ipse occiderat; eadem tamen etiam infestae sorti attribuit.

VARIORUM.

230. *Pars*] Ex incestu meo nata. FARN.

235. *Manes*] Animam meam jamdudum inferis debitam. FARN.

237. *Virtus*] Fortitudo mea quae vetereribus sola virtus dicebatur, *aideta* ab *aim*, ut virtus à viro. FARN.

238. *Ingenii*] Quo Sphynxis aenigma solvi. FARN.

240. *Eripuit*] Erutis oculis. an & cum his lacrymas? FARN.

243. *Infanti*] Pater meus Lajus ab oraculo praemonitus fore ut manu filii periret, me, ut primum natus sum, feris exponendum servo tradidit. is me perforatis plantis ad arborem suspendit, ubi à pastore Polybi Corinthiorum regis Phorbante inventus servatusque Meropae reginae donatus sum, quae me pro suo habuit. ego autem ubi idem consulto oraculo accepissem, Corintho profugiens, ne falso creditum patrem Polybum aliquando interficerem, Phocidem adveni, ubi in tri-

Decreta mors est. fata quis tam tristia
 245 Sortitus unquam? videram nondum diem,
 Uterique nondum solveram clusi moras;
 Et jam timebar. protinus quosdam editos
 Nox occupavit, & novae luci abstulit.
 Mors me antecessit. aliquis intra viscera
 250 Materna letum praecoquis fati tulit:
 Sed numquid & peccavit? abstrusum, abditum,
 Dubiumque an essem, sceleris infandi reum
 Deus egit. illo teste damnavit parens,
 Calidoque teneros transiit ferro pedes,
 255 Et in alta nemora pabulum misit feris,
 Avibusque saevis, quas Cithaeron noxius
 Cruore saepe regio tinctas alit.
 Sed quem deus damnavit, abjecit pater,

Mors

GRONOVII.

249. *Mors me antecessit.*] Senecae hoc esse intelligas ex pallulum inverfo epist. 61. *Qui latitant & torpent, sic in domo sunt, quomodo in conditivo. Horum licet in limine ipso nomen marmori inscribas, mortem suam antecesserunt.*

250. *Praecoquis fati*] Florentinus confirmat Mog. & caeterorum praecoquis.

254. *Transiit ferro pedes,*] Sic etiam Lipsius: & adiunt huic lectioni, si diis placet, notando *transfere* dictum esse, quasi *transforo*. Lipsius, *transiit*, vel *transiit*: quorum prius in editiones receptum. In quibusdam editt. *transiit*: quod posse defendi dubitanter Lipsius ac Delius adfirmant. At, o boni, hoc erat, quod unum debebat defendi, procul habitis conjecturis. Sic enim ille primae bonitatis codex. Ovidius lib. 2. *Fastor. sacerdotes verubus transfusa salignis Exa parant.* Sic enim Mss. ubi vulgo, *transfixa*. Cornelius Celsus lib. 5. cap. 26. *quo saepius acus corpus transfuit, quoque plura loca injectum vinculum merdet.* Ubi etiam male sollicitarunt. Lib. 7. cap. 25. *tum quae notae sunt, cutis acu filum ducente transfuitur.* Columella lib. 6. de re rust. cap. 5. *media pars descripti orbiculi eadem subula transfuitur,*

& falso foramine praedicta radícula inseritur.

256. *Avibus & avidis,*] Vulgares scripti: *Avibusque avidis.* Et fuere, qui hunc hiatus pati, fuere qui *Avibusque avidis* divinare potuerunt. Conquiescant in posterum & cum omnium antiquissimo legant: *Avibusque saevis, quas.* Idem firmat in sequenti versu Delriani & Lipsiani *simulas, non atraclas.*

VARIORUM.

trivio de via contendens patrem inscius interfecit. Oedip. 280 & 782. FARN.

247. *Protinus*] Quam primum editi sunt, perimuntur aliqui: ego nondum natus morti additus sum. FARN.

248. *Nox occupavit,*] Vulgo *nex.* non repugnabo, si quis volet ex v. l. reponere *nox.* tum propter sequens *luci,* tum etiam quia Aeschylus in Agamemnon. & frequenter Catullo, Virgilio, Horatio & Ovidio, *nox* mortem significat. DELRIUS.

249. *Aliquis*] Alii in utero moriuntur, aut forte quia peccaturi, ut ego? FARN.

252. *Dubiumque*] Embryonem. FARN.

254. *Ferro*] Gladio, seu subula. FARN.

257. *Cruore*] Ut Actaeonis & Penthei. FARN.

258. *Deus*] Apollo edito oraculo. FARN.

259. *Deus*

- Mors quoque refugit. praestiti Delphis fidem.
 260 Genitorem adortus impia stravi nece.
 Hoc alia pietas redimet. occidi patrem,
 Sed matrem amavi. proloqui hymenaeum pudet,
 Tedaſque noſtras. has quoque invitum pati
 Te coge poenas. facinus ignotum, efferum,
 265 Inuſitatum effare, quod populi horreant,
 Quod eſſe factum nulla non aetas neget,
 Quod patricidam pudeat. in patrios toros
 Tuli paterno ſanguine aſperſas manus.
 Scelerisſque pretium majus accepi ſcelus.
 270 Leve eſt paternum facinus. in thalamos meos
 Deducta mater, ne parum ſclerum foret,
 Fecunda. nullum crimen hoc majus poteſt
 Natura ferre. ſi quod etiamnum eſt tamen;
 Qui facere poſſent, dedimus. abjeci necis
 275 Pretium paternae ſceptrum, & hoc iterum manus
 Armavit alias. optime regni mei

Fa-

GRONOVII.

263. *Has quoque invitum pati Te coge poenas.*] Tale, quale Ovidii in perſona Lucretiae: *Hoc quoque Tarquinio debemus, eloquar, inquit, Eloquar infelix dedecus ipſa meum.*

271. *Ne parum ſclerum foret, Fecunda.*] Flor. ſcleris. Ovidius in 2. Met. Scilicet hoc etiam reſtabat adultera, dixit, *Ut fecunda fores.*

VARIORUM.

259. *Delphis*] Oraculo Delphico. FARN.

261. *Hoc alia*] Ironia. FARN.

262. *Hymenaeum*] Nuptias *ἡμὲν ἔοικε ναίειν* & *ἡμὲν ἔοικε ναίειν*. Vel à membranula illa, quae virginibus in primo Veneris aditu rumpitur. alii ad hiftoriam de Hymenaeo quodam Argivo referunt, & ab ejus (quod virginibus Atticis à Pe-laſgis raptis praestiterat) ſubſidio inſtitutum ferunt

hymnum, qui Hymenaeus dicitur, qualis Romanis Thalaffio. FARN.

263. *Tedaſque*] Faces quinque, in nuptiis adhibitas, ut & in ſacris, è teda arbore de laricum genere, è qua ſuccus pice liquidior. Vide infra v. 507. FARN.

264. *Poenas.*] Ut audias quod meminiffe horret. FARN.

272. *Fecunda.*] Quatuor enim Oedipo peperit liberos: maſcul. Eteoclem, Polynicem: foemin. Antigonem, Iſmenem. FARN.

274. *Qui facere poſſent.*] Filios, qui ſcientes peccare velint. FARNABIUS. De Eteocle & Polynice loquitur; quos Euripides, Ovidius, Seneca & Papinius Oedipi & Jocaſtae filios fuiſſe ſcripſerunt, ſed hoc reſellit in Boeoticis Pausanias, fretus teſtimonio auctoris Oedipodiorum carminum, contenditque illos Oedipi ex Euryganea filios fuiſſe. DELRIUS.

276. *Regni*] Herc. Fur. verſ. 386. FARN.

277. *Sa.*

- Fatum ipse novi: nemo sine sacro feret
 Illud cruore. magna praesagit mala
 Paternus animus. jacta jam sunt semina
 280 Cladis futurae. spernitur pacti fides.
 Hic occupato cedere imperio negat:
 Jus ille, & icti foederis testes deos
 Invocat, & Argos exul atque urbes movet
 Grajas in arma. non levis fessis venit
 285 Ruina Thebis. tela, flammae, vulnera
 Instant, & istis si quod est majus malum;
 Ut esse genitos nemo non ex me sciat.
Antig. Si nulla, genitor, causa vivendi tibi est,
 Haec una abunde est, ut pater gnatos regas
 290 Graviter furentes. tu impii belli minas
 Avertere unus, tuque vecordes potes
 Inhibere juvenes, civibus pacem dare,
 Patriae quietem, foederi laeso fidem.
 Vitam tibi ipse si negas, multis negas.
 295 *Oedip.* Illis parentis ullus aut aequi est amor,
 Avidis cruoris, imperii, armorum, doli,
 Diris, scelestis; breviter ut dicam, meis?
 Certant in omne facinus, & pensi nihil
 Ducunt, ubi illos ira praecipites agat:

Ne-

VARIORUM.

277. *Sacro*] Execrando, impie fuso. FARN.
 280. *Pacti*] Ut alternis annis regnarent. FARN.
 281. *Hic occupato*] Eteocles. sup. vers. 56. FARNABIUS.
 282. *Ille,*] Polynices vers. 58. FARN.
 282. *Isti foederis*] Foedus icere, ferire, percutere dicitur à caeso porco, ut *Livio*; porca, ut *Virgilio* & *Suetonio*: sed & *Cic. 2. de leg. Porco* femina piaculum dare dixit. In sacris vero plus valere foeminas victimas observatum est. In foede-

re itaque Foecialis sive sacerdos porcum filice feriens dicebat; Jupiter sic populum qui foedus non servavit, ferito, ut ego hunc porcum ferio, tantoque magis ferito, quanto magis potens potensque es. & à porco foede & crudeliter caeso *Servius* foedus dici vult. FARN.

293. *Foederis*] Modo vers. 280. FARN.
 294. *multis*] In bello perituris illo, quod tu vivendo inhibere poteris. FARN.
 297. *Meis?*] Impiis, utpote ex incestu genitis. FARN.

- 300 Nefasque nullum, per nefas nati putant.
 Non patris illos tangit afflictus pudor,
 Non patria. regno pectus attonitum furit.
 Scio quo ferantur, quanta moliri parent:
 Ideoque leti quaero maturi viam,
 305 Morique propero, dum in domo nemo est mea
 Nocentior me. gnata, quid genibus meis
 Fles advoluta? quid prece indomitum domas?
 Unum hoc habet fortuna, quo possim capi,
 Invictus aliis. sola tu affectus potes
 310 Mollire duos, sola pietatem in domo
 Docere nostra. nil grave aut miserum est mihi,
 Quod te sciam voluisse. tu tantum impera.
 Hic Oedipus Aegaea tranabit freta,
 Jubente te; flammisque quas Siculo vomit
 315 De monte tellus igneos volvens globos,
 Excipiet ore, seque serpenti offeret,
 Quae saeva furto nemoris Herculeo furit;
 Jubente te praebebit alitibus jecur,
 Jubente te vel vivet. —

ACTUS

GRONOVII.

310. *Jubente vivet.*] Flor. cum Lipsiano, & aliis: *Jubente te vel vivet.*

VARIORUM.

308. *Unum*] Te, tuas preces, tuam pietatem. FARNABIUS.

313. *Oedipus*] Graeca terminatione ultimam produxit. FLORENTIUS.

313. *Aegaea*] Mare Europam ab Asia determinans. ab Aegaeo, Thesei patre. alii, à scopulo, qui *αἰγῶν* id est, caprae speciem praefert. FARNABIUS.

314. *Siculo*] Aetna. vers. 80. Herc. Fur. FARN.

316. *Serpenti*] Draconi vigili, qui furit saevus

propter aurea mala ab Hercule surrepta. vers. 240. Herc. Fur. FARN.

317. *Furto nemoris*] Quia Hercules aurea mala custodiae ejus commissa avertit. Lucretius: *Aureaque Hesperidum servans fulgentia mala, Asper, acerba tuens, immani corpore serpens, Arboris amplexus stirpem* — Lucanus: *Abstulit arboribus pretium, nemorique laborem Alcides, passusque inopes sine pondere ramos, Retulit Argolico fulgentia poma tyranno.* Agroetas, in Libycis, ait, non potuit fuisse, sed oves fulvi coloris: ortam vero fabulam ex ambigua significatione vocis *μῆλα*. DELRIUS.

318. *Præbebit*] Ut Tityus Herc. Fur. 756. FARNABIUS.

319. *Vivet.*] Quod omni cruciatu majus. extremum enim malorum illi vita. FARN.

321. *Pa-*

ACTUS SECUNDUS.

NUNCIUS. OEDIPUS. ANTIGONE.

Nuncius à Thebanis missus Oedipum obsecrat, ut rediens componat filios, abnuitt Oedipus, & in sylvas se recipiens filiis divas imprecatur.

320 *Nunc.* **E**xemplum in ingens regia stirpe edite,
Thebae paventes arma fraterna invocant,
Rogantque tectis arceas patriis faces.

Non sunt minae. jam propius accessit malum,
Nam regna repetens frater & pactas vices

325 In bella cunctos Graeciae populos agit;
Septena muros castra Thebanos premunt,
Succurre; prohibe pariter & bellum & nefas.

Oedip. Ego ille sum, qui scelera committi vetem,
Et abstinere sanguine à caro manus

Do-

GRONOVII.

320. *Regia stirpe edite,*] Implet versum & Flor.
Exemplum in ingens regia stirpe edite. Nec potest
hic versus cum superiore hemistichio conglutina-
ri, quia medius intervenit Choreus. Justinus lib.
23. *Admirabilis utriusque rei casus in exemplum fuit.*
Plinius 23, 1. *Non est praeterendum in eo exemplum*
ingens.

VARIORUM.

321. *Paventes*] Paventes bella, te tuamque opem
invocant. FARN.

324. *Regna*] Supra vers. 282. & vers. 58. FAR-
NABIUS.

326. *Septena*] Castra septem ducum, qui Adra-
stus, Tydeus, Polynices, Capaneus, Hippome-

don, Amphiarus, Parthenopaeus. qui singuli sin-
gulas portas Thebarum obsedere. FARNABIUS.
Vide Aeschylum, in tragoedia, Septem ad The-
bas; ex qua nonnulla Seneca in hac tragoedia ac-
cepit. DELRIUS.

328. *Ego ille sum,*] Imo vero scelestus cum sim
Diiisque iratis genitus; qui potius jubeam & do-
ceam. Sui itaque detestatione & stirpis odio di-
ras natis imprecatur. FARNABIUS. Praestat, ut
opinor, haec lectio illi, quam Lipsius ex veteri
libro repraesentat. Nam si uterque frater regno
potiretur, tunc recte *sceptra committi* dicerentur.
Sed solus Ereocles sceptro occupato fratrem ex-
sulem tunc habebat neque in pactas vices restitui
sinebat. Itaque recte mater infra ad Polynicem
— & nondum imperas, *Quid sceptra facient?*
FLORENS.

- 330 Doceam? magister juris & amoris pii
 Ego sum? meorum facinorum exempla appetunt.
 Me nunc sequuntur. laudo; & agnosco libens.
 Exhortor, aliquid ut patre hoc dignum gerant.
 Agite ô propago clara, generosam indolem
- 335 Probate factis; gloriam ac laudes meas
 Superate: & aliquid facite, propter quod patrem
 Adhuc juvet vixisse. facietis, scio.
 Sic estis orti. scelere defungi haud levi,
 Haud usitato, tanta nobilitas potest.
- 340 Ferte arma. facibus petite penetrales deos,
 Frugemque flamma metite natalis soli.
 Miscete cuncta. rapite in exitium omnia.
 Dejicite passim moenia, in planum date.
 Templis deos obruite, maculatos lares
- 345 Conflante. ab imo tota confidat domus.
 Urbs concremetur. primus à thalamis meis
 Incipiat ignis. *Antig.* Mitte violentum impetum
 Doloris, ac te publica exorent mala,
 Auctorque placidae liberis pacis veni.

Oedip.

GRONOVII.

343. *Dejicite passim moenia*,] Flor. *Disjicite*. Significant: *Disjicite*. Virgilius lib. 8. Aen. duo praeterea disjicis oppida muris. Ovidius lib. XII. vel cum Lyncesia primum Moenia disjici. Ubi etiam quidam codd. *dejeci*.

VARIORUM.

330. *Magister juris*] Recte: amoris erga prolem aut fratrem, vel parentes. Non minus tamen elegans existimem, *juris & moris*. Jus ad scriptam legem referas, morem ad natam. RAPHEL.

333. *Patre*] *Emphasis*. me patricida, incesto. FARNABIUS.

334. *Clara*,] Certe mea, vel Ironice, ut & sequentia. FARN.

339. *Nobilitas*] In malam & in bonam partem sumi potest; hic in malam sumitur. DELRIUS.

340. *Penetrales*] Penates Deos domesticos, qui prope focum. Penatibus enim cura aeterni ignis creditur, qui vitae symbolum. Sunt enim Penates per quos penitus spiramus & animae rationem habemus, quasi penes nos natos dicas. Thyest. 775. FARN.

344. *Lares*] Imagines Deorum domesticorum aureas, argenteas, aereasve incendiis conflante. FARNABIUS.

349. *Placidaeque*] Mene invitae ad sedandas partium iras, ac si essem pacificus? Frustra. Tumet enim animus ira. FARN.

355. *Fra-*

- 350 *Oedip.* Vides modestae deditum menti senem?
Placidaeque amantem pacis ad partes vocas?
Tumet animus ira, fervet immensum dolor,
Majusque, quam quod casus & juvenum furor
Conatur, aliquid cupio. non satis est adhuc
355 Civile bellum. frater in fratrem ruat.
Nec hoc sat est. quod debet, ut fiat nefas
De more nostro, quod meos deceat toros;
Date arma patri. nemo me ex his eruat
Silvis: latebo rupis exesae cavo,
360 Aut sepe densa corpus abstrusum tegam.
Hinc aucupabor verba rumoris vagi,
Et laeva fratrum bella, quod possum, audiam.

* * * * *

GRONOVII.

358. *Date arma patri.*] Hic vero τῆς ἀντιφάσεως ἡ ἀποδοχὴ παρακαλεῖται Ἀχαιοί; tanquam nihil sit, quod lectorem moretur. At ego nunquam haec verba transij, quin obhaeserim senserimque ali- quid subesse, quod parum assequerer. Quid enim restat post mutuum fratrum parricidium, quo facinus illud augeatur, si patri dent arma? aut qui dabunt, postquam ipsi perierunt? Nam illud frater in fratrem irruat, non congressionem modo, sed duplicem etiam caedem complectitur. Solent autem in huiusmodi diris observare Poë- tae, ut eas fingant ex facto, & nihil dicant, quod eventu careat. Suspicio Senecam scripsisse: *Date arma matri*, quibus ipsa semet interficiat. Ut scelestius fiat & maiore invidia quod agetis, estote matri quoque causa & occasio quaesitae mortis. Armate matrem ad inferendam sibi ne- cem. Sic enim crescit, quod in se invicem sta- tuissent, scelus, si secum illam ἀπακτερίζω tra- herent. Et respexit ad Euripidis: Μήτηρ δ' ἵπας ἀντιφάσεως συμφορῆς, ὑπερπαθήσας ἑρπασ' ἐν τοῖς ἑσπέραις, Κῆρυξ δὲ διὰ τὸ ἀφ' αὐτῆς ἀκούειν.

Ὁδὲ οἰδμεν, ὅτι τῶν φιλάταις θανάτου κῆρυξ ἐπαλῶσ' ἀμφοῖν χεῖρας. Et cum casum Jocastae in postrema quoque Latina tragoedia, quae perijt, vel exhibitum vel nuntiatum fuisse certum habeo. Nec me fugit contendere aliquem posse retinen- dum hoc sensu τοῦ patri, quasi minetur Oedipus, quod tentat apud Statium: paulatim sumpserat iras Mortis & occulte telum, ni nata vetaret, Quaecebat: sed casta manu subtraxerat enses Antigone. Sed sic vanum fuisset impium votum, contra institutum vatis.

VARIORUM.

355. *Frater in fratrem*] Has diras à Sophocle accepit: quibus respondit eventus. nam cum in fraterno duello Eteocles vulneratus corruisset, mortuum ratus Polynices, spolia lecturus ei in- cubuit; ille assurgens gladio excepit & transfodit. sic in jacentem frater fratrem ruit. vide Statium lib. 11. Thebaid. DELRIUS.

357. *Quod meos*] Immane & inauditum. FARN.
357. *Toros;*] Quo probent se ex me genitos. FARNABIUS.

361. *Hinc aucupabor*] Captabo. FARN.

ACTUS TERTIUS.

* Ἀκίφαλος

JOCASTA. ANTIGONE. NUNCIUS.

*Jocasta audito in procinctu stare utramque aciem propere fertur,
filios (si fieri possit) in gratiam reduclura.*

Jocasta. **F**elix Agave, facinus horrendum, manu
Qua fecerat, gestavit; & spoliū tulit
365 Cruenta nati Maenas in partes dati.
Fecit scelus, sed misera non ultra suum
Scelus hoc cucurrit. hoc leve est, quod sum nocens,
Feci nocentes. hoc quoque etiamnum leve est;
Peperi nocentes. deerat aerumnis meis,
370 Ut & hostem amarem. Bruma ter posuit nives,
Et tertia jam falce decubuit Ceres,

Ut

GRONOVII.

366. Non ultra suum Scelus hoc cucurrit.] Flor.
non ultra suo Sceleri occurrit. Locus desperatus,
utcumque Lipsius, haec cucurrit. An occurrit? Ut
apud Justinum lib. 18. neve amara admonitio oculis
ejus occurrat.

VARIORUM.

* Ἀκίφαλος.] Multa defunt in fine praecedentis
Actus. Deest etiam hujus Actus tertii principium.
FARNABIUS.

363. Agave.] Penthei mater & Bacchae filium
ejus Pentheum discerpserunt. Sup. vers. 17.
FARNABIUS.

363. Facinus.] Thyrso affixum caput Penthei.
FARNABIUS.

365. Cruenta nati.] Persius: Et raptum vitulo caput
ablatura superbo Bassaris, & lyncem Moenas fle-

vera corymbis. Agaven, ut noster, Maenadem
appellat. Vide Apollodor. lib. 3. Bibl. DELR.

365. Maenas.] Bacchis, à μαινᾷ futere FARNABIUS.

365. In partes dati.] Discerpti. FARN.

366. Sed misera.] Sed illa non ulterius progressa
in alia incidit scelera, ut ego. FARN.

368. Nocentes.] Lipsius nocentem reponit, quia
de Oedipode solo sermo est. sed & alias scelus
indignanter adaugens pluralem pro singulari ponit:
Hercul. Fur. 285. Quin & Sophocl. παῖδες
de unico Oedip. & μαινᾷ de Jocasta sola dixit;
vel, feci nocentes me & Oedipum. FARN.

370. Hostem.] Polynici enim jus suum armis
repetenti taveo. FARN.

371. Tertia.] Hic Euripidem sequutus inducit
Jocastam tertio post anno quam incestum agnovit,
viventem: cum in Oedipo, agnito facinore
flaum sibi mortem consciscat. FARN.

373. Pro

Ut exul errat gnatus, & patria caret,
 Profugusque regum auxilia Grajorum rogat.
 Gener est Adraſti, cujus imperio mare,
 375 Quod cingit Iſthmon, regitur. hic gentes ſuas,
 Septemque ſecum regna ad auxilium trahit
 Generi. quid optem, quidve decernam, haud ſcio.
 Regnum repoſcit. cauſa repetentis bona eſt;
 Mala, ſic petentis. vota quae faciam parens?
 380 Utrumque natum video. nil poſſum pie
 Pietate ſalva facere. quodcumque alteri
 Optabo nato, fiet alterius malo.
 Sed utrumque quamvis diligam affectu pari;
 Quo cauſa melior, ſorſque deterior trahit,
 385 Inclinat animus, ſemper infirmo favens.
 Miſeros magis fortuna conciliat ſuis.
 Nunc. Regina, dum tu flebiles queſtus cies,
 Teriſque tempus, tota nudatis ſtetit
 Acies in armis. aera jam bellum cient,
 390 Aquilaque pugnam ſignifer mota vocat.

Se-

GRONOVII.

375. Quod cingit Iſthmon,] Livius lib. 5. *Mari ſupero inferoque quibus Italia inſulae modo cingitur.* In Flor. eſt Iſthmos. Forte, Quod ſcindit Iſthmos. Vel, ſindit Hercul. Fur. 336. *Et bins ſindens Iſthmum exitus freta.*

385. Semper infirmo favens.] Livius lib. 42. *Esque equeſtris pugnae nudavit voluntates hominum: non enim ſolum, qui partis Macedoniae erant, ſed plerique ingentibus Romanorum obligati beneficiis laeti eam ſentiam excepere; non ob aliam cauſam, quam pravo ſudio quo etiam in certaminibus ludicris vulgus utitur, deteriori atque infirmiori favendi.* Quintil. declam. 5. *Hunc primus naſcendi locus, &c. quosdam magis ſeveritas probitasque commendat: in quibusdam diliguntur impatiens calamitates: & damna corporum debilitateſque membrorum notabilius miſeratione complectimur.*

388. Tota nudatis ſtetit] Flor. *ſalva nudatis adest Acies in armis* Videtur monſtrare, *ſacra*. Pro Nuntio autem idem codex & in fronte ſcenae & per illam ponit, *SATELLES* & *SAT*. In eadem fronte apponuntur *POLYNICES*. *ETEOCLES*. quae duae perſonae in ſequentem ſcenam trajici debent, ubi vulgo male Eteocles omittitur.

VARIORUM.

373. Profugusque] Sup. verſ 58. & 325. FARN.
 379. Sic petentis.] Contra patriam arma externa inferentis. FARN.
 385. Infirmo] Polynici. Sup. v. 370. FARN.
 389. Aera] Tubae. FARN.
 390. Aquilaque] Romano more vexillum Aquilam vocat Poëta. forte & Graeci habuerunt. nam & Perſae, à quibus Romani aquilae uſum ſumpſere. FARN.

391. Se-

- Septena reges bella dispositi parant.
 Animo pari Cadmea progenies subit.
 Cursu citato miles hinc illinc ruit.
 Vide, ut atra nubes pulvere abscondat diem,
 395 Fumoque similes campus in coelum erigat
 Nebulas, equestri fracta quas tellus pede
 Submittit: &, si vera metuentes vident,
 Infesta fulgent signa: subrectis adest
 Frons prima telis: aurea clarum nota
 400 Nomen ducum vexilla praescriptum ferunt.
 I, redde amorem fratribus, pacem omnibus;
 Et impia arma mater opposita impedi.
Antig. Perge, ô parens, & concita celerem gradum;
 Compesce tela, fratribus ferrum excute.
 405 Nudum inter enses pectus infestos tene.

Aut

GRONOVII.

402. *Matris oppositu impedi.*] Mirum hoc potuisse placere Florenti, quum haberet in promptu jam etiam editum, *mater opposita*. Sed, inquit Gruterus, hoc est praescribere auctori modum loquendi. Non est: nam ipsum sic auctorem locutum fidem faciunt Florentinae & Vossianae membranae.

VARIORUM.

391. *Septena*] Hi septem Reges, Adrastus (teste Tyrtæo, linguâ mellisfluâ) Amphiaræus, Parthenopæus, Tydeus, Capaneus, Hippomedon, Polynices: his Thebani totidem opposuere duces, qui, Creon, Eteocles, Aemon, Hypseus, Eurymedon, Dryas, Menoeceus. DELRIUS.

392. *Cadmea*] Thebani à Cadmo orti. FARN.

394. *Atra*] Pulveris ab equitatu excitati. FARNABIUS.

399. *Frons*] Acies instructa. FARN.

399. *Aurea*] Aureis characteribus. Non enim solum ducum nomina aureis literis ferebant in vexillis, sed & signo cum minis insertis. FARN.

400. *Vexilla*] Paullus ex Festo, vexillum in-

quit, diminutivum à velo. videntur autem vexilla fuisse proprie vela, seu flammulae illae, quae etiamnum hodie equitibus praeferebantur. Sane Vegetius lib. 2. cap. 1. scribit, equitum alas dici vexillationes, ab eo quod velis, id est, flammulis utantur. idem pene ad verbum Modestus in lib. de re milit. qua de re consule B. Brissonium de verb. signific. lib. 19. & P. Pratejū thesauri Juris Civilis & Canonici l. 20. DELRIUS.

403. *Perge*,] Veteres lib. novam hinc constituunt scenam.

403. *Parens*,] Quam, parens cum sis, discordes revercantur filii. Alii tribuunt haec *Nuncio*, non enim, ut ajunt, verisimile est, ut haec jam Thebis dicat Antigone, quae nec prece, nec vi à patre avelli poterat, qui in Cithæronis sylva. Sed minus recte. Sunt enim verba minus decorata, magisque pathetica, quam ut convenient nuncio. Ne autem miremur filiam deseruisse patrem, ut succurreret fratribus: sic requirit pietas. & jam morti renunciarat Oedipus: unde est supra vers. 319. *Fuhente vivet.* Item v. 361. *Hinc aucupabor,* &c. FARN.

405. *Nudum*] Quod nutritionis illos admoveat. vers. 447. infra. FARN.

406. *Pri-*

Aut solve bellum, mater, aut prima excipe.

Joc. Ibo, ibo, & armis obvium opponam caput.

Stabo inter arma. petere qui fratrem volet,

Petat ante matrem. tela, qui fuerit pius,

410 Rogante ponat matre: qui non est pius,

Incipiat à me. fervidos juvenes anus

Tenebo. nullum teste me fiet nefas.

Aut si aliquod & me teste committi potest,

Non fiet unum. *Antig.* Signa collatis micant

415 Vicina signis: clamor hostilis fremit:

Scelus in propinquo est: occupa, mater, preces.

Et ecce motos fletibus credas meis;

Sic agmen armis segne compositis venit.

Procedit acies tarda, sed properant duces.

420 *Joc.* Quis me procellae turbine insanae vehens

Volucer per auras ventus aetherias aget?

Quae Sphinx, vel atra nube subtexens diem

Stymphalis, avidis praepetem pennis feret

Aut quae per altas aëris rapiet vias

425 Harpyia, saevi regis observans famem?

Et

GRONOVII.

413. *Aut si quod & me teste*] Etruscus: *Aut si*
aliquid & me.

VARIORUM.

406. *Prima*] Aut primum belli ictum excipe.
FARNABIUS.

408. *Petere*] Ferro. FARN.

412. *Teste*] Me vidente. FARN.

414. *Non fiet unum.*] Nam & ipsa una peribo.
FARNABIUS.

414. *Signa*] Quae tria. *Muta* ut vexilla; *vo-*
calia, quae voce humana: *semivocalia*, quae classi-

co, tuba, buccina dantur. FARNABIUS. Et
haec Nuntio adscribere nuperae edd. mea sen-

tentia minus recte.

417. *Et ecce motos*] Ista & sequentia nuperae
edd. attribuunt Jocastae. inepte, inepte. nec ta-
le quid patitur votum sequens: ex quo patet ma-
trem longius adhuc abfuisse ab exercitu. scilicet
Antigona ab exercitu ad matrem cucurrit, eam
è gynaeceo produxit in publicum, haecque ap-
positissime loquitur, sub conspectum armorum.
GRUTERUS.

422. *Sphinx*,] Monstrum facie virginis, cor-
pore volucris, pedibus leonis. Vide sup. vers.
120. FARN.

422. *Atra*] Solem obscurans alis expansis. Her-
cul. Fur. vers. 243. FARN.

423. *Stymphalis*,] Aves à Stymphalo Arcadiae
palude sic dictae. vide Hercul. Fur. v. 244. FARN.

425. *Saevi regis*] Phinei. vers. 154. Thyest.
FARNABIUS.

Dd

430. Pre-

- Et inter acies projiciet raptam duas?
Nunc. Vadit furenti similis, aut etiam furit,
 Sagitta qualis Parthica velox manu
 Excussa fertur; qualis insano ratis
 430 Premente vento rapitur; aut qualis cadit
 Delapsa coelo stella, cum stringens polum
 Rectam citatis ignibus rumpit viam;
 Attonita cursu fugit, & binas statim
 Diduxit acies. victa materna prece
 435 Haesere bella, jamque in alternam necem
 Illinc & hinc miscere cupientes manum,
 Vibrata dextra tela suspensa tenent.
 Paci favetur. omnium ferrum latet
 Cessatque telum, vibrat in fratrum manu.
 440 Laniata canas mater ostendit comas;
 Rogat abnuentes: irrigat fletu genas.
 Negare matri, qui diu dubitat, potest.

GRONOVII.

427. *Vadit furenti similis,*] Similes sensus apud Ciceronem ad Quintum: ego vero facile patior Caesarem existimare, illum quam maximum fuisse plausum: & prorsus ita fuit. Virgiliumque lib. 6. Aeneid. qui surgere mense Aut videt aut vidisse putat per nubila lunam. Et Ovidium lib. 6. met. pennis pendere putares: Pendebant pennis. Lib. 8. Aut dedit aut visus gemitus est ille dedisse Stipes. Lib. 9. modo crura micantia captat Aut captare putes. Lib. 13. utinam aut verus furor ille aut creditus esset. Seneca epist. 114. Si furit, aut quod furori simile est, irascitur. Tacitus lib. 16. Annal. Crederes laetari, & fortasse laetabantur per incuriam publici flagitii. Silius lib. 16. Nec frustra aequare videtur Aut etiam aequavit juga praecedentia.

438. *Omnium ferrum latet Cessatque telum,*] Ut legendum & distinguendum olim censuimus, re-

pertum etiam nobis in castissimo librorum: *Cessatque telum.* *Vibrat in fratrum manu.* Significat solos fratres adhuc in dextris strictos habere gladios, caeteros in vaginas eos condidisse. Vide Diatriben cap. 41.

VARIORUM.

430. *Premente*] Urgente à puppi secundo vento. FARN.

431. *Delapsa*] De coelo lapsa sereno, Quae si non cecidit potuit cecidisse videri. Est autem exhalatio superius inflammata deorsum decurrens, ut cadere videatur. FARN.

431. *Stringens*] Aëra dividens. FARN.

433. *Binas*] Inter utramque aciem consilii. FARNABIUS.

438. *Omnium ferrum latet Cessatque telum*] In vaginas reconditi gladii non vibrantur. FARN.

ACTUS QUARTUS.

JOCASTA. POLYNICES. ETEOCLES.

Jocasta utrumque filium serio precatur, ut similitate posita in gratiam & amorem redire velint. Polynices impie respondet.

IN me arma & ignes vertite. in me omnis ruat
Unam juvenus; quaeque ab Inachio venit
445 Animosa muro; quaeque Thebana ferox
Descendit arce. civis atque hostis simul
Hunc petite ventrem, qui dedit fratres viro.
Haec membra passim spargite, ac divellite:
Ego utrumque peperit. ponitis ferrum ocius?
450 An dico, & ex quo? dexteris matri date.
Date, dum piae sunt. error invitos adhuc
Fecit nocentes. omne Fortunae fuit

Pec-

GRONOVII.

nempe, ex ipso filio meo.

VARIORUM.

448. *Mes membra passim*] Flor. *δευλῶς*, Haec membra passim.

449. *Ponitis ferrum ocius* Ac dico & ex aequo mi-
li] Siegfribunt fecisse N. cum inveniret in Basi-
leens. *Ex quo dexteris lego datis.* Mogunt. & Lugd.
ex aequo dexteris matri datis. Sed veteres impres-
sos, Ven. & Herbip. *ex aequo dexteris matri da-*
te: retinere se tamen innominati sui lectionem,
quia versui consona, non quia melior aliis. Bene
diffidunt. Nos in quibusdam reperimus: *An dico*
& ex aequo dexteris matri datis vel date. Haec om-
nia plus aut minus divertunt ab eo, quod ha-
bet Etruscus: *Ego utrumque peperit. ponitis ferrum o-*
cius? An dico &, ex quo? dexteris matri date. An
expectatis donec & vestrum & meum pudorem
prodam, & addam, ex quo vos pepererim,

444. *Ab Inachio*] Ab Argis, Inacho quondam regnatis. FARN.

447. *Fratres*] Natos eosdem & fratres Oedipo. FARNABIUS.

449. *Ponitis*] An deponitis arma dicto citius? FARNABIUS.

451. *Piae sunt.*] Nec fraterna caede pollutae. FARNABIUS.

452. *Omne*] Quae hactenus peccata sunt vel à me vel à patre vestro de origine vestra, fortunae dirae imputanda sunt, adeoque ignorantia excu-
sanda: vos primum scientes peccatis, an etiam volentes in vestra est potestate. FARN.

Dd 2

453. Pec-

- Peccantis in nos crimen. hoc primum nefas
 Inter scientes geritur. in vestra manu est,
 455 Utrum velitis. sancta si pietas placet,
 Donate matrem pace. si placuit scelus,
 Majus paratum est. media se opponit parens.
 Proinde bellum tollite, aut belli moram.
 Sollicita nunc cui mater alterna prece
 460 Verba admovebo? misera quem amplectar prius?
 In utramque partem ducor affectu pari.
 Hic absuit. sed pacta si fratrum valent,
 Nunc alter aberit. ergo jam numquam duos,
 Nisi sic, videbo? junge complexus prior,
 465 Qui tot labores totque perpeffus mala,

Lon-

GRONOVII.

VARIORUM.

456. *Donate matrem pace.*] Retinuisse ait hoc Gruterus versus causa, exploso illo, *Donate matri pacem*, quod tamen occupet omnes membranas, injucundiore etiam vocum sonitu. At illud Scaligero ineptum, & hoc postulat sententia & libri MSS. Sed lex carminis repugnat, inquit ipse. Certe repugnat, nec unquam credam, ita impetisse vatem aut dedita opera violasse legem jamborum. Attamen omnes ita scripti, omnes. Quid exspectas? Prodigiose corrupta haec tragoedia, & in primis ultima pars, quae ελκεσι βρωει. Venit in mentem hic fuisse: *si pietas placet*, *Donate matri bella*: eodem sensu verbi *donare*, de quo ad vers. 232. monuimus: quem non assequutus corrector, cogitans matrem intervenire pacificatricem, *pacem* ingessit *à-vi* & *bella*: ut superius *Negastis* pro *Donastis*. Nimis quam verisimilis haec mihi conjectura videtur, utcumque sit audacior. Frustra autem Gruterus laudat in sequenti è quatuor suis: *si placet scelus*. Nam in ea regione semper cavet jambum ponere Seneca, & hoc verbum est ex iis, in quibus praeteritum placet interdum pro praesenti. Statim Flor. *Sollicita nunc cui mater.*

465. *Tu tot labores.*] Flor. *Qui tot labores.* quod male mutavit Fabricius, & desiderare filum orationis recte animadvertit Gruterus: sed hic fallitur, quum *tot* potius abesse vult, quam *tu*.

453. *Peccantis in nos, &c.*] Ita malim: minusque habet invidiae, si & se & maritum complectatur. Aliis placuit *in vos*: nec repugno, dummodo norint alterum propugnari à plerisque MSS. vix unum esse qui stet pro illo, *vos*. GRUTER.

456. *Donate*] Legitur &, *Donate matri pacem*, melius; nisi repugnaret lex carminis. FARN.

456 *Si placuit*] Si pergitis, & frater in fratrem ruit, non ea meta sceleri: majus superest; quia primum interficienda ego mater. Peti neuter vestrum nisi per me potest, quae me objicio mediam. FARN.

458. *Belli moram.*] Me moram belli mediam. FARNABIUS.

462. *Hic absuit*] Polynices. FARN.

462. *Pacta*] Sup. vers. 280. FARN.

463. *Nunc alter*] Eteocles. FARN.

463. *Ergo jam numquam*] Adposui interrogationem, quod absque eâ sententia videretur minus nervosa, minus ex voto matris, abominantis potius quam desperantis. GRUTERUS.

463. *Ergo jam numquam duos, nisi sic videbo?*] De exilio fratrum per vices accipit Farnabius sic: quod de congressu hostili intelligendum esse, recte adnotant Ascensius & Galetanus. SCHROD.

464. *Sic,*] Alterum per vices exultantem. FARNABIUS.

465. *Tu tot labores, &c.*] Lectio in speciem

sa.

Longo parentem fessus exilio vides.

Accede propius, clude vagina impium

Ensem; & trementem jamque cupientem excuti

Hastam solo defige. maternum tuo

470 Coire pectus pectori clypeus vetat.

Hunc quoque repone. vinculo frontem exue,

Tegimenque capitis triste belligeri leva,

Et ora matri redde. quo vultus refers,

Acieque pavida fratris observas manum?

475 Affusa totum corpus amplexu regam.

Tuo cruori per meum fiet via.

Quid dubius haeres? an times matris fidem?

Polyn. Timeo: nihil jam jura naturae valent.

Post ista fratrum exempla, ne matri quidem

480 Fides habenda est. *Foc.* Redde jam capulo manum,

Adstringe galeam, laeva se clypeo ingerat;

Dum frater exarmatur, armatus mane.

Tu pone ferrum, causa qui es ferri prior.

Si pacis odium est, furere si bello placet,

485 Inducias te mater exiguas rogat,

Ferat ut reverso post fugam nato oscula

Vel prima, vel suprema. dum pacem peto,

Au-

VARIORUM.

lina; sed arguunt eam omnes MSS. in quibus: *Tu qui tot labores, totque.* & vero vix mihi dubium sit exterminandam potius voculam *tot*, quam *qui*: quod hanc desideret filum sermonis; illam includat enclitica mox sequens *que*; adposita enim *di-* *stioni* alicui notat inter alia & hoc, bis *2m* & *3m* repetendam. GRUTERUS.

470. *Coire*] Coniungi. FARN.

471. *Vinculo*] Galeae. FARN.

472. *Tegimenque*] Galeam. FARN.

473. *Quo vultus*] Quo respicis aut vultum tor-

ques, ac si fratrem timeres? FARN.

479. *Fratrum*] Fraternalis perfidiae. FARN.

480. *Redde*] Recipe quae deposueras à me rogatus arma. FARN.

482. *Dum frater exarmatur,*] Interea dum frater ponit arma, inquit, tu retine.

482. *Exarmatur,*] Legitur &, *est armatus.* FARNABIUS.

483. *Tu pone*] O Eteocles, qui violasti fidem pactam. FARN.

485. *Inducias*] Exiguam saltem belli moram. FARNABIUS.

487. *Prima,*] Post multos annos quibus cum

Dd 3

non

- Audite inermes: ille te, tu illum times;
 Ego utrumque, sed pro utroque. quid strictum abnuis
 490 Recondere ensē? qualibet gaude mora.
 Id gerere bellum cupitis, in quo est optimum
 Vinci. vereris fratris infesti dolos?
 Quoties necesse est fallere, aut falli à suis,
 Patiare potius ipse, quam facias, scelus.
 495 Sed ne verere: mater insidias & hinc
 Et rursus illinc abiget. exoro, an patri
 Invideo vestro? veni, ut arcerem nefas,
 An ut viderem propius? hic ferrum abdedit
 Reclinis hastae, & arma defixa incubant.
 500 Ad te preces nunc, nate, maternas feram,
 Sed ante lachrimas. teneo longo tempore
 Petita votis ora. te, profugum solo
 Patrio, penates regis externi tegunt:
 Te maria tot diversa, tot casus vagum
 505 Egere: non te duxit in thalamos parens

Co-

GRONOVII.

VARIORUM.

499. *Hastae, & arma defixa incubant.*] Lipsius *inubant*. At amicus ejus, *incubant*, inquit, non arma, sed ipse armis infixis incubabat, poetice dictum. Grutero nec placet, quod addit Scholiastes, *gramini*, nec acquiescere potest illi *incubant*, quod alii nuperae editioni suae intulerint obsecuti nudae conjecturae, nec satisfacit interpretatio commentatoris, ut ait, optimi, nec occurrit ferrum Criticum, quod spinam istam commode extrahat. Scribe: *Reclinis hastam & arma defixa incubans*. Livius lib. 44. *Scuto prae se erecto stare galentos: dein, ubi fessi sint, innixos pilo capite super marginem scuti posito sepitos stare*. *Scuta* *καὶ ἱξοχλα* veteribus arma. *Incubat hastam & arma*, ut Statius lib. 10. *soporifero stipatos flore taptas incubat*. Sallustius l. 3. *histor. ut sustinere corpora plerique nequeunt fessi, arma sua quisquis stantes incumberent*. Plautus *Calina*: *Gladium faciam cunctam, eumque incubam*.

non viderim. *vel prima futurae pacis pignora*. FARNABIUS.

487. *Suprema.*] Perituro fortasse in hoc bello, si bellum gerere persistatis. FARN.

491. *In quo*] In quo melius foret occidi, quam injuriae fratrisque caedi superesse. FARN.

496. *Patri*] Qui absens & caecus est, ego autem adsum, an ut repellam, an ut videam nefarium hoc bellum; infra vers. 552. FARN.

498. *Hic ferrum abdedit*] Eteocles precibus meis motus arma deposuit, & hastae solo defixae incubat reclinis. Solet autem miles si hostis à sinistro latere appareat, in scutum se inclinare; si à dextro, in hastam. FARN.

503. *Regis*] Adrailli. FARN.

505. *Non te*] Ego non conciliaui tibi nuptias, non nuptam in thalamum duxi, nec in lecto collocavi. quod pronubae officium est, quae plerumque mater. FARN.

506. Fe-

Comitata primos , nec sua festas manu
Ornavit aedes , nec sua laetas faces
Vitta revinxit. dona non auri & graves
Gazas focer , non arva , non urbeis dedit.
510 Dotale bellum est. hostium es factus gener ,
Patria remotus , hospes alieni laris.
Externa consecutus , expulsus tuis ,
Sine crimine exul. ne quid è fatis tibi
Deesset paternis , hoc quoque ex illis habes ,
515 Errasse thalamis. nate , post multos mihi
Remisse soles ; nate , suspensae metus
Et spes parentis , cujus aspectum deos
Semper rogavi ; cum tuus reditus mihi
Tantum esset erepturus adventu tuo ,
520 Quantum daturus ; quando pro te desinam ,

Dixi,

GRONOVII.

516. *Nate, sollicitae metus*] Membranae principes: *Nate suspensae metus. Et spes parentis.* Bene lib. 4. de benef. 34. *incipitem rerum ac lubricam seriem suspensus sequitur.* Eidem pendere saepe est anxium sollicitumque esse. Oedipo ; *Gravis Senectus sibi met & pendens Metus.*

VARIORUM.

506. *Festas manu*] In nuptiis januae festa fronde, ramis & sertis ornari solitae. FARNABIUS. Domus ergo ornabatur , maxime postes januarum , testis Juvenalis Sat. 6. Claudian. de nupt. Hon. & Mariae : *Hi nostrâ nitidos postes obducere myro Contendunt: pars neclareis aspergere testâ Fontis & flammâ lucos adolere Sabacos.* Iidem oleo inungebantur , & lanea vitta circumdabantur apud Romanos , teste D. Isidoro lib. 9. Orig. cap. ult. alii non oleum , sed adipem lupinum vel suillum memorant. ut Alexander lib. 2. Genial. cap. 5. DELRIUS.

507. *Laetas*] Sponsa primum ad mariti limen veniens postes laneis vittis ornabat eosque adipe

suillo ungebat , unde *unxer* dicta. pronuba autem ut plurimum sponsae mater ademptas nupturae virginales vittas facibus (quae quinque , pro numero partus naturali , vel in honorem v. deorum , Jovis adulti , Junonis adultae , Veneris , Suadae , Lucinae praeferebantur à pueris patrimis & matrimis apud Romanos , à sponsae matre apud Graecos) urendas implicuit sponsamque matronalibus vittis redimibat. FARN.

513. *Fatis*] Exulare utrumque sine culpa : oraculo uxorem accipere. FARN.

514. *Hoc quoque*] Ut Oedipus matris erravit thalamis quos infecuta est pestis , ita tu hostilis uxoris quos comitatur bellum dotale. FARN.

515. *Errasse thalamis*] Quomodo errasse ? quia cum civem , vel saltem non hostem ducere debuisset , externi sanguinis & hostilis uxorem duxit. erravit ergo Polynices thalamis , sicut Oedipus : oraculo uxorem accepit , quemadmodum Oedipus , exulavit quoque sine culpa Thebis , ut Corintho Oedipus. DELRIUS.

515. *Post multos*] Post multos mihi reddite dies. FARNABIUS.

519. *Tantum*] Fratre in exilium alternum recessuro , FARN.

535. *De-*

- Dixi, timere? dixit irridens Deus,
 Ipsum timebis. nempe, nisi bellum foret,
 Ego te carerem: nempe, si tu non fores,
 Bello carerem, triste conspectus datur
 525 Pretium tui, durumque: sed matri placet.
 Hinc modo recedant arma, dum nullum nefas
 Mars saevus audet. hoc quoque est magnum nefas,
 Tam prope fuisse. stupeo, & exsanguis tremo,
 Cum stare fratreis hinc & hinc video duos
 530 Sceleris sub ictu. membra quassantur metu.
 Quam pene mater majus adspexi nefas,
 Quam quod miser videre non potuit pater!
 Licet timore facinoris tanti vacem,
 Videamque jam nil tale, sum infelix tamen,
 535 Quod pene vidi. per decem mensium graves
 Uteri labores, perque pietatem inclitae
 Precor sororis, & per irati sibi
 Genas parentis; scelere quas nullo nocens,
 Erroris à se dira supplicia exigens,
 540 Hausit; nefandas moenibus patriis faces
 Averte: signa bellici retro agminis
 Flecte. ut recedas, magna pars sceleris tamen
 Vestri peracta est. vidit hostili grege

Cam-

GRONOVII.

536. *Perque pietate inclitas Precor sorores,*] Etruscus: *perque pietatem inclitae Precor sororis.* nam sola inter personas nominatur Antigone, & versus 551. ubi altera soror Ismene monstratur, vi-
 tiatus est.

VARIORUM.

535. *Decem*] Quibus te in utero gestavi. etfi

autem de partus tempore variant, alii menses numerando *Solares* alii *Lunares*, & hos quidem vel Peragrations vel Consecutionis v. 838. Thye-
 stis, vel denique Apparitionis: commodius ta-
 men ad menses solares xxx. dierum referunt pa-
 riendi tempus; cujus communissimus, mensis
 nonus: proximus mensis decimus aut septimus.
 de sexti mensis vitalitate disputant medicorum fi-
 lli: an mensis undecimi partus sit legitimus, quae-
 runt Jurisconsulti. FARN.

546. Ex-

- Campos repleri patria, fulgentes procul
 545 Armis catervas: vidit equitatu levi
 Cadinea frangi prata, & excelsos rotis
 Volitare procures; igne flagrantibus trabes
 Fumare, cineri quae petunt nostras domos,
 Fratresque (facinus quod novum & Thebis fuit)
 550 In se ruentes. totus hoc exercitus,
 Hoc utrimque populus omnis, hoc vidit soror,
 Genitrixque vidit: nam pater debet sibi,
 Quod ista non spectavit. occurrat tibi
 Nunc Oedipus: quo iudice, erroris quoque
 555 Poenae petuntur. ne, precor, ferro erue
 Patriam, ac penates; neve, quas regere expetis,
 Evertes Thebas. quis tenet mentem furor?
 Patriam petendo perdis. ut fiat tua,
 Vis esse nullam? quin tuae causae nocet
 560 Ipsum hoc, quod armis uris infestis solum,

Sc-

GRONOVII.

551. *Et utraque hoc vidit*] Flor. totus hoc exercitus, Hoc utrimque populus omnis, hoc vidit soror. etiam nunc sola Antigone.

560. *Quod armis vestris infestis*] Obversabatur hic Grutero vera scriptura, quam tamen ipse probare non est ausus: adeo nimia erat cauti hominis superstitio in servando, quod expressum in membranis reperisset. At vel omnium optimae, & aëro sacrosanctae, quales Pandectae Florentini, quales Gallici Livii, & rursus Florentinae harum tragoediarum, saepe non tam exhibent quam sub nube & crepusculo vitiorum interminantem ostendunt veritatem. Posset quibusdam aridum, *uris*, sed vulgatam probissimam arbitror aie. Immo solum, *uris*, omnibus debet aridum, qui locum saluum cupiunt: est enim expressum in optimo librorum: & quod pars maxima, *vestris*, aut *nostris*, inde factum, quod illud seu compendio scriptum, cum integrum esset, acceperunt. Livio quoque hoc proprium &

frequens. Lib. 27. *Achaeos Machanidas tyrannus Lacedaemoniorum finitimo bello urebat. Eodemque: Punici belli, quo duodecimum annum Italia urebatur. Lib. 28. quum diu Sicilia Punico bello ureretur. Lib. 32. tanquam non intestino & haerente in visceribus uramur bello. Silii Italici lib. 15. vers. 539. Hunc*

VARIORUM.

545. *Excelsos*] Sublimes in curribus, è quibus pugnare veteribus mos erat. FARN.

547. *Ignem*] Facies incendia Thebis minitantes. FARNABIUS.

548. *Cineri*] Ad cinerem. FARN.

549. *Et Thebis*] Et Thebis, quibus nullum fere scelus novum est. FARN.

552. *Debet*] Pro beneficio habet erutos à se oculos, ne haec videat. FARN.

553. *Ocurrat*] Si pater etiam ignorantiae poenas exegerit, tu vide ne sciens volensque in scelus irruas. FARN.

559. *Nullam?*] Nullius itaque erit. FARN.

Ec

566. *Am-*

- Segetesque adultas sternis, & totos fugam
 Edis per agros. nemo sic vastat sua.
 Quae corripere igne, quae meti gladio jubes,
 Aliena credis? rex sit è vobis uter,
 565 Manente regno, quaerite. haec telis petes
 Flammisque tecta? poteris has Amphionis
 Quassare moles? nulla quas struxit manus,
 Stridente tardum machina ducens onus;
 Sed convocatus vocis & citharae sono
 570 Per se ipse tures venit in summas lapis.
 Haec saxa franges victor? hinc spolia auferes,
 Vincitque duces patris aequales tui?
 Matres ab ipso conjugum raptas sinu
 Saevus catena miles imposita trahet?
 575 Ut adulta virgo mixta captivo gregi
 Thebana nuribus munus Argolicis eat?
 An & ipsa palmas vincita post tergum datas
 Mater triumphi praeda fraterni vehar?

Po-

GRONOVII.

etiam, vastis qui nunc sese intulit oris, Perpetiar, miseris quaerentem exorere belli Reliquias. Ita enim legendum. Vulgo, Nunc.

561. *Segetesque adultas sternis,*] Immo *adultas*, ut legitur Florentiae, Hercule Furente 699. *Nec adulta leni fluctuat Zephyro seges.*

466. *Poteris has Amphionis*] Fabula veteribus non ingenii tantum lusus sed deorum historia & honor erat. Καὶ γὰρ τῶν ποιητῶν οἱ θεόληπτοι, καὶ τῶν φιλοσόφων οἱ ἄριστοι, οἷτε τὰς τελείας καθ' ἑαυτοὺς, καὶ αὐτοὶ ἐν χρηστέσι οἱ θεοὶ, μύθοις ἐχρήσαντο, ut inquit Sallustius de diis & mundo. Ita quoque non Poëtae modo finxerunt, sed & τῶν θεολογικῶν αὐτορες pro vero tradiderunt muros Thebarum Amphionis lyra structos. Apollodor. περὶ θεῶν γ'. τὸν μὲν πόλιν ἐπέχρησεν ἰστανεκολευθραῖται τῷ Ἀμφίονι λύρα τῷ λίθῳ. Haec antiquitatis fata venerabatur & credebatur vulgus, ut de religionibus aliquod caput. Unde & Thebis ex lapidibus,

οἱ τῇ αὐτῇ τῷ Ἀμφίονι ἐκαλέσθησαν, circa tumulum monstrabantur quidam, οὗτοι εἰργασμένοι αὐτῷ τῷ ἀκατέστῳ, teste Pausania in Boeoticis. Quare τὸ ἀπίθανον καὶ ψυχρὸν huius loci, quod nullum est, nemini risum aut contemptum movere debet: utique Thebanorum, quibus haec ἄλλα εἴδη τῶν ἐν Σάγγει, & pro impio habebatur & hoste publico, si quis obrectaret. Denique videmus hodieque in tanta luce veri plerasque nationes fabulorum de majorum monumentis & locorum miraculis narrationum esse tenacissimas, ut odio, vi, malo plectant diffidentes.

VARIORUM.

566. *Amphionis*] *Dictus est Amphion Thebanus conditor arcis Saxa movere sono testudinis:* Vid. Herc. Fur. 262. & 915. FARN.

572. *Patris*] Coevos patris, id est, senes. FARNABIUS.

578. *Fraterni*] De fratre acti. FARN.

584 Quid

- Potesne cives laetus exitio datos
 580 Videre passim? moenibus caris potes
 Hostem admove? sanguine & flamma potes
 Implere Thebas? tam ferum & durum geris
 Saevumque in iras pectus, & nondum imperas?
 Quid sceptrum facient? pone vesanos, precor,
 585 Animi tumores, teque pietati refer.
Polyn. Ut profugus errem semper? ut patria arcear,
 Opemque gentis hospes externae sequar?
 Quid paterer aliud, si fefellissem fidem,
 Si pejerassem? fraudis alienae dabo
 590 Poenas; at ille praemium scelerum feret?
 Jubes abire. matris imperio obsequor.
 Da, quo revertar. regia frater mea
 Habitare superbus; parva me abscondat casa:
 Hanc da repulso. liceat exiguo lare
 595 Pensare regnum. conjugii donum datus
 Arbitria thalami dura felicitis feram,
 Humilisque socerum lixa dominantem sequar?
 In servitutem cadere de regno, grave est.
Joc. Si regna quaeris, nec potest sceptrum manus
 600 Vacare saevo; multa, quae possunt peti
 In orbe toto, quaelibet tellus dabit.

Hinc

GRONOVII.

592. *Regia frater mea Habitare superbus:* Sane
 & Flor. *mens Habitare superba.* et si alterum in-
 diosius.

VARIORUM.

584. *Quid sceptrum*] Quid quaeso facies si quan-
 do Rex fueris? FARN.
 588. *Si fefellissem*] Quod fecit Eteocles. FARN.

595. *Conjugii*] In conjugis opulentiae domum
 receptus pro uxore heram habeam, imo habear
 lixa & inserviam socero. FARN.

597. *Lixa*] Nonio, qui ligna vehunt exerci-
 tui, *calones*; qui vero aquam subministrant, *lixae*:
 ipsae quoque naviculae quae ligna subvehunt, D.
 Isidoro lib. 19. Orig. cap. 1. DELRIUS.

598. *In servitutem*] Quia felicem fuisse mise-
 rum. Sed magni animi & fortis est, ubi quis è
 sublimitatibus statu deciderit patienter adversa to-
 lerare. Vers. 928. Thyest. FARN.

Ec 2

602. *Tmo-*

- Hinc nota Baccho Tmolus attollit juga,
 Qua lata terris spatia frugiferis jacent,
 Et qua trahens opulenta Pactolus vada
 605 Inundat auro rura. nec laetis minus
 Maeandros arvis flectit errantes aquas,
 Rapidusque campos fertiles Hebrus secat.
 Hinc grata Cereri Gargara, & dives solum
 Quod Xanthus ambit nivibus Idaeis tumens:
 610 Hinc, qua relinquit nomen Ionii maris,
 Fauces Abydi Sestos oppositae premit:
 Aut, qua latus jam propior Orienti dedit,
 Tutamque crebris portubus Lyciam videt:
 Haec regna ferro quaere. in hos populos ferat
 615 Socer arma fortis: has paret sceptro tuo

Tra-

GRONOVII.

607 *Campos fertiles Hebrus secat.*] Quum loca, quae describit omnia, Phrygiae, Helleponti, Lydiae, Lyciae in Asia sint, mirum est hic interponi *Hebrum* Thraciae & Europae. Fortassis, *Hermus*. Hunc enim ex monte Dindymenae sacro per Catacaumenen in Sardianam ferri *ἡ τὰ πρὸς τὴν πύλιν μίχεται δὲ δαλάρην* testis Strabo l. 13.

610 *Relinquit*] Et Hellepontus dici coepit; in cuius faucibus Abydos à latere Asiatico opposita est Sesto à latere Europaeo

610. *Nomen Ionii maris, Fauces Abydi Sestos oppositae*] Sestos non magis urget fauces Abydi, quam Messinae Siciliae premit fauces Rhegii Italici, aut Abyla urget fauces Calpes. Delius è Mogunt. & aliis notat, *Fauces Abydos*, ex Lugd. *Abydos Sestosque oppositae premunt*. Commelinus è Pal. *Abydos*. Florentinus: *Faucesque Abydo Sestos oppositae*. Scribe: *qua relinquit nomen Ionii, maris Fauces Abydo Sestos oppositae premit*. Utraque enim premunt fauces maris, Sestos oppositam habens Abydon, Abydos Seston. Thyeste 628. & *maris gemini premens Fauces Corinthios*. Posses etiam: *qua relinquit nomen Ionii mare, Faucesque Abydo*.

612. *Qua latus jam propior Orienti*] Ridicule ad

Xanthum referunt, quasi non interveniret Sestos, & tamen sensu nullo. Lege, *propius*, & refer ad *Mare*. Qua illud se flexit in latus circa Cnidum Rhodumque jam propius Orienti soli, & Lyciam alluit. Forte & mox: *Hic regna ferro quaere*.

VARIORUM.

602. *Tmolus*] Mons Lydiae à Baccho superatus vitium & croci terax. FARN.

604. *Pactolus*] Lydiae fl. aureas trahens arenas. FARN.

606. *Maeandros*] Maeander celeberrimus Phrygiae fluvius, multis anfractibus sinuosus & flexuosus. v. 684. Herc. Fur FARN.

608. *Gargara*] Montis Idae cacumina frumento fertilis. FARN.

609. *Xanthus*] Scamander fl. Trojanus. FARNABIUS.

610. *Hinc, qua relinquit nomen Ionii maris*] Conjecturae, qua huic loco mutationem inducere tentat, magno viro gratiam facit Parisiensis noster excusus, qui sic habet: *hinc, qua relinquit nomen: Ionii maris fauces Abydos, Sestosque oppositae premunt*. Quod ut simplicius sic verius putandum. Aditipulatur MS. Traj. nisi quod hic pro *premunt*, exhibet *premit*. SCHRODERUS.

618. Re-

Tradatque gentes. hoc adhuc regnum puta
Tenere patrem. melius exilium est tibi,
Quam reditus iste. crimine alieno exulas,
Tuo redibis. melius istis viribus,

620 Nova regna nullo scelere maculata appetes.

Quin ipse frater, arma comitatus tua,
Tibi militabit. vade, & id bellum gere,
In quo pater materque pugnanti tibi
Favere possint. regna cum scelere, omnibus

625 Sunt exiliis graviora. nunc belli mala

Propone; dubias Martis incerti vices.

Licet omne tecum Graeciae robur trahas;

Licet arma longe miles ac late explicet;

Fortuna belli semper ancipiti in loco est,

630 Quodcunque Mars decernit. exaequat duos,

Licet impares sint, gladius: & spes & metus

Sors coeca versat. praemium incertum petis,

Certum scelus. Favisse fac votis deos

Omnes tuis: cessere, & aversi fugam

535 Petiere cives. clade funesta jacent.

Obtexit agros miles. Exultes licet,

Victorque fratris spolia dejecti geras;

Fran-

GRONOVII.

nimatus, dum haec decernuntur.

VARIORUM.

619. *Melius usus viribus*] Etruscus: *melius istis viribus.*

629. *Fortuna belli semper*] Interpunctio minus apta videtur Gronero. Tentat igitur: ac late explicat *Fortuna belli: semper ancipiti*: & quia ne sic quidem his acquiescit, detracta litera legit: *Quodcunque Mars decernit.* Sed nihil est suspecti. Anceps est, inquit, fortuna belli, quod bellum praelio & acie dijudicatur, non ratione & colloquio componitur. Ut apud Livium: *Primus impetus rem decrevit.* Caelius ad Ciceronem: *Exa-*

618. *Reditus iste.*] Per vim & nefas. FARN.

627. *Licet*] Exercitu & copiis licet sis numerosior & instructior, imo melior: non tamen numero, non virtuti militum semper respondet fortuna, sed anceps belli alea, & variis acie impares aequat & potentioris spem impotentioris saepe metui subjicit. FARN.

633. *Favisse*] Haec ab Euripide sumit, sed melius tractavit. DELRIUS.

Ec 3

638. *Fran-*

- Frangenda palma est. Quale tu id bellum putas,
 In quo execrandum victor admittit nefas,
 640 Si gaudet? hunc, quem vincere infelix cupis,
 Cum viceris, lugebis. infaustas, age,
 Dimitte pugnas. libera patriam metu,
 Luctu parentes. *Polyn.* Sceleris & fraudis suae
 Poenas nefandus frater ut nullas ferat?
 645 *Joc.* Ne metue; poenas & quidem solvet graves.
 Regnabit. *Polyn.* Haecne est poena? *Joc.* Si dubitas, avo
 Patrique crede. Cadmus hoc dicet tibi,
 Cadmique proles. sceptrum Thebarum fuit
 Impune nulli gerere; nec quisquam fide
 650 Ruptâ tenebat illa. jam numeres, licet,
 Fratrem inter istos. *Polyn.* Numero: & est tanti mihi
 Cum regibus jacere. *Joc.* Te turbae exulum
 Adscribo. regna, dummodo invisus tuis.
Polyn. Regnare non vult, esse qui invisus timet.
 655 Simul ista mundi conditor posuit Deus,
 Odium atque regnum. regis hoc magni reor,
 Odia ista premere. multa dominantem vetat
 Amor suorum. plus in iratos licet.

Qui

GRONOVII.

656. *Regis & magni reor,*] Delrius non male
 alicubi legi ait: *regis est magni reor.* Raphelingius,
regis at magni. Gruteri unus, *regis hoc magni:* nec
 tamen rejecerit aliorum *at.* Etruscus: *regis hoc*
magni reor. Itaque cessent conjecturae.

VARIORUM.

638. *Frangenda*] Non tamen sincera erit tibi &
 integra victoria, quia non honesta. FARN.

947. *Patrique*] Lajo & Oedipo, quorum ille
 interfectus, hic, omni aerumnarum genere ac-
 cumulatus. FARN.

647. *Cadmus*] Regno pulsus & in serpentem
 mutatus. Herc. Fur. vers. 393. FARN.

648. *Sceptrum*] Ibi. vers. 386. FARN.

649. *Fide*] Quod fecit Eteocles. FARN.

651. *Et est*] Et ego tanti regnum aestimo; ut
 vel cum his regibus rex mori velim. FARN.

953. *Dummodo*] Quamdiu, si modo. porro pro
regna, forte legendum, *regnas*. hac mente; quam-
 diu invisus tuis regnabis, non rex mihi, sed ex-
 sul videbere. sane ut mater invisum esse velit fili-
 um regem, non convenit, nisi iratae & convi-
 cianti, ut dixi. DELRIUS.

654. *Regnare*] Ars prima regni est, posse te in-
 vidiam pati. Vers. 353. Herc. Fur. Oed. 703. FAR-
 NABIUS.

659. *Qui*

Qui vult amari, languida regnet manu.

660 Invisa numquam imperia retinentur diu.

Joc. Praecepta melius imperii reges dabunt;

Exilia tu dispone. Polyn. Pro regno velim

Patriam, penates, conjugem flammis dare.

Imperia pretio quolibet, constant bene.

* * * * *

Deest, & magna Pars bujus Tragoediae intercidit.

GRONOVII.

660. *Invisa numquam*] Hunc versum Jocastae attribuit Raphelingius, sequentem cum reliquo Polynici. Delrius de duobus consentit: sed, *Exilia tu dispone*, rursum dat Jocastae, reliquum Polynici. Gruterus & Scaliger omnia Polynici praeter, *Praecepta melius*, cum sequenti hemistichio, ut vulgo editur. Subtilius & commodius Grotius vers. 652. *te turbae exsulum Adscribo*, tanquam matri minus conveniens, tradit Eteocli, Sensus, (non, si haec tua sit politice, melior eris exul, quam rex, ut volunt: sed,) frustra ducis tanti: non enim tibi continget cum regibus jacere: exsul es, & manebis, quod sequitur, Polynici, *Regna dommodo invisus tuis*; Mox illud vere tyrannicum, *Regnare non vult*, iterum Eteocli: mitiora, *Qui vult amari*, Polynici: denique Eteocli: *Praecepta melius*, cum reliquo.

VARIORUM.

659. *Qui vult amari*,] Precario regnat & subdi-

torum arbitrato, qui amari vult. FARN.

661. *Praecepta*] Quaecumque, inquit, à te dicta sunt, praecepta sunt regni. sed regum est, non tuum ista edicere. Reges ergo melius praecepta regnandi dabunt, quam tu, qui exulās. Ipsi viderint quomodo disponant regna sua: tu (ut modo vers. 652.) quomodo in exilio degas. Tam tibi praecepta exilii quam illis imperii opus sunt. FARNABIUS.

664. *Imperia*] Euripides: Εἴτερε γὰρ ἀδικεῖν χρεὶν, τυραννίδῃ πῶς καὶ δίκῃ ἀδικεῖν. τ' αὖτις δὲ διοικεῖν χρεὶν. hos verius auctor est Suetonius lib. 1. sic à Cicerone conversos fuisse: *Si violandum est ius, imperii gratia violandum est: aliis in rebus pietatem colas.* quae cum Caesar Julius continuo haberet in ore, omnia jura divina & humana, inquit Cicero l. 1. offic. pervertit, propter eum quem sibi opinionis errore finxerat principatum. Merito Ennius scripsit: *Nulla sancta societas, nec fides regni est.* Porro ab hoc versu cetera desiderantur. DELRIUS.

L. ANNAEI SENECAE * HIPPOLYTUS.

DRAMATIS PERSONAE.

HIPPOLYTUS. PHAEDRA. THESEUS. CHORUS CI-
VIUM ATHENIENSIVM. NUNCIUS. NU-
TRIX. FAMULI.

A R G U M E N T U M.

Hippolyti Thesei ex Antiope Amazone filii Dianam virginem ac venatricem colentis, absente apud inferos Theseo, noverca Phaedra castitatem oppugnat, nec expugnat. Repulsa impudica mulier Theseo reduci privignum oblata per vim stupri insinuat. Ille credulus, filio, qui jam domum impudicam fugerat, è votis quod restabat tertio fretus, absenti mortem imprecatur: ratum facit votum Neptunus, emissò tauro marino, qui equos Hippolyti consternat, unde per vepres & saxa distractus auriga dilanatur. Quod ubi rescivit male sibi conscia mulier, scelus suum falsumque crimen apud maritum confessa, gladio se transfigit. Theseus innoxii filii casum lugens, iramque suam detestatus, collectos passim artus componit.

ACTUS

V A R I O R U M.

* **H**IPPOLYTUS.] Sic tragoedias inscripserunt, Euripides, cujus exstat; & Lycophron, cujus interiit. Sopatri Hippolytum citat Athenaeus. Hippolyti historiae plane similem Comminii cujusdam refert Plutarchus in Parallelis, ex Dosithei Italica historia. DELRIUS. Vet. lib. nonnulli hanc tragoediam vocant, *Phaedram*, atque ita citat Priscianus lib. 6. ubi ait: Seneca, in *Phaedra*: *Hippolyte me nunc compotem voti facis*. DELRIUS. Etiam *Phaedra* haec fabula veteri meo libro dicitur. LIPSIVS. Tragoedia divina, & quae paucis Latinorum cedit. Sane nisi *Troadas* excipias, nulli est secunda. Character est castus. oeconomia optima. Nutrix tamen longe inferior Euripidis, cum Hippolytum accedat. Habet enim autor ille το κοινόν & παρρηγόν. Neque quicquam est tam scelestum, quod

non ab eo εὐδαιμον dicatur. Profecto, aliam illius temporis rhetoricam fuisse oportet, quam est paedagogulorum hodie, qui ad tuas nescio quas praeciunculas τερψιδαι, puerorum ingenia astringunt. Etiam aliam, quam quae in Thebaide elucet. In qua animam imitationis τοῦ κακοῦ, sententiolae comminuunt & intercludunt. Haec Dianae auxilium; illa Veneris implorat. Sane optime. Non enim virgo contra castitatem invocari debet. Chorus Graeci, cujus est initium: *Ἐγὼ δὲ, ἔγωγε ἰ καὶ ὁμοῦται Σελήης πόδες*, est inimitabilis. Ei primum suum Seneca opposuit, non tam bono successu. Reliqui quoque fere omnes è Graeco sunt adumbrati. In caeteris superiores sumus. Ibi Theseo Hippolytus occurrit: quod hic sapienter viratur. Nulla enim verba digna tanto scelere excogitari poterant. Et tamen, res levissime transfigitur. Jam de juramento, cujus causa factum *Phaedrae* ab Hippolyto celatur, cum se

ACTUS PRIMUS.

HIPPOLYTUS.

Hippolytus varia loca & munera ministris & venationis comitibus dispertit; Dianamque venationis Deam invocat.

ITe, umbrosas cingite silvas,
Summaque montis juga Cecropii
Celeri planta lustrate vagi.
Quae saxoso loca Parnethi

Sub-

GRONOVII.

4. *Quae saxa solo Carpenito*] Flor. ut ex Delriiis unus: *saxosa loca Parnetho*. Itaque recte Scaliger: *quae saxosa loca Parnethi*.

5. *Et quae Thriasis Vallibus*] Restituit Fr. Raphael. Post quem miror Gruterum crepare constantiam codicum, qui *Tyasis*, vel *Tiasis*, vel *Thyasis*, ut videatur gignendi casus, inquit, applicandumque illi *amnis*. Quis novit amnem *Thyasin*? Omnes codices corrupti. Ipse etiam Florentinus, qui *tristis*. Recte *Thriasis*, nisi malis *Thriasis*, scilicet campi. Nam *Θριάσιοι πεδίοι* appellare solent.

VARIORUM.

se uno verbo expedire potuisset, signum poenitentis est poetæ, ut qui male oeconomiam suam orsus esset. Accedit τὸ ἄλογον. Ante enim dixerat, cum nullum periculum immineret, ἡ γλῶσση ἐν ἑαυτῇ, ἢ ὃ φησὶ ἀνώνυμος. Sed & talis est inventio tabellæ, quam cum Phædra jam pendentem Theseus invenit. Nisi enim hoc excogitasset, unde scire poterat quid evenisset? Plane hærebant illi aqua. Quare quod in Comico *ἀρετικὸν* vocari solet & laudatur, hoc in Tragico *ἀνοικτόμωτον* dicendum est. Quod perpetuum esse Euripidis vitium, magnus Aristoteles notavit. Ergo successum vide. poenas dat uterque; & poetæ & Hippolytus. Hic diripitur ab equis: ille ut actio-

nem, quam tot modis intricaverat, absolvat, it ad machinam, & Dianam introducit, quæ rem Theseo exponit. Sic Hippolytus in urbem rursus redit, & quod fieri non poterat, si vel nomen tueretur suum, placide expirat. Noster quia rem praeceperat, sine ullo protenus labore ad finem perducit. Duas ὁψεις σκευτικὰς adjunxit: quibus oculorum lenocinium quæsit. Nam & Phædra coram populo sibi manum infert, & Hippolyti reliquiae exhibentur. De quibus supra. Sed in singulis hæc persequi Tragoediis, non est animus. Cum id suo sibi loco melius futurum sit. Et jam properamus. HEINSIUS.

1. *Cingite*] Indagine, odora canum vi, retibus. FARNABIUS.

2. *Cecropii*] Attici à Cecrope qui oppidum Cecropiam condidit, quod postea in arcem Athenarum mutatum est, unde regio & mons vicinus nomen habent. FARN.

4. *Quae saxa solo Carpenito*] Solus meus codex scriptus: *Quae saxosa loca Parnetho*. bene, sane perbene, si unicam litterulam mutes: *saxoso*. nam Parnes Atticae mons nobilis, Thucydidi, Aristophani, Luciano, Straboni, Stephano prope Hymettum: laudatus à Pausania in Attic. copiosa urforum & aprorum venatione: *vitibus benignum* vocat Statius in Thebaid. DELRIUS. *Πάρνη* mons Atticae. unde merito saxosum vocat. Aristophanes *νεφέλαι* extulit feminino genere, *βλίπε νωπὸς τῆς Πάρνης*. Sed alibi extulit masculino, *ἰς κόρυμβας ἤξω φέροι τι δεινὸν τὸν Πάρνηθ' ἔλον*. SCAL.

Ff

5. *Thri-*

- 5 Subiecta jacent; & quae Thriasii
Vallibus amnis rapida currens
Verberat unda; scandite colles
Semper canos nive Rhiphaea.
Hac hac alii, qua nemus alta
10 Texitur alno; qua prata jacent,
Quae rorifera mulcens aura
Zephyrus vernas evocat herbas:
Ubi per glacies lenis Ilissus
Ubi Maeander super aequales

La-

GRONOVII.

13. *Ubi per glacies lenis Ilissus,*] Convenit inter omnes, haec non ab auctore sic exiisse, ut vulgo leguntur. Lipsius cum Raphelingio, *per glacies*. Gruterus totum versum suspectum facit, utpote novem scriptis exfulem, magisque eum suo iudicio premit Scaliger. Manus illustris aliquae summi viri *par glacie*: & explicant, adeo lenis, ut stare veluti glaciatum putes, nullis fluctibus tumidum & inaequalem. Est cui vera scriptura in mentem venerit, sed talibus firmata exemplis, ut ludere videatur. Quid enim *gracile vadum*, & *graciles viae petauri* ad agros Atticos? Tamen legendum est *graciles*, nam Flor. *per glacies lenis Ilissos Labitur agros*. Hi non uberes, non pingues putresque & optimi terreni, sed sicci & macri & steriles. Columella lib. 5, 6. *hoc in solo pingui melius, illud in gracili*. Plin. 18, 19. *Ubi siccae & graves aestates, terra cretosa aut gracilis*. 21, 6. *Gracili solo nec humido provenis*. 26, 8. *Nascitur in campestri & gracili solo*. Talis erat terra Attica, *παχὴ καὶ δύσιντος*, ut eam vocat Plutarchus in Sulla. Livius lib. 43. *Primi Athenienses introducti*, &c. quamquam sterilem terram ararent, ipsosque etiam agrestes peregrino frumento alerent. Scholia Aristophanis ad Plutum: *Οἱ τῆν Ἀττικὴν οἰνοῦντες πίνοντες μὴ εἶχον τὰς ἐν τῇ περὶ τῶν ἀνθρώπων ἀντιλήψεις, ὅτι οἱ τῶν ὡς εἰς γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν ὄντων. Gracilis ager λεπύγιος*. Thucydides lib. 1. *τὴν γὰρ Ἀττικὴν ἐν τῇ ἐνὶ πλάτῃ ἀπὸ τοῦ λεπύγιος ἀσπιδίου ὡς ἀνδρῶν ὡς οἱ αὐτοὶ αἰσθάνονται*. Auctor de vita Pythagorae apud Photium: *διὸ καὶ οὗτος ἐπὶ τῇ ἀσπίδι ἐστὶν, ὡς ἰππῶν, ἡ παιδεία ἐν ταῖς ἀδωαῖς, ἀπὸ*

ἐν φύσει ἐκτρέφοντα. τὸ τοιαῦτα αἰσθάνονται ἰπποῦ καὶ καθαρεύοντα. ὡς μὴ μόνον τὸν γὰρ λεπύγιον (διὸ ὡς αἰσθάνονται καὶ λεπύγιος ἐστὶν ἡ Ἀττικὴ) ἀπὸ καὶ τὰς ψυχὰς τῶν αἰσθάνονται. Add. Max. Tyrius disert.

13.

14. *Ubi Maeander super aequales*] Hunc potius obelis versum figere debebant. Quis enim Maeander in Attica? Nec ubi editi, ponit eum optimus codex, sed ante illum, quem vulgo sequitur, hoc modo: *lenis Ilissos Labitur agros piger & steriles Ubi Maeander super inaequales Amne*. Vide

VARIORUM.

5. *Thriasii*] Thriasii vallib. *Thria* enim vicus Atticus in tribu Oenoe. FARN.

5. *Thriasii vallibus*] Omnino rectum hoc. vid. Scop. collect. Fac Crit. Grut. Tom. 1. c. 35. & Strab. lib. 9. Venetus excusus quoque *Thriasii*. SCHRODERUS.

8. *Nive*] Indurata à Borea flante à Rhiphaei montibus Scythiae. FARN.

12. *Zephyrus*] Favonius veris comes & pater, genitalis mundi spiritus. FARN.

14. *Maeander*] De quo in Herc. Fur. vers. 684. FARNABIUS. Seneca: *Qualis incerta vagus Maeander unda ludit, & cedit sibi*. Ovidius autem: *Ludit, & ambiguo lapsu refluitque, fluitque*. DELRIUS.

14. *Ubi Maeander super aequales Labitur agros piger*,] De hoc versu sic Isacius Pontanus Epist. ad Perrum Scriverium Rectum adhuc & γινώσκω iudico. Nec refert, quod praecipue objici animadverto, si Atticam Maeander non perfluat, cum

- 15 Labitur agros piger, & steriles
Amne maligno radit arenas.
Vos, qua Marathon tramite laevo
Saltus aperit; qua comitatae
Gregibus parvis nocturna petunt
20 Pabula foetae. vos, qua tepidis
Subditus austris, frigora mollit
Durus Acharnan. alius rupem
Dulcis Hymetti: parvas alius
Calcet Aphidnas. pars illa diu

Va-

GRONOVII.

tamen an possit servari suo loco ita conceptus: *Ubi Maeander inter aequales.* Ilissum confert cum Maeandro, quia prae caeteris fluminibus, ut ait Statius, *amfractu riparum inuritur Ilissus.* Quid quod & errantes ejus aquas dicit in Oedipo ut aibi Maeandri? Et videtur ab *ἰλλίαντι* nomen ejus ductum putasse. Inter aequales autem agros labi Maeandrum confirmat Strabo l. 12. *τὸ Μαίανδρον, ὁ ποταμὸς ὁρῶν, δι' ὁμαλῆς πελάγους αἰῶνι καὶ μαλακῶν.* Cogitabam aliquando: *Tibi, Maeander, par & aequalis.* Cicero in Oratore: *nec satura jejune, nec grandia minute, nec item contra, sed erit rebus ipsis par & aequalis.* Lib. 1. de Orat. *qui unam virtutem haberet, omnes habere, easque esse inter se aequales & pares.* Hoc magis placet. Meursius: *Ubi Maeander, super aequales Labitur agros, Athen. ATT. 2, 5.*
21. *Frigora mollit Durus Acharnan.* Acarnanes, inter Aetoliam & Epirum siti, hinc remoti. Scribe: *Durus Acharnan.* *Ἀχάριον, δῆλον* & *Ἀχάριον* notissimus, unde *Ἀχάριον.* *Durus*, id est, laboriosus. *Ἀχάριον* ex illis producit Aristophanes & *Ἀχάριον* vocat. *Mollis frigora*, id est, mitiora habet & praebet.

VARIORUM.

sufficiat in Asia minore esse, ubi è regione Atticae intra Miletum & Ephesum in mare Myrtonum exoneratur. Et solet fere ita Seneca etiam longinquiora in unum compingere. Sic in Phoenici, postquam Tmolus Asiae minoris montem,

& tractus ejusdem Pactolum nominasset, Maeandrum Hebro, qui in Thracia est, jungit: ait enim vers. 605. & seqq. — *nec laetis minus Maeandros arvis flellit errantes aquas, Rapidusque campos fertiles Hebrus secat.* at Nicolaus Heinsius sic constituendos esse hos versus pronunciabat: *Super gracili lenis Ilissus Ubi Maeandro super aequales Labitur agros piger & steriles, Amne maligno radit arenas.* *ἰλλίαντι.* vid. ejus Epist. 180. ad Gracv. sylloges Epist. Tom. iv. SCHRODERUS.

16. *Maligno*] Parco, non irriganti terras. FARNABIUS. Quia nullum limum, quo agri fecundi fiunt, adducit; sed steriles volvit arenas.

17. *Marathon*] Ex urbibus Tetrapoleos Atticae una, Miltiadis victoria de Persis insignis. FARN.

18. *Comitatae*] Ferae comitatae foetibus noctu pascuntur. FARN.

20. *Qua tepidis*] Qua strenui bellatores Acharnenses meridionalem Atticae partem incolunt. *Vel* qua mons saxosus prope Acharnas vicum Atticae frigora mollit. FARN.

23. *Hymetti*] Montis Atticae marmore clari: ut & thymo ac melle celebris. FARNABIUS. Dulcis ergo ob mellis copiam.

24. *Aphidnas*] Vicum Atheniensem, ubi Theseus Helenam raptam occultavit. FARNABIUS. *Aphidna* vicus Atheniensium, in tribu Antiochida, etiam *Titacides* dictus: nomen accepit à Thesei socio Aphidno, de quo Plutarchus in Theseo. vide Diodorum Siculum lib. 4. Pausaniam in Attic. & Strabonem libro 9. Stephanus docet *Aphidnam* differre ab *Aphidnis*. DELRIUS.

- 25 Vacat immunis, qua curvati
Littora ponti Sunion urget.
Si quem tangit gloria silvae,
Vocat hunc Phlyeus. hic versatur
Metus agricolis, vulnere multo
30 Jam notus aper. At vos laxas
Canibus tacitis mittite habenas:
Teneant acres lora Molossos.
Et pugnaces tendant Cressae
Fortia trito vincula collo.
35 At Spartanos (genus est audax
Avidumque ferae) nodo cautus
Propiore liga. veniet tempus,
Cum latratu cava saxa sonent:

Nunc

GRONOVII.

28. *Vocat hunc Philipis.*] Ignotum vocabulum. Varie tentavit Delrius: *Pinhis*, *lapis*, *Pelex*, *Sphetos*: tandem proxime verum, *Phlyeis*. Scaliger, *Phibalis*. Sed Etruscae membranae: *Vocat hunc fluis*. Urbs Peloponnesi non longe distabat Argis *Phlius*, unde *Ἰφλιάς* *Phliantius* & *Phliasius* faciunt: sed prius reprehenditur à Cicerone ad Atticum lib. 6. epist. 2. Ea huc non pertinet. Legendum: *Vocat hunc Phlyeus*. Is *φῦλος* & *Πηλιάς* ut Hesychius, & *Κρυγπίδης*, ut Harpocration. Aristophanes *Vespis*: *ἰσχυρὸς ἀπ' ἰσίου* *ὀρεῖς* & *χάβης* & *φλυδῖς*. Vide Meursii *Populos Atticae*.

29. *Metus agricolis*] Ovidius lib. 7. *Metamor.* *Protinus Aoniis immittitur altera Thebis Pestis*, & exitio multi pecorumque suoque *Rurigenae pavere feram*. *Metus agricolis* aper, ut Valerio Flacco *Pelias*: *Jam gravis & longus populi metus*.

32. *Et pugnaces tendant Cressae*] Membranae optimae cum Vossianis, *Cretes*. Ovidio in *Aethaeonis turba*: *Gnossius Ichnobates*: &, *patre Di-flaco*, sed *matre Laconide*, *Labros*. Lucanus: *Venator tenet ora levis clamosa Molossi*; *Spartanos Cretasque ligat*.

VARIORUM.

25. *Immunis*,] A venatione nostra & prae-

da. FARNABIUS.

25. *Curvati*] Sinuati. FARN.
26. *Sunion*] Promontorium Atticae. FARNABIUS. Pomponius Mela libro 2. *Aegaeum statim pelagus vaste longum litus impellit*, hinc ad promontorium quod *Sunion* vocatur, magno ambitu mollique circumagit. DELRIUS.

29. *Metus agricolis*,] Terror metuendus agricolis, quos multoties vulneravit. *Vel* notus multo venatorum vulnere, quos tamen effugit. FARNABIUS.

31. *Canibus tacitis*] Non argutis, vocalibus, clamosis-ve. FARN.

31. *Habenas*:] Quas copulas vocant. *Vel* lora. FARNABIUS.

32. *Molossos*.] Epiroticos canes, qui fortitudine laudantur: ut Spartani, seu Lacones velocitate FARN.

33. *Cressae*] Canes Cretenses foemellae acres loris extensis indagent FARN.

35. *At Spartanos*] Sed Laconas arctiori nodo coërce. FARNABIUS. Laconici canes etiam ab Eustathio *Odyss. 6.* Aristaeo in epistolis, Xenophonte, Oppiano & Nemefiano in *Cynegeticis*, Virgilio 3. Georg. demum Sophocle, Nonno & Claudiano commendantur. DELRIUS.

37. *Veniet tempus*,] Feris scil. excitatis FARNABIUS.

39. De-

Nunc demissi nare sagaci
 40 Captent auras, lustraue presso
 Quaerant rostro: dum lux dubia est;
 Dum signa pedum roscida tellus
 Impressa tenet; alius raras
 Cervice gravi portare plagas,
 45 Alius teretes properet laqueos.
 Picta rubenti linea penna
 Vano cludat terrore feras.
 Tibi libretur missile telum.
 Tu grave dextra laevaue simul
 50 Robur lato dirige ferro.

Tu

GRONOVII.

44. *Cervice gravi portare plagas,*] Rotare, quod Gruterus in septem codd. me quoque qui in tribus inveneram, commovit, donec alterum bona fide approbavit mihi Florentinus. Tibullus lib. 1. eleg. 4. *Nec, velut insidiis altas si claudere vales, Dum placeas, humeris retia ferre neget.* Plinius 10, 1. *Vidimusque tantae tenuitatis, ut aculeum hominis cum epidromis transirent, uno portante multitudinem, qua saltus cingerentur.* Justinus lib. 1. *Addita retia, ut sub specie venatoris dolus latere.*

47. *Vano cludat terrore*] Scribe *Vano ludat.* Nic. Heinſius. Vide tamen Lipsium ad Senecam l. 1. Clement. 16.

VARIORUM.

39. *Demissi*] In terram inclinati. Vide Thyeſt. verſ. 497. FARN.

39. *Nare sagaci*] Propter odoratus acumen apta & idonea inveniendis ferarum latibulis. Plautus: *Canem eſſe oportuit, ſagax naſum habet.*

40. *Captent auras,*] Ad percipiendum odorem ferarum, qui per aërem multiplicatis speciebus (ut vocant) illis offertur. declarant hoc comiti imprimis & politi verſus L. Varii. *Seu canis umbroſam luſtrant Cortynia vallem, Si veteris potuit cervae comprehendere luſtra; Saeris in abſentem, &*

circum veſtigia luſtrant, Aethera per nitidum tenues ſeſtatur odores. tenuia odorum ſimulacra. DELR.

41. *Lux dubia*] Primum diluculum. FARN.

44. *Gravi*] Gravata. FARN.

46. *Linea penna*] *Linea*, ſeu *Formido*, retis genus eſt, alterno plumarum verſicolorium, maxime rubricatarum, contextu ornatum: quas interdum uſulabant, ut gravi odore amplius feras terrerent: & tunc pennae odoratae dicebantur. comparatum id genus retis, ut ferae, maxime cervi, vel in veros caſtes vano terrore impellerentur, quos vicinis in locis occultabant (ut innuit Lycophron) vel dum latratu canum attoniti, inſequentem à tergo haſtatum equitem fugiunt, & circum lineam vagantur, ab occultis ſagittariis certo icſtu ſternerentur. quam venationem Seneca his verbis lib. 2. de Clementia ſignificat: *Sic feras lineae & pinnae clauſas continent. eaſdem à tergo telis eques inceſſat: tentabunt fugam, per ipſa quae fugerant, proſtrabuntque formidinem.* Idem lib. 2. de Ira cap. 12. *Nec eſt mirum, cum maximos ferarum greges linea pennis diſtincta conterreat & ad inſidias agat ab ipſo effectu dicta formido.* Formidinis texturam docet Gratius in lib. de venatione; uſum, non minus jucunde quam uſe Pierius lib. 7. Hieroglyph. cujus verba prolixitatis vitandae gratia praetereo. DELRIUS.

48. *Libretur*] *Quidam* v. l. *Libretur.*

50. *Lato ferro.*] Venabulo. FARN.

- Tu praecipites clamore feras
 Subseffor ages : tu jam victor
 Curvo solves viscera cultro.
 Ades en comiti Diva virago,
 55 Cujus regno pars terrarum
 Secreta vacat : cujus certis
 Petitur telis fera, quae gelidum
 Potat Araxen, & quae stanti
 Ludit in Istro: tua Gaetulos
 60 Dextra leones, tua Cretaeas
 Sequitur cervas: nunc veloces
 Figis damas levioire manu.
 Tibi dant variae pectora tigres,
 Tibi villosi terga bisontes,

La-

GRONOVII.

60. *Tua Cretaeas Sequitur cervas :*] Res nota de cervis in Creta vel ex dictamno. Et Propertius: *Cretaei fustis quae passa juvenci.* Cur ergo liber optimus: *Cresseas.* An voluit *Crissaeas*, a campo Crissaeo? Tutius nihil mutare.

VARIORUM.

52. *Subseffor ages :*] In insidiis latens, unde occasione capta repente exiliens territas feras in laqueos agat. FARNABIUS. In venatione, & in exercitu, *subseffores* dicuntur, qui sunt in insidiis: unde etiam domestici hostes pudicitiae *subseffores* nominantur à Val. Maximo. 2. 1. 5. & 7. 2. ext. 1. *ὑποσφῆγες* & *ταῖς δὲ τοῖς ἀποκτείνουσιν*, ut Sophocles. Absente Agamemnone, ut canit Virgilius, *domi subseffit adulter*, quia Aegisthus patruelis sui uxorem incestu polluit, & reversum è bello regem per insidias interfecit. FABRITIUS.

54. *Ades*] Fave mihi ò Diana venationis Dea virilis. FARN.

55. *Pars terrarum*] Inferi. eadem enim quae Proserpina. *vel ad rem praesentem*, nemora, sylvae, ferarum lustra. FARN.

57. *Quae gelidum*] *Ubivis terrarum*, & quae bi-

bit Araxen fl. Armeniae. FARN.

58. *Quae stanti*] Et quae ludibunda percurrit Danubium in Germania ortum fl. congelatum. FARNABIUS

59. *Gaetulos*] Libycos. Gaetuli enim antiquissimi incolae Africae, *quae Leonum arida nutrit.* FARNABIUS.

60. *Dextra leones,*] At negat Homerus eam leonum venatione delectari: scilicet, quia de Taygetis & Erymantho illi sermo. quae loca leonibus carent: Vide Pierium lib. 7. Hieroglyph. Nam quod noster, idem quoque Claudianus in Panegyri de consulatu Manlii. DELRIUS.

60. *Cretaeas*] Creta enim cervis nobilis, & dictamno, cujus usum docuerunt cervae. FARN.

63. *Dant pectora*] Resistentes figuntur. FARN.

63. *Variae*] Maculosae. FARN.

63. *Tigres*] Herc. Fur. vers. 1324. FARN.

64. *Bisontes,*] Boves silvestres. FARNABIUS. Bisontem lib. 6. Caesar cervi figurâ esse scribit; à mediâ fronte inter aures unum cornu exstare valde excelsum & rectum, & ab ejus summo ramos, sicut palmas, late diffundi: collum jubis villisque contextum, (unde Plinio lib. 8. cap. 15. jubati) tradunt Strabo lib. 4. & Solin. cap. 20. Agit de iisdem Wotton. lib. 6. cap. 92. DELRIUS.

65. La-

- 65 Latifque feri cornibus uri.
 Quidquid solis pascitur arvis,
 Sive illud inops novit Garamas,
 Sive illud Arabs divite silva,
 Sive ferocis juga Pyrenes,
 70 Sive Hyrcani celant saltus,
 Vacuisque vagus Sarmata campis,
 Arcus metuit, Diana, tuos.
 Tua si gratus numina cultor
 Tulit in saltus; retia vinctas
 75 Tenuere feras; nulli laqueum
 Rupere pedes; fertur plauastro
 Praeda gementi. tum rostra canes
 Sanguine multo rubicunda gerunt;
 Repetitque casus rustica longo
 80 Turba triumpho.
 En, Diva favet. signum arguti

Mi-

GRONOVII.

70. *Sive Hyrcani celant saltus,*] Manus illustris: *Sive Hyrcani*. Credo, quod hi aptius inter Pyrenes juga & Sarmaticos campos nominarentur. Fori tamen magis ex persona Senecae quam Hippolyti: qualia plura in his tragoediis.

VARIORUM.

65. *Latifque feri*] Uros fingit *Διουσιππος*, ut loquitur Hesiodus, quod Plautus *patales* reddidit. DELRIUS.

65. *uri*] Feri boves in Germania vi & velocitate excellentes. FARN.

66. *Solis arvis*] Desertis. FARN.

67. *Inops Garamas*,] Interioris Africae populus egenus & vagus. FARN.

68. *Divite silva*,] Aromatum feraci. FARN.

69. *Juga Pyrenes*,] Montes Pyrenaci à Pyrene filia Debricis ibi compressa ab Hercule, ut volant fabulae, vel *Δία & Πυρεν*, propter incendium, quo flagravat illorum montium sylvæ, inje-

cto à pastoribus igne. FARN.

70. *Hyrcani*] Hyrcania Scythiae contermina, hod. *Hyraib*. FARN.

71. *Vacuisque*,] Incultis, solis, sine opidis DELR.

71. *Vagus*] Here. Fur. vers. 539. FARN. Carens certis sedibus. Papinius; *Quae modo Marcomanos post horrida bella vagosque Sauromatas.* & alio loco, — *mutatoresque domorum Sauromatae* — Sauromatae & Sarmatae iidem sunt. DELR.

73. *Tua*] Si numen tuum invocanti, partem praedae voventi, venationem rite aggresso adfueris praedam largita. FARN.

77. *Gementi*,] Virgilius: *Nec cessant plaustris restare gementibus ornos.* DELRIUS.

77. *Rostra*] Improperie pro rictibus

80. *Turba triumpho*] In morem triumphi à venatione rediens praeda onusta: sed & venatores Idib. Aug. solenniter feriat spicatas faces accensas in nemora Dianae sacra feriebant canesque infulus ornatos cum caeteris instrumentis venatoriis Deae susebant. FARN.

81. *Favet*,] Scribendum opinor *faves*, nam fa-

XCII

Misere canes. vocor in silvas.
Hac, hac pergam, qua via longum
Compensat iter.

VARIORUM.

ventis signum agnoscit canum vocem. FARN.

81. *Arguti*] Latratores. sic loquacem vocat Plautus; *sine virtute argutum civem mihi habeam pro*

praeſcā. & Nonio, argutari, loquaciter proloqui. DELR.

83. *Qua via*] Per iter magis compendiosum. FARNABIUS.

PHAEDRA. NUTRIX.

Phaedra amore Hippolyti ardere se fatetur apud nutricem, frustra eam à tam nefando amore debortantem.

85 *Phaed.* **O** Magna vasti Creta dominatrix freti,
Cujus per omne littus innumerae rates
Tenuere pontum, quidquid Assyria tenus
Tellure Nereus pervium rostris ſecat;
Cur me in penates obſidem invisos datam,
90 Hostique nuptam, degere aetatem in malis
Lachrimisque cogis? profugus en conjux abest,
Praestatque nuptae, quam solet, Theseus fidem.
Fortis per altis invii retro lacus
Vadit tenebras miles audacis proci;

So-

GRONOVII.

88. *Nereus pervium rostris ſecat;*] Flor. *pervius*. Quicquid spatii ab Syria usque ad contrarias partes dividit vel interluit Nereus pervius navibus.

VARIORUM.

85. *O magna*] O patria mea Creta insula ad dominatum Graeciae sita. Nam & Minos sibi vicinas insulas & maximam Graeciae partem subdividit. FARN.

89. *Obſidem*] Neque enim filiarum raptum ul-

ciscebatur Minos. infra versu 244. FARN.

89. *Invisos*] Eorum qui fratrem meum Androgeon interfecerunt. FARN.

90. *Hostique*] Theseo, qui Atheniensis Minotaurum occidit, sororem deferuit, meque adeo. FARNABIUS.

92. *Quam*] Helenae, Hippolytae seu Antiopae, Meliboeae, Ariadnae. FARN.

93. *Invii*] Stygis irremediabilis. FARN.

94. *Miles*] Secutus Pirithoum, Hercul. Fur. vers. 806. FARN.

94. *Audacis proci;*] Pirithoi, Proserpinam Ditis thalamo deducere adorti. DELRIUS.

96. Fu-

- 95 Solio ut revulsam regis inferni abstrahat,
Pergit furoris socius. haud illum timor,
Pudorque tenuit. stupra & illicitos toros
Acheronte in imo quaerit Hippolyti pater.
Sed major alius incubat moestae dolor.
- 100 Non me quies nocturna, non altus sopor
Solvere curis: alitur & crescit malum,
Et ardet intus; qualis Aetnaeo vapor
Exundat antro. Palladis telae vacant,
Et inter ipsas pensa labuntur manus.
- 105 Non colere donis templa votivis libet;
Non inter aras, Atthidum mistam choris,
Jactare tacitis conscias sacris faces;
Nec adire castis precibus aut ritu pio
Adjudicatae praesidem terrae deam.
- 110 Juvat excitatas consequi cursu feras,

GRONOVII.

106. *Atthidum mistam choris*,] Flor. *choros*. Voluit, *chore*, opinor, etsi parum interfit.

VARIORUM.

96. *Furoris*] Infani amoris. FARN.
96. *illum*] Hinc & sibi illiciti amoris licentiam capiat non sedatae libidinis mulier. FARN.
98. *Hippolyti*] Hic primo vocabatur *Demophoon*, teste Plutarcho in Theseo; teste vero Pausania, *Tyndarides*: quomodo illum vocavit Plinius lib. 29. hist. nat. cap. 1. postea dictus Virbius. DELR.
102. *Aetnaeo*] Herc. Fur. vers. 106. FARN.
103. *Palladis*] A Pallade inventae artes textoriae & lanificae, id est, non nere non texere juvat. *τελυνδαίαλον ισόν ύφανειν*. FARN.
105. *Votivis*] Pro mariti reditu. FARN.
106. *Atthidum*] Matronarum Atticarum. Vid. Hercul. Fur. vers. 300, & 845, & 1164. FARN.
107. *Conscias sacris faces*] *Pathos*, facibus sensam dat tanquam mysticis. FARNABIUS Loquitur de Eleusiniis sacris quae ab Atticis virginibus & matronis honestis, Eleusina proficiscenti-

Et

bus in Cereris honorem fieri solebant, quod The-lytus Methymnaeus apud Theocriti Scholiast. docet. Dicta sunt *Eleusinia*, quia Eumolpi operâ, Athenienses ea ab Eleusiniis acceperunt: sive illa invenerit Eumolpus; ut vult Androtion lib. 2. de sacrificiis; sive Danaï filiae, ut censet Herodotus in Euterpe. dicta etiam *Thesmophoria*. Fuere majora & minora. Majora antiquiora, & in Cereris potissimum honorem; minora in Proserpinae, diu posterius instituta, ut illis Hercules initiaretur. nam majoribus, quod peregrinus esset, non licebat, teste Caelio Rhodigino. Quod si verum, ambo Senecae loca de minoribus erunt, ut & illud Ciceronis lib. 1. de nat. Deorum: *Omitto Eleusina sanctam illam & angustam, ubi initiantur gentes orarum ultimae*. & Aristidis in Panathenaicis, quando docet quotannis maximam multitudinem initiatorum albo adscribi consuevisse. DELRIUS.

109. *Praesidem*] Minervam: cui Deorum iudicio & populi suffragio adjudicatum praesidium & nomen Athenarum, cum olivam pacis symbolum eduxisset, donum praestantius Neptuni bellatore equo. Vid. Hercul. Fur. vers. 913. FARN.

110. *Juvat*] Me Hippolyti comitem. FARN.

Gg

111. Gac-

- Et rigida molli gaesa jaculari manu.
 Quo tendis, anime? quid furens saltus amas?
 Fatale miserae matris agnosco malum.
 Peccare noster novit in silvis amor.
- 115 Genitrix, tui me miseret; infando malo
 Correpta, pecoris efferi saevum ducem
 Audax amasti. torvus, impatiens jugi,
 Adulter ille, ductor indomiti gregis.
 Sed amabat aliquid: quis meas miserae deus,
 120 Aut quis juvare Daedalus flammam queat?
 Non, si ille remeet arte Mopsopia potens,
 Qui nostra coeca monstra conclusit domo,
 Promittat ullam casibus nostris opem.
 Stirpem perosa Solis invisi Venus,
 125 Per nos catenas vindicat Martis sui,
 Suasque. probris omne Phoebeum genus
 Onerat nefandis. nulla Minois levi
 Defuncta amore est. jungitur semper nefas.
Nutr. Thesea conjux, clara progenies Jovis,
 130 Nefanda casto pectore exturba ocus:
 Extingue flammam: neve te dirae spei

Prae-

VARIORUM.

111. *Gaesa*] Tela Romanis usurpata ab Hispanis, ut alii, à Gallis. *Virg.* Gaesa Alpina. FARN.

113. *Fatale*] Mater enim Pasiphaë taurum in silvis pascentem, ego Hippolytum venatorem silvis gaudentem amo. FARN.

119. *Aliquid:*] *Vaccam, quam in magno sequitur grege,* unde spes aliqua matri fruendi amoris, mihi autem nulla, Hippolytus enim *ἀναισθητός* nihil amat. FARN.

120. *Daedalus*] Ingeniosus artifex, qui amati tauri copiam fecit matri meae lignae vaccae incluae. FARN.

121. *Mopsopia*] Attica, à Mopsopo rege, vel Mopsopia Oceani filia. hoc est, arte Daedali Atheniensis. FARN.

122. *Qui nostra*] Qui conclusit Minotaurum matris meae natum in Labyrintho. FARN.

124. *Stirpem*] Venus odio & vindicta nostram persequitur familiam (Pasiphaë enim filia Solis) cujus adulterium cum Marte detexit Sol derulitque ad Vulcanum, qui ipsos ferreis reticulis interitos Diis deridendos exhibuit. FARN.

127. *Minois*] Patronymicum, foemina è familia Minois. FARN.

129. *Clara*] Filia Minois qui Jove satus. FARNABIUS.

134. *Qui*]

Praebe obsequentem. Quisquis in primo obstitit
Pepulitque amorem, tutus ac victor fuit.

Qui blandiendo dulce nutrit vitium,

135 Sero recusat ferre, quod subiit, jugum.

Nec me fugit, quam durus & veri insolens

Ad recta flecti regius nolit tumor.

Quemcumque dederit exitum casus, feram.

Fortem facit vicina libertas senem.

140 Obstare primum est velle, nec labi via:

Pa-

GRONOVII.

138. *Quemcumque dederit*] Placet omnino quod Delius & Gruterus hinc personam Phaedrae sustulere. Nutricis sunt, cujus alioqui abruptus & imperfectus sermo sine ullo operae pretio hiat. Se non ignorare praefatur, quantum periculi adeat reginae respondendo & retinendo: sed ita paratam esse, ut dum vera moneat, quemcumque casum non extimescat: licere enim sibi, quamvis servae, forti & intrepidae esse aetatis beneficio, cui sit vicina libertas. Quae illa? Mors. De ira 3, 15. *Vides illum praecipitem locum? illac ad libertatem descenditur. Vides illud mare, illud flumen, illum puteum? libertas in imo sedet. Vides illam arborem, brevem, retorridam, infelicem; pendet inde libertas. Vides jugulum tuum, guttur tuum, cor tuum, effugia servitutis sunt.* Sic Cassandra Agamemnoni, dicenti, *Ne metue dominum famula*, respondet, *libertas adest.* Stupentibus ad saevam dominationem Aristotimi Eliorum tyranni caeteris, Hellanicus, senex & orbis, vindicandam patriam suscepit, *ut qui nec aetatis nec pignoris respectu timeret*, inquit Justinus l. 26. *Fortem*, id est, audacter agentem, quamvis ob verba libera mihi verbera & vincula metuenda sint. Fortitudinis togatae pars est vera invitis auribus imprimere, potentium negligere gratiam & suscipere inimicitias reipublicae aut amicorum aut juris & aequi causa. Hinc multi apud Ciceronem *fortes* appellantur, qui bellicis factis inclaruere nullis: & *fortes* consules, qui restiterunt male popularibus tribunis. Idque optime convenit in personam nutricis, quae & serva erat & senex, & dominae obloquutura: non Phaedrae, quae versu demum 253. de morte aliquid constituit.

140. *Obstare primum est velle*,] Transponit hos versus Delius post 257. *Quod esse temet*, interposito 249. *Pars sanitatis*: dein corrigit, *secundum, & nosse.* Nimum hoc. Gruterus mitius, & recte explicat, quid sit *secundus pudor.* Vide nos ad lib. 5. de benefic. cap. 25. Sed legendum cum optimo: *Non ista primum est velle.* Aut ut ex hoc conjicit Nic. Heinsius: *Honesta primum est velle.* nam & infra versu 598. *Honesta quaedam scelera*: codex idem, *Non ista quaedam Modestus est ingressus acris castigationis.* Sumpsit ab Euripide: *Εἰ τοι δοκῇ σοι, χεῖρόν μ' ἔσ' ἀναγκάζειν. Εἰ δ' οὐκ, πικρὸν μοι δόρυ γὰρ ἢ χάρις.* Caecina ad Ciceronem lib. 7. famil. Nam quod praecellare facere non poteram, primum erat non attingere: secundum beneficium, quam parvissimo facere.

VARIORUM.

134. *Qui*] Vitare enim plagas facilius, quam retibus se expedire, aut validos Veneris percurrere nodos. FARN.

136. *Nec me fugit*,] Novi ego regum & nobilium superbum ingenium, quam non libenter verum audiant aut ad rectum flecti velint. v. 574. Octav. FARN.

140. *Obstare primum est velle*,] Et hic praerogativae codicis sui, exhibentis, *non ista primum est velle* obsequendum esse vult Gronovius. Sed recte habet vulgata, quae hoc dicit, voluntatem & firmum animi propositum resistendi foedae libidini primum esse mentis pudicae conatum. modo dixerat versu 132. *Quisquis in primo obstitit Pepulitque amorem, tutus ac victor fuit.* Et eadem nutrix paulo post v. 165. *Compescit amoris impio flammam.* & v. 249. *Pars sanitatis, velle sanari fuit.*

Gg 2

Ad-

- Pudor est secundus, nosse peccandi modum.
 Quo misera pergis? quid domum infamem aggravas,
 Superasque matrem? majus est monstro nefas.
 Nam monstra fato, moribus scelera imputes.
 145 Si, quod maritus supera non cernit loca,
 Tutum esse facinus credis, & vacuum metu;
 Erras. teneri crede Lethaeo abditum
 Thesea profundo & ferre perpetuam Styga.
 Quid ille, lato maria qui regno premit,
 150 Populisque reddit jura centenis pater,
 Latere tantum facinus occultum sinet?
 Sagax parentum est cura. credamus tamen
 Astu doloque tegere nos tantum nefas.
 Quid ille rebus lumen infundens suum
 155 Matris parens? quid ille, qui mundum quatit,
 Vibrans corusca fulmen Aetnaeum manu,
 Sator deorum? credis hoc posse effici,
 Inter videntes omnia, ut lateas, avos?
 Sed, ut secundus numinum abscondat favor
 160 Coitus nefandos, utque contingat stupro

Ne-

GRONOVII.

142. *Quid domum infamem graves,*] Flor. *aggravas?* quod etiam ex Mog. Delrius monuit, & habet Vossianus. *Infra: quae fors aggraveret quassam domum?*

148. *Profundo: ferre perpetuam Stygem.*] Lege ex Etrusco: *profundo, & ferre perpetuam Styga.* Sic infra, *atram Styga.*

VARIORUM.

Adstipulantur vulgatae duo excusi, & MS. Trajecti. SCHRODERUS.

143. *Majus*] Incestus hic amor tuus major est belluino illo matris tuae, unde Minotaurus. FARN.

144. *Fato,*] Stoice. nam Peripatetici monstra peccato naturae tribuunt. FARN.

147. *Teneri*] Puta Theseum non rediturum ab inferis; quid Minos pater tuus? FARN

147. *Lethaeo*] Infernis. vide Hercul. Fur. vers. 292. 680. 711. FARN.

149. *Lato maria*] Supra v. 85. FARN.

150. *Centenis*] Creta centum habens urbes. FARNABIUS.

154. *Ille rebus*] Sol avus tuus maternus. FARN.

155. *Ille,*] Jupiter avus paternus. FARN.

156. *Aetnaeum*] Quod in Aetna fabricant Cyclopes Vulcani ministri. FARN.

158. *Videntes*] Phoebum cuncta lustrantem, Jovem omnia implentem. FARN.

159. *Sed,*] Verum puta nefas hoc tuum posse latere Deos conniventes, &c. quid conscientia tua? annon illa occulto flagello & surdo verberare te excarnificabit? FARN.

164. *Alia*

- Negata magnis sceleribus semper fides:
 Quid poena praesens, consciae mentis pavor;
 Animusque culpa plenus, & semet timens?
 Scelus aliqua tutum, nulla securum tulit.
- 165 Compesce amoris impii flammās, precor,
 Nefasque, quod non ulla tellus barbara
 Commisit unquam, non vagus campis Geta,
 Nec inhospitalis Taurus, aut sparsus Scythes.
 Expelle facinus mente castifica horridum;
- 170 Memorque matris, metue concubitus novos.
 Miscere thalamos patris & gnati apparas,
 Uteroque prolem capere confusam impio?
 Perge, & nefandis verte naturam ignibus.
 Cur monstra cessant? aula cur fratris vacat?
- 175 Prodigia toties orbis insueta audiet,
 Natura toties legibus cedit suis,
 Quoties amabit Cressa? *Phaed.* Quae memoras, scio.
 Vera esse, Nutrix: sed furor cogit sequi

Pe-

GRONOVII.

162. *Consciae mentis pavor.*] Florentinus cum illis facit, qui habent *conscius*. Nec mutandum fuit, multo minus *mentis* in *noctis*: nam *conscius* *pavor mentis* est trepida & pavens conscientia. Juvenalis: quos diri conscia facti Mens habet attonitos.
167. *Non vagus campis Geta.*] Parum interst. sed Florent. & Voss. *vagi campis Getae*.
168. *Taurus.*] Tauricae Chersonesi in Europa.

VARIORUM.

164. *Aliqua*] Mulier aut Mens. FARN.
164. *Tutum.*] Ab externa poena aliqua, nulla absque interna anxietate. *Nocens habuit aliquando latendi fortunam, nunquam fiduciam.* FARN.
167. *Vagus*] Pop. Scythiae Europaeae. vid. Thyest. 369 & Herc. Fur. 533. FARN.
168. *Taurus.*] Nec Tauri Asiae montis inco-

lae. FARN.

170. *Matris.*] Pasiphaë. supra vers. 112. FARN. NABIUS.

172. *Prolem*] Qualem mater concepit ex Minos & tauro. FARN.

173. *Perge.*] Epitrope. concessio Ironica. FARN. NABIUS.

173. *Ignibus.*] Amoribus. FARN.

174. *Aula*] Ex te alterum monstrum suppleat Labyrinthum, locum Minotauri, tui è matre fratris, quem Theseus sustulit. FARN.

175. *Prodigia*] Toties generabuntur monstra, quoties mulier Cretensis (maxime Minois) amabit. FARN.

177. *Quae memoras.*] *Video meliora proboque, Deteriora sequor*, affectibus rationi reluctantibus. *Dum premitur ratione animus vincique laboras.* Euripid. τὰ χεῖρα ἰπτικμὸς αὐτῆς γυναικαὶ παρὰ τὸν αἶμα. FARN.

178. *Furor*] Insanus amor. FARN.

Gg 3.

Est. Est

- Pejora. vadit animus in praeceps sciens,
 180 Remeatque, frustra sana consilia appetens.
 Sic cum gravatam navita adversa ratem
 Propellit unda, cedit in vanum labor,
 Et victa prono puppis aufertur vado.
 Quod ratio poscit, vicit ac regnat furor,
 185 Potensque tota mente dominatur Deus.
 Hic Volucer omni regnat in terra potens,
 Ipsumque flammis torret indomitis Jovem.
 Gradivus istas belliger sensit faces;
 Opifex trifulci fulminis sensit deus;
 190 Et, qui furentes semper Aetnaeis jugis
 Versat caminos, igne tam parvo calet.
 Ipsumque Phoebum, tela qui nervo regit,
 Figit sagitta certior missa Puer:
 Volitatque coelo pariter & terrae gravis.
 195 *Nutr.* Deum esse Amorem, turpis & vitio favens

Fin-

GRONOVII.

184. *Quod ratio poscit, vincit*] Vividius Flor.
Quid ratio possit? vicit ac regnat furor.

187. *Ipsūque*] Florentinus: *omni pollet in terra potens, Laesumque flammis*. Posteriori mutationi subscribit Vossianus. Utriusque sane verbi, *regnat* dico & *potens*, tam propinqua repetitio insuavis est. An, *pollet in terra nocens*. Cui bene succedit, *Laesumque*.

195. *Turpiter vitio favens*] Delrius è quibusdam probat, *turpi servitio favens*. Quod turpi servitio malis membranis addictus vir praestans in suam editionem recepit. Scriverius, *turpe servitio favens*. Quod in suis Raphelingius & in Crusariano Pontanus notarunt, *turpis & vitio furens*, totum habet & princeps codicum.

VARIORUM.

181. *Sic cum gravatam*] Non aliter quam qui adverso vix flumine lembum Remigiis subigit, &c. FARNABIUS.

186. *Volucer*] Cupido, amoris Deus alatus. Regnat & in superos jus habet ille Deos. *Regnat in terra potens*. FARN.

187. *Ipsūque*] Vide Chorum sequentem. FARNABIUS.

188. *Gradivus*] Mars. vide Herc. Oet. 1312. FARNABIUS. Non sine causa addit *belliger*, quia Romani Martem saevientem, & bellum ac caedes spirantem, *Gradivum*; eundem vero tranquillum ac pacificum, *Quirinum* appellabant, ut praeter ceteros docet Silvester Aldobrandinus in commentar. lib. 1. Institutionum Justiniani Imperatoris pag. 16. Unde vero *Gradivus* dicatur, docet Festus; & Julianus Aurel. lib. 1. de cognom. deorum cap. 6. & Lilius Syntag. 10. DELRIUS.

189. *Opifex*] Vulcanus supra versu 155. FARNABIUS.

189. *Trifulci*] Fulminis, quod scindit, comburit, afflat. vide Thyeest. 1089. Hercul. Oet. 1993. FARN.

191. *Ignem tam*] Una Cupidinis facula. FARN.

192. *Ipsūque*] *Emph. in ὁλόν*. FARN.

193. *Certior*] *Nostra tamen una sagitta Certior*, &c. Phoebus apud Ovid. FARN.

199. *Ery-*

- Finxit libido: quoque liberior foret,
 Titulum furori numinis falsi addidit.
 Natum per omnes scilicet terras vagum
 Erycina mittit. ille per coelum volans
 200 Proterva tenera tela molitur manu;
 Regnumque tantum minimus è superis habet.
 Vana ista demens animus adscivit sibi,
 Venerisque numen finxit, atque arcus Dei.
 Quisquis secundis rebus exultat nimis,
 205 Fluitque luxu, semper insolita appetit.
 Tunc illa magnae dira fortunae comes
 Subit libido: non placent suetae dapes,
 Non tecta sani moris, aut vilis cibus.
 Cur in penates rarius tenues subit
 210 Haec delicatas eligens pestis domos?
 Cur sancta parvis habitat in tectis Venus,
 Mediumque sanos vulgus affectus tenet,
 Et se coërcent modica? contra divites,

GRONOVII.

201. *Minimus in superis*] Florent. è *superis*. quod prolatum antea, & male rejectum.

205. *Semper insolita appetens; Hunc illa*] Melius rotundiusque Florentiae: *insolita appetis. Tunc illa magnae*. Monueruntque ex aliis alii.

208. *Aut vilis cibus.*] Facile adsentior Grutero latere hic mendum. Quid enim necesse erat post *suetae dapes* etiam commemorari *vilem cibum*? Non mutant tamen scripti, nisi quod optimus illis. An, *aut humilis vel vilis torus*.

218. *Maximum regnum sero,*] Flor. *puto*.

VARIORUM.

199. *Erycina*] Venus ab Eryce Siciliae monte ubi colitur. FARN.

201. *Regnumque*] *Regnat & in superos jus habet ille Deus*. FARN.

202. *Vana*] In praetextum & defensionem culpac. vide Octav. v. 557. FARN.

Re-

204. *Quisquis secundis rebus exultat*] Parientis noster excusus, *Dum quis secundis rebus exultat nimis, Fluitque luxu semper insulita appetens; Tunc illa magnae dira fortunae comes Subit libido*. Quod minime spernendum videatur; nisi dum quis glossema saperet & quisquis. SCHRODERUS.

205. *Insolita*] Non assueta: id est, novitatem dapum & amorum. FARN.

206. *Hunc illa*] Ex copia & affluentia ad fastidium usque Venus & luxus in cibis ac aedificiis, *ἐν πλεονεξίᾳ καὶ πρὸς οὐρανὸν δ' ἔ. Casta pudicitiam servat domus*. FARN.

208. *Aut vilis cibus*] Iudice me, latet hoc mendum grandius. nam cui bono iteretur de victu, cum praecessisset? *non placent suetae dapes*. sequi potius debuisset de vestitu. Cogitent acutiores, excutiantque MSS. quibus si ad manus notae vetustissimae. nam nostri nihil discrepant. GRUTERUS.

213. *Modica?*] Mediocria, mediae sortis homines. FARN.

216. *Quid*

- Regnoque fulti, plura, quam fas est, petunt?
 215 Quod non potest, vult posse, qui nimium potest.
 Quid deceat alto praeditam solio, vides.
 Metue ac verere sceptrum remeantis viri.
Phaed. Amoris in me maximum regnum fero,
 Reditusque nullos metuo. non unquam amplius
 220 Convexa tetigit supera, qui merfus semel
 Adiit silentem nocte perpetua domum.
Nutr. Ne crede Diti. cluserit regnum licet,
 Canisque diras Stygius observet fores:
 Solus negatas invenit Theseus vias.
 225 *Phaed.* Veniam ille amori forsitan nostro dabit.
Nutr. Immitis etiam conjugii castae fuit.
 Experta saevam est barbara Antiope manum.

Sed

GRONOVII.

222. *Ne crede. Diti cluserit*] Rectius elegantiusque multo Etruscus: *Ne crede Diti. cluserit regnum.* Orcus sive Dis pater aviditate sua perpetua atque diligentia veluti fidem dabat faciebatque, Thesea ab ipso dimissum non iri. At tu, inquit, ne credas illi, ne fidem habeas, faller, Livius lib. 26. *Neque opere munus erat, ut ubi ipsius loci ac stagni praesidio satis creditum foret.*

224. *Invenit Theseus vias.*] Sic non optimi tantum, sed & longe numero plures librorum. Pauculi, nec valde boni, *inveniet*; & si forsitan etiam in bono reperiretur, erratum librarii foret putandum. Cave detrimento sensus legi censeas *invenit*. Immo elegantius pro futuro sic praesens tempus ponitur eodem, nisi quod efficaciori sensu. Sic Medea: *Fugimus, Iason, fugimus: hoc non est novum.* Vult dicere, *Fugimusne?* Phaenissis: *Si moreris, antecedo: si vivis, sequor.*

VARIORUM.

216. *Quid deceat*] Est qui verum unum concedendum putat Phaedrae, ut cum enumerasset nutrix quam nullâ lege viverent divites potentisque, suggerat: Ergo quid mirum me quoque abripi à

viâ rectae rationis, quae regina? Acute quidem, sed an non nimis acute? an non obstat vox *deceat*? ita puto. GRUTERUS.

219. *Non unquam*] Non patet, reditus ad superas auras ei qui ad inferos descenderit. FARN.

222. *Ne crede Diti.*] Cum nulla *Diti* mentio praecesserit, non video, quomodo hic *Diti* non credendum esse moneat nutrix. At, cum persuasionem istam Phaedrae, de non reditu ex orco ad supera loca mortalibus, communi omnium opinione ac lege naturae firmatam, animo reginae exuere ipsa conatur, subjicit: *ne crede. q. d. ne crede, non unquam amplius convexa caelorum supera, qui merfus semel adiit silentem nocte perpetua domum.* Deinde *ut antecederet* addit: *Diti cluserit regnum licet.* Praeterea, si vellet non credendum esse *Diti*, quia talis sit, & contra morem atque ingenium Thesea dimissurus, id quod lepidum est Gronovii commentum; inconstantiae Plutonis potius quam benignitati deorum adscribendus foret ipsius reditus, contra quam fit infra v. 629. *Illum quidem aequi coelites reducem dabunt.* SCHRODERUS.

223. *Canisque*] Cerberus. FARN.

227. *Antiope*] Antiope Amazoni (ut alii Hippolytae) matri Hippolyti propter jurgium mortem intulit, multo minus tibi impudicae patet. in-

Sed posse flecti conjugem iratum puta:
Quis hujus animum flectet intractabilem?

230 Exosus omne feminae nomen fugit.

Immitis annos caelibī vitae dicat.

Connubia vitat. genus Amazonium scias.

Phaed. Hunc in nivosi collis haerentem jugis,
Et aspera agili saxa calcantem pede,

235 Sequi per alta nemora, per montes, placet.

Nutr. Resistet ille, seque mulcendum dabit,
Castosque ritus Venere non casta exuet?

Tibi ponet odium, cujus odio forsitan

Persequitur omnes? *Phaed.* Precibus haud vinci potest?

240 *Nutr.* Ferus est. *Phaed.* Amore didicimus vinci feros.

Nutr. Fugiet. *Phaed.* Per ipsa maria, si fugiat, sequar.

Nutr. Patris memento. *Phaed.* Meminimus matris simul.

Nutr. Genus omne profugit. *Phaed.* Pellicis careo metu.

Nutr. Aderit maritus. *Phaed.* nempe Pirithoi comes.

245 *Nutr.* Aderitque genitor. *Phaed.* mitis Ariadnae pater.

Nutr. Per has senectae splendoras supplex comas,

Fef-

VARIORUM.

infra vers. 396. FARN. Idem Ovidius & Higynus tradunt. Sed Pausanias: 'Αθλων αἰσι δ' φασιν ἐπεὶ τοῖσι δὲ Λυαίωνος Ἀλκιπύου γὰρ ποτὶ Μολπιδίας τοῦ Ἀλκιπύου. Ceterum Clydimus historiae scriptor credidit Amazona, quae fuit Thesei uxor, Hippolytam vocatam fuisse; sed Plutarchus id referens, in Theseo, perpetuo Antiopen vocat. DELRIUS.

229. *Hujus*] Hippolyti. FARN.

231. *Coelibī*] Conjugii experti ἀκοίλιψ ex κοίτη & ἀκοίλια. FARN.

232. *Genus*] Ut enim Amazones viros averfantur, ita hic foeminas. FARN.

233. *Haerentem*] Venandi studio. FARN.

338. *Tibi ponet*] Lege per interrogationem. In tuam gratiam deponet odium, cujus superinductae novercae veluti matris suae necis causae

ratione fortassis & alias omnes execratur mulieres? FARNABIUS.

242. *Patris memento.*] Maris domini, supra vers. 148. si per maria sequaris, & iusti scelerum vindicis, ut in Scylla Nisi filia. FARN.

242. *Patris*] Qui Scyllam per mare crinibustratam male multavit. Virgilius in Ciri. alii aliter, ego sic intelligo. DELRIUS.

242. *Matris*] Quae nefario amore peccavit. FARNABIUS.

243. *Genus*] Foeminas omnes averfatur. FARN

243. *Pellicis*] Non itaque de pellice sollicita ero. FARN.

244. *Nempe*] Adulteri, atque hinc in me facilius futurus est. FARN.

245. *Mitis*] Filiam amatorem insecutam non ultus. FARN.

246. *Splendoras*] Canas. Instat annus canasque
Hh suas

Fessumque curis pectus, & cara ubera,
Precor, furorem siste, teque ipsam adjuva.
Pars sanitatis, velle sanari, fuit.

250 *Phaed.* Non omnis animo cessit ingenuo pudor.
Paremus, altrix. qui regi non vult, amor
Vincatur. haud te, fama, maculari sinam.
Haec sola ratio est, unicum effugium mali.
Virum sequamur. morte praevertam nefas.

255 *Nutr.* Moderare, alumna, mentis effrenae impetus.
Animos coërce, dignam ob hoc vita reor,
Quod esse temet autumas dignam nece.

Phaed. Decreta mors est. quaeritur fati genus.
Laqueone vitam finiam, an ferro incubem?

260 An missa praeceps arce Palladia cadam?

Prô, castitatis vindicem armemus manum.
Nutr. Sic te senectus nostra praecipiti sinat
Perire leto? siste furibundum impetum.

[Haud facile quisquam ad vitam revocari potest.]

Phaed.

GRONOVII.

solando revocavit ad vitam. Ubi miratus quidam,

261. *Prô, castitatis vindicem*] Lipsius, *Pro castitate*: Scaliger, *Pro castitate*: Gruterus, *Pro castitatis vindicem*! Membranæ Flor. *Proin castitatis*. Sed ne hoc quidem huic loco convenit. Fortasse post 267. versum non male collocaretur servata optimi codicis scriptura.

264. *Haud facile quisquam*] Hunc versum, tanquam *περὶ καμίας*, Scaliger *ἀεὶ* neque ad sententiam quicquam facere, neque à bono Poëta esse. Sane in metro peccatum agnosco. Sensu autem & phrasi, modo ut oportet Phaedrae detur, adeo aptus est & scitus, ut propemodum sequentem ei subjectum putem. Nam illud, *revocare ad vitam*, non est hominis Latine imperiti. quippe inter praecipua veterum officia. Suetonius Octavio cap. 53. *Gallum Terrinium senatorem*, minus sibi familiarem, sed captum repente oculis, & ob id invidia mori destinantem, praesens em-

VARIORUM.

suas & inania nudas Ubra, per conas, alimenta que prima precatur. Capilli enim cani splendorem argenti aemulantur. Unde Martialis: *Et facies multo splendeat alba pilo.* Her. Oct. vers. 925. FARN.

250. *Puder.*] Emendari volens. FARN.

251. *Qui regi*] Qui flecti non vult amor, frangatur. FARN.

253. *Unicum*] Primum enim amoris remedium fames; secundum tempus, tertium restis, inquit Crates. FARN.

254. *Virum*] Qui apud inferos est, mortem scil. mihi inferendo. FARN.

260. *Arce*] Acropoli arce Atheniensi quae Palladi arcium praesidi sacra. FARN.

264. *Haud facile quisquam*] Et hic versus aegre admitti potest. FARN.

- 265 *Phaed.* Prohibere ratio nulla perituum potest,
 Ubi qui mori constituit, & debet mori.
Nutr. Solamen annis unicum fessis, hera,
 Si tam protervus incubat menti furor,
 Contemne famam. fama vix vero favet,
 270 Pejus merenti melior, & pejor bono.
 Tentemus animum tristem & intractabilem.
 Meus iste labor est, aggredi juvenem ferum,
 Mentemque saevam flectere immitis viri.

GRONOVII.

quomodo lumine tantummodo captum, nondum mortuum, ad vitam revocari, vivere hic est ait sine ulla animi aut corporis laesione vivere. Immo vita simpliciter hic est aura vesci: & hoc officium praestitit Augusti humanitas, quod solebant amicissimis: ut inter alios Tiberius Coccejo Nervae apud Tacitum Annal. 6, 26. Cicero lib. 3. ad Attic. epist. 6. Quod me ad vitam vocas, unum effusis, ut à me manus abstinere. Idem lib. 1. ad Quintum ep. 3. Testor omnes deos, me hac una voce à morte revocatum, quod omnes in mea vita partem aliquam tuae vitae repositam esse dicebant. Nempe deterritum, ne me occiderem. Lib. 1. Tuscul. *Hegesias liber est* *ἡγεσίας* quod à vita quidam per inediam discedens, revocatur ab amicis. Plinius lib. 1. epist. 12. destinasse Corellium mori: nec aut suis aut filiae precibus flecti: solum superesse me, à quo revocari posset ad vitam. Curtius lib. 8. de Callisthene & Alexandro: à quo revocatus ad vitam erat, quum interfecto Clito mori perseveraret. Seneca 3. Benef. 9. Et quos desiderabat, volentem sequi, ad vitae consilium reduxisse. His omnibus inducor ut verum illum ab homine vulgari factum negem. Et sane existat integer in Florentino, non minus quam alter, nonnihil tamen vocibus transpositis ut & in Vossiano: *Haec quisquam ad vitam facile revocari*

potest. Seneca nihilominus haud sic in metrum peccavit. An fuit: *Haec facile quisquam à morte revocari potest?* An, *Haec facile cuiquam vita rev.* Dispicendum. Versu 266. liber optimus: *Ubi qui mori.* quod & suo exemplari adscripserat Grotius. Nolo me esse temerarium, aut mea sententia pro sensu Senecae legi: sed si quis haberet liber vetus, valde probarem: PH. *Ad vitam honesta facile revocari potest.* Prohibere ratio nulla morituum valet, *Ubi, qui mori constituit & debet mori.* Proin castitatis vindicem armemus manum. Matróna, inquit, cui constat suus pudor, si incidat causa, cur mori velit, facile admittit blandimenta vitae. Exemplo sunt Plancina Pisonis, & melior Senecae Paullina apud Tacitum. At si ille, vel si vir sit, qui constituit mori, ob suspectum facinus etiam dignus est morte, quae ratio possit eum retinere in vita? Sequitur commodissime: *Proin castitatis.* Talis quum ego sim meo ipsius iudicio, quid restat, nisi ut manum adversus me armem?

VARIORUM.

268. *Si tam*] Victa anus se ad lenoniam convertit, ut alumnae vitae parcat. FARN.
 269. *Fama*] Saepius enim *flecti praeque tenax*: FARNABIUS.

C H O R U S.

*Omnia amorì cedere , homines omnis loci , aetatis , conditionis ,
ip̃sos Deos superos ac inferos , quin & bruta animalia
terrestria , aquatilia , aërea.*

- 275 **D**iva , non miti generata ponto ,
Quam vocat matrem geminus Cupido ,
Impotens flammis simul & sagittis ,
Iste lascivus Puer ac renidens
Tela quam certo moderatur arcu !
Labitur totas furor in medullas ,
280 Igne furtivo populante venas.
Non habet latam data plaga frontem ,
Sed vorat tectas penitus medullas.
Nulla pax isti Puero. per orbem
Spargit effusas agilis sagittas.
285 Quaeque nascentem videt ora Solem ,
Quaeque ad Hesperias jacet ora metas ,

Si

G R O N O V I I.

277. *Puer ac renidens*] Flor. quoque & Voss. & renidens : & vers. 286. *Quaeque ad Hesperias jacet ora metas* : & vers. 288. *Si qua Parrhasiae glacialis Ur̃sue.*

V A R I O R U M.

274. *Diva , non miti*] Venus nata è spuma maris , orta ex testiculis Coeli à Saturno exsectis & in mare projectis : unde ἀφροδίτη ab ἀφρός ob similitudinem seminis , vel , propter humoris falsi vim animale & foecundam. FARNABIUS. Musaeus : ἀνιώςτις ὅτι Κύπρις ἀνιώςτις ἵτι δαλάσσι. Ovidius : — quia mater amorum Nuda Cytheriacis edita fertur aquis. idem affirmant praeter

Solinum in Ponticis , Tibullus , Aufonius , alii- que. cur vero è mari nata fingatur , ex Porphyrii & Jubae auctoritate scribit Planciades Mytholog. lib. 2. Vide Eusebium lib. 3. Praeparat. Éuangel. cap. 3. Clementem Aegyptium lib. 1. Paedag. Aristotelem lib. 2. Rhet. ad Teodect. & Heraclidem Ponticum , in allegoriis Homericis. DELRIUS.

275. *Geminus*] Ἐγὼς & ἀνιώςτις. hic divinus , ille vulgaris mortaliq̃ue amor. FARN.

276. *Impotens*] Valde potens , vel non temperans. FARN.

277. *Renidens*] Lascivo ac fallaci quodam risu , Cupido.

280. *Populante*] Consumente. FARN.

283. *Per orbem*] Qui ad ortum , occasum , meridiem , septentrionem ; vide Her. Fur. vers. 37. 129. 884. & 443. FARN.

293. *Igne*

Si qua ferventi subjecta Cancro est,
 Si qua Parrhasiae glacialis Urfae
 Semper errantes patitur colonos,
 290 Novit hos aestus. juvenum feroces
 Concitat flammæ: senibusque fessis
 Rursus extinctos revocat calores:
 Virginum ignoto ferit igne pectus:
 Et jubet coelo Superos relicto
 295 Vultibus falsis habitare terras.
 Thessali Phoebus pecoris magister
 Egit armentum, positoque plectro
 Impari tauros calamo vocavit.
 Induit formas quoties minores,
 300 Ipse qui coelum nebulasque ducit?
 Candidas ales modo movit alas,
 Dulcior vocem moriente cygno.
 Fronte nunc torva petulans juvenus
 Virginum stravit sua terga ludo,

Per-

VARIORUM.

293. *Ignoto ferit*] Novo; quem prius non senserunt. FARN.

295. *Vultibus*] Assumptis aliis imaginibus. FARNABIUS.

296. *Phoebus*] Apollo divinitate à Jove exutus, propter interfectos Cyclopas, vel quod alii ferunt & hic innuit Poëta, ut filia regis frui posset, per novem annos Admeti regis Thessaliae armenta parvit. FARN.

298. *Impari*] Disparibus compacta calamis fistula. FARN.

299. *Minores*,] Etiam vilium animalium. FARNABIUS.

301. *Candidas*] Jupiter specie Cygni adivit Leda uxorem Tyndari regis Laconiae. FARN.

302. *Dulcior vocem*] Cygnos tamen cum voluptate & cantu mori negant sanioris iudicii autho-

res. FARNABIUS. Callimachus, Aeschylus, Theocritus, Aristophanes, Antipater, Euripides, Plato, Aristoteles, Aegyptii sacerdotes, Philostratus, Oppianus, Tzetzes, Lucretius, Ovidius, Seneca, Martialis, nec non Cicero Tuscul. quæst. 5. Wottonus lib. 7. cap. 148. & Hieron. Cardanus de subtilit. lib. 10. testantur cygnos cum cantu & voluptate mori. Athenæus vero, Aelianus, Plinius, & ex recentioribus Jul. Scaliger exercitat. ad Cardanum libro 15. nec non Brodeus comment. in Epigr. Graeca, & Pierius lib. 23. Hieroglyph. totum illud fabulosum esse contendunt. quorum sententiam, quia veritati consentaneam comperio, lubens amplector. DELRIUS.

303. *Fronte*] Jupiter in taurum mutatus Europam filiam Agenoris à Phoenicia in Cretam transfretavit. FARN.

304. *Stravit*] Tangenda & ascendenda prae-buit. FARN.

Hh 3

305. *Fa-*

- 305 Perque fraternos nova regna fluctus,
 Ungula lentos imitante remos,
 Pectore adverso domuit profundum;
 Pro sua vector timidus rapina.
 Arsit obscuri Dea clara mundi
- 310 Nocte deserta, nitidosque fratri
 Tradidit currus aliter regendos.
 Ille nocturnas agitare bigas
 Discit, & gyro breviora flecti.
 Nec suum tempus tenuere noctes,
- 315 Et dies tardo remeavit ortu,
 Dum tremunt axes graviores curru.
 Natus Alcmena posuit pharetram,
 Et minax vasti spoliū leonis;
 Passus aptari digitis smaragdos,
- 320 Et dari legem rudibus capillis:
 Crura distincto religavit auro,

Lu-

GRONOVII.

305. *Perque fraternos, mala regna*] Sic sequiores, e quibus octo Gruteri cum Scholiaste illo, qui propter tempestates. Flor. Lips. Mog. inter lineas & primae ed. *nova regna* quod etsi aliis arideat, mihi tamen coactius videtur, inquit Gruterus: neque enim tunc Jupiter mari dominabatur, cum id tauri forma tranabat, aut si dominabatur, plusquam precario. At mihi nihil obsequentius, mollius, suavius videtur. Primum Jupiter, ubicumque est, regnat, & sive frater, sive quis alius deorum hospitem expertus est, dominum in regna recepit. Dein annon regnabat, cui sternebantur & procumbebant undae, adspirabant venti, Neptunus tridentem & fractum

VARIORUM.

305. *Fraternos*] Neptuno imperatum mare. FARNABIUS.

308. *Rapina.*] Europa quam rapuit, ne mergeretur. FARN.

309. *Obscuri*] Luna nocti praefecta, dum amasio suo Endymioni in montibus Aselenis Latmiisque saxis in Caria consopito vacat, Soli currus suos regendos tradit, & hoc propter Lunae coitum fingitur. FARN.

312. *Bigas*] Lunae, ipse Sol quadrigis assuetus. FARNABIUS.

313. *Gyro*] Circulo terrae propiori. Celerius, scil. 27. diebus, 8. horis cursum suum peraget, quam Sol. Thyest. vers. 840. FARNABIUS. Gyros metae flexus est. Aufonius ἀρχαῖος γόε- rum vocavit. DELRIUS.

316. *Tremunt*] Mutato auriga Sole scil. majori lumine. FARN.

317. *Natus*] Vide Hercul. Furent. vers. 465. FARNABIUS.

319. *Smaragdos,*] Annulos in quibus smaragdi. FARNABIUS.

320. *Et dari*] Incomptos capillos concinnari & reticulo implicari. FARN.

321. *Crura*] Suras alte vincit cothurnis auro distinctis. FARN.

322. Lu-

Luteo plantas cohibente focco.
Et manu, clavam modo qua gerebat,
Fila deduxit properante fufo.

- 325 Vidit Persis, ditisque ferax
Lydia regni, dejecta feri
Terga leonis, humerisque, quibus
Sederat alti regia coeli,
Tenuem Tyrio stamine pallam.
330 Sacer est ignis, (credite laesis)
Nimiumque potens. qua terra falo
Cingitur alto, quaque aetherio
Candida mundo sidera currunt;
Haec regna tenet Puer immitis;
335 Spicula cujus sentit in imis
Caerulus undis grex Nereidum,
Flammamque nequit relevare mari.
Ignes sentit genus aligerum.

Vc-

GRONOVII.

gurgitem Aegon submittebant, Nereides & Tritones venerabundi adfultantes comitantesque hymenaeum canebant, denique serviebant omnia domino, ut mox ait, profundo?

325. Vidit Perses, ditisque ferax] Florentinus: Persis ditique ferax Lydia regno. Codici olim Gronoviano adscriptum erat: ditisque ferax Lydia arenae.

332. Quaque aetherio Candida mundo] Etruscus, ut Lipsianus: quaque per ipsum Candida mundum.

VARIORUM.

322. Luteo plantas] Objicit hunc locum Signos Robottello, tanquam ejus interpretationem è Guerrino descriperit. Usas luteis flammeis sponfas, auctor est Lucanus II. Pharsal. Lutea demisso relaxavit flammam vultus. Soccus luteos etiam in usu fuisse, hic locus ostendit: Vestes quinimo luteas, ille in Oedipo, Crine flarenti simulata virgo Luteam vestem retinente zonâ. Unde omnem spon-

farum ornatum primo nuptiarum die fuisse colore luteum, materiâ byssinum colligimus. FABRITIUS.

324. Properante] Celeriter agitato. FARN.

327. Quibus] Hercul. Fur. versu 68. FARN.

330. Sacer] Ignis amoris est sacer. Vel ex-
crandus. FARN.

330. Credite laesis] Ejus vim expertis. FARN.

333. Mundo] In mari, terra, coelo. FARN.

336. Grex Nereidum,] Nympharum maris quae Nerei & Doridis filiae. FARNABIUS. Nerei & Doridis filiae, marinae nymphae quinquaginta, apud Orpheum in Hymn. Pindarum in Isthm. Hesiodum in Theogon. qui & nominat. eadem Nerinae. Aliae, Oceaninae, seu Oceanitides, Oceani & Thetyos natae, quas ter mille tradit Hesiodus, ducentas Virgil. 4. Georg. DELRIUS.

338. Ignis] Omne adeo genus in terris hominumque, ferarumque Es genus aequoreum, pecudes, pictaeque volucres, In furias Veneremque ruunt, Amor omnibus idem. FARN.

339. Fo-

- Venere instincti quam magna gerunt
 340 Grege pro toto bella juveni!
 Si conjugio timuere suo,
 Poscunt timidi praelia cervi;
 Et mugitu dant concepti
 Signa furoris. tunc virgatas
 345 India tigres decolor horret.
 Tunc vulnificos acuit dentes
 Aper, & toto est spumeus ore.
 Poeni quatiunt colla leones,
 Cum movit amor. tum silva gemit
 350 Murmure saevo.
 Amat infani bellua ponti,
 Lucaeque boves. vindicat omnes

Na-

GRONOVII.

339. *Instincti quam magna gerunt*] Raphelingianus, tres Delrii, unus Gruteri, melior Vossianus, denique castus ille Florentinus: *Venere instinctus suscipit audax Grege pro toto bella juvenis.* At hoc viro docto spurium est, eritque, inquit, una omnibus, quibus auris non omnino agrestis. Ne terreamur. Fallunt nos, non tantum oculi, sed etiam saepius aures, & harum quoque vagi sensus oppressa ratione mentiuntur, ut cantat ille.

VARIORUM.

339. *Venere instincti*] Traject. MS. totidem verbis atque Florentinus & tenore fere simili: *Venere instinctus suscipit audax Bella pro toto grege juvenis.* SCHRODERUS.

341. *Conjugio*] Cervae consorti foeminae suae. FARNABIUS.

342. *Timidi*] Alias timidi, hic feroces. FARN.

344. *Virgatas*] Variegatas, maculosas. FARN.

344. *Virgatas India tigres*] Ad h. l. Farnabius *virgatas* i. e. *variegatas*, *maculosas*. minus recte; siquidem maculis distingui tigres putaverit. Sunt illae, ut recte noster eas appellat, *virgatae*, at *maculosi* leopardi. vide If. Vossium ad Pomp. Mel. lib. 3. c. 15. not. 16. Et infra Hercul. Oetaeus

v. 145. *Te fera Caspia, Quae virgata tibi praebuit ubera.* SCHRODERUS.

345. *India*] Indi nigri, fusci. nigredinem coloris privationem ponunt Poetae. vide Herc. Fur. 862. FARN.

347. *Spumens*] Apri à Lucretio spumigeri, à Virgilio spumantes dicuntur. DELRIUS.

348. *Poeni*] Libyci, supr. vers. 59. Poeni proprie sunt Carthaginenses Phoenicibus oriundi, qui Didone duce Africam è Phoenicia advenrunt. FARN.

450. *Murmure*] Ferarum in silva degentium. FARNABIUS.

351. *Bellua*] Cetus, balaena FARN.

352. *Lucaeque boves.*] Suaves sunt hoc loco interpretes nostri, reponentes, *Lucique boves*; & ne patellae dignum desit operculum, idipsum interpretantes, *boves luci*, id est, in silva incaedua versari solitos. At Ennius inquit; *Prius paries locusta Lucam bovem.* & Lucretius lib. 5. *Inde boves Lucas turrito corpore tetros Anguimano belli docuerunt volucria Poeni Sufferre* — Plinius Hist. natur. lib. 8. Elephantos Italia primum vidit Pyrrhi regis bello, & boves Lucas appellavit. DELRIUS. *Bos Lucas* primo dictus est, id est, Lucanus, quia in Lucania Romanis primum visus: deinde *Lucas* & *Luca*: ut *praegnans* & *praegnas*, *Picens* & *Picenus*: *Campas* & *Campanus*. SALMASIUS.

363. *Quam-*

Natura sibi. nihil immune est.
 Odiumque perit, cum jussit amor:
 355 Veteres cedunt ignibus irae.
 Quid plura canam? vincit saevas
 Cura novercas.

ACTUS SECUNDUS.

CHORUS. NUTRIX. PHAEDRA.

*Amoris morbum, impatientiam & aestum conqueritur nutrix,
 mox ipsa prodit Phaedra mutatis vestibus in cinctum A-
 mazonis seu venatricis, ut Hippolyto placeat.*

Chor. **A**lrix, profare, quid feras? quonam in loco est
 Regina? saevis ecquis est flammis modus?

360 Nutr. Spes nulla tantum posse leniri malum;
 Finisque flammis nullus insanis erit:
 Torretur aestu tacito, & inclusus quoque,
 Quamvis tegatur, proditur vultu furor.
 Erumpit oculis ignis, & lapsae genae

Lu-

GRONOVII.

358. Ch. *Alrix profare,*] Hunc versum in
 vulgatis Phaedrae pessime attribui vidit Lipsius:
 itaque eum reposuit post vers. 584. *Quo se dabit.*
 Non illo tamen congruere vidit Delrius, sed ina-
 ni argumento Phaedrae eum retinet. Vere Gru-
 terus & Scaliger, qui Choro dederunt. Sed hic
 praeterea eximius ille Etruscus pulcherrimum fa-
 cinus inceptat. Vers. enim 403. qui commuta-
 verat coloniam & loco non suo positus Lipsium
 & Delrium amicos, utrumque frustra, inter se
 commiserat, huc restituit, & pariter eidem Cho-
 ro aptissime tribuit: Ch. *Alrix profare, quid*
feras? quonam in loco est Regina? saevis ecquis est
flammis modus? Respondet nutrix: *Spes nulla tan-*

tum. Hoc qui justum, verum, necessarium esse
 negabit, illum ego non quamvis aggressibus atque
 hispidis, sed ipsius Midiae aut potius cujus ad ani-
 malis instar illae factae fuerunt, auribus praedi-
 tum liquido jurabo.

364. *Et lapsae genae Lucem recusant.*] Scaliger
 sententiam ait postulare *lassae*, & tunc ita Floren-
 tinus. Gruterus & *laxae & lapsae* queat ferre. Ego

VARIORUM.

363. *Quamvis tegatur,*] Ovid. 2. Metam. *Heu*
quam difficile est crimen non prodere vultu. Oct. a. 2.
 DELRIUS.

364. *Ignis,*] Ardentis concupiscentiae scintillae
 quae & in iratis elucet. FARN.

Ii

365. Nil

- 365 Lucem recusant. nil idem dubiae placet;
 Artusque varie jactat incertus dolor.
 Nunc ut soluto labitur moriens gradu,
 Et vix labante sustinet collo caput.
 Nunc se quieti reddit; & somni immemor
 370 Noctem querelis ducit; attolli jubet,
 Iterumque poni corpus; & solvi comas;
 Rursusque fingi. semper impatiens sui
 Mutatur habitus. nulla jam Cereris subit
 Cura, aut salutis. vadit incerto pede,
 375 Jam viribus defecta. non idem vigor;
 Non ora tingens nitida purpureus rubor.
 Populatur artus cura. jam gressus tremunt;
 Tenerque nitidi corporis cecidit decor.
 Et, qui ferebant signa Phoebeae facis,

Ocu-

GRONOVII.

quid sint lapsae genae, didici: illa ut explicent alii, exspecto. Marcus Seneca contr. 12. ex Papirio Fabiano: *Ut intravi, cadentes jam oculos ad nomen meum erexit, fugientemque animam retinuit.* Lucanus lib. 2. *Vultusque exanimis oculosque in morte jacentes.* Statius ad Claudiam: *tenuique oculos jam morte cadentes.* In Abascanti Pietate: *Jamque cadunt vultus oculisque novissimus error.* Suetonius de Augusto: *Supremo die petito speculo capillum sibi comi ac malas labentes corrigi praecipit.* Claudianus de bello Gildonico: *Vox tenuis, tardique gradus, oculique jacentes, Interius fugere genae.*

379. *Et, qui tenebant*] Quod ex impressis quibusdam adfert Gruterus, confirmat Flor. *Et qui ferebant.* i. e. praeferebant. Virgilius: *Sic oculos, sic ille manus, sic ora ferebat.*

VARIORUM.

365. *Nil idem dubiae*] Propria amantium perturbatio. Ovidius 10. *furiosaque vota retrahat, Et modo desperat, modo vult tentare, pudetque, Et cupit & quid agat, non invenit.* FARN.

366. *Dolor.*] Amor, quem & supra furem, curam, insaniam dixit. FARNABIUS. Sic amor ab Ovidio etiam epist. 13. vocatur; *Tu mihi luce dolor, tu mihi nocte venis.* DELRIUS.

369. *Nunc*] Dat quidem se quieti, sed illa non admittit.

370. *Attolli*] In lecto. FARN.

372. *Fingi*] Componi. FARN.

373. *Cereris*] Cibi; FARN. Solent enim amantes cibos aspernari. Ovid. Epist. *Fugerat ore color, maciesque adduxerat artus, Sumebant minimos ora coacta cibos.*

375. *Jam viribus defecta.*] Optime in veter. libris continetur, *viribus defecta.* Sic Ovidius lib. 5. Metam. *Sanguine defectos cecidis collapsus in artus.* & Metam. 9. — *qua vires defecto reddat amori.* Sic Martialis; *Dulcia defecta modulatur carmina lingua Cantator cygnus funeris ipse sui.* DELR.

377. *Populatur artus cura.*] Consumit, destruit. FARNABIUS. Omnem vim ac virtutem destruit ac depraedatur. haec vis verbi. DELRIUS.

379. *Qui ferebant*] Qui fulgore & radiis eam sole ortam indicabant, amiserunt jam generis sui proprium splendorem. FARN.

382. Qua-

- 380 Oculi nihil gentile nec patrium micant.
Lachrimae cadunt per ora, & assiduo genae
Rore irrigantur: qualiter Tauri jugis
Tepido madescunt imbre percussae nives.
Sed, en, patescunt regiae fastigia:
385 Reclinis ipsa sedis auratae toro,
Solitos amictus mente non sana abnuit.
Phaed. Removete, famulae, purpura atque auro illitas
Vestes. procul sit muricis Tyrii rubor,
Quae fila ramis ultimi Seres legunt:
390 Brevis expeditos zona constringat sinus.
Cervix monili vacua; nec niveus lapis
Deducat aures, Indici donum maris.
Odore crinis sparsus Assyrio vacet:

Sic

GRONOVII.

383. *Imbre percussae nives.* Etruscus: *percussae*.
Horatius: *Non verberatae grandine vineae*. Tibul-
lus lib. 1. eleg. 2. *Fanua difficilis dominae, te ver-*
beret imber. Virgil. *Piniiferum caput & vento pulsa-*
tur & imbri.

VARIORUM.

382. *Qualiter Tauri jugis* Sic Ov. eleg. 8. *Sus-*
penaeque diu lacrymae fluxere per ora, Qualiter ad-
jellâ de nive manat aqua. DELRIUS.

388. *Muricis* Purpura è muricis succo. vide
Thyest. 345. FARNABIUS.

388. *Tyrii* Tyrus, metropolis Phoenices;
quondam septingentis passibus à continente divisa
mari profundissimo, sed Alexandri Magni jussu,
aggenbus congestis continenti juncta. nobilis tin-
cturâ purpurae. Hebraeis צר Zor. DELR.

389. *Quae* Thyest. 379. FARN.

389. *Seres* De serico multa Tiraquellus in le-
gib. connubial. leg. 3. num. 18. de eodem &
bombycino Baifus lib. de re vestiariâ, cap. 5.
& 6. & Brodeus lib. 2. miscellan. cap. 22. de
isdem & bysso Volaterranus lib. 28. Comment.
Urban. & Pet. Faber lib. 1. Semestr. c. 16. In-

de discant juvenes: sericum arboribus depecti;
byssum instar lini terrâ edi; bombycinum à ver-
miculis gigni. priora duo, volunt quidam penitus
interisse. falsum id, nam sericum illud antiquo-
rum, in Taprobanâ, Tartariâ, Chinaque, quin
& Calabriâ hodie depecti arboribus, confirmat
Jul. Scalig. exercit. 158. cap. 9. de arborum lanu-
gine docent Plinius lib. 6. cap. 17. Dion. lib. 47.
Strabo lib. 11. Arrianus in Periplo maris rubri,
Virgilius, Claudianus, & alii plurimi. Byssum
Hebraeorum commendat Pausanias, & in totâ
Graeciâ non nisi in Elide nasci Eliac. lib. 1. Ho-
die etiam apud Belgas existimo byssum nasci. quid
enim aliud tenuissimum illud & pellucidum Ca-
meracensium linum? DELRIUS.

390. *Expeditos* Breves, succinctos & à latere
apertos, quo ad cursum expeditior sim. FARN.

392. *Deducat* Pondere scilicet suo.

392. *Aures*, Nec aures onerent elenchi, &
appensae margaritae, quae nascuntur conchyliis
in mari Indico. FARN.

392. *Donum maris*, Nam in conchyliis mari-
nis innascitur. norunt id Lusitani mercatores, qui-
bus illa margaritarum piscatio curae in Indico
mari. DELRIUS.

393. *Odore* Nardo seu amomo. FARN. Catul-
lus: *Assyrio venit odore domum*.

- Sic temere jactae colla perfundant comae
 395 Humerosque summos; cursibus motae citis
 Ventos sequantur. laeva se pharetrae dabit;
 Hastile vibret dextra Thessalicum manus.
 Talis severi mater Hippolyti fuit.
 Qualis, relictis frigidi Ponti plagis,
 400 Egit catervas, Atticum pulsans solum,
 Tanaitis, aut Maeotis, & nodo comas
 Coëgit emisitque, lunata latus
 Protecta pelta; talis in silvas ferar.
Nutr. Sepone questus. non levat miseros dolor,
 405 Agreste placa virginis numen Deae.

Re-

GRONOVII

VARIORUM.

399. *Qualis, relictis frigidi*] Conjeceram: *Talis relictis*. Video idem placuisse Gronio.

401. *Aut Tanais, aut Maeotis,*] Quomodo pulsavit solum Tanais? Hoc non potuit, nisi fuerit submersa. nam Latine *solum Tanais* est ipse fundus non regio Tanai circumjecta. An ergo significat vado transiisse Tanaim & Macotim. Vossianus codex: *Tanaitis aut Maeotis*. Ut quemadmodum in universum se jactabant Martis filias, ita haec praedicetur quasi Nympha & filia Tanais aut Maeotidos. Aut certe, ex urbe Tanai vel populis Μαύταις oriunda. Strabo lib. II. *Ἐκ τῆς τοῦ ποταμοῦ τῆς λίμνης, πόλις οὐκ ὀνομαζομένη τῇ Τανάϊς, ἣ τὸ Βόσπορον ἔχει ἐν Ἑλλάδι. νεώτερον δὲ ἱερόν· ἐν αὐτῷ Πολέμων ὁ βασιλεὺς ἀπεθνήσκει.* Hoc teneamus. Sic *Memphitides puellae*. Florentinus non juvat: habet enim: *Tanais alti aut Maeotis*. Alius Flor. & Germanicus. *Tanatois aut Maeotis*. Meus, *Tanais aut Maeotis*. Quae nihil aliud quam Vossianum illud significant.

404. *Sepone questus. non levat*] Post hunc versum libri vulgares & gregales Mss. inculcant illum: *Regina sacris equis est flammis modus?* Sed quem hoc loco Magni Ducis liber optimus agnoscit nullum: posuit autem superius, uti debuit. Post versum *Sepone questus*, sequitur nullo alio interposito: *Agreste numen:* & finitur haec scena: ac majusculis literis praepositur personae: *NUTRIX. HIPPOLYTUS.* Neque aliter in alio Florent. & nostro membranaceo.

396. *Ventos*] Ventis disfluant. FARN.

397. *Hastile*] Sarissam, venabulum. FARN.

398. *Mater*] Antiope, ut alii, Hippolyte Amazonum Regina Bosporum Thracium gelu constrictum trajecit, copiisque suis Graeciam aggressa in Attica tandem devicta est à Theseo; cui nupta Hippolytum peperit. FARN.

400. *Catervas,*] Amazonum, quae ad Tanaim fluvium Scythiae & Moecotum paludem accolunt. FARNABIUS.

400. *Atticum pulsans solum,*] Lysias orator prodidit Amazonas primas mortalium equo usas fuisse; & gratia roboris periclitandi, cum alia percussisse loca, tum Atticam etiam; in qua aegre tandem vinci potuerint. Hellanicus Lesbios scripsit illas, ut in Atticam pervenirent, Thracium Bosporum gelu constrictum (qua de re vide Plutarchum, in Theseo) equis plaustrisque trajecisse. quo tempore Antiope capta, postea Theseo Hippolytum peperit; auctore, post Heraclidem Ponticum, Isacio in Lycophronem. DELRIUS.

401. *Et nodo*] In nodum collegit, & à tergo demisit. FARN.

402. *Lunata*] Scuto brevi medium Lunam referente. vid. Med. vers. 214. FARN. Virgilius: *Amazonidum lunatis agmina peltis.*

405. *Agreste*] Ἀγρο-ἑῶνα Ἀγρῶν venationum Deam: sibi itaque patrium numen, ut cui Creta propter copiosum venatum sacra. *Vel* ab Agre loco trans Ilium, ubi Dianae venatricis aedes.

Vel.

- Regina nemorum, sola quae monteis colis,
 Et una solis montibus coleris Dea,
 Converte tristes omnium in melius minas.
 O magna silvas inter & lucos Dea,
 410 Clarumque coeli fidus, & noctis decus,
 Cujus relucet mundus alterna face,
 Hecate triformis; en ades coeptis favens.
 Animum rigentem tristis Hippolyti doma.
 Amare discat, mutuos ignes ferat.
 415 Det facilis aures. mitiga pectus ferum.
 Innecte mentem. torvus, averfus, ferox,
 In jura Veneris redeat. huc vires tuas
 Intende. sic te lucidi vultus ferant,

Et

GRONOVII.

411. *Mundus alterna face.*] Non male. Flor. tamen *alterna vice*. Medea: *Nitidusque certas mundus evolvit vices*.

VARIORUM.

Felin gratiam Hippolyti ejus comitis placandum, ne obset, non, ut faveat. Quid enim Deae semper virgini cum nuptiis & amoribus? amantes tamen foeminae Lunae vota concipiebant, ut Sophocles. ita Simaccha apud Theoc. *ἀλλὰ σελήνη Φαίη καλὴ*. FARN.

406. *Regina nemorum.*] Vota haec concipit nutrix Phaedrae nomine aram tangens. FARNABIUS. Viri amantes solem, foeminae lunam precabantur. testes Seneca hoc loco, Euripides in Hippolyto, & Theocritus *ἰδὺν*. s. ejus Scholiae hujus consuetudinis varias rationes reddit: unam, quod cum luna Endymionem amarit, non sit verisimile, foeminis eam eodem morbo laborantibus, non opitulaturam: aliam quia amoris exercendo nox longe quam dies sit accommodatior, noctique luna seu Diana praesit. Multa etiam Caelius lib. 5. cap. 6. DELRIUS.

406. *Quae montes colis.*] Horatius: *Montium custos, nemorumque virgo*.

406. *Regina nemorum.*] Et hic Traject. MS. cum Florentino consentit, novae scenae, & per-

sonarum *nutricis* sc. & *Hippolyti* constitutione. SCHRODERUS.

407. *Solis*] Desertis. FARN.

408. *Ominum*] Exitii quod Phaedrae imminere ominor. FARN.

411. *Alterna*] Cum sole altern. FARN.

412. *Hecate*] Quod centum victimis placaretur ex instituto Menelai. *Vel* quod inhumatos centum annos errare faciat. *Alis* à centuplicato frugum foenore quod à matre acceptum docuit, aut propter plurimas virtutes. FARN.

412. *Triformis*] Est enim in coelo Luna, in terris Diana, apud inferos Proserpina. *Vel* *τρίμορφη* & *τρίπυλος*, à trina facie, cum surgit aut desinit in cornua, cum dividua est, cum plena. *Vel* Trivia à triplici cursu sub Zodiaco secundum longitudinem, latitudinem, & altitudinem: Trivis etiam praesse fertur. referunt alii ad tres decades mensis *ἰσαπύην, μεσότην, ὀβριμύην*. FARN.

412. *En ades coeptis favens.*] Scribo *eia ades*. NIC. HEINSIUS.

416. *Innecte mentem.*] Alii leg. *Inverte*. Moguntinens. Herbipolens. & tres Veneti; *Innecte*. quod in tanto manus. consensu, miror cur Basileens. ni fallor, primi, mutarint. vult Hippolyti animum in amoris retia pertrahi. aptum vocabulum venatrici ac venatori. DELRIUS.

418. *Sic te*] Sic, lucida fulgeas precor, nullam patiaris Eclipsim. Lunam enim deficientem è

Et nube rupta cornibus puris eas.

- 420 Sic te, regentem frena nocturni aetheris,
Detrahare nunquam Thessali cantus queant;
Nullusque de te gloriam pastor ferat.
Ades invocata. jam faves votis, Dea.
Ipsum intuo solenne venerantem sacrum,
425 Nullo latus comitante. quid dubitas? dedit
Tempus locumque casus. utendum artibus.
Trepidamus? haud est facile mandatum scelus
Audere. verum iusta, qui reges timet,
Deponat. omne pellat ex animo decus.
430 Malus est minister regii imperii pudor.

VARIORUM.

coelo carminibus devocari vulgo creditum. infr.
v. 788. FARNABIUS.

419. *Cornibus*] Taurino vultu Lunam vocat
Synesius: *Σοὶ δὲ ταυρῶπις μήνη. Tibi taurina fron-*
te Luna vel quia quando alinoides est, apparet
cornuta; vel quia bos ei apud Aegyptios sacra,
teste Eusebio libro 1. praeparat Euang. cap. 6.
DELRIUS.

421. *Thessali*] Thessalia incantamentis famosa.
FARNABIUS.

422. *Nullusque*] Quemadmodum Endymion.
supra vers. 308. FARN.

423. *Jam*] Haec enim dicenti supervenit Hip-
polytus agresti Dianae operaturus. FARN.

428. *Qui reges*] Qui principibus morem gerere
vult, uti ego Phaedrae. FARN.

429. *Decus*.] Honesti rationem. FARN.

HIPPOLYTUS. NUTRIX.

*Nutrix Hippolyti animum mollire & ad nuptias & delicias urba-
nas flectere callide tentat. Ille vitae coelibis & rusticae (quam
urbanae collatam praefert) institutum immotus tenet.*

Hipp. **Q**uid huc seniles fessa moliris gradus,
O fida Nutrix, turbidam frontem gerens,
Et moesta vultus? sospes est certe parens,
Sospesque Phaedra, stirpis & geminae jugum.

Nutr.

VARIORUM.

434. *Stirpis*] Demophoon & Antigonus ger-

mani mei, quos peperit Theseo Phaedra. *Vel*
ego & illi utriusque matrimonii liberi. FARN.

440. *Quem*

- 435 *Nutr.* Metus remitte. prospero regnum in statu est,
Domusque florens sorte felici viget.
Sed tu beatis mitior rebus veni:
Namque anxiam me cura sollicitat tui,
Quod te ipse poenis gravibus infestus domas.
- 440 Quem fata cogunt, ille cum venia est miser.
At si quis ultro se malis offert volens,
Seque ipse torquet, perdere est dignus bona,
Queis nescit uti. potius annorum memor
Mentem relaxa. noctibus festis facem
- 445 Attolle. curas Bacchus exoneret graves.
Aetate fruire. mobili cursu fugit.
Nunc facile pectus, grata nunc juveni Venus,
Exultet animus. cur toro viduo jaces?

Tri-

GRONOVII.

439. *Poenis gravibus infestus domas.* Rejiciebat hunc versum magnus Scaliger, quod absurdum putaret poenam pro labore improbo ac misero dici. Atqui hoc Latinum esse docuimus in Observationibus. Seneca ep. 5. *Frugalitatem exigit Philosophia, non poenam.* Plinius lib. 9. cap. 6. *pendere suo oneratae, tunc quidem ex utero graves, pariendae poenis invalidae.* Sed aliquid vitii subesse illis, *gravibus gravas*, non dubitandum. Virum autem doctissimum, qui secundum Scaligerum pronuntiavit, & versum pro spurio virgulis incluserit, miror non observasse in Vossiano: *infestus domas*: quo admissio versus sit egregius. Et sic etiam antiquissimae membranae. Ovid. lib. 1. *quibus unda pepercit, illos longa domant inopi jejunia vi-* *flu.* Oedipo: *Audita fave vel malo domitus gravi,* *Quid arma possint regis irati, scies.* Et, *Aut hoc* *helestum pectus aut ferro petat, Aut fervido aliquis* *igne vel saxo domet.* Omnia ex Homeri, *Εἰ δὲ ὁ* *μη πάλιν τὴν δαμῶν καὶ λοιπὸν Ἀχαιοῖς.* Nic. Hein-
sius mallet: *cura sollicitat sui.* Quo te ipse poenis
gravibus infestus domas?

444. *Motibus festis facem* Motus illi festi non
sunt ab auctore. Liber optimus cum Lipsiano:
noctibus festis. Et sunt non Triviae, non Eleusi-

niae matri, sed Como, Baccho, Veneri, & hu-
jusmodi lepidis diis sacratae. Comissantes ad-
hibuisse pueros, qui funali praelucere, notis-
simum est. Itaque pro re nova miratur in Cur-
culione Plauti Palinurus, quod Phaedromus ipse
facem ferret: *Tute tibi puer es: lantus lucas cereum.*
Fingit adolescentem e balneo paullo ante egres-
sum. *Tute*, inquit, *tibi puer es*: hoc est, ipse ti-
bi ministras, te ipse, ut puero vel servulo, uteris.
Ut ille in Mercatore: *Egomet mihi comes, calator,*
eques, agaso, armiger. Et Martia. lib. 14. *Desue-*
rit si forte puer, soleasque libebit Sumere, pro puero
pes erit ipse tibi. Dein *lantus* (id est, nitidus, ut
erat a balneo, quod de Narcisso Seneca in Ludo)
lucas cereum, ipse tibi loto faculam praefers. Se-
necae quoque verba recte cepit Petitus lib. 1. Ob-
serv. 2. non item Plauti: ut nec Salmasius, nec
ille alter, qui Petitem reprehendit.

VARIORUM.

440. *Quem* Qui ad miseras natus est neque
ex iis emergere valet. FARN.

445. *Curas* Dissipet curas Evius edaces. FARN.

448. *Cur toro* Solus perpetua moerens carpere ju-
venta? FARN.

442. *Sol-*

- Tristem juventam solve. nunc luxus rape.
 450 Effunde habenas. optimos vitae dies
 Effluere prohibe. propria descripsit Deus
 Officia, & aevum per suos ducit gradus.
 Laetitia juvenem, frons decet tristis senem.
 Quid te coërces, & necas rectam indolem?
 455 Seges illa magnum foenus agricolae dabit,
 Quaecunque laetis tenera luxuriat fatis.
 Arborque celso vertice evincet nemus,
 Quam non maligna caedit aut refecat manus.
 Ingenia melius recta se in laudes ferunt,
 460 Si nobilem animum vegeta libertas alit.
 Truculentus, & silvester, & vitae inscius,
 Tristem juventam Venere deserta colis.
 Hoc esse munus credis indictum viris,
 Ut dura tolerant? cursibus domitent equos,
 465 Et saeva bella Marte sanguineo gerant?
 Providit ille maximus mundi parens,
 Cum tam rapaces cerneret fati manus,
 Ut damna semper sobole repararet nova.

Ex-

GRONOVII.

449. *Nunc luxus rape.*] Immo *lusus*: quod vitium etiam in Livio animadvertimus. Flor. *curfus*. Rape, ut Trogus in oratione Mithridatis: *rapienda incrementa virium*.

457. *Celso vertice evincit nemus,*] Flor. *evincet*. Ut ante: *foenus agricolae dabit*.

467. *Rapaces cerneret fati minas,*] Florent. *fati manus*. Statius in epicedio Glauciac: *subitas inimica levavit Parca manus. quo, dira, feros, gravis, exseris unguis?* Et in Philetum Urbi: *carpsitque immitis adunca Ora manu*.

VARIORUM.

449. *Solve.*] Deliciis, & voluptatibus. FARN.

449. *Nunc luxu rape.*] Traiect. alter *lusus*. quod Gronovii emendationem confirmat. SCHROD.

450. *Optimos*] Auroram, ver, florem aetatis: ut enim matutinum tempus diei pars potior: sic juvenus vitae pars melior existimanda est. FARNABIUS.

452. *Ducit*] M. S. *duxit*, quemadmodum descripsit. DELRIUS.

459. *Recta*] Non coacta, non depressa: quemadmodum tu indolem rectam coërces & enecas. modo v. 454. FARNABIUS.

461. *Vitae*] Vita frui nescius. FARNABIUS.

466. *Providit*] Hinc incipit elegans matrimonii commendatio, cui adjunge Augusti oration. contra coelibes, apud Dioneim. DELRIUS.

466. *Mundi parens,*] Deus. fatetur ergo coepisse & creatum esse mundum. DELRIUS.

469. *Ve-*

- Excedat, agedum, rebus humanis Venus,
 470 Quae supplet ac restituit exhaustum genus,
 Orbis jacebit squalido turpis situ;
 Vacuum sine ullis classibus stabit mare;
 Alesque coelo deerit, & silvis fera;
 Solis & aër pervius ventis erit.
- 475 Quam varia leti genera mortalem trahunt
 Carpuntque turbam; pontus, & ferrum, & doli!
 Sed fata credas deesse; sic atram Styga
 Jam petimus ultro. coelibem vitam probet
 Sterilis juvenus, hoc erit, quidquid vides,
 480 Unius aevi turba, & in semet ruet.
 Proinde vitae sequere naturam ducem:
 Urbem frequenta, civium coetus cole.
Hipp. Non alia magis est libera, & vitio carens,
 Ritusque melius vita quae priscos colat,
 485 Quam quae relictis moenibus silvas amat.
 Non illum avarae mentis inflamat furor,
 Qui se dicavit montium infontem jugis:
 Non aura populi, & vulgus infidum bonis,
 Non pestilens invidia, non fragilis favor.
 490 Non ille regno servit; aut regno imminens,

Va-

VARIORUM.

469. *Venus*,] Alma omnium genitrix. FARN.
 474. *Solis*] Ubi defecerit alitum genus in aëre
 volitantium. FARNABIUS.

477. *Sed fata*] Dicit auctor, nos, quasi per fa-
 ta non moreremur, ultro arcessere mortem. Ut
 Propertius. *Terra parum fuerat satis, adjecimus un-*
das. Herc. Fur. vers. 183. GRUTERUS.

480. *Unius aevi turba*,] Unius aetatis humanae.
 FARNABIUS. Sic *aia* Graecis *aevum*, Latini
 non raro. Lucretius (ut advertit Turnebus lib.
 20. cap. 22.) *Perdis enim, quod non proprium fuit*
hujus in aevo. &c. *Multaque praeterea perdis, cum*
expellitur aevo. ait ergo Seneca: si à nullo liberi
 procreantur; iis qui nunc vivunt defunctis, genus

humanum interibit. Sic *aevum*, *seculum*, *tempus*,
aetas, *dies*, à poëtis confundi solent. DELRIUS.

483. *Non alia magis*] Campestris & rusticae vi-
 tae laudes persequitur. de quo plura habes apud
 Xenophontem in *Oeconom.* Arist. lib. 6. *Politic.*
 Varronem lib. 1. de re rustica; Columellam ini-
 tio rustici operis: Virgilium lib. 1. *Georg.* &
 Horatium in *Od.* & alios. DELRIUS.

483. *Et vitio*] Non inserviens curis, avaritiae,
 ambitioni, invidiae, &c. ut in sequentibus. FAR-
 NABIUS.

484. *Priscos*] Sanctos primorum hominum mo-
 res, & Heroum vitam. FARN.

488. *Infidum*] Non meritis praemiis & honore
 remunerans bonos. FARN.

Kk

491. Ni-

- Vanos honores sequitur, aut fluxas opes;
 Spei metusque liber. haud illum niger
 Edaxque livor dente degeneri petit.
 Nec scelera populos inter atque urbes sita
 495 Novit; nec omnes conscius strepitus pavet,
 Haud verba fingit. mille non quaerit tegi
 Dives columnis; nec trabes multo insolens
 Suffigit auro. non cruor largus pias
 Inundat aras; fruge nec sparsi sacra
 500 Centena nivei colla submitunt boves:
 Sed rure vacuo potitur, & aperto aethere
 Innocuus errat, callidas tantum feris
 Struxisse fraudes novit; & fessus gravi
 Labore, niveo corpus Ilisso foveat.
 505 Nunc ille ripam celeris Alphei legit:
 Nunc nemoris alti densa metatur loca,
 Ubi Lerna puro gelida pellucet vado;
 Sedemque mutat. heic aves querulae fremunt,
 Ramique ventis lene percussi tremunt,
 510 Veteresque fagi. juvit aut amnis vagi

Pres-

GRONOVII.

510. *Juvit aut amnis vagi*] Mss. fere, *juvat*: quidam, *juvat hic*. quare non integrum locum judicat Gruterus. Immo quia sic scripti, non aliter fuit restituendus. Et est haec Enallage temporum non insolens. Troadibus: *Non ille duos*

VARIORUM.

492. *Niger*] Malus: Hercul. Fur. vers. 160. FARNABIUS.

496. *Haud verba fingit. mille non Cet.*] duo excusi & Traject. distinguunt: *haud verba fingit mille. non quaerit*. SCHRODERUS.

497. *Columnis;*] *Non trabes Hymettiae Premunt columnas ultima recisas Africa*. FARNABIUS.

498. *Auro*] *Non aureum residet in domo lacunar*. vide Thyest. vers. 457. FARN.

499. *Fruge*] Mola ex hordeo & sale confecta: qua frontem victimae, focum, & cultros aspergere moris erat. hinc *Immolare*. FARN.

500. *Centena*] Hecatombe centum boum sacrificium. FARN.

504. *Niveo Ilisso*] Ilissum hic *niveum*, & infra Araxem nominat, quasi *ἀργυροειδής*; vel *niveos* dicit, propter aquarum perspicuitatem. FABRIT.

504. *Niveo corpus Ilisso foveat*] Malebat J. Rutgersius *vivo*. Eum vid. Var. Lect. l. vi. c. 17. SCHRODERUS.

505. *Alphei*] Fluvii Elidis Pisas alluentis. Vid. Thest. vers. 117. FARNABIUS.

506. *Densa*] Ad retia ponenda. FARN.

507. *Lerna*] Fons prope Corinthum gelidus & lim.

- Pressisse ripas, caespite aut nudo leves
 Duxisse somnos, sive fons largus citas
 Defundit undas; sive per flores novos
 Fugiente dulcis murmurat rivo sonus.
 515 Excussa silvis poma compescunt famem:
 Et fraga parvis vulsa dumetis, cibos
 Faciles ministrant. regios luxus procul
 Est impetus fugisse. sollicito bibant
 Auro superbi: quam juvat nuda manu
 520 Captasse fontem! certior somnus premit
 Secura duro membra versantem toro.
 Non in recessu furta & obscuro improbus
 Quaerit cubili, seque multiplici timens
 Domo recondit: aethera ac lucem petit,
 525 Et teste coelo vivit. hoc equidem reor

Vi-

GRONOVII.

vidit Atidas, Nec fallacem cernit Ulysses. Debuerat, videt Rurilius: Nondum ruentis Illi factum stetit. Agamemnone: ipsa se classis premit, Et prora prorae nocuit, & lateri latus. Thyeste vers. 502. praeda cum propior fuit, Cervice tota pugnat. Ubi pari errore Gruterus: Legerim vel fuit, vel fugit, vel aliud quidvis quam fuit, prorsus meis oculis spurium. Phoenissis vers. 456. si placuit scelus. Ubi idem: Cohaeserit magis praecedentibus, si reponatur, placet, quod jam rejecimus. Sic Martialis, sapisti, pro sapis, lib. 3. epist. 2. & lib. 9. epist. 6. & lib. 11. epig. 107. Tale est Claudiani lib. 2. de laudibus Stiliconis: Principio magni custos Clementia mundi, Quae Jovis incluit zonam. Hoc est, incolit, vel habitat, habitandam & incolendam sumit. Neque alio ingenio opus. Adde quae ad epistol. 114. notavimus.

512. Fons largus citas Diffundit undas;] Flor. cum Lipsiano: Defundit. Rectius. nam ex editioribus fere locis aquam dejiciunt fontes.

VARIORUM.

limpidus. non palus illa in agro Argivo. FARN.

511. Nudo] Nullo stragulo aut pulvinari supposito. FARN.

511. Leves] Molles, faciles, quos suadet inire susurrus foliorum vento agitatorum vel murmur lenne fluentis aquae FARN.

518. Est impetus fugisse.] Libenter fugio FARNABIUS. Hanc phrasim apud Nasonem lib. 2. 5. 6. 8. & 9. Metam. & passim in epist. & alibi, plus decies observavi. DELRIUS.

518. Sollicito] Ipsi solliciti. vid. Thyest. vers. 453. FARNABIUS. Sollicitum vero aurum accipe, quemadmodum apud Tibullum; Somnus sollicitas desinit ante fores. DELRIUS.

519. Superbi:] Divites, potentes, reges. FARNABIUS.

519. Nuda] Cotyla. FARNABIUS.

520. Captasse fontem!] Potius quam fluvium, quia melior fontana; quia post pluviam levissima, deinde annica, post ex nive vel glacie liquata; gravior haulta ex lacu, gravissima ex palude. vide Corn. Celsum l. 2. DELRIUS.

522. Obscuro] Multa habenti conclavia & recessus. FARNABIUS.

525. Teste coelo] In aperto, sub dio. FARN.

525. Hoc equidem reor] Fuisse hanc aureae aetatis innocentiam & felicitatem describit Seneca epist. 101.

Kk 2

Vixisse ritu, prima quos mixtos deis
Profudit aetas. Nullus his auri fuit
Coecus cupido. nullus in campo sacer
Divisit agros arbiter populis lapis.

- 530 Nondum secabant credulae pontum rates:
Sua quisque norat maria. non vasto aggere
Crebraque turre cinxerant urbes latus.
Non arma saeva miles aptabat manu.
Nec torta clusas fregerat saxo gravi
535 Balista portas. iussa nec dominum pati
Juncto ferebat terra servitium bove:
Sed arva per se foeta poscentes nihil
Pavere gentes. silva nativas opes,

Et

VARIORUM.

fol. 91. post medium, adi & confer cum hoc loco. DELRIUS.

526. *Quos mixtos*] Heroas. FARNABIUS.

528. *Cupido.*] Ab effectu, officii enim ignaros & immemores abducit avaritia. FARN.

528. *Nullus in campo*] Juvenalis; 16. 38. *Aut sacrum effodit medio de limite saxum.* Sed quare *sacrum*? an quia Numa Terminum pro Deo coli, eique hostias inanitas caedi voluit, atque illi templum constituit, ut Plutarchus in Numa & in Romaicis. Ovid. 2. Fastorum docent? postmodum tamen etiam agnam illi immolari consuevisse videtur colligi ex illo Horatii; *Et agna festis caesa Terminalibus.* Prudentius quoque (ni fallor) in libris contra Symmachum auctor est, extis gallinae, Termino fieri solitum. Porro ea sacra sub dio fiebant. nam ut Paulus Festi abbreviator scribit; Terminus quo loco colebatur, super eum foramen patebat in tecto, quod nefas esse putarent Terminum intra tectum consistere. Idem Paulus; Termino, inquit, sacrificabant, quod in ejus tutela fines agrorum esse putabant. denique Numa Pompilius statuit eum qui Terminum exarasset, & ipsam, & boves sacros esse. DELR.

529. *Divisit agros arbiter populis lapis.*] Tibullus: — non fixus in agris, Qui regeret certis finibus arva lapis. potuit etiam noster hoc ab Ovi-

dio l. 3. Amor. eleg. 7. aut lib. 2. Fastor. desumere. De finib. & terminis fratres Arvales cognovisse docet Cujacius lib. 11. Observ. cap. 5. DELRIUS.

529. *Lapis.*] Terminus. FARNABIUS.

532. *Turre*] Turritis moenibus. FARN.

532. *Latus,*] Urbes enim sibi latus cingunt & claudunt aggeribus murorum & turribus LIPS.

535. *Balista*] Machina lapidum libratoria muros urbium concutiens. FARNABIUS. Balistae, machinae lapidum libratoriae, descriptionem habes apud Ammian. lib. 23. qui docet quid discrepet à scorpione; & apud Vitruvium lib. ult. cap. 15. & seqq. cujus verba recenset Turnebus lib. 2. advers. cap. 5. de eadem Vegetius, Vulturius, & lib. Notitiae Orient. & Occident. DELRIUS.

535. *Iussa*] Terra adhuc immunis & libera. FARNABIUS.

536. *Juncto bove:*] Plerisque in regionibus bovis olim arabatur, ut & nunc; in aliis, equis. frequens etiam mulorum aratio, quam reliquis anteponit Homerus 10. Iliade. ex professo tamen illam singulari opusculo reprehendit, & bubulam cunctis praefert Arietha Hispanus. DELR.

538. *Silva nativas opes,*] Herbas, fraga, glandes, poma, &c. FARN. Glandes, & poma & herbae nondum invento frumento, esui fuere, testibus Virgil. lib. 1. Georg. Tibullo lib. 1. eleg. 3. Ovid. Fast. 4. Juven. Sat. 6. & Plutarcho in Coriol. Multa in hanc

Et opaca dederant antra nativas domos.
 540 Rupere foedus impius lucri furor,
 Et ira praeceps: quaeque succensas agit
 Libido mentes. venit imperii sitis
 Cruenta. factus praeda majori minor.
 Pro jure vires esse. tum primum manu
 545 Bellare nuda: saxaque & ramos rudes
 Vertère in arma. non erat gracili levis
 Armata ferro cornus; aut longo latus
 Mucrone cingens ensis; aut crista procul
 Galeae comantes. tela faciebat dolor.
 550 Invenit artes bellicus Mavors novas,
 Et mille formas mortis. hinc terras cruor
 Infecit omnes fusus, & rubuit mare.
 Tum scelera demto fine per cunctas domos

Iëre.

GRONOVII.

548. *Aut crista caput Galeae comantes.*] Flor. *aut crista procul Galeae comantes.* Significat adeo eminentem, ut è longinquo conspiciatur. Statius 2. Thebaidos: *Scuta virum galeasque videt vulare comantes.* Virgilius lib. 2. *tum deinde comantem Androgei galeam.*

VARIORUM.

hanc rem Bened. Curtius l. 1. hortor. à cap. 4. Ceterum videtur significare, aetatis aureae homines carnibus abstinuisse, quod voluit Porphy. in lib. de abstinent. animat. & Pythagoras apud Laërtium, & Ovid. l. 15. Metam. Et ante diluvium id verum, contendunt ex cap. 9. Genes. nonnulli post Tertull. lib. de cibis Judaic. & D. Hieronym. l. 2. in Jovinian. imo non abstinuisse illos modo, sed etiam prohibitum tunc carnum usum, insinuat Alph. Tostatus vulgo Abulensis dictus, in 1. cap. Gen. Verum hoc aliis non probatur. Nam D. Justinus Martyr ad Orthod. q. 119. etiam ante cataclysmum carnibus homines victitasse censuit, idque ut probabile admodum, receperunt aliquot aetatis nostrae eruditissimi theologi,

Victoria, Sotus, Vielmus. Thomas autem à Vio Cajetanus, in cap. 9. Genes. usum carnum eo tempore voluit nec prohibitum fuisse, nec tamen usurpatum, eo quod à Deo nondum illis diserte concessus. DELRIUS.

540. *Rupere*] Simplicem hanc vitam violavere avaritia, ira, libido, dominandi cupido, violentia, &c. FARNABIUS.

544. *Pro jure*] Jus erat in armis. FARN.

545. *Nuda*] Inermi. FARN.

545. *Ramos*] Sudes, nec eas praecustas FARN.

547. *Cornus*] Bona bello Cornus, hastis scil. & jaculis utilis. FARN.

548. *Crista*] Pinna, juba, cauda equina solebant cassides coronare, similitudine ducta à gallorum gallinaceorum (qui Martis alites) cristis: nec non cornibus, ut Pyrrhus Epirotarum rex in hostium terrorem: alii à forma capitis canini, vulpini, lupini, felini, unde *κυνία*, *ῥαυ- πεκία*, *λυκία*, *γαλία*. Quae tamen aliis dicuntur quod ex hisce pellibus confici solitae galeae. FARN

551. *Et mille formas*] Tibullus: *Nunc Jove sub domino caedes & vulnera semper. Nunc mare, nunc leti mille repente viae.* DELRIUS.

552. *Rubuit*] Praeliis navalibus. FARNABIUS.

Kk 3

555. A

- Iëre. nullum caruit exemplo nefas.
 555 A fratre frater, dexterâ nati parens
 Cecidit, maritus conjugis ferro jacet,
 Perimuntque foetus impiae matres suos.
 Taceo novercas. mitius nil est feris.
 Sed dux malorum femina. haec scelerum artifex
 560 Obsedit animos, cujus incestae stupris
 Fumant tot urbes, bella tot gentes gerunt,
 Et versa ab imo regna tot populos premunt.
 Sileantur aliae: sola conjux Aegei
 Medea reddit feminas dirum genus.
 565 *Nutr.* Cur omnium fit culpa paucarum scelus?
Hipp. Detestor omnes, horreo, fugio, execror.
 Sit ratio, sit natura, sit dirus furor:
 Odisse placuit. ignibus junges aquas;

Et

GRONOVII.

558. *Taceo novercas. mitius nil est feris.*] Petitus ita distinguit: *Taceo novercas (mitius nil est) feras.* Sed nihil mutandum. Taceo, inquit, novercas, quarum comparatione etiam ferae non sunt ferae: quas si respicias; mites dicas feras immo nihil mitius. Haec tota clausula solum ad praecedens hemistichion refertur.

559. *Sed dux malorum foemina & scelerum*] Hoc jam refertur ad omnia illa mala, quibus dixerat vexari coepisse vitam, ex quo homines deserto rure maluerunt urbes colere. Legendum autem cum optimo: *Sed dux malorum foemina, haec scelerum artifex Obsedit animos.*

VARIORUM.

555. *A fratre*] Haec ut alia multa ab Ovidio post Hesiodum. FARN.

558. *Mitius nihil est feris.*] Magnus Hugo Grotius ad Janum Rutgersium scribens pronunciat esse schema a contrario, & imitationem Ovidianam Epist. x. vs. 1. *Mitius inveni, quam te, genus omne ferarum.* Vid. Syllog. Epist. à Cl. Burm. edit. Tom. 2. Epist. 138. & ibidem Epist. 203. ad Da-

niclem Heinsum. SCHRODERUS.

561 *Bella tot gentes gerunt,*] Notum decennale bellum, & Ilium propter Helenam eventum. Duris l. 2. historiae prodidit propter Thénno à quodam Phocensi raptam, decennium solidum Thebanos cum Phocensibus lento duello collisos, & tandem Phocensium urbem excitam. Belli quod Cambyfes Aegyptiis intulit, Nicetis Apriae filia causa fuit, auctore Ctesia. Cum Cyrrhaei Megisthonem rapuissent, exarsit decennale bellum aliud Crissacum, nec nisi eversa Cyrrhâ finitum, ut ex Callisthene Athen. lib. 13. cap. 4. ubi plura narrat. Vide etiam Parthenii Erotica. DELRIUS.

563. *Conjux*] Quae patrem Aetam prodidit, fratrem Absyrtum discerpit, Peliam à suis filiabus jugulari fecit, Creontem cum filia Glauca, ut alii, Creusa, medicatis ignibus absumpsit, liberos suos Mormorum, ac Pheretem in odium Jafonis coram patre occidit; Fugiens autem Athenas Aegeo nupta Medum peperit, in cujus gratiam Theieo insidiata est. FARNABIUS

565. *Cur omnium*] *Parvo paucarum crimen diffundere in omnes.* FARN.

566. *Detestor omnes, &c.*] Auxesis pathetica. FARNABIUS.

570. *Syr*

- Et amica ratibus ante promittet vada
 570 Incerta Syrtis; ante ab extremo sinu
 Hesperia Tethys lucidum attollet diem;
 Et ora damis blanda praebebunt lupi;
 Quam victus animum feminae mitem geram.
Nutr. Saepe obstinatis induit frenos amor,
 575 Et odia mutat. regna materna aspice.
 Illae feroces sentiunt Veneris jugum.
 Testaris istud unicus gentis puer.
Hipp. Solamen unum matris amissae fero,
 Odisse quod jam feminas omnes licet.
 580 *Nutr.* Ut dura cautes undique intractabilis
 Resistit undis, & lacessentes aquas
 Longe remittit, verba sic spernit mea.
 Sed Phaedra praeceps graditur, impatiens morae.
 Quo se dabit fortuna? quo verget furor?
 585 Terrae repente corpus exanimum accidit;
 Et ora morti similis obduxit color.

At-

GRONOVII.

577. *Unicus gentis puer.*] Non solus hic fuerat natus Amazone, sed solus ex filiis Amazonum credebatur superstes: saltem ex sententia illorum, qui, quum concubitus finitimorum iniissent, si qui mares nascerentur, interfecisse tradunt, ut Iulianus. Lege igitur cum Etrusco: *unicus gentis puer*. Nam *Unicus* interpretari praeclarum & eximium, hic neque praeclarum neque eximium est.

585. *Repente terrae*] Sic Gruterus ex omnibus, ut ait, suis, cum antea legeretur: *Terra repente*: tanquam simplex verbum non ferret eundem casum quem compositum. Tollit omne dubium Florent. *Terrae repente corpus exanimum accidit*. Quo & versus fit numerosior, & res magis exprimitur.

VARIORUM.

570. *Syrtis*;] Herc. Fur. v. 323. FARN.

570. *Ante*] Orietur prius Sol è mari Hispan. vid. Hercul. Fur. vers. 374. & Oct. vers. 335. FARNABIUS.

571. *Tethys*] Uxor Oceani pro mari. Hercul. Fur. 887. FARN.

574. *Obstinatis*] Calcitriones saepe ulciscitur amor non secus ac matrem tuam, quam connubium averfatam Thesei tamen imperio subiecit, unde tu natus. FARN:

575. *Regna*] Amazonas, quae utut connubia aspernentur, quotannis tamen ad sobolem propagandam viros admittunt. FARN.

578. *Matris*] Quam amavi unicam, nunc omnes odio habeo FARN.

580. *Ut dura*] *Nec magis incoepo vultus sermone movetur, Quam si dura silex aut stet Marpesia cautes.* FARNABIUS.

583. *Impatiens*] Me non expectans. FARNABIUS.

587. D.

Attolle vultus, dimove vocis moras:
Tuus en, alumna, temet Hippolytus tenet.

VARIORUM.

587. *Dimove vocis moras:*] Linguam illi praepeditam significat: quod vehementissimi amoris signum. Theocrit. in Pharm. hoc, & quod praecessit, posuit: πᾶσα μὲρ ἰψύχθω χιόνος πλέον, ἐν ᾧ μετὰ πᾶσι ἰδρῶς μὲν κοχυσίον ἴσον ἰσθίαισι ἱέρταες· οὐδὲ τι φωνῆς δύναμις. ἐπὶ ὅσους ἐν ὑπνῷ κινεῖται.

ταυ φωνήν τε φίλον πᾶσι μετὰ τέσσα, Tota quidem obrigui plus vive: ex fronte vero Mea, sudor abunde defluebat, similis australibus pruinis: Neque quicquam eloqui poteram, ne tantum quidem quantum in somnis Murrurant clamantes caram ad matrem pueri. DELRIUS.

588. *Tuus en,*] Interram exanimata cadit Phaedra, allevant eam nutrix & Hippolytus. FARN.

PHAEDRA. HIPPOLYTUS. NUTRIX. FAMULI.

Juvenis pudicitiam omni arte oppugnant nec expugnant: ad fraudem itaque confugiunt & calumnias.

Phaed. **Q**Uis me dolori reddit, atque aestus graves
590 Reponit animo? quam bene excideram mihi?
Cur dulce munus redditae lucis fugis?
Aude anime. tenta. perage mandatum tuum.
Intrepida consent verba. qui timide rogat,
Docet negare. magna pars sceleris mei
595 Olim peracta est. serus est nobis pudor.
Amavimus nefanda. si coepta exsequor,
Forfan jugali crimen abscondam face.
Honestae quaedam scelera successus facit.
En incipe anime. commodos paulum, precor,
600 Secretus aures. si quis est, abeat, comes.

Hipp.

GRONOVII.

599. *Age incipe anime.*] Florent. ut editum olim: *En incipe anime.* Mutavit G. Fabricius.

VARIORUM.

589. *Me dolori*] Revocatam ad vitam. FARN.
590. *Bene*] *Placide*, si amorem: *honeste*, si castitatem respicias. FARN.

591. *Cur dulce*] Viso tamen prope Hippolyto, vivere vult FARN.

592. *Mandatum*] Quod nutrici mandasti ipsa perage FARN.

595. *Olim*] Ubi primum nefarie amare coepi. FARN.

596. *Si coepta*] Si amori meo responderit, forsan erit ut, non redeunte ab inferis Thesco, Hippolyto nubam. FARNABIUS.

607. la-

Hipp. En , locus ab omni liber arbitrio vacat.

Phaed. Sed ora coeptis transitum verbis negant.

Vis magna vocem emittit, at major tenet.

Vos testor omnes coelites, hoc, quod volo,

605 Me nolle.

Hipp. Animusne cupiens aliquid, effari nequit?

Phaed. Curae leves loquuntur, ingentes stupent.

Hipp. Committe curas auribus, mater, meis.

Phaed. Matris superbum est nomen, & nimium potens.

610 Nostros humilior nomen affectus decet.

Me vel sororem, Hippolyte, vel famulam voca:

Famulamque potius. Omne servitium feram.

Non me, per altas ire si jubeas nives,

Pigeat gelatis ingredi Pindi jugis:

615 Non, si per ignes ire & infesta agmina,

Cuncter paratis ensibus pectus dare.

Mandata recipe sceptrum. me famulam accipe.

Te imperia regere, me decet jussa exsequi.

Muliebri non est regna tutari urbium.

Tu,

GRONOVII.

604. *Hoc, quod volo,*] Sane liber optimus aequae ut Lipsianus adjicit: *Me nolle.* Scaliger redidit: *Animusne*, & integrum versum facit: *Me nolle.* Hipp. *cupiens aliquid effari nequit?* Melius forte foret, *nequis.* Credibile est enim retrocessisse nutricem, ut soli essent Hippolytus & Phaedra. Quamquam & potest videri voluisse Seneca, ut acciperemus interfari Hippolytum Phaedrae, antequam illa totum sensum explicasset. Quem cum ad marginem supplevisset aliquis istis *Me nolle*, librariorum ea in contextum retulisse.

619. *Regna tutari patris.*] Et hic cum Delriano & Lipsiano Vossianoque & Crusieriano Florentinus: *regna tutari urbium.* Multo praegnantius. Ea tempestate singularum fere potentium Graecae urbium regna erant. Justinus lib. 16. mul-

tisque annis per gradus successionis Heraclienfes regnum tyrannorum fuere. Livius lib. 1. Sextus Gabios, tanquam in regnum suum profectus. Et contra Lucanus: *vel sceptrum vel urbes Libertate sua validas.* Quod nullus codicum Gruteri hanc scripturam habuit, indicio est non nimium bonos fuisse. Nam ratiuncula, qua eam oppugnat, sophistica

VARIORUM.

607. *Ingentes stupent.*] Hominem ita stupere faciunt, ut nec verbis nec lacrymis exitus ullus pateat. exemplum illustre Psammenitus rex apud Herodotum in Thaliâ. DELRIUS.

611. *Sororem,*] Sororis autem nomine amicae quandoque vocabantur; ut & amatores, fratris. FARNABIUS.

614. *Pindi*] Herc. Fur. v. 1285. FARN.

617. *Mandata*] Mihi à patre tuo. FARN.

L1

620. 30-

- 620 Tu, qui juventae flore primaevo viges,
Cives paterno fortis imperio rege.
Sinu receptam, supplicem, ac servam tege.
Miserere viduae. *Hipp.* Summus hoc omen deus
Avertat. aderit sospes actutum parens.
- 625 *Phaed.* Regni tenacis dominus & tacitae Stygis,
Nullam relictos fecit ad superos viam.
Thalami remittet ille raptorem sui?
Nisi forte amor placidus & Plutoni sedet.
Hipp. Illum quidem aequi coelites reducem dabunt.
- 630 Sed, dum tenebit vota in incerto deus,
Pietate caros debita fratres colam,
Et te merebor; esse ne viduam putes:

Ac

GRONOVII.

est. Vir doctus adscripserat codic. Vossiano: *tutari virum.*

632 *Et te tuebor;*] Elegantissime Florentiae: *Et te merebor.* Hoc est, pietate & obsequio ita te demerebor, ut me censeas dignum, quem pro filio, non pro privigno, ducas. Sic Hercule Oetaco: *Merui parentem: contuli coelo deus.* Et si hoc aliud meritum genus. Sic *mereri* quoque pro demereri, Virgilio 6. Aeneid. *Quique sui memores alios fecere merendo.* Et Statius l. 2. Thebaid. *si mens accepta meretur Thure deos.*

VARIORUM.

620. *Juventae flore*] Claudian. 1. in Rufin. *frustraque juventae Consumis florem patriis inglorius arvis.* Quod enim optimum purissimumque in unaquaque re est, id veteres *florem* appellasse ex multis scriptoribus constat. DELRIUS.

622. *Sinu*] *Ambigue.* ille de causa & protectione, haec de amore intelligit. FARNABIUS.

623. *Viduae.*] *Et hoc ambigue:* Phaedra enim viduam se absente marito dicit. vid. *Hercul. Fur.* vers. 245. & Agamemn. 156. ille patris tanquam mortui omen deprecatur. FARN.

624. *Avertat.*] Ominosum erat vocabulum.

viduae: quia significare videbatur Theseum vixisse. ideo deprecationis hujusmodi olim formulae. Octav. act. 1. — *quod utinam numen avertat Deum.* Oedipo: *Procul sis omen.* adi Briss. lib. 1. de formulis pag. 103. DELRIUS.

625. *Tenacis*] *Hercul. Fur.* vers. 679. FARN.

625. *Tacitae*] *Tacite fluentis ut Hercul. Fur.* vers. 713. vel propter silentes umbras. FARN.

626. *Ad superos*] Ad nos. FARN.

627. *Thalami*] Conjugis suae raptorem dimittet Pluto? supra vers. 94. & *Hercul.* vers. 805. FARNABIUS.

629. *Aequi*] Fidae illius erga Pirithoum amicitiae faventes. FARN.

632. *Et te merebor: esse ne viduam putes:*] Praefert magnus criticus Florentinam lectionem *merebor*, pro *tuebor*. mei excusi hoc posterius servant cum Traject. MS. sed parum refert utrum retineas: est enim verborum ordo, *merebor, ne putes te esse viduam* h. e. meritis & pietate efficiam, ne sentias incommoda viduitatis. Quod idem seq. versu, explanatius ingeminat his verbis, *ac tibi parentis ipse supplebo locum.* Eandem vero sententiam fundit *to tuebor*; quo verbo desolatae novercae patris vicem, opem tutelamque promittit. Male studium Flor. Codicis hic acuit summum virum. SCHRODERUS.

633. *Sup*

Ac tibi parentis ipse supplebo locum.

Phaed. O spes amantum credula! ô fallax amor!

635 Satisne dixit? precibus admotis agam.

Miserere. tacitae mentis exaudi preces.

Libet loqui, pigetque. *H.* Quodnam istud malum est?

Phaed. Quod in novercam cadere vix credas malum.

Hipp. Ambigua voce verba perplexâ jadis;

640 Effare aperte. *Phaed.* Pectus insanum vapor

Amorque torret. intimas saevus vorat

Penitus medullas, atque per venas meat

Visceribus ignis mersus & venis latens,

Ut agilis altas flamma percurrit trabes.

645 *Hipp.* Amore nempe Thesei casto furis.

Phaed. Hippolyte, sic est: Thesei vultus amo

Illos priores, quos tulit quondam puer;

Cum prima puras barba signaret genas,

Monstrique coecam Gnosii vidit domum,

Et

GRONOVII.

640. Pectus insanum vapor Amorque torret.] "Ex
2. & deus, Vapor amorque, id est, incendium a-
moris. Dein princeps liber: torret. intimis ferit
serus Visceribus ignis mersus. Medius versus, Pe-
nitius medullas, prorsus abest. To ferit autem pun-
ctis subnotatum, & in margine, vorat. Sane
non belle ista, per venas meat, & venis latens, in
tanta vicinitate. Ideo Grotius adscripserat, mem-
bris latens. Quid si expuncto versu isto sequa-
mur Florentinum, legamusque: intimis saevit fe-
rus Visceribus ignis mersus, & venis latens.

VARIORUM.

633. Supplebo locum.] De pietate sentiebat Hip-
polytus: noverca dubium sermonem aliter acci-
piebat. quod satis ostendit sequens, Satisne dixit?
DELRIOUS.

635. Satisne] Pie ille & simpliciter dixerat, pa-
rentis supplebo locum; illa accipit ac si amoris suo

cessisset. FARNABIUS.

638. Quod] Sc. ut privignum amet. FARN.

643. Et venis] Quae à jecore amoris sede.
vulnus alit venis, & caeco carpitur igni. FARN.

645. Amore] Simpliciter ille haec, vel simulac-
tor. FARN.

646. Thesei vultus amo] Sic apud Apulejum lib.
10. asini, noverca privignum, quem amabat, al-
loquitur: Nec te religio patris omnino deterreat, cui
morituram prorsus servabis uxorem. illius enim recogno-
scens imaginem, mutua facie te merito diligo. DELR.

648. Cum prima] Pacuvius: primum opacat flore
lanugo genas. Virgil. prima genas vestibat flore juven-
ta. Et addit puras: nam ut pura lanx caelatae,
argentum purum caelato, purus locus inaedificato,
sic genae purae barbatis opponuntur DELRIUS.

649. Monstrique] Minotauri. suprav. 121. FAR-
NABIUS.

649. Gnosii] Cretensis à Gnosso Cretae urbe.
FARNABIUS.

649. Domum,] Labyrinthum. FARN.

- 650 Et longa curvâ fila collegit viâ.
 Quis tum ille fulsit! presserant vittae comam,
 Et ora flavus tenera tingeat pudor.
 Inerant lacertis mollibus fortes tori:
 Tuaeve Phoebes vultus, aut Phoebi mei;
 655 Tuusque potius: talis, en, talis fuit,
 Cum placuit hosti. sic tulit celsum caput.
 In te magis refulget incomptus decor,
 Et genitor in te totus: & torvae tamen
 Pars aliqua matris miscet ex aequo decus.
 660 In ore Grajo Scythicus apparet rigor.
 Si cum parente Creticum intrasses fretum,
 Tibi fila potius nostra nevisset soror.
 Te, te, soror, quacunque siderei poli
 In parte fulges, invoco ad causam parem.
 665 Domus sorores una corripuit duas;
 Te genitor, at me natus. en, supplex jacet

Al-

GRONOVII.

652. *Tenera tingeat rubor.*] Flor. cum illis facit, qui pudor. Claudianus in sexto Consulatu Honorii: *Cui simplex calet ore pudor.* In Laevio observavit Gellius pro rubente aurora *pudoricolorum*. lib. 19. 7.

VARIORUM.

650. *Et longa*] Athenienses cum per invidiam interfecissent Androgeum fil. Minois, quod palaestra omnes vicisset, à Minoë devicti cogebantur quotannis pendere septena natorum corpora Minotauro voranda. Huc forte missus Theseus ab Ariadne adamatus accepit filum quo se Labyrintho explicaret, interfecto monstro. FARN.

654. *Tuaeve*] Quam tu colis Hippolyte. FARN.

654. *Mei;*] Avi mei, qui semper juvenis, pulcher, intonsus. infra vers. 751. FARN.

655. *Tuusque*] Aut potius vultus instar tui ð Hippolyte. FARN.

656. *Cum placuit hosti.*] Ariadnae, vel Antiopae, supra vers. 398: FARN. Sic vulgus interpretum male, ut notavit Parrhasius. Ariadne enim Thesei formâ semel capta, nihil in eum hostile cogitavit. de Minoë potius dictum, quem inimicitias adversus Athenienses deposuisse Thesei amore inductum, testis est Athenaeus. COMMELINUS.

656. *Cum placuit hosti.*] Parrhasium, quem hic laudat Commelinus, vide Fac. Crit. Grut. Tom. 1. Epist. 16. SCHRODERUS.

657. *Incomptus*] Nativus, non fucatus. FARN.

660. *Grajo*] A Graeco patre. FARN.

660. *Scythicus*] A matre Amazone, quae è Scythia. FARN.

662. *Soror:*] Ariadne à Baccho in coelum relata. FARN.

665. *Domus*] Placuit domus una duabus, Me tua forma capit, capta parente soror, Theseides Theseusque duas rapere sorores. FARN.

667. Al-

- Allapsa genibus regiae proles domus.
 Respersa labe nullâ, & intacta, innocens;
 Tibi mutor uni certa descendi ad preces.
 670 Finem hic dolori faciet, aut vitae dies.
 Miserere amantis. *Hipp.* Magne regnator Deûm,
 Tam lentus audis scelera? tam lentus vides?
 Ecquando saeva fulmen emittes manu,
 Si nunc serenum est? omnis impulsus ruat
 675 Aether, & atris nubibus condat diem;
 Ac versa retro sidera obliquos agant
 Retorta cursus. tuque fidereum caput
 Radiate, tantum ne nefas stirpis tuae
 Speculere, lucem merge, & in tenebras fuge.
 680 Cur dextra, Divûm rector atque hominum, vacat
 Tua, nec trifulcâ mundus ardescit face?
 In me tona. me fige. me velox cremet
 Transactus ignis. sum nocens. merui mori.
 Placui novercae. dignus en stupris ego
 685 Scelereque tanto visus? ego solus tibi

Ma-

GRONOVII.

677. *Tuque fidereum caput, Radiate Titan.* Alia, quam vulgo erat, interpunctione reddidisse auctori decus suum putat Gruterus. Sane tolerabiliorem fecit sententiam. Sed totum decus reddit auctori Florentinus: *tuque fidereum caput Radiate, tantum ne nefas stirpis tuae Speculere, lucem merge.* Res ipsa loquitur.

684. *Dignus an stupris ego* Etruscus; *dignus en stupris ego.*

VARIORUM.

667. *Allapsa genibus* Phaëdra apud Ovid. in *epist. Heroid. Vesta precor, genibusque tuis regalia tendo Brachia: quid deceat non videt omnis amans.* DELRIUS.

669. *Tibi*]. Haëtenus casta, intacta aliis, tua primum causa impudica facta sum. FARNAB.

674. *Si*] Si non nunc fulminas. FARN.

679. *Lucem merge,*] Ne videas scelus neptis tuae Phaëdrae. FARNABIUS. Hoc ait, quia Solis obscuratio & obtenebratio Dei iram, futurisque miseras praetendere credebatur: idque confirmatur exemplo mensae Thyesteae supra Thyeste, & pluribus, quae congeffit Arias Montanus lib. Jeremiae cap. 24. idonea haec causa. sed ad mentem Hippolyti vicinior; quia nefas stirpis suae videre Phoebum & intueri turpe. decebat potius praepudore faciem obvelare, & oculos avertere à tanta foeditate atque dedecore. DELRIUS.

680. *Cur dextra,*] *Cur agant superi tanta otia coelo? Fulmina cur cessant?* FARNABIUS.

682. *In me*] Si non in illam. FARN.

L1 3

686. *Ri-*

- Materia facilis? hoc meus meruit rigor?
 O scelere vincens omne femineum genus!
 O majus ausa matre monstrifera malum,
 Genitrice peior! illa se tantum stupro
 690 Contaminavit, & tamen tacitum diu
 Crimen biformi partus exhibuit nota,
 Scelusque matris arguit vultu truci
 Ambiguus infans. ille te venter tulit.
 O ter quaterque prospero fato dati,
 695 Quos hausit, & peremit, & leto dedit
 Odium, dolusque! genitor, invideo tibi.
 Colchide noverca majus hoc, majus malum est.
Phaed. Et ipsa nostrae fata cognosco domus:
 Fugienda petimus. sed mei non sum potens.
 700 Te vel per ignes, per mare insanum sequar,
 Rupesque, & amnes, unda quos torrens rapit,
 Quacumque gressus tuleris, hac amens agar.
 Iterum, superbe, genubus advolvor tuis.
Hipp. Procul impudicos corpore à casto amove
 705 Tactus. quid hoc est? etiam in amplexus ruit?
 Stringatur ensis. merita supplicia exigit.
 En, impudicum crine contorto caput

Lae-

GRONOVII.

702. *Hac amens ferar.*] Florentinus: *hac amens agar.*

VARIORUM.

686. *Rigor?*] Austeritas mea & asperitas. FARNABIUS.

688. *Matre*] Pasiphaë, quae ex promiscuo concubitu Minois & tauri peperit Minotaurum. FARNABIUS.

692. *Truci*] Taurino. FARN.

693. *Ille te*] Qui Minotaurum. incestus scil. & monstrosus. FARN.

694. *O ter*] Perfecte. septenarius enim numerus perfectus, *τελειότατος* & *ἑπταετής*. *O terque quaterque beati*, quos peremerunt odia & doli novercarum. FARN.

696. *Genitor,*] Tibi enim Medea Colchis nupta patri tuo (ut sup. v. 563.) vitae insidias misto veneno struxit, mihi noverca mea amorem incestum. FARN.

699. *Fugienda*] Mater, taurum: soror, hostem: ego, privignum. FARN.

707. *Impudicum*] Novercae impudicae. FARN.
 708. *Fa-*

Laevâ reflexi. justior nunquam focus
Datus tuis est sanguis, arcitenens Dea.

710 *Phaed.* Hippolyte, nunc me compotem voti facis.

Sanas furem. majus hoc voto meo est,
Salvo ut pudore manibus immoriar tuis.

Hipp. Abscede. vive. ne quid exores: & hic
Contactus ensis deserat castum latus.

715 Quis eluet me Tanais? aut quae barbaris
Maeotis undis Pontico incumbens mari?

Non ipse toto magnus Oceano pater
Tantum expiarit sceleris. ô silvae! ô ferae!

Nutr. Deprensa culpa est. anime, quid segnis stupes?

720 Regeramus ipsi crimen, atque ultro impiam

Ve-

VARIORUM.

708. *Focis*] Stabant enim ad aram Dianae. sup. vers. 405. & 423. FARN.

709. *Arcitenens*] *Ἰοχίαινα*. FARN.

713. *Nequid*] Neque tibi gratum faciam. FARNABIUS.

713. *Et hic*] Gladium veluti Phaedrae contactu pollutum à se casto abiecit inf. v. 726. FARN.

715. *Tanais?*] Vid. *Hercul. Fur.* vers. 1322. FARNABIUS.

716. *Maeotis*] Palus influens in Pontum. FARNABIUS.

717. *Non ipse toto*] Non ipse Neptunus, universo mari suo. *Herc. Fur.* vers. 1327. FARNABIUS. Scien-
ter Seneca non nisi naturalis & ju-
ge fluentis aquae meminit; quae *viva* dicebatur.
sola haec ad expiandum idonea. Maxime maris
fit mentio, quia, juxta Euripidem & Tullium
pro Roscio Amerino, omnia nostra mare mala
abiit, cunctas maculas detergit: item quia nihil
in se sordidum patitur, sed confessim ejicit atque
expuit, quicquid immunditiae, vel casus, vel flu-
mina, vel homines in illud devolverint. Purga-
turi se, saepius caput aquae vivae immergebant.
Perfius Satyr. 2. — *Tiberino in gurgite mergis*
Mane caput, bis, terque, & noctem flumine purgas.
aliquando bis tantum. Ovidius 4. *Fastor.* *Bis ca-*
pui intonsum fontanâ spargitur undâ. saepius ter.
Ovidius 3. *Fastorum.* & Juvenalis *Sat. 6.* Virg. 6.

Aeneid. quandoque septies. Apulejus lib. 11. Hoc
faciebant Superis facturi, idque dicebant *ablueri*,
ut docet Macrobius lib. 3. *Saturn.* cap. 1. Virgi-
lius: — *donec me flumine vivo Abluero* —
abluebant autem manus, pedes, caput, totum-
que corpus. de manibus, Aurel. Victor lib. de
viris Illustribus. idem testatur Scholiae Sopho-
clis in Ajace Lorario, à Brissonio relatus. de pe-
dibus vetus Horatii interpres ad *Satur. 3.* lib. 2.
probat adagione, *illotis pedibus*, & altero, *illotis*
manibus. de toto corpore accipio, quando quis
dicitur *ἀπλῶς* lautus, vel purus. Arnob. lib. 7.
quorum templa cum adire disponitis, ab omni vos la-
be puros, lautos, castissimosque praestatis. idque et-
iam Servius in 4. *Aeneid.* notavit. Interdum se
tantum adspergebant, scilicet Diis inferis opera-
turi; testibus Macrobio & Servio, seu pura aqua
circumferebant, ut Maro loquitur, utentes asper-
gillo ex oleae vel lauri ramusculo. Juvenalis *Sat.*
7. v. 158. DELRIUS.

718. *O silvae!*] Ad vos propero. atque hoc di-
fio excedit. FARNABIUS.

719. *Deprensa*] Deprehendit jam Hippolytus
culpam alumnæ meae, quam ad patrem, si quan-
do reversus fuerit, dederet. Excogita itaque &
anime aliquam technam qua praeveniamus cum,
atque haec est. FARN.

720. *Regeramus*] Prius arguamus cum revera-
cae stuprum inferre voluisse. FARN.

- Venerem arguamus. scelere velandum est scelus.
 Tutissimum est inferre, cum timeas, gradum.
 Ausae priores simus, an passae nefas,
 Secreta cum sit culpa, quis testis sciet?
 725 Adeste Athenae. fida famulorum manus,
 Fer opem. nefandi raptor Hippolytus stupri
 Instat, premitque. mortis intentat metum.
 Ferro pudicam terret. en, praeceps abiit,
 Ensemque trepida liquit attonitus fuga.
 730 Pignus tenemus sceleris. Hanc moestam prius
 Recreate. crinis tractus, & lacerae comae,
 Ut sunt, remaneant, facinoris tanti notae.
 Referte in urbem. Recipe jam sensus, hera.
 Quid te ipsa lacerans omnium aspectum fugis?
 735 Mens impudicam facere, non casus, solet.

GRONOVII.

727. *Mortis intentans metum.*] Flor. *intentat.*
 733. *Facinoris tanti notas. Referte*] Aliter legit
 ac distinguit codex optimus: *crinis tractus & la-*
cerae comae, Ut sunt, remaneant, facinoris tanti no-
tae. Perferte in urbem. Nempe ipsam reginam,
 jacentem & attonitam pudore & metu.

VARIORUM.

725. *Athenae.*] O Athenienses, *invocatque quasi*

in auxilium cives & famulos nutritrix, lena, proditrix
 FARNABIUS

731. *Crinis*] Supra vers. 704. FARN.

732. *Facinoris tanti notas. Referte*] Traj. &
 duo excusi vulgatam retinent, *notas referte.* Quod
 sane efficacius videtur, ut has notas, una cum
 relicto ense, tamquam argumentum sceleris in
 urbem referri ac nunciari velit. SCHRODERUS.

CHORUS.

*Precatur Chorus ut bene cedat Hippolyto forma, quae plerisque
 fuit exitio. Thesæi reditum prospicit.*

Fugit insanae similis procellae,
 Ocior nubes glomerante Coro,

Ocior

VARIORUM.

736. *Fugit*] Hippolytus fugit in silvas non se-

gnior pluvia è nube soluta erumpente. FARN.

737. *Coro,*] Thyeft. v. 578. FARN.

739. *Stil.*

Ocior cursum rapiente flamma;
Stella cum ventis agitata longos

740 Porrigit ignes.

Conferat tecum decus omne priscum
Fama miratrix senioris aevi:

Pulchrior tanto tua forma lucet,
Clarius quanto micat orbe pleno,

745 Cum suos ignes coëunte cornu

Junxit, & curru properante pernox
Exerit vultus rubicunda Phoebe:

Nec tenent stellae faciem minores.

Qualis est primas referens tenebras

750 Nuncius noctis, modo lotus undis

Hespe-

GRONOVII.

740. *Corripit ignes.*] Et hic in pejus conjurant codices Gruteri. Nam, *porrigit*, Delrio editum, Etruscus confirmat, non minus quam Raphelinguianus, Crusianus, Vossianus. Hoc est, quod ex Virgilio dicit ipse in Natur. Quæst. *crinemque volantis fidera ducunt*. Troadibus: *Et stella longa semitam flamma trahens*. Quod frustra negat hic facere Gruterus: tam enim bene cometa dicitur *porrigere ignes*, quam haec stella *semitam trahere*.

VARIORUM.

739. *Stella cum ventis*] Phoen. versu 431. FARNABIUS. Ex physica disciplina dictum, ut docet Aristoteles libro 1. Meteor. cap. 4. & 5. has trajectiones, Plinius lib. 2. cap. 36. vocat *stellarum discorsus*: quid portendant, petendum ex Ptolemaeo in Centiloquio. Virg. 1. Georg. ex Arato: *Sæpe etiam stellas, vento impendente, videtis præcipites coelo labi, noctisque per umbras Flammæ longos à tergo albescere tractus*. DELRIUS.

740. *Longos*] Diffusos per longum tractum. FARNABIUS.

742. *Senioris*] Prisci, veteris. FARN.

743. *Pulchrior*] *Ignes plena nitet quantum inter Luna minores; tantum formosis formosior omnibus hic* FARN.

744. *Orbe*] Pleno jam orbe & Soli opposita, per totam lucet noctem; *cum stellis acies obtusa videtur* FARN.

745. *Suos ignes*] *Sui* vox proprietatem & dominium quoddam in re significat. at lunam dictam voluit, quod luce luceat aliena. qua in sententia apud Plutarchum, in lib. contra Colorem Epicureum, est Parmenides. Catullus: *notho est dicta lumine luna*. Erravitne ergo Seneca? nequaquam. quia Epicuro, ut in ejus vita scribit Laërtius, placuit fieri posse, ut Luna & à seipsa, & à Sole lumen habeat. Chaldaei vero lunam proprii & perpetui luminis compotem esse voluerunt, si Apulejo in lib. de Deo Socratis credimus. DELRIUS. Medea vers. 97. expresse ponit *Phoeben lumine non suo*. Ergo *suos* hic simpliciter ponitur, ut alias sæpe sine nota proprietatis aut dominii. GRUTERUS.

748. *Nec tenent stellae*] Omnis, pleno lumine fulgere lunâ, stellarum nitor, omne decus evanescit. DELRIUS.

750. *Modo lotus undis*] Plerique veterum crediderunt stellas & sidera humectis quodam elemento nutrirî, eoque splendorem & pulchritudinem illis augeri. sic Empedocles, Plato, Stefen, Plinius lib. 2. Homerus Iliad. vi. & nostri poëtae: *Flumina suppeditant, unde aether sidera pascit*. Virgil. *Convexa polus dâs sidera pascet*. Lucanus: *Nec non Oceano pasci Phoebumque polumque*. Ideo Seneca

Mm

dicit:

- Venerem arguamus. scelere velandum est scelus.
 Tutissimum est inferre, cum timeas, gradum.
 Ausae priores simus, an passae nefas,
 Secreta cum sit culpa, quis testis sciet?
 725 Adeste Athenae. fida famulorum manus,
 Fer opem. nefandi raptor Hippolytus stupri.
 Instat, premitque. mortis intentat metum.
 Ferro pudicam terret. en, praeceps abiit,
 Ensemque trepida liquit attonitus fuga.
 730 Pignus tenemus sceleris. Hanc moestam prius
 Recreate. crinis tractus, & lacerae comae,
 Ut sunt, remaneant, facinoris tanti notae.
 Referte in urbem. Recipe jam sensus, hera.
 Quid te ipsa lacerans omnium aspectum fugis?
 735 Mens impudicam facere, non casus, solet.

GRONOVII.

727. *Mortis intentans metum.*] Flor. *intentat.*
 733. *Facinoris tanti notas. Referte*] Aliter legit
 ac distinguit codex optimus: *crinis tractus & la-*
cerae comae, Ut sunt, remaneant, facinoris tanti no-
tae. Referte in urbem. Nempe ipsam reginam,
 jacentem & attonitam pudore & metu.

VARIORUM.

725. *Athenae.*] O Athenienses, *invocatque quasi*

in auxilium cives & famulos nutrix, lena, proditrix
 FARNABIUS

731. *Crinis*] Supra vers. 704. FARN.

732. *Facinoris tanti notas. Referte*] Traj. &
 duo excusi vulgatam retinent, *notas referte.* Quod
 sane efficacius videtur, ut has notas, una cum
 relicto ense, tamquam argumentum sceleris in
 urbem referri ac nunciari velit. SCHRODERUS.

CHORUS.

*Precatur Chorus ut bene cedat Hippolyto forma, quae plerisque
 fuit exitio. Thesei reditum prospicit.*

Fugit insanae similis procellae,
 Ocior nubes glomerante Coro,

VARIORUM.

736. *Fugit*] Hippolytus fugit in silvas non se-

gnior pluvia è nube soluta erumpente. FARN.

737. *Coro,*] Thyest. v. 578. FARN.

Ocior

739. *Sul-*

Ocior cursum rapiente flamma;
Stella cum ventis agitata longos

740 Porrigit ignes.

• Conferat tecum decus omne priscum

Fama miratrix senioris aevi:

Pulchrior tanto tua forma lucet,

Clarior quanto micat orbe pleno,

745 Cum suos ignes coëunte cornu

Junxit, & curru properante pernox

Exerit vultus rubicunda Phoebe:

Nec tenent stellae faciem minores.

Qualis est primas referens tenebras

750 Nuncius noctis, modo lotus undis

Hespe-

GRONOVII.

740. *Corripit ignes.*] Et hic in pejus conjurant codices Gruteri. Nam, *porrigit*, Delrio editum, Erruseus confirmat, non minus quam Raphelinguianus, Crusarianus, Vossianus. Hoc est, quod ex Virgilio dicit ipse in *Natur. Quaest. crinemque volutis sidera ducunt*. Troadibus: *Et stellae longa semitam flamma trahens*. Quod frustra negat huic facere Gruterus: tam enim bene cometa dicitur *porrigere ignes*, quam haec stella *semitam trahere*.

VARIORUM.

739. *Stella cum ventis*] Phoen. versu 431. FARNABIUS. Ex physica disciplina dictum, ut docet Aristoteles libro 1. *Meteor.* cap. 4. & 5. has trajectiones, Plinius lib. 2. cap. 36. vocat *stellarum discursum*: quid portendant, petendum ex Ptolomaeo in *Centiloquio*. Virg. 1. *Georg.* ex Arato: *Saepe etiam stellas, vento impendente, videtis Praecipites coelo labi, noctisque per umbras Flammarum longos à cerco albescere tractus*. DELRIUS.

740. *Longos*] Diffusos per longum tractum. FARNABIUS.

742. *Senioris*] Prisci, veteris. FARN.

743. *Pulchrior*] *Ignes plena nitet quantum inter Luna minores*; tantum formosis formosior omnibus hic est FARN.

744. *Orbe*] Pleno jam orbe & Soli opposita, per totam lucet noctem; *cum stellis acies obtusa videtur*. FARN.

745. *Suos ignes*] *Sui* vox proprietatem & dominium quoddam in re significat. ut lunam dictam volunt, quod luce luceat aliena. qua in sententia apud Plutarchum, in lib. contra Colotem Epicureum, est Parmenides. Catullus: *nostris est dicta lumine luna*. Erravitne ergo Seneca? nequaquam. quia Epicuro, ut in ejus vita scribit Laërtius, placuit fieri posse, ut Luna & à seipsa, & à Sole lumen habeat. Chaldaei vero lunam proprii & perpetui luminis compotem esse voluerunt, si Apulejo in lib. de Deo Socratis credimus. DELRIUS. Medea vers. 97. expresse ponit *Phoebum lumine non suo*. Ergo *suos* hic simpliciter ponitur, ut alias saepe sine nota proprietatis aut dominii. GRUTERUS.

748. *Nec tenent stellae*] Omnis, pleno lumine fulgente luna, stellarum nitore, omne decus evanescit. DELRIUS.

750. *Modo lotus undis*] Plerique veterum crediderunt stellis & sidera humore quodam aetheris nutiri, cuique splendorem & pulchritudinem illis augeri. sic Empedocles, Plato, Stoici, Plinius lib. 2. Homerus *Iliad.* 21. & nostri poëtae: *Flumina suppelitant, unde aether sidera pascit*. Virgil. *Convexa polus, dum sidera pascet*. Lucanus: *Nec non Oceano pasci Phoebumque polumque*. Ideo Seneca dicit:

Mm

dicit:

Hesperus, pulsus iterum tenebris
Lucifer idem.

Et tu thyrsigera Liber ab India,
Intonsa juvenis perpetuum coma;

755 Tigres pampinea cuspide territans,
Ac mitra cohibens cornigerum caput,
Non vinctes rigidas Hippolyti comas.
Nec vultus nimium suspicias tuos.

Omnes per populos fabula distulit,
760 Phaedrae quem Bromio praetulerit soror.
Anceps forma bonum mortalibus,
Exigui donum breve temporis,
Ut velox celeri pede laberis!
Non sic prata novo vere decentia

Aesta-

GRONOVII.

758. *Nec vultus nimium*] Transpositio quidem versuum, quam molitur hic Delrius, merito reprehensa est à Grutero. Sed Flor. quoque & Vossian. *Ne vultus*. Scribe: *Ne vultus nimium*. Ipsum autem Bacchum, non Thesea, alloquitur. Nec tu nimis gloriaris pulcritudine tua, Bacche: norunt enim omnes, quem Ariadne, quam te maluerit maritum, si retinere potuisset. Ipsum nempe Thesea, qui in Dia insula eam deferuit.

VARIORUM.

dicit: *modo lotus undis*. quasi reilauratus, & sumto alimento plenior formosiorque. Sed contra hanc opinionem disputat Aristoteles lib. 2 Meteor. & diserte errorem vocat Marius Victor Commentar. in Genesim. DELRIUS.

751. *Hesperus*,] Idem autem Lucifer & Hesperus. FARNABIUS.

753. *Thyrsigera*] A Baccho thyrsigero devicta. FARN.

754. *Intonsa*] Idem enim cum sole. uterque itaque intonsus & juvenis fingitur propter radios. Oed. 405. FARN.

755. *Tigres*] Currum Bacchi trahentes. FARN.

755. *Pampinea*] Vitium frondibus involuto thyrsu. FARN.

755. *Territans*,] Herc. Fur. v. 470. FARN.

756. *Cornigerum*] An à truculentia ebriorum? An quod cornua veteribus in usum poculorum? An quod boves primus junxit Bacchus, unde & Osiris est Aegyptius? An à robore? qua de causa Seleuci faciem in statuis cornigeram fuisse scribit Appianus in Syriacis, quod taurum ferocem, sacrificante Alexandro, vinculis ruptis profugum solus cornibus arreptum detinuerit. An *negodis* dictus ob galeam capitis arietini forma (quali Pyrrhum Epirotarum regem usum fuisse refert Plutarchus, nec non Turno *rubrae cornua cristae* tribuit Virgilius) insignem, in honorem patris sui Jovis Ammonis, cui & ipse aram & templum sub arietis specie crexit? An denique à cincinnis seu crobylis crinium utrinque in cornuum formam acuminatis atque retortis? cujusmodi comis spectabiles incedebant sacerdotes Lydii & Armenii. Neque alia creduntur Mosis fuisse cornua; quae tamen alii de facie ejus intelligunt quae $\pi\pi$ id est, radiabat, splendorem emittebat radiorum qui cornua referrent à $\sigma\pi$ incurvare, vel $\pi\pi$ cornu FARN.

757. *Rigidas*] Incomptas. FARN.

768. *Lav*

- 765 Aestatis calidae despoliat vapor:
 Saevit solstitio cum medius dies,
 Et noctem brevibus praecipitat rotis,
 Languescunt folio lilia pallido,
 Et gratae capiti deficiunt rosae:
 770 Ut fulgor teneris qui radiat genis
 Momento rapitur! nullaque non dies
 Formosi spoliū corporis abstulit.
 Res est forma fugax. quis sapiens bono
 Confidat fragili? dum licet, utere.
 775 Tempus te tacitum subruet, horaque
 Semper praeterita deterior subit.
 Quid deserta petis? tutior aviis
 Non est forma locis. te nemore abdito,
 Cum Titan medium constituit diem,
 780 Cinget turba licens, Naides improbae,
 Formosos solitae claudere fontibus:

Et

GRONOVII.

765. *Aestatis calidae despoliat vapor*] Flor. despoliat. Et statim: *Et noctes*. Sed etiam: *Languescunt folio ut lilia candido*: ut Lipsianus. Sed tamen incommodum hic *ut*. Continuat e-
 nim sensibus cum proximis & subauditur ex altero praecedente versu *ut* Cum. Forte: *Languescunt folio & lilia*. Quum solstitio meridies est ferventissimus, & contrahuntur noctes, & lilia languescunt. Forte etiam: *Et noctes brevibus praecipitant rotis*. *πρὸς τὴν* pro praecipitantur.

775. *Tempus sed tacitum subruet*,] Frustra Gruterus se. Illi alii, qui editioni suae intulere, *te*, fecerunt, quod ratum habent Florentinus & Vossianus. Est autem Florentinae. *Tempus te tacitum subruet*.

778. *Te nemore abdito*,] Florent. *abdito*. Et mox: *Naides improbae*. Ut semper scribendum, quoties trisyllabon est, non *Naiades*.

VARIORUM.

768. *Languescunt*] *Ellipsis*, cum languescunt. FARN.

769. *Gratae capiti*] Cujus dolori à calore proficiscenti medentur. Thycst. vers. 945. FARN.

770. *Ut fulgor teneris* Cet.] Videtur per modum epiphonematis pronunciatum hoc accepisse Gronovius qui exclamandi modo haec efferat. Quid si institutae comparationis *Davidae* ex his intelligas verbis? quae respondeant prioribus istis: *Non sic prae nova vere decetia Aestatis calidae despoliat vapor*, cet. *Ut fulgor teneris, qui radiat genis, Momento rapitur*. Comparat enim formae decus fugax brevitati decoris pratorum, liliorum & rosarum SCHRODERUS.

772. *Formosi*] Aliquid de forma demit, minuit. FARNABIUS.

775. *Horaque*] *Optima quaeque dies miseris mortalibus aevi Prima fugit*. FARN.

778. *Nemore abdito*,] Meridianos aestus umbra levantem nemoris FARN.

780. *Naides*] Fontium Nymphae, à *ναῖδα* fluere. FARN.

781. *Formosos*] Ut Hylam. Med. vers. 649. & Narcissum umbram suam in fonte conspectam amplexatum FARN.

Mm 2

782. Et

Et somnis facient insidias tuis
Lascivae nemorum deae,
Montivagique Panes.

785 Aut te stellifero despiciens polo
Sidus, post veteres Arcadas editum,
Currus non poterit flectere candidos.
Et nuper rubuit; nullaque lucidis
Nubes sordidior vultibus obstitit.

790 At nos solliciti lumine turbido,
Tractam Thessalicis carminibus rati,
Tinnitus dedimus. tu fueras labor,
Et tu causa morae. te dea noctium

Dum

GRONOVII.

783. *Nemorum deae, Montivagique Panes.*] Etruscus: *nemorum deae, Panes quae Dryades montivagos petunt*, prorsus ut voluit Lipsius, & Morgant. Delrii, qui suspicatur: *Montivagique Panes, Panes qui Dryadas montivagas petunt*. Sed non placet repetitum, *montivagus*. Forte: *Lascivae nemorum deae, Panes quas Dryades montivagi petunt*. Lascivae deae nemorum Dryades, quas petunt montivagi Panes: illae vero his fastiditis insidiabuntur ultro potius Hippolyto. Statius in *Arbore Atedii*: *Nympharum tenerae fugiebant Pana cattervae*. Ille quidem it, cunctas tanquam velit; it tamen unam in Pholoën. *Silvis haec fluminibusque sequentis Nunc hirtos gressus, nunc improba cornua rutat*.

VARIORUM.

782. *Et somnis*] Et te dormientem rapient Dryades, Fauni, Satyri. FARN.

785. *Aut te stellifero*] Aut Luna vacabit tua forma capta, ut quondam Endymionis. supra vers. 309. FARN.

786. *Sidus, post veteres*] Παργιάδων dicuntur Arcades, sive quod idem semper incoluerint solium, αἰτόχρον, uti Athenienses; vel quod Lunae cursum Endymion Arcas primus invenerit. unde & fabulae locus. FARNABIUS Aristophanis Scholiastes refert Arcades ante Lunam natos fu-

isse: ideo à Lycophronte Παργιάδων dicuntur Apollonius Argonaut. οἱ. Ἀργαδῆς, οἱ δὲ Ἀργαδῆς οἱ δὲ Λαοῖς ὁδῶν. Ovidius 1, 2, & 5. Fast. & Sen. Herc. Oet. vers. 1883. DELRIUS.

788. *Nuper rubuit*] Existimabant Lunam magico carmine sollicitatam rubore suffundi, vel ob magarum impudentiam & scelera; vel laborantem, vi carminis. Horatius: — *Lunamque rubentem Ne foret his testis post magna la:ere sepulcra*. In defectu, idem illi à veneficiis evenire putabant. qua in re tam superstitiosi Athenienses; ut eos qui veram Eclipsis causam adferebant, tanquam impios, vivos exusserint, teste Plutarcho in Pericle, ubi hac de re fusè disserit. Romanos in Macedonia belligerantes tinnitum dedisse, tuendae Lunae gratiâ, retert idem in Aemilio. Comment. Juvenalis, Satyr. 6. *Senitus fieri afolet, quando Luna defuit*. Alicubi legi Indos hoc Lunae vitium copioso fletu prosequi solitos, quod arbitrarentur eam à Sole ad sanguinis usque effusionem flagellatam. Ovid. *Quale rosae fulgent inter sua lilia missae, Aut ubi cantatis Luna laborat equis*. Papinius: — *qualis per nubila Phaebe Atracia rubet arte labor*. DELRIUS.

790. *Nos*] Nos ruboris Lunae causam magicis carminibus imputantes, illi laboranti pelvium tinnitu succurrere volumus (sic enim & tubarum clangore Lunae Eclipsim patienti auxiliari se credebatur vulgi superstitio) Tu autem ô Hippolyte causa illi eras ruboris & morae, vid. sup. vers. 420. & Med. 749. FARNABIUS.

797. Pa-

- Dum spectat, celeres sustinuit vias.
 795 Vexent hanc faciem frigora parcius,
 Haec solem facies rarius appetat,
 Lucebit Pario marmore clarius.
 Quam grata est facies torva viriliter,
 Et pondus veteris triste supercilii!
 800 Phoebo colla licet splendida compares:
 Illum caesaries, nescia colligi
 Perfundens humeros, ornat & integit:
 Te frons hirta decet, te brevior coma
 Nulla lege jacens. tu licet asperos
 805 Pugnacesque deos viribus arceas
 Et vasti spatio vincere corporis.
 Aequas Herculeos jam juvenis toros,
 Martis belligeri pectore latior.
 Si dorso libeat cornipedis vehi;

Fre-

GRONOVII.

805. *Viribus arceas Et vasti*] Sane & optimus audas. Non mutem tamen. *Arceas vincere* est prohibeas victoria, & ipse eam occupes aut ambigam facias. Ovidius lib. 15. *primusque animalia mensis Arcuit imponi*. Silius lib. 5. *fraude arcilati remeare foraminis arvet*. Lib. 13. *solem referrescere fronti Arcet*. Statius: *nec ego lugere severus Arceo*. Troadibus: *ruere & aequari solo Etiam arcuissem*. Cepit & Gruterus. Et Barthius lib. 11. Adv. 26. sed in vero consistere non potuit alioqui arcuisset conjicere: *Est vasti spatio*. Vir doctus appinxerat margini membranarum Vossianarum: *Evasti spatio vindice*: aut, deest forte versus: *durum spatium corporis*. Sic ille festinans, opinor Neque enim ignorabat apud Ovidium de serpente per Cadmum occiso: *spatiosi corporis hostem*. Et de Actaeone: *Dat spatium collo*. Et Juvenalis: *spatium admirabile rhombi*. Accepi & Scaligerum ali-

VARIORUM.

297. *Pario marmore*] Pure candido marmore

ex insula Paro, Cycladum una. FARN. Quicquid dicat Cardanus in lib. de subtilit. candidum marmor Parium: candidum fuit. Unde Sidonius in Burgi descriptione, *Paron candentem* vocavit versu 140. & in epithal. Ruricii: *Hic lapis est de quinque locis, dans quinque colores, Aethiopus, Phrygius, Parius, Poenus, Lacedaemon, Purpureus, viridis, maculosus, eburnus, & albus*, Plinius lib. 36. cap. 5. *Candido marmore usi sunt e Paro insula; quem lapidem coepere lychnitum appellare, quoniam ad lucernas in cuniculis caederetur. auctor est Varro*. Horatius 1. carminum. *Urit me Glycerac nitor Splendentis Pario marmore pulchris*. Ovidius lib. 1. amorum; *Astitit illa gemens albo & sine sanguine vultu, Caeduntur Pariis qualia saxa jugis* DELR.

799. *Et pondus veteris*] Gravitas & majestas quae in superciliis. FARNABIUS.

801. *Nescia colligi*] Inornata & incompta. FARN. Sic crines in nodum colligi ab Ovidio, *in sinum vestes* à Marone dicuntur. DELRIUS.

809. *Si dorso*] Si equitare libeat, superas Castorem, qui bonus equis & peritus equorum dormitor. FARNABIUS.

- 810 Frenis Castorea mobilior manu
Spartanum poteris flectere Cyllaron.
Amentum digitis tende prioribus,
Et totis jaculum dirige viribus;
Tam longe, dociles spicula figere,
815 Non mittent gracilem Cretes arundinem.
Aut si tela modo spargere Parthico
In coelum placeat; nulla sine alite
Descendent, tepido viscere condita:
Praedam de mediis nubibus afferes.
820 Raris forma viris (secula prospice)
Impunita fuit. te melior deus
Tutum praetereat, formaque nobilis
Deformis senii monstret imaginem.
Quid finat inausum feminae praeceptis furor?
825 Nefanda juveni crimina infanti parat.

En

GRONOVII.

quando coniecisse: *te licet asperos Pugnacesque deos
viribus acris Et vasti spatio vincere corporis.*

817. *Nulla sine alite Descendent,*] Fortasse scripsit: *nulla nisi alitis Descendent tepido viscere condita.* Sic foret utique rotundius. Florent. *sine ave.* At non spernendum ejus: *Praedam de mediis nubibus afferent. non afferes.* Forte & *auferent;* Ut Martialis: *Stymphalidas astris Abstulit.* Ut & paulo ante, *Cyllaron non Cyllarum.*

823. *Deformis senii limina transeat.*] Primus hujus loci veram lectionem prodidit Lipsius, non tamen penetratam sibi: quippe qui & vulgatum pro apto & vero laudet. Itaque homines graves, aequae ac G. Fabricius & caeteri sub N. latentes, infandam censuere. Tentavit explicare Scaliger, & cupressum adpinxit Itacius. Nos vere, ut puto, cap. 21. Diatribes. Exstat prorsus & in sanctissimis membranarum, Vossiano, Crusseriano: *Deformis senii monstret imaginem.* Votum est, more poetarum tam in votis quam in imprecationibus usitato, desumptum ex illis, quae postea accidisse narrantur. Nempe, ut invidiae

deae Rhamnusia, cui omne magnum molestum, forma illa non videatur invidenda, sed speciem potius deformis senii exhibeat. Fingitur autem

VARIORUM.

811. *Cyllarum*] Equum Castori à Junone datum, quem à Neptuno acceperat. hunc Pollucis fuisse refert Virg. 3. Georg. sed fratrem pro fratre poni, exponit Servius. FARN.

812. *Amentum*] Sex. Pompejus, Amenta, inquit, quibus ut mitti possint vincuntur jacula sive solearum lora. ex Gracco, quod est *αἰμαλα*, sic appellata; vel quia apiantes ea ad inementum trahunt. utitur Prudent. in Psychomach. DELR.

815. *Non mittent*] Nec Cretes peritissimi sagittarii longius emittent sagittam quam tu jaculum. FARNABIUS.

817. *Nulla*] Quemadmodum ab Eurytione fixa. 5. Aen. *Sub nube columba Decidit exanimis vitamque reliquit in astris Aëreis, fixamque refert delapsa sagittam.* FARN.

820. *Raris forma*] Formosis ut plurimum necuit sua forma. τὸ γὰρ πολὺ καὶ αἰὲς καὶ ψόγῳ ποικίλ. FARN.

834. En,

En scelera! quaerit crine lacerato fidem.
 Decus omne turbat capitis. humectat genas.
 Instruitur omnis fraude feminea dolus.
 Sed iste quisnam est regium in vultu decus
 830 Gerens, & alto vertice attollens caput?
 Ut ora juveni paria Pirithoo gerit!
 Ni languido candore pallerent genae,
 Staretque recta squallor incultus coma.
 En, ipse Theseus redditus terris adest.

GRONOVII.

Diana Hippolyto in Virbium mutato addidisse canos & aetatem, ne rursus improbos oculos forma ejus irritaret.

826. *Et scelere quaerit*] Sic Delrius, vel etiam *sceleri*, plorante versu. Antea erat, *In scelere*, quod reduxit volentibus suis Gruterus. Lipsianus à manu priorè, *In scelera*; à secunda, *En secla*. Circumeunt verum, quod est in Florentino: *En scelera! quaerit crine*. Plautus Rudente 4, 4. *Ecce Grypi scelera*. Cum isthaec res male evenit tibi, Grype, gratulor. Terentius Andria iv. v. 46. *Audistin' obsecro? hem scelera! hanc jam oportet in cruciatum hinc atripi*.

828. *Omnis arte foeminea*] Florent. *Omni fraude*. Forte: *Instruitur omni fraude foemineus dolus*.

829. *Regium vultu decus Gerens*,] Florent. *in vultu*. quod Gruterus duorum codd. auctoritate mutavit.

831. *Ut ora juveni paria Pirithoo*] Audiamus hic Gruterum: Non vane suspicatur Delrius legendum *Hippolyto*, cujus rationes petantur è commentariis. Ego potius odoror vitium in voce *juveni*, non heic modo, sed & Medea v. 107.

Videtur enim sub illo *juveni* latere vox, quae notet socium, contubernalem, amicum, vel aliquid adhuc conjunctius. Sic ille, non deceptus, quod ad hunc quidem locum attinet: praesertim quum omnes fere Mss. *Pirithoi*, non *Pirithoo*: hoc & ipse & Delrius quoque in suis notarunt. Scribendum est enim: *Ut ora comiti paria Pirithoi gerit*. Hoc est, ipsi Theseo, militi audacis proci. Et supra legimus: *Aderit maritus*. Ph. nempe *Pirithoi comes*. Dubiam ejus reddebat formam luridus color & horrens capillus. Sed hae notae erant Thesei ab inferis reversi, ubi mirum non est inter tantos terrores & pallorem eum contraxisse & squallorem rigidae comae.

832. *Candore pallerent*] Optimus: *pallore canderent*. Sequenti versu jam certo agnoscitur, qui ante dubia suspitione fuerat intellectus. Si adjutarent libri, mallet: *Est ipse. Theseus redditus terris adest*.

VARIORUM.

834. *En, ipse*] Agnoscit tandem ipsum esse Thescum. FARN.

ACTUS TERTIUS.

THESEUS. NUTRIX.

*Reversus ab inferis Theseus domestici luctus causam à nutrice ob-
via sciscitatur, illa se hoc tantum scire respondet,
Phaedram necis consilium iniisse.*

- 835 *Thes.* **T** Andem profugi noctis aeternae plagam,
Vastoque manes carcere umbrantem polum.
Ut vix cupitum sufferunt oculi diem!
Jam quarta Eleusin dona Triptolemi secat,
Paremque toties Libra composuit diem;
840 Ambiguus ut me sortis ignotae labor
Detinuit inter mortis & vitae mala.
Pars una vitae mansit extincto mihi
Sensus malorum. finis Alcides fuit,
Qui cum revulsum Tartaro extraheret canem,

Me

GRONOVII.

838. *Jam quarta Eleusis*] Hic quoque clare
optimus: *Eleusin*. Ut *Salamis*, *Salamis*; *Δελφίς*,
Delphin, Pomponius Mela 2, 3. In *Attide E-*
leusin Cereri consecrata.

839. *Paremque toties Libra*] Fortasse *paremque*
nocti libra. Vide ad *Herc. Fur.* 843.

843. *Sensus malorum. finis*] Vide quid possit di-
stinctio. In re minima ingentes hic tumultus.
Ediderunt: *Morsus malorum*. Delirius: *extincto*
mibi Sensus malorum finis Alcides fuit. hac sen-
tentia, malorum sensum Alcides mihi ademit.
Sculiger: *mansit extincto mihi Sensus. malorum fi-*
nis Alc. Ut etiam Gruterus & nuper omnibus
editum. Ipse tandem Gruterus verum videtur
sensisse: sed male in notis eas expressum est.
licet enim voluit, opinor: *mansit extincto mihi Sen-*
sus malorum; finis Alcides fuit. Accipiendum et
malorum, quasi eis positum esset: quod frequens
boni auctoribus. Una re intellexi me vivere,

videlicet malorum ac poenarum sensu: eorum ma-
lorum earumque poenarum finem mihi fecit Her-
cules.

844. *Qui cum revulsum Tartaro extraheret*] Flo-
rent. *revulso Tartaro abstraheret*. Lucanus lib. 3.
ingenti Saturnia templa revelli Mole.

VARIORUM.

836. *Umbrantem*] Nigrantem, deteriolem, An-
tarcticum. vid. *Hercul. Fur.* 606. & 1103. Ag.
756. FARN.

838. *Eleusis*] Urbs illa Attica (cujus regis fi-
lium Triptoleum Ceres agri colendi rationem
docuit aliisque tradere iussit) quarto jam messem
collegit. FARN.

839. *Paremque*] Et libra signum aequinoctiale
quater acquavit diem nocti, hoc est, quatuor jam
annos apud inferos fui. FARN.

844. *Qui cum revulsum*] *Hercul. Fur.* vers. 805.
FARNABIUS.

844. *Tar-*

- 845 Me quoque supernas pariter ad sedes tulit.
Sed fessa virtus robore antiquo caret,
Trepidantque gressus. heu, labor quantus fuit
Phlegethonte ab imo petere longinquum aethera,
Pariterque mortem fugere, & Alciden sequi!
- 850 Quis fremitus aures flebilis pepulit meas?
Expromat aliquis. luctus, & lachrimae, & dolor,
In limine ipso moesta lamentatio,
Hospitia digna prorsus inferno hospite.
Nutr. Tenet obstinatum Phaedra consilium necis,
- 855 Fletusque nostros spernit, ac morti imminet.
Thes. Quae causa leti? reduce cur moritur viro?
Nutr. Haec ipsa letum causa maturum attulit.
Thes. Perplexa magnum verba nescio quid tegunt.
Effare aperte, quis gravet mentem dolor.
- 860 *Nutr.* Haud pandit ulli. moesta secretum occulit,
Statuitque secum ferre, quo moritur, malum.
Jam perge quaeso, perge. properato est opus.
Thes. Referate clusos regii postes laris.

THE-

GRONOVII.

VARIORUM.

849. Et Alciden sequi!] Florentinus Alciden.
852. Et limine ipso moesta] Delrius ex omnibus
suis profert: Et limine in ipso moesta: N. edidisse:
Et limine in ipso vasta: Lugdun. Limineque in ipso
vasta: Basil. Et limine ipso vasta: denique non-
nullos: In limine ipso moesta. Hoc postremum
posthac nobis antiquissimum erit, quippe Floren-
tino probatum.
853. Hospitia digna prorsus] Emendaveram,
Auspicia. Omina merito excipientia illum, qui
apud inferos in hospitio fuit. Petronius: Ego,
inquit Eumolpus, hoc iussi: nec non eodem futurus na-
vigio auspiciam mihi feci. Troadibus: fingit an quis-
quam hoc parens, Nec abominandae mortis auspiciam
paveat? Nunc video id quoque adscriptisse Groti-
um.

844. Tartaro] Profundissimo inferorum loco.
διὰ το ἑλπιόχθον καὶ το ἀγγ. proinde Homero
dicitur Ἥγε- & βαδισαντες χθονος βαρυλχοι. FARN.
848. Phlegethonte] Thyest. v. 73. FARN.
849. Alciden] Magnis passibus incedentem,
quod ex ratiocinatione Pythagorae liquet de Her-
culis statura vid. Thyest. vers. 131. FARN.
850. Quis fremitus] Exaudiat Phaedrae ejulatus.
FARNABIUS.
853. Inferno] Ab inferis veniente. FARN.
854. Tenet obstinatum] Nimis abruptum. vide-
tur aliquid deesse.
857. Haec ipsa] Ne tibi reverso detegat factum.
FARNABIUS.
862. Jam perge quaeso,] Hic versus in mem-
branis etiamnum Nutrici, sequens vero Theseo
tribuitur. DELRIUS.

Nn

865. Ex-

THESEUS. PHAEDRA. FAMULI.

*Primum simulat Phaedra mori se malle, quam vim sibi illatam
revelare Theseo, cui deinde nutrici cruciatum minitanti osten-
dit gladium, quem Hippolytus abjectum reliquisset.*

- Thes.* **O** Socia thalami, siccine adventum viri,
865 Et expetiti conjugis vultum excipis?
Quin ense viduas dexteram? atque animum mihi
Restituis? & te quidquid è vita fugat
Expromis? *Phaed.* Eheu, per tui sceptrum imperii,
Magnanime Theseu, perque natorum indolem,
870 Tuosque reditus, perque jam cineres meos,
Permitte mortem. *Thes.* Causa quae cogit mori?
Phaed. Si causa leti dicitur, fructus perit.
Thes. Nemo istud alius, me quidem excepto, audiet.
Phaed. Aures pudica conjugis solas timet.
875 *Thes.* Effare. fido pectore arcana oculam.
Phaed. Alium silere quod voles, primus file.

Thes.

GRONOVII.

864. *O socia thalami,*] Personis hic addit Flor. NUTRIX TACITA.

874. *Pudica conjugis solas times?*] Hunc versum Phaedrae dat Etruscus, & leviter immutat: PH. *Aures pudica conjugis solas timet.* Quod valde placet. Intellige, quoniam aut raro aut nunquam cum alieno viro sermonem sociat. Unde Cato apud Liv. l. 34. *Quis hic mos est in publicum procurrendi & obsidendi vias, & viros alienos appellandi? Timet,* est, reveretur, tanquam iudicis, & in cuius potestate est, & cui uni quaerit placere. Vel *solas*, id est, maxime, ante omnes alias. Virg. 1. Georg. *An deus immensi venias maris, ac tua nautae Numina sola colant.* Eiusdem: *Sola viri molles aditus & tempora norat.* Agamemnone: *Tu sollicitum supplexque tui Numi-*

minis Argos sola tueris. Oedipo: *Ambigua soli noscere Oedipodae datur.* Sic Nero, *solas scire audire Graecos.* Tale est Petronii: *Quod solum formae decus est, cecidere capilli.* & mutari nolim. Terent. Phor. 3, 3. *Solus est homo amico amicus.* Nec aliter religiosissimus rex: *Tibi soli peccavi.* quicquid adulentur, consentientis ac prostrati terramque

VARIORUM.

865. *Expetiti*] Expetendi certe. FARNABIUS.
870. *Jam cineres*] Me morti jam destinatam. FARNABIUS.
872. *Si causa*] Mori se velle fingit, ne Hippolytum, tanquam dedecoris sui reum apud patrem agat: neve quis sciat. FARN.
876. *Alium silere*] Quod tacitum esse velis, nemini dixeris. FARN.

878. *Mo-*

Thef. Leti facultas nulla continget tibi.

Phaed. Mori volenti deesse mors numquam potest.

Thef. Quod sit luendum morte delictum, indica.

880 *P.* Quod vivo. *T.* Lacrimae nonne te nostrae movent?

Phaed. Mors optima est perire lacrimandum suis.

Thef. Silere pergit. verberare ac vinclis anus

Altrixque prodet quidquid haec fari abnuit.

Vincite ferro. verberum vis extrahat

885 *Secreta mentis. Phaed.* Ipsa jam fabor, mane.

Thef. Quidnam ora moesta avertis, & lachrimas genis
Subito coortas veste praetenta obregis?

Phaed. Te, te, creator coelitem, testem invoco,

Et te coruscum lucis aetheriae jubar,

890 *Ex* cujus ortu nostra dependet domus,

Tentata precibus restiti. ferro ac minis

Non cessit animus: vim tamen corpus tulit.

Labem hanc pudoris eluet noster cruor.

Thef. Quis, ede, nostri decoris everfor fuit?

895 *P.* Quem rere minime. *T.* Quis sit, audire expeto.

Phaed. Hic dicet ensis, quem tumultu territus

Liquit stuprator, civium accursum timens.

T. Quod facinus, heu me, cerno? quod monstrum intuo?

Re-

GRONOVII.

stituire non dubitavi.

verrentis rei superbissimas, ne dicam mendaces, preces fingendo. Qui sequitur versus, à Thesei persona recte pronunciatur; *Th. Effare, fido pe-*

878. *Deesse nunquam mors potest.*] Concinnius Florentiae: *deesse mors nunquam potest.*

881. *Perire dum lacrymans suis.*] Quod habent duo Delrii, *lacrimandum suis*, quod plures Gruteri, & ipsi non ita fatuum videtur; idem in Cruferiano, Vossiano, meo, duobus Germanicis, optimoque tandem Etrusco comparet. Itaque re-

VARIORUM.

878. *Mori*] Phoeniss. v. 151 FARN.

881. *Mors optima*] Hoc enim charitatis argumentum: Sicci autem oculi in funere odium arguunt. FARN.

889. *Et te*] Et te ô Phoebe domus nostrae auctor, matris meae, ex Crete Nympha genitor. FARNABIUS.

891. *Ferro*] Stupratoris. FARN.

Nn 2

899. *Elur*,

Regale parvis asperum signis ebur,
 900 Capulo refulget gentis Aëtaeae decus.
 Sed ipse quonam evasit? *Phaed.* Hi trepidum fuga
 Videre famuli concitum celeri pede.

GRONOVII.

899. *Parvis asperum signis*] Circumscribere videtur, quae propria voce *Sigilla* dicebant. Cicero lib. 4. in Verrem: *Fubet me scyphos sigillatos ad praetorem statim asferre.* Et, *patella grandis cum sigillis & simulacris deorum.* Iterumque: *apposuit patellam, in qua sigilla erant egregia.* Alioqui non inepte vir summus, *patrius.* Virgilius 9. *Aeneid.* *argento perfecta atque aspera signis* *Pocula.*

900. *Gentis Aëtaeae decus.*] O *dēna* edidit *Atthaeae*, & alios *Aëtaeae*, sed parum referre ait. Tantum tamen opinor, ut *Atthaeus* nec Graecum nec Latinum sit; *Aëtaeus* & Graecum & Latinum. Est enim ab *ἀἰνῆ* quae καὶ ἰξόχλῃ tribuitur Atheniensibus. Statius lib. 12. *Aëtaeae si quid clementia gentis.* Cum his autem verbis proprie jungendum τὸ *Regale* per hypallagen ablatum: significat enim sigilla ex ebore, ornamentum peculiare regiae familiae Atheniensium, in capulo gladii refulgere. Itaque vereor, ut cicada hic sufficiat, omnibus Atheniensibus communis. Florent. etiam *generis*, quasi velit: *generis Aëtaei decus.* Utrum velis, non aliter quam dixi accipiendum est, nempe pro familia, non pro

natione. Ovidius de Aegeo & Theseo: *Cum pater in capulo gladii conspexit eburno Signa sui generis.* Statius 5. *Thebaid.* v. 725. *Ut vero & vultus & signa Argos relictis Ensis, atque humeris amborum intentus Iason.* Adde ad Medeam vers. 573.

VARIORUM.

899. *Ebur,*] Manubrium ensis ex ebore caelato, cui inculpta cicada. FARN.

900. *Gentis Aëtaeae decus.*] Aurea cicada, quo insigni ac symbolo se αὐτοῖς θανάτῳ esse volebant Athenienses ostendere, vertice vel fronte aureas cicadas gestantes. FARN. Significat auream cicadam ensis capulo inculptam vel infixam: haec enim Atheniensium regum nota. Quisquis ille est, in Ciri, de Niso Pandionis Atheniensium Regis filio: Ergo omnis caro residebat cura capillo. *Aurea sollemni comitum quem fibula ritu, Mopsopiae tereti neclebas dente cicadae.* Idem testatur Nonnus Dionys. 17. Aristophan. Thucydid. Aelian. Philostratus, D. Greg. Nazianzenus, & Clemens Alexandrinus, & alii. DELRIUS. Herc. Fur. v. 1164. FARNABIUS.

THESEUS.

*Agnito ense deceptus pater & iratus filio immerito
 exitium imprecatur.*

PRò, sancta pietas! prò, gubernator poli,
 Et qui secundum fluctibus regnum moves,

GRONOVII.

904. *Qui secundum in fluctibus regnum tenes;*] Florent. *Et qui secundum fluctibus regnum moves.* Non videtur esse temere positum, sed ob perpetuam undarum iactationem: nunquam enim mare tam tranquillum, ut, etiamli stratum & stare

cum videatur tum dicatur, non trepidet ac feratur. Quasi diceret: qui secundae sortis imperio fluctus moves & agitas.

VARIORUM.

904. *Qui secundum.*] Herc. Fur. v. 599. FARN. 906. *Hunc*

- 905 Unde ista venit generis infandi lues?
Hunc Graja tellus aluit, an Taurus Scythes,
Colchusve Phasis? redit ad auctores genus;
Stirpemque primam degener sanguis refert.
Est prorsus iste gentis armiferae furor,
910 Odisse Veneris foedera, & castum diu
Vulgare populis corpus. ô tetrum genus,
Nullaque victum lege melioris soli!
Ferae quoque ipsae Veneris evitant nefas,
Generisque leges inscius servat pudor.
915 Ubi vultus ille, & ficta majestas viri,
Atque habitus horrens, prisca & antiqua appetens,
Morumque senium triste, & aspectu grave?
O vita fallax! abditos sensus geris,
Animisque pulchram turpibus faciem induis.
920 Pudor impudentem celat, audacem quies,
Pietas nefandum. vera fallaces probant.
Simulantque molles dura. silvarum incola
Ille efferatus, castus, intactus, rudis,

Mi-

G R O N O V I I.

909. *Gentis armigeræ furor*,] Flor. *armiferae*:
ut & Delriani Vossianique.
917. *Et aspectu grave?*] Flor. & *aspectus graves*.
Utum, *adpectus graves*: sic Attius Astyanacte:
Abducite intro, nam mihi miseratione commovit a-
nimum excelsa adpecti dignitas: an effatus graves?

V A R I O R U M.

906. *Hunc*] Graecamne educationem sapiunt
illi mores, an Barbaram? FARN.
906. *Taurus*] Sup. v. 168. FARN.
907. *Phasis?*] Max. Colchorum fluvius. FARN.
907. *Auctores*] Hoc imputat matri Antiopae
scu Hippolytae. FARN.

909. *Gentis armiferae*] Amazonum: sup. vers.
575. FARNABIUS.

910. *Veneris*] Connubia. FARN.

912. *Nullaque*] Metaph. quod in melius solum
translatum non mitescit, feritatem non amittit. F.

913. *Veneris*] Illicitam Venerem, inestum
matrum coitum. FARN.

914. *Inscius*] In feris etiam vel barbaris. FARN.

915. *Majestas*] Gravitas, tristitia. FARN.

917. *Morumque senium triste*,] Senes graves
sunt ut plurimum & tetrici. hinc *morum senium*,
pro tristitia & gravitate ponitur: & quia hoc ho-
minum genus cunctis molestum est, *senium pro*
molestia accipitur. DELRIUS.

918. *O vita*] O quam fronti nulla fides: o-
mnes simulant ac dissimulant, alii videri volunt
quam sunt. FARNABIUS.

- Mihi te reservas? à meo primum toro
 925 Et scelere tanto placuit ordiri virum?
 Jam jam superno numini grates ago,
 Quod ic̃ta nostrà cecidit Antiope manu:
 Quod non ad antra Stygia descendens tibi
 Matrem reliqui. profugus ignotas procul
 930 Percurre gentes. te licet terra ultimo
 Summota mundo dirimat Oceani plagis,
 Orbemque nostris pedibus obversum colas:
 Licet in recessu penitus extremo abditus
 Horrifera celsi regna transieris poli;
 935 Hiemesque supra positus & canas nives,
 Gelidi frementes liqueris Boreae minas
 Post te furentes, sceleribus poenas dabis.
 Profugum per omnes pertinax latebras premam.
 Longinqua, clausa, abstrusa, diversa, invia
 940 Emetiemur. nullus obstabit locus.
 Scis, unde redeam. tela quo mitti haud queunt,

Huc

GRONOVII

940. *Obstabit locus. Huc vota mittam.*] Transpositione hic peccatum ostendit & corrigit Florentinus: *nullus obstabit locus. Scis unde redeam. tela quo mitti haud queunt, Huc vota mittam. Genitor aequoreus.* Nemo non videt, haec sic aptius digesta. Post minas, nullum fore locum, qui profugo sit tutus, utique commodius subjicitur: *Scis unde redeam.* nempe ab inferis: & satis credibile est, quem inferi tenere non potuerint, ei omnia loca patere. Sic etiam post, *ta, vota mittam*, rectius statim continuatur narratio de munere Neptuni: prorsus vero inepte interjicitur: *Scis unde redeam.* nihil enim ad optiones illas hoc pertinet, nec inter profunda Tartara & ditem

VARIORUM.

924. *Mihi*] An in patris tui solius dedecus? FARNABIUS.

925. *Ordiri*] Virilitatis tuae primum specimen edere. FARN.

927. *Idē*] Supra vers. 225 FARN.

927. *Antiope*] Sic omnes lib. ad normam tamē Carisii lib. 1. dicendum foret; *Antiope*. sic autem vocat etiam Philochorus; sed Trogius & Clydimus Hippolyten. DELRIUS.

928. *Tibi*] Ne & propriam matrem violasses. FARNABIUS.

930. *Te licet*] Fugias licet ad nobis oppositos Antipodas. FARN

932. *Orbemque nostris*] Hic de loco in quo degunt Antipodes, non de ipsis Antipodibus agitur. DELRIUS.

934. *Celsi*] Arctici, qui nobis semper sublimis. FARNABIUS.

935. *Hiemesque*] Uterius quā unde ad nos veniunt hiemes. FARN

941. *Unde*] Ab inferno scilicet, quo descensu at reditu erit facilius te persequi, vel ut infra vers. 951. FARN.

942. *Huc*

Huc vota mittam. genitor aequoreus dedit,
 Ut vota prono trina concipiam deo,
 Et invocata munus hoc sanxit Styge.

- 945 En perage donum triste, regnator freti.
 Non cernat ultra lucidum Hippolytus diem,
 Adeatque manes juvenis iratos patri.
 Fer abominandam nunc opem nato parens.
 Numquam supremum numinis munus tui
 950 Consumeremus, magna ni premerent mala.
 Inter profunda Tartara, & Ditem horridum,
 Et imminentes regis inferni minas,
 Voto peperci. redde nunc pactam fidem,
 Genitor. moraris? cur adhuc undae silent?
 955 Nunc atra ventis nubila impellentibus
 Subtexe noctem; sidera & coelum eripe.
 Effunde pontum. vulgus aequoreum cie,
 Fluctusque ab ipso tumidus Oceano voca.

GRONOVII.

horridum, ut mox ait, illis usus erat.

947. *Irato patre.*] Multo suavius Florent. *iratos patri.* Intelligit Theseus iratos Manes sibi, quod eos effugerat. nam nec *livida tabes Invidiae*, *summis quamquam & jam lumine cassis*, (ut canit Statius) deest erga illos, qui emittuntur ex inferis, ad quamvis breve tempus. Ne de ipso Plutone dicam, regnum imminui suum indignato. Sic Hercule Furente: *ite, iratos Visite reges.*

VARIORUM.

942. *Huc vota mittam.*] Putabant diris & votis quem interfici posse. Oedipus Sophoclis votis suis alteri mortem properatam suspicatur. & apud Peroniam alius, *votis absentem interficit hostem.* DELRIUS.

942. *Genitor*] Neptunus dedit mihi optionem

3. votorum infr. vers. 953. FARNABIUS.

943. *Prono*] Favente, exaudiente. FARN.

944. *Invocata*] Hercul. Fur. v. 711. FARN.

945. *Triste,*] Cum pater filii necem exoptet. FARNABIUS.

949. *Supremum*] Nam primum fecerat in latrones dum Athenas proficisceretur à Troezen ubi natus est: secundum ut è Labyrintho redire posset. FARNABIUS. Cicero de offic. lib. 1. ait, *Nam si, ut in fabulis est, Neptunus quod Theseo promiserat, non fecisset; Theseus Hippolyto filio non esset orbatus. ex tribus enim optatis, ut dicitur, hoc erat ultimum, quod de Hippolyti interitu iratus optavit: quo impetrato, in maximos luctus incidit.* DELRIUS.

953. *Voto*] Non consumsi votum hoc tertium. FARNABIUS.

956. *Noctem;*] Tenebras, caliginem. FARN.

957. *Vulgus aequoreum*] Monstra marina. FARN.

958. *Voca.*] In terram. infra. vers. 1030. FARNABIUS.

CHO-

* CHORUS.

*Queritur Chorus, cum coeli ceterarumque rerum cursus certo
regantur consilio, non tamen res humanas juste ac recte
cedere, cum bonis male sit, malis bene.*

- 960 **O** Magna parens Natura deum,
Tuque igniferi rector Olympi,
Qui sparsa cito sidera mundo
Cursusque vagos rapis astrorum,
Celerique polos cardine versas;
Cur tibi tanta est cura, perennes
965 Agitare vias aetheris alti?
Ut nunc canae frigora brumae
Nudent silvas; nunc arbuſtis
Redeant umbrae; nunc aestivi
Colla Leonis Cererem magno
970 Fervore coquant; viresque suas
Temperet annus? sed cur idem,
Qui tanta regis, sub quo vasti

Pon-

GRONOVII.

959. *O magna parens Natura Deum,*] Non pe-
jus foret, rerum. Cicero in Paradoxis: Cum tibi si-
ve Deus, sive mater (ut ita dicam) rerum omnium
natura dederit animum. Sed deum est siderum.

VARIORUM.

* Hunc chorum ferme totum imitatur Boë-
tius, de Consolat. Philos. Metro 1. cujus ini-
tium: *O stelliferi conditor poli.* DELRIUS.

959. *O magna*] Cur bonis viris accidunt mala,
Sen. Phil. FARNABIUS.

963. *Celerique*] Moventur enim poli cum uni-

verso, utcumque Mathematicis dicantur immo-
ti. FARNABIUS.

966. *Nunc*] Hyeme, spolientur foliis silvae.
FARNABIUS.

967. *Nunc*] Vere, redeant arboribus comae
umbrosae FARN.

969. *Colla*] Aestate, Sol in Leone fruges tor-
reat. FARN.

970. *Viresque*] Autumnus calorem frigore
temperans fructus mutaret. FARN.

972. *Vasti*] Adco vasti, ut infinitum censue-
rint Seleucus Erythraeus, & Heraclides Ponti-
cus, propter difficilem partium ejus enumeratio-
nem commensurationemque: Vere tamen in se
finitus est juxta Ocellum Lucanum, Platonem
in

- Pondera mundi librata suos
 Ducunt orbem, hominum nimium
 975 Securus abes; non sollicitus
 Prodesse bonis, nocuisse malis?
 Res humanas ordine nullo
 Fortuna regit, spargitque manu
 Munera coeca, pejora fovens.
 980 Vincit sanctos dira libido.
 Fraus sublimi regnat in aula.
 Tradere turpi fasces populus
 Gaudet; eosdem colit, atque odit.
 Tristis virtus perversa tulit
 985 Praemia recti. castos sequitur
 Mala paupertas! vitioque potens

GRONOVII.

974. *Hominum nimium Securus ades*; Sic virgilius de Pygmalione: *securus amorum Germanae*. Silius l. 16 *fertur securus equorum*. Illud ades merito displicuit Liptio: praesentes enim dii contrarium volunt: ille subjicit *audis*. Id fieri contra legem versus arguit mirificus ejus amicus, idque monendi, non mordendi ait dictum gratia; immemor quoties ipse passim hanc legem in hoc opere migret Rectius tamen Florent. *Securus abes*. Ut enim *adesse* est juvare, auxilio praesentem esse, sic *abesse* & *longe esse* dicitur, qui utcumque praesens vel propinquus nihil tamen juvat. Sic Turnus apud Virgilium: *Longe illi dea mater erit*. Et Floro: *Longe illis nauticae artes*, quae quidem erant praesentissimae, sed inefficaces & impeditae Romanorum audacia & consilio. Caesar lib. 1. Gall. 36. *si id non fecissent, longe ab his fratrum nomen populi Romani absfuturum*. Crederem & ego scribendum: *longe iis futurum*: ni Ovidius dixisset in persona Atlantis ad Persea l. 4. *ne longe gloria rerum, Quas mentiris, ait, longe tibi Jupiter absit*.

977. *Ordine nullo*] Sen. epist. 16. *sive casus res humanas sine ordine impellit & jactat*.

984. *Tristis virtus perversa tulit*] Sollicitant haec viri docti, & alii doles, alii rectis. Mihi sedet

nihil convellere. Sensus, Boni, adfecti ac moerentes, (nam pro his dicit *tristem virtutem*) malam mercedem, malam gratiam (haec *perversa praemia*) rectorum propositorum & operum re-
 portant. *Tulit*, pro fert, (ut supra *Juvat* pro *Juvat*) adipiscitur; accipit. Thyeste: *Stupet genitrix primae Roscida lucis perversa sui lumina regni*.

VARIORUM.

in Timaeo, Ciceron. & Apulejum in lib. de Universitate. Stobaeum lib. 1. eleg. Physic. cap. 25. DELRIUS.

975. *Securus ades*;] *Non curans; negligens*. FARN.
 977. *Res humanas*] Vitam regit Fortuna, non Sapientia. ex Epicuri schola. FARN.

980. *Vincit*] Violenti & libidinosi opprimunt innocentes & castos. FARN.

982. *Fasces*] Honores, honorum insignia. à Romanis tractum, quorum magistratibus praeferebantur à lictoribus secures fascibus virgarum insertae; consulibus 12. Dictatori 24. Praetori 6. &c. FARNABIUS.

983. *Eosdem*] Fluctuans, mobilis, inconstans populus. FARN.

984. *Tristis virtus*] Boni poenas ferunt iniquam virtuti suae mercedem. FARN.

Regnat adulter.

O vane pudor, falsumque decus!

Sed quid citato nuncius portat gradu,

990 Rigatque moestis lugubrem vultum genis?

GRONOVII.

988. *O vane pudor, falsumque decus!*] Aposiopesis esse ajunt ex interventu nuntii. At nihil hic filetur, nihil praecipuum est. Sentit idem quod Brutus moribundus, quum exclamaret: *ὦ τῶνδε δεινὸν, δόρυ καὶ ἴσος*. Hoc enim vult: O pudor, tu nil nisi nomen es, res vana, sine veritate & specie: nec quae ex te oritur gloria, solida est & propria, sed inanis & fucata, non juvans neque servans possessorem suum, qui plerumque cum illa perit aut miser est. O quam vanus es pudor,

& quam falsum tuum decus!

990. *Rigatque moestis lugubrem vultum genis?*] Flor. & Vossianus: *Rigatque moestis lugubrem vultum genis?* Quam lectionem quum res clamer esse veriore, & repererint in suis Delrius & Gruterus, turbac tamen adhuc & numero pravorum codicum datum, ut exfularet. Nos vero lubentes eam recepimus.

VARIORUM.

989. *Sed quid*] Aposiopesis ex interventu nuntii. FARN.

ACTUS QUARTUS.

NUNCIUS. THESEUS.

Narrat Theseo nuncius, ut perierit Hippolytus discerptus ab equis suis, quos terruerat taurus marinus à Neptuno ex Thesei voto immissus.

Nunc. **O** Sors acerba & dura famulatus gravis,
Cur me ad nefandos nuncium casus vocas?
Thef. Ne metue clades fortiter fari asperas;

Non

GRONOVII.

992. *Ad nefandos nuntium casus vocas?*] Non male Eguian. *nefandi*, ait Delrius: eoque pronior Gruterus ad recipiendum in contextum, quod se quoque invenisse testatur in novem suis. Hoc si non male, nec male Flor, *Cur me ad nefandum nuntium casus?* Neutrum tamen melius putem vulgata. Durum videtur loquendi genus, *vocari ad nuntium*, pro *vocari ad nuntiandum*, vel *ad nuntium perferendum*. At illud expeditum: Sors dum servitutis me vocat vel jubet esse

nuntium ad casus nefandos.

VARIORUM.

991. *O sors acerba*] Servitutis, quae adigis servos ad trititia non raro ministeria. FARNABIUS. Fugerat impudicos amplexus Hippolytus, & in fuga perierat. obitus historiam patri nunc Nuncius narrat. describitur etiam Thesei, eo audito, sensus medius inter patrem & iram. sumptus hic Actus ex Euripide in Hippolyto Coronato, cum quo utile sit conferre, & cum Philostrato lib. 2. de imagine Hippolyti. DELRIUS.

994. Non

Non imparatum pectus aerumnis gero.

995 *Nunc.* Vocem dolori lingua luctificam negat.
Thef. Proloquere, quae fors aggravat quassam domum.
Nunc. Hippolytus (heu me) flebili leto occubat.

Thef. Gnatum parens obiisse jam pridem scio.

Nunc raptor obiit. mortis effare ordinem.

1000 *Nunc.* Ut profugus urbem liquit infesto gradu,
Celerem citatis passibus cursum explicans,
Celsos sonipedes ocus subigit jugo,
Et ora frenis domita substrictis ligat.
Tum multa secum effatus, & patrium solum

1005 Abominatus, saepe genitorem ciet,
Acerque habenis lora permissis quatit:
Cum subitò vastum tumuit ex alto mare,
Crevitque in astra. nullus inspirat salo
Ventus. quieti nulla pars coeli strepit,

1010 Placidumque pelagus propria tempestas agit.
Non tantus Auster Sicula disturbat freta,
Nec tam furenti pontus exsurgit sinu
Regnante Coro. saxa cum fluctu tremunt,

Et

GRONOVII.

994. *Pectus aerumnis gero.*] Florent. ut Mogunt.
fero. Et sequenti versu *luctificam*, non *luctifico*.
Item, *flebili leto occubat*; non *voto*.

1014 *Leucatem ferit.*] Flor. *Leucaten*: & mox,
in terrasruit.

VARIORUM.

994. *Non*] Assuetum aerumnis & praeparatum:
ut qui *Omnia praecepi atque animo mecum ante pere-*
gi. FARNABIUS.

997. *Flebili leto occubat.*] Non abhorrent alii
ab, *flebili voto*. Sed quo minus id heic locum
habeat, obstat tota fabula. Aderat nuncius Hip-

polyto, ideoque nihil ei constare poterat de vo-
to paterno. Praeterea, dubito an dicatur Latine
occumbere flebili voto. GRUTERUS.

998. *Gnatum parens*] Jamdudum periit mihi fi-
lius, ubi primum officii & pietatis immemor uxori
patris stuprum inferre conatus est. Illo enim
die nocens moritur, quo peccat: jam tandem
raptorem periisse audio. FARNABIUS. Vel, ex
voto sciebam eum periisse

1004. *Multa secum*] Apud Euripidem enim,
unde totus hic desumptus est actus, ait: *Ζῆς ἄν-
τις τίλω, σὶ κενὸς πύθω' αἰὲρ. Αἰδοῖσθ' ὅτ' ἡμῶν αἰ-
σῶμαι, παῖός, &c* FARN.

1007. *Tumuit ex alto mare*] Repone ex scriptis
tonuit. Nic. Hensius ad Claudianum.

1013. *Coro.*] Thyest. v. 578. FARN.

O o 2

1014. *Leu-*

- Et cana summum spuma Leucatem ferit.
 1015 Confurgit ingens pontus in vastum aggerem,
 Tumidumque monstro pelagus in terram ruit.
 Nec ista ratibus tanta construitur lues:
 Terris minatur. fluctus haud cursu levi
 Provolvitur. nescio quid onerato sinu
 1020 Gravis unda portat. quae novum tellus caput
 Ostendit astris; Cyclas exoritur nova.
 Latuere rupes, numen Epidaurii Dei,
 Et scelere petrae nobiles Scironides,
 Et quae duobus terra comprimitur fretis.
 1025 Haec dum stupentes querimur, en totum mare
 Immugit. omnes undique scopuli adstrepunt.
 Summum cacumen rorat expulso sale.
 Spumat, vomitque vicibus alternis aquas.

Qua-

GRONOVII.

1012. *Latuere nabe numen*] Lipsius è suo: *Latuere rupes*. Amicus ejus nil videt mutandum, consentientibus codd. Sed non vidit Florentinum, & qui sunt melioris notae, aut nescio quis casus etiam bonos ejus hic vitiavit. Omnes enim *rupes*, non *nabe*. Alii summi viri: *Latuere nabe numen*: vel, *Lat. rupes nomine*: vel, *nudae numine Epidaurii dei*. Sed veterum librorum lectio tantummodo explicationem desiderat. Nam per epexegefin (vulgo appositionem vocant) *rupes* illae dicuntur *numen Epidaurii dei*, quae sunt sacrae Aesculapio, in quibus Epidaurius deus colitur & numen habet: est enim *Epidauri* contractum pro *Epidaurii*. Mela l. 2. c. 3. *Epidaurii Aesculapii templo incliti*. Ubi prorsus simile loquendi genus: *In Achaia atque Elide quondam Pisa Oenomai, Elis & numen delubrumque Olympii Jovis*. Plinius l. 8. epist. 8. *Sparsa sunt circa facella complura, totidemque dei simulacra: sua cuique veneratio, sumnum numen*: Ergo ait: *rupes*, quae sunt *numen Epidaurii dei*, latuere: Epidaurus, ubi colitur Aesculapius, apparere desit.

1027. *Rorat expulso sale. Spumat, vomitque*

Nec hoc placet, nec *rorare spumas*: etsi scio Ovidii: *Roratis lustravit aquis*. Sed & Flor *sale*. *Lege: rorat expulso sale Spumans*. Duplici imagine illustrat spumeum verticem, quem habet interdum illa moles. Summum cacumen modo canescit spumis, perinde ut herbae matutino rore vel pruina albicantes, & ut litus ab aestu undas candidas instar salis sustinens: modo excitat velut vispiritus interioris expellente aliam aquarum copiam. Virg. lib. 1. Aen. *spumas salis aere ruebant*.

VARIORUM.

1014. *Leucatem*] Promontorium Acamaniae. *Leucatae nimboſa cacumina montis*. FARN.

1017. *Nec ista*] Nec tamen navigantibus exitum ab hoc monstro paratur, sed terris. FARN.

1019. *Nescio*] Non sine stupore expectabamus, si qua nova insula è mari exsurgens augeter numerum Cycladum. FARN.

1028. *Spumat, vomitque*] Qui heic versus trajiciunt, efficiunt ut auctor haud satis exprimat quod voluit; nempe mare non secus spumasse & alternis vicibus evomuisse undas, quam solet phryfeter. GRUTERUS.

1030. Ph-

- Qualis per alta vehitur Oceani freta
 1030 Fluctus refundens ore physeter capax.
 Inhorruit concussus undarum globus,
 Solvitque sese, & litori invexit malum
 Majus timore. pontus in terras ruit,
 Suumque monstrum sequitur. os quassat tremor.
 1035 *Thes.* Quis habitus ille corporis vasti fuit?
Nunc. Caerulea taurus colla sublimis gerens,
 Erexit altam fronte viridanti jubam.
 Stant hispidæ aures, cornibus varius color:
 Et quem feri dominator habuisset gregis,
 1040 Et quem sub undis natus. hinc flammam vomit;
 Oculi hinc relucet. caerulea insignis nota

Opi-

GRONOVII.

VARIORUM.

1038. *Cornibus varius color.*] Quare *cornibus*? Plinius lib. 11. cap. 37. varios lusus naturæ in his animalium armis notans colorum nullam differentiam facit. Columella in bubus & vaccis cornua requirit *nigra*, lib. 6. cap. 1. & 21. Itaque est in tam accurata descriptione aliquid de cornibus dici velles, dubites tamen, an hoc sit satis aptum. Et alio vocant optimæ membranae, in quibus: *orbibus varius color*. Quasi hic jam oculos describere incipiat, fingatque in illis & torvum illud, quam *majestatem boum* Varro vocat, & glaucum vel caeruleum, quod proprie est dæorum & monstrorum maritimorum. Hoc si esset, vix appellandi mox videntur fuisse *Oculi*. An igitur ea vox ex margine irrepleat, deleta, quam ibi Seneca posuerat? Refert lib. 9. c. 5. Tiberio principe ad litus Gallicum belluas miræ varietatis & magnitudinis ab Oceano destitutas, interque reliquas elephantos & arietes, candore tantum cornibus adsimulatis. An igitur ex hac recenti & nota tum historia sumpsit Seneca de colore, quo sub undis natorum insignia cornua? & retinendum *in cornibus*? Sed pro *candore* quidam codices habent *tumore*.

1040. *Hinc flammam vomit.*] Ad oculos refert Etruscus, & habet, *vomunt*. Videtur scribendum: *hinc flammam vomunt Oculi, hinc relucet caerulea insignis nota*.

1030. *Physeter capax.*] Bellua marina prægrandis, ex balaenarum genere, ore maximo, dentibus serratis, columnæ modo se attollens, & ex alto velis navium diluviem quandam infundens, earumque alveos quandoque deprimens. eructat, non ore, sed fistulis quibusdam in vertice prope oculos positis. quare versus Senecæ sic interpungi debet; *Fluctus refundens, ore Phys. cap.* Nec enim credendum, errasse Senecam hominem Turdetanum, cum in eo mari frequens sit piscis, teste Strabone lib. 3. ubi eum describit, & a stando vult denominatum, quia cum fluctus efflat, speciem quandam nubis in columnæ formam effigiatæ spectantibus præbet. Ab *Oreâ* distinguitur, quia longior Physeter, & dorsuali spina caret. Oppianus lib. 1. Halieut. *φύσαλον* nuncupat. vide Arrianum lib. rerum Indicarum, qui de Physetere est intelligendus cum scribit: *ὅτι κίτι τὰυτὰ φύσονται ἐν τῷ πόντῳ ἀναφύει ἐς τὸ αὐτὸ τὸ ὕδωρ. cete esse quæ in mari volutantia aquam sursum efflent.* vide Aelian. lib. 9. de hist. Animal. Plinium lib. 9. cap. 4. Solinum in Polyh. Wottonum lib. 8. de Differ. animal. & Rondestium lib. 16. de Piscibus. DELRIUS.

1039. *Et quem feri*] Mixtus illi color terrestris tauri, & vituli marini. DELRIUS.

1039. *Dominator*] Taurus. FARNABIUS.

1040. *Sub undis*] Vitulus marinus. FARN.

Oo 3

1014. Pe-

- Opima cervix arduos tollit toros:
 Naresque hincis haustibus patulae fremunt.
 Musco tenaci pectus ac palear viret.
 1045 Longum rubenti spargitur fuco latus.
 Tum pone tergus ultima in monstrum coit
 Facies, & ingens bellua immensam trahit
 Squammosa partem. talis extremo mari
 Pistrinx citatas sorbet aut reddit rates.
 1050 Tremuere terrae. fugit attonitum pecus
 Passim per agros; nec suos pastor sequi
 Meminit juvencos. omnis è saltu fera
 Diffugit: omnis frigidus exanguis metu
 Venator horret. solus immunis metu
 1055 Hippolytus arctis continet frenis equos,
 Pavidosque notae vocis hortatu ciet,
 Est alta ad Argos collibus ruptis via,

Vi-

GRONOVII.

1045. *Rubenti spargitur fuco latus.*] Recte Lipsius *fuco*, contra centum millia pejorum librorum. Sic & Florentinus. *Succo* & fatuum est & perpetuum pro *fuco* plebejorum codicum mendum. *Sulco*, quod Grutero perplacuit, arcet verbum *spargitur*, de quo infra. Vide Nic. Heinsium ad Claudianum.

1049. *Sorbet aut reddit rates.*] Delrius vetat dubitari an sincerum sit. Florentinus tamen confirmat, quod ille in Meg. invenit: *sorbet aut frangit rates*.

1057. *Est alta ad agros*] Omnino *Argos*, etsi fervet illud Etruscus. Utebatur ea via, qua Athenis in Peloponnesum ad mare itur: Troezena petisse ait Ovidius: eam urbem paruisse olim Argivis, testis Pausanias.

VARIORUM.

1044. *Palear*] Pellis ex gutture boum dependens.

1046. *Ultima*] Ultima forma, id est posterior pars desinit in piscem. sic Virg. de Scylla, *pellere virgo Pube tenus postrema immani corpore pistrinx*. & de Tritone: *Frons hominum praefert, in pistrin desinit alvus*. nam & Pistrinx dicitur. FARN.

1049. *Pistrinx*] Monstrum marinum tantae magnitudinis ut absorbeat naves. Plin. 26. FARNABIUS. Et *Pristis* legitur. Ingens in Indico mari bellua, pilosa, parit animal. Plinius, lib. 9. cap. 4. & 13. Secundum quosdam etiam Serra Latine, vulgo *Nirvella* vel *Caldero*, vel *Malthe*: quod ultimum nomen Suidas novit: *στῆρις ἰσθμίου καὶ τοῦ θαλάσσιου ἢ λεγομένη μάλθη, ἢ καὶ δισσαλαγία*. *Pristem* genus esse ceti marini, inexpugnabile, quod *Malthe* dicitur. Quae solet, quomodo scribendum. Nam in Sidonii libris modo *pristis*, modo *pistrinx*. de Tritone: *Jamque suam parentis pistris flagellat*. at alibi: *Pristigeno quae comha rehit Tritone Cytheron*. DELRIUS.

1050. *Tremuere*] Vide Virbium haec de se narrantem, 15. Met. Ovid. FARNABIUS.

1057. *Est alta*] Omnes membranae, est alta. DELRIUS.

1058. Vi-

Vicina tangens spatia suppositi maris:
 Heic se illa moles acuit, atque iras parat.
 1060 Ut cepit animos, seque praetentans satis
 Prolulit irae, praepeti cursu evolat,
 Summam citato vix gradu tangens humum,
 Et torva currus ante trepidantes stetit.
 Contra feroci gnatus insurgens minax
 1065 Vultu, nec ora mutat, & magnum intonat;
 Haud frangit animum vanus hic terror meum,
 Nam mihi paternus vincere est tauros labor.
 Inobsequentes protinus frenis equi
 Rapuere currum: jamque deerrantes via,
 1070 Quacumque pavidos rapidus evexit furor,
 Hac ire pergunt, seque per scopulos agunt.
 At ille, qualis turbido rector mari
 Ratem retentat, ne det obliquum latus,
 Et arte fluctus fallit; haud aliter citos
 1075 Currus gubernat: ora nunc pressis trahit
 Constricta frenis, terga nunc torto frequens
 Verbere coërcet. sequitur assiduus comes

Nunc

GRONOVII.

1070. *Pavidos rapidus evexit*] Florentinus: *pavidos pavidus evexit furor*. An *Rapidos*? nam *furor pavidus* henc se habet, quum pro affectibus nimis, qui furoris sunt causae, alius tristis, alius hilaris, alius audax, alius timidus sit furor.

VARIORUM.

1058. *Vicina*] Prope litus. FARNABIUS.
 1059. *Illae moles*] Monstrum marinum. FARN.
 1064. *Gnatus*] Tuns ô Thescu. FARN.
 1067. *Nam mihi*] Hereditario jure mihi debetur hic labor, nam & pater taurum Marathonium superavit, Minotaurum interfecit. FARN.
 1072. *At ille, qualis*] Ait Euripides in Hip-

polyto: Καὶ διαπύκνους μὲν ἱππικαῖς ἐὶ λένει Πόλιν
 ἑωσικῶν, ἡρώων ἡνίας χροῖν. Ἐνταῦθα, καὶ πάλιν αὖτε
 ναυδότης αἶψα. Ἰνὰ τὴν εἰς τὸ ὀπίσθεν αἰχμήν αὖ δειμαί.
 Sane totum hunc de morte Hippolyti locum ab Euripide accepit. DELRIUS.

1075. *Currus*] Euripides quadrigam fuisse tradit. quomodo ergo Philostrato credemus? qui, in Amphiarai imagine, negat Heroum tempore quadrigam in usu fuisse, praeterquam soli Hectori. quomodo Dionysio? qui lib. 7. scribit Heroibus semper bigam vel trigam placuisse. Scio Homerum Achilli tres equos tribuere Iliad. xvi. sed alium poetam quatuor; qui vidit; *Helicrem currum quadrijugo raptarier*. DELRIUS.

1077. *Sequitur*] Equos. FARNABIUS.
 1077. *Assiduus*] Taurus marinus. FARN.

1082. So-

- Nunc aequa carpens spatia, nunc contra obuius
 Oberrat, omni parte terrorem movens.
 1080 Non licuit ultra fugere. nam torvo obuius
 Incurrit ore corniger ponti horridus.
 Tum verò pavida sonipedes mente exciti
 Imperia solvunt, seque luctantur jugo
 Eripere, rectique in pedes jactant onus.
 1085 Praeceptus in ora fusus implicuit cadens
 Laqueo tenaci corpus: & quanto magis
 Pugnat, sequaces hoc magis nodos ligat.
 Sensere pecudes facinus, & curru levi,
 Dominante nullo, qua timor jussit, ruunt.
 1090 Talis per auras non suum agnoscens onus,
 Solique falso creditum indignans diem,
 Phaethonta currus devio excussit polo.
 Latè cruentat arva, & illisum caput
 Scopulis resultat. auferunt dum comas:
 1095 Et ora durus pulchra populatur lapis:
 Peritque multo vulnere infelix decor.
 Moribunda celeres membra provolvunt rotae.

Tan-

GRONOVII.

VARIORUM.

1085. *Praeceptus in ora gnatus,*] Sic magna pars codicum. Alii: *In lora praeeptus fusus.* At optimus: *Praeceptus in ora fusus.* Quod verum esse adseverare audeo. Nam *gnatus* interposuerunt, qui metuebant, ne de alio verba intelligerentur. At quum de illo inter nuntium Theseaque constaret, id addere opus non fuit. Observavimus ejusmodi plura ad Livium. Cujus etiam phrasis, *effundi equo.* Lib. 10. *ab rapido cursu circumagendo equo effusus.* Lib. 22. *equus repente corruit, consulemque lapsum super caput effudit.* Lib. 27. *equus pilo trajectus, quum prolapsus per caput regem effunderet.* Virgilius lib. 7. *Et juvenem monstris pavidi effudere marinus.*

1082. *Sonipedes*] Hinc *ἰππόδες* dictus, qui prius *Demoph.* sed à Diana, seu Aesculapio vitae redditus, *Virbius.* FARN.

1086. *Laqueo*] Loris equorum. FARN.

1088. *Curru*] *Sed leve pondus erat nec quod cognoscere possent Solis equi, solitaque jugum gravitate carebat.* FARNABIUS.

1091. *Solique*] Phaethonti Solis currum occupanti FARN.

1092. *Devio*] Quo ipse Phaethon devius erravit. FARN.

1093. *Cruentat*] Hippolytus. FARN.

1095. *Populatur*] Lacerat, diripit. FARN.

1098. *Trun-*

- Tandemque raptum truncus ambusta fude
Medium per inguen stipite erecto tenet;
1100 Paulumque domino currus affixo stetit.
Haesere bijuges vulnere, & pariter moram
Dominumque rumpunt. inde semianimem secant
Virgulta. acutis asperi vepres rubis,
Omnisque truncus corporis partem tulit.
1105 Errant per agros funebris, famuli, manus,
Per illa, qua distractus Hippolytus, loca
Longum cruenta tramitem signat nota:
Moestaeque domini membra vestigant canes.
Necdum dolentum sedulus potuit labor
1110 Explere corpus. hoccine est formae decus?
Qui modò paterni clarus imperii comes,
Et certus haeres, siderum fulsit modo,
Passim ad supremos ille colligitur rogos,
Et funeri confertur! *Thes.* O nimium potens,
1115 Quanto parentes sanguinis vinclo tenes
Natura! quam te colimus inviti quoque!
Occidere volui noxium: amissum fleo.
Nunc. Haud quisquam honeste flere, quod voluit, potest.
Th. Equidem malorum maximum hunc cumulum reor,
1120 Si abominanda casus optata efficit.

Nunc.

VARIORUM.

1098. *Truncus*] Corpus palo vel stipite haerens paulum morabatur equos, disrupto mox corpore cursum peragunt equi. FARN.

1099. *Ejecto tenet*] Dubitavi aliquando an non scripserit, *erecto*. At Lugdunensis editio non omnino male *infecto* substituit. RAPHEL.

1105. *Famuli*,] Multitudo famulorum. FARN.

1113. *Passim*] Sparsum, undecunque collig. FARNABIUS.

1115. *Quanto*] Cedit ira naturae legibus, nec ipse Theseus à lacrymis se continet. FARN.

1118. *Haud quisquam*] Non satis honeste flere licet, quod ipse voluisti. FARN.

1120. *Si abominanda*] Si quod accidens fecerit poenitere ejus rei quam quis prius optavit. FARN.

1120. *Si abominanda casus optata efficit*] Frustra hic est Farnabius. Tu explica, si casus obtingant, quae quis impie optaverit. Si fiat aliquis compos votorum nesciorum. nec aliter vetus interpres. SCHRODERUS.

Pp

1122. *Quod*

Nunc. Et si odia servas, cur madent fletu genae?
Thef. Quod interemi, non quod amisi, fleo.

VARIORUM.

1122. *Quod interemi,*] Quod ego pater causa fuerim necis filio, non quod ille perierit. FARN.

CHORUS.

Sublimis fortunae instabilitatem & pericula, humilis securitatem canit, Hippolyti mortem deflet.

Quanti casus humana rotant!
 Minor in parvis Fortuna furit,
 1125 Leviusque ferit leviora Deus.
 Servat placidos obscura quies,
 Praebetque senes casa securos.
 Admota aetheriis culmina sedibus
 Euros excipiunt, excipiunt Notos,

In-

GRONOVII.

1124. *Minus in parvis*] Florent. *Minor*, Cicero lib. 1. de finibus: *Optime vero Epicurus, quod exiguum dicit fortunam intervenire sapienti.* Lib. 5. Tuscul. *Quid melius quam fortunam exiguum intervenire sapienti?* Et, quod mirum est, sic omnes Gruteri. Sed primum Fabricium immutasse video.

1127. *Praebetque summos casa securos.*] Quod quasi aliud agens è Mog. protulit Delrius, & postea nemo mentione dignum judicavit: *Praebetque senes*; nobis in duobus Germanicis, Vossiano, & denique Florentino obviam fuit. Nempe in tugurio vel casa homines senescunt, quippe quorum vita nullis insidiis obnoxia est, ut eorum, qui in magnis domibus agunt. Alexander moriens agnoscere se aiebat fatum domus majorum suorum: nam plerosque Aeacidarum intra trigessimum annum defunctos.

1129. *Duros excipiunt Notos*] Lipsius suppleri versum è libro iusserat: *Euros excipiunt, excipiunt Notos.* Amicus ejus, ne id amico deberet, per se quoque: Recte Mogunt. auctor: *Euros excipi-*

unt, excip. Not. Ergo Gruterus unum alterumque Mss. sic habere ait, quod expulsa priore scriptura pro legitimo auctoris editores nuperi acceperint: accedere quidem illis Pal. unum: se tamen revocasse in lucem *duros illos notos*, quod iis patrocinarentur sui codices, & non videret valde magnum discrimen inter *Eurum* & *Boream*, cuius versu proximo mentio fiat. Tribus scriptis addo membranaceos duos, Vossianum & Florentinum; alterum nullo adversariorum pejorem, alterum omnibus etiam optimis meliorem. Ipsam verborum formulam non placuisse hanc prae illa homini eleganti miror: sed ita fascinaverat illum numerus vilissimorum codicum. Nam argumen-

VARIORUM.

1123. *Rotant!*] Alludit ad Fortunae, quae vulgo fingitur, rotam. FARNABIUS.

1126. *Servat placidos obscura quies,*] Traiect. alter, *servat obscuros placida quies.* haud paulo elegantius, siquidem lex metri addiceret. SCHRODERUS.

1128. *Culmina*] Altarum aedium fastigia. FARN.
 1132. *Hu-*

- 1130 Infani Boreae minas,
Imbriferumque Corum.
Humida vallis raros patitur
Fulminis ictus. tremuit telo
Jovis altifoni Caucasus ingens,
1135 Phrygiumque nemus matris Cybeles.
Metuens coelo Jupiter alto
Vicina petit. non capit umquam
Magnos motus humilis tecti
Plebeia domus.
1140 Circa regna tonat.
Volat ambiguus
Mobilis alis hora. nec ulli
Praestat velox Fortuna fidem.
Qui clara videt sidera mundi,
1145 Nitidumque diem nocte relictâ,
Luget moestos tristis reditus;
Ipsoque magis flebile Averno
Sedis patriae videt hospitium.
Pallas Actaeae veneranda genti,

Quod

GRONOVII.

tum, quo uti vult videri, merum sophisma est. Inter Boream & Eurum non videt magnum discrimen: nempe qui ambo venti orientales. Vero, quum octo numerantur venti: ut ab oriente verno Eurus, aestivo Aquilo vel Boreas, hiberno Vulturus; ab occidente hiberno Caurus, verno Favonius, aestivo Africus; à meridie Auster, à septentrionibus Aparctias. At alii, & in primis poëtae, quatuor detrahunt ventos Homero auctore, & norunt solos quatuor sic ab illo expressos: *Εὐρὸς δὲ Ἑὐρὸς τ' Ἰπέρη, Ζήφυγός τε, Νότος τε δὲ ἄναξ, καὶ βορρῆς*. Vides tantum discrimen inter Orientem & Septentrionem. Gellius, qui hoc plumbeum telum Grutero praeberat, idem retundit lib. 2. cap. 22.

1140. *Circa regna tonat.*] Epist. 19. *Polo tibi hoc loco referre dictum Maecenatis, vera in ipso eculeo elocuti: ipsa enim altitudo attonat summa. Hoc voluit dicere, attonita habet summa.*

VARIORUM.

1132. *Humida*] In vallibus enim colliguntur aquae. FARN.

1133. *Tremuit*] Ipsa enim altitudo attonat summa: Caucasum, Acrocerania, Idam, injectum Pelion Ossae, Gigantes. FARN.

1144. *Qui clara*] Theseo ab inferis reverso luctuosus contigit reditus, & nescio an inferna sede flebilis patriae hospitium. FARN.

1149. *Pallas*] Vide supra vers. 109. & Herc. Fur. vers. 912. FARN.

Pp 2

1150. *Tuus*

- 1150 Quod tuus coelum superosque Theseus
Spectat, & fugit Stygias paludes,
Casta nil debes patruo rapaci:
Constat inferno numerus tyranno.
Quae vox ab altis flebilis tectis sonat?
1155 Strictoque vecors Phaedra quid ferro parat?

VARIORUM.

1150. *Tuus Theseus*] Athenarum rex, quae sub
tuo praesidio. FARN.

1152. *Casta*] O Pallas ven. &c. supra vers. 1149.
FARNABIUS.

1152. *Patruo*] Plutoni. FARN.

1153. *Constat inferno, &c.*] Loco Thesei inde
reversi cessit illi Hippolytus. FARN.

ACTUS QUINTUS.

THESEUS. PHAEDRA.

*Phaedra Hippolyti innocentiam, suas calumnias revelat: ipsaque
sua se manu occidit, pater non sine luctu filio justa
persolvit, novercae negat.*

Thes. **Q**uis te dolore percitam instigat furor?
Quid ensis iste? quidve vociferatio,

Planctusque supra corpus invisum volunt?

Phaed. Me, me, profundi saeve dominator freti,

1160 Invade, & in me monstra caerulei maris

Emitte; quidquid intimo Tethys sinu

Extrema gestat, quidquid Oceanus vagis

Complexus undis ultimo fluctu tegit.

O dire Theseu semper, ô numquam ad tuos.

Tu-

VARIORUM.

1158. *Corpus*] Artus passim collectos Hippo-
lyti, quem modo oderas. *Vel* mihi invisi. FARN.

1160. *Monstra*] Quae modo in Hippolytum
misi jamque justius in me. FARN.

1165. *Gna-*

- 1165 Tutò reverse! gnatus & genitor nece
Reditus tuos luere. pervertis domum,
Amore semper conjugum aut odio nocens.
Hippolyte, tales intuo vultus tuos?
Talesque feci? membra quis faevus Sinis,
1170 Aut quis Procrustes sparsit? aut quis Cressius
Daedalea vasto claustra mugitu replens,
Taurus biformis, ore cornigero ferox,
Divulsit? heu me! quo tuus fugit decor,
Oculique, nostrum sidus? exanimis jaces?
1175 Ades parumper, verbaque exaudi mea.
Nil turpe loquimur. hac manu poenas tibi
Solvam, & nefando pectori ferrum inferam,
Animaque Phaedram pariter ac scelere exuam;
Et te per undas, perque Tartareos lacus,
1180 Per Styga, per amnes igneos amens sequar.
Placemus umbras. capitis exuvias cape,
Laceraeque frontis accipe abscissam comam.
Non licuit animos jungere. at certe licet

VARIORUM.

1165. *Gnatus*] Filius nunc: pater Aegeus olim, qui ex editissima turre navis tuae vela nigra propiciens ac te periisse inde conjiciens, quia in mandatis dederat ut victor aut incolumis albis redires velis, se in mare dejecit. FARN.

1167. *Amore*] Mei, criminationi meae nimis credule. FARN.

1167. *Odionocens*] Antiopes. sup. v. 227. FARN.

1169. *Tales*] Laceros, foedatos. FARN.

1169. *Feci?*] Falso intulando te. FARN.

1169. *Sinis*] Latro Corinthius, qui pinibus intemis alligatos homines discerpebat. vide quae ad v. 227. Hercul. Fur. & inf. v. 1221. FARN. Jungi solent, Sinis & Procrustes & Minotaurus. Ovidius in Epist. Phyllidis: Cum fueris lectus Sciron, totusque Procrustes Et Sinis, & tauri mistaque forma viri. de his latronibus; vide Plutarch.

in Thesco, & notas in Claudianum. DELRIUS.

1170. *Procrustes*] Thyeft. v. 1050. FARNABIUS.

1170. *Cressius*] Minotaurus. sup. vers. 649. qui humana carne vescebatur. FARN.

1171. *Daedalea*] Labyrinthum à Daedalo factum. Ibid. FARN.

1174. *Nostrum*] Quos instar gemini sideris suspiciebam. FARN.

1176. *Nil turpe*] Ut nuper. FARN.

1178. *Phaedram*] Al. memet. FARN.

1180. *Amnes*] Phlegethonia, Thyeft. vers. 73. FARNABIUS.

1181. *Capitis exuvias*] Crines; moris enim fuit in funeribus amicorum testari luctum, nec non funera honorare, defunctorumque faciem tegere coma abscissa & avulsa. in squallorem sc. spoliata natura superfluo hoc ornatu. FARN.

- Impium rapite, atquemersum premitte perpetuis malis.
 Nunc adeste saeva ponti monstra, nunc vastum mare,
 1205 Ultimo quodcunque Proteus aequorum abscondit sinu,
 Meque ovantem scelere tanto rapite in altos gurgites.
 Tuque semper, genitor, irae facilis assensor meae,
 Morte facili dignus haud sum, qui novâ natum nece
 Segregem sparsi per agros: quique dum falsum nefas
 1210 Exsequor vindex severus, incidi in verum scelus.
 Sidera & manes, & undas scelere complevi meo.
 Amplius fors nulla restat; regna me norunt tria.
 In hoc redimus? patuit ad coelum via,
 Bina ut viderem funera, & geminam necem?
 1215 Coelebs & orbus, funebres una face

Ut

GRONOVII.

1208. *Morte dignum facinus ausus,*] Nimis hoc leve: pluris sibi litem Theseus aestimat. Scribe igitur cum Etrusco: *Morte facili dignus haud sum.* Quid volunt autem sibi, qui *Segregem sparsi per agros*, interpretantur, separatum, solum? Quasi non sit discerptum & dilaniatum.

1210. *Scelstus incidi in verum nefas.*] Indignatur Gruterus esse, qui pro egregio habeant, quod in suis codd. invenere, *verum scelus*. vocem enim illam hic ferri non debere, nisi auferamus omnem item loci hujus elegantiam. Flor. tamen: *quique dum falsum nefas Exsequor vindex severus, incidi in verum scelus.*

1213. *In hoc redimus? patuit ad coelum*] Delrio placet Venet. & Herbip. lectio, *in coelum*. si tamen initio versus *Ad pro In* scribatur: *Ad hoc redimus? patuit in coelum via.* Non nobis. De ira lib. 2. 26. *Alius non in hoc, ut te offenderet, fecit.* Ad Marciam cap. 16. *quos in hoc mihi videtur interim violare fortuna, ut sic quoque humani generis profint.*

VARIORUM.

1202. *Lethes,*] Lethe fluvius inferorum, cuius potus umbris praeteritarum rerum oblivionem inducere putabatur. ideo miseris grata. Est &

Lethes seu Lethe fluvius Hispaniae Straboni ac aliis, à quibus etiam Limius & Limaea videtur dici: Sallustius, & Mela, & Plinius, *fluvium Oblivionis* vocant. Epitoma Livii, *Oblivionem*. de eo Silius lib. 1. — *lucentes volvit arenas infernae populis referens obliviam Lethes.* DELRIUS.

1202. *Torpentes*] Cocytus. Herc. Fur. v. 686. & Styx. Ibid. vers. 713. FARNABIUS.

1204. *Nunc adeste*] Iustius in me quam nuper in Hippolytum. FARN.

1205. *Proteus*] Oceani & Tethyos filius, phocaeum pastor & cultor. FARN.

1206. *Ovantem*] Modo lactantem. FARN.

1207. *Irae facilis*] Exaudiendo vota. FARN.

1208. *Nova natum*] Nam filius absens patris votis, in solo, fali monstro, auriga propriis equis perit. FARN.

1209. *Segregem*] Separatum, solum. FARNABIUS. Hac voce Seneca Philosophus utitur, item Asconius, Prudentius, Sidonius, alii. DELRIUS.

1210. *Nefas.*] Omnes vet. libri, praeter Mogguntinum, *Scelus*.

1211. *Sidera & Manes, & undas*] Propter temeritatem meam pater dejecit se in mare. supra vers. 1165. ad inferos descendi comes Pirithoi adulteri, jamque terram pollui nefaria filii innocentis caede. FARNABIUS.

1214. *Bina*] Filii & uxoris? FARN.

1215. *Coelebs*] Filio & conjuge privatus. FARN.

1217. *Do-*

- Ut concremarem prolis ac thalami rogos?
 Donator atrae lucis, Alcide, tuum
 Diti remitte munus. ereptos mihi
 Restitue manes. impius frustra invoco
 1220 Mortem relictam. crudus, & leti artifex,
 Exitia machinatus insolita, effera,
 Nunc tibimet ipse iusta supplicia irroga.
 Pinus coacto vertice attingens humum
 Coelo remissum findat in geminas trabes,
 1225 Mittarve praeceptis saxa per Scironia.
 Graviora vidi, quae pati clusos jubet
 Phlegethon, nocentes igneo cingens vado.
 Quae poena maneat memet & sedes, scio.
 Umbrae nocentes cedit, & cervicibus
 1230 His, his repositum degravet fessas manus
 Saxum, seni perennis Aeolio labor.
 Me ludat amnis ora vicina alluens.

Vul-

GRONOVII.

1225. *Mittarve praeceptis*] Florent. *Mittarve*
 Est enim aliud genus poenae, quam quod praecedens designat versus.

1231. *Senis perennis Aeolii labor.*] Melius Flor.
seni perennis Aeolio labor. praesertim quum aures
 radat repetitus sonus.

VARIORUM.

1217. *Donator*] Herc. Fur. 806. supra vers. 843.
 FARNABIUS.

1217. *Atrae*] Funestae & miserae. FARN.

1217. *Alcide*] Dederat Herculi petenti Theseum reducendum Pluto, ut narrat Theseus Herc. Fur. 806. de quo intelligendum quod Aristides scripsit, Orat. in Minervam, Minervae auxilio quendam ab Hercule ex inferis reductum.
 DELRIUS.

1217. *Tuum*] Tristior enim mihi superest vita quam mors & inferi. FARNABIUS.

1220. *Crudus*,] *Haec ad se.* FARN.

1221. *Exitia*] Quae filio injuste machinatus

es. *Vel*, quae tyrannis latronibusque inflixisti ut in sequentibus. & vide quae ad vers. 126. Herc. Fur. FARN.

1223. *Pinus*] Supra vers. 1169. FARN.

1224. *Coelo remissum*] Parisiensis *remissa*. ut ad pinum referatur, quae prius coacto vertice in terram inclinata. SCHRODERUS.

1225. *Scironia*.] Sup. v. 1024. FARNABIUS.

1226. *Graviora*] Et tamen his graviora apud inferos vidi supplicia quae merui, & quae me manent. FARN.

1227. *Phlegethon*,] Thyeft. v. 73. FARN.

1231. *Senis*] Sisyphi fil. Aeoli. hic Atticam latrociniis infestans à Theseo interfectus, apud inferos hac poena damnatur, ut saxum ingens ad summi montis verticem volvat, quod repente dilabitur. *Aut petis aut urges rediturum Sisyphæ saxum.*
 FARNABIUS.

1232. *Amnis*] Eridanus, infernalis fluvius, in quo Tantalus. Herc. Fur. vers. 752. FARN.

1232. *Ora vicina alluens.*] Traiect. *abluens.* ut Herc. Fur. v. 753. *abluit mentum latex.* SCHRODERUS.

Qq

1233. Ti-

- Vultur relicto transvolet Tityo ferus,
 Meumque poenae semper accrescat jecur.
 1235 Et tu mei requiesce Pirithoi pater.
 Haec incitatis membra turbinibus ferat
 Nusquam resistens orbe revoluta rota.
 Dehiscite tellus; recipe me dirum chaos,
 Recipe: haec ad umbras iustior nobis via est.
 1240 Gnatum sequor: ne metue, qui manes regis;
 Casti venimus. recipe me aeterna domo
 Non exiturum. non movent Divos preces:
 At si rogarem scelera, quam proni forent!
Chor. Theseu, querelis tempus aeternum manet.
 1245 Nunc iusta gnato solve, & absconde ocus
 Dispersa foede membra laniatu effero.
Thes. Huc, huc reliquias vehite cari corporis,
 Pondusque, & artus temere congestos date.
 Hippolytus hic est? crimen agnosco meum.
 1250 Ego te peremi. neu nocens tantum semel
 Solusve fierem, facinus ausurus parens;

Pa-

GRONOVII.

1237. *Nunquam resistens*] Florent. *Nusquam resistens.*

1239. *Haec ad umbras iustior nobis via est.*] Quam quae Hippolyto, inquit. Immo, quam cum eo profectus sum miles audacis proci.

1249. *Facinus agnosco meum.*] Flor. *crimen agnosco meum.* Perinde esse ostendit Martialis lib. 2. c. pig. 94. *O magnum facinus crimenque deorum.* Sed posterius hic haud dubie gratius, quia proxime sequitur alterum.

VARIORUM.

1233. *Tityo ferus,*] Qui, cum Latonae stuprum inferre conaretur, Apollinis telis confixus ad inferos demissus est, ubi humi per novem iugera exporrectus, jecur immortale, utpote cum

Luna ad poenas renascens, vulturi depascendum praebet. FARN.

1235. *Mei*] *Emphasin habet*, mihi chari Pirithoi pater, id est, Ixion. FARN.

1236. *Haec incitatis*] Ut Ixionis. vid. Herc. Fur. v. 750. FARN.

1238. *Chaos,*] Herc. Fur. vers. 610. & Thyest. vers. 832. FARN.

1239. *Haec ad umbras iustior*] Quam quae Hippolyto. FARN.

1241. *Casti venimus.*] Non ut olim rapturi Proserpinam cum Pirithoo. FARN.

1242. *Non exiturum.*] Ut nuper cum Hercule. FARNABIUS.

1243. *Scelera,*] Quod feci in tertio voto contra filium. sup. 947. quam faciles exaudirent? FARN.

1245. *Iusta*] Exequias debitas. FARN.

1248. *Pondusque*] Neque enim formam habent. FARNABIUS.

1252. Pa-

- Patrem advocavi. munere en patrio fruor.
 O triste fractis orbitas annis malum!
 Complectere artus, quodque de gnato est super,
 1255 Miserande moesto pectore incumbens fove.
 Disiecta genitor membra laceri corporis
 In ordinem dispone, & errantes loco
 Restitue partes. fortis heic dextrae locus;
 Heic laeva frenis docta moderandis manus
 1260 Ponenda. laevi lateris agnosco notas.
 Quam magna lachrimis pars adhuc nostris abest?
 Durate trepidae lugubri officio manus,
 Fletusque largos sistite arentes genae,
 Dum membra gnato genitor annumerat suo,
 1265 Corpusque fingit. hoc quid est forma carens,
 Et turpe multo vulnere abruptum undique?
 Quae pars tui sit dubito, sed pars est tui.
 Heic heic repone; non suo, at vacuo loco.
 Haecne illa facies igne sidereo nitens,
 1270 Inimica flectens lumina? huc cecidit decor?

GRONOVII.

1258. *Fortis heic dextrae locus; Heic laeva frenis*] Sane rariores sic, sed & emendatiores, ut Etruscus & Vossianorum optimus, quo solo utimur. Itaque Pall. ad unum omnes cum suo, *fortis hic lateris locus, Hic dextra*, nihil nos exorant.
 1265. *Hoc quidem est forma carens*,] Florent. *hoc quid est forma carens*, per interrogationem. Dein dubitat Delrius, num melius antiqui codd. *abruptum* habeant. Gruterus, qui codices istos vix exstare credidit, quum omnes suos conjurasse in illud *ambesum* videret, respondet: mea opinione pejus. Verbum sane videtur hoc elegantius: tamen *abruptum* & Vossianus & princeps co-

VARIORUM.

1252. *Patrem*] Neptunum à quo compressa

Aethra, cum ex Aegeo non conciperet, Theseum peperit. Plutarch. in Theseo. FARN.

1253. *Fractis*] Actate & aerumnis. FARN.

1254. *Est super*,] Superest, rellat. *Anastrophe*. FARNABIUS.

1261. *Quam magna*] Multi enim artus, multae corporis particulae absunt, quae si posthac inventae fuerint, cum lacrymis mihi componendae sunt, sic infra vers. 1274 *saepe offerendus*. FARN.

1265. *Fingit*.] Componit. Et hoc vere est mortuum componere. FARN.

1265. *Hoc quidem*] Membrum FARN.

1268. *Non suo*,] Deest enim pars, quae proprium locum suppleat. FARN.

1269. *Haec illa facies, &c.*] Facies sideribus similis, tribuitur Heroibus, ut hoc loco Hippolyto, apud Apollonium Polluci, de quo dicitur *ὁμοίῳ ἀστέρων ἀστὲρ*. FABRITIUS.

1270. *Inimica*] Etiam novercae. FARNAB.

Qq 2

1271. *Fr-*

O dira fata! numinum ô saevus favor!
 Sic ad parentem gnatus ex voto redit?
 En haec suprema dona genitoris cape,
 Saepe efferendus. interim haec ignes ferant.

1275 Patefacite acerba caede funestam domum,
 Mopsopia claris tota lamentis sonet.

Vos apparate regii flammam rogi:

At vos per agros corporis partes vagas

Anquirite. istam terra defossam premat,

1280 Gravisque tellus impio capiti incubet.

GRONOVII.

dicum. Possis & argutari, *ambesum* proprie, quod sensum & paulatim circumrosum est: ut apud Virgilium *ambesae mensae*, & *ambesa flammis roborata*: non quod uno & violento impetu ablatum abstractumque est, ut hoc, quicquid est, fingitur, artuum.

1271. *Numinum O saevus furor!*] Longe melius Flor. *O dira fata! numinum ô saevus favor!* Inteligit sua vota diis exaudita malignis, ut loquitur Juvenalis.

1273. *En haec suprema vota*] Lipsianus & Mogunt. *dona*. Obstreperunt rursus Pall. in quorum gratiam Grutero non libuit tantum majestatis tribuere testi unico. nam, ut dixi, Moguntinum illum exflare vix credidit. At sic Flor. quoque & Vossianus. Et mortuo non conferebantur *vota* (nemo enim tam male ominata conciperet, utique pater filio) sed *dona*. Explicant: Haec funeri tuo soluta exsequiarum iusta: seu potius, En quali dono complevit mihi votum supremum Neptunus, ut saepe sit efferendus mihi filius. Immo cum his verbis Theseus aliquid ornatus sui imponit dilacerato cadaveri, ut solebant cara & pretiosa munera conicere in rogos amicorum. Statius l. 6. Theb. de Lycurgo in funere Archemori: *cuncta ignibus atris Damnat atrox, suaeque ipse parens gestamina ferri, Si damnis rabidum queat exsaturare dolorem*. Suetonius Julio cap. 84.

VARIORUM.

1271. *Furor!*] Novercae amor, ira mea. FARNABIUS.

1272. *Sic ad parentem*] Tam foede lacer, tam crudeliter laniatus? FARN.

1274. *Haec ignes*] Haec crementur, comburantur, *pro more sepeliendi apud veteres*. Thyeist. 748. FARN.

1276. *Mopsopia*] Athen. supra versu 121. FARN.

1279. *Anquirite*.] Vulgo *acquirite*. Suspicio expulsum à sciolis vocabulum vetus, probum, laudatum, *anquirite*; quod significat diligenter, & omnibus excussis quaerere. est quidem ut plurimum iudiciale verbum Livio, & ceteris historicis, oratoribus, legislatoribus, sed tamen ad alia etiam utuntur Lucretius, Sallustius, Cicero. Vide Gifanii Collectanea Lucretiana. DELRIUS.

1279. *Istam*] Phaedram. FARNABIUS.

1279. *Terra defossam premat*,] Meminit olim hujus moris Britannicus in Juven. Sat. 10. Et fortassis propterea non lapidibus, lignis, aut cespitibus, quos repperant insepultos, contegebant, sed Graeci quidem ter pulverem injiciebant, teste Eustathio; Romani vero, Varrone auctore, levem terrae glebam. Vide Muretum l. 10. var. lect. c. 19. Lambinum ad Horatii l. 2. Od. 28. Lud. Guicciardinum lib. 1. & 2. de Funerib. DELRIUS.

1280. *Gravisque*] Cui male volebant, terram gravem & tumulum onerosum precabantur veteres, quo anima, quam sepulchro una cum corpore condi credebant, depressa ad beatorum sedes tarde aut aegre devolaret, atque aegre ultro citroque ad sepulchra commearet in solemnibus funeris. ut contra, cui bene volebant *tenuem & sine pondere terram precabantur, levem cespitem aut cippum, ut molliter ossa cubarent*. FARNABIUS.

L. ANNAEI SENECAE

OEDIPUS.

DRAMATIS PERSONAE.

OEDIPUS. JOCASTA. CREON. CHORUS. THEB-
NORUM. TIRESIAS. MANTO. SENEX.
PHORBAS. NUNCIUS.

A R G U M E N T U M.

*Grassante Thebis dira pestiliterate mittitur Delphos Creon consulturus Apolli-
nem. refert expiandam Laji necem interfectoris exilio. qui cum ignorare-
tur, Tiresias frustra extispicia aggressus, per Necromantiam Laji um-
bra evocata intelligit ipsum esse regem Oedipum. Negat primum ille,
sed postea disquirens, invenit se filium esse Laji, quem interfecerat, &
Jocastae, quam uxorem duxerat. Effossis itaque prae pudore atque ira
oculis in exilium abit. & Jocasta se gladio confodit.*

ACTUS

VARIORUM.

Oedipus.] Invenio Oedipum tragoediam composuisse apud Graecos Aeschylum, Sophoclem, Euripidem, Lycophronem, Philoclem Atheniensem, Xenoclem (qui ea fabula, teste Aeliano, vicit Euripidem) & Diogenem Cyrenicum: Suidas verò illam Diogeni Oenomao ascribit. Asconius tradit Julium Caesarem Latinam quandam tragoediam Oedipi nomine inscripsisse. Athenaeus l. 6. Eubulum ex Oedipodis citat, quae comoedia fuit. Porro hac fabula multa noster ex Sophoclis Oedipo tyranno accepit, nonnulla etiam fortassis ex Silanionis Jocasta, etenim in ea tragoedia Jocastae mors, quemadmodum & in hac, repraesentabatur, teste Plutarcho. **DELRIUS.** Tragoedia praeclara. minor quam inventoris tamen. Notent studiosi, solam hanc inter Romanas *ἑκταπλοῦν* extare. Qualem constitutionem absolutam Aristoteles censet. Quippe & subitam in contrarium mutationem, quam *peripetiam* vocant, & agnitionem habet. Manifesta peripetia est, ubi senex Polybum decessisse

nunciat, & Oedipodem ad Corinthiorum regnum invitat. Isto enim fine cum venisset, & jam in tranquillo constitutus videretur Oedipus, praeter expectationem, contrarium efficitur. Quippe parentem suum non fuisse Polybum, docetur. Unde totius rei sequitur mutatio, & tota fit palam. Hinc agnitio, pars altera, dependet. Ita Jocastam agnoscit. Noster Episodia quae addidit, cum tam accurate ignem & viscera describit, ut è sacris hausisse ea libris videatur, tum prolixa illa *ῥήγας* ex Homero delineatio, ita pulchra sunt, ut quamvis habeant vernile & ambiciosum aliquid, potius in hoc laudanda tamen, quam in isto requirenda videantur. Jocasta apud Graecum simul factum suum agnoscit, & conspectum hominum nunquam reditura fugit. Nam quis matrem introducere post ista audeat? Hic & postea occurrit filio, & solari eum audet. Tantum ut acumina aliquot faciat compendii. Chorus primus qui de peste est, idem tere est utrobique. Etiam pulcherrimus noster. In isto tamen multa, ad quae sanus ne aspires quidem. **HEINSIUS.**

ACTUS PRIMUS.

OEDIPUS. JOCASTA.

Oedipus de pestilentiae saevitia conqueritur.

JAm nocte Titan dubius expulsa redit,
 Et nube moestum squallida exoritur jubar,
 Lumenque flamma triste luctifica gerens
 Prospiciet avida peste solatas domos,
 5 Stragemque, quam nox fecit, ostendet dies.
 Quisquamne regno gaudet? ô fallax bonum,

Quan-

GRONOVII.

1. *Pulsa dubius effulsit dies,*] Quidni purius sit germaniusque: *Jam nocte Titan dubius expulsa redit?* quum sic quoque *ἀνύκτων* ille Etruscus. Sed, inquit vir egregius, ambigo, an possit dici *dubius Titan*, pro eo, qui non videtur. Faciat: at non ambigimus nos *dubium* hac mente dici omne, quod incertam, dubiam & vix noscendam sui speciem faciemque praebet. Sic *dubii montes*: qui jam vix oculis apparent, Lucano lib. 3. *et dubios cernit vaneferre montes*. Hercule Furente: *Tenuis relictae lucis à tergo nitor, Fulgorque dubius solis afflicti cadit*. Sed, ait, aliud *lux*, aliud *Titan*. Scimus: sed non propterea si quid potest dici de luce, id omne disconvenit soli. *Sol dubius* est nubibus praetentus itaque interpolatus, ut *dubium* relinquat intuentibus, an hic sol sit. Virgilius 3. *Aeneid. incertos caeca caligine soles*. Ovidius 2. *metam. ut glacies incerto faucibus sole*. Livius 9, 42. *Postero die, vix dum luce certa*. 41, 2. *Perlucens jam aliquid, incerta tamen, ut solet, lux speciem omnium multiplicem intuenti reddens*. Juvenalis Sat. 5. *Sideribus dubiis, aut illo tempore, quo se Frigida circumagunt pigri sarraca Bootae*. Ovidius de pestilentia Aeginam vastante: *Principio coelum spissa caligine terras Texit, et ignavos inludit nubibus aestus*. Pergit: *Mox, fateor, non parum inamoene repetitur vox dies; verum eodem sensu repetitur nox, quae & hic una com-*

paret. Diversa ratio est, nam utrum bella sit vocis repetitio, an insuavis, ex sensu est judicandum. Si verum patimur, scribendum & secundo versu, *moestus*: ut aequè Titan dicatur *moestus jubar*, quam *dubius*, quam *triste lumen gerens*. Sic in Hippolyto: *turbidam frontem gerens Et Moesta vultus*. Ille Titan, inquit, peracta nocte sic effulgens, ita exortus & comparatus, jam prospiciet (nam ita quoque Flor. & Voss.) orbatae lue pestifera domos: & dies palam faciet stragem, quam proxima nocte passi sumus. Frustra quoque tendunt novem illi pro suo *jam cernes*.

3. *Triste luctifera gerens*] Non tantum Delianus N. (hoc est, si licet dicere, meritis, ut nomen ejus vivat, G. Fabricius) edidit, *luctifica*: sed & sic optimi codicum, sic agnoscit scriptum Bernardinus Marmites in Notis. Hercule Furente Megaera dicitur *luctifica manu*, Hippolyto *vox luctifica*. Et amant sic terminata hae tragoediae. Sic rursus in Hercule Furente: *superbifica manu, & monstri colla terrifici*. In Phoenissis Oedipus *incestifus, execrabilis*. In Hippolyto Phaedrae mentem jubet esse *castificam*. In Medea *sacrificae preces & nidificum rer*. Infra hac fabula, *tabifica coeli vitia & luctificus auster*.

VARIORUM.

4. *Solatas*] Viduatas, destitutas incolis. FARN.
 5. *Stragemque*;] Cadaverum eorum qui perierunt hac nocte. FARN.

8, v:

- Quantum malorum fronte quam blanda tegis!
 Ut alta ventos semper excipiunt juga;
 Rupemque saxi vasta dirimentem freta,
 10 Quamvis quieti, verberant fluctus maris:
 Imperia sic excelsa Fortunae objacent.
 Quam bene parentis sceptrum Polybi fugeram,
 Curis solutus, exul, intrepidus, vagans!
 Coelum deosque testor, in regnum incidi.
 15 Infanda timeo; ne mea genitor manu
 Perimatur. hoc me Delphicae laurus monent,
 Aliudque nobis majus indicunt scelus.
 Est majus aliquod patre mactato nefas?

Prò,

GRONOVII.

17. *Indicant majus scelus.*] Vix unus sibi Comellinus putavit notandum Mss. magnam partem & vetustam editionem habere: *majus indicant scelus.* Quia enim Seneca in ea regione jambum fugit, recte transpositum putarunt. At nunc discas licet non temere fuisse: nam optimus ille, *majus indicant scelus.* Verbo quo amat eleganter uti Seneca. De ira 3, 3. *cum aliquis sit de illustribus philosophis, qui irae indicat operas.* De benef. 2. 17. *Induxisti pecuniae odium.* Epist. 51. *Indicendum est ulli loco odium?* Epist. 55. *Debilitatem nobis indixere deliciae.* Est proprie denuntiare aliquid faciendum vel praestandum. Quintilianus Instit. Or. 7, 4. *Quod item accidit, si orbae nuptias indicant pares gradu, & si inter propinquos de idoneo quaeratur.* Sed prorsus, ut hic, Lucanus l. 2. *manifestaque belli signa dedit mundus, &c. Indixitque nefas.*

18. *Est majus aliud*] Flor. *aliquod.* Caeterum neque laudo qui ex cantico hic diverbium faciunt & Jocastam Oedipo interfantem ponunt, neque detraxerim notam interrogatoriam, quasi hoc sit magis stupentis & horrentis quam quaerentis, ut loquuntur. Etenim ipsum, quod quaerit, est stupentis & horrentis, mirantisque sua ipsius dicta, quae sciebat quemvis sic audientem in primo miraturum, eoque obloquentis sibi, quod quis alius ignarus rei dicturus erat vel co-

gitaturus. Censeo autem magnam partem hujus principii Senecam à persona Oedipi sola pronuntiare voluisse, antequam Jocasta in proscenio compareret.

VARIORUM.

8. *Ut alta*] *Perflant altissima venti.* vid. vers. 1129. Hippolyt. FARN.

12. *Parentis*] Sic enim putabat. Oraculo itaque accepto, fore ut patris à se necati thalamos conscendens foedaret, Corintho in exilium profugit, caetera vid. v. 243. Phoeniss. FARN.

14. *In regnum*] Præter spem & votum in regnum hoc Thebanum deveni. FARN.

16. *Delphicae laurus*] Oraculum Apollinis Delphici, Laurus autem Apollini sacra: *Clarissimi laurus.* *αὐλὴν ὅθεν venturi praescia Laurus,* in igne crepitans faustum portendere, tacita, inauspicatum credebatur: nec non folia pulvillo subjecta credebantur vera conciliare somnia, ut & manducata *κόρυμβον*, unde vaticinantes dicti sunt *δαφνοφόροι* qua & coronati praecinebant vates, & circa templum Delphicum Lauri copiose crescebant. infra vers. 228 FARNABIUS. Duo fuere oracula Delphica, sine quibus haec fabula nequit intelligi. prius Lajo de liberis sciscitanti, redditum in hanc sententiam: *Poscere laium liberos etque filium nasciturum, à quo ipsum necari fata sanxissent.* Id enim illi Pelopem imprecatum: *ὅς ὀπίσσω à Lajo filium.* posterius accepit Oedipus; huiusmodi.

- Prò, misera pietas! eloqui fatum pudet.
 20 Thalamos parentis Phoebus & diros toros
 Gnato minatur, impia incestos face.
 Hic me paternis expulit regnis timor.
 Non ego penates profugus excessi meos.
 Parum ipse fidens mihimet in tuto tua,
 25 Natura, posui jura. cum magna horreas,
 Quae posse fieri non putes, metuas tamen.
 Cuncta expavesco, meque non credo mihi.
 Jamjam aliquid in nos Fata moliri parant.
 Nam quid rear, quod ista Cadmeae lues
 30 Infesta genti, strage tam late edita
 Mihi parcit uni? cui reservamur malo?
 Inter ruinas urbis, & semper novis
 Deslenda lachrimis funera, ac populi struem,
 Incolumis adsto. scilicet Phoebi reus

Spe-

GRONOVII.

34. *Incolumis adsto. scilicet*] Sic non è Melisso illo optimo, sed ex Orteliano Lipsii (notatum ad marginem editionis Antwerpianae, quod postea omiserunt) introductum est, quicum faciunt duo Pall. caeteri, *Incolumis ergo scilicet*, ut edebatur. aut, *Incolumis oro scilicet*. Moguntinus: *Incolumis ego tu scilicet*. Haec omnia provenerunt ab hominibus temere atque indocte suppleantibus, quod deerat. Delrius conjicit: *Incolumis ergo tu licet*. Gruterus *Incolumis erro*. Melior ratio & vetustatis reverentior relegant *tu scilicet*, verumque habent cursum, *Incolumis ergo tu Phoebi reus*. Defectus in libris etiam antiquissimis sincerissimisque frequens. Nimirum secundam vocem hauserunt ultimae literae vocis primae, & scribendum: *Populi struem Incolumis unus?* Dictum admirando & interrogando per ellipsin verbi substantivi. Dein: *ergo tu Phoebi reus Sperare poterat*.

VARIORUM.

modi. *Procul à templo Diis invisa proles abscede;*

qui necati à te patris thalamum conscendes, & tibi ex matre fratres procreabis. priore territus Lajus natum Oedipum, pedibus ferro ignito foratis, feris objici mandavit: posterioris metu Oedipus Corintho in exilium profugit, & nolens, oraculo fidem fecit. DELRIUS.

20. *Thalamos*] Modo vers. 12. FARNABIUS.

21. *Face.*] Vid. Phoeniss. 263. & 507. FARNABIUS.

23. *Non ego*] Non mutabam solum propter scelus aliquod admissum aut pusillanimitatem, sed ne quando (ut praedictum erat) naturae jura violarem per parricidium aut incestum. FARN.

28. *Jamjam*] Etiam in hac peste videntur fata magnum aliquod malum mihi machinari, cum mihi uni parcatur. FARN.

29. *Cadmeae*] Thebaeae à Cadmo conditore. FARNABIUS.

32. *Semper*] Propter continua funera. FARN.

34. *Phoebi reus*] Quasi vero Phoebi oraculo in tanta scelera damnatus salubre regnum sperare audeam: imo scelere meo corruptus est aër. FARNABIUS.

- 35 Sperare poteris sceleribus tantis dari
Regnum salubre? fecimus coelum nocens.
Non aura gelido lenis afflatu foveat
Anhela flammis corda: non Zephyri leves
Spirant: sed ignes auget aestiferi Canis
40 Titan, Leonis terga Nemeaei premens.
Deseruit amnes humor, atque herbas color.
Aretque Dirce. tenuis Ismenos fluit,
Et tingit inopi nuda vix undâ vada.

Obscu-

G R O N O V I I.

39. *Sed ignes auget aestiferi Canis Titan,*] Liber primarius: *igne friget.* Subest aliquid, sive id sit, *igne ferret*, sive *igne saevit*.

V A R I O R U M.

36. *Fecimus*] Scelere. infra v. 631. & Octav. vers. 231. FARN.

36. *Coelum nocens.*] Aër autem corrumpitur à terrenis & interioribus expirationibus Endemiis. FARNABIUS. Sequitur pestis descriptio, quales habentur apud Sophoclem in Oedipo tyranno, Thucydidem lib. 2. Lucretium lib. 6. Virg. 3. Georg. Manilium lib. 1. Ovidium 7. Metam. Lucanum lib. 6. Silium lib. 14. Capitolinum in M. Antonino Philosopho; Herodianum lib. 1. Ammian. Marcellinum libro 19. denique Homerum Iliad. α.

37. *Non aura*] Pestis orta à maligna qualitate ex certa siderum configuratione, vel à vehementi temporum tempestatumque mutatione, unde qualitatibus exuperantiae & inaequalitates Epidemiae. quae omnia cum hic concurrant, gravis est pestilentia. FARN.

38. *Anhela*] Aura non refrigerat corda aestuantia, sed & pestifera aura pariter cum spiritu in pulmones hausta in cor penetrat, quod affectioni praeparatum propter plethoram, cacochymiam, vel obstructionem labefaciat arteriarum spiritum. FARN.

39. *Ignes*] Quin & Sol primam Leonis partem ingressus Canis sidus ardentissimum, quod exoritur 29. Gr. Canceri, aestum & calorem adauget. FARNABIUS.

39. *Aestiferi Canis*] Orto ergo Cane seu Sirio

haec pestis viguit. nam ait, solem tunc in Leonem primum ingressum Plinius; *Ardentissimo aestatis tempore exoritur Caniculae sidus, sole primam partem Leonis ingrediente*, lib. 2. cap. 47. mens ergo nostri; Sed vectus Leone, auget aestum & calorem canis, flammâ suâ nos adurentis. verum id est. nam Calpurnius Bassus tradit, cum Sol ad Sirium accesserit, Sirii calorem duplicari, & languore affici corpora. *Sirium* Graece propter flammæ candorem, *caniculam* Latine vocari. inde *dies caniculares* dici. Germanicus, de canicula: *Cum radios Solis tetigit, accenditur aestus.* Plinius, effectus miros hujus sideris recenset lib. 2. cap. 40. & lib. 9. cap. 16. multa etiam ex Timosthene & aliis, Scholiastes Apollonii in lib. 2. v. 518. De nomine non convenit, nam saepe *canis* cum *caniculâ* confunditur. cum vere differant. nam duo sidera canum. Unum canis major: alterum canis minor. *Minor*, vocatur Graeco nomine *Procyon* à Manilio libro 5. Firmico lib. 8. cap. 9. Plinio lib. 18. cap. 28. & Avieno in Arati versione, à Cicerone Latine *Anticanis*, prior enim oritur & majorem praevenit, hic proprie loquendo appellatur *ἀπλὸς Canis*, idem est Sirius, de quo noster, etsi fortassis utrumque sidus uno nomine complexus sit. DELRIUS.

40. *Leonis*] Hercul. Fur. vers. 225 FARNAB.

41. *Deseruit*] Unde & stella fulgida in Canis sidere Sirius dicitur nonnullis, à *ἡσυχία*, id est, siccare, arefacere, quod aliis *ἡσυχία* & *ἡσυχία*, quod canes praesens sibi hincere faciat. FARN.

42. *Dirce*] Hercul. Fur. vers. 916. Phoen. v. 20. & v. 126 FARN.

42. *Ismenos*] Ismenos de quo in Hercul. Fur. v. 334. fluit tenuis, FARN.

R r

44. *Phoe-*

- Obscura coelo labitur Phoebi soror;
 45 Tristisque mundus nubilo pallet novo.
 Nullum serenis noctibus sidus micat:
 Sed gravis & ater incubat terris vapor.
 Obtexit arces coelitem ac summas domos
 Inferna facies. denegat fructum Ceres
 50 Adulta: & altis flava cum spicis tremat,
 Arente culmo sterilis emoritur seges.
 Nec ulla pars immunis exitio vacat:
 Sed omnis aetas pariter & sexus ruit,
 Juvenesque senibus jungit, & gnatis patres
 55 Funesta pestis. una fax thalamos cremat:

Fle-

GRONOVII.

45. *Mundus nubilo pallet novo.*] Mog. *rano.* Lipsianus & Flor. *pallet die.* quod rejicit Gruterus, quia versu & qui praecedit & qui sequitur fit mentio noctis, non diei. Vix me contineo, quin recipiam conjecturam Dan. Heinsii: *nubilo pallet Jove* id est, aëre. Ovid. *met. l. 13, Cretam tenere lo ique Ferre diu nequiere Jovem.* Horatio: *manet sub Jove frigido Venator* Id interpretatus est aliquis aut evanidis quibusdam ductibus librarius antiquissimus esse credidit *die.*

49. *Ceres Adulta, & altis flava cum spicis cremat*] Hac distinctione putant viri docti se rem factam habere. Ipsa Ceres, inquit *δδία*, jam adultam & altum & flavum culmum cum ipsis spicis succendit & adurit. Cereri ut video exedundum est, quod Phoebus intrivit. Gruterus cautius, ut minus appareat vitium & scripturae hujus & interpretationis: Ceres omisit curam segetum, atque ea, quae jam adolevere, suffocantur ab aestu: atque istud quia jam placuerit uni, ait se tanto magis amplecti tali suffultum tibicine. At quis pati potest, *adulta & flava cum spicis*, sic dici, ut frumenta intelligantur? Nihil sani. Scribe: *denegat fructum Ceres Adulta: & altis flava quum spicis tremat, Arente culmo tristis emoritur seges.* Ceres adulta (quod inepte dictum putabat Gruterus) est eadem quae *flava seges*, ipsae fruges jam roenus promittentes agricolis. Eae etiam

adoleverint, & jam flaventes pondere atque aura tremulos vibrent culmos, nimio vapore sideris aestivi culmis arescentibus senescunt & emoriuntur. Naturaliter evenit, ut quum spicae messis inhorruit, verbo Virgilii, licet vix ulla spirante aura, leniter agitur & se motitet, gravidas spicas sustentibus longis & gracilibus culmis. Homerus: *l. 8. Ως αὖ ὅτε κείνῃ ζείδωρ βαρὺ λίον ἔλθῃ Λαῖον ἰπταγίζον.* Et, *l. 4. αὐτὴ τι σθεῖ σαχύνισσι ἔρση Λαίῃ ἀλδύκαυδον, ὅτε φείσῃσιν ἀγροῦ.* Herc. *Fur. adulta leni fluctuat zephyro seges.* Ovid. *4. fast. Et tremat in summa laene ca.umen humo.* Manilius lib. 1. *Hirta figuratur tremulo sub lumine Messis.*

VARIORUM.

44. *Phoebe soror,*] Luna. FARN.
 45. *Tristisque mundus*] Coelum. ut Herc. *Fur. ver. 18* & alibi non raro. FARN.
 47. *Sed gravis,* &c.] Tenebrae infernales. vide Herc. *Fur. ver. 703* FARN.
 49. *Denegat*] Segetes jam spicatae ardore exarescunt & rubigine torrentur. FARN.
 54. *Juvenesque senibus*] Lucretius, *Exanimis pueri super exanimata parentum Corpora nonnumquam posses, retroque videre Matribus aut patribus natos super edere vitam.* DELRIUS.
 55. *Una*] Eodem rogo cremantur maritus & uxor. FARNABIUS.

56. *Fle-*

- Fletuque acerbo funera & questu carent.
 Quin ipsa tanti pervicax clades mali
 Siccavit oculos: quodque in extremis solet,
 Periere lachrimae. portat hunc aeger parens
 60 Supremum ad ignem: mater hunc amens gerit;
 Properatque, ut alium repetat in eundem rogam.
 Quin luctu in ipso luctus exoritur novus,
 Suaeque circa funus exequiae cadunt.
 Tum propria flammis corpora alienis cremant.
 65 Diripitur ignis. nullas est miseris pudor.
 Non ossa tumuli sancta discreti tegunt.
 Arsisse satis est. pars quota in cineres abit?
 Deest terra tumulis. jam rogos silvae negant.
 Non vota, non ars ulla correptos levant.
 70 Cadunt medentes. morbus auxilium trahit.
 Affusus aris supplices tendo manus,
 Matura poscens fata, praecurram ut prior
 Patriam ruentem: neve post omnes cadam;
 Fiamque regni funus extremum mei.

O

G R O N O V I I.

61. *Ut alium regerat in eundem*] Et hic cum Lipsiano optimus codex: *ut alium repetat in eundem rogam*. Sic Hercule Furente Charon: *onere vacuum littori puppem applicans Repetebat Umbras*. nempe in suam cymbam. Suetonius Octavio: *Trasecto in Siciliam exercitu, cum partem reliquam copiarum continenti repeteret*.

V A R I O R U M.

56. *Fletuque*] Nemo superest qui desceat funera. qui lacryment desunt. FARN.

58. *Siccavit*] A vehementi morbi incendio; si ve quod jam malis obdurati, cum lacrymas inter symptomata & notas pestis ponant medicorum filii. FARN.

59. *Parens*] Pater & ipse aeger. FARN.

60. *Supremum*] Rogum. FARN.

63. *Suaeque circa*] Qui funus curabant, sequebanturque, in ipso officio efferendi moriuntur. FARNABIUS.

64. *Alienis*] Alteri cadaveri incensis. Et jam reverentia nulla est, Deque rogis pugnant, alienisque ignibus ardent. FARN.

66. *Non ossa*] Singulis tumulis urnisve non conduntur sancto ritu singuli. FARN.

67. *Arsisse*] Utulata tantum sunt corpora non cinefacta. FARN.

68. *Deest*] Nec locus in tumules, nec sufficit arbor in ignes. FARN.

70. *Cadunt*] inque ipsos saeva medentes Frumpit clades, obsantque autoribus artes. FARN.

70. *Auxilium*] Auxiliatorem, medicum. FARNABIUS.

71. *Affusus*] Ego itaque (inquit) advolutus ad aras supplex. FARN.

Rr 2

77. Tam

- 75 O saeva nimium numina! ô fatum grave!
 Negatur uni nempe in hoc populo mihi
 Mors tam parata? sperne letali manu
 Contacta regna. linque lachrimas, funera,
 Tabifica coeli vitia; quae tecum invehis
 80 Infaustus hospes: profuge jamdudum ocius
 Vel ad parentes. *Foc.* Quid juvat, conjux, mala
 Gravare questu? regium hoc ipsum reor,
 Adversa capere: quoque sit dubius magis
 Status, & cadentis imperii moles labat;
 85 Hoc stare certo pressius fortem gradu.
 Haud est virile, terga Fortunae dare.
Oed. Abest pavoris crimen ac probrum procul,
 Virtusque nostra nescit ignavos metus.
 Si tela contra stricta, si vis horrida
 90 Mavortis in me rueret; adversus feros
 Audax gigantes obvias ferrem manus.
 Nec Sphinga coecis verba nectentem modis
 Fugi. cruentos vatis infandae tuli
 Rictus, & albens ossibus sparsis solum.

Cum-

GRONOVII.

83. *Quoque sit dubius magis*] Manus illustris: Forte, *fit.* Vix putem necesse.

93. *Cruentos pestis infandae tuli*] Lipsianus & Florent. recte *vatis.* Ovidius lib. 7. *U* praecipitata jacebat Immemor ambagum vates obscura suarum. Sophocles Oedipo Tyranno: 'Ο: γ' ἐξήλθε αἶψα καδμείων μόλοι Σπληνός αἰοῖδ' ὅσα μὲν ἐν παρτίχορῳ.

VARIORUM.

77. *Tam parata?*] Tam ad manum cacteris.

79. *Tabifica*] Supra vers. 36. FARN.

81. *Vel ad parentes*] *Emphasis.* Si non alio patet misero profugium, vel ad Polybum & Me-ropem profuge, quos suos esse putabat parentes. supra

vers. 12. & Phoen vers. 245. FARN.

82. *Regium*] Virtutem ego maxime regiam puto aequanimitatem & ad res adversas bene praeparatum pectus. FARN.

84. *Labat;*] Traject. alter *labet.* rectius. SCHRODERUS.

85. *Stare certo*] Metaph. à militibus, quibus loco in acie occupato cedere est inglorium. FARNABIUS.

91. *Gigantes*] Fuerint gigantes necne, disputant Hieronymus Magius in Miscellaneis, & Joannes Goropius in Originibus. DELRIUS.

92. *Coecis*] Ποικιλῶδες (φίγγα. Phoen. vers. 120. FARNABIUS.

94. *Albens*] Interfectorum, qui aenigma non solvissent. FARNABIUS.

95. *Præ-*

- 95 Cumque è superna rupe, jam praedae imminens,
 Aptaret alas verbere, & caudam movens,
 Saevi leonis more, conciperet minas,
 Carmen poposci. sonuit horrendum. insuper
 Crepuere malae: saxaque impatiens morae
 100 Revulsit unguis, viscera expectans mea.
 Nodosa sortis verba, & implexos dolos,
 Ac triste carmen alitis solvi ferae.

Foc. Quid fera mortis vota nunc demens facis?
 Licuit perire. laudis hoc pretium tibi

Sce-

GRONOVII.

95. *Cumque è superna rupe,*] Quod ex quibusdam notat Delrius *superna*, praefert optimus librorum. Et profecto nihili vulgatum est, utcumque fuerint, qui interpretarentur.

96. *Aptaret alas verbera, & caudam*] Lipsius de conjectura: *Aptaret alas, verbera & caudae movens*. Scriverius: *Aptaret alas, verbera & caudam*. Utrumque editum, cum exstaret indubitatum Scaligeri, *Aptaret alas verbera, & caudam movens*. Silius lib. 2. *nova tegmina latis Aptat concutens humeris*.

97. *Conciteret minas,*] Florent. ut olim editum, & Delriani, *conciperet minas*, ut *concipere verba*, *concipere preces*, *concipere iurandum*, *conceptis verbis iurare* dicimus. Notaverat Delrius, se non mutare, etsi Venet. & Herb. *conciteret*, & notum leones seipso cauda flagellare, ut iram stimulent: cum subito agmen infidorum codicum per Gruterum interpolavit impressos, cum egregia nota. Concussu caudae minas sibi ipsi excitabat Sphinx, jam quasi sopitas, ut in silice flammæ. Sic necesse habent illudere ingenio suo, qui omnes nugae volunt interpretari.

VARIORUM.

95. *Praedae*] Mihi quem sperabat praedam. FARNABIUS.

97. *Saevi leonis more,*] *Qui viso cominus hoste subfedit dubius, totam dum colligit iram: Alex ubi se saevae stimularit verbera caudae,* &c. FARN.

99. *Crepuere*] Frendebat. FARN.

102. *Ac triste carmen*] Scilicet: "Εστὶ δὲ πῶς ἐπὶ

γῆς καὶ τετραποδῶν, ὅμοια φωνή. Καὶ πῶς, ἀλλὰ οὐδὲ
 ὁ βολὴ μοῖρας ὅς ἐπὶ γαῖαν ἔρπει καὶ πῶς, αἰετὶ
 αἰετῶν, καὶ πῶς πῶς. Ἀλλ' ἐπὶ πῶς πῶς πῶς
 πῶς πῶς πῶς, "Εὐλα τὰ πῶς γαῖαν αἰετῶν
 πῶς αἰετῶν. id est: *Est bipes, est quadrupes in terris*
(solaque vox huic) Atque tripes: mutat vocem solum,
omnis campis inter quae serpsit, quae coelo &
fluctibus errant. Ast ubi contendit pedibus jam pluribus;
illi Deficiunt vires, & lentis robora nervis.
 DELRIUS.

102. *Alitis*] Sphingem Echidnae & Typhonis filiam fabulantur, corpus canis, vultum puellae, vocem humanam, alas avium, pedes leoninos habuisse; &, obfesso monte Sphincio, Thebanis aenigmata proposuisse, quae qui explicare non poterant, occidere solitam. cum vero suum solvisset Oedipus; adeo aegre id monstrum tulisse, ut se de saxo praeceps jecerit. copiose ista narrat Appollodorus lib. 3. Biblioth. Higynus in Fab. cap. 151. & Palaephatus, qui docet ex historia natam fabulam, ut & Strabo lib. 9. Sphingem tacete Anaxilas, in Juvenca, apud Athenaeum, lenae typum esse contendit, alludens ad aenigma paullo ante adscriptum. DELRIUS.

102. *Solvi*] Docui de homine intelligendum, qui *infans*, quadrupes; *vir bipes*; *decrepitus*, assumpto scipione tripes Phoen 120. FARNABIUS.

103. *Quid fera*] Si ita vitae pertaesum esset, expeditam tamen mortem tunc effugere voluisti; cur nunc regno hoc meque ipsa potius praemiis, mortem optas? FARN.

104. *Licuit perire.*] Amisisti occasionem fortiter occumbendi, cum aenigma Sphingis solvisi. nunc incautum optas mortem. capillatâ fronte, occasio: praeterire siviisti, occipitium calvum

Rr 3

nos

- 105 Sceptrum, & peremptae Sphingis haec merces datur.
Oed. Ille ille dirus callidi monstri cinis
 In nos rebellat. illa nunc Thebas lues
 Perempta perdit una. jam superest salus,
 Si quam salutis Phoebus ostendit viam.

VARIORUM.

non potesprehendere. DELRIUS.

105. *Haec merces*] Sc ostendit. nam Jocasta,
 & cum illa regnum, merces interemptae ferat.
 DELRIUS.

106. *Ille*] Peste hac poenas reposcit quod tum
 non perierim. FARNABIUS.

107. *Lues*] Sphinx. FARN.

108. *Perdit una. jam*] Parisiensis excusus, &
 Traject. alter manu exaratus meliore. puto, di-
 stinctione: *una jam superest salus.* SCHROD.

109. *Phoebus*] Solam sedandae pestilitatis spem
 (si qua sit) expectamus ab Apolline, cujus oracula
 sciscitatum missus est Creon. sed & ipse Apollo
 λαιος, ἰσος, ἰσος. Sol enim aëra rarefacit
 & expurgat. FARNABIUS.

CHORUS.

Luis gravitatem deplorat Chorus è Thebanis.

Sapphici, & Anapaestici, & in fine Jambici.

- 110 **O**ccidis Cadmi generosa proles
 Urbe cum tota. viduas colonis
 Respicias terras, miseranda Thebe.
 Carpitur leto tuus ille, Bacche,
 Miles, extremos comes usque ad Indos,
 115 Ausus Eois equitare campis,
 Figere & mundo tua signa primo.
 Cinnami silvis Arabes beatos

GRONOVII.

117. *Cinnamidis silvas Arabum beatas*] Melius Flo-
 rentiae: *Cinnami silvis Arabes beatos.* Ut Horatio:

VARIORUM.

110. *Cadmi*] Thebani. Hercul. Fur. vers. 915.
 & vers. 268. FARN.

112. *Thebe.*] Usitatio pluralis, *Thebae.* Sed &
 nomen sumpsisse à veteri illa Thebe Aegyptia,
 unde Cadmum oriundum asserunt nonnulli, poti-
 us crediderim, quam à Theba, Promethei vel
 Asopi filia. FARN.

116. *Primo*] Orienti. FARN.

117. *Cinnamidis*] Aliisque aromatum speciebus.
 FARNABIUS.

117. *Sil-*

- Vidit, & versas equitis sagittas,
Terga fallacis metuenda Parthi.
- 120 Littus intravit pelagi rubentis.
Promit hîc ortus, aperitque lucem
Phoebus, & flamma propiore nudos
Inficit Indos.
Stirpis invictae genus interimus.
- 125 Labimur saevo rapiente fato.
Ducitur semper nova pompa Morti.
Longus ad manes properatur ordo
Agminis moesti, seriesque tristis
Haeret; & turbae tumulos petenti
- 130 Non satis septem patuere portae.
Stat gravis strages, premiturque juncto
Funere funus.
Prima vis tardas tetigit bidentes;

La-

GRONOVII.

parvoque beati, & Statio: Parvi beatus ruris honoribus. Mox scripti illi ad unum omnes, qui habent, Terga conversi, ad unum omnes hic certe ineptiunt: neque ex ea scriptura conjectandum. Fallacis in optimo est & Vossiano. Ita autem explico: & versas sagittas equitis Parthi, terga metuenda fallacis. qui fallit decipitque homines dato tergo, sic vincere putantes, quum ea ipsa terga seu fugae Parthorum maxime sint metuendae.

VARIORUM.

117. *Silvas beatas*] Felicias Arabiae. FARN.
119. *Terga fallacis*] Thyest. v. 383. FARN.
119. *Et versas equi sagittas, Terga fallacis metuenda*] Gronovii explicatio, reddentis terga metuenda fallacis per Graecismum, dura mihi videtur. ferrem, si abesset rō metuenda. vel reponendum igitur cum Celeberrimo Cuningamio, Animadversionibus in Bentleji Emendationes ad Horat. pag. 86. *versis sagittis*; vel cogitandum *dissolventi* figuram esse; cuius frequentem usum eruditissimus ille viribidem pag. 17. ostendit. mens ergo

Tragici, vidit & versas equitis Parthi sagittas, & vidit terga metuenda fallacis Parthi. SCHRODERUS.

120. *Rubentis.*] Hercul. Fur. v. 902. & Thyest. v. 370. unde Bacchus vitem in Graeciam transtulit. FARNABIUS.

122. *Propiore*] Vide quae ad versum 602. Thyest. est. FARN.

124. *Stirpis*] Milites Bacchi Indiae victoris. vel pubes Martia ab Harmonia Martis filia Cadmi uxore. vel Spartanis oriundi, quos socios in urbe condenda Cadmus sumplit. FARN.

130. *Septem*] Extra urbem enim efferebantur, urebantur, sepeliebantur. FARNABIUS. Quorum apud Paulaniam in Boeot. haec nomina: Elestrides, Proctides, Netides, Creneae, Ogygiae, Homoloides. DELRIUS.

131. *Stat*] Longe lateque patet strages. plenus est stratis cadaveribus locus. FARNABIUS.

132. *Funere funus.*] Lucret. Idque vel in primis cumulat funere funus. DELRIUS.

133. *Prima*] Pecudes prius insciantur peste quam homines, quia dejectae ad pastum & in terram pronae rōs vācuis cūctis artibus trahant. & ex his primum quibus odorandi praestantia, ut

Nunc. Et si odia servas, cur madent fletu genae?
Thef. Quod interemi, non quod amisi, fleo.

VARIORUM.

1122. *Quod interemi,*] Quod ego pater causa fucrim necis filio, non quod ille perierit. FARN.

CHORUS.

Sublimis fortunae instabilitatem & pericula, humilis securitatem canit, Hippolyti mortem deflet.

Quanti casus humana rotant!
 Minor in parvis Fortuna furit,
 1125 Leviusque ferit leviora Deus.
 Servat placidos obscura quies,
 Praebetque senes casa securos.
 Admota aetheriis culmina sedibus
 Euros excipiunt, excipiunt Notos,

GRONOVII.

1124. *Minor in parvis*] Florent. *Minor*, Cicero lib. 1. de finibus: *Optime vero Epicurus, quod exiguum dicit fortunam intervenire sapienti.* Lib. 5. Tuseul. *Quid melius quam fortunam exiguum intervenire sapienti?* Et, quod mirum est, sic omnes Gruteri. Sed primum Fabricium immutasse video.

1127. *Praebetque summos casa securos.*] Quod quasi aliud agens è Mog. protulit Delrius, & postea nemo mentione dignum judicavit: *Praebetque senes*; nobis in duobus Germanicis, Vossiano, & denique Florentino obvium fuit. Nempe in tugurio vel casa homines senescunt, quippe quorum vita nullis insidiis obnoxia est, ut eorum, qui in magnis domibus agunt. Alexander moriens agnoscere se aiebat fatum domus majorum suorum: nam plerosque Aeacidarum intra trigessimum annum defunctos.

1129. *Duros excipiunt Notos*] Lipsius suppleri versum è libro jusserat: *Euros excipiunt, excipiunt Notos.* Amicus ejus, ne id amico deberet, per se quoque: Recte Mogunt. auctor: *Euros excipi-*

In-

unt, excip. Not. Ergo Gruterus unum alterumque Mss. sic habere ait, quod expulsa priore scriptura pro legitimo auctoris editores nuperi acceperint: accedere quidem illis Pal. unum: se tamen revocasse in lucem *duros* illos *notos*, quod iis patrocinaerentur sui codices, & non videret valde magnum discrimen inter *Eurum* & *Beream*, cujus versu proximo mentio fiat. Tribus scriptis addo membranaceos duos, Vossianum & Florentinum; alterum nullo adversariorum pejorem, alterum omnibus etiam optimis meliorem. Ipsam verborum formulam non placuisse hanc prae illa homini eleganti miror: sed ita fascinaerat illum numerus vilissimorum codicum. Nam argumen-

VARIORUM.

1123. *Rotant!*] Alludit ad Fortunae, quae vulgo fingitur, rotam. FARNABIUS.

1126. *Servat placidos obscura quies,*] Trajecti alter, *servat obscuros placida quies.* haud paulo elegantius, siquidem lex metri addiceret. SCHRODERUS.

1128. *Culmina*] Altarum aedium fastigia. FARN.

1132. *Ha-*

- 1130 Infani Boreae minas,
Imbriferumque Corum.
Humida vallis raros patitur
Fulminis ictus. tremuit telo
Jovis altisoni Caucasus ingens,
1135 Phrygiumque nemus matris Cybeles.
Metuens coelo Jupiter alto
Vicina petit. non capit umquam
Magnos motus humilis tecti
Plebeia domus.
1140 Circa regna tonat.
Volat ambiguus
Mobilis alis hora. nec ulli
Praestat velox Fortuna fidem.
Qui clara videt sidera mundi,
1145 Nitidumque diem nocte relicta,
Luget moestos tristis reditus;
Ipsoque magis flebile Averno
Sedis patriae videt hospitium.
Pallas Actaeae veneranda genti,

Quod

GRONOVII.

um, quo uti vult videri, merum sophisma est. Inter Boream & Eurum non videt magnum discrimen: nempe qui ambo venti orientales. Vero, quum octo numerantur venti: ut ab oriente verno Eurus, aestivo Aquilo vel Boreas, hiberno Vulturus; ab occidente hiberno Caurus, verno Favonius, aestivo Africus; à meridie Auster, à septentrionibus Aparctias. At alii, & in primis poëtae, quatuor detrahunt ventos Homéro auctore, & norunt solos quatuor sic ab illo expressos: *Ὁὐρ δ' Εὐρώης τ' Ἰπέρης, Ζήφωγός τε, Νότος τε Διούρης, Κέφ' Βορέης*. Vides tantum discrimen inter Orientem & Septentrionem. Gellius, qui hoc plumbeum telum Grutero praeberat, idem retundit lib. 2. cap. 22.

1140. *Circa regna tonat.*] Epist. 19. *Volo tibi hoc loco referre dictum Maecenatis, vera in ipso eculeo elocuti: Ipsa enim altitudo attonat summa. Hoc voluit dicere, attonita habet summa.*

VARIORUM.

1132. *Humida*] In vallibus enim colliguntur aquae. FARN.

1133. *Tremuit*] Ipsa enim altitudo attonat summa: Caucasum, Acroceraunia, Idam, injectum Pelion Ossae, Gigantes. FARN.

1144. *Qui clara*] Theseo ab inferis reverso luctuosus contigit reditus, & nescio an inferna sede flebilis patriae hospitium. FARN.

1149. *Pallas*] Vide supra vers. 109. & Herc. cul. Fur. vers. 912. FARN.

Pp 2

1150. *Tuus*

- 1150 Quod tuus coelum superosque Theseus
Spectat, & fugit Stygias paludes,
Casta nil debes patruo rapaci:
Constat inferno numerus tyranno.
Quae vox ab altis flebilis tectis sonat?
1155 Strictoque vecors Phaedra quid ferro parat?

VARIORUM.

1150. *Tuus Theseus*] Athenarum rex, quae sub
tuo praesidio. FARN.

1152. *Casta*] O Pallas ven. &c. supra vers. 1149.
FARNABIUS.

1152. *Patruo*] Plutoni. FARN.

1153. *Constat inferno, &c.*] Loco Thesei inde
reversus cessit illi Hippolytus. FARN.

ACTUS QUINTUS.

THESEUS. PHAEDRA.

*Phaedra Hippolyti innocentiam, suas calumnias revelat: ipsaque
sua se manu occidit, pater non sine luctu filio iusta
persolvit, novercae negat.*

Thef. **Q**uis te dolore percitam instigat furor?
Quid ensis iste? quidve vociferatio,

Planctusque supra corpus invisum volunt?

Phaed. Me, me, profundi saeve dominator freti,

1160 Invade, & in me monstra caerulei maris

Emitte; quidquid intimo Tethys sinu

Extrema gestat, quidquid Oceanus vagis

Complexus undis ultimo fluctu tegit.

O dire Theseu semper, ô numquam ad tuos.

Tu-

VARIORUM.

1158. *Corpus*] Artus passim collectos Hippo-
lyti, quem modo oderas. *Vel* mihi invis. FARN.

1160. *Monstra*] Quae modo in Hippolytum
misi jamque justius in me. FARN.

1165. *Gua-*

- 1165 Tutò reverse! gnatus & genitor nece
 Reditus tuos luere. pervertis domum,
 Amore semper conjugum aut odio nocens.
 Hippolyte, tales intuo vultus tuos?
 Talesque feci? membra quis saevus Sinis,
 1170 Aut quis Procrustes sparsit? aut quis Cressius
 Daedalea vasto claustra mugitu replens,
 Taurus biformis, ore cornigero ferox,
 Divulsi? heu me! quo tuus fugit decor,
 Oculique, nostrum sidus? exanimis jaces?
 1175 Ades parumper, verbaque exaudi mea.
 Nil turpe loquimur. hac manu poenas tibi
 Solvam, & nefando pectori ferrum inseram,
 Animaque Phaedram pariter ac scelere exuam;
 Et te per undas, perque Tartareos lacus,
 1180 Per Styga, per amnes igneos amens sequar.
 Placemus umbras. capitis exuvias cape,
 Laceraeque frontis accipe abscissam comam.
 Non licuit animos jungere. at certe licet

VARIORUM.

1165. *Gnatus*] Filius nunc: pater Aegeus olim, qui ex editissima turri navis tuae vela nigra prospiciens ac te perisse inde conjiciens, quia in mandatis dederat ut victor aut incolumis albis redires velis, se in mare dejecit. FARN.

1167. *Amore*] Mei, criminationi meae nimis cedule. FARN.

1167. *Odionocens*] Antiopes. sup. v. 227. FARN.

1169. *Tales*] Laceros, foedatos. FARN.

1169. *Feci?*] Falso insinuando te. FARN.

1169. *Sinis*] Latro Corinthius, qui pinibus montis alligatos homines discerpebat. vide quae ad v. 227. Hercul. Fur. & inf. v. 1221. FARN. Jungi solent, Sinis & Procrustes & Minotaurus. Ovidius in Epist. Phyllidis: *Cum fuerit lectus Sciron, torusque Procrustes Et Sinis, & tauri mistaeque forma viri.* de his latronibus, vide Plutarch.

in Theoc., & notas in Claudianum. DELRIUS.

1170. *Procrustes*] Thyest. v. 1050. FARNABIUS.

1170. *Cressius*] Minotaurus. sup. vers. 649. qui humana carne vescabatur. FARN.

1171. *Daedalea*] Labyrinthum à Daedalo factum. Ibid. FARN.

1174. *Nostrum*] Quos instar gemini sideris suspiciebam. FARN.

1176. *Nil turpe*] Ut nuper. FARN.

1178. *Phaedram*] Al. *memet*. FARN.

1180. *Amnes*] Phlegethonta, Thyest. vers. 73. FARNABIUS.

1181. *Capitis exuvias*] Crines; moris enim fuit in funeribus amicorum testari luctum, nec non funera honorare, defunctorumque faciem tegere coma abscissa & avulsa. in squallorem sc. spoliata natura superfluo hoc ornatu. FARN.

- Impium rapite, atque mersum premitte perpetuis malis.
 Nunc adeste saeva ponti monstra, nunc vastum mare,
 1205 Ultimo quodcunque Proteus aequorum abscondit sinu,
 Meque ovantem scelere tanto rapite in altos gurgites.
 Tuque semper, genitor, irae facilis assensor meae,
 Morte facili dignus haud sum, qui novâ natum nece
 Segregem sparsi per agros: quique dum falsum nefas
 1210 Exsequor vindex severus, incidi in verum scelus.
 Sidera & manes, & undas scelere complevi meo.
 Amplius fors nulla restat; regna me norunt tria.
 In hoc redimus? patuit ad coelum via,
 Bina ut viderem funera, & geminam necem?
 1215 Coelebs & orbus, funebres una face

Ut

GRONOVII.

1208. *Morte dignum facinus ausus,*] Nimis hoc leve: pluri sibi litem Theseus aestimat. Scribe igitur cum Etrusco: *Morte facili dignus haud sum.* Quid volunt autem sibi, qui *Segregem sparsi per agros*, interpretantur, separatum, solum? Quasi non sit discerptum & dilaniatum.

1210. *Scelus incidi in verum nefas.*] Indignatur Gruterus esse, qui pro egregio habeant, quod in suis codd. invenere, *verum scelus*. vocem enim illam hic ferri non debere, nisi auferamus omnem item loci hujus elegantiam. Flor. tamen: *quique dum falsum nefas Exsequor vindex severus, incidi in verum scelus.*

1213. *In hoc redimus? patuit ad coelum*] Delrio placet Venet. & Herbip. lectio, *in coelum*. si tamen initio versus *Ad pro In scribatur: Ad hoc redimus? patuit in coelum via.* Non nobis. De ira lib. 2. 26. *Alius non in hoc, ut te offenderet, fecit.* Ad Marciam cap. 16. quos in hoc mihi videtur interim violare fortuna, ut sit quoque humanis generi profine.

VARIORUM.

1202. *Lethes,*] Lethe fluvius inferorum, cuius potus umbris praeteritarum rerum oblivionem inducere putabatur. ideo miseris grata. Est &

Lethes seu Lethe fluvius Hispaniae Straboni ac aliis, à quibus etiam Limius & Limaea videtur dici: Sallustius, & Mela, & Plinius, *fluvium Oblivionis* vocant. Epitoma Livii, *Oblivionem*. de eo Silius lib. 1. — *lucentes volvit arenas infernae populus referens obliviam Lethes.* DELRIUS.

1202. *Torpentes*] Cocytus. Herc. Fur. v. 686. & Styx. Ibid. vers. 713. FARNABIUS.

1204. *Nunc adeste*] Iustius in me quam nuper in Hippolytum. FARN.

1205. *Proteus*] Oceani & Tethyos filius, phocaeum pastor & cultos. FARN.

1206. *Ovantem*] Modo laetantem. FARN.

1207. *Irae facilis*] Exaudiendo vota. FARN.

1208. *Nova natum*] Nam filius absens patris votis, in solo, soli monstro, auriga propriis equis perit. FARN.

1209. *Segregem*] Separatum, solum. FARNABIUS. Hac voce Seneca Philosophus utitur, item Asconius, Prudentius, Sidonius, alii. DELRIUS.

1210. *Nefas.*] Omnes vet. libri, praeter Moutinum, *Scelus*.

1211. *Sidera & Manes, & undas*] Propter temeritatem meam pater dejecit se in mare. supra vers. 1165. ad inferos descendi comes Pirithoi adulteri, jamque terram pollui nefaria filii innocentis caede. FARNABIUS.

1214. *Bina*] Filii & uxoris? FARN.

1215. *Coelebs*] Filio & conjuge privatus. FARN.

1217. *Do-*

- Ut concremarem prolis ac thalami rogos?
 Donator atrae lucis, Alcide, tuum
 Diti remitte munus. ereptos mihi
 Restitue manes. impius frustra invoco
 1220 Mortem relictam. crudus, & leti artifex,
 Exitia machinatus insolita, effera,
 Nunc tibimet ipse iusta supplicia irroga.
 Pinus coacto vertice attingens humum
 Coelo remissum findat in geminas trabes,
 1225 Mittarve praeceptis saxa per Scironia.
 Graviora vidi, quae pati clusos jubet
 Phlegethon, nocentes igneo cingens vado.
 Quae poena maneat memet & sedes, scio.
 Umbrae nocentes cedite, & cervicibus
 1230 His, his repositum degravet fessas manus
 Saxum, seni perennis Aeolio labor.
 Me ludat amnis ora vicina alluens.

Vul-

G R O N O V I I.

1225. *Mittarve praeceptis*] Flor. *Mittarve*
 Est enim aliud genus poenae, quam quod prae-
 cedens designat versus.

1231. *Senis perennis Aeolii labor.*] Melius Flor.
seni perennis Aeolio labor. praesertim quum aures
 radat repetitus sonus.

V A R I O R U M.

1217. *Donator*] Herc. Fur. 806. supra vers. 843.
 FARNABIUS.

1217. *Atrae*] Funestae & miserae. FARN.

1217. *Alcide*] Dederat Herculi petenti These-
 um reducendum Pluto, ut narrat Theseus Her-
 cul. Fur. 806. de quo intelligendum quod Ari-
 stides scripsit, Orat. in Minervam, Minervae au-
 xilio quendam ab Hercule ex inferis reductum.
 DELRIUS.

1217. *Tuum*] Tristior enim mihi superest vita
 quam mors & inferi. FARNABIUS.

1220. *Crudus*] Haec ad se. FARN.

1221. *Exitia*] Quae filio injuste machinatus

es. *Vel*, quae tyrannis latronibusque infixisti ut
 in sequentibus. & vide quae ad vers. 1226. Her-
 cul. Fur. FARN.

1223. *Pinus*] Supra vers. 1169. FARN.

1224. *Coelo remissum*] Parisiensis *remissa*, ut ad
 pinum referatur, quae prius coacto vertice in
 terram inclinata. SCHRODERUS.

1225. *Scironia*.] Sup. v. 1024. FARNABIUS.

1226. *Graviora*] Et tamen his graviora apud
 inferos vidi supplicia quae merui, & quae me
 manent. FARN.

1227. *Phlegethon*,] Thyest. v. 73. FARN.

1231. *Senis*] Sisyphi fil. Aeoli. hic Atticam la-
 trocinis infestans à Theseo interfectus, apud infe-
 ros hac poena damnatur, ut saxum ingens ad
 summi montis verticem volvat, quod repente di-
 labitur *Aut petis aut urges rediturum Sisyphæ saxum.*
 FARNABIUS.

1232. *Amnis*] Eridanus, infernalis fluvius, in
 quo Tantalus. Herc. Fur. vers. 752. FARN.

1232. *Ora vicina alluens.*] Traiect. *abluens.* ut
 Herc. Fur. v. 753. *abluat mentum latex.* SCHRO-
 DERUS.

Qq

1233. Ti-

- Vultur relicto transvolet Tityo ferus,
 Meumque poenae semper accrescat jecur.
 1235 Et tu mei requiesce Pirithoi pater.
 Haec incitatis membra turbinaibus ferat
 Nusquam resistens orbe revoluto rota.
 Dehilce tellus; recipe me dirum chaos,
 Recipe: haec ad umbras justior nobis via est.
 1240 Gnatum sequor: ne metue, qui manes regis;
 Casti venimus. recipe me aeterna domo
 Non exiturum. non movent Divos preces:
 At si rogarem scelera, quam proni forent!
Chor. Theseu, querelis tempus aeternum manet.
 1245 Nunc iusta gnato solve, & absconde ocus
 Dispersa foede membra laniatu effero.
Thest. Huc, huc reliquias vehite cari corporis,
 Pondusque, & artus temere congestos date.
 Hippolytus hic est? crimen agnosco meum.
 1250 Ego te peremi. neu nocens tantum semel
 Solusve fierem, facinus ausurus parens;

Pa-

GRONOVII.

1237. *Nunquam resistens*] Florent. *Nusquam resistens.*

1239. *Haec ad umbras justior nobis via est.*] Quam quae Hippolyto, inquit. Immo, quam cum eo profectus sum miles audacis proci.

1249. *Facinus agnosco meum.*] Flor. *crimen agnosco meum.* Perinde esse ostendit Martialis lib. 2. epig. 94. *O magnum facinus crimenque decorum.* Sed posterius hic haud dubie gratius, quia proxime sequitur alterum.

VARIORUM.

1233. *Tityo ferus,*] Qui, cum Latonae stuprum inferre conaretur, Apollinis telis confixus ad inferos demissus est, ubi humi per novem jugera exporrectus, jecur immortale, utpote cum

Luna ad poenas renascens, vulturi depascendum praebet. FARN.

1235. *Mei*] *Emphasin habet*, mihi chari Pirithoi pater, id est, Ixion. FARN.

1236. *Haec incitatis*] Ut Ixionis. vid. Herc. Fur. v. 750. FARN.

1238. *Chaos,*] Herc. Fur. vers. 610. & Thyest. vers. 832. FARN.

1239. *Haec ad umbras justior*] Quam quae Hippolyto. FARN.

1241. *Casti venimus.*] Non ut olim rapturi Proserpinam cum Pirithoo. FARN.

1242. *Non exiturum.*] Ut nuper cum Hercule. FARNABIUS.

1243. *Scelera,*] Quod feci in tertio voto contra filium. sup. 947. quam faciles exaudirent? FARN.

1245. *Iusta*] Exequias debitas. FARN.

1248. *Pondusque*] Neque enim formam habent. FARNABIUS.

1252. Pa-

- Patrem advocavi. munere en patrio fruor.
 O triste fractis orbitas annis malum!
 Complectere artus, quodque de gnato est super,
 1255 Miserande moesto pectore incumbens fove.
 Dissecta genitor membra laceri corporis
 In ordinem dispone, & errantes loco
 Restitue partes. fortis heic dextrae locus;
 Heic laeva frenis docta moderandis manus
 1260 Ponenda. laevi lateris agnosco notas.
 Quam magna lachrimis pars adhuc nostris abest?
 Durate trepidae lugubri officio manus,
 Fletusque largos sistite arentes genae,
 Dum membra gnato genitor annumerat suo,
 1265 Corpusque fingit. hoc quid est forma carens,
 Et turpe multo vulnere abruptum undique?
 Quae pars tui sit dubito, sed pars est tui.
 Heic heic repone; non suo, at vacuo loco.
 Haecne illa facies igne sidereo nitens,
 1270 Inimica flectens lumina? huc cecidit decor?

G R O N O V I I.

1258. *Fortis heic dextrae locus, Heic laeva frenis*]
 Sane rariores sic, sed & emendatiores, ut Etru-
 scus & Vossianorum optimus, quo solo utimur.
 Itaque Pall. ad unum omnes cum suo, *fortis hic*
humeri locus, Hic dextra, nihil nos exorant.
 1265. *Hoc quidem est forma carens*,] Florent.
hoc quid est forma carens, per interrogationem.
 Dein dubitat Delrius, num melius antiqui codd.
abruptum habeant. Gruterus, qui codices istos
 vix exstare credidit, quum omnes suos conjuras-
 se in illud *ambesum* videret, respondet: mea opi-
 nione pejus. Verbum sane videtur hoc eleganti-
 us: tamen *abruptum* & Vossianus & princeps co-

V A R I O R U M.

1252. *Patrem*] Neptunum à quo compressa

Aethra, cum ex Aegeo non conciperet, These-
 um peperit. Plutarch. in Theseo. FARN.

1253. *Fractis*] Aetate & aerumnis. FARN.

1254. *Est super*,] Superest, restat. *Anastrophe*.
 FARNABIUS.

1261. *Quam magna*] Multi enim artus, multae
 corporis particulae absunt, quae si posthac inven-
 tae fuerint, cum lacrymis mihi componendae sunt,
 sic infra vers. 1274 *saepe offerendus*. FARN

1265. *Fingit*.] Componit. Et hoc vere est mor-
 tuum componere. FARN.

1265. *Hoc quidem*] Membrum FARN.

1268. *Non suo*,] Decet enim pars, quae pro-
 prium locum suppleat. FARN.

1269. *Haec illa facies, &c.*] Facies sideribus si-
 milis, tribuitur Heroibus, ut hoc loco Hippoly-
 to, apud Apollonium Polluci, de quo dicitur
ὅμοιος ἀστράσι ἀνὴρ. FABRITIUS.

1270. *Inimica*] Etiam novercae. FARNAB.

Q q 2

1271. FARNAB.

O dira fata! numinum ô saevus favor!
 Sic ad parentem gnatus ex voto redit?
 En haec suprema dona genitoris cape,
 Saepe efferendus. interim haec ignes ferant.

1275 Patefacite acerba caede funestam domum,
 Mopsopia claris tota lamentis sonet.

Vos apparate regii flammam rogi:
 At vos per agros corporis partes vagas
 Anquirite. istam terra defossam premat,

1280 Gravisque tellus impio capiti incubet.

GRONOVII.

dicum. Possis & argutari, *ambesum* proprie, quod sentim & paullatim circumrosum est: ut apud Virgilium *ambesae mensae*, & *ambesa flammis roborata*: non quod uno & violento impetu ablatum abstractumque est, ut hoc, quicquid est, fingitur, artuum.

1271. *Numinum O saevus furor!*] Longe melius Flor. *O dira fata! numinum ô saevus favor!* Inteligit sua vota diis exaudita malignis, ut loquitur Juvenalis.

1273. *En haec suprema vota*] Lipsianus & Mogunt. *dona*. Obstreunt rursus Pall. in quorum gratiam Grutero non libuit tantum majestatis tribuere testis unico. nam, ut dixi, Moguntinum illum exflare vix credidit. At sic Flor. quoque & Vossianus. Et mortuo non conferebantur *vota* (nemo enim tam male ominata conciperet, utique pater filio) sed *dona*. Explicant: Haec funeri tuo soluta exsequiarum justa: seu potius, En quali dono complevit mihi votum supremum Neptunus, ut saepe sit efferendus mihi filius. Immo cum his verbis Theseus aliquid ornatus sui imponit dilacerato cadaveri, ut solebant cara & pretiosa munera conicere in rogos amicorum. Statius l. 6. Theb. de Lycurgo in funere Archemori: *cuncta ignibus atris Damnat atrox, suaeque ipse parens gestamina ferri, Si damnis rabidum queat exsaturare dolorem*. Suetonius Julio cap. 84.

VARIORUM.

1271. *Furor!*] Novercae amor, ira mea. FARNABIUS.

1272. *Sic ad parentem*] Tam foede lacer, tam crudeliter laniatus? FARN.

1274. *Haec ignes*] Haec cumentur, comburantur, pro more sepeliendi apud veteres. Thyeist. 748. FARN.

1276. *Mopsopia*] Athen. supra versu 121. FARN.

1279. *Anquirite.*] Vulgo *acquirite*. Suspicio expulsum à sciolis vocabulum vetus, probum, laudatum, *anquirite*; quod significat diligenter, & omnibus excussis quaerere. est quidem ut plurimum iudiciale verbum Livio, & ceteris historicis, oratoribus, legislatoribus, sed tamen ad alia etiam utuntur Lucretius, Sallustius, Cicero. Vide Gifanii Collectanea Lucretiana. DELRIUS.

1279. *Istam*] Phaedram. FARNABIUS.

1279. *Terra defossam premat,*] Meminit olim hujus moris Britannicus in Juven. Sat. 10. Et fortassis propterea non lapidibus, lignis, aut cespitibus, quos repererant insepultos, contegebant, sed Graeci quidem ter pulverem injiciebant, teste Eustathio; Romani vero, Varrone auctore, levem terrae glebam. Vide Muretum l. 10. var. lect. c. 19. Lambinum ad Horatii l. 2. Od. 28. Lud. Guicciardinum lib. 1. & 2. de Funerib. DELRIUS.

1280. *Gravisque*] Cui male volebant, terram gravem & tumulum onerosum precabantur veteres, quo anima, quam sepulchro una cum corpore condi credebant, depressa ad beatorum sedes tarde aut aegre devolaret, atque aegre ultro citroque ad sepulchra commicaret in solemnibus funeris. ut contra, cui bene volebant *tennem* & sine pondere terram precabantur, levem cespitem aut cippum, ut molliter ossa cubarent. FARNABIUS.

L. AN-

L. ANNAEI SENECAE

* O E D I P U S .

DRAMATIS PERSONAE.

OEDIPUS. JOCASTA. CREON. CHORUS. THEBA.
NORUM. TIRESIAS. MANTO. SENEX.
PHORBAS. NUNCIUS.

A R G U M E N T U M .

Grassante Thebis dira pestilitate mittitur Delphos Creon consulturus Apollinem. refert expiandam Laji necem interfectoris exilio. qui cum ignoraretur, Tiresias frustra extispicia aggressus, per Necromantiam Laji umbra evocata intelligit ipsum esse regem Oedipum. Negat primum ille, sed postea disquirens, invenit se filium esse Laji, quem interfecerat, & Jocastae, quam uxorem duxerat. Effossis itaque prae pudore atque ira oculis in exilium abit. & Jocasta se gladio confodit.

ACTUS

V A R I O R U M .

* *Oedipus.*] Invenio Oedipum tragoediam composuisse apud Graecos Aeschylum, Sophoclem, Euripidem, Lycophronem, Philoclem Atheniensem, Xenoclem (qui ea fabula, teste Aeliano, vicit Euripidem) & Diogenem Cydicum: Suidas verò illam Diogeni Oenomaio ascribit. Asconius tradit Julium Caesarem Latinam quandam tragoediam Oedipi nomine inscripisse. Athenaeus l. 6. Eubulum *ὁ Οἰδίπῳ* citat, quae comoedia fuit. Porro hac fabula multa nosse ex Sophoclis Oedipo tyranno accepit, nonnulla etiam fortassis ex Silanionis Jocasta. etenim in ea tragoedia Jocastae mors, quemadmodum & in hac, repraesentabatur, teste Plutarcho. *DELRIUS.* Tragoedia praecleara. minor quam inventoris tamen. Notent studiosi, solam hanc inter Romanas *ὑπερβολὴν* extare. Qualem constitutionem absolutam Aristoteles censet. Quippe & subitam in contrarium mutationem, quam *peripetiam* vocant, & agnitionem habet. Manifesta peripetia est, ubi senex Polybum decessisse

nunciat, & Oedipodem ad Corinthiorum regnum invitat. Isto enim fine cum venisset, & jam in tranquillo constitutus videretur Oedipus, praeter expectationem, contrarium efficitur. Quippe parentem suum non fuisse Polybum, docetur. Unde totius rei sequitur mutatio, & tota fit palam. Hinc agnitio, pars altera, dependet. Ita Jocastam agnoscit. Noster Episodia quae addidit, cum tam accurate ignem & viscera describit, ut è sacris hausisse ea libris videatur, tum proluxa illa *reliquas* ex Homero delineatio, ita pulchra sunt, ut quamvis habeant vernile & ambitiosum aliquid, potius in hoc laudanda tamen, quam in isto requirenda videantur. Jocasta apud Graecum simul factum suum agnoscit, & conspectum hominum nunquam reditura fugit. Nam quis matrem introducere post ista audeat? Hic & postea occurrit filio, & solari eum audet. Tantum ut acumina aliquot faciat compendii. Chorus primus qui de peste est, idem fere est utrobique. Etiam pulcherrimus noster. In isto tamen multa, ad quae sanus ne aspiaret quidem. *HEINSIUS.*

ACTUS PRIMUS.

OEDIPUS. JOCASTA.

Oedipus de pestilentiae saevitia conqueritur.

JAm nocte Titan dubius expulsa redit,
 Et nube moestum squallida exoritur jubar,
 Lumenque flamma triste luctifica gerens
 Prospiciet avida peste solatas domos,
 5 Stragemque, quam nox fecit, ostendet dies.
 Quisquamne regno gaudet? ô fallax bonum,

Quan-

GRONOVII.

1. *Pulsa dubius effulsit dies,*] Quidni purius sit germaniusque: *Jam nocte Titan dubius expulsa redit?* quum sic quoque *ἀνύμων* ille Etruscus. Sed, inquit vir egregius, ambigo, an possit dici *dubius Titan*, pro eo, qui non videtur. Faciat: at non ambigimus nos *dubium* hac mente dici omne, quod incertam, dubiam & vix noscendam sui speciem faciemque praebet. Sic *dubii montes*: qui jam vix oculis apparent, Lucano lib. 3. *et dubios cernit vaneferre montes*. Hercule Furente: *Tenuis relictae lucis à tergo nitor, Fulgorque dubius solis afflicti cadit*. Sed, ait, aliud *lux*, aliud *Titan*. Scimus: sed non propterea si quid potest dici de luce, id omne disconvenit soli. *Sol dubius* est nubibus praetentus itaque interpolatus, ut *dubium* relinquat intuentibus, an hic sol sit. Virgilius 3. Aeneid. *incertos caeca caligine soles*. Ovidius 2. metam. *ut glacies incerto faucia sole*. Livius 9, 42. *Postero die, vix dum luce certa*. 41, 2. *Perlucens jam aliquid, incerta tamen, ut solet, lux speciem omnium multiplicem intuenti reddens*. Juvenalis Sat. 5. *Sideribus dubiis, aut illo tempore, quo se Frigida circumagunt pigri sarraca Bootae*. Ovidius de pestilentia Aeginam vastante: *Principio coelum spissa caligine terras Texit, et ignavos inclusit nubibus aestus*. Pergit: *Mox, fateor, non parum inamoene repetitur vox dies, verum eodem sensu repetitur nox, quae & hic una com-*

paret. Diversa ratio est, nam utrum bella sit vocis repetitio, an insuavis, ex sensu est judicandum. Si verum patimur, scribendum & secundo versu, *moestus*: ut aequè Titan dicatur *moestus jubar*, quam *dubius*, quam *triste lumen gerens*. Sic in Hippolyto: *turbidam frontem gerens Et Moesta vultus*. Ille Titan, inquit, peracta nocte sic effulgens, ita exortus & comparatus, jam prospiciet (nam ita quoque Flor. & Voss.) orbatas lue pestifera domos: & dies palam faciet stragem, quam proxima nocte passi sumus. Frustra quoque tendunt novem isti pro suo *jam cernit*.

3. *Triste luctifera gerens*] Non tantum Delrius N. (hoc est, si licet dicere, meritis, ut nomen ejus vivat, G. Fabricius) edidit, *luctifica*: sed & sic optimi codicum, sic agnoscit scriptum Bernardinus Marmites in Notis. Hercule Furente Megaera dicitur *luctifica manu*, Hippolyto *vox luctifica*. Et amant sic terminata hae tragoediae. Sic rursus in Hercule Furente: *superbifica manu, & monstri cella terrifici*. In Phoenissis Oedipus *incestifusus, execrabilis*. In Hippolyto Phaedrae mentem jubet esse *castificam*. In Medea *sacrificae preces & nidificum ver*. Infra hac fabula, *tabifica coeli vitia & luctificus auster*.

VARIORUM.

4. *Solatas*] Viduatas, destitutas incolis. FARN.
 5. *Stragemque*] Cadaverum eorum qui perierunt hac nocte. FARN.

8. U.

Quantum malorum fronte quam blanda tegis!

Ut alta ventos semper excipiunt juga;

Rupemque saxis vasta dirimentem freta,

10 Quamvis quieti, verberant fluctus maris:

Imperia sic excelsa Fortunae objacent.

Quam bene parentis sceptrum Polybi fugeram,

Curis solutus, exul, intrepidus, vagans!

Coelum deosque testor, in regnum incidi.

15 Infanda timeo; ne mea genitor manu

Perimatur. hoc me Delphicae laurus monent,

Aliudque nobis majus indicunt scelus.

Est majus aliquod patre mactato nefas?

Prò,

GRONOVII.

17. *Indicant majus scelus.*] Vix unus sibi Commellanus putavit notandum Mss. magnam partem & vetustam editionem habere: *majus indicant scelus.* Quia enim Seneca in ea regione jambum fugit, recte transpositum putarunt. At nunc discas licet non temere fuisse: nam optimus ille, *majus indicant scelus.* Verbo quo amat eleganter uti Seneca. De ira 3, 3. *cum aliquis sit de illustribus philosophis, qui irae indicat operas.* De benef. 2. 17. *Induxisti pecuniae odium.* Epist. 51. *Indicendum est ulli loco odium?* Epist. 55. *Debitatem nobis inducere deliciae.* Est proprie denuntiare aliquid faciendum vel praestandum. Quintilianus Instit. Or. 7, 4. *Quod item accidit, si orbae nuptias indicant pares gradu, & si inter propinquos de idem quaeratur.* Sed prorsus, ut hic, Lucanus l. 2. *manifestaque belli Signa dedit mundus, &c. Inducitque nefas.*

18. *Est majus aliud.*] Flor. aliquod. Caeterum neque laudo qui ex cantico hic diverbium faciunt & Jocastam Oedipo interfantem ponunt, neque detraxerim notam interrogatoriam, quasi hoc sit magis stupentis & horrentis quam quaerentis, ut loquuntur. Etenim ipsum, quod quaerit, est stupentis & horrentis, mirantisque sua ipsius dicta, quae sciebat quemvis sic audientem in primo miraturum, eoque obloquentis sibi, quod quisvis alius ignarus rei dicturus erat vel co-

gitaturus. Censeo autem magnam partem hujus principii Senecam à persona Oedipi sola pronuntiare voluisse, antequam Jocasta in proscenio compareret.

VARIORUM.

8. *Ut alta*] *Persistant altissima venti.* vid. vers. 1129. Hippolyt. FARN.

12. *Parentis*] Sic enim putabat. Oraculo itaque accepto, fore ut patris à se necati thalamos conscendens foedaret, Corintho in exilium profugit, caetera vid. v. 243. Phoeniss. FARN.

14. *In regnum*] Praeter spem & votum in regnum hoc Thebanum deveni. FARN.

16. *Delphicae laurus*] Oraculum Apollinis Delphici, Laurus autem Apollini sacra: *Clarissimi laurus.* *maioris quibus venturi praescia Laurus,* in igne crepitans faustum portendere, tacita, inauspicatum credebatur: nec non folia pulvillo subjecta credebantur vera conciliare somnia, ut & manducata *εὐνομαζον*, unde vaticinantes dicti sunt *δαφνοφάγοι* qua & coronati praecinebant vates, & circa templum Delphicum Lauri copiose crescebant. infra vers. 228 FARNABIUS. Duo fuere oracula Delphica, sine quibus haec fabula nequit intelligi. prius Lajo de liberis sciscitanti, redditum in hanc sententiam: *Postere Lajum liberos eique filium nasciturum, à quo ipsum necari fata somnassent.* Id enim illi Pelopem imprecatum: *ob occisum à Lajo filium.* posterius accepit Oedipus; huiusmodi.

- Prò, misera pietas! eloqui fatum pudet.
 20 Thalamos parentis Phoebus & diros toros
 Gnato minatur, impia incestos face.
 Hic me paternis expulit regnis timor.
 Non ego penates profugus excessi meos.
 Parum ipse fidens mihimet in tuto tua,
 25 Natura, posui jura. cum magna horreas,
 Quae posse fieri non putes, metuas tamen.
 Cuncta expavesco, meque non credo mihi.
 Jamjam aliquid in nos Fata moliri parant.
 Nam quid rear, quod ista Cadmeae lues
 30 Infesta genti, strage tam late edita
 Mihi parcit uni? cui reservamur malo?
 Inter ruinas urbis, & semper novis
 Deslenda lachrimis funera, ac populi struem,
 Incolumis adsto. scilicet Phoebi reus

Spe-

GRONOVII.

34. *Incolumis adsto. scilicet*] Sic non è Melissio illo optimo, sed ex Orteliano Lipsii (notatum ad marginem editionis Antwerpianae, quod postea omiserunt) introductum est, quicum faciunt duo Pall. caeteri, *Incolumis ergo scilicet*, ut edebatur, aut, *Incolumis oro scilicet*. Moguntinus: *Incolumis ego tu scilicet*. Haec omnia provenerunt ab hominibus temere atque indocte suppleentibus, quod deerat. Delrius conjicit: *Incolumis ergo tu licet*. Gruterus *Incolumis erro*. Melior natio & vetustatis reverentior relegant *ro scilicet*, verumque habent curtum, *Incolumis ergo tu Phoebi reus*. Defectus in libris etiam antiquissimis sincerissimisque frequens. Nimirum secundam vocem hauserunt ultimae literae vocis primae, & scribendum: *Populi struem Incolumis unus?* Dictum admirando & interrogando per ellipsin verbi substantivi. Dein: *ergo tu Phoebi reus Sperare poterat*.

VARIORUM.

modi. *Procul à templo Diis invisa proles abscede;*

qui necati à te patris thalamum conscendes, & tibi ex matre fratres procreabis. priore territus Lajus natum Oedipum, pedibus ferro ignito foratis, feris objici mandavit: posterioris metu Oedipus Corintho in exilium profugit, & nolens, oraculo fidem fecit. DELRIUS.

20. *Thalamos*] Modo vers. 12. FARNABIUS.

21. *Face.*] Vid. Phoeniss. 263. & 507. FARNABIUS.

23. *Non ego*] Non mutabam solum propter scelus aliquod admissum aut pusillanimitatem; sed ne quando (ut praedictum erat) naturae jura violarem per parricidium aut incestum. FARN.

28. *Jamjam*] Etiam in hac peste videntur facta magnum aliquod malum mihi machinari, cum mihi uni parcatur. FARN.

29. *Cadmeae*] Thebanae à Cadmo conditore. FARNABIUS.

32. *Semper*] Propter continua funera. FARN.

34. *Phoebi reus*] Quasi vero Phoebi oraculo in tanta scelera damnatus salubre regnum sperare audeam: imo scelere meo corruptus est aër. FARNABIUS.

36. Fe-

- 35 Sperare poteras sceleribus tantis dari
Regnum salubre? fecimus coelum nocens.
Non aura gelido lenis afflatu foveat
Anhela flammis corda: non Zephyri leves
Spirant: sed ignes auget aestiferi Canis
40 Titan, Leonis terga Nemeaei premens.
Deferuit amnes humor, atque herbas color.
Aretque Dirce. tenuis Ismenos fluit,
Et tingit inopi nuda vix undâ vada.

Obscu-

GRONOVII.

39. *Sed ignes auget aestiferi Canis Titan,*] Liber primarius: igne friget. Subest aliquid, sive id sit, igne furit, sive igne saevit.

VARIORUM.

36. *Fecimus*] Scelere. infra v. 631. & Octav. vers. 231. FARN.

36. *Coelum nocens.*] Aër autem corrumpitur à terrenis & interioribus expirationibus Endemiis. FARNABIUS. Sequitur pestis descriptio, quales habentur apud Sophoclem in Oedipo tyranno, Thucydidem lib. 2. Lucretium lib. 6. Virg. 3. Georg. Manilium lib. 1. Ovidium 7. Metam. Lucanum lib. 6. Silium lib. 14. Capitolinum in M. Antonino Philosopho; Herodianum lib. 1. Ammian. Marcellinum libro 19. denique Homerum Iliad. 4.

37. *Non aura*] Pestis orta à maligna qualitate et certa siderum configuratione, vel à vehementi temporum tempestatumque mutatione, unde qualitatum exuperantiae & inaequalitates Epidemicae. quae omnia cum hic concurrant, gravis est pestilentia. FARN.

38. *Anhela*] Aura non refrigerat corda aestuantia, sed & pestifera aura pariter cum spiritu in pulmones hausta in cor penetrat, quod affectioni praeparatum propter plethoram, cacochymiam, vel obstructionem labefactat arteriarum spiritum. FARN.

39. *Iones*] Quin & Sol primam Leonis partem ingressus Canis sidus ardentissimum, quod exoritur 19. Gr. Canceri, aestum & calorem adaugere. FARNABIUS.

39. *Aestiferi Canis*] Orto ergo Cane seu Sirio

haec pestis viguit. nam ait, solem tunc in Leonem primum ingressum Plinius; *Ardentissimo aestatis tempore exoritur Caniculae sidus, sole primam partem Leonis ingrediente*, lib. 2. cap. 47. mens ergo nostri; Sed vectus Leone, auget aestum & calorem canis, flammâ suâ nos adurentis. verum id est. nam Calpurnius Bassus tradit, cum Sol ad Sirium accesserit, Sirii calorem duplicari, & languore affici corpora. *Sirium* Graece propter flammæ candorem, *caniculam* Latine vocari. inde *dies caniculares* dici. Germanicus, de canicula: *Cum radios Solis tetigit, accenditur aestus*. Plinius, effectus miros hujus sideris recenset lib. 2. cap. 40. & lib. 9. cap. 16. multa etiam ex Timosthene & aliis, Scholiastes Apollonii in lib. 2. v. 518. De nomine non convenit, nam saepe *canis* cum *caniculâ* confunditur. cum vere differant. nam duo sidera canum. Unum canis major: alterum canis minor. *Minor*, vocatur Graeco nomine *Procyon* à Manilio libro 5. Firmico lib. 8. cap. 9. Plinio lib. 18. cap. 28. & Avieno in Arati versione, à Cicerone Latine *Anticanis*, prior enim oritur & majorem praevent, hic proprie loquendo appellatur *ἀντάρης Canis*, idem est Sirius, de quo noster, etsi sonantis utrumque sidus uno nomine complexus sit. DELRIUS.

40. *Leonis*] Hercul. Fur. vers. 225 FARNAB.

41. *Deferuit*] Unde & stella fulgida in Canis sidere Sirius dicitur nonnullis, à *ἄρσις*, id est, siccare, arefacere, quod aliis *ἀρσις* & *ἄρσις* vocatur. quod canes praesihi hincere faciat. FARN.

42. *Dirce*] Hercul. Fur. vers. 916. Phoen. v. 20. & v. 126 FARN.

42. *Ismenos*] Ismenos de quo in Hercul. Fur. v. 334. fluit tenuis, FARN.

R r

44. Phoe-

- Obscura coelo labitur Phoebi soror ;
 45 Tristisque mundus núbilo pallet novo.
 Nullum serenís noctibus sídus micat :
 Sed gravis & ater incubat terris vapor.
 Obtexit arces coelítum ac summas domos
 Inferna facies. denegat fructum Ceres
 50 Adulta : & altis flava cum spícis tremat ,
 Arente culmo sterilis emoritur seges.
 Nec ulla pars immunis exitio vacat :
 Sed omnis aetas pariter & sexus ruit ,
 Juvenesque senibus jungit , & gnatis patres
 55 Funesta pestis. una fax thalamos cremat :

Fle-

GRONOVII.

45. *Mundus núbilo pallet novo.*] Mog. *vano.* Lipsianus & Flor. *pallet die.* quod rejicit Gruterus, quia versu & qui praecedit & qui sequitur fit mentio noctis, non dici. Vix me contineo, quin recipiam conjecturam Dan. Heinsii: *núbilo pallet Jove* id est, aëre. Ovid. met. l. 13, *Cretam tenuere loique Ferre diu nequiere Jovem.* Horatio: *manet sub Jove frigido Venator.* Id interpretatus est aliquis aut evanidis quibusdam ductibus librarius antiquissimús esse credidit *die.*

49. *Ceres Adulta, & altis flava cum spícis cremat.*] Hac distinctione putant viri docti se rem factam habere. Ipsa Ceres, inquit *á dñā*, jam adultum & altum & flavum culmum cum ípíis spícis succendit & adurit. Cereri ut video exedundum est, quod Phoebus intrivit. Gruterus cautiús, ut minus appareat vitium & scripturae hujus & interpretationis: Ceres omisit curam segetum, atque ea, quae jam adolevere, suffocantur ab aestu: atque istud quia jam placuerit uni, ait se tanto magis amplecti tali suffultum tibicine. At quis pati potest, *adulta & flava cum spícis*, sic dici, ut frumenta intelligantur? Nihil sani. Scribo: *denegat fructum Ceres Adulta: & altis flava quum spícis tremat, Arente culmo tristis emoritur seges.* Ceres *adulta* (quod inepte dictum putabat Gruterus) est eadem quae *flava seges*, ipsae fruges jam foenus promittentes agricolis. Eae etí

adoleverint, & jam flaventes pondere atque aura tremulos vibrent culmos, nimio vapore sideris aestivi culmis arescentibus senescunt & emoriuntur. Naturaliter evenit, ut quum spícea messis inhorruit, verbo Virgilii, licet vix ulla spirante aura, leniter agitetur & se motitet, gravidas spicas sustinentibus longis & gracilibus culmis. Homerus: *ἰ. α. ὡς οἱ ὄτε κινῶν ζιζυγῶ βαλὺ λίαν ἔλθων Ἀχαιοῖσι παυρίζον.* Et, *ἰα. ψ. ὡς τὴν ὅττι σαχύνοντι λίπον Ἀχίη ἀδύσκαλον, ὅτε φείσονται ἀρεῶν.* Herc. Fur *adulta leni fluctuat zephyro seges.* Ovid. 4. fast. *Et tremat in summa lene cacumen humo.* Manilius lib. 1. *Hirta figuratur tremulo sub lumine Messis.*

VARIORUM.

44. *Phoebi soror,*] Luna. FARN.
 45. *Tristisque mundus.*] Coelum, ut Hercul. Fur. verí. 18 & alibi non raro. FARN.
 47. *Sed gravis, &c.*] Tenebrae infernales. vide Hercul. Fur. verí. 703. FARN.
 49. *Denegat*] Segetes jam spicatae ardore exarescunt & rubigine torrentur. FARN.
 53. *Juvenesque senibus*] Lucretius, *Exanimis pueri super examinata parentum Corpora nonnunquam posses, retroque videre Matribus aut patribus natos super edere vitam.* DELRIUS.
 55. *Una*] Eodem rogo cremantur maritus & uxor. FARNABIUS.

56. *Fle-*

Fletuque acerbo funera & questu carent.

Quin ipsa tanti pervicax clades mali

Siccavit oculos: quodque in extremis solet,

Periere lachrimae. portat hunc aeger parens

60 Supremum ad ignem: mater hunc amens gerit;

Properatque, ut alium repetat in eundem rogam.

Quin luctu in ipso luctus exoritur novus,

Suaeque circa funus exequiae cadunt.

Tum propria flammis corpora alienis cremant.

65 Diripitur ignis. nullus est miseris pudor.

Non ossa tumuli sancta discreti tegunt.

Arfisse satis est. pars quota in cineres abit?

Deest terra tumulis. jam rogos silvae negant.

Non vota, non ars ulla correptos levant.

70 Cadunt medentes. morbus auxilium trahit.

Affusus aris supplices tendo manus,

Matura poscens fata, praecurram ut prior

Patriam ruentem: neve post omnes cadam;

Fiamque regni funus extremum mei.

O

GRONOVII.

61. *Ut alium regerat in eundem*] Et hic cum Lipsiano optimus codex: *ut alium repetat in eundem rogam*. Sic Hercule Furente Charon: *onere vacuum litori puppem applicans Repetebat Umbras*. nempe in suam cymbam. Suetonius Octavio: *Traxit in Siciliam exercitus, cum partem reliquam copiarum continenti repeteret*.

VARIORUM.

56. *Fletuque*] Nemo superest qui defleat funera. qui lacryment defunt. FARN.

58. *Siccavit*] A vehementi morbi incendio; sive quod jam malis obdurati, cum lacrymas inter symptomata & notas pestis ponant medicorum filii. FARN.

59. *Parens*] Pater & ipse aeger. FARN.

60. *Supremum*] Rogum. FARN.

63. *Suaeque circa*] Qui funus curabant, sequebanturque, in ipso officio efferendi moriuntur. FARNABIUS.

64. *Alienis*] Alteri cadaveri incensis. Et jam reverentia nulla est, neque rogis pugnant, alienisque ignibus ardent. FARN.

66. *Non ossa*] Singulis tumulis urnisve non conduntur sancto ritu singuli. FARN.

67. *Arfisse*] Ululata tantum sunt corpora non cinefacta. FARN.

68. *Deest*] Nec locus in tumulos, nec sufficit arbor in ignes. FARN.

70. *Cadunt*] Inque ipsos saeva medentes Erumpit clades, obsuntque autoribus artes. FARN.

70. *Auxilium*] Auxiliatorem, medicum. FARNABIUS.

71. *Affusus*] Ego itaque (inquit) advolutus ad aras supplex. FARN.

Rr 2

77. Tam

- 75 O faeva nimium numina! ô fatum grave!
 Negatur uni nempe in hoc populo mihi
 Mors tam parata? sperne letali manu
 Contacta regna. linque lachrimas, funera,
 Tabifica coeli vitia; quae tecum invehis
 80 Infaustus hospes: profuge jamdudum ocius
 Vel ad parentes. *Joc.* Quid juvat, conjux, mala
 Gravare questu? regium hoc ipsum reor,
 Adversa capere: quoque sit dubius magis
 Status, & cadentis imperii moles labat;
 85 Hoc stare certo pressius fortem gradu.
 Haud est virile, terga Fortunae dare.
Oed. Abest pavoris crimen ac probrum procul,
 Virtusque nostra nescit ignavos metus.
 Si tela contra stricta, si vis horrida
 90 Mavortis in me rueret; adversus feros
 Audax gigantes obvias ferrem manus.
 Nec Sphinga coecis verba nectentem modis
 Fugi. cruentos vatis infandae tuli
 Rictus, & albens ossibus sparsis solum.

Cum-

GRONOVII.

83. *Quoque sit dubius magis*] Manus illustris:
 Forte, *fit*. Vix putem necesse.

93. *Cruentos pestis infandae tuli*] Lipsianus &
 Florent. recte *vatis*. Ovidius lib. 7. & praecipita-
 ta jacebat Immemor ambagum vates obscura suarum.
 Sophocles Oedipo Tyranno: "Ο: γ' ἐξέλκεται αἶμα
 καθύπερθε μολεῖν Σκληρῆς αἰοῖδ' ὁ δα(μὸν) οἱ παρ' ἐχόμενῳ.

VARIORUM.

77. *Tam parata?*] Tam ad manum caeteris.

79. *Tabifica*] Supra vers. 36. FARN.

81. *Vel ad parentes*] *Emphasis*. Si non alio
 patet misero profugium, vel ad Polybum & Me-
 sopem profuge, quos suos esse putabat parentes. supra

vers. 12. & Phoen vers. 245. FARN.

82. *Regium*] Virtutem ego maxime regiam
 puto aequanimitatem & ad res adversas bene prae-
 paratum pectus. FARN.

84. *Labat*] Traject. alter *labet*. rectius. SCHRO-
 DERUS.

85. *Stare certo*] Metaph. à militibus, quibus
 loco in acie occupato cedere est inglorium. FAR-
 NABIUS.

91. *Gigantes*] Fuerint gigantes necne, dispu-
 tant Hieronymus Magius in Miscellaneis, & Jo-
 annes Goropius in Originibus. DELRIUS.

92. *Coecis*] Παικίλωτος (Φίγγα. Phoen. vers. 120.
 FARNABIUS.

94. *Albens*] Interfectorum, qui aenigma non
 solvissent. FARNABIUS.

95. *Præ-*

- 95 Camque è superna rupe, jam praedae imminens,
 Aptaret alas verberare, & caudam movens,
 Saevi leonis more, conciperet minas,
 Carmen poposci. sonuit horrendum. insuper
 Crepuere malae: saxaque impatiens morae
 100 Revulsit unguis, viscera expectans mea.
 Nodosa sortis verba, & implexos dolos,
 Ac triste carmen alitis solvi ferae.

100. Quid fera mortis vota nunc demens facis?
 Licuit perire. laudis hoc pretium tibi

Scce-

GRONOVII.

95. Camque è *superna rupe*,] Quod ex quibusdam notat Delrius *superna*, praefert optimus librorum. Et profecto nihili vulgatum est; utcumque faciunt, qui interpretarentur.

96. Aptaret alas verberare, & caudam] Lipsius de conjectura: Aptaret alas, verbera & caudam. Scriverius: Aptaret alas, verbera & caudam. Utrumque editum, cum exstaret indubitatum Scaligeri, Aptaret alas verberare, & caudam movens. Silius lib. 2. nova tegmina latis Aptat concutiens hamis.

97. Concuteret minas,] Florent. ut olim editum, & Delriani, conciperet minas, ut concipere verba, concipere preces, concipere iurjurandum, conceptis verbis iurare dicimus. Notaverat Delrius, se non mutare, etsi Venet. & Herb. concuteret, & notum leones seipso cauda flagellare, ut iram stimulent: cum subito agmen infidorum codicum per Gruterum interpolavit impressos, cum egregia nota. Concussu caudae minas sibi ipsi excitabat Sphinx, jam quasi sopitas, ut in filice flammac. Sic necesse habent illudere ingenio suo, qui omnes nugae volunt interpretari.

VARIORUM.

95. Praedae] Mihi quem sperabat praedam. FARNABIUS.

97. Saevi leonis more,] Qui viso] cominus hoste solutus dubius, totam dum colligit iram: Mox ubi se saevae stimulat verberare caudae, &c. FARN.

99. Crepuere] Frendebat. FARN.

102. Ac triste carmen] Scilicet: "Εστ δῖπρωον ἰπὶ

γῆς καὶ τέτρατον, ὃ μὴ φωνεῖ. Καὶ τρίτον, ἀλλ' ἀσθενὲς βολὴν μόνον ἔσ' ἐπὶ γαῖᾳ. Ἐπεὶ καὶ κινήσας, αἰετ' αἰετὸς, καὶ καὶ πόντος. Ἀλλ' ὁπόθεν πλάσσειν ἐπειγέμεθα πρὸς βαινῇ, "Εστ τὰς γυναικὶν ἀφ' αἵματός τε καὶ αὐτοῦ. id est: Est bipes, est quadrupes in terris (solaque vox huic) Atque tripes: mutat vocem solum, omnia campis inter quae serpunt, quae coelo & fluctibus errant. Est ubi contendit pedibus jam pluribus; illi Desiciunt vires, & lentis robora nervis. DELRIUS.

102. Alitis] Sphingem Echidnae & Typhonis filiam fabulantur, corpus canis, vultum puellae, vocem humanam, alas avium, pedes leoninos habuisse; & obfesso monte Sphincio, Thebanis aenigmata proposuisse, quae qui explicare non poterant, occidere solitam. cum vero suum solvisset Oedipus; adeo aegre id monstrum tulisse, ut se de saxo praeceps jecerit. copiose ista narrant Appollodorus lib. 3. Biblioth. Higynus in Fab. cap. 151. & Palaephatus, qui docet ex historia natam fabulam, ut & Strabo lib. 9. Sphingem facere Anaxilas, in Juvencâ, apud Athenaeum, lenae typum esse contendit, alludens ad aenigma paullo ante adscriptum. DELRIUS.

102. Solvi] Docui de homine intelligendum, qui infans, quadrupes; vir bipes; decrepitos, assumpto scipione tripes. Phoen. 120. FARNABIUS.

103. Quid fera] Si ita vitae pertaesum esset, expeditam tamen mortem tunc effugere voluisti; cur nunc regno hoc meque ipsa potius praemiis, mortem optas? FARN.

104. Licuit perire.] Amisisti occasionem fortiter occumbendi, cum aenigma Sphingis solvisti. nunc incautum optas mortem. capillatâ fronte, occasio: praeterire fivisti, occipitium calvum

Nunc. Et si odia servas, cur madent fletu genae?
Thef. Quod interemi, non quod amisi, fleo.

VARIORUM.

1122. *Quod interemi,*] Quod ego pater causa facrim necis filio, non quod ille perierit. FARN.

CHORUS.

Sublimis fortunae instabilitatem & pericula, humilis securitatem canit, Hippolyti mortem deflet.

Quanti casus humana rotant!
 Minor in parvis Fortuna furit,
 1125 Leviusque ferit leviora Deus.
 Servat placidos obscura quies,
 Praebetque senes casa securos.
 Admota aetheriis culmina sedibus
 Euros excipiunt, excipiunt Notos,

GRONOVII.

1124. *Minus in parvis*] Florent. *Minor*, Cicero lib. 1. de finibus: *Optime vero Epicurus, quod exiguum dicit fortunam intervenire sapienti.* Lib. 5. Tullul. *Quid melius quam fortunam exiguum intervenire sapienti?* Et, quod mirum est, sic omnes Gruteri. Sed primum Fabricium immutasse video.

1127. *Praebetque somnos casa securos.*] Quod quasi aliud agens è Mog. protulit Delrius, & postea nemo mentione dignum judicavit: *Praebetque senes*; nobis in duobus Germanicis, Vossiano, & denique Florentino obviæ fuit. Nempe in tugurio vel casa homines senescunt, quippe quorum vita nullis insidiis obnoxia est, ut eorum, qui in magnis domibus agunt. Alexander moriens agnoscere se aiebat satum domus majorum suorum: nam plerosque Acacidarum intra trigésimum annum defunctos.

1129. *Duros excipiunt Notos*] Lipsius suppleri versum è libro jusserrat: *Euros excipiunt, excipiunt Notos.* Amicus ejus, ne id amico deberet, per se quoque: Recte Mogunt. auctior: *Euros excipi-*

unt, excip. Not. Ergo Gruterus unum alterumque Mss. sic habere ait, quod expulsa priore scriptura pro legitimo auctoris editores nuperi acceperint: accedere quidem illis Pal. unum: se tamen revocasse in lucem *duros illos notos*, quod iis patrocinarentur sui codices, & non videret valde magnum discrimen inter *Eurum* & *Boream*, cujus versu proximo mentio fiat. Tribus scriptis addo membranaceos duos, Vossianum & Florentinum; alterum nullo adversariorum pejorem, alterum omnibus etiam optimis meliorem. Ipsam verborum formulam non placuisse hanc prae illa homini eleganti miror: sed ita fascinaverat illum numerus vilissimorum codicum. Nam argumen-

VARIORUM.

1123. *Rotant!*] Alludit ad Fortunae, quae vulgo fingitur, rotam. FARNABIUS.

1126. *Servat placidos obscura quies,*] Traject. alter, *servat obscuros placida quies.* haud paulo elegantius, siquidem lex metri addiceret. SCHRODERUS.

1128. *Culmina*] Altarum aedium fastigia. FARN.

1132. *Hu-*

- 1130 Infani Boreae minas,
Imbriferumque Corum.
Humida vallis raros patitur
Fulminis ictus. tremuit telo
Jovis altisoni Caucasus ingens,
1135 Phrygiumque nemus matris Cybeles.
Metuens coelo Jupiter alto
Vicina petit. non capit umquam
Magnos motus humilis tecti
Plebeia domus.
1140 Circa regna tonat.
Volat ambiguus
Mobilis alis hora. nec ulli
Praestat velox Fortuna fidem.
Qui clara videt sidera mundi,
1145 Nitidumque diem nocte relictâ,
Luget moestos tristis reditus;
Ipsoque magis flebile Averno
Sedis patriae videt hospitium.
Pallas Aëtaeae veneranda genti,

Quod

GRONOVII.

tum, quo uti vult videri, merum sophisma est. Inter Boream & Eurum non videt magnum discrimen: nempe qui ambo venti orientales. Vero, quum octo numerantur venti: ut ab oriente verno Eurus, aestivo Aquilo vel Boreas, hiberno Vulturius; ab occidente hiberno Caurus, verno Favonius, aestivo Africus; à meridie Auster, à septentrionibus Aparctias. At alii, & in primis poetae, quatuor detrahunt ventos Homero auctore, & norunt solos quatuor sic ab illo expressos: *Εὐρὸς ὁ ἑσπέριος, Ζήφυρος ὁ βορρῆος, Νότος ὁ δαρδανίος, Καὶ Βορέας*. Vides tantum discrimen inter Orientem & Septentrionem. Gellius, qui hoc plumbeum telum Grutero prae buerat, idem retundit lib. 2. cap. 22.

1140. *Circa regna tonat.*] Epist. 19. *Polo tibi hoc loco referre dictum Maecenatis, vera in ipso eculeo elocuti: Ipsa enim altitudo attonat summa. Hoc voluit dicere, attonita habet summa.*

VARIORUM.

1132. *Humida*] In vallibus enim colliguntur aquae. FARN.

1133. *Tremuit*] Ipsa enim altitudo attonat summa: Caucasum, Acroceraunia, Idam, injectum Pelion Ossae, Gigantes. FARN.

1144. *Qui clara*] Theseo ab inferis reverso luctuosus contigit reditus, & nescio an inferna sede flebilis patriae hospitium. FARN.

1149. *Pallas*] Vide supra vers. 109. & Hercul. Fur. vers. 912. FARN.

Pp 2

1150. *Tunt*

- 1150 Quod tuus coelum superosque Theseus
 Spectat, & fugit Stygias paludes,
 Casta nil debes patruo rapaci:
 Constat inferno numerus tyranno.
 Quae vox ab altis flebilis rectis sonat?
 1155 Strictoque vecors Phaedra quid ferro parat?

VARIORUM.

1150. *Tuus Theseus*] Athenarum rex, quae sub
 tuo praefidio. FARN.

1152. *Casta*] O Pallas ven. &c. supra vers. 1149.
 FARNABIUS.

1152. *Patruo*] Plutoni. FARN.

1153. *Constat inferno, &c.*] Loco Thesei inde
 reversi cessit illi Hippolytus. FARN.

ACTUS QUINTUS.

THESEUS. PHAEDRA.

*Phaedra Hippolyti innocentiam, suas calumnias revelat: ipsaque
 sua se manu occidit, pater non sine luctu filio iusta
 persolvit, novercae negat.*

- Thes.* **Q**uis te dolore percitam instigat furor?
 Quid ensis iste? quidve vociferatio,
 Planctusque supra corpus invisum volunt?
Phaed. Me, me, profundi saeve dominator freti,
 1160 Invade, & in me monstra caerulei maris
 Emitte; quidquid intimo Tethys sinu
 Extrema gestat, quidquid Oceanus vagis
 Complexus undis ultimo fluctu tegit.
 O dire Theseu semper, ô numquam ad tuos

Tu-

VARIORUM.

1158. *Corpus*] Artus passim collectos Hippo-
 lyti, quem modo oderas. *Vel* mihi invisi. FARN.

1160. *Monstra*] Quae modo in Hippolytum
 misisti jamque iustius in me. FARN.

1165. *Gna-*

- 1165 Tutò reverse! gnatus & genitor nece
 Reditus tuos luere. pervertis domum,
 Amore semper conjugum aut odio nocens.
 Hippolyte, tales intuo vultus tuos?
 Talesque feci? membra quis saevus Sinis,
 1170 Aut quis Procrustes sparsit? aut quis Cressius
 Daedalea vasto claustra mugitu replens,
 Taurus biformis, ore cornigero ferox,
 Divulsit? heu me! quo tuus fugit decor,
 Oculique, nostrum fidus? exanimis jaces?
 1175 Ades parumper, verbaque exaudi mea.
 Nil turpe loquimur. hac manu poenas tibi
 Solvam, & nefando pectori ferrum inferam,
 Animaque Phaedram pariter ac scelere exuam;
 Et te per undas, perque Tartareos lacus,
 1180 Per Styga, per amnes igneos amens sequar.
 Placemus umbras. capitis exuvias cape,
 Laceraeque frontis accipe abscissam comam.
 Non licuit animos jungere. at certe licet

VARIORUM.

1165. *Gnatus*] Filius nunc: pater Aegeus olim, qui ex editissima turre navis tuae vela nigra propiciens ac te periisse inde conjiciens, quia in mandatis dederat ut victor aut incolumis albis redires velis, se in mare dejecit. FARN.

1167. *Amore*] Mei, criminationi meae nimis cedule. FARN.

1167. *Odionocens*] Antiopes. sup. v. 227. FARN.

1169. *Tales*] Laceros, foedatos. FARN.

1169. *Faci?*] Falso insimulando te. FARN.

1169. *Sinis*] Latro Corinthius, qui pinibus montis alligatos homines discerpebat. vide quae ad v. 227. Hercul. Fur. & inf. v. 1221. FARN. Jungi solent, Sinis & Procrustes & Minotaurus. Ovidius in Epist. Phyllidis: *Cum fuerit lectus Sciron, terraeque Procrustes Et Sinis, & tauri mistae forma viri.* de his latronibus; vide Plutarch.

in Theoc, & notas in Claudianum. DELRIUS.
 1170. *Procrustes*] Thyest. v. 1050. FARNABIUS.

1170. *Cressius*] Minotaurus. sup. vers. 649. qui humana carne vescatur. FARN.

1171. *Daedalea*] Labyrinthum à Daedalo factum. Ibid. FARN.

1174. *Nostrum*] Quos instar gemini fideris suspiciebam. FARN.

1176. *Nil turpe*] Ut nuper. FARN.

1178. *Phaedram*] Al. *memet*. FARN.

1180. *Amnes*] Plutegethonia, Thyest. vers. 73. FARNABIUS.

1181. *Capitis exuvias*] Crines; moris enim fuit in funeribus amicorum testari luctum, nec non funera honorare, defunctorumque faciem tegere coma abscissa & avulsa. in squallorem sc. spoliata natura superfluo hoc ornatu. FARN.

- Junxisse fata. morere, si casta es, viro;
 1185 Si incesta, amor. conjugis thalamos petam
 Tanto impiatos facinore? hoc deerat nefas;
 Ut vindicato sancta fruereris toro?
 O mors amoris una sedamen mali;
 O mors pudoris maximum laesi decus:
 1190 Confugimus ad te. pande placatos sinus.
 Audite Athenae. tuque funestâ pater
 Pejor novercâ. falsa memoravi; & nefas,
 Quod ipsa demens pectore insano hauseram,
 Mentita finxi. vana punisti pater;
 1195 Juvenisque castus crimine incestae jacet,
 Pudicus, insons. recipe jam mores tuos;
 Mucrone pectus impium justo patet,

GRONOVII.

1194. *Falsa punisti pater;*] Florent. ut Delriani: *vana punisti.* Sufficit paullo ante dictum, *falsa memoravi.*

1196. *Pudicus, insons.*] Potest fieri, ut pluribus titulis innocentiam Hippolyti testatorem reddi per Phaedram poëta voluerit. Nec mutant quidquam codices. Potuisset alioqui: *castus crimine incestae jacet, Sontis pudicus.* Et forte ita scripsit.

1197. *Mucrone pectus*] Lipsius notat posse videri illi simile: *Esuriens leone ex ore exsculpere praedam,* & quae talia: sed se vereri ut (ne, volebat dicere) verius sit. *justo pete.* Amicus ejus appetit, quod ille omittit, *mucrone* pro *mucroni*, more veterum, Latinum casum, ut loquitur, pro dandi casu ponentium. Grutero quoque *to justo patet* praeponderat illi *justo pete*: indicare enim Phaedram, praebere se pectus, nec refugere fer-

VARIORUM.

1184. *Morere,*] Si non stuprata ficti criminis reum Hippolytum egisti, morere, ut viro satisfacias; si non casta sed incesta fuisti, morere, ut sequaris amatorem. FARN.

1187. *Ut vindicato*] Ut illaesa fruereris Theseo iniquae tuae criminationis vindice. FARN. Quo-

Cru-

modo enim Phaedra sancta? aliquid latere video, quod quid sit non video: nisi *sancta* per *discre-*
 Co. DELRIUS.

1192. *Pejor noverca.*] Nimis facilis & credula querelae novercali. FARNABIUS.

1193. *Quod ipsa*] Quod ipsa conceperam. FARN.

1195. *Incestae*] Mei incestae. FARN.

1196. *Recipe*] Recipe ô Hippolyte justam castitatis tuae famam. FARN.

1196. *Recipe jam mores tuos,*] Ad Hippolytum haec dirigi vult Farnabius, cum veteribus interpretibus. Quid si sermo sit jam jam percussurae sese Phaedrae, ad maritum Thesea; cujus exemplo crudelitatis, quippe qui priorem conjugem Antiopen occidisset, & nunc quoque Hippolyto causa mortis extitisset, sua sese manu perituram denunciat regina. Gronovius cum ultimo verbo hujus versus jam se percussisse fingit novercam, idque adeo, ut probaret *to mucrone* seq. versus esse instrumenti casum. Quid monstri audio? An, cum dicto hoc *recipe jam mores tuos*, percussisset se regina, ut nec statim animo defecisset, sed satis virium habuerit proferendis tribus, qui sequuntur, versibus? quamobrem *to mucrone* dandi casu accipio; ut vulnere mox per ferrum insigendo patere innuat pectus, & cum ultimo verbo *disce* ferro incubuisse intelligatur regina; id quod Grutero placuisse videtur. Quod si cui haec

Cruorque sancto solvit inferias viro.

Quid facere rapto debeas nato parens,

1100 Disce ex noverca: condere Acherontis plagis.

GRONOVII.

VARIORUM.

ram: qui propius attenderit, facile ipsi adfensum: utique si fingat totum versum circumamictum parenthesi. Ecce & ultimus omnium ad vers. 1199. *Mori disce ex me*: quo dicto gladio incumbit. Immo ô boni, cum versu 1196. expectat telum, cum ultimo verbo ejus versus jam se percussisset. Apage illum parentheseos amictum: non praebet tantum pectus, aut non refugit ferrum, sed ipsa pectori ferrum immergit. Itaque ait, *pectus patet mucrone*, nempe scissum & reclusum. Nec excusandum quidquam in *mucrone*, quod suae naturae est, & instrumenti casu ponitur. Quoque res sit praesentior. Flor. filii. Vir magnus conjecerat: *Mucrone pectus impium iusto patens*, *Cruore, sancto solvat inferias viro*. 1200. *Disce ex noverca*:] Florent. à noverca. Non tantum dixit Virgilius: *Virtutem ex me disce* *pro*: sed etiam: *crimine ab uno Disce omnes*.

haec interpretatio parum liqueat, is per me *amplius* pronunciato. SCHRODERUS.

1197. *Iusto patet*] Ita nostrae membranae, & praeponderat illi, *iusto pete*, quod substituerunt alii. Quid enim hortetur Theseum ad caedes, cum asseveret consuetudine homicidam? Ino indicat Phaedra, praebere se pectus, nec refugere ferrum. Qui propius attenderit, necum facile sentiet: utique si fingat totum versum circumamictum parenthesi. GRUTERUS.

1197. *Iusto patet*,] Probe, *patet*, i. e. apertum est. sic in Oedipo, vers. 1036. — *utrumne pectori infigam meo Telum? an patenti conditum jugulo imprimam?* COMMELINUS.

1198. *Inferias*] Vid. Phoen. v. 172. FARNAB.

1199. *Quid facere*] *Mori disce ex me, quo dicto, gladio incumbit*. FARN.

THESEUS. CHORUS.

Thef. **P**allidi fauces Averni, vosque Taenarei specus,
Unda miseris grata Lethes, vosque torpentes
lacus, Im-

VARIORUM.

1201. *Averni*,] Pallidum ab effectu vocat. Nam lacus est Campaniae propter tetrum odorem creditum limen inferorum. dictum tradit Lucret. l. 6. quia sit contrarius volucris. quod & Isaacus in Lycophron. probat; nam Graecis ἀέρος praeter cygnos nullae in eo audent lavari, quod omnes emoriantur, vel tantum supervolantes: tanta est graveolentia, auctore Aristotele de admiratione. num. 89. Virgilio, & Strabone l. 6. & aliis. Plinius similem esse scribit in Epiro: sed noster hic nobilior, Bais contiguus intra Lucrinum sinum. quondam Stygia vocatum recte colligitur ex Silio l. 12. *Ille, olim populis dictum Styga, nomine verso, Stagna inter celebrem nunc minuat monstrat Avernum*. plura pete ab Eustathio, in

Odyss. x. locum illum ἰὸν δὲ εἰς Ἀχέρουζαν. DELRIUS.

1201. *Taenarei specus*,] Herc. Fur. v. 587. FARNABIUS. Apollonii Schol. lib. 1. ex Pherecyde ἐν τῇ θ'. scribit, Elatum Icarum filium duxisse Phaedram Damasilei filiam, & ex ea genuisse Taenarum, à quo dicatur Taenarus, urbs, promontorium & palus: sed postea addit Ταίναρον promontorium Laconiae à Taenaro Neptuni filio nuncupatum. Valer. Argon. lib. 1. Taenarum vocat *semper patentem*, scilicet umbris descendens situm, ceteraque eo spectantia fufius reliquis describit Papinius lib. 2. Thebaid. Et describitur etiam eleganter à Seneca in Hercul. Fur. à vers. 663. DELRIUS.

1202. *Miseris grata*] Quae aerumnarum oblivionis artem docet. Herc. Fur. vers. 680. FARN.

1202. *Le-*

- Impium rapite, atque merfum premite perpetuis malis.
 Nunc adeste saeva ponti monstra, nunc vastum mare,
 1205 Ultimo quodcunque Proteus aequorum abscondit sinu,
 Meque ovantem scelere tanto rapite in altos gurgites.
 Tuque semper, genitor, irae facilis assensor meae,
 Morte facili dignus haud sum, qui novâ natum nece
 Segregem sparsi per agros: quique dum falsum nefas
 1210 Exsequor vindex severus, incidi in verum scelus.
 Sidera & manes, & undas scelere complevi meo.
 Amplius fors nulla restat; regna me norunt tria.
 In hoc redimus? patuit ad coelum via,
 Bina ut viderem funera, & geminam necem?
 1215 Coelebs & orbus, funebres una face

Ut

GRONOVII.

1208. *Morte dignum facinus ausus,*] Nimis hoc leve: pluris sibi litem Theseus aestumat. Scribe igitur cum Etrusco: *Morte facili dignus haud sum.* Quid volunt autem sibi, qui *Segregem sparsi per agros*, interpretantur, separatum, solum? Quasi non sit discriptum & dilaniatum.

1210. *Scelestus incidi in verum nefas.*] Indignatur Gruterus esse, qui pro egregio habeant, quod in suis codd. invenere, *verum scelus.* vocem enim illam hic ferri non debere, nisi auferamus omnem item loci hujus elegantiam. Flor. tamen: *quique dum falsum nefas Exsequor vindex severus, incidi in verum scelus.*

1213. *In hoc redimus? patuit ad coelum*] Delrio placet Vener. & Herbip. lectio, *in coelum.* si tamen initio versus *Ad pro In* scribatur: *Ad hoc redimus? patuit in coelum via.* Non nobis. De ira lib. 2. 26. *Alius non in hoc, ut te offenderet, fecit.* Ad Marciam cap. 16. *quos in hoc mihi videtur interim violare fortuna, ut sit quoque humano generi profint.*

VARIORUM.

1202. *Lethes.*] Lethe fluvius inferorum, cuius potus umbris praeteritarum rerum oblivionem inducere putabatur. ideo miseris grata. Est &

Lethes seu Lethe fluvius Hispaniae Straboni ac aliis, à quibus etiam Limius & Limaea videtur dici: Sallustius, & Mela, & Plinius, *fluvium Oblivionis* vocant. Epitoma Livii, *Oblivionem.* de eo Silius lib. 1. — *Incensentes volvit arenas infernae populis referens obliviam Lethes.* DELRIUS.

1202. *Torpentes*] Cocytus. Herc. Fur. v. 686. & Styx. Ibid. vers. 713. FARNABIUS.

1204. *Nunc adeste*] Iustus in me quam nuper in Hippolytum. FARN.

1205. *Proteus*] Oceani & Tethyos filius, phocaeum pastor & custos. FARN.

1206. *Ovantem*] Modo lactantem. FARN.

1207. *Irae facilis*] Exaudiendo vota. FARN.

1208. *Nova natum*] Nam filius absens patris votis, in solo, soli monstro, auriga propriis equis periit. FARN.

1209. *Segregem*] Separatum, solum. FARNABIUS. Hac voce Seneca Philosophus utitur, item Asconius, Prudentius, Sidonius, alii. DELRIUS.

1210. *Nefas.*] Omnes vet. libri, praeter Morguntinum, *Scelus.*

1211. *Sidera & Manes, & undas*] Propter temeritatem meam pater deiecit se in mare. supra vers. 1165. ad inferos descendi comes Pirithoi adulteri, jamque terram pollui nefaria filii innocentis caede. FARNABIUS.

1214. *Bina*] Filii & uxoris? FARN.

1215. *Coelebs*] Filio & conjuge privatus. FARN.

1217. *Do-*

Ut concremarem prolis ac thalami rogos?

Donator atrae lucis, Alcide, tuum

Diti remitte munus. ereptos mihi

Restitue manes. impius frustra invoco

1120 Mortem relictam. crudus, & leti artifex,

Exitia machinatus insolita, efferat,

Nunc tibimet ipse iusta supplicia irroga.

Pinus coacto vertice attingens humum

Coelo remissum findat in geminas trabes,

1125 Mittarve praeceps saxa per Scironia.

Graviora vidi, quae pati clusos jubet

Phlegethon, nocentes igneo cingens vado.

Quae poena maneat memet & sedes, scio.

Umbrae nocentes cedit, & cervicibus

1130 His, his repositum degravet fessas manus

Saxum, seni perennis Aeolio labor.

Me ludat amnis ora vicina alluens.

Vul-

GRONOVII.

1125. *Mittarve praeceps*] Florēt. *Mittarve*
Est enim aliud genus poenae, quam quod praecedens designat versus.

1131. *Senis perennis Aeolii labor.*] Melius Flor.
seni perennis Aeolio labor. praesertim quum aures
radat repetitus sonus.

VARIORUM.

1117. *Donator*] Herc. Fur. 806. supra vers. 843.
FARNABIUS.

1117. *Atrae*] Funestae & miserae. FARN.

1117. *Alcide*] Dederat Herculi petenti Theseum
reducendum Pluto, ut narrat Theseus Herc.
cul. Fur. 806. de quo intelligendum quod Ari-
stides scripsit, Orat. in Minervam, Minervae au-
xilium quendam ab Hercule ex inferis reductum.
DELRUS.

1117. *Tuum*] Tristior enim mihi superest vita
quam mors & inferi. FARNABIUS.

1120. *Crudus*] *Haec ad se.* FARN.

1121. *Exitia*] Quae filio injuste machinatus

es. *Vel*, quae tyrannis latronibusque infixisti ut
in frequentibus. & vide quae ad vers. 1126. Herc.
cul. Fur. FARN.

1123. *Pinus*] Supra vers. 1169. FARN.

1124. *Coelo remissum*] Parisiensis *remissa*, ut ad
pinum referatur, quae prius coacto vertice in
terram inclinata. SCHRODERUS.

1125. *Scironia*] Sup. v. 1024. FARNABIUS.

1126. *Graviora*] Et tamen his graviora apud
inferos vidi supplicia quae merui, & quae me
manent. FARN.

1127. *Phlegethon*] Thyest. v. 73. FARN.

1131. *Senis*] Sisyphi fil. Aeoli. hic Atticam la-
trociniis infestans à Theseo interfectus, apud inferos
hac poena damnatur, ut saxum ingens ad
summi montis verticem volvat, quod repente di-
labitur *Aut petis aut urges rediturum Sisyphoe saxum.*
FARNABIUS.

1132. *Amnis*] Eridanus, infernalis fluvius, in
quo Tantalus Herc. Fur. vers. 752. FARN.

1132. *Ora vicina alluens.*] Traiect. *abluens.* ut
Herc. Fur. v. 753. *abluit mentum latex.* SCHRO-
DERUS.

- Vultur relicto transvolet Tityo ferus,
 Meumque poenae semper accrescat jecur.
 1235 Et tu mei requiesce Pirithoi pater.
 Haec incitatis membra turbinibus ferat
 Nusquam resistens orbe revoluta rota.
 Dehisce tellus; recipe me dirum chaos,
 Recipe: haec ad umbras justior nobis via est.
 1240 Gnatum sequor: ne metue, qui manes regis;
 Casti venimus. recipe me aeterna domo
 Non exiturum. non movent Divos preces:
 At si rogarem scelera, quam proni forent!
Chor. Theseu, querelis tempus aeternum manet.
 1245 Nunc justa gnato solve, & absconde ocus
 Dispersa foede membra laniatu effero.
Thef. Huc, huc reliquias vehite cari corporis,
 Pondusque, & artus temere congestos date.
 Hippolytus hic est? crimen agnosco meum.
 1250 Ego te peremi. neu nocens tantum semel
 Solusve fierem, facinus ausurus parens;

Pa-

GRONOVII.

1237. *Nunquam resistens*] Florent. *Nusquam resistens.*

1239. *Haec ad umbras justior nobis via est.*] Quam quae Hippolyto, inquiunt. Immo, quam cum eo profectus sum miles audacis proci.

1249. *Facinus agnosco meum.*] Flor. *crimen agnosco meum.* Perinde esse ostendit Martialis lib. 2. c. pig. 94. *O magnum facinus crimenque deorum.* Sed posterius hic haud dubie gratius, quia proxime sequitur alterum.

VARIORUM.

1233. *Tityo ferus,*] Qui, cum Latonae stuprum inferre conaretur, Apollinis telis confixus ad inferos demissus est, ubi humi per novem jugera exporrectus, jecur immortale, utpote cum

Luna ad poenas renascens, vulturi depascendum praebet. FARN.

1235. *Mes*] *Emphasin habet*, mihi chari Pirithoi pater, id est, Ixion. FARN.

1236. *Haec incitatis*] Ut Ixionis. vid. Herc. Fur. v. 750. FARN.

1238. *Chaos,*] Herc. Fur. vers. 610. & Thyest. vers. 832. FARN.

1239. *Haec ad umbras justior*] Quam quae Hippolyto. FARN.

1241. *Casti venimus.*] Non ut olim rapturi Proserpinam cum Pirithoo. FARN.

1242. *Non exiturum.*] Ut nuper cum Hercule. FARNABIUS.

1243. *Scelera,*] Quod feci in tertio voto contra filium. sup. 947. quam faciles exaudirent? FARN.

1245. *Iusta*] Exequias debitas. FARN.

1248. *Pondusque*] Neque enim formam habent. FARNABIUS.

1252. Pa-

- Patrem advocavi. munere en patrio fruor.
 O triste fractis orbitas annis malum!
 Complectere artus, quodque de gnato est super,
 1255 Miserande moesto pectore incumbens fove.
 Dissecta genitor membra laceri corporis
 In ordinem dispone, & errantes loco
 Restitue partes. fortis heic dextrae locus;
 Heic laeva frenis docta moderandis manus
 1260 Ponenda. laevi lateris agnosco notas.
 Quam magna lachrimis pars adhuc nostris abest?
 Durate trepidae lugubri officio manus,
 Fletusque largos sistite arentes genae,
 Dum membra gnato genitor annumerat suo,
 1265 Corpusque fingit. hoc quid est forma carens,
 Et turpe multo vulnere abruptum undique?
 Quae pars tui sit dubito, sed pars est tui.
 Heic heic repone; non suo, at vacuo loco.
 Haecne illa facies igne sidereo nitens,
 1270 Inimica flectens lumina? huc cecidit decor?

GRONOVII.

1258. *Fortis heic dextrae locus; Heic laeva frenis*] Saepe rariores sic, sed & emendatiores, ut Etruscus & Vossianorum optimus, quo solo utimur. Itaque Pall. ad unum omnes cum suo, *fortis hic lateris locus, Hic dextra*, nihil nos exorant.

1265. *Hoc quidem est forma carens*,] Florent. *hoc quid est forma carens*, per interrogationem. Dein dubitat Delrius, num melius antiqui codd. *abruptum* habeant. Gruterus, qui codices istos vix exstare credidit, quum omnes suos conjurasse in illud *ambesum* videret, respondet: mea opinione pejus. Verbum sane videtur hoc elegantius: tamen *abruptum* & Vossianus & princeps co-

VARIORUM.

1252. *Patrem*] Neptunum à quo compressa

Aethra, cum ex Aegeo non conciperet, Theseum peperit. Plutarch. in Theseo. FARN.

1253. *Fractis*] Aetate & aerumnis. FARN.

1254. *Est super*,] Superest, relictat. *Anastrophe*. FARNABIUS.

1261. *Quam magna*] Multi enim artus, multae corporis particulae absunt, quae si posthac inventae fuerint, cum lacrymis mihi componendae sunt, sic infra vers. 1274 *saepe efferendus*. FARN.

1265. *Fingit*.] Componit. Et hoc vere est mortuum componere. FARN.

1265. *Hoc quidem*] Membrum FARN.

1268. *Non suo*,] Deest enim pars, quae proprium locum suppleat. FARN.

1269. *Haec illa facies, &c.*] Facies sideribus similis, tribuitur Heroibus, ut hoc loco Hippolyto, apud Apollonium Polluci, de quo dicitur *ἡγήσιον ἀστέρων ἀείρεται*. FABRITIUS.

1270. *Inimica*] Etiam novercae. FARNAB.

O dira fata! numinum ô saevus favor!
 Sic ad parentem gnatus ex voto redit?
 En haec suprema dona genitoris cape,
 Saepe efferendus. interim haec ignes ferant.

1275 Patefacite acerba caede funestam domum,
 Mopsopia claris tota lamentis sonet.

Vos apparate regii flammam rogi:

At vos per agros corporis partes vagas
 Anquirite. istam terra defossam premat,

1280 Gravisque tellus impio capiti incubet.

GRONOVII.

dicum. Possis & argutari, *ambesum* proprie, quod sentini & paullatim circumrosum est: ut apud Virgilium *ambesae mensae*, & *ambesa flammis robor*: non quod uno & violento impetu ablatum abstractumque est, ut hoc, quicquid est, fingitur, artuum.

1271. *Numinum O saevus furor!*] Longe melius Flor. *O dira fata! numinum ô saevus favor!* Intellegit sua vota diis exaudita malignis, ut loquitur Juvenalis.

1273. *En haec suprema vota*] Lipsianus & Mogunt. *dona*. Obstreperunt rursus Pall. in quorum gratiam Grutero non libuit tantum majestatis tribuere testi unico. nam, ut dixi, Moguntinum illum exflare vix credidit. At sic Flor. quoque & Vossianus. Et mortuo non conferebantur *vota* (nemo enim tam male ominata conciperet, utique pater filio) sed *dona*. Explicant: Haec funeri tuo soluta exequiarum iusta: seu potius, En quali dono complevit mihi votum supremum Neptunus, ut saepe sit efferendus mihi filius. Immo cum his verbis Theseus aliquid ornatus sui imponit dilacerato cadaveri, ut solebant cara & pretiosa munera conjicere in rogos amicorum. Statius l. 6. Theb. de Lycurgo in funere Archemorii: *cuncta ignibus atris Damnat atrox, suaeque ipse parens gestamina ferri, Si damnis rabidum queat exsaturare dolorem*. Suetonius Iulio cap. 84.

VARIORUM.

1271. *Furor!*] Novercae amor, ira mea. FARNABIUS.

1272. *Sic ad parentem*] Tam foede lacer, tam crudeliter laniatus? FARN.

1274. *Haec ignes*] Haec crementur, comburantur, *pro more sepeliendi apud veteres*. Thyeft. 748. FARN.

1276. *Mopsopia*] Athen. supra versu 121. FARN.

1279. *Anquirite.*] Vulgo *acquirite*. Suspicionem expulsum à sciolis vocabulum vetus, probum, laudatum, *anquirite*; quod significat diligenter, & omnibus excussis quaerere. est quidem ut plurimum iudiciale verbum Livio, & ceteris historicis, oratoribus, legislatoribus, sed tamen ad alia etiam utuntur Lucretius, Sallustius, Cicero. Vide Gifanii Collectanea Lucretiana. DELRIUS.

1279. *Istam*] Phaedram. FARNABIUS.

1279. *Terra defossam premat.*] Meminit olim hujus moris Britannicus in Juven. Sat. 10. Et fortassis propterea non lapidibus, lignis, aut cespitibus, quos repererant inssepultos; contegebant, sed Graeci quidem ter pulverem injiciebant, teste Eustathio; Romani vero, Varrone auctore, levem terrae glebam. Vide Muretum l. 10. var. lect. c. 19. Lambinum ad Horatii l. 2. Od. 28. Lud. Guicciardinum lib. 1. & 2. de Funerib. DELRIUS.

1280. *Gravisque*] Cui male volebant, terram gravem & tumulum onerosum precabantur veteres, quo anima, quam sepulchro una cum corpore condi credebant, depressa ad beatorum sedes tarde aut aegre devolarer, atque aegre ultro citroque ad sepulchra commearet in solemnibus funeris. ut contra, cui bene volebant *tenuem & sine pondere terram precabantur, levem cespitem aut cippum, ut molliter ossa cubarent*. FARNABIUS.

L. ANNAEI SENECAE
 OEDIPUS.
 DRAMATIS PERSONAE.

OEDIPUS. JOCASTA. CREON. CHORUS. THEBA-
 NORUM. TIRESIAS. MANTO. SENEX.
 PHORBAS. NUNCIUS.

ARGUMENTUM.

*Grassante Thebis dira pestilitate mittitur Delphos Creon consulturus Apolli-
 nem. refert expiandam Laii necem intersectoris exilio. qui cum ignorare-
 tur, Tiresias frustra extispicia aggressus, per Necromantiam Laii um-
 bra evocata intelligit ipsum esse regem Oedipum. Negat primum ille,
 sed postea disquirens, invenit se filium esse Laii, quem interfecerat, &
 Jocastae, quam uxorem duxerat. Effossis itaque prae pudore atque ira
 oculis in exilium abijt. & Jocasta se gladio confodit.*

ACTUS

VARIORUM.

[*Oedipus.*] Invenio Oedipum tragoediam composuisse apud Graecos Aeschylum, Sophoclem, Euripidem, Lycophronem, Philoclem Atheniensem, Xenoclem (qui ea fabula, teste Aeliano, vicit Euripidem) & Diogenem Cyrenicum: Suidas verò illam Diogeni Oenomaos ascribit. Asconius tradit Julium Caesarem Latine quandam tragoediam Oedipi nomine inscripsisse. Athenaeus l. 6. Eubulum *ex Oedipo* citat, quae comoedia fuit. Porro hac fabula multo noster ex Sophoclis Oedipo tyranno accepit, nonnulla etiam fortassis ex Silanionis Jocasta. etiam in ea tragoedia Jocastae mors, quemadmodum & in hac, repraesentabatur, teste Plutarcho. DELRIUS. Tragoedia praeclara. minor quam inventoris tamen. Notent studiosi, solam hanc inter Romanas *ἐπιπετυρία* extare. Qualem constitutionem absolutam Aristoteles censet. Quippe & subitam in contrarium mutationem, quam *περιπέτια* vocant, & agnitionem habet. Manifesta peripetia est, ubi senex Polybum decessisse

nunciat, & Oedipodem ad Corinthiorum regnum invitat. Isto enim fine cum venisset, & jam in tranquillo constitutus videretur Oedipus, praeter expectationem, contrarium efficitur. Quippe parentem suum non fuisse Polybum, docetur. Unde totius rei sequitur mutatio, & tota fit palam. Hinc agnitio, pars altera, dependet. Ita Jocastam agnoscit. Noster Episodia quae addidit, cum tam accurate ignem & viscera describit, ut è sacris hausisse ea libris videatur, tum proluxa illa *ῥήγας* ex Homero delineatio, ita pulchra sunt, ut quamvis habeant vernile & ambiciosum aliquid, potius in hoc laudanda tamen, quam in isto requirenda videantur. Jocasta apud Graecum simul factum suum agnoscit, & conspectum hominum nunquam reditura fugit. Nam quis matrem introducere post ista audeat? Hic & postea occurrit filio, & solari eum audet. Tantum ut acumina aliquot faciat compendii. Chorus primus qui de peste est, idem tere est utrobique. Etiam pulcherrimus noster. In isto tamen multa, ad quae sanus ne aspiaret quidem. HEINSIUS.

ACTUS PRIMUS.

OEDIPUS. JOCASTA.

Oedipus de pestilentiae saevitia conqueritur.

JAM nocte Titan dubius expulsa redit,
 Et nube moestum squallida exoritur jubar,
 Lumenque flamma triste luctifica gerens
 Prospiciet avida peste solatas domos,
 5 Stragemque, quam nox fecit, ostendet dies.
 Quisquamne regno gaudet? ô fallax bonum,

Quan-

GRONOVII.

1. *Pulsa dubius effulsit dies,*] Quidni purius sit germaniusque: *Jam nocte Titan dubius expulsa redit?* quum sic quoque *αἰώνιος* ille Etruscus. Sed, inquit vir egregius, ambigo, an possit dici *dubius Titan*, pro eo, qui non videtur. Faciat: at non ambigimus nos *dubium* hac mente dici omne, quod incertam, dubiam & vix noscendam sui speciem faciemque praebet. Sic *dubii montes*: qui jam vix oculis apparent, Lucano lib. 3. *Et dubios cernit vanescere montes*. Hercule Furente: *Tenuis relictæ lucis à tergo nitor, Fulgorque dubius solis afflicti cadit*. Sed, ait, aliud *lux*, aliud *Titan*. Sciinus: sed non propterea si quid potest dici de luce, id omne disconvenit soli. *Sol dubius* est nubibus praetentus itaque interpolatus, ut *dubium* relinquat intuentibus, an hic sol sit. Virgilius 3. *Aeneid. incertos caeca caligine soles*. Ovidius 2. *metam. ut glacies incerto faucia sole*. Livius 9, 42. *Postero die, vix dum luce certa*. 41, 2. *Perlucens jam aliquid, incerta tamen, ut solet, lux speciem omnium multiplicem intuenti reddens*. Juvenalis Sat. 5. *Sideribus dubiis, aut illo tempore, quo se Frigida circumagunt pigri sarracæ Bootae*. Ovidius de pestilentia Aeginam vastante: *Principio coelum spissa caligine terras Texit, & ignavos inclusit nubibus aestus*. Pergit: Mox, fateor, non parum inamoene repetitur vox *dies*, verum eodem sensu repetitur *nox*, quæ & hic una com-

paret. Diversa ratio est, nam utrum bella sit vocis repetitio, an insuavis, ex sensu est judicandum. Si verum patimur, scribendum & secundo versu, *moestus*: ut aeque Titan dicatur *moestus jubar*, quam *dubius*, quam *triste lumen gerens*. Sic in Hippolyto: *turbidam frontem gerens Es Moesta vultus*. Ille Titan, inquit, peracta nocte sic effulgens, ita exortus & comparatus, jam prospiciot (nam ita quoque Flor. & Voss.) orbatas lue pestifera domos: & dies palam faciet stragem, quam proxima nocte passi sumus. Frustra quoque tendunt novem isti pro suo *jam cernit*.

3. *Triste luctifera gerens*] Non tantum Delrianus N. (hoc est, si licet dicere, meritis, ut nomen ejus vivat, G. Fabricius) edidit, *luctifica*: sed & sic optimi codicum, sic agnoscit scriptum Bernardinus Marmites in Notis. Hercule Furente Megaera dicitur *luctifica manu*, Hippolyto *vox luctifica*. Et amant sic terminata hae tragoediae. Sic rursus in Hercule Furente: *superbifica manu, & monstri colla terrifici*. In Phoenissis Oedipus *incestifus, execrabilis*. In Hippolyto Phaedrae mentem jubet esse *castificam*. In Medea *sacrificae preces & nidificum ver*. Infra hac fabula, *tabifica coeli vitia & luctificus auster*.

VARIORUM.

4. *Solatas*] Viduatas, destitutas incolis. FARN.
 5. *Stragemque*] Cadaverum eorum qui perierunt hac nocte. FARN.

- Quantum malorum fronte quam blanda regis!
 Ut alta ventos semper excipiunt juga;
 Rupemque saxi vasta dirimentem freta,
 10 Quamvis quieti, verberant fluctus maris:
 Imperia sic excelsa Fortunae objacent.
 Quam bene parentis sceptrum Polybi fugeram,
 Curis solutus, exul, intrepidus, vagans!
 Coelum deosque testor, in regnum incidi.
 15 Infanda timeo; ne mea genitor manu
 Perimatur. hoc me Delphicae laurus monent,
 Aliudque nobis majus indicunt scelus.
 Est majus aliquod patre mactato nefas?

Prò,

GRONOVII.

17. *Indicant majus scelus.*] Vix unus sibi Commellus putavit notandum Mss. magnam partem & vetustam editionem habere: *majus indicant scelus.* Quia enim Seneca in ea regione jambum fugit, recte transpositum putarunt. At nunc discas licet non temere fuisse: nam optimus ille, *majus indicant scelus.* Verbo quo amat eleganter uti Seneca. De ira 3, 3. *cum aliquis sit de illustribus philosophis, qui irae indicat operas.* De benef. 2. 17. *Indixisti pecuniae odium.* Epist. 51. *Indicendum est ulli loco odium?* Epist. 55. *Debitatem nobis indixere delicias.* Est proprie denuntiare aliquid faciendum vel praestandum. Quintilianus Instit. Or. 7, 4. *Quod item accidit, si orbae nuptias indicant pares gradu, & si inter propinquos de idem quaeratur.* Sed prorsus, ut hic, Lucanus l. 2. *manifestaque belli signa dedit mundus, &c. indicantque nefas.*

18. *Est majus aliud*] Flor. aliquod. Caeterum neque laudo qui ex cantico hic diverbium faciunt & Jocastam Oedipo interfantem ponunt, neque detraxerim notam interrogatoriam, quasi hoc sit magis stupentis & horrentis quam quaerentis, ut loquuntur. Etenim ipsum, quod quaerit, est stupentis & horrentis, mirantisque sua ipsius dicta, quae sciebat quemvis sic audientem in primo miraturum, eoque obloquentis sibi, quod quisvis alius ignarus rei dicturus erat vel co-

gitaturus. Censeo autem magnam partem hujus principii Senecam à persona Oedipi sola pronuntiare voluisse, antequam Jocasta in proscenio compareret.

VARIORUM.

8. *Ut alta*] *Persant altissima venti.* vid. vers. 1129. Hippolyt. FARN.

12. *Parentis*] Sic enim putabat. Oraculo itaque accepto, fore ut patris à se necati thalamos conscendens foedaret, Corintho in exilium profugit, caetera vid. v. 213. Phoeniss. FARN.

14. *In regnum*] Praeter spem & votum in regnum hoc Thebanum deveni. FARN.

16. *Delphicae laurus*] Oraculum Apollinis Delphici, Laurus autem Apollini sacra: *Clarii laurus.* *ναῦλον Φωκῆς* *venuri praescia Laurus*, in igne crepitans faustum portendere, tacita, inauspicatum credebatur: nec non folia pulvillo subjecta credebantur vera conciliare somnia, ut & manducata *ἐὐδωμίζον*, unde vaticinantes dicti sunt *δαμονόμοι* qua & coronati praecinebant vates, & circa templum Delphicum Lauri copiose crescebant. infra vers. 228 FARNABIUS. Duo fuere oracula Delphica, sine quibus haec fabula nequit intelligi. prius Lajo de liberis sciscitanti redditum in hanc sententiam: *Postere Lajum liberos eique filium nasciturum, à quo ipsum necari fata sanxissent.* Id enim illi Pelopen imprecatum: *ob occisum à Lajo filium.* posterius accepit Oedipus; hujusmodi

- Prò, misera pietas! eloqui fatum pudet.
 20 Thalamos parentis Phoebus & diros toros
 Gnato minatur, impia incestos face.
 Hic me paternis expulit regnis timor.
 Non ego penates profugus excessi meos.
 Parum ipse fidens mihi met in tuto tua,
 25 Natura, posui jura. cum magna horreas,
 Quae posse fieri non putes, metuas tamen.
 Cuncta expavesco, meque non credo mihi.
 Jamjam aliquid in nos Fata moliri parant.
 Nam quid rear, quod ista Cadmeae lues
 30 Infesta genti, strage tam late edita
 Mihi parcit uni? cui reservamur malo?
 Inter ruinas urbis, & semper novis
 Deslenda lachrimis funera, ac populi struem,
 Incolumis adsto. scilicet Phoebi reus

Spe-

GRONOVII.

34. *Incolumis adsto. scilicet*] Sic non è Melisso illo optimo, sed ex Ortelliano Lipsii (notatum ad marginem editionis Antwerpianae, quod postea omiserunt) introductum est, quicum faciunt duo Pall. caeteri, *Incolumis ergo scilicet*, ut edebatur. aut, *Incolumis oro scilicet*. Moguntinus: *Incolumis ego tu scilicet*. Haec omnia provenerunt ab hominibus temere atque indocte suppletibus, quod deerat. Delrius conjicit: *Incolumis ergo tu licet*. Gruterus *Incolumis erro*. Melior natio & vetustatis reverentior relegant *ro scilicet*, verumque habent curtum, *Incolumis ergo tu Phoebi reus*. Defectus in libris etiam antiquissimis sincerissimisque frequens. Nimirum secundam vocem hauserunt ultimae literae vocis primae, & scribendum: *Populi struem Incolumis unus?* Dictum admirando & interrogando per ellipsin verbi substantivi. Dein: *ergo tu Phoebi reus Sperare poterat*.

VARIORUM.

modi. *Procul à templo Diis invisa proles abscede*,

qui necati à te patris thalamum conscendes, & tibi ex matre fratres procreabis. priore territus Lajus natum Oedipum, pedibus ferro ignito foratis, feris objici mandavit: posterioris metu Oedipus Corintho in exilium profugit, & nolens, oraculo fidem fecit. DELRIUS.

20. *Thalamos*] Modo vers. 12. FARNABIUS.

21. *Face.*] Vid. Phoeniss. 263. & 507. FARNABIUS.

23. *Non ego*] Non mutabam solum propter scelus aliquod admissum aut pusillanimitatem; sed ne quando (ut praedictum erat) naturae jura violarem per parricidium aut incestum. FARN.

28. *Jamjam*] Etiam in hac peste videntur facta magnum aliquod malum mihi machinari, cum mihi uni parcatur. FARN.

29. *Cadmeae*] Thebae à Cadmo conditore. FARNABIUS.

32. *Semper*] Propter continua funera. FARN.

34. *Phoebi reus*] Quasi vero Phoebi oraculo in tanta scelera damnatus salubre regnum sperare audeam: imo scelere meo corruptus est aër. FARNABIUS.

36. Fe-

- 35 Sperare poteris sceleribus tantis dari
Regnum salubre? fecimus coelum nocens.
Non aura gelido lenis afflatu foveat
Anhela flammis corda: non Zephyri leves
Spirant: sed ignes auget aestiferi Canis
40 Titan, Leonis terga Nemeaei premens.
Deseruit amnes humor, atque herbas color.
Aretque Dirce. tenuis Ismenos fluit,
Et tingit inopi nuda vix undâ vada.

Obscu-

GRONOVII.

39. *Sed ignes auget aestiferi Canis Titan,*] Liber primarius: igne friget. Subest aliquid, siue id sit, igne fuerit, siue igne saevit.

VARIORUM.

36. *Fecimus*] Scelere. infra v. 631. & Octav. vers. 231. FARN.

36. *Coelum nocens.*] Aër autem corrumpitur à terrenis & interioribus expirationibus Endemiis. FARNABIUS. Sequitur pestis descriptio, quales habentur apud Sophoclem in Oedipo tyranno, Thucydem lib. 2. Lucretium lib. 6. Virg. 3. Georg. Manilium lib. 1. Ovidium 7. Metam. Lucanum lib. 6. Silium lib. 14. Capitolinum in M. Antonino Philosopho; Herodianum lib. 1. Ammian. Marcellinum libro 19. denique Homerum Iliad. α.

37. *Non aura*] Pestis orta à maligna qualitate et certa siderum configuratione, vel à vehementi temporum tempestatumque mutatione, unde qualitatum exuperantiae & inaequalitates Epidemiac. quae omnia cum hic concurrant, gravis est pestilentia. FARN.

38. *Anhela*] Aura non refrigerat corda aestuosa, sed & pestifera aura pariter cum spiritu in pulmones hausta in cor penetrat, quod affectioni praeparatum propter plethoram, cacochymiam, vel obstructionem labefactat arteriarum spiritum. FARN.

39. *Ignes*] Quin & Sol primam Leonis partem ingressus Canis sidus ardentissimum, quod exoritur 20. Gr. Caneri, aestum & calorem adauget. FARNABIUS.

39. *Aestiferi Canis*] Orto ergo Cane seu Sirio

haec pestis viguit. nam ait, solem tunc in Leonem primum ingressum Plinius; *Ardentissimo aestatis tempore exoritur Caniculae sidus, sole primam partem Leonis ingrediente*, lib. 2. cap. 47. mens ergo nostri; Sed vetus Leone, auget aestum & calorem canis, flammâ suâ nos adurentis. verum id est. nam Calpurnius Bassus tradit, cum Sol ad Sirium accesserit, Sirii calorem duplicari, & languore affici corpora. *Sirium* Graece propter flammæ candorem, *caniculum* Latine vocari. inde *dies caniculares* dici. Germanicus, de canicula: *Cum radios Solis tetigit, accenditur aestus*. Plinius, effectus miros hujus sideris recenset lib. 2. cap. 40. & lib. 9. cap. 16. multa etiam ex Timosthene & aliis, Scholiastes Apollonii in lib. 2. v. 518. De nomine non convenit, nam saepe *canis* cum *canicula* confunditur. cum vere differant. nam duo sidera canum. Unum canis major: alterum canis minor. *Minor*, vocatur Graeco nomine *Procyon* à Manilio libro 5. Firmico lib. 8. cap. 9. Plinio lib. 18. cap. 28. & Avieno in Arati versione, à Cicerone Latine *Anticanis*, prior enim oritur & majorem praevenit, hic proprie loquendo appellatur *απλός Canis*, idem est Sirius, de quo noster, etsi fortassis utrumque sidus uno nomine complexus sit. DELRIUS.

40. *Leonis*] Hercul. Fur. vers. 225 FARNAB.

41. *Deseruit*] Unde & stella fulgida in Canis sidere Sirius dicitur nonnullis, à *ἀρσένος*, id est, siccare, arefacere, quod aliis *ἀρσένος* & *ἀρσένος*. quod canes prae siti hincere faciat. FARN.

42. *Dirce*] Hercul. Fur. vers. 916. Phoen. v. 20. & v. 126 FARN.

42. *Ismenos*] Ismenos de quo in Hercul. Fur. v. 334. fluit tenuis, FARN.

Rr

44. Phoe?

- Obscura coelo labitur Phoebi soror ;
 45 Tristisque mundus nubilo pallet novo.
 Nullum serenis noctibus sidus micat:
 Sed gravis & ater incubat terris vapor.
 Obtexit arces coelitum ac summas domos
 Inferna facies. denegat fructum Ceres
 50 Adulta: & altis flava cum spicis tremat,
 Arente culmo sterilis emoritur seges.
 Nec ulla pars immunis exitio vacat:
 Sed omnis aetas pariter & sexus ruit,
 Juvenesque senibus jungit, & gnatis patres
 55 Funesta pestis. una fax thalamos cremat:

Fle-

GRONOVII.

45. *Mundus nubilo pallet novo.*] Mog. *vana*. Lipsianus & Flor. *pallet d.c.* quod rejicit Gruterus, quia versu & qui praecedit & qui sequitur fit mentio noctis, non diei. Vix me contineo, quin recipiam conjecturam Dan. Heinsii: *nubilo pallet Jove* id est, aëre. Ovid. met. l. 13, *Cretam tenere loique Ferre diu nequiere Jovem*. Horatio: *manet sub Jove frigido Venator*. Id interpretatus est aliquis aut evanidis quibuldam ductibus librarius antiquissimis esse credidit die.

49. *Ceres Adulta, & altis flava cum spicis cremat*] Hac distinctione putant viri docti se rem factam habere. Ipsa Ceres, inquit *ἡ δῆνα*, jam adultum & altum & flavum culmum cum ipsis spicis succendit & adurit. Cereri ut video exedandum est, quod Phoebus intrivit. Gruterus cautius, ut minus appareat vitium & scripturae hujus & interpretationis: Ceres omisit curam segetum, atque ea, quae jam adolevere, suffocantur ab aestu: atque istud quia jam placuerit uni, ait se tanto magis amplecti tali suffultum tibicine. At quis pari potest, *adulta & flava cum spicis*, sic diei, ut frumenta intelligantur? Nihil sani. Scribe: *denegat fructum Ceres Adulta: & altis flava quum spicis tremat, Arente culmo tristis emoritur seges*. Ceres *adulta* (quod inepte dictum putabat Gruterus) est eadem quae *flava seges*, ipsae fruges jam foenus promittentes agricolis. Eae etiam

adoleverint, & jam flaventes pondere atque aura tremulos vibrent culmos, nimio vapore sideris aestivi culmis arescentibus senescunt & emoriuntur. Naturaliter evenit, ut quum spiccea messis inhorruit, verbo Virgilii, licet vix ulla spirante aura, leniter agitetur & se motitet, gravidas spicas sustinentibus longis & gracilibus culmis. Homerus: *ἰα, δ. ὡς δ' ὅτι κινῶν ζῆοντες βαλὺ λίον ἔλκων λατὶ ἰπαιγίζον*. Et, *ἰα. ψ. ὡς τε αἶψα σαχύνιστον ἔρπον Λαίη ἀλδύραϊδ', ὅτι Φείσων(τι) ἀρεσίου*. Herc. Fur. *adulta leni fluctuat zephyro seges*. Ovid. 4. fast. *Et tremat in summa lene caelum humo*. Manilius lib. 1. *Hirta figuratur tremulo sub lumine Messis*.

VARIORUM.

44. *Phoebi soror*,] Luna. FARN.
 45. *Tristisque mundus*] Coelum. ut Hercul. Fur. vers. 18 & alibi non raro. FARN.
 47. *Sed gravis, &c.*] Tenebrae infernales. vide Hercul. Fur. vers. 703. FARN.
 49. *Denegat*] Segetes jam spicatae ardore exarescunt & rubigine torrentur. FARN.
 54. *Juvenesque senibus*] Lucretius, *Exanimis pueri super exanimata parentum Corpora nonnumquam posses, retroque videre Matribus aut patribus natos super edere vitam*. DELRIUS.
 55. *Una*] Eodem rogo cremantur maritus & uxor. FARNABIUS.

56. Fle-

Fletuque acerbo funera & questu carent.

Quin ipsa tanti pervicax clades mali

Siccavit oculos: quodque in extremis solet,

Periere lachrimae. portat hunc aeger parens

60 Supremum ad ignem: mater hunc amens gerit;

Properatque, ut alium repetat in eundem rogam.

Quin luctu in ipso luctus exoritur novus,

Suaeque circa funus exequiae cadunt.

Tum propria flammis corpora alienis cremant.

65 Diripitur ignis. nullus est miseris pudor.

Non ossa tumuli sancta discreti tegunt.

Arfisse satis est. pars quota in cineres abit?

Deest terra tumulis. jam rogos silvae negant.

Non vota, non ars ulla correptos levant.

70 Cadunt medentes. morbus auxilium trahit.

Affusus aris supplices tendo manus,

Matura poscens fata, praecurram ut prior

Patriam ruentem: neve post omnes cadam;

Fiamque regni funus extremum mei.

O

G R O N O V I I.

61. *Ut alium regerat in eundem*] Et hic cum Lipsiano optimus codex: *ut alium repetat in eundem rogam*. Sic Hercule Furente Charon: *onere vacuam littori puppem applicans Repetebat Umbras*. nempe in suam cymbam. Suetonius Octavio: *Trajecto in Siciliam exercitu, cum partem reliquam copiarum continentis repeteret*.

V A R I O R U M.

56. *Fletuque*] Nemo superest qui desleat funera. *qui lacryment desunt*. FARN.

58. *Siccavit*] A vehementi morbi incendio; si-
ve quod jam malis obdurati, cum lacrymas inter symptomata & notas pestis ponant medicorum filii. FARN.

59. *Parens*] Pater & ipse aeger. FARN.

60. *Supremum*] Rogum. FARN.

63. *Suaeque circa*] Qui funus curabant, sequebanturque, in ipso officio efferendi moriuntur. FARNABIUS.

64. *Alienis*] Alteri cadaveri incensis. *Et jam reverentia nulla est, Neque rogis pugnant, alienique ignibus ardent*. FARN.

66. *Non ossa*] Singulis tumulis urnisve non conduntur sancto ritu singuli. FARN.

67. *Arfisse*] Uelulata tantum sunt corpora non cinefacta. FARN.

68. *Deest*] *Nec locus in tumulos, nec sufficit arbor in ignes*. FARN.

70. *Cadunt*] *Inque ipsos saeva medentes Erumpit clades, obsuntque autoribus artes*. FARN.

70. *Auxilium*] Auxiliatorem, medicum. FARNABIUS.

71. *Affusus*] Ego itaque (inquit) advolutus ad aras supplex. FARN.

Rr 2

77. *Tam*

- 75 O saeva nimium numina! ô fatum grave!
 Negatur uni nempe in hoc populo mihi
 Mors tam parata? sperne letali manu
 Contacta regna. linque lachrimas, funera,
 Tabifica coeli vitia; quae tecum invehis
 80 Infaustus hospes: profuge jamdudum ocus
 Vel ad parentes. *Foc.* Quid juvat, conjux, mala
 Gravare questu? regium hoc ipsum reor,
 Adversa capere: quoque sit dubius magis
 Status, & cadentis imperii moles labat;
 85 Hoc stare certo pressius fortem gradu.
 Haud est virile, terga Fortunae dare.
Oed. Abest pavoris crimen ac probrum procul,
 Virtusque nostra nescit ignavos metus.
 Si tela contra stricta, si vis horrida
 90 Mavortis in me rueret; adversus feros
 Audax gigantes obvias ferrem manus.
 Nec Sphinga coecis verba nectentem modis
 Fugi. cruentos vatis infandae tuli
 Rictus, & albens ossibus sparsis solum.

Cum-

GRONOVII.

83. *Quoque sit dubius magis*] Manus illustris:
 Forte, *fit*. Vix putem necesse.

93. *Cruentis pestis infandae tuli*] Liptianus &
 Florent. recte *vatis*. Ovidius lib. 7. & *præcipita-*
ta iacebat Immemor ambagum vates obscura suarum.
 Sophocles Oedipo Tyranno: "Ο: γ' ἐξήλυσας αὖτε
 καὶ δούλῳ μολῶν Σκληρῆς αἰοῖδ' ἀστυνὸν οἱ παρὲς χορὸν."

VARIORUM.

77. *Tam parata?*] Tam ad manum caeteris.

79. *Tabifica*] Supra vers. 36. FARN.

81. *Vel ad parentes*] *Emphasis*. Si non alio
 patet misero profugium, vel ad Polybum & Me-
 ropem profuge, quos suos esse putabat parentes, supra

vers. 12. & Phoen. vers. 245. FARN.

82. *Regium*] Virtutem ego maxime regiam
 puto acquanimitatem & ad res adversas bene prae-
 paratum pectus. FARN.

84. *Labat;*] Traject. alter *labet*. rectius. SCHRO-
 DERUS.

85. *Stare certo*] Metaph. à militibus, quibus
 loco in acie occupato cedere est inglorium. FAR-
 NABIUS.

91. *Gigantes*] Fuerint gigantes necne, dispu-
 tant Hieronymus Magius in Miscellaneis, & Jo-
 annes Goropius in Originibus. DELRIUS.

92. *Coecis*] Παιδικῶς (φίγγα. Phoen. vers. 120.
 FARNABIUS.

94. *Albens*] Intertextorum, qui aenigma non
 solvissent. FARNABIUS.

95. *Præ-*

- 95 Cumque è superna rupe, jam praedae imminens,
Aptaret alas verberare, & caudam movens,
Saevi leonis more, conciperet minas,
Carmen poposci. sonuit horrendum. insuper
Crepuere malae: saxaque impatiens morae
100 Revulsit unguis, viscera expectans mea.
Nodosa fortis verba, & implexos dolos,
Ac triste carmen alitis solvi ferae.

Joc. Quid sera mortis vota nunc demens facis?
Licuit perire. laudis hoc pretium tibi

Sce-

GRONOVII.

95. Cumque è *superba rupe*,] Quod ex quibusdam notat Delrius *superna*, praefert optimus librorum. Et profecto nihili vulgatum est; utcumque fuerint, qui interpretarentur.

96. *Aptaret alas verbera, & caudam*] Lipsius de conjectura: *Aptaret alas, verbera & caudae* movens. Scriverius: *Aptaret alas, verbera & caudam*. Utrumque editum, cum exstaret indubitatum Scaligeri, *Aptaret alas verberare, & caudam* movens. Silius lib. 2. *nova tegmina latis Aptat concutens humeris*.

97. *Conciteret minas*,] Florent. ut olim editum, & Delriani, *conciperet minas*, ut *concupere verba*, *concupere preces*, *concupere injurandum*, *conceptis verbis jurare* dicimus. Notaverat Delrius, se non mutare, etsi Venet. & Herb. *concuperet*, & notum leones seipsos cauda flagellare, ut iram stimulent: cum subito agmen infidorum codicum per Gruterum interpolavit impressos, cum egregia nota. Concussu caudae minas sibi ipsi excitabat Sphinx, jam quasi sopitas, ut in silice flammæ. Sic necesse habent illudere ingenio suo, qui omnes nugae volunt interpretari.

VARIORUM.

95. *Praedae*] Mihi quem sperabat praedam. FARNABIUS.

97. *Saevi leonis more*,] *Qui viso*] cominus hoste subsedit dubius, totam dum colligit iram: *Astox ubi se saevae stimularit verberare caudae, &c.* FARN.

99. *Crepuere*] Frendebat. FARN.

102. *Ac triste carmen*] Scilicet: "Εστὶ δὲ πῶς ἐπὶ

γῆς καὶ τέλειον, ὅτι οὐ φανέ. Καὶ τίτοι, ἀλλὰ οὐδὲ βόω μοι ὅς ἐστι γαῖαν ἐπὶ καὶ κινέται, ἀλλὰ αἰέτερος, καὶ τὸ πόντιον. Ἀλλ' ὁ πόσις πλείστοις ἐπερχέμενοι ποσὶ βαίει, "Εἴθε τάχα γούνοισι ἀφαιρήσιν πινδ αὐτῷ. id est: *Est bipes, est quadrupes in terris (solaeque vox huic) Atque tripes: mutat vocem solum, omnia campis inter quae serpant, quae coelo & fluctibus errant. Ast ubi contendit pedibus jam pluribus; illi Deficiunt vires, & lentis robora nervis.* DELRIUS.

102. *Alitis*] Sphingem Echidnae & Typhonis filiam fabulantur, corpus canis, vultum puellae, vocem humanam, alas avium, pedes leoninos habuisse; &, obsciso monte Sphincio, Thebanis aenigmata proposuisse, quae qui explicare non poterant, occidere solitam. cum vero suum solvisset Oedipus; adeo aegre id monstrum tulisse, ut se de saxo praeceps jecerit. copiose ista narrant Appollodorus lib. 3. Biblioth. Higynus in Fab. cap. 151. & Palaephatus, qui docet ex historia natam fabulam, ut & Strabo lib. 9. Sphingem facete Anaxilas, in Juvenca, apud Athenaeum, lenae typum esse contendit, alludens ad aenigma paullo ante adscriptum. DELRIUS.

102. *Solvi*] Docui de homine intelligendum, qui *infans*, quadrupes; *vir bipes*; *decrepitus*, assumpto scipione tripes Phoen. 120. FARNABIUS.

103. *Quid sera*] Si ita vitae pertaesum esset, expeditam tamen mortem tunc effugere voluisti; cur nunc regno hoc meque ipsa potius praemiis, mortem optas? FARN.

104. *Licuit perire*.] Amisisti occasionem fortiter occumbendi, cum aenigma Sphingis solvissti. nunc incautum optas mortem. capillatâ fronte, occasio: praeterire sivist, occipitium: calvum

- 105 Sceptrum, & peremptae Sphingis haec merces datur.
Oed. Ille ille dirus callidi monstri cinis
 In nos rebellat. illa nunc Thebas lues
 Perempta perdit una. jam superest salus,
 Si quam salutis Phoebus ostendit viam.

VARIORUM.

non potesprehendere. DELRIUS.

105. *Haec merces*] Se ostendit. nam Jocasta,
 & cum illa regnum, merces interemptae serae.
 DELRIUS.

106. *Ille*] Peste hac poenas repositit quod tum
 non perierim. FARNABIUS.

107. *Lues*] Sphinx. FARN.

108. *Perdit una. jam*] Parisiensis excusus, &
 Traiect. alter manu exaratus meliore, puto, di-
 stinctione: *una jam superest salus.* SCHROD.

109. *Phoebus*] Solam sedandae pestilitatis spem
 (si qua sit) expectamus ab Apolline, cujus oracula
 sciscitatum missus est Creon. sed & ipse Apollo
 λαιος, ἰριος. Sol enim aëra rarefacit
 & expurgat. FARNABIUS.

CHORUS.

Luis gravitatem deplorat Chorus è Thebanis.

Sapphici, & Anapaestici, & in fine Jambici.

- 110 **O**ccidis Cadmi generosa proles
 Urbe cum tota. viduas colonis
 Respicias terras, miseranda Thebe.
 Carpitur leto tuus ille, Bacche,
 Miles, extremos comes usque ad Indos,
 115 Ausus Eois equitare campis,
 Figere & mundo tua signa primo.
 Cinnami silvis Arabes beatos

GRONOVII.

117. *Cinnamidis silvas Arabum beatas*] Melius Flo-
 rentiae: *Cinnami silvis Arabes beatos.* Ut Horatio:

VARIORUM.

110. *Cadmi*] Thebani. Hercul. Fur. vers. 915.
 & vers. 268. FARN.

112. *Thebe.*] Usitatio pluralis, *Thebae.* Sed &
 nomen sumpsisse à veteri illa Thebe Aegyptia,
 unde Cadmum oriundum asserunt nonnulli, poti-
 us crediderim, quam à Theba, Promethei vel
 Asopi filia. FARN.

116. *Primo*] Orienti. FARN.

117. *Cinnamidis*] Aliisque aromatum speciebus.

117. *Sil-*

Vidit, & versas equitis sagittas,
Terga fallacis metuenda Parthi.

120 Littus intravit pelagi rubentis.
Promit hîc ortus, aperitque lucem
Phoebus, & flamma propiore nudos
Inficit Indos.

Stirpis invictae genus interimus.

125 Labimur saevo rapiente fato.
Ducitur semper nova pompa Morti.
Longus ad manes properatur ordo
Agminis moesti, seriesque tristis
Haeret; & turbae tumulos petenti

130 Non satis septem patuere portae.
Stat gravis strages, premiturque juncto
Funere funus.

Prima vis tardas tetigit bidentes;

La-

GRONOVII.

parque beati, & Statio: Parvi beatus ruris hono-
ritas. Mox scripti illi ad unum omnes, qui ha-
bent. Terga conversi, ad unum omnes hic certe
ineptiunt: neque ex ea scriptura conjectandum.
Fallacis in optimo est & Vossiano. Ita autem
explico: & versas sagittas equitis Parthi, terga
metuenda fallacis. qui fallit decipitque homines da-
to tergo, sic vincere putantes, quum ea ipsa ter-
ga seu fugae Parthorum maxime sint metuendae.

VARIORUM.

117. *Silvas beatas*] Felicis Arabiae. FARN.
119. *Terga fallacis*] Thyest. v. 383. FARN.
119. *Et versas equiti sagittas, Terga fallacis me-
tuenda*] Gronovii explicatio, reddentis terga me-
tuenda fallacis per Graecismum, dura mihi vide-
tur. ferrem, si abesset *re metuenda*. vel reponen-
dum igitur cum Celeberrimo Cuningamio, Ani-
madversionibus in Bentleyi Emendationes ad Ho-
m. pag. 96 *versis sagittis*; vel cogitandum dissolu-
tione figuram esse; cujus frequentem usum crudi-
tissimus ille vir ibidem pag. 17. ostendit. mens ergo

Tragici, vidit & versas equitis Parthi sagittas, & vi-
dit terga metuenda fallacis Parthi. SCHRODERUS.

120. *Rubentis.*] Hercul. Fur. v. 902. & Thyest.
v. 370. unde Bacchus vitem in Graeciam translu-
lit. FARNABIUS.

122. *Propiore*] Vide quae ad versum 602. Thy-
est. FARN.

124. *Stirpis*] Milites Bacchi Indiae victoris.
vel pubes Martia ab Harmonia Martis filia Cad-
mi uxore. vel Spartanis oriundi, quos socios in
urbe condenda Cadmus sumplit. FARN.

130. *Septem*] Extra urbem enim efferebantur,
urebantur, sepeliebantur. FARNABIUS. Qua-
rum apud Paulaniam in Bocot. haec nomina:
Electrides, Proetides, Netides, Crenae, Ogy-
giae, Homoloides. DELRIUS.

131. *Stat*] Longe lateque putet strages. plenus
est stratis cadaveribus locus. FARNABIUS.

132. *Funere funus.*] Lucret. *Idque vel in pri-
mis cumulabat funere funus.* DELRIUS.

133. *Prima*] Pecudes prius inficiuntur peste
quam homines, quia dejectae ad pastum & in ter-
ram pronae *ut videntur cunctis utris trahant.* &
ex his primum quibus odorandi praestantia, ut
24025

- Laniger pingues male carpsit herbas.
 135 Colla tacturus steterat sacerdos;
 Dum manus certum parat alta vulnus,
 Auréo taurus rutilante cornu
 Labitur segnis. patuit sub ictu
 Ponderis vasti resoluta cervix:
 140 Nec cruor ferrum maculavit. atra
 Turpis è plaga sanies profusa est.
 Segnior cursu sonipes in ipso
 Concidit gyro, dominumque prono
 Prodedit armo.
 145 Incubant pratis pecudes relictæ.
 Taurus armento pereunte marcet.
 Deficit pastor grege diminuto,
 Tabidos inter moriens juvencos,
 Non lupos cervi metuunt rapaces.
 150 Cessat irati fremitus leonis.
 Nulla villosis feritas in urfis.

GRONOVII.

138. *Patuit sub ictu*] Intelligenda hic à fronte particula *Si*: dein scribendum; *Non cruor*: & hæc ejusdem periodi sunt. Sin autem, inquit, non est lapsus taurus antequam caederetur, & stetit, donec collum ei secaret securis, non sanguis emicuit ex vulnere: sed sanies. Vel, Alii steterunt, & ictum exceperunt: sed tum non profudit cruor, sanies effusa est.

145. *Incubant pratis pecudes*] Flor. agris.

VARIORUM.

canes & muli: *ἄνθρωποι δὲ καὶ ὄνοι καὶ ἵπποι καὶ κύνες ἀγ-
 γύη.* vel etiam quod iis cerebri major caliditas, quam homini. Ovid. 7. v. 536. Metam. *Strage ca-
 num prima volucrumque oviumque boumque, Inque
 feris subiti deprensa potentia morbi.* FARNABIUS.

134. *Male*] In suam perniciem. FARN.

135. *Colla*] *Stans hostia ad aram inter cunctantes*

Per-

cecidit moribunda ministros, &c. Ovid. Metam. 7. FARNABIUS.

137. *Aureo*] Diis superis immolabantur victimæ coronatae, vittatae cornibus auratis & frontem bracteis aureis ornatae. FARNABIUS. Virgilius: *Es statuam ante aras aurata fronte juvenum.* Tibullus: *Semper inaurato taurus cadit hostia cornu.* Juvenalis, & *auratam Junoni caede juvenum.* DELRIUS.

142. *In ipso*] *Tremulo medios abruptit poplite gyros, &c.* Lucan. 6. & Ovid. *Acer equus quondam, magnæque in pulvere samæ Degenerat.* FARNABIUS.

149. *Non lupos*] *Non lupo insidias explorat ovilia circum, Nec gregibus nocturnus obambulat: a prior illum Cura domat, timidi damæ cervique fugaces. Nunc interque canes & circum tecta vagantur.* Virg. Georg. 3. FARN.

151. *Nulla villosis*] Ursis densitatem cutis & tergoris, ut propriam tribuit Seneca lib. 2. benefic. *Queruntur quod non magnitudine corporis æquamus el-*

Perdidit pestem latebroſa ſerpens ;

Aret, & ſicco moritur veneno.

Non ſilva ſua decorata coma

155 Fundit opacis montibus umbras.

Non rura virent ubere glebae.

Non plena ſuo vitis Iaccho

Brachia curvat.

Omnia noſtrum ſenſere malum.

160 Rupere Erebi clauſtra profundi

Turba ſororum face Tartarea:

Phlegethonque ſua motam ripa

Miſcuit undis Styga Sidoniis.

Mors alta avidos oris hiatus

Pan-

GRONOVII.

152. *Perbibit pestem*] Fruſtra tentat explicare Gruterus. *Perdidit Delirii* non eſt ſupervacua conjectura, ſed manus inculpatarum membranarum, quibus accedunt Voſſianae: & praecedentes verſus clamant verum eſſe. Imitatus Prudentius Cathem. 9. de aliò angue: & ſellis peruſſi mox venenum perdidit.

156. *Non rura virent ubere glebae.*] Si qua me ſubornaret antiqua manus, facile admitterem, nitens. Virgilius 1. Georg. *interque nitentia culta ſoſelix latum.* Cicero 3. in Verrem: *quos ego campis antea colleſque nitidiſſimos viridiſſimoſque vididiſſem.* Petronius: *ubi domeſacta aratro tellus nitet.*

VARIORUM.

elephantos, velocitate cervos; levitate aves, impetu taurorum: quod ſolidior ſit cutis belluis, denſior urſis, mollior ſoris: quod ſagacitate narium nos canes vincant; quod acie luminum aquilae, ſpatio aetatis corvi, multis animalia nandi ſollicitate. DELRIUS.

152. *Latebroſa*] Sic Maro: *Interis, & curvis fraſtra deſenſa latebris Vipera, & attoniti ſquamis adſtantibus hydri.*

154. *Non ſilva ſua*] Pariſienſis & Veneta, *non ſua ſilva decorata coma.* Quod ignarus menſurae ultimae vocis, pro ſapphico affectaſſe & prioribus continuariſſe videtur librarius. SCHRODERUS.

160. *Rupere*] *Saevit & in lucem Stygiis emiſſa tenebris Pallida Tiſiphone, morbos agit ante.* 3. Georg. FARNABIUS.

161. *Turba*] Furiarum agmina. Hercul. Fur. v. 87. FARN.

162. *Phlegethonque*] Fluv. ardens; Thyest. verſ. 73. atque huius, propter ardorem peſtilentiae, meminit. FARN.

163. *Miſcuit*] Miſcet terras infernales aquis Thebanis. Cadmus autem è Sidone venit. Herc. Fur. v. 916. FARN.

163. *Styga*] Venenatis aquis Stygiae paludis, amnes, fontes, puteos infecit. ſic alii poëtae: Claudianus in Ruſin. lib. 1. *Ac velut infecto morbus crudeſcere coelo incipiens, primo pecudum depaſcitur artus, Mox populos, urbeſque rapit; ventisque peruſſis, Corruptos Stygiam peſtem diſſundit in amnes.* Silius: *Et patulam Cyanem, lateque paluſtribus undis Stagnantem Stygio Coxyti implevit odore.* Styx, fons Arcadiae pone Nonacrim, aquam habet, nimio frigore, letalem; adeo corroſivam, ut omne metalli genus perfringat, ſolâque muli vel aſini ungulâ queat contineri. teſtibus Plutarcho in Alexandro, Arriano lib. 7. de geſt. Alex. Plinio lib. 30. cap. 16. & Juſtino lib. 12. *Stygiam ergo aquam pro ipſâ morte videtur, vel quovis deleterio ſumere: & fingit factam huiusmodi commixtionem; quia docet experientia, aquarum corruptione peſtilentiae vim latiffime proſerpere.* DELRIUS.

Sf

165. Ex-

- 165 Pandit; & omnes explicat alas.
 Quique capaci turbida cymba
 Flumina servat durus senio
 Navita crudo, vix assiduo
 Brachia conto lassata refert,
 170 Fessus turbam vectare novam.
 Quin Taenarei vincula ferri
 Rupisse canem fama, & noltris
 Errasse locis: mugisse solum:
 Vaga per lucos simulacra virum

Ma-

GRONOVII

165. *Durus senior Navita crudus*,] Nescire Delrius ait, unde N. illud *crudus*, quum ipse retineat, *Navita Charon*. Sed hoc foede vitiat verbum: illud passim occurrit in codd. minus vitiat. Gruterus inde speciose: *Navita Portheus*. Reperi in Germanico, *crudo*: unde facile conjectu: *durus senio Navita crudo*: vel ob Virgilii, *sed cruda deo viridisque senectus*, & Taciti, *quibus cruda ac virtutis senectus*: quae Delrius adduxit. Apulejus Apol. *Furor infelix acerbi animi, & misera insania crudae senectutis*. Inveni postea totidem literis in Florentino. Lucianus in meretr. *Φαεμας, Σύρα το γένος αὐτοῦ ἵππῳ οὐκ ἐκτρέφεται*.

173. *Errasse locis*:] Nec male Flor. *Errare locis*. ut etiamnum fieri intelligatur.

VARIORUM.

165. *Explicat*] Metaph. vel quod Mors, ut & somnus frater ejus, alata fingitur, ut quae celeriter & inopinato veniat. FARNABIUS.

166. *Quique*] *Charon Stygius portitor*. FARN.

171. *Quin*] Fama est Certherum rupisse ferream catenam qua ligatus est ad Taenarum, de quo in Herc. Fur. v. 589. cui fabulae occasione ferunt dedisse serpentem quendam in Taenaro, quem quod mortui ē vestigio enecaret *ἀδὲν ῥυῖν* nominant, atque hunc ab Hercule ad Euryisthem productum. FARN.

173. *Errasse*] Hoc tempore pestis multi credebant contingere, & in Loimographiā dabimus

exempla ex Procopio, Cedreno, Sigisberto. DELRIUS.

173. *Mugisse solum*:] De Mugitus terrae omne, testis etiam Dion, in Tito, in Trajano, & in Severo, & Sarisberienfis l. 1. Polycratici in fine: Sane ut plurimum lucem hanc terraemotus praecedat. Effici autem sub terrā sonitus, qui mugitus imitantur, quod pro portento quidam arripiunt, id naturale esse, & ab inclusis exhalationibus, percussis vel percutientibus, provenire docet Aristoteles lib. 2. Meteor. c. 8. DELR.

174. *Simulacra virum*] Vel quod ita se res habeat, vel quod in cladibus publicis metus ipse faciat hujusmodi apparere. Dion, in Tito, auctor est, exundante incendia Vesuvio, homines giganteae magnitudinis interdiu, noctuque per urbes oberrasse idem confirmat in Trajano. Prodigio hoc habuerunt etiam alii. Petronius Arbitr: *Ecce, inter tumulos atque ossa amentia bustis, Umbrarum facies diro stridore minantur*. Lucanus: libro 1. — *venientes cominus umbras*. Item, *Tollemtemque caput gelidas Amiens ad undas, Agricola fratre Marium videre sepulcro*. Dionys. Halicarnass. lib. 8. sub finem, scribit, Romae observata multa prodigia, Deorum iram nuntiantia: exauditas ominosas voces incerto auctore, observatas oculis novas spectrorum facies, & haec oculis atque auribus hominum saepe oblata & lib. 10. corlum arsisse, terram cum mugitu tremuisse, varias spectrorum facies horrendasque voces auribus atque oculis hominum frequenter exceptas. DELRIUS.

175. Ma-

- 175 Majora viris; bis Cadmeum
Nive discussa tremuisse nemus,
Bis turbatam sanguine Dircem:
Nocte silenti
Amphionios ululasse canes.
- 180 O dira novi facies leti,
Gravior leto! piger ignavos
Alligat artus languor; & aegro
Rubor in vultu, maculaeque caput
Spartere leves: tum vapor ipsam
- 185 Corporis arcem flammeus urit;
Multoque genas sanguine tendit.
Oculique rigent, & sacer ignis
Pascitur artus. resonant aures

Stil-

GRONOVII.

186. *Genas sanguine tingit.*] Cum Lipsiano optimus, tendis: & verum est. Statius 1. Theb. *Tenditur ac sanie gliscit cutis.* Mox idem: *jamque amplexu*, ut Fabricius.

VARIORUM.

175. *Majora*] Thyeft. 671. & quae seq. à ver-
tu 666 FARNABIUS.

175. *Cadmeum*] Thebanum, in quo Cadmus
serpentem interfecit, terrae motu tremuisse. FAR-
NABIUS.

177. *Dircem*] Phoen. 126. manasse fontes san-
guine. FARN.

179. *Amphionios*] Thebanos, ab Amphione.
Herc. Fur. vers. 260. & 914. FARN.

180. *O dira*] Describit pestis notas & symptoma-
ta. FARN.

181. *Piger*] Infecto corde, vires omnes prae-
cipue vitales infringuntur & spiritus languent.
FARNABIUS.

182. *Rubor*] *Flammaeque latentis* (id est, vehe-
mentis caloris morbi) *Indicium rubor est, & ductus*
ambelitus igni. FARN.

183. *Maculaeque*] Pustulae, & exanthemata pur-

purea, nigra, viridia FARN.

184. *Vapor*] Tetri vapores & calidi sublati ce-
rebrum incendunt, gravantque caput, in quo
tanquam in arce & specula locavit Deus sensuum
organa, mentisque & rationis sedem. FARN.

186. *Multoque*] *Tument distentae sanguine genae.*
FARNABIUS.

187. *Oculique*] *Oculos stupor urget inertes.* FARN.

187. *Sacer ignis*] Erytipelas, Herpes, quem,
cum tumor sit è ferventi sanguine ortus, pro pe-
ste ponit vel pestis comite. FARNABIUS. Vir-
gilius: — *convictos artus sacer ignis edebat.* Quo
loco male Servius putavit, *sacrum ignem* esse,
quem Graeci *ιγγος* vocant; cum *ιγγος* è *ιγ* & *γος*,
teste Hieronymo Mercuriali in variis lection. ni-
hil sit aliud, quam epilepsia: *ignis vero sacer* apud
Latinos idem sit, quod apud Arabes *formica*, apud
Plinium *zoster* & *circinus*, apud Scribonium *zona*;
de quo Plato egit 2. de legibus Graecis *ιγγος*
vocatur; cuius quot sint genera, ex Gorraceo pe-
tas. Porro sacri ignis, seu herpetis vim optime
declaravit Lucretius libro 6. *Exurit sacer ignis &*
urit corpora serpens. Quamcumque arripuit partem, re-
pitque per artus. DELRIUS.

187. *Sacer ignis*] Execranda pestis.

188. *Resonant*] *Sollicitae porro plenaeque sonantibus*
aures. Lucret. FARNABIUS.

Sf 2

189. Stil-

- Stillatque niger naris aduncae
 190 Cruor, & venas rumpit hiantes.
 Intima creber viscera quassat
 Gemitus stridens. tunc amplexu
 Frigida presso saxa fatigant:
 Quos liberior domus elato
 195 Custode finit, petitis fontes,
 Aliturque sitis latice ingesto.
 Prostrata jacet turba per aras,
 Oratque mori. solum hoc faciles
 Tribuere Dei. Delubra petunt:
 200 Haud ut voto numina placent,
 Sed juvat ipsos satiare Deos.
 Quisnam ille propero regiam gressu petit?

Ad-

GRONOVII.

195. *Custode finit, petit is fontes,*] Dupliciter hic peccat Scaliger, & distinctione mutata & vocibus. Haec enim, *Quos liberior*, ad sequens membrum pertinent, non ad prius. Quid an domi saxa non erant, quae possent amplecti? an id prohiberet custos? Quam bellum vero, *petit is fontes*? Immo, qui morte custodum liberi possunt evadere ex aedibus, eos ad aquas publicas properasse dicit. *Petit is fontes*, ut Agam. *Cum Dardana testa Dorici raperetis ignes.* Et in Oetaeo Nutrix magicam artem promittens: *Habuerem totum saxa, discussi fores, Umbras stetit.* Iterumque: *qui Pindum ferunt, Aut te, Ossa.* Sic, *petitis fontes*, est, petunt fontes.

202. *Quisnam ille propero*] Hic novam orditur scenam liber optimus praefigitque personas: OEDIPUS. CHORUS. CREO. tresque primos versus Oedipo assignat, quartum *idest petitus*, Choro. Eidem tribuit vers. 212. *Responsa*, & 214. *Ambage.*

VARIORUM.

189. *Stillatque*] *It narius ater Sanguis*, propter corruptionem & humorum aduersionem. FARNABIUS.

191. *Intima creber*] *Imaque longo Illa singultu tendunt*, ob ventriculi convulsionem. FARNABIUS. Ait Virgilius: *Tum vero ardentes oculi, atque attractus ab alto Spiritus interdum gemitu gravis, imaque longo Illa singultu tendunt* DELRIUS.

191. *Creber*] Quia teste Hippocrate, *πυλὸν πύλον ὅπ' ἐστὶ πύλον σπασμὸν, ὃ φασγόνου ἐστὶ τοῖς ἐν τῷ σπασμῷ καὶ τοῖς ἐν τῷ σπασμῷ καὶ τοῖς ἐν τῷ σπασμῷ* confirmat hoc Thucydides. DELRIUS.

192. *Tunc*] Interius aestuantes refrigerium petunt, marmora amplexantes, & humi strati. *Non stratum non ulla pati*, &c. Ovid. 7. Metam. *Nec sit corpus humo gelidum, sed humus de corpore ferret.* FARNABIUS.

194. *Quos liberior*] Aegri assumpta libertate ex morte moderatorum, qui eos curabant, *Fontibus & fluviiis puteisque capacibus haerent, Nec sitis est extincta prius quam vita bibendo.* FARN.

198. *Hoc faciles*] *Mori.* FARN.

199. *Delubra petunt*] Sophocles ait infinitos ante aras & delubra se prostravisse: & Lucretius, *Omnia denique sancta deum delubra repleat Corporibus mors exanimis, onerataque passim Cuncta cadaveribus coelestium templa manebant Hospitibus, loca quae compleverant aedituentes.* DELRIUS.

200. *Haud*] Deplorata quidem salutis suae spe, sed ut Diis exprobrarent crudelitatem. FARNAB.

203. *Clar*

Adestne clarus sanguine ac factis Creo?

An aeger animus falsa pro veris videt?

205 Adest petitus omnibus votis Creo.

VARIORUM.

203. *Clarus*] Jocastae frater. FARN.

205. *Petitus*] Supra vers. 109. FARN.

ACTUS SECUNDUS.

OEDIPUS. CREON.

Reversus Delphis Creon nunciat jubere Deum ut mors Laii expurgetur, nec prius cessaturam pestem, quam in exilium mittatur interfector ejus; de quo, quia non nominatur, ambigitur.

Trimetri Jambici, & Tetrametri Trochaïci, & quidam Heroïci hexametri.

Oed. **H**Orrore quator, fata quo vergant timens,
Trepidumque gemino pectus eventu labat.

Ubi laeta duris mista in ambiguo jacent,

Incertus animus scire cum cupiat, timet.

210 Germane nostrae conjugis, fessis opem

Si quam reportas, voce properata edoce.

Creon. Responsa dubia sorte perplexâ latent.

Oed. Dubiam salutem qui dat afflictis, negat.

Creon.

GRONOVII.

207. *Gemino pectus eventu labat.*] Codex optimus: *gemino pectus afflictu*. Hinc & inde medium pectus affligitur ac tantum non effligitur.

VARIORUM.

206. *Fata*] Responsum Apollinis fatidicum.

FARNABIUS.

207. *Gemino*] Felici an infelici. FARN.

212. *Perplexa*] Namque obscuro vera involvens ambages canit Apollo, ab obscuritate & αἰνότητι responsorum Λογίας cognominatus: quem tamen alii ita dictum autumant ab obliquo solis cursu vel transversis radiis. FARN.

- Creon.* Ambage nexa Delphico mos est Deo
 215 Arcana tegere. *Oed.* Fare; sit dubium licet:
 Ambigua soli noscere Oedipodae datur.
Creon. Caedem expiari regiam exilio deus,
 Et interemtum Laïum ulcisci jubet.
 Non ante coelo lucidus curret dies,
 220 Haustusque tutos aetheris puri dabit.
Oed. Ecquis peremptor inclyti regis fuit?
 Quem memoret, ede, Phoebus; ut poenas luat.
Creon. Sit, precor, dixisse tutum visu & auditu horrida.
 Topor infedit per artus, frigidus sanguis coit.
 225 Ut sacrata templa Phoebi supplici intravi pede,
 Et pias, numen precatus, rite summissi manus:
 Gemina Parnassi nivalis arx trucem sonitum dedit,
 Imminens Phoebea laurus tremuit & movit domum,
 Ac repente sancta fontis lympa Castalii stetit.
 230 Incipit Lethaea vates spargere horrentes comas,

Et

GRONOVII.

VARIORUM.

214. *Ambage nexa*] Statius 1. Thebaid. quos nexis ambagibus augur Apollo Ediderat. Et lib. 11 iterumque meos oracula nescis In gemitus. Sed Florent. quoque flexa. Cicero lib. 2. de Divin. Oraculis partim falsis, partim flexiloquis & obscuris. Statius 4. Thebaid. Haec ubi satur, Labitur & flexa dubios ambage reliquit

223. *Tutum; visu & auditu horridum.*] Vossianus, Heinisianus, Germanicus & meus horrido. Quod cum in Venet. reperisset Delrius, confecit horreo. Melius Flor. tutum visu & auditu horrida.

227. *Arx trucem sonitum dedit,*] Flor. trucem fremitum.

230. *Incipit Lethaea vates*] Quid monstri Lethaea? Dira, ajunt, vel sui & decoris oblita. Alii, quia post responsum omnia obliuiscabantur. Hoc sensu ipsi potius sunt Lethaei, & mirime quid ipsos deceat, considerant. Quis unquam ita locutus? Vitium quidem manifestarium. Phoebeis non habent nisi mali codices. Etruscus: Incipit

216. *Ambigua*] Quod dudum in Sphingis aenigmate feci. FARN.

219. *Coelo*] Vid. sup. v. 36. & 109. FARN.

227. *Gemina*] Duo vertices Tithoreus & Hyampeus, qui Phoebo Eromioque sacri. FARN.

227. *Parnassi nivalis*] Montis Phocidos, dicti à Parnasso Neptuni filio; vel potius à Deucalionis arca, quam *Δαίμων* vocant, huc primum à diluvio delata. FARNABIUS. Proprium hujus montis epithetum. Sophocles *Πρόνυξ* vocat: & Parnyasis, *Παρνασσὸς ὁ Πρόνυξ* ὅστις διὰ ποσσὶ πρὶν *Πρόνυξ* καλεῖται; *Ἀχιλλεύς* ἀπὸ τοῦ ὕδατος. Dionysius Afer *ὁ ἐν οἶνῳ*. *Πρόνυξ*. *Παρνασσὸς ὁ Πρόνυξ* ἐπὶ πρὶν — DELRIUS.

228. *Laurus*] Supra vers. 16. FARNABIUS.

229. *Sancta fontis*] Fontis ad radicem Parnassi Musis sacri. FARN

230 *Spargere*] Non comptae mansere comae, sed pedes anhelum, Et rabie fera corda tument; majorque videri, Nec mortale sonans, afflata est numine quando

Et pati commota Phoebum. contigit nondum specum,
Emicat vasto fragore major humano sonus:

Mitia Cadmeis remeabunt sidera Thebis,

Si profugus Dirceum Ismenida liqueris hospes,

235 *Regis caede nocens, Phoebus jam notus & infans.*

Nec tibi longa manent sceleratae gaudia caedis.

Tecum bella geres; gnatis quoque bella relinques;

Turpis maternos iterum revolutus in ortus.

Oed. Quod facere monitu coelitus jussus paro,

240 *Functi cineribus regis hoc decuit dari,*

Ne sancta quisquam sceptrum violaret dolo.

Re-

GRONOVII.

lone vates. Nihil habeo melius, quam quod Nic. Heinſius coniecit: *Incipit repleta vates.* Quae aliis solet dici *Plena deo.* Lucanus lib. 5. non unquam plenior artus Phoebados irrupit Paeon mentemque priorem Expoluit, atque hominem toto sibi credere jussit Peflore. An per colla?

VARIORUM.

de Jam propere Dei. FARN

231. *Commota*] Temulenta spiritu, quem *αἰθερ* vocant, exhalante è specu Delphico, quo cum pascetes non procul ab ipso specu capras suas correptas lascivire animadvertisset pastor quidam Coretas nomine, & ipse periculum rei facturus accessit, ingressusque athari & futura praecinere coepit. atque hinc extructum est inibi adytm, in quo & pegma, quo inscenſo vaticinantur Phoebades. Innitebatur id triplici basi, propterea illi tripodis nomen est inditum, hinc & Pythius dictus, à *πύλον*, id est, afflatu ex patredine terrae orto. FARNABIUS Oecumenius in cap. 16. Act. Pythia dicitur mulier quae-
piam, quae insidere solet tripodi Apollinis divari-
catis cruribus; deinde hoc modo spiritus pravus in-
fine ascendens, & per loca mulieris transiens, eam
insania replebat; & hanc solutis criminibus sub hac bac-
chari, spumamque ore cohebat emittere, & ita in deha-
culatione constitutam insaniae verba proferre. DELR.

233. *Mitia*] Rite autem hoc carminis genere refert Creon responsum. nam Hexametrum Pythio Apollini debetur. haec dictae per carmina sortes, & *ἰπὸ* dictum quod hoc carminis genere *ἰπὸνται* τὰ πρᾶγμα τὰ τοῖς χερσὶν καὶ ἱερῶν. FARNABIUS.

233. *Sidera*] Suavitas & aëris puritas è miti & benigna siderum configuratione. supra vers. 36. FARNABIUS.

234. *Dirceum*] Thebas, juxta quas fons Dirce cujus aqua in Ismenum fluit. FARN.

235. *Phoebus jam notus*] Vide Phoen. vers. 243. FARNABIUS. Propter redditum oraculum La-
jo quod explicui supra vers. 16. & cujus mentio, apud Proclum in lib. de animâ. Alcinoû cap. 19. & Eusebium lib. 6. Praeparat. cap. 6. Euri-
pidis Scholiastes refert fuisse tale: *Λαῖν Λαδδακίδην, παιδὰν ἦν ὁλοῖον αὐτῆς; Δῶ(ω τοὶ φίλον υἱὸν, αἰὲρ πικρὸν ὄρεον ἐκ Σὲ παιδὸς χρίεσσι λιπέειν φάσθαι*, Laie Labdacide sobolis felix genus optas? Ecce, dabo carum natum: fors at feret olim Illius ut pereas manibus, & lumen amittas. DELRIUS.

237. *Tecum*] Quae Oedipo evenerunt. namque & ipse sibi oculos effodit, filiisque duellum ortum est de regno, FARNABIUS

238. *Turpis*] Per incestum matrimonium. vide-
turque hic versus locum habere ante duos versus praeced. FARNABIUS.

230. *Quod facere*] Vindictam, quam oraculo monitus paro, oportuit jam tum sub ipso regis funere peractam fuisse. FARN.

242. R-

Regi tuenda maxime regum est salus.

Queritur peremptum nemo, quem incolumem timet.

Creon. Curam perempti major excussit timor.

245 *Oed.* Pium prohibuit ullus officium metus?

Creon. Sphinx & nefandi carminis tristes minae.

Oed. Nunc expietur numinum imperio scelus.

Quisquis deorum regna placatus vides;

Tu, tu, penes quem jura praecipitis poli;

250 Tuque, ô sereni maximum mundi decus,

Bis sena cursu signa qui vario regis,

Qui tarda celeri secula evolvis rota;

Sororque fratri semper occurrens tuo,

No-

GRONOVII.

246. *Prohibent nefandi*] Lipsium quidem haec Oedipo dantem & priorum trium versuum personas mutantem merito hic oppugnant & causam cur mors Laji vindicata non fuerit, veram adscribunt: sed ea istis verbis obscurius, quam ipsum est oraculum, indicatur. Itaque posteriores in alia ierunt omnia, & carminis nefandi minas maioremque metum interpretantur, ne ex oraculo Laji interfector Jocastam duceret. At ejusmodi nulla exstabat dictio. Et si exstitisset, metuendum erat id ludibrium fortunae, quamdiu ignorabatur ille interfector, neque inquisitum & vindicatum erat id piaculum, quum non posset ab incognito caveri. Accidit huic versui plane contrarium Thebaeae fortis, quae fuit ut incolumi Sphinge qui aenigma solve- re non poterant, dirae poenae subjicerentur: hic eadem Sphinge sublata aenigma factus lectores cruciavit. Quare diversam Oedipodi rationem in- euntes auctore unico Mf. restituere nunc illam nos oportet, & posthac legere: *officium metus? Cr. Sphinx & nefandi carminis tristes minae.* Sic ille ob hanc quoque correctionem admirabilis codex. Jam- que agnoscimus maiorem illum metum, qui pro- hibuit vindicari Lajum, fuisse Sphingem obsiden- tem Thebas & dirum ejus carmen: dum scilicet quotidiana suorum funera Thebani lugent, longe illis fuit haec generosa vindictae cura. Sopho- cles: *Οι. Κακόν ἔ ποίειν ἱεροδοῖν τυρανίδῃ. Οὐτὰ πειράσει, ἀέγει τὰς ἱερὰς;* Kr. Η ποικιλὰς

Σφίγγς τὰς αἰεὶς ποτὶ σπονδῆς, Μελέωνας ἡμῶς τ' ἀ- θανά, *Θουκυδ.* Plinius lib. 7. c. 39. quam quidem injuriam lucrifecit ille, mercatus in luctu civitatis, quando arguere nulli vacabat. Tacitus lib. 4. an- nal. Neque senatus in eo cura, an imperii extrema dehonestarentur: pavor internus occupaverat animos, cui remedium adulatione quaerebatur. Homerus *Od.*

VARIORUM.

242. *Regi*] Caedem regis ulcisci, regi & ju- stum & utile. FARN

243. *Queritur*] Duo lib. scripti, *Quaerit.* Ne- mo enim subditorum ulcisci solet necem Regis, quem timuerunt; illum non lugent, nec dolent, lactantur potius, & gaudent se jugo liberatos. hoc amplius regni successoribus satagendum, ne inul- ta regicidia. Quid in hac mente vitii? nec in se- quentibus. Nam apte respondet Creon. Non ea (quam putas) causa omissae ultionis, & officii: sed quod major metus imminens, excussit illam sollicitudinem. Major hic metus: Sphinx The- bas obsidens, & diras illas sortes civibus propo- nens, quas mox vocat, nefandi carminis tristes minas. DELRIUS.

244. *Major*] Ne, ex oraculo, Laji interfector Jocastam duceret. FARNABIUS.

249. *Tu, tu,*] Jupiter. FARN.

250. *Tuque,*] Phoebe. FARN.

253. *Sororque*] Vide quae à v. 834. Thyest. FARNABIUS.

253. *Occurrens*] Ibid. 836. FARN.

254. *Qui-*

- Noctivaga Phoebe; quique ventorum potens
 255 Aequor per altum coerulos currus agis;
 Et qui carentes luce disponis domos,
 Adeste. cujus Laius dextra occidit,
 Hunc non quieta tecta, non fidi lares,
 Non hospitalis exulem tellus ferat.
 260 Thalamis pudendis doleat & prole impia.
 Hic & parentem dextera perimat sua;
 Faciatque (num quid gravius optari potest?)
 Quidquid ego fugi. non erit veniae locus.
 Per regna juro, quaeque nunc hospes gero,
 265 Et quae reliqui; perque Penetrales deos:
 Per te, pater Neptune, qui fluctu brevi
 Utrimque nostro geminus alludis solo.
 Et ipse nostris vocibus testis veni

Fa-

GRONOVII.

2. Κατακτορεῖς ἡμῶν Ἀχαιοὶ καὶ ἄθαρτοι, ἐπὶ
 τοῦ αἵματος ἐπαυγ.

258. *Hanc non quieta tecta,*] Sic in Pall. esse
 notaverat Cominellinus: inde receperunt. Prius
 edebatur *quieta*: & huic calcum suum apponit
 Florentinus.

264. *Quaeque nunc hospes gero*] Gruterus sic di-
 ci notat *imperium gerere*: sed addit nec diverso val-
 de modo Tacitum: *si hi duxissent provincias*. Im-
 mo valde diverso: nam *ducere* ibi est sortiri, sor-
 te ducere. Tamen & sic Florentinus: *hospes ge-
 ro*. Videturque esse dictum, ut *regnum agere*
 Floro, lib. 1. de Tullio: *regnum dolo partum sic
 erit industrie, ut jure adeptus videretur*. Et se-
 quenti cap. *potestatem non melius egit, quam ac-
 quisierat*. Solere autem ab antiquis haec verba
 interdum promiscue usurpari ostendimus 4. Obs. 14.

VARIORUM.

254. *Quique*] Neptunus, non Aeolus. FARN.
 256. *Qui carentes*] Pluto. FARN.
 258. *Hunc*] Quas infcius interfectori Laii im-

precatur in suum ipsius caput ceciderant; vel et-
 iam casurae erant omnes hae dirae. FARN.

259. *Non hospitalis*] Nec enim admiserunt eum
 Athenienses, ut habet Sophocles in Oedip. Co-
 lonaco. FARN.

263. *Quidquid*] Parricidium & incestum quae
 se effugisse credit. supra vers. 12. FARN.

264. *Per regna juro,*] MSS. omnes quos vidi, *ge-
 ro*. quod si retineas; pro *regna*, malim *sceptra*. per
 sceptra enim jurare solebant reges. COMMEL.

265. *Penetrales Deos:*] Penates. FARNABIUS.

266. *Pater Neptune,*] Lucilius: *Ut nemo sit no-
 strum, quin pater optimus Divum, Ut Neptunus pa-
 ter, &c.* Pater dicitur Neptunus, quia aquam
 significat, & ex aqua oriri cuncta quidam Philo-
 sophi voluerunt: ideo Homerus *νεῦναιος πατήρ*, & Virgilius noster: *Ocea-
 numque patrem rerum*. Claudianus in Panegyri. de
 Theodosii consulatu: *Hic confidit aquis, hic pro-
 creat omnia flammis*. Idem tradidit Epiphan lib. 3.
 contra haereses, quod & Cicero 2. Academ. pro-
 didit. DELRIUS.

267. *Utrimque*] Isthmo in quo Corinthus,
 suum, ut credidit, solum. FARNABIUS.

Tt

269. Cu-

Fatidica vatis ora Cirrhæae movens.

- 270 Ita molle senium ducat, & summum diem
Securus alto reddat in folio parens,
Solasque Merope noverit Polybi faces,
Ut nulla fontem gratia eripiet mihi.
Sed quo nefandum facinus admissum loco est,
275 Memorato. aperto Marte, an insidiis jacet?
Creon. Frondifera sanctae nemora Castaliae petens,
Calcavit artis oblitum dumis iter;
Trigemina qua se spargit in campos via.
Secat una gratum Phocidos Baccho solum,

Un-

GRONOVII.

271. *Alto degat in folio*] Multum hic Lipsius amico suo debet, à quo docetur, quid sit *degere in alto folio*. Sed forte non hoc ignorabat ille, verum quaerebat, an non melior huic sententiae scripta lectio, reddat. Nunc hoc addendum, novitium esse *re degat*: nam in Mss. Gruteri novem, duobus Germ. Vossiano & nostro, *regat*: in quibusdam olim vulgatis *regnet*, in quodam *rodat*. Gruterus nescit, an dicatur Latine *reddere summum diem*: itaque inclinat suspicari, *cladat*. Etruscus firmat Lipsianum *reddat*: & videtur dictum, ut *vitam*, *spiritum*, *animam* *reddere*. Cicero pro Sulla: *lucis hanc usuram eripere vis plenam lacrimarum atque moeroris? libenter reddiderit adempta ignominia foedissimi criminis*. Ovid. l. 10. *Atque utinam pro te vitam tecumque liceret Reddere*. 1. Trist. 3. *Integer hanc posui nuper bene reddere vitam*. Seneca Nat. quæst. 6, v. *in luce hunc & in aperto spiritum reddam*. Agamemnone: *fratrem reddat, aut animam statim*. Hercule Octaëo. *exigam poenas tibi Reddamque vitam*. Apulejus de Deo Socratis. *At ubi vita reddita remeandum est*. Sic enim Mss. Brem. pro vulgato edita. Lucretius 4, 761. *Certe ut videamur cernere cum quem Reddita vitæ jam mors & terra potita est*. Sed hic aliquid moræ. Tanaquil. Faber *jam pausa*. Forte: *eos quæis Reddita vitæ jam fors*. Nascentes lucem & diem accipimus; morientes igitur reddimus atque dimitimus: immo quotidie, cum illuce-

scit, accipimus diem, ubi advesperavit, reddimus. *Reddit* igitur *summum diem*, qui dimittit non recepturus. Troadibus: *Cum conjux oculis imposuit manum, supremusque dies solibus obstitit*.

274. *Quo nefastum facinus*] Immo nefandum: sic optimus cum Lipsiano: sic & olim voluit Delrius.

277. *Calcavit artis oblitum dumis*] Melius Florentinus, *artis*. Hoc est, arctis sive densis, nam ita fere semper in libris antiquis hæc vox scribitur.

VARIORUM.

269. *Cirrheæ*] A Cirrha Phocidis oppido, ubi Apollinis oraculum, id est, ipse Apollo veni testis, per te juro. FARN.

270. *Ita molle*] Sic pater meus (ut putavit) Polybus non à me interficiatur, imo in longum feliciter extendat ævum: & Merope (quæ & aliis Peribæa) mater non mihi nupta, sola sciat nuptias Polybi, ut ego non pepercero interfectori Laji. FARN.

270. *Summum diem*] Certe *summus dies* hæc est dies mortis, quemadmodum & Martiali: *Summum nec metuas diem, nec opes*. GRUTERUS.

276. *Frondifera*] Laurifera, supra vers. 16. FARNABIUS.

276. *Sanctæ*] Supra vers. 229. FARN.

276. *Petens*,] Lajus ad oraculum Delphicum proficiscens, qua trivium ducit Thebas, Corinthum & in Aiticam & dicebatur *χίρα*. FARN.

280. *Ima*]

- 180 Unde altus ima deserit, coelum petens,
 Clementer aëto colle, Parnassos biceps.
 At una bimares Sisyphi terras adit,
 Olenia in arva. tertius trames cava
 Convalle serpens tangit errantes aquas,
 185 Gelidumque dirimit amnis Elei vadum.
 Hic pace fretum subita praedonum manus
 Aggressa ferro facinus occultum tulit.
 In tempore ipso, sorte Phoebea excitus,
 Tiresia tremulo tardus accelerat genu,
 190 Comesque Manto luce viduatum trahens.

OEDI-

GRONOVII.

VARIORUM.

180. *Unde altus ima deserit,*] Sane optimus quoque *arva*: ut Lipsii Melisseus & Delrii Morgagninus, qui duo, etsi posteriorem valde recentem dicat, qui vidit, optimi sunt omnium, quos ante nos & Florentinum viri docti adhibuerunt. Nec quia tertio post versu vox eadem repetitur, suspensis potius libris me dare velim, qui alterum ostendant.

183. *Olenia in arva*] Mira hinc Senecae Geographia. Olenus non potest esse Boeotiae, quam faciunt: nam Corinthus contraria Boeotiae via aditur. Est ergo Olenus Achajae, quam intelligit Seneca. Sed quid sibi vult hic *amnis Eleus*, quem nisi Alpheum interpretari non possumus. At eadem via, quae à Phocide Corinthum ducit, etiam ducit in Elidem, in remotiore Peloponnesi parte positam. Pausanias *Ξυρῶν* vocari aut viam, in qua Lajus occisus, & sic dirimi, ut alia in Boeotiam, alia Corinthum, alia in Atticam veritatur. Ergo Atticae nominari hic amnis debet, & aut fallor, aut is est *Ilissus*: ut scripserit forsitan: *amnis Ilissi vadum*. Cujus errantes dicit *aquas*, quia & in Hippolyto Macandro eum comparaverat. Mss. quidam non *Eleus*, sed *Elidis*, vel *Ellidis*. Valde autem vereor, ne Ilissum acceperit pro Cephisso, in quo *ῥιφύες* & *ῥιφύωνες*.

189. *Tremulo tardus accelerat gradu,*] Optimus: *accelerat genu*. Et notat idem ex quibusdam Commelinus. Laevius apud Gellium: *Corpore pectoraque modique obeso, Ac mente exarsa tardigenulo sensu oppressum*.

180. *Ima*] Valles, planitiem. FARN.

180. *Ima deserit,*] Sic quoque Traject alter, & duo excusi. Et manifestior est oppositio *inter ima & coelum*, quam *inter arva & coelum*. SCHRODERUS.

181. *Parnassos*] Sup. v. 227. FARNABIUS.

182. *Sisyphi*] Corcyram in Isthmo primum condidit Sisyphus latro, Aeoli filius; deinde Augusta ab Ephyre Oceani filia, *Ephyra* dicta est: ad summum à Corintho Marathonis filio, *Corinthus* nominata. FARN.

183. *Olenia*] Bocotiam, ubi Olenus urbs. FARNABIUS.

186. *Pace*] Atque ita paucis stipatum. FARN.

187. *Facinus*] Caedem regis. FARN.

187. *Occultum*] Sine indicio. FARN.

188. *Sorte*] Oraculo Phoebi monitus & iussus. FARNABIUS.

190. *Comesque*] Filiaque patrem ducens. FARNABIUS.

190. *Manto*] Filia Tiresiae, à cuius lacrymis denominatam *Claron*, sacram Apollini, ex scriptore Thebaidis refert Scholiast. Apollonii in lib. 1. vers. 308. etsi Nearchus & Theopompus aliter, ut refert idem Schol. rara quaedam adferens vide etiam Pausan. in Achaic. qui prodit: cum Thebas Thersander Polynicis filius & Argivi cepissent, inter captivos Delphos abductam Manto, cum ejus pater Tiresias ad Haliartum in viâ fato fuisset functus. Iussi ab oraculo captivi in Asiam Coloniam ducere, eo transire, ad Claron inde

T t 2

OEDIPUS. TIRESIAS. MANTO.

Tiresias per aruspicium eruere Laji interfectorem tentat, sed re propter tristia extispicia infecta ad necromantiam se convertit.

Oed. **S** Acrate Divis, proximum Phoebos caput,
Responsa solve; fare, quem poenae petant.

Tires. Quod tarda fatum est lingua, quod quaerit moras,
Haud te quidem, magnanime, mirari addecet:

295 Visu carenti magna pars veri latet.
Sed quo vocat me patria, quo Phoebus, sequar,
Fata eruantur. si foret viridis mihi
Calidusque sanguis, pectore exciperem Deum.

Ap-

GRONOVII.

293. *Quod tardo fatum*] Non necesse est quaerere; quid sit *tardare fatum*. Optimus tamen cum Vossiano & Cruseniano: *Quod tarda fatum est lingua, quod quaerit moras*.

295. *Visu carentem magna*] Flor. Vossian. meus duoque Germanici, *carentis*: & sic legisse Gellium Bernardinum docent ejus commentarii. Plautus sane Varroque & Cicero ita loquuntur. Quibus addimus Silium l. 12. *hostique propinquo Roma latet*. Aufon. Idyll. 11. *Sol cui nec furto Veneris latet armipotens Mars*. Nec spernendum alterum, quo nunc frequentius utimur: *Latet me*: nam sic & alibi Varro, Ovidius, Virgilius, Justinus: sed relinquendum aut restituendum cuique quod placuit.

298. *Pectore excuterem Deum*.] Flor. Voss. & omnes Delrii, *exciperem*: quod non est, cur sequamur, inquit ille: respexit enim Seneca illud Virgilii: *magnum si pectore posset Excussisse Deum*. Sed aliud voluit Virgilius, aliud Seneca: ille ostendit laborem vatis vix ferentis incumbentem vim numinis, hic promptam voluntatem Superis se, si fieri posset, praebituri. Ovidius 14. Met. *tandemque Deo furibunda recepto*. Lucanus l. 1. *nec si te pectore rates Accipiam*. Lib. 5. & *insueto concepit pectore numen*. Medea: *Cum iam recepto Maenas insanus deo*: Herc. Octaco: *conceptum serpens Maenas*

Lyaeum. Longe aliud alterum Agamemnone: dum excutiat deum. *Excutere deum* non est vaticinari, sed furere ac vaticinari delinere.

VARIORUM.

de positis castris, Cretenses cum exercitu occurrere, eosque ad Rhacium deduxere; qui Manto sibi in conjugem accepit & ex ea Mopsium genuit. DELRIUS.

290. *Luce viduatum*] Tiresiam coecum fuisse nemo negat, sed in coecitatis causa tradenda dissentiant Callimachus in hymno *εἰς τυφλὸν Ἄντιφῶν*, Homeri scholiastes Odyss. v. Nonnus Dionys. 4. Lucian. in Astrol. Apoll. l. 3. Bibl. Ovid. in Met. vide Politianum in Miscell. c. 89. & Fälc. in Nonnum. DELRIUS.

291. *Sacrata*] *ὡς τὰς τοῦ Τυφλῶς εἰδὼς τε, ἀπὸ τῆς ἑσπέρης τε, &c.* Sophoc. in Oedipo tyranno, unde pleraque hujus Tragoed. desumpta sunt. FARNABIUS.

291. *Proximum*] In divinatione Apollini secundum. nam & Tiresiae oraculum tuit. FARN.

292. *Fare*] Divinare quis sit ille Laji interfector, quem fata ad poenas poscant. FARN.

293. *Quod tardo*] *Excusat se vates per senium & coecitatem non valere vaticinio, velle autem exquirere per extispicia*. FARN.

296. *Phoebus*,] Sup. v. 288. Phoebi oraculum. FARNABIUS.

- Appellite aris candidum tergo bovem,
 300 Curvoque numquam colla depressum jugo.
 Tu, lucis inopem, gnata, genitorem regens,
 Manifesta sacri signa fatidici refer.
Mant. Opima sanctas victima ante aras stetit.
Tires. In vota superos voce solenni voca,
 305 Arasque dono thuris Eoi extrue.
Mant. Jam thura sacris coelitus ingessi focis.
Tires. Quid flamma, largas jamne comprehendit dapes?
Mant. Subito refulsit lumine, & subito occidit.
Tires. Utrumne clarus ignis; & nitidus stetit,
 310 Rectusque purum verticem coelo tulit,

Et

GRONOVII.

304. *In vota superos voce solenni voca,*] Virgilii: *refus in vota precesque, Tros, ait; Aenea? Nempe deos vocare.* Quod proprie est, orare ut suscipiant, quae illis vovemus, nosque votorum compotes faciant. Sic ipse supplet l. 7. *divosque in vota vocavit.* Et lib. 12. *Opemque dei non cassa in vota vocavit.*

308. *Subito refulsit lumen,*] Florentinus: *lumine.* semper ipsa flamma.

VARIORUM.

303. *Opima*] Herc. Fur. 908. FARN.
 303. *Stetit*] Placida non reluctans. inf. vers.
 306. FARN.

305. *Thuris Eoi*] Sabaei. FARN.

306. *Ingessi*] Dedi, ut loquitur Herc. Fur. 917. Pimius lib. 12. cap. 14. *ingere thura aris* dixit. utrumque sollemne vocabulum. DELRIUS.

307. *Largas*] An carnes impositas avide depasta est: quod *lactum signum.* FARNABIUS.

308. *Quid flamma, largas jamne comprehendit dapes?*] Farnabius carnes impositas interpretatur. At cum pyromantiam hic ex ture oblato: & mox versu 324. ex vino libato describat; tum denique versu 334. victimam admovere jubeatur Manto, alienam putem huic loco carnum mentionem. Significant autem *dapes* rem divinam quancum-

que, sed quae antiquitus fiebat aut hiberna semente, aut verna. Vid. Fest. ad vocem *daps* SCHRODERUS.

308. *Subito refulsit*] Signum triste Oedipo portendens subitam ruinam e statu regio, quo subito erectus fuerat. FARNABIUS.

309. *Utrumne clarus ignis,*] Habes in iis quae sequuntur Pyromantiae, Capnomantiae, & Hieroscopiae accuratissimam descriptionem, cui similem apud alios scriptores non invenio. *Pyromantia* divinationis genus, quod à flamma capiebatur: *Capnomantia* aliud, quod à fumo: *Hieroscopia*, extispicium est. de quibus vanissimis superstitionibus, quid sentiendum; & quam execrabiles sint, docere te poterunt D. Isidorus l. 8. Origin. cap. de Magis. Rhabanus lib. de praestigiis Magorum. Joan. Sarisberienfis lib. 1. Polycratici c. 12. & lib. 2. à cap. 17. Gaudentius Merula in Memorabilium libris, & fusissime Michael Medina l. 2. de verâ fide c. 2. DELRIUS.

309. *Clarus ignis, & nitidus*] Ex suo MS. legendum esse contendit Ger. Vossius *viridis.* quosensu *flamman virentem* dixit Horatius Epod. xviii. 33. h. e. *firmam & validam* Vid. Cl. Burm. Val. Flac. Argon. lib. 1. v. 205. SCHRODERUS.

310. *Rectusque, &c.*] Haud nauci est aliorum *Reensque*, neque eis quisquam accedit exemplarium nostrorum. Optimi erat auspicii, recta in coelum evolans flamma cum fumo. GRUTER.

Et summam in auras fusus explicuit comam?
An latera circa serpit incertus viae,
Et fluctuante turbidus fumo labat?

Mant. Non una facies mobilis flammae fuit:

315 Imbrifera qualis implicat varios sibi
Iris colores, parte quae magna poli
Curvata picto nunciat nimbos sinu.

Quis desit illi, quisve sit, dubites, color.

Caerulea fulvis mista oberravit notis,

320 Sanguinea rursus; ultima in tenebras abit.

Sed ecce pugnax ignis in partes duas

Discedit, & se scindit unius sacri

Discors favilla. genitor, horresco intuens,

Libata Bacchi dona permutat cruor,

325 Ambitque densus regium fumus caput.

Ipsosque circa spissior vultus sedet,

Et nube densa sordidam lucem abdidit.

Quid sit, parens, effare. *Tires.* Quid fari queam

GRONOVII.

320. *Ultimum in tenebras abit.*] Optimus elegantius: *ultima in tenebras abis.* Ut apud Terentium *prima fabula*, apud Ciceronem *prima provincia* pro primis partibus vel locis fabulae & provinciae.

VARIORUM.

311. *Comam?*] *Flammas.* FARNABIUS.

313. *Fluctuante*] Non recta ascendente. FARN.

315. *Imbrifera*] Pluviae praenuncia nube, jam in pluviam resolvi parata. FARN.

315. *Varios*] Puniceum, viridem, coeruleum. FARNABIUS.

317. *Curvata*] In arcum curvata semicirculo minorem, cuius ratio est, cum roscidus humor quasi subjectum, tum solis quasi efficientis superior pars, quorum utrumque pyramidale. FARN.

320. *In tenebras*] Flamma haec nigra apparet vel extinguitur, quod *Pyromantice* coecitatem Oedi-

po praedicat. FARN.

321. *In partes duas*] Quod designat fratres Eteoclem & Polynicem in viris discordes, mutuisque vulneribus occubituros, atque ubi eidem rogo imponentur flammam se divisuram. FARNABIUS. Lucanus lib. 1. — *Vestali raptus ab ara Ignis, & ostendens confectas flamma Latinas Scinditur in partes, geminoque cacumine surgit Thebanos imitata rogos.* — DELRIUS.

324. *Libata*] Horrendum dictu latice nigrescere sacros, Fusaque in obscaenum se vertere vina cruorem. FARNABIUS.

325. *Ambitque*] Hoc etiam è Capnomantia, regi coecitatem portendit. FARN.

328. *Effare*] Divinando. FARN.

328. *Quid fari queam*] Male interp. *fari*, exponunt, loqui. est enim hic *αἰετὸν λέειν*. Varro lib. 5. de ling. Latina ita scripsit; Qui divina praedivinando solent fari, *satidici* dicti. Ennius. Atque *Amphises* doctus Venus quem polstra dearum *Fari* donavit, divinum & pectus habere. DELRIUS.

330. *Sed*

In-

Inter tumultus mentis attonitae vagos?

330 Quidnam loquar? sunt dira, sed in alto, mala.

Solet ira certis numinum ostendi notis.

Quid istud est, quod esse prolatum volunt,

Iterumque nolunt, & truces iras tegunt?

Pudet Deos nescio quid. huc propere admove,

335 Et sparge falsâ colla taurorum mola.

Placidone vultu sacra & admotas manus

Patiuntur? *Mant.* Altum taurus attollens caput,

Pri-

GRONOVII.

330. *Inter tumultus mentis attonitae vagos?*] Idem, *vagus*. Ego nimirum vagus & incertus, ubi consistam, quid statuam, quid teneam.

VARIORUM.

330. *Sed in alto,*] Sed obscuritatis caligine tecta nec eruenda facile. FARNABIUS.

331. *Solet ira*] Iram Deorum per exta, eorumque indicia denotari existimabant. Statius 4. *Tuebaid.* — aut *verum spirantibus extis*. Tibull. l. 1. eleg. 9. *fibram* vocat *Deorum consciam*, & eleg. 11 Deorum nunciam. DELRIUS.

333. *Iterumque*] Sequentia enim signa offuscant priora. & hoc referri potest illud vers. 320. *ultima in tenebras abis* FARNABIUS.

334. *Nescio quid.*] *Incestus innuitur Oedipi cum matre.* FARNABIUS.

334. *Propere*] Ritum sacrificandi sic accurate Dionys. Halicarnass. lib. 7. *Consules sacerdotesque civitas fas erat, lotis manibus, & lustratis aquâ puri victimis, molaque conspersis earum capitibus, votisque nuncupatis, ministros eas mactare jubebant: quotum alii stantem tum etiam hostiam recte seriebant in templa, alii cadentem cultris excipiebant; mox direptore, concidebant membratim, delibatasque ex hepatis extis, aliisque membris primitias, farre obvolatas, in canistris offerebant sacrificantibus; qui aris impositas succendebant, & vinum insuper adfunde-
bant, quae singula in sacrificiis Graecorum sacilitari solita apud Homerum licet videre. (mox subjungit Homeri loca) eaque etiam aetate meâ Romanos in sacris observare comperi. Haec ille. DELRIUS.*

334. *Admove*] Ante aram statuae. rituale vo-

cabulum, ut docet Brissonijs, & alii. DELRIUS.

335. *Sparge falsa, &c.*] Ab hoc ritu victimae dicebantur *immolari*, auctore Servio in 4. & in 10. Aen. Glossar. Graeco-Latin. *molacio* ἄλσισμα. *molator* ἄλσισ. num forte rectius legamus, ἄλσισμα & ἄλσισ; nam ἄλσις salugo & *mola* in sacrificiis falsa. quid *mola* sit, docet Festus: *immolare, est molâ, id est, farre molito & sale hostiam perspersam sacrare.* Vult Brisson. *molam* vocari far molitum & salitum; addere potuit & *rosnum*, hoc est, ador seu adus ex eodem Festo & Aufonio. Verum quia hic non Romanum, sed Graecanicum sacrificium describitur, opinor Senecae *molam* accipiendam de farre non freso, sed integris frugibus. Scribit enim Turnebus lib. 7. adversar. cap. 13. Graecis in more positum fuisse, hostiis fruges integras, non tritas nec molitas inspergere: & argumento esse, quod eorum molae vocentur ἄλσισ seu ἄλσισ, quae erant hordei integri, & frugum cum sale admixto: usos autem Graecos, ut Theophrastus prodidit, in sacris hordeo non molito, in priscae vitae memoriam, quando homines solidis, non contusis, aut fractis frugibus vesciebantur. Frons, ergo victimae à Graecis solido farre perspergebatur: postquam tamen mactata & in partes erat divisa, singulae partes adolendae, polline, quemadmodum apud Romanos, conspergebantur, ut ex Homero Dionys. l. 7. affirmavit. Homer. Odyss. ξ'. Καὶ τὰ μὲν ἐὸ πύρα βῆκε, παλὺν αἰ ἀλσίσιν ἀέη. *Et partem quidem ita ignem jecit, miscens farinae flori.* DELRIUS.

336. *Placidone*] Sacrum ingratum censebatur, si hostia aris admota refugeret, reluctaretur, mugitum icta daret, aut non placide & recte caderet. FARNABIUS.

338. *Est*

Primos ad ortus positus, expavit diem;
Trepidusque vultum solis & radios fugit.

340 *Tires.* Unone terram vulnere afflicti petunt?
Mant. Juvenca ferro semet imposito induit,

Et

GRONOVII.

339. *Trepidusque vultum solis & radios*] Hoc quidem à Lipsio: & subscribit Florentinus. Tamen hoc mihi magis suspectum, quam quod antea vulgatur: *vultum obliquat & radios fugit*. Primum ipsum hoc non est tale, ut indocti correctoris videatur. Sic Thyeste: *Obliquatque oculos oraque comprimit*. Deinde videtur sublatum ab illis, qui *radios* non putabant intelligi, si vox *solis* abesset. Non enim hoc plebejum. Ovidius lib. 7. *Metam. contraque diem radiosque minantes Obliquantem oculos*. Statius prima Thebaide: *inaspexit coelo radiisque penates*. In epithalamio Stellas: *Excludant radios silvis decussa vetustis Robora*. Audacius etiam Graeci, ἀκτίνα. Aristophanes *Ορειστιον*: Οὐδ' αὖ θεοὺς τίγῃς ἱμάς Ἀκτίς τηλαυγὴς θάλλει. Libanius decl. 6. ἰδὲ μὲν, ὃ βελή, τ' ἀντίθεον δαπανεῖν καὶ περὶ αὐτῶν. Idem in Juliani necem: γυγνυμμένῳ μίσθῳ θύρας ἐν μεσημβρίᾳ ταῖς ἀκτίσι περιζόμενοι.

341. *Ferro semet oppposito induit.*] Lipsii liber, *imposito*: non male, ait ille, de securi: vulgata tamen recta, de cultris quibus cadentem excipiebant & jugulabant. Nimirum versus sequentes videntur significare non securi desuper perfractum collum, ut alias solebat, sed jugulum praefectum. Gruterus nihil mutandum esse ait pluribus demonstratum sibi in libro peculiari de expositionibus infantum. Tamen & Delr. Flor. Voss. *imposito*. Et credibile est ad certiorē popae ictum praebendum, ut nunc quoque sit maectandis bubus, victimas τετραχλῖδας & resupinatas, (interdum utique quum superis diis sacrificarent, ut voluit Delrius) ut ita erecto & aperto jugulo tam bene *impositum ferrum* quam *suppositum* dici possit pro applicito. Homerus vocat αὖ ἐρύει primo & secundo *Iliados*. Ad priorem locum Eustathius: Ἐρύει ἑπαιτικόν, ἢ μὲν τοῖς αἰῶνι ἔθουσι ἀσπλᾶν τ' ἱεροῖς τετραχλῖδοι, ὡς τε κίφοισι ὡς εἰς ἕρπονι καὶ ἐλίγῃ τῷ αὖ ἐρύει ἐν παραθέσει δύο λίθων, ἢ αὖ ἐρύει ἐν σπυρίδι καὶ ὑφεί· τῷ ἴσιν ὅπῃ ἔλκεν καὶ ἀσπλᾶν ἐν τῷ ἀσπλᾶν· ὃ δὲ ἐμμελῶς δοκεῖ σοφοκλῆς, ἐν τῷ αἰῶνι τριπλῶν ἑσφάζει. Εἰ μὲν τοι ἕρπονι ἢ ὅλως

τοῖς τετραχλῖδοις ἔθουσι, κατὰ τὸ ἱερὸν ἀσπλᾶν ἑσφάζει. Scholiastes Apollonii ad lib. i. v. 565. Οἷον δὲ λίγῃ ἐπὶ τετραχλῖδι ἐρύει τα λῖνα, τὸ φησὶν, ὅτι κίχες τ' ἀσπλᾶνι μένουσιν ἢ ἐν ἀσπλᾶνι τὰ ἱερά. Quo adjuvatur vis ejus verbi. Unde & unus Apaturiorum dies Αἰάριος, quod censent dictum εἶναι τὸ θύειν. Nam quod addit Gruterus, non videre se quomodo juvenca induat se cultro imposito, facilis est responsio, subultando aut impellendo se & irruendo in ferrum, antequam id victimarius urgeat. Lactantius ad 4. Thebaidos: *Sacerdotum consuetudo talis est, ut aut ipsi percussant victimas, & Agones appellantur, aut sic tenentis cultrum alter impingat.*

VARIORUM.

338. *Expavit*] Hoc etiam Hieroscopio, regia concitas praedicatur. FARN.

340. *Unone*] Quoto mallei ictu cadunt victimae? hoc enim observatum in aruspicina. FARN.

341. *Juvenca*] Sic Jocasta uno vulnere se occidit. FARNABIUS.

341. *Opposito induit,*] M. S. meus, *imposito*. Virg. 3. Georg. *Ac vix suppositi tinguntur sanguine cultri*. Sed haec contraria sunt: nequaquam. Nam à Cleone 1. Argonaut. si Natali in Mytholog. credimus, proditum fuit, veteres superis sacrificantes, resupinatarum jugulum sursum convertisse; cum inferis faciebant, earumdem collum deorsum terram versus deprimerē solitos. quod & Myrtilus docet his verbis, εἰσάσαν ἱεροῖς τὰ ἱεῖα τοῖς καὶ θεοῖς ἐναγίζεμενοι ἐν τῇ γῇ δαυτίωνος τὰς τετραχλῖδας ἔτα γὰρ θύει τοῖς ὑποχθονίοις τοῖς ἡρώεσσιν αἰῶν ἀσπλᾶν(τι) τ' ἱεροῖς τ' τετραχλῖδων σφάζουσιν. Recte ergo Virgilius dixit *suppositi*, cum loquatur de interorum sacrificio, quo culter quodammodo victimae jugulo supponebatur: quare & lib. 6. Aeneid. *Supponunt alii cultros* — recte etiam noster dixit *imposito*, cum agat de superiorum sacrificio, quo culter hostiae collo quasi imponebatur. Unde apparet verissimam esse optimi mei cod. scripturam. DELRIUS.

Et vulnere uno cecidit: at taurus, duos
Perpeſſus iſtus huc & huc dubius ruit,
Animamque feſſus vix reluctantem exprimit.

345 *Tireſ.* Utrum citatus vulnere anguſto micat,
An lentus altis irrigat plagas cruor?

Mant. Hujus per iſtam, qua patet peſtus, viam
Effuſus amnis: hujus exiguo graves
Maculantur iſtus imbre. ſed verſus retro

350 Per ora multus ſanguis atque oculos redit.

Tireſ. Infauſta magnos ſacra terrores cient.
Sed ede certas viſcerum nobis notas.

Mant. Genitor, quid hoc eſt? non levi motu, ut ſolent,
Agitata trepidant exta; ſed totas manus

355 Quatiunt: novuſque proſilit venis cruor.
Cor marcet aegrum penitus, ac merſum latet:
Liventque venae; magna pars fibris abeſt;
Et felle nigro tabidum ſpumat jecur.

Ac,

GRONOVII.

347. *Vixit per iſtam,*] Quum ſic aut *Unius* aut
Huius in libris inveniret Gruterus, quamquam
non abhorrens ab ultimo, medium pejus elegit.
ſ. *Huius*.

VARIORUM.

342. *At taurus,*] Oedipus binis vulneribus ocu-
lorum coecus erravit, & vix tandem apud *os*
Sis mortem oppetiit. FARNABIUS.

347. *Viam*] Vulnus. FARN.

348. *Amnis:*] Copia ſanguinis. FARN.

348. *Exiguo*] Modico cruore. FARN.

351. *Infauſta*] *Terruit ipſe color vatem,* &c. Lu-
can. 1. *Et animoſa haec exta.* FARN.

353. *Non levi motu,*] Hanc inſpectionem rite
ſieri putabant, ſi adhuc vivae pecudis utero ere-
pta exta, palpitarent, trepidarentque, ut patet ex
Anobio lib. 7. adv. gent. hic dicit; *non levi mo-
tu,* quia ingentes tumultus inſtabant. DELRIUS.

353. *Ut ſolent,*] Quando laeta nunciant. DEL-
RIUS.

354. *Extā;*] *Thyest.* verſ. 755. Ex viſceribus,
proprie cor, jecur, & pulmo vocantur exta; quia
haec maxime exſtantia Diis proſecabantur. FARN.

355. *Noviſque*] *Juvenum Eteoclis & Polynicis.*
vel lege *novuſque*, id eſt, non ſolitus & uſitati
coloris. FARN.

356. *Cor marcet aegrum*] Oedipus. FARNABI-
US. Jam enim Haruſpices Graeci cor inſpicie-
bant, quod Romani demum poſt Pyrrhi ex Ita-
liā diſceſſum facere coeperunt. Plinius lib. 11.
cap. 7. DELRIUS.

357. *Liventque venae;*] Plena eſt haec Senecae
ominorum extorum deſcriptio: cum qua vide-
tur certare voluiſſe Lucanus lib. 1. quem fuerit
non inutile cum eā conferre. *Terruit ipſe color va-
tem,* nam pallida tetrīs *Viſcera tincta notis,* gelido-
que inſecta cruore *Plurimus aſperſo variabat ſanguine
livor.* Cernit tunc *jecur madidum,* *venaeſque minaces
Hoſtili de parte videt.* DELRIUS.

357. *Magna*] *Fratrum concordia deſuit.* FAR-
NABIUS.

358. *Felle nigro*] *Odio fratrum.* FARNABIUS.
Probatur hoc verſiculo inſpectoribus etiam atrae
bilis

- Ac, semper omen unico imperio grave,
 360 En capita paribus bina confurgunt toris;
 Sed utrumque caesum tenuis abscondit caput
 Membrana latebram rebus occultis negans.
 Hostile valido robore insurgit latus,
 Septemque venas tendit. has omnes retro
 365 Prohibens reverti limes obliquus secat.
 Mutatus ordo est. sede nil propria jacet;

Sed

VARIORUM.

bilis folliculum curae fuisse: quem suo hîc loco, nempe in jecore, cui adhaeret, posuit. DELRIUS.

359. *Semper omen*] Duos enim Principes, & de Principatu contentionem minatur. DELRIUS.

359. *Unico*] Huic maxime, omni tamen imperio minax. quare hujusmodi exta Livius lib. 27. & Valerius lib. 1. cap. 6. *minus laeta*, vocant. M. Marcello Cos. duo jecinoris capita visa, eo qui necem praecessit die, affirmant, Livius, Valerius, Plinius, & Plutarchus. DELRIUS.

360. *Capita bina*] In extis observabant maxime summitates fibrarum, *τὰ κούφα* & jecoris caput, quod ex natura unum, si quando duo repirentur, ominosum illud & praeter naturam. *sed & imaginaria erant capita, de quibus mox.* FARNABIUS.

361. *Sed utrumque*] Sed utrumque caput jecinoris delitescens in membranae involucris, cum triste sit ostentum, velle Deos haec in praesens celari significat, verum parvo interjecto tempore nota fore parricidium & incestum Oedipi. FARN.

361. *Abscondit*] Existimabant jecinoris caput non apparens grave Imperatori aut Reipubl. infortunium portendere. Jul. Obsequens in lib. de prodigiis, Q. Metello, & T. Didio consulibus, apud aedem Apollinis Decemviris immolantibus, caput jecinoris non apparuisse. accidit hoc ipsum Postumio, Catoni, Herennio, & Lucilio Lupo. Arrianus lib. 7. hist. Alex. scribit Pythagoram, antequam Alexander obiret, hostiam immolasse, & sine capite jecur inventum; idemque illi contigisse pro Hephaestione & Perdicca sacrificanti; qui omnes statim post mortui sunt. Non caesum modo caput erat, sed etiam in membranae cujusdam involucris delitescens: ut vix potuerit magna curâ & diligenti investigatione inveniri. ex-

empla producit Barnabas p. 26. & 27. Ego etiam nonnulla prior Adversar. DELRIUS.

363. *Hostile*] Aruspices quidem mente & imaginatione dividebant exta duas in partes; hanc amicis tributam *Familiarem*, illam inimicis *Hostilem* vocabant; deinde ex utriusque partis habitu eventura conjiciebant. hic itaque ariolatur vires adversae partis. scil. Polynicis cum sex aliis ducibus, quos *septem venas denotant*. FARNABIUS. Unde jam manifestum cur Livius l. 8. tradiderit; *caput jecinoris*, à *familiari parte caesum haruspex dicitur ostendisse*; & Lucanus *hostilem partem*, noster *hostile latus* nominarint. Ad duplex istud latus, partem, seu caput, videbatur consequi etiam duplex *fissum*, unum hostile & noxium, alterum propitium & amicum. *Fissum*, puto vocasse, lineam seu trainitem quendam imaginarium, exta & fibras bipartito dividenter & interfecantem; quem frustra quaeras in corporis verâ dissectione. meminit Cicero in lib. de Divinat. & de Nat. Deorum. *Fissum* hoc dividebant etiam in *familiare* & *vitale*, ut notat Turnebus l. 4. c. 18. & *vitale* dictum putat ceterorum extorum; *familiare*, tantum jecoris: & nititur auctoritate Lucani; & Ciceronis, qui inquit: *Fissum familiare & vitale tractant*. DELRIUS.

364. *Septemque venas*] Practendit venas salientes & celeri (ut ait Lucanus) pulsu motas; quod hostilium proeliorum signum. DELRIUS.

365. *Limes*] *Fissum*, seu linea commentitia ex mente aruspices, exta bipartito dividens. FARNABIUS.

365. *Obliquus*] Hostilis, *vel* transversus cum sit, ostendit hostes non reverfuros. *cecidere autem duces ante Thebas ad unum Adrastum*. FARN.

366. *Mutatus ordo est.*] Lege Vesalium, & alios Anatomicos, & videbis adcuracionem nostri etiam in istis. DELRIUS.

367. R_e-

- Sed acta retro cuncta. non animae capax
 In parte dextra pulmo sanguineus jacet.
 Non laeva cordis regio. non molli ambitu
 370 Omenta pingues viscera obtendunt sinus.
 Natura versa est. nulla lex utero manet.
 Scrutemur unde tantus hic extis rigor.
 Quod hoc nefas? conceptus innuptae bovis,
 Nec more solito positus, alieno in loco
 375 Implet parentem. membra cum gemitu movet.
 Tremulo rigore debiles artus micant.
 Infecit atras lividus fibras cruor;
 Tentantque turpes mobilem trunci gradum:
 Et inane surgit corpus. ac sacros petit
 380 Cornu ministros. viscera effugiunt manum.
 Neque ipsa, quae te pepulit, armenti gravis
 Vox est, nec usquam territi resonant greges:
 Immugit aris ignis, & trepidant foci.

Oedip.

G R O N O V I I.

369. *Non laeva cordis regio.*] Florentiae habetur, *cardi*. Puta, integra vel salva est. Idem *visceri*, ut voluit Scaliger. Lucanus *produntque suas omenta latbras*.

377. *Infecit aristas*] Admiserunt alii *atras*, quibus non adjicio calculum, nam si *fibrae atrae*, non utique potuit apparere in iis livor. Sicut Gruterus. Sed adjicit illis calculum Florent. *Atras* autem dicit non natura sua, sed propter ipsum illum cruorem lividum

383. *Immugit ara segnis,*] Et hoc è pravorum codicum turba subjectum. Priscæ editiones: Im-

V A R I O R U M.

367. *Retro cuncta.*] Inversa. FARNABIUS.

367. *Animae*] Spiritus & aëris vitalis capax. FARNABIUS.

369. *Non molli*] Manu tentans viscera ex di-
 stento & rigido utero concepisse fordā juven-
 cam miratur. atque haec intellige de *Jocastae* partu

ex illicito concubitu. FARN.

370. *Omenta*] Sic fatiscunt, ut quae debebant obnubere viscera, rimis suis illa potius prodant. sic Lucanus interpretatur. addit, *non molli ambi-
 tu*, solent esse tactu mollia, ut pingua: sed nunc sunt rigida & aspera. Aliena ab hoc loco, quae de carnibus immolatiis omento tegendis refe-
 runtur à Turnebo lib. 7. advers. cap. 13. DEL-
 RIUS.

372. *Tantus hic extis rigor.*] Abjeci personam
 Tirestiae, ut ipsa adhuc loquatur Manto, accin-
 gatque se ut exploret causam rigoris. GRUTE-
 RIUS.

373. *Conceptus insaustrae bovis,*] Liber, *innuptae
 bovis*. Atque ita sane duplex monstrum: quod
 nec suo loco foetus, quod nec in vaccā. Supra
juvencam appellavit: & solent tales eligi ad sacra.
 LIPSIUS. Non aliter Florentinus.

378. *Tentantque*] Victimae semineces surgere
 & effugere conantur, sed frustra. FARNABIUS.

379. *Et inane*] Jam extractis extis. DELRIUS.

381. *Neque ipsa,*] Nec mugitus quem audis
 boum est, sed sanguinis in aris. FARNABIUS.

- Oedip.* Quid ista sacri signa terrifici ferant,
 385 Exprome: voces aure non timida hauriam.
 Solent suprema facere securos mala.
Tires. His invidabis, quibus opem quaeris, malis.
Oedip. Memora, quod unum scire coelicolae volunt,
 Contaminarit rege quis caeso manus.
 390 *Tires.* Nec alta coeli quae levi penna secant,
 Nec fibra vivis rapta pectoribus potest
 Ciere nomen. alia tentanda est via,
 Ipse evocandus noctis aeternae plagis
 Emissus Erebo, ut caedis auctorem indicet.
 395 Referanda tellus. Ditis implacabile
 Numen precandum. populus infernae Stygis
 Huc extrahendus. ede, cui mandes sacrum.
 Nam te, penes quem summa regnorum est, nefas

In-

GRONOVII.

mugit aris ignis & trepidant foci: idque totum habet optimus liber. Abseant arae segues cum crepantibus focis.

390. *Penna quae levis secat,*] Recte hanc scripturam improbaverunt viri summi. Alia namque & verior est in Flor. *Nec alta coeli quae levi penna secant.* Itaque duo codices in Germania nobis visi, & Vossiani & Heinsianus alter minore forma, quem nunc deinceps adhibere incipio: nisi quod hi *secat*. Quae secant nempe animalia volucra vel volucres. Nec necesse cum viro docto: *quae levis pennae secant.*

VARIORUM.

386. *Solent*] Extrema mala timorem tollunt, desperatosque reddunt. FARN.

387. *His invidabis,*] Non sunt haec extrema mala, verum ea imminet, quae si praesentibus conferantur, bona sunt, habereque cur his inideas. FARN.

388. *Memora,*] Effare tantum quod oraculum patefieri vult, quis Lajum interfecerit. FARN.

390. *Alta coeli*] Augurium. FARN.

391. *Fibra*] Aruspicina. FARN.

391. *Vivis rapta*] Sic Thyest. Aet. 4. v. 755. *Erepta vivis extra pectoribus tremunt.* Rapi illa consuevisse, ut spirantia & palpitantia consulerentur, Arnobii, Virgilii & aliorum testimoniis probat Barnabas pag. 23. DELRIUS.

392. *Nomen.*] Regicidae nomen. FARNAB.

393. *Ipsa*] Pernecromantiam, vel sciomantiam evocandus est ab inferis Lajus, vel umbra Laji. FARNABIUS.

396. *Populus*] Umbræ. FARN.

398. *Nam te,*] Nota Regibus non licuisse interesse sacris inferorum; quibus manes invocantur. Nam inferos adire (secundum poetas) Aeneas, & Ulysses. Fortassis teetum quid & ingeniosum hic latet, & in adulationem Principis, quem negat fas adire inferos. Mos enim invaluerat, mortuos Imp. numero Deorum adscribere. An etiam respexit ad Dialis flaminis conditionem? cui certe non licuit locum, in quo bustum erat, unquam ingredi, neque mortuum attingere, ut Gellius refert. Sed prius illud amplius placet DELRIUS. Commentatores quaerunt causas, nec explicant. Ego puto simpliciter quia haud licitum regibus videre aut tractare feralia, non magis quam imperatoribus *auguratu vetustissimo*

misvo

Invisere umbras. *Oedip.* Te Creο hic poscit labor,

400 Ad quem secundum regna respiciunt mea.

Tires. Dum nos profundae claustra laxamus Stygis,
Populare Bacchi laudibus carmen sonet.

VARIORUM.

nisi caeremoniis praeditis, ut loquitur Tacitus l. 2. Annalium. De quo more ego plura in libellis Supplementorum GRUTERUS.

399. Te Creο] Sufficit huic negotio Creonta. FARNABIUS.

402. *Populare*] Pop. Thebano peculiare & solenne. nam & Bacchus Thebanus. FARNABIUS. Hymnus Thebanus peculiaris & solitus. Festus: *Popularia sacra sunt (ut ait Labeo) quae omnes ci- res faciunt, nec certis familiis attributa sunt. popula- re ergo quod totius populi. Ennius Annal. Quam de tuas omnes legiones ac populares. DELRIUS.*

CHORUS.

Canit Chorus dithyrambum, qui Bacchi gesta & inventa continet.

Effusam redimite comam nutante corymbo,
Lucidum coeli decus, huc ades votis,
405 Mollia Nisaeis armatae brachia thyrsis,
Quae tibi nobiles Thebae, Bacche, tuae
Palmis supplicibus ferunt.

Huc

GRONOVII.

405. *Armatae brachia thyrsis,*] Satis commode videntur transpositi versus, & sic mutatum pro *armis*, quod editi scriptique fere habent libri. Dubium tamen me reddit optimus codex, qui & versum pristino loco servat & exhibet *armatus*: quā tam hunc quam primum versum chori de ipso Baccho velit intelligi; eum vocari *redimitum* *effusam comam nutante corymbo & armatum mollia brachia Nisaeis thyrsis*. Neque enim minus Bacchi quam Thebaicum *mollia brachia*.

VARIORUM.

401. *Redimite*] O Bacche redimi. com. atque hoc transpositio praeferenda vulgatae lectioni, ubi Chorus populares seque invicem hortantur. FARNABIUS. Bacche legem iussisse, ut comites ejus nigrae hederæ & corymbis coronarentur, docet Dionys.

Afer, & Bacchum comatum pingi constat. DELR.

404. *Coeli decus,*] Bacchus enim idem cum Sole, qui *crinitus* scil. radiis: *perpetuo juvenis*. quia in cursu constans & omnia vivificans; *formosus*, quippe omnia illustrans. Et hic rite invocatur, quia *doctus*, ut supr. v. 36. & 100. FARNAB.

405. *Nysaeis*] Decem Nysae sunt. quoties autem nullo adjecto restringitur, Arabiae illa intelligenda est, prope quam in antro Bacchus à nymphis est enutritus; vel Indica à Libero patre condita FARN.

405. *Thyrsis,*] Thyrsus erat lancea hederæ frondibus occultata, ut hederæ amicis metum tolleret; hostibus, dolosa cuspis lanceae vulnus infligeret. ab hoc thyrsu Bacchus *thyrsiger*, Bacchæ *thyrsigerae* Latinis; Naevius Lycurgo: *Pergite thyrsigerae Bacchæ*, *Bacchico cum schema*. Graecis *θηρσιστοι*, quæ vox dolosam illam cuspidem indicat. Athenaeus auream thyrsolanceam in manu

- Huc adverte favens virgineum caput
 Vultu sidereo discute nubila,
 410 Et tristes Erebi minas,
 Avidumque fatum.
 Te decet vernis comam floribus cingi,
 Te caput Tyria cohibere mitra;
 Ederave mollem baccifera
 415 Religare frontem.
 Spargere effusos sine lege crines,
 Rursus adducto revocare nodo.
 Qualis iratam metuens novercam
 Creveras falsos imitatus artus,
 420 Crine flaveri simulata virgo,
 Luteam vestem retinente zona.
 Inde tam molles placuere cultus,
 Et sinus laxi, fluidumque syrma.

Vi-

GRONOVII.

422. *Unde tam molles placuere*] Tolle interrogationis notam, & scribe cum Flor. Mog. & Crusser. *Inde tam molles*. Hinc, inquit, ex hac fabula, quod metu novercae latuisti dissimulatus habitu puellari, hinc, inquam, est quod hodieque tibi, quamvis torti & bellatori, molles cultus placent. Mox Florent. *Frangit Araxem*. non *Araxem*.

VARIORUM.

habuisse docet Liberum, cum de illo inquit: *ἄλλοις ταῖς χεῖρσι χερσὶν δὲ σὺ δόλοισι*. DELRIUS.

408. *Virgineum*] Herc. Fur. v. 473. FARNAB.

409. *Vultu sidereo*] Formoso. FARN.

410. *Tristes*] Supra vers. 160. & deinceps. FARNABIUS.

411. *Avidumque*] Mortem insatiabilem. FARN.

412. *Floribus*] Unde *ἄνθος* dictus FARN.

413. *Tyria*] Purpurea, vel Lydia. Herc. Fur. vers. 470. FARN.

413. *Mitra*,] מִטְרָא *Mitra* autem vox Syriaca tam matrum quam virginum ornamentum, quo

caput vinciebant, significans; Latine, *vitta*. Propertius: *Cinxit & acceptas altera vitta comas*. DELRIUS.

414. *Ederave*] Hedera, quae corymbos nigros fert, se Bacchus coronavit; vel propter similitudinem quam habent folia & fructus cum vite; vel quod corollae hederaceae insita frigiditate vaporis resistunt, vinique potentiam sistunt. FARNAB.

414. *Baccifera*, &c.] Sic omnino legendum. Haud recte qui substituere *Bacchiferâ*, atque interpretantur, quae fertur à Baccho & Bacchis. Requiro enim exemplum similis compositionis; quippe composita huiusmodi activa sunt, non passiva. GRUTERUS.

417. *Adducto*] Collecto in nodum & in terga rejecto. FARNABIUS.

418. *Qualis*] Qualis infestam pellicibus Jovisque filiis Junonem metuens, virginis os habitumque gerens latebas in antro Nysaco. Supra v. 405. FARN.

422. *Molles placuere*] Origenes lib. 3. contra Celsum, tradit Bacchum muliebri habitu amictum esse, vocatque Maenalam. DELRIUS.

423. *Laxi*,] Discincti. FARNABIUS.

423. *Syr-*

Vidit aurato residere curru,

- 425 Veste cum longa tegeres leones,
Omnis Eoae plaga vasta terrae,
Qui bibit Gangem, niveumque quisquis
Frangit Araxen.

Te senior turpi sequitur Silenus asello,

- 430 Turgida pampineis redimitus tempora fertis.
Condita lascivi deducunt orgia mystae.

Te

VARIORUM.

423. *Syrma*.] Herc. Fur. vers. 474. FARN.
425. *Veste*.] Cum syrmate tegeres leones cur-
rum tuum trahentes, ut & tigres & lynces. FARN.
426. *Omnis*.] Orientales mundi partes; India
maxime & Scythia. Supra vers. 114. FARN.
427. *Gangem*.] Indiae fl. FARN.
427. *Niveumque*.] Armeniae fluv. nivibus au-
ctum; vel frigidum. addit enim *Frangis*. vel, gelu
constrictum; vel ratibus secatur. vel respicit ad no-
men fluvii, ab *αἰγας* frango. FARN.
429. *Silenus asello*.] Alumnus & nutritor Bac-
chi. FARNABIUS. Ovid. Metamorph. 4. Bac-
chi *Satyrique* sequuntur. Quique senex ferula titu-
latus *chiri* artus *Sustinet*, & pando non fortiter ha-
ret *asello*. Sileni Mythologiam docet Natalis lib. 5.
Mytholog. cap. 8. Silenos Nicandri scholiastes
in Alexiphar. dici tradit *ἀπὸ τῶν οἰζυράων*, ὁ ἐστὶ λα-
τῆς, & eodem appellari *satyros*: cui repugnat
Nonnus, eos distinguens his verbis. *καὶ λατῆων*
λατῆων περὶ τοὺς ἀμα ἡνίοχους, Σιλωῶν τε φά-
ρμα, &c. DELRIUS.
430. *Turgida*.] Inflata hesterno ut semper laccho.
FARNABIUS.
431. *Condita*.] Non nisi initiatis revelanda; va-
riis obstita frondibus; non sub dium rapienda.
FARNABIUS.
431. *Orgia*.] Bacchanalia, ab *ὄργῃ* furore, vel
τῶν ἰσχυρῶν montibus qui resonant nocturno Bacchan-
tium clamore; vel *ἀπὸ τῶν ὄργων* ab arcendo à my-
sticis profanos. FARN.
431. *Mystae*.] Mysteriorum periti, initiati sa-
tes, à *μυστα*. FARN.
431. *Condita lascivi deducunt orgia mystae*.] Vi-
sum est ad majorem lucem huius loci huc referre,
quod miraculum illud doctrinae, Hugo Grotius,
cum praefatus est ad elegantissimum Poëma de

Eucharistia. Ibi vir maximus hunc in modum.
Utilissimis humano generi repertis, quae duo esse pa-
nem & vinum omnis constitetur antiquitas, priscorum
mortalium vana superstitione sacra instituit, quorum ho-
nos arcana religione cresceret. Mysteria illis Graecum
nomen est & Teletae. Latinum initia; unde eosdem
& mystas & initiatos & Epoptas dicimus: quorum
oculis post certi temporis experimenta sanctimoniaeque
pericula, rituum secreta creduntur. Sic Aegyptus Ilin
Ostridemque venerata: quorum vitis alter, altera
frugum inventrix creditur. Cultumque eundem Graeci in
Cerere Bacchumque traduxere, pari credulitate ne-
cessariis utriusque muneris istis auctoribus divulgati.
Hinc Eleusinia, Thesmophoria, Nyktelia orgia. Bo-
nae deae ceremonias, & Liberalia simili instituto gens
Latialis amplexa est, nihilque praetermissum eorum,
quae aut ex Sicilia, aut ex Etrusca disciplina hauriri
potuerunt. Haec sacra inter viros feminasque erant di-
stributa. Infantes etiam Eduliae Potinaeque Deabus ini-
tiatos Varro auctor est. Mirum autem non est, gentes
veri lumine destitutas divinitatem, quam sola natura
monstrabat, in rebus inferioris posuisse naturae. Ha-
ctenus commentatio summi viri; quatenus qui-
dem huc facere videatur. Ceterum eam mecum
pro sua humanitate & amore in literas ex schedis
suis communicavit Vir Amplissimus Franciscus Ja-
cobus van Overchie, magni Hugonis ex fratre Pro-
nepos, J. C. & Reip. Delphensis Senator. Cum vero
nec in excusis, tam hic, quam alibi sacri Poëma-
tis istius exemplaribus, inquirenti mihi usquam
appareret ista Grotiani nominis Praefatio, com-
modum visum est hoc loco, qui nos in rem sa-
crorum praesentem deduceret, divinam hanc
summi ingenii commentationem, si forte typis
illa necdum vulgata esset, contra oblivionis &
negligentiae aleam consecrare. Plura de Mystis &
Mysteriis crudite congeffit Is. Casaubonus Exercit.
xvi. ad Annal. Baronii sect. 43. SCHRODERUS.

- Te Bassaridum comitata cohors,
 Nunc Edoni pede pulsavit
 Sola Pangaei; nunc Threicio
 435 Vertice Pindi; nunc Cadmeas
 Inter matres impia Maenas
 Comes Ogygio venit Iaccho,
 Nebride sacra praecincta latus.
 Tibi commotae pectora matres
 440 Fudere comam: thyrsūque levem
 Vibrante manu, jam post laceros
 Pentheos artus Thyades oestro

Mem-

GRONOVII.

433. *Nunc Edonii pede*] Scribe, *Edoni*. Sunt enim *Edonoi*. Statius lib. 5. *Edonas hiemes Arcton-que frementem Excipere* Jam monuit G. Fabricius. Flor. *Edono* quod esset, Edonorum more. Sed quod sequitur, quomodo cohaeret? Lege: *nunc Threicio Vertice Pindum*. In altissimo Thraciae loco. Neque enim ausim rescribere, etsi blandiatur. *Nunc Edono pede pulsavit Sola Pangaei; nunc Threicio Turbine Pindum*. Ut chororum modi significentur.

VARIORUM.

432. *Bassaridum*] Bacchi ministrorum, *ἀδὲς βᾶ-ζος* à vociferando: vel à vulpinis pellibus quibus cingebantur: Bassares enim Thracibus sonat *vulpes*; (qua ratione & scortum deducitur, & Bassaris pro meretrice saepe usurpatur) *alii* à demissa & talari veste qua induebantur Bacchi ministri. FARNABIUS. Harum nomina habes apud Nonnum Dionys. d. DELRIUS.

434. *Pangaei*] Thraciae promontorii Macedoniam versus. FARNABIUS.

434. *Threicio vertice Pindi*] Querit Gronovius, quomodo cohaereat; quare legendum monet *Threicio vertice Pindum*. Ego *ἀπὸ κοινῇ τὸ sola* intelligi puto, ut sit: *sola Pindi vertice Threicio*. atque hoc postea vidi in mentem prius venisse veteri interpreti ad h. l. SCHRODERUS.

435. *Cadmeas*] Thebanas. FARN.

436. *Maenas*] Baccha. à *μαίνας*. FARN.

437. *Ogygio*] Thebano, ab Ogyge rege. FARN.
 437. *Iaccho*] Baccho *ἱάκχος* & *ἱαχχός*, a vociferatione ebriorum. FARN.

438. *Nebride*] Hinnuli pelle Baccho sacra, qua ipse amiciebatur: unde *νεβρίς* dictus, & *νεβρίδιπλος*. FARN.

439. *Matres*] Thebaid. v. 17. FARN.

442. *Thyades*] Bacchico furore percitae: à *θύς*, feror impetu. FARNABIUS. Bacchae Thebanae. *Thyades* (ait Pausan. in Phoc.) sunt Atticae feminae, quae in Parnassum quotidie venientes, cum Delphicis mulieribus arana Libero patri sacra peragunt. Sed poëtae latus funere consueverunt. DELRIUS.

442. *Oestro*] Latine *asilus*, Graece *οἶστρος*. Virgilius Georg. 3. *Est lucos Silari circa, ilicibusque vibrantem Plurimus Alburnum volitans; cui nomen asilo Romanum est, oestrum Graji vertèrè vocantes, Asper, acerba sonans, quo tota exterrita silvis Diffugiunt armenta:* — Romanum nomen suo jam tempore periisse, & Graecum tantum in usū fuisse scribit Seneca epist. 59. *Oestrum* quidam cum *tavano* confundunt, quem Graeci *ταβάνος* vocant, in quibus Plinius l. ii. c. 28. & Apollonius l. i. ubi cum de oestro ageret, dicit: *οἷον μύατα βᾶν κλέκτοι τοῦτες*, quem *tabanum* vocant *bubulci*, & glossarium Latino-Graecum; *Asilio* *κρίστος βᾶν* & *οκροτίαι*, Graeco-Latinum: *οἶστρος* à *μύα* *Tabanus*, *asilus*. Aristotel. in animal. hist. docet *οἶστρος* circa fluvios, *μύατα* in silvis nasci. vide Scholiast. Apoll. in l. i. v. 205. & Wottonum lib. 9. de differ. animal. cap. 213. Obtinuit, ut *μῆδαι* furiosi dicantur *Oestro perciti*, ab Euripide, apud Galenum lib. 3. de Hippoc.

Membra remissae, velut ignotum
Videre nefas.

445 Ponti regna tenet nitidi matertera Bacchi,
Nereidumque choris Cadmeia cingitur Ino.
Jus habet in fluctus magni puer advena ponti
Cognatus Bacchi, numen non vile, Palaemon.

Te Tyrrhena puer rapuit manus,

450 Et tumidum Nereus posuit mare,
Caerula cum pratis mutat freta.
Hinc verno platanus folio viret,
Et Phoebus laurus carum nemus:
Garrula per ramos avis obstrepit.

455 Vivaces ederas remus tenet.
Summa ligat vitis carchesia.

Idae-

GRONOVII.

450. *Et tumidum Nereus*] Flor. & nostrae membranae, *tumidum*. quasi reverentia Bacchi. Infertus: *Divite Paellolos*. non *Paellolos*.

VARIORUM.

poc. & Platon. dogmat. cap. 4. & Latinis passim. Philostratus in Imag. Penthei pingit Bacchum & *ἡρώς αὐτοῦ καὶ τῶν γυναικῶν οὐστὸ πονεῖν & φριαντὸν γυναῖκες*. Aelianus quoque lib. 3. var. hist. refert Lacaenas, Sicyonias, & Thebaides olim hoc Bacchi oestro infestatas: tresque Minyades, Leucippem, Alcippem & Alcithoem eodem asilo stimulas, infantulum Leucippes, quem hinnuleum putabant, discerpisse. Quam flebiliter Pentheum Agave mater luxerit ita describit Nonnus lib. 46. Dionys. ut vix queat moestius & lacrymabilius. DELRIUS.

443. *Velut*] Sanae menti restitutae lugebant facinus, quod furiatae admisissent. FARNAB.

445. *Matertera*] Ino. Thebaid. vers. 23. FARNABIUS.

446. *Cadmeia*] Sic Claudianus: — *Cadmeia* laedit *Leucothoe*. — De Ino seu Leucothoe multa Pausanias in Atticis. DELRIUS.

446. *Ino*.] Ino Athamanti Melicertam peperit, cum quo mariti furorem fugiens, in mari submersa, credita marinorum Deorum numero addita. Graeci *Leucothea*; Latini *Matutam*, filium illi *Palaemonem*, hi *Portumnus* nuncupant. late haec Nonnus l. 9. & 6. Pausan. in Attic. & Messeniac. Plutarchus in Camillo. Apollod. l. 3. Biblioth. Ovid. lib. 1. & 4. Metam. & 6. Fast. sed alia longe narrat Aristides in Isthmica 1. quem legat, qui multa de Leucothea & Palaemone volet. vide etiam vers. 23. Phoen. DELRIUS.

448. *Cognatus*] Sobrinus Palaemon, factus Deus maris Portumnus. Ibid. FARNABIUS.

449. *Te Tyrrhena*] Piratae Tyrrheni rapuerant Bacchum in navim, dumque ipsum ligare vellent, Bacchus piratas in furorem vertit; quo correptis, mare visum est pratum floribus & arboribus confutum, mali in vites verti, remi in serpentes, jamque leo visus est proram obsidere, tigris puppim, quo attoniti dejiciunt se in mare & Delphines facti sunt. FARN.

453. *Laurus*] Supra v. 16. FARN.

455. *Vivaces*] Quae jure virentes, ne hieme quidem decus suum amittunt. DELRIUS.

456. *Carchesia*. Summam mali partem. FARNABIUS.

- Idaeus prora fremuit leo.
 Tigris puppe sedet Gangetica.
 Tum pirata freto pavidus natat;
 460 Et nova demersos facies habet.
 Brachia prima cadunt praedonibus,
 Illisumque utero pectus coit.
 Parvula dependet lateri manus,
 Et dorso fluctum curvo subit:
 465 Lunata scindit cauda mare,
 Et sequitur curvus fugientia carbasa delphin.
 Divite Pactolos vexit te Lydius unda,
 Aurea torrenti deducens flumina ripa.
 Laxavit victos arcus Geticasque sagittas
 470 Lactea Massagetes qui pocula sanguine miscet.
 Regna securigeri Bacchum sensere Lycurgi.
 Sensere terrae te Dacum feroces:
 Et quos vicinus Boreas ferit

Arva

VARIORUM.

457. *Idaeus*] Horrendus, qualis in Ida monte Phrygiae. FARN.

458. *Gangetica.*] Indica à Gange flu. FARN.

461. *Brachia prima*] Hoc carminis genere usus fuit Pomponius Secundus, apud Terentianum, his verbis: *Pendeat ex humero dulcis chelys Et numeros edat varios: quibus Affonet omne virens late nemo* Et tortis errans qui flexibus. DELRIUS

463. *Parvula dependet*] Ovid. Met. 3. hanc rem fatus expressit, hoc modo: *In spatium resiliere manus breve vidit, & illas Jam non esse manus, jam pinnas posse vocari.* DELRIUS.

463. *Manus,*] Pinnae loco manuum. FARN.

464. *Curvo*] Ex hominibus facti Delphines incurvi. FARN.

465. *Lunata*] *Falcata novissima cauda est, Quallia dimidia sinuantur cornua Lunae.* FARN.

467. *Pactolos*] Pact. Lydiae fluv. vexit te reftorem unda aurifera FARN.

470. *Massagetes*] Scythiae pop. qui lac commistum potant cum sanguine equino. FARN.

471. *Regna*] Thracia vid. Herc. Fur. vers. 903. FARNABIOS.

471. *Se urigeri Lycurgi.*] Lycurgus, Dryantis F. rex Thraciae, Bacchum omni, quâ potuit injuriâ affecti, bello superavit, egit in exilium, interfecit, ut scribit Jul. Firmicus lib. de mysteriis & erroribus prophan. relig. cap. 6. Verum ethnici sinxerunt contraria, victum Bacchi artibus Lycurgum contemptae religionis gravissimas poenas dependisse. Plutarchus in lib. de poet. leg. scribit eum, cum vites omnes à Thracia conaretur excindere, sibi cura securi incidisse; huc noiter respicit. Hygin. cap. 132. tradit furore correptum, uxorem & liberos trucidasse, & à Pantheris, quas Dionysius immiserat, in Rhodope laceratum Apollodorus lib. 3. Bibliothec. ab equis in Pangaeo disceptum; Homerus excaecatam dumtaxat; alii sibi manus intulisse. multa Eustathius ad 6. Iliad. DELRIUS.

472. *Te Dacum*] Vide Thyest. 370. sic Horat. *te Dacus; te protugui S. ytha* FARNABIOS. In emendationibus Solini cap. 52. num. 3. monui, hic legendum esse *Sacrum*, in qua sententia adhuc

- Arva mutant: quasque Maeotis
 475 Alluit gentes frigida fluctu:
 Quasque despectat vertice summo
 Sidus Arcadium, geminumque plaustrum.
 Ille dispersos domuit Gelonos:
 Arma detraxit trucibus puellis:
 480 Ore dejecto petiere terram
 Thermodontiacae graves catervae;
 Positis tandem levibus sagittis,
 Maenades factae. sacer & Cithaeron
 Sanguine inundavit,
 485 Ophioniaque caede.
 Proetides silvas petiere: & Argos

Prae-

GRONOVII.

VARIORUM.

475. *Alluit gentes frigida fluctu.*] Quidam *frigido* Florent. *rigido*. Infra: *frigore aeterno rigens*. Martialis *rigens Dirivenna placabit sitim*, & *aquam potare rigentem* Columella lib. 9. 14. *recentissimi rigens aqua insusa*.

482. *Levibus sagittis, Mites factae.*] Vulgares libri syllaba adaugent: *Mites sunt factae*. Sed praeciae optimus codex: *Positisque tandem levibus sagittis Maenades factae*. Hoc est, omisso habitu & armatu Amazonio nebridem & thyrsus sumptere & inter Maenades Bacchum veneratae ac sociatae sunt. Mox pro *Ophioniaque* Grotius ad marginem: *Echioniaque caede*. Pentheus enim Echionides. Flor. etiam: *Sanguine undavit*.

486. *Et agros Praesidem Bacchum*] Prisciae editiones & scriptorum vulgarij manus omnis, *Praesentem*. quod ratione carminis, ut putat, habita delevit Fabricius, & supposuit, *Praesidem*. Delicias malit, *Vindictam*, aut *Praesidem* jubet intelligi Navi. Quid autem, quod Bacchum noverca coluisse dicitur? Nempe, ajunt, ultio de Proeti filiabus adeo grata fuit Junoni, ut deinceps reconciliata privigno faveret. At ille non in Junonis gratiam, sed proprio dolore Proetidas in furorem egit. Pulere & vere liber optimus: *Proetides silvas petiere: & Argos Praesente Bacchum coluit noverca*. Hoc est, ipsi Argivi, tam manife-

huc sum. male in v. l. continetur *Zadacum*. DELRIUS.

474. *Arva*] Herc. Fur. v. 532. FARNABIUS.

474. *Maeotis*] Scythiae palus. FARN.

476. *Quasque*] Et si qui directe subjacent urfis, sideribus Borealibus. Herc. Fur. vers. 6. & 128. FARNABIUS

478. *Gelonos*] Sarmatiae pop. Herc. Fur. 533.

479. *Trucibus*] Amazonibus Hippolyt. vers. 398. FARN.

480. *Ore*] Mortem oppetiere. Herc. Fur. vers. 895. FARN.

481. *Thermodontiacae*] Herc. Fur. vers. 245. FARNABIUS.

483. *Cithaeron*] Mons prope Thebas. FARN.

485. *Ophioniaque*] Thebana, ab Ophione superstita ex iis, qui e serpentis dentibus nati sunt. Herc. Fur. 259. *Hoc est* Penthei & comitum Bacchi contemptorum sanguine. FARN.

486. *Proetides*] Cum Proeti Argivorum regis filiae Junonis formae suam praesferrent, caedemque Bacchum colere recusarent, injicit iis furorem Liber, ut sibi vaccae viae in silvas fugerent & implerent falsis mugitibus agros. haec ultio Junoni usque adeo grata, ut deinceps privigno conciliata faveret. FARNABIUS.

XX 2

488. *Nx-*

- Praesente Bacchum coluit noverca.
 Naxos Aegaeo redimita ponto
 Tradidit thalamis virginem relictam,
 490 Meliore pensans damna marito.
 Pumice sicco
 Fluxit Nyctelius latex.
 Garruli gramen secuere rivi,
 Combibit dulces humus alta succos,
 495 Niveique lactis candida fontes
 Et mista odoro Lesbia cum thymo.
 Ducitur magno nova nupta coelo.
 Solemne Phoebus carmen
 Edit infusis humero capillis.
 500 Concutit tedas geminus Cupido.
 Telum deposuit Juppiter igneum,

Odit-

GRONOVII.

sto numine Bacchi commoti, quamvis peculiari Junonis in tutela essent, eamque novercam scilicet illius praesentem haberent, nihil offensam deae veriti, coluere & ipsum honoremque ei habuere. Ne quis versus modulum repugnare putet, par est huic similisque inferius: *Odisque Baccho veniente fulmen.* Nam & sic Florentinus.

492. *Fluxit Nyctelius latex.*] Scribe *Nyctelius*, *Νύκτελιος*. Ovid. lib. 4. *Nycteliusque Eleleusque parens & Iacchus & Euan.*

495. *Niveique lactis candida fontes*] Florent. *candidos*: ut & Vossianus Heinianusque minor, & notat è quibusdam Commelinus.

VARIORUM.

488. *Naxos*] Hippolyt. vers. 757. FARNABIUS. Cyclades insulae in Aegaeo sunt, Andros, Myconos, Tenedos, Naxos, Delos, Seryphus, Gyaros, Rhenia, omnium altissima Naxos, quae etiam Dia, teste Callimacho, & Strongyle & Dionysias vocata, teste Plinio lib. 4. cap. 12. à vinearum fertilitate. quare à Papinio in Achilleid. *Bacchica* dicitur, ut Baccho sacra. DELRIUS.

488. *Aegaeo*] Phoen. 313. DELRIUS.

489. *Virginem relictam*,] Ariadne à Theseo in Naxo deserta, ibidem Baccho nupsit: qua in re tamen non satis Plutarchus in Theseo & Nonnus Dionys. usque conveniunt. DELRIUS.

492. *Fluxit*] Bacchus è terra aquam elicit, lac, vinum, mel. Eurip. *Ῥαὶ ἡ γάλακτι πιδόν, Ραὶ δ' αἶμα, Ραὶ ἡ μέλισσαι Νύκτερος.* FARNABIUS.

493. *Garruli*] *Dulci labentes murmure rivi.* FARN.

495. *Niveique lactis candida fontes*] Uterque Traiect. & ambo impressi *candidos*. Sane illud *candida* durum est, & perplexum. SCHRODERUS.

496. *Lesbia*] Fragrantia vina è Lesbo inf. *Αἰσβιον Δωδὲν νίκαια & αὐγὰ, Αὐθροσία ὁμοιον.* FARN.

497. *Nova*] Ariadne Baccho nupta & in coelum relata. FARN.

498. *Carmen*] Epithalamium, *καὶ ἡχομεναικόν.*

500. *Concutit tedas*] Faces nuptiales (de quibus Phoen. 263. & 507.) praeterebat. FARN. Ex ritu antiquo egregie liber, *Concutit*. Scis in nuptiis faces praeferrì solere plerumque à pueris. Huc respiciens vult Bacchi & Ariadnes caetui praeluxisse Cupidinem utrumque. *Lipsius*. Pro *concutit*, alii *concinis*.

500. *Geminus*] Mutuus: vel ut Vers. 275. Hippolyt. FARN.

502. Odit-

Oditque Baccho veniente fulmen.

Lucida dum current annosi sidera mundi,
Oceanus clausum dum fluctibus ambiet orbem;
505 Lunaque dimissos dum plena recolliget ignes;
Dum matutinos praedicet Lucifer ortus;
Altaque caeruleum dum Nerea nesciet Arctos;
Candida formosi venerabimur ora Lyaei.

V A R I O R U M.

502. *Oditque*] Semeles infaustique concubitus
memer. FARN.

503. *Lucida*] Semper itaque Bacchum vene-
ramur. FARN.

504. *Oceanus*] Terram insulae modo compre-
hendi ab Oceano, & cingi omnem significat. sic
Dionysius Afer: *ὁ ὅς τις ὁκεανὸς περιέχει τὴν γαίαν ἅ-
ντα*. quod, teste Strabone, primus Homerus
fuit commentus, ceteri Geographi quoque postea
sunt secuti: adeo ut Aethicus affirmet Senatui
comptum, orbem terrarum mari, ut limbo
quodam cingi. nata opinio, quod terram per se

globum efficere & rotundam putabant. DELR.

505. *Lunaque*] Luna cum plena fuit paulatim
lucem deperdit, & obscuratur, donec Noviluni-
um seu Neomenia sit: tum recolligens rursus &
corniculans, paulatim amissam recuperat: &
primo *Menoeides*, mox *Dichetomos*, deinde *Am-
phigytos* effecta, tandem rursus *Pauselenos* seu ple-
na apparet, & sic dimissos plena ignes recolligit.
docet Aristoteles & Graeci ejus interpretes in lib.
2. de coelo cap. 11. DELRIUS.

507. *Altaque &c*] Thyest. v. 476. FARNA-
BIUS.

508. *Lyaei*.] *Ἀ λυῶ*, ut Liber. *Quod curis sol-
vat corda, Lyaeus erit.* FARN.

A C T U S T E R T I U S.

O E D I P U S. C R E O N.

*Indicat regi Creon ex necromantia, seu mavis sciomantia, in-
tellexisse se interfectorem Laji Oedipum fuisse; ille fretus
opinionem suam de Polybo patre negat, & post jurgia
Creontem in carcerem conjici jubet.*

Oedip. **E**T si ipse vultus flebiles praefert notas,
510 Expone cujus capite placemus deos.
Creon. Fari jubes, tacere quae suadet metus.
Oedip. Si te ruentes non satis Thebae movent,

A c t.

G R O N O V I I.

510. *Expone cujus capite*] Florent. *Exprome.*

V A R I O R U M.

512. *Sisteruentes*] Si non publicae salutis causa.
X x 3. mihi.

At sceptrā moveant lapsa cognatae domus.

Creon. Nescisse cupies, nosse quae nimium expetis.

515 *Oedip.* Iners malorum remedium ignorantia est.

Itane & salutis publicae indicium obrues?

Creon. Ubi turpis est medicina, sanari piget.

Oedip. Audita fare; vel malo domitus gravi,
Quid arma possint regis irati, scies.

520 *Creon.* Odere reges dicta, quae dici jubent.

Oedip. Mitteris Erebo vile pro cunctis caput,
Arcana sacri voce ni retegis tuâ.

Creon. Tacere liceat: nulla libertas minor

A rege petitur. *Oedip.* Saepe vel linguâ magis

525 Regi atque regno muta libertas obest.

Creon. Ubi non licet tacere, quid cuiquam licet?

Oedip. Imperia solvit, qui tacet, iussus loqui.

Creon. Coacta verba placidus accipias, precor.

Oedip. Ulline poena vocis expressae fuit?

530 *Creon.* Est procul ab urbe lucus illicibus niger,

Dircaea circa vallis irriguae loca.

Cupressus altis exerens silvis caput

Virente semper alligat trunco nemus;

Curvosque tendit quercus & putres situ

535 Annosa ramos. hujus abruptit latus

Edax

GRONOVII.

523 *Nulla libertas minor*] Florent. per interrogationem: *ulla libertas minor A rege petitur?*

VARIORUM.

mibi tamen qui sororem tuam duxerim tuaeque
familiae hoc tribue, cui hostia erit regnum, ubi
petierunt omnes subditi. FARNABIUS.

515. *Iners*] Ignavum vel inops. neque enim
qui ignorat malum, remedium curat. FARN.

521. *Vile*] Velut devotum Diis Manibus pro
salute publicæ. FARN.

525. *Muta*] Tacendi libertas. FARN.

527. *Imperia*] Imperium detrectat & non par-
ret. FARN.

531. *Dircaea*] Dirces fontis, Phoen. vers. 29.
& 126. FARN.

533. *Alligat*] Amplectitur nemus semper vi-
rente trunco. FARN.

534. *Siva*] Lanugine, musco. FARN.

535. *Annosa*] Vivax.

537. *Ful-*

- Edax vetustas: illa jam fessâ cadens
 Radice, fulta pendet aliena trabe.
 Amara baccas laurus; & tiliæ leves;
 Et Paphia myrtus; & per immensum mare
 540 Motura remos alnus; & Phoebæ obvia
 Enode Zephyris pinus opponens latus.
 Medio stat ingens arbor, atque umbra gravi
 Silvas minores urget; & magno ambitu
 Diffusa ramos, una defendit nemus.
 545 Tristis sub illa lucis & Phoebi inscius
 Restagnat humor, frigore aeterno rigens.
 Limosa pigrum circuit fontem palus.
 Huc ut sacerdos intulit senior gradum,
 Haud est moratus. praestitit noctem locus.
 550 Tunc fossa tellus, & super rapti rogis

Ja-

GRONOVII.

536. *Illam fessâ cadens Radice,*] Florent. *spissa*.
 Eadem, *non spissa*? an intelligit omnium etiam
 cæterarum hujus generis arborum radices ipsas?
 quæ sit illa jam casura, si naturali relinquatur
 liberati, vixque haerens spissa illa & multiplici,
 quam omnes quercus habent, radice, stat tamen
 suspensa alia arbore, cui innititur.
 538. *Amara baccis laurus;*] Flor. *Amara baccas*.
 Vi & mox: & *magno ambitu Diffusa ramos*. non
 ramos.

VARIORUM.

537. *Fulta*] Proximæ arboris trunco innixa.
 FARNABIUS.
 538. *Amara baccis*] Δαδίδες, testibus Diosco-
 ride, Martiolo, & Ruellio, desiccant & exal-
 scunt: eoque potentius quo sunt amariores. id-
 eo Columella; Rutæque Palladiæ baccæ vinctura sa-
 cræ, tunc enim ruta excellit, cum amarissima
 est. DELRIUS.
 539. *Paphia*] Veneri (quam Paphiæ religiosissi-

me post Assyrios colunt) delicatissimæ Deæ ar-
 buscula perpetuo virore spectabilis, foliorum spe-
 cie odoreque suavissimo præstantissima, sacrata.
 FARNABIUS.

540. *Motura*] Navigiis apta. *Alnus amica fre-
 tis*. FARN.

540. *Obvia*] Densissimo cacumine sylvis solem
 præcludens. FARN.

541. *Enode*] Rectum, nullis nodis, vel flexi-
 bus deformatum. DELRIUS.

543. *Silvas*] Arborea. FARNABIUS.

545. *Lucis*] Nec lucem, nec solem excipiens.
 FARNABIUS.

546. *Humor*] Fons. FARN.

548. *Sacerdos*] Tiresias. FARN.

548. *Senior*] Voluit Tiresiam tres ætates vixisse.
 DELRIUS.

549. *Noctem*] Diis superis sub nascentis solis or-
 tum, inferis sub occasum solis sacra sunt. FARN.

550. *Fossa*] Diis superis in aris extructis, terra-
 stribus in terra; inferis in terra effossa, sacra fi-
 ciebant. FARN.

550. *Rapti*] Sacra infernalibus igne tantum & ro-
 gis raptis accendere moris erat. FARN.

551. *Jeje-*

- Jaciuntur ignes. ipse funesto integit
 Vates amictu corpus, & frontem quatit.
 Lugubris imos palla perfundit pedes.
 Squallente cultu moestus ingreditur senex.
 555 Mortifera canam taxus astringit comam.
 Nigro bidentes vellere atque atrae boves
 Retro trahuntur. flamma praedatur dapes,
 Vivumque trepidat igne ferali pecus.
 Vocat inde Manes; teque, qui Manes regis,
 560 Et obsidentem claustra letalis lacus:
 Carmenque magicum volvit, & rabido minax

De-

GRONOVII.

551. *Ipsē funesto integit Vates*] Non videtur necessarium, ut *Ipsa* faciamus, & Manto interpretemur cum Grutero, & Barthio ad Statii iv. Thebaida. Neque agnosco, quod ille fingit hic ταντολόγον. Etsi enim praecesserit Tiresiae funesto amictu tegi corpus & pallam lugubrem sive pulchram discincti pedes ferire, tamen belle sequitur: *Squallente cultu moestus*. non enim vestimentum ejus notat hic verius, sed quaesitam tristitiam frontis & illuviem impexamque barbam. Infra: *Paedore foedo squallidam obtentus comam*. Palla autem non semper muliebris: Nam & Apollinis Arionisque & citharoedorum commemoratur palla. Manto non nominat ille quidem, sed quia nihil sine illa Tiresias, intelligendam relinquit. Sufficit infra notari. v. 595. *Ipsa, quae risus senis Artesque notat, stupuit.*

556. *Atrae boves Retro trahuntur.*] Quid Homero sit αὐ ἰένειν; jam diximus. Ei quomodo oppositum esse possit, *retro trahere*, nulla ratione possum adsequi. Ita nulla invidia est Criticos hoc siluisse. Immo ipsum αὐ ἰένειν est retro trahere. Ἰλ. Θ. τ' αὐ καρυθαίολο· Ἐκταρ Αὐ ἰένειν, scil. nervum arcus, qui retro trahitur in emittenda sagitta. Quemadmodum igitur victimae, quae statuuntur capite versus terram inclinato, possunt dici *retro trahi*? An *retro* est κάτω? An retrospecus colligentes comam fronti eam praemittunt. Aut fallor aut fingit averfas trahi, ut Cacus traxit Herculis armenta. Nam quae inferis fiebant, ea o-

portebat omnia esse contraria ei ritui, quo fiebat superis. Ad horum aras duci oportebat sistique volentes & quietas victimas: ad istas igitur mirum non est trahi averfas & invitas. Nisi tamen contempto discrimine superiorum & inferiorum deorum simpliciter dixit, *Retro trahuntur*, pro αὐ ἰένειν. quod sit, mactantur, parte actionis posita pro tota actione per Synecdochen. Omne erat, quod in versu Homero: *Ανίσταται μὲν πρώτα, καὶ ἱσφάζει καὶ ἰδαιρῶν*, &c.

VARIORUM.

551. *Ipsē funesto*] Nigro, impuro; ut contra, Diis superis operantes candido, puro. FARN.

552. *Fronдем*] Funestam, feralem, utpote taxum seu cupressum, vel lege *Frontem quatit*. quod moesti & irati solent. infra vers. 555. & 913. FARNABIUS.

556. *Nigro bidentes*] Diis inferis nonnisi curvae hostiae immolantur, tristes scil. & luctuosae. Virgilius lib. 5, Aeneid. FARNABIUS.

557. *Retro trahuntur.*] Hoc, quemadmodum superiorum pleraque, nec non sequentia fere omnia, ab Homero Odyss. α' mutuatus videtur. DELRIUS.

558. *Vivumque*] Infra v. 564. FARNABIUS.

559. *Manes;*] Umbras. FARN.

559. *Qui Manes*] Summane. Pluto. FARN.

560. *Obsidentem*] Cerberum. FARN.

561. *Volvit,*] Immurmurat, revolvit carmina magica. FARN.

564. So-

Decantat ore quidquid aut placat leves
 Aut cogit umbras. sanguinem libat focis,
 Solidasque pecudes urit, & multo specum
 565 Saturat cruore. libat & niveum insuper
 Lactis liquorem; fundit & Bacchum manu
 Laevâ, canitque rursus, & terram intuens,
 Graviore Manes voce & attonita ciet.
 Latravit Hecates turba. ter valles cavae
 570 Sonuere moestum. tota succusso solo
 Pulsata tellus. audior, vates ait,
 Rata verba fudi. rumpitur coecum chaos,
 Iterque populo Ditis ad superos datur.
 Subsedit omnis silva, & erexit comam.

Du-

G R O N O V I I.

563. *Irrigat sanguis focos,*] Absque turba Pall.
 fuisse, sequeretur Gruterus Regiomontani codi-
 cem Fabricio laudatum, in quo, *sanguinem libat*
facit. Nunc spernat illos tuto licet. ita enim &
 Etruscus.

568. *Voce & attonita ciet.*] Flor. *citat.*

574. *Subsedit omnis sylva,*] Puto, *Subsedit.* Flo-
 rent. etiam, *erexit comas.*

V A R I O R U M.

564. *Solidasque*] In sacris inferis integra & so-
 lida hostia comburebatur. FARN.

564. *Multo specum*] Sanguine, lacte, & vino
 fossam perfundit, aquam addit Hom. Odyss. 2.
ἄλφι μάλιστα, μέλιτι δὲ καὶ οἶνῳ, τὸ τεύχος αὐτῷ
ἰδὼν. FARN.

566. *Fundit & Bacchum manu*] Hanc aquam
 veteres vocarunt: *arseriam*, *adseriam* & *adserias*,
 ut docent Festus & glossae veteres. Vinum autem
 victimae bis superinfundebatur, primum ad ex-
 plorandum an esset idonea. ut docent Servius in
 4 Aeneid. & Plutarch. lib. 1. de defect. oracul.
 postea vero victimae in frustra concisae, ut sit apud
 Homerum Iliad. 2. & Odyss. 4. & Apollon. lib.
 1. Argon. DELRIUS.

567. *Laevâ,*] Inferis scil. utpote malis inver-

gens: *superis contra & bonis dextra.* FARNAB.

567. *Canitque rursus,*] Cum primo carmine
 non advenissent. FARN.

567. *Terram*] Dejecto in terram vultu, non
 oculis, cum coecus fuerit Tiresias. FARN.

569. *Hecates*] Canes. *Sub pedibus mugire solum,*
& iuga coepta moveri Sylvarum, visaeque canes ulu-
lare per urbem, Adventante dea. id est, Hecate.
 de qua v. 411. Hippol. Huic autem deae canes
 immolarunt prisci, quod ipsorum latratus incan-
 tationes solvere & monitrosas visiones credebatur.
 Ipsa itaque Lycophroni *Ἰδὲ κυοφῶν* &
 Canis *Ἐκείνῃ δειπνῶν* dicebatur FARN.

569. *Ter valles cavae*] Lectio sincera, nec ob-
 stat quod Ascensius adfert, inferis non imparem,
 sed parem numerum sacrum esse. noster Poëta
 namque ea in re non valde religiosus fuit, in Thy-
 ste & Medea, quemadmodum nec Virgil. Ge-
 org. 4. DELRIUS.

571. *Audior,*] Impetravi. FARNABIUS.

572. *Rata verba fudi.*] Non irrita vel cassa, sed
 efficacia & impetratoria. Vide Brisson. lib. 1. de
 Form. cap. 112. DELRIUS.

572. *Chaos,*] Her. Fur. v. 609. Thyest. vers.
 830. FARNABIUS.

573. *Populo*] Manibus, umbris. FARN.

574. *Comam.*] Folia, Metaph. prae horrore
 scil. FARN.

Yy

575. Du-

- 575 Duxere rimas robora; & totum nemus
Concussit horror. terra se retro dedit,
Gemitque penitus. sive tentari abditum
Acheron profundum mente non aequa tulit:
Sive ipsa tellus, ut daret functis viam,
580 Compagne rupta sonuit: aut irâ furens
Triceps catenas Cerberus movit graves.
Subitò dehiscit terra, & immenso sinu
Laxata patuit. ipse pallentes deos
Vidi inter umbras: ipse torpentes lacus
585 Noctemque veram. gelidus in venis stetit
Haesitque sanguis. saeva profiluit cohors,
Et stetit in armis omne vipereum genus
Fratrum, catervae dente Dircaeo satæ,
Avidumque populi Pestis Ogygii malum.
590 Tum torva Erinnyes sonuit, & coecus Furor,
Horrorque, & una quidquid aeternae creant
Celantque tenebrae; Luctus evellens comam,
Aegreque lassum sustinens Morbus caput,

Gra-

GRONOVII.

589. *Avidumque populi Pestis*] Draco, inquit, in nemore ad fontem Dircen. Alii summi viri pestem hic censent *αὐχὸν τοῦ δαίμονος* & majuscula notandum esse. At illa pestis, quam vocat hic auctor, meo iudicio, non pestilentia est, sed ipsa Sphinx, quae multa Thebano populo acerba objecit funera, ut in aliis Plautus loquitur. Hypallage: quasi esset *ὁ Οὔγγιας πῆστις*, *avidum populi malum*. Ovidius quoque sic vocat, ut alibi emendamus.

VARIORUM.

575. *Duxere rimas*] Diffindebantur. FARN.
576. *Se retro*] Recedit hiatum factura. FARN.
578. *Acheron*] Rex vel leges Acher. id est,

infern. FARN.

579. *Functis*] Mortuis, defunctis FARN.581. *Triceps*] Hesiodus Cerbero quinquaginta capita tribuit, Horatius & Iliacus centum. Seneca Sophoclem, Apollodorum, Ciceronem, Tibullum, & alios sequitur. DELRIUS.583. *Pallentes*] Plutonem & Proserpinam. FARNABIUS.584. *Lacus*] Cocytum. Herc. Fur. vers. 685. & Styga. ibid. v. 712. FARN.586. *Haesitque*] Coit formidine sanguis. FARN.586. *Cohors*] Furiarum, ut v. 590. & dracoenigenum fratrum. FARN.589. *Ogygii*] Thebani, ab Ogyge rege. FARNABIUS.590. *Erinnyes*] Vide Thyest. v. 96. & Hercul. Fur. vers. 93. & deinceps. FARN.592. *Evellens*] Hippol. v. 1181. FARN.594. *Pen-*

Gravis Senectus sibi met, & pendens Metus.

595 Nos liquit animus. ipsa, quae ritus senis
Artesque norat, stupuit. intrepidus parens,
Audaxque damno, convocat Ditis feri
Exsanguis vulgus: illico ut nebulae leves
Volitant, & auras libero coelo trahunt.

600 Non tot caducas educat frondes Eryx;
Nec vere flores Hybla tot medio creat;
Cum examen alto nectitur densum globo:
Fluctusque non tot frangit Ionium mare;
Nec tanta gelidi Strymonis fugiens minas

605 Permutat hiemes ales, & coelum secans
Tepente Nilo pensat Arctoas nives:
Quot ille populos vatis eduxit sonus.

GRONOVII.

600. *Educatur frondes Eryx;*] Tò Eryx correctiorum est, inquit Scaliger: veteres habent, Oeta: traiectione igitur restitue, Oeta frondes educat. Intercedit Florentinus, qui sine suspitione praestat vulgatam. Et certe numerus ejus τρεῖς αἰνέει.

611. *Manusque sustinet laeva chelym,*] Rectius Flor. sustinet laeva chelym. Ut ante, premens. Ovidius lib. 11. Distinctamque lyram gemmis & dentibus Indus Sustinet à laeva. Suetonius Nerone: intravit ordine suo simulque praefecti praetorii citharam sustinentes.

VARIORUM.

594. *Pendens*] Anxius, suspensus, in dubio. FARNABIUS.

595. *Ipsa*] Scil. Manto.

597. *Audaxque*] Tires. orbitate oculorum audacior, nec timens quae non vidit: timuisset enim & ipse si ea vidisset. FARN.

598. *Nebulae*] Leves umbrac. FARNABIUS.

599. *Libero*] Non incluso, ut suo inferno. FARNABIUS.

600. *Non*] Μὴ οὕτως ὥστε τι φῦλλον καὶ ἀνθεῶν. Homer. A. FARNABIUS. Sequitur autem Seneca illorum sententiam, qui magicis artibus Manes

evocari credebant. At D. Isidor lib. 8. ita scribit: Necromantici sunt, quorum incantationibus videntur resuscitati mortui divinare, & ad interrogata respondere (νεκρῶν enim Graece mortui, νεκρῶν divinationum nuncupatur.) ad quos suscitandos cadaveri sanguis adjicitur. Nam amare daemones sanguinem dicunt. ideoque quoties Necromantia fit, cruor aqua miscetur, ut colore sanguinis facilius provocentur. ait videri suscitatos, quia censuit esse tantum phantasiae illusiones. Vide Hercul. Oetaeum vers. 460. DELRIUS.

600. *Educatur frondes Eryx;*] Duo impressi Oeta. at MS. Eiba, & ab alia manu superscriptum Eryx. quod Scaligeri conjecturam confirmat. SCHROD.

601. *Hybla*] Mons Siciliae thymo & salicibus abundans, apibus itaque nobilis. FARNABIUS.

602. *Globo*] Βοτρυόειος, cum in morem uvae conglobatae ramo defluunt, Solentque lentis uvam demittere ramis. FARN.

604. *Nec tanta*] Nec tot grues (sive aves aliae) hyeme regionibus frigidis fugiunt ad auras tepidiores. Ingenti clangore grues aestiva relinquunt Thraciam, cum tepido permittunt Strymona Nilo. FARN.

604. *Strymonis*] Fluv. Macedoniam à Thracia dividens. FARN.

607. *Populos*] Umbras populorum praecipue Thebanorum. FARN.

607. *Sonus*. Incantatio. FARN.

Y y 2

610. *Dex-*

- Pavidæ latebras nemoris umbrosi petunt
 Animæ trementes. primus emergit solo
 610 Dextrâ ferocem cornibus taurum premens
 Zethas; manuque sustinens laevâ chelym,
 Qui saxa dulci traxit, Amphion, sono.
 Interque natos Tantalus tandem suos
 Tutò superba fert caput fastu gravi,
 615 Et numerat umbras. pejor hac genitrix adest
 Furibunda Agave; tota quam sequitur manus
 Partita regem. sequitur & Bacchas lacer
 Pentheus, tenetque saevus etiam nunc minas.
 Tandem, vocatus saepe, pudibundum extulit
 620 Caput, atque ab omni dissidet turba procul,

Ce-

GRONOVII.

614. *Fert caput fastu gravi,*] Flor. & Heinsianus minor: *grave*

617. *Sequitur et Bacchas lacer Pentheus,*] Florent. *Bacchis.* sive conjungas cum verbo, per hellenismum, *ἑταίρῳ τοῦ* sive cum *τῷ* lacer. nam per eas erat laniatus.

620. *Ab omni dissidet turba*] Legebatur hic olim, *dissidet*: quum Lipsius: illustra, & scribe, *desidet*, cum meo libro. velle enim, Lajum, qui invitus & vi violenta carminis protractus ad superos procul se remosse ab aliis & solum resedisse. Id receperunt omnes, initio per amicum ejus facto. Resedisse ait Lajum credo, fatigatum, quia magnus labor fuerat Phlegethonte ab imo petere longinquum aethera. At mox ipse Seneca: *Stetit*. Quomodo igitur resedit? Nam quod ait procul se remosse, id vero significat *Dissidere*, non *desidere*. Propertius. *Tam multa illa meo devisa est*

VARIORUM.

610. *Dextrâ*] Phoen. v. 20. FARN.

612. *Amphion,*] Herc. Fur. v. 260. FARN.

613. *Interque natos*] Ut Homerus & Propertius, duodecim; ut Euripides, Lajus Hermioneus, Apollodorus, Antipater Sidonius, & noster Seneca, quatuordecim; ut Sappho, octodecim; ut

Mimnermus, Bacchylides, Pindarus, &, teste Apollodoro, Hesiodus, viginti; ut idem Hesiodus, sibi contrarius, (nisi si forte illa non sunt Hesiodi: ut putat Aelianus) novemdecim; ut Alcman, decem; ut alii, teste Gellio, tradiderunt, tres; ut apud Apollodorum, Herodotus, quinque. DELRIUS.

613. *Tantalus*] Niobe Tantalii filia. FARNAB.

614. *Tutò*] Secura de liberis, quibus non potest amplius orbari. FARN.

615. *Umbras.*] Liberorum, etiam umbris eorum gaudens ipsa umbra. namque affectus nec ipsa in morte relinquunt. FARN.

615. *Pejor*] Quae filium suum interfecit. FARNABIUS.

616. *Agave;*] Phoen. v. 17. FARN.

616. *Manus*] Bacchantium multitudo. FARN.

617. *Partita*] Discerpens Penthea. FARN.

618. *Pentheus,*] Phoen. vers. 17. FARN.

618. *Saevus*] Austerus, abstemius, Thebanis Bacchi cultum interdicens. FARN.

619. *Extulit*] Sunt qui putant *extulit* vix heic habere locum ob sequentia; itaque tentant, *occulit*. Non erat necesse. Nam haec elatio capitis referenda ad productionem Laji ab inferis, vi carminum factam. At verò ubi dicitur, *celare fames*, spectat conscientiam jam emersi, minime sustinentis erigere caput prae pudore. GRUTERUS.

621. *Sty-*

Celatque semet. instat & Stygias preces
Geminat sacerdos, donec in apertum efferat
Vultus opertos Laïus, fari horreo.

- Stetit per artus sanguine effuso horridus,
625 Paedore foedo squalidam obtentus comam,
Et ore rabido fatur: O Cadmi effera,
Cruore semper laeta cognato domus,
Vibrate thyrsos. entheâ gnatos manu
Lacerate potius. maximum Thebis scelus
630 Maternus amor est. patria, non irâ deûm,
Sed scelere raperis. non gravi flatu tibi
Luctificus Auster, nec parum pluvio aethere
Satiata tellus halitu sicco nocet:
Sed rex cruentus; pretia qui saevae necis,
635 Sceptra, & nefandos occupat thalamos patris,

In-

GRONOVII.

VARIORUM.

illis lecto, *Quantum Hypanis Veneto diffidet Eridanus* Cicero 2. de offic. *fugere temeritatem, quae à sapientia diffidet plurimum.* Virgilius: *terram scriptis quae libera nostris Diffidet.* Thyestie: *Et portus geminos & mare diffidens* Sumpsit ab Homero, qui Od. λ. Οἷν οἶ' Αἴαο ψυχὴν Τελαμωνιάδαο Νεισθόσιν ἐτίθει.

625. *Squalidam obtectus comam,*] Scribe cum optimo: *squalidam obtentus comam.* Sic Mog. Delrius, sic Mill fere omnes habere notavit Commelinus, & nos in Germanico & Heinsiano codice legimus. In Hercule Fur. Megara *tristi vestis obtectus caput Velata* Silius lib. 10. *insani quamquam contraria venti Exarmat vis, atque obtendit pulvere lucem.*

634. *Praemia qui saevae necis,*] Olim hic legabatur sine mente, prima. Viri docti quum veram & inculpatam scripturam in promptu haberent, maluerunt versum vitare, quam restituere, Est autem: *pretia qui saevae necis.* Restituimus & Livio Justinoque simili mendo contactis. In Phoenissis: *abici necis Pretium paternae sceptrum.* Sed & hic videtur dedisse sceptrum.

621. *Stygias*] Exorcismos, adjurationes infernas vel per Styga FARNABIUS.

624. *Stetit*] Laïus stetit horridus, effuso sanguine per artus. FARN.

626. *O Cadmi*] O Thebani, etiam à draconigenis fratribus qui mutuis se vulneribus peremerunt, in vestros saevi, Bacchico furore perciti, occidite potius filios propria manu (ut Agave aliaeque impiae Maenades in Orgiis) quam permittatis ut vivant in privatam vestrae domus perniciem & publicum malum, quod fecit Oedipus, meus filius. FARNABIUS.

628. *Enthea*] Numinis furoris Bacchici impetu afflata, adaecta. FARN.

629. *Maximum Thebis scelus*] Acumen est ab Ovidio lib. x Metamorph. — *Scelus est odissi parentem. Hic amor est odio majus scelus.* GRUT.

630. *Maternus*] Jocastae in filium. FARNAB.

630. *Patria,*] O patria. FARN.

631. *Non gravi*] Suprà vers. 36. FARN.

635. *Nefandos*] Majus enim scelus liberos à matre suscepisse, quam patrem interfecisse. FARNABIUS.

Yy 3

638. *Egis*

- Invisa proles. (sed tamen peior parens
 Quam gnatus: utero rursus infausto gravis,)
 Egit qui in ortus semet; & matri impios
 Foetus regeffit; quique vix mos est feris,
 640 Fratres sibi ipse genuit: implicitum malum;
 Magisque monstrum Sphinge perplexum sua.
 Te te, cruenta sceptrum qui dextra geris,
 Te pater inultus urbe cum tota petam,
 Et mecum Erinnyes pronubas thalami traham,
 645 Traham sonantes verbera: incestam domum
 Vertam, & Penates impio Marte obteram.
 Proinde pulsum finibus regem ocus
 Agite exulem. quodcumque funesto gradu

So-

GRONOVII.

638. *Egit qui in ortus*] Flor. *Egitque in ortus*. Et certe alterum illud durum. Sic accipe, quasi praecedentes duos versus cum exclamandi vel admirationis acrimonia incluseris parenthesi: qui obtinet regnum & lectum patris (sceslus ille quidem, sed scelestior incesti lecti socia mater, quae non modo illum nefandum peperit, sed etiam procreavit rursus detestabile par fratrum) & iterum, quo natus est, foedavit.

639. *Quique nec mos est feris*,] Omnes illi Mss. praeferentes, *quique nec mos*, ab antiquissimo abeunt; unus sui, *quique vix mos*, cum habet auctorem. Sed inquit, Delrius, illud efficacius: & Gruterus, hoc intricatum est prae altero, quo nihil evolutius. Non video, cur minus efficax sit, quod in re, quae quotidie fit in mutis & irrationalibus, tamen luctam quasi rationis & naturalis instinctus cum appetitu indicat, quam quod negat ordinaria & omnibus nota. Deinde utrum evolutius intricatiusve: qui matri foetus regeffit, & (qui vix feris mos est) sibi genuit fratres: an, qui matri foetus regeffit, & (qui nec feris mos est) fratres sibi genuit? Utruncumque enim particulam recipias, eodem modo, & sic, ut diximus, accipienda est oratio. Male distinxerunt: *quique (vix mos est feris) Fratres*. Parenthesin intellectui servari jubet enclitica.

644. *Erinnyes pronubas thalami traham*,] Sic Scalliger pro *Erinnes*. Flor. tamen: *Erinnim praenubam*. Significat: *Erinnym pronubam thalami traham*, *Traham sonantem verbera*.

648. *Quodcumque funesto gradu*] Languida & coacta lectio videtur Grutero. Mihi vero nihil rotundius aut magis vividum. Etiam disphuisse

VARIORUM.

638. *Egit qui in ortus*] *Matris concubitu qui semet in ortus Vertit & indignum regegit sua pignora matri*. FARN.

640. *Implicitum*] Aenigma magis implicitum, quam illud Sphingis, quod ipse solvit. Phoen. v. 137. FARN.

641. *Magisque monstrum*] *Magis perplexum*, nota comparativi circumscriptio. De Sphinge monstro satis Palaephatus. Ejus imagine pro insigni usi sunt Parthenopaeus rex Arcadiae, ut est apud Aeschylum: Augustus Caesar, ut nummus quidam aeneus declarat. FABRITIUS.

644. *Pronubas*] Phoen. v. 505. FARN.

645. *Verbera*] Flagella. Thycst. v. 96. FARN.

645. *Incestam domum*] MSS. non pauci *inertam*; ubi nescitur quis sit maritus, quis filius: quae sit uxor aut quae mater, inquit Interpres COMM.

646. *Impio*] Inter fratres Polynic, & Etheoc. FARNABIUS.

650. Spi-

- Solum relinquet, vere florifero virens
 650 Reparabit herbas. spiritus puros dabit
 Vitalis aura. veniet & silvis decor.
 Letum, Luesque, Mors, Labor, Tabes, Dolor,
 Comitatus illo dignus, excedent simul.
 Et ipse rapidis gressibus sedes volet
 655 Effugere nostras: sed graves pedibus moras
 Addam, & tenebo. repet incertus viae,
 Baculo senili triste praetentans iter.
 Praeripite terras, auferam coelum pater.
 Oedip. Et ossa & artus gelidus invasit tremor.
 660 Quidquid timebam facere, fecisse arguor.
 Tori jugalis abnuit Merope nefas
 Sociata Polybo. sospes absolvit manus
 Polybus meas. uterque defendit parens

Cae-

G R O N O V I I.

Delrio ait, qui aliter distinxerit. At ego tam injurus in Delrium esse nolim, ut distinctionem potius illius quam operarum esse putem: sic invenerant in Liptiensi Fabricii. Gruterus igitur *quomodoque*, ut & Fabricius edidit. Quid si vidisset in Florentino: *quocumque*. At quanto angustius hoc quam *quodcumque*. Illud viam vel semitam aut tramitem, qua iturus est, alterum omnem regionem & tractum significat: si cavillari vellemus. Dein, *Reparabitur herba*. Taceo intolerandum versus vitium: illud mihi consideret aliquis Latine peritus, annon elegantius *solum* dicatur *reparare herbas*, quam ipsae herbae *reparari*? Quin & *vitalis auram* malo dare *spiritus puros*, quam spiritum vitalem puras auras, etsi parum intersit. Cicero lib. 2. de nat. deor. *Aër spiritu ducius alio & sustentat animantes*. Et iterum: *cujus coeli temetate & calore temperatus aër vitalem & salutarem spiritum praebet animantibus*. Quod solum relinquet, id recreabit viridia, in eo aër vitales & salubres dabit spirationes, &c. Longe absum à primis Criticorum, quibus ille judicium defert: sed nec inter profanum vulgus detrudi me patiar. Sed maneat, judices, quos ille edidit. Causae

nihil metuo.

658. *Praeripite terras*,] Flor. *Eripite*. Quod sequitur, *Auferam coelum pater*, est, lucem adimam, & eo redigam, ut excacetur sese. Haud scio, num intellexerit, qui interpretatur, arcebo coelo.

V A R I O R U M.

650. *Spiritus puros dabit*] Non corruptos & pestilentes, ut nunc. Vide supra vers. 36. FARN.

651. *Decor*.] Frondes, folia. FARN.

654. *Sedes*] Thebas, vitamque ipsam. FARN.

655. *Moras*] Senium, lassitudinem, coecitatem, natam, quae mori non sinat. FARN.

658. *Praeripite*] Vos o Thebani ejicite cum terra, ego pater ejus arcebo coelo. FARN.

661. *Tori jugalis*] Sententia est: matrem nomen duxi, quia Merope, (quam matrem suam esse credebat) adhuc matrimonio juncta est Polybo (eum patrem suum opinabatur esse) qui quoniam adhuc vivit, patrem non interfeci, ac ne Lajum quidem, qui diu mortuus fuit, priusquam Boeotiam vidi. Mentitur ergo Tiresias. at cur mentitur vir fide dignus? quia, inquit, à Creonte ad id inductus fuit, ut me regno pulso, ipse Crco rex fiat. DELRIUS.

664. Cui-

- Caedem, stuprumque. quis locus culpa est super?
- 665 Multo ante Thebae Laïum amissum gemunt,
Boeota gressu quam meo tetigi loca.
Falsus ne senior, an deus Thebis gravis?
Jamjam tenemus callidi socios doli.
Mentitur ista praeferens fraudi deos
- 670 Vates, tibi que sceptrum despondet mea.
Creon. Egon' ut sororem regia expelli velim?
Si me fides sacra cognati laris
Non contineret in meo certum statu;
Tamen ipsa me Fortuna terreret, nimis
- 675 Sollicita semper. liceat hoc tuto tibi
Exuere pondus, ne recedentem opprimat.
Jam te minore tutior pones loco.
Oedip. Hortaris etiam, sponte deponam ut meâ
Tam gravia regna? *Creon.* Suadeam hoc illis ego,
- 680 In utrumque quæis est liber etiam nunc status.
Tibi jam necesse est ferre fortunam tuam.
Oedip. Certissima est regnare cupienti via,
Laudare modica, & otium ac somnum loqui.

Ab

GRONOVII.

676. *Ne recedentem opprimat.*] Flor. nec. ut totum sit voti.

683. *Otium ac somnum sequi.*] Praestat multis partibus Lipsianum loqui, id est, crebro in ore habere, prae se ferre, quum aliud mente animoque habeas. Petronius: loquatur aurum & argentum fundosque mendaces. An nescit o dñæ cur hic

VARIORUM.

664. *Culpa*] Superest culpa. *Anastrophe.* FARNABIUS.

665. *Multo*] Et longe ante quam ego Thebas advenerim, Lajus est interfectus. FARN.

667. *Falsusne*] Numnam deceptus est Tiresias?

an ultra pestem etiam Thebae debent offenso Deo seditionem ex concitatione in regem? FARN.

668. *Socios*] Tiresiam & Creonta. FARN.

669. *Praeferens*] Praetextens. FARN.

674. *Fortuna*] Regni, praecipue Theban. Herc. Fur. vers. 385. FARN.

675. *Liceat*] Deponere regnum jam tutius est, quam nimis tarde recedentem ab eo opprimi. FARN.

679. *Suadeam*] Dubiis rebus inventa est oratio suadens, necessario manet te tua fortuna. FARNABIUS.

682. *Certissima*] Satis callide regnum ambis, qui (quod faciunt ambitiosi, segnitiam laudantes & in otium simulatum recedentes, donec occasionem rei gerendae reperiunt) vitae quietae studium praete fers, imperium tamen captas. FARNABIUS.

686. *Adi-*

Ab inquieto saepe simulatur quies.

685 *Creon.* Parumne me tam longa defendit fides?

Oedip. Aditum nocendi perfido praestat fides.

Creon. Solutus onere regio, regni bonis

Fruor,

GRONOVII.

ali velint loqui. At sciret ita in optimo codice repertum, & infectum esse illud praec hoc tam delicato. Sed & Gruterum turba pejorum librorum & inanis cavillato transversum egere. Scilicet simulatio illa non in nuda voce, sed in tota vita. Nempe dixerat alter, parum esse regnum & alia sermone delectare, nec illud tam facile re adiecutos, nisi ipso instituto & factis segnitatem simulent. Haec sophistarum sunt. Nam loqui non sermonem nudum & destitutum reliqua omni specie congruente verbis significat: sed prorsus est dictus & factis apparentibus simulare. *ἢ οὐκ ἔστιν ἡ ἀρετὴ τῆς ἀρετῆς ἀρετὴ*. Quod loquuntur homines credimus, donec diversum liqueat: nec quicquam magis sermoni fidem agendo quaerit, quam qui non agit, quod agit. At sequi otium ac somnum, non est simulare, sed bona fide desidem & inertem esse. Terentius Adelphis: *Ego hanc clementem vitam urbanam atque otium feci sum.* Cicero pro Muraena: *qui remoti à studiis ambitionis, otium ac tranquillitatem vitae fecerunt.* Cornelius Nepos Pelopida: *non quò sequerentur otium, sed ut quemque ex proximo locum fors obtulisset, eo patriam recuperare niterentur.* Phaedrus: *Quin etiam resides & sequentes otium, Ne desuisse noceat reputant ultimi.* Nemo autem ignavia factus immortalis. Denique ne longius verba perdam, loqui non sequi, liber optimus.

685. *Tam longa defendit dies?*] Hic quoque non, ut debebat, valuit Lipsiani libri auctoritas sequiorum librorum phalange obruta. Est qui interpretatur. Quasi negaverit Lipsius aliquem ex vulgata posse sensum exculpi. Notarat ille in Mif bonae notae, *fides*, addideratque cum se libenter audire. Ecce & Gruterus cum sua dialectica, quum *dies* aequè experimentum sit hominum quam *fides*, immo *dies* & ipsam exploret fidem, non audere ait sollicitare vulgatum. Hoc argumentum vincit aliquo modo tolerari posse *et dies*, non tolerari debere, contra melius, commodius, expressius. Nam si nihil aliud, illud *dies* sententiam non explet, sed destituit. Non quaevis longa dies defendit. nam & fur diu potest tenu-

isse, quem tamen longa dies non defendit, sed rei fortunae ex lege Aetna aeterna est auctoritas. Ergo sententia desiderat aliquid explicans illam longam diem, nempe qua fides & quietus fuit. At rotundissimum & plenissimum: *Parumne me tam longa defendit fides?* Nihil prorsus hic desiderari potest. Sed, inquit, nemo facile probaverit, Creontem saepe in ligna nescio quae fidei exhibuisse documenta: vixit enim in otio, ubi rator producendae fidei occasio: exeritur magis in negotio, cum quis provinciae praeficitur, cum exercitiis. Itane? Ergo non possunt exhibere documenta fidei, nisi summae reipublicae & status administri. & praefecti exercituum ac provinciarum? Immo fidem imperanti populo vel principi praestant omnes maximi minimi, qui aut semper fuerunt in fide aut in fidem venerunt, cum in fide manent, *Fides* est etiam non rebellare, non quaerere res novas, contentum esse praesenti statu, parere iussis & legibus. *Fides*, obsequium omne superiori debitum. *Concussa fides*, rebellio. Millies ita usurpant Romani scriptores. Et hoc dicit Creon: tot annorum obsequium, tam diuturna patientia, quam praestiti imperio tuo, annon me satis liberat à tali suspitione?

686. *Perfido praestat dies.*] Credo equidem: non perfido tantum, sed omnibus faciendi opus suum aditum dies praestat: nam tempus agit rem: qua ratione nihil sit ante diem. Sed hoc non est proprium huic loco. Fidem suam iactaverat Creon: eam ipsam fidem diu servatam, perfidis servare ad obrependum responderet Oedipus. Livius lib. 18. *Fraus fidem in parvis sibi praestruit, ut quum operae pretium sit. cum magna mercede fallat.* Recte ergo Melisseus Lipsii & Florentinus utrobique *fides non dies*.

VARIORUM.

686. *Aditum?*] Ino nocendi occasione & viam ministrat perfido fides habita. FARN.

687. *Solutus*] Hoc argumentum, quo Creon conatur Oedipo fidem facere à regnandi cupiditate alienum esse se, à Sophocle in Oedipo tyranno translatus est. DELRIUS.

- Fruor, domusque civium coetu viget;
 Nec ulla vicibus surgit alternis dies,
 690 Qua non propinqui munera ad nostros lares
 Sceptri redundant; cultus, opulentae dapes,
 Donata multis gratiâ nostrâ salus.
 Quid tam beatae deesse fortunae rear?
Oed. Quod deest. secunda non habent umquam modum.
 695 *Creon.* Incognitâ igitur ut nocens causâ cadam?
Oedip. Num ratio vobis reddita est vitae meae?
 Num audita causa est nostra Tiresiae? tamen
 Sontes videmur. facitis exemplum; sequor.
Cr. Quod si innocens sum? *Oed.* Dubia pro certis solent
 700 Timere reges *Creon.* Qui pavet vanos metus,
 Veros meretur. *Oedip.* Quisquis in culpa fuit,

Di-

GRONOVII.

694. *Quod res secundae*] Acutius Etruscus: *Quod deest. secunda non habent umquam modum.* Quaeris, quid tam beatae tuae fortunae deesse possis rerum? Hoc ipsum, quod revera deest, nempe diadema & sceptrum, quod rex non es, quod infra regem es, quod aliquid addi potest tibi ad primum gradum, nam in secundis quis moderatus? quis non ultra pergere tendit?

698. *Facitis exemplum, sequor.*] Fl. ut sequar. Epist. 7. *Ne hoc quidem intelligitis, mala exempla redundare in eos qui faciunt.* Posset etiam legi: *facitis, exemplum sequor.* Sed Fabius decl. 260. *Unus fuit primo, qui sollicitaret hanc nimiam liberalitatem: hic fecit exemplum.* Qui annotant; vos etiam si insontes condemnno: voluerunt dicere, inauditos.

701. *Veros facetur.*] Fl. melius: *Veros meretur.* Causam facit, cur aliquando non vana, sed vere metuenda ei superveniant. Suetonius Claudio: *Nulla adeo suspicio, nullus auctor tam levis existit, à quo non mediocri scrupulo injecto ad cavendum ulciscendumque compelleretur.* Ergo ex vano metu specie cavendi multa crudelitas: ex crudelitate odia & conjurationes, veri metus. *Meretur* hic non, dignus est, sed dignus sit, acquirit, adipiscitur.

701. *Quisquis in culpa fuit, Dimissus odit*] Exemplum Roscius Aegusque Allobroges apud Cae-

sarem l. 3. de bello civili c. 59. & 60. & liberti praefectique praetorii Caligulae apud Suetonium c. 46. Plutar. in Bruto: *ἡ δὲ τῆς ἐλπίδος Ἀργαῖος*

VARIORUM.

689. *Vicibus*] Noctem subsecuta, vel alterna dies. FARNABIUS.

690. *Propinqui Scepri*] Affinis regis, id est, munera à rege propinquo. FARN.

694. *Quod deest.*] Numquam in animum inducam meum, ut hanc veram auctoris credam esse manum. Itaque simplicitati vulgatae adhaerendum puto, *quod res secundae*, quam confirmant quoque MSS. nostri & impressi. SCHRODERUS.

696. *Num ratio*] Expurgavi me apud vos criminis, & tamen parricidii & incestus me infimulatis. FARNABIUS.

698. *Facitis*] Praebuistis mihi legem & exemplum quod sequar. vos itaque etiam si insontes condemnno. FARN.

701. *Quisquis*] Sensus. quisquis verè noxius, & deprehensus, falso tamen innocentem se esse simulans, impune tulit, nunquam vere reconciliatur ignoscenti: quia, dubius ipse vel fictus amicus cum sit, idem sibi de alio persuadet. ita fit ut eum odio persequatur, quem sibi dubium, non certum, amicum credit. DELRIUS.

703. *Odia*

Dimissus odit omne, quod dubium putat.

Creon. Sic odia fiunt. *Oedip.* Odia qui nimium timet,
Regnare nescit. regna custodit metus.

705 *Creon.* Qui sceptrum duro saevus imperio regit,
Timet timentes, metus in auctorem redit.

Oedip. Servate fontem saxeo inclusum specu:
Ipse ad penates regios referam gradum.

G R O N O V I I.

conjecturam, omne quod dubium, puta, facile ipsa
refutat obscuritas.

τοὺς Παισίδας φίλους, ὅς ἐπὶ ταύτῃ καταγορηθέντες καὶ
ταρπίλῳ (π. 619) ἔχουσιν ἀφ' ἑσθ' ἀφ' ἑσθ' διὰ τὴν χάριν ἔχουσιν,
ἀλλὰ δὲ ἐν ταύτῃ ἀρχῇ βαρυνόμενοι, ἰχθὺς ἢ
καί τινες. Quod sequitur, satis commode vulgo.
Fl. tamen: quod obvium est, est. An legendum:
odit omne, quod dubium est, est. Ut-10 est, sit
idem quod percat. Ut apud Livium: Sic est,
quae-umque Romana luxeris hostem. Nam Lipsii

V A R I O R U M.

703. *Odia*] Phoen. vers. 654. & Hercul. Fur-
vers. 352. FARNABIUS.

705. *Qui sceptrum*] Necessesse est multos timeat;
quem multi timeant. FARN.

C H O R U S.

*Excusat Oedipum Chorus transferendo culpam in mala Thebarum
fata, quae ab ipsa inauspicata bove Thebanos usque vexarint.*

710 **N**on tu tantis causa periclis,
Non haec Labdacidas premunt
Fata: sed veteres deum
Irae sequuntur. Castalium nemus
Umbram Sidonio praebuit hospiti,
Lavitque Dirce Tyrios colonos:

U t

G R O N O V I I.

bdaci progeniem, Lajum, Oedipum, &c. FARN.

710. *Non haec Labdacidas premunt*] Florent. pe-
sant.

712. *Castalium*] Cadmus fil. Agenoris regis
Phoenicum, quorum praecipuae urbes Tyrus &
Sidon, missus à patre quaesitum Europam, à Jo-
ve sub specie tauri raptam, appulit Phocidem
confeditque non procul à Parnasso. Vid. supra.
vers. 112. FARN.

V A R I O R U M.

709. *Non tu*] Non tu Oedipe. FARN.

710. *Non haec Labdacidas*] Nec tantum La-

714. *Dirce*] Hunc fontem, apud quem ser-
pens iste Marti sacer degebat, Euripid. in Phoe-
niss.

Z z 2

- 715 Ut primùm magni natus Agenoris
Fessus per orbem furta sequi Jovis,
Sub nostra pavidus constitit arbore,
Praedonem venerans suum;
Monituque Phoebi, jussus erranti
720 Comes ire vaccae, quam non flexerat
Vomer, aut tardi juga curva plaustrì,
Deseruit fugas, nomenque genti
Inauspicata de bove tradidit.
Tempore ex illo nova monstra semper
725 Protulit tellus. aut anguis imis
Vallibus editus, annosa supra.
Robora sibilat, supraque pinus,

Su-

GRONOVII.

717. *Sub nostrae ramis*] Flor. *Sub nostra pavidus constitit arbore.*

718. *Praedonem numerans suum;*] Quidam legit *praedones*, & interpretatur, socios suos: alios legere ait *praedonem*, quod sit, serpentem, qui de praedatus fuerat socios: alios *memorans*, & tunc intelligi Jovem. Quidam, *numerans*, spatia à se emensa *praedonem* insequuto: alios leg. *memorans*, id est, ubinam inveniret praedonem. Non potest nisi inepte explicari: itaque cautius illi, qui transeunt silentes. Quid moror lectorem? Scribe cum unicis membranis: *Praedonem venerans suum*. hoc est, Jovem, Europae raptorem, adorans. Ovidius lib. 3. Met. in eadem fabula: *Sacra Jovi facturus erat*. Et mox: *Silva vetus stabat*. Habes arborem, habes Jovem, quem ignorans praedonem suum Cadmus veneratus est.

VARIORUM.

niss. semper *Dirce*, Appollon lib. 3. Argonaut. *Aretiadam* nominat. *Dirce* Pausaniae in Boeot. seu lib. 9. est amnis DELRIUS.

715. *Natus Agenoris,*] Totus iste Chorus ex Ovidii 3. Metam. commodè poterit explicari. DELRIUS.

716. *Furta*] Sororem à Jove raptam. Hippol. 302. FARNABIUS.

717. *Nostra arbore,*] Nemore jam Thebano. FARNABIUS.

719. *Monituque Phoebi,*] Oraculo Phoebi jussus urbem condere in quo loco juvenca in jugis, quam sequebatur, consideret, Thebas condidit. Vid. sup. v. 112. FARNAB. Ovidius 3. Met. 10. *Bos tibi, Phoebus ait, solis occurret in arvis, Nullum passa jugum, curvique immunis aratri: Hac duce carpe viam, & qua requieverit herba, Moenia fac condas, Boeotiaque illa vocato.* DELRIUS.

722. *Nomenque*] Sequitur eos, qui Boeotiam à Cadmi bove nominant, bove inquam Cadmi duce, ut Euripides & Castor. sed Euphorion & Nicocrates dictam volunt, à Boeoto Arnes & Neptuni filio: alii aliunde. Vide Leonicum libro 1. var. histor. cap. 95. Nec unum dumtaxat Boeotiae nomen: dicitur Aonia, Messapia, Ogygia, Cadmeis, auctore Stephano in *Βοιωτία*. DELR.

725. *Anguis*] Draco, serpens quem, cum Cadmi comites aequatum missos interfecisset, ipse Cadmus occidit. FARNABIUS.

726. *Annosa robora*] *Ac media plus parte leves erectim, in auras Despicit omne nemus.* Ovid. 3. Met. unde fabulam hanc petas. FARN.

728. Su.

- Supra Chaonias celsior arbores
 Caeruleum erexit caput,
 730 Cum majore sui parte recumberet,
 Aut foeta tellus impio partu
 Effudit arma.
 Sonuit reflexo classicum cornu,
 Lituusque adunco stridulos cantus
 735 Elisit aere. ante non linguas
 Agiles & ora vocis ignotae
 Clamore primum hostico experti,
 Agmina campos cognata tenent.
 Dignaque jacto semine proles
 740 Uno aetatem permensa die,
 Post Luciferi nata meatus,
 Ante Hesperios occidit ortus.
 Horret tantis advena monstris
 Populique timet bella recentis:
 745 Donec cecidit saeva juvenus;

Ge-

GRONOVII.

VARIORUM.

735. *Ante non linguas* *Alias & arma*] Duo viri illustres, Rutgersius, *Antbedon linguas Alias & arma Phocis ignota*: Grotius, *Agenorei linguas, & arma vocis* interpretatur verba. Sed scribendum cum Flor. *ante non linguas Agiles & ora vocis ignotae Clamore primum hostico experti*. Nempe terrogenae isti nunquam ante linguas erant experti: & quae prima miserunt verba, fuerunt bellici clamoris. Recte *Agiles*: nam id necessarium ad loquendum. Sic *volubilitas linguae* Et in contrarium *obligatio nodique linguae* mutorum quae in Aristotele (sive *Aristaeo*) Batto Cyrenes conditore agnoscit Justinus l. 13. Jul Firmicus l. 9. *Aliorum etiam obligata lingua balbum vocis sonum efficit*. Gellius 5, 9. *oris rimulo solutus*. Lucanus: *exscissaque lingua Palpitat, & muto vacuum ferit aëra muto*.

728. *Supra Chaonias*] Quercus altas, quales 2. sunt Chaoniae nemora glandifera. FARNABIUS.

732. *Arma.*] Armatos homines, qui ut primum terra nati sunt bella sibi indixere, mutuifque vulneribus periere omnes ad quinque. Herc. Fur. 259. FARN.

734. *Lituusque*] Lituus incurvus aeneus. FARNABIUS.

735. *Ante*] Lingua sua voceque tum primum experti usque in bellica acclamatione *illico*. FARNABIUS.

738. *Cognata*] Terra nati fratres. FARN.

739. *Semine*] Serpentis dentibus, Hercul. Fur. 259. FARN.

743. *Advena*] Cadmus advena Tyrius. FARN.

744. *Recentis*] Lugdunens. ferme soli; *ruentis*. non placet. DELRIUS.

- Genitrixque suo reddi gremio
 Modò productos vidit alumnos.
 Hac transferit civile nefas:
 Illa Herculeae norint Thebae
- 750 Praelia fratrum.
 Quid Cadmei fata nepotis,
 Cum vivacis cornua cervi
 Frontem ramis texere novis,
 Dominumque canes egere suum?
- 755 Praeceptis silvas montesque fugit
 Citus Actaeon, agilique magis
 Pede per saltus & saxa vagus
 Metuit motas Zephyris plumas,
 Et, quae posuit, retia vitat:
- 760 Donec fontis in unda
 Cornua vidit vultusque feros,
 Ubi virgineos foverat artus
 Nimium saevi Diva pudoris.

V A R I O R U M.

746. *Genitrixque*] Terra filios caecos recepit. FARNABIUS.

748. *Hac transferit*] Atque utinam hic finis sit intestinis & civilibus Thebanorum bellis! FARN.

749. *Herculeae*] Natus Thebis jam tum erat Hercules, sed nondum regnarat. Megaram enim duxit post obitum Polynicis & Eteoclis. FARN.

751. *Cadmei fata*] Actaeonis, quem, quod in fonte Dianam nudam vidisset, Dea in cervum convertit, unde praeda suis canibus factus est. FARNABIUS. Ovidius 4. Metam. & Nonnus lib. 5. Dionys. & Callimachus in Lavacro Palladis. Venationis studio, nimiam canum multitudinem, decoxisse bona Actaeonem, & inde natam fa-

bulam, volunt Palaephatus, & Hyginus. DELRIUS.

752. *Vivacis, &c.*] Ovidius: *Dat sparso capiti vivacis cornua cervi.* Virgilius: — *Ramosa Micon vivacis cornua cervi.* Ausonius, eidyli. 9. *Ter binos deciesque novem super exit in annos Justa senescensum quos implet visa virorum: Hos novies superat vivendo garrula cornix, Et quater egreditur cornicis saecula cervus.* de cervorum aetate vide Plinium lib. 7. cap. 48. & Solinum c. 22. DELRIUS.

758. *Motas plumas,*] Lineam, formidinem. Vide Hippol. vers. 46. FARNABIUS.

759. *Posuit,*] Nuper ipse venator. FARN.

763. *Nimium*] Pudoris sui nimis saeva vindex, quae quum erratum tam crudeliter ulta sit, graves in Thebanos iras deorum arguit. FARN.

ACTUS QUARTUS.

OEDIPUS. JOCASTA.

*Susplicari jam incipit Oedipus, ne ille forte, quem olim Delphos
petens occidisset, Lajus fuerit: quaerit itaque à Jocasta
de Laji aetate, necis tempore, & aliis circumstantiis.*

- Oed. **C**Uras revolvit animus, & repetit metus.
 765 **O**biisse nostro Laium scelere autumant
 Superi inferique. sed animus contra innocens,
 Sibi que melius quam deis notus, negat.
 Redit memoria tenue per vestigium
 Cecidisse nostri stipitis pulsu obvium
 770 Datumque Diti, cum prior juvenem senex
 Curru superbus pelleret, Thebis procul,
 Phocaea trifidas regio quâ scindit vias.
 Unanima conjux, explica errorem precor,
 Quae spatia moriens Laius vitae tulit.
 775 Primône in aevo viridis, an fracto occidit?
Joc. Inter senem juvenemque; sed propior seni.
Oedip. Frequensne turba regium cinxit latus?

Joc.

VARIORUM.

fectum. FARN.

766. *Superi*] Apollo, vel homines in superis.
 Tiresias & Creon. FARNABIUS.

766. *Inferique.*] Lajus seu umbra Laji inferis
 evocata. FARNABIUS.

768. *Tenue*] Per objectum leve. FARN.

769. *Stipitis*] Clavae. Jocasta tamen ense
 fuisse dicit infr. vers. 1034. atque ipse in Phoen.
 FARN.

770. *Datumque*] Demissum Orco, id est, inter-

fectum. FARN.
 772. *Phocaea trifidas*] Suprà 277, FARNABIUS. Istud Oedipi & Jocastae colloquium magnâ
 ex parte à Sophocle in Oedipo tyranno accepit.
 DELRIUS.

774. *Quae spatia*] Quae spatia vitae, id est,
 quam aetatem FARNABIUS.

776. *Propior*] Μίγας χρονώτερος, &c. FARN

776. *Propior seni*] Fusius hoc explicat J. Nico-
 laus Epiphyll. lib. 7. c. 7. Grut. Fac. Crit. Tom. 5.
 SCHRODERUS.

781. *Unum*

Joc. Plures fefellit error ancipitis viae;
 Paucos fidelis curribus junxit labor.

780 *Oedip.* Aliquisne cecidit regio fato comes?

Joc. Unum fides virtusque consortem addidit.

Oedip. Teneo nocentem. convenit numerus, locus.
 Sed tempus adde. *Joc.* Decima jam metitur seges.

VARIORUM.

781. *Unum fides*] Polyphontem praeconem.
 FARNABIUS.

781. *Virtusque*] Ἀνδρεία fortitudo, unica quon-
 dam virtus habita. FARN.

782. *Nocentem.*] Μεσεῖν. FARN.

783. *Decima*] Ante annos decem. FARN.

SENEX. OEDIPUS.

*E sene à Merope & Corinthiis misso, qui Oedipum de Polybi
 morte edoceat, rogetque, ad gubernacula regni susci-
 pienda veniat, discit Oedipus se non vere esse
 Polybi filium; nimia itaque curiositate
 sua veros invenit parentes.*

785 *Sen.* **C**Orinthius te populus in regnum vocat
 Patrium. quietem Polybus aeternam obtinet.

Oed. Ut undique in me saeva Fortuna irruit?
 Ediffere agetum, quo cadat fato parens.

Sen. Animam senilem mollis exsolvit sopor.

Oedip. Genitor sine ulla caede defunctus jacet

790 Testor, licet jam tollere ad coelum pie

VARIORUM.

786 *Undique*] Ludificando me & ambiguum
 tenendo. vel secundum jam regnum perniciose
 mihi ingerendo. FARNABIUS. Vel luctum in-
 dicendo novum.

788. *Animam senilem*] Quia, ut ait Sophocles,
 διησκει ὅς τις ὑπὲρ διδυμῶν. & σμινε παλαιά
 σώματι ἐνταῦθα ποτὶ. Themistius: καὶ γὰρ ἡ γῆ ἐοί-
 κει ὁ γεωργὸς θάνατον, ἐκείνη δὲ ἐναντία ἐστὶν

ὁ γῆραν. Cato apud Ciceronem in Dialogo de
 senectute; Quid est autem tam secundum naturam
 quam senibus emori? quod idem contingit adolescentibus,
 adversante & repugnante natura. Itaque adolescentes
 mori mihi videntur; ut cum aquae multitudine vis
 flammae opprimitur; senes autem, sicut sua sponte,
 nulla adhibita vi, consumtus ignis exstinguitur. Et
 quasi poma ex arboribus, si cruda sunt, vi avelluntur;
 si matura & cocta, decidunt; sic vitam adolescentibus
 vis aufert, senibus maturitas. DELRIUS.

791. Pu-

Puras nec ulla scelera metuentes manus.

Sed pars magis metuenda fatorum manet.

Sen. Omnem paterna regna discutient metum.

Oedip. Repetam paterna regna, sed matrem horreo.

795 *Sen.* Metuis parentem, quae tuum reditum expetens
Sollicita pendet? *Oedip.* Ipsa me pietas fugat.

Sen. Viduam relinques? *Oedip.* Tangis, en, ipsos metus.

Sen. Effare, merfus quis premat mentem timor.

Praestare tacitam regibus soleo fidem.

800 *Oed.* Connubia matris Delphico admonitu tremo.

Sen. Timere vana desine, & turpes metus

Depone. Merope vera non fuerat parens.

Oedip. Quod subditivi praemium gnati petiit?

Sen. Regnum. superbam liberi adstringunt fidem.

Oedip.

GRONOVII.

800. *Delphico monitu tremo.*] Sic Mss. Pal. habere, non *admonitu*, quod occupet editiones aliae, notat Gruterus. Sed antiquissimus, *admonitu*, ergo retineatur.

804. *Regnum: superbam liberi*] Quicquid habent octo aut plures Mss. non recentiores modo quidam, sed & omnium vetustissimus: *Regnum superbam*. At vellet Gruterus, commentatores id aliqua interpretatione aperte evolvisent. De sententia quidem constat: & illustrat Suetonius in Galba c. 17. *Despectui esse non tam senectutem suam quam orbitatem rarus*. Quod & Nerva expertus, felicius remedio. Plutarchus de Aegeo in filii ejus vita: *ἰσχυρὸς δ' ἰδεῖν τὸν Πατριάρχην ἐπὶ τῇ δόξῃ αὐτοῦ, καὶ διὰ τὴν ἀπειρίαν καὶ φθονόν τε*. Sed num illa satis commodè utrovis modo exprimitur, vehementer dubito. Si antea non erat regina Merope, facta est autem ope vel gratia subditivi gnati, sit sane suppositionis praemium regnum. Sed jamdudum regnabat illa, & in spem successoris filium quaerebat. *Superbam fidem* dici vult subjectos superbos. Possumus ergo ita interpretari veterem scripturam: *Regnum liberi adstringunt fidem* subjectorum *superbam*, hoc est, minacem, ita parentum, ut videantur velle frenum

mordere, & excutere jugum illius, qui nullis liberorum munimentis insistit. Ut tamen verum fatear, non valde mihi placet illa *superba fides*. Fecerunt etiam: *Regnum superbam liberi*, &c. Manus illostris: *Regnum super nam liberi*. Quid si, *Regno superbis*, vel *Regno superbo*: hoc est, regibus

VARIORUM.

791. *Puras*] Parricidium non metuentes. Quibus manus à sordibus (illuvie, sanguine, Venere) mundae non erant, eos Graeci Latinique à sacris arcebant. Vide Briffon. princip. Formular. & quae Hercul. Fur. act. 4. scen. 1. DELRIUS.

792. *Pars*] De incestis matris nuptiis. FARNABIUS.

797. *Tangis*] Rem tetigisti, tetigisti ulcus. hoc enim est quod metuo, ne fato ductus eam viduam ducam. FARN.

799. *Praestare*] Quod fecerat prius in Oedipi genere velut regio simulando & celando FARN.

803. *Quod*] In quem finem ascivit me filium supposititium parens? FARN.

804. *Liberi*] Quo firmius retineret tyrannidem, quam firmat certa successio, retinetque populum in fide, ne quando interfecti regis liberi sint ultores. FARN.

805 *Oedip.* Secreta thalami, fare, quo excipias modo.

Sen. Hae te parenti parvulum tradunt manus.

Oedip. Tu me parenti tradis? at quis me tibi?

Sen. Pastor nivoso sub Cithaeronis jago.

Oedip. In illa temet nemora quis casus tulit?

810 *Sen.* Illo sequebar monte cornigeros greges.

Oedip. Nunc adice certas corporis nostri notas.

Sen. Forata ferro gesseras vestigia,

Tumore nactus nomen ac vitio pedum.

Oedip. Quis fuerit ille, qui meum dono dedit

815 *Corpus, requiro. Sen.* Regios pavit greges.

Minor sub illo turba pastorum fuit.

Oedip. Eloquere nomen. *Sen.* Prima languescit senum
Memoria, longo lassâ sublabens situ.

Oedip. Potesne facie noscere ac vultu virum?

820 *Sen.* Fortasse noscam. saepe jam spatio obrutam
Levis exoletam memoriam revocat nota.

Oedip.

GRONOVII.

liberi firmiorem faciunt subjectorum fidem. *Superbum* interdum vocatur omne regnum, non vitii notatione, sed speciei & majestatis. Agamemnone: *hoc sedens altis toro, Quibus superba streptra gestantur manu.* Hercule Oeteo: *quod superbae non habent unquam domus, Fidele semper regibus nomen*, Phoenissis: *regia frater meus Habitat si- verba.*

VARIORUM.

805. *Quo excipias*] Unde tu noris me esse subdititium? FARN.

806. *Hae te parenti*] Tradiderunt te meae hae manus parv. pa. FARNABIUS. Haec quoque & sequentia pene omnia qui cum Sophocle, in Oed. tyranno contulerit, non aliunde sumpta deprehendet. DELRIUS.

813. *Tumore*] *Oιδῶς τῷ πόντῳ* scil. *οἰδῶς τῷ ἔμῳ*

οἰδῶς τῷ ἔμῳ Oidipus. FARNABIUS.

815. *Regios*] Regius pastor summus. FARN.

817. *Prima*] An prima inter animae potentias deficit, cum aetas illa in continuo deflexu rerum species nequeat retinere? an primo quidem objectum non agnoscit, postea autem reminiscitur. ut ait vers. 820. FARNABIUS. M Seneca-lib. 1. Contr. memoria, res ex omnibus partibus animi maxime delicata & fragilis in quam senectus primum incurrit. DELRIUS.

819. *Facie*] Distinguuntur facies, & vultus. Sallust. *prorsus in facie vultuque recordia inerat.* Vultum fingere possumus, faciem non possumus. Nonius: *Vultus est voluntas, quae pro motu animi in facie ostenditur.* Facies, ipsa oris species significat, vultum esse illam faciei & oris compositionem, quam pro libitu moribus animi accommodamus. Aliam differentiam Fronto tradidit, vultum hominum propriè, os omnium, faciem plurimum esse. sed hoc huc non perinet. DELRIUS.

822. *Ad*

Oedip. Ad sacra & aras omne compulsus pecus
Duces sequantur. ite propere, arcessite,
Famuli, penes quos summa consistit gregum.

825 *Sen.* Sive ista ratio, sive fortuna occulit.

Latere semper patere quod latuit diu.

Saepe eruentis veritas patuit malo.

Oedip. Malum timeri majus his aliquod potest?

Sen. Magnum esse, magna mole quod petitur, scias.

830 Concurrit illinc publica, hinc regis salus,

Utrisque paria. contine medias manus,

Ut nil laceffas, ipsa se fata explicant.

Non expedit concutere felicem statum.

Oedip. Tutò moveretur quidquid extremo in loco est.

835 *Sen.* Nobilius aliquid genere regali appetis?

Ne te parentis pigeat inventi, vide.

Oedip.

GRONOVII.

831. *Utrisque patria,*] Flor. *paria.* Studio videntur obscurata verba, ut & senis sententiam explicent, & convenient etiam in aliam rem, quae cum maxime negotium Oedipo faceffebat. Senex Corinthius dicit: Pugnare videntur salus publica Corinthiorum & tua: illa vult, ut sine ulla inquisitione accipias delatum regnum, nec alterius te quam Polybi filium feras; haec, ut resciscas, quorum hominum sis, quosque vitare metu patricidii & incesti debeas: utriusque vis ingens: medium igitur feri: accipe primum & firma regnum: dein per otium inquire aut expecta venientia fata. Eadem tamen ambiguitate verborum monetur Oedipus, quid Thebis ei faciendum sit. Ibi quoque divertebant salus publica & regis: si non inquireret in interfectorem Laji, videbatur negligere populi Thebani salutem; si inquireret, eumque deprehenderet, suam: difficile erat in utramvis partem totum descendere: erant enim *utrimque* etiam *paria*, hoc est, aequae graves causae, quae & huc & illuc traherent: quare melius, ut medium se teneret, & neutri dederet, servando speciem inquisitionis,

nis, non omnem exsequendo.

832. *Ut nil laceffas, ipsa se fata explicant.*] Flor. *Nihil laceffas: ipsa se fata explicant.*

VARIORUM.

822. *Ad sacra*] Sub praetextu sacrificii, veluti eximendae sint egregiae victimae, pastores accersit. FARNABIUS.

824. *Famuli,*] Pastores & bubulci. FARN.

825. *Sive*] Suadet senex ne nimis curiose id scrutetur, quod notum in malum suum redire possit. FARNABIUS.

828. *Majus his*] Parricidio & incestu. FARN.

832. *Ut nil*] Etiam si nihil moveas, fatum (quod series est & connexio quaedam causarum, qua fit quidquid fit) se declarabit. FARNABIUS.

833. *Non expedit*] Το κακὸν τὸ κρείσσον ἢ κακίον. FARNABIUS.

834. *Tutò*] Sed meum statum infelicissimum puto, movebo itaque ut certum sciam. FARNABIUS.

835. *Regali*] Polybi enim filius jam crederis. FARNABIUS.

Oedip. Vel poenitendi sanguinis quaeram fidem,
Si nosse libeat. ecce, grandaevus senex,
Arbitria sub quo regii fuerant gregis,

840 *Phorbas.* referſne nomen aut vultum ſenis?

Sen. Arridet animo forma. nec notus ſatis,
Nec rurfus iſte vultus ignotus mihi.
Regnum obtinente Laio famulus greges
Agitaſti opimos ſub Cithaeronis plaga?

GRONOVII

837. *Nec poenitendi ſanguinis*] Unde ſcire poterat hoc Oedipus, non poenitendum fore ſanguinem ſuum? Quin jam ipſe ſatis perceperat, ſe quaerere, cujus inventi poeniteret. Lege igitur cum optimo: *Vel poenitendi ſanguinis quaeram ſidem, Si nosſe libeat.* Sic quoque: non, *Sed nosſe certum eſt.* Hoc multo magis decet vel potentia

vel deſiderio impotentem. Eſſi certo ſciam, fore ut me pudeat poeniteatque natalium, tamen animo morem geram, & ubi inceſſerit libido eos noſcendi, haud deſinam inquirere. Sophocles ita dicentem facit Oedipum. *οὐ μὲν γὰρ εἶδ', ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἴσθαι Μυῖαίης πατρὸς τοῖον, ὅσα δ' ἔτι καὶ.*

843. *Regnum obtinente*] Videntur hi duo verſus Oedipo aſſignandi, ne hero praefente ſervi praecedat oratio.

* PHORBAS. SENEX. OEDIPUS.

845 *Phor.* **L** Aetus Cithaeron pabulo ſemper novo
Aeſtiva noſtro prata ſummittit gregi.

Sen. Noſciſne memet? *Phorb.* Dubitat anceps memoria.

Oedip. Huic aliquis à te traditur quondam puer?

Effare. dubitas? cur genas mutat color?

850 *Quid verba quaeris? veritas odit moras.*

Phorb. Obducta longo temporum tractu moves.

Oedip. Fatere, ne te cogat ad verum dolor.

Phorb. Inutile iſti munus infantem dedi.

Non potuit ille luce, non coelo frui.

Sen.

GRONOVII.

852. *Cogat ad verum dolor.*] Ex colon. Mſ. notavit Commelinus, *ad nervum.* quod adeo placuit viro docto, ut non dubitarit hoc pro germano & genuino recipere. Plautum aut Terentium aut alium ſocco humilem, non cothurnatum Senecam verſare ſe credidit. Eadem opera repoſuiſſet, *ad piſtrinum.* Sequenti verſu liber optimus, *infantis.*

VARIORUM.

* PHORBAS.] Aliis *Ithimales* dictus. FARNABIUS.

846. *Summittit*] Suppeditat. FARNABIUS.

850. *Veritas*] Vera relatuſ ad manum verba ſunt: nec mora eſt opus. FARN.

853. *Inutile*] Non diu victurum, ſancium ſcil. plantis perforatis. FARN.

855. *Pro-*

- 855 *Sen.* Procul sit omen. vivit, & vivat precor.
Oedip. Superesse quare traditum infantem negas?
Phorb. Ferrum per ambos tenue transactum pedes
 Ligabat artus. vulneri innatus tumor
 Puerile foeda corpus urebat lue.
 860 *Sen.* Quid quaeris ultra? fata jam accedunt prope.
Oedip. Quis fuerit infans, edoce. *Phorb.* Prohibet fides.
Oedip. Huc aliquis ignem. flamma jam excutiet fidem.
 Per tam cruentas vera quaerenti vias
 Ignosce quaeso, si ferus videor tibi,
 865 Et impotens, parata vindicta in manu est.
 Dic vera. quinquam, quove generatus patre,
 Qua matre genitus? *Phorb.* Coniuge est genitus tua.
Oedip. Dehisce tellus. tuque tenebrarum potens,
 In Tartara ima, rector umbrarum, rape
 870 Retro reversas generis ac stirpis vices.
 Congerite, cives, saxa in infandum caput.

Ma-

G R O N O V I I.

865. *Phorb.* Jam parata vindicta.] Sic personas descripsit Delrius, idemque monuit in Mog. legi, parata, pro jam parata, probavitque. Quod bene monuerat, nemo respexit: quod ei cessit infelicitate, primus calculo suo approbavit Gruterus; dein omnes tanquam non dubium, transierunt. Parata est auctoris, nam & sic Florentinus. Phorbantis autem haec non possunt esse verba, nisi vates erat Tiresia promptior. Unde poterat ille scire paratam fore ultionem istam? unde, puerum illum fuisse, quicum ipse loquebatur? Nam quod detrectat fateri, à quibus infantem acceperit, in reginae facit gratiam. Ergo cum Florentino & hic & sequenti versu tolle praefixa personarum nomina. Omnia enim continuantur ab Oedipo, jam certo suae calamitatis, & ut ille ait, terhecratum pertundente. Patere me tibi instar feri & impotentis tyranni imperare: prope est tibi solatium, mihi poena. Providebat enim, si verum diceret, quod satis ex-

spectabat, nullam dubitationis latebram relictum iri. Id quod statim evenit.

871. *Saxa in infestum caput.*] Sic Gruterus è suis. Aliis *infaustum*. Delrius *incestum*. Etruscus *infandum*, ut ediderat Fabricius.

V A R I O R U M.

855. *Procul sit omen.*] Felicia omina aiebant se accipere. ut apud Virgil. Aeneas: mala averfabantur, & orabant Deos ut ea averterent, ut in Philip. Cicero & alii passim, vel ut in hostium capita converterentur. DELRIUS.

859. *Lue*] Putredine FARNABIUS.

861. *Quis fueris*] Quibus parentibus ortus. FARNABIUS.

862. *Huc aliquis*] Cruciatu & tormenta minitatur. FARN.

868. *Tenebrarum potens*] Pluto. FARN.

870. *Retro*] Me qui adversus naturae leges sum reversus in propriae matris uterum, supr. 638. FARNABIUS.

A a a 3

872. Ma-

- Maestate telis. me petat ferro parens;
 Me natus. in me conjuges arment manus,
 Fratresque; & aeger populus ereptos rogis
 875 Jaculetur ignes. saeculi crimen vago,
 Odium deorum, juris exitium sacri;
 Qua luce primum spiritus hausi rudes,
 Jam morte dignus. redde nunc animos, parens.
 Nunc aliquid aude sceleribus dignum tuis.
 880 I, perge, propero regiam gressu pete.
 Gratare matri liberis auctam domum.

GRONOVII.

880. *Regiam cursu pete.*] Florent. *regiam gressu pete.* Et sequenti versu: *Gratare matri liberis auctam domum:* ut & in plerisque invenit Delrius. non *aucta domo.* Nam cur Scaliger: *liberis auctae modo?* Scio illud in Truculento: *Cum tu recte provenisti, cumque es aucta liberis, Gratulor.* Et illud Gellii 12. 1. *Auctumque eum esse nato filio.* Sed num propterea minus belle dicatur *liberis aucta domus?*

VARIORUM.

872. *Me petat*] Causam hujus pestilitatis. FARN.

872. *Parens;*] Omnes parentes, liberi, conjuges, fratres me petant, qui jura illorum violaverim. FARN.

874. *Ereptos*] In me velut inferis devotum piaculum. Vide supr. v. 550. vel in me pestis, funerum, rogorum causam. FARN.

877. *Qua luce*] Phoen. v. 244. FARN.

878. *Parens.*] Per indignationem sibi se ex matre parentem exprobrat. FARN.

881. *Liberis*] Ob domum auctam liberis à te filio ex matre. FARN.

CHORUS.

Varietati obnoxium arguit Chorus excelsum statum. mediam itaque fortunam optat. cujus laudes canit, à similitudine navis modico vento actae, & exemplo Icari.

- F** Ata si liceat mihi
 Fingere arbitrio meo,
 Temperem Zephyro levi
 885 Vela, ne pressae gravi
 Spiritu antennae tremant.

VARIORUM.

882. *Fata*] Medio tutissimus ibis. FARN.

Le-

892. *Cnos-*

Lenis & modice fluens
 Aura, nec vergens latus,
 Ducat intrepidam ratem.

890 Tuta me mediâ vehat
 Vita decurrens viâ.
 Cnossium regem timens,
 Astra dum demens petit,
 Artibus fîsus novis,

895 Certat & veras aves
 Vincere, ac falsis nimis
 Imperat pennis puer,
 Nomen eripuit freto.
 Callidus medium senex

900 Daedalus librans iter
 Nube sub media stetit,
 Alitem expectans suam:
 Qualis accipitris minas
 Fugit, & sparsos metu

Col-

GRONOVII.

887. *Lenis sed modicum fluens*] Lipsius è suo: *Lenis & modice fluens*. Cui ne quid deberet amicus, facit, *Lenis ac modicum fluens*. Dein Gruterus, *at modicum*. Tu acquiesce Lipsiano. neque enim aliter Florentiae.

893. *Astradum demens*] Flor. *Astra dum demens*. Ovidius: *coelique cupidine tactus Astrum egit iter*. Sequenti idem, ut & Voisianus: *Artibus fîsus* non *fîdens*.

898. *Abstulit nomen freto*.] Etruscus, ut quondam vulgabatur: *Nomen eripuit freto*.

VARIORUM.

892. *Cnossium*] Daedalus Hymetionis fil. damnatus ab Aeopagitis, quod occidisset Talum sororis filium, in Cretam migrarat: ibi quia vacuum fabricasset ligneam, à Minoë rege, Labyrintho seu turri inclusus, terra marique fugam

interdictam, per aëra tentavit; alas itaque confecit sibi & filio, quibus ipse evolavit in Sardiniam: inde Cumas. Icarus autem, dum patris monito non audiens, nimis alte volat, pennis à sole liquefactis in mare decidit, quod ab illo nomen tulit. FARN. Indicat omnibus actionibus mediocritatem adhibendam, ne, dum nimis alta petimus, decidamus, vel dum terrenis cogitationibus inhaeremus nunquam attollamur. DELRIUS.

892. *Regem*] Minoë regem Cretae, in qua Cnossus urbs. FARNABIUS.

896. *Falsis*] *Pennis non homini datis*. FARN.

897. *Puer*,] Icarus. FARN.

898. *Nomen eripuit freto*] Varronem sequitur, qui, Solino teste, tradidit Icarium mare ab Icaro nominatum, quod & Ovidio lib. 2. de arte amandi placuit. Sed Androëtas Tenedius, in navigatione Propontidis, ab una Cycladum, quae *Macris* & *Iarus* vocabatur, appellatum fuisse, scripsit. DELRIUS.

- 905 Colligit foetus avis:
 Donec in ponto manns
 Movit implicitas puer,
 Comes audacis viae.
 Quidquid excessit modum
 910 Pendet instabili loco.
 Sed quid hoc? postes sonant.
 Moestus & famulus manu
 Regius quassat caput.
 Ede, quid portes novi.

GRONOVII.

911. *Postes sonant.*] Variant hic libri: sed omnium optime Delrius in quibusdam legi putat: *postes sonat Regios famulus manu, Moestus & quassans caput.* Idque reduxit Gruterus, quod nunquam potuerit concoquere, *Quatere caput manu.* Sed an concoctu facilius, *postes sonare manu?* Vix putem. Possumus retinere vetus etiam Fl. probatum, modo *quassat*, in *quassans* mutes. Troadibus: *sum quassans caput, Depelle somnos, inquit.*

Medea: *caput feroci Quatiens superba motu.* Sic igitur accipere possumus: *Postes sonant: Moestus & famulus manu Regius*, (intellige egressus & ipse sonat pectus plangens) *quassans etiam caput.* Fortasse tamen scripsit Seneca: *Regius pulsat caput.* Ut Troad. *Tibi nostra caput dextera pulsat.*

VARIORUM.

911. *Postes*] Crepant regiae fores exeunte nuncio. Vide Herc. Oer. v. 254. FARNABIUS.

ACTUS QUINTUS.

NUNTIVS.

Nuncius Oedipi excaecationis consilium & modum narrat.

- 915 **P**Raediecta postquam fata, & infandum genus
 Deprendit, ac se scelere convictum Oedipus
 Damnabit ipse; regiam infestus petens
 Invisa propero tecta penetravit gradu;
 Qualis per arva Libycus insanit leo,

Ful-

GRONOVII.

915. *Et infandum scelus*] Quod inducti sequo-

rum codicum turba abjecerunt, recolligi jubet Florentinus: & *infandum genus.*

910. Ful-

- 920 Fulvam minaci fronte concutiens jubam:
Vultus furore torvus, atque oculi truces,
Gemitus, & altum murmur, & gelidus fluit
Sudor per artus. spumat, & volvit minas,
Ac merfus alte magnus exundat dolor.
- 925 Secum ipse saevus grande nescio quid parat,
Suisque fati simile. Quid poenas moror?
(Ait) hoc scelestum pectus aut ferro petat,
Aut fervido aliquis igne vel saxo domet.
Quae tigris, aut quae saeva visceribus meis
- 930 Incurret ales? ipse tu scelerum capax
Sacer Cithaeron, vel feras in me tuis
Emitte silvis, mitte vel rabidos canes.
Nunc redde Agaven. anime, quid mortem times?
Mors innocentem sola fortunae eripit.
- 935 Haec fatus, aptat impiam capulo manum,
Ensemque ducit. Itane tam magnis breves
Poenas sceleribus solvis? atque uno omnia
Pensabis ictu? moreris? hoc patri sat est.
Quid deinde matri? quid male in lucem editis

Gna-

GRONOVIL.

927. *Ut hoc scelestum*] Scribe cum Flor. *Quid
pernas moror?* (*Ait*) *hoc scelestum*. deleta interro-
gationis nota, quae sequenti versui subijcitur. Nam
haec Oedipi verba sunt, ab nuntio relata, & otio-
sum est *ut* *Us*.

931. *Vel feras in me tuis*] Florent. *tuas* Emitte sil-

VARIORUM.

920. *Fulvum*] Proprie leonum color est.

926. *Quid poenas*] Verba Oedipi. FARN.

926. Quid poenas moror? (Mit)] Mallet, si-
quidem ullus addiceret codex, parva mutatione;

*Secum ipse saevus, grande nescio quid parans, Suisque
fatis simile, quid poenas moror? Ut hoc scelerum pe-
ctus aus ferro petat! Aut cet. Sic tota ^{Carthago} Carthago
ab leniore principio fuit, absque fulcimento istoc,
ait; quod, nescio quomodo friget. deinde rursus
imprecantis erit ibi extrema quaeque Oedipi.
Quod ipsum cothurno aptum magis & personae
desperantis. Quo sensu Comicus Eun. ii. 3. ne
illum dii deaeque senium perdant. SCHRODERUS.*

930. *Sulcerum*] Agaves & ceterarum Baccha-
rum. FARN.

931. *Sacer*] Jovi: *vel Bacchi sacris. vel execran-*
de. FARN.

933. *Agaven.*] Supra vers. 616. & Phoen.
vers. 17. FARN.

936. *Breves*] Facilis & simplicis mortis. FARN.

Bbb

942. Sol-

- 940 Gnatis ? quid ipsi , quae tuum magnâ luit
 Scelus ruinâ , flebili patriae dabis ?
 Solvendo non es. Illa quae leges ratas
 Natura in uno vertit Oedipoda , novos
 Commenta partus. suppliciis eadem meis
 945 Novetur. iterum vivere , atque iterum mori
 Liceat ; renasci semper : ut toties nova
 Supplicia pendas. utere ingenio miser.
 Quod saepe fieri non potest , fiat diu.
 Mors eligatur longa. quaeratur via ,
 950 Qua nec sepultis mistus , & vivis tamen
 Exemptus erres. morere , sed citra patrem.

Cun-

GRONOVII.

942. *Solvenda non est illa*] Fatua verba , quae tamen omnes retinent libri. At agnosce ingenium maximi Grotii in pulcherrima emendatione , quam in margine à manu ejus acceptam libenter & auctori inscribimus & cum lectore communicamus: *Solvendo non es. Illa quae leges ratas Natura* &c. Seipse pergit alloqui ; Quas poenas dabis ? non potes solvere , quantas debes. Illa Natura , cujus leges in me uno sunt supra omnia exempla violatae , mutetur oportet in supplicia mea. Licinius Nepos apud M. Senecam contr. 33. *Ut solvendo sis in poenas , quoties tibi renascendum est ?* Quintilianus declam. 9. *Placeamus licet nobis fortuna nostra pater , pauperi solvendo non sumus.* Ne quis de syllabae modulo dubitet , sic in Troadibus : *magnus momento obrui Vincendo didici.* Porro optimus & Vossianus , *Oedipoda.* nam & *Oedipodes* , *Oedipodae* dicitur : unde hic ablativus : nam *Oedipode* tertiae declinationis.

946. *Liceat ; renasci semper :*] Quid si legas , *licet* , ac *renasci* , inquit Delrius. At Gruterus : Vim & mucronem sententiae auferas , si substituatur hoc. praesertim quum praecesserit , *novetur.* Vult domini repeti *ti* *Liceat.* Fortassis : iterum vivere atque iterum mori *Libet* , ac *renasci.*

951. *Morere , sed citra patrem.*] Interpretantur , non uno ictu , ut Lajus. Manus illustris viri , *vita patrem.* Sensu meliore , sed qui etiam facile elicitur ex omnium librorum scriptura. Nam *ci-*

tra patrem , est non usque eo , quo pater. hoc est , ut è viventium numero abeas. Morere , sed

VARIORUM.

942. *Solvenda non est.*] Quamquam lubens subscribo emendationi acutissimi Grotii , quam in textum recepit Gronovius , *solvendo non es.* Attamen quoniam hic tacent Codd. MS. videndum , itane pro *fatua* habenda sit vulgata , ut è medio ipsa tolli mereatur. Fateor equidem , frustra hic elicero Farnabium : *Non aequum est , ut natura solvat me unica & simplice nece , tot sceleribus functam.* Quibus enim fidiculis sensum istis verbis aliquis eliciat ? quid ? an , *natura solvenda est* , significat , ut illa solvat me ? nugae. Hoc , puto , vult Oedipus naturam istam , quae jam leges ratas in uno Oedipo vertisset , non esse dissolvendam , nec destruendam , sed servandum esse jugiter institutae mutationis istius tenorem. Optat itaque , ut natura , postquam in Oedipo producendo statum , ordinem legesque suas migrasset , porro eadem velit esse , ac perpetuo mutabilis in sua supplicia. quare sublata distinctione lego ; *Solvenda non est illa , quae leges ratas Natura in uno vertit Oedipoda.* SCHRODERUS.

943. *Novos*] Filios ex matre FARNABIUS.

947. *Ingenio*] Utere eo ingenio ad poenas excogitandas , quo usus es quondam in Sphingis aenigmate solvendo. FARN.

951. *Citra*] Non uno ictu , ut Lajus. FARN.

956. *Ma-*

- Cunctaris, anime? subitus en vultus gravat
 Profusus imber, ac rigat fletu genas.
 Et flere satis est? haftenus fundent levem
 955 Oculi liquorem. sedibus pulsi suis
 Lachrimas sequantur. hi maritales statim
 Fodiantur oculi. dixit, atque irâ furit.
 Ardent minaces igne truculento genae;
 Oculique vix se sedibus retinent suis.
 960 Violentus, audax vultus, iratus, ferox,
 Tantum eruentis. Gemuit, & dirum fremens
 Manus in ora torfit. at contra truces
 Oculi steterunt, & suam intenti manum
 Ultro insequuntur. vulneri occurrunt suo.
 965 Scrutatur avidus manibus uncis lumina.
 Radice ab ima funditus vulsos simul
 Evolvit orbes. haeret in vacuo manus,
 Et fixa penitus unguibus lacerat cavos
 Alte recessus luminum, & inanes sinus;
 970 Saevitque frustra, plusque quam sat est furit;

Tan-

GRONOVII.

libet. Vide, si tanti est, Observ. 2, 19.

VARIORUM.

citeriore quasi linea quam pater: ne ad patrem per-
 venias, utque quamvis mortuus sis superstes &
 vivum funus circumferare: & denique mortuus
 cum oculis non contingas. Apud Sophoclem,
 quum Chorus dixisset, melius ei futurum fuisse
 non vivere quam coecum vivere, respondet Oe-
 dipus: Έγώ γάρ εἰς οὐδὲν ὄμματι ποῖός τις βλέπων Παί-
 ρος τοῖ' αὖ περὶ οὐδὲν εἰς ἄλ' αὖ μολών. Ubi notat
 Scholiastes: οἱ Έλληνες τοιαύτην ἄνοιαν δέξαν, ὡς εἴτε
 τυφλὸς τις, εἴτε βλέπων ἐπελευθεῖ, τοιαύτην καὶ ἐν ἄλ' αὖ λῶ.
 955. Subitus an vultus gravat] Lege cum Flor.
 subitus en vultus.

960 Mutus, iratus, ferox, Tantum eruentis.]
 Quod è duobus scriptis erutum probavimus olim:
 audax vultus, iratus, ferox, Tantum eruentis. Ge-
 muit, &c. id totidem literis confirmavit optimus

956. Maritales] Έρωτες ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἀπομύχου
 δαδὲ χαλκῶ. ex conspectu enim amor. hi, quibus placuit
 mater, vel qui illius amorem conciliavere. FARN.

959. Vix se] Conscii & in poenas parati. FARN.

965. Manibus] Digitis, unguibus. FARN.

967. Orbes.] Κύκλος. ita Soph. ἀρετὴ ἵππου ἄρ-
 ἄρα τῶν αὐτῶν κύκλων. Sphaerica autem seu orbicu-
 laris forma oculo data est, quo celerius & faci-
 lius revolutus objecta apprehendat, utque suffi-
 ciat cuivis quantitati capiendae perpendicularibus
 lineis à visis in centrum oculi concurrentibus. vel
 orbes hic cape sinus, in quibus oculi. FARN.

968. Cavos, &c.] Etiam in oculorum sinus &
 globos, cum satis fuisset araneae telam, vel pu-
 pillam effodisse. FARN.

Bbb 2

971. Tan-

- Tantum est periculum lucis. attollit caput,
 Cavisque lustrans orbibus coeli plagas,
 Noctem experitur. quidquid effossis male
 Dependet oculis, rumpit; & victor deos
 975 Conclamat omnes: Parcite (heu) patriae, precor:
 Jam iussa feci. debitas poenas tuli.
 Inventa thalamis digna nox tandem meis.
 Rigat ora foedus imber, & lacerum caput
 Largum revulsis sanguinem venis vomit.

VARIORUM.

971. *Tantum*] In tantum lucem exodit. tam
 attente cavet, ne quid sibi lucis relinquatur. FARN.
 971. *Attollit*] More lustrantis & suspicientis.
 FARNABIUS.

973. *Noctem*] An penitus sit caecus. FARN.
 976. *Iussa*] Quod voluistis. FARN.
 978. *Rigat*] Haec nuncius ex sua persona.
 FARNABIUS.

CHORUS.

*Chorus iste ex disciplina Stoicorum (qui omnia, imo Deum ipsum
 subjiciunt inevitabilibus fatis) excusari Oedipum vult.*

- 980 **F**Atis agimur. cedite Fatis.
 Non sollicitae possunt curae
 Mutare rati stamina fusi.
 Quidquid patimur mortale genus,
 Quidquid facimus, venit ex alto:
 985 Servatque suae decreta colûs
 Lachesis, durâ revoluta manu.
 Omnia certo tramite vadunt.

GRONOVII.

987. *Omnia certo tramite vadunt.*] Pauci, *septo*:

VARIORUM.

982. *Stamina*] Mercul. Eur. vers. 558. FARN.

984. *Alto*:] Fato seu providentia divina, vel
 ut illi, ex constellatione. FARN.

986. *Lachesis*,] Una è Parcis, fatum. FARN.

986. *Durâ*] Inexorabili, immutabili. FARN.

988. *Pri-*

Primusque dies dedit extremum.

Non illa deo vertisse licet,

990 Quae nexa suis currunt causis.

It cuique ratus, prece non ulla

Mobilis, ordo. multis ipsum

Metuisse nocet. multi ad fatum

Venere suum, dum fata timent.

995 Sonuere fores, atque ipse suum

Duce non ullo molitur iter

Luminis orbus.

GRONOVII.

VARIORUM.

optimus & caeteri fere omnes, *sesto*. Itaque putem fuisse, *recto*: quod est directo & praestituto. *Regi* & *dirigi* ut fines, ita viae & itinera proprio verbo dicuntur. Sed & vetustiores libri minuto caractere inter R & S vix ponunt differentiam.

992. *Multis ipsum Timuisse nocet.*] Flor. *Metuisse*. Recte: nam sequitur: *dum fata timent*: & nihil in repetitione momenti.

988. *Primusque*] Horoscopus genethiacus ex situ & nativitatis hora. FARN.

989. *Non illa*] *Quod fore paratum est*, id summum exsuperat Jovem. Stoice. FARN.

990. *Quae nexa*] Quae proveniunt ex serie & ordine causarum. FARN.

OEDIPUS. CHORUS. JOCASTA.

Jocasta se interficit. Oedipus excaecatus in exilium abit.

Oed. **B**Ene habet, peractum est. iusta persolvi patri.

Juvant tenebrae. quis deus tandem mihi

1000 Placatus atra nube perfundit caput?

Quis scelera donat? conscium evasi diem.

Nil, parricida, dexterarum debes tuarum,

Lux te refugit. vultus Oedipodem hic decet.

Chor.

GRONOVII.

VARIORUM.

1003. *Vultus Oedipodem hic decet.*] Florent. *Oedipodem*. Lege: *Oedipoda*, accusandi casu Graecae terminationis.

1000. *Atra*] Caecitatis caligine. FARN.

1001. *Donat?*] Dono remittit? FARN.

Bbb 3

1005. *Quae*

- Chor.* En ecce, rapido saeva profiluit gradu
 1005 Jocasta vecors: qualis attonita & furens
 Cadmea mater abstulit gnato caput,
 Sensitve raptum. Dubitat, afflictum alloqui
 Cupit, pavetque. jam malis cessit pudor.
 Et haeret ore primo vox. *Joc.* Quid te vocem?
 1010 Gnatumne? dubitas? gnatus es. gnatum pudet.
 Invite loquere gnate, quo avertis caput,

Va-

GRONOVII.

1007. *Sensitve raptum traxit*] Lipsianus & optimus Florentinae: *Sensitve raptum. Dubitat, afflictum alloqui Cupit pavetque.* Egregie, inquit Gruterus. Profecto egregie: sed & vere: nam aut furentis Agaves Baccheo instinctu & Penthea discerpentis, aut (& vel maxime) postea dolore furentis & attonitae, postquam quid fecisset agnovit, adfectum & habitum vult in Jocasta fuisse. Ut Lucanus lib. 7. *Nec magis attonitos animi sensere tumultus, Cum fureret Pentheus, aut cum desisset Agave.* Sic recte scribit vir summus, sed perperam interpretatur: Nec magis externati erant aut Pentheus, cum Agave fureret, aut ipsa Agave, cum furere desisset: additque: quod praecessit, *cum fureret*, est *καὶ μὲν ὁρῶν μοι δύο μὲν ἄλκις δοκῶ, Διοσῆος ὃ Θῆβαι, ἔ πόλις μ' ἐχέουσαν.* *Καὶ ταῦτα οὗτοι αὐτὸν ἐχέουσαν δοκῶν, &c.* Tumultus igitur mentis dicit aut Penthei, cum furebat, aut Agaves, cum furere desierat. Seneca vero Agave utraque in exemplum utitur: profilit Jocasta, qualis aut Agave insiluit in Penthea, aut mox eum direptum agnovit. Tamen Gruterus non ausus est egregiam se iudice lectionem recipere. Quum raro discrepent membranae in verbis notis, neque Pall. variant à Delrianis, suspicer latere remotius ulcus, inquit. Prior ratio falsa, revincitur innumeris exemplis vel eorum, quae ex optimo Flor. protulimus: posterior nihil efficit, quippe omnes illi codices, & mille alii, Lipsiano pejores. Vulgatum fatuum est,

absorbum, absurdum. *Traxit*, ex nulla historia est. Nihil otiosius aut magis supervacaneum illo: *Sursusque raptum traxit.* Delirius probat meliora; sed male, *Dubitat*, intelligit de matre Penthei: id enim ad Jocastam solum refertur.

1009. *Cupit & horrent ora*] Et hic solus verat Lipsianus codex, quem tamen nemo postea hic mentione dignum censuit: nisi quod vir doctus mixtum ex bonis malisque libris: *Cupit, sed haerent ora.* Tu vero omnia resinge ex arbitrio principis & secundi Melissei libri: *Jam malis cessit pudor, Et haeret ore prima vox. Joc. Quid te vocem?* Nihil hic conjecturarum, ne Lipsii quidem modicam ferimus. E Choro aliquis faciem & animum Jocastae breviter effingit: Profilit incerta animi & dubia, Oedipum affari, an non, debeat: velit quidem, veretur tamen: tandem loquacia & garrula mala eviderunt tacitum pudorem: jam primam vocem ore lento conatur. Et statim illa: *Quid te vocem?*

1010. *Gnatum pudet?*] Tollenda nota interrogationis. Res ex gestu noscenda. Ad vocem Jocastae quatit caput & avertitur Oedipus. Ideo illa: *dubitas?* &, certe *gnatus es*: non enim puererit, nisi gnatus esses: ille ipse pudor tuus argumento est te filium meum esse, & recte sic appellari. Itaque etsi nolis, *Invite loquere gnate.* ita enim plane liber optimus, nec habeo, cur spernam. Vulgo: *Immitis ore.*

VARIORUM.

1005. *Qualis*] Qualis Agave, ubi furens filio caput abstulisset moxque ad se reversa facinus sensit, attonita stetit; talis hic Jocasta. vid. sup. v. 443. FARNABIUS.

1011. *Quo avertis*] *Audita Jocasta avertit se Oedipus.* FARN.

1012. *Quis*

Vacuusque vultus? *Oed.* Quis frui & tenebris vetat?

Quis reddit oculos? matris (heu) matris sonus.

Perdidimus operam. congredi fas amplius

1015 Haud est: nefandos dividat vastum mare,
Dirimatque tellus abdita: & quisquis sub hoc
In alia versus sidera, ac solem avium
Dependet orbis, alterum ex nobis ferat.

Foc. Fati ista culpa est. nemo fit fato nocens.

1020 *Oed.* Jam parce verbis, mater, & parce auribus.
Per has reliquias corporis trunci precor,
Per inauspicatum sanguinis pignus mei,
Per omne nostri nominis fas & nefas.

Foc. Quid, anime, torpes? socia cur scelerum dare

1025 Poenas recusas? omne confusum perit,
Incesta, per te juris humani decus.
Morere, ac nefastum spiritum ferro exige.
Non si ipse mundum concitans divûm sator
Corusca saevâ tela jaculetur manu,

1030 Umquam rependam sceleribus poenas pares
Mater nefanda. mors placet. mortis via
Quaeratur. agedum, commoda matri manum,

S

GRONOVII.

1021. *Corporis trunci precor*,] Flor. *peto* Et
mox: *fas ac nefas*. Et, *Morere* & *nefastum*.

VARIORUM.

1012. *Quis frui*] Quisnam tu es, qui interdicis
mihi fructum capere, quem ex caecitate perce-
pisse mihi visus sum? FARN.

1013. *Quis reddit*] Quis per aures ingerit mihi
mala, quorum notas ne viderem, effodi mihi
oculos? FARN.

1014. *Perdidimus*] Nil profeci oculos eruendo,
cum etiamdum audiam. Vide Phoen. vers. 226.
FARNABIUS.

1016. *Tellus*] Alterum Hemisphaerium. FAR-
NABIUS.

1018. *Orbis*,] Alterum orbis latus aliis sideri-
bus notum. utque dicunt poëtae, *alio sole calens*,
Et *alio sub sole jacens*. FARN.

1022. *Inauspicatum*] Infelicem prolem, liberos.
FARNABIUS.

1023. *Fas*] Matris & filii. FARN.

1023. *Nefas*,] Uxoris, mariti, &c. nefandas
inter nos nomina. FARN.

1024. *Quid*,] *Se ad poenas de se sumendas voca-*
tat. FARN.

1029. *Tela*] Fulmina. FARN.

1033. R

- Si parricida es. restat hoc operi ultimum.
 Rapiatur ensis. hoc jacet ferro meus
 1035 Conjux. quid illum nomine haud vero vocas?
 Socer est. utrumne pectori infigam meo
 Telum? an patenti conditum jugulo imprimam?
 Eligere nescis vulnus. hunc, dextra, hunc pete
 Uterum capacem; qui virum & gnatum tulit.
 1040 *Chor.* Jacet perempta. vulneri immoritur manus;
 Ferrumque secum nimius ejecit cruor.
Oed. Fatidice te, te, praesidem veri Deum,
 Compello. solum debui fatis patrem.
 Bis parricida, plusque quam timui nocens.
 1045 Matrem peremi. scelere confecta est meo.
 O Phoebe mendax, fata superavi impia.
 Pavitante gressu sequere fallaces vias,
 Suspensa plantis efferens vestigia.
 Caecam tremente dexterâ noctem rege.
 1050 I, gradere praeceps, lubricos ponens gradus.
 I, profuge, vade. siste, ne in matrem incidas.
 Quicumque fessi corpore & morbo graves

Se-

GRONOVII.

1039. *Qui virum & gnatum tulit.*] Flor. Voss. & omnes fere, *& gnatos*, ut voluit Gruterus. Sed frustra *causatur* in verbo quaerit. Immo, si quid video, scripsit Seneca: *qui virum & gnato tulit.*

1042. *Te fatidice, te praesidem*] Numerosius liber optimus: *Fatidice te, te praesidem.* Innuunt & hoc vulgares scripti, quibus plerisque pronomen à fronte abest damno versus.

1047. *Sequere fallaces vias,*] Flor. *fallentes.* Erroribus te committe.

VARIORUM.

1033. *Restat*] Ut matrem etiam occidas. FARNABIUS.

1034. *Ensis.*] Quem modo Oedipus abjecerat. FARNABIUS.

1035. *Conjux.*] Lajus conjux meus, imo socer; namque filio ejus nupsit. FARN.

1038. *Vulnus*] Locum vulneri. FARN.

1042. *Te fatidice,*] Te ridiculum deum falsitatis arguo, qui fore praedixisti, ut patrem occiderem. sed jam & matri necis causa fui. FARN.

1047. *Fallaces*] Asperas, praecipites, caeco ignotas. FARN.

1049. *Caecam*] Vias baculo praetentans explora. FARN.

1051. *In matrem*] In matris cadaver. FARN.

1052. *Quicumque*] O Thebani peste laborantes. FARN.

1053. *Fu-*

Sémianima trahitis pectora, (en fugio, exeo)
Relevate colla. mitior coeli status

- 1055 Post terga sequitur. quisquis exilem jacens
Animam retentat, vividos haustus levis
Concipiat. ite, ferte depositis opem.
Mortifera mecum vitia terrarum extraho.
Violenta fata, & horridus morbi tremor,
1060 Maciesque, & atra pestis, & rabidus dolor
Mecum ite, mecum. ducibus his uti libet.

G R O N O V I I.

1053. *Sémianima trahitis corpora,*] Florentiae:
pectora. semivivo pectore aegrum spiritum duci-
us.

1058. *Vitia terris extraho.*] Flor. *terrarum.*

1059. *Et horridus mortis tremor,*] Si blandiebatur
animodum, quod in quinque invenit Gruterus &
Scholiaste, *morbi tremor*, cur receptum non est?
Certe sic & liber optimus: & profecto non mor-
tui tremunt, sed infirmi.

V A R I O R U M.

1053. *Fugio,*] Prout jubet oraculum. FARN.

1057. *Itē, ferte depositis opem.*] De quorum sa-
lute & vita desperabatur. FARNABIUS.

1057. *Depositis,*] Desperati, vel salutis despe-
ratae, ut Servius & Alconius. Virg. *Ille ut depōsi-
ti proferret fata parentis.* FABRITIUS.

1058. *Mortifera mecum*] Id est quod praedi-
ctum fuerat, versu 650. COMMELIN.

1061. *Ducibus.*] Mihi caeco hi pro ducibus erunt.
Supra 652. FARNABIUS.

L. ANNAEI SENECAE
 * T R O A D E S.
 DRAMATIS PERSONAE.

HECUBA. CHORUS TROADUM. TALTHYBIUS. AGA-
 MEMNON. CALCHAS. HELENA. PYRRHUS. AN-
 DROMACHA. SENEX. ULYSSES. ASTYA-
 NAX. NUNCIUS. POLYXENA,

Muta Persona.

A R G U M E N T U M.

Graeci, exciso jam Ilio, reditum in patriam cogitantes contrario vento detinebantur. Apparens noctu Achilles umbra solvere eos posse negat, nisi sibi debitis inferius mactata Polyxena, cujus nuptiarum praetextu interfectus est. Non fert Agamemnon sibi amatam Polyxenam mactari. Qua de re orto cum Pyrrho jurgio, intervenit consultus Calchas, qui omnino immolandam pronunciat, unaque necandum Astyanacta, quem à matre absconditum abducit Ulysses & de Scaea porta dejicit: Polyxenam ab Helena auspice, ritu cultique sponsae deductam ad patris tumulum Pyrrhus mactat.

A C T U S P R I M U S.

H E C U B A.

Luget Hecuba patriae, domus, suam ipsius calamitatem.

QUicumque regno fidit, & magna potens
 Dominatur aula, nec leves metuit deos,

G R O N O V I I.

* T R O A D E S.] Inviētis argumentis demonstra-
 runt summi viri, *Troadas*, non *Troads*,

hanc fabulam ab auctore inscriptam fuisse. Qui-
 bus hoc addimus, in optimo Florentino codice
 nunquam aliter appellari.

2. *Nec leves metuit deos.*] Non sunt *leves dii*
 Se-

Ani-

Animumque rebus credulum laetis dedit;
 Me videat, & te, Troja. non unquam tulit
 5 Documenta Fors majora, quam fragili loco
 Starent superbi. columen eversum occidit
 Pollentis Asiae, coelitum egregius labor.
 Ad cujus arma venit, & qui frigidum
 Septena Tanain ora pandentem bibit;
 10 Et qui renatum primus excipiens diem

Tepi-

GRONOVII.

Senecae iidem, qui juvenali *faciles*: nec *leves* quod aut mutarent fatum aut mutare viderentur: nec denique qui ultra mortem nocere non possent. Claudianus lib. 2. in Ruf. *Definat elatis quisquam considerare rebus, Instabilesque deos & lubrica nomina discas. Dii, fortuna. Dii leves* fortuna inconstans & mutabilis. Agamemnone: *perrumpet omne Servitium contemptor levium deorum.* Unde Epicureum Senecam facit Scaliger. At hoc nomen *levis*, non potest tribui Deo de sententia Epicuri. Qui tranquillus, quietus, sepositus, se contentus, nulli negotio miscetur, cur dicatur *levis*? Sic autem ille statuebat. *quod aeternum beatumque sit, id nec habere ipsum negotiis quidquam, nec exhibere alteri: & Beatam vitam in animi securitate & in omnium vacatione munerum consistere: ut & apud Ciceronem l. 1. de nat. deorum.* Qua in re quae potest esse levitas?
 9. *Septena Tanain ora*] Immo suum erravit Seneca, qui similiter Istrum cum Tanai confundat l. 6. nat. 4. cap. 7. *Danubius Sarmaticos impetus cohibens, & Europam Asiamque determinans.*
 10. *Et qui renatum prorsus*] Placet hoc Delrio, & *prorsus* interpretatur confestim, ut apud Cato-

vix commune quicquam habet, nisi quod ejusdem *περυσσισ* sit. Troicae enim ambae sunt, tam Hecuba quam Troades. Non ausim Graecam ullo modo, sive dispositionem spectes, sive *πῶς*, sive gravitatem & augustum pondus sententiarum, cum ista conferre. Etiam in Choris noster vincit, quos ex paucis Graecis verbis, & quae sparsim leguntur, fecit alios & plane divinos. HEINSIUS.

4. *Troja.*] Proprie regio, in qua Ilium urbs, à Troë dicta. FARNABIUS.

6. *Superbi*] Nobiles, potentes: quorum commune vitium est superbia. FARN.

7. *Asiae,*] Minoris, cui imperavit Priamus: & parti majoris, quae orbis pars tertia. FARN.

7. *Coelitum*] Infra vers. 476. FARNABIUS. Exstruxerat quidem Ilus, sed Neptunus & Apollo moenibus cinxerunt Ilium, testes Homerus, Euripides, Ovidius, Statius, & reliqui, unde Tryphiodorus vocat, *opus immortalium, ἔργον ἀθανάτων*; & Simmias, in securi, de turribus ejus agens, *πύργων διαλύτης, turrium à Diis aedificatarum.* Notandum tamen non omni ex parte illa moenia à Diis exstructa. nam cum fata statuissent (loquor ex mente ipforum) Trojam dirui, & crederent inexpugnabilem futuram, si muros integros Dii aedificarent; Aeaco partem laboris demandarunt. Pindarus auctor Olymp. 8. DELR.

8. *Arma*] Auxiliaria namque. FARNABIUS.

8. *Qui frigidum*] Rhesus Thraciae rex auxilio Trojae venit. FARN.

9. *Septena*] Ex persona mulieris imperitae tribuitur Tanai, quod Istri est: ut per septem ora in mare labatur. FARNABIUS. Quod Istri est, mulier, cosmographiae ignara, Tanai tribuit: in quo praeclare Seneca decorum servavit. DELRIUS.

10. *Qui renatum*] Memnon Tithoni & Auro-

VARIORUM.

* *Treas*] Falso Troada vocant hanc fabulam, quum Poëta *Troadas* inscripserit, exemplo Euripidis. Et Chorus est Troadum. SCALIG. Valerius Probus bis Senecae Hecubam laudat, cum ex ista versus adducit. Rectius qui Troadas inscribunt. Certe princeps eruditionis Aristoteles, quo nemo melius haec intellexit, cum parvam Iliada in portiones Tragicas partitur, eam quae Ilii expugnationem, sive *ἡλίου πύργου*, sequitur, *Τροάδας* vocat; forte Euripidem secutus. Hecuba ejusdem

Tepidum rubenti Tigrin immiscet freto;
Et quae vagos vicina prospiciens Scythas
Ripam catervis Ponticam viduis ferit.
Excisa ferro est Pergamum. incubuit sibi.

15. En alta muri decora congesti jacent
Tectis adustis. regiam flammæ ambiunt;
Omnisque late fumat Assaraci domus.
Non prohibet avidas flamma victoris manus;
Diripitur ardens Troja. nec coelum patet

Un-

G R O N O V I I.

nem: cum Romam veniebant, prorsus devertebantur pro hospitis ad amicos suos. Sed prorsus ibi est recta: nec aliud vult ille innominatus ei & infandus ad Festum. Excepta est cum plausu viri illustris conjectura, pronus. Sed verum est in Florentino & in margine Vossiani: renatum primus excipiens alem. Herodotus Thalia: τὸν δὲ καὶ τῶν καὶ αὐτῶν ἀπὸ τοῦ λίγυ, πρῶτον αὐτῶν ἐν τῇ αὐτῇ ἀναβλῆας ἀνέστην ἀνδράπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἴνδοι. Oedipo Ausus Eois equitare campis, Figere & mundo tua signa primo. Mela lib. 1. cap. 2. In ea primos accipimus hominum ab Oriente Indos, Seres & Scythas.

14. Excisa ferro est. Pergamum] Merito rejecit Gruterus Pergamos: sed quod sensu jubente interpunxisse ait: viduis ferit, Excisa ferro est. Pergamum: probare non possum. Nihil est enim, quo in hac structura verborum referatur ad Excisa. Finiatur omnino periodus & nova incipit post ferit. Dein cohaerent: Excisa ferro est Pergamum. incubuit sibi. Hoc insolens visum est hominibus, quibus & illa Ovidii l. 14. postquam alta crenata est Ilium, & Danaas paverunt Pergama flammæ. & l. 1. de arte: Tunc cum tristis erat, defensa est Ilium armis. Itaque hic fecerunt Ilios, ut illic Pergamos & Pergamus.

15. En alta muri decora] Florent. congestis jacent Tectis adusti. G. Fabricio ordo est, muri congesti, alta decora, ut Virgilio Auratae trabes, decora alta parentum. Immo alta decora muri congesti jacent, accipio per hypallagen ἀντὶ ὧν jacent congesta. Ille excelsus & pinnis turribusque decorus & minax murus jacet inconditus acervus, aedificiis in cinerem versis. Similiter si quis Florentinum probet: Illud altum & pulcherrimum muri opus

jacet adustum, aedificiis in rudera & informem acervum redactis.

V A R I O R U M.

rae filius ex Aethiopia, vel ut alii, Sufis, Trojam venit, dux Persarum, qui solem orientem proni adorabant. FARNABIUS.

11. Tepidum] in regione tepenti. FARN.

11. Rubenti] Auroræ seu Solis orientis rubore persuso. alias, secundo hallucinabitur foemina. Tigris enim in mare Persicum influit, non Erythraeum. nisi ex personæ decoro dictum malis, ut prius vers. 9. FARN.

12. Quae] Penthesilea Amazonum regina. de quibus vide Hippol. v. 397. FARN.

12. Vagos] Hercul. Fur. vers. 532. FARN.

13. Viduis] Hippol. v. 620. FARN.

14. Pergamum.] Ab altitudine dicta, clarissima Troadis civitas, ipsum scilicet Ilium, de quo Martianus lib. 6. ibi inter omnes Asiae civitates, Pergamum clarius. Alia Pergamus, Attalicis regibus nobilitata, & inventione Pergameni, teste Plinio: aliud etiam Pergamum Idae promontorium, de quo Strabo: Servius etiam auctor est ipsas arces Trojae, atque adeo alta loca omnia, Pergama olim vocata. ad quod alludens noster, subdit: En alta muri, &c. DELRIUS.

14. Incubuit] In se magna ruunt. vel in cinerem versum. FARNABIUS.

15. Alta] Πύργοι, πinnæ, turres, pinnæ, FARNABIUS.

17. Assaraci] Ilium, ubi regnavit Assaracus Ili filius. FARN.

19. Diripitur] Ex incendio praedam rapiunt FARNABIUS.

20. Un-

- 20 Undante fumo. nube ceu densa oblitus,
Ater favillâ squallet Iliacâ dies.
Stat avidus irae victor, & lentum Ilium
Metitur oculis, ac decem tandem ferus
Ignoscit annis. horret afflictam quoque;
25 Victamque quamvis videat, haud credit sibi
Potuisse vinci. spolia populator rapit
Dardania. praedam mille non capiunt rates.
Testor deorum numen adversum mihi;
Patriaeque cineres; teque rectorem Phrygum,
30 Quem Troja toto conditum regno tegit,
Tuosque manes, quo stetit stante Ilion;
Et vos meorum liberum magni greges,
Umbrae minores. quidquid adversi accidit,
Quaecumque Phoebas ore lymphato furens,

Cre-

G R O N O V I I.

22. *Stat avidus ira victor,*] Flor. *irae*, ut voluit & Daniel Heinsius. Oedipo: *Avidumque populi pestis Ogygis malum.* Valerius Flaccus lib. 4. *avidusque viro,* &c. *Irruit.* Paullo aliter tamen *avidus irae* dicitur pro immoderate avideque ira uso.

31. *Quodque stetit ante Ilion;*] Hic tamen ex amici sui libro Lipsiense exemplar, quod aliqui secutum se profitetur, correxit Delrius: & Gruterus bellam quoque vocat & dignam luce emendationem è Lipsii Ms. *quo stetit stante Ilion:* ctsi non addicerent auspicia librorum suorum antiquorum. Sed *si natus ætæ* Etruscus, qui totidem literis.

33. *Umbræ minores.*] Gloria in primis & dignitate, quamvis & ætate. Video enim non satis explicare interpretem.

V A R I O R U M.

20. *Undante*] Undatim ascendente. FARN.

22. *Lentum*] Ilium decennali bello tandem debellatum lustrans non indigne fert, si decem annos in civitate tam nobili & munita expugnanda absumpsit. FARN.

27. *Mille*] Qui numerus classis quae Trojam

advenit. Agamemni. v. 169, FARN.

29. *Patriaeque*] More veterum jurat Hecuba per quae sibi gratissima. FARN.

29. *Teque*] Priamum, in cuius ruina & regnum Trojanum intexit. FARN.

31. *Tuosque*] O Hector. FARN.

31. *Quo stetit*] Vide inf. vers. 126. FARN.

32. *Liberum magni greges,*] Quibusdam l. aliis xvii. aliis xxi. FARNABIUS. *Υπερβολικός.* dun-

taxat enim vel septendecim, ut tradit Cicero 1. Tuscul. vel quatuordecim, ut Apollodorus lib. 3. vel viginti, ut Theocrit. Idyll. 15. vel, teste Homero, viginti duos, Hecuba ex Priamo peperit: ceteri huic ex concubinis nati, simul omnes quinquaginta secundum Homerum, Virgilium, Dictyn, & Euripidem, aut quinquaginta quatuor, juxta Apollod. lib. 3. & Hyginum in Fabulis cap. 90. ubi nomina recensent. DELRIUS.

34. *Phoebas*] Cassandra filia Priami, cui Phoebus amans vaticinandi peritiam dedit pollicitae concubitus: promissis tamen non stanti donum: auferre Deus cum non posset, fidem ademit, ut vaticiniis suis nemo crederet. FARNABIUS. Cassandrae vaticinia habes apud Lycophronem, nonnulla etiam apud Ciceronem libro 1. de divinatione. DELRIUS.

Ccc 3

36. Priam

- 50 Ensis senili siccus è jugulo rediit.
 Placare quem non potuit à caede effera
 Mortalis aevi cardinem extremum premens?
 Superique testes sceleris? & quondam sacrum
 Regni jacentis? Ille tot regum parens
 55 Caret sepulchro Priamus, & flamma indiget
 Ardente Troja. non tamen superis sat est.

Do-

G R O N O V I I.

50. *Ensis senili tinctus*] Vidit Lipsius haec verba esse vana, & mentem fuisse: Priamum, cum Pyrrhi gladium animose recepisset, tamen emisit illum sanguine vix tinctum: itaque conjecit, *intinctus*, vel *haud tinctus*. Ea aura projicitur & amicus ejus, castigans, *senili vix tinctus*: sed castigandus ipse ob metrum violatum. Mirum vero Scaligerum & Gruterum vulgatam contra Lipsium propugnare. Ille ait non hoc velle Senecam, parum aut multum sanguine maduisse Pyrrhi gladium, sed impressum jugulo & è jugulo eductum fuisse, Priamum jugulatum. Apage tam ineptam garrulitatem: ensis impressus jugulo Priami est & è jugulo ejus eductus: id est, Priamus est jugulatus. Quis unquam sanus ita scripsit? Gruterus sensum Lipsii retinet, sed captat vocem *tinctus*, quasi sit illud vix tinctus, vel tantum tinctus, quum non sanguinea unda evomeretur, atque adeo ferrum una expelleret: Sed si posset ita accipi, cur in Agamemnone: *vidi, vidi senis in jugulo Telum Pyrrhi vix exiguo Sanguine tinge*. Tolle *vix exiguo*: non remanebit idem sensus. Qui tamen omnino & hic necessarius. Ovidius lib. 7. *Aemonio marcentia guttura cultro Fedit, & exiguo maculavit sanguine ferrum*. Lib. 13. *Exiguumque senis Priami Jovis ara cruorem Combiberat*. Lucanus lib. 2. *Parvum sed fessa senectus Sanguinis effudit jugulo*. Apud Statium in furore Lemniadum dicitur Alcimede tulisse, *patri vultus & egentem sanguinis enssem*. Itaque aut Lipsio subscribendum aut legendum putabam: *senili tinctus haud jugulo*. Sed omnium laborem levat Etruscus, qui clare: *Ensis senili siccus è jugulo rediit*. Vides hominem ignarum frequentis illius veterum sensus in senum caede describenda subjecisse *tinctus*. Nam *siccus* incurventus. Statius 8. Thebaid. *Stat medius campis etiamnum cu-*

spide sicca Armipotens. Claudian. l. 2. de laud. Stilic. *ut ferrum Marte cruentum, Siccum pace premas*.

51. *Placare quem non*] Referunt ad Ensem aut ad Pyrrhum. Immo *Quem* tandem omnium hominum? nam animandum interrogatione: *Quem* alium, ut à caede temperaret, non repressisset & mitigasset ultima & jam per se dissolvens hominem senectus? & praesentes dii? & penetrabile regni, utcumque prostrati?

56. *Non tamen superis sat est*.] Sic quidem & Flor. Quasi dicat, nondum exfatiati sunt dii poenis nostris: adhuc aliquid indignitatis & calamitatis minantur. Neque ineptum tamen, quod vulgatur olim, & in omnibus, quos vidit, invenisse testatur Fabricius: *non tamen, superi, sat est*. Sic & Heinsianus, cui adscripta explicatio: *è dii*. Et sic solent mirantes. Catullus: *Dii magni, horribilem & sacrum libellum*. Ovidius in epistol. Leandri: *Oscula, dii magni, trans mare digna peti*.

V A R I O R U M.

vel quod mala arceat. FARN.

51. *Quem*] Ensem, seu Pyrrhum. FARN.

52. *Mortalis*] In extremo jam senio. FARN.

53. *Superique*] Ad aras stantes, ubi caesus est Priamus. FARN.

53. *Sacrum*] Sacrarium, ara & ielae. vel *è ipso* *Διός*. ad quam inaugurandi reges auspicabantur. Agamemnon. vers. 8. FARN.

54. *Regum*] Nobilium juvenum. supra vers. 32.

55. *Caret sepulchro*] Proprium sepulcrum Priamus non habuit, sed truncus ejus, cum aliquandiu in litore abjectus jacuisset, tandem Hectoris sepulcro illatus. DELRIUS.

55. *Flamma*] Non habet, qui ipsi rogam exstruat. *Primumque in litore truncum*. *Cui non Troia rogas*. FARNABIUS.

57. Do-

Dominum, ecce, Priami nuribus & natis legens
Sortitur urna. praeda quem vilis sequar?

Hic Hectoris conjugia despondet sibi;

60 Hic optat Heleni conjugem; hic Antenoris;
Nec deest tuos, Cassandra, qui thalamos petat.
Mea fors timetur. sola sum Danaïs metus.

Lamenta cessant? turba, captivae, mea,
Ferite palmis pectora, & planctus date,

65 Et iusta Trojae facite. jamdudum sonet
Fatalis Idae iudicis diri domus.

VARIORUM.

57. *Dominum*,] Sed & sortibus in urnam missis dividimur, ego cum filiabus & nuribus inter Graecos nobis futuros dominos. infra vers. 972. FARNABIUS.

58. *Sortitur urna*.] Sortes Graecorum erant calculi, vel ex humo facti globuli; mittentium nomina inscripti; qui in urnam mittebantur, & versabantur doli vitandi gratia; ut, cujus primum fors exhibat, commodi vel periculi primas ferret, ut docuit Brodaeus lib. 3. Miscellan. cap. 25. DELRIUS.

58. *Vilis*] Quia vetula. *Laeta cum pubes edera virenti Gaudeat pulla magis atque myrto.* FARN.

59. *Hic Hectoris*] Aliquis, sc. Pyrrhus sibi optat seu promittit Andromachen. FARN.

60. *Conjugem*;] Priorem. nam Pyrrho Andromache, Heleno caeso, nupsit. FARN.

60. *Antenoris*;] Theano. FARN.

64. *Ferite*.] Pro more lugentium. Vide Chorum seq. FARN.

66. *Fatalis*] Paridis, qui in Ida seu Antandro monte Idae vicino Veneri tanquam pulchriori aureum adjudicavit malum. cujus iudicii mercedem favente Venere Helenam rapuit, quam repetentes Graeci Trojam vastarunt. FARN.

66. *Diri*] Proprie, quasi deorum ira ad sententiam illam ferendam electi.

* CHORUS TROADUM. HECUBA.

*Chorus Iliadum cum Hecuba excidium patriae, Hectoris
& Priami mortem lugentium.*

Chor. **N**on rude vulgus, lacrimisque novum
Lugere jubes. hoc continuis
Egimus annis, ex quo tetigit

GRONOVII.

* CHORUS MULIERUM:] Flor. CHORUS TRO-
ADUM.

VARIORUM.

67. *Non rude*] Non inexpertum lugendi. Mox vers. 81. FARN.

Phry-

70. Phry-

70 Phrygius Grajas hospes Amyclas,
Secuitque fretum pinus matri
Sacra Cybellae.

Decies nivibus canuit Ide,
Ide nostris nudata rogis;

75 Et Sigeis trepidus campis
Decumas secuit messor aristas;
Ut nulla dies moerore caret,
Sed nova fletus causa ministrat.

Ito ad planctus,

80 Miseramque leva, regina, manum.
Vulgus dominam vile sequemur.
Non indociles lugere sumus.

Hec. Fidae casus nostri comites,
Solvite crinem. per colla fluant

85 Moesta capilli tepido Trojae
Pulvere turpes. paret exertos

G R O N O V I I.

76. *Decies secuit*] Flor. *Decumas secuit.* Sic Oedipo: *Sed tempus adde.* Joc *Decima jam metitur seges.* Mox scribo, *Ito.* non *Ite.*

V A R I O R U M.

70. *Phrygius*] *Talis ab armiferis Priamejus hospes Amyclis,* &c. FARN.

70. *Amyclas,*] Urbem Laconiae. *Grajas,* ad distinctionem Amyclarum, quae in Campania. FARNABIUS.

71. *Pinus*] Navis è pinu caesa in Ida Cybellae sacra. FARN.

73. *Decies*] Per decem hyemes. FARN.

74. *Nudata*] Spoliata arboribus ad comburenda interfectorum è nostris cadavera. FARN.

75. *Sigeis*] Trojanis, à Sigeo Trojae promontorio. FARN.

75. *Trepidus*] Ne deprehenderetur à praedatore hoste. FARN.

Tur-

80. *Miseramque*] Tuque ò Regina praecito nobis, & more praeficae elevata manu modum luctus, & planctus signo dato, nos lugendi dociles sequemur. FARN.

84. *Solvite*] Praescribit Hecuba luctus formulam sumptam ex Euripidis Troade, nec dissimilem illius Lucani, lib. 2. *quarum una madentes Scissa genas planctu viventes atra laertos, Nunc, ait, ò miserae contundite pectora matres, Nunc laniate comas;* &c. Lugentes enim mulieres solum nodo crinem cinere adspergebant, vestimenta lacerabant, pectora & humeros nudatae unguibus, pugnis, palmis, in se saevientes ejulabant: solo insuper affligebant pectora humum crinibus verrentes, *τοὺς νομούς τε διὰν ἱερῶν ἐδάφην πλύνουσαι.* FARNABIUS.

85. *Tepido Pulvere*] Cinere nondum frigidato, ex recenti Ilii incendio. sic enim mox Chorus: *Sparsitque cinis fervidus ora.* Mos vetustissimus in luctu & funeribus caput cinere conspergendi, ut passim in sacris litteris: & apud Eurip. in Hecuba & Supplicib. Homerum Iliad. ψ. Smyrnaeum

Ddd

naeum

- Turba lacertos. veste remissa
 Substringe sinus, uteroque tenuis
 Pateant artus. cui conjugio
 90 Pectora velas captive pudor?
 Cingat tunicas palla solutas.
 Vacet ad crebri verbera planctus
 Furibunda manus. placet hic habitus,
 Placet. agnosco Troada turbam.
 95 Iterum luctus redeunt veteres.
 Solitum flendi vincite morem.
 Hecora flemus.
Chor. Solvimus omnes
 Lacerum multo funere crinem.
 100 Coma demissa est libera nodo;
 Sparsitque cinis fervidus ora.
Hec. Complete manus. hoc ex Troja
 Sumpsisse licet. cadat ex humeris
 Vestis apertis: imumque tegat

Suf-

GRONOVII.

100. *Coma demisso est libera nodo;* Commelinus & Gruterus *dimissa*, Scaliger *demissa*. Recte hoc: aut certe *dimisso*.

103. *Cadat ex humeris*] Liber optimus, *Cadit*: & *imumque tegit*. non *utrumque tegat*. Suspicio haec verba esse Chori, non Hecubae. Illa jam ante imperaverat, ut crinem solverent cineribusque aspergerent, ut veste pectora nudarent. Ad prius respondent Iliades vers 98. *Solvimus crinem*, &c. ubi mentione cineris facta interloquitur Hecuba: *Complete manus. hoc ex Troja sumpsisse licet*. Pergunt Iliades exsequi imperata priora, & vestem dejiciunt dicuntque simul: *Cadit ex humeris Vestis apertis, imumque tegit suffulta latus*. Rursus He-

VARIORUM.

nacum libro 7. Nonnum Dionys. libro 46. DEL-RIUS.

87. *Veste*] Chorda seu fascia demissas vestes sub utero nectebant, ne deciderent. FARNABIUS.

89. *Cui conjugio*] *Procatalepsis*. neque enim amplius conjugibus velandae sumus. cui autem domino servemus pudorem captivae? FARN.

101. *Fervidus*] Ex Troja ardente. FARN.

102. *Complete*] Cinere. FARN.

102. *Hoc ex Troja*] Ex omni Troja opibusque quondam Trojanis hoc sumpsisse licet. *quod dicens tollit cineris manipulum*. FARNABIUS. Habitus illarum ergo hic fuit. primum crinem nodo solvebant, & cinere aspergebant: tum pectus nudabant & humeros: & vestem non manu, sed chorda vel fascia aliqua supra uterum nectebant, ne decideret, ne patefierent quae natura operuit: sic utero tenuis nudae, ejulabant, & unguibus, palmis, pugnis, in se ipsas saeviebant. DELRIUS.

105. Suf-

- 105 Suffulta latus. jam nuda vocant
 Pectora dextras. nunc nunc vires
 Exprime dolor tuas.
 Rhoetea sonent littora planctu.
 Habitantque cavis montibus Echo
 110 Non, ut solita est, extrema brevis
 Verba remittat: totos reddat
 Trojae gemitus. audiat omnis
 Pontus, & aether. saevite manus,
 Pulsu vasto tundite pectus.
 115 Non sum solito contenta sono.
 Hecora flemus.
Chor. Tibi nostra ferit dextra lacertos,
 Humerosque ferit tibi sanguineos.
 Tibi nostra caput dextera pulsat.
 120 Tibi maternis ubera palmis
 Laniata jacent. fluit, & multo
 Sanguine manat, quamcunque tuo
 Funere feci, rupta cicatrix,
 Columen patriae, mora factorum,
 125 Tu praesidium Phrygibus fessis,

Tu

G R O N O V I I.

cuba. Jam nuda vocant, &c. Nihil commodius.
 Imum latus suffulta est utero tenus substricta.

V A R I O R U M.

105. *Suffulta*] Suffibulata. palla seu fascia sub-
 stricta. FARNABIUS.

105. *Vocant*] Ad planctus & verbera. FARN.

108. *Rhoetea*] Rhoetus promontorium est Tro-
 jae. FARN.

109. *Echo*] 'Ἠχώ] ὁ ἡχώ. soni per medium
 delati & in corpus obstitans incidentis repercussus

reflexio. FARN.

117. *Tibi*] O Hector. FARN.

118. *Sanguineos*] Humano autem sanguine pla-
 cari defunctorum animas credebant. atque hinc
 non praeficae modo sed & postea gladiatores in
 funeribus conducti. FARN.

122. *Sanguine*] Novis plagis rupta recrudescebat.
 FARNABIUS.

124. *Columen*] Hector enim, manus, murus,
 turris, columna & propugnaculum Trojae poë-
 tis decantatus. FARN.

124. *Mora*] Decimum quae distulit Hector in as-
 sum: namque ademptus Hector Tradidit fessis levio-
 ra tolli Pergama Grajis. FARN.

Ddd 2

126. Tu

Tu murus eras; humerisque tuis
Stetit illa decem fulta per annos:
Tecum cecidit. summusque dies
Hectoris idem patriaeque fuit.

130 *Hec.* Vertite planctus. Priamo vestros
Fundite fletus. satis Hector habet.

Chor. Accipe rector Phrygiae planctus:
Accipe fletus, bis capte senex.
Nil Troja semel te rege tulit.

135 Bis pulsata Dardana Graio
Moenia ferro; bisque pharetras
Passa Herculeas. post elatos
Hecubae partus, regumque gregem,
Postrema pater funera cludis;

140 Magnoque Jovi victima caesus
Sigea premis littora truncus.

Hec.

GRONOVII

138. *Regumque reges,*] Scribe cum Flor. *regumque gregem*: nempe ex proximo, elatum. Supra: *Et vos meorum liberum magni greges*, infra: *Lassabar in tot oscula, & totum gregem Dividere matrem.*

VARIORUM.

126. *Tu murus eras;*] In uno eorum epigrammatum, qui Maronis operibus solent subiungi, legitur: *Defensor patriae, juvenum fortissimus Hector, Qui murus miseris civibus alter erat, Occubuit telo violenti victus Achilles; Occubere simul spesque, salusque Phrygum.* auctor est Hyginus Achillem, cum Hectorem raptaret, exclamasse, *Expugna Trojam.* DELRIUS.

128. *Tecum*] *Hectoris hic tumulus cum quo sua Troia sepulta est*: *Conduntur pariter qui periere simul.* FARNABIUS.

130. *Priamo*] Prius Podarces vocabatur, sed quia ab Hecubâ sorore, dato Herculi, in lytrum, aureo flammeo, redemptus, & in libertatem re-

stitutus fuit, Priamus nominari coepit. Apoll. lib. 2. Bibl. Bis autem captus, semel ab Hercule, & iterum auspiciis Atridarum. DELRIUS.

134. *Nil Troja*] Sed his expugnata: te prius regis filio, nunc rege. FARNABIUS.

135. *Bis pulsata*] Semel ab Hercule perfidiam Laomedontis ulto, cui promiserat rex 30. equos propter servatam à marino monstro filiam Hecionem: denuo jam ab Atridis. FARN.

136. *Bisque*] Fatale enim erat Trojam non posse secundo capi sine Herculis sagittis, ipse Hercules in Sophoc. Philoctete τὸ δῦτιγγ' ᾧ τοῖς ἰμοῖς Αὐτῷ χερσὶν τόξαις ἀλῶμαι. Philoctetes itaque solus Herculis sagittis uti sciens, ad secundum bellum Trojanum ductus est. FARN.

137. *Elatos*] Filios ad sepulturam elatos.

138. *Regumque*] Regis filiorum. FARNABIUS.

140. *Magnoque*] Ad aram enim Jovis Hercii caesus. FARN.

141. *Premis*] Imitatur poeta illud 2. Aeneid. *Facet ingens litore truncus.* Ubi Virgil. non tam rei veritatem secutus est, cum Priamus tantum confossus fuerit, quam ad Pompeji casum alludit. FARNABIUS.

144. *Ec-*

Hec: Alio lacrimas flectite vestras.

Non est Priami miseranda mei

Mors, Iliades. *Felix Priamus*

145 Dicite cunctae. liber Manes

Vadit ad imos: nec feret unquam

Victa Graium cervice jugum.

Non ille duos vidit Atridas,

Nec fallacem cernit Ulysssem.

150 Non Argolici praeda triumphi,

Subiecta feret colla tropaeis.

Non

GRONOVII.

148. Non ille duos vidit Atridas.] Cicero lib. 3. de oratore: *Ita tamen reipublicae casus consecuti sunt, ut mihi non erepta L. Crasso à diis immortalibus vita, sed demata mors esse videatur. Non vidit flagrantem bello Italiam, non ardentem invidia senatum, non sceleris nefarii principes civitatis reos, non luctum filias, non exsilium generi, &c.* Livius lib. 26. *cruciatu contumeliaeque, quas sperat hostis, effugere morte praeterquam honesta, etiam leni possum.* Non video Ap. Claudium & Q. Fulvium, victoria insolenti subnixos, neque, vinctus per urbem Romanam triumphi spectaculum trahar, &c. nec dirui incendi-que patriam videbo. Tacitus in vita Agricolae:

Potest videri etiam beatus, incolumi dignitate, florente fama, salvis affectibus & amicitiiis futura effugisse. Non vidit Agricola obsessam curiam, & clausum armis senatum, &c.

151. Subiecta feret colla tropaeis.] Triumphis, interpretantur, quia tropaea sunt proprie spolia eo in loco erecta, quo hostes terga verterint. Immo vere & simpliciter tropaeis: nempe illis, quae in triumphi pompa ferebantur: Sed loquitur Seneca, quasi in persona vivorum, qui triumphabantur, fieret, quod fiebat in illorum imaginibus tropaeo suppositis. Instar habes in nummis antiquis. Duos tantummodo apponam. En ferentem colla subiecta tropaeo: en post terga manus dantem. Alludit eodem Silius in trium-

pho Scipionis Africani: *Ante Syphax feretro residens captiva premebas Lumina & auratae servabant colla catenae.* Propert. 3. 4. *Ant subter captos arma se-*

VARIORUM.

144. *Felix*] Prae nobis. ille enim liber, nos captac. FARN.

Ddd 3

152. Non

- Non assuetas ad sceptrā manus
 Post terga dabit; currusque sequens
 Agamemnonios, aurea dextrā
 155 Vincula gestans, laetis fiet
 Pompa Mycenis, *Chor. Felix Priamus*
 Dicimus omnes. secum excedens
 Sua regna tulit. nunc Elysi
 Nemoris tutis errat in umbris,
 160 Interque pias felix animas
 Hectora quaerit. *Felix Priamus!*
 Felix, quisquis bello moriens
 Omnia secum consumpta videt!

GRONOVII.

dere duces. Itaque intellige: Non videbit statui de se tropaeum; vel inter triumphī fercula se portari instar tropaei cum sua imagine sedentis supplicis & nudi & alligati.

163. *Omnia secum consumpta videt!*] Facile credo gregales codices hoc tenere. At optimus habet Lipsianum: *consumpta tulit.* Ut paullo ante: *secum excedens sua regna tulit.*

VARIORUM.

152. *Non assuetas*] Non dabit post terga manus scepro assuetas. FARN.

153. *Curusque*] Catenis vincti ducebantur in triumpho captivi post vel ante currum victoris: reges vincti aureis manicis. Namque pro conditione personarum injicere solebant catenas, ferreas, argenteas, aureas. aureis compedibus vinctum à suis Darium scribit Curtius. Idem de Croeso refert Aufonius. Et de Zenobia ab Aureliano capta, Treb Pollio. de Artuasde Armeniae rege ab Antonio capto, Paternulus. Argenteis vinctum Arsacem à Sapore captum tradit Am. Marcellinus. FARN.

156. *Mycenis.*] Urbi Agamemnoniae. FARN.

156. *Felix*] Qui à malis discessit. FARN.

158. *Elysi*] Troad. versu 942. FARN.

A C T U S S E C U N D U S.

T A L T H Y B I U S. C H O R U S T R O A D U M.

Narrat Talthybius apparuisse Achillis umbram, exprobrataque Graecis ingratitudine, postulasse, ut Polyxena, cujus nuptiarum praetextu ipse interfectus est, ad tumultum suum pro inferis mactaretur, alias Graecos non habituros ventum ad reditum.

165 *Talb.* **Q**Uam longa Danaïs semper in portu mora,
Seu petere bellum, petere seu patriam volunt.

Chor. Quae causa ratibus faciat & Danaïs moram,
Effare; reduces quis deus cludat vias.

Talb. Pavet animus. artus horridus quassat tremor.

Majora veris monstra vix capiunt fidem.

Vidi ipse, vidi. summa jam Titan juga

170 Stringebat. ortus vicerat noctem dies.

Cum subito caeco terra mugitu fremens

Concussa, totos traxit ex imo sinus.

M o -

G R O N O V I I.

jecerunt specu : sed illud praebent scripti. Etiam

V A R I O R U M.

164. *Quam longa Danaïs*] Fl. *O longa.*

169. *Summa jam Titan juga Stringebat. ortus*] Florent. *Stringebat ortu. vicerat noctem dies.* Dicit autem Seneca idem quod Justinus lib. 18. *Ubi vero dies adventare coepit, editissimisque culminibus orbis Oriens splendere.*

172. *Caecos traxit ex imo sonos*] Quis ferat tam prope conjunctos, caecum mugitum & caecos sonos? Optime optimus: *totos traxit ex imo sinus.* id est, aperuit inque lucem exposuit intimos suos recessus. *Thyeste: huc tuam immani sinu Emitte vallem.* Ubi vide quae notavimus. *Infra: Dehisce tellus, tuque conjux ultimo Specu revulsam pande tellurem & Stygis Sinu profundo conde depositum meum Hercule.* Oetaeo v. 262. *hoc sinu immenso exeat.* Ubi sub-

165. *Sen*] Graecorum classi ex Aulide portu Boeotiae soluturæ Diana ob cervam suam ab Agamemnone caesam irata negavit ventum, quem oraculi monitu Agamemnon filia sua Iphigenia immolata redemit. *Sanguine placassis ventos & virgine caesa.* FARNABIUS.

165. *Petere*] Ut nunc. FARN.

170. *Stringebat.*] Radiis novis contingebat. *Hercul. Fur. vers. 132.* FARN.

170. *Ortus*] Sub matutino, quo tempore, discussis vaporibus atque humoribus defaecatis, certiora apparent somnia. FARN.

171. *Cum subito*] *Thyest. v. 262.* FARN.

174. Sa-

- Movère silvae capita, & excelsum nemus
 Fragore vasto tonuit, & lucus sacer.
 175 Idaea ruptis saxa ceciderunt jugis.
 Nec sola tellus tremuit: & pontus suum
 Adeste Achillen sensit, ac stravit vada.
 Tum scissa vallis aperit immensos specus;
 Et hiatus Erebi pervium ad superos iter
 180 Tellure fracta praebet, ac tumulum levat.
 Emicuit ingens umbra Thessalici ducis,
 Threicia qualis arma proludens tuis
 Jam, Troia, fatis stravit: aut Neptunium
 Cana nitentem perculit juvenem coma:
 185 Aut cum inter acies Marte violento furens,
 Corporibus amnes clusit; & quaerens iter
 Tardus cruento Xanthus erravit vado:
 Aut cum superbo victor in curru stetit,
 Egitque habenas, Hectorem & Trojam trahens;

Im-

GRONOVII.

mirifice quidam sunt interpretati de sinu pectoris aut serpentis. Delrius in Mog. reperit *toros*, sed sprevit: *Sinus* Lipsius in Melisseo, sed ei restiterunt Delrius & Gruterus.

176. *Nec sola tellus*] Flor. *Nec terra solum tremuit*. Et sequenti: *Achillen*, non *Achillem*.

178. *Tum scissa tellus*] Florent. *Tum scissa vallis aperit*. Significat primum desedisse paullulum terram, & quasi vallem fecisse, dein eo ipso loco disruptam. Mox idem, *proludens*, non *praeludens*.

VARIORUM.

174. *Sacer*] Cybelae sacer. FARN.

176. *Suum*] Thetidos filium, Nerei nepotem, quem tamen quidam Calos, alii, Philomela Aetoris filia, alii Chironis filia natum autumant. FARNABIUS

179. *Erebi*] Ab *Ἔρεβ* vel *ἰρίφω*. significat enim

tenebras vel caliginem Orci terra caeli qua ratione & ab *ἔρεβ* id est, vesper deduci potest. FARN.

181. *Ingens*] Seu umbras respicias, quae notis majores semper apparent Thyest. vers. 674. & Oedip. vers. 175. Seu Achillis staturam quam 9. cubitorum altitudinem aequasse ferunt. FARN.

181. *Thessalici*] Achillis in Thessalia à Chirone educati. FARN.

182. *Threicia*] Qualis praeludium faciens tuis, ò Troja, fatis, Thracum auxiliares à Cisseo Hecubae patre copias, & Mysorum ducem Telephum fudit. FARN.

183. *Neptunium*] Cycnum Neptuni filium. FARNABIUS.

184. *Cana*] Propter olorem in quem versus est Cycnus. FARN.

187. *Tardus cruento*] Cadaverum vi Xanthum & Simoënta fl. oppletos tarde fluere fecit. Agamemn. v. 210. FARN

189. *Hectorem*] Hectorem enim raptans exclamavit *Expugnari Trojam*. supra vers. 125. FARNABIUS.

190. Li-

- 190 Implevit omne littus irati sonus:
 Ite, ite inertes. debitos manibus meis
 Auferte honores. solvite ingratas rates
 Per nostra ituri maria. non parvo luit
 Iras Achillis Graecia. at magno luet.
- 195 Desponsa nostris cineribus Polyxena
 Pyrrhi manu mactetur, & tumulum riget.
 Haec fatus alta voce, dimisit diem,
 Repetensque Ditem, mersus ingentem specum
 Coëunte terrâ junxit. immoti jacent
- 200 Tranquilla pelagi. ventus abjecit minas,
 Placidumque fluctu murmurat leni mare.
 Tritonum ab alto cecinit hymenaeum chorus.

P Y R-

G R O N O V I I.

191. *Debitos manibus meis Auferte honores.*] Rapingio manifeste peccatum videbatur in legem versus, eoque conjiciebat: *debitosque manibus*. Nisi tamen, addebat, ad *manus*, id est, res gestas, robor, &c. referas, non ad *manes*. Ergo Delius: *Manibus*, rebus gestis, victoriis manu partis: & Gruterus: nullum vitium in versu: *Manus* enim hic prorsus victoriae manu partae. Quicquid autem dicant, *Manibus* aliter non potest hic accipi quam infra: *Nullumne Achillis praemium manes ferent?* Praeterea Florentinus transponit voces: *manibus meis debitos*. Magnum vitium suspicor objectum huic loco, & scripsisse Senecam: *manibus justos meis Auferte honores*. Ut in Medea: *Conjux focerque justa jam funtibus habent A me sepulti*. Cujus interpretatio, *debitos*, expulso germano in contextum migravit.

194. *At magno luet.*] Non satisfacit hoc loco summorum virorum copatus. Florent. & *magno*. Nondum tamen video quidquam sanae mentis, nisi concipias: & *magno luet*, *Ni sponsa nostris cineribus Polyxena*. Experti estis iras Achillis, quum rapta per Agamemnonem Briseide Hectorem impune vexare & caedere Graecos sineret: & majores experiemini, nisi sponsam & pactam mihi vivo Polyxenam, Pyrrhi manu mactatam, tumulo mecum jungetis.

197. *Alta voce, dimisit diem,*] Flor. nocte divisit. Ut edidit Gruterus & recte interpretatur, exortas tenebras & quasi interpositas jam ante ortae luci & paullo post redeunti, diem quasi diffindere & dividere visum: obscurationem fictam, ut loquitur auctor Hispaniensis belli: *incidit, ut matutino tempore nebula esset crassissima: itaque in illa obscuratione*. &c.

202. *Triton ab alto c. h. choro.*] Vera lectio: *Tritonum ab alto cecinit hymenaeum chorus*. Sic Lippianus, sic auctor ejus Etruscus: & hi duo sanis τῶν πᾶσι. Qui monent, unicum solummodo Tritonem, Neptuni filium, buccinatorem & hu-

V A R I O R U M.

190. *Littus*] Sigeum, ubi sepultus est Achilles. FARNABIUS.

193. *Nostra*] Matris meae, &c. supra vers. 176. FARN.

193. *Non parvo luit*] Quanti stetit Achillis propter raptam Briseida ira, experti Graeci; videant ne majoris sibi irae poenas arcessiant negata inferis Polyxena. FARN.

198. *Mersus*] Hiatus qui egresso cessit, regresso clausit. FARN.

202. *Tritonum*] Decorum marinorum, & Ne Reidum materterarum Achillis. FARN.

202. *Hymenaeum*] Phoen. 262. FARN.

Ecc

203. Cum

PYRRHUS. AGAMEMNON. CALCHAS.

*Agamemnonis cum Pyrrho iurgia super Polyxena
compefcit Calchas.*

Pyrrh. **C**Um laeta pelago vela rediturus dares,
Excidit Achilles: cujus unius manu
205 Impulsa Troja, [**corruit tandem solo*

Bre-

GRONOVII.

mani sermonis peritum esse, caeteros humanae vocis expertes, eoque non potuisse occinere hymenaeum: & perderisum rogant, qui Tritonum chori in orchestram inducantur, & denique ariolantur: *Cecinit ab alto Triton hymenaeum toris*: hos patienter tuli, nihil inde mollius expectabam. Sed Scaligerum bona fide probare stupidissimum stolidissimumque illud vulgatum, & serio interpretari: *Altum chorum*, id est, profundum, & quidem Nereidum, & ab illarum cantibus & choreis cecinisse & *διὸ φωνήσας* Tritona: hoc vero quis ferre, quis potest pati? Nimirum idem omnes fallimur, neque est quisquam. Grutero, qui etsi auferendum se praebuisset numero futilium librorum, tamen non dissimulat egregiam esse scripturam Lipsiani codicis, & aut scripsisse sic Senecam aut scribere debuisse; vides non nasum, sed consilium defuisse. Cesset Sophistica: concedant interpolatae membranae: verum est quod dixi. Triton & Tritones, ut Venus & Veneres, Ilithyia & Ilithyiae. Aelian. 7. Animal. 15. *Εὐκλειδῆς τε ἔσας θρυαλίνας*, Cupido & Cupidines, Pan & Panes, Faunus & Fauni, Silenus & Sileni. Moschus in Europa, seu Idyllio secundo: *τοῖς δ' αὖφ' ἡν ἡγερμένοι: Τελταίης, πρὸς τοῖς ἀνδράσιν ἐνταῖς τῆς, Κηλοῖς τε ταπείνους γαίης*. Ubi certe non unus, & similiter Thalassionem canunt. Triton vocalissimus fingitur, & buccinator atque adeo cantor. Ideo elegantissime miraculum miraculo auget & quasi indictis nuptiis accidisse narrat ab alto mari modulatosonos, & chorum Tritonum, velut symphoniacorum, cecinisse hymenaeum Achilli & Polyxena. Omnia sunt ad extenuandam invidiam caecis. Regiam & innocentem puellam, quod ea Trojanis illecebra fuerat perdendi Achillis,

ignobili vindicta interficere gestiebant. Fingunt igitur Umbram ducis poposcisse non ut inferias, sed ut conjugem. Quae ut confirmetur opinio, etiam dii id approbant, & Tritones canunt hymenaeum. Statius 1. Achill. 55. *Canique quiesco Armigeri Tritones eunt*. Apulejus 4. Metam. *Jam passim maria persultantes Tritonum catervae*.

* Corruit tandem solo,] Quis hic mendum suspicatus est? Pellime tamen habitum locum arguit Florentinus: in quo solummodo: *Impulsa Troja quicquid adiecit morae Illo remoto dubia quo caderet stetit*. Media omnia desunt. Et verum quidem 207. *Seyros fretumque Lesbos Aegaeum secans*, hic otiosum & alienum, eadem membranae reddunt infra ante versum 225, ubi adhuc aenigma nemini intellectum obhaeserat. *Quicquid morae*, sibi puta, *adiecit*, quantum temporis superfluit. Suetonius Domitiano: *Exhaustus operum ac munerum impensis, stipendioque quod adiecerat*. Sequentem verum misere interpretantur: quod nisi fecisset, dubia iterisset Lesbos, cui parti faveret; vel, ex oraculi responso sine Achille in dubio erat an Troja posset capi. Nihil hic de

VARIORUM.

203. *Cum laeta*] Parta victoria. FARNABIUS. Hoc iurgium magna ex parte desumptum ex iurgio Teuceri & Attidarum in Sophoclis Ajace. DELRIUS.

204. *Cujus unius*] Interfecto Hectore. Supra vers. 125. FARNABIUS.

209. *Quae*

Brevi repensans] quidquid adjecit morae

[*Scyros, fretumque Lesbos Aegaeum secans*]

Illo remoto, dubia quo caderet, stetit.

Velis licet, quod petitur, ac properes dare;

Serò es daturus. jam suum cuncti duces

Tulere pretium. quae minor merces potest

210 Tantaè dari virtuti? an is meruit parum,

Qui, fugere bellum jussus, & longa sedens

Aevum senecta degere, ac Pylîi senis

Transcendere annos, exuens matris dolos,

Falsasque vestes, fassus est armis virum?

In-

GRONOVII.

Lesbo, quam viginti versibus hinc distare voluit Seneca: & ex oraculi responso certum & citra dubium erat. Trojam sine Achille capi non posse. Quam durum deinde, *dubia quo caderet*, *vi 3*, à quo deiceretur, vel cui caderet. Quo magis confidero, eo planius fit mihi, laciniam istam, *terrui tandem solo Brevi repensans*, esse inepti & audacis factoris. Senecam autem scripssisse, ut habetur Florentiae: *cujus unius manu Impulsa Troja, quicquid adjecit morae Illo remoto, dubia, quo caderet, stetit*. Sensum en rotundum expeditumque: cujus manu in occiso Hectore labefactata Troja, quicquid superfuit post mortem ejusdem Achillis, (hoc enim est, *Illo remoto*) non stetit firma & nixa vestigiis suis, sed extraxit breve momentum titubando, dubitando & quasi deliberando, quam in partem procumberet. Solet hoc evenire labantibus, ut paulum temporis fumant seque sustineant minando in diversas partes lapsam. Sic in Thyeste: *educto stetit Ferro caderet, cumque dubitasset diu Hac parte an illa caderet, in patrum cadit*. Ovidius lib. 10. *utque securi Saucia iras ingens, ubi plaga novissima restat, Quo cadat, in dubio est, omneque a parte timetur*. Statius lib. 9. *Getico qualis procumbit in Haemo seu Boreae furiis, putri seu robore quercus, illam intantem nemus & mons ipse tremisist*. Qua tellure cadat, quas obruat ordine silvas. Noster natural. quæst 6. 1. Nam & Herulanensis oppidi pars ruit, *dubieque stant etiam, quae relicta sunt*. Eodem libro cap. 9. *Aut cum diu dubitavere, super ea se, quae*

superfuit stantque, component: Et mox: tunc diu agitata fastigia concidunt, & tam diu differuntur atque incerta sunt, donec in solido refeduntur. Ubi possis etiam deferuntur. Petitus ut multa frustra carpit & tentat in Seneca, ita & transponit versum vulgatae, *Brevi repensans*. post 213. *Falsasque vestes*: alterum, *Scyros fretumque*, post 222. *Et causa litis*, Observ. 1, 3. utroque tamen merito offensus.

VARIORUM.

209. *Quae minor*] An illi supra caeteros merito minus quam caeteris debetur pretium? FARN.

211. *Qui, fugere*] Cui (cum accepisset hanc conditionem filii sui vitae à Iove Thetis) licuit longam aetatem sed tacitam & ingloriam egisse, ille tamen praelegit brevem, modo utilem & gloriosam FARN.

212. *Pylîi senis*] Nestoris. FARNABIUS Acolus genuit Salmonem, qui Tironem, quae peperit Neleum Nestoris patrem. *Pylîus* dicitur etiam Aristoteli in Peplo in utroque epigrammate. Aufonius quatuor aetates vixisse scribit: *Hoc regor in tumultu quarti iam prodigus aevi Nestor, consilio clarus, & eloquio*.

213. *Matris*] Quibus mater ipsum absconderet, ut modo vers. 204. FARN.

214. *Fassus*] Prodidit seipsum visâ galeâ & fruto, ut refert in Achilleide Statius, iecirco Homerus ait à ferro attractum virum. DELRIUS.

214. *Armis*] Quae (inter caeteras merces foemineas, quas Ulysses persona infortoris assumpta

Ecc 2

Achil-

- 215 Inhospitali Telephus regno impotens
 Dum Mysiae ferocis introitus negat,
 Rudem cruore regio dextram imbuat,
 Fortemque eandem sensit & mitem manum.
 Cecidere Thebae. vidit Eetion capi
 220 Sua regna victus. clade subversa est pari
 Imposita celso parva Lyrnessos jugo;
 Captâque tellus nobilis Briseide,
 Et, causa litis regibus, Chryse jacet;
 Et nota fama Tenedos; & quae pascuo
 225 Foecunda pingui Thracios nutrit greges

Sy-

GRONOVII.

224. *Et quae pascuo Foecunda*] Hoc recte vidit Delrius explicari non posse. Nam quae illa *Thracios* vel *nutriens* vel *mittens greges*? Non Cilla profecto nec Tenedos. Quis hoc divinaret, absque Florentino fuisset? Is igitur versum qui vulgo est

VARIORUM.

Achillem exploraturus adduxisset) viriliter affectando ac tractando se prodidit. FARN.

215. *Inhospitali*] Telephus Mysiae rex, cum Graecos Trojam proficiscentes prohiberet, ne per Mysiam iter facerent, ab Achille vulneratus sanari non potuit ex oraculi responso, nisi peteret auxilium unde vulnus tulit, conciliatum itaque Achilles sanavit dato è rubigine cuspidis emplastro. FARNABIUS.

215. *Impotens*] Insolens, ferox. FARN.

216. *Mysiae*] Cui nomen inditum scribit Scylax Cariandenus à Myso fluvio, qui eam perfluit. Vide Apollonium & ejus Scholiast. in lib. 1. prope finem. DELRIUS.

217. *Rudem*] Belli inexpertam, tironis tum Achillis. FARNABIUS.

218. *Fortemque*] Vulnere. FARN.

218. *Mitem manum.*] Medela. FARNABIUS. Telephus, Herculis F. Bacchi dolo cadens, in Pergami cacumine, juxta Suidam, ab Achille lancea percussus, ab eodem sanatus tuit, auctore Hygino cap. 101. Dicty, & Isacio in Lycophronem. Propertius, Q. Serenus, Ovidius &

alii plerique affirmant curatum Telephum ferrugine hastae Achilleae. quod inde confectum puto, quia siderite herba à se inventa, Telephi vulnus Achilles sanavit. vide Dioscoridem lib. 4. cap. 33. Plinium lib. 25. cap. 5. Anton. Mizaldus Cent. 7. Memorab. Aphorif. 4. putat fabulam natam inde quod vel Aristot. auctore, vulnera telis aereis infecta, quia causticam & siccam exhalationem in vulnere relinquunt, facilius curentur. Id confirmari videtur eo, quod cuspis hastae Achilleae, ut & ensis Memnonis, & cetera Heroum arma tradita sint aerea fuisse: & aes illos eam ad rem temperaturâ quadam indurare solitos, sed eâ amissâ ad usum ferri homines rediisse, referunt Proclus & Zezes in Hesiodum. Medicinam Achilles à Chirone didicit, & ut verisimile est Chirurgicam, quae tunc forte sola in usu. DELRIUS.

219. *Thebae.*] In Cilicia. FARNABIUS.

219. *Eetion*] Andromachae pater. FARN.

220. *Sua regna*] Eam Ciliciae partem, in qua Thebae. FARN.

221. *Lyrnessos*] Urbs Troados. FARN.

222. *Briseide*] Hippodamia Brisei filia. FARN.

223. *Chryse*] Chryse Ciliciae oppido capta, è praeda Agamemnoni data est Astynome Chrysaë Apollinis sacerdotis filia, quam pater prece & pretio repetens à rege repulsus est: injuriam hanc Apollo peste ultus est non cessatura nisi redita virgine; ab Achille itaque consilii ejus autore abstulit Agamemnon Briseida: unde *ἡ Χρυσείδην*. FARNABIUS.

224. *Et nota*] Tenedos notissima fama insula. FARNABIUS.

226. Les-

Syros , fretumque Lesbos Aegaeum secans,
 Et sacra Phoebo Cilla. quid? quas alluit
 Vernis Caycus gurgitem attollens aquis?
 Haec tanta clades gentium ac tantus pavor,
 230 Sparsae tot urbes, turbinis vasti modo,

AL-

G R O N O V I I.

204. & illic molestiam creat, huic proxime subi-
 cit: *nutrit greges Syros fretumque Lesbos Aegaeum*
secans: Et cara Phoebo Cilla. Praeclare, nisi quod
 extrita una litera est legendum *Syros*, ut animad-
 vertit quoque Petitus: quae & ipsa Aegaei maris
 insula, Pherecydis patria, ab Achille capta, Ovi-
 dio etiam teste: in armorum iudicio: *me credite*
Leibon, Me Tenedon, Chrysenque & Cillan Apol-
liis urbes, Me Syron cepisse. Eadem haec *Syros*,
 quod & syllabae docet modulus. Accurate enim
 Strabo lib. 10, ubi ejus meminit: *μητρόκει πλε-*
σύντων συρρών. Et si corripuerit Homerus, quem
 ipse advocat. Errat Hermolaus Barbarus ad lib.
 4. Plinii, cum ait esse prima producta *Syron* in-
 sulam Homero: *Συρὴν κικλήσκον* *Ορυνίης καθύ-*
περθιν. Non enim sic legitur in Homero, sed
 confundit duos versus: *Νῆστορ τις Συρὴν κικλήσκον*,
ὅπου ἄνθρωπος, Ορυνίης καθύπερθιν. Est qui in Ovi-
 dio miratur inter occupatas ab Achille insulas
 ostentari *Syron*, nec *Scyros*, in qua matris astu la-
 tuerat, bellum intulisse eum ait esse credibile.
 De Syro vindicat Nasonem hic locus Senecae.
 Scyro autem intulisse bellum Achillem dicit Ho-
 merus *Ιλ. ι. de Patrocli concubina: ἐν οἱ πόρε δι-*
Αχιλλεύς Σαῦρον ἰλίου ἀπείκαστο Εὐρυπύλοισι. Quo
 inductus versu Bersmannus *Syron* jubet reponi in
 Ovidio. Sed meminisse debemus, quod Pausanias
 observat in Atticis: historiam de mactata Polyxe-
 na consulto, tanquam immane facinus, praeter-
 misisse Homerum: eundem, quod eversam ab
 Achille Scyron prodidisset, dissimulasse ejusdem
 in ea insula cum virginibus conversationem,
 quam alii omnes Poetae tradiderint. At Ovidius
Syron velut alteram Achillis patriam nominat
 paullo ante: *Phthiam haec Scyronve ferantur.* ut
 Seneca Pyrrhi: *Hos Scyros animos?* Itaque *Syron*
 ab Achille captam ambo voluere, non *Syron*.
 Restat quare quoque Syros illa *Thracios greges*
nutrire dicatur. Laudes ejus sunt *Οδυσσ. ο. ἀλ-*
ωγὰν μὲν, Εὐβοῖαν, Ἰουμῶν, οἰνοπληγῆς, πολὺ-
πυρρῆς. Altero *Εὐβοῖαν* τὸ *Ἰουμῶν*, altero *Εὐμῶν*

τὸ εἰδικὸν designari notat Eustathius. Seneca *Εὐβοῖαν*
 reddidit *foecundam pascua pingui.* Iam idem Hom.
Ιλ. ι. Thraciam *μητρόκει μέλαν* appellat: *Οἱ τρώες ἐν*
Θράκῃ ἐλθὼν ἄλκιμῃσι μῆλα. Hoc sequutus La-
 tinus. Tragicus *Εὐμῶν* venit *nutrientem Thracios*
greges, seu oves, quarum foecundus in Thracia
 proventus: ovesque è Thracia in Syria pascua
 transmissas latiores amplioresque redditas signi-
 ficat. Ut in vicinia nostra Cimbrica armenta
 pingui pascuo nutriuntur, quae quum macra huc
 compellantur, brevi tempore ibidem saginantur ad
 lanii cultrum. Nec diffitebor, haec duo Home-
 ri loca subjecisse mihi summum & illustrem virum.
 Lucam Holstenium, municipem meum. *Cara*
 pro *sacra* in Mog. etiam notavit Delrius.

V A R I O R U M.

226. *Lesbos Aegaeum*] Relicta Scyro Achilles,
 in Lesbum priusquam se reliquae classi Ilium pe-
 tenti adjungeret, contendit, eamque insulam
 occiso prius Trambelo Telamonis filio, qui illic
 habitabat, & ex quo Apriatem puellam diligere
 coeperat, & Achilli se opposuerat, occidit; ut
 ex Euphorione narrat Parthenius *Erotic. cap. 26.*
 expugnavit. ibi illi Methymna urbs moram obtu-
 lit, nec illam potiri posse videbatur, nisi Pisidice
 Regis filia ipsius amore correpta urbem, nuptias
 pacta, prodidisset; quam tamen merito postea
 supplicio affecit, milites jubens proditricem lapi-
 dibus obruere. hoc narrat poeta ignotus, qui Les-
 biaca scripsit, ejus fragmentum extat in Parthe-
 nio. DELRIUS.

227. *Sacra Phoebo Cilla.*] Urbs Troados. FAR-
 NABIUS. Homerus, *κίλκον τι ζαθέλιον.* pro *sacra*,
 meus cod. antiq. habet *cara*. DELRIUS.

228. *Caycus*] Mysiae amnis. FARNABIUS.

230. *Sparsae tot urbes.*] Duodecim maritimae,
 undecim mediterraneae; ut gloriatur ipse Achilles
Iliad 9. DELRIUS.

230. *Turbinis*] *Μαδίη ἀνὰ πᾶσιν ὁδῶν*, celeritate.
 quae in rebus bellicis plus valet quam virtus. un-
 de *πῶδες ἀνὺς* dictus Achilles. FARNABIUS.

Ecc 3

231. AL-

- Alterius esset gloria ac summum decus;
 Iter est Achillis. sic meus venit pater,
 Et tanta gessit bella, dum bellum parat.
 Ut alia fileam merita, non unus satis
 235 Hector fuisset? Ilium vicit pater,
 Vos diruistis. inclitas laudes juvat,
 Et clara magni facta genitoris sequi.
 Jacuit peremptus Hector ante oculos patris,
 Patruique Memnon, cujus ob luctum parens
 240 Pallente moestum protulit vultu diem,
 Suique victor operis exemplum horruit;
 Didicitque Achilles & deâ natos mori.
 Tum saeva Amazon ultimus cecidit timor.
 Debes Achilli, merita si digne aestimas,
 245 Etsi Mycenis virginem atque Argis petat.

Du-

G R O N O V I I.

242. *Et deis natos mori.*] Notaverant in Adversariis omnes vet. libros, quos viderint, tenere *deae*, idque se amplecti. Lipsius ut melius veriusque protulit è suo, *dea*. Ergo aslute iidem in Commentariis postea: Mogunt. *deae*, Herpib. & Ven. *dea*: utrumvis rectum; ut primus restitui in Adversariis. Similiter transferunt *Patruique* pro *Pariterque*. Utrumque autem confirmat Florent.
 243. *Tum versa Amazon*] Non *versa* tantum est illa, sed etiam occisa. Nec *vertere* pro subvertere vel evertere hic opportunum. Potius igitur audiamus Etruscum: *Tum saeva Amazon*. Nisi tamen malis *sera*. quod esset, quae sero adfuit, nempe post Hectorem jam interemptum. Certe *saeva* melius quam *versa* Heinsius: *Thressa*. Idem Etrusc. *ultimus cecidit metus*. Tum. *Etsi ex Mycenis*.

V A R I O R U M.

231. *Alterius*] Quae aliis iussi belli fuissent causae & fines, Achilli tantum gradus fuere ad

bellum. adeo haec in transcurso & obiter gessit. FARNABIUS.

235. *Ilium*] In Hectore vincendo. Supra vers. 125. & 189. FARN.

237. *Sequitur*. [Relatione. FARN.

239. *Patruique*] Priami, cui frater Tithonus Memnonis pater. FARN.

239. *Parens*] Aurora. Supra vers. 10. FARN.

240. *Pallente moestum*] Ovidius de Aurora Memnonis matre l. 3. Metam. scripsit; *Cura deam propior luctusque domesticus angit Memnonis amissi, Phrygiis quem lutea campis Vidit Achillea percurrentem cupide mater. Vidit: & ille color, quo matutina rubescunt Tempora, palluerat; latuitque in nubibus aether.* idem tradidit Tryphiodorus. DELRIUS.

241. *Suique*] Cum enim videret Memnona Aurorae filium à se interfectum, se quoque Thetide natum mortalem esse didicit. FARNABIUS.

243. *Versa Amazon*] Penthesilea ab Achille occisa. FARN.

245. *Etsi Mycenis*] Etiam si ex tuis Mycenaeis aut Argivis aliquam peteret. FARN.

246. Du-

Dubitatur etiam? placita nunc subito improbas?

Priamique natam Pelei nato ferum

Maetare credis? at tuam natam parens

Helenae immolasti. solita jam & facta expeto.

250 *Agam.* Juvenile vitium est, regere non posse impetum.

Aetatis alios fervor hic primae rapit,

Pyrrium paternus. spiritus quondam truces,

Minaeque tumidi lentus Aeacidae tuli.

Quo plura possis, plura patienter feras.

255 *Quid caede dira nobilem clari ducis*

Aspergis umbram? noscere hoc primum decet,

Quid facere victor debeat, victus pati.

Violenta nemo imperia continuit diu:

Mo-

GRONOVII.

246. *Placita nec subito improbas?*] Concedo aliquid juventuti & ferociae Pyrrhi, sed, ut tam impudenter obloquatur regum regi, tanquam ei necesse esset placita Achillis filio sine mora probare, id non est ferendum. Decentius igitur Florentiae: *placita nunc subito improbas?* Sive quod tergiversaretur tradere Polyxenam, quam olim desponderi Achilli placuerat: sive potius, quod immolare virginem dubitaret, quam ad in sua ipsius filia olim Agamemnoni placuisset.

255. *Nobilem clari ducis Aspergis umbram?*] Florent. & alii: *nobilem clari ducis Aspergis umbram.* Sic in Hercul. Fur. *Umbrae Creontis & penam Labdaci.*

VARIORUM.

246. *Dubitatur*] An dubitas hostis natam in Achillis gratiam maetandam tradere, qui tuam ipsius natam Iphigeniam (supra vers. 165.) Helenae repetendae causa immolasti, cum eadem utriusque necis causa sit ventus redimen tus? FARN.

250. *Juvenile*] Hic fervor juvenibus aliis ab aetate est: tibi ulterius etiam à patre haereditarius. FARN.

251. *Aetatis alios*] Quis hic aliquid mutare audeat? In aliis, inquit Agamemnon, fervor iste

vitium juvenile est; in Pyrrho paternum. Alii ab aetate hoc habent, Pyrrhus à patre. Viri illustres cum Pyrrho ista tribuunt, an non aliud agebant? An Agamemnon hic alio respicit, quam in sequentibus; ad contentionem nimirum illam luculentam, quae est Iliados primo? An non poëtae, Tragici praesertim, Pyrrho *τὸ Ἀχιλλεύου* tribuunt: quod & diligenter Critici notarunt? An non Agamemnon hoc in eo tangit? An postremo non sequentia hoc confirmant? Illa inquam, *Spiritus quondam truces Minaeque tumidi lentus Aeacidae tuli.* HEINSIUS.

252. *Quondam*] In iurgio super Chryseide remittenda. Iliad. 4. Supra vers. 222. FARNAB.

253. *Minaeque*] Patiens inflati iratique Achillis minas tuli. FARN.

254. *Quo plura possis,*] Hunc versum Pyrrho adscribunt: Sed contra fidem librorum omnium. Nec male inter se nexa, si continues; reddit enim Atrides rationem pulcherrimam, & Regum Rege, jam sene, dignissimam, cur superbiam Achillis patienter tulerit. At Pyrrhum hoc dicere, minus convenit. contumelias ille, non modestiam cogitat: ira & juventae fervore effertur. nihil illi nunc sanae, nihil pacatae mentis: qui consilium nec datum recipiat, minus recte consulat aliis. DELRIUS.

255. *Caede*] Polyxenae FARNABIUS.

255. *Clari ducis*] Achillis. FARN.

263. *Ma-*

- Moderata durant. quoque Fortuna altius
 260 Evexit ac levavit humanas opes,
 Hoc se magis suppressere felicem decet,
 Variosque casus tremere, metuentem deos
 Nimium faventes. magna momento obrui
 Vincendo didici. Troja nos tumidos facit
 265 Nimium ac feroces? stamus hoc Danaï loco,
 Unde illa cecidit. fateor, aliquando impotens
 Regno ac superbus, altius memet tuli:
 Sed fregit illos spiritus haec, quae dare
 Potuisset alii, causa, Fortunae favor.
 270 Tu me superbum, Priame, tu timidum facis.
 Ego esse quicquam sceptrā, nisi vano putem
 Fulgore rectum nomen, & falso comam
 Vinclo decentem? casus haec rapiet brevis;
 Nec mille forsā ratibus, aut annis decem.

Non

GRONOVII.

270. *Tu me superbum, Priame, tu*] Non ad finem versus, sed ad medium interrogationis nota ponenda: *Tu me superbum, Priame? tu timidum facis.* Aliis haec victoria ferociam & immanes spiritus daret; me vero tu, ô Priame, superbum faceres? tantum abest, ut etiam timidiorem feceris. Sic in Agamemn. vers. 526. *Ve hit ista Danaos classis? & Troas velit.* Praecedenti versu Florent. *Potuisset aliis.*

VARIORUM.

263. *Magna*] Ego vincendo Trojam didici, quam momento magna obruantur. *ὡς τῇ μέγιστα διαλύται ῥάδιον.* FARN.

264. *Tumidos*] *Timidos* Lipsii, contra libros, ne dicam venustatem orationis, imo veritatem. Patebit magis si distinguas: *& feroces? stamus.* Pari argumento Florus lib. 4. 2. *Sane & ipse ante aciem moestior non ex more Caesar, sive respectu fragilitatis humanae, sive nimiam prosperorum suspectam habens continuationem: vel eadem timens, postquam idem ef-*

se corperat, quod Pompeius. GRUTERUS.

265. *Stamus*] Neque nos firmiori statu sumus, quam illi: nos cadere possumus sicut Trojam vidimus. FARN.

268. *Sed fregit*] In me spiritus altos fregit, quos aliis posset addidisse secunda fortuna. FARN.

270. *Tu me superbum, Priame? tu timidum facis.*] Si interrogationis nota, quam plerique omittunt, hinc tollatur, sensus erit, Nostra de te, Priame, victoria non tantum efferre, sed & deprimere animum meum valet. dum enim tetuamque fortunam intueor, exemplum mihi praebes inconstantiae rerum humanarum; ut, si quando gloria efferat, statim me cohibeam, moderan'que animo metuam adversos casus. interrogationi tamen favet cum Gronovio J. Rutgersius Var. Lect. lib. 6. c. 17. quamvis sententia, utrovis modo legas, fere eodem redeat. SCHRODERUS.

272. *Fulgore rectum*] Splendore incrustatum, intus miserum. FARN.

273. *Vinclo*] Diademate quod prae se ferat lactiniam & felicitatem, quid autem intus non fellis habet? FARN.

275. *Non*

- 275 Non omnibus Fortuna tam lenta imminet.
 Equidem fatebor (pace dixisse hoc tuâ,
 Argiva tellus, liceat) affligi Phrygas
 Vincique volui. ruere, & aequari solo,
 Etiam arcuisssem. sed regi frenis nequit
- 280 Et ira, & ardens hostis, & victoria
 Commissa nocti. quidquid indignum aut ferum
 Cuiquam videri potuit, hoc fecit dolor,
 Tenebraeque, / per quas ipse se irritat furor,
 Gladiusque felix, cujus infecti semel
- 285 Vecors libido est. quidquid everſae potest
 Superesse Trojae, maneat. exactum satis
 Poenarum, & ultra est. regia ut virgo occidat,
 Tumuloque donum detur, & cineres riget,
 Et facinus atrox caedis ut thalamos vocem,
- 290 Non patiar. in me culpa cunctorum redit.
 Qui non vetat peccare, cum possit, jubet.
Pyrrh. Nullumne Achillis praemium manes ferent?
Agam. Ferent; & illum laudibus cuncti canent;
 Magnumque terrae nomen ignotae audient.

Quod

G R O N O V I I.

289. *Ut thalamos vocem,*] Florent. *vocent?* Non
patiar. Quasi intelligat Graecos Pyrrho faventes.
Nam & sequitur, culpa cunctorum.

V A R I O R U M.

275. *Non omnibus*] Hunc nostrum ὅλως ἐφ' ἑμ-
 ὅ forte rapient non m. carinae aut x. anni, uti
 nos Trojam, sed brevis hora. FARN.

279. *Regi*] Non audiunt rationem & modum
 vindictae libido, armorum strepitus, victoria su-
 perba, eaque licentiosa per noctem, quae pudore
 vacat. FARN.

282. *Dolor,*] Raptae Helenae vindicta. FARN.

283. *Tenebraeque,*] Noctis, qua capta est Tro-
 ja, licentia. FARN.

284. *Felix,*] Victor. FARN.

284. *Infecti*] Cruore semel tincti. FARN.

285. *Vecors*] Infana, reponi nesciens. FARN.

287. *Et ultra est,*] Et plusquam satis. FARN.

287. *Regia ut virgo*] Distingue: occidat? Tumuloque donum detur? & cineres riget? Et facinus atrox caedis ut thalamos vocem? Non patiar. Suspicio Senecam hanc scripsisse, quum Nero à Poppaea impelleretur ad Octaviae necem. Cujus causam sub aliena persona agit. Quasi dicat, satis poenarum & ultra exactum ab Octavia, quae Pandataria clausa erat: nec audiendam esse Poppaeam, quae sibi firmum & stabile cum Nerone conjugium non credebat fore, quamdiu viveret Octavia: itaque Poppaea Octaviae caedem suum conjugium vocabat. PETITUS.

290. *In me culpa*] Nisi prohibeam. FARNAB.

Fff

295. Le-

- 295 Quod si levatur sanguine infuso cinis,
Opima Phrygii colla caedantur gregis,
Fluatque nulli flebilis matri cruor.
Quis iste mos est; quando in inferias homo est
Impensus homini? detrahe invidiam tuo
- 300 Odiumque patri, quem coli poena jubes.
Pyrrh. O tumide, rerum dum secundarum status
Extollit animos; timide, cum increpuit metus:
Regum tyranne, jamne flammatum geris
Amore subito pectus, ac Veneris novae?
- 305 Solusne toties spolia de nobis feres?
Hac dextra Achilli victimam, reddam suam:
Quam si negas retinesque, majorem dabo,
Dignamque quam det Pyrrhus. & nimium diu
A caede nostra regiâ cessat manus,
- 310 Paremque poscit Priamus. *Agam.* Haud equidem nego
Hoc esse Pyrrhi maximum in bello decus,

Sae-

GRONOVII.

304. *At Veneris novae?*] Non videtur satis cohaerere cum praecedentibus. Aut igitur deest versus hac sententia, quoties te desiderium & cupiditas subiit: aut sublata distinctione sequentibus hoc jungendum, quasi dicat: *Et tunc solus de nobis toties rapies spolia Veneris novae?* Id est rapies à domo nostra puellas, quas mutato amore deperire coepisti.

VARIORUM.

295. *Levatur*] Vide Phoen. v. 172. & Hippol. vers. ult. FARN.

296. *Opima*] Hercul. Fur. v. 908. FARN.

298. *Quando in inferias homo est*] Phoen. v. 172. & Troad 374. FARNABIUS Ab Achille Patroclo duodecim homines in inferias impenduntur apud Homerum Iliad. φ. & Pallanti ab Aenea, apud Virgilium Aeneid. 10. Praeterea falsis diis antiquorum homines immolari non fuit insolens. Fecerunt hoc Carthaginenses & Celtae, teste

Dionysio Halicarnass. lib. 1. Scythae auctore Herodoto in Melpom. Leucadii & Albani, si Straboni credimus lib. 10 & 11. Achaei & Lacedaemonii, ut scribit Pausanias in Lacon. DELRIUS.

300. *Quem*] Quem jubes coli innocentis regiae virginis morte. FARNABIUS.

301. *O tumide,*] O in secundis elate, in adversis dejecte; ὡς καὶ κατὰ δὴν ἐλάθειο. FARN.

303. *Regum*] Dux ducum, Imperator Graecorum. FARN.

304. *Amore subito*] Ut olim Chryseidos & Cassandrae, ita nunc Polyxenae? FARNABIUS. Propter Briseidem & Chryseidem hoc dicit. πρὸς λυφίλιας ejus carpit. DELRIUS.

305. *De nobis*] De nostra familia, vivo patri eripiens Briseida: mortui inferiis Polyxenam negans. FARNABIUS

307. *Majorem*] Teipsum scilicet. FARN.

310. *Paremque*] Regem mortis socium poscit Priamus manu mea interfectus. FARN.

311. *Maximum*] Ironice. FARN.

Saevo peremptus ense quod Priamus jacet,
 Supplex paternus. *Pyrrh.* Supplices nostri patris,
 Hostesque eosdem novimus. Priamus tamen

315 Praefens rogavit. tu gravi pavidus metu
 Nec ad rogandum fortis, Ajaci preces
 Ithacoque mandas, clusus, atque hostem tremens.

Agam. At non timebat tunc tuus, fateor, parens,
 Interque caedes Graeciae, atque uistas rates,

320 Segnis jacebat, belli & armorum immemor,
 Levi canoram verberans plectro chelym.

Pyrrh. Tunc magnus Hector, arma contemnens tua,
 Cantûs Achillis timuit: & tanto in metu
 Navalibus pax alta Theffaliciis fuit.

325 *Agam.* Nempe iisdem in istis Theffalis navalibus
 Pax alta rursus Hectoris patri fuit.

Pyrrh. Est regis alti, spiritum regi dare.

Agam. Cur dextra regi spiritum eripuit tua?

Pyrrh. Mortem misericors saepe pro vita dabit.

330 *Agam.* At nunc misericors virgines busto petis.

Pyrrh.

G R O N O V I I.

312. *Supplices nostri patris Hostesque*] Immo hoc dicit: Recte meministi hostis supplicis: sic enim potes recordari, id patri meo sorte datum, ut qui hostes illi forent, tandem supplices fierent, quorum in numero & tu fuisti.

330. *At nunc misericors.*] Florent. *Et nunc misericors.* acriore ironia. Tentaverat è nonnullis Delius, non: haud tamen improbat alterum.

V A R I O R U M.

313. *Supplex*] Cui supplici filii Hectoris cadaver redempturo pepercit pater tuus. FARN.

313. *Supplices*] Supplici illi pepercit pater, hostem ego interfeci. FARN.

314. *Priamus*] Et tamen Priamus te animosior,

venit ipse Achillem coram deprecaturus; tu non sustinens patris mei irati conspectum, Ajacem & Ulyssem cum muneribus & precibus misisti ipse in tentoriis latens. FARN.

318. *At non*] Scopticon. FARN.

319. *Ustas*] Hectore & Trojanis faces in classem inferentibus. FARN.

321. *Levi*] Iliad. i. FARN.

322. *Tunc*] Et tamen idem Hector, qui tua arma sprevit, illius lyram timuit non ausus naves Theffalas aggredi. FARN.

325. *Nempe*] Nec sane erat cur timeretur, cum ausus fuerit Priamus hostis huc venire. FARN.

327. *Est regis alti, spiritum regi dare.*] Vitam dare, parcere regi, ut Priamo pater. FARN.

329. *Ad mortem*] Vita extreme misera mors potior & malum minus. FARN.

329. *Misericors*] Ironia. FARN.

Fff 2

331. *Janus*

Pyrrh. Jamne immolari virgines credis nefas?

Agam. Praeferre patriam liberis regem decet.

Pyrrh. Lex nulla capto parcit, aut poenam impedit.

Agam. Quod non vetat lex, hoc vetat fieri pudor.

335 *Pyrrh.* Quodcumque libuit facere victori, licet.

Agam. Minimum decet libere, cui multum licet.

Pyrrh. His ista jactas, quos decem annorum gravi Regno subactos Pyrrhus exsolvit jugo? (caret.

Agam. Hos Scyrus animos? *Pyrrh.* Scelere quae fratrum

340 *Agam.* Inclusa fluctu. *Pyrrh.* Nempe cognati maris.

Atrei & Thyestae nobilem novi domum.

Agam. Ex virginis concepte furtivo stupro,

Et ex Achille nate, sed nondum viro.

Pyrrh.

GRONOVII.

337. *His ista jactas*] Et olim Delrius edidit *jactas*, & manus illustris ita notaverat ad marginem, deleta nota interrogandi, quam Gruterus allevit. Sed recte Gruterus. Cum dixisset praecleara dignissimaque magno rege sententia Agamemnon: *Minimum deest libere, cui multum licet*: regerit Pyrrhus: Annon te pudet haec jactare apud Graecos, quos decem annorum gravi jugo, longe remotus ab illo, qui nunc tam graves sententias loquitur, intemperantissime pressisti? quosque adhuc premeres, nisi Pyrrhus eversa Troja imperio tuo finem attulisset? Statim Flor *Syrus*. Ergo legendum: *Syrus*. Et hic suavior sonus.

VARIORUM.

331. *Jamne*] Ubi olim haec mens, quando filiam tuam virginem immolasti? FARN.

332. *Praeferre*] Me quidem *Utilitas populi*, *fraterque*, *datumque Imperium movis*, *pensarem ut sanguine laudem*. FARN.

333. *Lex nulla*] Clementia quidem victoris, non lege servabantur à morte captivi ut servirent, unde *Servo* nomen apud J. C. quod Jos. Scaligero ab *ἱερῶ*. aliis ab *ἱέρ* lana, unde *ἱερῶ* quila-nificium exercet. FARN.

338. *Exsolvit*] Sacramento in militiam praestito absolvit, Troja scil. capta, quae fato capi non

potuit sine uno ex Aeacidarum genere. FARN.

339. *Hos Syros*] Tantos-ne tibi animos suppeditat tam ignobilis patria? FARN.

339. *Scelere*] Quae tamen non habet reges sceleratos fratres, quemadmodum habuere Mycenae Atreum & Thyestem. FARN.

340. *Inclusa*] Insula mari angustata. FARN.

340. *Nempe*] In quo Thetis patris mei mater. FARNABIUS.

341. *Atrei*] *Prolepsis Ironica*: atque hoc, ut multa alia in hac scena desumuntur è jurgio Teucri & Agam. in Sophoclis Ajace. FARN.

342. *Virginis*] Deidamiae Lycomedis filiae ab Achille virgineo habitu latitante constupratae. FARNABIUS.

343. *Sed nondum viro*.] Quaerebat apud Suetonium Tiberius, quomodo id temporis Achilles fuerit vocatus? respondet Hygin. in fab. 96. à capillorum colore tunc *Pyrrham* dictum. Sidonius in carmine ad Felicem: *Inde Scyriadum datas parensi, Falsae nomina pertulisse Pyrrhae*: *Atque inter tetricae choros Minervae*, &c. describit elaborato sermone, ut solet, Tertullianus lib. de pallio c. 4. *Naturam concussis Larissaeus heros in virginem mutando, ille ferarum medullis educatus, unde & nominis concilium, quandoquidem labiis vacuabat ab uberum gustu: ille apud rupicem, & silvicolam, & monstrum eruditorem strupea scholâ eruditus. Feras in puero matris sollicitudinem, patiens certe iam* ustr-

Pyrrh. Illo ex Achille, genere qui mundum suo

345 Sparfus per omnem coelitem regnum tenet,
Thetide aequor, umbras Aeaco, coelum Jove.

Agam. Illo ex Achille, qui manu Paridis jacet.

Pyrrh. Quem nec deorum cominus quisquam petiit.

Agam. Compescere equidem verba, & audacem malo

350 Poteram domare: sed meus captis quoque
Scit parcere ensis. potius interpret deum
Calchas vocetur. fata si poscunt, dabo.

Tu qui Pelasgae vincla solvisti rati,
Morasque bellis; arte qui reieras polum,

355 Cui viscerum secreta, cui mundi fragor,
Et stella longâ femitam flammâ trahens

Dant

GRONOVII.

345. *Per omnem coelitem regnum tenet;* Itane Pyrrhus Achilles regno depulit Jovem, ut Jupiter Saturnum? Flor. *per omne.* Recte, modo distinguas: genere qui mundum suo, Sparfus per omne coelitem regnum, tenet. Devinctum necessitudinibus habet, divisus inter consanguineos deos, qui coelo, mari, inferis, imperant.

VARIORUM.

astricular, certe jam virum alicujus clanculo functus, adhuc sustinet stolam fundere, comam struere, cutem fregere, speculum consulere, collum demulcere, aurem quoque foratus effeminatus: quod illi apud Sygeum servas frangulo (zoma muliebris, aliter statua) plane postea miles est. necessitas enim reddidit sexum. de proelio sonneras, nec arma longe. Ipsum (inquit) ferrum virom attrahit. Ceterum si post inventivum quoque puellam perseverasset, potuit & nubere. Ecce itaque mutatio: monstrum equidem geminum, de viro femina, mox de femina vir. DELRIUS.

344. *Illo ex*] Diis totius mundi affine, Thetidos deae aequoris filio, Aeaci inferni judicis nepote, Jovis summi pronepote. FARNABIUS.

345. *Sparfus per omnem*] Duo nostri impressi, ad stipulantes Florentino exhibent *per omne*. SCHRODERUS.

347. *Paridis*] Emphasis. mollis, effoeminati, imbellis Paridis. FARNABIUS.

348. *Quem*] Sed ab Apolline Paridi favente, idque eminus & per insidias, neque enim deorum quisquam cum cominus petere ausus. FARN.

349. *Malo*] Supplicio vel in malum tuum. FARNABIUS.

350. *Captis*] Captivis, ut Polyxenae, &c. FARN.

353. *Tu qui*] Tu ô Calcha cujus divinatione solvimus diu detenti in Aulide, & cujus interpretatione de novem passerulis cum matre à serpente voratis pertulimus moras decennalis belli. FARNABIUS.

354. *Arte*] Interpretes divum, qui numina Phoebi, &c. id est, qui ex siderum positione futura concipis, potes & augurium includere. FARN.

355. *Cui viscerum*] Qui per extispicium fata rimaris. FARN.

355. *Cui mundi*] Terrae motum vult Delrius, ego tonitru, namque & hoc ad aruspices pertinere nemo non novit. FARN.

356. *Stella*] Cometen longe crinitum, vel stellam cadentem. Vide Phoen. vers. 431. deorum placita divinaris. FARN.

356. *Stella*] Cometes, quem Seneca stellam esse censuit lib. 7. Nat. quaest. Verius tamen, stellae differunt à cometis, ut docent, Aristot. lib. 1. Meteor. cap. 7. Plinius lib. 2. cap. 22. & est communis opinio philosophorum & astronomorum. DELRIUS.

356. *Longâ flammâ*] Extento & diffuso crine. DELRIUS.

Dant signa fati: cuius ingenti mihi
Mercede constant ora: quid jubeat Deus
Effare, Calcha, nosque consilio rege.

- 360 „*Calch.* Dant fata Danaïs, quo solent pretio, viam.
„Maetanda virgo est Thessali busto ducis:
„Sed quo jugari Thessalae cultu solent,
„Jonidesve, vel Mycenaeae nurus.
„Pyrrhus parenti conjugem tradat suo.
365 „Sic rite dabitur. non tamen nostras tenet
„Haec una puppes causa. nobilior tuo,
„Polyxene „cruore debetur cruor,
„Quem fata quaerunt: turre de summa cadat
„Priami nepos Hectoreus, & letum oppetat.
370 „Tum mille velis impleat classis freta.

GRONOVII.

367. *Polyxena, cruore*] Flor. *Polyxene*. Ut infra vulgo etiam: *Polyxene miseranda*.

VARIORUM.

357. *Ingenti Mercede*] Filia mea. Supra vers. 165. & Chryseide supra vers. 222. FARNABIUS.
360 *Quo solent*] Virgine caesa. FARN.
361. *Thessali*] Achillis. Sup. 181. FARN.
361. *Maetanda virgo est Thessali busto ducis: Sed* Cet.] Distinguebat J. Rutgerius, Var. Lect. vi. 17. *maetanda virgo est Thessali busto ducis. Sed quo jugari Thessalae cultu solent, Jonidesve vel Mycenaeae nurus, Pyrrhus parenti conjugem tradat suo.* ut cultu distinctius ad ritum conjugii referatur; quod Pyrrhus celebraturus esset. SCHRODERUS.
362. *Quo jugari*] Quo ritu, ornatu, & cultu sponsae in Thessalia ad maritos duci solent. FARNABIUS.

362. *Jugari*] Matrimonio jungi. metaphora à bubus ducta, qui, quando idem jugum subeunt, jugantur. ea figura sic usum comperio Plautum, in Curculione: — *jamne ea fert jugum?* & Horatium: *Nondum subacta ferre jugum valet Cervice* — Sane posset quis suspicari, Senecam allussisse ad morem, quem Servius & Isidorus commemorant, Sponso & Sponsae jugum imponendi, unde *Juga Juno* Sex. Pompejo, & via Dionysio, Musaeo & Apulejo, ut recte Brissotius in l. singulari de rit. nupt. à Nonno etiam Panoplitano Dionysiac. sic nominatur. DELR.
363. *Jonidesve,*] Mulieres ex Ionia, à duce Ione, qui coloniam deduxit, dictae. FARNAB.
364. *Conjugem*] Polyxenam. FARN.
366. *Nobilior*] Proles mascula, Hectorea. FARNABIUS.

369. *Priami nepos*] Astyanax, vero nomine Scamandrius, aliis Nesus. FARN.

C H O R U S T R O A D U M.

Chorus è mulieribus Trojanis tam mente quàm corpore captis, quo Achillis animam apparuisse neget, ex Epicuri sententia, quae nec Stoicorum multo sanior, stulte & (ut semel de toto Choro moneam) impie animam cum corpore interire asserit.

V Erum est? an timidos fabula decipit,
Umbras corporibus vivere conditis?

Cum conjux oculis imposuit manum,
Supremusque dies solibus obstitit,

375 Et tristis cineres urna coërcuit:
Non prodest animam tradere funeri:
Sed restat miseris vivere longius?

An toti morimur? nullaue pars manet
Nostri; cum profugo spiritus halitu

380 Immistus nebulis cessit in aëra,
Et nudum tetigit subdita fax latus?

Quidquid Sol Oriens, quidquid & Occidens

No-

G R O N O V I I.

375. *Et tristes cineres*] Florent. *Et tristis cineres*
urnae.

V A R I O R U M.

372. *Umbras*] Animas. FARN.

372. *Conditis*] Sepulchris. FARN.

373. *Cum conjux*] Ubi conjux conjugis morientis claudit oculos, quod faciebant sanguine proximi FARN.

374. *Solibus*] Luci vitali, ne videant solem diesque. FARN.

375. *Urnæ*] Quae cineres combustorum capit. FARNABIUS.

376. *Non prodest*] Non est opus anima viventis

animam placare mortui, quae (ut totus hic Chorus vult) nusquam est, quum autem animas defunctorum sanguine humano propitiari creditum esset, captivos primum in exequiis immolabant, postea gladiatorum paria inferiis ad tumulos exhibebant, spectaculi voluptate rei atrocitatem adumbrantes. Phoen. vers. 172. FARNABIUS.

377. *Sed restat*] An restat vita post funus? quam quidem vitam, miseram duxerunt Stoici. FARN.

379. *Cum profugo*] Ubi anima (ex mente Chori) ex aëre seu elementorum subtilissima parte concreta redit in illa, unde orta sit. FARN.

381. *Latus?*] Crematum rogo cadaver. FARNABIUS.

382. *Quidquid*] Omnia in terris, quas Sol videt, quas mare fluxu, aut refluxu alluit, aetas veloci pede corripit. FARN.

385. *Pe-*

- Novit: caeruleis Oceanus fretis
 Quidquid vel veniens vel fugiens lavat,
 385 Aetas Pegaseo corripit gradu.
 Quo bis sena volant sidera turbine,
 Quo cursu properat secula volvere
 Astrorum dominus, quo properat modo
 Obliquis Hecate currere flexibus;
 390 Hoc omnes petimus fata: nec amplius,
 Juratos Superis qui tetigit lacus,
 Usquam est. ut calidis fumus ab ignibus
 Vanescit spatium per breve sordidus;
 Ut nubes gravidas, quas modo vidimus,
 395 Arctoi Boreae disjicit impetus;
 Sic hic, quo regimur, spiritus effluet.
 Post mortem nihil est, ipsaque mors nihil,
 Velocis spatii meta novissima.
 Spem ponant avidi; solliciti metum.
 400 Quaeris, quo jaceas post obitum loco?

VARIORUM.

385. *Pegaseo gradu.*] Veloci, à Pegaso equo alato è Medusae sanguine juxta *πῆγας*, id est, fontes Oceani nato, qui & fontem elicit Hippocrenem. FARNABIUS.

386. *Quo bis sena sidera*] XII. Signa in Zodiaco. Thyest. vers. 838. FARN.

386. *Turbine.*] Cursu rapido instar turbinis. FARN.

388. *Astrorum dominus.*] Sol. Thyest. vers.

833. FARNABIUS. Qua velocitate volvuntur duodecim menses anni, qua celeritate Phoebus & Phoebe peragunt cursus suum; eâ properamus ad mortem. tantum enim vitae, quantum temporis decedit. DELRIUS.

389. *Hecate*] Hippolyt. vers. 411. FARNAB.

391. *Juratos*] Styga. Hercul. Fur. vers. 711. id est, mortuus nusquam est. FARN.

392. *Usquam est.*] Tanquam nunquam fuisset. impie, ridicula vero ratio celerrime ad mortem properamus; ut nubes à vento dissipantur, ut fu-

mus cito perit; sic vita hominis. anima igitur hominis moritur. Miseri, si haec consequi necessario Stoici rebantur: impudentes, si cum sequi non viderent, ut rationi tamen consentanea, obtrudebant. DELRIUS.

393. *Sordidus.*] Fumi epithetum ab Horatio lib. 4. Od. occupatum. DELRIUS.

394. *Gravidas.*] Pluvia foetas. FARNABIUS.

395. *Dissipat*] Al. *disjicit*. FARN.

396. *Quo regimur*] Rector nostri & moderator animus. FARN.

397. *Mors nihil.*] Vitae enim privatio. FARNABIUS.

399. *Avidi.*] Cupidi mortis, ut, quam credunt, beatitudinem consequantur. DELRIUS.

399. *Solliciti*] Qui poenas scelerum post mortem metuunt. sic sublatâ spe & metu futurorum nugabatur Epicurus se genus humanum incomparabili beneficio affecisse: eo respicit, vel id sentit potius. DELRIUS.

400. *Quaeris.*] Non erimus etiam post mortem sicut

Quo

Quo non nata jacent.

Tempus nos avidum devorat, & chaos.

Mors individua est noxia corpori,

Nec parcens animae. Taenara, & aspero

405 Regnum sub domino, limen & obsidens

Cultos non facili Cerberus ostio,

Rumores vacui, verbaque inania,

Et par sollicito fabula somnio.

ACTUS

GRONOVII.

401. Quo non nata jacent.] Ab Euripide sumpsit: *Τὸ μὴ γένεσθαι τῷ θανάτῳ ἴσον ἀνταρ.* Sic Andromache in Troadibus.

403. Mors individua est, noxia.] Hic magnum acumen sophisticum reperiunt. Vocat, ajunt mortem individuum hoc sensu: fieri nequit, ut mors parcat animae, non parcens corpori; vincatur ab illa, victrix istius: sic enim dividi mors deberet. At individua est. Non tam magister sententiarum Seneca. Tolle distinctionem, quae sensum suspendit: *Mors individua est noxia corpori*: & vocabulum *noxia* pro substantivo accipe, proque damno, lae, vitio. Sic Manilius lib. 4. *Quin etiam infelix virtus & noxia felix.* Eodem: laudi *noxia* iuncta est. Et, *ter quinae noxia par est.* Sic Jurisconsulti: *Noxa est ipsum corpus, quod nocuit*: *noxia maleficium, veluti furium, damnum, rapina.* Tibullus in Priapeo: *Gravi piacque lege noxiam laet.* Ubi Scaliger annotat, quod hodie in Gallia jurgium vocatur *noise*, id à *noxia* detortum esse. Fieri potest: sed quod addit *noxiam* aliquando notare jurgium ac dissidium, indictum melius foret. Petronium dat auctorem, apud quem fit, in *mediam noxam perfertur.* At omnes illic libri, in *mediam rixam.* Alterum Aufonium: *Saepe in coniugiis fit noxia, si nimia est dos.* Sed distinguendum: fit *noxia*, si *nimia* est, *dos* & transitivum est, hoc sensu: *Dos*, si *nimia* est, saepe fit *noxia* sive *damnosa.* Tamen deliciae interpretum Arbitri audent corrigere locum istum in Scaligeri sententiam, & reprehendere Gifanium, qui *noxi-*am pro jurgio apud bene Latinos reperiri negat. Illud forsàn Gifanium inconsultius, *noxiam* poëtis tantum usitatam, qui metri causa τὸ ἴατρο interposuerint. Habet quippe Cicero in tertio de legibus & in Hortensio. At Seneca noster, mors, inquit, est labes corporis, quae ab eo dividi ac

separari non potest, *συνεχόμενος ἀχώριστος.* ut ita loquar: τὸ θάνατον ἀχώριστος τῷ σώματι συνεχόμενος. De Provid. 5. Quaedam separari à quibusdam non possunt, cohaerent, individua sunt. Ne crabrones in me coëant, scio ipsorum sermone mortem non esse *συνεχόμενος*: sed hoc vult Chorus, mortalitatem esse noxam & pestem corpori separari nesciam: sed & animae quoque eandem pernicipalem. Hoc dicit, & falso, ut scimus, non febriculoso argumento colligit.

VARIORUM.

sicut nec fuimus ante vitam. Stoice & Epicurice FARNABIUS.

401. Quo non nata.] Eris post obitum, quasi nunquam fuisses editus. impie. DELRIUS.

402. Tempus.] Praefinito tempore in primam illam unitatem atque confusam materiam redibunt omnia, unde & rursus renascuntur, & in quantum recident vicissim. atque haec Stoicorum aeternitas FARNABIUS.

402. Chaos.] Successu temporis omnia in pristinum Chaos revolvi censebant Stoici; & novos deinde mundos iterum interituros secundum cunctas sui partes; nasci iterum, mori iterum, nullumque circuli istius finem agnoscebant. haec illorum aeternitas. DELRIUS.

404. Taenara.] Descensus ad inferos. Hercul. Fur. vers. 586. FARNABIUS.

404. Aspero.] Diti illachrymabili regnati inferi. FARNABIUS.

406. Non facili.] Non levi, vivis ingredi, umbris exire volentibus. FARN.

407. Rumores.] Ex eadem schola, Horatii fabulae manes. quos esse Nec pueri credunt, nisi quod nondum aere lavantur FARN.

408. Somnio.] Quod dormientes territat ut & superstitiosos. FARN.

ACTUS TERTIUS.

ANDROMACHA. SENEX. ULYSSES.

*Hectoris uxor viso territa filium in tumulto paterno abscondit,
quem sagacitate sua Ulysses latebris exutum ad
mortem abducit.*

Andr. **Q**uid moesta, Phrygiae, turba laceratis comas,
410 Miserumque tunicae pectus effuso genas
Fletu rigatis? levia perpeSSae sumus,
Si flenda patimur. Ilium vobis modo,
Mihi cecidit olim, cum ferus curru incito
Mea membra raperet, & gravi gemeret sono
415 Peliacus axis pondere Hectorreo tremens.
Tunc obruta atque everSa, quodcumque accidit,
Torpens malis rigensque, sine sensu fero.
Jam erepta Danaïs conjugem sequerer meum,
Nisi hic teneret. hic meos animos domat,

Mo-

GRONOVII.

413. *Mihi cecidit olim,*] Vitium versus non tolerandum. Sed contrahenda pronuntiatione prima vox, quasi esset, *Mi* cecidit. Neque enim mavis: *Mihi cadit olim.*

416. *EverSa Troja concidit.*] Et hic contra morem Senecae modulus. non enim fert ille jambum in quinta regione. Duo summi viri remedium tentarunt: alter *τὴν Τροίαν τετραμνησάμενος* accipiendum prodidit, alter inserta interjectione, *Troja heu concidit*, ad marginem notavit. Omen dederunt futurae correctioni, quam praestat Florentinus: *Tunc obruta atque everSa, quodcumque accidit, Torpens malis rigensque sine sensu fero.* Ilium mihi olim cecidit, nimirum, cum Hector caderet, cum circa muros traheretur: tum ego everSa & obruta ruinis incidentis mihi calamitatis, quic-

quid postea supervenit, non sensi tanquam minus. Eleganter autem, *obruta atque everSa* quod & de homine & urbe recte dicitur.

VARIORUM.

412. *Si flenda*] Levium enim dolorum fletus est, ingentium stupor. FARN.

412. *Modo,*] Jam tandem captis. FARN.

414. *Mea membra*] Mei Hectoris. FARN.

414. *Gravi*] Cum Achillis currus ter circum moenia Trojae raptaret Hectorem. FARN.

417. *Torpens*] Illis itaque damnis stupens, non sentio urbis excidium, captivitatemque meam. FARNABIUS.

418. *Erepta*] Morte mihi ultro illata assererem me in libertatem, nisi hic filiolus meus retineret me in vivis. FARN.

422. *Ma-*

- 420 Morique prohibet. cogit hic aliquid deos
Adhuc rogare. tempus aerumnae addidit.
Hic mihi malorum maximum fructum abstulit,
Nihil timere. prosperis rebus locus
Ereptus omnis: dira, qua veniant, habent.
- 425 Miserrimum est timere, cum speres nihil.
Sen. Quis te repens commovit afflictam metus?
Andr. Exoritur aliquod majus è magno malum.
Nondum ruentis Ilii fatum stetit.
Sen. Et quas reperiet, ut velit, clades deus?
- 430 *Andr.* Stygis profundae claustra, & obscuri specus
Laxantur: & ne desit everfis metus,
Hostes ab uno conditi Dite exeunt.
Solisne retro pervium est Danaïs iter?

Cer-

G R O N O V I I.

430. *Stygii profundae claustra.*] Quanto suavius Euriscus: *Stygis profundae*: & mox: *ab imo conditi dite exeunt*, non *tumulo*? Nempe *Styx* & *Dis* auctori nil nisi tumultus, quae & Horatio *Plutonia domus*. Haec igitur prima manus: illae interpretum.

433. *Solisne retro*] Ut haec vulgo distinguuntur, intelligere neminem causatus Scaliger, personas mutat, & hunc versum cum dimidiato sequente attribuit seni, quod secutus est Scriverius. Sed non est haec simplex interrogatio percontantis, quod ignorat, verum est impetus animi *πρόσθετος*, & faucii, variisque permotionibus affecti & flagellati: quali nusquam in tota hac scena loquitur senex. Malim itaque cum omnibus libris & Flor. Andromachae ista relinquere, sed inclusa parenthesi, tanquam suspirium indignationis: post quod continuat institutum sermonem.

V A R I O R U M.

422. *Malorum*] Mentis securitatem. nihil scilicet timere. FARN.

423. *Prosperis*] Quoniam itaque adempta melioris sortis spe, non sunt quibus me reservem ad

secunda, obdurescat animus in adversis, nec pejora timeat. FARN.

423. *Prosperis rebus locus Ereptus omnis*:] Mira hic Farnabii dialectica consecrarium illud hinc elicientis: *obdurescat animus in adversis, nec pejora timeat*. Censeo aliud velle reginam; deplorare eam se. miseriam suam, quod timeat, omni spe melioris fortis in perpetuum exclusa; non vero exstimulare se, ut pejora ne timeat; id quod ille, quem dixi, fecit. SCHRODERUS.

425. *Miserrimum est timere*,] Timor enim, cui nihil spei admistum sit, desperationem, malorum maximum, gignit. nam desperans meliorem sortem, jacet omnino, neque se conatur erigere: & quia illis omnibus abstinet, quae salutem possent adferre, nunquam ex miseria eripitur. DELRIUS.

427. *Majus è magno malum*] Nondum attingit *ἐκπύρω*, etiam aliquid ultra est. FARNABIUS. Ut Terentius, *Aliud ex alio malum*. De Homero sumptum, *κακὸν ἐκ κακοῦ ἀντὶ*. aut de Apollonio, *κακὸν ἐκ κακοῦ κακίον*. FABRITIUS.

429. *Ut velit*,] Si modo velit. dic velle. FARNABIUS.

432. *Hostes*] Indigner pro Hostis, id est, Achillis umbra Polyxenam sibi inferias dari petens, ut sup. Act. 2. FARN.

- Certe aequa mors est. turbat atque agitat Phrygas
 435 Communis iste terror, hic proprie meum
 Exterret animum noctis horrendae sopor.
Sen. Quae visa portent, effer in medium, metus.
Andr. Partes ferè nox alma transferat duas,
 Clarumque septem verterant stellae jugum:
 440 Ignota tandem venit afflictæ quies,
 Brevisque fessis somnus obrepit genis;
 Si somnus ille est mentis attonitæ stupor,
 Cum subitò nostros Hæctor ante oculos stetit:
 Non qualis ultro bella in Argivos ferens
 445 Grajas petebat facibus Idaeis rates;
 Nec caede multâ qualis in Danaos furens

Ve-

GRONOVII.

446. *Nec caede vasta qualis*] Flor. *caede multa*.
 Posses velle, *inulta*. Sed & illud satis se tueretur.

VARIORUM.

434. *Certe*] Cum vero aequa sit mors, non video, quo minus pateat idem Trojanis ab inferis iter. FARN.

435. *Terror.*] Ab Achillis umbris injectus de Polyxena. FARN.

436. *Noctis*] *ἡ νύξ*, somnium, seu potius *ὕπνος*, quod ex narratione & eventu patet. FARNABIUS.

437. *Quae visa*] *ὁράματα*, *ὄρα* vel *χρυσάλα*, est enim de futuris, ede tua visa, quæ portent hos metus. FARN.

438. *Nox alma*] *Nox* veteribus Dea, testibus Orpheo, Hesiodo, Arato: hymnum illi canit Statius 2. Theb. ejusque effigiem ponit Pausan. in Eliac. laudat hymno peculiari Orpheus. fiderum alumna Euripidi: *O Nox* (inquit) *inigra, auroreorum astra alumna*. DELRIUS.

438. *Duas*,] Graeci in tres stationes seu vigiliæ noctem distribuebant: Romani in quatuor; arguit autem veritatem somnii à tempore. vid. sup. vers. 170. FARNABIUS.

439 *Septem*] Herc. Fur. vers. 120. *Parrhasis* *aliquos Helice cum verteret axes*. FARN.

440. *Ignota*] Miserae mihi insolita. FARN.

442. *Si somnus ille*] Nisi stupor ille mentis attonitæ sit dicendus potius quam somnus, per quem mihi apparuit hoc visum. FARNABIUS. Non frustra hoc additum. nam, auctore Jamblichio, lib. de myst. Aegyptior. existimabant divinitus immissa visa, ad aliquid futuri indicandum, vigilantibus, vel saltem medio quodam modo sese habentibus, offerri, non vero ut vulgaria somnia, sopore gravatis. Propterea volunt apud Homerum Odyss. 19 Penelopen Vlyssi dicere suum illud visum, non somniant sibi, sed (ut ajunt) videnti ac palpanti accidisse: & Pindaricam Palladem Olymp. 13. Bellerophonti jam evigilanti & cernenti frenum aureum dare. quid sibi voluerunt igitur, qui quo somnus profundior, hoc somnia certiora judicarunt; ut Trismegistus in Pimandro, qui se diu illud insomnium tum accepisse narrat, cum tali sopore esset oppressus, quali qui ob satietatem vel defatigationem indormiscunt, quorum somnus non levis, sed gravissimus esse solet, ut Homerus, qui 2. Iliad. Agamemnoni Somnum Deum, sopitis plane sensibus, scribit apparuisse, ut Jamblichus eodem illo opere, qui sententiae etiam hujus rationem reddit. Nisi fallor, ut somniantium somnia saepe contraria, sic Jamblichus & Homerus de somniis secum pugnancia commentum sunt. DELRIUS.

445. *Grajas*] Graecæ classi flammæ inferens
 'Tro-

- Vera ex Achille spolia simulato tulit.
 Non ille vultus flammeum intendens jubar,
 Sed fessus ac dejectus, & fletu gravis,
 450 Similisque nostro, squallida obiectus coma.
 Juvat tamen vidisse. tum quassans caput,
 Dispelle somnos, inquit, & natum eripe,
 O fida conjux. lateat. haec una est salus.
 Omitte fletus. Troja quod cecidit, gemis?
 455 Utinam jaceret tota! festina. amove
 Quocunque nostrae parvulam stirpem domus.
 Mihi gelidus horror ac tremor somnum excutit,
 Oculosque nunc huc pavida, nunc illuc ferens,
 Oblita nati, misera quaesivi Hectorem.
 460 Fallax per ipsos umbra complexus abit.
 O gnate, magni certa progenies patris,
 Spes una Phrygibus; unica afflictae domus,
 Veterisque soboles sanguinis nimium incliti,
 Nimiumque patri similis; hos vultus meus

Ha-

G R O N O V I I.

Florus 4, 6. Haec quoque nisi multa fuisset, etiam
 iusta carceres haberetur.

453. Dispelle somnos,] Flor. Dispelle. An ut
 dispellere caliginem, tenebras?

457. Tremor somnum excutit,] Sic Ovidius:
 Species viri turbata soporem Excudit. Flor. tamen,
 expulit.

V A R I O R U M.

Trojanas FARNABIUS.

447. Vera ex Achille] Patroclo Achillis armis
 induto & ab Hectore exuto. Antith. vera & simu-
 lato. FARNABIUS. Haec ex Virgilio lib. 2. Ae-
 neid. Hec mihi, qualis erat, quantum mutatus ab
 illo Hectore, qui redit exuvias indutus Achillis, Vel
 Danaum Phrygior jaculatus puppibus ignes. DELR.

448. Non ille] Non ille vultus rubicundus seu

augustus & Majestate plenus. Vel oculi splendo-
 re micantes, quos Ion Chius Herculi, Homerus
 Achilli tribuit. FARNABIUS.

450. Nostro,] Vultui. FARN.

450. Squallida obiectus coma] Virgilius, de He-
 ctore; Squallentem barbam & concretos sanguine cri-
 nes, Vulneraque illa gerens, quae circum plurima
 muros Accepit patrios — DELRIUS.

451. Juvat tamen vidisse] Etiam sic, de for-
 mem, squallidum. FARNABIUS.

455. Utinam] Utinam ejus ruinae modo posito
 tandem & periodo non ulterius caedes grassetur.
 FARNABIUS.

460. Fallax] Et frustra comprehensa manus effugit
 imago. FARN.

462. Spes una] Usque ad invidiam & timorem
 hostium, ne superstes patris & patriae excidium
 ulciscaris. FARN.

464. Hos vultus] Sic oculos, sic ille manus, sic
 ora ferebat. FARN.

- 465 Habebat Hector. talis incessu fuit,
 Habituque talis; sic tulit fortes manus.
 Sic celsus humeris, fronte sic torva minax,
 Cervice fusam dissipans lata comam.
 O nate, serò Phrygibus, at matri citò,
 470 Eritne tempus illud, ac felix dies,
 Quo Troici defensor & vindex soli,
 Recidiva ponas Pergama, & sparsos fugâ

Ci-

GRONOVII.

468. *Dissipans lata comam.*] Florentinus. *jacla.* Natura hoc avertit, ut homines comati levi motu & jactatione cervicis crinem inaequaliter circumfutum & aliqua in parte conglobatum discutiant & in suum locum redigant. Nat. quæst. 1, 17. *Conjugum quidem manu crinis ille, quem effundere olim mos viris fuit, attreclabatur; sed illum sibi sine ullo artifice formosi quatiebant; non aliter quam jubam generosa animalia.* Sic in Herc. Fur. leo *rustilat jubam cervice jactans* (ubi possis dubitare, an etiam fuerit: & *rustilat jubam cervice jacta*, nam libri alii *jactat*, alii *jactans*) & apud Petronium Thessali quadrupes solet *altas quatere juba* & Silio bellator equus *excussu cervicis aptare juba* dicitur. Igitur hæc verba pronunciantur cum gestu Astynactis mota paullum cervice comam disjicientis. Quod in puero est alacritatis signum. Hippolyto: *Sic temere jactae colla perfundant comas.* Sic *Δωριεύς το πριχάνας* Grammaticis antiquis, οὐ πριχάνας τὰς πριχὰς διὰ τὸ δωριεύς κινῆσαι.

469. *Phrygibus, at matri cito*] Particula *At* nulla visitur in Vossiano, meo, & plerisque aliis codicibus, ut videantur eam fulciendi versus gratia immisisse. Sed in optimo est: *O nate sero Phrygibus, ô matri cito.*

472. *Recidiva ponas Pergama,*] Virgilii est lib. 4. *recidiva manu posuissim Pergama viçlis.* lib. 10. *Dum Latium Teucri recidivaque Pergama quaerunt.* Est autem *recidivum*, idem quod renatum & à casu resurgens. Frustratur in hac voce lectores Lexicographus, qui audet interpretari bis capta, bis eversa & coincidentia. Quippe & *febres recidivas* accipit, in quas liberati denuo relabuntur: easque sic dici non proprie nec ex significatione vocabuli, sed ex appellatione tantum, quasi recidivorum febres, propter illos, qui in eas inci-

dunt & post earundem depulsionem denuo recidunt. Quid est autem, *posuissim viçlis Pergama recidivâ*? Nisi mutilus sermo, si sic intelligendus, qui desideret *reposuissim* vel *iterum posuissim*. Hoc si significaret id vocabulum, vel ominis causa eo abstinuisset. Hostium est, *Bis capti Phryges*: invidiam diis facientium, *bis capte senex*. Immo *posuissim*, inquit, renovata, renascentia, ut recte Servius testatur ad lib. 10. solummodo id *recidivum* dici, quod renascitur. Vult autem id tractum ab arboribus, quæ sectæ repullulant. Idem Isidorus, & videtur id etymon monstrare Mela l. 3. c. 6. *subinde recidivis seminibus segetem novantibus*, & Juvenalis, quum scribit: *recidivas pullulet arca nummus*. Facile enim admitto sic corrigentem ex MS. Scioppium, quamvis & ipse à caesis arboribus ac revirescentibus deriveret. Item Tertullianus *de recidivo fruticare*. Sed hæc etsi bene dicuntur, tamen qui colligunt inde à silva caedua dictum, moduli secundæ syllabæ immemores fuere. Turnebus, quæ revertuntur & redeunt: ut *recidiva febris*: quod enim restituitur, recidere ac redire videri. Sed hoc etiam est explicandum. Nimirum *τὸ cadere* etsi persæpe mori ac perire significat, tamen est, ubi eam vim habet, quam nasci, provenire, oriri. Et quidem in hominibus animantibusque, quum *matre cadere* & *tellure cadere* dicuntur: in rebus, quum *cadere* est existeret. Sic *forte cadere* dicitur, quod forte comparatur & existit. Sic Cicero *augurum prædictis multa incredibiliter vera cecidisse*: id est, provenisse. Sic *optatus cadere*, *melius cadere*, *opportet*.

VARIORUM.

469. *Sero*] In subsidium & defensionem patriæ. FARNABIUS.

469. *Cito*] Mihi enim curæ & solliciti timoris causa es. sup. 419. FARN.

Cives reducas? nomen & patriae suum,
Phrygibusque reddas? Sed mei fati memor,
475 Tam magna timeo vota. quod captis fat est,

Vi-

G R O N O V I I.

tane, percommode, ex bona fortuna cadere, bello cecidisse. Hinc *recidivum*, quod iterum cadit, seu provenit atque nascitur. Neque aliter *recidivae silves*, quae postquam cessarunt, resurgunt, & rursus infestant: offensiones ex morbo, ut Cicero loquitur. Plinius 28, 16. *Quartanis magis adaligari iubent, & ne recidant, non removeri.* Tertullianus adversus Marcionem 4, 25. *exsuscitatus ad spem aeternae vitae per exempla recidivae.* Rigaltius in Glossario: *Recidiva vita*, mortalis. Quasi *recidivum* esset caducum. Immo restituta mortuis: intelligit enim exempla illorum quos defunctos Christus à morte excitavit. Monere hoc poterant ejusdem Tertulliani, *recidivatus animarum, recidivatus carnis, recidivatus Iudaici status*, & similia, pro restitutione. Sed maxime placuit haec vox scriptoribus Christianis, commendata ipso illo suavissimo piis nostri sacramenti dogmate & ipse melioris post hanc vitae. Dracontius in Hexaëmero: *Vita gravis hominum subducitur impete mortis, Quae recidiva magis vivaci corde resurgit.* Ubi Rivinus Barthium, qui, tanquam singulare & apud auctores non pessimos aliter positum, exposuerat, in pristinum restitutam, & velut excisa stirpe repullulantem, carpit. Quod voluit hanc minus usitatam vim vocis ac singularem, merito notatur: neque enim usquam aliud *recidiva*. At ille quasi hoc confutaturus, sed, inquit, hoc loco *Recidiva* à *recido*, non à *caedo* derivatur, ut apud Paulinum *recidivus Abel*. Quasi aliis locis & quidem apud Paulinum à *caedo*, non à *recido*, derivaretur: quasi hoc illi sententiae repugnaret: quasi denique *vita recidiva* esset interfecta & quae concidit. Nihil certius, quam, *Resurgit recidiva*, esse, resurgit *redux, παλινοῦς*, *παλινοῦς*: perinde ut *recidivus Abel*, alter ac renatus Abel Christus. Vide & Nic. Heinsium ad Claudiani Idyllia. Florentinus tamen, *Rediviva*, soenne vitium codicum in hac voce. Quod etiam posset, aliquem commovere, si verum esset, quod scribit Scioppius, *redivivum aedificium* esse ex vetusto renovatum. Sed hujus sermonis idoneum auctorem requiro. *Rediviva* proprio vocabulo architectis lapides & materias destructo aedificio ita salvas exemptas, ut ad aliud struen-

dum utiles sint. Vitruvius 7, 1. *Rudus si novum erit, ad tres partes una calcis misceatur; si redivivum fuerit, quinque ad duum mixtiones habeant responsum.* Cicero l. 1. in Verrem: *Utrum existimatis minus operis esse unam columnam efficere ab integro novam nullo lapide redivivo, an quatuor illas reponere.* Et mox: *Rediviva sibi habet, quasi quidquam rediviri ex opere illo tolleretur, ac non totum opus ex redivivis constitueretur.* Leg. 19. C. Theod. de operibus publicis: *non effessis nobilium operum substruclionibus; non redivivis de publico saxis, non marmorum frustis.* Sed aliud est *rediviva saxa*, aliud *redivivum aedificium*. Nam apud Catullum vehementer suspicor olim scriptum fuisse: *vereris inepta Crura ponticuli adsalutantis, inrecidivus Ne supinus eat, cavaque in palude recumbat.*

474. *Sed mei fati immemor, Tam magna*] Lipsius suae mentione scripti codicis, ut in re certa & clara dixerat, sententiam postulare *memor*. Amicus ejus contra: *Memor*, inquit, illa timebat: sed *immemor vota* fecerat nimis magna, nimis felicia: refer ergo ad praecedentia, & nota periodi se junge à subsequen- tibus: videbis non esse necessariam contextus mutationem. Certe *immemor fati sui* Andromache vota illa fecerat. Nunc vero vanitatem eorum agnoscere se fatetur, & redit ad voces convenientes tempori suo. Nota periodi quatuor haec verba se jungere à subsequen- tibus est orationem quandam enervem, elum- bem, futilem efficere. Imprudentius Gruterus, si- ve praecedentia respicias si- ve subsequentia, fir- mam manere vulgatam ait. Recte posuisset: *sed fati mei immemor Tam magna facio vota*. At *timere* non est *immemoris*, sed omnino *memoris*, ut agno- vit Delrius. Habe igitur & à Florent. *sed fati mei memor Tam magna timeo vota*. Neque enim pos- sunt haec divelli. Sed quum recordor & in me- moriam revoco cum meum tum publicum no- strum fatum, vereor ne improba & ideo irrita optem. Ut in omnem partem hic impingeretur, ecce & Scaliger, etsi admisisset *fati memor*, Sum scil. & pone *ταλῶος στυλοῦ*, inquit. Tu vero ca- ve facias & in istos singultus orationem *facilem* & aequabili tenore fluentem concidas.

475. *Quod captis fat est, Vivamus.*] Quale Te- rentii: *Modo liceat vivere, est spes*. Statim Florent. *qui locus fidus, non quis.*

478. *Deum,*

- Vivamus. heu me, quis locus fidus meo
 Erit timori? quave te sede occulam?
 Arx illa pollens opibus & muris deum,
 Gentes per omnes clara, & invidiae capax,
 480 Nunc pulvis altus. strata sunt flammâ omnia,
 Superestque vasta ex urbe ne tantum quidem
 Quo lateat infans. quem locum fraudi legam?
 Est tumulus ingens conjugis cari sacer.
 Verendus hosti, mole quem immensa parens
 485 Opibusque magnis struxit, in luctus suos
 Rex non avarus. optime credam patri.
 Sudor per artus frigidus totos cadit.
 Omen tremisco misera feralis loci.
 Sen. Haec caussa multos una ab interitu arcuit;
 490 Credi perisse. Andr. Vix spei quidquam est super.

Gra-

GRONOVII.

Ne produt aliquis, amove, Seni tribuit; in priori-

VARIORUM.

479. Clara, & invidiae capax.] Flor. & invidiae gravis. Amplius hoc. Capax invidiae, cui potest invideri: gravis invidiae, cui jam invidetur, quod jamdudum gravatur nec ferre potest invidia.

483. Coniugi caro sacer,] Florent. Voss. meus, Nic. Heintii codices: conjugis cari sacer. quod ex alio suo probavit olim Dan. Heinsius. Utrum sic Tacitus lib. 15. ann. 53 pugionem templo Salutis in Etruria, sive ut alii tradidere, Fortunae Ferentino in oppido detraxerat, gestabatque velut magni operis sacrum. An scripsit, conjugis cari sacrum. ut supra, & quondam sacrum regni.

488. Omen tremisco] Sic Nero in ultimo metu, hortante Phaonte, ut interea in specum congesta arena concederet, negavit se virum sub terram iturum. Suetonius cap. 48.

490. Vix spei quidquam] Quicquid fastidiat Gruterus, recte censeo personas ordinavisse Rappellingium: qui haec verba cum proximo versu dat Andromachae, quum vulgo sint Senis, tertium autem omnem Seni, cujus partem vulgo habet Andromache. Non displicet Grutero, sed nec placet tantopere, ut dignetur sequi. At nos sequimur necessario. Nam & Florentinus totum,

478. Deum,] Neptuni & Apollinis, qui conducti à Laomedonte seu Ilo potius, moenibus cinxere Ilium sed & Aeaco laboris pars demandata, ne πύργος θεῶνδεσς forent inexpugnabiles. FARNABIUS.

479. Invidiae] Namque summa petis livor. FARNABIUS.

482. Fraudis] Dolo sed non malo. latebris ad filium occulendum. Infra vers. 499. FARN.

483. Sacer,] Religiosus. Festus ex Gallo Aelio: Sacrum aedificium consecratum Deo: sanctum murum, qui sit circa oppidum: religiosum sepulcrum, ubi mortuus sepultus aut humatus sit. tamen saepe confunduntur haec, & sepulcrum sacrum, sanctum, religiosum dicitur. Vide Festum in religiosus. DELRIUS.

484. Verendus] Cui & hostis abstinet. FARN.

484. Mole] Quem Priamus in moerorem, luctusque, ut evenit, suos, nequaquam avarus splendidum struxerat. FARN.

488. Omen] Vereor ne infansio sepulchri omine mortem illi praedixerim. FARN.

493. Pe-

Grave pondus illum, magna nobilitas, premit.

Sen. Ne prodat aliquis, amove testes doli.

Andr. Si quaeret hostis? *Sen.* Urbe in eversa periit.

Andr. Quid proderit latuisse redituro in manus?

495 *Sen.* Victor feroces impetus primos habet.

Andr. Quid? quod latere sine metu magno nequit?

Sen. Miser occupet praesidia, securus legat.

Andr. Quis te locus, quae regio seducta, invia

Tutò reponet? quis feret trepidis opem?

500 Quis proteget? qui semper, etiam nunc tuos,

Hector, tuere; conjugis furtum pia

Serva, & fideli cinere victurum excipe.

Succede tumulo, nate. quid retro fugis,

Turpesque latebras spernis? agnosco indolem.

505 Pudet timere. Spiritus magnos fuga,

Animosque veteres. sume quos casus dedit.

En intueri, turba quae sumus super,

Tumulus, puer, captiva. cedendum est malis.

San-

GRONOVII.

rum dignitas, onerat prioris consuetudo ritat, onerat etiam fama.

VARIORUM.

bus Andromachae relinquit, *Vix spei quidquam est super*, Seni assignat, *Grave pondus*. Sed haec separari nequeunt & omnino pariter praeferrunt diversum prioribus animum: ista enim, *Haec causa*, sum fidentis celari posse, haec desperantis. Jam ex omnibus circa apparet, Andromachen esse, quae repertum consilium prae pavore contatur exsequi; Senem vero, qui trepidantem confirmat & excitat. Itaque hoc hemilichion dandum Andromachae cum sequenti versu: tertius totus Seni: *Ne prodat aliquis, amove testes doli*. cui etiam attribuit illum Florentinus.

491. *Grave pondus illum*,] Cicero 2. fam. 16. *Accedit etiam molesta haec pompa lictorum meorum, nomenque imperii, quo appellor. Eo si onere carerem, quamvis parvis Italiae latebris contentus essem.* Seneca de benef. 2. 27. *Paupertatem sub onere nobilitatis labrantem.* Quintilianus decl. 259. *Facilius est egestatem ferre in hac nativitate. Me onerat majorum meo-*

493. *Periit.*] Dic, periisse. FARN.

494. *Quid*] Quid proderit ad tempus latuisse; si postmodum in manus hostium sit venturus. FARNABIUS.

497. *Occupet*] Obvia quaeque & quae occurrerint praesidia capeffat, arripiat. FARN.

497. *Legat.*] Eligat. FARN.

504. *Indolem.*] Fortitudinem velut à patre hereditariam, quae formidare & formidabilia effugere nescit. FARN.

506. *Veteres.*] Prioris fortunae. FARN.

507. *Quae sumus super*,] Quae supersumus. FARNABIUS.

508. *Tumulus*,] Paternus. FARN.

508. *Puer*,] Tu. FARN.

508. *Captiva.*] Ego. FARN.

Hhh

518. *Dux*]

- Sanctas parentis conditi sedes, age,
 510 Aude subire. fata si miseros juvant,
 Habes salutem. fata si vitam negant,
 Habes sepulchrum. *Sen.* Claustra commissum tegunt.
 Quem ne tuus producat in medianum timor,
 Procul hinc recede, teque diversam amove.
 515 *Andr.* Levius solet timere, qui propius timet.
 Sed, si placet, referamus hinc alio pedem.
Sen. Cohibe parumper ora, questusque opprime.
 Gressus nefandos dux Cephallenum admover.
Andr. Dehisce tellus, tuque conjux ultimo
 520 Specu revulsam scinde tellurem, & Stygis
 Sinu profundo conde depositum meum.
 Adest Ulysses; & quidem dubio gradu
 Vultuque. nectit pectore astus callidos.
Ulyss. Durae minister sortis, hoc primum peto,
 525 Ut ore quamvis verba dicantur meo,
 Non esse credas nostra. Grajorum omnium
 Procerumque vox est, petere quos seras domos
 Hectoraea soboles prohibet. hanc fata expetunt,
 Sollicita Danaos pacis incertae fides

Sem-

GRONOVII.

511. *Habes salutem*] Hieronymus de Malcho. *Illud nobiscum reputantes, si jurat Dominus miseros, habemus salutem; si despicit peccatores, habemus sepulchrum.* Ad Principiam de Marcella, Roma à Gothis capta: Cumque & illam & te ad B. Apostoli Pauli Basilicam barbari deduxissent, ut vel salutem vobis ostenderent vel sepulchrum.

520. *Scinde tellurem Stygis*] Mirum quae illa tellus Stygis. Scribe cum Flor. *scinde tellurem, & Stygis Sinu profundo conde depositum meum.*

VARIORUM.

518. *Dux*] Vlysses. FARN.

518. *Cephallenum*] Pop. Cephallenes insulae Ionii maris, qui Vlysses secuti sunt ad Trojam. *Αὐτὸς Ὀδυσσεὺς ἔχει Κεφαλλῆνας μεγαθύμους.* FARNABIUS.

519. *Dehisce*] Discede, & pande sinus tuos, ut puero latebras praebear. DELRIUS.

522. *Dubio*] Cunctabundo, ancipiti *αὐτογυῖστος & μεταμέλῳ ἔχῃ νοχάρεσσά.* FARNABIUS.

524. *Minister*] Talthybius in Troia. Euripid. *μή με συγγῆς, ὅχ' ἔκείν' ὃ ἀγγέλλει Δαναῶνι κοινῶ Πηλοπιδῶν τ' ἀγγέλλματ'.* Solenne vero est mali nuncii ministris mandatum praefatione molliendo, culpam à se avertere in alios rejectam. FARNABIUS.

527. *Seras*] Sero revisendas. FARN.

530. A

- 530 Semper tenebit, semper à tergo timor
 Respicere coget; arma nec poni finet,
 Dum Phrygibus animos natus everfis dabit,
 Andromacha. *Andr.* Vester augur hoc Calchas canit?
Ulyss. Et si taceret augur haec Calchas, tamen
 535 Dicebat Hector; cujus & stirpem horreo.
 Generosa in ortus semina exsurgunt suos.
 Sic ille magni parvus armenti comes,
 Primisque nondum cornibus findens cutem,
 Cervice subito celsus, & fronte arduus,
 540 Gregem paternum ducit, ac pecori imperat.
 Quae tenera caeso virga de trunco stetit,
 Par ipsa matri tempore exiguo subit,
 Umbrasque terris reddit, & coelo nemus.
 Sic male relictus igne de magno cinis
 545 Vires resumit. est quidem injustus dolor
 Rerum aestimator: si tamen tecum exigas,
 Veniam dabis, quod bella post hyemes decem
 Totidemque messes jam senex miles timet,
 Aliasque clades rursus, ac numquam bene
 550 Trojam jacentem. magna res Danaos movet,

Fu-

V A R I O R U M.

530. *A tergo*] Ne sequatur ultor. FARN.
 532. *Natus*] Tuus ò Andromacha FARN.
 535. *Dicebat*] Rebus clare gestis praeundo.
 forte verbis. FARN.
 536. *In ortus*] Ut parentes suos referant. FARN.
 538. *Findens*] Vitulus nondum rupta fronte, qui
 tenet nascenti robora cornu. FARN.
 540. *Paternum*] Quem taurus pater duxerat.
 FARNABIUS.
 542. *Par ipsa matri*] De arbore usurpata matrem
 propter ramos, qui ex ea succrescunt, docet J.
 Rutgersius Var. Lect. iv. 16. SCHRODERUS.

542. *Matri*] Arbori, è qua hic furculus seu
 planta fuit avulsa aut excisa. FARNABIUS.

544. *Male*] Incaute, ut solet a ventis alimenta
 resumere, quaeque Parva subinducta latuit semilla
 favilla Crescere & in veteres agitata resurgere vires.
 FARNABIUS.

545. *Est quidem*] Dolor est injustus aestimator
 rerum. FARN.

546. *Exigas,*] Si recte putes omnia.

547. *Bella*] Nova. alia FARN.

549. *Numquam*] Non funditus & radicitus ever-
 sam, superlute Astyanacte in novi belli semina,
 ut quondam Priamo. FARN.

Hhh 2

551. Fu-

- Futurus Hector. libera Grajos metu.
 Haec una naves causa deductas tenet;
 Heic classis haeret. neve crudelem putes,
 Quod sorte iussus Hectoris natum petam;
 555 Petissem Oresten. patere quod victor tulit.
Andr. Utinam quidem esses, nate, materna in manu;
 Nossemque quis te casus ereptum mihi
 Teneret, aut quae regio. non hostilibus
 Confossa telis pectus, aut vinclis manus
 560 Secantibus praestricta, non acri latus
 Utrumque flammâ cincta, maternam fidem
 Umquam exuisssem. nate, quis te nunc locus,
 Fortuna quae possedit? errore avio
 Vagus arva lustras? vastus an patriae vapor
 565 Corripuit artus? saevus an victor tuo
 Lusit cruore? numquid immanis ferae
 Morsu peremptus pascis Idaeas aves?
Ulyss. Simulata remove verba. non facile est tibi

De-

GRONOVII.

551. *Libera nos hoc metu.*] Cum Lipsiano Etruscus: *libera Grajos metu.* Sic Medea: *Tecum aufer herbas, libera cives metu.* Justinus lib. 31. *cum per aemulos ejus interficeret, metuque invisi nominis tandem populum Romanum liberaret.*

VARIORUM.

551. *Futurus*] Filius tuus futurus alius Hector. FARNABIUS.

552. *Deductas*] E litore, & ad navigandum paratas. FARNABIUS.

552. *Tenet*] Moratur. FARN.

554. *Quod sorte*] Sorte huic ministerio delegatus. supra vers. 522. vel dicta per carmina sorte, id est, oraculo, à Calchante effato sup. vers. 366. Oed. 291. FARN.

554. *Hectoris*] Hostis mihi. FARN.

555. *Orestem*] Etiam Agamemnonis imperatoris nostri filium. FARN.

555. *Quod victor*] Quod Agamemnon in filia Iphigenia supra vers. 165. FARN.

558. *Non hostilibus*] Nullum me genus cruciatu cogeret, ut filium proderem. FARN.

561. *Flammâ cincta,*] Veteres flammam & ignem ad exprimendum, quod volebant, quaestionibus adhibuisse, ex Martyrum historiis patet à Prudentio & aliis compositis: & Lucretio; *Verbera, caruifices, robur, pax, lamina, taeda.* DELRIUS.

564. *Vapor*] Incendio mixtus fumus. FARN.

566. *Lusit cruore?*] Per ludibrium te tantulum interfecit. FARN.

567. *Idaeas*] Trojanas vel in monte Ida. FARNABIUS.

569. *Ulyss.*

Decipere Ulyssēm. vicinus matrum dolos,

570 Etiam dearum. cassa consilia amove.

Ubi natus est? *Andr.* Ubi Hec̃tor? ubi cuncti Phryges?

Ubi Priamus? unum quaeris. ego quaero omnia.

Ulyss. Coacta dices, sponte quod fari abnuis.

Andr. Tuta est, perire quae potest, debet, cupit.

575 *Ulyss.* Magnifica verba mors prope admota excutit:

Andr. Si vis, Ulyssē, cogere Andromacham metu,
Vitam minare. nam mori votum est mihi.

Ulyss. Verberibus, igni, morte, cruciatu, eloqui

Quodcunque celas, adiget invitam dolor,

580 Et pectore imo condita arcana eruet.

Necessitas plus posse, quam pietas, solet.

Andr. Propone flammās, vulnera & diras mali

Doloris artes, & famem, & saevam sitim,

Variaque pestes undique, & ferrum inditum

585 Visceribus ustis, carceris caeci luem,

Et quidquid audet victor iratus, tumens:

Animosa nullos mater admittit metus.

Ulyss.

GRONOVII.

586. *Iratus, tumens.* UL. *Animosa nullos*] Hic post magna illa verba Andromaches, quibus continet minas tormentorum, interfatur muliebris inconstantiae gnarus Ulysses: UL. *Stulta est fides: celare quod prodas statim.* Quasi dicat: mox adhibitis tormentis excident tibi illi spiritus, & tamen fateberis: stulte igitur nunc celas, quem statim proditura es. At illa absolvens priorem sensum, quem Ulysses interruperat: AN. *Animosa nullos mater admittit metus.* Sic enim praefixo rubrica Andromaches nomine & vetustissimus & meus liber, ne quis credat Grutero, τὸ *admittit* nuper natum esse. Nec profecto Ulyssi convenit

VARIORUM.

569. *Ulyssēm.*] Emphasis qui astutus πολέμιος,

πολέμιος. FARN.

569. *Matrum*] Clytemnestrae, cum peterent Iphigeniam, supra vers. 165. & Thetidos cum Achillem explorarem. supra vers. 211. FARN.

570. *Dearum.* Pro Deae, id est, Thetidos, quamvis enim & Palladis simulacrum sustulerit, nihil tamen hoc ad matrum dolos. FARN.

571. *Ubi Hec̃tor?*] Quasi vero difficile sit puerum perire, cum Hec̃tor, Phryges omnes, Priamus perierint. FARN.

574. *Tuta est,*] Quae potest, debet cupitque mori, secura est. FARN.

578. *Morte, cruciatu.*] Minimè vero in eorum sententiam eo, qui malunt, *mortis cruciatu.* quod nec libri, quos vidi, praeferrunt; nec patitur verus. Et sane haud credam Ulyssēm tam articulate pensitasse quid minaretur, ut mortem distinguere à cruciatu mortis. RAPHELINGIUS.

- Ulyss.* Stulta est fides, celare quod prodas statim.
 Hic ipse, quo nunc contumax peritas, amor
 590 Consulere parvis liberis Danaos monet.
 Post arma tam longinqua, post annos decem,
 Minus timerem quos facit Calchas metus,
 Si mihi timerem. bella Telemacho paras.
Andr. Invita Ulyssi gaudium ac Danais dabo.
 595 Dandum est. fatere, quos premis luctus, dolor.
 Gaudete Attridae; tuque laetifica, ut soles,
 Refer Pelasgis. Hectoris proles obiit.
Ulyss. Et esse verum hoc qua probas Danais fide?
Andr. Ita quod minari maximum victor potest,
 600 Contingat, & me fata maturo exitu
 Facilique solvant, ac meo condant solo,
 Et patria tellus Hectorem leviter premat;
 Ut luce caret, ut inter extinctos jacet,
 Datusque tumulo debita exanimis tulit.
 605 *Ulyss.* Expleta fata stirpe sublata Hectoris,
 Solidamque pacem laetus ad Danaos feram.

Quid

GRONOVII.

tali laudatione prosequi contumaciam mulieris & ultro excitare. quam omnia facit, ut frangat. Quod sequitur, *Hic ipse*, dant Ulyssi libri iidem, cujus etiam vulgo est, & est sine controversia.

588. *Stulta est fides*,] Omnes illae membranae, quarum fide huc transtulit hunc versum Delrius, quasque sequitur Gruterus, sunt vitiosae. Plane sensus Ulyssis absoluti sunt praecedenti versu: hic alius est, cui nihil cum prioribus commune. Caeterum ut adducit Raphelingius, ita prorsus optimus liber & noster, & ita restituendum. omisso labore conjectandi.

594. *Invita Ulyssi gaudium ac*] Fl. *Invita, Ulyxe, gaudium Danais dabo.*

VARIORUM.

588. *Fides*] Silentium. FARNABIUS.

589. *Hic ipse*,] Amoris iste affectus, quo tam pertinaciter filio tuo prospicis, & nos monet nostris aequè consulere. FARN.

591. *Longinqua*,] Procul à patria. FARN.

592. *facis*] Vaticinatur. FARN.

593. *Telemacho*] Filio meo. si supersit Astyanax in ultionem. FARN.

595. *Fatere*,] Fatere, ô dolor, luctus quos premis FARN.

599. *Ita quod minari*] Et ipsum sophistam Ulysem pene capit ambigui sacramenti fallacia, dum jurat mater filium (in tumulo abditum) luce carere & inter extinctos jacere. FARN.

601. *Meo condant*] Patrio solo, nec abducar captiva. FARN.

602. *Leviter*] Vide ultimum vers. Hippolyti. FARNABIUS.

604. *Debita*] Execuias, justa debita mortuis. FARNABIUS.

609. *Ac*

Quid agis, Ulysse? Danaidae credent tibi?
 Tu cui? parenti. fingit an quisquam hoc parens,
 Nec abominandae mortis auspiciū pavet?

610 Auspicia metuunt, qui nihil majus timent:

Fidem alligavit jurejurando suam.

Si pejerat, timere quid gravius potest?

Nunc advoca astus, anime; nunc fraudes, dolos,

Et totum Ulyssē. veritas nunquam perit.

615 Scrutare matrem. moeret, illacrimat, gemit,

Et huc & illuc anxios gressus refert,

Missasque voces aure sollicita excipit.

Magis haec timet, quam moeret. ingenio est opus.

Alios parentes alloqui in luctu decet:

620 Tibi gratulandum est, misera, quod nato cares,

Quem mors manebat saeva, praecipitem datum

E

G R O N O V I I.

608. *Fingit an quisquam parens,*] Stupidum Ulyssē & obliviosum, si dubitabat, an parentes fingerent. Hicne est, qui vicit matrum dolos, etiam deorum? Absit ut eum talem repraesentaret Seneca. Scribe cum optimo: *fingit an quisquam hoc parens?* An quisquam parens, sive pater sive mater, tam irreligiosus & ominum contemptor, ut celandi filii causa simulet eum mortuum? nec metuat, hanc simulationem posse esse omen futuri exitii, posse in rem verti. Passim vestigia superstitionis hujus veterum.

610. *Auspicia metuunt,*] Neque per interrogationem neque per ironiam hoc exaudiendum, ut volunt. Vere enim auspicia & religiones metunt, quibus alius nullus praesentior metus incumbit. Secus *ἡ ἀνθρώπων* non solum *ἀνθρώπων* aut *ἀνθρώπων*, sed quocumque modo sibi & suis rebus consulere. Et ut Fabius dicebat, salvis auspiciis geri, quae pro republica gererentur, sic privati pro bene ominatis habent in periculo, quaecumque dant spem salutis. Silius lib. 4. Punic. inserit de infanticidio Poenorum: cui fingit sorte destinatum Hannibalis filium, & cupisse illos quidem religioni parere: Sed, inquit,

propior metus armati ductoris ab ira, &c. Hoc & Lucanus ostendit lib. 3. ubi lucus ad Massiliam succiditur: *Paruit imperiis omnis turba, inquit, non sublato securo pavore, sed expensa superorum & Caesaris ira.*

614. *Et totum Ulyssē.*] Florent. *nunc fraudes, dolos, Nunc totum Ulyssē.* Deinde: *veritas nunquam perit.* Efficacius quam *laet.* Nunquam exstinguitur sive potentia sive dissimulatione: semper emergit, exseritque se, utcumque pressa, aliquibus indiciiis.

V A R I O R U M.

609. *Auspiciū*] Omen mortis immaturae ducraeque & malorum quibus se jurejurando devovet. FARN.

614. *Totum*] Omnes Ulyssis artes, technas, astus. FARN.

615. *Scrutare*] *Haec secum, mulieris gestum advertens.* FARN.

619. *alios*] *His Andromacham subdole affatur.* FARNABIUS.

619. *Alloqui*] Consolari. *alloquio curae parte levare decet.* *παρηγορηθῆναι.* FARN.

625. *Haec,*]

E turre, lapsis sola quae muris manet.

Andr. Me liquit animus. membra quatiuntur, labant,
Torpetque vinctus frigidus sanguis gelu.

625 *Ulyss.* En tremuit. hac, hac parte quaerenda est mihi.
Matrem timor detexit, iterabo metum.

Ite, ite, celeres. fraude materna abditum
Hostem Pelasgi nominis, pestem ultimam,
Ubique latitat, erutam in medium date.

630 Bene est. tenetur. perge, festina, attrahe.
Quid respicis, trepidalque? jam certe perit.

Andr. Utinam timerem! solitus ex longo est metus.
Dediscit animus serò, quod didicit diu.

Ulyss. Lustrale quoniam debitum muris puer

635 Sacrum antecessit; nec potest vatem sequi
Melioe fato raptus: hoc Calchas ait
Modo piari posse redivas rates,
Si placet undas Hectoris sparsi cinis,
Ac tumulus imo totus aequetur solo.

640 Nunc ille quoniam debitam effugit necem,
Erit admoenda sedibus sacris manus.

Andr. Quid agimus? animum distrahit geminus timor:
Hinc gnatus, illinc conjugis cari cinis.

Pars

GRONOVII.

625. *En tremuit.*] Flor. & Heinſiani, ut Mog.
& quidam apud Commel. *intremuit.* Virgil. *intre-*
mere omnem Marmure Trinacriam.

643. *Conjugis cari cinis.*] Flor. *sacri.* Non male.

VARIORUM.

625. *Hac,*] Per timorem. FARN.

627. *Ite,*] *Comites seu ſamulos alloquitur.* FARN.

630. *Bene est.*] Fingit puerum inventum ab ali-
quo è ſuis abduci à tergo Andromachae, quod
illa timens respicit trepide, unde illam filium oc-
cuſiſſe conſicit. FARN.

632. *Utinam*] Excusat metum à metu diuturno

profectum, non à juſta cauſa, inquiens, utinam
mihi viveret filius eſſetque veri timoris cauſa!
FARNABIUS.

634. *Lustrale*] Ut mulierem penitus excutiat,
metum illi adauget, fingitque jubere Calchantem
undas Hectoris cineribus placare, ſi minus inve-
niatur puer. FARN.

634. *Debitum*] De turre deſciciendum. FARN.

636. *Melior*] Mitior, quam ut de turre praec-
cipitaretur. FARN.

641. *Sedibus*] Sepulchro Hectoris. Sepulchra
autem violare nefas, omniumque nationum riti-
bus & legibus cautum. FARN.

642. *Quid agimus?*] *Hanc ſecum.* FARN.

645. *Ma-*

- Pars utra vincet? testor immites deos,
 645 Deosque veros, conjugis manes mei,
 Non aliud, Hector, in meo nato mihi
 Placere, quam te. vivat, ut possit tuos
 Referre vultus. prorutus tumulo cinis
 Mergetur? ossa fluctibus spargi sinam
 650 Disiecta vastis? potius hic mortem oppetat.
 Poteris nefandae deditum mater neci
 Videre? poteris celsa per fastigia
 Missum rotari? potero. perpetiar. feram,
 Dum non meus post fata victoris manu
 655 Jactetur Hector. hic suam poenam potest
 Sentire; at illum fata jam in tuto locant.
 Quid fluctuaris? statue, quem poenae extrahas.
 Ingrata, dubitas? Hector est illic tuus.
 Erras. utrimque est Hector. hic sensus potens,
 660 Forsan futurus ultor extincti patris.
 Utrique parci non potest. quidnam facis?
 Serva è duobus, anime, quem Danaï timent.
 Ulyss. Responsa peragam. funditus busta eruam.

And.

G R O N O V I I.

Plinius de terra: novissime complexa gremio jam à reliqua natura abdicatos, tum maxime ut mater operiens, nullo magis sacra merito, quam quod nos quoque sacros facit. Apud Silium Marus ad Reguli filium: sacer ille & numine nullo Inferior, tuus ille parens. Sed praecedit, sedibus sacris. Et infra, Manesque cari.

659. *Hic sensu potens,* Flor. Heins Voss. Egu. Delii *sensus*. Compos animi & mentis. Nam de inferis dubitabant: Si quis manibus *sensus*.

V A R I O R U M.

645. *Manes mei,* Praecipuo honore veteres

colebant deos domesticos & suorum lares. FARN.

647. *Quam te,* Quam quod te referat. FARN.

648. *Prorutus* Fluctuat metu dubia mulier, nec cogitat erui non posse cineres salvo filio in tumulo abscondito. FARN.

650. *Hic* Altyanax. FARN.

656. *Illum* Hectorem. FARN.

659. *Sensus potens,* Vivus. FARN.

663. *Busta* Tumulum in quo cadaver ustum & cineractum. proprie enim cadaveris crematio *Bustum* dicitur ab antiquo Buro a πυρ, locus *Ustrina*. operis extractio *Sepulchrum*. Inscriptio *Monumentum*. strues lignorum, *Rogus*. Ignis inflammatus, *Pyra*. apparatus mortuorum, *Funus*. FARNABIUS.

- And.* Quae vendidistis? *Ul.* Pergam, & è summo aggere
 665 Traham sepulchra. *Andr.* Caelitum appello fidem,
 Fidemque Achillis. Pyrrhe, genitoris tui
 Munus tuere. *Ulyss.* Tumulus hic campo statim
 Toto jacebit. *Andr.* Fuerat hoc prorsus nefas
 Danaïs inausum. templa violastis, deos
 670 Etiam faventes. busta transierat furor.
 Resistam. inermes offeram armatis manus.
 Dabit ira vires. qualis Argolicas ferox
 Turmas Amazon stravit; aut qualis deo
 Percussa Maenas, entheo silvas gradu
 675 Armata thyrso terret, atque expers sui
 Vulnus dedit, nec sensit; in medios ruam,
 Tumuloque cineris socia defenso cadam.
Ulyss. Cessatis? & vos flebilis clamor movet,
 Furorque cassus foeminae? iussa ocius
 680 Peragite. *Andr.* Me, me, sternite heic ferro prius.
 Repellor? heu me! rumpe fatorum moras.
 Molire terras; Hector, ut Ulysses domes.
 Vel umbra satis est. arma concussit manu.

Ja-

GRONOVII.

681. *Repelle avernum*] Olim monuimus legendum; *Repellor? heu me! rumpe fatorum.* Id confirmavit optinus cum alio praeterea ejusdem bibliothecae, & duo Foxienses Tholosates: quamvis alter horum: *Repellet heu me.* Vide lib. 2. Observ. 19.

683. *Vel umbra satis est.*] Grotius: *Vel umbra satis es.* Ex Hercule Furente Euripidis sumpsit: Ἀρξὺν, ἰλθὶ, καὶ οὐκ αἰσθῆμι μοι ἄλλος γὰρ ἰλθὺν ἱκανοὶ αὖ γίνεσθαι οὐ.

VARIORUM.

664. *Quae vendidistis*] Corpus Hectoris, mortui Achillis locum sepulchro exstruendo Graeci vendiderunt. FARN.

668. *Fuerat*] Haecenus à sepulchris violandis abstinuistis, cactera utur furiosi. FARN.

672. *Qualis*] Quales Threiciae cum flumina Thermodontis Pulsant ex pictis bellantur Amazones armis, seu circum Hippolyten, seu cum se Martia curru Penthesilea refert. FARN.

673. *Deo*] Furore Bacchico percita. FARN.

674. *Maenas*] Agave. Phoen. v. 17. & Oedip. vers. 616. FARN.

674. *Entheo*] Afflatu numinis actio. Oed. vers. 628. FARN.

675. *Expers*] Mente abalienata, animi impos. FARNABIUS.

682. *Molire*] Ἀρξὺν, ἰλθὶ, καὶ οὐκ αἰσθῆμι μοι. Eurip. FARNABIUS.

683. *Arma*] Vel in eorum terrorem fingit, vel perphantasiam videtur cernere Hectorem. FARN.

684. Ja-

- Jaculatur ignes. cernitis Danaï Hectorem?
 685 An sola video? *Ulyss.* Funditus cuncta erue.
Andr. Quid agis? ruinâ mater & gnatum & virum
 Prosternis unâ. forsitan Danaos prece
 Placare poteris. conditum elidet statim
 Immane busti pondus. intereat miser,
 690 Ubicunque potius, ne pater gnatum obruat,
 Prematque patrem gnatus. ad genua accido
 Supplex, Ulyssē, quamque nullius pedes
 Novêre dextram, pedibus admoveo tuis.
 Miserere matris, & preces placidus pias
 695 Patiensque recipe; quoque te celsum altius
 Superi levarunt, mitius lapsos preme.
 Misero datur quodcunque, fortunae datur.
 Sic te revisat conjugis sanctae torus,
 Annosque, dum te recipit, extendat suos
 700 Laërta! sic te juvenis excipiat tuus,
 Et vota vincens vestra felici indole,
 Aetate avum transcendat, ingenio patrem!
 Miserere matris. unicum afflictæ mihi

So-

V A R I O R U M.

684. *Jaculatur*] Ut quondam, naves Graecorum flammis petens. FARN.

688. *Conditum*] Filium absconditum. FARN.

689. *Intereat*] Vel de turre praecipitatus aut ubicunque, modo ne in patris sepulchro. FARN.

691. *Ad genua*] Verecundiae veteres frontem assignabant, impudentiae os, sagacitati vel irrisioni nasum, judicio aurem, fastui supercilium, virtuti & fidei dextram, misericordiae genua, quae illius cui se supplices ingererent, contingebant, ut & caput, seu mentum, & dextram. velut τὸ ὤμους, τὸ πρὸς τὸν ὤμους, & τὸ κεφάλαιον. Symbola consensus, actionis & progressus ad praestanda, quae petuntur. FARN.

697. *Misero datur*] Ita MSS. & typis editi omnes;

distingendum autem post *quodcunque*, non post *datur*, hoc sensu: quicquid misero datur, id Fortunae datur; ut si quando ipse miser fias, illa tibi beneficium acceptum referre jure teneatur. COMMELINUS.

697. *Fortunae*] Par relaturae illi qui succurrit miseris, lubricae fortunae memor. Lipsi. autem legit *Miserae datur quodcunque fortunae datur*. q. d. animo vere liberali datur, non aucupante & retributionem sperante. FARN.

698. *Sic te revisat*] Sic tu revictorum. *Hypallage*. FARN.

698. *Conjugis*] Penelopes castae & reditum tuum expectantis. FARN.

700. *Laërta!*] Pater tuus. FARN.

700. *Juvenis*] Telemachus filius. FARN.

702. *Avum*] Laërtem. FARN.

Solamen hoc est. *Ulyss.* Exhibe gnatum, & roga.

705 *Andr.* Huc è latebris procede tuis,
Flebile matris furtum miserae.

Hic puer, hic est terror, *Ulyss.*,
Mille carinis. submitte manus,
Dominique pedes supplice dextra

710 Stratus adora: nec turpe puta,
Quidquid miseros Fortuna jubet.

Pone ex animo reges atavos,
Magnique senis jura per omnes
Inclita terras. excidat Hector.

715 Gere captivum; positoque genu,
Si tua nondum funera sentis,
Matris fletus imitare tuae.

Vidit pueri regis lachrimas
Et Troja prior, parvusque minas

720 Trucis Alcidae flexit Priamus.

Ille, ille ferox, cujus vastis
Viribus omnes cessere ferae:

Qui perfracto limine Ditis
Caecum retro patefecit iter,

725 Hostis parvi victus lacrimis,

Su-

GRONOVII.

707. *Hic puer, hic est terror,*] Flor. *Hic est, hic est, terror.*

VARIORUM.

704. *Exhibe*] Juridicum & sollemne vocabulum, vide D. de liberis exhibendis. DELRIUS.

707. *Terror,*] Jam enim à Graecis metuebatur. Aufonius: *Flos Asiae, tantaque unus de gente superstes Parvulus, Argivis sed jam de patre timendus, Hic jaceo Astyanax, Scæcis dejectus ab altis.* DELRIUS.

713. *Magnique*] Priami. FARNABIUS.

714. *Hector.*] Memoria, vel indoles & virtus Hectoris. FARN.

715. *Gere*] Gestu te praebe, gere te more captivi. FARN.

716. *Si tua*] Si forte non intelligis malum tuum & mortem paratam. FARN.

718. *Pueri*] Priami tum pueri futuri regis. supra 129. FARN.

719. *Prior,*] Hoc est, prius; veluti *serus* pro *fero*. DELRIUS.

720. *Alcidae*] Hercul. Fur. v. 356. FARNAB.

722. *Ferae:*] Monstra domita. FARN.

725. *Hostis*] Priami. FARN.

726. *Ha-*

Suscipe, dixit, rector, habenas,
Patrioque sede celsus solio,
Sed sceptrâ fide meliore tene.
Hoc fuit illo victore capi.

730 Discite mites Herculis iras.
An sola placent Herculis arma?
Jacet ante pedes non minor illo
Supplice supplex; vitamque petit.
Regnum Trojae, quocumque volet,
735 Fortuna ferat.

G R O N O V I I.

729. *Hoc fuit illo victore capi.*] Sic omnes ad unum veteres libri. Scaligero excidit melius fore: *Profuit illo.* quod nimis praecipites ad recipiendum in editos viri docti fuere. Nos illud teneamus defendimusque 2. Observ. 19. Florus 1, 12. *Hic tunc Pejentes fuere.*

V A R I O R U M.

726. *Habenas,*] Gubernacula, imperium. FARNABIUS.

728. *Meliore*] Quam pater Laomedon; qui perfide primum Deos urbis munitores promissa mercede, mox Herculem equis propter liberatam à monstro marino Hesione pactis fraudavit. Supra vers. 131. FARN.

731. *An sola*] An Herculis sagittae in expugnanda Troja solae placent vobis? annon & mores, misericordia & clementia? FARN.

732. *Illo*] Priamo. FARN.

733. *Supplex*] Astyanax. FARN.

U L Y S S E S. A N D R O M A C H A. A S T Y A N A X.

*Precibus minas & diras miscet Andromache, Ulyssæm orans
nec exorans.*

Ulyss. **M** Atris quidem me moeror attonitæ movet:
Magis Pelasgae me tamen matres movent,
Quarum iste magnos crescit in luctus puer.

Andr. An has ruinas urbis in cinerem datas
740 Hic excitabit? hae manus Trojam erigent?

Nul-

V A R I O R U M.

739. *An has ruinas urbis in, &c.*] Emphasis, ut supra vers. 474. FARN.

740. *Hic excitabit?*] Infans, puellus Trojae viri *Heracles* ἐξ ὧν Eurip. FARN.

Ili 3

741. *Ta-*

- Nullas habet spes Troja, si tales habet.
 Non sic jacemus Troës, ut cuiquam metus
 Possimus esse. spiritus genitor facit?
 Sed nempe tractus. ipse post Trojam pater
 745 Posuisset animos, magna quos frangunt mala.
 Si poena petitur, quae peti gravior potest?
 Famulare collo nobili subeat jugum.
 Servire liceat. aliquis hoc regi negat?
Ulyss. Non hoc Ulysses. sed negat Calchas tibi.
 750 *Andr.* O machinator fraudis, ô scelerum artifex,
 Virtute cujus bellica nemo occidit;
 Dolis & astu maleficae mentis jacent
 Etiam Pelasgi; vatem & infontes deos
 Praetendis? hoc est pectoris facinus tui,
 755 Nocturne miles, fortis in pueri necem.
 Jam solus audes aliquid, & claro die.
Ulyss. Virtus Ulyssis Danaidis nota est satis,
 Nimisque Phrygibus. non vacat vanis diem

GRONOVII.

750. *O scelerum artifex*] Flor. & scelerum.
 757. *Virtus Ulyssis nota Danaidis est*] Flor. Voss.
 Heins. minor noster: *Danaïs nota est*. Heinsianus
 major manu prima, *Danaidis*. Atque ita legen-
 dum: *Virtus Ulyssis Danaidis nota est satis*. Supra:
Quid agis Ulysses? Danaidae credent tibi? Euripi-
 des Hecuba: Τῆλὺς δὲ καὶ Δαναΐδων ἀνέστης.

VARIORUM.

741. *Tales habet.*] Tam macras, lentas, exi-
 les. FARN.
 742. *Non sic*] Imo tam funditus deleri, ut non
 amplius tinendi simus. FARN.
 743. *Genitor*] Hector. FARN.
 744. *Tractus*] Raptus curru. vet. poeta: *Vi-
 di, videre quod me passa aegerrime, Hectorum curru
 quadriungo raptarier*. Virgilius & Latini poetae
 ter circum muros Ilii, Homerus lib. 22. & 24.

Con-

Iliad. usque ad naves, & postea ter circum Pa-
 trocli tumulum raptum scribit. DELRIUS.

747. *Famulare jugum.*] Servitutis onus. FAR-
 NABIUS.

748. *Regi negat?*] Regia stirpe edito, regni
 haeredi, *ἀγορά* a. 2. FARN.

749. *Calchas tibi.*] Deorum oraculum, cujus
 interpretes Calchas. FARN.

750. *O machinator*] Deplorata salutis spe se ad
 convicia in vindictam convertit. FARN.

753. *Pelasgi*] Iphigenia supr. v. 567. Pala-
 medes falsa proditiōis accusatione oppressus: &
 Ajax in contentione de armis Achillis victus. FAR-
 NABIUS.

753. *Vatem*] Calchanta & deos hoc non juben-
 tes. FARN.

755. *Nocturne*] Qui noctu solum expeditiones
 seu furta potius exerceat, ut in rapiendo Palladio
 & Rhesi tentoriis deprendendis. Sup. vers. 38.
 FARNABIUS.

756. *Solus audes*] Sine Diomede comite FARN.

759. *Le-*

Conterere verbis. ancoras classis legit.

760 *Andr.* Brevem moram largire, dum officium parens
Gnato supremum reddo, & amplexu ultimo
Avidos dolores fatio. *Ulyss.* Misereri tui
Utinam liceret! quod tamen solum licet,
Tempus moramque dabinus. arbitrio tuo

765 Implere lacrimis. fletus aerumnas levat.

Andr. O dulce pignus! ô decus lapsae domus!
Summumque Trojae funus! ô Danaûm timor!
Genitricis ô spes vana! cui demens ego
Laudes parentis bellicas, annos avi

770 Medios precabar: vota destituit deus.

Iliaca non tu sceptrâ regali potens
Gestabis aula; jura nec populis dabis,
Victasque gentes sub tuum mittes jugum;
Non Graja caedes terga, non Pyrrhum trahes;

775 Non arma tenerâ parva tractabis manu;

Sparfasque passim saltibus latis feras
Audax sequeris: nec statò lustrî die
Solenne referens Troici lusus sacrum,

Puer

GRONOVII.

778. *Troici lustrî sacrum,*] Recte vidit Scaliger inleavem esse repetitionem vocis *lustrî*: eoque vel *fisti* vel *ludi* (hoc & Delrius) substituit. Proxime verum, quod servaverat Flor. *Troici lusus sacrum*. Suetonius Julio: *Trojam lusi turma duplex, majorum minorumque puerorum*. Augusto: *Sed & Trojae ludum edidit frequentissime, majorum minorumque puerorum delectu*. Claudio: *ac super quadrigarum certamina Trojae lulum exhibuit*.

VARIORUM.

759. *Legit*] Retrahit in navem. FARN.

762. *Misereri*] Et misericordiam proficitur Sophocleus ille Ulysses, *ἰστονίστην δὲ τὸν Διὸς υἱὸν ἔμ-*

πης καὶ πρὶς οὐκ ἀνέμειν. FARN.

765. *Fletus*] Expletur lacrymis, egeriturque dolor. FARNABIUS.

769. *Laudes*] Fortitudinem patris, Priami aetatem mediam, id est, florentem opibus, regno, liberis; non optarem ejus senectutem: quae miseriarum exemplum. FARN.

774. *Non Graja*] Ut pater. FARN.

774. *Pyrrhum trahes*] In filio, patrem tuum ultus. FARN.

775. *Arma parva tractabis*] Exercitationes & praeludia bellica, venationes scil. Trojanum agmen, saltationes. FARN.

777. *Stato lustrî die*] Nam fiebant singulis quadrienniis expletis. DELRIUS.

778. *Solenne*] A nobilibus pueris equestribus & armatis peractum, quem describit Virgilius 5. *Ac-*
ncidit.

- Puer citatas nobilis turmas ages:
 780 Non inter aras mobili velox pede,
 Revocante flexo concitos cornu modos,
 Barbarica prisco templa saltatu coles.
 O morte dirâ tristius leti genus!
 Flebilius aliquid Hectoris magni nece.
 785 Muri videbunt. *Ulyss.* Rumpe jam fletus parens.
 Magnus sibi ipse non facit finem dolor.
Andr. Lacrimis, Ulyssē, parva, quam petimus, mora est.
 Concede, parvos ut meâ condam manu
 Viventis oculos. occidis parvus quidem,
 790 Sed jam timendus. Troja te expectat tua.
 I, vade liber. liberos Troas vide.
Astyan. Miserere mater. *Andr.* Quid meos retines sinus,
 Manusque matris? cassa praesidia occupas.
 Fremitu leonis qualis audito tener
 795 Timidum juvenecus applicat matri latus:
 At ille saevus matre summtota leo,
 Praedam minorem moribus vastis premens

Fran-

GRONOVII.

791. *Liberos Troas vide*] Scaliger ad animum Senecae melius fore putat *vise Troas liberos*: atque ita se fuisse scripturum, si foret auctor Tragoediae. Mihi & numero & verbo illud *τεγγι- κώτερον* videtur.

797. *Moribus vastis premens*] Flor. *tenens*.

VARIORUM.

neid. quae Pyrrhica dicta est, vel Troja. FARNABIUS.

780. *Mobili*] Choreae in Dindymenes sacris, saltando ad Phrygium modum, qui caeteris quatuor concitior. Aeolus enim simplex & animi tempestates tranquillat; Doricus honestus & gravis pudicitiae largitor; Ionius seu Jasius varius, intellectum obtulis acuit; Lydius querulus mentem curis defatigatam reparat & oblectat; Phry-

gius vero religiosus & ἱερός pugnas excitat & vatium furores inflammat. FARN.

781. *Flexo*] Curva tibia. *ὅν αὐλοῖς συνδιδασκίαι Πύλοπος ματρός ὁρίαις φεύγειν αἰεταὶ τόμον.* FARNABIUS.

781. *Concitos cornu modos*,] *Barbara & horribili stridebat tibia cantu.* Catul. FARN.

782. *Barbarica*] Phrygia. FARN.

782. *Prisco*] Phrygio. FARN.

785. *Muri videbunt.*] *Iliaci, Neptunia moenia, muri Viderunt aliquid crudelius Hectore rapto.* Auson. FARN.

785. *Rumpe*] Desine, mitte. FARN.

788. *Condam*] Claudam, quod proxime necessitudine conjuncti officium est. FARN.

791. *Liberos Troas*] Apud inferos, qui bello mortem oppetierunt nec in servitutem redacti. FARNABIUS.

797. *Praedam*] Juvenecum. FARN.

799. *Ofse-*

- Frangit, vehitque: talis è nostro sinu
 Te rapiet hostis. oscula, & fletus, puer,
 800 Lacerosque crines excipe, & plenus mei
 Occurre patri. pauca maternae tamen
 Perfer querelae verba: Si manes habent
 Curas priores, nec perit flammis amor;
 Servire Grajo pateris Andromachen jugo,
 805 Crudelis Hector? lentus & segnis jaces?
 Rediit Achilles. sume nunc iterum comas,
 Et sume lacrimas, quidquid è misero viri
 Funere relictum est. sume quae reddas tuo
 Oscula parenti. matris hanc solatio
 810 Relinque vestem. tumulus hanc tetigit meus,
 Manesque cari. quidquid heic cineris latet,
 Scrutabor ore. *Ulyss.* Nullus est flendi modus.
 Abripite properè classis Argolicae moram.

V A R I O R U M.

799. *Oscula,*] Vivo filio, sed morti destinato iusta perfolvit, respicit autem ad ritum ossa componendi, qui talis: primo bustum vino extinguiebant, manes vocabant, lotis deinde manibus ossa legebant, lecta vinò profundebant & lacte, mox vento sicca exponabant, siccata aromatibus & odoribus mista in urnam reponebant, reliquiis lacrymas superfundebant. FARNABIUS.

800. *Lacerosque*] Hippol. v. 1176. FARN.
 800. *Mei*] Spiritus mei ab osculis; lacrymarum, crinium. FARN.

802. *Si manes*] Si affectus maneant post rogos; nec curae nos ipsa in morte relinquant. FARN.

805. *Lentus*] Cur non & tua umbra rediit, ut Achilles? sup. v. 430. FARN.

806. *Sume*] Modo vers. 798. FARN.

807. *Viri*] Mei Hectoris. FARN.

810. *Hanc tetigit*] Vestem, qua obvolutus in sepulchro à matre absconditus fuerat. FARN.

811. *Quidquid*] Cineres suorum, ne qua pars periret, labris & ore scrutati lambere solebant. Herc. Oet. 1341. FARN.

813. *Moram.*] Puerum in quo mora, ut supra vers. 550. FARN.

K k k

C H O-

* CHORUS TROADUM.

Asportandae Troades in varia Graeciae loca, prout sorte Achivis dispartitae contigerant, in quamcunque tamen Graeciae partem abduci praeoptant quam in Spartam Mycenae, & Ithacam, Helenae, Agamemnonis, & Vlyssis patriam.

- 815 **Q**uae vocat sedes habitanda captas?
 Thessali montes, & opaca Tempe?
 An viros tellus dare militares
 Aptior Phthiae? meliorque foetu
 Fortis armenti lapidosa Trachin?
 An maris vasti domitrix Iolcos;
 820 Urbibus centum spacioſa Crete?
 Parva Gortyne, sterilisque Tricce?
 An frequens ruscis levibus Mothone?

Quae

GRONOVII.

821. *Parva Gortyne*] Vix est ut post Creten nominatam unam hanc quoque urbem ejus insulae appellavit. Suspicio fuisse *Parva Gyrtonem*, quae Thessaliae aut Perrhaebiae urbs, *Gyrton* alias dicitur teste Stephano. Sed Homero quoque *Gyrtonem*. *Οἱ δ' Ἀργίους ἔχοντες Γυρτόν τε ἰόνον τε.* Scholiastes Apollonii ad lib. 1. *Γυρτόν τε ἰόνον τε* *ὅτι Γυρτόν τε ἰόνον τε πόλιν θισσαίαν ἢ Περραιβίαν.* *ἀποκαθ' ἣν δὲ Γυρτόν τε ἰόνον τε.*

822. *Frequens ruscis levibus*] Liber optimus, ut & duo Delrii, *rivis*. Alioqui *ruscum* est, ut ait Verrius, *amplius paullo herba, & exilius virgultis fruticibusque, non dissimile junco*, apud Festum. Virgil. 2. Georg. *nec non etiam aspera rusci Viminis*

VARIORUM.

* *Chorus*] Velim hunc Chorum diligenter comparari cum exactissima Graeciae descriptione, quam composuit Nicolaus Sophianus. DELRIUS.

814. *Quae vocat*] Apud Euripidem ipsamet Hecuba quaerit, ad quem angulum Thessaliae, vel Phthiotidis, vel Cadmaei soli sit deportanda. DELRIUS.

815. *Tempe?*] Thessaliae loca amoenae. FARN.

817. *Phthiae?*] Thessaliae pars, Achilles & Myrmidonum patria. FARN.

818. *Trachin?*] Thessaliae urbs & pars quod *τοχριν*, id est, aspera sit dicta. FARN.

819. *Iolcos;*] Jasonis patria, qui ad vellus aureum petendum vectus Argo, mare navibus perire docuit. FARN.

820. *Urbibus*] *Εὐαγγελίης* insula. FARN.

821. *Gortyne;*] Cretae opp. FARN.

821. *Tricce?*] Thessaliae urbs. FARNABIUS. Homero, Stephano, Straboni, & Ptolomaeo. Porphyrius in libro de Responsis, citante Eusebio lib. 3. de praeparat. Evangelica: *Τρίκκη ἐξ ἰονίας ἢ ἐκ τῆς*, &c. eodem modo scriptum est in Heliodoro ad Nicomachum, si non est mendosus Galeni contextus lib. 2. antidotorum. DELRIUS.

823. *Or-*

Quae sub Oetaeis latebrosa silvis
Misit infestos Troiae ruinis

825 Non semel arcus?

Olenos tectis habitata raris?
Virginis Pleuron inimica Divae?
An maris lati sinuosa Troezen?

Pelion regnum Prothoi superbum,

830 Tertius coelo gradus? hîc recumbens
Montis exesi spatiosus antro

Jam

GRONOVII.

per silvam & ripis fluvialis arundo Caeditur. Sed Gifanio placet *rufum* in indice Lucret. Sed pro *Methone* Bernardinus legit *Meliboca*: quod inde Philoctetes Hercules arcus iterum ad Trojam portavit, de quo versus sequentes. Delrius eadem ratione permotus arbitratur vel legendum, *rufis Meliboca lentis*, vel Senecam putasse, Philocteten fuisse Methonensem, aut Methonen cum Meliboca confudisse. Fl. *Methone*. Pausanias lib. 4. *Μεθώνη ἢ περὶ τὴν τοῦ ποταμοῦ ἐς Τροίαν ἀδελφοῦ τινος. ἔστι δὲ αὐτῆς λίαν πόλις καλὰ μὲν Πηλεῖ*. In Messeniorum agro. Hodie *Modon*. Censeo post vocabulum *Methone* ponas interrogandi notam, tanquam absoluta sententia: nam quod sequitur, *Quae sub Oetaeis*, nova est interrogatio de alia urbe, & nihil habet ad proxime superius membrum pertinens. Obscuritatem gignit omiſſa particula, quam potuisset vitare auctor scribendo: *An frequens rufis levibus Methone? an Quae sub Oetaeis*. Sed omisit, & reservavit prudentiae lectoris, ut mox quarto & quinto versu. Pari ellipsi. Hippol. v. 386. *procul sit muricis Tyrii rubor. Quae fila ramis*. Hoc est, & quae fila: vel procul etiam sint fila, quae. Frustra vir doctus suspicatur aliquid hic deesse vel superesse: aut forte legendum: *Et fila ramis quae ultimi*. Sic igitur alia urbs, non expresso nomine, describitur Meliboca, Philoctetae patria.

827. *Virginis Pleuron inimica*] Habe & hanc notam optimi codicis. Omnes alii libri scripti, quod notavit & Delrius, *Pleuros*, contra rationem & consensum veterum auctorum. At Etruscus unus: *Virginis Pleuron inimica divae*. Sic tertio post versu *regnum Prothoi superbum*, idem solus & unicus codex, uti legendum duo maximi viri H.

Grotius & D. Heinsius viderunt. Caeteri omnes, *Protei*, quod ingenti commentario extenderunt, sed aut legum carminis aut syllabarum quantitatis ignari.

VARIORUM.

823. *Oetaeis*] Oeta mons in finibus Thessaliae; Hercules rogo celebris. FARNABIUS.

825. *Non semel*] Supra v. 133. FARNABIUS. Semel tantum misit: sed iidem arcus bis Trojae infesti fuerunt. DELRIUS.

826. *Olenos*] Elidis urbs. FARNABIUS.

827. *Pleuron*] Aetoliae urbs, Meleagri patria, cujus pater Oeneus cum ceteris numinibus trugum honores sacrificaret omiſſa Diana, indignata Dea immisit aprum, qui Aetoliam vastaret. FARNABIUS. Sic Graeci omnes *Παλαῖαν*. Statius *Meleagria Pleuron*. Silius — *regia Pleuron*. sic Ovidius & alii. Nota Aetoliae urbs, à qua Strabo partem Aetoliae Pleuroniam dictam testatur. Helenam Lycophron Pleuroniam nominat. an ergo Aetola? aut in Argivo agro Pleuron ulla, unde id nominis sortita? putat Itacius. sed toto coelo aberrat, à proavo sic nominata. Helena Ledae filia fuit. Leda Thestii, Thestius Agenoris, Agenor Pleuronis. vide Pausaniam in Laconicis. DELR.

828. *Troezen?*] Peloponnesi civitas maritima, Theſei patria. FARNABIUS.

829. *Pelion, &c.*] *Μαγνήτιον δὲ ἔχει Πηλεῖδαν Τροῖαν ἀπὸ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, οἱ δὲ Πηλεῖδαν καὶ Πηλεῖδαν εὐνοῖαν φέρον*. FARNABIUS.

830. *Tertius*] Pindo seu Olympo & Ossae superingestus à gigantibus. Vide Herc. Fur. vers. 970. FARN.

830. *Hic recumbens*] In Pelio. FARN.

831. *Montis exesi*] Chironis antrum describens

Kkk 2

Pa-

Jam trucis Chiron pueri magister,
Tinnulas plectro feriente chordas,
Tunc quoque ingenteis acuebat iras

835 Bella canendo.

An ferax varii lapidis Carystos?
An premens littus maris inquieti
Semper Euripo properante Chalcis?
Quolibet vento faciles Calydnæ?

840 An carens numquam Gonoëssa vento?

Quaeque formidat Borean Enispe?
Attica pendens Peparethos orâ?
An sacris gaudens tacitis Eleusin?

Num-

GRONOVII.

839. *Faciles Echinæ?*] A Delrio est pro *Echidnae*, Sed Fl. *Calydnæ*. Homerus: καὶ Κῶν Εὐρυπύλοιο πόλιι ἦσαν: τὴ Καλύδναι. Nam Echinades adeo non sunt quovis vento faciles, ut Euripides Iphigen. in Aulide dicat τανῶνδ' ἔστι ἀπὸ τοῦ φόρου.

841. *Formidant Borean Enispe?*] Flor. formidat Borean Enispe. Ut Homerus: Σαγῆλιν τε καὶ ἐνι-μόισαν Εὐισπῆν.

842. *Atticâ pendens Peparethos orâ?*] Sic omnes libri. Et videtur Senecae inexcusabilis error. Est enim Peparethos ex Cycladibus. parens olim Macedoniae regno, ut apparet ex Livii lib. 28. Nam quod subjicit *Perithoedus* Delrius, ferri non potest. Scribunt enim Graeci Περειθοΐδης. Tolerabilius idem, *Sypaetos*, aut *Lycabettos*.

843. *Gaudens tacitis Eleusis?*] Flor. ut supra, *Eleusin*.

VARIORUM.

Papinius, ait: *Longaeum Chirona petit, domus ardua montem Perforas & certo suspendit Pelion arcu: Pars exhausta manu, partem sua ruperat aetas.* DELRIUS.

832. *Pueri*] Achillis, quem puerum instruxit Centaurus Chiron medica, musica, & equitandi arte. FARNABIUS.

832. *Trucis*] Naturâ enim & indole trux, ferus,

iracundus. Dictys lib. 1. scribit primis adhuc adolescentiae annis Achilli vim quandam inconsultam & efferam morum impatientiam fuisse. Philostratus lib. 2. & 3. Imag. Achillem puerum pingit feroci facie, truci, magnanimoque vultu, unde Ovidius canit: *Phillyrides puerum cytharâ perficit Achillem; Atque animos molli contudit arte ferros.*

834. *Tunc quoque*] Μῶν Homericam respicit. *Pel* Achillis tum juvenis mares animos in Martia bella *versibus* exacuit. FARNABIUS.

836. *Varii lapidis*] Sunt qui metri causa subdant *rari lapidis*, cum tamen alibi pluries reperitur Dactylus in secunda Sapphici sede, è licentia Tragicorum. FARNABIUS. Carystium marmor macularum varietate commendat Strabo, & Plinius: & factas ex eo columnas, Tibullus & Martialis.

836. *Carystos?*] Una è Cycladum insulis. FARNABIUS.

838. *Euripo*] Hercul. Fur. v. 377. FARN.

838. *Chalcis?*] Euboeae urbs, ab Aulide Boco-tiae portu Euripo divisa. FARN.

840. *Gonoëssa*] In Actolia. FARNABIUS. Ex Homero, qui alto loco sitam scribit: ideo noster ait: — *nunquam carens Gonoëssa vento.*

843. *Tacitis*] Cereris sacris non revelandis. Hercul. Fur. v. 301. & 844. FARN.

843. *Eleusin?*] Herc. Fur. v. 302. FARN.

844. *Nam*

Numquid Ajacis Salamina veram?

845 Aut ferâ notam Calydonâ faevâ?

Quasque profundit subiturus aequor

Segnibus terras Titareffos undis,

Bessan & Scarphen? Pylon an senilem?

Pharin? an Pisam, Jovis & coronis

850 Elida claram?

Quolibet tristis miseras procella

Mit-

GRONOVII.

844. *Ajatis Salamina veram?*] Ante hunc versum deesse aliquid summi viri non amplius suspicantur: impetratum, inauguratum est: jam cusi duo versus, qui sensum possint explere: quid moror? jam immissi & multis forte pro Annaeanis habiti. Mihi cogitanti illa verba, *ire, venire, proficisci*, saepissime apud veteres intelligi non expressa, veniebat in mentem, & hujusmodi ellipsin hic locum habere posse. Vide quae ad Livium lib. 28, 20. & lib. 37, 10. & lib. 41, 3. notavi-mus. Quibus addenda verba Flori lib. 3. cap. 6. *Ipse Pompejus in originem fontemque belli Ciliciam. Nec hostes detrahere certamen.* Sic enim MS. o. ubi addiderunt in vulgatis, *versus est.* Sane praec-eps magis atque abscessa videatur ista in Seneca brevis propter mutatam etiam syntaxin: sed quo magis ob oculos aliorum exempla pones, eo mollior tibi res videbitur. Agamemnonis initio: *nonne vel tristes lacus incolere satius? nonne custodem Stygis Tergemina nigris colla jactantem jubis?* Posterior interrogatio haud dubie aliud verbum intel-lectum requirit, quam in proximo positum est. Sophocles Electra: *Ἀλλ' ἢ πρὸς αὐτὴν, ἢ βαθυκα-θὺν αἰὲς Κερύειν.* Scholiastes: *Δεῖ δὲ συνάξαι τὴν ῥῆσιν τὴν αἰνολογίαν, ἢ τὸ Πύλον, ἢ τὸ Δῖον, ἢ τὴν τοῖαν.* Numquid Ajacis Salamina veram? nempe ibimus, aut veni-mus. Aut certe ex ver-
849. *procella nos misset.* nam quae interponun-
tur omnia, eundem intellectum habent. Video autem, quod antehac ignoravi, jam Delrium ve-
ram, pro veri, quod habent libri, & de vera Sa-
lamine, quae tot magnos viros falsos aut dubios
habuit, vera suspicatum esse.

VARIORUM.

844. *Numquid*] Insulam Atticam Telamoni re-

gnatam; non illam à Teucro in Cypro condi-
tam. & hic deesse aliquid videtur ad perficiendam
constructionem, nisi referantur Accusativi ad *Mis-
sat* infra versu 852. FARN.

845. *Ferâ*] Apro. Supra vers. 827. FARN.

845. *Calydonâ*] Urbem Aetoliae. FARN.

846. *Quasque profundit*] Rectius Trajedi-nus al-
ter, & Parisiensis excusus, *perfundit.* SCHRO-
DERUS.

847. *Titareffos*] Titareffus (ut vocat Lucanus
lib. 6.) vel Titareffus, ut Graeci videntur malle,
amnis Thessaliae tam pingues habet aquas, ut Pe-
neo, cui insuit, non admisceatur, sed olei instar
supernatet, auctore Homero Iliad. 2. & Lucano
lib. 6. ideo undas ejus vocat segnes. Plinius lib.
4. cap. 8. videtur nonnullis vocare *Euroton*, Stra-
bo *Eurotam*, Epitoma ejus *Europam*. Homero
aquas habet suaves. admisceatur Peneo, sed vix,
ut patet ex Athenaeo lib. 2. cap. 2. causa, pingue-
do juxta Strabonem; levitas, juxta Athenaeum
& Plinium; fuit per Locros, quorum sunt urbes,
Bessa & Scarphe. apud Stephanum Heracleo Glau-
ci. *Βουρανίς Σκαρφώτις καὶ Ἀργεῖον* *ἔγγ.* alia etiam
Bessa Phocidis, & alia Scarphe Euboeae. Scar-
phe & Scarphia Eustathio eadem. Sed falli pu-
to, nam una Scarphia Locrorum distincta à
Scarphe, de qua Pausan. in Corinthiac. & A-
chaic. alia Scarphia Boeotiae, Straboni. DEL-
RIUS.

848. *Pylon*] Messeniae, *Pylon antiquam, Nelo-
ia Nestoris arva.* FARNABIUS.

849. *Pharin*] Laconiae urbem. FARN.

849. *Pisam*] Thyest. versu 122. FARN.

849. *Coronis*] victorum praemiis in ludis Olym-
piciis juxta Elida urbem. FARN.

850. *Elida*] Vide Herc. Fur. 840 FARN.

- Mittat, & donet cuicumque terrae:
 Dum luem tantam Troïae atque Achivis
 Quae tulit, Sparte procul absit: absit
 855 Argos, & saevi Pelopis Mycenae;
 Neritos parva brevior Zacyntho,
 Et nocens saxis Ithace dolosis.
 Quod manet fatum, dominusque quis te,
 Aut quibus terris Hecube videndam
 860 Ducet? in cuius moriere regno?

VARIORUM.

853. *Luem*] Helenam. FARN.
 854. *Sparte*] Laconum urbs. FARNABIUS.
 Odio Helenae, quae Spartana fuit, negat se Spar-
 tam proficisci velle.
 856. *Neritos*] Mons Ithacae. FARNABIUS.
 Stephano *Néa* & *Néa*, insula Acarnaniae,
 quae & Leucadia; & etiam mons Ithacae, vide
 Plinium l. 4. cap. 1. & 12. ubi docet etiam Za-

cynthum esse Ionii insulam. DELRIUS.

856. *Zacyntho*,] Insula Ulyssi regnata. *memoro-*
sa Zacynthos, Dulichiumque Sameque & Neritos ar-
dua saxis. FARNABIUS.

857. *Dolosis.*] Latentibus sub undis. vel Ithaca
 saxosa & aspera, nidus inter scopulos, Ulyssis
 dolosi patria & regnum. FARN.

858. *Quod manet*] Conversus ad Hecubam
 Chorus hoc quaerit.

ACTUS QUARTUS.

HELENA. ANDROMACHA. HECUBA.
 POLYXENA Muta Persona.

*Ut manibus Achillis rite inferiae peragantur, excogitata ratio
 est, qua ut veste ita animo nuptiali affecta maletur Polyxe-
 na. vid. supra vers. 360. quae partes dantur Helenae, ut
 Polyxenam laetet inani spe nuptiarum cum Pyrrho. quas illa
 primo simulat, mox Andromachae jurgio excussa dolos fate-
 tur & rem aperte suadet.*

Hel. **Q**Uicumque hymen funestus, illaetabilis,
 Lamenta, caedes, sanguinem, gemitus habet,
 Est

VARIORUM.

861. *Hymen*] Nuptiae. Vide Phoen. vers. 262. FARN.

863. *Av-*

- Est auspice Helena dignus. everfis quoque
 Nocere cogor Phrygibus. ego Pyrrhi toros
 865 Narrare falsos jubeor; ego cultus dare,
 Habitusque Grajos. arte capietur meâ,
 Meâque fraude concidet Paridis soror.
 Fallatur. ipsi levius hoc equidem reor.
 Optanda mors est, sine metu mortis mori.
 870 Quid jussa cessas agere? ad auctores redit
 Sceleris coacti culpa. Dardaniae domus
 Generosa virgo, melior afflicto deus
 Respicere coepit; teque felici parat
 Dotare thalamo. tale conjugium tibi
 875 Non ipsa sospes Troja, non Priamus daret.

Nam

G R O N O V I I.

868. *Fraudetur. ipsi levius*] Commelinus notat MS. fere omnes habere, *Fidentur*: Coloniensem, *Fidentur*: quosdam editos, *Fallatur*. Et hoc postremum, sancit Florentinus. Sane quisquis fraudatur, fallitur: sed non omnes, qui falluntur, fraudantur.

V A R I O R U M.

863. *Auspice*] Veteres nihil non initiabantur ab augurio, in nuptiis itaque adhibiti auspices. FARNABIUS.

863. *Helena*] Stasimus, Pausanias & Hyginus Helenae matrem Nemesein vocant: Homerus, Theocritus, Euripides, Theon Arati scholiastes & Ovidius Ledam nominant; quae contraria non sunt. cum Bassus, in Germanicum, Lactantius lib. 1. de falsa religione, & Crates tradiderint Ledam mortuam Nemeseis nomen assumpsisse. Apollodorus l. 3. Biblioth. credit Nemesein à Jove adamatam, cum periculi evitandi causa in anserem se mutasset, à Jove, qui cygni formam induerat compressam, & eo compressu gravidam decumpost mense ovum peperisse, quod Ledae custodiendum tradiderit: inde natam Helenam; quae quia à Leda educabatur pro sua, Ledae filia di-

cta fuit. Clearchus, in amatoriis, teste Athenaeo l. 2. c. 17. prodidit Helenam in coenaculis, quae *ait* dicebantur, educatam fuisse: unde fabula Helenam ovo progeneratam. quod tamen Lucianus in Gallo, quia Helena olorum collum, candidum habuerit & oblongum, putat confictum. Ridicula etiam est Melissi Euboici fabulae istius interpretatio, quam Fulgentius lib. 2. Mytholog. refert. Magis etiam ridiculum Neoclis Crotoniae commentum, cecidisse ovum à luna, è quo Helena nata sit, & mulieres lunares ova parere, è quibus nati ceteros homines quinquies & decies proceritate excedant, auctore Herodoto Heracleote. haec partim ab aliis accepi, partim addidi de meo, DELRIUS.

863. *Dignus.*] Digna sane pronuba, quae haec funestas nuptias conciliaret, nam & ipsa bis rapta, jura jugalia violaverat. Paridem secuta Menelaum deseruerat, Deiphobum prodiderat, Trojamque in prioris mariti gratiam. FARNAB.

865. *Cultus dare.*] Supra vers. 362. FARN.

867. *Paridis soror*] Polyxena. FARN.

869. *Optanda*] Repentina & subita mors, quae & Julio Caesari optata contigit. FARN.

870. *Auctores*] Duces Graecos, qui mihi invitae has partes mandarunt FARN.

871. *Dardaniae*] Conversa ad Polyxenam, haec dicit. FARN.

874. Pa

- Nam te Pelasgae maximum gentis decus
 Ad sancta lecti jura legitimi petit,
 Cui regna campi lata Thessalici patent.
 Te magna Tethys, teque tot pelagi deae,
 880 Placidumque numen aequoris tumidi Thetis
 Suam vocabunt. te datam Pyrrho focer
 Peleus nurum vocabit, & Nereus nurum.
 Depone cultus squalidos, festos cape.
 Dedisce captam. deprime horrentes comas,
 885 Crinemque doctâ patere distingui manu.
 Hic forsitan te casus excelso magis
 Solio reponet. profuit multis capi.
Andr. Hoc deerat unum Phrygibus eversis malum,
 Gaudere? flagrant strata passim Pergama.
 890 O conjugale tempus, an quisquam audeat
 Negare? quisquam dubius ad thalamos eat,
 Quos Helena suadet? pestis, exitium, lues
 Utriusque populi! cernis hos tumulos ducum?
 Et nuda totis ossa quae passim jacent
 895 Inhumata campis? haec hymen sparsit tuus.
 Tibi fluxit Asiae, fluxit Europae cruor;
 Cum dimicantes lenta prospiceres viros,

In-

GRONOVII.

878. *Lata Thessalici jacent.*] Flor. & Heinsf. minor *patent.* Hypallage. Qui regnum in campis Thessalici late patentibus obtinet. Vel, cujus regnum in Thessalia plana & equitabili late patet.

VARIORUM.

876. *Pelasgae*] Pyrrhus, cui campi Thess. patent lata regna, te in conjugium petit. FARN.

879. *Tethys*,] Maris Dea, Neptuni conjux. FARNABIUS.

880. *Thetis*] Mater Achillis Dea marina, Pelei uxor. FARN.

882. *Nurum vocabit,*] Affinem, neptem, nurum, &c. FARN.

883. *Festos*] Nuptiales. FARN.

885. *Doctâ manu.*] Psecados, cosmetae, cini-
 flonis, cosmetriac, ancillae ornatrix, quae *pe-*
litque comas & volvit in orbem. FARN.

890. *O conjugale*] Ironia. FARN.

893. *Utriusque*] Trojani & Graeci. FARN.

896. *Asiae,*] In qua Troja. FARN.

896. *Europae*] In qua Graecia. FARN.

897. *Cum dimicantes*] Cum è muro Trojano
 prospiceres duos maritos tuos monomachia de te
 cer-

- Incerta voti. perge, thalamos appara.
 Taedis quid opus est? quidve solenni face?
 900 Quid igne? thalamis Troja praelucet novis.
 Celebrate Pyrrhi, Troades, connubia;
 Celebrate digne. planctus & gemitus sonent.
Hel. Ratione quamvis careat, & flecti neget
 Magnus dolor, sociosque nonnunquam sui
 905 Moeroris ipsos oderit; causam tamen
 Possum tueri iudice infesto meam
 Graviores passa. luget Andromacha Hectorem,
 Et Hecuba Priamum: solus occulte Paris
 Lugendus Helenae est. durum & invisum & grave est,
 910 Servitia ferre. patior hoc olim jugum
 Annis decem captiva. prostratum Ilium est,
 Versi Penates. perdere est patriam grave;
 Gravius timere. vos levat tanti mali
 Comitatus. in me victus & victor furit.
 915 Quam quisque famulam traheret, incerto diu
 Casu pendit. me meus traxit statim
 Sine sorte dominus. causa bellorum fui,

Tan-

V A R I O R U M.

certantes, ipsa cui faveas incerta legitimone Menelao, an raptori Paridi. FARN.

897. *Lenta*] Assensus sum libro Lipsiano & nostris septem. Vulgata lectio, *lacta*, nauci non est; quicquid alii dicant. Utut feminae forsitan non attendant decoro inter conviciandum; at attendunt feminae scenicae; utpote quas non finit esse sui juris Tragoedus: freno suo regit, hoc est rationis. GRUTERUS.

898. *Perge*,] Ironia. FARNABIUS.

899. *Solenni*] Nuptiali, Phoen. vers. 263. & 507. FARN.

900. *Thalamis*] Sarcasmus. FARN.

902. *Digne*.] Planctu scil. & gemitu, ut seq.

906. *Judice infesto*] Magnum innocentiae argumentum, ut & alia hujus defensionis; quae haut scio an quicquam nervosius, aut splendidius, in Helenae defensionem, dici queat. DELRIUS.

907. *Graviores*] Quam vos. FARNABIUS.

907. *Luget*] Vobis aperte luctum licet profiteri, mihi occulte lugendus est Paris. FARN.

911. *Prostratum*] Vobis. FARN.

913. *Timere*.] Quod ego facio, deserti à me mariti ultionem timens. FARN.

913. *Levat*] Vide Chorum sequentem vers. 1009. FARN.

914. *In me victus*] Me Trojani & Graeci detestantur. FARN.

916. *Meus*] Menelaus: prior maritus. FARN.

LII

918. *Hoc*

- Tantaeque Teucris cladis. hoc verum puta,
 Spartana puppis vestra si secuit freta;
 920 Sin rapta Phrygiis praeda remigibus fui,
 Deditque donum judici victrix dea:
 Ignosce Paridi. judicem iratum mea
 Habitura causa est. ista Menelaum manent
 Arbitria. nunc hanc luctibus paulum tuis,
 925 Andromacha, omissis flecte. vix lacrimas queo
 Retinere. *Andr.* Quantum est, Helena quod lacrimat,
 malum!
 Cur lacrimat autem? fare, quos Ithacus dolos,
 Quae scelera nectat. utrum ab Idaeis jugis
 Jactanda virgo est? arcis an celsae edito
 930 Mittenda saxo? num per has vastum in mare
 Volvenda rupes, latere quas scisso levat

Al-

GRONOVII.

922. *Judicem iratum puta Habitura*] Lipsius è suo, *iratum mea Habitura causa est*. Opponit, quos viderit, codices Delrius: & 70 *puta* hic esse notam irrisuionis. Certe admodum intempestivae. Gruterus Lipsianum notat esse in Pall. uno: quem se secuturum, nisi vereretur esse allitum: nam cur, quaeso, inquit, abiissent à voce notissima & plana tot libri, sine causa? Hoc argumentum quanti sit, multis jam documentis patuit. Causa autem evidens est, quia è corrupto exemplari sunt propagati. Flor. *ira*.

VARIORUM.

918. *Hoc verum puta,*] *Antihypophora*. at dicentis me meruisse quae fuerim causa belli & cladis Trojanae; ego autem non fui causa. neque enim ultro secuta sum Paridem, sed ab eo rapta, & donata quidem illi à Venere. Supra vers. 66. FARNABIUS.

920. *Sin rapta*] Sum, ait, innocens, quia non sponte Trojam veni, sed vi compulsus, quia non adulteri blandas persuasiones, sed Deae Veneris mandata secuta sum, illius pollicitationem nolui

falsam reddere. Utrumque argumentum à Gorgia Rhetore sumtum, qui in Oratione pro Helena, culpam vacuum docet; quia vel fortunae imperio, Deorum jussu & Necessitatis nutu fecit, ea quae fecit, vel vi rapta, vel persuasa verbis, vel amore capta; singula deinde discutit, priora duo potissimum, quae hic abutitur. Non (inquit) sponte Trojam veni, sed rapta à Paridis potius, quam meo peccato. Nec tamen illius, qui datum sibi à Dea munus jure suo vindicavit. Dignus ille, cui tu, soror, ignoscas. Sed esto. mea tota culpa, meum facinus, quid te judicem esse postulas? an vereris ne benevolo judice absolvar? non est quod metuas. idem mihi iudex, qui laesus, maritus adulterio laceratus, Menelaus. illi futurum curae, ne impune abeat. DELRIUS.

922. *Paridi.*] Qui datum sibi à Dea munus vindicavit jure suo. FARNABIUS.

922. *Judicem*] Quod vero meum peccatum spectat poenamque, severum satis habeo judicem Menelaum, nempe laesum, iratum. FARN.

924. *Nunc*] Polyxenam ad nuptias tu flecte, namque ego vix lacry. &c. FARN.

926. *Quantum*] Magnum certe aliquod imminet malum, quod Helenam malis induratum in lacrymas cogat. FARN.

932. *Sc-*

- Altum vadosos Sigeon spectans sinus?
 Dic, fare, quidquid subdolo vultu regis.
 Leviora mala sunt cuncta, quam Priami gener
 935 Hecubaeque Pyrrhus. fare, quam poenam pares.
 Expromē, & unum hoc deme nostris cladibus,
 Falli. paratas perpeti mortem vides.
Hel. Utinam juberet me quoque interpretēs deū
 Abrumpere ense lucis invisae moras,
 940 Vel Achillis ante busta, furibunda manu
 Occidere Pyrrhi, fata comitantem tua,
 Polyxene miseranda; quam tradi sibi,
 Cineremque Achilles ante mactari suum,
 Campo maritus ut sit Elysio, jubet.
 945 *Andr.* Vide, ut animus ingens laetus audierit necem.
 Cultus decoros regiae vestis petit,
 Et admoveri crinibus patitur manum.
 Mortem putabat illud, hoc thalamos putat.
 At misera luctu mater audito stupet.
 950 Labefacta mens succubuit. assurge, alleva

Ani-

G R O N O V I I.

932. *Altum vadosos Sigeon spectans sinus?*] Ma-
 repotius speculatur quam sinus suos Sigeum. Flor.
vadoso sinus. Lege: *latere quas scisso levat Altum*
vadoso Sigeon spectans sinus. Nam ipsum mare *Al-*
tem vocat. *Vadoso sinus*, quia Simois & Scaman-
 der concurrentes in campis multum terrae hau-
 riant, caecumque os & lacus marinos & paludem
 efficiunt circa Sigeum, teste Strabone lib. 13.

945. *Ut animus ingens*] Non patior hanc liber-
 tatem in secunda regione, quam excusat Grute-
 rus. Suspicio fuisse: *Vide ut animi ingens bilaris*
audieris. Tacitus 1. ann. *Sed foemina ingens ani-*
mi mania ducis eos dies induit.

V A R I O R U M.

932. *Sigeon*] Trojae promontorium. FARN.

935. *Quam*] Quam ut Polyxena nubat patris
 sui interfectori. FARN.

938. *Interpres*] Calchas. Supra vers. 351. & vers.
 359. FARN.

944. *Campo*] Sede & domicilio beatarum ani-
 marum corpore exutarum ἀνά τ' αὐσίων, id est,
 solutione, aliis ab ἀύρω, id est, profectio-
 nem, quem campum sub terra locant nonnulli, in or-
 be Lunae alii, alii in Sphaera, quae ἀπλωτὴς di-
 citur, in insulis fortunatis & Atlanticis alii, in
 Hispania Homerus, &c. Quum vero amoenita-
 tem & gaudia Paradisi (cujus cognitionem ab Ae-
 gyptis & literis sacris habuere) Philosophi & hos
 secuti Poetae ad Elysium suum transfulerint, cur
 non & nomen indidem אל אשל id est, Dei ne-
 mus? FARNABIUS.

945. *Animus*] Polyxenae, quae muta induci-
 tur persona, quasi virginem ingenuam deceat si-
 lentium. Quae tamen apud Euripidem ἀνείη,
 LII 2

- Animum, & cadentem misera firma spiritum.
 Quam tenuis anima vinculo pendet levi!
 Minimum est, quod Hecubam facere felicem potest.
 Spirat. revixit. prima mors miseros fugit.
 955 *Hec.* Adhuc Achilles vivit in poenas Phrygum?
 Adhuc rebellat? ô manum Paridis levem!
 Cinis ipse nostrum sanguinem ac tumulus sitit.
 Modo turba felix latera cingebat mea.
 Lassabar in tot oscula, in totum gregem
 960 Dividere matrem. sola nunc haec est super,
 Votum, comes, levamen, afflictae quies.
 Haec totus Hecubae foetus. hac solâ vocor
 Jam voce mater. dura & infelix, age,
 Elabere anima. denique hoc unum mihi
 965 Remitte funus. irrigat fletus genas,
 Imberque victo subitus è vultu cadit.
 Laetare, gaude, gnata. quam vellet tuos
 Cassandra thalamos, vellet Andromache tuos!
Andr. Nos, Hecuba; nos nos, Hecuba, lugendae sumus,
 970 Quas mota classis huc & huc sparsas feret.
 Hanc cara tellus sedibus patriis teget.
Hel. Magis invidabis, si tuam sortem scias.

Andr.

VARIORUM.

inquit, *οὐκ ἐντοχία καὶ πόρος οὐκ ἐστὶν*. FARN.

953. *Minimum*] Facilis mors & unus quasi spiritus evolans Hecubam servitute ac miseriis liberare valet. FARN.

954. *Prima mors*] Mors vero maxime fugit miseros. FARN.

956. *Levem!*] Quae Achillem non in totum interfecerit. sup. vers. 346. FARN.

957. *Cinis ipse*] Translatus de Ovidio locus est, ex Metamorphosi. ubi haec querela Hecubae legitur, — *cinis ipse sepulti in genus hoc saevit, summo quoque sensimus hostem, Aeacidae socunda*

sui. — FABRITIUS.

960. *Matrem.*] Affectus & officia materna. FARNABIUS.

960. *Sola*] Supererat quidem Cassandra, aliis Alexandra, sed non comes matris. *Namque trahatur passis Priamēia virgo Crinibus à templo Cassandra adytisque Minervae*, infra vers. 968. & 977. FARNABIUS.

962. *Sola vocor*] Polyxenes solius FARN.

963. *Dura*] Difficilis ad exeundum. FARN.

965. *Genas,*] Polyxenae. FARN.

968. *Thalamos,*] Mori, ut tu. FARN.

972. *Magis*] Invidendo felicitati illius, tuam dolebis. FARN.

974. *Per-*

Andr. An aliqua poenae pars meae ignota est mihi?

Hel. Versata dominos urna captivis dedit.

975 *Andr.* Cui famula tradar, ede. quem dominum voco?

Hel. Te sorte prima Scyrius juvenis tulit.

Andr. Cassandra felix! quam furor sorte eximit,

Phoebusque. *Hel.* Regum hanc maximus rector tenet.

Hec. Estne aliquis, Hecubam qui suam dici velit?

980 *Hel.* Ithaco obtigisti praeda nolenti brevis.

Hec. Quis tam impotens ac dirus, & iniquae ferus
Sortitor urnae regibus reges dedit?

Quis tam sinister dividit captas deus?

Quis arbiter crudelis, & miseris gravis,

985 Eligere dominos nescit? & saevâ manu

Dat iniqua miseris fata? quis matrem Hectoris

Armis Achillis miscet? ad Ulyssen vocor.

Nunc victa, nunc captiva, nunc cunctis mihi

Obsessa videor cladibus. domini pudet,

Non

GRONOVII.

975. Cui famula tradar, ede.] Flor. trador.

977. Quam furor sorte eximit,] Flor. Sorti.

987. Ad Ulysssem vocor.] Flor. Ulyssen: ut & v.

1096. Ipsumque Ulysssem.

VARIORUM.

974. Versata] Sup. v. 58. FARN.

976. Scyrius] Pyrrhus Achillis filius ex Deidamia Lycomedis Scyri regis filia. FARN.

977. Cassandra] Alio nomine dicta Alexandra, teste Pausania in Lacon. Natarum Priami pulcherrima, si credimus Homero Iliad. v. DELRIUS.

977. Felix!] Propter divinationem & sacerdotium Phoebi sorte exempta. FARNABIUS.

978. Regum] Agamemnon Cassandram extra sortem. habet. FARN.

979. Hecubam] Quia vetulam. sup. 58. FARNABIUS.

980. Praeda] Praedae mala fors quam victor Ulysses Esse suam nollit. FARN.

980. Brevis] Cito enim ab Ulyssse dimissa ad Thracas fugit, ubi in canem conversa, id est, rabidis conviciis omnes impetens, lapidibus obruta est. FARN.

982. Regibus] Nonnullis placet lectio, haud regibus reges. FARN.

985. Eligere] Dignos eligere nescit, sed caeca sorte indigne miscet. FARN.

986. Quis matrem] Ut eidem Ulyssi, cui adjudicata sunt Achillis arma, contingat Hecuba; cujus rationem subjungit vers. 990. Hec. sp. &c. FARNABIUS.

987. Armis Achillis] Quae Ulyxi obtigere, iudicibus vel Graecis, juxta Ovidium, Antipatrum, Aesclepiadem, & Sophoclem; vel captivis Trojanis juxta Homerum, Q. Smyrnaeum & alios.

988. Nunc victa,] Postquam Ulyssi sorte contigerim. FARN.

- 990 Non servitutis. Hectoris spoliū feret,
 Qui tulit Achillis? sterilis, & saevis fretis
 Inclusa tellus non capit tumulos meos.
 Duc, duc, Ulysse nil moror. dominum sequor.
 Me mea sequentur fata. non pelago quies
- 995 Tranquilla veniet, saeviet ventis mare,
 Et bella, & ignis, & mea, & Priami mala.
 Dumque ista veniunt, interim hoc poenae loco est:
 Sortem occupavi, praemium eripui tibi.
 Sed incitato Pyrrhus accurrit gradu,

Vul-

GRONOVII.

990. *Hectoris spoliū feret*,] Vir doctissimus haec desumpsisse putat Senecam à Troadibus Euripidis, ubi Talithybius Andromachen, quia cum properante Pyrrho conscendere navem compulsus fuerit, Hecubae narrat mandasse curam sepeliendi Ailyanaetis, & quidem in clypeo Hectoris. Hunc clypeum appellari censet ille *spoliū Hectoris*. & inde capit ansam reprehendendi auctoris: nam apud Euripidem clypeum illum esse in potestate Hecubae, cui tradi curaverat Andromache: at cum ista loquebatur apud Senecam Hecuba, etiamnum penes Andromachen fuisse. quare non posse hic se non desiderare iudicium Senecae, qui ista Hecubae tribuat, quum non esset penes eam Hectoris clypeus. *Hi motus animorum atque haec exordia tanta Pulveris exigui jactu.* nam *Hectoris spoliū* Senecae non est clypeus ejus, sed ipsa mater Hecuba.

992. *Num capit tumulos*] Florent. sine interrogatione: *non capit tumulos meos*. Et recte. Praefigit enim se non morituram in Graecia: & putatur obiisse in Thracibus, cui loco Cynossema nomen.

997. *Interim haec poenae loco est*:] Florentinus: *interim hoc poenae loco est*, *Sortem occupavi*, *praemium eripui tibi*. Totidem apicibus ille sanctae vetustatis codex. In quo gaudere mihi licet, quippe qui sic olim difficillimum hunc locum de conjectura restituerim. lib. 2. Observ. cap. 9. Vulgo etiam, *eripuit mihi*: quod sensum admittebat nullum. Sed & praecedentia verba in futuro, *sequentur*, *veniet*, *saeviet*; non, *sequantur*, *veniat*, *saeviat*, ut magis vaticinari, quam imprecari, aut

certissima imprecari videatur. Sumpsit autem haec Seneca ex persona Cassandrae apud Euripidem, quae se cladem & calamitatem fore Agamemnonis domui canit. Quod ad marginem quoque notaverat Grotius cum eadem emendatione, quam, ni fallor, in alio exemplari manu ipsius adscriptam hos olim vidisse apud Vossios candide prodidimus. Denique Flor. *Dumque ista veniunt*, non *venient*. hoc quoque bene, & rem praesentiorum certiorumque facit. Sententia: Omnes istae calamitates mecum in te incident, & dum expectantur illae, praesentem poenam habes, quod ego sortem tuam invasi, & prohibui, ne praemium acciperes, si enim cessasset nomen meum, excidisset alia tibi foemina vel jucunda vel utilis: ita cum sorte habuisses praemium. Nunc ego caeteras anteverti, ut sortem haberes, nec iterum trahere posses; praemio careres, quippe nactus anum: nulli usui.

VARIORUM.

990. *Hectoris spoliū*] Me matrem Hectoris. spoliū autem proprie vestis corpori detracta dicitur. FARNABIUS. Quia gessit in utero Hectorem, inquit alii. Ego simplicius, quia parens & filius reputantur unum & idem, neque possit triumphari mater, nisi dehonestetur in matre etiam natus. GRUTERUS.

993. *Nil moror*.] Sequar tamen, ut & infortunia mea Ulyssem comitentur FARNABIUS

994. *Me mea sequantur fata*.] Ita & nostri Pail. aliquot, ut sit optantis. Vulgo, *sequentur*, minus bene: neque enim id ipsa scire ac polliceri sibi poterat Hecuba. GRUTERUS.

1001. Re-

- 1000 Vultuque torvo. Pyrrhe, quid cessas? age,
 Reclude ferro pectus & Achillis tui
 Conjunge foceros. perge mactator senum;
 Et hic decet te sanguis: abreptam trahe,
 Maculate Superos caede funesta deos,
 1005 Maculate Manes. quid precer vobis! precor
 His digna sacris aequora. hoc classi accidat
 Toti Pelasgae, ratibus hoc mille accidat,
 Meae precabor, cum vehar, quidquid rati.

V A R I O R U M.

1001. *Reclude*] Me ut nuper Priamum confice,
 conjungeque nos per mortem foceros in his fu-
 nelis nuptiis patris tui. FARNABIUS.

1002. *Mactator*] Supra vers. 45. FARN.

1003. *Hic decet*] Meus senilis hic cruor. FAR-
 NABIUS.

1003. *Abreptam trahe*,] Polyxenam. FARNAB-

BIUS. Crusarianus *abreptam trahe*, pro *trahite*.
 Et quare non sequar praesertim cum Pyrrhum so-
 lum alloquatur Hecuba? quin & praecedat nu-
 mero eodem, *reclude*, *conjunge*, *perge*. PONTAN.
 Nec aliter Flor. & Voss.

1005. *Manes*] Inferos. *Vel* Achillis umbram.
 FARNABIUS.

1006. *Digna*] Saeva, tumida, infesta. FARN.

1008. *Meae*] Supra vers. 992. FARN.

C H O R U S T R O A D U M.

*Chorus occasione sumpta ab Helenae dicto supra vers. 911. vos
 levat tanti mali comitatus, solatur se communi malo,
 quasi solamen miseris socios habuisse doloris;
 quod tamen solatium ipsis sortito disjun-
 ctis ablatum fore.*

- 1010 **D** Ulce moerenti populus dolentum,
 Dulce lamentis resonare gentes.
 Lentius luctus lacrimaeque mordent,
 Turba quas fletu simili frequentat.
 Semper, ah, semper dolor est malignus:

G R O N O V I I.

1013. *Dolor ipse magnus*:] Versum hunc adul-
 terinum judicat optimus Gruterus, quia pro eo

toto membranae numero novem, *dolor & ma-
 gnus*: nisi quod unus recentioris scripturae: *Semper
 ah semper dolor & magnus*: hactenus, ut eadem
 manu exprimatur altera lectio ad oram, tanquam
 fil-

Gau-

- Gaudet in multos sua fata mitti,
 1015 Seque non solum placuisse poenae.
 Ferre, quam sortem patiuntur omnes,
 Nemo recusat.
 Nemo se credet miserum, licet sit;
 Tolle felices. removeto multo
 1020 Divites auro. removeto centum
 Rura qui scindunt opulenta bubus,
 Pauperi surgent animi jacentes.
 Est miser nemo, nisi comparatus.
 Dulce in immensis posito ruinis
 1025 Neminem laetos habuisse vultus.
 Ille deplorat, queriturque fatum,
 Qui secans fluctum rate singulari
 Nudus in portus cecidit petitos.
 Aequior casum tulit, & procellas,
 1030 Mille qui ponto pariter carinas
 Obrui vidit tabulâque littus
 Naufragâ spargi, mare cum coactis
 Fluctibus Corus prohibet reverti.

Que-

GRONOVII.

sincerior. Rursus ergo praeclare Florentinus:
Semper, ah semper dolor est malignus. Gaudet in multos. Nam quid est malignum esse, nisi velle aliis & facere, ubi possis, male? At dolere malum est. Qui autem dolet ipse, multos vult secum dolere. Ergo est malignus, qui vult aliis quoque esse male.

1015. *Seque non solum placuisse poenae.* Tandem non Mog. modo, non Florent. sed omnes Gruteri quoque *placuisse*: sed ubi debebant exorasse, nihil impetrarunt. Agamemnone: *Et cum in pastus armenta vagos Vilia currunt, placet in vulnus Maxima cervix.* Hippolyto: à meo primum toro, *Et scelere tanto placuit ordiri virum?*

1031. *Tabulâque littus Naufragâ spargi,* Quid

sibi vult Etruscus: *Naufraga terris mare cum coactos.* Cogitandum.

VARIORUM.

1014. *Gaudet*] Gaudet sua mala in multos mitti, communicari. FARN.

1018. *Nemo*] Sit nemo dives; & ipsi pauperes non videbuntur miseri, FARN.

1020. *Centum*] *Terram qui centum vertebat aratris.* Virgil. de Galeo. 7. *Acneid.* FARN.

1027. *Singulari*] Unica, sola, singula *navis.* FARN.

1028. *Nudus*] E naufragio enatans. FARN.

1032. *Mare cum coactis*] Duo impressi, *dum coactis.* SCHRODERUS.

1033. *Corus*] *Thyest*, v. 578. FARNABIUS.
 1034. *He-*

- Questus est Hellen cecidisse Phryxus,
 1035 Cum gregis ductor radiante villo,
 Aureo fratrem simul & sororem
 Sustulit tergo, medioque jactum
 Fecit in ponto. tenuit querelas
 Et vir, & Pyrrhe, mare cum viderent.
 1040 Et nihil praeter mare cum viderent,
 Unici terris homines relictī.
 Solvet hunc coetum, lacrimasque nostras
 Sparget huc illuc agitata classis,
 Et tubā jussi dare vela nautae,
 1045 Cum simul ventis properante remo
 Prenderint altum, fugietque littus.

Quis

G R O N O V I I.

1045. *Cum semel ventis properante remo*] Jamdudum correderam: *Cum simul ventis*, & ita plane Florentinus. *Simul ventis*, ut apud Silium lib. 5. *trulsa est nam provenus hosti Ore simul cervix*.

V A R I O R U M.

1034. *Hellen*] Phryxus & Helle & patrem Athamanta & novercam Ino fugientes ariete aurei velleris conscenso pontum transfretare aggressi sunt. quod ille quidem fecit, Helle vero submersa nomen ponto reliquit. FARN.
 1035. *Gregis*] Aries aureo vellere radians. FARN.
 1037. *Jactum*] Jacturam Helles. FARN.
 1038. *Tenuit*] Contra, Deucalion & Pyrrha non conquerebantur malum late patens. FARN.
 1039. *Et vir*,] Deucalion Promethei filius juxta Hellenicum, Hesiodum, & Apollonium, DELRIUS.
 1039. *Pyrrhe*,] Epimethei filia, auctore Proclo in Hesiodic. enarrationibus. DELRIUS.
 1040. *Et nihil*] Multa olim fuere diluvia. primum generale temporibus Noachi, de quo in sacris litteris Genes. 7. ad perdendam tollendamque ex orbe terrarum malitiam, ut ait Lactantius lib. 2. quod pulchre describit Alcimus lib. 4. cetera peculiariter, primum in Aegypto, Promethei & Herculis tempore menstruum apud Diodorum

lib. 1. secundum in Attica bimestre rege Attico Ogyge, Pausan. in Attic. & Diodor. lib. 6. Tertium in Thessalia aetate Deucalionis, quod integra hyeme duravit; Aristot. in Meteor. Virgilio in Georg. Ovidio, & ceteris poetis: & de hoc noster, & fere semper ceteri poetae intelligendi; etsi de eo loquantur, quasi generale fuisset. Quartum Pharonium in Aegypto imperante Proteo, de quo Lucanus lib. ult. *Tunc; claustrum pelagi, coepit Pharon insula quondam. In medio stetit illa mari, sub tempore vatis Proteos: ut nunc est Pellaeis proxima muris.* Accuratissimam diluvii descriptionem invenies apud Senecam lib. 3. Natur. quaest. cap. 27. DELRIUS.

1042. *Hunc*] Nostrum, captivarum. vid. argumentum hujus Chori. FARNABIUS.

1042. *Coetum*,] Vulgo, *questum*. M. S. o. & Interpres, *coetum*, i. e. omne societatis solatium auferetur. DELRIUS.

1044. *Et tubā*] Imitatur Euripidem, qui in Rhoeo. Πότις δ' ἔχοντες καὶ πρὸς τὸν ποταμὸν Σάπυρσιν αὐδῶν. & in Heraclidis; — Εὐριπίδης ὁρῶν τὸν ποταμὸν Σάπυρσιν. Sophoclis tamen & Euripidis scholiastae tradiderunt neque Graecos neque Barbaros Troiani belli tempore tuba usos fuisse, quibus Euripides & Seneca, ut videtis, alii etiam poetae repugnant. vid. Trag. Agamemn. vers. 428. DELRIUS.

1046. *Fugietque*] In altum ē portu vectis terra
 M m m re-

Quis status mentis miseris, ubi omnis
Terra decrescet, pelagusque crescet?
Celsa cum longe latitabit Ide?

- 1050 Tum puer matri, genitrixque gnato,
Troja qua jaceat regione monstrans
Dicet, & longe digito notabit:
Ilium est illic, ubi fumus alte
Serpit in coelum, nebulaeque turpes.
1055 Troës hoc signo patriam videbunt,

VARIORUM.

recedere videtur. *Provehimur portu, terraeque ur-*
desque recedunt. Oculum enim quiescere nos judi-

cans, motu conspecto, quasi semet retrahens
terram retro tendere opinatur. FARNABIUS.
1054. *Nebulaeque*] Ascendentis fumi. FARN.

ACTUS QUINTUS.

NUNCIUS. ANDROMACHA. HECUBA.

*Nuncius matribus narrat, ut è turri praecipitatus fuerit
Astyanax, & Polyxena ad tumulum Achillis caesa.*

- Nunc.* **O** Dira fata, saeva, miseranda, horrida,
Quod tam ferum, tam triste bis quinis scelus
Mars vidit annis? quid prius referens gemam?
Tuos ne potius, an tuos luctus, anus?
1060 *Hec.* Quosunque luctus fleveris, flebis meos.
Sua quemque tantum, me omnium clades premit.

Mi-

GRONOVII.

1058. *Quod prius referens gemam?*] Florent. *quid*
prius. ut è margine Basil. notavit Delrius.

VARIORUM.

1056. *O dira*] Incrementum Rhetoricum. FAR-
NABIUS.

1057. *Tam triste*] Cujusmodi non vidimus bel-
lo decennali. FARN.

1059. *Tuosne*] Tuosne & Andromacha, an tuos
& Hecuba? FARN.

1062. *Ad-*

Mihi cuncta pereunt. quisquis est, Hecubae est, miser.

Nunc. Maestata virgo est. missus è muris puer.

Sed uterque letum mente generosa tulit.

1065 *Andr.* Expone seriem caedis, & duplex nefas

Prosequere. gaudet magnus aerumnas dolor

Tractare totas. ede, & enarra omnia.

Nunc. Est una magna turris è Troja super,

Afflueta Priamo; cujus è fastigio

1070 Summisque pinnis arbiter belli sedens

Regebat acies. turre in hac blando sinu

Fovens nepotem, cum metu versos gravi

Danaos fugaret Hector & ferro & face,

Paterna puero bella monstrabat senex.

1075 Haec nota quondam turris, & muri decus,

Nunc saeva cautes. undique affusa ducum

Plebisque turba cingitur. totum coit

Ratibus relictis vulgus. his collis procul

Aciem patenti liberam praebet loco;

1080 His alta rupes, cujus è cacumine

Erecta summos turba libravit pedes.

Hunc

GRONOVII.

1066. *Gaudet animus aerumnas meus*] Flor. per
gnomen: *gaudet magnus aerumnas dolor Tractare*
totas.

VARIORUM.

1062. *Mihi cuncta*] Reginae, & in omnes mi-
ferias superstiti. FARN.

1066. *Animus*] Induratus jam, malis insensa-
tus & insanus. FARN.

1068. *Est una*] Superest è Troja turris una
portae Scaevae, quod ad sinistram esset, dictae,
e qua Priamus, Antenor, &c. proelia & exerci-

tus spectabant, ut Iliad. γ. FARN.

1071. *Regebat*] Signo è moenibus dato con-
grediendi cum hoste, vel receptus. FARN.

1071. *Turre*] Adstitit Aethyax illis de turri-
bus, unde Pugnantes pro se proavitaque regna tuen-
tem Saepe videre patrem monstratum à matre solebat.
FARNABIUS.

1073. *Face,*] Quam in naves intulit FARN.

1077. *Totum*] Confluunt universi à classe ad
miserandum hoc spectaculum. FARN.

1079. *Aciem patenti, &c.*] Prospectum. FAR-
NABIUS.

1081. *Libravit*] In pedum digitos erecta. vel
sedens lib. ped. FARN.

Mmm 2

1082. *Hunc*

- Hunc pinus, illum laurus, hunc fagus gerit,
 Et tota populo silva suspenso tremit.
 Extrema montis ille praerupti petit,
 1085 Semiusta at ille tecta, vel saxum imminens
 Muri cadentis pressit. atque aliquis (nefas)
 Tumulo ferus spectator Hecoreo sedet.
 Per spatia late plena sublimi gradu
 Incedit Ithacus, parvulum dextra trahens
 1090 Priami nepotem: nec gradu segni puer
 Ad alta pergit moenia. ut summa stetit
 Pro turre, vultus huc & huc acres tulit,
 Intrepidus animo. qualis ingentis ferae
 Parvus tenerque foetus, & nondum potens
 1095 Saevire dente, jam tamen tollit minas,
 Morsusque inanes tentat, atque animis tumet:
 Sic ille dextra pressus hostili puer
 Ferox, superne moverat vulgum ac duces,
 Ipsumque Ulyssen. non flet e turba omnium,

Qui

GRONOVII.

1082. *Hunc fagus tegit*,] Emendaverat e suo Lipsius: *gerit*. Intercedit cohors codicum Gruteri. At in ordinem coget illam Florentinus, qui clare *gerit*. Nam quod objicitur, non posse hoc placere ob versum sequentem, tanquam heic scilicet agat arbor, ibi patiat, quid rationis sit, vel ignoro, vel non libet dicere.

1085. *Vel saxum imminens*,] Manus illustris: Forte, *eminens*. Non putem necessarium. Medea: *ipsa telli parte praecipiti imminet*. Agamemnone: *Arx imminet praerupta*. Dein eadem *pressat* pro *pressat*. Sed utcumque dissimulent, qui veteres libros tractarunt, non optimus modo, sed & multi alii, *pressit*. Nos certe in Vossiano, Heinisianis, nostro, duobusque in Germania notavimus. Et verum est, multoque elegantius. Sic in Thyeste: *praeda cum propior fuit, Cervice tota pugnat*. Hippolyto: *juvit aut amnis vagi Pressisse ripas*. Quod utrumque sollicitavit Gruterus. Sed est usus ele-

gans praeteriti pro praesente, quem idem vir praefans in Prosis Senecae adsecutus non est, ut ibi notavimus, Mela lib. 1. cap. 1. *Ubi primum se corascat, Hellespontus vocatur: Propontis, ubi se expandit: ubi iterum pressit, Thracius Bosphorus: ubi iterum effundit, Pontus Euxinus*.

VARIORUM.

1082. *Hunc pinus*] Describit concursum illum vulgi, omnia, ad aspectum Astyanactae supplicii, occupantis. LIPSIUS.

1082. *Gerit*,] Ascendentes, sc. ut Astyanacta projectum spectarent. FARN.

1093. *Ingentis*] Leonis catulus. FARN.

1098. *Superne*] E turri sc. FARN.

1098. *Ferox*,] alto animo mortem despiciens. FARNABIUS.

1099. *Non flet*] *Ille solus non flet pro quo omnes flebant. At populus lacrymas, quas ille tenebat, non tenet*. FARN.

1101. Cas.

- 1100 Qui fletur: ac dum verba fatidici & preces
 Concipit Ulysses vatis, & saevos ciet
 Ad sacra superos, sponte defiluit suâ
 In media Priami regna.
Andr. Quis Colchus hoc, quis sedis incertae Scythæ
 1105 Commisit? aut quæ Caspium tangens mare
 Gens juris experts ausa? non Busiridis
 Puerilis aras sanguis asperfit feri.
 Nec parva gregibus membra Diomedes suis
 Epulanda posuit. quis tuos artus teget,
 1110 Tumuloque tradet? *Nunc.* Quos enim praeceps locus
 Reliquit artus? ossa disiecta & gravi
 Elisa casu, signa clari corporis,
 Et ora, & illas nobiles patris notas
 Confudit imam pondus ad terram datum.
 1115 Soluta cervix. filicis impulsu caput
 Ruptum, cerebro penitus expresso. jacet

De-

G R O N O V I I.

1115. *Silicis incurso caput*] Sic Pall. Vulgati, *inassa*. Lipsii codex *impulso*. Se praetulisse consensum plurium ait Gruterus. At litem secundum Lipsium dat Etruscus.

V A R I O R U M.

1101. *Concipit*] Prout à Calchante vate instructus & edoctus fuerat. FARN.

1101. *Ulysses*] De Ulyssis morte, haec Sex. Empyricus cap. 16. contra Mathematicos: quidam scribunt eum à Telegono filio per imprudentiam interemptum: alii à Laro, qui marini turturis stimulum immiserat, occisum; alii in equi formam mutatum. Sane in Italia sepultum docet Aristoteles in Peplo; ubi illum collocat in Tyrhenia; *ἰνὶ Ὀδυσσέῳ, κατὰ δὲ τὴν Τυρρηνίαν*: quo pervenerat, postquam eum Neoptolemus, ne à cognatis occideretur, Cephallenia & Ithaca cedere

jusserat. vide Isacium & Canterum in Lycophron.

1102. *Sponste*] Projecit se in medium urbis, vel populi illic adstantis. Sunt qui suffertum eunt hoc hemistichium, adduntque; *non trepidus puer.* verum citra auctoritatem libri unius. FARN.

1104. *Quis Colchus*] Quis immanissimus è Colchis Medæe crudelitate famosis? FARN.

1104. *Sedis*] Herc. Fur. 532. & Thyest. v 628. & 1045. FARN.

1105. *Quæ Caspium*] Hyrcani, barbari & crudeles. FARN.

1106. *Busiridis*] Herc. Fur. 484. FARN.

1108. *Parva*] Puerorum. FARN.

1108. *Gregibus*] Equis. Herc. Fur. 225. FARNABIUS.

1110. *Quos enim*] Neque enim sepultura opus erit laceris & dispersis artibus. *Quid enim superest de corpore? quis membra, quis ossa luvenit? obtritum pueri perit omne cadaver dolore animæ.* FARN.

- Deforme corpus. *Andr.* Sic quoque est similis patri.
Nunc. Praeceptus ut altis cecidit è muris puer,
 Flevitque Achivûm turba, quod fecit, nefas;
 1120 Idem ille populus aliud ad facinus redit,
 Tumulumque Achillis. hujus extremum latus
 Rhoetea leni verberant fluctu vada.
 Aversa cingit campus, & clivo levi
 Erecta medium vallis includens locum
 1125 Crescit theatri more. concursus frequens
 Implevit omne littus. hi classis moras
 Hac morte solvi rentur. hi stirpem hostium
 Gaudent recidi. magna pars vulgi levis
 Odit scelus, spectatque: nec Troës minus
 1130 Suum frequentant funus, & pavidi metu
 Partem ruentis ultimam Trojae vident.
 Cum subito thalami more praecedunt faces.
 It pronuba illic Tyndaris, moestum caput
 Demissa. tali nubat Hermione modo,
 1135 Phryges precantur. sic viro turpis suo
 Reddatur Helene. terror attonitos tenet

Utros-

GRONOVII.

1117. *Hic quoque est similis patri.*] Quod conjectit Gruterus: *Sic quoque est similis patri*; id expressum habet Florentinus.

1123. *Adversa cingit campus,*] Flor. *Aversa.* Recte: nam frons promontiorum respicit mare: altera igitur pars *aversa*, & tergi instar.

1129. *Odit scelus, spectatque:*] Satis hoc ad arguendam vanitatem vulgi: execrari & tamen spectaculo frui, nam viri graves in his, modo liceat, parcunt oculis. Ipse Nero, teste Tacito, *iussit scelera, non spectare.* Itaque nihil mutandum.

1136. *Terror attonitos movet*] Flor. *attonitos te-*

VARIORUM.

1117. *Hic quoque*] Etiam in hoc similis patri,

quem lacerum raptarat bigis Achilles. FARN.

1120. *Aliud*] Polyxenae caedem. FARN.

1121. *Tumulumque*] Qui ad Rhoeteum Trojae promontorium. FARNABIUS. Achillis tumulum statuunt in Propontide Homerus Odyss. 4. & in Peplo Aristoteles. DELRIUS.

1126. *Moras*] Sup. vers. 354. 550. & 811. FARNABIUS.

1132. *Thalami*] Nuptiali ritu. sup. 360. FARN.

1132. *Faces.*] Phoen. 263. & 507. FARN.

1133. *Pronuba*] Sup. 861. FARN.

1134. *Hermione*] Helenae & Menelai filia postea à Pyrrho rapta, verum ab Oreste, cui prius desponsata fuerat, repetita, caeso Pyrrho. FARN.

1134. *Modo,*] Nece FARN.

1135. *Turpis*] Adutera. FARN.

1137. Utros-

- Utrosque populos. ipsa dejectos gerit
 Vultus pudore; sed tamen fulgent genae,
 Magisque solito splendet extremus decor.
 1140 Ut esse Phoebi dulcius lumen solet
 Jam jam cadentis, astra cum repetunt vices,
 Premiturque dubius nocte vicinâ dies.
 Stupet omne vulgus; & fere cuncti magis
 Peritura laudant. hos movet formae decus,
 1145 Hos mollis aetas, hos vagae rerum vices.
 Movet animus omnes fortis, & leto obvius.
 Pyrrhum antecedit. omnium mentes tremunt:
 Mirantur, ac miserantur. ut primum ardui
 Sublime montis tetigit, atque alte edito
 1150 Juvenis paterni vertice in busti stetit,
 Audax virago non tulit retro gradum;
 Conversa ad ictum stat truci vultu ferox.
 Tam fortis animus omnium mentes ferit.
 Novumque monstrum est, Pyrrhus ad caedem piger.
 1155 Ut dextra ferrum penitus exacta abdidit,
 Subitus recepta morte prorupit cruor
 Per vulnus ingens, nec tamen moriens adhuc
 Deponit animos, cecidit, ut Achilli gravem

Fa-

G R O N O V I I.

ms. quod convenientius stupore defixis & immobilibus.

1143. *Et fere cuncti magis*] Sic & Fl. nec video, cur potius sit: *ut fere*. Et hoc naturale est, inquit, ut quae salva transirent homines ac pro medicis ducerent, ea prae aliis efferant extollantque, cum vident brevi defutura vel interitura.

1148. *Miserantur, ac mirantur.*] Flor. cum Lipsiano: *Mirantur, ac miserantur.*

V A R I O R U M.

1137. *Utrosque*] Trojanos & Graecos. FARN.

1137. *Ipsa*] Polyxena. FARN.

1138. *Sed tamen*] In ipsa morte. FARN.

1144. *Peritura laudant.*] Per *trubulo* adjunctam narrat & effert, Omne vulgus attonitum stetit in formâ Polyxenae: & eò magis, quod insitus nobis mos laudandi peritura. Nihil verius vel loca suppliciorum nostrorum adi. Itaque velut parenthesis quâdam haec legenda. LIPSIUS.

1150. *Juvenis*] Pyrrhus. FARNABIUS.

1153. *Ferit.*] Dolo, stupore, commiseratione. FARN.

1158. *Cecidit.*] Euripides & Ovidius sollicitam faciunt, nequid inter cadendum astantium oculis aperiretur, quod natura tectum voluit. Euripides.

- Factura terram, prona, & irato impetu.
 1160 Uterque flevit coetus. at timidum Phryges
 Misère gemitum. clarius victor gemit.
 Hic ordo sacri. non stetit fusus cruor,
 Humove summa fluxit. obduxit statim,
 Saevusque totum sanguinem tumulus bibit.
 1165 *Hec.* Ite, ite Danaï; petite jam tuti domos,
 Optata velis maria diffusis secet
 Secura classis. concidit virgo, ac puer.
 Bellum peractum est. quo meas lacrimas feram?
 Ubi hanc anilis exspuam leti moram?
 1170 Gnatam, an nepotem; conjugem, an patriam fleam?
 An omnia? an me? sola mors votum meum.
 Infantibus violenta, virginibus venis,
 Ubicumque properas, saeva: me solam times,
 Vitaeque. gladios inter ac tela & faces
 1175 Quaesita totâ nocte, cupientem fugis.
 Non hostis, aut ruina, non ignis meos
 Absumpsit artus: quam prope à Priamo steti?
Nunc. Repetite celeri maria, captivae, gradu.
 Jam vela puppis laxat, & classis movet.

VARIORUM.

piles: — *ἡ δὲ Σενέκῃ οὗτος Πάλλω ἀνέστηκεν ἡ-
 κεινὸν ὑψηλὸν πύργον, καὶ πάλιν δ' αὖ πάλιν οὐρανὸν
 ἀνέβηκεν ἡρώδης.* Ovidius. *Tunc quoque cura fuit par-
 tes velare pudendas Cum caderet, castique decus ser-
 vare pudoris.* DELRIUS.

1158. *Gravem*] Hippolyt. 1280. FARNABIUS.

1160. *Uterque*] Troum & Grajorum. FARN.

1163. *Obduxit*] Haufit, ebibit. FARN.

1164. *Tumulus*] Noster vult in Troade ad bu-
 stum Achillis immolatam Polyxenam, ut Virgi-
 lius: sed Euripides in Chersoneso ad tumulum
 honorarium. vide Turneb. lib. 11. adversar. cap.
 19. de illa Aufonius: *Troas Achilleo coniuncta Po-
 lyxena busto, Malueram nullo cespite functa regi.
 Non bene discordes tumulos misceatis Achivi: Hoc
 violare magis, quam sepelire fuit.* DELRIUS.

1167. *Concidit virgo,*] Ab aliis Philostratus dis-
 sentit, scribens Polyxenam, stante Troja, A-
 chillis desiderio egressam urbe ad ipsius tumulum
 mortem sibi conscivisse. credo ut à Graecis tan-
 tae crudelitatis notam amoveret. DELRIUS.

1169. *Exspuam*] Cum indignatione emitam.
 Sen. de ira, lib. 3. cap. ult. *Jam ipsum spiritum
 exspuimus interim dum trahimus.* FARNABIUS.

1172. *Infantibus*] Ut Astyanacti. FARN.

1172. *Virginibus*] Ut Polyxenae. FARN.

1173. *Me solam*] *Quo me servas damnosa sene-
 ctus! Quo Dii crudeles nisi, uti nova funera cer-
 nam, Vivacem differtis animum? eadem apud Ovid.
 13. Metam.* FARN.

1177. *Quam prope*] Cum ad aras ipse occide-
 ret, nec tamen caesa fui. FARN.

1179. *Movet.*] Se movet, movetur. FARN.

L. AN-

L. ANNAEI SENECAE
TRAGOEDIARUM

PARS ALTERA.

Non

L. ANNAEI SENECAE

M E D E A.

DRAMATIS PERSONAE.

MEDEA. JASON. CREON. NUTRIX. CHORUS
CORINTHIORUM. NUNCIUS.

A R G U M E N T U M.

Jason cum uxore & liberis post interfectum Peliam Corinthi exsulabat. Ubi quum Creon rex illum generum legisset, Medea res suas sibi habere à marito, ab rege aliud exsilium quaerere jubetur. Illa unius diei impetrata mora, Creusae sponsae, pallam & monile magicis infecta venenis mittit: quibus indutis ignem corripuit palla, misereque nova nupta, unà cum patre in natae auxilium accurrente, combusta est, Medea denique filiis, quos Jasoni pepererat, in patris conspectu trucidatis, per aëra aufugit.

A C T U S P R I M U S.

M E D E A.

Medea deserta superos inferosque Jasonis ultores invocat.

Dii conjugales; tuque genialis tori
Lucina custos; quaeque domitorem freti

Ti-

V A R I O R U M.

MEDEA.] Euripidis drama imitatur maxime omnium aequale, & elaboratum. Adeo ut nec esse illius Critici antiqui suspicati sint. Quod ad argumentum vero, plurimum permittit sibi. Neque enim usus fuit *ἡ ἀνδρογυνή*, quod plerumque solent Tragici, sed aut immutavit pleraque, aut effinxit. Sane ab antiquorum plerisque discessit. Et in iis praesertim, quae de liberorum caede. Quod Corinthiorum gra-

tiae dedisse existimatur, quos istius facti tum adhuc invidia premebat. Chorus hic è viris, ibi è foeminis Corinthiorum. Ibi omnes summo artificio argumentum promovent, & ex ipsa fere re sunt petiti. Duo hic *παραμύθηται*, & serviunt subjecto: Epithalamium, quod Corinthii canunt, & qui est de vesania Medae. Medii duo, satis longe sunt petiti: non enim tum navigabat Jason. Etiam *ἡ Medea* ex parte servat. Quamvis Graecus, meo quidem sensu, vincit. Admiranda enim ibi est *ἀνδρογυνή* illa. Pestima enim

N n n

enim

Tiphyn novam fraenare docuisti ratem;
 Et tu profundi saeve dominator maris;
 5 Clarumque Titan dividens orbi diem;
 Tacitisque praebens conscium sacris jubar
 Hecate triformis; quosque juravit mihi

Deos

GRONOVII.

1. *Dii conjugales*] Quintilianus decl. 18. *Parcis uxori, conjugales Deos ac lectuli jura revereis.* Decl. 347. *Vos profecto, dii conjugales, hanc illi mentem dedistis.*

2. *Quaeque domitorem freti*] Infra noster: *Tiphys in primis domitor profundi.* Flor. tamen *domituram freta*, ut de rate sive navi accipiat. Mare adhuc ferum & intractabile hominibus reddituram obnoxium & morigerum. *Frenare* (quam frustra metaphoram audaciorem vocant) est instruere & regere rudentibus quasi frenis. Eadem audacia Virgilius: *classique immittis habenas.* Valerius Flaccus l. 1. *volat immixtis cava puppis habenis.* lib. 4. *permissis jam sandere veltor habenis Vela.*

3. *Dividens orbi diem*] Claudianus 2. laud. Stilic. 434. *Mansura verendus Scribit jura senex, numeros qui dividit astris.* In Idyll. Aponus. *Ille pater rerum, qui secula dividit astris.*

7. *Quosque juravit*] Ovid. 7. Met. *per sacra triformis Ille deae, lucoque foret quod numen in illo, Perque patrem sociis cernentem cuncta saturs, Evectusque suos & tanta pericula jurat.* Epistola Medae: *Consis sit Juno sacris praefecta maritis, Et dea, marmorea cujus in aede sumus.* Valerius Flaccus 7. Argon. *Per te, quae superis divisque potentior imis*

VARIORUM.

enim ea indoles, non quae erumpit laesa, sed quae fallit. Ovidius quoque in epistola Medae longe magis & sedatum & aequale dedit: Quod & in Tragoedia fecisse verisimile est. Meliore etiam consilio inter iram ejus manifestam & dissimulationem, duos choros inserit. Hic vero subito mutatur. Caetera eruditi contendunt. HEINSIUS. Medae multi scripserunt, apud Graecos occurrunt Eubulus, Stratis & Cantharus, sed horum Medae comoediae fuerunt: tragoedias hoc nomine invenio composuisse, Graece quidem Euripidem, (quam nonnulli Nicophroni adscribunt) Herillum, Diogenem, Philiscum, & Demologum; Latine vero Ennium, Attium, Pacuvium,

Varronem, & Ovidium. DELRIUS.

Verf. 1. *Dii conjugales*] *Jupiter & Juno γαμήλιαι, seu τέλειαι.* Παιδα seu Suada nuptiarum conciliatrix, pronuba. *Diana* sive *Lucina* de qua mox. *Venus* ἡγετοῦδις geniturae domina: *Genie* (qui quod una natus sit natosque tueatur, vel quod ut generemur curet, à gignendo nomen habet) & *Hymenae*, Nuptiarum praefes: de quo Phoen. v. 262. FARNABIUS.

1. *Genialis*] Qui in Genii (naturae Dei) honorem, nuptiis sternitur. FARN.

2. *Lucina*] Graecis Εἰλάττω puerperii praefes *Diana*, parturientibus à *Parcis* praefecta, quod ipsam sine dolore in utero gestasset mater, & absque sensu in lucem edidisset. *Callimach.* *Lucina dicta.* Ovid. *dedit haec tibi nomina lucus, Aut quia principium tu dea lucis habes.* ad pariendum autem confert Luna.

2. *Quaeque*] Minerva.

3. *Tiphyn novam fraenare docuisti ratem*] Sic Catullus, currum pro navi; & Horatius, Eurum per Siculas undas equitare dixit. tale illud ex veteri Poëta apud Carisium l. 4. *Tiphyn aurigam celeris fecere carinae,* quod, si vera refert Jul. Pollux, è Graecà tragoedià fuit expressum. DELRIUS.

3. *Tiphyn*] Gubernatorem navis in Argonautica expeditione. FARN.

3. *Novam*] Ovid. epist. Paridis: *Phasida puppe nova venit Pagasaeus Jason.* Lib. 3. Trist. *quae curra pugnacis sacra Minervae Per non tentatas prima currit aquas.* RADER.

3. *Docuisti*] Minervam alloquitur. DELRIUS.

4. *Et tu*] Neptune. FARNABIUS.

5. *Titan*] Sol filii Hyperionis, qui unus è Titanibus. FARN.

5. *Dividens orbi diem*] Alternis utrumque hemisphaerium illuminans. DELRIUS.

6. *Tacitisque sacris*] Noctu & in locis secretis fieri solitis, magicis, necromanticis. FARNABIUS.

7. *Quosque juravit mihi*] Apollodorus l. 1. de Medea: *ὅτι, ὡς τε ὁμοῖον ἴατον θύῃς ἱπικαλισσάμενα.* DELRIUS.

8. *Me-*

Deos Jason; quosque Medae magis
 Fas est precari; noctis aeternae chaos
 10 Aversa superis regna, Manesque impios,

Do-

GRONOVII.

Perque haec ergo tuo redeuntia sidera nutu, Atque per has nostri iuro discriminis horas. Vel, inquit interpretes, generaliter deos, pro more in contrahendis nuptiis iurejurando testes adhibitos, invocat, vel Sidera & Horas. Utrumque non sine ineptiis. Falsum est pro more nuptiis iusjurandum interpositum. Unde enim tam frequentia & quotidiana divortia? & quidem sine refecratione? Si qui jurant, proprias fecerunt ob causas, non ex more solenni. Sic Ptolomaeus Ceraunus sumptis in manus altaribus inauditis ultimis execrationibus adjuravit, se sincera fide matrimonium sororis Arlinoës petere, nuncupaturumque se illam reginam, neque in contumeliam ejus se aliam uxorem habiturum, Justin. 24. Sic Tiberius equiti Romano iusjurandi gratiam fecit, ut uxorem in stupro generi compertam dimitteret, quam se nunquam repudiaturum ante juraverat, Suet. 35. Sic Cajus Enniae Naeviae Macronis uxori, ad stuprum sollicitatae, de matrimonio suo iurejurando cavit, idem. c. 12. Sic & Jason, ut beneficio Medae se dignum ostenderet. Et hi, quique his similia fecerunt, jurant non inter solennia nuptiarum, sed ante, ut inducerent speratas ad condicendas nuptias, quae postea solennibus confirmarentur. Frustra adscribunt Lucani locum de repetitis Catonis & Marciae nuptiis: *sacrisque deus admittite testes*. Nam dii testes adhibentur sacris, quotiescunque invocantur, ut propitii adsint & annuant litationi. Hoc ex eodem more hic, ex quo Terentianus senex: *Abi, deos comprecare, uxor hodie tibi ducenda est*. At horas sui discriminis quum appellat Jason, non jurat per Horas deas, sed adjurat hoc suum tempus, haec discrimina, & ut ait Ovidius tanta pericula. Cujus formulae haec est sententia: *Ita evadam hoc periculum, has tanti discriminis horas, ut tibi fidem servabo: si sciens fallo, non evadam, aut in idem graviusve periculum recidam*.

10. *Aversa superis regna*.] Scio, ut interpretentur. Sed Etruscus: *Aversa Suporis*. Et verius puto. Nam frontem inferorum spectantem in alium polum, tergum nobis obversum fingit. Unde in Agamemnone: *Pos Umbrae precor, Referate paulum terga nigrantis poli*. Quare etiam apud Luca-

num l. i. v. 54. legas censeo: *Nec polus averse calidus qua vergitur Austri*: & l. 8. v. 337. *coelumque perosus Aversosque polos alienaque sidera quaeris*. Similiter apud Statium l. 8. Thebaid. v. 358. *Qualis ubi averse secretus pabula coeli Nilus, & Eoas magno bibit ore pruinas*: & lib. 1. Achill. v. 539. *licet ille sonantibus antris Tethyos averse gremioque prematur aquoso*. Nam noster polus nobis adversus est spectare coelum natis: relinquitur ut alter sit *averse*. Ipsi autem inter se quum considerantur, non Antarcticus magis est adversus Arcticum, quam Arcticus est adversus Antarcticum Praeii his omnibus Virgilius: *Non tam averse equos*. Ubi recte Servius: *non in alio orbe habitamus*. Juvat & illud in sexto Aen. *jacet extra sidera tellus Extra anni solisque vias*, &c. Tum Nostri in Oedipo: *quisquis sub hoc In alia versus sidera ac solem avium Dependet orbis*. Haec *averse* alium polum volunt, non *adversum*. Aliter Cicero, quum in Somnio Scipionis: *Australis ille, in quo qui insistant adversa nobis urgent vestigia* Et Tibullus ad Messalam: *Fertilis hanc inter posita est interque rigentes Nostraque & huic adversa solo pars altera nostro*. Horum alia ratio est.

10. *Manesque impios*,] Interpretantur umbras seu animas impiorum corpore exutas. At *Manes impii* sunt inferi immisericordes, qui nemini parcunt, omnes ad se trahunt. Ut Horatio: *Impube corpus, quale posset impia Mollire Thracum pectora*. Sic contra *pius clemens* & *pietax clementia*.

VARIORUM.

8. *Medae magis*] Infernis sacris magicis initiatae. FARNABIUS.

9. *Chaos*] Hiatus & caecam voraginem aeternae noctis, id est, mortis & inferorum. Vide Hercl. v. 609. & Thyest. vers. 830. FARN.

10. *Aversa superis regna*] Duo nostri excussi, & Traject. MS. *adversa*. Quamvis autem praeponderare videatur Etrusci codicis auctoritas, hic *averse* pro *adversa* exhibentis, non omnia tamen, quae illi stabilendae adducit loca Gronovius, id bona fide praestant. Certe non iste Lucani lib. 1. v. 54. *Nec polus adversi* (Gron. *averse*) *calidus qua vergitur austri*. Neque enim, cum de duobus simul polis, (quatenus isti respectu incolarum

Nnn 2

tex-

Dominumque regni tristis, & dominam fide
 Meliore raptam, voce non faustâ precor:
 Adeste, adeste sceleris ultrices deae,
 Crinem solutis squallidae serpentibus,
 15 Atram cruentis manibus amplexae facem,
 Adeste: thalamis horridae quondam meis
 Quales stetistis. conjugii letum novae,

Le-

GRONOVII.

13. *Adeste, adeste sceleris*] Flor. *Nunc nunc adeste sceleris*. Virgilius 5. Aen. *Nunc nunc insurgite remis Haeclorei socii*. Heins. minor: *Huc adeste sceleris*. Sed videtur illud prius *Adeste* referendum ad jam rogatos deos, & ita distinguendum: *voce non fausta precor, Adeste. Adeste sceleris*. Quamquam optimi codicis lectio in eandem sententiam distingui possit: *voce non fausta precor, Nunc nunc adeste. Sceleris ultrices*, &c. *Adeste*. Monstrate vos praesentes, vindicta scilicet perjurii.

VARIORUM.

terrae opponuntur) mentionem injiciunt scriptores, ut ibi Lucanus; continuo *aversum* potius, meridiale appellatur, quam *adversum*. Plin. Hist. Nat. 11. 68. *utrimque circa vertex hunc, qui septemtrio vocatur. eumque, qui adversus illi, austrinus appellatur*. An ergo placet *aversum* dicere solum, austrinum; quatenus qui sub eo sunt, oculos à nostro hemisphaerio avertunt in aliud coelum; ac rursus eundem appellare *adversum*; quatenus qui sub eo vivunt, adversa nostris urgent velligia? SCHRODERUS.

11. *Dominumque*] Plutonem. FARNABIUS.

11. *Dominam*] Proserpinam. Virgilius 6. Aeneid. *Hi dominam Ditis thalamo deducere adorti*. DELRIUS.

12. *Meliore*] Raptam, Pluto uxorem duxit; ductam, non repudiavit unquam, ut Jason Medeam. DELRIUS.

12. *Raptam*] Historiam raptus Proserpinae tribus lib. Claudianus scripsit, brevius Ovid. l. 5. Metamorph. id cur confictum, ex Firmico didici lib. de mysteriis & erroribus prophanarum religion. c. 7. plures procos habuisse Proserpinam, & inter eos divitem quendam rusticum, nomine Plutonem, qui cum amoris impatiens, mo-

ram non ferret, inventam vesperi, in Ennae finibus prope Pergum lacum amoenissimum, vehiculo superimpositam avexit. raptorem cum armatorum turmis Ceres persequitur; qui vitae suae timens, & praedae retinendae spem abiciens, equos per medium lacum impulit; cujus profundis voraginibus uterque demersus interiit. Postea solatio matris, Enneses ab interorum Deo Platone raptam finxerunt. Quaesivit interea toto fere terrarum orbe filiam Ceres, & Atticis frumentum secum à Sicilia delatum divisit, jaciendi seminis & frugis colligendae disciplinam tradidit: eo devincti beneficio, Cereni nataeque illius divinos honores decreverunt. quae cuncta ample Firmicus, scriptor Christianus, alius ab astrologo nugacissimo. DELRIUS.

13. *Ultrices*] Eumenides, Poenae, Furiae Herc. Fur. v. 100. FARN. Eumenides Atheniensibus dictae *εὐμενίδαι*, auctoribus Sophocle, Aristophane, Plutarcho, ceteris: Inde factum ut Poenae dicantur à Virgilio, in Ciri: *Ergo jam causam mortis me dicere junctae Verberibus sacro cogunt sub iudice Poenae*.

14. *Crinem*] Erinnyes, Furiae, excutite pronam flagranti vertice pinum stridentesque comas. FARNABIUS.

14. *Serpentibus*,] En habitum, quo Furiae depingebantur: Vetulae, caput anguibus pro capillitio cinctae, sanguineam manu facem gestantes & flagellum. primus illis Aeschylus angues attribuit, mox caeteri. Catullus: c. 63. 123. *Eumenides: quibus, anguineo redimita capillo Frons exspirantis praeporras pectoris iras*. DELRIUS.

16. *Thalamis*] Nuptiis infaulti exitus furias statuunt auspices & pronubas. Nam mihi nec Juno nec Hymen, sed tristis Erinnyes Praetulit insaufus sanguinolentâ facies. Hypsip. Ovidian. Vide. Octav. vers. 23. & 158. FARNABIUS.

17. *Conjugi*] Creusae. Al. Glaucae. FARN.

18. Sa-

Letumque focero & regiae stirpi date.

Mihi pejus aliquid, quod precer sponso malum:

20 Vivat. per urbes erret ignotas egens,

Exul, pavens, invisus, incerti laris.

Me conjugem optet; limen alienum expetat,

Jam notus hospes: quoque non aliud queam

Pejus precari, liberos similes patri,

25 Similesque matri. parta jam, parta ultio est.

Pe-

G R O N O V I I.

19. *Mihi pejus aliquid*,] Non videntur sana & auctore digna. Interpretantur, date mihi malum longe deterius, quod imprecer perfido Jasoni. Sed pessimi ominis est ita concipere preces: *date mihi malum*. Gruterus *aliquid*, confirmatum à Flor. & intelligit *ro est*: ut dicat: quod ad Jasonem spectat, non indigere se opera Furiarum, esse enim sibi ad manum, quod ei imprectetur omni malo pejus. Nondum satisfacit. Cogitabam aliquando: *Me pejus aliquid*. Quoniam me designatur, date & comparate aliquid pejus. Passim enim sese sceleratam fatetur. Cogitabam etiam: *Nisi pejus aliquid. Quod precer sponso malum? Vivat, per urbes erret*. Certe Florentinus *ro malum* subjicit notam interrogationis. Fortassis denique: *Me pejus aliud quod precer sponso malum!*

25. *Parta jam; parta ultio est. Peperi.*] Ad mentionem liberorum, quasi Osiri invento, sic exclamat. *Peperi*. id est, habeo liberos ex ipso, per quos punietur, haud dubie futuros patri matrique similes, id est proditores ac desertores: ut ille conjugis, haec patris. Haec enim tum, & nihil gravius cogitabat: necdum ei in mentem venerat, ut sua manu illos trucidaret. Nihilominus facit hoc ei verbum excidere Seneca adhuc ignarae, quasi omen futurae caedis. Statim tamen quasi tarda illa vindicta & inani gaudio, increpat se frustra querentem: quamvis nihil ultra proficiat, nisi quod intelligit spem vindictae unicam esse in ipsa sibi, & sibi faciendum esse. Quam autem viam & rationem ulciscendi velit tentare, hoc nondum canico exputat. Raderus mavult ad liberos ex Creusa gignendos referre. Sed, *Similesque matri*, non convenit Creusae, quae nullo scelere infamabatur: dein isti jam optaverat letum, priusquam pareret. Corrigit i-

dem, *Reperi*. At nondum repererat, sed quasi infinium tetigerat gradum struendi sceleris. Et illa ipsa, *parta jam, parta ultio est. peperi*, pars sunt inanum querelarum. Itaque nec in illis, quae sequuntur, quicquam certi, sed vagae comminationes & prolusio gravis quidem irae, sed quo vergat, nondum decernentis. Pariter ominosa sunt vers. 33. *curribus patriis*, & vers. 39. *tax pronuba cum sacrificis precibus & supplicium per viscera*: in quibus aliquid desidero in interpretibus: sic enim loquuntur, quasi directo Medea innuat in-

V A R I O R U M.

18. *Socero*] Creonti. FARNABIUS.

19. *Mihi pejus aliquid*,] Ne conjecturis levibus subscribam, puto simpliciter explicandum: *Vos quidem, Eumenides deae, novam conjugem, socerum & regiam stirpem e medio tollatis; at mihi concedite, ut imprecer, sponso malum, simplici morte gravius quod sit: vivat*, cet. Ambiguitas in verbo dandi, quod hic ex prior versu tacite repetitum, *veniam dandi*, sive *concedendi* significationem involvit. Sulp. ad Cic. ep. 5. Lib. iv. ad Fam. *Da hoc illi mortuae: da ceteris amicis; da patriae*. Sic neque pessimi ominis esse putandum erit, ita concipere preces, *date mihi malum*; cum non sui respectu, sed Jasonis, cui male vult, id precetur Medea. Itaque intellexit Marmita, dum sic ad h. l. *facite, ut veniat mihi in mentem pejus quam mors*. SCHROEDERUS.

20. *Ignotas*] Et inimicas. FARNABIUS.

21. *Laris*] Domus; loci habitandi. FARN.

23. *Jam*] Namque & hic apud Creontem hospes est. FARN.

24. *Similes*] Perfidos. FARN.

25. *Similesque*] Veneficos, crudeles. FARNABIUS.

Nnn 3

27. Ho-

- Peperi. querelas, verbaque incassum sero.
 Non ibo in hostes? manibus excutiam faces,
 Coeloque lucem? spectat hoc nostri sator
 Sol generis! & spectatur, & curru insidens
 30 Per solita puri spatia decurrit poli?
 Non redit in ortus, & remetitur diem?
 Da, da per auras curribus patriis vehi.
 Committe habenas, genitor, & flagrantibus
 Ignifera loris tribue moderari iuga.
 35 Gemino Corinthos littori opponens moras,

Cre-

GRONOVII.

VARIORUM.

telligatque medicatum ignem & incantationes & liberos occidendos. At ars est Poëtae iubentis eam adhuc ignaram imprudentemque & necdum intelligentem, quid ominetur, praesagire & turbatam dicitare, quod futuris ejus consiliis congruit, etsi nondum ipsa verbis hos sensus imponat. Nam currus petit, non tanquam abducturos se post scelus peractum, sed quasi Phaëthon orbem terrarum, Corinthon & Isthmum crematura. At vers. 39. intelligit: Restat, ut ego quoque his nuptiis aliquid solennitatis addam & efficiam, ut sint celebriores mea vindicta. Denique per viscera quaere supplicio viam, est, vel, peri, dum perdas. Ut Clytaemnestra in Agamemnone: *per tuum, si aliter nequit, Latius exigatur ensis, & perimat duos.* Tantum intelligit persona, quae loquitur. Sed Poëta, observans vim naturae & animi in praesagiendo, quod instat, ejusmodi verbis hanc mentem ejus explicat, quae etiam significare possint, quod illa postquam deliberaverit, & explorata habebit consilia, peractura est.

29. *Sol generis! & spectatur,*] Merito Lipsianum spectatur contra Delrium tuetur Gruterus. Hippolyto: *tuque fidereum caput Radiate, tantum ne nefas stirpis tuae Speculere, lucem merge, & in tenebras fuge.* Idem recte defendit puri contra Lipsianum curvi. Martialis 8, 14. *Specularia pueros Admittunt soles,* l. 4, 64. *Puris leniter admoventur astris Celsae culmina delicata villae.*

35. *Gemino Corinthos littori opponens moras,*] Florent. *Corinthos.* Videtur etiam scribendum *littore.* Non enim littori opponit moras Corinthus, sed per littus utrumque mari. Plancus ad

27. *Hostes?*] Creontem, Creusam, Jasonem. FARNABIUS.

27. *Manibus excutiam faces,*] Ex manibus *δακρυ* illas Creusae nuptiis praeferebant. de facibus, vide quae ad v. 263. & v. 507. Phoen. infr. vers. 112. FARNABIUS. Apud Romanos solebant *δακρυ*, hoc est, faces praeferebant pueri patrimi matrimique, caque numero quinque. Festus: *Facem* (inquit) *in nuptiis in honorem Cereris praeferebant, aquaque spargebatur nova nupta: sive ut casta puraque ad virum veniret, sive ut ignem atque aquam cum viro communicaret.* Idem. *rapi solet fax, qua praelucente nova nupta deducta est, ab utrisque amicis: ne aut uxor eam sub lecto viri ea nocte ponat, aut vir in sepulchro eam comburendam curet; quo utroque mors propinqua alicuius utrius captari putatur.* DELRIUS.

28. *Coeloque lucem?*] Inducamque extinctis facibus tenebras? FARNABIUS.

28. *Nostri sator*] Acëtes enim Medae pater fuit, Solis ex Persa Neptuni filia natus. FARN.

29. *Et spectatur,*] Annon horrens refugit, vultusque suos tegit? FARN.

30. *Puri*] Non mutati, nulla nube maculati, nec in ortum redeuntis, ut in scelere Thyestaeo? vide Aët. 4. cum Choro, & Aët. 5. Thyest. FARN.

32. *Patriis*] Avitis, ut Phaëtona quondam paterno curru. FARN.

34. *Juga*] Equos Solis ignipedes, flammivomos FARN.

35. *Gemino*] Et comburam Corinthiacum Isthmon cum urbe in qua Creon, Jason, Creusa, Sic: *Qui secat & geminum gracilis mare separat Isthmos,*
 Nec

Cremata flammis maria committet duo.
 Hoc restat unum : pronubam thalamo feram
 Ut ipsa pinum ; postque sacrificas preces
 Caedam dicatis victimas altaribus.

- 40 Per viscera ipsa quaere supplicio viam ,
 Si vivis , anime : si quid antiqui tibi
 Remanet vigoris , pelle foemineos metus ,
 Et inhospitalem Caucasum mente indue.
 Quodcunque vidit Phasis aut Pontus nefas ,
 45 Videbit Isthmos. effera, ignota, horrida,
 Tremenda coelo pariter ac terris mala ,

Mens

G R O N O V I I.

Senatum apud Ciceronem lib. 10. *Ut aut celeriter pollicendo magna in spe ad proficiendum impedimenta opponerem.*

V A R I O R U M.

Nec palitur conferre fretum : si terra recedat , Ionium Aegaeo franget mare. FARN. Nam à dextra habet mare Ionium , à sinistra Aegaeum.

37. *Pronubam thalamo feram Ut ipsa pinum :*] Facem è pinu. vid. infr. v. 111. & Phoen. v. 263. Sunt qui *Spinum* legunt : nam & è Spina alba facies nuptiales fieri solitae. Catullus : C. 62. 15. *manu Pineam quate taedam.* quo loco Palladius , Parthenius , Muretus , & Beroaldus in Apulejum , ex Testo & Plinio reponunt *Spineam*. Scaliger in Conjectaneis , unum Varronis & alterum Ovidii locum eodem pacto emendavit. ejusdem opinionis est Alexander Sardi lib. 1. de moribus & ritibus gentium cap. 7. Me autem valde movent omnia Senecae exemplaria , quae & hic & paulo inferius semper *pinum* continent. Virgilius etiam , in Ciri scripsit , *Pronuba nec castos incendet pinus odores.* Et vero ex diversis arborum generibus hae facies confici potuerunt. Plinius sane suis temporibus ex corylo confici consuevisse scribit. Quamobrem Barnabae Brissonio assentior , existimanti tam pinum , quam spinam albam huic usui solitam accommodari. Ut ea summorum virorum emendatione scriptoribus illis opus non sit. DELRIUS.

41. *Si vivis ,*] Se ad vindictam incitat. FARN.

43. *Caucasum*] Feritatem & crudelitatem Heniochorum & Scytharum qui ad Caucasum : nam illic solent hospites mactare. Thyest. vers 1046. vel etiam meam , quae è Colchide. FARNABIUS.

44. *Quodcunque vidit*] Tale hic in Corintho patrabo facinus , quale olim in Colchis , cujus Phasis fluvius est , quaeque Ponto contermina. ubi scilicet fratrem Absyrtum discerpsi disperisque , ut patri me insequenti moram injicerem , dum artus dissipatos colligeret. FARN.

44. *Phasis*] Teste Ptolomaeo , ex montibus Caucasus ; teste Strabone , ex Armenia ; teste Plinio , ex Moschis nascens , Hippum , Glaucum , Cyaneum , & alios amnes recipit , & antequam prope Phasim urbem mari illabatur , centum & viginti pontibus jungitur. Hecataeus Milesius putavit influere in Oceanum , sed errorem confutavit Artemidorus Ephesius , & Eratosthenes. vere enim illabitur in Euxinum Pontum , ut Apollonii Scholiastes tradidit. Prius *Arcturus* vocabatur , mutati nominis causam , sed fabulosam , narrat Plutarchus *ἐν τῷ πρῶτῳ τοῦ Πόντου*. Procopius lib. 2. de bello Persico indicat , circa fontem vocari , *Boas*. DELRIUS.

44. *Pontus*] Euxinus , per *ἀντιόχον* ; cum prius ob incolarum immanem crudelitatem *ἄγριον* diceretur. vide Ammianum Marcellinum lib. 22. DELRIUS.

46. *Tremenda*] Diis & hominibus abominanda. FARNABIUS.

47. *V-*

Mens intus agitat; vulnera, & caedem, & vagum
Fumus per artus. leviam memoravi nimis.

Haec virgo feci. gravior exsurgat dolor.

50 Majora jam me scelera post partus decent.

Accingere ira, teque in exitium para

Furore toto: paria narrentur tua

Repudia thalamis. quo virum linquis modo?

Hoc quo secuta es. rumpe jam segnes moras:

55 Quae scelere parva est, scelere linquenda est domus.

GRONOVII.

55. *Quae scelere parva est, scelere linquenda est domus.* Speciose corruptus hic est Lipsianus codex: *Quae scelere parva est, scelere rumpitur fides.* Ex minus uni personae convenientibus generalem sententiam fabricarunt: quo genere saepe in poetis est peccatum. Ut alia taceam, notissimum Ovidii: *Cuncta prius tentanda: quum manifesta ratio suadeat Nasonem scripsisse: per flumina jura infera, sub terra Stygio labentia luco, Cuncta prius tentata: sed immedicabile vulnus. Ense recidendum est; ne pars sincera trahatur.* Jurat ipse Jupiter se omnia mitiora tentasse, sed frustra. Sic Agamemnone vers. 507. *Nil ratio & usus audet in magnis malis, fecerunt pro Senecae, audet: ars cessit malis.* Et intellexit fraudem Gruterus, etsi pro corrupto starent omnes ejus codices. Is hic fecit utrimque mixtum *Quae scelere parva est, scelere linquenda est domus.* Sed Florentinus: *Quae scelere parva est, scelere linquenda est domus.* Nec minus doctis & verbis & sensibus. Domum comparant connubium ineuntes

& linquunt dissolventes. Terentius Andria: *Domus, uxor, liberi inventi invito patre.* Catullus Carm. 60. 156. *En tibi domus ut potens, Et beata viri tui, Quae seni tibi serviet.* Juvenalis Sat. 6. *Permutasque domos & flammea conterit.* Heinsianus quoque minor: *Quae scelere parva est, scelere linquenda domus.* Si alterutrum est fastidimus, priori tutius carebimus.

VARIORUM.

47. *Vagum Funus per artus.* Funus vagum, quia colligendum fuit dispersis longe lateque Absyrti lacerati membris. FABRITIUS

49. *Haec virgo feci.* Haec in fratre Absyrto feci virgo nondum assueta tot malis, ut Jasoni nubere, cui nuptae & ex eo matri factae, ne dimittat; vel etiam in repudii vindictam, majora sunt scelera excogitanda. FARNABIUS.

52. *Paria* Aequae crudelia & scelestae. Nuptias proditione patris & caede fratris conciliavi; repudium caede superinductae Creusae & propiorum liberum ulciscar. FARN.

CHORUS.

*Chorus è mulieribus Corinthiis Jasonis & Creusae nuptiis
Epithalamium praecinit.*

Aselepiadei, Glyconici, & Hexametri.

AD regum thalamos numine prospero,
Qui coelum superi, quique regunt fretum,

Ad-

VARIORUM.

56. *Ad regum* Ad Jasonis & Creusae nuptias. FARNABIUS.

58. *Ri.*

Adfint, cum populis rite faventibus.
 Primus sceptriferis colla Tonantibus
 60 Taurus celsa ferat tergo candido.
 Lucinam nivei foemina corporis
 Intentata jugo placet. &, asperi
 Martis sanguineas quae cohibet manus,
 Quae dat belligeris foedera gentibus,
 65 Et cornu retinet divite copiam,
 Donetur tenerâ mitior hostiâ.

Et

GRONOVII.

melior hic commentarius quam nummi antiqui,
 ex quibus ille hanc descriptionem petivit. Duos
 apponam, alterum Augusti, alterum Vespasiani.

65. Cornu retinet divite copiam] Nullus Senecae

VARIORUM.

58. Rite faventibus.] In sacris, adstantes fave-
 bant linguâ, id est, malis verbis abstinebant, bo-
 na dicebant, *εὖ φωνοῦν*, votis & acclamationibus fau-
 stalacraque ominati. Vide Octav. vers. 704. FARN.
 59. Sceptriferis tonantibus] Vide illustrem ad
 haec Gronovium infra v. 106. SCHRODERUS.
 60. Taurus] Neptuno, Apolloni, Marti tau-
 rum immolari, Iovi nequaquam vult Servius.
 Has itaque infaustas fore nuptias ominatur. Sed
 τῷ Διὶ καὶ τοῖς τῷ ἑορῇ πάγκαλοις ἐς τὴν αἰῶνα. Xeno-
 phon Cyropaed. Et ἡ δὲ τῷ Διὶ βασιλικῶς ταῦτα
 λέγει. Julian. ad Libanium. FARNABIUS.

61. Lucinam] Junonem ante omnes, cui vincla ju-
 galia curae, Candida & intacta placet cervice juvenca
 FARN.

61. Foemina] Vacca candida, quae nunquam
 subjecta fuerit jugo, injugis.

63. Quae cohibet] Pax seu Concordia, unde fuit
 pleno cunctorum copia cornu: alluditque ad *ἄγχι Α-
 χαλθείας* seu Acheloi. FARNABIUS. Pax invo-
 catur, *δέσπονα χάρις*, *δέσπονα χάρις*, ut ait A-
 ristophanes. Eam cum Copia & hujus cornu jun-
 git & Horatius in carmine seculari RADERUS.

66. Tenerâ] Ove. nam haec Pacis hostia, quae
 illi caedebatur seorsum extra conspectum Dene,
 cujus nec aram sanguine licebat aspergere, quia
 necesse & sanguinis effusiones Paci adversantur. do-
 cent Aristophanes, ejusque Scholiast. in comoed.
 Pax. DELRIUS.

66. Hostiâ] Ovidius: Hostibus à domitis hostis
 nomen habet. Proprie ergo hostia, quae devictis
 hostibus mactatur. Verum Sex. Pompejus, hoc

Ooo

no-

- Mens intus agitat; vulnera, & caedem, & vagum
 Funus per artus. levia memoravi nimis.
 Haec virgo feci. gravior exsurgat dolor.
 50 Majora jam me scelera post partus decent.
 Accingere ira, teque in exitium para
 Furore toto: paria narrentur tua
 Repudia thalamis. quo virum linquis modo?
 Hoc quo secuta es. rumpe jam segnes moras:
 55 Quae scelere parta est, scelere linquenda est domus.

GRONOVII.

55. *Quae scelere parta est, scelere linquetur domus.*] Speciose corruptus hic est Lipsianus codex: *Quae scelere parta est, scelere rumpetur fides.* Ex minus uni personae convenientibus generalem sententiam fabricarunt: quo genere saepe in poetis est peccatum. Ut alia taceam, notissimum Ovidii: *Cuncta prius tentanda: quum manifesta ratio suadeat Nasonem scripsisse: per flumina juro Infera, sub terra Stygio labentia luto, Cuncta prius tentata: sed immediabile vulnus Ense recidendum est, ne pars sincera trahatur.* Jurat ipse Jupiter se omnia mitiora tentasse, sed frustra. Sic Agamemnone vers. 507. *Nil ratio & usus audet in magnis malis, fecerunt pro Senecae, audet: ars cessit malis.* Et intellexit fraudem Gruterus, etsi pro corrupto starent omnes ejus codices. Is hic fecit utrimque mixtum *Quae scelere parta est, scelere linquetur domus.* Sed Florentinus: *Quae scelere parta est, scelere linquenda est domus.* Nec minus doctis & verbis & sensibus. Domum comparant connubium ineuntes

& linquunt dissolventes. Terentius Andria: *Domus, uxor, liberi inventi invito patre.* Catullus Carm. 60 156. *En tibi domus ut potens, Et beata viri tui, Quae seni tibi serviet.* Juvenalis Sat. 6. *Permutatque domos & flammea conterit.* Heinsianus quoque minor: *Quae scelere parta est, scelere linquenda domus.* Si alterutrum est fastidimus, priori tutius carebimus.

VARIORUM.

47. *Vagum Funus per artus.*] Funus vagum, quia colligendum fuit dispersis longe lateque Absyrti lacerati membris. FABRITIUS

49. *Haec virgo feci.*] Haec in fratre Absyrto feci virgo nondum assueta tot malis, ut Jasoni nubere, cui nuptae & ex eo matri factae, ne dimittat; vel etiam in repudii vindictam, majora sunt scelera excogitanda. FARNABIUS.

52. *Paria*] Aequae crudelia & scelestae. Nuptias proditione patris & caede fratris conciliavi; repudium caede superinductae Creusae & propriorum liberum ulciscar. FARN.

CHORUS.

*Chorus è mulieribus Corinthiis Jasonis & Creusae nuptiis
 Epithalamium praecinit.*

Aesclepiadei, Glyconici, & Hexametri.

AD regum thalamos numine prospero,
 Qui coelum superi, quique regunt fretum, Ad-

VARIORUM.

56. *Ad regum*] Ad Jasonis & Creusae nuptias. FARNABIUS.

58. *Ri.*

- Adfint, cum populis rite faventibus.
 Primus sceptriferis colla Tonantibus
 60 Taurus celsa ferat tergo candido.
 Lucinam nivei foemina corporis
 Intentata jugo placet. &, asperi
 Martis sanguineas quae cohibet manus,
 Quae dat belligeris foedera gentibus,
 65 Et cornu retinet divite copiam,
 Donetur tenerâ mitior hostiâ.

Et

GRONOVII.

65. *Cornu retinet divite copiam*] Nullus Senecae

melior hic commentarius quam nummi antiqui,
 ex quibus ille hanc descriptionem petivit. Duos
 apponam, alterum Augusti, alterum Vespasiani.

VARIORUM.

58. *Rite faventibus.*] In sacris, adstantes favent linguae, id est, malis verbis abstinere, bona dicebant, *εὐφρον*, votis & acclamationibus fausta laetaque ominati. Vide Octav. vers. 704. FARN.
 59. *Sceptriferis tonantibus*] Vide illustrem ad haec Gronovium infra v. 106. SCHRODERUS.
 60. *Taurus*] Neptuno, Apolloni, Marti taurum immolari, Iovi nequaquam vult Servius. Has itaque infestas fore nuptias ominatur. Sed τῷ Διὶ ἡρώε τῷ ἔργῳ πάγκαλοι ὡς τίσασσας. Xenophon Cyropaed. Et τῷ Διὶ βασιλικῶς ταύρου λῶσιν. Julian. ad Libanium. FARNABIUS.

61. *Lucinam*] Junonem ante omnes, cui vincla jugalia curae, Candida & intacta places cervice juvenca FARN.

61. *Foemina*] Vacca candida, quae nunquam subjecta fuerit jugo, injugis.

63. *Quae cohibet*] Pax seu Concordia, unde fuit pleno cunctorum copia cornu: alluditque ad *εἰς Ἀμαλθείας* seu Acheloi. FARNABIUS. Pax invocatur, *διὰ τὸν χειρῶν, διὰ τὸν γάμον*, ut ait Aristophanes. Eam cum Copia & hujus cornu jungit & Horatius in carmine seculari RAIDERUS.

66. *Tenerâ*] Ove. nam haec Pacis hostia, quae illi caedebatur seorsum extra conspectum Deae, cujus nec aram sanguine licebat aspergere, quia necesse & sanguinis effusiones Paci adversantur. docent Aristophanes, ejusque Scholiast. in comoed. Pax. DELRIUS.

66. *Hostiâ*] Ovidius: *Hostibus à domitis hostia nomen habet.* Proprie ergo hostia, quae devictis hostibus mactatur. Verum Sex. Pompejus, hoc

Ooo

no-

- Et tu, qui facibus legitimis ades,
 Noctem discutiens auspice dextera,
 Huc incede gradu marcidus ebrio,
 70 Praecingens roseo tempora vinculo.
 Et tu, quae gemini praevia temporis
 Tarde stella redis semper amantibus:
 Te matres avidae, te cupiunt nurus,
 Quam primum radios spargere lucidos.
 75 Vincit virgineus decor
 Longe Cecropias nurus:
 Et quas Taygeti jugis

Exer-

GRONOVII.

77. *Et quae Taygeti jugis Exercent*] Sic Fabricius, quum antea vulgaretur: *Et quas Taygeti jugis Exercent*: improbante Delrio. Gruterus revocavit Fabricianum auctoribus codicibus suis. Quis autem non videt commodius dici: *Sparta exercet virgines suas in jugis Taygeti*: quam *Virgines in Taygeto exercent Spartam*. & quidem juvenum modo? Nam quod defendi hoc putat vers. 214. rursus illudatur à membranarum parum castis. non enim *exercent* ibi, sed *exterret* legendum. Statim liber optimus: *Alpheosque*.

VARIORUM.

nomen omni victimae, quae feritur, commune docet. quia ferire, veteres *hostire* dixerunt, & ab hostiando *hostia*. Servio auctore, *Hostiae* dicuntur sacrificia eorum, qui in hostem pergunt; *victimae*, sacrificia quae post victoriam fiunt, sed haec (ait) licenter confundit auctoritas. Servio assentit. D. Isidorus lib. 6. Orig. cap. de offic. & addit: *alii victimam dictam putaverunt, quia illi percussa cadebat, vel quia victimae ad aras ducebatur*. DELRIUS.

67. *Et tu, qui facibus*] Hymenaeae, Deus nuptialis, quem noster, Bacchi Filium, Asclepiades Apollinis, alii Magnetis volunt. Deus nuptialis, pingebatur juvenis marcidus, voluptate dissolutus, temulentus, coronatus rosis, ut noster innuit, vel amaraco, ut Catullus, dextra faces, sinistra flammeum ostentans, in pedibus soccos luteos

gerens. Catullus in Epithalamio Juliae & Molliae.

68. *Noctem discutiens*] Face quam praefers nocturnas tenebras dispellens. FARNABIUS.

68. *Auspice*] Vide Troad. v. 861. FARN.

68. *Dextera*,] Qua auspiciis praebes nuptiis, & facis ut auspicio contrahantur. auspicia enim attendi in nuptiis monuit Turneb. lib. 3. adv. cap. 14. Seneca: *Per ego auspiciis regis thalami thoros*. DELRIUS.

69. *Marcidus*] Namque *marcentes gaudet vibrare coronas*, *Et quassare faces*. & *noctem ducere ludo*. FARNABIUS. Temulentum Hymenaeum fingebant: an quia sine Cerere & Baccho friget Venus? *Marcidus*, hoc est enervatis & fractis viribus, languens ac titubans prae vinolentia. hunc gradum & marcorem in somnolentis cernimus, somno nondum plene discusso. hinc Plinius Caecilius. *somno marcidos* dixit. DELRIUS.

71. *Et tu, quae*] Veneris stella, noctis praevia Hesperie, diei praenuncie Phosphore. Hippol. vers. 748. FARNABIUS.

-72. *Tarde stella*] Ut nox longa quibus mentitur amica, &c. Ita sponsum, noveque nuptiarum desiderio, tardè procedere videtur dies nuptiis dictus. FARN.

75. *Virgineus*] Virginis sponsae, Creusae seu Glaucis. FARNABIUS.

76. *Cecropias*] Atticas puellas nobiles. Cecrops autem primus erat Atheniensium rex. FARN.

77. *Taygeti*] Laconiae montis, Sparta immimentis. *Virginibus Bacchatae Lacenis Taygeta*. FARN. De Spartanis virginibus loquitur, de quibus sunt illa an-

Exercet juvenum modo,
Muris quod caret, oppidum:

- 80 Et quas Aonius latex,
Alpheosque sacer lavat.
Si formâ velit aspici,
Cedent Aesonio duci,
Proles fulminis improbi,
85 Aptat qui juga tigribus:
Nec non qui tripodas movet,
Frater virginis asperae.

Ce-

G R O N O V I I.

81. *Si formâ velit aspici, Cedent Aesonio duci;*] Mallet Delrius hos versus transponi, posteriorem loco prioris. Me non adsentiente, inquit Gruterus: innuit enim non captare Iasonem laudes à forma. At eum sensum non exstinguit transpositio Delrii: quam tamen nec ego necessariam iudicarem, nisi vidissem eundem in Florentino ordinem versuum. *Si velit*, inquit, quasi dubitans: nam fortes pulcritudinis laudem dedignantur. Statius de Parthenopaeo: *Nec formae sibi laude placet multumque severis Asperat ora minis.*

84. *Proles fulminis improbi*] *Improbum* ait fulmen, non quia mortalibus noxium & fontes punit, sed temerarium, quia plus ausum quam debuit & decuit, Jovis delicias absumpsit. Ut infra Argo: *dedit illa graves improba poenas.* quae scilicet ausa est rumpere foedera mundi, quamque postea vocat audacem carinam.

V A R I O R U M.

antiqua, *Nihil horum simile apud Lacenas virgines, Quae magi palaestra, Eurota, sol, pulvis, labor, Militia in studio est, quam fertilitas barbara.* de his etiam integra exstat Propertii eleg. lib. 3. ubi inter cetera legitur: *Et modo Taygeti crines aspersa pruinis, Hortatur patrios per juga longa canes.* DELRIUS.

79. *Muris quod*] Quod tamen postea muris cingi coepit. prius ἀσπίδι καὶ ὅπῃ πλίνθοις περιέκλειτο. FARNABIUS.

80. *Et quas*] Vincitque Thebanas virgines. Boeotia autem prius Aonia dicta est, ab Aone

Neptuni filio. FARN.

80. *Aonius latex*] Dirce fons Boeotiae prope Thebas. FARNABIUS.

81. *Alpheosque*] Thyeest. vers. 116. FARN.

81. *Sacer*] Quia fluvii, teste Theocrito, 945. ἱερός, & quia, ut ait Pausanias ἱεραὶ αἰ. Alpei aqua Jovi Olympio grata putabatur; iccircoque Elei hac sacrificiorum cineres abluebant, iisque Jovis Olympii simulacrum illinebant, teste Moicho & Pausania. DELRIUS.

83. *Aesonio*] Hic Aesonis filius, Aeson Crethei, Cretheus Aeoli. de matre non constat. Andron, Theogniten; Herodotus, Polyphemen; Stesichorus, Eteoclymenem; Pherecydes, Alcymedem Philaci filiam; Apollonius, Alcymeden, sed Clymenes filiam autumat. Jason ἀνδρὶ τῷ ἰατρῷ, quod medicinam à Chirone didicerit, vocatus. haec Apollonii & Pindari Scholiographi. Ad formam Iasonis indicandam facit illud Atracini Caesium vocantis Iasonem pulcellum apud Fortunatianum lib. 2. Rhetor. Scholicae. DELRIUS.

84. *Proles*] Hercul. Fur. vers. 455. pulcher, Hipp. vers. 751. FARNABIUS. Bacchus à Jove fulminante & flammis Semelem comburente genitus. nota res. Sic Colutus Paridis formam Bacchi formositati praeponebat. DELRIUS.

85. *Aptat*] Oedip. v. 425. & Hipp. 752. FARN.

85. *Tigribus*] Nam Bacchus dicitur vehi curru junctis tigribus.

86. *Qui tripodas*] Phoebus, qui responsa reddebat per vatem stantem super tripode. hoc est, menta tribus sulis pedibus. ideo ait movere tripodas. DELRIUS.

87. *Virginis asperae*] Dianae venatricis, montivagae, perpetuae virginis. FARN.

O o o 2

88. Ca-

Cedet Castore cum suo
Pollux caestibus aptior.

- 90 Sic sic, Coelicolae, precor,
Vincat foemina conjuges,
Vir longe superet viros.

Haec cum foemineo constitit in choro,
Unius facies praenitet omnibus.

- 95 Sic cum Sole perit sidereus decor;
Et densi latitant Pleiadum greges,
Cum Phoebe solidum lumine non suo

Or-

GRONOVII.

92. *Vir longe superet viros.*] Lipsianus liber, *Vir longe ut superat*: nec damnaturum se ait Gruterus, nisi damnarent ad unum omnes Pall. videreturque Chorus dicere, sufficere si ita inter humanas nuptas excellat sponsa, ut inter viros ipse sponsus. Vix assequor quid velit; sed si vo-
vet Chorus ita sponsam excellere inter nuptas, ut sponsus inter viros, non video, quemadmo-
dum excludi possit Lipsiana scriptura. • Nam vul-
gata non ponit hoc, excellere sponsum inter vi-
ros, sed optat ut excellat. Ferrem eam liben-
tius, si fieret: *Sit sic, caelicolae, precor: Vincat,*
&c. Laudavit prius virginem eminentem inter
virgines; sponsum inter pulcros: nunc optaret
illam pariter excellere inter matronas, hunc in-
ter maritos: hoc est, ut Creusa Jasoni sit pro-
batissima uxor, Jason Creusae indulgentissimus
maritus.

93. *Haec cum virgineo*] Jam praedicavit illam
supra caeteras virgines vers. 75. & sex sequenti-
bus. Igitur valde placet, quod Flor. *Haec cum*
foemineo constitit in choro. Nam & novas nuptas
circumdabant matronae & parabant sponsis. Stat.
lib. 2. Theb. *Sonat aula tumultu Foemineo. casta*
matres cinxere corona Argolides. pars virginibus cir-
cum undique fusae Foedera coniliant nova solantur-
que pudorem.

94. *Sic cum Sole perit sideribus decor;*] Flor. *side-*
reus decor. Ut supra, *Virgineus decor.*

95. *Cum Phoebe solidum*] Immo *solidum*, ut Flor.
Orbis solidus in plenilunio. Ovidius: *post quam*
plenissima fulsit, Et solida terras spectavit imagine
luna. Circumstis cornibus, dixit paullo audacius,

quae quasi circumierunt orbem lunae protenden-
do se utrimque donec jungerentur. Sic *obitas*,
qui obierunt vel mortui sunt. Apulejus de mun-
do & de morali philosophia: & male mutant:
Sol occasus, qui occidit: *placitum*, quod placuit:
successa, quae successerunt: *societas coita*, quae
coiit; *pax conventa*, quae convenit: *conspirati*,

VARIORUM.

88. *Castore cum suo*] *Κάστωρ δ' ἰππιδάμῳ καὶ*
πυζ' ἀγαθὸς Πολυδευκὸς, pulcherrimi, Jove quip-
pe cygno geniti. FARNABIUS.

89. *Caestibus*] De caestuū certamine consule
Virgilium lib. 4. Aeneid. DELRIUS. Instrumen-
tum erat, quo Palaestritae utebantur nihilque
aliud erat, quam lorum ex corio bubulo manibus
circumvolutum: quo & ictum minus sentirent,
& adversarium gravius ferirent. ideo Pollux e-
rat armatus caestibus, quia pugnat. BERNAR-
DUS.

91. *Foemina*] Creusa. FARNABIUS.

96. *Densi*] Allu lit ad etymon sideris septisellii
ἀπὸ τῆς πλεως, id est, à pluralitate & vicinitate
stellarum; aliis autem *ἀπὸ τῆς πλεῖς*, quod ortae,
navigandi tempus designent Atlantides, Vergiliae.
FARNABIUS.

96. *Pleiadum*] Synecdoche, pro omnibus sibe-
ribus. Pleiades etiam *Pleiones* dictae. de his multa
Schol. in Apollonii lib. 3. vers. 225. & nos alibi
in Hercul. Fur. Latinus Callimachus; *Pleiadum*
spisso cur coit igne chorus. ideo noster; *denso*. DEL-
RIUS.

97. *Lumine non suo*] Lumine notho & mutua-
to à sole lucens. Vide Hippol. vers. 745. FARN.

98. Or-

- Orbem circuitis cornibus alligat.
 Ostro sic niveus Puniceo color
 100 Perfusus rubuit: sic nitidum jubar
 Pastor luce novâ roscidus aspicit.
 Ereptus thalamis Phasidos horridis,
 Effrenae solitus pectora conjugis
 Invitâ trepidus prendere dexterâ,
 105 Felix Aeoliam corripe virginem
 Nunc primum foceris, sponse, volentibus.
 Concesso, juvenes, ludite jurgio.

Hinc

G R O N O V I I.

qui conspiraverunt. Caeterum hos versus male copulant cum sequentibus 105. & 106. Ioh. Triflanus, probat inde ad nuptias faciendas legisse veteres tempus plenilunii T. 1. Comment. histor. p. 469. quasi vero hic describeretur nox nuptialis; non peteretur similitudo à luna & sideribus ad laudandam formam sponsae prae virginum choro.

99. *Phoeniceo color*] Flor. *puniceo*: ut & nonnulli scripti Delriani.

105. *Felix Aeoniam prendito*] Flor. *Felix Aeoliam corripe virginem*. Aeolo Hellenis filio (cum Doro & Ionis patre Xutho, fratribus, unde Hellenes, Aeoles, Doreas, Iones, Graeciae populi) Deucalionis nepoti, ex Enarete Deimachi filia, natus Sisyphus, Ephyres, quae postea Corinthus, conditor & rex, pater Creontis, cujus filia Creusa Jasonis sponsa. Inde igitur *Aeolia virgo*, quemadmodum etiam legendum praecclare conjecerat D. Heinsius.

106. *Nunc primum foceris sponte volentibus.*] Scalliger, *sponse*. At Gruterus: Quibus haec potius videtur, *sponse*, non attendunt odiose tunc iterari versu sequenti, *juvenes*. Immo nequaquam odiose: neque enim, *juvenes*, sunt sponsus & sponsa, sed sponsae aequales ad officium nuptiale advocati. *Saceros* alii faciunt Creontem & Aeeten, qui nunc gaudeat filiam à marito repudiatam & in exilium missam; alii Aesonem & Creonta. At *foceri facientes*, ut verba cadunt sonantque, hic esse non possunt alii, quam Creon & uxor ejus, sponsae parentes: ut supra *septriferis Tonantibus*, nihil aliud est quam Jovi & Junoni Reginae: ut Livius

37; 2. *Protophoro & Cleopatra regibus Aegypti*. At interpretes Neptunum & Plutonem addunt. Transeo de Neptuno: sed Plutoni sacrificari in nuptiis, quod quaeso omen? Deinde, an etiam Plutoni taurus *tergore caudido*? Si quia altum de matre silentium, eam pridem obiisse vis, numerum pluralem accipe pro singulari: aut ita loqui Poëtam, ut esset, si viveret. Non ut fuit cum Medae sponsum egit Jason, non quum Hypsipyles.

V A R I O R U M.

98. *Orbem*] Hippol. vers. 747. FARNABIUS.

99. *Ostro*] Id est, purpura, conchylii cruore. *ὡς ἐστὶν ὅτε τίς τ' ἰδὼν τὰ γούνα ὀλίγου μίαν, &c.* Fulgor ebri veluti, Tyrio quod tinxerit *ostro* Aesonis, aut Paphis lilia mista resis. FARN.

99. *Phoeniceo*] Thyes. vers. 344. Nonnulli manuscripti legunt *puniceo* utrumque recipi potest, nam Phoenicius color, Puniceus est, ut docent Ant. Thylesius lib. de colorib. c. 10. Caesar Scalliger, de subtilitate ad Cardanum, exercit. 325. num. 13. Claudianus: *Album puniceo pectus discriminat ostro*. de ostro Vitruvius lib. 7. Archi. cap. 13. DELRIUS.

101. *Residus*] Rore nocturno madens; vel *luce nova*, id est, Aurora roscida, *Hypallage*. FARNABIUS.

102. *Phasidos*] Medae ad Phasim natae supra vers. 44. barbarae, crudelis, veneficae. cujus scilicet thalamos Jason merito horreat. FARNABIUS.

106. *Nunc primum*] Namque in priores non consenserat Aeson; Aeeta certe invito. FARN.

Ooo 3

108. Hinc

Hinc illinc, juvenes, mittite carmina.

Rara est in dominos iusta licentia.

- 110 Candida thyrsiferi proles generosa Lyaei,
Multifidam jam tempus erat succendere pinum.
Excute solemnem digitis marcentibus ignem.
Festa dicax fundat convicia Fescenninus.
Solvat turba jocos. Tacitis eat illa tenebris,

Si

GRONOVII.

109. *Rara est in dominos iusta*] Nihil mutandum. Rara pro raro, ut passim Poëtae. Licentia in dominos raro est iusta, legitima & legibus moribusque concessa. Raro iustum est licere dominos liberis dictis figere. Ut apud Romanos Saturnalibus, & triumphis. Proprie enim hic domini reges.

115. *Nubis fugitiva marito*] Non facile auctores attentius locuti fugitivos dixerunt, nisi de servis; liberos profugos vocabant in pari facto. Itaque inclino in *fugitura*, quod plerique habent codices.

VARIORUM.

108. *Hinc illinc*] Epithalamium à virginibus & adolescentibus alterne cantatum, ante thalamum: ne compressae à viro puellae audiretur vox. FARNABIUS.

109. *Iusta licentia*] Raro jure ac legibus permittitur dominis conviciari. ad hunc locum attendit Claudianus ita canens; *Permissisque jocis, turba licentior, Exsultat tetricis libera legibus*, quamquam Claudianus de militibus agat. Spargi autem in sponsum & sponsam quaedam convicia consuevisse, infra docet, ajens: *Festa dicax fundat convicia Fescenninus*. (quo loco convicium in bonam partem sumitur) Fescennina carmina sunt illa Catulliana; *Diceris male te à tuis Unguentate glabris marite Abstinere: sed abstinere*, &c. nec aliud illustrius invenire potui exemplum hujusmodi conviciorum; idque addi potest illi Senecae exemplo, quod refert Briff. de ritu nuptiar, DELRIUS.

110. *Thyrsiferi proles*] Hymenaeae filii Bacchi, qui *Quod solvit curis corda, Lyaeus erit*; à *λύαω*. *thyrsi* autem hastae, quas pampinis intextas Bac-

chides in Orgiis gestabant. Oedip. v. 405. FARNABIUS.

111. *Multifidam*] In modum spicarum incisam, quo facilius flammam concipiat. FARN. Papinius 3. Thebaid. *Multifida attollens antiqua lumina cedro, veteres inspicere dicebant*. Virgilius: *ferroque facies inspicat acuto*. DELRIUS.

111. *Pinum*] Suprà vers. 38. *Facem è pinu*. FARN.

112. *Excute*] Jacta facibus accensis flammis, à silice sumta tralatio, è cujus proprie ventis ignis excutitur. DELRIUS.

112. *Marcentibus*] Suprà vers. 69. FARN.

112. *Ignem*] Fax in nuptiis praelata in honorem Cereris; ignis & aqua adhibita, quod focus animantium calore & humore corporentur atque animentur ad vitam. FARNABIUS.

113. *Convicia*] Dicta jocularia. *πρὸς αἰγῶν & ἀγνυονῶν γίνονται*. Chrysoft. & Lucan. *Nec more Sabino Excepit tristis convicia festa maritus*. FARNABIUS.

113. *Fescenninus*] Pueri versus Fescenninos omni verborum lascivia, imo obscenitate refertos canebant, ut novae nuptiae aures returarent, sed posita prius praetexta, cujus purpura verecundiae symbolum. dict. à Fescennino Hetruriae oppido. aliis à *fascino*, quod ad nimias laudes (quae in Epithalamio occinebantur) à Nemese vindicandas & arcendum fascinum à Praefiscinis adjiciebantur Fescennini. FARN.

114. *Eat tenebris*] Deducatur ad maritum illa absque facibus, Epithalamio, Fescennino; quae domo patris profuga, peregrinum secuta, raptori clam & inconcesso nupsit. quod fecerat Medea, in quam hoc obiter jactum est convicium. FARNABIUS.

115. *Peregrino*] Auget odium. nam cum peregrinis nuptiae improbabantur; de quo in Phoen. & peregrinae usque adeo male audiebant, ut pro
scor-

115 Si qua peregrino nubit fugitiva marito.

V A R I O R U M.

scotis earum nomen acciperetur, quod fuit à Donato observatum in Terent. Andria, Eunuchus, & Phormione: quotquot etiam à patria procul degebant, vix improbitatis aut ignominiae nota se eximere poterant, ut indicat Ennius apud Ciceronem lib. 7. epist. ad Trebatium. DELRIUS.

115. *Fugitiva*] Sic vocat Medeam, quia domo patris profuga raptorem secuta; atque ita fugiti-

va Jasoni peregrino nupsit. sed ubi nupsit? Timaeus, Apollonius, & Orpheus in Corcyra insula tradunt; Dionysius Milesius lib. 2. Argonaut. Byzantii; Antimachus in Lyde, prope fluvium nescio quem; Philetas, Telepho, in domo Alcinoi; Timonax lib. 1. hist. Scythicae; in ipsa Colchide Acëta sciens, Valerius Flaccus canit in Peuce insula coeptas nuptias, adventu Ablyrti impeditas, ne perficerentur. Quidam manuscripti *fugitura* pro *fugitiva*. DELRIUS.

A C T U S S E C U N D U S.

M E D E A. N U T R I X.

Audito Hymenaeo furit Medea, quam sedare nutrix laborat, sed frustra.

Med. **O** Ccidimus. aures pepulit Hymenaeus meas.
Vix ipsa tantum, vix adhuc, credo malum.

Haec facere Jason potuit? erepto patre,
Patriâ atque regno, sedibus solam exteris

120 Deferere? durus merita contempsit mea,
Qui scelere flammam viderat vinci, & mare?
Adeone credit omne consumptum nefas?
Incerta, vecors, mente vesana feror

Par-

G R O N O V I I.

123. *Mente non sana feror*] Flor, *mente vesana*.

V A R I O R U M.

116. *Aures pepulit*] Ovidius in epist. Medae: *At subito nostras ut Hymen cantatus ad aures Venit.*

116. *Hymenaeus*] Epithalamium, carmen nuptiale, chori sc. praecedentis. FARN.

117. *Vix ipsa tantum*,] Ovidius: *Pertimui: nec adhuc tantum scelus esse putabam.*

118. *Erepto patre*,] Postquam eripuit me patri, patriae, regno. FARNABIUS.

120. *Durus*] Ingratus, immemor. FARN.

121. *Qui scelere flammam*] Herbis & incantamentis illi à me datis vicit acripedes & ignivomos tauros. FARN.

121. *Flammam*] Flammam taurorum sacris magicis; mare, lacerato fratre. haec autem duo nominat, quia ex tribus quae Graeci mala existimant, duo sunt, mare & ignis, tertium est mulier. DELRIUS.

121. *Mare?*] Mare pacatum artubus lacerati fratris. FARNABIUS.

122. *Adeone*] Itane exhaustam mihi credit omnem malarum herbarum scientiam, & magicas artes ad scelera potentes, ut nihil reliqui sit in ipsius vindictam? FARNABIUS.

125. *Uis-*

- Partes in omnes, unde me ulcisci queam?
 125 Utinam esset illi frater! est conjux. in hanc
 Ferrum exigatur. hoc meis satis est malis?
 Si quod Pelasgae, si quod urbes Barbarae
 Novere facinus quod tuae ignorant manus,
 Nunc est parandum. scelera te hortentur tua;
 130 Et cuncta redeant. inclitum regni decus
 Raptum; & nefandae virginis parvus comes
 Divisus ense, funus ingestum patri.
 Sparsumque ponto corpus; & Peliae senis
 Decocta aheni membra. funestum impie
 135 Quam saepe fudi sanguinem! at nullum scelus
 Irata feci. saevit infelix amor.
 Quid tamen Jason potuit alieni arbitrii
 Jurisque factus? debuit ferro obvium
 Offerre pectus. melius, ah melius, dolor

Fu-

G R O N O V I I.

132. *Funus incertum patri.*] A Delrio est & Lipsio. Alii *incestum* vel *infectum*. Florent. *ingestum*, ut divinarat Gruterus. Gravius enim trucidare filium spectante patre, & ne oculis quidem ejus parcere. Virgilius secundo Aeneidos: *Natum ante ora patris*, &c. Suetonius Calig. 27. *Parentes supplicio filiorum interesse cogebat*. Thyeste: *ingesta orbitas in ora patris*.

135. *Quam saepe fudi sanguinem! at nullum*] Fl. & nullum. Quot caedes feci? & tamen sine ira, nec offensa illis, qui peribant. Terrigenas in mutua vulnera egerat, non illis indignata, sed Jasoni metuens. Absyrtum laceraverat, nullo etiam odio, sed ut patrem moraretur. Pelian sustulerat in Jasonis gratiam.

V A R I O R U M.

125. *Utinam esset illi*] Quem discerperem, ut meum olim sup. vers. 44. in notis. FARN.

128. *Tuae*] O Medea. *suas* innuit. FARNAB.

129. *Scelera*] Ad animum revoces priora sce-

lera, atque ab iis exempla capias & consilia de futuris. FARN.

130. *Inclitum*] Vellus aureum arietis, quo vetus Phryxus à Boeotia in Colchos transfretavit. FARNABIUS.

131. *Raptum*] Ab Jasone, mea arte, consilio, auxilio. FARN.

131. *Parvus comes*] Absyrtus frater, ex eodem patre, matre autem Asteri, aliis, Ipsa, à me discerptus. v. 44. FARN.

133. *Ponto*] Mari, ut modo v. 121. vel regione Ponti, Unde Tomos dictus locus est, quia fertur in illo Membra soror fratris consecuisse sui. FARNABIUS.

133. *Peliae*] Patruj Jasonis, inf. v. 259. FARNABIUS.

135. *At nullum*] Emphasis. Jam autem irata in scelus accingor. FARN.

137. *Quid tamen*] Excusat veluti Jasonem.

137. *Alieni*] Huc à Creonte coactus. FARNABIUS.

138. *Debit ferro*] Potius quam me deferere. FARNABIUS.

139. *Melius*] Epanorthosis. FARN.

143. See

- 140 Furiose, loquere. si potest, vivat meus,
 Ut fuit, Jason, sin minus, vivat tamen,
 Memorque nostri muneri parcat meo.
 Culpa est Creontis tota, qui sceptro impotens
 Conjugia solvit; quique genetricem abstrahit
 145 Natis; & arcto pignore adstrictam fidem
 Dirimit. petatur solus hic; poenas luat,
 Quas debet, alto cinere cumulabo domum.
 Videbit atrum vorticem flammis agi
 Malea, longas navibus flectens moras.
 150 *Nut.* Sile obsecro, questusque secreto abditos
 Manda dolori. gravia quisquis vulnera
 Patientem & aequo mutus animo pertulit,
 Referre potuit. ira, quae tegitur, nocet.
 Professam perdunt odia vindictae locum.

Med.

G R O N O V I I.

142. *Muneri parcat meo.*] Delr. *parcas*. Malim:
vivat tamen, Memorque nostri. muneri parcam meo.

148. *Videbit atrum vorticem*] Ovid l. 7. *Col-
 dis arsi nova nupta venenis, Flagranteque domum
 regu mare vidit utrumque.* Ita enim legendum.

152. *Patientem & aequo immotus*] Lipsii est, cum
 vulgo *motus*. Sed Gruteri conjecturam, *mutus*,
 adfirmat Florentinus. Adde Nic. Heinsium ad
 Antem amatoriam Ovidii vers. 702.

154. *Professa produnt odia*] Mirum est sic in o-
 mnibus Mss. Delrii fuisse, quum vix in uno hac-

V A R I O R U M.

143. *Sceptro*] Imperio suo. FARNABIUS.

144. *Conjugia*] Mei & Iasonis. FARN.

144. *Genetricem*] Medeam. FARN.

148. *Videbit*] Quia ex altera parte Corinthi
 est Malea.

148. *Atrum vorticem*] Nigrum regiae vel Co-
 rinthi fumum sinuoso flexu ascendentem. FAR-
 NABIUS.

149. *Malea,*] Malea promontorium per quin-
 que millia passuum in mare protenditur: ubi

quia, propter continuas ventorum procellas,
 periculi plena est navigatio, natum est prover-
 bium, *Μαρίωδε κήρυαι πικλάθω τ' οἰκάδω*: in cu-
 jus explicatione multa ab Erasmo adducuntur.
 iis addo Ovidii carmen, è libro 2. *Amorum eleg.*
 16. *Nec timeam vestros curva Malea sinus.* adde &
 ea quae Plutarchus, in vita Arati, scripsit. Fa-
 cit itaque moram navibus Malea, dum praeter-
 vehentes tempestatibus & inquiete fluctuum, ac
 sinuosis longissimisque excurrentium & receden-
 tium littorum spaciis detinet atque moratur. Si-
 mile illud Lucani lib. 6. *Et ratibus longae flexum
 donare Maleae.* DELRIUS.

153. *Referre*] Par pari reddere, ulcisci. FAR-
 NABIUS.

154. *Perdunt*] Corn. Tacitus lib. 4. *Annal a-
 perta*, scribit, *odia, armaque palam depelli, frau-
 dem & dolum obscura, eoque inevitabilia.* & Sallu-
 stius monet Caesarem, haut difficile esse homini
 strenuo hostem adversum opprimere: occulta pe-
 ricula, neque facere, neque vitare bonis in prom-
 ptu esse. Noster ab Euripide accepit, apud quem
 Creon Medeae ferme eadem dicit; inquiens, quo
 se illa pacatiorem simulet, eo sibi amplius caven-
 dam. Seneca Pater, initio Declamationum: *Ma-
 gis nocent insidiae, quae latent.* DELRIUS.

Ppp

156. Cle-

- 155 *Med.* Levis est dolor, qui capere consilium potest,
Et clepere sese. magna non latitant mala.
Libet ire contra. *Nutr.* Siste furialem impetum,
Alumna. vix te tacita defendit quies.
Med. Fortuna fortes metuit, ignavos premit.
160 *Nutr.* Tunc est probanda, si locum virtus habet.
Med. Nunquam potest non esse virtuti locus.
Nutr. Spes nulla monstrat rebus afflictis viam.
Med. Qui nil potest sperare, desperet nihil.
Nutr. Abiēre Colchi. conjugis nulla est fides,

Ni-

GRONOVII.

serit apud Gruterum, Atqui si nullus haberet liber (& nos autem quoque in pluribus, maximeque in Fl. invenimus) tamen esset scribendum *perdunt*. Sed Delrius alterum probat; Raderus aptius, Gruterus hoc etiam ineptum ait. Quomodo ineptum, ô bone? An *perdere locum*, seu amittere occasionem non dicitur? Cur igitur mox: *si locum virtus habet*? Cur post paullo: *causae detur egregiae locus*? Quid Cicero: *locum nullum ad pacem sibi reliquum facere? servare alium locum ad demonstrandum? Si habetur, datur, servatur, reliquus sit locus*, quidni & *perdatur*? Perire tam *belli occasio non debet*, inquit ille. Si *peris*, etiam *perditur*. Denique eques ille Romanus, ad quem in spectaculis bibentem misit Augustus, qui diceret: *Ego si prandere volo, domum eo; Tu enim non times, ne locum perdas*, haud profecto inepte, sed urbane respondit, teste Fabio 6. Instit. 4.

160. *Tunc est probanda, si locum*] Raphelingius ex quibusdam codd. *Nunc*: quasi dicat, si ullum apud te locum virtus habet, commoda jam sese occasio offert. Quod cum rejecisset Delrius, recte interpretatus, & tamen in novem Pall. & Nunc invenisset Gruterus, eo decurrit, ut neutrum approbaret: certe *Tunc*, ait, incommode applicatur sequenti *si*, & aut omnia me fallant, aut vox *probanda*, aliave, quae sincerior nunc exsul, respicit magis ad fortunam quam ad virtutem. Certe falsebant omnia hic doctissimum virum. Virtus utique est fortitudo: & ea non aliter laudanda, quam quoties loco & tempore exercitur, quoties non aggreditur, quae *vis* du-

9ενος & φόνος παύει τῶν ἐν ἰσχύι, ut loquitur Philosophus, quorumque exitus ne timida quidem spe praesumi potest. Sed parvula causa oculis doctorum hominum obstitit: neque enim recordabantur, particulam *si* interdum idem quod *Cum* exprimere. Ut apud Catullum: *Nam, si luxerit, ad librariorum Curram scrinia*. Virgilius: *si nona diem mortalibus alnum Aurora extulerit, &c. Prima citae Teucris ponam certamina classis*.

164. *Abiēre Colchi.*] Id est, Colchi longe, puta & loco & animis. Alludit quod de relictis loquebantur, quasi ipsa nos reliquissent. Agamemnone: *terras, Quantum recedunt volo, fugien-*

VARIORUM.

156. *Clepere*] Tegere, celare. *ἀλίστην* vid. Herc. Fur. v. 798. FARNABIUS.

157. *Ire contra.*] Aperte occurrere. FARN.

158. *Vix te tacita*] Etiam si tacita quiescas, vix tuta eris; inulto minus si quid moveas. FARN.

160. *Tunc est probanda,*] Tunc quidem fortitudo est probanda, ubi te aliquid per virtutem consequuturum speres, alioqui furor est, stupor, desperatio, &c. ultra spem & vires niti. FARN.

163. *Desperet nihil.*] Ludit autem in vocis similitudine: sensus: ei cui cuncta sunt adversa, in omnem eventum intrepide tentanda omnia. quid enim metuat in extremâ fortunâ? quid malis ejus adjici queat? lucrari potest, perdere non potest, qui nihil possidet: ex desperatione nata non raro victoria. DELRIUS.

164. *Conjugis*] Jasonis. FARNABIUS.

166. *Me-*

- 165 Nihilque superest opibus è tantis tibi.
Med. Medea superest. heic mare & terras vides,
 Ferrumque & ignes & deos & fulmina.
Nutr. Rex est timendus. *Med.* Rex meus fuerat pater.
Nutr. Non metuis arma? *Med.* sint licet terrâ edita.
 170 *Nut.* Moriere. *M.* Cupio. *N.* Profuge. *M.* Poenituit fugae.
 Medea fugiam? *Nutr.* Mater es. *Med.* Cui sim, vides.
Nut. Profugere dubitas? *Med.* Fugiam: at ulciscar prius.
Nutr. Vindex sequetur. *Med.* Forfan inveniam moras.
Nutr. Compesce verba; parce jam demens minis,
 175 Animosque minue. tempori aptari decet.
Med. Fortuna opes auferre, non animum, potest.
 Sed cujus ictu regius cardo strepit?
 Ipse est Pelasgo tumidus imperio Creon.

CREON.

GRONOVII.

et. Silius: rapiente carina Consumpsit pentus visus, tellusque recessit. Tum quod longe esse & abesse dicebant, quae non juvarent. de quo ad Hippolytum.

169. *Sint licet terra edita*] Attius Trachiniis apud Ciceronem 2. Tuscul. *Non terra edita Moles gigantum.*

VARIORUM.

166. *Medea superest.*] Cui cum nocendi peritia, potentiaque, voluntas suppetit: quae quantum nocere potest, tantum nocere desiderat. DELRIUS.

166 *Heic mare*] Quae omnia haec arte sua potest perturbare inque suam opem vocare. FARNABIUS.

168. *Rex meus*] Neque tamen eum timui, ve-

rum pro Jasone contra eum steti. FARN.

169. *Sint licet terra edita.*] Non etiamsi sint Gigantea & terra è dentibus serpentinis edita. Namque & haec mea arte fretus debellavit Jason. FARN. Ex Ovidio: *Quodque magis mirum est, simul edita concutit arma.* RADERUS.

171. *Medea*] *Emphasis.* Egone tam magicis potens? tam prius pertinax & pericula contemnens? FARN.

171. *Mater*] In liberorum tamen gratiam fuge, vel respicit ad v. 25. sup. FARN.

171. *Cui sim,*] Ex quo tamen sim vides, Jasone sc. FARN.

173. *Moras.*] Ut cum me sequeretur pater sup. v. 44. & 133. FARN.

175. *Animosque*] Animi pertinaciam & ferociam. FARN.

177. *Sed*] Sed, crepuere fores regiae, quis egreditur? FARN.

CREON. MEDEA.

*Creon Medeam in exilium propere abire imperio urget: illa
diei unius moram vix impetrat.*

- Creon.* **M**Edea, Colchi noxium Aeëtae genus,
180 Nondum meis exportat è regnis pedem?
Molitur aliquid. nota fraus, nota est manus.
Cui parcit illa? quemve securum finit?
Abolere properè pessimam ferro luem
Equidem parabam; precibus evicit gener.
185 Concessa vita est. liberet fines metu;
Abeatque tuta. fert gradum contra ferox,
Minaxque nostros propius affatus petit.
Arcete, famuli, tactu & accessu procul.
Jubete, sileat. regium imperium pati
190 Aliquando discat. vade veloci via,
Monstrumque saevum, horribile, jam dudum avehe.
Med. Quod crimen, aut quae culpa multatur fugâ?
Creon. Quae causa pellat, innocens mulier rogat.
Med. Si judicas, cognosce: si regnas, jube.
195 *Creon.* Aequum atque iniquum regis imperium feras.

Med.

VARIORUM.

179. *Aeëtae genus,*] Colchorum regis. Medae pater Aeëtas, ut scripserunt Herodotus, Dionysius Milesius & ceteri, Solis filius: varias uxores duxit, ideo nescitur quae Medae mater, plerique credunt Idyiam (ut alias docui,) Epimenides Ephyren, Dionysius Milesius Hecaten: auctor Naupacticorum Euryliten: Sophocles Neaeran: Apollonius Asterodiam, Eumelus & Diophanes Antiopen. Vide Scholiast. Apollonii lib. 3. & Diodorum Siculum lib. 4, Biblioth. Ceterum haec scena cum actu II. Euripidis conferenda, unde desumpta. DELRIUS.

182. *Cui parcit illa?*] Quae non patri pepercit, non fratri. FARNABIUS.

183. *Abolere*] Medeam de medio tollere statueram. FARN.

184. *Gener.*] Jason. FARN.

190. *Vade veloci*] Hoc dicit conversus ad aliquem satellitum. FARN.

193. *Innocens*] Ironia. q. d. nocentissima. FARN.

194. *Si judicas,*] Si rex justus es, de causa mea, prius cognosce; si tyrannice pro lubricine imperas, inaudita causa ejice. FARN.

195. *Aequum atque*] Regiae subjecta potestati ne disputes de imperio aequo aut iniquo, sed quod regi lubet feras. FARNABIUS.

197. *L.*

Med. Iniqua nunquam regna perpetuo manent.

Creon. I, querere Colchis. *M.* Redeo. qui advexit, ferat.

Creon. Vox constituto sera decreto venit.

Med. Qui statuit aliquid parte inaudita altera,

200 Aequum licet statuerit, haud aequus fuit.

Creon. Auditus à te Pelia supplicium tulit.

Sed fare. causae detur egregiae locus.

Med. Difficile quam sit animum ab ira flectere

Jam concitatum; quamque regale hoc putet,

205 Scepbris superbas quisquis admovit manus,

Qua cepit, ire; regiâ didici meâ.

Quamvis enim sim clade miserandâ obruta,

Expulsa, supplex, sola, deserta, undique

Afflicta; quondam nobili fulsi patre;

210 Avoque clarum Sole deduxi genus.

Quodcumque placidis flexibus Phasis rigat;

Pontusque quidquid Scythicus à tergo videt;

Pa-

GRONOVII.

201. *Auditus à te Pelia*] Non est vocativus pro nominativo *Pelia*, ut hic jam non semel notat, sed ipse nominativus Latinus: nam *Pelias* graecissat. Sed cur *Auditus à te*? Neque enim periit *Pelia*, quia auditus est à *Medea*, sed quia audiit *Medeam*, & supplicem recepit. Utrum igitur, *Auditor*? *Apollonius Rhodius* lib. 4. ad *Apollin.* τῷ δ' αὖ καὶ ἑγὼ τοῖς πόντοις Πηλὸν ἀνέλαυνον ἀγῶνα. An *Auditus* vult ipsum *Pelian* orantem, ut sibi mutaret aetatem *Medea*, ab ea audiri & ab exorata simulate interfectum. Hoc non dicit fabula, sed ipsam quasi supplicem audisse ac suscepisse. Numquid, *Audist*, & à te *Pelia* supplicium tulit.

VARIORUM.

197. *I, querere Colchis*] *Apage*, Monstrum, & querelas tuos apud populares, barbaros, *Scythas*, *Sarmatas*, *Moschos* deponere. *RADERUS*.

197. *Redeo.*] Repeterem sane patriam, si co-

mes is esset, qui huc me adduxit.

198. *Vox constituto*] Cognita causa lataque sententia; sera venit expositulatio. *FARNABIUS*. Intelligo serotina tua verba, & post decretum, quod non muto. Tamen Veteri est, *Nox*: suâ quoque & bonâ sententiâ. *LIPSIUS*.

199. *Qui statuit*] Tyrannicum est, unâ tantum parte audita judicare. hoc enim pacto defensio, quae juris naturalis est, & nemini debet adimi, tollitur. ideo inauditi damnari non possunt. *Apulejus* lib. 10. de asino: *Nec ad instar barbaricae feritatis, vel tyrannicae impotentiae, damnetur aliquis inauditus, & in pace placida tam durum saeculo proderetur exemplum.*

203. *Difficile*] Quam pertinaciter reges iram delevi qualicumque injustae causa conceptam foveant urgeantque, & ipsa rege orta novi. *FARNABIUS*.

212. *Pontusque*] Mare Euxinum ab Occidente *Colchida* claudit. dulcius quam caetera maria, ut quod *Maeotidi* commiscetur, atque in quod *Tanais* innumerique alii fluvii influunt. *FARN.*

- Palustribus quâ maria dulcescunt aquis;
 Armata peltis quidquid exterret cohors
 215 Inclusa ripis vidua Thermodontiis:
 Hoc omne noster genitor imperio regit.
 Generosa, felix, decore regali potens
 Fulsi. petebant tunc meos thalamos proci,
 Qui nunc petuntur. rapida Fortuna ac levis,
 220 Praeceptisque regno eripuit, exilio dedit.
 Confide regnis, cum levis magnas opes
 Huc ferat & illuc casus. hoc reges habent.
 Magnificum & ingens, nulla quod rapiat dies;

Pro-

GRONOVII.

214. *Quidquid exercet cohors*] Lipsianus (si tamen ille eximius fuit Melisseus: nam & alio se usum nonnunquam ostendit) & Mog. abeunt ab optimo & à vero. Non enim Amazones rus exercebant. Florentiae, ut in olim impressis, *exterret*. Et praeclare dictum est: qua imperii sui terrorem & vim & reverentiam porrigit. Hinc Juris consultis territorium, quod definit Pomponius, *universitatem agrorum intra fines cuiusque civitatis, dictum ab eo, quod magistratus ejus loci intra eos fines terrendi, id est, submovendi, jus habeat*. Sic & terrere pro reverentiam facere. Troad qualis deo *Percussa Maenas entheo silvas gradu Armata thyrsos terret*.

218. *Meos thalamos viri,*] Flor. *petebant tunc meos thalamos proci, Qui nunc petuntur*. Numerus pluralis pro singulari. Jasonem enim designat.

VARIORUM.

213. *Palustribus*] Quia tot fluminum affluxu Pontus limo impletur & aggere: adeo ut Strabonis aevo, sinistra jam Ponti pars; inde in paludem fuerit conversa. Videndi Strabo lib. 1. & Polybius lib. 4. Neoterici tamen oculati testes id verum esse negant: sed Seneca sui aevi scriptores secutus fuit. DELRIUS.

213. *Dulcescunt*] Ingressu tot fluviorum, quot affluunt, vincitur sal, ait Plinius: idem in libris de Ponto testatur Ovid. De Ionio mari quid si-

mile, ad Acherontis fluvii ostium, prodit Strabo lib. 7. DELRIUS.

214. *Peltis*] Scutis brevibus, quorum extrema lunantur in cornua. FARNABIUS.

214. *Cohors*] Amazonidum lunatis agmina peltis, &c. Vide Agamemn. vers. 217. FARN.

214. *Quidquid exercet cohors*] Gronovius ex Florentino *extertret*; explicatque, *imperii sui terrorem, & vim & reverentiam porrigit*. Crederem, siquidem de furore correptis mentio fieret hoc loco; qui apposite *exterrere* possint dici, ut in laudato Troad. exemplo, *qualis deo percussa Maenas, entheo silvas gradu, armata thyrsos terret*. Sed nihil tale hoc loco, qui respicit unice concursus & tumultuosiora belli simulacra, quae in campis Amazones ciere solitae; qui campi ob id *exerceri*, h. e. premi, pulsari, & fatigari dicuntur. Obvia passim ista verbi significatio. Expressit vim poeta Aeneid. lib. xi. v. 660. *Quales Threiciae, cum flumina Thermodoontis Pulsant, & peltis bellantur Amazones armis: seu circum Hippolyten, seu cum se Martia curru Penthesilea refert, magnoque ululante tumultu Feminea exultant lunatis agmina peltis*. Et Hesiod. *Ἰστέω. v. 70. καὶ δὲν ἰσὶ δὲν ἰστέω, ἀπὸ τοῦ ἰστέω, ὅθεν ἰστέω, ὅθεν ἰστέω, ἀπὸ τοῦ ἰστέω, ὅθεν ἰστέω*. Noster Phoeniss. v. 545. *Vidit equitatu levi Cadmea frangi prata*. SCHRODERUS.

215. *Vidua*] Vide Hipp. vers. 620. FARN.

215. *Thermodontiis*:] Vide Herc. Fur. vers. 245. FARN.

218. *Proci*,] Per indignationem Synecdochicam, Jason. FARN.

- Prodesse miseris, supplices fido, lare
 225 Protegere. solum hoc Colchico regno extuli;
 Decus illud ingens, Graeciae florem inclitum,
 Praesidia Achivae gentis, & prolem deum
 Servasse memet. munus est Orpheus meum,
 Qui saxa cantu mulcet, & silvas trahit,
 230 Geminumque munus Castor & Pollux meum est;
 Satique Borea; quique trans Pontum quoque
 Summota Lynceus lumine immisso videt;
 Omnesque Minyae. nam ducum taceo ducem:
 Pro quo nihil debetur. hunc nulli imputo.
 235 Vobis revexi caeteros, unum mihi.
 Incesse nunc, & cuncta flagitiaingere;
 Fatebor. obici crimen hoc solum potest,

Ar-

GRONOVII.

226. *Graeciae florem inclitum,*] *Flor. gloriae florem.* Et sic Mss. plerique & Bernardini editio, immo & aliae, ut observavit Delrius. Mox malit Nic. Heinsius: *Geminique munus Castor & Pollux meum est.*

236. *Cuncta flagitiaingere;*] Sic & *Flor. Flammis, Flamina, Fulmina.* nugae meræ.

VARIORUM.

225. *Solum hoc*] Quod Argonautas servavi.
 226. *Graeciae florem*] *Ἀσθὺ Ἀργείων* juvenum nobilium, Heroum florem. FARN. *Θείων αὐτῶν*, ut Theocritus, ut alii *ἀνδρῶν ἡρώων*.
 227. *Prolem Deum*] Argonautas, Heroas, diis genitos, quorum plerisque enumerat. FARNABIUS. Theocritus in Gemin. *θεῶν φίλα τέκνα*. *Dilectae Deorum proles.* Mira porro varietas est apud Graecos, de Argonautarum reditu in patriam. Timaget. *ἐν τῷ αὖ καὶ λιμνῇ*, scribit Istrum ex Germaniae montibus ortum; in Germanicam paludem magnam defluere: mox in duo scindi brachia, & unum in Germanicum mare, & alterum in Euxinum porrigere, & per prius illud navigasse Argonautas, & in Hetruriam per-

venisse, idem Apollonius refert. Herodotus Ephesius, quā venerant viā rediisse. DELRIUS.

228. *Munus est*] Mei muneris est quod vivit Orpheus. FARN. Horat. *Arte materna rapidos merrantem Fluminum lapsus, celeresque ventos, Blandum & auritas fidibus canoris Ducere quercus.*

230. *Castor*] Sup. v. 88. FARNABIUS.

231. *Satique Borea;*] Calais & Zetes ἄς ποὶ Ἐπειῆς Βορρῆν τέκνῃ Ωρεΐδῃ. FARN.

232. *Lynceus*] Fuit hic visus acutissimi, πάντων ἀνδρῶν ὀφθαλμίστας, qui ex Taygeti cacumine totam Peloponnesum fertur prospexisse; Castorem & Pollucem in cava quercu latitantes vidisse. FARNABIUS. Valerius Flaccus *possit qui rumpere terras Et Styga transmissis tacitum deprendere visu. Fluctibus ē mediis dabit ille magistro, Et dabit astra- rati, cumque aethera Jupiter umbra Perdiderit, solus transibit nubila Lynceus.*

232. *Immisso*] Radiis emissis ab oculo in ipsum objectum. Stoici enim visionem fieri emissionem radiorum credebant, non per speciei introsumptionem beneficio externi luminis, ut Aristoteles. DELRIUS.

233. *Minyae.*] Thessali comites Jasonis in expeditione Colchica, ab Orchomeno Thessaliae fluvio, qui prius Minyeus, dicti. FARNABIUS.

233. *Ducem:*] Jasonem. FARN.

238. Ar-

- Argo reversa. virgini placeat pudor,
 Paterque placeat; tota cum ducibus ruet
 240 Pelasga tellus. hic tuus primum gener
 Tauri ferocis ore flammanti occidet.
 Fortuna causam, qua volet, nostram premat.
 Non poenitet servasse tot regum decus.
 Quodcunque culpa praemium ex omni tuli,
 245 Hoc est penes te. si placet, damna ream:
 Sed redde crimen. sum nocens, fateor, Creo.
 Talem sciebas esse, cum genua attigi,
 Fidemque supplex praesidis dextrae petii.

Ter-

GRONOVII.

240. *Hic tuus primum gener*] Flor. *primum gener Tauri ferocis ore flammanti occidet. non flagranti.*

242. *Fortuna causam, qua volet,*] Flor. *quae volet.* Et rectius. Phaedrus: *Quemcumque dederit exitum casus, feram.* Pessime interpretantur: Utcunque fortuna mihi iniqua sit.

248. *Praesidis dextrae petii.*] Flori *dextra.* ut manus intelligatur Medae, qua genua Creontis attigerat. Troadibus: *ad genua accido, Supplex Ulyssē, quamque nullius pedes Noverē dextram, pedibus admoveo tuis.* Praesidis, id est, defensoris ac vindicis ipsius Creontis. Ovidius lib. i. met. *Quod si sola times latebras intrare ferarum, Praeside iuta deo nemorum secreta subibis.*

VARIORUM.

238. *Argo*] Quod ἀργός velox. vel ab Argo fabricatore: vel, quod ea vecti Argivi, delecti viri. FARN.

238. *Virgini placeat*] Quod si mihi magis pudor paterque placuisset quam Jason, periissent Thessali, Argivi, universae denique Graeciae flos: nec Jason ignivomos Tauros effugisset. FARN.

240. *Pelasga tellus.*] Tota Graecia, potissimum tamen Thessalia, proprie enim Pelasgi sunt Thessali & Argivi. Sophocles in Inacho, Argivos vocat Pelasgos. Staphylus Naucratis tradidit Pelasgum Argivum in Thessaliam venisse, eam-

que ab illo dictam Pelasgiam. sed & Tyrreni, Pelasgi vocati. Argivi vero sic dicti, vel à Pelasgo Neptuni aut Inachi filio, vel à Pelasgis quibusdam Barbaris, qui Argos & Thessaliam occuparunt. DELRIUS.

241. *Tauri*] Duos fuisse refert Apollonius ταύρων χαλκίποδι τόματι φλόγα φυσίαντι quos non effugisset, tibi gener futurus. vide inf. vers. 466. FARNABIUS.

242. *Fortuna*] Utcunque mea causa iniqua sit. FARN.

244. *Praemium*] Jasonem. FARN.

246. *Crimen*] Jasonem. FARN.

247. *Talem*] Cum tuum praesidium supplex imploravi, fugiens Acastum Peliae filium, qui me persequitur, sibi in patriae necis ultionem dedi poscit. FARN.

247. *Cum genua attigi,*] Troad. vers. 689. Medea, apud Euripidem: Ἀλλ' αἰδοῦμαι σε τῆςδε σφίος ἡρώϊδος, Γενάται τι τ' αὖν ——— Olim, Plinio teste, lib. ii. cap. 45. supplices genua attingebant, quia illis vitalitas inest. DELRIUS.

248. *Praesidis dextrae*] Merito ait praesidis: quia, ut alibi docui, dexteræ fidei pignus sunt. Cicero, in Philippicis: *Dextrae, quae fidei testes esse solebant.* Plinius, ubi supra: *dextra osculis aversa aperitur, in fide porrigitur.* ejus rei ratio fortassis fuit, quod omnis veterum auctoritas dextrae manus virtute constaret, videor enim mihi hoc nescio ubinam legisse. DELRIUS.

253. Mi-

- Terra hac miseriis angulum & sedem rogo,
 150 Latebrasque viles. urbe si pelli placet,
 Detur remotus aliquis in regnis locus.
Creon. Non esse me, qui sceptrā violenter geram,
 Nec qui superbo miseras calcem pede,
 Testatus equidem videor haud clare parum,
 255 Generum exulem legendo, & afflictum, & gravi
 Terrore pavidum. quippe te poenae expetit
 Letoque Acastus, regna Thessalica obtinens.
 Senio trementem debili atque aevo gravem
 Patrem peremptum queritur, & caesi senis
 260 Discissa membra; cum dolo captae tuo
 Piae sorores impium auderent nefas.

Potest

G R O N O V I I.

249. *Terra hac miseriis angulum*] Flor. *Terram miseriis angulum ac sedem.* Fortasse: *Terras miseriis angulum ac sedem* 'Εν ᾧ δούϊ, angulum terrae, in quo misera confideam & lateam Cic. 2. Cat. Nemo nū modo Romae, sed nec in ullo angulo totius Italiae fuit. Horatius: Ille terrarum mihi praeter omnes Angulus ridet.

252. *Qui sceptrā violenter geram,*] Florent. *violens.*

256. *Quippe te poenae expetit*] Flor. *pavidum quem poenae.* Lege: *Terrore pavidum, quippe quem poenae expetit.* Poenae letoque rursus ἔν ᾧ δούϊ, ad poenam capitalem.

V A R I O R U M.

253. *Miseras calcem pede,*] Grave autem crimen miserorum oppressio. Plato in Minoë monet, ne quis calamitosos & pauperes despiciat, eo quod Deum solum adiutorem habent: nec ullum tam severe inimicum ulcisci, ac Deus solutus sit miserorum oppressores. DELRIUS.

255. *Generum exulem*] In exilium fugientem propter tuum facinus. tu enim prae te ferens vel te medicamine Peliam juventuti restituere (quod prius in Aesone feceras) Peliae injurias

in Jasonem ultā, fecisti pie impias Peliadas patrem suum jugulare non revicturum uti promiseras, utque illae expectaverunt. FARNABIUS.

257. *Acastus,*] Peliae filius Rex Thessaliae, nisi Medea sibi in ultionem paternae necis dederetur, bellum Corinthiis indixerat. DELRIUS.

257. *Thessalica*] Nota Graeciae portio Thessalia, cujus primus Rex Deucalion Promethei F. Japeti N. juxta Apollon. 3. Argonaut. ab hujus uxore Pyrrha vocata etiam *Pyrrhodia*, vel juxta Rhianum *Pyrrha*, ab Haemone Pelagi F. *Haemonia*; à Thessalo Haemonis F. *Thessalia*. Rhiani versus suspeditat Scholiast in lib. 3. Apollonii. Alii à Thessalo Phidippi dictam volunt. dividitur in Πιλαργιώτην, Θισσαλίαν, Ιωλκήν, Φθιώτην, teste Apollodoro in Catalogo. Acastus secundae portioni jure imperabat; Jasoni jure tertia debebatur, sed Pelias illam quoque usurparat: ideo dicitur filius ejus *regna Thessalica obtinens*. DELRIUS.

259. *Patrem*] Peliam. Ovidius in Metamorph. latissime historiam istam prosequitur. DELRIUS.

260. *Discissa*] Dilaniata: nam ipsum jussit membratim dividi, ut coqueretur.

261. *Piae sorores.*] Pisidice, Pelopea, Hippote, & Alceidis filiae Peliae quarum *ut quaeque pia est Medae hortatibus impia prima est, Et ne sit scelera facis scelus*, &c. Ovid. 7. Metamorph. FARN.

Q 99

269. Pur-

- Potest Jason, si tuam causam amoves,
 Suam tueri, nullus innocuum cruor
 Contaminavit. abfuit ferro manus,
 265 Proculque vestro purus à coetu stetit.
 Tu tu malorum machinatrix facinorum,
 Cui foeminea nequitia, ad audendum omnia
 Virile robur, nulla famae memoria est,
 Egredere, purga regna; letales simul
 270 Tecum aufer herbas. libera cives metu.
 Alia sedens tellure sollicita deos.
Med. Profugere cogis? redde fugienti ratem,
 Vel redde comitem. fugere cur solam jubes?
 Non sola veni. bella si metuis pati,
 275 Utrumque regno pelle. cur fontes duos
 Distinguis? illi Pelia, non nobis jacet.
 Fugam, rapinasque adice; desertum patrem,
 Lacerumque fratrem. quidquid etiamnum novas
 Docet maritus conjuges, non est meum.

To-

GRONOVII.

266. *Sed tu malorum machinatrix*] Efficacius liber optimus: *Tu tu malorum.*

VARIORUM.

269. *Purga*] Purga mea regna tam lethali monstro. FARNABIUS.

270. *Herbas.*] Quibus ad veneficia uteris. à Medea nomen accepit herbae illud genus Ephemerum, adeo deleterium & lethale, ut eodem die enecet, unde dictam vult Theophrastus; est hellebori folio, radice rotundà, Latinis dicitur *bulbus agrestis*: diversum ab alio Ephemero, cui oblonga radix, caulis lilio similis, *Iris agrestis* dictum. Nicander in Alexipharm. hanc ergo praecipue jubetur herbam secum asportare. cum enim plurima nascatur in Colchide & prope Tanaïm, teste Graeco Nicandri scholiaste (qui per-

peram cum naphthà confundit) verisimile est hanc quoque secum attulisse & asservasse Medeam, ut colligitur ex vers. infra 677. de eadem herba Tibull. intelligo lib. 1. El. 2. 51. *Sola tenere malas Medae dicitur herbas.* DELRIUS.

271. *Sollicita*] Carminibus, imprecationibus, veneficiis, sceleribus vexa & incanta sidera. infra vers. 424. & vers. 672. FARNABIUS.

274. *Bella*] Ab Acasto. FARN.

276. *Ille Pelia.*] In Jasonis gratiam & ultionem, cui autem scelus est bono, nocens ille est. infra v. 500. FARNABIUS.

277. *Fugam,*] A patre. FARN.

277. *Rapinas*] Aurei velleris. FARN.

278. *Lacerumque*] Suprà v. 44. in notis. FARNABIUS.

278. *Novas conjuges,*] Invidiose plurali numero utitur, *Relinque matres.* sic alibi saepius: ubi egregii censores singularem substituerunt. COMEL.

- 280 Toties nocens sum facta, sed nunquam mihi.
Creon. Jam exisse decuit. quid seris fando moras?
Med. Supplex recedens illud extremum precor,
 Ne culpa natos matris insontes trahat.
Creon. Vade, hos paterno, ut genitor, excipiam sinu.
- 285 *Med.* Per ego auspicatos regii thalami toros,
 Per spes futuras, perque regnorum status,
 Fortuna variâ dubia quos agitat vice,
 Precor, brevem largire fugienti moram,
 Dum extrema gnatis mater infigo oscula,
- 290 Fortasse moriens. *Creon.* Fraudibus tempus petis.
Med. Quae fraus timeri tempore exiguo potest?
Creon. Nullum ad nocendum tempus angustum est malis.
Med. Parumne miserae temporis lacrimis negas?
Creon. Etsi repugnat precibus infixus timor,
- 295 Unus parando dabitur exilio dies.
Med. Nimis est; recidas aliquid ex isto licet.
 Et ipsa propero. *Creon.* Capite supplicium lues,
 Clarus priusquam Phoebus attollat diem,
 Nisi cedis Isthmo. sacra me thalami vocant,
- 300 Vocat precari festus Hymenaeo dies.

CHO-

G R O N O V I I.

294. *Repugnat precibus infelix timor,*] Flor. *infixus timor.* Cicero post reditum ad Quirites: *Haec cura erit infixa animo meo sempiterna.*

296. *Nimis est, & ex hoc aliquid abscondus.*] Flor. *Nimis est. recidas aliquid ex isto licet.* Nota sunt, *recidere & amputare sarcinas, recidere & circumcidere sumptus,* quae alibi Plinio & Latino Pacato relictimus.

V A R I O R U M.

281. *Seris*] Exilium verbis protrahis.

285. *Auspiciatos*] Bono auspicio coeptas Jasonis & filiae tuae nuptias, non inauspicatas ut meas. sup. v. 114. FARN

296. *Nimis*] Ultra votum mihi moram indulgisti, namque in rem meam est fugam accelerare, ac proinde & ipsa propero. FARNABIUS.

297. *Capite*] Εἰς τὸ ἡπιότα λυμενὸς ὀψιῇ θιῆ, &c. Θαιῖ. Euripid. FARN. Ennius in Medea: *Si te secundo lumine hic offendero, Moriere.* RADERUS.

299. *Isthmo.*] Corinthiaco. FARNABIUS.

299. *Sacra*] Nuptiarum sacra. FARN.

300. *Dies festus vocat.*] Dies Hymenaeo sacra, vocat me ad preces & vota. FARN.

Q 99 2

301. *An-*

CHORUS.

*Chorus in audaciam navigantium inductus primos nautas dignum
audacia sua retulisse praemium canit. Scilicet Medeam.*

Anapaestici.

AUdax nimium, qui freta primus
Rate tam fragili perfida rupit;
Terrasque suas post terga videns,
Animam levibus credidit auris;
305 Dubioque secans aequora cursu,
Potuit tenui fidere ligno,
Inter vitae mortisque vias
Nimium gracili limite ducto.
Nondum quisquam sidera norat;
310 Stellisque, quibus pingitur aether,
Non erat usus: nondum pluvias

Hya-

GRONOVII.

311. *Nondum Pleiadas Hyadas*] Scaliger, *Pleiadas hyernas*, aut epitheton navium deesse putabat. Gruterus e suis vitium auget, *Pleiadas Hyadasque* faciendo. Delrius & Grotius conjiciunt *pluvias Hyadas*. Et hoc firmat Florent. ita exhibendo: *Nondum pluvias Hyadas poterat vitare ratis*.

VARIORUM.

301. *Audax*] Locus in Navigationem, concinens Horatiano: *illi robur & aes triplex circa pectus erat, Qui fragilem truci commisit pelago ratem Primus*. FARN.

301. *Qui freta primus*] Censent poëtae primum Jasonem cum Argonautis navigasse. Manil. lib. 1. — *tum nobilis Argo in coelum subducta, mari quod prima incurrit; Servando Dea facta Deos* — Ovidius: *Per mare non notum primâ petiere carinâ. & inde mutuatus noster infra*, vers. 363. *Merces*

primâ digna carinâ. idem Sallustius tradit apud Priscian. lib. 6. idem quotquot Argonautica scripserunt. quidam primum navigasse Erythram, quidam Myfos, Dionysius Afer Aegyptios, Tibullus & Mela Phoenices, Diodorus Cretenses. DELRIUS.

303. *Terrasque*] E portu solvens in altum, videt terras recedere, Troad. vers. 1044. FARN.

304. *Animam*] Vitam credit fallacibus Austris. FARN. Lucil. Sat. 28. *Vitam ac fortunas quas crediderim meas*.

306. *Tenui*] *I nunc & ventis animam committe, dolato Confusus ligno, digitis à morte remotus Quatuor, aut septem, si sit latissima taeda*. FARNABIUS.

307. *Inter*] Anacharsis ubi didicisset navis crassitudinem esse quatuor digitos, τοσῶτος (inquit) οὗ διαστάσι οἱ πλείονες ἀπὸ χειρὸς. FARN.

311. *Nondum*] Hyades ortu & occasu suo pluvias tempestatesque excitant. Vide Thyest. 851. FARNABIUS.

312. *Hy-*

Hyadas poterant vitare rates :

Non Oleniae sidera caprae :

Non quae sequitur flectitque senex

315 Arctica tardus plaustra Bootes :

Nondum Boreas, nondum Zephyrus

Nomen habebant.

Ausus Tiphys pandere vasto

Carbasa ponto, legesque novas

320 Scribere ventis. nunc lina sinu

Tendere toto : nunc prolato

Pede transversos captare Notos :

Nunc

GRONOVII.

313. *Non Oleniae sidera caprae :*] Flor. *Non Oleniae lumina caprae.* Et sufficit paullo ante positum *sidera*. Cicero in Arateis : *Argolicam retinet crebro cum lumine navem.* Sequenti liber idem, *Nec qui sequitur desitque senex :* ut Lipsianus quoque & Moguntinus.

VARIORUM.

312. *Hyadas*] In fronte Tauri septem sunt stellae, quae Sicalae appellantur Latinis.

313. *Non Oleniae*] *Non Oleniae sidus pluviale capillae*, id est, Amaltheae inter sidera relatae, quod Iovi lac praeberet prope Olenum Achajae oppidum. FARN.

314. *Flectitque senex*] Germanicus : *Inde Helicen sequitur senior, baculoque minatus Arctophylax.* Satis autem apparet, Senecam eorum opinionem sequi, qui putant Bootem, esse Icarium Erigones patrem. Germanici interpret, Bootes, inquit, qui & Arcturus, fertur esse custos plaustrum, eo quod sequitur plaustrum, hoc est Septentriones. Cicero : *Arctophylax, vulgo qui dicitur esse Bootes, Quod quasi remone adiunctam prae se quatit Arcton.* DELRIUS.

314. *Senex*] Rectum est, de Boote. At Vetus, *desitque senex.* ideoque quia matrem conatus interficere, ad aspectum ejus memoriâ rei lacrimat? LIPSIUS.

315. *Arctica*] Quia polo vicinior. FARNABIUS.

315. *Arctica*] Bubulcus, Arctophylax, quod ursae minori adjunctus plaustrum inlequi videtur, *ἄρκυ' ἀμυζαίνε' ἐπαρσίμυθ' ὄνει'*, *Ἀρκτὺς*. FARN.

315. *Arctica tardus plaustra Bootes.*] Legendum putat Heinsius ex MS. Mediceo, *Arctica*; eo quod veteres astronomi nonnulli Bootem cum Icaro, qui Aetnaeus fuit confundant. vid. Val. Flac. Argon. lib. 2. v. 68. ex Edit. Cl. Burm & N. Heinssii Epistol. 381. Tom. III. Ed. Burm. SCHRODERUS.

318. *Ausus*] Argonautas primum navigasse canunt poëtae, Tiphyn primum velis & scilis in navigando usum fuisse. FARN.

319. *Carbasa*] Vela carbalina. FARN.

319. *Legesque*] Quomodo oporteat navim regere.

320. *Lina*] Secundo usos vento. Hisp. *Viento a la popa, largar la vela.* FARNABIUS.

321. *Prolato*] Obliquatis ad captandum flantem à latere ventum velis, *ποδιῶνα*, id est, unum veli angulum, producto altero, reducere. FARN.

322. *Pede*] Parte veli infima, quae ad navis latus religatur, quam nautae, prout tempestas poscit, aut contrahunt, aut laxant. Catull. IV. 20.

sive utrumque Juppiter simul secundus incidisset in pedem. quo ex loco duos hos esse nauticos pedes colligit Turnebus, & Pimpuntius multa ad illud Virg. lib. 5. Aeneid. *Una omnes fecere pedem.* ubi Servius, Podiam (lego *pedem*; vel *podeoma*) hoc est, funem quo tenditur velum; quod Graeci *ποδιά* vocant, ut est apud Pindarum & Aristophanem Haec Servius. Ego vero etiam apud Homerum Odyss. I. & Euripidem, in Taurica I.

- Nunc antennas medio tutas
 Ponere malo: nunc in summo
 325 Religare loco, cum jam totos
 Avidus nimium navita flatus
 Optat, & alto rubicunda tremunt
 Supparà velo.
 Candida nostri saecula patres
 330 Vidère, procul fraude remota.
 Sua quisque piger littora tangens,
 Patrioque senex factus in arvo:
 Parvo dives, nisi quas tulerat
 Natale solum, non norat opes.
 335 Bene dissepti foedera mundi

Tra-

GRONOVII.

326. *Avidus nimium*] Non est cupidus corradendae pecuniae, ut explicat Delrius, sed nimis indulgens voto ad properandum iter.

335. *Bene dissepti*] Sic & Flor. non *disselti*, nec *discripti*: probaruntque jamdudum, sed ita, ut non aliunde doctum parum juvent. Nam quum notassent, *dissepere* esse septa disjicere & dividere, *dissepi* ergo, inquit, divisi, distincti, in quo sua cuique loca & officia assignata. Fortassis utrumque verum: sed male alterum ex altero colligitur, quia contraria sunt. Nam qui disjicit dividitque septa, is non facit divisa & distincta, sed tollit quod dividebat distinguebatque, & continuum unumque facit, quod ante septo discretum ac duplex erat. Ita *dissepius mundus* esset indivisus jam nec septus, sed in quo quae fuerant septa, erant disiecta. Sic alter de eadem familia homo doctus: *Dissepio*, contrarium *sepio*, claudio, intercludo: *dissepio*, aperio, divido, distinguo, dispertior. At si *dissepio* contrarium est *sepio*, si est aperio, non est claudio, divido, distinguo, dispertior. Debebant igitur distinctius

VARIORUM.

phigenia, idem invenio. Plinius quoque scripsit: *Isdem ventis in contrarium navigatur, simul prolati pedibus*. DELRIUS.

323. *Medio tutas*] Hoc faciunt nautae, quando vel non satis vehemens ventus, vel totum excipere nolunt: attollunt autem antennas, cum plenius velis auram volunt infundi, ut mox ait.

324. *Summo*] In summitate mali

327. *Tremunt*] Vento impulsæ. FARNABIUS.

328. *Suppara*] Lintea annexa supra acatium & antennam. *Summaque paudens Suppara velorum perituræ colligit auras*. FARN. Vide Turneb. lib. 21. Adv. cap. 4.

329. *Candida*] Nulla avaritiæ livorisque labe polluta. FARN.

331. *Piger*] Otio & pace fretus. FARN.

332. *Patrioque senex*] His omnino contraria & de navigationis fructu ejusque laudibus veriora Aristides in oratione Isthmicâ. In nostri tamen sententiam Schol. antiquus in Juvenal. Sat. 14. *Apollinis oraculo declaratus est feliçissimus Aglaas Arcas; qui nunquam patrium agellum exiisset, cum à Deo quaereretur, quis fidem veræ felicitatis impleisset*. DELRIUS.

333. *Parvo dives*] Secundum philosophos loquitur. Turpilii in Lindia: *Profecto ut quisque minimo contentus fuit, ita fortunatam vitam duxit maxime; Ut philosophi ajunt isti, quidvis satis*. DELRIUS.

335. *Bene*] Confundit hæc bene distincti mundi foedera, & mari commiscuit terras, quas Deus absceidit Prudens Oceano dissociabili. FARNABIUS.

336. Thef-

- Traxit in unum Theſſala pinus,
 Juſſitque pati verbera pontum;
 Partemque metus fieri noſtri
 Mare ſepoſitum. dedit illa graves
 340 Improba poenas, per tam longos
 Duſta timores: cum duo montes,
 Clauſtra profundi, hinc atque illinc
 Subito impulſu, velut aetherio
 Gemerent ſonitu; ſpargeret aſtra
 345 Nubesque ipſas mare deprenſum.
 Palluit audax Tiphys, & omnes

La-

G R O N O V I I.

agere. *Diſſepire* Lucretio eſt idem quod ſepire, ſepito vel limite dividere. Lib. 1. *Aër diſſepit col-
 lis atque aëra montes, Terra mare & contra mare ter-
 ras terminat omnis.* Et lib. 6. *diſſepita domorum ſa-
 xa* vocat, quae Plinius *membra*, parietibus diſclu-
 ſas diſetas, Varro 4. lib. 1. *Circum cavum aedium
 erant minas cuiusque rei utilitatis cauſa parietibus diſ-
 ſepita.* Ex Feſto *diſſepimentum* in v. Naucum. Sic
 Seneca *Diſſepitum mundum* dicit terras medio mari
 ſejunctas & ſeparatas. At Papinio Statio diſſe-
 pitum eſt reſciſum & deſtructum, Lib. 10. The-
 baid. *diſſepitoque aggero ruſus Viſitur, & trancas ru-
 pes in ſaxa domosque Praecipitat.* Hic locus ab Se-
 neca eſt alienus. Potell tamen excuſari, ut *reclu-
 dere* ſignificat reſerare & claudere, *ebefus* gracilem
 & craſſum. Niſi Statius ſcripſit, *deſepitoque*, quem-
 admodum *detendi tabernacula* dicuntur.

342. *Hinc atque illinc Subito impulſu,*] Suſpicio
 legendum, *impulſi*. Cum duo ſcopuli, utrimque
 moti & concurrentes, inſtar tonitrus ederent. *Per-
 geres depreſſum*, quod indigniſſimum Lipſio exci-
 dit, ſatis reſutatum eſt. Flor. ut caeteri, *ſpargeret*,
 & *depreſſum*. De poſterioris verbi elegantia ad
 Philoſophumena Senecae. Nec cum Delrio opus
 aſpergeret. nam ſic Virgil. Ecl. 5. *Spargite humum
 ſolus.* Aen. 6. *Spargis corpus aqua.* Vetus Poëta:
Saxa ſpargens ſabo.

V A R I O R U M.

336. *Theſſala*] Theſſalae ſilvae filia nobilis na-

vis è pinu. FARN.

337. *Verbera*] Remorum iſtus. FARN.

338. *Partemque*] *Terra parum fuerat ſatis, adje-
 cimus undas, Fortunae miſeras auximus arte vias.*
 FARNABIUS.

339. *Illa*] Argo. FARN.

341. *Cum duo montes,*] Cynaeae, Symplega-
 des, quas tranſmiſere Argonautae, Phinci moni-
 tu praemiſſa viae duce columba, non ſine pericu-
 lo, mutilata ſumma puppis parte FARN. Sym-
 plegades vel Cyanaeae inſulae ſunt ſeu ſcopuli in
 Ponti Euxini oſtio: quae ſinguntur concurrentes;
 eo quod non multum à ſe diſtantes, naviganti-
 bus modo diſjungi, modo coire videantur, quin-
 gentis paſſibus ab Europa diſtantes.

342. *Clauſtra*] Maris enim Pontici aditus clau-
 dere videntur. FARNABIUS.

343. *Impulſu,*] Colliſione, unde & nomen ha-
 bent. *ἀπὸ τῆς συμπληρίας.* verſ. 1210. Hercul. Fur.
 FARN.

344. *Sonitu;*] Velut tonitru. FARN.

345. *Depreſſum.*] Quando hi ſcopuli collide-
 bantur, in medio deprehenſum & compreſſum
 mare ſic exprimebant, ut ejus guttae in coelum
 ipſum exſilirent. ſimillima illa Herc. Fur. actu 5.
*cumque revocatâ vice In ſe coibunt, ſaxaque
 in coelum expriment, Aëlis utrinque rupibus, medium
 mare.*

346. *Palluit audax*] Exprefſit illa Horatii; --
 & ſatentem Belluis pontum mediasque fraudes Pallu-
 it audax. DELRIUS.

347. *Fa-*

- Labente manu misit habenas:
 Orpheus tacuit torpente lyra;
 Ipsaque vocem perdidit Argo.
 350 Quid! cum Siculi virgo Pelori,
 Rabidos utero succincta canes,
 Omnes pariter solvit hiatus,
 Quis non totos horruit artus,
 Toties uno latrante malo?
 355 Quid! cum Ausonium dirae pestes
 Voce canora mare mulcerent;
 Cum Pieria resonans cithara
 Thracius Orpheus solitam cantu
 Retinere rates pene coëgit

VARIORUM.

347. *Habenas*:] Clavum. FARNABIUS.
 348. *Orpheus*:] Metu stupefactus ipse tacuit Orpheus; & lyra prius vocalis. FARN.
 349. *Ipsaque*:] Cujus carina praesaga, garrula, fatidica dicitur, ut quae ex Dodonaea quereu πολυγλίσσω, ἀλλεγάτω ἔχει τὴν τρέπην ἐν τῷ δαίμονος φρενί, in qua duae columbae, seu mulieres Columbae vocatae responsa reddebant. FARN.
 350 *Virgo*:] Scylla Phorci filia, quam cum Glaucus Circe spreto amaret, illa veneficiis dum se in fonte lavaret, in monstrum canibus inguina succinctum mutavit: estque in mari Siculo ad promontorium Pelorum humana figura saxum cavernosum, ad quod maris aestuosi fluctus refracti latratum canum repraesentant. *Argonautae* vero, à Jove propter discerptum Absyrtum irato immissa tempestate, errantes haec loca appulerunt. FARN.
 351. *Succincta canes*:] Lucretius: Aut rapidis canibus succinctas semimarinis Corporibus Scyllas. Tibullus: Scyllaque virgineam canibus succincta figuram. Virgil. in Ciri: Quid loquar aut Scyllam Nisi, aut quam fama secuta est Candida succinctam latrantibus inguina monstris Dulichias vexasse rates. DELRIUS.
 354 *Toties uno latrante malo?*:] Hoc est, uno monstro tot simul latratus edente: quot canibus Scylla succingebatur. DELRIUS.
 355. *Ausonium*:] Italicum ab Aufone Ulyssis & Calypsus fil. FARNABIUS.

Si-

355. *Dirae pestes*:] Sirenes, sive Acheloi & Terpsichores filiae secundum Nonnum & Isacium; sive Acheloi & Steropes, juxta Homeri Scholiasten; sive Acheloi & Melpomenes, ex Nicandri sententia; sive Acheloi & Calliopes, ut Servius 3 Aeneid. voluit. Quae nomina habuerint, non satis constat. Sunt qui vocitent Aglaopen, Thelxiopejan, Pisinoën: Apollonii vero scholiastes, Thelxinoën, Molpen, Aglaophonem; Chaerylus, Thelxiopen, Molpen, Aglaophonem; Dionysius Halicarnassaeus, Solinus, & alii plerique, Parthenopen, Ligiam, Leucosiam. Hae Junonis instinctu Mulas cantu provocarunt; à quibus victae, implumes abierunt earumque plumas Musae capitibus suis imposuerunt; ideo indignatae Sirenes, cantus suos in perniciem hominum converterunt: aliam tamen causam reddit Claud lib. 3. de raptu Proserp. *Discedunt aliae rapidis Acheloides alis Sublatae, Siuli latus obsedere Pelori, Accensaeque malo, jam non impune canoras In pestemvertere lyras. Vox blanda carinas Alligat, audito frenantur carmine remi.* DELRIUS.

356. *Vox canora*:] Harum una voce, teste Servio super 5. Aeneid. circa finem, alia tibiis, alia lyra canebat.

357. *Pieria*:] Quam à Calliope matre acceperat. FARN.

359. *Pene*:] Πασθεντὸς ὃν ὁνομαζέμεθα Φέριμυξ. Apollon. FARNABIUS.

361. Au-

- 360 Sirena sequi? quod fuit hujus
 Pretium cursus? aurea pellis;
 Majusque mari Medea malum,
 Merces primâ digna carinâ.
 Nunc jam cessit pontus, & omnes
- 365 Patitur leges. non Palladia
 Compacta manu regum referens
 Inclita remos quaeritur Argo.
 Quaelibet altum cymba pererrat,
 Terminus omnis motus, & urbes
- 370 Muros terra posuere nova.
 Nil, qua fuerat sede, reliquit
 Pervius orbis.
 Indus gelidum potat Araxem:
 Albim Persae, Rhenumque bibunt.
- 375 Venient annis saecula seris,

Qui-

G R O N O V I I.

369. *Urbes Muros terra posuere novos.*] Flor. *novas.* Lege, *nova.* Urbes, inquit, se propagaverunt coloniis: velut Tyrii in terra sibi nova condiderunt Carthaginem. Horatius: *certus enim promissit Apollo Ambiguam tellure nova Salamina futuram.*

375. *Venient annis*] Veniet tempus inter posteros, cum Oceanus, qui nunc circumligat terram, hominesque illum navigare timentes tenet con-

V A R I O R U M.

361. *Aurea pellis;*] Phryxi arietem aureo insignem vellere ex Mercurii contactu Apollonius, Orpheus, Catullus, & plerique scribunt; Simonides aliquando candidum, aliquando purpureum vocat, *μαρμαρεῖν*; sed opinor more Graeco, quibus albus color quandoque dicitur purpureus. Acusilaus maris contactu hunc purpureum colorem credit accepisse. Mythologiam tradit Dionysius Mytilenaeus: Crion (sic vocant illi arietem) Phryxi Paedagogum fuisse, & cum eo in

Colchos navigasse. addunt alii, navigii in prora pictam fuisse arietis effigiem, forte auratam. plura Hyginus in *Fabulis* cap. 188: & Lucilius Tharraeus in *Apollon.* libro primo, versu 256. DELRIUS.

363. *Merces*] Effera, audax, temeraria mulier, merces digna primâ illâ temerariâ nave. FARNABIUS.

365. *Non Palladia*] Neque tantum Argo Minervae opera confecta, heroum principumque remigio impulsâ quaeritur ad navigandum, sed, &c. FARN. Argo Minervae opera confectam fuisse primus Simonides scripsit. idem postea Seneca, Claudianus, alique permulti tradiderunt. DELRIUS.

366. *Regum*] Jasonis, & sociorum regum.

367. *Argo.*] Pindarus Thebanus in *Magnesia* oppido aedificatam scribit, Callimachus ad templum Aetii Apollinis. CAIET.

369. *Urbes*] Urbes novae aedificari coeptae in terris aliis, novaeque deductae coloniae. FARNABIUS.

373. *Araxem:*] Armeniae fl. FARN.

R r r

376. Vin-

Quibus Oceanus vincula rerum
Laxet, & ingens pateat tellus,
Tethysque novos detegat orbes;
Nec sit terris ultima Thule.

GRONOVII.

clusos, aperietur transitu, & vastissimae, quae nunc etiam latent, deprenduntur terrae in ipso mari. Nam Flor. *Tethysque novos Detegat orbes.* non *Tiphysque*.

VARIORUM.

376. *Vincula*] Terminos suos, quibus terras

cingit. FARN.

377. *Et ingens*] Non tam acceptum hoc Platoni in Phaedone de orbe incognito differenti refert Abrahamus Ortelius, quam Poetae Hispani de America à suis inventa vaticinio. FARN.

379. *Thule*.] Oceani Septentrionalis insula. *Tylemarke*. Virgil. *tibi serviat ultima Thule*. FARN.

ACTUS TERTIUS.

NUTRIX. MEDEA.

*In vindictam praeceps fertur Medea, nutrice incassum
eam dehortante.*

380 *Nutr.* **A** Lumna, celerem quo rapis tectis pedem?
Resiste, & iras comprime, ac retine impetum.
Incerta qualis entheos cursus tulit,
Cum jam recepto Maenas insanit deo,
Pindi nivalis vertice, aut Nyssae jugis;

Ta-

VARIORUM.

382. *Entheos*] Το ἔνθεον apud hunc Poëtam, pro sacro & furioso. *Enthei* sunt qui impetu quodam divino rapiuntur. In sacris ut Bacchi, ut hic, & Oedipo, *Vibrate thyrsos*, *entheâ potius manu Lacerate*. In sacris Apollinis, in Agamemnone, *Effrena Phoebus entheas laurus quatit*. In sacris Cybeles, Martialis, xi. 85. *Cum furit ad Phrygios enthea turba modos*. FABRITIUS.

383. *Maenas*] Bacchae à *μαίνας*. Oed. 436. *qualis vertice Pindi Edonis Oxygio decurrit plena Lyaeo* FARNABIUS.

384. *Pindi*] Thessaliae montis, in quo solitae bacchari Maenades. Lucan. lib. i. — nam

qualis vertice Pindi Edonis Oxygio decurrit plena Lyaeo, &c. DELRIUS.

384. *Nyssae*] Graeci quidam Νύσσαν, alii Νίσσαν, alii Νύσσαν scribunt. Nyssae porro tam urbes, quam montes nominantur à Stephano & reliquis Geographis decem: hic agitur, vel de altero Parnassi vertice, vel de urbe Indica, ad radices montis Meri; in cujus antro Dithyro Bacchus fuit educatus. Q. Curtius l. 8. de rebus gest. Alex. *Sita est* (Indiae urbs Nissa) *sub radicibus montis*, quem Meron incolae appellant. Inde Graeci mentiendi traxere licentiam, Jovis semine Liberum patrem esse celatum, quod ab Arriano. DELRIUS.

386. *Lym-*

- 385 Talis recursat huc & huc motu effero,
 Furoris ore signa limphati gerens.
 Flammata facies spiritum ex alto citat.
 Proclamat: oculos uberi fletu rigat.
 Renidet. omnis specimen affectus capit;
 390 Haeret, minatur, aestuat, queritur, gemit.
 Quo pondus animi verget? ubi ponet minas?
 Ubi se iste fluctus franget? exundat furor.
 Non facile secum versat aut medium scelus.
 Se vincet: irae novimus veteres notas.
 395 Magnum aliquid instat, efferum, immane, impium.
 Vultum furoris cerno. Dii fallant metum!
Med. Si quaeris odio, misera, quem statuas modum,
 Imitare amorem. regias egon' ut faces

Inul-

G R O N O V I L

388. *Proclamat*: & *superi*, oculos] Fl. prorsus, ut voluit Lipsius: *Proclamat*: oculos uberi fletu rigat. Frustra praedicat alterius vehementiam Delius. Juvenalis Sat. 6. aut sicla pelliceplorat Ueberibus semper lacrimis.

391. *Quo pondus istud verget?*] Flor. *Quo pondus animi verget?*

393. *Non facile secum versat aut medium*] Ne literam quidem hic mutat Etruscus. Euripidis est: Οὐκ ἔστιν ἱσθαι ἢ τοι σμικρῶς διαπονοῖν χόλον παρὰ τῶν. Livius lib. 5. delictum nihilo accuratorem

V A R I O R U M.

386. *Lymphati*] Mente alienati propter visam fonte in fonte Nympham, Nymphae itaque iratae spiritu correpti, νυμφολέπῃ. Sic Cerritos & Larvatos dicebant, qui Cereris aut Larvae incursione animo vexarentur: nisi rectius *Lymphatos* dicamus, qui ab humentis cerebri exuperantia insaniunt, νυμφολέπῃ & cum humoribus Luna praesit, Lunaticos. FARNABIUS.

387. *Flammata*] Spiritus è corde excitus & per faciem diffusus, turbulentos ipsius motus arguit. FARN.

387. *Ex alto*] Id est, profundo pectore.

388. *Oculos*] E dolore. FARNABIUS.

389. *Renidet*] Vindictae spem sibi gratulata ridet. FARNABIUS.

389. *Omnis*] Signa & argumenta omnium cogitationum. FARN.

390. *Haeret*,] Cogitabunda & dubia. FARN.

390. *Minatur*,] Vultu truci, quassato capite. FARN.

390. *Aestuat*] Irata. FARN.

391. *Fluctus*] Irarum. FARN.

393. *Non facile*] Non leve meditatur & vulgare scelus. FARN.

394. *Se vincit*:] *Emphasis*. priora facinora. FARNABIUS.

396. *Dii fallant*] Dii faxint ut falsum sit quod metuo. FARN.

397. *Si quaeris*] *Medea nutrici non attenderat, atque haec secum*. FARN.

398. *Imitare*] Non sunt haec referenda ad alium amorem, quam unius Medae. Itaque supervacua illi, qui vini amoris ad hunc locum multis stabiliunt. Dicit enim ita extremo odio habendum Iasonem, quemadmodum immoderate amarat, quippe cujus gratia omnia divina & humana jam confuderat GRUTERUS.

398. *Regias*] Taedas, in Iasonis cum regis filia nuptiis, accensas. vid. Phoen. 507. FARNABIUS.

Rrr 2

400. Pe-

- Inulta patiar? segnis hic ibit diēs,
 400 Tanto petitus ambitu, tanto datus?
 Dum terra coelum media libratum feret,
 Nitidusque certas mundus evolvit vices,
 Numerusque arenis deerit, & solem dies,
 Noctem sequentur astra; dum siccas polus
 405 Verlabit Arctos; flumina in pontum cadent;
 Nunquam meus cessabit in poenas furor,
 Crescetque semper. quae ferarum immanitas,
 Quae Scylla, quae Charybdis, Ausonium mare
 Siculumque sorbens, quaeque anhelandem premens
 410 Titana, tantis Aetna fervercit minis?
 Non rapidus amnis, non procellosum mare,
 Pontusque Coro saevus, aut vis ignium
 Adjuta flatu, possit inhibere impetum
 Irasque nostras. sternam & evertam omnia.
 415 Timuit Creontem, ac bella Thessalici ducis?

Amor

GRONOVII.

quam ad media bella habere solitus erat. Pro eo Iustinus lib. 7. bellum facile & mediocre. Ovidius 9. Met. media de plebe Galanthis. & lib. 11. mediae quoque commoda plebi Nostra parent. Hippolyto: Mediumque sanos vulgus affectus tenet. Abcant Lipii, ludit scelus, & rudo scelus.

408. Charybdis, Ionium mare Siculumque] Optimus: Ausonium mare Siculumque sorbens. Sane Ausonium mare censent eruditi, quod inter fretum & Adriaticum sive Superum mare interluit usque ad Salentinos, ut proprie loquendo melius conveniat quam Ionium: etsi Poëtae his vocabulis laxius utantur.

VARIORUM.

400. Petitus] Vix à Creone impetratus. sup. v. 295. FARN.

401. Dum terra] Dum circumfuso pendebit in aëre tellus, Ponderibus librata suis. FARN.

402. Nitidusque] Coelum stellatum. FARN.

402. Vices,] Anni tempestates. FARN.

403. Deerit,] Nostra quidem ignorance, in se autem finita est & numero circumscripta, cum ipse mundus neutra quantitate sit infinitus. FARN.

404. Siccas Arctos;] Ussam majorem & minorem, quae, quia nunquam occidunt, siccae dicuntur.

405. Flumina in pontum] Sic virg. 1. Aeneid. In freta dum fluvii current.

406. Furor,] In vindictam ira. FARNABIUS.

408. Scylla,] Supra. v. 350. FARN.

408. Charybdis,] Nihil aliud quam vorticosum mare flante praecipue Austro.

410. Titana,] Typhoeum ut volunt plerique: secundum alios inter quos noster, Herc. Fur. vers. 80. Enceladum.

412. Pontusque] Euxinus, in quo procellas excitat Corus, Ventus ab occasu solstitiali flans adversus Aquilonem. de quo Thyest. 576. FARNABIUS.

415. Thessalici ducis?] Acasti. sup. vers. 257. FARN.

416. A.

Amor timere neminem verus potest.
Sed cesserit coactus & dederit manus;
Adire certe, & conjugem extremo alloqui
Sermone potuit: hoc quoque extimuit ferox.

- 420 Laxare certe tempus immitis fugae
Genero licebat. liberis unus dies
Datus duobus. non queror tempus breve:
Multum patebit. faciet, hic faciet dies;
Quod nullus unquam taceat. invadam deos,
425 Et cuncta quatiā. *Nutr.* Recipe turbatum malis,
Hera, pectus. animum mitiga. *Med.* Sola est-quies,
Mecum ruina cuncta si video obruta.
Mecum omnia abeant. trahere, cum pereas, libet.
Nutr. Quam multa sint timenda, si perstas, vide.
430 Nemo potentes aggredi tutus potest.

J A S O N.

G R O N O V I I.

417. *Sed cesserit coactus*] Cujus quaeso criminis? quibus indicibus? quo teste? qui ne quidem accusatus est. Scribe cum optimo: *Sed cesserit coactus & dederit manus.*

421. *Liberis unus dies Datus duobus.*] Flor. Datus est duobus.

V A R I O R U M.

416. *Amor timere &c.*] Audacia amantium pleni sunt Poëtarum libri. Propert. *Solus amans novit, quando periturus, & à qua Morte; neque hic brevis flaba nec arma timet.* DELRIUS.

417. *Sed cesserit*] Sed fac eum cessisse, huc coactum. FARNABIUS.

419. *Hoc quoque*] Et me alloqui forte timuit, alias ferox. FARN.

421. *Genero*] Cum Creonti gener sit. FARN.

421. *Liberis*] Quo liberis valedicam. FARN.

424. *Invadam deos,*] Imprecationibus. Supra v. 271. & infra v. 672. FARN.

425. *Et cuncta*] Omnia movebo, & flectere si nequeo superos, Acheronta movebo. FARN.

427. *Mecum*] *Ἐμὶ θανάτῳ & γαῖα μίχεται πύλα.* FARN.

430. *Potentes*] Late enim patens est ira: longae manus regum. FARN.

J A S O N. M E D E A.

*Jasonem gravatim Medeam deferentem seque excusantem ag-
greditur Medea, opprobriis, precibus, simulata conciliatione.*

- Jas.* **O** Dura fata semper, & sortem asperam,
Cum saevit & cum parcit, ex aequo malam!
Remedia quoties invenit nobis deus
Periculis pejora? si vellem fidem
435 Praestare meritis conjugis, leto fuit
Caput offerendum: si mori nolim, fide
Misero carendum est. non timor vicit virum,
Sed trepida pietas. quippe sequeretur necem
Proles parentum. ô sancta, si coelum incolis,
440 Justitia, numen invoco ac testor tuum.
Nati patrem vicere. quin ipsam quoque,
Etsi ferox est corde, nec patiens jugi,
Consulere natis malle, quam thalamis, reor.

Con-

G R O N O V I I.

432. *Ex aequo malam!*] Flor. mala. Certe in vulgatis oratio indecore hiat. Forte: & sortem asperam? Cum saevit & cum parcit, exaequat mala.

433. *Remedia toties*] Flor. per interrogationem & admirationem: Remedia quoties invenit nobis deus Periculis pejora?

437. *Non timor vincit virum,*] Flor. non timor vicit fidem. Sed ingrata est repetitio vocis. Forte vers. 434. fuit: si vellem vicem Praestare meritis conjugis. Ut infra: redde supplici felix vicem.

438. *Sequeretur necem*] Flor. quippe sequeretur neci Proles parentum. An enim? ut & in Oedipo: sequitur & Bacchis lacer Pentheus. Sic enim idem liber. An. sequeretur nec Proles parentem.

V A R I O R U M.

431. *Sortem*] Conditionem Fortunae meae.

433. *Remedia*] In expeditione Colchica ut effugerem tauros, draconem, serpentigenas, jurisjurandi reus duxi Medeam. hic, ne ab Acasto petitus, Creontis infidiis peream, violata prior fide, ducenda est Creusa. FARNABIUS.

437. *Non timor*] Nec tamen mori refugio, animo parum virili de me sollicitus. FARN.

438. *Sed trepida*] Sed pietas in filios me trepidum facit, ne & illi meam necem comitentur. FARN.

439. *Sancta*] Astraea. Thyest. 855. FARNABIUS.

441. *Nati patrem*] Amor natorum coëgit me vivere. FARN.

441. *Ipsam*] Medeam. *Emphasis.* FARN.

442. *Etsi ferox*] Ait Horatius, in epist. ad Pisones, de arte poetica: *Sit Medea ferox* —

443. *Consulere*] Malle vitam natorum servare, quam meis thalamis frui. FARNABIUS.

446. Te-

Constituit animus precibus iratam aggredi.

445 Atque ecce, viso memet, exsiluit, furit.
Fert odia prae se, totus in vultu est dolor.

Med. Fugimus Jason, fugimus. hoc non est novum
Mutare sedes. causa fugiendi nova est.

Pro te solebam fugere. discedo, exeo,

450 Penatibus profugere quam cogis tuis
Ad quos remittis? Phasin & Colchos petam,
Patriumque regnum, quaeque fraternus cruor
Perfudit arva? quas peti terras jubes?
Quae maria monstras? Pontici fauces freti?

455 Per quas revexi nobiles regum manus,
Adulterum secuta per Symplegadas?
Parvamne Iolcon, Thessala an Tempe petam?
Quascunque aperui tibi vias, clusi mihi.
Quo me remittis? exuli exilium imperas,

Nec

GRONOVII.

455. *Nobiles regum manus*,] Scaliger *nobilem regum manum* Ut Ovid. *Mota manus procerum est*. Cui tamen, nisi & in Fl. sic invenissem, liberius repugnassem. Fingebam enim in illo, *nobiles regum manus*, aliquid magis conveniens Argonautis. nam manuariam operam praestabant ipsi reges, remigum officio fungendo. *Manus* autem dici ministros notavimus ad Statii Silvas.

VARIORUM.

446. *Totus in vultu est dolor*.] Vultus dolorem integrum, quantus quantus est, exprimit. nihil illa necesse est iram profiteatur, ex vultu manifeste deprehendas. *Dolorem* pro ira etiam, Herc. Oet. actu 2. & Agamemn. actu 2. posuit. DELRIUS.

447. *Fugimus*.] In exilium mittor, ô Jason, in exilium mittor. *Iron.* FARN.

447. *Hoc non*] Fugi enim è Colchide patris mei iram verita: rursus è Thessalia, Acasti Peliam patrem interfectum ulturi. Sed haec propter c. FARN.

451. *Phasin*] Supr. vers. 44. & 133. FARN.

453. *Quas peti terras jubes?*] Citantur haec verba à Fabio libro 9. Instit. Orat. cap. 2. Senecae nomine, *ὡς λῶε*, quod de alio quam philosopho minime accipiendum. est autem haec interrogatio apta concitandae invidiae, ex iis, quae responsione carent. multiplex enim interrogatio. nam vel instamus ea; vel commiserationem aut invidiam movemus; vel ridemus; vel scire aliquid cupimus, quod nescimus. DELRIUS.

456. *Adulterum*] Te, tum raptorem; jam desertorem. FARNABIUS.

456. *Symplegadas?*] Supra v. 342. FARN.

457. *Tempe*] Tempe dicta, quaevis situ amoenae loca: quaedam Bocotiae, quae Teumessiae: quaedam Siciliae, quae Eloria: quaedam Thessaliae, quae simpliciter *Tempe* vocari consuevere à scriptoribus: describuntur ab Aeliano lib. 3. var. hist. in princ. & Ovidio l. 2. Metamorph. DELRIUS.

458. *Quascunque*] Namque & patriam & Thessaliam mihi infesta atque inimica reddidi, tibi ut placerem. FARNABIUS.

- 460 Nec das. eatur. regius iussit gener.
 Nihil recusò. dira suppliciaingere;
 Merui. cruentis pellicem poenis premat
 Regalis ira, vinculis oneret manus,
 Clusamque saxo noctis aeternae obruat;
 465 Minora meritis patiar. ingratum caput!
 Revolvat animus igneos tauri halitus,
 Interque saevos gentis indomitae metus,
 Armifero in arvo flammeum Aeëtae pecus,
 Hostisque subiti tela: cum iussu meo
 470 Terrigena miles mutua caede occidit.
 Adice expetita spolia Phrixei arietis,
 Somnoque iussum lumina ignoto dare
 Insomne monstrum: traditum fratrem neci;
 Et scelere in uno non semel factum scelus;
 475 Iussaque natas fraude deceptas mea,

Se-

VARIORUM.

460. *Regius*] Jason. *Scoptice* Creontis jam gener. FARNABIUS.

461. *Dira suppliciaingere;*] Quae bene de te merendo, perfide, meruerim. FARN.

462. *Pellicem*] Me velut filiae suae pellicem. FARNABIUS.

463. *Regalis*] Creontis. FARN.

464. *Saxo noctis*] Specu tenebroso, saxeo. Sisyphus ipse. infr. v. 512. FARN.

465. *Meritis*] Malis meritis in patrem, fratrem meum & Peliam: bonis erga te. FARN.

466. *Revolvat*] Recordare id, cum non liceret aureum vellus auferre, nisi tauris ignivomis domitis iugoque junctis campum sulcasses Martium & dentes serpentis seminasses, è qua semente, &c. FARN.

468. *Pecus,*] Tauros.

470. *Terrigena miles*] Armatorum messis. FARNABIUS. Observavi Jasonem seminasse dentes draconis, non illius Colchici, sed ejus quem Cadmus prius in Boeotia occiderat. Nam Apollonius & Pherecydes scribunt, Boeotii illius den-

tes acquis partibus à Minerva divisos Cadmo & Aeëtae: hos Aeëtas Jasoni seminandos dedit. Hunc draconem Pherecydes & Herodotus autumant occisum ab Jasone: Antimachus vero, Apollonius & Valerius duntaxat beneficiis Medae consopitum memorant. DELRIUS.

471. *Adice*] Lege *adice*, more Manilii, Martialis, aliorum, prima correpta. Vide Lud. Carionem comment. in lect. antiqu. cujusmodi multa noster exempla passim suggerit. DELRIUS.

471. *Phrixei arietis.*] Quem Marti Phryxus sacra-
 cravit.

472. *Somnoque*] Draconem pellis aureae custodem fecellisse; te, inquam, Prometheio, confectione venenata, infra 707. à me donatum taurorum flammis restituisse, lapidem à me acceptum in medios terrigenas jecisse, quo facto scges illa armata mutuis vulneribus cecidit; succo denique Lethaco tibi à me dato vigilem draconem sopivisse. FARNABIUS.

473. *Traditum*] Supra vers. 44 & 133. FARNABIUS.

475. *Natas*] Peliae filias. Supra v. 256. FARNABIUS.

481. *Per*

Secare membra non revicturi senis.

Aliena quaerens regna, deserui mea.

Per spes tuorum liberum, & certum larem,
Per victa monstra, per manus, pro te quibus

480 Nunquam peperci, perque praeteritos metus,
Per coelum, & undas, conjugii testes mei,
Miserere: redde supplici felix vicem.

Ex opibus illis, quas procul raptas Scythae
Usque à perustis Indiae populis petunt,

485 Quas quia referta vix domus gazas capit,
Ornamus auro nemora, nil exul tuli,
Nisi fratris artus. hos quoque impendi tibi.
Tibi patria cessit, tibi pater, frater, pudor.
Hac dote nupsi. redde fugienti sua.

490 *Jas.* Perimere cum te vellet infestus Creo,
Lacrimis meis evictus, exitium dedit.

Med.

GRONOVII.

477. *Aliena sequens regna*] Locus vexatus. Editores fecerunt, *Alienaque sequens*. Quod probat Scaliger ita ut subaudiatur *id quod*. Sed nec sermo Latinus hoc patitur in tali oratione, & particula *que* omnibus antiquis codicibus ignoratur. Lipsius, *sequeris*, cum interrogatione, refutatum amico ejus & Grutero. Ipsi, alter conjicit, *Aliena festans*, alter *Sequens aliena*. Hic iterum Florentinus meliorem se aliis ostendit. Habet enim sine ulla ambiguitate: *Aliena quaerens regna deserui mea*. Pacuvius aut Ennius dixissent forte *Alienaque sequens*; nunquam Seneca. De ordine nihil video commodius sententia Delrii transpositionis versum post vers. 487.

485. *Referta quasque vix domus*] Vidit Scaliger haec male cohaerere cum superioribus. Itaque prius de illius sententia Etruscus: *Quas quia referta*.

VARIORUM.

481. *Percoelum*] Coeli sidera. Nocturnus autem

Medeae contractus objectus supra in Epithalamio, v. 114. FARNABIUS.

481. *Undas*,] Celebratas Jasonis & Medeae nuptias alii in mari scribunt; in Peuce insula alii, alii in Coreyra. FARN.

484. *A perustis*] Thyest. 600. & Oed. 122. Indo-Scythas loquitur. FARN.

484. *Indiae*] De Indo-Scythis agit, quos Gendrosiac & Arachosiac Ptolomaeus opponit. DELRIUS.

485. *Referta quasque*] Propter vellus aureum in luco Martis quercui appensum. FARNABIUS.

486. *Ornamus auro nemora*,] Plinius de Soanis gente Colchica scribit, eorum regi fuisse aureas cameras, trabes, columnas, & parastatas argenteas. Turdetanis Strabo praesepia argentea tribuit. DELRIUS.

489. *Hac dote nupsi*.] Horum impendii & damni dote, quae omnia tu mihi restitue, quoniam tua culpa intervenit divortium. *Anachronism. legem Roman. respiciens*. FARNABIUS.

490. *Perimere*] Supra v. 184. FARN.

SSr

495. *Prae-*

Med. Poenam putabam; munus, ut video, est fuga.

Fas. Dum licet abire, profuge, teque hinc eripe.

Gravis ira regum est semper. *Med.* Hoc suades mihi,

495 *Praestas Creusae.* pellicem invisam amoves.

Fas. Medea amores obicit? *Med.* Et caedem, & dolos.

Fas. Objicere crimen quod potes tandem mihi?

Med. Quodcunque feci. *Fas.* Restat hoc unum insuper,
Tuis ut etiam sceleribus fiam nocens.

500 *Med.* Tua illa, tua sunt illa. cui prodest scelus
Is fecit. omnes conjugem infamem arguant;
Solut tuere, solus infontem voca.

Tibi innocens sit, quisquis est pro te nocens.

Fas. Ingrata vita est, cujus acceptae pudet.

505 *Med.* Retinenda non est, cujus acceptae pudet.

Fas. Quin potius irâ concitum pectus doma.

Placare natis. *Med.* Abdico, ejuro, abnuo.

Meis Creusa liberis fratres dabit?

Fas. Regina gnatis exulum, afflictis potens.

Med.

GRONOVII.

504. *Ingrata vita est*] Caesar 3. de bello civili:
Eum ingressum in sermonem Pompejus interpellavit,
& loqui plura prohibuit. Quid mihi, inquit, aut vi-
ta aut civitate opus est, quam beneficio Caesaris habere
videbor? Vide quae ad Senecae consolationem
ad Marciam cap. 20. notavimus.

VARIORUM.

495. *Praestas Creusae*,] Pulchre sane consulis
superinductae novae nuptae, me tanquam pellice
amora. FARN.

496. *Medea*] Objicisne mihi novos Creusae a-
mores. FARN.

498. *Restat*] Quasi dicas haec meis consiliis
facta, culpamque in me rejicias. FARN.

500. *Cui prodest*] Sup. v. 276. Cicero pro Ro-
scio Amerino: L. Cassius, ille quem Populus Roma-
nus reverissimum sapientissimumque judicem putabat, idem

idem in causis quaerere solebat, cui bono fuisset. Sic
vita hominum est, ut ad maleficium nemo conetur sine
spe atque emolumento accedere. Nullus dubito, quin
Seneca huc respexerit. RADERUS.

501. *Omnes conjugem*] Ut culpent alii, tibi me
laudare necesse est, Pro quo sum toties esse coacta no-
cens. FARNABIUS.

504. *Ingrata vita est*,] Quod à te tam effreni
vitam acceperim, idque beneficiis malisque arti-
bus obnoxius, pudet me pigetque. FARN. Cur-
tius lib. 6. Quaedam beneficia odimus, meruisse mor-
tem confiteri pudet. Superest, ut malis videri injuri-
am accepisse quam vitam. RADERUS.

505. *Retinenda non est*,] Est itaque in tua ma-
nu, simul te vita ac pudore exsolvere. FARNABIUS.

507. *Natis*.] Propter natos, amoris pignora
& spes. FARNABIUS.

509. *Regina gnatis*] Imo decori erit iis afflictis
& matris exulis filiis habere quos leges amplexibus
natis. FARN.

510 *Med.* Non veniat unquam tam malus miseris dies,
Qui prole foeda misceat prolem inclitam;
Phoebi nepotes Sisyphi nepotibus.

Fas. Quid, misera, meque teque in exitium trahis?
Abcede quaeso. *Med.* Supplicem audivit Creon.

515 *Fas.* Quid facere possim, eloquere. *M.* pro me? vel scelus.

Fas. Hinc rex, & illinc. *Med.* Est & his major metus,
Medea. nos configere certemus; sine,
Sit pretium Jason. *Fas.* Cedo defessus malis.
Et ipsa casus saepe jam expertos time.

520 *Med.* Fortuna semper omnis intra me stetit.

Fas.

G R O N O V I I.

515. *Vel scelus*] Cicero pro Caelio de Catilina: *servire temporibus subrum omnium pecunia, gratia, labore corporis, sceleris etiam, si opus esset, & audacia.* Quatenus autem pro utilitatibus amicorum delinquendum sit, vide Gellium lib. 1. cap. 3.

516. *Est & heic major metus, Medea.*] Sic Gruterus ex aliquot suis. Delriani codd. *Hinc.* Parum interest: sed tamen Flor. *Est & his.*

517. *Nos configere certemus; sine,*] Locus omnium iudicio interpolatus: Aldus, *nos confige.* Lipsius, *non confige.* A quo diversum ut diceret amicus ejus postea se fulcire ait: *non confige.* Scaliger, *nos configere.* Gruterus, *nusquam est fugere, certemus.* Grotius, *nos conlide; certamen sine.* Deserit hic nos optimus liber, nihil à vulgatis diversus. Conjiciebam aliquando & ipse: *nos conferre certamen sine.* Lucretius lib. 4. *At contra conferre manu certamina pugnae Ante fuit multo, quam lucida tela volarent.* Nisi malis, *conficere,* vel potius: *nos configere inter nos sine.*

518. *Sit pretium Jason.*] Asinius Pollio, cum se post Brundusinam pacem continuisset in Italia, neque aut vidisset unquam reginam, aut post enervatum amore ejus Antonii animum partibus ejus se miscuisset, rogante Caesare, ut secum proficisceretur ad bellum Aetiæ, *Mea,* inquit, *in Antonium majora merita sunt; illius in me beneficia notiora: itaque discrimini vestro me subtraham, & ero praeda victoris.*

520. *Fortuna semper omnis intra me stetit.*] Ipsa apud Ovidium: *Maximus intra me deus est.* Sed

hic *deus* Cupido. Senecae autem videtur, ut Floro, *intra esse,* idem quod minorem esse. Fortuna nunquam patuit, quantum ego ipsa: semper me minor fuit; & ego illam, non illa

V A R I O R U M.

512. *Phoebi nepotes*] Filios meos, quae Phoebi neptis sim. FARN.

512. *Sisyphi*] Creusae natis, cui pater Creon, filius Sisyphi. FARN.

514. *Creo.*] Etiam mihi insensus. supra vers. 295. FARN.

515. *Quid facere possim, eloquere.*] D. Heinsii ad h. l. sententiam asserit H. Grotius Epist. Syllog. a Cl. Burm. edit. tom. 2. pag. 430. SCHRODERUS.

515. *Pro me? vel scelus.*] Namque te mihi obstrinxi sceleribus. FARN. Quærit Jason, quid in gratiam Medae fieri à se possit. Respondet illa, Omnia, imo & scelus. Sceleribus enim obstrictus erat Jason. In sequentibus ostendit, se magis quam utrumque regem esse metuendam. Nihil magis planum. HEINSIUS.

516. *Hinc rex, & illinc.*] Creon & Acastus. FARNABIUS.

516. *Est & his major*] Utroque tamen major ego, quam vel propter merita verearis, vel propter magicas artes metuas. FARN.

520. *Fortuna*] Meam ego semper fabricavi fortunam, fortunae victrix fuit semper mea sapientia. FARN.

Jas. Acastus instat, propior est hostis Creo.

Med. Utrumque profuge. nolo ut in socerum manus
Armes, nec ut te caede cognata inquines,
Medea cogit. innocens mecum fuge.

525 *Jas.* Et quis resistet, gemina si bella ingruant?
Creo atque Acastus arma si jungant sua?

Med. His adice Colchos, adice Aeëten ducem.
Scythas Pelasgis junge. demersos dabo.

Jas. Alta extimesco sceptrā. *Med.* Ne cupias, vide.

530 *Jas.* Suspecta ne sint, longa colloquia amputa.

Med. Nunc summe toto Juppiter coelo tona.

Intende dextram. vindices flammās para,
Omnemque ruptis nubibus mundum quate:
Nec diligenti tela librentur manu.

535 Vel me, vel istum: quisquis è nobis cadet,

Nocens peribit. non potest in nos tuum

Errare fulmen. *Jas.* Sana meditari incipe,

Et

GRONOVII.

me, in potestate habuit. Propertius in contrarium, alio tamen sensu: *Intra fortunam qui cupis esse tuam.* Qui te minorem facis tua fortuna: cumque ea tibi praeturas, consulatus, triumphos, ingerat, ea repellis, & in equestri ordine manes. Nec fere aliter Ovidius: *intra Fortunam debet quisque manere suam.* hoc est, non vel excedere sortem suam, secum habitare & contrahere se, certe non extendere, ultra quam status & conditio fert.

535. *Vel me, vel istum:* Videtur magis convenire turbulentæ iræ mutata, nec tamen incommoda oratio; quam habet Fl. *Vel me, vel istum.* Scilicet; *feri.* Vox Domitiani, quum multa fulgura fierent: *Feriat jam quem voluit.*

VARIORUM.

522. *Socerum manus*] Creonta. FARN.

523. *Cognata*] Patruelis tui, Acasti; cujus pater Pelias Aesonis frater. FARN.

527. *His adice,*] Sic apud Valerium Flaccum ultimo libro inchoati operis inquit Medea: *An fratris te bella mei, patriæque irem mei Terrificant, magnoque impar urgeris ab hoste? Finge rates alias, & adhuc majora coire Argmina.* & quæ sequuntur.

527. *Colchos,*] Quibus imperat pater meus, id est, veniant adversus nos cum Graecis Colchici, arte tamen mea evincam. FARN.

529. *Alta*] Attamen regum potentiam metuo. FARN.

529. *Ne cupias,*] Vide potius ne perfide me repudies, ut regnum obtineas dotale cum Creusa. FARN.

533. *Ruptis*] Tonitru, quod efficitur ab exhalatione sicca & calida nube inclusa, quam per antiperistasin accensa illa exhalatio vehementer concutit disrumpitque. FARN.

534. *Nec diligenti*] Nec refert utrum è nobis ferias, uterque nocens est. FARN.

543. *Ne-*

Et placida fare. si quid ex soceri domo
Potest fugam levare, solamen pete.

540 *Med.* Contemnere animus regias, ut scis, opes
Potest, soletque: liberos tantum fugae
Habere comites liceat, in quorum sinu
Lacrimas profundam. te novi gnati manent.

Jas. Parere precibus cupere me fateor tuis;
545 Pietas vetat. namque istud ut possim pati,
Non ipse memet cogat & rex, & socer.
Haec causa vitae est. hoc perusti pectoris
Curis levamen. spiritu citius queam
Carere, membris, luce. *Med.* Sic gnatos amat?

550 Bene est. tenetur. vulneri patuit locus.
Suprema certe liceat abeuntem loqui
Mandata. liceat ultimum amplexum dare.
Gratum est & illud. Voce jam extrema peto,
Ne si qua noster dubius effudit dolor,

Ma-

GRONOVII.

545. *Istud haud possim pati, Non si ipse*] Flor.
namque istud ut possim pati, Non ipse memet cogat.
Fortassis etiam: Non ipsemet me. Nisi accipias per
dicerefin: Non ipse me met: ut, quo nos cunque.

553. *Gratum est & illud.*] Est hic fere consen-
titor de mendo. Lipsius, *Ratum est.* Delrius mu-
tatis personis: JAS. *Gratum est.* MED. *Et illud.*
Gruterus distinctione tentat expedire: *Gratum est?*
& *illud.* Sane distinctione tantum, etsi non ista,
& interpretatione opus est. Dedimus utramque
ad illud Statti in Glaucia Melioris: *Gratum est,*
Fata, tamen.

VARIORUM.

543. *Novi gnati*] E nova conjug. FARN.

546. *Et rex*] Creon. FARN.

547. *Haec causa*] Ut sup. vers. 438. FARN.

547. *Perusti*] Hinc curae Etymon ingerunt,
quasi quae cor urat. quod alii à *καύω* *καίω*, id
est, animo anxie verso. FARN.

549. *Sic gnatos*] Haec secum, itane? sicine
gnatos amat? habeo quo eum uram, quo ul-
ciscar. FARN.

550. *Tenetur*] *Metaph.* à venatoribus. FARN.

550. *Vulneri*] *Metaph.* à gladiatoribus sumpta,
qui detegunt aliquod inembrum adversarii ictui.
FARN.

551. *Suprema*] Haec ad Jasonem conversa. FARN.

553. *Voce*] Simulat se ad placidiorem rediisse
mentem, quo melior sit fraudi locus: Sic apud
Euripidem: ——— *αἰσχυρὸν οὐ τὸ ἀγαθὸν οὐδὲν*
μαρτυρεῖ. ———

554. *Ne si qua noster*] Quemadmodum Me-
dea, ut possit liberos necare, se ad meliorem
mentem rediisse simulat: sic plane Sophocleus
Ajax à priore sententia recessisse se fingit, Tec-
messae à se removendae causa, ne se interficere
volenti impedimento foret. illaque Sophoclis fi-
ctio sic Virgilio placuit, ut in divinum opus lib.
4. eam transtulerit. ibi namque Dido certa jam
mori, & deliberata morte fortior, *consilium vul-*
tu regit, & spem fronte serenat. DELRIUS.

SIF 3

556. *Izas*]

- 555 Maneant in animo verba, melioris tibi
 Memoria nostri subeat. haec irae data
 Oblitterentur. *Jas.* Omnia ex animo expuli.
 Precorque, & ipsa fervidam ut mentem regas,
 Placideque tractes. miseras lenit quies.
- 560 *Med.* Discessit. itan' est? vadis oblitus mei,
 Et tot meorum facinorum? excidimus tibi?
 Nunquam excidemus. hoc age, omnes advoca
 Vires & artes. fructus est scelerum tibi,
 Nullum scelus putare. vix fraudi est locus.
- 565 Timemur, hac aggredere, qua nemo potest
 Quicquam timere. perge. nunc aude, incipe
 Quidquid potes, Medea, quidquid non potes:
 Tu fida nutrix, socia moeroris mei,

Va-

GRONOVII.

555. *Sed melior tibi Memoria*] Multo delicatius Fl. *Maneant in animo verba. melioris tibi Memoria nostri subeat.* Ovidius in Epistola Canaces: *Nubite felices Parca meliore sorores, Amissae memores sed tamen este mei.* Sic certe occurrit nobis in MS. ubi vulgus *Admissi.* Epistola Acontii: *sit modo placandae copia parva tui.* Nam de docti Fr. Sanctii lege, Genitivos, mei, tui, sui, nostri, vestri, non admittere adjectiva, alias videbimus. Graecis quidem nihil frequentius: & hos imitatum Senecam sufficit. Virgilius lib. 12. & 10 *Saturnia Juno Jam melior.*

564. *Nullum scelus putare.*] Vide quae scripsimus ad librum de tranquill. an. cap. 10.

VARIORUM.

556. *Irae*] Quae mihi iratae exciderint. FARNABIUS.

559. *Miseras lenit quies.*] Leniores videntur miseriae, si leviter illas quis ferat, nec querendo exasperet: augescunt iracundiâ & impatientiâ. Horatius: *levius sit patientiâ Quicquid corrigere est nefas.* DELRIUS.

562. *Nunquam excidemus.*] Id agam, ut semper memineris mei sup. v. 423. FARNABIUS.

562. *Hoc age,*] Loquelare verbum: quo sacrificantes & sacrificio adstantes monebantur, ut, curis aliis exclusis, huic uni rei animo attendere. formulae mentio fit apud Senecam lib. 1. de clementia; usum & significationem Plutarchus tradidit in Numa, & in Coriolano. videndus adagio, *hoc age,* & Brisson. libro 1. de formul. noster actus 5. — *hoc age & saxo sciam.* Item: *Nunc hoc age animo non occulto,* &c. DELRIUS.

564. *Vix fraudi est locus. Timemur.*] Difficile est eum fallere, qui falli timet: è contra, facile est illum circumvenire, qui se decipi non posse confidit. plane confidentia insidiis exposita: metuentem non nisi aperto Marte opprimere queas. ideo in Thyeste dictum: — *sed quibus captus dolis Nostros dabit perductus in laqueos pedem? Inimica credis cuncta.* DELRIUS.

566. *Quicquam*] Nonnulli; *Fraudem.* DELRIUS.

567. *Quidquid*] Proni enim studii certius indicium est supra vires niti, quam viribus ex facili uti, & Cic. non solum debeo quae possum: sed ea quoque quae non possum. FARNABIUS.

570. *Mu-*

Variique casus, misera consilia adjuva.

570 Est palla nobis, munus aetheriae domûs,
Decusque regni, pignus Aeëtae datum
A Sole generis. est & auro textili
Monile fulgens; quodque gemmarum nitor
Distinguit aurum, quo solent cingi comae.

575 Haec nostra nati dona nubenti ferant,
Sed antè diris illita ac tincta artibus.
Vocetur Hecate. sacra luctifica appara.
Statuantur arae. flamma jam tectis sonet.

CHO-

GRONOVII.

571. *A Sole. Gemmis est, & auro*] Et sine hac mentione gemmarum satis intelligimus hoc monile pretiosum fuisse. Flor. *A Sole generis. Est & auro.* Ovidius de Aegeo & Theseo: Cum pater in capulo gladii cognovit eburno Signa sui generis. Idem de Phaëthonte: Pignora da genitor, per quae tua vera propago Credat.

573. *Quodque gemmarum nitor*] Tria hic agnoscunt dona Delrius & Raderus, pallam, monile, aurum crinale. Euripides duo tantum agnoscit: versu 786. Λεπτὸν τι πέπλον ἔχει πλάκοι χρυσήλαβον. & rursus vers. 949. Λεπτὸς τι πέπλος ἔχει εἰσὶν χρυσήλαβον. & mox vers. 960. Δοκεῖν σπασίξει δάμαστριν πέπλον, Δοκεῖν ὅτι χρυσή. denique vers. 1160. Λαβὴν πέπλον ποικίλον ἡμίχρυσον, χρυσήν τιδήν εἰσθῆσιν ἀμφὶ βορέυχας λαμπρὰ κατόπτρον χρυσεῖον κήρυον. Apollodorus folius pepli, Hyginus folius coronae aureae meminit. Et sane monile illud non erat aliud quam corona aurea gemmis distincta. Itaque secutus Euripidem Seneca scripserat: *Est & auro textili Monile fulgens, quique gemmarum nitor Distinguit aurum, quo solent cingi comae.* Monile fulgens, inquit, auro textili & nitentibus gemmis aurum distinguentibus, Virgilius lib. 10. *Qualis gemma micat, solum quae di-*

vidit aurum. Aut collo decus aut capiti. Nitor gemmarum proprie. Phaedrus fab. 57. *Nitor smaragdis collo praefulget tuo.* Maecenas: nec smaragdus, Beryllos mihi, Flacce, nec nitentes. Manilius lib. 5. *lapidumque nitori Vix usquam est locuples, oneratur terra profundo.*

578. *Struantur arae.*] Flor. *Statuantur.* Justinus lib. 11. *duodecim aras deorum in belli vota statuit.* lib. 12. *urbem Barcen condidit, arasque statuit.* Ovidius lib. 7. *statuitque aras è cespite binas.* Frontinus Strateg. lib. 9. *aram in castris statuit.* Sed & praecedenti versu: *sacra luctifica appara.* Quasi voluerit, *luctifica*, pro mortiferis.

VARIORUM.

570. *Munus*] *Ὅτι τοῦ ἑλίου Πατρὸς πατρὸς δίδου ἐν γένει* in ois. Pignus scilicet quo testetur, se illum genuisse. FARN.

572. *Textili*] Intertexto. FARN.

574. *Aurum,*] Aureum crinale gemmis distinctum. FARN.

575. *Nubenti*] Creusae. FARN.

576. *Diris illita*] Veneficiis. FARN.

577. *Hecate.*] Vid Hippol. v. 411. FARNABIUS.

577. *Sarra*] Magica. FARN.

579. *Nub-*

CHORUS.

Canit Chorus *Reiectae uxori quot amore dolores polluto, no-
tumque furens quid foemina possit, & cum caeteri Ar-
gonautae poenas dederint violati maris,
Jasoni bene precatur.*

580 **N**ULLA vis flammae, tumidique venti
Tanta, nec teli metuenda torti:
Quanta, cum conjux viduata tedis
Ardet & odit.
Non ubi hibernos nebulosus imbres

Au-

VARIORUM.

579. *Nulla vis flammae,*] Chorus elegantissimus. Graeci Tragici autores habebant suos, & quibus dramata sua constituebant. Qualis erat *ἰπικὸς κύκλῳ*. Qualia τὰ κύκλῳ, ut ab Aristotele vocantur, aut *κυκλική*, ut ab aliis. Quae nonnulli, teste Proclo, Salaminio Hegesiae, alii Stasino ascribere. Talis erat ὁ τῶν ἰσχυρῶν ποιῆσαι. Qui quae singulis in reditu Argonautis evenissent, diligenter collegerat. Sophocles plurimum τῷ *ἰπικῷ κύκλῳ* tribuere solebat, sicut Graeci Critici nos docent. ideoque in multis ab Euripide & aliis abibat. Quasdam quoque *περὶ γυναικῶν* penitus vitarat. Quae de nuptiis Jasonis cum filia Creontis, tradidit Euripides, unde constitutum est hoc drama, multi veterum non admittebant. qui heroem illum ad extremam usque senectutem cum Medea aetatem egisse, tandemque ejus opera repubuisse, volebant. Simonides & Pherecydes antiquissimi scriptores, & ἰπικὸς κύκλῳ, ita hoc tradebant. Quare omnia & quibus drama suum Euripides conflagit, penitus tollebant. Ideoque nusquam *περὶ γυναικῶν* istam apud Sophoclem invenisses. Multo minus Aeschylum, tanto antiquiorem. Ab iis abibat ὁ τῶν ἰσχυρῶν ποιῆσαι, quem cum Apollodorus tum alii laudant, qui hoc Aesoni evenisse volebat. Caetera autem sine dubio admittebat. Nam in hanc sententiam ab antiquis citatur. Hunc secutus est Euripides. Euripidem, Ovidius, Seneca: & qui ante Euripi-

dis drama converterant. Seneca totum hunc chorum ex autore isto confecit. Qui tum temporis adhuc sine dubio extabat (neque enim admodum antiqui sunt, qui ex eo versus adducunt.) Quid enim aliud hic docet, quam quid singulis evenerit, qui primum illud iter suscepissent? Eo facilius ab alio inferi potuerunt, quae praetermissa videbantur. Qua de re postea agemus. HEINSIUS.

581. *Quanta, cum conjux*] Adulterium virorum mulieres maxime exasperat. Euripides, Medea: — γυνὴ ἦ τὰλλα μὲν φέβω πάλιν, καὶ οἱ ἐς ἀλκῆν, καὶ σὶ δὲ γυνὴν εἰσέρχων. ὅταν δὲ ἐς ἀλκῆν εἰσέρχων, καὶ ἴσῃ ἀπὸ φέβου καὶ σφοδρῶς. ideo noster Hercule Oetaeo: O quam cruentus facinus stimulat dolor, Cum patuit una pellici & nuptae domus! *Sylla & Charybdis Sicula contorquens freta Minus est timenda, nulla non melior fera est.* DELRIUS.

581. *Viduata*] Deserta, repudiata. FARNABIUS.

582. *Ardet*] Amore. FARN.

582. *Ardet.*] Interpretantur amore: immo dolore. Cic. Orat. pro Milon. cap. 7. quis tum non gemit? quis non ardet dolore? SCHRODERUS.

582. *Odit.*] Ob repudium. FARNABIUS.

583. *Non ubi hibernos nebulosus imbres*] Phavorinus apud Gellium lib. 2. cap. 22. Ausser, inquit, Graece *νέφος* nominatur: quia est nebulosus atque humectus. Horat. *Albus ut obscurus deterget nubila coelo Saepe Notus, neque parturit imbres Perpetuos: sic tu, &c.* DELRIUS.

585. *Ister,*]

Auster advexit; properatque torrens
 585 Ister, & junctos vetat esse pontes,
 Ac vagus errat.

Non ubi impellit Rhodanus profundum;
 Aut ubi in rivos nivibus solutis
 Sole jam forti, medioque vere
 590 Tabuit Aemus.

Caecus est ignis stimulatus irâ,
 Nec regi curat, patiturve frenos.
 Haud timet mortem. cupit ire in ipsos
 Obvius enses.

595 Parcite, ô divi. veniam precamur,
 Vivat ut tutus, mare qui subegit.
 Sed furit vinci dominus profundi
 Regna secunda.

Ausus aeternos agitare currus
 600 Immemor metae juvenis paternae,

Quos

V A R I O R U M.

585. *Ister*,] Danubius, Germaniae fl. FARNABIUS.

585. *Junctos*] Compages pontium rumpit pontem indignatus. FARN.

586. *Vagus errat*.] Exundat ripas. FARN.

587. *Rhodanus*] Galliae fl. FARN. Notus amnis Lugdunensis Galliae, quem accuratissime describit Ammianus Marcellinus libro 15. ubi *Ararim*, *Sauconnam* dicit vocari, melius fortassis legeretur, *Saonnam*. De ostiis ejus non consentiunt; Polybius & Ptolomaeus, duo faciunt; Artemidorus & Plinius, tria; Diodorus & Timaeus, quinque: prudenter Livius scribit pluribus in mare ostiis divisum incurrere. Vide Strabonem lib. 4. DELRIUS.

587. *Profundum*.] Mare Massilioticum, dum inter se maris fluctus & rapidissimi amnis fluentia decertant. FARNABIUS.

590. *Tabuit*] Liquefacta, dissoluta est nix & monte Thracio. FARN.

591. *Ignis*] Amor. FARN.

591. *Ignis stimulatus ira*,] Hic rursus Farnabius amor; cum sit dolor ex amore polluto, sive Zelosyphia. infra v. 868. *ira amorque causam junxere*. SCHRODERUS.

596. *Mare qui subegit*.] Jason, quem primum cum Argonautis navigasse concinunt Poëtae. vid. sup. vers. 318. FARNABIUS.

597. *Sed furit*] Sed inique fert Neptunus maria quae sibi obigerant secunda sorte (Herc. Fur. v. 598.) vinci jam, navibusque pervia fieri. FARN.

599. *Currus*] Solis currus. FARN.

600. *Juvenis*] Phaëthon. FARN. Phaëthon, Apollinis & Clymenes, ut volunt Ovid & Lucianus; vel Apollinis & Protes, ut Tzetzes; vel Cephalî & Aurorae, ut Hesiodus & Pausanias, filius: cujus mors Apollonii 4. Argonaut. Tzetzae Chiliad. 4. histor. 137. Ovidii 2. Metam. notior est, quam ut debeat inculcari. ea docet adolescentes quomodo remp. capeßere debeant. DELRIUS.

Ttt

600. Pa-

Quos polo sparsit, furiosus ignes
Ipse recepit.

Constitit nulli via nota magno.

Vade, quâ tutum populo priori:

605 Rumpe nec sacro, violente, sancta
Foedera mundi.

Quisquis audacis tetigit carinae
Nobiles remos, nemorisque sacri
Pelion densa spoliavit umbrâ:

610 Quisquis intravit scopulos vagantes,
Et tot emensus pelagi labores,
Barbara funem religavit ora,
Raptor externi rediturus auri;
Exitu diro temerata ponti

615 Jura piavit.
Exigit poenas mare provocatum.

Ti-

GRONOVII.

VARIORUM.

605. *Nec sancti, violente, mundi Foedera sancta*] Sic fecit Gruterus ex aliquot suis, cum legeretur: *Foedera sacra*: quod eieci, inquit, quia paullo post repetitur, & videbatur aliquid subesse venustatis in repetitu *sancti mundi & foederum sanctorum*. Sed multo major venustas in Florentino: *Rumpe nec sacro, violente, sancta Foedera mundi*. Per diacresin pudenter audacem.

608. *Nobiles remos, nemorisque sacri*] Sic & Flor. non *ramos*, non *sa.rati*. Sed cur *nobiles*? an quia ex luco dedicati? an quia ab regibus & semideis ducti? An simplicius: *Mobiles remos*.

612. *Barbara*] Rediturus funem solvit, vel anchoram barbara Colchidos ora, inquit interpres. Quis illum docuit *religare* esse solvere? Immo quisquis ad barbaricum litus applicuit. Virgilius 7. Aen. *Cum Laomedontia pubes Gramineo ripae religavit ab aggere classem*. Ovid. 13. Met. *Littore Threicio classem religarat Atrides, Dum mare pacatum, dum ventus mitior esset*. Noster Agamemnone de Delo: *Respuis auras religatque rates Assueta sequi*.

600. *Paternae*,] Phoebo observatae filioque praescriptae. FARNABIUS.

601. *Quos polo*] Quod igneos Phoebi currus exspatiari passus est, fulminatus est igne Jovis, qui *saeris compesuit ignibus ignes*. FARN.

603. *Constitit nulli*] Nemini nocuit per viam notam ivisse. FARN.

606. *Foedera*] Sup. vers. 335. FARN.

607. *Carinae*] Argus temerariae. FARN.

609. *Pelion*] Montem Thessaliae, è quo excisa materia ad fabricandam Argo. FARN.

610. *Scopulos*] Cyaneos. sup. v. 341. & Herc. Fur. 1210. FARN.

613. *Auri*] Velleris aurei. FARN.

614. *Exitu diro*] Jason sane; de quo hic non tradit, quod eo vivo haec agi fingantur; mala morte periit: animi scilicet dolore, juxta Diodorum Siciliensem, quia cuncti eum, ob ingratitudinem in Medeam, calamitatibus, quibus premebatur, dignum judicabant, necem sibi ipsi conscivit. Euripides tamen, in fine Medae, innuit illum ruina Argus, sub qua dormiebat, ve-

Tiphys in primis domitor profundi
 Liquit indocto regimen magistro,
 Littore externo procul à paternis
 620 Occidens regnis, tumuloque vili
 Tectus, ignotas jacet inter umbras.
 Aulis amissi memor inde regis
 Portubus lentis retinet carinas
 Stare querentes.

625 Ille vocali genitus Camoena,
 Cujus ad chordas modulante plectro
 Restitit torrens, siluere venti;
 Cui suo cantu volucris relicto
 Adfuit tota comitante silva,
 630 Thracios sparsus jacuit per agros.

At

G R O N O V I I.

622. *Aulis amissi memor inde regis*] Viri literarum harum principes, quibus libentes adfurgimus, & haec & alia hujus Chori pro supposititiis delent, quippe partim historiae heroum repugnantia, partim temporis argumenti male congruentia. Quia tamen omnibus in codicibus habentur, videbimus, num quis illis excusandis reperiri possit color. Aulis ex quo morata est Graecos Trojam petentes, infamatur pro mala statione navium. Lucanus lib. 5. *ad iniquam classibus Aulin*. Id fingit eleganter, non tum primo contraxisse crimen illum portum, sed statim post expeditionem Argonautarum, quod inter illos regem suum navigantem perdiderit. Sive ille designetur Tiphys (nam hujus quoque agnoscit *paterna regna*) sive Erginus: uterque enim Boeotus, & in Boeotia Aulis. Neque quaerendum, an aliquis prodiderit, ob regis Orchomenii vel Boeoti mortem detentum

V A R I O R U M.

vetustate collabentis oppressum. idque eo loco Scholiastes probat. DELRIUS.

614. *Temerata*] Dedit poenas violati foederis ponti. FARNABIUS.

617. *Tiphys*] Sup. v. 2. & 318. FARN. Subi-

to, clavum manu tenens, mortuus, teste Valerio Flacco lib. 3 sed incertum, an id antequam Colchos pervenirent Argonautae, an in reditu, quia Nymphis & Herodotus dissentiant, ut refert Schol. Apoll. in lib. 2. DELRIUS.

618. *Indocto*] Non à Minerva docto, ut Tiphys fuerat. v. 2. sup. FARNABIUS.

618. *Magistro*] *Ancas* ut nonnullis placet, aliis *Euphemo*: sed Apollonio & Val. Flacco, *Ergino*. FARN.

619. *Littore*] Tiphys clavum tenens dum Mariandynum in Bithynia Acherusia specu famosum appelleret, mortuus est, ibidemque sepultus. FARN.

622. *Aulis amissi memor*] Aulis portus Euboeicus, memor regem suum Tiphyn cum Argonautis navi vestum abiisse, neque unquam repedasse, naves omnes moratur & detinet: alludit autem ad moram quam Graeci in Aulide traxerunt. DELRIUS.

625. *Ille vocali*] Musa Calliope natus Orpheus. FARNABIUS.

626. *Cujus*] Suprà vers. 229. Et Hercul. Fur. v. 573. FARN.

630. *Thracios*] A Thraciis mulieribus, quod coelibem ageret vitam discerptus. caput autem projectum in fluv. Ocagrium. *al.* in Hebrum. FARN.

T t t 2

632. No-

At caput tristi fluitavit Hebro.
Contigit notam Styga, Tartarumque,
Non rediturus.

Stravit Alcides Aquilone natos.

635 Patre Neptuno genitum necavit,
Sumere innumeras solitum figuras.
Ipse post terrae pelagique pacem,
Post feri Ditis patefacta regna,
Vivus ardenti recubans in Oeta,

640 Praebuit saevis sua membra flammis,
Tabae consumptus gemini cruoris
Munere nuptae.

Stravit Ancaeam violentus ictu
Setiger. fratres, Meleagre, matris

645 Impius mactas; morerisque dextra

Ma-

VARIORUM.

fuisse Agamemnonem. Huiusmodi enim causas fingere Poëtae cuius licet: atque hoc est illud concessum vatibus laudatumque *καλὸν εἶναι*.

631. *Ad caput tractus fluvialis*] Scio caput significare non modo scaturiginem, sed etiam exitum amnis in mare. Caes. lib. 4. de Rheno: *multisque capitibus in Oceanum infuit*. Virgilius 4. Georg. *ad extremi sacrum caput adstitit amnis*. Sed quis dixit Orphea tractum ad ostium Hebri? Ca-

VARIORUM.

632. *Notam*] Quam prius in vivis adierat repetendae Iurydices gratia. Herc. Fur. vers. 570. FARN.

634. *Aquilone natos*] Zetem & Calaim. Supr. 231. FARN. Propert. lib. 1. El. 20. *Hunc duo sociati fratres, Aquilonia proles, Hunc super & Zetes, hunc super & Calais*. Occidit eos Hercules in Teno insula, & ad rei memoriam sepulchro duas columnas imposuit, quarum alteram ferunt sancte Borea solitam moveri. causam necis prodixit Apollonius, quod Argo navem in Myriam, Herculis recipiendi causa, redire prohib-

buisse: Nicander, quod pater illorum Boreas Herculem in Co insula tempestate afflixisset: Stesimbrotus, quia cum Hercule de datis ab Iasone muneribus contendissent: Aenecydemus, quod exceptum hospitio Herculem conati fuissent occidere. Vide Scholiast. Apollonii in lib. 1. à v. 211. ad v. 1300. DELRIUS.

635. *Patre*] Periclymenum: qui Neptuni patris dono in varias formas versus ab Hercule tandem occisus est, cum in aquilam se mutaret, ut alii, in apem vel muscam. FARNABIUS.

638. *Feri Ditis*] Herc. Fur. v. 887. FARN.

639. *Vivus*] Herc. Oet. act. 4. FARN.

641. *Gemini*] Hydrae & Nessi centauri FARN.

642. *Nuptae*] Dejanirae. Herc. Oet. vers. 570. FARN.

644. *Setiger*.] Aper vineam ingressus, Ancaeo & poculo iam labris admoto nece interveniens. notum est tritum illud Ancaeo à servo objectum. *Ποτὴν μεταξὺ πιδὸν ἔχοντος ἔχοντος ἀπὸ*. FARN.

644. *Fratres*] Plexippum & Toxea avunculos tuos, & Meleagre, quod Atalantae invidi male volebant, FARN.

645. *Morerisque*] Quod ubi audivisset mater ejus Althaea, stipitem filii aevo fatalem in ignem conjecit, natumque simul exinxit. FARN.

646. *Me-*

Matris iratae. meruere cuncti.

Morte quod crimen tener expiavit

Herculi magno puer irrepertus?

Raptus est tutas puer inter undas.

650 Ite nunc fortes; perarate pontum

Fonte timendo.

Idmonem, quamvis bene fata nosset,

Con-

GRONOVII.

pat solum ejus in Hebrum projectum testantur. Flor. *tristis fuitavit*, Scribe igitur, *At caput tristi fuitavit Hebro*. Agamemn. *Hæc lacera & omni doore popolato levis Fluitat*.

648. *Irrepertus? Raptus est tutas*] Melius leges distinguasque cum Flor. *irrepertus*, *Raptus heu tutas puer inter undas*? Male Delrius hic versus transponit.

651. *Sorte timenda*.] Flor. *Ponte timendo*. Clamat nimirum scripsisse Senecam: *Fonte timendo*. Ite nunc, inquit, homines temerarii ac male fortes, & mare navigate, tanquam periculi experti, quum Hylæ exemplum ostendat, ne fonti quidem fidendum, etiam tenuem scaturientis aquæ venam mergere posse.

652. *Idmonem, quamvis*] Neque hic tantum peccasse auctorem, quantum librarios censeo, post tot prodigiosas corruptelas ex optimo libro detectas. Qui tamen utinam sibi par esset! Vestigium certe labis ostendit satis pro *serpens* exhibendo *sepi*. Quis hoc ostentum procurabit? In Mariandynis a fero sue morsum Apollonius, Apollodorus, Hyginus, morbo Valerius Flaccus periisse volunt. Amm. Marcell. lib. 22. *Post quos terras patentes Byzares obtinent, & Sapires & Tibareni & Mossyæci & Macronas & Philyles, populi nulla nobis assuetudine cogniti. Aquibus brevi spatio distant virorum monumenta nobilium, in quibus Sthenelus est humatus & Idmon & Tiphys: primus Herculis socius Amazonico bello letaliter vulneratus; alter augur Argonautarum; tertius ejusdem navis caustissimus velle. Itaque timide conjiciebam: Condidit Saspis*, id est, non in majorum tumulis humarunt sui, sed longe ab domo barbarorum Sapium terra tegit. Etsi enim Mariandyni ad Parthenium, Sapires ultra Thermodonta ponantur, tamen ipsa longinquarum & barbararum gentium confinia & nomina, utique à Poëtis, facile confundun-

tur: & similia tradentem auctorem Ammianus secutus videtur. Nec me terret Apollonii: *Ἐξίης & Σάπιρες*. nam & Herodotus Saspis nominat, & Stephanus; *Βίχις, ἰθὺς Σούθιον, ἀς Σάπις, & μὴ δ' εἰ, Σάπιρες*. Sed repente, dum poscunt hanc chartam opæ, venit in mentem, totum, quod est in scripto, servari posse: *Idmonem quamvis bene fata nosset Condidit, sepi Libycis arenis, &c. Condidit Mopsus*. Mopsus, inquit, condidit Idmonem, ipse tabifici sepi venenato ictu in Libya concidit, & pro Deo habitus. Apulejus de Deo Socratis; *ut in Bocotia Amphiaræus, in Africa Mopsus*. Schol. Lycophr. p. 143. Quod in communi Argonautarum

VARIORUM.

646. *Meruere cuncti*] Tiphys, Orpheus, Zetes, Calais, Periclymenus, Hercules, Ancaeus, & Meleager male mortui sunt. quod quia dici posset ob alia crimina quàm maris violationem illis contigisse: subjungit de Hyla, de quo id suspicari non liceat. apparet enim illum propter nullum aliud crimen interemtum, quam quia cum Argonautis una navigarat; cum igitur Hylas, in cujus ætatem nullum scelus morte dignum cadebat, in tutis undis Bithyni fontis sit interemtus; ite vos, qui fortes haberi vultis, & navigate. DELRIUS.

648. *Puer irrepertus?*] Hylas Thiodomantis fil. Herculi dilectus puer, quem, cum aqutum missus in Mysia in Ascanium fluv. decidisset, Hercules quaesivit clamans, ut *litus Hyla Hyla omnes sonaret*. FARNABIUS.

648. *Puer irrepertus?*] Alii præferunt *interemptus*. vid. Cl. Burm. ad Val. Flac. Argon. lib. 3. v. 734. SCHRODERUS.

650. *Ite nunc*] Epirope Ironica. FARN.

652. *Bene fata*] Sic enim apud Apollonium. *αὐτὰρ ἐνὶ θανάτῳ εὐχεσθ' ἐπὶ δαίμονι δῖον Τηλέγε περὶ πύργῳ ἐκ' Ἀλφειοῦ πτόεργον*. FARN.

Ttt 3

658. *Ite*

- Condidit serpens. Libycis arenis
 Omnibus verax, sibi falsus uni
 655 Concidit Mopsus, caruitque Thebis.
 Ille si verè cecinit futura,
 Exul errabit Thetidis maritus.
 Igne fallaci nociturus Argis
 Nauplius praeceps cadet in profundum.
 660 Patrioque pendet crimine poenas

Ful-

GRONOVII.

Iustu Idmonem potissimum Mopsus condidisse dicitur, ejus erga symmyslen & pio maxime & grato manibus officio datur. Sic & apud Valerium Flaccum *stans arma revellit Idmonis è celsa Mopsus rate*. Ipsum autem in Libya *κατακτάμενος* periisse passim tradunt: Quod sequitur, *caruitque Thebis*, significat interfuisse Mopsi, ut Thebis potius obiret quam alibi. Hoc non convenit Mopso Ampyci & Chloridos filio, Titarasio, Argonautae, sed alteri Mopso Apollinis & Mantus filio, Tiresiae Thebani nepoti, qui in Cilicia sedes & mortem invenit. Hic Senecae accidit, quod aliis, qui duas Scyllas, duos Cygnos, duas Atalantas, binos Philippos miscuit, & de alteris tradunt, quod de alteris verius est. Similiter in Mopso erravit Ammianus lib. 14. Vide ad utrumque locum Cl. Valesium. *Concidens Mopsus caruit Mycenis*, sic potuisset scribere, si vitare voluisset confusionem duorum Mopsorum, Argivi & Thebani.

656. *Ille qui vere*] Liquido adfirmare Gruterus poterat hoc nuperum esse. *Si vere*, non modo editio Bernardini & Fabricii, non modo Gruteri omnes scripti, meusque & Vossiani Heinsianusque, sed & princeps omnium Etruscus. Delirium mutasse video; qua auctoritate, ipse viderit. Interpretantur tamen de Amphiarao; sed quid illi, ajunt, cum Argonautis? Immo cum Argonautis illi omnia, atque adeo ipsum ex Argonautis fuisse testes Appollodorus & Scholiastes Pindari & Deiochus apud Scholiast. Apoll. Neque tamen admittimus istam interpretationem: quasi ad invidiam Idmonis & Mopsi solus vere dicatur cecinisse futura. Nemo dixit eum magis quam istos. Nihil certius quam veterem lectionem retinendam & explicandam

de ipso Mopso, quem bene fingit cecinisse illa futura, quae Chorus scire nondum poterat, Poëta noverat. Et nunquam feliciter Gruterus, quam cum vidit verba futuro tempore ponenda esse, *errabit, cadet, pendet*. Quae sequuntur ad vers. 664. omnia erant postera, & nondum facta, quo tempore Iaso Corinthi ducebat Glaucen sive Creusam. Quum tamen ad institutum Poëtae pertinerent (ille enim probare instituit, omnium, qui mare primitentaverunt, infelices fuisse exitus) fingit elegantissime Chorum ea scire ex praedictione vatis Mopsi. Haec ratio necessario requirit, verba sequentia, *erravit, cadit, pendet, impendit*, reformari ex praeterito in futurum tempus. Et fieri potest parvula minimeque violenta mutatione, ducuntque eo MS. Denique hoc pacto consulescunt omnes illae turbae, quas summi viri ad hos versus dederunt. Scribatur igitur primum *errabit & cadet*.

660. *Crimini poenas patrio pendit*] Et haec integra atque ita concepta, ut ab auctore exierunt, quis praestabit? Haud scio, an ullo in codice sic reperiatur. Omnes certe quos ego vidi: *Patrioque pendit crimine poenas*: praeter Etruscum, qui, *Patrioque pendet crimine poenas*. Quemadmodum & caetera verba inflexa ab auctore

VARIORUM.

658. *Igne fallaci*] Euboeae rex ulturus indignam filii sui Palamedis falsa Ulyssis criminatione oppressi mortem, redeunti Graeciae classi atque tempestate actae in Caphareo promontorio ignes accendit, quo Graeci velut in portum cursum suum dirigentes perirent naufragi, ipse vero postquam Ulysses & Diomedem evasisse intellexit, se ex iisdem saxis praecipitem dedit. FARN.

662. Cen-

Fulmine & ponto moriens Oileus.
 Conjugis fatum redimens Phaerei
 Uxor impendes animam marito.
 Ipse, qui praedam spoliūque jussit
 665 Aureum prima revehi carina,
 Ustus accenso Pelias ahenō
 Arsit angustas vagus inter undas.

Jam

G R O N O V I I.

fuisse diximus. Secus poterat vulgatum ita juvari:
Crimini poenas patrio rependet.

661. *Moriens Oileus.* Offendit summos viros
Oileas vocari, qui erat *Ajax Oilei*. Nam Graeci
 filium patris nomine non facile appellabant: sed
 nomini filii patris nomen apponebant: ut *Θυκ-
 ιδης Ολέου*, *Τιμόστου ὁ Κνωσις*, intelligentes
 quos Romani, quoniam filii patrum nomina &
 cognomina usurpabant, nunquam in suis, raro
 in externis (aliquando tamen, ut monuimus ad
 Livium) hoc loquendi genere sunt usi, ut dice-
 rent, *Herodem Attici*, *Apionem Plistonici*: sed
 aut addebant, *Filios*, aut suo quodam more
 modoque pronuntiabant: *Herodes Atticus*, *Api-
 on Plistonices*, *Apollonius Molo*, qui erant *Αττικὸς
 Ηρώδης Μακεδωνος*, ut est in veteri epigrammate,
Αττικὸς Πλυστωνικός, *Απολλωνίος ὁ Μολωνος*. Vide
 Salsasium ad dedicationem statuæ Regillae. Sta-
 tius 2. Theb. Pirithoum vocat Ixiona. Scholia
 Theocriti ad Idyll. 7. *εἰσι δὲ καὶ πατρωνυμικά ὄντες
 ἀδελφάτους λιγόνδρα καὶ ἰπὶ τῷ ἦν, οἷς καὶ ἰπὶ τῷ
 πατρὶ, ὡς αἰετὸς ὁ Θιόνου, Σικελίδας ὅς ἐστιν ὄν,
 Σικελίδας ἑαυτοῦ ὀνομάζει, καὶ Αἰολικιστῶν τὸ Σείριον
 πικρὸν, Σικελίδας καὶ αὐτὸς καλεῖ, καὶ ὁδὲ τινὲς
 Σικελίδας λιγόνδρα τυγχάνουσιν.* Et sic *Ajax Oileus*,
 qui *Ajax Oilei*: deinde & *Oileus*: quasi omisso
 altero nomine. Haecenus de vocabulo: nunc ad
 rem. Tradunt omnes hunc *Oilea* vel *Ajacem*
Oilei fulminatum in tempestate maritima, quod
Cassandram ante aram statuamque *Pallados* stu-
 prasset. Sed non impedit hoc quo minus *Seneca*
 liceat uti communi jure omnium Poëtarum,
 quod est *παράλογον*, & falsam causam veris-
 similem pro vera supponere, ut olim docuit *Ari-
 stoteles*. Sic *Ovidius* ab incendio *Phaëthontis*,
Aethiopes nigrum colorem traxisse, *Idem* carere
 sonibus, Nilum occulisse caput, cavillatur. Sic
 non occidere *Arctos* ob iram *Junonis*. *Homero*

Penelope spem conjugii sui facit, si quis proco-
 rum possit arcum *Ulyssis* tendere, tantummodo
 ut eos eluderet, quippe non dubia fore ut nemo
 possit. *Ovidius* calumniatur, hoc *Penelopen* fecis-
 se, ut eligeret robustissimum & maxime nervo-
 sum. Quod nemo negat esse festivissimum. Cur
 vitio vertatur *Senecae* hoc modo *παράλογον*,
 & comminisci *Ajacem Oilea* periisse fulmine &
 ponto, quia pater ejus cum caeteris *Argonautis*
 mare, rem sacram & diis sepositam, temeravit?
 An inauditum est liberos plecti ob scelera paren-
 tum? Tali *παράλογον* in hac tragoedia *Medea*
 inducitur dicens aureum vellus in luo suspensum,
 tanquam abundantiam divitiarum regia non ca-
 peret.

663. *Uxor impendit animam*] *Gruterus* *impendet*.
 Bene ad sententiam. Sed liber optimus mitius
 consulit, atque ita, ut nec in versu quicquam
 excusandum sit. Praefert enim, *impendens*, Ergo
Seneca per apostrophen, *Uxor impendes animam
 marito*. Ut in *Oedipo* defendimus: *Petitis fon-
 tes*.

666. *Ustus accenso*] *Plautus Stichus*: *Dabitur
 homini amica, noctu quae accendat senem* Quod re-
 cte interpretantur, calefaciat. *Silius Italicus*, lib.
 5. *Ut multo accensis fervore exuberat undis Clausus
 ubi exusto liquor indignatur ahenō*. Sic in *Thyeste*
succensa stagna. Sic *Propertius* 1. 2. 56. *urere ahenā*.
Columella 12, 19. *Levique primum igne, & tenuibus
 admodum lignis, quae cremia rustici appellant, forni-
 cem incendimus*. *Plin.* 33, 3. *Namque aes cruciatur
 inprimis, accensumque restinguitur sale*. 34, 15. *Fer-
 rum accensum igni, nisi duretur iclibus, corrumpitur*.

V A R I O R U M.

662. *Conjugis*] *Alcestis Peliae* filia, impium
 patris imperium luens, sua morte *Admetum*
 maritum suum & *Thessaliae* (in qua *Pherae* op-
 pidum) regem, redemit. *EARN.*

67. l. l.

Jam fatis, divi, mare vindicatis.
Parcite jussu.

GRONOVII.

669. *Parcite jussu.*] Hoc veniae & clementiae lenocinio etiam Jason utitur apud Aeëten, tam Apollonio quam Valerio Flacco. Illi, *ἀλλὰ με δάσμων. Κεῖ κενερεῖ βασιλῆς ἀτασθαλίᾳ δέσσει ἐφ' ἑμὴν.* huic, *Nec tua, Thessalicae quanquam inclita nomina terris, Sponte sequor; cui non jussu tot adire voluntas Monstra maris?* Nec refutat Lipsius, sed quia in veteri *Parcite viro*, acris, inquit, mihi libido legere *divo*, & oblique vult ad Claudium aspectum: qui & ipse cum ignotum Oceanum intrasset, tamen parci à divis aequum divo: & hanc testam vocat ingeniosamque adulationem. Ego vero impudentissimam, & si quando unquam intempestivam. Feras utcumque de Jasone domitore maris quaedam hic legi belle dicta, quae

etiam ad Claudium possint referri; quale illud, *Vivat ut tutus, mare qui subegit*: at in Medea de Claudio dici quod nullo modo aptari possit Jasoni, & ad solum Claudium pertineat, quis potest pati? Nam quomodo Jason *divus*? *Semideus* & *deum natos* Argonautas dictos memini; deos nunquam, dum quasi de viventibus narratio est. Hoc nulla potest figura excusari. Tamen qui curva corrigeret, exstitit homo optimus, faciendo, *Parcite, Divi*, Sed hoc si recipimus, quid nos compellet, ut hoc *Parcite*, intelligamus de Claudio: addit enim haec quoque verba, ut (rem magnae temeritatis) annum, quo Seneca scripsit hanc tragoediam, inveniat. *Parcite viro*, foret, parcite superstiti. Ut illa: *De multis minimam, jussu, clamavit, & unam.* Sed longe efficacius impensiusque *jussu*, quod & servat Florent.

ACTUS QUARTUS.

NUTRIX.

Quid agat Medea, quid paret, narrat Nutrix.

- 670 **P**Avet animus, horret; magna perniciēs adest.
Immense quantum augefcit, & semet dolor
Accendit ipse, vimque praeteritam integrat.
Vidi furentem, saepe & aggressam deos,
Coelum trahentem. majus his, majus parat
675 Medea monstrum. namque ut attonito gradu
Evasit, & penetrare funestum attigit;

To-

VARIORUM.

671. *Immane*] Mirum quam augefcit dolor. Sic Horat. *Immane quantum discrepat.* FARN.

672. *Vimque*] Ex diutina intermissione acriorem, ad veneficas artes impellit. FARN.

673. *Deos,*] Lunam, & cetera sidera, quae

antiquis ex sententia Stoicorum dii. vide Thyest. 890. FARN.

674. *Trahentem.*] Incantationibus devocantem; sollicitantem. sup. v. 271. & 424. FARN.

676. *Penetrare*] Conclave suum, ubi magicas artes exercet. FARN.

677. To-

Totas opes effudit, & quidquid diu
Etiam ipsa timuit, promit; atque omnem explicat
Turbam malorum: arcana, secreta, abdita.

680 Et triste laeva comprecans sacrum manu,
Pestes vocat, quascunque ferventis creat
Arena Libyae, quasque perpetua nive
Taurus coërcet frigore Arctoo rigens;

Et

GRONOVII.

680. *Laeva complicans sacrum manu,*] Quid est *complicare sacrum*? De licio loquitur ajunt, quod huic rei sagae adhibebant, ut apud Theocritum & Virgilium in pharmaceutria. At, ô bone, illae tentabant ingenerare amorem; haec in eo erat, ut incantaret dona, quae destinarat ferenda novae nuptae. Ocius lege cum Flor. *comprecaus sacrum*. Qui orabant ad aras superum, dextram solebant illis imponere. Ovidius: *Tange manu mensam, tangunt quo more precantes*. Inde finxit scite in scelesto sacro Medeam non dextram, sed sinistram arae imponere ad precandos scilicet tristes ac laevos deos. Oed. vers. 566. *fundit & Bacchum manu Laeva*. Stat. 4. Thebaid. *Laeva que; convulsae dedimus carthesia terrae*.

VARIORUM.

677. *Totas*] Vires magicas, veneficas copias. FARNABIUS.

679. *Arcana*] Sup. 577. FARN.

680. *Laeva*] Quae, tristibus, infauis, *divinis* convenit. FARN.

680, *Et triste laeva comprecans sacrum manu,*] Sic ex Etrusco Gronovius, pro *complicans*. quod habent vulgatae. Explicat vero *to comprecari sacrum* de ritu precantium tangendi aras. Quod mihi equidem durum videtur; cum non *aras* proprie, quod sciam, *comprecaus* usquam legantur Veteres, sed *deas* tangendo aras. Virg. *Tango aras, mediofque ignes, & numina testor*. Quid si ergo retineas vulgatum *complicans*, referasque ad gestum Medae, inter precandum, veneficiis illinendam pallam, munus sacrum & funestum, laeva manū tenentis complicatam? *complicans* habent quoque duo excusi, & MS. Traject. Neque vero, quod dixi non *aras* proprie *comprecatas* gentes, obstat illud in Agameinnone v. 392. *Delubra &*

aras coelitem supplex adoro. Cum *metatominus* accipiendum istud esse nemo non intelligat. Itidem ut Agam. v. 792. *Veneremur aras*; quibus adde Ovid. Fast. III. v. 881. *Janus adorandus, cumque hoc Concordia mitis, Et Romana salus, ara-que pacis erit*. SCHRODERUS.

681. *Pestes vocat,*] Venena perniciofa. FARN.

681. *Ferventis creat Arena Libyae,*] Herbarum autem & animantium venenatorum feracissimae sunt terrae, vel aestu torridae, vel frigore rigidae. FARN. Libya Africae regio Aegypto ab occasu contermina, tota arenis, aestu, siccitate squalet. Lucanus *aestiferam* vocat & *sitientem*: Claudianus, *perustam, & nimio calore munitam, squalentem, anhelantem, semper solibus torridam*, l. 2. in Rufin. & libro de bello Gildon. Sunt qui nomen deducant *Liby* & *Libia* το όν, quod sit pluviae indiga; licet alii malint à *Libya* Epaphi filia: vel quod inde Libis ventus spiret. Serpentes in Libya nasci solitas describit, Nicandrum imitatus, Luc l. 9. DELRIUS.

683. *Taurus*] Ptolomaeus l. 5. & 6. Geograph. & Mela l. 1. c. 15. montem Asiae tradunt, orbis maximum, si Eustathio fides à magnitudine nomen sortitus (nam à veteribus omnia quae robore, aut mole corporis praestant, *ταύρος* dicuntur) universam Asiam discriminat. In Lycia Taurus vocatur, deinde Haemodes, mox supra Iberiam in Baetris Caucasus, tum Paropamisus, inde Caspiae pilae, mox Niphates, tum Armeniae pilae, & ubi jam nostra maria attingit, iterum Taurus, ut scribit Pomponius: numerosis & novis nominibus quacunque incedit insignem dicit Plinius: Proprie *Taurus* dicitur, qua Pamphiliam & Ciliciam ab Armenia minore & Cappadocia distinguit. Ovid. Metam. 2. *Ardet Athos, Taurusque Cilix* — Seneca non tam de Tauro proprie dicto, quam de Boreali ejus parte agit, quae Caucasus dicebatur; perpetuis nivibus obsessa, unde & teste D. Isidoro d. c. 8. nomen na-

V v v

a a.

- Et omne monstrum. tracta magicis cantibus
 685 Squammifera latebris turba desertis adest.
 Heic sera serpens corpus immensum trahit,
 Trifidamque linguam exertat, & quaerens quibus
 Mortifera veniat, carmine audito stupet,
 Tumidumque nodis corpus aggestis plicat,
 690 Cogitque in orbes. parva sunt, inquit, mala,
 Et vile telum est, ima quod tellus creat:
 Coelo petam venena. jam nunc tempus est
 Aliquid movere fraude vulgari altius.
 Huc ille vasti more torrentis jacens
 695 Descendat anguis; cujus immensos duae
 Major minorque sentiunt nodos ferae;
 Major Pelasgis, apta Sidoniis minor.
 Pressasque tandem solvat Ophiuchus manus,
 Virusque fundat. adsit ad cantus meos

La-

GRONOVII.

685. *Squamea latebris*] Flor. numerosius: *Squammifera latebris*. Lucanus: *Squammiferos ingens haemorrhoids explicat orbes*. Sequenti versu sane optimus liber saeva: sed recte puto correctum, *sera*: non quae sero propter immensam suam molem advenit, aut quae frigore pigra, quod alii allinunt, sed annosa; ideo in molem excreverat. Tibullus: *premeret cum senior aetas*. Ovidius *seris venit usus ab annis*. Et 9. Metam. 434. *Nec nostram feri currarent Aeaeon anni*. Vide lib. 2. Obser. v. 19.

692. *Jam nunc tempus est*] Flor. ignorat *τὸ νῦν*. Nempe librarius omisit repetendam vocem: *jam, jam tempus est*.

VARIORUM.

eta. quae pars tum frigidissima, tum venenorum feracissima. Valer. lib. 5. Argonaut. Claud. lib. 1. in Ruffin. DELRIUS.

684. *Tracta magicis*] Serpentes latebris incantatione evocat, infra v. 704. FARNABIUS.

687. *Trifidamque*] Ita visum ob celerem motum. FARN. Ovid. Metam. 3. *Martius anguis erat tristis praesignis & auro, Igne micant oculi, corpus tumet omne veneno, Tresque micant linguae*. DELRIUS.

687. *Et quaerens*] Et quaerens quibus noceat, demum incantata à Medea sopitur. FARNAB.

689. *Tumidumque*] *Corpus tumet omne veneno*. FARNABIUS.

692. *Coelo petam*] Serpentes devocabo coelestes. FARNABIUS.

694. *Vasti more*] Qui sinuosus instar fluminis flexuosi utramque Arcton amplectitur, minorem collo & capite, majorem cauda. FARN.

696. *Major*] *Ἐλίκη γὰρ μὲν αἰθρῆς Ἀχαιοὶ εἰς αἰὲν τιμῶσιν*, *ἵνα χεῖρ ἱεῖας ἀγνῶν. τῇ δ' ἄρ' (Κνωσὶν) Φοῖβος πύοντι πύοντι Σάλασσας*. Namque Helice Grajos, Tyrios Cynosura per altum Dirigit. FARN.

698. *Pressasque*] Quibus anguem premere videtur fidus illud quod Aesculapius, Carnabutas, Phorbas, Triopas, Hercules, Prometheus, &c. fuisse fingitur. FARN.

700. N-

- 700 Lacescere ausus gemina Python numina.
 Et hydra, & omnis redeat Herculeae manu
 Succisa serpens, caede se reparans sua.
 Tu quoque relictis pervigil Colchis ades,
 Sopite primum cantibus serpens meis.
- 705 Postquam evocavit omne serpentum genus,
 Congerit in unum frugis infaustae mala:
 Quaecunque generat invius saxis Eryx;
 Quae fert opertis hieme perpetua jugis
 Sparsus cruore Caucasus Promethei;
- 710 Pharetraque pugnax Medus, aut Parthus levis;

Et

G R O N O V I I.

701. *Et omnis Herculeae manu*] Haec non intelligenda de Hesperidum custode, neque de illis, quos infans elisit Hercules, ostendit sequenti versu adjectum: *caede se reparans nova*. quod de sola Hydra verum est. Cujus & centum dracones agnoscit Hercules Oetaeus.

707. *Invius saxis Eryx*;] Lege: *inviis saxis*.

710 *Pharetraque pugnax*] Praeponendus huic qui vulgo sequitur versus: *Et quis sagittas*. Et venena, inquit, quibus sagittas inficiunt Arabs & Medus aut *Parthi leves*. nam & sic Flor. non *Parthus levis*: etsi parum interfit.

V A R I O R U M.

700. *Numina*.] Apollinem & Dianam recens à Latona editos. de Pythone multa Nicander & Scholiastes ejus in Theriacis, & Ovid. Metam. 1. DELRIUS.

701. *Hydra*.] Herc. Fur. v. 240. DELRIUS.

702. *Serpens*.] Hesperidum custos, quosque in cunis ipse elisit. Herc. Fur. 239. & 215. FARNABIUS.

704. *Sopite*] Draconem intelligit, pellis aureae custodem. Sup. v. 472. FARN. Pherecydes occisum vult, sed Antimachus & Apollonius sopitum dumtaxat. DELRIUS.

706. *Frugis infaustae*] Herbarum, fructuum, seminum. FARN. Cujusmodi sunt selectae deliriis illarum herbae. coriacea, calicia, apraxis, agaophotis, achemaenidon, & similes, quas spar-

sim Plinius & Apulejus recensent. DELRIUS.

707. *Invius*] Propter rupes inaccessas. FARN.

707. *Eryx*;] De quo vide Herc. Fur. 482. FARN. Nobilis mons Siciliae, dictus ab Eryce, quem Hercules caestibus superavit; mari imminet ad Italiae prospectum, inter Drepanum & Panormum alte eminet, praeruptis undique rupibus circumnatus: in summo planities jacet duodecim millium passuum pervia & culturae aptissima. maritimis auris praeclare expositus est, & mortiferarum ferarum omnino expers. à mari & Mediterranea regione rupes habet inaccessas. haec Polybius. unde intelligitur cur ab Italico dicatur l. 14. *Nec non altus Eryx* — nam (teste Pompon.) post Aetnam est Siciliae montium altissimus. item cur ab Ovid. lib. 4. Faestor. dictum: — *Zephyro semper apertus Eryx*. cur denique noster *invius saxis* vocarit. Herbas noxias & veneficiis aptas gignere, nusquam legi, nisi hoc loco. DELRIUS.

708. *Quae fert*] *Quibusdam aconitum*: aliis herba Promethei, quam ex sanie & cruore in terram stillante nasci ferunt, dum Promethei jecur aquila seu vultur lancinans in Caucaaso, depasceretur. FARNABIUS.

710. *Pharetraque*] Τοξοφόρου Μήδων. sunt autem, qui ἀναξαιστους non levem poëtae objiciant, quod Medae nutricem de Media locutam induxerit, quam à Medo Medae & Aegaei filio nominatam volunt. Sed antiquior Mediae appellatio à Madai Japheti filio. FARNABIUS.

710. *Parthus levis*;] Fidens fuga Parthus, Thyest. 383. FARN. Veloces enim Parthi equites.

V v v 2

- Et queis sagittas divites Arabes linunt;
 Aut quos sub axe frigido succos legunt
 Lucis Suëvi nobiles Hercyniis.
 Quodcunque tellus Vere nidifico creat;
 715 Aut rigida cum jam Bruma decussit decus
 Nemorum, & nivali cuncta constrinxit gelu;
 Quodcunque gramen flore mortifero viret,
 Dirusve tortis succus in radicibus
 Causas nocendi gignit, attrectat manu.
 720 Aemonius illas contulit pestes Athos;
 Has Pindus ingens, illa Pangaei jugis
 Teneram cruenta falce deposuit comam;
 Has aluit altum gurgitem Tigris premens;

Da-

GRONOVII.

715. *Bruma discussit decus*] Lege, *decussit*. Ovidius: *Et subita frondes decutiantur aqua*. Horatius: *Hic tertius December, &c. Silvris honorem decussit*.

VARIORUM.

tes. utebantur veneno patrio, quod *Scythium* nominatum, teste Aristotele lib. de admirand. audition. dicti *Parthi*, quia sic Scythae *sagaces* & *exules* vocant. Justinus, lib. 41. & Strabo lib. 15. & Ptolomaeus lib. 6. Teste Plinio lib. 6. cap. 25. Parthia Asiae majoris regio est circa Persas, inter flumen Indum & Arios ab Oriente, Tigrim & Mediam ab Occasu, desertum Carmaniae à Meridie, & Hyrcaniam à Septentrione, sita. DELRIUS.

711. *Et queis*] A quo barbarorum more qui solent *ungere tela manu, ferrumque armare veneno*, toxicum diduci videtur *وهم* *رؤسهم*, arcus, telum. FARNABIUS.

711. *Divites Arabes*] Ex Arabia Felici. FARNABIUS.

712. *Frigido*] Ad Septentrionem vergente. FARNABIUS.

713. *Suëvi*] Germaniae populi Danubii accolae, *Alemanni*. FARN. Vel hinc patet Suevorum

fines olim quam hodie latiores fuisse, siquidem teste Strabone libro 7. intra & extra Hercyniam habitabant. DELRIUS.

713. *Hercyniis*] Hercynia Sylva Germaniae nobilissima. FARNABIUS. Graeci hanc silvam *Or-cyniam* appellarunt, auctore Caesare lib. 6. de bello Gallico. optime descripsit Irenicus lib. 7. Exgef. c. 16. DELRIUS.

714. *Nidifico*] Quo midos ponunt volucres. FARNABIUS.

717. *Gramen*] Herba. FARN.

720. *Athos*] Thessaliae mons editissimus *Athos*. FARNABIUS.

720. *Pestes*] Has herbas venenosas. FARN.

721. *Pindus*] Herc. Fur. vers. 1285. FARN.

721. *Pangaei*] Oed. 435. FARN.

722. *Cruenta*] Caedis Instrumento, vel cruore tineta, sed aenea: aeri enim supra alia metalla medicatam vim tribuunt: *Falcibus* & *mes-sae* ad lunam quaeruntur *ahenis* Pubentes herbae. FARN.

723. *Tigris*] Herc. Fur. vers. 1323. FARNABIUS. Mesopotamiam amplectitur, ortus in Armenia, *فجر* hodieque Persis *sagittam* denotat. ita appellatus, teste Curtio, ob rapidam velocitatem.

724. Da-

- Danubius illas; has per arentes plagas
 725 Tepidis Hydaspes gemmifer currens aquis,
 Nomenque terris qui dedit Baetis suis,
 Hesperia pulsans maria languenti vado;
 Haec passa ferrum est, dum parat Phoebus diem;
 Illius alta nocte succisus frutex:
 730 At hujus ungue secta cantato seges:
 Mortifera carpit gramina, ac serpentium
 Saniem exprimit; miscetque & obscoenas aves,
 Moestique cor bubonis, & raucae strigis

Ex-

V A R I O R U M.

724. *Danubius*] Stephanus scribit *Istrum* aliquando *Matoam* vocatum: sed cum Scythae eum praedas acturi trajecissent, à damno hoc, cujus ille auctor videbatur *Δανύσιος* dictum, & postea *Δανύβιος*. idem memorat Eustathius. Plinius censet à capite ad Illyricum usque vocari Danubium, inde *Istrum* dici incipere, & ex auriferis fluminibus censer. DELRIUS.

725. *Hydaspes gemmifer*,] Indiae fluvius, in cuius alveo magna gemmarum copia reperitur, veluti lychnis, adamas, beryllus, achates, & alii innumerabiles. DELRIUS.

726 *Baetis*] Fluvius à quo regio illa Hispaniae Baetica, dicta *Granata*. FARNABIUS. Hodie *Guadalquivir*, Arabice, Latini *magnum amnem* dicerent.

727. *Hesperia*] Per ampla spatia lacui similis in Oceanum Occidentalem labitur. FARNABIUS.

727. *Languenti vado*,] Nam dimissus ex Tarraconensi provinciâ divisaeque Hispania, priusquam in mare labatur, efficit magnum lacum, unde sit ut minore impetu in Oceanum incidat. DELRIUS.

728. *Haec passa*] Incisa est falce ferrea, vel aeneae. *Synecdoch.* FARN.

728. *Dum parat*] Sub ortu solis: namque & tempore suo lectis herbis, plus efficaciae inesse credebant, maxime autem lucente luna, ut quae beneficiorum praeses, *plena aut propior despumet in herbis*. Luc. 6. qua de causa subjicitur: *Illius alta nocte succisus frutex*. FARN.

729. *Nocte*] Quo videlicet tempore, luna,

medio itinere confecto, totam nostro se infert hemisphaerio. DELRIUS.

732. *Obscoenus*] Ferales, inauspicatas, Hercule Fur. vers. 686. FARN.

733. *Moestique cor bubonis & raucae strigis*] Quae duae, mali ominis & diri eventus aves, plerumque conjungi solent. Papin. lib. 3. Thebaid. *Monstra volant, dirae strident in nube volucres, Nocturnaeque gemunt striges, & feralis bubo Damna canens* — est in hoc numero Incendiaria avis, seu Spinturnix, de qua Plinius l. 10. Nat. hist. c. 13. Bubo quidem solivaga est avis & nocturna, gemens verius quam cantans, ideo moestum vocat. Ovidius de Ascalapho, 5. *Metamorph. Foedaque sit volucris, venturi nuncia luctus, Ignarus bubo, dirum mortalibus omen. Strix, seu stridulis, & ipsa volucris funesta, quae sit, & qualis, non satis notum. Rob. Constantinus in supplemento linguae Latinae eandem putat cum Caprimulgo: qui αἰγυθῆλαι Aristoteli & Aeliano, Gallis effraze; colore & magnitudine haut absimilem cuculo, resupinam pedibusque conversis in altum volare. Graecis σείργη, κίεχιν, vel κίεχιν, sic describitur ab Ovidio 6. Fastor. Grande caput, stantes oculi, rostra apta rapinis, Canities pennis, unguibus hamus inest. Nocte volant, puerosque petunt nutritis egentes, Et vitiant cunis corpora rapta suis. Carpere dicuntur lassentia viscera rostris, Et plenum poto sanguine guttur habent. Est illis strigibus nomen; sed nominis huius causa, quod horrendi stridere nocte solent. Alii venenata sua ubera infantibus praebere existimant, atque ita perimere specie pietatis. Serenus: Praeterea si forte premit Strix atra puellum; Virosa immulgens exsertis ubera labris.* DELRIUS.

V V V 3

734. Ex-

- Exsecta vivae viscera. haec scelerum artifex
 735 Discreta ponit. his rapax vis ignium;
 His gelida pigri frigoris glacies inest.
 Addit venenis verba, non istis minus
 Metuenda. sonuit ecce vefano gradu,
 Canitque. mundus vocibus primis tremit.

VARIORUM.

734. *Exsecta*] Quod in magicis rituale. Thyeft.
 763. FARNABIUS.

736. *Pigri frigoris*] Nam reddit frigus torpentes, quia ut dicit Xenophon *abigit & deducit ingenium calorem ad penitus corporis partes*. Et frigus (ut inquit Contarenius lib. 3. de element.) congregat tam homogenea, quam heterogenea, consilipatque omnia, & unumquodque reddit suâ naturâ immobile, ac veluti mortuum. Etenim sicut motus indicium est vitae, ita immo-

bilitas mortis & interitus. Ideo calor collatus frigori, rationem habet naturae & vitae; frigus vero, interitus. Sunt alia praeterea multa frigoris incommoda, quae refert Cornel Celsus lib. 1. Medicinæ cap. 2. Unde fit, ut frigidus pro noxio ponatur, ut accipit Servius illud Virgilli: *Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis*. DELRIUS.

737. *Istis minus*] Quam ista venena. FARNABIUS.

739. *Canitque.*] Incantationes concipit. FARN.

M E D E A.

Invocatis manibus & rite conceptis incantationibus, Medea veneficiis illitam pallam cum monili, aureoque crinali, dono mittit ad Creüsam per filios suos.

- 740 **C**omprecor vulgus silentium, vosque ferales deos,
 Et Chaos coecum, atque opacam Ditis umbrosi
 domum,
 Tartari ripis ligatos squallidae Mortis specus,

Sup-

GRONOVII.

740. *Vos precor vulgus silentium,*] Flor. *Comprecor vulgus silentium*. Melius.

VARIORUM.

740. *Vos precor*] Furibunda fertur, & dithyrambico more vario carminis genere abutitur. DELRIUS.

740. *Vulgus*] Animas, manes.

740. *Ferales*] Plutonem & Proserpinam. Diis quibus imperium est animarum, umbraeque silentes, & Chaos, &c. FARNABIUS.

741. *Chaos*] Suprà vers. 9. FARN.

742. *Tartari ripis*] Hippol. vers. 841. FARN.

742. *Mortis specus,*] Circumdatos, & quodammodo inclusos ripis Tartari, hoc est infernorum fluminum. sic Virgil. de umbris dixit 4. Georg. *Quos circum limus niger & deformis arundo Cocytus, tardaue palus innabilis unda* DELRIUS.

743. *Tha-*

Suppliciis animae remissis currite ad thalamos novos.
Rota resistat membra torquens; tangat Ixion humum.

745 Tantalus securus undas hauriat Pirenidas.

Gravior poena sedeat conjugis socero mei:

Lubricus per saxa retro Sisyphum volvat lapis.

Vos quoque, urnis quas foratis irritus ludit labor,
Danaides, coite; vestras hic dies quaerit manus.

750 Nunc meis vocata sacris noctium sidus veni,

Pessimos induta vultus, fronte non una minax.

Tibi more gentis vinculo solvens comam,

Se-

GRONOVII.

746. *Gravior poena sedeat*] Laborat hic versus defectu pedis: itaque Fabricius suffragantibus, qui nominare illum non audent: *Longe gravior*. Sed quomodo recte, quum nullis in libris antiquis vestigium sit ejus vocis. Majori jure invenitur in amicum suum Lipsium, cui jam ante satis emendatas has esse tragoedias exciderat. Nam quod non dubiam Senecae mentem pronunciant, ipsi deprehenderunt eam prorsus nullam. Itaque perperam amplectuntur *cedat pro sedeat*. Nihil felicius transponunt duos versus, aut ille alter, qui *isto* interponit. Gruterus bene vidit, non imprecari Medeam Creonti: sed de Sisypho socero Jasonis, somnium. Emendandus est locus, ante quam explicari possit. Pal. *Graviorum poena*. Grotius adscripserat margini: *Graviorum poena filiae conjugis socerum mei*. Liber optimus: *Graviorum poena*. Legendum: *Gravior Tityi poena sedeat*. Tityi gravior, quam nominata proxime Tantali, poena cesset, quiescat, resideat, in gratiam Creontis, ut adsit & ei faveat pereunti. Semper fere in his tragoediis conjunguntur hae poenae, Ixionis, Tantali, Tityi, Sisyphi, Danaidum. Sic Hercule Furente vers. 755. & sequentibus, Thyeste in initio, Hippol. v. 1230. Agamemnone v. 15. Hercule Oetaeo v. 946. Sola autem Tityi mentio in vulgatis hic deerat: nec attinet dicere, quam facile ductus literarum vocis *tityi*, possint corrumpi in *uni*.

747. *Sisyphum volvat*] Immo *solvat*. i. e. dimittat ab inani labore. Neque enim placet in uno tam misericors an immisericors Medea, ut huic quod pater Creontis fuerit, cum caeteras animas eximi

poenis velit, continuationem supplicii imprecetur, quod fingunt interpretes.

VARIORUM.

743. *Thalamos*] Jasonis & Creusae. FARNABIUS.

744. *Rota resistat*] Herc. Fur. v. 749. FARN.

744. *Ixion*] Herc. Fur. v. 751. Thyest. vers. 152. FARN.

745. *Securus*] Non deceptus, non frustra capians. FARN.

745. *Pirenidas*.] Pirenes fontis prope Corinthum è Pirenes Nymphae lacrymis propter obitum filii Cenchriae. FARN.

746. *Sedeat*] Creontem maneat poena longe gravior Tantali supplicio.

746. *Socero*] Creonti. FARNABIUS.

748. *Vos quoque*,] Belides. Hercul. Fur. vers. 550 & 756. FARN.

749. *Coite*,] Ad nuptias haece convenite. FARNABIUS.

749. *Vestras*] Ut vestro exemplo nupta maritum prima nocte interficiat. FARN.

750. *Noctium*] Luna. *noxia* dicta *9ia*, cui quod nocte luceat, noctu litatur, aut quod inferis maxime & proxime dominetur. FARN.

751. *Pessimos*] Hippol. vers. 411. & infra, vers. 787. FARN.

752. *Tibi more gentis*] Tibi ritu nocturnis magicisque sacris operantium peragravi secreta loca: *veste recincta*, *Nuda pedem*, *nudos humeros*, *diffusa capillos*. FARN. Solebant magae nudis pedibus & passio capillo sacra sua peragere. apud Virg. Aeneid. 4. magicis sacris operatura unum exuta pedem

- Secreta nudo nemora lustravi pede.
 Et evocavi nubibus siccis aquas;
 755 Egique ad imum maria, & Oceanus graves
 Interius undas aestibus victis dedit.
 Pariterque mundus lege confusa aetheris
 Et Solem & astra vidit; & vetitum mare
 Tetigistis Urfae. temporum flexi vices.
 760 Aestiva tellus floruit cantu meo,
 Messiem coacta vidit hibernam Ceres.¹
 Violenta Phasis vertit in fontem vada;
 Et Ister in tot ora divisus truces
 Compressit undas, omnibus ripis piger.
 765 Sonuere fluctus. tumuit insanum mare
 Tacente vento. nemoris antiqui domus

Ami-

GRONOVII.

765. *Tumuit insanum mare*] Nic. Heinſius *tonuit* ad Claudianum in epithal. Honor. v. 132.

766. *Nemoris antiqui domus*] Flor. *nemoris antiqui decus domus*, pede superfluo. Unde apparet utramque scripturam eſſe antiquam. Idem codex, *umbras*. *Nemoris antiqui domus* eſſet ſilva ita implexa ramis & conveſcita frondibus, ut proſpecto eſſe poſſit. *Nemoris antiqui decus* eſt ſilva eximia & antiqua. Et illud *audacius*.

VARIORUM.

pedem inducitur. apud Valer. Flacc. vates idem facturis. — *Vincula ſolvere monſtrat Prima pedum*. — Horatius ſcribit ſe viſiſſe; *Canidiam pedibus nudis, paſſoque capillo*. Ovid. lib. 7. Met. *Egreditur tellis veſtes induta recinſas; Nuda pedem, nudos humeris infuſa capillos*. DELRIUS.

754. *Et evocavi*] Quid poſſit, quid effecerit per vim magicam enumerat, in quibus pleraque falſa. Quae enim vel per motum localem, vel res naturales accelerando vel impediendo, vel ſenſibus illudendo fieri poſſunt, operatur Daemon per magos ſuos: Univerſi autem ordinem à Deo conſtitutum movere non valet: Non itaque So-

lem aut Lunam deducere, non orbium coeleſtium curſum mutare. FARNABIUS. Vi carminis magici elici, hoc enim ut plurimum ſignificat verbum *evocandi*: *δύναμις*, & imperium quoddam. ideo tribuitur vel Diis, Virgilius 4. Aeneid. *Manes evocat orco*; vel Magis, ut hic; vel dominis, ut frequenter in Comoed. vel Magiſtratibus & Imperatoribus; unde & *Evocati* milites. Vide Oedip. actu 3. DELRIUS.

757. *Pariterque*] Uno eodemque tempore. FARNABIUS.

757. *Lege confuſa*] Coeli curſu. FARN.

758. *Et ſolem & aſtra vidit*;] Simul nempe uno eodemque tempore, cum alioqui lucente Sole aſtra non appareant. DELRIUS.

758. *Et vetitum mare*] Thyest. verſ. 476. FARNABIUS. Ovidius. 2. Metamorph. *Et vetitoruſum tentarunt aequore tingi*. Claudianus 2. de raptu: — *vitio ſe proluit Arctos Aequore* — de fabula alias. Vide Hygin. lib. 2. & 3. Aſtron. DELRIUS.

760. *Aestiva*] In aeſtate, ſicca alias & arida. FARNABIUS.

763. *Et Iſter*] Fluvios alios retro egi verſus fontes, alios ſiſtere feci. FARN.

763. *Tot ora*] Quinque, aliis ſeptem. Vide Troad. verſ. 9. FARN.

767. Ami-

Amisit umbram vocis imperio meae.
Die relicto Phoebus in medio stetit.
Hyadesque nostris cantibus motae labant.

770 Adesse sacris tempus est, Phoebe, tuis.

Tibi haec cruenta ferta texuntur manu,
Novena quae serpens ligat:

Tibi haec, Typhoëus membra quae discors tulit,
Qui regna concussit Jovis.

775 Vectoris istic perfidi sanguis inest
Quem Nessus exspirans dedit.

Oetaeus isto cinere defecit rogos,
Qui virus Herculeum bibit.

Piae sororis, impiae matris facem,

UL-

GRONOVII.

773. *Membra qui discors*] Scripsi *quae*. Haud dubie vere. Tibi haec, quae membra tulit Typhoëus. Nec de alia re accipiendus hic quam duo versus praecedentes. Tibi vel in tuum honorem hoc fertum è novem anguibus implicitis texto; tibi, inquam, hoc ex anguibus; quos pro membris habuit Typhoëus. Nic. Heinſius hic quoque, *diffors*. Sed haec melius uberiusque ex ipſo diſcemus.

VARIORUM.

767. *Amiſi*] Vel frondibus excuſſis, vel translatis in alium locum ſylvis, hunc nudavi. FARNABIUS.

769. *Hyadesque*] Sidera *Synecd.* de Hyadibus. Vide Thyest. verſ. 851. FARN.

770. *Phoebe*,] Luna. FARN.

771. *Serta*] Non amoenis floribus, ſed venenatis ex herbis. DELRIUS.

772. *Novena*] Serta, quae ſerpens novena numero, vel novies circumdata ligat. Numerus autem novenarius Pythagoreis ſacer & perfectiſſimus, quia ab impari unitate eſt primo quadratus, tribusque conſtat ternariis, è quibus trias ſingula in tres dividitur unitates. In ſacris autem ex ſuperſtitioſa veterum ceremonia, numero *Deus*

impore gaudet. FARNABIUS.

773. *Typhorus*] Thyest. v. 807. FARN.

773. *Membra*] Vel, quia ut caeteri Gigantes *Στοιχά* anguineos habuit pedes: vel quod *ἐν τῷ οἴῳ αὐτοῦ* *ἐν αὐτῷ τοῦ αὐτοῦ οἴῳ*, *ἐν αὐτῷ οἴῳ*, &c. FARNABIUS

775. *Vectoris*] Nelli Centauri, qui praestita Herculi opera in trajicienda per Evenum fluv. Dejanira vim illi intulit, propter quod sagittis ab Hercule confossus eſt, &c. Hercul. Oet. v. 500. FARN.

775. *Sanguis*] Etiam ultima in sanguis producta. Virg. *Una eademque via sanguis animusque sequuntur*. Tibull. *sanguis eſt tamen illa tuus*. GRUTERUS.

776. *Quem Nessus*] Quam violentus iſte cruor fuerit, oſtendit Oetaeus Hercules: item quia flumen, in quod defluxit, tam tetri odoris factum, ut ab eo accolae Ozolae diſti, teſtes Strabo lib. 1. & Euſtath. Iliad. 6. DELRIUS.

777. *Oetaeus*] Cinis hic eſt è rogo quo Herc. in Oetaeo monte combuſtus eſt, imbibitque virus quo infeſtus eſt. FARNABIUS.

779. *Piae sororis*,] Suprà verſ. 644 *Melior germana parente, Et conſanguineas ut ſanguine lenias umbras Impietate pia eſt*. FARN.

779. *Facem*,] Apud Homerum Meleager Altheae imprecationibus confixus moritur. Quidam ſtipitem fatalem fuiſſe ajunt è rogo raptum, Xxx
cujus

- 780 Ultricis Altheae vides.
Reliquit istas invio plumas specu
Harpyja, dum Zeten fugit.
His adice pennas fauciae Stympthalidos,
Lernaea passae spicula.
785 Sonuistis *ai. ai.* tripodas agnosco meos,
Favente commotos dea.
Video Triviae currus agiles;
Non quos pleno lucida vultu
Pernox agitat; sed quos facie
790 Lurida moesta, cum Thessalicis
Vexata minis, coelum freno
Propiore legit. sic face tristem
Pallida lucem funde per auras;
Horrore novo terre populos;

In-

GRONOVII.

785. *Sonuistis arae. tripodas*] Rem inexpectatam hic quoque lector cognoscet. Optimus ille liber distinctis literis, punctis, accentibus: *Sonuistis a. i.* Quid dicam, nisi hoc esse lugubre illud *ai. ai.* quod inter agendum velut inferna turba ininspecta post siparium ederet simul cum verbo Medae *Sonuistis*. Euripides Troadibus, *Αἰ αἰ αἰ. Πικρὸν ὀδυρμα γαῖαν σ', ὃ τίνας, Δίεστι· σί-
ταξί μῆτις.* Ex. *Αἰ αἰ Χο. νεκρὸν ἰαυχοι.* Notum *ai. livoi.* Ovidius lib. 10. *Ipse suos gemitus solius in-*
scribit, & ai ai Flos habet inscriptum. Cum dicto *Sonuistis* auditur post aulaea resonans *ai ai*, vel *ai ai*. Haec vox, subjecit illa, tam certum mihi signum est faventium deorum, quos adoro, quam motus sonitusque tripodum Apollinem venerantibus.

VARIORUM.

cujus interitus secum Meleagri necem trahebat: alii fuisse non è rogo raptum stipitem, sed oleastri ramum scribunt: vide Isacium in Lycophronem, & Antonin. Liberalem in Metam. DELRIUS.

782. *Harpyia*,] Thyeest. v. 153. FARNABIUS.

782. *Dum Zetem*] Harpyias Zetes & Calais Boreae filii, alati in Plotas insulas fugarunt, quod Phineus benigne Argonautas excepisset. FARNABIUS.

782. *Zetem*] Expulsa è Phipei regia, Apollon. & Valerius. DELRIUS.

783. *Stympthalidos*,] Hercul. Fur. vers. 243. FARNABIUS.

784. *Lernaea*] Herculis sagittas Hydrae felle tinctas. FARN.

785. *Tripodas*] Oracula mihi non minus certa quam tripodas Delphicos, unde vaticinantur Phoebades. Oedip. 230. FARNABIUS.

787. *Triviae*] Dianae, Lunae, Hippol. vers. 411. FARN.

787. *Agiles*] Veloces, propter minorem orbem. Thyeest. vers. 337. FARN.

791. *Vexata*] Incantata. Hipp. 420. FARN.

792. *Propiore*] Quasi coelo deducta, aut prae motu arctius constricta esset Luna, ex opinione vulgi. vel in hypogaeo, vel Menoides nec tota lucens nocte: ut opponatur illi, quod prius dixerat, *Pleno lucida vultu Pernox*. FARNABIUS.

795. In-

- 795 Inque auxilium, Dictynna, tuum
 Pretiosa sonent aera Corinthi.
 Tibi sanguineo cespite sacrum
 Solenne damus. tibi de medio
 Rapta sepulchro fax nocturnos
 800 Sustulit ignes. tibi mota caput
 Flexâ voces cervice dedi.
 Tibi funereo de more jacens
 Passos cingit vitta capillos.
 Tibi jactatur tristis Stygia
 805 Ramus ab unda. tibi nudato
 Pectore Maenas sacro feriam

Bra-

G R O N O V I I.

803. *Passa vincit vitta capillos.*] Flor. *Passos cingit vitta capillos.* Ovidius 4. *Trist. el. 4. Cinxerat & Grajas barbara vitta comas.* Virgilius lib. 5. *Cingitur viridanti tempora lauro.*

V A R I O R U M.

795. *Inque auxilium*] Hipp. v. 789. FARN.
 795. *Dictynna,*] Quod nomen sibi assumere dignata est Diana in memoriam comitis suae Britomartys, quae cum amatorem suum Minoem fugiens in mare se praecipitaret, incidit in piscatoria dixum, id est, retia, unde *Dictynnae* nomine culta, à Diana in Deorum numerum relata, aliis *Dictynna* dicitur Luna, *Διὶ δὲ Διὶ τὴν τοῦ ἀντίου.* FARN.
 796. *Pretiosa*] Anachronismus, quo Poëta Romanam scenam suumque tempus respicit. etenim A. V. D C VII. conflatis statuis & simulachris in Corinthi incendio, confluxere aeris, auri, argentique venae: unde aes Corinthium mistum generosius, & laudabilius. FARN.
 796. *Sonent*] Ne scilicet Luna, incantatione audita, coelo detraheretur. FARN.
 796. *Aera*] Quia aeri Corinthio nonnihil erat auri admistum. Muretus lib. 3. *variar. lect. cap. 5.* & prius Leonicus lib. 1. *var. histor. cap. 58.* DELRIUS.

796. *Aera Corinthi.*] Hoc est, pelvis ex hoc

aere confectae. nominat autem hoc aes, vel quia sonus ejus acutior, vel quia Corinthi haec agebantur. DELRIUS.

797. *Sanguineo*] Ex fovea perfusa nigrae agnae sanguine, egesto cespite in morem arae quadrato, atque ipso sanguineo. vide Oedip. v. 550. *Scalpore terram, Unguibus & pullam diducere mordicus agnam.* Horatius. FARNABIUS.

798. *Tibi de medio*] Olim sepulcris, bustis, vel rogis eruta, ad maleficia deligebantur. Horat. epod. ode 17. *Jubet sepulcris caprificus erutas, Jubet cupressus funebres.* Lucanus autem hoc ad nauseam usque plus 40. versibus persequitur, lib. 6. DELRIUS.

799. *Rapta sepulchro*] In maleficis magicisque sacris adhibuerunt faces bustis ereptas. vide Oedip. v. 550. FARNABIUS.

800. *Mota caput*] Rotans caput more Corybantum, vel supplex. FARN.

802. *Funereo*] Troad. v. 82. FARN.

804. *Tristis*] Taxus, cupressus & arbores ad Stygem natae beneficiis idoneae habitae. FARNABIUS.

805. *Nudato*] More sacerdotum quos *Bellona potens quos Dea magna movet. Ipsa bipenne meos caedo violenta lacertos.* namque in sacris Cybeles & Bellonae, sacerdotes cultris sibi lacertos, humeros, pectusque fauciabant. Lucan. 1. *Quos scellis Bellona lacertis saeva movet.* & Vide Tibullum lib. 1. Eleg. 6. FARN.

Xxx 2

810. Ca-

- Brachia cultro.
 Manet noster sanguis ad aras.
 Assuesce, manus, stringere ferrum,
 810 Carosque pati posse cruores.
 Sacrum laticem percussa dedi.
 Quod si nimium saepe vocari
 Quereris, votis ignosce, precor.
 Causa vocandi, Persei, tuos
 815 Saepius arcus, una atque eadem
 Semper, Jason. tu nunc vestes
 Tinge Creusae, quas cum primum
 Sumpserit, imas urat serpens
 Flamma medullas. ignis fulvo
 820 Clusus in auro latet obscurus;
 Quem mihi, coeli qui furta luit
 Viscere foeto, dedit, & docuit
 Condere vires arte Prometheus.
 Dedit & tenui sulphure tectos
 825 Mulciber ignes. & vivacis
 Fulgura flammae de cognato

Pha-

VARIORUM.

810. *Carosque*] Nunc quidem emittere meum cruorem, ut mox valeam effundere sanguinem filiorum meorum. FARN.

814. *Persei*,] Hecate, filia Persei regis, Jovis neptis *aliis* autem Aristei: *aliis* Jovis & Asteriae fil. FARN.

815. *Arcus*,] Radios, influentiam, opem in magicis. FARN.

820. *Auro*] Monili seu crinali aureo. sup. v. 574. FARN.

821. *Coeli*] Ignis coelestis à Jove surrepti. Herc. Fur. 1206. FARN.

822. *Viscera*] Iecore in poenas assidue renascenti, ubi aquila illud depasta fuerit. Herc. Fur. ibid. FARNABIUS.

823. *Vires arte*] Vires ignis. FARN.

823. *Prometheus*.] Alludit ad vulgatam traditionem Hesiodi, Horatii, aliorum, Prometheus subduxisse furto ignem coelestem, atque mortales ignis usum docuisse. Plato, de hac re late agens in Protagorâ inter caetera: *Cumque aliam salutis humanae viam consultans Prometheus non inveniret, surripuit Vulcani Minervaeque artificiosam pariter cum igne sapientiam. neque enim fieri poterat, ut ea sine igne quis potiretur, vel etiam uteretur. Eum itaque sic hominum generi Prometheus intulit, atque ita sapientiam, quae victum suppeditat, consecutus sumus.* DELRIUS.

824. *Dedit*] Vulcanus dedit suos ignes inextinctos. FARNABIUS.

826. *Flammae*] Qua fulminatus in Eridanum decidit. FARN.

826. Co-

Phaëthonte tuli. habeo mediae
Dona Chimaerae.

Habeo flammæ usto tauri

830 Gutturæ raptas; quas permisto
Felle Medusæ, tacitum jussi
Servare malum.

Adde venenis stimulos, Hecate,
Donisque meis semina flammæ

835 Condita serva. fallant visus,
Tactusque ferant. meet in pectus
Venasque calor. stillent artus,
Ossaque fument; vincatque suas
Flagrante comâ nova nupta faces.

840 Vota tenentur; ter latratus
Audax Hecate dedit, & sacros
Edidit ignes face luctifera.

Peracta vis est omnis. huc gnatos voca,
Pretiosa per quos dona nubenti feras.

Ite,

V A R I O R U M.

826. *Cognato*] Soli enim Phaëton filius: Medea neptis. FARN.

828. *Dona*] Ignem; namque *ἑστία λίαν*, *ἰστίον δὲ δεξιῶν*, *μίσον δὲ χίμαρος* *Διὸς δὲ πύριν* *Ca* *πύριν μίαν*, flammisque armata Chimaera. FARN.

829. *Tauri*] Colchici à Jasone subjugati. sup. vers. 240. & 465. FARN.

831. *Medusæ*] Gorgonis; cui aliae duae sorores Stheno & Euryale, quibus unicus oculus, quo per vices utebantur; crines ex anguibus; alae, ungues aerei; hanc Perseus occidit. FARN.

831. *Tacitum*] Occultum. FARN.

833. *Stimulos*] Vires. FARN.

834. *Semina flammæ*] Pindarus dixit *πύριν φλόγην*, & Virgilius in 6. — *quaeris pars semina flammæ*. DELRIUS.

835. *Fallant*] Ne qua videntibus tangentibusve

oriatur suspicio. FARNABIUS.

838. *Vincatque*] Ardens ex venenato crinali coma novae nuptae exsuperet flammæ taedarum nuptialium. FARN.

840. *Vota*] Exaudior, annuit, vota que rata fecit Hecate, meque audere jubet. nam *ἡ ἀπειράτιστος δὲ σίλας*, *ἀμφὶ δὲ τήν γε* *Ὀξείη ὕλας* *χρόνιος κινέας ἐφθίγεται* vers. 569. Oedip. FARNABIUS.

841. *Audax Hecate*] De hac Caelius libro 20. antiq. lect. cap. 6. & Natalis Mytholog. lib. 3. cap. 15. DELRIUS.

841. *Sacros edidit ignes*] Nam illa adventante, solum tremebat, & rhedarum fulgur cernebatur, auctor Scholiast. Apollonii, & Turn. lib. 15. cap. 8. DELRIUS.

843. *Gnatos voca*] Siste mihi huc, ô nutritrix, natos meos. FARNABIUS.

- 845 *Ite, ite nati, matris infaustae genus,
Placate vobis munere & multa prece
Dominam & novercam. vadite, & celeres domum
Referte gressus, ultimo amplexu ut fruar.*

VARIORUM.

845. *Infaustae*] Repudiatæ, & in exilium missæ. FARNABIUS.

CHORUS.

Furorem Medæe Chorus timet, malitiam ejus execratus.

- 850 *Q*uonam cruenta Maenas
Praeceptis amore saevo
Rapitur? quod impotenti
Facinus parat furore?
Vultus citatus ira
Riget, & caput feroci
855 Quatiens superba motu
Regi minatur ultro.
Quis credat exultantem?
Flagrant genae rubentes,
Pallor fugat ruborem.
860 Nullum vagante formâ
Servat diu colorem.
Huc fert pedes & illuc,
Ut tigris orba gnatis

Cur-

VARIORUM.

849. *Maenas*] Furens Baccha. Oedip. vers.
436. FARNABIUS.
851. *Impotenti*] Effreni. FARN.
853. *Vultus*] Sic supra vers. 384. & deinceps.
FARNABIUS.

857. *Quis credat exultantem?*] Ex minaci vultu
gestuque superbo quis credat illam in exilium ire
jussam. FARN.

863. *Tigris.*] Quâ catulis à venatore surreptis
nullum animal truculentius, nullum velocius,
vide quæ nos ad Martialis epigr. xviii. lib. spect.
FARNABIUS. De tigridis amore in catulos &
arte

- Cursu furente lustrat
 865 Gangeticum nemus: sic
 Frenare nescit iras
 Medea, non amores.
 Nunc ira amorque causam
 Junxere. quid sequetur?
 870 Quando efferet Pelasgis
 Nefanda Colchis arvis
 Gressum: metuque solvet
 Regnum, simulque reges?
 Nunc, Phoebe, mitte currus
 875 Nullo morante loro.
 Nox condat alma lucem.
 Mergat diem timendum
 Dux noctis Hesperugo.

V A R I O R U M.

ante quâ capitur, de furore relictæ in litore, de speculo quo retardatur, de spontanea morte multa, præter Claudianum Plinius lib. 8. cap. 10. Solin. Polyhist. cap. 21. D. Ambros. lib. 4. Hexamer. & Eucherius eo refert illud Jobi, juxta Hebraeorum contextum: *Tigris periit, eo quod prædæ non fuerit affecta.* tussissime omnium Wottonus lib. 5. different. animal. cap. 81. DELRIUS.

865. *Gangeticum*] Indiae nemora secatur Ganges fluv. max. FARNABIUS.

869. *Quid*] Utri succumbet locumve dabit? iræ-ne, an amor? FARN.

871. *Colchis*] Medea à Colchide patria. FARNABIUS.

871. *Arvis*] Ex imperio Creontis. Suprà vers. 269. FARN.

873. *Regest*] Creonta & Jasonem. FARN.

874. *Mitte*] Ut ex præscripto illi dici termino in exilium proficiscatur. Suprà vers. 295. FARN.

878. *Hesperugo*] Veneris stella, noctis prævie Hespere, dici prænuncie Phosphore. Hippol. vers. 750. & suprà vers. 71. FARN. Lucifer, Eous, Phosphorus, Hesperus, Vesperus, Hesperugo, Vesperugo, una eademque stella est. *Hesperus*, quod Bernardino placuit, versum facit claudicare. Plautus: *Nec jugula, neque Vesperugo, neque Vergiliae occidunt.* Terentius Varro lib. 6. de Ling. Latina: Vesperugo, stella quæ vespere oritur; à quo etiam Opilius scribit vesperrum. Vitruvius Pollio lib. 9. de Architectura, de hoc astro ita scripsit: *Cum Solem sequitur, post occasum apparens in coelo, clarissimeque lucens, vesperugo vocatur: aliis autem temporibus, cum antecurrens, oriens ante lucem, lucifer appellatur.* DELRIUS.

ACTUS

ACTUS QUINTUS.

NUNCIUS. CHORUS. NUTRIX.

MEDEA. JASON.

Narrat nuntius Creüsam cum patre regiaque tota flagrasse pernicioso Medae munere. Medea filios suos trucidat & aufugit.

- Nunc.* **P**eriêre cuncta. concidit regni status.
 880 *G*nata atque genitor cinere permisto jacent.
Chor. Qua fraude capti? *Nutr.* Qua solent reges capi;
Donis. *Chor.* In illis esse quis potuit dolus?
Nunc. Et ipse miror; vixque jam facto malo
 Potuisse fieri credo. *Chor.* Quis cladis modus?
 885 *Nunc.* Avidus per omnem regiae partem furit,
 Ut jussus, ignis: jam domus tota occidit;
 Urbi timetur. *Chor.* Unda flammās opprimat.
Nunc. Et hoc in ista clade mirandum accidit,
 Alit unda flammās, quoque prohibetur magis,
 890 *Magis ardet ignis. ipsa praesidia occupat.*
Nutr. Effer citatum sede Pelopeia gradum,

Me-

GRONOVII.

VARIORUM.

885. *Per omnem regiae partem furit, Ut jussus, ignis:*] Nugae de mandato & praescripto ex quo ignis furat. Fabricius, *Emissus*. Delriani cod. quidam, *Et jussus*. Gruteri, *Ut missus*, quemadmodum & Vossianus. Lege: *furit immixtus ignis*. Avidus, inquit, & cuncta consumens ignis per omnem regiam furit immixtus, id est, quasi immixtis habenis, irrevocabilis, extingui & reprimi nescius. Vide quae notamus ad lib. 3. de ira cap. 6.

881. *Reges*] *Δαυδαίονες & Δαυδαίονες*, quandoque *Δαυδαίονες*: ut pisces hamo, quem captantes capiuntur. FARNABIUS.

889. *Alit*] Augetur ignis superjecta aqua. *Φάμακον ἀσφαλτῶδες ἢ θινώδες*, incantatum. Supr. v. 820. FARNABIUS.

890. *Magis ardet*] Constabat hoc pharmacum sulphure & asphaltro humectiore: vide Caelium lib. 15. cap. 13. Comitem lib. 6. Mythol. cap. 7. DELRIUS.

891. *Sede Pelopeia*] Corintho in faucibus Pelopon.

Medea. praeceps quas libet terras pete.

Med. Egon' ut recedam? si profugissem prius,
Ad hoc redirem. nuptias specto novas.

895 Quid, anime, cessas? sequere felicem impetum.

Pars ultionis ista, qua gaudes, quota est?

Amas adhuc, furiosa, si satis est tibi

Coelebs Jason. quaere poenarum genus

Haud usitatum. jamque sic temet para.

900 Fas omne cedat. abeat expulsus pudor.

Vindicta levis est, quam ferunt purae manus.

Incumbe in iras, teque languentem excita,

Penitusque veteres pectore ex imo impetus

Vio-

GRONOVII.

897. *Adhuc furiosa? sic satis est?* Gruterus ex Pal. primo affert: *furiosa? num satis:* ex reliquis, *furiosa, si satis tibi:* additque haerere se, utrum praeferat: adeo utrimque causas suas: & tamen iudicii lancem inclinare in antiquius. At tu, ne quid haereas, scito in Flor. *furiosa, si satis est tibi.* Non vides, infana, te adhuc amare Jasona, quem pessime debes odisse, si satis ad vindictam tuam putas, quod cum coelibem reddidisti. vers. 126.

901. *Quam ferunt purae manus.* Licet utcumque explicare parvorum sive puerorum manus, ob exitialia munera ab illis perlata. Sed quam parum hoc sit pro magnitudine rei fatentur ipsi interpretes alium sensum commenti, leves, non in vindictae modo graves. Subjecerunt & *purae*, quos rejiciens Raderus accipit inermes, puellares, delicatas, parvas comparatione virorum, qui robustiores foeminis: neque aliud hic secretum latere. Sed Etruscus aruspex adeundus erat: is elegantissime, *quam ferunt purae manus.* Hoc est, quae servat modum, neque punit, nisi quos piium fasque est punire. *Purae manus* sunt eorum, qui aut parcunt, aut non occidunt, nisi hostes vel supplicium meritos. Menelaus apud Euripidem: *Ἄγριος γὰρ εἶμι χεῖρας.* Et admirabilis ille Titus, Pontificatum maximum ideo se suscipere professus, ut *puras servaret manus.* Herc. Fur. 1098. *Proxima parvis fors est manibus, nescire nefas.* Hero-

dot. l. 1. *Ἀπικτίς* ἰς τὰς Σάρδεις ἀπὲρ συμφορῇ ἰχθύος καὶ ὁ καθάρες τὰς χεῖρας ἰσὶ. Pausanias l. 10. *Ἰπερμενέας δ', ὅτι καθάρε χεῖρας μόνῃ τῇ ἀδελφῇ.* Aelianus 8. var. 5. *ὡς συμπλεόντων πολλῶν ὁ καθάρε τὰς χεῖρας.* Alterum genus non minus piaculi immune intelligitur ex formula veteri apud Livium: *Puro pioque duello quaerendas censeo.* Et sic haec in Creonte ac Creüsa se *puram* interpretatur Medea, quia hostem & pellicem interfecerat. Euripides Ione 1333. *Καθαρῶς Ἀθήνας ἔλθ' ἵπ' οἰανῶν κελῶν. Καθαρῶς ἅπας τοι, πολέμιός τις αἰ κείνῃ.* Aliud significant *purae manus* apud Ovidium 9. Met. 701, ut illic temere advocetur hic locus. Nunc praefatur hoc merito, profectura ad facinus, quod *puris manibus* peragere non poterat. Lucanus l. 7. *Vulnera pars operat, pars terrae figere tela. Ac puras servare manus.*

VARIORUM.

Ioponnesi, Pelopi quondam regnata. Herc. Fur. v. 1164. FARNABIUS.

892. *Medea*] *Μέδεια, Φεύγε, Φεύγε μύγε τῶναις Αἰπῶν' ἀπὸν μὴτ' ὅχει πεδασίβη.* Eurip. FARNABIUS.

894. *Ad hoc*] Ad hoc facinus vel spectaculum. FARN.

898. *Coelebs*] Quod Creüsa uxore excidit. FARNABIUS.

Yyy

905. Pie-

- Violentus hauri. quidquid admissum est adhuc,
 905 Pietas vocetur. hoc age. & faxo, sciant
 Quam levia fuerint, quamque vulgaris notae,
 Quae commodavi scelera. prolusit dolor
 Per ista noster. quid manus poterant rudes
 Audere magnum? quid puellaris furor?
 910 Medea nunc sum. crevit ingenium malis.
 Juvat, juvat rapuisse fraternum caput.
 Artus juvat secuisse. & arcano patrem
 Spoliasse sacro. juvat in exitium senis
 Armasse natas. quaere materiam, dolor:
 915 Ad omne facinus non rudem dextram afferes.
 Quo te igitur, ira, mittis? aut quae perfido
 Intendis hosti tela? nescio quid ferox
 Decrevit animus intus, & nondum sibi
 Audet fateri. stulta properavi nimis.
 920 Ex pellice utinam liberos hostis meus
 Aliquos haberet! quidquid ex illo tuum est,
 Creüsa peperit. placuit hoc poenae genus,
 Meritoque placuit. ultimum agnosco scelus.

Ani-

GRONOVII.

904 *Violentus hauri*] Et lex versus & Flor. vult legi: *Violentus hauri*. Et referendum est ad animum: *Quid, anime, cessas?* Nisi malis contraxisse duas ultimas syllabas, quod satis durum.

915. *Non rudem dextram afferens,*] Acrius Florent. *afferens*.

923. *Ultimum magno scelus Animo parandum est.*] Jacens prorsus & languidus sensus, si conferatur cum eo, quem praebet non obscure codex E-

VARIORUM.

905. *Pietas*] Prae iis quae admittenda restant. FARNABIUS.

905. *Hoc age.*] Rituale verbum, attende. FARNABIUS.

907. *Quae*] Quae prius admisi in Jasonis gratiam. Suprà vers. 276. FARN.

907. *Prolusit*] Haec virgo feci. Supr. v. 49. Hercul. Fur. vers. 221. & inf. v. 910. mox notanda. FARN.

910. *Medea*] *Emphas.* nunc demum par & sufficiens sum immanibus sceleribus patrandis.

910. *Crevit*] Quum fuerint illa praeludia & praexercitationes ad nobile hoc scelus. FARNABIUS.

913. *Sacro.*] Vellere aureo, Marti sacro. FARNABIUS.

913. *Senis*] Peliae, sup. v. 256. FARN.

919. *Properavi*] Nec distuli iras, donec mater ex Jasone facta suppeditasset ulterioris materiam vindictae. Sed puta tuos (δ Medea) quoniam Jasonis sunt, etiam Creusae esse. FARN.

926. Cor

- Anime, parandum est. liberi quondam mei,
 925 Vos pro paternis sceleribus poenas date.
 Cor pepulit horror. membra torpescunt gelu,
 Pectusque tremuit. ira discessit loco.
 Materque tota conjuge expulsa redit.
 Egon' ut meorum liberum ac prolis meae
 930 Fundam cruorem? melius, ah demens furor!
 Incognitum istud facinus, ac dirum nefas
 A me quoque absit. quod scelus miseri luent?
 Scelus est Jason genitor, & majus scelus
 Medea mater. occidant: non sunt mei.
 935 Pereant? mei sunt. crimine & culpa carent.
 Sunt innocentes. fateor: & frater fuit.
 Quid, anime, titubas? ora quid lacrimae rigant?
 Variamque nunc huc ira, nunc illuc amor
 Diducit? anceps aestus incertam rapit.

Ut

G R O N O V I I.

triscus, qui pro magno habet agnosco. Scribe igitur: ultimum agnosco scelus. *Anime, parandum est.* Vel, si mavis, retine *parandum*. nam ille, *parandum*, quod versus respuit. Supra: *Si quod Pelasgae, si quod urbes barbarae Novere facinus, &c.* Nunc est *parandum*. Hoc ipso momento demum constituit de liberis trucidandis. *Agnosco*, est invenientis deprehensumque velut tenentis modum, quo summam vindictae manum per summum scelus imponat. Ut Thyeste: *haud quid sit, scio. Sed grande quiddam est. ita sit, hoc, anime, occupa.* Nam exstimulatio illa animi frequens utroque loco, ut & in Agamemnone: *Acingere, anime, bella non levia apparas. Scelus occupandum est.* Euripides in hujus nominis fabula: *Μη δῆνα Θουί, ὑπὸ σὸν ἰσχυρὸν ῥάδι.* Quod Gruterus ait nihilo deterius Coloniensem, *properandum est*, properavit ipse.
 933. *Scelus*] Tyrannicum, quale illud apud Phaedrum: l. 1. 12. *Pater hercle tuus, inquit, maledixit mihi: cum aliam causam non inveniret.* Satis est illis culpae, quod scelestum habent pa-

trem, quod iratam patri & immisericordem matrem. Haec sunt τὰ τοῖσι καὶ ἀνιδρύα. illud, occidant, τὸ ἴσχυρ' ἔκτειναι ἢ ἀνιδρύα συνάγει. Thyeste: *Quid liberi meruerunt?* A. *quod fuerant tui.* Non assequuntur interpretes.

V A R I O R U M.

926. *Cor pepulis*] Deliberantem inducit Poëta Medeam post Apollonium, Ovidium, Valerium dumque vinci affectus ratione laborant, appetitui tandem succumbentem. FARN.
 927. *Discessit*] Locum dedit amoris materno. FARNABIUS.
 928. *Materque*] Maternusque affectus redit expulsa animo vindictae cupiditate ob repudiatam me ab Jafone conjugem. FARN.
 932. *A me quoque*] *Emphas.* etiam à me effreni & vindictae cupidissima. FARN.
 936. *Et frater fuit.*] Nec tamen illi perperci, ut Jasoni prodessem. FARN.
 939. *Aestus*] Tanquam maris, ubi saeva rapidi bella, &c. FARN.

Yyy 2

948. Ur-

- 940 Ut saeva rapidi bella cum venti gerunt;
 Utrimque fluctus maria discordes agunt,
 Dubiumque pelagus fervet: haud aliter meum
 Cor fluctuatur. ira pietatem fugat,
 Iramque pietas. cede pietati, dolor.
- 945 Huc cara proles, unicum afflictæ domus
 Solamen, huc vos verte, & infusos mihi
 Conjungite artus. habeat incolumes pater,
 Dum & mater habeat. urget exilium, ac fuga.
 Jam jam meo rapiuntur avulsi è sinu,
- 950 Flentes, gementes. osculis pereant patris;
 Periére matris. rursus increscit dolor,
 Et fervet odium. repetit invitam manum
 Antiqua Erinnyes. ira, quæ ducis, sequor.
 Utinam superbae turba Tantalidos meo

Exis-

GRONOVII.

949. *Rapiuntur avulsi sinu,*] Sic Delrius è MSS. pro *avulsi*. Plenius Flor. *rapiuntur avulsi è sinu*. Agamemnone: *Nec rapere puduit è sinu avulsam viri.*

950. *Osculis pereant patris;*] A libro Lipsii est, cum ederetur: *sed oculis*: ubi *sed* inquit Delrius, recentiores addiderunt: quidam *in oculis*. Gruterus quoque omnibus suis tantum *oculis*, sine *sed*, fuisse notat, uni *oculis*. Quo tamen hic sive *oculi* sive *oscula*? Raderus: tamdiu osculis fatiget filios Jason, donec lacrimis & oculis exanimentur, sicut & meis periére, defecere animo, dum in sinu meo haerent. Quid poterat dici apertius ad agnoscentias ineptias hujus sermonis? Florentinus: *gementes oculis pereant patris Periére matrè*. Scribe: *Flentes, gementes. O scelus! pereant patri, Periére matrè*. Scelus vocat rapi matrè è sinu liberos. Post hoc, inquit, amittat illos & pater. nam ego illos amisi jam ex quo constitutum est, ut hic maneant. Itaque si peribunt, non mihi, sed illi peribunt. *Matrè* etiam in quinque Pall. invenit Gruterus.

952. *Repetit invisam manum Antiqua mentis.*] Haec si nugas meras dixerò, miraberis, lector:

sed ubi ostendero tibi, quid Seneca scripserit, mirari desines. Delrius tamen non male quosdam habere ait *invisam domum*, quod sit pectus Medæe, antiquum suum hospitium: contra Gruterus non modo membranæ, sed etiam ratiuncula pugnat pro vulgata, Florentinus: *Antiqua erinnyes ira*. Hinc accipe egregium & Tragicum sensum: *Repetit invitam manum Antiqua Erinnyes ira, quæ ducis, sequor*. Quamvis nolens seque subtrahens crudeli ministerio manus reposeitur à veteri Furia, ut qualis in fratrem fuit, talis & sit in filios. Deinde consentit & sequitur deteriora, videns probansque meliora. Adde 4. Observ. 12.

VARIORUM.

948. *Urget*] Urget tamen in iras caedesque inflans exilium. FARN.

950. *Pereant*] Refert tamen Euripidis Scholiastes corruptum à Corinthiis Euripidem v. talentis transulisse in Medeam filiorum suorum caedem; quos ipsi Corinthii in matris odium interfecerant. FARNABIUS.

954. *Utinam*] Utinam peperissem tot filios quot Niobe Tantalii filia. Herc. Fur. vers. 389. quæ mi-

- 955 Exisset utero, bisque septenos parens
Natos tulissem! sterilis in poenas fui.
Fratri patrique quod sat est, peperit duos.
Quonam ista tendit turba Furiarum impotens?
Quem quaerit? aut quo flammeos ictus parat?
- 960 Aut cui cruentas agmen infernum faces
Intentat? ingens anguis excusso sonat
Tortus flagello. quem trabe infestâ petit
Megaera? cujus umbra dispersis venit
Incerta membris? frater est. poenas petit.
- 965 Dabimus. sed omnes fige luminibus faces:
Lania, perure. pectus en furiis patet.
Discedere à me, frater, ultrices deas,
Manesque ad imos ire securas jube:

Mi-

V A R I O R U M.

mibi ampla foret vindictae seges. & tamen duos habeo Mermerum & Pheretem, quos patri neo prodito fratrique caeso quasi inferias offeram. infra vers. 968. FARN.

956. *Natos*] Quot Medea filios habuerit, ex Parmenisci & aliorum sententiis refert scholiastes Eurip. in Medea. hos omnes, uno Thesphalo excepto, à Medea necatos scribit Diodorus lib. 4. Sed Aelianus lib. 1. *περί τῆς ἱστορίας* cap. ult. refert eos à Corinthiis interemptos fuisse. addit Pausan. in Corinth. lapidibus obrutos propter allata Creusae munera. DELRIUS.

957. *Duos*] Consentaneum hoc est Euripidis traditioni. Ilacius eos Mermerum & Pheretem, Hyginus Macarium & Pheretum appellat; alii aliter. DELRIUS.

958. *Quonam*] Sibi per phantasiam videtur Furiarum videre, mox fratris umbras. FARNABIUS.

958. *Turba*] Hercul. Fur. vers. 101. Thyest. 78. FARN.

961. *Ingens anguis*] Thyest. v. 96. Hercul. Fur. vers. 88. & 103. FARN. Visus furiis & auditu verberum sono, ad insaniam homines adigi credebant, patet hoc & Hercul. Fur. actu 4. *Flammifera Eriannys verbera excusso sonat*, &c. DELRIUS.

963. *Megaera?*] *Μεγάρη θεῶν, ἢ μεγάρη* Ca. FARNABIUS.

963. *Dispersis*] Ut curas affectusque animi, ita corporis vulnere indicia post mortem manere fingunt poëtae. FARN.

964. *Incerta*] Quam prima facie vix agnosco. FARNABIUS.

964. *Frater*] Absyrtus, quem conveniunt omnes ab impia sorore laniatum: sed Pacuvius & Diodorus Aegyaleum vocant. plerique volunt fuisse germanum fratrem, Sophocles uterinum tantum. Timonax & Apollonius ob formae praestantiam Phaëthontem nominarunt. Quidam Medea natu majorem faciunt, quibus favet Valerius Flaccus: Pherecydes à Medea ex cunis infantulum sublatum, & in mari postea necatum tradidit. quod tamen in patriis aedibus patrum mavult Sophocles, sed Apollonius prope Istrum, Plinius in insulis quae ab hoc facinore Absyrtides nuncupatae. vide Scholiast. Apollonii in lib. 4. DELRIUS.

965. *Omnes*] Furoris mei incitamenta, & quae in me pietatis matris lumina extinguant. FARNABIUS.

968. *Securas*] Nec dubitent quin scelus factura sim. FARN.

Yyy 3

970. *Scin-*

- Mihi me relinque, & utere hac, frater, manu,
 970 Quae strinxit ensem: victimâ manes tuos
 Placemus istâ. Quid repens affert sonus?
 Parantur arma, meque in exitium petunt.
 Excelsa nostrae tecta conscendam domus
 Caede inchoata. perge tu mecum comes.
 975 Tuum quoque ipsa corpus hinc mecum aveham.
 Nunc hoc age, anime. non in occulto tibi est
 Perdenda virtus. approba populo manum.
 Jas. Quicumque regum cladibus fidus doles,
 Concurre, ut ipsam sceleris auctorem horridi
 980 Capiamus. huc, huc, fortis armigeri cohors,
 Conferte tela. vertite ex imo domum.
 Med. Jam jam recepi sceptrâ, germanum, patrem;
 Spoliumque Colchi pecudis auratae tenent.
 Rediêre regna. rapta virginitas rediit.
 985 O placida tandem numina! ô festum diem!

O

GRONOVII.

975. *Tuum quoque ipsa corpus mecum aveham.*] Sic prorsus & Florentinus: non ipse, non avehe. Nihil hic miraculi: nulla opus machina, qua sustolleretur in altum Medea. Cur enim ait, *tecta conscendam domus?* Conscendere non est machina elevari. Immo in scena interficit alterum filiorum: & audiens rumorem adventantis cum satellitio Jasonis secedit ducens vivum altera manu, altera mortuum asportans. Simulatque scena excessit, comparet Jason, ac mox ipsa in fastigio domus. *Aveham* est asportabo. Ut Troadibus: *leo Praedam minorem morsibus vastis premens Frangit vehisque.*

978. *Regum est cladibus fidus, dolens.*] Quanto rotundius Flor. *Quicumque regum cladibus fidus doles.* Statim idem: *fortis armiferi cohors.*

VARIORUM.

970. *Strinxit*] In te. FARN.

970. *Victima*] *Atque hoc dicto unum è filiis interficit.* FARN.

971. *Quid*] *Irruit Jason cum armatis.* FARN.

976. *Non in*] Non ut prius magicis & veneficiis idque clam, sed spectanti Jasoni cum Corinthiis ede specimen virium tuarum, in interficiendis filiis. FARN.

977. *Approba populo manum.*] Contra Horatii praeceptum filios coram populo trucidat. quia tantus furor quantum superius descripsit, supremo actu, quem oportet multum assurgere, nuda commemoratione, pro dignitate exprimi nequivisset, spectandum facinus, non narrandum auditoribus fuit. decorum ergo servatum. Aliter Riccius conatur excusare, lib. 1. de imitat. Mihi videtur melior causa, quam dixi. DELRIUS.
 982. *Jam jam*] Jam postquam injurias ultimum, videor mihi abunde omnia priora damna recuperasse. FARNABIUS.

983. *Tenent.*] Recepisse videri possunt in mea vindicta. FARN.

986. *Per-*

O nuptialem! vade. perfectum est scelus;
Vindicta nondum. perage, dum faciunt manus.
Quid nunc moraris, anime? quid dubitas? potes.
Jam cecidit ira. poenitet. facti pudet.

990 Quid, misera, feci? misera, poeniteat licet,
Feci. voluptas magna me invitam subit:
Et ecce crescit. deerat hoc unum mihi,
Spectator ipse. nil adhuc factum reor.

Quidquid sine isto fecimus sceleris, periit.
995 *Jas.* En ipsa tecti parte praecipiti imminet.
Huc rapiat ignes aliquis, ut flammis cadat
Suis perusta. *Med.* Congere extremum tuis

Na-

G R O N O V I I.

987. *Peragedum facinus manu.*] Comicum magis quam Tragicum esse existimo. Sic Ciceroni quoque usurpatum, *Iteradum eadem ista mihi.* Plautus in Poenulo: *memoradum. esse aliter liceat.* Truculento: *Circumspicedum, nequis adsit arbiter.* Restitae omnium impressorum olim & scriptorum: *perage, dum faciunt manus.* Neque enim ad tantum facinus semper erunt promptae: fac dum dolet: dum nullus affectus ira potentior. Hercule Oetaco; *Scelus occupandum est: perge, dum servet manus.* Raderus notat verba obscurum facere sensum, si legas, *dum faciunt manus,* minus obscurum, *perage dum facinus manu,* quamvis dum parum ad rem faciat. Nimirum oblitus erat, ut comici eleganter illud dum soleant addere imperativis. Neque in altero ulla obscuritas. Non semper autem facere manus non aliunde discendum quam ex Seneca lib. 2. de Clementia cap. 9 exemplo Augusti: ubi inter alia: *Nox illi inquieta erat, cum cogitaret adolescentem nobilem, hoc detracto integrum, Cn. Pompeji nepotem esse damnandum. Jam unum hominem occidere non poterat: cum M. Antonio proscriptionis edictum inter coenam diceret.*

991. *Me invitam subit:*] Flor. *me & invitam:* Ut videatur *vi* Me delendum, tanquam ex interpretatione adjectum. Etsi ipsa averfer hanc voluptatem, & me propemodum oderim, quia sic gaudeam. Hae tenues sunt scintillae nondum o-

mnis consopitae & leviter admonentis rationis, quae tamen mox magnitudine irae ac furoris obruuntur. *Invisam* autem etsi habeant centum enneas, sufficit in Florent. esse *invitam.*

993. *Nihil adhuc factum reor.*] Optimus: *Spectator iste: nihil adhuc facti reor.* Ut apud Ovid. lib. 1. Pastorum: *Non habet officii lucifer omnis idem.* Et in epistola Hypermetrae: *Et queritur facti sanguinis esse parum.* Sic bene è Mss. Heinsius. Ubi vulgo *officium* & *factum* legitur.

V A R I O R U M.

986. *Perfectum*] In uno interfecto. FARN.

987. *Vindicta*] Restat enim alter interficiendus, ne quid Jasoni supersit quo se oblectet. FARN.

988. *Potes*] Id est, quae vindictam habes in manu & potestate tua. FARN.

990. *Misera,*] Sero miseram me agnosco, sero poenitet, postquam fecerim. FARN.

991. *Voluptas*] Vindictae voluptas me etiam reluctantem urget. FARN.

992. *Deerat*] Ut Jason filii prius caesi spectaret necem. FARN.

994. *Sine isto*] Spectatore. FARN.

997. *Suis perusta.*] Quibus ipsa in aliis usa est. FARNABIUS.

997. *Congere*] Imo pie & pro tuo officio feceris, si rogam tuis natis à me caesis construeris, namque ego conjugii tuae ac socero pyram accendi. *Synasmus.* FARN.

- Natis, Jason, funus, ac tumulum strue.
 Conjux socerque iusta jam functis habent
 1000 A me sepulti. natus hic fatum tulit.
 Hic te vidente dabitur exitio pari.
Jas. Per numen omne, perque communes fugas,
 Torosque, quos non nostra violavit fides,
 Jam parce nato. si quod est crimen, meum est:
 1005 Me dede morti, noxium macta caput.
Med. Hac, qua recusas, qua doles, ferrum exigam.
 I nunc, superbe, virginum thalamos pete.
 Relinque matres. *Jas.* Unus est poenae satis.
Med. Si posset unâ caede satiari manus,
 1010 Nullam petisset. ut duos perimam tamen,
 Nimium est dolori numerus angustus meo.
 In matre si quod pignus etiamnum latet,
 Scrutabor ensē viscera, & ferro extraham.

Jas.

GRONOVII.

999. *Iusta iam funeris habent*] A Scaligero hoc profectum binas jam editiones honestavit. At omnes scripti & editi: *iusta jam functis*. Nugae, inquit vir illustris. Quid ita? *Functos* utique pro defunctis vel mortuis non culpavit. Statius lib. 2. *Theb. functis quamquam & jam lumine cassis*. lib. 4. *aegras funclorum corpore fibras*. Quid ergo? an compositionem illam, *iusta functis*? Si hoc, male profecto: nam *iusta functis* sunt iusta funebria, ea quae iustum & solenne est fieri & praestari functis. Sic Troadibus: *Datusque tumulo debita exanimis tulit*. Eadem debita exanimis, quae *iusta functis*. Cepit & Raderus.

1003. *Quos non nostra*] Quae haec est impudentia pariter & imprudentia? negare Iasonem se fidem sefellisse? & tunc negare, quum rogat rem tantam? Confessis solet dari venia, non manifesta negantibus. Et ipse confessus erat, si mori nollet, *fide sibi carendum esse*. In quibusdam Mss. abest *si non claudicante versu*. Credibile igitur fuisse: *quos heu! nostra violavit fides*. Nam excusatio de liberis non potest intelligi, si

non exprimatur.

1005. *Me dede morti*,] Notum est illud: *Dede neci, vacua melior sine regnet in aula*. Quo ipse suavissime utitur in ludo de morte Claudii. Flor. tamen nec male: *Me dedo morti*.

1009. *Caede satiari manus*,] Flor. *satiari a manus*. Videtur velle: *satiari haec manus*. Ovidius: *Si manus haec aliquam posset committere caedem*.

VARIORUM.

1002. *Communes fugas*,] E Colchide fugientes Aeëtam ex Thesalia patrem tuum. FARN.

1006. *Hac*,] Sumam de te poenas hac qua te magis urit parte, id est, in filio. FARN.

1007. *Virginum*] Creūsae nuptias pete, me conjugem factamque ex te matrem desere. Pluralia autem saepe per indignationem pro singularibus posita. ver. 1285. Hercul. Fur. FARN.

1009. *Si posset*] Si tantum mihi superesset pietatis, ut unius caede me satiarem, alteri parcerem; etiam neutrum interficere sustinuissem: sed omnem exui pietatem, itaque vix dolori meo sufficiunt isti duo, imo si me gravidam sentirem etiam dissecto utero foetum extraherem. FARN.

1017. *Meus*]

Jas. Jam perage coeptum facinus, haud ultra precor;
1015 Moramque saltem suppliciiis dona meis.

Med. Perfruere lento scelere; ne propera, dolor.
Meus dies est: tempore accepto utimur.

Jas. Infesta memet perime. *Med.* Misereri jubes.
Bene est, peractum est. plura non habui, dolor,
1020 Quae tibi litarem. lumina huc tumida alleva,

In-

GRONOVII.

1015. *Moramque saltem suppliciiis*] Crux eruditum Lipsius transpositum attribuit Medae, & legit, *supplicibus*. Gruterus aliquid vidit, sed pervidere totum non potuit, partim immemor quid esset *donare* apud huius aevi scriptores, partim obturbatus ab illis, qui cum nominare fustidiebant. Recte ait suppliciiis donata mora, hoc sensu, supplicia maturari: quia, debuisset addere, *donare* est remittere, *donare moram* morae gratiam facere. Sed quum dicit acumen esse scholasticum, & inde fictum, quod cum jus donatione in alium transferimus, id non amplius haereat in donante, evagatur & scopum non tangit, sed circumit. Etiam apud Valer. Maximum lib. 9. 2. *donare silentium* est gratificari alicui eo quod silens. Sed quae è Seneca & Lucano, faciunt ad propositum. Itaque cum hoc filum adprehendisset, mirum non exiisse feliciter hoc Labyrintho. Finit dubius, non pertendere se in defensione huius significationis. Delrius vel cum Bernardino, vult peti ab Iasone moram ad fugiendum, ne tantum scelus spectare cogatur: vel de suo, dicere Iasonem mortuis liberis peragat coeptra, se quoque ipsam interficiat, hoc spectaculum sibi remissionem quandam & moram doloris fore. Scaliger, *suppliciiis dona meis*, & optari lentum supplicium. Haec omnia *μῆν Μόρον*. Oedipus vero ille, quem optabat Scaliger, fuit Hugo Grotius. Is è Lucano suo meminerat, quid hoc usu esset *donare moram*, nempe remittere, neque mora supplicii & lento cruciatu torquere. Hoc postremum votum est desperantium de salute vel sua vel eorum, pro quibus precantur, ut breviter absolvantur. Sic ille: *Rogo, domina, si quid tristius paras, celerius confice. neque enim tam magnam facinus admisimus, ut debeamus torti perire.* Seneca 2. benef. 5. *Acerbissima crudelitas est, quae trahit poenam: & misericordiae genus est cito pe-*

sire. In contrarium ille, *Sic feri, ut mori se sentiat.* Verbi vim alibi plena manu illustravimus & familiarem fecimus. Dixerat hic *ὁ πᾶν* fefellisse eruditos, in primis Scaligerum & Lipsium, quid esset *donare moram*. Ecce homo minime malus, cui Scaliger quidem & ceteri nulla vindicta digni; in Lipsio autem & Delrio tantum libertatis negat ferre. Fortasse, inquit, non fefellit. quid enim? nescierint Lipsius & Delrius, quid esset *donare moram*? At *ὦ bone*, & nescierunt illi, & tu quoque nescisses, nisi accepisses ab eo; cuius sermonem reprehendis; nec hoc vel in te vel in illos crimen est. necesse est enim hominem multa nescire, & summos quotidie ab infimis discere, & qui plurimum sciunt, longe plura nescientes mori. Si non fefellit, cur scribit Lipsius tuus pugnare hunc versum priori, & illo cupere Iasonem statim interimi liberos, hoc quaerere supplicii moram, & Medeam respondere quasi ex voto Iasonis atque exoratum? Cur Delrius tam multa injuste carpens in amico suo, hoc non modo non carpit, sed etiam laudat? cur quod optimum erat in Grutero, carpit? cur qui petit *donari moram supplicio*, eum censet petere id differri? Nos utrumque de Seneca bene meritum libenter agnoscimus: sed cur aliquid eos fefellisse dicere non liceat, causam nullam videmus.

VARIORUM.

1017. *Mens*] A Creonte mihi datus. Suprà vers. 295. FARNABIUS.

1018. *Misereri jubes.*] Miseris enim mors grata. vide Herc. Fur. vers. 512. FARN.

1019. *Bene*] Caeso jam altero filio. FARN.

1020. *Lumina*] Attolle oculos tuos meque vide. annon agnoscis me ex solita caede? prius quidem tibi, jam mihi vindictam poscentem. FARN.

Ingrate Jason. conjugem agnoscis tuam?
Sic fugere soleo. patuit in coelum via.
Squammosa gemini colla serpentes jugo
Summissa praebent. recipe jam natos parens.

1025 Ego inter auras aliti curru vehar.
Jas. Per alta vade spatia sublimi aetheris:
Testare nullos esse, qua veheris, deos.

VARIORUM.

1022. *Sic fugere*] Per caedes patrem fugi occiso fratre, Acastum mariti mei patruelem occiso patre suo, te jam conjugem occisis filiis. FARN.

1025. *Ego*] Et his dictis vesta curru junctis draconibus avolat Athenas, ubi Theseo nupta. Suprà v. 973. FARNABIUS.

1027. *Testare*] Testimonium dicas contra deo-

rum justitiam, vel argumento sis nullos esse in coelo deos, si tibi insigniter scelestae per aethera pateat impunè via. FARN. Habebat illud Cynici in animo, de quo Tullius lib. de Nat. Deor. tertio. *Diogenes quidem Cynicus dicere solebat, Harpalum, qui temporibus illis praedo felix habebatur, contra deos testimonium dicere, quod in illa fortuna tam diu viveret.* HEINSIUS.

L. ANNAEI SENECAE
A G A M E M N O N.
 DRAMATIS PERSONAE.

† THYESTES. CLYTEMNESTRA. NUTRIX. AEGISTHUS. CHORUS ARGIVARUM, sive MYCENAEARUM. ORESTES, Muta Persona. AGAMEMNON. CASSANDRA. EURYBATES. ELECTRA. STROPHIUS. CHORUS ILIADUM. PYLADES, Muta Persona.

A R G U M E N T U M.

Thyestis umbra ulciscendi injuriarum (de quibus vide Thyestis argumentum) cupida, filium Aegisthum in caedem Agamemnonis incitat. Ille itaque Agamemnonem victorem à Troja reducem in convivio impervia irretitum veste occidit, consilii caedisque particeps Clytemnestra, quam absente marito Agamemnone corruperat. Cassandram deinde Agamemnoni amatam ab aris avulsam occidit. Electram, quod fratrem Orestem amandarat, carceri mancipari jubent.

ACTUS

V A R I O R U M.

* **A** G A M E M N O N.] Scena Argis, vel Mycenis; utrubi nihil refert, ut in Thyeste notavimus. Duo chori Argivarum & Troadum: quod minus ab aliis animadversum. Scal. Agamemnon tragoedias scripserunt Ion & Aeschylus, à quo tamen pauca noster fuit mutuatus. Nonius citat L. Pomponii, Agamemnonem suppositum, sed illa vel comoedia vel sane hilaro tragoedia fuit. à Latinis Grammaticis nonnullae tragoediae nominantur, quibus venit aliquando mihi in mentem suspicari, hujus fabulae materiam fuisse tractatam: ex hoc numero sunt Attii Aegisthus, Agamemnonides, Clytemnestra, Livii Andronici Aegisthus, Naevii Aegisthus, & similes.

DELRIUS. Oeconomia Tragoediae ex parte ab Aeschyli cognomine. Locum enim quem tantopere ibi veteres commendant, de Cassandrae furore, expressit. Ibi Agamemnon in scena macatur. Hic res partim à Cassandra, partim ab Electra exponitur, sine alia ἀπαιξία aut persona Nuncii. Electram quam ignorat ille, à Sophocleis instruxit. Unde illi mores dedit. Est autem frugis bonae haec Tragoedia. Quod vel imitatio evincit. Multa enim ex Virgilio non male transtulit, quaedam quoque ex aliis. Narratio Nuncii, multa acute, pauca ambitiose, nec pauca eleganter. HEINSIUS.

† THYESTES.] Florent. *THYESTIS UMBRA*. GRONOVIVS.

ACTUS PRIMUS.

THYESTIS UMBRA.

*Thyestis umbra ab inferis adveniens Aegisthum ad vindictam
sibi ab oraculo promissam invitat.*

O Paca linquens Ditis inferni loca,
Adsum profundo Tartari emissus specu,
Incertus utras oderim sedes magis.
Fugio Thyestes inferos, superos fugo.
5 En horret animus, & pavor membra excutit:
Video paternos, imò fraternos lares.
Hoc est vetustum Pelopiae limen domus.
Hinc auspicari regium capiti decus
Mos est Pelasgis. hoc sedent alti toro,
10 Quibus superba sceptrata gestantur manu.
Locus heic habendae curiae: heic epulis locus.
Libet reverti. nonne vel tristes lacus
Incolere satius? nonne custodem Stygis
Tergemina nigris colla jactantem jubis?

Ubi.

GRONOVII.

Verf. 5. *En horret animus.*] Flor. *Inhorret animus.*

VARIORUM.

1. *Opata*] Inferna, umbrosa, quibus interposita terra, quae Ops, lucem intercludit. FARN.
1. *Ditis*] *dis* sed inferni, Plutonis. FARN.
2. *Tartari*] Hippolyt. 841. FARN.
3. *Utras*] Infernasque, an superas. FARN.
4. *Fugio*] Inferos horreo, superis ipse horribilis. FARNABIUS.
6. *Paternos*] Pelopis patris mei victoris (de qua Thyest. 143.) imo fratris Atrei scelere (de

quo in Thyest. 4. & 5. act.) claros. FARN.

8. *Hinc*] Thyest. 657. In his atriis coronari solent reges. FARN.

12. *Libet*] Domo festa seu coenatione visa, succurrit illi de filiis, quos ibi epulatus fuerat. FARNABIUS.

12. *Tristes*] Acheronta. ex *ἀχθ* & *πῖν*. quod luctuosis fluat undis. vel ab *α* & *χαίρειν* quasi illaetabilis unda: Styga autem à *στυγία*, id est, odi. *tristique palus immabilis unda Styx.* & Cocytum *ὄμις ἡ νόστιμος*, à lamentando. FARN. Potius Acheron ex Hebraeo atque extremum locum denotat.

13. *Custodem*] Cerberum. Troad. 406 Herc. Fur. 784. FARN.

25. Ubi

- 15 Ubi ille celeri corpus evinctus rotae
In se refertur; ubi per adversum irritus
Redeunte toties luditur saxo labor;
Ubi tondet ales avida foecundum jecur;
Et inter undas fervida exultus siti
- 20 Aquas fugaces ore decepto appetit,
Poenas daturus coelitem dapibus graves.
Sed ille nostrae pars quota est culpa senex?
Reputemus omnes, quos ob infandas manus
Quaestitor urna Cnossius versat reos:
- 25 Vincam Thyestes sceleribus cunctos meis.
A fratre vincar. liberis plenus tribus
In me sepultis. viscera exedi mea.
Nec haec hactenus fortuna maculavit patrem;

Sed

GRONOVII.

15. *Corpus evinctus rotae*] Flor. rota. ut Gruteri unus.

28. *Nec hactenus fortuna*] Scaliger putat constare ex sequentibus legendum *Cortina* quia oraculo auctore Thyestes cum filia coit. At mihi videtur constare hoc ipso ex versu non posse legi *Cortina*: nullo enim oraculo ad manducanda liberorum corpora accessit. Accipe igitur *Fortunam* pro fato. Fatum dicit inscium se maculasse nefandis epulis: fatum scientem impulisse per Phocbum ad incestum.

VARIORUM.

15. *Ubi ille celeri*] *Volvitur laeion*, & se sequiturque fugitque. FARNABIUS.

16. *Per adversum*] Sisyphus. Hippol. 1230. FARN.

18. *Faecundum*] Tityi. Hippol. 1228. FARN.

19. *Exultus*] Tantalus. Thyest. 152. FARN.

21. *Poenas*] Ob Pelopen filium diis appositum. ibid. FARN.

22. *Sed ille nostras*] Ad hunc locum & alios intelligendos, flagitia Pelopidarum enumeranda sunt. In ea gente Tantalus Pelopen filium Diis epulandum apposuit, & Atreus fratri Thyesti filios tres comedendos dedit. Pater filium egit in

exilium; Atreum Pelops: fratrem pepulit frater, Thyestem Atreus: gener sustulit socerum, Pelops Oenomaum: pater filium, Atreus Plisthenem: pater item filiam, Agamemnon Iphigeniam: maritus uxorem, Atreus Aërophen: uxor maritum, Clytemnestra Agamemnonem: filius matrem, Orestes Clytemnestram: nepotes suos occidere patruios, Aegisthus Atreum, & Orestes Aegisthum: frater necavit germanum, Atreus Chrysippum: patruelis patruelem, ut Tantalum Agamemnon, Aleten Orestes: patruelis filios, Aegisthus Pelopen & Teledamum. Saevierunt ferro in seipsas, Hippodamia uxor Pelopis, & Pelopeja filia Thyestis. Aegisthi nurus numeratur inter eas quae scelerare sunt infames, ab Ovidio de Ponto; de qua alibi non legi. In eadem familia vitiavit pater filiam, Pelopejam Thyestes; levir glorem, ut idem Aërophen: patruelis patruelem, ut Orestes Hermionem: patruelis affinem, ut Aegisthus Clytemnestram. FABRITIUS.

24. *Quaestitor*] Judex. translatus à consuetudine Romanorum, apud quos, qui judiciis publicis praeerat, Quaestitor dicebatur, qui de crimine diligenter inquirebat & vindicabat. FARNABIUS.

28. *Nec hactenus*] Nescientem me comedisse proprios filios atque ex ignorantia peccantem. FARNABIUS.

- Sed majus aliud ausa commisso scelus,
 30 Gnatae nefandos petere concubitūs jubet.
 Non pavidus hausi dicta, sed cepi nefas.
 Ergo ut per omnes liberos irem parens,
 Coacta fatis nata fert uterum gravem,
 Me patre dignum. versa natura est retro.
 35 Avo parentem, (prò nefas!) patri virum,
 Natis nepotes miscui, nocti diem.
 Sed sera tandem respicit fessos malis
 Post fata demum fortis incertae fides.
 Rex ille regum, ductor Agamemnon ducum,
 40 Cujus secutae mille vexillum rates
 Iliaca velis maria texerunt suis;
 Post decima Phoebi lustra devicto Ilio
 Adest, daturus conjugii jugulum suae.
 Jam jam natabit sanguinè alterno domus.
 45 Enses, secures, tela, divisum gravi

Ictu

GRONOVII.

38. *Sortis incestae fides.*] Utrumque non Delrio modo, sed & Scaligero placeat illa *incesta fors*, legendum cum Flor. & Lipsiano *sortis incertae fides*. Hypallage est pro sortis incerta fides. Quia tam tarde apparuit, dubitatum de ea significat. Ut Petronius: *Uat is fides Calchantis atro dubia pendebat metu.*

42. *Post decem Phoebi*] Flor. *Post decima Phoebi lustra.*

VARIORUM.

29. *Majus*] Oraculi monitu, ut cum propria filia concumberem, hinc natum fore ultorem fraterni sceleris. FARN.

31. *Non pavidus*] Vindictae, cupidine audax, & obvius sceleris. FARN.

32. *Per omnes*] Filios enim mihi ingessi, me filiae. FARN.

33. *Coacta*] Oraculo, ut modo, vers. 30. FARNABIUS.

35. *Avo parentem,*] Namque ego Aegisthus avus & pater, filiae pater & maritus, sic Aegisthus mihi natus & nepos. FARN.

36. *Nolli*] *Fugiente per ortus Sole, Thyestaeas horret dum cernere mensas.* Thyest. vers. 774. FARNABIUS.

38. *Post fata*] Post meam fratrisque mortem. FARNABIUS.

39. *Rex*] Graecorum exercitus imperator. FARNABIUS.

41. *Iliaca.*] *Hyperbole sonantior.* FARN.

42. *Post decem*] Post decem solaria lustra, id est, annuos solis cursus, hoc est, annos. FARN.

43. *Jugulum*] Feriendum. infra vers. 885. FARNABIUS.

44. *Jam*] Ubi Aegisthus interfecerit Atrei filium, ut meos Atreus. alii intellig. de sanguine alterno Agamemnonis, mox Clytemnestrae & Aegisthi. sed prius magis placet, neque enim laetaretur etiam impia umbra filii sui morte. FARNABIUS.

Ictu bipennis regium video caput.

Jam scelera prope sunt; jam dolus, caedes, cruor.

Parantur epulae. caussa natalis tui,

Aegisthe, venit. quid pudor vultus gravat?

50 Quid dextra dubio trepida consilio labat?

Quid ipse temet consulis, torques, rogas,

An deceat hoc te? respice ad matrem; decet.

Sed cur repente noctis aestivae vices

Hiberna longâ spatia producant morâ?

55 Aut quid cadentes detinet stellas polo?

Phoebum moramur. redde jam mundo diem.

GRONOVII.

56. *Redde jam mundo diem.*] Puto scripsisse auctorem: *Reddo jam mundo diem.* Dicit, quod facit. Ab eo, & discessu meo locum facio ingruenti luci, quam adhuc morabar.

VARIORUM.

46. *Bipennis*] Quam dextra laevaue tenens conjugis incussit capiti Clytemnestra fortissima Tyndaridarum. FARN.

47. *Dolus*] Vestis, quae negaret exitum capiti & manibus. inf. v. 885. FARN.

48. *Epulae*] Simulatae & funestae Agamemnoni, ut quondam mihi. FARN.

48. *Caussa*] Ultio per te promissa, supra vers. 30. FARN.

49. *Quid pudor*] An te pudet uxorem patruelis stuprasse? FARN.

50. *Quid dextra*] An dubitas patraelem interficere? FARN.

52. *Respice*] Decere proculdubio te haec scelera fatebere, si memineris te matre incesta natum. AFRN.

53. *Sed cur*] Sed cur nox haec aestiva (quam contractiorem esse oporteret) aequat longitudine hybernas? FARN.

55. *Cadentes detinet, &c.*] Jam occidere paratas, vel, quas jamdudum occidisse tempus erat. FARNABIUS.

56. *Phoebum*] Mea illi in mora praesentia, meum refugit conspectum. vid. Thyest. vers. 119. FARNABIUS.

CHORUS ARGIVARUM.

Chorus è mulieribus Argivis seu Mycenaeis (vid. argum. primi Chori Thyestaei) excelsam fortunam queritur instabilem, anxiam, periculis obnoxiam; mediocrem itaque illi praefert.

O Regnorum magnis fallax
Fortuna bonis, in praecipiti

Du-

VARIORUM.

58. *Bonis*] Splendore quidem, & specie bo-

nis, revera atque exitu plerumque malis, τὸ καὶ ἄλλοι οὐκ ἐν δόμοις] Ἀντιφ. Eurip. FARN. 62. *Alia*

- Arma fatigant? jura, pudorque,
 80 Et conjugii sacrata fides,
 Fugiant aulas: sequitur tristis
 Sanguinolenta Bellona manu,
 Quaeque superbos urit Erinnyes,
 Nimias semper comitata domos:
 85 Quas in planum quaelibet hora
 Tulit ex alto. licet arma vacent,
 Cessentque doli,
 Sidunt ipso pondere magna,
 Ceditque oneri Fortuna suo.
 90 Vela secundis inflata Notis
 Ventos nimium timuere suos.
 Nubibus ipsis inserta caput
 Turris pluvio vapulat Austro.
 Densasque nemus spargens umbras
 95 Annosa videt robora frangi.
 Feriunt celsos fulmina colles.
 Corpora morbis majora patent:
 Et cum in pastus armenta vagos

Vi-

GRONOVII.

84. *Nimias semper comitata domos:*] Quod ex Mss. protulit Lipsius, quodque amici ejus postea ne mentione quidem dignum habuerunt, verius est doctiusque: *Nimias semper*. Sic enim & optima membranae. Tacito frequens. Lib. 3. Histor. quippe nimius jam Antonius, & certiora ex Mutiano sperabantur. Lib. 4. praeferos initio & rebus secundis nimii. Macrobius lib. 5. Saturnal. Ignoscite, nec me nimium vocetis, qui Naturae rerum Virgilium comparavi. Claudianus de bello Getico: Nec pro successu nimius.

VARIORUM.

82. *Bellona*] Enyo, bellorum dea, Martis so-

ror, auriga. FARN.

83. *Erinnyes*,] Furia. Erinnyes autem tres *Θεαὶ τιμωρικαί*, Tisiphone, Megæra & Aleto natae è guttis sanguinis Saturni verendorum. FARNABIUS.

88. *Sidunt*] In se magna ruunt. FARN.

92. *Nubibus*] Alta, quae caput inter nubila condit. vid. Hippol. chorum ult. à vers. 1120. qui totus huic choro conciait. FARNABIUS.

96. *Feriunt*] Plurimaque hujus Montibus in summis vestigia cernimus ignis. Lucret. 6. feriantque summos fulmina montes. FARN.

97. *Corpora*] Τα γὰρ ἀεικλέοντα σώματα πλεονεκτήματα αὐτῶν εἰναι ἀνεγκλίαντες Εἰναι. Sophoc. FARNABIUS.

- Vilia currant, placet in vulnus
 100 Maxima cervix. Quidquid in altum
 Fortuna tulit, ruitura levat.
 Modicis rebus longius aevum est.
 Felix, mediae quisquis turbae
 Sorte quietus,
 105 Aura stringit littora tuta;
 Timidusque mari credere cymbam,
 Remo terras propiore legit.

GRONOVII.

99. *Vilia currant*,] Flor. rectius *currant*; ut Delrium video edidisse. Fabricius ante & postea omnes tenent alterum.

103. *Turbae parte quietus*,] Adfirmat Liplianum Sorte Flor.

VARIORUM.

99. *Placet*] Eximuntur ad caedem è grege

pulcherrimi quique boves. FARN.

100. *Quidquid*] Tolluntur in altum, et lapsa graviore ruant. Claud. FARN.

102. *Modicis*] Moderata durant. Firma mediocritas. FARNABIUS.

105. *Stringit*] Radit, utque postea legit litus. FARNABIUS.

ACTUS SECUNDUS.

CLYTEMNESTRA. NUTRIX.

Sibi male conscia Clytemnestra, atque adulterii poenas, redeunte jam marito, verita, κακὰ κακοῖς ἰατρῶν statuit. meditatur itaque Agamemnoni exitium: dissuadet nutrix.

- Quid, segnis anime, tuta consilia expetis?
 Quid fluctuaris? clusa jam melior via est.
 110 Licuit pudicos conjugis quondam toros,
 Et sceptrâ castâ vidua tutari fide.

Pe-

GRONOVII.

111. *Castâ fide*.] Sic Ovidius lib. 7. Met. *donis-que pudicam sollicitare fidem*.

VARIORUM.

108. *Tuta consilia. &c.*] Honestam receptionem, vel excusationem, deprecationem culpae, &c. FARNABIUS.

114. *Id-*

- Periêre mores, jus, decus, pietas, fides,
Et qui redire, cum perit, nescit pudor.
Da frena, & omnem prona nequitiam incita,
115 Per scelera semper sceleribus tutum est iter.
Tecum ipsa nunc evolve foemineos dolos,
Quod ulla conjux perfida, atque impos sui,
Amore coeco; quod novercales manus
Ausae; quod ardens impiâ virgo face,
120 Phasiaca fugiens regna Thessalicâ trabe:
Ferrum, venena. vel Mycenaeas domos
Conjuncta socio profuge furtiva rate.
Quid timida loqueris furta, & exilium, & fugas?
Soror ista fecit. te decet majus nefas.
125 *Nutr.* Regina Danaûm, & inclitum Ledaë genus,
Quid tacita versas? quidve consilii impotens
Tumido feroces impetus animo geris?
Licet ipsa fileas, totus in vultu est dolor.
Proin quidquid est, da tempus ac spatium tibi.
130 Quod ratio nequit, saepe sanavit mora.
Clyt. Majora cruciant, quam ut moras possim pati.

Flam-

GRONOVII.

117. *Vel Mycenaea domo*] Flor. *vel Mycenaeas domos* *Conjuncta socio profuge.* Omnino rectius. Est enim proprium Senecae. Consolat. ad Polybiam: *conspicuum conversationemque suorum civium profugit.* Sic Hercule Furente: *Profugit Umbras Tityus.* Hippolyto: *Genus omne profugit.*

130. *Quod ratio nequit,*] Fl. *non quit.*

131. *Quam ut moras possim pati.* [Flor. *abest vō* *ut.* Itaque trajectum malit Nic. Heinsius: *quam*

VARIORUM.

114. *Incita,*] Utitur metaphora ab equis sumpta; quos cum currere volumus, frenum illis permittimus, ut prono, non erecto, collo inciti evolent. falsum autem quod sequitur, sed per-

sonae loquenti accommodatum. DELRIUS.

116. *Foemineos*] *Emphasis.* nihil inausum intantumque relinquentes. FARNABIUS.

119. *Ardens*] Medea Jasonis amore ardens. vid. Med. & Hippol. 561. FARNABIUS.

120. *Phasiaca*] Golchica à Phaside flu. FARN.

120. *Thessalica trabe:*] Argo. vide Med. 609. FARN. Sic Horatius ode 1. *Cypriam trabem* dixit. DELRIUS.

122. *Socio,*] Aegistho adulterii & periculi socio. FARNABIUS.

124. *Soror ista fecit.*] Helena soror mea fugit Paridem secuta. FARN.

128. *Totus*] Prodit dolorem vultus. Med. v. 444. FARN.

130. *Quod ratio*] *ἡ ἀνὰ λόγον, τὸ δ' ἔσ' ἡ ἀνὰ λόγον.* Eurip. FARN.

Aaaa 2

133. Do-

- Flammae medullas & cor exurunt meum.
 Mistus dolori subdidit stimulos timor.
 Invidia pulsat pectus. hinc animum jugo
 135 Premit Cupido turpis, & vinci vetat,
 Et inter istas mentis obsessae faces,
 Fessus quidem, & dejectus, & pessundatus
 Pudor rebellat. fluctibus variis agor:
 Ut cum hinc profundum ventus, hinc aestus rapit,
 140 Incerta dubitat unda, cui cedat malo.
 Proinde omisi regimen è manibus meis.
 Quocunque me ira, quo dolor, quo spes feret,
 Huc ire pergam. fluctibus dedimus ratem.
 Ubi animus errat, optimum est casum sequi.
 145 *Nutr.* Coeca est temeritas, quae petit casum ducem.
Chyt. Cui ultima est fortuna, quid dubiam timet?
Nutr. Tuta est, latetque culpa, si pateris, tua.
Chyt. Perlucet omne regiae vitium domus.

Nutr.

GRONOVII.

meras possum ut pati. Interposuerunt enim librarii posteriores non ubi debebant.

137. *Fessus quidem, & dejectus, & pessundatus*] Utitur verbis ad luctam pertinentibus. *Pessundatus rebellat*: ut Hannibal apud Justinum ait cum Romano etiam jacente luctandum esse. Et Cornelius Nepos tradit Epaminondam luctando se exercuisse ad eum finem, quoad stans complecti posset atque contendere. Spreto scilicet ultimo volutantium conatu, quem adjugebant artifices. Quid igitur o. Pal. Vossianusque & meus & duo Germanici, *devinctus*? Flor. ut ante Fabricium, *devinctus*? An est ligatus, impeditus? & alludit ad nexus nodosque luctantium, de quibus in Diatriba ad Statium?

143. *Fluctibus dedam ratem.*] E Delrii Mog. est. Prius habebatur, *dedi*. Sed numerosius Flor. *fluctibus dedimus ratem*.

VARIORUM.

133. *Dolori*] De pellice Cassandra. FARN.

133. *Timor.*] Ne deprehenso adulterii poenas sumat maritus. FARN.

135. *Cupido*] Adulteri Aegisthi. FARN.

138. *Rebellat.*] Nec cedit honesto conjugis amor. FARNABIUS. Immo victici libidini.

139. *Ut cum*] Urque carina, Quam ventus premit & vento contrarius aestus, Vim geminam sentit, paretque incerta duobus. FARNABIUS.

141. *Regimen*] Clavum, gubernaculum rectae rationis. FARN.

146. *Ultima*] In extremo, quo deterius nil potest esse FARNABIUS.

148. *Perlucet omne*] In omnium oculis & ore positum est. Tanto conspectius in se Crimen habet, quanto major, qui peccat, habetur. FARN. Claudianus: — te totius medio telluris in orbe Vivere cognoscas, cunctis tua gentibus esse Facta palam, nec posse dari regalibus unquam Secretum vitiis; nam lux altissima sati Occultum nihil esse finit, latebrasque per omnes Intrat & abstrusos explorat fama recessus. DELRIUS.

151. *Quod*

Nutr. Piget prioris, & novum crimen struis?

150 *Chyt.* Res est profecto stulta, nequitiae modus.

Nutr. Quod metuit, auget, qui scelus scelere obruit.

Chyt. Et ferrum & ignis saepe medicinae loco est.

Nutr. Extrema primo nemo tentavit loco.

Chyt. Rapienda rebus in malis praeceps via est.

155 *Nutr.* At te reflectat conjugii nomen sacrum.

Chyt. Decem per annos vidua respiciam virum?

Nutr. Meminisse debes subolis ex illo tuae.

Chyt. Equidem & jugales filiae memini faces;

Et generum Achillem. praestitit matri fidem.

160 *Nutr.* Redemit illa classis immotae moras,

Et maria pigro fixa languore impulit.

Chyt. Pudet, pigetque! Tyndaris coeli genus,

Lustrale classi Doricae peperit caput.

Revolvitur animus virginis thalamos meae,

165 Quos ille dignos Pelopiâ fecit domo,

Cum

GRONOVII.

154. *Capienda rebus*] Flor. *Rapienda*. Simplex pro composito. Ovidius de equis solis: *Corripere viam*.

162. *Piget, pudetque!*] Solent haec duo conjungi. Cicero pro domo: *ut me non solum pigeat stultitiae meae, sed etiam pudeat*. Et *pudere* volunt grammatici ad dedecus, *pigere* ad damnum & dolorem referri. Flor. tamen: *Piget dolesque*. Idem sequenti versu, *peperi caput*. Omnino melius quam *peperit*, quod vulgo. *Tyndaris peperi*, ut *Medea fugiam*, ut *Annibal peto pacem*.

VARIORUM.

151. *Quod metuit,*] Scelus, scelerisque poemam. FARNABIUS.

152. *Et ferrum*] Cauterio, candenti ferro obfistitur cancris, gangraenis, &c. *Ut redimas corpus, ferrum patieris & ignes*. FARN.

154. *Capienda*] In rebus asperis & tenuis spei fortissima quaecumque consilia sunt tutissima, sed in bellicis politicisque utibile hoc, in peccando minime. FARN.

156. *Decem*] Egregius sane conjux, qui me per decem annos reliquit. de vidua autem vid. Hippolyt. vers. 620. FARN.

158. *Equidem*] Et memini quo pacto sub praetextu nuptiarum cum Achille arcessierit Iphigeniam, eamque immolaverit Dianae. Troad. 162. FARNABIUS.

159. *Praestitit*] Ironia. FARN.

162. *Tyndaris*] Ego filia Tyndari ut vulgo creditur, revera Jovis ex Leda. FARN.

163. *Lustrale*] Expiativum, ventos redimens. vid. Troad. 167. FARNABIUS.

164. *Thalamos*] Modo. v. 156. FARN.

165. *Pelopia*] Saeva, crudeli, quae liberos mactare solet, ut Tantalus Pelopem, Atreus tres Thyestis filios. FARN.

- Cum stetit ad aras ore sacrifico pater,
 Quam nuptiales? horruit Calchas suae
 Responsa vocis, & recedentes focos.
 O scelera semper sceleribus vincens domus!
 170 Cruore ventos emimus, bellum nece.
Nutr. Sed vela pariter mille fecerunt rates.
Clyt. Non est soluta prospero classis deo:
 Ejecit Aulis impias portu rates.
 Sic auspicatus bello, non melius gerit.
 175 Amore captae captus, immotus prece,
 Sminthea tenuit spolia Phoebei senis,
 Ardore sacrae virginis jam tum furens.
 Non illum Achilles flexit indomitus minis;
 Non ille solus fata qui mundi videt,
 180 In nos fidelis augur, in captas levis;
 Non populus aeger, & relucentes rogi.

In-

GRONOVII.

166. *Ore sacrilego pater,*] Immo *sacrifico*, ut jubet liber optimus. Aeschylus: ἵστα δὲ δὲ θυγῆς θύειν θυγατρὶ. Idem: *Quam nuptiales?* quam bene (id est, per ironiam, quam non) convenientes nuptiis, quas apud me simularat. Vulgo *Quasi*.

176. *Spolia Phoebei ducis,*] Quantus imperator fuerit Chryses, ignoro. Unum scio melius quadrare, quod est in Flor. *Phoebei senis*. Agamemnon ad ipsum: Μὲ γέ, γέ, καὶ λῆπν.

VARIORUM.

168. *Recedentes*] *Pathos*, sic Thyest. vers. 766.
 170. *Cruore*] Vid. Troad. 161. FARN.
 171. *Mille*,] Quos tamen Homerus 1080. computat: Dares Phrygius 1140. Dictys 1295. FARNABIUS.
 172. *Deo*:] Numine, vel etiam Diana, vid. Herc Fur. 384. FARN.
 173. *Aulis*] Boeotiae portus, Græcorum statio in Trojanos conjurantium. FARN.
 174. *Sic auspicatus*] Caede virginis filiae im-

peratoris. FARN.

175. *Amore*] Astynomes, Chryseidos. Troad. 222. FARN.

175. *Prece*,] Patris Chrysaë filiam redempturi. FARNABIUS.

176. *Sminthea*] Filiam Chrysaë Sacerdotis Apollinis Sminthei, ὡς δὲ ἔστιν ὁ μῦθος, i. e. mures ἄσιν, δὲ ὡς μῦθος. al. à Sminthe opp. FARN.

177. *Jam tum*] Ut nunc rursus Cassandrae. DELRIUS.

178. *Non illum*] Non flexit minis, vel Achilles indomitus minis. FARNABIUS.

178. *Indomitus*] Talem nobis Achillem Homerus ubique, & Horat. in epist. ad Pisones de arte poetica depingunt. DELRIUS.

179. *Ille solus*] Calchas. οἰωνοκόλων ὃς ἄριστος ὦς ἡν τὰ τ' ἰοῦν, τὰ τ' ἰοῦν, ὡς τ' ἰοῦν. FARN.

180. *In nos*] Statim Agamemnoni creditus, ubi Iphigeniam Dianae immolendam cecinit, quando fatetur reddendam Briseida, fidem ejus elevavit Agamemnon. FARN.

181. *Aeger*,] Peste laborans. notum ex Hom. Il. 2. FARN.

181. *Relucentes*] Ἄνι δὲ πρὸς τὴν καὶ τὴν δαμνῆ. FARN.

182. *Græ-*

Inter ruentis Graeciae stragem ultimam
Sine hoste victus marcet, ac Veneri vacat,
Reparatque amores: neve desertus foret

185 A pellice unquam barbara coelebs torus,
Ablatam Achilli diligit Lyrnessida:
Nec rapere puduit è sinu avulsam viri.
En Paridis hostem! nunc novum vulnus gerens
Amore Phrygiae vatis incensus furit:

190 Et post tropaea Troica, ac versum Ilium,
Captae maritus remeat, & Priami gener.
Accingere, anime; bella non levia apparas:
Scelus occupandum est. pigra, quem expectas diem?
Pelopia Phrygiae sceptrum dum teneant nurus?
195 An te morantur virgines viduae domi;
Patrique Orestes similis? horum te mala

Ven-

G R O N O V I I.

186. *Diligit Briseida*:] Pro vera lectione obtinet locum interpretatio. Scribe cum optimo: *Diligit Lyrnessida*. Hom. Briseis, ἢ ἐκ Ἀργείων ἱστῶσα.

187. *È sinu avulsam viri*.] Etruscus: è sinu avulsam viri. Ut in Medea: Jam jam meo rapiuntur avulsi è sinu.

V A R I O R U M.

182. *Graeciae*] Hujus Trojanae expeditionis poetae semper ita meminerunt, veluti si illi tota Graecia interfuisset. Sed refragatur Artemidorus iniquiens: μὲντοι οἱ Ὀμήδων ἦ Βοιωτῶν οὐκ ἔγγ' ἔδρασε τίς Ἰάσος. Invenerat nimirum apud Homerum in Catalogo non οὐδὲς, sed Ἰππολύκην, ut testatur Eustathius multos legisse, & parvi oppidi nomen esse, Hypothebas, quos interfuisse testatur Homerus Iliad. 9. οἱ δ' Ἰπποθέκας ἄχον ἰὺ κλέπτειν πολείεσθαι. non Thebanos. Tamen Iustinus lib. 28. solos Acarnanas scribit Graecis ad Trojam non ivisse suppetias: nec eos in Bocotia expressos invenio. DELRIUS.

183. *Marcet*,] In Venerem patris. FARNABIUS.

185. *Coelebs*] Hippol. 230. FARN.

186. *Ablatam*] Hippodamiam Brisei filiam per praecones Achilli aufert. FARN.

187. *Viri*.] Achillis fortis, vel illam maritali amore tenentis. FARN.

188. *En Paridis*] En pulchrum adulterii vindicem. Iron. FARN.

189. *Phrygiae*] Cassandreae, seu Alexandriae. vid. Troad. 34. & 966. FARN.

189. *Furit*:] Eleganter ἀνείκελτον vatis furoris. FARNABIUS.

190. *Tropaea*] Troad. vers. 147. FARN.

193. *Scelus*] Antequam meum ulciscatur adulterium Agamemnon, ego illius. Thyest. 203. Herc. Oet. 435. FARN.

194. *Phrygiae*] Cassandra. plural. indignanter pro singulari. ut Phoen. 368. Med. 1005. FARN.

195. *An te*] An filiarum innuptarum Electrae, Chrysothemidos, Laodices, & Iphianassae filii-que causa vindicta abstines? imo horum gratia magis perfice, ne quid gravius patiantur ista superinducta noverca, eaque captiva furore vaticinii percita. Hippol. 602. FARNABIUS.

202. *Meus*

- Ventura moveant, turbo queis rerum imminet.
 Quid misera cessas? en adest natis tuis
 Furens noverca. per tuum, si aliter nequit,
 200 Latus exigatur ensis, & perimat duos.
 Misce cruorem. perde pereundo virum.
 Mors misera non est, commori cum quo velis.
Nutr. Regina, frena temet, & siste impetum,
 Et quanta tentes, cogita. victor venit
 205 Asiae ferocis, ultor Europae: trahit
 Captiva Pergama, & diu victos Phrygas:
 Hunc fraude nunc conaris & furto aggredi?
 Quem non Achilles ense violavit fero,
 Quamvis procacem torvus armasset manum.
 210 Non melior Ajax, morte decreta furens;
 Non sola Danaïs Hector & bello mora;
 Non tela Paridis certa; non Memnon niger;

Non

GRONOVII.

199. *Si aliud nequit;*] Quod habuerunt olim editi, quod unus Pal. quodque caeterorum, non sane optimorum, conspiratione sublatum est, *si aliter nequit*, id verum fuisse testatur antiquissimus Florentinus.

VARIORUM.

202. *Mors misera non est,*] Cum illo, quem perire expetis, mori. Hellen. *οὐδαμῶς ἢ ἂν θύοις.* FARN. Valer. Maximus lib. 6. cap. 8. *Levique vulnere à Thelēsino, cum quo commori destinaverat, perstrictum,* &c. Fabricius nobis invexerat, *com mori qui cum velis*: eleganter quidem, si ferrent codd. scripti. GRUTERIUS.

204. *Victor*] Agamemnon, cui haec meditaris, redit victor. FARNABIUS.

205. *Asiae*] Trojae in Asia minori vid. Troad. vers. 4. FARN.

205. *Europae*] Injuriae illatae Graeciae, quae in Europa. FARN.

206. *Captiva*] Reliquias Trojae, captivas. FARN.

206. *Diu victos*] Diutino, lento, decennali

bello. FARN.

207. *Furto*] Clandestinis insidiis. Al. *conaris insana aggredi*? FARN.

208. *Quem non Achilles*] Homerus Iliad. α. narrat Achillem gladium strinxisse, ut Agamemnonem occideret, sed Palladis interventu se abstinuisset: quo monemur iram ratione temperare. DELRIUS.

209. *Procacem*] Caedis & vindictae immodice appetentem. Procari enim significat immodice & impudenter petere. FARNABIUS.

210. *Melior Ajax*] Telamonius, *Οἶαδ', ἰσχυρὸς, Αἴας μῆϊον.* FARN.

210. *Morte*] Deliberata morte ex pudore caesorum à se pecorum per insaniam, qua correptus est propter adjudicata Ulyssi ab Agamemnone & proceribus Achillis arma. FARN.

210. *Furens*] Vide Sophoclem *ἐν τῷ ἀγρίῳ* & Ovidium 13. Metam. DELRIUS.

211. *Sola*] Troad. 31. & 125. FARN.

212. *Non tela*] Nec tela Paridis certa, quia ab Apolline directà in Achillem, (Troad. 345.) violaverunt. FARN.

212. *Memnon*] Memnon Aethiops, vid. Troad. v. 10. FARN.

213. *Xan-*

- Non Xanthus armis corpora immistis gerens,
 Fluctusque Simois caede purpureos agens,
 215 Non nivea proles Cycnus aequorei dei;
 Non bellicoso Thressa cum Rheso phalanx;
 Non picta pharetras, & securigerâ manu
 Peltata Amazon; hunc domi reducem paras
 Mactare, & aras caede maculare impiâ?
 220 Victrix inultum Graecia hoc facinus feret?
 Equos & arma, classibusque horrens fretum
 Propone, & alto sanguine exundans solum,
 Et tota captae fata Dardaniae domus
 Regesta Danaïs. comprime affectus truces,
 225 Mentemque tibimet ipsa pacifica tuam.

* A E-

G R O N O V I I.

220. *Ultrix inultum*] Flor. *Victrix inultum* Nec videtur puerile polyptoton captaisse Seneca.

224. *Regesta Danaïs*] Interpretantur reportata in Graeciam in vindictam raptæ unius Helenæ. Tu intellige, exempla, quæ in Trojam statuta sunt, eadem expetitura & recasura in Argivos ab aliis Graecis per vindictam Agamemnonis, si occidatur. Minæ sunt, non preces. Cogita, inquit, non egregia Agamemnonis facinora, ut interpres, sed equis & viris & velis vos petatum iri. Sic & *sanguine exundans solum*, non Trojanum, sed Mycenæum exundaturum perinde, ut Trojanum. Cassandra infr. *fata se vertunt retro*.

V A R I O R U M.

213. *Xanthus*] Ὀξείας Ἀχιλλῆος εὐαὶν βαρυδινῆς Πύρρο πόθ' ἀλλὰ δὲ πικρὴ ἰππῶν τὴν ἀνδρῶν. Il. φ. FARN.

214. *Fluctusque*] Quem neque qui tot Simois correpta sub undis Scuta virum galeasque & sortia corpora volvit, violavit. FARNABIUS.

215. *Nivea*] Troad. vers. 181. FARN.

215. *Aequorei Dei*] Neptuni; additum ad differentiam alterius Cycni, Martis filii, ab Hercule superati. DELRIUS.

216. *Non bellicoso Thressa cum Rheso*] Troad. vers. 8. FARNABIUS. Vide Rhesum tragoediam incerti auctoris, quæ vulgo perperam Euripidi adscribitur, & nos vulgus secuti sic eam sæpe citavimus, & Homerum Iliad. 4. DELRIUS. Qui ad amnem sui nominis fuit intersectus, in quem etiam se uxor Arganthona, desiderio mariti projecit. Vide Parthenium Narration. suarum cap. ult. DELRIUS.

217. *Picta*] Non Penthesilea, quæ Duce Amazonidum Lunatis agmina peltis, Sacra securigeris dextris & picta pharetras. Med. 214. est autem pelta scutum in folium hederaceum formatum. FARNABIUS.

218. *Peltata Amazon*] Peltam sic describit Pierius Hieroglyph. lib. 42. ut circulus descriptus linea diametrali dissecetur: pars altera, quantum cubiti, manusque ministerio deserviat, relinquatur: altera duobus à lateribus excavetur: ita ut in medio spatium sit insertando brachio, cujus hoc sit propugnaculum. extrema ad scuti marginem lunentur in cornua. Orbes illi duo hinc inde exempti, insertandæ si opus sit hastæ, alter commodus, alter ad inspecandum inserviat. Consule Q. Smyrnaeum, quem non vulgus tantum, sed & doctiores nonnulli Q. Calabrum appellant. non bene. DELRIUS.

218. *Hunc*] Talem post tot tantæque res gestas strenue reducem. FARNABIUS.

* AEGISTHUS. CLYTEMNESTRA. NUTRIX.

Clytemnestram nutricis consiliis cedere paratam, jamque dubiam superveniens Aegisthus avertit rursus atque in praeceps trahit.

Aegisth. **Q**uod tempus animo semper ac mente horrui,
Adest profecto rebus extremum meis.

Quid terga vertis, anime? quid primo impetu
Deponis arma? crede perniciem tibi,

230 Et dira saevos fata moliri deos.

Oppone cunctis vile suppliciiis caput,
Ferrumque & ignes pectore adverso excipe.

Clyt. Aegisthe, non est poena sic nato mori.

Aegisth. Tu nos pericli socia, tu Leda fata

235 Comitare tantum: sanguinem reddet tibi

Ignavus iste ductor, ac fortis pater.

Sed quid trementes circuit pallor genas,

Ja-

GRONOVII.

VARIORUM.

* AEGISTHUS. CLYTEMNESTRA.] Flor. addit, NUTRIX. ut intelligatur *αὐτῆς* adflare *αὐτῆς*.

233. Non est poena sic nato mori] Tacitus 6. ann. *hisdem diebus Sex. Papinius consulari familia repentinum & informem exitum delegit, iactō in praeceps corpore. Causa ad matrem referebatur, quae pridem repudiata, adsentationibus atque luxu perpulisset juvenem ad ea, quorum effugium non nisi morte inveniret.*

235. Comitare tantum:] Verba male ominata. Sentit ille quidem, ne desere me, sed fida mane socia in eo quod molior. Verum possunt referri ad priora, quasi eam comitem mortis optet, quod postea accidit: simul enim ambos peremit Orestes.

232. *Adverso*] Opposito, omnia prius tentante quam timide cedas, vertasque terga. FARNABIUS.

233. *Sic nato*] Ex incestu nato. sup. vers. 30. FARNABIUS.

234. *Leda*] Hipp. 300. & supra vers. 160. FARNABIUS.

235. *Tantum*] Refer ad comitare. vel tantum sanguinem, quantus fuit filiae, non reddet. COMPELLINUS.

235. *Sanguinem*] Sanguine suo rependet sanguinem filiae tuae Iphigeniae ab illo caesae. Troad. 165. FARN.

236. *Ignavus*] Quia ipse dux licet ducum per se nihil gessit fortiter. *ἀδραχὴς τῶν πάλαιον αὐτῶν λαφύων*, amoribus indulgens. FARN.

236. *Fortis*] In filia immolanda. FARN.

245. *Ua*

- Jacensque vultus languido obtutu stupet?
Clyt. Amor jugalis vincit, ac flectit retro.
 240 Referamur illuc, unde non decuit prius
 Abire: vel nunc casta repetatur fides.
 Nam sera nunquam est ad bonos mores via.
 Quem poenitet peccasse, paene est innocens.
Aegisth. Quo raperis amens? credis aut speras tibi
 245 Agamemnonis fidele conjugium? ut nihil
 Subesset animo, quod graves faceret metus;
 Tamen superba & impotens flatu nimis
 Fortuna magno spiritus tumidos daret.
 Gravis ille fociis stante adhuc Troja fuit.
 250 Quid rere ad animum suapte natura truce
 Trojam addidisse? rex Mycenarum fuit.
 Veniet tyrannus. prospera animos efferunt.
 Effusa circa pellicum quanto venit
 Turba apparatu! sola sed turba eminent,
 255 Tenetque regem famula veridici Dei.

Fe-

GRONOVII.

240. *Reveremus illuc,*] Flor. *Referemus.* Scribendum: *Referamur illuc.* Sequenti quoque versu dubitant. Alii, *sic nunc:* alii, *sed nunc.* Verum in optimo: *Vel nunc casta repetatur fides.* Ut in Phoenissis: *quam tanti est mihi Genuisse vel sic.* Et in Medea: *pro me vel scelus.* Vides nexum orationis, quem in utroque altero merito sibi displicere notat Gruterus.

249. *Gravis ille, &c.*] Cicero lib. 4. fam. 9. *An qui in bello, cum omnium nostrum conjunctum esse periculum suo cereret, certorum hominum minime prudentium consilio uteretur; cum magis communem censemus in victoria futurum fuisse, quam incertis in rebus fuisset?*

254. *Sola sed longe eminent, Tenetque regnum*] Flor. *sola sed turba eminent, Tenetque regem* a solo codice est Lipsiano. Delirius dissimulat. Gruterus, quod mirum, admisit contra suos omnes,

ob similem locum Tibulli. Et certe non incommode dicitur. Sed juxta tenerum est alterum. Regem in potestate habet. Affinia sunt, illud Justini lib. 12. *suis permisit, si quarum captivarum consuetudine tenerentur, ducere uxores.* Et Suetonii in Tiberio: *cum & Agrippinae consuetudine teneretur, & Juliae mores improbare.* Tⁱ turba etiam habuit Lipsianus, sed non loco positum. Sic enim ille: *turba sed longe eminent:* damnante versu.

VARIORUM.

245. *Ut nihil*] Fac te castam esse, nec adulterii consciam supplicium metuere. FARN.

249. *Gravis*] Quod exprobrat *ἀγοστής βασιλῆϊ* Achilles II. d. FARN.

251. *Trojam*] Trojae casum. FARN.

255. *Tenetque*] Imperatque Cassandra vates Apollinis. FARN.

Bbbb 2

257. A

- Feresne thalami victa consortem tui?
 At illa nolet. ultimum est nuptae malum,
 Palam mariti possidens pellex domum.
 Nec regna socium ferre, nec tedia sciunt.
- 260 *Clyt.* Aegisthe, quid me rursus in praeceps rapis,
 Iramque flammis jam residentem incitas?
 Permisit aliquid victor in captas sibi:
 Nec conjugem hoc respicere, nec dominam decet.
 Lex alia solio est, alia privato in toro.
- 265 Quid quod severas ferre me leges viro
 Non patitur animus turpis admissi memor?
 Det ille veniam facile, cui venia est opus.
Aegisth. Ita est. pacisci mutuam veniam licet.
 Ignota tibi sunt jura regnorum aut nova.
- 270 Nobis maligni iudices, aequi sibi,
 Id esse regni maximum pignus putant,
 Si quidquid aliis non licet, solis licet.

Clyt.

GRONOVII.

258. *Mariti possidens pellex domum*] Flor. *Palam marita*. Unde probabiliter Nic. Heinſius ad Ovidii *Heroidas*: *Palam maritam possidens pellex domum*. *Domus marita*, in qua ſint juſti conjuges. Horatius: *proliſque novae ſeraci lege marita*.

260. *Rurſus in praeceps rapis*,] Flor. in *praeceps* agit.

261. *Jam residentem excitat*?] Quod Commelinus ait in omnibus fuſſe & in Mog. Delrius, *incitas*, nos vidimus in Flor. Voſſiano & aliis. Quod zutem ſtatim Delrius in omnibus ſuis conſtanter legi ait: *Non conjugem hoc reſpicere, non: Flor cum vet. edd. Nec conjugem hoc reſpicere, nec dominam decet*. Sequenti adjicit praepoſitionem: *alia privato in toro*.

269. *Jura regnorum haud nova*] Non patitur hic Gruterus nonnullorum *ant.* Id tamen eſt in Florentino. Quamquam haec duo vocabula tam frequenter in libris antiquis confundantur, ut, utrum ſtare debeat, ſaepius ex ſenſu, quam ex

fide librorum, ſit judicandum. Cicero jungere ſolet. *Novum & inuſitatum, novum & inauditum, novum & inopinatum*. Tu ſola haec neſcis, an omnino & omnibus nova ſunt.

VARIORUM.

257. *At illa*] Quod ſi tu poteris volesſe, illa nolet, te itaque tollere tentabit. FARN.

259. *Nec regna*] *Non capiunt dominos regna Venusque duos* FARNABIUS.

262. *Permiſit*] Fac Agamem. victorem ſibi aliquid indulſiſſe in captivas FARN.

263. *Dominam*] Matrem familias, *Donna*. Lacedaemones autem uxores ſuas *nyctias* vocabant, Theſſali *δαμοίαι*, illae viciliſim maritos *nyctias* & *δαμοίαι* dominos. FARN.

264. *Lex alia ſolio*] Regibus, quibus plerumque, quot libet. concubinas habere licet. FARN.

267. *Det ille*] Iniquum eſt, ut conjux à conjugis fidem à ſe non praeflitam exigat. FARN.

268. *Ita eſt.*] Ironia. FARN.

271. *Pignus*] Praerogativam. FARN.

274 EN-

Clyt. Ignovit Helenae. juncta Menelao redit,
Quae Europam & Asiam paribus afflixit malis.

275 *Aegisth.* Sed nulla Atridem Venere furtiva abstulit,
Nec cepit animum conjugii obstrictum suae.
Jam crimen ille quaerit, & causas parat.
Nil esse crede turpe commissum tibi.

Quid honesta prodest vita, flagitio vacans,
280 Ubi dominus odit? fit nocens, non quaeritur.
Spartamne repetes spreta, & Eurotan tuum,
Patriasque sedes profuga? non dant exitum
Repudia regum. spe metum falsâ levas.

Clyt. Delicta novit nemo, nisi fidus, mea.

285 *Aegisth.* Non intrat unquam regium limen fides.

Clyt. Opibus merebor, ut fidem pretio obligem.

Aegisth.

GRONOVII.

275. *Sed nulla Atridem*] Florent. *Atridem*
277. *Causas parat.*] Exponunt de caede, quum
intelligat causas divortii. Plautus Menaech. a. 4.
scen. 6. *Uxor viro si clam domo egressa est foras;*
Viro sit causa, exigitur matrimonio. Cicero Phi-
lip. 2. *Mimam illam suas res sibi habere iussit, ex*
XII. tabulis causam addidit, exegit. Hoc igitur
proprie nunc tantum dicit, uti postea significet
ex hoc alterum sequi.
279. *Flagitio carens,*] Flor. *flagitio vacans.*
281. *Spreta, & à tanto viro,*] Quis hic vitium
subesse suspicatus est? Tamen si consideres,
quam languidum est illud magnam praefere-
re vim, à tanto viro? En exemplum nobile, quo
modo soliti sint libri corrumpi. Optimus liber
habet, *spreta & enro tantum.* Inde fecerunt qui-
dam: *& à viro tanto:* quod nos in quibusdam
etiam scriptis vidimus. Accessit corrector alter,
legem carminis paullo gnarior, & transpositis
duabus vocibus expatrat, quod adhuc semper
editum fuit. At ex antiquissima scriptura facien-
dum fuit: *Spartamne repetes spreta & Eurotan*
tuum? Habes hic una litera addita, quicquid in
fidelissimo libro fuit, & sensum egregium. Vetus
Poeta apud Ciceronem Tusc. 2. *Nihil horum si-*
mile apud Lacenas virgines, Quae magis palaestra,

Eurota, sol, pulvis, labos, Militia in studio est,
quam fertilitas barbara.

286 *Opibus*] Vide nostra de pecunia vetere
lib. 4. cap. 4.

VARIORUM.

274. *Europam*] Intelligit Graeciam, quae in
Europa. Suprà vers. 105. FARN.
275. *Sed nulla Atridem*] Sed nullius concubi-
nae amor animum Menelai ab Helena alienavit,
ut Cassandrae pellicis amor Agamemnonis ani-
mum à te. FARN.
277. *Ille*] Agamemnon. FARNABIUS.
277. *Causas*] Propter quas te de medio tol-
lat, quo liberius fruatur pellice. FARN.
278. *Nil esse*] Ut suprà vers. 243. FARN.
280. *Fit nocens,*] Non inquitur nocensne
quis sit necne, sed pro nocente damnatur, quem-
cunque rex odit. FARN.
281. *Spartamne*] Nec spera te repudiatam pe-
titurem patriam tuam Spartam; repudiatas enim
uxores non sinunt reges abire, verum eas necan-
das curant. FARN.
284. *Delicta*] Adulterio meo conficius est ne-
mo praeter quendam fidelem, qui celabit, unde
non est cur fugiam. FARN.
286. *Opibus*] Muneribus. FARN.

Bbbb 3

288. Sur-

- Aegisth.* Pretio parata, vincitur pretio fides.
Clyt. Surgit residuus pristinae mentis pudor.
 Quid obstrepis? quid voce blandiloquâ mala
 290 Consilia dictas? scilicet nabet tibi
 Regum relicto rege, generosa exuli?
Aegisth. Et cur Atrida videor inferior tibi,
 Gnatus Thyestae? *Clyt.* Si parum est, adde & nepos.
Aegisth. Auctore Phoebo gignor. haud generis pudet.
 295 *Clyt.* Phoebum nefandae stirpis auctorem vocas,
 Quem nocte subitâ frena revocantem sua
 Coelo expulistis? quid deos probro advocas?
 Surripere doctus fraude geniales toros,
 Quem Venere tantum scimus illicitâ virum.
 300 Faceffe propere, ac dedecus clarae domus
 Asporta ab oculis. haec vacat regi ac viro.
Aegisth. Exilia mihi sunt haud nova. assuevi malis.

Si

GRONOVII.

VARIORUM.

290. *Scilicet nabet tibi*] Vossianus, *nubam*. Et hoc margini adscripserat Grotius.

293. *Natus Thyeste?* *Clyt.* *Si parum*] Flor. *Gnatus Thyestae*. Nec aliter posterior vox potest etiam, uti debet, referri ad id quod sequitur, *nepos*. Itaque & sic ad marginem illustis manus.

297. *Quid deos probro advocas?*] Flor. *quid deos probro addimus?* Hippolyt. *Titulum furori numinis falsi addidit*.

298. *Surripere doctus fraude*] Videtur eleganter dictum, quasi furto invadere conjugalem lectum. Et nota sunt furta Iovis. Sophocles *Electra*: τὰς τὰς τοῖς; τὸν ἀνδρὸς; Flor. tanten: *Sub rupo redactus fr. genialis tori*. Utrum erravit scriptor, an forte fuit: *Subrepere ausus fraude geniali toro*.

300. *Faceffe propere, dedecus*] Flor. *Faceffe propere ac dedecus nostrae domus*.

301. *Haec vacat regi ac viro.*] Flor. totque alii: *haec vacat regia viro*. Neutrum placet. Coniiciebam: *regia haec pateat viro*.

288. *Surgit*] Statui autem ad meliorem vitam me recipere, refocillantur enim mihi in animo scintillulae quaedam pristini pudoris. FARNABIUS.

290. *Scilicet*] Egone Agamemnone relicto nubam tibi exuli & ejecto? unde & nomen illi, quod ejectus à capelli nutrire. FARN.

292. *Atrida*] Atrei filio, qui Thyestae frater. FARNABIUS.

293. *Si parum*] Nec filius tantum, sed & nepos Thyestae es, te quippe è filia genuit. FARN.

294. *Auctore Phoebos*] Thyestae redditum erat oraculum, quem ex Pelopeja filia sua gigneret, illum ab Atreo poenas exacturum, ideo filiam suam compressit, eaque illi Aegisthum peperit. Vide Hyginum in fabulis. DELRIUS.

296. *Quem nescit*] Reducentem currus, ne videret nefandam patris tui coenam. Thyest. vers. 774. FARNABIUS.

298. *Surripere*] Nuptiales toros violare doctus à patre tuo, qui Atrei fratris sui uxorem corripit. FARN.

306. Si-

Si tu imperas, regina, non tantum domo
Argivæ cedo: nil moror jussu tuo

305 Aperire ferro pectus aerumnis grave.

Chry. Siquidem hoc cruenta Tyndaris fieri finam?

Quae jūcta peccat, debet & culpae fidem.

Secede mecum potius, ut rerum statum

Dubium ac minacem juncta consilia explicent.

G R O N O V I L.

crimini iungitur.

VARIORUM.

307. Quae invita peccat,] Hoc Gruterus fate-
tur se non capere, nec juvare Mss. quorum unus
apud Delrium, Quae juncta peccat, ipsi placens,
non sibi. MAVULT, Quae invita : sed & hoc valde
coactum, immo nimis, ipse dicit. Immo nihil
verius, quam scripsisse Senecam: Quae juncta:
vel si conjectura mera fuisset. Cyprianus de la-
plis: tanti facinoris ignari per alios ad consortium

306. *Siquidem*] Misere labascit Clytemnest,
Vel jam simulatas iras fraudesque aperit. FAR-
NABIUS.

306. *Cruenta*] In tantum crudelis ero ut hoc fieri sinam? non patiar, &c. FARN.

CHORUS ARGIVARUM.

Chorus è virginibus Mycenaeis, & Argivis canit Apollinis Paena ob partam victoriam, interfèrit autem Junoni, Minervae & Jovi laudes suas.

310 **C** Anite, ô pubes inclita, Phoebum:

Tibi festa caput turba coronat:

Tibi virgineas laurum quatiens

De more comas innuba fundit

Stirps Inachia. tu quoque nostros

The-

VARIORUM.

310 Canite,] Carmine laudate Phocbum.
FARNABIUS.

311. *Coronat.*] Videlicet ex lauro. nam fuit
hoc Apollinis sacri solemne. DELRIUS.

312. *Laurem*] *Apollini sacram*. Vide *Oedip.*
vers. 16. FARNABIUS.

314. *Stirps Inachia.*] Inachi genus, virgines

Argivæ. FARNABIUS. Melissus hiatum volebat
sequi post illud *Stirps Inachia*, alteramque pausam
incipere ab *Tu quoque*. &c. Idem quoque fieri
cupiebat vers. 323. post *Phoebe relaxa*: nec non
vers. 356. post *Nata Tonantis*. denique vers. 377.
post *FleBILE sAxum*. Et vero si attendamus nexui-
sententiarum ac numerorum, alia illa versuum
dispositio introducenda est. GRUTERUS.

317. *As*

- 315 Thebais hospes comitare choros,
 Quaeque Erasini gelidos fontes,
 Quaeque Eurotam, quaeque virenti
 Tacitum ripa bibis Ismenon,
 Quam fatorum praescia Manto
 320 Sata Tiresia Latonigenas
 Monuit sacris celebrare deos.
 Arcus victor pace relata,
 Phoebe, relaxa,
 Humeroque graves levibus telis
 325 Pone pharetras; resonetque manu
 Pulsa citata vocale chelys.
 Nil acre velim,

Ma-

GRONOVII.

315. *Thebana manus comitare choros,*] Quid in hac lectione reprehendendum sit, non assequi se ajunt. Dicam. Hoc ipsum, quod ab optimorum codicum fide discedit. Flor. *Thebais hospes*: ut & Lipsianus. Chorus Argivarum vult sibi jungi Thebaides. Sed Farnabio placet neutrum: neque enim hic locum esse Thebanis, qui non sint ad Trojam profecti, & ideo non fuerint participes laetitiae in victoria. At non huc respicit auctor: sed sine delectu invitari facit peregrinas, quae essent Argis, ad celebrandum solennem ipsis diem. Sic solebant. Livius lib. 4. *Spectaculum comitate hospitii, in quam publice consenserant, advenis gratius fuit.* Sic apud Euripidem in *Electra* Aegisthus sacrificans invitat ignotum Orestem pro Theffalo hospite: Νῦν μὲν παρ' ἡμῶν καὶ οὐκ οἰκιστὶς ἔσσις Ὀρέστης ἦτορ. τὸν καὶ οὐδὲν Νόστος. Illud mirum, bis appellari Thebanas, hic & dein v. 316. *quaeque virenti Tacitum ripa bibis Ismenon.* Nisi altero Boeotos generatim intelligamus.

316. *Quaeque Erasini*] Quomodo possunt Argis, & quidem mulieres, cum Erasino sine alia descriptione nominant, alium intelligere, quam quem videbant ante oculos? Quemadmodum nos cum *Salam* dicimus, nostrum dicimus, non qui in Germania est, aut apud Sueones. Strabo post commemoratum Inachum lib. 8. Ἄλλοι δὲ

περὶ τοὺς Ἐργείους ἐκ τῆς Ἀργείας ἰσθ. Fontes erant in Arcadia, exitus in Argolide. Arcades igitur intellige. Abeant in Atticam cum Attico suo Erasino.

VARIORUM.

317. *Eurotam,*] Laconiae fl. FARN Eurotas Lelegis N Mileti F.; cum in Laconia stagnantem in campis aquam, alveo facto in mare deduxisset, quod fuit aquarum reliquum in iusti amnis morem defluens, de suo nomine nuncupavit Eurotam. Pausan. in Laconic. DELRIUS.

318. *Ismenon,*] Herc. Fur. v. 333. FARNABIUS.

319. *Quam fatorum*] Hunc locum explicat illud Ovid. 6. *Metam.* unde sumpsit noster: Nam sata Tiresia venturi praescia Manto Per medias fuerat divino concita motu Vaticinata vias: Ismenides ite frequentes, Et date Latonae, Latonigenisque duobus Cum prece thura pia lauroque innellite crinem, &c. FARN.

322. *Victor*] Laomedontae perfidiae ultor. FARNABIUS.

323. *Relaxa;*] Quondam citharam tacentem suscitet Musam, neque semper arcum Tendat Apollo. FARNABIUS.

327. *Nil acre*] Nil bellicum, nil grande, quale ubi vates afflatu concitas, sed paeana lactum, quae-

- Magnumque modis intonet altis:
 Sed quale soles levioꝛe lyra
 330 Flectere carmen simplex; lusus
 Cum docta tuos Musa recenset.
 Licet & chorda graviore sones,
 Quale canebas, cum Titanas
 Fulmine victos videre dei;
 335 Vel cum montes montibus altis
 Superimpositi struxere gradus
 Trucibus monstꝛis. stetit imposita
 Pelion Ossa. pinifer ambos
 Pressit Olympus.
 340 Ades, ô! magni soror & conjux,
 Consors sceptri, regia Juno:
 Tua te colimus Turba Mycenae:
 Tu sollicitum supplexque tui
 Numinis Argos sola tueris;
 345 Tu bella manu pacemque regis:

Tu

G R O N O V I I.

334. *Fulmine misso fregere dei*] Lipsiana lectio, *Fulmina victos videre dei*, quam nemo postea mentione dignam habuit, confirmatur à Florentino. Si nihil est corrigendum, nisi quod ferri non potest, cur ex auctoritate librorum tam multa sustulerunt ipsi, quae ferri possent? & hoc solum crimine arguebantur, quod nova essent. Nec vero epinicion ante victoriam cecinit Phoebus.

V A R I O R U M.

qualem canebas parta à diis victoria de gigantibus. FARN.

329. *Lyra*] Lyram, citharam, chelyn, barbitum, & phormingem solere confundi assentior, Polluci, Suidae, Guarino, Budaeo & aliis, & colligitur ex Homero in hymn. Mercurii & Odyss. 8. Martiano libro ult. & aliis. Sed tamen

illi oportet mihi vicissim assentiantur, proprie loquendo esse diversa. nam ille ipse Martianus eodem lib. ult. aperte chelyn à barbitō, & à tetrachordo distinxit. DELRIUS.

333. *Titanas*] Vide Hercul. Fur. vers. 970. & Troad. vers. 827. FARNABIUS.

338. *Pelion Ossa*.] Virgil. Georg. 1. *Ter sunt conati impouere Pelio Ossam Scilicet, atque Ossae frondosum involvere Olympum.* Ovidius Metamorph. 1. *Tum pater omnipotens misso persfregit Olympum Fulmine, & excussit subiectum Pelion Ossae.* DELRIUS.

342. *Tua te*] *Ἦεν γὰρ πολὺ φίλῳ καὶ εἰσι πόλεις Ἀργεὶ τε Σπαρτῇ, καὶ ἐνθάδε Μυκῆναι.* FARNABIUS.

344. *Argos*] Creditur Argis nata, unde & Ἀργία dicitur Juno. *In Junonis honorem ἱπποκόου Ἀργεὶ δῖτεςque Mycenae.* FARN.

345. *Tu bella*] Namque & Junoni ἡρωῖα non secus ac Jovi erigebantur spolia, canebatur Paeān (qui tamen primo & proprie Apollini debetur)

Cccc

ut

- Tu nunc lauros Agamemnonias
 Accipe victrix.
 Tibi multiforâ tibia buxo
 Solenne canit. tibi fila movent
 350 Docta puellae carmine molli.
 Tibi votivam matres Grajae
 Lampada jactant. ad tua conjux
 Candida tauri delubra cadit,
 Nescia aratri, nullo collum
 355 Signata jugo.
 Tuque ô magni nata Tonantis
 Inclita Pallas, quae Dardanias
 Saepe petisti cuspide turres:
 Te permisto matrona minor
 560 Majorque choro colit, & referat

Ve-

GRONOVII.

352. *Lampada jactant.*] Ut in Hercul. Furente : *Eleusin tacita jactabit faces*, & in Hippolyto : *Jactare tacitis conscius sacris faces*. Lactantius lib. 1. cap. 21. *incirco sacra ejus ardentium tedarum jactatione celebrantur.* *Λαμπάδα*, quam huc applicant, nihil ad rhombum. Ea virorum certamen erat : hic matres jactare faces illas dicuntur. Illa Panathenaeis, Vulcanalibus sive Hephaestiiis & Prometheis celebrabatur : haec potius similis est quinto Eleusiniorem diei, quae & *Λαμπάδα* dicebatur, quae matronae solae cum facibus incedentes repraesentabant Cererem errantem in quaerenda Proserpina. Eiusmodi festum Junoni Argivae matronas egisse fingit Seneca ; ut apud Statium Junoni Argivae fertur peplus, quod Athenis fiebat Minervae.

VARIORUM.

ut cuius beneficio conversi hostes, parta victoria. FARN.

348. *Multiforâ tibia*] Ovidius : *Longaque multiforâ delectat tibia buxi.* multifora tibia, quae

multa habet foramina. Apulejus in Floridis, multiforatiles tibias dixit. Harum inventionem Osiridi tribuit Scaliger in arte poetica. DELRIUS.

349. *Fila*] Fides, chordas, quae ex *χορδαί*, id est, intestinis contortis alii tamen à corde deducunt minus recte FARNABIUS.

352. *Lampada*] *Λαμπάδα* (à Persis acceptam) Athenienses in festis Panathenaeis, Hephaestiiis & Prometheis exercebant (Vulcano enim & Prometheo ex ope Minervae inventum ignem ferunt) prius quidem Eleusin, postea ex Academia Athenas accensam gestantes lampada currentes certabant, quis primum ad metam perveniret non extincta lampade, quandoque & defatigatus lampada alteri tradebat. Vide Herc. Fur. vers. 846. FARN.

352. *Conjux*] Juvenca nivea, injugis. FARN.

356. *Nata*] E Jovis cerebro nata. FARNABIUS.

357. *Quae Dardanias*] Namque *Omnis spes Danaum & coepta fiducia belli Palladis auxilio semper stetit.* FARN.

359. *Minor.*] Omnis aetatis, junior, seniorque. FARN.

362. Ne-

Veniente dea templa sacerdos:
Tibi nexilibus turba coronis
Redimita venit.

- Tibi grandaevi lassique senes
365 Compote voto reddunt grates
Libantque manu vina trementi.
Et te Triviam nota memores
Voce precamur. Tu maternam
Sistere Delon, Lucina, jubes
370 Huc atque illuc prius errantem
Cyclada ventis. nunc jam stabilis
Fixa terras radice tenet;
Respuit auras; religatque rates
Assueta sequi. Tu Tantalidos
375 Funera matris victrix numeras.
Stat nunc Sipyli vertice summo
Flebile faxum,

Et

G R O N O V I I.

367. *Et te, Trivia, grata memores*] Florent. *Et te Triviam nota memores*. Quod videntur mutasse, qui putarent accusativum casum illic locum non habere. Sed falsi. Infra. *Et te sororem cuncta pol- lentis viri, Argolica Juno*. Troadibus: *Testor deorum numen adversum mihi, Patriaeque cineres, teque rectorem Phrygum*. Medea: *Comprecator vulgus silentium vosque ferale deos, Hercule Furente: Fas omne mundi, teque dominantem precor Regno capa- ci*. Euripides: *Σὲ τὴν αὐθιγὰν καὶ πόσιν θυμὸν*. *Μαῖαν* *ἔπειτα τὸνδε γῆς ἔξω παρὰ Φρυγίαν*. *Nota*, significat assiduitatem colendi. *Memores* vero idem quod grati. Ovidius: *vistae mediam memoresque tabellae, Sertaque cingebant, voti argu- menta potentis*.

V A R I O R U M.

362. *Nexilibus*] *Plectilibus*, quae è ramulis (hic oleaginis utpote Palladii) innectebantur

plectebanturve, unde dictae. ut *Serta*, à seren- do, *futiles* quae è floribus, mero imprimis rosa- rum folio consuebantur; *pactiles*, quae in torulo rotundo pangebantur. FARN.

367. *Trivia*] Hippol. vers. 412. FARN.

368. *Maternam*] Vide Herc. Fur. vers. 15. FARNABIUS. Cicero lib. 3. Accusat. Verrinar. ait Latonam ex longo errore & fuga gravidam, jam ad pariendum vicinam temporibus exactis fugisse Delon, atque ibi Apollinem Dianamque peperisse. Innixam scilicet vel oleastro, vel pal- mae, ut Homerus tradidit. Virgilius; — *Delon maternam invisit Apollo*. DELRIUS.

369. *Lucina, jubes*] Med. 2. FARN. Virgilius Aeneid. 3. hoc Apollini tribuit, Lucianus in dialogo Neptuni & Iridis, Neptuno. DELRIUS.

373. *Respuit*] Rejeetat illifos ventos: quin & ipsa ratibus statio est, olim huc illuc acta ut ra- tis. FARN.

374. *Tantalidos*] Niobes. Herc. Fur. v. 389. Oed. v. 613. & Med. v. 952. FARN.

Cccc 2

378. Fun-

Et adhuc lacrimas marmora fundunt
Antiqua novas.

- 380 Colit impense foemina virque
Numen geminum. tuque ante omnes
Pater ac rector, fulmine pollens,
Cujus nutu simul extremi
Tremuere poli, generis nostri
385 Jupiter auctor, cape dona libens:
Abavusque tuam non degenerem
Respice prolem.

Sed, ecce, vasto concitus miles gradu
Manifesta properat signa laetitiae ferens.
390 Namque hasta summo lauream ferro gerit.

Fi-

GRONOVII.

379. *Antiqua novas*] Post haec verba liber optimus, perinde ut tres apud Gruterum, & membranaceus, quem domi habemus, inferunt *lacrimas moesta aeternum marmora manant*. Quod & alii duo apud eundem referunt, nisi quod pro *manant* habent *mittunt*. Possis suspicari adscriptum orae fuisse Ovidii versum: *Et lacrimis etiam nunc marmora manant*: inde haec paullulum immutata in contextum irrepsisse. Sed credam potius, quod fere & Grotius in margine notaverat, ipsum auctorem ita concepisse: *Et adhuc lacrimas moesta aeternum Marmora manant antiqua novas*. Nam *manare lacrimas* erudite videtur dictum. Hor. 1. epist. 19. *Fidis enim manare poetica mella Te solum*.

389. *Signa laetitiae gerens.*] Immo *ferens*, ut Flor. quia sequenti, *gerit*.

VARIORUM.

378. *Fundunt*] *Ὅτις ἐν φρυγίᾳ διέσκει λίθου ἱερουμένη Μάρμαροι αὐτὴ γυναικὸς αἰζουμένη χαρὸς*. FARNABIUS.

381. *Numen*] Apollinem & Dianam. FARN.

383. *Nutu*] *Ἐπ' ἰφρεῖς αὐτοῦ Κεῖνον*, &c. *μύνη δ' ἐλ. λίθου ἑλκυσται. μύνητα supercilio movens*. FARNABIUS.

386. *Abavusque*] Agamemnonis, cui pater Atreus Jovis nepos. FARN.

389. *Signa*] Victoriam testati Graeci capiti, hastis, signis, statuis, curribus, puppibus laurus affigebant, nec non literis, foribus, fascibus, &c. Romani. FARN.

390. *Lauream*] Romani victoriâ partâ multis rebus laurum alligabant, vel praeferebant, vel mittebant teste Plinio lib. 15. Nat. hist. cap. 30. praeferebantur Imperatori *laureae virgae* & *fascis laureati*, Cicerone teste lib. 2. de divinat. Capitolino in Gordiano, mittebantur ad Senatum *laureatae litterae*, de quibus Capitolin in Maxim. Marcellin. Cicero, Ovidius, & alii citati à Pierio lib. 50. Hieroglyph. & Lazio lib. 2. Comment. cap. 4. ubi docet has etiam vocatas *tabellas laureatas*. Sed & lietores lauro ornabantur, ut patet ex epist. Ciceronis ad Atticum. Mittebatur ad Senatum *laurea* in Jovis Capitolini gremio repnenda. nam Geticae laureae Claudianus meminit, Pannonicae Plinius Junior, & confirmat Pacatus in Theodosii Panegyrico. Redimibantur *hastae lauro*, ut docet Papinius, de pietate Abascantii lib. 5. Silvar. *Omnia nam laetas pila attollentia frondes*. ut expono, lauri. & ad hunc morem allusit hic Seneca. Item *signa militaria*, ex illo Sidonii, *Atque suas ad signa jubet revirescere lauros*. DELRIUS.

AGAMEMNON. ACT. III.
Fidusque regi semper Eurybates adest.

573

VARIORUM.

391. *Eurybates*] Ithacensis praeco & nuncius Agamemnonis. DELRIUS.

ACTUS TERTIUS.

EURYBATES. CLYTEMNESTRA.

*Eurybates narrat Agamemnona reducem advenire, tempestatent
à Pallade immissam Naupliique dolo aggravatam; parantur
diis victimae & convivium Agamemnoni, captivae adducuntur.*

Euryb. **D**Elubra & aras coelitum, & patrios Lares
Post longa fessus spatia, vix credens mihi,
Supplex adoro. vota superis solvite:

395 Telluris altum remeat Argolicae decus
Tandem ad penates victor Agamemnon suos.

Clyt. Felix ad aures nuncius venit meas.

Ubinam petitus per decem conjux mihi

Annos moratur? pelagus, an terras premit?

400 *Euryb.* Incolumis, auctus gloria, laude inclitus
Reducem expetito littori impressit pedem.

Clyt. Sacris colamus prosperum tandem diem,

Et

GRONOVII

χεῖνός τε φανός.

VARIORUM.

402. *Prosperum tandem diem.*] Sic quidem &
Flor. Sed rotundius videtur: *prospero tandem die.*
eo enim deos coli vult. Metathesis est in illo:
si propitios: attamen lentos deos. accipiendum e-
nim: si lentos, tamen propitios: etsi tarde, ta-
men exoratos. Ut solet ludere in τοῖς τὰν quam.
Vide Fabrum I. Semestr. 23. Sensus idem So-
phoclis in Trachiniis: ὦ τὰν ἢ Οἴτης ἀτομὸν ὅς
λαοὺς ἔχουσιν, ἔδωκεν ἑμὴν, ἀλλὰ οὐκ ἔχουσιν, χαρὸν.
Et in Philocteta: ὦ φθίγμα ποταμὸν ἑμοὶ πύμψας

392. *Delubra*] Regionem aliquam ingressis, vel
etiam in patriam postliminio reversis moris erat.
genios loci deosque Topicos salutare religiose,
atque invocare. FARNABIUS.

393. *Vix credens*] Me incolumem rediisse.
haec quoque adhuc nostrae non est fiducia vitae Certa-
fatis. FARN.

397. *Felix*] Simulate haec. FARN.

Cccc 3

404. Coma

- Et si propitios, attamen lentos, deos.
 Tu pande, vivat conjugis frater mei,
 405 Et pande, teneat quas soror sedes mea.
Euryb. Meliora votis posco, & obtestor deos.
 Nam certa fari fors maris dubii vetat.
 Ut sparsa tumidum classis excepit mare,
 Ratis videre socia non potuit ratem.
 410 Quin ipse Atrides aequore immenso vagus
 Graviores pelago damna, quam bello, tulit;
 Remeatque victo similis, exiguas trahens
 Lacerasque victor classe de tanta rates.
Clyt. Effare, casus quis rates hausit meas?
 415 Aut quae maris fortuna dispulerit duces?
Euryb. Acerba fatu poscis. infaustum jubes
 Miscere laeto nuncium. refugit loqui
 Mens aegra, tantis atque inhorrescit malis.
Clyt. Exprome. clades scire qui refugit suas,
 420 Gravatur timorem. dubia plus torquent mala.
Eur. Ut Pergamum omne Dorica cecidit face,
 Divisa praeda est. maria properantes petunt.
 Jamque ense fessum miles exonerat latus;

Ne-

GRONOVII.

408. *Classis excepit mare,*] Utrum accepit: an excusas, ut daretur classibus auxilium: aut & mare excepit classem.

414. *Quis, fare, nostras*] Plenius & tenerioris affectus, quod in Flor. *Effare casus quis rates hausit meas?* Vide Observat. lib. 4. cap. 20.

415. *Quae maris fortuna dispulerit*] An distulerit? Vellejus 2, 79. *Majorcm partem classis adorta vis Afris laceravit ac distulit.* Adde ad Livium, lib. 4.

VARIORUM.

404. *Conjugis*] Menelaus. FARN.

405. *Soror*] Helena. FARN.

406. *Meliora*] Votis posco, spero quidem precorque eos in vivis esse; verum propter tempestatem incertus non ausim affirmare ita esse. FARNABIUS.

412. *Exiguas*] Paucas easque male mulcatis. FARNABIUS.

416. *Acerba*] Insanabilem regina jubes renovare dolorem. FARN.

416. *Infaustum*] De tempestate. FARN.

417. *Laeto*] De reditu. FARNABIUS.

417. *Refugit*] Atque animus meminisse horret, luctuque refugit. FARN.

420. *Dubia*] Non pro certo nota; timentur quippe ne veris majora fient. FARN.

427. Si-

- Neglecta summas scuta per puppes jacent;
 425 Ad militares remus aptatur manus;
 Omnisque nimium longa properanti mora est.
 Signum recursus regiâ ut fulsit rate,
 Et clara lentum remigem monuit tuba,
 Aurata primas prora designat vias,
 430 Aperitque cursus, mille quos puppes secent.
 Hinc aura primo lenis impellit rates,
 Allapsa velis. unda vix actu levi
 Tranquilla Zephyri mollis afflatu tremit;
 Splendetque classe pelagus, & pariter latet.
 435 Juvat videre nuda Trojae littora,
 Juvat relictî sola Sigaei loca.
 Properat juvenus omnis adductos simul

Len-

G R O N O V I I.

428 *Remigem emovit*] Et hic optimum Grute-
 rum ignis fatuus pro Pharo decepit. Et quem
 non deciperet nihil aliud videntem? Ecce omnes
 Mss. ejus & antiquitus culi aut *regimen emovit*,
 aut *remigem emovit*. Nec aliter Vossianus & Hein-
 sianus & noster & alii minorum gentium, quos
 adhibuimus. Sed quod ille recentiores (hoc est,
 G. Fabricium & fatetur in plerisque suis esse Del-
 rium) objecisse criminatur, *remigem monuit*, id est
 longe antiquissimum & habetur in optimo Etru-
 sco. Sed & melior phrasis. non eo tantum, quod
monitorem dicunt antiqui quemvis exactorem o-
 peris, sed vel maxime, quod *Hortator* in navi,
 qui signum dat nautis movendi brachia. No-
 nius: *Hortator remigum, qui excussum & hortamen-
 ta moderatur*. Plautus Mercatore: *quasi in mari
 solet hortator remiges hortari*. Ovidius: *& qui
 requiemque modumque Voce dabat remis animorum
 hortator Epopeus*. Ita ergo tuba illa hortatrix re-
 migem *monuit*. Sequenti quoque versu praestat
 auctoritatem Florentinus Lipsiano *designat vias*:
 ubi vulgo, *signavit vias*.

431. *Unda vix tactu levis*] Quis hoc intellexit?
 Et tamen omnes transeunt. Rescribe cum Flor.

unda vix actu levi. Unda, inquit, tranquilla, à
 molli zephyro afflata, vix levi actu tremit, levi
 agitatione trepidat. Alter ablativus causam, al-
 ter modum significat. *Actu levi*, ut Lucanus
 lib. 9. *Rapido victoria Caesaris actu*. Et eodem:
Pilaque comorsit violento spiritus actu.

434. *Pelagus, & pariter latet*.] Manus illustris:
 Forte, & partim latet.

V A R I O R U M.

427. *Signum*] *Flammis ut regia puppis Extulerat*,
 quod reliquae classi legendi anchoras viacque si-
 gnum est. FARN.

428. *Tuba*] Vide Troad. vers. 1043. FARN.

429. *Aurata*] Regia navis, cujus rostrum au-
 ratum est. FARN.

434. *Splendetque*] Auratis, aeratisque rostris
 & puppibus pictis armisque suspensis splendet,
 tegitur tamen navium numero. FARN.

434. *Latet*] Ut vers. 41. supra. FARN.

435. *Juvat*] Juvat nos discedentes videre de-
 solata atque depopulata à nobis Trojae littora.
 FARNABIUS

436. *Sigaei*] Promontorii Troad. FARN.

438. - *Leno*

- Lentare remos. adjuvat ventos manu,
 Et valida nifu brachia alterno movet.
 440 Sulcata vibrant aequora, & latera increpant;
 Dirimuntque canae caerulum spumae mare.
 Ut aura plenos fortior tendit sinus,
 Posuere tonsas. credita est vento ratis:
 Fususque transtris miles; aut terras procul,
 445 Quantum recedunt vela, fugientes notat;
 Aut bella narrat: Hectoris fortis minas,
 Currusque, & emptò redditum corpus rogo:
 Sparsum cruore regis Herceum Jovem.
 Tunc qui jacente reciprocus ludit salo,
 450 Tumidumque pando transilit dorso mare

Tyr-

GRONOVII.

440. *Et latera increpant;*] Egregie dictum, sed non intellectum commentatoribus. Quorum unus: Ut faciunt laeti in navigando, qui clamant in sponda navis: ideo dicit *Increpant*, id est, resonant latera navium. Alius: navium latera increpant remigantium impetu. *Oderigos* accipiunt verbum agendi more positum. Immo aequora sulcata non modo vibrant, sed eadem quoque sulcata aequora *increpant* utrumque litus navium, id est, adiliunt cum fremitu & alliduntur. Pari translatione Caesar l. 3 de B. Gallico: *naves totae saclae ex robore ad quamvis vim & contumeliam perferendam.* Nam & contumeliosae voces increpantium, seu objurgantium & inelamantium aliquem. Nihil aptius illustrando etiam Flori loco lib. 1 cap. 1. *Cujus valli dum irridet angustias Remus, idque increpat saltu.* Ovidius de nave Ceycis: *Saepe dat ingentem fluctu latus ista fragorem: Nec levius pulsata sonat, quam ferreus olim Quum laceras aries ballistave concutit arces.* Et, ubi pulsarunt celsi latera ardua fluctus.

VARIORUM.

438. *Lentare*] Incurvare & flectere in undis juvenili vi ac desiderio reditus. *lentos incurvant gurgite remos.* FARN.

438. *Adjuvat*] Velificationi remigium addunt. FARNABIUS.

443. *Tonsas.*] Remos. FARNABIUS. Palmulas, imas remorum partes, quibus aqua tunditur. Virgilius: *lento luctantur marmore tonsae.* nifum ipsum remigantium expresit Ennius. *Pone pontunt, exin referunt ad pectora tonsas* DELRIUS.

444. *Fususque transtris*] *Transstrâ*, loca in quibus sedent remiges: spatium vero seu iter per quod ad remiges hortator solet accedere, quod à puppi ad proram portenditur, dicebatur *Agaeium.* DELRIUS.

444. *Aut terras procul,*] Vide Troad. v. 1046. & Med. v. 303. FARNABIUS.

446. *Hectoris*] Cum flammis Argivae classi inferret. Troad. vers. 440. FARN.

447. *Currusque,*] Achillis, quibus raptabatur Hector. Troad. v. 742. FARN.

447. *Redditum*] Patri Priamo. Troad. v. 325. FARNABIUS.

448. *Regis*] Priami caesi ad aram Hercei Jovis vers. 45. Troad. FARN.

450. *Transilit*] Velocissimus enim Delfin. Attius: *Sicut inciti, atque alacres rostris perfremunt Delfini.* de piscium istorum prognostico accipe, quae ex Pacuvio Tullius lib. 1. de Divinat. scribit. Achivorum exercitum, & tot navium rectores laetos piscium lasci iam intuitos, nec tuendi satietatem capere potuisse: ad quem Pacuvii locum

- Tyrrhenus omni piscis exsultat freto,
 Agitatque gyros, & comes lateri adnatat,
 Anteire naves laetus, & rursus sequi.
 Nunc prima tangens rostra lascivit chorus,
 455 Millesimam nunc ambit & lustrat ratem.
 Jam littus omne tegitur, & campi latent.
 Et dubia parent montis Idaei juga.
 Et jam, quod unum pervicax acies videt,
 Iliacus atra fumus apparet nota.
 460 Jam lassa Titan colla relevabat jugo;
 In astra jam lux prona, jam praeceps dies.
 Exigua nubes sordido crescens globo
 Nitidum cadentis inquinat Phoebi jubar.
 Suspecta varius occidens fecit freta.
 465 Nox prima coelum sparserat stellis. jacent
 Deserta vento vela. tum murmur grave
 Majora minitans collibus summis cadit,

Tra-

GRONOVII.

452. *Agitatque gyros*,] Optimus numerosius:
Agitatque gyros.

458. *Et jam, quod unum*] Florent. *Et id quod*
unum.

VARIORUM.

cum nosler hic videtur respexisse. DELRIUS.

451. *Tyrrhenus*] Delphin ex fab. Tyrrhenorum
 piratarum in Delphinis versorum. Vide Oed. v.
 449. FARN.

451. *Exsultat*] Delphini in tranquillo mari
 lascivientes futuram tempestatem portendunt.
 Hyemali enim procella ingruente, ab imo mari
 assurgunt exhalationes, quae tempestati fomenta
 suggerant, quibus Delphini excitati gestiunt, at-
 que in maris superficie collidunt. FARN.

454. *Prima*] Primas classis naves. FARN.

454. *Chorus*,] Delphinum saltantium. FARN.

455. *Millesimam*] Aeschylus *classen Graecorum*
mille navium. ut & Varro de Re Rust. lib. 2. c. 1.

Virgil. Propertius. sed Dictys naves autumat
 mcccxcv. DELRIUS.

456. *Jam littus*] Jam nobis in altum provectis
 humiliora Troadis abscondentur, montes vix ap-
 parent. FARNABIUS.

459. *Iliacus*] Troad. v. 1051. FARN.

460. *Jam lassa*] Jam occidente sole nox ingru-
 ebat. FARN.

462. *Exigua*] Nubibus conspersus sol occidens
 ventorum & pluviae prognosticon. FARN.

464. *Suspecta varius*] Sol occidens maculis con-
 spersus ventos & pluvias portendit: Virgil. r.
 Georg. *Hoc etiam immenso cum jam decedit Olympo,*
Profuere meminisse magis. nam saepe videmus illius
in vultu varios errare colores: Caeruleus pluviam
denunciat, igneus Euros. Sin maculae insipient rutilo
immiscerier igni; Omnia tunc pariter nimbis, ven-
tisque videtis Fervere, non illa quisquam me nocte
per altum Ire, neque à terra moneat convellere funem.
 DELRIUS.

466. *Murmur*] Murmurans à terra venit aura,
 gravioris venti praenuncia. FARNABIUS.

D d d d

471. In

- Tractuque longo littus ac petrae gemunt.
 Agitata ventis unda venturis tumet:
 470 Cum subitò luna conditur, stellae latent.
 In astra pontus tollitur. coelum perit.
 Nec una nox est. densa tenebras obruit
 Caligo, & omni luce subducta fretum
 Coelumque miscet. undique incumbunt simul,
 475 Rapiuntque pelagus infimo eversum solo
 Adversus Euro Zephyrus, & Boreae Notus.
 Sua quisque mittunt tela, & infesti fretum
 Emoliuntur. turbo convolvit mare.
 Strymonius altas Aquilo contorquet nives;

Li-

GRONOVII.

470. *Subito luna conditur, stellae cadunt,*] Pro-
 bavit è suo Lipseus: *stellae latent.* At illi contra,
cadunt, in cunctis legi libris, quos viderint. Sci-
 mus, & in multo pluribus, quos non videre.
 Malle alios, addunt, ex uno *latent*, quia verius:
fatenturque hoc verius *ἐκ λήθης*, non verius ad
 scripturam Senecae. Hic ingens commentarius,
 & vulgo stellas decidere dici, cum defluunt quae-
 dam in altum emissae & accensae exhalationes. At
 de his haudquaquam loquitur Seneca, sed de veris
 stellis, & nubibus obductis ait omne nocturnum lu-
 men eripi. Sunt etiam lepidi, & in amicum suum
 dicta jaculantur. Cur ergo, ajunt, putant hic mi-
 nus recte legi *cadunt* quam *latent*? nimirum quia
 saepe tenebrae soli Criticorum offunduntur, &
 labuntur aliquando quantumvis clara in hoc fre-
 to conjectationis sidera. Pontem urbanitatis! Sed
 ne cum illis certemus, tu lector, si sapias ex Flo-
 rentino & Lipsiano lege: *stellae latent.* Florent.
 quoque Heinisiani & meus: *Cum subito luna con-
 dicitur.* Ovidius: *Caret ignibus aether, Caeceque nox
 premitur tenebris hiemisque suisque.*

477. *Sua quisque mittunt tela,*] Quae sunt *tela
 ventorum*? Sed & scripti fere hic aliqua labe infe-
 sti: Florent. & Heinisiani: *mittit.* Meus: *mit-
 tunt vela.* Heinisiani alter: *omittunt tella.* Haereo,
 nili placeat: *Sua quisque miscent bella.* Ovid. in
 Ceycis naufragio: *omniq; à parte feroces Bella ge-*

runt venti fretaque indignantia miscent.

VARIORUM.

471. *In astra*] *Fluctibus erigitur, coelumque a-
 quare videtur Pontus.* FARNABIUS.

471. *Coelum*] Eripiunt nubes coelum. FAR-
 NABIUS

472. *Nec una*] Non simplices, non noctis so-
 lius tenebrae. sic, *Non coeli nox illa fuit.* Et 9.
 Metam. *Caeceque nox premitur tenebris hiemisque
 suisque.* FARN.

474. *Coelumque*] Ut neutrum discerni possit.
 FARNABIUS

476. *Adversus*] *Diversi turbine venti Configunt
 Zephyrusque Notusque, &c.* *Συὺ δ' ἰσχυρὲς τοῖς νότοις
 τ' ἑσπερίοις καὶ βορραιοῖς καὶ βεργίαις ἀντιπρὸς ἑαυτὰς
 γὰρ ἄντα κελύδων.* FARN

477. *Sua quisque mittunt tela,*] Hic Gronovius,
quae sunt tela ventorum? Interpretor, *vires undi-
 que collatas, cum magno impetu.* Nec durius hoc,
 quam illud Cic. ad Attic. Epist. 6. lib. VII. *Nisi
 forte haec illi tum arma dedimus; cum intelligat
 prorogatum Caesari quinquennium, & habitam
 rationem absentis.* SCHRODERUS.

478. *Emoliuntur.*] Molem ejus loco movent,
 evertunt. FARN.

479. *Strymonius*] Thracius, è Thracia flans
 à fluv. usque Strymone. FARN.

480. Li-

- 480 Libycusque arenas Auster ad Syrtes agit.
 Nec manet in Austro; fit gravis nimbis Notus,
 Imbre auget undas; Eurus Orientem movet,
 Nabathaea quatiens regna, & Eoos sinus.
 Quid rapidus ora Corus Oceano exerens?
 485 Mundum revelli sedibus totum suis,
 Ipsosque rupto crederes coelo deos
 Decidere, & atrum rebus induci chaos.
 Vento resistit aestus, & ventus retro
 Aestum revolvit. non capit sese mare:
 490 Undasque miscent imber & fluctus suas.
 Nec hoc levamen denique aerumnis datur,
 Videre saltem, & nosse, quo pereant malo.
 Premunt tenebrae lumina, & dirae Stygis
 Inferna nox est. excidunt ignes tamen,
 495 Et nube dirum fulmen elisa micat:

Mi-

G R O N O V I I.

V A R I O R U M.

480. *Auster ac Syrtes agit.*] Lipsianus, ad *Syrtes*, admittitque Delrius. At Gruterus quid in hac lectione sit lepōris, videre negat: vulgaram dicere Austrum agisse arenas Syrtium. Sed illi suffragantur liber optimus & Germanicus. Estque, Austrum Syrtes accumulasse arenis, & undas ab illis abegisse. Lucanus lib. 1. *Cum turbidus Auster Reppulit à Libycis immensum Syrtibus aequor.* Lib. 9. *Auster in sua regna furens tentatum classibus aequor Turbine defendit longeque à Syrtibus undas Egit & illato confregit litore pontum.*

484. *Rapidus ora Corus Oceano*] Florent. *rabidus*. Apulejus de Mundo: *Item occidui sunt tres: Caurus, qui Graece ἀγέρις vocatur, is est adversus Aquilonem Favonius, Graece Ζέφυρος, Euro contrarius. tertius Africus, ἀνέμος, Vulturno reflat. Ergo Oceano ora exerens, intellige, flans ab occidente. nam ὁ πύρρος; Poëtis ἰδούρις.* Hinc Lucanus lib. 5. *Primus ab Oceano caput exseris Atlanteo, Core.*

491. *Levamen denique aerumnis datum est,*] Flor. *datur.* Quo res fit praesentior.

480. *Libycusque*] Herc. Fur. 322. FARN.

481. *Nec manet*] Nec manet tempestatis dominium penes Austrum, vel in Australi parte. FARNABIUS.

481. *Fit gravis*] *Madidis Notus evolat alis,* &c. FARN.

483. *Nabathaea*] Arabiam Petraeam. FARNABIUS.

484. *Quid rapidus*] Quid autem Corus fecit, &c. de Coro ad Thyest. vers. 576. FARN.

487. *Atrum*] Non quod illi color ullus, sed quia nullus certus. FARN.

487. *Chaos.*] Herc. Fuf. vers. 609. FARN.

488. *Aestus,*] Maris. FARN

489. *Non capit*] Verum tumidis undis aestuque sublatum in aëra coelum aequare videtur. FARNABIUS.

493. *Dirae*] Tartaræae tenebrae. FARN.

494. *Excidunt*] Nedum apparent, tantum fulminibus lux redditur, vide Thyest. vers. 1085. FARNABIUS.

- Miserisque lucis tanta dulcedo est malaë.
 Hoc lumen optant. ipsa se classis premit,
 Et prora prorae nocuit, & lateri latus.
 Illam dehiscens pontus in praeceps rapit,
 500 Hauritque, & alto redditam revomit mare.
 Haec onere sedit. illa convulsum latus
 Summittit undis. fluctus hanc decimus regit.
 Haec lacera, & omni decore populato levis
 Fluitat; nec illi vela, nec tonsae manent;
 505 Nec rectus altus malus antennas ferens,
 Sed trunca toto puppis Ionio natat.
 Nil ratio & usus audet. ars cessit malis.
 Tenet horror artus. omnis officio stupet
 Navita relicto. remus effugit manus.
 510 In vota miseros ultimus cogit timor;

Ea-

GRONOVII.

500. *Et alto redditam revomit mare.*] Lege: & *alio redditam revomit mari.* Hoc est, & diu sub undis tractam remotissimo ab eo, ubi absorbit, loco & in alius nominis mari (ut plurima circa insulas habet nomina, Leshium, Icarium, Carpathium, &c.) rursus evehit ac profert.

506. *Sed trunca toto puppis*] Sic etiam Flor. non *fracta*. Idem versu sequenti: *ars cessit malis*, ut dedit Fabricius, injuria ob id ab illo, qui nominare eum non audet, reprehensus. Gruterus recte notat alterum, in *magnis malis*, fictum ab eis qui sententiam exire cupiebant: tan temque intellexit librum unum optimae notae potius sequendum quam decem minus bonos.

VARIORUM.

499. *Illam*] *Illam unda dehiscens Torquet agens circum & rapido vorat aequore vortex.* FARN.

500. *Alto redditam revomit mare*] Vereor ne hic maritimae rei peritis: *prope & 507. videatur Gronovius, cum diu sub undis tractam navim alio mari evehi & profert docet.* Cum nimirum di-

cat Tragicus, alias naves, dehiscente mari, supra concurrentium undarum onere deprimi, easdem necdum plane tempestate victas, ejusdem maris sese attollentis impetu, ex alto seu profundo in summa tubinde referri. SCHRODERUS.

502. *Fluctus*] Decumanus fl. *Decimas ruit impetus undae.* q. d. maximus. Sic enim ova decumana, porta in castris decumana, &c. denarius siquidem numerus perfectissimus, ut qui contineat par & impar, quadratum, quadrantale, longum, planum, &c. constetque ex uno, duobus, tribus, & quatuor, proinde Graeci ad decem usque numerant & hinc ad unitatem revertuntur. Sphaerarum insuper decada mundo tribuebant Pythagoraei. FARNABIUS.

503. *Decore*] Vexillorum, aplustrium. FARN.

503. *Omni decore populato levis*] Intellige non decore vexillorum, & aplustrium, ut hic Farnabius: quid enim, his amissis, ad levitatem navis accedat? sed *velorum, tonsarum, mali*, quae mox enumerat Tragicus. SCHRODERUS.

507. *Ars cessit*] *Tanta mali moles tantoque potentior arte est.* FARNABIUS.

511. Ea-

Eademque superos Troës & Danaï rogant.
 Quid fata possunt! invidet Pyrrhus patri,
 Ajaci Ulysses, Hectori Atrides minor,
 Agamemno Priamo. quisquis ad Trojam jacet,
 515 Felix vocatur, cadere qui meruit gradu,
 Quem fama servat, victa quem tellus premit.
 Nil nobile ausos pontus atque undae ferent?

Ign-

GRONOVII.

514. Priamo Agamemnon.] Non optimus modo, sed fere omnes, quos vidi, paullo annosiores, sed & editio vetus Veneta cum Bernardini commentariis: Agamemnon Priamo. Damno verus, quod sacri potest litera extrita: Agamemno Priamo. Sic scripserat Seneca. Attius Armorum judicio: *Cur vetera ex alto repetitis diffidia Agamemno?* Cicero lib. 13. ad Atticum epist. 47. *Postquam ab te Agamemno.* Statius: *stimulatque Agamemno volentes.* Sic apud Livium lib. 38, 4. *amnis Aethio ex Acarnania fluens.* Sic Mss. non *Aethio*, ut vulgo. Valerius Maximus lib. 8. cap. 9. *amantissimus patriae Solo.* Ita Mss. non *Solo*. Idem Gellio est lib. 10. cap. 18. *Polemo Valerio Maximo lib. 6. cap. 9. Silius Oxonii lib. 2. vers. 192. Nec segnis Tero tantae spe laudis.* non *Tero*. Sic & *Ario* apud Gellium l. 16, 19. *Palaeo* apud Quintilianum 14, 22.

515. Cadere qui meruit manu.] Delrius & Raphelingius afferunt è suis, *qui potuit.* At in optimo est: *cadere qui meruit gradu.* Quod ab illis, qui non capiebant elegantiam, mutatum est. *Gradus* enim quoque ex illis, quibus pugnantes in terra tam miles quam gladiator aestimantur. Unde componere ad praeliandum gradum. Livius lib. 2. de Cocle: *neque ille minus obstinatus ingens pontem obtineret gradu.* Ovid. lib. 9. *Rursusque ad bella coimus, Inque gradu stetimus.* Noster infra: *Phoebea nec me tela pepulerunt gradu.* Cicero in proverbii instar, *tumultuantem de gradu dejecti,* in Officiis, & ad Atticum: *ex quo mihi videtur egressus ille deiectus de gradu.* Adde Lipsii Saturnalia 2, 20. Sic apud Polybium Titus ad Cynosephalas *μὴ τὸ ἐν γράμμι ἐπὶ τὸν ποταμὸν τοῖς ποταμῶν.* Hoc in mari non licet. Tacitus lib. 2. *histor. nec perinde nutantes è navibus, quam stabili gradu è ripa, vulnera dirigebant.* Idem lib. 1. an-

nal. *Cuncta pariter Romanis adversa; locus uligine profunda, idem ad gradum instabilis, procedentibus lubricus.* Vides prorsus gradum esse statum. *Cadere meruerunt gradu,* qui in solida terra pugnantes inque gradu & in statu stantes pulcrum petunt per vulnera mortem, non pendentes in fluctibus.

VARIORUM.

511. Eademque] Ut evadant maris truculentiam, ne submergantur. FARN.

512. Quid fata] Vide quid deorum fata possunt, quae in una eademque vota Troas Danaosque adegerint. *vel referas ad sequentia:* vides quid intersit inter fati & mortis genera, cum in aquis perituri his invideant qui vel inimici, vel per insidias & dedecus in terra mortem oppetierant. maxime autem detestabantur fortes hoc mortis genus, qui cum animam igneam esse censerent, aquis illam prorsus extingui putabant, & in quo mortis genere non potest quis suae fortitudinis specimen dare. FARN.

513. Atrides] Menelaus. FARN.

514. Quisquis] *Τῆς μάχης Δαναοὶ καὶ Τρῳαῖοι οἱ πρὸς ὁλοῦς Τροίην ἐν ἰσχυρίῳ.* O terque quaterque beati Quis ante ora patrum Trojae sub moenibus altis contigit oppetere, &c. FARN.

515. Cadere qui meruit gradu,] Speciosior mihi haec lectio videtur, quam verior. Retineo *in manu*, cum scripto cod. & duobus impressis, & adlusisse puto nostrum ad similem Aeneae in maris tempestate editam lamentationem, Virg. lib. 1. Aeneid. vers. 101. *Mene Iliacis occumbere campis Non potuisse, tuaque animam hanc effundere dextra?* SCHRODERUS.

516. Quem fama] Quod fortiter pugnando occiderit. FARNABIUS.

516. Victa] Qui ad Trojam sepultus est. FARNABIUS.

- Ignava fortes fata consument viros?
 Perdenda mors est. quisquis es nondum malis
 520 Satiare tantis coelitem, tandem tuum
 Numen serena. cladibus nostris daret
 Vel Troja lacrimas. odia si durant tua,
 Placetque mitti Doricum exitio genus;
 Quid hos simul perire nobiscum juvat,
 525 Quibus perimus? sistite infestum mare.
 Vehit ista Danaos classis? & Troas vehit.
 Nec plura possunt. occupat vocem mare.
 Ecce alia clades. fulmine irati Jovis
 Armata Pallas, quidquid aut hasta minax,
 530 Aut aegide & furore Gorgoneo potest,
 Aut igne patrio, tentat; & coelo novae
 Spirant procellae. solus invictus malis
 Luctatur Ajax. vela cogentem hunc sua
 Tenso rudente flamma perstrinxit cadens.

Li-

GRONOVII.

519. *Perdenda mors est.*] Nec rectum sine interrogatione *Pudenda*, nec alterum cum interrogatione. Silius l. 4. *Namque inhonoratam Fibrenus perdere mortem Et sumae nudam impatiens.* Statius: *Nil opus arma ultra tentare & perdere mortes.*

526. *Classis & Troas vehit.*] Distinguendum censeo: *Vehit ista Danaos classis? & Troas vehit.* Ut in *Troadibus*: *Tu me superbum, Priame? tu timidum facis.* Si irati esis classi, quod Graecos vehat, mementote eadem Trojanos vehi.

534. *Tenso rudente*] Fl. & alii, *Tento.* Et sequenti, *libratur aliud fulmen.* Tertio quoque: *Certum reducta*, non *Tortum*, quod Jovianus Pontanus & Fabricius subiecerunt. *Certum* est haud dubie percussurum ipsum Ajacem, non aberraturum destinato. Lib. 1. de ira cap. ult. C. Cae-

VARIORUM.

518. *Ignava*] Vide sup. notam ad vers. 512. FARNABIUS.

521. *Cladibus*] *Poenas expendimus, & quae vel Priamo miseranda forent.* FARN.

524. *Hos simul*] Trojanos captivos. FARN.

525. *Quibus perimus?*] In quorum ultionem. FARNABIUS

528. *Fulmine*] Vide Med. 59. FARN.

529. *Armata Pallas*] Cui hinc nomen scil. *ἄρμα τὸ πάλλας ὄρεν.* FARN. Non est hoc abs re confectum. nam in libris Hetruscorum scriptum fuit, *Manubias*, i. e. fulminum jactus, tres deos possidere, Jovem, Palladem, & Vulcanum; docet hoc Servius, ad illud Virgilii, *Ipsa Jovis rapidum jaculata è nubibus ignem Disjecitque rates,* &c. DELRIUS.

530. *Aut aegide, Gorgoneo*] Scuto, munimento pectoris, quod & *αἰγὴς*, id est, caprae Amaltheae pelle (seu potius squammoso draconum corio) contextum Jupiter Palladi dedit, cui postea Persens caput Medusae Gorgonis indidit, cujus aspectu homines in saxa vertebantur. FARNABIUS.

532. *Solus invictus*] Pulchre hoc descripsit Co-intus Smyrnaeus lib. 15. DELRIUS.

535. *Ho-*

- 535 Libratur aliud fulmen. hoc toto impetu
 Certum reducta Pallas excussit manu,
 Imitata patrem. transit Ajacem, & ratem,
 Rarisque partem secum & Ajacis tulit.
 Nil ille motus, ardua ut cautes salo
- 540 Ambustus exstat, dirimit insanum mare,
 Fluctusque rumpit pectore, & navem manu
 Complexus in se traxit, & caeco mari
 Collucet Ajax. omne resplendet fretum.
 Tandem occupata rupe, furibundum intonat,
- 545 Superasse nunc se pelagus, atque ignes: juvat
 Vicisse coelum, Palladem, fulmen, mare:
 Non me fugavit bellici terror Dei:
 Et Hectorum una solus & Martem tuli.
 Phoebea nec me tela pepulerunt gradu.

Cum

G R O N O V I I.

*fur iratus coelo, quod comessatio sua fulminibus ter-
 revetur, prorsus parum certis. Reducta, ut Petro-
 nius: mox reducta cuspide Uterum notavit.*

V A R I O R U M.

535. *Hoc toto*] Quo validius torqueret, Aja-
 tem Oilei f. ultura, quod Cassandram in templo
 suo violasset. FARNABIUS
537. *Patrem.*] Iovem, qui *dextra libratum ful-*
men ab aure Misis in Phaethonia. FARN.
540. *Dirimit*] Natans FARN.
542. *Et caeco*] Caliginoso. FARN.
543. *Collucet*] Fulmine ardens. FARN.
544. *Furibundum*] ὀργισμένον ἢ ἐκ τῆς ἰσχυρῆς
 ὀργῆς αὐτοῦ, &c. Odyf. *q. furas Ajacis Oilei.* Ae-
 neid. 1. Quod alii de furioso amore interpretan-
 tur. FARN. Perisse volunt omnes Poetae cum
 Homero. idem testatur Aristoteles in Epitaphiis.
 & vult in Mycono insula maris Aegaei sepultum.
 Tamen evasisse naufragium, docet Timaeus

Locrus lib. 2. Historiar. qui scribit, post captam
 Trojam, multos Locrenium naufragio ad Ge-
 reas petras interiisse, reliquos cum Ajace per sum-
 mas difficultates & pericula tandem in patriam
 rediisse. Sed anno postea tertio, quod eorum
 ditionem fames & pestilientia simul invaserant,
 propter facinus ab Ajace cum Cassandra nefarie
 patratum, oraculum consulere Locri, quibus
 responsum, debere Trojanam Palladem ab illis
 per mille annos placari; missis sortito quotannis
 Trojam duabus virginibus Locriis. Mansit illa
 consuetudo diu postmodum, & Trojani virgines
 missas obvii capiebant & jugulabant, & jugula-
 tas agrestibus & sterilibus lignis comburebant ad
 bellum utque Phocense retenta haec consuetudo
 & ritus. tunc demum sacrificii vel impietate crude-
 litatis potius immunitas Locrensis concessa.
 DELRIUS.

548. *Hectorem*] Alteri Ajaci magis haec con-
 veniant, quae tamen hic furens & jactabundus
 in se transfert. FARNABIUS.

540. *Phoebea*] Apollinis, qui à Trojanis fle-
 tit. FARNABIUS.

550. 170. I

- 550 Cum Phrygibus istos vicimus. tene horream?
 Aliena inertī tela mittis dextera?
 Quid si ipse mittat? Plura cum auderet furens,
 Tridente rupem subruit pulsam pater
 Neptunus, imis exerens undis caput,
 555 Solvitque montem; quem cadens secum tulit:
 Terraque & igne victus & pelago jacet.
 Nos alia major naufragos pestis vocat.
 Est humilis unda, scrupulis mendax vadis,
 Ubi saxa rapidis clusa vorticibus regit
 560 Fallax Caphareus. aestuat scopulis fretum,
 Fervetque semper fluctus alterna vice;
 Arx imminet praerupta, quae spectat mare
 Utrimque geminum. Pelopis hinc oras tui,
 Et Isthmon, arcto qui recurvatus solo

Ionia

GRONOVII.

550. *Tandem horream?*] Quam Criticorum vocant (credo, veriti, ne quis ipsorum emendationem putaret) *tene horream*, est duorum optimorum codd. Lipsiani & Florent. scriptura. Quod sequitur, satis commode Lipsius, sive à libro sit, sive ab ipso, *mittis*. Fl. hic vitiat. habet enim: *inerti tela pepulerunt gradu*. Nic. Heinsius conjiciebat: *tene horream Aliena inertī tela mittentem manus*. Nec repugno, nisi illud *pepulerunt* ostendat forte vocem cum incipientibus literis, *PE*: sic veniebat in mentem, *perdentem*, quod foret, incassum mittentem. Sumpsit autem Seneca sensum hunc ab Ovidio lib. 9. in pugna Herculis & Acheloi: *Quid fore te credis, falsum qui versus in anguem Arma aliena moves? quem forma precaria celat?* Statius 5. Theb. 396. *Manibusque horrere remissis Arma aliena cadunt*. Ubi Lactantius: *non mariterum suorum arma dixit: sed arma aliena, id est, sexus alterius*. Constat tamen Criticorum emendationem esse vehementiorem. Eoque magis me viri optimi miseret, qui nihil variantes obducit quoque membranas suas & suo sensu fortiora esse ait ista eis quae substituuntur. Nec intellexit frivolum & ine-

ptum sermonem: *horream mitti tela*: &c., tandem *horream*. Sed putavit opinor illud, *tandem*, narrantis, non Ajacis esse.

VARIORUM.

550. *Istos*] Deos, Neptun. Apollin. &c. FARNABIUS.

551. *Aliena*] Jovis fulmina. FARN.

551. *Inerti*] Foeminea, Palladis. FARN.

552. *Ipsc*] Jupiter. FARN.

553. *Tridente*] τῷ ᾧ Ποσειδάων μεγάλη ἐκλυσι
αὐδῆται. Ὁ Αὐτίκ' ἔπειθ' ἐπείσσει ἰλὸν χερσὶ σέλα-
εἶπαι ἤλα(ε. FARN.

555. *Montem*;] Γεργίλιον πείσσω, &c. δ' ἀπὸ δ'
ἔλ(ε. discidit rupem. FARN.

555. *Secum*] Rupe obrutus, fulmine ambustus, undis submersus. FARN.

560. *Caphareus*] Mons Euboeae. Vid. Med. vers. 659. FARN. Hoc loco Nauplius Palamedis pater Graecos in caeca saxa pertraxit. unde Pacuvius; — Pater In Caphareis saxis pleros *Achivos* perdidit. DELRIUS.

561. *Alterna*] Respicit ad Euripum.

563. *Tui*] Avi scil. Agamemnonis mariti tui. FARNABIUS.

564. *Isthmon*,] Herc. Fur. vers. 335. FARN.

565. *Pluri-*

- 565 Ionia jungi maria Phrixois vetat;
 Hinc scelere Lemnon nobilem; hinc & Chalcida;
 Tardamque ratibus Aulida. hanc arcem occupat
 Palamedis ille genitor, & clarum manu
 Lumen nefanda vertice è summo efferens,
 570 In saxa duxit perfida classem face.
 Haerent acutis rupibus fixae rates.
 Has inopis undae brevia comminuunt vada.
 Pars vehitur hujus prima, pars scopulo sedet.
 Hanc alia retro spatia relegentem ferit,
 575 Et fracta frangit. jam timent terram rates,
 Et maria malunt. cecidit in lucem furor.

Post-

G R O N O V I I.

566. *Lemnon nobilem; hinc & Chalcida;*] Vix
 puto exstare codicem vetustiore, in quo sic
 scriptum reperiatur. Certe quicquid mihi videre
 contigit. *Chalcedona*. Neque vero mihi fit simile
 adpiratione ad positionem hic uti Senecam vo-
 luisse. Versus ex Octavia, nec ejusdem est au-
 ctoris, & sine dubio etiam vitiatus. Forte legen-
 dum: *Hinc scelere Lemnon nobilem, hinc Anthedona*.
 Etenim Ἀνθηδών πόλις λιμένα ἔχουσα, ἐξ ἧτης
 ἡ Βοιωτικὴ Ὠκεῖα καλεῖται, ut est apud
 Eustathium: unde Homerus ἐχέαιροςον appellat.

576. *Maluntque maria, cedit in luctum*] Vari-
 ant libri. Alii, *Maluntque*, vel *Noluntque maria*.
 Optimus cum uno è Pal. *Et maria malunt*. Etiam
 quae sequitur clausula, valde ambigua est. Mss.
 fere omnes & edd. nonnullae: *cecidit in lucem fu-*
ror. Nuperi, *cedit in luctum*, etiam ex quibusdam
 antiquis editionibus. Sed illud reduxit Lipsius,
 interpretaturque ut olim Bernardinus, sub lucem
 desuisse tempestatem. Sic in *Medea*, *Jam cecidit*
ira: poenitet facti, pudet. Vide ad Livium 29, 27.
In lucem Suetonio ad lucem, Iulio: *quum lumini-*
bus extinctis decessisset via, diu errabundus, tandem
ad lucem duce reperto. Ad noctem Lucano, quem
 locum olim tuebamur adversus summum virum,
 l. iv. *quo tempore primas Impedit ad noctem iam lux*
extrema tenebras. Et siquidem haec lectio proban-
 da est, (ut utique probanda est) haec quoque
 unica ejus probanda est sententia. Nam duae

aliae interpretationes, quas homo acutus protu-
 lit (prior, quum horrent littus naves tenderent-
 que in altum, furorem & veluti fatum eas re-
 pressisse ad terram sive facem à Nauplio accen-
 sam; altera, *furor* Graecorum *cecidit in lucem*, esse,
 Nauplius eos luce sive face sua decepit) nihil
 habent sani. Gruterum quo minus hic ferat illud

V A R I O R U M.

565. *Phrixois*] Helleponto, quae Aegaei pars
 Phoen. vers. 611. à Phrixo. Vid. Troad. vers.
 1034. Med. 471. FARN.

566. *Scelere*] Foeminarum, quae à maritis
 spretae viros omnes interfecerunt, praeter Hy-
 psipylem, quae patrem Thoantem clam navi
 amandavit. FARN.

566. *Chalcida;*] Euboeae civ. FARN.

567 *Tardamque*] Quae bis morata erat classem
 Graecam exituram. Troad. v. 161. & redituram.
 ibidem. FARN.

568. *Palamedis ille genitor,*] *Emphasis*. Nau-
 plius. Medea vers. 659. FARN. Quem, ut id
 faceret, impulsus volunt cupiditate ulciscendi
 Agamemnonem & Ulyssem, qui Palamedem
 occiderant juxta plerisque. nam Dares à Paride
 interfectum fuisse scribit. ut ut est, Xenophon
 in Cynegetico tradit, mortem Palamedis deos
 vindicasse. DELRIUS.

570. *Perfida*] Tutos prae se ferenti portus.
 FARN.

Eccc

578. Da-

Postquam litatum est Ilio, Phoebus redit,
Et damna noctis tristis ostendit dies.

Chyt. Utrumne doleam, laeter an reducem vjrum?

580 Remeasse laetor. vulnus at regni grave
Lugere cogor. redde jam Grajis, pater
Altisona quatiens regna, placatos deos.

Nunc

GRONOVII.

Lucem, movet, quod id statim repetitur versu sequenti, ac bis idem dicitur. Sed nec bis idem dicitur, & quia hic commodum sensum facit illud *Lucem*, sequenti non nisi ineptum; acquiescere debuit hic dumtaxat scriptis, in sequenti vero remedium quaerere. Manus illustris, *coelitum cecidit furor*.

577. *Postquam litatum est, Phoebus in lucem redit*,] Juber Scaliger notari morem vetustissimum, pelagus iratum placandi. At, rogo, ubi, quando, quomodo fieri potuit in tanta trepidatione, tumultu, tempestate nocturna? Gruterus conjungit sensum cum versu praecedenti, scribitque: *cecidit in luctum furor, Postquam litatum est*, quasi dicat Nauplium miserrimum esse Graecorum, ut undique oculis ejus naufragium infame patuit: aut, *Postquam litatum, at Phoebus*, sensu planissimo, ut ille putat. Sed haec Andabatarum sine vetustatis luce. Quid autem, *Phoebum in lucem redire*? qui ipse lux est & lucis omnis diurnae auctor? in laudato illo Etrusco legebatur: *Postquam litatum est illo Phoebus redit*. Hic quum viderent male constare versum, ex praecedenti inferuerunt *in lucem*, ejecto rō illo: quia autem insuavis repetitio sine ulla orationis majore efficacia, illic alii fecerunt *luctum*. At accipe jam levi opera ipsius Senecae manum: *Postquam litatum est Ilio, Phoebus redit*. Significat his poenis suppliciiisque Graecos satisfecisse Ilio & Trojanis pro injuriis illatis: & postquam abunde magnas misérias & calamitates perferendo ad satietatem poenas solvissent, die orta solem apparuisse. Sic *litatum esse* diis dicitur, quum sacra placuerant, cum diis satisfactum est & solutum, quod illi deberi sibi voluere. Varro: *Habes, qui & cujus rei causa fecerim hecatomben, in quo ego ut puto, quoniam est luere solvere, lutavi*. Neque desinebant religiosi veterum & publice & privatim iterare hostias, donec litatum esset. Livius lib. 41.

Tribus lubus perlitasse negavit. Senatus majoribus hostiis usque ad litationem sacrificari iussit. Florus. 4. 2. *Nec perlitare centum victimis potuerat.* Et alludens Plautus in Pseudolo: *Eadem duo greges virgarum inde ulmeorum adegero, Ut hodie ad litationem huic suppetat satias Jovi*. Ludit in hac superstitione Varro. Alii sacrificantes vel centum victimis *litasse* se non putabant, nisi certis signis id animadvertisset docuissetque aruspex. At Varro sua hecatombe ex voto data se *litasse* ait nulla cura extorum inspiciendorum? quid ita? quia *litare* dictum à *luere*, *luere* autem solvere: qui ergo voto se solvit, *litat*. Ut igitur à Manibus *parentare* & *inferias dare*, ita superis à diis *litare* sumptum & translatum, ut significet ultione satisfacere. Medea: *plura non habui, dolor, Quae tibi litarem*. Cicero pro Flacco: *Litemus igitur Lentulo, parentemus Cethego, revocemus ejellos*. Auctor de bello Hispanienti: *Ita pridie duorum centurionum interitio hac adversariorum poena est litata*. Florus lib. 3. cap. 4. *Strichae in principum colla seures legatorum Manibus litavere* Plinius Paneg. c. 52. *Illae autem aureae & innumerabiles strage & ruina, publico gaudio litaverunt*. Apulejus lib. 5. *Tunc injuriae meae litatum crediderim, cum ejus comas, quas istis manibus jubinde aureo nitore perstrinxim, deraferim*. Postquam satis poenarum Ilio solutum est: postquam sat supplicii ob Ilium excusum dū à nobis expetiverunt, sol & serenitas rediit.

VARIORUM.

578. *Damna*] Cladem & damnum amissae noctu classis. FARNABIUS.

581. *Pater*] Jovem usurpat patrem. Vide Hippol. 299. quamvis Pollux & Helena Jovis edini ovo soli dicantur, FARN.

581. *Pater*] Communiorem hic reddit patris appellationem rō altisona quatiens regna. Nec inusitatum alias Jovem dici *patrem hominumque decurumque*. SCHRODERUS.

583. *Lut-*

Nunc omne laeta fronde veletur caput.
Sacrifica dulces tibia effundat modos;
585 Et nivea magnas victima ante aras cadat.
Sed ecce turba tristis, incomtae comas,
Iliades adfunt: quas super celso gradu
Effrena Phoebas entheas laurus quatit.

VARIORUM.

583. *Lacta*] Corona triumphali. FARN.
584. *Sacrifica*] Sacris adhibita. FARN.

585. *Nivea*] Diis superis debita. Oedip. vers.
551. FARN.
586. *Turba*] Troades captivae. FARN.
588. *Phoebas*] Cassandra Phoebi vates. FARN.

* CHORUS ILIADUM. CASSANDRA.

*Chorus Iliadum Trojae fata casumque luget, Cassandra furore
Phoebejo correpta, quae Agamemnoni imminent, vaticinatur.*

Chor. **H**eu quam dulce malum mortalibus additum,
590 Vitae dirus amor: cum pateat malis
Effugium, & miseros libera mors vocet,
Portus aeterna placidus quiete!
Nullus hunc terror, nec impotens
Procella Fortunae movet,
595 Aut iniqui flamma Tonantis.

Pax

GRONOVII.

* CHORUS. CASSANDRA. Flor. CHORUS ILIADUM. CASSANDRA.

589. *Quam dulce malum mortalibus additum.*] Merito reprehendit Gruterus, qui additum pro spurio unciis seferunt. Non tolerabile modo, sed & lectum est. Virgilius in sexto: *nec Teucris addita Juno Usquam aberit.* Ubi Servius: *inimica.* est autem verbum Lucilii & antiquorum: ut Plautus: *Argus quem quondam Jovi Juno custodem addidit.* Macrobius clarius, lib. 6. Saturn. 4. *Affixa & per hoc infesta atque inimica: & est ex Lucilio sumptum: Si mihi nunc praetor fiet additus, atque agitet me.* Sed de hoc supra ad Hercul. Furemtem.

VARIORUM.

589. *Hec quam dulce*] Hexameter *μηδὲς*, è qualibus librum integrum Sapphonem poëtriam scripsisse Attilius tradit grammaticus. Sunt hoc loco mire confusa carminum variorum genera, ut supra Chori Bacchici in Oedipo. FABRI- TIUS.

590. *Dirus*] Etiam in miseris. FARNABIUS.

590. *Pateat*] Per mortem, quae Stoicis portus aliquando petendus, nunquam recusandus Herc. Fur. v. 425: FARN.

595. *Iniqui*] Obliquum fulmen. FARN.

Eccc 2

596. *Nel-*

- Pax alta. nullos civium coetus
 Timet, aut minaces victoris iras;
 Non maria asperis infana Coris:
 Non acies feras,
 600 Pulvereamque nubem,
 Motam Barbaricis equitum catervis;
 Hosticâ aut muros populante flammâ,
 Urbe cum tota populos cadentes:
 Indomitumve bellum. perrumpet omne
 605 Servitium contemptor levium deorum,
 Qui vultus Acherontis atri,
 Qui Styga tristem non tristis videt,
 Audetque vitae ponere finem.
 Par ille regi, par superis erit.
 610 O quam miserum est nescire mori!

Vi-

GRONOVII

596. *Pax alta. nullos*] Castigat hic Gruterus jure, qui putent laudari pacem, quae cunctis careat belli incommodis & enumerari belli mala: ipse censet tractari felicitatem mortuorum. Ne hoc quidem. sed mortem contemnentium. Nam jam illo versu: *Non hunc terror*: quem putas *Hunc* dici? num portum mortis? sic volunt. Immo hunc, *Qui vultus Acherontis atri, Qui Styga tristem non tristis videt*. Huc referuntur omnia media. Ideoque post, *levium deorum*, non ponenda *τὸν αἰὲν ὑπὸ τῷ*, sed colon, vel *καὶ τὸν αἰὲν*. continent enim superiora *ἀνδρῶν* sermonis, cujus *ὑπερὶ αἰὲν* sequitur *αἰὲν*. Mors, inquit, est portus tranquillius. Qui mortem non metuit, sed laetus adit, hunc nullus terror, nulla calamitas, non fulmen movet. pace alta fruitur. non seditiones, non inimicum superiorem, non tempestatem & naufragium, non praelia, non incursiones hostiles, non excidia urbium timet. non potest servire cogi. ridet abeuntem fortunam & excedentes deos adytis arisque relictis, quibus ipse steterat. Denique, rex est, & coelestibus par. Claudatur periodus illo *ponere finem*. Ibi ergo subiiciatur finiti sermonis nota.

600. *Pulvereamque nubem*] Florent. *Pulvereamque nubem*.

604. *Perrumpet omne Solus*] Quod omne? Plenus & praeclare Florentin. *perrumpet omne Servitium contemptor levium deorum*. Qui sint leves dii, diximus ad Troadas.

VARIORUM.

596. *Nullos*] *Non civium ardorem prava jubentium, non vultum instantis tyranni*, &c. Imitatio Horat. 3. 3. Odor. q. d. mortis contemptor omnia contemnit. FARN.

598. *Coris*] Ventis. de Coro Thyest. vers. 576.

600. *Pulvereamque*] *Ὁ: τὸν αἰὲν πρὸς καὶ ὅσα αἰὲν*. FARNABIUS.

606. *Vultus Acherontis*] Hic locus plane est ex illo, — *strepitumque Acherontis arari Subjecit pedibus*. Quam Epicuream sententiam Virgilius à magistro suo Scirone didicerat. Epicuri autem & Metrodori adeo studiosus fuit Seneca, ut nesciam quare Stoicum quidam illum malint quam Epicureum: quod ejus Epistolae palam clamant. SCALIGER.

607. *Tristem non tristis*] *Αἰὲν αἰὲν πολὺ πᾶσι*. FARNABIUS.

610. *Mori!*] Quod effugium est & portus ex mi-

Vidimus patriam ruentem nocte funesta,
Cum Dardana tecta Dorici raperetis ignes.

Non illa bello victa, nec armis,

Ut quondam Herculea cecidit pharetra:

615 Quam non Pelei Thetidisque natus,

Carusque Pelidae nimium feroci

Vicit, acceptis cum fulsit armis,

Fuditque Troas falsus Achilles:

Aut cum ipse Pelides animos feroces

620 Sustulit luctu, celeremque saltu

Troades summis timuere muris.

Perdedit in malis extremum decus,

Fortiter vinci. restitit annis

Troja bis quinis,

625 Unius noctis peritura furto.

Vidimus simulata dona molis immensae;

Da-

GRONOVII.

625. *Unius noctis peritura furto.*] Concors illa vulgarium scriptorum lingua mendax. Ut scribere debuisset Poëtam judicat Gruterus, *furto*, ita etiam scripsisse sancit cum Lipliano Florentinus.

VARIORUM.

miseriis. Sup. FARN.

611. *Nocte funesta.*] Excidium Trojae in noctem incidisse consentaneum est Aeschilo in Agamemnon. & Euripidi in Hecuba. auctor parvae Iliadis idipsum probat: *νόξ μ' ἔβη μεσάνη, λευκὰ δ' ἔπειτα σάλας.* Petronius Arbiter, in Trojae Halosi; *Jam plena Phoebe candorem extulerat jubar, Minora dumens astra radiante face, Cum inter sepultos Priamidas nocte & mero Danaï relaxant claustra, &c.* Sed quae nox illa fuerit, nemo facile certo dixerit; qui sciat Hellanicum, Dionysium Argivum & Lysimachum prodidisse Trojam captam XII. Feb. Caelionem vero lib. 2. Graecanicae historiae, Februario ineunte. Qui Antica scripserunt, in octavum diem hujus mensis desinentis hanc cladem rejiciunt: nec defuerunt,

qui ad octavum desinentis Martii id retulerint. Dercylas autem & Aegias contendunt funestae hujus noctis diem fuisse octavum desinentis *Παριου*, hoc est, si Corinthios audimus, Iulii; sin Boeotios sequimur, Maji. haec ex Euripidis scholiis Graecis, & Clemente Aegyptio decerpsi. DELRIUS.

613. *Non illa*] Sed insidiis & dolo. FARNABIUS.

614. *Ut quondam*] Sub Laomedonte. vers. Troad. 131. & 731. FARN.

615. *Pelei*] Achilles. FARN.

616. *Carusque*] Patroclus Achillis [armis indutus. FARN.

620. *Sustulit*] *Κλαῖν φίλον ἴδμεν μενεμήδην, &c. Πατοκλῆν ποδῶν ἀνέσθην.* FARN.

620. *Celeremque*] *Πόδας ὤμιον, ὠκυμορῶν* Achilles autem saltus Trojae excidio fatalis. Lycophr. & Lucian. lib. *ἑξήκστου* FARN.

625. *Furto.*] Dolis & insidiis. FARN.

626. *Dona*] Minervae pro reditu vota. FARN.

626. *Molis immensae;*] Equi Duratei sive *πολυορκεῖον* fuerit illud *μηχανή*, seu porta equi insigni picta per prodicionem Graecis aperta, seu mons Hippius in quo ex insidiis Graeci Troianos

Ecce 3

nos

- Danaûmque fatale munus duximus nostra
 Creduli dextra: tremuitque saepe
 Limine in primo sonipes, cavernis
 630 Conditos reges bellumque gestans:
 Et licuit versare dolos, ut ipsi
 Fraude sua capti caderent Pelasgi.
 Saepe commotae sonuere parmae,
 Tacitumque murmur percussit aures;
 635 Et fremuit male subdolo
 Parens Pyrrhus Ulyssi.
 Secura metus Troica pubes
 Sacros gaudet tangere fûnes.
 Hinc aequaevi gregis Aftyanax,

Hinc

VARIORUM.

nos interceperunt simulque urbem irruerunt, seu denique equitatus Graecorum. FARN. Magnus fuerit oportet equus Durateus, in cuius alvo tot duces inclusi fuerunt, quot refert Isacius, dicto loco, ἱπποκίλων ὁ Πανοπίας ὅς ἐποίησε τὸ Διόμοι ἵππον εἰς τὴν πεντέκοντα, ἢ τετραχίλιαι, ἢ καὶ ἐμὲ καὶ ἄνδρες ἀνελθόντες Ἐκλῶντες ἐκείνης. Petronius; *Aperitur ingens claustrum & obducti specus, Qui castra caperent* — molem hujus equi declaravit Homer. dicens; Αὐτὰρ οἱ εἰς ἵππον κατὰ Γαίονδρον. & Virgilius; *Demissum lapsi per funem.* nam sic quoque altitudo demonstrata est, inquit Fabius lib. 8. Inst. Orat. cap. 3. DELRIUS.

627. *Fatale*] Primo enim excisum est Ilium propter equos Herculi ex pacto non datos à Laomedonte: secundo per equum Durateum, de quo hoc in loco, tertia per equum qui valvis interceptus Romanis irruendi potestatem fecit, cum Ilienses Cinnam Cos. in urbem recipere noluerunt. FARNABIUS.

628. *Creduli*] Sinoni fidem habentes. FARN.

630. *Conditos reges*] Quos recensent Smyrnaeus, Coluthus & Virgilius.

631. *Versare*] In ipsos autores suos vertisse dolos, si mens non laeva fuisset. FARN.

633. *Saepe*] Atque utero sonitum quater arma

dedere. FARN.

634. *Percussit aures;*] Verberavit. nam Stoicis, ut Archedemo in lib. de voce, Chrysippo lib. 2. Natural. Antipatro, & Diogeni apud Laërtium l. 7. vox corporatum quid est: quia (inquiunt) omne quod facit & patitur corporatum: vox & sonus patiuntur, cum à locis solidis & laevibus repelluntur, vel refringuntur; faciunt cum auribus, ut ceræ annulus, imprimuntur. Idem censuit Epicurus, ut docet discipulus ejus Lucretius lib. 4. Contra Cyrenaci & Pyrrhonicis sonum nihil esse putabant, Peripatetici non perfectum, sed imperfectum quoddam corpus esse volunt, nempe qualitatem quandam sensilem ex violentiâ corporum vel aëris collisione ac motu natam. DELRIUS.

635. *Male*] Aegre inductus ab Ulyssē, ut dolis uteretur μεμπάτης; & simplex Neoptolemus viribus magis quam fallaciis fretus, quod ἰδὲ & illi apud Ulyssē in Philoctete tribuit Sophocles, ἰδὲ καὶ ἰδὲ ἐν τῇ τέχῃ περὶ τὴν κακίαν, &c. mox: Ἄλλ' εἴμ' ἵσταμαι ὡς βίαι τ' αἰδῶ ἄγαν καὶ μὴ δολῶ. FARNABIUS.

637. *Secura*] Circum pueri innuptaeque puellae sacra canunt funemque manu contingere gaudent. FARN.

639. *Aequaevi*] Puerorum. FARN.

640. *At-*

- 640 Hinc Aemonio desponsa rogo,
Ducunt turmas; haec foemineas,
Ille viriles.
Festae matres votiva ferunt
Munera divis: festi patres
645 Adeunt aras. unus tota est
Vultus in urbe.
Et, quod nunquam post Hectoreos
Vidimus ignes, laeta est Hecube.
Quid nunc primum, dolor infelix,
650 Quidve extremum deflare paras?
Moenia divum fabricata manu,
Diruta nostra?
An templa deos super uita suos?
Non vacat istis lacrimare malis.
655 Te, magne parens, flent Iliades.
Vidi, vidi, senis in jugulo,
Telum Pyrrhi vix exiguo
Sanguine tingui.
Cass. Cohibete lacrimas, omne quas tempus petit,
660 Troades, & ipsae vestra lamentabili
Lugete gemitu funera. aerumnae meae

So-

G R O N O V I I.

v. 360. FARN.

643. *Votiva*] Pro filiorum reditu. FARN.

645. *Unus vultus*] Laetitiae. FARN.

647. *Post Hectoreos*] Post redemptum rogoque
datum Hectoris corpus. FARN.

651. *Moenia*] Murorum munitiones, Trojae
moenia. Troad. vers. 476. FARN.

655. *Magne parens,*] Priame. FARN.

657. *Vix exiguo*] Exiguum senis Priami Jovis
ra cruorem combiberat. Vide vers. 46. Troad. FARN.

659. *Cohibete*] Cohibete luctus vestros de patre
meo. meae sunt istae solius partes: vos funera
vestrorum lugete. FARN.

666. *la*

655. *Te, magne parens, flent Iliades.*] Suspicio
fuisse: flentus Iliades.

659. *Lacrimas, omne quas tempus petit*] Flor.
petet. Nic. Heinssius malebat: omne quae tempus
petet. Ovidius: lacrimarum longa manere Tempora
vos poterunt. ad opem brevis hora ferendam est.

V A R I O R U M.

640. *Aemonio*] Polyxena, quae postea despon-
sata erat rogo Achillis Thessalici ducis. Troad.

Socium recusant. cladibus questus meis
Removete. nostris ipsa sufficiam malis.
Chor. Lacrimas lacrimis miscere juvat.

- 665 Magis exurunt, quos secretae
Lacerant curae. juvat in medium
Deflere suos. nec enim, quamvis
Dura virago patiensque mali,
Poteris tantas flere ruinas.
- 670 Non quae verno nobile carmen
Ramo cantat tristis aëdon,
Ityn in varios modulata sonos;
Non quae tectis Bistonos ales
Residens summis impia diri
- 675 Furta mariti garrula deflet;
Lugere tuam poterit digne
Conquesta domum: licet ipse velit
Clarus niveos inter olores
Istrum cygnus Tanaimque colens
- 680 Extrema loqui: licet alcyones

Cey-

GRONOVII.

667. *Nec enim, quamvis*] Flor. *nec tu quamvis.*
670. *Quae verno nobile carmen*] Flor. *mobile.* An
juvat Persius: *liquido cum plasmate guttur Mobile*
collueris.

671. *Ramo cantat querula Edonis,*] Est à Fabri-
cii scriptis. mei enim novem *tristis Edonis.* lectio
vetustior editorum, *querula aëdonis.* recentior,
tristis aëdon. Sic Gruterus. At omnium vetustissi-
mam, & ipsius auctoris hanc postremam fuisse
satis probat Flor. exhibendo: *tristis aëdon.*

673. *Quae tectis Bistonis ales*] Flor. *Bistonos.*
Idemque cum Liptiano: *garrula narrat.*

VARIORUM.

666. *In medium*] In commune. FARN.
668. *Dura*] Indurata malis, virili animo foe-
mina. FARN.

671. *Tristis Aëdon,*] *Aëdon* luscinia. FARN.

672. *Ityn*] Seu Itylum, filium Terei à Procne
& Philomela interfectum, patrique appositum
in ultionem stupratae ab eo Philomelae. FARN.

673. *Bistonis*] Hirundo, in quam iras mariti
fugiens Procne (ut alii *Philomela*) versa est con-
jux Terei regis Thraciae cujus Bistonis civitas &
stagnum. FARN.

675. *Furta*] Adulterium. FARN.

679. *Istrum*] Thraciae fluv. FARN.

679. *Cygnus*] In quem versus est Cynus, de
quo Troad. 180. FARN.

679. *Tanaimque*] Morti vicina suavius canere
dicitur olor. Vide Hippol. v. 301. FARN.

680. *Alcyones*] Aves illae, in quas mutati
sunt Ceyx rex Trachinis in Aegaeo submersus
cum Alcyone uxore Neptuni filia. quibus avibus
nidificantibus foetumque intra 7. ut alii 14. die-
rum spatium educentibus tempore hyberno, ma-
re

- Ceyca suum fluctu leviter
 Plangente sonent, cum tranquillo
 Male confisae credunt iterum
 Pelago audaces, foetusque suos
 685 Nido pavidae titubante foveant:
 Non si molles imitata viros
 Tristis laceret brachia tecum,
 Quae turritae turba parenti
 Pectora rauco concita buxo
 690 Furit, ut Phrygium lugeat Attin.
 Non est lacrimis, Cassandra, modus:
 Quia quae patimur vicere modum.
 Sed cur sacratas deripis capiti infulas?

Mi-

G R O N O V I I.

689. *Pectore rauco concita, buxum Ferit.*] Lipsius agnoscit de tibia ex buxo haec accipi posse: tamen occultiore ritum praerire membranas: *Pectora rauco concita buxo Ferit*: solitos quippe fanaticos pectora sibi tundere pinu aut buxo. Huic amicus hoc reponit: *buxum ferit*, huxetas tibias inflat: sic Statius, sic Claudianus & alii *buxi* vocula usi: buxo illi caneant, sed pinu pectora illidebant. Et sane peccavit Lipsius, quum etiam buxo putavit usos ad tundenda pectora. Sed libens interrogem Senecae interpretationem, ubi legerit *ferire fistulam, tibiam, buxum, lotum, arenas, arundinem*, pro inflare? dein qui fistula cantans aut tibia promeruerit, ut ejus pectus *raucum* dicatur? At *buxum raucum*, ut *rauca buccina, rauco cornua cantu, rauca signa tubae*. Propertius 3.8 23. *Tibia nocturnis succumbat rauca choreis*. Turbam quidem illam *rauco pectore buxum ferientem* nulla ratio fert: at in illa membranarum toties dissimularum scriptura possumus intelligere eandem *turbam* non buxo ferientem pectora concita, sed *ferientem* (pinu nempe) *pectora concita* consternata & in furem acta buxo, seu tibia furiosa, ut Ovidius appellat e buxo. Ita tollitur omnis difficultas: & hoc sensit etiam Scaliger. Sed si Florentinum audimus, Seneca brachiorum laceratione contentus fuit, pinus impulsus hic memorare praetermisit. Nam super Lipsianam mutationem pro *ferit* habes *Furit*. Quae turritae ma-

tri furit & bacchatur concita pectora vel mentes buxo. Sic sermo magis est Poeticus. Statius: *alium tibi, Bacche, furorem Juravi*. Hoc igitur teneamus Statium idem: *Lugeat Attin*, non *Atyn*.

693. *Deripis capiti infulas?*] Flor. rectius *deripis*. Sequenti: *maxime superos putem*.

V A R I O R U M.

re pacatur, quod tempus *Alcedonia* dicitur. FARN.

682. *Plangente*] Fluctuante. FARN.

686. *Molles*] Gallos Cybeles sacerdotes semi-viros quibus (ab Atty puero Cybelae dilecto, quod in Nympha Sagaritide peccasset, in furem à deo verso sibi que pondera acuto silice amputante) *venit in exemplum furor hic, mollesque ministri Cadunt iactatis vilis membra comis*. FARN.

688. *Quae turritae*] Cybele, quae civitatis Midae claustrae muros capite sublevavit atque ita est ingressa, vel quod primis turres urbibus illa dedit, an quod eadem quae Vesta, id est, terra? FARN.

690. *Attin.*] De Atty ab Arnobio, Eusebio & Fulgentio, post Epicharmum, Sositidem Atticum, aliosque multa digna lectione & cognitu jucunda referuntur. DELRIUS.

693. *Sacratas*] Apollini. FARNABIUS.

693. *Deripis*] Quia promisso & fuso capillo vaticinabantur. Plautus: *Hariolus fiam, capillum promittam*. Tibullus lib. 2.5.65. *Haec cecinit rates, & te sibi Phoebe vocavit: Jactavit furâ sed caput ante comâ*. DELRIUS.

693. *Infulas?*] Filamenta lanæ. FARNABIUS.

F f f

695. *Vi-*

- Miseris colendos maxime superos reor.
 695 *Cass.* Vicere nostra jam metus omnes mala.
 Equidem nec ulla coelites placo prece:
 Nec, si velint saevire, quo noceant, habent.
 Fortuna vires ipsa consumpsit suas.
 Quae patria restat? quis pater? quae jam soror?
 700 Bibere tumuli sanguinem atque arae meum.
 Quid illa felix turba fraterni gregis?
 Exhausta nempe: regia miseri senes
 Vacua relictæ, totque per thalamos vident,
 Praeter Lacænam, caeteras viduas nurus.
 705 Tot illa regum mater, & regimen Phrygum
 Foecunda in ignes Hecuba, factorum novas
 Experta leges, induit vultus feros.
 Circa ruinas rabida latravit suas,
 Trojae superstes, Hectori, Priamo, sibi.
 710 *Chor.* Silet repente Phoebas, & pallor genas,

Cre-

GRONOVII.

702. *Regiam miseri senis Vacuam relinqui,*] Habet aliquid serupuli *re vident*, qui enim? Itaque alii conjiciunt, *relictæ*, vel *videt*, ut de Hecuba intelligatur. Sed melius Etruscus: *regia miseri senes Vacua relictæ*. Intellige de villis seniculis, quos in Trojae ruinis reliquerant Graeci tanquam inutile pondus. *Vident* autem, est cogitant, sciunt, recordantur, commemorant.

VARIORUM.

695. *Vicere*] Extrema sunt mea mala, quibus ipsi dii ulteriora superaddere non possunt. FARNABIUS.

700. *Tumuli*] Achillis tumulus bibit sanguinem Polyxenae sororis. Troad. vers. 360. FARN.

700. *Arae*] Jovis Hercii ara bibit fratris Polyxis sanguinem Priamique patris mei. Troad. vers. 25. FARN.

702. *Miseri*] Priami. FARN.

703. *Totque*] Quinquaginta intus thalami, spes tanta nepotum. Vid. v. 32. Troad. FARN.

704. *Lacænam,*] Helenam, quae Paridi, deinde Deiphobo fuerat nupta. sed hoc indignanter. FARN.

705. *Tot illa*] Troad. vers. 32. FARN.

705. *Regimen*] Regina. FARN.

706. *In ignes*] Liberos immaturis rogis crematos. alii ad Paridem referunt. Vide Troad. vers. 36. FARN.

706. *Fatorum*] Mutata in canem. Troad. v. 978. FARN.

707. *Induit vultus*] Mutata fuit Hecuba in canem, juxta Euripidem, Lycophronem, & Asclepiadem. alii, quia, ut fures canis latratu, Gracos Hecuba maledictis & convitiis sit infecuta, fabulam confictam volunt, in Menaechem. Plautus, & Cicero 3. Tusc. DELRIUS.

710. *Silet repente*] Cassandra afflata est numine Phoebi Jam propiore. FARNABIUS. Ex sequentibus

- Creberque totum possidet corpus tremor.
 Stetere vittae. mollis horrescit coma.
 Anhela corda murmure incluso fremunt.
 Incerta mutant lumina; & versi retro
 715 Torquentur oculi. rursus immites rigent.
 Nunc levat in auras altior solito caput
 Graditurque celsa. nunc reluctantes parat
 Referare fauces; verba nunc cluso male
 Custodit ore, Maenas impatiens dei.
 720 *Cass.* Quid me furoris incitam stimulis novi,
 Quid mentis inopem sacra Parnassi juga
 Rapitis? recede, Phoebe. jam non sum tua.
 Extingue flammam pectori infixas meo.
 Cui nunc vagor vesana? cui bacchor furens?
 725 Jam Troja cecidit. falsa quid vates ago?
 Ubi sum? fugie lux alma, & obscurat genas
 Nox alta, & aether abditus tenebris latet.
 Sed ecce gemino sole praefulget dies;

Ge-

VARIORUM.

tibus nonnulla ad Virgilii Aeneid. 6. DELRIUS.

710. *Pallor*] *Non vultus, non color unus.* FARNABIUS.

712. *Stetere*] *Inhorruere. Non comptae mansere comae.* FARN.

713. *Anhela*] *Pectus anhelum. Et rabie fera corda tument.* FARN.

714. *Incerta*] *Torquet ad haec oculos totoque vagantia coelo lumina.* FARN.

716. *Levat caput*] *Flexibile caput fanatici jactabant. unde Vivianus J. C. Si servus inter fanaticos non semper caput jactaret. l. 1. D. de aedilit. edict.* DELRIUS.

716. *Altior*] *Majorque videri Nec mortale sonans.* FARNABIUS.

718. *Cluso*] *Murmurat.* FARN.

719. *Maenas*] *Vates furibunda. Oed. vers. 436.* FARN.

719. *Impatiens*] *At Phoebi nondum patiens immanis in antro Bacchatur vates, magnum si pectore posset Excussisse deum.* FARN.

720. *Stimulis*] *Ut divinam. fatidici spiritus impetu. Et stimulos sub pectore vertit Apollo.* FARN.

721. *Sacra*] *Phoebo sacra.* FARN.

722. *Non sum tua.*] *Sed Agamemnonis.* FARN.

723. *Flammam*] *Divinationem.* FARN.

724. *Cui nunc*] *In cujus nunc tandem usum & utilitatem vaticinor.* FARN.

725. *Falsa*] *Non credita. Troad. vers. 35.* FARN.

728. *Sed ecce*] *Et solem geminum & duplices se ostendere Thebas. Entheis ut & ebriis dupla se ostendant objecta propter oculorum musculos, vel spiritus ardore contractos vel humiditate solutos, unde oculus alter in superna contruditur, in inum deicitur alter, ita uterque sua apprehendit.* FARNABIUS.

Ffff 2

730. *Idaea*]

- Geminumque duplices Argos attollit domos.
 730 Idaea cerno nemora. fatalis sedet
 Inter potentes arbiter pastor deas.
 Timete reges, moneo, furtivum genus.
 Agrestis ille alumnus evertet domum.
 Quid ista vecors tela foemineâ manu
 735 Delicta praefert? quem petit dextrâ virum
 Lacaena cultu ferrum Amazonio gerens?
 Quae versat oculos alia nunc facies meos?
 Victor ferarum colla vexatus jacet
 Ignobili sub dente Marmaricus leo,
 740 Morsus cruentos passus audacis leae.
 Quid me vocatis sospitem solam è meis,
 Umbrae meorum? te sequor, totâ pater
 Trojâ sepulte. frater, auxilium Phrygum,
 Terrorque Danaûm, non ego antiquum decus

Vi-

GRONOVII.

736. *Cultu ferrum Amazoni*] Delrius notavit olim *Amazonium* legi in omnibus scriptis: sed praeterea, *Lacaena ferrum cultu*. Certe & nobis ubique occurrit *Amazonium*, non *Amazonio*. Liber optimus: *Lacaena vultu, ferrum Amazonium gerens*. Facies & habitus corporis Laconicus, ferrum Amazonis.

738. *Colla vexatus jacet*] Tacitus lib. 6. Annal. *faucibusque jam exanimis laqueo vexatae*. Cur ergo Florent. *colla sublimis jacet*. An, *colla subcisus*?

VARIORUM.

730. *Idaea*] Montis Idac. ubi Paris tulit sententiam de malo aureo. FARN.

731. *Arbiter*] Paris. respicitque ad Aegisthum, quem postea vocat agrestem alumnus, Agamemnoni Mycenisque non minus fatalem quam Trojae Paridem.

732. *Furtivum*] Furtiva Venere natum Aegisthum. FARNABIUS.

733. *Agrestis ille alumnus*] Mox enim ut na-

tus, projectus est & à capris nutritus, unde nomen. FARN.

736. *Lacaena*] Clytaemnestra. FARN.

736. *Cultu*] More Amazonio armata. FARN.

736. *Ferrum*] Bipennem, securim. FARNABIUS.

739. *Ignobili*] Respicit ad Aegisthum ex incestu natum. FARN.

739. *Marmaricus*] Ingens & fortis leo, quales in Marmarica regione Africae versus Aegyptum. intelligit autem Agamemnona FARN.

740. *Leae*] Clytaemnestrae FARN.

743. *Trojâ*] Troad. vers. 29. FARN.

743. *Frater*] Hector, loquitur juxta communem sententiam. nam Porphyrius testimoniis Ibyci & aliorum probat Hectorem non Priami, sed Apollinis filium fuisse. vide Scholiastem Homeri Iliad. 4. DELRIUS.

743. *Auxilium*] Hector, quo stante stetit Ilium. Troad. v. 31. & columen patriae, &c. v. 120. Troad. FARNABIUS.

744. *Non ego*] Non exuvias indutum Achillis. FARNABIUS.

A G A M E M N O N. A C T. III.

- 745 Video, aut calentes ratibus exustis manus:
Sed lacera membra, & faucios vinclo gravi
Illos lacertos. te sequor, nimium cito
Congresse Achilli Troile. incertos geris
Deiphobe vultus, conjugis munus novae.
- 750 Juvat per ipsos ingredi Stygios lacus;
Juvat videre Tartari saevum canem,
Avidique regna Ditis. haec hodie ratis
Phlegethontis atri regias animas vehet,
Victamque, victricemque. vos, Umbrae, precor,
- 755 Jurata superis unda te pariter precor,
Referate paulum terga nigrantis poli,
Levis ut Mycenae turba prospiciat Phrygum.
Spectate miseri. fata se vertunt retro.
Instant sorores squallidae.
- 760 Sanguinea jactant verbera.
Fert laeva semustas faces.
Turgentque pallentes genae,

Et

G R O N O V I I.

746. Vinclo gravi Fortes lacertos.] Fl. Illos lacertos. Qua vi Cicero Philipp. 2. Tu istis faucibus, istis lateribus, ista gladiatoria totius corporis firmitate.

762. Ardentque pallentes genae.] Fl. cum Lipsiano: Turgentque. Medea: lumina huc tumida alleva, Ingrate Jason. Cicero in Vatinius: oculis eminentibus, inflato collo, tumidis cervicibus. Suetonius Tiberio: semel omnino ex occurso visam adeo contentis & tumentibus oculis persecutus est.

V A R I O R U M.

745. Aut calentes] Non Danaum Phrygios jaculantem puppibus ignes. FARN.

746. Sed lacera] Sed per pedes trajectum lora tumentes Raptatum bigis. Vide Troad. v. 742. FARNABIUS.

747. Nimium] Infelix puer atque impar congress-

us Achilli. FARN.

748. Incertos] Quem lacernum crudeliter ora, &c. Vix adeo agnovit. Aeneas 6. Aen. FARN.

749. Conjugis] Helenae, à qua, suprema nocte proditus est Graecis. FARN.

752. Ratis] Charontis cymba, quam videre enthea sibi videtur. FARN.

754. Victamque,] Meam, & Agamemnonis. FARNABIUS.

755. Jurata] Styx. Hercul. Fur. vers. 712. FARNABIUS.

756. Nigrantis] Antartici. & quem sub pedibus nox atra videt manesque profundi. Hercul. Fur. vers. 606. & 1103. FARN.

757. Levis] Ut umbrae Trojanorum videant Agamemnona Mycenarum regem ab uxore caesum, ad suum solatium, veluti inferias sibi relatas. FARN.

759. Sorores] Furiae. Thyest. v. 78. Med. vers. 957. FARN.

Ffff 3

763. Atque]

- Et vestis atri funeris
 Exesa cingit ilia;
 765 Strepuntque nocturni metus,
 Et ossa vasti corporis
 Corrupta longinquo situ
 Palude limosa jacent.
 Et ecce defessus senex
 770 Ad ora ludentes aquas
 Non captat, oblitus sitis,
 Moeustus futuro funere.
 Exultat, & ponit gradus
 Pater decoros Dardanus.
 775 *Chor.* Jam pervagatus ipse se fregit furor,
 Caditque; flexo qualis ante aras genu
 Cervice taurus vulnus incisa gerens.
 Relevemus artus entheos. tandem suos
 Victrice lauro cinctus Agamemnon adit;
 780 Et festa conjux obvios illi tulit
 Gressus. reditque juncta concordi gradu.

ACTUS

GRONOVII.

776. *Qualis ante aras gradu*] Immo genu, ut Flor. Id. *Vulnus incertum gerens.*

778. *Relevemus artus entheos. tandem*] Non improbandum. Flor. tamen: *artus. en deos tandem suos Victrice lauru.*

780. *Conjuxque pariter obvios*] Quod multo rectius codicem aliorum habere fatentur: *Et festa conjux obvios:* confirmat Florentinus.

VARIORUM.

763. *Atri*] Funesti apparatus & ominis. FARNABIUS.

766. *Vasti*] Gigantum. FARN.

769. *Defessus*] Tantalus. Thyest. vers. 151. FARNABIUS.

772. *Moeustus*] Propter imminentem sui pronepotis necem. FARN.

773. *Exultat* ,] Lactatur Dardanus in ultionem prolis suae. FARN.

774. *Pater*] Tritavus Cassandreae. FARN. Tritavus. nam Dardanus genuit Erichthonium, hic Troem, Tros Ilum, Laomedontem Ilus, Laomedontis filius Priamus genuit Cassandram, Homerus Iliad. 20. & Dionys. Halicarnass. lib. 1. vide de Dardano Schol. Apollonii lib. 1. v. 916. DELRIUS.

775. *Pervagatus*] Phoebas recedente spiritu exanimis cadit. FARNABIUS.

778. *Entheos.*] Oed. vers. 628. FARN.

779. *Victrice*] Suprà v. 390. FARN.

ACTUS QUARTUS.

AGAMEMNON. CASSANDRA.

Agamemnoni reduci praedicit Cassandra fatum, nec creditur.
Troad. vers. 34.

Agam. **T** Andem revertor sospes ad patrios lares.
O cara salve terra. tibi tot Barbarae
Dedere gentes spolia. tibi felix diu
785 Potentis Asiae Troja submitit manus.
Quid ista vates corpus effusa, ac tremens
Dubia labat cervice? famuli, attollite.
Refove te gelido latice. jam recipit diem
Marcente visu. suscita sensus tuos.
790 Optatus ille portus aerumnis adest.
Festus dies est. *Cass.* Festus & Trojae fuit.
Agam. Veneremur aras. *Cass.* Cecidit ante aras pater.
Agam. Jovem precemur pariter. *Cass.* Herceum Jovem?
Agam. Credis videre te Ilium? *Cass.* Et Priamum simul.
795 *Agam.* Heic Troja non est. *Cass.* Ubi Helena est, Tro-
jam puto. *Agam.*

GRONOVII.

786. *Cur ista vates*] Florent. Quid ista vates. Il-
lud ab interprete.

795. *Ubi Helena est, Trojam puto.*] Lucanus.
lib. 5. Tarpeja sede perusta Gallorum facibus, Vesp-
que habitante Camillo, illic Roma fuit.

VARIORUM.

783. *O cara*] Vide quae ad vers. 386. supra.
FARNABIUS.

786. *Vates*] Cassandra à furore exanimis:
quam cum caeteris captivis Agamemnon prae-
miserat dono Clytaemnestrae. FARN.

788. *Refove te*] Frigida enim in faciem *λεω-
ψυχος* adpersa, spiritus, qui ad faciem plurimi
venire solent, cogit, quibus congregatis redeunt
sensibus functiones. FARN.

788. *Diem*] Lucem. FARN.

791. *Festus & Trojae*] Quo perit. tu nostro exem-
plo festos cave. FARN.

792. *Aras*] Troad. v. 45. FARNABIUS.

794. *Et Priamum*] Te scil. mox interficiendum,
ut Priamum. FARN.

795. *Ubi Helena est,*] Ubi mala & adultera
mulier est, qualis uxor tua Clytaemnestra. nam-
que Helena jam in Aegypto erat. FARN. Non
aderat ibi; sed furens Cassandra videt, quae non
erant. Helenae impuri mores noti. rapta à The-
seo.

Agam. Ne metue dominam famula. *Cass.* Libertas adest.

Agam. Secura vive. *Cass.* Mors mihi est securitas.

A. Nullum est periculum tibi met. *C.* At magnum tibi est.

Agam. Victor timere quid potest? *Cass.* Quod non timet.

800 *Ag.* Hanc fida, famuli, turba, dum excutiat Deum,
Retinete, ne quid impotens peccet furor.

At te, pater, qui saeva torques fulmina,
Pellisque nubes, sidera & terras regis,
Ad quem triumphi spolia victores ferunt;

805 Et te sororem cuncta pollentis viri,
Argolica Juno, pecore votivo libens
Arabumque donis, supplice & fibra colam.

VARIORUM.

seo, post nupsit Menelao, hujus thorum reliquit, adulterum Paridem secuta. nec Paridi fida, sed in Illo cum privigno Corytho, Paridis & Oenones filio, commisit incestum, juxta Hellanicum in Troicis & Cephalonem Gergithium, Nicandrum. DELRIUS.

796. *Ne metue*] Quod etiam ille de Clytaemnestra subintelligens respondet, non erit cur Clytaemnest. ut dominam metuas, quae mihi dilecta es. FARNABIUS.

796. *Libertas*] Per mortem vicinam. FARN.

800. *Deum*,] Phoebi numen, quo afflatur. FARNABIUS.

801. *Ne quid*] Ne sibi manum inferat. FARNABIUS.

804. *Ad quem triumphi*] Jovi deferabantur & dicabantur triumphalia spolia, Romae *Feretrio*, in Graecia *Niampoeia*; de quo Livius belli Macedonici lib. 2. & Spartianus in Hadriano: vel alludit ad Jovem *Prasdatorem*, cui pars aliqua praedae debita, teste Servio 3. Aeneid. vel denique ad Jovem *τῆς αἰῶνος* seu *τῆς αἰῶνος*, cujus mentio apud Plutarchum, Pausaniam & Aristidem. Sed & Romanis Jupiter *Triumphator*. DELRIUS.

805. *Te sororem*] Supr. v. 341. FARN.

807. *Arabumque donis*,] Thure. FARN.

807. *Fibra*] Thyest. vers. 754. FARN.

CHORUS ARGIVARUM.

*Chorus Argivarum Herculis laudes canit nutriti scilicet Argis,
cujusque sagittae fato poscebantur ad secundum
Trojae excidium.*

ARgos nobilibus nobile civibus,
Argos iratae carum novercae,

Sem-

VARIORUM.

809. *Iratae*] Junoni Jovis ex pellicibus liberis

infestae. FARNABIUS.

809. *Carum*] Thyest. v. 121. FARN.

810. *Ala-*

- 810 Semper ingentes educas alumnos;
Imparem aequasti numerum deorum:
Tuus ille bisseño meruit labore
Allegi coelo magnus Alcides;
Cui lege mundi Jupiter rupta
815 Roscidae noctis geminavit horas,
Jussitque Phoebum tardius celeres
Agitare currus, & tuas lente
Remeare bigas, pallida Phoebe;
Retulit pedem, nomen alternis
820 Stella quae mutat, seque mirata est
Hesperum dici; Aurora movit
Ad solitas vices caput, & relabens
Imposuit senis humero marito.
Sensit Ortus, sensit Occasus,
825 Herculem nasci. violentus ille

Nocte

GRONOVII.

818. Candida Phoebe;] Flor. pallida Phoebe: Retulit pedem nomen alternis Stella quae mutat. Lippianus quoque pallida.

823. Imposuit senis humero marito.] Flor. Imposuit seni collum marito.

VARIORUM.

810. Alumnos;] Et in his Herculem; qui Heben duxit uxorem, deorumque (non magnorum illorum qui duodecim, neque selectorum qui octo,) numerum prius imparem aequavit. *vel intellige de tribus diis communibus, Marte, Bellona, Victoria, quibus additus Hercules. Postest & de Diis patriis intelligi qui ex Argivis seu Argis educati in deos relati sunt. Vide Herc. Fur. vers. 24. FARN.*

815. Geminavit] Seneca hic & in Hercule Oetaeo, docet Herculem duabus noctibus fuisse genitum, ut Propertius lib. 2. *Juppiter Almenae geminas requirerat Arctos, Et coelum nocte bis sine rege fuit.* Lycophron adjicit unam noctem; Clemens Alexandrinus liberalior in *ὠρυγίῃ*. in-

quiens; ὁ Ζεὺς ἐπέειπεν, ὁ μὲν Ἀλκμήῃς τρεῖς αὐτὰς ἐδιδάχατο ἡμέρας. ὁ δὲ αἱ νύκτες αἱ ἐνέμειν τῷ ἀνδρὶ λίσσῃ μνηστῆρι, &c. & Arnobius, hoc imitatus lib. 4. contra gentes, ait; Hercules natus est, qui in rebus hujusmodi patris sui transiret exsuperaretque virtutes. ille noctibus vix novem, unam potuit prolem extendere, concinnare, compingere: at Hercules, Sanctus deus, natus de Thespio quinquaginta nocte una perdocuit, & nomen virginis ponere, & genetricum pendera sustinere. DELRIUS.

818. Bigas,] Bigas Lunae tribuunt (ut soli quadrigas) quam trahunt equi, tauri, muli, vel cervi, quorum alter ater, albus alter. FARN.

819. Alternis] Veneris stella. Vid. Hippol. v. 748. & Med. v. 71. FARN.

820. Seque] Cum debuisset Lucifer appellari, id est, quod non matutinus ortus sit spatio solito. FARNABIUS.

823. Mariti] Tithoni. FARNABIUS.

824. Sensit] Phoebei itineris intermissi desiderio. FARN.

825. Violentus] Τεχέων γὰρ ἔδωκε μέγας καὶ πολυάριθμοι θεοὶ. οὗτοι γὰρ ἐν μιᾷ νυκτὶ ἀντιτελεσθήσκει ἀδυνάστῃ. FARN.

Gggg

827. Ti-

Nocte non una poterat creari.
 Tibi concitatus substitit mundus.
 O puer magnum subiture coelum!
 Te sensit Nemeaeus arcto

830 Pressus lacerto fulmineus leo,
 Cervaque Parrhasis.
 Sensit Arcadii populator agri.
 Gemuitque taurus, Dictaea linquens
 Horridus arva.

835 Morte foecundum domuit draconem,
 Vetuitque collo pereunte nasci,
 Geminisque fratres pectore ab uno
 Tria monstra natos, stipite incusso
 Fregit insultans: duxitque ad ortus

840 Hesperium pecus,
 Geryonae spoliū triformis.
 Egit Threiciū gregem,
 Quem non Strymonii gramine fluminis,
 Hebrive ripis pavit tyrannus;

Hospi-

GRONOVII.

837. *Pectore ab uno*] Flor. *Pectore ex uno*. Et
 mox: *Geryonae spoliū triformis*, non *Geryonis*.

VARIORUM.

827. *Tibi*] Tibi genito. FARN.

829. *Nemeaeus*] Herc. Fur. vers. 223. & 83.
 FARNABIUS.

830. *Fulmineus*] Rapidus, impotens. quod
 epitheton apto magis convenit, cuius irati urunt
 dentes. FARN.

831. *Cervaque Parrhasi*.] A Parrhasia urbe
 Arcadiae, vide Herc. Fur. vers. 221. FARN.
 Hoc ordine recenset labores Herculis: 1. Neme-
 aeum leonem. 2. aëripedem cervam. 3. aprum
 Arcadium. 4. Cretensem taurum. 5. hydram
 Lernaëam. 6. Geryonem. 7. Diomedem. 8.

Hippolytes Amazonis baltheum. 9. Symphali-
 des. 10. Hesperidum draconem. 11. Cerberum.
 12. Ilii expugnationem. DELRIUS.

832. *Populator*] Aper, sus Erymanthius. FAR-
 NABIUS.

833. *Taurus*] Qui Neptuni ira in Cretam mis-
 sus trajecit in Peloponnesum, ubi ab Hercule
 caesus est. FARN.

835. *Morte foecundum*] Hydram: Herc. Fur.
 vers. 240. FARN.

837. *Geminisque*] Trigeminum Geryona. Herc.
 Fur. vers. 230. FARN.

840. *Hesperium*] Armenta Hispana. FARN.

842. *Threiciū*] Equos Diomedis regis Thra-
 ciaë Herc. Fur. vers. 225. FARN.

843. *Strymonii*] Thraciae fluvius. FARN.

844. *Tyrannus*;] Ipse Diomedes suis equis ab
 Hercule obiectus. FARN.

848. *Hip-*

- 845 Hospitum dirus stabulis cruorem
Praebuit saevis ; tinxitque crudos
Ultimus rictus sanguis aurigae.
Vidit Hippolyte ferox
Pectore in medio rapi spoliū : & sagittis
850 Nube percussa Stympthalis alto
Decidit coelo.
Arborque pomis fertilis aureis
Extimuit manus insueta carpi,
Fugitque in auras levioꝛe ramo:
855 Audivit sonitum crepitante lamna
Frigidus custos nescius somni,
Linqueret cum jam nemus omne fulvo
Plenus Alcides vacuum metallo.
Tractus ad coelum canis inferorum
860 Triplici catena , tacuit, nec ullo

La-

GRONOVII.

849. *Rapi spoliū & sagittas.*] De sagittis Amazoni ab Hercule ablati altum ubique silentium. Itaque coniecerat Delrius : *spoliū , & sagittas Nube percussa.* Egregie. Gruterus tamen divertere alios ad conjecturas ait , non se. nam & sagittas Amazoni ablatas innuere nostrum Hercule Octaeo v. 972. ubi legit , *Sarmatica & manus Intendere arcum tela missurum valent.* Sed ineptissima est illa lectio : nec Herculis sagittae magis *Sarmatica* quam *Persica* aut *Parthica* tela dici possunt. An alias sagittas non habuit quam ab Amazonibus acceptas ? An omnes Scythae Sarmatae ? Tu lege & explica cum Delrio , *sagittis* nube percussa decidisse Stympthalides. Quae si mera conjectura esset , dubium nullum relinqueretur. Nunc sic & Florentinus.

VARIORUM.

848. *Hippolyte*] Herc. Fur. v. 542. FARN.

849. *Spoliū* ,] Baltheum militare , quem

gerebant virgines illae unimammae. Virg. Aeneid. v. *Alter Amazoniam phatetram , plenamque sagittis Threiciis ; lato quam circumplectitur auro Balteus , & tereti subnectit fibula gemmā.* DELRIUS.

850. *Nube*] Herc. Fur. vers. 243. FARNABIUS.

852. *Arborque*] Herc. Fur. vers. 238. FARN.

853. *Manus*] Manus Herculis carpentis spoliantisque arborem. FARN.

855. *Crepitante*] Ramo aureo. sic Virg. *leni crepitabat bractea vento.* FARN.

855. *Lamna*] Pro , lamina. Sic vocat aurea poma Hesperidum. Sic in Florentinis Pandectis *lamna* scriptum est , l. Q. Mucius 27. §. fin. D. de aur. arg. leg. differt autem lamina à bractea , ut docet Valla : quamvis D. Hieronymus ad Fabiolam ea confuderit. Vide Catellianum Cottam , in voce *Lamina.* DELRIUS.

856. *Frigidus*] Venenosus draco , pervigil Hesperidum horti custos. FARNABIUS.

858. *Plenus*] Aureis malis onustus. FARN.

859. *Canis*] Cerberus , Herc. Fur. vers. 810. FARNABIUS.

Gggg 2

862. Co-

Latravit ore; lucis ignotae
 Metuens colorem. te duce succidit
 Mendax Dardaniae domus,
 Et sensit arcus iterum timendos:
 865 Te duce concidit totidem diebus
 Troja, quot annis.

VARIORUM.

862. *Colorem*] Ipsa lux colorata non est, sed color sine luce cerni non potest, teste Aristotele lib. 2. *de meteoris*, & Lucretio lib. 2. hoc sensu color luci à poetis tribuitur, quia colores illa prodit, quos celant tenebrae. DELRIUS.

862. *Mendax*] Perjura, perfida, promissis non stans. Vide Troad. 131. & 726. FARNABIUS.

864. *Iterum*] Troad. vers. 133. FARN.

865. *Totidem diebus*] Decimo igitur die Hercules Trojam expugnavit, quod non memini alibi legere. DELRIUS.

866. *Quot annis.*] Decem. FARNABIUS.

ACTUS QUINTUS.

CASSANDRA.

Cassandra vel illa non videns vaticinatur, vel in proscenio stans, quae intus & in ἐξώσπῳ gerantur de caede Agamemnonis narrat.

REs agitur intus magna, par annis decem.
 Eheu, quid hoc est? anime, consurge, & cape
 Pretium furoris. vicinus victi Phryges.
 870 Bene est! resurgis Troja. traxisti jacens
 Pares Mycenae. terga dat victor tuus.
 Tam clara nunquam providae mentis furor
 Ostendit oculis. video, & intersum, & fruor.
 Imago visus dubia non fallit meos.

Spe-

VARIORUM.

867. *Par.*] Cuius atrocitas decennales labores nostros aequat aut etiam superat. FARNABIUS.

869. *Pretium*] Hostis caede & vindicta compensatum Phoebei numinis te fatigantis cruciatum. FARN.

869. *Vicinus*] Hostium imperatore caeso. FARN.

871. *Pares*] Tuae ruinae corruentes. FARN.

871. *Terga dat*] Vincitur. FARN.

872. *Tam clara*] Tam evidentia & grata, sic enim ipsa exponit, vers. sequ. FARN.

874. *Imago*] Quod in furore entheo non raro fit. FARN.

875. *Epu-*

- 875 Spectamus. epulae regia instructae domo,
Quales fuerunt ultimae Phrygibus dapes,
Celebrantur. ostro lectus Iliaco nitet;
Merumque in auro veteris Assaraci trahunt:
Et ipse picta veste sublimis jacet
- 880 Priami superbas corpore exuvias gerens.
Detrahere cultus uxor hostiles jubet,
Induere potius conjugis fidae manu
Textos amictus. horreo, atque animo tremo.
Regemne perimet exul, & adulter virum?
- 885 Venère fata. sanguinem extremae dapes
Domini videbunt, & cruor Baccho incidet.
Mortifera vinctum perfidae tradet neci
Induta vestis. exitum manibus negat,
Caputque laxi & invii cludunt sinus.
- 890 Haurit trementi semivir dextra latus,
Nec penitus adigit: vulnere in medio stupet.

At

GRONOVII.

875. *Spectamus. epulae*] Florent. *Spectemus*. Satis enim dixerat rem oculis ostendi, & se videre & interesse & frui, & nullo dubio falli. Nunc, age, inquit, ne tam gratum spectaculum visus cito praetereat, contemplemur intentae, & omnem notemus ordinem facinoris.

888. *Exitum manibus negat*] Videtur scripsisse Seneca, *negant*, nempe *sinus*.

891. *Nec penitus adigit:*] Mogunt. Herbip. & Ven. *agit*. Idem nos in Vossiano & aliis invenimus. Credo & in pluribus fuisse, sed negleximus.

VARIORUM.

875. *Epulae*] Interfectus enim est Agamemnon *dami*cus, ut ipse narrat Odyss. 2. FARNABIUS.

876. *Quales*] Suprà vers. 791. FARN.

877. *Iliaco*] Ex praeda Ilii. FARN.

878. *Veteris*] Regis antiqui Phrygum. Sic Virgil. *Implevitque mero pateram, quam Belus &*

omnes A Belo soliti. FARN.

879. *Picta*] Phrygionum opere. FARN.

881. *Hostiles*] Illos ex hoste raptos, illas Priami exuvias. FARN.

884. *Exul*,] Aegisthus sup. v. 289. FARN.

885. *Extremae*] Secundae mensae. FARN.

886. *Baccho*] Poculo philotelio, quo conviviz claudere solebant, id est, sub finem convivii interficietur. FARN.

887. *Mortifera*] Heinsius legi vult: *Mortifera vinctum perfidae tradet neci Induta vestis. exitum manibus negat, Caputque laxi, &c.* Et hanc lectionem sequimur. FARN.

888. *Vestis*.] Vestis *ἀνελ* exitum capiti non praebens. FARN.

889. *Invii*] Ideo hanc vestem vocant *ἀνελ*, Sophocles in Polyxenâ, Euripides in Electra, & Philostratus in Cassandrae imagine, ubi hanc caedem & convivium ornate describit. DELRIUS.

890. *Semivir*] Aegisthus mollis & meticulosus. FARNABIUS.

- At ille, ut altis hispidus silvis aper,
 Cum casse vinctus tentat egressus tamen,
 Arctatque motu vincla, & incassum furit:
 895 Cupit fluentes undique & caecos sinus
 Difficere; & hostem quaerit implicitus suum.
 Armatur bipenni Tyndaris dextram furens.
 Qualisque ad aras colla taurorum prius
 Designat oculis, ante quam ferro petat:
 900 Sic huc & illuc impiam librat manum.
 Habet. peractum est. pendet exigua male
 Caput amputatum parte, & hinc trunco cruor
 Exundat, illinc ora cum fremitu jacent.
 Nondum recedunt. ille jam exanimem petit,
 905 Laceratque corpus. illa fodientem adjuvat.
 Uterque tanto scelere respondet suis.
 Hic est Thyeste natus, haec Helenae soror.

Stat

GRONOVII.

VARIORUM.

runt, quia vitiat versum. Significabat autem, quod est in optimo: *Nec penitus egit*. Elegancia, quam superius notavimus, praeteriti, vicem praesentis. Simul enim & fit & factum est, dum narratur. Intellige autem ferrum.

895. *Et caecos sinus Difficere*;] *Difficere*, inventum, ajunt, à propolis istarum mercium (fastus ac lepos magistrorum) in membranis diversorum auctorum, & ab ipso, qui Criticus audire non vult, hic in Mogunt. Herbig. Ven. apparet etiam in Etrausco, Vossiano, meo. Potissimus autem & insignis propola istius mercis (ut illorum sermone utar) fuit Claudius Puteanus, vir ingenio, doctrina, dignitate, probitate ac fide non modo supra omnes superciliosos magistros, sed inter rarissimos seculi.

904. *Exanimem petit*,] Flor. *exanime*. Ut videatur legendum, quod & placuit Nic. Heinio: *ille jam exanime impetit Laceratque corpus*.

907. *Hic est Thyeste natus*,] Flor. *Est hic*. For- san & potius *Thyestae*.

892. *Ille*,] Agamemnon. FARN.

895. *Caecos*] Involventes nec exitum habentes. FARNABIVS.

897. *Armat*] *Tyndaris illa bipennem Insulsum & fatuam dextra laevaue tenebat*. FARN.

898. *Qualisque*] *ὅς ἄντι κατὰ τὴν βίαν ἰσχυρὸν*, &c. Agamemnon. de se apud Hom. Odyss. 2. FARN.

901. *Habet*.] Scilicet vulnus. Formula à ludo gladiatorio sumpta. ubi si gladiatorum alter vulnus accepisset, acclamabat adversarius & spectatores, *Hoc habet*. FARN.

901. *Pendet*] Non integre & fortiter amputatum. FARN.

904. *Jam exanimem petit*] Hoc vel timidi est, vel ira furentis, vel crudelis; hic timidi potius videtur. DELRIUS.

905. *Ille fodientem*] Sic apud Euripidem Electra Orestem adjuvat in Clytaemnestra necanda. DELRIUS.

907. *Thyeste*] Perfido, adultero, liberorum suorum belluoni, incesto. FARN.

907. *Helenae*] Adulterae, & crudelis, quae Dei-

Stat ecce Titan dubius emerito die,
Suane currat, an Thyestaeâ viâ.

VARIORUM.

Deiphobum maritum Menelao & hostibus dilanandum prodidit: FARN.

908. *Emerito*] Finito. Sumpta metaphora ab

operariis, servis, militibus. FARN.

909. *Suane*] Procedatne cursu suo, an facinus hoc abominatus retrocedat, ut in Thyestaea coena. Thyest. act. 4. & 5. FARN.

*ELECTRA. STROPHIUS. ORESTES
ET PYLADES, Mutae Personae.

*Electra fratri suo Oresti subducto fugam suadet, eumque Strophio opportune occurrenti tradit abducendum;
ipsa ad aram confugit.*

910. *El.* **F**uge, ô paternae mortis auxilium unicum,
Fuge, & scelestas hostium evita manus.

Everſa domus est funditus. regna occidunt.

Hospes quis iste concitos currus agit?

Germane, vultus veste furabor tuos.

915 Quos, anime demens, refugis? externos fugis?

Domus timenda est. pone jam trepidos metus,

Oresta. amici fida praesidia intuo.

Stroph.

GRONOVII.

VARIORUM.

* ELECTRA] Flor. ita personas rubrica praenotat. ELECTRA FUGIENS. ORESTES TACITUS.

913. *Quis iste celeres concitos*] Flor. *Hospes quis iste concitus*. Recte; modo juves legendo *concitos*.

915. *Quos, anime demens, refugis? externos fugis?*] Lipsianus liber: *Quid anime demens, refugis? externos metus?* Flor. *Quid, anime demens, refugis? externos times?* Idque satis placet. Et (mirum) hoc ipsum pro conjectura margini adscripsit Gronovius.

910. *O paternae*] Paternae mortis ulciscendae spes unica. FARNABIUS.

911. *Hostium*] Matris & Aegisthi. FARN.

913. *Quis iste*] Conspetto è longe Strophio. metuit puerumque occulit. FARN.

914. *Furabor*] Tegam, clepam, vide Herc. Fur. vers. 798. FARN.

915. *Quos, anime*] Suum corripit metum, quod peregrinum timeret, cum sui timendi potius essent.

- Stroph.* Phocide relicta Strophius, Elea inclitus
 Palma revertor. causa veniendi fuit,
 920 Gratarum amico, cujus impulsu manu
 Cecidit decenni Marte concussum Ilium.
 Quatenam ista lacrimis lugubrem vultum rigat,
 Pavetque moesta? regium agnosco genus.
 Electra, fletus causa quae laeta in domo est?
 925 *El.* Pater peremptus scelere materno jacet.
 Comes paternae quaeritur natus neci.
 Aegisthus arces Venere quaesitas tenet.
Stroph. O nulla longi temporis felicitas!
El. Per te parentis memoriam obtestor mei,
 930 Per sceptrum terris nota, per dubios deos,
 Recipe hunc Orestem, ac pium furtum occule.
Stroph. Etsi timendum caesus Agamemnon docet,
 Aggrediar, & te, Oresta, furabor libens.
 Poscunt fidem secunda, at adversa exigunt.

Ca-

GRONOVII.

VARIORUM.

920. *Amico*] Nam Strophio nupta fuit Astyochea soror Agamemnonis. Hyginus fab. 117.

924. *Luctus causa quae laeta*] Flor. *fletus causa quae laeta in domo est?*

929 *Te per parentis*] Quis hoc nuperis editionibus impexit? Et Mss. enim & editi non modo antiqui, sed etiam à Fabricio & Delrio: *Per te parentis memoriam.*

932. *Etsi timendum caesus Agamemnon*] Florent. *Etsi timendum quid sit, Agamemnon docet.*

934. *Poscunt fidem*] Gruterus sic quidem ait proletrarios habere codices, sed membranas novem non paullo nervosius: *Fidem secunda poscunt, adversa exigunt.* At quomodo nervose, si dissolvitur versus? dein si adhuc non est intellectum? Acquieverunt enim omnes uni hanc sententiam fugienti: Amico felici non nisi gratuita fides debetur, afflicto & oppresso plane debita, quam non prece impetrare, sed suo jure exigere possit. Quasi fides non juxta deberetur felici atque infe-

918. *Phocide*] Erat autem Strophius Phocidis rex Anaxibiae sororis Agamemnonis filius, & Pyladis pater. FARN.

918. *Elea*] Curuli certamine victor in ludis Olympiacis. Vide Herc. Fur. vers. 839. FARN.

920. *Amico*,] Agamemnoni meo cognato. FARNABIUS.

924. *Regium*] Filiam regis esse. FARN.

924. *Electra*,] Tunc temporis Laodice dicebatur, postea autem Electra vocari coepit. Aelian. var. hist. lib. 4. DELRIUS.

924. *Laeta*] Reverso Agamemnone. FARN.

926. *Comes*] Orestes quaeritur, ut interficiatur. FARNABIUS.

927. *Arces*] Thyest. vers. 342. & 640. FARN.

930. *Terris*] Recentis victoria. FARN.

930. *Dubios*] Memor idem tibi posse contingere. FARN.

933. *Furabor*] Occulam, aveham. Herc. Fur. vers. 798. FARN.

935. Dr-

- 935 Cape hoc decorum ludicri certaminis.
 Insigne frontis. laeva victricem tenens
 Frondem virenti protegat ramo caput.
 Et ista donum palma Pisaei Jovis
 Velamen eadem praestet atque omen tibi.
- 940 Tuque ô, paternis assidens frenis comes,
 Condisce, Pylade, patris exemplo fidem.
 Vos, Graecia nunc teste, veloces equi
 Infida cursu fugite praecipiti loca.
El. Excessit. abiit. currus effreno impetu
- 945 Effugit aciem. tuta jam opperiar meos
 Hostes, & ultro vulneri opponam caput.
 Adest cruenta conjugis victrix sui,
 Et signa caedis veste maculata gerit.

G R O N O V I I.

lici amico: quasi non *poscatur* nisi gratuitum, non *exigatur* nisi debitum. At dicit Seneca, secundis quidem amicorum perinde fidem deberi quam adversis, sed adversis demum eam agnoscere & probari: nam fortunam facile sequuntur homines: at amicus certus in re incerta cernitur. Est enim *exigere* nonnunquam examinare, probare, experiri. Sic Ovidius: *Ipsa, quod haec faciunt, opus exigit.* Epist. Canaces. *Auctorisque oculis exigeretur opus.* Livius lib. 34. *Nolite ad vestras leges atque instituta exigere ea, quae Lacedaemone sunt.* Sic Suetonio: *exigere pondus.* Tamen, ut Gruterus testatur, omnes scripti, etiam Florent. *Fidem secundam poscunt, adversa exigunt.* Haud scio quid velint: nisi forte: *Fidem secundis praestitam adversa exigunt.* Qui rebus secundis collecti sunt amici, adversis demum probantur. Ovidii verbo inspicimus: *Tempora sic duro est inspicenda fides.* 938. *Et ista demum palma*] Lipsius è Mss. notaverat: *Et ista donum.* Nec aliter Florentiae & in Noricis membranarum legimus. Itaque pluris hoc fecit amicus ejus quam ipsum amicum. non enim modo tacito auctore in contextum retulit, sed & mutata ansa sibi tribuit in Commentario: *Malo, inquit, Ut ista donum.* At Gruterus non male alios secutos ait auctoritatem Lipsiani codicis: se ta-

men retinere vulgatum, quum Pall. novem nihil varient, subsitque ei sensus non contemnendus. *Miseret me fastidiorum.* Immo stupidum & sine mente *demum.* verum suavissimumque *donum:* Ut minime necessarium.

V A R I O R U M.

935. *Decorum*] Coronam oleaginam mihi in ludis Olympicis datam. FARN.
936. *Victricem Frondem.*] Palmam mihi victori datam. FARNABIUS.
938. *Pisaei*] Olympici, vide Thyest. v. 122 FARNABIUS.
939. *Velamen*] Ne agnoscaris, vel adversus Solis aetum. FARN.
939. *Omen*] Victoriae, vindictae paternae caedis. FARN.
942. *Graecia*] Celebris ludorum conventu approbati victores. FARN.
943. *Loca*] Mycenae, ubi uxor maritum interfecit. FARN.
944. *Excessit.*] E conspectu. FARN.
945. *Tuta*] Defuncta de fratre cura, postquam Orestis consuluerim vitae, de mea non sollicita. FARNABIUS.
948. *Et signa*] Totum carmen deficit Moguntin. DELRIUS.

Hhhh

951. Fit-

- Manus recenti sanguine etiamnum madent.
 950 Vultusque prae se scelera truculenti ferunt.
 Concedam ad aras. patere me vittis tuis,
 Cassandra, jungi paria metuentem tibi.

VARIORUM.

tata vates confugisti ad aras supplex. FARNABIUS.

951. *Vittis*] Supplicationibus tuis, quae vit-952. *Paria*] Mortem. FARN.

CLYTEMNESTRA. ELECTRA. AEGISTUS.
 CASSANDRA.

Electram ab ara detrabi & in carcerem conjici jubet Clytemnestra. Cassandra jugulatur.

- Clyt.* **H**ostis parentis, impium atque audax caput,
 Quo more coetus publicos, virgo, petis?
 955 *El.* Adulterorum virgo deserui domum.
Clyt. Quis esse credat virginem? *El.* gnatam tuam.
Clyt. Modestius cum matre. *El.* pietatem doces.

Clyt.

GRONOVII.

957. *Pietatem doces.*] Libri fere omnes conspici-
 raverunt in corruptelam: habent, *Eia tandem*
doces: quod etiam per sarcasum lepide dictum
 Grutero videtur. Zinzerlingus ex quodam scri-
 pto: *Pia tandem doces*: nam *τὸ pietatem* senten-
 tiam reddere plane frigidam: quod si retineatur,
 post id vocabulum notam admirationis ponen-

quia coetus publicos peto; sed quia filia tua sum.
 te sciunt omnes pudicitiam tuam Aegilho pro-
 stituisse: me suspicabuntur matris vestigia secu-
 tam pudori meo non temperasse & merito.
 sunt enim parentibus filii plerumque similes au-
 ctore Aristotele lib. 3. polit. cap. 8. & lib. 3.
 Rhetor. ad Theodectem, & filiae matrum mo-
 res imitantur. DELRIUS.

956 *Gnatam tuam.*] Imo quae tua sim filia,
 mulieris impudicae. FARNABIUS. Tolle inter-
 rogationis notam. sicut recte editum est à nobis.
 Porro gestu hoc est adjuvandum, ut efficiat
 oblique, id quod Clytemnestra optime intelli-
 gebat. Si inquit Electra, verum est quod tu in
 me accusas, impudice me actatem agere; ecce
 me gnatam tuam. Quasi diceret: Ponamus ve-
 rum esse. maternum hoc habeo. Quod apud
 Sophoclem eadem in cognomine fabula: *Εἰ γὰρ*
αἰφύκη τ' ἐστὶ τῶν πατρὶδων ἰδέαι; Σχιδόν γι τὰς οὐκ ἴ
καταχρῆναι φόνον Etiam quod sequitur ita scribe,
pietatem doces. Non ut ante. HEINSIUS.

959. A.

VARIORUM.

953. *Parentis*] Mei, matris tuae. FARN.
 954. *Coetus*] Respicit ad veterem Graecorum
 morem, quorum virgines raro in publicum pro-
 dibant, nec non ad originationem & *πατριον*,
ὅθεν τὸ ἀδελφεὶ τῆ μητρὸς. FARN.
 955. *Adulterorum*] Tui & Aegisthi. FARN.
 956. *Quis esse credat virginem?*] Quae talia
 loquaris. FARN. Ait Electra, recte suspicaris
 neminem crediturum me esse virginem, non

Clyt. Animos viriles corde tumefacto geris:
Sed agere domita foeminam disces malo.

960 *El.* Nisi forte fallor, foeminas ferrum decet.

Clyt. Et esse demens te parem nobis putas?

El. Vobis? quis iste est alter Agamemnon tuus?

Ut vidua loquere. vir caret vita tuus.

Clyt. Indomita post haec virginis verba impiae

965 Regina frangam. citius interea mihi

Ediffere ubi sit gnatus, ubi frater tuus.

El. Exiit Mycenae. *Clyt.* Redde nunc gnatum mihi.

El. Et tu parentem redde. *Clyt.* Quo latitat loco?

El.

G R O N O V I I.

dam, & *vi docet* absolute accipiendum: sic illud fore, ut apud Terentium, *Pietatem gnati?* Nec mutanda nec frigida est vulgata, sic plane constans in Florentino, & per Ironiam accipienda. Quid enim pietas? per quam sanguine conjunctis patriaeque benevolis officium aut diligens tribuitur cultus, ut definit Cicero. Hanc docet, qui aut tradit praecepta & monita, aut edit exempla ad eam pertinentia. Sic in Phoenissis: *sola tu affectus potes Mollire duos, sola pietatem in domo Docere nostra.* Cicero ad Quintum l. 2. epist. 9. *Mehercule, mihi docere videbaris istius generis humanitatem.* Ubi etiam inepte, *ducere*, Barthius lib. 38. advers. cap. 7. Seneca epist. 119. *Decipere est istud, docere paupertatem, cum divitias promiseris.* Tu, inquit, quae talis erga maritum & regem fuisti, audes filiae praecipere, audes eam docere modestiam erga matrem? Merito hoc facis: ista egisti, ut sis optima pietatis magistra exemplo tuo.

962. *Nobis? quis iste est alter*] Recte ordinat versus Delrius. ita sensus, ita Mss. postulabant. Tamen bis ad eundem, quod dicitur. Non enim aspernandum erat codicis Lipsiani, *Vobis*: quod utique germanum confirmat ille omnium primus Etruscus. Fatetur Gruterus non ineptum esse, modo juvarent plures libri quam unus, & is, quem periculose abducere saepe à regia via saepe demonstraverint alii. At illos saepe aliud egisse melius foret: multas enim nos animadver-

siones compendifacere potuissemus, & pridem Seneca non paullo fuisset emendatior. Altera offensio est, quum *vò citius* adjungitur *tū frangam*, quod ad sequens membrum pertinet. Et est elegans *idiomatum*, *citius* secunda collatione, ut *Ocius*, pro quam citissime, statim. Sic in ludo de morte Claudii: *Tum Hercules, Audi me, inquit, tu, & desine fatuari: venisti huc, ubi mures ferrum rodunt. Citius mihi verum, ne tibi alogias excutiam.* Et infra: *Antecesserat jam compendiarie via Narcissus libertus ad patronum excipiendum, & venientis nitidus ut erat à balneo, occurrit, & ait; Quid dii ad homines? Celerius, inquit Mercurius, & venire nos nuntia.*

967. *Exiit Mycenae.*] Flor. *Extra Mycenae.*

V A R I O R U M.

959. *Agere*] Gerere te foeminam. i. e. modestius. FARNABIUS.

959. *Malo.*] Supplicio & cruciatu. FARN.

960. *Foeminas*] Latenter illi exprobat bipennim, qua occiderat Agamemnona. FARN.

961. *Et esse*] An tu credis decere te eadem quae nos? FARN. Immo posse resistere nobis. GRONOVIVS.

964. *Indomita*] Obstinatam tuam animi ferociam, quam maternum jus flectere non potest, sceptrum, quatenus regina sum, franget. FARNABIUS.

968. *Parentem*] Agamem. quem occidisti. FARNABIUS.

Hhhh 2

969. *No-*

- El.* Tuto; quietus, regna non metuens nova:
 970 *Iustae* parenti satis, at *iratae* parum.
Clyt. Morieris hodie. *El.* Dummodo hac moriar manu;
 Recedo ab aris. sive te jugulo juvat
 Merfisse ferrum; praebeo jugulum volens:
 Seu more pecudum colla refecari placet;
 975 *Intenta* cervix vulnus expectat tuum.
Scelus peractum est: caede respersam viri
 Atque obsoletam sanguine hoc dextram ablue.
Clyt. Consors pericli pariter ac regni mei
Aegisthe, gradere. gnata genetricem impie
 980 *Probris* laceffit. abditum fratrem occulit.
Aegist. Furibunda virgo, vocis infandae sonum,
 Et aure verba indigna materna opprime.
El. Etiam monebit sceleris infandi artifex,
 Per scelera natus, nomen ambiguum suis?

Idem

GRONOVII.

970. *Iustae parenti satis, at iratae*] Fl. CLYT. *Dixi parenti satis auratae.* In persona adposita error est: neque enim possunt illa verba esse, nisi *Electrae*. Etiam suspectum habeo *id Dixi*, quippe quod elegantius intelligitur. Sed quid sibi vult *auratae*. Fortasse. *Iustae parenti satis, obitatae parum.* Vide quae ad alia Senecae scripta notavimus.

972. *Recedo ab aris*] G. J. Vossius ad fragm. trag. vult emendare se ait. CLY. *Recede ab aris.* Et. *Sive te.* Sed jam in exemplari nostro ad verba Vossii annotavit manus illustris: Ino sponte offert se morti.

973. *Praebeo jugulum volens*:] Flor. *praebeo jugulum tibi.*

979. *Aegisthe, gaudere.*] Putabam ferri hoc posse, ut interrogando significaret illum gaudere atque exultare frustra quasi domitis inimicis & re peracta, dum super esset matrique insultaret filia. Sed Etruscus, ut duo Gruteri: *Aegisthe gradere.* Cujus idem sensus esse potest, qui illius, quod conjiciebat Gruterus; *Aegisthe, ades dum.* Sed hoc Comicum est: illud magis tra-

goediam decet. Sophocles Ajace: *εὐχὴ δούλῳ πατρὸς.* Oedipo: *ἴ, gradere praecipis.* Grotius adscripserat margini: *patere.*

984. *Per scelera natus, nomen ambiguum suis.*] Omnes Mss. *Per scelera natus, nomen ambiguum suis.* Quae religio tenuit, ne restituerent? Quanto elegantius imple

VARIORUM.

969. *Nova*:] Adulteri tuique. FARN.

970. *Iustae*] Sufficiat hoc responsum matri amanti & pia. FARN.

971. *Hac moriar*] Tua, si post conjugem etiam filiam occidere sustines: non pigebit eadem manu perire, qua pater. FARN.

976. *Scelus peractum est*:] Restat ut impuratam manum sanguine maritali, filiali cruore ablvas. tunc facinus patraſti, nunc eris misericors. ablue ergo cruorem illum meo sanguine. DELRIUS.

977. *Hoc dextram*] Mei, filiae tuae. FARNABIUS.

982. *Aure*] Indigna, quae mater audiat. FARNABIUS.

984. *Nomen ambiguum*] Quem nescirent parentes, quo cognationis nomine vocarent, pater, fi-

- 985 Idem sororis gnatus, & patris nepos?
Clyt. Aegisthe, cessas impium ferro caput
 Demetere? fratrem reddat, aut animam statim.
Aegist. Abstrusa caeco carcere & saxo exigat
 Aevum, per omnes torta poenarum modos.
- 990 Referre, quem nunc occulit, forsā volet
 Inops, egens, inclusa, poedore obsita,
 Vidua ante thalamos, exul, invisa omnibus,
 Aethere negato. serò succumbet malis.
El. Concede mortem. *Aegist.* Si recusares, darem.
- 995 Rudis est tyrannus, morte qui poenam exigit.
El. Mortem aliquid ultra est? *Aegist.* Vita, si cupias mori.
Clyt. Abripite, famuli, monstrum, & avectam procul
 Ultra Mycenās, ultimo in regni angulo
 Vincite septam nocte tenebroso specus,
 1000 Ut inquietam virginem carcer domet.
 At ista poenas capite persolvat suo,
 Captiva conjux, regii pellex tori.
 Trahite, ut sequatur conjugem ereptum mihi.

Cass.

GRONOVII.

Aegisthus nomen ambiguum suis, quem scil. dubi-
 tent sui, quo nomine necessitudinis appellent,
 quam natus ambiguum nomen dicitur? Pomponi-
 us Mela: & notiora jam nomina Medi, Armenii,
 Commageni. Petronius: nec se tragoedias veteres cu-
 rare aut nomina seculis nota. Martialis xi. 6. veteres,
 ingentia nomina, patres. Ad rem aptum, quod
 habet Cicero pro Cluentio: Atque etiam nomina
 necessitudinum, non solum naturae nomen & iura,
 mutavit, uxor generi, noverca filii, filiae pellex.
 Hercule Furente: quid geminum nefas, Mixtum-
 que nomen conjugis, nati, patris?
 991. Poedore obsita,] Flor. Poedore obruta.

VARIORUM.

filiumne an nepotem; mater, filiumne an tra-

trem. Sup. v. 35. FARN.

987. Aut animam] Aut animam reddat, id
 est, amittat. FARN.

988. Saxo] Carcere obscuro & saxo. FARN.

990. Quem] Fratrem Orestem. FARN.

992. Vidua] Quam & hinc quod conjugali
 caruerit lecto & in virginitate consenuerit, Ae-
 lian. 4. lib. hist. refert Ἡλὴν nominatam, quae
 prius Laodice fuisset dicta. FARN.

993. Aethere] Coeli aspectu. FARN.

995. Rudis] Hercul. Fur. vers. 512. Med. vers.
 1015. FARN.

996. Vita,] Οὐ γὰρ θάνατον ἐχθιστόν. ἀλλ' ὅτι οὐ θά-
 νον χρεῖζον τις ἵσταται ὅτι τὸ ἴχνη λαβόν. FARN.

1001. Ista] Cassandra. FARN.

1002. Regii] Agamemnonis, cui pellex erat
 conjugis loco. FARN.

- Cass.* Ne trahite. vestros ipsa praecedam gradus:
 1005 Perferre prima nuncium Phrygibus meis
 Propero; repletum ratibus eversis mare;
 Captas Mycenae; mille ductorem ducum,
 Ut paria fata Troicis lueret malis,
 Perisse dono foeminae, stupro, dolo.
 1010 Nihil moramur. rapite. quin grates ago.
 Tantum juvat vixisse, post Trojam juvat.
Clyt. Furibunda morere. *Cass.* Veniet & vobis furor.

GRONOVII.

1008. *Troicis tuleris malis,*] Merito contra omnes suos Gruterus probat Lipsianum *lueret*: & ita Florentinus.

1011. *Jam jam juvat vixisse,*] Flor. *Tantum juvat vixisse post Trojam: juvat.* Id est, hucusque. & sequenti: *Furiosa morere. non Furibunda.*

VARIORUM.

1005. *Perferre*] E veterum opinione, qui animas hominum corpore solutas in Elysiis suos agnoscere, cumque iis sermones ferere credebant. FARN.

1006. *Ratibus*] Graecorum in reditu naufragio. FARN.

1007. *Captas*] A tyranno adultero occupatas interfecto Agamemnone. FARN.

1007. *Ductorem*] Agamemnonem. FARN.

1011. *Post Trojam juvat*] Prius quidem taedebat me vitae patriae superstitis, jam vero juvat me vivendo vidisse meorum vindictam. FARNABIUS.

1012. *Veniet*] Et vates & morti vicina Cassandra ominata praedicit illis vindictam & mortem ab Oreste, qui matre caesa & ipse furere coepit. FARN.

L. ANNAEI SENECAE
*HERCULES OETAEUS.

DRAMATIS PERSONAE.

HERCULES. HYLLUS. ALCMENA. CHORUS AETOLARUM MULIERUM. NUTRIX. DEIANIRA. IOLE. PHILOCTETES. CHORUS OECHALIORUM VIRGINUM. LICHAS, Muta Persona.
 IOLE ET CHORUS OECHALIDUM sunt *ορχήστρα* *ορχήστρα*.

A R G U M E N T U M.

Deianira indigne ferens sibi praelatam Iolen Euryti regis Oechaliae filiam, Herculi tunicam mittit imbutam sanguine Centauri Nessi sagitta Herculis Hydrae felle tincta vulnerati; efficacissimum credens philtum praesentissimumque amoris remedium, quod illam monuerat moriens Nessus. Quam simul ac induisset in Cenaeo Euboeae promontorio sacrificaturus Hercules, ignem concipit virus, vestisque corpori adhaerentis aestus carnem, ossa interiora absumit. Nessi fraude intellecta sibi mortem consciscit Deianira. Hercules, interfecto Licha qui munus lethale attulerat, mandat Philoctetae (cui moriens arcum & sagittas tradit) extrui sibi in monte Oeta pyram, in qua se cum clava ac leonis pelle cremat. Alcmenae denique matri apparet, ipsamque consolatur jam in coelitus numerum adscriptus.

ACTUS

GRONOVII.

VARIORUM.

*HERCULES OETAEUS] An ut Cato Uticensis? Sed non est temere, quod optimi codices, Florentinus & Vossianus, cognomen illud Oetaei nullum agnoscunt. Florentinus in fine: *Marci Lucii Annaei Senecae Hercules* explicat. Vossianus in principio: *Incipit quae dicitur Hercules*. Et hoc rubrica. Credibile est igitur sic appellatam esse ab auctore, ut appellari debuisset praeclare disputat vir incomparabilis: **HERCULES IN OETA.**

In hac tragoedia duo chori, alter Oechalidum virginum, alter Aetolarum mulierum. Iole & chorus Oechalidum virginum, sunt *ορχήστρα* *ορχήστρα*. Scena Trachine, ut apud Sophoclem. Scalig. Licet noster hac tragoedia eam Sophoclis, quae *τορχήστρα* inscribitur, imitatus fuerit: inscriptionem tamen ab Euripide maluit accipere. quia illa Sophoclea reprehensione non vacat, si Scaligero patri libro 3. de arte Poetica capi-

ACTUS PRIMUS.

HERCULES.

Scena haec prima cum choro seq. in Euboea statuitur, ubi, *Hercules in Cenaeo promontorio sacrificaturus, vota de coelo, quod rebus gestis (quas enumerat) meruisse se gloriatur, concipit.* reliquae Tragoediae scena est Thrachine.

S Ator deorum, cujus excussum manu
Utraeque Phoebi sentiunt fulmen domus,
Secure regna: protuli pacem tibi,

Qua-

VARIORUM.

capite 97. credimus. DELRIUS. *Ἀντικνωπία* summa est. Hyllus ex Euboea venit in Thessali-
am, Trachina usque; & quae Herculi sacrifican-
ti in Cenaeo promontorio evenerint, refert.
Cum in ipso constitutionis principio, nondum
sacrificaret, ac ne in loco quidem esset Hercules.
Cogita jam, quantum sit iter ex Euboea Tra-
china usque, quae sub Oeta est. Sed praeclare
nos ludit. Nam cum Herculem in Euboea pri-
mo posuerit, tamen in Oeta comburit, & tri-
bus tantum versibus advectum fuisse indicat.
Quod quidem iter semel ut conficiatur, triplo
majore opus est tempore, quam Tragoediae est
ambitus. Apud Graecum, semel in dolore Her-
culi tribuitur *ῥήσις* prolixa: cujus divinitas omnem
Poëticum conatum excedit. Idque non nisi in
fine. Hic Jovis ille filius, membra dum dilaniat
sua, trecentos & amplius versus declamat. Et in
occupatione tam molesta, multa dicit, quae
vix otiosus declamator in schola effunderet.
Graeci oratio, tota est frugalis, sobria, casta,
& quae ne levissimam quidem *ὑπερηφανίαν* suspici-
onem admittit. Hic non modo plurima redun-
dant, sed & saepe repetuntur. Sensus praesertim
usque ad nauseam. Deianirae à Graeco mores
tribuuntur matronales. Hic perpetuo furit. Jam
ex machina dissolvit drama, in qua nulla est
ἀνταρξία. Nihil enim opus erat matris causa ap-
parere Herculem, cum per se soluta esset actio.

Et hanc partem non desumpsit à Trachiniis, in
qua ante mortem Hercules quaecunque agenda
sunt absolvit, sed à Philoctete ejusdem. In qua
plane ad machinam eundem erat, cum non pos-
set ope humana flecti Philoctetes. Ideo apparet
ille, & hunc nodum secat. Alcmenae personam
optime omisit Graecus. Nam quae verba digna
inveniri poterant? Hic ubique sublimitatem quae-
sivit. Et vix drama invenias, quod aequè assur-
geret, nisi timeret. Passim tamen multa occur-
runt, quae sublimitatis *φανερσίαν* habent. Neque
raro sententiae, nihil minus quam humiles, asse-
statione acuminis exarescunt. Frustra inscriptio-
nem tantopere commendat Caesar Scaliger. Me-
lius enim *Hercules in Oeta* dixisset. Sicut *Oedipus*
in Colono. Non enim ego, cladem Crassi si tra-
ctem, & hinc drama conficiam, *Crassum Parthum*
inscribam, sed *in Parthis*. Et, *Pompejum in Ae-*
gypto. cujus constitutio esse posset, qualis Aeschyli
Perseae. Ita *Iphigenia in Aulide*, in *Tauris*. *Philo-*
ctetes in Lemno, in *Troja*. Ita *Septem ad Thebas*.
non *Thebani septem*. cum, excepto Polynice,
nemo è ducibus Thebanus esset. Male ergo vul-
gus, *Septem Thebana*. Cicero quoque *παρθένος*,
Oedipum Coloneum dixit. Herculem Oetaeum
Euripidis qui adducat, non meminimus, quod
vult vir magnus. Neque sic inscripsisse putamus.
Multae enim sunt ab ineptis. Et hoc saepe anti-
qui monuerunt. HEINSIUS.

Verf. 2. *Utraeque*] Oriens & Occidens. Vel
utrumque hemisphaerium. FARNABIUS.

4. Per-

- Quacunque Nereus porrigi terras vetat.
 5 Non est tonandum. perfidi reges jacent,
 Saevi tyranni. fregimus, quidquid fuit
 Tibi fulminandum. sed mihi coelum, parens,
 Adhuc negatur? parui certe Jove
 Ubique dignus: teque testata est meum
 10 Patrem noverca. quid tamen nectis moras?
 Numquid timemur? numquid impositum sibi
 Non poterit Atlas ferre cum coelo Herculem?
 Quid astra, genitor, quid negas? mors me tibi
 Certe remisit. omne concessit malum,
 15 Quod terra genuit, pontus, aër, inferi.
 Nullus per urbes errat Arcadias leo.
 Stymphalis icta est. Maenali nulla est fera.
 Sparsit peremptus aureum serpens nemos.
 Et hydra vires posuit. & notos Hebro
 20 Cruore pingues hospitum fudi greges:
 Hostisque traxi spolia Thermodontiae.

Vi-

GRONOVII.

16. *Per urbes errat Arcadias leo.*] Flor. *Arcadias*, ut editum olim. Illud nuperum est.
 20. *Cruore pingues hospitum fudi*] Florent. *fregi greges*: ut quotquot vidisse ait antiquos codd. Delrius. *Fregi est domui*. Silius lib. 1. *sternacem ad praelia frenis Frangere equum*. Infra: *nec frangens mala Erres per orbem*.

VARIORUM.

4. *Porrige terras*] Cingens & coercens mare terram inquit cinguli dicit, *quacunque*. nam Hercules orbem peragravit, ut pacem orbi pararet. Seneca lib. 1. de benefic. *Hercules nihil sibi vicit. orbem terrarum transivit, non concupiscendo, sed vindicando. Quid vinceret malorum hostis, bonorum vindex, terrarum marisque pacator?* DELRIUS.
 8. *Parui*] Apparui FARNABIUS.
 9. *Teque*] Quin ipsa Juno testatur me approbasse te patrem, Vide Herc. Fur. vers. 36. quo

respicit. ut & v. 64. FARN.

11. *Numquid*] Numquid ego in coelum relatus nimio pondere praegravans urgebo Atlanta coelum humeris sustinentem? FARN.

13. *Mors*] Non me detinuit infernus sed remisit, ut ad te venirem. FARN.

14. *Concessit*] Abiit, cessit. FARN.

15. *Quod*] Herc. Fur. v. 30. FARN.

16. *Leo.*] Herc. Fur. vers. 223. FARN.

17. *Stymphalis*] Herc. Fur. v. 243. FARN.

17. *Maenali*] Cerva. Hercul. Fur. vers. 221.

FARNABIUS

18. *Serpens*] Draco vigil custos hortorum Hesperidum. Hercul. Fur. vers. 238. FARN.

19. *Hydra*] Hercul. Fur. vers. 240. FARN.

19. *Hebro*] Thraciae amnis, cui Homerus Jovem patrem tribuit, cum caeteri fluvii dicantur Oceani filii. Vide vers. 623. DELRIUS.

20. *Greges*] Thracios equos Diomedis. Hercul. Fur. 225. FARNABIUS.

21. *Thermodontiae.*] Amazonis, Hippolytes.
 Iiii Her-

- Vidi silentum fata; nec tantum redii,
 Sed trepidus atrum Cerberum vidit dies,
 Et ille solem. nullus Antaeus Libys
 25 Animam resumit. cecidit ante aras suas
 Busiris. una est Geryon spassus manu.
 Taurusque populis horridus centum pavor.
 Quodcunque tellus genuit infesta, occidit,
 Meaque fuscum est dextera. iratis deis
 30 Non licuit esse. si negat mundus feras,
 Animum noverca, redde nunc gnato patrem,
 Vel astra forti. nec peto ut monstres iter.
 Permitte tantum, genitor; inveniam viam.
 Vel si times, ne terra concipiat feras;
 35 Propetet malum quodcunque, dum terra Herculem
 Habet, videtque. nam quis invadet mala?

Aut

GRONOVII.

VARIORUM.

22. *Vidi regentem fata;*] Raphelingius notat in Aldino. Basil. Lugd. esse: *silentum*. Melius, inquit Delrius, *regentem*. Negat id Florentinus, qui & ipse: *Vidi silentum fata*. id est, statum conditionemque mortuorum. Medea: *Comprecor vulgus silentum*. Virgilius l. 6. Aeneid. *ille silentum Conciliumque vocat*.

28. *Tellus genuit infestum,*] Ut Moguntinus, sic & Flor. duo Heinſiani, *meus, infesta*. Herc. Fur. 30. *Quicquid horridum tellus creat inimica*. Statius lib. 11. *Urbem armis opibusque gravem & modo civibus arctam; Cen coelo demissa laes inimicare tellus, Haussisti*. Statim, *si negat*, ut Lipsius, Fl. quoque, & Vossianus, ne Gruterus obducatur suos, & tolerabilem imaginetur sensum, ubi nullus est. Sed de interpretatione Lipsii dubito: si animum suum & benevolentiam abnuat Juno, inquit. At Iuno mihi videtur dici *negare animum* pristinum in Herculem sive iram, cessando, & non obijciendo ei novum laborem.

36. *Invadet mala?*] Sic quoque Flor. & simpliciter est aggredietur, sive jussus, sive injussus: nihil enim in alterutram partem hoc verbum definitum. Sic in Medea: *invadam deos*.

Hercul. Fur. vers. 245. FARN.

23. *Trepidus*] Herc. Fur. v. 595. & 607. FARN.

24. *Antaeus*] Neptuni ex terra fil. gigas. Tiginianae rex hospites secum palaestra certare provocans cogensque occidit, quem Hercules cum animadvertisset lassum tactu terrae recreari pectori alitum expirare coegit. FARN.

25. *Cecidit*] Herc. Fur. v. 484. FARN.

26. *Una est*] Mei unus, cum ipse tricorpor esset. FARN.

27. *Taurusque*] Herc. Fur. v. 229. & Agamem. v. 827. FARN.

27. *Populis horridus*] Iratus Neptunus taurum Cretensibus inimiserat: quia Minos, ejus beneficio late mari imperans, nihilo quam ceteris diis majorem sibi honorem habuisset. Eum taurum ab Hercule in Creta occisum Claudianus testatur: alii in Peloponneso necatum volunt. forte quia, ut constat, è Creta in Peloponnesum trajecit. Pausanias, in Atticis. DELRIUS.

29. *Iratis*] Monstra quippe deorum ira terris immissa sustuli. FARNABIUS.

35. *Propetet*] Properet edere. FARN.

Aut quis per urbes rursus Argolicas erit
Junonis odio dignus? in tutum meas
Laudes recepi. nulla me tellus filet.

40 Me sensit Ursae frigidum Scythicae genus,
Indusque Phoebus subditus, Cancro Libys.
Te, clare Titan, testor. occurri tibi
Quacunque fulges. nec meos lux prosequi
Potuit triumphos. Solis excessi vices.

45 Infraque nostras substitit metas dies.
Natura cessit. terra defecit gradum.
Laxata per me nox. & extremum chaos
In me cucurrit. inde ad hunc orbem redii,
Unde retro nemo. tulimus Oceani minas,

50 Nec ulla valuit quater tempestas ratem,
Quamcunque pressi. pars quota est, quam prosequor?

Jam

GRONOVII.

38. *In tutum meas Laudes recepi.*] Rursum pejor eligit illa Palatina enneas: nam Flor. ut olim editum, *redegi*. Sequenti Fl. *Ursae frigidum Scythicae genus*, ut editur: nec corrigendum quidquam, sed ex proximo versu intelligendum, *subditum*.

45. *Infraque nostras*] Lege: *Infraque nostras*. Longius pertinent metac victoriarum mearum quam metae diei.

47. *Laxata per me nox.*] Florent. *Lassata prior est nox*; & deinde: *incucurrit*. Forte: *Laxata peior nox & extremum chaos In me incucurrit*. Inferorum noctem vocat *peior* comparatione noctis, quae supra terras agitur. Sic infra: *At facta & Umbras atque peiorem potum*.

49. *Unde retro nemo.*] Flor. *Unde omne retro est*. Omne, τὸ πᾶν, universum. A qua parte, quicquid est, retro & longe remotum est. Cui, quicquid est, ab tergo est. Pedit Albinovanus. *Jam pridem post terga diem solemque relictum, Jam pridem notis extorres finibus orbis Per non concessas audaces ire tenebras, Hesperii metas extremaque litora mundi*.

51. *Quamcunque pressi.*] Flor. ut & Mogunt. &

Voss. *Quamcunque*. Rectè: nam, ut ipse ait lib. 6. nat. quaest. cap. 6. *navis dimidia nunquam jactatur*. Statim idem: *pars quota est Perseus mei?* Ovidius lib. 9. *Et, ut vincas alios, Acheloë, dracones*; *Pars quota Lernaeae serpens eris unus Echidnae*. Fabius decl. 252. *Quota ego sum portio istius inditum*.

VARIORUM.

38. *In tutum meas*] Non perituras laudes. FARN.

41. *Phoebus*] Orienti soli. FARN.

41. *Cancro*] Cancro tropico subditus Afer. FARNABIUS.

43. *Quacunque*] In Oriente seu Occidente. FARNABIUS.

43. *Nec meos*] Neque lux tua prosequi potuit me ad Tartara penetrantem. FARN.

44. *Vices*] Cursus, limites per vices obeundos. FARNABIUS.

46. *Defecit*] Non suppeditavit mihi ubi sisterem. FARNABIUS.

47. *Nox*] Tenebrarum regio, Tartarus. FARNABIUS.

47. *Extremum*] Mihi obiectum est Chaos. Herc. Fur. v. 609. Thyest. vers. 830. FARN.

50. *Nec ulla*] Herc. Fur. v. 320. FARN.

- Jam vacuus aether non potest odio tuae
 Sufficere nuptae, quasque devincam feras
 Tellus timet concipere, nec monstra invenit.
 55 Ferae negantur. Hercules monstri loco
 Jam coepit esse. quanta nunc fregi mala,
 Quot scelera nudus? quidquid immane obstitit,
 Solae manus stravere. nec juvenis feras
 Timui, nec infans. quidquid est jussum, leve est.
 60 Nec ulla nobis segnis illuxit dies.
 O quanta fudi monstra, quae nullus mihi
 Rex imperavit! institit virtus mihi
 Junone peior. sed quid impavidum genus
 Fecisse prodest? non habent pacem dei.
 65 Purgata tellus omnis in coelo videt
 Quodcunque timuit. transtulit Juno feras.
 Ambit peremptus Cancer ardentem plagam,
 Libyaeque sidus fertur, & messes alit.
 Annum fugatae tradit Astraetae Leo.
 70 At ille jactans fervidam coelo jubam
 Austrum madentem siccat, & nimbos trahit.
 Invasit omnis ecce jam coelum fera,

GRONOVII.

guationis? Agamemnon. Sed ille nostrae pars quota
 est culpa senex? Claudianus lib. 2. in Rufinum:
 Quamquam omnes alii, quos haec tormenta fatigant,
 Pars quota sunt, Rufine, tui.

60. Annum fugatae] Notum de Astrea Hein-
 sianus tamen fugante: meus: fugasem: Flor. &
 Voss fugacem. Ut Horatius: Eheu fugaces, Postume,
 Postume Labuntur anni. Statim Flor. At ipse iactans.
 Et versu sequenti: & nimbos rapit. non trahit.

VARIORUM.

52. Tuae nuptae;] Junoni. FARN.
 55. Monstri] Nullo labore domiti. FARN.

Me-

59. Infans.] Herc. Fur. vers. 113. FARN.
 61. Nullus] Nullus Eurystheus Hercul. Fur.
 vers. 35. & infra v. 1800. FARN.
 63. Sed quid] Sed quid prodest genus humanum
 metu monstrorum liberasse, cum illa in coelum
 Juno transtulerit? FARN.
 67. Cancer] Thyest. vers. 852. FARN.
 67. Ardentem] Zonam torridam. FARN.
 68. Alit.] Calore maturat. FARN.
 69. Annum] Sol Leone egressus intrat Virgi-
 nem. FARN.
 69. Astraetae] Thyest. vers. 855. FARN.
 70. Ille] Horrentesque jubas & fulvum cernit
 leonem, Hunc ubi contigerit Phoebi violentior axis,
 Accensa in Caucho jam tum geminabitur aestas. Tunc
 lymphas tenues, tunc est tristissima tellus. FARN.
 80. Si-

- Meque antecessit. victor è terris meos
 Specto labores. astra portentis prius
 75 Ferisque Juno tribuit, ut coelum mihi
 Faceret timendum. sparserit mundum licet,
 Coelumque terris pejus, ac pejus Styge
 Irata faciat; dabitur Alcidae locus.
 Si post feras, post bella, post Stygium canem,
 80 Nondum astra merui, Siculo Hesperium latius
 Tangat Pelorus; una jam tellus erit:
 Illinc fugabo maria, si jungi jubes;
 Committat undas Isthmus, & juncto salo
 Novâ ferantur Atticae puppes viâ.
 85 Mutetur orbis. vallibus currat novis
 Ister, novasque Tanais accipiat vias,
 Da da tuendos, Juppiter, saltem deos.
 Illa licebit fulmen à parte auferas,
 Ego quam tuebor: sive glaciale polum,
 90 Seu me tueri fervidam partem jubes,
 Hac esse superos parte securos puta.
 Cirrhaea Paean templa, & aetheream domum

Ser-

GRONOVII.

75. Tribuit, ut coelum mihi Faciat timendum.] Flor. Faceret: alludensque Vossianus, Laceret. Statimque: pejus ac levius Styge. non pejus. Tertio post versu: Haud astra merui.

81. Una jam tellus erit.] Post alios denique Barthius succurrere se huic loco putat legendo, ut una jam tellus erit. lib. 26. adversar. c. 26. scilicet credemus ab auctore id ut compositum fuisse id erit. Potius sic distinguetur: Siculo Hesperium latius Tangat Pelorus, una jam tellus erit, Illinc fugabo maria. Si jungi jubes, Committat undas, &c.

VARIORUM.

80. Siculo.] Siciliam Italiae contiguam reddam:

uti olim fuit priusquam vi pontus & undis Hesperium Siculo latius abscedis. FARN.

81. Pelorus;] Unum è tribus Siciliae promontoriis, quod Italiam spectat. FARN.

83. Committat.] Isthmo Corinthio perfollo, Aegaeum Ionio miscebo mare. FARN.

85. Vallibus.] Alveis. FARN.

86. Tanais.] Scythiae fluv. FARN.

91. Securos.] A feris quas Juno in coelum transtulit. FARN.

92. Cirrhaea.] Cultum oraculumque Delphicum (Oedip. v. 269.) & coelum meruit Apollo, interfecto uno Pythone FARN.

92. Paean templa,] Apollo παίων aut παύων-
 ras ávας. Vel acclamatione Latonae ή πών caeso
 Pythone. FARN.

- Serpente caeso meruit. at quoties jacet
 Python in hydra? Bacchus & Perseus deis
 95 Jam se intulere. sed quota est mundi plaga
 Oriens subactus? aut quota est Gorgon fera?
 Quis astra gnatus laudibus meruit suis
 Ex te & noverca? quem tuli, mundum peto.
 Sed tu, comes laboris Herculei Licha,
 100 Praefer triumphos, Euryti victos lares,
 Stratumque regnum: vos pecus rapite ocus,
 Qua templa tollens ara Cenaei Jovis
 Austro timendum spectat Euboicum mare.

CHO-

GRONOVII.

93. *At quoties jacet*] Flor. meruit. & quoties jacet.

100. *Praefer triumphos,*] Fl. & Voss. *Perfer triumphos.* Jubet enim illum nuntium ire ad uxorem: qua occasione ab illa accepit tunicam, qua arsit Hercules.

102. *Qua templa tollens ara Cenaei*] Tolli & premere dicitur, quidquid supra est. Tollit igitur ara templum, quae templo tegitur, quae in templo est. Miror magnos viros hic haerere potuisse.

103. *Astro timendum*] Aliorum *Austro*, quod frustra arcent Gruteri membranae, non modo Herbip. & Ven. sed & Florentinus Vossianusque adferunt. Meus quoque & Heinsianus minor: *Haustro.* Abeant igitur, cum suo Arcturo, qui non Euboicum modo, sed omne mare reddit timendum. Plautus Rudente: *Incepui hibernum & fluctus movi maritimos. Nam Arcturus signum omnium sum acerrimum. Vehemens sum exorrens: cum occido, vehementior.* Quid facit autem huc illud Virgilii in undecimo: *scit triste Minervae Sidus & Euboicae cautes ulsorque Caphareus* ? An pos-

sunt rationem dare, quare Arcturus sit *sidus Minervae*? Illas quidem Euboicas cautes non astrum, sed Nauplius fecit timendas.

VARIORUM.

94. *Hydra?*] Numerofo malo, & binis singulo amputatore pullulante capitibus. FARN.

96. *Oriens*] A Baccho subactus. Oedip. v. 114. & 424. FARN.

96. *Gorgon*] Medusa à Perseo devicta. Med. vers. 819. FARN.

100. *Triumphos,*] Insignia victoriae & imagines. FARN.

102. *Qua templa tollens ara Cenaei Jovis.*] I. Rutgerius legit *acta Cenaei Jovis.* Var. Lect. lib. 2. cap. 6. SCHRODERUS.

102. *Cenaei Jovis*] Cui templum & cultus in Cenaeo Euboeae promontorio. FARN. Dissentit ab aliis Scholiastes Sophoclis tradens tum demum templum Cenaeo Jovi ab Hercule erectum: cum tamen ipse Sophocles significet jam aedificatum. Ovid. 9. Met. *Victor ab Oechaliâ Cenaeo sacra parabat Vota Jovi* — DELRIUS.

103. *Austro*] Austro fiante. FARNABIUS.

CHORUS OECHALIARUM VIRGINUM.
IOLE.

*Iole Choro Oechalidum mista patriae excidium, suorum interne-
cionem, suam denique servitutem plangit.*

Chor. **P** Ar ille est superis, cui pariter dies
105 Et fortuna fuit. mortis habet vices,
Lente cum trahitur vita gementibus.
Quisquis sub pedibus fata rapacia,
Et puppem posuit fluminis ultimi,
Non captiva dabit brachia vinculis,
110 Nec pompae veniet nobile ferculum.
Nunquam est ille miser, cui facile est mori.
Illum si medio decipiat ratis
Ponto, cum Borean expulit Africus,
Aut Eurus Zephyrum, cum mare dividunt,
115 Non puppis lacerae fragmina colligit,

Ut

GRONOVII.

108. *Et puppem posuit liminis*] Scripti quidam *liminis*; quod ait Gruterus, videre se contextui inseruisse quosdam, sed non etiam causam quare. Nos tamen etiam in compluribus id reperi-
mus. Sed solvit nodum Flor. qui *fluminis ultimi*. Stygis scilicet, quam postremam se navigare putabant.

VARIORUM.

104. *Par ille est superis,*] Hemichoria prima habet choriambicos, & est vox Chori: altera anapaesticos, & est querela Ioles: finis Chori eodem genere metri clauditur. Ponuntur haec conjunctim, quasi scenae unius loco. FABRI-
TIUS.

104. *Cui pariter*] Cujus vita simul cum fortune felicit exitu desinit. FARNABIUS.

105. *Mortis*] Vita in miseriis acta mors est. FARNABIUS.

107. *Sub pedibus*] Subjecit pedibus, contempsit mortem & Charontis cymbam. FARN.

110. *Nec pompae*] Neque ut spectaculum exornabit victoris hostis triumphum. FARN.

110. *Nobile ferculum*] Non ducetur in triumpho. ferculum, inquit Placiades, est missus car-nium. Sed hoc loco ponitur pro instrumento, quo spolia suspendebantur, ut Livius usurpavit lib. 1. his verbis: *Ipse exercitu victore reducto, cum factis vir magnificus, tum factorum ostentator hians minor, spolia, ducis hostium caesi suspensa, & fabricato ad id apte ferculo, gerens in Capitolium, &c.* Asconius Pedianus, *Ferculis*, inquit, *signa antea triumphantem vehi per pompam solebant.* DELRIUS.

111. *Nunquam*] Vide Chorum tertium. Agamemn. vers. 585. FARNABIUS.

112. *Ratis*] Fracta, hians, fatiscens. FARN.

114. *Mare*] Maris dominium inter se venti vi-
dores

- Ut littus medio speret in aequore.
 Vitam qui poterit reddere protinus,
 Solus naufragium non poterit pati.
 Nos turpis macies & lacrimae tenent,
 120 Et crinis patrio pulvere fordidus.
 Nos non flamma rapax, non fragor obruit.
 Felices sequeris Mors, miseros fugis.
 Stamus: nec patriae moenibus, heu locus
 At silvis dabitur; lapsaque fordidae
 125 Fient templa casae. jam gelidus Dolops
 Hac ducet pecudes, qua tepet obrutus,
 Stratae qui superest Oechaliae, cinis.
 Illo Thessalicus pastor in oppido
 Indocta referens carmina fistula,
 130 Cantu nostra canet tempora flebili.
 Et dum pauca Deus saecula contrahit,
 Quaeretur, patriae quis fuerit locus.

Fe.

G R O N O V I I.

123. *Stamus: nec patriae*] Vexatissimus locus. Delrius: *Sed silvis dabitur*. Scaliger eodem sensu: *At silvis*. Sed frustra dicit non datum iri patriae moenibus locum, quae jam dejecta erant & prostrata. Gruterus: *Stamus nos: patriae moenibus heu, locus*. Dan. Heinlius: *Stamus nunc patriae moenibus heic locus*. Nam scriptorum nonnulli nunc pro nec: quidam, en pro heu. Flor. *patriis messibus*. Fortassis: *Stamus; nec patria est. messibus heic locus Et silvis dabitur*. Vel, *Stamus, sed patriae messibus heu locus Et silvis dabitur*. Nos supersites sumus. at hic locus. ubi patria nostra stetit, in arvom & silvam convertetur. Statim: *Quaeretur, patriae quis fuerit locus*.

131. *Et dum pauca Deus secula contrahit,*] Florent. melius: *contrahet*.

V A R I O R U M.

flores partiuntur. FARN.

119. *Nos turpis*] Quae turpem vitam per sevitutem praetulimus morti honestae. FARN.

122. *Felices*] Idem in Troade dicit Hecuba. DELRIUS.

125. *Gelidus*] Namque ad Pindum in Phthia extrema habitant Dolopes pop. Thessal. FARNABIUS.

127. *Oechaliae*,] Oechaliae plures, Eustathio quinque, hic de Euboeae, quae dicta Euryti, vide Strab. lib. 10. DELRIUS.

129. *Indocta fistula*.] Calamo agresti, ut ait Virgilius. pastoritiam fistulam Tibullus II. 5. 30. *garrulam*; alii *stridulam* vocant; à Graecis *εὐρυγέ* propter sibilum; exciculis, avenis, calamis, vel arundinibus conficiebatur, singulis primo tubulis, mox binis, tandem septenis cohaerentibus, & conglutinatis cera & lino vel setis; ita, ut qua ori inferebantur, aequales essent; qua sonus & spiritus efferebatur, alae instar, inaequales. ita Scalig. art. Poët. lib. 4. DELRIUS.

Felix incolui non steriles focos,
Nec jejuna soli jugera Theffali.

- 135 Ad Trachina vocor, saxa rigentia,
Et dumeta jugis horrida torridis,
Vix gratum pecori montivago nemus.
At si quas melior fors famulas vocat,
Illas aut volucer transferet Inachus;
140 Aut Dircaea colent moenia, qua fluit
Ismenos tenui flumine languidus.
Heic mater tumidi nupserat Herculis.
Quae cautes Scythiae, quis genuit lapis?
Num Titana ferum te Rhodope tulit,
145 Te praeruptus Athos, te fera Caspia,
Quae virgata tibi praebuit ubera?
Falsa est de geminis fabula noctibus,
Aether cum tenuit sidera longius,

Com-

GRONOVII.

133. *Non steriles locos,*] Ingrata repetitio vocis ex praecedente versu. Flor. *Felix incolui non steriles focos.* Penates. Virgilius: *Horror amare focos.*
140. *Qua fugit Ismenos tenui flumine.*] Lipsius causatus non convenire rapidum & *fugae* verbum huic languenti, è scripto probat: *qua fluit.* Ergo, ut amicis omnia communia, ille alter: Vera lectio, quae in Basileens. margine excusa, *fluit.* nam Ismenus *languidus* opponitur Inacho *voluci*; *fugit* hic, ille *fluit.* Quam bellum autem, *fluit flumine*? Nimirum non meminerant *fugere* esse Senecae quocumque motu labi, decurrere, ire: ut *fuga* pro *itione*: quemadmodum superius notavimus. Nisi malis: *quae lavat.*
145. *Te fera Caspia,*] Florent. *te fera Caspias.* Nempe ut Thespiae filiae *Thespiades*, Thesli *Althaea Theslias*, ita Caspius *Caspias* facit. Sic *Daulia* & *Daulias* ales.

VARIORUM.

135. *Trachina*] Urbem Theffaliae ab Hercule

in aspero & saxoso solo conditam Troad. vers. 816. FARN.

137. *Pecori*] Capris. aut etiam capreis. FARN.
138. *At si*] Quod si quae nostrum melioris soli dominum sortitae fuerint. FARN.
139. *Transferet*] Ad urbes Inachias, i. e. Argos Mycenaeve transferet. FARN.
140. *Dircaea*] Thebas Boeotiae. à Dirce fonte. Phoen. vers. 126. FARN.
142. *Mater*] Alcmena nupta Amphitryoni. FARNABIUS.
143. *Quae cautes*] *Γλαυκὴ δὲ οὐ τίλει θάλασσα Πίττας τ' ἡλίκαλι, ὅτε τοι νόστος ἰσὶν ἀπλῆς.* Iliad, π. *duris* genuit te cautes horrens Caucasus, Hyrcanaeque admovent ubera tigres. FARN.
144. *Titana*] Aliquisne de Titanum genere, & in rupe quapiam seu monte genitus; Rhodope scil. aut Atho? FARN.
145. *Athos,*] Med. vers. 719. FARN.
147. *Falsa*] Neque enim verum est Jovem geminae noctis opera te genuisse. Hercul. Fur. vers. 24. Agamem. vers. 809. FARN.

Kkkk

149. Com-

- Commisitque vices Lucifer Hespero,
 150 Et solem vetuit Delia tardior.
 Nullis vulneribus pervia membra sunt.
 Ferrum sentit hebes; lentior est chalybs.
 In nudo gladius corpore frangitur,
 Et saxum resilit, fataque negligit,
 155 Et mortem indomito corpore provocat.
 Non illum poterant figere cuspides,
 Non arcus Scythica tensus arundine,
 Non quae tela gerit Sarmata frigidus;
 Aut qui soliferae suppositus plagae
 160 Vicino Nabathae vulnera dirigit

Par-

GRONOVII.

150. *Et soles vetuit Delia*] Fl ut Cruſer. *ſolem*. Arcuit, morata eſt. Ut infra: *Chaonis quondam loquax ſtat lata vaſti quercus & Phoebum vetat.*

151. *Nullis vulneribus pervia monſtra ſunt.*] Liſſius ex Mſ. protulit: *pervia membra ſunt. Ferrum ſentit hebes.* Itaque & ante triennium athicus ejus conſecit *membra*, & ex Mſ. jam pridem recensuit, *ſentit*. At Gruſerus veretur fidem habere unico teſti, cum ſuus ſit utcumque ſenſus ſcripturae receptae. Immo non niſi perineptus. Ne laboret autem unicus teſtis fides, ſcito utrumque eſſe in Florentino.

160. *Vicino Nabathae*] Reprehendit Scaliger, Parthos anguſte interpretatus à Parthia proprie dicta, quae ab Arabia remotiſſima. Sed Parthi debent intelligi venire, quouſque Parthicum patebat imperium Senecae tempore. Multa enim paſſim talia inſpergit ſuo quam heroum aevo congruentiora. Quum bello civili inter Treſviroſ C. R. & occiſores Caefaris Hieroſolyma caperent, & Hyrcanum abducerent Parthi, quantum aberant ab Arabia? *Nabathes* à *ri* *to Nabathaeus*, ut *Macetes* pro *Macedone*,

VARIORUM.

149. *Commisitque*] Continuatis nullo die intermedio noctibus, loco Luciferi, qui mane debe-

bat oriri, manſit Hesperus dux noctis, ejus vices fungens. Loquitur quaſi de diverſis ſtellis, cum una ſit, pro diverſis functionibus diverſa nomina ſortita. DELRIUS.

150. *Et ſolem*] Luna tardius progreſſa non ceſſit dici. FARNABIUS.

151. *Pervia*] Penetrabilia. FARN.

152. *Chalybs.*] Non diſtincta metalli ſpecies, ut perverſe quidam, ſed ferri, purioris, ſincerioris, & durioris ſpecies, certa quadam temperatura conſtans: nonniſi ut puto diverſum à *σίμμι*, quod ipſum quoque certa ferri temperatura eſt, juxta Ariſtotelem lib. 4. Meteor. DELRIUS.

157. *Scythica*] Hercul. Fur. 1126. FARNABIUS.

158. *Sarmata*] Hercul. Fur. 538. FARN.

159. *Soliferae*] Orientali ſeu Auſtrali. FARN.

160. *Nabathae*] Incolae Arabiae Petreae. FARN. Dionyſ. & alii Graeci ſine aſpiratione *Ναβαῖται*. Tamen quia & haec vox ab Hebraeis manavit, dicti enim Nabathae à Nebajoth ſeu Nabajoth נביות filio Iſmaëlis Genef. 25. 13. & tota regio ab Euphrate uſque ad mare rubrum, magna ſcilicet Arabiae portio, Nabajoth ſeu Nabathena, נביות Iſajae 60. 7. non vereor non ſequi Graecos, & conſuetudinem vulgatam retinere. Porro cum ad Euphratem uſque Nabathae ſe porrigant, merito illis vicinos dixit Parthos. DELRIUS.

161. *Caef*

Parthus Cnoſſiacis certior ictibus.
Muros Oechaliae corpore propulit.
Nil obſtare valet. vincere quod parat,
Jam victum eſt. quota pars vulnere concidit?

165 Pro fato patuit vultus iniquior,
Et vidiffe ſat eſt Herculeas minas.
Quis vaſtus Briareus, quis tumidus Gyges,

Su-

GRONOVII.

165. Pro fato patuit] Quum genus loquendi non approbarem mihi, poſſe pro fato, eoque con-
jicerem patuit, ne quid temere agerem, inſpe-
ctis quibus has tragoedias recensere ſeria res fuit,
deprehendi, quum vulgo obtineret patuit, alte-
rum ſubjectum à Lipſio, ita placuiſſe amico e-
jus ut id ab ſe proditum mallet. Nec poſtea
quiſquam reclamavit. At nos revocamus patuit,
nec optimorum auctoritate carens & exquiſitae
aevoque propriae diſtinctionis. Patere interdum eſt
idem quod valere & eſſe. Sic patere multum, pate-
re tantum, patere plus, patere ſatis Senecae. Pli-
nius lib. 33. cap. 3. Talentum Aegyptium pondo
LXXX. patere Varro tradit. Ubi male de Budaei
conjectura ediderunt capere. Satis patentes divitias
pro ſatis magnis & validis, noſter de tranquill.
cap. 9. Lucanus de Mario; menſoque hominis quid
ſata paterent. Id eſt, experto quid valerent ſata
ad producendum hominem ab infima ad ſum-
mam fortunam & viciffim à ſumma ad infimam.
Patuit pro fato, eſt, patuit tantum quantum fa-
tum: pro fato fuit: eandem vim habuit quam
ſatum.

167. Qui vaſtus Briareus,] Fabricius edidit,
Quo v. B. quo tum. tanquam velit pari vultus hor-
rore fuiſſe Gigantes atque Herculem. Quod dum
mulcere vult Scaliger, durius reddit, ante Supra
Theſſalicos ſubaudiendo qui: neque enim tali loco
id ſubaudiri poteſt. Lipſius è MS. probavit, quod
editur paſſim: ſed praeterea conjecit, rigeat, nem-
pe, ut ſit: illi ipſi, qui coelum impugnarunt fero-
ces, rigeſcant & pereant ab hoc vultu. At ami-
cus ejus non deeſſe ait ſcriptos, qui bis habeant
quo, & ſententia non incommoda: fingit autem
eam ſententiam, quae neceſſario requirat qui,
non quo: adſpectu Herculis Briarea & Gygen prae-
metu obriguiſſe, quando videre ipſorum fratres
gigantes ſuperantem. Hoc adverſus rigeat valet,

non adverſus qui: neque enim poteſt ſic accipi,
niſi ſermone ita concepto: Qui Briareus, quique
Gyges contra deos ſteterunt, ille uterque hoc
vultu viſo obtorpuit. Florentinus oſtendit plus ter-
roris in Herculis quam in gigantum vultu has mu-
lieres credidiſſe. Habet enim utrobique. Quis:
dein, Theſſalicum ſtetit aggerem Coeloque. Alii: Coe-
lo ut infereret. Scribendum igitur: Quis vaſtus
Briareus, quis tumidus Gyges Supra Theſſalicum
quum ſtetit aggerem Coeloque inferuit ripereas manus,
Hoc vultu rigit? id eſt, tam rigidus horriduſque
apparuit. Hippolyto: In ore Grajo Scythicus ap-
paret rigor. Placet etiam congeſtos illos montes
dici aggerem: è caeſpitibus conſtat agger: gigan-
tibus autem pro caeſpitibus montes. Eſt & in
Florent. tumidus gigans. neque incommodè peni-
tus hic commune nomen: quis Briareus, quis
aliorum gigantum. Saepe tamen librariorum cul-
pa in membranis hoc vocabulo alterum tegitur.

VARIORUM.

161. Cnoſſiacis] Cretenſibus. Herc. Fur. verſ.
18. qui ſagittandi peritiſſimi. Hippol. verſ. 812.
FARNABIUS.

162. Corpore] Inermis, abſque machina. FAR-
NABIUS.

165. Pro fato] Ea vis & virtus Herculis, ut
vultus ejus iratior, ſit pro fato: & vidiffe ejus
minas, ſufficiat in mortem. Oculi & verba ejus,
telum. FARNABIUS.

167. Briareus,] Ἐκείνου αἰγυαίου. FARN.

167. Gyges,] Gyges Briarei frater terrae fil.
FARN. Gyges Hefiodus, Apollonii Scholiaſtes,
Hyginus, Capitolinus & Priſcianus agnoſcunt.
Ovidius quoque cecinit: Centimanumque Gygen,
ſemibovemque virum. Idem 2. Amorum: Ausus
eram memini coeleſtia dicere bella, Centimanumque
Gygen, & ſatis oris erat. Faſtor. lib. 5. Quid gra-
vius victore Gyge captiva tuliffem? DELRIUS.

Kkkk 2

168. Ag-

- Supra Theſſalicos cum ſtetit aggeres,
 Ut coelo infereret vipereas manus,
 170 Hoc vultu riguit? commoda cladibus
 Magnis magna patent. nil ſupereſt mali.
 Iratum miſerae vidimus Herculem.
Iole. At ego infelix, non templa ſuis
 Collapſa deis, ſparſoſve focos,
 175 Natis miſtos ariſſe patres,
 Hominique deos, templa ſepulchris;
 Nullum querimur commune malum.
 Alio noſtras Fortuna vocat
 Lacrimas. alias flere ruinas
 180 Mea fata jubent. Quae prima querar?
 Quae ſumma gemam? pariter cuncta
 Deſlere juvat. nec plura dedit
 Pectora tellus, ut digna ſonent
 Verbera fatiſ. me vel Sipyli

Fle-

GRONOVII.

170. *Commoda cladibus Magnis magna patent.*] Delius ad lucem horum verborum jubet inſpici Chorum primum Agamemnonis, quo demonſtratur omni, magnam fortunam eſſe obnoxiam magnis caſibus; minus gravibus mediocrem. At longe alius horum verborum ſenſus: nempe magnis cladibus patere ſive aſſe magna commoda: ex ultimis calamitatibus hoc exiſtere commodi, ut nihil ſit ultra metuendum. De quo ad Phoeniſſas.

182. *Deſlere juvat. nec plura dedit*] Haud dubie aliquid deſit, ut viſum Dan. Heinſio. Digniſſima vero ſummi illius viri ingenio, digniſſima Senecae interpoſitio, quam facit, modo ita caſtigetur: *Deſlere juvat. Cur non oculos Plures nobis, nec plura dedit Pectora Tellus, ut digna ſonent Verbera fatiſ?* Rogat, cur non dederit Tellus, quippe omnium mater. At, contra nonnemo: nil tanti eſt. quorſum enim oculi ad planctum? At

ô bone, non oculi ad planctum reſpiciunt, ſed ad *vi Deſlere*. Verba haec fuiſſe auctoris quis juret? Senſus certe fuerunt. Poſuimus etiam, *Verbera fatiſ*, non, ut vulgo, *Verbera planctu*: quia ſic Florentinus, & ipſa *verbera* pro planctu dixit. Ut digne plangam mea fata.

VARIORUM.

168. *Aggeres,*] Montes Pelion, Oſſam, Olympum accumulatos. Hercul. Fur. verſ. 970. Troad. verſ. 827. FARNABIUS.

184. *Me vel*] Ut Nioben. Hercul. Fur. verſ. 389. Agam. verſ. 370. FARN.

184. *Sipyli*] Me ad inſtar Niobes in ſaxum Dii mutant, & in Sipylo ſtuant. Aeſchylus *ὁ τῇ Νιόβῃ, Σίπυλοι Ἰδαίῳ ἀνὰ χθόνα*. id confirmant Strabo lib. 1. Pausanias in Atticis, Stephanus de urbibus, & Plutarchus in lib. de fluviis. DELKIUS.

- 185 Flebile saxum fingite, superi,
Vel in Eridani ponite ripis,
Ubi moesta sonat Phaëthontiadum
Silva sororum. me vel Siculis
Addite faxis, ubi fata gemit
190 Theffala Siren: vel in Edonas
Tollite silvas: qualis natum
Daulias ales solet Ismaria
Flere sub umbra. formam lacrimis
Aptate meis, resonetque malis
195 Aspera Trachin. Cyprîa lacrimas
Myrrha tuetur: raptum conjux
Ceyca gemit. sibi Tantalus est
Facta superstes. fugit vultus
Philomela suos, natumque sonat

Fle-

GRONOVII.

185. *FleBILE saxum figat, superi,*] Lipsius è Mf. *fugite.* Eo putat Delrius confirmari veterem suspicionem suam *figite.* Non carpo, inquit Gruterus, sed sic nullus Pall. At Flor quoque *figite:* idque sine suspitione ulla recipiendum. Idem, *Sippulum.*

187. *Phaëthontiadum Turba sororum.*] Quanto suavius Florent. *Silva sororum.* nam in arbores succini mutatas notissimum.

189. *Ubi fata gemit Theffala Siren: vel in Edonas Tollite*] Flor. *ubi fata gemam Theffala Siren.* ipsa enim addi illis & ex earum Sirenum numero fieri velit. dein idem: *vel in Edonas Ponite silvas.*

195. *Cyprias lacrimas Myrrha tuetur:*] Melius Flor. *Cypria lacrimas.*

199. *Natumque sonat Flebilis Ilym.*] Lege cum Etrusco: *Flebilis Atthis.* Progne enim & Philomela Atthisides, Pandionis filiae.

VARIORUM.

186. *Eridani*] Padi fluv. Italiae, cujus in ripis sorores Phaëtonis casum fratris lugentes in alnos

seu populos mutatae sunt. FARNABIUS.

189. *Fata*] Se à Musis, quibuscum contendere aufae sunt, deplumatas. *Vel* quod Proserpinam raptam non invenerint. FARN.

190. *Theffala Siren:*] A patre Acheloo, qui è Theffalia. Med. 355. FARN. Theffalam dicit, quia Sirenes Acheloi filiae sunt, Nonnus in Dionysiacis. DELRIUS.

190. *Edonas*] Thracias ab Edone monte. FARNABIUS.

192. *Daulias*] Philomela (vel ut alii Procne) in lusciniam conversa. à Daulide opp. Phocidos sub ditione Terei. Agamemn. vers. 665. FARN.

195. *Trachin.*] Troad. vers. 816. & suprâ vers. 136. FARN.

196. *Myrrha tuetur:*] Cynarae regis filia à patre infcio impraegnata: cujus, ubi rescisset, iram fugiens in Sabaeam, mutata est in Myrrham arborem. FARN.

196. *Conjux*] Agamemn. vers. 674. FARN.

197. *Sibi*] In lapidem quippe obdruit qui formam Niobes retinet, lacrymareque videtur. FARNABIUS.

198. *Fugit*] Mutata scil. in avem. Suprà vers. 192. FARN.

- 200 Flebilis Atthis. cur mea nondum
Capiunt volucres brachia plumas?
Felix, felix, cum silva domus
Nostra feretur, patrioque sedens
Ales in agro referam querulo
- 205 Murmure casus: volucremque Iolen
Fama loquetur. vidi, vidi
Miseranda mei fata parentis.
Cum letifero stipite pulsus,
Tota jacuit sparsus in aula.
- 210 Prô, si tumultum fata dedissent,
Quoties genitor quaerendus eras!
Potuine tuam spectare necem,
Nondum teneras vestite genas,
Necdum forti sanguine Toxeu?
- 215 Quid vestra querar fata, parentes,
Quos in tutum mors aequa tulit?
Mea me lacrimas fortuna rogat.
Jam jam dominae captiva colos

Fu-

GRONOVII.

204. *Querulo Murmure questus: volucremque Iolen Turba*] Lipsius è *Ml. Murmure casus*: dein, *Fama loquetur*. Prius non tanti fuit amico ejus, ut commemoraret. Immo tanquam ultro defendens vulgatum, *205. Querulo questus* ait ludere vocabulo. Non adeo jojunus erat puerilium figurarum Seneca. Posterius recepit duorum suorum auctoritate. Gruterus utrumque melius fatetur: si adfentirentur modo Mss. codices. Satis est codicem, puta Florentinum.

214. *Nondum fortis sanguine Toxeu*] Rectius Florent. *fortis sanguine*. Corroborato, virili. Et sequenti: *Quid vestra queror*.

VARIORUM.

202. *Felix,*] O felix essem, si ut illa, ego avis

facta in sylvis casus meos quereretur. FARNABIUS.

206. *Vidi, vidi*] Hyginus, in fabulis, Hercules inquit, cum Iolen Euryti filiam in conjugium petiisset, illaque eum repudiasset, Oechaliam expugnavit: qui, ut à virgine rogaretur, parentes ejus coram ea interficere velle coepit, illa animo pertinacior, parentes suos ante se necari est perpeffa. DELRIUS.

208. *Stipite*] Clava Herculis. FARNABIUS.

209. *Sparsus*] Contritus & in frusta concisus. FARNABIUS.

210. *Si tumultum*] Imitatur illud vers. 1256. & 1269. Hippol. FARN.

213. *Vestite*] Barbato. FARN.

216. *In tutum*] Neque enim dolorem sentitis, quod ego facio. FARN.

- Fufosque legam: prô, faeve decor,
 220 Formaue mortem paritura mihi:
 Tibi cuncta domus concidit uni,
 Dum me genitor negat Alcidae,
 Atque Hercules focer esse timet.
 Sed jam dominae tecta petantur.
 225 *Chor.* Quid regna tui clara parentis,
 Proavosque tuos respicis amens?
 Fugiat vultus fortuna prior.
 Felix, quisquis novit famulum
 Regemque pati, vultusque suos
 230 Variare potest. vires pepulit
 Pondusque mali, casus animo
 Qui tulit aequo.

ACTUS

GRONOVII.

VARIORUM.

228. *Patens, quisquis*] Flor. *Felix, quisquis.* ut in Mog. Delrius, in uno suorum invenere Gruterus: qui caetera recte ordinat, nec de profundiore ulcere suspicari debuit. Male Scaliger: *petulit aequo. Famulum regemque pati*, ne quid erres, (neque enim ita loquuntur commentatores, ut se intellexisse demonstrent) est pro diversitate temporum famuli regisque personam gere. *Novit famulum regemque pati*, qui potest pati & vivere laetus nec fortunam accusans, si alterius in potestate sit, rursusque potest pati & vivere modestus ac fortunae reverens, si rex sit. Quasi esset, qui potest pati se famulum esse, non intoleranti neque abjecto animo servitutem à fortuna impositam excipiendo: qui potest pati se regem esse, non impotenti neque inflato animo regnum ab eadem fortuna concessum usurpando. De verbo *Pati* supra egimus.

230. *Vires pepulit*] Flor. *Rapuit vires Pondusque mali.* Forte, *malo.*

220. *Formaque mortem*] Deianira apud Sophoclem, in Trachiniis, ait venustam formam Iolae exitio fuisse: — *οὐκ ἔστιν ἔτι τὸ καὶ ἀνδρὶ τῷ βίῳ δῶκεν.* Plutarch. in Parallelis, ex Nicia Mallote, retulit, Iolen, cum Hercules Oechaliam oppugnaret, se de muro praecipitem dedisse; casu autem vento vestem sinuante, nihil mali perpeffam fuisse. DELRIUS.

221. *Tibi*] Mea solius causa. FARNABIUS.

222. *Dum me*] Repudiatus enim ab Euryto Hercules filiam ejus Iolen uxorem ambiens Oechaliam expugnavit, regemque cum suis interfecit. FARN.

227. *Fugiat*] Noli recordari, vel dissimula fortunam priorem. FARN.

228. *Quisquis*] Quicumque è regni fastigio in servitutem deturbatus fortunam mutatam aequo animo ferre potest; vultumque scenae adaptare, multo levius reddit malum, quod corrigere est nefas. FARN.

ACTUS SECUNDUS.

NUTRIX. DEIANIRA. LICHAS Muta Persona.

*Furens zelotypia Deianira conspecta Iole vindictam meditatur
vestemque venenatam Herculi mittit.*

- Nutr.* **O** Quam cruentus foeminas stimulat dolor,
Cum patuit una pellici & nuptae domus!
235 Scylla, & Charybdis Sicula contorquens freta
Minus est timenda. nulla non melior fera est.
Namque ut reluxit pellicis captae decus,
Et fulsit Iole, qualis innubis dies,
Purumve claris noctibus sidus micat:
240 Stetit furenti similis, ac torvum intuens
Herculea conjux: foeta ut Armeniâ jacens
Sub rupe tigris, hoste conspecto exsilit:
Aut iussa thyrsus quatere, conceptum ferens
Maenas Lyaeum, dubia quo gressus agat,
245 Haesit parumper: tum per Herculeos lares
Lymphata rapitur; tota vix satis est domus.
Incurrit, errat, sistit. in vultus dolor

Pro-

GRONOVII.

VARIORUM.

233. *Foeminas stimulat dolor,*] Fl. vehementius:
stimulat furor. Idem altero post: *Purisque clarum:*
ut & Lipsianus.

241. *Foeta ut Armeniâ jacens Sub rupe*] Sic &
Flor. non *armento*. Amicus Lipsii, quum verbo
agnoscere beneficium posset, multis laborat, ne
videatur aut ab illo primo accepisse, aut negli-
gens fuisse non utendo, quod ab alio se priorem
habuisse vult credi.

246. *Lymphata rapitur;*] Flor. *Attonita fer-*
tur.

235. *Scylla,*] Thyest. vers. 577. FARN.

238. *Innubis*] *Ἀνιπέλας*, serena, candida:
FARNABIUS.

239. *Sidus*] Luna seu aliud sidus. FARN.

242. *Hoste*] Venatore. FARN.

243. *Iussa*] Enthea, inflata Bacchi numine &
hastam pampinis involutam vibrans. FARN.

244. *Maenas*] Oedip. vers. 436. FARN.

244. *Lyaeum,*] Oedip. vers. 508. FARN.

246. *Lymphata*] Med. vers. 386. FARN.

247. *Incurrit,*] Vide initium actus 3. Medae;
cujus

- Processit omnis: pectori penè intimo
 Nihil est relictum. fletus insequitur minas.
 250 Nec unus habitus durat, aut uno furit
 Contenta vultu. nunc inardescunt genae,
 Pallor ruborem pellit, & formas dolor
 Errat per omnes. queritur, implorat, gemit.
 Sonuere postes: ecce praecipiti gradu
 255 Secreta mentis ore confuso exerit.
Deian. Quamcunque partem sedis aetherae premis
 Conjux Tonantis, mitte in Alcidem feram,
 Quae mihi satis sit: si qua foecundum caput
 Palude tota vastior serpens movet,
 260 Ignara vinci: si quid excessit feras,
 Immane, dirum, horribile, quo viso Hercules
 Avertat oculos; hoc sinu immenso exeat.
 Vel si ferae negantur, hanc animam precor
 Converte in aliquid: quodlibet possum malum
 265 Hac mente fieri. commoda effigiem mihi
 Parem dolori. non capit pectus minas.
 Quid excutis telluris extremae sinus,
 Orbemque versas? quid rogas Ditem mala?

Omnes

GRONOVII.

249. *Fletus insequitur genas.*] Lege ex Flor.
minas. Modo dira minatur, modo muliebriter
 flet.

254. *Sonuere postes:*] Non crepitu digitorum,
 ut hic annotant, tanquam insanae & furenti haec
 cura fuerit, sed stridore cardinum naturali.

VARIORUM.

cujus loci affectuum haec adumbratio. FARN.

254. *Sonuere*] Crepuere fores à veteri Grae-
 corum more: apud quos cum fores aperirentur
 in viam, exituri digitis ostium intus pulsantes vel-

le aliquem prodire significabant, ut forte adstan-
 tes vel praetereuntes caverent sibi, ne a foribus
 in vicum dejectis laederentur. FARN.

257. *Conjux*] Juno. FARN.

258. *Mihi*] Ad iram meam explendam: tui
 enim odii feras superavit omnes. FARN.

258. *Si qua*] Si quod numerosius Hydra ma-
 lum invictum. Hercul. Fur. 240. FARN.

262. *Hoc sinu*] E sinu terrae, inquit Scaliger.
 FARN. Vide ad Troadas vers. 172.

263. *Animam*] Meam, me. FARN.

265. *Hu: mente*] Irata, furiata. FARN.

265. *Commoda*] Da huic animae meae aptam &
 parem monstri corporis effigiem, quae conce-
 ptam exequatur malitiam. FARN.

LIII

270. *Hoc*

- Omnes in isto pectore invenies feras,
 270 Quas timuit. odiis accipe hoc telum tuis.
 Ego sum noverca: perdere Alcidem potes.
 Profer manus quocunque. quid cessas Dea?
 Utere furente. quod jubes fieri nefas?
 Reperi. quid haeres? ipsa jam cesses licet,
 275 Haec ira latis est. *Nutr.* Pectoris sani parum,
 Alumna, questus comprime, & flammās doma.
 Frena dolorem. conjugem ostende Herculis.
Deian. Iole meis captiva germanos dabit
 Natis? Jovisque fiet è famula nurus?
 280 Num flamma cursus pariter & torrens ferent?
 Et Ursa pontum sicca caeruleum bibit?
 Non ibo inulta; gefferis coelum licet,
 Totusque pacem debeat mundus tibi:
 Est aliquid hydra potius; iratae dolor

Nu-

GRONOVII.

VARIORUM.

269. *Invenies feras, Quas timeat.* Flor. *invenies feras, Quas timuit.* Ut in Hercule Furente: nempe pro telis gerit, Quas timuit & quae fudit. Et infra: *Herculis tantum sui Coniux timentis.* Unde confirmatur conjectura nostra in ludo de morte Claudii: Tum Hercules primo aspectu sane perturbatus est, ut qui etiam Junonia monstra timuerit.

272. *Profer manus quocunque* Fl. & omnes fere, quos vidi, *Profer.* Unde Nic. Heinſius. *Fer, fer manus quocunque.*

280. *Non flamma cursus* Delius conjicit: *Ut flamma c. p. & t. ferant, Ut Urſa.* Gruterus, quum omnes Miſſ. *Num flamma,* non frustra cenſet ſe ſuſpicari, *Tum flamma.* Scaliger, *Non. flamma pariter:* quod jam ſecuti ſunt. Fuit & vir doctus cui placeret: *Non flamma pariter ut torrens.* quem admodum Plauto, *ſilium pariter moratum ut pater.* Sed Seneca non dicit futurum, ut ignis inſtar torrentis fluat: id fieri quandoque teſtis Veſuvius: ſed ut conjunctim eant: quod fieri nullo modo poteſt. Recte omnino ſcripti: *Num flamma.* An etiam ignis miſcebitur aquae, &

270. *Hoc telum* Hoc pectus meum. FARN.

271. *Ego ſum* Emphaſis. Ego jam noverca liberis ex pellice Herculis, furore meo novercali ſuperabo tuum in pellices & Jovis furta odium. FARNABIUS.

273. *Utere* Me inſtrumento uſa perdere Herculem potes. FARN.

275. *Haec ira* Mea haec. FARN.

276. *Flammās* Irarum. FARN.

277. *Herculis* Dignam Hercule heroē. FARN.

278. *Germanos* Impropie poſitum pro conſanguineis fratribus. DELRIUS.

280. *Flamma* Ante cum flammis aquae, &c. ſidem ſociuſque jungent. Thyest verſ. 479. FARNABIUS.

281. *Urſa* Prius perfundet Arctos pontus. Vide Thyest. verſ. 476. FARN.

282. *Gefferis* Herc. Fur. verſ. 68. FARN.

284. *Est aliquid* Senties tamen eſſe monſtrum Hydra pejus, dolorem ſcil. conjugis quae viduata taedis Ardet & odit. Med. verſ. 581. FARN.

285. *Quis*]

- 285 Nuptae. Quis ignis tantus in coelum furit
 Ardentis Aetnae? quidquid est victum tibi,
 Hic vincet animus. capta praeripiet toros?
 Adhuc timebam monstra. jam nullum est malum.
 Cessere pestes. in locum venit ferae
 290 Invisâ pellex. summe prô rector deûm,
 Et clare Titan, Herculis tantum fui
 Conjux timentis. vota quae superis tuli,
 Cessere captae. pellici felix fui.
 Illi meas audistis, ô superi, preces:
 295 Incolumis illi remeat. ô nulla dolor
 Contente poena, quaere supplicia horrida,
 Incogitata, infanda. Junonem doce,
 Quid odia valeant. nescit irasci satis.
 Pro me gerebas bella. propter me vagas
 300 Achelous undas sanguine infecit suo,
 Cum lenta serpens fieret; in taurum trucem
 Nunc flecteret serpente deposita minas;
 Et mille in hoste vinceret uno feras.
 Jam displicemus, capta praelata est mihi.

Non

GRONOVII.

Ursae occidunt? quasi dicat perinde istud futurum, ut hoc. id est, neutrum unquam. Vide lib. 4. Observ. cap. 11.

286. *Quicquid est victum tibi,*] Frustra blanditur Grutero: *quicquid invictum tibi*: etsi Scaliger quoque hoc melius pronunciarit. Nihil enim adhuc invictum Herculi.

VARIORUM.

285. *Quis*] Neque enim Aetnae ignes furunt, quantum offensae uxoris irae. FARN.

287. *Capta*] Mihine captiva praeripiet tori gaudia? FARN.

288. *Adhuc*] Hastenus, prius. FARN.

292. *Timentis.*] Anxii, dum monstra domanda aggredieretur, illius vero incolumis aliae mihi gaudia praeripiunt, infra vers. 295. FARN.

293. *Captae.*] In bonum & utilitatem Ioles captivae. FARN.

295. *Incolumis*] Suprà vers. 292. illi incolumis, mihi non ita. FARN.

299. *Gerebas*] Cum Acheloo Acarnaniae fluv. qui me uxorem ambivit, seque viribus Herculi inferiorem perspicuens in varias se mutavit formas: *ὅς ποτ' ἄν κορυβίς, ταύρος, ἄλλοι δ' ὅλοι* Δερβάνος, *ἄλλοι δ' ἀνδρὶς τύποι* Βάκχον, infra vers. 585. FARN.

300. *Undas*] In quas se transformaverat Achelous. FARN.

LIII 2

307. *Quid*]

- 305 Non praeferetur. qui dies thalami ultimus
 Nostri est futurus, hic erit vitae tuae.
 Quid hoc? recedit animus, & ponit minas.
 Jam cessit ira, quid miser langues dolor?
 Perdis furorem? conjugis tacitae fidem
- 310 Mihi reddis iterum. quid vetas flammās ali?
 Quid frangis ignes? hunc mihi serva impetum.
 Pares eramus. non erit votis opus.
 Aderit noverca, quae manus nostras regat,
 Nec invocata. *Nutr.* Quod paras demens scelus?
- 315 Perimes maritum, cujus extremus dies
 Primusque laudes novit, & coelo tenus
 Erecta terras fama suppositas habet?
 Rogos in istos terra consurget parens,
 Domusque soceri prima, & Aetolum genus
- 320 Sternetur omne; saxa jamdudum & faces
 In te ferentur. vindicem tellus suum

De-

GRONOVII.

309. *Conjugis sanctae fidem*] Flor. *conjugis tacitae fidem.* id est, dissimulantis injuriam & sine querela ferentis impatientiam viri: ut de Africani uxore Valerius Maximus lib. 6. cap. 7.

312. *Pares eramus.*] Flor. *Patres erimus.* *Legit: Pares coimus.* Neque enim placere potest quorundam *eamus.*

320. *Saxa jamdudum & faces. In te ferantur.*] Nihil necesse est sincerum vas in crustare. *Ferentur* Flor. & Lipsianus: idque tam exigit res quam *Sternetur & Defendet.*

VARIORUM.

307. *Quid*] Coarguit se, quod iram remisit. FARNABIUS.

309. *Conjugis fidem*] Quae sanctam uxorem deceat. FARN.

311. *Ignes?*] Furoris & irac. FARN.

312. *Pares eramus*] Ira Herculem aequavi, quae mihi si maneat, non erit opus auxilium

divinum invocare. aderit enim vel non vocata Juno. FARN.

313. *Noverca,*] Juno. FARN.

315. *Extremus.*] Occidens & Oriens, Herc. Fur. vers. 37. FARN.

316. *Coelo*] *Fama super aethera notus, sub pedibus terras videt.*

318. *Terra*] Terra parens communis tot mon- stris ab illo purgata vindicabit. FARN.

319. *Domusque*] Oenei patris tui domus sternetur prima in ejus necis vindictam; totaque una Aetolia patria tua. FARN.

320. *Saxa*] Seditiosi populi tela. *Jamque faces & saxa volant, furor arma ministrat.* Infra vers. 871. FARN.

320. *Faces*] Fulmina. FARN.

320. *Saxa jam dudum & faces in te ferentur.*] Lectioni huic obviae Gruterus; quasi *jam dudum* minus conveniat *ferentur.* Verum adverbium illud poetis saepe idem esse quod *continuo*, ac proinde aliis quoque temporibus jungi notat Valla Elegant. lib. 2. cap. 34. SCHRODERUS.

Defendet omnis. una quot poenas dabis?
Effugere terras crede, & humanum genus
Te posse; fulmen genitor Alcidae gerit.

325 Jam jam minaces ire per coelum faces
Specta, & tonantem fulmine excusso diem.
Mortem quoque ipsam, quam putas tutam, time.
Dominatur illic patruus Alcidae tui.

Quocunque perges, misera, cognatos deos
330 Illic videbis. *Deian.* Maximum fieri scelus
Et ipsa fateor, sed dolor fieri jubet.

Nutr. Moriere. *Deian.* Moriar Herculis nempe incliti
Conjux. nec ullus nocte discussa dies
Viduam notabit, nec meos pellex toros

335 Captiva capiet. ante ab Occasu dies.
Nascetur. Indos ante glacialis polus.
Scythasve tepida Phoebus inficiet rota;
Quam me relictam Thessalae aspiciant nurus.
Meo jugales sanguine extinguiam faces.

340 Aut pereat, aut me perimat. elisis feris
Et conjugem addat. inter Herculeos licet
Me quoque labores numeret. Alcidae toros
Moritura certe corpore amplectar meo.

Ire,

GRONOVII.

aspiciant.

329. *Cognatos deos Illic videbis.*] Si non fallit conjectura, scripsit auctor: Illi. nempe Herculi.

336. *Indis ante glaciale polum*] Flor. ante ab occasu dies Nascetur. Indos ante glacialis polus Scythasve tepida Phoebus inficiet rota. Prius Septentrio Indos faciet albos, aut sol adurens Scythas reddet coloratos, nigrantes. Praecepit haec omnia Lipsius praeter inficiet. Illi ne tralatitia quidem mentione dignum illum habuerunt. Amicus tamen ejus, ne nihil agat, pro Scythasve, suspicari se ait rectius Scythasque. Intererat enim. Sequenti quoque Florent. Thessalae inspiciant. non.

VARIORUM.

328. *Illic*] In morte seu mortis regione, id est, inferis. FARN.

328. *Patruus*] Pluto frater Jovis, qui pater Herc. FARN.

332. *Herculis*] Emori me malo, quam repudiata vivere ac rejectam videre captivam vel pellicem vel nuptam Herculi. Infra vers. 334. & 338. FARN.

339. *Jugales*] Quae in Ioles nuptiis praeferebantur. Vide Phoen. v. 263. FARN.

LHL 3.

350. *Fe*

- Ire, ire ad umbras Herculis nuptam libet;
 345 Sed non inultam. si quid è nostro Hercule
 Concepit Iole, manibus evellam meis
 Ante, & per ipsas pellicem invadam faces.
 Me nuptiali victimam feriat die
 Infestus, Iolen dum supra exanimem ruam.
 350 Felix jacet, quicumque quos odit, premit.
Nutr. Quid ipsa flammis pascis? & vastum foves
 Ultro dolorem misera? quid cassum times?
 Dilexit Iolen; nempe dum starent lares,
 Regisque natam peteret. in famulae locum
 355 Regina cecidit. perdidit vires amor,
 Multumque ab illo traxit infelix status.
 Illicita amantur, excidit quidquid licet.
Deian. Fortuna amorem pejor inflammat magis.
 Amat vel ipsum, quod caret patrio lare,
 360 Quod nudus auro crinis & gemma jacet:
 Ipsas misericors forsan aerumnas amat.
Nutr. Hoc usitatum est Herculi, captas amat.
 Dilecta Priami nempe Dardanii soror

Con-

GRONOVII.

344. *Herculi junctam libet;* Non errarunt, qui reposuerunt: *Herculis nuptam*. Sic enim Florentinus. Et quidem, *Herculis nuptam*.

353. *Nempe dum starent lares,* Flor. cum staret parens.

356. *Multumque ab illo traxit* Infra: *Nihilque ab illa casus & fatum grave, Nisi regna, traxit*. Quia tamen Florentinus, *Multumque*, conjiciebam: *Multumque anilem traxit infelix status*. Iole, inquit, tanta calamitate oppressa conse-

VARIORUM.

350. *Felix* Vide Agam. v. 200. FARN.

352. *Quid casum* Nubilolum dictum, & quasi

hac mente, Quid times eam quae jam cecidit? Tamen ambigo, ne *cassum* scripserit: id esset, Quid frustra & in vanum times? LIPSIUS.

359. *Amat* Vel ob hoc ardentius amat, quia miserac miseretur. FARNABIUS.

362. *Hoc usitatum est* Et hunc versum Deianirae tribuas. FARN. Ego vero, si locus conjecturae, opinor hunc adhuc versiculum relinquendum Deianirae. sequentem vero Nutrici dandum. Soter (inquit illa) Hercules amare captas. Respondet Nutrix, solere, sed brevi spacio, & mox abjicere: idque probat exemplis Hesiones, Auges, Thespiadum, Omphalae. quae sane nullo modo ab ipsa Deianira dici convenit. cogitate Critici, & adsentimini. DELRIUS.

363. *Dilecta* Hesionem quidem ceto ereptam posteaque una cum Troja captam (Herculi-
 ut

- Concessa famulo est. adice, quot nuptas prius,
 365 Quot virgines dilexit. erravit vagus.
 Arcadia nempe virgo, Palladios choros
 Dum nectit Auge, vim stupri passa excidit,
 Nullamque amoris retinet Herculei notam.
 Referam quid alias? nempe Thespiades vacant,
 370 Brevique in illas arsit Alcides face.
 Hospes Timoli Lydiam fovit nurum,
 Et amore captus, ad leves sedit colos,
 Udum feroci stamen intorquens manu.
 Nempe illa cervix spolia deposuit ferae,

Cri-

GRONOVII.

nuit ante tempus, deformis senii traxit imaginem. Persius: *Artificemque tuo ducat sub pollice vultum.*

369. *Mene Thespiades vocant? Brevique in illas*] Delius encliticam addidisse censet qui cuperent hiatum vitare: sed illam menti loquentis maculam aspergere: coque delendam Cui negat Gruterus obtemperare: nam, *que*, hic valere etiam, & cuiusvis esse momenti. Ignoscendum est ambobus: non enim didicerant e Florentino auctorem scripsisse: *nempe Thespiades vacant, Brevique in illas.* Carent viro & amante Hercule. Sic Ciceroni & Sallustio *vacua domus*. Veillet & Nic. Heinshius noster, *in illis*, ut Ovidio: *quid in hospitibus, regia virgo, Uxoris: &, merito deus arsit in illa.*

373. *Udum feroci*] Debetur autem huius loci restitutio ingenio Guill. Canteri, quum antea legeretur, *Unum*. Qui alia conati sunt, operam lulerunt.

VARIORUM.

ut innuit, amatam) concessit Hercules comiti suo Telamoni, quod primus mutum occupasset. FARNABIUS.

364 *Concessa famulo est.*] Sunt qui gestiant rescribere *Concessa famula*, quod non videatur Jovis nepos dici posse famulus Herculis. male prorsus. nam ille cujus auspiciis aliquid geritur in bello, omnes administratos non absurde vocat famulos, quamvis alioquin pares, imo superiores. Sic fa-

mulos habuit Graecorum reges Agamemnon: sic Heroas tot, Jason; de quo opportune Valerius Flaccus: — *iacitque sedent ad iussa ministri.* Caesar quoque de Pompejo lib. 3. bell. civil. *Sed illum delectari imperio, & Consulares Praetoriosque servorum habere loco, &c.* GRUTERUS. Florentinus tamen, *famula.*

366. *Arcadia*] Quin & Augen Aloe Arcadis filiam Minervae sacerdotem compressit, sed mox neglectam cum partu (Telepho) arca inclusam mari exposuit. FARN.

369. *Thespiades*] Quid dicam filias quinquaginta Thespii, quas totidem (vel ut alii, una) notibus compressit? FARN.

371. *Hospes Timoli*] Tmoli montis Lydiae. FARN. Ita Ovidius 6. Metamorphos. *Deservere sui Nymphae vineta Timoli.* Stephanus ait, *Τιμολοι* dici integre, sed *ἱμῶλον* & *πονηκὸν ὀρυκτὸν*. Dissyllabum supra est in Phoenissis; *Hinc nota Baccho Tmolus attollit iuga.* Et Ovidio *xx. riget arduus alto Tmolus in ascensu.* Celebratus fuit speculâ candidâ à Persis in eo conditâ, unde fortasse dictus *ἱερὸν Ἀρκίαν*. Est & nomen fluvii, apud Theophrastum, in quo coticula reperitur *δοκίμασι* & *χρ.* (σ: oppidi praeterea, cujus alii meminerunt. FABRITIUS.

371. *Lydiam*] Omphalem. Herc. Fur. v. 465. FARNABIUS.

373. *Udum feroci*] Saliva vel aqua cui interrendum digitos immergere solent. FARN.

374. *Illa*] *Emphasis.* Leonis exuvias gestare solita. FARN.

374. *Spolia*] Leonis pellem. FARN.

376. *My-*

Olim petitem, cecidit & partu labat;
Materque multum rapuit ex illo mihi.

390 Aetas citato senior eripuit gradu.

Vides ut altum famula non perdat decus?

Cessere vultus penitus, & paedor sedet;

Tamen per ipsas fulget aerumnas decor,

Nihilque ab illa casus & fatum grave

395 Nisi regna traxit. hic meum pectus timor,

Altrix, laceffit; hic rapit somnos pavor.

Praeclara totis gentibus conjux eram;

Thalamosque nostros invido voto nurus

Optabat omnis: quo nimis quisquis deos

Ora-

GRONOVII.

gratia, illa venustas, quae quondam tuit. Illa, alterius temporis: ut apud Livium: *lorum magnificientia operum: nondum indocla hac effusione*: id est, hujus seculi.

390. *Citato senior eripuit*] Lipsius de conjectura, & rapuit, ut fluat, inquit, sententia. Admisit in contextum amicus ejus, & tamen in commentario aequae fluere versum, aequae constare omnia scribit, etiam si retineamus, quod omnes libri exhibent: nimias istas esse delicias, quibus dissuimus. Grutero altiore tabe videtur infectus locus. Alius vir summus, *Aetasque citato*: & tamen inepte redundare locum pueriliterque luxuriare rectissime judicat. Scribamus: *Aetas citato senior appropinquat gradu*. Nisi malis arreptat. Grotius, eripiet.

395. *Hinc meum pectus timor, Altrix, laceffit*: hinc] Florentinus melius: *hic meum pectus timor, Altrix, laceffit*: *hic rapit somnos pavor*. Sic apud Florum 4, 2. *Hic dolor transfrersum egit*: Ubi mirum Gruterum ex corruptis codd. subjecisse hinc: & addere quantum intersit, expeditius quem sensurum quam expressurum. Certe aliquid interest: nam elegantiae antiquae est dicere, *hic dolor, hic pavor*, pro eo quod vulgus diceret, *hinc vel ex hac causa dolor aut pavor*.

398. *Invido fato nurus*] Conjecturam Dan. Heinsii, *invido voto*, expressam habet codex Etruscus. Ovid. *Multorumque fuit spes invidiosa procorum*.

399. *Quo nimis quisquis*] Locus, in quo proclivius divinare quam verum promittere. Delirius: *quod nimis, quisquis*: vel, *quid? nisi?* *quisquis*: vultque pronomen foemineo genere accipi. Gruterus: *comminus quisquis*: vel, *quae vehemens quicquam*. Scaliger: *quae nimis quicquam*. Dan. Heinsius: *quo minus, quisquis*. H. Grotius: *quo minus, quicquid deos Orabat ulla*. Lipsianus codex: *quove mens quicquam*. Flor. *quave mens quicquam*. Tentabam: *quae tumens quicquam*. i. e. nimium, superbum. Interim valde blanditur Grotianum. Succurrit denique: & *meos, quisquis deos Putabat ullos*. Quisquis tam pius erat, ut crederet esse deos, illos omnes pariter mihi favere judicabat.

VARIORUM.

389. *Materque*] Matris in pariundo officium; partus. FARN.

392. *Cessere*] Cessit è priore statu vultus. vel ut alii cultus, id est, ornatus. pulchra tamen est. FARNABIUS.

396. *Altrix*] O nutrix. FARN.

397. *Totis*] Omnium gentium opinione. FARNABIUS.

399. *Quo nimis quisquis deos Orabat ullos. nuribus cet.*] Vexatissimum esse locum hunc recte ostendunt interpretum conjecturae, & sententiarum divortia. Mihi codicis Traject. lectio praeter ceteris hic & verba & sensum expedire videtur,
M m m m ad-

- 375 Crinemque mitra pressit, & famulus stetit,
Hirtam Sabaea marcidus myrrha comam.
Ubique caluit, sed levi caluit face.
Haerere amantes post vagos ignes solent.
Famulamne & hostis praeferet gnatam tibi?
- 380 *Deian.* Ut alta silvas forma vernantes alit,
Quas nemore nudo primus investit tepor;
At cum solutos expulit Boreas Notos,
Et saeva totas bruma decussit comas,
Deforme solis aspicias truncis nemus:
- 385 Sic nostra longum forma percurrans iter,
Deperdit aliquid semper, & fulget minus,
Nec illa Venus est. quidquid in nobis fuit

Olim

GRONOVII.

380. *Ut alta silvas forma vernantes alit,*] Flor. *habet*: in caeteris nihil mutat. *Alta forma* est speciosa altitudo ac proceritas, cui utique adjiciunt frondes & comae vere florentes. Aut hypalagen cogita, quasi esset: Altas silvas habet forma vernantes, id est. altis arboribus adest formositas vere virentibus.

384. *Deforme foliis aspicias truncis*] Lipsius monuit ē MS. legendum, *foliis truncis*. Vide quam gratos hic amicos expertus sit. Illius quidem nulla memoria: Herbip. & Venet. & Lugdun. nominare malunt: hos dedisse *foliis*: primos Basileenses *folia*, sed, ajunt, non Sibyllae. Putes igitur probare *foliis*. At explicatio repugnat: nudum nemus significari vacuum foliis: neque enim tantum esse brumae rigorem, ut ramos etiam cunctos dejiciat: comas tantum decidisse: & comas *folia sola*, itaque legendum aliquando se judicasse: *foliis aspicias truncum*: verum quare ad conjecturas, quum acque bona quae existant. Haec omnia, ne quid debeant amico. Et tamen in contextu fecerunt *foliis*. Et sic quoque Florentinus. Neque tam acerbos se lectores habiturum speravit auctor, ut parvulam hyperbolem ei non condonarent, & *folos truncos* praecise interpretarentur truncos sine ullo ramo. Quid Lucanus,

cum ait, *truncos*, non *frondibus* efficit umbram, an intellexit nullum annosae illi quercui ramum fore?

387. *Malisque minus est.*] Faciei interpretantur esse minus formae: quasi à *mala* sit *malis*. Tu lege cum Flor. *Nec illa Venus est.* illa gratia, illa

VARIORUM.

376 *Myrrha*] Myrrha gummi genus odoriferum, in Troglodiide, Arabia, Sabaea nascens: Sabaea vilissima fere, teste Plinio lib. 12. cap. 15. & 16. unguentum ex sola myrrhae gutta *sauis* dicebatur. DELRIUS.

377. *Levi*] Inconstanti, brevi. FARNABIUS.

378. *Haerere*] Sistere figereque solent in una amores prius vagos, quod in te faciet libentius quam in captiva. atque hinc occasio dissertationis iongae satis *Dejanirae* suae dissidentis formae. FARN.

381. *Quas nemore nudo primus, &c.*] *Investit*, foliis ornat, tanquam vestibus. Simili Metaphorâ Ovidius, *At simul induimus nostris sua monera ramis*. Id est, postquam ramos foliis, tanquam indumento, vestivimus. FABRITIUS.

387. *Malisque*] Faciei que minus inest formae. ita apud Soph. *ἰὼ γὰρ ἡλέω· τὸ δὲ πῖπρον αὐτῶν, τὸ δὲ φθινῶν*. FARNABIUS.

389. *Ma-*

Olim petitem, cecidit & partu labat;
Materque multum rapuit ex illo mihi.

390 Aetas citato senior eripuit gradu.
Vides ut altum famula non perdat decus?

Cessere vultus penitus, & paedor sedet;
Tamen per ipsas fulget aerumnas decor,
Nihilque ab illa casus & fatum grave

395 Nisi regna traxit. hic meum pectus timor,
Altrix, laceffit; hic rapit somnos pavor.

Praeclara totis gentibus conjux eram;
Thalamosque nostros invido voto nurus
Optabat omnis: quo nimis quisquis deos

Ora-

GRONOVII.

gratia, illa venustas, quae quondam fuit. Illa, alterius temporis: ut apud Livium: *horum magnificentia operum: nondum inducta hac effusione*: id est, hujus seculi.

390. *Citato senior eripuit*] Lipsius de conjectura, & rapuit, ut fluat, inquit, sententia. Admisit in contextum amicus ejus, & tamen in commentario aequae fluere versus, aequae constare omnia scribit, etiamsi retineamus, quod omnes libri exhibent: nimias istas esse delicias, quibus disfluimus. Grutero altiore tabe videtur infestus locus. Alius vir summus, *Aetasque citato*: & tamen inepte redundare locum pueriliterque luxuriare rectissime judicat. Scribamus: *Aetas citato senior approperat gradu*. Nisi malis arripit. Grotius, eripiet.

395. *Hinc meum pectus timor, Altrix, laceffit*: hinc] Florentinus melius: *hic meum pectus timor, Altrix, laceffit: hic rapit somnos pavor*. Sic apud Florum 4, 2. *Hic dolor transversum egit*: Ubi mirum Gruterum ex corruptis codd. subjecisse hinc: & addere quantum intersit, expeditius quem sensurum quam expressurum. Certe aliquid interest: nam elegantiae antiquae est dicere, *hic dolor, hic pavor*, pro eo quod vulgus diceret, *hinc* vel ex hac causa dolor aut pavor.

398. *Invido fato nurus*] Conjecturam Dan. Heinsii, *invido voto*, expressam habet codex Etruscus. Ovid. *Multorumque fuit spes invidiosa praetorum*.

399. *Quo nimis quisquis*] Locus, in quo proclivius divinare quam verum promittere. Delirius: *quod nimis, quisquis*: vel, *quid? nisi?* *quisquis*: vultque pronomen foemineo genere *accipi*. Gruterus: *comminus quisquis*: vel, *quae vehemens quicquam*. Scaliger: *quae nimis quicquam*. Dan. Heinsius: *quo minus, quisquis*. H. Grotius: *quo minus, quicquid deos Orabat ulla*. Lipsianus codex: *quove mens quicquam*. Flor. *quave mens quicquam*. Tentabam: *quae sumens quicquam*. i.e. nimium, superbum. Interim valde blanditur Grotianum. Succurrit denique: & *meos, quisquis deos Putabat ullos*. Quisquis tam pius erat, ut crederet esse deos, illos omnes pariter mihi favere judicabat.

VARIORUM.

389. *Materque*] Matris in pariundo officium, partus. FARN.

392. *Cessere*] Cessit è priore statu vultus, vel ut alii cultus, id est, ornatus. pulchra tamen est. FARNABIUS.

396. *Altrix*] O nutrix. FARN.

397. *Totis*] Omnium gentium opinione. FAR. NABIUS.

399. *Quo nimis quisquis deos Orabat ullos. nuribus cet.*] Vexatissimum esse locum hunc recte ostendunt interpretum conjecturae, & sententiarum divortia. Mihi codicis Traject. lectio praeceteris hic & verba & sensum expedire videtur.

M m m m

ad-

- 400 Orabat ullos. nuribus Argolicis fui
 Mensura voti. quem Jovi socerum parem,
 Altrix, habebo? quis sub hoc mundo mihi
 Dabitur maritus? ipse qui Alcidae imperat,
 Facibus suis me jungat Eurystheus licet,
 405 Minus est. toro caruisse regnantis leve est.
 Alte illa cecidit, quae viro caret Hercule.
Nutr. Conciliat animos conjugum partus fere.
Deian. Sic ipse forsan dividet partus toros.
Nutr. Famula illa trahitur interim donum tibi.
 410 *Deian.* Hunc quem per urbes ire praeclarum vides,
 Et viva tergo spolia gestantem ferae,
 Qui regna miseris donat & celsis rapit,
 Vasta gravatus horridam clava manum,
 Cujus triumphos ultimi Seres canunt,

Et

GRONOVII.

VARIORUM.

405. *Toro caruisse regnantis*] Lectio hybrida ex olim edito, *toros meruisse regnantis*. & Lipsiani codicis, *toris caruisse regnantem*. Posteriores fovet Flor. nisi quod *regnante*. Et haec videtur sententia. Ipse Eurystheus si ducere velit his penatibus expulsum, non est tanti. Etsi enim, cum sis regina, toro excidere gravissimum sit, nec solatium habeat, nisi rursus inventam conditionem parem; tamen id in calamitate mea maximum non est, immo leve ducitur, nec magnopere commoveret, si cuiquam alii de regum plebe nupta essem. Hoc grave tanto rege marito caruisse, Herculis domum mutasse: cum ego casum sine solatio remedioque esse autumo.

410. *Hic quem per urbes*] Desunt hic xxxiii. versus in optimo codice: sed in quinque aliis scriptis, quos inter Vossianus, inveni: *Hunc quem per urbes*. Nec dubito invenisse & alios in suis: sed quia contra loquendi legem esse putabant, dissimularunt. Ego autem id dictum puto, ut apud Petronium: *Hunc adolescentem, quem vides, malo astro natus est*. Vide ad 4. de benef. cap. 32.

411. *Et viva tergo spolia*] Forte *Et victa* per hypallagen.

adscripta nota parenthesios, cui includit ista (*nimis quisquis deos orabat ullos*), hoc sensu: quaecumque Argolica nurus à diis maxima petebat, illa sibi proponebat meum conjugium, seu mensuram & modum voti; ut pro felicitatis apice sibi maritum dii darent, meo Herculi similem. consentit proxime Delrius, qui ex suis, *quod nimis quisquis*. Et *quisquis* hic dictum pro *quacumque*. Sic Terent. Eun. act. II. sc. 3. *illarum quisquam*. SCHRODERUS.

400. *Nuribus*] Optabant sibi maritum meo parem. FARNABIUS.

402. *Mundo*] Coelo. FARN.

408. *Sic ipse*] Sic (invertitque nutricis argumentum) Iole ubi peperit firmabit sibi & retinebit Herculem, me in totum rejecta. FARN.

409. *Famula*] Hoc si usque adeo metuas, pellicem potius ultra tolle quam maritum, quae tibi dono data in tua manu est. FARN.

410. *Hic quem*] Quorsum vero illud, si more suo novum exquirat amorem? quo furens vel furere se simulans me aliquando tollet, ut quondam Megaram. FARN.

414. *Seres*] Thyest. vers. 378. FARN.

415. Or-

- 415 Et quisquis alius orbe confesto jacet ;
 Levis est , nec illum gloriae stimulat decor.
 Errat per orbem , non ut aequetur Jovi ,
 Nec ut per urbes magnus Argolicas eat.
 Quod amet , requirit. virginum thalamos petit.
 420 Si qua negata , rapitur. in populos furit ;
 Nuptas ruinis quaerit : & vitium impotens ,
 Virtus vocatur. cecidit Oechalia inclita ,
 Unusque Titan vidit atque unus dies
 Stantem & cadentem : causa bellandi est amor.
 425 Toties timebit , Herculi gnatam parens
 Quoties negabit. hostis est , quoties socer
 Fieri recusat. si gener non est , furit.
 Post haec quid istas innocens servo manus ,
 Donec furem simulet , ac saeva manu
 430 Intendat arcus , meque natumque opprimat ?
 Sic conjuges expellit Alcides suas :
 Haec sunt repudia ! nec potest fieri nocens.

Ter-

G R O N O V I I.

415. *Orbe confesto*] Mihi quoque hoc non nauti videtur , & legendum aut *consumpto* , quod placuit summo viro , aut *confesto* , hoc est , in ultima parte orbis terrarum. Lib. 2. Clem. 1. *Gentes* , quae Rom. Imperium incolunt , quaeque juxta jacent. Caeterum Ms. Bibl. Acad. *Et quis alius orbis* (sed posterioribus literis lineola notatis superscripta est litera e) *concepto jacet*. Forte : *Et si quis alius orbis incertus laetetur*.

V A R I O R U M.

415. *Orbe confesto*] Expungi hoc cur malit Gronovius , causam video nullam : nec enim pluris illud , quod is summo viro placuisse dicit , *consumpto* , aut *confesto*. quorum alterutrum an commodum sensum hic admittat , valde equidem dubito. Quare retinendum puto *concepto* , quod praefecerunt duo impressi , & interpretandum cum ve-

teribus , *concepto* sc. oceano : in orbe quem oceanus ambit. SCHRODERUS.

416. *Levis*] In amore multivulus. *ἀνέωγχαλας*. FARN.

418. *Magnus*] Virtutis gloria insignis. FARN.

421. *Nuptas*] Suprà v. 222. FARN.

422. *Oechalia*] Non illa , quae postea Chalcis ; nec ea quae in tractu Messeniaco , de quibus Stephanus & Plinius lib. 4. cap. 9. & 12. sed tertia Boeotiae , Euryti , juxta nonnullos , Regia , quam Oechalius amnis alluebat , quamque funditus propter denegatam Iolen , Hercules evertit. consule Eustath. in Iliad. 4. DELRIUS.

428. *Istas innocens*] Meas. FARNABIUS.

430. *Meque*] Ut quondam Megaram liberofque suos. Herc. Fu. act. 4. FARN.

430. *Natumque*] Hyllum. FARN.

431. *Sic conjuges expellit*] Caede. FARN.

432. *Nec potest*] Amovetque caesae suae conjugis cum liberis scelus in Junonem : quasi illa immisisset illi furorem. Herc. Fu. act. 5. FARN.

M m m m 2

435. Oc-

Terris videri sceleribus causam suis
Fecit novercam. quid stupes segnis furor?

- 435 Scelus occupandum est: perge, dum fervet manus.
Nutr. Perimes maritum? *Deian.* Pellicis certe meae.
Nutr. At Iove creatum. *Deian.* Nempe & Alcmena satum.
Nutr. Ferrone? *Deian.* Ferro. *Nutr.* Si nequis? *Deian.* Per-
imam dolo.
Nutr. Quis iste furor est? *Dei.* Quem meus conjux docet.
440 *Nutr.* Quem nec noverca potuit, hunc perimes virum?
Deian. Coelestis ira quos premit, miseros facit,
Humana nullos. *Nutr.* Parce miseranda, & time.
Deian. Contempsit omnes ille, qui mortem prius.
Libet ire in enses. *Nutr.* Major admissio tuus,
445 Alumna, dolor est, culpa par odium exigit.
Cur saeva modicis statuis? ut laesa es, dole.
Deian. Leve esse credis pellicis nuptae malum?
Quidquid dolorem pascit, hoc nimium puta.
Nutr. Amorae clari fugit Alcidae tibi?
450 *Deian.* Non fugit, altrix. remanet, & penitus sedet
Fixus medullis, crede: sed magnus dolor,

Ira-

GRONOVII.

445. *Culpa par odium exigit*] Flor. *culpa propius exigit.* Forte: dolor est. *Culpa par pretium exigit.*
446. *Cur saeva modice statuis? ut passa es*] Flor. ut Lipfianus: *Cur saeva modicis statuis? ut laesa es, dole.* Sequenti; etiam vulgatum servant codices, legendum puto: *Leve esse credis pellicem nuptae malum.* Similem locum in Epistolis restitui-
mus ex MSS. Dein & Flor. *hoc nimium puta* non id. *Nimium*, est satis magnum: non modicum.

VARIORUM.

435. *Occupandum*] Vide Agamem. v. 191. Thyest. v. 203. FARN.

436. *Pellicis*] Imo pellicis meae maritum. FARNABIUS.

437. *Alcmena*] Mortali, idque per adulterium. FARNABIUS.

439. *Docet*] Exemplum furoris praebens in caede uxoris suae Megarae. FARN.

442. *Nullos*] Nullos facit, id est, tollit, ut jam non sint; atque hoc Junonis ira mitior mea, quae miseriis eum eximit. FARN.

443. *Contempsit omnes ille, qui mortem prius.*] MS. cod. meus, & Venetus excusus hoc dant non Deianirae, sed nutrici; tum Deianirae illud: *libet ire in enses.* quibus subscribo. Tu considera Lector. SCHRODERUS.

446. *Cur saeva*] Cur delictis modicis poenam tam saevam irrogas? FARN.

449. *Fugit*] A te, tibi excidit. FARN.

452. *Ar*

Iratus amor est. *Nutr.* Artibus magicis fere
Conjugia nuptae precibus admittis ligant.
Vernare jussi frigore in medio nemus:

455 Missumque fulmen stare. concussi fretum
Cessante vento. turbidum explicui mare:

Et sicca tellus fontibus patuit novis.
Habuere motum saxa. discussi fores.

Umbrae stetitistis: & mea jussi prece

460 Manes loquuntur. sonuit infernus canis.

Mare, terra, coelum, & Tartarus servit mihi.

Nox media solem vidit, & noctem dies.

Nihilque leges ad meos cantus tenent,

Flectemus illum. carmina invenient iter.

465 *Deian.* Quas Pontus herbas generat, aut quas Thessalæ

Sub rupe Pindus? aut ubi inveniam malum,

Cui cedit ille? carmine in terras mago

Descendat astris Luna desertis licet,

Et bruma messes videat, & cantu fugax

Ster

GRONOVII.

452. *Artibus magicis fere*] Flor. *sare.* Num-
quid *vaga Conjugia.* id est maritos abnoctantes.
Horat. de arte: *Concubitu prohibere vago.*

460. *Sonuit infernus canis*] Flor. *novit infernus*
canis. Ut Virgilius, *scit triste Minervæ fidus.* Sta-
tius, *scit fuma.* Tale Propertii, *Dixerit Asca-*
nius.

463. *Leges ad meos cantus tenet*] Nuperum hoc
Scaligeri & Gruteri. Scripti & olim editi, *te-*
nent. Nullam rem in ordine suo & statu conti-
nent leges à natura datae.

VARIORUM.

452. *Artibus*] *Quas non concordia mixti Alli-*
gat ulla tori, blandaque potentia formae, Fraxerunt
sorti magica vertigine fili: Sed hoc ex veterum su-
perstitione, neque enim cogitur voluntas. sensi-
tius quidem appetitus quandoque allicitur, phil-

tra sane & veneficia amatoria non paucos ad
insaniam impulerunt. FARN.

454. *Vernare*] Daemonomagiae vires vid.
Med. 753. FARN.

457. *Fontibus*] Fontana enim aqua rarissime à
fluminibus vel mari manat, raro etiam è pluviis
colligitur, frequentius ex terrae cavitatibus sua-
sponte erumpit. ideo noster ad causam crebriorem
respexit. videndi Seneca lib. 3. Nat. quæst.
Georg. Agric. lib. de ortu & caus. subterr. 1.
Anton. Galataeus lib. de fluviorum origine. DEL-
RIUS.

463. *Nihilque*] Nihil tenet naturae suae leges
adversus mea carmina. FARNABIUS.

465. *Pontus*] Qui malarum herbarum ferax.
Has herbas atque haec Ponto mihi lecta venena, &c.
FARNABIUS.

465. *Thessalæ*] In Thessalia, quæ veneficiis
infamis. FARN.

468. *Descendat*] Hippol. 420. & 788. FARN.

- 470 Stet deprehenſum fulmen, & verſa vice
Medius coactis ferveat ſtellis dies:
Non flectet unum. *Nutr.* Vicit & ſuperos amor.
Deian. Vincetur uni forſan, & ſpolium dabit,
Amorque ſummus fiet Alcidae labor.
- 475 Sed te per omne coelitur numen precor,
Per hunc timorem; quidquid arcani apparo,
Penitus recondas, & fide tacita premas.
Nutr. Quid iſtud eſt, quod eſſe ſecretum jubes?
Deian. Non tela ſunt, non arma, non ignis minax.
- 480 *Nutr.* Praeſtare fateor poſſe me tacitam fidem,
Si ſcelere careat. interim ſcelus eſt fides.
Deian. Circuſpice, agetum, nequis arcana aucupet;
Partemque in omnem vultus inquirens eat.
Nutr. En locus ab omni tutus arbitrio vacat.
- 485 *Deian.* Eſt in remoto regiae ſedis loco
Arcana tacitus noſtra defendens ſpecus.
Non ille primos accipit ſoles locus,
Non ille ſeros, cum ferens Titan diem
Laſſam rubenti mergit Oceano rotam.
- 490 Illic amoris pignus Herculei latet.

Al-

GRONOVII.

471. *Fugerit ſtellis dies.*] Praecedenti verſu legebatur: *Sit deprehenſum.* Monuit Lipſius è ſcripto ſcribendum, *Stet*, hoc autem, *ferveat ſtellis.* Ergo amicus ejus: Recte corrigunt, *Stet*, & huic mox opponitur *fugerit*: quare non movendum loco. Florentinus tamen contempto illo antitheto confirmat Lipſianum, eique accedit Heinfianus major.

478. *Quod eſſe ſecretum jubes?*] Flor. *ſecretum petis?* Nam revera oraverat. idem ſequenti, *non ignis minax.* ubi vulgo, *ignis minax.*

VARIORUM.

472. *Unum*] Herculem. FARN.
472. *Vicit*] Vincet tamen cum amor qui & ſuperos vicit. FARN.
473. *Spolium*] Arcum vel ſagittas cedit Herculi ſpolium Cupido. FARN.
481. *Interim*] Interdum ſeu nonnunquam. FARNABIUS.
487. *Non ille*] Soli orienti non exponitur, non occidenti. FARN.
489. *Rubenti*] A ſolis vicini radiis. FARN.
489. *Mergit*] Herc. Fu. 25. FARN.
490. *Amoris*] Venenum revocandi Herculei amoris vim habens. FARN.

491. *Nef-*

Altrix, fatebor, Nessus est auctor mali,
 Quem gravida Nephēle Thessalo genuit duci,
 Qua celsus astris inserit Pindus caput,
 Ultraque nubes Othrys eductus riget.

- 495 Namque ut subactus Herculis clava horridi
 Achelous, omnes facilis in species dari,
 Tandem peractis omnibus patuit feris,
 Unoque turpe subdidit cornu caput:
 Me conjugem dum victor Alcides habet,
 500 Repetebat Argos. forte per campos vagus
 Euenos altum gurgitem in pontum ferens

Jam

GRONOVII.

492. *Quem gravida nubes*] Praeclare Flor. *Quem gravida Nephēle*. Nephēle scilicet νεφέλη, nubes, quam Ixioni supposuit pro Junone Jupiter. Sequenti idem, ut Lipsianus: *Qua trepidus*. Mox quod alii corrigunt *turpe*, ratum habet idem.

501. *Euenus altum*] Flor. *Euenos*. Idem in *pontum* non *et* *pontum*. Quid autem mox, *jam poene summis turbidus ripis*? Flor. *silvis*. Lege: *Par poene summis turbidus silvis erat*. Ovidius de Penēo: *summisque aspergine silvis influit*. Sequenti versu recte restituit Lipsius: *Transire Nessus verticem solitus vadis*, nam alludit Flor. *vagus*. Frustra Gruterus, minus hoc convenire, quia Nessus transnataverit Euenum. Quid enim clarius Ovidii verbis: *Nessus adit, membrisque valens, scintisque radorum, Officioque meo ripa sistetur in illa*. Haec, ait, *Alcide, tu viribus utere nando*. Caesar lib. 1. de Gall. *Helvetiorum inter fines et Allobrogum Rhodanus fluit, isque nonnullis locis vado transiit*.

VARIORUM.

491. *Nessus*] Centaurus quem è nube, quam Ixion cum Junonem de stupro interpellasset, Jupiter pro Junone supposuerat, editum esse ut & natos Centauros narrant, vide Herc. Fu. v. 777. & v. 749. FARN.

492. *Thessalo*] Ixioni; cui nubes Centauros

genuit: unde à Claudiano vocantur, *nubigenae*. DELRIUS.

493. *Pindus*] Mons Thessaliae *πίδος*. FARNABIUS.

496. *Achelous*] Amnis Acarnaniae in Epiro, teste Strabone, olim Thoas, post Thestius, & Axenus auctore Plutarcho lib. de fluminibus dictus; oritur ex Pindo, & diu per planiciem lapsus, tandem in Ionium è regione Echinadum, influit, ut docent Thucydides lib. 2. & Plin. l. 11. c. 85. DELRIUS.

496. *Dari*] Tarnsformari, sup. v. 300. FARNABIUS.

498. *Turpe*] Namque in taurum converso Acheloo Herc. cornu avulsit. FARN.

498. *Cornu*] Cunctis fluminibus veteres cornua tribuerunt, ut docui in Not. Claudiani. & notum est, & optime de eo differit Pierius causas referens libro 3. Hieroglyph. DELRIUS.

501. *Euenus altum*] Aetoliae flu. *εὐηνός*; *βαρύνει*. FARNABIUS. Non placant aures meas qui hic reponunt *et* *pontum*. Nusquam legi, tum refluxum maris, vel aestum solere undas Eueni replere & repellere. sane non arbitror, nec tam litoralis Euenus, qui prius in Cephissum influit, & nomen amittit; Cephissus mari illabitur. quomodo ergo refluxus per totum Cephissum in Euenum usque? nec indicant Sophocles aut Ovidius, sed uberiorem solito fuisse, quod nimbi hiemalibus esset auctus. DELRIUS.

502. *Jam*

- Jam pene summis turbidus ripis erat.
 Transire Nessus vorticem solitus vadis
 Pretium poposcit : meque jam dorso ferens,
 505 Qua jungit hominem spina deficiens equo,
 Frangebat ipsas fluminis tumidi minas.
 Jam totus undis Nessus exierat ferox,
 Medioque adhuc errabat Alcides vado,
 Vasto rapacem vorticem scindens gradu.
 510 Ast ille ut esse vidit Alcidem procul,
 Tu praeda nobis, inquit, & conjux eris.
 Prohibetur undis; meque complexus ferens
 Gressum citabat. non tenent undae Herculem:

In-

GRONOVII.

512. *Meque complexam ferens*] Flor. complexus.

VARIORUM.

502. *Jam pene summis*] Ovid. 9. Metamorph. *Venerat Eueni rapidas Jovénatus ad undas, Uberior solito, nimbis hiemalibus auctus, Vorticibusque frequens erat atque impervius amnis.* Quis vero Deianirae pater fuerit, non possum definire. Seneca & plerique, Oeneum; Didymus in Odyss. Homeri, Lucilius in Papinium, & Hyginus in fabulis, Dexamenum appellant. iidem tradunt Eurytionem Centaurum ab Hercule occisum, quia Deianiram Eurytioni à Dexameno metu coacto desponsam, coram ipso liberius contrectasset. unde declaratur Ovidii, in Ibin, locus: *Aus duo diversis sub eodem vindice caesi Temporibus, Nessus, Dexamenuque gener.* hoc & Leopardus observavit. DELRIUS.

502. *Jam summis turbidus ripis erat.*] Corrigit ex conjectura Gronovius, *par pene summis turbidus silvis erat*, quia sc. Florentinus habeat *silvis*. Mihi vulgata lectio placet, & sensus apertus: *Euenos amnis ita nimbis hiemalibus auctus erat, ut jam per summas pene ripas turbulentius flueret.* SCHRODERUS.

505. *Equo*] Centauri semihomines & semiequi fuisse finguntur, quia, ut ait Lucretius lib. 5.

neque Centauri fuerant, neque tempore in ulla Esse queunt duplici natura & corpore bino Ex alienigenis membris compacta potestas. Sic Hippocentaurus inveniri posse negatur in princ. inst. de inutil. stipulation. negat id etiam Cicero 1. Tuscul. quaestio. & lib. 2. de natur. Deor. & Galenus lib. 3. de usu partium. Sed in contrarium est auctoritas divi Hieronymi, in vita Paulli heremitae, & Plinii lib. 7. omnino vide Joan. Corrasium lib. 5. miscellan. cap. 2. Caeterum fictionis causam hujusmodi memorant, fuisse Centauros Pelei Thessaliae montis accolae, à quibus primo fuerit monstrata ratio ex equis dimicandi. Ferunt autem accidisse ut dum forte juxta Peneum amnem aquarentur, quorum equi potantes habebant immersa fluctibus ora, eam procul spectantibus speciem praebuisse, quam in biformibus Centauris postea credula fabulosaque expressit vestustas. haec nonnulli. DELRIUS.

506. *Minas*] Impetus. FARNABIUS.

508. *Medioque adhuc*] Ovidius scribit etiam Herculem exisse; Archilochus neutrum, in medio enim Eueno vult occisum Nessum, ut docet Schol. Apollonii in lib. 1. aptius utroque noster rem totam. DELRIUS.

511. *Inquit*] Nessus. FARNABIUS.

512. *Prohibetur undis*] Hercules scilicet me consequi, te vindicare vel eripere. FARN.

513. *Gressum*] Nessus celeriter fugiebat. FARN.

514. In-

- In fide vector, inquit, immisti licet
 515 Ganges & Ister vallibus junctis eant;
 Vincemus ambos. consequar telo fugam.
 Praecessit arcus verba. tum longum ferens
 Arundo vulnus, tenuit haerentem fugam;
 Mortemque fixit. ille jam quaerens diem
 520 Tabum fluentem vulneris dextra excipit,
 Traditque nobis ungulae insertum suae,
 Quam forte saeva sciderat avulsam manu.
 Tum verba moriens addit: hoc, inquit, magae
 Dixere amorem posse defigi malo.
 525 Hoc docta Mycale Thessalas docuit nurus,
 Unam inter omnes Luna quam sequitur magam,
 Astris relictis. illitas vestes dabis.
 Hac, inquit, ipsa tabe, si pellex tuos

In-

GRONOVII.

519. *Mortemque fixit.*] Nec reprehendendum hoc est, neque ita excusandum, ut dicamus *mortem* *figere* esse verbum venatorum. Ubi quaeso hoc auditum, dictum, scriptum? *Figere suam* aut *damam* scio esse venatorum, sed & hostis in acie telis figitur, ut pereat: quare igitur venatorum magis est quam praeliantium? nam illa, *parcere morti*, *mortem perdere*, *mortem rapere*, apud Lucanum nec huc faciunt, nec ab arena ducta sunt. *Parcere morti perentis* est lente & per partes trucidare: *non perdere letum* est in ipsa morte aliquod virtutis opus edere; *mortem rapere* est ultro accedere & sibi properare fata. Unum recte apposuerunt, *cadere mortem*. Nimirum *figitur* & *mortiferum telum* & *lethale vulnus*: utrumque autem Poëtis utique, & omnia extrema, *Mors*: sic & *mors figitur*. Lucanus de sagittariis Asiaticis: *petitur solus qui campis imminet, aër: Inde cadunt mortis*. Statius: *Mille caret lapsas circum cava tempora mortes*.

520. *Tabem fluentis vulneris*] Flor. *Tabum fluentem*: & sequenti, *ungulae insertum suae* Servius ad 4. Aeneid. *Et terram labe maculant. Corrupto sanguine.*

526. *Inter omnes Luna quam sequitur magam*] Flor. melius, *magas*.

VARIORUM.

514. *In fide*] O Nefse inquit Herc. FARN.
 515. *Ganges & Ister*] Fl. max. hic Gerinaniae, ille Indiae. FARN.
 516. *Fugam*] Te fugientem. FARN.
 517. *Praecessit*] Sagitta arcu emissa prius Nefsum percusserat, quam verba audivisset. FARN.
 517. *Tum longum*] E longe. FARN.
 519. *Quaerens*] Moriens. oculisque errantibus alto *Quaesivit coelo lucem*. FARN.
 524. *Malo*] Veneno incantato. FARN.
 525. *Docta*] Veneficiorum & magiae perita. FARNABIUS.
 525. *Mycale*] Ovidius Metamorph. 12. ———
Orio Mater erat Mycale, quam deduxisse cavendo,
Saepe reluctantis constabat cornua lunae. hinc itaque locus ille desumptus fuit. DELRIUS.
 525. *Thessalas*] Mulieres Theff. incantamentis famosas. FARNABIUS.
 526. *Luna*] Incantata. Hippol. 420. FARN.

Nann

529. Et

- Invisa thalamos tulerit, & conjux levis
 530 Aliam parenti dederit altifono nurum.
 Hoc nulla lux aspiciat, hoc tenebrae tegant
 Tantum remotae. sic potens vires suas
 Sanguis tenebit: verba deprendit quies;
 Mortemque lassis intulit membris sopor.
 535 Tu, quam meis admittit arcanis fides,
 Perge, ut nitentem virus in vestem datum,
 Mentem per artus adeat, & tactu intimas
 Intret medullas. *Nutr.* Ocius jussa exequar,
 Alumna. precibus tu Deum invictum advoca,
 540 Qui certa tenera tela dimittit manu.
Deian. Te te precor, quem mundus & superi timent;
 Et aequor, & qui fulmen Aetnaeum quatit,
 Timende matri teliger saevae puer;
 Intende certa spiculum velox manu
 545 Non è sagittis levibus. ex humero, precor,

Gra-

GRONOVII.

536. *Nitentes virus in vestes satum*] Flor. *nitentem virus in vestem datum.* ut Livius, *album in vestimentum addere.*

537. *Et tactus sinus*] Lipsius, cum in Mss. reperisset, *tactus imas*, coniecit, *tactu intimas*. Delrius fatetur *τὸ tactus sinus* non quadrare: itaque si patiaturs versus, se lecturum, *tactus imas*: acquiescere tamen Lipsiano. At Gruterus medicinam se facere putat abjectu literae *tactus sinus*. Si sic agere velimus, & vulgata possit defendi, ut *tactus sinus* sit uncta sinuosa vestis vi & efficacia sua medullas intret. Sed Heinſianus major, *tacitus imas*, Flor. *tacitus mas*. Itaque videtur librarius lucrifecisse similes literas, cum scriptum reperisset: & *tacitum intumas Intret medullas*. *Tacitum* est non statim intellectum.

541. *Te te precor quem mundus*] Flor. *Te deprec.* Compositum pro simplici.

543. *Teliger saevae puer*] Flor. *te aliger.*

545. *Non è sagittis levibus, è nervo*] Raphelinguſ notavit omnes fere Mss. *ex humero*. Ita cum

edidisset Gruterus, emendationem certam putabat. Sed certius, quod significat Florentinus: *ex humero*. Lege igitur: *ex humero, precor, Graviore profer*. Ex parte coryti sive pharetrae, quae maxi-

VARIORUM.

529. *Et conjux*] Et Hercules aliam duxerit uxorem Jovi nurum futuram. FARN.

531. *Hoc nulla*] *Μηδ' ὀφείλει ἐν μέτῳ φέρειν ἅλιν Μηδ' ἔχειν ἰσογυμί' ἀφαινεῖν σίλας.* FARN.

533. *Verba*] Haec Nelli verba mors excepit, insequuta est. FARN.

539. *Deum*] Cupidinem. FARN.

541. *Quem mundus*] Quem numina, animaliaque coelestia, terrena & maritima timent. FARNABIUS.

542. *Qui fulmen*] Jupiter, qui fulmina Cyclopibus in Aetnae antris fabricata torquet. FARN.

543. *Timende matri*] Cum ne ab ipsa quidem te abstineas. hoc enim Venus apud Lucianum queritur. DELRIUS.

545. *Teliger*] *Ἐγὼς τοξότης.* FARNABIUS.

546. *Quod*

Graviore profer, quod tuæ nondum manus
Misere in aliquem. non levi telo est opus,
Ut amare possit Hercules. rigidas manus
Intende, & arcum cornibus junctis para.

550 Nunc nunc sagittam prome, qua quondam horridus
Jovem petisti; fulmine abjecto Deus
Cum fronte subita tumuit, & rapidum mare
Taurus puellae vector Assyriae scidit.

Immitte amorem. vincat exempla omnia.

555 Amare discat conjugem. si quas decor
Ioles inussit pectori Herculeo faces,
Extingue totas. perbibat flammæ mei.

Tu fulminantem sæpe domuisti Jovem,
Tu furva nigri sceptræ gestantem poli,

560 Turbae ducem majoris, & dominum Stygis.
Tu, qui noverca es gravior irata deus,
Cape hunc triumphum. solus evince Herculem.
Nutr. Prolata vis est, quæque Palladia colu

Laf.

GRONOVII.

me humerum tuum gravat, quia graviores sagittas continet.

552. Et rapidum mare] Flor. *rabidum*. Insanum.

555. Amare discat conjugem] Inmo, *conjugem*, ut Flor. Qui & statim: *si quas decor Ioles inussit*, non *immisit Ioles*. Ciceroni & Livio frequens.

561. Tu qui noverca es gravior] Vossiano, meo & aliis deest *no* es. Nempe cum Flor. legendum: *Tuque, o noverca gravior irata*. Idem sequenti: *solus & vince Herculem*.

VARIORUM.

546. Quod tuæ] Ἀλγῆτα τοῦ, οἰσῶν. FARN.

552. Cum fronte] Cum Jovi in taurum verso erumpebant subito cornua, &c. Hippol. 302. FARNABIUS.

552. *Rapidum*] Fretum è Phoenicia in Cretam trajiciens. FARN.

554. *Omnia*] Omnium qui amore insaniverunt. FARNABIUS.

555. *Conjuges*] Quas (pellicibus deditus) contemnere solet: ut Megaram & me. FARN.

559. *Gestantem*] Plutonem. Agam. 750. FARNABIUS.

560. *Majoris*] Mortuorum enim major quam vivorum numerus. Herc. Fu. 559. FARN.

561. *Gravior deus*.] Herculi semper Amor nocentior quam Juno irata. *Plus tibi quam Juno nocuit Venus*. FARN.

563. *Vis est*] Venenum illud tantæ potentiae. FARNABIUS.

563. *Quæque*] Et vestis, quæ, &c. FARN.

563. *Palladia*] A Palladè inventa. vid. Hippol. 102. FARN.

Nnnn 2

565. Bi-

- Lassavit omnem texta famularem manum.
 565 Nunc congeratur virus, ut vestis bibat
 Herculea pestem. precibus augebo malum.
 In tempore ipso gnavus occurrit Lichas.
 Celanda vis est dira, ne pateat, doli.
Deian. O, quod superbae non habent unquam domus,
 570 Fidele semper regibus nomen, Licha,
 Cape hos amictus, nostra quos nevit manus,
 Dum vagus in orbem fertur, & victus mero
 Tenet feroci Lydiam gremio nurum,
 Nunc poscit Iolen. sed jecur fors horridum
 575 Flectam merendo. merita vicerunt malos.
 Non ante vestes induat conjux jube,
 Quam ture flammam pascas, & placet deos
 Cana rigentem populo vinctus comam.

Ipsa

GRONOVII.

564. *Texta famularem manum.* Flor. *fabularum.* Fortasse: *Lassavit omnem tela famularum manum.* Quamquam & *texta* ferri possit *δεσφύα* scilicet dictum in re praesenti: infra quoque. *Famularis illum retinet errantem manus.* Sequenti Flor. ut in parte Lipsius: *Nunc congeratur virus, & vestis bibat.*

568. *Illam ne pateant mala* Intellexit Gruterus valde languere versum: sed inane auxilium, quod ex uno sibi non displicere testatur, *illi ne.* Peccat enim in metrum. Florentiae: *Celanda vis est dira, ne pateat, doli.*

574. *Nunc poscit Iolem* Lege cum Flor. *Dum poscit Iolen.* Dein: *sed jecur fors horridum Flectam merendo non emerendo.* Quae est illius explicatio. Diximus ad illud Hippolyti: *Et te merebor.* Pergit idem liber: *merita vicerunt malos.* ubi vulgo. *vincunt & malos.*

577. *Flammam spargat & pascas* Quanto elegantius Etruscus: *Quam ture flammam pascas & placet deos.* sic alibi: *& multo specum saturat cruore.* Sequenti liber idem: *populo cinctus comam.* non *vinctus.* Horatius: *sequi deum Cingentem viridi*

tempora pampino. Iterumque: *& mihi Delphica Lauro cinge volens Melpomene comam.* Mox: *Ipsa in penates.* non ad.

VARIORUM.

565. *Bibat* Imbibat venenum. FARN.
 566. *Precibus* Imprecationibus magicis. FARNABIUS.

569. *Quod* Namque in tot populis vix una fides inf. v. 608. FARN.

570. *Nomen* Servitium, famule. FARN.

571. *Nostre* Πρωτων & εμης χειρος. FARN.

573. *Lydiam* Omphalen. Herc. Fu. 465. FARNABIUS.

574. *Jecur* Cupiditatum sedem, maxime amoris qui e flava bile oritur, quae calidae aridaeque naturae igni in hominis temperatura respondet, unde Poëtis familiare amoris nomen *Ignis.* FARNABIUS.

575. *Emerendo* Meritis & beneficiis meis. FARNABIUS.

578. *Cana* Alba populo. Herc. Fu. v. 892. FARNABIUS.

Ipsa in penates regios gressus feram,
 580 Precibusque Amoris horridi matrem colam.
 Vos, quas paternis extuli comites focis,
 Calydoniae, deflete lugendas vices.

GRONOVII.

VARIORUM.

582. *Deflete lugendas vices*] Florent. *lugendam vicem*. Ut *postquam* & *aliorum vicem dolore* dicimus.

582. *Calydoniae*] Aetolides. Calydon enim regia Aetolorum urbs. FARN.

582. *Vices*] Meas, quod faciunt in sequenti Choro. FARN.

CHORUS AETOLARUM MULIERUM.

Mulieres Calydoniae Deianirae sortem deflent: Ambitionem, Avaritiam, Luxum, caeteraque mortalium studia inania detestantur, privatam fortunam laudant.

Flemus casus, Oenei, tuos,
 Comitum primos turba per annos:
 585 Flemus dubios, veneranda, toros.
 Nos Acheloi tecum solitae
 Pulsare vadum, cum jam tumidas
 Vere peracto poneret undas,
 Gracilisque gradu serperet aequo,
 590 Nec praecipitem volveret amnem

Fla-

GRONOVII.

585. *Flemus dubios miseranda toros*] Flor. *veneranda. Póvna*. Sunt enim familiares & ministrae principis foeminae, ex quibus constat chorus. hae dominae ante omnes venerationem debent.

589. *Gracilisque vado*] Certe ingrata repetitio est vadi. Merito igitur mutat Florentinus & quidem suavissime: *Gracilisque gradu serperet aequo*. Amnis dicitur *serpere gradu aequo*, quum qui natura vehemens & rapidus non est, agitur naturali motu, ut pedetentim, tantum impellentibus, quae sequuntur, undis, quantum cedere

ac loci dare possunt priores, planus ipse & aequus: non turbidus & concitatus & servens undis, quia anteriores tantum evolvere nequeunt, quantum effundunt sequentes, super undas scandentibus & tumultuantibus atque inaequaliter praecipitantibus.

VARIORUM.

583. *Oenei*] O-Deianira filia regis Oenei. FARNABIUS.

585. *Dubios*] Repudium timentes. FARN.

586. *Acheloi*] Sup. v. 300. & 500. FARN.

Nun 3

591. *Flu-*

Flavus rupto fonte Lycormas.
 Nos Palladias ire per aras,
 Et virgineos celebrare choros:
 Nos Cadmeis orgia ferre

595 Tecum solitae condita cistis,
 Cum jam pulso fidere brumae
 Tertia soles evocat aestas,
 Et spiciferae concessa deae
 Attica mystas claudit Eleusin.

600 Nunc quoque casum quemcumque times,
 Fidas comites accipe fati.
 Nam rara fides, ubi jam melior
 Fortuna ruit.

GRONOVII.

591. *Flavus rapido fonte*] Flor. rupto. quasi referatis claustris. Neptunus ad amnes apud Ovidium: *vires effundite vestras*, (*Sic opus est*) *aperite domos*, ac mole remota *Fluminibus vestris totas immitte habenas*. *Jusserat. hi redeunt ac fontibus ora relaxant*, *Et defrenato voluntur in aequora cursu*.

599. *Attica mystas claudit Eleusis*] Hic quoque liber optimus, *Eleusin*. Quum finitis scilicet Eleusiniis, mysteria, quae sacris cistis condita mystae in pompa portarant incedentes per publicum, referuntur adytis & clauduntur.

600. *Nunc quoque satum quodcumque times*,] Fl. *Nunc quoque casum quemcumque times*. Sufficit nimirum *sata* proximo versu poni.

VARIORUM.

591. *Flavus*] Arenis flavus Lycormas fluvius Aetoliae, qui postea Euenus dictus. FARN.

591. *Lycormas*] Euenus. Strabo lib. 7. ο Εὐλῶς, ὁ Λυκόρμας ὡς τρεῖς καλέμεται. Archelaus lib. 1. de fluminibus: Λυκόρμας ἢ Λιτωλίας ποταμός, μετανομασθεὶς οὗ Εὐλῶς. *Ἡρώδης* οὗ Εὐλῶς βοῶντα ζεύχεται ὡς πλεονάζοντι, λόγῳ παρὰ τοῖς, πικρὰ ὡς ἀμύλας πικρὰ ὡς αἷμα. fluvius iste prius Lycormas, postea Euenus dictus fuit, quia Euenus Idam, Marpessae filiae suae raptorem, insecutus, cum ad eum fluvium pervenisset, videretque omnem

Tu

ulterius insequendi occasionem sibi eripi, amens sese in Lycormam praecipitavit, ut est apud Apollodor. lib. 1. Biblioth. & Plutarchum in Parallelis, ex Dositheo, nec non in libello οὗ ταυαῶν, qui unus nobis hodie superest ex multis qui de fluminibus olim Graece scripserunt, veluti Chrysermus, Archelaus, Timagoras, Asclepiades, aliique. DELRIUS.

592. *Palladias*] In Palladis honorem extractas. FARNABIUS.

594. *Cadmeis*] Bacchi Thebis à Cadmo institutis nati cultique FARN.

594. *Orgia*] Liberi patris ceremonias; & sacra Oedip. 431. FARN.

595. *Cistis*] Canistris; quae ferebant καὶ σφίγες virgines. FARN.

596. *Cum jam*] Cum jam pulso hyemali Piscium fidere tertii anni solstitium aestivum calores inducit. *ubi audito stimulant Trieterica Baccho Orgia*: tertio quoque anno iterata in memoriam victoriae Indicae patris Liberi trienni expeditione paratae. FARN.

598. *Spiciferae*] Cereri in Triptolemo concessa. FARN.

599. *Mystas*] Hercul. Fu. 846. FARN.

599. *Claudit*] Ut secreta sint Eleusinia sacra. FARNABIUS.

599. *Eleusin*] Hippol. 835. Herc. Fu. 301. FARNABIUS.

601. *Comites*] Nos. FARN.

606. *Cra-*

- Tu quicumque es, qui scepra tenes,
 605 Licet omne tua vulgus in aula
 Centum pariter limina pulset:
 Cum tot populis stipatus eas,
 In tot populis vix una fides.
 Tenet auratum limen Erinny's,
 610 Et cum magnae patuere fores,
 Intran fraudes, cautique doli,
 Ferrumque latens. cumque in populos
 Prodire parant, comes invidia est.
 Noctem quoties summovet Eos,
 615 Regem toties credite nasci.
 Pauci reges, non regna colunt:
 Plures fulgor concitat aulae.
 Cupit hic regi proximus ipsi
 Clarus latas ire per urbes:
 620 Urit miserum gloria pectus.
 Cupit hic gazis implere famem:
 Nec tamen omnis plaga gemmiferi
 Sufficit Istri; nec tota sitim
 Lydia vincit; nec quae Zephyro

Sub-

GRONOVII.

617. *Plures fulgor concitat aulae.*] Flor. eodem sensu non pejus, *concitat*. Idem mox: *Clarus latas ire per urbes.* quod ex Lugdun. notat Delrius,

VARIORUM.

606. *Centum*] Multa, propter satellitum & ministrorum frequentiam. FARN.

609. *Erinny's*] Furia. Agam. v. 82. FARN.

612. *Latens*] Ad insidias. FARN.

614. *Noctem*] Quoties rex insidias noctis & mortem evaserit, toties novum alium nasci credite, tantum periculi regibus minantur noctes singulae. FARN.

616. *Pauci*] Plures colunt regias fortunas quam personas. FARN.

623. *Istri*] Fl. Europae maximi. FARN.

624. *Lydia*] Sic omnino Claudianus: *Non Tarseffiacis illum satiare't arenis Tempestas pretiosa Tagi, non stagna rubentis, Aurea Pactoli: totumque exhausserit Hermum; ardebit majore siti.* — & mox: *Quo rursus ruis? teneas utrumque licebit Oceanum: laxet rutilos tibi Lydia fontes: Juncantur solium Croesi, Cyrique tiaræ: Nunquam dives eris* — Lydia fluminibus aurea ramenta volventibus nobilis est, Hermo scilicet & Pactolo, de Pactolo, dictum alibi: de Hermo, Papinius 3. Silv. — *Hermique vadum, quo Lydius intrat Bacchus, & aurato reficit sua cornua limo* DELR.

624. *Zephyro subdita tellus*] Hispania zephyri flati-

- 625 Subdita tellus; stupet aurato
Flumine clarum radiare Tagum;
Nec si totus serviat Hebrus;
Ruraque dives cingat Hydaspes;
Intraque suos currere fines
- 630 Spectet toto flumine Gangem.
Avidis, avidis, natura parum est.
Colit hic regem, regumque lares,
Non ut presso vomere semper
Nunquam cesset curvus arator,
- 635 Vel mille secent arva coloni:
Solas optat, quas donet, opes.
Colit hic reges, calcet ut omnes,
Perdatque aliquos, nullumque levet.
Tantum ut noceat, cupit esse potens.
- 640 Quota pars moritur tempore fati!
Quos felices Cynthia vidit,
Vidit miseros enata dies.

Ra-

GRONOVII.

VARIORUM.

etū probet vulgatum: *clarus claras*. Sed & alii apud illum, *clarusque datas*, & *clarusque laetas*. Fortassis *laetas*: nam principum & proximorum illis adventus publica laetitia & diebus festis colluntur.

628. *Ruraque dives cingat Hydaspes*;] Florent. *jungat*. Juncta, qua decurrit, & continuata habeat unique domino praestet. Placet etiam praecedenti versu conjectura Delrii: *serviat Hermus*.

636. *Solas optat, quas donet, opes*.] Si quas donet, non profecto in vanum, sed in aliquem usum. Fl. *ponit*. Lege *quas ponat opes*, id est, recondat ac mille arcis strangulet, nec ipsi nec cuiquam alii utiles.

638. *Perdatque aliquos*,] Fl. *alios*.

642. *Vidit miseros abitura dies*.] Immo etiam citius. Itaque Fl. *enata dies*.

statibus obnoxia, quia occidua. DELRIUS.

626. *Tagum*;] Herc. Fu. vers. 1324. Thyest. v. 353.

627. *Hebrus*;] An aurifer? nescio. non memini. forte pro tota Thracia posuit quae fertilis magna ex parte. vel corruptum nomen, ex *Hermus*. DELRIUS.

630. *Gangem*] Indiae fl. FARNABIUS.

631. *Natura*] Omne quod produxit natura. FARNABIUS.

633. *Non ut*] Non ut multa aret, possideat, acquirat, sed ut habeat quas largiatur opes. FARNABIUS.

637. *Calcet*] Ut multos premat opprimatque. FARNABIUS.

640. *Tempore*] Sed miser ante diem nec sicca morte. FARN.

641. *Cynthia*] Praecedentis noctis Luna. FARN.
644. *Cesset*

Rarum est, felix idemque senex.

Cespes Tyrio mollior ostro,

645 Solet impavidos ducere somnos.

Aurea rumpunt tecta quietem,

Vigilesque trahit purpura noctes.

O si pateant pectora ditum,

Quantos intus sublimis agit

650 Fortuna metus! Brutia Coro

Pulsante fretum mitior unda est.

Pectora pauper secura gerit.

Tenet è patulâ pocula fago,

Sed non trepidâ tenet illa manu.

655 Carpit faciles vilesque cibos,

Sed non strictos respicit enses.

GRONOVII.

645. *Impavidos ducere somnos.*] Id est, facere somnos: ut Horatio *pocula lethaeos ducuntia somnos*. At quod sequitur, *vigilesque trahit purpura noctes*: ita simile est illi, ut etiam sit dissimile. Non enim, ut *Cespes ducit somnum*, seu dat qualemcumque quietem, adueto & humili atque innocenti, de quo loquitur auctor, securam & altam, minus adueto & potenti scelerumque consilio tenuem ac turbidam: sic *purpura trahit noctes*, seu tenebras robur inducit: sed *purpura trahit noctes vigiles*, seu efficit per adjunctas curas, ut in ea cubantes noctem vigiles exigant.

651. *Mitior unda est.*] *El. lenior unda est* Caesar lib. 1. Gall. *Flumen est Arar, quod per fines Aeduarum & Sequanorum influit, incredibili lenitate*. Ovid. *torrentem, qua nil obstat eunti Lenius & modico strepitu decurrere vidi*. Noster alibi: *lenis & modice fluens unda*.

654. *Sed non trepida tenet ipsa manu.*] Melius Flor. *illa*.

VARIORUM.

644. *Cespes Tyrio*] Terra gramine herbisque virens. FARN.

650. *Brutia*] Fretum Siculum. Thy. v. 578. FARNABIUS.

AU-

650. *Brutia*] Mare Bruttium, à Brutiis Italiæ populis, Coro valde infestatur. *Bruttii* quibusdam Graecis recte dicti, auctore Strabone, quia oriundi à fugitivis Lucanorum; Lucani vero fugitivos *Bruttii* appellabant. Stephanus etiam sic nominat. nam in *Spart.* & in *Perla* tradit, Brutios dici qui in Sicilia Brutian urbem incolunt, Brettios autem in Italia dictos ab urbe Brettio, quam condidit Brettus Herculis filius. & ab hac totam Italiam Antiocho dictam Brettiam. *Bruttii* etiam Aristophani noti, & Dionysio Periegeti. sic enim rectius quidam libri, quam alii, qui, *Bruttii*. DELRIUS.

653. *Tenet*] Cui Terra rubens crater, pocula sanguis securitatem praestant. FARNABIUS.

655. *Faciles*] Dapes inemptas. FARN.

655. *Faciles vilesque cibos*] Farnabius interpretatur *dapes inemptas*, male. ita enim dictae, quae in hortis nascuntur dapes, Virg. Georgic. lib. 4. v. 133. *dapibus mensas onerabat inemptis at faciles cibi sunt facile parabiles, ut quorum magna copia*. Unde facillime agere apud Terent. Adelph. act. 3. sc. 5. est, *in copia & abundantia rerum vivere*. SCHRODERUS.

656. *Sed non*] *Rarus venit in coenacula miles, vel ad enses respicit Damoclis cervici iussu Dionysii impendentem*, FARNABIUS.

Oooo

657. Au-

- Aurea miscet pocula sanguis.
 Conjux modico nupta marito
 Non disposito clara monili
 660 Gestat pelagi dona rubentis,
 Nec gemmiferas detrahit aures
 Lapis Eoa lectus in unda;
 Nec Sidonio mollis ahenò
 Repetita bibit lana rubores;
 665 Nec Maconia distinguit acu,
 Quae Phoebéis subditus Euris
 Legit Eois Ser arboribus.
 Quaelibet herbae tinxere colos,
 Quas indoctae nevére manus:
 670 Sed non dubios fovet illa toros.
 Sequitur dirâ lampade Erinnys
 Quarum populi coluere diem.
 Nec sibi felix pauper habetur,

Nisi

GRONOVII.

672. *Quorum populi coluere diem.*] Flor Heinssiani, meus. *Quarum.* nam & Augustarum dies colebantur, & de conjuge principis tot superiores versus.

VARIORUM.

657. *Aurea*] *Hellenism.* χρυσῶς αἶμα κρηρῶν? χρυδαῖς. lethum seu lethale venenum aureis miscetur poculis. FARN.

660. *Dona*] Gemmas. FARN.

660. *Rubentis*] Erythraci maris. Thyest. v. 370. FARN.

661. *Detrahit*] Pondere & magnitudine sua deprimit ac deducit. de ornamentis loquitur muliebribus, quae in aures vocat Ulpianus l. 26. D. de auro & arg. leg. DELRIUS.

662. *Lapis*] Elenchus è margarita Indica. FARNABIUS.

663. *Sidonio*] Thyest. v. 344. FARN.

664. *Repetita*] Dibapha, Tyrio bis murice tineta. FARN.

666. *Phoebéis*] Orientalibus. FARN.

667. *Ser*] Thyest. vers. 378. FARN. Quia apud Seres, ut refert Ammianus lib. 23. silvae sunt sublucidae: à quibus arborum foetus, aquarum crebris asperginibus, velut quaedam vellera mollientes, ex lanugine & liquore mixtam quandam subtilitatem tenerrimam, pectunt, nentesque subtemina, conficiunt sericum. Idem refert Plinius & Solinus, ille lib. 6. nat. histor. c. 27. hic cap. 51. DELRIUS.

670. *Non dubios*] Non suspectos adulterii, vel repudium timentes. ut supra v. 590. FARNABIUS.

671. *Sequitur*] Sed discors furia inauspicata tæda nuptiali (Phoen. v. 263. & 507.) vel face furiali (Herc. Fu. v. 87.) eorum thalamos persequitur, quorum natales publica lactitia celebrantur; id est, principum. FARN.

673. *Nec sibi*] Tum se beatum agnoscit pauper, ubi potentes ex alto gradu videt cecidisse. FARN.

678. *Pauper*]

Nisi felices cecidisse videt.

675 Quisquis medium defugit iter,
Stabili nunquam tramite curret.
Dum petit unum praebere diem,
Patrioque puer constitit axe,
Nec per solitum decurrit iter,

680 Sed Phoebeis ignota secat
Sidera flammis errante rota,
Secum pariter perdidit orbem.
Medium coeli dum sulcat iter,
Tenuit placitas Daedalus oras,

685 Nullique dedit nomina ponto:
Sed dum volucres vincere veras
Icarus audet, patriasque puer
Despicit alas, Phoeboque volat
Proximus ipsi; dedit ignoto

No-

GRONOVII.

induxit. Adde nostra ab lib. 12. Thebaidos.

VARIORUM.

678. *Patriasque puer concitat axes*] Flor. *Patriasque puer constitit axe, Nec per solitum decurrit iter.*

683. *Coeli dum sulcat iter*] Ne quem moveant Delriani & Gruteri codices, qui *peregerat, percurrat, peregit, pergit*, Fl. nil nisi *sulcat*. At quod sequitur, Daedalum tenuisse *Lasias oras*, merito culpat Lipsius, eo magis quia in scripto fuerat alia vox, sed inducta: conjicit tamen *Italas*: quia & in Magna Graecia, Cumis, & eo tractu vilitavit Daedalus. Hinc exsculpit amicus ejus, *Latium* sumi pro tota Italia, ut solet pars praecipua pro toto. Addit non deesse huic acceptioni, ut loquitur, idoneum acumen: allusisse namque auctorem ad Saturni latebras & Latij etymon: his se primum oris Daedalum credidisse: hic tutum latuisse. Vellet sane hoc Minos: ita enim non persequendum eum habuisset in Sicilia, ut periret Cocalidum insidiis. Sic aludere est se ludere & ridendum praebere. Etruscus, *placidas*. Lege igitur: *Tenuit placitas Daedalus oras*. Pervenit, quo contenderat. Hoc erat illud quod mala manus in Lipsiano codice

678. *Puer*] Phaëthon. FARN.

683. *Sulcat iter*,] Omnino *id pergit* probabile ducit Cl. Burm. ad Val. Flac. Argon. lib. iv. v. 690. SCHRODERUS.

684. *Tenuit*] *Daed. fugiens Minoia regna Praepetibus pennis ausus se credere coelo, Chalcidicaque laevis tandem super adstitit arce.* id est, Cumis, quae in Italia; pro cujus parte, quae magna Graecia dicebatur, Latium ponit. FARN.

685. *Nullique*] Quod fecit filius ejus Icarus. FARNABIUS.

686. *Volucres*] Altius volitare quam volucres verae. FARN.

688. *Despicit*] Altius subvectus patrem infra volitantem videt. FARN.

688. *Phoeboque*] Cujus calore liquefacta, quae conglutinabantur alae, cera in mare decedit. FARNABIUS.

689. *Dedit*] Vide Oed. v. 893. FARN.

O 000 2

692. *Fe-*

- 690 Nomina ponto.
 Male pensantur magna ruinis.
 Felix alius, magnusque sonet;
 Me nulla vocet turba potentem.
 Stringat tenuis littora puppis.
 695 Nec magna meas aura phaselos
 Jubeat medium scindere pontum.
 Transit tutos Fortuna finus,
 Medioque rates quaerit in alto,
 Quarum feriunt suppara nubes.
 700 Sed quid pavido territa vultu,
 Qualis Baccho saucia Maenas,
 Fertur rapido regina gradu?
 Quae te rursus Fortuna rotat;
 Miseranda, refer. licet ipsa neges,
 705 Vultus loquitur, quodcunque tegis.

ACTUS

GRONOVII.

692. *Magnusque volet, Me nulla vocet turba*] Longe aliter optimus liber: *Felix alius magnusque sonet.* id est, audiat, praedicetur. Dein: *Me nulla vocent verba.* id est, nullius oratio.

695. *Meas aura phaselos*] Heinf. & Flor. *meas.* Lucanus lib. 5. *latus inversa nudum munita phaselo.* Sic illam aetatem maluisse testes quoque Martialis & Statius.

701. *Qualis Baccho saucia Thyas Fertur rapido*] Heinf. major: *monnas.* Flor. *Maenas.* Quamvis res eadem sit, tamen probata tot exemplis auctoritas merito valet. Dein Lipsius è libro suo notat, *medio*: & jubet cogitare. Amicus ejus, quasi hoc sibi potissimum dictum sit, suos omnes continere vulgatum: Criticorum librum alium, *medio*: sibi arridere *rapido*: hoc enim timentium

gradum citare: nec de alio cogitandum vocabulo. Caetera ei facile concesserim: in postremo haesito: nam & Flor. *medio*: Heinf. major à m. p. *gravido.* An fuit *trepido*? ut video Raphaelium quoque conjecisse.

VARIORUM.

692. *Felix*] Volitet alius felix & magnus. FARNABIUS.

694. *Stringat*] Radat, legat littora. FARN.

698. *Medioque rates*] Naves quae secundis ventis, & plenis velis navigant, fortuna quaerit, ut demergat: quae vero remis circa litus propelluntur, & metu tempestatis se non audent alto credere, illas praeterit. DELRIUS.

699. *Suppara*] Medea v. 318. FARNABIUS.

702. *Regina*] Deianira. FARN.

ACTUS TERTIUS.

* DEIANIRA. CHORUS.

Deianiram, periculo veneni ad solem expositi flammæque concipientis facto, consilii sui poenitet.

Deian. **V**agus per artus errat excussos tremor.
Erectus horret crinis. impulsis adhuc

Stat terror animis, & cor attonitum salit,

Pavidumque trepidis palpitat venis jecur.

710 Ut fractus Austro pontus etiamnum tumet,

Quamvis quiescat languidis ventis dies:

Ita mens adhuc vexatur excusso metu.

Semel profecto premere felices Deus

Cum coepit, urget. hos habent magna exitus.

715 *Chor.* Quis tam impotens, ò misera, te casus rotat?

Deian. Ut missa palla est, tabe Nessæa illita,

Thalamisque moerens intuli gressum meis,

Nescio quid animus timuit, & fraudem struit.

Li-

GRONOVII.

* DEIANIRA. CHORUS.] Flor. DEIANIRA. NUTRIX. Potest videri inter personas choro canentes vel præcipua fuisse Nutrix.

713. *Semel profecto*] Sic Flor. Corrupti libri. *Simul.* Ergo & omnes Gruteri, qui fere est ut hoc malit ob consensum vetustatis. Vide ut falsa species vetustatis etiam doctos auferat. Neque enim patitur oratio. At vera illa & multo sanctior vetustas Etrusci codicis hunc versum non continuat Deianiræ, sed cum duobus insequentibus dat Nutrici, memori scilicet quod argumentum in Choro tractaverit.

715. *Quis tam impotens & misera*] Hic ponit Flor. supra ablatum: *Quis tam impotens, miseranda, te casus rotas?*

717. *Thalamisque demens*] Lipsii M. S. *ingerens.* Unde conjecit ille: *moerens.* Et ita plane Flor.

718. *Et fraudem struit*] Notavit Delrius in Lugdun. esse *astruit*: quod alii interpretantur. Fru-

VARIORUM.

706. *Vagus*] *Gelidusque per ima cucurrit Offa tremor.* FARN.

707. *Erectus*] Commeante sc. ad cordis (quod corporis arx est) subsidium calore, externa algescunt; pili horrescunt, &c. FARN.

708. *Cor attonitum*] *Καρδιας παλμός*, qui inter divinationes salitorias, FARN.

711. *Dies*] Tempestas. FARN.

714. *Hos habent*] Conatus grandes, anxios plerumque & calamitosos habent exitus. FARN.

Oooo 3.

719. *See*

- Libet experiri. solibus virus ferum
 720 Flammissque Nessus sanguinem ostendi arcuit.
 Hic ipse fraudes esse praemonuit Deus.
 Et forte nulla nube respersus jubar
 Laxabat ardens fervidum Titan diem.
 (Vix ora solvi patitur etiam nunc timor)
 725 Medios in ignes solis, & claram facem
 Quo tincta fuerat palla, vestisque illita,
 Abiectus horret sanguis, & Phoebi comâ

Te-

GRONOVII.

stra. Lege: *Nescio quid animus timuit, & fraudem* *fraus*. nempe ab ipso Nesso, qui quasi phyltrum hoc ei commendaverat. Grotius, & *fraudem arguit*.

721. *Hic ipse fraudes esse praemonuit Deus.*] Potest intelligi quemcumque deum monuisse haec per verba Nessi, si scilicet mens non laeva fuisset. Non placet tamen. Neque si Sophocles *Θαλασπία* dixit, ideo quis Centaurus potest dici deus. nam ille & vivus habuerat immortalitatem & mortuus inter sidera est relatus. Flor. *dolus*. Nihil extrico. An *ferus*? ab altera parte. Homerus *ἰλ. α. φερει οριοναίο*. Ubi Eustathius *ταῖς ἢ τὰς ἀνελύμεν φέρει* *Θασι*. Sophocles: *ἔ μοι πάλαι δώροι ἀρχαῖα ποτὶ Θερει*. Et mox: *καθίσταται δ' ἐν τῷ τόπῳ ἄνθρωπος*. Alioqui centauri *Semiferi*.

727. *Abiectus horret sanguis,*] Et nobis occurrit in scriptis: *Abiectum horret virus*: sed non in Flor. custodiente vulgatum. Idem tamen, quod ex uno Pal. notat Gruterus: & *Phoebi comam Trepasatus astris*. Sophocles ita rem pingit: lana usam fuisse Deianiram in ungenda veste: & in ea narratione vocat *οἶος τῶν περὶ πόλον*, & *μᾶλλον* & *πικρὸν βότῃ λαχέτω*, & *τὸ νάταγμα τ' οἶος*: quam quum post usum vestemque in arcano tactam forte abieciisset *οἷς τόποι βαλόντες καὶ πορὶ ἄνθρωποι*

VARIORUM.

719. *Solibus*] Sup. v. 531. FARNABIUS.

720. *Sanguinem ostendi arcuit.*] Nam Nessus moriens praeceperat, ne in lucem daret hoc virus. LIPSIUS.

721. *Fraudes esse praemonuit deus.*] Nihil hic extricare se dum profitetur Gronovius, conjecturæ

locum servat, subjiciendo *ferus*. Ego simpliciter *genium* hic sive Deianiræ *animum* puto intelligi. Vid. Turneb. *Advers. Lib. XIX. c. 14*. Et juvat, quod ab alia manu superscriptum exhibet Traject. noster, *deus, conscientia*. SCHRODERUS.

722. *Et forte*] Puto versusaliquot deesse. Quod & sensus ipse, & summa quæ hic negligentia est, evincit. Unde enim colligit venenum esse? At in uno isto loco maximum catastrophæ momentum est. Omnia cum dixit, nihil dixit. Summa quippe omnium huc redit, sanguinem à sole liquefactum fuisse. Et hinc colligit, venenum se misisse. Atque hinc terror ille, quem infelix concepisse animo se prædicat. Sed quod hic indicium *δολικεῖα* est? Idem enim ceræ evenisset, idem sebo. Quam vero longe hæc aliter Tragoediæ princeps. Primo, ait, lanam qua peruncta vestis à se fuerat, corrosam ac consumptam plane à sanguine fuisse: deinde, guttas sole liquefactas, in terram collapsas spumasse ac effervuisse: postremo, tela Herculis, quibus interfectus fuerat Centaurus, *δολικεῖα* tincta, atque idcirco omnia animalia, percussa istis illico expirare. Hoc igitur veneno dubitari non posse quin infectus fuerit Centauri sanguis, qui iisdem fuerat percussus. Ergo tremat, ergo pavet, ergo magis atque magis metuit, quod fecerat. HEINSIUS.

725. *Medios in ignes*] Totum versum venit ex Graeco, *ἐς μέσῳ φλόγα Ἀκτῖν ἐς ἡλιῶν*. Sed miserrimo successu. Aliud est nempe *fax*, aliud *radius*. Solis fax in coelo manet, radii in terra quoque sparguntur. Neque dixit *πῦρ ἡλίω*, sed *φλόγα*. HEINSIUS.

727. *Sanguis*,] Nessi sanguis Hydrae felle, quo tinctæ fuerant Herculis sagittæ, mistus, FARNABIUS.

727. *Coma*] Radiis. Hippol. v. 751. FARN.

730. *Mi-*

Tepefactus ardet. vix queo monstrum eloqui.

Nives ut Eurys solvit, aut tepidus Notus,

730 Quas vere primo lubricus perdit Mimas;

Utque involutos frangit Ionio salo

Opposita fluctus Leucas, & lassus tumor

In littore ipso spumat: aut coelestibus

Aspersa tepidis tura laxantur focis:

735 Sic languet omne vellus, & perdit comam.

Dumque ipsa miror, causa mirandi perit.

Quin ipsa tellus spumeos motus agit,

Et

GRONOVII.

VARIORUM.

Ἰδὼν, diffuxisse & in pulverem comminutam interisse; super terram autem, in qua jacuerat, spumas ὑπομῶντος efferbuisset. Hujus lanae mentio hic desideratur; quum tamen manifestum sit omnem hunc locum Trachiniis deberi. Succurrit scriptus in sequentibus. At hic quoque tale quid expressum credibile est. Legebam igitur: *Abiectus horret sanguis, ut Phoebi glomum Tepefactus ardor.* Vel *glomus*: nam & ita dixisse, *hoi glomus*, veteres, testis Priscianus. Cogitabam autem illud Horatii: *Ut vinosa glomos festivae Pyrrhia lanae.* Horret, id est, coquitur, & dum coquitur, tremit, movetur. *Ut Phoebi glomum Tepefactus ardor* est Sophoclis: *ὡς δ' ἰθάπε.* Lanae similem usum habes apud Apollodorum lib. 3. & Didymum in β. Ἰλιάδ. in Erichthonii fabula. *Ὁ δ' Ἡρακλῆς ἀπὸ τῆς μανίας εἰς τὸ σπῆλ' ἔθηκε.* *Ὁ δ' Ἡρακλῆς ἀπὸ τῆς μανίας εἰς τὸ σπῆλ' ἔθηκε.* *Ὁ δ' Ἡρακλῆς ἀπὸ τῆς μανίας εἰς τὸ σπῆλ' ἔθηκε.*

732. *Et lassus tumor*] Fl. *lassus*, ut voluit etiam D. Heinsius.

735. *Omne virus & perdit comam*] Lipsii vetus *comas*: sed neutrum ait placere. Delrius *comam* interpretatur ipsam illam lanam, qua vestem inunxerat. Sane & Flor. *comas*: sed praeterea *omne vellus*. Hoc quidem insanum bene. *Vellus* appellat, quod Sophoclem tot modis explicare modo diximus, ipsam nempe lanam: *comas* vero foccos vel fila. Solum illud *languet* displicet. Utinam *tabet* aut *licuit* haberet idem codex. Sic foret Sophoclis: *Πῶς τὸν αἰὲν καὶ κατὰ ψαλὸν ἔχοντι.* Epist. 66. *subiecto igne tabescere.*

730. *Mimas*] Ioniae mons nivofus. FARNABIUS. Strabo vocat *Ἰππερὸς, καὶ πολὺ δὲ ὕψος*, Homerus *παρκεουσιν*, Tragicus noster *lubricum*, propter nives liquecentes. Notum est somnium Valentis Imperatoris, quo cum admoneretur, ut à Mimante caveret, ejus familiares de hoc monte exposuerunt. Sed in eo, quo periit, tugurio inventum marmor, quod Mimantis cujusdam appellationem inscriptam habebat, qui praefectus Macedonum fuerat. Mimas unus extitit è centauris, ut est apud Herodotum: item unus è gigantibus, qui monti huic nomen imposuisse creditur: de quo in Ione Euripides. Silius Italicus lib. xii. *Apparet Prochyte, saevum sortita Mimanta.* Hic premitur Prochyte insulâ, ut Silius: totam insulam Lemnon in Deos conjecit, ut Claudianus: non temere Horatius iii. Carm. *Typhoeus, & validus Mimas.* FABRITIUS.

732. *Leucas*] Leucates. vide Hippol. verior FARN. Pro Leucate. Leucadia est regio, (Nerite Plinio) Leucas ejus regionis urbs Straboni: Leucates vero in eadem promontorium: Virgilio lib. 3. Aeneid. sed haec saepe confunduntur DELRIUS.

735. *Languet omne vellus,*] Displicere sibi *te languet* hic pronunciat Gronovius. At cum *languendi* verbum *descere* significet, & *dissolvi*, apte satis *languere vellus* sive *lana* dicetur, quae tincta Nessi cruore, expositaque soli, vi inflammata veneni sensim dissoluta carperetur. Virgil Aeneid. lib. ix v. 435. *Purpureus veluti cum flos succus aratro Languescit moriens.* SCHRODERUS.

736. *Causa*] Lana illa, FARNABIUS.

744. *Ed-*

Et quidquid illâ tabe contactum est, labat.
 [*Tumenſque tacita ſequitur, & quaffat caput*]
 Natum paventem cerno & ardenti pede
 740 Grefſus ferentem. prome, quid portes novi.

GRONOVII.

739. *Tumenſque tacita ſequitur,*] Locus deſperatus, in quo nos deſerit dux noſter ab Erruria. Trium namque deinceps ultimorum verſuum nihil habet præter: *Tumenſque tacita quaffat caput.*

Delius putat ſe rem tenere trajiciendo verſum inter 1001. Quænam iſta, & 1002. *Temporibus atras.* Sed frustra gratulatur ſibi. Non enim ſequentem à tergo, ſed ante oculos ſibi faces intentantem Megaeram videt Deianira.

HYLLUS. DEIANIRA. NUTRIX.

Intellecto ex Hyllō funeſti muneris malo Deianira ſibi mortem conſciſcit.

Hyl. **I** Profuge, quaere ſi quid ulterius patet
 Terris, freto, ſideribus, Oceano, inferis.
 Ultra labores, mater, Alcidae fuge.
 745 *Deian.* Nescio quod animus grande præſagit malum.
Hyl. Regna, triumphā, templā Junonis pete:
 Haec tibi patent. delubra præcluſa omnia.
Deian. Effare, qui me caſus inſontem premat.
Hyl. Decus illud orbis, atque præſidium unicum,
 750 Quem fata terris in locum dederant Jovis,
 O mater, abiit. membra, & Herculeos toros

Urit

VARIORUM.

744. *Labores,*] Regiones Herculis laboribus inſignes. FARNABIUS.

746. *Regna*] Sarcasmus, triumphā quaſi re ſtrenue geſta: ſacrificā, ſed Junoni ſoli, cui Herculis mors læta obſigat, cæteris Diis moeſta. inf. verſ. 1547. FARN.

750. *Jovis,*] Liberatoriſ, auxiliatoriſ. Jupiter, q. Juvans pater melius tamen Jovis pater. Jovis ab Hebr. *ny* addito pater. ſic enim Dieſpiter, Neptunus Pater, Saturnus pater, Marſpiter, &c. FARNABIUS.

751. *Abiit.*] Al. *obiit.* necdum autem obiit: de vita vero Herculis deſperat Hyllus. FARNABIUS.

752. *Urit*

Urit lues nescio qua. qui domuit feras,
Ille ille victor, vincitur, moeret, dolet.

Quid quaeris ultra? *Deian.* Misérias properant suas

755 Audire miseri. fare, quo posita in statu
Jam nostra domus est. ô lares, miseri lares!

Nunc vidua, nunc expulsa, nunc feror obruta!

Hyl. Non sola moeres. Hercules toto jacet
Mundo gemendus. fata ne, mater, tua

760 Privata credas. jam genus totum obstrepat.
Hunc, ejulatu quem gemis, cuncti gemunt.
Commune terris omnibus pateris malum.

Luētum occupasti prima. non sola Herculem
Miseranda moeres. *Deian.* Quam prope à leto tamen,

765 Ede, ede, (quaeso) jaceat Alcides meus.

Hyl. Mors refugit illum, victa quae in regno suo
Semel est. nec audent fata tam vastum nefas

Admittere. ipsa forsitan trepidâ colos
Clotho manu projecit, & fatum Herculis

770 Timet peragere. pro diem! infandum diem!

Hocne ille summo magnus Alcides erit?

Deian. Ad fata & umbras, atque pejorem polum

Prae-

GRONOVII.

752. *Urit lues Nescia*] Mss̄ tere: *nescio quae*.
Juvare se paullum ait Raphelingius emendatione
versum: *Urit lues nescio qua*; Gruterus: *Urit lues*
ignota: cui scilicet aliquis superjecerit, *nescio quae*.
Quidam ajunt non juvare hilum, qui se juvare
versus legem profiteantur. Certe juvit: nam ita
prorsus optimus codex: & pueri sciunt *Quis* tam
facere *Qua* quam *Quae*.

758. *Non sola moeres. Hercules toto*] Flor. *Non*
sola moeres Herculem toto jacet. Et mox: *Nunc ec-*
ce luctu quem gemis. Forte: *Hoc ejulatu*.

768. *Ipsa forsitan trepida colos*] Flor. *ipsas for-*
sitan trepida colos. Et sic ubique *colas* pro *colos*.

771. *Magnus Alcides est*:] Fl. *erit*: & sequen-

tem versum dat Deianirae, hoc modo: *Dei. Ad*
fata & Umbras atque pejorem polum Praecedere illum

VARIORUM.

752. *Urit lues nescio qua*] Parisiensis excusus,
quae nescio. sed refragatur lex metri. SCHRO-
DERUS.

760. *Genus*] Humanum genus. FARNABIUS.

766. *Victa*] Ab eodem Hercule ad inferos de-
scedente. FARN.

769. *Clotho*] E tribus Parcis illa quae colum
tenet. Herc. Fur. v. 558. FARN.

772. *Pejorem*] Deteriorem polum, nigrum,
Antarcticum. vide Herc. Fu. v. 606. id est, ad
inferos. FARN.

Pppp

775. Eu-

- Praecedere illum dicis? an possum prior
 Mortem occupare? fare, si nondum occidit.
- 775 *Hyl.* Euboica tellus vertice immenso tumens
 Pulsatur omni latere. Phrixium mare
 Scindit Caphareus. servit hoc Austro latus.
 At qua nivosi patitur Aquilonis minas,
 Euripus undas flectit instabilis vagas,
- 780 Septemque cursus volvitur, & totidem refert,
 Dum lassæ Titan mergat Oceano juga.
 Heic rupe celsa, nulla quam nubes ferit,
 Annosa fulgent templa Cenaei Jovis.
 Ut stetit ad aras omne votivum pecus,
- 785 Totumque tauris gemit auratis nemus;
 Spolium leonis sordidum tabo exuit,
 Posuitque clavae pondus, & pharetrâ graves
 Laxavit humeros. veste tunc fulgens tua,

Ca-

GRONOVII.

VARIORUM.

dicis nam male vulgo, in *illum*. quod tamen etiam Lugd. abesse jam notaverat Delrius.

776. *Pulsatur omni parte*] Flor. *latere*, ut Lipsianus: quemadmodum & mox, *instabilis vagas*. Caeterum reprehendit hanc Euboeae descriptionem Lipsius: Caphareum ad ortum, Euripum ad occasum spectare: & dignum putavit, quod ex eo adoptaret amicus. Verum Euboea Boeotiae objacet non recta, sed obliqua: & hinc evenit, ut idem Euripus, qui ab occasu alluit insulam, etiam ab Aquilone intrantes aquas recipere & emittere videatur, & similiter Caphareus orientem spectans respectu Cenaei promontorii, etiam in austrum inclinatus appareat. Tabulae inspectae rem clare demonstrant.

780 *Septemque cursus flectit*] Flor. *volvitur*. & sequenti: *mergit Oceano jubat*.

785. *Totumque tantis gemit armentis*] Gruteri conjecturam omnem exprimit Florentinus: *Totumque tauris gemit auratis nemus*. Oedipo: *Aut tauris rutilante cornu*.

775. *Euboica*] Sophocli. illud in Trachiniis adumbrare voluit: *Αὐτὴ τις ἀμφικύβητος Ἐβόιας ἀπὸ τοῦ Κίναρον ἰσθμῶ*. nec tamen consequitur, neque vera est haec Euboeae descriptio. Capharei enim promontorium ad occasum: nec dici potest *Aquilonis minas pati*. FARN.

776. *Phryxium*] Hellepontum. vid. Troad. v. 1032. FARN.

779. *Euripus*] Herc. Fur. 377. FARN.

780. *Septemque*] Consentit in numero Strabo si recte intelligatur: Antiphilus Byzantius quodam Epigramm. senarium prodidit: alii alium, & fortassis ab his omnibus certus pro incerto positus. DELRIUS.

781. *Mergat*] Herc. Fur. v. 25. FARNABIUS.

782. *Rupe celsa*,] Jovi in summis montibus sacra facere solenne, utpote Deorum summo. FARN.

783. *Cenaei*] In Cenaeo Euboeae promontorio culti. *Victor ab Oenalia Cenaeo sacra parabat Vota Jovi*. FARN.

788. *Veste tua*] Palla à te missa. FARN.

789. Ca-

- Cana revinctus populo horrentem comam,
 790 Succendit aras. Accipe has, inquit, focis
 Non false messes genitor, & largo facer
 Splendescat ignis ture, quod Phoebum colens
 Dives Sabaeis colligit truncis Arabs.
 Pacata tellus, inquit, & coelum, & freta;
 795 Feris subactis omnibus victor redii.
 Depone fulmen. gemitus in medias preces,
 Stupente & ipso, cecidit. hinc coelum horrido
 Clamore complet. qualis impressa fugax
 Taurus bipenni vulnus & telum ferens
 800 Delubra vasto trepida mugitu replet,
 Aut quale mundo fulmen emissum tonat;
 Sic ille gemitus sidera & pontum ferit:
 Et vasta Chalcis sonuit: & voces Cyclas

Ex-

GRONOVII.

793. *Sabaeis colligit truncis Arabs.*] Rem novam scilicet hic docent, Arabes à Sabaeis distinguere, qui tamen sint Arabiae Felicis incolae. Credo equidem: distinguuntur, ut genus & species. Omnes Sabaei sunt Arabes: non omnes Arabes Sabaei.

797. *Hinc coelum horrido*] Fl. hinc coelum. ut ex uno Gruterus.

803. *Et vasta Calpe*] Mutat hic animum amicus Lipsii, & quem toties fastidiit Mf. praeclarum vocat & praeclaras ejus, castigationes magnq sibi usui fuisse fateretur. Gruterum, quem secum in diffidentiam adduxerat, tam levi momento secum etiam circumagere non potuit. Itaque novena cohors membranarum quum ei stet pro vulgato, non audet tantum tribuere uni libro, ut revocet cum recentioribus: *Et vasta Chalcis.* nec tamen vult Calpen Hispanicam intelligi. Forte fuisse ejus tractus montem tali nomine. Hoc est dicere quod nescias. Sed nec videt quomodo Chalcidi conveniat dici *vastae*? Ut *vastum mare*, ut *vastum elephantum* pro ingenti magnitudine dicit Cicero: & mox ipse *vasta membra* Herculis. Strabo agnoscit eam civitatem ab omni

memoria habuisse *μὴν ἀξίωμα* & *αὐτὸς πόλις* & *αὐτὸς εἰρηλίω*, lib. 10.

VARIORUM.

789. *Cana*] Alba populo. Herc. Fur. v. 892. FARNABIUS.

791. *Messes*] Tura, cinnamoma, odores. FARNABIUS.

792. *Phoebum*] Solem orientem adorans. vid. Troad. 10. vel orientalis. FARN.

793. *Sabaeis*] Arabes à Sabaeis distinguere videtur. ita Virgil. 8. Aeneid. *Omnia Arabs, omnes vertebant terga Sabaei.* Qui tamen felices Arabiae incolae. *Solis est turea virga Sabaeis.* FARN.

796. *Depone*] Neque enim illo opus est, subactis à me tyrannis. FARN.

798. *Qualis impressa fugax*] *Quales mugitus fugit cum saevius aram Taurus; & incertam excussit cervicem securim.* FARNABIUS. Hanc similitudinem ab Ovidio commodato accipit. ait enim Ovidius dicto loco; *Haud aliter graditur, quam si venabula taurus, Corpore fixa gerat, fallique refugerit auctor.* DELRIUS.

803. *Cyclas*] Cyclada & Capharidas subjungit. FARNABIUS. Novem, teste Hygino & Strabone,
 Pppp 2 ne,

- Excepit omnis. hinc petrae Capharides;
 805 Hinc omne voces reddit Herculeas nemus.
 Flentem videmus. vulgus antiquam putat
 Rabiem redisse. tunc fugam famuli petunt.
 At ille vultus ignea torquens face,
 Unum inter omnes quaerit & sequitur Lichan.
 810 Complexus aras ille tremebunda manu,
 Mortem metu consumpsit, & parum sui
 Poenae reliquit. dumque tremebundum manu
 Tenuit cadaver, Hac manu, hac, inquit, ferar
 (O fata!) victus? Herculem perimit Lichas.
 815 Ecce alia clades, Hercules perimit Lichan.
 Facta inquinantur. fiat hic summus labor.
 In astra missus fertur, & nubes vago
 Spargit cruore. talis in coelum exsilit
 Arundo, Getica visa dimitti manu;

Aut

GRONOVII.

809. *Et sequitur Licham.*] Flor. omnes sequitur & quaerit Lichan. Mox: & parvum sui Poenae reliquit. non parum. Iulle. nam vitat in hac regione jambum auctor.

813. *Hac manu, inquit, te feram*] Lipsius è libro, *hac manu, inquit, hac ferar*, non modo Delrio applaudente, sed & Scaligero, qui etiam addit: Quis improbare audeat? Rem non improbamus, sed positionem vocum auctore Florentino: *hac manu, hac, inquit, ferar*. Ratio est eadem, quae in proximo, quia jambum illic damnat. Statim idem: *Herculem vicit Lichas*

816. *Fata inquinantur*] Et *Facta inquinantur*. Ergo etiam lege, *fiat hic summus labor*. Age, quando aliter vindicari non possumus, inuratur haec macula operibus meis, & fuerit illorum Lichas accessio. Infra: *Dextra inquinatur: laudibus maculam imprimam.*

VARIORUM

ne, insulae Sporades vel Cyclades dictae, quia Delum coronae & circuli instar cingunt. auctor.

Ammianus lib. 22. multa de his Thevetus lib. 7. Cosmograph. cap. 12. & 14. DELRIUS.

804. *Capharides*] Thyest. v. 593. FARNABIUS.

806. *Vulgus*] Famulorum. FARN.

806. *Antiquam*] Qua correptus Megaram & filios interemerat. Herc. Fur. Act. 4. FARN.

809. *Licham*] Ministrum, qui tunicam attulerat. FARN.

811. *Consumpsit*] Metu pene exanimatus. FARNABIUS.

813. *Cadaver*] Morti destinatum Licham, vel prae timore jam ferme mortuum. FARN.

813. *Hac manu,*] Tam abjecti hominis manu. FARNABIUS.

814. *Lichas*] Vilis famulus. FARN.

815. *Ecce alia*] Ecce alia non minor indignitas! ego ille monstrorum domitor Hercules perimo vilissimum servitium Licham. FARN.

816. *Inquinantur.*] Tam contempti famuli caede. FARN.

816. *Fiet hic*] Cum contemptu indignatur sibi contingere supremum hunc laborem. FARN.

819. *Getica*] Getae populi Scythiae Ponto vicini, sagittandi peritissimi. FARN. Getas arcu &c

- 820 Aut quam Cydon excussit: inferius tamen
Et tela fugient. truncus in pontum cadit.
In saxa cervix. funus ambobus jacet.
Resistite, inquit. non furor mentem abstulit.
Furore gravius istud atque ira malum est.
- 825 In me juvat saevire. vix pestem indicat,
Et saevit. artus ipse dilacerat suos,
Et membra vasta carpit avellens manu.
Exuere amictus quaerit. hoc solum Herculem
Non posse vidî. trahere conatus tamen,
- 830 Et membra traxit. corporis palla horridi
Pars est. & ipsam vestis immiscet cutem.
Nec caussa dirae cladis in medio patet:
Sed caussa tamen est, vixque sufficiens malo.
Nunc ore terram languidus prono ferit;

Nunc

GRONOVII.

VARIORUM.

820. *Inferius tamen fugiet arundo corpus*] Ita faciendum putavit locum Gruterus nuda ductus habitatione, ut fatetur: quum in promiscuis libris haberetur: *Fugiente truncus*. Sed quam nec ipse rejicere ait Lipsiani codicis lectionem, omnem probat Florentinus: *inferius tamen Et tela fugient. truncus in pontum cadit*. Tum idem: *In saxa versus*, non *cervix*. Fuisse videtur: *In saxa vertex*. id est, caput.

831. *Et ipsa vestis immiscet*] Flor. & *ipsam vestis immiscet cutem*.

833. *Sed causa tamen est, vixque sufficiens malo*] Mirum est in hoc mendum consentire omnes libros, simulque id oculos tot praestantium hominum effugisse. Qui etiam post id est fecere τολμήω, & vixque sufficiens accipere de Hercule. Mihi autem videtur reliquisse auctor: *Sed causa tamen est visque sufficiens malo*. Causa pestis illius haud apparet: sed est tamen & vis satis magna ad corpus vexandum & perimendum. Esse apparet ex efficacia in exitum.

834. *Ore terram languidus prono ferit*] Fl premit. Statim jubet idem victricem volitare Lipianam: *Fluclifona quaerit littora*. Etsi in ejus invidiam exposuerint vulgatum: *Et nota*: quae

& sagittis usos nescit nemo, qui vel Pontica, vel Tristia Nasonis legerit. Dionysius Getas ad Istrum statuit, & mox illos cum Dacis & Germanis mirè confundit. Apollonius etiam, juxta Istrum collocavit. Thraces esse voluit Herodotus, eumque sequuntur Latini Poetae. nam & noster alibi *Hebrum Geten*, vocat ab accolis, & Ovidius semper cum Bessis (qui Thraces origine) & Sarmatis conjungit. & Virg. lib. 4. Georg. Melius distinxere Strabo, & Stephanus, ut Getae magis Orientales sint Ponto vicini; Daci ad Istri fontem, & Germaniam vergant. vide & Stephanum.

820. *Cydon*] Cretensis ab urbe Cydone. vide Hippol. v. 812. FARN.

820. *Inferius*] Altius tamen Lichas projectus, quam arundo Getica vel Cydonia. FARN.

825. *In me*] Non in alios, ut quondam, furens. FARNABIUS.

825. *Pestem*] Virus. FARN.

828. *Hoc solum*] Non posse amictus exuere. FARNABIUS.

830. *Et membra*] Qua trahitur trahit illa cutem. &c. Ovidius 9. Metam. FARN.

830. *Palla, ipsa*] Adhaeret ac si corporis pars esset. FARN.

PPPP 3.

835. Un-

- 835 Nunc poscit undas. unda non vincit malum.
 Fluctifona quaerit littora, & pontum occupat.
 Famularis illum retinet errantem manus.
 O sortem acerbam! fuimus Alcidae pares.
 Nunc puppis illum littore Euboico refert,
 840 Austerque lenis pondus Herculeum rapit.
Deian. Destituit animus membra. nox oculos premit.
 Quid, anime, cessas? quid stupes factum scelus?
 Gnatum reposcit Jupiter, Juno æmulum.
 Reddendus orbi est. quod potest reddi, exhibe.
 845 Eat per artus ensis exactus meos.
 Sic, sic agendum est. tam levis poenas manus
 Tantas reposcit? tolle fulminibus, socer,
 Nurum scelestam. nec levi telo manus
 Armetur. illud fulmen exiliat polo,
 850 Quo, ni fuisset genitus Alcides tibi,

Hy-

GRONOVII.

frequenter adierat. Hoc scilicet ignorabat Lipsius, ideo mutationem tentaverat.

839. *Littore Euboico refert,*] Fl. ferit. Numquid venit?

844. *Quod potest reddi, exhibe.*] Fl. redde. Forte: quod potes, redde, exhibe. nempe supplicium de te.

VARIORUM.

835. *Unda non vincit*] Hyginus, in Parerg. Herculis, de hac re ait: cum se in flumen coniecisset ut ardorem exstingeret, major flamma exibat. DELRIUS.

838. *Pares*] Postquam illi vires ademisset virus. FARNABIUS.

839. *Puppis*] A Cenaëo Euboeae promontorio navicula ad Oetam vectus est, ubi expiravit. FARN.

842. *Quid stupes factum*] Malim legi: quid stupes? factum est scelus. LIPSIUS.

843. *Junio*] A Junone immissa monstra & labores vincentem. *regis uxor.* FARNABIUS.

846. *Tam levis poenas*] Recentiores repositum

iverunt, tam leves poenas manus Tantis; sed praeter libb. MSS. quibus suus habet sensus, & quidem acutus. negat enim Deianira manum suam impari inferre poenas quas meruit: itaque invocat manum Jovis fulminantis. Supra quoque quidam interrogatione corruerunt illud: *Sic sic agendum est.* nam sunt verba decreti Deianirani; quamvis id statim evertat, ut fieri solet. GRUTERUS.

847. *Socer*] Jupiter. FARNABIUS.

848. *Nurum*] Ne. FARN.

848. *Nec levi telo*] Fulminum alia graviora, leviora alia. illius generis est, quo Phaëton & Gigantes interemti leguntur: istius quo Semele combusta fuit. Ovidius 3. Metam. *Nec quo centimanum dejecerat igne Typhoea, Nunc armatur eo, nimium feritatis in illo est: Est aliud levius fulmen, cui dextra Cyclopium sacritiae flammæque minus, minus addidit irae: Tela secunda vocant superi.* huc respexit Seneca tum hic, tum in Thyeste, ita scribens: *Manuque non qua telia & immeritis domos Telo petis minore: sed qua montium Tergemina moles cecidit, & qui montibus stabant pares Gigantes, haec arma expedi.* ubi Tergemina moles dicitur, Olympus, Ossa, & Pelion. DELRIUS.

851. Hy-

- Hydrum cremasses. pestem ut insolitam feri,
Et ut noverca pejus irata malum.
Emitte telum, quale in errantem prius
Phaëthonta missum est. perdidisti erepto Hercule
855 Et ipsa populos. quid rogas telum deos?
Jam parce socero. conjugem Alcidae necem
Optare pudeat. haec erit voto manus:
A me petatur. occupa ferrum ocus.
Cur deinde ferrum? quidquid in mortem trahit,
860 Telum est abunde. rupe ab aetherea ferar.
Haec haec renatum prima quae poscit diem,
Oeta eligatur. corpus hinc mitti placet.
Abrupta cautes scindat, & partem mei
Ferat omne saxum. pendeant lacerae manus,
865 Totumque rubeat asperi montis latus.
Levis una mors est. levis, at extendi potest.
Eligere nescis, anime, cui telo incubes.
Utinam esset, utinam fixus in thalamis meis
Herculeus ensis! huic decet ferro immori.
870 Una perire dextera nobis sat est?
Coite gentes. saxa & incensas faces

Ja-

GRONOVII.

VARIORUM.

854. *Perdidi erepto Hercule Et ipsa populos.*] Quicumque hoc fecit, sensum deprehendit. Subdissido tamen, quia & Flor. perinde ut Lipsianus: *perdidi sola Herculem.* Ille hoc probat, additque sequenti legendum: *Et ipse.* Displicuit merito. Forte scripsit auctor: *perdidi haud solum Herculem, Et ipsa populos.*

857. *Hoc erit votum manus:*] Frustra Gruterus hic repugnat Lipsio, rescribens: *haec erit votum manus.* Nam & Flor. Germanicusque nostri: *haec erit voto*, id est, pro voto. Sic etiam: *Cur deinde ferrum?* Tum: *quidquid ad mortem trahit.*

851. *Hydrum*] Quam Hercules excussit. Herc. Fur. v. 241. FARNABIUS.

851. *Feri*] Percute me, Junone illi nocentiorum. FARN.

853. *Quale*] Ubi *Saeros compescuit ignibus ignes.* Sup. v. 688. FARN.

856. *Socero*] Jovi, ne impendat tibi fulmen. FARNABIUS.

862. *Oeta eligatur.*] Mons in finibus Thessaliae. vide Herc. Fur. vers. 132. FARN.

868. *Fixus*] *Arma viri thalamo quae fixa reliquit.* Dido 4. Aen. FARN.

871. *Saxa &*] Sup. v. 32. FARN.

874. *Inc-*

- Jaçuletur orbis. nulla nunc cesset manus.
 Corripite tela. vindicem vestrum abstuli.
 Impune saevi sceptrâ jam reges gerent.
 875 Impune jam nascetur indomitum malum.
 Reddentur arae cernere assuetâ hostiam
 Similem colenti. sceleribus feci viam.
 Ego vos tyrannis, regibus, monstris, feris,
 Saevisque rapto vindice opposui deis.
 880 Cessas, Tonantis socia? non spargis facem,
 Imitata fratrem, & mittis ereptam Jovi;
 Meque ipsa perdis? laus tibi erepta inclita est,
 Ingens triumphus. aemuli, Juno, tui
 Mortem occupavi. *Nutr.* Quid domum impulsam trahis?
 885 Erroris est hoc omne, quodcumque est, nefas.
 Haud est nocens, quicumque non sponte est nocens.
Deian. Quicumque fato ignoscit, & parcit sibi,
 Errare meruit. morte damnari placet.
Nutr. Nocens videri, qui mori quaerit, cupit.
 890 *Deian.* Mors innocentes sola deceptos facit.
Nutr. Titana fugies? *Deian.* Ipse me Titan fugit.
Nutr.

GRONOVII.

872. *Nulla nunc cesset manus.*] Flor. *nulla non cesset.* Forte: *nulla concesset manus.* Plautus Paenulo: *Ab aurora ad hoc quod diei est nunquam concessimus poliri, expoliri, pingi, fangi.*

885. *Erroris istuc omne*] Flor. *est hic omne.* Et voluit Scaliger, *est hoc.*

887. *Et parcit sibi,*] Forte: *Quicumque fato ignoscit, ut parcat sibi, Errare meruit.*

889. *Qui petit, mortem cupit*] Flor. *Nocens videri, qui mori quaerit, cupit.* Nic. Heinſius cogitabat: *Quicumque fato incesſit.*

VARIORUM.

874. *Impune*] Sublato tyrannorum vindice ac

monstrorum domitore Hercule. FARN.

876. *Aræ cernere*] Innuit illaudati *Busiridis aras* Herc. Fur. v. 484. FARN.

877. *Similem*] Humanam. FARN.

878. *Ego vos*] Mortales. FARN.

880. *Tonantis*] Soror & conjux Jovis. FARN.

881. *Imitata*] Herc. Fur. v. 457. FARN.

882. *Laus tibi*] Quam petebas gloriam & triumphum ex interfecto Hercule, tibi inſiſo, ego praeſtavi tibi. FARN.

884. *Quid domum*] Cur in ruinam tralis familiam nostram patris jam nece quassatam? FARN.

890. *Mors*] Mors sola approbat eos esse innocentes, qui per errorem peccarunt. FARN.

891. *Fugit*] Non sustinet me sceleratam conſuetudinem. FARN.

894. *Vin:*

HERCULES OETAEUS. ACT. III. 673

Nutr. Vitam relinques misera? *Deian.* At Alciden sequar.

Nutr. Superest, & auras ille coelestes trahit.

Deian. Vinci Hercules cum potuit, hinc coepit mori.

895 *Nutr.* Natum relinques, fataque abrumpes tua?

Deian. Quamcumque natus sepelit, haec vixit diu.

Nutr. Virum sequeris? *Deia.* Praegredi castae solent.

Nutr. Si te ipsa damnas, scelere te, misera, arguis.

Deian. Nemo nocens sibi ipse poenas abrogat.

900 *Nutr.* Multis remissa est vita, quorum error nocens,
Non dextra, fuerat. fata quis damnat sua?

Deian. Quicumque fata iniqua fortitus fugit.

Nutr. Hic ipse Megaren nempe confixam suis
Stravit sagittis atque natorum indolem,

Ler-

GRONOVII.

892. *At Alciden sequar.*] Flor. *Ut Alciden sequar.* Melius, quasi dicat: Quidni? faciam enim ut Herculi conjungar. Sic & Delrii omnes codices. Sed & Flor. & complures *miseram*. Forte: *Vitam relinques?* D. *miseram*, ut *Alciden sequar*. Ita duplex ponat pretium relinquendi.

894. *Vinci Hercules cum potuit, hinc coepit*] Sic & Florent. *Hinc* temporis est, ex hoc. Itaque mirum Grutero blandiri divinationunculam suam: *cum potuit, tunc coepit*. Quasi possit blandiri tam turpe vitium versus.

896. *Quaecumque natum*] Fl. *Quamcumque natus*. Monstrat, quod Scaliger conjecit: *Quamcumque natus*. *Praegredi castae solent*, ut Alcestis & Paeti Attria. *Scelere te misera*, etiam Flor.

899. *Nemo nocens sibi*] Raphelingius mentem esse vult Deianirae, nihil negare & nocentem se fateri: eoque scribendum: *Nemo innocens*. Vetat Delrius, cui eadem, Non idcirco, inquit, nocens videbor; quia poenas non cogitati facinoris à me exposco: nemo enim poenas à se exposcit ejus, quod patrare voluit, sed ejus, quod cum nollet patrare, per imprudentiam conscivit. Sed acutius illum vidisse, quod ad sensum, docet Flor. *Nemo nocens sibi ipse poenas abrogat*. O-

mnino enim, quum dixisset Nutrix: ipsa te pro accusata & convicta traduces, si quasi de damnata supplicium sumes: recte, inquit, dicis: ideo sumere debeo, quia me convictam intelligo & damno: nec quisquam est noxius, quin se ipse condemnet; quin debere supplicium agnoscat. Nimirum apud conscientiae tribunal se iudice nemo nocens absolvitur, ut canit Juvenalis.

903. *Hic ipse Megaram*] Flor. *Megara*. lege: *Megaren*.

VARIORUM.

894. *Vinci*] Ubi primum cedere coepit Nefaeo veneno tum mori coepit. quod & latius intelligi potest. FARN.

897. *Sequeris*] Morte. FARN.

898. *Misera*] Ream sceleris & causae mortis. FARNABIUS. Nihil hic indignum Latinis aurbus. nam quare minus dixisset, *scelere arguere*, quam optimi auctores? Etiam ipse Tullius Et Martialis: *Arguimur lentae crimine pigritiae*. HEINSIUS.

902. *Fata iniqua*] Mortem petit, ut iniqua facta vel fugiat, vel vindicet. FARNABIUS.

904. *Natorum*] Natos ex Megara. Hellenism. *ἡλικίωνοιο*. FARN.

Q999

905. Ler-

- 905 *Lernaea* figens tela furibundâ manu.
 Ter parricida factus, ignovit tamen
 Sibi. nam furoris fonte Cinyphio scelus
 Sub axe Libyco terfit, & dextram abluit.
 Quo misera pergis? quid tuas damnas manus?
 910 *Deian.* Damnat meas devictus Alcides manus.
 Placet scelus punire. *Nutr.* Si novi Herculem,
 Aderit cruenti forsitan victor mali,
 Dolorque fractus cedit Alcidae tuo.
Deian. Exedit artus virus, ut fama est, hydrae.
 915 Immensa pestis conjugis membra abstulit.
Nutr. Serpentis illi virus enectae autumas
 Haud posse vinci, qui malum & vivum tulit?
 Elisit hydram, dente cum infixio stetit
 Media palude victor, effuso obrutus
 920 Artus veneno. sanguis hunc Nessi opprimet,
 Qui vicit ipsas horridas Nessi manus?
Deian. Frustra tenetur ille, qui statuit mori.
 Proinde lucem fugere decretum est mihi.
 Vixit satis, quicumque cum Alcide occidit.

Nutr.

GRONOVII.

Etruscus.

905. *Lernaea flellens tela*] Lipsius, *figens*, quia sic Mss. & non convenit huic rei *flellendi* verbum. Redit ad ingenium amicus: *figi* ait in corporibus tela, sed postquam *flexus* arcus: nec novum, quod arcus proprium, accommodari telis: ideo retinere se cum quatuor Mss. *flellens*. Si legit arcum ferri in pharetra, legit & tela *flelli*, quam mittuntur. Nos interim cum Lipsiano & Flor. tenebimus *figens*.

911. *Fraudem placet punire.*] Nessi, inquit ille, à quo licet decepta poenas à me lubet exposcere. Hoc non ignorabat Lipsius, sed quia scriptum manu, *Placet scelus punire*, inveniebat, putabat id commodum, quod invidioso verbo factum suum sic exaggerare videretur. Nec aliter

VARIORUM.

905. *Lernaea*] Sagittas Hydrae felle tinctas. FARNABIUS.

906. *Ter parricida*] Tres natos occiderat. vel ut alii duos cum uxore. vide Herc. Fur. Act. 5. FARN.

907. *Cinyphio*] Africae fluvio inter duas Syrtis. innuere autem videtur Jovis Ammonis fontem, sed Athenis Herculem expiasset dictum, vers. 1341. Herc. Fur. FARN.

912. *Aderit*] Hercules evincet Nessacum hoc virus, ut alia pleraque mala. FARN.

919. *Effuso*] Membra habens suffusa veneno, quod in illum evomuit Hydra. FARN.

925. *Per*

- 925 *Nutr.* Per has aniles ecce te supplex comas,
Atque ubera ista pene materna obsecro,
Depone tumidas pectoris laesi minas,
Mortisque dirae expelle decretum horridum.
Deian. Quicumque misero forte dissuadet mori,
930 Crudelis ille est. interim poena est mori:
Sed saepe donum in pluribus veniae fuit.
Nutr. Defende saltem dexteram, infelix, tuam,
Fraudisque facinus esse, non nuptae, sciant.
Deian. Defendar illic. inferi absolvent ream.
935 A me ipsa damnor. purget has Pluton manus.
Stabo ante ripas, immemor Lethe, tuas,
Et umbra tristis conjugem excipiam meum.
Sed tu, nigrantis regna qui torques poli,

Pa-

GRONOVII.

930. *Interim poena est mori:*] Delrius corrigit; *interim poena est mora:* vel, *crudelis ille est interim.* N. *poena est mori.* Ostendit se non cepisse, quid hic esset *interim.* Lipsius hanc sententiolam attribuit nutrici: quod sequitur, *Sed saepe donum,* Deianirae: tum rursus Nutrici, *in pluribus veniae fuit.* Repugnant Scaliger & Gruterus. Interpretatur ille: Eatenus est mori poena, quatenus mori cupiens vetatur: tunc mors quae concessa beneficii loco est, cedit in poenam. Hoc non capio. Possum autem pati, ut maneant omnia Deianirae per occupationem dicta: fateor, interdum mori poena est, cum scilicet cogitur mori, qui detrectat; sed saepe donum vel beneficium, cum permittitur volenti & desideranti: & multis concessa est mors pro venia. Hoc postremum alludit ad eos quibus liberum mortis permittebatur arbitrium. Vide 4. observ. 2. & quibus mortis maturitatem precantibus responsum est: *nondum tecum in gratiam redii.* Certe *eo in* non agnoscit Florentinus. Velim itaque distingui: *Sed saepe donum. Pluribus veniae fuit.* Hoc postremum, ut supra: *haec erit voto manus.* Nec tacendum Grotii eodem modo distinguentis, scribentis *vero: pluribus venia obsuit.*

933. *Non nuptae, sciat.*] Sic Lipsius, cum legeretur, *scias.* Refert autem ad Herculem, & placet Delrio. Sed Flor. *sciant.* Nempe homines. Si morieris, famam corrumpes & scelere fecisse videre, teque indefensam relinques: si vives, ex ipsa fiducia scient & judicabunt homines; errorem, non crimen fuisse.

934. *Inferi solvent ream*] Flor. *absolvent.* Et sequente versu, *Pluton.* Ut & infra: & in Hippolyto v. 625. Vossianus. Mox etiam, ut Lipsianus: *deludas sitim.*

VARIORUM.

925. *Per has*] *Instat anus canosque suos & inania nudans Ubra, per cunas alimentaue prima precatur.* vide Hippol. v. 245. FARN.

926. *Pene*] Magnam enim habet matris partem nutrix. FARN.

930. *Interim poena*] Interdum sup. 486. FARN.

932. *Defende*] Sed dextram cohibe, ne jam voluntarii sceleris conscia sit, quae prius decepta alienae fraudis ministra tantum fuit. FARN.

934. *Defendar illic.*] Apud inferos. FARN.

936. *Lethe*] Hercul. Fur. vers. 679. FARN.

938. *Tu*] O Dis. FARN.

938. *Nigrantis*] Agam. v. 750. FARN.

Q999 2

939. *La-*

- Para laborem. scelera quae quisque ausus est
 940 Hic vicit error. Juno non ausa Herculem est
 Eripere terris. horridam poenam para.
 Sisypchia cervix cesset, & nostros lapis
 Impellat humeros. me vagus fugiat latex,
 Meamque fallax unda deludat sitim.
 945 Merui manus praebere turbinibus tuis,
 Quaecumque regem Thessalum torques, rota.
 Effodiat avidus hinc & hinc vultur fibras.
 Vacat una Danaïs; has ego explebo vices.
 Laxate manes. recipe me comitem tibi,
 950 Phasiaca conjux. pejor haec, pejor tuo
 Utroque dextra est scelere, seu mater nocens,
 Seu dira soror es. adde me comitem tuis,
 Threicia conjux, sceleribus. gnatam tuam,
 Althaea mater, recipe: nunc veram tuam
 955 Agnosce prolem. quid tamen tantum manus

Ve-

GRONOVII.

949. *Recipe me comitem tui, Phasiaca*] Flor. comitem tibi.

950. *Pejor tua Utraque dextra est, scelere, seu*] Si mera conjectura erat Lipsii: *pejor haec, pejor tuo Utraque dextra est scelere, seu mater*: sine con-
 tatione recipienda erat. Tò *scelere* in altero mem-
 bro prorsus supervacuum. Quid crepat igitur con-
 sensum suorum scriptorum Gruterus? Possumus
 tamen & illis Florentinum opponere.

VARIORUM.

939. *Laborem*] Cruciatus meo dignum errore, qui omnia aliorum vitia superat. FARN.

942. *Sisypchia*] Hippol. v. 1230. FARN.

943. *Vagus*] Thycst. v. 152. FARN.

945. *Turbinibus*] Rotationibus, & revolutionibus tuis, ô rota, qua volvitur Ixion. Hercul. Fur. v. 749. FARN.

947. *Effodiat*] Hippol. v. 1228. FARN.

948. *Vacus*] Omnes Danaïdes crudelitatis suae

poenas apud inferos dant, una excepta: ut Hercul. Fur. v. 499. una ergo vacat sedes: Ilium ergo locum, cum vacat, occupare Deianira postulat ipsa quoque criminis ejusdem rea. FARN.

949. *Laxate*] Ut mihi sit spatium. *laxatque sorores*. 6. Aeneid. FARN.

950. *Phasiaca*] Medea Colchis. Hippol. v. 561. & tota Med. FARN.

951. *Seu mater*] Ubi filios interfecisti, Med. act. 5. FARN.

952. *Seu dira*] Ubi Absyrtum fratrem discerpisti, Med. v. 44. & 131. FARN.

953. *Threicia*] Procne Terei regis Thracii uxor. Aga. v. 665. & supra v. 191. FARN.

954. *Althaea*] Med. v. 779. & 645. FARN.

955. *Agnosce prolem*] Sceleris tui aemulam. FARNABIUS. Similiter Deianira apud Nafonem; *Tu quoque cognosces in me Meleagre sororem*. utpote quae studuerim tibi scelere similis esse. Meleager avunculos; Althaea, filium; Deianira, maritum, & proinde, ut dixi superius, filium sustulit. DELRIUS.

956. *Fr-*

- Vestrae abstulerunt? claudite Elysium mihi,
 Quaecumque fidae conjuges nemoris sacri
 Lucos tenetis. si qua resperfit manus
 Viri cruore, nec memor castae facis
 960 Stricto cruenta Belias ferro stetit,
 In me suas agnoscat & laudet manus.
 In hanc abire conjugum turbam libet.
 Sed & illa fugiet turba tam diras manus.
 Invidete conjux, innocens animus mihi,
 965 Scelestâ manus est. prô nimis mens credula,
 Prô Nefse fallax! atque semiferi doli!
 Auferre cupiens pellici, eripui mihi.
 Recede, Titan; tuque, quae blanda tenes
 In luce miseros, vita: cariturae Hercule
 970 Lux vilis ista est. exigam poenas tibi.
 Reddamque vitam. fata an extendo mea?
 Mortemque conjux ad tuas servo manus?
 Virtusne superest aliqua, & armatae manus
 Intendere arcum tela missurum valent?

Am

GRONOVII.

960. *Cruenta Belias ferro*] Flor. *bella cum ferro*.
 Lege, *Belis in ferro*. Vide ad lib. 1.º Achilleidos
 Statii. v. 558.

961. *In me suas agnoscat*] Flor. *agnoscat*.

966. *Namque semiferi doli* *Auferre*] Etruscus
 distat: *Proh Nefse fallax, atque semiferi doli! Au-*
ferre cupiens.

970. *Lux vilis ista est. exigam*] Fl. *Lux illa si-*
stat exigat. An fuit: *Lux illa restat, quae exigat*
poenas tibi, Reddamque vitam. Vel, Lux ista su-
tis est.

971. *Fatane extendo mea? Mortemque conjux in*] Fl. *fata an extendo mea, Mortemque conjux ad tuas*
servo manus. Rogat enim, an potius hoc faciat,
 quam se ipsa interimat.

973. *Aliqua Sarmatica & manus*] Nihil infa-

nus. Flor. sed & alius Germanicus: perinde ut
 Lipii codex: *aliqua & armata*: Unde rectissime
 ille, *armatae*. Valeant Sarmaticae Amazones Gru-
 teri.

VARIORUM.

956. *Vestrae*] Si cum meis conferantur, quae
 illum Heron Herculem sustulerunt. FARNABIUS.

956. *Elysium*] Beatorum sedes, Troad. v. 942.
 FARNABIUS.

960. *Belias*] Beli neptis, Danaï filia, Herc.
 Fur. v. 498. FARN.

966. *Semiferi*] Centauri biformis Nefsi. FARN.

968. *Titan*] Sol. Med. v. 3. FARN.

970. *Exigam poenas*] Vid. infra notata ad v.
 1471. SCHRODERUS

972. *Ad tuas*] Ut à te interficiar. FARN.

Q999 3

975. Am

- 975 An arma cessant, teque languenti manu
Non audit arcus? si potest letum dare,
Animose conjux, dexteram expecto tuam.
Mors differatur. frange ut insontem Licham;
Alias in urbes sparge; & ignotum tibi
980 Emitte in orbem. perde, ut Arcadiae nefas,
Et quicquid aliud restitit. ab illis tamen
Conjux redisti. *Hyl.* Parce jam, mater, precor,
Ignosce fati. error à culpa vacat.
Deian. Si vera pietas, Hylle, quaerenda est tibi,
985 Jam perime matrem. pavida quid tremuit manus?
Quid ora flectis? hoc erit pietas scelus.
Ignave, dubitas? Herculem eripui tibi.
Haec haec peremit dextra, cui debes patri
Avum Tonantem. majus eripui decus,
990 Quam in luce tribui. si tibi ignotum est nefas,

A

GRONOVII.

981. *Et quicquid aliud restitit. ab illis*] Fl. aliud cessit. id est, succubuit tibi. Sed excidit syllaba. Videtur fuisse: *Et quicquid aliud cessit. & ab illis tamen.*

985. *Pavida quid tremuit*] Florent. *trepida quid remuit manus?*

986. *Hoc erit pietas scelus*] Invertit Flor. *haec erit pietas scelus.* nempe cum mihi parcis & avversaris sermonem hunc meum.

990. *Quam in luce tribui.*] Non dicit, tribuere in luce, pro parere: sed non tantum decus te ex Hercule pariendo, vel in luce ut Herculis filio danda, tibi tribui, quantum eripui occidendo patrem.

VARIORUM.

975. *An arma*] An forte veneni vi victus arcum tendere & sagittas mittere non vales? FARNABIUS.

976. *Si potest*] An armata manus tua telis solitis, valet arcum intendere in hostem? an vero

arma tibi exciderunt, & imbecillam, vi morbi victis viribus, manum arcus contemnit? si valet manus tua tela mittere, intrepida conjux, &c. sic Ovid. — *nec quae magis audiat arcum.* hoc est, quae promptius & fidelius obediat, & justum vulnus infligat. DELRIUS.

978. *Mors differatur.*] Mea manu decreta. FARNABIUS.

978. *Licham;*] Ab hoc tres insulae, Lichades dictae, Straboni lib. 9. de morte ejus, Ovid. 9. Metam. Sicillum validis jactum per inane lacertis Exsangui-que metu, nec quicquam humoris habentem, In rigidos versum silices prior edidit aetas, Nunc quoque in Euboico scopulus brevis eminet alte Gargite, & humanae servat vestigia formae: Quem, quasi sensurum, nautae calcare verentur, Appellantiq; Lichan — DELRIUS.

980. *Arcadiae*] Macnathum suam. FARNABIUS.

981. *Ab illis*] Victor, quod à meo scelere non potes. FARN.

989. *Majus*] Patrem tollendo, quam te in lucem pariendo. FARN.

996. Na-

A matre disce. seu tibi jugulo placet
Mersisse ferrum, sive maternum libet
Invadere uterum, mater intrepidum tibi
Praebeat animum. non erit totum scelus

995 A te peractum. dextera sterner tua,
Sed mente nostra. natus Alcidae times?
Ita nulla peragas jussa, nec frangens mala
Erres per orbem, si qua nascetur fera,
Referas parentem. dexteram intrepidam para.

1000 Patet ecce plenum pectus aerumnis. feri.
Scelus remitto. dexterae parcent tuae
Eumenides ipsae. verberum crepuit sonus.
Quaenam ista torquens angue vipereo comam
Temporibus atras squallidis pinnas quatit?

1005 Quid dira me flagrante persequeris face,

Me-

GRONOVII.

996. *Natus Alcide times*] Fl. *Alcidae*, ut & non-
nullis editum.

999. *Dexteram intrepidam paras.*] Immo *para*,
ut Fl. edit. pristinae; non enim parabat ille. Mox
idem: *dexterae parcent tuae*. non *parcent*. aut *par-*
cent aut *parcam*, quod frustra explicat Gruterus.

VARIORUM.

996. *Natus*] Emphasis. q. d. ab intrepido pa-
tre degeneras, si timeas. FARN.

997. *Ita nulla*] *Adjuvantis*. Sic nulla unquam,
per orbem vagans jussusque ut pater tuus ab Eu-
rystheo, perdas monstra, si mihi parcas. Sic pa-
trem monstrorum domitorem referas ac reprae-
sentes, ut me intrepidus peremeris. FARN.

997. *Ita nulla peragas jussa nec frangens*] Male
hic Farnabius: sic *nulla unquam jussus perdas mon-*
stra, si mihi parcas, & sic patrem referas, ut me per-
emeris. quasi Deianira filium velit premi acerbis
jussis, si sibi parcat; & contra patri similem vi-
deri, si se perimat. Immo contra simpliciter optat
filio suo Hyllō mitiorem illam vitae conditionem,
sc. ut ne id, quod Herculi acciderat, alienis juss-

sis obeundis exsequendisq; occupetur, neve or-
bem perambulet monstris domandis, utque virtu-
te parentem referat; cum eo, ut is matri intrep-
idam dextram pareat. infra v. 1327. *Ita nulla fac-*
ras terra concipiat feras post me sepultum. SCHRO-
DERUS.

1002. *Eumenides*] Furiae ultrices quae scelera
persequi solent. respicitque Poëta ad Orestis fu-
rias. FARN.

1002. *Verberum*] Furens adesse sibi furias ima-
ginatur. FARN.

1003. *Quaenam*] Deo laus, videor invenisse,
quo errorem revocem; hoc pacto: *Quaenam ista*
torquens angue vipereo comam, Tumensque tacita sequi-
tur, & quassans caput, Temporibus atras squallidis
pinnas quatit? huic ille secundus versus loco na-
tus; qui sup. v. 739. cuncta inturbabat. DEL-
RIUS. Non solet cumulare tot participia Seneca.
Praeterea, occurrere debebat Megaera, non se-
qui. Deinde, quid heic est *tumens*? Denique
quam illepide in uno versu visitur, *quassans caput*,
in altero, *pinnas quatit*, in tertio vero, *torquens*
comam. Nunquam ita scripserim. GRUTERUS.

1003. *Torquens*] Thyest. v. 78. & 97. Agam.
v. 82. Herc. Fu. 110. FARNABIUS.

1006. *Me-*

- Megaera? poenas poscit Alcides. dabo.
 Jamne inferorum, Diva, sedere arbitri?
 Sed ecce, diras carceris video fores.
 Quis iste saxum immane detritis gerit
 1010 Jam senior humeris? ecce, jam vectus lapis
 Quaerit relabi. membra quis praebet rotae?
 Heic ecce pallens dira Tisiphone stetit,
 Causam poposcit. parce verberibus, precor,
 Megaera, parce; sustine Stygias faces.
 1015 Scelus est amoris. sed quid hoc? tellus labat
 Et aula tectis crepuit excussis. minax
 Unde iste coetus? totus in vultus meos
 Decurrit orbis, hinc & hinc populi fremunt,
 Totusque poscit vindicem mundus suum.
 1020 Jam parcite, urbes. quo fugam praeceps agam?
 Mors sola portus dabitur aerumnis meis.
 Testor nitentis flammeam Phoebi rotam,
 Superosque testor. Herculem terris adhuc
 Moritura linquo. *Hyl.* Fugit attonita. hei mihi!

Pera-

G R O N O V I L

1006. *Poenas poscis Alcides, dabo*] Florent. *Poenas poscis Alcides? dabo.* Et praecedente versu, *fraganti.* Sequenti Flor. *Jamne inferorum, Diras.* Statius prim. Theb. *scelerumque in pectore Diras.* Nam in proximo versu *te diras* corruptum, & fuit *aperias*, aut *laxas*, aut tale quid.

1011. *Membra quis praebet rotae?*] Fl. queritur. Nic. Heinsius: *membra quis teritur rota?* Statim idem: *Causam reposcit.*

1021. *Dabitur aerumnis locus*] Inclinat fere Gruterus in scripturam Pal. unius, qui *portus dabitur aerumnis loco.* Et sic Germanicus. Flor. simplicissime: *Mors sola portus dabitur aerumnis meis.*

V A R I O R U M.

1006. *Megaera*] *Ἀπὸ τῆς μεγαίρας.* FARN.

1007. *Inferorum*] *Hercul. Fu. 733.* FARN.

1007. *Diva*] *O furia.* FARNABIUS.

1011. *Membra*] *Sisyphum sibi vidisse videtur & Ixiona.* FARN.

1012. *Tisiphone*] *Ἀπὸ τῆς τριῶς φόβος.* FARN.

1014. *Sustine*] *Contine paulisper.* Ovid. *Saepe Jovem vidi, cum jam sua mittere vellet Fulmina, thure dato, sustinuisse manum.* DELRIUS.

1015. *Scelus*] *Ut Hercules amorem à pellice ad me transferrem.* FARN.

1016. *Minax*] *Furenti videtur irruere populus, qui non irruit.* FARN.

1018. *Fremunt*] *Alii premunt.* FARN.

1024. *Moritura*] *Trachyne se interfecit Deianira, non Argis, ejusque tumulus ad radices Oetae montis, adhuc Pausaniae temporibus. vide in Corint.* DELRIUS.

1024. *Fugit*] *Recessit scilicet à scena ne se coram populo trucidaret.* FARNABIUS.

1026. *Nam*

HERCULES OETAEUS. ACT. III. 681

- 1025 Peracta jam pars matris est. statuit mori.
Nunc nostra superest, mortis auferre impetum.
O misera pietas! si mori matrem vetas,
Patri es scelestus. si mori pateris tamen,
In matre peccas. surgit hinc illinc nefas.
1030 Inhibenda tamen est. pergam, & eripiam scelus.

GRONOVII.

VARIORUM.

Nam vulgatum nihili est. Mox: *Herculem in ter-*
ris. Vulgo deest praepositio.

1029. *Surgit hinc illinc nefas.*] Flor. *surget.* For-
te: *si mori pateris tamen, In matre peccas, urget,*
hinc, illinc, nefas. Sequenti: *verum & eripiam*
scelus. Forte: *vadam.*

1026. *Nunc nostra*] Meae restant partes ut ma-
trem mori volentem impediam. FARN.

1027. *O misera*] Rursum se corrigit dubius.
FARNABIUS.

1028. *Patri*] Quem illa interfecit. FARN.

1029. *Hinc illinc*] A patris parte & à matris.
FARNABIUS.

CHORUS.

*Sumta ab Herculis robore labefactato occasione, Chorus omnia
interitui obnoxia, nihil natum aeternum canit, quam
sententiam ab auctore Orpheo commendat,
ejusque artem obiter celebrat.*

Verum est, quod cecinit sacer
Thressae sub Rhodopes jugis,
Aptans Pieriam chelyn,

Or-

GRONOVII.

VARIORUM.

1033. *Tangens Threiciam chelyn*] Cur hoc im-
probum? ajunt. sic Propertius *Threiciam lyram* vo-
cavit. Ne hoc quidem docendus erat Lipsius: sed
in MS. quem ipsi praeclarum, cujusque praeclaras
castigationes agnoverunt, invenerat *Pieriam*. Di-
cam aliquid amplius. Ne *tangens* quidem impro-
bum: & sic omnes Mss. quos antehac docti viri
collatos excerpserunt. Florent. tamen: *Aptans*
Pieriam chelyn. Cui contra omnes alios merito fa-
vemus. Propertius 3. 2. 35. *haec carmina nervis A-*
ptat.

1031. *Sacer*] Musarum vates. sacer interpres-
que deorum. FARNABIUS.

1033. *Aptans Pieriam chelyn,*] Et hic faven-
dum fuisse Etrusco contra omnes alios pronun-
ciat vir magnus. Propertii tamen locus, quem
huc subsidio vocat, rem conficit minime. sane
aliud videtur *carmina aptare nervis*, aliud, *aptare*
chelyn. Neque fere sine adjuncto alterius nominis
casu hoc verbum invenias. Supra Oedip. de Sphin-
ge v. 96. *aptaret alas verberare* i. e. concuteret, cor-
pori applaudens. SCHRODERUS.

Rrrr

1034. Cal-

- Orpheus, Calliopae genus:
 1035 Aeternum fieri nihil.
 Illius stetit ad modos
 Torrentis rapidi fragor,
 Oblitusque sequi fugam
 Amisit liquor impetum:
 1040 Et dum fluminibus mora est,
 Defecisse putant Geten
 Hebrum Bistones ultimi.
 Advexit volucrem nemus,
 Et silva residens venit,
 1045 Aut si quae aëra pervolat,
 Auditis vaga cantibus
 Ales deficiens cadit.
 Abrupit scopulos Athos,
 Centauros obiter ferens;

Et

GRONOVII.

1038. *Oblitusque sequi fugas*] Lipsius ex conjectura *fugax*. Delirius: cuius, aut quas? an per *fugas* cursum intelligit? an legendum cum quibuldam *fugax*. hoc magis placet, quam quod conjiciebam: *Oblitusque stetit fugax Amisso liquor impetu*. Gruterus amplecti se ait conjecturam Lipsii: nam qui divinavit, *Oblitusque stetit*, peccare in legem versuum. Falsum hoc postremum. Et tamen falsi ambo, quibus saepe contingit codici Lipsiano obtrectare, conjecturis viri ambiguis plaudere. Flor. *fugam*. Sane *fugam* pro motu, cursu, discessu centies dixit Seneca: & jam non semel haec nobis observatio profuit. Itaque cur *sequi fugam* dici non possit, ut Caesari *petere fugam*, Senecae *quaerere fugam* causam nullus video. *Oblitus* igitur *sequi fugam* est insistere lapsibus suis, pergere & continuare suos itus.

1044. *Et silva residens venit*] Accepit ὁ πᾶν, quasi *nemus silva residere* diceretur: ideo ineptissimum vocat, & corrigit: *Et silvas resides vehit*. Sed peccatum distinctione, & separata, quae debent conjungi, juncta quae separari debent. Vult

auctor alitem vel volucres aut venisse residentes in ramis adproperantis silvae, aut forte praetervolantes vi & dulcedine carminis attractas subito se demisisse & circa Orphea constituisse. Hoc est enim, *deficiens cadit*.

1049. *Centaureis obitum ferens*] Nugae maximae de centauris ruina oppressis. Et quis dixit *ferre obitum* alicui? Recte Lipsius: *Centauros obiter*

VARIORUM.

1034. *Calliopae*] Calliopes & Oeagri fil. filius. al. Apollinis. FARN.

1036. *Illius*] Med. v. 625. FARNABIUS.

1038. *Oblitusque*] *Flumina fistebat cantu*. FARNABIUS.

1041. *Geten*] Thracium, Scythicum. supra v. 819. FARN.

1042. *Bistones*] Herc. Fu. v. 225. FARN.

1048. *Athos*] Med. v. 719. FARN.

1049. *Obitum ferens*] Lege potius, *Centauros obiter*. conveniebat enim monti transitus innocens, non qui inquilinos opprimeret. nimirum ipse Athos fuit se Orpheo una cum Centauris, qui

- 1050 Et juxta Rhodopen stetit
Laxata nive cantibus.
Et quercum fugiens suam
Ad vatem properat Dryas,
Ad cantus veniunt suis
1055 Ipsae cum latebris ferae.
Juxtaque impavidum pecus
Sedit Marmaricus leo,
Nec damae trepidant lupos.
Et serpens latebras fugit,
1060 Tunc oblita veneni.
Quin per Taenarias fores
Manes cum tacitos adit,
Moerentem feriens chelyn,
Cantu Tartara flebili
1065 Et tristes Erebi deos
Movit: nec timuit Stygis

Ju-

GRONOVII.

ferens. Sic & Florentinus. Illos forte illic de-
prehenfos & obversantes secum vehens. *Rhodo-*
pen iidem codices, quod malunt amici Marmitae
quam Lipsio acceptum referre.

1052. *Quercum fugiens suam*] Nihil aliud quam
libenter & prompte ei excedens: quod & noctu
facere credebantur, ut choreas ducerent circum
arbores. Sic & mox, *serpens latebras fugit*, &
ex illis proserpit & suo modo festinat. Statim
Flor. *veniunt tuos ipsis cum latebris ferae*. Quasi A-
postrophe sit ad Orpheum.

1062. *Manes cum tacitos adit*,] Quum planam
& expeditam Lipsiani codicis scripturam, *Ma-*
nes cum tacitos adit, ante oculos haberet amicus,
tamen ea dissimulata, censeo, inquit, *cum do-*
mitis. Adeo libebat contradicere. Illud Grute-
ri duo, Florentinus, & Germanicus adserunt.

1065. *Et tristes Erebi deos Movit*] Flor. *Vidit*.
Recte. *Tristes* intellige, non ut omnia inferorum
tristia dicuntur, sed cantu flebili tristes. Apud Sta-

tium Pluto indignatus: *Odrysii etiam pudet heu*
patuisse querelis Tartara. vidi egemet blanda inter
carmina turpes Eumenidum lacrimas.

VARIORUM.

qui ei tunc forte inerrabant. nec aliter aut vete-
res edd. aut membranae meliores. Hercule Fu-
rente, *saxa cum silvis feram, Rapiamque dextrâ*
plena Centauris jugis. GRUTERUS.

1052. *Quercum Dryas*] Singulis arboribus Nym-
pham praeesse credebant antiqui, quam quod una
cum arbore nasceretur morereturque Hamadrya-
dem nuncupabant. cum Dryas sit, quae toti ne-
mori silvaeque praesit, *Querquetulana*, à *δρυς*.
FARNABIUS.

1057. *Marmaricus*] Ferox instar Libyci leonis.
Agam. v. 735. FARN.

1061. *Taenarias*] Herc. Fu. v. 587. FARN.

1062. *Manes*] Herc. Fu. v. 570. FARN.

1063. *Moerentem*] Ipse moestus ob Eurydices
mortem. FARN.

RIII 2

1067. Ju-

- Juratos superis lacus.
 Haesit non stabilis rota
 Victo languida turbine.
 1070 Increvit Tityi jecur,
 Dum cantus volucres tenet.
 Audito quoque navita
 Inferni ratis aequoris.
 Nullo remigio venit.
 1075 Tunc primum Phrygius senex
 Undis stantibus immemor
 Excussit rabidam sitim,
 Nec pomis adhibet manus:
 Sed cum linqueret inferos.
 1080 Orpheus carmina fundens;
 Et vinci lapis improbus,
 Et vatem potuit sequi.
 Consumtas iterum deae
 Supplent Eurydices colos;
 1085 Sed dum respicit immemor,

Nec

GRONOVII

VARIORUM.

1072. *Navita*] Exponunt, portitor Charon. sed quid est audito Charonte? Non audiebatur Charon, sed Orpheus, & Charon poterat audire. Nic. Heinſius conjiciebat. *Adjutum quoque navitam inferni r. ae. N. remigio venit.* Sed minore mutatione & sane verius potes. *Assento quoque navita.*

1080. *Carmina fundens*] Versus causa, videtur scripsisse funditans.

1081. *Lapis improbus*] Certum est de lapide Sisyphi loqui auctorem: non tamen *improbus* est Sisyphus, multo minus durus, qui inferna septa elauderet, ut interpretantur: sed lapis plus ausus quam fata permitterent, quae non minus ipsum alligassent Sisypho, quam Sisyphum lapidi. Vide ad Medeam vers. 84.

1067. *Juratos*] Herc. Fu. 711. FARN.

1068. *Non stabilis*] Non prius stare solita Ixionis rota. FARN.

1070. *Tityi*] Hippol. v. 1218. FARN.

1071. *Volucres*] Vultures qui Tityi jecur depalcebantur. *Nec carpsere jecur volucres.* FARN.

1072. *Navita*] Portitor Charon. FARN.

1074. *Nullo*] Advolante Charontis cymba absque remigis opera. FARN.

1075. *Tunc primum*] *Nec Tantalus undam capivit refugam.* FARN.

1078. *Nec pomis*] Quia famem sitimque non potus aut cibi suavitate, sed contentus dulcedine excussit. DELRIUS.

1083. *Deae*] Parcae restitunt Eurydices vitae flamina. FARNABIUS.

1088. *Plat-*

Nec credens sibi redditam
Orpheus Eurydicen sequi,
Cantus praemia perdidit.

Quae nata est iterum, perit.

1090 Tunc solamina cantibus
Quaerens, flebilibus modis.

Haec Orpheus cecinit Getis:

Leges in superos datas,

[Et qui tempora digerens

1095 Quatuor praecipitis deus
Anni disposuit vices]

Nulli non avidas colo

Parcas stamina ne tere.

Quod natum est, poterit mori.

1100 Vati credere Thracio

Deiectus jubet Hercules.

Jam jam legibus obrutis

GRONOVII.

1092. Orpheus cecinit Getis] Euripides Alcesti.
968. Κείνους ἴδεν ἀνέχων ἴσους. ἔδιδε Φαίωνα
Ὀρφεύς ἐν ναυί, τὰς Ὀρφεύς ναυίγους ἔχων.

1094. Et qui tempora digerens] Potest intelligi:
& in eum qui. Valde tamen verisimilis transpo-
sitis illustris Rutgersii. Vellem etiam: Quatuor
praecipitis: pro quatuor vere scilicet, aestate, autu-
mno, hieme: quae partes proprie adultae &
praecipites dicuntur.

1097. Nulli non avidas colo] Nullo sensu sic le-
gi opinatus Delrius reposuit, colo: Gruterus,
Quam magis excutio, inquit, tam magis bliteum
est colo: Polus hic quaecumque mundi pars, &
mor meminit australis & Arctoi poli. At ego
hos duos polos novi, pro quacumque parte mun-
di polum dici non novi. Quoniam igitur tantum
thuo sunt, quam bene dicitur de illis, Nulli non.
Praeterea Florentinus: avidi colos. Scribe igitur:
Nulli non avidas colis Parcas stamina ne tere. Ita tol-
litur ambiguitas, quae est in Delriano: etsi sen-
sum recte cepit: quicquid superiorum & rerum

Man-

est, id pariter Parcarum colis obnoxium esse, &
aliquando abrumpi. Potest & scripta lectio omnis:
retineri, ut intelligas nemini non Parcas ne tere-
stamina colos absumentarum ac finiendarum vita-
rum avidi. Utroque enim genere colos dicitur.

1102. Jam jam legibus obrutis] Sic quidem om-
nes libri, & interpretari licet, irritis, nisi etiam
ita scripsit auctor, praesertim quia bis sequitur
obrutis.

VARIORUM.

1088. Praemia] Eurydicem sibi redditam. FARN-
NABIUS.

1089. Nata] Cui restituta vita fuit. FARN.

1094. Et qui] Sup. v. 819. Tres istos versus
uncinulis inclusos, utpote huic loco male-conve-
nientes transponit I. Rutgersius ut sequantur v.
1109. Boreas ferit. Et qui tempora dirigens, &c. 6.
a. 2. lib. variar. lect. FARN.

1099. Quod natum] Πᾶς γὰρ θεὸς ἀποθνήσκει,
omne ortum occidit. Cui nasci contigit, restat
mori. FARN.

- Mundo cum veniet dies,
 Australis polus obruet.
 1105 Quidquid per Libyam jacet,
 Et sparsus Garamas tenet.
 Arctous polus obruet
 Quidquid subjacet axibus,
 Et siccus Boreas ferit.
 1110 Amissum trepidus polo
 Titan excutiet diem.
 Coeli regia concidens
 Ortus atque obitus trahet.
 Atque omnes pariter deos
 1115 Perdet mors aliqua, & chaos.
 Et mors fata novissima
 In se constituet sibi.
 Quis mundum capiet locus?
 Discedet via Tartari,
 1120 Stratis ut pateat polis?
 An quod dividit aethera
 A terris spatium, sat est

Et

GRONOVII.

1110. *Amisum trepidus polo*] Melius. *Amisso*, Florentinus. Nec pejus foret: *Amisus trepidus polis*. Mox idem liber *regia concidens Ortus atque obitus trahet*: ut unus Gruteri. Et nihil certius.

1115. *Perdet mors aliqua*,] Heinſius: *nox alia*. Placet vulgatum. *Mors aliqua*, est, sui generis. lib. 6. de benef. 22. *Et profunda vorago tot deos sorbeat*. Epist. 9. *Cum resoluta mundo, & diis in unum confusus paulisper cessante natura, acquiescit sibi*.

1120. *Stratis ut pateat polis?*] Fl. Fracſis. *Intra: hinc & hinc compagibus Ruptis uterque debuit frangi polus*.

VARIORUM.

1105. *Libyam*] Africam. FARN.
 1106. *Sparsus*] Interioris Libyae incolae vagus. FARNABIUS.

1109. *Et siccus*] Et *Quidquid Boreae penetrabile frigus adurit nubifugus, viarum scopis Boreas*. FARN.

1112. *Concidet certos*] Scriptus, clare praefert: *Coeli regia concidens Ortus atque obitus trahet*. Egregie. Obruet, inquit, una ruina omnia, & quae dies oritur & quae moritur. GRUTERUS.

1114. *Deos*] Sidera, stellas, Thyest. v. 890. vel Deos, qui Stoicis mortales. FARNABIUS.

1115. *Chaos*] Herc. Fu. v. 609. FARNABIUS.
 1116. *Mors*] Mors fati domina & ipsa peribit. FARNABIUS.

1118. *Mundum*] Sphaeras coelestes. pulchramque

Et mundi nimium malis?

Quis tantum capiet nefas

1125 Fati? quis superis locus

Pon-

GRONOVII.

1125. *Fratrum? quis superis?* Hoc à Lipsio, quum olim legeretur *Fati*. Amicus eius in Mog. ait esse *Fatum*: sed melius alios *Fratrum*. Subscripsit & Gruterus. Nec quisquam postea dubitavit. At ego maiestatem illorum fratrum intercedere censeo, ac denuntiare iniquis designatoribus, ne ipsos tali loco ponant, aut amplius contumeliae causa compellent. quippe vel solos ab hac mutatione exceperunt, quibus alterna conflagratione ac diluvio mundus (quasi illa sit aestas, haec hiems maximi illius ex multis millibus annorum constantis anni) non tam perit quam renascitur, modo deorum maximos crediderint. Sed his quid fiat, parvipendas licet: quum & Poëta: omnes pariter deos Perdet: verum ne sic quidem unus fratrum capiet omnia. Sex autem praecedentes & duo sequentes versus satis ostendunt, unum hic quaeri satis arduum: quia subversus mundus debet sedibus moveri (nunc enim se & omnia implet, nihilque habet inane, nec percelli potest, nisi solutis fundamentis tanti operis sede exigatur) in quem locum sit relapsurus & se inclinaturus? Utrumque *Quis* refertur ad *vi* locum: & eodem prorsus refertur *vi* Unus. *Frates* quid hic faciant, non video: quid *Fatum*, exponam. Ovidius: *Esse quoque in satis reminiscitur, adfore tempus, Quo mare, quo tellus correpta, quae regis coeli Ardeat, & mundi moles aperienda laboret.* Seneca Natur. quaest. 3. 30. *Sunt omnia facilia naturae, utique quae à primo sacro constituit, ad quae non subito, sed ex denuntiato venit. Jam autem à primo die mundi, quum in hunc habitum ex infirmi unitate discederet, quando ingrederetur terrae, decretum est. Nefas fati dicit rem gravem, nimiam, & quam fieri, naturae se conservare cupidae, & usque elaboranti, ut conservetur, repugnet atque adversetur. Si nefas, si crimen fati, si scelus facinusque deorum appellabant immaturos carorum interitus, quidni fati nefas interitus universi? Totius autem loci haec sententia est continua & unius interrogationis spiritu effrenda: Quis capiet tantum fati nefas, (hoc est, naturam meliorem & descriptas rerum facies ex decreto fatorum in antiquum chaos confusas & statis tot seculorum locis dejectas) quis, inquam,*

alios, & dii, locus unus capiet & continebit tria regna? Nam & pro superis scribo superi: quod non hic solum peccatum est. Denique hanc puto auctoris manum fuisse: Quis tantum capiet nefas Fati, quis, Superi, locus Pontum, sidera, tartara, Regna unus capiet tria? Quod si non alia re, his, opinor, verbis obtinebo in consolatione ad Polybium: Mundo quidam minantur interitum, & hoc universum, quod omnia divina humanaque complectitur, si fas putas credere, dies aliquis dissipabit: & in confusionem veterem tenebrasque demerget. Eae nunc aliquis, & singulas comploret animas: Carthaginis ac Numantiae Corinthique cinerem, & si quid altius cecidit, lamentetur: quum etiam hoc, quod non habet, quo cadat, sit interitum. Est aliquis & fata tantum aliquando nefas ausura, sibi non pepercisse conqueratur. Ecce rerum finem & mundi diem: ecce de loco, quo sint casurae, sollicitudinem: ecce nefas fati. Possent alioquin & legi: Quis tantum capiet (nefas!) Fatum, quis, Superi, locus. Tantam molem rerum fati lege conturbatam. Sed necesse non est. Tam fati, quam fatum in Mss. nobis obvium fuit.

VARIORUM.

que hanc machinam. FARN.

1124. *Quis tantum?* Quis locus capiet dissolutum jam triplex regnum, Jovis, Neptuni, Plutonis? FARN.

1125. *Fati? quis superis locus?* Non hic cum Gronovio obtrudente *superi*, *dei* *dei* *dei* citandi, ut locum impeditum expediant. Mihi unus Parisiensis excusus faciem verae intelligentiae hujus loci praeluxisse videtur. Is autem sic exhibet: *fatum quis superus locus*. Quam quidem genuinam Senecae manum puto; modo pro *fatum* cum reliquis codd. legas *fati*; servata eadem, quam Gronovius tradit interpunctione. Ut autem ratio nobis constet hujus scripturae prae ceteris, observandum, chorum intuitu novissimae dissolutionis totius universi perturbatum, distincte quaerere, quae in loca ultimo cessura sit natura rerum confusa? Tartarusne laxatus & depressus coelum capturus sit & reliquam naturam? An regio, terram inter & coelum media, chaos illud horrendum & naturae melioris ruinam complexura sit? An

Pontum, sidera, Tartara,

Regna unus capiet tria?

Sed quis non modicus fragor

Aures attonitas movet?

1130 Est est Hercules sonus.

VARIORUM.

denique superior & coelestis locus unus ponto, sideribus & tartaro capiendis satis amplius futurus sit? Vides Tragicum *tartara*, & *spatium* illud *aërium*, quod dividit aethera à terris, tum *locum superum*, sive regionem coelestem, altissimam, supraque

medium illud spatium elevatam, ordine attingere. Quamobrem nisi in legem justae divisionis peccasse velis acutissimum dialecticum, relinendus à poëta erit *superus locus* sollicite quaerenti choro; non vero invocandi *superi*. SCHRODERUS.

1127. *Regna*] Mistà jam & confusa. FARN.

ACTUS QUARTUS.

HERCULES. CHORUS.

Ejulans Hercules conqueritur, indigne ferens se indigna morte perire, foemineis scilicet dolis.

Herc. **C**Onverte, Titan clare, anhelantes equos,
Emitte noctem. pereat hic mundo dies,

Quo moriar. atra nube inhorrescat polus.

Obsta novercae. nunc, pater, coecum chaos

1135 Reddi decebat, hinc & hinc compagibus

Ruptis uterque debuit frangi polus.

Quid parcis astris? Herculem amittis, pater.

Nunc

GRONOVII.

1133. *Quo moriar.*] Fl. *morior*.

VARIORUM.

1132. *Emitte*] Absentia tua. FARN.

1132. *Pereat*] Noctis nubiumque velum intendatur, ne morientem me Juno videns triumphet. FARNABIUS

1134. *Obsta novercae.*] Precatur Hercules lucem & solem eripi, & nubium velum intendi, ne Juno videat & triumphet in Hercule moriente. DELRIUS.

1137. *Quid parcis*] Cur autem non polos frangas, cur coelo parcas? Cui, sublato jam Hercule, bellum ex novo inferent Gigantes. Herc. Fu. 970. FARNABIUS.

1140. *Oibrys*]

- Nunc partem in omnem, Juppiter, specta poli,
 Ne quis gigas Thessalica jaculetur juga,
 1140 Et fiat Othrys pondus Encelado leve.
 Laxabit atri carceris jam jam fores
 Pluton superbus. vincula excutiet patri,
 Coelumque reddet. ille, qui pro fulmine
 Tuisque facibus, natus in terris eram,
 1145 Ad Styga revertor. surget Enceladus ferox,
 Mittetque, quo nunc premitur, in superos onus.
 Regnum omne, genitor, aetheris dubium tibi
 Mors nostra faciet. antequam spoliū tui
 Coelum omne fiat, conde me tota, pater,
 1150 Mundi ruina. frange, quem perdis, polum.
Chor. Non vana times, nate Tonantis,
 Jam Thessalicam Pelion Ossam
 Premet; & Pindo congestus Athos
 Nemus aethereis inseret astris.

Vin-

GRONOVII.

Thebaidos Statianae notavimus.

1138. *Nunc parte in omni.*] Appellare Fabricium nefas, injuria hominem afficere licet. Dixerat ille, in veteri esse, *partem in omnem*: saepe autem incidere istam casum *εἰς πάντα*: supra. *Nunc parte ab omni genitor iratus tons.* De hoc sic referunt: cum in o. Ms. & in plerisque impressis legatur, *parte in omni*, esse, qui reponant, *partem in omnem*; idque dicere ab se factum propter versiculum hunc: *Nunc parte ab omni genitor*: qui tamen faciat, ut malint legere: *Nunc parte ab omni, Juppiter, specta poli.* At nusquam dicit Fabricius, se quidquam reponere propter versiculum istum: sed *partem in omnem*, quia sic erat in veteri. Versiculum autem istum ob aliam rem advocarat, nempe quia in eo quoque commemorabatur *omnis pars coeli*. Florentinus quoque *partem in omnem*.

1152. *Jam Thessalica Pelion Ossa*] Fl. *Jam Thessalicam Pelion Ossam Premet.* Non enim semper Pelio Ossam, ut alibi noster, sed interdum & Ossae Pelion imponunt. Vide quae ad sextum

VARIORUM.

1140. *Othrys*] Encelado quidem Aetna imposita. Herc. Fu. 80. Sed Othryn dixit pondus leve quod torqueat & jaculetur in deos Enceladus. sic inf. v. 1146. FARNABIUS.

1142. *Patri,*] *Saturno. tenebrosa in Tartara misso.* vid. Herc. Fu. 964. FARN.

1143. *Pro fulmine*] Loco fulminis tui in saevos tyrannos. sup. v. 5. FARN.

1145. *Ad Styga*] Unde prius reversus Cerberum extraxi. FARN.

1146. *Mittetque,*] Jaculabitur Aetnam. Herc. Fu. v. 80. FARNABIUS.

1147. *Dubium*] Incertae possessionis propter Gigantes. FARN.

1148. *Spoliū*] Tibi ereptum. FARN.

1150. *Frangere,*] Frange potius quam perdas coelum. FARN.

1152. *Thessalica*] Herc. Fu. v. 970. Agam. v. 331. FARN.

SSII

1155. Ty-

- 1155 Vincet scopulos inde Typhoeus,
Et Tyrrhenam feret Inarimen.
Feret Aetnaeos inde caminos,
Scindetque latus montis aperti,
Nondum Enceladus fulmine victus.
- 1160 Jam te coeli signa sequentur.
Herc. Ego, qui relicta morte, contempta Styge,
Per media Lethes stagna cum spolio redii;
Cum pene trepidis excidit Titan equis:
Ego, quem deorum regna senserunt tria,
- 1165 Morior: nec ullus per meum stridet latus
Transmissus ensis: haud meae telum necis

Sa-

GRONOVII.

1160. *Jam te coeli signa sequentur*] Flor. *regna*.
1163. *Cum poene trepidis*] Bonum hoc fatetur
Lipsius: dubitat an germanum, quia sit in M^{ss}
lassis: unde scribit *lassis*. Quam amice tuus ami-
cus? Non cecidere, inquit, Solis equi, nec illis
excidit Sol: alioqui periisset dies: sed trepidarunt
sonipedes, titubavit currus: ideo fere decedit
Phoebus. Quid opus (fere dixeram labi) *lassis*
reponere? quatuor mei M^{ss}. & ad unum excus-
trepidis? Vere bonum hoc, bonum, sed & ger-
manum. Sic ille. Ubi autem scripsit Lipsius, ce-
cidisse Solis equos, aut illis excidisse Solem? Hoc
sibi fingit vir bonus, ut habeat, quod carpat. Poe-
ne lapsos esse equos, & poene factum, ut exci-
deret sol, pronunciat haec ejus emendatio: quod
nihil est aliud quam quod ille gnarum docet
Lipsium dicere vulgatam. Flor. quoque *lassis*.
Itaque recte divinavit Lipsius. Cicero lib. 1. de
officiis: *celeriter de manibus audacissimorum civium
delapsa arma ceciderunt*. Virgilius lib. 6. Aeneid.
*Quam multa in silvis autumnis frigore primo La-
psa cadunt folia*. Livius lib. 5. *Convertentem se
inter hanc venerationem traditur memoriae prolapsum
excidisse*. Ovidius lib. 7. Metamorph. subito col-

VARIORUM.

1155. *Typhoeus*,] Thyest. v. 807. *Durumque
cubile Inarime Jovis imperiis imposta Typhoeo*. FAR-
NABIUS.

1156. *Inarimen*] Sunt, qui Virgilium & ceteros
loqui velint de quadam insula in ora Campaniae,
quam prius Pythecusas vocabant, de qua Suidas,
Harpocration, Strabo. Pherecydes apud Apol-
lonii Scholiast. lib. 2. prodidit eam Typhoeo
impositam. idque Latini Poetae, ut hic noster,
sequuntur. Quod si verum, erravit Ovidius lib.
14. Metamorph. *Inarimen*, Prochyta, Pythe-
cusas, tres insulas faciens. Vide Turneb. lib. 10.
Advers. cap. 8. DELRIUS.

1157. *Aetnaeos*] *Herc.* Fu. 106. FARN-
BIUS.

1158. *Montis*] Aetnae. FARN.

1161. *Relicta*] *Herc.* Fu. 611, FARN.

1162. *Spolio*] Cerbero. FARN.

1164. *Deorum*] Jovis, Neptuni, Platonis. in
aethere enim Stympthalidas, in aquis Hydram, in
interno Cerberum vicerat. FARN.

1165. *Nec ullus per meum*] Querela haec Her-
culis magna ex parte à Sophocle in Thrachiniis
desumpta fuit. quae carmina sic Cicero 2. Tuscu-
lan. vel potius Attius reddidit: *Hos non hostilis
dextra, non terra edita Moles Gigantum, non bisfer-
mato impetu Centaurus ictus corpori infixit meo. Non
Graja vis, non barbara ulla immanitas, Non sacra
terris gens relegata ultimis, Quas peragrans undique
omnem hinc feritatem expulsi: Sed feminea vir, femi-
nea interimor manu*. DELRIUS

1165. *Stridet*] Stridit pro stridet, & cludit,
pro claudis in hujus Poetae exemplis vetustis legi-
tur perpetuo. FABRITIUS.

1168. O-

Saxum est, nec instar montis abrupti latus,
Aut totus Othrys; non truci rictu Gyges
Pindo cadaver obruit toto meum:

1170 Sine hoste vincor: quodque me torquet magis,
(O misera virtus!) summus Alcidae dies
Nullum malum prosternit. impendo, hei mihi,
In nulla vitam facta. pro mundi arbiter,
Superique, quondam dexteræ testes meae!

1175 Pro cuncta tellus, Herculis vestri placet
Mortem perire? dirus o nobis pudor!
O turpe fatum! foemina Herculeae necis
Auctor feretur: auctor Alcides quibus?
Invieta si me cadere foeminea manu

1180 Voluere fata, perque tam turpes colos
Mea mors cucurrit, cadere potuissem, hei mihi,

Ju-

GRONOVII.

lapsa dolore, ut mihi narratur, cecidit. Petronius: fera sua sponte delapsa cecidit. Sic amant haec verba conjungere, etsi non omnino sic auctor.

1167. *Nec instar montis abrupti latus.* Aliquid hic infuscati agnoscit Delrius: ideo quaerit, annon melius sit *instat*. Ego autem: *nec instar montis abrupti lapis*. Sequenti autem versu Flor. *nec truci rictu gigans*.

1171. (*O misera virtus*) Versus integros, quibus virtutem accusat Hercules, ex antiqua Tragoedia adducit Din. Ω τλῆμον δρῖτα, λέγῃ αἰ τῶ, ἐγὼ δὲ οἱ Ως ἔργον ἡτοίμα, οὐδὲ, αἰ ἰδὲ λάδεις τὴν.

1172. *Impendo male in nulla* Praeclare MS. Lipsii, *impendo* (hei mihi!) *In nulla vitam*: sed non addicere aves Mss. Pall. unique codici, etsi omni auctoritate majori haud se esse credulum, ne exemplo noceat, scribit Gruterus. Ut ejus infirmitati consulamus, monemus idem praefere Florentinum. Jam duo sunt: & duos sprevisse Latonae liberos non impune fuit Niobae.

1175. *Herculis vestri placet Mortem perire?* Non male, ut *mortem perdere* in superioribus notavimus. Sed Flor. *Herculem vestrum placet Morte feri-*

re. Numquid, *Morte feriari?* id est, morientem nihil agere.

1178. *Auctor Alcides quibus?* Fl. *mior Alcides quibus*.

1181. *Cadere potuissem mihi Junonis odio* Lipsius, lego, inquit, *hei mihi*, non addito, ex scripto

VARIORUM.

1168. *Othrys*] Mons Theffal. FARNABIUS.

1168. *Gyges*] Non absurde heic divinant aliqui, *Gyges*, nisi loqui eum de omni Gigantum genere evincerent quae repetuntur infra v. 1214. Quod nulla fera est, nullusque Gigas. Deinde cur *Gyges* heic potissimum requiratur? nec enim is Gigantum olim omnium erat formidolosissimus. GRUTERUS.

1172. *Impendo*] Αυχέσιν δὲ τὸ τοῦτον δάκρυον, &c. etiam fortis aegre fert sibi non viriliter per-eundum, atque ubi viribus non est locus. FARNABIUS.

1178. *Quibus?*] Monstris, tyrannis, gigantibus, feris. FARN.

1179. *Invieta*] Inexorabile fatum. FARN.

1180. *Perque*] Tam ingloria Parcarum de me decreta, ut foeminea perirem manu. FARN.

§fff 2

1182. *Fe-*

- Junonis odio: foeminae caderem minis,
Sed coelum habentis. Si nimis, Superi, fuit,
Scythico sub axe genita domuisset meas
1185 Vires Amazon. foeminae cujus manu
Junonis hostis vincor? hinc gravior tui,
Noverca, pudor est. quid diem hunc laetum vocas?
Quid tale tellus genuit iratae tibi?
Mortalis odia foemina excessit tua.
1190 Adhuc ferebas esse te Alcidae imparem.
Victa es duobus: pudeat irarum deos.

Uti-

GRONOVII.

an ex conjectura. Ergo referunt in Herbip. & Venet. fuisse: *potuisset mihi*: quendam reponere, *potuisset hei mihi*: te vero suspicari, *prodesset mihi*. Gruterus vero optime iterum Lipsii scriptum habere fatetur, doletque quod ob sacramentum suum vetetur sequi. Sed hoc sacramentum, nihil ex uno libro aut de conjectura contra conspirantes in errore manifesto librariorum, quoties ipse hoc ipso in opere violavit? *Nunc dei & co totis totius*. neque nihil neque omnia hoc est sacramentum nostrum. Verum Lipsianum censeo, etsi de ingenio sit ejus, non totidem apicibus de libro. Credibile est fuisse in illo, quod in Herbip. & Ven. nos in Florentino vidimus: *potuisset mihi*. Ut autem in Livio Putanorum, in Pandecte Florentino, in hoc Seneca observare licet, ob similitudinem aut in medio eandem, aut in fronte ac fine diversarum vocum, literas aliquas omisisse librariorum, *POTUISSEMIHI*, ut scriptum erat pro *potuisset hei mihi*, genuit illud, *potuisset mihi*.

1182. *Cadere potuissent minis*,] Parum decet heroem minis cadere: odio vel foeminae ferendum est, minis ne quidem viri. Praeterea Flor. *cadere potuissent nimis*. Fortasse: *cadere potui foeminae, sed coelum habenti*. Ut Arminius apud Tacitum iactat, sibi tamen tres legiones succubuisse. Statim idem codex, *superi*, non *superis*. Lege: *si nimis, superi, fuit*. nempe coelum habenti foeminae me cadere: at Amazoni hoc decus indulissent. Sic supra v. 1125. & in Troadibus. Hoc etiam Commelinus in MS. invenit.

1186. *Hinc gravior tui, Noverca*,] Sic omnes

libri. Auctoris tamen fuisse censeo: *hic gravior tibi, Noverca, pudor est*. Sequitur: *quid diem hunc laetum vocas?* Flor. *hunc talem*. Forte: *quid diem hunc album vocas?*

1190. *Adhuc ferebas esse te*] Conjectura Gruteri. Lipsius *fremebas*. Sed recte notaverat Delrius

VARIORUM.

1182. *Feminae caderem minis*,] Expungit Gronovius *to minis*; quod minis ne viri quidem cadere non sit ferendum. Sed recordari poterat vir summus *minas* intelligi *deorum*, atque ob id efficaces & cum effectu conjunctas. Victorius var. Lect. lib. iv. c. 17. *quae minantur, sacrosque se affirmant apud poetas dii immortales, irrita esse non solent, sed finem, quem illi praedixere, consequuntur*. intra v. 1462. *cur minis nostris caret?* ubi indignatur Hercules Deianiram non expertam fuisse minas ipsius, ut mortem oppeteret. SCHRODERUS.

1185. *Amazon*.] Hippolyte, Herc. Fu. v. 542. FARNABIUS.

1185. *Foeminae*] Nunc autem quam vilis foeminae manu perco, qui Junoni dignus visus sum hostis? FARN.

1186. *Hinc*] Cum me perdat muliercula quod tu facere non potuisti. FARN.

1188. *Quid tale*] Quod monstrum genuit tellus in tui mihi infestae gratiam perniciosius quam Deianiram? FARN.

1191. *Victa*] A me prius, nunc à Deianira, quae plus in meam perniciem valuit, quam tu dea. FARN.

1191. *Pudeat*] Si mortales plus possint. FARN.

1193. *Ne*

Utinam meo cruore satiasset suos
Nemeaea rictus pestis ! aut centum anguibus
Vallatus hydram tabe pavissem mea !

1195 Utinam fuisset praeda Centauris datus !
Aut inter umbras victus , aeterno miser
Saxo federem , spolia cum traxi ultima
Fato stupente. nunc ab inferna Styge
Lucem recepi , Ditis evici moras.

1200 Ubique me mors fugit , ut leto inclito
Fortis carerem. ô ferae victae , ô ferae !
Non me triformis sole conspecto canis
Ad Styga reduxit. non sub Hesperio polo
Ibera vicit turba pastoris feri.

1205 Non gemina serpens. perdidi mortem , hei mihi ,

To-

GRONOVII.

non esse mutandum , quod habent omnes scripti :
ferbas. id est , Patiebare , cogebaris pati.

1190. *Ditis evici moras.*] Flor. *lucis erui moras.*
Fortasse : *nunc ab inferna Styge Diem recepi , lucis*
emerui moras , Ubique mors me fugit , ut. Nam
male his interponitur finitae periodi nota. Sic
apparet recte Gruterum *Nunc* è Miss. reposuisse
pro *Tunc*. Reddita est vita , data & longior vi-
ta , mors à me prohibita , ne honeste morerer.
Nec vero , quasi nihili , transcundum editoribus
fuit , quod propinavit è libro Lipsius : *ut telo in-*
clitae mortis carerem. Nam Fl. *Mortis* , non *For-*
tis. Tantummodo literam muta : *ut telo inclito*
Mortis carerem. Quod ut agnoscas auctoris esse ,
recognosce quod supra posuit : *haud meae telum*
necis Saxum est , nec instar montis abrupti lapis. Et
superius : *quicquid ad mortem trahit , Telum est ab-*
unde. Ergo *telum inclitum mortis* est nobile instru-
mentum , honestus auctor mortis : ut qui Aeneae
magni dextra cadunt. Statim Flor. ô *ferae victae* ,
ferae.

VARIORUM.

1193. *Nemeaea*] Leo Nemeaeus. Herc. Fu.
v. 223. FARN.

1193. *Centum*] Circumdatus foecundae capiti-

bus Hydrae mortem extimuissem , sanguine meo
ab Hydrae veneno in tabem verso. FARN.

1194. *Hydram tabe pavissem mea !*] Merito Far-
nabium , qui hic *extimuissem* reddat , pro *nutrivi-*
sens , satiussem , explodit Jac. Gronovius , Prae-
fatione ad Edit. à 1682. SCHRODERUS.

1195. *Centauris*] Quos in monte Pholoë occi-
di & profligavi. FARNABIUS.

1196. *Aeterno*] Respicit ad saxum cui adhaesit
Theseus *Sedet aeternumque sedebit Infelix Theseus.*
FARNABIUS.

1197. *Spolia ultima*] Cerberum , id est , mor-
tem , rerum terminum. Herc. Fu. v. 289. FARN.

1197. *Spolia ultima*] Non cerberum , mortem-
ve rerum terminum , quod hic apponit Farnabius ;
sed sic dicta cape , quia ex ultimo & remotissi-
mo orci regno. Et sic fere ad h. l. interpretes vete-
res. SCHRODERUS.

1198. *Ab inferna*] Ab inferis rediit. Herc. Fu.
v. 611. FARNABIUS.

1200. *Ut leto*] Lipsius ex M. S. *Ut telo inclitae*
Mortis carerem FARN.

1202. *Sole*] Herc. Fu. v. 813. FARN.

1204. *Ibera*] Geryonis trigemini. Herc. Fu. v.
232 FARN.

1205. *Gemina*] Angues duo ; quos à Junone
immissos elisi jam in cunis vagiens. Herc. Fu. v.
215. FARN.

SSS 3.

1206. *Ibera*

Toties honestam. titulus extremus quis est?

Chor. Viden' ut laudis conscia virtus

Non Lethaeos horreat amnes?

Pudet auctoris, non morte dolet.

1210 Cupit extremum finire diem

Vasta pressus mole gigantum,

Et montiferum Titana pati,

Rabidaeque necem debere ferae.

Si tua causa est miseranda necis,

1215 Quod nulla fera est, nullusque gigas,

Jam quis dignus necis Herculeae

Superest auctor, nisi dextra tui?

Herc. Heu qualis intus scorprios, quis fervida

Plaga revulsus cancer infixus meas

Urit

GRONOVII.

1210. *Finire diem Vasta pressus mole Gigantum,*] Flor. *finire diem Vasta tumidi morte gigantis.*

1214. *Si tua causa est miseranda necis,*] Non bene hoc habere odoratus Scaliger suspicatur scribendum: *Si causa tuae est miseranda necis.* Ego aliud vitium hujus orationis video. Quam enim flagitiose chorus hic suadet Herculi *ἀνταρτίον* & sibi violentas manus afferre? Amicorum est revocare ad vitam vitae ob aliquod animi corporisve insanabile malum pertaetos, ut ad Hippolytum notavimus. Sic Atticum Agrippa, quum ei staret alere morbum desinere, flens atque osculans orabat & obsecrabat, *ne id, quod natura cogeret, ipse quoque sibi acceleraret, & quoniam tum quoque posset temporibus superesse, se sibi suisque reservaret.* Praeterea haec oratio est ad ignavos. Ut Aemilius Paulus mandabat ad Persen: *Ἀλλὰ τῆς τοῦ καὶ ἀντιπρὸς τῷ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἑαυτοῦ, αἱ βέλγαι.* Et Neroni amici, ut quamprimum se impendentibus contumeliis eriperet: tum, *Usque adeone mori miserum est?* Florentinus pro *Si* habet *Sed*, & *maius* pro *necis*: deficit in eodem *τὸ* est post *ferae*: & *Nam* legitur pro *Jam*. Sensem exhibere posse videor, de verbis parum confido. Tale quid

profatus est Chorus: *Sed tuae laus est, venerande, manus, Quod nulla fera nullusque gigas, Nec quis dignus necis Herculeae Superest auctor. invicta, vive. Aut, vive, dextra tuis.* Si quis haec commodius, vicerit.

1218. *Heu quis intus*] Legunt, inquit ille, ex Mf. tuo: *Heu qualis intus, & Plaga revulsus*: placet nisi quod retineo *Plaga reversus*. Ergo & Gruterus, etsi blandiatur leviter Lipsiani codicis scriptura, alterum retinet: & pro priorē facit: *Heu heu quis intus.* Sed Lipsianum omne confirmat Florentinus, & praeterea facit *Scorprios*. Utrum terminatione Graeca, an voluit *Scorprio*.

VARIORUM.

1206. *Titulus*] Atque ecce inhonesta tandem morte pereo. FARN.

1208. *Non Lethaeos*] Mortem non horret, sed ingloriae mortis generis pudet, supra v. 1172. FARNABIUS.

1212. *Montiferum*] Enceladum, Typhoea, Gygen. supra v. 1167. FARN.

1218. *Fervida*] E Zodiaco, in quem Juno Cancrum transfulerat. Thyest. v. 852. in poenas meas reversus. FARN.

1221. *Tu*.

- 1220 Urit medullas? sanguinis quondam capax
 Tumidi jecur pulmonis arentes fibras
 Distendit: ardet felle siccato jecur,
 Totumque lentus sanguinem avexit vapor.
 Primam cutem consumpsit, hinc aditus nefas
- 1225 In membra fecit, abstulit costis latus,
 Exedit artus penitus, & totas malum
 Hausit medullas. ossibus vacuis sedet.
 Nec ossa durant ipsa, sed compagibus
 Discussa ruptis mole collapsa fluunt.
- 1230 Defecit ingens corpus, & pesti satis
 Herculeae non sunt membra. prô, quantum est malum,
 Quod esse vastum fateor? ô dirum nefas!
 En cernite, urbes, cernite ex illo Hercule
 Quid jam superfit. Herculem agnoscis, pater?
- 1235 Hisne ego lacertis colla Nemeaei mali

Eli-

GRONOVII.

1221. *Tumidi jecur pulmonis*] Forte, *decus*. Ille decens Herculeum corpus pulmo, ille sanguinis quondam capax, distendit fibras arentes.

1223. *Lentus sanguinem avexit vapor.*] Fortassis, *excois*. Sequenti, Flor. *aditus nefas*. non *aditus*.

1235. *Spolia Nemeaei mali*] Quid est *elidere* & *premere spolia*? Praeclare Flor. *Hisne ego lacertis colla Nemeaei mali Elisa pressi*? Apollodorus: *Θεοδὸς τὸν Χέγγα τὸν τεταχάλα κατέχρει ἀρχον, ἰαεῖ ἱππικῇ*. Suetonius in Nerone volente imitari Herculis facta: *Præparatumque leonem ajunt, quem vel*

VARIORUM.

1221. *Tumidi jecur pulmonis*] Τὸ *decus*, quod magno viro pro *jecur* placuit, non admittent Critici puto; nedum medicorum filii, nisi ipsis datum in conspectum. Sensus Herculis videtur esse: *jecur*, quod antea sanguinis tumidi capax ingentem spirituum copiam sufficiebat pulmonis fibrinæque inflabat, id nunc prae sanguinis defectu pulmones destituit arentes. SCHRODERUS.

1223. *Vapor.*] Calor veneni. FARNABIUS.

1225. *Abstulit*] Aliquoties jam ante *jecur* nominatum. verissime liber, *latus*. In costis ipsis, inquit, adesum, nec jam comparet latus. LEPsius.

1226. *Malum*] Nefandum virus. FARNABIUS.

1228. *Compagibus*] Nervis, ligamentis, tendinibus. FARN.

1230. *Pesti satis*] Grassanti veneno. FARN.

1232. *Vastum*] Cui mala maxima semper exilia, minuta, contemibilia videbantur. DELRIUS.

1233. *Illo*] Victore, domitore. FARNABIUS.

1235. *His*] *His elisa jacet moles Nemeaea lacertis*, &c. FARN.

1235. *Lacertis*] Sic testantur interfectum Theocritus *id.* 26. Euripid. in *Herc. Fur.* & & Apollodorus. lib. 2. Biblioth. errant pictores, qui Herculem manibus leonis os deducentem pingunt. Advertit. Pet. Victor. lib. 4. var. lect. c. 22. DELRIUS.

1235. *Nemeaei*] *Herc. Fu.* v. 223. FARNABIUS.

1237. *Da-*

- Elisa pressi? tensus hac arcus manu
 Astris ab ipsis detulit Stympthalidas?
 His ego citatam gressibus vici feram,
 Radiante clarum fronte gestantem caput?
 1240 His fracta Calpe manibus elisit fretum?
 His tot ferae, tot scelera, tot reges jacent?
 His mundus humeris sedit? haec moles mea est?
 Haec ne illa cervix? has ego opposui manus
 Coelo ruenti? cujus, ô, custos manu
 1245 Trahetur ultra Stygius? ô, vires prius
 In me sepultae! quid patrem appello Jovem?
 Quid per Tonantem vindico coelum mihi?
 Jam jam meus credetur Amphitryon pater.
 Quaecumque pestis viscere in nostro lates,
 1250 Procede. quid me vulnere occulto petis?

Quis

GRONOVII.

clava vel brachiorum nexibus in amphitheatri arena spectante populo nudus elideret.

1237. *Astris ab ipsis depulsi*] Sic quidem & Florentinus. Scripsit tamen auctor *detulit*. Statius lib. 10. Nullaque tectorum subit ad fastigia, quae non Deferat hasta virum, persusaque caede recurrat.

1240. *His fracta Calpe manibus elisit fretum?*] Immo fretum elisit Calpen, & per eam sibi pervium fecit juvante Hercule. Scribo igitur, *emissit*. Mox Flor. *haec moles mea est; non mei*.

1243. *Has ego opposui manus*] Fortassis: *has ego opposui moras* Coelo ruenti. De ipsa cervice vel humeris intelligit. Sequenti etiam Fl. *quis mea custos manu*.

1245. *O vires prius In me sepultae!*] Flor. quocumque ut Lipsianus: *ubi vires*. Hoc extra aleam est, quicquid obstrepat Gruterus. Sed Lipsii distinctionem, *ubi vires prius In me? sepultae*: etsi laudatam quoque Delrio, haudquaquam fero. Multo minus interpretationem Gruteri, tamquam velit vulgata, simulatque vires advocarit Hercules malo isti depellendo, exseruisse se non pauca antehac quasi sopita, quae ne ipse quidem sibi inesse putaverat. Scio illud Petri Chrysologi

serm. 50. *Firmat artus & gressus ad cursum suscitavit in vivo cadavere jam sepultos*. Scribo tamen: *ubi vires prius Memes sepultae?* Ubi sunt vires, quas priusquam ego morerer ac sepelirer, mortuas & sepultas sentio. Hoc necessario *id prius* require videtur: nam *vires prius pro priores*, ut *ante malorum*, minime placet. Possis etiam: *ubi vires prius in me repertae?*

1247. *Quid per Tonantem vindico coelum mihi?*] Flor. *vindico coelum miser?* Et sequenti, *Amphitryon pater*.

VARIORUM.

1237. *Depulsi*] Al. leg. *detulit*. FARN.

1237. *Stympthalidas?*] Herc. Fu. v. 243. FARN.

1238. *Citatam*] Cervam aureis radiantem cornibus, Herc. Fu. 221. FARN.

1240. *Calpe*] Bëmaris è columnis Herculis una. vide Herc. Fu. v. 236. FARN.

1242. *His mundus*] Herc. Fur. v. 73. *Haec coelum cervice tuli?* FARN.

1242. *Haec moles*] Hoccine corpus illud meum quondam torosum? FARN.

1244. *Cuius*] Quis posthac Cerberum ab inferis extrahet? FARN.

Quis te sub axe frigido Pontus Scythes,
Quae pigra Tethys genuit, aut Maurum premens
Ibera Calpe littus! ô dirum malum!

Utrumne serpens squalidum crista caput

1255 Vibrans? an aliquod est mihi ignotum malum?

Numquid cruore es genita Lernaeae ferae?

An te reliquit Stygius in terris canis?

Omne es malum, nullumque. quis vultus tibi est!

Concede saltem scire, quo peream malo.

1260 Quaecumque pestis, siue quaecumque es fera,

Palam timeres. quis tibi in medias locum

Fecit medullas? ecce, dirupta cute

Viscera manus detexit, ulterior tamen

Inventa latebra est. ô malum simile Herculi!

1265 Unde iste fletus? unde in has lacrimae genas?

Invictus olim vultus & nunquam malis

Lacrimas suis praeberere consuetus (pudet!)

Jam flere didicit. quis dies fletum Herculis,

Quae

GRONOVII.

1260. *Pestis saeva, quaecumque effera es.*] Flor. plane, ut voluit Lipsius: *Quaecumque pestis, siue quaecumque es fera.* Abstineant conjecturas. Ne offendar siue semel positum; sic Justinus lib. 2. cap. 1. *quae aggerationibus regum, siue Nili trahentis limum, terrarum recentissima videatur.* Ita Mss. & meliores editiones. Nuper addiderunt: *siue exaggerationibus.* Eodem libro cap. 9. recte Freinsheimius: *Ducenta millia Persae eo praelio siue naufragio amiserunt.* lib. 38. *eosque variis exhortationibus ad Romana bella siue Asiana incitat.* lib. 42. *Captivi ex Crassi, siue Antonii, exercitu recollecti.* Misere illorum, qui vexant illud, *Palam timeres*, substituendo, *venires, timeres, timori es.* Quid apertius? Si palam & aperto Marte mecum confisteres, non laceres, non terres; immo ultro timeres & domarere. *Palam* est palam exposita vel opposita. Tacitus 11. ann. *nullis palam neque cognitis mox causis.* id est, nullis, neque tum

palam factis neque mox cognitis.

1262. *Ecce dirupta cute*] Flor. *direpta.* Legc. *de-*
repta.

VARIORUM.

1252. *Aut Maurum*] Unde hoc venenum? à mari Scythico, Boreali aut Atlantico? FARN.

1256. *Lernaeae*] Hydrae. FARN.

1257. *An te*] An Aconitum illud es, è Cerberi spuma? FARN.

1258. *Omne*] Ex effectu. FARN.

1258. *Nullumque*] Quia non apparet. FARN.

1260. *Quaecumque pestis*] Ambigit an pestem hanc dicat, an feram aliquam intra se latentem. LIPSIUS.

1261. *Palam timeres*] Non auderes aperto me Marte aggredi: in ipsis visceribus lates & cruciaris. DELRIUS.

1264. *Simile*] Invictum, indomitum. FARNABIUS.

Tttt

1269. Sic

Quae terra vidit? siccus aerumnas tuli.

1270 Tibi illa virtus, quae tot elisit mala,
Tibi cessit uni. primo, & ante omnes mihi
Fletum abstulisti. durior saxo horrido
Et chalybe vultus, & vaga Symplegade,
Rictus meos infregit, & lacrimam extulit.

1275 Flentem, gementem, summe pro rector poli,
Me terra vidit. quodque me torquet magis,
Noverca vidit. urit ecce iterum fibras,
Incaluit ardor. unde nunc fulmen mihi?

Chor. Quid non possit superare dolor?

1280 Quondam Getico durior Aemo,
Nec Parrhasio lentior axe,

Sae-

GRONOVII.

1272. *Fletum abstulisti*] Non placet Grutero. At placuisset, si meminisset Plauto & Ciceroni *auferre* persaepe esse, impetrare. Mihi non placet, *primo & ante omnes*. Fortasse: *prima in aerumnis mihi Fletum abstulisti*.

1274. *Et lacrimam extulit.*] Hoc quidem improbum. Delius est quibusdam notat *extudit*. Flor. *expulit*. Queritur Gruterus haec valde esse hiulca, nec juvare Mss. nisi quod unus, *virtus pro vultus*. Sed hic nihil juvat: nam *durus* ille *vultus* ipsius Alcidae est. Sic Hercule Fur. *hic durus malis Lacrimare vultus nescit*. Videtur fuisse: *durior saxo horrido Et chalybe vultus & vaga Symplegade Suam rigorem infregit, & lacrimam expulit*. Vel, *expulit*. Nisi, *Rictus suos infregit*, eodem sensu dixit: nam & sic supra v. 1167. *truci rictu Cyges*.

1275. *Summe prorector poli,*] Sic habere libros aut *prospector*, testis Gruterus: Lipsianum *pro rector*, quod jam occupet edd. recentiores: non suam, quod nullus aditipuletur liber alius. Tanto hercle peior quivis alius. Nam etsi nullus esset vetus liber, nec Lipsianus id ostentaret, tamen proclive erat divinare *pro rector* legendum; ut vere ait Scaliger. Sed quid ipsi in mentem venit, quum se unquam concessurum negat; *summe pro rector*, recte posse dici? & corrigit, *sum-*

ma? Mirifice interdum festinat & defungitur. Fl. quoque: *summe pro rector poli*. Atque in eo acquiescendum.

1281. *Nec Parrhasio*] Videtur scribendum: *Et Parrhasio*. Nam *lentus*, qui non commovetur facile ita, amore, dolore: durus, & immitis, cui

VARIORUM.

1269. *Siccus*] Siccis oculis, non lacrymantibus. FARNABIUS.

1270. *Tibi illa*] O virulenta pestis. FARN.

1272. *Abstulisti*] Extorsisti. FARN.

1272. *Durior saxo*] Amat Tragicus noster sequi Ovidium, de quo similitudines istas desumpsit ex Metam. *Saevior illa freto surgente, cadentibus haedis, Durior & ferro quod Noricus excoquit ignis, Et saxo quod adhuc virum radice tenetur*. FABRI- TIUS.

1273. *Symplegade*] Hercul. Fur. v. 1210. Med. v. 341. FARNABIUS.

1278. *Fulmen*] Quo peream. FARN.

1280. *Aemo*] Thracio monte. FARN.

1281. *Parrhasio*] Septrentionali, juxta quem Callistho est Parrhasia urbe Arcadiae in ursem versa, cum filio Arcade. Herc. Fur. v. 129. FARN.

1281. *Nec Parrhasio lentior*] Frustra hic est Gronovius, scribendum censens: *Et Parrhasio lentior*. nam *lentus* est *flexibilis*, licet improprie etiam pro

Saevo cessit membra dolori:
Fessumque movens per colla caput
Latus alterno pondere flectit.

1285 Fletum virtus saepe resorbet.
Sic Arctōas laxare nives,
Quamvis tepido fidere Titan
Non tamen audet, vincitque faces
Solis adusti glaciale jubar.

GRONOVII.

aes triplex circa pectus, ut loquitur Scioppius in Veris. quem vide. Cicero lib. 2. de Orat. *Huius generi contrarium est ridiculi genus patientis ac levis: ut quum Cato percussus ab eo, qui arcam ferebat, quum ille diceret, Cave, rogavit, num quid aliud ferret praeter arcam.*

1285. *Fletum virtus saepe resorbet.*] Aut valde falli aut ex re ipsa & sequenti imagine legendum, *resorbet*, scripsit Lipsius. At ego aut valde fallor, aut ille maluit, quod ex libro nobis expensum ferre poterat, conjecturae suae videri. Itaque luit poenas. Ecce amicus ejus: *Resolvit*, esse metaphoram à nivibus sumtam: sicut solis tepor in aquam, ita ab luctu fletum resolvi in lacrimas; hanc sententiam, si cum Mog. & Mss. legas *luctus*: sin cum impressis *virtus*, fletum fluere paratum absumi à virtute & à robore animi absorbent: veteri, ne quid mendii subit: nam quosdam & *lactum virtus*, quosdam, *fletum virtus*, quosdam *fletum luctus*. Abreptus hoc quoque torrente Gruterus assertit è quibusdam: *Fletum victus*: tentat, *Fletum luctus*. De Lipsiano altum silentium, nisi quod tandem Gruterus, tempus fuisse cum suspicaretur Lipsianum secutus auspiciam, *Fletum vir-*

tus ecce resorbet. Ocius haec inducite omnia, & optimi: & verbo accipite legendum esse: *Fletum virtus saepe resorbet.* Totidem literis Florentinus. Et est, quod M. Seneca, *introrsus agere lacrimas.* Saepe virtutis suae memor sistit lacrimas jam erumpentes & quasi retrahit.

1288. *Vincitque faces Solis adusti Glaciale jubar.*] Nihil differt Flor. ab omnium aliorum librorum, nisi quod *vincitque*. Praeterea legendum est, *adusti*, ut vidit olim Zinzerlingus. *Glaciale jubar* est splendens nitensque glacies, ut acceperunt omnes. At Gruterus nunquam persuadebunt id Latine dictum. At nos nunquam de illo dubitavimus. *Glaciale jubar* apud Statium.

VARIORUM.

patientis, sive pro eo, qui facile injuriam ferat; accipiat. SCHRODERUS.

1285. *Fletum*] Lacrymas jam dolore fluere paratas animi robur absumit: non secus ac glaciem stringit frigus Boreale, nec à Solis radiis solvi patitur. FARNABIUS.

1288. *Vincitque faces glaciale jubar.*] Id est, splendor aquae in glaciem pellucidam induratae non dissolvitur sole. FARN.

HERCULES. ALCMENA.

Lamentantem Herculem solatur Alcmena.

1290 *Herc.* **C**ONverte vultus ad meas clades, pater.
Nunquam ad tuas confugit Alcides manus.
Non, cum per artus hydra foecundum meos

- Caput explicaret. inter infernos lacus
 Possessus atra nocte cum Fato steti;
 1295 Nec invocavi. tot feras vici horridas,
 Reges, tyrannos; non tamen vultus meos
 In astra torfi. semper haec nobis manus
 Votum spopondit. nulla propter me sacro
 Micuere coelo fulmina. hic aliquid dies
 1300 Optare jussit. primus audierit preces,
 Idemque summus. unicum fulmen peto.
 Giganta crede. non minus coelum mihi
 Afferere potui. dum patrem verum puto,
 Coelo peperci. sive crudelis pater,
 1305 Sive es misericors, comoda gnato manum.
 Propera ante mortem, & occupa hanc laudem tibi.
 Vel, si piget, manusque detrectat nefas,
 Emitte Siculo vertice ardentem, pater,
 Titanas in me, qui manu Pindum ferant,
 1310 Aut te, Ossa, qui me monte projecto opprimant.
 Abrumpat Erebi claustra, me stricto petat

Bel-

GRONOVIL

1306. *Propera ante mortem*] Flor. *Properante morte*. Forsan: *Properato mortem & occupa hanc laudem tibi*. Virgilius lib. 9. & pulcrum properet per vulnera mortem. Tacitus 2. ann. nisi voluntariam mortem properavisset.

1311. *Abrumpe & Erebi claustra*.] Lege cum Il. *Abrumpat Erebi claustra, me stricto petat Bellous*

VARIORUM.

1293. *Caput explicaret*] Ita rursus postliminio scribendum putavi, auctoribus Mss. nostris, imo ratione ipsa. Antea invecum erat *Caput implicaret*; placuitque viris harum artium primis. At capita Hydrae non ita exossa & juncea, ut circumvolverent atque amplecterentur Herculem, ut psi interpretantur. non: Hydra septem illis ca-

pitibus hinc inde erectis eum circumvallabat quasi quâdam sagenâ. GRUTERUS.

1296. *Non tamen*] Non implorans opem tuam suspexi. FARNABIUS.

1298. *Votum*] Certam fecit victoriae spem. FARNABIUS.

1298. *Propter*] In omen, aut auxilium meum qui ipse tui fulminis vice fuerim. Sup. 1143. FARNABIUS.

1302. *Giganta*] Crede me esse unum è gigantibus, fulminaque, nam ego his potentior coelum perfingere potui, nisi pepercissem, quod te verum mihi patrem credidissem. FARN.

1305. *Manum*] Fulminantem. FARN.

1305. *Occupa*] Praeripe necis meae laudem ingloriae. FARN.

1308. *Siculo*] Typhoea, Enceladum, Titanasque alios Aetnae subiectos. FARN.

1311. *Erebi*] Inferni. FARN.

1312. Bel-

HERCULES OETAEUS. ACT. IV. 701

- Bellona ferro. mitte Gradivum trucem;
Armetur in me dirus; est frater quidem,
Sed ex noverca. tu quoque Alcidae soror
- 1315 Tantum ex parente, cuspidem in fratrem tuum
Jaculare, Pallas. supplices tendo manus
Ad te, noverca. sparge tu saltem, precor,
Telum. perire foeminae possum manu.
Jam fracta, jam satiata, quid pascis minas?
- 1320 Quid quaeris ultra? supplicem Alciden vides.
Et nulla tellus, nulla me vidit fera
Te deprecantem. nunc mihi iratâ quidem
Opus est noverca. nunc tuus cessat dolor.
Nunc odia ponis. parcis, ubi votum est mori?
- 1325 O terrae & urbes! non facem quisquam Herculi,
Non arma tradet? tela subtrahitis mihi.
Ita nulla faevas terra concipiat feras
Post me sepultum. nec meas umquam manus
Imploret orbis. si qua nascetur fera,

Na-

GRONOVII.

VARIORUM.

ferro. Hujus enim est abrumpere claustra Erebi
& inde emergere. Petronius: *At contra sedes
Erebi qua rupta dehiscit, Emergit late Dis choros,
horrida Erinyes, Et Bellona minax.*

1313. *Et frater quidem*] Flor. *est frater quidem:*
ut ex suis Gruterus.

1319. *Quid pascis minas?*] Vereor ne fuerit:
quid parcis minis? Cur non exsequeris, quod saepe
minata es.

1322. *Nunc mihi irata quidem*] Fl. *irata pater.*
An parum. Non ira illa vehementi, quae tot hor-
rida & aliis invicta monstra produxit, succen-
sa: quamvis leviter commota potest me nunc
seminecem conficere. Plautus Curculione: *Non
ego nunc mediocri incedo iratus iracundia, Sed easpe
illa, qua excidionem facere condidici oppidis.*

1325. *O terrae & urbes!*] Flor. *terra.*

1329. *Si qua nascetur fera Nascetur alius.*] Flor.
si qua nascuntur mala. Hoc quidem expeditum, sed

1312. *Bellona*] Agam. v. 81. FARN.

1312. *Gradivum*] Martem, à gradiendo in bel-
lo ultro citroque: sive à *ναγέδω* vibro. aliis qui-
dem grandem divum. FARN.

1313. *Frater*] Vid. Herc. Fur. v. 906. Martem
autem concepit Juno tacto flore in campis Ole-
niis. FARN.

1314. *Alcidae*] Pallas è cerebro Jovis nata.
Διὶ τριγένει patrima virgo, *αἰχμή*. FARN.

1315. *Fratrem*] Mc. FARN.

1316. *Pallas*] Apud Sophoclem quoque in
Trachiniis, Hercules Palladis opem implorat.
DELRIOUS.

1319. *Quid pascis minas?*] Nihil verendum
cum Gronovio, ne fuerit, quid parcis minis? Est
enim sententia, quid nutris minas, atque in *το-
γῶν* profers eas? Vide sequentia. SCHRODERUS.

1327. *Ita nulla*] *Optantis & imprecantis est,* &c.
ut. FARNABIUS.

Tttt 3

1330. *A*

- 1330 Nascatur alius. undique infelix caput
 Mactate saxi, vincite aerumnas meas.
 Ingrate cessas orbis? excidimus tibi?
 Adhuc malis ferisque suppositus fores,
 Ni me tulisses. vindicem vestrum malis
- 1335 Eripite, populi. tempus hoc vobis datur.
 Pensate merita. mors erit pretium omnium.
Alcm. Quas misera terras mater Alcidae petam?
 Ubi natus, ubinam est? certa si visus notat,
 Reclinis ecce corde anhelanti aestuat.
- 1340 Gemit. peractum est. membra complecti ultima,
 O nate, liceat. spiritus fugiens meo
 Legatur ore. brachia in amplexus cape.
 Ubi membra sunt? ubi illa, quae mundum tulit,
 Stelligera cervix? quis tibi exiguum tui
- 1345 Partem reliquit? *Herc.* Herculem spectas quidem,
 Ma-

GRONOVII.

quid sibi vult idem, quum subjungit, *Nascetur odium undique &c.* Numquid, *Nascantur hodie. aut undique.*

1334. *Vindicem vestrum malis Excipite*] Lipsius & priori versui bene consuluerat, hic legebat: *malis Eripite.* Nihil illi de utroque, sed ex prior sumunt occasionem invehendi in Lipsiensem editionem: in posteriori: *Excipite*, eripite; saepe enim hoc significat. Hic cessant ingentia commentariorum spatia. Proferant exemplum vel unum Nemo unquam veterum dixit *excipere malo*, pro liberare & eripere ex eo, quo quis jam premitur. Praeterea Florent. plane: *Eripite.* Et statim: *vobis datur Pensare merita.* Quasi sit ad pensanda merita.

1342. *Brachia in amplexus*] Flor. *brachia & amplexus.* Grotius: *brachia amplexu cape.*

VARIORUM

1330. *Alius*] Alius *Herc. vindex.* FARN.

1331. *Vincite*] Interficiendo liberate me aerumnis. FARN.

1335. *Tempus*] Exsolvendi vos ingrati animi labe. FARN.

1338. *Certa*] Res certas. FARN.

1339. *Corde anhelanti*] Cor per arteriam venosam, aërem refrigerantem, quem pulmones misere, recipit, teste Aristotel. l. 3. de partibus animal. quare cum superius dixerit pulmones vi veneni exaruisse, profecto consequebatur, quod subjungit, aestuantis cordis suspirium, & quasi suffocatio. DELRIUS.

1341. *Spiritus*] Ex veterum consuetudine, apud quos proximiores, eorumque defectu ut quisque amicior expirantem deosculabantur, & corpus corpori, vultum vultui imponebant, quasi excepturi ore fugientem animam. Cicero in Verrem: *filiorum suorum supremum spiritum ore excipere liceret.* Virgilius 4. Aeneid. & extremo si quis super halitus errat Ore legam. In mortem Drusi: *excipiat hanc animam ore pio.* DELRIUS.

1352. *No-*

- Mater; sed umbrae simile nescio quid mei
 Agnosce, mater. ora quid flectis retro,
 Vultumque moerens? Herculem dici tuum
 Partum erubescis? *Alcm.* Quis feram mundus novam,
 1350 Quae terra genuit? quodve tam dirum nefas
 De te triumphat; Herculis victor quis est?
Herc. Nuptae jacentem cernis Alciden dolis.
Alcm. Quis tantus est, qui vincat Alciden, dolus?
Herc. Quicumque, mater, foeminae iratae sat est.
 1355 *Alcm.* At unde in artus pestis aut ossa incidit?
Herc. Aditum venenis palla foemineis dedit.
Alcm. Ubinam ipsa palla est? membra nudata intuo.
Herc. Consumta mecum est. *Alcm.* tantane inventa est
 lues?
Herc. O mater, hydram, & mille cum Lerna feras
 1360 Errare mediis crede visceribus meis.
 Quae tanta nubes flamma Sicaniæ bibit?

Quae

GRONOVII.

1346. *Sed umbrae simile nescio quid*] Lipsius vetat damnari scriptum: sed umbram & vile nescio quid mei. Id ita oblique contemnunt: nescio quid membrorum restat vero corpori dissimile, umbrae corporis simile, quod esse videatur, non sit: nec se videre cur damnetur. Hoc nimirum nesciebat Lipsius. Alterum vero damnaverat haecenus, ut recens antiquo, meliori quaecumque cedere juberet: non quasi non posset explicari. Et subsidiatur illi Florentinus, qui umbras vile, Sed umbram, inquit, ipsum jam, jam adumbratum & evanidum, & aliquid vile mei, quod penè quo nomine appellem nescio: nam illud quod erat nobile, quod verum faciebat Herculem, animus & robur, periit. Cogitabam etiam: *Herculis spectas quidem, Mater, sed umbram, & vile nescio quid tui.* Agnosce, mater.

1348. *Vultumque moerens*] Fl. *Vultumque mergis*, id est, vel demittis ac dejicis, vel demissa palla

obtegis & velas. Sic mergere caput in re foedissima.

1355 *At unde in artus*] Fl. *Et unde.* Interrogativum, ut Virgilio: *Et quae tanta fuit Romam tibi causa videndi?*

1360. *Errare mediis credo*] Fl. quoque. crede.

1361. *Flamma Sicaniæ bibit?*] Flor. *Quae tanta nubes flamma Sicaniæ fecit?* ingreditur, transit. Idem mox: *quae plaga igniferi poli. non inferni.*

VARIORUM.

1352. *Nuptae*] Deianirae. FARN.

1354. *Mater*] O mater. FARN.

1360. *Credo*] Al. crede. FARN.

1361. *Sicaniæ*] Siculas, Aetnae supervolantes, q. d. non Aetna flammam eructans. FARNABIUS.

1362. *Quae*

Mortemque vince. quod soles, vince inferos.

Herc. Si me catenis horridus vinctum suis
Praeberet avidae Caucasus volucris dapem,
Scythia gemente, flebilis gemitus mihi

1380 Non extitisset. si vagae Symplegades
Utraque premerent rupe, redeuntis minas
Ferrem ruinae. Pindus incumbat mihi
Atque Aemus, & qui Thracios fluctus Athos
Frangit, Jovisque fulmen excipiens Mimas.

1385 Non ipse si in me, mater, hic mundus ruat,
Superque nostros flagret incensus rogos
Phoebeus axis, degener mentem Herculis
Clamor domaret. mille decurrant ferae,
Pariterque lacerent: hinc feris clangoribus

1390 Aetherea me Stympthalis; hinc taurus minax
Cervice tota pulset, & quidquid furit.

So-

GRONOVII.

1376. *Mortemque vince.*] Flor, *Mortemque differ.*

1378. *Praeberet avidae Caucasus*] Fl. *aliquae.*
Quasi velit, *aquilae Caucasus volucris dapem.* *Volu-*
cri accipe, non ut pro ave accipitur, sed pro par-
ticipio *volanti.* ita enim fingitur lacerasse Prome-
thea.

1384. *Tonantis fulmen excipiens Jovis*] Lipsii co-
dex, *Jovisque f. exc. minas:* unde ille *fulmen exci-*
piens Mimas. Amici ejus contra, celsissimum A-
thon, Mimanta vero multo humiliorem, minus-
que nostro in ore: denique Mss. omnes quos vi-
derit, & omnes excusos vulgatam veram & ger-
manam deputare. At Florentinus non modo re-
mittit conjicere, sed praeterea: *Jovisque fulmen*
excipiens Mimas. Quod est exceptum repellens,
repercutiens.

1386. *Flagret incensus rogos*] Flor. *toros,* id est,
lectum, in quo jacebat.

1391. *Quicquid furit.*] Nescio quid hic olim
Delrius in Adversariis: delevit enim & in Com-
mentariis ait se retractare. Tamen depravatum
est. Quid enim, *surgat solum?* Flor. *quicquid fuit:*

dein, magis urgent hinc & illinc nemus. Scribe; &
quicquid fuit solum quoque ingens, surgat hinc illinc
simul. Quae monstra singula quoque terribilia
fuerint, junctim ab omni parte me adsiliant.

VARIORUM.

1377. *Si me*] Si viderem hostem, sciremque
quid me cruciaret, &c. FARN.

1377. *Catenis*] Ut Prometheum. Herc. Fur.
v. 1206. FARN.

1379. *Scythia gemente?* Ipsi Scythias mei com-
miserentibus. FARNABIUS. In sequenti vers.
elegantius legeretur *excidisset.* DELRIUS.

1380. *Si vagae*] Herc. Fur. v. 1210. FARNA-
BIUS.

1382. *Ferrem*] Sine questu aut gemitu. FARN.

1382. *Pindus*] Mons Thess. FARN.

1384. *Jovisque*] *Ferunt enim summos fulmina*
montes. FARN.

1387. *Phoebeus axis*] Solis currus. FARN.

1390. *Stymphalis*] Herc. Fur. v. 242. FARN.

1390. *Taurus*] Agam. v. 827. FARN.

VVVV

1395. *Quod*

- Solum quoque ingens surgat, hinc illinc fremens,
 Artusque nostros dirus immittat Sinis.
 Sparsus silebo. non ferae excutient mihi,
 1395 Non arma gemitus. nil, quod impelli potest.
Alcm Non virus artus, nate, foemineum coquit;
 Sed dura series operis; & longus tibi
 Pavit cruentos forsitan morbos labor.
Herc. Ubi mors? ubi illa? testis est aliquis mali?
 1400 Intendat arcus. nuda sufficiet manus.
 In orbe mecum veniat huc aliquis mihi.
 Procedat, agedum, huc. *Alcm.* Hei mihi, sensum quoque
 Excussit ille nimius impulsus dolor.
 Removete, quaeso, tela, & infestas, precor,
 1405 Rapite hinc sagittas. igne suffusae genae

Sce-

GRONOVII.

1393. *Dirus imminuat dolor*] Fatuum hoc, est centum confirmetur libris. Solus aruspex ille Tuscus hoc omentum procurat. habet enim: *dirus immittat cinis*. Scribe: *dirus immittat Sinis*. Pityocampes scilicet ille alligatos arbori flexae remittat & distrahi faciat. Ideo sequitur *Sparsus*, quod est disceptus, non humi stratus, ut interpretantur. Hippolyto: *membra quis saevus Sinis*, Aut quis *Procrustes* sparsit.

1397. *Sed dura series operis*] Ineptissimi illi codices cum suo *dura serpente*. Nihil altero sanius. At quod sequitur, *Favet cruentis forsitan morbis dolor*, merito turbant. Favet illi vel fovetur. At Florentiae, *Pavit*, dein, *morbos labor*. Repone ergo: & *longus tibi Pavit cruentos forsitan morbos labor*. Qui multis aerumnis & incommodis jactantur, nec curam possunt adhibere corpori, plenumque graves morborum causas colligunt. Hoc etiam Alcmena nunc interpretatur evenisse filio.

1401. *In orbe mecum veniat*] In aliis Mss. inquit Delrius: *In orbe veniat, veniat huc*: orta haec varietas, quia in quibusdam Mss. tantum, *In orbem veniat huc aliquis mihi*: unde typographi tibi cinem addidere carmini alii alium. Sic ille. At Scaliger, *in orbe venire* putat usurpare auctorem pro eo quod Graeci *ἐνὶ τῷ χερσὶ*, cominus pugnare,

manus conferere. Ita illudunt corruptae scripturae summorum virorum ingeniis. Prodigiose vitiatum locum ostendit Florentinus duobus etiam versibus transpositis. Sic ibi: *Ubi morbus? ubinam est desine adhuc aliquid mali In orbe*. Scribe: *Ubi morbus? ubinam est? estne adhuc aliquid mali In orbe? veniat, veniat huc. aliquis mihi En tradat arcus. nuda sufficiet manus. Procedat, agedum, huc. Vel, Ubi morbus? ubinam pestis? estne aliquid mali Adhuc in orbe? veniat huc, &c.* Ne quis putet nudam manum dici cum arcu, sciendam primo quidem poscere illum arcus, dein quasi mutato consilio, & ne expectato quidem, dum tradantur, dicere: *nuda sufficiet manus*.

1403. *Nimius impulsus dolor*] Lipsianus, Gruterianus, Flor. *impulsans*. Delrius *nimius impulsus*. Sed in praecedenti Flor. quoque *sensum*, quemadmodum & Heinianus. Lege igitur: *sensum quoque Excussit illi nimius impulsus dolor*. Labefactum, eversum.

1405. *Ignis suffusae genae*] Flor. *suffuso*.

VARIORUM.

1395. *Quod impelli*] In quod vires exercere poterō cum victoriae spe. FARN.

1400. *Nuda*] Inermis. FARN.

1405. *Ignis*] Rubore, sanguine, ardore. FARN.

1412. *Ecce*

Scelus minantur. quas petam latebras anus?
Dolor iste furor est. Herculem solus domat.
Cur deinde latebras aut fugam vecors petam?
Obire forti meruit Alcmene manu.

- 1410 Vel scelere pereat, ante quam letum mihi
Ignavus aliquis mandet, ac turpis manus
De me triumphet. ecce, lassatus malis
Sopore fessas alligat venas dolor,
Gravique anhelum pectus impulsu quatit.
1415 Favete, superi. si mihi gnatum inclitum
Miserae negatis; vindicem saltem precor
Servate terris. abeat excussus dolor,
Corpusque vires reparet Herculeum suas.

GRONOVII.

1406. *Qua fuga latebras petam?*] Florent. *quas etiam latebras anus*. Scribe: *quas petam latebras anus?*

1409. *Obire forti meruit*] Gruterus septem Pall. observat habere, meminit; duos tantum accedere

nupere vulgato *meruit*: quod videri etiam damnassee cum Mss. suis Delrium. Si fecit, lapsus est. nam Florent. *meruit*.

VARIORUM.

1412. *Ecce,*] Act. 4. Herc. Fur. v. 1043. FAR- NABIUS.

HYLLUS. ALCMENA. HERCULES.
PHILOCTETES Muta Persona.

Reversus Hyllus nunciat Herculi, Deianiram, postquam se Nessi dolo deceptam comperisset, sibi mortem conscivisse.

- Hyl. **P**Rô lux acerba, prô capax scelerum dies!
1420 Nurus Tonantis occidit. natus jacet.

Ne-

GRONOVII.

1419. *Pro capax scelerum dolor!*] Raphelingius è conjectura correxit: *pro capax scelerum dies*. Quo contempto Delrius interpungit: *pro capax scelerum! dolor!* Gruterus dolorem facit scelerum capacem, quod ejus impulsu Deianira fecerit duplex scelus

& maritum & seipsam occidendo. Acute: sed Raphelingianum sancit Florentinus.

VARIORUM.

1420. *Nurus*] Deianira. FARN.

1420. *Natus*] Hercules. FARN.

VVVV 2

1424. U-

- Nepos supersum. scelere materno hic periit;
 Fraude illa capta est. quis per annorum vices,
 Totoque in aevo poterit aerumnas senex
 Referre tantas? unus eripiet dies
 1425 Parentem utrumque. caetera ut fileam mala,
 Parcamque fatis, Herculem amitto patrem.
Alcm. Compesce voces inclitum Alcidae genus,
 Miseraeque fato similis Alcmenae nepos.
 Longus dolorem forsitan vincet sopor.
 1430 Sed ecce lassam deserit mentem quies,
 Redditque morbo corpus, & luctus mihi.
Herc. Quid hoc? rigenti cernitur Trachin jugo.
 Et inter astra positus evasi genus
 Mortale tandem. quis mihi coelum parat?
 1435 Te te, pater, jam video: placatam quoque
 Specto novercam. qui sonus nostras ferit
 Coelestis aures? Juno me generum vocat.
 Video nitentem regiam clari aetheris,
 Phoebique tritam flammea zonam rota.

Cu-

GRONOVII.

1424. *Unus eripiet dies*] Flor. *eripuit*. Etsi enim luctabatur adhuc cum morbo Hercules, tamen pro deposito habebatur.

1428. *Miseraeque fato similis*] Al. *nato*. Scribe: *Miseraeque, patri similis, Alcmenae nepos*. Quamquam istud possit explicari, juxta orbis.

1431. *Et luctus mihi*] Fl. *luctum*.

VARIORUM.

1425. *Unus eripiet*] In Sophoclis Trachiniis, non quidem hoc ipse Hyllus queritur, sed nutrix introducit inquitens; *Κλυταιρὴ δὲ ἦν καὶ ἐν δούλῳ ἴσασθαι αὐτὴν Πάρος; τὸ δὲ αἰεὶ τὸ ἀπαρασπασθὲν βίον*. DELRIUS.

1428. *Miseraeque*] Aequae miser, atque ego FARNABIUS.

1429. *Longus*] Tantisper ergo dormiat quoad concoxerit perniciosum hunc humorem, qui furoris causa. Herc. Fur. 1077. FARN.

1431. *Morbo*] Dolori, seu furori. FARN.

1432. *Quid hoc*] *Discussus* sopore, Hercules apothecis suam velut ecstasi raptus cernere videtur, seu propinqua morte rationatur. FARN.

1432. *Trachin*] Supra v. 135. FARN.

1437. *Coelestis*] E Pythagoraeorum sententia, qui concentum quendam & harmoniam effici corporum coelestium motu credebant. FARN.

1437. *Generum*] Hebe mihi desponsa. FARN.

1438. *Vide nitentem*] Vett. *intentam*. unde Liptius: *Videometer sam*: DELRIUS. *micantem* vel *patentem*.

1439. *Tritam*] Zonam torridam. FARNABIUS.

1440. Ca-

- 1440 Cubile video noctis. hinc tenebras vocat.
Quid hoc? quis axem cludit, & ab ipsis, pater,
Deducit astris? ora Phoebus modo
Afflabat axis. tam prope à coelo fui.
Trachina video. quis mihi terras dedit?
- 1445 Modò nempe me infra steterat, ac totus mihi
Suppositus orbis. tam bene excideras, dolor.
Cogis fateri. parce, & hanc vocem occupa.
Haec, Hylle, dona matris. hoc munus parat.
Utinam liceret stipite ingesto impiam
- 1450 Effringere animam, quale Amazonium malum
Circa nivalis Caucaſi domui latus.
O clara Megara, tune, cum furerem, mihi
Conjux fuisti? stipitem atque arcus date.

Dex-

GRONOVII.

& quale potest accipi pro qualiter.

VARIORUM.

1440. *Hinc tenebras vocat*] Flor. *hinc tenebrae vocant.*

1441. *Et ab ipsis, pater, Deducor*] Pal. uni abest particula, *ab*: unde Gruterus, si sui esset arbitrii aliquid innovare, fecerit: *ab ipsis, pater.* aut *hei ipsis.* Remittit illi curam Florentinus exhibendo: *Deducit astris.* mox idem à coelo, ut Lipsianus: sed paullo ante: *video nitentem.*

1445. *Modo nempe me infra*] Flor. *Oete modo inferas te peracto tutus fuit.* Scribe: *Oete modo infra steterat ac totus fuit Suppositus orbis.* Non est mirum, quom videretur sibi è coelo despicere inferiora, potissimum apparuisse falso visui Oeten, in qua erat.

1447. *Cogis fateri*] Nempe, ô dolor, me viduum & imparem tibi. Hinc reversus ad se, *parce*, inquit, ô miser, & tolerantia tua tam turpem confessionem antevertit: priusquam talis vox excidat tibi, te comprime. Inde Hyllum alloquitur: ut vaga subjicit dolor. *Parce*, ut *parcere verbis.* Appulejus lib. 1. Miles. *Parce*, inquit, in foeminam divinam, ne quam tibi linguae intemperantia noxam contrahas. Frustra transponunt versum aut sudant interpretando.

1450. *Quale Amazonium*] Forte, *quali.* Sed

1440. *Cubile*] *Redditus terris videtur.* FARN.

1443. *Afflabat axis, tam prope*] In eodem suo delirio haec enuntiat & eidem rei. Hem, inquit, ubi ego nunc? iterum in terris? paulo ante juxta Phoebum. LIPSIUS.

1443. *Tam prope*] Ita Hercul. Fur. v. 977. FARNABIUS.

1446. *Excideras*] Mihi modo in coelos per ecstasim raptò. FARN.

1448. *Haec, Hylle, dona*] Ut moriens Aratus: *Ταῦτα, ὦ Κεφάλαι, ἐπὶ χερσὶ τῆ βασιλικῆς Φιδίας.* Hippolytus apud Euripidem: *Ὡ δῶρον πατρός σου Πουκλίδου πιναρ.*

1448. *Matris*] Tuæ, id est, Deianiræ. FARNABIUS.

1450. *Amazonium*] Amazonum insolentiam, ipsas Amazonas. Herc. Fur. v. 542. Hippol. v. 397. FARNABIUS.

1450. *Quale Amazonium malum*] Parisiensis excusus, *qualis.* Utinam, inquit, liceret mihi Deianiram sic exanimare, ut Amazonas peremiss. SCHRODERUS.

1452. *Tune*] Dignior sane fuit Deianira quaerentis Herc. uxor esset. FARNABIUS.

V.V.V.V. 3.

1457. Hæ-

- Dextra inquinetur. laudibus maculam imprimam.
- 1455 Summus legatur foemina Herculeus labor.
Hyl. Compesce diras, genitor, irarum minas.
 Habet. peractum est. quas petis poenas, dedit.
 Sua perempta dextera mater jacet.
Herc. Coeci dolores. manibus irati Herculis
- 1460 Occidere meruit. perdidit comitem Lichas.
 Saevire in ipsum corpus exanime impetus
 Atque ira cogit. cur minis nostris caret?
 Ipsum cadaver pabulum accipiant ferae.
Hyl. Plus misera laeso doluit. hinc aliquid quoque
- 1465 Detrahere velles. occidit dextra sua,
 Tuo dolore, plura, quam poscis, tulit.
 Sed non cruentae sceleribus nuptae jaces,
 Nec fraude matris. Nessus hos struxit dolos;
 Ictus sagittis qui tuis vitam exspuit.
- 1470 Cruore tincta est palla semiferi, pater,
 Nessusque nunc has exigit poenas sibi.

Herc.

GRONOVII.

1459. *Caeci dolores*] Florent. *Rece dolores*. Gronovius: *Cassi dolores*.

1464. *Huic aliquid quoque Detrahere velles*] Ut potissima pars Pall. & Florentinus: *hinc aliquid quoque*. Statim idem: *occidit dextra sua Tuo dolori*.

1469. *Sagittis qui tuis vitam expulit*] Haud dubie, *exspuit*, ut supra: etsi sic quoque Florentinus: *vulgares, extulit*. Viderunt hoc quoque Delrius, & Zinzerlingus.

VARIORUM.

1457. *Habet*] Scil. vulnus. Formula à ludo gladiatorio sumpta. ubi si gladiatorum alter vulnus accepisset, acclamabat adversarius & spectatores: *Hoc habet*. Agamemn. v. 895. FARN.

1460. *Perdidit comitem*] Interpretationes aliorum non faciunt ad meum stomachum. Puto Her-

culem innuere, se simile letum illaturum fuisse Deianirae, quale intulerat Lichae, nisi ipsa praeeccupasset fatum: Licham igitur perdidisse comitem. GRUTERIUS. Sic Troad. v. 308. *Parumque possit Priamus*.

1464. *Plus misera*] Plus vel te, quem laesit. FARN.

1464. *Huic aliquid*] Al. *hinc*, i. e. doloris sui aliquid. FARNABIUS.

1466. *Tuo dolore*] Quem de te conceperat, dolore. FARN.

1469. *Vitam exspuit*.] Rectum illud esse ostendit Cl. Burm. quem vid. ad Val. Flac. Argon. lib. III. v. 107. SCHRODERUS.

1470. *Semiferi*] Centauri. FARNABIUS.

1471. *Sibi*] Suae necis ultionem. FARN.

1471. *Exigit poenas sibi*.] Illustrissimus N. Heinsius interpretatur *persolvit*. ut & supra versu 970. *Exigam poenas tibi*. Eum vid. Epist. 686. ad Cl. Graev. Tom IV. Syllog. Epist. à Cl. Burm. publicat. SCHRODERUS.

1472. *Ha-*

Herc. Habet. peractum est. fata se nostra explicant.

Lux ista summa est. quercus hanc sortem mihi

Fatidica quondam dederat, & Parnassio

1475 Cirrhaea quatiens templa mugitu nemus:

„Dextra perempti, victor Alcide, viri

„Olim jacebis. hic tibi emenso freta,

„Ter-

GRONOVII.

1472. *Habet. peractum*] Ut paullo ante v. 1457. non, bene habet, quod allinunt. *Habet*, scilicet Hercules *κωμίζει πλῆλῃ*.

VARIORUM.

1472. *Habet, peractum est*] Bene habet, satis est. FARNABIUS. Porro decorum hoc loco non in Herculis persona diligentius servavit, quam Sophocles, qui Herculem, ut intellexit mortem sibi instare, viro forti non satis dignas voces tribuit: *ἰὼ ἐν δούλῳ. οἷον οὐκ ἐλάττω. Ὀλῶλ', ὁ λῶλῶ. Φίλῳ. εὐχέῃ' ἰσὶ μοι. Οἴῳι.* Quis quaeso virorum? eja mitto virorum, quae quaeso muliercula tam flebiliter ejularet? DELRIUS.

1472. *Habet. peractum est.*] Palmerium egregie hoc explicantem vid. Grut. Fac. Crit. Tom. iv. pag. 858. SCHRODERUS.

1473. *Quercus*] Med. v. 349. FARNABIUS.

1475. *Cirrhaea*] Oed. v. 269. FARN.

1475. *Mugitu*] Oraculi Delphici responso. ex adyto Cumaea Sibylla Horrendas canit ambages, antroque remugit. FARN.

1475. *Cirrhaea quatiens templa*] Dictatorio hic spiritu ceteras interpretum aliorum notas diffare conatus Jacobus Gronovius, Praefatione ad Lectorem, praemissa harum Tragoediarum Editioni A. 1682. *quis ferat*, inquit, cum *Hercules* in Oeta, versu 1475, ipse nominet Cirrhaea templa Parnassium mugitum, adhuc tamen Fabricium & Farnabium garrire de Dodone? At quidni ferendum? Cum quercum fatidicam sortem hanc dedisse proximo versu questus fuerit Hercules? Ubi vero *vocales* & *fatidicae arbores* nisi Dodonae in Epiro? Ovid. Met. lib. xiii. v. 716. *Vocalemque sua terram Dodonida quercum.* At Delphis à sacerdote Pythia reddita oracula. distinguit ea Ovid. Trist. lib. iv. Eleg. 8. *Hoc mihi si Delphi, Dodonaeque diceret ipsa.* Quid igitur *quercum*, ex qua Dodonaci Iovis oraculum; & *Cirrhaea* templa, unde Apollinis responsum

petebatur, hic conjungit Tragicus? An statuendum, gemino & Dodonaci Jovis, & Apollinis oraculo monitum fuisse Herculem? An nemus Dodonaeum ob oraculi fidem, Apollinis Parnassii & Cirrhaei epithetis amplificari? An denique haec, more poetico confusa, de unius Oraculi forte intelligenda esse? Postremum hoc ut decernam inclinatus animus. Quod vero laudatus modo vir Cl. non vetus Oraculum, sed novum Dodonae editum significari vult apud Sophoclem Trach.: quid istud ad loci hujus illustrationem faciat, equidem nescire me profiteor. Cum enim hic diversè & Dodona respiciatur, quae fuit in Epiro Molossidae; & Parnassus & Cirrha, quae in Phocide, memorentur, sintque haec distincta Oracula: vid. Herod. Clio c. 46. & Cellar. Geogr. Antiqu. lib. 2. c. 13. id unum restare videtur, ut inquiremus, non, vetustne an novum intelligendum sit Oraculum illud Sophocleum; sed quomodo hic apud nostrum utroque Oraculo monitus de tato suo dicatur Hercules. Ceterum de Dodonaeo Oraculo vid. Celeberrimi Jacobi Triglandii Conjectanea, inserta Thesauro Antiq. Graec. Jacobi Gronovii, vol. vii. SCHRODERUS.

1476. *Dextra*] *Εὐοὶ γὰρ ἐν ἀέφραστον ἐκ πατρὸς πάλαι, Πρὸς τὴν πικρότατον μὲν δὲ θανάτῳ ὕπο. Ἀλλ' ὅστις ἀδὲ φθίμῳ οἰκίταις πάλαι.* Haec sunt verba oraculi Dodonaci, quod Herculi olim datum fuit; nempe quod ab hoste defuncto esset interficiendus. FARN.

1476. *Victor Alcide*] Casus vocandi est: nam verba sunt oraculi Dodonaci, quod Herculi olim datum fuit, nempe quod ab hoste defuncto esset interficiendus. Verba hujus oraculi nusquam legi, ut & illius quod Tragoedia quinta de Oedipo commemoratur. FABRICIUS.

1477. *Olim jacebis*] Haec vox, ut Nonius & Servius scribunt, etiam futurum tempus significat. Sic hic capitur, & apud Virgilium; *Hunc tu olim coelo spoliis Orientis onustum Accipies securus.* Romae in quodam marmore Transtiberinae regionis sculptum est: *Quisquis es, aut olim nostrum*

- „ Terrasque, & umbras, finis extremus datur.
 Nil querimur ultra. decuit hunc finem dari,
 1480 Ne quis superstes Herculis victor foret.
 Nunc mors legatur clara, memoranda, inclita,
 Me digna prorsus. nobilem hunc faciam diem.
 Caedatur omnis silva, & Oetaeum nemus
 Suscipiat ignis. Herculem accipiat rogos.
 1485 Sed ante mortem. tu genus Paeantium,
 Hoc triste nobis, juvenis, officium appara.
 Herculea totum flamma succendat diem.
 Ad te preces nunc, Hylle, supremas fero.
 Est clara captas inter, in vultu genus
 1490 Regnumque referens, Euryto virgo edita,
 Iöle. tuis hanc facibus & thalamis para.
 Victor cruentus abstuli patriam, lares,
 Nihilque miserae praeter Alciden dedi;
 Et iste rapitur. penset aerumnas suas:

Jo-

GRONOVII.

nus: abstuli patriam lares. non patrio à lare.

1483. *Et Oetaeum nemus Suscipiat ignis.*] Malit Gruterus litera interjecta igneis. quod habeat Scholiafles. & Mss. sane praeferre omnes ignem. Sed Flor. *Concipiat.* Lege: & Oetaeum nemus *Concipiat ignis.* vel, *Corripiat.*

1489. *Est clara, captas inter incultas,*] Lipsius monuit in MS. esse *incultum*: itaque se facere, *inclitum*, & malle *Regnum* potius quam *Regum*. Amicus qui tam multa de illo mutuatus est, non potest hoc pati: ab se olim haec restituta: alios eodem modo, sed occupata. Caeterum neuter habet, cur in illo *inclitum* gloriatur, quippe quod sit contra legem versus, quam sibi auctor dixerat. Scaliger, *inter Oechalias*. Florentinus autem: *Est clara captas inter, in vultu genus Regnumque referens.*

1491. *Facibus & flammis para.*] Egregie hic quoque Etruscus: *facibus & thalamis para.* Et tamen memini Ovidiani de Circe: *Neque enim flammis habet aptius ulla Talibus ingenium.* Sed non omnia ubique decent. Statim idem, ut Lipsia-

VARIORUM.

de stirpe futurus, Sis memor antiqui nominis & tituli. DELRIUS.

1481. *Legatur*] Apparetur vel memoretur. FARNABIUS.

1485. *Sed ante mortem*] Dignam Seneca sententiam reduxi in Suspicionibus meis, alia distinctione; *Herculem accipiat rogos. Sed ante mortem Tu genus, &c.* Vult enim vivus adhuc comburi. GRUTERUS.

1485. *Genus*] Philocteta, Pacantis fil. FARN.

1486. *Triste*] Funebre, ut pyram extruat. FARN.

1489. *Genus regnumque*] Regium genus; *in 24* duob. FARN.

1490. *Euryto*] Rege Oechaliae. FARN.

1491. *Facibus*] Nuptialibus, Phoen. v. 263. & 507. FARN.

1492. *Cruentus*] Patrem illius & fratres interficiens. FARN.

1495. Ne-

- 1495 Jovis nepotem foveat, & natum Herculis.
 Tibi illa pariat quidquid ex nobis habet.
 Tuque ipsa planctus pone funereos, precor,
 O clara genitrix. vivit Alcides tuus.
 Virtute nostra pellicem feci tuam
- 1500 Credi novercam. sive nascente Hercule
 Nox illa certa est, sive mortalis meus
 Pater est: licet sit falsa progenies mihi;
 Materna culpa cesset, & crimen Jovis;
 Merui parentem, contuli coelo decus.
- 1505 Natura me concepit in laudes Jovis.
 Quin ipse quamquam Juppiter credi meus
 Pater esse gaudet. parce jam lacrimis, parens.
 Superba matres inter Argolicas eris.
 Quid tale Juno genuit, aethereum gerens
- 1510 Sceptrum, & Tonanti nupta? mortali tamen
 Coelum tenens invidit? Alciden suum
 Dici esse voluit. perage nunc, Titan, vices
 Solus relictus. ille, qui vester comes
 Ubique fueram, Tartara & Manes peto.

Hanc

GRONOVII.

1497. *Planctus pone funebres*] Flor. *funereos*, *procor*. Et sequenti: *vivet Alcides tibi*. non *tuus*.

1507. *Parce jam lacrimis meis*] Lipsius docuerat è scripto legendum: *parce jam lacrimis, parens*. Quod ut honestam speciem rejiciendi habeant, *meis*, interpretantur mihi impensis, pro me fufis. Sed nemo ita locutus est unquam. Deinde & Florentinus, ut Lipsianus.

1509. *Quid tale Juno peperit*] Lipsianus variam lectionem in contextum recepit, expuncto alio vocabulo, ut versui constarent necessarij pedes: *Quid tale genuit, peperit*. Quod ille approbat, meritum amici notam. At Gruterus inde suspicatus, primo fuisse: *Quid tale Juno genuit*: mutatumque ab eis, qui *gignere* putabant virorum tantum. Rem acu tetigit. sic enim Florentinus.

1511. *Invidit? Alciden*] Distingue: *Mortali patri Coelum tenens invidit Alciden. suum Dici esse voluit*. Nisi & malis: *Dici ipse voluit*.

VARIORUM.

1495. *Nepotem*] Tc. FARN.

1499. *Virtute*] Approbando me ex te natum Jovis esse filium magis ingenuum, quam quos ex Junone genuit. mox v. 1509. FARN.

1501. *Nox illa*] Geminata. Herc. Fur. v. 24. FARNABIUS.

1501. *Sive mortalis*] Etiam si mortalis quispiam fuisset pater non Jupiter, virtute tamen mea feci, ut Jovis credar progenies. FARN.

1504. *Contuli*] Virtute mea coelum decoravi. FARNABIUS.

1514. *Ubique*] Sup. v. 41. FARN.

XXXX

1519. Pri-

- 1515 Hanc tamen ad imos perferam laudem inclitam,
Quod nulla pestis vicit Alciden palam,
Omnemque pestem vicit Alcides palam.

GRONOVII.

1516. *Pestis vicit Alcidem palam*] Florent. *sudit Alciden palam.*

CHORUS.

*Solem orat, ut toti mundo Herculis mortem nunciet. Herculis
apotheosim praedicat, Jovemque precatur, ut vel nulli
producantur tyranni, ferae, monstra, vel alius
sufficiatur Herc. malorum vindex.*

- O Decus mundi, radiate Titan,
Cujus ad primos Hecate vapores
1520 Lassa nocturnae levat ora bigae,
Dic sub Aurora positis Sabaeis,
Dic sub Occasu positis Iberis,
Quique ferventi quatiuntur axe,

Qui-

GRONOVII.

1523. *Quique ferventem patiuntur axem,*] Flor. praeclare. *ferventi quatiuntur axe.* Quibus ante caeteros terrae habitatores vicina sol curru suo in campis aethereis quatit. Loquitur ut solent de equis aut turba hominum vel animalium super solum trepidantium. Lucretius lib. 2. *Et circumvolitant equites mediasque repente Tramittunt valido quatientes impete campos.* Virgilius II. Aen. equitum *levia improbus arma Praemisit, quaterent campos.* Petronius: *Venator saltus canibus quatit.* Silius lib. 1. *& latos quatit agmine campos.* Vel, quos meridies sibi propiores aestu agitat. Axem ferventem vel curru solis vel polum Australem intelligere licet: de quo quasi calido loquuntur veteres, etsi eundem non minus quam Arcticum horrere frigidibus ipsi non ignoraverint. Nec repugnant haec verba opinioni veterum communi, torridam

Zonam inhabitabilem facientium. Etenim plastro Ursae, aut ferventi axi suppositi dicuntur, non ad perpendicularum subjacentes, sed qui in Zonis habitabilibus huic vel illi proximi agunt.

VARIORUM.

1519. *Primos*] Auroram tepidos recipientem radios. FARN.

1519. *Hecate*] Luna. Hipp. v. 411. FARN.

1520. *Lassa*] Quo incipiente calorem fundere, equos Luna defatigatos nocturno penso disjungit. DELRIUS.

1520. *Bigae,*] *Agamem.* v. 812. FARNABIUS.

1521. *Sabaeis*] Arabiae Felicis incolis. FARN.

1522. *Iberis*] Hispanis. FARN.

1523. *Ferventi*] Torrida zona, quam tamen veteres sentiebant non habitabilem praeter nimio calore. FARN.

1524. *Plau-*

- Quique sub plaustro patiuntur Urfæ;
 1525 Dic ad aeternos properare Manes
 Herculem, & regnum canis inquieti,
 Unde non unquam remeavit ullus.
 Sume, quos nubes radios sequantur.
 Pallidus moestas speculari terras,
 1530 Et caput turpes nebulae pererrent.
 Quando, prô Titan, ubi, quo sub axe
 Herculem in terris alium sequeris?
 Quas manus, orbis miser, invocabis,
 Si qua sub Lerna numerosa pestis
 1535 Sparget in centum rabiem dracones?

Ar-

GRONOVII.

1524. *Quique sub plaustro patiuntur Urfæ;*] Scaliger Criticen jubet videre, quem locum hic habere possit, *patiuntur*. Vidit, & scit suum habere; neque repetitum ex antecedente versu, sed hinc in eum translatum. Est autem *pati* hic vivere, durare, sustentare, sustinere se, tolerare vitam: verbo Annaeis valde amato, ut supra notavimus. Vidit eadem, quod Scaliger affirmabat scire se auctorem scripsisse, *patiuntur*. eum falli, & hoc esse nihili. Grotius, *spatiantur*. Sed mutandum nihil est, nisi auctoritate Florent. hunc eo, qui antecedit vulgo, priorem dare velis. Quod cur nolis, nulla ratio est.

1525. *Dic ad aeternos*] Flor. *Dic sub aeternos*.

1531. *Pro Titan, ubi quove, summe*] Palam meliorem scripturam Lipsiani codicis, *ubi, quo sub axe Herculem*; fatetur Gruterus: sed propugnare alterum Mss. Pall. omnes. At hoc solum propugnat Flor. illis omnibus pensior.

1534. *Sub terra numerosa pestis Sparget intentam*] Ubi nunc numerus ille codicum inanis, cui singuli scilicet, non sequendi quamvis optimi, decedere debeant. Muti omnes, quasi in silentium regno. At Florent. ille admirabilis: *Quas manus orbis miser invocabit, Si qua sub Lerna numerosa pestis Sparget in centum rabiem dracones?* Egregia restitutio & omnibus partibus cum plana, tum elegans. Lerna domicilium Hydrae. *Sparget, Spar-*

sam & diffusam habebit per centum anguium capita. Plinius lib. 11. cap. 37. de cornibus animalium: *Nec alibi major naturae lascivia.* *Sparsit haec in ramos, ut cervorum.* 13, 9. de arbore *Differt, quod in brachia ramorum spargitur.* At, ne verbum hoc repetatur sine causa, v. 1540. malo: *Pascet humano stabulum cruore.*

VARIORUM.

1524. *Plaustro*] Septem stellis in plastrum ἀμαξας formatis. FARNABIUS. Has septem stellas docent ab Homero & Graecis ἀμαξας dici, & propinquum sidus βούρην; illas à Latinis *septem triones* vocari, à boum similitudine, quia Romani olim boves terrae cultores, *triones*, quasi *teriones* nominabant: ipsae vero septem stellae ita locatae sunt, ut fere duos trigonos faciant, & quandam cum Boote axis vel temonis speciem exhibeant. ita Varro lib. 6. de Ling. Latina, & Gellius lib. 2. cap. 21. DELRIUS.

1524. *Urfæ;*] Herc. Fur. v. 129. FARNABIUS.

1526. *Inquieti*] Pervigilis, vel, qui *latratu* ea regna trifauci Personat. FARN.

1528. *Sume*] Sume nubilam faciem & tristem. FARNABIUS.

1532. *Herculem*] Herculis quidem nomen strenui, omnibus & claris viris à veteribus tributum, quos alii 63. alii 43. numerant. FARN.

XXXX 2

1536. Ar-

- Arcadum si quis, populi vetusti,
 Fecerit silvas aper inquietas?
 Thraciae si quis Rhodopes alumnus
 Durior terris Helices nivosae
 1540 Sparget humano stabulum cruore?
 Quis dabit pacem populo timenti,
 Si quid irati superi per urbes
 Jusserint nasci? jacet omnibus par,
 Quem parem tellus genuit Tonanti.
 1545 Planctus immensas resonet per urbes,
 Et comas nullo cohibente nodo,
 Foemina exertos feriat lacertos;
 Solaque obductis foribus deorum,
 Tempa securae pateant novercae.
 1550 Vadis ad Lethen Stygiumque littus,
 Unde te nullae referent carinae.
 Vadis ad Manes miserandus, unde
 Morte devicta tuleras triumphum.
 Umbra nudatis venies lacertis,
 1555 Languido vultu, tenuique collo:
 Teque non solum feret illa puppis.

Non

GRONOVII.

1536. *Arcadum si quis, populi vetusti.*] Flor.
si quis populis vetustis. Ut illud Virgilii: *Nescio quis*
teneros oculis mihi fascinat agnos.

1547. *Foemina exertos feriat lacertos.*] Florent.
Foeminae exertos feriant.

1555. *Trepidaque collo:*] Flor. *tenuique collo.*
Tenuari corpora & attenuari dicuntur morbis, &
proprium est Umbrarum, tenues & exiles vocari.

VARIORUM.

1536. *Arcadum*] Hippol. 783. FARN.

1537. *Aper*] Sus Maenalius. FARN.

1538. *Thraciae*] Diomedes Thraciae rex. Herc.
 cul. Fu. 225. FARNABIUS.

1543. *Par,*] Robore & fortitudine modo vel
 moriens sicut alii. FARN.

1544. *Parem*] Sup. v. 6. FARN.

1545. *Planctus*] Pro more lugentium. vid. Tro-
 ad. v. 82. FARN.

1548. *Solaque*] Sup. v. 746. FARN.

1550. *Vadis*] *Ἀπὸ τοῦ εἰς ἄδην ἵεναι.* FARN.

1553. *Morte*] Herc. Fu. act. 5. FARN.

1554. *Nudatis*] Umbras enim quam in vivis
 habuerant, imaginem retinere credebant veteres.
 FARNABIUS.

1556. *Non solum*] Ut quondam, ne megeretur
 gemens cymba *fatilis sub pondere.* FARN.

1558. *Ge-*

Non tamen viles eris inter umbras;
Aeaconque inter, geminosque Cretas,
Facta discernes. series tyrannos.

1560 Parcite, ô dites, inhibete dextras.

Laudis est, purum tenuisse ferrum.
Dumque regnabas, minimum cruentis
In tuas urbes licuisse fatis.

Sed locum virtus habet inter astra.

1565 Sedis Arctœae spatium tenebis?

An gravis Titan ubi promit aestus?

An sub Occasu tepido nitebis,

Unde commisso resonare ponto

Audies Calpen? loca quae sereni

De-

GRONOVII.

lis. Latet aliquid. Quae sequuntur usque ad finem chori, desiderantur in Florentino.

1564. *Sed locum virtus*] Grotius: *Sin locum virtus habet inter astra, Sedis.*

VARIORUM.

1558. *Geminis*] Rhadamanthum & Aeacum Cretae reges; quos propter justitiam infernis umbrarum judiciis praefecit Jupiter. Herc. Fu. 732. FARNABIUS.

1559. *Series tyrannos.*] MS. Traject. & uterque excusus, *fieri tyranni Parcite, ô dites!* Quod non temere repudiandum: ut inde apostrophe incipiat; & sequentia *laudis est*, usque ad *sed locum*, ad *dites*, quos hic obiter compellat, dehortaturque à crudelitatis studio, referenda sint. SCHRODERUS.

1561. *Purum*] Incruentum, innocens. FARN.

1562. *Minimum*] Minimum permittere tuae licentiae in subditorum vitas. FARN.

1565. *Sedis Arctœae*] *Tibi numine ab omni Ceditur, jurisque tui natura relinquet Quis deus esse velis, ubi regnum ponere mundi. Sed neque in Arctœo sedem tibi legeris orbe, Nec polus adversi calidus qua vergitur Austri.* FARN.

1568. *Commisso*] Gaditano utrinque freto resonare Calpen bimarem audies. vide & Herc. Fur. 236. FARN.

XXXX 3

1570. *Quis*

1559. *Fata discernes, fieri tyranni*] Alios aliter haec rapuisse in medicinam notat Gruterus: hanc vero esse Pall. meliorum lectionem, nisi quod iis praeterea, *Aeacosque*. Nimirum Delius fecerat, *Facta discernens*. Melius utique quam isti. nam *facta discernere* est distinguere laudanda & puniendae: discrimen facere meritorum & scelerum: ut pro iis aut absolvatur reus aut damnetur. At *discernere fata* quid sit, propemodum nescio. Ipse tamen: Judicium est *facta discernere*, & pro factis infligere poenas; quas si *fata* vocari contendis, esto, parum refert. Ne tam festina, vir optime: sane parum refert, si parum refert, Solis an Athenis vivamus. Potes mihi ostendere, qui dixerit *discernere poenas*, aut *discernere* omnino pro distribuere? Dein Lipsianus *series tyrannos*. Id vel respicere piguit. At sic tamen, parvula admodum differentia, codex optimus: *Facta discernens, feriens tyrannos*. Claud. in Ruf. lib. 2. *quos nolle fateri Viderit, ad mala mox transmittit verbera fratris*. Idem etiam *Aeacosque*. Ex quo faciendum: *Aeaconque inter*.

1560. *Parcite, ô dites,*] Flor. ô duces. Sed lex versus repugnat. Heinf. major supra scriptum habebat, *immites*. Num, *Parcite, elatas inhibete dextras*. Vel adductas. nempe ad caedendum.

1562. *Ad minimum cruentis*] Flor. *minus in procel-*

- 1570 Deprimes coeli? quis erit recepto
Tutus Alcida locus inter astra?
Horrido tantum procul à Leone
Det pater sedes, calidoque Cancro;
Ne tuo vultu tremefacta leges
- 1575 Astra conturbent, trepidetque Titan.
Vere dum flores venient tepenti,
Et comam silvis hiemes recident,
Vel comam silvis revocabit aestas;
Pomaque autumnno fugiente cedent,
- 1580 Nulla te terris rapiet vetustas.
Tu comes Phoebo, comes ibis astris.
Ante nascetur seges in profundo,
Vel fretum dulci resonabit unda;
Ante descendet glacialis Ursae
- 1585 Sidus & Ponto vetito fruetur,
Quam tuas laudes populi quiescant.

Te,

GRONOVII.

1570. *Recepto tutus Alcidae*] Delrius è Mog. notat recepti: & sic plerique codd. Gruteri: unde is exterminavit recepto, quali minus erectum. Immo scribendum recepto Tutus Alcida vel Aliide, sexto casu. Quis erit locus coeli, quem receptus & ibi tanquam in statione positus Hercules tutum praestabit, vel si coelum oppugnent Gigantes? Non enim Herculem decet loco tutum esse, sed Hercule locum.

VARIORUM.

1570. *Quis erit*] *Aetheris immensi partem si preferis unam, Sentiet axis onus. librati pondera coeli Orbe tene medio: pars aetheris illa ferens Tota vacet.* FARNABIUS.

1572. *A Leone*] Thyest. v. 852. FARN.

1577. *Comam*] Arboribus frondes. FARN.

1583. *Fretum*] Prius mare dulcescet. FARN.

1584. *Ante*] Thyest. v. 476. FARN.

1585. *Ponto vetito*] Causam cur nequeat mari

mergi veriore putant; quia circulus Arcticus altior est nostro Horizonte, ideo sidera illa Arctica nobis nequeunt occidere. vide Brodaeum lib. 5. miscell. c. 25. & Thyest. 472. DELRIUS.

1586. *Quam tuas laudes populi quiescant*] Sermone haec gemmula, si praesertim usus antiquae locutionis spectetur, quae non raro verba absoluta pro agentibus usurpat. *Laudes itaque populi quiescant*, erit, à laudibus sive laudando quiescant, quomodo & Maro in Bucolicis dixit, *requierunt suos cursus flumina*, id est, à cursibus suis. Ait enim, *Et mutata suos requierunt flumina cursus*. Quadrigarius Annal. 1. cum potuisset eodem modo loqui, maluit gignendi casu, sed eidem archaismo insistens, dicere, *quiescere pugnae*. *Manu*, inquit, *significare coepit utrique, ut quiescerent pugnae*. Qui aliter & inclementius de Tragici illo loco statuerunt, quomodo iudicium sequar? Ego sane in partem benigniorem propensior, malim antiquitati suum hic jus & linguam relinquere. PONTANUS.

1586. *Quiescant*] Taceant. FARNABIUS.

1589. De

Te, pater rerum, miseri precamur,
Nulla nascatur fera, nulla pestis.
Non duces saevos miseranda tellus

1590 Horreat: nulla dominetur aula,
Qui putet solum decus esse regni,
Semper impensum tenuisse ferrum.
Si quid in terris iterum timetur,
Vindicem terrae petimus relictæ.

1595 Hem, quid hoc? mundus tonat. ecce, moeret,
Moeret Alcidae pater. an deorum
Clamor, an vox est timidæ novercæ?
Hercule an viso fugit astra Juno?
Lassus an pondus titubavit Atlas?

1600 An magis diri tremuere Manes
Herculem? & visum canis inferorum
Fugit abruptis trepidus catenis?
Fallimur: laeto venit, ecce, vultu

Quem

GRONOVII.

1590. *Habeat nec aula*] Placet omnino correctio Lipsii: *Horreat nulla*: quicquid contradicat Scaliger, cujus admonitio de paribus temporibus alibi locum habet. Apud Horatium quoque non dubito, quin bene restituerit Auratus: *Nec Martiales haedulei lupos*. *Impensum* quoque frustra tueretur Scaliger. Lipsianus (nam Flor. ab illo versu: *Sed locum virtus*, usque ad finem chori nos destituit) & omnes fere codices, *impensum*, id est, occupatum, evaginatam & vibratum, nunquam otiosum. Imago à pecunia. Contraria vox Hannibalis, *Parce ferro*.

VARIORUM.

1589. *Duces*] Tyrannos. FARN.

1592. *Semper impensum*] Ferro non parcere. FARNABIUS.

1597. *Timidæ*] Junonis Herculem in coelum ascendentem timentis. FARN.

1599. *Lassus an pondus*] Coelum quod humeris

sustinere Atlanta Mauritaniae regem Promethei fratrem fingunt, quod Astrologiam sphaeramque invenisset. FARNABIUS. Hic auctorem plusquam *κολοινηται*, nec locum habere ejusmodi Hellenismum posse, sunt qui putant. At si dicamus inter eos archaismos eaque adjectiva hoc reponendum, quæ casum quartum ellipticæ admittunt, quid magnopere habebit incommodi? Sic enim *lassus pondus* erit, quod ad *pondus*, vel, ob *pondus*. *Bonus animus*; erit quod id *animus bonus*, ut notat ad I. Aeneidos Servius. Et *omnia pius*, quomodo Macrobius loquitur lib. 6. c. 8. Saturnal. erit, *per omnia pius*: Et Statius Papinius: *Diis bene, quod tales stirpemque animosque venietis*. id est, quod ad *stirpem* & *animos*. Propertius lib. 2. eleg. 5. *Cynthia verba levis*, id est, quod ad *verba*, sive *verbis levis*. Hellenismus hic isti *lassus pondus* par prorsus ac geminus. *Ὀλίγοι ἀριθμοί*, pauci numerum, vel quod ad numerum. *Syrus* & nomen & patriam, est, secundum nomen & patriam: Quæ aliaque hujusmodi, ut Graecis sunt usitatissima, ita apud Latinos rarius occurrunt. PONT.

1604. *Poeas*,]

Quem tulit Poëas, humerisque tela
 1605 Gestat, & notas populis pharetras,
 Herculis haeres.

VARIORUM.

1604. *Poëas*,] Philoctetes, cui Hercules moriens sagittas legavit. FARNABIUS.

ACTUS QUINTUS.

*NUTRIX. PHILOCTETES.

Philoctetes Herculis mortem atque funus nunciat.

Nutr. Effare casus, juvenis, Herculeos precor,
 E Vultuque quonam tulerit Alcides necem.

Phil. Quo nemo vitam. *Nutr.* Laetus adeone ultimos
 1610 Invasit ignes? *Phil.* Esse jam flammās nihil
 Ostendit ille, qui sub hoc mundo Hercules
 Immane nil reliquit. en domita omnia.

Nutr. Inter vapores quis fuit forti locus?

Phil. Quod unum in orbe vicerat nondum malum,

Et

GRONOVII.

* NUTRIX. PHILOCTETES.] In Flor. pro personis ponuntur NUNTIVS. CHORVS. Et ita per totam scenam. Nempe Nuntius ille est Philoctetes: in Choro autem vel prima videtur fuisse Nutrix.

1611. *Qui sub occasu Hercules*] Scaliger notat *Ille*, quod antecedit, designare ipsum Herculem: & ideo importune iterari *Hercules*, sed scribendum *Herculis*: & hanc pusillam mendam non parvi momenti. Verum haec quidem vox nihil habet vitii: sed longè graviolem totius loci luem detegit Fl. *sub hoc mundo Hercules Immane vinci liquit en domita omnia.* Scribe igitur: *qui sub hoc mundo Hercules Immane nil reliquit. En domita omnia?* Ille Hercules, qui sub coelo nullum monstrum, nullum tyrannum, nullam noxiam feram reliquit, terrorem jam flammis quoque &

ignibus ademit. Vulgo: *Virtute vinci docuit indomita.*

1614. *Quod unum in orbe vicerat*] Misera conditio hominum doctorum in corruptis explicandis ingeniosorum. Scaliger fingit sibi raram locutionem, *venire in orbe cum aliquo*, pro pugnare: & investigat rationem, quasi à duobus pugilibus sic dicatur, qui se orbe aut lineis circumscripserint, quas transire non liceat. Somnium merum. Florentinus simpliciter, *vicerat nondum.* Ergo *in orbe*, puta terrarum.

VARIORUM.

1609. *Quo nemo*] Laetiori vultu mortem tulit, quam alius quispiam vitam. FARNABIUS.

1613. *Vapores*] Ignis. FARN.

1614. *Quod unum*] Ignis quocum Hercules non dimicavit haecenus. vid. sup. v. 1401. FARN.

1618. *Ma-*

- 1615 Et flamma victa est. haec quoque accessit feris.
Inter labores ignis Herculeos abiit.
Nutr. Ediffere agedum, flamma quo victa est modo?
Phil. Ut omnis Oeten moesta corripuit manus,
Huic fagus umbras perdit, & toto jacet
1620 Succisa trunco: flectit hic pinum ferox
Astris minantem, & nube de media vocat;
Ruitura cautes movit, & silvam trahit
Secum minorem. Chaonis quondam loquax
Stat vasta late quercus, & Phoebum vetat,
1625 Ultraque totos porrigit ramos nemus.
Gemit illa multo vulnere impresso minax,
Frangitque cuneos. resilit excussus chalybs,
Vulnusque ferrum patitur & truncum fugit.
Commota tandem est. tunc cadens latam sui
1630 Duxit ruinam. protinus radios locus

Ad-

GRONOVII.

1620. *Flexit hic pinum ferox*] Haec praeteriri arguit Scaliger tanquam obvia, quibus ne Cimmeriae quidem tenebrae obscuriores. Legit autem: *pinus ferox Astris minantem nube de media comam.* Sed leviori manu, opinor, juvandus locus. Florentinus: *Hic fagus, & flectit hic.* Lege igitur: *Huic fagus umbras*: deinde: *flectit hic pinum ferox.* Alius fagum dejicit, alius pinum. Vocat, removet, aufert.

1622. *Cantes movit & silvam trahit*] Flor. *Ruitura cautes movit & silvam tulit.*

1627. *Resilit excussus chalybs,*] Flor. *incussus.* Et sequenti: *patitur frigidus parum.* Quasi fuerit: *ut rigidum parum.* Tum ut Lipsianus: *latam sui duxit ruinam.* non lenta mora.

VARIORUM.

1618. *Manus*] Multitudo comitum & famulorum Herc. succidere arbores ad rogam, iussa. FARNABIUS.

1619. *Fagus umbras*] Succisa enim. FARNABIUS. *Fagus,* cum sit ut plurimum patulis dis-

sa ramis, multam umbram facit: iisque abscissis, umbram perdit. Theoc. — *καὶ τὸν δὲ φανερὸν.*

1622. *Silvam*] Corruit & mediam prostravit pondere silvam. FARN.

1623. *Chaonis quondam*] In hac sylva erat ingens quercus; non minor Dodonea illa in Chaonio Epiri nemore. de qua vide Med. v. 346. & Oed. 726. FARNABIUS. De hac quercu ait Sophocles: — *καὶ πολυγλαΐων δένος.* Sophocli consensunt Lycophron in Cassandra, Apollonius in Argonauticis, Hyginus l. 2 astronom. & Claudianus in panegy. de 6. consulat. Honorii, DELRIUS.

1624. *Phoebum*] Solis radios arcet. FARNABIUS.

1625. *Totos*] Al. *totum.* FARN.

1628. *Vulnusque*] Hebetatur nec diffindere valet. FARN.

1629. *Tunc cadens*] Ipsae syllabae non verba modo denotant, quam aegre & vix tandem collapsa. DELRIUS.

1630. *Radios*] Quod supra v. 1619. dixit *fagus umbras perdis.* FARNABIUS.

Yyyy

1634. Sa-

Admisit omnes. sedibus pulsae suis
 Volucres pererrant nemore succiso diem,
 Quaeruntque lassas garrulae pinnis nemus.
 Jamque omnis arbor sonuit, & sacrae quoque
 1635 Sensere quercus horridam ferro manum,
 Nullique priscum profuit ligno nemus.
 Aggeritur omnis silva, & alternae trabes
 In astra tollunt Herculi angustum rogam.
 Rapit alta flammis pinus, & robur tenax,

Et

GRONOVII.

1632. *Nemore succiso diem*] Delrius notat in Mog. Herb. Ven. esse *domus*, non *diem*: eoque conjicit: *nemore succiso nemus*: & in sequenti versu: *garrulae pinnis domos*. Gruterus omnes suos, *nemore succiso domus*, idque se recepisse, eraso illo nupero *diem*, ne avorum quidem memoria nato, sed heri. Velle Poëtam, primum nidos avium periisse; deinde tantum nemoris excisum, ut jam lassae ramum nullum invenirent, cui de more insiderent. Sed dissimulat difficultatem, quam necesse est oboriri cuivis diligentius inspicienti hanc lectionem. Quenam enim illic tam frequentes domus, quas pererrarent illae aves? & quomodo silvestres volucres tam mansuetae, ut pulsae sedibus arborum statim se committerent domibus? *Diem* non est ita nuperum, atque ille velit. Sed & elegans est propriumque auctoris pro aëre: ut in Phoenissis *atra nube subtexens diem Stymphalis*: & in Hercule Furente *pennis condere obductis diem*. At in altero versu, praefertim quum toties in paucis versibus finem faciat *re nemus*, adsentior prorsus Delrio scripisse Poëtam: *Quaeruntque lassas garrulae pennis domos*. hoc est, desiderant suos nidos. Inde vel temeraria vel errans librarii manus in praecedentem versum transtulit, & hunc supplevit adjecto *re nemus*.

1636. *Profuit ligno nemus*] Florent. *profuit loco nemus*. Forte: *Nullique priscus profuit luco dens*. cui scilicet olim dicatus erat.

1638. *Herculi angustum rogam*.] Pro magnitudine scilicet heroici corporis. Omnino vera explicatio, quae bono viro nimis arcta videtur.

Nugae de pyramidalis forma. Flor. quoque: *Herculi anguste rogam*. Martialis 11, 51. *Anguste Titius tamen lavatur*.

VARIORUM.

1634. *Sacrae*] Incaeduae & Jovi consecratae. FARNABIUS.

1636. *Profuit ligno nemus*.] Quid opus hic *nemus* convertere in *Dens*? intellige *nemus* Deo sacratum: ut Romani *nemus* appellabant in Aricino agro locum Dianae sacrum. Turneb. Advers. lib. xxiv. c. 20. & mox noster *frondis Herculeae nemus*, i. e. silva Herculi sacra. SCHRODERUS.

1637. *Alternae*] Alternatim posita. FARN.

1638. *In astra tollunt*] Altitudinem pyrae describit. quia veteres, quo quis ditior opibus, dignitate celsior, virtutibus praestantior, hoc illi pyram celsiorem erigebant. Virg. 4. Aeneid. de pyra Didus: — sic fata gradus evaserat altos. ubi Servius: *rogi pro qualitate fortunatum fiebant*. & lib. 6. de rogo Miseni: — aramque sepulcri Congere arboribus, coeloque educere certant. ubi Donatus hoc factum ait: *ut robur & meritum viri sic appareret*. eaque causa est cur de Patroclo Homerus: *Νοῖνον ὃ πρῶτον ἐκαθύμενος ἵστα δ' ἵστα*. Fecerunt autem pyram centum pedum utrimque. Dionys. Halic. lib. 11. Antiqu. Rom. scribit milites Siciniam virum fortissimum sepelisse, & honestissime extulisse, rogamque maximum agcessisse: aliaque pro viribus implese, quae, in supremum honorem, strenuis viris lex fieri jubet. DELRIUS.

1639. *Tenax*,] Solidum. FARNABIUS.

- 1640 Et brevior ilex silva. contextit pyram
 Populea silva, frondis Herculeae nemus.
 At ille, ut ingens nemore sub Nasamonio
 Aeger reclini pectore immugit leo,
 Fertur. quis illum credat ad flammam rapi?
 1645 Vultus petentis astra, non ignes, erant.
 Ut pressit Oeten, ac suis oculis rogam
 Lustravit omnem, fregit impositus trabes,
 Arcumque poscit: Accipe haec, inquit, sate
 Poeante, dona; munus Alcidae cape.
 1650 Has hydra sensit: his jacent Stympthalides,
 Et quidquid aliud eminus vici malum.
 Virtute felix juvenis, has numquam irritas
 Mittes in hostem. sive de media voles
 Auferre volucres nube, descendant aves,
 1655 Et certa praedae tela de coelo fluent.
 Nec fallet umquam dexteram hic arcus tuam:
 Librare telum didicit, & certam dare
 Fugam sagittis. ipsa non fallunt iter

Emis-

GRONOVII.

1640. *Silva. contextit pyram Populea*] Flor. *silva se complet rogo Populea silva*. Videndum an faciat huc illud Caesaris lib. 3. Civil. altera navis ex veterana legione minus ducentis se compleverat. An legendum: *se confert rogo*.

1643. *Admugit leo*,] Flor. *immugit*. Statius lib. II. *jacet immugitque cruentis vulneribus*.

1645. *Vultus petentis astra, non ignes erant*.] Flor. *erat*.

1647. *Lustravit, omnes fregit*] Flor. *ac suis oculis rogam Lustravit omnem, fregit impositus trabes. Arcus poposcit*. Sequenti: *dona, & munus Alcidae cape*.

1652. *Virtute felix: has enim*] Facile crediderim Pall. omnes servare pejora. Ego autem multo minus hic requiro *victure à vinco*, quam Gruterus non requirit Lipsianum: *Virtute felix juve-*

nis, has nunquam. Quod confirmat Florentinus, nisi quod *Viltrix*: & sequenti, *in hostem*. Dicit autem *Virtute felicem* Stoicorum more, qui fortuna non fuit felix vel ob Lemnium malum.

1655. *Praedam tela de coelo ferent*] Flor. *praeda & fluent*. Lege: *Et certa praedae tela de coelo fluent*. *Certa praedae*, est, tenentia praedam.

VARIORUM.

1641. *Populea*] Herc. Fu. v. 892. FARN.

1642. *Nasamonio*] Libyco. Nasamones autem Libyae pop. ex naufragiis & rapto ad Syrtis vi-ventes. FARN.

1647. *Fregit*] Pondere suo. FARN.

1648. *Sate*] Philocteta. FARN.

1650. *Stympthalides*] Herc. Fu. vers. 243. FARNABIUS.

1652. *Nunquam*] Herc. Fu. v. 989. FARN.

Yyyy 2

1660. *Fa-*

- Emissa nervo tela. tu tantum, precor,
 1660 Accommoda ignes & facem extremam mihi.
 Hic nodus, inquit, nulla quem capiet manus,
 Mecum per ignem flagret, hoc telum Herculem
 Tantum sequatur. hoc quoque acciperes, ait,
 Si ferre posses. adjuvet domini rogam.
 1665 Tum rigida secum spolia Nemeaei mali
 Arsura poscit. latuit in spolio rogam.
 Ingemuit omnis turba, nec lacrimas dolor
 Cuiquam remisit. mater in luctum furens
 Diduxit avidum pectus, atque utero tenus
 1670 Exerta vastos ubera in planctus ferit:
 Superosque & ipsum vocibus pulsans Jovem
 Implevit omnem voce foemineam locum.
 Deforme letum, mater, Herculeum facis:
 Compesce lacrimas, inquit. introrsus dolor
 1675 Foemineus abeat. Juno cur laetum diem
 Te flente ducat? pellicis gaudet suae

Spe-

GRONOVII.

1661. *Nulla quem capiet manus,*] El. capit. Statim Fl. ut tres. Gruteri: *per ignes.*

1670. *Vastos ubera in planctus ferit:*] Flor. *vasso verberare in planctus furit.* Sed statim ante: *in luctum furens.* Videtur alterutro loco fuisse sive *ruens* sive *rui.*

VARIORUM.

1660. *Facem*] Funebrem, qua rogam accendebatur: id est, incende mihi rogam, quod defuncto necessitudine devincti praestabant officium, sed averfa facie. FARN.

1661. *Hic nodus,*] Clava. Apoll. *εὐκαρπὸν δῖον ἄλκιον ἰαυόν.* FARNABIUS. Senecae repugnat Pisander; qui clavam Herculis aeream fuisse refert: at Seneca ligneam. Nodum enim hic, clavam interpretor nodosam: unde dictum, nodosae robora clavac. Scio quae de nodo Herculeo prodita

sunt à Plinio lib. 26. cap. 6. Macrobio lib. 1. Saturnal. cap. 19. & Festo, in voce, *ungulum*: sed hunc locum ad ea accommodare, hominis foret aliud agentis. DELRIUS.

1665. *Spolia*] Pellem leonis Nemeaei. FARNABIUS. Pelle leonis Nemeaei, qua Hercules indutus fingitur. quia prisca homines pellibus corpora contegebant. qui quia, nondum reperto telorum usu, lignis vim hostium retundebant, ideo Herculi clavam veteres attribuerunt. Diodor. Siculus lib. 1. DELRIUS.

1666. *Latuit*] Pellis rogam summum textit. FARNABIUS.

1668. *In luctum*] Luctui nimium indulgens. FARNABIUS.

1669. *Avidum*] Planctus & poenae avidum. FARNABIUS.

1671. *Pulsans*] Compellans. FARN.

1676. *Te flente*] Tuis insultans lacrymis. FARNABIUS.

1677. Je-

- Spectare lacrimas. contine infirmum jecur
 Mater. nefas est ubera atque uterum tibi
 Laniare, qui me genuit. & dirum fremens,
 1680 Qualis per urbes duxit Argolicas canem,
 Cum victor Erebi Dite contempto rediit
 Tremente Fato; talis incubuit rogo.
 Quis sic triumphans laetus in curru stetit
 Victor? quis illo gentibus vultu dedit
 1685 Leges tyrannus? quanta pax obitus tulit?
 Haesere lacrimae. cecidit impulsus dolor
 Nobis quoque ipsis. nemo morituro ingemit.
 Jam flere pudor est, ipsa, quam sexus jubet
 Moerere, siccis haesit Alcmene genis;
 1690 Stetitque nato pene jam similis parens.
Nutr. Nullasne in astra misit ad superos preces
 Arsurus, aut in vota respexit Jovem?
Phil. Jacuit sui securus, & coelum intuens,
 Quaesivit oculis, arce an ex aliqua pater
 1695 Despiceret illum. tum manus tendens ait:

Qua-

GRONOVII.

1685. *Quanta pax obitus tulit?* Flor. habitum.
 Et sequenti, *cecidit impulsus dolor. non expulsus.*
 In nat. quaestionibus passim impellere est evertere,
 percellere. De constantia cap. 5. *Inter flammis &*
sanguinem stragemque impulsae civitatis. lib. 1. de
 clement. *Elephantes leonesque transeunt, qua impu-*
lerunt.

VARIORUM.

1677. *Jecur*] Affectus, quorum jecur sedes. su-
 pra v. 579. FARN.

1678. *Ubera*] Pro more lugentium, vide Troad.
 v. 82. FARN.

1679. *Et dirum*] Et hoc dicto, Hercul. dirum
 fremens qualis duxit, &c. Herc. Fu. v. 809. FAR-
 NABIUS.

1683. *Sic triumphans*] Ut ille rogo. FARN.

1684. *Illo gentibus*] Tam laeto & sereno. FAR-
 NABIUS.

1685. *Tyrannus*] Rex *tyrannos*. sic enim primi-
 tus Graecis usurpatum. FARN.

1685. *Quanta pax obitus tulit?*] Interpretor,
 quanta commoda nobis quoque ipsis tam placi-
 dus Hercules obitus attulit? itaque quid *ro habi-*
tum Florent. codicis hic praestet, nullus video.
 Sed nec *impulsus* dolor hic est *eversus*, *perculsus*,
 quod vult Gronovius; sed *incitatus*: scilicet, ille
 dolor, qui modo intuitu dirae mortis Herculeae
 nobis suboriebatur augescebatque, is cecidit: mox
 v. 1727. *tremente pium dextera ardentem impulsi*.
 h. e. magna vi injecti, vel immisi in rogam.
 SCHRODERUS.

1686. *Haesere*] Cessavere. FARN.

1689. *Siccis*] Non lacrymantibus. FARN.

1694. *Arce*] Coeli. FARN.

Yyyy 3

1699. *Utrum*

- Quacumque parte prospicis natum, pater,
 Te, te, pater, quem nocte commissa dies
 Quaesivit unus, si meas laudes canit
 Utrumque Phoebi littus, & Scythiae genus,
 1700 Et omnis, ardens, ora, quam torret dies:
 Si pace tellus plena, si nullae gemunt
 Urbes, nec aras impius quisquam inquinat:
 Si scelera defunt, spiritum admitte hunc, precor,
 In astra. nec me mortis infernae locus,
 1705 Nec moesta nigri regna conterrent Jovis:
 Sed ire ad illos umbra, quos vici, Deos,
 Pater, erubesco. nube discussa diem
 Pande, ut Deorum vultus ardentem Herculem
 Spectet: licet tu sidera & mundum neges,
 1710 Ultro, pater, cogere. si voces dolor
 Abstulerit ullas, pande tum Stygios lacus,
 Et redde Fatis. approba gnatum prius.

Ut

GRONOVII.

1697. *Iste est, pater, quem nocte*] Fatuum est illud *Iste est*: sed nec boni sensus, quem nocte commissa dies *Quaesivit unus*. Scio Herculem geminata nocte quaesitum: sed hoc hic non dicitur: uno die audio quaesitum, qui quaesitus est, idque ob noctem commissam. Hunc ipsum Jovem sensit auctor teste Flor. *Te, te, pater*: respondet enim huic *te precor* versu 1703. *Te, pater, te, inquam*, (quem dies unus, qui scilicet duabus noctibus intercedere deberet, non sensit, dum lux non est continuatis duabus noctibus, qui uno die desideratus es & mundo coeloque defuisti, dum me generas,) precor, si res dignas coelo gessi, recipe me in consortium deorum.

1700. *Et omnis, ardens, ora, quam torret*] Ita distinguendum, ut intelligatur omnis ora, quam torret dies ardens. Statim Flor. *impiae aras*. non *impius*. *Impiae aras* & sceleratae sunt & immiseriores; ad quas homo immolatur.

1703. *Spiritum admitti hunc*] Flor. amitte. Scri-

be: *spiritum admitte hunc, precor, In astra*. Tum Fl. *non me mortis infernae*.

VARIORUM.

1699. *Utrumque*] Oriens & occident. FARN.
 1699. *Scythiae*] Septentrio. FARN.
 1700. *Ardens*] Meridies. FARN.
 1701. *Gemunt*] A tyrannis oppressae. FARN.
 1702. *Impius*] Intelligit autem Busridis aras. FARNABIUS.
 1703. *Si scelera*] Si scelerati homines mea opera devicti cessent FARN.
 1706. *Umbra*] *Τένε*, *ἰδμελον*, nudum simulachrum, quod (anima vel in coelum, unde deducta est, vel in alia corpora migrante corpore, quod in elementa dissolvitur) petit inferos. FARNABIUS.

1710. *Si voces*] Revocat, corrigitque supremam vocem *cogere*. FARN.

1712. *Fatis*.] Inferis, mortis loco. FARN.

1713. U

Ut dignus astris videar, hic faciet dies.

Leve est quod actum est. Herculem hic, genitor, dies

1715 Inveniet, aut damnabit. hoc postque addidit:

Noverca cernat, quo feram flammam modo.

Flammam poposcit. hoc age Alcidae comes;

Non segnis, inquit, corripe Oetaeam facem!

Quid dextra tremuit? num manus pavida impium

1720 Scelus refugit? redde jam pharetras mihi,

Ignave, iners, inermis. en nostros manus

Quae tendat arcus. quis sedet pallor genis?

Animo faces invade, quo Alciden vides

Vultu jacere: respice arsurum, miser.

1725 Vocat ecce jam me genitor, & pandit polos.

Venio, pater. vultusque non idem fuit.

Tremante pinum dextera ardentem impuli.

Refugit ignis, & reluctantur faces,

Et membra vitant: sed recedentem Hercules

In-

GRONOVII.

1714. *Herculem genitor prius invenit an damnabit*] Vellem videre, qui haec interpretaretur. Flor. *Herculem hic, genitor, dies inveniet an damnabit.* id est, hic dies iudicium de illo faciet, fortis an ignavus sit. Caesar lib. 5. de bello Gall. *Quid dubitas, Varene, aut quem locum probandae virtutis tuae expositas? hic dies, hic dies de nostris controversiis iudicabis.* Melius etiam: *Inveniet aut damnabit.* Sequitur: *haec postquam edidit, Flammam poposcit.* Medius versus deest. Non videtur tamen abijciendus, sed collocandus post illum: *Non segnis, inquit, corripe Oetaeam facem. Noverca cernat, quo feram flammam modo. Quid dextra tremuit?*

1718. *Corripe Oetaeam facem*] Fl. *Oetaeam.*

1725. *Rogat ecce jam me genitor,*] Lipsius, quia in vet. libro, *rogat*, etiam parum putat decorum Jovi, hic *rogare*. Non sic amicus ejus, qui interpretatur: *invitat quasi ad convivium, ubi necat & ambrosia*: esse alia quoque in hac fabula

nimis hyperbolica: ideo non se ire, quo quidam *vocat*: nullum vidisse codicem, in quo non *Rogat*. Fruatur. At ego non vidi in Florentino, nisi, *vocat ecce jam me genitor & pandit deos.*

1726. *Vultusque non idem fuit*] Mirum ni ante haec verba versus unus & alter desiderantur. Flor. & alii: *Venio venio pater.*

VARIORUM.

1713. *Ut dignus*] Quae per vitam strenne feci non tam alstra merentur, quam mors haec acerba, quam fortiter fero. FARN.

1717. *Alcidae comes;*] Philocteta. FARN.

1718. *Facem*] Supra v. 1660. FARN.

1721. *En nostros*] Tuane manus digna arcu & sagittis meis, quae trepidat rogam meum incendere? FARN.

1727. *Pinum*] Tum facem rogo subdidi. FARN.

1729. *Hercules*] Devitant Herculem quasi non tentare ausae. FARN.

1730. *Cap-*

- 1730 Insequitur ignem. Caucasum, aut Pindum, aut Athon
Ardere credas. nullus erumpit sonus.
Tantum ingemiscit ignis. ô durum jecur!
Typhon in illo positus immanis rogo
Gemuisset ipse, quique convulsam solo
- 1735 Imposuit humeris Ossan Enceladus ferox.
At ille medias inter exsurgens faces
Semiustus ac laniatus, intrepidus, rubens;
Nunc, ô parens Herculeae, sic stare ad rogam,
Te mater, inquit, sic decet fieri Herculem.
- 1740 Inter vapores positus & flammae minas,
Immotus, inconcussus, in neutrum latus
Correpta flectens membra, adhortatur, monet.
Gerit aliquid ardens: omnibus fortem addidit
Animum ministris. urere ardentem putes.
- 1745 Stupet omne vulgus, vix habent flammae fidem.
Tam placida frons est, tanta majestas viro.

Nec

GRONOVII.

te, torquens.

1732. *Ingemiscit ignis ad durum jecur!*] Lipsius concinnius putat: *ignis. ab durum jecur.* At ille, Forte, inquit, difficilius jecur, quam reliqua interna, comburitur: nam in Thyeste: *stridet in veribus jecur.* Egregia ratio, cui conveniunt sequentia: Ingemiscit ergo ignis, quia cum difficultate illud urit: vel synecdoche, quod ipsum jecur videtur ingemiscere, stridere, & quasi queri. At Flor. plane: *Tantum ingemiscit ignis. ô durum jecur.* Hoc miraculi loco addit, tantum ignem non crepare immani strepitu, ut solet, sed quasi reverentia Herculis tenuem quandam & instar gemitus sonum edere. Exclamatio respicit sequentia: ô durum & invictum hominem! vel Typhon aut Enceladus fracti mollitique in gemitus & ejulationes forent, tanto incendio impositi: at ille nihil commotus, &c.

1737. *Intrepidus, rubens;*] Fl. *ruens.* Mox malim, *flere*, ut ad matrem referatur.

1742. *Correpta flectens membra,*] Fl. *torrens.* For-

VARIORUM.

1730. *Caucasum,*] Montem Scythiae. FARN.

1730. *Pindum,*] Thessaliae montem. FARN.

1730. *Athon*] Montem inter Macedoniam & Thraciam. FARN.

1732. *Durum jecur*] Sic solet vocare jecur Herculis. — *sed jecur fors horridum flectam emendo* — DELRIUS.

1733. *Typhon*] Gigas. Medae v. 772. FARNABIUS.

1734. *Quique*] Hercul. Fur. v. 80. FARN.

1738. *Sic stare*] Intrepide, non lacrymis, non gemitu. FARN.

1743. *Gerit*] Ne nihil agens moriatur, alios ad virtutem adhortatur, monet. FARN.

1744. *Urere*] Crederes ipsum ira ardentem in ignem agere, non ab eo pati. FARN.

1745. *Vix habent*] Vix credebant eum esse ignem. FARN.

1747. *Nec*

- Nec properat uri. cumque jam forti datum
 Leto satis pensavit, igniferas trabes
 Hinc inde traxit, nimia quas flamma occupat,
 1750 Totasque in ignem vertit, & qua plurimus
 Exundat ignis, recipit intrepidus, ferox.
 Nunc ora flammis implet. ast illi graves
 Luxere barbae: cumque jam vultum minax
 Appeteret ignis, lamberent flammae caput,
 1755 Non preffit oculos. Sed quid hanc moestam intuo
 Sinu gerentem? reliquias magni Herculis
 Cineremque jactans squalidum Alcmene gemit.

A L C.

GRONOVII.

1749. *Nimia quas flamma occupat,*] Correxisse summos viros *minima*, nec segniter occupasse Criticos; se adhuc haerere, quod novena cohors priorem scripturam adjuvet, profitetur Gronterus. Ego vero non modo *minima*, sed & praeterea scribendum puto: *minima quas flamma occupat, Totas in ignem vertit, & quae plurimus Exundat ignis, recipit.* hoc est, admovet applicatque sibi. Flor. *quas pluribus Exundat ignis repetit.* Quasi repetit vellet. Idem, *Tunc ora flammis implet.* non Nunc.

1757. *Cineremque jactans*] Vidit hic aliquid esse infuscatum Lipsius, & protulit ex scripto: *sed quid hanc (vulgo hoc?) moestam: & Cineremque jactans*: idque plane verum ratus est, si tamen rescriberetur in fine *gerit*. Quanta cum invidia? Tu credis, ajunt, dilecti filii cineres Alcmene jactasse? quid hosti queat crudelius? Et si *gerit*, quomodo *jactat*? Ecce & alius: Alibi mens erat Lipsii, cum sic reponeret. Illi volunt squalidam comam per humeros ejus expansam & crebro motu capitis, ut dolore vel ira impotentes soleant, jactatam. Sed dicant mihi optimi viri, quae sit haec oratio: *Intuo moestam sinu gerentem reliquias & Alcmene gemit.* Ferrentne quemquam sic scribentem? aut ipsi se? Equidem *gemit* mutari in *gerit* non placet. Caeterum fanatica comae jactatio, quam fingunt, minus. Super omnia futilis & puerilis sermo. Dum Lipsio insultant, leporem, quem ille hic excitavit, dimi-

serunt. Praeclare vetus: *Sed quid hanc moestam intuo Sinu gerentem? reliquias magni Herculis Cineremque jactans squalidum Alcmene gemit.* Nisi malis, *squalida*. Sed quid rei est, quo video mulierem nescio quam in lugubribus suffarminatam? Haec dubius primo: & respondet sibi: Alcmene est cum squallore & gemitu feralem urnam filii tenens & agitans. *Jactans* nihil aliud est quam movens. promovens portando: ut nave *jactamur* aut curru, quum provehimur. *Jactari* dicit moveri per alium, ut passim *fugere* moveri per se, & *fugam* pro incessu vel exitu. Quin & Alcmene subsecquentia verba non ita sunt ignava, ut sine gestikulatione atque agitatione hypocritae, quam necesse est sequi jactationem urnae, bene pronuncientur. Quid ille Polus apud Gellium? qui in in Electra tenens ossa filii, quasi Orestis, omnia complevit luctu & lamentis vivis atque spirantibus, non commovit se, jactavit, adhaesit? Ergo & jactavit cinerem. Et tamen molliter subjiceret *reclans*. Sed nihil opus. Antequam penetrassem vim scripturae antiquae, conjeceram: *sed quid hoc? moestam intuo Sinu gerentem reliquias magni Herculis Cineremque lectum squalida Alcmene comat.*

VARIORUM.

1747. *Nec properat*] Quo poenae eriperetur. FARNABIUS.

1756. *Sinu gerentem*] Ad proximos spectabat, reliquias colligere, sinu fovere, & componere. de qua forma vide Troad. v. 797. FARN.

Zzzz

1758. Sz.

ALCmena. PHILOCTETES.

Suam ex Herculis morte cladem Alcmena dolet.

- Alcm.* **T** Imete superi fata. tam parvus cinis
Herculeus est. huc ille decrevit gigas.
1760 O quanta, Titan, in nihil moles abit!
Anilis, heu me, cepit Alciden sinus.
Hic tumulus illi est. ecce vix totam Hercules
Complevit urnam. quam leve est pondus mihi,
Cui totus aether pondus incubuit leve!
1765 Ad Tartara olim regnaque, ô gnate, ultima
Rediturus ibas. quando ab inferna Styge
Remeabis iterum? non ut & spoliū trahas,
Rursumque Theseus debeat lucem tibi:
Sed quando solus? mundus impositus tuas
1770 Compescet umbras, teque Tartareus canis
Inhibere poterit? quando Taenareas fores

Pul-

GRONOVII.

1759. *Herculeus est. huc ille*] Flor. tam parvus cinis *Herculeus*, huc huc ille decrevit gigas.
1761. *Cepit Alciden*] Flor. recipit *Alciden sinus*.
1767. *Non uti spoliū*] Flor. Non uti & solitum. Lege: non ut & spoliū trahas.
1769. *Ignis impositus tuas*] Pulchre ignem interpretantur infernum. At tu lege cum Flor. mundus impositus tuas Compescet umbras. Nam inferi infra mundum.

VARIORUM.

1758. *Superi*] Mortales, qui supera aura vescimini. vel Dii, namque Jovis sepulchrum ostendit Creta & Bacchi simulachrum inferos adiit. FARNABIUS.

1758. *Parvus*] Quem parva capiat urna. FARNABIUS.

1759. *Decrevit*] Decrescendo devenit. FARN.

1760. *O quanta*] O Sol, quanta moles in nihil abiit. Suspicio tamen hunc locum, & Titana de Hercule ab autore conceptum fuisse. FARN.

1763. *Complevit urnam*] Imitatur Ovidianum illud 12. Metamorph. — de tam magno restat Achille Nescio quid, parvam quod non bene compleat urnam. DELRIUS.

1763. *Leve*] Quod digitis quinque levatur onus. FARNABIUS.

1764. *Cui totus*] Coelum. Herc. Fur. v. 68. FARNABIUS.

1767. *Spoliū*] Cerberum. FARN.

1768. *Theseus*] Herc. Fur. v. 805. Hipp. 840. FARNABIUS.

1769. *Ignis*] Infernus. FARN.

1779. *The-*

- Pulsabis? ah, quas mater ad fauces agar?
 Qua mors aditur? vadis ad Manes iter
 Habiturus unum. quid diem questu tero?
 1775 Quid misera duras vita? quid lucem hanc tenes?
 Quem parere rursus Herculem possum Jovi?
 Quis me parentem gnatus Alcmenam suam
 Tantis vocabit? ô nimis felix, nimis,
 Thebane conjux. Tartari intraisti loca
 1780 Florente gnato; teque venientem inferi
 Timuere forsan, quod pater tantum Herculis
 Vel falsus aderas. quas petam terras anus,
 Invisa saevis regibus? si quis tamen
 Rex est relictus saevus. hei miserae mihi!
 1785 Quicumque caesos ingemunt gnati patres,
 A me petent supplicia. me cuncti obruent.
 Si quis minor Busris, aut si quis minor
 Antaeus urbes fervidae terret plagae,
 Ego praeda ducar. si quis Ismarios greges
 1790 Thracis cruenti vindicat, carpent greges

Mea

GRONOVII.

1772. *Pulsabis? ah quas mater*] Fl. aut. Lege: *Pulsabis? aut qua mater ad fauces agar, Qua mors aditur?*

1774. *Habiturus unum*] Unicum, non remeabile, nec iterabile. Haëtenus bene interpretes: caetera nugae. Cicero in Pisonem: *an quod tibi proficiscenti evenit, ut omnes execrarentur, malo precarentur, unam tibi illam viam & perpetuam esse velent.*

1777. *Me parentem gnatus Alcmenam*] Flor. *Alcmenen.* Lege: *Quisnam parentem gnatus Alcmenem suam Tantis vocabit?*

1788. *Antaeus urbes perfidae*] Scilicet hic perfidia Punica commemoranda erat. Ocius rescribe ex Flor. *fervidae terret plagae.* nempe in austrum & meridiem vergentis.

1789. *Si quis Ismarios greges*] Flor. *Ismarius.*

VARIORUM.

1779. *Thebane*] Amphitryo Thebanorum dux, mihi conjux, Herc. pater (putative) tu felix, qui intraisti, &c. FARN.

1783. *Saevis regibus*] Tyrannis. FARN.

1785. *Caesos*] Patres tyrannos ab Hercule caesos. FARN.

1787. *Minor*] Filius Busridis. FARN.

1787. *Minor*] Antaei filius. FARN.

1788. *Perfidae*] Afrorum, Poenorum, quorum perfidia abiit in gentis notam. FARN.

1789. *Si quis*] Si quis Diomedis filius patrem suis equis objectum vindicare voluerit. Herc. Fur. vers. 225. FARN.

1790. *Cruenti*] Humana carne pasti. FARN.

Zzzz 1

1794. *Sup-*

- Mea membra diri. forsitan poenas peter
 Irata Juno. totus uretur dolor.
 Secura victo tandem ab Alcide vacat.
 Pellex supersum, supplicia de qua exigit.
 1795 Ne parere possem, fecit hic gnatus mihi
 Uterum timendum. quae petam Alcmene loca?
 Quis me locus, quae regio, quae mundi plaga
 Defendet? aut quas mater in latebras agar
 Ubique per te nota. si patriam petam,
 1800 Laresque miseros, Argos Eurystheus tenet.
 Orbata Thebas regnum & Ismenum petam,
 Thalamosque nostros, in quibus quondam Jovem
 Dilecta vidi? prô nimis felix, nimis,
 Si fulminantem & ipsa sensissem Jovem!
 1805 Utinam meis visceribus Alcides foret
 Exsectus infans! nunc datum est miserae, datum,
 Videre gnatum laude certantem Jovi:
 Et hoc daretur scire, quod fatum mihi
 Eripere posset! quis memor vivet tui,

GRONOVII

1792. *Totus uretur dolor.*] Corruptum omnino, & corrigendum, priusquam explicandum. Forte: *notus uretur dolor.* nempe Junonis.

1794. *Supplicia de qua exigit.*] Flor. *expetat.* Deinde forsitan: *Si parere possem.*

1799. *In latebras agar? Ubique certe nota.*] Lege ex Flor. *quas mater in latebras agar Ubique per te nota?*

1801. *Orbata Thebas, regnum*] Flor. *Marinae Thebe regnat Ismenon.* Scribe: *Theben mariti regnum & Ismenon petam? Vix enim ausim: Marita Thebas regna.*

1806. *Exsectus infans!*] Flor. *Exceptus.* Forte, *Exemptus.* ut Bacchus scilicet Semeles. nam ad hujus nativitatem alludit.

1806. *Nunc datum est miserae, datum*] Flor. *nunc datum est tempus, datum Videre gnatum.* Sequenti

legendum: *Ut hoc daretur, cum Grutero: vel potius, Ut & hoc daretur, scire, quid fatum mihi Eripere possit.*

VARIORUM.

1794. *Supplicia*] Ut in me iras exerceat. FARNABIUS.

1795. *Ne parere*] Ne partus poenam à me exigit Juno. FARN.

1800. *Laresque*] Domum patris mei Electryonis. FARN.

1801. *Regnum*] Thebanum quod alluit Ismenus fluv. FARN.

1804. *Si fulminantem*] Si ipso concubitu perissem fulmine ut Semele. Herc. Fur. v. 455. FARNABIUS.

1807. *Jovi*] Cum Jove. Hellenism. FARN.

1808. *Hoc daretur*] Te mihi ita fulminatae ac mortuae superstitem esse. FARN.

1811. *Clem.*

- 10 O gnate, populus? omne jam ingratum est genus.
 Petam Cleonas? Arcadum an populos petam?
 Meritisque terram nobilem quaeram tuis?
 Heic dira serpens cecidit; heic ales fera;
 Heic rex cruentus; heic tua fractus manu,
 15 Qui te sepulto possidet coelum, leo.
 Si grata terra est, populus Alcmenam tuam
 Defendat omnis. Thracias gentes petam,
 Hebrique populos? haec quoque est meritis tuis
 Defensa tellus. stabula cum regno jacent.
 20 Heic pax cruento rege prostrato data est.
 Ubi enim negata est? quod tibi infelix anus
 Quaeram sepulchrum? de tuis totus rogis
 Contendat orbis. reliquias magni Herculis
 Quis populus, aut quae templa, quae gentes colent?
 25 Quis jam petet, quis poscet Alcmenes onus?

Quae

GRONOVII.

111. *Arcadum an populos petam? Meritisque* m] Flor. *Arcadum populos petam Meritisque* s nobiles.

116. *Populus Alcmenam tuam Defendat*] Flor. *nenae. Lege: populus Alcmenen tuam Defen-* mnis.

121. *Ubi enim negata?*] Quum sic ederetur, ium hic notasse repèrio: Illustriora haec fa- *Ubi negata est.* sine interrogatione & vocula ta è libro. Sensus: Hic Thraciae universae est data, postquam Diomedes uni negata est: & interemit. Additam vocem non aliam in- o quam *Est.* Delius tamen referens quasi acturam (quae mihi videtur esse libri veteris tura) Lipsii vulgato acutorem ponit: *Ubi ei a est:* Quod & in notis Lipsii postea editis esserunt. At ego ex scriptura codicis aliquid & recidendum cenfeo, & significari: *Hic pax to rege prostrato data est, Uni negata.* nempe ito illi regi Diomedes. Multo quidem hoc idius. Propemodum etiam suspicor & vete-

rem & Lipsii manum *Uni* dedisse; *ubi* autem cr- rato-operarum editionis primae deberi.

VARIORUM.

1811. *Cleonas*] Oppidum inter Argos & Co- rinthum juxta quod sylva Nemeaca. FARN.

1812. *Terram*] Heinl. *Lernam* legendum conji- cit. vel lege *Terras nobiles* FARN.

1813. *Heic dira*] In Lerna palude Argiva: FARNABIUS.

1813. *Heic ales*] In Arcadia Stymphalis volu- cris. vel cerva aeripes alata. FARN.

1814. *Heic rex*] In Aegypto, Thracia, Libya, Busiris, Diomedes, Antaeus. FARN.

1814. *Heic tua*] Herc. Fur. vers. 223. Thyest. v. 853. FARN.

1819. *Defensa*] Interfecto Diomede Herc. Fur. v. 225. FARN.

1821. *Ubi enim*] Lipsi. *Uni ea negata est*, q. d. Thraciae universae data est pax postquam Dio- medes uni negata est quem interemit. FARN.

1825. *Alcmenes onus*] Urnam Herculis conti- nentem reliquias quam gesto. FARN.

Zzzz 3. 1834. Vir-

- Quae tibi sepulchra, gnate, quis tumulus sat est?
 Hic totus orbis. fama erit titulus tibi.
 Quid, anime, trepidas? Herculis cineres tenes.
 Complectere ossa. reliquiae auxilium dabunt.
- 1830 Erunt satis praesidia. terre bunt tuae
 Reges vel umbrae. *Phil.* Debitos gnato quidem
 Compesce fletus, mater Alcidae incliti.
 Non est gemendus, nec gravi urgendus nece,
 Virtute quisquis abstulit fatis iter.
- 1835 Aeterna virtus Herculem fieri vetat.
 Fortes vetat moerere, degeneres jubet.
Alcm. Sedabo questus? vindicem amisi parens
 Terrae atque pelagi, quaque purpureus dies
 Utrumque clara spectat Oceanum rota.
- 1840 Quot misera in uno condidi gnatos parens?
 Regno carebam, regna sed poteram dare.

Una

GRONOVII.

1826. *Quis tumulus sat est?*] Leviter adblanditur Grutero, quod est in uno Mf. *quos titulus sat est?* Ut prorsus placeat, in sequentem versum rejicias suadeo cum Florentino: *quis tumulus sat est? Hic totus orbis. fama erit titulus tibi.* Monumentis enim mortuorum addebantur tituli, sive inscriptiones honorum & rerum gestarum commemoratione adornatae. Totus orbis, inquit, erit tibi sepulchrum vel tumulus: fama autem titulus.

1828. *Herculis cineres tene*] Flor. ut & aliquot Pall. *tenes.* Ipsa enim se confirmat, negatque trepidandum, vel ideo, quod Herculis cineres teneat, quorum reverentia tutam possit praestare. Quod sequitur, fuit: *Complectar ossa. reliquiae auxilium dabunt.* *Erunt sat haec praesidia.*

1836. *Fortes vetat moerere*] Flor. *vetant & jubent.* Aut hoc admittendum, quasi praeceptum sapientum: aut potius: *Fortes veta moerere, degeneres jube.*

1837. *Vindicem amisi parens Terrae atque pelagi, quaque*] Flor. *vindicem amisso p. Terra atque pelagus*

quaque: dein Oceano. Dubium relinquit, utrum scribendum sit: *vindicem amisso parens Terrae atque pelagi:* an, *vindicem amisit parens. Terra atque pelagus, quaque purpureus dies Ab utroque clara spectat Oceano rota.*

VARIORUM.

1834. *Virtute*] Quisquis ab injuria oblivionis & mortalitatis se vindicavit, sibi que sua virtute ad coelum struxit iter. FARN.

1836. *Fortes vetat*] Non sunt lugendi, qui sibi virtute sua nomen aeternum assecuti sunt, sed ii qui nihil in vita egerunt, quo posteris se bene vixisse testentur. FARN.

1837. *Parens*] Ego mater illius. FARN.

1837. *Purpureus dies*] Sol rubens. FARNABIUS. Ovid. 3. Fastor. *Purpureum rapido qui rehit axe diem.* DELRIUS.

1839. *Utrumque*] Orientem & occidentem, Indicum & Gaditanum. FARNABIUS.

1839. *Clara rota*] Curru splendido. FARN.

1841. *Poteram*] Per filium regum victorem. FARNABIUS.

1843. *Vo.*

- Una inter omnes terra quas matres gerit,
 Votis peperci. nil ego à superis petii
 Incolume nato. quid dare Herculeus mihi
 1845 Non poterat ardor? quis Deus quidquam mihi
 Negare poterat? vota in hac fuerant manu.
 Quidquid negaret Jupiter, daret Hercules.
 Quid tale genitrix ulla mortalis tulit?
 Deslevit aliqua mater, & toto stetit
 1850 Succisa foetu, bisque septenos greges
 Deplanxit una. gregibus aequari meus
 Quot ille poterat? matribus miseris adhuc
 Exemplar ingens deerat. Alcмене dabo.
 Cessate matres, pertinax si quas dolor
 1855 Adhuc jubet lugere, quas luctus gravis
 In saxa vertit. cedite his cunctae malis.
 Agedum, senile pectus, ô miserae manus,
 Pulsate. & una funeri tanto sat est
 Grandaeva anus defecta; quod totus brevi
 1860 Jam quaeret orbis? expedi in planctus tamen
 Defessa quamquam brachia. invidiam ut Deis

Lu-

GRONOVII.

1849. *Deslevit aliqua mater*] Hoc sic Latine non dicitur. Fortasse: *Dirigit aliqua mater, ut toto*. Postquam omnem stirpem perdidit, & quatuordecim liberos una deplanxit, defixa est in saxum.

1853. *Alcмене dabit*] Melius Flor. *Alcмене dabo*. Constituam documentum quomodo fortem virum lugeat mater.

1858. *Pulsate. & una*] Forte: *Pulsate. An una funeri*. Et mox: *Anquiret orbis*.

VARIORUM.

1843. *Votis peperci*] Non votis Deos fatigavi. neque enim opus, cum nihil non mihi filius sup-

peditaret. FARN.

1845. *Ardor*] Ardens amor & virtus. FARN.

1849. *Aliqua*] Nescio quae. nimirum Niobe. al. olim. FARN.

1849. *Mater*] Niobe enim numerosa prole superbiens Latonae se praetulit, liberis itaque XIV. à Phoebō & Diana interfectis, & ipsa dolore stupefescens, in saxum mutata est. Herc. Eur. vers. 389. FARN.

1851. *Gregibus*] Natorum. FARN.

1853. *Dabit*.] Exemplar miserae matris. FARNABIUS.

1856. *In saxa*] Ut Nioben. FARN.

1861. *Ut invidiam*] *Invidiam futura parens*. vid. Oed. v. 200. FARNABIUS. Versus requirit, voce transposita legatur: *invidiam ut deis*. GRUTE-
RUS.

1862. *Ge-*

Lugendo facias, advoca in planctum genus.

VARIORUM

1862. *Genus*] Humanum vel Herculis. ut in sequenti naenia, alii *genas*. FARNABIUS.

ALCMENA.

Tristis Alcmena naeniam canit.

- F** Lete Alcmenen, magnique Jovis
 Plangite gnatum, cui concepto
 1865 Lux una periit, noctesque duas
 Contulit Eos: ipsa quiddam
 Plus luce perit. totae pariter
 Plangite gentes, quarum saevos
 Ille tyrannos jussit Stygias
 1870 Penetrare domos, populisque madens
 Ponere ferrum. fletum meritis
 Reddite tantis. totus, totus
 Personet orbis. flet Alciden
 Coerula Crete; magno tellus
 1875 Clara Tonante: centum populi
 Brachia pulsent.

Nunc

GRONOVII.

1874. *Magno tellus Clara Tonante*] Sic quidem omnes libri. Res tamen ipsa potius requirit: *parvo tellus Clara Tonante*. Infans enim fuisse illic in cunis credebatur. Fl. *magno tellus Cara Tonanti*.

VARIORUM.

1864. *Cui concepto*] Herc. Fur. v. 24. FARN.

1866. *Eos*] Aurora. FARN.

1866. *Quiddam*] Hercules, propter quem illius diei lux periit. FARN.

1870. *Madens*] Subditorum caede madens. FARNABIUS.

1874. *Crete*] Insula clara incunabulis Jovis, cui Herc. filius, vel propter taurum Crentem ab Herc. interfectum. Agamem. v. 827. FARN.

1875. *Centum*] Cretae. *καὶ ἑκατόν*. FARN.

1877. *Νῦν*

Nunc Curetes, nunc Corybantes,
Arma Idaea quassate manu:
Armis illum lugere decet.

- 1880 Nunc nunc funus plangite verum:
Jacet Alcides non minor ipso,
Creta, Tonante.
Flete Herculeos, Arcades, obitus,
Nondum Phoebos nascente genus.
1885 Juga Parthenii Nemeaeque sonent,
Feriantque graves Maenala planctus.
Pescite magno Alciden gemitu:
Stratus vestris setiger oris:
Alesque sequi iussa sagittas,

GRONOVII.

1887. *Pescite magno Alciden gemitu:*] Flor. *Magno Alciden pescite gemitu.* Et statim: *Stratus vestris setiger agris, non oris.*

VARIORUM.

1877. *Nunc Curetes*] Popul. Cretae, qui ex Ida Phrygiae monte in Cretam trajecerunt: vel ut alii, ex Ida Cretae monte Opis digitis tacta nati sunt, unde & dactyli Idaci dicti, qui quod *ἰδαίαι* saltantes vel cymbala pulsantes Jovis vagitum celarent, *ἰδαί* & *κρηττορίας* nomen fortiti sunt. aliis *ἰδαί* & *κρηττο* dicti, quod anteriorem partem capitis detonsi, posteriorem fovebant, vel quod mollium puellarum ritu comam foverent. FARNABIUS. Ex veteribus Euphorion, Eratosthenes, Orpheus & Callisthenes; ex neotericis Scaliger in libro de arte Poëtica, & Dion. Lambinus in lib. 2. Lucretii, Curetes & Corybantes eodem esse scripserunt: sed Semus Delius, Archemachus Euboicus & Echemenes diversos esse crediderunt: quos Seneca hic sequitur; & Ovidius scribens, *Hoc Curetes habent, hoc Corybantes opus.* DELRIUS.

1877. *Corybantes*] Corybantes dicti, q. *κρηττορίας*; aliis tamen à *κρηττο* pupilla, quod vigiles Jovem custodirent: aliis *ἰδαί* *τῶν κρηττο*, quod galeati incederent. Lucianus tamen Coryban-

tes Phrygiae Cybeles, Curetas Cretensis Jovis sacerdotes esse vult. FARNABIUS.

1878. *Arma Idaea*] Cymbala, tibiam, tympana, buxum Berecynthium. vel simpliciter, arma. Curetes enim primum *ἰδαίαι* saltasse dicuntur, ut Jovis vagitum armorum strepitu obtegerent. FARN.

1879. *Armis*] Heroem scilicet fortem. FARNABIUS.

1880. *Verum*] Non falsum & imaginarium, ut Jovis quondam. FARN.

1884. *Phoebos*] Scribendum *Phoebes*. i. e. Arcades *ἰδαίαι*. vid. Hippol. v. 783. D. HEINSIUS.

1885. *Juga Parthenii*] Montis Arcadiae. FARNABIUS. Arbitror hoc auctoris germanum, compellatisque Arcadibus enumerare eum loca aliquot Arcadiae. nam Parthenium montem ejusdem regionis, testatur in Arcadicis Pausanias ipso sine, Strabo item lib. 8. Geograph. & alii. GRUTERUS.

1885. *Nemeaeque*] Sylvae inter Cleonem & Philiantem, in qua Herc. Leonem interfecit. FARNABIUS.

1886. *Maenala*] Arcadiae mons. FARN.

1888. *Setiger*] Aper Erymanthus, Maenalus, Arcadius. FARN.

1889. *Alesque*] Stympthalides, quae Solis radios pennis obumbrarunt, sagittis Hercul. vel ut alii aerei crotali crepitu pullae. Phoen. v. 422. Herc. Fur. v. 243. FARN.

- 1890 Totum pennis velata diem.
Flete, Argolicae, flete, Cleonae;
Hic terrentem moenia quondam
Vestra leonem fregit nostri
Dextera nati. Date Sithoniae
- 1895 Verbera matres, gelidusque sonet
Planctibus Hebrus. flete Alciden,
Quod non stabulis nascitur infans,
Nec vestra greges viscera carpunt.
Fleat Antaeo libera tellus,
- 1900 Et rapta fero plaga Geryonae.
Mecum miserae plangite gentes.
Audiat ictus utraque Tethys.
Vos quoque mundi turba citati
Flete Herculeos, numina, casus.

Ve-

GRONOVII.

1891. *Flete, Argolici; flete, Cleonae;*] Florent.
Flete, Argolicae, flete, Cleonae.
1894. *Date Sithoniae Verbera matres,*] Flor. Bistonidae.

VARIORUM.

1890. *Totum pennis velata*] Num scriptum fuit; *vallata*. hoc ordine; alasque vallata pennis iussa sagittas sequi totum diem: ut coegerit illam Hercules integro die fugere, continue sagittis insecutus. & sit synecdoche. eodem sensu cape aliam lectionem. DELRIUS. Putem vulgatam dicere, Stymphalidas, alis suis expansis diem ipsum obrenere solitas, decidisse in terram una cum Herculeis telis. GRUTERUS.

1891. *Cleonae*] Sup. v. 1811. FARNABIUS.

1897. *Nascitur infans*] Non alitur pabulum futurum equis Diomedis, passive vel per Hypallagen. FARNABIUS. Vulgo, *vescitur*. Ego tibi adfirmo scribendum, *nascitur infans*. Flete, inquit, Herculem, cui debetis, quod non nascuntur vobis pueri, futuri pabulum equis. LIPSIVS. Diomedes Tindae in Thracia regnans, fingitur equos humano sanguine & carnibus pavisse, etiam auctore Plinio lib. 4. cap. 11. hic cum Hercule catamitum Abderum equis epulandum apposuisset, ubi supervenit Hercules, suo ipse supplicio perit: equi clavâ necati, ut tradit Tatianus in Orat. ad Graecos, & Philostratus in Imaginibus. Hyginus consentit, sed vult Abderum fuisse famulum Diomedis, & addit equorum nomina, cap. 30. feritatem eorum Euripides in Alceſtide describit. Philostratus equas fuisse contendit, quae furatae maribus ferociores: idque illorum traditioni aptius, qui volunt has fuisse equas & *diomedas*; veras Diomedis filias, scorta nobilia, quae hospites pecuniis denudare, & exspoliare consueverant, & propter effrenatam libidinem equas appellatas. Palaephato placet fabulae locum datum, eo quod Diomedes equis alendis, & praesepiorum multitudine, subditorum opes exhauriret. DELRIUS.

1899. *Antaeo*] Sup. v. 24. FARNABIUS.

1900. *Plaga*] Hispania. vid. Hercul. Fur. v. 232. FARN.

1902. *Audiat*] Solem Orientem emittens & Occidentem excipiens. Herc. Fur. v. 25. FARN.

1903. *Turba*] Coelicolae. FARN.

1905. *Cr-*

- 1905 Vestrum Alcides cervice meus
Mundum, superi, coelumque tulit:
Cum stelligeri vector Olympi,
Pondere liber spiravit Atlas.
Ubi nunc vestrae, Juppiter, arces?
1910 Ubi promissi regia mundi?
Nempe Alcides mortalis obit,
Nempe sepultus. quoties telis
Facibusque tuis ille pepercit!
Quoties ignis spargendus erat!
1915 In me saltem jaculare facem,
Semelemque puta. Jamne Elysias,
O gnate, domus, jam littus habes,
Ad quod populos Natura vocat?
An post raptum Styx atra canem
1920 Praeclusit iter;
Teque in primo limine Ditis
Fata morantur? quis nunc Umbras,
Gnate, tumultus, Manesque tenet?
Fugit abducta navita cymba,
1925 Et Centauris Theffala motis

Ferit

GRONOVII.

1908. *Pondere liber spiravit Atlas*] Flor. *stravit*. Numquid, *strigavit*, id est, interquievit. Apud Justinum quoque lib. 11. cap. 15. *respirandi equis data potestate*: suspicari possis Trogum Pompejum dedisse: *strigandi*.

VARIORUM.

1905. *Cervice*] Herc. Fur. v. 68. FARN.
1912. *Telis*] Sup. v. 6. FARN.
1916. *Semelemque*] Sup. vers. 1804. FARN.
1916. *Elysias*] Troad. v. 942. FARN.
1918. *Ad quod*] Mortis communem omnibus portum. FARN.

1919. *An post*] An quod olim Cerberum rapuisti aditum jam tibi negant, ingredique prohibent? FARN.

1922. *Fata*] Numquid (ait) te morantur in ipso vestibulo legesfatorum; vel Parcae fati praesides; quae aditu arcent. Alii libri; *monstra*. non prorsus male. quis nescit illa in foribus inferorum stabulare? illic statuunt Maro, & ceteri, & ipse Seneca Herc. Fur. & tertio ab hoc versu. DELRIUS.

1922. *Quis nunc*] Te secundo jam adveniente. FARNABIUS.

1924. *Fugit*] Fugitne Charon, monstrorumque timent simulachra, ut quondam? Herc. Fur. v. 769. FARN.

Aaa aa 2

1932. *Nem*]

Ferit attonitos ungula Manes?
 Anguesque suos hydra sub undis
 Territa merfit? teque labores,
 O gnate, timent?

- 1930 Fallor, fallor, vesana parens;
 Nec te Manes Umbraeque timent.
 Non Argolico rapta leoni
 Fulvâ pellis contacta jubâ
 Laevos operit dura lacertos;
 1935 Vallantque feri tempora dentes.
 Donum pharetræ cessere tuæ.
 Telaque mittet jam dextra minor.
 Vadis inermis, gnate, per umbras,
 Ad quas semper mansurus eris.

* AL-

GRONOVII.

VARIORUM.

1930. *Fallor, vesana parens.*] Flor. *vesana parens.*
 1936. *Donum pharetræ*] Fortasse, *Dono.* Ut
 apud Curtium lib. 5. nam ante quingenariae cohortes
 erant, nec fortitudinis præmio cesserant. ut bene
 corrigit Lipsius. Scio quidem apud eundem lib.
 6. præmium regis occisi totum Orientem interfectoribus
 esse cessurum. Sed hujus alia ratio est.

1932. *Non*] Non enim descendis armatus ut
 quondam. FARN.

1932. *Argolico.*] Cleonæo, Sup. v. 1811. FAR-
 NABIUS.

1935. *Feri*] Rictus leonis galeae loco gerebat.
 Herc. Fur. v. 797. FARN.

1937. *Dextra*] Philoctetæ dextra, tua minus
 valida. FARN.

1940. *Quid*

* ALCMENA. HERCULES.

Solatur lugentem matrem Hercules in deorum collegium
translatus, *machina autem demissus Herc. ex editiore
loco supra episcenium inducitur.*

- 1940 *Herc.* **Q**uid me tenentem regna fiderei poli,
Coeloque tandem redditum, planctu jubes
Sentire fatum? parce. nam virtus mihi
In astra, & ipsos fecit ad superos iter.
Alcm. Unde sonus trepidas aures ferit?
1945 Unde meas inhibet lacrimas fragor?
Agnosco, agnosco, victum est Chaos.
A Styge, gnate, redis iterum mihi:
Fractaque non semel est Mors horrida.

Vi-

GRONOVII.

* HERCULES. ALCMENA.] Flor. *VOX.
HERCULIS. ET IDEM.* Apud Sophoclem
Ajace Ulysses à Minerva compellatus sic re-
pondit: Ω φθίγγ' Αἰνῆας φιλοτάτης ἰμοὶ θεῶν, ὅς
μαδῆς σὺ, καὶ ἀποπλῆ-ῖς, ὁμῶς φάτημι αὐτῶν.
ibi Scholiastes: Καὶ τὸτο ἄεστα πιποίηται. Φθί-
να γὰρ ἔστιν ὡς μὴ διασάρκῃ αὐτῶν, δηλοῖ γὰρ,
ἐν ᾧ ἴδεν αὐτῶν, ἐν δ', καὶ ἀποπλῆ-ῖς, τὴν ἴδιν
ἐν τῷ. Sic interdum audiebantur tantum, aut
idiri modo simulabantur dii, utique in scena
sistentibus. Apud Euripidem quoque Hippoly-
s Dianam jam locutam non videre ait, sed
διὰ τὸ θεῶν ὁμῶς πνεῦμα, & inde affirmat:
εἰ ἐν δόμοις δὲ γ' Ἄρτεμις θεῶ. Alcmena tamen
fra se vidisse autumat sed ambigue: nec opi-
or, dum omnes isti versus pronunciantur, sed
omento, dum machina in coelum abit, luci-
m limitem linguens.
1940. *Quid me*] Dicit quidem Scaliger, si quod
men introduceretur, fuisse locum extraordina-
m, quem Θεολογῶσι nominabant: qualis in
ice Sophoclis, in Hippolyto Euripidis: & fu-
sublimem sine machina: sed in eodem capite
it: proxima huic machina alia versatilis, unde

nomen Σπεοθεῶν: ejus opera heroës in deos
transformabantur: ejus usus in Hercule Oetaeo.
Sic ille.

1942. *Parce. nam virtus mihi*] Flor. *parce jam
virtus mihi.*

1944. *Unde sonus*] Flor. *Unde unde sonus trepidas
aures feris?*

VARIORUM.

1940. *Quid me*] Prodit Hercules ex loco ex-
traordinario, qui erat sublimis sine machina, &
ex quo numina in theatrum introducebantur, Jul.
Scaliger in Historico. DELRIUS.

1940. *Tenentem*] Herculem in coelum relatum:
alii Engonasin, alii Martis stellam putant. FAR-
NABIUS.

1941. *Coeloque*] Vel quod Jove satus fuerit;
vel ex opinione Platonica, animas priusquam in
corpora demitterentur in coelo fuisse. FARN.

1941. *Planctu*] Viventium planctu luctuque
nimio manes offendi creditum. *Tu manes ne laede
meos & parce solutis Crinibus, & teneris Delia parce
genis.* Tibull. l. i. 81. FARNABIUS.

1946. *Chaos*] Infernum & mors. FARN.

- Vicisti rursus Noctis loca,
 1950 Puppis & infernae vada tristia.
 Pervius est Acheron jam languidus,
 Et remeare licet soli tibi.
 Nec te Fata tenent post funera.
 An tibi praeclusit Pluton iter,
 1955 Et pavidus regni metuit sibi?
 Certe ego te vidi flagrantibus
 Impositum silvis, cum plurimus
 In coelum fureret flammae metus.
 Arxisti certe; verum ultima
 1960 Non tenuere tuas umbras loca.
 Quid timuere tui manes precor?
 Umbra quoque est Diti nimis horrida.
Herc. Non me gementis stagna Cocyti tenent,
 Non puppis umbras furva transvexit meas.
 1965 Jam parce, mater, questibus. Manes semel
 Umbrasque vidi: quidquid in nobis tui
 Mortale fuerat, ignis evictus tulit.

Pa-

GRONOVII.

adscripterat.

1949. *Vicisti rursus Noctis loca.*] Fl. *Mortis loca.*
 1957. *Cum pluribus In coelum fureret flammae mi-*
nis] Flor. *cum plurimus In coelum fureret flammae*
metus. id est, multa & formidabilis flamma. Sed
 & statim, *cur te cur ultima.* non certe *verum ultima.*
 Videntur igitur ita legendi hi versus: Certe ego te
 vidi flagrantibus Impositum silvis, cum plurimus In
 coelum fureret flammae metus. Arxisti. cur te, cur,
 ultima Non tenuere tuas umbras loca?

1962. *Umbra quoque est Diti*] Flor. *Ditis.* Sed
 ego malim: *Umbra quoque es Diti nimis horrida.*

1963. *Non me rigentis stagna*] Flor. *gementis.*
 Optime. nam inde nomen. *Καύου* lamentari,
 ejulare.

1967. *Ignis injectus tulit.*] Fl. *ignis evictus tulit.*
 Supra: *Quod animum in orbe ricerat nondum malum,*
Et flamma victa est. Grotius, *ingestus vel invitus*

VARIORUM.

1950. *Puppis*] *Cymbae Charontis.* FARN.
 1951. *Acheron*] *Agam. v. 12.* FARN.
 1954. *An tibi*] *Sup. v. 1919.* FARN.
 1955. *Pavidus*] *Ne regnata illi eriperes metu-*
ens. FARN.
 1959. *Ultima loca*] *Inferna, Tartara.* FARN.
 1961. *Quid timuere*] *Quam tui partem timuere*
manes? an & umbram tuam? vid. sup. quae ad
 v. 1706. FARN.
 1963. *Cocytus*] *Agam. v. 12.* FARN.
 1965. *Semel*] *Dum in vivis eram.* FARN.
 1966. *Quidquid*] *Anima coelum petiit, corpus*
in cognata elementa, unde ortum, abiit. puta-
bant autem ἀνδράσι illi fautores oportere ter-
renum illud omne corpori admixtum comburi,
 ut

Paterna coelo pars data est, flammis tua.

Proinde planctus pone, quos gnato paret

1970 Genitrix inerti. luctus in turpes eat.

Virtus in astra tendit, in mortem timor.

Praesens ab astris, mater, Alcides cano;

Poenas cruentus jam tibi Eurystheus dabit.

Curru superbum vecta transcendes caput.

1975 Me jam decet subire coelestem plagam.

Inferna vici rursus Alcides loca.

Alcm. Mane parumper. cessit; ex oculis abiit;

In astra fertur. fallor, an vultus putat

Vidisse gnatum? misera mens incredula est.

Es

GRONOVII.

1976. *Inferna vinco*] Flor. *Inferna vici*.

1979. *Misera mens incredula est.*] Sic Flor. & est id ipsum quod in Thyeste: *Proprium hoc miseris sequitur vitium, Nunquam rebus credere laetis.*

VARIORUM.

ut immortalis quis fieret. FARN.

1968. *Flammis tua*] D. Cyprianus in lib. de Idolor. vanitate: *Castor & Pollux alternis moriuntur, ut vivant: Aesculapius, ut in Deum resurgat, fulminatur: Hercules, ut hominem exuat, Oetaeis ignibus concrematur.* Quae verba eadem inveni in Minucii Felicis Octavio. Suspicio unum ab alio accepisse; vel in alterutrius librum inserta à philoglossariis. Arnobius lib. 4. ita scribit: *Plutarchus Herculem post comitalis morbi ruinas in cineres dissolutum prodidit.* Quod nonnulli, completo nondum trigésimo aetatis anno, volunt accidisse: & ab hac ejus miserâ natum proverbium: *Ardens tunica.* Manethon autem, Eusebius & D. Isidorus, sunt auctores, Herculem anno vitae 52. cum in morbum pestilentem incidisset, sanitate desperatâ, ob cruciatus acerbiter, sese in flammam injecisse. Aristoteles bile atrâ agitatum violentas sibi manus censet intulisse. Putabant, ut quis immortalis fieret, terrenum omne corpori admixtum, igne prius comburi oportere. sic Ceres 4. Fastorum, volens Triptolemo immortalitatem conferre: *Inque foco corpus pueri*

servente favillâ Obruît, humanum purget ut ignis onus. Martianus Capella, de Philologiâ in coelum transferendâ, lib. 2. formae ac substantiae coepit formidare corporeae. Quippe perferendos flammarum coelestium globos, & ignes ardentium siderum mortalibus adhuc artibus, & gracilem macilitate siccatis, non incassum tremebundâ formidat. DELRIUS.

1969. *Quos gnato paret*] Supra v. 1835. FARN.

1971. *Virtus*] Fortes virtus sua coelo & immortalitate beat, ignavorum memoriam una cum corpore mors absorbet. FARN.

1972. *Cano*] Tibi praedico. FARN.

1973. *Poenas cruentus*] Ab Herculis filiis enim & Iolao apud Marathonem postea devictus est. vel ut alii ejus ab Hylo interempti caput ad Alcmenam allatum. FARNABIUS. Vide Euripidem Heraclidis; à quo Strabo lib. 8. dissentit. Euripides scribit Eurystheum non in pugna ab Iolao interemptum, sed in pugna captum, vivum Alcmenae traditum fuisse. Strabo autem lib. 8. Εὐρυσθένης μὲρ οὐκ ἐργάσας εἰς Μαραθῶνα ἐπὶ τοῖς Ἱεροκλῆος παῖδας καὶ Ἰόλαον, βοηθούσῃσι Ἀθηναίων, ἰστέον] περὶ τὴν μάχην καὶ τὸ μὲρ ἄπο σῶμα Γαργητοῖ ταφῆται, τὴν δὲ κεφαλὴν χερσὶς αὐτῆς Κορίνθου, ἀπὸ ἀμαξίων. Pausanias in Atticis simpliciter ab Iolao caesum testatur, non addens in pugna an à pugna idipsum contigerit. DELRIUS.

1976. *Vinco*] Alii *Vito*. FARNABIUS.

1979. *Misera*] Vid. 312. Herc. Fu. FARN.

1980. Es

1980 Es numen, & te mundus aeternus tenet.

Credo triumphis. regna Thebarum petam,
Novumque templis additum numen canam.

GRONOVII.

1981. *Credo, triumphas.*] Quare ineptum dicit Scaliger, quod prius legebatur: *Credo triumphis?* Nempe quia & Lipsius prorsus *καταθέω* coniecit: *lo triumphe*. Nimis properarunt. Credo, inquit, victoriis tuis & maximis rebus gestis: illae enim jamdudum coelo te dignum omnibus persuaserunt. Nam ipsa sibi num credere debeat, dubitat.

VARIORUM.

1980. *Et mundus*] *Mundus*, id est, Coelum. Tamen liber, *numen aeternum*. haud improbe. Sequenti versu velim. *lo triumphe*. Et usurpo libens,post longam cum vitiis in hac Fabulâ pugnam. quae ipsa (uno verbo dicam) vitium: nec in ullo scripto manifestius *θεύαγμα & ὄγκος*. LIPSIUS.1982. *Novumque templis*] Scribit Pausanias Eliac. 1. se à Thasiis accepisse, Thasi esse Tyrium Herculem, jam initio ab illis cultum; qui cum se Graecis adjunxissent, simul Thebanum Herculem eo honore prosequi coeperunt. Marathonios tamen affirmare se mortalium primos Herculi divinos honores exhibuisse. sed Aristides id Atheniensibus adscribit, in Panathenaica. In quibusdam Thasiorum nummis argenteis vidi Herculis simulacrum cum clava & leonis exuviis. DELR.

CHORUS.

*Herculis καταθέωσσι adspirat Chorus, novumque numen adorat.***N**Umquam Stygias fertur ad umbras
Inclita virtus. vivite fortes;1985 Vos Lethaeos saeva per amnes
Nec fata trahent. sed cum summas
Exiget horas consumpta dies,
Iter ad superos gloria pandet.
Sed tu domitor magne ferarum,1990 Orbisque simul pacator ades.
Nunc quoque nostras respice terras:
Et si qua novo bellua vultu
Quatiet populos terrore gravi,
Tu fulminibus frange trifulcis.1995 Fortius ipso genitore tuo
Fulmina mittes.

VARIORUM.

1983. *Nunquam*] Sup. v. 1835. & 1969. FARN.1989. *Tu domitor*] Hercules. FARN.1992. *Bellua*] Monstrum, tyrannus. FARN.1994. *Tu fulminibus*] Supra v. 6. FARN.1994. *Trifulcis.*] Trifulcum dicitur fulmen, propter ignes trium superiorum siderum ad terram deceduos, quorum summus ex nimio Saturnihumore infuscat, *ἀέρας*: imus ex ardore Martis cremat dissipatque, *ψολός*; medius è clara Jovis subtilitate penetrat etiam illacis operimentis *καταβάτης*. Jovi rursus tres datae sunt Manubiae, Minores, quae moncant; Majores quae XII. deorum concilio missae discutiant: Maximae, quas Jupiter eorundem nutu jaculatus, accendit, disperdit, imis summa commutat. FARN.

L. AN.

L. ANNAEI SENECAE
OCTAVIA.
PERSONAE.

OCTAVIA. NUTRIX OCTAVIAE. CHORUS Romanorum.
SENECA. PRAEFECTUS. POPPAEA. AGRIP-
PINA. NERO. NUNCIUS.

ARGUMENTUM.

Claudius Drusus Caesar Messalinae, quae illi Britannicum & Octaviam pepererat, quod Silio nupsisset, mori iussae, Agrippinam filiam fratris sui Germanici, viduam Cn. Dom. Aenobarbi Neronis superinduxit; cuius filio Neroni Octaviam suam in matrimonium dedit. Claudio & Britannico veneno sublati, Nero Imp. Octaviam, quam oderat, repudiat, Poppaeam Sabinam ducit. cuius divortii causa commoti populi tumultum multa caede reprimunt, & Octaviam in Pandatariam ablegatam interfici iubet.

ACTUS PRIMUS.

OCTAVIA.

Vitae pertaesa miseras suas deflet Octavia.

JAm vaga coelo sidera fulgens
Aurora fugat: surgit Titan
Radiante coma, mundoque diem
Reddit clarum.

5 Age tot tantis onerata malis,

GRONOVII.

5. **E** *Ja age tantis*] Gruterus dedit, 'Age tot
annis; etsi nec aspernetur, Age tot tantis,

nec *Age tot tantisque*: quae omnia in scriptis
reperiuntur. Sed plurimum simul & meliorum est.
Age tot tantis, admissum quoque à Delrio, hia-
tu, ut ait recepto. Certe haec de hiato opinio
Bbb bb 7. M-

Re-

- Repete assuetos jam tibi questus,
 Atque aequoreas vince Alcyonas;
 Vince & volucres Pandionias:
 Gravior namque his fortuna tua est.
 10 Semper genitrix deslenda mihi,
 Prima meorum caussa malorum,
 Tristes questus
 Natae exaudi, si quis remanet
 Sensus in umbris. utinam ante manu
 15 Grandaeva tua mea rupisset
 Stamina Clotho; tua quam moerens
 Vulnera vidi,
 Oraque foedo sparsa cruore!
 O lux semper funesta mihi!
 20 Tempore ab illo lux est tenebris
 Invisa magis.
 Tulimus saevae iussa novercae,

GRONOVII

ista subjiçendi causa fuit. Sed hic si hiatus est, veteribus placuit. Livius lib. 5. *Videte quot res quam inutiles sequantur illam viam consilii.* Eodemque in oratione Camilli: *tot tam valida oppida.* lib. 21. *inter tot tam effrenatarum gentium arma.* l. 25. *Unde tot hostes tam subito exciti prope deleti exercitu forent.* Sic scribendum est apud Florum lib. 4. cap. 12. *tot tam fortibus, tam subito, tam cum consilio venientibus.* Ubi vulgo, *tunc tam fortibus.* Auctor de bello Afric. *tot tam claris victoriis partis.*

20. *Lux est tenebris*] Auctorem scripsisse cenſeo: *Tempore ab illo lux o tenebris Invisa magis.*

VARIORUM.

7. *Alcyonas*] Aves illae in quas mutati sunt Ceyx rex Trachinis in Aegaeo submersus cum Alcyone uxore, Neptuni filia. quibus avibus nificandis, mare pacatur, quod tempus *Alcedonia* dicitur. Vide Agam. v. 674. FARNABIUS.

8. *Volucres Pandionias*] Lusciniam & hirundinem, in quas mutatae Procne & Philomela Pandionis regis Athenarum filiae, Agamem. v. 665. FARN.

10. *Genitrix*] Valeria Messalina; quam cum super cetera dedecora etiam Claudius C. Silio nupſiſſe comperiſſet, supplicio affecit. DELRIUS.

10. *Deslenda*] Dedecore tuo vel morte propter seq. FARNABIUS.

13. *Si quis*] Poëtis hoc familiare, ut simulcris huius apud inferos mancant memoria & affectus. FARN.

15. *Mea*] Vitae meae abscidisset telam Parca. Herc. Fur. v. 558. FARN.

16. *Tua quam*] Claudius Valeriam Messalinam repudiatis Urgulanilla & Aelia Paetina uxorem duxit. insatiatae libidinis mulier praeter alia dedecora C. Silio nupſit, quod ubi comperiſſet Imperator supplicio affecit; illa autem cum timide & frustra ferrum pectori & jugulo admovisset, à tribuno tandem confossa interiit. FARN.

22. *Novercae*] Agrippinae: haec mortua Messalina, Claudio patruo suo nupſit. DELRIUS.

24. *Tri-*

Hosti-

Hostilem animum , vultusque truces.

Illa illa meis tristis Erinny

25 Thalamis Stygios praetulit ignes:

Teque extinxit, miserande pater,

Modò cui totus paruit orbis

Ultra Oceanum, cuique Britanni

Terga dedere,

30 Ducibus nostris ante ignoti,

Jurisque sui.

Conjugis (heu me) pater infidiis

Oppresse jaces; servitque domus

Cum prole tua capta tyranno!

VARIORUM.

24. *Tristis*] Nuptiis infausti exitus furias statuunt auspices & pronubas. Nam mihi nec Juno, nec Hymen, sed tristis Erinny, Praetulis infaustas sanguinolenta facies. Ovid. vid. Med. v. 17. FARN.

26. *Extinxit*,] Boleto venenato Claudium Agrippina sustulit. FARN.

26. *Pater*.] T. Claudii. FARN.

27. *Cui totus*] Namque Ille Britannos ultra noti Litora ponti & coeruleos Scuta Brigantas dare Romanis Colla casenis jussit, &c. FARN.

30. *Ducibus*] Noti & quidem tentati Julio Caesari, sed non subacti: ut & Augusto. FARN.

32. *Conjugis*] Tuae, Agrippinae, supra v. 22. FARN.

33. *Oppresse*] Boleto venenato. DELRIUS.

34. *Tyranno!*] Neroni. FARNABIUS.

NUTRIX OCTAVIAE.

Propter alumnae suae Octaviae calamitatem sublimis & aulicae vitae conditionem execratur.

35 **F**ulgore primo captus, & fragili bono
Fallacis aulae quisquis attonitus stupet,
Subito labantis ecce Fortunae impetu
Modò praepotentem cernat everfam domum,
Stirpemque Claudii, cujus imperio fuit

Subje-

VARIORUM.

35. *Fragili bono*] Interpretantur *facili*, inconstanti: haud male tamen legatur, *fragili*. RAPHEL.

35. *Facili*] Levi, vel quod etiam malis citra virtutem contingat. FARNABIUS.

37. *Latentis*] Al. *Labantis*. FARN.

Bbb bb 2

40. Li-

- 40 Subjectus orbis; paruit liber diu
Oceanus, & recepit invitus rates.
En qui Britannis primus imposuit jugum,
Ignota & ante classibus texit freta,
Interque gentes barbaras tutus fuit,
45 Et saeva maria; conjugis scelere occidit,
Mox illa gnati. cujus extinctus jacet
Fratr venenis. moeret infelix soror,
Eademque conjux. nec graves luctus valet
Ira coacta tegere. crudelis viri
50 Secreta refugit semper, atque odio pari
Ardens mariti, mutua flagrat face.
Animum dolentis nostra solatur fides,

Pie-

GRONOVII.

42. *En qui Britannis*] De hac Claudii victoria sunt bella aliquot epigrammata in Catalectis. In quorum uno: *Conspexit devicta tuo Germania, Caesar, Subdidit insucto colla premenda iugo.* Delrius corrigit, *Britannia, Caesar*: nam quod passim in lapidibus & numinis vocetur *Germanicus*, propter leviculas victorias à legatis ejus partas fieri: unam vero ejus expeditionem in Britanniam fuisse. Sane mentio *Germaniae* ibi locum non habet. Nomen autem *Germanici* non ob leviculas victorias, sed fratre majore in Juliam familiam adoptato statim sumpsisse Claudium testis Suetonius. Itaque scripsit auctor: *Germanice Caesar.* Dio lib. lx. Οὐ τὴν μὲν Τηϊέραν Κλαυδίου Νέρωνος Γερμανικὸς, ὁ δὲ Δελίου, ὃ τὴν Αἰλίας πρῶτος ἦν, τὴν αὐτοκρατορίας ἀρχὴν ἴλαται. Nam & *Britanniae* mentionem ibi commodam esse negant versus praecedentes

50. *Odio pari Ardens mariti*] *Pari* quo referes? Forte tamen ad tempus & *non semper*. Sed quomodo *mutua*, quum nullo etiam verbo dictum sit Neroni Octaviam odio esse? Scribe: *atque odio pari Ardet maritus: mutua flagrant face.* Exposuit scelera Neronis: hinc luctum & male dissimulatam iram uxoris: tum ut solent odisse improbi, quos injuste laeserunt, malevolentiam mariti: denique de ambobus, mutuum gerunt animum, utrimque offensum & minacem.

VARIORUM.

40. *Liber diu*] Pop. *Britanniae diu liberi* FARN.
41. *Rates*] *Nostras, Romanas.* FARN.
42. *En qui Britannis*] Sup. vers. 28. FARNABIUS. Restitutio hujus loci Josepho Scaligero debetur. antea enim legebatur: *En qui ora Tanais primus imposuit iugo.* vide Catligationes ejus in Catullum, Tib. & Prop. COMMEL. Refingendum esse conjiciebat N. Heinsius: *En qui arsa Tamesi primus imposuit iuga.* vid. Syllog. Epist. à Cl. Burm. edit. Tom. 2. pag. 826. SCHRODERUS.
43. *Ignota tantis*] Probo conjecturam praecceptoris mei Lipsii: *Ignota & ante.* atque utinam vel unus codex ei fidem etiam adstrueret, ad eum mihi iret lectio vulgata: GRUTERUS.
46. *Gnati*] *Neronis.* inf. v. 305. FARNABIUS.
47. *Fratr venenis.*] *Britannicus frater Octaviae uterinus; Neronis, per adoptionem Claudii: quem Nero, ut imperium solos & sine aemulo obtineret, Locustae veneficae opera sustulit.* FARNABIUS.
48. *Eademque*] *Octavia, quam duxerat adoptatus à Claudio Nero.* FARN.
49. *Crudelis*] *Maritum averfata, non sustinet sola cum illo esse.* FARN.
50. *Odio pari*] *Octavia Neronem haud minus odit, quam ipsam Nero.* FARN.

53- Mu-

Pietasque frustra. mutat immitis dolor
 Consilia nostra. nec regi mentis potest
 55 Generosus ardor, sed malis vires capit.
 Heu, quam nefandum prospicit noster timor
 Scelus. quod utinam numen avertat Deum!

VARIORUM.

53. *Mutat*] Dolor facit, ut Octavia meorum

consiliorum immemor ultionem meditetur. FARNABIUS. Exemplaria Ortelianum & Aldinum, *mittit*, id est, rejicit, spernit. RAPHEL.

OCTAVIA. NUTRIX.

*Lugentem Octaviam nutrix consolatur, & à vindicta,
 quam cogitat, debortatur.*

Oct. **O** Mea nullis aequanda malis
 Fortuna! licet repetam luctus:
 60 Electra tuos. tibi moerenti
 Caesum licuit flere parentem;
 Scelus ulcisci vindice fratre,
 Tua quem pietas hosti rapuit,
 Texitque fides: me crudeli
 65 Sorte parentes raptos prohibet
 Lugere timor, fratrisque necem
 Deslere vetat, in quo fuerat
 Spes una mihi,
 Totque malorum breve solamen.

VARIORUM.

58. *Nullis*] Omnibus major. FARNABIUS.

59. *Luctus*] Electra enim apud Sophoclem largiter Agamemnonem ab Aegistho & Clytemnestra caesum deslet, expectans interim ut Orestes aliquando reversus patris caedem ulcisceretur. FARN.

63. *Hosti rapuit,*] Matri & Aegistho. vid. Agam. v. 920. FARN.

Nunc

65. *Prohibet Lugere timor,*] Acerbum hoc & crudele Cicero in Pisonem. *Quis hoc fecit ullâ in Scythiâ tyrannus, ut eos quos luctu afficeret, lugere non sineret?* moerorem relinquis, moeroris auferis insignia. eripis lacrymas, non consolando, sed minando. DELRIUS.

66. *Fratrisque*] Britannici. sup. v. 47. FARN.

67. *Deslere vetat,*] Quod tyrannicum & acerbum est. FARN.

69. *Totque*] *Stat magni nominis umbra, & ut quer-*

Bbb bb 3.

- 70 Nunc in luctus servata meos,
Magni resto nominis umbra.
Nutr. Vox (heu) nostras perculit aures
Tristis alumnae.
Cessas thalamis inferre gradus
- 75 Tarda senectus? *Oct.* Excipe nostras
Lacrimas, nutrix, testis nostri
Fida doloris. *Nutr.* Quis te tantis
Solvat curis, miseranda, dies?
Oct. Qui me Stygias mittet ad umbras.
- 80 *Nutr.* Omina (quaeso) sint ista procul.
Oct. Non vota meos tua nunc casus,
Sed fata regunt. *Nutr.* Dabit afflictæ
Meliora Deus tempora mitis.
Tu modò blando vince obsequio
- 85 Placata virum. *Oct.* Vincam saevos
Ante leones, tigresque truces,
Fera quam saevi corda tyranni.
Odit genitos sanguine claro,
Spernit superos hominesque simul,
- 90 Nec fortunam capit ipse suam,

Quam

GRONOVII.

70. *Luctus servata meos,*] Immo *meros*. Erat superstitie fratre aliquod intervallum luctus, nunc unus & perpetuus est.

VARIORUM.

quercus truncus non frondibus efficit umbram. Lucan. de Pompejo. FARN.

75. *Tarda senectus?*] *Mea*, id est, cur ego seniotarda cello thalamos Octaviae ingredi? FARN.

79. *Qui me*] Dies sc. ille quo moriar. FARN.

86. *Ante leones,*] Haec de Nerone eiusque immani saevitiâ Octavia, leonibus ipsum & ti-

gribus comparans; quemadmodum & divus Paulus 2 ad Timoth. cap. 4. vers. 17. de eodem Nerone loquens, *liberatum se*, ait, *de ore LEONIS*. Facit huc vel maxime, insignis ex veteri Scholiaste Juvenalis locus, ubi inter alia ad Sat. 5. ita habet: *Seneca ab Agrippina erudiendo Neroni in palatium adductus saevum immanemque natum & sensit cito & mitigavit.* Inter familiares tamen solitus dicere: *Non fore saevo illi LEONI, quis, gustato semel hominis cruore, ingenua redeat saevitia.* PONTANUS.

90. *Nec fortunam*] Secunda Fortuna ebrius & elatus sibi temperare non potest, nec se intra officii fines continere. FARNABIUS.

- Quam dedit illi per scelus ingens
 Infanda parens. licet ingratum
 Dirae pudeat munere matris,
 Hoc imperium cepisse; licet
 95 Tantum munus morte rependat:
 Feret hunc titulum post fata tamen
 Foemina longo semper in aevo.
Nutr. Animi retine verba furentis.
 Temere emissam comprime vocem.
 100 *Oct.* Toleranda quamvis patiar, haud umquam queant,
 Nisi morte tristi, nostra finiri mala.
 Genitrice caesa, per scelus rapto patre,
 Orbata fratre, miseriis, luctu obruta,
 Moerore pressa, conjugii invisa, ac meae
 05 Subjecta famulae, luce non grata fruor;
 Trepidante semper corde, non mortis metu,

Sed

GRONOVII.

90. *Toleranda quamvis patiar,*] Lipsius, quae-
 ut sit sensus: possim coërcere animum, si
 o ea feram, quae alius ferat: & laudat Del-
 Grutero non videtur opus, ut dilabamur ad
 conjecturas: *quamvis* enim *toleranda* poni pro
 libet, h. e. extremis & ultra quae nihil queat
 ari. At vis particulae contraria est: nam
vis toleranda sunt omnino *toleranda*, ut in
 iplo, quod ipse subjicit, *quamvis parvae late-*
sunt valde parvae. Mihi nec sequentia vi-
 ar bene subnecti, nisi scribas: *Toleranda quae-*
iterer. at nunquam queunt, Nisi morte tristi,
finiri mala.

VARIORUM.

. *Scelus*] Caedem Claudii mariti & Britan-
 niovigni. Sup. v. 45. FARN.

. *Licet*] Licet matrem Agrippinam, cujus
 ficiis imperium adeptus est, mori jusserit.
 v. 305. FARN.

96. *Titulum*] Parti filio imperii. quod per ma-
 tris suae scelus imperat Nero. FARN.

100. *Toleranda quamvis*] Haec scena à superio-
 re non divellenda fuit, quod codex Manuscriptus
 indicat. FABRITIUS. Lips. emendat, *Quaevs*.
 hac mente: animo meo moderari & linguam
 coërcere vis; possem equidem si *toleranda*, &
 quae sola mors finiat. FARNABIUS. Non vide-
 tur necesse ut dilabamur ad conjecturas. *quamvis*
 enim *toleranda* ponitur pro *quamlibet*, hoc est ex-
 tremis, & ultra quae nihil queat tolerari. Sic
 Cicero: *quamvis parvis Italiae latebris contentus*
esset. Virgilius: *Ut quamvis avido parerent arva*
colono. Noster Hercule Oetaeo, v. 1860. *expedi*
in plaustris tamen Defessa quamquam brachia. GRU-
 TERUS.

101. *Tristi*] Amara, acerba. DELRIUS.

105. *Famulae*] Poppaeae, è familia concubi-
 nae (inf. v. 191.) equiti quidem Rom. ante nu-
 ptiae, quam superinduxit Nero die duodecimo
 post divortium Octaviae. infr. v. 719. FARNAB-
 IUS.

107. *Abis*

- Sed sceleris. absit crimen à fatiis meis:
 Mori juvabit. poena nam gravior nece est
 Videre tumidos & truces miserae mihi
 110 Vultus tyranni, jungere atque hosti oscula;
 Timere nutus; cujus obsequium meus
 Haud ferre posset, fata post fratris, dolor,
 Scelere interemti; cujus imperium tenet
 Et morte gaudet auctor infandae necis.
 115 Quam saepe tristis umbra germani meis
 Offeritur oculis, membra cum solvit quies,
 Et fessa fletu lumina oppressit sopor!
 Modò facibus atris armat infirmas manus,
 Oculosque, & ora fratris infestus petit:
 120 Modo trepidus idem refugit in thalamos meos.
 Persequitur hostis, atque inhaerenti mihi
 Violentus enssem per latus nostrum rapit.
 Tunc tremor, & ingens excutit somnos pavor,

Re-

GRONOVII.

118. *Modo facibus atris*] Suspitor fuisse: *Nunc facibus atris*: & mox, *Nunc trepidus idem*. Nam quod in Troadib. vers. 945. pariter corruptum existimo: ut & in Phoenis. v. 221. malo cum Raphelingio: *Et laticis haustu*.

VARIORUM.

107. *Absit crimen*] Nullum neci meae praetextatur crimen. quam tamen adulterii crimine postea adeo impudenter insinulavit, ut omnibus in quaestione negantibus, Anicetus eam à se dolo stupratam fateretur. Quin & adulterii cum Alexandrino tibicine & abacti partus falso criminabatur. FARN.

112. *Haud ferre posset*,] Fortassis: *Haud ferre potis est*: ut saepe Lucretius.

114. *Morte gaudet*] Imperii sorte & parte quae ipsi ex morte Brit. obtigerat, Lipsi. itaque; *sorte* legendum autumat. FARN.

115. *Umbra*] Homicidae scelerum suorum

conscientia territi opinioni de furis & occisorum umbris sceleratos persequentibus viam fecerunt. FARNABIUS.

116. *Membra cum solvit quies*] Membrorum enim compages somno solvuntur, auctore Paulo Aegineta l. i. c. 97. Homerus Odyss. 6. *Εἰδὲ δ' ἀπαλειθεῖσα, λυθὲν δ' αἱ ψαῖα πάντα*. quare ab eodem somnus vocatur *λυσιμελής*, quemadmodum & ab Apollonio 4. Argon. & Orpheo in hymnis. DELRIUS.

119. *Fratris infestus*] Neronis illi per adoptionem fratris. FARNABIUS.

122. *Violentus enssem*] Non hallucinatur hic Farnabius, qui haec ad Britannici umbram referat, quae Neronem in thalamos Octaviae refugientem infesta persequatur. Posses alioquin intelligere de Nerone ipso, vicissim se à Britannici furis defendente, eique per latus uxoris Octaviae ferrum adigente. Posses, inquam, siquidem ut veneno interemtum Britannicum, sic ferro & aperta vi petatum à Nerone eundem unquam fuisse constaret. SCHRODERUS.

122. *Violentus*] Celeriter agere videtur enssem

Renovatque luctus & metus miserae mihi.

125 Adice his superbam pellicem, nostrae domus
Spoliis nitentem; cujus in munus suam
Stygiae parentem natus imposuit rati;
Quam dira post naufragia superato mari
Ferro interemit, saevior pelagi fretis.

130 Quae spes salutis post nefas tantum mihi?
Inimica, victrix, imminet thalamis meis.
Odioque nostri flagrat, & pretium stupri
Justae maritum conjugis captat caput.
Emergere undis, & fer auxilium tuae

135 Gnatae invocanti, genitor; aut Stygios sinus
Tellure rupta pande, quo praeceps ferar.
Nutr. Frustra parentis invocas manes tui,
Miseranda, frustra. nulla cui proles suae
Manet inter umbras cura: qui gnato suo

Prae-

GRONOVII.

133. *Conjugis captat caput*] Non fert sermo Latinus. Scribe: & pretium stupri Justae maritum conjugis poscit caput. Cicero: *Iste inventus est, qui parentes pretium pro sepultura liberorum posceret. Et, magistratum Sicyonium nummos poposcit.*

134. *Emergere undis*] Lipsius, etsi multa hic impura, purius putat: *Emerge te undis.* Delr. è *Mf. Emerge undis*, ut sit hiatus. Grutero rursus non videtur opus, ut quid immutetur. At quis tam impurus, ut *Undas* dixerit pro inferis? Lege: *Emerge ab Umbris.*

VARIORUM.

in latus meum, dum petit Neronem mihi inhaerentem ut se tueatur. FARNABIUS

125. *Adice*] Prima syllaba corripitur, more hujus Poëtae: ut suprain Thyeste, *Adicis fratri*, colla percussa amputat. Et in Hercule Oetaeo, *Obici seris monstrisque, virtutem putas?* FABRITIUS.

125. *Nostrae*] Augustae, imperialis. FARNABIUS.

127. *Stygiae*] Solutili, cujus laxatae naufragio periret. inf. v. 311. FARN.

129. *Ferro*] Inf. v. 358. FARN.

129. *Fretis*] Quae illi pepercerant. FARN.

130. *Nefas*] Matris suae caedem. FARN.

132. *Et pretium*] A marito poscit caput meum; quae vera conjux sum, in praemium stupri. FARNABIUS.

133. *Justae maritum conjugis*] A Nerone pro praemio poscit meam necem, quae justa ipsius uxor sum. Claudius enim Octaviam Neroni, quem adoptaverat, in matrimonium traditurus, ne soror fratri nuberet (nam sororem, ne adoptivam quidem durante adoptione ducere leges sinebant) eam prius alteri in adoptionem dedit; ut, eo modo in alienam familiam transiens, juste Neroni nuberet. Erat ergo Octavia justa Neronis uxor. quid vero inter justam & injustam uxorem intersit, docet Raevardus lib. 4. de juris ambiguitatibus cap. 16. DELRIUS.

138. *Nulla*] Cui vivo nulla proles cura, nedum mortuo. FARNABIUS.

139. *Gnato*] Britannico. FARN.

Ccc cc

140. Jan-

- 140 Praeferre potuit sanguine alieno satum,
Genitamque fratris conjugem captus sibi
Toris nefandis flebili junxit face.
Hinc orta series facinorum, caedes, doli,
Regni cupido, sanguinis diri sitis;
145 Mactata loceri concidit thalamis gener
Victima, tuis ne fieret hymenaeis potens.
Prô facinus ingens! foeminae est munus datus
Silanus, & cruore foedavit suo

Pa-

GRONOVII.

141. *Fratris conjugem captus*] Lipsius, *Genitamque fratre conjugem captam*. Delr. ait ab historiae veritate se compelli castigare: *Genitamque fratris conjugem captam*. Gruterus ait omnia bene se habere, si *genitam* interpretemur *natam*. Sed quis ita loquitur? Tum ne sic quidem omnia bene se habent. Scribe: *Genitamque fratre conjugem incestus sibi Tori nefandi flebili junxit face*,

VARIORUM.

140. *Sanguine*] Neronem quem peperit Agrippina filia Germanici Neroni filio Antoniae. FARNABIUS.

142. *Toris nefandis*] Fratris enim vel sororis filiam uxorem ducere non licet. Suetonius Tranquillus lib. 5. Agrippinae, inquit, Germanici fratris sui filiae per jus osculi & blanditiarum occasionibus inlectus in amorem, subornavit proximo Senatu qui cogerent se ad ducendam eam uxorem, quasi reip. interesset, dandamque ceteris veniam talium conjugiorum; quae ad id tempus injusta habebantur, ac, vix uno interposito die, confecit nuptias, non repertis qui sequerentur exemplum, excepto libertino quodam, & altero primipilari; cujus officium nuptiarum & ipse una cum Agrippina celebravit. Eadem à Cornelio Tacito lib. 12. commemorantur, nisi quod Tacitus unum Taledium Severum equitem Romanum exemplum hoc secutum fuisse refert. DELRIUS.

142. *Flebili face*] Tristibus & infaustis nuptiis. Theb. v. 263. & 507. Med. v. 17. adde quod xxx. Senatorum & Romanorum equitum innu-

merorum caede, nuptias has celebravit. FARNABIUS. Facem hanc sponsae mater praeterebat. noster inferius; — *dira cui genitrix facem Accendit* — & actu 3. Agrippina dicit se Stygiarum facem Neronis & Poppaeae nuptiis praeferre. licet itaut sciam ex Graeco hoc an Romano more dicatur. Vide supra Medae versu 27. Romae enim pueri videntur facem praetulisse. In Plauti Casina Villicus Cholino armigero servo minatur, *Primo omnium lucebis huic novae nuptiae facem*. Catullus: *Tollite o pueri facem*. apud Graecos & plebsque Barbaros hoc munus matris erat, ut ostendit Euripides in Iphigenia Aulidensi, apud quem jubenti Agamemnoni domum rediret, dicentique curaturum se omnia, quae ad filiae nuptias pertinerent, respondet Clytaemnestra; — *τίς δ' ἀναγκή φλόγα; Ἀγ. ἰγὼ παρὶς φῶς ὁ νόμος ἀπὸ τῆς Κλο. ἢ ὁ νόμος δὲ* — & in Phoenissis ait Jocastae, *ἰγὼ δ' ὅτι οὐκ ἀνέψα φῶς Νέκλεος ὁ γάμος, ὡς ἀπὸ μακαρίας*. In Troadibus cum Cassandra furore percita sibi ipsi facem praeferreret non aliam ob causam dixit Hecuba: *ἡ δὲ ἀπὸ πυρφορέας Μανίας δούλοιο*. Apollonii scholiastes Argonaut. 4. *τοὶ παλαιοὶ τὰς μητίδας τῶ γαμήντων ὁ τοῖς γάμοις δαχύνειν τὸν λόγον*. DELRIUS.

145. *Gener*] L. Silanus Octaviae sponso funesto illo nuptiarum die interfectus est. FARNABIUS.

146. *Hymenaeis*] Nuptiis. vid. Phoen. v. 262. FARNABIUS.

147. *Foeminae*] Agrippinae pro munere & victima nuptiali datus. FARN.

148. *Silanus*,] Tres hoc tempore Silani fuerunt, Appius pater, & duo filii M. & L. hic de Lucio Silano fit sermo, qui Octaviae sponso fu-

Patrios penates, criminis ficti reus.

- 150 Intravit hostis (hei mihi) captam domum
Dolis novercae, Principis factus gener,
Idemque gnatus, juvenis infandi ingenii
Capaxque scelerum, dira cui genitrix facem
Accendit, & te junxit invitam metu.
155 Tantoque victrix facta successu ferox,
Ausâ imminere est orbis imperio sacri.
Quis tot referre facinorum formas potest,
Et spes nefandas foeminae, & blandos dolos
Regnum petentis per gradum scelerum omnium?
160 Tunc sancta Pietas extulit trepidos gradus,
Vacuamque Erinys saeva funesto pede
Intravit aulam; polluit Stygia face
Sacros penates; jura Naturae furens
Fasque omne rupit; miscuit conjux viro
165 Venena saeva; cecidit atque eadem sui

Mox

GRONOVII.

156. *Orbis imperio sacri.*] Non orbis est augustus, sed imperium orbis. Scribe igitur: *orbis imperio sacro.*

VARIORUM.

funesto die nuptiarum Claudii & Agrippinae fuit interfectus: auctores Seneca, Tacitus, & Suetonius. DELRIUS.

149. *Criminis*] Incestus conficti & à Vitellio illi objecti. FARNABIUS.

149. *Criminis ficti reus.*] Rem gestam describit Tacitus Annal. lib. xii. c. 3. 4. SCHRODERUS.

150. *Intravit hostis*] Nero hospes, alienus. ut sup. v. 140. FARNABIUS. Nero. sed Moguntin. de ipsamet Octavia; *Intravit hostis.* male. nam loquitur nutrix.

151. *Novercae*] Agrippinae: FARN.

151. *Principis*] Te ô Octavia in uxorem ac-

cepta. FARN.

152. *Gnatus,*] Per adoptionem. FARN.

153. *Dira cui*] Med. v. 16, FARN.

156. *Sacri.*] Augusti. i.e. Imperatori Rom. gubernati. FARN.

160. *Tunc sancta*] Quando Agrippina intravit. FARNABIUS.

161. *Erinys*] Agam. v. 83. Megaera, discordia. FARN.

162. *Aulam*] Augustam domum. FARN.

163. *Jura naturae*] Nam patris nuptiis ad omne flagitium exercita, ardore retinendae potentiae, consueque immanitatis provecta fuit, ut se temulento filio contum & ad incestum paratam obtulerit; & commissum facinus; nisi Senecae astu disjunctum fuisset, ut ex Cluvio & ceteris, uno Fabio Rustico dissentiente, Tacitus commemorat. DELRIUS.

164. *Miscuit*] Sup. v. 26. FARNABIUS.

165. *Cecidit*] Infra v. 305. FARN.

Ccc cc 2

168. JJ

- Mox scelere gnati. tu quoque extinctus jaces
 Deffende nobis semper, infelix puer,
 Modò fidus orbis, columen Augustae domus,
 Britannice, (heu me) nunc levis tantum cinis,
 170 Et tristis umbra; saeva cui lacrimas dedit
 Etiam noverca, cum rogis artus tuos
 Dedit cremandos, membraque & vultus Deo
 Similes volanti, flamma fervens abstulit.
Off. Extinguat & me, ne manu nostra cadat.
 175 *Nutr.* Natura vires non dedit tantas tibi.
Off. Dolor, ira, moeror, miseriae, luctus, dabunt.
Nutr. Vince obsequendo potius immitem virum.
Off. Ut fratrem ademtum scelere restituat mihi?
Nutr. Incolumis ut sis ipsa, labentem ut domum
 180 Genitoris olim sobole restituas tua.
Off. Exspectat aliam Principis sobolem domus:
 Me dira miseri fata germani trahunt.
Nutr. Confirmet animum civium tantus favor.
Off. Solatur iste nostra, non relevat, mala.

Nutr.

VARIORUM.

168. *Sidus orbis.*] Possidonius: ὅτι τοι τὸ μέγιστον καὶ πάντων ἀρχὴ καὶ τέλος καὶ κέντρον καὶ ἀκρότης. Claudius hic Romae quondam memorabile sidus Marcellus, patrum stirpe satus veterum. Commentar. antiquis in Juvenal. legitur, Locustam, nobilem veneficam, à Nerone increpitam, quod Britannico lentum venenum parasset, tam efficax dedisse, ut antequam Britannicum poculum exhauriret, in convivio Neronis expiraret. qua de re citatur ibidem fragmentum Turni Arunci, ex Satyris, quod ita recenseo; *Et quae Caesareas soboles horrenda Locusta Occidit, cuius dum liberat arte Neronem.* DELRIUS.

170. *Cui lacrymas dedit*] Nam ignaram necis, aegerime tulisse scribit Cornel. Tacitus. DELRIUS.

172. *Membraque & vultus*] In libro Regio-

montani post hunc versum haec verba ad marginem adscripta erant: *Hic desunt triginta versus, secundum aliquos; sed nihil deesse credo.* FABRI-
TIUS.

172. *Deo Similes*] Cupidini volueri alato. FARNABIUS.

176. *Dolor, ira*] Foeminae. FARN:

178. *Ut fratrem*] Quorsum obsequium? neque enim ego vel officiis meis corda tyranni vincam, neque ille potest damna mihi pensare. FARN.

181. *Aliam*] Expellice scilicet Poppaea, quam mihi superducere cogitat. FARN.

182. *Me dira*] Ego non alia quam quae fratri meo Britannico fata obtigerunt exspecto. FARNABIUS.

183. *Tantus*] Qui magnus erat in Octaviam. FARNABIUS.

184. *Non relevat,*] Non minuit, non tollit. FARN.

189. *Te*

- 185 *Nutr.* Vis magna populi est. *Oct.* Principis major tamen.
Nutr. Respiciet ipse conjugem. *Oct.* pellex vetat.
Nutr. Invisa cunctis nempe. *Oct.* sed cara est viro.
Nutr. Nondum uxor est. *Oct.* jam fiet, & genitrix simul.
Nutr. Juvenilis ardor impetu primo furit;
190 Languescit idem facile, nec durat diu
In Venere turpi, ceu levis flammae vapos.
Amor perennis conjugis castae manet.
Violare prima quae toros ausa est tuos,
Animumque domini famula possedit diu,
195 Jam metuet eadem, nempe praelatam sibi
Subjecta & humilis: atque monumenta exstruit,
Quibus timorem passa testatur suum.
Et hanc levis fallaxque destituet deus
Volucer Cupido. sit licet forma eminens,
200 Opibus superba; gaudium capiet breve.
Passa est similes ipsa dolores
Regina deum, cum se formas
Vertit in omnes dominus coeli,
Divumque pater:

Et

GRONOVII.

185. *Vis magna populi est.*] Videtur imitatus auctor Neronis verba apud Tacitum lib. 15. ann. *populum Romanum vim plurimam habere, parendumque rei publicae.*

VARIORUM.

189. *Juvenilis*] *Ἄνδρ' ἐπλοτίζων ἀνδρῶν φρένας* (i.e. *ingenium*). FARN.

191. *In Venere*] Ut hic, incestu scilicet. sup. v. 139. FARN.

191. *In Venere turpi.*] Est, qui ad incestum Neronis cum matre referat; de quo Tacit. Annal. lib. XIV. c. 2. Alii ad Poppaeam adulteram.

Gruterus ad Aëten Neronis, de qua cap. modò laudato. SCHRODERUS.

194. *Famula*] Sup. vers. 102. FARN.

195. *Jam metuet eadem*] Ne itidem alia sibi praeferatur, ut illa mihi. FARNABIUS. Forfan, *metuit*. Et nescio, an hos tres versus ullus unquam intellexerit: certe nemo interpretatus est ut debuit. capiunt omnes de Poppaea: sed falso. Aëten concubinam notant; de qua Tacitus bis meminit lib. 13. & Dio Cassius lib. 41. affirmantque Neroni potiore fuisse Octavia. GRUTERUS.

196. *Monumenta*] Signa quibus se jam timere ostendit. FARNABIUS.

202. *Regina*] Juno. FARN.

Ccc cc 3

205. *Pene*

- 205 Et modò pennas sumpsit oloris;
 Modò Sidonii cornua tauri;
 Aureus idem
 Fluxit in imbri. fulgent coelo
 Sidera Ledaë. patrio residet
- 210 Bacchus Olympo. Deus Alcides
 Possidet Heben, nec Junonis
 Jam timet iras; cujus gener est,
 Qui fuit hostis. vicit sapiens
 Tamen obsequium conjugis altae,
- 215 Pressusque dolor. sola Tonantem
 Tenet aethereo securo toro
 Maxima Juno; nec mortali
 Captus forma deserit altam
 Jupiter aulam. tu quoque terris
- 220 Altera Juno, soror Augusti,
 Conjuxque, graves vince dolores.
Od. Jungentur ante saeva sideribus freta,
 Et ignis undae, Tartaro tristi polus,
 Lux alma tenebris, roscidae nocti dies:
- 225 Quam cum scelesti conjugis mente impia
 Mens nostra; semper fratris extincti memor.

Uti-

V A R I O R U M.

205. *Pennas*] Jupiter enim specie Cygni adivit Ledaem uxorem Tyndari regis Laconis. Hippol. v. 302. FARN.

206. *Sidonii*] Ubi in taurum mutatus rapuit Europam Agenoris filiam regis Sidonis. Hippol. v. 302. FARN.

207. *Aureus*] Ubi Jup. aureus imber factus, per alienas tegulas in Danaës Acrisii filiae gremium influxit, siccumque fecit mulieri. FARN.

209. *Sidera*] Castor & Pollux (alter saltem) Bacchus & Hercules ex Jovis adulteriis nati &

in deorum numerum relati. FARN.

210. *Bacchus*] Herc. Fu v. 455. FARN.

211. *Possidet*] Hercules enim Heben duxit uxorem, deorumque numerum prius imparem acquavit. vide Agamem. v. 810. & Herc. Oct. v. 1437. FARNABIUS.

213. *Vicit sapiens*] Obsequium tamen Junonis prudenter exhibitum, & dissimulatus dolor animi Jovis flexit vicitque. FARN.

214. *Altae*] Al. *Alte Pressusque dolor.* ita Virg. Aen. premit altum corde dolorem. FARN.

220. *Altera*] Quia *Divisum imperium cum Jove Caesar habet* & anne argutius, quia soror & conjux

- Utinam nefandi Principis dirum caput
 Obruere flammis Coelitum rector paret,
 Qui saepe terras fulmine infesto quatit,
 230 Mentisque nostras ignibus terret sacris,
 Novisque monstris! vidimus coelo jubar
 Ardens, cometam pandere infestam facem,
 Qua plaustra tardus noctis aeterna vice
 Regit Bootes, frigido Arctoo rigens.
 235 En ipse diro spiritu saevi ducis
 Polluitur aether, gentibus clades novas:

Mi-

VARIORUM.

jux Neronis, ut illa Jovis? sup. v. 45. FARN.

230. *Ignibus*] Fulmine. FARN.

230. *Terret*] *Humanas tonitrua mentes*. FARN.

231. *Monstris*] Prodigijs, cometis mutationem regum portendentibus, Lucan. *mutantem regna Cometam*. infra v. 232. FARN.

231. *Vidimus*] Ex fide historiae dictum, nam Tacitus 14. Annal. de his temporibus agens; *inter quae* (inquit) *Cometes effulsit: de quo vulgi opinio est, tanquam mutationem regis portendat.* & Seneca lib. 7. nat. quaest. cap. 17. nec hunc, qui sub Nerone Caesare apparuit, & cometis detraxit invidiam, illi similem fuisse, qui sub necem D. Julii Veneris ludis genitricis, circa undecimam horam diei emerfit. & cap. 21. *Sex enim mensibus hic, quem nos Neronis principatu laetissimo vidimus, spectandum se prae-buit, in diversum illi Claudiano circumactus. Ille enim à Septentrione in verticem surgens Orientem petiit, semper obscurior: hic ab eadem parte coepit, sed in Occidentem tendens ad meridiem flexit, & ibi se sub-duxit oculis.* & cap. 29. *Intra sextum mensem dimidiam coeli partem transcurrit hic proximus, à Septentrione motus sui initium fecit, & per Occidentem in Meridiana pervenit, erigensque suum cursum oblituit.* DELRIUS.

232. *Cometam*] Cometes hic accidit Nerone 14. Cor. Coss. anno Christi vulgari LX. Sex enim mensibus, hic, quem nos Neronis principatu latissimo (legendum credo laetissimi; nam cap. 17. dixerat detraxisse hunc Cometæ invidiam) vidimus spectandum se prae-buit. Sen. 7. nat. quaest. cap. 21. FARNABIUS.

233. *Qua plaustra*] In Septentrione. Med. v. 315. semper autem Septentrionem versus apparent Cometae, unde & hic motus sui initium fecit, & per Occidentem in Meridiana pervenit, ubi cursum erigens suum oblituit. c. 29. lib. 7. nat. quaest. FARN.

234. *Frigido Arctoo*] *Frigido Arctoo* posuit pro *frigida Arcto*, sive *frigore Arctoo*. Nam ut Arctos, sive polus Arcticus illis frigidus, ita ex ad-verso Antarcticus sive Australis existimabatur esse calidus. Hoc sensisse demonstrat vel Lucanus illo versu Pharsaliae: *Nec polus adversi calidus qua mergitur Austri*. Polum ecce Australem calidum appellat, aspectu scilicet Borealis, quem solum frigidum credebant: cum tamen, si naturam locorum & parem utriusque poli ab ecliptica distan-tiam videamus, non minus sub Antarcticis, quam ipso Arctico rigens sit & frigidum coelum. Quod nec ignorarunt ante Lucanum plerique veterum: & notum illud Poetae, de Zonis hisce loquentis; *Quarum quae media est non est habitabilis aestu, Nix regit alta duas. Duas*, nimirum extremas Arctici & Antarctic. Facit hoc porro locus Lucani lib. 8. v. 363. item l. 10. v. 250. ubi *frigus Arctoonum* dixit quod Senecae dicitur *frigidum Arctoonum*. PONTANUS.

235. *Spiritu*] Alludit ad causam Cometarum, ubi plurimum exhalationis calidae & pinguis ad supremam aëris regionem elevatur. Sic Oed. v. 36. FARNABIUS.

236. *Gentibus*] *Ventorum quoque certa dabunt tibi signa Cometae*, Illi etiam belli motus feraque arma minantur, *Magnorum & clades populorum, & su-nera regum*. FARN.

237. *Dux*

- Minantur astra, quas regit dux impius.
 Non tam ferum Typhona neglecto Jove
 Irata tellus edidit quondam parens.
 240 Haec gravior illo pestis. hic hostis deum
 Hominumque, templis expulit superos suis:
 Civesque patria: spiritum fratri abstulit;
 Haussit cruorem matris: & lucem videt?
 Fruiturque vita, noxiamque animam trahit?
 245 Prô, summe genitor, tela cur frustra jadis
 Invieta toties temere regali manu?
 In tam nocentem dextra cur cessat tua?
 Utinam suorum facinorum poenas luat
 Nero, ipse Divo Domitio genitus patre,

Or-

GRONOVII.

249. *Nero ipse Divo*] Libri plerique *insiduo* aut *insidivo*. Lipsianus, *nisi duo*. Unde ille: *Nero insitivus*. Delr. *Nero iste Divus*: vel, *Nero iste, Cnejo*. Volebat opinor *Cnejo*. At Scaliger, quod nec opus Neronis nomen repetere, nec Domitius unquam *divus*, *Genere insitivo*. Placet de Neronis nomine, quod plane censeo ex interpretatione subjectum: sed malim scribi: *Utinam suorum facinorum poenas luat iste insitivus, Domitio genitus patre*. Apud Tacitum lib. 12. voces Agrippinae: *adultum jam esse Britannicum, veram dignamque stirpem suscipiendo patris imperio, quod insitus & adoptivus per injurias matris exercebat*.

VARIORUM.

237. *Dux impius*] Tyrannus Nero. FARN.
 238. *Typhona*] Gigantem Terrae filium. Thyeft. vers. 807. ventum item ignescentem à τὴ φῶ. FARNABIUS.
 240. *Hic hostis*] Nero. FARN.
 241. *Templis*] Vasa enim sacra & decorum simulachra conflavit. FARN.
 246. *Invieta*] Fulmina quibus nihil potest resistere. FARN.
 246. *Regali*] Qua cuncta regis. FARN.

248. *Utinam*] Melius haec è nutricis persona; sedatiora enim quam quae conveniant praecedentibus Octaviae. FARN.

249. *Nero ipse Divo*] Sic vocatur Neronis imperantis parens, quamquam privatus & extra Augusti fastigii societatem defunctus.

249. *Nero, ipse divo Domitio genitus*] Praefert Gronovius, *iste insitivus, Domitio genitus patre*. Nimirum male habet hunc & ceteros illud *divo*, quod de Domitio Aenobarbo Neronis patre naturali negant posse affirmari. Sed editam scripturam confirmare poterit nobilissimus Spanhemius Libro de Praestantia & Usu Num. Antiq. Tom. 2. pag. 328. ubi docet, filiorum pietate parentes, quamquam privatos, divi adscribi solitos fuisse, idque patere ex inscriptione Nummi, in quo *Divi Nerva & Trajanus pater*, utrumque tam patrem, quamvis hic infra Augusti fastigium subliterit, quam filium, *Divorum* titulo ornatiss. N. Heinsius legendum censebat, *utinam suorum facinorum poenas luat Nero insitivus, Domitio genitus lare*; negatque propter odium Octaviae in Neronem, hunc *divo patre* genitum agnosci. Vid. ejus Epist. ad Ezech. Spanh. Syllog. Epist. Tom. 3. p. 843. MS. Traiect. praefert: *Nero Lucio Domitio genitus*. ubi error in praenomine, quod non fuit *Lucius*; sed *Cnaeus*. Vid. Glan. corp. Onomat. Rom. pag. 302. SCHRODERUS. 259. Fr.

- 250 Orbis tyrannus, quem premit turpi iugo;
Morumque vitiis nomen Augustum inquinat.
Nutr. Indignus ille (fateor) est thalamis tuis;
Sed cede fati atque fortunae tuae,
Alumna, quaeso; neve violenti move
- 255 Iram mariti. forsitan vindex deus
Exsistet aliquis; laetus & veniet dies.
Oct. Gravi deorum nostra jam pridem domus
Urgetur ira: prima quam pressit Venus
Furore miserae dira genitricis meae:
- 260 Quae nupta demens nupsit incesta face,
Oblita nostri, conjugis, legum immemor.
Illo soluta crine, succincta anguibus,
Ultrix Erinnyes venit ad Stygios toros,
Raptasque thalamis sanguine extinxit faces:
- 265 Incendit ira Principis pectus truci
Caedem in nefandam. cecidit infelix parens
(Heu) nostra ferro, meque perpetuo obruit
Extincta luctu. conjugem traxit suum,
Natumque ad umbras. prodidit lapsam domum.
- 270 *Nutr.* Renovare luctus parce cum fletu pios,
Manes parentis neve sollicita tuae,

Gra-

VARIORUM.

259. *Furore*] Libidine, qualis solet matres furia-
re equorum. FARNABIUS.

260. *Quae nupta*] Quae Claudio nupta, profe-
cto illo ad Hostiam, C. Silio nupsit. sup. v. 16.
FARNABIUS.

261. *Nostri,*] Britannici, meique. FARN.

261. *Legum*] Non permittentium, ut mulier
vivo marito nec repudiata alteri nubat. FARN.

263. *Ultrix*] Med. v. 16. & supra 24. FARN.

263. *Stygios*] Lethales nuptias, utrique enim
causa exitii fuerunt. FARN.

264. *Raptasque*] Ita Cydipp. apud Ovid. *Et*
face pro thalami fax mihi mortis adest. FARN.

265. *Principis*] Claudii. FARN.

266. *Cecidit*] Sup. v. 16. FARN.

267. *Meque*] Namque illa extincta duxit Clau-
dii Agrippinam, cujus scelere pater meus & fra-
ter venenati, ego invita Neroni nupta fui. FARN.

268. *Traxit*] Al. *trussit.* FARN.

269. *Prodidit*] Lips. *perdidit.* FARN.

271. *Manes parentis*] Viventium planctu luctu-
que nimio Manes offendi creditum: *Tu manes ne*
lacte meos & parce solutis crinibus & veneris Delia
parce genis. Tibull. Herc. Oct. v. 1940. FARNA-
BIUS. Credebant Manes nimio planctu & luctu
offendi. DELRIUS.

271. *Sollicita*] Med. v. 272. FARNABIUS.

Ddd dd

272. *Fr-*

Graves furoris quae sui poenas dedit.

VARIORUM

272. *Furoris*] Sup. v. 259.. FARN.

CHORUS.

*Poppaeae nuptias detestatur Chorus Octaviae favens. degenerem,
lentam nimis & servilem Romanorum arguit patientiam,
& in scelera Neronis invebitur.*

- Q Uae fama modo venit ad aures,
Utinam falso credita, perdat
275 Frustra toties jactata fidem!
Nec nova nostri conjux thalamos
Principis intret. teneatque suos
Nupta penates Claudia proles:
Edat partu pignora pacis,
280 Qua tranquillus gaudeat orbis,
Servetque decus Roma aeternum.
Fratris thalamos sortita tenet
Maxima Juno: soror Augusti
Sociata toris, cur à patria
285 Pellitur aula? sancta quid illi
Prodest pietas, Divusque pater?

Quid

VARIORUM.

274. *Perdat fidem*] Utinam non vera sit fama quae venit, &c. FARN.277. *Teneatque*] Octavia Claudii filia maneat Neroni juncta, cui pariat liberos amoris mutui pignora & quietae successionis. FARN.281. *Decus*] Imperii decus aetern. FARN.282. *Fratris*] Sup. vers. 216. Neronis. FARN.282. *Fratris thalamos*] Pro *Neronis*, similitudine, credo, deceptus Farnabius, scribere voluit, *Jovis*. SCHRODERUS.286. *Divusque*] Claudius ex more Rom. imperatorum in deorum numerum relatus, quem tamen rursus detrusum ad inferos jocatur Seneca in Apocolocyntosi. FARNABIUS.290. *Sae-*

Quid virginitas, castusque pudor?

Nos quoque nostri sumus immemores

Post fata ducis, cujus prodimus

290 Stirpem saevo suadente metu.

Vera priorum virtus quondam

Romana fuit, verumque genus

Martis in illis sanguisque viris,

Illi reges hac expulerunt

295 Urbe superbos; ultique tuos

Sunt bene manes, virgo, dextra

Caesa parentis, ne servitium

Paterere grave, aut improba ferret

Praemia victrix dira libido.

300 Te quoque bellum triste secutum est,

Maetata tua miseranda manu

Na-

GRONOVII.

287. *Quid virginitas*] Raphelingius expungendum putavit versum, quasi inepte in maritata laudaretur virginitas. Delrius vetuit. Tamen non desinunt uncis circumscribere. Recte Delrius: nam prohe conjugii etiam diu post, immo semper, prodest apud bonum maritum virginitas, quam ad torum genialem attulit. Appulejus Apolog. Ipsa virginitatis commendatio iure merito omnibus maritis acceptissima est. nam quodcumque aliud in dotem accepisti, potes quum libuit, ne sis beneficio obstrictus, omne, ut acceperas, retribuere: pecuniam renumerare, mancipia restituere, domo demigrare, praediis cedere. Sola virginitas reddi nequitur: sola apud maritum ex rebus dotalibus permanet.

289. *Cujus prodimus stirpem*] Omnes libri, *stirpem Prodimus*: & elisum *S* interpretatur Hier. Commelinus. Non tulit hoc Scriverius, & maluit duabus vocibus mutare locum. Sed non temere est, quod in quibusdam Mss aetate pro saevo, ut notavit idem Commelinus & nos ipsi quoque reperimus. *Legere: cujus stirpem Prodimus acri suadente metu.* Virgilius lib. 1. Quibus aut odium crudele tyranni, Aut metus acer erat. Et lib. 3. Praecipites metus acer agit quocumque rudentes Excutere.

Conspectis scilicet Cyclopibus. H. Grotius margini exemplaris sui adscripserat, *atro*.

VARIORUM.

290. *Saevo*] Propter tyranni Neronis metum. FARNABIUS.

293. *Martis*] Propter Romulum & Remum Martis ac Iliac filios, Romae conditores. FARN.

294. *Reges*] Tarquinium Superbum cum filiis, & Decemviros. FARN.

296. *Virgo*] Virginia, cujus forma captus Appius Claudius Xvir, illam per libertum, qui eam ex ancilla natam falso asseverabat, in servitutem redigere conatus est; cui cum pater Virginius resistere non posset, cultro è proxima laniena arrepto, filiam propria manu jugulavit potius quam turpe servitium subiret. quo facinore commotus populus Xviros abire magistratu coegit. FARN.

300. *Bellum*] A Porfena Hetruscorum rege, qui Tarquinius propter Lucretiam, à Sexto Tarquin. regis filio violatam exactos, reducere contendebat. FARN.

301. *Maetata*] Advocatis marito & parente propria manu sibi mortem conscivit ne adulterio consensisse videretur. FARN.

Ddd dd 2

304. See

- Nata Lucretii; stuprum saevi
 Passa tyranni. dedit infandi
 Sceleris poenas cum Tarquinio
 305 Tullia conjux; quae per caesi
 Membra parentis saevos egit
 Impia currus, laceroque seni
 Violenta rogos nata negavit.
 Hoc quoque nostra videre nefas
 310 Secula; magnum cum Tyrrhenum
 Rate ferali Princeps captam
 Fraude parentem misit in aequor.
 Properant placidos linquere portus
 Jussi nautae;
 315 Resonant remis pulsata freta;
 Fertur in altum provecta ratis.
 Quae resoluta robore labens

Pres.

GRONOVII.

309. *Hoc quoque nostra*] Mss. *Haec quoque nati*: & merito recepit Gruterus. Grotius *auti* & *magnum* posuerat *majus*. Quod etiam verum puto: nam & revera majus erat, & si voluisset *magnum Tyrrhenum* dicere, non addidisset postea *aequor*. Manus auctoris fuit: *Haec quoque nati videre nefas Secula majus: quum Tyrrhenum Rate ferali princeps captam Fraude parentem misit in aequor*.

VARIORUM.

304. *Sceleris*] Quod Servium Tullium socerum Tarquin. Sup. uxoris consilio interfecit, ut solus regnaret, filiaque scelerata patris in vico Cyprio stratum cadaver carpento praetervecta est. FARNABIUS.

308. *Rogos*] Solenne funus, sepulturae ritum & monumentum patri negavit. FARN.

309. *Hoc quoque nostra*] Quo melius appareat locus, adjeci Tranquilli verba. Nero matrem dicta factaque suae exquirentem acerbius & corripientem gravatus primum honore privavit, mox

omni modo vexavit, denique tollere statuit. Quod cum veneno ter tentasset sentiretque antidotis praemunitam; lacunaria, quae noctu super dormientem laxata machina deciderent, paravit. Hoc consilio per socios parum celato, ratem solutilem cujus naufragio periret commentus est: atque ita simulata reconciliatione jucundissimis literis Bajae evocavit ad solennia quinquatruum simul celebranda, &c. unde repetentem Baulos machinoso illo navigio nimis sero à ministris sceleris dissoluto ubi illam nando evasisse comperit, inops consilii L. Agerinum libertum Agrippinae salvam & incolumem cum gaudio nunciantem objecto clam pugione, ut percussorem sibi subornatum arripi constringique jussit, matremque occidi, quasi deprehensum crimen voluntaria morte vitasset, vide & Tacit. 14. Annal. FARN.

313. *Portus*] Baulos. id villae nomen: Misenum promontorium inter & lacum Bajanum, flexo mari alluitur. ita Tacitus, Xiphilinus, & Martialis. primum ab Herculis bobus ibi stabulatis, *boalia*, mox, *boauli*, tandem *bauli*, teste Servio. DELRIUS.

Pressa dehiscit, sorbetque mare.

Tollitur ingens

320 Clamor ad astra cum foemineo
Mistus planctu. mors ante oculos

Dira vagatur. quaerit leti

Sibi quisque fugam:

Alii lacerae puppis tabulis

325 Haerent nudi, fluctusque secant:

Repetunt alii litora nantes:

Multos mergunt fata profundo:

Scindit vestes Augusta suas,

Laceratque comas, rigat & moestis

330 Fletibus ora.

Postquam spes est nulla salutis,

Ardens ira, jam victa malis;

Haec, exclamat, mihi pro tanto

Munere reddis praemia, gnate?

335 Hac sum, fateor, digna carina,

Quae te genui, quae tibi lucem

Atque imperium nomenque dedi

Caesaris amens. exere vultus

Acheronte tuos, poenisque meis

340 Pascere conjux: ego causa tuae,

Miserande, necis: gnatoque tuo

Funeris auctor.

En, ut merui, ferar ad manes

Inhumata tuos,

Obru-

VARIORUM.

332. *Ardens ira*,] At Tacitus docet Agrippinam silentio & dissimulatione crimen transmittere conatam. DELRIUS;

333. *Exclamat*,] Agrippina. FARNABIUS.

333. *Tanto*] Imperio. supra v. 45. & 93. FARNABIUS.

340. *Conjux*] Claudii. FARN.

- 345 Obruta saevis aequoris undis.
 Feriunt fluctus ora loquentis.
 Ruit in pelagus, rursusque salo
 Pressa resurgit. pellit palmis
 Cogente metu fata, & cedit
 350 Fessa labori. mansit tacitis
 In pectoribus spreta tristi
 Jam morte fides. multi dominae
 Ferre auxilium pelago fractis
 Viribus audent. brachia quamvis
 355 Lenta trahentem, voce hortantur,
 Manibusque levant. quid tibi saevi
 Fugisse maris profuit undas?
 Ferro es gnati moritura tui:
 Cujus facinus vix posteritas,
 360 Tarde semper credula, credet.
 Furit, ereptam pelagoque dolet
 Vivere matrem
 Impius, ingens geminabque nefas.
 Ruit in miserae fata parentis,
 365 Patiturque moram sceleris nullam;
 Missus peragit iussa satellites;
 Referat dominae pectora ferro:
 Caedis moriens illa ministrum

Ro-

GRONOVII

350. *Mansit tacitis*] Grotius: *mansit famulis in pectoribus.*
 359. *Cujus facinus*] Ita immane & horrendum ut vix apud posteros fidem sit habiturum. FARN.

VARIORUM.

348. *Pellit*] Natando se morte eripere tentat. FARNABIUS.
 350. *Mansit*] Famulorum spectantiumque in litore plerique fidei in Agrippinam Neronis iram posthabentes illi succurrebant. FARN.
 366. *Missus peragit*] Annicetus libertus pueritiae Neronis educator, jamque classis apud Misenum praefectus cum Herculeo trierarcho, & Oloarito centurione missi ad Agripp. interficiendam. FARN.
 368. *Caedis moriens*] Habentur haec fere ad verbum in Tacit. 14. Annal. *Exclamavit rogans ministrum,*

Rogat infelix, utero dirum

370 Condat ut ensem:

Hic est, hic est fodiendus, ait,

Ferro, monstrum qui tale tulit.

Post hanc vocem cum supremo

Mixtam gemitu

375 Animam tandem per fera tristem

Vulnera reddit.

VARIORUM.

strum, ut utero dirum ensem conderet, adjiciens, hic est fodiendus ferro, monstrum qui tale tulit, post hanc vocem cum supremo mixtam gemitu animam tandem per fera tristem vulnera reddidit. FARN.

375. *Per fera tristem*] *Mukis vulneribus con-*

fossam, per singula spiritum tradit emisisse; eorum sententia, qui confossos vulneribus, non per os, sed ipsa vulnera exhalare animam putabant: illi videlicet, qui animam esse ipsum sanguinem credebant, quos Aristoteles in libb. de animo refellit. DELRIUS.

ACTUS SECUNDUS.

SENECA.

Philosophus seculi sui vitia detestatus, prisca aevi simplicitatem laudat, utque omnia in dies in deteriora ruerint commemorat.

Quid me potens Fortuna, fallaci mihi
Blandita vultu, sorte contentum mea

Alte extulisti, gravius ut ruerem editâ

380 Receptus arce, totque prospicerem metus?

Melius latebam procul ab invidiae malis

Remotus inter Corsici rupes maris:

Ubi liber animus, & sui juris, mihi

Sem-

GRONOVII.

ge animi & recolens.

VARIORUM.

383. *Mihi Semper vacabat.*] Censeo auctorem scripsisse: *Ubi liber animus & sui juris Semper vacabat studia recolenti pia.* Cornelius Severus de Cicerone: *saevae exacta quid artibus actas?* Hypalla-

379. *Gravius*] *An me tollis in altum, ut casu graviore ruam?* FARNABIUS.

381. *Melius*] *Senecam quasi Juliae Germani-*
ci

- Semper vacabat, studia recolenti mea.
- 385 O quam juvabat (quo nihil majus parens
Natura genuit, operis immensi artifex)
Coelum intueri, Solis & cursus sacros,
Mundique motus, Solis alternas vices,
Orbemque Phoebes, astra quem cingunt vaga,
390 Lateque fulgens aetheris magni decus!
Qui si senescit, tantus in caecum chaos
Casurus iterum, nunc adest mundo dies
Supremus ille, qui premat genus impium
Coeli ruina; rursus ut stirpem novam
395 Generet, renascens melior: ut quondam tulit
Juvenis; tenente regna Saturno poli.
Tunc illa virgo, numinis magni dea,
Justitia, coelo missa cum sancta Fide,

Ter-

GRONOVII.

388. *Solis alternas vices*] Jam dixit de sole. Scribe igitur: *noctis alternas vices*. Supra: *Quae plaustra tardus noctis aeterna vice Regit Bootes*.

392. *Nunc adest mundo*] Integriorem esse ajunt v. l. lectionem, *nunc affit*: quia noluerit dicere diem & illum adesse, sed ut affit optare. Sensum tenuere: sed verbum corrumpere nefas. Lege igitur: *nunc ades*, quod etiam Grotius adscripserat.

VARIORUM.

ci F. adulteriorum conscium Messalina criminata fecit ut à Claudio in Corsicam scopulosam insulam relegaretur, unde, intercedente postmodum Agrippina, revocatus Neroni praeficiebatur. FARNABIUS.

385. *O quam*] Haec omnia ex consol. ad Elbiam, cap. 4. 8. & 9. FARN.

390. *Aetheris*] Coeli. FARN.

391. *Qui si senescit*] Qui si senescit, aliquando interiturus ut nova progenies melior nascatur (ex nonnullorum philosophorum sententia) nunc sane instat tempus, quo Omne in praecipiti ritum

stetit. FARN.

391. *In caecum chaos*] Omnia corpora *εὐχρηστώτα*, confusa, composita, & in unum quasi conflata, in eadem, ex quibus coaluerunt, resolvenda asserebant: ex chaos igitur, seu indigesta potius ejus mole (ut scribit Ovid 1. Metamorphos.) ortum mundum, in Chaos iterum ait reditum. Propter hanc omnium in elementa sua resolutionem, Aegyptii mundum figura serpentis caudam suam devorantis, significabant. Vide Pierium lib. 14. Hieroglyph. DELRIUS.

392. *Casurus iterum*] Dixerat idem Lucanus lib. 1. — *sic cum compage soluta Secula tot mundi suprema coegerit hora*. Antiquum repetens iterum Chaos, omnia mixtis Sidera sideribus concurrent, ignea pontum Astra petent: tellus extendere litora nolit, Excutietque fretum. fratri contraria Phoebe litit, & obliquum hinc agitare per orbem Indignata, diem poscet sibi: totaque discors Machina divulsi turbabit foedera mundi. DELRIUS.

396. *Juvenis*] Recens natus & sub rege Saturno aureus. FARNABIUS.

397. *Virgo*] Astraea. Th. v. 857. FARN.

398. *Fide*] Quae justitiae fundamentum est. FARNABIUS.

399. Ha-

- Terras regebat mitis. humanum genus
 400 Non bella norat; non tubae fremitus truces;
 Non arma gentes; cingere assuerant suas
 Muris nec urbes. pervium cunctis iter.
 Communis usus omnium rerum fuit.
 Et ipsa tellus laeta foecundos sinus
 405 Pandebat ultro, tam piis felix parens
 Et tuta alumni. alia sed soboles minus
 Conspecta mitis. tertium sollers genus
 Novas ad artes extitit; sanctum tamen.
 Mox inquietum, quod sequi cursu feras
 410 Auderet acres; fluctibus tectos graves
 Extrahere pisces rete; vel calamo levi
 Decipere volucres; premere subjectos jugo

Tau-

GRONOVII.

412. *Decipere volucres, premere*] Olim hic legabatur: *vel calamo levi: Decipere volucres crate, cervos aut leves Tenere laqueo, premere.* Unde sustulit G. Fabricius; quod vulgo nunc abest. Delrius immanem licentiam vocat & temeritatem non ferendam: & prout distinguit, *calamum* credidit esse hamatam arundinem: nam & in com. pinguiusculos & abdomine graves pisces retibus & linea extrahebant, inquit. Raphelingius miratur cervos teneri laqueis: probat editionem Fabricii: si quid mutandum, mavult, *vel calamo leves*: ut dicantur volucres *leves*, ut pisces *graves*, ferae *acres*: *calamum* vero, arundinem viscatam. Gruterus laqueis Erymanthiam cervam captam docet ex Diodoro, & similiter apros aliaque ferociora animalia illaqueari, tamen quia in codd. quos inspexit, defuerit *to cervos*, reliqua adjecta nihil aliud ostendere quam variantes lectiones temere in contextum receptas: itaque quam magis excutiat, tam magis Fabricianum placere. Illud lepidum, crate decipere volucres fuisse non tertii seculi, sed quarti. tanquam interfuerit. Quid reliquerunt nobis? nempe nec recipiendum hoc totum, ut est, nec abolendum: sed ita reformandum: *fluctibus tectos gravi Extrahere pisces rete, vel calamo aut levi Decipere volucres crate, cervos & leves Tenere la-*

queo. premere, &c. Nam & hic nullus malus sive magnus sive *gravis* piscis: at *grave rete, utro.* *Calamum* malo esse aucupatorium quam piscatorium: & id doctius. *Crate* vero *brevi*, quia quum alioqui crates in opere rustico, aut in militia appellantur, ampliores animo fingimus. Sic *tabellae breves*. Notat insignis Delrius in Adversariis, de hoc aucupii genere Brodaeum egisse lib. 1. misc. adductis his Plauti verbis: *Hoc excepto, quod non cratibus, sed retibus hae aves capiuntur.* At frustra toto in Plauto ista verba requires: nec sunt Plauti, sed Brodae scribentis apud Comicum illum existare mentionem aucupii istius, nempe ubi dicitur *concinuari area, offundi cibus*: unum diversum quod post paullo ibi *retia*, non *crates*, appellantur. Locus est in Asinaria a. 1. sc. 3. v. 65. & 72. Laqueis & cervos capi significat Trogius Pompeius, quum sic cer-

VARIORUM.

399. *Humanum*] Haec ex Hesiodi, Arati & Ovid. descrip. nota. FARN.

406. *Alia*] Secunda, argentea, *Auro deterior.* FARN.

407. *Tertium*] Aetas aeneae, *Durior ingeniis, & ad horrida promptior arma, Non scelerata tamen.* FARNABIUS.

409. *Inquietum*] Quartum genus. FARN.

Ecc ec

423. *Ho-*

- Tauros feroces; vulnere immunem prius
 Sulcare terram, laesa quae fruges suas
 415 Interius alte condidit sacro sinu.
 Sed in parentis viscera intravit suae
 Deterior aetas; eruit ferrum grave,
 Aurumque; saevas mox & armavit manus;
 Partita fines regna constituit, novas
 420 Extruxit urbes; tecta defendit suis
 Aliena telis, aut petiit praedae imminens.
 Neglecta terras fugit, & mores feros,
 Hominum cruenta caede pollutas manus,
 Astraea virgo, siderum magnum decus.
 425 Cupido belli crevit, atque auri fames.
 Totum per orbem maximum exortum est malum,
 Luxuria, pestis blanda; cui vires dedit
 Roburque longum tempus, atque error gravis.
 Collecta vitia per tot aetates diu
 430 In nos redundant. seculo premimur gravi,
 Quo scelera regnant. saevit impietas furens.
 Turpi libido Venere dominatur potens.

Lu-

GRONOVII.

vorum comitem Habidem captum commemorat, lib. 44. *interque cervorum greges diu montes saltusque peragravit: ad postremum laqueo captus, regi dono datus est.* Et Xenophon de Venatione memorat *ποδωρεῖας σκύλας & περλεγυῖας*, quarum *βροχὴς ἢ σκεῖδον*, vult esse *περλεγυῖας ἀνάρτες*, & eas cervis poni solitas testatur. Notum quoque Virgilii: *Tum laqueis captare feras.* Sed & Jurisconsultis noti sunt hi laquei ut apparet ex lege 20. ad legem Aquiliam, & lege 55. de acquirendo dominio.

423. *Pollutas manus,* Non potest placere hoc *πρωιδόν*. Suspicio scribendum, *pollutae manus:* & uno spiritu conjungendum cum hemistichio

praecedente: & feros mores manus cruenta hominum caede pollutae.

VARIORUM.

423. *Hominum cruenta caede*] Quam hic desiderat copulam Gronovius, eam manifesto exhibet MS. alter Traiect. & Parisiensis excusus, *hominum, & cruenta caede.* Quare valere jubemus lepidam conjecturam *feros mores manus pollutae.* SCHRODERUS.

424. *Astraea*] Seu Erigone, Jovis & Themidos filia terras caede madentes olim reliquerat. Thyest. 855. FARNABIUS.

428. *Tempus*] Consuetudo qua augefcunt tum vitia tum virtutes. FARN.

433. Lu-

Luxuria victrix orbis immensas opes
 Jam pridem avaris manibus, ut perdat, rapit.
 435 Sed ecce gressu fertur attonito Nero,
 Trucique vultu. quid ferat, mente horreo.

VARIORUM.

victumque ulciscitur orbem. FARN.

433. *Luxuria*] *Saevis armis Luxuria incubuit*434. *Jampridem*] Multa injuste rapit ut nequiter profundat. FARN.

NERO. PRAEFECTUS. SENECA.

Incaustum monet suum Neronem Philosophus, qui tyrannicis institutis pertinaciter insistit, proximumque diem nuptiis cum Poppaea destinat.

Ner. **P**erage imperata. mitte, qui Plauti mihi
 Sullaeque caesi referat abscissum caput.

Praef.

GRONOVII.

437. *Perage imperata*] Senec. 3. Benef. 25. *Nihil se deprecari, quo minus imperata perageret.*

VARIORUM.

437. *Mitte*] Mitte alios milites in Asiam, qui Plauti Rubelli: in Galliam Narbonensem alios, qui Sullae in Massiliam amoti capita mihi referant. Tac. Ann. 14. FARN.438. *Sullaeque*] Caesarum capita ad Neronem retulere Centuriones, quibus ille crudelissime illulit. FARN.438. *Sullaeque*] Notat hic Delrius: *Praefectus praetorio hic erat Tigellinus hoc est, Praefectus aulae, ut multis docet Pet. Faber.* At hunc, & quoscumque sic cum eodem sentientes erravisse confusione temporum, quibus haec potestas incrementa cepit, multis dudum docuit Vir Cl. Jac. Perizonius *Disquisitione de Praetorio*. Ubi ostendit, Praefecti istius Praetorio potestatem, ex prima institutione fuisse mere militarem; cum is solis militibus in praetorio seu castris praetorianis praesesset, posteavero, cum insequentes imperatores his in Praefectis maximum fiduciae fundamentum collocarent, auctam esse Praefectis praetorio potestatem, adjecta sc. aulae atque urbis ipsius praefectura. Ex qua potestatis illius amplificatione, à Graecis quidem atque imprimis Historiae Byzantinae scriptoribus, Praefectum praetorio saepe appellari *πραιποσίτου τῆς αὐλῆς*, sed ita, ut aulae Praefectura totam Praefecti in milites Praetorianos potestatem atque adeo urbis ipsius praefecturam includat. SCHRODERUS.438. *Abscissum caput*] Hoc ait, quia reipsa Centuriones caesorum capita ad Neronem retulere, quibus Nero crudelissime illulit, auctore Tacito lib. 14. Annal. Praefectus autem, quem hic alloquitur, non est Burrus Afranius, jam veneno sublatus, teste Tacito lib. 12. & Suetonio in Nerone cap. 35. sed alter è duobus, qui Burro, more antiquo, successerunt, Fenius Rufus, vel Sophonius Tigellinus. &, ut opinor, hic potius, quia validior in animo Principis, teste Cornelio lib. 14. Praefectus praetorio hic erat, hoc est, praefectus aulae, ut multis docet Pet. Faber lib. 1. Semestr. cap. 1. DELRIUS.

Eccce 2

439. C-

- Praef.* Jussa haud morabor. castra confestim petam.
 440 *Sen.* Nihil in propinquos temere constitui decet.
Ner. Justo esse facile est, cui vacat pectus metu.
Sen. Magnum timoris remedium clementia est.
Ner. Extinguere hostem, maxima est virtus ducis.
Sen. Servare cives, major est patriae patri.
 445 *Ner.* Praecipere mitem convenit pueris senem.
Sen. Regenda magis est fervida adolescentia.
Ner. Aetate in hac satis esse consilii reor.
Sen. Ut facta superi comprobent semper tua.
Ner. Stulte verebor, ipse cum faciam, deos.
 450 *Sen.* Hoc plus verere, quod licet tantum tibi.
Ner. Fortuna nostra cuncta permittit mihi.
Sen. Crede obsequenti parcius. levis est dea.
Ner. Inertis est, nescire quid liceat sibi.
Sen. Id facere, laus est, quod decet, non quod licet.
 455 *Ner.* Calcat jacentem vulgus. *Sen.* invisum opprimeret.
Ner.

VARIORUM.

439. *Castra*] Militum vocandorum gratia. tunc ergo habitabant Praetoriani milites in castris Praetorianis, à Tiberio in extrema urbis parte constitutis, ut ex Dione, Tacito, Suetonio docent Onufrius, Lazius, Faber. De his Castris sic legitur in Commentar. vet. Juvenal. Sat. 10. (ubi illa Juvenalis domestica castra vocat, quia in urbe) juxta aggerem primus castra posuit Sejanus, id est, super Diocletianas; quae dicta sunt castra praetoria. & in Sat. xi. A Suburrâ frequentissimâ regione migrare ad Diocletianas ubi solitudo est. habebant tamen stationem in ipso palatio, & more militari excubias singuli vicissim tribuni agebant, ut docet Tacitus lib. 6. ideo infra versu 774. Quicumque miles tectis exsultat Ducis, Defendat anlam — hic vero, ne quinquam à Statione Palatinâ abducat, ad castra properat praefectus, ut inde mittat, qui Neronis imperium exsequantur. DELRIUS.

439. *Petam*] Ut mittam milites percussores, qui mandatum tuum exequantur. FARNABIUS.

440. *In propinquos*] In amicos & tibi propinquitate conjunctos. FARN.

441. *Justo esse*] Si tibi, quae mihi, imminerent pericula & metus, non omnia ex justo praeciperes. FARN.

444. *Patriae patri*] Bono imperatori & principi. FARNABIUS.

445. *Praecipere*] Languida haec tua praecepta magis convenirent pueris. FARN.

446. *Magis*] Quam pueritia. FARN.

447. *Aetate*] Nempe Ingenium & rerum prudentia velox Ante pilos venit. FARN.

449. *Stulte.*] Quorsum timeam deos quos sibi quisque ex superstitione sua facit, qualisque Claudius est, quem ego nuper indigetem consecravi? FARNABIUS.

452. *Levis*] Inconstans dea est Fortuna. FARN.

454. *Id facere*] Nec tibi quid liceat, sed quid scisse decabit Occurrat. FARN.

455. *Calcat jacentem*] Remissum, lenem, mansuetum, clementem. sequens *invisum*, videtur suadere, ut hic legatur, *placemem*. sed nihil muto. En duo tibi. Odium, & Contemptus, exi-

Ner. Ferrum tuetur Principem. *Sen.* melius fides.

Ner. Decet timeri Caesarem. *Sen.* at plus diligi.

Ner. Metuant necesse est. *Sen.* quidquid exprimitur,
grave est.

Ner. Jussisque nostris pareant. *Sen.* iusta impera

460 *Ner.* Statuam ipse. *Sen.* quae consensus efficiat rata.

Ner. Despectus ensis faciet. *Sen.* Hoc absit nefas.

Ner. An patiar ultra, sanguinem nostrum peti.

Invictus, & contemptus ut subito opprimar?

Exilia non fregere submotos procul

465 Plautum atque Sullam; pertinax quorum furor

Armat ministros sceleris in caedem meam.

Absentium cum maneat etiam ingens favor

In urbe nostra, qui fovet spes exulum;

Tollantur hostes ense suspecti mihi.

470 Invisa conjux pereat, & carum sibi

Fratrem sequatur. quidquid excelsum est, cadat.

Sen. Pulchrum eminere est inter illustres viros;

Consulere patriae; parcere afflictis; ferâ

Cae-

VARIORUM.

exitia Principum, scopuli naufragiis regnorum infames. alterum illud prius semper tyrannis adesse, sed posterius rarius, sed longe majorem ad everfionem habere vim docet Aristoteles lib. 5. Polit. cap. 10. Inefficax fere odium, nisi contemptus accedat. Qui odit, optat nova, non audet: qui contemnit, quia non metuit, aggreditur contemptum, folio deturbat, & solo calcit. hoc Nero significare voluit. DELRIUS.

457. *Diligi*] Οἱ φίλοι πικρὸν οὐκ ἐστὶν εἶναι βαρύνειν ἀλλ' αἰσθητὰν καὶ ἀπολαύτατον. Non sic excubiae non circumstantia pila Quam iusatur amor. FARNABIUS.

460. *Quae consensus*] Quae imperata ejusmodi, quae probent ordines Senatorum & equitum sciscatque plebs. FARN.

461. *Despectus*] Scribam. *Detestus ensis*, sive *Conspetus*. nam in urbe & toga gladii testis & absconditi. LIPSIUS. Emendaram ego, *Destri-ctus ensis*. RAPHEL.

462. *Peti*] A conjurantibus in vitam meam. al. *invisus*. FARNABIUS.

463. *Invictus*] Aldinum, *Invisus* Gryphianum & Ortelii, *Invictus*. Si corrigendum aliquid, scribam *Invisus*. RAPHEL.

467. *Absentium*] Conjuratorum quos in exilium misi. FARNABIUS.

468. *Fovet*] Ut nec tandem caeso revocentur ab exilio. FARN.

469. *Ense*] Vulgus securi feriebatur, nobiles gladio. FARN.

471. *Quicquid*] Tyrannicum scitum, ὡς τὰς ἀπορίωντας εἰς τὴν πόλιν, ὅταν καὶ τὰς ἀπορίωντας τὴν πόλιν ἀπορῶν. FARN.

Ecc ee 3

477. Sic

- Caede abstinere; tempus atque irae dare,
 475 Orbi quietem, seculo pacem suo.
 Haec summa virtus. petitur hac coelum via.
 Sic ille patriae primus Augustus parens
 Complexus astra est, colitur & templis Deus.
 Illum tamen Fortuna jactavit diu
 480 Terra marique per graves belli vices;
 Hostes parentis donec oppressit sui.
 Tibi numen incruenta summittit suum;
 Et dedit habenas imperii facili manu;
 Nutuque, terras, maria, subjecit tuo.
 485 Invidia tristis victa consensu pio
 Cessit. senatus equitis accensus favor
 Plebisque votis, atque iudicium patrum est.

Tu

G R O N O V I L

487. *Plebisque votum est*] Bis hunc locum tentavit Lipsius: in Antiquis fingendo, *Cessit: senatus, equitis accensus favor Plebisque notus est*: (quasi Plautum aut Pacuvium in manu haberet) deinde in Notis: *accensus favor, Plebisque votis atque iudicio Patrum Tu pacis*. Delius utrumque interpretando defungitur: sed non desit propterea mire mendosum locum Gruterus agnoscere. Et est sane: nam quid hoc, quod unus ordo his appellatur nomine *Senatus & Patrum*? illorum vero, quorum potissima & unica vis in Imperatore designando, nulla mentio, militum? Atqui Tacitus lib. 12. *Illatus castris imperator consalutatur. Sententiam militum secuta Patrum consulta*. Deinde qui favor ille *accensus* magis quam *lictor* aut *viator* aut *apparitor*? Quis denique ita locutus? Hoc voluit dicere auctor: *Invidia tristis victa consensu pio cessit. Cohortibus equitum accessit favor Plebisque vota, idemque iudicium Patrum est*. Praetorianis,

V A R I O R U M.

477. *Sic ille*] His virtutibus, clementia, &c. FARNABIUS.

477. *Primus*] Primus è principibus Pater patriae salutatus, ante vero M. Cicero. *Roma patrem*

patriae Ciceronem libera dixit. FARN.

481. *Parentis*] Julii Caesaris qui Octavium sororis suae filium adoptavit. FARN.

481. *Parentis*] Hic in notis falso dicitur, Octavium fuisse *filium* sororis Julii Caesaris. Scribe *nepotem*. Erat enim Atia mater Octavii genita Julia sorore C. Caesaris, ac proinde Octavius nepos, non filius Juliae. Vid. Suet. Aug. c. 4. SCHRODERUS.

482. *Tibi numen*] Fortuna submisit tibi numen suum sine bello. FARNABIUS.

486. *Senatus equitis accensus favor*] Exagitat locum hunc, à viris doctis varie tentatum, Gronovius; quaerendo, qui favor ille *accensus* magis quam *lictor*? quasi id *accensus* publicum hic notaret ministrum, cum sit participium. Tentabam itaque, *favor senatus accensus votis equitis plebisque est, atque iudicium patrum supple accensus*; ut sit *favor senatus & iudicium patrum* cō 24. dñi, *favens senatorum patrumve auctoritas*. Certiora conijcet Delius natator; dum in expediendo sermone intricato, hic, quidquid est interpretum, friget. Cl. Graevius sic non male constitui locum posse olim putabat: *Invidia castris victa consensu pio Cessit: secutus equitis accensus favor Plebisque votis atque iudicio patrum*. Vide ejusdem Epist. ad N. Heinsum N. 135. Sylloge Epist. Tom. IV. SCHRODERUS.

492. Mu-

Tu pacis auctor, generis humani arbiter
Electus, orbem tu sacra specie regis

490 Patriae parens: quod nomen, ut serves, petit,
Suosque cives Roma commendat tibi.

Ner. Munus Deorum est, ipsa quod servit mihi
Roma, & senatus; quodque ab invitis preces,
Humilesque voces exprimit nostri metus.

495 Servare cives Principi & patriae graves
Claro tumentes genere, quae dementia est,
Cum liceat una voce suspectos sibi
Mori jubere? Brutus in caedem ducis,
A quo salutem tulerat, armavit manus.

500 Inviectus acie, gentium domitor, Jovi

Ae-

GRONOVII.

scil. qui primi Caesarem Neronem agnoverunt, traxeruntque facile caeteros exercitus. nondum enim emanaverat arcanum principem alibi posse quam Romae fieri. *Consensus*, ut ipse Nero in prima oratione ad Senatum Tacito lib. 13. de *auscultatione Patrum*, *consensu militum praefatus*. Germanicus apud turbidas legiones de initiis Tiberii annali primo: *Italiae inde consensum, Galliarum fidem extollit*. Eum consensum vocat *pium*, ut Otho ad milites l. 1. histor. *Tumultus proximi initium nimia pietas vestra acrius quam consideratus excitavit*. Quod sequitur, *Tu pacis auctor*, respicit Vitellio iactam vocem, ipsum esse concordiam, Suetonius cap. 15. Nisi enim utrobique admissus esset, bellum civile trahendum erat: ut postea quum constitit alibi Principem quam Romae posse fieri.

489 *Tu sacra specie regis*] Illud *specie* offendit Delirium, sed non habere ait, quod substituat. Grutero quoque spurium, qui conjicit: *orbem spiritu sacro*. At significat auctor illum esse quasi deum in terris, atque ita Lucanus lib. 7. *Subire pericula clari Sponte viri sacraque antiquus imagine miles*. Tacitus 16. ann. *Simul ipsius Thraseae venerabilis species obversabatur*. et Tu si nonnullis codicibus defuit, iidem tamen reliquae scriptu-

rae consensu satis ostendunt nihil aliud addendum esse.

497. *Voce suspectos sibi*] Malim, *mihi*.

499. *A quo salutem tulerat*] Quam publicam, quam privatam salutem dixerit, interpretes ipse viderit. Sententia est Brutum à Caesare servatum in Pharsalica acie. Dion. ο Βρῦτος ο Μάρκος, ο μὲν τῷτο πύτοι ἀπεκρίσας, καὶ ἔλαθ' ἐν αὐτῷ καὶ ἐσώθη.

VARIORUM.

492. *Munus*] Diis imperium acceptum potius refert (quos tamen supra v. 449. contempsit) quam se quid Romanis debere agnoscat. FARNABIUS.

493. *Quodque*] Quem de me conceperunt, metus eos vel invitos in officio continet. FARN.

495. *Servare*] Servare autem cives factiosos, conjuratos in patriae & principis perniciem, nobilitate sua fretos superbosque, quae dementia? FARNABIUS.

498. *Ducis*,] C. Julii Caes. Imp. FARN.

499. *Salutem*] Publicam, vel etiam privatam, cum eum semper dilexisset, heredemque de parte scripsisset, unde & confossus ingemuit, *Et tu Brute?* FARN.

500. *Jovi*] *Jupiter in caelis, Caesar regit omnia terris*. FARN.

- Aequatus altos saepe per honorum gradus,
 Caesar nefando civium scelere occidit.
 Quantum cruoris Roma tunc vidit sui,
 Lacerata toties! ille, qui meruit pia
 505 Virtute coelum, Divus Augustus, viros
 Quot interemit nobiles, juvenes, senes,
 Sparfos per orbem, cum suos mortis metu
 Fugerent penates & trium ferrum ducum,
 Tabula notante deditos tristi neci?
 510 Exposita rostris capita caesorum patres
 Videre moesti: flere nec licuit suos,
 Non gemere, dira tabe polluto foro,
 Stillante sanie per putres vultus gravi,
 Nec finis heic cruoris aut caedis stetit.
 515 Pavere volucres & feras saevas diu
 Tristes Philippi. hausit & Siculum mare

Clas-

GRONOVII.

505. *Aequatus alios*] Haud dubie *altos*, ut & Grotius voluit.

516. *Philippi hausit*] Non fero hunc hiatus.

VARIORUM.

504. *Ille qui meruit pia*] Primus è Rom. Imp. in deorum numerum relatus Aug. FARN. Seneca lib. 1 de Clementia: *Haec Augustus senex, aut jam in senectutem annis vergentibus. In adolescentia caluit, arsit ira, multa fecit ad quae invitus oculos retorquebat. & paullo post: Fuerit moderatus & clemens. nempe post mare Aëliacum Romano cruore infectum: nempe post fractas in Sicilia classes, & suas, & alienas: nempe post Perusinas aras, & proscriptiones.* His dictis nunc Nero Senecam invadit, proprio illum, quod dici solet, gladio: propter haec & similia Ausonius ait illum sacvitiam Neronis armasse. DELRIUS.

504. *Ille, qui meruit*] Quod hic Farnabius notat primum Augustum è Romanis Imperatoribus in deorum numerum relatum esse, verum est, si quidem à Julio Caesare discesseris, qui tamen

praenomen Imperatoris recepit Suet. in Jul. c. 76. & de cujus consecratione disertim Suet. in Jul. c. 88. SCHRODERUS.

506. *Quot*] Cum proscriptionem, cui aliquandiu resistit, inceptam crudelius exercuit. FARNABIUS.

508. *Trium*] Triumvirum, Lepidi, Antonii, Octavii. FARN.

509. *Tabula*] Tab. dictante proscriptos. FARNABIUS.

510. *Expōsita*] Senatores viderunt capita Ciceronis, L. Pauli, aliorumque illustrium virorum affixa suggesto in foro, quod ex rostris navium Antiatum. FARN.

515. *Pavere*] Cadaveribus Rom. caesorum in campis Philippicis in Macedonia, ubi pugnatum ab Octavio & Antonio contra Brutum & Cassium. FARNABIUS.

516. *Tristes Philippi*] In nominis proprii sine nihil eliditur, & aspiratio sequens vim habet consonantis. Ut in Agamemnone, *Phoebe relaxa, humerosque graves.* FABRICIUS.

516. *Hausit*] In proelio navali contra Sext. Pompejum. FARNABIUS.

518. Ma-

- Classes, virosque saepe cedentes. suis
 Concussus orbis viribus. Magnus ducum
 Superatus acie, puppibus Nilum petit
 520 Fugae paratis, ipse periturus brevi.
 Haussit cruorem incesta Romani ducis
 Aegyptus iterum, nunc leves umbras tegit.
 Illic sepultum est impie gestum diu
 Civile bellum. condidit tandem suos
 525 Jam fessus enses victor, hebetatos feris
 Vulneribus, & continuit imperium metu.
 Armis, fideque militis tutus fuit.
 Pietate gnati factus eximia Deus,
 Post fata consecratus, & templis datus.
 530 Nos quoque manebunt astra, si saevo prior
 Ense occuparo quidquid infestum est mihi,
 Dignaque nostram sobole fundaro domum.
 Sen. Implebit aulam stirpe coelesti tuam

Ge-

GRONOVII.

VARIANTIUM.

nec quod alicubi, exhausit. Scribe: *mersit & Siculum mare*. Quod sequitur, *saepe cedentes suis*, perditum ac deploratum est. G. Fabricius *caedentes suos*: quod laudant sine nomine & sine nomine alios ajunt male mutasse, quum significetur, cives à civibus saepe necatos in mari: parum tamen, addunt ipsi, Latine. Nimirum, quia auctor hujus tragoediae ad Senecam non assurgit, quidvis eum soloecum dicere potuisse crediderunt. At ille si non Seneca erat, Romanus tamen erat, & tam turpiter in materna lingua errare non poterat. Sensus talis fuit: *mersit & Siculum mare Classes virosque. mox redit socius furor. Concussus orbis viribus magnis ducum*. Octavium & Antonium bello Aetico designet. *Vires ducum* habet à Lucano lib. 4. *Prima dies belli cessavit Marte cruento, Spectandasque ducum vires numerosaque signa Exposuit. Superatus acie* haud dubie Antonius. Pro *suis* invenimus etiam in Miss. *suos* inde fecimus *furor*.

518. *Magnus ducum*] Quae ad hunc versum cum Jano Rutgersio disputat H. Grotius, vide hujus Epist. 138. Syllog. a Cl. Burm. edit. Tom. 2. SCHRODERUS.

519. *Superatus acie.*] M. Antonius Triumvir. nam nullo pacto potest capi de Pompejo. cum praecedens versus innuat bellum Augusti cum Antonio & Cleopatrá, idque satis evincit illud, *puppibus fugae paratis*. nam Pompejo nullae ejusmodi naves. GRUTERUS.

521. *Incesta*] Propter Cleopatram Ptolemaeo fratri nuptam. FARNABIUS.

522. *Iterum*] Semel Cn. Pompeji, iterum M. Antonii. FARN.

523. *Sepultum*] Sedatum, finitum. FARN.

528. *Pietate*] A Tiberio filio adoptivo Divus consecratus. sup. v. 505. FARN.

530. *Nos quoque*] Et me quoque suo excipiant Dii consortio, si prius inimicos sustulero. FARNABIUS.

Fff ff

534. Ge-

- Generata Divo, Claudiae gentis decus,
 535 Sortita fratris, more Junonis, toros.
Ner. Incesta genitrix detrahit generi fidem,
 Animusque nunquam conjugis junctus mihi.
Sen. Teneris in annis haud satis clara est fides,
 Pudore victus cum tegit flammās amor.
 540 *Ner.* Hoc equidem & ipse credidi frustra diu.
 Manifesta quamvis pectore infociabili,
 Vultuque signa proderent odium mei,
 Tandem quod ardens statuit ulcisci dolor:
 Dignamque thalamis conjugem inveni meis
 545 Genere atque forma, victa cui cedat Venus,
 Jovisque conjux, & ferox armis Dea.
Sen. Probitas, fidesque conjugis, mores, pudor,
 Placeant marito. sola perpetuo manent,
 Subiecta nulli, mentis atque animi bona.
 550 Florem decoris singuli carpunt dies.
Ner. Omnes in unam contulit laudes Deus,
 Talemque nasci Fata voluerunt mihi.
Sen. Recedat à te, temere ne credas, amor.
Ner. Quem submovere fulminis dominus nequit,

Coe-

VARIORUM.

534. *Generata*] Octavia. sup. v. 216. FARN.
 536. *Incesta*] Messalina, vulgatum illud prosti-
 tulum, suspectam mihi reddit Octaviam & pro-
 lem incertam. *exspectas ut tradat mater honestos,*
Aut alios mores quam quos habet? FARN.
 539. *Pudore*] Ubi verecundia impedit, quo
 minus amorem ostendat suum. FARN.
 543. *Quod*] Quo ultionis genere suum mei con-
 temptum referre statui. FARNABIUS.
 545. *Victa cui*] Cui tres illae Deae cedant, ut
 quondam duae Veneri sub Paride iudice. FARN.
 546. *Ferox armis Dea*] Minerva. DELRIUS.
 550. *Florem*] *Forma bonum fragile, &c. Carpi-*

tur & specie sit minor ipsa sua. FARNABIUS.

551. *Omnes in unam*] De Poppaea Tacitus.
Huius mulieri cum sit alia fuero, praeter honestum ani-
um. quippe mater ejus suae aetatis feminas pulchri-
tudine supergressa, gloriam pariter & formam dederat.
opes claritudinis generis sufficiebant. sermo comis nec
absurdum ingenium. modestiam praeferre, & lasciviam
veti. rarus in publicum egressus, id quo volata parti-
oris. Comment. verus tradit hanc adeo diligen-
 tem colendae formae fuisse, ut eam in exilium
 quinquaginta aënae sint subsecutae, quarum la-
 è candorem corpori conciliabat. Inventrix et-
 iam medicamenti, quod ab ea Poppaeum,
 de quo Juvenalis Sat. 6. v. 461. DELRIUS.

554. *Fulminis*] Jup. vide Hippol. v. 186. unde
 haec. FARN. 555. *Fra-*

- 555 Coeli tyrannum, saeva qui penetrat freta,
Ditisque regna, detrahit Superos polo.
Sen. Volucrem esse Amorem fingit immitem deum
Mortalis error, armat & telis manus,
Arcusque sacros miscuit saeva face;
560 Genitumque credit Venere, Vulcano satum.
Vis magna mentis, blandus atque animi calor
Amor est; juventa gignitur; luxu, otio
Nutritur inter laeta Fortunae bona.
Quem si fovere atque alere desistas, cadit,
565 Brevique vires perdit extinctus suas.
Ner. Hanc esse vitae maximam causam reor,
Per quam voluptas oritur. interitu caret,
Cum procreetur semper humanum genus
Amore grato, qui truces mulcet feras.
570 Hic mihi jugales praeferat tedas deus,
Jugetque nostris igne Poppaeam toris.
Sen. Vix sustinere posset hos thalamos dolor
Videre populi: sancta nec pietas sinat!
Ner. Prohibebor unus facere, quod cunctis licet?
575 *Sen.* Majora populus semper à summo exigit.
Ner. Libet experiri, viribus fractus meis

An

GRONOVII.

572. *Vix sustinere posset*] Recte Delrius dolor à-
vi & Deus. Sed non totum est. Videtur auctor
scripsisse: *Vix sustineret justus hos thalamos dolor Vi-
dere populi.*

VARIORUM.

555. *Freta*] Nereides, Thetis, Tethys atque
ipse flagrat Neptunus in undis, Hipp. v. 332. FAR-
NABIUS.

559. *Arcusque*] Quomodo? an facem arcu ja-
culatur? miror non exuri nervum. Eibius legit;

Arcusque, hoc est, manus. DELRIUS. Immo,
dedit ei arcum & facem. GRONOVIVS.

566. *Hanc*] Ut sui simile generet. FARNABIUS.

169. *Qui truces*] Omne adeo genus in terris, ho-
minumque ferarumque, Et genus aequoreum, pecudes
piscisaeque volucres In furias ignemque ruunt. Hipp. v.
337. FARN.

570. *Hic mihi*] Cupido mihi auspex praeferat
faces nuptiales: vide Phoen. v. 263 & 507. FAR-
NABIUS.

574. *Facere*] Repudiare uxorem. FARN.

575. *Majora*] A principibus, in sublimi specu-
la atque in oculis omnium positis, expectant alii

Fff ff 2

in-

An cedat animis temere conceptus favor.

Sen. Obsequere potius civibus placidus tuis.

Ner. Male imperatur, cum regit vulgus duces.

580 *Sen.* Nihil impetrare cum valet, iuste dolet.

Ner. Expressere jus est, ferre quod nequeunt preces.

Sen. Negare durum est. *Ner.* Principem cogi nefas.

Sen. Remittat ipse. *Ner.* fama sed victum feret.

Sen. Levis atque vana. *Ner.* si licet, multos notat.

585 *Sen.* Excelsa metuit. *Ner.* non minus carpit tamen.

Sen. Facile opprimetur. merita te Divi patris,

Aetasque frangat conjugis, probitas, pudor.

Ner. Desiste tandem, jam gravis nimium mihi,

Instare, liceat facere quod Seneca improbat.

590 Et ipse populi vota jam pridem moror,

Cum

GRONOVII.

VARIORUM.

581. *Expressere jus est ferro*] Hoc quidem contra versus legem. Quare Scaliger, *facere*: Melius apud Gruterum, *ferre quod nequeunt*, nunc receptum. Sequenti pro *negare*, Lipsius *negare*, & homines graves adsentiuntur corrigenti; Gruterus alterum tuetur. Mihi aliud hic incommodum occurrit: neque enim videtur, quomodo non inepte fiat mentio precum. Quid enim? an unquam precibus contendit à populo Romano Nero, sibi ut Poppaeam ducere liceret? & illis repulsis jus exprimendi nactus est, quod exorare non potuit? Immo populus deprecatus pro Octavia, ne repudiaretur: & quia instantius agebant, Nero ad invidiam dicit eos *expressere*. Scribe: *Expressere vis est*. Dictum erat populum merito dolere, quum rogans, praesertim iusta, nihil impetret. Resp. Nero, sed quod roganti populo non conceditur, id eum exprimere tumultu ac seditione est vim facere principi. Vel sic, *Expressere vis est*. SE *ferre quid nequeunt preces*? *Negare durum est*. Immo, inquit, non exprimunt, sed rogant, orant, supplicant. Quid autem non debetur ταῖς Αἰταῖς Διὸς κούρῃς μεγάλας, quae & anteambulonem habent τὸν Ἀτλῶν. & si repellantur, vindicem? Illis negare mihi profecto duri crudique pectoris videtur.

ingens vitae & morum exemplar, multa itaque sibi permittit populus, quae tamen principi nequaquam permittit FARN.

577. *An cedat animis*] Populi stantis pro Octavia. haecque est scriptura Pall. novem: itaque exterminandum putavi vulgatum, *conceptus furor*. nam & infra, ipsamet Octavia, v. 646. *Parcite lacrimis urbis festo Laetoque die; ne tantus amor, Nostrique favor Principis aures suscipiet iras*. GRUTERUS.

583. *Remittat*] Ipse princeps cedat aliquantum de jure suo: etsi flecti reges, quam vincinon minus turpe exiliment. Hipp. v. 135. FARNABIUS.

584. *Si licet, multos notat*] Rectius meo iudicio, *sit licet*. quod habent duo MSS. & Parisiensis excusus. Ut sic Nero respondeat per *εἰ ποτε*, levem quidem & vanam esse famam, sed nihilominus eam multos infamia notare. SCHRODERUS.

586. *Divi*] Claudii patris Octaviae qui te adoptavit. FARN.

587. *Frangat*] Animum tuum avertat à Poppaea. FARN.

590. *Populi*] Desiderantis ex me prolem legitimam, quae firmet etiam imperium. FARN.

591. *Par-*

Cum portet utero pignus, & partem mei.
Quin destinamus proximam thalamis diem?

VARIORUM.

591. *Partem mei*] Ovidius; *Parſque tui latuſat corpore claſſa meo.* DELRIUS.

ACTUS TERTIUS.

AGRIPPINA.

*Ab inferis prodit Agrippina, dira auſpex faces exitiales praeſe-
rens nuptiis Poppaeae & Neronis, cuius mortem praedicat.*

Tellure rupta Tartaro greſſum extuli,
Stygiam cruenta praeferens dextra facem
595 Thalamis ſceleſtis. nubat his flammis meo
Poppaea gnato juncta, quas vindex manus
Dolorque matris vertet ad tristes rogos.
Manet inter umbras impiae caedis mihi
Semper memoria, manibus noſtris gravis
600 Adhuc inultis, reddita & meritis meis
Funesta merces puppis, & pretium imperii
Nox illa, qua naufragia deflevi mea.
Comitum necem, natique crudelis nefas
Deflere, votum fuerat, haud tempus datum eſt
605 Lacrimis. ſed ingens ſcelere geminavit nefas.

GRONOVII.

599. *Manibus noſtris gravis*] Florus lib. 4. cap. 6.
*Caſarem inultus pater & manibus ejus graves Caſ-
ſius & Brutus agitabant.*

VARIORUM.

593. *Tellure*] In ſcena exſiliebant umbrae ſca-
lis Charoniis. FARNABIUS.

594. *Stygiam*] Funestam, exitialem. Med. v.
26. FARN.

Per-

595. *Nubat*] Vertat nuptialem facem in fera-
lem & funebrem. ſup. v. 260 FARN.

598. *Manet*] Curae non ipſa in morte relinquunt.
Oed. v. 615. FARN.

598. *Caedis*] Sup. v. 360. FARN.

601. *Imperii*] Neroni mea opera parti. ſup. v.
327. FARN.

602. *Deflevi*] Sup. v. 323. FARN.

603. *Comitum*] Crepereji Galli, & Acheronae.

FARNABIUS.

Eff ff 3

626. Sae

- Peremta ferro, foeda vulneribus, sacros
 Intra penates spiritum effudi gravem,
 Erepta pelago, sanguine extinxi meo
 Nec odia gnati, saevit in nomen ferus
 610 Matris tyrannus. obrui meritum cupit.
 Simulacra, titulos destruit, mortis metu,
 Totum per orbem, quem dedit poenam in meam
 Puero regendum noster infelix amor.
 Extinctus umbras agitat infestus meas
 615 Flammisque vultus noxios conjux petit,
 Instat, minatur, imputat fatum mihi
 Tumulumque gnati. poscit auctorem necis.
 Jam, parce, dabitur. tempus haud longum peto.
 Ultrix Erinnyis impio dignum parat
 620 Letum tyranno; verbera, & turpem fugam,
 Poenasque queis & Tantali vincat sitim,
 Dirum laborem Sisyphi, Tityi alitem,

Ixio.

G R O N O V I I.

611. *Destruit mortis metu.*] Apparet ut explicent. Grotius tamen haud ineleganter: *Simulacra, titulos destruit memores mei.* Idem mox: *imputat fatum mihi suum atque gnati.*

V A R I O R U M.

606. *Sacros*] In villa Augusta Lucrini lacus. FARNABIUS.

609. *Saevit*] Natalem Agrippinae inter nefastos referri dies à Senatu impetraverat Nero, statuas demolitus, nomen & titulos ubique, ipsamque ejus memoriam delere conabatur. FARN.

611. *Simulacra*] Mortem iis minatus, quicumque mei simulachra habuerint. FARN.

612. *Quem dedit*] Cujus orbis imperium ego infelix illi dedi, ut & mihi vitam eripere posset. FARNABIUS.

615. *Conjux*] Claudius. FARN.

616. *Fatum mihi*] Al. *fatum mihi Tumulumque;*

gnati poscit auctorem necis. Quae lectio historiam respicit. Mors enim ejus celata est, dilataque sepultura, donec circa successorem omnia ordinarentur. FARN.

617. *Gnati*] Britannici. FARN.

617. *Auctorem*] Neronem. FARN.

620. *Verbera*] Ubi descivisse Galbam & Hispanias cognovit, collapsus diu inter mortuos jacuit; ut resipuit, capite converberato, actum de se pronunciavit. FARN.

620. *Turpem*] Hostis à Senatu judicatus & quaestus ut puniretur more majorum, nudo pede & tunicatus conscenso equo fugit ad Phaontis suburbanum, in quod ut clam introivit, quadrupes per effossae cavernae angustias receptus est. FARNABIUS.

621. *Tantali*] Thyest. v. 151. Nero autem, dum clandestinus ad villam introitus pararetur, aquam ex subiecta lacuna potaturus manu hausit, & haec, inquit, est decocta Neronis. FARN.

622. *Dirum*] Hippol. 1226. FARN.

622. *Tityi*] Hippol. v. 1228. FARN.

627. *Er*

Ixionisque membra rapientem rotam.

Licet exstruat marmoribus, atque auro tegat

625 Superbus aulam; limen armatae ducis

Servent cohortes; mittat immensas opes

Exhaustus orbis; supplices dextram petant

Parthi cruentam; regna, divitias, ferant:

Veniet dies tempusque, quo reddat suis

630 Animam nocentem sceleribus, jugulum hostibus,

Desertus, & destructus, & cunctis egens.

Heu, quo labor, quo vota ceciderunt mea!

Quo te furor provexit attonitum tuus,

Et fata, gnate? cedat ut tantis malis

635 Genitricis ira, quae tuo scelere occidit!

Utinam, antequam te parvulum in lucem edidi

Aluique, saevae nostra lacerassent ferae

Viscera! sine ullo scelere, sine sensu innocens

Meus occidisses: junctus atque haerens mihi,

640 Semper quietam cerneres sedem Inferum,

Proavos, patremque, nominis magni viros.

Quos nunc pudor, luctusque perpetuus manet,

Ex te nefande, meque, quae talem tuli.

Quid

VARIORUM.

627. *Exhaustus*] Exactionibus. FARN.

627. *Supplices*] Quod non fecerunt, rebellantes autem Armeniam invaserunt. FARN. Certe fecerunt per Teridatem. GRONOVIVS.

630. *Sceleribus*] Suppliciis, quae tantis sceleribus debentur. FARNABIUS.

630. *Jugulum*] Ubi appropinquasse equites audiit, quibus praeceptum ut vivum eum attraherent, ferrum trepidanter jugulo adegit. FARN.

631. *Desertus*] Fugientibus custodibus, nec respecto cujus manu periret percussoris. Ergo, inquit, nec amicum habeo, nec inimicum. FARN.

631. *Cunctis*] Fame & siti interpellante, pa-

nem quidem fordidum oblatum aspernatus est, aquae autem aliquantum bibit. FARN.

633. *Quo te furor provexit.*] Male omnino interrogandi nota in vulgatis ponitur post *gnate?* cum ea rejicienda sit in finem periodi post verbum *occidit*. Est enim sensus, quo furore mentis accensus, ô gnate, ausus es tot scelera, quae tanta sunt, ut digne iis irasii nequeam, nec inveniam, quomodo ego umbra satis succenseam tibi, qui me tam crudeliter occidisti? SCHRODERUS.

639. *Meus occidisses*] *Emph.* à me non ablegandus. al. *mecum occidisses*, id est, mihi commortuus fuisses infans & innocens. FARNABIUS. Prior tamen lectio mihi potior. *Meus* enim est quem non puderet agnoscere vel apud inferos, ubi *nunc* me.

Quid tegere cesso Tartaro vultus meos,
645 Noverca, conjux, mater infelix meis?

VARIORUM.

ut mox loquitur. GRUTERUS.

me pudor luciusque perpetuus manet ex te nefande, 645. *Noverca*] Infelix Britannici noverca, Claudii conjux, Neronis mater. FARNABIUS.

OCTAVIA. CHORUS.

Octavia dissimulata tristitia faventem sibi populum orat ne divortium sui lugeat. Chorus tamen ipsius vicem dolet.

Oct. **P** Arcite lacrimis urbis festo
Laetoque die; ne tantus amor,
Nostrique favor Principis acres
Suscitet iras, vobisque ego sim
650 Causa malorum. non hoc primum
Pectora vulnus mea senserunt.
Graviora tuli. dabit hic nostris
Finem curis vel morte dies.
Non ego saevi cernere cogar
655 Conjugis ora.
Non invisos intrare mihi
Thalamos famulae. soror Augusti,
Non uxor, ero.
Absint tantum tristes poenae,
660 Letique metus. scelerum diri,

Mise-

GRONOVII.

660. *Socerum diri*] Et hic fere alias res egerunt, qui hujus opusculi susceperunt curam. Lippius, *sociam*, & *heu*, sublata interrogatione: tanquam dicat se sociam futuram prioris sponsi Silani, & die nuptiarum Poppaeae maceratum iri. Raphelingius ex Orteliano profert, *scelerum*: nec ante mentem Octavii se potuisse adsequi. Del-

rius nihil mutat: *socerum esse* socerorum, quos edidit primum Claudium & Poppaeae patrem,

VARIORUM.

646. *Festo*] Principis nuptiali, geniali. FARN.655. *Conjugis*] Poppaeae. Sup. v. 109. FARN.657. *Soror*] Certe soror, inquit Juno. vide Herc. Fu. v. 1. FARN.671. *Clau-*

Miseranda, viri potes haec, demens,
Sperare memor? hos ad thalamos
Servata diu, victima tandem
Funesta cades. sed quid patrios

665 Saepe penates respicis udis
Confusa genis? propera tectis
Efferre gradus: linque cruentam
Principis aulam.

Chor. En illuxit suspecta diu

670 Fama toties jactata dies!
Cessit thalamis Claudia diri
Pulsa Neronis,
Quos jam victrix Poppaea tenet,
Cessat pietas dum nostra, gravi
675 Compressa metu, segnisque dolor.
Ubi Romani vis est populi?
Fregit claros quae saepe duces;
Dedit invictae leges patriae,
Fasces dignis civibus olim;
680 Jussit bellum, pacemque; feras
Gentes domuit; captos reges
Carcere clusit? gravis en oculis

Un-

GRONOVII.

dein pro altero Appium Silanum. Grutero sunt inepti versus hi, siue retineamus *focerum*, siue ex aliquot Mss. legamus *scelerum*: esse in uno, *soror diu miseranda*: meliores fore, si invertatur ordo & *Potes* praecedat *focerum*: sed nec sic satisfacere: denique nihili duo epitheta, *miseranda* & *demens*. Recte Raphelingius & pulcro stant talo versus sensusque. Quum enim sibi ominata fuisset pristinum sororis statum sine alia injuria, vero victa & male fraudans diffidentem animum erumpit: *scelerum diri*, *Miseranda*, *viri potes haec*, *demens*, *sperare memor*? At ô *miseranda*, ô *de-*

mens Octavia, potes haec sperare memor & non oblita scelerum detestabilis viri? tibi scilicet ut parcat, qui solitus nemini? Nihil poterat planius.

VARIORUM.

671. *Claudia*] Octavia Claudii Fil sic illam vocat frequenter, propter gentis Claudiae nobilitatem; quae ante Imp. Tiberium Consulatus xxx. Dictaturis v. Censuris xii. Triumphis vi. Ovationibus ii. fuit illustris, teste Suetonio, in Tiberio. DELRIUS.

677. *Duces*] Syphacem, Persen, Jugurtham, Herodem, &c. FARNABIUS.

Ggg gg

685. A.

Undique nostris jam Poppaeae
Fulget imago juncta Neroni:

- 685 Affligat humo violenta manus
Similes nimium vultus dominae:
Ipsamque toris detrahat altis:
Petat infelix mox & flammis
Telisque feri Principis aulam.

GRONOVII.

VARIORUM.

688. *Petat infelix*] Scribe cum Hugone Gronovio: *Petat infelix mox & flammis*.

685. *Affligat*] Lege *Affligat* ut inf. v. 795. id est, Quin Poppaeae has imagines manus nostra illidat. FARN.

689. *Feri*] Tyranni, Neronis. FARN.

ACTUS QUARTUS.

NUTRIX. POPPAEA.

Territa in somno Poppaea nutrici narrat somnium; quam illa vana somnium eludens interpretatione solatur.

- 690 Nutr. **Q**uo trepida gressum conjugis thalamis tui
Effers, alumna? quodve secretum petis
Turbata vultu? cur genae fletu madent?
Certe petitus precibus & votis dies
Nostris refulsit. Caesari juncta es tuo
695 Teda jugali. quem tuus cepit decor,
Et culpa Senecae; tradidit vinctum tibi
Genitrix amoris maximum numen Venus.

O

GRONOVII.

696. *Et culpa Senecae*] Triplicem ponit Delrius: quod dissuadendo vehementius Neronem impulserit: quod Agrippinae tollendae fuerit auctor: quod discipulorum delicta in magistrum retor-

queantur: & quaerit, an harum aliam accipere possimus. Respondeo nullam, nec aliquam quaeri debere, quum sit omnis hic librorum culpa qui nomen hoc subjecerunt. Cogitabam: *Et culpa nuptas*. Octaviae scilicet. Sed amplius.

698. *Al-*

- O qualis, altos quanta pressisti toros
 Residens in aula! vidit attonitus tuam
 700 Formam senatus, tura cum Superis dares,
 Sacrasque grato spargeris aras mero,
 Velata summum flammeo tenui caput,
 Et ipse lateri junctus atque haerens tuo
 Sublimis inter civium laeta omnia
 705 Incessit; habitu atque ore laetitiam gerens
 Princeps superbo. talis emersam freto
 Spumante Peleus conjugem accepit Thetin.
 Quorum toros celebrasse Coelestes ferunt,
 Pelagique numen omne consensu pari.
 710 Quae subita vultus causa mutavit tuos?
 Quid pallor iste, quid ferant lacrimae, doce.
Pop. Confusa tristi proximae noctis metu
 Visuque, nutrix, mente turbata feror,
 Defecta sensu. laeta nam postquam dies
 715 Sideribus atris cessit, & nocti polus,
 Inter Neronis juncta complexus mei
 Somno resolvor; nec diu placida frui

Quie-

VARIORUM.

698. *Altos quanta pressisti toros?*] Discubitorios toros hic suspicatus est Farnabius, credo, quod in iis, quam in jugalibus aptius resideret sponsa. Sed hac cura abstinere jubet mox versus 726. *toros cerno jugales pariter & miror meos, in quibus resedi fessum* SCHRODERUS.

698. *Toros*] Discubitorios FARN.

700. *Tura*] In nuptiis aquae & ignis sacramenta adhibita, quae calorem & humorem ad foetum denotarent. hinc faces & tura, nec non vini libatio. neque enim uxor nisi peractis sacrificiis ducebatur FARN.

701. *Aras mero*] Sacrificantes vinum è patera aris, vel prunis, vel turi dato superfundebant: ideo rite hic datio turis vini libationi praemittitur.

tur. Vide Briffon. lib. 1. Formular. fol. 30. & seq. DELRIUS.

702. *Flammeo*] Velamento luteo seu rubeo, quo novas nuptas tegi moris erat pudoris gratia. vel in subjectionis symbolum. FARNABIUS.

704. *Laeta omnia*] Male unus cod. antiq. *agmina*. loquitur de Ominibus novae Augustae bene precantium. de quibus acclamationibus nuptialibus diximus sup. Med. 58. de his etiam Tacitus Annal. 15. *Jam Senatus* (inquit) *uterum Poppaeae commendaverat Diis, vota quoque publice susceperat; quae multiplicata exsolutaque, & additae Supplicationes; templumque Foecunditati, &c.* DELRIUS.

706. *Talis emersam*] Πᾶσα ἡ κινδυνεύουσα θύει ἵππῳ δὲ φοιτῶν Αὐτοκρατορικῶν λευκαίων Ἀμφοτέρων, &c. Coluth. FARNABIUS.

- Quiete licuit: visa nam thalamos meos
 Celebrare turba est moesta; resolutis comis.
 720 Matres Latinae flebiles planctus dabant;
 Inter tubarum saepe terribilem sonum
 Sparsam cruore conjugis genitrix mei
 Vultu minaci saeva quatiebat facem:
 Quam dum sequor, coacta praesenti metu,
 725 Diducta subito patuit ingenti mihi
 Tellus hiatu: lata quo praeceps, toros
 Cerno jugales pariter & miror meos,
 In queis resedi fessa. venientem intuo:
 Comitante turba conjugem quondam meum,
 730 Gnatumque. properat petere complexus meos
 Crispinus, intermissa libare oscula.
 Irrumpit intra tecta cum trepidus mea,

En-

GRONOVII:

731. *Intermissa libare oscula*] Grotius, *libans*,
 732. *Cum trepidus mea*] Lipsius *trepidus meus*,
 de Nerone, & infra v. 751. *Princeps tuo*, non *tuus*.
 Laudat Raphelingius: praefert tamen, *trepidus*
meo Ensemque jugulo: dein ad alterum versum:
 corrige-audacter, *tuo*. Delrius *mea* explicat nova
 illa, quae apud interos nata: sed tamen, mal-
 lè, inquit, *meus*, si quis liber confirmaret: su-
 um vocat Neronem: tum rectius quidam *tuo*. Gru-
 terus scripserit potius, *trepidus Nero*, & *saevum*
meo: postea miratur, cur illud *tuus* excludant,
 qui ambuiose supra intrusum voluerint, *meus Ne-*
ro. At o boni, his omnibus quem redditus in illa
 nocturna imagine sancium? Annon Poppaeam?
 Cur ergo dicit ipsa, *Aus quem cruorem conjugis vi-*
di mei? Non suum, sed conjugis cruorem se vi-
 disse ait. Ergo aut Crispini aut Neronis. Si Cri-
 spinus est, scribendum erit: *trepidus Nero Ensem-*
que jugulo condidit saevum viri: & similiter, *condi-*
dit Princeps viri. Si Nero, nihil usquam mutan-
 dum: nam *testa sua* vocat thalamum, in quo
 imaginabatur genialem torum: quum dicitur,
Ensamque jugulo condidit saevum Nero, non alio

quam suo accipere possumus: nec alio quum di-
 citur, *Jugulo quod ensē condidit Princeps tuus*. Haec
 res augeat prodigium & interpretationi nuticu-
 lac anus convenientior est.

VARIORUM.

719. *Resolutis*] Quod in luctu fieri solet. Troad.
 83. FARN.

722. *Sparsam cruore*] Vulgo, *sparsa*. Malo ex
 v. l. *sparsam*, legere. quia fere semper inferis
 sanguineae videlicet cruentae faces attribuuntur,
 ut alibi docui. DELRIUS.

722. *Conjugis*] Neronis mater Agrippina. FAR-
 NABIUS.

723. *Facem*] Sup. v. 595.

726. *Lata*] Huc ego delata praeceps. FARN.

729. *Conjugem*] Crispinum equitem Romanum.
 FARNABIUS.

730. *Gnatumque*] Rufum Crispinum Poppaeae
 gnatum, quem impuberem adhuc, quia ferebatur
 ducatus & imperia ludere, mergendum mari dum
 piscaretur, servis ipsius demandavit Nero. FARN.

731. *Crispinus*] Conjux, al. leg. *Pristinus*. al.
Bestinus. FARN.

736. Can-

- Ensemque jugulo condidit saevum Nero.
Tandem quietem magnus excussit timor:
- 735 Quatit ora & artus horridus nostros tremor,
Pulsatque pectus: continet vocem timor,
Quam nunc fides pietasque produxit tua.
Heu, quid minantur Inferum Manes mihi,
Aut quem cruorem conjugis vidi mei?
- 740 *Nutr.* Quaecumque mentis agitat infestus vigor,
Ea per quietem sacer & arcanus refert
Veloxque sensus. conjugem, thalamos, rogos,
Vidisse te miraris, amplexu novi
Haerens mariti? sed movent laeto die
- 745 Pulsata palmis pectora, & fusae comae.
Octaviae discidia planxerunt sacros
Intra penates fratris, & patrium larem.
Fax illa, quam secuta es, Augustae manu
Praelata, clarum nomen invidia tibi
- 750 Partum ominatur. Inferum sedes toros
Stabiles futuros spondet aeternae domus.
Jugulo quod ensen condidit Princeps tuus;
Bella haud movebit, pace sed ferrum teget.
Recollige animum. recipe laetitiam, precor,
- 755 Timore pulso. redde te thalamis tuis.
Pop. Delubra & aras petere constitui sacras,

Cae-

GRONOVII.

740. *Agitat infestus vigor*] Lege: *intentus vigor*.

VARIORUM.

736. *Continet*] *Vox saucibus haesit.* FARN.740. *Quaecumque*] *Ἀνδρῶν γὰρ ἔργα ὅπῃσι
διὰ τῆς ἐν ἡμῶν οὐκ ἐκείνῃ, Somnia nam curas re-*
ferunt nocturna diurnas. FARN.741. *Refert*] *Reducit ad phantasmam.* FARN.744. *Sed movent*] Populi autem planctus super
Octaviae divortio tibi in somno repraesentatus
est. FARN.747. *Fratris*] Neronis. FARN.747. *Patrium*] Claudii. FARN.748. *Augustae*] Agrippinae. FARN.750. *Inferum*] Terra, cum sit immobilis. *et*
infernī leges cum aeternae sint. FARN.752. *Princeps*] Nero. al. legunt, *two-sc.* jugulo.
FARNABIUS.

Ggg gg 3

757. Li

Caesis litare victimis numen Deum,
 Ut expientur noctis & somni minae,
 Terrorque in hostes redeat attonitus meos.
 760 Et vota pro me suscipe, & precibus piis
 Superos adora, manet ut praesens metus.

GRONOVII.

761. *Mane ut praesens metus*] Mog. Herbig. Ven. *Maneat*. Improbe. *Manet*, procul eat, vanus sit, diffuat: inquit Delrius. An hoc probius? Immo, *monuit ut praesens metus*. Sed & praecedente versu lege: *Tu vota pro me suscipe*.

VARIORUM.

757. *Litare*] Romani mola falsa, Graeci vivo flumine nocturnos terrores expiabant. FARN.

757. *Numen Deum*] Qui placati infausta somniorum omnia credebantur avertere. FARNABIUS. At quorum deum? num Telluris & Heroum? sic

opinor. quia Hippocrates, de insomniis, auctor est, secundis in rebus Iovem coelestem, Jovem opulentum, Solem, Minervam, Junonem, Mercurium & Apollinem supplicationibus adiri sole- re: in adversis vero, pro malis averruncandis, placari consuevisse Tellurem & Heroës malorum averruncatores, quos noctu multum pollere probat Athenaeus lib. 11. Quibus addes me auctore *Jovem prodigiale*, de quo Plautus in *Amphitryone*; *Recte dicit, ut commeminit, somnium narrat tibi, Sed mulier, postquam experrecta es, prodigiali Jovi Aus mola falsa hodie aut tunc comprecantam oportuit*. DELRIUS.

761. *Manet*] Diffuat, abeat, à mano, as. FARNABIUS.

CHORUS.

Laudat Chorus Poppaeae formam.

SI vera loquax fama Tonantis
 Furta & gratos narrat amores;
 Quem modò Ledae pressisse sinum
 765 Tectum plumis pennisque ferunt;
 Modò per fluctus raptam Europen
 Taurum tergo portasse truem;
 Quae regit, & nunc deferet astra,
 Petet amplexus, Poppaea, tuos;

Quos

VARIORUM.

763. *Furta*] Furtivos amores. FARN.

763. *Gratos*] A fronte quidem gratos, bellos ac mellitos primum: sed *χαρῶντες*, quorum exitus amarus super aloën & absinthium. FARN.

764. *Quem modo*] Hippol. v. 300. FARN.

766. *Modo*] Jupiter enim in taurum mutatus Europam filiam Agenoris è Phoenicia in Cretam transfretavit. FARN.

768. *Quae regit*] Ord. Deferet astra quae nunc regit & petet tuos amplexus ô Poppaea. FARN.

771. *Cui*

- 770 Quos & Ledaë praeferre potest:
 Et tibi, quondam cui miranti
 Fulvo, Danaë, fluxit in auro.
 Formam Sparte jactet alumnae,
 Licet, & Phrygius praemia pastor;
 775 Vincet vultus haec Tyndaridos,
 Qui moverunt horrida bella,
 Phrygiaeque solo regna dedere.
 Sed quis gressu ruit attonito?
 Aut quid pectore portat anhelio?

VARIORUM.

771. *Cui miranti*] Cui novitatem rei stupenti in gremium per aureum impluvium cecidit. sup. v. 203. FARN.

773. *Alumnae*] Helenes, candidae quidem utpote Jove cygno genitae, tenerae utpote ovo ex-

clusae. FARN.

774. *Phrygius*] Paris. FARN.

774. *Praemia*] Helenam. FARN.

775. *Tyndaridos*] Helenae Tyndari putativae filiae. FARN.

776. *Qui moverunt*] Qui vultus moverunt hor. bell. FARN.

NUNCIUS. CHORUS.

*Motum populi nunciat ob repudiatam Octaviam nuptiasque
 Poppaeae.*

- 780 *Nunc.* **Q**uicumque tectis miles exsultat ducis,
 Defendat aulam, cui furor populi imminet.
 Trepidi cohortes, ecce, Praefecti trahunt

Prae-

VARIORUM.

780. *Quicumque*] Quotquot stationis Palatini milites estis. FARN.

780. *Exsultat*] Propter insolentiam *συμφορέα*. Raphelingius emendat *Excubat*. FARN.

780. *Exsultat*] Tacite enim taxat satellitum naturam tumidam tum & cornupetam, cum admissionum res est: sub periculum verò Principis sui, merae sunt oviculae. GRUTERUS.

781. *Aulam*] Palatium. FARNABIUS.

782. *Trepidi cohortes*] Praefecti vel tribuni Praetoriani festini ducunt cohortes suas ad praesidia urbis. FARNABIUS. Tigillinus & Rufus metu pavidus, pavidos etiam & cunctantes Praetorianos, qui in castris (ut dixi) degebant, non tam adducunt quam vi trahunt. Possis etiam per *praefectos* intelligere tribunos praetorianos, quibus singulis mille milites parebant. lege Fabri Seme-
 stria lib. 1. c. 3. DELRIUS.

783. *Prae-*

Praesidia ad urbis; victa nec cedit metu
Concepta rabies temere; sed vires capit.

785 *Chor.* Quis iste mentes agitat attonitus furor?

Nunc. Octaviae furore perculsa agmina,
Et efferata per nefas ingens ruunt.

Chor. Quid ausa facere, quove consilio, doce.

Nunc. Reddere penates Claudiae Divi parant,

790 Torosque fratris, debitam partem imperii.

Chor. Quos jam tenet Poppaea concordi fide?

Nunc. Hic urit animos pertinax nimium furor,
Et in furorem temere praecipites agit.

Quaecumque claro marmore effigies stetit,

795 Aut aere fulgens ora Poppaeae gerens,

Afflicta vulgi manibus, & saevo jacet

Everfa ferro. membra per partes trahunt

De-

GRONOVII.

786. *Octaviae furore*] Scribe, *favore*: & v. 792.
perlinax nimium favor: ut & Grotio visum.

789. *Claudia Divi parant*] Octaviae Neronis,
inquit Delrius. Sed scripsit auctor: *Reddere pe-*
nates Claudiae domini parant. Nisi forte: *Aug-*
usti.

VARIORUM.

783. *Praesidia ad urbis*] Ad cohortes vigilum;
quas Augustus septem constituerat, ut binas quae-
que urbis regiones tueretur l. 3. D. de offic. praec-
fec. vigil de quibus Statius lib. 1. Silv. Ergo *ala-*
eres quae signa colunt urbana cohortes. Tiberi tem-
pore tres tantum erant, cum Praetoriae plures
essent: post Tiberium rursus auctae urbanae, ut
ex Tacito, qui aperte Praetorias ab urbicis dis-
stinxit, docet Lazijs lib. 6. Comment. c. 1. Has
urbanas cohortes nunciat victas: & iis suppetias
ire latum Praetorias, quae in castris erant; quin
jam propinquas esse consternato populo; qui li-
cet videat illas instructis ordinibus signa inferre,
resistit tamen, nec metu cedit: sed magis furore

accenditur. DELRIUS.

783. *Victa*] Nec populi etiam victi furor &
motus cedit. FARN.

786. *Agmina*] Multitudo populi. FARN.

786. *Octaviae furore*] Malit Gronovius hic *fa-*
vore. Ut & mox *perlinax nimium favor* pro *fu-*
ror. Posteriore hoc quidem loco amplector il-
lud, ne geminata vox *furor* offendant. Non item
priori illo. minus enim proprie *ruere* dixeris *per-*
culsa favore agmina. at bene, *furere*, sive indigna-
tione, qua intelligunt Octaviam commoveri ob
repulsiam. SCHRODERUS.

789. *Reddere*] Reddere Octaviae penates Clau-
dii & Neronis nuptias. FARN.

792. *Hic urit*] Indignatio ex his nuptiis. FAR-
NABIUS.

795. *Aut aere fulgens*] Vulgo *ars*: non negi-
tem Aras etiam politas Poppaeae: sed nunquid
illae os ejus gerebant: quod Poëta addit? haud
putem. Conjecturam nostram, credo, approbes:
Aut aere fulgens. Quaecumque statua, inquit,
aut è marmore illi facta, aut ex aere, corruit.
LIPSIUS.

797. *Per partes*] *μελῶσι.* SCALIGER.

798. De-

- Deducta laqueis. obraunt turpi diu
 Calcata coeno. verba conveniunt seris
 800 Immista factis, quae timor recipit meus.
 Sepire flammis Principis sedem parant,
 Populi nisi irae conjugem reddat novam,
 Reddat penates Claudia victus suos.
 Ut noscat ipse civium motus, mea
 805 Voce, haud morabor iussa Praefecti exsequi.
Chor. Quid fera frustra bella movetis?
 Invieta gerit tela Cupido,
 Flammis vestros obruet ignes:
 Quis extinxit fulmina saepe,
 810 Captumque Jovem coelo traxit.
 Laesi tristes dabit poenas
 Sanguine vestro. non est patiens
 Fervidus irae facilisque regi.
 Ille ferocem jussit Achillem
 815 Pulsare lyram; fregit Danaos;

GRONOVII.

800. *Quae timor recipit meus*] Frustra Lipsius: frustra Gruterus cum suo *recipere* ex jure Romano. Vicit Delrius, qui *reticet*.

802. *Conjugem reddat novam*] Et hic frustra Gruterus. Scimus *reddendi* verbum interdum habere dandi significationem: sed hic scribe cum Grotio: *dedat*.

811. *Laesi tristes*] Lipsius, *Laevi*: ut sit, ô laevi & male providi *Quirites*. Delrius: mallem ex conjectura *caesi*. Ecce alii: Offensi Neronis: vel vos laesi. Quasi non inonisset jam Commelinus: ob laesum Cupidinem dabit poenas, ut sit Hellenismus. *ivix*.

VARIORUM.

798. *Deducta*] *καταρρηκνύειν*, resti & laqueis ex alto dejecta, *descendunt* statuae *restemque sequuntur*. FARNABIUS. Immo, *Deducta*, ex alto deposita.

800. *Quae timor recipit meus*] Sic Mss. Pall. no-

Fre-

tem. Mutant alii voces, alii personas immittant. ego neutrum: tantum significo, *recipere* heic esse antiquum verbum juris Romani, ac notare *sibi reservare*, non etiam *expromere una cum reliquis*, hoc est, *silere*. De quo videatur Gellius lib. 5. cap. 10. & Plauti Commentatores ad illa Trinummi Actu 1. Scena ultima: *posticulum hoc recipit qui aedes vendidit*. GRUTERUS.

801. *Sepire*] Circumdare. FARNABIUS.

803. *Reddat*] Est qui mallet *tradat novam*, vellem addidisset causam: clare enim tit. De Verborum signif. Celsus: *Reddendi verbum, quanquam significatum habet retrodandi, recipit tamen & per se dandi significationem*. GRUTERUS.

809. *Quis*] *Ille suis saevos compefcuit ignibus* *ignes saepe Jovis*. FARNABIUS.

814. *Ille*] Amor. FARN.

814. *Ferocem*] Propter ereptam Briseida iratum, Troad. v. 222. vel simpl. FARN.

815. *Danaos*] Diutino bello Trojam expugnantem recuperandae Helenae gratia. FARN.

Hhh hh

816. *Atri-*

Fregit Atridem; regna evertit
 Priami; claras diruit urbes.
 Et nunc animus, quid ferat, horret,
 Vis immitis violenta dei.

VARIORUM.
 816. *Atridem*] Agamem. v. 181. FARN.

818. *Et nunc*] Timeo ne amantis Neronis ira
 saevum quid molietur. FARN.

ACTUS QUINTUS.

NERO. PRAEFECTUS.

*Aestuans ira Nero propter tumultum populi, in ipsum saeviri
 jubet, & Octaviam veluti motus causam, deportatam
 in Pandatariam, interfici.*

- 820 *Ner.* **O** Lenta nimium militis nostri manus,
 Et ira patiens post nefas tantum mea,
 Quod non cruor civilis accensas faces
 Extinguit in nos; caede nec populi madet
 Funerea Roma, quae viros tales tulit!
- 825 Admissa sed jam morte puniri parum est,
 Graviores meruit impium plebis scelus.
 Et illa, cui me civium subicit furor,
 Suspecta conjux & soror semper mihi,
 Tandem dolori spiritum reddat meo,
- 830 Iramque nostram sanguine extinguat suo.
 Mox tecta flammis concidant urbis meis.

Ignes,

VARIORUM.

824. *Funerea*] Cruserianus liber, *funesta*. PONTANUS.

827. *Et illa*] Octavia. FARNABIUS.

827. *Subicit*] Sic legendum, ut constet versus.
 Est autem eadem ratio syllabae quae antea fuit,

*Adice his superbam pellicem. Ita Martialis lib. 4
 Nil adicis penso Lahefis. FABRITIUS.*

831. *Mox tecta*] Hoc postea fecit incendiarius Imperator, & saevientem jam per sex dies septemque noctes ignem ac incendium ipse è turri Maccenatiana prospectans, laetus flammæ pulcritudine αλωσιν illi in illo suo scenico habitu de-

Ignes, ruinae, noxium populum premant,
Turpisque egestas, saeva cum luctu fames.
Exsultat ingens seculi nostri bonis

835 Corrupta turba: nec capit clementiam
Ingrata nostram, ferre nec pacem potest,
Sed inquieta rapitur. hinc audaciâ,
Hinc temeritate fertur in praeceps suâ.

Malis domanda est, & gravi semper iugo
840 Premenda, ne quid simile tentare audeat,
Contraque sanctos conjugis vultus meae
Attollere oculos. fracta per poenas metu
Parere discet Principis nutu sui.

Sed adesse cerno, rara quem pietas virum
845 Fidesque castris nota praeposuit meis.
Praef. Populi furorem caede paucorum, diu
Qui restiterunt temere, compressum afferro.

Ner. Et hoc sat est? sic miles audisti ducem?
Compescis? haec vindicta debetur mihi?

850 *Praef.* Cecidêre motus impii ferro duces.
Ner. Quid! illa turba, petere quae flammis meos
Ausa est penates, Principi legem dare,
Abstrahere nostris conjugem caram toris,
Violare, quantum licuit, incesta manu

Et

VARIORUM.

decantavit. FARNABIUS.

834. *Exsultat*] Luxuriat (scilicet) ex clementia principis (tyranni) nec patitur longae pacis mala. FARNABIUS.

839. *Malis domanda*] T. Livius lib. 2. *Palam-que ferrent malo domandam Tribuniciam potestatem.* DELRIUS.

841. *Sanctos*] Augustos. FARNABIUS.

843. *Nutu*] Nutui. FARN.

844. *Rara*] Tigillinum praefectum praetorio;

aequalem Imperatori pietate. FARN.

847. *Afferro*] Annuncio. FARN.

848. *Sat est*] Paucorumne caede? FARN.

848. *Sic miles*] Sic executus es Imperatoris mandatum? FARN.

848. *Miles ducem*] Auget crimen, quia militaris disciplinae vinculum, promptâ & fidâ constat obedientiâ, nec fere gravius ullum militare delictum censetur contumacia erga ducem. l. omnes. 6. D. de re milit. DELRIUS.

851. *Quid! illa*] Cur non & tota turba quae petere flammis ausa est, &c. pro merito poenas

Hhh hh 2

120-

- 855 Et voce dira, debita poena vacat!
Praef. Poenam dolor constituet in cives tuos?
Ner. Constituet, aetas nulla quam famae eximat.
Praef. Quam temperet non ira, non noster timor?
Ner. Iram expiabit prima quae meruit meam.
- 860 *Praef.* Quam poscat, ede; nostra ne parcat manus.
Ner. Caedem sororis poscit, & dirum caput.
Praef. Horrore victum trepidus adstrinxit rigor.
Ner. Parere dubitas? *Praef.* Cur meam damnas fidem?
Ner. Quod parcis hosti. *Pr.* Foemina hoc nomen capit?
- 865 *Ner.* Si scelera cepit. *Praef.* Estne qui fontem arguat?
Ner. Populi furor. *Praef.* Quis regere dementes valet?
Ner. Qui concitare potuit. *Praef.* Haud quemquam reor.
Ner. Mulier; dedit natura cui primum malo
 Animum, ad nocendum pectus instruxit dolis;
- 870 Sed vim negavit, ut ne inexpugnabilis
 Effet, sed aegras frangeret vires timor,
 Vel poena; quae tam sera damnatam premit,
 Diu nocentem. tolle consilium, ac preces;
 Et imperata perage, devectam rate
- 875 Procul in remotum littus interimmi jube,

Tan-

VARIORUM.

motus dedit? FARN.

856. *Poenam*] Anneciratus poenas exiges? FARNABIUS.858. *Quam temperet*] Constituesne poenam cui non ira, non timor noster ponat modum? FARNABIUS.859. *Iram*] Illa prima expiabit iram meam quae meruit FARN.861. *Sororis*] Octaviae. FARN.862. *Horrore victum*] Verbum *adstringendi* populari videtur, *vinctum*. RAPHEL.864. *Foemina*] Hostisne nomen in foeminam cadit? FARNABIUS.865. *Si scelera*] Si scelera capit, & nomen hostis. FARN.867. *Pr.* *Haud quemquam reor* NER. *Mulier dedit*, &c.] Lipsius legit. *PRAE.* *Haud quisquam reor*, *Mulier*. hac sententia. Quid admisit Octavia? Populus ob eam insanivit. Quis populum possit regere. Illa ipsa, quae concitare. At non puto in foeminam id cadere? cui animus quidem nocendi, non tamen vires LIPSIUS.868. *Mulier*] Mulier potuit, cui mala mens, malus animus, *vel* Octaviam intellige. FARN.872. *Damatam*] Octaviam. Imo poena eam premet potius Nero; iusta, etsi sera. FARN.875. *Remotum*] Pandatariam insulam in sinu Cajetano. inf. v. 959. FARN.880. *Pr.*

Tandem ut residat pectoris nostri tumor.

CHORUS. OCTAVIA.

Chorus perniciosum multis favorem populi fuisse canit. mox dura fata mulierum domus Caesareae commemorat.

Chor. **O** Funestus multis populi
 Dirusque favor ! qui, cum flatu
 Vela secundo ratis implevit,
 880 Vexitque procul ; languidus idem
 Deserit alto saevoque mari.
 Flevit Gracchos miseranda parens,
 Perdidit ingens quos plebis amor,
 Nimiisque favor , genere illustres,
 885 Pietate, fide, lingua claros,
 Pectore fortes, legibus acres.
 Te quoque, Livi, simili leto
 Fortuna dedit; quem neque fasces
 Texere sui, nec tecta domus.

Plu-

VARIORUM.

880. *Procul*] A litore in altum. FARN.

882. *Gracchos*] Tiberium & Cajum Gracchos viros populares, qui cum Tribuni plebis leges Agrarias reducerent, in patriciorum, quibus illae leges ingratae, odium incurrebant suamque perniciem. ille à P. Nasica in concione, hic ubi Capitolinum montem occupasset, Opiinii cos. jussu occisus. FARN.

882. *Parens*] Cornelia. FARN.

884. *Genere*] T. Gracchi Sempronii & Corneliae è Scipionum familia oriundos. FARNABIUS. Q. Mucius apud Ciceronem, l. i. de Orat. Omnium se, quos meminit eloquentissimos, excepto Crasso & Antonio audisse, ait, Tib. & Cajum Sempronios : mox etiam illos disertos vocat, &

omnibus vel naturae, vel doctrinae praesidiis ad dicendum paratos. DELRIUS.

886. *Legibus*] Agrariarum legum seu plebiscitorum auctores acerrimos. FARNABIUS.

887. *Livi, simili*] Livi Druse. qui Trib. pleb. conatus Senatum cum plebe in concordiam reducere, judicia ut aequa parte penes senatum essent & equites lege tulit, quocirca Senatui offensus, domi suae, incertum à quo, interfectus est. alii leg. *Levir*, & Scipionem Africanum minorem intelligunt. alii *Levis* & fortunae tribuunt. rectius *Leni*. FARN.

888. *Fasces*] Magistratus dignitas, nulli enim tribunis lictores. & haec dictio magis Scipionem respicere videtur, qui & domi suae mortuus repertus est. nec tamen de Livio Druso muto sententiam. FARN.

Hhh hh 3

891. Cui

- 890 Plura referre prohibet praesens
 Exempla dolor. modò cui patriam
 Reddere cives, aulam, & fratris
 Voluere toros; nunc ad poenam
 Letumque trahi, flentem, miseram
 895 Cernere possunt. Bene paupertas
 Humili tecto contenta latet.
 Quatiunt altas saepe procellae
 Aut evertit Fortuna domos.
Oct. Quo me trahitis? quodve tyrannus
 900 Aut exilium regina jubet;
 Si mihi vitam fracta remittit
 Tot jam nostris evicta malis;
 Si caede mea cumulare parat
 Luctus nostros; invidet etiam
 905 Cur in patria mihi saeva mori?
 Sed jam spes est nulla salutis,
 Fratris cerno miseranda ratem.
 Haec est, cujus vecta carina
 Quondam genitrix, nunc & thalamis
 910 Expulsa soror miseranda vehar.
 Nullum Pietas nunc numen habet,

Nec

GRONOVII.

902. *Evicta malis*] Lege: Si mihi vitam fracta remittit, tot jam nostris & victa malis? Sin caede mea. Si misericors mihi vitam donat, cur imperat exilium? si ibi quoque pereundum est, cur non hic morior?

VARIORUM.

891. *Cui patriam*] Octaviam cui, &c. cives cernere possunt trahi. FARN.

900. *Regina*] Vel, Fortuna, quae regina, he-

ra, domina, cui omnia accepta, omnia expensa feruntur, & in tota ratione mortalium sola utramque paginam facit. vel de Poppaea intellige, cum dixerit prius, tyrannus, i. e. Nero. FARN.

901. *Si mihi vitam*] Interpunctione solvi nodum Gordium, quo antè intricabantur versus. neque enim si heic bis ponitur, pro sive, sed queritur Octavia, se inique abripi, sive veniam invenerit, sive non. Interim pudet me tam elumborum versuum. GRUTERUS.

907. *Ratem*] Sutilem illam, quam in matris exitium commentus est Nero frater meus. sup. v. 307. FARNABIUS.

913. *Erie*.

Nec sunt Superi. regnat mundo
Tristis Erinny.

Quis mea digne defflere potest

915 Mala? quae lacrimis nostris questus

Reddet Aëdon? ejus pennas

Utinam miserae mihi Fata darent!

Fugerem luctus ablata meos

Penna volucris, procul & coetus

920 Hominum tristes, caedemque feram.

Sola in vacuo nemore, & tenui

Ramo pendens, querulo possem

Guttore moestum fundere murmur.

Chor. Regitur fatis mortale genus;

925 Nec sibi quidquam spondere potest

Firmum & stabile:

Per quae casus volvit varios

Semper nobis metuenda dies.

Animum firment exempla tuum

930 Jam multa, domus

Quae vestra tulit. quid saevior est

Fortuna tibi? tu mihi primum

Tot natorum memoranda parens,

Nata Agrippae, nurus Augusti,

935 Caesaris uxor, ejus nomen

Clau-

GRONOVII.

920. *Caedemque feram*] Lege, *sedemque*. Ut *horrida*, *maligna*, *importuna sedes*. Vel *Hypallage*, *hominum sedem feram*, id est ferorum.

VARIORUM.

913. *Erinny*] Erinnyes autem tres *Θεαί τριῖναι* *Εριννυίδες*, Tisiphone, Megaera & Alecto.

natae ex guttis sanguinis Saturni verendorum. Ag. à v. 82. FARN.

916. *Aëdon*] Luscinia. Agam. à. v. 665. & Herc. Oet. à v. 190. FARN.

918. *Ablata*] Haec lectio bona & propria. Ovidius 1. Metamorph. *Crua nec ablato profusa: velocia cerro*. FABRITIUS.

924. *Regitur*] Oedip. v. 980. FARNABIUS.

931. *Vestra*] Caesarea. FARN.

934. *Nata*] Agrippina, M. Agrippae & Juliae filia.

- Clarum toto fulsit in orbe;
 Utero toties enixa gravi
 Pignora pacis: mox exilium,
 Verbera, saevas passa catenas,
 940 Funera, luctus, tandem letum
 Cruciata diu. Felix thalamis
 Livia Drusi, natisque, ferum
 Ruit in facinus, poenamque suam.
 Julia matris fata secuta est:
 945 Post longa tamen tempora ferro
 Caesa est, quamvis crimine nullo.
 Quid non potuit quondam genitrix
 Tua, quae rexit Principis aulam,
 Cara marito, partuque potens?
 950 Eadem famulo subjecta suo,
 Cecidit diri militis ense.
 Quid, cui licuit regnum in coelum
 Sperare, parens tanta Neronis?
 Non funesta violata manu

Re-

VARIORUM.

filia, nurus Tiberii Augusti Germanico conjugi novem liberos peperit. FARN.

938. *Pignora*] Amoris conjugalit & privati pignora pacisque publicae stabilimenta, ut quae imperii successionem firment. FARN.

938. *Mox exilium*] Hanc, post mortem Germanici nullo sermone dignatus est Tib. mox inter coenam porrecta à se poma gustare non ausam vocare desuit: deinde Pandatariam relegavit, convitiantique per Centurionem oculum excussit. Rursus inedia mori destinanti per vim ore diducto cibum infuleiri jussit. Postremo voluntaria inedia absumptam criminosisime fuit infectatus, diem illius natalem inter nefastos referendum impetravit, & cadaver in Gemonias projici jussit. FARNABIUS.

942. *Livia*] Livia Drusi uxor quia maritum Drulum interfici curarat, Tiberii, cujus nurus erat, neque tormentis, neque supplicio parcens jussu interfecta fuit. FARN.

944. *Julia*] Julia Drusi filia matris Liviae fata secuta crimine incerto nec defensione ulla data à Claudio in exilium pulsa, mox caesa est. FARN.

947. *Genitrix*] Messalina. FARN.

949. *Marito*] Claudio. FARN.

949. *Partuque*] Britannici prius Germanici diti. FARN.

950. *Famulo*] C. Silio cui nupsit sup. v. 16. vel Narcisso liberto. Indulsi Caesar cui Claudius omnia, cuius Paruit imperiis uxorem occidere jussus. FARNABIUS.

952. *Quid*] Quid Agrippina? quae consecrationem & *divitiis* sperare potuit, ut quae Augusta Claudii conjux, Neronisque mater. non & illa pri-

- 955 Remigis ante,
Mox & ferro lacerata diu,
Saevi jacuit victima nati?
Oct. Me quoque tristes mittet ad Umbras
Ferus & Manes, ecce, tyrannus.
- 960 Quid jam frustra miseranda moror?
Rapite ad letum, queis jus in nos
Fortuna dedit. testor Superos.
Quid agis, demens? parce precari,
Queis invisa es, numina Divûm.
- 965 Tartara testor, Erebi que deas
Scelerum ultrices, & te, genitor,
Dignum tali morte & poena:
Non invisa est mors ista mihi.
Armata ratem, date vela fretis,
- 970 Ventisque petat puppis rector,
Pandatariae littora terrae.
Chor. Lenes auras, Zephyrique leves,
Tectam quondam nube aetherea

Qui

VARIORUM.

primum mersa, mox caesa, &c. Sup. v. 305. FARNABIUS.

958. *Me quoque tristes*] Sup. v. 104. FARNABIUS. Fingebatur Octavia mitti in exilium propter adulterium cum Aniceto, & cum tibicine quodam Alexandrino, & delictum insuper abacti partus. falsa & commentitia omnia: *Pauca autem interjectis diebus* (ut ait Tacitus) *vinculis restringitur, venaeque ejus per omnes artus exsolvantur: &c.* quia pressus pavore sanguis, tardius labeatur, praeservidi balnei vapore enecatur. additurque atrocior saevitia, quod caput amputatum latumque in urbem, Poppaea vidit. De Octaviâ accipio, quod Nicephorus l. 2. hist. Eccles. c. 37. scribit Neronem eo crudelitatis processisse, ut matrem, fratrem, &

conjugem ferro sustulerit. nam Poppaeam invitus calce necavit. DELRIUS.

962. *Superos*] Elegans Apopsiopesis. FARNABIUS.

963. *Quid agis*] Cum sup. v. 910. dixerit Superos non esse, nec curare pietatem numina. FARNABIUS.

967. *Tali morte*] Veneno extingui ab Agrippina, quod Messalinam interfici jufferas, Agrippinam duxeras. FARN.

972. *Tandem Phariae*] Sic manus membranae eorum codicum: nisi quod Pal. unus, *Tandem funestae*. Nihil est verius emendatione Lipsii, *Pandatariae*: qui item admodum probabiliter coniecit vers. 979. *Et Taurorum*, cum praeter fidem historicorum haereret in libris, *Et Maurorum*. GRUTERUS.

- Qui vexistis raptam saevae
 975 Virginis aris Iphigeniam;
 Hanc quoque tristi procul à poena
 Portate, precor, templa ad Triviae.
 Urbe est nostra mitior Aulis,
 Et Taurorum barbara tellus.
 980 Hospitis illic caede litatur
 Numen Superûm: civis gaudet
 Roma cruore.

VARIORUM.

974. *Saevae*] Dianae Fascelidis, quae Iphigeniae pro victima immolandae cervam substituit: suis Iphigenia sacris praeposita, Troad. v. 165. FARNABIUS.

979. *Maurorum*] Propter Antaeum. Herc. Oet. v. 24. vel Bufiridis aras, Herc. Fu. v. 483. quae in Aegypto quidem, sed & illa Africae portio, neque enim novum est Afros omnes dici Mau-

ros, vel propter Heliopolitas, vel denique simpliciter propter Maurorum barbariem. FARNABIUS. Scio Poenos liberos Saturno immolasse, atque ita humanas hostias fecisse. Nec tamen id factum hic tangitur. addit enim, *Hospitis illic caede litatur*. At nusquam lectum de hospitibus in Mauritania sive Africa vulgo quidem immolatis. Fidenter rescribo, *Es Taurorum*. Ad Tauros Scythiae populos, & in iis Dianae inhospitiam a-ram allusum. LIPSIUS.

F I N I S.

IN-

INDEX NOVUS

VERBORUM ET LOCUTIONUM

Fere omnium, quae in Contextu Tragoed. L. A. Senecae occurrunt, ubi ea, quae literis, ut dicunt, cursivis sunt excusa, in Notis insuper explanationibus qua Grammaticis, qua Historicis, tum Geographicis ac Mythologicis illustrantur & emendantur.

Prior numerus paginam, posterior versum significat.

A.

A B omni parte, 91, 1202.
Abcidere bona vitae, 195, 194.
 Abdere ferrum, 214, 498. ferrum vulneri, 390, 48. lucem nube, 334, 327. abde me huc tellus, 93, 1225. Abditus gnatus, 77, 1001. Lethaeo profundo Theseus, 236, 147. in recessu penitus extremo, 386, 933. fraude hostis, 432, 628. frater, 612, 980. aether tenebris, 595, 727. Abdita tellus, 383, 1016. Abditum nemus, 275, 778. Abditi sensus, 285, 918. secreto questus, 481, 150. Abdita & operta jura, 51, 660.
 Abdicare, ejurare, abnuere, 506, 507.
Abducltus, 137, 437.
 Abesse terris, 22, 251. ferro manum, 490, 264. nefas, 773, 461. Abest pavoris crimen, 316, 87. lacrymis magna pars, 307, 1261. caput corpori trunco, 78, 1026. Absit a me dirum nefas, 539, 932.
Abesse, longe esse, pro non juvare, nullam opem ferre, 289, 974. *Absens servit*, 24, 273.
 Abigere faces immittas, 110, 80. insidias, 214, 496.
 Abicere a Deo damnatum, 199, 258. pretium paternae necis, 200, 274. corpora feris lanianda, 158, 747. Abiecit ventus minas, 401, 200. Abiectus sanguis, 662, 727. jacet, 120, 197. Abiectum fulmen, 651, 551.
 Abire in atrum cubile, 110, 70. in conjugura

turbam, 677, 962. unde non decet, 563, 241. ex oculis, 743, 1977. in tenebras, 334, 320. in cineres, 315, 67. dolorem excussum, 707, 1417. dum licet profugere, 506, 493. Abit moles in nihil, 730, 1760. dolor foemineus introrsus, 724, 1675. umbra per complexus, 421, 460. in fumos ignis, 160, 772. Abiit ignis inter labores Herculeos, 721, 1616. excessit, 609, 944. Abibunt non sic odia, 4, 27. Abeat, si quis est comes, 264, 600. expulsus pudor, 537, 900. Abeant sic tacita mala, 90, 1186. questus, 166, 881. mecum omnia, 501, 428.
Abiere Colchi 482, 164.
Ablativi juncti 179, 1081.
Ablatus volucris penna, 799, 919.
 Abluere dextram, 101, 1326: 674, 908. dextram caede viri resperfam, 612, 977. Abluit mentum latex, 58, 753.
Abluere, verbum sacra facientium, 271, 717.
 Abnuere conjugia, 40, 501. sponte aliquid fari, 429, 573. fari, 283, 883. bellum, 130, 328. solitos amictus, 251, 386. recondere enses, 214, 490. animo impotenti, 30, 350. dona fortunae, 145, 536. imperium, 141, 471. nefas tori jugalis, 359, 661. Abnuentem regere, 187, 62. Abnuentes rogare, 210, 441.
 Abolere lumen ferro, 484, 183.
 Abominari: Abominatus patrum solum, 291, 1005. Abominanda mors, 431, 609. Abominandam opem ferre, 287, 948.
 Abripere monstrum, 613, 997. moram, 441, 813.
 Ab-

INDEX NOVUS

- Abripere regnum ad chaos**, 174, 1009. **Abreptam trahere**, 455, 1003.
- Abrogare sibi poenas**, 673, 899.
- Abrumperre obicem**, 22, 237. **fata**, 673, 895. **scopulos**, 682, 1048. **latus**, 350, 535. **ense lucis moras**, 451, 939. **Abrupta cautes**, 671, 863. **Abruptum latus**, 92, 1209. **vulnere**, 307, 1266. **Abruptae calenae**, 719, 1602.
- Abrumperre Erebi claustra**, 700, 1311. **Abruptum**, 307, 1265.
- Abscedere**, 197, 215; 271, 713.
- Abscidere**, 195, 194.
- Abscindere membra viventibus**, 178, 1062. **Abscissa coma**, 301, 1182. **Abscissa capita**, 176, 1038.
- Abcondere crimen**, 264, 597. **cruorem colore Bacchi**, 169, 916. **diem pulvere**, 208, 394. **caput**, 338, 361. **caput sub umbra**, 63, 825. **ensem in vulnere**, 157, 722. **aliquid sinu aquorum**, 304, 1205. **membra**, 306, 1246. **Abcondit me parva casa**, 219, 593.
- Absolvere ream**, 675, 934. **Absolvit manus meas Polybus**, 359, 663.
- Abstinerre caede**, 774, 474. **sanguine humano**, 57, 745. **a caro sanguine**, 203, 329.
- Abstrahere aliquem folio**, 233, 95. **genitricem natis**, 481, 144. **conjugem toris**, 795, 853.
- Abstrudere**: **Abstrusa carcere cacco**, 613, 988.
- Absumere**: **Absumit artus hostis**, **ruina**, **ignis**, 464, 1177.
- ABSYRTUS Medae frater**, 472, 49. **a Medea**, **sorore discriptus**, 471, 44. **eius mater quae**, 480, 131. **caedem & nomina varie describi a poetis**, 541, 964.
- Abunde est**, 127, 270. **actum est**, 112, 105.
- ABYDO Sestos opposita**, 220, 611.
- ACARNANES inter Aetoliam & Epirum sita**, 227, 21. **ad bellum Troianum non iverunt**, 558, 182.
- Acastus instat**, 508, 521. **atque Creos arma si jungant**, 508, 526.
- ACASTUS Peliae filius, Rex Thessaliae**, 488, 241; 489, 257.
- Accedere**: **Accedit aliquid ad miseras**, 188, 88. **Accede propius**, 213, 467. **Accedunt prope fata**, 373, 860. **Accessit hoc feris**, 721, 1615.
- Accelerare genu tremulo**, 311, 289.
- Accendere famem**, 117, 165. **aliqui facem**, 755, 154. **Accendit se dolor**, 520, 672. **Accensum ahenum**, 519, 666. **Accensae faces**, 794, 822.
- Accendere senem**, 519, 666.
- Accidere**, 455, 1007. **ad genna**, 435, 691. **terrae**, 263, 585. **Accidit quidquid adversi**, 389, 33. **mirandum quid in ista clade**, 536, 888.
- Accingere**: **Accingitur ira**, 472, 51.
- Accipere diu expetitum**, 175, 1021. **aliquam famulam**, 265, 617. **cadaver pabulum**, 710, 1463. **fatis comites**, 654, 601. **focis menses**, 667, 790. **placide coacta verba**, 350, 528. **telum odiis**, 634, 270. **dona**, 723, 1648. **lauros**, 570, 347. **conjugem**, 787, 707. **telum**, 724, 1663. **obsides fidei**, 144, 520. **fletus**, 396, 133. **planctus**, 396, 132. **pretium sceleris**, 200, 269. **abscissam comam frontis**, 301, 1183. **novas vias**, 621, 86. **Accipit rogos Herculem**, 712, 1484. **soles locus**, 646, 487. **Acceptae vitae pudet**, 506, 504.
- Accipere Deum**, 332, 298.
- Acciri**, 173, 982.
- Acclamationes bene precantium in nuptiis & sacrificiis**, 787, 704.
- Accommodare cui ignes**, 724, 1660.
- Accrescit poenae jecur**, 306, 1234. **malorum sensus die**, 128, 306. **rogus trabibus**, 40, 514.
- Accurrere gradu incitato**, 454, 999.
- Accursum civium timens**, 283, 897.
- Accusationis partes in iudiciis**, 55, 732.
- Accusativus pro Vocativo**, 571, 367.
- Acerbus fletus**, 315, 16. **Acerba lux**, 707, 1419. **sors**, 670, 838. **dura sors**, 290, 991. **caedes**, 308, 1275.
- Acerba fati**, 574, 416.
- Acerbare aggerem**, 92, 1216.
- ACHARNAS vicus Atticae**, 227, 22.
- Achelous clava Herculis subactus**, 647, 495. **Acheloi vadum pulsare**, 653, 586.
- ACHELOUS Acarnaniae fluvius, & ejus fabula**, 635, 299; 647, 496.
- Acheron**, 354, 578. **moestus**, 105, 17. **imus**, 233, 98. **ater**, 588, 606. **pervius**, 742, 1951.
- ACHERON inferni fluvius**, 54, 711; 715. **eius etymon** 175, 1016; 548, 12.
- ACHERUSIA palus**, 54, 715.
- Achilles gener**, 557, 159. **simulatus**, 421, 447. **falsus**, 589, 618. **in poenas Phrygum vivit**, 452, 955. **redit**, 441, 806. **sibi tradi Polyxenen jubet**, 451, 943. **manu Paridis jacet**, 413, 347. **excidit**, 402, 204. **Achillis busta**, 451, 940. **iter**, 406, 232. **fidem appellare**, 434, 666. **Manes**, 409, 292. **tumulus**, 462, 1122. **Achilli victimam reddere**, 410, 306. **Achillem jubere lyram pulsare**, 793, 814. **adesse sentit pontus**, 400, 177.
- ACHILLES ποδας ἀνὴρ dictus**, 405, 230. **xxiii. urbium expugnator**, 405, 230. **ubi Pyrrha vocabatur**, 412, 343. **sui proditor** 403, 211. **vitam brevem & utilem praecipitavit**, 403, 214. **medicinam & chirurgicam didicit**, 404, 218. **medicinam musicam & equitandi artem didicit**, 444, 832. **ubi educatus**, 400, 181. **indomitus**, 558, 178. *Achilles*

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

Ies in Sigeo sepultus, 401, 190. *eius ira*, 401, 193: 444, 832. *Achillis mater*, quae? 400, 176. *patria*, 442, 817. *statura g. ubitorum*, 400, 181. *eius feri mores*, 444, 832. *in insula S. pro cum virginibus conversatio*, 405, 224. *in insulam Syron expeditio*, 403, 224. *rex post Hectorem occisum*, 400, 189. *Lesbum occupantis historia*, 405, 226. *arma cui adjudicata*, 453, 987. *Achillem Pallas a caede Agamemnonis retinuit*, 560, 208. *sine Achille Troja capi non potuit*, 403, 205.

Achivum turba fleuit, 462, 1119.

Achivae gentis praesidia, 487, 227. *Achivis luem ferre*, 446, 853.

Acies libera, 459, 1079. *pervicax*, 577, 458. *turbida*, 73, 954. *luminum*, 50, 652. *luminum errat*, 79, 1042. *tarda procedit*, 209, 419. *stat in armis*, 207, 389. *Aciem oculorum retro flectere*, 63, 825. *ludere*, 51, 671. *reflectere*, 46, 602. *effugere*, 609, 945. *Acie invictus*, 775, 500. *Acies ferac*, 588, 599. *rege-re*, 459, 1070.

Acris scorpio, 165, 859. *flamma*, 428, 560. *Ac-cre nil velle*, 568, 327. *Acres canes*, 228, 32. *vultus*, 460, 1092. *legibus*, 797, 886.

ACROPOLIS, *arx Atheniensis Falladi sacra*, 242, 260.

ACTAEONIS *in cererum mutati fabula*, 183, 14: 366, 751.

Actaeus, *non Atthaeus scribendum*, 284, 900.

Actaea gens, 299, 1149.

ACTAEA, *Attica unde dicta*, 80, 1164.

Actum supremum in Comoediis & Tragoediis multum debere assurgere, 542, 977.

Actu levi, 575, 432.

Actus praecipites, 42, 547.

Actutum, 266, 624.

Acuere iras, 444, 834. *dentes*, 248, 346. *Acuit se moles*, 195, 1059. *Acuti rubi*, 297, 1103. *Acutae rupes*, 585, 571.

Acu distinguere, 658, 665.

Ad genua, 77, 1003. *aras*, 79, 1040. *bellum meare*, 20, 211.

Ad praepositio omissa, 719, 1599.

Ad lucem, 585, 576.

Adamas, *adamantinus*, 62, 808. *Adamante vin-cire*, *pro catena e solido ferro*, 62, 808.

Addere tempus, 368, 783. *moras pedibus*, 359, 656. *quem comitem sceleribus*, 676, 952. *quem Siculis saxis*, 629, 188. *confortem*, 368, 781. *venenis verba*, 526, 737. *furori titulum numinis falsi*, 239, 197. *tempus aerumnarum*, 419, 421. *animum ministris*, 728, 1743. *stimu-los venenis*, 533, 833. *quid ad animum*, 563, 251. *conjugem elisis feris*, 637, 341. *aliquid ad poenas*, 105, 15. *quid post*, 727, 1715.

Addit verba moriens, 649, 523.

Addere nomen sceleris errori, 94, 1237. *Addere Deos probro*, 566, 297. *gradum*, 402, 4. *Ad-didit se nox in noctem*, 173, 994.

Adesse, 329, 257. *rebus lapsis*, 50, 646. *invo-catam*, 254, 423. *portuni aerumnis optatum*, 599, 790. *solipitem*, 266, 624. *cernere*, 795, 844. *ad cantus*, 522, 699. *rebus extremum*, 562, 227. *novercam invocatum*, 636, 313. *votis*, 341, 404. *victricem*, 674, 912. *patrem Herculis falsum*, 731, 1782. *sacris*, *tempus est*, 529, 770. *Adest libertas*, 600, 796. *per-nicies*, 520, 670. *Ulysses*, 426, 522. *victrix sui conjugis*, 609, 947. *Adfunt Dii vindices*, 180, 1110.

Adesse auditorio, 56, 733. *pro favere*, 230, 54. *i e. auxilio esse*, 272, 725. *pro juvare*, 289, 974.

Adferia, *adferiae & arferia*, *quid?* 353, 566.

Adhaerere lateri, 31, 357.

Adhibere pomis manus, 684, 1078.

Adhortari, *monere*, 728, 1742.

Adicere rapinas, 490, 277. *pro adicere*, 370, 811: 639, 364: 530, 783: 753, 125. *Adicit pro adicit*, *addis*, 157, 727.

Adjectiva juncta Genitivis mei, tui, sui &c. 510, 555. *Adjectiva participialia pro verborum neutro-rum Praeteritis*, 476, 97.

Adigere penitus latus, 605, 891. *Adigit invitam dolor*, 429, 579. *Adactae manus*, 198, 227.

Adicere spolia arietis Phryxei, 504, 471. *Aceten duce Graecis*, 508, 527. *quicquam malis suis*, 196, 201.

Adicere moram, 403, 206.

Adimere: *Ademtus scelere frater*, 756, 178.

Adipisci fraude specimen regni, 122, 224.

Adire, 598, 779. *domum nocte silentem*, 240, 221. *manes patri iratos*, 287, 947. *Deum praesidem terrae*, 213, 108. *terras bimares*, 331, 282. *aras*, 591, 645. *mentem per ar-tus*, 650, 537. *manes tacitos*, 683, 1062. *mor-tem*, 731, 1773. *Adiere superos*, 3, 17.

Adire verbum fori Romani, 56, 733.

Aditum facere in membra, 695, 1224. *Aditus coeci*, 64, 834. *regum superbi*, 17, 164. *mille ad mortem patent*, 193, 153.

Adjutrix & socia laborum, 69, 900.

Adjuvare gradum baculo, 53, 696. *se ipsum*, 242, 248. *consilia*, 511, 569. *ventos manu*, 576, 438. *fodientem*, 406, 905. *domini rogam*, 724, 1664. *Adjuta vis ignium flatu*, 500, 432.

Admiscere: *admistae preces*, 645, 455.

Admittere manus in coelum, 13, 122. *preces*, 198, 241. *exsecrandum nefas*, 222, 639. *spi-ritum in astra*, 726, 1703. *metus*, 429, 587. *quem arcanis*, 650, 535. *nefas vastum*, 664, 767.

INDEX NOVUS

767. Admittere radios, 722, 1631. Admis-
sum est facinus nefandum, 330, 274. Ajacis
armis scelus, 390, 45. quicquid est, pietas
vocatur, 538, 904. Admissi turpis memor,
564, 266. Admissio dolor major, 644, 445.
Admittere mortem, 186, 47.
Admonitus Delphicus, 369, 800.
Admovere dextram pectori, 100, 1320. verba,
212, 460. hostem moenibus, 219, 581. ma-
nus sceptris, 485, 205. dextram pedibus, 435,
693. gressus nefandos, 426, 518. Admove
propere huc, 335, 134. Admoventi crinibus
manum pati, 451, 947. Admovenda sedibus
sacris manus, 432, 641. Admotus labris Bac-
chus, 173, 987. Admoti sedibus aetheriis cul-
mina, 298, 1128. Admotae preces, 267, 635.
Admovere ferro manum, 155, 690. *Admove, ri-
tuale verbum*, 335, 334.
Adnatare lateri, 577, 452.
Adolescentia est regenda, 772, 446.
Adolescere: Adulta Ceres, 314, 50. virgo, 218,
575. seges, 53, 699.
Adultae segetes, 218, 561. *Adultorum morientium
tristis ad inferos descensus*, 66, 855.
Adorare aliquem inflexo genu. 34, 481. tonan-
tem, 70, 914. nemus, 191, 127. pedes do-
mini, 416, 710. delubra, aras coelitum &
patrios lares, 573, 394. superos precibus,
790, 761.
Adoriri aliquem, 100, 260. domos nemoris o-
pulentis, 22, 239.
ADRASTUS *scilicet Polynicis*, 187, 58.
Adriaticum mare tempestatibus obnoxium, 127, 291:
132, 362.
Adsciscere sibi vana, 239, 102.
Adscribere aliquem turbae exulum, 122, 653.
Adspectus, 182, 7: 285, 917.
Adstare ubicumque, 193, 167. Adstare incolu-
mem inter populi struem, 312, 34.
Adstrepere: Adstrepunt scopuli, 292, 1025.
Adstringere galeam, 213, 481. fidem, 369, 804.
Adstringi rigore, 796, 862. Adstricta pignore
fides, 481, 145.
Advehere, 485, 197. imbres hibernos, 513, 584.
Advexit volucrem nemus, 682, 1043.
Advena rex, 71, 917. Advena horret monstis,
365, 743.
Advocatum & vultum viri excipere, 182, 865.
Adversum pectus, 246, 307: 562, 232. Adver-
sum mihi numen deorum, 389, 28. Adversa
fama, 121, 205. Adversa unda, 238, 182. Ad-
versum quicquid accidit, 389, 33. Adversa exi-
gunt fidem, 608, 934. Adversa capere, 316,
83. perfringere, 96, 1274.
Adversa tolerare post sublimem rerum statum fortis,
animi est, 219, 598. *Adversa vestigia*, 467, 10.
Advertere mentem, 192, 131. caput virgineum,
342, 408.
Adulter torvus, 234, 218. virum perimit, 605,
884. vitio potens, 289, 986. Adulterum se-
qui, 503, 456. Adulterorum domum desere-
re, 610, 955.
Adulterium virorum mulieres maxime exasperat,
512, 581.
Aduncum aces, 365, 734. Aduncae nares, 314,
189.
Advocare pectus antiquum, 188, 77. patrem,
307, 1252. astus, 431, 613. Deos probro,
566, 297. vires & artes, 310, 562. Deum
precibus, 630, 539. genus in planctum, 716,
1862.
Advolvi genubus, 270, 703. Advolutus genubus,
202, 307.
Adurere: Adultus sol, 699, 1289. Adulta testis,
388, 16.
Aeacides tumidus, 407, 253.
Aeaco umbras tenere, 413, 146.
AEACUS *Achillis avus paternus*, 56, 714. *Deus
juxta in aedificandis Trojae muris*, 387, 7. *infe-
rorum iudex*, 55, 733: 717, 1558.
Aëdon tristis, 592, 671.
Aëdon i. e. Iulcinia, 799, 916.
Aëtae pignus datum, 511, 571.
AEETES, *Medeae pater, filius solis, Rex Colcho-
rum*, 470, 28: 484, 179.
Aeger parens, 315, 19. vultus, 323, 182. ani-
mus, 325, 204. populus, 558, 181: 374, 874-
leo, 723, 1643. Aegea domus, 124, 240.
mens, 574, 418. Aegeum pectus, 100, 1320.
cor, 337, 356. Aegeae vires, 796, 871.
Aegeus pontus, 348, 488. Aegeum fretum,
405, 216.
Aegeum mare Europam ab Asia determinans, 102,
311. unde dictum, ibid.
AEGEUS *Medeae maritus*, 262, 565.
AEGEI *Thespi patris mors*, 301, 1165.
Aegis sanctum Jovis, vel Palladis, 70, 902. *quid
suerit*, 582, 530.
Aegisthus regni consors, 612, 979. arces Venere
quaesitas tenet, 608, 927. Aegisthi natalis,
551, 49.
AEGISTHUS, *filius Thyestae & nepos, ex Pelope-
ja*, 566, 191: 291. *a capris nutritus*, 596, 733.
Aegoceros, Capricornus, 165, 864.
AEGYPTII *cur mundum figura serpentis eandem
devorantis expresserint*, 768, 391.
Aemonius nervus, 165, 860. Athos, 524, 710.
rogus, 591, 640.
Aemulus Junonis, 672, 883.
Aemus medio vere tabescit, 513, 590.

AEMUS

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- AEMUS** *mons Thraciae*, 698, 1280.
Acolius senex, 305, 1231. **Acolia** virgo, 477, 105.
Aequaeus grex, 590, 639.
Aequalis astris, 167, 885. **Aequales** patris, 218, 572. **Aequales** agri, 226, 14.
Aequare toros **Herculeos**, 277, 807. **deorum** numerum imparem, 601, 811. **tumulum** solo, 432, 639. **Aequari** gregibus posse, 735, 1851. **solo**, 409, 278. **Jovi**, 643, 417. **Aequatus** Jovi, 776, 501.
Aequor immensum, 574, 410. **infernum**, 684, 1073. **altum**, 329, 255. **Tyrrhenum**, 764, 310. **tumidum**, 448, 880. **profundit** terras undis, 445, 846. **Thetide** tenere, 413, 346. **Aequoris** undis obruta, 766, 345. **Aequora** confurgunt, 43, 551. **sacris** digna, 455, 1006. **carent** fluctibus, 42, 537. **secare** dubio cursu, 492, 305. **fulcata** vibrare, 576, 440.
Aequoreus genitor, 287, 942. **Deus**, 561, 215. **Aequoreum** vulgus, 287, 957. **Aequoreae** **Alcyones**, 746, 7.
Aequus gradus, 655, 589. & **patiens** animus, 481, 152. **Aequum** imperium, 484, 195. **Aequi** arbiter, 55, 730. **amor**, 201, 295. **Aequa** mors, 630, 216. **mens**, 354, 578. **est** mors, 410, 414. **Aequum** statuere, 485, 200. **in** aequo esse, 189, 99. **Aequi** coelites, 266, 619. **judices**, 564, 270. **Aequa** praemia, 41, 525.
Aër pronus, 52, 677. **pervius**, 257, 474. **haeret** immotus, 53, 704. **Aëra** pervolare, 682, 1045.
Aër unde corrumpatur, 313, 36.
AEROPE *Atræi uxor*, 106, 30: 123, 235: 124, 237.
Aerumnae tempus addere, 419, 421. **Aerumnae** graves, 19, 206. **bene collocatae**, 136, 426. **socium** recusant, 591, 661. **Aerumnis** meis deest, 206, 369. **portus** optatus adest, 599, 790. **portus** mors, 680, 1021. **levamen** dare, 579, 491. **Aerumnas** terre siccum, 698, 1269. **referre**, 708, 1423. **domare**, 704, 1374. **vincere**, 702, 1331. **suas** pensare, 712, 1494. **tempus** facit leves, 128, 305. **fletus** levat, 439, 765. **misericors** amat, 638, 361. **Aerumnis** plenum pectus, 679, 1000.
Aes aduncum, 365, 734. **Aere** fulgens marmor, 792, 795. **Aera** bellum cient, 207, 389.
Aes Corinthium cur generosius & laudabilius, 531, 796. **Aeri** medicatam vim tribui, 524, 722.
AESCHYLI *furor* **Cassandrae** a **Seneca** imitati, 547, 2.
Aesonius dux, 475, 83.
Aestas calida, 275, 765. **tertia**, 654, 597. **silvis** comam revocat, 718, 1578. **revocat** sacrum, 65, 841.
Aestivus Leo, 288, 968. **Aestiva** nox, 551, 53.
tellus floruit cantu **Medeae**, 528, 760. **Aestiva** prata, 572, 846.
Aestifer canis, 313, 39.
Aestimare digne merita, 406, 244.
Aestimator rerum injustus dolor, 427, 546.
Aestuar corde anhelanti, 702, 1339. **fretum** scopulis, 584, 560.
Aestus anceps, 539, 939. **tacitus**, 249, 362. **Siculus**, 141, 477. **remigi** resistens, 137, 419. **rapit** puppes, 52, 676. **resistit** vento, 579, 488. **Aestum** revolvit ventus, 579, 489. **Aestus** graves, 264, 589. **victi**, 528, 756. **flammi**feri, 165, 855. **Aestus** nosse, 245, 290. **promere**, 717, 1566. **expellere**, 81, 1089.
Aetas infantis immunis, 20, 215. **mollis**, 463, 1145. **senior**, 641, 390. **deterior**, 770, 417. **famae**, 796, 857. **fluit** per tacitum, 134, 396. **corripit** gradu **Pegaseo**, 416, 385. **ultima** in nos venit, 166, 878. **Aetatis** primae fervor, 407, 251. **Aetatem** degere in lachrymis, 232, 90. **Aetate** frui, 255, 446. **transcendere** avum, 435, 702. **abscondi**, 26, 192.
Aetas & tempus &c. a poetis confunduntur, 257, 480. **Aetatis** aureae innocentia & felicitas, 259, 525: 260, 538.
Aeternitas Stoicorum, 417, 402.
Aeternus mundus, 744, 1980. **situs**, 53, 702. **caminus**, 148, 585. **Aeterna** nix, 151, 630. **nox**, 179, 1094: 280, 835: 340, 393: 467, 9. **fax**, 164, 835. **fames**, 116, 149. **domus**, 306, 1241: 789, 751. **quies**, 587, 592: 368, 785. **vices**, 759, 233. **virtus**, 734, 1835. **Aeternum** tempus, 306, 1244. **saxum**, 693, 1197. **frigus**, 351, 546. **Aeternum** fieri nihil, 682, 1035. **Aeterni** Manes, 715, 1525. **currus**, 513, 599. **Aeternae** tenebrae, 354, 591. **umbrae**, 193, 234. **dapes**, 58, 756. **Aeterna** odia, 31, 362.
Aether summus, 2, 3. **nocturnus**, 254, 420. **altus**, 288, 965. **magnus**, 768, 390. **clarus**, 83, 821: 708, 1438. **longinquus**, 281, 848. **negatus**, 613, 993. **laevus**, 155, 698. **purus**, 326, 220. **sublimis**, 546, 1026. **opertus**, 258, 501. **vacuus**, 620, 52. **stupet**, 173, 990. **ruit**, 269, 675. **sidera** longius tenuit, 625, 148. **stellis** pingitur, 492, 310. **tenebris** abditus, 595, 727. **polluitur** spiritu ducis, 759, 236. **Aetheris** parens, 81, 1055. **Aethera** petere, 73, 959. **a terris** dividere, 686, 1121.
Aether Deorum summus, 87, 1054. **pro Diis** omnibus. *ibid.*
Aetherius cursus, 162, 802. **sonitus**, 495, 343. **mundus**, 247, 332. **torus**, 758, 216. **Aethera** aula, 179, 1078. **lux**, 283, 889. **Stymphalis**, 705, 1390. **sedes**, 633, 256. **nubes**, 802,

INDEX NOVUS

- 801, 973. Aetheria domus, 511, 570: 621, 92.
rupes, 671, 860. Aetherium sceptrum, 713,
1509. Aetheriae aurae, 209, 421.
Aethiopes bini, 6, 38.
AETHIOPEs *quotuplices*, 6, 36: 6, 38.
AETHRA a Neptuno compressa Theseum peperit,
307, 1252.
Aethra pro terra & mari, 51, 659.
Aetna ardens, 635, 186. Aetna fervens, 148, 583.
Aetna fervescit minis, 500, 410.
AETNA, 51, 660. Enceladi onus, 689, 1140.
vel Typhoei, 500, 410.
Aetnaeum antrum, 233, 102. fulmen, 650,
542. Aetnei camini, 12, 106: 690, 1157. Aet-
nea juga, 238, 190.
Aetnaeum fulmen, 236, 156. Aetnaei incendii cau-
sa, 149, 583.
Aetolum genus sternere, 636, 319.
Aevum velox, 17, 175. felix, 57, 743. senius,
273, 742. mortale, 391, 52. longum, 751,
97. longius, 554, 102. primum, fractum,
367, 775. Aevi unius turba, 237, 480. Aevum
ducere, 256, 452. degere, 403, 212. exige-
re, 611, 989. Aevo gravis, 489, 258.
Aevum Graecis αἰών, 157, 480.
Affectus par, 107, 383: 212, 461. Affectus du-
ri, 202, 309. sani, 239, 212. truces, 161,
225. Affectus nostros humiliter nomen decet,
265, 610.
Affectus in morte non relinqui, 356, 615.
Affine pro annuntiare, 795, 847. noctem, 188,
86. praedam de nubibus, 278, 819. letum,
281, 857. dextram rudem ad facinus, 538,
915.
Affigere: Affixa dona, 153, 659.
Afflare ora, 709, 1443.
Afflatus gelidus, 313, 37.
Affligere Phrygas, 409, 277. vultus humo, 786,
685. Europam & Asiam malis, 565, 274. Af-
flictus pater, 202, 301. sol, 51, 670. malis,
95, 1251. Afflicta vulgi manibus effigies, 792,
796. Afflictae domus solamen, 540, 945. so-
lamen unicum, 436, 703. Afflictum alloqui,
382, 1007. Afflictam horrere, 389, 24. Affli-
cti artus, 100, 1317. vulneri, 336, 340. Affli-
ctae res, 169, 925. Afflictis parcere, 773, 473.
Afflictos gaudere piget, 170, 941. respicere,
447, 873.
Affundere: Affusus, 213, 475.
Africus expulit Borean, 613, 113.
Africus ventus Graecis Νέφ. 579, 484.
Agacium, iter Hortatoris in navi, 576, 444.
Agamemnon victor, 573, 396. rex regum, du-
ctor ducum, 550, 39. lauro victrice cinctus,
598, 779. caesus timendum docet, 608, 932.
alter, 611, 962. Agamemnonis fidele conja-
gium, 563, 245.
Agamemnonii currus, 398, 154. Agamemno-
niae lauri, 570, 346.
AGAMEMNO, *Nominativus*, 581, 514. AGA-
MEMNON in *Aulide* cur detentus, 399, 156.
inter epulas interfectus, 604, 875.
Agamemnones *Tragoedias quinam scripserint*, 547.
Agave peior Tantalide, 356, 616. Agaven red-
dere, 377, 933.
AGAVE, *Moenas*, *Penthea filium discepsit*, 35,
386: 183, 17: 205, 363. *ut cum luxerit*, 345,
442. *ejus poena*, 58, 758.
Agenor magnus, 364, 715.
Ager everlus, 72, 934. Arcadius, 602, 832. pa-
trius, 630, 204. Iquallet, 32, 365. Agri Boco-
tii, 191, 130. Thracii, 515, 650. aequales,
217, 15. Agros obtegat miles, 221, 656. in
Agris spes, 16, 161.
Agere dominum, 366, 754. iussa, 447, 870. ha-
benas, 400, 189. gressus, 232, 244. fugam,
680, 1010. grates, 614, 1010. arenas, 175,
1018. arenas ad Syrtis, 579, 480. catervas,
187, 58: 253, 400. iras, 4, 27. praedam, 21,
233. armentum, 245, 297. quantulum, 182,
8. classes Argolicas, 2, 7. virtute, 96, 1277.
per auras, 209, 421. obliquos cursus, 169,
676. lachrymis, 144, 517. precibus, 267,
635. motus spumeos, 663, 737. se in ortus,
358, 638. metus magnos, 657, 649. praeci-
pites in furorem, 792, 793. concitos cursus,
607, 915. *aliquid* continuis annis, 392, 69.
foeminam, 611, 959. gregem Threicium,
601, 842. maria ad imum, 528, 755. limi-
tem ad superos, 74, 970. diem in ortus, 72,
942. diem aversum in ortus, 176, 1035. tur-
mas citatas, 440, 779. currus per membra
caesi parentis, 764, 306. currus per aequor,
329, 255. feras clamore, 230, 51. grates nu-
mini superno, 286, 926. reciprocos spiritus,
80, 1050. exulem, regem finibus pulsum,
358, 648. penates furiis, 106, 14. ad infernas
sedes, 196, 207. mentes, 261, 541. reum
sceleris, 199, 253. populos in bella, 203, 315.
transversos cursus, 101, 1332. se per scopu-
los, 295, 1071. Agit illos ira praecipites, 201,
299. tempestas pelagus, 291, 1010. Agunt
astra cursus inoffensos, 72, 928. maria discor-
des fluctus, 540, 941. Age, 222, 641. age
audendum est, 127, 284. hoc, 542, 976. 2.
nime, 120, 192. Agendum est sic, 670, 846.
Agi fluctibus variis, 556, 138. amentem, 270,
702. cupidine, 34, 407. in latebras, 712,
1798. ad fauces, 711, 1772. flammis, 481,
148. Agitur res magna, 604, 867. turba per
cam-

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- campus, 66, 848. Agimur fati, 380, 980. Actum est abunde, 112, 105. Actum quod est, leve est, 727, 1714. penitus ferrum, 390, 49. Acta retro cuncta, 339, 367. Actae rupes, 92, 1214.
- Agere aeterna odia*, 31, 362: 119, 180. *regnum* 329, 264. *mare classes*, 120, 182. *questibus raris*, 119, 179.
- Agger ruptus 25, 287. vastus, 190, 110: 292, 1015: 260, 531. summus, 434, 664. Aggeres Thessalici, 628, 168.
- Agger Gigantum* 627, 167.
- Aggerere flammam, 178, 1064. Aggeri silvam, 722, 1637. Aggesti nodi, 522, 689.
- Aggravare domum infamem, 236, 142.
- Aggravare quassam domum*, 236, 142.
- Aggredi liberos, 180, 1108. juvenem, 243, 271. Oresten & furari, 608, 933. sceptrum scelere, 131, 341. potentes nemo tutus potest, 501, 430. pace fretum, 331, 287. aliquem fraude & furto, 560, 207. ingens opus, 96, 1281. iratam precibus, 503, 444. Aggressa Deos vis, 520, 673.
- Agilis pes, 241, 234: 366, 756. flamma, 267, 644.
- Agiles currus, 530, 787.
- Agiles linguae*, 365, 736.
- Agitare quid, 789, 740. curas, 15, 138. currus, 530, 789. famem, 112, 98. Choros 68, 879. gyros, 577, 451. greges opimos, 372, 844. mentes furorem, 792, 785. tardius celeres currus, 601, 817. currus aeternos, 513, 599. bigas nocturnas, 246, 312. Dahas sparfos, 132, 370. vias perennes, 288, 965. Agitat fortuna homines varia vice, 491, 287. mens intus, 472, 47. Agitatus ensis, 146, 555. Agitata classis, 457, 1043. ventis unda, 578, 469. ventis stella, 273, 739. Agitata templa, 41, 521. trepidant exta, 337, 353.
- AGLAS, *Arcas, felicissimus oraculo*, 494, 332.
- Agmen infestum, 90, 1182. bellicum, 216, 541. segne, 209, 418. infernum, 541, 960. moestum, 319, 128. nitidum cogit Phosphoros, 14, 128. anguibus horrendum, 11, 101. Agmina infesta, 265, 615. cognata, 365, 738. furore perculsa, 792, 786.
- Agmen horrendum, de Furiis*, 11, 101. *Agmina dira Furiarum*, 110, 78.
- Agnae nigrae usus in Sacris infernalibus*, 531, 797.
- Agnoscere Herculem, 695, 1234. gnatos, 174, 1005. indolem, 425, 504. tripodas, 530, 785. manus, 677, 961. onus, 296, 1090. malum, 234, 113. turbam, 394, 94. crimen suum, 306, 1249. conjugem suam, 546, 1021. regium genus, 608, 923. prolem veram, 676, 955. quid umbrae simile, 703, 1347. notas laevi lateris, 307, 1260.
- Agnoscere ultimum scelus*, 538, 923.
- Agones vocantur, qui victimas percussunt*, 336, 341.
- Agrestis alumnus, 596, 733. Agreste numen, 252, 405.
- Agrippae nata, 799, 934.
- AGRIPPINAE, *Agrippae filiae, mors misera*, 800, 938. *patruus Claudius Imperat. cui nupsit*, 746, 16. *Claudius veneno exstinxit*, 747, 26. *eius flagitia*, 755, 163. *eius cordis historia*, 764, 309: 766, 368: 800, 938.
- Aves, legem Agrippae*, 252, 405.
- Ahenum spumans, 109, 60. querens, 160, 767. Sidonium, 658, 663. accensum, 519, 666.
- Ahena ferventia, 178, 1061.
- Al. al. lugubris infernae turbae sonus, 530, 785.
- Ajax malis invictus, 582, 533. caeco mari colucet, 583, 543. Ajacis armis ad aras admisum scelus, 390, 46. Ajaci Ulysses invidet, 581, 513. Ajacem transit fulmen, 583, 537.
- AJAX *Oilei cur perierit*, 390, 46: 519, 661. *am a Pallade fulmine interfectus*, 583, 544. *Telamonius cur semet interfecerit*? 560, 210.
- Aetiv*, 336, 339.
- Alae ambiguae, 299, 1142. Alas movere, 245, 301. verberare aptare, 317, 96. explicare, 322, 165.
- ALANI, *populus Scythiae crudelissimus*, 151, 629: 630.
- Albens ossibus solum, 316, 94.
- Albim Rhenumque bibunt Persae, 497, 374.
- Albus color apud Graecos quandoque dicitur purpureus*, 497, 361.
- Alcedonia, quid?* 746, 7.
- ALCESTIS, *Peliae filiae, pro Admeto viro vicaria mors*, 519, 662.
- Alcides i. e. Hercules, 280, 843: 305, 1217. animo captus, 12, 107. inclytus, 734, 1832. supplex, 701, 1320. devictus, 674, 910. mortalis, 739, 1911. expellit suas conjuges, 643, 431. errabat medio vado, 648, 508. vicit pestem, 714, 1517. quibus auctor necis, 691, 1178. rapitur, 712, 1494. labore bisseuo coelo allegi meruit, 601, 813. poenas poscit, 680, 1006. quo vultu necem tulit, 720, 1608. inter astra receptus, 718, 1571. Deus, 758, 210. Alcidae comes, 727, 1717. *eius genus inclytum*, 708, 1427. *mater*, 702, 1337. *munus capere*, 723, 1649. *necem optare*, 671, 856. *foror Pallas*, 701, 1314. *natus*, 679, 996. *patruus*, 637, 328. *patrem moerere*, 719, 1596. *genitor me negat*, 631, 222. *Alcidae fit amor labor*, 646, 474. *imperare*, 642, 403. *dare locum*, 621, 78. *esse imparem*, 692, 1190. *parem quaerere*, 9, 84. *cedere*, 674, 913. *esse pares*, 670, 838. *Alciden flere*, 736, 1873: 738, Kkk kk

INDEX NOVUS

- 738, 1896. Alciden sequi, 673, 892. Supplicem videre, 701, 1320. nulla pestis vicit, 714, 1516. perdere posse, 634, 271.
- ALCIDES** cur vocatur Hercules, 31, 357.
- Alcida*, vocandi casu, 101, 1343.
- Alcmena** victrix, 4, 22. posuit pharetram, 246, 317. haesit siccis genis, 725, 1689. Alcmenae fato similis nepos, 708, 1428. Alcmenam flecte, 736, 1863. parentem suam vocat gnatus, 731, 1777. Alcmena natus, 60, 773. fatus, 644, 437.
- ALCMENA** septem dies in labore fuit, 4, 24. an Herculem post mortem in machina viderit, 741, *.
- Alcyones** aves, 746, 7.
- Alcyones* aves, in quas mutati Ceyx cum Alcyone uxore, 592, 680.
- Alere** vernantes silvas, 640, 380. herbas, 524, 723. messes, 620, 68. aves cruore tinctas, 199, 257. ventrem tributo gentium, 139, 461. Alit unda flammam, 536, 889. libertas animum, 256, 460. gentes pax, 72, 929. Aluit hunc tellus Graja, 285, 906. Alitur malum, 233, 101. sitis latice, 324, 196. Ali flammam vetare, 636, 310.
- Ales** avida, 92, 1207. fera, 317, 102: 733, 1813. in agro patrio sedens, 630, 204. tectis summis residens, 592, 673. Strymonis minas fugiens, 355, 605. deest coelo, 257, 473. movit alas, 245, 301. iussa sagittas sequitur, 737, 1889. auditis cantibus cadit, 682, 1047. Alitem suam expectare, 375, 902. Alite curru veli, 546, 1025. Alites saevae, 176, 1032.
- ALEXANDRA** Cassandrae aliud nomen, 453, 977.
- ALEXANDRI** morientis fatum, 298, 1127.
- Alienus** Jupiter, 1, 2. Aliena fraus, 219, 589. Alienum crimen, 221, 618. Aliena regna quaerere, 505, 477.
- Aliena* tela, arma, 584, 550.
- Alimento* quodam humo nutrirī stellas & sidera, 273, 750.
- Aliqua* mors, 686, 1115.
- Alitum*, & *alutū*, quid, 335, 335.
- Aliud* remi genus, proverb. 28, 329.
- Allapsa** proles, 269, 667. velis aura, 575, 432.
- Allegi** coelo merere, 601, 813.
- Allevare** animum, 451, 950. artus solo, 100, 1317. lumina tumida, 545, 1020.
- Alligare** fidem pacis, 172, 972. fidem iurejurando, 431, 611. nemus, 350, 533. artus, 323, 182. famem dentibus, 117, 161. venas fopore fessas, 707, 1413. Alligat orbem Phoebe cornibus, 477, 98.
- Alloqui** afflictum, 382, 1007. parentes in luctu decet, 431, 619. conjugem extremo sermone, 501, 418.
- Alloqui*, pro consulari, 431, 619.
- Alludere** solo, 329, 267.
- Alludere* pro adblandiri, 117, 156.
- Alluere** urbem, 405, 227. gentes fluctu, 347, 475. Alluens ora vicina amnis, 305, 1232.
- Alluere*, 68, 886.
- Alma** parens i. e. terra, 197, 221. nox, 420, 438: 535, 876: 552, 74. lux, 595, 726.
- Alnus** alta, 226, 10. remos motura, 351, 540.
- Alpheus** lucidus, 115, 131.
- ALPHEUS** Elidis fluv. 22, 247: 258, 505: 475, 81. in Arcadia Pifas alluens, 113, 117. eius solius aqua ara Jovis Olympici diluebatur &c. 475, 81.
- Alternare** nex, 210, 435. preces, 212, 459. fax, 253, 411. vices, 584, 561. Alternum pondus, 699, 1284. scelus, 552, 77. Alternare vice stringere enses, 106, 26. Alterni fluctus, 551, 65. Alternae vices, 115, 133: 292, 1028: 362, 689. solis, 768, 388.
- Althea** mater, 676, 954. ultrix, 530, 780.
- ALTHEAE** matris Meleagri impietas, 516, 645.
- Altifonus** Jupiter, 299, 1134. parens, 650, 530.
- Altorem** me vocas, 95, 1247.
- Altrix**, 642, 402.
- Altus** spiritus, 33, 384. polus, 167, 886. truncus, 49, 625. gurgis, 524, 723. cinis, 481, 147. sanguis, 561, 222. pulvis, 118, 175: 424, 480. globus, 355, 602. aether, 288, 965. sopor, 233, 100. vertex, 279, 830. Alta sedes, 55, 731. vallis, 153, 651. via, 162, 811. via, 294, 1057. pax, 72, 929: 147, 576: 411, 324: 325: 188, 596. mors, 321, 164. rupes, 51, 665: 187, 67: 459, 1080. manus, 320, 136. vox, 401, 197. conjux, 758, 214. alnus, 226, 10. nox, 525, 729: 595, 727. humus, 348, 494. juba, 193, 1037. Altum pro mare, 149, 590. pectus, 50, 654. columen, 108, 54. culmen, 170, 926. Coelum, 247, 328: 603, 851. vulnus, 390, 48. decus, 573, 395: 641, 391. caput, 335, 337. folium, 240, 216: 330, 271. aequor, 329, 255. nemus, 258, 506. murmur, 377, 922. mare, 797, 881. salum, 247, 332. facinus, 101, 1329. stabulum, 122, 225. Altum regis est, spiritum regi dare, 411, 327. Altum prehendere, 457, 1046. ex Alto aspicere terrena, 46, 600. Alti muri, 197, 209. toti, 787, 698. Altae antennae, 580, 505. domus, 798, 897. nives, 265, 613: 578, 479. plagae, 337, 346. silvae, 350, 532: 606, 892. spicae, 314, 50. tenebrae, 232, 93. irabes, 267, 644. Alta iuga, 120, 186: 311, 8. maria, 183, 22. moenia, 460, 1091. muri decora, 388, 15. nemora, 199,

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

199, 255: 241, 235. *sceptra*, 508, 529.
Alta nox, 107, 49. *Alta sermo*, *pro speciosa altitudine ac proceritate*, 640, 380.
Alte merfus, 377, 924. *cadere*, 642, 406. *Altius solito*, 595, 716. *aliquid vulgari fraude movere*, 522, 693.
Alumna, 264, 588. *tristis*, 750, 73.
Alumnus Rhodopes, 716, 1538. *agrestis*, 596, 733. *Alumni tellure producti*, 366, 747. *ingentes*, 601, 810. *Alumnis piis parens tuta*, 769, 406.
Alveus clarus, 132, 355.
Amalthea capra, cur fidus, 493, 313.
Amara laurus, 351, 538.
Amara baccas laurus, 351, 538.
Amare aerumnas, 638, 361. *captas Herculi usitatum est*, 638, 362. *discere*, 253, 414. *discere conjugem*, 651, 555. *ducem pecoris*, 234, 117. *nefanda*, 264, 596. *nocentes*, 101, 1337. *poenas*, 110, 82. *salus*, 234, 112. *silvas relictis moenibus*, 257, 485. *vultus Thesei*, 267, 646. *Amat lachrimas moeror*, 171, 952. *bellua Ponti*, 248, 351. *Amans pacis*, 205, 351. *Amantis misereri*, 269, 671. *Amantes post ignos vagos haerere solent*, 640, 378. *Amanium spes credula*, 267, 634. *Amari illicita*, 638, 357. *qui vult, languida manu regnet*, 223, 659.
Amantium audacia, 501, 416.
Amazæ, 715, 1524.
Amazon-ferox, 434, 673. *peltata*, 561, 218. *saeva*, 406, 243. *sub axe Scythico genita*, 692, 1185.
AMAZONES, 22, 264: 42, 542: 546: 252, 398: 400. *primæ equæ usæ*, *ibid.* *carum regio*, 252, 400. *in Graeciam expeditio*, *ibid.* *connubia spernentes*, *quotannis tamen viros admittunt*, 263, 575. *Amazonas interfecisse natos mares*, 263, 577.
Amazonius cultus, 596, 736. *Amazonium genus*, 241, 232. *malum*, 709, 1450.
Amazodignus, 42, 533.
Ambesum, quid, 307, 1265.
Ambiguus, infans, 270, 693. *labor*, 180, 840.
Ambiguum nomen suis, 612, 984. *Ambiguae alae*, 299, 1141. *Ambigua verba*, 267, 639.
Ambigua noscere, 316, 216.
Ambire & lustrare ratem, 577, 455. *plagam ardentem*, 620, 67. *solum*, 220, 609. *spatia alterna*, 46, 593. *Ambit fumus caput*, 334, 325. *Oceanus orbem*, 349, 504. *Ambiunt flammæ regiam*, 388, 16.
Ambitio impotens, 131, 350.
Ambitio spe & metu maxime torquetur, 134, 389.
Ambitus longus, 68, 887. *magnus*, 351, 543: *molles*, 339, 369. *Ambitu petitus*, 500, 400.

Ambos vincere, 649, 516.
Amburere: Ambustus salo, 583, 540. *Ambusta fudes*, 297, 1098.
Amens mater, 315, 60. *Amens quo raperis*, 563, 244.
Amentum, quid, 278, 812.
Amictus funestus, 352, 552. *Amicta lugubribus, i. e. atris*, 49, 626. *Amictus conjugis manu texti*, 605, 883. *soliti*, 251, 386. *Amictus exuere*, 669, 828. *capere*, 652, 571.
Amico gratari, 608, 920.
Amici an scelere iuvandi? 507, 515.
Amittere bona cuncta, 95, 1259. *impetum*, 682, 1039. *patrem Herculem*, 708, 1426. *vindicem terræ atque pelagi*, 734, 1837. *umbra vocis imperio*, 529, 767. *Amittit Herculem pater*, 688, 1137. *Amisus dies*, 179, 1085: 686, 1110. *Amisus rex*, 515, 622. *Amissa mater*, 263, 578. *Amisum flere*, 297: 1117. *Amissæ vires*, 141, 475.
Amnis effusus, 337, 348. *Eleus*, 331, 285. *gravis*, 52, 683. *hiberna nive nutritus*, 72, 934. *malignus*, 227, 16. *ora vicina alluens*, 305, 1232. *praeceps*, 653, 590. *rapidus*, 500, 411. *vagus*, 258, 510. *Amnis valibus currens*, 226, 6. *revolutus*, 188, 86. *Amnes ignei*, 302, 1180. *Lethæi*, 694, 1208: 744, 1985. *Amnes corporibus cludere*, 400, 186. *deseruit humor*, 313, 41.
Amnis quando dicatur serpere aequo gradu, 653, 589.
Amomum pingue, 171, 948.
Amor aequi, 201, 295. *coccus*, 555, 118. *fallax*, 267, 634. *horridus*, 653, 580. *infelix*, 480, 136. *iratus*, 645, 452. *jugalis*, 563, 239. *justus*, 141, 475. *levis*, 234, 128. *malus*, 111, 85. *maternus*, 357, 630. *saevus*, 534, 850. *verus*, 146, 551. *Alcidae ubi fugit*, 644, 449. *diducit variam*, 539, 938. *est causa bellandi*, 643, 424. *induit saepe obstinatis frenos*, 263, 574. *me movet*, 248, 349. *odit moras*, 45, 588. *perennis conjugis castæ*, 757, 192. *non perit flammis*, 441, 803. *plebis Gracchos perdidit*, 797, 883. *suorum multa dominantem vetat*, 222, 658. *vaporque pectus torret*, 267, 641. *verus neminem timet*, 501, 416. *vincit superos*, 646, 472. *vires perdidit*, 638, 355. *vita dirus*, 587, 590. *cum iubet, perit odium*, 249, 354. *Amoris flammæ*, 237, 165. *genitrix Venus*, 786, 697. *Herculei nota*, 639, 368. *Herculei pignus*, 646, 490. *scelus*, 680, 1015. *regnum*, 240, 218. *Amori mori*, 302, 1185. *placidus*, 266, 628. *Amorem defini posse malo*, 649, 524. *fieri laborem*, 646, 474. *imitari*, 499, 398. *immittere*, 651, 554.

Kkk kk 2

Amo-

INDEX NOVUS

- Amorem inflamat peior fortuna, 638, 358.
 pellere, 135, 133. Amore captus, 619, 372.
 captae captus, 558, 175. conjugum aut odio
 nocens, 301, 1167. *alicujus* furere, 267, 645.
 furere, 559, 189. Amores grati, 790, 763.
 Amores frenare, 555, 867. objicere, 506, 496.
 reparare, 559, 184.
Amor ex conspectu venit, 379, 956. *Amoris ignis*
sacer, 247, 330. *Amoris remedia fames*, *tem-*
pus, *restis*, 242, 253. *Amori arcum & facem*
dant Poëtae, 779, 559.
 Amovere cassa consilia, 429, 570. causam, 490,
 262. pellicem invisam, 506, 495. se, 426,
 514. stirpem domus, 421, 455. tactus a cor-
 pore, 270, 704. testes doli, 425, 492. &
 tollere, 28, 115. voces efferatas, 34, 397.
 AMPHIARAUS, *Argonautarum unus*, 518, 656.
 Amphion laeva chelyn sustinens, 356, 611.
 AMPHION *Jovis ex Antiopae filius*, 23, 262.
ejus, *Thebarum muros lyrae modulatu condentis*,
fabula, 23, 162: 70, 915: 218, 566.
 AMPHIONII, *Thebani*, 123, 179.
 Amphitryonem Herculis patrem credere, 696,
 1248.
 AMPHITRYO *Thebanorum Dux Herculis pater*,
 711, 1779.
 AMPHITUS & *Telchius*, *aurigae Castoris & Pol-*
lucis, 177, 1049.
 Ampla spatia, 51, 673.
 Amplecti *aliquem*, 78, 1014: 212, 460. corpo-
 re Alcidae toros, 637, 345. dexteram, 26,
 297. facem manibus cruentis, 468, 15. ma-
 num, 100, 1319.
 Amplexus patris, 172, 976. pressus, 324, 192.
 ultimus, 439, 761: 534, 848. Amplexum dif-
 ferre, 49, 638. ultimum dare, 509, 552. in
 amplexu patris esse, 172, 976. Amplexus di-
 videre, 176, 1023. *alicujus* petere, 144, 522:
 790, 769. in amplexu ruere, 270, 705.
 Amputare colla percussa, 157, 227. Amputare
 humeros trunco tenus, 159, 761. Amputare
 longa colloquia, 508, 550. Amputare ossa,
 159, 763. Amputatum caput, 606, 902.
Amputare & amputari, 178, 1059.
 AMYCLAE *urbs Laconiae & Campaniae*, 393, 70.
 An, *pro circum vet.* dicebant, 18, 180.
Anaptyxis *Apaturiorum dies unus*, 336, 341.
Anatima, *domaria votiva*, 153, 659.
 ANCAEI *mors*, & *proverb.* inde natum, 516, 644.
 Anceps aestus, 539, 939. bonum, 274, 761.
 Anceps fortuna belli, 221, 629. memoria,
 372, 847. via, 368, 778.
 Anchoras classis legit, 439, 759.
Andra *ab andr*, 198, 237.
 Andromacha Hectorem luget, 449, 907. An-
 dromacham metu cogere, 429, 576.
 ANDRUGEUS, *Minois filius ab Atheniensibus im-*
terfectus, 268, 650.
 Anguifera cauda, 63, 812.
 Anguis cristatus, 20, 217. lubricus, 166, 870.
 vibratus, 61, 789. vipereus, 679, 1003. fla-
 gello tortus, 541, 962. vallibus editus, 364,
 725. descendit more torrentis vasti, 522,
 695. Angues torti, 111, 97. Agues mer-
 git sub undis hydra, 740, 1927. Anguibz
 succincta, 761, 262. centum vallatus, 693,
 1193.
Anguis Hesperidum custos, *fidus*, 166, 869.
 Angulus regni ultimus, 613, 998.
Angulus terrarum, 489, 249.
 Angustus trames, 198, 228. nimium dolori nu-
 merus, 544, 1011. Angusta mensa, 138, 452.
 Angustum vulnus, 337, 345. tempus, 491,
 292. Angustae undae, 519, 667.
Angustus rogos, 722, 1638.
 Anhelans cor, 702, 1339. Anhelantem premens
 Titana, 500, 409. Anhelantes equi, 688, 1131.
 Anhelum pectus, 707, 1414: 791, 779. Anhe-
 la corda, 313, 38: 595, 713.
 ANICETUS, *Agrippina percussor*, 766, 366.
 Anilis finis, 730, 1761. Aniles comae, 675,
 925.
 Anima dura, inexpugnabilis, 193, 165. impia,
 709, 1450. noxia, 760, 244. pendet vinculo
 levi, 452, 952. reluctans, 337, 344. cum
 morte luctans, 192, 143. senilis, 368, 788. se-
 nio fessa, 99, 1308. Animae capax, 339, 367.
 Animae parcere, 417, 404. Animam resumere,
 618, 24. retentare, 385, 1056. aut fratrem
 reddere, 613, 987. credere auris, 492, 304.
 reddere per vulnera, 767, 375. in luce detine-
 re, 95, 1258. marito impendere, 519, 663.
 effringere stipite, 709, 1450. in aliquid con-
 vertere, 633, 264. Anima *aliquem* exuere, 301,
 1178. Animae noxiae, 175, 1017. pavidae
 petunt latebras nemoris, 356, 608. piac, 392,
 160. recentes, 55, 722. regiae, 597, 753.
Animam in aquis extinguere credebant veteres, 585,
 512. *Animam morientium ore quondam excipie-*
bant proximiores, 702, 1341. *hominis mortalem*
credebant Stoici, 416, 392. *Animam exhalare*
per vulnera credebantur confessi, 767, 375. *Ani-*
mae defunctorum humano sanguine placabantur,
 395, 118: 415, 376. *Animas in coelo prius fuisse*
ensebant Platonici, 741, 1941.
 Animosus conjux, 678, 977. Animosa conjux,
 87, 1100. juvenus, 211, 445. mater, 429,
 587. virgo, 189, 94.
 Animus aeger, 325, 204. credulus, 387, 3. de-
 mens, 339, 202: 607, 915. hostilis, 747, 23.
 im-

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

impotens, 30, 350. incertus, 152, 638. ingenuus, 242, 250. innocens, 367, 765: 677, 964. ingens, 451, 945. intractabilis, 241, 219: 243, 271. intrepidus, 679, 994. liber, 767, 383. magnus, 34, 412. mitis, 263, 573. nobilis, 256, 460. patiens & aequus, 481, 152. pollutus, 95, 1262. rigens, 253, 413. segnis, 271, 719: 554, 108. tumidus, 555, 127. violentus, 5, 28. exultat, 255, 448. gestit, 184, 37. grande malum praefugit, 664, 745. haeret, 136, 419. horret, 548, 5: 794, 818. horret, pavet, 520, 670: 399, 168. recedit, 636, 307. stat, 152, 634. vincet, 635, 287. mihi est, 180, 1106. malo pronus, 796, 869. revolvit virginis thalamos, 557, 164. impar malo, 96, 1276. fortis & leto obvius, 463, 1146. quid decrevit intus nescio, 538, 918. revolvit curas, 367, 764. nullas admittit preces, 198, 241. aliquid majus tumet, 126, 268. incertus timet, 325, 209. turpis admissi memor, 564, 266. conjugii obstrictus, 565, 276. aliquid cupiens, 265, 606. tumet ira, 105, 352. destituit membra, 670, 841. praefagit malum, 87, 1148. culpa plenus, 237, 163. fero dedidit, quod diu didicit, 432, 633. ubi errat, optimum est casum sequi, 556, 144. revolvit igneos tauri halitus, 504, 466. nos liquit, 355, 595: 432, 623. suapte natura trux, 563, 250. constituit, 503, 444. sciens vadit in praecipit, 238, 179. ferro ac minis non cessit, 283, 892. titubat, 539, 937. Animi desertor, 185, 45. pondus quo vergit, 499, 391. Animo nihil subesse, 563, 246. Animum allevare, 451, 951. civium confirmare, 756, 183. concitatum ab ira flectere difficile est, 485, 203. distrahit timor, 432, 643. dolentis solari, 748, 52. domini possidere, 757, 194. excitare, 27, 311. exempla firmant, 799, 929. frangit terror, 295, 1066. inspirare, 126, 275. iugo premere, 556, 134. ministris addere, 728, 1744. mitigare, 501, 426. noverca negat, 618, 31. recolligere, 789, 754. alicui restituere, 282, 866. solve re monstis, 81, 1063. Anime quo tendis? 234, 112. quid nunc moraris, 543, 988. Animo captus, 12, 107. horrere tempus, 562, 226. intrepidus, 460, 1093. laudari, 121, 210. reponere aestus, 264, 590. tremere, 605, 883. qualis, 29, 330. ex animo mittere tristitiam, 170, 937. pellere decus, 254, 429. omnia expellere, 510, 557. Animi feroces, 589, 619. jacentes, 456, 1022. impulsus, 661, 708. novi, 63, 815. turpes, 285, 919. viriles, 611, 958. Animos capere, 295, 1060. coercere, 242, 256. conjugum partus conciliat, 642, 407. deponere, 463, 1158. meos domat luc, 418, 419. Phrygibus dare everfis, 427, 532. efferunt prospera, 563, 252. extollunt res secundae, 410, 302. veteres fugare, 425, 506. jungere, 301, 1183. minuere, 483, 175. obfidere, 262, 560. ponere, 438, 745. reddere, 374, 878. Animis tumere, 460, 1096. *Animo sapimus, anima fruimur*, 192, 141. *Animos sociare*, 32, 369. Annosa quercus, 350, 535. Annosa robora, 553, 95. 364, 726. Annuae vices, 42, 540. Annumerare gnato membra, 307, 1264. Annus praeceps, 18, 180: 685, 1096. longus, *pro vertente*, 164, 846. temperat vires leonis, 288, 971. Anni rota vertitur, 18, 180. Anni bis quini, 458, 1058: 589, 623. continui, 392, 69. fessi, 95, 1250: 243, 267. fracti, 307, 1253. Annos dicare vitae caelibis, 241, 231. senis Pylis transcendere, 405, 213. extendere, 435, 699. avi precari, 439, 769. Annorum gradus, 25, 291. vices, 708, 1422. *Annus a circuitu temporis dictus*, 18, 180. *Annulus, diminut. ab annus*, ibid. *Anquiere pro diligenter quaerere*, 308, 1279. Antaeus Libys, 38, 482: 618, 24. Antaco flect libera tellus, 738, 1899. *ANTAEI fabula*, 618, 24. Ante aras cadere, 618, 25. matrem, *pro in conspectu matris*, 78, 1020. Antecedere quem, 621, 73. Pyrrhum, 463, 1147. *Antecessit me mors*, 199, 249. Anteire naves, 577, 453. Antennae altae, 580, 505. spiritu pressae, 374, 886. Antennas medio malo ponere, 494, 324. *Antennarum in navigatione usus*, 494, 323. Antenoris conjugem optare, 392, 60. *ANTHEDON, Boeotiae civitas*, 585, 566. *Ante Bacchus*, 342, 412. *Anthypophora*, 34, 406. *Anticanis*, 513, 59. *ANTIGONES pietas*, 208, 403: 216, 536. *ANTIGONUS, Thesei & Phaedrae filius*, 254, 434. Antiope cecidit manu Thesei, 286, 927. *ANTIOPE, pro Antiopa dicitur*, 286, 927. *a marito Theseo interfecit*, 240, 227. *Hippolyti mater*, ibid. 252, 398. vid. Hippolyte. *mater Zeti & Amphionis*, 71, 915, 916: 191, 126. Antiquus vigor, 471, 41. Antiquum decus, 596, 744. nemus, 528, 766. pectus, 188, 77. robur, 281, 846. specimen, 122, 223. Antiqua Erinnyes, 240, 953. Antiqua marmora, 572, 379. supplicia, 184, 37.

Kkk kk 3.

An.

INDEX NOVUS

- Antrum Aetnaeum, 233, 103. exesum, 110, 75.
 Antro cedere, 62, 804. recumbere, 443, 831.
 Sedere, 61, 792. Antra opaca, 261, 539. Sty-
 gia, 286, 918.
Antrum Chironis, 443, 831.
Antra silvestria, 71, 915.
 Anus grandaeva, 735, 1859. infelix, 733, 1821.
 regibus invisa, 731, 1782.
 Anxia nox, 147, 571. Anxii gressus, 431, 616.
 Aonii latex, 475, 80.
 Aper hispidus, 606, 892. spumeus, 248, 347.
 agricolis metus, 228, 30. facit silvas inquietas, 716, 1537.
Aper Dianae à Meleagro occisus, 443, 827.
 Aperire lucem, 319, 121. domos, 15, 138. sal-
 tus, 227, 18. cursus, 575, 430. ferro pectus,
 567, 305. alicui vias, 503, 458. Aperit val-
 lis specus, 400, 178. Apertus aether, 258,
 501. carcer, 162, 804. mons, 690, 1158.
 Aperti humeri, 394, 103. Aperta tecta, 168,
 908.
 Aperte effari, 167, 640: 281, 859.
 APHIDNAE, vicus Atheniensium, 227, 14.
Apothiva, Venus, unde dicatur, 244, 274.
 APOLLO arcitenens, 70, 905. *Admeti Regis*
armenia parit, & cur, 36, 451: 245, 296. cum
Neptuno Trojae moenia aedificavit, 587, 75. il-
 lius obscura eracula, 325, 212. vide Phoebus.
Apostrophe, 519, 663.
Apothivis velt. quid, 57, 743.
 Apparare thalamos, 449, 898. aliquid facere,
 12, 111. quid arcani, 646, 476. flammam
 regii rogi, 308, 1277. bella non levia, 559,
 192. sacra luctifica, 511, 577. cui triste of-
 ficiam, 712, 1486.
 Apparatu magno venire, 563, 254.
 Apparet domus Ditis, 61, 782. rigor in ore, 268,
 660.
 Appellare Jovem patrem, 696, 1246. fidem coe-
 litum, 434, 665.
 Appellere greges, 70, 908. bovem aris, 333, 299.
 Appetere insolita, 239, 205. Appetere solem,
 277, 796. regna, 221, 620. imperium,
 141, 472. vultum, 729, 1754. aliquid nobi-
 lius, 371, 835. prisca & antiqua, 285, 916.
 inter undas aquas fugaces, 549, 20. exempla
 facinorum, 104, 331. consilia sana, 238,
 179.
 Applicare matri latus timidum, 440, 795. pup-
 pim littori, 59, 769.
 Approbare gnatum, 726, 1712. populo manum,
 542, 977.
 Aptare arma manu, 260, 533. digitis Smaragdos,
 246, 519. remum ad manus, 575, 425. ma-
 num capulo, 377, 935. formam lacrymis,
 629, 194. juga tigribus, 475, 85. Aptari
 tempori decet, 483, 175. Aptata arundo,
 98, 1300.
Aptare alas verberare, 317, 96. *Pieriam chelym*;
 681, 1033.
 Aptata tellus dare viros militares, 442, 817.
 Aqua nobilis, 71, 916. Aquae coeruleae, 552,
 69. errantes, 331, 284. errantes, pro flexuose
 fluentes, 220, 606. fugaces, 549, 20. lacer-
 sentes, 263, 581. palustres, 486, 213. rece-
 dentes, 110, 68. tepidae, 515, 725. vernae,
 405, 228. ad ora ludentes, 598, 770. Aquas
 jungere ignibus, 262, 568. nubibus evocare,
 528, 754.
Aqua viva, quae, 271, 717. *Aqua quaedam mi-
 lior*, 259, 520. *Aqua frigida adpersa λειψοψο-
 χαις, remedium*, 599, 788. *Aqua Stygia, pro
 ipsa morte*, 321, 163. ex *Aqua oriri cuncta vo-
 luerunt Philosophi*, 329, 266. *Aquarum corru-
 ptione pestilentiam late prospere*, 321, 163.
Aquarius, quis fuerit, 166, 865.
Aquila, pro vexillo, 207, 390. ejus usum a Per-
 sis accepisse Romanos, 207, 390.
 Aquilo Strymonius, 378, 479. Aquilonis minas
 pati, 666, 778.
 Arae Palladiae, 654, 592. piaae, 258, 499. san-
 ctae, 333, 303. virginis saevae, 802, 975.
 cernere assuetae hostiam, 672, 876. Aras ad-
 ire, 591, 645. complecti, 40, 503. inquinare,
 726, 1702. maculare, 561, 219. ornare,
 139, 464: 154, 684. statuere, 511, 578. suc-
 cendere, 667, 790. venerari, 599, 792. ad-
 spergere malo, 111, 95. aspergere sanguine
 puerili, 461, 1107. coelitum adorare, 573,
 392. manu complecti, 668, 810. extinguere
 sanguine, 158, 742. meto spargere, 787,
 701. tingit liquor, 71, 922. ad Aras manat
 sanguis, 532, 808. concedere, 610, 951. in
 Aras conferre, 70, 911. Aris appellere bo-
 vem, 333, 299. assilire, 156, 706. ab Aris
 recedere, 612, 972.
Ara & isias, vel & isias Διός, 391, 53. *Ara
 Deorum Praefidum juxta fores posita erat*, 31, 356.
Arae meritaee, 69, 899. impiae & sceleratae,
 quae, 726, 1702. ab antiquis iis conferatae, &
 quibus insignia beneficia acceperant, 6, 39. *Aras
 tangere mos erat supplicum, precantium, sacra fa-
 cientium, & jurantium*, 67, 876.
 Arabs Phoebum colens, 667, 793. Arabes filvis
 Cinnami beati, 318, 117. divites, 524, 711.
 Arabum dona, 600, 807.
 ARARIS, alias Saonna, 513, 587.
 Arator curvus, 656, 634.
 Aratri nefcia, conjux tauri, 570, 354.
 ARAXES, *Armeniae fluvius*, 230, 57: 343, 427: 497, 373. Ar-

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- Arbiter crudelis, 453, 984. fatalis pastor, 596, 730. poemarum, 193, 166. aequi, 55, 730. belli, 459, 1070. generis humani, 775, 488. mortis, 45, 582. mundi, 19, 203, 691, 1173. & parens coelestium, 46, 597. umbrarum, i. e. *Minos*, 105, 14. sceleris alieni, 101, 1336. in campo lapis, 260, 529. Arbitri inferorum, 680, 1007.
- Arbitrii alieni iurisque factus, 480, 137. Arbitria dura, 219, 596. regii gregis, 372, 839. Menelaum manent, 450, 924.
- Arbor ingens, 351, 542. populea, 70, 912. pallescit, 112, 110. pomis fertilis, 603, 852. foetibus curvata, 117, 157. evincit nemus, 256, 457. Arbor omnis sonuit, 722, 1634. Arborea Chaoniae, 365, 728. odorae, pro odoriferae, 70, 910.
- Arborem felicem apud inferos nullam esse, 53, 700. Arbores ad Stygem natae veneficii idoneae, 531, 804. Arboribus singulis Nympham praeesse credebant *rusti*. 683, 1052.
- Arbustis redeunt umbrae, 288, 968.
- Arcades, populi vetusti, 716, 1536. ursae lucem vocant, 14, 130.
- ARCADES, cur *αρκάδες* dicti, 276, 786.
- Arcadiae nefas, 678, 980.
- Arcadius ager, 602, 832.
- Arcadius leo, 617, 16.
- Arcadia virgo, Auge, 639, 366.
- Arcadium sidus, 347, 477. Arcadia nemora, 21, 229.
- Arcadius, ibid.
- Arcanus, sacer, velox sensus, 789, 742. aries, 122, 226. Arcanum sacrum, 538, 912. Arcani quid apparare, 646, 476. Arcana, secreta, abdita, 521, 679. ambage nexa, 326, 215. regia, 153, 650. mundi 46, 597. Arcana pectore condita, 429, 580. aucupare, 646, 482. occultare, 282, 875. sacri retegere, 350, 522. Arcanis quem admittere, 650, 535.
- ARCAS & Callisto, in sidera Borealia versi, 2, 6: 14, 130.
- Arcere, 409, 279. nefas, 214, 497. scelus, 111, 95. igne, 158, 748. deos viribus, 277, 805. faces tectis patriis, 103, 312. multos ab interitu, 424, 489. sanguinem flammis ostendi, 662, 710. aliquem tactu & accessu, 484, 188. Arceri patria, 219, 586. Arcetum pignus, 481, 145. Arcetum laquei, 193, 148. Arceta frenata, 294, 1056.
- Arcere ne redeat, 115, 112.
- Arcas vincere, 277, 805.
- Arcessere odia, caedes, funera, 108, 55.
- Arcitenens Dea, 271, 709.
- Arctare insulas Symplegades, 92, 1211. motu vincula, 606, 894.
- Arcti aetheriae, 141, 477.
- Arcti siccae, 500, 405.
- Arcticus circulus, altior nostro *Horizente*, 718, 1585.
- Arcturus Polus, sublimior nobis, 2, 7: 14, 129: 286, 934.
- Arctophylax, unde dicatur? 166, 874: 493, 315.
- Arctophylax, cur dicatur *Bootes*, 493, 314.
- Arctos, sidus sublime, 2, 6. Arctos alta, 349, 507.
- Arctous polus, 686, 1107. Arctoum frigus, 521, 683. mare, 101, 1526. Arctoeae sedes, 717, 1565. Arctoeae nives, 355, 606: 699, 1286.
- ARCTURUS, nomen fluvii *Phasidis*. aliud, 471, 44. etiam *Bootes* vocatur, 493, 314. omne mare reddit *timendum*. 622, 103.
- Arcus Dei, 239, 203. certus, 244, 278. tensus, 626, 157: 696, 1256. vastus, 76, 992. fallit dexteram, 723, 1656. praecessit verba, 649, 517. non audit te, 678, 976. Arcum flectere, 91, 1197. parare, 651, 549. poscere, 723, 1648. tela missurum intendere, 677, 974. Arcus victi, 546, 469. infesti, 443, 825. timendi, 604, 864. Arcus tendere, 727, 1722. manu intendere, 643, 430. intendere, 706, 1400. relaxare, 568, 322. rumpere, 93, 1232.
- Ardere, pro amare, 512, 582. sine igne, 154, 675. face brevi in *quam*, 639, 370. nocte deserti, 246, 309. facibus, 390, 40. inter undas angustas, 519, 667. Ardet jecur felle siccato, 695, 1222. Ardet ignis invitus, 160, 770. pectus furore, 125, 253. malum intus 253, 102. Ardent genae igne, 379, 958. Ardebit tuis umbris siles, 93, 1233. Arsisse ossa satis est, 315, 67. patres natis mistos, 628, 175. Ardens Actna, 635, 286. Troja, 388, 19. dies, 726, 1700. dextera, 727, 1727. ira, 765, 332. leo, 165, 855. hostis, 409, 280. Oeta, 516, 639. Titan, 662, 723. frutum, 175, 1017. mariti odio, 748, 51. coelo jubar, 759, 232. face virgo, 555, 119. plaga i. e. *zona torrida*, 620, 67. Ardentem Herculem spectare, 726, 1708. Ardentem urere putare, 728, 1744. Ardentes Titanas in quem emittere, 700, 1309. Arsurum respicere, 727, 1724.
- Ardere in aliqua, 639, 369.
- Ardens tunica. proverb. 743, 1968.
- Ardescere face, 269, 681.
- Ardor Herculeus, 735, 1845. generosus, 749, 55. juvenilis impetu primo furit, 757, 189.

INDEX NOVUS

- incalescit, 698, 1178.
 Arduus mons, 463, 1148. fronte, 427, 539.
 Ardua cautes, 583, 539. Arduum jugum, 187, 67. Ardui tori, 194, 1042.
 Area fervens, 132, 356.
 Arenae steriles, 127, 16. fluctuantes, 28, 320. tortae, 175, 1018. Libycae, 518, 653. Arenis numerus deerit, 500, 403. Arenas agere ad Syrtes, 579, 480. aret Dirce, 313, 42. Arenis culmus, 314, 51. fitis, 103, 5. plaga, 28, 319. Arentes genae, 307, 1263. fibrae, 695, 1221. plagae, 525, 724.
 Arescit latex, 704, 1368.
 Arseria, vel adseria, quid? 353, 566.
 Aegyia, Juno, 569, 144.
 Argentum capax, pro poculum argenteum magnum, 168, 913.
 Aetivus, ventus Caenus, 579, 484.
 Aetivus, Jupiter, 744, 1994.
 Argiva tellus, 409, 177. palaestra, 85, 1124.
 Argo vocem perdidit, 496, 349.
 Argo navis, unde dicta, 488, 238. ubi aedificata, 497, 367. eam Minervae opera confectam fuisse, 497, 365. Argo ex arboribus montis Pelion, 514, 609.
 Argos carum novercae iratae, 600, 809. civibus nobile, 600, 808. coluit Bacchum, 347, 486. Argos repetere, 647, 500. tueri, 569, 344. & urbes Grajas in arma movere, 101, 183. Argis nocere igne fallaci, 518, 658. virginem petere, 406, 245. Argis cedere, 567, 304.
 ARGOS & Mycenae confundunt poëtae, 79, 1038.
 Argolicus Leo, 740, 1932. triumphus, 397, 150. Argolica Juno, 600, 806. tellus, 110, 185: 573, 395. Argolicae catervae, 187, 58. nurus, 642, 400. turmae, 434, 672. urbes, 8, 59: 619, 37: 643, 418: 725, 1680. matres, 713, 1508. opes, 135, 404.
 Argonautarum reditus per Hetruriam, 487, 127.
 Arguere se scelere, 673, 898. fontem, 796, 865. conjugem infamem, 506, 501. Venerem impiam, 172, 721. alienus scelus, 270, 692.
 ARGUS gubernator post Tiphyn quis, 514, 614. ejus carina, cur praesaga dicatur, 496, 349.
 Arguti canes, 231, 81.
 Argutari, 232, 81.
 Ariadnae pater, 241, 245.
 ARIADNE ubi a Thefeo deserta, 348, 489. Thesea quam Bacchum maritum maluit, ibid. ubi Baccho nupsit, 348, 489. ejus corona in numerum siderum relata, 3, 18. & Baccho in coelum relata, 268, 662.
 Aries Phryxus, 504, 471. praeceps, 165, 850.
 arcanus, 122, 226. ductor gregis, 122, 226.
 Aries, portitor Phryxi & Helles inter astra locatus, 165, 850. aurei velleris, omem regni Pelopidarum, 112, 123: 123, 129. quid fuerit, 123, 229. Arietis aurei velleris historia & fabula, 497, 361. ex Arietum colore insolito imperii portenta capiebantur, 123, 230. cur eo servati fingantur Phryxus & Helle, ibid.
 ARIETHAE Hispani tractatus de aratione boum, 260, 536.
 Aristas secare, 393, 76.
 ARISTIDES unus ex consilio Judicum inferorum, 57, 744.
 Aristides orator negabat Herculem furore percitum fuisse, 69, 896.
 Aristoteles vacuum dari negat, 51, 673. moerore contabuit, & cur, 33, 378.
 Arma Idaea, 717, 1878. longinqua, 430, 591. Threicia, 400, 182. subtrahenda, 94, 1142. impia, 208, 402. composita, 109, 418. saeva, 260, 533. excutunt gemitus, 706, 1195. vacant, 553, 86. fatigant, 553, 79. Herculis placent, 437, 731. regis irati quid possunt, scis, 350, 519. cessant, 678, 975. civilis belli crepant, 146, 562. dant poenas, 93, 1235. plangunt dolores, 85, 1121. recedunt, 216, 226. non servant modum, 34, 403. Armorum terror, 47, 617. & belli immemor, 411, 320. Armis immistis corpora gerere, 561, 113. Arma ponere, 34, 409: 427, 531. metuere, 483, 169. manu concutere, 434, 623. tradere, 701, 1326. detrahare puellis, 347, 479. effundere, 365, 732. deponere primo impetu, 562, 219. parare, 542, 972. jungere, 508, 526. ferre in populos, 120, 615. expedire, 179, 1084. detrahare, 88, 1153. explicare, 221, 621. ferre, 204, 340. comitari, 221, 621. regere, 13, 120. Armis petere inermem, 89, 1172. urere solum, 217, 560. acceptis fulgere, 589, 617. in Armis stare, 354, 586. in Armis est jus, 22, 233.
 Arma vincant leges, 34, 401. Arma pro scuto, 214, 499. Idaea, quatenam, 737, 1878.
 Armare ratem, 801, 969. dextram bipenni, 606, 897. telo manum, 670, 849. manus, 200, 276: 770, 418. manum procacem, 560, 209. manum castitatis vindicem, 142, 261. manus in aliquem, 374, 873. manus in focerum, 508, 523. manus in caedem ducis, 775, 499. manus facibus atris, 752, 118. ministros sceleris in caedem, 773, 465. natas in exitium senis, 538, 914. Armari in quem, 701, 1313. Armatus maritus, 147, 564. leone & hydra, 6, 45. in se armatus, 11, 98. Armata peltis cohors, 436, 214. Pallas fulmine Jovis, 582, 529. thyr-

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- thyrsos Maenas, 434, 675. ferro cornus, 261, 547. Armatum manere, 213, 482. Armatae manus, 677, 973. Armatis offerre manus inermes, 434, 671.
- Armenia silva, 158, 732.
- Armentum forte, 442, 817. periens, 320, 146. Armenti vox, 339, 381. Armenti magni parvus comes, 427, 537. Armento incubat leo, 158, 733. Armentum agere, 245, 297. Armenta in pascuis currunt, 553, 98.
- Armifera gens, 285, 909. Armiferum arvum, 504, 468.
- Armiger fortis, 542, 980.
- Armus pronus, 320, 144. Armus totus, 61, 795.
- Arridet forma animo, 372, 841.
- Arrigere aures, 61, 790.
- Arrogantiam Hercules excipit furor, 72, 939.
- Ars prima regni, 31, 353. cessit malis, 580, 507.
- Artes magicæ, 645, 452. Arte potens, 234, 121. alicujus capi, 447, 866. Artes novæ, 261, 550: 375, 894: 769, 408. doloris mali diræ, 429, 582. Artibus uti, 254, 426.
- Artis dumis, pro arctis, 330, 277.
- Artifex leti, 305, 1220. scelus, 262, 559: 438, 750: 526, 734. sceleris infandi, 612, 983. immensi operis, 768, 386.
- Artus cura populatur, 250, 377. fratris, 505, 487. concelli, 306, 1248. infusi, 540, 947. laceri, 544, 442. falsi, 342, 419. ignavi, 323, 182. debiles, 339, 376. indomiti, 82, 1079. excussi, 661, 706. exsangues, 341, 414. virginei, 366, 762. utero tenus patent, 394, 89.
- Artus componere, 137, 433. horrere, 496, 353. stillare, 533, 837. denudare, 559, 763. immittere, 706, 1393. relevare, 598, 778. remittere, 152, 635. exedere, 695, 1226. suos edere, 127, 278. complecti, 307, 1254. ligare, 373, 858. tegere, 461, 1109. tradere tumulo, 461, 1110. solo allevare, 100, 1317. dilacerare suos, 869, 826. dare rogis cremandos, 756, 171. absumit ignis, 464, 1177. corripit vapor, 428, 565. coquit virus, 706, 1396. exedit virus, 674, 914. jactat varie dolor, 250, 366. pascitur ignis, 323, 188. quassat tremor, 399, 168. tenet horror, 580, 508. secuisse juvat, 538, 912.
- Arundo Scythica, 626, 157. gracilis, 278, 815. collo suspensa, 84, 1116. exsilit in coelum, 668, 819. ferens vulnus longum, 649, 518. aptata, 98, 1300. impetu emissa, 76, 994. madens leto, 91, 1195.
- Arvales fratres de finibus & terminis cognovisse, 260, 529.
- Arvum patrum, 494, 331. armiferum, 504, 468. fertile, 68, 881. vastum, 32, 365. Arva Actæa, 89, 1164. Dictæa, 602, 834. Olenia, 331, 283. Pelasga, 535, 871. laeta, 220, 606. per se foeta, 260, 537. Arva mutant, 347, 474. secare, 656, 635. cruentare, 296, 1093. lustrare avio errore, 428, 564. perfundere cruore, 503, 453.
- Arx Palladia, 242, 260. cella, 450, 929. gemina, 326, 227. prærupta, 584, 562. edita, 767, 380. summa, 152, 641. corporis, 323, 185. per omnes gentes clara, 414, 479. polens opibus & muris, 424, 478. Arcem occupare, 585, 567. ex Arce quem despicere, 725, 1694. Arces coelitum, 314, 48. Venere quæsitæ, 608, 927. jugis montium structæ, 120, 186. Arcium cupidus, 131, 342. Arces dare in præceps, 552, 78.
- Arx, pro dominatione, 131, 342.
- Ascendere coitus nefandos, 236, 160.
- Asellus turpis, 343, 429.
- Asia ferox, 560, 105. potens, 599, 785. polens, 387, 7. Asiam malis affligere, 565, 274.
- Asilus, Græce cispæ, 344, 442.
- ASINII POLLIONIS prudens responsum, 507, 518.
- Aspectum alicujus rogare, 215, 517. & tactum alicujus petere, 95, 1257. alicujus timere, 55, 726. omnium fugere, 272, 734. Aspectu horridus, 59, 764. horridum scelus, 77, 1004. grave senium, 285, 917. aliquem fugare, 94, 1247. fratris haerere, 146, 548. ab Aspectu omnium se summovere, 197, 211.
- Asper dominus, 417, 405. mons, 671, 865.
- Aspera rupes, 177, 1048. fors, 502, 431. virgo, i. e. Diana, 475, 87. Trachin, 629, 195. Asperum signis ebur, 284, 899. Asperi Cori, 588, 598. pugnacesque Dii, 277, 804. vepres, 297, 1103. Asperæ clades, 290, 993. Aspera saxa, 241, 234.
- Aspergere umbram caede ducis, 407, 255. aras malo, 111, 95. aras sanguine puerili, 461, 1107. Asperâ manus sanguine, 32, 372. Asperâ manus paterno sanguine, 200, 268. Aspersa focus tura, 663, 734.
- Aspergillum in sacris quando adhibitum, 271, 717.
- Aspicere dantem, 136, 416. nefas, 216, 531. relictam, 637, 338. nemus truncis deforme, 640, 384. regna materna, 263, 575. terrena ex alto, 46, 600. jubar nitidum, 477, 101. Aspicit hoc lux nulla, 650, 531. Aspici forma, 475, 82.
- Aspiratio vim consonantis interdum habet in versu, 776, 516.
- Asportare dedecus ab oculis, 566, 301.
- ASSARACUS Ili filius, 388, 17.

INDEX NOVUS

ASSARACUS *rex Phrygum antiquus*, 605, 878.

Assensor facilis, 304, 1207.

Asssequi supera, 33, 423.

Asserere sibi coelum, 700, 1303.

Assidens frenis paternis, 609, 940.

Assiduus ros, 251, 381. *comes*, 295, 1077. *con-*
tus, 322, 168.

Affilire aris, 156, 706.

Affuescere malis, 566, 302. *manum stringere*
ferrum, 532, 809. *urbes muris cingere*, 769,
401. *Affuetus dolor*, 125, 255. *Afflueta Pri-*
amo turris, 459, 1069. *Affueti questii*, 746, 6.
Affuetae lachrymae, 171, 952. *hostiam cerne-*
re arae, 672, 876. *ad sceptrum manus*, 398,
152. *Afflueta sequi*, 571, 374.

Assumere consortem in scelus, 123, 235.

Assyria tenuis, 252, 87.

Assyrius rex, 191, 125. *Assyrius odor*, 251,
393.

Astare juxta Deos, 31, 356.

Astare de quovis, quid, 327, 231.

Astra vaga, 768, 389. *obliqua*, 101, 1332. *de-*
serta, 645, 468. *vultu alicujus tremefacta*,
718, 1375. *sacra*, 164, 844. *aeterna*, 72,
928. *non succedunt*, 163, 825. *noctem se-*
quantur, 500, 404. *repetunt vices*, 463, 1141.
Astrorum dux, *i. e. sol*, 164, 836. *dominus*,
416, 388. *Astris ostendit tellus caput*, 292,
1021. *minans pinus*, 721, 1621. *parcere*, 688,
1137. *inferere nemus*, 689, 1154. *dignum*
videri, 717, 1713. *aequalis gradior*, 167,
385. *Astra gubernans*, 37, 459. *occu-*
pare, 4, 23. *negare*, 617, 13. *regere*, 790,
768. *deserere, ibid. petere*, 375, 893. *spar-*
gere, 495, 344. *tribuere portentis*, 621, 74.
fugere, 719, 1598. *complecti*, 774, 478.
merere, 621, 80. *promittere*, 73, 959. *forti*
reddere, 618, 32. *petentis vultus erant*, 723,
1645. *laudibus merere*, 622, 97. *inter Astra*
positus, 708, 1433. *in Astra venire*, 8, 66.
in Astra pontus tollitur, 578, 471. *in Astra*
lux prona, 577, 461. *ad Astra clamorem tol-*
lere, 765, 320. *Astris relictis*, 649, 527.

Astraea fugata, 610, 69. *neglecta terras fugit*,
770, 424.

ASTRAEA *seu Erigone, Jovis & Themidos filia*,
fidur, 165, 857: 770, 424.

Astringit taxus comam, 352, 555.

Astus callidi, 416, 523. *advocare*, 431, 613.

Astus, Pelopeia domus, 105, 22.

Astyanax gregis aequaeivi, 190, 639.

ASTYANAX, *vero nomine Scamandrius, vel Ne-*
sus, 414, 169.

ASTYANAX *de turri portae Scatae deiectus*, 460,
1082.

ASTYNOME *Chrysaë filia*, 558, 175. *Agame-*
mnonis praeda, 404, 223.

ASTYOCHEA, *Agamemnonis soror, Strophio*
nupta, 608, 920.

Atavi reges, 436, 712.

Ater Acheron, 588, 606. *luctus*, 53, 694. *Phle-*
gethon, 597, 753. *carcer*, 689, 1142. *vor-*
tex, 481, 148. *cerberus*, 618, 23. *favilla*
dies, 389, 21. *Atra fax*, 468, 15. *nox*, 25,
282: 53, 705: 108, 511: 141, 480. *nubes*, 151,
624: 178, 1072: 381, 1000: 688, 1133. *no-*
ta, 577, 459. *pestis*, 385, 1060. *Styx*, 157,
477: 739, 1919. *Atrum caput*, 72, 942. *chaos*,
579, 487. *sidus*, 155, 699. *Atra nocte pos-*
sessus, 700, 1194. *Atrac aves*, 104, 10. *bo-*
ves, 352, 556. *nubes*, 269, 675. *Atra nubi-*
la, 287, 955.

Ater color, doloris & luctus proprius, 67, 862.
Atra lux, 305, 1217.

Athenae adesse, 272, 725.

Athenienses adoleverunt, 284, 900.

Atheriac sedes, 298, 1128.

Athos praeruptus, 625, 145. *congestus Pindo*,
689, 1153. *fluctus Thracios frangit*, 705,
1183. *abrupit scopulos*, 682, 1048.

ATHOS, *Thessaliae mons*, 514, 710: 715, 1730.

Atlantides vagantes, 3, 11.

Atlas pondere liber, 739, 1908. *Herculem sibi*
impositum non potest ferre, 617, 12. *Atlan-*
tem pondus lassum titubare, 719, 1599.

ATLAS *sphaerae & Astrologiae inventor*, 719,
1599.

Atreus ferus, acer & truculentus, 146, 547. *fu-*
rens, 154, 683. *immotus sibi constat*, 156,
704. *Atrei nobilis domus*, 412, 341.

Atreus nomen aliud tragoediae Thyestae, 106, 30.

ATREUS *ad aras filios Thyestae mactavit*, 111,
95: 157, 731. *ejus filii, qui & quot*, 157,
717.

Atrides aequore vagus, 574, 410. *Atridem fran-*
gere, 794, 816. *nulla Venere furtiva abstulit*,
565, 275. *Atrida inferiorem videri*, 566, 291.
Atridae, 397, 148.

Atror facinus, 409, 289. *cruentum nefas*, 120,
194.

Attendere, in sacrificiis, quid, 155, 695.

Attenuari, 716, 1555.

Atthis sonat natum, 630, 200.

ATTHIS *matrona Attica*, 233, 106: 629, 199.
Atticum solum pulsare, 252, 400. *Attici cin-*
66, 847. Atticae puppes, 621, 84. *Attica o-*
ra, 444, 842.

Attica, unde dicta Mopsopia, 234, 121.

Attici unde Cecropii dicti, 225, 2. *diem a solis oc-*
casu auspicabantur, 66, 846.

At-

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

Attingere genua, 488, 247. polum, 167, 886. funestum penetrale, 510, 676. votorum summa, 167, 888. Attingit culpa pectus, 196, 203.

ATTIS *puer, Cybelae dilectus*, 593, 686.

Attollere comas, 61, 789. facem, 255, 445. caput, 179, 830: 380, 971. domos, 596, 729. vultus, 164, 587. diem, 263, 571. juga, 220, 602. oculos contra vultus conjugis, 795, 841. Attollit diem Phoebus, 491, 298. Attollens taurus caput, 315, 317. gurgitem Caycus, 405, 218. Attolli iubere, 250, 370.

Attonitus, 17, 169. furor, 792, 785. gradus, 510, 676. gressus, 771, 435: 791, 778. senatus, 787, 699. terror, 790, 759. tumultus, 125, 260. liquit enssem, 272, 729. Attonita mens, 335, 329: 420, 442. mater, 382, 1005: 437, 736. vox, 351, 568. simulacris domus, 154, 677. Attonita fugit, 680, 1024. cursu fugit, 210, 433. Attonitum cor, 661, 708. pectus, 202, 302. pecus, 294, 1050. Attoniti Manes, 740, 1916. Attonitae aures, 688, 1119.

Attonitus tumultus, 92, 1219.

Attrectare manum, 197, 224. manu, 524, 719.

Ad ignem, Homero quid sit, 336, 341: 352, 557.

Avarus Dis, 61, 782. Avara mens, 257, 486.

Avarae manus, 771, 434.

Avarus nullo sine beatus, 17, 166.

Auctor cladis, 89, 1166. pacis, 775, 488. pacis suae terrae, 22, 250. dignus necis Herculeae, 694, 1217. Herculeae necis foemina, 691, 1178. gnato funeris, 765, 342. nostri generis Jupiter, 572, 385. Auctoris pudere, 694, 1209. Auctorem indicare, 152, 639. repetit scelus, 56, 735. sceleris capere, 542, 980. ad Auctores genus redit, 285, 907.

Auctorum, qui de fluminibus Graece olim scripserunt, nomina, 654, 591.

Aucupare arcana, 646, 482. Aucupari verba rumoris, 205, 361.

Audacter eruere lumina, 194, 179.

Audax vultus, 379, 960. Tiphys palluit, 495, 346. damno, 355, 597. procus, 232, 94. quo pergis, 60, 772. carina, 514, 607. virago, 463, 1151. via, 376, 908. Ica, 596, 740. Hecate, 533, 840. genus, 128, 35. Audacem malo domare, 413, 349. quies celat, 285, 920.

Audere, tentare, 264, 592. inausa, 105, 20. malum, 270, 688. plura, 584, 552. Audere scelera, 33, 387: 676, 939. ingens facinus, 125, 234. quid facere, 792, 788. quid tentare, 795, 840. aliquid sceleribus dignum, 374, 879. magnum quid, 538, 909. vastum

nefas admittere, 665, 767. nefas, 216, 117: 272, 723. nefas atrox, 120, 193. nefas impium, 489, 261. violare toros, 757, 193. ponere vitae finem, 588, 608. quid amore caeco, 555, 119. sequi cursu feras acres, 769, 410. aliquid die claro, 438, 756. petere penates flammis, 795, 852. laceffere numina, 523, 700. auxilium dominae ferre, 766, 354. mandatam scelus, 254, 428. fateri, 538, 919. Audes hoc cernere, 78, 1026. Audet ratio & usus nihil, 580, 507. Audet Icarus, 659, 687. Ausus rumpere imperium, 9, 79. Aula commisso scelus majus, 550, 29. Ausos nil nobile ferre, 581, 517. Ausurus facinus parens, 306, 1251.

Audire *pro obedire*, 795, 848. supplicem, 507, 514. ictus, 718, 1902. praecepta, 128, 309. arcum, 678, 976. scelera, 269, 672. resonare Calpen, 717, 1569. miseras suas properare, 665, 754. preces, 635, 194: 700, 1300. expetere, 283, 895. verba mente placata, 195, 181. prodigia insueta, 237, 175. parentis nomen, 197, 125. fratrum bella, 205, 362. sonitum crepitante lamina, 603, 855. Audit pontus & aether, 595, 112. audiet istud nemo alius, 282, 873. Audient nomen terrae ignotae, 409, 294. Audite inermes, dum pacem peto, 214, 488. Audiat aether gemitus, 84, 1103. Auditi cantus, 682, 1046. Audita fari, 350, 518.

Audire de iudiciis, 56, 713.

Auditorium in foro quid, ibid. *Auditorium Principis, Praefecti praetorio*, ibid. *Auditorio adesse*, ibid.

Auditus organa & meatus, 197, 226.

Avehere monstrum horribile, 484, 191. arietem, 123, 235. Avehit vapor lentus sanguinem, 695, 1223. Avecta ultra Mycenae, 613, 997.

Avehere corpus, 542, 975.

Avellere: Avulsa e sinu viri, 559, 187. Avulsae manus, 176, 1038.

Avulsi e sinu, 540, 949.

Avernus pallidus, 303, 1201.

Avernus, lacus Campaniae, 303, 1201. *ejus graveolentia*, ibid. *Styx quondam dictus*, ibid. *desensum ad inferos praebet*, 45, 587.

Avernus, alius lacus Epiri, 303, 1291.

Avertere caput, 382, 1011. scelus, 749, 57. moesta ora, 283, 886. quo oculos, 633, 262. sensus infandos, 74, 974. ininas belli impii, 203, 191. facies moenibus, 216, 541. Avertat Deus hoc omen, 266, 624. Aversus, ferox, torvus, 253, 416. dies in ortus, 175, 1035. Aversi cives, 221, 634.

INDEX NOVUS

- Aversa superis regna*, 467, 10.
Auferre pro impetrare, 698, 1272. fulmen, 621, 88. vindicem, 672, 873. coelum, 359, 658. herbas, 193, 149. spolia, 88, 1154; 218, 571. victorem, 63, 816. patrem, *pro occidere*, 32, 379. *cui patriam*, 712, 1492. *alicui aliquid*, 186, 56. *alicui fructum malorum*, 419, 422. luci, 199, 248. spiritum fratri, 760, 242. gnato caput, 382, 1006. honores manibus, 401, 191. mortis impetum, 681, 1016. scelus manibus, 79, 1014. spoliū corporis, 273, 772. stupro conjugem, 122, 222. quid pellici, 677, 967. iter fati, 734, 1834. opes fortuna potest, non animum, 481, 176. oculos fulgore, 136, 415. secum herbas letales, 499, 170. costis latus, 695, 1225. *aliquem Venere furtiva*, 565, 275. manus a genibus, 144, 522. volucres de media nube, 723, 1654. *Auferit membra pestis*, 674, 915. *Auferunt dumicomas*, 296, 1094. *Abstulit membra flamma*, 756, 173. mentem furor, 669, 823. dolor voces, 726, 1711. *Abstulisti mihi fletum*, 692, 1272. *Auferri vado prono*, 238, 183. *Ablata Achilli Lyrnessis*, 558, 186. *Augere voluptatem*, 172, 974. undas imbre, 579, 482. precibus malum, 652, 556. *Auctus gloria*, 573, 400.
Aucta liberis domus, 374, 881.
AUGES fabula, 639, 366.
Angiae stabulum ab Hercule purgatum, 22, 247.
Angur Calchas, 427, 533. fidelis, 558, 180.
Augustus parens patriae primus, 774, 477. *Divus*, 776, 505. *Augulli nurus*, 799, 934.
AUGUSTUS Caesar Sphingis imagine pro insigni usus, 348, 641. *Augusti sacvittia*, 776, 504. *Augusta scindit vestes*, 765, 328.
Augustarum dies colebantur, 658, 672.
Augustae domus columen, 756, 168. *Augustum nomen*, 761, 251.
Avia uno partu liberos peperit viro, 192, 136.
Avidus vultur, 676, 947. pater, 127, 277: 176, 1040. navita, 494, 326. ignis, 536, 885. vitae, 166, 882. theatri, 64, 839. *Avida aetas*, 25, 191. pestis, 310, 4. ales, 92, 1207: 549, 18. avis, 58, 759. volucris, 705, 1378.
Avidum os, 102, 2. Chaos, 52, 677. fatum, 342, 411. tempus, 417, 402. ferae genus, 228, 36. *Avidi oris hiatus*, 521, 164. *Avidi cruoris*, imperii, armorum, doli, 201, 296. leones, 110, 77. dolores, 439, 763. spem ponunt, 416, 399. dentes, 43, 555. manus, 388, 12. *Parcae*, 685, 1097. matres, 474, 73. pennae, 209, 423. *Avidis natura parum est*, 656, 631.
Avidus irae victor, 389, 22.
Avis avida, 58, 759. garrola, 345, 454. *Aves Phineae*, 117, 154. *Idacae*, 428, 567. *atrae*, 104, 10. *saevae*, 199, 256. *obscoenae*, 525, 732. *querulae*, 258, 508. *Aves vincere certare*, 375, 895. *descendere*, 723, 1654. *Avibus epulandos sanctos trahere*, 158, 750.
Aves Symphalides, 22, 244. *Avium Symphalidum fabula*, 22, 244.
Avius error, 428, 563. *Avii loci*, 275, 777.
Avus Tonans, 678, 989.
Aula aetheria, 179, 1078. alta, 758, 219. regalit, 439, 772. fallax, 747, 36. patria, 762, 285. cruenta, 785, 668. potens, 386, 2. sublimis, 289, 981. *tectis excussis crepuit*, 680, 1016. *Aulam dominari*, 719, 1590. *intrare*, 755, 162. *Principis regere*, 800, 948. *defendere*, 791, 781. *flaminis telisque petere*, 786, 689. *Aulas fugere*, 553, 81.
Aulis ratibus tarda, 585, 567.
Aulis, portus Euboicus, 515, 622: 558, 567. *Statio Graecorum in Troianos conjurantium*, 557, 373.
Aura populi, 257, 488. *vitalis*, 50, 652. *lenis*, 313, 37: 575, 431. *lenis & modice fluens*, 371, 888. *rorifera*, 216, 11. *complens sinus laxos*, 15, 153. *tendit sinus plenos*, 576, 442. *Aurae leves*, 492, 304. *lenes*, 801, 972. *Auras trahere*, 355, 599: 87, 1142: 673, 893. *ore trahere*, 197, 220. *respuere*, 571, 373. *in Auras fugere*, 603, 854.
Aura vitalis, 359, 651. *Auras captare de canibus*, 229, 40.
Auratus currus, 343, 424. balteus, 42, 343. *Aurata sedes*, 251, 385. *prora*, 575, 429. *pecus*, 542, 983. *Auratum limen*, 655, 609. *flumen*, 656, 625. *Aurata sceptrā*, 123, 229.
Auriga carinae, 466, 3.
Auris patiens, 31, 361. *subrecta*, 61, 790. *timida*, 340, 385. *sollicita*, 431, 617. *Aure materna verba indigna*, 612, 982. *Aures attonitae*, 688, 1129. *trepidae*, 741, 1944. *hispidae*, 293, 1038. *Aures resonant*, 323, 188. *Auribus & verbis parcere*, 383, 1020. *committere curas*, 265, 608. *Aures dare*, 253, 415. *detrahere*, 618, 661. *Aures ferit sonus*, 708, 1437. *percussit murmur*, 590, 634. *vox perculit*, 750, 72. *componere*, 61, 810. *ferit sonus*, 741, 1944. *commodare*, 264, 600. *pepulit facinus*, 34, 415. *conjugis timere*, 282, 874. *deducit lapis*, 251, 392.
Aures subrigere, subjicere, arrigere, 61, 790. *Avium sensus vagus*, 248, 339.
Aureus Jupiter, 758, 107. *Perseus*, 3, 13. *Aurea pellis*, 497, 361. *nota, pro litterae aureae*, 208, 399. *unda*, 131, 354. *Aureum spoliū*, 519, 665. *tergum*, 457, 1036. *nemus*, 617, 18.

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

18. cornu rutilans, 320, 137. Aurea tecta, 657, 646. pocula, 638, 657. poma, 603, 852. vinula, 398, 154. flumina, 346, 468. Aurea mala quid, 202, 317. Aurea mala horti Heperidum, 22, 240.

Aurora fulgens, 745, 2. Aurora movit ad solitas vices caput, 601, 821. sub Aurora positi Sabaei, 714, 1521.

AURORA Memnonis mater, 406, 240.

Aurum textile, 511, 572. externum, 514, 613. barbaricum, 38, 475. distinctum, 246, 321. sollicitum, 259, 519. fulvum, 791, 772. veteris Assaraci, 605, 878. Auri fames, 770, 415. cupido, 260, 528. dona, 215, 503. Aurum eruere, 770, 418. congerere, 17, 168. Auro nemora ornare, 505, 486. in Auro congesto pauper, 17, 168.

Aurum effusum, 122, 227.

AUSONIA, ab Ausone Ulyssis filio dicta, 496, 355.

Ausoniam mare, 496, 355.

Ausoniam mare quodnam, 500, 458.

Auspiciari regium decus capiti, 548, 8. Auspicatus bello, 558, 174. Auspicati toni, 491, 285.

Auspiciari, quid, 155, 657.

Auspices in nuptiis adhibiti, 447, 863.

Auspicium mortis pavere, 431, 609. Auspicia metuere, 431, 610.

Auspicium pro omine, 281, 855.

Auster madens, 610, 71. pluvius, 555, 93. Libycus, 579, 480. iustificus, 357, 632. pondus rapit, 670, 840. disturbat freta, 291, 1011.

Austro latus servit, 666, 777. Austri tepidi, 227, 21.

Auster cur Graecis Νέστος dictus, 512, 583. apud Charybdim timendus, 148, 580. nebulosus, 512, 583.

Australis polus, 685, 1104.

Aut perdam, aut peribo, 121, 203.

Autumare, 367, 765. dignum necesse, 242, 257.

Autumnus gravis, 75, 949. Autumno fugiente poma cedere, 718, 1579.

Avi gener, 192, 134. Avo parentem miscere, 550, 35. Avi nobiles, 30, 339. Avi omnia videntes, 236, 158.

Auxilium unicum mortis paternae, 607, 910. Phrygum, 596, 745. Auxilium gnatae ferre, 753, 134. morbus trahit, 315, 70. dabunt reliquiae, 714, 1829. dominae ferre, 766, 353. Ad auxilium trahere gentes, 207, 376. ad Auxilia alicuius venire, 49, 632.

Αἶψα, Pontus Euxinus nomen obsoletum, 471, 44: 552, 66.

Axis frigidus, 524, 1712: 697, 1251. patrius, 659, 678. falsus, 153, 661. Libycus, 674, 908. Parrhasius, 698, 1281. Peliacus, 418,

415. Phoebeus incensus, 705, 1387. Scythicus, 692, 1184. Axem cludere, 709, 1441. Axes tremunt curru, 246, 316. Axibus subjacere, 686, 1108.

Axis fervens, 714, 1523.

B.

Baccac Cadmeae, 14, 134.

Bacchae, i.e. bacchantium multitudo, 556, 617. Bacchari alicui, 595, 724.

Bacchus tener, 38, 472. Phocidos, 330, 279. infusus, 173, 985. vetus, 169, 915. non adiit superos, 3, 16. intulit se Deis, 622, 94. effluit circa rictus, 173, 987. exonerat curas, 255, 445. residet Olympo, 758, 210. Bacchi parens, 3, 16. matertera, 345, 445. satis me tenet, 172, 973. cognatus puer advena, 345, 448. laudibus carmen sonare, 341, 402. Baccho cruor incidet, 605, 886. jungere noctem, 140, 467. Bacchum fundere, 353, 566.

BACCHI nativitas, 37, 457. ubi enutritus, 341, 405: 498, 384. cur muliebriter vestitus incedat, 342, 422. perpetuo juvenis, 341, 404. idem qui sol, 341, 404: 274, 754. thyrsiger, 341, 405. unde vites acceperit, 319, 110. e terra elicit aquam, lac, vinum, mel, 348, 492. bello Giganteo in Leonem versus, 37, 458. Lyaeus cur vocetur, 349, 508: 478, 110. formosus, 341, 404. ἀντί, 342, 412. κίερος, 274, 756. unde corniger dictus, 274, 756. boves primus junxit, ibid. Osiris Aegyptiis, ibid. Bacchi a piratis Thyrenis capti fabula, 345, 449. ejus currum trahabant leones, tigres & lynces, 274, 755: 343, 425: 475, 85.

Bacchae Cadmeae, pro orgiis vel Bacchanalibus, 14, 134.

Baccifera hedera, 342, 414.

Baculum senile, 359, 657. Baculo adjuvare gradum, 53, 696.

BAETIS Hispaniae fluvius, 525, 726. alia nomina, ibid.

Balesta, quid? 133, 386: 260, 535.

Balneorum ambitiosus apparatus, 139, 465.

Balteus auratus, 42, 543.

Balteus Hippolytes, 603, 849.

Barba impexa, 59, 766. foeda, 144, 507. signat genas, 267, 648. Barbae graves, 729, 1753.

Barba prima, 267, 648.

Barbara tellus, 237, 166. tellus mitior urbe nostra, 802, 979. mitra frontem premens, 38, 471. Barbarae gentes, 599, 783. undae, 271, 715. Barbara ora, 514, 612.

Barbarica templa, 440, 782.

INDEX NOVUS

- BASSARIS**, *pro meretrice*, 344, 432. *Thracius est vulpes*, *ibid.* *Bassarides Bacchi ministras*, *ibid.*
- Bauli villae nomen, unde ita dicti*, 764, 313.
- Beatus*, 17, 166. *Beatae fortunae quid deest*, 362, 693. *Beatae res*, 255, 437.
- Peatus parvo*, 319, 117. *Beatae opes*, 17, 166.
- Selides etiam Danaides vocantur*, 58, 757.
- Bellare nuda manu*, 261, 545. *Bellandi causa est amor*, 643, 424.
- Bellicosus Rheus*, 561, 216.
- Bellicus Deus*, 583, 547. *Mavors*, 261, 550. *frigor*, 34, 417. *Bellica virtus*, 438, 751. *Bellicum agmen*, 216, 541. *Bellicum canere*, 120, 187. *Bellicae laudes*, 439, 769.
- Belliger Mars*, 277, 808. *Belligera Pallas*, 69, 901. *Belligerum caput*, 213, 472. *Belligerae gentes*, 473, 64.
- Belliger Mars*, 238, 188.
- Bellona petit me stricto ferro*, 701, 1312.
- BELLONA**, *quae Dea*, 553, 82.
- Bellua squamosa*, 294, 1047. *novo vultu*, 744, 1992. *Bellua ponti amat*, 248, 351. *Belluis servari*, 176, 1033.
- Bellum civile*, 205, 355. *indomitum*, 588, 604. *triste*, 763, 300. *peractum est*, 464, 1168. *dotale*, 215, 510. *cruentum*, 34, 402. *nihil relinquit*, 32, 365. *Belli arbiter*, 459, 1070. *mala sibi proponere*, 221, 625. & *armorum immemor*, 411, 320. *Bello auspicatus*, 558, 174. *Bellum nece emere*, 558, 170. *canere*, 146, 553. *fugere*, 403, 211. *gerere*, 221, 622. *cient aera*, 207, 389. & *nefas prohibere*, 203, 327. *pacemque jubere*, 785, 680. *parare*, 406, 233. *Bello moriens felix*, 398, 163. *Bella materna prece victa*, 210, 435. *saeva*, 256, 465: 540, 940. *fratrum saeva*, 205, 362. *irrita*, 63, 820. *ventorum*, 179, 1080. *aeterna*, 5, 29. *paterna*, 459, 1074. *gemina*, 508, 525. *ferro cineta*, 53, 695. *me poscunt*, 49, 638. *Bellorum causa fui*, 449, 917. *Bellis moras solvere*, 413, 354. *Bella timere*, 427, 547. *Telemacho parare*, 430, 593. *non noscere*, 769, 400. *pro aliquo gerere*, 635, 299. *pati*, 490, 274. *movere*, 13, 123: 789, 753. *horrida movere*, 791, 776. *delectat cruor*, 34, 405. *narrare*, 576, 446. *canere*, 444, 835. *gerere*, 262, 561: 406, 233. *gerere pro grege*, 248, 340. *secum gerere*, 9, 85. & *pacem manu regere*, 569, 345. *parare*, 74, 967. *Thessalici ducis timere*, 500, 415. *in Argivos ferre*, 420, 444.
- Bellum proelio & acie dijudicatur*, 221, 629. *Belli alea anceps*, 221, 627. *Bella propter foeminas orta*, 262, 561. *Bella civilia orta ex dissidiis exercituum in designandis Imperatoribus*, 774, 487.
- Bella ventorum*, 578, 477.
- Bene habet*, 79, 1035: 381, 998.
- Beneficio multum detralis, qui conclatur*, 99, 1310.
- Beneficia miseris data fortunae dari*, 435, 697. *quaedam odio haberi*, 506, 504.
- Bocota loca*, 360, 666.
- BESSA**, *Locorum urbs*, 445, 847.
- Bibere Eurotan*, 191, 127. *Gangem*, 343, 427. *Ismenon*, 568, 318. *pontum coeruleum*, 634, 281. *Rhenum*, 497, 374. *nubes Sicaniæ*, 703, 1. *Tanain frigidum*, 387, 9. *virus*, 529, 778. *rubores*, 658, 664. *pulverem*, 118, 174. *sanguinem suorum*, 169, 917. *viventium cruorem*, 177, 1056. *auro*, 259, 518. *Bibit ratis Lethen*, 60, 777. *vestis pestem*, 652, 565. *tumulus sanguinem*, 464, 1164. *Biberunt tumuli meum sanguinem*, 594, 700. *venenum in auro*, 138, 453.
- Biceps Parnassus*, 331, 181.
- Bidentes tardae*, 319, 133. *vellere nigro*, 352, 556.
- Biformis taurus*, 301, 1172. *Biformis nota*, 270, 691.
- Biformes centauri*, 10, 93.
- Bigae nocturnae*, 246, 312: 714, 1520.
- Bigae lunae*, 601, 818.
- Bijugos haccere vulnere*, 297, 1101.
- Bilis atrae folliculus*, 337, 358.
- Bimares terrae*, 331, 282.
- Binac acies*, 210, 433. *Bina funera*, 304, 1214.
- Bipenni dextram armare*, 606, 897.
- Bissenus labor*, 96, 1282: 601, 812.
- Bis terque*, 156, 702.
- Bisontes, boves agrestes, eorumque descriptio*, 230, 64.
- Bistones ultimi*, 682, 1042.
- Bistonis, hirundo, vel Progne*, 592, 673.
- Bistonis stagnum & regio Thraciae*, 21, 226: 592, 673. *Bistonos ales*, 592, 673.
- Blandiloqua vox*, 566, 289.
- Blandiri vultu fallaci*, 767, 378. *Blandiendo nutrire malum*, 235, 134.
- Blandus sinus*, 459, 1071. *Blanda frons*, 311, 7. *pestis*, 770, 426. *preces*, 78, 1014. *Blandum obsequium*, 750, 84. *Blandi doli*, 755, 158. *Blandae manus*, 77, 1002. *Blanda ora*, 263, 572.
- BOAS** *vocatur circa fontem Phasis fluvius*, 471, 44.
- BOEOTIA**, *unde sic dicta*, 364, 719. *prius Aonia vocabatur*, 475, 80.
- BOEOTUS** *Neptuni filius*, 364, 722.
- Bombycinum a vermiculis gigni*, 251, 389.
- Bonum anceps*, 274, 761. *fallax*, 310, 6. regni maxi-

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- maximum, 121, 205. est ignorare mala, 161, 783. fragile fallacis aulae, 747, 35. Bona causa, 207, 378. Boni vultus, 170, 936. Boni parent fontibus, 22, 252. Bonis prodesse, 289, 976. Bona perdere, 255, 442. cuncta amittere, 95, 1259. Bonis uti, 255, 443. regni frui, 361, 687. Melior & Maximus *vide suis locis*.
- Bona fallacia*, 551, 58.
- Bootes tardus, 759, 234. coeruleis aquis immunis, 552, 70.
- Bootes, five Arctophylax fidus*, 493, 314.
- Boreas infans, 299, 1130.
- Boreas gelidus, 286, 936. ferit arva mutantes, 346, 473. expellit Notos, 640, 382. & Zephyrus quando nomen non habebant, 493, 316. Boreae Notus adversus, 578, 476. Borean expulit Africus, 623, 113. Borea sati, 487, 231.
- Boreas, cur Sarmaticus dicatur*, 115, 127. *cur sicus*, 686, 1109.
- Bos iunctus, 260, 536. tergo candidus, 333, 299. Bos innupta, 339, 373. inauspicata, 364, 723. Boves fessi, 162, 801. nives, 258, 500. Boves atrae, 352, 556. Bobus rura scindere, 456, 1021.
- Bos Luca, pro Elephanto*, 248, 352.
- Bos, Lunae apud Aegyptios sacra*, 254, 419. *Bobus olim arabatur*, 260, 536. *Bobus tritrandi prius mos*, 132, 357.
- Brachia defessa, 735, 1861. prima, 346, 461. mollia, 341, 405. captiva, 623, 109. lenta, 766, 354. cancri, 165, 854. valida, 576, 439. lassata, 322, 169. capiunt volucres plumas, 630, 201. Brachia curvare, 321, 158. iactare, 83, 1088. lacerare, 593, 687. ferire cultro, 532, 807. populi pulsare, 736, 1876. in amplexus capere, 702, 1342.
- BRETTUM, *Italiae urbs*, 657, 650.
- BRETTUS *Herculis filius*, *ibid.*
- BRETTI, *populus Italiae*, *ibid.*
- Brevis somnus, 420, 441. fluctus, 329, 266. casus, 408, 273. Brevis praeda, 453, 980. mora, 439, 760: 491, 288. zona, 251, 390. Breve gaudium, 757, 200. donum, 274, 762. Breves rotae, 275, 767. Brevior gyrys, 246, 313. coma, 277, 803.
- BRIAREUS *gigas*, 627, 167.
- Briseis capta, 404, 222.
- Britanni dedere terga, 747, 28. Britannis jugum imponere, 748, 42.
- BRITANNICUS, *frater Octaviae a Nerone veneno sublatus*, 748, 47: 756, 168.
- BRITOMARTYS, *comes Dianae*, 531, 795.
- BROMIUS *i. e. Bacchus* *Ὀνὶ ἑ βρέκειν fremere*, 274, 760.
- Bruma cana, 288, 966. rigida, 524, 715. decurrit comas, 640, 383. messes videt, 645, 469. ter posuit nives, 206, 370.
- Brutia fretum, 657, 650.
- BRUTIAN, *urbs Siciliae*, *ibid.*
- BRUTTII, *populus Siciliae*, *ibid.*
- Brutius pontus, 148, 578.
- Brutus in caedem ducis manus armavit, 775, 498.
- BRUTUS a Caesare servatus in acie Pharsalica, 775, 499.
- Bubo luctifer, 52, 687.
- Bubo avis feralis*, 525, 733.
- Buccina est cornicium*, 147, 574. *ejus usus in bello*, *ibid.* *in significandis diei partibus*, 162, 798.
- Buccinator*, 147, 574.
- Bulbus agrestis, herba letalis*, 490, 270.
- Busiris ferus, 461, 1106. minor, 731, 1787. ante aras cecidit, 618, 26.
- BUSIRIDIS ab Hercule interempti iuste effusus sanguis, 38, 483. *Busiridis arae*, 802, 979.
- Bustum paternum, 463, 1150. Theffali ducis, 414, 361. Busto virgines petere, 411, 330. Busta antiqua, 154, 677. Achillis, 451, 940. Busta transit furor, 434, 670.
- Bustum quid, & unde dictum*, 433, 663.
- Buxo solenne canere, 570, 349.
- Buxum pro tibia buxea*, 593, 989.
- Byssum instar lini terra editur*, 251, 389.
- Byssino induebantur sponsae*, 247, 322.

C.

- CACUMEN summum, 292, 1027.
- Cadaver est tuum, 184, 36. tremebundum, 668, 813. pabulum accipere, 710, 1463.
- Cadavera igne purgari credebantur*, 158, 748: 742, 1966, 1968.
- Cadere unde, quo, 169, 925. alte, 19, 201. 642, 406. *pro interfici*, 40, 510. pronum, 463, 1158. fato, 368, 787. loco, 408, 266. ense militis, 800, 951. de turre, 414, 368. in bello, 34, 402. manu truculenta, 23, 255. manu foeminae, 691, 1179. ferro parentem, 761, 266. stipitis pulsu, 367, 769. scelere gnati, 755, 165. gemitum in preces, 667, 797. ut nocentem causa incognita, 362, 695. tumulto defenso, 434, 677. arce, 242, 260. reginam in famulae locum, 638, 355. felices videre, 659, 674. in servitute de regno, 210, 598. ante aras, 618, 26. victimam ante aras, 587, 585. in portus petitos, 455, 1028. e muris altis, 462, 1118. minis foeminae, 692, 1182. hac vel illa parte, 157, 725. uno vulnere, 337, 342. posse odio Junonis, 691, 1181. in novercara hoc malum vix credas, 267,

INDEX NOVUS

- 267, 638. Cadere flammis perustam, 543, 996. in coecum chaos, 768, 391. in profundum, 518, 659. flumina in pontum, 500, 405. in patrum, 157, 725. *alicujus manu*, 756, 174. in terras, 165, 857. e coelo, 165, 856. ferro, 795, 850. post omnes, 315, 73. Cadit imber, 171, 950. murmur grave collibus summis, 577, 467. ad delubra conjux tauri, 570, 353. vestis ex humeris apertis, 294, 104. e vultu imber subitus, 452, 966. sudor per artus, 424, 487. in pontum truncus, 669, 821. vultus in somnum, 80, 1044. torrens rapax, 187, 71. fulmen in nexus nostros, 187, 60. Cadunt brachia praedonibus, 346, 461. exequiae circa funus, 315, 63. lacrymae per ora, 251, 381. medentes, 315, 70. ventis vires, 149, 588. Cecidit Troja, 595, 725. decor corporis, 250, 378. huc decor, 307, 1270. mihi Ilium, 418, 413. Oecalia inclyta, 643, 422. sacra juvenus, 365, 745. Ilium Marte decenni, 608, 921. ira, 543, 989. dolor incassum, 178, 1066. nobis dolor, 725, 1686. regio fato comes, 368, 780. Troja cum Hector, 396, 128. in lucem furor, 585, 576. dira serpens, 733, 1813. Antiope manu *Thebes*, 286, 927. frater a fratre parens dextera nati, 262, 556. Pergamum face Dorica, 574, 421. ante aras pater, 599, 792. Ceciderunt minae ferri, 147, 573. Thebae, 404, 219. saxa, jugis ruptis, 400, 175. Cadat quicquid est excelsum, 773, 471. Cadens flamma, 582, 534. spiritus, 452, 951. fessa radice quercus, 351, 536. Cadentes cum urbe populi, 588, 603. lacrymae, 50, 642. polo stellae, 551, 55. Cadium ducem petere, 556, 145.
- Cadere gradu, pro statu*, 581, 515. *matre, tellure, sorte*, 422, 472. *pro nasci & oriri*, ibid. *Cecidit furor*, 585, 576. *Cadentes oculi*, 249, 364.
- Cadmeia Ino, 345, 446.
- Cadmeides impiae, 58, 758.
- Cadmeus nepos, 366, 751. Cadmea gens, 312, 29. progenies, *i. e. Thebani*, 208, 392. mater, 382, 1006. Cadmeum nemus, 323, 175. Cadmeae Thebae, 327, 233. matres, 344, 435. cistae, 654, 594.
- Cadmea proles, i. e. Thebana*, 23, 268.
- Cadmi proles, 318, 110. domus *pro Thebanis*, 357, 626.
- GADMUS *Aegyptius fuit*, 318, 172. *e Sidone venit*, 321, 163. *Affyrus dicitur*, 191, 124. regno pulsus, in serpentem mutatus fingitur, 33, 323: 222, 64. *& Amphion conditores Thebarum*, 70, 915. Cadmi filiae impiae, 58, 758.
- Cadueae frontes, 355, 600.
- Cacitatem post mortem manere crediderunt praefici*, 378, 951.
- Caecus furor, 76, 991: 106, 27: 354, 590: *mutus*, 399, 171. *carcer*, 429, 585: 613, 988. amor, 555, 118. cupido, 260, 528. error, 83, 1096. pes, 182, 11. ignis ira stimulus, 513, 591. coeca nox, 154, 668: 384, 1049. via, 51, 668. domus, 267, 649. fors, 221, 632. temeritas, 556, 145. Caecum chaos, 353, 572: 526, 741: 688, 1134: 768, 393. iter, 436, 724. mare, 583, 542. monstrum, 234, 122. Caeci aditus, 64, 834. sinus, 606, 895. modi, 192, 132. dolores, 710, 1459. Caeca munera, 289, 979.
- Caecus pro tenebrosus*, 51, 668.
- Caedere, refecare arborem, 256, 458. humeros, 85, 1118. terga Graja, 439, 774. victimas altaribus, 471, 39. victimas, 671, 877. ad aras, 178, 1058. colla regis Phrygii, 410, 296. silvam, 712, 1483. terram adverso ore, 69, 896. Caedi ferro, 800, 945. Caesus Agamemnon, 608, 932. senex, 489, 259. serpens, 622, 93. truncus, 427, 541. Caesa victima Jovi, 396, 140. genitrix, 751, 102. cervix, 157, 728. ornus, 80, 1047. dextra parentis virgo, 763, 297. Caesum caput, 338, 361. Caeso rege manus contaminare, 340, 389. Caesae victimae, 69, 899: 790, 757.
- Caedes gemina, 157, 730. Ophionia, 347, 485. inchoata, 542, 974. regia, 326, 217: 410, 309. dira, 407, 255. hospitalis, 38, 483. gemina fratrum, 31, 373. Graeciae, 411, 319. votiva, 178, 1058. funesta, 455, 1004. nefanda, 761, 266. effera, 391, 51. mutua, 504, 470. cognata, 508, 523. scelerata, 327, 236. acerba, 308, 1275. cruenta, 89, 1160. multa, 158, 733. impia, 561, 219. Caedis minister, 766, 368. regiae nefas, 390, 44. seriem exponere, 459, 1065. aut cruoris finem stare, 776, 514. signa veste gerere, 609, 948. imago, 127, 282. auctorem indicare, 340, 394. Caedem ferre, 799, 920. sororis poscere, 796, 861. Caede abstinere, 774, 474. regis nocens, 327, 235. furere in Danaos, 420, 446. satiare manus, 544, 1009. secunda *aliquem* immolare, 156, 714. se reparans serpens, 523, 702.
- Coelebs Jason, 537, 898. & orbus, 304, 1215. torus, 559, 185. vita, 241, 23: 257, 478.
- Caelum, *vide* Coelum.
- Caesar civium scelere occidit, 776, 502. Caesaris uxor, 799, 934. Caesarem decet timere, 773, 457.
- Caesaries colligi nescia, 277, 801. Caesaries humeros perfundens, 277, 801.

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- Caestus quid?* 476, 89. *eorum certamen*, ibid.
CALAIS & *Zetes Boreae filii*, 487, 231. *cur ab Hercule occisi*, 516, 634.
Calamus impar, 245, 298. *Calamo levi volucres decipere*, 769, 411.
Calantus, pro arundine viscata, 769, 412.
Calcare iacentem vulgus, 772, 455. *terga freti*, 42, 535. *saxa pede*, 241, 234. *omnes*, 656, 637. *pede miseras*, 489, 253. *iter obsitum dumis*, 330, 277. *Calcata membra*, 793, 799.
Calchas augur, 427, 533. *interpretis deum*, 413, 352. *facit metus*, 430, 592. *horruit responsa vocis suae*, 558, 167.
CALDIUS BIBERIUS MERO, 168, 913.
Calere igne, 238, 191. *levi face*, 640, 377. *Calentes ratibus exustis manus*, 597, 745.
Calidus cancer, 718, 1573. *sanguis*, 177, 1054: 332, 297. *Calida aestas*, 275, 765. *Calidum ferrum*, 199, 254. *Calidi ignes*, 416, 392.
Caligo tenebris spissior, 173, 994. *densa*, 578, 472. *spissa*, 54, 710.
Callidus dolus, 360, 668. *senex*, 375, 889. *Callidum monstrum*, 318, 106. *Callidi altus*, 426, 523. *Callidae fraudes*, 258, 503.
Calliopae genus, Orpheus, 682, 1034.
CALLISTO, *Lycaonis filia in ursam mutata*, 2, 6. & *Arctas in sidera Borealia versi*, 2, 6: 14, 130.
Calones in exercitu quinam, 219, 597.
Calor meat in pectus & venas, 533, 837. *Calores extincti*, 245, 292.
Calpe Ibero, 697, 1253. *Calpen resonare audire*, 717, 1569.
Calpe, e columnis Herculis una, 696, 1240.
Calydnae insulae, 444, 839.
CALYDON, *regia Aetolorum urbs*, 445, 845: 653, 582.
Calydoniae i. e. Actolides, 653, 582.
Cameracensium linum, 251, 389.
Caminus aeternus, 148, 585. *Camini Aetnei*, 12, 106: 690, 1157. *furentes*, 238, 191. *lenti*, 159, 766.
Camoena vocalis, 515, 625.
Campus jacet, 54, 720. *Campi Sigei*, 393, 75. *silentes*, 66, 848. *vacui*, 231, 71. *Eoi*, 318, 115. *Theffalici*, 448, 778. *fertiles*, 220, 607. *latent*, 577, 456.
Campus Elysius, ubinam sit, & unde dictus, 451, 944. *in Campis Philippicis Brutum & Cassium vicerunt Octavius & Antonius*, 776, 515.
Canae spumae, 576, 441.
Cancer curvus, 165, 854. *fervens*, 245, 287. *revulsus*, 694, 1219. *peremptus*, 620, 67. *calidus*, 718, 1573. *Cancro Libys subditus*, 619, 41.
Cancer, signum coeleste, & cur, 165, 854.
Candidus tergo bos, 333, 299. *Candida conjux tauri*, 570, 353. *nivei lactis Lesbia*, 348, 495. *Candidum tergus*, 473, 60. *Candidi currus*, 276, 787. *Candidae alae*, 245, 301. *Candida sidera*, 247, 333. *ora*, 349, 508. *procul fraude remota secula*, 494, 329.
Candor languidus, 279, 832.
Canere nivibus, 393, 73.
Canere bellicum, 120, 187. *carmen* 155, 692: 569, 333. *laudes*, 63, 829: 726, 1698. *tempora*, 624, 130. *hymenaeum Tritonum*, 401, 202. *cujus triumphos*, 642, 413. *aliquem laudibus*, 409, 293. *bellum*, 146, 553. *bella*, 444, 835. *futura*, 518, 656. *Phoebum*, 567, 310. *buxo solenne*, 570, 349. *numen novum templis additum*, 744, 1982. *sub jugis Rhodopes*, 681, 1031. *Canit hoc Calchas augur*, 427, 533.
Canere, id est praedicere, 743, 1972.
Caniculares dies unde dicantur, 313, 39.
Canis Stygius, 611, 79: 240, 223: 697, 1257. *triformis*, 693, 1202. *infernus*, 645, 460. *Tartareus*, 50, 649: 730, 1770. *inferorum*, 719, 1601. *ad coelum tractus*, 603, 859. *revulsus*, 280, 844. *raptus*, 739, 1919. *ater*, 8, 59. *saevus*, 61, 783. *saevus Tartari*, 597, 751. *ira furens*, 63, 819. *timidus*, 62, 809. *inquietus*, 715, 1526. *acclifer* 313, 39. *rum-pit vincula*, 322, 172. *sedit incertus*, 61, 792. *lassus* 62, 803. *Canem per urbes ducere*, 725, 1680. *Canes arguti*, 232, 82. *rabidi*, 377, 932: 496, 351. *egere dominum*, 366, 754. *Amphionli*, 323, 179. *taciti*, 228, 30. *Canes moestae*, 297, 1108.
Canis & Canicula, sidera, differunt, 313, 39.
Canes immolabantur Hecatae, 353, 569. *facile inficiuntur peste*, 320, 133.
Canora chelys, 411, 321.
Cantare carmen ramo, 592, 671. *Cantatus unguis*, 525, 730.
Cantus Ithacus, 390, 38. *flebilis*, 624, 130: 683, 1064. *volucres tenet*, 684, 1071. *Cantus praemia perdere*, 685, 1088. *Cantum cie-re*, 169, 918. *Cantu rates retinere*, 496, 359. *Cantus magici*, 522, 684. *Striduli*, 365, 734. *Cantus Achillis timeré*, 411, 323. *ad Cantus adesse*, 522, 699. *ad Cantus venire*, 683, 1054. *Cantibus solamina quaerens*, 685, 1090. *aliquem vincere*, 45, 590. *serpens sopitus*, 523, 704. *auditis ales cadit*, 682, 1046.
Cantus Theffali, 254, 421.
Cana coma, 352, 555: 400, 184. *populus* 652, 578: 667, 789. *bruma*, 288, 966. *senectus*, 19, 198. *spuma*, 292, 1014. *Canis nive colles*,
Mmm mm

INDEX NOVUS

- les, 226, 8. Cani venerandi, 95, 1249. Canae nives, 286, 935.
- Capax uterus, 384, 1039. animae, 339, 367. invidiae arx, 424, 479. scelorum 755, 153. scelorum Cithaeron, 377, 930. scelorum dies, 707, 1419. regnum, 50, 659. sanguinis jecur, 695, 1220. populorum cymba, 60, 775. tot scelorum cor, 193, 159. cymba, 322, 166. turbac tectum, 152, 645.
- Capax invidiae, cui potest invideri, 424, 479.
- Capere toros, 637, 335. tumulos, 454, 992. animos, 295, 1060. scelera, 796, 865. adversa, 316, 83. nefas, 550, 31. nefas fati, 687, 1124. festos cultus 448, 883. ornatus, 145, 525. nomen 796, 864. dapes, 138, 450. vires, 792, 784. specimen affectus, 499, 389. dona, 571, 385. triumphum, 651, 562. clementiam, 795, 835. amictus, 652, 571. consilium, 482, 155. gazas domum, 505, 484. mundum, 686, 1118. modum doloris, 125, 255. fidem, 399, 168. pignus fidei, 32, 370. gaudium breve, 757, 200. animum conjugii obstrictum, 565, 276. pretium furoris, 604, 868. munus Alcidae, 723, 1640. suam fortunam, 750, 90. regna tria, 688, 1127. brachia in amplexus, 702, 1342. animo ruinas, 34, 412. prolem utero confusam, 237, 172. poculum infuso Baccho, 173, 982. dona suprema genitoris, 308, 1273. sceleris auctorem, 542, 980. vires malis, 749, 55. decorum certaminis ludicri, 609, 935. imperium munere matris, 751, 94. exuvias capitis, 301, 1182. quem decore, 786, 695. sese mare, 579, 489. Caput terra, 73, 960. dolor vix frenos, 143, 496. pectus minas, 633, 266. nulla manus nodum *Herculis*, 724, 1661. nunquam plebeja domus magnos motus, 299, 1137. me sinus anilis, 730, 1761. Capiunt brachia volucres plumas, 630, 201. praedam mille rates, 389, 27. Capitur cibus tutus angusta mensa, 138, 452. Capi faciles, 128, 301. sua regna videre, 404, 219. fraude, 708, 1422. *alicujus* arte, 447, 866. multis profuit, 448, 887. non potest, nisi capere vult, 127, 288. reges donis solent, 536, 881. Captus Jupiter forma mortalis, 758, 218. fraude, 536, 881. dolis, 127, 286. fulgore, 747, 35. amore captae, 558, 175. amore, 639, 372. bis senex, 396, 133. Capta pellex, 632, 237. mihi est praelata, 635, 304. praeripiet toros, 635, 287. dolis novercae domus, 755, 250. Captae maritus, 559, 191. Capto parit lex nulla, 412, 333. Captae cessere vota, 635, 293. Capi sua fraude *Pelaegi*, 590, 632. Captae Mycenae, 614, 1007. sedes, 442, 814. dolo sorores, 489, 261. Captis parcere, 413, 350. sat est vivere, 423, 475. Captas inter est clara, 712, 1489. dividere, 453, 983.
- Captus animus*, 12, 107.
- Capeffere partem imperii, 145, 527.
- Caphareus, 666, 777.
- CAPHAREUS mons *Emboae*, 584, 560.
- Capharides petrae*, 668, 804.
- Capilli passii, 531, 803. humero infusi, 348, 499. rudes, 246, 320. fluunt per colla, 393, 85.
- Capillo promisso & fuso raticinabantur*, 593, 693.
- Capnomantiae descriptio*, 333, 309.
- Capra Olenia, 493, 313.
- Capricornus cur coelum meruerit*, 165, 864.
- Capitare Notos transversos, 493, 322. sonum aure, 61, 790. cibos ore avido, 102, 2. fontem nuda manu, 259, 520. aquas ad ora ludentes, 598, 771. caput conjugis, 753, 133. auras de canibus, 229, 40.
- Captivus grex, 218, 575. Captiva Iole, 634, 278. annis decem, 449, 911. conjux, 613, 1002. dominae, 630, 218. Captivum gerere, 436, 715. Captiva brachia, 623, 109. Captivis dominos dare, 453, 974.
- Captivi catenis vincli ducebantur in triumpho*, 398, 153. clementia victoris non lege servabantur, 412, 333.
- Capulo manum reddere, 213, 480. aptare manum, 377, 935.
- Caput fessum, 699, 1283. lacerum, 380, 978. novum, 292, 1020. clarum, 696, 1239. Cleonaeum, 62, 798. foecundum, 699, 1292. 633, 258. amputatum, 606, 902. moestum, 462, 1133. summissum, 80, 1045. squallidum, 697, 1254. coeruleum, 365, 729. impium atque audax, 610, 953. terra obrutum, 67, 860. Principis nefandi caput, 759, 227. impulsu filicis ruptum, 461, 1115. serpentibus vallatum, 75, 984. nefandum, 182, 7. dirum, 124, 244. 796, 861. belligerum, 213, 472. auro decorum, 21, 223. tenebris grave, 198, 233. infandum, 373, 871. sordidum, 61, 785. Deis invisum, 71, 920. fide reum, 269, 677. infelix, 702, 1330. atrum, 72, 942. noxium, 544, 1005. 117, 153. impudicum, 270, 707. venerandum, 145, 544. lassum, 83, 1086. querulum, 157, 729. vile, 173, 996. 350, 521. *Plauti Sullaeque* abscissum, 771, 438. abest corpori, 78, 1025. armis obvium, 209, 407. regium, 334, 325. akum, 335, 337. virginicum, 342, 408. thyrsos fixum, 183, 18. *Phoebo* proximum, 332, 291. ingratum, 504, 465. impium, 308, 1280. scopulis illisum, 296, 1093. Capitis de-

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

decus, 279, 827. decus cum capite rapere, 23, 258. Caput quassans, 421, 451. pulsare dextra, 395, 119. offerre leto, 502, 436. pererrant nebulae, 715, 1530. attollere, 279, 830: 380, 971. sustinere collo, 250, 368. ferre, 268, 656. conjugis captare, 753, 133. in auras levare, 595, 716. ferro deimete, 613, 986. flammae lambunt, 729, 1754. cornu subdere, 647, 498. inferere astris, 647, 493. gnato auferre, 382, 1006. opponere vulnere, 609, 946. submittere, 61, 803. quassare, 664, 739. concutere, 61, 784. vino gravatum fulcire laeva, 168, 910. quater feroci motu, 534, 854. supplicii opponere, 562, 231. avertere, 382, 1011. subdere mundo, 8, 70. movere, 601, 822. manu quassare, 376, 913. *alicui* coronare, 567, 311. ramo protegere, 609, 937. regium ictu divinum videre, 551, 46. pudibundum efferre, 356, 620. velare laeta fronde, 587, 583. ferre fastu gravi, 356, 614. undis exerere, 584, 554. Capita caesorum rostris exposita, 776, 510. abscissa, 176, 1038. foecunda, 61, 781. irae devota, 156, 712. bina consurgunt toris, 338, 360. trina, 61, 784. Capita natorum intueri, 168, 903.

Caput scaturiginem & exitum annium significat, 516, 631.

Caput animae rationalis sedes, 170, 945.

Carbasa fugientia, 346, 466. Carbasa plena tendere, 42, 538. ventis credere, 15, 151. pandere, 493, 319. Carcer Ditis, 162, 805. caecus, 429, 585: 613, 988. dirus, 105, 16. vastus, 280, 836. ater, 689, 1142. inferorum, 93, 1122. umbrarum ruptus, 8, 57. domat virginem, 613, 1000. Carceris dirae fores, 680, 1008. Carcere reges cludere, 785, 682. includi, 56, 737.

Carchesia, summa mali pars, 345, 456.

Cardo regius strepit, 483, 177. extremus, 391, 52. celeris, 288, 963. everfus, 166, 876. glacialis ursae, *i. e. Polus arcticus*, 87, 1139.

Carere nato 431, 620. exemplo, 262, 554. scelere, 646, 481. sepulchro, 391, 55. metu pellicis, 241, 243. fratrum scelere, 412, 339. lare patrio, 638, 359. toro regnantis leve est, 642, 405. viro Hercule, 642, 406. moerore, 393, 77. minis, 710, 1462. fide, 502, 436. bello, 216, 524. patria, 207, 372. regno, 734, 1841. vita, 611, 963. luce, 430, 603. die, *i. e. luce*, 196, 208. robore, 281, 846. leto inclyto, 693, 1200. crimine & culpa, 539, 935. ratione, 449, 903. spiritu, membris, luce, 509, 549. Caret culpa casus, 91, 1201. pectus tumultu, 92, 1219. Carent aequora

fluctibus, 42, 537. funera fletu questuque, 315, 16. Carens forma, 307, 1266. vitio vita, 257, 483. Carenti visu magna pars veri latet, 332, 295. Cariturae Hercule vilis lux est, 677, 969.

Carina audax, 514, 607. Carina praedam revelare, 519, 665. vesta genitrix, 798, 908. digna, 765, 335. Carinae querescentes, 515, 623. mille, 436, 708. non referent inde, 716, 1551. Carinas ponto obrui videre, 456, 1030.

Carmen magicum, 352, 561. Carmen solemne, 348, 498. nefandum, 328, 246. molle, 570, 350. letale, 155, 692. popolare, 341, 402. nobile, 592, 670. magum, 645, 467. Carmen poscere, 317, 98. Carmine audito stupere, 522, 688. Carmina Thesfalica, *i. e. magica*, 276, 791. invenient iter, 645, 464. fundens Orpheus, 684, 1080. referens fistula, 624, 129. mittere, 478, 108.

Carinus esus an ante Cataclysmum prohibitus, 260, 538. *earum esu abstinerant aureae aetatis homines*, ibid.

Carpere pabula, 15, 140. mortifera gramina, 525, 731. in frustra parva, 178, 1060. membra, 731, 1790. membra manu, 869, 827. faciles cibos, 657, 655. greges viscera, 738, 1898. aequa spatia, 295, 1078. poma extimescere, 603, 853. prata, 123, 232. Carpunt varia leti genera mortalem turbam, 257, 476. Carpi leto, 318, 113.

Carpere vitam, 67, 874.

CARTHAGO a Tyria condita, 497, 370.

Carus sanguis, 203, 329. conjux, 432, 644. Cara viro pellex, 757, 187. terra, 599, 783. tellus, 452, 971. proles, 540, 945. Carimanes, 441, 811. cruores, 532, 810. Cara moenia, 219, 580. ubera, 242, 247.

Carystium marmor, 444, 836.

Carystos, una e Cycladum insulis, ibid.

Casa parva me abscondit, 219, 593. Casae fordidae, 624, 125. Casas repetere, 231, 79.

Caspian fava, pro Caspia, 625, 145.

Caspium mare, 461, 1105. Caspiae rupes, 92, 1206.

CASPIUS mons, *Tauri pars*, ibid. *Caspia juga in Iberia esse*, 133, 374.

Cassandrae thalamos petere, 392, 61.

CASSANDRA natarum Priami pulcherrima, 389, 32: 453, 977. *raticinandi peritiam non sedem ab Apolline accepit*, 389, 34. *ejus raticinatio*, ibid. *eam in fano Minervae stupravit Ajax Oilei*, 390, 46. *cladem & calamitatem domui Agamemnonis canit*, 454, 997. *Phoebi rates*, 587, 588.

M m m m m 2

Caf-

INDEX NOVUS

- Cassus**: *Casse vinctus*, 606, 893.
Cassus furor, 434, 679. *Cassa consilia*, 419, 370. *praesidia*, 440, 793.
Castaliae nemora, 330, 276.
Castalius fons, 326, 229. *Castalium nemus*, 363, 712.
Castifica mens, 237, 169.
Castifusus, 310, 3.
Castitatis vindex manus, 242, 261.
Castor & Pollux munus geminum, 487, 230.
CASTOR & Pollux, unde *Tyndaridae dicti*, 3, 14. *Jove geniti*, 476, 88.
Castra septena, 103, 326. *fratrum bina*, 33, 389.
Castris praepone virum, 793, 845. *Castra petere*, 772, 439.
Castra Praetoriana a Tiberio in urbe Constituta, 772, 439.
Castus pudor, 763, 287. *juvenis*, 302, 1195. *amor*, 267, 645. *torus*, 180, 1099. *Castia fides*, 27, 309, 554, 111, 563, 241. *Pallas*, 300, 1152. *conjux*, 140, 226. *fax*, 677, 959. *manus*, 197, 222. *Castum corpus*, 270, 705, 285. 910. *latus*, 271, 714. *pectus*, 234, 130. *Casti ritus*, 241, 237. *Casti venimus*, 306, 1241. *Castae preces*, 233, 108. *virum praegredi solent*, 673, 897. *Castos sequi*, 189, 985.
Casus impotens, 661, 715. *brevis*, 408, 273. *levis*, 486, 222. *gravis*, 461, 1112. *incertus*, 449, 915. *varius*, 511, 569. *traxit regna ab illa*, 641, 394. *te mihi creptum tenet*, 428, 557. *hausit rates*, 574, 414. *est, habere regnum*, 145, 529. *me insontem premit*, 664, 748. *caret culpa*, 91, 1201. *efficit optata abominanda*, 297, 1120. *Casus experti*, 507, 519.
Casum transire, 28, 328. *ferre*, 456, 1029. *timere*, 614, 600. *sequi optimum est, ubi animus errat*, 556, 144. *Casus varii*, 408, 262: 799, 927. *nefandi*, 290, 992. *Herculei*, 738, 1904. *rerum mobiles*, 150, 605. *regum praecipites*, 553, 71. *non intrant scelera*, 118, 451. *humana rotant*, 298, 1123. *Casibus o-pem promittere*, 234, 123. *Casus flere*, 653, 583. *Herculeos effari*, 720, 1607. *suos onerare*, 195, 94. *aequo animo ferre*, 631, 231.
Catena triplex 603, 860. *Catenae vastae*, 63, 816: 84, 1106. *abruptae*, 719, 1602. *excusae*, 154, 669. *gravant corpus*, 35, 419. *Catenas movere*, 354, 581. *saevae pati*, 800, 939. *Catenis vinctus*, 705, 1177.
Catenas capere vis pro conditione personarum injicere vi-flores solebant, 398, 153.
Catervae viduae, 388, 13. *Argolicae*, 187, 58. *Thermodonticae*, 347, 481. *dente Dircaeofatae*, 354, 588. *barbaricae equitum*, 588, 601. *armis fulgentes*, 217, 344. *Catervas agere*, 252, 400.
Caucasus ingens, 199, 1134. *horridus*, 705, 1377. *inhospitalis*, 471, 43. *cruore sparsus*, 523, 709. *nivalis*, 709, 1451.
CAUCASUS, *Scythiae mons inhospitalis*, 177, 1048: 728, 1730.
Cauda anguifera 63, 812. *torta*, 61, 787. *lunata*, 346, 465. *Caudam movere*, 317, 96.
Cavere: *Cavit Deus hoc optime*, 193, 151. *Cavendi tempus serum est in mediis malis*, 142, 487.
Cavernae pulsatae, 148, 579.
CAURUS ventus, 579, 484.
Causa communis, 36, 449. *subita*, 787, 710. *par*, 268, 664. *bona*, 207, 378. *subest*, 173, 967. *leti*, 281, 856. *morae*, 276, 793. *fugiendi nova*, 503, 448. *miseranda necis*, 694, 1214. *malorum meorum prima*, 746, 11. *litis regibus jacet*, 404, 223. *fletus quae in lacta domo*, 608, 924. *bellandi est amor*, 643, 424. *vocandi arcus una atque eadem*, 532, 814. *nostra audita est Tiresiae*, 362, 697. *utriusque est mala*, 179, 1087. *quae cogit mori*, 282, 871. *leti si dicitur, fructus pent*, 282, 872. *bellorum fui*, 449, 917. *stat in arcto*, 99, 1307. *veniendi fuit gratari amico*, 608, 919. *natalis venit*, 551, 48. *Causae dare locum*, 485, 202. *suas nocere* 217, 559. *Causam poscere*, 680, 1013. *jungere*, 535, 868. *suam tueri*, 449, 906. *esse ferri*, 213, 483. *esse periculis*, 363, 709. *mirandi perire*, 663, 736. *amovere*, *tueri*, 490, 262. *sceleribus videri*, 644, 433. *Causa incognita, ut nocentem cadere*, 362, 695. *Causas parare*, 565, 277. *nocendi gignere*, 524, 719.
Causas quaerere, pro divortium, 565, 277.
Cautes abrupta, 671, 863. *dura & intractabilis*, 263, 580. *ardua*, 583, 139. *saeva*, 459, 1076. *Scythiae*, 625, 143. *Cautes movere*, 721, 1622.
Cauti doli, 655, 611.
Cavus: *Cava convallis*, 331, 284. *Cavo rupis latere*, 105, 359. *Cavi recessus luminum*, 179, 968. *montes*, 395, 109. *orbes*, 180, 972. *Cavae valles*, 553, 570. *Cava saxa*, 228, 38.
CAYCUS Mysia amnis, 405, 228.
Cecropius mons, 225, 2.
Cecropius Atticus a Cecrope dictus, 177, 1049. *Cecropii Attici a Cecrope dicti*, 215, 2.
CECROPS, *primus Atheniensium rex*, 177, 1049: 474, 76.
Cedere, 221, 634. *labori* 766, 349. *antro*, 62, 804. *thalamis*, 785, 671. *malo*, 556, 140. *malis*, 735, 1856. *cui*, 645, 467. *fatis*, 380, 980. *fatis atque fortunae*, 761, 253. *sibi*, 52, 684.

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

684. irac, 249, 355. Alcidae, 674, 913. Isthmo, 491, 299. coactum, 501, 417. poma fugiente autumnus, 718, 1579. domo Argive, 567, 304. diem sideribus atris, 787, 715. membra dolori, 699, 1282. occupato imperio, 201, 281. ex animis, 31, 363. metu, 792, 783. Cedit in vanum labor, 238, 182. natura legibus suis, 237, 176. fortuna oneri, 553, 89. Cedunt viribus ejus ferac, 436, 722. invicem voluptas ac dolor, 149, 597. Cessit ira, 636, 308. vultus, 641, 192. ars malis, 580, 507. pudor, 94, 1240. natura, 619, 46. in aëra spiritus nebulis immixtus, 415, 380. pudor malis, 382, 008. animus ferro ac minis, 283, 892. tibi patria, pater, frater, pudor, 505, 488. animo pudor, 242, 250. tibi uni virtus, 698, 1271. Cesserunt freta tumida, 73, 955. Cessere vota captae, 635, 293. pestes, 615, 289. Cede pietati dolor, 540, 944. Cedat fas omne, 537, 900. Cedendum est malis, 425, 508. Cedente turba, 60, 771.
- Cedere dono*, 740, 1936.
- Celare saltus, 231, 70. aliquid eloqui, 429, 579. Celat audacem quies, 285, 920. pietas nefandum, 285, 921. pudor impudentem, 285, 920. Celanda vis est doli, 652, 568.
- Celare semet*, 356, 619.
- Celebrare toros, 787, 708. noctem, 66, 847. thalamos, 788, 719. epulas, 605, 876. deos sacris, 568, 321. diem festum, 170, 943. 172, 971. choros virgineos, 654, 593. Pyrrhi connubia, 449, 901. Celebrata stadia, 135, 409.
- Celer pes, 274, 763. 284, 902. 498, 380. gradus, 208, 403. turbo, 150, 621. cursus, 103, 8. 291, 1001. gradus, 464, 1178. Alphicus, 258, 505. saltu, 589, 620. Celer cardo, 288, 963. rota, 328, 252. 549, 15. Celeres currus, 601, 816. gressus, 534, 847. rotae, 296, 1097.
- Celeritas in rebus bellicis plus valet, quam virtus*, 405, 230. *Celeritatis Deorum exempla*, 13, 119.
- Celsus gradus, 587, 587. Pindus, 647, 493. vertex, 256, 457. humeris, 422, 467. sede folioque patrio, 437, 727. cervice, 427, 539. Celsa rupes, 666, 782. Ide, 458, 1049. arx, 450, 929. Celsum jugum, 404, 221. caput, 268, 656. altius levare, 435, 696. Celsi colles, 553, 96. sonipedes, 291, 1002. Celsis regna rapere, 642, 412. Celsa colla, 473, 60. fastigia, 433, 652.
- Cenaeus Jupiter, 666, 783.
- Cenaei Jovis templum*, 622, 102. *Cenaeum promontorium*, 666, 783.
- Centaursi moti, 739, 1925. Centauris praedam dari, 693, 1195. Centauros ferre, 682, 1949. *Centauri an fuerint*, 648, 505. *cur semiviri & seminequi fingantur*, ibid. *ex nube ab Ixione geniti*, 58, 750. 60, 778. 647, 491. *& capillae populi Thessaliae*, 60, 778. *describuntur*, ibid.
- Centens tauri indomiti colla ferunt*, 26, 300.
- Cephalenum dux, 426, 518.
- Cephalene, *insula Ioni maris*, 425, 518.
- Cerberus cullos non facili ostio, 417, 406. ira furens, 354, 581. ater, 618, 23. ferox, 84, 1107.
- CERBERUS, *quid fuerit*, 51, 663. 322, 171. *ubi ab Hercule extractus*, ibid. 47, 613. *in superas auras tractus*, 7, 49. *quot capita habuerit*, 354, 581. *superis invisus & tenebris damnatus*, 46, 597. *triceps Plutonis insigne*, 7, 48. *eius figura*, 61, 783. & seqq.
- Cerebrum expressum, 461, 1116. dispersum, 77, 1007. Cerebro induere manum, 194, 180.
- Ceres, 220, 608. frugifera, 197, 219. secreta, 66, 845. messem hibernam vidit, 528, 761. Ceres, *pro seges*, 106, 371. Cereris cura, 250, 373. Cererem coquere, 288, 969.
- CERES adulta, 314, 49. *Triptoleum agri colendi rationem docuit*, 280, 838. *Cereris in quaerenda filia anxietas*, 50, 659. *eius Eleusinia sacra mystica quando celebrata*, 66, 846. *Cereri cur divinos honores decreverint*, 468, 12.
- Cernere diem, 287, 946. Heclorem, 435, 684. nefas, 46, 603. 88, 1159. manus fati, 256, 467. facinus, quod, 283, 898. toros jugales, 788, 727. adesse, 795, 844. vultum furoris, 499, 396. domum eversam, 747, 18. natum paventem, 664, 739. nemora Idaea, 596, 730. patrios deos, 135, 407. capita absissa, 176, 1038. ratem fratris, 798, 907. supera loca, 236, 145. posse quam flentem, 798, 895. quid ex Hercule superfit, 695, 1233. hunc docui nefas, 96, 1264. Cernit noverca, 727, 1716.
- Cerriti, qui 499, 386.
- Certamen ludicrum, 609, 935.
- Certare, configere 507, 517. in omne facinus, 201, 298. omni scelere, 106, 25. aves vincere, 375, 895.
- Certus limes, 162, 803. trames, 380, 987. gradus, 316, 85. arcus, 244, 278. locus, 58, 747. lar, 505, 478. haeres, 297, 1112. manus, 85, 1118. pax, 172, 972. & sera salus, 48, 622. fides, 50, 651. nox, 713, 1501. Certum consilium, 145, 540. scelus, 221, 633. Certum diem tenere, 552, 61. notae, 355, 331. vices, 500, 402. Certa tela, 230, 57. Certior somnus, 259, 520.

M m m m ;

Cer-

INDEX NOVUS

- Certum fulmen*, 582, 534.
Cervix incisa 598, 777. *intenta*, 612, 975. *gravis*, 229, 44. *prona*, 79, 1041. *lata*, 422, 468. *caeca*, 157, 728. *omnis*, 63, 826. *resoluta*, 320, 139. *Sisyphia*, 58, 751: 676, 942. *stelligera*, 702, 1344. *rutula*, 73, 949. *inflexa*, 170, 931. *fessa*, 80, 1045. *victa*, 397, 147. *flexa*, 531, 801. *soluta*, 461, 1115. *in saxa cadit*, 669, 822. *monili vacua*, 251, 391. *Cervice celsus*, 427, 539. *dubia labare*, 599, 787. *pulsare*, 705, 1391.
Cervix maxima, *pro maximus bos*, 554, 100.
Cervus vivax, 366, 752. *timidus*, 248, 342. *Cerva parthasis*, 602, 831. *Cervi tuti fuga*, 86, 1129. *Cervi metuunt lupos*, 320, 149.
Cervo acripes ab Hercule cursu deprehensa, 20, 222.
Cerva, *pro cervo*, *enallage*, 21, 223.
Cervi aetas, 366, 752.
Cepes nudus, 259, 511. *sanguineus*, 531, 797. *Tyrio ostro mollior*, 657, 644.
Cessare pro feriari, 68, 880. *dolorem*, 701, 1323. *vomere*, 656, 634. *manus*, 672, 872. *culpam maternam*, 713, 1503. *dextram in nocentem*, 760, 147. *lugere*, 735, 1854. *pietatem*, 785, 674. *jusso*, 18, 189. *manus pati*, 47, 615. *inferre gradus thalamis*, 750, 74. *demetere caput ferro*, 613, 986. *Cessas ignave*, 96, 1283. *Cessat manus a caede regia*, 410, 309. *in poenas furor*, 500, 406. *ferrum tectum*, 210, 439. *fremitus Leonis*, 320, 150. *Cessant arma*, 678, 975. *lamenta*, 392, 63. *monstra*, 237, 174. *venena*, 72, 935. *doli*, 553, 87. *Cessans ventus*, 83, 1092.
CEYCIS *fabula*, 592, 680: 746, 7.
Chalcis vasta, 667, 803.
CHALCIS, *Euboeae civitas*, 444, 838: 585, 566.
Chalybs strictus, 132, 364. *excussus*, 721, 1627. *Chalybe durior vultus*, 698, 1273.
Chalybs quid, 626, 152.
Chaoniae arbores, 365, 728.
Chaonis quercus loquax, 721, 1623.
Chaos extremum, 619, 47. *Chaos coecum*, 553, 572: 516, 741: 688, 1134. *dirum*, 306, 1238. *inane*, 174, 1009. *deforme*, 164, 132. *avidum*, 52, 677. *noctis aeternae*, 47, 610: 467, 9. *est victum*, 741, 1946. *Chaos & mors perdent deos*, 686, 1115. *atrum rebus inducere*, 579, 487.
Chaos principium & finis mundi ex Philosophorum sententia, 768, 391: 392. *Chaos inferarum*, 67, 861: 84, 1108.
Charon dirus, 60, 771.
CHARON *umbrarum vektor*, 43, 557. *Stygius portitor*, 322, 167.
Charybdis Sicula contorquens freta, 632, 235.
Charybdis, *quid sit*, 500, 408. *Charybdis rapax*, 148, 180: 581.
Chelys canora, 411, 321. *Pieria*, 681, 1033. *moerens*, 683, 1063. *manu pulsa*, 568, 326.
Chimaerae dona, 533, 828.
Chimaerae figura, *ibid.*
CHIRON *e centauris iustissimus*, 74, 971. *in caelo Sagittarius*, *ibid.* *Deus*, 662, 721. *Chironis centauri fabula*, 165, 860.
CHIRON *magister Achillis*, 444, 832. *ejus antrum*, 443, 831.
Chlamys picta, 153, 664.
Chorda sonare carmen, 569, 332. *Chordae tinulae*, 444, 833.
Chordarum etymon, 570, 349.
CHORUS *foemineus*, 476, 93. *Nereidum*, 345, 446. *Tritonum*, 401, 202. *permistus*, 570, 359. *Chori virginei*, 654, 593. *solemnes*, 68, 879. *Palladii*, 639, 366. *Choros comitari*, 568, 315.
CHRYSE *Ciliciae oppidum*, 404, 223.
CHRYSES *sacerdos Apollinis*, 404, 223.
CHRYSIPPUS *a fratre Astreo interfellus* 122, 223: 123, 230.
Cibus vilis, 239, 208. *tutus*, 138, 452. *Cibi faciles*, 259, 516: 657, 655. *fugaces*, 102, 2. *Cibos instruere*, 180, 1107.
Ciborum genus primum glandes, poma, herbae, 150, 538. *Cibos aspernari amantium est*, 250, 373.
Cicada insignis Atheniensium, 284, 900.
Cicatrix sanguine manat, 395, 123.
Ciceronis in versione loci Platonici error, 57, 744.
Ciere minas, 69, 901. *nomen*, 340, 392. *cautum*, 169, 918. *genitorem*, 291, 1005. *questus flebiles*, 207, 387. *Manes voce attonita*, 353, 568. *equos hortatu vocis*, 294, 1056. *vulgus aequoreum*, 287, 957. *ad sacra superiores*, 461, 1101. *Cient bellum acra*, 107, 389. *infausta sacra terrores*, 337, 351. *Citus Actaeon*, 366, 756. *Citi currus*, 295, 1074. *curfus*, 252, 395. *Citae undae*, 188, 85: 259, 512.
Citus, 11, 100.
CILLA *urbs Troados*, 405, 227.
Cingere Isthmon, 107, 375. *silvas*, 225, 1. *ru-ra*, 656, 628. *latera*, 452, 958. *nocentes igneo vado*, 305, 1227. *capillos passos*, 531, 803. *muris urbes*, 769, 401. *comas auro*, 511, 574. *comam floribus vernis*, 342, 412. *urbes turre*, 260, 532. *aliquem*, 275, 280. *hatus regium*, 367, 777. *tunicas palla*, 394, 91. *astra vaga*, 768, 389. *Cingit campus vada*, 462, 1123. *vestis ilia exesa*, 598, 764. *Cingunt tenebrae diem*, 72, 940. *Cingitur regia* Di-

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- Ditis vado duplici*, 54, 716. *terra salo*, 247, 332. *Cingi turba ducum plebisque*, 459, 1077. *choris Nereidum*, 345, 446. *Cingens latus ensis*, 261, 548. *Cinctus lauro victrice*, 198, 779. *igneo freto*, 110, 73. *Cincta utrumque latus acri flamma*, 428, 561. *Cincta ferro belia*, 53, 695.
- Cingere comam*, 652, 577. *Cingit ritta capillos*, 531, 803.
- Cinis squallidus*, 729, 1757. *dirus*, 318, 106. *levis*, 756, 169. *altus*, 32, 367 : 481, 147. *permixtus*, 536, 880. *obrutus*, 614, 126. *fervidus*, 394, 101. *tumulo prorutus*, 433, 648. *Herculeus parvus*, 730, 1758. *conjugis cari*, 432, 644. *sitit sanguinem*, 452, 957. *Hectoris sparsus*, 432, 618. *de igne magno relictus*, 427, 544. *Cineris socia*, 434, 677. *Cineres patriae*, 389, 29. *Cineres rigare*, 409, 288. *coercere*, 415, 375. *Herculis tenere*, 734, 1828. *in Cineres dare*, 190, 113. *abire*, 315, 67.
- Cinere conspergendi caput in luctu, mos antiquissimus*, 393, 81. *Cineres suorum ore scrutabantur prisca*, 441, 811.
- Cinnamomi silvae*, 318, 117.
- CINYPHIUS**, *Africae fluvius*, 673, 907.
- Circinus, morbi genus*, 323, 187.
- Circuire*: *Circuit palus fontem*, 351, 547. *palor genas*, 562, 237.
- Circumsonare*: *Circumsonat fragor muros*, 34, 417.
- Circumspicere*, 646, 482.
- Circulus lactens sedes iustorum juxta Platonicos*, 57, 743.
- CIRRHAE**, *Phocidis oppidum & oraculum Apollinis*, 330, 169.
- Cirrhaea vates, ibid.* *Cirrhaea templa*, 621, 92 : 711, 1475.
- Cistae Cadmeae*, 654, 595.
- Citare gressum*, 648, 513. *spiritum ex alto*, 499, 387. *Citatus cursus*, 108, 393. *mundus*, 738, 1903. *gradus*, 290, 989 : 295, 1062 : 536, 891 : 641, 390. *ira vultus*, 534, 853. *Citata fera*, 696, 1238. *Citatum flumen*, 25, 284. *Citati ignes*, 210, 432. *passus*, 298, 1001. *Citatae rates*, 294, 1048. *turmae*, 440, 779.
- Cithara Pieria*, 496, 357.
- Cithaeron noxius*, 199, 256. *sacer*, 347, 483. *laetus*, 372, 845. *capax scelerum*, 377, 931. *Cithaeronis plaga*, 372, 844. *juga*, 113, 117. *jugum nivofum*, 370, 808.
- CITHAERON**, *Boeotiae mons*, 21, 231 : 29, 334 : 71, 915 : 75, 979 : 183, 13 : 347, 483.
- Citrus, pro statim*, 611, 962.
- Citra patrem*, 378, 951.
- Cives fuga sparsi*, 423, 471. *exitio dati*, 219, 379. *nobiles*, 600, 808. *aversi fugam petiere*, 221, 634. *Civium furor*, 794, 817. *scelere occidere*, 776, 102. *Civibus pacem dare*, 201, 292. *Cives regere*, 266, 621. *servare*, 772, 444. *patria expellere*, 760, 242. *suos Roma tibi commendat*, 775, 491. *Civibus invitis tenere sceptrum*, 30, 343.
- Civile bellum*, 203, 355. *nefas*, 366, 748.
- Civitas humilis*, 138, 416.
- Clades subversa*, 404, 220. *funesta*, 120, 189 : 221, 635. *saeva*, 89, 1166. *mutua*, 124, 237. *misericordia*, 485, 107. *pervicax*, 315, 17. *gentium*, 405, 229. *omnium me premit*, 458, 1061. *gravat domum*, 49, 628. *Cladis modus*, 536, 884. *causa patet*, 669, 832. *Clade aliquem obruere*, 90, 1182. *Clades asperae*, 290, 993. *Cladibus dare lacrymas*, 582, 521. *magnis magna commoda patent*, 628, 170. *Clades timere*, 427, 549. *reperire*, 419, 429. *gentibus minari*, 759, 236. *Cladibus cunctis obfessa*, 453, 989. *regum dolere*, 542, 978.
- Clamor laetus*, 63, 828. *moestus*, 84, 1108. *hosticus*, 365, 737. *flebilis*, 434, 678. *horridus*, 667, 798. *hostilis*, 109, 415. *degener*, 705, 1388. *Deorum*, 719, 1597. *Clamorem ad astra tollere*, 765, 320.
- Clangores feri*, 705, 1389.
- Clarescit dies*, 13, 123.
- CLAROS**, *Ioniae civitas, a quo condita*, 331, 290.
- Clarus dies*, 438, 756 : 745, 4. *aether*, 708, 1438. *cygnus*, 592, 679. *Alcides*, 644, 449. *Titan*, 619, 42 : 635, 291. *nitor*, 136, 414. *ignis*, 333, 309. *alveus*, 132, 355. *sanguine & factis*, 325, 103. *Clara per omnes gentes arx*, 424, 479. *dies offert Deos*, 45, 586. *progenies*, 234, 129. *Dea*, 246, 309. *propago*, 204, 334. *domus*, 186, 53. *fax*, 662, 725. *tuba*, 575, 428. *urbs coronis*, 445, 850. *inter captas*, 712, 1489. *Tonante tellus*, 736, 1874. *Clarum genus*, 485, 210 : 775, 496. *jugum*, 420, 439. *marmor*, 792, 794. *caput*, 696, 1239. *lumen*, 585, 568. *coeli sidus*, 253, 410. *Clari corporis signa*, 461, 1112. *Clari duces*, 785, 677. *Clari lingua*, 797, 885. *Clarae noctes*, 632, 239. *Clara dona pelagi*, 658, 659. *genitoris facta*, 406, 237. *fidera mundi*, 299, 1144.
- Clarius micare*, 273, 743.
- Classicum sonare*, 365, 733.
- Classicum, quid?* 147, 574.
- Classis Dorica*, 557, 163. *Argolica*, 441, 813. *Pelagica*, 455, 1006. *sparsa*, 574, 408. *secura*, 464, 1167. *immota*, 557, 160. *mota*, 452.

INDEX NOVUS

- 452, 970. *Classis agitata*, 457, 1043. *prospero deo soluta*, 557, 172. *mille velis freta implens*, 414, 370. *vehit Danaos*, 582, 526. *se movet*, 464, 1179. *se ipsa premit*, 580, 497. *anchors legit*, 439, 759. *haeret*, 428, 553. *Claslem in saxa ducere*, 585, 570. *Clasfes Argolicae*, 2, 7. *Clasfes agere mare*, 120, 182. *Clasfibus piscari*, 139, 159.
- Clava gravis*, 78, 1024: 83, 1085. *vasta*, 642, 413. *excidit ex humeris*, 37, 466. *Clavae pondus ponere*, 666, 787. *Clavam manu gerere*, 247, 323.
- Clavam Herculis ligneam fuisse*, 724, 1661.
- Claudere mensam scypho*, 169, 916. *Elysium*, 677, 956. *mystras*, 654, 599. *formosos fontibus*, 275, 781. *portam face*, 75, 986. *Claudat fides*, 130, 335. *lapis prata*, 123, 232. *Clausus fluctibus orbis*, 349, 504. *Clausum nefas*, 176, 1041. *Clausum aliquem tenere*, 27, 306.
- Claudia thalamis pulsa*, 785, 672.
- Claudii stirps*, 747, 39.
- CLAUDIA*, *Octaviae nomen a gente*, 785, 671. *Claudiae gentis nobilitas magna*, 785, 671.
- CLAUDIUS Imperat. Britanniam primus subegit*, 748, 42. *cur Germanicus dicatur*, *ibid.* *illius & Agrippinae nuptiae incestae*, 754, 142. *e superis ad inferos detrusus*, 762, 286. *eius mors aliquandiu celata*, 782, 616. *eum veneno exstinxit Agrippina*, 747, 26.
- Claustura Daedalea*, 301, 1171. *ferrea*, 147, 564. *lentalis lacus*, 352, 360. *commissum tegunt*, 426, 512. *profundi duo montes*, 495, 342. *Claustura Stygis laxare*, 141, 401: 419, 430. *Erebi abrumperere*, 700, 1311. *rumpere*, 322, 160.
- Clementia remedium timoris magnum*, 772, 442. *Clementiam capere*, 795, 835.
- CLEOMEDES finitum mundum in spatio infinito consistere censet*, 51, 673.
- CLEONAE oppidum*, 733, 1811.
- Cleonaeum caput*, 62, 798.
- CLEOPATRA Ptolomaeo fratri nupta*, 777, 521.
- Clepere pro tegere, celare*, 62, 799: 482, 156.
- Clivus levis*, 462, 1123.
- Clotho stamina rumpit*, 746, 16.
- CLOTHO, una e Parcis*, 150, 617: 665, 769.
- Cludere axem*, 709, 1441. *vias*, 503, 458. *vias noxias*, 193, 147. *regnum*, 240, 222. *postrema funera*, 396, 139. *vagina enssem*, 213, 467. *carcere reges*, 785, 682. *vias reduces*, 399, 167. *amnes corporibus*, 400, 186. *feras vano terrore*, 229, 47. *Cludunt invii finis caput*, 605, 889. *Clusus uter*, 199, 246. *in*
- auro ignis*, 531, 820. *Clusa est via melior*, 554, 109. *Clusum male os*, 595, 718. *Clusi postes*, 281, 863. *Clusa litoribus maria*, 178, 1068.
- Cludere pro claudere*, 690, 1165.
- Clypeo se ingerere*, 213, 481.
- CLYTEMNESTRA Agamemnonem ipsa interfecit*, 551, 46. *illius liberorum nomina*, 559, 195. *Jovis filiam non fuisse*, 586, 581.
- Cnosliaci ictus*, 627, 161.
- Cnosius rex*, 375, 892. *Quaesitor*, 549, 24.
- CNOSSUS, Cretae regia urbi*, 55, 733: 375, 892.
- Cocytus inners*, 67, 870, *gemens*, 742, 1963.
- Cocytus palus infernalis*, 52, 686.
- Coelelis sonus*, 708, 1436. *plaga*, 743, 1975. *ira*, 644, 441. *Coelestes tori*, 787, 708. *aurae*, 673, 893. *Coelestium rector*, 40, 516. *arbitrator*, & *parens*, 46, 597.
- Coelicolae*, 340, 388.
- Coelifera manus*, 41, 528.
- Coelites aequi*, 266, 629. *Coelitum arces*, 314, 48. *creator*, 283, 888. *rector*, 759, 228. *labor egregius*, 387, 7. *sedes petere*, 9, 89. *excelsissimus*, 168, 911. *Coelites recipere, pro in deorum numerum referre*, 23, 265. *omnes testari*, 265, 604.
- Coelitum domos sperare*, 35, 438.
- Coelum altum*, 247, 328: 299, 1136: 693, 851. *liberum*, 355, 599. *ruens*, 696, 1244. *reluctum*, 88, 1157. *est immune*, 71, 957. *libratum*, 500, 401. *nocens*, 313, 36. *quietum*, 291, 1009. *petitur hac via*, 774, 476. *patet*, 388, 19. *stat suo loco*, 72, 927. *perit*, 578, 471. *mihi negatur*, 617, 7. *Coeli dominus*, 717, 203. *regia concidens*, 686, 1112. *status mitior*, 385, 1054. *signa*, 690, 1160. *loca deprimere*, 718, 1570. *ruina genus impium premere*, 768, 394. *Cocelo timendum est*, 8, 64. *redditus*, 741, 1941. *deest ales*, 257, 473. *allegi merere*, 601, 813. *nemus reddere*, 427, 543. *jungi* 36, 438. *parcere*, 700, 1204. *ac terris mala tremenda*, 471, 46. *Coelum cui parare*, 708, 1434. *ferre*, 35, 425. *Jove tenere*, 413, 346. *reddere*, 689, 1143. *inhiens*, 725, 1693. *terris pejus facere*, 621, 77. *cui timendum facere*, 621, 75. *possidere*, 733, 1815. *secare*, 355, 605. *habens foemina*, 692, 1183. *incolere*, 70, 907. *legere freno propiore*, 530, 792. *trahens vis*, 520, 674. *fieri spoliū*, 689, 1149. *sibi asserere*, 700, 1303. *merere virtute pia*, 776, 504. *invasit fera*, 620, 72. *sibi vindicare*, 696, 1247. *subire*, 602, 828. *licet gesseris*, 634, 282. *vincere*, 8, 69. *petere*, 331, 280. *pellices tenent*, 2, 5.

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

5. stellis spargere, 577, 465. cervice ferre, 739, 1906. & fretum miscere, 578, 474. in Coelum erigere ora, 46, 602. *aliquid* exprimere, 92, 1215. Coelo, luce frui, 372, 834. micare fulmina, 700, 1299. toto tonare, 508, 531. pulsa, 2, 4. tenuis, 616, 316. missa iustitia, 768, 398. *quem* expellere, 566, 297. a coelo prope esse, 709, 1443.
- Coeli dextra & sinistra pars, diversimode malum & bonum omen Graecis & Romanis*, 155, 698.
- Coena subita, 162, 800.
- Coenam poculo Vetti clausurunt*, 169, 916.
- Coenum turpe, 793, 799.
- Coepisse mori, 194, 181. esse monstri loco, 620, 56. Coeptum facinus peragere, 545, 1014. Coepit desilire, 189, 103. Coepta verba, 265, 602. Coeptis favere, 253, 412. Coepta exsequi, 264, 596. oculere, 130, 333.
- Coercere frigore, 521, 683. animos, 242, 256. se, 256, 454. se modica, 239, 213. terga verberare, 295, 1077. Coercet sinum nodus, 59, 767. urna cineres, 415, 375.
- Coeruleus pontus, 634, 281. Nereus, 349, 507. Coeruleum caput, 365, 729. mare, 305, 1160. fretum, 416, 383. Coerulei currus, 329, 255. Coeruleae aquae, 552, 69. Coerulea colla, 293, 1036. freta, 345, 451. fulvis mista, 334, 319.
- Coerulus grex, 247, 336. Coerula Crete, 736, 1874. Coerulum mare, 576, 441.
- Coetus minax, 680, 1017. Deorum, 74, 962. Coetum solvere, 457, 1042. Coetu civium domus viget, 362, 688. Coetus publici, 610, 954. hominum tristes, 799, 919. Coetus civium timere, 585, 596. civium colere, 257, 482.
- Cogere gradum a patria, 136, 429. mori nolentem, 189, 98. invitum poenas pati, 200, 264. in orbes corpus, 522, 690. profugere, 490, 272. umbras, 553, 563. fateri, 709, 1447. Deos *aliquid* rogare, 419, 420. metu Andromacham, 429, 576. habenis, 114, 121. agmen, 14, 128. miseros in vota, 580, 510. nodo comas, 252, 402. *aliquem* ad verum, 372, 852. Cogit sequi furor, 237, 178. ira in corpus laevire, 710, 1462. Cogunt fata, 255, 440. Cogens metus, 766, 349. vela, 582, 533. Cogi lugere vulnus, 586, 581. ultro, 726, 1710. Coactus vertex, 305, 1223. Coacti fluctus, 456, 1032. Coacta Ceres, 528. 761. fatis nata, 550, 33. metu, 788, 724. Coactum trahere, 167, 894. Coactam dicere, 429, 575.
- Cogi nequit qui mortem non timet*, 35, 426.
- Cogitare: Cogitata bene respiciet Deus, 142, 490.
- Cognatus lar, 360, 672. cruor, 357, 627. Bacchi advena puer, 345, 448. Cognata caedes, 508, 523. domus, 350, 513. Cognatum mare, 412, 340. Cognati Dii, 637, 329. Cognata agmina, 365, 738.
- Cognoscere fata domus, 270, 698.
- Cognoscere iudicis est*, 484, 194.
- Colibere ora, 426, 517. lacrymas, 591, 659. manus sanguineas Martis, 473, 63. portas claustris, 147, 564. plantas socco, 247, 322. caput mitra Tyria, 342, 413. Colubens nodus, 716, 1546. Cohibens caput mitra, 174, 756.
- Cohors Ballaridum, 344, 432. Furiarum, 125, 250. saeva, 354, 586. armata peltis, 486, 214. fortis armigeri, 542, 980. Cohortes ad praesidia urbis trahere, 791, 782.
- Cohors Furiarum*, 10, 93. *Cohortes Urbanae & Praetoriae*, 792, 783.
- Coire pectus pectori, 213, 470. in monstrum, 294, 1046. Coit vulgus, 459, 1077. sanguis frigidus, 326, 224. utero pectus, 346, 462. Coeunt gentes, 671, 871. saxa in se, 92, 1213. Coiens terra, 401, 199. Coiens cornu, 273, 745.
- Coitus nefandi, 236, 160.
- Colchicum regnum, 487, 225.
- Colchicae gentis opes*, 505, 486.
- Colchus Phasis, 285, 907. Colchi relict, 523, 703. abiêre, 482, 164. tenent spoliū pecudis auratae, 542, 983. Colchis noverca, 270, 697. nefanda, 335, 871. queri, 485, 197. Colchos adicere *Graecis*, 508, 527.
- Colere reges, 656, 637. sacra, 173, 981. montes, 253, 406. odisse eisdem, 289, 983. *aliquem* poena, 410, 300. reges non regna, 655, 616. tristem juventam, 256, 462. templa saltatu, 440, 782. *aliquem* permisso choro, 570, 360. Dircaea moenia, 625, 140. orbem pedibus obversum, 286, 932. prosperum diem sacris, 573, 402. priscos ritus, 257, 484. fratres debita pietate, 266, 631. numen geminum, 572, 380. sanguinem & pietatem, 144, 511. reliquias Herculis, 733, 1825. templa donis, 233, 105. aras victimis, 69, 899. sacro votivo Neptunum, 40, 515. coetus civium, 257, 482. ferro sylvam, 153, 653. precibus amoris matrem, 653, 580. diem, 658, 672. regem, laresque regum, 656, 632. Bacchum praesente noverca, 348, 487. *quem* pecore votivo Arabumque donis, 600, 807. aditus regum, durasque fores, 27, 165. Colimus inviti naturam, 297, 1116. Colens Istrum Tanaimque Cygnus, 592, 679. Phocbum Arabs, 667, 792. Coli Deum templis, 774, 478. ture, 139, 463. Colitur virtus.
- Nnn nn in.

INDEX NOVUS

indomita, 6, 39. Colenda tellus, 2, 5. Colendi superi maxime miseris, 594, 694.
Collabi: Collapsa Deis suis templa, 628, 174.
Collis nivofus, 241, 233. Colles celi, 553, 96. nive cani, 226, 7. rupti, 294, 1057.
Colligere fila, 168, 650. fragmina puppis lacerac, 623, 115. tus Sabaeis truncis, 667, 793. foetus metu sparsos, 376, 903. Colligi ad supremos rogos, 297, 1113. Collecta per tot actates vitia, 770, 429.
Colligi nescia caesaries, 277, 801.
Colloquia longa amputare, 508, 530.
Collucere: Collucet Ajax caeco mari, 583, 543. Collucent testata face, 168, 908.
Collum nobile, 438, 747. periens, 602, 836. tritum, 228, 34. labans, 250, 368. tenue, 716, 1555. Collo *alicuius* pendere, 144, 524. Collo Herculeo sedit polus, 8, 72. Colla tergemina, 548, 14. centena, 258, 500. opima, 410, 296. gravia, 62, 807. celsa, 473, 59. moesta, 393, 84. splendida, 277, 800. tema monstri, 8, 62. jugo lassa, 577, 460. jugo summissa, 546, 1023. tropaeis subiecta, 397, 151. vineta catenis, 84, 1106. Nemeaei mali elisa lacertis, 695, 1235. Colla relevare, 385, 1054. more pecudum refecare, 612, 974. taurorum oculis designare, 606, 899. supposita levare, 9, 82. taurorum mola spargere, 335, 335.
Colla feracia, 41, 529.
Coloni Tyrii, 363, 714. errantes, 245, 289.
Color varius, 293, 1038. niveus, 477, 99. Bachi, 169, 915. vestis Tyriae, 111, 345. lucis ignotae, 604, 862. quis sit, dubitare, 334, 318. similis morti, 263, 586. deferuit herbas, 313, 41. noctis malus, 67, 862. mutat genas, 372, 849. Colorem diu servare, 534, 860. ducere e genere inclyto, 30, 345. Colores varii, 334, 316. colores dare, 168, 904.
Color ater, Graecis lugubris, 49, 626. luci a Poëtis cur tribuatur, 604, 862.
Colubrae lambunt caput, 61, 786.
Columbae duae, responsa dantes in navi Argo, 496, 349.
Column eversum, 387, 6. Augustae domus, 756, 168. patriae, 395, 124.
Column pro culmen, 76, 1000. quid sit, 108, 54.
Columnae nobiles, 153, 647. Columnis quacrescere regi, 258, 497.
Columna ex columine, 108, 54.
Colus Palladia, 651, 563. non revocabilis, 43, 559. Colo stamina Parcae nectunt, 485, 1097. Coli turpes, 691, 1180. leves, 639, 372. consumptae, 684, 1084. Colos tingere, 658, 668. manu projicere, 665, 768. fusosque legere,

630, 218.
Coma, 66, 853. cana, 352, 555: 400, 184, intonsa, 274, 754. abscissa, 301, 1182. rigens, 652, 578. recta, 279, 833. flagrans, 533, 839. tenera, 524, 722. nodo libera, 394, 100. radians, 745, 3. effusa, 341, 403. mollis, 595, 712. hirta, 640, 376. brevior, 277, 803. horrens, 667, 789. fusa, 422, 468. Phoebe, 662, 727. torta, 390, 47. decorata, 321, 154. falso vinco decens, 408, 272. nulla lege jacens, 277, 803. squallore gravis, 143, 506. Comam evellens luctus, 354, 592. cingere floribus, 342, 412. fundere, 344, 440. premere vitta, 268, 651. angue vipereo torquere, 679, 1003. vincire flore, 171, 946. filvis recidere, 718, 1577. filvis revocare, 718, 1578. explicare in auras, 334, 311. erigere, 353, 574. vinco solvere, 517, 752. perdere, 661, 735. Coma squalida obiectus, 421, 450. Comae resolutae, 788, 719. flammatae, 9, 87. laceratae, 172, 731. aniles, 675, 925. canae, 210, 440. fenestae splendidae, 241, 246. virgineae, 567, 312. fusae, 789, 745. horrentes, 38, 468: 326, 230: 448, 882. iactae, 252, 394. rigidae, 274, 777. hirtae, 61, 789. nigrantes, 53, 689. Comas solvere, fingere, 150, 371. sumere, 441, 806. lacerare, 418, 409: 765, 329. decutit bruma, 640, 383. dum auferunt, 296, 1094. cingere auro, 511, 574. nodo cogere, 252, 402.
Coma dependet auro effusa, 122, 227. Coma feta, 3, 12. Comae, pro cacuminibus arborum, 53, 689. Comas suas adulti aris Numinis alicuius consecrabant, 66, 853.
Comantes procul galeae, 261, 548.
Combibere: Combibit humus succos, 348, 494.
Comes Alcidae, 727, 1717. Pirithoi, 241, 244. paterni imperii, 297, 1111. invidia est, 655, 611. poenae, 69, 897. fida, 189, 105. fida casus, 393, 83. laccho, 344, 437. Ithaci nocturnus, 390, 38. ad Indos extremos, 318, 114. assiduus, 295, 1077. viae audacis, 376, 908. exilii egestas, 169, 925. paternae neci natus, 608, 926. Herculei laboris Lichas, 622, 99. ire iustus erranti vaccae, 364, 720. si quis est, abeat, 264, 600. paternis frenis assidens, 609, 940. mecum perge, 542, 974. fortunae libido, 239, 106. virginis ense divisus, 480, 131. parvus magni armenti, 427, 337. cecidit, 368, 780. Comitum ire Phoebo, astris, 718, 1581. quem sceleribus addere, 676, 952. sibi recipere, 676, 949. aluius esse, 713, 1513. perdere, 710, 1460. reddere, 490, 273. Comitum fidae, 654, 601. patriae laudis, i. e. filii, 85, 1122. Comitum tur-

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- turba, 653, 584. Comites efferre focis pater-
nis, 653, 581.
- Comessantes adhibuisse pueros qui funali praelucere-
nt*, 255, 444.
- Cometam pandere facem infestam, 759, 232.
- Cometes lactissimo Neronis principatu visus*, 759,
232. *Cometas ab a stellis differant*, 413, 356.
Cometarum causa exhalatio calida & pinguis, 759,
235. *Cometarum cursus*, 759, 233. *Cometas mu-
tationem regni portendere*, 759, 231: 236.
- Cominus aliquem petere, 413, 348.
- Comitari gregem, 19, 203. fata, 451, 941. ar-
ma, 221, 621. choros, 568, 315. domos ni-
mias, 553, 84. Comitans turba, 788, 719.
silva, 515, 629. latus, 254, 425. Comitata
cohors Bassaridum, 344, 412.
- Comitatus dignus 359, 653. Comitatus mali le-
vat, 449, 914.
- Commendare alicui cives, 775, 491.
- Commenta natura novos partus, 378, 944.
- Commинуere: Commинуunt rates vada inopis
undae, 585, 572.
- Committere undas, 621, 83. *facinus*, 461, 1105.
nefas, 109, 413: 237, 167. *habenae*, 470, 33.
alicui vices, 626, 149. *jugulo manum*, 157,
723. *curas auribus*, 265, 608. *maria flammis
cremata*, 471, 36. *bella ventorum*, 179, 1080.
Commisus pontus, 717, 1568. Commissa no-
di victoria, 409, 281. Commisum turpe ti-
bi, 565, 278. Commisum claustra tegunt,
426, 512. Commissa nocte, 726, 1697.
- Committi sceptrum, quid sit*, 203, 328.
- Commodare aures, 164, 599. effigiem dolori
parem, 633, 265. *ignato manum*, 700, 1305.
matri manum, 383, 1032. *scelera*, 538,
907.
- Commota magna adesse cladibus magnis*, 628, 170.
- Commori cum quo velis, non misera mors est*, 560,
201.
- Commovere: Commovet metus repens affli-
ctum, 419, 426. Commota vates, 327, 231.
quercus, 721, 1619. a vadis imis unda, 552,
67. Commoti favente dea tripodes, 530, 786.
Commotae matres, 344, 419. *parmae*, so-
nuere, 590, 633.
- Communis terror, 410, 435. omnium rerum u-
sus, 769, 403. Communis causa, 36, 449. Com-
mune terris malum, 665, 762.
- Commune odium, 33, 383.
- Compages rupta, 354, 580. Compages ruptae
688, 1135: 695, 1228. *revulsae*, 175, 1014.,
Comparare colla Phoebo, 277, 800.
- Comparationum exempla*, 80, 1047.
- Compensare iter, 232, 84.
- Compellare Deum veri praesidem, 384, 1043,
- Compellere: Compellum ad aras pectus, 371,
822.
- Compescere, 795, 849. *dextram*, 41, 519. *ver-
ba*, 413, 349: 483, 174. *famem*, 239, 515.
voces, 708, 1427. *lacrymas*, 704, 1374:
724, 1674. *icla*, 208, 404. *impetum*, 74,
975. *debitos fletus*, 734, 1832. *amoris flam-
mas*, 237, 165. *umbras*, mundum, 730,
1770. *diras irarum minas*, 710, 1456. *pe-
netrale regni valle*, 153, 651.
- Compingere: Compacta manu Palladia Argo,
497, 366.
- Complecti aras, 40, 503. *aras manu*, 668, 810.
manu navem, 583, 542. *artus*, 307, 1254.
quem, 648, 512. *ossa*, 734, 1829. *astra*, 774,
478. *membra ultima*, 702, 1340.
- Complexus Neronis, 787, 716. Complexus ex-
petiti, 144, 508. Complexus jungere, 212,
464. *alicuius petere*, 788, 730.
- Complere manus, 394, 102. *urnam*, 730, 1763.
coelum horrido clamore, 667, 798. *sidera &
manes & undas scelere*, 304, 1211.
- Complet se rogo silva*, 723, 1640.
- Complicare sacrum manu laeva, 521, 680.
- Componere opes, 17, 167. *nives*, 115, 128.
flammas, 190, 111. *diem*, 280, 839. *minas*,
130, 338. *artus lacerae domus*, 157, 431.
- Componit aures canis, 62, 810. Composita
arma, 209, 418.
- Componere gradum ad proeliandum*, 581, 515.
- Compos votum, 571, 365. *voti*, 271, 710.
- Comprecari vulgus silentum, 526, 740.
- Comprehendere dapes, 333, 307.
- Comprimere ora, 117, 160. *iras*, 498, 581. O-
culos, 61, 824. *questus*, 634, 276. *affectus
truces*, 561, 224. *vocem temere emissam*,
751, 99. *Compressit Ister undas*, 528, 764.
Compressus populi furor, 795, 847. *Com-
pressa gravi metu*, 785, 675. *duobus freris
terra*, 292, 1014.
- Comprobare facta, 772, 448.
- Conari aliquid, 205, 354. *aggredi opus*, 96, 1281.
aliquem fraude aggredi, 560, 207. *Conatus
trahere*, 669, 819.
- Concavae genae, 59, 767.
- Concedere, 440, 788. *malum*, 617, 14. *ad
aras*, 610, 951. *mortem*, 613, 994. *scire*,
697, 1259. *Concessa vita*, 484, 185. *Con-
cessum jurgium*, 477, 107.
- Concessare*, 672, 872.
- Concidere & carere Thebis, 518, 655. *alicuius
fraude*, 447, 867. *valnet*, 627, 164. *vela
flammis urbis*, 794, 851. *Conceda tibi euntem
domus*, 631, 221. *regni status*, 516, 400. *lo-
nipes cursu in gyro*, 320, 143. *foceri generi
tha-*

INDEX NOVUS

- thalamis victima, 714, 145. Concidit Troja totidem diebus, quot annis, 604, 865. Concident saxa manibus nostris, 76, 998. Concident coeli regia, 686, 1112.
- Conciere: Concius miles, 572, 388. Concius ira pectus, 506, 506. Concius modi, 440, 781. currus, 607, 913.
- Conciliare miseros suis, 207, 186. Conciliat partus animos conjugum, 642, 407.
- Concipere aure sonos, 197, 224. preces, 72, 926. *aliquid* mente, 27, 311. feras, 618, 34: 620, 54: 701, 1317. *quem* in laudes Iovis, 713, 1505. vividos haultus, 385, 1057. verba & preces fatidici vatis, 461, 1101. vota, 287, 941. *quid* ex Hercule, 618, 146. Concipit luna feras, 9, 81. Conceptus furor, 248, 343. ex virginis stupro, 412, 342. innuptae bovis, 339, 373. Concepta rabies, 792, 784. *Concipere Deum*, 332, 298. *Concipere minas*, 317, 97.
- Concitare mundum, 383, 1028. flammis, 245, 291. celerem gradum, 208, 403. Concitat aulae fulgor plures, 655, 617. Concitatus mundus, 602, 827. animus, 485, 203. Concitata velo ratis, 137, 438.
- Conclamare deos, 380, 975.
- Concludere domo monstra, 234, 122.
- Concors gradus, 598, 781. Concors fides, 792, 791.
- Concremare urbem, 204, 346. funebres rogos una face, 305, 1216.
- Concubitus nefandi, 550, 30. Concubitus novos metuere, 127, 170.
- Concurrere: Concurrat publica & regis salus, 371, 830.
- Concursus frequens, 462, 1125.
- Concutere regna Jovis, 529, 774. statum felicem, 371, 833. arma manu, 434, 683. iubam, 177, 920. tedas, 348, 500. sceptrum dextra, 19, 331. caput, 61, 784. pectus, 111, 85: 12, 105. Pinum ardentem, 11, 101. fretum cessante vento, 645, 455. Concutere *pro* terrere, 132, 358. Concussit horror nemus, 354, 576. Concussus undarum globus, 293, 1031. Concussa terra, 399, 172. Concussum coelum, 173, 992. Ilium, 608, 921.
- Concussa fides, rebellio*, 361, 685.
- Condere depositum Stygis sinu, 416, 521. ora, 89, 1174. ensen jugulo, 789, 733: 752. se Libycis arenis, 518, 653. diem, 22, 243. diem nubibus, 269, 675. *quem* ruina mundi, 689, 1149. gnatos, 734, 1840. vires ante, 531, 821. utero ensen, 767, 370. *aliquem* solo, 430, 601. natum plagis Acherontis, 303, 1200. oculos viventis manu, 440, 788. Con-
- dit terra sinu fruges, 770, 415. nox lucem, 535, 876. Condit Tartaro, 192, 144. sinu Jovis, 771, 1010. urbe versa 97, 1190. Conditur luna subito, 578, 470. Condit parentis sedes, 426, 509. Condita Troja, 389, 30. Conditum jugulo telum, 384, 1037. Condit a Dite hostes, 419, 432. cavernis reges, 590, 630. Condita orgia, 341, 431. alitis viscere tela, 278, 818. donis semina flammis, 533, 835.
- Condiscere fidem, 609, 941.
- Conditio impossibilis negat*, 32, 373: 188, 85.
- Conditor mundi Deus, 122, 655.
- Conferre tela, 542, 981. in aras, 70, 911. decus cum *aliquo*, 273, 741. noctes duas, 736, 1866. coelo decus, 713, 1504. Contulit pestes Athos, 524, 720. Conferri funeri, 297, 1114. Collata signa, 209, 414.
- Conferre certamen*, 507, 517.
- Conficere: Confectus caede, 89, 1160. Confecta scelere mater, 384, 1045.
- Confidentia infidius exposita*, 510, 564.
- Confidere regnis, 486, 221. nimium secundis, 150, 615. fragili bono, 275, 774. Confiscare male pelago alcyones, 593, 683.
- Configere: Confixa Megara sagittis, 673, 903.
- Confirmare animum civium, 756, 183.
- Conflare lares maculatos, 204, 345.
- Confligere, certare, 507, 517.
- Confodere: Confossa telis hostilibus, 418, 559.
- Confugere ad *aliquem*, 302, 1190. ad *cujus* manus, 699, 1191.
- Confundere notas patris, 461, 1114. Confusa proles, 237, 172. lex aetheris, 528, 757. metu noctis, 787, 712. Confusum juris humani decus, 383, 1025.
- Congerere aurum, 17, 168. mala in unum, 523, 706. natis funus, 543, 997. saxa in infandum caput, 373, 871. silvas, *i. e. lignum ex silvis*, 40, 506. Congeritur virus, 652, 565.
- Congestus murus, 388, 15. Congestum nemus, 92, 1216. Congesti artus, 306, 1248.
- Congredi, 9, 76. haud fas est, 383, 1014. Congressus Achilli Troilus, 597, 748.
- Coniungere soceros, 455, 1002. artus infusos *alicui*, 540, 947. Conjuncta socio, 555, 122.
- Conjugales Dii*, 180, 1103: 465, 1.
- Conjugale tempus, 448, 890.
- Conjugium fidele, 563, 245. Conjugii sacrum nomen, 557, 155. Conjugii testes, 505, 481. Conjugio suo timere, 248, 341. Conjugia sibi despondere, 392, 59. solvere, 481, 144. abnuere, 40, 501. artibus magicis ligare, 645, 452.
- Conjugia vaga*, *ibid.*

Con-

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

Conjux animosus, 678, 977. carus, 432, 644. ereptus, 613, 1003. profugus, 232, 91. sceleratus, 758, 225. expetitus, 281, 865. mihi petitus, 573, 398. nimis felix, 731, 1779. iratus, 241, 228. Phaeceus, 519, 661. Conjux Theſea, 234, 129. Threicia, 676, 953. sancta, 435, 698. iusta, 753, 113. fida, 421, 453: 605, 881. levis, 650, 529. perempta, 89, 1161. effrena, 477, 103. rege digna, 34, 413. alta, 758, 214. eademque soror, 748, 48. sororque Augusti, 758, 221. nova, 468, 17: 597, 749: 762, 276. casta, 240, 226: 757, 192. animosa, 87, 1150. candida tauri, 570, 353. Herculea, 632, 241. miseranda, 36, 439. Tonantis, 633, 257. perfida, 555, 117. captiva, 612, 1002. invisa, 773, 470. unanima, 367, 773. taedis viduata, 512, 581. infamis, 506, 501. festa, 598, 780. Phasiaca, 676, 950. nupta marito, 658, 658. germana, 325, 110. raptum Ceyca gemit, 629, 196. praeclara gentibus eram, 641, 397. viro venena miscuit, 755, 164. Conjugis insidiae, 747, 32. manes, 433, 64. forcer, 527, 746. necis causa, 765, 340. oblita, 761, 261. sui victrix, 609, 947. cruorem videre, 789, 739. Conjugi invisa, 751, 104. Conjugem addere elisis feris, 637, 341. esse Herculis timentis, 635, 292. parenti tradere, 414, 364. excipere, 675, 937. quam habere, 647, 499. esse, 709, 1453. & praedam esse, 648, 511. respicere, 757, 186. amare discere, 651, 555. toris abstrahere, 795, 853. accipere, 787, 707. trahere ad umbras, 761, 268. scqui, 418, 418. Herculis ostendere, 634, 277. Conjugem expulsa mater reddit, 519, 928. Conjugem genitus, 373, 867. Conjuges novae, 490, 279. Conjugum sinus, 218, 573. turba, 677, 961. Conjuges vincit foemina, 476, 91. expellere, 643, 431.

Conjugis tacitae fides, 616, 309.

Connubia vitat, 241, 232. matris tremere, 369, 800. Pyrrhi celebrare, 449, 901.

Conqueri: Conquesta digne, 592, 677.

Conscendere testa domus, 542, 973.

Conscius locus, 552, 632. noxae dies 182, 9. pavet omnes strepitus, 258, 495. Conscia laudis virtus, 694, 1207. Conscium scelorum peccatus 197, 216. Conscium diem evadere, 381, 1001. Conscii vultus, 53, 692. Consciae facris faces, 233, 107.

Conscius pavor mentis, 237, 162.

Consensus par, 172, 970: 787, 709. pius, 774, 485. efficit rata, 773, 460.

Consepire: Consepitus orbis, 643, 415.

Consequi cursu feras, 233, 110. telo fugam,

649, 516. externa, 215, 512.

Conserere manus, 43, 562.

Considere: Confidit domus ab imo, 204, 345.

Consilium dubium, 551, 50. obstinatum, 281, 852. certum, 145, 540. Consilium tollere, 796, 873. torquere, 136, 423. capere, 482, 155. Consilii minister, 128, 308. ministrum fieri, 129, 316. impotens, 555, 126. satis in hac aetate, 772, 447. Consilio aliquem regere, 414, 359. Consilia casta, 429, 570. sana, 238, 180. juncta, 567, 309. magna produnt quoque nolentem, 130, 331. Consilia adjuvare, 511, 569. mutare, 749, 53. tuta expetere, 554, 108.

Consilium executione fortius, 194, 178.

Consistere sub arbore, 364, 717. in choro foemineo, 476, 93. ad alienus sonitum, 44, 574. Consistit penes me summa gregum, 371, 824. Consistit axe patrio puer, 619, 678.

Consors thalami, 564, 256. periculi ac regni, 612, 978. sceptri, 569, 341. assumpta in scelus, 123, 235. Consortem addere, 368, 781.

Conspicere: Conspecta soboles minus mitis, 769, 407.

Conspicuae nives, 115, 126.

Constare magno, 37, 462. Constat numerus tyranno inferno, 300, 1153. Constant bene pretio imperia, 223, 664. Constant ora ingenti mercede, 414, 358. Content verba intrepida, 164, 593.

Constituere mori, 243, 266. diem, 275, 779. sibi fata novissima, 686, 1117. quid temere in propinquos, 772, 440. poenam in cives, 796, 856. fines, 770, 419. Constituit animus, 501, 444. Constitutum decretum, 485, 198.

Constringere gelu nivali, 524, 716. zona sinus, 251, 390.

Construere: Construitur ratibus lues, 292, 1017.

Conluere: Consuetus lacrymas praebere malle, 697, 1267.

Consultere patriae, 773, 473. liberis, 450, 590. natis, 502, 443. torquere, rogare semet, 551, 51.

Consumere cutem, 695, 1224. viros fortes, 581, 518. conjugem igne, 40, 507. mortem metu, 668, 811. munus supremum, 187, 950. Consumpsit vires fortuna, 194, 698. Consumptus tace, 516, 641. Consumpta mecum palla, 703, 1158. Consumpta secum videre omnia, 398, 163. Consumptae coli, 684, 1083.

Consummare sacrum, 97, 1039.

Consurgere in rogos, 636, 318. in vastum aggerem,

Nnn nn 3

INDEX NOVUS

- gerem, 292, 1015. *Confurgunt capita bina toris*, 338, 360. *acquora*, 43, 551.
- Contaminare manus*, 340, 389. *cruore innocuum*, 490, 264. *se stupro*, 270, 690.
- Contegere pyram silva populea*, 723, 1640.
- Contemnere mori*, 196, 197. *mortem*, 644, 442. *regias opes*, 509, 540. *famam*, 243, 269. *merita*, 479, 120. *Contemnens arma Hector*, 411, 322. *Contemptus Dis*, 725, 1681. *Contempta mors*, 47, 612. *Styx*, 690, 1161. *Contemtum opprimi*, 773, 462.
- Contemptor levium deorum*, 588, 605.
- Contemptus Principibus funestissimus*, 772, 455.
- Contendere de rogis*, 733, 1823.
- Contentus sua sorte*, 767, 378. *nulla poena dolor*, 635, 296. *Contenta humili tecto paupertas*, 798, 896. *solito sono*, 395, 115. *uno vultu furit*, 633, 251. *Contentum esse morte*, 193, 169.
- Conterere diem verbis vanis*, 439, 759.
- Contertere*: *Conterrent me regna Jovis*, 726, 1705.
- Continere jecur infirmum*, 725, 1676. *manus medias*, 371, 831. *equos frenis*, 294, 1055. *vocem*, 789, 736. *aliquem certum in suo statu*, 360, 673. *Continuit nemo diu violenta imperia*, 407, 258.
- Contingere*, 430, 600. *specum*, 327, 231. *Styga*, 516, 632. *domum*, 20, 211. *dextram*, 32, 371, 373. *facultatem leti*, 283, 877. *Contingit mihi laus*, 121, 211. *mihi ex te fructus laborum*, 95, 1252. *Contactus ensis*, 271, 714. *Contactus tæbe*, 664, 738. *Contacta regna*, 316, 78.
- Contactus nefandus*, 112, 104. *Contactus pii*, 100, 1318.
- Continui anni*, 392, 68.
- Contorquere nives altæ*, 578, 479. *Contortus crinis*, 270, 707.
- Contra ire*, 482, 157.
- Contrahere secula*, 624, 131. *Contrahit nox ignes*, 13, 127.
- Contrectare devotos neci*, 155, 694.
- Contumax populus*, 152, 644. *mundus*, 74, 964. *Contumacem amore perflare*, 430, 589.
- Contumacia erga Ducem, gravissimum militare delictum*, 795, 848.
- Contundere*: *contusa pectora*, 177, 1046.
- Conturbare leges*, 718, 1575.
- Contus assiduus*, 322, 169.
- Contus quid*, 108, 54.
- Convallis cava*, 331, 284.
- Convellere tectum a solo*, 174, 1010. *Convulsum latus*, 580, 501.
- Convenire pueris senem præcipere*, 772, 445.
- verba factis*, 793, 799. *numerus, locus*, 368, 782. *Conveniunt reges*, 132, 369.
- Convertere equos*, 688, 1131. *minas in melius*, 253, 408. *animam in aliquid*, 633, 264. *stipitem in aliquem*, 79, 1030. *vultus ad clades alioque*, 699, 1290. *Conversa domus ad Austros*, 152, 642. *ad ictum virago*, 463, 1152.
- Convexa supera*, 240, 220. *Convexa coeli*, 173, 993.
- Convicia festa*, 478, 113.
- Convicia in sponsum & sponsam spargi solita*, 478, 109.
- Convincere*: *Convictus scelere*, 376, 916.
- Conviva novi sceleris*, 109, 63.
- Convocare vulgus Ditis*, 355, 597.
- Convolvere mundum nubibus*, 179, 1079. *mare*, 578, 478.
- Cooriri*: *Coortæ genis lacrymarum*, 283, 887.
- Copia, Veneris & luxuriosa causa*, 239, 206.
- Copulari tædis*, 39, 493.
- Coquere*: *Coquunt Cererem colla Leonis*, 288, 970. *Coquit virus artus*, 706, 1396.
- Cor incensum*, 112, 99. *anhelans*, 702, 1339. *miserum*, 98, 1299. *ferox*, 83, 1083. *ægrum*, 337, 356. *tumefactum*, 611, 958. *attonitum*, 661, 708. *tot scelerum capax*, 193, 159. *pavidum salit*, 159, 756. *ut pelagus dubium fluctuat*, 540, 943. *mortis metu trepidans*, 751, 106. *Cordis regio læva*, 339, 369.
- Cor pepulit horror*, 539, 926. *Corde ferox mater*, 502, 442. *Corde fera tyranni*, 750, 87. *anhela*, 313, 38: 595, 713.
- Cordis suffocatio quid sit*, 702, 1339.
- CORCYRA a Sisypho condita*, 331, 182.
- CORETAS pastor oraculi Delphici repertor*, 327, 231.
- Corinthius Isthmus*, 114, 124. *populus*, 368, 784.
- Corinthium æs cur pretiosius*, 531, 796.
- CORINTHUS, Marathonis filius*, 331, 182.
- CORINTHUS dicitur etiam Corcyra & Ephyræ*, ibid. *in angustiis inter Aegæum & Ionium maria sita*, 151, 628. *Corinthi littus geminum*, 470, 35.
- Cornicen, quis*, 147, 574.
- Corniger horridus*, 295, 1081. *Cornigerum caput*, 274, 756. *Cornigeri greges*, 370, 810.
- Corniger unde dicatur Bacchus*, 274, 756.
- Cornipedis dorso vehere*, 277, 809.
- Cornu reflexum*, 365, 733. *flexum*, 440, 781. *nitidum*, 165, 852. *divës*, 473, 65. *aureum rutilans*, 320, 137. *coiens*, 273, 745. *copiae*, 473, 63. *Cornu petere ministros*, 339, 380. *Cornua prima*, 427, 538. *circuita*, 477, 98. *coacta*, 76, 902. *pura*, 254, 419. *cervi*, 366, 752. *juncta*, 651, 549. *lata*, 231, 65.

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

65. *Cornua tauri fumere*, 758, 206.
Cornu copiae, 473, 65.
Cornuum bonum color, an varius, 293, 1038.
Cornus armata ferro, 261, 547.
Coronis clara urbs, 445, 850.
Coronae nexiles, fusiles, palliles, 571, 362. *Coronarum varius usus in conviviiis & festis*, 170, 945.
Coronare alicui caput, 567, 311.
Corpus castum, 270, 705: 285, 911. *nitidum*, 250, 378. *puerile*, 373, 859. *deforme*, 462, 1117. *tumidum*, 522, 689. *vastum*, 277, 806: 293, 1035: 598, 766. *truncum, pro detrauctum*, 78, 1025. *ligatum*, 92, 1206. *invisum*, 300, 1158. *lacerum*, 307, 1257. *inane*, 339, 379. *sollicitum*, 98, 1299. *indomitum*, 626, 135. *sparsum cruore*, 92, 1217. *ingens*, 695, 1230. *niveum*, 473, 61. *exanimum*, 178, 1059: 263, 585. *formosum*, 275, 772. *ponto sparsum*, 480, 133. *metu rigens*, 152, 634. *rigescit*, 168, 906. *reparat vires*, 707, 1418. *Corpus rogo empto redditum*, 576, 447. *Corpus tulit vim*, 283, 892. *Corporis notae*, 370, 811. *clari signa*, 461, 1112. *reliquiae*, 306, 1247. *partes per agros anquirere*, 308, 1278. *pars palla est*, 669, 830. *arx*, 323, 185. *Corpori detrahare spoliū*, 42, 544. *Corpus fingere*, 307, 1265. *lacerare*, 606, 905. *avchere*, 542, 975. *immemsum trahere*, 522, 686. *morbo reddere*, 708, 1431. *effringere*, 193, 159. *ponere*, 250, 371. *explere*, 297, 1110. *hinc mitti placet*, 671, 862. *dono dare*, 370, 815. *laqueo implicare*, 296, 1086. *in Corpus saevire*, 710, 1461. *Corpore fessi*, 384, 1052. *Corpora cruenta*, 87, 1144. *majora morbis patent*, 553, 97. *propria*, 315, 64. *Corporibus conditis umbras vivere*, 415, 372. *Corpora feris lanianda abjicere*, 158, 748.
Corpus sanctum nantis quid, 43, 553. *Corporis humani partitio secundum virtutes & vitia*, 435, 691.
Corripere, 268, 665. *Oeten*, 721, 1618. *tela*, 672, 873. *Oetaeam faciem*, 727, 1718. *Aeoliā virginem*, 477, 105. *manu trabem*, 11103. *Corripit aetas gradu Pegaseo*, 416, 385. *artus vapor patriae*, 428, 565. *Corripi igne segetes jubere*, 218, 563. *Correptus malo*, 234, 116. *Correptos levare*, 315, 69.
Corruere solo, 402, 205.
Corrumperere, *Corrupta turba*, 795, 835. *conjux*, 124, 239. *Corrupta ossa*, 598, 767.
Corficum mare, 767, 382.
Corus Imbrifer, 299, 1130. *rapidus*, 579, 484. *glomerans*, 272, 737. *furens*, 291, 1013. *pul-*
fans fretum, 657, 650. *mare prohibet reverti*, 456, 1033. *Cori asperi*, 588, 598.
Corus ventus ab occidente flans, 148, 578. *ab occasu flans adversus Aquilonem*, 500, 412.
Corusca manus, 236, 156. *Coruscum jubar*, 283, 889. *Corusca tela*, 383, 1029.
Corymbus nutans, 341, 403.
CORYBANTES *populus Cretae, & sacerdotes Jovis, &c.* 737, 1877.
Corytus, quid, 85, 1127.
Costis latus auferre, 695, 1225.
Craistinum sibi polliceri, 150, 620.
Crato brevi decipere volucres, 769, 412.
Creare horridum quid, 5, 30. *vile telum*, 522, 691. *Creat arena Libyae pestes*, 521, 681. *Hybla flores*, 355, 601. *Creari nocte una posse*, 602, 826. *Creatus Jove*, 644, 437. *dura sorte*, 166, 879.
Creator coelitem, 283, 888.
Creber planctus, 394, 92. *ictus*, 146, 556. *gemitus*, 324, 192. *Crebra turris*, 260, 532. *Crebri portus*, 220, 613.
Crederere mari cymbam, 554, 106. *vati Thracio*, 685, 1100. *obsequenti parcus*, 772, 452. *experto*, 110, 81. *patri*, 424, 486. *pelago*, 593, 683. *ventis carbasa*, 15, 151. *triumphis*, 744, 1981. *fletibus*, 209, 417. *cuncta inimica*, 127, 288. *vix malum*, 479, 117. *giganta*, 700, 1302. *fata privata*, 665, 760. *regem nasci*, 655, 615. *se miserum*, 456, 1018. *Amphitryonem patrem Herculis*, 696, 1248. *aut sperare fidele conjugium*, 563, 245. *exultantem*, 534, 857. *vix posteritatem facinus*, 766, 360. *omne nefas consumptum*, 479, 122. *deos perniciem sibi moliri*, 562, 229. *Credo non me mihi*, 312, 27. *Credunt nunquam rebus laetis miseri*, 170, 939. *Credita falso fama*, 762, 274. *vento ratis*, 576, 443.
Credere animam auris levibus, 492, 304. *Credimus facilius pejora, quam meliora*, 28, 316. *Credat hoc quisquam?* 146, 546.
Credibile nullo in aevo scelus, 159, 754.
Credulus, 590, 628. *animus*, 387, 3. *Credula spes amantum*, 267, 634. *mens nimis*, 677, 965. *tarde semper posteritas*, 766, 360. *Credulae rates*, 260, 530. *Credula pectora*, 171, 963.
Cremare, 269, 682. *hydram*, 670, 851. *corpus*, 92, 1217. *lucos & juga montis*, 97, 1287. *Cremat una fax thalamos*, 314, 55. *Cremant corpora propria flammis alienis*, 315, 64. *Cremata flammis maria*, 471, 36.
Creon infestus, 505, 490. *votis petitus*, 325, 205. *imperio Pelasgo tumidus*, 483, 178. *sanguine ac factis clarus*, 325, 203. & *Acastus jugunt*
27.

INDEX NOVUS

- arma, 508, 526. Creon hostis propior est, 508, 521. Creontis culpa est tota, 481, 143.
- CREONTIS** caput cum diademate ablatum, 23, 257.
- Crepare**: Crepat domus fracta, 125, 262. Crepant malae, 317, 99. arma civilis belli, 146, 562. Crepuit verberum sonus, 679, 1002. aula tectis excussis, 680, 1016.
- Crepitans** lamina, 603, 855.
- Crescere**, *pro nasci*, 67, 870. monti, 152, 643. malis, 5, 33. cupidinem belli, 770, 425. in astra, 291, 1008. in luctus magnos, 437, 738. more theatri, 462, 1125. Crescit malum, 233, 101. furor, 500, 407. voluptas, 543, 992. pelagus, 458, 1048. pondus, 173, 986. scelus dum punitur, 106, 32. Crevit ingenium malis, 538, 910. Crescens nubes sordido globo, 577, 462.
- Cressa**, *pro Cretensis*, 237, 177.
- Creta** magna dominatrix freti, 232, 85. coerulea, 736, 1874. urbibus centum spatiosa, 442, 820. Cretae gemini, 717, 1558.
- CRETA**, *cervus nobilis*, 230, 60. *Jovis incubilis clara*, 730, 1758.
- CRETES**, *peritissimi sagittarii*, 278, 815.
- Cretes**, *canes*, 228, 33.
- Creticum** fretum, 268, 661.
- Creusa** liberis fratres dabit, 506, 509. Creusae vestes tingere, 532, 817. Creusae praellare, 506, 495.
- CREUSAE**, *Jasonis sponsae genus*, 477, 105.
- Crimen** vetus, 106, 30. tacitum, 270, 691. alienum, 221, 618. pavoris, 316, 87. novercae, 91, 1201. seculi, 374, 875. fortunae, 212, 453. Jovis, 713, 1503. abest a fati, 752, 107. si quod est, meum est, 544, 1004. Criminis fisci reus, 755, 149. veniam petere, 96, 1266. Crimen reddere, 488, 146. quaerere, 565, 277. objicere, 487, 237. morte expiare, 517, 647. agnoscere suum, 306, 1249. novum fructuere, 557, 150. *alii* regerere, 271, 720. abscondere, 264, 597. Crimine & culpa carent, 539, 935. Crimina nefanda, 278, 825. Criminum pars, 198, 230. Crimina nimis quaerere, 45, 579.
- Crinis** tractus, 272, 731. contortus, 270, 707. laceratus, 279, 816. flavens, 342, 420. erectus, 661, 707. solutus, 19, 202. auro nudus, 638, 360. odore sparsus, 251, 393. a nimio madidus, 171, 948. patrio pulvere sordidus, 624, 120. multo funere lacer, 394, 99. Crinem solvere, 303, 84. distinguere manu, 448, 885. mitra premere, 640, 375. Crine soluto, 761, 262. Crines laceri, 441, 800. effusi, 38, 472. sine lege effusi, 342, 416. Crinibus admoventi manum pati, 451, 947.
- Crines** abscondendi ritus in funeribus amicorum, 301, 1181.
- CRISPINUS** eques Romanus, Poppaeae maritus, 788, 729.
- RUFUS CRISPINUS**, Poppaeae gnatus, Nerone imperio mari merfus, ibid.
- Crista** serpens, 697, 1254. comantes galeae, 261, 549.
- Cristae** galearum olim variae, 261, 548: 274, 756.
- Croceus** ortus, 13, 124.
- Cruciari** poena, 111, 92.
- Crudelis** pater, 700, 1304. arbiter, 453, 984. Hector, 441, 805. fors, 749, 64. Crudelem putare, 428, 553.
- Crudum** senium, 312, 168. Crudi nictus, 603, 846.
- Cruda** senectus, 312, 167.
- Cruentare** arva, 296, 1093.
- Cruentus** victor, 712, 1492. Thrax, 731, 1790. rex, 357, 634: 733, 1814. Eurytheus, 743, 1973. dolor, 632, 233. rex prostratus, 733, 1820. Cruenta caedes, 89, 1160: 770, 423. nota, 297, 1107. falx, 524, 722. manus, 529, 771. Tyndaris, 567, 306. nupta, 710, 1467. victrix, 609, 947. aula, 785, 667. Maenas, 206, 365: 534, 849. fuit imperii, 261, 543. Cruentum vadum, 400, 187. atrox nefas, 120, 194. malum, 674, 912. Cruenti morbi, 706, 1398. duces, 56, 737. nictus, 316, 93. morsus leae audacis, 596, 740. Cruentae nurus regis Aegypti, 39, 498. viae, 373, 863. manus, 468, 15. Cruenta fata, 717, 1562. corpora, 87, 1144. sceptrum, 358, 642.
- Cruor** sacer, 201, 278. civilis, 794, 822. humanus, 716, 1540. regius, 199, 257: 404, 117. effusus, 107, 44. fusus, 261, 551: 464, 1162. Promethei, 523, 709. semiferi, 710, 1470. impius, 36, 445: 92, 1217. cognatus, 357, 627. vagus, 668, 818. largus 258, 498. lentus, 337, 346. geminus, 516, 641. fraternus, 503, 452. foedus 746, 18. flebilis, 410, 297. hostiarum, 169, 914. innocuus, 490, 263. Asiae, Europae, 448, 896. delectat bella, 34, 405. eluet labem pudoris, 283, 803. trunco exundat, 606, 903. ferrum maculat, 320, 140. ejecit ferrum, 384, 1041. mistus in Bacchum, 100, 65. solvit inferias viro, 303, 1198. prorumpit subitus, 463, 1156. permutat dona Bacchi, 334, 324. novus proflit venis, 337, 355. naris stillat, 324, 180. infecit fibras, 339, 377. cruore tuo nobilior, 414, 367. viventium, 177, 1056. Cruori tuo per

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- per meum fiet via, 213, 476. Cruorem libare, 71, 921. miscere, 560, 201. fundere libero-
rum, 539, 930. sitire, 112, 103. matris hau-
rire, 760, 243. Cruore viri manus respergere
677, 958. hospitem pingues greges, 617, 20.
ferae Lernaeae genitum esse, 697, 1256. regis
Jupiter sparsus, 576, 448. ludere, 428, 566. ci-
vis Roma gaudet, 802, 982. Conjugis sparsa
fax, 788, 722. Cruores caros pati, 532, 810.
Crura fracta, 176, 1039. Crura religare auro,
246, 321.
Crypta Neapolitana, 67, 860.
Cubile obscurum, 259, 523. atrum, 110, 71.
Cubile noctis videre, 709, 1440.
Culmen altum, 170, 927. lubricum, 134, 392.
Culmina sedibus aetheriis admota, 298, 1128.
Culmen, pro columen, 108, 54.
Culmus arens, 314, 51.
Culpa secreta, 272, 724. materna, 713, 1503.
major, 115, 135. deprehensa, 271, 719. fa-
ti, 383, 1019. attingit pectus, 196, 203. par-
edium exigit, 644, 445. sceleris coacti ad au-
ctores redit, 447, 871. tuta est, si pateris,
556, 147. cunctorum in me redit, 409, 290.
fit omnium paucarum scelus, 262, 565. Cul-
pae nostrae quota pars senex, 549, 22. Cul-
pae locus superest, 360, 664. Culpa carere,
91, 1201. a Culpa vacare, 678, 983. in Cul-
pa esse, 362, 701.
Culter curvus, 230, 53.
Cultor gratus, 231, 73.
Cultus squalens, 352, 554. Amazonius, 596,
736. Cultu horridus, 59, 764. Cultus hos-
tilis, 605, 881. squalidi, 448, 883. Graji,
447, 865. decori, 451, 946. molles, 342,
422.
Cumulare domum alto cinere, 481, 147. caede
luctus, 798, 903.
Cumulus malorum, 297, 1119.
Cunctari, 265, 616: 379, 952.
Cuncta tellus, 691, 1175. Cuncti duces, 403,
208. Cunctae domus, 261, 553. Cuncta re-
tro acta, 339, 367. Cuncta quater, 501,
425. expavescere, 312, 27. miscere, 204,
342. credere inimica, 127, 288. *alicui per-*
mittere, 772, 451. funditus eruere, 435, 685.
Cuneos frangere, 721, 1627.
Cupere somnum, 66, 843. sanguinem, 146,
557. vincere, 222, 640. perire, 429, 574.
mortem 196, 196. mori, 12, 116: 613, 996.
metui, 552, 73. extinguere, 188, 74. esse po-
tentem, 656, 639. ire per urbes, 655, 618.
finire diem extremum, 694, 1210. Cupimus
nescire, quae expetimus nosse, 350, 514. Cu-
piens *aliquid* animus, 265, 606. Cupienti re-
gnare certissima est via, 360, 682. Cupientem
mori vetare, 189, 100. Cupitus dies, 280,
837.
Cupido geminus, 348, 500: 344, 275. levis,
fallax, volucer, 757, 199. gerit tela invicta,
793, 807.
Cupido turpis, 556, 135. Cupido regni, 754,
143. auri, 260, 528. Cupidinem belli cre-
scere, 770, 425. Cupidine agi, 34, 407.
CUPIDO Deus amoris, 238, 186. *Cupidinem*
utrumque praeluxisse nuptiis Bacchi & Ariadnes,
348, 500.
Cupidus arcium, 131, 342. Cupida tigris prae-
dae, 156, 709.
Cupressus caput exerens, 350, 532.
Cupressus, arbor feralis, veneficiis idonea, 352, 552:
531, 804.
Cura Cereris, 250, 374. alia ex alia fatigat,
552, 62. est tibi, 288, 964. tui me sollicitat,
255, 438. parentum est sagax, 236, 152. nul-
la manet inter umbras, 753, 138. tua quid
perficiet, 193, 150. Curae graves, 255, 445.
prioris, 441, 803. ingentes, 265, 607. le-
ves, 265, 607. sollicitae, 169, 921: 380,
981. Curis solutus, 311, 13. *aliquem* solvere,
233, 101: 750, 78. Curas demit Lethe, 52,
681. animus revolvit, 367, 764. committe-
re auribus, 265, 608.
Curae etymon, 509, 547. *Curae non in ipsa morte*
relinquunt, 781, 598.
Curare regi, 513, 592.
CURETES, *quinam?* 737, 1877.
Curiae habendae locus, 548, 11.
Currere mortem per turpes colos, 697, 1181.
diem in zona flagranti vetare, 704, 1363. ad
osculum patrum, 116, 145. ad thalamos no-
vos, 527, 743. novis vallibus, 621, 85. ne-
xa suis causis, 381, 990. intra suos fines, 656,
629. curvo limite, 164, 841. via Thyestaea,
607, 909. flexibus obliquis, 416, 389. trami-
te stabili, 659, 676. Currit dies lucidus coe-
lo, 326, 219. *mare* per manus, 101, 1328.
hoc ultra scelus, 206, 367. Currunt sidera
mundo aethereo, 247, 333. Cucurrit in me
extremum chaos, 619, 47. Currrens vallibus
amnis, 226, 6. Hydaspes aquis tepidis, 525,
725.
Currus incitus, 418, 413. levis, 296, 1088.
Phoebus, 66, 844. auratus, 343, 424. su-
perbus, 400, 188. aciem effugit, 609, 944.
properans, 273, 746. paternus, 135, 410.
flammiifer, 46, 593. gravior, 246, 316. Cur-
rum rapere, 295, 1069. Curru *aliquem* pelle-
re, 367, 771. ire, 19, 195. vehi, 743, 1974.
aliti vehi, 546, 1025. insidens sol decurrit per
000 00

INDEX NOVUS

spatia poli, 470, 29. in Curru laetum triumphantem stare, 725, 1683. Currus citi, 295, 1075. fessi, 163, 819. agiles, 530, 787. conciti, 607, 913. patrii, 470, 32. Agamemnonii, 398, 153. celeres, 601, 817. emeriti, 162, 797. fracti, 153, 660. nitidi, 246, 311. truces, 89, 1169. trepidantes, 295, 1063. aeterni, 513, 599. caerulei, 329, 255. candidi, 276, 787. Currus mittere, 535, 874. agere per membra caeli parentis, 764, 307. Curribus paucos jungere, 368, 779. *Currus, pro navi*, 466, 3. *Currus Pisaci*, 114, 123. *e Curribus pugnare, mos veterum*, 217, 546. *Cursus praepes*, 295, 1061. praepes, 609, 943. varius, 328, 251. levis, 292, 1018. citatus, 17, 178: 208, 393. celer, 103, 8: 291, 1001. incitus, 184, 28. mobilis, 255, 446. furens, 535, 864. sacri solis, 768, 387. *Cursus pretium*, 497, 361. *Cursum rapere*, 273, 738. *Cursu aliquem pellere*, 162, 802. *deprendere feram*, 21, 224. *Cursus citi*, 252, 395. *inoffensi*, 72, 929. *transversi*, 101, 1332. *obliqui*, 269, 677. *Astrorum vagi*, 288, 962. *Cursus aperire*, 575, 430. *volvere*, 666, 780. *ferre*, 498, 382. *Curvare brachia*, 321, 158. *Curvatus pontus*, 228, 26. *Curvata arbor*, 117, 157. *Curvus limes*, 164, 841. *arator*, 656, 634. *delphin*, 346, 466. *Cancer*, 165, 854. *culter*, 230, 53. *Curva via*, 168, 650. *Curvum jugum*, 333, 300. *Curvi & putres rami*, 350, 534. *Curva iuga*, 364, 721. *Curva rada*, 190, 116. *Cuspis tergemina*, 43, 563. *pampinea*, 274, 755. *thyrsos testis*, 70, 904. *Cuspidem in fratrem jaculari*, 701, 1315. *Cuspide petere turrem*, 570, 358. *Cuspides illum figere non poterant*, 626, 156. *Custodire verba ore male cluso*, 595, 719. *Custodit regna metus*, 363, 704. *Custos elatus*, 324, 195. *Stygis*, 548, 13: 696, 1244. *tardus*, 166, 873. *pervigil*, 62, 809. *frigidus*, 603, 856. *non facili officio Cerberus*, 417, 406. *genialis tori Lucina*, 465, 2. *carceris diri, i.e. Cerberus*, 105, 16. *Cutis dirupta*, 697, 1262. *Cutem consumere*, 695, 1224. *findere cornibus*, 427, 538. *Cyaneae insulae*, 92, 1211: 495, 341. *Cybelae pinus sacra*, 393, 72. **CYBELE** *cur turrita dicatur*, 593, 688. *ejus sacerdotes cultris sibi membra janciabant*, 531, 805. *Cylades, insulae Aegaei maris*, 149, 595: 348, 488. *unde diciant*, 667, 803. *Cyclas exoritur nova*, 292, 1021. *Cyclops ferus, i. e. Polyphemus*, 148, 582.

CYCLOPES *turrium & operum magnae molis fabricatores*, 75, 997: 135, 407. *Cycnus proles Dei aequorei*, 561, 215. *clarus*, 592, 679. **CYCNUS** *Martis filius*, 561, 215. *invulnerabilis, ab Hercule interceptus*, 39, 486. **CYCNUS** *Neptuni filius*, 400, 183: 561, 215. **CYDON**, *urbs Cretae*, 669, 820. *Cygni cum cantu & voluptate moriuntur*, 245, 302. *Cyllarus equus Castoris*, 278, 811. *Cymba ludens*, 149, 592. *capax*, 322, 166. *populorum capax*, 60, 775. *altum pererrat*, 497, 368. *Cymbam credere mari*, 554, 106. *Cynofura frigida*, 166, 872. **CYNOSURA**, *fidus*, 2, 6. *Tyrii in mari utiliter*, 522, 696. *Cynthia, noctis praecedentis luna*, 656, 641. *Cypria Myrrha*, 629, 195.

D.

DAAE, *populus Scythicus*, 132, 370: 149, 603. *Dactyli Idari, unde dicti*, 737, 1877. *Dactylus in secunda Sapphici sede*, 444, 836. *Dacum terrae feroces*, 346, 472. *Daedalus tenuit oras placitas*, 659, 684. **DAEDALUS**, *artifex ingeniosus*, 234, 120. *ejus & Icaris fabula*, 375, 892. *Daemon per magos quid facere posse dicatur, quid non*, 528, 754. *Daemonas sanguinem amare dicunt*, 355, 600. *Δαίμων*, 66, 846: 470, 27. **DAHAE**, *populus Scythicus*, 132, 370. *Damae*, 263, 572. *veloces*, 230, 62. *trepidant lupos*, 683, 1058. *Damnare ream*, 488, 245. *fidem*, 796, 863. *suas manus*, 674, 909. *fata sua*, 673, 901. *scelere convictum*, 376, 917. *Damnari morte placet*, 672, 888. *a se ipsa*, 675, 935. *Damnata odia*, 144, 511. *Damnum: Damno audax*, 355, 597. *Damna graviora*, 574, 411. *Damna pensare*, 348, 490. *ostendere*, 586, 578. *reparare*, 256, 468. **DAMOCLIS** *cervici impendens ensis*, 657, 656. *Danae fluxit Jupiter in auro fulvo*, 791, 772. *Danaides forant urnas*, 527, 749. *Danaidis virtus Ulyssis nota*, 438, 757. *Danaidum fabula*, 39, 498. *poena*, 58, 757. *Danaidae*, 431, 607. **DANAUS** *puteorum inventor inter Argivos*, 113, 119. *Danai*, 408, 265. *metu versi*, 459, 1073. *& Troes eadem superos rogant*, 581, 511. *Danais nefas inausum*, 434, 669. *dant fata viam*, 414, 360. *iter retro pervium est*, 419, 433. *metum esse*, 392, 62. *erepta Troja*, 418, 418. *gaudi-*

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- dium dare, 430, 594. una vacat, 676, 948. fata Dardaniae domus regesta, 561, 224. deest una numero, 40, 500. mora longa in portu, 399, 164. Danaum terror, 596, 744. timor, 439, 767. regina, 555, 125. Danaos frangere, 793, 815. classis vehit, 582, 526. monere, consulere liberis, 430, 590. magna res movet, 427, 550. placare prece, 435, 688. fides sollicita pacis incertae tenet, 426, 529. in Danaos caede furere, 420, 446.
- DANUBIUS**, *Germaniae fluv.* 133, 376. *Danubii etymon*, 525, 724.
- Dapis** fraternae donum capere, 173, 983. Dapem volucri praeberere, 705, 1378. Dapes nefandae, 180, 1105. suetae, 239, 207. impiae, 176, 1034. ferae, 116, 150. largae, 333, 307. ultrices, 167, 894. aeternae, 58, 756. extremae, 605, 885. opulentae, 362, 691. securae, 138, 450. coelitum, 549, 21. Phrygibus instructae, 605, 876. Dapes invenire, 110, 66. praedatur flamma, 352, 557.
- Δαρδανία*, 311, 16.
- Dardania** domus, 447, 871: 604, 863. domus capta, 561, 223. Dardaniae turre, 570, 358. Dardana spolia, 389, 26. moenia, 396, 135. tecta, 589, 612.
- DARDANUS**, *Cassandrae tritavus*, 598, 774.
- Dare**, *pro dicere*, 219, 592. Dare exilio, 486, 220, leto, 80, 1048. sortem, 711, 1474. terga, 195, 190: 230, 64. rite, 414, 365. vulnus, 434, 676. patriam, *pro revocare in patriam*, 106, 38. poenas, 50, 643: 78, 1018: 637, 322: 710, 1457. debitas, 55, 729. graves, 495, 339. veniam, 46, 595: 96, 1267: 427, 547. frena, *i.e. permittere*, 555, 114. inferias, 194, 172. exitum, 565, 282. vitam, 67, 874. fugam, 177, 1044. victimas, 79, 1038. exemplar, 735, 1853. *aliquem* reducem, 266, 629. colores, 168, 904. latus, 220, 612. aures, 253, 415. demersos, 508, 528. sanguinem, 131, 340. pectora, *i.e. resistere*, 230, 63. voces, 176, 1036. tempus, locum, casus, 254, 425: 702, 1335. planctus, 392, 64. latratus, 533, 841. letum, 678, 976. regna, 734, 1841. verbera, 738, 1894. exilium, 505, 491. spoliū, 646, 473. manus, 501, 417. se mulcendum, 241, 236. sonitum trucem, 326, 227. faciles vias, 44, 568. laticem sacrum, 532, 811. in planum, 204, 343. in cineres, 190, 113. vela, 457, 1044. planctus flebiles, 788, 720. ultimum amplexum, 509, 552. tinnitus, 276, 792. se retro, 195, 192. arcus atque slipitem, 709, 1453. congestos artus, 306, 1148. dono corpus, 370, 814. ponto nomina, 659, 685: 689. pelago vela, 402, 203. *alicui* spolia, 599, 784. moenibus patriae locum, 624, 123. Alcidae locum, 621, 78. terris praesidium in locum Jovis, 664, 750. patriae poenas, 378, 941. *alicui* munus inutile, 372, 853. *alicui* terga, 747, 29. sibi tempus ac spatium, 555, 129. miserae praeter Alciden nihil, 712, 1493. *alicui* lucem, imperium nomenque, 765, 337. *alicui* liberum diem, 109, 63. fluctibus ratem, 556, 143. cladibus lacrymas, 582, 521. *alicui* lacrymas, 756, 170. functis viam, 354, 579. flammis patriam, penates & conjugem, 223, 663. *alicui* terras, 709, 1444. superis victimas, 145, 545. viro fratres, 211, 447. *alicui* vires, 532, 822: 770, 427. liberis fratres, 506, 508. virtuti mercedem, 403, 210. afflictis dubiam salutem, 325, 213. fessis otium, 72, 925. orantibus responsa, 154, 680. afflictas tempora meliora, 750, 82. *alicui* mandata, 128, 296. *alicui* vitam, 99, 1311. *alicui* poenas, 743, 1973. armentis pabulum, 21, 227. populis jura, 439, 772. aerumnis levamen, 579, 491. *alicui* spiritus, 408, 268. petenti munus, 62, 806. *alicui* locum, 2, 4. tempus quieti, 80, 1051. jus in quem, 801, 962. iter ad superos, 353, 573. sanguinem focis, 271, 709. leges patriae, 785, 678. monstrum insomne somno ignoto, 504, 472. vela fretis, 801, 969. *aliquid* cineribus functi regis, 327, 240. pectus ensibus, 265, 616. quietem patriae, 201, 293. veniam amoris, 240, 225. locum causae, 485, 202. diem somno, 139, 466. arma patri, 205, 358. mari obliquum latus, 295, 1073. genus somno, 42, 531. conjugem Jovi, 39, 490. letum focero & regiae stirpi, 469, 18. viam pretio, 414, 360. verbera tergo, 84, 1117. reges regibus, 453, 982. fidem decepto, 58, 754. victimam majorem, 410, 307. thura flammis, 71, 918. in medium erutum, 432, 619. poenas sceleribus, 286, 937. signa furoris, 248, 343. pacem civibus, 201, 292. *aliquem* neci, 90, 1175. *quem* lero, 797, 888. tura Superis, 787, 700. haustus tutos aetheris puri, 326, 220. donum judici, 450, 921. poenas coelitum dapibus, 549, 21. fata solita conjugio, 39, 497. terga fortunae non est virile, 316, 86. jugulum conjugi, 550, 43. leges gentibus, 725, 1684. signa fati, 414, 357. poenas fraudis alienae, 219, 589. remotum in regnis locum, 489, 251. legem capillis, 246, 320. foedera gentibus, 473, 64. nomen terris, 525, 726. post terga manus, 398, 153. notas aestatis & brumae, 164, 837. germanos natis, 634, 278. fugam sagittis, 723, 1658. gaudium Ulyssi ac

INDEX NOVUS

Danais, 430, 594. Dare maritum cui, 642, 403. fata sacra manu, 453, 986. spiritum regi, regis alti est, 411, 327. aditum venenis, 703, 1356. tempus irae, 774, 474. modum Oceano, 87, 1141. cultus habitusque Grajos, 447, 865. ense, sagittas & stipitem, 93, 1219. pedem in laqueos, 127, 287. veniam, cui venia opus, 564, 267. tempus moramque, 439, 764. vestes illitas, 649, 527. artus rogis cremandos, 756, 172. murum altifono parenti, 650, 130. lucem terris, 141, 479. fidem pacis, 128, 294. praecepta imperii, 223, 661. lumina in terram, 63, 823. laevam pharetrae, 252, 396. sedes procul a Leone, 718, 1573. habenas imperii facili manu, 774, 483. pacem populo timenti, 716, 1541. poenas pro paternis sceleribus, 339, 925. poenas sceleris, 764, 303. spiritus tumidos, 563, 248. animum rebus laetis, 387, 3. brachia vinculis, 623, 109. animos Phrygibus everfis, 427, 552. poenas sui furoris, 761, 272. voces flexa cervice, 531, 801. mortem pro vita, 411, 329. Deos tuendos, 621, 87. sacrum cespitem sanguineo, 531, 798. poenas sanguine, 793, 811. vulnera ferro, 178, 1057. regnum virtus est, 145, 529. arces in praeceps, 551, 78. Dat victor terga, 604, 871. aura spiritus, 359, 650. ira vires, 434, 672. exitum casus, 235, 138. tellus, quae peti possunt, 219, 601. Hercules, quidquid Jupiter negaret, 735, 1847. seges agricolae foenus, 256, 455. Dedit primus dies extremum, 381, 988. pectora tellus, 628, 183. Oceanus undas aestibus victis, 528, 756. ei natura animum malo pronum, 796, 868. se retro terra, 354, 576. Dederunt antra nativas domos, 261, 539. Dabunt auxilium reliquiae, 734, 1829. Dent poenas arma, 91, 1235. Darem si recusares, 611, 994. Dari exitio, 544, 1001. fato, 270, 694. tumulto, 430, 604. hunc finem decet, 712, 1479. finem extremum, 712, 1478. praedam Centauris, 693, 1195. in species omnes, 647, 496. quid scire, 732, 1808. donum tumulto, 409, 288. Datur dies parando exilio, 491, 195. mors portus aerumnis, 680, 1021. Datus leto, 729, 1747. Diti, 367, 770. dies unus liberis duobus, 501, 421. Data pax, 733, 1820. Datum est satis mensis, 168, 889. ad imam terram pondus, 461, 1114. in vestem virus, 650, 536. Dati exitio cives, 219, 579. Datae in superos leges, 685, 1093. fidei manus, 139, 764. post tergum manus, 218, 577. urbis ruinae in cinerem, 437, 739. *Dare in vestem virus*, 650, 536. *Dare, pro dicere*, 47, 614.

DARIUS aureis compedibus a suis vinculis, 398, 153. Daulias ales, 619, 192. DAULIS, *pro Daulia*, 126, 275. *Daulis, cives Daulidis*, 126, 275. De more nostro, 205, 357. Dea virgo, 252, 405. arcitenens, 271, 709. discors, 13, 93. in alta caligine condita, 10, 92. clara, 246, 309. spicifera, 654, 598. terrae praefes, i. e. *Minerva*, 233, 109. favens, 530, 786. noctium, 276, 793. levis fortuna, 772, 452. quae montibus colitur, 253, 407. inter silvas & lucos, 253, 409. magni numinis iustitia, 768, 397. victrix dedit donum iudici, 450, 921. Dea, fave votis, 254, 423. quid cessas, 634, 272. Deae potentes, 596, 731. ultrices, 541, 967. pelagi, 448, 779. nemonum lascivae, 276, 783. sceleris ultrices, 468, 13. Erebi scelerum ultrices, 801, 965. Deorum doli, 419, 570. Debere, 175, 1013. sibi, 217, 552. nil dexterae, 381, 1002. culpa fidem, 567, 307. necem ferae rabidae, 694, 1213. satis patrem, 384, 1043. *cui avum Tonantem*, 678, 988. Debet mundus tibi pacem, 634, 183. Debetur mihi vindicta, 795, 849. Debita nex, 432, 640. pietas, 266, 631. Debitum decus, 108, 50. muris Lustrale, 432, 634. Debitum exigere, 194, 171. Debiti manibus honores, 401, 192. Debitae poenae, 50, 643. Debitas poenas ferre, 380, 976. Debita ferre, 430, 604. Debiles artus, 339, 376. Decantare quidquid placat umbras, 553, 562. *Decemviratus, cur abrogatus*, 763, 296. Decennis Mars, 608, 921. Deceptor domini, 116, 140. Decernere, 538, 918. bellum, 221, 630. poenam, 116, 151. Decreta mors est, 242, 358. 560, 210. plaga fonti turbae, 93, 1212. Decet laetitia juvenem, 256, 453. vultus Oedipodem, 381, 1003. te frons hirta, 277, 803. hoc noscere primum, 407, 256. te majus nefas, 555, 114. finem hunc dari, 712, 1479. praeditam alto folio, 240, 216. te hic sanguis, 455, 1003. toros meos, 205, 357. regem patriam praeferre liberis, 412, 332. me pati poenas, 111, 86. minimum libere, cui multum licet, 412, 336. affectus nostros humilior nomen, 265, 610. hoc virum tanti roboris, 195, 188. foeminas ferrum, 611, 960. illum lugere armis, 737, 1879. Decent majora scelera post partus, 472, 50. Decens falso vinclo coma, 408, 273. Decentia prae, 274, 764. Decentior poena, 116, 151. De-

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

Decidere coelo alto, 603, 831. coelo deos credere, 579, 487.

Decidere, 24, 169.

Decimus fluctus, 580, 502.

Decipere volucres calamo levi, 769, 412. Ulysseni non facile est, 429, 569. Decipit timidos fabula, 415, 371. Decipi medio Ponto, 623, 112. Deceptus umbra, 49, 624. Deceptum os, 173, 988: 549, 10. Decepto dare fidem, 58, 754. Decepti innocentes, 672, 890. Deceptae fraude natae, 504, 475.

Decipiunt vota visus meos, 48, 618.

Decolor India, 248, 345.

Decoquere: Decocta aheni membra, 480, 134.

Decocta Neronis, 782, 621.

Decor tener, 250, 378. virgineus, 474, 75. infelix, 296, 1096. sacvus, 631, 219. extremus, 461, 1139. fidereus, 476, 95. incomptus, 268, 657. huc cecidit, 307, 1270. silvis veniet, 359, 651. gloriae illum stimulat, 643, 416. itus quo fugit, 301, 1173. per aerumnas fulget, 641, 393. *vide* Decus.

Decorare: Decorata coma, 321, 154.

Decorum certaminis, 609, 935. Decorum gradus, 598, 774. Decorum cultus, 451, 946.

Decorum altercantium foeminarum scenicarum, 449, 897. *Decora alta muri*, 388, 15.

Decrescit terra, 458, 1048. Decrevit gigas, 730, 1759.

Decretum constitutum, 485, 198. Decretum mortis depellere, 675, 928. Decreta servare, 380, 985.

Decumae aristae, 393, 76.

Decumana ova, 580, 502.

Decumbere: Decumbit Ceres tertia falce, 206, 371.

Decurrere per solitum iter, 659, 679. per spatia poli solita, 470, 30. Decurrit orbis in vultus meos, 680, 1018. Decurrunt mille ferae, 705, 1388.

Decutere: Decutit bruma comas, 640, 383.

Decutere decus nemorum, 524, 715.

Decus patrum, 145, 528. regium, i. e. *diadema*, 156, 701: 279, 819: 548, 8. ingens, 487, 226. priscum, 273, 741. aeternum, 762, 281. falsum, 290, 988. altum, 641, 391. extremum, 589, 622. populatum, 580, 503. debitum, 108, 50. eximium, 198, 237. antiquum, 596, 744. summum, 406, 231. mundi, 328, 250: 714, 1518. coeli, 46, 592. nemorum, 524, 715. orbis, 664, 749. Gradum, 48, 619. regni, 511, 571. noctis, 253, 410. capitis, 279, 827. virtutis, 96, 1270. gentis Pelasgae, 448, 876. gentis Aetnaeae, 284, 900. lapae domus, 439, 766. juris hu-

mani confusum, 383, 1026. siderum magnum, 770, 424. muri turris, 459, 1075. capitis regium, 23, 257. formae, 297, 1110. formae movet cunctos, 463, 1144. in bello maximum, 410, 311. regni inclytum, 480, 130. majus humano labore, 135, 408. pudoris laesi mors, 302, 1189. altum telluris Argolicae, 573, 395. aetheris magni late fulgens, 768, 390. coeli lucidum, 341, 404. Decus eripere, 678, 989. miscere, 268, 659. ex animo pellere, 254, 429. regni esse putare, 719, 1591. regum servare, 488, 243. coelo conferre, 713, 1504. Decoris everfor, 283, 894. Decore suo quem capere, 786, 695. regali fulgere, 486, 217. Decora regni, 167, 887.

Decus nemoris antiqui, 528, 766.

Dedecus domus ab oculis asportare, 566, 300.

Dedere se morti, 544, 1005. Deditus neci nefandae, 433, 651. neci tristi, 776, 509. menti modestae, 205, 350.

Dedo neci, 544, 1005.

Dediscere captam, 448, 884. Dediscit animus fero, quod didicit diu, 432, 633.

Deducere orgia, 343, 431. genus avo sole, 485, 210. flumina ripa, 346, 468. axem ab astris, 709, 1442. fuso fila, 247, 324. Deducit lapis aures, 251, 392. ipsa via, 51, 675. Deducta mater in thalamos, 200, 271.

Deerrantes via equi, 295, 1069.

Deesse fata, 257, 477. scelera, 716, 1703. matribus exemplar, 735, 1833. Deest coelo ales, 257, 473. numero hoc, 64, 832. aerumnis meis, 206, 369. terra tumulis, 315, 68. nihil beatae fortunae, 361, 693. e fatis paternis, 215, 514. Desunt mihi monstra, 6, 40. Deerat hoc unum mihi, 543, 992. Deerit numerus arenis, 500, 403.

Defendere quem, 732, 1798. nemus, 351, 544. aulam, 791, 781. dextram, 675, 932. caedem, 359, 663. suum vindicem, 637, 322. tecta aliena telis, 770, 420. Defendit me longa fides, 361, 685. excubitor somnos, 139, 458. Defendens specus arcana, 646, 486. Defensustumulus, 434, 677. orbis, 49, 633.

Defensi Dii, 36, 445.

Defensor Troici soli, 412, 471.

Deferre aves ab astris, 696, 1237.

Defessus senex, 598, 769. malis, 507, 518. Defessa brachia, 735, 1861.

Deficere, 275, 769. cinere rogam, 519, 777. Geten Hebrum putare, 682, 1041. Deficit humor, 704, 1368. pastor grege diminuto, 320, 147. Defecit ingens corpus, 695, 1230. gradum terra, 619, 46. Defecta sensu, 787, 714.

O o o o o 3 De-

INDEX NOVUS

- Defœla viribus*, 250, 375.
Defigere solo hastam, 213, 469. *Defigi posse malo amorem*, 649, 524.
Deflectere gradum errantem in recta, 182, 4.
Deflere, 735, 1849. *Deflere liberos*, 109, 58. *digne liberos*, 93, 1228. *extremum*, 591, 650. *fratris necem*, 749, 67. *mala digne*, 799, 914. *suos in medium*, 592, 667. *lugendas vices*, 653, 582. *furta impia mariti*, 592, 675. *lacrymis*, 45, 578. *juvat cuncta*, 628, 182. *Deslenda mihi genitrix*, 746, 10. *lacrymis funera*, 312, 33.
Deformis nubes, 160, 775. *sinus*, 59, 766. *unda*, 154, 667. *chaos*, 164, 832. *corpus*, 462, 1117. *senium*, 278, 823. *solis truncis nemus*, 640, 384. *letum facere*, 724, 1673.
Defodere, 28, 317.
Defossus, demersus ac oppressus, 28, 317. *Defossam terra premit*, 308, 1279. *Defossos tegere Acheronte*, 175, 1015.
Defugere medium iter, 659, 675.
Defundere, 259, 512: 513.
Defungi amore, 234, 128. *scelere*, 204, 338. *Defunctus sine ulla caede genitor*, 368, 789.
Degener clamor, 705, 1387. *dens*, 258, 493. *proles*, 572, 387. *malis*, 170, 931. *sanguis*, 285, 908. *Degeneres virtus jubet moerere*, 734, 1836.
Degere ævum, 403, 212. *ætatem in malis lacrymisque*, 232, 90.
Degravare fessas manus, 305, 1231.
Dehiscere ratem pressam, 765, 318. *Dehiscit tellus*, 373, 868: 426, 519. *Dehiscit terra*, 354, 582. *Dehiscit tellus*, 306, 1238. *Dehiscens pontus*, 580, 499.
DEIANIRAE *pater, quis?* 648, 502: 653, 583. *tumulus ubi*, 680, 1024.
DEIDAMIA, *Pyrrhi mater*, 412, 342.
Dejicere moenia, 204, 343. *equos limite*, 162, 804. *Dejectus frater*, 121, 637. *mente*, 12, 110. *Dejectum os*, 347, 480. *Dejecti pudore vultus*, 463, 1137.
Dejicere obices, 76, 999.
Deiphobus incertos vultus gerit, 597, 749.
DEIPHOBUS *ab Helena proditus*, *ibid.*
Delabi: Delapsa coelo stella, 210, 431.
Delectat bella cruor, 34, 405.
Delia tardior solem vetuit, 626, 150.
Delicatae domus, 239, 210.
Delictum morte luendum, 283, 879. *Delicta noscere*, 565, 284.
Delictum militare gravissimum, 795, 848.
Delirii causae, 73, 954.
Delon maternam sistere jubere, 571, 369.
Delphicus Deus, 326, 214. *admonitus*, 369, 800.
Delphicae laurus monent, 311, 16.
Delphici oraculi origo, 327, 231.
Delphin curvus, 346, 466.
Delphinum prognosticon, 576, 450: 577, 551.
Delubra praeclusa, 664, 747. *Delubra mugire trepida*, 667, 800. *petere*, 324, 199: 789, 756.
Deludere sitim, 676, 944.
DELUS *insula*, 37, 453.
Demens, 35, 429. *animus*, 239, 202: 607, 915. *impetus*, 74, 975. *furor*, 539, 930. *Demens quid agis*, 801, 963. *Dementes regere valere*, 796, 866.
Demere nocti timores, 164, 839. *cladibus unum*, 451, 936. *Demit curas Lethe*, 52, 681. *Demtus finis*, 261, 555.
Demergere frustra ahenis, 178, 1061. *Demersos dare*, 508, 527.
Demersus, defossus ac oppressus, 28, 317.
Demetere caput ferro, 613, 987.
Demittere vallem, 175, 1015. *propius divitias*, 117, 163. *Demissus, in terram inclinat*, 229, 39. *Demissa est coma*, 394, 100.
DEMOPHOON *Thesi & Phaedra filius*, 254, 434.
Denarius numerus cur perfectissimus, 580, 502.
Denegare: Denegat fructum Ceres, 314, 49.
Dens degener, 258, 493. *Dircæus*, 354, 588. *infixus*, 674, 918. *Dente saevire*, 460, 1095. *Dentes avidi*, 43, 555. *inclusi*, 117, 161. *ferrari*, 740, 1935. *vulnifici*, 248, 346. *Densus fumus*, 334, 325. *faltus*, 136, 413. *Densa nubes*, 334, 327: 389, 21. *sepes*, 205, 360. *caligo*, 578, 472. *turba*, 63, 827. *umbra*, 514, 609. *Densum examen*, 355, 601. *Chaos*, 67, 861. *Densi Pleiadum greges*, 476, 96. *Densae tenebrae*, 173, 993. *silvae*, 51, 663. *umbrae*, 553, 94. *Densa loca*, 258, 506.
Denudare artus, 159, 763.
Dependere ex alicujus ortu, 283, 890. *Dependet manus lateri*, 346, 463. *coma auro effuso*, 122, 128.
Deperdere aliquid, 640, 386.
Deplangere bis septenos greges, 735, 1851.
Deplorare fatum, 456, 1026.
Deponere telum, 348, 501. *fulmen*, 667, 796. *jugum*, 68, 880. *animos*, 463, 1158. *justa*, 254, 429. *metus*, 369, 802. *spolia feræ*, 639, 374. *odia*, 34, 410. *arma primo impetu*, 562, 229. *comam falce*, 524, 722. *minas pectoris*, 675, 927. *cultus squallidos*, 448, 883. *sponte regna gravia*, 360, 678. *Deposita serpens*, 635, 302. *Depositis opem ferre*, 385, 1057.
Depositi, pro desperati, 385, 1057.
Deprecari, pro dissuadere, 188, 74. *Deprecantem quem*

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- quem videre, 791, 1322.
Deprecationum formulae, 266, 624.
 Deprehendere fata, 376, 916. Deprehensa culpa, 271, 719.
 Deprehendere cursu feram, 21, 224. Deprendit quies verba, 650, 333. Deprensus mare, 495, 345.
 Deprimere loca coeli, 718, 1570. horrentes comas, 448, 884. Depressus jugo bos, 333, 300.
 Deripere capiti insulas, 593, 693.
 Descendere arce 211, 446. fidus, 718, 1584. ad preces, 269, 669. aves, 723, 1654. ad antra Stygia, 286, 928. astris desertis in terras, 645, 468. Descendit anguis more vasti torrentis, 522, 695. Descendunt tela sine alite, 278, 818.
Desensus ad inferos pronus, 52, 677.
 Desistere propria officia, 256, 450.
Despectus, 494, 335.
 Deferere alia, 790, 768. regna, 189, 104. latius, 271, 714. sua regna, 505, 477. aulam altam, 758, 218. fuges, 364, 722. ima, 331, 280. conantem sequi, 118, 174. solam sedibus exteris, 479, 120. domum adulterorum, 610, 955. infaustum patrem, 182, 3. Deserit mentem quies, 708, 1429. Deseruit amnes humor, 313, 41. Desertus a pellice barbara torus, 559, 185. inter diem noctemque, 173, 991. pater, 490, 277. Deserta senecta, 95, 1249. rates, 28, 322. nox, 246, 310. Deserta latebrae, 522, 685. Deserta alia, 645, 468. vento vela, 577, 465. Deserta petere, 275, 777.
Desertor animi, 185, 44.
 Designare vias primas, 575, 429. oculis colla taurorum ad aras, 606, 899.
 Desilire in media Priami regna, 461, 1102.
 Desinere pro aliquo timere, 215, 520.
 Desistere coepto, 189, 103.
 Despectare alte, 153, 656. aliquem vertice summo, 347, 475.
 Desperare meliora lapsus, 250, 616. Desperat nihil, qui nil potest sperare, 482, 163.
Desperatio malorum maximum, 419, 425. ex desperatione nata non raro victoria, 482, 163.
 Despicere alas patrias, 659, 688. quem ex arce, 725, 1695. Despicens polo fidus, 276, 785.
 Despectus ensis, 773, 461.
 Despoliare prata, 275, 765.
 Despondere sibi conjugia, 392, 59. alieni sceptrum, 360, 670. Desponsa rogo Aemonio, 591, 640. cineribus Polyxena, 401, 195.
 Destinare locum vulneri, 193, 157. Destinatae victimae, 145, 545.
 Destituere quam, 757, 198. Destituit vota Deus, 439, 770. animus membra, 670, 841.
 Destringere: Destincta manu foeminea tela, 596, 734.
 Detegere viscera, 697, 1263. dolum, 129, 318. novos orbes, 498, 378. Detegit multa vultus trepidus, 130, 331. Detexit matrem timor, 432, 626.
Detendere tabernacula, 494, 335.
 Deterere: Detriti humeri, 680, 1009.
 Deterior aetas, 770, 417. Deterior nepos, 115, 134.
 Detestabilis umbra, 106, 23.
 Detestari, horrere, fugere, execrari foeminas, 262, 566.
 Detinere manes, pro animam, 198, 235. stellas polo cadentes, 551, 55. animum in luce, 95, 1258. Detineri inter mortis & vitae mala, 280, 841.
 Detrahare arma, 88, 1154. arma puellis, 347, 479. aures, 658, 661. aliquid velle, 710, 1465. spoliū corpori, 41, 544. cultus hostiles, 605, 881. patri invidiam odiumque, 410, 299. quam toris altis, 786, 687. Detrahi cantu, 254, 421.
 Detrectat manus nefas, 700, 1307.
 DEUCALION, Promethei filius, primus Thesaliae Rex, 457, 1039: 489, 257. ejus arca quo primum delata, 316, 227.
 Devehere alveo, 132, 355. Devecsta rate in remotum litus, 796, 875.
 Devincere feras, 620, 53. Devictus Alcides, 674, 910. Hercules, 685, 1101. Devictum Ilium, 550, 42.
 Devius polus, 296, 1092.
 Devorat nos tempus avidum, 417, 401.
 Devovere: Devota capita irae, 156, 712. Devotos neci ferro adinovere, 155, 694.
 Deus Delphicus, 326, 214. volans, 756, 172. placatus, 381, 1000. invictus, 650, 539. pronus, 287, 943. aequoreus, 561, 215. veridicus, 563, 255. sinister, 453, 983. ignobilis, 596, 739. lassus, 158, 736. prosper, 558, 172. melior, 278, 821. Alcides, 758, 210. bellicus, 583, 547. Thebis gravis, 360, 667. narratur toto orbe, 6, 39. describit officia, 256, 451. opifex, i. e. Vulcanus, 232, 189. noctis, i. e. stellae, 161, 791. potens mente, 238, 185. conditor mundi, 222, 655. veri praeses, 384, 1042. Dei Epidaurii numen, 292, 1022. Deum fingere, 238, 195. excutere, 600, 800. pectore excipere, 352, 198. Dii tristes, 47, 611: 683, 1065. infontes, 438, 753. hospites, 116, 148. superi, 455, 1004. cognati, 637, 329. saevi, 562, 230: 672, 879. leves, 588, 605. dubii, 608, 922.
 Dis

INDEX NOVUS

- Dii** faventes, 434, 669. propitii, lenti, 574, 403. penetrales, 329, 265. minantes, 156, 704. difficiles, 45, 578. fugientes, 167, 893. pallentes, 354, 583. ferales, 154, 668. asperi pugnacesque, 177, 805. homini missi, 628, 176. Piorum praelides, 180, 1102. an fuerint famuli, 36, 450. fallunt metum, 499, 396. non habent pacem, 620, 64. Deorum munus, 775, 492. summus rector, 635, 290. interpretes, 451, 938. clamor, 719, 1596. sator, 236, 157: 626, 1. regina, 757, 201. Odium, 374, 876. turba, 164, 843. coetus, 74, 962. regnator, 269, 671. regna tria, 690, 1164. placare, 652, 577. satiare, 324, 201. orare, 642, 400. obtestari, 574, 406. invadere, 501, 424. vereri, 772, 449. immites testari, 433, 654. placatos Grajis reddere, 586, 582. irarum pudet, 692, 1191. tuendos dare, 621, 87. placare alicujus capite 349, 510. rupto coelo decidere credere, 579, 486. nimium faventes metuere, 408, 262. nullos esse testari, 546, 1027. telum rogare, 671, 855. ferales comprecari, 526, 740.
- Deus**, miserorum adjutor, 489, 253. **Deus** nuptialis quomodo pingatur, 474, 67: 69. Deum pro Dea Poetae ponunt, 31, 385. **Dii** praesides, 31, 356. **Dii** conjugales, qui, 465, 1. **Dii** paterni, 194, 175. **Dii** leves pro fortuna mutabili, 386, 2. **Dii** simulabantur interdum audiri in scena, 741, 2. **Dii** cur per Styga jurare solent, 54, 712: 154, 667. **Dii** defensi, 36, 445. **Dii** utriusque sexus secundum Stoicos, 33, 385. **Dii** pro sideribus, 312: 188, 959. **Dii** quinam pro malis averruncandis invocare soliti, 790, 757. Deorum vulneratorum exempla, 43, 564. in rebus secundis colendorum nomina, 790, 757. Diis familiae prima in convivis libamina fiebant, 194, 175. Diis superis sub nascentis solis ortum; inferis sub occasum solis sacra fiebant, 351, 548. superis in aris extruendis, terrestribus in terra; inferis in terra effossis sacra faciebant, ibid. superis immolabantur victimae coronatae, 310, 137. superis sacrum abluebant manus, pedes, caput, totum corpus; inferis se tantum aspergebant, 171, 717. Diis inferis nonnisi furvae hostiae immolabantur, 352, 556. inferis quae fiebant contraria omnia erant ei ritui, quo fiebat superis, ibid. Deos non moveri, Epicuri & Protagorae, sententia, 135, 407: 179, 1092. tollebant Diagoras & Theodorus, 135, 407. Diis iratis fruitur, 5, 34.
- Dextera** ardens, 727, 1727. invita, 477, 104. victrix, 61, 800. iners, 584, 551. tremens, 727, 1727. Dexteram dare, 211, 450. expectare, 678, 977. Dextera aeterna, 679, 995. una perire sat est, 671, 870.
- Dextra** hostilis, 460, 1097. iners, 189, 91. tremens, 605, 890. supplex, 436, 709. rudis, 538, 915. trepida, 551, 50. victrix, 34, 408. ultrix, 69, 895. precans, 77, 1005. caede viri resperfa, 612, 977. peior scelere, 676, 951. Dextrae locus, 307, 1258. Dextrae parcere, 679, 1001. Dextram tremere, 727, 1719. intendere, 508, 532. abluere, 674, 908. inquinari, 710, 1454. intrepidam parare, 679, 999. pedibus admoveere, 435, 693. Dextras inhibere, 717, 1560.
- Dextra fidei pignus**, 488, 248: 32, 371.
- Diadema**, fronti donare, 149, 599.
- Diadema**, quid? 131, 346.
- Diarexis audax**, 514, 605.
- DIAGORAS** & Theodorus Deos esse negabant, 135, 407.
- Diana**, 131, 72.
- DIANA** venatrix, 252, 405. purpurei praefes, 466, 2. Iphigoniae immolanda cervam substituit. 802, 974. ioxiauga, arcitenens, 271, 709. ad Leonum venatione delectetur, 230, 60. ante Lucina dicatur, 466, 2. Hippolyto in Virbium mutato canos & aetatem addidit, 278, 823. Dianae inhospita ara, 802, 979.
- Dibapha**, 658, 664.
- Dicare** alicui locum, 157, 718. annos vitae coelibis, 241, 231. se jugis montium, 257, 487.
- Dicatus** alicui grex, 79, 1035.
- Dicax** Fescennius, 478, 113.
- Dicere** vera, 373, 866. verba ore, 436, 525. aliquam suam, 453, 979. Priamum felicem, 397, 145: 398, 157. coactam, 429, 573. visu & auditu horrida, 326, 223. Dixisse hoc pace tua liceat, 409, 276. Dici se Hesperum mirari, 601, 821. aliquid jubere, 350, 510. Herculem suum partum erubescere, 703, 1348.
- Dicta** haurire, 550, 31.
- Dictaea** arva, 602, 813.
- Dictamni** usum cervae docuerunt, 230, 60.
- Dictare** consilia mala voce blandiloqua, 566, 289.
- DICTYNNA** cur dicatur Diana, 531, 795.
- Διδόναι**, pro dicere, suggerere, 47, 614.
- Deducere** avidum pectus, 724, 1669. acies binas, 210, 424. Diducit variam ira, 539, 938.
- Diductus** Orbis, 24, 281. Diducta hiatu telus, 788, 725.
- Dies** moestus, 406, 240. tegnis, 500, 399: 610, 60. nuptialis, 638, 348. felix, 422, 470. prosper, 573, 402. lactus, 692, 1187: 765, 256. trepidus, 618, 23. extremus, 616, 315: 694, 1210. supremus, 415, 374. nobilis, 712, 1482. amissus, 179, 1085: 686, 1111. invissus, 63, 824. certus, 552, 61. scilus, 542, 985: 599, 791. purpureus, 734, 1838. re-

IN L. A, SENECAE TRAGOEDIAS.

- natus, 387, 10: 671, 861. lucidus, 263, 571: 326, 219. ardens, 726, 1700. volucris, 17, 179. insuetus, 50, 653. summus, *pro morte*, 330, 270. innubis, 632, 238. ortus, 399, 170. emeritus, 607, 908. veniens, *i. e. oriens*, 150, 613. praeceps, 577, 461. fervidus, 662, 723. ruptus, 160, 777. timendus, 535, 877. clarus, 438, 756. relictus, 529, 768. labans, 8, 60. inedius, 275, 766. par, 280, 839. nitidus, 299, 1145. cupitus, 280, 837. infandus, 665, 770. scriptus, 18, 190. hinc raptus, 152, 637. nolens, 167, 896. noxae confcius, 182, 9. Dies clara, 45, 586. laeta, 67, 875. enata, 656, 642. Alcidae summus, 691, 1171. Hymenaeo festus, 491, 300. fervet stellis, 645, 471. recessit, 167, 892. laxatur vere tepenti, 2, 8. praebet lumen, 51, 672. miseris malus, 507, 510. ortus vincit noctem, 399, 170. te solvet curis, 750, 78. datur exilio parando, 491, 295. lustris status, 439, 777. tonans fulmine excusso, 637, 326. solem sequitur, 500, 403. serenus tonat, 115, 263. clarescit, 13, 123. sedat metum, 154, 677. medius torret, 21, 236. vidit noctem, 645, 462. mundo venit, 685, 1103. nocte vicina dubius, 463, 1142. vergens in noctem, 162, 798. praefulget gemino sole, 595, 728. scelerum capax, 707, 1419. nobis metuenda, 799, 928. supremus mundo adest, 768, 392. precibus petitus, 786, 693. ab occasu nascetur ante, 637, 335. surgit alternis vicibus, 362, 689. nube densa oblitus, 389, 21. nulla moerore caret, 393, 77. primus dedit extremum, 381, 988. Herculem inveniet aut damnabit, 727, 1714. nulla hoc rapit, 486, 223. manus vestras quaerit, 527, 749. consumpta exigit horas summas, 744, 1987. summus Hectoris idem patriae fuit, 396, 128. thalami ultimus est futurus, 636, 395. substitit infra metas, 619, 45. hic faciet quod nullus unquam tacebit, 501, 423. unus eripit parentem utrumque, 708, 1424. ostendit stragem, quam nox fecit, 310, 5. ostendit damna noctis, 586, 578. Diem succendere, 712, 1487. pererrare, 722, 1632. pandere, 726, 1707. recipere, 599, 788. constituere, 275, 779. dimittere, 401, 197. expavescere, 336, 338. cernere, 287, 946. testari, 15, 151. terere, 49, 633. remetiri, 470, 31. quiescere ventis, 661, 711. mundo perire, 688, 1132. ferens Titan, 646, 488. orbi dividens Titan, 466, 5. & fortunam *qui* pariter esse, 623, 105. lactum ducere, 724, 1675. Phoebus parat, 525, 728. sol reducit, 6, 37. condere nubibus, 269, 675. occasus referet, 32, 374. mundo reddere, 551, 56: 745, 3. cedere sideribus, 787, 715. conterere vanis verbis, 438, 758. nocti jungere, 758, 224. celebrare festum, 170, 943: 172, 970. medium servare stellis, 646, 471. fugare retro & agere in ortus, 72, 941. Die aspersa dumeta, 15, 135. Dies optimi, 256, 450. transeunt, 134, 399. *Dies pro aere*, 722, 1632. *Dies hic inveniet*, 727, 1714. *Dies perpetuus sub plaga torrida*, 704, 1361. *Dies fugiens*, *i. e. occidens*, 150, 614. *Dies & noctis divisio apud Graecos, Hebraeos & Romanos*, 162, 798. *Die lucente umbris, Daemonis, furis vagari non permissum*, 114, 120. *Diespiter*, 664, 750. Differre amplexus, 49, 638. per populos, 274, 779. Differtur mors, 678, 978. Differens membra rota, 103, 8. *Differre fletus*, 90, 1175. *Distulit partem classis vis Africi*, 574, 415. *Difficiles Dies*, 45, 578. Diffugere e saltu, 294, 1052. Diffundere sanguinem in ora, 177, 1055. Diffusa vela, 464, 1166. *Diffusa ramos Pinus*, 351, 544. Digerere animas, 55, 721. Digerit luna umbras, 163, 826. Digerens tempora, 685, 1094. Digito notare, 458, 1052. Digiti marcentes, 478, 112. Digne deslere liberos, 93, 1228. eloqui, 154, 684. Dignus comitatus, 359, 653. morte, 374, 878. & poena, 801, 967. odio Junonis, 619, 38. Alcidae labor, 73, 957. e populo visus, 166, 876. Digna carina, 765, 335. Hercule mors, 712, 1481. rege conjux, 34, 413. Dignum stupris videri, 269, 684. haud esse morte facili, 304, 1208. Jove parere, 617, 9. Dignam victimam dare, 410, 308. Dignae Jove preces, 72, 926. Digna fatis verbera, 628, 184. Dilacerare manibus, 9, 76. suos artus, 669, 826. Diligere Iolen, 638, 353. natos affectu pari, 207, 383. Diligi Caesarem plus decet, quam timeri, 771, 457. Diligens manus, 508, 534. Dilecta Priami famulo concessa est, 638, 363. Diluere, *pro excusare*, 144, 512. *Diluvia quatuor celeberrima*, 457, 1040. Dimicare: Dimicantes viros prospicere, 448, 897. Dimittere gregem, 15, 140. superos, 167, 888. diem, 401, 197. pugnas infastas, 221, 642. tela manu, 650, 540. notas temporis miseri, 170, 935. Dimitti manu Getica visa, 668, 819. Dimissus odit omne quod dubium putat, 363, 702. Dimissa mora, 156, 705. Dimissi ignes, 349, 505.

Ppp pp

Di-

INDEX NOVUS

Dimissus post culpam odit, 362, 701.
Dimovere vocis moras, 264, 587.
Diomedes membra epulanda gregibus posuit, 461, 1108.
DIOMEDES *rex Thraciae*, 716, 1538. *ejus ab Heracle equis suis objecti historia*, 21, 227: 738, 1897.
Dionaeum, penultima brevi, 152, 641.
Dionaeus, 41, 552.
Dircaeus dens, 354, 588. *Dircaea loca*, 350, 531. *Dircaea moenia*, 625, 140.
Dirce sanguine turbata, 323, 177. *Dirce aret*, 313, 42.
DIRCES *fabula*, 71, 915: 916: 191, 126.
DIRCE *font. & amnis in Bacotia*, 71, 915: 916: 327, 154: 363, 714.
Dirigere iras, 193, 163. *gradum inviti*, 187, 62. *jaculum viribus*, 278, 813. *vulnera vicino*, 616, 160. *robur ferro lato*, 239, 50. *pedum gressus*, 191, 120.
Dirimere nefandos, 383, 1016. *superos*, 97, 1294. *insanum mare*, 583, 540. *vadum amnis*, 331, 185. *fidem pignore adstrictam*, 481, 145. *Dirimunt spumae mare*, 576, 441.
Dirimi plagis Oceani, 286, 931. *Dirimens rupes*, 311, 9.
Diripere: Diripitur ignis, 315, 65. *ardens Troja*, 388, 19.
Dirumpere: Dirupta cutis, 697, 1262.
Diruere Ilium, 406, 256. *urbes claras*, 794, 817.
Diruta moenia, 591, 652.
Dirutis jugis, 25, 283.
Dirus *Jupiter*, 47, 608. *Charon*, 60, 771. *va-por*, 111, 87. *maritus*, 592, 674. *pudor*, 691, 1176. *ensis*, 767, 370. *Sinis*, 706, 1393. *judex*, 392, 66. *cinis*, 318, 106. *exitus*, 514, 614. *Theiæus*, 300, 1164. *carcer*, 105, 16. *amor vitae*, 587, 590. *Dira vis*, 652, 568. *lampas*, 658, 671. *majestas*, 55, 722. *soror*, 676, 952. *Dira Stryx*, 154, 666: 579, 493. *comes*, 239, 206. *spes*, 134, 131. *Venus*, 761, 259. *mors*, 440, 783. *tabes*, 776, 512. *caedes*, 407, 255. *libido*, 289, 980. *Dirum malum*, 697, 1253. *genus*, 262, 564. *nefas*, 539, 931: 695, 1232: 703, 1350. *caput*, 124, 244: 796, 861. *chaos*, 306, 1238. *fremens*, 379, 961: 725, 1679. *Diri Manes*, 719, 1600. *tori*, 312, 20. *greges*, 732, 1790. *Dirae doloris mali artes*, 429, 582. *pestes*, 496, 355. *Dira fata*, 308, 1271: 562, 230. *naufragia*, 751, 128. *supplicia*, 216, 539. *mala*, 335, 330. *loci, scil. supplicii*, 91, 1221. *Diras manus fugere*, 677, 963. *Dira habere*, 419, 424.
Diras a Poëtis ex fallis fugi, 205, 358.
Dis horridus, 287, 951. *invisus*, 51, 664. *ava-*

rus, 61, 782. *ferus*, 516, 638. *contemptus*, 725, 1681. *domitus*, 7, 51. *Ditis avidi regna*, 597, 752. *populus, i. e. umbræ*, 313, 573. *famulae*, 11, 100. *umbrosi domus*, 526, 741. *numen implacabile*, 340, 395. *regia*, 54, 717. *evincere moras*, 693, 1199. *limen*, 436, 723. *feri vulgus exsangue*, 355, 597. *Diti datus*, 367, 770. *Ditem repetere*, 401, 198. *mala rogare*, 633, 268.
Dis, pro tumula, 419, 410.
Discedere, 9, 77. *a patre*, 186, 49. *in spatia*, 153, 649. *in partes*, 334, 322. *Discedere viam Tartari*, 686, 1119. *deas ultrices jubere*, 541, 967. *Discessit loco ira*, 519, 927. *Discedere timor*, 166, 882. *Discedens fretum*, 28, 321.
Discedere flere, 697, 1268. *amare*, 253, 414. *a matre*, 679, 991. *telum librare*, 723, 1657. *iras Herculis*, 437, 730. *imperia pati*, 34, 398. *amare conjugem*, 651, 555. *parere nutui Principis*, 795, 843. *& natos deâ moti*, 406, 242. *pati regium imperium*, 484, 189. *Didicit ferendo vincere*, 8, 70.
Discedere a, vel ex noverca, 303, 1200.
Discernere: Discreti tumuli, 315, 66. *Discreta ponere*, 526, 735.
Discernere sacra, quid, 717, 1559.
Discerpere: Discerpta membra, 109, 61.
Disceindere: Discissa membra, 489, 260.
Disciplinae militaris vinulum, 795, 848.
DISCORDIA, *Furiarum una*, 10, 93.
Discors Tiphoeus, 529, 773. *favilla*, 334, 323. *Erinnys*, 125, 251. *latex*, 54, 711. *Discordes fluctus*, 540, 941.
DISCORS *Dea*, 10, 93. *Furtis duplici significatione hoc nomen convenit*, ibid.
Discurfus stellarum, 273, 739.
Discutere tenebras, 167, 896. *fores*, 645, 458. *metum*, 369, 793. *noctem*, 474, 68. *nubila vultu fidereo*, 342, 409. *Discussa nox*, 637, 333. *nubes*, 726, 1707. *moles*, 695, 1239. *nix*, 323, 176.
Disjicere nubes, 416, 395. *Disiecta ossa*, 461, 1111. *Disiecta fluctibus ossa*, 433, 650. *Disiecta membra*, 307, 1256.
Disjicere, 204, 343.
Dispellere somnos, 421, 451. *duces*, 574, 415.
Dispergere: Dispersi Geloni, 347, 478. *Dispersa membra*, 306, 1246: 541, 963.
Displicere, 635, 304.
Disponere exilia, 223, 662. *supplicia functis*, 105, 15. *domos luce carentes*, 329, 256. *in ordinem disiecta membra*, 307, 1256. *vices anni*, 685, 1096. *Dispositum monile*, 658, 659. *Dispositi reges parant bella*, 208, 391.
Disse-

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

Dissepire, quid, 494, 335. *Disseptus mundus*, ibid.

Dissepta domorum saxa, 495, 335.

Difficere coecos sinus, 606, 896.

Diffidere: Diffidens mare, 114, 125.

Diffidere, pro procul esse, 356, 620.

Disimilis suo generi virgo, 188, 81.

Disipare comam furiam, 422, 468.

Diffors, 54, 711.

Disuadere misero mori, 675, 929.

Distendere manus alto, 91, 1212. fibras pulmonis, 695, 1222.

Distinguere acu, 658, 665. fontes duos, 490, 276. crinem manu docta, 448, 885. Distinguit aurum nitor gemmarum, 511, 574. Distinctum aurum, 146, 311.

Distrahere: Distrahit timor animum, 432, 642.

Distrahit Hippolytus, 297, 1106.

Disturbare: Disturbat Auster freta, 191, 1011.

Diu fit, quod saepe fieri non potest, 378, 948.

Divellere, 301, 1173.

Diversa irrogare, 40, 512.

Dives Arabs, 667, 793. Hydaspes, 656, 628. domus, 153, 649. sylva, 231, 68. unda, 346, 467. solum, 220, 608. quaerit tegi columnis, 258, 467. Divites Arabes, 524, 711. Divitia poma, 42, 532. Ditum pectora patent, 657, 648. Divites auro remove, 456, 1020.

Dives parvo quis, 494, 333.

Dividere praemia, 41, 525. nefandos, 383, 1015. vada, 113, 113. captas, 453, 981. mare, 623, 114. amplexus, 176, 1023. Urfas, 166, 869. agros populis, 260, 529. matrem in gregem, 452, 960. aethera a terris, 686, 1121. furorem in totam domum, 112, 101. Dividit partus toros, 642, 408. Dividens orbi diem Titan, 466, 5. Divisus ense virginis comes, 480, 132. in quinque ora Ister, 528, 763. Divisa praeda est, 574, 412. Divisum corpus, 159, 760. Divisum gravi ictu caput, 550, 45.

Dividere orbi diem, 466, 5.

Divitiae satis patentes, 627, 165.

Diurnae stellae, 72, 944.

Divus pater, 762, 286. Divus Augustus, 776, 505. Diva virgo, 443, 827. Diva, non miti generata ponto, i. e. *Venus*, 244, 274. Divorum pater, 757, 104. restor, 269, 680. factor, 383, 1028. Divos habere faventes, 150, 619.

Docere pietatem, 202, 311. mori, 22, 242. furorem, 644, 439. vias sceleris, 128, 312. nurus Thessalias, 649, 525. quid odia valeant, 635, 297. conjuges novas, 490, 279. aliquem condere vires, 531, 812. Docet timendum caesus Agamemnon, 608, 932. negare, qui timide rogat, 264, 594. Docui hunc cernere

nefas, 96, 1264. Doctus flectere membra, 85, 1125. Docta Musa, 569, 331. Mycale, 649, 525. moderandis frenis manus, 307, 1259. Docta fila, 570, 349.

Docere pietatem, 610, 956.

Dociles Cretes, 278, 814.

Documenta ferre, 387, 5.

Dodonaea quercus, 496, 349: 711, 1475.

Dolere, 33, 383. morte, 694, 1209. scelere praerepto, 180, 1104. cladibus regum, 542, 978. virum reducem, 586, 579. thalamis pudendis, 329, 260. plus lacro, 710, 1464. matrem vivere, 766, 361. ut lacri sumus, 644, 446.

Dolops gelidus, 624, 125.

DOLOPES, *populus Thessaliae*, 624, 125.

Dolor pertinax, 735, 1854. rabidus, 385, 1060. saevus, 5, 28: 699, 1182. segnis, 785, 675. primus, 168, 904. assuetus, 125, 255. excussus, 707, 1417. frendens, 53, 693. fractus, 674, 913. pressus, 758, 215. infelix, 591, 649. foemineus, 724, 1674. dubius, 509, 554. levis, 482, 155. malus, 429, 583. cruentus, 632, 233. immitis, 749, 53. nimius, 706, 1403. magnus, 644, 451. est furor, 707, 1407. cogit me ad verum, 372, 852. admissio major, 644, 445. voces abstulit, 726, 1711. contentus nulla poena, 635, 295. in tuto est, 98, 1302. in vultu processit, 631, 247. errat per omnes formas, 633, 252. fieri jubet scelus, 637, 331. languet, 636, 308. iratae nuptae potior hydra, 634, 284. gravior exsurgit, 472, 49. flecti negat, 449, 903. sibi ipse non facit finem, 440, 786. est malignus, 455, 1013. in vultu est, 555, 128. expromit vires, 395, 107. exundat, 377, 924. increfcit, 540, 951. solus domat Herculem, 707, 1407. cecidit incassum, 178, 1066. malum invenit, 126, 275. facit quidquid indignum aut ferum, 409, 282. incubat moestiae, 233, 99. ac voluptas invicem cedunt, 149, 597. gravat mentem, 281, 859. utitur ministro, 11, 99. surgens ex causa nulla, 170, 944. adigit invitam, 429, 579. vix frenos capit, 143, 496. jactat varie artus, 250, 366. in vultu est, 503, 446. quid non superare possit, 698, 1279. cecidit nobis, 721, 1686. non levat miseros, 252, 404. faciebat tela, 261, 549. auget & accendit semet, 510, 671. quaerit materiam, 538, 914. totus uretur, 732, 1792. constituet poenam in cives, 796, 856. Dolori finem facere, 269, 670. aliquem reddere, 264, 589. Dolorem frenare, 634, 277. cessare, 701, 1323. vincere, 708, 1429. pascere, 644, 443. lacrymas remittere, 724, 1668. vastum

Ppp pp 2 fo-

INDEX NOVUS

- fovere, 638, 352. Dolor cede pietati, 540, 944. ne propterea, 545, 1016. Doloze percita, 300, 1156. Dolores avidi, 439, 762. coeci 710, 1459. vincere, 758, 121. pellere, 100, 1321. pati, 757, 201.
- Dolor altus*, 758, 214. *pro amore*, 250, 366. *pro ira*, 503, 446. *injustus verum aestimator*, 427, 545. *gravissimus est, summum non tenuisse*, 169, 925. *Doloris praeteriti secura & jucunda recordatio*, 50, 655. *Dolorum levium fletus, ingentium stupor est*, 418, 412.
- Dolosa fassa*, 446, 857.
- Dolus callidus*, 360, 668. vincit Alciden, 703, 1353. in donis esse potest, 536, 882. & astus mentis maleficae, 438, 752. Doli testes amovere, 425, 492. vis est celanda, 652, 568. Dolum instruere, 279, 828. detegere, 129, 318. Dolo quem perimere, 644, 438. captae sorores, 489, 261. scepra violare, 327, 241. Doli blandi, 755, 158. semiferi, 677, 966. foeminei, 555, 116. implexi, 317, 101. cauti, 655, 611. cessant, 553, 87. Dolos struere, 710, 1468. necesse, 190, 119. scelera necesse, 456, 917. versare, 590, 631. matrum vincere, 429, 569. matris exuere, 403, 213. Dolis captus, 127, 286. nuptae jacentem cernere, 703, 1352.
- Domare*, 68, 888. & frangere, 5, 23. acuminas, 188, 78: 704, 1374. feras, 665, 752. profundum, 246, 307. animum, 253, 413. animos, 418, 419. Gelonos, 347, 478. flammam, 634, 276. Ulysses, 434, 682. feras, gentes, 785, 681. impios vinclis, 58, 749. prece indomitum, 102, 307. navitam conto, 60, 774. audacem malo, 413, 149. inquietam originem, 613, 1000. Iovem fulminantem, 651, 558. draconem morte foecundum, 602, 825. pectus ira concitum, 506, 506. mentem Herculis, 705, 1388. pectus igne vel saxo, 577, 928. *alicujus vires*, 692, 1184. Domat Herculem dolor, 707, 1407. Domari malis, 795, 839. Domitus gravi malo, 550, 518. infregit minas, 62, 802. Domita malo, 611, 959. Domita omnia, 720, 1612. frenis ora, 291, 1003.
- Domare se poenis*, 255, 439.
- Domina fide meliore rapta*, 468, 12. Dominam metuit famula, 600, 796.
- Domina, pro uxore*, 564, 263.
- Dominari*, 34, 395: 33, 384: 386, 2. aula, 719, 1590. libidinem turpi Venere, 770, 432. Dominans focer, 219, 597. regno capaci, i. e. *Pluto*, 50, 658. Dominanti licent honesta, 121, 214.
- Dominator impotens*, 90, 1181. aulae aetherae, 179, 1078. gregis, 293, 1039. freti profundi, 300, 1159. maris profundi, 466, 4. Dominus asper, 417, 405. vitae, 56, 740. profundi, 513, 597. Stygis, 651, 560. coeli, 757, 203. astrorum, 416, 388. mortis, i. e. *Pluto*, 43, 565. regni tenacis, 266, 625. regni tristis, 468, 11. ex parte, 128, 299. me traxit sine sorte, 449, 917. Domini pudet, non servitutis, 451, 989. Dominum prodere, 320, 143. pati, 260, 535. sequi, 454, 993. fortitur urna, 392, 57. egere canes, 366, 754. Dominos captis dare, 453, 974. eligere necesse, 453, 985.
- Dominus, pro marito*, 564, 263. *Domini, pro Regibus*, 478, 109.
- Domitare equos cursibus*, 256, 464.
- Domitio patre genitus Nero*, 760, 249.
- DOMITIUS** *Neronis pater Divus*, 760, 249.
- Domitor orbis*, 48, 619. profundi Tiphys, 515, 617. Lycurgi, 70, 903. freti, 465, 2. gentium, 775, 500. ferarum magnus, 744, 1989. malorum somnus, 81, 1065. curarum somnus, 552, 76.
- Domitrix maris vasti*, 442, 819.
- Domus laeta*, 608, 914. impulsu, 671, 884. Aetheria, 511, 570: 621, 92. lapsa, 95, 1250: 459, 766: 761, 269. patria, 29, 337. regia, 269, 667: 556, 148: 605, 875. funella, 308, 1275. incesta, 358, 645. festiva, 168, 902. cognata, 350, 513. Dardania, 447, 871: 604, 863. plebeja, 299, 1139. Pelopia, 548, 7. praepotens, 747, 38. tecta, 797, 889. aeterna, 306, 1241: 789, 751. coeca, 267, 649. silens, 48, 610. victa, 24, 278. clara, 186, 53. infamis, 236, 142. opaca, 516, 741. multiplex, 159, 524. aegra, 124, 240. lacera, 137, 432. florens, 255, 436. dives, 153, 649. quassa, 291, 996. excisa, 79, 1035. nefanda, 128, 80. ingens, 54, 717. prostrata, 87, 1143. pollens, 120, 190. Stygiae, 736, 1870. adulterorum, 610, 955. sonat, 392, 66. apparet, 61, 782. timenda est, 607, 916. aucta liberis, 374, 881. ora solvit, 51, 664. in me ruit, 120, 191. cum prole capta, 747, 14. una corripuit sorores duas, 268, 665. tota vix satis est, 632, 246. laeta suo parvo, 16, 160. simulacris attonita, 154, 676. dolis novercae capta, 755, 150. fracta crepat, 126, 263. eversa funditus, 607, 912. Pelopi & Tantalo pudenda, 551, 625. scelere parva, scelere linquenda est, 472, 55. tuta sine telo, 140, 468. in quo statu est posita, 665, 756. Atrei & Thyestae nobilis, 412, 341. nocte perpetua silens, 240, 221. unica afflictae, 421, 462. tota occidit, 536, 886. vertice

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- tice montis alti imposita, 138, 455. antiqui
 nemoris, 528, 766. conversa ad Austros, 152,
 642. muris altis nobilis, 197, 209. cuncta
 concidit, 631, 221. custode libera, 324, 194.
 late fumat, 388, 17. afflictæ solamen, 540,
 945. civium coetu viget, 361, 688. gazis
 referta, 505, 485. scelera sceleribus vincens,
 558, 169. cruore cognato laeta, 357, 627.
 Domum lugere, 592, 677. pervertere, 301,
 1167. fundere, 190, 1185. perturbare, 111,
 83. foci sternere, 636, 319. labentem re-
 situere, 756, 119. ex imo vertere, 542, 981.
 evertere, 596, 713. laetam contingere, 20,
 210. cumulare alto cinere, 481, 147. Do-
 mo cedere, 567, 303. Domus seræ, 416,
 527. summae, 314, 48. altae, 798, 898.
 immeritæ, 179, 1081. Domus Mycenæae,
 555, 121. Herculeæ, 49, 631. vivæ, 103,
 3. nimiae, 553, 84. delicatæ, 239, 210.
 Elysiae, 719, 1917. Phœbi utraque, 616,
 2. cunctæ, 261, 553. multivagæ, 42, 533.
 solatæ, 310, 4. superbae, 652, 569. luce
 carentes, 329, 256. curribus inclytæ, 114,
 123. Domos aperire, 15, 138. attollere,
 596, 729. petere, 464, 1165.
Domos coelitum sperare, 35, 438.
 Donare scelera, 381, 1001. moram supplicii,
 545, 1015. diadema fronti, 149, 599. miseris
 regna, 642, 412. matrem pace, 212, 416. *ali-*
quem terræ, 446, 852. Donari hostia tenera,
 471, 66. Donata multis salus, 362, 692.
Donare moram, 545, 1015. *Donare silentium*, i-
 bid. *Donare pro gratiam facere*, 198, 232: 212,
 456.
 Donator atrae lucis, 305, 1217.
 Donum breve, 274, 762. maris Indici lapis, 257,
 392. veniae in pluribus fuit mors, 675, 931.
 Dono dare corpus, 370, 814. Donum alicui
 trahi, 642, 409. dare iudici, 450, 921. ca-
 pere, 173, 984. peragere, 287, 945. Dona
 simulata, 589, 626. Arabum, 600, 807. pre-
 tiosa, 533, 844. votiva, 233, 105. matris,
 709, 1448. Bacchi libata, 334, 324. Chimerae,
 533, 828. Triptolemi, 280, 838. diris artibus
 tineta, 511, 576. clara rubentis pelagi, 658,
 660. influentis fortunæ, 145, 536. Dona
 capere, 572, 385. accipere, 723, 1648. *ali-*
cui ferre, 511, 575.
Dona cara & pretiosa munera conjiciebantur in rogos
amicorum, 308, 1273. *Dona, pro votivis dona-*
riis, 153, 659. *Donis capi Reges*, 536, 881.
 DORES in Siciliam colonias miserunt, 9, 81.
 Dorica fax, 574, 421. classis, 557, 163. Dori-
 cum genus, 582, 523. Dorici ignes, 589,
 612.
 Doris tellus tremens, 9, 81.
Doris tellus, pro Sicula, 9, 81.
 Dorsum pandum, 576, 450. Dorsum quem ferre,
 648, 504.
 Dotare aliquam felici thalamo, 447, 874.
 Dotale bellum, 215, 510.
 Draco magnus, 166, 871. morte foecundus,
 601, 835. sibilat, 61, 787. imbuat sagittas,
 37, 455. pomis divitibus praepositus, 42, 532.
Draco vigil, Hesperidum horti custos, 22, 239: 603,
 856. *Dracenis Cadmei, an Colchici dentes Jason*
seminaverit, 504, 472.
 Dryas quercum fugiens, 683, 1053.
Dryades, quænam, 276, 782: 783.
 Dubitare, 382, 1010: 254, 425. parere, 796,
 863. Dubito quæ pars sit tui, 307, 1267.
 Dubitat anceps memoria, 372, 847. Dubi-
 tans diu negare potest, 210, 442.
Dubitare, pro deliberare, 156, 715.
 Dubius fulgor, 51, 670. status, 316, 83. do-
 lor, 509, 554. sanguis, 124, 240. Titan, 607,
 908. gradus, 426, 522. vitæ, 15, 152. no-
 ÷te vicina dies, 463, 1142. ac minax rerum
 status, 567, 309. Dubia fortuna, 106, 33: 491,
 287. cervix, 599, 787. imago, 604, 874.
 salus, 325, 213. fames, 156, 711. lux, 229,
 41. aula quo pondus daret, 155, 697. quo
 gressus agat, 232, 244. Dubiae nil placet, 250,
 365. Dubium consilium, 551: 50. mare, 95,
 1233: 574, 407. tempus, 150, 606. fretum,
 127, 292. pelagus, 540, 942. Dubium haere-
 re, 213, 477. ætheris regnum facere, 689,
 1147. Dubii tori, 653, 585. Dei, 608, 930.
 Dubiae vices Martis, 221, 626. Dubia respon-
 sa, 325, 212. juga, 577, 457. mala plus tor-
 quent, 574, 420. Dubia pro certis timere,
 362, 699.
Dubius pro incerto, 310, 1. *Dubius sol*, ibid. *Du-*
bia quo caderet, 401, 206.
 Ducere secula, 164, 836. ensen, 377, 936. ra-
 tem, 375, 889. turmas, 591, 641. orbes,
 289, 74. pecudes, 624, 126. exequias longas,
 189, 95. coelum nebulasque, 245, 300. va-
 da torta, 590, 116. gregem, 427, 540. seni-
 um molle, 330, 270. diem laetum, 724, 1676.
 dextra munus, 590, 627. merum argento,
 168, 913. ad pacem negantes, 146, 559. ca-
 nem per urbes, 8, 59: 725, 1680. classem in
 saxa face, 585, 570. somnos impavidos, 657,
 645. latam sui ruinam, 711, 1630. *aliquem*
videndum terris, 446, 860. noctem querelis,
 250, 170. somnos caespate nudo, 259, 512.
aliquem in horrendum nefas, 111, 89. ævum
 per gradus, 256, 452. *aliquam in thalamos*,
 214, 505. sibi obvium iter, 161, 785. Hesper-
 ides, 214, 505.

INDEX NOVUS

rium pecus ad Ortus, 602, 839. Ducere colorem e genere inclyto, 30, 347. pensum, 201, 299. Ducit via ad Manes, 50, 648: 64, 835. Duxere rimas robora, 354, 575. Ducitur pompa morti, 319, 126. Duci praedam, 731, 1789. nuptam coelo, 348, 497. Duci in utramque pari affectu, 212, 461. Ductus gracilis limes, 492, 308. Ducta per longos timores, 495, 341.

Ducere provincias, pro fortiri, 329, 264. *somnos, pro facere*, 657, 645. *colorem*, 30, 347.

Ductor ignavus, 562, 236. gregis, 234, 118. gregis, *pro ariete*, 457, 1035. ducum Agamemnon, 550, 39. mille ducum, 614, 1007.

Dulcedo lucis, 580, 496.

Dulcescere: Dulcescunt maria aquis palustribus, 486, 213.

Dulcis sonus, 259, 514: 356, 612. quies, 134, 393. Dulce malum, 235, 134. munus, 264, 591. pignus, 439, 766. malum mortalibus additum, 587, 589. Dulce resonare lamentis, 455, 1010. Dulces modi, 587, 584. succi, 348, 494.

Dum, *particula Comitorum imperativis addita*, 543, 987.

Dumeta horrida, 625, 136. parva, 259, 516. Dumeta aspersa die rubent, 15, 135.

Dumi arti, 330, 277. comas auferunt, 296, 1094.

Duebus, *pro ambobus*, 187, 64.

Dupla objecta cur se ostendunt ebriis & entheis, 595, 728.

Durare odia, 582, 522. vitam, 731, 1775. in Venere turpi, 757, 190. Durat habitus, 633, 250. parentum rabies, 106, 28. Durant moderata, 408, 259. iurgia externis inimica, 146, 550. Durate manus officio lugubri, 307, 1261.

Durus labor, 128, 303. navita, 322, 168. malis vultus, 93, 1229. torus, 259, 521. Dura manus, 380, 986. series operis, 706, 1397. fors, 426, 524. virago, 592, 668. acerba fors, 290, 991. Durum jecur, 728, 1732. gelu, 166, 872. fatum, 67, 867. pectus, 190, 113. invisum & grave est servitia ferre, 449, 909. Durum passum meminisse dulce est, 50, 657. Duri affectus, 202, 310. Dura vincla, 50, 649. acquora, 42, 537. arbitria, 219, 596. frustra timentur, 138, 447. Duris lacta mista, 325, 208. Dura molles simulant, 281, 922. tolerare, 256, 464. Durior Aemo Getico, 698, 1280. saxo horrido, 698, 1272. terris Helices, 716, 1539.

Durus vultus Herculis, 698, 1274.

Dux majoris turbae, 651, 560. Thessalicus, 400,

181: 500, 415. Dux Thessalus, 414, 361: 647, 492. Aesonius, 475, 83. Cephalenum, 426, 518. impius, 760, 237. faevus, 234, 116. vitae natura, 257, 481. malorum foemina, 262, 559. astrorum, *i. e. sol*, 164, 836. Ducis fata, 763, 289. Ducem audisti miles, 795, 848. Duces clari, 785, 677. cuncti, 403, 208. vineti, 218, 572. cruenti, 56, 737. faevi, 719, 1589. motus impii, 795, 850. properant, 209, 419. Ducum tumuli, 448, 893. Duces dispellere, 574, 415. Ducibus uti, 385, 1061.

Ducum septem qui Thebas obsedere, & eorum qui eas defenderunt nomina, 203, 326: 208, 391.

Δουραὶν δόμον, Pelopeia domus, 105, 22.

E.

Ebrius gradus, 474, 69.

Ebur splendidum, 139, 457. signis asperum, 284, 899.

Ebur, pro eburneae statuae, 156, 702.

Eburnea fere fuisse Deorum simulacra, *ibid.*

Echo habitans cavis montibus, 395, 109.

Echo, *quid*, *ibid.*

Ἔχθρη ἀνάντων, 404, 223.

Ἔχθρη ἀδωγὰ δῶρα &c. 136, 414.

ἔχω, Latine, *teneo*, 48, 623.

Eclipsis causam veram docentes Athenis exusti, 176, 788.

Edax livor, 258, 493. vetustas, 350, 536.

Edere & enarrare, 459, 1067. carmen, 348, 499. suos artus, 127, 278. partu pignora pacis, 762, 279. certas viscerum notas, 337, 352. ignes sacros face luctifera, 533, 842. fagam per agros, 218, 562. Edidit Typhona tellus, 760, 239. Editus vertex, 463, 1149. stirpe regia, 203, 320. in auras, 48, 613. vultibus anguis, 364, 726. Edita arx, 767, 380. strages, 312, 30. Euryto virgo, 712, 1490. terra arma, 483, 169. Editum saxum, 450, 929. post Arcadas fidus, 276, 786. Editi male in lucem gnati, 377, 939.

Edere, pro narrare, 59, 760: 90, 1177: 152, 639.

Edere, pro dicere, 326, 222: 283, 894.

Edisserere, 611, 966: 721, 1617. Edisserere quo fato cecidit parens, 368, 788.

Edocere voce, 325, 211.

EDON mons Thraciae, 629, 190.

Edonae silvae, *ibid.*

Educere & extrahere, 11, 95. oculos, 194, 175. ferrum, 157, 723. populos, 355, 607. alumnos, 601, 810. Educat Eryx frondes, 355, 600. Eductus ultra nubes Othrys, 647, 494.

Eetion vidit sua regna capi, 404, 219.

E.E.

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- EETION**, *Andromachae pater*, 404, 219.
- Effari**, 35, 427: 574, 414: 265, 606. & pandere, 152, 633. aperte, 267, 640: 281, 859. quid sit, 334, 328. secum multa, 291, 1004. casus Herculeos, 720, 1607. mortis ordinem, 291, 999. facinus inusitatum, 200, 265.
- Efferrare**, 196, 206. Efferratus silvarum incola, 285, 923. Efferrata agmina, 792, 787.
- Efferre arma**, 96, 1271. gradus, 755, 160. lacrymam, 698, 1274. gradus testis, 785, 667. in apertum vultus opertos, 357, 622. pudibundum caput, 356, 619. gressum conjugis thalamis, 786, 691. vestigia plantis, 384, 1048. gressum arvis Pelasgis, 535, 870. aliquid in medium, 420, 437. quem focus paternis, 653, 581. alte sorte sua contentum, 767, 379. aliquid regno Colchico, 487, 225. lumen e venice summo, 585, 569. gradum sede Pelopeja, 536, 891. arcana in lucem, 46, 596. Efferrunt prospera animos, 563, 252. Elatus custos, 324, 195. Elati Hecubae partus, 396, 137. Efferrendus saepe, 308, 1274.
- Efferus laniatus**, 306, 1246. motus, 499, 385. Effera domus, 357, 626. caedes, 391, 51. Efferrum facinus, 200, 264. pecus, 234, 116.
- Efficaces preces**, 96, 1273.
- Efficere**: Efficat casus abominanda optata, 297, 1120.
- Effigies dolori par**, 633, 265. Effigiem stare marmore, 792, 794.
- Efflare ignes**, 173, 948.
- Effluere**: Effluit spiritus, 416, 396. Bacchus circa rictus, 173, 988. Effluunt optimi vitae, dies, 256, 451. facile dona fortunae, 145, 537.
- Effodere fibras**, 676, 947. Effossi oculi, 380, 973. Effossa viscera, 104, 10.
- Effraye**, *Graecis & Latinis strix*, 525, 733.
- Effrenus impetus**, 609, 944. Phoebas, 587, 588. conjux, 477, 103.
- Effringere limen**, 6, 47. corpus, 193, 159. animam stipite, 709, 1450.
- Effugere**, 43, 564. sedes, 359, 655. terras, 637, 323. superos, 111, 83. debitam necem, 432, 640. Effugit manus remus, 580, 609. currus aciem, 609, 945. Effugiant viscera manum, 339, 380.
- Effugium mali**, 242, 253. malis patet, 587, 592.
- Effulgere**: Effulgit mari Phoebus, 4, 25.
- Effundere arma**, 365, 732. pontum, 287, 957. verba, 168, 905. habenas, 256, 450. animam, 192, 142. totas opes, 521, 677. tibia modos dulces, 587, 584. Effusus fletus, 418, 410. cruor, 107, 44. sanguis, 357, 624. amnis, 337, 348. Effusa coma, 341, 403. turba, 563, 253. corpus vates, 599, 786. Effusum venenum, 674, 920. Effusi crines, 38, 472. sine lege, 342, 416. Effusae sagittae, 244, 284.
- Effundi equo**, 296, 1085. **Effusum aurum**, 122, 227.
- Egestas tristis**, 128, 303. turpis, 795, 833. exilii comes, 169, 924.
- Egredi**, 490, 269.
- Egregium specimen**, 188, 80.
- Egressus tentare**, 606, 893.
- Ejicere rates portu**, 558, 173. Ejecit cruor ferum, 384, 1041. Ejectus e matris utero, 37, 457.
- Εἰλιθνα**, *Diana*, 466, 2.
- Ejulatu quem gemere**, 665, 761.
- Εἰλιπται**, 227, 14.
- Εκείτης δειπνῶν**, *canis*, 353, 569.
- Εκασμυπάλει**, *insula*, 442, 820.
- Εκασόλας**, *Phoebus*, 238, 192.
- Elabi animam**, 452, 964.
- Eleus amnis**, 331, 285. Elea palma inclytus, 608, 919.
- EL EUS tonans**, 64, 840.
- Electra**, 608, 924.
- ELECTRA**, *prius Laodice dicta*, 608, 924: 613, 992. *eius luctus*, 749, 59.
- Eleusin**, *pro Eleusis*, 27, 302: 280, 838: 444, 843.
- Eleusinorum sacrorum majorum & minorum origo**, 233, 107.
- Elidere conditum**, 435, 688. mala, 698, 1270. hydram, 674, 918. fretum, 696, 1240. manu guttur, 20, 221. acre adunco cantus, 365, 735. Elisa nubes, 579, 495. Elifae ferae, 637, 340. Elifa gravi casu ossa, 461, 1111.
- Elidere leonem clava**, 695, 1235.
- Eligere dominos**, 453, 985. viam, 187, 65. vulnus, 384, 1038. domos delicatas, 239, 210. mortem longam, 378, 949. Eligitur Oeta, 671, 862.
- Eligere**, 159, 763.
- Eloqui impune**, 51, 661. digne, 154, 684. nomen, 370, 817. pudet fatum, 312, 19. monstrum vix quire, 663, 728.
- Eluere**, 271, 715. Eluet labem cruor, 283, 893.
- Elysius nemus**, 57, 744: 398, 158. Elysius claudere, 677, 956. Elysiac domus, 739, 1016.
- Elysius campus**, *ubinam sit & unde dictus*, 451, 944. *in Elysiis campo quemlibet fungi imaginem pristini muneris*, 57, 744.
- Emere cruore ventos**, 558, 170. Emptus ro-
gus, 576, 447.

Emer-

INDEX NOVUS

Emergere, 24, 279. *ad astra*, 24, 276. *solo*, 356, 609. *undis*, 753, 134. *Emersa freto spumante conjux*, 787, 707.
Emerere: *Emeritus dies*, 607, 908. *Emeriti curtus*, 162, 797.
Emeriri labores, 514, 611. *longinqua*, *clausa*, *abstrusa*, *diversa*, *invia*, 286, 940. *Eminus freta*, 711, 1477.
Emicare: *Emicat sonus fragore humano major*, 327, 232. *Emicuit umbra ducis*, 400, 181.
Eminere inter illustres viros, 773, 472. *Eminet turba*, 563, 254. *Eminens domus*, 138, 456. *Eminens forma*, 757, 199.
Emittere, 9, 80. *comas*, 252, 402. *telum*, 670, 853. *vocem*, 265, 603. *fulmen*, 269, 673. *noctem*, 688, 1132. *in orbem*, 678, 980. *feras silvis*, 377, 932. *manibus telum*, 98, 1297. *nervo telum*, 12, 119. *Titanas ardentis in quem*, 700, 1308. *in aliquem monstra maris*, 300, 1160. *Emissus Erebo*, 340, 394. *specu Tartari profundo*, 548, 2. *Emissa arundo*, 76, 993. *temere vox*, 751, 99. *Emissa nervo tela*, 724, 1659.
Emitti, *pro aperire*, 175, 1012.
Emoliri frictum, 578, 478.
Emori: *Emoritur seges culmo arente*, 314, 51.
En scelera, *pro ecce*, 279, 826.
En *ἐν δυνάμει*, 31, 352: 267, 640: 489, 249: 256.
En *ἐν τῇ αὐτῇ γυναικί*, 20, 212.
Enallage casuum, 689, 1138. *temporum*, 258, 510.
Enarrare & edere, 459, 1067.
Enasci: *Enata dies*, 656, 642.
Enceladus ferox, 728, 1735. *ferox surget*, 689, 1145. *fulmine victus*, 690, 1159. *Encelado Othrys pondus leve*, 689, 1140.
ENCELADO *giganti Aetna imposita*, 9, 80: 689, 1140.
ENDYMION, *Arias Lunae cursum primus invenit*, 276, 786.
Enecare: *Enectae serpentis virus*, 674, 916.
Enervis, *iners*, *ignavus*, 119, 176.
Engonasis, *stella Herculis*, 741, 1940.
Eniti utero pignora pacis, 800, 937.
ENISPE *insula*, 444, 841.
Enode latus, 351, 541.
En *ἐν πλάγι* *saltare*, 737, 1877.
Ensis impius, 213, 468. *agitatus*, 146, 555. *contactus*, 271, 714. *invitus*, 147, 565. *strictus*, 30, 344. *exactus*, 670, 845. *siccus*, 391, 50. *saevus*, 411, 312. *despectus*, 773, 461. *ferus*, 560, 208. *latet*, 72, 931. *per latus transfusus*, 690, 1166. *latus cingens*, 261, 548. *pectore receptus*, 158, 741. *paterna nece notus*, 190, 107. *in thalamis fixus*, 671, 869.

hic dicet, 283, 896. *exigatur per latus*, 560; 200. *multum sanguinis habet*, 177, 1043. *iste quid vult?* 300, 1157. *Ensis stricti ira*, 34, 405. *Ensem stringere*, 270, 706: 542, 970. *ducere*, 377, 936. *rapere*, 384, 1034. *utero condere*, 767, 370. *condere jugulo*, 789, 733. *tradere parenti*, 190, 106. *in vulnere abscondere*, 157, 722. *Ense militis cadere*, 800, 951. *Enses parati*, 265, 616. *infecti*, 208, 405. *in enses ire*, 644, 444.
En *ἐν*, *quid*, 498, 382.
Entheus gradus, 434, 674. *Enthea manu gnatos lacerare*, 357, 629.
Enthei quinam, 498, 382. *Entheis & ceteris curdaplâ objecta se ostentent*, 595, 728.
ENYO, *bellorum Dea*, 553, 82.
Eos summovet noctem, 655, 614. *contulit noctes duas*, 736, 1866. *Eois campi*, 318, 115. *genitrix primae lucis*, 163, 815.
Eoa unda, 658, 662. *terra*, 343, 426. *Eoum thus*, 333, 305. *Eoi finus*, 579, 483.
EPAMINONDAE *lucandi modus*, 556, 137.
Ephēbi, *qui nondum comam detondebant*, 66, 853.
Ephemeron venenum, 490, 270.
EPHYRE *Oceani filia*, 331, 282.
EPICURUS *Diis providentiam adimebat*, 135, 407: 179, 1092: 387, 2. *solem quotidie intrare & nasci credidit*, 163, 819. *spem & metum futurorum auferebat*, 416, 399. *illius de Luna sententia*, 273, 745.
EPIDAURI, *Aesculapii templo indyti*, 291, 1022.
Επιδοῦν, 512, 579. *Sophocles huic multum tribuere solebat*, *ibid*.
Episodia in Tragoediis, *quid*, 309, *.
Epithalamium, *in nuptiis quare cantatum*, 478, 108.
Επιτομή, *carminis genus*, 327, 233.
Epulae regia domo instructae, 605, 875. *parantur*, 551, 48. *Epulis locus*, 548, 11. *Epulis vacare*, 159, 760. *Epulas instruere*, 109, 62. *Epulari gnatos impia dape*, 176, 1034. *Epulanda membra parva*, 461, 1109.
Equitis Romani urbanum responsum, 482, 154.
Equestris pes, 208, 396.
Equitare campis Eois, 318, 115.
Equitatus levis, 217, 545.
Equus: *Equo hominem jungere*, 648, 505. *E-* *qui veloces*, 609, 942. *anhelantes*, 688, 1131. *pavid*, 294, 1055. *trepidi*, 690, 1163. *inobsequentes frenis*, 295, 1068. *Equos domitare*, 256, 464. *Equis coeruleis vehi*, 14, 132.
Equus bellator, *donum Neptuni Atheniensibus datum*, 233, 109.
Equus Duratensis seu Trojanus, *quid fuerit*, 589, 626. *Equo primum usus Amazonas*, 252, 400. *Equi*

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- Equi Trojanis fatales*, 590, 627. *solis flammivomis*, 470, 34. *carne humana alti*, 89, 1169. *E- quos an equas Rex Diomedes humanis carnibus pa- veris*, 21, 226.
- Ἠγεκλίδου supplices filii Tlepei*, 30, 347.
- Erasus ex animo tumor, 144, 520.
- ERASINUS, *Argolidis fluvius*, 568, 316.
- Erebus profundus, 321, 160. captus, 7, 53. E- rebi rector, 704, 1369. minae, 342, 410. claustra abrumperet, 700, 1311. deae scelerum ultrices, 801, 965. Erebo emissus, 340, 394. Erebo mitti, 350, 521. Erebi tristes Dii, 683, 1065.
- Erebus unde dicatur*, 400, 179. *pro toto inferno*, 7, 54. *infernaliū fluviorum infimus*, 93, 1224.
- Ereperet, 190, 112.
- EREGYNUS *Minyarum rex Thebanas infestans*, 30, 347.
- Eridani ripae, 629, 186.
- ERIDANUS, *infernalis fluvius*, 305, 1232.
- Erigere fractos, 27, 308. Trojam, 437, 740. jubam, 293, 1037. comam, 353, 574. ora in coelum, 46, 602. caput supra arbores, 365, 728. nebulas in coelum, 208, 395. Erectus stipes, 297, 1099. crinis, 661, 707. Erecta fama, 636, 317. vallis, 462, 1124.
- Erigere aures*, 61, 790.
- ERIGONE *seu Astraea Jovis & Themidos fi- lia, fides*, 165, 857.
- ERIMANTHUS *mons & flumen Arcadiae*, 21, 228.
- Erinnys saeva, 755, 161. torva, 354, 590. flam- misera, 75, 982. discors, 10, 93: 125, 251. ultrix, 761, 263. urit superbos, 553, 83. E- rinnyn sequi lampade, 658, 672.
- ERINNYS *furia*, 655, 609. *Erinnyes tres, unde natae*, 553, 83: 799, 913.
- Ἐρικ, furia*, 11, 93.
- Eripere, 136, 428. sibi, 677, 967. natum, 421, 452. decus, 678, 989. vitam, 193, 152. scelus, 681, 1030. nefas oculis, 151, 625. alicui mortem, 189, 102. nomen freto, 375, 898. se retinenti, 143, 503. se iugo, 296, 1084. alicui lacrymas, 198, 240. coelum & sidera, 287, 956. vindicem malis, 702, 1335. alicui comitem, 186, 53. alicui praemium, 454, 998. *aliquem alicui*, 20, 503. fatum quid posset, 732, 1809. cui Herculem, 678, 987. innocentem fortunae, 377, 934. terris Her- culem, 676, 941. *quid gradu citato*, 641, 390. regi spiritum, 411, 328. Eripit spiritum ti- mor, 78, 1023. dies parentem, 708, 1424. Eripuit regno fortuna, 486, 219. Eripe te hinc, 506, 293. Ereptus conjux, 613, 1003. locus prosperis rebus, 419, 424. thalamis hor- ridis, 477, 102. Erepta Jovi fax, 672, 881. tibi laus inclita, 672, 882. pelago mater, 766, 361. Ereptum polo lumen, 179, 1086. te mihi casus tenet, 428, 557. Erepti manes, 305, 1218. rogis ignes, 374, 874. Erepta pe- ctoribus exta, 159, 755.
- Eripere malis aliquem*, 702, 1334.
- Ἐρις, morbus*, 323, 187.
- Errare vagum, 639, 365. urbibus, 17, 163. per urbes, 617, 16. thalamis, 215, 515. locis, 322, 173. per plagas, 36, 452. per regna, 124, 237. per agros, 297, 1105. per orbem, 643, 417: 679, 998. per ignotas urbes, 469, 20. cursu incerto, 15, 144. exulem, 518, 657. vivis exemptum, 378, 951. merere, 672, 888. ut exulem, 207, 372. inter juven- cos, 156, 708. tremorem per artus, 661, 706. Alcidem medio vado, 648, 508. super- ris mistum, 198, 236. innocuum aperto ac- there, 258, 501. fulmen non potest in nos, 508, 537. hydram visceribus credere, 703, 1360. in umbris Elysii nemoris, 398, 159. Erro ut profugus, 219, 586. Errat dolor per omnes formas, 633, 253. acies luminum, 79, 1042. turba bustis emissa, 154, 671. ante o- culos imago caedis, 127, 282. Errant Cad- meides impiac, 58, 758. Erravit Xanthus va- do cruento, 400, 187. Errans vacca, 364, 720. Phaëthon, 670, 854. rota, 659, 681. gradus, 182, 4. huc atque illuc ventis, 571, 370. Errantem retinere, 670, 837. Erran- tes coloni, 245, 289. Errantes partes, 307, 1257. aquae, 331, 284. aquae, *pro flexuose fluentes*, 220, 606.
- Errare, pro oberrare*, 127, 282. *de fluvii flexuo- sis*, 52, 683. *pro subesse*, 141, 473. *Errat hic scelus*, 91, 1193.
- Error gravis, 770, 428. avius, 428, 563. coe- cus, 83, 1096. nocens, 673, 900. ancipitis viae, 368, 778. a culpa vacat, 678, 983. ob- tinuit saepe locum sceleris, 94, 1238. facit nocentes adhuc invitos, 211, 451. Erroris ne- fas, 672, 885. supplicia exigere, 216, 539. quoque poenae petuntur, 217, 554. Errorem explicare, 367, 773.
- Erubescere ad illos ire, quos vicimus, 726, 1707. Herculem suum partum dici, 703, 1349.
- Eruflare, 168, 911.
- Erumperet: Erumpit oculis ignis, 249, 364. so- nus nullus, 728, 1731.
- Eruere, 76, 925. ferrum, 770, 417. lumina, 194, 179. fata, 332, 297. cuncta funditus, 425, 685. *aliquem ex silvis*, 205, 358. pa- triam ferro, 217, 555. funditus busta, 433, 663. arcana pectore condita, 429, 580. E- rue-

INDEX NOVUS

- ruere vias, qua voces meant, 198, 219. E-
rutum in medium dare, 432, 629.
- Erycina, Venus ab Eryce monte, ubi colitur*, 239, 199.
- ERYMANTHUS**, mons & flumen *Arctadiae*,
21, 228.
- Erysipelas, morbus*, 323, 187.
- Erythraei*, 132, 373.
- ERYTHRA**, *Persei & Andromedae filius*, 132,
373.
- Erythraeum mare unde dictum*, 132, 373.
- Eryx frondes educat*, 355, 600.
- ERYX**, *caestibus ab Hercule victus*, 38, 481.
- ERYX** *Siciliae mons altissimus*, 239, 199: 523, 707.
- Eos & Asius*, 244, 275.
- Escendere** struem, 190, 112.
- Escendere*, 4, 21.
- Esse*, pro *frui*, 5, 34.
- Esse** licere, 618, 30. satis praesidia, 734, 1830.
sub dolore, 195, 189. in culpa, 362, 701. in
manu materna, 428, 356. inter aliquos, 39,
488. intra Tartara, 74, 1012. in amplexu
patris, 172, 976. commune mihi cum popu-
lo, 32, 382. Est super, pro *superest*, 307, 1254.
Erit omnium pretium mors, 702, 1336. sit
ratio, sit natura, sit dirus furor, 262, 367. fu-
turus iudex, 57, 745. Hector, 428, 351. fu-
turi luctus signa, 171, 937. futuri certus &
pessimus auctor somnus, 82, 1071. futurum
funus, 598, 772. futurae spes, 491, 286. fu-
tura canere, 518, 656.
- Et hic & ille, pro *uterque*, 91, 1103.
- Etesiae venti aestivi*, 115, 127. *venti & constan-
tes*, 115, 129. *venti Navales ideo dicti*, ibid.
- ETEOCLIS** & *Polynicis interitus*, 33, 389.
- Evadere**, 184, 901. metum, 99, 1304. ad su-
peros, 45, 583. genus mortale, 708, 1433.
gradu attonito, 520, 676. diem conscium,
381, 1001.
- Euboica vada**, 32, 378. tellus, 666, 775. Eu-
boicum mare, 622, 103. litus, 670, 839.
- EUBOEA** *descriptio*, 666, 775.
- Euboea*, 405, 124.
- Evehere**: *Evehit fortuna opes humanas*, 408, 260.
Evexit furor equos quacumque, 295, 1070.
- Evellere** cor, 193, 160. manibus, 638, 346.
- Evellens** comam luctus, 354, 592.
- Euenos** vagus per campos, 647, 501.
- Eventus** geminus, *felix an infelix*, 325, 207.
- EUENUS**, *Aetoliae fluvius*, 647, 501. *Eueni
fabula*, 654, 391.
- Everfor** decoris, 283, 894.
- Evertere** domum, 596, 733. domos, 798, 898.
regna, 794, 816. urbem, 217, 557. & ster-
nere omnia, 500, 414. *Everfus ager*, 72, 934.
cardo, 166, 876. *Everfa funditus domus*, 607,
912. urbs, 390, 41: 425, 493. ferro effigia,
792, 797. Troja, 409, 285. *Eversum colu-
men*, 387, 6. infimo solo pelagus, 578, 475.
Everfi Theutrantis domus, 38, 477. Phry-
ges, 447, 863. *Everfae rates*, 614, 1006. E-
verfa saxa, 76, 998. *Everfis metum deesse*,
419, 431.
- Evincere** jura Stygis, 43, 558. moras Ditis, 693,
1199. Herculem, 651, 562. quidquid ob-
stat, 137, 440. *Evincit arbor nemus*, 256,
457. *Evicit gener precibus*, 484, 184. *Evi-
ctus ignis*, 742, 1967. lacrymis, 505, 491.
Evicta malis, 798, 902.
- Evincere*, 137, 440.
- Evitare** Veneris nefas, 285, 913. hostium ma-
nus, 607, 911.
- Eumenides** a fundo excitae, 9, 86.
- Eumenides, quatenus*, 468, 13: 679, 1002. *Athe-
niensibus dictae Dii omnia*, ibid.
- Eumenides*, 405, 224.
- EUMOLPUS** an fuerit *inventor sacrorum Eleu-
sinorum*, 233, 107.
- Evocare** soles, 654, 597. Herbas vernas, 216,
12. aquas nubibus ficcis, 528, 734. serpen-
tum genus, 523, 705. *Evocandus plagis no-
ctis aeternae*, 340, 393.
- Evolare** praepeti cursu, 295, 1061.
- Evolvere** secum foemineos dolos, 555, 116. se-
cula tarda celeri rota, 328, 152. orbes a re-
dice vulfos, 379, 967. *Evolvit mundus vices
certas*, 500, 402.
- Evolvunt*, 473, 58.
- EURIGANEA**, mater *Eteoclis & Polynicis*,
200, 274.
- EURIPIDIS** *Hercules furens*, 1, *. *eius lau-
des*, 224, *. *perpetuum vitium*, 125, *. *Euri-
pidem in Medea*, sequitur *Seneca*, 465, *: 510,
555: 511, 573.
- Euripus** instabilis, 666, 779. semper properans,
444, 838.
- Euripus fretum reciprocum inter Atticam & Euboeam*,
32, 377: 378. *quoties reciprocetur die ac nocte*,
ibid. 666, 780.
- Europa** Tyria, 2, 9. rapta, 790, 765. Euro-
pae ultor, 560, 205. *Europam malis affligere*,
565, 274.
- EUROPAM** *specie tauri Jupiter rapuit*, 241,
303: 363, 712: 790, 766.
- Eurotam** repetere, 565, 281.
- EUROTAS** *Laconiae fluvius*, 191, 127. unde
dicatur, 568, 317.
- Eurus** Phoebeus, 658, 666. mare sapiens, 132,
360. expulit Zephyrum, 623, 114. Orien-
tem movet, 579, 482. solvit nives, 661, 729.
Euro Zephyrus adversus, 578, 476. Euros,
No-

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

Notos excipiant culmina, 298, 1129.
 Eurybates regi fidus, 573, 391.
EURYBATES, *præca Agamemnonis*, 573, 391.
 Eurydice, uxor Orphei, 44, 571. Orpheo red-
 dita, 685, 1087. Eurydices colos consumptas
 Deae suppleat, 684, 1084.
Eurydice, uxor, 231, 65.
 Eurystheus, 642, 404. imperando fessus, 9, 78.
 cruentus, 743, 1973. Argos tenet, 732, 1800.
 regnat in otio, 41, 526. nullus jubet, 38,
 479.
EURYSTHEUS *Mycenarum rex*, 79, 1038
cur septimo mense uatus, 64, 830. *Herculem ad*
difficillima obenda adagit, 5, 35. *ab Herculis*
filii uictus, 743, 1973.
 Euryti lares victi, 622, 100.
EURYTUS *Oechaliae Rex*, 713, 1490.
Euxinus pontus cur ita dicatur, 471, 44 : 552, 66.
eius aquae cur dulciores, 485, 212.
 Ex hoc die, 144, 510. Ex te, 95, 1252.
 Exaequare duos impares, 221, 630.
 Exagitare manum monstis, 41, 528. viscera,
 174, 999. Exagitat me furor, 130, 339.
 Examen densum, 355, 601.
 Exanimis iole, 638, 349. tumulto datus, 430,
 604. Exanime corpus, 710, 1461. Exani-
 mem petere, 606, 904.
 Exanimum corpus, 263, 885 : 178, 1059.
 Exardere, 118, 171.
 Exarmari, 213, 482.
 Exaudire preces, 267, 636. verba, 301, 1175.
 questus-tristes, 746, 13. sonos remotos, 113,
 114.
Exaudis litus longe remotis sonis, *ibid.*
 Excedere solis vices, 619, 44. modum, 376,
 909. penates suos, 312, 23. odia, 692, 1189.
 ferat, 633, 260. rebus humanis, 257, 469.
 ultima coeli sidera, 166, 866. Excedit pietas,
 125, 249. Excedunt letum, lues, mors, la-
 bor, tabes, dolor, 359, 652. Excessit, abiit,
 609, 944.
 Excelsus vertex, 29, 335. stans pavere non de-
 sistit, 138, 447. Excelsum solium, 448, 886.
 nemus, 400, 173. Excelsi procures, 117, 546.
 Excelsae trabes, 154, 674. Excelsa domus te-
 cta, 542, 973. Excelsa in praecipiti locare,
 552, 59. Excelsissimus coelitus, 168, 911.
Excelsa quae videntur, praerupta sunt, 151, 603.
 Excidere, 416, 714. Excidere alicui, 510, 561.
 cui, 702, 1332. Excidere sibi bene, 264, 590.
 Excidit Titan, 690, 1163. Achilles, 402, 104.
 quidquid licet, 618, 357. Excidit regnum
 fratribus, 106, 32. Excidit coelo dies, *i. e.*
sol, 108, 51. clava ex humeris, 37, 466. vim

stupri passa, 639, 367. Excidunt ignes, 579,
 494. odia animis, 144, 511. Excisa domus,
 79, 1035. Excisa Pergamum, 388, 14.
 Excidere, 106, 33. *Excidere equis lassus*, 690, 1163.
 Excire : Excitus sorte, 331, 288. Exciti som-
 pedes mente pavida, 296, 1082. Excitae Eu-
 menides ab imo fundo, 9, 86.
 Excipere aliquem, 435, 700. lacrymas, 750, 75.
 conjugem, 675, 937. imperia, 6, 42. prima,
 209, 406. sietus lacerosque crines, 441, 800.
 ferrum & ignes pectore, 562, 232. verba aure
 patienti, 31, 361. victurum cinere, 425, 502.
 voces aure sollicita, 431, 617. renatum diem,
 387, 10. alicujus vocem, 110, 80. thalami
 secreta, 370, 805. ore flammam, 202, 316.
 tabum vulneris dextra, 649, 520. adventum
 & vultum viri, 282, 865. supra corpus tecta
 & templa, 97, 1289. *aliquem paterno sinu*,
 491, 284. Excipit classis mare, 574, 408. Ex-
 cipiunt juga alta ventos, 311, 8. Excipiunt
 culmina Euros, 298, 1129. Excipiens fulmen
 Jovis Mimas, 705, 1384. Exceptus gladio,
 116, 144.
Excipere Deum, 332, 298.
 Excitare animum, 27, 315. languentem, 517,
 902. ruinas in cinerem datus, 457, 740. Ex-
 citatae ferac, 233, 110.
 Excoquere mentem, 12, 105.
 Excubitor defendit somnos, 139, 458.
 Excutere sagittas, 75, 989. quietem, 789, 714.
 sensum, 706, 1403. gemitus, 706, 1394. ma-
 num, 669, 820. fulmen, 583, 536. somnos,
 752, 123. reos, 45, 580. diem polo, 686,
 1111. sinus telluris, 633, 267. Deum, 600,
 800. manibus faces, 470, 27. magnifica ver-
 ba, 429, 575. sitim ravidam, 684, 1077. vin-
 cula patri, 689, 1142. fidem flamma, 375,
 862. ferrum fratribus, 208, 404. ignem di-
 gitis, 478, 112. Excudit membra pavor, 548,
 5. Excussit Phaëtona currus devio polo, 296,
 1092. timor curam perempti, 328, 244. Ex-
 cuti cupere, 213, 468. Excussus dolor, 707,
 1417. chalybs, 721, 1627. Excussa manu
 sagitta, 210, 429. Excussum fulmen, 637,
 326. flagellum, 541, 961. manu fulmen,
 616, 1. Excussi artus, 661, 706. Excussae
 catenae, 154, 669. Excussa silvis poma, 259,
 515. tecta, 680, 1016. tela, 41, 517.
Excutere somnum, 421, 457. *Deum*, 332, 298.
fulmen, 705, 1384. *Excussus mentem*, 12, 107.
 Exedere artus, 695, 1226. viscera, 549, 27.
 Exedit artus virus, 674, 914. Exesus mons,
 443, 831. Exesa rupes, 205, 359. Exesum
 antrum, 110, 75. Exesae partes, 188, 72.
 excesa illa, 598, 764.

INDEX NOVUS

- Exemplar** deest matribus, 735, 1853.
Exemplum ingens, 203, 320. **Exemplum** operis sui horrere, 406, 241. facere, 362, 698.
Exemplo patris, 699, 941. **Exempla** te manent, 34, 395. **animum** firman, 799, 919.
Exempla referre, 798, 840. vincere, 651, 554. facinorum appetere, 204, 331.
Exemplum in ingens, 203, 320. **Exemplum quomodo libri soliti sint corrumpi**, 565, 281. **Exemplis homines melius docentur**, 121, 213.
Exequi iussa, 650, 518.
Exequiae longae, 189, 95. cadunt circa funus, 315, 63.
Exercere manus, 117, 166.
Exhaustire: **Exhausta** turba, 594, 702. **Exhaustum** genus, 257, 470.
Exhibere crimen, 270, 691. quod potest reddi, 670, 844.
Exhibere, verbum iudicum, 436, 704.
Exhorrere, 158, 744.
Exigere debitum, 194, 171. ferrum, 544, 1006. mortem, 193, 158. corpus, 158, 740. supplicia, 270, 706. poenas, 189, 92: 514, 616: 677, 970: 710, 1471. secum, 427, 546. horas summas, 744, 1987. poenam morte, 613, 995. supplicia erroris, 216, 539. causam timoris, 137, 434. ferro spiritum, 383, 1027. ferrum in *aliquem*, 480, 126. de quo supplicia, 732, 1794. aevum carcere, 613, 988. **Exigit** par odium culpa, 644, 445. **Exigunt** adversa fidem, 608, 934. **Exigatur** ensis per latus, 560, 100. **Exactus** ensis, 670, 845. **Exactum** satis poenarum, 409, 286.
Exigere, pro probare, experiri, 609, 934.
Exiguus imber, 337, 348. sanguis, 591, 657.
Exigua pars, 606, 902: 702, 1344. nubes, 577, 461. **Exiguum** tempus, 274, 762: 427, 542: 491, 291. **Exiguum** hoc est mihi, 177, 1053. **Exiguus** lar, *pro parva domo*, 219, 594.
Exilis Isthmos, 29, 336. **Exilis** anima, 385, 1055.
Exilium trepidum, 169, 923. cerbero ignotum, 93, 1224. ulterius latet, 93, 1225. tibi melius quam reditus, 221, 617. **Exilio** dare, 486, 220. **Exilium** pati, 800, 938. urgere, 140, 948. jubere, 798, 900. **Exilio** longo fessus, 213, 466. **Exilia** nocentum, 10, 93. fregerunt submotos procul, 773, 464. mihi haud nova sunt, 566, 302. **Exilia** disponere, 223, 662. **Exiliis** graviora sunt regna cum scelere, 221, 625.
Eximere poenam, 796, 857. *aliquem* sorte, 453, 977. **Exemptus** vivis, 378, 950.
Exitium decus, 198, 237.
Existere gemitum flebilem, 705, 1379. Deum vindicem, 761, 256. **adartes** solertem, 769, 408.
Existere, pro apparere, conspici, 158, 741.
Exire sinu immenso, 633, 262. Mycenae, 611, 967. undis, 648, 507. ultra mala, 196, 199. utero, 541, 955. decet, 491, 281. **Exit** fumus rectus, 160, 774. **Exiturus** aeterna domo, 306, 1242.
Exitium ac lues generis, 31, 358. sacri juris, 374, 876. **Exitio** pari dari, 544, 1001. mittere Doricum genus, 582, 523. dati cives, 219, 579. in **Exitium** omnia rapere, 204, 342. senis armare natus, 538, 913. *aliquem* trahere, 507, 513. *aliquem* petere, 542, 972. **Exitia** insolita, 305, 1221.
Exitus dirus, 514, 614. maturus facilisque, 439, 600. belli quaeritur non causa, 34, 407. **Exitum** dare, 565, 282. dabit casus, 235, 118. manibus negare, 605, 888. habere, 661, 714.
Exoleta memoria, 370, 821.
Exonerare latus ense fessam, 574, 423. **Exonerat** Bacchus curas, 255, 445.
Exoptare ora, 172, 978.
Exorare, 271, 713. **Exorant** te mala publica, 204, 348.
Exoriri: **Exoritur** labor, 15, 137. **Cyclas** nova, 292, 1021. jubar moestum, 310, 2. **luctus** novus in ipso luctu, 315, 62. **malum** majus e magno, 419, 427. **Exortum** est malum per orbem, 770, 426.
Exornare comas, 70, 912.
Exosus nomen foeminae fugit, 241, 230.
Expavescere cuncta, 312, 27. diem, 336, 338.
Expectare dexteram, 678, 977. diem, 559, 193. viscera, 117, 100. sobolem Principis, 756, 181. **Expectant** praemia reducem, 137, 441.
Expedit arma, 179, 1084. **amplexus**, 174, 1004. in planctus brachia, 735, 1860. **Expedit** victori reducere pacem, 32, 368. **Expediti** sinus, 251, 390.
Expellere solem, 166, 881. **Notos**, 640, 381. aestus, 81, 1089. diem, 63, 814. **reges** urbe, 763, 294. facinus mente, 237, 169. decretum mortis, 675, 928. sororem regia, 360, 671. *quem* coelo, 566, 297. **superos** templis, 760, 241. **omnia** ex animo, 510, 557. **Expellit** Alcides conjuges, 643, 451. **Expulit** Boream Africanus, 623, 113. me hic paternis regnis timor, 312, 22. **Expulsus** fal, 192, 1027. spiritus, 168, 905. pudor, 537, 900. *sub*, 215, 512. **Expulsa** nox, 310, 1. thalamis soror, 798, 910. **supplex**, sola, deserta, afflicta, 485, 208.
Experientia certior est *assimilatione*, 8, 68.
Experiri libet, 662, 719. noctem, 360, 975. **manum** sacram, 240, 227. **linguas & ora** vocis

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- cis ignotae, 365, 737. Experta novas leges
fatorum, 594, 707. Experto credere, 110,
81. Experti casus, 507, 519.
Expertum robur, 8, 68.
Expers juris gens, 461, 1106. somni, 17, 165.
sui, 434, 675.
Expetere reditum, 369, 795. praerupta, 187,
63. audire, 283, 895. consilia tuta, 554,
108. Thebas regere, 217, 556. alienum li-
men, 469, 21. facta & solita, 407, 249. *ali-*
quem poenae letoque, 489, 256. *aliquid* nos-
se, 350, 514. Expetunt fata sobolem, 426,
528. Expetitur litus, 573, 401. Expetitur
diu accipere, 176, 1021. Expetiti complexus,
144, 509. Expetita spolia Phryxei arietis,
504, 471.
Expiare iram, 796, 859. caedem exilio, 316,
217. scelus poena, 193, 168. minas noctis
& somni, 790, 758. crimen morte, 517, 647.
Oceano scelus, 271, 718. scelus numinum im-
perio, 318, 147. manus caede manantes, 71,
919.
Explere corpus, 297, 1110. nefas, 40, 500. vi-
ces, 676, 948. jejunia, 109, 65. lumen ful-
minibus, 179, 1082. Expleta fata, 430, 605.
Explicare alas, 322, 165. errorem, 367, 773.
monstra, 192, 137. latus, 162, 809. rerum
statum, 567, 309. mare turbidum, 645, 455.
arma longe lateque, 221, 618. comam in au-
ras, 334, 311. celerem cursum, 291, 1000: tur-
bam malorum, 521, 678. caput per artus,
700, 1293. Explicant se fata, 371, 832. se
odia, 119, 323. se fata nostra, 711, 1472.
Exponere seriem caedis, 459, 1065. Exposita
rostris capita, 776, 510.
Exportare pedem e regnis, 484, 180.
Exprimere animam, 337, 344. quid grave, 773,
458. preces ab invitis, 775, 494. sanem ser-
pentium, 325, 732. Exprimunt saxa in coe-
lum mare, 92, 1213. Expressa vox, 330, 529.
Expressum cerebrum, 461, 1116.
Expromere, 451, 936. vires, 395, 107. quid
signa ferant, 340, 385. *pro narrare*, 574, 419.
pro dicere, 281, 851.
Exsanguis metu venator, 294, 1053. tremo,
216, 228. Exsanguis vulgus Dixis, 355, 598.
Exsanguis artus, 34, 414.
Exscindere nemus, 97, 1285.
Exsecare: Exsecutus visceribus infans, 732, 1805.
Exsecra viscera, magicum verbum, 526, 754.
Exsecrabilis, nefandus, incestificus, 197, 223.
Exsecrandum nefas, 221, 639. Exsecrandum re-
giae caedis nefas, 390, 44.
Exsequi iussa, 6, 41: 265, 618. iussa morari,
293, 805. falsum nefas, 304, 1210. coepta,
264, 596. supplicia antiqua, 184, 37.
Exserere vultus, 765, 338: 271, 747. caput,
46, 594. *aliquem*, 3, 11. secreta mentis o-
re, 633, 255. Exserens ora Oceano Corus,
579, 484. caput cupressus, 350, 532. un-
dis caput Neptunus, 584, 554. Exserti lacer-
ti, 393, 86: 716, 1547. Exserta utero tenus
ubera, 724, 1670.
Exsertare linguam, 522, 687.
Exsilire fulmen polo, 670, 849. Exsilire hoste
conspicito, 232, 242. Exsiluit ignis, *i. e. fulmi-*
nat, 72, 933. Exsiluit arundo in coelum, 668,
818.
Exsolvere animam senilem, 368, 788. iugo re-
gno subactos, 412, 338.
Exspectare vulnus, 612, 975. manum, *pro ictum*,
79, 1040. suam alitem, 375, 902. Exspectat
te Troja, 440, 790.
Exspirare, 184, 32. Exspirans Nessus dedit san-
guinem, 529, 776.
Exspuere spiritum, 124, 245. moram anilis le-
ti, 464, 1169.
Exspuere inimicum spiritum, 185, 44: 464, 1169.
vitam, 710, 1469.
Extinguere hostem, 772, 443. faces, 651, 557.
flammas, 234, 131. *quem*, 747, 26: 756, 174.
iram sanguine, 794, 830. fulmina flammis,
791, 809. aras sanguine, 158, 742. flammas
pectori infixas, 595, 723. faces sanguine,
761, 264. faces jugales sanguine, 637, 339.
Exstinguit cruor civilis faces accensas, 794,
822. Exstinguit ortus, 31, 374. Extingui cu-
pere, 188, 74. Exstinctus pudor, 94, 1240.
Exstincti patris ultor, 433, 660. Exstinctum
jacere, 756, 166. jacere venenis, 748, 46.
Exstincti calores, 245, 292.
Exstruere urbes, 770, 410. monumenta, 757,
196. aras dono thuris, 333, 305.
Exsultare, 221, 656: 598, 773. bonis, 795, 834.
rebus secundis, 239, 204. tectis Ducis, 791,
780. Exsultat animus, 255, 448. piscis streto,
577, 451. libido supra duces, 107, 45.
Exsurgere: Exsurgit dolor gravior, 472, 49. Pon-
tus sinu furenti, 291, 1012. Exsurgunt semi-
na in ortus suos, 417, 536. Exsurge victor,
88, 1157. Exsurgens inter medias faces, 728,
1736.
Extia pectoribus erepta, 159, 755. non trepidant
levi motu, 337, 354.
Extia & viscera differunt, 159, 765. minus lacta
338, 359. vivae pecudis utero erepta inspiciebantur,
337, 353: 340, 391. vocantur cor, jecur,
pulmo, 337, 354. Extorum divisio ab Haruspici-
bus, 338, 363. Extorum ominosorum descriptio,
337, 357.

Qqq qq ;

Ex

INDEX NOVUS

Extendere finus, 189, 94. fata, 677, 971. annos, 435, 699. **Extendi mors potest**, 671, 866.

Exterae sedes, 479, 119.

Externa gens, 219, 587. **Externum littus**, 515, 619.

Exterrere: **Exterret animum noctis sopor**, 420, 436. cohors peltis armata, 486, 214. fragor vocis umbras, 62, 797.

Extimescere alta sceptrā, 508, 529. *aliquid ab aliqno*, 150, 610. *ferocem*, 501, 419. *carpere poena*, 603, 853. **Extimuit dominus folio sedens**, 61, 804.

Extispices observasse quā parte caderet hostia, 157, 725.

Extollere: **Extollunt animos res secundae**, 410, 301.

Extrahere canem Tartaro, 180, 844. *aliquem poenae*, 433, 657. *aliquem a vita*, 182, 6. a sede inferorum, 102, 1. e regno Ditis, 11, 95. vitia mortifera, 385, 1058. ferro pignus ex visceribus, 544, 1013. rete pisces fluctibus tectos, 769, 411. secreta mentis verberum vi, 183, 884. **Extrahendus populus infernae Stygis**, 340, 397.

Extrahere animam, 193, 165.

Extremus dies, 636, 315: 694, 1210. **finis**, 712, 1478. **sinus**, 263, 570. **ignis**, 179, 1091. **decor**, 463, 1139. **cardo**, 391, 52. **titulus**, 694, 1206. **penitus recessus**, 386, 933. **Extrema tellus**, 87, 1141. **Extremum decus**, 589, 612. **mare**, 294, 1048. **latus**, 152, 642: 462, 1122. **chaos**, 619, 47. **funus**, 543, 997. **Extremae telluris sinus**, 633, 267. **Extremum desiere**, 591, 650. **rebus adesse**, 562, 227. **Extremo in loco esse**, 371, 834. **Extrema voce petere**, 509, 553. **Extremi poli**, 572, 383. **Indi**, 318, 114. **Extremae dapes**, 605, 885. **Extrema verba**, 395, 110. **oscula**, 491, 189. **Extrema loqui**, 592, 680. **primo loco tentare**, 557, 153.

Exturbare pectore nefanda, 134, 130.

Exuere pondus, 360, 676. **amictus**, 669, 828. **vestem**, 144, 524. **falsas vestes**, 401, 214. *aliquem anima*, 301, 1178. **impetus feros**, 116, 136. **maternam fidem**, 428, 562. **frontem vinculo**, 213, 471. **castos ritus**, 241, 137. *aliqui vincla*, 74, 965. **simulacra inferna**, 87, 2144. **matris dolos**, 403, 213. **spolium tabo fordidum**, 666, 786.

Exul, **intrepidus**, **vagans**, 311, 13. **vagus**, 128, 297. **ignavus**, 24, 269. **trepidus**, 124, 237. **sine crimine**, 215, 513. **afflictus & gravi terrore pavidus**, 489, 255. **errat per omnes plagas**, 36, 452. **perimit regem**, 605, 884. **E-**

zudi nubere, 566, 291. **exulium imperare**, 509, 459. **Exules miseri**, 155, 405. **Exulum turba**, 222, 652. **spesovere**, 773, 468.

Exulare crimine alieno, 221, 618. **Exultantem credere**, 534, 857.

Exundare: **Exundat ignis**, 729, 1751. **furor**, 499, 592. **dolor**, 377, 924. **vapor**, 70, 911. **vapor antro**, 233, 102. **trunco cruor**, 606, 903. **Exundans sanguine solum**, 561, 222.

Exurere, 592, 665. **Exurunt medullas & cor flammac**, 556, 132. **Exustus siti servida**, 549, 19. **Exustae rates**, 597, 745.

Exuviae superbae, 605, 880. **Exuvias capitis capere**, 301, 1182.

F.

Fabricata moenia divā manu, 591, 651.

Fabula par somnio, 417, 408. **decipit timidos**, 415, 371. **de noctibus geminis falsa**, 615, 147. **Fabula notior**, 116, 143.

Fabula Vels. Deorum historia & honor erat, 218, 566. **Fabularum superstitiones a plerisque nationibus tenaciter credi**, *ibid.*

Facere vota, 172, 1074: 207, 379. **novercam**, 4, 21. **coelum nocens**, 513, 36. **vela**, 558, 171. **metus**, 430, 592: 563, 246. **spiritus**, 438, 743. **scelus**, 98, 1300: 177, 1052: 480, 136. **viam**, 24, 276. **thamos**, 557, 165. **laudanda**, 96, 1268. **iussa**, 380, 976. **Deos** 772, 449. **miseros**, 644, 441. **animos**, 351, 412. **letum deformē**, 724, 1673. **pellicem novercam**, 713, 1499. *aliquem innocentem*, 105, 20. **superos innocentes**, 101, 1344. **ferre scelera**, 96, 1272. **scelera successu honesta**, 264, 598. **diem nobilem**, 712, 1482. **felicem Hecubam**, 452, 953. *aliquem timidum*, **superbum**, 408, 270. **freta suspecta**, 577, 464. **quid audere**, 792, 788. **viam Oceano**, 22, 238. **vota fera mortis**, 317, 103. **iusta Trojae**, 392, 65. **vela Coccyto**, 67, 870. *aliqui fidem*, 154, 667. **locum gloriae**, 5, 36. **insidias somnis**, 276, 782. *cui coelum timendum*, 621, 76. *sibi finem*, 440, 786. **finem dolori aut vitae**, 269, 670. **moram ratibus**, 399, 166. **viam sceleribus**, 672, 877. *cui utrum timendum*, 732, 1796. *aliquid timere*, 559, 660. **invidiam Deis lugendo**, 736, 1861. **locum cui in medullas**, 697, 1262. **coelum terris pejus Styge**, 621, 78. *aliquem miserum*, **felicem**, 99, 1305. **quid debeat parens nato**, 303, 1199. **id quod decet**, **laus est**, 772, 454. **dignum noverca apparare**, 12, 111. **aditum in membra**, 695, 1215. **viam ad superos**, 266, 626.

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

626. iter in astra, 741, 1943. otium e tumultu, 146, 561. Facere impudicam mens solet, 272, 735. iactum medio in ponto, 417, 1038. quid victor debeat, 407, 257. aliquid monitu coelitum, 327, 239. aliquid compotem voti, 271, 710. novercam videri sceleribus causam, 644, 433. aliquid pie, 207, 380. Facit tempus aerumnas leves, 128, 305. innocentes mors sola, 672, 890. nocentes error, 211, 452. Fac velle, 196, 200.

Facere exemplum, 362, 698.

Facessere propere, 566, 300.

Facies nova, 46, 601: 346, 460. inferna, 314, 49. ultima, 194, 1046. pulchra, 285, 919. flammata, 499, 387. viridis, 53, 698. flammata mobilis 334, 314. dira leti, 323, 180. unius praenitet omnibus, 476, 94. viriliter torva grata est, 277, 798. igne fidereo nitens, 307, 1269. Faciem tenere, 173, 748. vexant frigora, 277, 795.

Facies & vultus, ut differant, 370, 818.

Facilis, *pro lubens*, 253, 415. assensor, 304, 1207. pontus navem pati, 41, 541. mors, 304, 1208. manus, 774, 483. materia, 270, 686. Facile pectus, 255, 447. otium, 41, 526. Ostium, 417, 406. Faciles cibi, 259, 517: 657, 655. Faciles viae, 44, 568. quolibet vento Calydnæ, 444, 839. Faciles capi, 128, 301.

Facinus ferum, 800, 943. horrendum, 206, 364. ingens, 113, 234: 754, 147. clarum, 22, 247. occultum, 331, 287. nefandum, 330, 274. tetrum, 161, 786. atrox, 409, 189. incognitum, 539, 931. ignotum, efferum, inusitatum, 200, 264. metu vacuum, 216, 146. pectoris, 438, 754. quod novum Thebis fuit, 217, 550. omne gentis, 153, 662. haeret, 101, 1329. Facinoris notae, 272, 732. Facinus sentire, 296, 1088. aliquid cernere, 283, 898. coeptum peragere, 545, 1014. inultum ferre, 561, 220. credere tutum, 236, 146. patare, 534, 852. Facinorum series, 754, 143. oblitus, 510, 561. laus, 90, 1183. machinatrix, 490, 266.

Factum trux, 152, 636. Facti pudet, 543, 989. Factum invidia premit, 31, 352. Facto malo, fieri potuisse vix credo, 536, 884. Facta memoranda, 36, 442: 96, 1265. Facta inveniuntur, 668, 816. Facta genitoris clara, 406, 237. Factis convenire verba, 793, 800. Facta domini ferre, laudare, 121, 206. discernere, 717, 1559. & solita expetere, 407, 249.

Facti nihil, 543, 993.

Facultas leti, 283, 877. remeandi, 52, 682.

Fagus patula, 657, 655. trunco succisa jacet,

721, 1619. Fagi veteres, 258, 510.

Fallax Caphareus, 584, 560. Sinon, 390, 39. Nessus, 677, 966. Ulysses, 327, 149. amor, 267, 634. ignis, 518, 658. Parthus, 319, 119. vultus, 767, 378. Fallax aula, 747, 36. vita, 285, 918. umbra, 421, 460. unda, 676, 944. fortuna, 551, 57. Fallax bonum, 310, 6. Fallaces probant vera, 285, 921. Fallaces viae, 384, 1047.

Fallere visus, 531, 835: 604, 874. fidem, 219, 588. fluctus arte, 295, 1074. aut falli a suis quoties necesse est, 214, 493. ipsum per quem fallimus, 129, 320. Fallit arcus dexteram, 723, 1656. Fallunt Dii metum, 499, 396. Fefellit error ancipitis viae, 368, 778. Falli, 447, 868. Falsus fulgor, 156, 415. Achilles, 589, 618. fol. 296, 1091. axis, 153, 661. acnomini turpis parens, 79, 1030. senior, 360, 667. Hercules pater, 731, 1781. Falsa spes, 565, 283. fabula, 625, 147. vates, 595, 725. progenies, 713, 1502. Falsum decus, 290, 988. vinculum, 408, 272. nefas, 304, 1209. coelum i. e. *obscurum*, 73, 954. Falsi tori, 447, 865. vultus, 245, 295. artus, 342, 419. Falsae pennae, 375, 896. vestes, 403, 214. Falsa memorare, 302, 1192. pro veris videre, 315, 204.

Falx tertia, 206, 371. cruenta, 524, 722.

Fama est, 154, 669. suspecta, 785, 670. garula, 19, 193. adversa, 121, 204. vera, 55, 727. loquax, 790, 762. miratrix senioris acvi, 273, 742. fert, 58, 748. quem servat, 581, 516. habet suppositas terras caelo tenus, 636, 317. stat in ancipiti, 99, 1307. pejor bono, 243, 270. nota Tenedos, 404, 124. vix vero favet, 245, 269. Famiae memoria nulla, 490, 268. aetas, 796, 857. Famam contemnere, 243, 269. venire ad aures, 762, 273. esse titulum, 734, 1827.

Fames moesta, 53, 691. pulsa, 158, 734. longa, 35, 419. aeterna, 116, 149. dubia, 156, 711. hians, 103, 5. infixi medullis, 111, 97. cum luctu saeva, 795, 833. auri, 770, 425. Famem alligare dentibus, 117, 161. accendere 117, 165. gazis implere, 655, 621. proponere, 429, 583. solvere ad mensam, 109, 64. comescere, 259, 515.

Familiae Dii, 194, 175.

Familiaris pars, in extis, 338, 363.

Famula dominam metuit, 600, 796. Dei veridici, i. e. *vates*, 563, 255. perdit decus, 641, 391. possidet animum domini, 757, 194. tibi trahitur domum, 641, 409. Famulam tradi, 453, 975. trahere, 449, 915. aliquam accipere, 265, 617. aliquam vocare, 265, 611. cui praeferre, 640, 377. Famulae subiectae, 751.

INDEX NOVUS

Extendere funus, 329, 94. fata, 677, 971. annos, 433, 699. **Extendi mors potest**, 671, 866.

Exterae sedes, 479, 119.

Externa gens, 219, 387. **Externum littus**, 515, 619.

Exterrere: **Exterret animum noctis sopor**, 420, 436. cohors peltis armata, 486, 214. fragor vocis umbras, 62, 797.

Extimescere alta sceptrum, 508, 329. *aliquid ab aliquo*, 130, 610. ferocem, 501, 419. carpere poena, 603, 853. **Extimuit dominus solio sedens**, 61, 804.

Extispices observasse qua parte caderet hostia, 157, 725.

Extollere: **Extollunt animos res secundae**, 410, 301.

Extrahere canem Tartaro, 280, 844. *aliquem pocnae*, 433, 657. *aliquem a vita*, 182, 6. a sede inferorum, 102, 1. e regno Ditis, 11, 95. vitia mortifera, 385, 1058. ferro pignus ex visceribus, 544, 1013. rete pisces fluctibus reftos, 769, 411. secreta mentis verberum vi, 283, 884. **Extrahendus populus infernae Stygis**, 340, 397.

Extrahere animam, 193, 165.

Extremus dies, 636, 315: 694, 1210. finis, 712, 1478. sinus, 263, 570. ignis, 179, 1091. decor, 463, 1139. cardo, 391, 52. titulus, 694, 1206. penitus recessus, 386, 933. **Extrema tellus**, 87, 1141. **Extremum decus**, 589, 622. mare, 294, 1048. latus, 152, 642: 462, 1122. chaos, 619, 47. funus, 543, 997. **Extremae telluris sinus**, 633, 267. **Extremum deflere**, 591, 650. rebus adesse, 362, 227. **Extremo in loco esse**, 371, 834. **Extrema voce petere**, 509, 553. **Extremi poli**, 572, 383. Indi, 318, 114. **Extremae dapes**, 605, 885. **Extrema verba**, 395, 110. oscula, 491, 289. **Extrema loqui**, 591, 680. primo loco tentare, 557, 153.

Exturbare pectore nefanda, 234, 130.

Exuere pondus, 360, 676. amictus, 669, 828. vestem, 144, 524. falsas vestes, 403, 214. *aliquem anima*, 301, 1178. impetus feros, 116, 136. maternam fidem, 428, 161. frontem vinculo, 215, 471. castos ritus, 241, 237. *alicui vincla*, 74, 965. simulacra inferna, 87, 1144. matris dolos, 403, 213. spoliū tabo sordidum, 666, 786.

Exul, intrepidus, vagans, 311, 13. vagus, 128, 297. ignavus, 24, 269. trepidus, 124, 237. sine crimine, 215, 513. afflicus & gravi terrore pavidus, 489, 255. errat per omnes plagas, 36, 452. perimit regem, 605, 884. E-

xuli nubere, 566, 291. **Exulium imperare**, 609, 459. **Exules militer**, 135, 405. **Exulum turba**, 222, 652. spes fovere, 773, 468.

Exulare crimine alieno, 221, 618. **Exulantes credere**, 534, 857.

Exundare: **Exundat ignis**, 729, 1751. furor, 499, 392. dolor, 377, 924. vapor, 70, 911. vapor antro, 233, 102. trunco cruor, 606, 903. **Exundans sanguine solum**, 561, 222.

Exurere, 592, 665. **Exurunt medullas & cor flammae**, 556, 132. **Exustus siti fervida**, 549, 19. **Exustae rates**, 597, 745.

Exuviae superbae, 605, 880. **Exuvias capitis capere**, 301, 1182.

F.

Fabricata moenia divam manu, 591, 651.

Fabula par somnio, 417, 408. decipit timidos, 415, 371. de noctibus geminis falsa, 625, 147. **Fabula notior**, 116, 143.

Fabula Vett. Deorum historia & honor erat, 218, 566. *Fabularum superstitiones a plerisque nationibus tenaciter credi*, ibid.

Facere vota, 178, 10742: 207, 379. novercam, 4, 21. coelum nocens, 513, 36. vela, 558, 171. metus, 430, 592: 563, 246. spiritus, 438, 743. scelus, 98, 1300: 177, 1052: 480, 136. viam, 24, 276. thalamos, 557, 165. laudanda, 96, 1268: iussa, 380, 976. Deos 772, 449. miseros, 644, 441. animos, 35, 412. letum deforme, 724, 1673. pellicem novercam, 713, 1499. *aliquem innocentem*, 105, 20. superos innocentes, 101, 1344. ferre scelera, 96, 1278. scelera successu honesta, 264, 598. diem nobilem, 712, 1482. felicem Hecubam, 452, 953. *aliquem timidum*, superbum, 408, 270. freta suspecta, 577, 464. quid audere, 792, 788. viam Oceano, 22, 238. vota fera mortis, 317, 103. iusta Trojae, 392, 65. vela Cocyto, 67, 870. *alium fidem*, 154, 667. locum gloriae, 5, 36. insidias somnis, 276, 782. *cui coelum timendum*, 621, 76. *sibi finem*, 440, 786. finem dolori aut vitae, 269, 670. moram ratibus, 399, 166. viam sceleribus, 672, 877. *cui uterum timendum*, 732, 1796. *aliquid timere*, 559, 660. invidiam Deis lugendo, 736, 1862. locum *cui in medullas*, 697, 1262. coelum terris pejus Styge, 621, 78. *aliquem miserum*, felicem, 99, 1305. quid debeat parens nato, 303, 1199. id quod docet, laus est, 772, 454. dignum noverca apparare, 12, 187. *aditum in membra*, 695, 1225. viam ad superos, 266, 616.

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

616. iter in astra, 741, 1943. otium e tumultu, 146, 561. Facere impudicam mens solet, 272, 734. iactum medio in ponto, 457, 1038, quid victor debeat, 407, 257. aliquid monitu coelitus, 327, 239. aliquem compotem voti, 271, 710. novercam videri sceleribus causam, 644, 433. aliquid pie, 207, 380. Facit tempus aerumnas leves, 118, 303. innocentes mors sola, 672, 890. nocentes error, 211, 452. Fac velle, 196, 200.

Facere exemplum, 362, 698.

Facessere propere, 366, 300.

Facies nova, 46, 601: 346, 460. inferna, 314, 49. ultima, 294, 1046. pulchra, 285, 919. flammata, 499, 387. viridis, 53, 698. flammatae mobilis 334, 314. dira leti, 323, 180. unius praenitet omnibus, 476, 94. viriliter torva grata est, 277, 798. igne sidereo nitens, 307, 1269. Faciem tenere, 273, 748. vexant frigora, 277, 795.

Facies & vultus, ut differant, 370, 818.

Facilis, pro lubens, 253, 415. assensor, 304, 1207. pontus navem pati, 41, 541. mors, 304, 1208. manus, 774, 483. materia, 270, 686. Facile pectus, 255, 447. otium, 41, 526. ostium, 417, 406. Faciles cibi, 259, 517: 657, 655. Faciles viae, 44, 568. quolibet vento Calydnæ, 444, 839. Faciles capi, 128, 301.

Facinus ferum, 800, 943. horrendum, 206, 364. ingens, 113, 234: 754, 147. clarum, 22, 247. occulum, 331, 287. nefandum, 330, 274. tetrum, 161, 786. atrox, 409, 289. incognitum, 539, 931. ignotum, efferum, inusitatum, 100, 264. metu vacuum, 236, 146. pectoris, 438, 754. quod novum Thebis fuit, 217, 550. omne gentis, 153, 662. haeret, 101, 1319. Facinoris notae, 272, 732. Facinus sentire, 296, 1088. aliquid cernere, 283, 898. coeptum peragere, 545, 1014. inultum ferre, 561, 220. credere tutum, 236, 146. parare, 534, 852. Facinorum series, 754, 143. oblitus, 510, 561. laus, 90, 1183. machinatrix, 490, 266.

Factum trux, 152, 636. Facti pudet, 543, 989. Factum invidia premit, 31, 352. Facto malo, fieri potuisse vix credo, 536, 884. Facta memoranda, 36, 442: 96, 1265. Facta inquinantur, 668, 816. Facta genitoris clara, 406, 237. Factis convenire verba, 793, 800. Facta domini ferre, laudare, 121, 206. discernere, 717, 1559. & solita expetere, 407, 249.

Facti nihil, 543, 993.

Facultas leti, 283, 877. remeandi, 52, 682.

Fagus patula, 657, 633. trunco succisa jacet,

711, 1619. Fagi veteres, 258, 510.

Fallax Caphareus, 584, 560. Sinon, 390, 39. Nessus, 677, 966. Ulysses, 397, 149. amor, 267, 634. ignis, 518, 658. Parthus, 319, 119. vultus, 767, 378. Fallax aula, 747, 36. vita, 285, 918. umbra, 421, 460. unda, 676, 944. fortuna, 551, 57. Fallax bonum, 310, 6. Fallaces probant vera, 285, 921. Fallaces viae, 384, 1047.

Fallere visus, 533, 835: 604, 874. fidem, 219, 588. fluctus arte, 295, 1074. aut falli a suis quoties necesse est, 214, 493. ipsum per quem fallimus, 129, 320. Fallit arcus dexteram, 723, 1656. Fallunt Dii metum, 499, 396. Fefellit error ancipitis viae, 368, 778. Falli, 447, 868. Falsus fulgor, 156, 415. Achilles, 589, 618. sol, 296, 1091. axis, 153, 661. acnomini turpis parens, 79, 1030. senior, 360, 667. Herculis pater, 731, 1781. Falsa spes, 565, 283. fabula, 625, 147. vates, 595, 725. progenies, 713, 1502. Falsum decus, 290, 988. vinclum, 408, 272. nefas, 304, 1209. coelum i. e. obscurum, 73, 954. Falsi tori, 447, 865. vultus, 245, 295. artus, 142, 419. Falsae pennae, 375, 896. vestes, 403, 214. Falsa memorare, 302, 1192. pro veris videre, 315, 204.

Falx tertia, 206, 371. cruenta, 524, 722.

Fama est, 154, 669. suspecta, 785, 670. garula, 19, 193. adversa, 121, 204. vera, 55, 727. loquax, 790, 762. miratrix senioris aevi, 273, 742. fert, 58, 748. quem servat, 581, 516. habet suppositas terras caelo tenus, 636, 317. stat in ancipiti, 99, 1307. pejor bono, 243, 270. nota Tenedos, 404, 224. vix vero favet, 243, 269. Famae memoria nulla, 490, 268. aetas, 796, 857. Famam contemnere, 243, 269. venire ad aures, 762, 273. esse titulum, 734, 1827.

Fames moesta, 53, 691. pulsa, 158, 734. longa, 35, 419. aeterna, 116, 149. dubia, 156, 711. hians, 103, 5. infixa medullis, 111, 97. cum luctu saeva, 795, 833. auri, 770, 425. Famem alligare dentibus, 117, 161. accendere 117, 165. gazis implere, 655, 621. proponere, 429, 583. solvere ad mensam, 109, 64. comescere, 259, 515.

Familiae Dii, 194, 175.

Familiaris pars, in extis, 338, 363.

Famula dominam metuit, 600, 796. Dei veridici, i. e. vates, 563, 251. perdit decus, 641, 391. possidet animum domini, 757, 194. cum trahitur domum, 642, 409. Famulam trahi, 453, 975. trahere, 449, 915. aliquam vocare, 265, 611. pere, 265, 617. aliquam vocare, 265, 611. cui praeferre, 640, 377. Famulae suspectae,

INDEX NOVUS

751, 105. Ditis, 11, 100. Famulas vocare, 625, 138.
 Famularis manus, 652, 564. Famularis turba, 168, 901. Famulare jugum, 438, 747.
 Famulatus gravis, 190, 991.
 Famulus moestus, 376, 912. potior sceptro, 35, 430. Famulo suo subjecta, 800, 950. Famulum regemque pati nosse, 631, 228. Famuli an fiant Dii, 36, 450. petunt fugam, 668, 807.
Famulus quis dicatur, 639, 364.
Fanatici flexibile caput jactabant, 595, 716.
 Fari certa, 574, 407. placida, 509, 538. audita, 350, 518. casus horridos, 50, 657. alta voce, 401, 197. abnuere, 283, 883. horrere, 357, 623. *aliquid* sponte abnuere, 419, 573. Fare, licet sit dubium, 326, 215.
Fari, pro vaticinari, 334, 328. *divinare*, 332, 292.
 Fas omne mundi, 50, 658. ruptum, 119, 179. omne cedat, 537, 900. est in uno, quidquid in altero est nefas, 122, 220. aut nefas nihil valet, 116, 138. & nefas nominis nostri, 383, 1023. & fides fratris perit, 107, 47. sit loqui, 23, 166. Fas omne rumpere, 755, 164.
 Fasces civibus dare, 785, 679.
Fasces magistratus insignia, 129, 982.
 Fastidium turris, 459, 1069. Fastigia celsa, 433, 652. regiae patefcunt, 251, 384.
 Fastus gravis, 356, 614.
 Fatalis arbiter pistor, 596, 730. Fatalis ruina, 163, 829. Ida, 392, 66. Fatale malum, 234, 113. pascuum, 123, 233. Danaum munus, 190, 627.
 Fateri herum, 62, 811. cogere, 709, 1447. audere, 518, 919. virum armis, 403, 214. malum esse vastum, 695, 1232. pudet, 87, 1147. scelus maximum fieri, 637, 331.
 Fatidicus facer, 333, 302. vates, 461, 1100.
 Fatidica quercus, 711, 1474. Faudica ora, 330, 269.
Fatidici, qui, 334, 328.
 Fatigare saxa amplexu, 324, 193. Fatigant arma, 513, 79.
 Fatum durum, 67, 867. regium, 368, 780. saevum, 170, 934. 319, 125. grave, 316, 75. avidum, 342, 411. rapidum, 18, 184. prosperum, 170, 694. tremens, 725, 1682. praecox, 199, 250. triste, 96, 1270. stupens, 693, 1198. turpe, 691, 1177. ruentis lii, 419, 428. quid posset eripere, 732, 1809. manet, 446, 858. rotat, 150, 618. ab illa regna traxit, 641, 394. Fatum nosse, 201, 277. natus tulit, 544, 1020. conjugis redimens uxor, 519, 662. planctu sentire, 741,

1942. Herculis peragere, 665, 769. deplorare, queri, 456, 1026. Fati manus, 356, 467. memor, 423, 474. culpa, 383, 1019. tempore mori, 656, 640. genus quaerere, 242, 258. signa dant stellae, 414, 357. Fato ignoscere, 672, 887. occurrere, 131, 368. Alcmenae similis nepos, 708, 1418. Fato sit nemo nocens, 583, 1019. raptus, 432, 636. cadere, 368, 787. Fata paterna, 215, 311. invicta, 691, 1180. solita, 39, 497. dira, 308, 1271. 562, 230. ignava, 582, 518. cruenta, 717, 1563. saeva, 744, 1986. saeva, dira, miseranda, horrida, 458, 1056. expleta, 430, 605. iniqua, 453, 986. dura, 502, 431. tristia, 199, 245. privata, 665, 759. mundi, 558, 179. rapacia, 623, 107. miseranda parentis, 630, 207. me quaerunt, 414, 368. violenta, 385, 1059. praedicta, 376, 915. sinunt, 17, 177. me tenent, 742, 1953. ducis, 763, 289. expetunt sobolem, 426, 518. cogunt, 255, 440. jubent, 628, 18. solita te vocant, 74, 396. Dardaniae domus Danae regesta, 561, 223. utinam mihi pennas darent, 799, 917. non vota regunt casus, 750, 82. se vertunt retro, 597, 758. venire, 605, 885. quo vergant timens, 325, 106. parant *aliquid* in nos moliri, 312, 28. sequuntur, 454, 994. dant Danae viam pretio, 414, 360. quid possunt, 581, 512. negant vitam, 426, 511. poscunt, 413, 352. me solvant, 430, 600. te morantur in limine Diis, 719, 1922. se explicant, 371, 832. nostra se explicant, 711, 1472. nepotis Cadmei, 366, 751. dederunt *Herculem* praefidium terribis in locum Jovis, 664, 750. si dedissent tumulum, 630, 210. premunt Labdacidas, 363, 711. prope accedunt, 373, 860. Fatorum novae, leges, 594, 706. mora, 395, 114. Fatis suis simile quid parare, 377, 925. iter auferre, 734, 1834. cedere, 380, 980. parcere, 708, 1426. debere patrem, 584, 1043. reddere, 726, 1712. ignoscere, 678, 983. & fortunae cedere, 761, 253. Fata superare, 384, 1046. noscere, 517, 652. gemere, 619, 189. extendere, 677, 971. queri, 630, 215. negligere, 626, 154. abrumpere, 673, 895. sibi fingere, 374, 883. dira trahere, 756, 182. mea bene novi, 188, 83. sua damnare, 673, 901. silentium videre, 618, 12. matris sequi, 800, 944. paria Troicis malis luere, 614, 1008. proculcare, 195, 193. petere, 416, 390. poscere, 315, 72. jungere, 302, 1184. novissima sibi constituere, 686, 1116. cognoscere, 270, 698. vincere, 47, 612. superi timent, 730, 1758. crueri, 332, 297. deesse, 257, 477.

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

477. iniqua sortitus, 673, 902. dum timent ad fatum suum venere, 381, 994. in Fata parentis ruere, 766, 364. Fatis agimur, 380, 980. mortale genus regi, 799, 924. a Fatis meis crimen abest, 752, 107.
Fatum manu rumpere, 44, 566. *Fati nefas, crimen, scelus*, 687, 1125.
 Favere paci, 210, 438. pugnant, 13, 121: 221, 624. infirmo, 207, 385. votis, 221, 633: 254, 423. coeptis, 253, 412. Favet vix fama vero, 243, 269. Favens dea, 530, 786. Faventes Dii, 434, 670. nimium dii, 408, 262. rite populi, 473, 58.
Favere linguis in sacris, quid? 473, 58. *Favendi detereri & infirmiori studium*, 207, 385.
 Favilla Iliaca, 389, 21. discors, 334, 323.
Favonius ventus, 579, 484. *Favonius & Notus*, 42, 550. *Favonius Fenis pater & comes*, 226, 12.
 Favor ingens, 773, 467. accensus, 774, 486. fragilis, 257, 489. flabilis, 131, 351. nimius, 797, 884. numinum secundus, 236, 159. sacvus numinum, 308, 1271. fortunae, 408, 269. populi, 17, 169. populi multis funestus, 797, 878.
 Fauces: Fauces fideae, 58, 752. ruptae, 187, 70. vultae, 51, 666. praecusae, 161, 782. freti Pontici, 503, 454. matris gemini, 151, 629. pallidi Averni, 303, 1201. Fauces reluctantes referare, 595, 718. ad Fauces agi, 731, 1772.
 Fax lucifera, 533, 842. Octaea, 727, 1718. trifurca, 269, 681. impia, 312, 21: 555, 119. Stygia, 755, 162. pallida, 530, 792. opposita, 75, 986. solennis, 449, 899. flammea, 179, 1089. flagrans, 679, 1005. incesta, 761, 260. aeterna, 164, 835: 253, 411. Dorica, 574, 421. jugalis, 264, 597. levis, 640, 377. Tartarea, 321, 161. atra, 468, 15. flebilis, 754, 142. infesta, 759, 232. clara, 662, 725. Phoebea, 250, 379. regalis, 30, 346. subdita, 415, 381. ignea, 668, 808. matris impiae, 529, 779. de medio sepulchro rapta, 531, 799. Augustae manu praelata, 789, 748. Facis castae memor, 677, 959. Facem Herculi tradere, 701, 1325. *alicui accendere*, 755, 153. *attollere*, 255, 444. *jaculari in quem*, 739, 1915. *spargere*, 672, 880. *extremam alicui accommodare*, 724, 1660. *Face brevi in quam ardere*, 639, 370. *mutua flagrare*, 748, 51. *Faces nuptiales*, 39, 496. *cruentae*, 541, 960. *immissae*, 110, 79. *Idaeae*, 410, 445. *geminiae*, 125, 251. *regiae*, 499, 398. *minaces*, 637, 325. *legitimae*, 474, 67. *semustae*, 597, 761. *laetae*, 215, 502. *nefandae*, 216, 540. *incensae*, 671,

871. *jugales*, 557, 158. *mentis obsessae*, 556, 136. *thalami*, 462, 1132. *accensae*, 794, 822. *consciae Sacris*, 233, 107. *reluctantur*, 727, 1728. *Faces arcere testis patriis*, 203, 322. *vincere coma flagrante*, 533, 839. *Stygias sustinere*, 680, 1014. *animo invadere*, 727, 1723. *solis vincere*, 699, 1288. *sanguine extinguere*, 761, 264. *luminibus figere*, 541, 965. & *saxa in quem ferre*, 636, 320. *manibus excutere*, 470, 27. *Facibus suis quem jungere*, 642, 404. *aliquam parare*, 712, 1491. *ardere*, 390, 40. *atris armare manus*, 752, 118.
Faces nuptiales fiebant e pinu vel spina alba, 471, 37. *in nuptiis cur quinque*, 215, 507. *in nuptiis Romae gestabantur a pueris*, 470, 27. *apud Graecos sponsae mater Facem praeferebat*, 754, 142. *in nuptiis praelatae rapi solitae*, 470, 27. *hustis ereptae in sacris magicis adhibitae*, 531, 799. *cruentae inferis tributae*, 788, 722. *Faces in nuptiis praeferrae solitae*, 348, 500.
Febres recidivae, quae dicuntur, 422, 423, 472.
 Fel nigrum, 337, 358. *Medusae*, 533, 831. *siccatum*, 695, 1222.
 Felicitas longi temporis nulla, 608, 928.
 Felix impetus, 537, 895. *nuncius*, 573, 397. *senex rarum est*, 657, 642. *gladius*, 409, 284. *thalamus*, 219, 596: 447, 873. *dies*, 422, 470. *Priamus*, 397, 144. *status*, 371, 833. *morians bello*, 398, 162. *vocatur quisquis ad Trojam jacet*, 581, 514. *virtute juvenis*, 723, 1652. *arma tenet*, 31, 364. *qui premit quos odit*, 638, 350. *Felix indoles*, 435, 701. *nimis conjux*, 731, 1778. *diu Troja*, 599, 784. *fortuna*, 170, 940. *turba*, 452, 958: 594, 701. *Felix aevum*, 57, 743. *Felicem jubere*, 40, 513. *esse pellici*, 635, 293. *debet se suppressere*, 408, 261. *Felices umbrae*, 62, 797. *Felices premere*, 661, 713. *videre cadere*, 659, 674. *tollere*, 456, 1019. *mors sequitur*, 624, 122.
Felix virtute, 723, 1651. *Felitem fuisse miserum*, 169, 925: 219, 598.
 Fera citata, 696, 1238. *immanis*, 428, 566. *saeva*, 445, 845. *rabida*, 694, 1213. *Lernaea*, 697, 1256. *jubata*, i. e. *Leo*, 86, 1130. *ingens*, 460, 1093. *nulla Maenali*, 617, 17. *deest silvis*, 257, 473. *nascitur*, 679, 998. *nulla melior est*, 632, 236. *diffugit e saltu*, 294, 1052. *invasit coelum*, 620, 72. *Feram nasci*, 701, 1329. *in Alcidem mittere*, 633, 257. *Ferae saevae*, 158, 751: 701, 1327. *praecipites*, 230, 51. *avidum genus*, 228, 36. *excitatae*, 233, 110. *horridae*, 700, 1295. *victae*, 693, 1201. *vinetae*, 231, 75.

INDEX NOVUS

Ferae elisae, 637, 340. negantur, 620, 55: 633, 263. saltibus sparsae, 439, 777. cedunt ejus viribus, 436, 722. accipiunt cadaver pabulum, 710, 1463. mille decurrunt, 705, 1388. ad cantus veniunt, 683, 1055. Ferarum domitor magnus, 744, 1989. immanitas, 500, 407. Feis hoc accessit, 721, 1615. Feras transferre, 620, 66. concipere, 701, 1327. devincere, 620, 53. timere, 634, 270. poscere, 176, 1034. timere, 620, 59. domare, 665, 752. excedere, 633, 260. vestigare, 143, 497. concipit terra, 618, 34. in pectore invenire, 634, 269. acres cursu sequi, 769, 409. mille vincere in hoste uno, 635, 303. Feris nil est mitius, 262, 558.

Feralis locus, 424, 488. ignis, 352, 558. **Feralis ratis**, 764, 311. turba, 87, 1146. **Ferale saxum**, 59, 762. **Ferales dii**, 154, 668: 526, 740.

Ferax tellus, 53, 697: 81, 1055. **Ferax vari lapidis Caryllus**, 444, 836. **Feracia colla**, 41, 529.

Ferax Deorum terra, 23, 259.

Ferulum in triumpho, quid? 623, 110.

Ferire tyrannos, 717, 1559. lacertos, 716, 1547. mentes hominum, 463, 1153. pectora, 593, 690. corpus, 98, 1299. graves planctus, 737, 1886. humeros sanguineos, 395, 118. pectora palmis, 392, 64. Manes ungula, 740, 1926. lacertos dextra, 395, 117. terram ore prono, 669, 834. brachia cultro, 831, 806. victimam die nuptiali, 638, 348. ripam cattervis, 388, 13. relegentem spatia ratem, 585, 574. pectus virginum igne, 245, 293. ictu pectora, 84, 1113. plectro chordas, 444, 833. Ferit nubes rupem, 666, 782. Boreas arva mutantes, 346, 473. sonus aures, 708, 1436. spuma Leucatem, 292, 1014. Deus leviora levius, 298, 1125. sidera & pontum gemitus, 667, 802. Feriunt colles celsos fulmina, 553, 96. fluctus ora loquentis, 766, 346. suppara navium nubes, 660, 699. Feriens Corus, 148, 578. moerentem chelyn, 683, 1063.

Feriat jam quem volet: vox Domitiani, quum multa fulgura fierent, 508, 535.

Feritas nulla in urbis, 320, 151.

Ferox puer, 460, 1098. cerberus, 84, 1105. torvus, averfus, 253, 416. taurus, 183, 21: 356, 610: 488, 241. motus, 534, 854. Nefus, 648, 507. vultus, 295, 1064. ore cornigero taurus, 301, 1172. Rhenus, 100, 1324. Enceladus, 689, 1145: 728, 1735. **Ferox Hippolyte**, 603, 848. corde mater, 502, 442. **Pyrene**, 231, 69. **Styx**, 54, 714. **Amazon**, 434, 673. **Lydia**, 247, 325. **Myfia**, 404, 216.

frons, 38, 471. manus, 639, 373. juvenus, 211, 445. **Alia**, 560, 205. facta victrix succellu, 755, 155. **Ferox gremium**, 652, 573. cor, 83, 1082. **Feroces nimium**, 408, 265. impetus, 425, 495: 555, 127. animi, 589, 619. tauri, 770, 413. **Feroces minae**, 70, 902. terrae, 346, 472.

Ferox Medea, 502, 442.

Ferre scelus, pro producere, 72, 938: 485, 197. triumphum, 716, 1553. facere scelera, 96, 1278. quem dorso, 648, 504. partum, 39, 494. malum, 674, 917. secum malum, 281, 861. tactus, 533, 836. praemia improba, 763, 298. letum, 193, 149. coelum & sidera immota, 8, 73. prae se odia, 503, 446. **aliquem sorte**, 453, 976. oscula, 213, 486. necem, 157, 719. **alicujus obsequium**, 752, 112. debita, 430, 604. sortem, 456, 1016. **alicui luem**, 446, 854. vultus huc & huc, 460, 1092. thalamos, 650, 529. supplicium, 485, 201. gressus, 270, 702. gradum contra, 484, 186. curius, 498, 382. sortes manus, 422, 466. monstrum, 767, 372. ruinas, 170, 933. mundum, 84, 1102: 622, 98. flammam, 727, 1716. fortunam, 360, 681. documenta, 387, 4. moram, 99, 1311. servitium, 260, 536: 265, 612. jugum, 235, 135. coelum, 35, 425. arma, 204, 340. pacem, 795, 836. pedem, 182, 11. palmam, 135, 410. praemium, 409, 292. casum, 456, 1029. spoliolum, 206, 364. spolia, 22, 240. viros, 794, 824. caput, 268, 656. vindictam, 537, 901. opem, 272, 726. sacra superis, 69, 898. vincula dura, 50, 649. poenas debitas, 380, 976. depositis opem, 385, 1057. mutuos ignes, 253, 414. nil nobile ausos, 581, 517. dominae auxilium, 766, 353. cervice jugum, 307, 146. in **aliquem saxa**, 636, 321. **Hectoris spoliolum**, 454, 990. consortem thalami, 564, 256. vitae spatia, 367, 774. aerumnas liccum, 698, 1269. manu Pindum, 700, 1309. plura quam poscitur, 710, 1466. vulnus bipenni impressa, 667, 799. bis septenos natos, 541, 956. dona nubenti, 511, 575: 533, 844. coelum, mundum cervice, 739, 1905. **alicui membra**, 529, 773. fulgura de cognato Phaethonte, 532, 827. **alicui mandata**, 128, 296. **aliquid aequa mente**, 354, 578. nil ex opibus, 505, 486. intra viscera letum, 199, 250. secum partem ratis, 583, 538. domos ex alto in planum, 553, 86. facinus ferro, 331, 287. servitia grave est, 449, 910. vota superis, 635, 292. gressus in penates regios, 653, 579. orgia ciustis condita, 654, 594. praemium ex culpa, 488, 244. signa Phoebeae facis, 250, 179.

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

miserias leve, perferre grave, 118, 307. nomen regni impositum, 145, 341. se in laudes, 256, 459. regis imperium aequum atque iniquum, 484, 195. minas & spiritus truces, 407, 253. lacrymas aliquo, 464, 1168. Ferre *aliquid* sine sensu, 418, 417. damna graviora pelago quam bello, 574, 411. Herculem cum coelo Atlas non potest, 617, 12. *aliquem* in nemora, 370, 809. minas redeuntis ruinae, 705, 1382. pacem ad Danaos, 430, 606. scelus tutum, non securum, 237, 164. preces ad *quem*, 712, 1488. spolia de *aliquo*, 410, 305. Styga perpetuam, 236, 148. poenas sceleris & fraudis, 222, 644. letum mente generosa, 459, 1064. *alium* obvios gressus, 598, 780. exitum, quem casus dat, 255, 138. iussa novercae, 746, 22. Inarimen Thyrenam, 690, 1156. auxilium gnatae, 753, 134. nomen ducum, 208, 400. secum sua regna, 598, 158. caput fastu gravi, 356, 614. secum montem, 584, 555. suum pretium, 403, 209. una Hectorem & Martem, 583, 548. necem vultu *lento*, 720, 1608. ab *aliquo* salutem, 775, 499. inultum facinus, 561, 220. leges severas viro, 564, 265. iras pectore remisso ac placido, 195, 187. solamen matris amissae, 263, 578. bella in Argivos, 410, 444. socium regna nesciunt, 564, 259. spolia ex Achille, 421, 447. gloriam de *aliquo*, 254, 422. trepidis opem, 425, 499. oculos huc illuc, 421, 458. arbitria dura, 219, 596. coetus hominum tristes, 799, 910. se altius, 408, 267. aequo animo casus, 631, 232. thalamo pinum, 471, 37. terribile *quid*, 51, 31. praedam plauistro, 231, 76. praeseclera, 610, 950. Ferre praemium scelerum, 219, 590. facta domini, 121, 207. *aliquus* vultus, 267, 647. pedes huc illuc, 514, 862. verticem purum coedo, 333, 310. votiva munera divis, 591, 645. uterum gravem, 550, 33. colla Tonantibus, 473, 60. ad *aliquem* spolia, 600, 804. titulum post fata, 751, 96. numina in saltus, 231, 74. preces ad *aliquem*, 214, 500. perversa praemia recti, 289, 984. Oceani minas, 619, 49. manus sanguine asperfas in patrios toros, 200, 268. rictus vatis infandae, 316, 91. arma in populos, 220, 614. *aliquem* ad sedes supernas, 281, 845. in se regnum amoris, 240, 218. manus adversus gigantes, 316, 91. laeva faces semustas, 597, 761. opem nato, 287, 948. nodos vultibus ferenis, 20, 220. retro gradum, 463, 1151. Fert quid animus, 794, 818. Fert *aliquem* puppis, 716, 1546. Fert tellus exulem, 329, 259. natus fatum, 544, 1000. ventus nubes, 112,

109. classis huc & huc sparsas *mulieres*, 452, 970. virtus notam, 49, 634. casus levis huc illuc opes magnas, 486, 222. saxum mei partem, 671, 864. opes natale solum, 494, 325. Tulit nsi Troja te rege, 396, 134. mundum cervix, 702, 1343. vim corpus, 283, 892. uterus virum & gnatum, 384, 1039. Ferent flamma & torrens cursus, 634, 280. Feras patienter plura, quo plura possis, 407, 254. Ferant haec ignes, 308, 1179. Ferendo discere vincere, 8, 70. Ferri audacia in praeceps, 795, 838. in orbem, 570, 572. ad umbras Stygias, 744, 1984. rapido gradu, 660, 702. in spatia mundi, 73, 958. in filvas, 252, 403. mente vesana, 479, 123. inhumatam ad manes, 765, 343. Neronem gressu attonito, 771, 435. ab aetheria rupe, 671, 860. mente turbata, 787, 713. in astra, 743, 1078. in altum ratem, 764, 316. Feror ad hauriendum sanguinem, 49, 636. Fertur missus in astra, 668, 317. Feruntur puppes nova via, 621, 84. Ferens longum vulnus arundo, 649, 517. laceritiae signa manifesta, 572, 389. gressus pede ardenti, 664, 740. gurgitem in pontum, 647, 501. Titan diem, 646, 488. Ferre, pro trahere, 74, 968: 77, 1011. pro praeferre, 210, 379. Ferre centauros, 682, 1049. Ferre colla subiecta tropaeis, 397, 151. secum omnia, 398, 163. Ferrum calidum, 199, 254. strictum, 120, 184: 500, 1155: 677, 960: 701, 1312. latens, 655, 612. gracile, 261, 547. Taenareum, 322, 171. saevum, 147, 573. Grajum, 396, 136. caede perfusum, 153, 738. visceribus inditum, 419, 585. sentit hebes, 626, 152. & ignis medicinae saepe loco est, 557, 152. per pedes transactum, 373, 857. Ferri esse causam priorem, 213, 484. Ferro imposito semet induere, 336, 341. incubare, 242, 259. dare fugam, 177, 1044. obvium offerre pectus, 480, 138. abesse manum, 490, 264. Ferrum pati, 525, 718. crueri, 770, 417. abdere, 214, 498. ponere, 736, 1871. stringere, 512, 809. exigere, 544, 1006. occipare, 671, 858. jugulo mergere, 612, 973: 679, 992. pectori inierere, 301, 1177. abdere vulnere, 390, 48. cruor maculat, 310, 140. impensum tenere, 719, 1592. foeminas decet, 611, 960. pace tegere, 789, 751. vulnus pati, 721, 1628. abdere dextra, 463, 1155. purum tenere, 717, 1561. tueri Principem, 773, 456. excutere fratribus, 208, 404. ducum trium fugere, 776, 508. ejecit cruor, 384, 1041. in *aliquem* exigere, 480, 126. Ferro percussus, 124, 245. lacerata, 801, 956.

Rrr rr 2

Fer-

INDEX NOVUS

Ferro pectus aperire, 567, 305. quaerere regna, 220, 614. caedi, 800, 945. vincire, 283, 884. abolere litem, 484, 183. *aliquem* sternere, 434, 680. eversa effigies, 792, 797. exigere spiritum, 383, 1027. eruere patriam, 217, 555. immori decet, 671, 869. cadere, 795, 850. gnati mori, 766, 358. terrere, 272, 718. *aliquem* petere, 374, 872. jacere, 384, 1034. pectora dominae referare, 766, 367. parentem cadere, 763, 167. in Ferro salus omnis, 30, 342.

Ferrum minax, 3, 12. *Ferrum ad arma usurpari quando coeperit*, 405, 125.

Fertilis pomis arbor, 603, 852. Fertile arvom, 68, 881. Fertiles campi, 220, 607.

Fervere ira, 73, 946. Fervere stellis diem, 646, 471. Fervet fluctus vice alterna, 584, 561. dubium pelagus, 540, 942. immensum dolor, 205, 352. odium, 540, 951. Fervens cancer, 245, 287. axis, 714, 1523. Fervens area, 232, 356. Libya, 521, 682. Aetna, 148, 583. flamma, 756, 173. Ferventia ahena, 172, 1060.

Fervescit Aetna minis, 500, 410.

Fervidus cinis, 394, 101. dies, 661, 723. Titan, 81, 1060. ignis, 277, 928. irac, 793, 213. Fervida plaga, 694, 1218. adolescentia, 772, 446. juba, 620, 70. pars, 621, 90. sitis, 549, 19. Fervidi juvenes, 209, 411. Fervidae plagae urbes, 731, 1788.

Fervor magnus, 288, 970. aetatis primae, 407, 251.

Ferver juvenibus unde, 407, 250.

Ferus Dis, 516, 638. rex, 41, 518. victor, 389, 23. pastor, 693, 1204. ensis, 560, 208. tyrannus, 801, 959. princeps, 786, 689. leo, 247, 326. juvenis, 243, 272. acer & truculentus Atreus, 146, 546. Fera tempestas, 171, 959. ales, 733, 1813: 317, 102. Venus, 285, 913. Ferum scelus, 458, 1057. pectus, 111, 85: 192, 140: 213, 415. tergum, 84, 1117. virus, 662, 719. Ferum videri, 371, 864. Ferum pestem nasci, 719, 1588. Feri rictus, 110, 77. uri, 231, 65. mores, 770, 422. dentes, 740, 1935. vultus, 366, 760: 594, 707. gigantes, 316, 90. clangores, 705, 3389. impetus, 116, 136. Ferac dapes, 116, 150. gentes, 783, 680. acies, 588, 599. Fera vulnera, 767, 375. Feros amore vincere, 241, 240. Fera bella movere, 793, 806. Feris subactis victorem redire, 667, 795.

Fescennina carmina, 478, 113.

FESCENNIUM *Hetruriae oppidum*, 478, 113. Fessus pater, 182, 1. malis, 128, 307. post longa spatia, 573, 393. imperando, 9, 78.

gravi labore, 258, 503. exilio longo, 213, 466. Fessa senio anima, 99, 1309. radix, 351, 536. cervix, 80, 1045. virtus, 281, 846. Fessum caput, 699, 1283. pectus, 162, 807. ense latus, 574, 423. curis pectus, 242, 247. Fessi anni, 95, 1250: 243, 267. senes, 245, 291. boves, 162, 801. curtus, 163, 818. Phryges, 395, 125. corpore, 384, 1052. Fessae genae, 420, 441. manus, 305, 1230. sopore venae, 707, 1415. Fessis opem reportare, 325, 210. Fessos malis respicere, 550, 37.

Fessus, 162, 806.

Festus dies, 170, 945: 172, 970: 542, 985. Hy-menaeo dies, 491, 300. dies est, 199, 791. Festa turba, 567, 311. domus, 168, 901. Festi cultus, 448, 883. Festi patres, 591, 644. Festae aedes, 215, 502. noctes, 255, 444. matres, 591, 643. Festa convicia, 478, 113.

Festa conjux, 598, 780.

Fibra pectoribus vivis rapta, 340, 391. Fibrae atrae, 339, 377. veru trajectae, 178, 1064. Fibris abest magna pars, 337, 357. Fibras cfodere, 676, 947. urere, 698, 1277. pulmonis distendere, 695, 1221.

Fibrae in visceribus radices & venae, 159, 757. *Fibrarum summitates in extis observatae*, 338, 360.

Fidelis labor, 368, 779. cinis, 425, 502. augur, 558, 180. Fidele conjugium, 563, 245. regibus nomen, 652, 570.

Fidere regno, 386, 1. ligno tenui, 492, 306. Eidens sibi parum, 312, 14. Fissus artibus novis, 375, 894.

Fides proma, 28, 316. sancta, 768, 398. casta, 27, 309: 554, 111: 563, 247. solida, 172, 972. sollicita, 426, 529. certa, 50, 651. incerta, 130, 327. una, 655, 608. rupta, 222, 649. rara, 654, 601. tacita, 369, 799: 646, 477. muta, 27, 301. superba, 369, 804. stulta, 430, 588. concors, 792, 791. pacta, 287, 953. sacrata cognati laris, 360, 672. imperii quassa, 124, 239. conjugii sacrata, 553, 80. sceleribus negata, 237, 161. fera foris incertae, 550, 38. pacti, 201, 280. pignore adstricta, 481, 145. scelus est, 646, 481. Fides claudit, 130, 335. prohibet, 373, 861. me defendit, 361, 685. praestat perfido adiutum nocendi, 361, 686. rudibus non est in annis, 129, 317. violavit toros, 544, 1003. pretio vincitur, 566, 287. tuetur Principem, 773, 456. ne matri quidem est habenda, 213, 480. non intrat limen regium, 565, 285. nulla est conjugis, 482, 164. Fidem adstringere, 369, 804. condiscere, 609, 941. quacere, 372, 837. perdere, 762, 175. capere, 399.

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- 399, 168. culpa debere, 567, 307. pacis dare, 128, 294. vincere vi, 35, 420. tacitam praestare, 646, 480. praestare meritis conjugis, 502, 434. coelitum appellare, 434, 665. dextrae petere, 488, 248. matri praestare, 557, 159. alligare jurejurando, 431, 611. maternam exuere, 428, 562. exigunt adversa, 608, 934. secunda poscunt, 608, 934. praestat nulli fortuna, 299, 1143. dare decepto, 58, 754. praestare nuptae, 232, 92. dare foederi laeso, 201, 293. pretio obligare, 565, 286. matris timere, 213, 477. excutere flamma, 373, 862. Fide carere, 501, 436. probare hoc esse verum, 430, 598.
- Fides, obsequium omni superiori debitum*, 361, 685.
- Fides justitiae fundamentum*, 768, 598.
- Pidus lar, 487, 224. locus, 424, 476. regi Eurybates, 573, 391. Fida conjux, 421, 453: 605, 882. testis, 750, 77. famulorum manus, 272, 725. comes, 189, 105: famulorum turba, 600, 800. nutrix, 510, 568. Fidum pectus, 282, 875. caput, 101, 1334. Fidi lares, 329, 258. Fidae comites, 654, 601. Fida praesidia, 607, 917.
- Fieri sinere, 567, 306. rite, 155, 690. nocentem, 306, 1250: 565, 280. serpentem, 635, 301. uxorem & genitricem, 757, 188. nefas jubere, 634, 273. aeternum nihil, 682, 1035. potentem hymenaeis, 754, 146. alterius malo, 207, 382. ministrum magnae rei, 230, 333. pompam Mycenis, 398, 156. e famula Jovis nurum, 634, 279. lunus extremum regni, 315, 74. locerum recusare, 643, 427. maximum scelus fateri, 637, 330. non potest nocens, 643, 432. potuisse, facto jam malo, vix credo, 536, 884. Fit miser ex potente, ex misero potens, 106, 35. Factus ter parricida, 674, 906. alieni arbitrii jurisque, 480, 138.
- Figere spicula, 278, 814. *aliquem*, 626, 156: 269, 682. cervos, 86, 1129. veloces damas, 230, 62. signa mundo, 318, 116. luminibus faces, 541, 965. stabilem gressum, 170, 928. Figi sagitta, 238, 193. Figens tela manu, 674, 905. Fixus in thalamis ensis, 671, 868. Fixa radix, 571, 372. Fixum medullis sedere, 644, 451. Fixi ungues, 193, 162. Fixae rupibus rates, 585, 571. Fixa languore maria, 557, 161.
- Figere mortem, verbum venatorum*, 649, 519.
- Figurae innumerae, 516, 636.
- Filiam fratris vel sororis uxorem ducere Romanis non licuit*, 754, 142.
- Filiorum Thyestae nomina*, 157, 717. *Filiorum Herculis & Megarae nomina*, 89, 1160.
- Filum revolvere, 18, 182. Fila docta, 570, 349.
- Fila nere, 268, 662. deducere fuso, 247, 324. colligere, 268, 650. ramis legere, 251, 389. Findere cutem cornibus, 427, 538. Findere freta, 29, 336. Findit Pinus in geminas trabes, 305, 1224.
- Findere freta bina Istmos dicitur*, 207, 375. *Fissa duo in extis quaesita*, 338, 363.
- Fingere verba, 258, 496. Deum, 238, 239, 196. Comas, 250, 372. numen Veneris, 239, 203. mentita, 302, 1194. corpus, 307, 1265. sibi luctus, tumultus, 171, 962. saxum flebile, 629, 185. *sibi fata*, 374, 883. Finxit sanguis aurigae rictus, 603, 846. Ficta majestas, 285, 915. Fictum crimen, 755, 149.
- Finire labores, 71, 924. mala, 751, 101. diem extremum cupere, 694, 1210. laqueo vitam, 242, 259.
- Finis extremus, 712, 1478. demtus, 261, 553. ultimus Tartari, 93, 1225. moestus rerum, 53, 703. sceleris, 558, 746. cladi, 20, 107. est flammis, 249, 361. malorum Alcides fuit, 280, 843. alterius mali gradus est futuri, 20, 208. Finem hunc dari decet, 712, 1479. cruoris aut caedis stare, 776, 514. Fines constituit, 770, 419.
- Firmamen domus, 95, 1251.
- Firmare se, 120, 201. sceptrum, 172, 971. spiritum cadentem, 452, 951. animum exemplis, 799, 929.
- Fistula indocta, pro pastoritia*, 624, 129.
- Flagellum excussum, 541, 962.
- Flagitium: Flagitio vacans, 165, 279. Flagitia cuncta ingerere, 487, 236.
- Flagrare odio, 753, 132. siti, 112, 98. face mutua, 748, 51. per ignem, 724, 1662. Flagrat axis Phoebeus super rogos, 705, 1386. Flagrant genae rubentes, 534, 858. Pergama strata, 448, 889. Flagrans zona, 704, 1363. fax, 679, 1005. coma, 513, 839. Flagrantes silvae, 742, 1956. igne trabes, 217, 547. Flagrantia lora, 470, 33.
- Flamini Diali mortuos tractare vetitum*, 340, 398.
- Flamma rapax, 624, 121. acris, 428, 561. vivax, 532, 826. serpens, 532, 819. cadens, 582, 534. Herculeae, 712, 1487. victa, 721, 1615: 1617. agilis, 267, 644. levis, 757, 191. propior, 519, 122. luctifica, 310, 3. iniqui Tonantis, 587, 595. muros populans, 588, 602. micat, 112, 99. membra abstulit, 756, 173. comprehendit dapes, 333, 307. & torrens cursus pariter ferent, 634, 280. praedatur dapes, 352, 557. bibit nubes Sicantias, 703, 1361. indiget ardente Troja, 391, 55. testis sonat, 511, 578. Flammae vis quanta, 512, 579. minae, 728, 1740. Flammam trah-

INDEX NOVUS

- ri relevare, 347, 337. vomere, 293, 1040.
 Flammâ excutere fidem, 373, 862. longâ semitam trahens stella, 413, 356. sunt strata omnia, 414, 480. Flammæ Phœbæ, 164, 838: 659, 661. infanæ, 249, 161. indomitæ, 238, 187. faevæ, 249, 359: 516, 640. vindices, 508, 532. amoris, 237, 165. alienæ, 315, 64. pectori infixæ, 393, 723. gemunt, 160, 771. ulso tauri gutture raptæ, 533, 829. regiam ambiunt, 388, 16. vix habent fidem, 728, 1745. cor & medullas exurunt, 556, 132. Flammis dare patriam, 223, 663. pars data, 743, 1968. Flammæ vomere, 202, 314. aggerere, 178, 1065. ferre, 727, 1716. pascere, 638, 351. poscere, 727, 1717. ture pascere, 652, 577. domare, 634, 276. perbibere, 651, 557. concitare, 245, 291. extinguere, 234, 131. jaculari, 179, 1086. proponere, 429, 582. opprimit unda, 536, 887. amoris conspescere, 237, 165. esse nihil ostendere, 720, 1610. Pinum rapere, 722, 1639. scelere vincere, 479, 121. ali vetare, 636, 310. ad Flammæ rapi, 723, 1644. Flammis agi, 481, 148. amor non perit, 441, 803. perusta cadit, 543, 996. aliquem obruere, 719, 228. obruere ignes, 793, 808.
Flamma cum fumo recta in coelum evolans, optimum auspiciū, 333, 310. Flammæ, de amore, 712, 1491.
 Flammarum: Flammans os, 488, 241. Flammatus latex, 159, 766. Flammata facies, 499, 387. Flammatum amore pectus, 410, 304.
 Flammeus vapor, 323, 185. Flammea fax, 179, 1089. rota, 708, 1439. Phœbi rota, 680, 1022. Flammeum tenue, 787, 702. Acetæ pecus, 504, 468. jubar, 421, 448. Flammei ictus, 541, 959. Flammeæ comæ spargunt ignem, 9, 87.
Flammis luteis utebantur sponsæ, 247, 322.
 Flammifer currus, 46, 593. Flammifera Erinnyes, 75, 982. Flammiferi æstus, 165, 855.
 Flatus secundus, 797, 878. gravis, 357, 632. Flatus totos optare, 494, 326.
 Flavens crinis, 342, 420.
 Flavius pudor, 268, 652. Flavius Lycormas, 654, 591.
Flava seges, 314, 50.
 Flebilis cruor, 410, 297. fremitus, 281, 850. clamor, 434, 678. vultus, 50, 640. Atthis, 630, 200. cantus, 624, 130: 683, 1064. gemitus, 705, 1379. Flebilis fax, 754, 142. patriæ, 378, 941. Flebile letum, 291, 997. saxum, 571, 177: 629, 185. matris furtum, 436, 706. Flebiles modi, 685, 1091. questus, 207, 387. planctus, 788, 720. Flebiles notæ, 349, 509. Flebilis nece aliquid videre, 440, 784.
 Flectere Pinum, 721, 1620. retro, 561, 239. rictus, 156, 710. conjugem iratum, 241, 228. arcum, 76, 992: 91, 1197. currus, 276, 787. mentem, 288, 77. retro aciem, 631, 815. retro gradum, 51, 678. annos longos, 164, 846. correpta membra, 728, 1741. ora, 678, 986. ora retro, 703, 1347. aliquem, 646, 472. arctica plaustra, 493, 314. vagas undas, 666, 779. ad recta, 235, 137. membra palæstra, 85, 1125. carmen lyra, 569, 330. aliquem minis, 558, 178. aliquem merendo, 652, 575. mentem viri, 243, 273. aquas arvis, 220, 606. moras navibus, 481, 149. mentem in melius, 81, 1065. minas in taurum, 635, 302. vices temporum, 528, 759. animum ab ira, 485, 203. lacrimas alio, 397, 142. cantibus immites, 44, 569. frenis equum, 278, 811. bigas gyro brevior, 246, 313. minas Alcides, 436, 720. retro signa agminis bellici, 216, 542. latus alterno pondere, 699, 1284. Flexit vaccam vomer, 364, 720. humeros molis immensæ labor, 8, 71. Flecti non, frangi possum, 120, 200. negat dolor, 449, 903. Flectens inimica lumina, 307, 1270. Flexa cervix, 531, 801. Flexum cornu, 440, 781. genu, 80, 1046: 598, 776.
Flexæ ambages, 326, 214.
 Flere discere, 697, 1268. pudor est, 725, 1688. Alciden, 736, 1873: 738, 1896. Alcmenen, 736, 1863. Herculem, 728, 1739. Græchos, 797, 882. Hæcтора, 394, 97: 395, 116. Thebas, 23, 258. casus, 653, 583. nefas, 461, 1119. luctus, 458, 1060. ruinas, 592, 669. amissum, 297, 1117. dubios toros, 653, 585. parentem caesum, 749, 61. Herculeos casus, 738, 1904. obitus Herculeos, 737, 1883. nitum sub umbra Isthmaria, 629, 193. suos licere, 776, 511. genubus advolutum, 102, 307. gnatam, nepotem, conjugem, patriam, 464, 1170. ruinas fata jubent, 628, 179. Fleo quod interemi, non quod amisi, 298, 1122. Flent Iliades Priamum, 591, 655. Flevit in templis ebur, 156, 702. Fleri Herculem virtus vetat, 734, 1835. Flendi cupido miseris est, 171, 953. modus nullus est, 441, 812. Fletu gravis, 421, 449. Flentem aliquem cernere posse, 798, 894. videre, 668, 806. aliquem videre, 698, 1275. Flenda pati, 418, 412. Fletus effusus, 418, 411. uber, 499, 388. acerbis, 315, 16. insequitur minas, 633, 249. aerumnas levat, 439, 765. Fletus causa quæ lacta in domo est, 608, 924. Fletum virtus reforbet, 699, 1285. meritis reddere, 736, 1871. Herculis quis dies vidit, 697, 1268.
 ali

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- alicui* auferre, 698, 1272. Fletu rigare genas, 379, 953. madent genae, 786, 692. move-ri, 96, 1274. Fletus subiti, 172, 967. largi, 307, 1263. moesti, 765, 330. Fletus mini-strare, 393, 78. differre, 90, 1175. excipe-re, 441, 800. accipere, 396, 133. fundere, 396, 131. rumpere, 440, 785. spernere, 281, 855. imitari, 436, 717. omittere, 421, 454. debitos compescere, 734, 1832. Fletibus cre-dere, 109, 417.
- Flexus placidi, 485, 211. obliqui, 416, 389. Flexibus involvere amnem, 52, 683.
- Florere: Floret pater, 27, 305. Floruit tellus cantu, 528, 760. Florens gnatus, 731, 1780. domus, 255, 456.
- Floriferum ver, 359, 649.
- Flos inclytus, 195, 185. mortifer, 524, 717. recens, 170, 945. Juventae, 266, 620. Grae-ciae inclytus, 487, 226. Flores novi, 259, 513. veniunt vere, 718, 1576.
- Florem vocabant optimum in unaquaque re*, 266, 610.
- Fluctifona littora, 670, 836.
- Fluctuare: Fluctuat seges Zephyro, 53, 699. Fluctuari, 554, 109. Fluctuans fumus, 334, 313. Fluctuantes arenae, 28, 320.
- Fluctus ultimus, 300, 1163. lenis, 401, 201: 462, 1122. decimus, 580, 502. brevis, 319, 266. assiduus, 106, 16. animi, 83, 1093. fervet, 584, 561. leviter plangens, 593, 681. cursu provolvitur, 292, 1019. frangit mare, 355, 603. & Imber undas miscet, 579, 430. Fluctum secare, 456, 1027. subit dorso, 346, 464. Fluctus coacti, 456, 1033. tumidi, 43, 551. involuti, 663, 731. fraterni, 246, 305. discordes, 540, 941. varii, 556, 138. alter-ni, 552, 65. vasti, 422, 649. obvii, 118, 172. caede purpurei, 561, 214. tument ex alto, 148, 577. sonuere, 528, 765. maris verbe-rant rupem, 311, 10. ora loquentis feriunt, 766, 346. Fluctibus dare ratem, 556, 143. Fluctus vocare, 287, 958. refundere ore, 293, 1030. secare, 765, 325. frangere, 663, 731: 701, 1383. pectore rumpere, 583, 541. arte fallere, 291, 1074. Fluctibus carent ae-quora, 43, 537.
- Fluere humo, 464, 1163. luxu, 239, 205. per tacitum, 134, 397. in ignes, 156, 700. tela praedae certa de coelo, 723, 1655. Fluit cruor flebilis matri, 410, 297. tenuis līme-nos, 313, 41. sudor per artus, 377, 915. Flaunt capiti vernae rosae, 171, 947. ossa compagibus ruptis collapsa, 695, 1219. ca-pilli per colla, 392, 84. venae unguibus lace-uae, 193, 162. Fluxit tibi Asiae cruor, 448, 896. hinc malum, 124, 237. Fluens tabus, 649, 520.
- Fluidum Syrma, 341, 423.
- Fluitare, 580, 504.
- Fluitare caput Hebro*, 516, 631.
- Flumen auratum, 656, 626. ultimum, 623, 108. tenue, 625, 141. gelidum, 115, 130. tumi-dum, 648, 506. Strymonium, 602, 843. Flu-mina aurea, 346, 468. turbida, 322, 167. in pontum cadunt, 500, 405. Fluminibus mora est, 682, 1040. moras praebere, 44, 573.
- Fluminibus cur cornua dari solita*, 647, 498.
- Fluvii Deorum filii dicti*, 113, 116.
- Fluvii Deorum genus*, 475, 21.
- Fluxae opes, 258, 491.
- Focus: Foci paterni, 653, 581. patrii, 109, 61. manantes, 38, 483. trepidantes, 160, 768. sparsi, 628, 174. recedentes, 558, 168. ste-riles, 625, 133. trepidant, 339, 383. coeli-tum sacri, 333, 306. Focis dare sanguinem, 271, 708. libare sanguinem, 353, 563. Fo-cos placare, 178, 1058.
- Foci steriles, pro Diis laribus*, 178, 1058: 625, 133.
- Fodere vultus, 185, 43. oculos maritales, 379, 957. Fodientem adjuvare, 606, 905. Fossa tellus, 351, 550. Fodiendus ferro uterus, 767, 371.
- Foecundus morte draco, 602, 835. terrae sinus, 23, 260. Foecunda mater, 200, 271. in ignes Hecuba, 594, 706. Foecundum jecur, 549, 18. caput, 633, 258: 699, 1292. Foecundi sinus, 769, 404. Foecunda capita, 61, 781.
- Foedare penates patrios cruore, 754, 148.
- Foedus jungent cum flammis aquae 141, 480. cum morte vita, *ibid.* cum mari ventus, *ibid.* umbrarum, 7, 49. Foederi laeso dare fidem 201, 293. Foedus rumpere, 261, 540. Foe-dera Veneris, 285, 910. mundi rumpere, 514, 606. dare gentibus, 473, 69.
- Foedus, pro ordine stato, perpetuoque*, 7, 49. *Foe-dus icera, ferire, percutere, unde dicatur*, 201, 282. *Foederis ferendi formula & ritus*, *i-bid.*
- Foedus imber, 380, 978. cruor, 746, 18. poe-dor, 357, 625: 49, 627. Foeda palus, 52, 686. barba, 144, 507.
- Foemina irata, 703, 1354. mortalis, 692, 1189. Herculeae necis auctor, 691, 1177. coelum habens, 692, 1182. nivei corporis jugo inten-tata, *i. e. parca candida*, 473, 61. Foeminae manu perire posse, 701, 1318. furor quid fi-nit inausum, 178, 814. Foeminam agere, 611, 959. Foeminae dirum genus, 262, 564. Foeminas odisse, 263, 579. detestari, horrere.

INDEX NOVUS

- fugere & execrari, 162, 566. ferrum decet, 611, 960. stimulat dolor, 632, 233.
- Foeminas dux malorum & scelerum artifex*, 262, 559.
- Foemineus planctus*, 765, 320. dolor, 724. 1674. chorus, 476, 93. *Foeminea vox*, 724. 1672. manus, 596, 714. fraus, 279, 828. nequitia, 490, 267. *Foemineum virus*, 706. 1396. genus, 270. 687. *Foeminei metus*, 471, 42. doli, 555, 116. *Foemineae turmae*, 591, 641. *Foeminea venena*, 703, 1356.
- Foenus magnum*, 236, 455.
- Foetus Hecubae*, 452, 962. tener, 460, 1094. armenti fortis, 442, 817. *Foetus impii*, 558, 639. avis metu sparsi, 376, 905. *Foetus fovere nido*, 593, 684.
- Foetus, pro conceptio & partu*, 83, 1158. *Foeta, pro gravida & partu liberata*, 88, 1158.
- Foeta tellus*, 365, 731. tigris, 232, 241. *Foetae gregibus parvis comitatae*, 227, 10. *Foeta per se arva*, 260, 337.
- Folium vernum*, 345, 452. *Folia languida*, 117, 164.
- Fons largus*, 259, 512. tristis, 154, 665. piger, 351, 547. timendus, 317, 651. ruptus, 654, 591. *Castalius*, 326, 229. *Cinyphius*, 674, 907. *Fontis unda*, 366, 760. *Fontem capere nuda manu*, 259, 510. *Fontes gelidi*, 568, 316. novi, 645, 457. *Fontes petere*, 324, 195. *Fontibus claudere formosos*, 275, 781.
- Fons nullus numine vacare credebatur*, 113, 116.
- Fontana aqua unde primum manet*, 645, 457.
- Forata ferro vestigia*, 370, 812.
- Fore prorum*, 306, 1243.
- Fores dirae*, 240, 223. obductae, 716, 1548. *Taenareae*, 681, 1061. *Regum durae*, 17, 165. auro nitidae, 131, 347. sonuere, 381, 995. patent, 655, 610. *Fores discutere*, 645, 458. laxare, 74, 961. *carceris laxare*, 689, 1142. *templi relaxare*, 168, 902. *carceris videre*, 680, 1008. *Taenareas pulsare*, 750, 1771.
- Fores quomodo aperiebantur in Graecia*, 633, 254. *domorum ornabantur in festis frondibus, lauro &c.* 108, 54.
- Forma vagans*, 534, 859. *eminens*, 757, 199. *alta*, 640, 380. *nobilis*, 278, 822. *anceps bonum mortalibus*, 274, 761. *mortem paritura*, 631, 220. *aridet animo*, 372, 841. *est res fugax*, 275, 773. *viris raris impunita fuit*, 278, 820. *non est tutior locis aviis*, 275, 778. *Formae decus*, 197, 1110. *decus movet hos*, 465, 1144. *Formam iactare*, 791, 773. *lacrymis aptare*, 629, 193. *Forma carens*, 307, 1266.
- aspici*, 475, 81. *Formae mortis*, 261, 311.
- Formas induere*, 245, 299. *facinorum referre*, 755, 157.
- Formica, morbus*, 323, 187.
- Formidare Borean*, 444, 841.
- Formidinis usus in venatione*, 219, 46.
- Formosus Lyacus*, 549, 508.
- Fors dedit nobis locum*, 31, 354. *tulit documenta, quam fragili loco stant superbi*, 327, 5.
- Fortis niles*, 232, 93. *senex*, 235, 139. *pater*, 562, 236. *socer*, 120, 615. *sanguis*, 650, 214. *sol*, 513, 589. *ad rogandum*, 411, 316. *miser an sit dicendus*, 37, 464. *in pueros*, 96, 1283. *manu*, 12, 114. *caestu, manu*, 85, 1125. *in pueri necem*, 438, 755. *dextrae locus*, 307, 1258. *animus ferit omnium mentes*, 463, 1153. *Fortis arundo*, 84, 1116. *Fortis armentum*, 442, 817. *Forti astra reddere*, 618, 32. *quis locus fuit inter vapores*, 720, 1613. *Fortem esse inter aspera*, 136, 418.
- Fortes humeri*, 85, 1119 : 97, 1291. *tori*, 268, 653. *pectore*, 797, 886. *Fortia vincula*, 228, 34. *Fortes moerere vetat virtus*, 714, 1836. *Fortes manus ferre*, 422, 466. *Fortior aura*, 576, 442.
- Fortis minora tolerabit, ut majora devitet*, 90, 1189.
- Fortes, pro audacter agentes*, 235, 138. *Confusiles, ibid.* *Fortes pulchritudinis laudem dedignari*, 475, 82.
- Fortiter vinci*, 589, 623.
- Fortitudo togata, quae?* 235, 138. *Fortitudo retribuit sola virtus*, 198, 237 : 368, 781.
- Fortuna, Dea levis*, 772, 452. *potens*, 767, 377. *dubia*, 106, 34 : 491, 287. *lenta*, 409, 275. *influens*, 145, 536. *felix*, 170, 940. *melior*, 184, 26 : 654, 605. *iniqua*, 28, 325. *rapida*, *levis*, *praeceps*, 426, 219. *labans*, 747, 37. *velox*, 299, 1143. *gravior*, 746, 9. *pejora fovens*, 289, 979. *viris fortibus invida*, 41, 524. *fallax bonis*, 551, 58. *sordida sedet certa*, 19, 200. *statu nimis magno impotens*, 563, 248. *nullis malis acquanda*, 749, 59. *in nos peccans*, 212, 452. *quo se dabit*, 263, 584. *in me irrui*, 368, 786. *me terret*, 360, 674. *& ratio oculit*, 371, 825. *me rotat*, 660, 703. *evertit domos altas*, 798, 898. *lacrymas rogat*, 630, 217. *quidquid miseros jubet, non putare turpe*, 436, 711. *pejor inflammavit amorem*, 638, 358. *quae possedit te*, 428, 563. *dedit jus in nos*, 801, 962. *hunc sequitur*, 123, 231. *quidquid in altum tulit, ruitura levat*, 554, 101. *sublimis agit metus magnos*, 657, 650. *rotat Regum casus praecipites*, 552, 72. *maculavit patrem*, 549, 22.

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

28. lacrymas nostras alio vocat, 628, 178. causam premit, 488, 242. prior vultus fugiat, 631, 227. stetit intra me, 507, 520. transit finis tutos, 660, 697. minor in parvis fuit, 298, 1124. cedit oneri, 553, 89. evehit humanas opes, 408, 259. opes auferre potest, non animum, 483, 176. fortes metuit, ignavos premit, 482, 159. iactavit illum per graves belli vices, 774, 479. maris dispulit duces, 574, 415. miseros conciliat suis, 207, 386. regit res humanas nullo ordine, 289, 978. consumpsit suas vires, 594, 698. fert regnum Trojae, quocunque vult, 437, 735. Fortunae favor, 408, 269. Fortunae & fati cedere, 761, 253. innocentem eripere, 377, 934. beatae quid deest, 362, 603. objaçent imperia, 311, 11. terga dare non est virile, 316, 86. datur, quodcunque misero datur, 435, 697. Fortunam ferre, 360, 681. suam capere, 750, 90. dubiam timere, 556, 146. & diem alicui pariter esse, 623, 105. Fortuna, quid tibi laevior est? 799, 932.

Fortuna, pro fato, 549, 28. *minor & exigua*, 298, 1124. *mala bonae quando praeferenda*, 138, 454. *Fortunam belli esse an ipsem*, 221, 629.

Forum clamor, 17, 172. tabe pollutum, 776, 512.

Fossarum in sacris inferorum Deorum usus, 353, 564.

Fovere nepotem, 459, 1072. toros, 658, 670. exulum spes, 773, 468. dolorem, 638, 352. nuntium Lydiam, 639, 371. artus virgineos, 366, 762. nepotem Jovis, 713, 1495. foetus nido titubante, 593, 685. corpus lillo niveo, 258, 504. Fovet aura corda afflatu, 313, 37. Fovens pejora fortuna, 289, 979.

Fragilis favor, 257, 489. locus, 387, 5. Fragilis ratis, 492, 302. Fragile bonum aulae fallacis, 747, 36.

Fragilitatis humanae fortunae exempla, 408, 264.

Fragmina puppis colligere, 623, 115.

Fragor infernus, 41, 522. humanus, 327, 232. vastus, 400, 174. modicus, 688, 1128. bellicus circumsonat muros, 34, 417. vocis, 62, 795. mundi, 413, 355. torrentis, 682, 1037.

Fragum: Fraga dumetis vulsa, 259, 516.

Frangere & domare, 5, 33. fluctus, 499, 392: 663, 731: 705, 1384. polum, 689, 1150. urnam, 165, 864. tela, 93, 1230. mala, 620, 56. praedam, 441, 798. cuneos, 721, 1627. spiritus, 408, 268. Araxen, 343, 428. vapores, 704, 1367. prata, 217, 546. Danaos, 793, 815. vires, 796, 871. ignes, 636, 311. saxa, 218, 571. trabes, 723, 1647. infonstem Lichan, 678, 978. duces claros, 785, 677. leonem dextera, 738, 1893. verba vir-

ginis, 611, 965. minas fluminis, 648, 506. colla tauri, 73, 952. *belluam* fulminibus, 744, 1994. portas saxo, 260, 534. monstra tria stipite, 602, 839. Frangit animum terror, 295, 1066. mare fluctus, 355, 603. fracta ratis aliam, 585, 575. Frangunt animos mala, 438, 745. Fregit se furor, 598, 775. Frangitur gladius in corpore, 626, 153. Frangi possum, non flecti, 120, 200. videre annosa robora, 553, 95. Frangens mala, 679, 997. Fractus pontus, 661, 710. dolor, 674, 913. *alicuius* manu leo, 733, 1814. Fracta tellus, 208, 396: 400, 180. noverca, 701, 1319. horrida mors, 741, 1948. manibus Calpe, 696, 1240. ratis aliam frangit, 585, 575. per poenas metu, 795, 842. Fractum aevum, 367, 775. regnum, 170, 929. guttur, 193, 161. Fracti, 307, 1253. currus, 153, 660. Fractae mora irae, 195, 186. vires, 766, 353. Fracta crura, 176, 1039. Fractos erigere, 27, 308.

Frangere equum, pro domare, 617, 20.

Frater nefandus, 222, 644. dejectus, 221, 637. geminus, 191, 128. lacer, 490, 278. additus, 612, 980. ex noverca, 701, 1313. ~ scelere interemtus, 752, 112. scelere ademptus, 756, 178. a fratre cecidit, 262, 555. hoc fratrem rogat, 176, 1027. suorum liberorum, 192, 135. neci traditus, 504, 473. in fratrem ruit, 205, 355. fratrem expavescit, 107, 40. Fratris artus, 505, 487. thalamos tenere, 762, 282. exilincti memor, 758, 226. Fratri occurrens soror, 328, 253. Fratrem sequi, 773, 470. Fratres superbi, 106, 32. gemini ab uno pectore nati, 602, 837. Fratrum parens, 192, 135.

Fratres pii? i.e. Castor & Pollux, 151, 628. *Fratrum Cadmeorum & terra progenitorum fabula*, 23, 261: 365, 732.

Fraternus grex, 594, 701. cruor, 503, 452. Fratrum caput, 538, 911. Fraternalis fluctus, 246, 305.

Fraudare se fructu laborum, 50, 656.

Fraus foeminea, 279, 828. nota, 484, 181. vulgaris, 522, 693. materna, 432, 627. ignat in aula, 289, 981. Fraudis machinator, 438, 750. facinus scire, 675, 933. Fraudi est locus, 510, 564. locum legere, 424, 482. Fraudem timere, 491, 291. struere, 661, 718. Fraude captus, 536, 881. capi, 708, 1422. *aliquem* aggredi, 560, 207. *alicuius* concidere, 447, 867. capta parens, 764, 312. deceptae natae, 504, 475. turbare domum, 122, 224. matris jacere, 710, 1468. sua capti Pelasgi, 590, 632. surripere toros, 566, 298.

S i f f   Frau-

INDEX NOVUS

- Fraudes callidae, 258, 503. intrant fores, 655, 611. Fraudes esse praemonere, 662, 711.
Fraus fidem in parvis sibi praestruit, 361, 687.
 Fremere, 258, 508: 590, 635. Fremit orbis armis, 119, 180. hostilis clamor, 109, 415. Isthmos fluctibus, 113, 112. Fremunt populi, 680, 1018. nares haustibus, 294, 1043. corda murmure incluso, 595, 713. Fremuit leo, 346, 457. Fremens dirum, 379, 961: 725, 1679. Fremens mugitu terra, 399, 171. Frementes minae, 286, 936.
 Fremitus leonis, 440, 794. cessat leonis, 320, 150. flebilis, 281, 850. Fremitus tubae truces, 769, 400.
 Frenare dolorem, 634, 277. Frenare se, 560, 203. iras, 535, 866.
Frenare ratem, pro regere, 466, 3.
 Frendens dolor, 53, 693.
 Frenum propius, 330, 791. Frena arcta, 294, 1056. pressa, 295, 1076. paterna, 609, 940. substricta, 291, 1003. aetheris nocturni, 254, 420. Frenis inobsequentes equi, 295, 1068. Frena revocans, 566, 296. Frenos pati, 513, 593. Frenis regere, 409, 279.
 Frequens concursus, 462, 1125. populus, 136, 411. Frequens ruscis Mothone, 443, 822. turba, 367, 777. turbâ comitante populus, 64, 837. telis pharetra, 93, 1234.
 Frequentare urbem, 257, 482. funus, 462, 1130. Cererem secretam, 66, 845. lacrymas simili fletu, 455, 1012.
 Fretum dubium, 127, 291. rubens, 388, 11, segne, 59, 763. tumidum, 73, 955. Creticum, 268, 661. discodens, 28, 311. recurrens, 28, 322. saevum, 131, 361. caeruleum, 416, 383. ardens, 175, 1017. Aegeum, 405, 226. classibus horrens, 561, 221. vastum, 232, 85. spumans, 787, 706. profundum, 300, 1159. resplendet, 583, 543. scopulis aequat, 584, 560. Freti regnator, 287, 945. Freto nomen eripere, 375, 898. infilire, 184, 24. Fretum emoliri, 578, 478. & coelum miscere, 578, 474. elidere, 696, 1240. secare, 393, 71. resonare unda dulci, 718, 1583. concutere vento cessante, 645, 455. Freto igneo cinctus, 110, 73. Freta Sicula, 291, 1011: 632, 235. suspecta, 377, 464. vasta, 311, 9. caerulea, 345, 451. alta Oceani, 293, 1019. remis pulsata, 764, 315. Fretis vela dare, 801, 969. Freta secare, 450, 919. emerfus, 711, 1277. implere mille velis, 414, 370. sideribus jungere, 758, 222. rumpere rate fragili, 492, 301. classibus tegere, 748, 43. Fretis pelagi saevior, 753, 129.
 Frigidus Sarmata, 626, 158. sanguis, 326, 225. sudor, 424, 487. pontus, 251, 399. axis, 524, 712. metus, 294, 1053. frigida hyems, 73, 950. Frigidum genus, 619, 40. gelu, 432, 614. Frigida laxa, 324, 193.
Frigidus, pro nixius, 526, 736.
 Frigus Arctoum, 521, 683. axis, 697, 1251. aeternum, 351, 546. pigrum, 526, 736. medium, 645, 454. Frigora faciem vexant, 277, 795. nudant silvas, 288, 966. Frigora molire 227, 21.
Frigoris mala, 526, 736.
 Frondifera nemora, 330, 276.
 Frons viridans, 293, 1037. opaca 53, 689. oleae, 70, 913. Frondes caducae 355, 600. graves, 117, 155.
 Frons tristis, 256, 453. placida, 728, 1746. subita, 651, 551. Herculeae, 723, 1641. ferrox, 38, 471. radians, 696, 1239. mollis, 342, 415. turbida, 254, 432. lacera, 301, 1182. blanda, 311, 7. torva, 55, 723: 245, 303: 422, 467. victrix, 609, 937. lata, 244, 181. laeta, 587, 583. minax, 377, 910. tetrica, 45, 579. hirta, 277, 803. nondum rupta, 15, 142. Frontis regiae nota, i. e. diadema, 131, 346. insigne, 609, 936. Frontem quaterere, 352, 552. exuere vinculo, 213, 471. Fronte minax, 527, 751. arduus, 427, 339.
 Fructus operis, 168, 906. laborum, 50, 655: 95, 1253. scelerum, 510, 563. perit, 282, 872. Fructum denegat Ceres, 314, 49. malorum auferre, 419, 422.
 Fruges sacrae, 258, 499. Fruges infaustae, 523, 706. Fruges condere sinu, 770, 414.
Frugum potens, i. e. Ceres, 27, 300.
 Frugifera Ceres, 197, 219. Frugiferae terrae, 220, 603.
 Frui vita, 760, 244. aetate, 255, 446. luce, coelo, 372, 854. ira, 5, 34. vana umbra, 48, 623. tenebris, 383, 1012. regni bonis, 361, 687. luce grata, 751, 105. munere patrio, 307, 1252. ponto vetito, 718, 1585. toro vindicato, 302, 1187. ultimo amplexu, 334, 848. quiete placida, 787, 717. munere terrae, 197, 222.
Frui re, 5, 34. *Fruiere*, 176, 1023.
 Frustum: in Frusta carpere, 178, 1060.
 Frutex succifus, 525, 719.
 Fucus rubens, 294, 1045.
 Fuga trepida, 272, 729. est munus, 506, 491. Fugae poenitere, 483, 170. comites liberos habere, 509, 541. Fugam agere, 680, 1020. petere, 221, 634: 668, 807. levare, 509, 539. sequi oblitus, 621, 1038. simulare, 133, 384. dare, 177, 1044. haerentem tenere, 649, 518. poenam putare, 506,

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- 506, 492. sagittis dare, 713, 1658. leti quac-
rere, 765, 323. edere per agros, 218, 561.
telo consequi, 649, 516. Fuga crimen mul-
tatur, 484, 192. Fugae communes, 544, 1002.
Fugas deletere, 364, 712.
- Fuga, pro cursu, motu, itinere veloci*, 151, 919. *Fu-
ga, pro itione veloci*, 625, 140. *Fugam quacere*,
177, 1042.
- Fugare superos, 548, 4. noctem, 81, 1059.
maria, 611, 81. spiritus magnos, 425, 505.
retro diem, 72, 941. mare retro, 139, 460.
populos aspectu, 94, 1241. *aliquem e vita*,
282, 867. vultum flebilem ex oculis, 50, 640.
Danaos ferro & face, 459, 1073. coelo sidea,
745, 2. Fugat me pietas, 169, 796. pie-
tatem ira, 540, 943. Fugavit me bellici ter-
ror Dei, 583, 547. Fugata Altraca, 610, 69.
- Fugax taurus, 667, 799. Euripus, 32, 377. res
forma, 275, 773. Fugax fulmen, 645, 469.
Fugaces cibi, 102, 2. Fugaces aquae, 549, 20.
Fugaces anni, 610, 69.
- Fugere, 15, 136. retro, 425, 503. *pro aliquo*,
503, 449. cursu, 210, 433: 255, 446. Sphing-
ga, 316, 93. portenta, 46, 603. aerumnas,
136, 426. truncum, 721, 1628. externos,
607, 915. bellum, 403, 211. aulas, 553, 81.
suum scelus, 183, 13. Zetem, 530, 782. dapes,
110, 67. luctus, 799, 918. patriam,
197, 210. astra, 719, 1598. lucem, 674,
923. mortem, 281, 849. inferos, 548, 4.
attonitam, 680, 1014. tela, 669, 821. ter-
ras, 770, 422. Strygias paludes, 300, 1152.
manus diras, 677, 963. regios luxus, 259,
518. Stryga & Manes, 9, 90. suos vultus,
619, 197. silvas montesque, 366, 755. in
auras, 603, 854. in tenebras, 269, 679. per
agros, 294, 1051. e latebris, 77, 1009. vul-
tum & radios solis, 396, 339. loca infida cur-
su praecipiti, 609, 943. *alicujus vultus*, 89,
1173. procellae similem, 272, 736. penates
metu mortis, 776, 508. maris undas, 766,
357. canem inferorum abruptis catenis, 719,
1602. munus lucis redditae, 264, 591. spi-
culum medio collo, 76, 994. nomen foemi-
nae, 241, 230. navitam abducta cymba, 719,
1924. minas accipitris, 375, 904. aspectum
omnium, 272, 734. sceptrum parentis, 311,
12. solam jubere, 490, 273. solere sic, 546,
1022. quidquid alius facit, 319, 263. ultra
non licuit, 295, 1080. Fugit me, 235, 116.
littus, 457, 1046. omne sidus, 173, 995. lux
alma, 595, 726. decus noctis, 161, 791. Phoebus
retro, 160, 776. me mors, 693, 1200.
me Titan, 672, 891. mors miseros, 452, 954:
624, 122. cupientem mors, 464, 1175. pal-
lor ruborem, 534, 859. serpens latebras, 683,
1059. a labris Bacchus, 173, 987. tibi amor
Alcidae, 644, 449. Fugerunt superi, 175,
1021. Fugiat moeror, pavor, 169, 922. vul-
tus fortuna prior, 631, 227. Fugiendi causa
nova, 503, 448. Fugiens rivus, 259, 514.
dies, i.e. *Ocidentis*, 150, 614. ales minas, 355,
605. Phasiaca regna virgo, 555, 120. Fu-
gienti sua reddere, 505, 489. Fugientem spi-
ritum ore legere, 702, 1341. Fugientes Dii,
167, 893. terrae, 576, 445. Fugientia car-
basa, 346, 466. Fugienda petere, 270, 699.
- Fugere, pro ire*, 625, 140. *Fugere litus cur dicitur*,
458, 1046. *Fugere, pro finire de flumini-
bus*, 625, 140.
- Fugitivus de servo dicitur proprie*, 478, 115.
- Fulcire laeva caput, 168, 910. Fulva humeris,
Priami Troja per decem annos stetit, 396,
127. Fulva aliena trabe quercus, 351, 537.
Fulsi regno, plura, quam est, petunt, 240,
214.
- Fulgere, 268, 651: 629, 43. minus, 640, 386.
siderum modo, 297, 1112. coelo sidera, 758,
208. decore regali, 486, 217. patre nobili,
485, 209. armis acceptis, 589, 617. in par-
te poli siderei, 268, 664. nomen clarum toto
in orbe, 800, 936. imaginem Neroni junctam,
785, 684. Fulget ensis, 146, 555. tectum,
152, 645. ebur tectis, 139, 457. decor per
aerumnas, 641, 393. lux secunda nulla, 20,
208. Fulgent genae, 463, 1138. signa infe-
sta, 208, 398. templa Jovis, 666, 783. Ful-
sit sole, 632, 138. latus veste, 37, 467. rate
regia signum recursus, 575, 427. Fulgens ve-
ste, 666, 788. aurora, 745, 1. auro monile,
511, 573. aere marmor, 792, 795. late de-
cus, 768, 390. Fulgentes armis catervae, 217,
544.
- Fulgor falsus, 136, 415. dubius, 51, 670. va-
nus, 408, 272. momento rapitur, 275, 772.
aulae concitat plures, 655, 617. Fulgore ca-
ptus, 747, 35.
- Fulgura vivacis flammae, 532, 826.
- Fulgur die sereno, malum omen*, 125, 263.
- Fulmen oppositum, 46, 598. missum, 645, 453.
abjectum, 651, 551. trifidum, 238, 189. in-
festum, 759, 429. Aetnaeum, 236, 136: 650,
542. improbum, 475, 84. excussum, 637,
326. emissum, 667, 801. manu excussum,
616, 2. occurrit Jovi, 127, 190. cadit, 187,
60. unde nunc mihi, 698, 1278. exsilit po-
lo, 670, 849. micat nube elisa, 579, 495.
Fulminis ictus, 299, 1133. Fulmen emitte,
269, 673. auferre, 62, 88. deponere, 667,
796. librare, 583, 535. gerere, 637, 124.

INDEX NOVUS

- Fulmen** unicum petere, 700, 1301. cantu stare, 645, 470. odisse, 349, 102. Fulmine pollens pater, 571, 381. & Ponto moriens, 519, 661. e matris utero ejectus, 57, 457. Fulmina sacra, 600, 802. feriunt cellos colles, 553, 96. Fulmina mittere, 744, 1996. micare coelo, 700, 1299. extinguere flammis, 793, 809. Fulminibus nutum tollere, 670, 848.
- Fulmen** *cur trifidum dicatur*, 179, 1089: 744, 1994. *Fulmen obliquum*, *cur*, 132, 359. *Fulminum alia graviora, alia leviora*, 670, 848. *Fulminum jactus tres possidere Deos*, 581, 129.
- Fulminare**: Fulminandum quidquid tibi fuit, fre-gimus, 617, 7. Fulminans Jupiter, 55, 724: 651, 558. pater, 37, 458.
- Fulmineus** leo, 602, 830.
- Fulva** juba, 377, 920: 740, 1933. **Fulvum** au-rum, 132, 819. metallum, 603, 857. Fulvis mista coerulca, 334, 319.
- Fumare** ossa, 533, 838. **Fumat** late domus, 388, 17. **Fumant** urbes stupris, 262, 561. **succen-sa** stagna, 139, 466. **Fumantes** sudore jubae, 163, 819.
- Fumus** Iliacus, 577, 459. fluctuans, 334, 313. undans, 389, 20. trillis, 160, 773. serpit in coelum, 458, 1053. ambit caput, 334, 325. per breve spatium sordidus, 416, 392. **Fumo** similes nebulae, 208, 395.
- Fundare** vires, 50, 346.
- Fundere** sanguinem, 78, 1011: 480, 135. virus, 522, 699. lacrymas, 97, 1179: Troas, 589, 618. comam, 344, 440. domum, 90, 1185. fletus, 172, 966. Bacchum, 353, 566 mon-stra, 620, 61. verba rata, 353, 572. convi-cia fella, 478, 113. comas virgineas, 567, 313. lucem per auras, 530, 793. cruorem prolis suae, 539, 930. gutture murmur, 799, 923. fletus Priamo, 396, 131. radios per tractus maris, 81, 1058. greges cruore pingues, 617, 20. **Fundit** silva montibus umbras, 311, 154. **Fundunt** oculi liquorem, 379, 954. marmora lacrymas, 572, 378. **Fundens** carmina Orpheus, 684, 1080. **Fusus** cruor, 261, 552: 464, 1162. in ora praeceps, 296, 1085. humi, 83, 1082. transitis miles, 576, 444. **Fusum** quodcumque tellus genuit, 618, 28. **Fusa** coma, 422, 468. **Fusae** comae, 789, 745. **Fusa** vela, 149, 591.
- Funditus** eruere busta, 411, 663. cuncta erue-re, 415, 685. everfa domus, 607, 912.
- Fundus** imus Tartari, 9, 86. **Fundum** mundi penetrare, 64, 831. e **Fundo** fragor sonuit, 41, 522.
- Funebres** rogi, 304, 1215.
- Funereus** mos, 531, 802. **Funerea** caedes, 794, 823. **Funerei** planctus, 715, 1497.
- Funestus** sanguis, 480, 135. illaetabilis hymen, 446, 861. gradus, 358, 648. amictus, 352, 551. pes, 755, 161. multis favor populi, 797, 877. **Funesta** caedes, 455, 1004. pestis, 114, 55. cla-des, 120, 189: 211, 635. preces, 155, 691. mihi lux, 746, 19. nox, 589, 611. victima, 785, 664. domus, 308, 1275. noverca, 302, 1191. **Funestum** os, 160, 779. penetrabile, 520, 676.
- Furgi**: **Funestus** rex, 327, 240. **Funestus** tegit humus, 558, 749.
- Funeli**, *pro defunctis, mortuis*, 544, 993.
- Funes** sacri, 590, 638.
- Funus** futurum, 598, 772. multum, 392, 99. extremum, 315, 74. summum, 439, 767. per artus vagum, 472, 48. patri ingellum, 480, 132. viri miserum, 441, 808. **funere** premi-tur, 319, 132. **Funeris** gnato auctor, 765, 342. vellit, 598, 763. **Funeri** animam tra-dere, 415, 376. anus una lat est, 735, 1258. conferri, 297, 1314. **Funus** frequentare, 462, 1130. extendere, 189, 94. plangere, 737, 1880. extremum natis congerere, 544, 998. *alicui* remittere, 452, 965. **Funera** bina, 304, 1214. lacrymis deslenda, 312, 33. carent fle-tu & questu, 315, 16. **Funera** cludere, 396, 139. sentire, 456, 716. lugere gemitu la-mentabili, 591, 661.
- Funus**, *quid*, 432, 663. **Funus** vagum, 471, 48. *in Funeribus* infantum praeferebantur cerae vel can-dela, 66, 855. *in Funeribus* amicorum quae signa lucus edebantur, 301, 1181.
- Furari** vultus vestis, 607, 914.
- Furere**, 12, 106, 109: 185, 41: 202, 302: 709, 1452. *pro saevire*, 95, 1254. aut furenti simi-lem esse, 210, 427. incassum, 606, 894. in *aliquem*, 449, 914. in populos, 643, 420. in coelum, 742, 1958. in Danaos caede, 420, 446. inter acies, 400, 185. plus quam sat est, 379, 970. ira, 379, 957. bello, 213, 484. amore *alicujus*, 267, 645. amore vatis Phry-giae, 559, 189. per omnem regiae, partem, 556, 885. **Furit** aequor, 552, 64. ignis in coelum, 635, 285. in parvis fortuna minor, 298, 1124. si gener non est, 643, 427. **Fu-rens** Corus, 291, 1013. Atreus, 154, 682. impietas, 770, 451. cursus, 555, 864. mor-te decreta, 560, 210. ira, 63, 820. Tynda-ris, 606, 897. vis, 520, 673. ore lymphato Phoebas, 389, 34. ardore sacrae virginis, 558, 177. **Furens** mater, 724, 1668. **Furen-tem** simulare, 643, 429. sanare, 271, 711. **Furente** uti, 634, 273. **Furentes** Cadmeides, 58, 758. camini, 238, 191. graviter, 201, 290. minae, 286, 937.

Fu-

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

Furibundus impetus, 242, 263. **Mavors**, 146, 556. **Furibunda** manus, 394, 93: 45. 940: 674, 905. **virgo**, 612, 981. **Agave**, 356, 616. **Furi** unum intonare, 583, 544.
Furiarum cohors, 125, 250. **Furiis** pectus patet, 541, 966.
Furiae ab impetu & furore distae, 110, 78. **Furiae** discordes, 10, 93. **ardenti** face ac **serpentibus** armatae, 9, 87. **Furiae** infaustarum nuptiarum **auspices** & **pronubae**, 468, 16. **Furiarum** agmen & cohors, 11, 93. **Furiarum** communi officio contenti sunt poëtae, 11, 93. **earum** habitus in picturis, 468, 14. **praesentium** signa, 541, 961.
Furialis impetus, 482, 157. **Furiale** malum, 111, 94.
Furor coeptus, 31, 363. **demens**, 539, 930. **caecus**, 76, 991: 106, 27: 354, 590. **impotens**, 534, 851: 600, 801. **conceptus**, 248, 343. **pervagatus**, 598, 775. **protervus**, 241, 268. **inclusus**, 249, 362. **rapidus**, 295, 1070. **praeceps**, 278, 814. **attonitus**, 792, 785. **Gorgoneus**, 582, 530. **puellaris**, 538, 909. **vetus**, 128, 302. **patrius**, 86, 1134. **pertinax**, 773, 465: 791, 792. **remanet**, 94, 1244. **foeminae** castus, 434, 679. **populi**, 796, 866. **gentis**, 283, 909. **impious** lucri, 261, 540. **mentis** avarae, 257, 486. **mentis** providae, 604, 872. **juvenum**, 205, 353. **vobis** veniet, 614, 1012. **me** exagitat, 130, 339. **cessat** in poenas, 500, 406. **mentem** abstulit, 669, 823. **in** lucem cecidit, 585, 576. **transiit** busta, 434, 670. **nontenet** mentem, 217, 557. **prae**stat infontem, 83, 1098. **quod** habet proprium, 93, 1210. **se** irritat per tenebras, 409, 283. **labitur** in medullas, 244, 279. **quo** vergit, 263, 584. **exundat**, 499, 392. **populi** paucorum caede compressus, 795, 846. **vicit** ac regnat, 238, 184. **Furo**ris socius, 233, 96. **stimulis** incita, 595, 710. **vultum** cerne-re, 499, 396. **Furorem** sistere, 242, 248. **perdere**, 636, 309. **amittere**, 95, 1261. **Furorem** populi imminere, 791, 781. **in** Furorem praecipites agere, 791, 793. **Furor** segnis quid stupet, 644, 434. **Furore** percitus, 12, 108. **torvus** vultus, 377, 921. **domum** premere, 761, 259.
Furor in se armatus, 11, 98. **Furor** pavidus, 295, 1070. **Furor**, pro ira deorum, 102, 1. **Furor**, pro infano amore, 237, 178. **pro** libidine, 761, 259.
Furtim lacrymas fundere, 90, 1179.
Furtivus ignis, 244, 280. **Furtiva** ratis, 555, 122. **Venus**, 565, 275. **Furtivum** genus, 596, 752. **stuprum**, 412, 342.
Furtum Herculeum, 202, 317. **pium**, 608, 931.

sebile matris, 436, 706. **conjugis** servare, 425, 501. **Furto** perire, 589, 625. **regnum** auferre, 122, 223. **Furta** impia, 592, 675. **Furta** quaerere, 259, 512. **Jovis** sequi, 364, 716. **coeli** luere, 532, 821. **loqui**, 555, 123. **Tonantis** narrare, 790, 763.
Furva puppis, 742, 1964.
Fusi rati flamina, 380, 982. **Fuso** deducere fila, 247, 324.
Futurus, vide esse.

G.

Gaea genus telorum, 234, 111.
GGAETULI, antiquissimi Africae incolae, 230, 59.
Galeam adstringere, 213, 481. **Galeae** crista comantes, 261, 549.
Galeae cur cristis ornari solitae, 261, 548.
GALLI, Cybeles sacerdotes, semiviri, 593, 686.
Gangem spectare, 646, 630.
Gangetica tigris, 346, 458. **Gangeticum** nemus, 535, 865. **Gangeticae** sylvae, 156, 707.
GANGES Indiae fluvius, 156, 707: 343, 427: 649, 515: 656, 630.
Garamas sparsus, 686, 1106.
GARAMAS, Africae populus, 231, 67.
Gargara Cereri grata, 220, 608.
Gargara Idae montis cacumina, 220, 608.
Garrula ales, 592, 675. **avis**, 345, 454. **Garruli** rivi, 548, 493. **Garrulae** nemus quac-runt, 721, 1633.
Gaudere, 222, 640. **Gaudere** malo, 183, 17. **pace**, 761, 280. **mora**, 214, 490. **ultione**, 537, 896. **regno**, 310, 6. **tacitis** sacris, 444, 843. **civis** cruore, 802, 921. **morte** infan-dae necis, 752, 114. **afflictos** piget, 170, 941. **patrem** alicujus esse, 713, 1507. **in** multos sua fata mitti, 456, 1014. **spectare** pellicis lacrymas, 724, 1676. **Gaudet** dolor aerumnas tractare, 459, 1066.
Gaudium breve capere, 757, 250. **dare** Ulyssi & Danaï, 430, 594. **Gaudia** longa caedis, 327, 236.
Gaza libera, 100, 1325. **Gazae** graves, 215, 504.
Gazis inhians, 17, 167. **Gazas** vix domus cap-it, 505, 485.
Gelata Pindi iuga, 265, 614.
Gelidus Strymon, 355, 604. **Araxes**, 497, 373: 230, 57. **Hebrus**, 738, 1895. **Dolops**, 624, 125. **Boreas**, 286, 916. **tremor**, 359, 659. **aegece**-ros, 165, 863. **latex**, 599, 788. **afflatus**, 313, 37. **sudor**, 377, 922. **sanguis**, 354, 585. **hor**-ror, 421, 457. **tremor**, 34, 414. **Lerna**, 258, 507. **glacies**, 526, 736. **Gelidum** flumen, 555, 115.

INDEX NOVUS

115, 130. Gelidum vadum, 331, 285. spatium, 73, 950. Gelidi fontes Eratini, 568, 316. Geloni dispersi, 347, 478. GELONI, *Sarmatiae populus*, 347, 478. Gelu frigidum, 432, 624. durum, 166, 872. nivale, 524, 716. Gemere, 21, 224: 379, 961. summa, 628, 181. luctus, 458, 1038. fata, 629, 189. *quem* ejulatu, 665, 761. Ceyca raptum, 629, 197. gemitu suo, 174, 1001. ruinas urbis everſae, 390, 41. gravi sono, 418, 414. sonitu aethereo, 495, 344. quod Troja cecidit, 421, 454. deos ferales, fama est, 154, 668. multo vulnere impresso, 721, 1626. Gemit taurus, 602, 833. silva, 248, 349. clarius victor, 464, 1161. in rogo positus, 728, 1734. Gemunt flammæ, 160, 772. urbes, 726, 1701. littus ac petrae, 578, 468. Thebae Lajum amissum, 360, 665. Gemit terra, 354, 577. nemus tauris auratis, 666, 785. Gemens Scythia, 705, 1379. Gemens plaustrum, 231, 77. Gementem *quem* videre, 698, 1275. Gemendus mundo Hercules, 665, 759. Geminare nefas ingens, 766, 363. horas noctis, 601, 815. Stygias preces, 357, 622. Geminus cruor, 516, 641. Cupido, 348, 500. sol, 593, 728. timor, 432, 643. mons, 74, 970. Gemina serpens, 693, 1205. caedes, 157, 730. stirps, 254, 434. arx, 326, 227. rex, 304, 1214. fratrum caedes, 23, 173. Geminum genus, 43, 552. numen, 70, 905: 572, 381. mare, 89, 1164. mare spectare, 584, 563. plaustrum, 347, 477. munus Castor & Pollux, 487, 230. Gemini Tyndaridae, 3, 14. portus, 114, 125. serpentes, 546, 1023. Cretae, 717, 1538. fratres pectore ab uno nati, 602, 837. Geminæ faces, 125, 251. vires, 63, 819. trabes, 305, 1224. noctes, 625, 147. Gemina bella, 508, 525. numina, 523, 700. *Geminum nefas*, 33, 387. GEMINI *in coelo, quinam*, 165, 853. Gemitus lamentabilis, 591, 661. supremus, 767, 374. timidus, 464, 1161. creber, 324, 192. venit in voces, 171, 951. sidera ferit, 667, 802. Gemitu Alciden pascere, 717, 1887. Gemitus vasti, 84, 1103. toti, 395, 112. Gemitus excutere, 706, 1395. Gemma & auro crinis nudus, 638, 360. Gemmarum nitor distinguit aurum, 511, 573. Gemmis mare lucidum, 132, 372. Gemmifer linter, 655, 623. Hydaspes, 525, 725. Gemmiferæ aures, 658, 661. Genæ puræ, 267, 648. teneræ, 275, 770: 630, 213. minaces, 379, 958. siccae, 725,

1689. pallentes, 397, 762. moestæ, 290, 990. pervigiles, 42, 531. udæ, 785, 666. arentes, 307, 1263. fessæ, 420, 441. rubentes, 334, 858. concavæ, 59, 767. trementes, 562, 237. igne iussuæ, 706, 1405. pallent, 279, 832. fulgent, 463, 1138. inardescunt, 633, 251. madent fletu, 298, 1121: 786, 692. irrigantur rore, 251, 381. Genit pallor sedit, 727, 1722. Genas humectare, 279, 827. sanguine tendere, 323, 186. fletu rigare, 379, 953: 418, 410. irrigare, 210, 441. obscurat nox, 595, 726. pallor possidet, 394, 710. irrigat fletus, 452, 965. mutat color, 372, 849. Genas lapsæ, 249, 364. Genas tumidæ, *turgentes, tumentes*, 597, 762. Gener regius, 504, 460. avi, 192, 134. principis factus, 755, 157. evicit precibus, 484, 184. si non est, furit, 643, 427. Generum hostium fieri, 215, 510. exulem legere, 489, 255. Generare 523, 707. stirpem novam, 768, 395. Generat Pontus herbas, 645, 465. Generatus patre, 373, 866. Generosus ardor, 749, 55. Generosa indoles, 204, 334. mens, 459, 1064. virgo, 447, 871. proles, 318, 110. Lyæi proles, 478, 110. nubet exuli, 566, 291. Generosa semina, 417, 536. Genialis torus, 465, 1. Geniales tori, 566, 298. Genitivi mei, tui, sui &c. *an adjectiva admittant*, 510, 555. Genitor Palamedis, 585, 568. infelix, 174, 1002. aequoreus, 287, 942. lucis inops, 331, 301. caede defunctus, 368, 789. quaerendus est, 610, 211. me vocat, 727, 1725. me negat Alcidae, 631, 222. in te totus refulget, 468, 658. Alcidae fulmen gerit, 657, 324. manu mea perimitur, 311, 15. Genitrix, clara, 713, 1498. dira, 755, 153. caesa, 751, 102. mortalis, 735, 1848. mihi deflenda, 746, 10. roseida lucis, 163, 817. amoris, Venus, 786, 697. carina vecta, 798, 909. Genitricis vana spes, 439, 768. Genitricem probris lacessere, 612, 980. Genitricem peior, 270, 689. GENIUS, *naturæ Deus*, 465, 1. *Genios laici salubant adronæ vel redores*, 573, 392. Gens Thermodontia, 22, 146. Pelasga, 448, 876. externa, 219, 587. indomita, 504, 467. armifera, 285, 909. juris expert, 461, 1106. incerta sui, 18, 184. Cadmea, 312, 30. Actæa, 299, 1149. obvia fati, 18, 183. Gentis Achivæ praesidia, 487, 227. Actæae decus, 284, 900. Genti nomen tradere de bove,

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

ve, 364, 722. Gentes Barbarae, 399, 784: 748, 44. miserae, 738, 1900. belligerae, 473, 64. Thraciae, 733, 1817. ignotae, 286, 919. sepultae, 32, 367. innumerae, 43, 336. viduae, i. e. *Amazones*, 42, 541. nihil poscentes, 260, 338. sedibus patriis hospites, 42, 534. genu nixae, 149, 600. Gentes coeunt, 671, 871. gerunt bella, 262, 561. Gentium dominor, 773, 500. clades, 401, 229. Gentes aluere, 347, 475. totas plangere, 736, 1868. sub jugum mittere, 439, 772. feras domare, 785, 681. parare ac tradere sceptris, 221, 616. Gentilis frons, 70, 913. Gentile poculum, 173, 983. *Gentiles qui dicantur*, 94, 1246. Genu tremulum, 331, 289. flexum, 80, 1046: 398, 776. inflexum, 34, 411. positum, 436, 715. Genu posito suspicere victorem, 42, 546. Genua pigra, 137, 416. Genubus ad-volutus, 102, 306. Genubus advolvi, 170, 703. Genua attingere, 488, 247. ad Genua accidere, 435, 691. *Genua attingebant supplices*, 488, 247. Genus clarum, 485, 210: 775, 496. Amazoni-um, 241, 232. infandum, 285, 905: 376, 915. Pacantium, 712, 1485. impavidum, 620, 63. furtivum, 596, 732. mortale, 36, 448: 380, 984. regale, 371, 835. frigidum, 619, 40. femineum, 170, 687. exhaustum, 237, 470. invisum, 142, 493. infaustum, 36, 1135. foiers, 769, 407. audax, 228, 35. tetrum, 285, 911. verum, 36, 441. di-rum, 262, 564. Scythiae, 726, 1699. Alci-dae inclytum, 708, 1427. Martis verum, 763, 292. Inachi, 130, 337. coeli Tyndaris, 557, 162. inclytum Ledaee, 555, 125. stirpis invictae, 319, 124. matris infaustae, 534, 845. fratrum vipereum, 354, 587. poena-rum haud usitatum, 337, 898. leti tristius morte, 440, 783. inclytum titulis altis, 30, 139. ad auctores redit, 285, 907. humanum perit, 51, 674. jactans suum aliena laudat, 30, 340. mortale fati regitur, 799, 924. om-ne jam ingratum est, 733, 1810. Generis humani arbiter, 775, 488. haud pudet, 366, 294. Genus poenae placere, 338, 922. hu-manum effugere, 637, 323. in planctum ad-vocare, 736, 1862. regium agnoscere, 608, 923. mortale evadere, 708, 1433. regnum-que in vultu referens, 712, 1489. serpentum evocare, 523, 705. Genere, pietate, fide illu-stres, 797, 884. Genera varia leti, 257, 475. leti pontus, ferrum & doli, 237, 476. *Generis pignus*, 511, 570. Gerere matres, 735, 1842. bella, 5, 29: 261,

561: 256, 465: 406, 233. bella *secum*, 9, 85: 317, 237. tela, 626, 158. captivum, 436, 715. nefas, 212, 454. cuspidem, 70, 904. coelum, 634, 282. odia, 130, 319. fulmen, 637, 324. bellum, 221, 622. tela invicta, 793, 807. sceptru cruenta, 358, 642. spiritus altos, 33, 384. vultus incertos, 597, 748. speciem fratrum, 55, 723. sceptru Thebarum, 222, 649. violenter sceptru, 489, 251. vul-tus pudore dejectos, 463, 1137. bella pro grege, 248, 340. pro *aliquo* bella, 635, 299. sceptru aurata, 123, 229. abditos sensus, 285, 918. pectus lacerum, 75, 977. pectora se-cura, 657, 652. colla vineta, 84, 1106. ora juveni paria, 279, 831. impune sceptru, 672, 874. pro telis, 6, 44. rostra sanguine rubi-cunda, 231, 78. animum focinae mitem, 263, 573. animos viriles corde, 611, 958. spolia fratris dejecti, 221, 637. pectus durum in iras, 219, 583. *aliquid* patre dignum, 204, 335. manu clavam, 247, 323. animo tumi-do feroces impetus, 555, 127. saxum hume-ris, 680, 1009. minas vultu, 28, 319. ro-bur dextera, 62, 800. *alicui* ferta, 3, 18. pec-tus aerumnis imparatum, 290, 994. veste si-gna caedis, 609, 948. corpora armis immi-sis, 561, 213. ore signa lymphati furoris, 499, 386. vincla capiti imposita, 145, 544. exuvias corpore Priami, 605, 880. pectus a-more flammatum, 410, 303. vestigia ferro forata, 370, 812. bellum in quo optimum vinci, 214, 491. Gerit lauream hasta summo ferro, 572, 390. Gerunt venti bella, 540, 940. Gerens laurum frontibus turba, 61, 828. aetherium sceptrum Juno, 713, 1509. novum vulnus, 559, 188. quid sinu, 729, 1756. tur-bidam frontem, 254, 432. lumen triste flam-ma, 310, 3. vulnus taurus, 598, 777. ora Poppeae marmor, 792, 795. regium decus in vultu, 279, 830. colla coerulea taurus, 293, 1036. laetitiam habitu atque ore, 787, 705. *Gerere regna*, 329, 264. *pro ferre*, 58, 757. *edia* 31, 362. Germana conjux, 325, 210. Germanus: Germani umbra tristis, 752, 115. GERMANICI mortem regno ante ponentis praec-larum factum, 137, 442. Germinare: Germinant prata viridi facie, 53, 698. Geryon manu una sparsus, 618, 26. triformis, 622, 841. GERYONEM tricorporeum Hercules interemit, 21, 211: 39, 487. GERYONAE pecus, 89, 1170. Gestare nefas, 174, 1007. sceptru Iliaca, 419, 772.

INDEX NOVUS

772. Gestare dona pelagi, 638, 660. tela humeris, 720, 1605. sceptrum manu superba, 548, 10. *aliquid* intimo sinu, 100, 1162. vincula aurea dextrâ, 398, 155. Geilans fera caput clarum, 696, 1239. Sceptrum poli, 651, 559. tergo spolia feræ, 642, 411. reges bellumque sonipos, 590, 630. Gestandus lapis, 103, 7.
- Gestare, pro restare*, 59, 765.
- Gestire, 15, 148. Gestit animus, 184, 37.
- Geta campis vagus, 137, 167.
- GETAE *Sythiae populi*, sagittandi peritissimi, 668, 804.
- Geticus Aemus, 698, 1280.
- Gigas excussus, 9, 81. decrevit, 730, 1759. Giganta credere, 700, 1302. Gigantes pares montibus, 179, 1084. feri, 316, 91. pelliferi, 74, 976.
- Gigantesque fuerint*, 316, 91. *Gigantes anguineos habuisse pedes*, 129, 773. *Herculis opera potissimum victos*, 36, 445.
- Gignere quem, 765, 336. causas nocendi, 514, 719. victorem novum, 88, 1158. parem Tonanti, 716, 1544. sibi fratres, 358, 640. quem sub axe frigido, 697, 1261. quem Thesalo duci, 647, 492. Genuit tellus, 692, 1188. quis lapis? 625, 143. terra novam feram, 701, 1350. terra malum, 617, 15. Gigni Phœbo auctore, 566, 394. Genitus vocali Camœna, 515, 625. patre, 35, 438. matre, 371, 867. Genitum esse Jove, 12, 118. cui esse, 670, 850. esse ex aliquo, 201, 287. esse cruore feræ Lernaë, 697, 1256. Neptuno necare, 516, 635. Genni claro sanguine, 750, 88.
- Gignere, de muliere, 713, 1509.
- Glacialis polus, 621, 89: 637, 336. Glacialis Urfa, 718, 1584: 245, 288. Glaciale poli signum, 14, 129.
- Glaciale iubar, 699, 1289.
- Glacies gelida, 526, 736.
- Gladiatores cur in funcribus adhibiti, 395, 118: 415, 376.
- Gladius felix, 409, 284. in corpore frangitur, 616, 153. exaequat duos, licet impares, 221, 631. Gladio exceptus, 116, 144. metere segetes, 218, 563.
- Gladio feriebantur nobiles, vulgus feriri, 773, 469. in urbe & toga gladii tecti & absconditi erant, 773, 461.
- Glandes, poma, herbae ante inventum frumentum eius suere, 160, 538.
- Globus sordidus, 77, 462. altus, 355, 602. undarum concussus, 193, 1031.
- Glomerare: Glomerans Cotus, 271, 737.
- Glomus, masculinum & neutrum, 662, 727.
- Gloria ingens, 145, 538. peracta, 145, 539. urit pectus, 655, 620. tradit homines terris multis, 19, 192. pandit iter ad superos, 744, 1988. silvae me tangit, 228, 27. Gloriam decor illum stimulat, 643, 416. Gloriam facere locum, 5, 36. Gloriam de aliquo ferre, 254, 422. Gloria auctus, 573, 400.
- Gnatus florens, 731, 1780. subditivus, 369, 803. inclutus, 707, 1415. sororis, 613, 985. Thyellae, 566, 293. ex noverca, 612, 97. patris scelesti, 77, 1001. laude certans Jovi, 732, 1807. Gnati scelere cadere, 756, 166. Gnato commodare manum, 700, 1305. parare planctus, 743, 1969. patrem reddere, 618, 31. Gnatum approbare, 726, 1712. pudet, 382, 1010. Jovis plangere, 736, 1864. reddere matri, 611, 967. obruit pater, 435, 690. sequi, 306, 1240. obiisse parens scio, 291, 998. Gnati novi te manent, 509, 543. male in lacem editi, 377, 940. paterni regni vindices, 23, 255. ingemunt patres caecos, 731, 1785. Gnatitis parcere, 173, 996. bella relinquere, 327, 237. Gnatos lancinare, 160, 778. vocare, 533, 843. condere, 734, 1840. agnoscere, 174, 1005. vide Natus.
- Gnatam recipere, 676, 954. quis credat esse virginem, 610, 956. Herculi negare, 643, 425. vide Nata.
- Gnavus Lichas, 652, 567.
- Gnosium monitum, 267, 649.
- GNOSSUS *Cretae urbs*, 267, 649.
- Goerus, pro gyrus, 246, 313.
- Gonoessa vento nunquam carens, 444, 840.
- Gorgoneus furor, 582, 530.
- Gorgon quota est fera, 612, 96.
- Γοργών, 85, 1127.
- GORTYNE *urbs Cretae*, 442, 821.
- Gracchos flere, 797, 882.
- GRACCHI, *Tiber. & Cai propter leges Agrarias occisi*, 797, 882. eorum nobilitas, ibid.
- Gracilis fluvius, 653, 589. Gracilis terra, 113, 113. arundo, 178, 815. Gracile verum, 178, 1063. ferrum, 261, 546.
- Gracile solum, 226, 13.
- Gradi, 384, 1050: 595, 717. ad infernos, 112, 105. praecipitem, 263, 583. Graditur tardus senio, 19, 204.
- Gradere Tragediarum formula, 612, 979.
- Gradivus, *Mars*, 238, 188. nude ita dicitur, 701, 1312.
- Gradus rapidus, 382, 1004. infestus, 291, 1000. funestus, 358, 648. celer, 208, 403: 464, 1178. properans, 60, 772. properus, 376, 918. sublimis, 460, 1089. mobilis, 339, 378. errans, 182, 4. segnis, 460, 1090. aequus, 653.

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- 653, 589. celsus, 587, 587. concors, 598, 781. certus, 316, 85. ebrius, 474, 69. attonitus, 520, 676. vastus, 572, 388: 648, 509. entheus, 434, 674. citatus, 290, 989: 295, 1061: 536, 891: 641, 390. praeceps, 633, 254. Pegaseus, 416, 385. dubius, 426, 522. incitatus, 454, 999. vefanus, 526, 738. solutus, 250, 367. nolens, 136, 420. fortis, 38, 474. coelo tertius, 443, 830. mali futuri, 20, 209. Herculei fonitus, 41, 523. decori, 598, 773. sceleris, 158, 747. annorum, 25, 291. Gradum dirigere, 187, 62. inferre, 272, 721: 351, 548. referre ad penates, 363, 708. retro flectere, 52, 678. retro ferre, 463, 1151. ferre contra, 484, 186. adjuvare baculo, 53, 696. Gradu movere, 63, 817. cadere, 581, 515. rapido ferri, 660, 701. me pepulerunt tela, 583, 549. Gradus seniles, 254, 431. trepidi, 755, 160. lubrici, 384, 1050. honorum alti, 776, 501. Gradus efferre, 755, 160. praecedere, 614, 1004. testis efferre, 785, 667.
- Gradus, militare verbum pro statu, ordine, 581, 515.*
- Graecia ruens, 559, 182. victrix, 561, 220. non parvo luit iras Achillis, 401, 194. Graeciae robur, 221, 627. caedes, 411, 319. flos inclutus, 487, 226. Graecia teste, 609, 942.
- GRAECIAE populos non omnes ad Trojam profectos, 558, 182.
- GRAECI patris nomen nomini filii apponebant, 519, 661.
- Graja tellus, 285, 906. Grajum ferrum, 396, 135. os, 268, 660. jugum, 397, 147: 441, 804. Graji cultus, 447, 865. reges, 207, 373. Graiae Amyclae, 393, 70. rates, 420, 445. matres, 570, 351. Graja terga, 439, 774. Grajorum Procerumque vox est, 426, 527. Grajos metu liberare, 428, 551.
- Gramen flore mortifero viret, 524, 717. secare, 348, 493. Gramina mortifera, 525, 731.
- Grandaevus senex, 372, 838. Grandaeva anus, 735, 1859. Grandaevi lassique senes, 571, 364.
- Grande malum, 87, 1148: 664, 745. saxum, 58, 751.
- Gratari amico, 608, 920. Gratari matri liberis auctam domum, 374, 881.
- Grates reddere, 571, 365. agere, 614, 1010. agere numini superno, 286, 926.
- Gratia nulla eripiet mihi fontem, 330, 273. Gratiam rumpere, 146, 553. referre meritis, 101, 1337.
- Gratulari alicui, 431, 620.
- Gratus cultor, 231, 73. Grata terra, 733, 1816.
- miseris unda, 303, 1202. Cereri Gargara, 220, 608. Venus juveni, 255, 447. Gratum pecori nemus, 625, 137. Grati amores, 790, 763. Gratae capiti roiae, 275, 769.
- Gravare timorem, 574, 420. terram, 198, 235. mala questu, 316, 82. Gravari dolor mentem, 281, 859. pondus dextram, 173, 986. clades domum, 49, 628. vultus profusus imber, 379, 952. vultus pudor, 551, 49. Gravari catenae corpus, 35, 419. Gravatus clava manum, 642, 413. Gravata ratis, 238, 181. Gravatum vino caput, 168, 910.
- Gravari aliquam rem, & re aliqua differunt, 112, 106.*
- Gravida Hecuba, 390, 36. Nephelē, 647, 492.
- Gravidae nubes, 416, 394.
- Gravis Titan, 717, 1566. metus, 411, 315. pudor, 169, 924. sonus, 418, 414. nimbis Notus, 579, 481. torpor, 82, 1078. miseris arbitri, 453, 984. impulsus, 707, 1414. loquax, 80, 1051. luctus, 735, 1855. fastus, 356, 614. autumnus, 73, 949. famulatus, 290, 991. metus, 459, 1072: 785, 674. uter, 550, 33: 800, 937. labor, 258, 503. lustratus, 61, 793. vino, i.e. ebrius, 161, 781. coelo & terrae, 238, 194. error, 770, 428. fletu, 421, 449. aevo, 489, 258. finibus exul, 24, 270. Gravis pharetra, 84, 1117. mors, 134, 401. stipes, 93, 1233. clava, 78, 1024. unda, 292, 1020. strages, 319, 130. senectus, 355, 594. umbra, 351, 542. cervix, 229, 44. nox, 161, 787. Gravis ira regum, 506, 494. Gravis utero, 358, 637. Grave robur, 229, 49. servitium, 763, 298. fatum, 316, 75. vulnus, 586, 580. ferrum, 770, 417. malum, 350, 518. pondus, 425, 491. murmur, 147, 574. saxum, 260, 534. aspectu senium, 283, 917. tenebris caput, 198, 233. imperio omen, 338, 359. aerumnis pectus, 567, 305. est cadere in servitutem de regno, 219, 598. Gravem sociis esse, 563, 249. Graves metus, 563, 246. patriae cives, 775, 495. morbo, 384, 1052. ictus, 337, 348. pisces, 769, 410. planetus, 737, 1886. aestus, 264, 589. pharetra humeri, 666, 788. uteri labores, 216, 535. Graves curae, 255, 445. umbrae, pro noxiae, 163, 826. poenae, 222, 645: 255, 439: 549, 21: 761, 272. barbae, 729, 1753. undae, 528, 755. gazae, 215, 503. belli vices, 774, 480. umbrae, 54, 710. frondes, 117, 155. catenae, 354, 581. catervae, 347, 481. morae, 359, 655. pharetrae, 568, 325. Gravia mala, 128, 301. vulnera, 481, 151. colla, 62, 807. regna deponere, 360, 679. mala ferre, 37, 256.

INDEX NOVUS

- Gravior** Euris, 246, 316. tui pudor, 692, 1186. poena, 527, 746. chorda, 569, 332. fortuna, 746, 9. ratis, *pro valde onerata*, 60, 776. nece poena, 752, 108. **Gravus** furore malum, 669, 824. **Graviora** damna, 574, 411.
Gravis invidiae, cui jam invidetur, 424, 479.
Graviter furentes gnati, 201, 290.
Gremium ferox, 652, 573. **Gremio** suo reddere productos, 366, 746.
Gressus attonitus, 771, 435: 791, 778. stabilis, 170, 928. properus, 324, 202: 374, 880. pedum, 191, 120. pavitans, 384, 1047. haesitat, 184, 29. citare, 648, 513. reflectere, 236, 428. efferre, arvis Pelasgis, 335, 872. conjugis thalamis efferre, 786, 690. **Gressu** tangere loca, 360, 666. **Gressus** anxii, 431, 616. celeres, 334, 848. nefandi, 426, 518. rapidi, 359, 654. obvii 598, 781. tremunt, 250, 377. trepidant, 281, 847. **Gressus** ferre, 270, 702: 664, 740. ferre in penates, 653, 579. agere, 231, 244. **Gressibus** vincere feram, 696, 1238.
Grex Bistonius, 21, 226. Phrygius, 410, 296. aequaeus, 590, 639. diminutus, 320, 147. fraternus, 594, 701. Threicius, 602, 842. hostilis, 216, 543. captivus, 218, 575. indomitus, 234, 118. remotus, 21, 231. opulentus, 122, 226. *alicui* dicatus, 79, 1036. rati- bus timendus, 3, 10. Nereidum coeruleus, 247, 336. regum, 396, 138. natorum, 87, 1149. **Gregis** ductor, *pro ariete*, 457, 1035. regii arbitria, 372, 839. dominator, 293, 1039. **Gregi** summittere prata, 372, 846. **Gregem** ducere, 427, 540. dimittere, 15, 140. **Greges** diri, 731, 1790. Thracii, 404, 225. ter- riti, 339, 382. Phraei, 36, 451. parvi, 227, 29. Ismarii, 731, 1789. opimi, 70, 909: 372, 343. cornigeri, 370, 810. oppressi, 38, 478. bis septeni, 735, 1850. Pleiadum densi, 476, 96. liberum, 389, 12. summa, 371, 824. **Gregibus** aequari posse, 735, 1851. **Greges** carpere viscera, 738, 1898. regios pascere, 370, 815. cruore pingues fundere, 617, 20.
Gubernare currus citos, 195, 1075. **Gubernans** astra, 37, 459.
Gubernator poli, 284, 903.
Gurges altus, 524, 729. niger, 43, 554. rapi- dus, 118, 175. tumidus, 127, 291. omnia condens, 166, 868. **Gurgitem** attollens Cay- cus, 405, 218. ferre in pontum, 647, 501. **Gurgites** alti, 304, 1206.
Guttur tumidum, 20, 221. vacuum, 116, 152. ustum, 533, 830. querulum, 799, 923. icli- bus fractum, 193, 161.
Gyges obruit cadaver Pindo, 691, 1169.
GYGES, *Gigantum unus*, 691, 1168. *Briarii frater terrae filius*, 627, 167.
GYRTONE urbi Thessaliae, 442, 821.
Gyros agitare, 577, 451.
Gyros, quid, 246, 513.

H.

H Abena: Habena permissae, 291, 1006. la- xae, 228, 311. **Habenas** mittere, 496, 347. effundere, 256, 450. committere, 470, 33. suscipere, 437, 726. agere, 400, 189. fratris vincere, 164, 340. imperii facili manu dare, 774, 483.
Habere satis, 396, 131. nomen, 493, 317. di- ra 419, 424. regnum, 239, 201. curas, 441, 802. sepulchrum, 426, 512. littus, 739, 1917. salutem, 426, 511. exitus, 661, 714. laetos vultus, 456, 1025. faventes divos, 150, 619. frontem latam, 244, 281. gnatos incolumes, 176, 1026. *quam* conjugem, 647, 499. do- na Chimerae, 533, 827. iusta functis, 544, 999. spes nullas, 418, 741. liberos ex pellice, 538, 921. mortem paratam, 78, 1017. viam ad superos, 28, 318. jus in fluctus, 345, 447. locum inter astra, 717, 1564. *quid ex aliquo*, 713, 1496. vices mortis, 623, 105. lamenta, caedes, sanguinem, gemitus, 446, 862. ju- dicem iratum, 450, 923. populum sub ictu, 152, 645. regnum, casus est, 145, 529. so- cerum Jovi parem, 642, 402. liberos comi- tes fugae, 509, 541. incolumes *scil. liberos*, 540, 947. **Habet** bene, 381, 998: 79, 1015. **Habet**, peractum est, 711, 1472. terra Her- culem, 618, 36. ensis multum sanguinis, 177, 1043. pietas nullum numen, 798, 911. de- merfos facies nova, 346, 460. **Habent** quo noceant, 504, 697. flammae vix fidem, 728, 1745. hoc reges magnificum, 486, 222. **Ha- buere** motum saxa, 645, 458. **Habitus** a- num iter, 731, 1774. **Habenda** fides ne ma- tri quidem est, 213, 480.
Habet. *Formula a ludo gladiatorio sumpta*, 506, 901: 710, 1457.
Habitare regia, 219, 593. cavis montibus, 395, 109. in tectis parvis, 239, 211. rupem Cau- casi, 177, 1049. **Habitata** tectis raris Olenos, 443, 824.
Habitus horrens, 285, 916. pollens, 195, 185. sui impatiens, 250, 373. placet, 394, 93. du- rat, 633, 250. corporis vasti, 293, 1035.
HAEMON, *Pelasgi filius*, 489, 257.
HAEMONIA *alias Thessalia*, 489, 257.
Haerere, 634, 274. minari, aestuare, queri, gc.

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- gemere, 499, 390. parumper, 232, 245. solere, 640, 378. dubium, 213, 477. genis ficitis, 725, 1689. vadis Syrtium, 28, 323. fratris aspectu, 146, 548. rates rupibus, 585, 571. tabulis puppis lacerat, 765, 325. in jugis collis, 241, 233. Haeret facinus, 101, 1329. classis, 428, 553. animus, 136, 419. mihi animus, 194, 176. aer immotus, 53, 704. ore vox, 382, 1009. in vultu imago facti, 152, 635. sanguis in venis, 354, 586. in vacuo manus, 379, 967. Haerent verubus viscera, 159, 765. Haesit non stabili rota, 684, 1068. Haesere bella prece victa, 210, 435. lacrymae, 725, 1686. bijuges vulnere, 297, 1101. Haerens amplexu matiti, 789, 744. Haeres certus, 297, 1112. Herculis, 720, 1606. Haesitare: Haesitat gressus, 184, 29. Halitus profugus, 415, 379. siccus, 357, 633. tauri ignei, 504, 466. *Hamadryades, quae vocentur*, 683, 1052. Hamus deceptus, 16, 155. HANNIBALIS *de fortitudine Romanorum dictum*, 556, 137. Harpyia reliquit plumas in specu, 530, 782. Harpyiae, *in insulas Plotas fugatae*, 530, 782. Haruspices apud Graecos diu ante Romanos etiam inspicere cor solebant, 317, 556. Haruspices extra in duas partes dividebant, 338, 363. Hastas Reges, *pro diademate olim habuerunt*, 123, 229. Hastile Thessalicum, 252, 397. Haurire sanguinem, 49, 636. vina, 173, 985. dicta, 550, 31. mare, 776, 516. undas, 527, 745. perimere, leto dare, 270, 695. spiritus rudes, 374, 877. dapes nefandas, 180, 1105. cruorem matris, 760, 143. nefas pectore insano, 302, 1193. voces aure timida, 340, 385. impetus veteres ex pectore imo, 537, 903. latus dextra trementi, 605, 890. Haurit pontus navem, 580, 500. Haussit casus rates, 574, 414. malum medullas, 695, 1227. Haustus parvus, 194, 175. Haustum revomere, 148, 581. Haustus tuti, 326, 220. hiulci, 294, 1043. vividi, 385, 1056. Heben possidere, 758, 311. HEBE, *Herculis uxor in caelo*, 601, 810: 758, 211. Hebes sentit ferrum, 626, 152. Hebetes visus, 50, 653. Hebetat moeror visus, 80, 1043. Hebetata malis pectora, 169, 920. Hebrus tristis, 516, 631. Hebrus planctibus sonet, 738, 1896. Hebri ripa, 602, 844. populi, 733, 1818. Hebro noti greges, 617, 19. HEBRUS *Thraciae amnis, Jovis filius*, 220, 607: 617, 19: 656, 627. Hecate triformis, 466, 7. audax ter latratus dedit, 533, 840. levat ora bigae, 714, 1519. properat currere, 416, 389. Hecates turba, 353, 569. Hecate, adde venenis stimulos, 533, 833. HECATE *cur triformis*, 253, 412. *centum victimis placabatur*, ibid. *pro luna*, ibid. *Hecates genus*, 552, 814. *praesentis signa*, 533, 841. *Hecatae canes immolabantur*, 353, 569. *Hecatombe, centum boum sacrificium*, 258, 499. Hector crudelis, 441, 805. futurus, 428, 557. arma contemnens, 411, 522. habebat hos vultus, 422, 465. Danais & bello mora, 560, 211. stat ante oculos, 420, 443. peremptus jacuit ante oculos patris, 406, 238. Hectoris spoliis, 454, 990. proles obit, 430, 597. fortis minae, 576, 446. stirps sublata, 430, 605. summus dies, idem patriae fuit, 396, 129. Hectori Atrides invidet, 581, 513. Hectorem lugere, 449, 907. flere, 394, 97: 395, 116. quaerere, 421, 459. tellus premit, 430, 602. quaerere inter pias animas, 398, 161. & Martem una ferre, 583, 548. & Trojam trahere, 400, 189. Hector tuere tuos, 425, 501. HECTOR *non Priami sed Apollinis filius*, 596, 743. *columen patriae*, 395, 124: 396, 126. *ter circum muros Ilia raptatus*, 418, 414: 438, 744. Hectoreus tumulus, 460, 1087. nepos Priami, 414, 369. Hectorea soboles, 426, 528. Hectoreum pondus, 418, 415. Hectorei ignes, 591, 647. Hecuba gravida, 390, 36. laeta, 591, 649. in ignes foecunda, 594, 706. Priamum luget, 449, 908. Hecubae partus, 396, 138. foetus, 452, 962. Hecubam facere felicem, 452, 953. HECUBA *quot liberos habuerit*, 389, 32. *cur in canem mutata fingatur*, 453, 980: 593, 707. *Hecubae somnium*, 390, 36. Hedera baccifera, 342, 414. *Hederae nigrae foliis & corymbis coronabantur Bacchi comites*, 341, 403: 414. *Hederae vivaces*, 345, 455. Helena suadet thalamos, 448, 892. turpis, 462, 1136. Helenae soror, i.e. ei similis, 606, 907. Helenae Paris lugendus, 449, 909. ignovit Menelaus, 565, 273. immolare natam, 407, 249. HELENA *Spartana fuit*, 446, 854. *cur Pleuro-nia dicta*, 443, 827. *eius mater quanam*, 447, 863. *ovo nata*, ibid. *bis rapta*, ibid. *jura jugalia violavit*, ibid. *Deiphobum maritum Menelao prodidit*, 506, 907. *Helenae impuri mores*, 599, 795. *eius defensio elegans*, 449, 906. *eum raptum*

INDEX NOVUS

raptam Theseus in Aphidnis occultavit, 227, 24.
 Heleni conjugem optare, 392, 60.
 Helice nivosa, 716, 1539.
Helice, fidus, 2, 7. *Græcis navigantibus viæ dux*, ibid. 522, 696.
 HELLES & Phryxi fabula, 457, 1034.
 HELLENIS filius, 477, 105.
Hellenismus, 658, 657: 719, 1599.
Hellespontus, mare inter Septum & Abidum, 220, 610. unde dicatur, 165, 850.
 HENIOCHUS populus ferus, juxta Colchos, 177, 1049: 471, 43.
 Herba mollis, 15, 145. tumescit succo, 72, 936.
 Herbae pingues, 120, 134. vernae, 226, 12.
 lerales, 490, 270. quae ferunt letum, 193, 149. Herbas deseruit color, 313, 41.
Herba Promethei, 523, 708. *Medeae*, 490, 270. quænam a magis usurpatae, 523, 706 suo tempore, & ad beneficia lucente luna lectae efficaciores, 525, 728.
Hercus jupiter, unde dicatur, 390, 45.
 Hercules magnus, 36, 439: 63, 829. sanus, 100, 2313. inclutus, 637, 332. timens, 635, 291. horridus, 647, 495. indomitus, 704, 1375. devictus, 685, 1101. iratus, 628, 172. tumidus, 625, 142. toto mundo gemendus, 665, 758. Atlanti impositus, 617, 12. vinci potuit, 671, 894. vix complevit urnam, 730, 1762. monstri loco coepit esse, 620, 55. ignem recedentem insequitur, 727, 1729. nil immane sub mundo reliquit, 720, 1611. dat, quid Jupiter negat, 735, 1847. Herculis nupta, 638, 344. haeres, 720, 1606. reliquias colere, 713, 1823. reliquias jactans, 729, 1756. victor superstes, 712, 1480. cineres tenere, 734, 1828. pugna cum Cerbero, 62, 800. conjugem ostendere, 634, 277. natum fovere, 713, 1495. sletum quis dies vidit, 697, 1268. victor quis est, 703, 1351. manibus occidere merere, 710, 1459. arma placent, 437, 731. Herculi simile malum, 697, 1264. gnatam negare, 643, 425. facem tradere, 701, 1325. usitatum est, captas amare, 638, 362. Herculem evincere, 651, 562. moerere, 665, 764. agnoscere, 695, 1234. flere, 728, 1739. spectare, 701, 1345. timere, 704, 1372. cui eripere, 678, 987. nasci sensit ortus, 601, 825. eripere terris, 676, 940. amittit pater, 688, 1137. alium in terris sequi, 715, 1532. patrem amittere, 708, 1426. selum sequitur, 724, 1662. si novi, *scil.* bene, 40, 642. perimit Lichas, 668, 814. suum partum dici erubescere, 703, 1348. inferis ostendere, 704, 1371. undae non tenent, 648, 323. terra habet, 618, 35. accipit rogus,

712, 1484. tremere Manes, 719, 1600. terris linquere, 680, 1024. Jovi parere, 731, 1776. Hercule nascente, 713, 1500. nunc opus est, 94, 1239. viro carere, 641, 408. crepto populos perdere, 670, 854.
 HERCULES Thebis natus, 366, 749. quot noctibus genitus, 4, 24: 601, 815. quarta luna natus, 20, 212. unde dicitur, 5, 34. monstra, terrestria, aqualia & aëria debellavit, 5, 50. adhuc in cunis duos serpentes elisit, 20, 116. cur indutus pelle Leonis & armatus clava pingatur, 724, 1661. fuit valde terosus, 49, 47. *ἑρμηνεύω*, 36, 442. *Abylam & Calpen diremit*, 22, 248. quot liberos cum uxore sua furens interemerit, 89, 1160: 93, 1231. *Thespi filias quinquaginta una nocte compressit*, 38, 478. unctus purpuraque indutus apud Omphalem colum tractavit, 37, 465. decimo die Trojam expugnavit, 604, 865. aperuit Tempe amoenissima Thessaliae loca, 25, 283. *Augem Minervae sacerdotem compressit*, 639, 366. nil sibi vixit, 617, 4. *Ἰσὺς ἀλοξίανος*, 6, 39. quis Deus in coelis, 601, 810. *scypho Oceanum tranavit*, 28, 324. ex Jovis adulterio natus, 718, 209. Deorum numerum imparem aequavit, 758, 211. cui sagittas legavit, 720, 1604. quo vitae anno & quo genere mortis mortuus, 743, 1958. ubi mortuus, 529, 777: 670, 839. *Herculis statura*, 281, 849. labores quot & quinam, 41, 528 & seqq. 602, 831. vultus igneus, 78, 1022. querela, 711, 1472. de morte oraculum, 711, 1476. primi cultores, 744, 1982. stella quae, 741, 1940.
 HERCULES Tyrius & Thebanus, 744, 1982.
 HERCULES timens, 6, 45.
 HERCULES nomen virorum fortium & multorum, 715, 1532.
 Herculeus ardor, 735, 1844. Labor, 622, 99. Leo, 165, 836. sonus, 688, 1130. Herculeae conjux, 632, 241. frons, 723, 1641. flamma, 712, 1487. pharetra, 589, 614. manus, 513, 701. Herculeum pectus, 651, 556. furtum, 201, 317. Herculei amoris nota, 619, 368. Herculeae necis auctor foemina, 691, 1177. necis auctor dignus, 694, 1216. Herculeum socerum esse timere, 631, 223. Herculei casus, 718, 1904. tori, 277, 807: 664, 751. labores, 637, 341. lares, 632, 243. Herculeae minae, 627, 166. domus, 49, 611. Thebae, 366, 748. voces, 668, 805. pharetrae, 396, 136. Herculeus obitus flere, 737, 1883. casus effari, 720, 1607.
 HERCYNIA, Germaniae sylvæ, 524, 713.
 Hercynii luci, 524, 713.
 HERMIONE, *Helene & Menelai filia*, 461, 1234.

HER-

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- HERMUS *fluvius Sardiniae*, 220, 607. *fluv.*
aurifer, 655, 624.
Herpetis, morbi vis, 523, 187.
HERSILI & *Marullae epitaphium*, 192,
134.
Herum fateri, 62, 811.
HESIONE *Telamoni ab Hercule concessa*, 638,
363.
Hesperidum hortorum custodes, 22, 239. *Hesperidum hortorum aurea mala quid*, 22, 239: 202,
317.
Hesperius polus, 693, 1203. *Hesperia Thetys*,
263, 571. *rota*, 162, 796. *gens*, 21, 231.
Hesperium pecus, 602, 840. *mare*, 87, 1140.
latus tangere, 621, 80. *Hesperii ortus*, 365,
742. *Hesperiae metae*, 144, 286. *Hesperia*
maria, 525, 727.
Hesperus undis lotus, 274, 751. *facit diem*, 188,
87. *Hespero commisit Lucifer vices*, 616, 149.
Hesperum se dici mirari, 601, 821.
Hesperus, Hesperugo, Veneris stella, 535, 878.
Hexameter metrice, 587, 589. *Hexametrum Pythio*
Apollini debetur, 327, 233.
Hiare: *Hiat rupes*, 51, 665. *tellus faucibus rupis*,
187, 70. *Hians fames*, 103, 6. *Hiantes*
venae, 324, 190.
Hiatus Erebi, 400, 179. *oris avidi*, 321, 164.
Hiatus solvere, 496, 352.
Hiberna messis, 528, 761. *Hiberni imbres*, 512,
583. *Hiberna spatia*, 551, 54.
Hic dolor, hic pavor, pro hinc dolor, 641, 395.
Hiems frigida, 73, 950. *pigra*, 165, 863. *perpetua*,
523, 708. *Hiemes recidunt silvis comam*,
718, 1577. *Hiemes permutare*, 355, 605.
Hieroscopiae descriptio, 333, 309.
Hilaris vultus, 168, 889.
Hinc & hinc, 92, 1211.
Hippocrene, fons quem Pegasus elicit, 416, 385.
HIPPODAMIA, *Brisei filia*, 404, 222; 559,
186.
Hippolyte ferox, 603, 848.
HIPPOLYTE, *aliud Antiopae nomen*, 240,
227. *Amazonum regina*, 22, 146. *Mater Hippolyti*,
286, 928. *victorem Herculem venerata*
spolium illi dedit sentum & balteum, 42, 542.
Hippolytus, 264, 588: 306, 1249. *distractus*,
297, 1106. *tristis*, 153, 413. *metu immunis*
294, 1055. *raptor stupri*, 272, 726. *Hippolyti*
mater, 252, 398.
HIPPOLYTUS, *prius Demophoon, deinde*
Virbius dictus, 233, 98: 296, 1082. *in senem*
cor mutatus, 278, 823. *Hippolyti tragoedias quin-*
nam scripserint, 233.
Hirta coma, 640, 376. *frons*, 277, 803. *Hir-*
tac comae, 61, 789.
Hispidus aper, 606, 892. *Hispidae aures*, 293,
1038.
Hiulci haustus, 294, 1043.
Hoc foedus, 176, 1024.
Hoc age. Formula sacrificantium, 155, 695. *Hoc*
habet. Formula ludi gladiatorii, 606, 901: 710,
1457: 711, 1472. *Hoc quoque*, 200, 263. *Hoc*
fuit. Phrasis elegans, 437, 729.
Hodierna pietas, 144, 515.
Hoedus petulans errat in herba, 15, 145. *cursu*
levis, 15, 144.
HOMERI *de situ terrae sententia*, 349; 504.
Homo homini in inferias est impensus, 410, 298.
Homini misti Dei, 628, 178. *Hominem equo*
jungere, 648, 505. *Homines sunt miseri*, 37,
463. *terris relictis*, 457, 1041.
Homo quadrupes, bipes, tripes, 317, 101. *Homi-*
num victimae, 401, 194.
Honeste flere non possumus, quod volumus,
297, 1118.
Honesti vita, 565, 279. *mors*, 694, 1206. *mens*,
189, 97. *Honesti velle*, 121, 213.
Honores vani, 258, 491. *manibus debiti*, 401,
192. *Honorum gradus alti*, 776, 501.
Hora mobilis, 299, 1141. *noctis longae*, 65,
842. *praeterita deterior*, 275, 776. *permutat*
ima summis, 149, 598. *Horae serae nuncius*
vesper, 161, 794. *Horas noctis geminare*,
601, 815.
Horarum duodecim apud Vett. dies & noctes toto au-
no fuisse, 65, 842. *Horas sui discriminis adjura-*
re, 406, 7.
Horre, 34, 415. *matrem*, 369, 794. *artus*,
496, 353. *duces*, 719, 1590. *afflictam* 389, 24.
tigres, 248, 345. *fugere, execrari, detestari*
foeminas, 262, 566. *aliquid*, 105, 16. *ali-*
quem, 584, 550. *magna*, 312, 25. *facinus*
200, 265. *fari*, 357, 623. *mente*, 771, 436.
monstris, 365, 743. *amnes Lethaeos*, 694,
1208. *alicujus stirpem*, 427, 535. *rixtus Leo-*
num, 110, 79. *somnum ipsum*, 88, 1155.
responsa vocis, 558, 167. & *animo tremere*,
605, 883. *nefando contactu*, 112, 104. *Hor-*
tere tempus animo ac mente, 562, 226. *Horret,*
pavet animus, 520, 670: 548, 5: 794, 818. *cris-*
nis erectus, 661, 707: 794, 818. *Horrent co-*
mae, 52, 689. *jubae viperis*, 61, 786. *Horruit*
victor sui operis exemplum, 406, 241. *Horrens*
habitus, 285, 916. *Horrens coma*, 667, 789.
Horrens clauibus fretum, 561, 221. *Horren-*
tes rubi, 183, 10. *Horrentes comae*, 38, 468:
326, 210: 448, 884. *Horrenda vox*, 62, 795.
nox, 420, 436. *Horrendum nefas*, 111, 89.
facinus, 106, 364. *sonare*, 317, 98. *Horren-*
da memorare, 50, 651. *Horrendum, pro hor-*
ren-

INDEX NOVUS

- rende*, 75, 981.
Horresco intuens, 334, 323. *Horrescit mollis coma*, 593, 712.
Horribile facvum monstrum, 484, 191.
Horridus Hercules, 647, 495. *clamor*, 667, 797. *Caucasus*, 705, 1377. *tremor*, 385, 1059: 399, 168: 789, 735. *taurus*, 601, 834. *Dis*, 287, 951. *amor*, 653, 580. *Leo*, 718, 1572. *cultu & aspectu*, 59, 764. *populis taurus*, 628, 17. *Horrida poena*, 676, 941. *mors*, 741, 1948. *manus*, 642, 413. *nimis Diti umbra*, 742, 1962. *Horrida moerore*, 53, 705. *Horridum corpus*, 669, 830. *decretum*, 675, 928. *saxum*, 698, 1272. *facinus*, 237, 169. *scelus*, 542, 979. *Horridi thalami*, 477, 102. *casus*, 50, 657. *Horridae Nessi manus*, 674, 921. *nubes*, 179, 1078. *foeminae*, 700, 1295. *thalamis deae*, 462, 16. *Horrida dumeta*, 625, 136. *supplicia*, 635, 296. *bella*, 791, 776. *visu & auditu dicere*, 326, 223.
Horrifera regna, 386, 934.
Horror gelidus, 421, 457. *novus*, 530, 794. *pepulit cor*, 539, 916. *concussit nemus*, 354, 576. *tenet artus*, 580, 508. *Horrore quati*, 325, 206. *Horrores subiti*, 171, 949.
Hortari quem voce, 766, 355. *aliquem ut regna deponat*, 360, 678.
Hortator in mari quis, 575, 428.
Horti pensiles, 139, 464. *Hortorum Hesperidum custodes*, 22, 239.
Hospes Thebais, 368, 315. *Phrygius*, 593, 70. *infaustus*, 316, 80. *infernus*, 281, 853. *Sidonius*, 363, 713. *laris alieni*, 215, 511. *Timoli*, 639, 371. *gentis externae*, 219, 587. *Hospitis caede numen litare*, 801, 980. *Hospites Dei*, 116, 148. *patriis sedibus*, 42, 534.
Hospites & peregrinos ad sacra solemnissimae laetitiae invitari solitas, 568, 315.
Hospitalis caedes, 38, 483. *tellus*, 529, 259.
Hospitium insuetum, 163, 822. *magis flebile Averno*, 199, 1148. *alicui restituere*, 184, 31.
Hospitia hospite inferno digna, 281, 853.
Hostia stat ad aras, 79, 1040. *prima Tantalus est*, 157, 718. *colenti similis*, 672, 876. *Hostiarum cruor*, 169, 914.
Hostia quid sit, & unde dicatur, 473, 66. *Hostiae iterabantur donec litabatur*, 586, 577. *Hostiae integrae comburebantur in sacris inferis*, 353, 564. *Hostiae tristes & luctuosae Diis inferis offerebantur*, 352, 556.
Hosticus clamor, 365, 737. *Hostica flamma*, 588, 602.
Hostilis grex, 216, 542. *animus*, 747, 23. *clamor*, 209, 415. *Hostilis dextra*, 460, 1097.
Hostile latus, 338, 363. *Hostiles cultus*, 605, 881. *Hostilia tela*, 428, 559.
Hostilis pars in extis, 338, 363.
Hostire, pro ferire, antiquae, 474, 66.
Hostis subitus, 504, 469. *ardens*, 409, 280. *summus*, 49, 635. *Junonis*, 692, 1186. *parentis*, 610, 953. *Paridis*, 559, 188. *fraude abditus*, 432, 628. *est, qui recusat fieri focer*, 641, 426. *deum hominumque*, 760, 240. *parcere*, 796, 864. *placere*, 268, 656. *verendus parens*, 424, 484. *quem rapere*, 749, 63. *intendere tela*, 532, 917. *Hostem extinguere*, 772, 443. *monstrare*, 89, 1168. *tremere*, 411, 317. *maclare*, 49, 634. *admovere mocnibus*, 219, 581. *Hoste conspecto exsilire*, 232, 242. *Hostes Phlegraei*, 162, 810. *patriis supplices*, 411, 314. *a Dite conditi*, 419, 432. *Hostium generum esse*, 215, 510. *Hostes operiri*, 609, 945. *ense tollere*, 773, 469. *parentis opprimere*, 774, 481. *in Hostes ire*, 470, 27.
Huc & huc, 73, 951.
Humanus fragor, 327, 232. *cruor*, 716, 1540.
Humano sanguine abstinere, 57, 745. *Humanae opes*, 408, 206. *res*, 289, 977. *Humana tremunt*, 41, 518. *rotant casus*, 298, 1123. *temnere*, 9, 90.
Humare gnatos, 179, 1091.
Humectare genas, 279, 827.
Humerus gravior, 651, 546. *Humero senis imponere caput*, 601, 823. *graves pharetrae*, 568, 324. *Humeri sanguinei*, 395, 118. *aperti*, 394, 103. *patentes*, 159, 762. *fortes*, 85, 1118: 97, 1291. *summi*, 252, 395. *detriti*, 680, 1010. *pharetra graves*, 666, 788. *Humeris imponere Ossam*, 718, 1715. *Humeros flexit labor*, 8, 71. *Humeris celsus*, 422, 467. *tela gestare*, 710, 1605. *sedet mundus*, 696, 1242.
Humida vallis, 299, 1132.
Humilis vir, 121, 211. *Humilis lixa*, 219, 597. *unda*, 584, 558. *civitas*, 138, 456. *Humile tectum*, 299, 1138: 798, 896. *Humiles voces*, 775, 494. *Humilius nomen*, 265, 610.
Humor lucis & Phoebi inficius, 351, 546. *desecit*, 704, 1368. *amnes deseruit*, 313, 47.
Humus alta, 348, 494. *summa*, 295, 1062. *igit functos*, 158, 749. *Humi jacere*, 138, 451.
Humum tangere, 527, 744. *Humo fluere*, 464, 1163.
Humus masculini generis, 305, 1225.
Hyades cantibus motae, 529, 769.
Hyades quatenus stellae, 493, 312. *Hyadum fabula*, 165, 853.
HYBLA mons Siciliae, 355, 601.
Hydaspes dives, 656, 628.

HY.

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

HYDASPES, *Indiae fluv. gemmifer*, 525, 725.
Hydra territa, 740, 1917. *Herculea manu succisa*, 523, 701. vires posuit, 617, 19. sensit trabes, 723, 1650. explicat caput per artus, 699, 1292. Hydram elidere, 674, 918. cremare, 670, 851. tabe pascere, 693, 1194. errare visceribus credere, 703, 1359. Hydra est aliquid potius, 634, 284.
Hydra Lernaea, 22, 241: 61, 780. *Hydra centum dracones*, 523, 701.
Hyemes decem, 427, 547. vide *Hiems*.
HYGINI fabularum auctor, quis, 29, 337.
HYLAS, ubi & cur mortuus, 517, 646: 648.
Hymen, pro ipsis nuptiis, 446, 861.
HYMENAEAE nuptiarum praefes, 466, 1.
Hymenaeus aures pepulit, 479, 116. *Hymenaeum* canere, 401, 202. *Hymenaeis* potentem fieri, 754, 146.
Hymenaeus hymnus unde dicatur, 200, 262.
HYMENAEI nuptiarum Dei habitus, 474, 67.
HYMENAEI Argivi egregium facinus, 200, 262.
HYMETTUS Mons Attica, 227, 23.
HYPERION, unus e Titanibus, 466, 5.
HYPERMNESTRA, Danae filia, una ex L. quae peperit viro Lynceus, 39, 498.
HYPOTHEBAE parvum oppidum, 558, 182.
Hyppallage, 92, 1219: 99, 1312: 122, 223: 190, 119: 388, 15: 550, 38: 648, 380.
HYPSIPYLES in Theantem patrem pietas, 585, 566.
Hyrcana tellus, 152, 631.
HYRCANIA, Scythiae contermina, 231, 70.
hodie Hyrach, ibid. *pardis & tigribus famosa*, 152, 630.

I.

Iacchus, 321, 157.
Iacchus, Bacchi nomen, 344, 437.
Iacere extinctum, 756, 166. humi, 138, 451. exanimem, 301, 1174. securo vultu, 168, 888. ferro, 384, 1034. propria sede, 318, 366. toro viduo, 255, 448. monstrum pabulum, 105, 12. pabulum alitibus, 176, 1032. praedam canibus, 183, 15. cum regibus, 222, 652. oppressum insidiis conjugis, 747, 33. sceleribus nuptae, 710, 1467. extinctum venenis, 748, 46. victimam nati, 801, 957. supplicem genubus, 168, 666. segnem inter caedes Graeciae, 417, 320. ad Hesperias metas, 244, 286. lentum & segnem, 441, 805. situ squallido, 257, 471. sui securum, 725, 1693. inter extinctos, 430, 603. aperto Martis, 330, 275. supplicem ante pedes, 437, 732.

videre Alciden, 727, 1723. omnibus parem, 716, 1543. inter ignotas umbras, 515, 621. ferro conjugis, 262, 556. defunctum sine ulla caede, 368, 789. sparsum per agros Thracios, 515, 630. dextra viri perempti, 711, 1476. sub antro, 110, 75. in aperto, 8, 56. Jacet scelus, 100, 1313. abjectus, 120, 197. perempta, 384, 1040. tota Troja, 426, 455. victor ferarum colla vexatus, 596, 738. campus circa portam, 54, 710. juvenis castus incestae crimine, 302, 1195. tumulus toto campo, 434, 668. pulmo in parte dextra, 339, 368. Hercules mundo gemendus, 665, 758. Python in hydra, 622, 94. sparsus in aula, 630, 209. nil ultra inferos, 68, 892. Jacemus Troes, 438, 742. Jacent nati caede confecti, 89, 1160. arcubus Stympthalides, 723, 1650. ora cum fremitu, 606, 903. flabula cum regno, 733, 1819. Pelasgi dolis & astu, 438, 752. reges, ferae, scelera his manibus, 696, 1241. vela vento deserta, 577, 465. gnata & genitor cinere permisto, 536, 880. in ambiguo laeta, 325, 108. alta decora muri, 388, 15. tranquilla pelagi, 401, 200. reges perfidi, 617, 5. cives clade funesta, 221, 635. scuta per summas puppes, 575, 424. Jacui tibi praeda, 90, 1186. Jacuit Hector peremptus ante oculos patris, 406, 238. Jacens vultus, 563, 238. coma nulla lege, 277, 804. sub rupe tignis, 232, 242. traxisti paes Mycenae, 604, 870. de more funereo vitta, 531, 803. Jacentis regni facrum, 391, 54. Jacentem vulgus calcatur, 772, 455. Jacentes animi, 456, 1022.

Jacentes oculi, 249, 364.

Jacere tela frustra, 760, 245. verba ambigua voce perplexa, 267, 639. Jacta moles, 139, 460. Jactae comae, 252, 394. Jactum semen, 365, 739. Jacta semina cladis futurae, 201, 279.

Jactantia senilis, 135, 409.

Jactare suum genus, 30, 340. onus, 296, 1084. jubam, 422, 468. fornam, 791, 773. spolia, 7, 51. faces, 27, 302. faces inter aras, 133, 107. lampada, 570, 352. quem in freta, 704, 1364. brachia motu vano, 83, 1088. verbera sanguinea, 597, 760. ramum ab unda Stygia, 531, 804. quem terra marique per vices belli, 774, 479. Jactat latex flammatus, 160, 767. Jactari victoris manu, 453, 655. colla nigris jubis, 548, 14. Jactans reliquias Herculis, 729, 1757. coelo jubam fervidam, 620, 70. Jactanda virgo ab Idaeis jugis, 450, 929.

Jactari, pro moveri per alium, 728, 1757. *Jactat jubam cervice*, 73, 949.

J2-

INDEX NOVUS

- I**actum facere in medio ponto, 457, 1038.
Jaculati flammas, 91, 1205: 179, 1086 ignes, 435, 684. gasta manu, 234, 111. juga Thefalica, 689, 1139. faces incensas 671, 871. manu tela, 383, 1029. facem in quem, 739, 1915. cuspidem in fratrem, 701, 1316. ignes rogis ereptos, 374, 875.
Jaculum dirigere, 278, 813.
Janua Taenari Spartani, 45, 587. Januam trahere, pro frangere, 74, 964.
Jannae in nuptiis festa fronde, ramis & fertis ornari solitae, 215, 506.
Jason genitor, 539, 933. ingratus, 546, 1021. coelebs, 537, 898. juravit Medae Deos, 467, 8. Jasonem esse pretium finire, 307, 518.
JASON unde dictus, 475, 83. ejus genus paternum, & maternum, ibid. Chironis in medicina discipulus, ibid. pulcher, ibid. mare navibus pervium docuit, 442, 819. an Draconis Cadmei, an Colchici dentes seminaverit, 504, 470: 472. ejus regnum, 489, 257. patria, 442, 819. & Medae nuptiae ubi celebratae, 505, 481. cum Creusa nuptias multos veteres non admisisse, 512, 579. Jasonem cum Argonautis primum navigasse, 491, 301: 513, 596. a Jasonem an interfectus, an consopitus fuerit serpens Colchicus, 504, 470. Jason ubi mortuus, 514, 614.
Ibera tuiha, 693, 1204 Calpe, 637, 1253.
IBERI Asiae populus, 133, 374.
IBERI Hispani, 714, 1522.
ICARIUS Erigones pater inter astra Bootes, 493, 314.
Icarium mare, unde denominatum, 375, 892: 898.
Icarus audet, 659, 687.
Icerere: Ictus sagittis, 710, 1469. Icta est Stymphalis, 617, 17. Antiope cecidit, 286, 917.
Ictus creber, 146, 556. levis, 84, 1113. bipennis gravis, 551, 46. fulminis, 299, 1133. Ictu uno omnia pensare, 377, 938. Ictus Cnossiaci, 627, 161. graves, 337, 349. flammei, 541, 959. incitati, 193, 161. Ictus ingeminare, 62, 802. duos perpressus taurus, 337, 343.
IDA Cretae mons, 737, 1877. mons Phrygiae, 346, 457. ubi Paris sententiam tulit de malo aureo, 392, 66: 596, 730. Ida vide Ide.
Idaeus mons, 577, 457. Leo, 346, 457. Idaeae aves, 428, 567. faces, 420, 445. nives, 220, 609. Idaea juga, 450, 928. iaxa, 400, 175. nemora, 596, 730.
Idaeae rupes, 37, 460. Idaea arma, quae, 737, 1878. Idaei Daelyli, unde dicti, 737, 1877.
Ide celsa, 458, 1049. rogis nudata, 393, 74. nivibus canuit, decies, 393, 73.
IDMON augur, ubi & quomodo mortuus, 517, 651.
Jecur infirmum, 725, 1676. pavidum, 661, 709. foecundum, 549, 18. spumat felle, 337, 358. accrescit poenae, 306, 1234. sanguinis capax, 695, 1220. in verubus stridet, 160, 770. Tityi increvit, 684, 1070. ardet felle siccat, 695, 1222. Jecur alitibus praebere, 102, 318. Jecur durum Herculis, 728, 1732. amoris & cupiditatem sedes, 652, 374. Jecoris caput in exitis observatum, 338, 361. Jecoris caput non apparens infortunium reipubl. aut Imperatori portendebat, 338, 361.
Jejunia explere, 109, 65.
Jejuna tigris, 156, 707. Jejuna jugera, 615, 134.
Jecur, 109, 323, 187.
Ignara serpens vinci, 633, 260. Ignara fontis, 26, 296.
Ignaviae est mori, fugientem paupertatem aut amorem, 195, 190.
Ignavus, iners, enervis, 119, 176. inermis, 727, 1721. haeres, 30, 338. ductor, 561, 236. Ignavum pondus, 175, 1020. Ignavi metus, 316, 88. artus, 323, 181. Ignava facta, 582, 518.
Igneus ventus, 112, 109. Phlegeton, 175, 1018. vultus, 78, 1022. Ignea fax, 668, 808. Igneum telum, 348, 501. Ignei amnes, 101, 1180. oculi, 20, 218. tauri halitus, 504, 466.
Ignifer Olympus, 288, 960. polus, 704, 1162. Ignifera juga, 470, 34.
Ignis pugnax, 334, 321. supremus, 315, 60. fervidus, 377, 928. fallax, 518, 658. spargendus, 739, 1914. minax, 646, 479: 729, 1753. evictus, 742, 1967. clarus, 313, 309. feralis, 352, 558. patrius, 581, 531. avidus, 536, 886. furtivus, 244, 280. subjectus, 49, 508. fidereus, 307, 1269. primus, 204, 347. truculentus, 379, 958. ignotus, 245, 293. velox, transactus, 269, 683. lucet, 175, 990. in auro clusus, 532, 819. diripitur, 315, 65. ira stimulatus caecus, 513, 591. splendet ture, 667, 792. aris immugit, 319, 383. in coelum furit, 635, 285. refugit, 727, 1728. transilit dapes, 160, 768. inter labores Herculeos abiit, 721, 1616. quo magis prohibetur, magis ardet, 536, 890. mentem excogit, 12, 105. furit caminis Aetneis, 12, 106. rumpit oculis, 249, 364. ingemiscit, 728, 1732. visceribus mersus, & venis latens, 267, 641. resonans aeternis caminis, 148, 585. in fumos abit, 160, 772. adventu alienius dignus, 109, 56. solvit functos, 158, 750. ignis exundat, 719.

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

729, 1751. undae jungere, 758, 223. digitis excutere, 478, 112. recedentem inlequi, 728, 1730. Igne suffusae genae, 706, 1405. arce-
re, 158, 748. Ignes sacri, 533, 842: 759, 230. vagi, 13, 127: 640, 378. calidi, 416, 392. dimissi, 349, 505. citati, 210, 432. mu-
tui, 253, 414. lenti, 178, 1061. Donei, 589, 612. Hectorei, 591, 648. rapti, 351, 550. sulphure tecti, 532, 825. nocturni, 531, 800. rogis erepti, 374, 875. solis, 662, 725. aelli-
feri canis, 313, 39. excidunt, 579, 494. haec ferant, 308, 1279. Ignium vis rapax, 526, 735. vis statu adjuncta, 500, 412. Ignibus jun-
gere aquas, 262, 568. (i. e. amoribus) cedunt irae, 249, 355. Ignes frangere, 686, 311. ef-
flare, 73, 948. spargere, 390, 39. rapere, 543, 996. jungere, 723, 746. torquere, 179, 1085. jaculari, 435, 684. recipere, 514, 601. polo spargere, 514, 601. ultimos invadere, 720, 1610. Stygios praeferre thalamis, 747, 25. sui accommodare, 724, 1660. porrigere, de stella semitam trahente, 273, 740. ad ignes, 190, 112. Ignibus terrere mentes, 759, 230.
*Ignis sacer, quis morbus, 323, 187. pro fulmine, 72, 933. pro amore, 652, 574. amoris sacer, vel execrandus, 247, 330. accensus in regia pup-
pe legendi ancoras viaeque signum, 575, 427. Ignis aeterni cura Penatibus, 160, 775. Ignes caelestes in obliquum ferri, 132, 359.*
Ignobilis dens, 596, 739.
Ignorantia est remedium malorum, 350, 515.
Ignorantia, innocentiae proxima, 83, 1082.
Ignorare mala, bonum est, 161, 783. Ignorant manus scelus, 480, 128.
Ignoscere sibi, 674, 906. Paridi, 450, 922. fa-
to, 672, 887. faus, 678, 983. votis, 532, 813. annis decem, 389, 24.
Ignotus ignis, 245, 293. sibi, 134, 403. Igno-
ta fors, 180, 840. quies, 420, 440. lux, 604, 861. nox, 72, 943. Ignotum nefas, 678, 990. exilium, 93, 1224. mihi nullum est ma-
lum, 697, 1255. Ignotum nefas videre, 345, 443. Ignoti ducibus Britannii, 747, 30. Igno-
tae umbrae, 515, 621. gentes, 186, 919. ur-
bes, 469, 20. terrae, 409, 294. Ignota no-
va regnorum jura, 564, 269. flammis Phoe-
beis sidera, 659, 680.
Ignotum bonum, 63, 814.
Ignoratus Jupiter, 180, 1102.
Invictus, 30, 347.
Ilex brevior, 723, 1640.
Ilex nigra cur dicatur, 153, 654.
Ilia exesa, 598, 764. Ilia religare balteo, 42, 543.
Iliacus fumus, 577, 459. Iliacum ostrum, 605,

877. Iliaca favilla, 389, 21. Iliaca sceptrum, 439, 771. maria, 550, 41.
Iliades, 397, 144. Iliades incomitae, 587, 587. flent Priamum, 591, 655.
Ilissus, 258, 504. Ilissus per glacies lenis, 226, 13.
ILLISSUS incurvus, 226, 14.
Ilium prostratum, 449, 911. devictum, 550, 42. concussum, 608, 921. lentum, 389, 22. mihi cecidit, 418, 412. versum, 559, 190. I-
lion stetit stante Priamo, 389, 31. Ili ruentis fatum, 419, 428. Ilium videre, 599, 794. vin-
cere, 406, 235.
ILLUM, a Diis muris cinctum, 387, 7: 424, 478.
Ilia, alterius temporis nota, 640, 387.
Illectabilis, funestus hymen, 446, 861.
Illicita Venus, 566, 299. Illicitum videre, 46, 595. Illicita amantur, 638, 357.
Illidere: Illisus planctus, 177, 1045. Illisum pe-
ctus, 346, 461. scopulis caput, 296, 1093.
Illinere: Illitus caede siles, 79, 1079. Illita vestis, 662, 726. tabe Nessica palla, 661, 716. Illitae auro & purpura vestes, 251, 387. Illi-
ta artibus diris dona, 511, 576.
Illucet dies, 785, 669. dies segnis, 620, 60.
Illustre caput, 46, 594. Illustres genere, pieta-
te, fide, 797, 884.
Illyrica regna, 33, 393.
Imago dubia, 604, 874. caedis, 127, 282. fa-
cti, 152, 636. senii deformis, 278, 823. o-
culis gravis, 786, 684.
Imber exiguus, 337, 349. tepidus, 251, 383. profusus, 379, 953. foedus, 380, 978. & fluctus undas miscent, 579, 490. e vultu cadit, pro lacrymare, 171, 950: 452, 966. Imbre au-
gere undas, 579, 482. Imbres hiberni, 512, 583.
Imbrifer Corus, 299, 1130. Imbrifera iris, 334, 315.
Imbuere sagittas, 37, 455. dextrum cruore re-
gio, 404, 217.
Imitari amorem, 499, 398. fletus, 436, 717. Imitatus artus falsos, 342, 419. Imitata fra-
trem, 672, 881. patrem Pallas, 583, 537.
Immanis Typhon, 728, 1733. sinus, 175, 5015.
Immanis fera, 428, 566. Immane tectum, 152, 646. regnum, 140, 470. pondus, 435, 689. saxum, 680, 1009. quidquid obstitit, 620, 57. quantum augefcit dolor, 520, 671. Im-
mane nil relinquere sub mundo, 720, 1612.
Immanitas ferarum, 500, 407.
Immatura victima, 116, 146.
Immemor somni, 250, 369. paternae metae, 513, 600. belli & armorum, 411, 320. le-
gum,

INDEX NOVUS

- Jactum** facere in medio ponto, 457, 1038.
- Jaculari** flammam, 91, 1205: 179, 1086. ignes, 435, 684. gasta manu, 234, 111. juga Thesifalica, 689, 1139. faces incensas 671, 871. manu tela, 383, 1019. facem in quem, 739, 1915. cuspidem in fratrem, 701, 1316. ignes rogis ereptos, 374, 875.
- Jaculum** dirigere, 278, 813.
- Janua** Taenari Spartani, 45, 587. Januam trahere, *pro frangere*, 74, 964.
- Januae** in nuptiis festa fronde, ramis & fests ornari solitae, 215, 506.
- Jason** genitor, 539, 933. ingratus, 546, 1021. coelebs, 537, 898. juravit Medae Deos, 467, 8. Jasonem esse pretium sinere, 507, 518.
- JASON** unde dictus, 475, 83. ejus genus paternum, & maternum, ibid. Chironis in medicina discipulus, ibid. pulcher, ibid. mare navibus pervium docuit, 442, 819. an Draconis Cadmei, an Colchici dentes seminaverit, 504, 470: 471. ejus regnum, 489, 257. patria, 442, 819. & Medae nuptiae ubi celebratae, 505, 481. cum Creusa nuptias multos veteres non admisisse, 512, 579. Jasonem cum Argonautis primum navigasse, 491, 501: 513, 596. a Jasonem an interfecit, an consopitus fuerit serpens Colchicus, 504, 470. Jason ubi mortuus, 514, 614.
- Ibera** turba, 693, 1304. Calpe, 697, 1253.
- IBERI** Asiae populus, 133, 374.
- IBERI** Hispani, 714, 1522.
- ICARIUS** Erigones pater inter astra Bootes, 493, 514.
- Icarium** mare, unde denominatum, 375, 892: 898.
- Icarus** audet, 659, 687.
- Icere**: Ictus sagittis, 710, 1469. Icta est Stymphalis, 617, 17. Antiope cecidit, 286, 917.
- Ictus** creber, 146, 556. levis, 84, 1113. bipennis gravis, 551, 46. fulminis, 299, 1133. Ictu uno omnia pensare, 377, 938. Ictus Cnossiaci, 627, 161. graves, 337, 349. flammei, 541, 959. incitati, 193, 165. Ictus ingeminare, 62, 802. duos perpeffus taurus, 337, 343.
- IDA** Cretae mons, 737, 1877. mons Phrygiae, 346, 457. ubi Paris sententiam tulit de malo auro, 392, 66: 496, 730. Ida vide Ide.
- Idaeus** mons, 577, 457. Leo, 346, 457. Idaeae aves, 428, 567. faces, 420, 445. nives, 220, 609. Idaea juga, 450, 928. saxa, 400, 175. nemora, 596, 730.
- Idaea** rupes, 37, 460. Idaea arma, quae, 737, 1878. Idaei Daelyli, unde dicti, 737, 1877.
- Ide** celsa, 458, 1049. rogis nudata, 393, 74. nivibus canuit, decies, 393, 73.
- IDMON** augur, ubi & quomodo mortuus, 117, 651.
- Iecur** infirmum, 715, 1676. pavidum, 661, 709. foecundum, 549, 18. spumat felle, 137, 358. accrescit poenae, 306, 1234. sanguinis capax, 695, 1220. in verubus stridet, 160, 770. Tityi increvit, 684, 1070. ardet felle siccato, 695, 1222. Iecur alitibus praebere, 102, 318.
- Iecur durum** Herculis, 728, 1732. amoris & cupiditatum sedes, 652, 574. Iecoris caput in exitu observatum, 338, 361. Iecoris caput non apparens infortunium reipubl. aut Imperatori portendebat, 338, 361.
- Jejunia** explere, 109, 65.
- Jejuna** tigris, 156, 707. Jejuna jugera, 611, 134.
- Jejunia** 109, 65, 123, 187.
- Ignara** serpens vinci, 633, 260. Ignara sonis, 26, 296.
- Ignaviae** est mori, fugientem paupertatem aut amorem, 195, 190.
- Ignavus**, iners, enervis, 119, 176. inermis, 727, 1721. haeres, 30, 338. ductor, 561, 236. Ignavum pondus, 175, 1020. Ignavi metus, 316, 88. artus, 323, 181. Ignava facta, 582, 518.
- Igneus** ventus, 112, 109. Phlegeton, 175, 1018. vultus, 78, 1022. Ignea fax, 668, 808. Igneum telum, 348, 501. Ignei amnes, 501, 1180. oculi, 20, 218. tauri halitus, 504, 466.
- Ignifer** Olympus, 288, 960. polus, 704, 1362. Ignifera juga, 470, 34.
- Ignis** pugnax, 334, 321. supremus, 315, 60. fervidus, 377, 928. fallax, 518, 658. spargendus, 739, 1914. minax, 646, 479: 729, 1753. evictus, 742, 1967. clarus, 333, 509. feralis, 352, 558. patrius, 581, 531. avidus, 536, 886. furtivus, 244, 280. subjectus, 49, 508. sidereus, 507, 1269. primus, 204, 547. truculentus, 379, 958. ignotus, 245, 291. velox, transactus, 269, 683. lucet, 173, 990. in auro clusus, 532, 819. diripitur, 315, 65. ira stimulatus caecus, 513, 591. Splendet ture, 667, 792. aris immugit, 319, 383. in coelum furit, 635, 285. refugit, 727, 1728. transilit dapes, 160, 768. inter labores Herculeos abiit, 721, 1616. quo magis prohibetur, magis ardet, 536, 890. mentem excoquit, 12, 105. furit caminis Aetneis, 12, 106. rumpit oculis, 249, 364. ingemiscit, 728, 1732. visceribus merfus, & venis latens, 267, 643. resonans aeternis caminis, 148, 585. in fumos abit, 160, 772. adventu alimus dignus, 109, 56. solvit functos, 158, 750. ignis exundat, 719,

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

729, 1751. undae jungere, 758, 223. digitis excutere, 478, 112. recedentem inlequi, 728, 1730. Igne suffusae genae, 706, 1405. arce-re, 158, 748. Ignes lacri, 533, 842: 759, 230. vagi, 13, 127: 640, 378. calidi, 416, 392. dimissi, 349, 505. citati, 210, 432. mu-tui, 253, 414. lenti, 178, 1061. Donici, 589, 612. Hecorei, 591, 648. rapti, 351, 550. sulphure tecti, 532, 825. nocturni, 531, 800. rogis erepti, 374, 875. solis, 662, 725. aesti-feri canis, 313, 39. excidunt, 579, 494. haec ferant, 308, 1279. Ignium vis rapax, 526, 735. vis flatu adjuta, 500, 412. Ignibus jun-gere aquas, 262, 568. (i. e. amoribus) cedunt irae, 249, 355. Ignes frangere, 686, 311. ef-flare, 73, 948. spargere, 390, 39. rapere, 543, 996. jungere, 723, 746. torquere, 179, 1085. jaculari, 435, 684. recipere, 514, 601. polo spargere, 514, 601. ultimos invadere, 720, 1610. Stygios praeferre thalamis, 747, 25. cui accommodare, 724, 1660. porrigere, de stella semitam trahente, 273, 740. ad ignes, 190, 112. Ignibus terrere mentes, 759, 230. Ignis sacer, quis moribus, 323, 187. pro fulmine, 72, 933. pro amore, 652, 574. amoris sacer, vel execrandus, 247, 330. accensus in regia pup-pe legendi ancoras viasque signum, 575, 427. Ignis aeterni cura Penatibus, 160, 775. Ignes coelestes in obliquum ferri, 132, 359. Ignobilis dens, 596, 739. Ignorantia est remedium malorum, 350, 515. Ignorantia, innocentiae proxima, 83, 1082. Ignorare mala, bonum est, 161, 783. Ignorant manus scelus, 480, 128. Ignoscere sibi, 674, 906. Paridi, 450, 922. fa-to, 672, 887. fati, 678, 983. votis, 532, 813. annis decem, 389, 24. Ignotus ignis, 245, 293. sibi, 134, 403. Igno-ta fors, 280, 840. quies, 420, 440. lux, 604, 861. nox, 72, 943. Ignotum nefas, 678, 990. exilium, 93, 1224. mihi nullum est ma-lum, 697, 1255. Ignotum nefas videre, 345, 443. Ignoti ducibus Britannii, 747, 30. Igno-tae umbrae, 515, 621. gentes, 286, 929. ur-bes, 469, 20. terrae, 409, 294. Ignota no-va regnorum jura, 564, 269. flammis Phoe-beis sidera, 659, 680. Ignotum bonum, 63, 814. Ignorans Jupiter, 180, 1102. Iovides, 30, 347. Ilex brevior, 723, 1640. Ilex nigra cur dicatur, 153, 654. Iliā exesa, 598, 764. Iliā religare balteo, 42, 543. Iliacus fumus, 577, 459. Iliacum ostrum, 605,

877. Iliaca favilla, 389, 21. Iliaca sceptrā, 439, 771. maria, 550, 41. Iliades, 397, 144. Iliades incomtae, 587, 587. sient Priamum, 591, 655. Illisus, 258, 504. Illisus per glacies lenis, 226, 13. ILLISSUS incurvus, 226, 14. Ilium prostratum, 449, 911. devictum, 550, 42. concussum, 608, 921. lentum, 389, 22. mi-hi cecidit, 418, 412. versum, 559, 190. I-lion stetit stante Priamo, 389, 31. Ilii ruentis fatum, 419, 428. Ilium videre, 599, 794. vin-cere, 406, 235. ILLIUM, a Diis muris cinctum, 387, 7: 424, 478. Illa, alterius temporis nota, 640, 387. Illaetabilis, funestus hymen, 446, 861. Illicita Venus, 566, 299. Illicitum videre, 46, 595. Illicita amantur, 638, 357. Illidere: Illisus planctus, 177, 1045. Illisum pe-ctus, 346, 462. scopulis caput, 296, 1093. Illinere: Illitus caede stipes, 79, 1079. Illita vestis, 662, 726. tabe Nessaea palla, 661, 716. Illitae auro & purpura vestes, 251, 387. Illi-ta artibus diris dona, 511, 576. Illucet dies, 785, 669. dies segnis, 620, 60. Illustre caput, 46, 594. Illustres genere, pieta-te, fide, 797, 884. Illyrica regna, 33, 393. Imago dubia, 604, 874. caedis, 127, 282. fa-cti, 152, 636. senii deformis, 278, 823. o-culis gravis, 786, 684. Imber exiguus, 337, 349. tepidus, 251, 383. profusus, 379, 953. foedus, 380, 978. & fluctus undas miscuit, 579, 490. e vultu cadit, pro lacrymare, 171, 950: 452, 966. Imbre au-gere undas, 579, 482. Imbres hiberni, 512, 583. Imbrifer Corus, 299, 1130. Imbrifera iris, 334, 315. Imbuere sagittas, 37, 455. dextrum cruore re-gio, 404, 217. Imitari amorem, 499, 398. fletus, 436, 717. Imitatus artus falsos, 342, 419. Imitata fra-trem, 672, 881. patrem Pallas, 583, 537. Immanis Typhon, 728, 1733. sinus, 175, 1015. Immanis fera, 428, 566. Immane tectum, 152, 646. regnum, 140, 470. pondus, 435, 689. saxum, 680, 1009. quidquid obstitit, 620, 57. quantum augefcit dolor, 520, 671. Im-mane nil relinquere sub mundo, 720, 1612. Immanitas ferarum, 500, 407. Immatura victima, 116, 146. Immemor somni, 250, 369. paternae metae, 513, 600. belli & armorum, 411, 320. le-gum,

INDEX NOVUS

- gum, 761, 261. Immemor respicit, 684, 1085.
 lethe, 675, 936. Inmemores nostri esse, 763, 288.
- Immensus vertex, 183, 22: 92, 1208: 666, 775.
 sinus, 354, 582: 623, 262. specus, 51, 665.
 Immenia moles, 424, 484: 589, 626. pars, 294, 1047. tellus, 35, 424. Immensum opus, 768, 386. mare, 351, 539. aequor, 574, 410. Immensi nodi, 522, 695. specus, 400, 178. Immensae urbes, 716, 1545. ruinae, 456, 1024. opes, 771, 433. Immensa membra, 674, 915. scelera, 179, 1095.
- Immensi sinus, 52, 679.
- Immeritae domus, 179, 1081.
- Imminere thalamis, 753, 131. imperio orbis, 755, 156. parte praecipiti tecti, 543, 995. Imminet rerum turbo, 560, 197. arx praerupta, 584, 562. furor populi, 791, 781. viro infesta conjux, 107, 43. omnibus fortuna lenta, 409, 275. Imminens regno, 257, 490. praedae, 317, 95: 770, 421. Imminentes minae, 287, 952.
- Imminens faxum, 460, 1085.
- Immiscere Tigrin freto, 388, 11. Immiscet vestis cutem, 669, 831. Immissus nebulis spiritus, 415, 380. Immissa verba factis, 793, 800.
- Immitis, 241, 231. Deus, 794, 819. puer, 247, 334. dolor, 749, 53. vir, 756, 177. conjugii, 240, 226. Immites Dii, 433, 645. oculi, 595, 715. umbrarum domini, 44, 569.
- Immittere se in rogos, 190, 111. amorem, 651, 554. artus, 706, 1393. Immissum lumen, 487, 232. Immissae facies, 110, 79.
- Immissus ignis, 536, 885. Immissa moenia, 97, 1291.
- Immolare virgines nefas, 412, 331. aliquem caedere, 156, 714. Helenae natam, 407, 249.
- Immolare unde dicatur, 155, 688: 258, 499: 335, 335.
- Immori manibus, *alicujus*, 271, 712. ferro decet, 671, 869. Immoritur manus vulnere, 384, 1040.
- Immortalitatem consequi animas igne a fece terrena purgatas, 158, 748: 742, 1966: 743, 1968.
- Immotus Atreus, 156, 704. prece, 558, 175. Immoti classis, 557, 160. tellus, 175, 1020. Immotum pelagus, 401, 199.
- Immugit leo pectore reclinii, 723, 1643. Immugit mare, 292, 1026. specus, 154, 681. aris ignis, 339, 383.
- Immunis metu Hippolytus, 294, 1055. Immunis terra, 770, 413. pars, 314, 52. Immune est coelum, 73, 957: 107, 49.
- Impar calamus, 245, 298. malo animus, 96, 1276. Deorum numerus, 601, 811. Imparem esse Alcidae, 692, 1190. Impares exaequare, 221, 631.
- Imparatum aerumnis pectus, 291, 994.
- Impatiens dei Maenas, 595, 719. morae, 263, 583: 317, 99. jugi, 234, 117. sui habitus, 250, 372.
- Impavidum pecus, 683, 1056. genus, 620, 63. Impavidi somni, 657, 645.
- Impedire properantem, 189, 99. mentem, 137, 440. poenam, 412, 333. arma impia, 108, 401.
- Impellere maria, 557, 161. profundum, 513, 587. manum, 127, 277. pinum ardentem dextera, 727, 1727. Impellit lapis humeros, 676, 943. rates aura lenis, 575, 431. Impellentes venti, 287, 955. Impulsus dolor, 725, 1686. sensus, 706, 1403. mons huc & illuc, 25, 286. Impulsa domus, 672, 884. Troja manu Achillis, 402, 205. Impulsi animi, 661, 708.
- Impellere, *pro evertere, percellere*, 725, 1685.
- Impulsus gravis, 707, 1414. subitus, 495, 143.
- Impendere animam marito, 519, 663. *aliquid in aliquid*, 4, 24. vitam in facta, 691, 1172. *alicui artus alicujus*, 505, 487. Impensus homo homini inferias, 410, 299.
- Impendere diem, 4, 14. Impensum ferrum, 719, 1592.
- Imperare *i. e. regem esse*, 219, 584. Alcidae, 641, 403. menti, 169, 919. pecori, 427, 450. *alicui aliquid*, 620, 62. iusta, 773, 459. exuli exilium, 503, 459. falsis pennis, 375, 897. viduis gentibus, 42, 542. *alicui mortem*, 189, 101. Impero nimis saeva, 5, 35. Imperasse timui, 2, 63. Imperata peragere, 771, 437: 796, 874.
- in Imperatore designando militum consensus potissima vis fuit*, 774, 487. Imperatores mortui Deorum numero adscribebantur, 340, 398.
- Imperium regium, 254, 430. Pelasgum, 483, 178. paternum, 266, 621. cadens, 316, 84. regis iniquum ferendum, 484, 195. Imperii paterni comes, 297, 1111. sceptrum, 281, 868. debita pars, 792, 790. cruenta sitis, 261, 542. Imperio matris obsequi, 219, 591. Imperium rumpere, 9, 79. patris perferre, 100, 1415. datum abnuere, 141, 471. capere munere matris, 751, 94. *alicujus tenere*, 752, 113. regium pati discere, 484, 189. Imperio duro sceptrum regere, 363, 705. regere populos, 486, 216. vocis umbram amittere, 529, 767. occupato cedere, 101, 281. Imperia dura, 35, 433. excelsa, 311, 10. violenta, 407, 258. fortunae objacent, 311, 11. pretio quolibet constant bene, 223, 664. invisita nunquam diu retinentur, 223, 660. 512

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- ria excipere, 6, 42. regere, 265, 618. solvere, 296, 1083: 350, 527.
- Impetum orbis factum*, 755, 156.
- Impetrare mortem*, 125, 248.
- Impetus & ira*, 710, 1461. effrenus, 609, 944. furialis, 481, 157. totus, 583, 535. funibundus, 242, 263. violentus, 204, 347. felix, 537, 893. primus, 562, 218: 757, 189. iratus, 464, 1159. demens, 74, 975. mentis, 242, 255. labantis fortunae, 747, 37. Arctoi Boreae, 416, 395. *Impetum retinere*, 498, 381. regere, 407, 250. siliere, 560, 203. mortis auferre, 681, 1026. sibi servare, 636, 311. & iras inhibere, 500, 413. *Impetus feroces*, 415, 495: 555, 127. feri, 116, 136. veteres, 537, 903. *impetus alicuius sentire*, 73, 956. *Impetus est, pro libenter*, 259, 518.
- Impexa barba*, 59, 766.
- Impiati facinore thalami*, 302, 1186.
- Impietas ferox*, 11, 97. furens, 770, 433.
- Impingere*, 76, 991.
- Impius Mars*, 358, 646. furor, 261, 540. amor, 237, 165. ensis, 213, 467. uterus, 217, 172. cruor, 92, 1217. partus, 365, 731. aspectus, 94, 1241. pater, 74, 966. *Impia ira*, 156, 712. progenies, 116, 137. Venus, 271, 720. fax, 312, 21: 555, 119. mater, 529, 779. domus, 107, 46. anima, 709, 1449. manus, 377, 935. nex, 200, 260. caedes, 561, 219. proles, 319, 260. virgo, 611, 964. dextra, 41, 518. Maenas, 344, 436. *Impium os*, 178, 1067. caput, 308, 1280: 613, 956. atque audax caput, 610, 953. scelus, 727, 1720. bellum, 201, 290. pectus, 302, 1197. *Impium rapere*, 304, 1203. *Impii foetus*, 558, 639. penates, 106, 24. *Impiae dapes*, 176, 1034. rates, 558, 173. matres, 262, 557. *Impia fata*, 384, 1046. furta, 592, 674.
- Impius cruor*, 36, 444. *impiae arae*, 726, 1700. *Impios contra Deos testimonium dicere*, 546, 1026.
- Implacabile numen*, 340, 395.
- Impiexi doli*, 317, 101.
- Implere litus*, 462, 1126. lacrymis, 439, 765. pectus monstro, 125, 253. ora flammis, 729, 1752. freta mille velis, 414, 370. famem gazis, 655, 621. patrem sua turba, 172, 979. patrem funere suorum, 167, 890. locum voce foeminea, 724, 1672. parentem alieno in loco, 339, 375. vela ratis flatu secundo, 797, 879. urbem sanguine & flamma, 219, 582. *Implent polum stellae*, 72, 944. *Implevit litus irati tonus*, 401, 190.
- Implere domum*, 108, 53.
- Implicare corpus laqueo tenaci*, 296, 1085. sibi varios colores, 334, 315. *Implicitus hostem* quacrit, 606, 896. *Implicitum malum*, 358, 640. *Implicitae manus*, 376, 906.
- Implorare manus alicuius*, 701, 1329.
- Imponere manum oculis*, 415, 373. parentem Stygiae rati, 753. 127. caput humero senis, 601, 823. jugum Britannis, 748, 42. humeris Ollan, 728, 1735. *Impositus Atlanti Hercules*, 617, 11. silvis flagrantibus, 742, 1956. *Imposita Lyrnessos jugo celfo*, 404, 221. *domus vertice alti montis*, 138, 455. *Impositae ruinae*, 170, 932.
- Impositum ferrum*, 536, 341.
- Impos sui*, 555, 117.
- Impotens furor*, 514, 852: 600, 801. animus, 30, 350. Dominator, 90, 1181. Telephus, 404, 215. casus, 661, 715. tyrannus, i. e. crudelis, 56, 738. *Impotens ambitio*, 131, 350. Furiarum turba, 541, 958. statu nimis magno fortuna, 563, 247. *impotens regnum*, 74, 966. consilii, 555, 126. sceptro, 481, 143. regno, 408, 266. flammis & sagittis, 244, 276.
- Imprimere jugulo telum*, 384, 1037. maculam laudibus, 710, 1454. pedem reducem littori, 573, 401. *Impressum vulnus*, 721, 1616. ferrum, 178, 1057. *Impressa signa*, 229, 43.
- Improbare placita*, 407, 246.
- Improbis lapis*, 684, 1081. venter, 139, 460. *Improba cupido*, 34, 406. spes credula, 128, 295. *Improbae Naides*, 275, 780. *Improba vota*, 178, 1074.
- Improbum fulmen*, 475, 84.
- Impudentem celat pudor*, 285, 920.
- Impudicum caput*, 270, 707. *impudicam facere incens solet*, 272, 735. *Impudici tactus*, 270, 704.
- Impune nulli fuit gerere sceptrum Thebarum*, 212, 649. eloqui, 51, 661.
- Impunita viris raris forma fuit*, 278, 821.
- Imputare tato monstra*, 236, 144. scelera moribus, *ibid*.
- Imus Acheron*, 233, 98. secessus, 153, 650. *Ima radix*, 379, 966. unda, 247, 135. terra, 461, 1114. tellus, 122, 691. *Imum latus*, 394, 104. pectus, 459, 530: 537, 903. solium, 174, 1010. *Imi Manes*, 397, 146. *Imae undae*, 46, 600: 584, 554. medullae, 132, 818. valles, 364, 725. *Ima Tartara*, 373, 869. *Ima deferere*, 331, 280. summis permutare, 149, 598.
- Ima permittat levis hora summis*, 149, 598.
- In aperto*, 8, 16. *In enses*, 513, 594. *In nepotes*, 106, 29. *In se*, 92, 1213. *In se saevire*, 93, 1221.
- In Amazone gladiatore, pro fabula Amazonis, & gladiatoris*, 3, 2. *In annis, pro diu*, 119, 318. *In* VVV VV 2 47-

INDEX NOVUS

- arma, pro ad arma*, 201, 284. *In bella, pro ad bella*, 60, 779. *In hoc feci*, 304, 1213. *In lucem*, 586, 577. *In ferro*, 677, 960.
- Inaccessa**, 47, 606.
- Inachia stirps innuba**, 567, 314. **Inachus murus**, 211, 444.
- Inachus volucer**, 615, 139.
- INACHUS fluvius Argiverum**, 113, 115.
- Inane corpus**, 339, 379. & **lacerum pectus**, 75, 978. **Inanes morsus**, 460, 1096. **vultus**, 185, 42. **sinus**, 379, 969. **Inania verba**, 417, 407.
- Inane maximum apud inferos*, 174, 1009.
- Inardescere**: **Inardescunt genae**, 631, 251.
- INARIME insula finis Puteolani**, 162, 809: 690, 1116. **onus Typhocis**, 162, 809.
- Inaudita altera pars**, 485, 199.
- Inauditi damnari non possunt*, ibid.
- Inauspicata bos**, 364, 723. **Inauspicatum sanguinis pignus**, 383, 1022.
- Inausum Danaïs nefas**, 434, 669. **Inausum quid sinere**, 278, 824. **Inausa audere**, 105, 20.
- Incaluit ardor**, 698, 1278.
- Incastum furere**, 606, 894.
- Incedere gradu ebrio**, 474, 69. **per urbes**, 64, 838. **per spatia plena sublimi gradu**, 460, 1089. **sublimem inter omina civium**, 787, 705.
- Incendere ira pectus**, 761, 265. **Incensus axis Phoebeus**, 750, 1386. **Incensum cor**, 112, 98. **Incensae faces**, 671, 871.
- Incertus Mars**, 221, 616. **dolor**, 250, 366. **lar**, 469, 21. **casus**, 449, 915. **pes**, 250, 374. **animus**, 152, 638. **Incertus viae**, 334, 312: 359, 616. **Incerta fides**, 130, 327. **fors**, 550, 38. **unda**, 52, 683: 556, 140. **umbra**, 541, 964. **pax**, 426, 529. **Syrus**, 263, 570. **sedes**, 461, 1104. **gens sui**, 18, 184. **tigris quo morsus ferat**, 156, 710. **Incerta voti**, 449, 898. **Incertum murmur**, 157, 729. **praemium**, 227, 632. **Incertain rapit anceps aestus**, 539, 939. **Incerti reges**, 106, 34. **vultus**, 597, 748. **Incerta lumina**, 595, 714.
- Incertissimae res**, 136, 424.
- Incessere**, 487, 230.
- Incessus piger**, 136, 421. **Incessu habituque talis fuit**, 422, 465.
- Incestare**, 88, 1158.
- Incestificus, execrabilis, nefandus**, 197, 225.
- Incestificus**, 310, 5.
- Incestus**: **Incesta manus**, 795, 854. **domus**, 358, 645. **sax**, 761, 260. **Incesti impia face tori**, 312, 21.
- Incestum**, 88, 1158.
- Inchoata caedes**, 542, 974.
- Incidere in matrem**, 384, 1051. **in regnum**, 322, 14. **in verum scelus**, 304, 1210. **Inci-**
- dit pestis in artus & ossa**, 703, 1355. **Incidet Baccho cruor**, 605, 886.
- Incidere**: **Incisa cervix**, 598, 777.
- Incident moenia humeris*, 97, 1291.
- Incipere**: **Incipit via tenebris coeca**, 51, 668. **ignis a thalamis meis**, 204, 347. **Incipe anime**, 264, 599.
- Incitare nequitiam**, 555, 114. **iram flammis resistentem**, 564, 161. **Incitatus gradus**, 454, 999. **Incitati turbines**, 306, 1236. **ictus**, 193, 161.
- Incitus cursus**, 184, 28. **currus**, 418, 413. **Incita furoris stimulis**, 595, 710. **Incitae famulae**, 11, 100.
- Inclinare**: **Inclinat animus quo fors trahit**, 107, 385.
- Includere**: **Includi carcere**, 56, 737. **Includens locum vallis**, 462, 1124. **Inclusus furor**, 249, 362. **Specu saxeo**, 363, 707. **Inclusa ripis vidua**, 486, 215. **fluëtu Scyrus**, 412, 340. **fretis tellus**, 454, 992. **Inclusum murmur**, 595, 713. **Inclusi nocentes**, 58, 747. **dentes**, 117, 161.
- Inclutus Alcides**, 734, 1832. **Hercules**, 617, 531. **sanguis**, 421, 463. **gnatus**, 707, 1415. **flos**, 195, 185. **Gracciae flos**, 487, 226. **Elea palma Strophius**, 608, 918. **laude**, 573, 400.
- Incluta laus**, 672, 882: 714, 1515. **virtus**, 744, 1984. **pubes**, 567, 310. **proles**, 507, 511. **foror**, 216, 516. **Oechalia cecidit**, 643, 422.
- Inclutum letum**, 693, 1200. **genus**, 30, 339. **Alcidae genus**, 708, 1427. **regni decus**, 480, 130. **Inclutae laudes**, 406, 236. **Incluta iura**, 436, 714.
- Incogitata, infanda supplicia**, 635, 297.
- Incognita causa, ut nocens cado**, 562, 695. **Incognitum facinus**, 539, 931.
- Incola silvarum efferatus**, 285, 922. **Incolae arvi**, 68, 881.
- Incolere coelum**, 70, 907. **steriles focos**, 615, 133. **tristes lacus**, 548, 13. **Incolit coelum iustitia**, 502, 439.
- Incolumem esse**, 756, 179. **cui remeare**, 635, 295. **adstare inter ruinas urbis**, 312, 34. **Incolume nato petii nil a superis**, 735, 1843.
- Incolumes gnati**, 176, 1025.
- Incomtus decor**, 268, 657. **Incomtae Iliades comas**, 587, 586.
- Incredula est mens misera*, 743, 1979.
- Increpare latera, pro adfiliere & cum fremitu allicere**, 576, 440. **Increpat metus**, 410, 302.
- Increfcere**: **Increfcit dolor**, 540, 951. **Increvit Tityi jecur**, 684, 1070.
- Incruentum imperium**, 56, 741.
- Incubare ferro**, 242, 259. **pinnis, i. e. vigilas agere**, 147, 571. **purpura & auro**, 168, 909. **In-**

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- Incubat moestae dolor, 233, 99. *mihi mors gra-*
vis, 134, 401. menti furor, 243, 168. leo
armento, 158, 733. tellus capiti impio, 308,
1280. vapor terris, 312, 47. Incubant pra-
tis pecudes, 320, 145.
Incubare arma & hastam, 214, 499.
Incultus squalor, 279, 833.
Incumbere, 578, 474. sibi, 388, 14. telo, 671,
867. mari, 271, 716. rogo, 725, 1682. *cui*
pondus leve, 730, 1764. in iras, 537, 902.
Incumbit mihi Pindus, 705, 1382.
Incurrere, errare, 632, 247. Incurrit ales visce-
ribus meis, 377, 930. obuius corniger ore tor-
vo, 295, 1081.
Incutere verbera, 9, 88. Incussus stipes, 602,
838.
Indere: Inditum visceribus ferrum, 429, 584.
India thyrsigera, 274, 753. decolor, 248, 345.
Indicare pestem, 669, 825. delictum, 283, 879.
auctorem, 152, 639. cladis auctorem, 89,
1166. coedis auctorem, 340, 194.
Indicere scelus, 311, 17. Indictum viris munus,
256, 463.
Indicium salutis, 350, 516.
Indicum mare, 251, 392.
Indigere flamma Troja ardente, 391, 55.
Indignus thalamis, 761, 252. Indigna spolia, 26,
294. aure materna verba, 612, 982.
Indocile ingenium, 120, 200. Indociles esse lu-
gere, 193, 82.
Indocta filula, 624, 129. Indoctae manus, 658,
669.
Indoles felix, 435, 701. recta, 256, 454. gene-
rosa, 104, 334. natorum, 282, 869: 673, 904.
Indolem agnoscere, 425, 504.
Indomitus Hercules, 704, 1375. grex, 234,
118. Achilles, 558, 178. prece, 202, 307.
Indomita gens, 504, 467. Indomitum corpus,
626, 155. bellum, 588, 604. malum, 672,
875. Indomiti artus, 82, 1079. tauri, 26,
299. Indomitae flammae, 238, 187. Indomi-
ta verba, 611, 964.
INDOSCYTHAE, 505, 484
Inducere rebus atrum chaos, 579, 487.
Induciae exiguae, 213, 485.
Induere vestes, 652, 576. vultus feros, 594,
707. formas minores, 245, 299. manum ce-
rebro, 194, 180. faciem pulchram animis tur-
pibus, 285, 919. oblinatis frenos, 263, 574.
pectus in tela, 78, 1028. mente inhospitalem
Caucasum, 471, 43. amictus conjugis manu
textos, 605, 882. Induit semet iuvenca ferro,
336, 341.
Induere se telo, ferro &c. vel in telum, 99, 1312.
Induitur is, cui nocetur: Induitur res, quae nocet,
sauciatur, ibid.
Indus Phoebo subditus, 619, 41. potat Araxem
497, 373. propioris Phoebi, 149, 601. Indi
extremi, 318, 114. nudi, 319, 123. Indos
inficere, 657, 336.
Indorum seges, 70, 909.?
Inermem vadere per umbras, 740, 1938. Iner-
mes manus, 434, 671.
Iners gnatus, 743, 1970. Iners senectus, 53,
696. dextra, 189, 91: 194, 173: 584, 551.
Inertis est, nescire quid liceat sibi, 772, 453.
Inertia tela, 133, 382.
Inesse: Inest sanguis vectoris perfidi, 529, 775.
Inexpugnabilis, dura anima, 193, 165. Inexpu-
gnabilem esse, 796, 870.
Inextricabile, 192, 133.
Infamis conjux, 506, 501. domus, 236, 142.
Infandus dies, 665, 770. Infanda vates, 316,
93. parens, 751, 92. vox, 612, 981. In-
fandum caput, 373, 871. scelus, 612, 983:
764, 303. genus, 285, 905: 376, 915. ma-
lum, 234, 116. Infandi sensus, 74, 973. In-
fandae manus, 549, 23. mensae, 126, 172.
Infanda timeo, 311, 15.
Infans ambiguus, 270, 693. pavefactus, 78, 1022.
visceribus exsectus, 732, 1805. Phoebo no-
tus, 327, 235. doctus nomen matris, 66, 854.
inutile munus, 372, 853. quis fuerit, 373,
861. quo lateat non superest, 424, 481. In-
fanti decreta mors est, 198, 243. Infantem
traditum negare, 373, 856. nasci stabulis, 738,
1897.
Infantibus mortuis concessum perferre cererum vel cam-
delam, 66, 855.
Infautus pater, 182, 3. uterus, 358, 637. ho-
spes, 316, 80. Infauta mater, 534, 845. ma-
nus, 145, 533. sedes inferorum, 102, 1. In-
faustum genus, 86, 1133. nuncium laeto mi-
scere, 574, 416. Infauti questus, 171, 954.
Infautae pugnae, 222, 642. fruges, 523, 706.
manus, 93, 1235. Infauta sacra, 337, 351.
Infelix puer, 756, 167. genitor, 174, 1002.
dolor, 391, 649. amor, 480, 136. status,
638, 356. Infelix soror, 748, 47. anus, 733,
1821. parer, 31, 364. decor, 296, 1098.
Infelix caput, 702, 1330.
Infensus & infestus, quomodo differant, 77, 1013.
Inferiae, sacra quae Diis manibus inferuntur, 194,
172. *Inferias dare*, 586, 577.
Infernus Rex, 233, 95. Canis, 645, 460. ho-
spes, 281, 853. fragor, 41, 522. Inferni la-
cus, 700, 1293. limen effringere, 6, 47. spe-
cus, 112, 105. Inferna Styx, 340, 396: 693,
1198: 730, 1766. Inferna nox, 579, 494.
puppis, 741, 1950. facies, 314, 49. Infernum
V V V V V 3 re.

INDEX NOVUS

- regnum, 187, 952. Infernum aequor, 684, 1073. agmen, 541, 960. Internae sedes, 196, 107. Inferna tangere, 35, 423. loca vincere, 743, 1976.
- Inferre proelia, 811, 84. gradum, 271, 712: 351, 548. se Deis, 612, 95. gressum thalamis, 661, 717. canem orbi, 63, 821. gradus thalamis, 750, 74. Manibus gentes, 43, 556. Intulit mortem membris sopor, 650, 534.
- Inferi tristes, 44, 566. subacti, 704, 1371. peccati, 68, 890. venientem timent, 731, 1780. Inferorum carcer, 93, 1222. Manes, 789, 738. canis, 719, 1601. discussa nox, 7, 50. arbitros sedere, 680, 1007. Inferis Herculem reddere, 91, 1218. Inferos fugere, 548, 4. vincere, 705, 1376. linquere, 684, 1079. mulcere vocibus, 44, 575. Inferis meritis, 35, 412.
- Inferi, infra mundum*, 730, 1769. *in centro terrar*, 24, 279: 64, 831. *polo Antarcticæ subiecti*, 47, 607: 84, 1104. *Inferis memoriam & affectus a Poëta tribui*, 746, 13. *Inferis ipsis inferius quid esse credebant*, 174, 1011.
- Infestus frater, 214, 492. gradus, 191, 1000. Creto, 505, 490. miles, 47, 616. iudex, 449, 906. mentis vigor, 789, 740. Infesta sors, 198, 239. manus, 158, 739. tellus, 618, 28. fax, 749, 232. conjux, 107, 43. trabs, 541, 962. Cadmeae genti lues, 312, 30. Infestum agmen, 90, 1181. fulmen, 759, 229. mare, 581, 525. Infesti arcus, 443, 824. enses, 208, 405. Infestae manus, 185, 42. sagittae, 706, 1404. Infesta signa, 208, 398. agmina, 265, 615.
- Inficere Indos, 637, 337. terras, 261, 552. undas sanguine, 635, 300. Inficit Phoebus Indos flamma, 319, 123. Infestae sanguine manus, 40, 499.
- Infidus vector, 649, 514. Infidum bonis vulgus, 257, 488. Infida loca, 609, 943.
- Infigere telum pectori, 384, 1036. natis oscula extrema, 491, 189. Infixus dens, 674, 918. Infixae pectori flammae, 595, 721.
- Infixus timor*, 491, 294. *Infixa medullis fames*, 111, 97.
- Infirmum jecur, 725, 1676. Infirmo favere, 207, 385.
- Inflammare, 257, 486. Inflammat amorem peior fortuna, 638, 358.
- Inflare: Inflati vultus, 150, 609. Inflata Notis vela, 551, 90.
- Inflexere: Inflexa cervix, 170, 931.
- Influens fortuna, 145, 516.
- Infringere minas, 62, 802. rictus, 698, 1274.
- Insulae sacratae, 593, 693.
- Insulae, filamenta laeae*, ibid.
- Infundere rebus lumen, 236, 154. Infusus sanguis, 410, 295. Bacchus, 173, 982. Infusi artus, 540, 947. humero capilli, 348, 499.
- Ingemere patres caelos, 731, 1785. morituro, 725, 1687.
- Ingemiscit ignis, 718, 1732. turba, 714, 1667.
- Ingeminare ictus, 62, 802.
- Ingenium solers, 198, 237. rectum, 256, 459. indocile, 120, 199. infandum, 755, 152. malis crescit, 538, 910. Ingenio uti, 178, 946. opus est, 431, 518. patrem transcendere, 435, 702.
- Ingens specus, 401, 198. sonus, 154, 680. pentus, 292, 1015. tumultus, 54, 714. error, 94, 1238. Caucasus, 299, 1134. pavor, 751, 123. triumphus, 672, 883. vir, 36, 441. Ingens procella, 149, 594. vorago, 51, 666. arbor, 351, 542. strages, 170, 918. gloria, 145, 538. umbra, 400, 181. fera, 460, 1093.
- Ingens opus, 96, 1282. decus, 487, 216. os, 73, 947. corpus, 695, 1230. scelus, 751, 91. facinus, 123, 234. Ingentes alumni, 601, 810. Ingentes curae, 265, 607. irac, 444, 834. Ingentia mala, 195, 191.
- Ingens animi*, 451, 945.
- Ingenuus animus, 242, 250.
- Ingerere tela, 133, 383. supplicia dira, 504, 461. se clypeo, 213, 481. se morti obvium, 79, 1032. scelus sceleris, 157, 731. flagitia cuncta, 487, 236. Ingerunt aures, quicquid donant oculi, 198, 232. Ingestus latex, 324, 196. stipites, 709, 1449. Ingesta orbitas, 127, 182.
- Ingerere thura foetis*, 333, 306. *Ingestum funus patri*, 480, 132.
- Ingratus orbis, 702, 1332. Ingrata tellus, 49, 631. Ingrata vita est, 506, 504. Ingratum caput, 504, 465. Ingratum est omne genus, 733, 1810. Ingratae rates, 401, 192.
- Ingredi squaliente cultu, 352, 354. audet pedes vadum, 133, 377. jugis gelatis, 265, 614. per Stygios lacus juvat, 497, 750.
- Ingruunt bella gemma, 508, 525.
- Ingruere, pro sequi*, 49, 637.
- Inhaerere alicui, 752, 121. Inhaerent dona affixa quercui, 153, 659. Inhaerens manus, 182, 10.
- Inhiare: Inhians gazis, 17, 167.
- Inhibere juvenes, 201, 292. quem, 730, 1771. dextiras, 717, 1560. lacrymas, 741, 1945. impetum & iras, 500, 413. Inhibenda mater, 681, 1030.
- Inhorrescere malis, 574, 418. polum nube atra, 688, 1133. Inhorruit undarum globus, 291, 1031.

In-

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- Inhospitales Caucasus, 177, 1048: 471, 43. Taurus, 137, 168. Inhospitale regnum, 404, 215.
- Inhumatam ferri ad manes, 765, 344. Inhumata ossa, 448, 895.
- Inimicus sanguis, 49, 636. spiritus, 124, 245: 185, 44. Inimica victrix, 753, 131. Divae virginis Pleuron, 443, 827. Inimica lumina, 307, 1270.
- Iniquus Tonans, 587, 595. rex, 71, 924. Iniqua fortuna parcat raro virtutibus, 28, 325. Iniquum imperium, 484, 195. Iniquae urnae fortitor, 453, 981. Iniqua fata, 453, 986. regna non manent perpetuo, 485, 196.
- Inire aditus caecos, 64, 834.
- Injustus rerum aestimator, 427, 545.
- Innasci: Innatus vulnere tumor, 373, 858.
- Innascere mentem, 253, 416.
- Innocens animus, 367, 765: 677, 964. Innocens mulier, 484, 193. proles, 269, 668. Innocens pene est, quem poenitet peccasse, 363, 243. Innocentem esse, 362, 699. alicui esse, 506, 503. fortunae eripere, 377, 934. Innocentes superi, 101, 1344. decepti, 672, 890. Innocentes esse, 539, 936.
- Innocens, qui sponte non nocuit, 196, 205.
- Innocuus cruor, 490, 263. Innocuum rus, 72, 930. Innocuum errare aperto aethere, 258, 501. Innocuae umbrae, 86, 1132. manus, 56, 740.
- Innocuus, cui non nocetur, 16, 159.
- Innoxius, qui non nocet, ibid.
- Innuba stirps Inachia, 567, 313.
- Innabis dies, *ἡμερῶν*, *serena*, 632, 238.
- Innumerae gentes, 43, 556. rates, 232, 86.
- Innupta bos, 339, 373.
- IN O quare mortua & quomodo, 33, 186: 183, 22. Graecis Leucothea; Latinis Miatra, 345, 446.
- Inoa rupes, 183, 23.
- Inobsequentes frenis equi, 295, 1068.
- Inoffensi cursus, 72, 928.
- Inops Garamas, 231, 67. lucis genitor, 133, 301. Inops unda, 313, 43: 585, 572. Inops mentis, 595, 721.
- Inquietus canis, 715, 1526. Inquieta mora, 92, 1215. virgo, 613, 1000. turba rapitur, 795, 837. Inquietum mare, 444, 837. genus, 769, 409. Inquietae silvae, 716, 1537.
- Inquinare aras, 726, 1702. se caede, 508, 523. nomen vitii, 761, 251. jubar nitidum Phoebi, 577, 463. Inquinatur dextra, 710, 1454.
- Inquinare facta sua, 668, 816.
- Infanire: Infanit leo per arva, 176, 919. Maenas deo recepto, 498, 383. Infanendum nobis est, 12, 109.
- Infans ventus, 210, 429. Pontus, 248, 351. Boreas, 299, 1130. tumultus, 111, 85. Infana procella, 209, 420: 272, 736. Infanum mare, 270, 700: 528, 765: 583, 540. peccus, 267, 640: 302, 1193. Infani animi fluctus, 83, 1092. Infanae flammae, 249, 361. procellae, 152, 636. Infana Coris maria, 588, 598.
- Inficius pudor, 285, 914. Inficius vitae, 256, 461. lucis & Phoebi humor, 351, 545.
- Insepultus pater, 189, 98.
- Insequi ignem recedentem, 728, 1730. Insequor, praeeo, occurro, 79, 1041. Insequitur minas fletus, 633, 249. Insequuntur manum oculi, 379, 963.
- Inferere nemus astris, 689, 1154. colla laqueis, 193, 148. caput astris, 647, 493. pectori ferum, 301, 1177. coelo vipereas manus, 628, 169. liberos sceleri, 129, 323. Infertus ungulae tabus, 649, 521. Inserta nubibus turris, 553, 92.
- Insitius, 760, 249.
- Insidere saxum, 191, 122. Insedit torpor per artus, 326, 224.
- Insidiae conjugis, 747, 32. Insidias abigere, 214, 495. facere somnis, 276, 782. Insidiis jacet, 330, 275.
- Insidiae quae latent magis nocent, 481, 154.
- Insigne frontis, 609, 936. Insigne sanguineum, 185, 41.
- Insilire freto, 184, 24.
- Insomne monstrum, 504, 473.
- Insolita pestis, 670, 851. Insolita exitia, 305, 1221.
- Insomnia vera & falsa, 82, 1070.
- Infons, 257, 487. Infons Lichas, 678, 978. juvenis, 278, 825. Infontem premere, 664, 748. aliquem vocare, 196, 204: 506, 502. Infontes Dii, 438, 753. nati, 491, 183.
- Inspicare, quid, 478, 111.
- Inspicere fata, 159, 757.
- Inspirare animum, 126, 275. Inspirat ventus fallo, 291, 1008.
- Instabilis Euripus, 666, 779. locus, 376, 910.
- Instabile regnum, 121, 217.
- Instare, premere, 172, 727. & geminare Stygias preces, 357, 621. Instat Acastus, 508, 521. sitis, 188, 169. nautis fera tempestas, 171, 959. aliquid magnum, efferum, immane, impium, 499, 195. Instant sorores squallidae, 597, 759. tela, flammae, vulnera, 201, 286.
- Institit virtus Junone pejor, 620, 62.
- Instigare: Instigat mentes furor, 106, 27. furor dolore percitam, 300, 1156.

In-

INDEX NOVUS

- Instincti Venere juveni*, 248, 339.
Instruere epulas, 109, 62. *cibos*, 180, 1107.
hamos, 16, 155. *dolum fraude*, 279, 828.
pectus dolis, 796, 869. *Instructae regia domo*
epulae, 605, 875.
Instrumentorum Muscorum nomina confundi, 369,
 329.
Insuetus dies, 50, 653. *Insueta manus*, 601, 853.
Insuetum hospitium, 163, 821. *Insueta pro-*
digia, 237, 175.
Insultare: *Insultant monstra*, 154, 672. *poma*
foliis, 117, 164.
Insuper hoc unum restat, 506, 498.
Insurgere: *Insurgit latus hostile*, 338, 363. *In-*
surgens feroci vultu gnatus, 295, 1064.
Intacta proles, 269, 668.
Intactae manus, 144, 518.
Integere corpus amictu funesto, 352, 551. *In-*
tegit & ornat caesaries, 277, 801.
Integrare vim praeteritam, 520, 672.
Intendere spiculum, 650, 544. *arcus*, 706, 1400.
vires, 253, 418. *dextram*, 508, 512. *hosti*
tela, 518, 917. *manus rigidas*, 651, 549. *ma-*
nu arcus, 642, 430. *arcum tela missurum*,
 677, 974. *Intendens vultus jubar flammeum*,
 421, 448. *Intenta cervix*, 612, 975.
Intentare mortis metum, 272, 727. *alicui cruen-*
tas faces, 541, 960. *Intentata jugo foemina*,
 473, 62.
Interimere parentem ferro, 753, 118. *nobiles*
viros, 776, 506. *rate devectam in litus re-*
motum, 796, 875. *Interemtus scelere frater*,
 752, 113. *Lajus*, 326, 218.
Interire, 319, 124. *Interit miser*, 435, 689.
ab Interitu multos arcere, 424, 489.
Intermissa oscula, 788, 731.
Interpres Deum, 451, 938. *Deum Calchas*, 413,
 352. *tardus sui fati*, 192, 139.
Interrogationis usus varius, 503, 453.
Intimus sinus, 500, 1161. *Intimum pectus*, 633,
 248. *Intimae medullae*, 267, 641: 650, 537.
Intima viscera, 324, 191.
Intonare magnum, 295, 1065. *violentum*, 179,
 1080. *furibundum*, 583, 544. *magnum altis*
modis, 569, 328.
Intonsa coma, 274, 754.
Intonsi Sarmatae, 42, 539.
Intorquens stamen manu feroci, 639, 373.
Intra Tartara esse, 174, 1012.
Intra me fortuna stetit, 507, 520. *Intra fortunam*
suam manere, *ibid.*
Intractabilis animus, 241, 219: 243, 271. *cau-*
tes, 163, 580.
Intrare domum, 755, 150. *domos*, 42, 533.
thalamos, 762, 277. *fretum*, 127, 292: 268,
 661. *scopulos*, 514, 610. *nulam*, 755, 462.
regium limen, 565, 285. *medullas tactu*, 650,
 538. *loca Tartari*, 731, 1779. *templa sup-*
plici pede, 326, 225. *in viscera parentis*, 770,
 416. *litus Pelagi rubentis*, 319, 120. *Intrant*
fraudes fores, 655, 611.
Intrudere, 432, 625.
Intrepide aliquid perferre, 341, 417.
Intrepidus animus, 679, 993. *parens*, 355, 596.
vagans, *exul*, 311, 13. *Intrepidus animo*,
 460, 1093. *Intrepida ratis*, 375, 839. *Intre-*
pida verba, 264, 593.
Introitum negare, 404, 216. *alicujus sentire*, 112,
 103.
Intueri terram, 353, 567. *facta*, 96, 1265. *coe-*
lum, 768, 387. *vultus*, 301, 1168. *moestam*,
 729, 1755. *colla monstri*, 8, 62. *natorum*
capita, 168, 903. *praefidia amici*, 607. *mem-*
bra nudata, 703, 1357. *venerantem iacrum*,
 254, 424. *conjugem venientem*, 788, 728.
lumine remisso ac placido, 20, 219. *Intuens*
coelum, 725, 1693. *Intuens horresco*, 334,
 323. *torvum & obliquum*, 156, 706.
Intuor, pro intueor, 283, 898.
Intus tremere, 174, 1000.
Invadere, 704, 1373. *Invadere pellicem*, 638,
 347. *Deos*, 501, 424. *uterum maternum*,
 679, 993. *faces animo*, 727, 1723. *Invadunt*
laetum ignes ultimi, 720, 1610. *Invasit me*
tremor, 8, 61. *fera coelum*, 620, 72. *tremor*
ossa & artus, 359, 659.
Invadere mala, pro aggredi, 618, 36.
Invenere vitia, 316, 79. *littori malum*, 193,
 1032.
Invenire dapes, 110, 46. *viam*, 182, 5: 628,
 33. *monstra*, 620, 54. *malum*, 645, 466. *diem*,
 12, 114. *moras*, 483, 173. *artes novas*, 261,
 550. *negatas vias*, 240, 224. *feras in pecto-*
re, 614, 269. *formas mortis*, 261, 551. *re-*
media periculis, 502, 433. *Invenit dolor ma-*
lum, 126, 275. *Inveniet aut damnabit dies*
Herculem, 727, 1715. *Invenient carmina iter*,
 645, 464. *Inventus parens*, 371, 836. *Inven-*
ta nox thalamis digna, 380, 977. *tanta lues*,
 703, 1358. *latebra est*, 697, 1264. *Inventum*
aliquid est pejus siti arente, 103, 4.
Invenire mortem, 94, 1245. *Invenire mortis viam*,
 94, 1245.
Invergere, 76, 991.
Investit isor primus filvas, 640, 581.
Inviectus Deus, 650, 539. *vultus*, 697, 1266.
malis Ajax, 482, 532. *acie*, 775, 500. *Invi-*
cta patria, 785, 678. *stirps*, 319, 124. *Invi-*
cta fata, 691, 1179. *tela*, 760, 246.
Invidere patri, 214, 497. *malis*, 340, 387. *ali-*

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

eni, 270, 696. *mori in patria*, 798, 904. *Invidet mortali coelum tenens*, 713, 1511. *Invidet Pyrrhus patri*, 581, 512. *Invidia pettilens*, 257, 489. *trillis*, 774, 485. *comes est*, 655, 613. *pulsat pectus*, 556, 134. *factum premit*, 31, 352. *partum nomen clarum ominatur*, 789, 749. *Invidiae capax arx*, 424, 479. *ab Invidiae malis procul latere*, 767, 381. *Invidiam pati*, 31, 353. *Deis lugendo facere*, 735, 1861. *odiumque patri detrachere*, 410, 298. *Invidiam morte non exstingui*, 287, 947. *posse pati*, *ars prima regni est*, 222, 654. *Invida fortuna*, 41, 524. *Invidum votum*, 641, 398. *Invisere umbras*, 341, 399. *Invisus Dis*, 51, 664. *dies*, 63, 824. *pater*, 75, 988. *fuis*, 222, 653. *omnibus*, 106, 38. *Invisa lux tenebris*, 746, 21. *pellex*, 506, 495. *650, 529*: 635, 290. *cunctis pellex*, 757, 187. *conjux*, 773, 470. *proles*, 358, 636. *lux*, 451, 939. *mihi mors*, 801, 968. *omnibus*, 613, 992. *conjugi*, 751, 104. *regibus anus*, 731, 1783. *Invisum corpus*, 183, 19: 189, 96: 300, 1158. *genus*, 142, 492. *Diis caput*, 71, 920. *Invisum opprimere*, 772, 455. *Invisi penates*, 232, 89. *Invisa imperia*, 223, 660. *tecta*, 376, 918. *Invite loqui*, 382, 1010. *Invitus ensis*, 147, 565. *Invita manus*, 540, 952. *dextera*, 477, 104. *Invitum poenas pati*, 200, 263. *Invitae puppes*, 52, 676. *Invitum qui servat, idem facit occidenti*, 189, 101. *Invius Acheron*, 54, 715. *limes*, 44, 568. *saxis Eryx*, 523, 707. *Inviu specus*, 530, 781. *Inviu lacus*, 232, 93. *& laxi sinus*, 605, 889. *Inultus*, 90, 1187. *pater*, 189, 91. *te petam*, 358, 643. *Inulta non ibo*, 634, 282. *Inultum ferre facinus*, 561, 220. *Inundare aras*, 258, 499. *rura auro*, 220, 605. *Inundavit Cithaeron sanguine*, 347, 484. *Invocare Deum testem*, 283, 888. *Deos testes*, 201, 283. *manes parentis*, 753, 137. *alicujus manus*, 715, 1533. *alicujus arma*, 203, 321. *sororem ad causam*, 268, 664. *frustra mortem relictam*, 305, 1219. *Invocans auxilium*, 753, 135. *Invocata noverca adest*, 636, 314. *Styx*, 287, 944. *Invocatam adesse*, 254, 423. *Invocabantur personae primum aliquod flagitium, vel egregium facinus ausae*, 126, 275. *Involvere amnem flexibus*, 52, 683. *aliquem nube*, 151, 624. *Involuti fluctus*, 663, 731. *Inurere facies pectori*, 651, 556. *Inutile munus*, 372, 853. *Jocasta vecors*, 382, 1004.

JOCASTA, quando mortua, 206, 371. *Jocos solvere*, 478, 114. *Ioleos parva*, 503, 457. *IOLCOS, Jasionis patria*, 442, 819. *Iole volucris*, 630, 205. *exanimis*, 638, 349. *fulsit*, 632, 238. *virgo Euryto edita*, 712, 1491. *ex Hercule quid concepit*, 638, 346. *germanos dabit natis meis*, 634, 278. *Iolen poscere*, 652, 574. *diligere*, 638, 353. *IOL ES constantia*, 631, 220. *IONIA, a Duce Ione dicta*, 414, 363. *Ionium mare*, 220, 610: 355, 603. *salum*, 663, 731. *Ionio natere*, 580, 506. *Ioniae naves*, 116, 143. *Ioniam maria Phrixois jungi vetare*, 585, 565. *Iphigeniam raptam velere*, 802, 974. *IPHIGENIA, hostia Dianae Faselidis*, 802, 974. *propter moram classis Graecae maculata*, 399, 165. *Ira trux*, 761, 265. *agitata*, 146, 552. *& impetus*, 710, 1462. *coelestis*, 644, 441. *abjecta*, 137, 431. *regalis*, 504, 463. *praeceps*, 261, 541. *patiens*, 794, 821. *furens*, 63, 820. *ardens*, 765, 332. *stricti ensis*, 34, 405. *flammis residens*, 564, 261. *par formae*, 61, 788. *cecidit*, 543, 989. *cessit*, 636, 308. *quae tegitur, nocet*, 481, 153. *loco discessit*, 539, 927. *non valet luctus tegere*, 748, 49. *frenis regi nequit*, 409, 280. *pietatem fugat*, 540, 943. *dat vires*, 434, 672. *regum gravis est*, 506, 494. *non temperat poenam*, 796, 858. *numinum notis ostenditur*, 335, 331. *variam diducit*, 539, 938. *spirat sanguinem*, 143, 504. *ruit in omnes*, 89, 1167. *Irae notas nosse*, 499, 394. *servidus*, 793, 813. *avidus*, 389, 22. *Irac tempus dare*, 774, 474. *data obliterari*, 510, 557. *proludit*, 295, 1061. *Iram movere*, 761, 255. *ponere*, 144, 519: 158, 735. *qua ducit, sequi*, 540, 953. *expiare*, 796, 859. *sanguine extinguere*, 794, 830. *Ira, quo te mittis*, 538, 916. *Ira furens Cerberus*, 354, 580. *accingi*, 472, 51. *satis est*, 634, 275. *concitum pectus*, 506, 506. *furere*, 379, 957. *tumere*, 158, 737: 205, 352. *fervere*, 73, 946. *frui*, 5, 34. *Deorum urgeri*, 761, 258. *Irae mites*, 437, 730. *ingentes*, 444, 834. *truces*, 335, 333. *victoris minaces*, 585, 597. *tempore aut mora fractae*, 195, 186. *Deum veteres*, 363, 712. *cedunt ignibus, i. e. amor*, 240, 355. *Irarum modus*, 106, 26. *minas compescere*, 710, 1466. *quidquid fuit, transiit*, 144, 509. *pudet Deos*, 692, 1191. *Iras dirigere*, 193, 163. *parare*, 195, 1059. *comprimere*, 498, 381. *mutare*, 93, 1220. *frenare*, 535, 866. *luere*, 401, 194.

Xxx xx in

INDEX NOVUS

- in Iras incumbere*, 537, 902. *in Iras gerere pectus durum*, 219, 584.
- Iram Deorum per exta eorumque indicia indicari credebant veteres*, 335, 331. *Iras vivaces agere*, 4, 27.
- Iraisci vetare*, 96, 1277. *satis nescire*, 635, 298.
- Iratus rex*, 350, 519. *amor*, 645, 452. *index*, 450, 922. *genitor*, 91, 1202. *conjux*, 241, 228. *leo*, 320, 150. *impetus*, 464, 1159.
- Jupiter*, 582, 529. *parens*, 216, 537. *Hercules*, 628, 172. *lumen victor*, 429, 586.
- Irata foemina*, 703, 1354. *Stryx*, 621, 78.
- Juno*, 732, 1792. *noverca*, 342, 418: 600, 809: 651, 561: 670, 852: 701, 1312. *nupta*, 634, 284. *parens*, 612, 970. *feci nullum seculum*, 480, 136. *Irati manes*, 287, 947. *reges*, 86, 1137. *superi*, 716, 1542. *in Iratos plus licet*, 222, 658.
- Ire*, profugere, vadere, 384, 1051: 664, 742. *propere*, 371, 823. *contra*, 482, 157. *qua juvat*, 121, 218. *est labor*, 51, 675. *non ultam*, 634, 282. *pergere via*, 195, 1071. *munus alicui*, 218, 576. *comitem Phoebo*, astris, 718, 1581. *curru*, 19, 196. *vias irremediabiles*, 42, 548. *pergere*, quo dolor & ira fert, 556, 142. *faces minaces per coelum spectare*, 637, 325. *ad portus Stygios*, 86, 1131. *ad Manes*, 67, 869. *ad imos*, 541, 968. *ad thalamos*, 448, 891. *ad Tartara regna*, 730, 1765. *ad umbras Herculis nuptam libet*, 638, 344. *ad planctus*, 393, 79. *ad illos*, quos vicinus, 726, 1706. *ad ultimum finem Tartari*, 93, 1226. *per maria*, 401, 193. *per altas nives*, 265, 613. *per omnes liberos*, 550, 32. *per partes*, 109, 60. *per ignes*, 265, 615. *per urbes*, 655, 618. *per artus*, 670, 845. *per aras Palladas*, 654, 592. *per urbes Argolicas*, 643, 418. *per urbes quem videre*, 642, 410. *scelera per cunctas domos*, 262, 554. *in undas*, 165, 850. *in enses*, 644, 444. *in unum finem*, 164, 842. *in turpes luctus*, 743, 1970. *in hostes*, 470, 27. *in omnem partem*, 646, 483. *obvium in enses*, 513, 593. *vallibus junctis*, 649, 515. *tacitis tenebris*, 478, 114. *It nefas in nepotes*, 106, 29. *enique ratus ordo*, 381, 991. *Ibit in rogos pharetra*, 93, 1234. *Eat labor ad labores*, 100, 1316.
- Iris imbrifera*, 334, 316.
- Irremediabiles viae*, 42, 548.
- Irrepertus Herculi puer*, 517, 648.
- Irrigare plagas*, 337, 346. *fletu genas*, 210, 447. *vulnera sanguine*, 193, 164. *irrigat terram cruor*, 107, 44. *fletus genas*, 452, 965. *Irrigantur aore genae*, 251, 382.
- Irrigua vallis*, 350, 531.
- Irritare*: *Irritat se furor per tenebras*, 409, 283.
- Irritus labor*, 527, 748. *Irritus per adversum*, 549, 16. *Irritae manus*, 117, 165. *Irrita bella*, 63, 820.
- Irrigare sibi iusta supplicia*, 305, 1222. *diversa*, 40, 512.
- Irruere*: *Irruit fortuna in me*, 368, 786.
- Irrumpere intra tecta*, 788, 732.
- Ismaria umbra*, 629, 192. *Ismarii greges*, 731, 1789.
- Ismenida Dircen linquere*, 327, 234.
- Ismenos rapidus*, 190, 116. *tenui flumine languidus*, 625, 141. *tenuis fluit*, 313, 42. *Ismenum petere*, 732, 1801.
- Ismenus*, pro *Ismenus*, 29, 334. vide praecedentia.
- ISMENUS** Boeotiae fluvius, 29, 334: 89, 1163.
- Ister in quinque ora divisus*, 528, 763. *omnibus ripis piger*, *ibid.* *currit novis vallibus*, 621, 86. *mihi sat est*, 704, 1365. *Istrum Tanaimque colens cygnus*, 592, 679.
- ISTER** alias Danubius, Germaniae fluv. 513, 585. *idem qui Danubius*, 151, 629: 230, 59. *Europae fluv. maximus*, 655, 623. *quot ora habet*, 387, 9.
- Isthmus Corinthius*, 114, 124. *fluctibus fremit*, 113, 112. *undas committit*, 621, 83. *arcto solo recurvatus*, 584, 564. *Isthmo cedere*, 491, 299.
- ISTHMUS** Corinthiacus, 29, 336.
- Iter latum*, 51, 667. *triste*, 86, 1135: 359, 657. *clausum*, 24, 281. *pervium*, 400, 179: 419, 433. *obvium*, 161, 785. *praeceps*, 15, 284. *longum*, 640, 385. *caecum*, 436, 724. *cunctis pervium*, 769, 402. *dumis obitum*, 330, 277. *Achillis*, 406, 232. *tutum sceleribus per scelera*, 515, 115. *Iter vertere*, 161, 792. *monstrare*, 618, 32. *praecludere*, 739, 1920. *quaerere*, 400, 186. *moliri*, 381, 996. *compensare*, 232, 84. *medium defugere*, 659, 675. *medium librare*, 375, 900. *pandere ad superos*, 744, 1988. *ad superos facit virtus*, 741, 1943. *dare ad populos*, 353, 573. *invenient carmina*, 645, 464. *quaerere ruina*, 8, 67. *alicui praecludere*, 742, 1954.
- Iterare metum*, 432, 626.
- Ithaca faxis nocens*, 446, 857. *tremens*, 148, 587.
- Ithacus cautus*, 390, 38. *Ithacus incedit gradu sublimi*, 460, 1089.
- ITYS**, seu *Stylus*, Terei filius, 592, 671.
- Juba fulva*, 740, 1933: 377, 920. *servida*, 620, 70. *Jubam erigere*, 293, 1037. *Jubae nigrae*, 548, 14. *sudore fumantes*, 163, 820. *horrent viperis*, 61, 786.

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

Jubam jactat cervice, 73, 948.

Jubar nitidum, 477, 100: 577, 463. *flammeum*, 421, 448. *meritum*, 4, 26. *coruscum*, 283, 889. *nube respersum*, 662, 722. *coelo ardens*, 759, 231. *sacris tacitis conscium*, 466, 6. *exoritur moestum*, 310, 2.

Jubar glaciale, 699, 1289.

Jubatus leo, 158, 732.

Jubata fera, i. e. *leo*, 86, 1130.

Jubere tyranni est, 484, 194. *exilium*, 798, 900. *aliquid optare*, 700, 1300. *filere*, 484, 189. *attolli*, 250, 370. *fieri nefas*, 634, 273. *bellum*, *pacemque*, 783, 680. *servare malum*, 333, 831. *jungi maria*, 621, 82. *superos habitare terras*, 245, 294. *Achillem lyram pulsare*, 793, 814. *quid secretum esse*, 646, 478. *manes ad imos ire*, 641, 968. *Phoebum tardius agitare currus*, 601, 816. *nasci quid per urbes*, 716, 1543. *reveli spoliū*, 519, 664. *Jubet lugere dolor*, 733, 1835. *dolor fieri scelus*, 637, 331. *peccare, qui non vetat, cum possit*, 409, 291. *Jubent fata*, 628, 180. *Jussus forte natum peto*, 428, 554. *arcana extuli*, 46, 596. *Jussa Maenas*, 632, 243. *Jussum quidquid est, leve est*, 610, 59. *Jussi tuba nautae vela dare*, 457, 1044.

Judex infestus, 449, 906. *futurus*, 57, 744. *dirus*, 392, 66. *Judicem iratum habere*, 450, 922. *Judices maligni*, 564, 270.

Judices quos sint, 55, 733. *Judices umbrarum a Fove constituti*, 45, 579: 717, 1558. *Judices inferorum fieri ex justis & praeclaris viris*, 57, 744. *Judices sortibus in urnam conjectis legi solitos*, 18, 191: 55, 731. *Judicium sortitio apud inferos*, 55, 732: 57, 744.

Judicium patrum, 774, 487. *Judicia fera*, 55, 732.

Judicia sortiri, 55, 732.

Jugalis amor, 563, 239. *torus*, 359, 661. *Jugalis fax*, 264, 597. *teda*, 786, 695. *Jugales tori*, 788, 726. *Jugales faces*, 557, 158: 637, 339.

Juga Juno, 414, 362.

Jugatae thalamis virgines, 66, 852.

Jugari, pro matrimonio jungi, 414, 362.

Jugera jejuna soli Thessali, 625, 134.

Jugulum patens, 384, 1037. *senile*, 391, 50.

Jugulus senis, 591, 656. *Jugulum praebere*, 612, 973. *Jugulo ferrum mergere, ibid.* *ensem condere*, 789, 733: 789, 752.

Jugula Orion, 3, 12.

Jugum prorutum, 190, 115. *curvum*, 339, 300. *turpe*, 78, 1019: 761, 250. *arduum*, 187, 67. *Grajum*, 397, 147: 441, 804. *fordidum*, 23, 267. *famulare*, 438, 747. *decem annorum grave*, 412, 338. *rigens*, 708, 1432. *nivo-*

sum, 370, 808. *celsum*, 404, 221. *nobile*, 51, 662. *Jugum Erymanthi densum*, 21, 228. *clarum*, 420, 439. *Veneris*, 263, 576. *Jugi patiens*, 501, 442. *impatiens*, 234, 117. *Jugo subiecti tauri*, 770, 412. *subigere sonipedes*, 291, 1002. *Jugum pati*, 55, 432: 449, 910. *deponere*, 68, 880. *imponere Britannis*, 748, 42. *Jugo premere animum*, 556, 134. *nullo collum signata tauri conjux*, 570, 355. *praerupta*, 183, 13. *summa*, 115, 128: 225, 2: 399, 169. *Pyrenes*, 231, 69. *cana*, 113, 117. *torrida*, 625, 136. *rupta*, 400, 175. *alta*, 120, 186: 311, 8. *ignifera*, 470, 34. *curva*, 364, 721. *diruta*, 25, 283. *operta*, 51, 708. *dubia*, 577, 457. *Aetnaea*, 238, 190. *Pangaei*, 524, 721. *Idaea*, 450, 928. *Nysae*, 498, 384. *Rhodopes*, 681, 1032. *Thessalica*, 689, 1139. *Tauri*, 251, 382. *Pindi gelata*, 265, 614. *Baccho nota*, 220, 602. *centauris plena*, 74, 969. *sacra Parnassi*, 595, 721. *Parthenii sonant*, 737, 1885. *Jugis montium se dicare*, 257, 487. *Juga tigribus aptare*, 475, 85.

Jugum, pro matrimonio, 414, 362. *Sponsio & sponsae imponendi mos*, *ibid.* *Juga Caspia*, 133, 374.

Julia matris fata secuta, 800, 944.

Julii Caesaris votum subitae mortis, 447, 869. *eius in Brutum pietas*, 774, 499.

Juliae, Drusi & Liviae filiae, mors, 800, 944.

Jungere ignes, 273, 746. *arma*, 508, 526. *complexus*, 212, 464. *foedus*, 141, 482. *fata*, 302, 1184. *nefas*, 234, 128. *animos*, 301, 1183. *hominem equo*, 648, 505. *oscula hosti*, 752, 110. *freta sideribus*, 758, 122. *Pelagis Scythas*, 508, 528. *curribus*, 368, 779. *aquas ignibus*, 262, 568. *specum coeunte terra*, 401, 199. *maria Ionia Phrixidis*, 585, 565. *juvenes senibus*, 314, 54. *quem facibus suis*, 642, 404. *sibi conjugem toris nefandis face flebili*, 754, 142. *quam invitam metu*, 755, 154. *Junxere causam ira amorque*, 335, 869. *Jungi coelo*, 36, 448. *vittis alicuius*, 610, 952. *regali face*, *thalamisque*, 30, 346. *maria jubere*, 621, 82. *Junctus bos*, 260, 536. *alicujus lateri*, 787, 703. *Juncta Caesari teda jugali*, 786, 694. *Menelao Helena redit*, 565, 273. *Junctum salum*, 621, 83. *Juncti pontes*, 513, 585. *Junctae valles*, 649, 515. *manus*, 146, 558. *Juncta consilia*, 567, 309. *cornua*, 651, 549.

Jungere, pro continuare, 140, 467. *Juncta peccat*, 567, 307.

Juno regia, 569, 341. *Argolica*, 600, 806. *irata*, 732, 1792. *maxima*, 762, 283. *infesta*,
Xxx xx 2 20,

INDEX NOVUS

- 20, 114. Juno fugit astra, 719, 1598. vocatur noverca, 70, 908. transiit feras, 620, 66. me generum vocat, 708, 1437. ausa Herculem eripere terris, 676, 949. portentis astra tribuit, 621, 71. Juno tale quid genuit? 711, 1509. Junonis hostis, 692, 1186. templa petere, 664, 746. odio dignus, 619, 38. iras timere, 758, 211. odio cadere, 692, 1182. Junonem docere quid odia valeant, 635, 297. *Juno iuga*, 414, 362. *Junonis odio crede*, 36, 447. **JUNONIS querelae**, 2, 1: 4. *saepius noverca*, 4, 21: 12, 112.
- Jupiter fulminans**, 55, 724: 651, 558. minans, 127, 290. magnus, 396, 140. *Cenaeus*, 666, 783. iratus, 582, 529. *Herceus*, 576, 448: 599, 793. alienus, 1, 2. altifonus, 299, 1134. *Pisaeus*, 609, 938. niger, 726, 1705. dirus, 47, 608. forma mortali captus, 758, 218. generis nostri auctor, 572, 385. tonat, 187, 59. reposcit gnatum, 670, 843. deposuit telum, 348, 501. *Herculi horas noctis geminavit*, 601, 814. metuens vicina petit, 299, 1136. quod negat. *Hercules dat*, 735, 1847. flammis indomitis torretur, 238, 187. credi pater meus esse gaudet, 713, 1506. *Jovis crimen*, 713, 1503. nepotem fovere, 713, 1495. furta sequi, 364, 716. *Cenaei templum*, 622, 102. *nurum e famula fieri*, 634, 279. *Jovi aequatus*, 776, 501. *aequari*, 643, 417. *quem remittere*, 704, 1369. *Herculem parere*, 731, 1776. *parem focerum habere*, 642, 401. quod licet, hoc regi licet, 39, 489. *Jovem mentiri*, 36, 446. *precari*, 599, 793. *vocibus pulsare*, 724, 1671. *appellare patrem*, 696, 1246. in thalamis videre, 732, 1802. in vota respicere, 725, 1692. *coelo trahere*, 793, 810. *fulminantem sentire*, 732, 1804. *love natus*, 61, 792. *creatus*, 644, 437. *esse genitum*, 12, 118. *coelum tenere*, 413, 346.
- Jupiter unde dicatur*, 664, 750. *specie cygni Ledam adulteravit*, 245, 301: 758, 205. *specie tauri Europam rapuit*, 245, 303: 163, 712: 758, 206: 790, 766. *imber aureus sacrus Danaën sefellit*, 758, 207. *ubicunque est regnat*, 246, 305. *Jovis a Curetibus nutriti fabula*, 37, 460. in *Saturnum patrem impietas*, 74, 965. *Jovi dare conjugem*, 39, 489. *ei taurum immolare an licuerit*, 26, 300. in *summis montibus sacra fiebant*, 666, 781. *tres manubias esse datas*, 744, 1994.
- JUPITER** *Ammou*, arietis specie cultus, 274, 756. *pro aëre*, 314, 45. *prodigialis*, 790, 757. *Hercles*, 390, 45. *Cenaeus*, 622, 102. *Feretrinus*, 600, 804. *Nixæius*, ibid. *Prædator*, ibid. *Τροαίος & Τροαῖος*, ibid. *Triumphator*, ibid. *ἀγρῆς*, 744, 1994.
- Jurare per regna*, 319, 165. *Deos*, 466, 7. *Jurata superis unda*, 597, 755. *Jurati superis laevis*, 416, 391: 684, 1067. *Jurare Veteres solebant per quae sibi gratissima*, 389, 29.
- Juridici flentes**, 45, 581.
- Jurgium rabiosum**, 17, 173. *concessum*, 477, 107. *Jurgia inimica*, 146, 550.
- Jus necis atque vitae**, 150, 608. *vitae ac necis penes me est*, 189, 103. *nominis*, 94, 1146. *est in armis*, 22, 253. *Juris sacri exitium*, 374, 876. *expers gens*, 461, 1106. *sui animus*, 767, 383. *Jus habere in fluctus*, 345, 447. *in quem dare*, 801, 962. *pro jure vires esse*, 261, 544. *Jura fera*, 55, 728. *sancta*, 448, 877. *temerata*, 514, 614. *regnorum nova*, 564, 269. *praecipitis poli*, 328, 149. *Jura & arma serviunt mihi*, 145, 543. *Jura per omnes terras incluta*, 436, 713. *Jura naturae nihil valent*, 213, 478. *Jura Stygis evincere*, 43, 558. *populis reddere*, 236, 150. *Naturae rumpere*, 755, 164. *in Jura Veneris redire*, 253, 417.
- Jura divina & humana pervertere regnorum cupidus*, 223, 664.
- Jurejurando fidem alligare**, 431, 611.
- Jurjurandum in nuptiis non semper interpositum*, 466, 7.
- Jusso parcere**, 520, 669. *jussa fera tyranni nocent*, 6, 43. *Jussa exsequi*, 6, 41: 265, 618: 650, 538. *Praefecti exsequi*, 793, 805. *agere*, 447, 870. *peragere*, 434, 679: 679, 997: 766, 366. *facere*, 380, 976. *morari*, 772, 419. *novercae ferre*, 746, 22.
- Justitia sancta**, 502, 440. *numinis magni dea*, 768, 398.
- JUSTITIA**, *Astraei Gigantis filia*, 82, 1068.
- Justus sanguis**, *pro jure effusus*, 39, 484: 271, 709. *mucro*, 302, 1197. *amor*, 141, 475. *Justa libra*, 165, 858. *conjux*, 753, 153. *parens*, 612, 970. *in dominos licentia*, 478, 109. *Justa imperare*, 773, 459. *deponere*, 254, 418. *solvere gnato*, 306, 1245. *patri persolvere*, 381, 998. *Trojae facere*, 392, 65.
- Justi honores**, *pro mortuis debiti*, 401, 191. *Justa funclis*, *pro justis funebribus*, 544, 999.
- Juvare flammæ**, 234, 120. *Juvat me*, 180, 1101. *vivere*, 204, 337. *mori*, 752, 108. *vidisse*, 421, 451. *esse miserum*, 136, 427. *videre fratrem*, 144, 508. *satiare Deos*, 324, 201. *intueri coelum*, 768, 385. *deslere cuncta*, 628, 182. *inclutatas laudes*, 406, 236. *ferrum jugulo mergere*, 612, 972. *coelum vicisse*, 583, 546. *tantum vixisse*, 614, 1011. *videre lititora nuda Trojae*, 575, 435. *per Stygios laevis*

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

cus ingredi, 597, 750. rapuisse fratrum caput, 538, 911. hos perire nobiscum, 582, 524. consequi cursu feras, 233, 110. Juvant tenebrae, 381, 999. fata miseros, 426, 510. Juvenea semet induit ferro, 336, 141. *Juvenae eligebantur ad sacra*, 339, 373. Juvenecus petulans, 245, 303. tener, 440, 794. ludit prato, 15, 141. Juveneci tabidi, 320, 148. Venere insigniti, 248, 340. Juvenecus sequi, 294, 1051. Juvenilis ardor, 757, 189. Juvenilis mensa, 173, 981. Juvenile vitium, 407, 250. Juvenis Scyrius, 453, 976. castus, 302, 1195. violentus, 6, 43. infons, 278, 825. ingenii infandi, 755, 152. coma intonsa, 274, 754. cana coma nitens, 400, 184. virtute felix, 723, 1652. Juveni grata Venus, 255, 447. Juvenem aggredi, 243, 272. laetitia decet, 256, 453. inter senemque, 367, 776. Juvenes fervidi, 209, 411. vecordes, 201, 292. sunt senum praesidia, 144, 523. facile praecepta pejora audiunt, 128, 309. furor, 205, 353. Juvenes senibus jungit, 314, 54. *Juvenes, sponsae aequales*, 477, 106. Juventa trillis, 256, 449: 256, 462. *Juventae flos*, 266, 620. Juventus animosa, 211, 444. sterilis, 257, 479. saeva, 365, 745. omnis properat lentare remos, 575, 437. *Juventus vitae pars melior*, 256, 450. cum ferro *stricto e terra orta*, 23, 261. Ixion tortus, 58, 750. tangit humum, 527, 744. IXION, pro Pirithoo, 519, 661. *Ixionis fabula*, 58, 750.

K.

K αὐτὸν οὐ κακῶ ἀεί. Proverb. 419, 427. Καὶ ὁ βασιλεὺς. Jupiter, 744, 1994. Καὶ ὁ Χερσίς, 192, 134. Καίρω tondeo, 191, 130. Κέρας Αμαλθείας, 473, 63. Κεραφόρος, Bacchus, 274, 756. Κλίπεις, clepere, 482, 156. Κρίσας, nidor, 70, 911. Κοινὸς ἄνθρωπος, 221, 627. τὰ Κύπελα & Κυπελάνα, *Aristoteli quid*, 512, 579. τὰ Κυρῆ in extis, quid, 338, 360. Κακύνει, lamentari, ejulare, 742, 1963.

L.

L Abare, 664, 738. partu, 641, 388. dubia cervice, 599, 787. Labat dextra consilio

dubio, 551, 50. tellus, 680, 1015. Labat sessa cervix, 80, 1045. pectus, 325, 207. Cithaeron, 75, 979. regnum inter incertos reges, 106, 34. moles cadentis imperii, 316, 84. Labant convexa coeli, 173, 992. cuncta fatali ruina, 163, 830. motae cantibus Hyades, 529, 769. membra genubus pigris, 137, 435. Labans fortuna, 747, 37. collum, 250, 368. Labdacidas premunt fata, 363, 710. LABDACUS, *Laji pater*, 186, 53. *Thebarum rex*, 39, 495. Labem pudoris eluet cruor, 283, 893. Labere speria proles, 269, 668. Labefieri: Labefacta mens, 451, 950. Labi via, 235, 140. celeri pede, 274, 763. gradu, 250, 367. permittere, 182, 5. ex culmine alto, 170, 927. Labitur furor in medullas, 244, 279. segnistaurus, 320, 138. super aequales agros Maeander, 216, 15. coelo Phoebe soror, 314, 44. Labimur saevo rapiente fato, 319, 125. Labuntur pensa inter manus, 213, 104. Labens vidit lapsa sidera, 164, 847. Labentes muri, 147, 567. Lapsus mons, 188, 72. Lapsa domus, 95, 1250: 439, 766: 761, 269. Lapsus est regium capiti decus, 156, 702. Lapsi muri, 432, 622. Lapsae res, 50, 646. & dubiae res, 153, 658. Lapsa templa, 624, 124. sceptrum, 350, 513. Lapsos mitius premere, 435, 696. *Lapsae genae*, 249, 364. Labor notus, 86, 1136. irritus, 527, 748. bis senus, 96, 1282: 601, 812. summus, 668, 816. summus Hercules, 710, 1455. perennis, 305, 1231. paternus, 295, 1067. quantus, 281, 847. sedulus, 197, 1109. ambiguus, 280, 840. Labor durus, 15, 137: 128, 303. fidelis, 368, 779. longus, 706, 1398. Hercules, 622, 99. molis immensae, 8, 71. Alcidae dignus, 73, 957. egregius coelitus, 387, 7. iste meus est, 243, 272. cedit in vanum, 238, 182. ad labores eat, 100, 1316. est ire, 51, 675. minor est iussa exsequi, quam jubere, 6, 41. hic poscit te, 341, 399. luditur saxo redeunte, 549, 17. Labori cedere, 766, 350. Laborem parare, 676, 939. esse, 276, 792. Labore fessus, 258, 503. Labores Herculei, 637, 342. decem mensium, 216, 536. te timent, 740, 1929. Laborum numerus, 64, 832. iocia & adiutrix, 69, 900. Labores spectare, 621, 74. emetiri, 514, 611. Labor, pro malo, 81, 1065. Labores nimii cur summum excitent, 80, 1045. Labyrinthus a Daedalo factus, 301, 1171. Lac niveum, 148, 495. Lacaena gerens ferrum cultu Amazonio, 596, 736. XXX XX 3 LA-

INDEX NOVUS

- 20, 214. Juno fugit astra, 719, 1598. vocatur noverca, 70, 908. transfudit feras, 620, 66. me generum vocat, 708, 1437. ausa Herculem eripere terris, 676, 940. portentis astra tribuit, 621, 71. Juno tale quid genuit? 711, 1509. Junonis hostis, 692, 1186. templa petere, 664, 746. odio dignus, 619, 38. iras timere, 758, 211. odio cadere, 692, 1182. Junonem docere quid odia valeant, 635, 297. *Juno iura*, 414, 362. *Junonis odio crede*, 36, 447. **JUNONIS querelae**, 2, 1: 4. *saepius noverca*, 4, 21: 12, 112.
- Jupiter** fulminans, 55, 724: 651, 558. minans, 127, 290. magnus, 396, 140. *Cenaeus*, 666, 783. iratus, 582, 527. *Herceus*, 576, 448: 599, 793. alienus, 1, 2. *altifonus*, 299, 1134. *Pisaeus*, 609, 938. niger, 726, 1705. dirus, 47, 608. forma mortali captus, 758, 218. generis nostri auctor, 572, 385. tonat, 187, 59. reposcit gnatum, 670, 843. deposuit telum, 348, 501. *Herculi horas noctis geminavit*, 601, 814. metuens vicina petit, 299, 1136. quod negat. *Hercules* dat, 734, 1847. flammis indomitis torretur, 238, 187. credi pater meus esse gaudet, 713, 1506. *Jovis crimen*, 713, 1503. nepotem fovere, 713, 1493. furta sequi, 364, 716. *Cenaci templum*, 622, 702. *nurum e famula fieri*, 634, 279. *Jovi aequatus*, 776, 501. *aequari*, 643, 417. *quem remittere*, 704, 1369. *Herculem parere*, 731, 1776. *parem socerum habere*, 642, 401. quod licet, hoc regi licet, 39, 489. *Jovem mentiri*, 36, 446. *precari*, 599, 793. *vocibus pulsare*, 724, 1671. *appellare patrem*, 696, 1246. in thalamis videre, 732, 1802. in vota respicere, 725, 1692. coelo trahere, 793, 810. fulminantem sentire, 732, 1804. *Jove natus*, 61, 792. *creatus*, 644, 437. *esse genitum*, 12, 118. *coelum tenere*, 413, 346.
- Jupiter unde dicatur*, 664, 750. *specie cygni* *Ledam adulteravit*, 245, 301: 758, 205. *specie tauri* *Europam rapuit*, 245, 303: 363, 712: 758, 206: 790, 766. *imber aureus factus Danaën sefellis*, 758, 207. *ubicunque est regnat*, 246, 305. *Jovis a Curetibus nutriti fabula*, 37, 460. in *Saturnum patrem impietas*, 74, 965. *Jovi dare conjugem*, 39, 489. *si taurum immolare an licuerit*, 26, 300. in *summis montibus sacra fiebant*, 666, 781. *tres manubias esse datas*, 744, 1994.
- JUPITER** *Ammou*, *arietis specie cultus*, 274, 756. *pro aëre*, 314, 45. *prodigialis*, 790, 757. *Hercles*, 390, 45. *Cenaeus*, 622, 302. *Feretrius*, 600, 804. *Νικηπις*, ibid. *Praedator*, ibid. *Τροπαιῖον & ποταμῶν*, ibid. *Triumphator*, ibid. *ἀγῶν*, 744, 1994.
- Jurare per regna*, 329, 265. *Deos*, 466, 7. *Jurata superis unda*, 597, 755. *Jurati superis lacus*, 416, 391: 684, 1067. *Jurare Isetres solebant per quae sibi gratissima*, 389, 29.
- Juridici stentis*, 45, 581.
- Jurgium rabiosum*, 17, 173. *concessum*, 477, 107. *Jurgia inimica*, 146, 550.
- Jus necis atque vitae*, 150, 608. *vitae ac necis penes me est*, 189, 103. *nominis*, 94, 1246. *est in armis*, 22, 253. *Juris sacri exitium*, 374, 876. *expers gens*, 461, 1106. *sui animus*, 767, 383. *Jus habere in fluctus*, 145, 447. *in quem dare*, 801, 962. *pro jure vires esse*, 261, 544. *Jura fera*, 55, 718. *sancta*, 448, 877. *temerata*, 514, 614. *regnorum nova*, 564, 269. *praecipitis poli*, 328, 249. *Jura & arma serviunt mihi*, 145, 543. *Jura per omnes terras incluta*, 436, 713. *Jura naturae nihil valent*, 213, 478. *Jura Stygis evincere*, 43, 558. *populis reddere*, 236, 150. *Naturae rumpere*, 755, 164. *in Jura Veneris redire*, 253, 417.
- Jura divina & humana pervertere regnorum cupidos*, 223, 664.
- Jurejurando fidem alligare*, 431, 611.
- Jusjurandum in nuptiis non semper interpositum*, 466, 7.
- Jusso parcere*, 520, 669. *jussa fera tyranni nocent*, 6, 43. *Jussa exsequi*, 6, 41: 265, 618: 650, 538. *Praefecti exsequi*, 793, 805. *agere*, 447, 870. *peragere*, 434, 679: 679, 997: 766, 366. *facere*, 380, 976. *morari*, 772, 419. *novercae ferre*, 746, 22.
- Justitia sancta*, 502, 440. *numinis magni dea*, 768, 398.
- JUSTITIA**, *Astrae Gigantis filia*, 82, 1068.
- Justus sanguis, pro jure effusus*, 39, 484: 271, 709. *muco*, 302, 1197. *amor*, 141, 475. *Justa libra*, 165, 858. *conjux*, 753, 133. *parens*, 612, 970. *in dominos licentia*, 478, 109. *Justa imperare*, 773, 459. *deponere*, 254, 418. *solvere gnato*, 306, 1245. *patri persolvere*, 381, 998. *Trojae facere*, 392, 65.
- Justi honores, pro mortuis debiti*, 401, 191. *Justa funclis, pro justis funebribus*, 544, 999.
- Juvare flammam*, 254, 120. *Juvat me*, 180, 1101. *vivere*, 204, 337. *mori*, 752, 108. *vidisse*, 421, 451. *esse miserum*, 136, 427. *videre fratrem*, 144, 508. *satiare Deos*, 324, 201. *intueri coelum*, 768, 385. *deslere cuncta*, 628, 182. *inclutas laudes*, 406, 236. *ferrum jugulo mergere*, 612, 972. *coelum vicisse*, 583, 546. *tantum vixisse*, 614, 1011. *videre littora nuda Trojae*, 575, 434. *per Stygios lacus*

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

cus ingredi, 597, 750. rapuisse fratrum caput, 538, 911. hos perire nobilium, 582, 514. consequi cursu feras, 233, 110. Juvant tenebrae, 381, 999. fata miseros, 426, 510. Juvenca semet induit ferro, 336, 341. Juvenae eligebantur ad sacra, 339, 373. Juvenus petulans, 245, 303. tener, 440, 794. ludit prato, 15, 141. Juvenici tabidi, 320, 148. Venere instincti, 248, 340. Juvencos sequi, 294, 1051. Juvenilis ardor, 757, 189. Juvenilis mensa, 173, 981. Juvenile vitium, 407, 250. Juvenis Scyrius, 453, 976. castus, 302, 1195. violentus, 6, 43. infons, 278, 825. ingenii infandi, 755, 152. coma intonsa, 274, 754. cana coma nitens, 400, 184. virtute felix, 723, 1652. Juveni grata Venus, 255, 447. Juvenem aggredi, 243, 172. laetitia decet, 256, 453. inter senemque, 367, 776. Juvenes fervidi, 209, 411. vecordes, 201, 291. sunt senum praesidia, 144, 523. facile praecepta pejora audiunt, 128, 309. furor, 105, 353. Juvenes senibus jungit, 314, 54. Juvenes, sponsae aequales, 477, 106. Juventa tristis, 256, 449. 256, 462. Juventae flos, 266, 620. Juventus animosa, 211, 444. sterilis, 257, 479. saeva, 365, 745. omnis properat lentare remos, 575, 437. Juvenius vitae pars melior, 256, 450. cum ferro stricte et terra oris, 23, 261. Ixion tortus, 58, 750. tangit humum, 527, 744. Ixion, pro Pirithoo, 519, 661. Ixionis fabula, 58, 750.

K.

K αὐτὸν οὐ κακῶ ἀνί. Proverb. 419, 427. Καὶ ὁ βασις. Jupiter, 744, 1994. Καὶ ὁ Χερς, 192, 134. Κείρω tondeo, 191, 130. Κέρας Αμαλθείας, 473, 63. Κερατόεις, Bacchus, 274, 756. Κλίπεις, clepere, 482, 156. Κνισα, nidor, 70, 911. Κνός ἀνός, 221, 627. τὰ Κύνεια & Κυνεακὰ, Aristoteli quid. 512, 579. τὰ Κύνια in extis, quid. 338, 360. Κανύει, lamentari, ejulare, 742, 1963.

L.

L Abare, 664, 738. partu, 641, 388. dubia cervice, 599, 787. Labat dextra consilio

dubio, 551, 50. tellus, 680, 1015. Labat fella cervix, 80, 1045. pectus, 325, 107. Cithaeron, 75, 979. regnum inter incertos reges, 106, 34. moles cadentis imperii, 316, 84. Labant convexa coeli, 173, 992. cuncta fatali ruina, 163, 830. motae cantibus Hyades, 519, 769. membra genubus pigris, 137, 435. Labans fortuna, 747, 37. collum, 250, 368. Labdacidas premunt fata, 363, 710. LABDACUS, Laji pater, 186, 53. Thebarum rex, 39, 495. Labem pudoris eluet cruor, 283, 893. Laberesperia proles, 269, 668. Labefieri: Labefacta mens, 451, 950. Labi via, 235, 140. celeri pede, 274, 763. gradu, 250, 367. permittere, 182, 5. ex culmine alto, 170, 927. Labitur furor in medullas, 244, 279. segnistaurus, 320, 138. super aequales agros Maeander, 226, 15. coelo Phoebe soror, 314, 44. Labimur saevo rapiente fato, 319, 125. Labuntur pensa inter manus, 233, 104. Labens vidit lapsa sidera, 164, 847. Labentes muri, 147, 567. Lapsus mons, 188, 72. Lapsa domus, 95, 1250. 439, 766: 761, 269. Lapsus est regium capiti decus, 156, 702. Lapsi muri, 432, 622. Lapsae res, 50, 646. & dubiae res, 153, 658. Lapsa templa, 624, 124. sceptrum, 350, 513. Lapsos mitius premere, 435, 696. Lapsae genae, 249, 364. Labor notus, 86, 1136. irritus, 527, 748. bifsenus, 96, 1282: 601, 812. summus, 668, 816. summus Hercules, 710, 1455. perennis, 305, 1231. paternus, 295, 1067. quantus, 281, 847. sedulus, 297, 1109. ambiguus, 280, 840. Labor durus, 15, 137: 128, 303. fidelis, 368, 779. longus, 706, 1398. Hercules, 622, 99. molis immensae, 8, 71. Alcidae dignus, 73, 957. egregius coelitus, 387, 7. iste meus est, 243, 272. cedit in vanum, 138, 182. ad labores eat, 100, 1316. est ire, 51, 675. minor est iussa exsequi, quam jubere, 6, 41. hic poscit te, 341, 399. ludiur saxo redeunte, 549, 17. Labori cedere, 766, 350. Laborem parare, 676, 939. esse, 276, 792. Labore sessus, 258, 503. Labores Herculei, 637, 342. decem mensium, 216, 526. te timent, 740, 1929. Laborum numerus, 64, 832. iocia & adjutrix, 69, 900. Labores spectare, 621, 74. emetiri, 514, 611. Labor, pro malo, 81, 1065. Labores nimii cur summum excident, 80, 1045. Labyrinthus a Daedalo factus, 301, 1171. Lac niveum, 148, 495. Lacaena gerens ferrum cultu Amazonio, 596, 736. X x x x x ; L A-

INDEX NOVUS

- I. ACAENA** i. e. *Helena*, 594, 704.
- Lacer** frater, 490, 278. *Pentheus*, 356, 617. *fenex*, 764, 307. multo funere *crinis*, 394, 99. *Lacera* puppis, 623, 115: 765, 324. *frons*, 301, 1182. *domus*, 137, 432. *navis*, 580, 503. *Lacerum* caput, 380, 978. & inane *pectus*, 75, 977. *corpus*, 307, 1256. *Laceri* artus, 344, 441. *crines*, 441, 800. *Lacerae* manus, 671, 864. *comae*, 272, 731. *rates*, 574, 413. *venae*, 193, 162. *Lacera* membra, 597, 746.
- Lacerare** se, 272, 734. *comas*, 418, 409: 765, 319. *brachia*, 593, 687. *corpus*, 606, 905. *liberos*, 127, 278. *gnatos* *entheia* manu, 357, 629. *unguibus* *recessus* *luminum*, 379, 968. *Lacerant* *curae* *secretae*, 592, 666. *Laceratus* *crinis*, 279, 826. *Lacerata* *Roma*, 776, 504. *diu* *ferro*, 801, 956.
- Lacertus** *Herculeus*, 21, 224. *arctus*, 602, 830. *Lacerti* *nudati*, 716, 1554. *exerti*, 394, 87: 716, 1547. *molles*, 268, 633. *faucii* *vincolo* *gravi*, 597, 747. *Lacertorum* *morae*, 159, 762. *Lacertos* *pelle* *operire*, 740, 1934. *ferire* *dextra*, 395, 117. *Lacertis* *colla* *Nemeaci* *mali* *premere*, 695, 1235.
- Lacessere** *numina*, 523, 700. *pro movere*, 371, 832. *Lacessit* *timor* *pectus*, 641, 196. *probris* *gnata* *genitricem*, 612, 980. *Lacessentes* *aquae*, 263, 581.
- LACHESIS** una e *Parcis*, 380, 986.
- Laconici** *canes*, *velocitate* *laudati*, 228, 35.
- Lactymae** *novae*, 312, 33. *genis* *coortae*, 283, 886. *cadentes*, 50, 642. in *genas* *unde*, 697, 1265. *quid* *ferunt*, 787, 711. *rigant* *ora*, 539, 937. *Lactymae* *haesere*, 725, 1686. *cadunt* *per* *ora*, 251, 381. *percutunt* in *extremis*, 315, 19. *Lactymis* *parcere*, 713, 1507. *parva* *est* *mora*, 440, 787. *pars* *magna* *adhuc* *abest*, 307, 1261. *non* *est* *modus*, 593, 691. *questus* *reddere*, 799, 915. *Lactymas* *tueri*, 629, 195. *spargere*, 457, 1042. *sequi*, 379, 956. *retinere*, 450, 915. *excipere*, 750, 76. *compescere*, 704, 1374: 724, 1674. *efferre*, 698, 1274. *fumere*, 441, 807. *linquere*, 316, 78. *cohibere*, 591, 659. *inhibere*, 741, 1945. *fundere*, 90, 1179. *aliquo* *ferre*, 464, 1168. *cladibus* *dare*, 582, 522. *alio* *flectere*, 397, 142. *ad aliquem* *ferre*, 214, 501. *alicui* *dare*, 756, 170. *marmora* *fundunt*, 572, 378. in *sinu* *profundere*, 509, 543. *simili* *fletu* *frequentare*, 455, 1011. *lactymis* *miscere*, 592, 664. *praebere* *malis*, 697, 1267. *dolorem* *remittere*, 724, 1668. *Lactymis* *civitus*, 505, 491. *hostis* *victus*, 436, 725. *agere*, 144, 517.
- Lactymae** *inter* *symptomata* & *notas* *pestis*, 515, 51. *Lactymas* *habes* *voluptas*, 172, 969.
- Lacrymare** *malum*, 450, 916. *nescire*, 93, 1219. *malis* *non* *vacat*, 591, 654.
- Lactea** *pocula*, 346, 470.
- Lacus** *lentalis*, 552, 560. *Lacus* *tristes*, 548, 12. *invii*, 232, 93. *inferni*, 700, 1293. *torpentes*, 354, 584. *Tartarei*, 301, 1179. *Stygi*, 597, 750: 726, 1711. *superis* *jurati*, 416, 391: 684, 1067.
- Laedere** *thalamum* *stupro*, 39, 489. *Laesus* *pu-dor*, 302, 1189. *Laesum* *pectus*, 673, 927. *Laeso* *plus* *dolere*, 710, 1464.
- Laertes** *pauper*, 148, 587.
- LAERTIA** *pater* *Ulyssis*, 435, 700.
- Laetari** *reducem* *virum*, 586, 579.
- Laetifica** *referre* *Pelagis*, 430, 597.
- Laetitia** *juvenem*, *frons* *tristis* *senem* *deceat*, 256, 453. *Laetitiam* *recipere*, 789, 754. *habitu* *atque* *ore* *gerens*, 787, 705.
- Laetus** *dies*, 692, 1187: 761, 256. *clamor*, 63, 827. *Cithaeron*, 372, 845. *vultus*, 719, 1603. *parvo*, 16, 160. *Laeta* *urbs*, 147, 576. *Hec-cube*, 591, 649. *frons*, 587, 583. *tellus*, 769, 404. *domus*, 20, 210: 608, 924. *dies* *adest*, 67, 875. *cruore* *cognato* *domus*, 337, 627. *Laetum* *diem* *ducere*, 714, 1675. *Laeti* *rami*, 153, 652. *vultus*, 456, 1025. *Laetae* *faces*, 215, 502. *Laetae* *fores*, 108, 55. *res*, 387, 3. *terrae*, 46, 594. *Laeta* *prata*, 51, 698. *sata*, 256, 456. *arva*, 220, 605. *loca*, 57, 744. *vela*, 402, 203. *duris* *missa*, 325, 208. *ad* *Laeta* *redire*, 170, 936.
- Laevus** *aether*, 155, 698. *trames*, 117, 17. *Laeva* *frenis* *moderandis* *docta* *manus*, 307, 1259. *Laeva* *manu* *Bacchum* *fundere*, 353, 567. *Laevum* *latus*, 307, 1260. *Laevi* *lacer-ti*, 740, 1934.
- Lajus** *moriens*, 367, 774. *regnum* *obtinens*, 372, 843. *occidit* *alicujus* *dextra*, 329, 557. *Lajum* *amissum* *Thebae* *gemunt*, 360, 665. *interemtum* *ulcisci*, 326, 218.
- LAIJUS** *ubi* *perierit*, 331, 283.
- Laidis** *falsus* *genitivus* *a* *Lajus*, 185, 44.
- Lambere** *caput*, 61, 786. *sanguinem*, 11, 97. *Lambunt* *flammae* *caput*, 729, 1714.
- Lamenta** *cessant*, 392, 63. *Lamenta*, *caedes*, *sanguinem*, *gemitus* *habere*, 446, 862.
- Lamentabilis** *gemitus*, 591, 660.
- Lamentatio**, *luctus*, *lactymae*, *dolor*, 281, 852.
- Lamna** *crepitans*, 603, 855.
- Lamna** *pro* *lamina*, 603, 855.
- Lamina** & **Bractea** *differunt*, 603, 855.
- Λαμναδνπομλε**, *quid* *fuerit*, 570, 352.

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

Λαμπάδων ἰμῖον, lampadum gestantium festum, 570, 352.

Λαμπάδουχια, 17, 301.

Lampas Phoebea, 188, 87. dira, 658, 671. votiva, 570, 552.

Lana repetita, 658, 664.

Lancinare gnatos, 160, 778.

Languet vellus, 663, 735. Languet dolor, 636, 308. Languens manus, 678, 975. Languens vadum, 525, 727. Languentem excitare, 537, 901.

Languescere, 175, 768. Languescere facile, 757, 190. Languescit memoria senum, 370, 817.

Languidus vultus, 716, 1555. obtutus, 563, 138. Ismenos, 615, 141. candor, 279, 832. Languida manus, 223, 659. victo turbine rota, 684, 1069. Languidum pelagus, 43, 554. Languidi venti, 661, 711. Languidae pocnae, 185, 46. Languida sidera, 13, 126. folia, 117, 164.

Languor piger, 323, 182: 557, 161.

Laniare, 341, 966. ubera atque uterum, 715, 1679. Laniatus efferus, 306, 1246. Laniata mater, 210, 440. Laniata palmis ubera, 395, 121. Lanianda corpora, 158, 748.

Laniger carpit herbas, 320, 134.

LAODICE, *Electrae nomen prius*, 608, 914: 613, 992.

LAOMEDONTIS *perfidia in Herculem*, 437, 728.

Lapidosa Trachin, 442, 818.

Lapis durus, 296, 1095. lubricus, 103, 6: 517, 747. sacer i. e. terminus 260, 519. improbus, 684, 1081. varius, 444, 836. niveus, 251, 391. in unda lectus, 658, 661. citharae sono convocatus, 218, 570. vestus relabi quaerit, 680, 1010. claudit prata, 123, 232. humeros impellit, 676, 942.

Lapis reminiscenciae auctor, 79, 1042.

LAPITHAE *Theffaliae populus*, 60, 778.

Laqueus tenax, 296, 1086. Laqueum rumpere, 231, 76. Laqueo finire vitam, 242, 259. Laquei ardi, 193, 148. teretes, 229, 45. Laqueis membra per partes trahere, 792, 798.

Laqueis etiam cervos capi, 769, 412.

Lar incertus, 469, 11. cognatus, 360, 672. exiguus, 219, 594. secretus, 19, 197. patrius, 789, 747. certus, 505, 478. regius, 281, 863. fidus, 487, 224. Tyrius, 71, 917. Laris alieni hospes, 215, 511. Lare patrio carere, 638, 359. Lares patrii, 599, 782. maculati, 204, 344. miseri, 665, 756: 732, 1800. moti, 125, 264. Herculei, 632, 245. fidi, 329, 258. Euryti victi, 622, 100. paterni, frater-

nique, 548, 6. flarent, 638, 353. Lares auferre, 712, 1492. regum colere, 656, 632. patrios adorare, 573, 392.

Lares Dii, *Mercurii & Larae filii*, 125, 264. ita vocantur imagines Deorum domesticorum, 204, 344.

Largiri moram, 439, 760. moram brevem fugienti, 491, 288. Largus cruor, 258, 498. sanguis, 380, 979. fons, 259, 512. Largum tus, 667, 792. Larga fletus, 307, 1263. Largae dapes, 333, 307.

Λαυαξ, Deucalionis arca, 326, 227.

Larvati, *quinam*, 499, 386.

Lassare manum famularem, 652, 564. Lassari in oscula, 452, 959. Lassatus malis, 707, 1412.

Lassata brachia, 322, 169.

Lascivire, 577, 454.

Lascivus puer, 244, 277. Lascivi mystae, 343, 431. Lascivae nemorum Deae, 276, 783.

Lassus dens, 158, 716. tumor, 663, 732. canis, 62, 803. Lassa mens, 708, 1430. rota, 646, 489. Lassum caput, 83, 1085: 354, 593. Lassae pinnac, 722, 1633. Lassa ora, 714, 1520. juga, 666, 781. jugo colla, 577, 460.

Lassus pondus, 719, 1599.

Latebra longinqua, abdita, 101, 1335. ulterior inventa est, 697, 1264. Latebram negare rebus occultis, 338, 362. Latebrae viles, 489, 250. turpes, 425, 504. Latebras eruere, 76, 996. petere, 707, 1406: 1408. fugit serpens, 683, 1059. in latebras agi, 732, 1798. e Latebris procedere, 436, 705. e Latebris fugere, 77, 1009.

Latebram petere, 77, 1011.

Latebrosa serpens, 321, 152.

Latere, 371, 826. nemore, 191, 126. cavo rupis, 205, 359. atra nocte, 25, 282. procul a malis invidiae, 767, 381. sine metu nequit, 425, 496. tecto humili, 798, 896. inter videntes omnia, 236, 158. in media turba, 145, 534. rupis specu, 37, 460. pestem in viscere, 696, 1249. Latet pignus amoris Herculei, 646, 490. ferrum, 210, 438. victor, 89, 1168. ensis, 72, 931. ignis in auro clusus, 512, 820. in matre pignus, 544, 1012. proles regis, 75, 987. culpa si pateris, 556, 147. pelagus classe, 575, 434. cor mersum, 337, 356. facinus occultum, 236, 151. in spolio rogus, 724, 1666. aether tenebris abditus, 595, 727. Latent stellae, 578, 470. campi, 577, 456. venae fluvii, 113, 116. sponsa dubia sorte perplexa, 325, 212. Latuere rupes, 292, 1022. Latuisse quid prodest redituro in manus, 425, 494. Latens venis ignis, 267, 643. ferrum, 655, 612.

La-

INDEX NOVUS

Latet mihi & latet me, 332, 295.

Latex Nyctei, 348, 492. Aonii, 475, 30. profugus, 118, 172. inflammatus, i. e. aqua calida, 159, 766. sacer, 512, 811. discors, 54, 711. gelidus, 599, 788. ingestus, 324, 196. vagus me fugit, 676, 943. arefcit, 704, 1368. abluvit mentum, 58, 753.

Latinae mares, 788, 720.

Latitare, 432, 629. antro, 84, 1107. loco, 611, 968. Latitant sub tenebris miseriae, 168, 887. non Latitant mala magna, 482, 156.

LATONA, ubi Apollinem & Dianam enixa sit, 3, 15: 571, 368.

Latomigenae, 568, 320.

Latrare ore, 404, 861. circa ruinas suas, 594, 708. Latravit Hecates turba, 353, 569.

Latratu trinus, 154, 675. gravis, 61, 793.

Latronum trium nobilium comparatio, 301, 1169.

Latus pictum, 37, 467. regium, 367, 777. hostile, 338, 363. nudum, 415, 381. extremum, 152, 642: 462, 1122. convulsus, 580, 501. enode, 351, 541. obliquum, 295, 1073. scissum, 450, 931. timidum, 440, 795. caelum, 271, 714. longum, 294, 1045. lacuum, 307, 1260. abruptum, 92, 1209. ense fessum, 574, 423. instar montis abrupti, 691, 1167. vergens, 375, 888. lateri nocuit, 580, 498. alicujus junctus, 787, 703. dependet manus, 346, 463: adnatate, 577, 452. Latus explicare, 162, 809. comitante nullo, 154, 425. flectere, 699, 1284. haurire dextra, 605, 890. cingens ensis, 161, 547. montis scindere, 690, 1158. collis auferre, 695, 1225. Latere omni pulsari, 666, 776. Latera increpant, 576, 440. cingere, 452, 958.

Lata frons, 244, 281. cervix, 422, 468. Latum iter, 51, 667. mare, 443, 828. ferrum. i. e. Penabulum, 229, 50. Lati saltus, 419, 777. Latae urbes, 655, 619. Lata spatia, 220, 603. cornua, 231, 65. regna, 448, 778.

Lator pectore Martis, 177, 808.

Lavare: Lavit Dirce Tyrios colonos, 363, 714.

lotus undis Hesperus, 273, 750.

Laudare modica, 360, 683. peritura, 463, 1144. manus, 677, 961. suas manus, 180, 1096. per urbes, 19, 194. Laudat aliena, qui suum genus jactat, 30, 340. Laudari animo, voce, 121, 210. Laudanda facere, 96, 1268.

Lauream gerit hasta summo ferro, 572, 390.

Laurea in Jovis Capitolini gremio reponenda, 572, 390. Getica, Pannonica, ibid.

Laurati fustes, literae, tabellae, ibid.

Laurus victrix, 598, 779. Phoebea, 326, 228. amara, 351, 518. Phoebo cara, 345, 453.

Laurum frontibus gerere, 63, 828. Lauri A-

gamemnoniae, 570, 346.

Laurus Apollini sacra, 311, 16: 567, 311: 312. ejus usus in vaticiniis, ibid. praesagis prospera & adversa, ibid. baccae, amarae, 351, 438. victoriae signum apud Graecos & Romanos, 572, 389: 390.

Laus patria, 85, 1122. vera, falsa, 121, 211. inclyta tibi erepta est, 672, 882. est, facere id, quod decet, 772, 454. facinorum, 90, 1183. Laudis pretium, 317, 104. Laudis est, 717, 1561. Laudi alicujus obistere, 79, 1031. Laudem sibi occupare, 700, 1306. ad imos perferre, 714, 1515. per Laudem facinorum precor, 90, 1183. Laude inclytus, 573, 400. certans gnatus, 732, 1807. Laudes bellicae, 419, 769. inclytae, 405, 36. Laudibus maculam imprimere, 710, 1434. Laudes canere, 63, 829: 726, 1698. recipere, 619, 39. noscere, 636, 316. quiescere, pro a laudibus, 718, 1586. in Laudes se ferre, 156, 459. in Laudes Jovis quem concipere, 711, 1505. Laudibus astra merere, 622, 97. alicuius canere, 409, 293.

Laus infimo ex merito, potenti etiam immerito praebetur, 123, 211.

Lautus lucis cereum, 255, 444.

Laxare fores, 74, 962. manes, 676, 949. specum, 9, 80. vela, 464, 1179. tura, 663, 734. tempus fugae, 501, 420. arcus sagittaeque, 846, 469. rerum vincula, 498, 376. claustra Stygis profundae & specus obscuros, 419, 431. humeros pharetra graves, 666, 788. fores carceris, 689, 1141. claustra profundae Stygis, 341, 401. nives Arctos, 699, 1286. dicim fervidum, 662, 723. Laxari adyto fata, 154, 681. Laxatur virtus post opera multa, 18, 476. Laxantur spatia locis vacuis, 51, 673. Laxata per me nox, 619, 47. terra patuit immenso sinu, 354, 583.

Laxatur dies, 2, 8.

Laxi sinus, 342, 423. Laxi & invii sinus, 605, 889. Laxae habenae, 228, 30.

Lea audax, 596, 740.

LEARCHUS a patre Athamante interfecit, 183, 22.

Lectus legitimus, 448, 877. Ostro Iliaco nitet, 605, 877.

Leda genus inclytum, 555, 125. sidera, 718, 208. amplexus praeferre, 791, 770. sinus plumis testus, 790, 764. Leda fata, 562, 234.

LEDAM, Tyndari Regis uxorem, Jupiter spem cygni adulteravit, 245, 301.

Legere praesidia, 425, 497. locum fraudi, 424, 481. generum exulem, 489, 255. succos, 524, 712. ministros consilii, 128, 308. an-

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- coras, 439, 759. ripam *fluvii*, 258, 505. collos fusolque, 630, 219. coelum freno propiore, 530, 792. arboribus *fructus*, 70, 910. terras remo propiore, 554, 107. fila ramis, 251, 389. arboribus *lanam*, 658, 667. *alicujus* laborem, 710, 1455. ore spiritum fugientem, 702, 1342. Legi mortem claram, 712, 1481. Lectus in unda lapis, 658, 662. Legitimus lectus, 448, 877. Legitimae faces, 474, 67. *Lemniarum foeminarum scelus*, 585, 566. Lemnos scelere nobilis, 585, 566. LEMNOS *Aegei maris insula*, 704, 1361. Lenire malum, 249, 360. Lenire *aliquem* blanda prece, 78, 1015. Lenis Zephyrus, 53, 699. fluctus, 401, 201. Lenis aura, 313, 37: 375, 888: 575, 431. Lene otium, 134, 395. Lenes aurae, 801, 972. *Lenis unda*, 657, 651. Lentare remos, *pro stellere, incurvare*, 576, 438. Lentus, 269, 672. remex, 575, 428. odor, 143, 499. cruor, 337, 346. vapor, 695, 1223. Lenta serpens, 635, 301. fortuna, 409, 275. Lentum est, 50, 644. Illium, 389, 22. Lentum & segnem jacere, 441, 805. Lenti Dii, 574, 403. reditus, 26, 298. portus, 515, 623. ignes, 178, 1061. camini, 159, 765. remi, 246, 306. Lenta brachia, 766, 355. Lentior axe Parrhasio, 698, 1281. *Lentus, pro patiens*, 407, 253. *Lentus, pro duro, immiti*, 698, 1281. *Lentum scelus*, 156, 715. Leo Argolicus, 740, 1932. Nemeaeus, 313, 40: 602, 829. Marmoricus, 596, 739: 683, 1057. Idaeus, 346, 457. Libycus, 376, 919. Horridus, 718, 1572. saevus, 317, 97: 440, 796. iratus, 320, 150. vastus, 246, 318. ferus, 247, 327. aestivus, 188, 969. jubatus, 158, 732. factus donum puellae, 37, 466. terrens moenia, 738, 1892. pressus lacertis Herculeis genuit, 21, 224. *alicujus* manu fractus, 733, 1815. Arcadias errat per urbes, 617, 16. tradit annum Astracae, 620, 69. aeger pectore reclini immugit, 723, 1643. Leonis fremitus, 440, 794. Leones Gaetuli, 230, 60. Poeni, 248, 348. saevi, 750, 86. avidi, 110, 78. Leones tegere veste, 343, 425. Leo Nemeaeus e coelo lapsus, 165, 856. e luna lapsus, 9, 83. ab Hercule interfectus, 21, 224. Lucertis Herculis elisus, 695, 1235. Cleonaeus e laboribus Herculi primus, 721, 944. Leoni comparatus Nero a D. Paulo & Seneca, 750, 86. Lerna, fons prope Corinthum, 258, 507. Lerna palus in agro Argivorum, 113, 115. Lerna domicilium hydrae, 22, 241: 715, 1534. Lernaean labos, 61, 782. Lernaica fera, 697, 1256. Lernaica spicula, 530, 784. tela, 93, 1233: 674, 905. Lesbica candida nivei lactis, 348, 496. Lesbos fretum Aegeum secans, 405, 226. *Lessum differre*, 90, 1175. Letalis lacus, 352, 560. Letalis manus, 316, 77. Letale carmen, 155, 692. pectus, 99, 1312. Letales herbae, 490, 269. Lethaea vates, 326, 230. Lethaei amnes, 694, 1208: 744, 1985. Lethe immemor, 675, 936. Lethes stagna, 690, 1162. LETHAE *quieta, oblivionis fluvius apud inferos*, 52, 680: 303, 1201: 304, 1202. Letifer slips, 630, 208. Letum forte, 729, 1748. flebile, 291, 997. maturum, 202, 304: 281, 857. praeceptus, 242, 263. Leti causa, 281, 856. novi facies, 323, 180. genera varia, 257, 475. facultas, 283, 877. artifex, 305, 1220. genus morte tristicus, 440, 783. Leto dare, haurire, perimere, 80, 1048: 270, 695: 797, 887. Letum deformare facere, 724, 1673. oppetere, 414, 369. dare, 678, 976. conjugi novae dare, 453, 17. ferre mente generosa, 459, 1064. *alicui* mandare, 707, 1411. ad Letum rapere, 801, 961. Leto carpi, 318, 113. inclyto carere, 693, 1200. petere parentem, 49, 630. Levamen patris, 182, 2. pectoris curis perulsi, 509, 547. Levamen aerumnis dare, 579, 491. Levare tumultum, 400, 180. fugam, 509, 539. collum, 9, 82. manum, 393, 80. nullum, 656, 638. correptos, 315, 69. tegimen capitis, 213, 472. cinerem sanguine infuso, 410, 295. quem manibus, 766, 356. metum spe falsa, 565, 283. pectus oppressum somno, 80, 1052. caput in auras, 595, 716. ora bigae, 714, 1520. *aliquem aspectu alicujus rei*, 182, 7. altius celsum, 435, 696. Levat mali comitatus, 449, 913. fletus aerumnas, 439, 765. se fumus in excelsum, 160, 774. Levavit fortuna humanas opes, 408, 206. Leucadia regio, 663, 732. LEUCAS, *Leucadiae urbs*, 663, 732. LEUCATES, *Acarmaniae & Leucadiae promontorium*, 292, 1014: 663, 732. Leucothea, *alias Ino*, 345, 446. Levis Parthus, 523, 710. equitatus, 217, 545. motus, 337, 353. conjux, 650, 529. casus, 486, 221. currus, 296, 1088. liquor, 379, 954. cinis, 756, 169. in captas, 558, 180. thyrsus, 344, 440. Levis nota, 370, 821. vindicta, 537, 901. fax, 640, 377. manus, 670, 846. turba, 597, 757. una mors est, Yyy yy 671.

INDEX NOVUS

- 671, 866. Leve telum, 651, 547. malum, 644, 447. pondus, 730, 1763. plectrum, 411, 321. vulgus, 462, 1128. vinculum, 452, 952. Leve est quod actum est, 727, 1714. quidquid iustum est, 620, 59. Leves dii, 588, 605. Zephyri, 313, 38: 801, 972. somni, 259, 512. populi, *i. e. Manes*, 54, 708. coli, 639, 372. Leves sagittae, 75, 990: 347, 482: 650, 545. turmae, 146, 554. curae, 265, 907. maculae, 323, 184. nebulae, *i. e. umbrae*, 355, 598. tiliac, 351, 538. Levia tela, 568, 324. Levia memorare, 472, 48. perpeti, 418, 411. nimium queri, 8, 63. Levior ramus, 603, 854. Levior lyra, 569, 319. Leviora levius Deus ferit, 298, 1125. Levissimum stuprum, 107, 47.
- Levis hora*, 149, 598. *Leve telum*, 85, 1127. *Leves Diis, pro fortuna mutabili*, 386, 2.
- Lex mundi rupta, 601, 814. data, 45, 583. melioris soli, 285, 912. folio alia est, 564, 264. nulla parcat capto, 412, 333. quod non vetat, hoc vetat pudor, 412, 334. nulla utero manet, 339, 371. aetheris confusa, 528, 757. Legem dare capillis, 246, 320. Principi dare, 795, 852. Lege nulla jacens coma, 277, 804. Leges ratae, 378, 942. obrutae, 685, 1102. severae, 564, 265. novae, 188, 84. in superiores datae, 685, 1093. novae factorum, 594, 706. Legum immemor, 761, 261. Leges conturbare, 718, 1574. pati, 497, 365. tenere, 645, 463. gentibus dare, 725, 1684. generis servare, 285, 914. opprimit timor, 22, 253. dare patriae, 785, 678. scribere ventis, 493, 319. Legibus acres perdere, 797, 886.
- Lex talionis aequa & iusta veteribus*, 21, 227. *Leges inferni aeternae*, 789, 750.
- Libare sanguinem focis, 353, 563. cruorem, 71, 921. Deis vina, 173, 984. caput haustu, 194, 175. oscula intermissa, 788, 731. vina manu trementi, 571, 366. lactis niveum liquorem, 353, 565. Libata vina, 156, 700. Libata Bacchi dona, 324, 324.
- Liberale in omnes fumus ejus quod innatum est*, 129, 313.
- Liberare parentes luctu, 222, 643. aliquem iugo, 78, 1019. patriam metu, 212, 642. fines metu, 484, 185. cives metu, 490, 270.
- Liberare Grajos metu*, 428, 551.
- Libertas vegeta, 156, 460. muta, 350, 525. nulla a rege petitur, 350, 523. facit fortem senem, 235, 139. adest, 600, 796.
- Libertas virina, pro morte*, 235, 138.
- Liber, *i. e. Bacchus*, 274, 753.
- Liber dies, 109, 63. animus, 767, 383. status, 360, 680. Oceanus, 748, 40. pondere Atlas, 739, 1908. spei metusque, 258, 492. Libera acies, 459, 1079. vita, 257, 483. nodo Coma, 394, 100. Liberum coelum, 351, 599. Liberior custode domus, 324, 194.
- Liberi rudes, 128, 300. patri similes, 469, 24. sparsi per omnem domum, 93, 1227. Liberos suorum frater, 192, 135. spes, 505, 478. greges, 389, 32. Liberis duobus unus dies datus, 501, 421. Liberos inferere sceleri, 129, 323. habere ex pellice, 538, 920. fugae comites habere, 509, 541. Liberos Troas vide, 440, 791. Liberis aucta domus, 374, 881.
- Libet loqui, 267, 637. reverti, 548, 12. ire in enses, 644, 444. videre victorem, 88, 1156. Libido victrix, 107, 46: 763, 299. vecors, 409, 285. turpis & vitio favens, 239, 196. sanctos vincit, 289, 980. agit mentes, 261, 542. magnae fortunae dira comes, 239, 207.
- Libra iusta, 165, 858. aequa, 66, 844.
- Libra signum aequinoctiale*, 280, 839.
- Librare fulmen, 583, 535. telum missile, 229, 48. manum, 12, 119. telum discere, 723, 1657. telum manu certa, 85, 1128. tela manu, 508, 534. medium iter, 375, 900. luc & illuc manum, 606, 900. pedes e cacumine rupis, 459, 1081. Libratur clava in conjugem, 78, 1024. Libratum coelum, 500, 401. Librata pondera, 289, 973.
- Libya fervens, 521, 682. Libyae fidus, 620, 68.
- LIBYA, *Africae regio*, 521, 681. unde sic dicta, ibid. *fragmenti seracissima*, 132, 356.
- Libycus leo, 376, 919. axis, 674, 908. Ausler, 579, 480. Libycae Syrtes, 552, 64: 127, 192. arenae, 518, 653. messes, 132, 356.
- Libys Antaeus, 628, 24. subditus Cancro, 619, 41.
- Licentia in Dominos rara est iusta, 478, 109.
- Licere esse, 618, 30. remeare, 742, 1952. flere suos, 776, 511. minimum fati, 717, 1563. sibi tantum, 772, 450. Licet perire, 317, 104. tacere, 350, 523: 526. moerenti flere parentem, 749, 61. victori quodcumque libet, 412, 335. regibus, aliis quidquid non licet, 564, 272. vivere atque iterum mori, 378, 946. plus in iratos, 222, 658. Licent dominantii honesta, 121, 214. Licens turba, 275, 780.
- Licet dubium sit, fare, 326, 215.
- Lichades insulat*, 678, 978.
- Lichas gnavus, 652, 567. Herculei laboris comes, 622, 99. comitem perdidit, 710, 1460. perimit Herculem, 668, 815.
- LICHAE mors, 678, 978.
- Ligare ferra, 529, 772. artus, 373, 858. ora frenis, 291, 1003. capita vitta, 155, 686. conjug-

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- jugia artibus magicis, 641, 452. *canes* nodo propiore, 228, 37. *nodos* sequaces, 296, 1087. *Ligat* vitis carchesia, 345, 456. *Ligatum* corpus, 92, 1206. *Ligati* specus ripis Tartari, 526, 742.
- Lignum* tenue, 492, 306. *Ligno* nemus prodesse, 722, 1636.
- Lilia* languescunt, 275, 768.
- Limen* primum, 590, 629. *Ditis*, 739, 1921. *regium*, 565, 285. *perfractum*, 436, 723. *auratum*, 655, 609. *sacrum*, 47, 617. *vitae*, 86, 1133. *inferni*, 6, 47. *vetustum* Pelopiae domus, 548, 7. *alienum* expetere, 469, 22. *Limina* tyranni, 54, 719. *Limina* in aula pulsare, 655, 606.
- Limes* obliquus, 338, 365. *curvus*, 164, 841. *invius*, 44, 568. *gracilis ductus*, 492, 308. *certus*, 162, 803. *Limitem* trahere, 155, 699. *ad superos* agere, 74, 970.
- Limosa* palus, 351, 574: 598, 768.
- Linea*, *setaceus funiculus cui hamus appendet*, 16, 158. *Lineae usus in venatione*, 229, 46.
- Linere* sagittas, 524, 711.
- Lingua* trifida, 522, 687. *loquax*, 111, 92. *factu tarda*, 332, 293. *Lingua clari*, 797, 885. *Linguae* agiles, 365, 735.
- Lingua praepedita* *rehebet*, *affimi amoris signum*, 264, 587. *Linguae obligatio nodique*, 365, 735. *volubilitas*, *ibid.*
- Linquere urbem*, 191, 1000. *inferos*, 684, 1079. *aulam*, 785, 667. *ensem*, 272, 729: 283, 897. *lacrymas*, 316, 78. *virum*, 472, 53. *domum*, 48, 620. *pectora torva*, 82, 1080. *minas Boreae*, 286, 936. *portus placidos*, 764, 313. *Dircen Ismenida*, 327, 234. *domum scelere partam*, 472, 55. *regimen indocto magistro*, 515, 618. *morituram terris Herculem*, 680, 1024. *nemus metallo fulvo vacuum*, 603, 857. *Liquit me animus*, 432, 623. *liquor fontes*, 112, 108. *Liquit nos animus*, 355, 595. *Linquens loca opaca Ditis*, 548, 1. *arva Dictaea taurus*, 602, 833.
- Linum*: *Lina* tendere, 493, 320.
- Λιψ*, *Africus ventus*, 579, 484.
- Liquet* de patre, 36, 446.
- Liquor introrsus actus*, 112, 107. *Bacchi facer*, 155, 687. *lactis niveus*, 353, 566. *tingit aras*, 71, 921. *amittit impetum*, 682, 1039. *Liquorem oculi fundunt*, 379, 955.
- Litare*, 79, 1039. *Litare numen Deum victimis*, 790, 757. *quid dolori*, 545, 1020. *numen Superum caede hospitis*, 802, 980.
- Litare*, *quasi lutare*, *a luere dictum*, 586, 577.
- Litatum est Illo*, 586, 577.
- Litis causa* regibus, 404, 223.
- Littus remotum*, 796, 875. *rubrum*, 132, 371. *expetitur*, 571, 401. *externum*, 515, 619. *Euboicum*, 670, 839. *Stygium*, 716, 1536. *Phoebe*, 726, 1699. *Corinthei geminum*, 470, 35. *maris inquieti*, 444, 837. *fugit*, 457, 1046. *omne tegitur*, 577, 456. *ac petrae gemunt*, 578, 468. *Littori applicari*, 59, 769. *invehere malum*, 193, 1032. *Littus implere*, 462, 1126. *habere*, 739, 1917. *pelagi intrare*, 319, 120. *in medio aequore sperare*, 624, 116. *implevit sonus*, 401, 190. *Littora muta*, 42, 536. *Trojae nuda*, 575, 435. *fluctifona*, 670, 836. *vaga*, 178, 1068. *Sigae*, 396, 141. *Rhoetea*, 395, 108. *Littora stringere*, 554, 105: 660, 694. *urgere*, 228, 26. *tangere*, 494, 331. *repetere*, 765, 326. *ventis petere*, 801, 971.
- Littus*, *quid*, 147, 575: 365, 734.
- Livent* venae, 337, 357.
- Livia Drusi thalamis felix*, 800, 945.
- LIVIAE*, *Drusi uxoris, scelus & mors*, 800, 942.
- Livium* fortuna leto dedit, 797, 887.
- LIVIVS DRUSUS*, *domi suae interfecit*, 797, 887.
- Lividus cruor*, 339, 377.
- Livor niger* edaxque, 258, 493.
- Livor summa petit*, 424, 479.
- Lixae in exercitu quinam*, 219, 597.
- Locare verba & iras*, 17, 174. *aliquem in tuto*, 433, 656. *excelsa in praecipiti*, 532, 59.
- LOCRENSIVM cum Ajae Oilei naufragium*, 583, 544.
- Locus* praeceps, 190, 117. *feralis*, 424, 488. *fragilis*, 387, 5. *certus*, 58, 748. *tutus*, 718, 1571. *instabilis*, 376, 910. *patens*, 459, 1079. *salutis*, 77, 1013. *veniae non est*, 319, 164. *consciis monstri*, 152, 632. *curae habendae*, 548, 11. *est virtuti*, 482, 161. *est fraudi*, 510. *564. numerus convenit*, 368, 782. *culpa superest*, 360, 664. *in regnis remotus*, 489, 251. *regiae sedis remotus*, 646, 485. *infernae mortis*, 726, 1704. *soles accipit*, 646, 487. *praestitit noctem*, 351, 549. *ab omni arbitrio liber*, 265, 601. *tutus ab arbitrio vacat*, 646, 484. *quis fuerit patriae, quaerere*, 624, 132. *mortis pejor morte ipsa*, 53, 706. *quis forti fuit inter vapores*, 720, 1613. *quis mundum capiet*, 686, 1118. *fidus quis erit meo timori*, 424, 476. *ereptus prosperis rebus*, 419, 423. *Locum tenere*, 4, 22. *facere gloriae*, 5, 36. *habere inter astra*, 717, 1564. *parentis supplere*, 267, 633. *voce foeminea implere*, 724, 1672. *alicui facere in medullas*, 697, 1261. *habet virtus*, 482, 160. *Loco quo latitare*, 611, 968. *in Loco extremo esse*, 371, 834. *Loci avii*, Yyy yy 2 275.

INDEX NOVUS

- 275, 778. Loca muta, 61, 794. Dircaea, 350, 531. dira, 93, 1221. laeta, 57, 744. ultima, 741, 1960. infida, 609, 943. opulenta, 29, 332. furda, 44, 576. Bocota, 360, 666. vacua, 51, 673. opaca, 53, 707. densa nemoris, 258, 506. tentiae fortis, 47, 609. inferni Dis opaca, 548, 1. subjecta monti, 225, 4. Loca petere, 732, 1796. noctis vincere, 741, 1949. inferna vincere, 743, 1976. supera cernere, 236, 145. reliqui Sigaci sola videre, 575, 436.
- Locus Decorum in scena*, 741, 1940.
- LOCUSTA**, nobilis venefica, 756, 168.
- Loetifica sacra*, 511, 578.
- Loetus Bacchus*, 341, 404.
- Longe ac late arma explicare, 221, 628.
- Longe esse, & abesse, pro non jurare*, 483, 164.
- Longinquus aether, 281, 848. situs, 598, 767.
- Longinqua arma, 430, 191. Longinqua, clausa, abstrusa, diversa, invia, emetiri, 186, 939.
- Longus triumphus, 231, 79. tractus, 578, 468, mucro, 261, 548. ordo, 319, 127. sopor, 708, 1429. situs, 370, 818. labor, 706, 1398.
- Longa mora, 185, 46: 399, 164: 551, 54. fides, 361, 685. Longum aevum, 751, 97. nefas, 106, 28. latus, 294, 1045. Longum iter percurrens, 640, 385. Longi ignes, 273, 239. timores, 495, 341. Longae tenebrae, 179, 1095.
- Longus annus, pro vertente*, 164, 846.
- Loquax fama, 790, 762. lingua, 111, 92. Chaonis quercus, 721, 1623.
- Loqui invite, 382, 1010. libet, 267, 637. ut vidua, 611, 963. magna, 35, 436. nil turpe 301, 1176. extrema, 192, 680. mandata suprema, 509, 551. obscura verba, 191, 123. refugere, 574, 417. de poenae fine, 125, 246. pro causa, 34, 401. furta, exilium, fugas, 555, 123. iussus, qui tacet, imperia solvit, 750, 527. Loquitur vultus, 660, 705. fama lolen, 630, 206. Loquuntur curae leves, 265, 607. Manes prece iussi, 645, 460. Loquentis ora fluctus feriunt, 766, 346.
- Loqui somnum & otium*, 360, 683.
- Lorum morans, 535, 875. Lora flagrantia, 470, 34. tenent Molossos, 228, 32. Lora quate-re, 291, 1006.
- Lothias, Apollo*, 325, 212.
- Lubricus lapis, 103, 7: 527, 747. anguis, 166, 870. Lubricum culmen, 334, 392. Lubrici gradus, 384, 1050.
- Lucia, Lucas, & Lucani bos, pro Elephanto*, 248, 352.
- Lucere pulchrius, 273, 743. clarius marmore,
- 277, 797. decuit agros flammis, 110, 183. Lucet ignis, 173, 990. Lucent genae conca-vae, 59, 767.
- Lucidus dies, 263, 571: 287, 946: 326, 219. Lucida Trivia pernox, 530, 788. Lucidum coeli decus, 341, 404. Lucidi vultus, 233, 418: 176, 789. Lucidi radii, 474, 74.
- Lucifer, 174, 751. commisit vices Hespero, 616, 149. praedicat ortus matutinos, 349, 506. Lu-ciferi meatus, 365, 741.
- Lucifer & Hesperus & Veneris stella, idem*, 535, 878.
- Lucina genialis tori custos, 465, 2.
- LUCINA** unde dicta, 486, 2.
- Luctari, 582, 533. Luctari & viam quaerere, 177, 1042. se iugo eripere, 196, 1083. Lu-ctans cum morte anima, 192, 142.
- Luctantium nexum, nodique*, 556, 137.
- Lucretii nata miseranda manu mactata, 764, 302.
- LUCRETIAE** facinus, 763, 301.
- Luci furor impius, 261, 540.
- Luctifer bubo, 52, 687. Luctifera fax, 533, 842.
- Luctificus auster, 357, 652. Luctifica flamma, 310, 3. vox, 291, 995. Luctifica sacra, 511, 577. verba, 192, 132.
- Luctus gravis, 735, 1855. futurus, 171, 957. ater, 53, 694. comam evellens, 334, 592. est tuus, 91, 1200. lacrymae, dolor, lamen-tatio, 281, 851. novus in ipso luctu exoritur, 315, 62. piget, 78, 1027. Luctum occupa-re, 665, 763. Luctu parentes liberare, 222, 643. quem obruere, 761, 268. audito stupe-re, 451, 949. Luctus turpes, 743, 1970. ve-teres, 394, 95. recentes, 390, 43. pii, 761, 270. omitti, 450, 924. mordent lentius, 455, 1011. Luctus renovare, 753, 124. flere, 458, 1060. repetere, 749, 59. gemere, 458, 1059. fugere, 799, 918. caede cumulare, 798, 901. graves tegere, 748, 49. alium reddere, 708, 1411. in Luctus servari, 750, 70. in Luctus suos struere tumulum, 424, 485.
- Lucus sacer, 400, 174. umbrans, 54, 718. ili-cibus niger, 350, 530. tremiscit, 155, 696.
- Luco propria nox, 154, 678. Luci Hercynii, 524, 713. nemoris sacri, 677, 958.
- Luci Bacchi*, 97, 1286.
- Ludere cruore, 428, 566. urnis, 527, 748. iur-gio concessio, 477, 107. in Istro, 230, 59. falo jacente, 576, 449. Ludit me amnis, 305, 1232. Luditur labor redeunte saxo, 549, 17.
- Ludens cymba, 149, 592. Ludentes ad ora aquae, 598, 770. Lusus vacuo gutture Tan-talus, 116, 152.

Lu-

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- Ludere aciem*, 51, 671. *Ludere de fluviis flexuosis*, 51, 683.
- Ludicrum certamen*, 609, 935.
- Ludus virginum*, 245, 304.
- Ludi Jovis Olympici qua anni parte celebrati*, 64, 840: 65, 841. *novi Claudii & Neronis*, 64, 839.
- Lues gravis*, 111, 88. *saeva*, 192, 131. *pestima*, 484, 183. *inventata tanta*, 703, 1358. *ac exitium generis*, 31, 358. *carceris caeci*, 429, 585. *generis infandi*, 285, 905. *Cadmeae genti infesta*, 312, 29. *construitur ratibus*, 291, 1017. *perdit Thebas*, 318, 107. *Lues urit*, 665, 752. *alium ferre*, 446, 853.
- Luere poenas*, 316, 222: 481, 146. *supplicium capite*, 491, 297. *scelus ruinâ*, 378, 940. *supplicium morte*, 40, 511. *nece reductus*, 301, 1166. *iras non parvo*, 401, 193. *furta coeli viscere foeto*, 532, 821. *poenas suorum facinorum*, 760, 248. *Troicis malis paria fata*, 614, 1008. *Luent miseri quod scelus*, 529, 932. *Luendum morte delictum*, 283, 879.
- Lugere aliquem*, 222, 641. *domum*, 592, 676. *Hectorem*, 449, 907. *novum lacrymis*, 392, 68. *quem armis*, 737, 1879. *vulnus regni grave*, 586, 581. *Attin Phrygium*, 593, 690. *funera genitu lamentabili*, 591, 661. *jubet dolor*, 735, 1855. *indociles esse*, 593, 82. *Luget tristis moestos reductus*, 299, 1146. *Luget barbae graves*, 719, 1753. *Lugeat aether*, 81, 1054. *Lugendo Deis invidiam facere*, 736, 1862. *Lugendae vices*, 653, 582.
- Lugentium mulierum ceremoniae*, 393, 84.
- Lugubris vultus*, 290, 990: 608, 922. *Lugubris palla*, 352, 553. *Lugubre officium*, 307, 1262. *Lugubribus amicta conjux, i. e. atris*, 49, 626.
- Lumen triste*, 310, 3. *polo ereptum*, 179, 1086. *immissum*, 487, 232. *clarum*, 585, 569. *turbidum*, 276, 790. *Phoebe jam jam cadentis dulcius*, 463, 1140. *Luminis orbus*, 381, 997. *Lumen optare*, 580, 497. *infundens rebus, i. e. sol*, 236, 154. *Lumina incerta*, 595, 714. *inimica*, 307, 1270. *nocturna*, 161, 795. *regni perversa*, 163, 818. *stetu fessa*, 752, 117. *Luminum acies errat*, 79, 1042. *Lumina cruerre*, 194, 179. *tumida allevare*, 545, 1020. *tenebrae premunt*, 579, 493. *dare somno*, 504, 472. *scrutari manibus*, 579, 965. *in terram dare, i. e. oculos ad terram declinare*, 63, 823.
- Luna sublimis*, 9, 83. *plena*, 349, 505. *flaminis Phoebeis obvia*, 164, 839. *conditur subito*, 578, 470. *descendit in terras*, 645, 468. *sequitur magam*, 649, 526. *digerit umbras*, 163, 826.
- Luna an a se ipsa lumen habeat*, 273, 745. *unde dicta, ibid. ad pariendum confert*, 456, 2. *cur cornuta credatur*, 254, 419. *tubere cur dicatur*, 276, 788. *a magis coelo deducta*, 531, 790. *veneficorum praefes*, 525, 728. *quarta aut quinta aliquid inchoare, inauspicatum*, 20, 212. *& caetera sidera Dii ex sententia Stoicorum*, 520, 673. *Lunae crescentis & deirescentis nomina Graeca*, 349, 505. *amores cum Endymione*, 246, 309. *curfus quanto tempore finiat*, 246, 313: 164, 840. *Lunae laboranti succurrebatur peivium & tubarum tinnitu*, 276, 788: 790. *Lunae vota concipiebant amantes foeminae*, 253, 405: 406. *Lunae bigas, soli quadrigas tribuebant veteres*, 601, 818. *Lunam deficientem carminibus e coelo devocari olim vulgo creditum*, 253, 418: 276, 788: 790.
- Lunata cauda*, 346, 465. *Lunata pelta*, 252, 403.
- Lunatici, qui*, 499, 386.
- Lupi rapaces*, 310, 149. *praebent ora blandâ damis*, 263, 572.
- Lurida moesta*, 530, 790.
- Lustrale caput*, 557, 103. *Lustrale muris debittum*, 432, 634.
- Lustrare arva errore avio*, 418, 564. *rogum suis oculis*, 723, 1647. *nemus Gangeticum cursu*, 555, 864. *plagas coeli cavis orbibus*, 380, 972. *nemora nudo pede*, 528, 755. *juga montis*, 125, 3.
- Lustra Phoebe decima*, 550, 42. *Lustra quaerere presso rostro*, 229, 40.
- Lustrum non complectitur quinque annos*, 65, 841.
- Lusus Troicus*, 439, 778. *Lusus recensere*, 569, 331.
- Lutea vestis*, 342, 421.
- Lutei coloris ornatum sponsarum fuisse*, 247, 322.
- Lux mala*, 580, 496. *invisa*, 451, 939. *sordida*, 334, 327. *tristis*, 530, 793. *acerba*, 707, 1419. *alma*, 595, 726. *summa*, 711, 1473. *remota*, 66, 859. *nova*, 477, 101. *secura*, 20, 207. *renata*, 13, 127. *ignota*, 63, 814: 604, 861. *aetheria*, 283, 889. *dubia*, 229, 41. *reddita*, 264, 591. *subducta*, 578, 473. *tenebris invisa*, 746, 20. *mihî funesta*, 746, 19. *a tergo relicta*, 51, 669. *prona in astra* 577, 461. *me refugit*, 181, 1002. *nulla hoc aspiciit*, 650, 531. *vilis est Hercule cariturae*, 677, 970. *Lucis prospectus*, 44, 67. *periculum*, 380, 971. *atrae donator*, 305, 1217. *Lucem petere*, 259, 524. *aperire*, 119, 121. *recusare*, 250, 365. *tenere*, 731, 1775. *petire*, 736, 1865. *recipere a Styge*, 693, 1199. *fugere*, 674, 923. *mergere*, 269, 679. *tenebris jungere*, 758, 224. *coelo excutere*, 470, 28. *condit nox*, 515, 876. *tibi Theseus debet*, Zy y y 3

INDEX NOVUS

bet, 730, 1768. Lucem imperium nomenque
alicui dare, 765, 337. Luce carere, 430, 603.
grata frui, 751, 105. coelo frui, 372, 854.
plus quiddam perit, 736, 1867. carentes do-
mus, 329, 256.
Lucis bonum, 63, 814. *Lucem inferis non esse tri-
stem*, 44, 566.
Luxuria victrix, 771, 433.
Luxuriare satis, 256, 456.
Luxu fluere, 239, 205. *Luxus regii*, 259, 517.
Luxus rapere, 256, 449.
Luxus Romanorum, 138, 455: 139, 464: 465.
Lyaeus formosus, 349, 508. *Lyaeum Maenas
ferens*, 232, 244.
LYAEUS, *Bacchus cur vocetur*, 349, 508: 478,
110.
Lycia portubus tuta, 220, 613.
LYCORMAS, *postea Euenus, fluv. Aetoliae*,
654, 591.
LYCURGI, *Bacchi contemptoris fabula*, 70, 903:
346, 471.
Lycus dabit poenas Creonti, 50, 643. *Lycus,
pro tyranno*, 89, 1161.
LYCUS, *rex Thebarum, maritus Dirces*, 191,
126. *interfecto Creonte & liberis regnum Theba-
rum occupavit*, 12, 250.
Lydia ferax, 247, 326. *Lydia vincit sitim*, 655,
614.
LYDIA, *auriferis fluminibus nobilis*, 655, 624.
Lydius Pactolos, 346, 467. *Lydia nurus*, 639, 371.
Lymphæ sancta, 326, 229.
Lymphata per lares rapitur, 232, 246.
Lymphati, qui, 499, 386.
Lynceus videt trans Pontum summota, 487,
232.
Lynceus, homo acutissimi visus, 487, 232.
Lyra torpens, 496, 348. *Lyrae apta*, 70, 906.
Lyra flectere carmen, 569, 329.
Lyra, cithara, chelys confunduntur interdum, 569,
329.
LYRNESSIS, *Briseidis cognomen*, 559, 186.
LYRNESSOS, *urbs Troados*, 404, 221.

M.

MACEDES & *Macetes, pro Macedones*, 75,
980: 626, 160.
Machina stridens, i. e. Lyra, 218, 568. *Machinae
admotae*, 133, 385.
Machina quid, 133, 385.
Machinari: Machinatus exitia insolita, 305, 1227.
Machinator fraudis, 418, 750.
Machinatrix facinorum, 490, 266.
Macies, 385, 1060. *Macies & lacrymae nos te-
nent*, 624, 119.

Maestare, pro occidere, 79, 1042. *sibi aliquem*,
156, 713. *caput*, 124, 244. *Polyxenam*, 401,
196. *victimam*, 71, 924. *hostem*, 49, 634.
noxium caput, 544, 1005. *reducem domi*, 561,
519. *telis*, 374, 872. *saxis caput*, 701, 1331.
fratres matris, 516, 645. *Priami natam Pelei
nato*, 407, 248. *Maestari ante alicujus cinerem*,
451, 943. *manu miseranda*, 763, 301. *Maes-
ta virgo*, 459, 1061. *thalamis victima*, 754, 145.
Maestato patre nullum nefas majus est, 311, 18.
Maestanda virgo busto ducis, 414, 361.
Maestator senum, 455, 1002.
Maculam laudibus imprimere, 710, 1454. *Ma-
culae leves*, 323, 183.
Maculare aras caede impia, 561, 219. *deos cae-
de funesta*, 455, 1004. *Maculat ferrum cruor*,
320, 140. *Maculavit fortuna patrem*, 549, 28.
Maculari aliquem non sinere, 242, 252. *Macu-
lantur ictus graves exiguo imbre*, 337, 349.
Maculata vellis, 609, 948. *Maculati lates*, 204,
344. *Maculata nullo scelere regna*, 221, 620.
Madere nardo, 38, 469. *Madet Roma caede
populi funerea*, 794, 823. *Madent fletu ge-
nae*, 298, 1121: 786, 692. *Madent testa ce-
rebro disperso*, 77, 1007. *manus sanguine re-
centi*, 610, 949. *Madens Ausler*, 610, 71. *a-
rundo leto*, 91, 1194. *Madens populis fer-
rum*, 736, 1870.
Madescunt nives imbre, 251, 383.
Madidus unguento, 160, 780. *Madidus cruore
rietus*, 158, 734.
MAEANDER, *Phrygiae fluvius*, 52, 684: 210,
606. *inter aequales agros labitur*, 226, 14.
Maenalus, 10, 122.
MAENALUS, *mons Arcadiae*, ibid. 717, 1886.
Maenala, Bacchi nomen, 342, 422.
Maenas cruenta, 514, 849. *deo percussa*, 434,
674. *Lyaeum ferens*, 232, 244. *Maenas, i.
e. Baccha*, 206, 365: 344, 436: 498, 383.
Maenonia acus, 658, 665.
Macotis, 271, 716.
MAEOTIS, *pro Amazone*, 252, 401.
MAEOTIS, *palus Scythiae, influens in Pontum*,
101, 1327: 347, 474.
Magam sequitur luna, 649, 526.
*Magae nudis pedibus & passo capillo sacra sua pera-
gebant*, 527, 752. *rogis & sepulchris eruta ad
maleficia deligebant*, 529, 779. *quid posse dicun-
tur, quid non*, 528, 754.
Magicum carmen, 352, 561. *Magici cantus*,
522, 684. *Magicae artes*, 645, 452.
Magis, unde cadas, quam quo, refert, 169,
925.
Magister indoctus, 515, 618. *pecoris*, 245, 296.
juris & amoris, 204, 330.

Ma-

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

Magnanimus Hercules, 27, 310. parens, 194, 182. comes, 50, 647.

Magnifica verba, 429, 575.

Magnus dolor, 644, 451. natus, 50, 646. pater, 271, 717. Magnum robur, 62, 800. tibi periculum, 600, 798. Magnum est, *pro magni animi est*, 170, 926. Magnum sonare, 660, 693. intonare, 295, 1065. intonare altis modis, 569, 328. Magno constare, 37, 462. Magna pensantur male ruinis, 660, 691. Magna loqui, 26, 295: 35, 436. horrere, 312, 25. Major culpa, 115, 135. Majus est voto meo, 271, 711. Majora viris simulacra, 323, 175. Majora timere, 90, 1189. Maximus metus, 99, 1304. mundi parens, 256, 466. Maxima cervix, 554, 100. Maxima Iuno, 762, 283. Maximum malum, 127, 293. Maximum scelus, 357, 629. Maximum regni bonum, 121, 205. Maximum regni pignus, 564, 271. Maximum in bello decus, 410, 311.

Magna momento obruntur, 408, 163.

Magum carmen, 645, 467.

Majestas dira, 55, 722. Majestas viri, 285, 915. tanta viro, 728, 1746.

Majestas bonum, 293, 1038.

Male ostendere pro in poenam, 103, 3.

MALEA, *promontorium Peloponnesi periculofum*, 481, 149. unde proverbium: *Μαλίας δι κάμψας ἐπιλάθου τ' ὀικαδὲ*, *ibid.*

Malae crepant, 317, 99.

Malefica mens, 438, 752.

Malignus semper est dolor, 455, 1013. annis, 227, 16. Maligna manus, 256, 458. Maligni judices, 564, 270.

Malignus quis dicatur, 455, 1013.

Mallē maria, 585, 576. Malo esse meum, 120, 195.

Mala aurea horti Hesperidum, 22, 240.

Malus antennas ferens, 580, 505.

Malus minister, 154, 430. miseris dies, 507, 510. Mala lux, 580, 496. paupertas, 289, 986.

Malum Nemeaeum, 695, 1235: 724, 1665. Amazonium, 709, 1450. leve, 644, 447. indomitum, 672, 875. durum, 697, 1253. implicitum, 358, 640. triste, 307, 1253. dulce, 235, 134. grande, 87, 1148. infandum, 234, 116. numerosum, 22, 241. fatale, 234, 113. grave, 330, 518. tacitum, 333, 832. subitum, 73, 952. commune, 628, 177. terris commune, 665, 762. nullum est, 635, 288. timore majus, 293, 1012. ardet intus, 233, 101. alitur & crescit, *ibid.* majus e magno exoritur, 419, 427. gravius furore, 669, 824. nuptae ultimum, 564, 257. dulce mor-

talibus additum, 587, 589. *nullum mihi est ignotum*, 697, 1255. quantum est, 695, 1231. Herculi simile, 697, 1264. accessit propius, 203, 323. noverca irata pejus, 670, 852. avidum populi Ogygii, 354, 589. est exortum per orbem, 770, 426. istud quodnam est, 267, 637. fluxit hinc, 124, 237. hausit medullas, 695, 1226. Mali clades, 315, 17. comitatus levat, 449, 913. auctor Nessus, 647, 491. nil superest, 628, 171. pondus pellere, 631, 231. Malo sufficiens causa, 669, 813. cedere, 556, 140. reservari, 312, 31. Malum sentire, 321, 159. properare, 618, 35. agnoscere, 234, 113. timere, 371, 828. invenire, 645, 466. concedere, 617, 14. proflernere, 691, 1171. lacrymare, 450, 926. emipus vincere, 723, 1651. vincere in orbe, 710, 1614. non vincit unda, 670, 835. tegere blanda fronte, 311, 7. precibus augere, 652, 546. quodlibet fieri posse, 633, 264. precari sponso, 469, 19. secum ferre statuer, 281, 861. Malo perire, 579, 492: 697, 1259. *aliquo mori*, 281, 861. domita discere, 611, 959. Mala parva, 522, 690. Troica, 614, 1008. jam victa, 136, 425. dira, 335, 330. perpetua, 304, 1203. tota, *pro omnia*, 161, 788. mortis & vitae, 280, 841. magna non latitant, 482, 156. frangunt animos, 438, 745. sic tacita abeant, 90, 1186. suprema faciunt securos, 340, 386. publica te exorant, 204, 548. ventura movent, 540, 197. dubia plus torquent, 574, 420. vicerunt metus omnes, 594, 695. coelo ac terris tremenda, 471, 46. Malorum turba, 521, 679. solamen, 749, 69. cumulus, 297, 1119. meorum causa prima, 746, 11. fructum auferre, 419, 422. Malis obitare, 195, 191. nocere, 289, 976. sufficere, 592, 663. assuescere, 566, 302. succumbere, 613, 993. cedere, 735, 1856. ars cessit, 580, 507. se offerre, 255, 441. opem quaerere, 340, 387. meis hoc satis, 480, 126. est cedendum, 425, 508. suppositum esse, 702, 1333. nullis acquanda fortuna, 749, 58. effugium patet, 587, 591. Herculem referre, 704, 1375. Malos merita vicerunt, 652, 575. Mala frangens, 679, 997. solari, 756, 184. tolerare, 90, 1188. referre, 41, 530. praedicere, 390, 35. elidere, 698, 1270. invadere, 618, 56. frangere, 620, 56. gravia ferre, 37, 456. caetera silere, 708, 1425. digne deslere, 799, 915. Ditem rogare, 633, 268. belli *sibi* proponere, 221, 625. in unum congerere, 523, 706. Malis defessus, 507, 518. lassatus, 707, 1412. fatiatus, 582, 519. afflicus, 95, 1251. onerata, 745, 5. Ma-

INDEX NOVUS

- Malis evicta, 798, 902. victa, 765, 332. torpens rigensque, 418, 417. domari, 795, 839. inhorrescere, 574, 418.
- Malum, pro labore*, 81, 1065. *Mala tria Graecorum mare, ignis, mulier*, 479, 121.
- Manare sanguine, 395, 122. Manat sanguis ad aras, 532, 808. Manantes foci caede, 38, 483. Manantes caede manus, 71, 918.
- Manare lacrymas*, 572, 379.
- Mandare preces Ajaci, 411, 117. *alicui sacrum*, 340, 297. caput laetum clavac, 83, 1086. *alicui letum*, 707, 1411. dolori questus secreto abditos, 481, 151. Mandatum scelus, 254, 427. mandata sceptrum, 265, 617.
- Mandatum peragere, 184, 36: 264, 592. Mandata, suprema loqui, 509, 552. Mandata *alicui* dare, ferre, 128, 296.
- Mandare odia, pro aliis delegare*, 9, 77.
- Mandere suos artus, 160, 779.
- Manere parumper, 743, 1977. armatum, 213, 482. verba in animo, 510, 555. sensum malorum extincto, 280, 843. gaudia longa caedis, 327, 236. ad umbras, 740, 1939. fidem in pectoribus, 766, 350. favorem absentium in urbe, 773, 467. Manet fatum, 446, 858. me poena, 305, 1228. latorum pars, 369, 791. utero nulla lex, 339, 171. te tellus nostris, 101, 1341. cura nulla inter umbras, 753, 139. tempus aeternum querelis, 306, 1244. nostri pars nulla, 415, 378. amor perennis conjugis castae, 757, 192. Manent te exempla, 14, 395. te gnati novi, 503, 543. arbitria Menelaum, 450, 923. *navi vela ac tonsae*, 580, 504. Maneat quidquid Trojae evertae superest, 409, 286.
- Manes Achillis, 409, 291. conjugis, 433, 645. inferum, 789, 738. moesti, 50, 648: 118, 187. remoti, 64, 835. imi, 7, 55: 397, 145. cari, 441, 811. aeterni, 715, 1525. attoniti, 740, 1926. taciti, 683, 1061. pavidi, 59, 765. *scil. inferi*, 43, 516. securi, 541, 968. iussi loquuntur, 645, 460. Manibus aut aris nocere, 95, 1255. Manes ulcisci, 763, 296. maculare, 455, 1005. laxare, 676, 949. tenere, 739, 1923. regere, 306, 1240. vocare, 352, 559. ciere, 353, 568. restituere, 305, 1219. parentis invocare, 753, 137. tremere Herculem, 719, 1600. & Styga fugere, 9, 90. parentis folicitare, 761, 271. ad Manes vadere, 731, 1773.
- Manes, pro anima*, 198, 235. *impii*, 467, 10. *irati*, 287, 947. *Manibus si quis sensus esset dubitabant*, 433, 659. *Manes offendi viventium nimio lusu*, 761, 271. *evocari magicis artibus credebant*, 355, 600. *retinere affectuum & vulne-*
- rum indicia*, 541, 963.
- Manifesta laetitiae signa, 572, 389.
- Manto fatorum praecia, 568, 319.
- MANTUS, *filiae Tiresiae historia*, 331, 290. *de cultu Latoniae, Apollinis & Dianae raticini-*
um, 568, 319.
- Manus letalis, 316, 77. furibunda, 394, 93. famularis, 652, 564. diligens, 508, 534. Paridis levis, 452, 956. Thyrrena *s. e. piratae Thyrreni*, 345, 449. Herculeae, 523, 701. tenera, 20, 121: 219, 100: 439, 775. invita, 540, 952. facilis, 774, 483. violenta, 786, 685. procax, 560, 209. regalis, 760, 146. tremens, 571, 566. vibrans, 344, 441. languida, 223, 659. casta, 197, 222. furibunda, 451, 940: 674, 905. trepida, 30, 341: 657, 654. plebeja, 56, 738. nota, 484, 181. levis, 670, 846. levior, 230, 62. securigera, 561, 217. luctifica, 11, 102. sera, 91, 1103. inhaerens, 182, 10. infesta, 158, 739. coelifera, 41, 518. victrix, 84, 1101. mollis, 234, 111. incesta, 795, 854. alta, 320, 136. saeva, 240, 227: 269, 673: 383, 1029: 390, 46: 649, 522. superbifica, 8, 58. corusca, 236, 156. nobilis, 49, 625. mobilior, 278 810. horrida, 642, 413. laeva, 353, 566. pavida, 727, 1719. reducta, 583, 536. languens, 678, 975. iusta, 24, 272. ferox, 639, 373. dura, 380, 986. insueta, 603, 853. scelesti, 677, 965. foeminea, 596, 714. maligna, 256, 458. turpis, 707, 1411. lenta militis, 794, 820. refugit, 91, 1193. praedonum subita, 331, 286. caede soluta, 101, 1342. fortis & mitis, 404, 218. vulnere immoritur, 384, 1040. admovenda sedibus sacris, 432, 641. parentis sanguine aspersa, 32, 172. cessat a caede regia, 410, 309. dependet lateri, 346, 463. non vult parere, 173, 985. laeva moderandis frenis docta, 307, 1259. nuda sufficit, 706, 1400. Regem partita, 356, 616. pavida tremet, 678, 985. famulorum fida, 272, 725. vacare non potest sceptrum, 219, 600. nulla caput nodum *Herculis*, 724, 1661. horrida ferro, 722, 1615. nevit amictus, 652, 571. dum fervet, pergere, 644, 435. voto haec est, 671, 857. Manum remittere, 187, 61. librare, 12, 119. revocare, 100, 1314. expectare, 79, 1040. sustinere, 177, 1046. miseram levare, 393, 80. jugulo committere, 157, 723. telo armare, 670, 848. commodare gnato, 700, 1305. quaerere, *pro auctorum*, 91, 1196. ferro admovere, 155, 690. huc & illuc librare, 606, 900. capulo aptare, 177, 935. commodare matri, 383, 1032. Manu atrectare, 524, 719. caestu fortis, 13, 114: 85,

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

35, 1126. nuda bellare, 261, 544. foeminea cadere, 691, 1179. *alicuius* cadere, 756 174. Pindum ferre, 700, 1309. vibrare thyrsus, 38, 473. intendere spiculum, 650, 544. arma quassare, 737, 1878. truculenta cadere, 23, 254. foeminae perire posse, 701, 1318. forti obire merere, 707, 1409. spargere munera, 289, 978. certa librare telum, 85, 1128. victoris jactari, 433, 654. gestare sceptrum, 548, 10. docta distinguere crinem, 448, 885. in Manu materna esse, 428, 556. in Manu vestra est, utrum, 212, 454. Manus avulsae, 176, 1038. fessae, 305, 1230. irritae, 117, 166. junctae, 146, 558. avarae, 771, 434. superbiae, 485, 205. rigidae, 651, 548. uncae, 379, 965. viperae, 618, 169. pestiferae, 435, 562. implicatae, 376, 906. lacerae, 671, 864. saevae, 9, 88. mediae, 371, 831. infestae, 185, 42. trepidae, 307, 1262. pressae, 522, 698. avidae, 388, 18. miserae, 735, 1857. cruentae, 468, 15. audaces, 22, 247. vinctae, 92, 1212. trementes, 80, 1044. armatae, 677, 973. infandae, 549, 23. rapaces, 256, 467. indoctae, 658, 669. infauitae, novercales, 94, 1236. blandae, 77, 1002. purae, 83, 1099. inermes, 434, 671. militares, 575, 425. innocuae, 56, 740. novercales, 555, 118. obviae, 316, 91. admotae, 335, 336. supplices, 315, 71. piaae, 326, 226. hostium scelestae, 607, 911. Nessi horridae, 674, 921. Martis sanguineae, 473, 63. ratibus exulitis calentes, 597, 745. sanguine recenti madent, 610, 949. caede manantes, 71, 919. infectae sanguine, 40, 499. fidei datae, 159, 764. sanguine paterno aspersae, 200, 268. ignorant scelus, 480, 128. hominum caede pollutae, 770, 423. rudes quid poterant audere magnum, 538, 908. ad sceptrum assuetae, 398, 152. Manibus parcere, 505, 480. *alicuius* immori, 271, 712. Manus dare, 501, 417. agnoscere, 677, 961. contaminare, 340, 389. purgare, 675, 935. armare, 770, 418. tendere, 78, 1017. feryare, 643, 428. complere, 394, 102. retinere, 440, 793. submittere, 436, 708. quater, 337, 354. cessare pati, 47, 614. supplices tendere, 91, 1192. suas damnare, 674, 909. *alicuius* regere, 636, 313. quocunque proferre, 634, 272. adhibere pomis, 654, 1078. fessas degravare, 305, 1230. armare in *alicuius*, 374, 873. armare in caedem ducis, 775, 499. armare in focerum, 508, 122. in ora torquere, 379, 962. *alicuius* implorare, 701, 1329. *alicuius* invocare, 715, 1533. cruore viri respergere, 677, 958. movere ad sonum

tympani, 38, 470. supplices ad *quem* tendere, 701, 1316. ad coelum tollere, 369, 791. *alicuius* submittere, 599, 785. coelo ruenti opponere, 696, 1244. onerare vinculis, 504, 463. ad Manus *cujus* confugere, 699, 1291. Manus saevite, 395, 113. Manibus dilacerare, 9, 76. evellere, 638, 146. *quem* levare, 766, 356. Herculis occidere, 710, 1459. Manus, pro famulis, 721, 1618. pro ministris, 503, 455. Manus laeva tristibus sacris conveniens, 521, 680. Manus sati rapaces, 256, 467. Manus purae, quae, 369, 791. Manus tendere, supplicantium est, 77, 1005. MARATHON urbs Attica, 227, 17. Marcere victum sine hoste, 559, 183. Marcer cor aegrum, 337, 356. taurus armento percurrente, 320, 146. Marcens visus, 599, 789. Marcenses digiti, 478, 112. *Marcidus Hymenaeus*, 474, 69. Mare immensum, 351, 539. coecum, 583, 542. superatum, 753, 128. procellosum, 500, 411. placidum, 401, 201. provocatum, 514, 616. infanum, 528, 765: 583, 540. tumidum, 345, 450: 574, 408: 576, 450. infestum, 582, 525. vastum, 291, 1007: 304, 1204: 383, 1015: 442, 819: 450, 930. coeruleum, 300, 1160: 576, 441. rapidum, 651, 552. cognatum, 412, 340. inquietum, 444, 837. quietum, 311, 10. latum, 445, 828. dubium, 95, 1253: 574, 407. dissidens, 114, 125. geminum, 89, 1164. geminum, i. e. *Aegaeum & Ionium*, 151, 628. tacitum, 42, 536. sepositum, 495, 339. suppositum, 295, 1058. Arctoum, 101, 1327. saevum, 190, 114. profundum, 466, 4. extremum, 294, 1048. deprensus, 495, 345. turbidum, 295, 1072. altum, 797, 881. turbatum, 28, 320. Aufonium, 496, 355. Caspium, 461, 1105. Corficum, 767, 382. Eoum, 4, 25. Hesperium, 87, 1140. Indicum, 251, 392. Ionium, 220, 610: 355, 603. Ponticum, 271, 716. classibus vacuum, 257, 472. rubescit, 261, 552. lucidum gemmis, 132, 372. timendum Austro, 622, 103. ratibus everfis repletum, 614, 1006. revomit navem, 580, 500. sese non capit, 579, 489. vocem occupat, 582, 527. immugit, 292, 1025. ventis saevit, 454, 995. spumat vomitque aquas, 292, 1028. Maris rubri dominator, 70, 903. fortuna dispulit duces, 574, 415. Mare dividere, 623, 114. sorbere, 765, 318. scindere, 666, 776. convolvere, 578, 478. subigere, 513, 596. vindicare, 520, 668. haurire, 776, 516. timere in portu, 148, 580. turbidum explicare, 645, 456. *Mazia Hesperia*, 525, 727. Iliaca, 550, 41. alta,

Zzz zz

183

INDEX NOVUS

183, 22. Maria freya, 748, 45. optata, 464.
1166. Coris infana, 588, 593. litioribus clu-
sa, 178, 1069. flammis cremata, 471, 35.
pigro languore fixa, 557, 161. dulcescunt a-
quis palustribus, 486, 213. Maria petere, 574.
422. repetere, 464, 1178. regere, 46, 599.
fugare, 621, 82. monstrare, 503, 453. mal-
le, 585, 576. ad inum agere, 528, 755. re-
gentem colere, 40, 515. sua nosse, 260, 531.
Mare ~~in~~ *pro* ~~vel~~ *Rubrum*, unde, 132, 373. *Mare*
Myrtum, unde dicitur, 116, 139: 153, 660.
Mari vindictam scelera imputabant, 241, 242.
Mare tellurem ut umingere, 704, 1366. *Abluere*
omnia mala cur credebatur, 101, 1328: 271,
717.
Margaritarum piscatio, 251, 392.
MARIANDYNUM *ubi situm*, 515, 619.
Mariales oculi, 379, 956.
Maritus novus, 789, 744. senex, 601, 823. ar-
matus, 147, 564. peregrinus, 478, 115. The-
tidis, 518, 657. dirus, 592, 675. conjugis
ferro jacet, 262, 556. Marito cara, 800, 949.
Maritum perimere, 636, 315: 644, 436. ali-
cui dare, 642, 403.
Mariti domos, 564, 258.
Marmoreus Leo, 596, 739: 683, 1057.
Marmor clarum, 792, 794. Parium, *pure candi-*
dum, 277, 797. Marmora lacrymas fundunt,
572, 378.
Marmoris colores, 277, 797.
Mars violentus, 400, 185. impius, 358, 646.
incertus, 221, 626. saevus, 216, 227. belli-
ger, 277, 808. decennis, 608, 921. sangui-
neus, 256, 465. decernit bellum, 221, 630.
Marsis genus verum, 763, 293. Martem &
Hectorem una ferre, 583, 548. Marte aper-
to jacere, 330, 275.
MARS *ab Hercule vulneratus*, 43, 564. *saeviens*
Gradivus, *pacificus Quirinus dictus*, 238, 188:
701, 1312. *Deorum sententia absolutus a caede*
Halirrhoii, 101, 1341.
Mars piter, 664, 750.
Mas: Maribus permixtae natus, 98, 878.
Masculino continetur sexus foemininus, 107, 41.
MASSAGETES *Scythiae populus*, 346, 470.
Mater Alcidae, 702, 1337. summa, 440, 796.
nescanda, 383, 1031. attonita, 437, 736. a-
mens, 315, 60. amissa, 263, 578. torva,
268, 659. monstrifera, 270, 688. animosa,
420, 587. Althea, 676, 954. saeva, 650, 543.
infanda, 534, 845. Laniata, 210, 440. no-
cens, 676, 951. Herculis tumidi, 625, 142.
regum, 594, 705. gaudens malo, 183, 17.
amoris horridi, 653, 580. scelere confecta,
384, 1045. expulsa conjuge, redit, 539, 928.

foetu succisa, 735, 1849. praeda triumpho fra-
terni, 218, 578. sua dextera perempta, 710,
1458. in luctum furens, 724, 1668. Matris
fraus, 710, 1468. misereri, 435, 694. me-
mor, 237, 170. dona, 709, 1448. impiae
fax, 529, 779. sonus, 383, 1013. nomen
est superbum, 265, 609. Tantalidos funera
numerare, 571, 375. culpa natos infantes tra-
hit, 491, 283. Matrem horrere, 369, 794.
perimere, 384, 1045: 678, 985. scrutari, 431,
613. vivere dolere, 766, 362. Matre geni-
tus, 373, 867. in Matre peccare, 681, 1029.
Matres pavidae, 97, 1284. Argolicae, 713,
1508. Sithoniae, 738, 1895. Graiae, 570,
351. Latinae, 788, 720. pallidae, 146, 563.
avidae, 474, 73. fellae, 591, 643. a sinu
conjugum raptae, 218, 573. vacuae reparant
ubera, 15, 143. perimunt suos foetus, 262,
557. Matribus exemplar deest, 735, 1852.
Matres gerere, 735, 1842.
Mater in nuptiis olim promissa, 215, 507. *in na-*
pitiis Graecorum faciem praeferebat, 754, 142.
Materia facilis, 270, 686. Materiam quaerit do-
lor, 538, 914.
Maternus amor, 357, 630. Materna fraus, 432,
627. culpa, 713, 1503. Maternum scelus,
608, 925: 708, 1421. Maternum uterum in-
vadere, 679, 993. Materni ortus, 327, 238.
Maternae palmarum, 395, 120. querelae, 441,
801. Materna ubera, 675, 926. viscera, 199,
250. regna, 263, 575.
Matertera Bacchi, 345, 445.
Matrimonii commendatio elegans, 256, 466.
Matrona minor majorque, 570, 359.
Maturus faciliusque exitus, 430, 600. Matura se-
ges, 141, 479. Maturum, 202, 304: 281, 857.
Matura, Graecis Leucothea, 345, 446.
Matutini ortus, 349, 506.
Mavors, 316, 90. Mavors furibundus, 146, 557.
bellicus invenit artes novas, 261, 550.
Meare ad bellum, 20, 211. per venas, 267,
642. vultu obscuro, 72, 940. Meae calor in
venas, 533, 836.
Medea mater, 539, 934. superest, 483, 166.
nunc sum, 538, 910. monstrum parat, 520,
675. amores obicit, 506, 496. Colchiae Aetae
genus, 484, 179. major est metus regis, 507,
516. nescit frenare iras, 535, 867. conjux
Aegei, 262, 564. Medae fas est precari, 467,
8. Medea effert gradum sede Pelopeia, 537,
891.
MEDEA *ubi Jasoni nupserit*, 479, 115. *filios*
duos ex Jasone habuit, 541, 954: 956: 957.
quae dona Creusae miserit, 511, 573, *quale phar-*
macum haec dona fuerint, 536, 890. *se sceleratam*
paf.

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- passim fatetur*, 471, 44: 472, 49: 52. *Thesi no-*
veria, 262, 563: 270, 696. *eius scelera*, *ibid.*
patria, 535, 871. *genus*, 484, 179. *filios a Co-*
rinthiis occisos, 540, 956. *in Jasonem beneficia*,
480, 131: 135: 501: 466.
- MEDAEA** *Tragoediae comparatio cum Medea Eu-*
ripidis, 465. *Medeas Tragoedias qui scripserint*,
ibid.
- Mederi animo polluto*, 95, 1263. *Medentes ca-*
dunt, 315, 70.
- Medicina turpis*, 350, 517. *Medicinae saepe lo-*
co est ferrum & ignis, 557, 152.
- Meditari sana*, 508, 537. *Meditantem magna*
opprimere, 9, 75.
- MEDIA** *a quo dicta*, 523, 710.
- Medius dies torret regna*, 21, 236. *Media tur-*
ba, 554, 103. *Medium vulgus*, 239, 272. *fri-*
gus, 645, 454. *mare, pro quod in medio est*,
92, 1214. *in Medium i. e. in commune*, 592,
666. *in Medium producere*, 426, 513. *Me-*
dio stare, 351, 542. *Mediae manus*, 371, 831.
- Medium scelus*, 499, 393.
- Medullae intimae*, 267, 641. *testae*, 244, 282.
imae, 532, 819. *Medullis fixum sedere*, 644,
451. *Medullas urere*, 694, 1220. *intrare la-*
ctu, 650, 538. *hausit malum*, 695, 1227. *&*
cor exurunt flammae, 556, 132.
- Medus pharetra pugnax*, 123, 710.
- MEDUS**, *Medeae & Aegi filius*, 523, 710.
- Medusae fel*, 533, 831.
- MEDUSAE** *& sororum ejus fabula*, 533, 831.
- Megara clara*, 709, 1452. *moesta venit crine so-*
luto, 19, 202. *furenti similis*, 77, 1009. *Me-*
garen sternere sagittis, 673, 903.
- MEGARA**, *Herulis uxor, Creontis Jocastae fra-*
tris filia, 19, 202: 30, 347.
- Megaera*, 541, 963. *Megaera agmen ducens*,
11, 102.
- MEGAERAE** *etymon*, 541, 963: 680, 1006.
Melancholicorum somnia, 83, 1082.
- MELEAGER**, *Aetolus*, 443, 827. *impreca-*
tionibus matris propter avunculos occisos mortuus,
516, 645: 529, 779.
- MELIBOEA**, *Philolletae patria*, 443, 822.
- Melior Deus*, 278, 821. *fortuna*, 184, 26. *fa-*
ma merenti pejus, 243, 270. *Meliora votis*
poscere, 574, 406.
- Melior pars vitae somnus*, 82, 1067.
- Membrana tenuis*, 338, 362.
- Membra discerpta*, 109, 60. *secura*, 259, 521.
incerta, 541, 964. *discissa*, 489, 260. *disje-*
cta, 307, 1256. *moribunda*, 296, 1097. *im-*
menſa, 674, 915. *vassa*, 869, 827. *lacera*,
597, 746. *parentis caesi*, 764, 306. *Hercu-*
lea non sunt satis pesti, 695, 1231. *vulneri-*
bus pervia, 626, 151. *aheno decocta*, 480,
134. *lactitia lupent*, 48, 621. *gelu torpe-*
ſcunt, 539, 926. *quantuntur*, 432, 623. *Mem-*
bra vitare, 727, 1729. *trahere*, 669, 830.
abscondere, 306, 1246. *ſpargere*, 301, 1169.
ſpargere ac divellere, 211, 448. *flectere*, 85,
1124. *animus deſtituit*, 670, 841. *domini*
veſtigare, 297, 1108. *correpta ſeſcens*, 728,
7742. *ultima complecti*, 702, 1340. *dolori*
cedere, 698, 1282. *gnato genitor annumerat*,
307, 1264. *alicujus curru rapere*, 418, 414.
alicui ferre, 529, 773. *movere cum gemitu*,
339, 375. *per partes trahere liqueis*, 792,
797. *rotae praebere*, 680, 1011. *flammis*
praebere, 516, 640.
- Membratim perire*, 194, 170.
- Meminiſſe patris matrilique*, 241, 242. *ſubolis*
ex viro, 557, 157. *ſacies jugales filiae*, 557,
158. *quae durum fuit pati*, dulce eſt, 50,
657.
- Memnon niger*, 560, 212.
- MEMNON**, *Aurorae filius, Dux Perſarum*,
387, 10: 406, 241.
- Memor ſari*, 423, 474. *annorum*, 255, 443.
matris, 237, 170. *caſtae facis*, 677, 959. *re-*
gis amiſſi, 515, 622. *aevi velocis*, 17, 176.
exſineſti fratris, 758, 226. *viri dari*, 785, 662.
turpis admiſſi animus, 564, 266. *Memorem*
alicujus vivere, 732, 1809. *Memores preca-*
mur, 571, 367.
- Memor, pro gratus*, *ibid.*
- Memorate, pro eſſari*, 340, 388. *ſtabula*, 21,
226. *levia*, 472, 48. *aſta*, 50, 650. *faſſa*,
302, 1192. *Memoranda faſta*, 36, 442: 96,
1265. *Memoranda tot natorum parens*, 799,
933.
- Memoria famae nulla*, 499, 268. *ſpatio obruta*,
370, 821. *redit*, 367, 768. *perit*, 34, 408.
anceps dubitat, 372, 847. *tibi noſtri ſubit*,
510, 556.
- Memoria ſonum prima langueſcit*, 370, 817.
- MEMPHITIDES** *puellae*, 252, 401.
- Menades faſtae Thermadontiacae catervae*, 347,
483.
- Menali nulla eſt fera*, 617, 17.
- Menadum religioſa Graecorum in maſſanda Achille*
Polyxens, 401, 202.
- Mendax Phoebus*, 384, 1046. *Dardaniae domus*,
604, 863. *ſcrupeis vadis unda*, 584, 558.
- Menelao junſta Helena redit*, 565, 273. *Mene-*
laum arbitria manent, 450, 923.
- Mens aequa*, 354, 578. *placata*, 195, 183. *at-*
tonita, 335, 329: 420, 442. *malefica*, 438,
752. *turbata*, 787, 713. *caſtiſica*, 237, 169.
fervida, 510, 558. *priliſina*, 83, 1081: 568, 288.
- Zzz zzz
- Mens

INDEX NOVUS

- Mens aegra**, 574, 418. **effrena**, 242, 255. **fa-**
na, 94, 1243: 251, 386. **avara**, 257, 486.
faeva, 243, 273. **honesta**, 189, 97. **tacita**,
267, 636. **oblecta**, 556, 136. **lassa**, 708,
1430. **generosa**, 459, 1064. **secura**, 50, 651.
vesana, 479, 123. **provida**, 604, 872. **mo-**
desta, 205, 350. **pavida**, 296, 1081. **incre-**
dula, 743, 1979. **nimis credula**, 677, 965.
bona regnum possidet, 133, 380. **concita mo-**
tu vesano, 83, 1095. **praefaga mali**, 171,
958. **impia scelesti conjugis**, 758, 225. **labe-**
facta succumbit, 451, 950. **impudicum fac-**
ere solet, 272, 735. **exiit simulacra inferna**,
87, 1145. **intus agitat**, 472, 47. **Mentis inops**,
595, 721. **secreta**, 283, 885. **status**, 458,
1047. **ardor regi non potest**, 749, 54. **men-**
ti imperare, 169, 919. **furor incubat**, 243,
268. **mentem relaxare**, 255, 444. **adverte-**
re, 192, 131. **comprimere**, 561, 225. **inne-**
scere, 253, 416. **flectere in melius**, 81, 1065.
gravat dolor, 281, 859. **furor abstulit**, 669,
823. **Herculis domare**, 705, 1388. **timor pre-**
mit, 369, 798. **vexari metu**, 661, 712. **ad-**
eat virus per artus, 650, 537. **quis furor ten-**
et, 217, 557. **Mente dejectus**, 12, 110. **po-**
tens, 238, 185. **horrere**, 771, 416. **aliquid**
concipere, 27, 310. **Mentes succensae**, 161,
541. **omnium tremunt**, 463, 1147. **furorem**
agitant, 792, 785.
- Mensa angusta**, 138, 452. **juvenilis**, 173, 981.
clauditur scypho, 169, 916. **Mensae infan-**
dae, 126, 273. **Phineae**, 58, 759. **Mensis sa-**
tis datum est, 168, 889. **Mensas struere deis**,
116, 148.
- Mensis tres decades**, 253, 412.
- Mensuram voti alicui esse**, 642, 401.
- Mentiri Iovem**, 36, 446. **Mentitur vates praefer-**
ens fraudi Deos, 360, 669. **Mentita fingere**,
301, 1194.
- Mentum abluat latex**, 58, 753.
- Μένυξ quid**, 197, 226.
- Merces minor**, 403, 209. **digna prima carina**,
497, 363. **peremptae Sphingis sceptrum**, 318,
105. **Mercedem dare virtuti**, 403, 210. **Mer-**
cede ingenti constare, 414, 358.
- Merere astra**, 621, 80. **graviora**, 794, 826. **pa-**
rum, 403, 210. **aliquid**, 180, 1100. **mori**,
269, 683. **errare**, 672, 888. **parentem**, 713,
1504. **domum aetheream**, 622, 93. **laudibus**
astra, 622, 97. **manibus Herculis occidere**,
710, 1460. **coelo allegi**, 601, 812. **gradu ca-**
dere, 581, 515. **coelum virtute pia**, 776, 504.
Meruit hoc rigor meus, 270, 686. **Merendo**
quem flectere, 652, 575. **Merenti pejus fama**
melior, 243, 270. **Mereri opibus**, 565, 286.
- Merita supplicia**, 270, 706.
- Mereri, pro demereri**, 266, 612: 652, 575. **pro-**
dignum fieri, acquirere, 362, 701.
- MERCURIUS Palaestrae inventor**, 85, 1124.
- Mergere diem**, 160, 777: 535, 877. **monstra**,
166, 868. **regna**, 148, 586. **capita**, 61, 782.
gnatum, 184, 25. **lucem**, 269, 679. **jubas**
ponto, 163, 820. **anguis sub undis**, 740,
1928. **jugulo ferrum**, 679, 992. **Oceano ro-**
tam, 646, 489. **ferrum jugulo**, 612, 973. **ju-**
ga Oceano, 666, 781. **multos profundo**, 765,
327. **aliquem ad infernam Styga**, 174, 1007.
Mergitur cinistumulo prorutus, 433, 649. **Mer-**
sus alte, 377, 924. **timor**, 369, 798. **inferis**,
35, 422. **visceribus ignis**, 267, 643. **Merfium**
cor, 337, 356. **Oceano jubar**, 4, 26. **Merfi**
pisces, 149, 593.
- Mergere caput, pro demittere, velare**, 703, 1348.
- Merita vicerunt malos**, 652, 575. **Meritis red-**
dere sctum, 736, 1871. **Merita contemnere**,
479, 120. **silere**, 406, 234. **pensare**, 701,
1336. **digne aestimare**, 406, 244. **Meritis mi-**
nora pati, 504, 465. **alicujus nobilis**, 733, 1812.
alicujus tellus defensa, 733, 1818.
- Meritae arae**, 69, 899.
- Merope Polybo sociata**, 359, 661. **non vera pa-**
rens Oedipi, 369, 802.
- MEROPE, aliis Peribaea, credita mater Oedipi**,
330, 270.
- Merum gratum**, 787, 701. **Merum in auro tra-**
here, 605, 878. **Merco victus**, 652, 572. **suc-**
censi, 60, 779.
- Messis hiberna**, 528, 761. **Messies Libycae**, 132,
357. **decem**, 427, 548. **Messes alere**, 610,
68. **bruma videt**, 645, 469. **focis accipere**,
667, 791.
- Messor trepidus**, 393, 76.
- Meta paterna**, 513, 600. **novissima velocis spa-**
tii, 416, 398.
- Metallum fulvum**, 603, 858.
- Metaphora audacior**, 486, 2.
- Metare agros**, 139, 462. **Metari loca densa ne-**
moris, 258, 506.
- Metathesis**, 573, 401.
- Metere frugem flamma**, 204, 341. **Meti segetes**
gladio jubere, 218, 563. **Metitur jam seges**
decima, 368, 783. **Metiri oculis Ilium**, 339,
23.
- Metonymiae causae finalis exempla**, 88, 1157.
- Metuere sibi**, 742, 1955. **arcus**, 231, 72. **arma**,
483, 169. **parentem**, 148, 582. **auspicia**, 431,
610. **concubitus novos**, 257, 170. **nullos re-**
ditus, 240, 219. **clades asperas**, 290, 993. **ma-**
la jam victa, 136, 425. **sceptra viri**, 240, 217.
plumas Zephyris motas, 366, 758. **ordinem**
ra-

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- ratum nocet, 381, 994. casus mobiles rerum, 150, 605. colorem lucis ignotae, 604, 862. Caesarem necesse est, 773, 458. *aliquid* nimis, 28, 314. decos nimium faventes, 408, 262. sibi praelatam, 757, 195. Metuit famula dominam, 600, 796. fortuna fortes, 482, 159. Metuimus, quae posse fieri non putamus, 312, 26. Metuunt cervi lupos, 320, 149. Metuens regna nova, 612, 969. novercam iratam, 342, 418. paria, 610, 952. Metuentes sceleris manus, 369, 791. Metuenda silva, 64, 836. fatorum pars, 369, 792. Metuenda terga, 319, 119. verba non minus venenis, 526, 738. Metus tristis, 787, 712. gravis, 411, 315: 459, 1072: 785, 675. levis, 21, 230. cogens, 766, 349. praesens, 788, 724. repens, 419, 426. ex longo solitus, 432, 632. increpat, 410, 302. reddit inimicos, 121, 208. suadet tacere, 349, 511. cogit laudare, 121, 207. regna custodit, 363, 704. prohibuit officium pium, 328, 245. in auctorem redit, 363, 706. Metus secura pubes Troica, 590, 637. Metui cupere, 552, 73. timere, 552, 73. Metum levare spe falsa, 565, 283. iterare, 432, 616. evadere, 99, 1304. discutere, 369, 793. sedat dies, 154, 677. esse Danaï, 391, 62. mortis intentare, 272, 727. everlis deesse, 419, 431. Dii fallunt, 499, 396. solliciti ponunt, 416, 399. Metu pavidī, 462, 1130. cedere, 792, 783. quassari, 216, 330. solvere regnum, 535, 872. liberare patriam, 122, 642. cives liberare, 490, 270. liberare fines, 484, 185. Grajos liberare, 428, 551. mentem vexari, 661, 712. per poenas fracta, 795, 842. mortem consumere, 668, 811. Andromacham cogere, 429, 576. Metus trepidi, 17, 163: 607, 916. nocturni, 598, 765. ignavi, 316, 88. graves, 563, 146. praeteriti, 505, 480. foeminei, 471, 42. saevi gentis indomitae, 504, 467. Metus deponere, 369, 802. timere, 430, 592. remittere, 255, 435. repetere, 367, 764. tacere, 390, 36. prospicere, 767, 380. admittere, 429, 587. tangere, 369, 797. *alicui* esse, 438, 742. *Metus saevus, acer*, 763, 290. *flammae plurimus*, 743, 1958. *agricolis asper*, 228, 29. *malus imperis custos*, 30, 343. *Metus verus meretur, qui vanos pavet*, 362, 700. Meum est, quidquid est tuum, 145, 435. *Μία λόχμη ἢ περίφθ' δύο ἰσιθάκως*. Proverb. 138, 444. Micare vulnere angusto, 337, 345. coelo fulmina, 700, 1299. Micat noctibus fidus, 314, 46. flamma silva, 154, 674. fulmen nube chīa, 579, 495. igne polus, 163, 825. strictum ferum, 120, 184. Micant oculi, 251, 380. clara signa, 3, 14. polo stellae, 107, 49. artus rigore, 339, 376. sidera mundo, 13, 125. signa signis collatis, 109, 414. Miles fortis, 232, 94. saevus, 218, 574. infestus, 47, 616. nocturnus, 438, 755. senex, 427, 548. terrigena, 504, 470. transstris fusus, 578, 444. vasto gradu concitus, 572, 388. aprat arma, 260, 333. Militis manus lenta, 794, 820. *Militibus conviciari Imperatori in triumphis licitum*, 478 109. Militare *alicui*, 221, 612. Militares viri, 442, 816. Militares manus, 575, 425. Mimas fulmen Jovis excipiens, 705, 1384. *MIMAS gigas*, 75, 981. *centaurus*, 663, 730. *Ioniae mons*, ibid. Minae Herculeae, 627, 166. tumidae, 675, 927. flammae, 728, 1740. frementes, 286, 936. imminentes, 287, 952. tristes, 328, 246: 342, 410. feroces, 70, 902. Thessalicae, 530, 791. Hectoris fortis, 576, 446. redeuntis ruinae, 705, 1381. Minis parcere, 483, 174. Minas abjicere, 401, 200. pascere, 701, 1319. ponere, 499, 391: 636, 307. spumare & volvere 377, 923. subire, 127, 291. tollere, 460, 1095. tenere, 356, 618. concipere, 317, 97. vultu gerere, 28, 329. noctis & somni expiare, 790, 758. frangere fluminis, 648, 506. flectere Alcidae, 436, 720. accipitris fugere, 375, 904. irarum comescere, 710, 1456. Aquilonis pati, 666, 778. Oceani ferre, 619, 49. convertere in melius, 253, 408. flectere in taurum, 635, 302. fugiens ales, 355, 605. insequitur fletus, 633, 249. Minis carere, 710, 1462. foeminae cadere, 692, 1182. Minari vitulis, 158, 736. regi, 534, 856. terris, 292, 1018. *quid*, 789, 758. vitam, 429, 577. maximum, 430, 599. angues, 111, 97. scelus, 707, 1406. alitra clades gentibus, 760, 237. gnato thalamos parentis, 312, 21. Minans Jupiter, 127, 290. Minans altris pinus, 721, 1621. Minantes Deos terrere, 156, 705. Minax vultus, 788, 723: gnatus, 295, 1064. ignis, 646, 479: 729, 1753. taurus, 705, 1390. coetus, 680, 1017. serpens, 62, 795. frons, 377, 910. Minax spoliū, 246, 318. ferrum, 3, 12. fronte, 527, 751. fronte torva, 422, 467. stat ore ingenti, 73, 947. Minaces facies, 637, 325. genae, 379, 958. victoris irae, 588, 597. *MINERVA Athenarum Dea praefes*, 233, 109. *Herculem furentem in somnum conjicit*, 79, 1042. vide *Pallas*.

INDEX NOVUS

Minimus e superis regnum habet, 239, 201. **Minimus** licere satis, 717, 1561.
Minister caedis, 766, 568. **malus**, 254, 430. **consilii**, 128, 308. **durae sortis**, 426, 514. **sciens consilii**, 129, 326. **Ministris** animum addere, 728, 1744. **Ministri** laeri, 339, 380. **Ministros** sceleris armare in caedem, 773, 466.
Ministrare stetus, 393, 78. **cibos**, 259, 517.
Minitans majora murmur, 577, 467.
Minor Butiris, 731, 1787. **factus praeda majori**, 261, 543. **Minores** umbrae, 389, 33. **silvae**, 351, 543. **stellae**, 273, 748. **Minores**, *pro Nepotes*, 115, 155.
MINOR rex Cretae, 375, 892. *Thesei amans*, 268, 650. *arbiter apud Iueros*, 553, 753.
Minois, 234, 127.
Minotaurus a Theseo interfectus, 268, 650.
Minuere animos, 483, 175.
Minyae, *cur dicantur Argonautae*, 487, 233.
MINYEUUS, *Thessaliae fluvius*, 487, 233.
Miraculorum superstitionum fabulosa fides, 218, 566.
Mirari toros, 788, 727. **videre conjugem**, thalamos, rogos, 789, 743. **Mirandi** causam perire, 663, 736. **Mirandum** quid in ista clade accidit, 536, 888. **Mirata** stella Hesperum dici, 601, 820.
Mirantium formulae, 391, 56.
Miratrix lenonis aevi fama, 273, 742.
Miscere cuncta, 204, 342. **penates**, 108, 51. **cruorem**, 560, 201. **obscenas aves**, 525, 732. **haerum & coelum**, 578, 474. **laeto nuntium insausum**, 574, 417. **falsa veris**, 82, 1070. **manum in aeternam necem**, 210, 436. **thalamos patris & gnati**, 157, 171. **decus ex aequo**, 268, 659. **armis Achillis matrem Hectoris**, 453, 987. **lapsa secundis**, 150, 617. **Styga undis Sidoniis**, 321, 163. **lacrymas lacrymis**, 592, 664. **pocula lactea sanguine**, 346, 470. **prolem inelytam prole foeda**, 507, 511. **avo parentem**, patri virum, natis nepotes, 550, 36. **Miscet pocula sanguis**, 658, 657. **Miscuit undas imber & fluctus**, 579, 490. **Miscuit venena viro conjux**, 755, 165. **Mistus cum foemineo planctu clamor**, 765, 321. **crur in Bacchum**, 109, 65. **sanguis**, 169, 917. **sepultus**, 378, 950. **dolori timor**, 556, 133. **Mistum superis errare**, 198, 256. **Misti natis patres**, 628, 175. **Mista sepulchris templa**, 628, 176. **Mixtus Deis**, 260, 526. **Mixta nox**, 51, 671. **Mixtum nomen conjugis**, 33, 388.
Misenum, *Italiae promontorium*, 764, 313.
Miser dolor, 636, 308. **orbis**, 715, 1533. **pater**, 216, 532. **interit**, 435, 689. **ille nunquam**, cui facile est mori, 623, 111. **nemo**

est, nisi comparatus, 456, 1023. **Misera mors**, 560, 202. **pietas**, 681, 1027: 312, 19. **parens**, 734, 1840. **manus**, 393, 80. **virtus**, 691, 1172. **Miserum tempus**, 170, 934. **vi funus**, 441, 807. **cor**, 98, 1198. **Misero datur**, quodcunque fortunae datur, 435, 697. **dissuadere mori**, 675, 929. **Miserum esse cum venia**, 255, 440. **videre nolle**, 168, 907. **Miserum est nescire mori**, 588, 610. **se credere**, 456, 1018. **Misera**, quid feci? 543, 990. **Misera quo pergis**, 674, 909. **Miseri lares**, 665, 756. **non credunt rebus lactis**, 170, 938. **facile credunt**, quod volunt, 28, 313. **quicunque sunt homines**, 37, 463. **Miseriae manus**, 735, 1857. **gentes**, 738, 1900. **Miseris prodesset**, 487, 224. **regna donare**, 642, 412. **stendi cupido est**, 171, 953. **superi maxime colendi**, 594, 694. **restit longius vivere**, 415, 377. **gravis arbiter**, 453, 984. **est dulcedo lucis malae**, 580, 496. **pudor nullus**, 515, 65. **Miseros facere**, 644, 441. **mors fugit**, 624, 122. **non levat dolor**, 252, 404. **in vota cogere**, 580, 510. **juvant fata**, 426, 510. **mors libera vocat**, 587, 592. **in luce tenere**, 677, 968. **Miserrimum est timere**, cum speres nihil, 419, 425.
Miserorum oppressio, grave crimen, 489, 255. **Miseros quocunque modo sibi & suis rebus consulere**, 431, 610.
Miserandus vadis ad Manes, 716, 1552. **Miseranda vox**, 77, 1003. **conjux**, 36, 419. **Thebe**, 318, 112. **parens**, 797, 882. **tellus**, 719, 1589. **Priami mors**, 397, 143. **clades**, 485, 207. **Miseranda parentis fata**, 630, 207.
Miserere viduae, 266, 623. **Miseret me tui**, 334, 115. **Misereri amantis**, 269, 671. **Misereri matris**, 435, 694.
Miseriordiae genus est cito perire, 40, 513: 545, 1015.
Misericors pater, 700, 1305. **aerumnas amat**, 658, 561. **virgines busto petis**, 411, 330.
Miseriae sub tenebris latitant, 168, 887. **Miseriis** angulum rogare, 489, 249. **Miserias** mutare regno, 128, 298. **pede calcare**, 489, 253. **lenit quies**, 510, 559. **ferre leve**, perferre grave, 128, 307. **suas audire properare**, 665, 754.
Miseriae leviter ferendae, 510, 559.
Misile telum, 229, 48.
Miugare animum, 501, 426. **pectus ferum**, 251, 415.
Mitis pater, 241, 245. **Mitis Deus**, 750, 83. **nimus**, 263, 573. **imperium cruentum regit**, 56, 741. **& fortis manus**, 404, 218. **Mites** i-rae, 437, 730. **Mitia sidera**, 327, 233. **poma**, 117, 164. **Mitior rebus beatis**, 255, 437. **Mi-**

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- tius nil est feris, 262, 558. stagno pelagus, 149, 589.
 Mitra barbara, 38, 471. Mitra colubens caput, 274, 756. crinem premere, 640, 575.
Mitra, ornamentum capitis, 342, 412.
 Mittere fulmina, 744, 1996. tela, 186, 941: 740, 1937. carmina, 478, 108. signum, 162, 799: 112, 82. questus, 171, 954. habenas, 496, 547. vota, 127, 942. manum, 189, 93. canes rabidos, 377, 932. Gradivum truncem, 701, 1112. habenas canibus, 228, 31. faciem creptam Jovi, 672, 881. tela dextera inertis, 584, 551. gemitum timidum, 464, 1161. bis ter rotatum circa, 77, 1006. impetum doloris, 204, 347. caput ad umbras aeternas, 198, 234. *aliquem* ad mortem, 80, 1049. *quem* ad umbras, 730, 74: 801, 958. longe arundinem, 278, 815. currus nullo morante loro, 535, 875. signa luctus, 171, 957. arcus infestis ruinis Trojae, 443, 814. natum per terras, 239, 199. onus in superos, 689, 1146. *aliquem* pabulum teris, 199, 255. ex animo veterem *tristitiam*, 170, 937. *quem* in aequor, 764, 312. in *aliquem* sagittas, 651, 547. in hostem *sagittas*, 723, 1653. in altra ad superos preces, 725, 1691. in Alcidem feram, 633, 257. sub jugum gentes, 439, 773. Mittit procella mueras quo libet, 446, 852. Mittunt *venti* tela, 578, 477. Mini Ercho, 350, 510. fata sua in multos gaudere, 456, 1014. per saxa Scironia, 305, 1225. corpus line placet, 671, 862. Doricum genus exitio placet, 582, 513. Missus sonus, 61, 790. satelles, 766, 366. per ora fragor, 61, 795. per fastigia cella, 433, 652. in altra fertur, 668, 817. e muris puer, 459, 1063. Missa palla, 661, 716. coelo iudicia, 768, 398. praeceps arce, 242, 260. Missum fulmen, 645, 455. in Phaetonta telum 670, 853. Missae voces, 431, 617. Mittenda virgo laxo edito cellae arcis, 450, 930.
Mittere tela, 75, 999. *Mittere, pro reicere, spernere*, 749, 53.
 Mobilis curius, 255, 446. pontus, 81, 1056. pes 440, 780. gradus, 339, 78. nulla prece ordo, 381, 991. Mobilis hora, 299, 1141. sylva, 118, 168. facies flammæ, 314, 314. Mobile magis fluctus, 17, 170. Mobiles rerum casus, 150, 606. Mobilior manus, 278, 810.
 Moderari regna, 27, 304. tela arcu, 244, 278. juga loris, 470, 34. mentis impetus, 242, 255. Moderata imperia durant, 408, 259.
Moderatus in secundis nemo, 362, 604.
 Modesta mens, 205, 350. Modestius cum matre, 610, 957.
 Modicus fragor, 688, 1128. maritus, 658, 659. Modicae res, 554, 102. Modicis statuere lacva, 644, 446.
Modicis rebus longius arcum est, 554, 102.
 Modus Parthicus, 278, 816. cladis, 536, 884. nequitiae, 557, 151. est aliquis sceleris, 177, 1051. flendi nullus est, 441, 812. lacrymis non est, 593, 691. est flammis, 149, 359. pudore iratum, 106, 26. Modum excedere, 576, 909. statuere timori, 141, 483. statuere aerumnis, 19, 206. odio statuere, 499, 397. res secundae non patiuntur, 120, 199. vicere quae patimur, 593, 691. non habent secunda, 362, 694. non servant arma, 34, 403. Modi concini, 440, 781. dulces, 587, 584. cocci, 132, 132. debiles, 985, 1091. poenarum, 613, 989.
Modus, pro fine, termino, 87, 1141.
 Modulans plectrum, 515, 626. Modulata Ilyn in varios sonos aëdon, 592, 672.
 Modulatu canoro trahere laxa, 23, 263.
 Moenas dei impatiens, 595, 719.
 Moenia Dardana, 396, 136. Dircaca, 625, 140. cara, 219, 580. patria, 216, 540. reliqua, 257, 485. alta, 460, 1091. immilia, 97, 1291. divum fabricata manu, 591, 651. Moenibus patriae locum dare, 614, 123. Moenia deicere, 204, 343. terrens leo, 738, 1892.
 Moerere Herculem, 665, 764. Alcidae patrem, 719, 1596. fortes virtus vetat, 734, 1836. quam lexus jubet, 715, 1688. Moerens Chelys, 683, 1063. Moerens bubo, 515, 733. senex, 552, 554. famulus, 376, 912. dies, 406, 240. clamor, 84, 1108. Acheron, 105, 17. finis rerum, 53, 703. funere futuro, 598, 772. Moesta turba, 418, 409: 788, 719. lamentatio, 281, 852. fames, 53, 691. manus, 721, 1618. Moesta vultus, 254, 433. Phaethontiadum sororum silva, 629, 187. facie lurida, 530, 790. pavet, 608, 923. Moestum caput, 462, 1133. agmen, 319, 128. pectus, 507, 1255. murmur, 799, 923. Moestum recreare, 272, 730. intueri, 729, 1755. Moesti Manes, 50, 648. patres, 776, 511. vultus, 141, 506. reditus, 199, 1146. Moestae terrae, 715, 1529. canes, 297, 1108. genae, 290, 990. Moesta regna, 726, 1705. colla, 193, 85. capita, 155, 686.
Moestus iubar, Titan, 310, 2.
 Moeror visus hebetat, 80, 1043. amat lacrymas, 171, 952. Moeroris socia, 510, 568. socii, 449, 905. Moerore pressa, 751, 104. horrida, 53, 705. nulla dies caret, 393, 77.
Mola falsa, quid, 155, 688: 335, 335. *eius usus in sacrificiis*, ibid. 258, 499.

INDEX NOVUS

Molacio, 335, 335.

Molator, ibid.

Moles vasta, 694, 1211. *jaeta*, 139, 460. *diffussa*, 695, 1229. *inmensa*, 8, 71: 424, 484: 589, 626. *magna*, 371, 829. *tergeminata*, 179, 1083. *cadentis imperii*, 316, 84. *se acuit*, 295, 1059. *abit in nihil*, 730, 1760. *malis*, 94, 1239. *Amphionis*, *i. e. Arx Thebana*, 218, 567. *Mole* gigantum pressus, 694, 1211. *Moles*, quas nulla struxit inanus, 218, 567. *Moles dare mari*, 80, 1048.

Moles tergeminata Olympus, *Offa*, *Pelion*, 670, 848.

Moliri aliquid, 484, 181. *gradus*, 154, 431. *scelera*, 89, 1162. *magna*, 102, 303. *terras*, 434, 682. *iter*, 381, 996. *tela manu proterva*, 239, 200. *in aliquem aliquid*, 312, 18. *alicui perniciem*, 562, 230.

Mollire affectus, 202, 310. *pectus verbis*, 192, 141.

Mollire frigora, 127, 21.

Mollis ambitus, 339, 369. *torus*, 88, 1152. *forpor*, 368, 788. *Mollis coma*, 595, 712. *actas*, 463, 1145. *manus*, 234, 111: 38, 473. *ad astra e terris via*, 55, 437. *Molle carmen*, 570, 550. *senium*, 330, 270. *Molles cultus*, 342, 422. *viri*, 593, 686. *simulant dura*, 285, 922. *Molles lacertae*, 268, 653. *Mollia brachia*, 341, 405.

Molossi canes, *quinam?* 228, 31.

Momento rapi, 274, 771.

Monere: *Monent hoc Delphicae laurus*, 311, 16. *Monebit artifex sceleris*, 612, 983.

Monere remigem, 575, 428.

Monte dispositum, 658, 659. *auro fulgens*, 511, 573. *Monili vacua cervix*, 251, 391.

Monitu coelitum aliquid facere, 327, 239.

Monitor, *pro exaltore operis*, 575, 428.

Mons exesus, 443, 831. *Cecropius*, 125, 2. *Idaeus*, 577, 457. *Siculus*, *i. e. Aetna*, 202, 315. *rejectus*, 162, 809. *geminus*, 74, 970. *apertus*, 690, 1158. *arduus*, 461, 1149. *projectus*, 700, 1310. *asper*, 671, 865. *abruptus*, 691, 1167. *praeceptus*, 460, 1084. *huc & illic impulsus*, 25, 286. *peragrat*, 183, 14. *Montis specus ingens*, 11, 94. *Montes opaci*, 521, 155. *cavi*, 195, 109. *Thessali*, 442, 815. *montibus superimpositi*, 569, 335. *profundi claustra*, 495, 341. *Montium jugis se dicare*, 257, 487. *Montes colere*, 253, 406.

Montem Cithaeron redde, 184, 31. *Montes dubii*, 310, 1. *Montes Pyrenaei*, *unde dicti*, 231, 69.

Monstrare iter, 618, 32. *maria*, 503, 453. *hostem*, 89, 1168. *imaginem senii*, 278, 823. *rebus afflictis viam*, 482, 162. *bella paterna puero*, 459, 1074.

Monstrifera mater, 270, 688.

Monstrum impium, *saevum*, *immitte ac ferum*;

96, 1280. *parvulum*, 78, 1020. *novum*, 463, 1154. *insomne*, 504, 473. *callidum*, 318, 106. *nefandum*, 152, 632. *coecum*, 334, 122. *terrificum*, 9, 82. *devictum*, 8, 62.

Gnossum, 167, 649. *Sphinge magis perplexum*, 358, 641. *Monstri loco coepisse esse*,

610, 56. *Monstrum parare*, 72, 939: 510, 675. *abripere*, 613, 997. *ferre*, 767, 372.

Monstro majus nefas, 216, 143. *Monstrum sequi*, 293, 1034. *intueri*, 283, 898. *Monstra maris*, 300, 1160. *victa*, 60, 778: 505,

479. *perdomita*, 36, 444. *nova*, 759, 231. *trucia*, 569, 337. *notis majora*, 154, 673.

saeva Lernae, 22, 247. *mari perfusa*, 166, 867. *Ponti saeva*, 304, 1204. *veris majora*,

399, 168. *mihī defunt*, 6, 40. *movent cunctos*, 156, 703. *cessant*, 237, 174. *Monstra invenire*, 610, 54. *fundere*, 610, 61. *time-*

re, 95, 1254: 635, 288. *& feras timere*, 37, 454. *superare*, 10, 215. *nova protulit tellus*,

364, 724. *Monstris horret advena*, 365, 743.

Monstra fato, *aut peccatis naturae imputabantur*, 236, 144. *in foribus inferorum stabulare credebantur*, 739, 1922.

Montiferum Titana pati, 694, 1212.

Montivagum pecus, 625, 137. *Montivagi Pannes*, 276, 784.

Monumenta exstruere, 757, 196.

Monumentum, *quid*, 433, 663.

Mopsopia claris lamentis sonet, 308, 1276.

Mopsopia, *Attica*, *unde*, 234, 121.

Mopsus omnibus verax, *sibi falsus*, 518, 654.

Mopsus, *Apollinis filius*, 518, 652. *Ampyxi filius*, *Argonauta*, *ibid.* *in Mopsi duobus error Senecae & Ammiani*, *ibid.*

Mora longa, 185, 46: 551, 54. *dimissa*, 156, 705. *inquieta*, 92, 1215. *brevis*, 491, 288.

pugnandi nulla, 89, 1171. *fatorum*, 195, 124. *nulla est per me*, 176, 1022. *Danais Hector*, 560, 211. *Danais in portu longa*,

399, 164. *est fluminibus*, 682, 1040. *parva est lacrymis*, 440, 787. *omnis properanti ni-*

mium longa, 575, 426. *saepe sanat, quod ratio nequit*, 555, 130. *Morae causa*, 276, 793. *Morae patiens*, 117, 158. *Morae im-*

patiens, 317, 99: 263, 583. *Moram abripere*, 441, 813. *rumpere*, 297, 1101. *pati*, 160, 769. *ferre*, 99, 1312. *largiri*, 439, 760. *adi-*

cere, 403, 206. *raibus facere*, 399, 166. *leti anilis expuere*, 464, 1169. *belli tollere*, 212, 458. *sceleris pati*, 766: 365. *supplicis dona-*

re, 545, 1015. *Morae segnes*, 472, 54. *la-*

certorum, 159, 762. *Moras praebere*, 44,

573.

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

573. pati, 60, 773: 555, 131. invenire, 483, 173. quærere, 312, 293. evincere Ditis, 693, 1199. necere, 617, 10. bellis solvere, 413, 354. pedibus addere, 359, 655. odit veritas, 372, 850. fando serere, 491, 281. classis redimere, 557, 160. vocis dimovere, 264, 587. fatorum rumpere, 434, 681. classis solvere, 462, 1126. flectere navibus, 481, 149. uteri clusi solvere, 139, 146. lucis ense abrumper, 451, 939. odit nec patitur amor, 45, 588.

Mora montium, 92, 1115.

Morari, 351, 549: 567, 304. sedes, 184, 30. nihil, 614, 1010. frustra, 801, 960. Phœbum, 551, 56. poenas, 377, 926. quem in limine Ditis, 719, 1921. iussa, 772, 439. exsequi, 793, 805. aliquem domi, 559, 145. alicubi per decem annos, 573, 399. Morans dominus, 143, 503. lorum, 535, 875.

Morbus tremens, 53, 694. aegre sustinens caput, 354, 593. Morbi vis victa, 80, 1052. Morbo reddere corpus, 708, 1431. Morbo graves, 384, 1052. Morbos pascere, 706, 1398.

Morborum gravium causa, 706, 1397.

Mordere: Mordent lentius luctus, 455, 1011.

Mordere terram, 69, 896.

Mori viro, 302, 1184. prohibere, 419, 420. merere, 269, 683. pati, 681, 1028. quærere, 672, 889. cupere, 12, 116: 613, 996. statuere, 674, 922: 681, 1025. constituere, 243, 266. coepisse, 194, 181: 673, 894. queri, 132, 368. orare, 324, 198. pertimescere, 43, 565. properare, 202, 305. antecedere, 188, 76. posse, 704, 1373. nescire, 35, 426. per vulnus, 158, 743. aliquo malo, 281, 861. viro reduce, 281, 856. fulmine & Ponto, 519, 661. dextra matris, 516, 645. ferro gnati, 766, 358. poena est, 675, 930. juvabit, 752, 108. manu alicujus, 612, 971. nescire miserum est, 588, 610. mihi votum est, 429, 577. votum est, 701, 1324. nolentem cogere, 189, 98. conjugem Herculis, 637, 332. tempore fati, 656, 640. matrem vetare, 681, 1027. est vinci in malis, 188, 79. quae causa cogit, 282, 871. volenti mors nunquam deerit, 583, 878. sine metu mortis, 447, 869. cupientem vetare, 189, 100. in patria invidere, 798, 905. potest, quod natum est, 685, 1099. in regno alicujus, 446, 860. nato sic non est poena, 562, 233. cui facile est, nunquam miser est, 623, 113. diffundere misero, 675, 929. Moritur sicco veneno serpens, 321, 153. Morimur toti, 415, 378. Moriens inter juvencos pastor, 320, 148. bello felix, 398, 163. verba addit, 649, 523.

Morituro ingemere, 725, 1687. Moribunda membra, 296, 1097.

Mori posse, 137, 442. *Mori non vult, qui optat*, 196, 197. *Morientium animam ore quondam excipiebant proximiores & amiciores*, 701, 1341.

Mors decreta est, 242, 258: 560, 210. abominanda, 431, 609. contempta, 47, 612. facilis, 304, 1208. subita optanda, 447, 869. recepta, 463, 1156. parata, 78, 1028: 316, 77. dira, 8, 56: 440, 783. perdenda, 582, 519. saeva, 431, 621. misera, 560, 202. squalida, 526, 742. alta, 321, 164. gravis, 134, 401. tristis, 751, 101. admissa, 794, 825. longa, 82, 1077. acqua, 420, 434: 630, 216. relicta, 305, 1220. pallida, 43, 555. devicta, 716, 1553. lenta, 35, 420. non trepida, 704, 1373. prope admota, 429, 575. horrida fracta, 745, 1948. nihil est, 416, 397. placet, 383, 1031. differtur, 678, 978. datur portus aerumnis, 680, 1021. me tibi remisit, 617, 14. una levis est, 671, 866. felices sequitur, 624, 122. me fugit, 693, 1200. sola innocentes facit, 672, 890. nunquam deest, mori volenti, 283, 878. optima est perire lacrymandum suis, 283, 881. mihi votum maximum est, 188, 75. miseranda Priami, 397, 141. una sedamen mali, 302, 1188. pudoris laesi decus, 302, 1189. individua est noxia corpori, 417, 403. sola votum meum, 464, 1171. omnium erit pretium, 702, 1336. cupientem fugit, 464, 1175. miseros fugit, 452, 954: 624, 122. libera miseros vocat, 587, 592. illum refugit, 665, 766. est securitas, 600, 797. ubique est, 193, 151. mihi invisa, 801, 968. facit regnum aetheris dubium, 689, 1148. me antecessit, 199, 149. Mortis arbiter, 45, 582. Dominus, i. e. Pluto, 43, 565. dirae decretum, 675, 928. paternae auxilium unicum, 607, 910. infernae locus, 726, 1704. impetum auferre, 681, 1026. habere vices, 623, 105. frater somnus, 82, 2069. viam invenire, 94, 1245. locus morte ipsa peior est, 53, 706. Morti imminere, 281, 855. similis color, 263, 586. se dedere, 544, 1005. omnes paramur, 67, 872. Mortem exigere, 193, 158. provocare, 626, 155. recipere, 186, 47. peragere, 194, 181. timere, 577, 933: 513, 593. concedere, 613, 994. occupare, 566, 774. occupavi, 672, 884. oppetere, 433, 650. servare, 677, 972. vincere, 705, 1376. figere, 649, 519. permittere, 282, 871. fugere, 281, 849. adire, 731, 2773. properare, 700, 1306. pati, 39, 486. condemnare, 644, 442. honestam perdere, 603, 1205. longam eligere, 378, 949.

Aaa aaa

Mor-

INDEX NOVUS

Mortem claram legi, 712, 1481. aliquid ultra est, 613, 996. ante oculos vagari, 765, 322. quam putamus tutam, timere, 637, 327. perpeti paratum, 451, 937. misericors facie pro vita dat, 411, 329. Hercules perire placere, 691, 1176. nemo eripere potest, 193, 153. membris sopor intulit, 650, 534. currere per turpes colos, 691, 1181. metu consumere, 668, 811. Morte relicta, 690, 1161. Morte dolere, 694, 1209. poenam exigere, 613, 995. & poena dignus, 801, 967. luere supplicium, 40, 511. nefas praevertere, 242, 254. damnari placet, 672, 888. dignus, 374, 878.

Mors longa nox, 82, 1077. *medela insanæ mentis*, 95, 1262. *cita gratiæ & beneficii loco indulgetur*, 125, 247. *Stoicis portus aliquando petendus, nunquam recusandus*, 132, 367: 587, 589. *grata miseris*, 545, 1018. *senibus naturalis*, adolescentibus inimica, 368, 788. *subita optanda*, 447, 869. *Mortis properatæ felicitas*, 397, 148. *Mortem non repente, sed minutatim nobis advenire*, 67, 874. *regno potiorē ducere*, Stoicum, 137, 442. *ad Mortem mille aditus patent*, 193, 153.

Morsus: Morsu feræ peremptus, 428, 567. Morsus cruenti audacis leæ, 596, 740. Morsus tentare, 460, 1096. parare, 73, 946. aliquo ferre, 156, 710. Morsibus prædam premens leo, 440, 797.

Mortalis pater, 713, 1501. Mortalis turba, 257, 475. foemina, 692, 1189. genitrix, 735, 1848. Mortale genus, 36, 448: 380, 984. ævum, 391, 52. Mortali invidere cœlum tenentem, 713, 1511. Mortale genus evadere, 708, 1434.

Mortifer flos, 524, 717. Mortifera taxus, 352, 555. serpens, 522, 688. vellus, 605, 887. Mortifera gramina, 525, 731. vitia, 385, 1058.

Mortui extra urbem efferebantur, sepeliebantur & urebantur, 319, 130. *Mortuorum & non natorum eandem conditionem esse Euripides credidit*, 416, 400: 401. *Mortuos insepultos conlegendi ritus apud Græcos & Romanos*, 308, 1279.

Motus ferox, 534, 855. levis, 337, 353. vefanus, 83, 1095. efferus, 499, 385. vanus, 83, 1087. impius, 795, 850. Motus mundi, 768, 388. pedum, 61, 788. Motum habuere saxa, 645, 458. Motu agitata templa, 41, 521. Motus magni, 299, 1138. Motus spumeos agere, 663, 737. civium noscere, 793, 804.

Mors funereus, 531, 802. subitus, 462, 1132. solitus flendi, 394, 96. est vix feris, 358, 639. Moris sani tectum, 239, 208. More pecudum,

612, 974. solito positus, 339, 374. Mores feri, 770, 422. Mores perire, 555, 112. Morum vitia, 761, 251. Moribus scelera imputare, 236, 144. Mores recipere, 302, 1196. ad Mores bonos via nunquam fera, 563, 24.

MOSIS cornua, 274, 756.

MOTHON Messeniorum civitas, 442, 822.

Movere pectora, 789, 744. iram, 761, 254. domum, 326, 228. remos, 351, 540. manus, 38, 470. enses, 146, 556. cuncta, 150, 604. alas, 245, 301. cautes, 721, 1622. gradum, 136, 420. gradu, 63, 817. catenas, 354, 581. caudam, 317, 96. sceptrâ, 350, 513. caput, 633, 259. bella, 13, 123: 789, 753. bella fera, 793, 806. arma, *pro inferre bellum*, 74, 976. Tartara cantu flebili, 683, 1066. manus implicitas, 376, 907. longo temporum tractu obducta, 372, 851. aures attonitas, 688, 1129. vulgum ac duces, 460, 1098. brachia nisu alterno, 576, 439. terrorem omni parte, 295, 1079. silvæ capita, 400, 173. auroram caput ad solitas vices, 601, 821. bella horrida, 791, 776. fraude vulgari altius, 522, 693. membra cum gemitu, 339, 375. fila docta carmine, 570, 349. regnum fluctibus, 284, 903. urbes in arma, 201, 283. Movet Eurus Orientem, 579, 482. Danaos magna res, 427, 550. formæ decus, 463, 1144. me nulla pietas, 125, 248. me pietas, 96, 1269. portum quiete placidum terror nullus, 587, 594. Movent lacrymæ, 283, 880. cunctos monstra, 156, 703. Divos preces, 306, 1242. mala ventura, 560, 197. Movit me amor, 248, 349. Moveri nihil, 583, 539. moerore matris, 437, 736. fletu, 96, 1274. flebili clamore, 434, 678. metu, 131, 352. Movetur tuto, quicquid est in extremo loco, 371, 834. Movens ora vatis Apollo, 330, 269. caput fessum per colla, 699, 1283. Mota clavis, 452, 970. Mota caput dedi tibi voces, 531, 800. Mota sua ripa Styx, 321, 162. Moti centauri, 739, 1925. Motæ Cyclades, 149, 595. cantibus Hyades, 529, 769. zephyris plumæ, 366, 758. nubes pulvereæ equitum catervis, 588, 601.

Movere tripodas, de Apolline dicitur, 475, 86. *Movet superos nihil*, 179, 1092.

Mucro justus, 302, 1197. longus, 261, 548.

Mugire: Mugit solum, 322, 173: 41, 521. solum e fundo, 125, 262. Mugiunt fibræ veru trajectæ, 178, 1064.

Mugitus vastus, 301, 1171: 667, 800. Parnassius, 711, 1475. coecus, 399, 171. Mugitus digna dare furoris, 248, 343.

Mugitus terrarum, unde, 322, 173.

Mul-

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- Mulcere inferos vocibus, 44, 575. saxa cantu, 487, 119. mare voce canora, 496, 356. Mulcendum se dare, 241, 236. Mulcens prata aura, 226, 11.
- Mulciber dedit ignes tectos, 532, 825.
- Muliebre non est tutari regna urbium, 265, 619.
- Mulier innocens, 484, 193.
- Mulier viro marito alteri nubere non potest*, 761, 261. *Mulieres lunares ova parere*, fabula ridicula, 447, 863. *Mulieres Thessalae*, incantamentis famosae, 649, 125. *Mulierum lugentium ceremoniae*, 393, 84.
- Multare fuga crimen, 484, 192.
- Multifida pinus*, 478, 111.
- Multifera tibia*, 570, 348.
- Multiplex domus, 259, 524.
- Multivagae domus*, 42, 533.
- Multus sanguis, 395, 121. Multae preces, 534, 846. Multum sanguinis, 177, 1043. funus, 394, 99. vulnus, 296, 1096. vulnus impressum, 721, 1626. ab aliquo trahere, 638, 356. rapere, 641, 389. Multa spatia, 153, 649. Multa sunt timenda, 501, 429.
- Mulorum aratio commendata*, 260, 556.
- Mundus aetherius, 247, 333. trillius, i. e. coelum, 314, 45. silens, 67, 863. obscurus, 246, 309. citatus, 738, 1903. concitatus, 602, 827. ultimus, 286, 931. aeternus, 744, 1980. serenus, 318, 250. contumax, 74, 964. revulsus, 187, 59. sublimis, 73, 958. piger, 53, 705. stelliger, 91, 1204. vacuus, 8, 68. pictus, 164, 834. vastus, 289, 973. annosus, 349, 503. primus, i. e. Oriens, 318, 116. periens, 166, 883. dissepatus, 494, 335. tonat, 719, 1595. pacem tibi debet, 634, 283. relucet ejus face, 253, 411. humeris sedet, 696, 1242. negat feras, 618, 30. evolvit vices certas, 500, 402. vocibus primis tremit, 526, 739. compescit umbras, 730, 1770. poscit suum vindicem, 680, 1019. Mundi motus, 768, 388. arbiter, 691, 1173. plaga, 87, 1138. Decus, 714, 1518. ultima, 53, 703. fragor, 413, 355. ruina quem condere, 689, 1150. promissi regia, 739, 1910. fundus, pro medium terrae centrum, 64, 831. Mundum ferre, 622, 98. capere, 686, 1118. quater, 236, 155. petere, 622, 98. quater nubes, 508, 533. Mundum in quem ruere, 705, 1385. revellere sedibus, 579, 485. tulit cervix, 702, 1343. cervice ferre, 739, 1906.
- Mundus, pro caelo*, 744, 1980. *Mundi pars altior*, 2, 6. *Mundum esse finitum vel infinitum, qui dixerint*, 289, 971. *Mundum ex chaos factum, in chaos rediturum fingebatur*, 768, 391.
- Munus supremum, 287, 949. dulce, 264, 591. patrium, 307, 1252. regale, 35, 428. geminum Castor & Pollux, 487, 230. viris indictum, 256, 463. fatale Danaum, 590, 627. conjugis novae, 597, 749. est fuga, 506, 492. nuptae, 516, 642. Decorum, 775, 492. patui volentis, 59, 761. datus foeminae Silanus, 754, 147. Muneri parcere, 481, 142. Munus parare, 709, 1448. sancire, 287, 944. perdere, 45, 589. Diti remittere, 305, 1218. petere ab aliquo, 40, 509. genitoris tueri, 434, 667. Alcidae capere, 723, 1649. morte rependere, 751, 95. Munere placare dominam, 534, 846. Munera votiva, 591, 644. coeca, 289, 979. propinqui sceptri, 362, 690.
- Murex Tyrius, 251, 388.
- Murmur grave, 577, 466. moestum, 799, 923. inclusum, 595, 713. tacitum, 590, 633. incertum, 157, 729. saevum, 248, 350. mistum, 15, 150. querulum, 630, 205. classicorum, 147, 574. altum, 377, 922.
- Murmurare, de vivo, 259, 514. Murmurat mare fluctu leni, 401, 201.
- Murus Inachus, 211, 445. faxeus, 123, 233. cadens, 460, 1086. Muri alta decora, 388, 15. Muri summi, 589, 621. alti, 197, 209: 462, 1118. labentes, 147, 567. lapsi, 432, 622. videbunt, aliquid nece flebilis, 440, 785. Muros corpore propellere, 627, 162. urbes terra nova posuere, 497, 370. Muris caret oppidum, 475, 79.
- Musa docta, 569, 331.
- Adularum praefes Apollo*, 70, 905.
- Muscus tenax, 294, 1044.
- Mutare vultus, 787, 710. consilia, 749, 53. iras, 93, 1220. sedem, 258, 508. odia, 12, 112: 263, 575. ora, 295, 1065. ripas, 110, 72. freta cum pratis, 345, 451. Stamina fusi rati, 380, 982. miseras regno, 128, 298. lumina incerta, 595, 714. sedes non est novum, 503, 448. Mutat genas color, 372, 849. stella nomen, 601, 820. habitus sui impatiens, 250, 373. Mutatur orbis, 621, 85. Mutari alicui, 269, 669. Mutantes arva, 347, 474. Mutatus ordo, 338, 366.
- Mutata mentem*, 12, 107.
- Muta libertas, 350, 525. Muta littora, 42, 536. loca, 62, 794.
- Muta fides*, 27, 301. *Muta silentia*, ibid.
- Mutua clades, 124, 237. venia, 564, 268. caodes, 504, 470. Mutui ignes, 253, 414.
- MYCALE, maga nobilis, 649, 525.
- Mycenae lactac, 398, 156. captac, 614, 1007.
- Mycenarum turba, 569, 342. rex, 563, 251.
- Mycenis virginem petere, 406, 245.
- MYCENAE, Cyclopi opus, 76, 997: 135, 407.

INDEX NOVUS

Mycenacae nurus, 414, 363. **Mycenacae** domus, 555, 121.
Myiarchus tabanus, 344, 442.
Myrius quid, 197, 226.
Myrrha Cypria 629, 196.
Myrrha gummi genus, 640, 376.
MYRRHAE fabula, 629, 196.
Myrtilus deceptor domini, 116, 140.
MYRTILI perfidia & mors, 116, 139: 140: 153, 660.
MYRTO, puella, 116, 139.
Myrtum mare a quo denominatum, 116, 139: 153, 660.
Myrtus Paphia, Veneri sacra, 351, 339.
MYSIA a *Myso* fluvio dicta, 404, 216.
Mystras claudere, 654, 599.
Mystrae, qui & unde dicti, 343, 431.

N.

N *Abathaca regna, pro Arabia Petraea*, 579, 483.
NABATHES, pro *Nabathaeus, incolae Arabiae Petraeae*, 626, 160. unde dicitur, ibid.
Naidas scribendum, non Najades, 275, 778. *Naidas fontium Nymphae*, 275, 780.
Nancisci nomen tumore pedum, 370, 813.
Nardo maderare, 38, 469.
Naris sagax, 229, 39. *adunca*, 324, 189. **Nares** patulae, 294, 1043.
Narrare bella, 576, 446. **Tonantis** furta, 790, 763. toros falsos *Pyrrhi*, 447, 865. *thalamis paria repudia*, 472, 52. **Narrari** toto orbe, 639.
Nasamonium nemus, 723, 1642.
NASAMONES, *Libyae pop.* 723, 1642.
Nasci deum, 37, 462. *feram*, 701, 1329. *feram, pestem*, 719, 1588. *indomitum malum*, 672, 875. *vetare*, 602, 836. *diem ab occasu*, 637, 336. *regem credere*, 655, 615. *quid per urbes jubere*, 716, 1543. *Herculem sensit Occasus*, 601, 825. *stabulis infantem*, 738, 1897. *segetem in profundo*, 718, 1582. **Nascitur** *fera*, 679, 998. **Natum** quod est, *mori potest*, 685, 1099. **Natum** esse in terris, 689, 1144. *per nefas*, 202, 300. **Nascens** sol, 244, 285. **Phoebus**, 737, 1884. **Nascente** *Hercule*, 713, 1500. **Natus** *Jove*, 61, 792. *Thyeste*, 606, 907. *ex Achille*, 412, 343. *sub undis*, 293, 1040. *per scelera*, 612, 984. *properante partu*, 64, 830. **Nati** fratres gemini ab uno *pectore*, 602, 838. **Natos** *dea* *mori* *discere*, 406, 242.
Nata violenta, 764, 308. **Priami**, 407, 247. **Tonantis** *magni*, *Pallas*, 570, 356. *fatis coacta fert uterum gravem*, 550, 33. **Natam** *regis* *pe-*

tere, 638, 354. **Natae** *fraude deceptae*, 504, 475. **Natas** *armare in exitum senis*, 538, 914. *vide Gnata*, 11.
Natale *solum*, 135, 406: 204, 341: 494, 334.
Natare *freto*, 346, 459. **Ionio**, 580, 506. **Natabit** *domus alterno sanguine*, 550, 44.
Nativae *domus*, 261, 539. *opes*, 260, 538.
Natura *vitae dux*, 257, 481. *parens deum, i.e. siderum*, 288, 959. *nimum potens*, 297, 1116. *versa est*, 359, 370. *cessit*, 619, 46. *me concepit*, 713, 1505. *dedit vires tibi*, 756, 175. *retro versa est*, 550, 34. *vocat populos*, 739, 1918. *se vertit in novas leges*, 188, 85. *vertit leges in Oedipoda*, 378, 943. *parum est avidis*, 656, 631. *sibi vindicat omnes*, 248, 352. *cedit legibus suis*, 237, 176. *recipit an ultra majus aut atrocius?* 158, 746. *ei dedit animum malo primum*, 796, 868. *nullum crimen hoc majus potest ferre*, 200, 272. **Natura** *jura nihil valent*, 213, 478. **Naturam** *vertere ignibus*, 237, 173.
Natura rerum, 288, 959.
Natus *Alcidae*, 679, 996. **Tonantis**, 689, 1151. **Agenoris** *magni*, 364, 715. **Pelei**, 407, 247. **Thetidis** *que*, 589, 615. *in partes datus*, 206, 365. *ubinam est*, 702, 1332. *paternae neci comes*, 608, 926. *per terras vagus*, 239, 198. *vultus patris reddit*, 72, 1015. **Nati** *oblita*, 421, 459. *sic mori non est poena*, 562, 258. **Natum** *eripere*, 421, 452. *opprimere*, 643, 430. *relinquere*, 673, 895. *servare*, 98, 1303. *paventem cernere*, 664, 739. *Herculis fove-re*, 713, 1495. *ad umbras trahere*, 761, 269. *peto forte jussus*, 428, 554. *quacunque parte prospicere*, 726, 1696. **Nato** *carere*, 431, 620. **Nati** *infantes*, 491, 183. *obliti paedoge*, 49, 628. *caede confecti*, 89, 1160. *bis septeni*, 541, 956. *patrem vincunt*, 502, 441. **Natorum** *indoles*, 282, 869: 673, 904. **Natis** *con-sulere*, 502, 443. *genitricem abstrahere*, 481, 145. *nepotes miscere*, 550, 56. *adeft noverca*, 560, 198. *placari*, 506, 507. **Natos** *re-cipere*, 546, 1024. **Natos** *Aquilone sternere*, 516, 634. *vide Gnatus*.
Navalia *Thessalica*, 411, 324: 325.
Navales venti, qui, 115, 129.
Navis *timet secare alta*, 149, 590. **Navem** *ma-nu complecti*, 583, 541. **Naves** *Ioniae*, 116, 143. *deductae*, 428, 552. *timidae*, 43, 553. **Naves** *anteire*, 577, 453.
Naufragium *pati*, 614, 118. **Naufragia** *dura*, 753, 128.
Naufraga *tabula*, 456, 1032. **Naufragos** *major pestis vocat*, 584, 557.
Navita *avidus*, 494, 326. *coactus*, 60, 774. *du-rus*,

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- rus, 322, 168. dubius vitae, 15, 152. ratis
infernæ aequoris, 684, 1072. ilupet, 580, 509.
Navitam abducta cymba fugere, 739, 1924.
Nauplius in profundum cadit, 518, 659.
NAUPLIUS *Palamedis pater*, 584, 560. *Nau-
plius, Graecorum classem cur in cœca saxa pertra-
xerit*, 584, 560: 585, 568.
Nautæ portus linquere iussu, 764, 314. timent
mare in portu, 148, 580. tubâ iussu vela da-
re, 457, 1044.
NAXOS *Cycladum una*, 348, 495.
Ne qua pars, 3, 17. Ne metue, 122, 645. Ne
crede Diti, 240, 222.
Nebris, quid, 344, 438.
Νεβρις Bacchus, 344, 438.
Νεβρις Bacchus, ibid.
Nebula gravis, 160, 773. Nebulae fumo simi-
les, 208, 396. turpes, 458, 1054: 715, 1530.
Nebulae leves, i. e. umbræ, 355, 598.
Nebulosus Auster, 512, 583.
Necare indolem rectam, 256, 454. genitum Ne-
ptuno, 516, 635.
Necessitas plus potest, quam pietas, 429, 581.
Necromantici, quinam, 355, 600.
Νεκρομαντῆς, ibid.
Nectere dolos, 191, 120. dolos, scelera, 450,
928. moras, 617, 10. pectore astus, 426,
523. choros Palladios, 639, 366. *alicui* sta-
mina colo, 685, 1098. Nectitur examen glo-
bo, 355, 602. Nectens verba caecis modis
Sphinx, 316, 92. Nexa ambage arcana, 326,
214. Nexa suis causis currunt, 381, 990.
Nefandus frater, 222, 644. princeps, 759, 127.
incestificus, execrabilis, 197, 223. contactus,
112, 104. Nefanda mater, 383, 1031. cae-
des, 761, 266. manus, 585, 569. domus,
188, 80. Colchis, 335, 871. nex, 433, 651.
virgo, 480, 131. Nefandum scelus, 749, 56:
77, 1004. monstrum, 152, 632. caput, 182,
7. carmen, 328, 246. facinus, 330, 274.
Lyci semen, 75, 988. pietas celat, 285, 921.
Nefandi tori, 754, 142. thalami, 357, 635.
gressus, 426, 518. coitus, 236, 160. casus,
290, 992. *gnatæ concubitus*, 550, 30. Ne-
fandæ facies, 216, 540. spes, 755, 158. da-
pes, 180, 1105. Nefanda crimina, 278, 825.
probra, 234, 127. Nefanda pectore exturbare,
234, 130. amare, 264, 596.
Nefas dirum, 539, 931: 695, 1232: 703, 1350.
geminum, 33, 387. ingens, 792, 787. igno-
tum, 345, 444: 678, 990. vastum, 665, 767.
civile, 366, 748. longum, 106, 28. horren-
dum, 111, 89. præcipuum, 127, 285. ex-
fecrandum, 222, 639. clausum, 176, 1041.
Arcadiæ, 678, 980. erroris, 672, 885. mon-
stro majus, 236, 143. est, 725, 1678. & fas
nominis nostri, 383, 1023. aut fas nihil va-
let, 116, 139. recrudescit, 198, 231. nul-
lum caruit exemplo, 262, 554. regiae caedis
exsecrandum, 390, 44. nullum me teile fiet,
209, 412. Danaïs inausum, 434, 668. fecit
aditum in membra, 695, 1224. hinc illinc sur-
git, 681, 1019. detrectat manus, 700, 1307.
nullum majus est mactato patre, 311, 18. Ne-
fas audere, 272, 723. compescere, 237, 166.
abesse, 773, 461. memorare, 302, 1192. vi-
dere, 764, 309. evitare, 285, 913. cerne-
re, 88, 1139. geminare, 766, 363. nescire,
83, 1099. siliere, 158, 744. cernere, 46, 603.
nocere vel malo, 121, 219. tegere astu do-
loque, 236, 153. stirpis speculari, 269, 678.
inter scientes gerere, 212, 454. impium au-
dere, 489, 261. duplex prosequi, 459, 1065.
fati capere, 687, 1124. fieri jubere, 634, 273.
omne consumptum credere, 479, 122.
Nefastus spiritus, 383, 1027.
Negare enssem, 177, 1045. vim, 796, 870. 2-
stra, 617, 13. victimam, 410, 307. introi-
tum, 404, 216. *alicui aliquid*, 735, 1846. re-
gi, 438, 748. *sibi* vitam, 201, 294. copulari,
39, 493. audere, 448, 891. factum esse,
200, 266. lauro rogos, 764, 308. manibus
exitum, 605, 888. latebram rebus occultis,
338, 362. sidera & mundum, 726, 1709. la-
crymis parum temporis, 491, 293. docet, qui
timide rogat, 264, 594. quod vultus loquitur,
660, 704. miserum quemcunque fortem, 37,
464. transitum verbis, 265, 602. vocem lu-
ctificam dolori, 291, 995. *gnatam* Herculi,
643, 426. infantem traditum, 373, 856. mi-
seræ *gnatum*, 707, 1416. Negat, qui afflictis
dubiam salutem dat, 325, 213. sol corpori-
bus umbras, 68, 885. genitor me Alcidae,
631, 222. feras mundus, 618, 50. posteritas
i. e. non credit, 159, 754. Negant fata vitam,
426, 511. silvæ rogos, 315, 68. Negatur
mihi mors parata, 316, 76. mihi coelum, 617,
7. Negantur ferae, 620, 55: 633, 263. Ne-
gatus aether, 613, 993. Negata *virgo* rapitur,
643, 420. sceleribus fides, 237, 161. Nega-
tæ viæ, 240, 224.
Negligere tangere, 117, 159. fata, 616, 1546.
Neglecta scuta, 575, 424.
Νεκρομαντῆς, 355, 600.
Nemeæus leo, 313, 40: 602, 819. Nemeæa
pestis, 693, 1193. Nemeacum malum, 695,
1235: 724, 1665.
Nemeæ timor leo, 19, 124.
NEMESIS *superbiae ultrix*, 33, 385. *eadem
quæ Leda, Helenæ mater*, 447, 863.
Aaa aaaa 3 Ne-

INDEX NOVUS

- Nemo, nisi, 9, 85. alius audiet, 282, 373.
 Nemus aureum, 617, 18. opulentum, 22, 239.
 Cadmeum, 323, 175. Caltium, 363, 712.
 Oetacum suscipit ignis, 712, 1483. Gangeti-
 cum, 533, 865. altum, 158, 506. excelsum,
 400, 173. Nasamonium, 723, 1642. priscum,
 722, 1636. congestum, 92, 1216. Phrygium,
 299, 1135. Elysium, 57, 744: 398, 159. ob-
 scurum, 183, 15. umbrosum, 356, 608. suc-
 cifum, 722, 1632. abditum, 275, 778. nu-
 dum, 640, 381. antiquum, 528, 766. vetu-
 stum, 153, 651. sacrum, 514, 608: 677, 957.
 vacuum, 799, 921. serpente notum, 191,
 125. templa quatiens, 711, 1475. umbras
 spargens, 553, 94. frondis Herculeae, 723,
 1641. metallo fulvo vacuum, 803, 857. Phae-
 bo carum, 345, 453. pecori gratum, 625,
 137. solis truncis deformis, 640, 384. reddit
 voces, 668, 804. tauris auratis gemuit, 666,
 785. in medio frigore vernat, 645, 454. te-
 xitur Alno, 226, 10. advexit volucrem, 682,
 1043. Nemus quaerere, 721, 1633. coelo
 reddere, 427, 543. defendere, 351, 544. ex-
 scindere, 97, 1285. Nemora frondifera, 330,
 276. alta, 199, 255: 241, 235. Idaea, 596,
 730. Nemorum decus, 524, 715. regina,
 253, 406. Nemora nudo pede lustrare, 528,
 753. auro ornare, 505, 486.
NEOPTOLEMUS viribus magis, quam fal-
 lacia fretus, 590, 635. vide, *Pyrrhus*.
NEPHELE Ixionis concubina, 647, 492.
Nepos Cadmeus, 366, 751. Hectoreus Priami,
 414, 369. Priami, 460, 1090. deterior, 115,
 134. fato Alcmenae similis, 708, 1428. pa-
 tris, 613, 985. Nepotem superesse, 708, 1421.
 fovere, 459, 1072. Nepotes Phoebi, 507,
 512. Sisyphi, 507, 512.
Neptunius juvenis, 400, 183.
Neptunus pater, 329, 266: 584, 554.
NEPTUNUS cur pater vocetur, 329, 266. spi-
 ritus est, qui mare commovet, 148, 582. Poly-
 phemi pater, & vis maris, ibid. cum Apolline
 Trojae moenia aedificavit, 387, 75. Neptuno se-
 cunda sorte maria contigerunt, 46, 599.
Nequitia foeminea, 490, 267. Nequitiae modus,
 557, 151. Nequitiam incitare, 555, 114.
Nere lanas, 658, 669. fila, 268, 662. amictus
 manu, 652, 571.
Nereidum chorus, 345, 446.
NEREIDES quot & quanam, 247, 336. etiam
 Nerinae vocantur, ibid.
Nereus caeruleus, 349, 507. te vocabit nurum,
 448, 882. posuit mare tumidum, 345, 450. ter-
 ras porrigi vetat, 617, 4.
NERITOS mons Ithacae, 446, 856. & insula
 Leucadia aliter dicta, ibid.
Nero Domitio patre genitus, 760, 149. Neronis
 parens, 800, 953. complexus, 787, 716.
NERO imperator incendiarius, 760, 141: 794,
 831. matrem mori iussit, 751, 92. ejus dictum
 & factum in cantando Hercule furente, 1. &c. Bri-
 tannicum, fratrem Octaviae veneno sustulit, 756,
 168. iussit scelera, non spectavit, 462, 1129. Ne-
 ronis & Poppaeae crudele conjugium, 409, 287.
 Neronis & Octaviae odia mutua, 748, 50. ejus
 facinorae & scelera, 750, 86. ejus insidiae in ma-
 trem, 764, 309. ejus Herculem imitari cupientis
 dolus, 695, 1235. ejus fuga & desperatio, 782,
 620. Neronem caesorum Iulii & Sullae capiti-
 bus illussisse, 771, 438.
Nervus Aemonius, 165, 860. Nervus excutit sa-
 gittas, 75, 990. Nervum sinuare, 91, 1198.
 Nervo emissae tela, 724, 1659. Nervo telum
 emittere, 12, 119. Nervos abscindere, 175,
 1062.
Nescire redire, 555, 113. lacrymare, 93, 1129.
 eligere, 671, 867. nefas, 83, 1099. tyrannum
 esse, 40, 512. mori, 55, 426. mori miserum
 est, 588, 610. frenare iras, 535, 866. uribo-
 nis, 255, 443. irasci satis, 635, 298. quid a-
 nimus timet, 661, 718. quid sibi liceat, incir-
 tis est, 772, 453. Nescio quod malum, 87,
 1148. quid animus decrevit intus, 538, 918.
 Nescit regnare, qui odium nimium timet,
 563, 704. virtus ignavos metus, 516, 88.
Nescius somni custos, 603, 856. Nescia aratri
 conjux tauri, 570, 354.
Nessia tabes, 661, 716.
Nessus fallax, 677, 966. ferox, 648, 507. stru-
 xit dolos, 710, 1468. sibi exigit poenas, 710,
 1471. sanguinem flammis ostendi arcuit, 662,
 720. est auctor mali, 647, 491. transire vor-
 ticem solitus, 648, 503. Nessi manus vincere,
 674, 921. sanguis hunc opprimit, 674, 920.
NESSUS, Ixionis ex nube filius, 647, 491. ab
 Hercule cur occisus, 648, 508: 529, 775. ejus
 cruor quam violentus, 529, 776.
NESTORIS parentes, & attas, 403, 212.
 Nestorea Pylos, 43, 561.
 Neu, pro, & ne, 106, 29.
Nex impia, 200, 260. paterna, 190, 106. Ler-
 naea, 91, 1195. debita, 432, 640. Nefanda,
 433, 651. alterna, 210, 435. trillius, 776, 509.
 gemina, 304, 1214. sacra, 357, 634. per-
 fida, 605, 887. nova, 304, 1209. Necis
 consilium, 281, 854. Necis meae telum est
 saxum, 690, 1166. causa miseranda, 694,
 1214. conjugis causa, 765, 141. Neci devo-
 tus, 155, 693. aliquem dare, 90, 1175. uti-
 dere reges, 35, 431. Necem audire, 451, 945. spe-

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- spectare, 630, 212. ferre, 157, 719. ferre, *laeto vultu*, 720, 1608. parentum sequitur proles, 501, 438. fratris deslere, 749, 66. ferae debere, 694, 1213. Nece dignus, 196, 202: 242, 257. gravi urgendus, 734, 1833. gravior poena, 752, 108.
 Nexiles coronae, 571, 362.
 Nidificum ver, 324, 714.
 Nidus titubans, 593, 685. Nidi queruli, 15, 148.
 Niger Jupiter, 726, 1705. ilicibus lucus, 350, 530. gurgis, 43, 554. Memnon, 560, 212. polus, 651, 559. Nigra ilex, 153, 654. silva, 64, 836. Nigrum fel, 337, 358. vellus, 352, 556. Nigrae, jubae, 548, 14.
 Niger, *pro malus*, 258, 492. *color Romanis malus*, 67, 862.
 Nigredinem coloris privationem Poëtis esse, 148, 345.
 Nigrans polus, 597, 756: 675, 938. Nigrantes comae, 53, 689.
 Nihil certi, 124, 240.
 Nihil rogamus, *formula*, 98, 1301.
 Nilus tepens, 355, 606.
 NILUS *Aegypti fluv.* 100, 1323.
 Nimbos trahere, 620, 71. nunciat iris, 334, 317. Nimbis Notus gravis, 579, 481.
 Nimis diu, 168, 888. Nimis est, 692, 1183. durus, 128, 299. miseri, 18, 313. properare, 538, 919.
 Nimius favor, 797, 884. dolor, 706, 1403. Nimium potens, 147, 331. ferum pectus, 93, 1226. potens nomen, 165, 609. feroces, 408, 165. qui potest, vult posse, quod non potest, 240, 215. saepe vocari, 532, 812. queri, 8, 63. Nimiae domus, 553, 84.
 Nimium, *pro non modicum*, 644, 446.
 NIOBES *fabula*, 33, 190: 735, 1849: 618, 184. *Tantali filia quot liberos habuerit*, 33, 390: 356, 613.
 Nisi dum, 20, 213. Nisi forte fallor, 611, 960.
 Nisus alternus, 576, 439.
 NISSA, vide *Nysae*, 498, 384.
 Nitere, 2, 9. sub occasu tepido, 717, 1567. Nitet lectus ostro Iliaco, 605, 877. Nitens Phoebeus, 680, 1022. Nitens regia, 708, 1438. spoliis pellex, 753, 126. cana coma juvenis, 400, 184. facies igne fidereo, 507, 1269.
 Nitere, 160, 780. Nitet tellus culta, 321, 156.
 Nitidus polus, 63, 812. dies, 299, 1145. ignis, 333, 509. mundus, 500, 402. Nitidum corpus, 250, 378. jubar, 477, 100: 577, 463. cornu, 165, 852. Nitidi currus, 246, 311. Nitidae auro fores, 131, 347. Nitida ora, 250, 376.
 Nitidissimi campi, 321, 156.
 Nitidiusculum caput, 160, 780.
 Niti Manu, 100, 1320. *aliquo*, 137, 437. Nixae genu gentes, 149, 600.
 Nitor lucis, 63, 813. regni, 136, 414. lucis tenuis, 51, 669. gemmarum aurum distinguit, 511, 573.
 Nivalis Caucasus, 709, 1451. polus, 552, 67.
 Nivale gelu, 524, 716.
 Niveus lapis, 251, 392. color, 477, 99. Araxes, 343, 427. liquor, 353, 565. Nivea victima, 587, 585. proles, 561, 215. Niveum pectus, 42, 545. lac, 348, 495. corpus, 473, 61. Nivei boves, 258, 500. olores, 592, 678.
 Niveus liffus, 258, 504.
 Nivosus collis, 241, 233. Nivosa Helice, 716, 1539. Nivosum jugum, 370, 808.
 Nix hiberna, 72, 933. perpetua, 521, 682. aeterna, 151, 630. discussa, 323, 176. Rhiphaca, 226, 8. Nives Arctoe, 355, 606: 699, 1286. Idacae, 220, 609. altae, 265, 613: 578, 479. canae, 186, 935. conspicuae, 115, 126. & flammac, 12, 375. sole solutae, 513, 588. imbre percussae, 251, 383. Nivibus canere, 393, 73. Nives ponere, 206, 370. solvere, 663, 729.
 Nobilis partus, 39, 494. dies, 712, 1482. pater, 485, 209. animus, 256, 460. Nobilis umbra, 407, 255. manus, 49, 625. Atrei & Thyestae domus, 412, 341. tellus, 404, 222. scelere Lemnos, 585, 566. pugna, 59, 760. forma, 278, 822. Nobile civibus nobilibus Argos, 600, 808. carmen, 592, 670. collum, 438, 747. pecus, 122, 225. Nobiles remi, 514, 608. Argi, 113, 119. Suevi, 524, 713. cives, 600, 808. scelere petrae, 192, 1023. manus, 155, 685. columnae, 153, 647. regum manus, 503, 455.
 Nobilitas tanta potest, 204, 339.
 Nobilitas magna grave pondus, 425, 491.
 Nocere cum accusativo, 216, 538. malis, 289, 976. everfis Phrygibus, 447, 864. Argis igne fallaci, 518, 658. vel malo nefas est, 121, 219. causae suae, 217, 559. Nocet ira, quae tegitur, 481, 153. tellus halitu sicco, 357, 633. ordinem ratum metuere, 181, 994. Nocuit prora pro-
 rae, 580, 498. Nocendi causas gignere, 524, 719. aditum praestat perfido fides, 361, 686. ad Nocendum malis nullum tempus est angustum, 491, 292. Nocens diu, 796, 873. error, 673, 900. Nocens mater, 676, 951. Nocens coelum, 313, 36. Nocens caede regis, 327, 235. sum totus, 193, 158. plus quam timui, 384, 1044. premitur exemplo, 56, 736. non potest fieri, 643, 432. nemo fato fit, 383, 1019. nunquam mihi sum facta, 491, 280.

INDEX NOVUS

280. Nocens poenas sibi non abrogat, 673.
 899. Nocentem tenere, 368, 782. perire, 508, 536. esse, 169, 683. fieri, 565. 280: 306, 1250. fieri sceleribus, 506, 499. videri cupere, 672, 889. Nocentes inclusi, 58, 748. Nocentes umbræ, 305, 1229. Nocentes facit error, 211, 452. parere, 206, 369. amare, 101, 1337. Nocentior me nemo est, 202, 306. Nociturus succus, 72, 935.
- Nocere, Manibus, aris, 95, 1255. fiduciam latendi nunquam habet, 236, 159. illo die moritur, quo peccat, 189, 94. nemo, se iudice, absolvitur, 291, 998. non est, qui sponse non est nocens, 196, 205: 672, 886.*
- Noctivaga Phoebe, 329, 254.
- Nocturnus miles, 438, 755. aether, 254, 420. Ithaci comes, 390, 39. Nocturna quies, 233, 100. Nocturni metus, 598, 765. ignes, 531, 800. Nocturnæ bigæ, 246, 312: 714, 1520. Nocturna lumina, 161, 795. pabula, 227, 19.
- Nodosa verba, 317, 100.
- Nodus cohibens, 716, 1546. adductus, 342, 417. propior, 228, 36. Nodum *Herculis* nulla capit manus, 714, 1661. Nodo cogere comas, 151, 402. Nodi arcti, 20, 120. aggesti, 522, 689. immensi, 522, 695. sequaces, 296, 1087. duri, 85, 1120.
- Noise, Gallicum vocabulum a noxia, 417, 403.*
- Nolle videre miserum, 168, 907. Nolo, quod volo, 265, 605. Nolens gradus, 136, 420. Nolentem cogere mori, 189, 99.
- NOMADES** *populi Scythiae*, 42, 533.
- Nomen clarum, 31, 360: 799, 935. regibus fidele, 652, 570. conjugii sacrum, 557, 155. nota clarum, 208, 400. relictum est mihi, 1, 2. clarum invidia partum, 789, 749. matris est superbum, 265, 609. vano fulgore tectum, 408, 272. cicere, 340, 392. capere, 796, 864. eloqui, 170, 817. genti tradere de bove, 164, 722. sceleris errori addere, 94, 1237. aut vultum senis referre, 372, 840. Nomine aliquem vocare, 384, 1035. Nomina falsa, 138, 446. Nomina ponto dare, 659, 885: 689.
- Nomen ambiguum, 612, 984. Nominum apud Graecos & Romanos ratio, 519, 661. in Nominibus gentium vicinarum inter se confundendis magna Periclarum licentia, 100, 1323.*
- Nominativi Graeci in omni Latine o faciunt interdum, 581, 514. Nominativorum Graeca terminatio in OS non mutata, 29, 334.*
- Non sic abibunt odia, 4, 27. Non esset nisi ut noceret, 188, 83. * Non semel, *pro saepius*, 23, 264.
- Noscere fata, 517, 652. sidera, 492, 309. delicta, 565, 284. laudes, 636, 316. bella, 769, 400. utrasque domos solis, 81, 1062. artes & ritus senis, 355, 596. hoc primum decet, 407, 256. civium motus, 793, 804. virum vultu & facie, 570, 819. ambigua Oedipodæ datur, 326, 216. Novere dextram nullius pedes, 435, 693.
- Nosse fatum, 201, 277. scelera, 258, 495. aestus, 245, 290. sua maria, 260, 531. peccandi modum, 236, 141. notas iræ, 499, 394. proelia fratrum, 366, 728. pati famulum regemque, 631, 128. Novi bene fata mea, 188, 83. Novit quies paucos, 17, 174. Merope facies solas Polybi, 330, 271. Norunt me regna tria, 304, 1212.
- Nostrum est scelus, 91, 1199.
- Nostri melioris, 510, 555.*
- Nota regia, 145, 531. levis, 370, 821. cruentata, 297, 1107. atque, 577, 459. biformis, 270, 691. regiae frontis, *pro Diadema*, 131, 346. Notae vulgaris scelera, 538, 906. Notam amoris retinere, 659, 368. fert virtus, 49, 634. Notae certae, 335, 331. corporis, 34, 394. Notae facinoris, 272, 732. flebiles, 349, 509. aestatis brumaeque, 164, 837. laevi lateris, 307, 1260. viscerum certae, 337, 352. patris confundere, 461, 1113. corporis adicere, 370, 811.
- Notare digito, 458, 1052. viduam, 657, 334. terras procul fugientes, 576, 445. Notat vilis certa, 702, 1338.
- Notus & Favonius, 42, 550. Notus ingens, 83, 1090. Notus tepidus, 663, 729. Notus nimbis gravis, 579, 481. Notus Boreae adversus, 578, 476. Noti secundi, 553, 90. Notos expellere, 640, 382. Notos transversos capere, 493, 322.
- Notus, Auster, Latine, 512, 583.*
- Notus nimis omnibus, 134, 402. vulnere multo aper, 238, 30. sibi melius quam deis animus, 367, 767. Nota vox, 294, 1056: 571, 367. via, 514, 603. fama Tenedos, 404, 224. urbs fera saeva, 445, 845. Noti Hebro greges, 617, 19. Notae silvae, 334, 319. populis pharetræ, 720, 1605. Nota terris sceptræ, 608, 930.
- Novari naturam supplicii, 578, 945.
- Novena serpens, 529, 772.
- Noverca placata, 708, 1436. funesta, 302, 1192. saeva, 756, 171. furens, 160, 199. irata, 345, 418: 600, 809: 651, 561: 671, 852. secura, 716, 1549. timida, 719, 1597. Colchis, 270, 697. negat animum, 618, 31. irata mihi opus est, 701, 1323. te testata patrem, 617, 10. cer-

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- cernit, 737, 1716. natis adest, 360, 199. vidit quod me torquet, 698, 1177. non potuit perimere virum, 644, 440. Novercae iussa, 746, 22. Novercae obolare, 688, 1134. Novercam esse, 634, 271. facere, 4, 21. videri sceleribus causam facere, 644, 434. adesse invocata, 636, 113. in Novercam cadit malum, 267, 638. ex Noverca frater, 701, 1314. Novercae saevae, 249, 357. Novercas tacere, 162, 558.
- Novercales, infaustae manus, 94, 1236: 555, 118.
- Novitas nostra, pro homine novo, 30, 348.
- Novus maritus, 789, 744. horror, 530, 794. Nova conjux, 468, 17: 597, 749: 793, 802. Principis conjux, 762, 276. facies, 46, 601. lux, 199, 248. soboles, 256, 468. nex, 304, 1209. Novum caput, 292, 1020. ver, 274, 764. Novi leti facies gravior leto, 323, 180. Novum lachrymis lugere, 392, 67. Novum scelus facere, 184, 24. Novi thalami, 527, 743. fontes, 645, 457. rami, 366, 753. flores, 159, 513. Novae lacrymae, 312, 32: 572, 379. valles, 621, 85. artes, 769, 408. leges fatorum, 594, 706. Nova monstra, 759, 231. regna metuens, 612, 969.
- Nova ratis, 466, 3. Novum & inauditum, 564, 269.
- Nox certa, 713, 1501. opaca, 161, 790. tristis, 586, 578. prima, 577, 465. perpetua, 240, 221. mixta, 51, 671. alta, 525, 729: 595, 727. longa, 65, 842. horrenda, 420, 436. anxiosa, 147, 571. deserta, 246, 310. discussa, 637, 133. discussa inferum, 7, 50. relicta, 299, 1145. roscida, 601, 815: 758, 224. laxata, 619, 47. coeca, 114, 668: 384, 1049. alma, 420, 438: 535, 876: 552, 74. atra, 25, 282: 53, 705: 108, 51: 141, 480: 700, 1294. silens, 323, 178. aestiva, 551, 53. aeterna, 179, 1094: 280, 835: 340, 393: 467, 9. ignota, 71, 942. inferna, 579, 494. funesta, 589, 611. expulsa, 310, 1. subita, 566, 296. propria luo, 154, 678. gravis nube atra, 178, 1071. ab ortu missa, 161, 787. longior stetit, 88, 1159. sine astris, 178, 1074. solem vidit, 645, 462. victa contrahit ignes, 13, 127. premit oculos, 670, 841. thalamis digna inventa, 380, 977. fecit stragem, 310, 5. in noctem se abdidit, 173, 994. Noctis decus, 253, 410. nuncius, 273, 750. aeternae saxum, 504, 464. loca vincere, 742, 1949. cubile videre, 709, 1440. dux Hesperugo, 535, 877. Nocti diem miscere, 550, 36. polum cedere, 787, 715. Noctem emittere, 688, 1132. discutere, 474, 68.
- fugare, 81, 1059. summovere, 655, 614. experiri, 380, 973. sublegere, 287, 956. vidit dies, 645, 462. relevare igne, 66, 856. querelis ducere, 250, 370. jungere Baccho, 140, 467. Nocte una creari posse, 602, 816. commissa, 726, 1697. tenebrosi specus septa, 613, 999. Noctes vigiles, 657, 647. geminae, 625, 147. serenae, 314, 46. clarae, 632, 239. tenent suum tempus, 246, 314. Noctium Dea, 176, 793.
- Nox veteribus Dea, 420, 438. aeterna, 47, 610. pro cecitate, 192, 144. pro morte, 199, 248. inferorum peior nostra, 619, 47. Noctis vices, 768, 188. Nocti poetae atrum colorem tribuunt, 67, 862. Noctem in quot vigilias seu stationes dividerint Graeci & Romani, 162, 798: 420, 438. Noctes festae, 255, 444.
- Noxa est corpus quod nocuit, 417, 403.
- Noxia damnum datum, ibid.
- Noxius Cithaeron, 199, 256. populus, 795, 832. Noxia corpori est mors individua, 417, 403. Noxium caput, 117, 153: 544, 1005. Noxium occidere velle, 297, 1117. Noxiae viae, 193, 147. animae, 171, 1016.
- Nubere exuli, 566, 290. marito peregrino, 478, 115. face incesta, 761, 260. Nubenti dona ferre, 511, 575. Nupta hosti, 232, 90. Tonanti Juno, 713, 1510. conjux marito, 658, 658.
- Nubes deformis, 160, 775. atra, 151, 624: 381, 1000: 688, 1133. squallida, 310, 2. aetherea, 801, 973. pulvereae, 588, 600. rupta, 254, 419. elisa, 579, 495. densa, 334, 327: 389, 21. discussa, 726, 1707. ocior Coro, 272, 737. sordido globo crescens, 577, 462. rupem ferit, 666, 782. de Nube media volucres auferre, 723, 1654. de Nube Pinum vocare, 721, 1621. Nube sub media stare, 375, 901. Nubes Sicaniae, 703, 1361. gravidae, 416, 394. horridae, 179, 1078. ruptae, 508, 533. siccac, 528, 754. atrae, 169, 675. vacuae, sc. pluvia, 67, 863. feriunt suppara, 660, 699. sequuntur radios, 725, 1528. Nubes pellere, 600, 803. Nubes quatere, 37, 459.
- Nubilum novum, 314, 45. triste, 48, 620. Nubila atra, 287, 955. Nubila fati pellere, 1701, 934.
- Nudare sinus viscerum, 193, 160. Nudant frigora silvas, 288, 967. Nudata rogis Ide, 393, 74. Nudatum pectus, 831, 805. Nudati lacerti, 716, 1554. Nudata membra intueri, 703, 1357.
- Nudus pes, 518, 753. pro inermis, 89, 1172. auro crinis, 638, 360. Nuda manus, 259, 519.

Bbb bbb

INDEX NOVUS

519. Nudum nemus, 640, 381. pectus, 208, 405. latus, 415, 381. Nuda pectora, 395, 105. vada, 313, 43. ossa, 448, 894. Trojae litora, 575, 435.
- Nullus Eurytheus, 38, 479. Nulla Juno, 38, 479.
- Numen implacabile, 340, 396. placidum 115, 132: 448, 880. falsum, 239, 197. supernum, 286, 926. agreste, 252, 405. vile, 345, 448. secundum, 90, 1185. geminum, 70, 905. prosperum, 472, 56. coelestium, 646, 475. Deorum, 749, 57. Epidaum Dei, 292, 1022. pelagi, 787, 709. deorum mihi adversum, 389, 28. templis additum, 744, 1982. maximum amoris Venus, 786, 697. Numinis munus, 287, 949. Numen invocare, 502, 440. serenare, 582, 520. precari, 326, 226. geminum colere, 572, 381. *alicui* summittere, 774, 482. nullum pietas habet, 798, 911. superum hostis caede litare, 802, 981. Numina supera, 40, 505. placida, 542, 985. saeva, 316, 75. gemina, 513, 700. Numinum ira notis ostenditur, 335, 331. Numina Divum precari, 801, 964. voto placare, 324, 200.
- Numen, pro loco sacro*, 292, 1022.
- Numerare umbras, 356, 615. funera Tantalidos matris, 571, 375. *quem* inter labores Herculeos, 637, 342. pisces merfos, 149, 593. *aliquem inter aliquos*, 222, 650.
- Numerosa pestis, 715, 1534.
- Numerus laborum, 64, 832. deorum impar, 601, 811. dolori nimium angustus, 544, 1011. & locus convenit, 368, 782. arenis deerit, 500, 403.
- Numerus novenarius Pythagoreis perfectissimus*, 529, 772. *septenarius perfectus*, 270, 694. *pluralis, pro singulari*, 477, 106: 486, 218: 490, 278.
- Nummi antiqui*, 397, & 473.
- Nunciat iris sinu picto nimbos, 334, 317.
- Nuncius felix, 573, 397. noctis, 273, 749. horae ferae est vespere, 161, 794. quid portat, 290, 989. Nuncium vocare, 290, 992.
- Nuncium Phrygibus perferre, 614, 1005. Nuncium insultum laeto miscere, 574, 417.
- Nupta nova, 348, 497: 533, 839. cruenta, 710, 1467. Herculis, 638, 344. Nuptae munus, 516, 642. iratae dolor potior hydra, 634, 285. Nuptae & pellici domus patet, 632, 234. Nuptas ruinis quaerere, 643, 421.
- Nuptiae cum peregrinis improbabuntur*, 478, 115. *Nuptiarum ritus*, 200, 263: 215, 506: 507: 477, 106: 478, 108, & seqq. *in Nuptiis faces, ignis & aqua cur adhibita*, 478, 112: 787, 698. *Nuptias novas matronae parabant sponsis*, 476, 93.
- Nuptialis dies, 638, 348. Nuptiales faces, 39, 496.
- Nurus Lydia, 639, 371: 652, 573. cruenta, 39, 498. Augusti, 799, 934. Tonantis, 707, 1420. discet te magistro, 39, 491. Nurum vocare, 448, 882. Jovis e famula fieri, 634, 279. Nurus & nati Priami, 392, 57. Argolicae, 218, 576: 642, 400. Mycenaeae, 414, 363. Phrygiae, 559, 144. Thessalae, 637, 338. Threiciae, 45, 577. impiae, 4, 20. permittae maribus, 68, 878. Nurus viduas videre, 594, 704.
- Nutat silva culminibus imposita, 139, 465. silva nigra ilice, 153, 655. aula solo succusso, 155, 697. Nutans corymbus, 341, 403.
- Nutrire blandiendo malum, 235, 134. greges Thracios, 404, 225.
- Nutrix fida, 154, 432: 510, 568.
- Nutrix magnam matris partem habet*, 675, 926.
- Nutui *alicujus* terras subjicere, 774, 484. Nutu, *pro nutui*, 795, 843. Nutus timere, 752, 111.
- Noxii Deus, luna*, 527, 750.
- Nyctelius, Bacchus*, 348, 492.
- Nymphas arborum cum illis nasci & interire creditum*, 683, 1052. *noctu choreas ducere solitas*, ibid.
- Nouδελια*, 499, 386.
- Nysae, vel Nyssae tam urbes quam montes decem*, 341, 405: 498, 384.
- Nusa, vicia & vicia*, ibid.

O.

- O**ducere, 464, 1163. ora, 263, 586. Obductae fores, 716, 1548. Obducta temporum tractu, 372, 851.
- Oberrare: Oberrat obivus, 295, 1079. mihi monstrum, 96, 1281. error, 172, 966.
- Oberrare oculos*, 87, 1146.
- Obesse: Obest libertas regi, 350, 525. Obfuit saepe vindicta, 90, 1187.
- Obesus, pro gracili & crasso*, 494, 335.
- Obex disiectus, 76, 999. Obicem abruptere, 22, 237.
- Objacent fortunae imperia, 311, 11.
- Obicere, *pro obicere*, 506, 496.
- Obicere crimen, 487, 237: 506, 497. caedem, dolos, 506, 496. feris, monstrisque, 35, 434.
- Obiratus*, 612, 970.
- Obire *alicujus* scelere, 367, 765. forti manu merere, 707, 1409. Obiit mortalis Alcides, 730, 1911. Obiisse gnatum parens scio, 291, 998.
- Obissi, pro mortuis, vel qui obierunt*, 476, 97.
- Obiter ferre centauros, 682, 1049.
- Obitus solis, 81, 1060. post Obitum, quo jaceamus loco, quaerere, 416, 400. Obitus Hercule.

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- leos flere, 737, 1883.
 Obligare fidem pretio, 565, 286.
 Obligare oculos, 117, 160.
 Obliquus trames, 164, 845. limes, 338, 365.
 Obliquum latus, 295, 1073. Obliqui flexus,
 416, 389. curius, 269, 676. Obliqua altra,
 101, 1333. Phocis, 29, 334.
 Obliqui anguli in sphaera, 164, 845.
 Obliterari irae data, 510, 557.
 Oblivisci vadis sui, 510, 560. Oblitus fui, 62,
 808. fitis, 598, 771. nostri, 91, 1203. se-
 qui fugam liquor, 682, 1038. Oblita conju-
 gis, 761, 261. nati, 421, 459. veneni, 683,
 1060. Obliti sceleris, 55, 728.
 Obliti sui, pro mortuis, 26, 292.
 Obloqui, 174, 1004.
 Oboriri: Oborta nox, 63, 823.
 Obrepere: Obrepit genis somnus, 420, 441.
 Obrueri quem, 731, 1786. cadaver Pindo, 691,
 1169. aliquem clade, 90, 1182. quem luctu,
 761, 267. se tellure, 100, 1322. facinus te-
 nebris, 161, 786. quidquid per Libyam jacet,
 685, 1105. quem flammis, 759, 228. ignes
 flammis, 793, 808. membra coeno, 793, 798.
 scelus scelere, 557, 152. deos templis, 204,
 344. clusam saxo noctis aeternae, 504, 464.
 indicium salutis publicae, 350, 516. Obruit
 caligo tenebras, 578, 472. pater gnatum, 435,
 690. gentes cinis, 32, 367. nos fragor, 624,
 121. coma vultus moestos, 143, 506. Obrui
 ponto carinas videre, 456, 1031. Obrutus ci-
 nis, 624, 126. veneno, 674, 919. Obruta at-
 que eversa Troja, 418, 416. clade miseranda,
 485, 207. spatio memoria, 370, 820. aequo-
 ris undis, 766, 345. miseriis, luctu, 751, 103.
 Obrutum terra caput, 67, 860. Obrutum fer-
 ri, 665, 757. Obrutae leges, 685, 1102.
 Obrutus atque eversus, de homine & urbe dicitur,
 418, 416.
 Obscenae aves, pro feralibus, 525, 732.
 Obscurare: Obscurat genas nox, 595, 726.
 Obscurus ignis, 532, 820. vultus, 72, 940. mun-
 dus, 246, 309. recessus, 54, 709. Obscura
 quies, 298, 1127. Phoebi soror, 314, 44. fil-
 va, 153, 655. Obscurum nemus, 183, 15.
 cubile, 259, 523. Obscuri specus, 419, 430.
 Obscura verba, 191, 123. spatia, 47, 608.
 Obscrare quem per aniles comas, 675, 926.
 Obsequi ore submisso, 61, 811. imperio matris,
 219, 591. Obsequendo virum immitem vin-
 cere, 756, 177. Obsequentem se praebere spei,
 235, 132.
 Obsequium blandum, 750, 84. Obsequium con-
 jugis vincere, 758, 214. cuius ferre, 752, 111.
 Observare fores diras, 240, 123. famem saevi
 regis, 209, 425. manum fratris pavida acie,
 213, 474.
 Obses hosti data, 232, 89.
 Obliedere animos, 262, 560. limen sacrum, 47,
 617. Obsidet fumus penates, 160, 775. Ob-
 sidens claustra letalis lacus, 352, 560. Obses-
 sa mens, 556, 136. cladibus cunctis, 453, 989.
 Obsessa malis pectora, 84, 1112.
 Obsitus paedore, 49, 627. Obsitus nube densa
 dies, 389, 20. Obsita paedore, 613, 991.
 Obstilere solibus, 415, 374. vultibus, 276, 789.
 Obsoleta sanguine dextra, 612, 977.
 Obstare novercae, 688, 1134. malis, 195, 192.
 valere, 627, 163. in primo, 235, 132. pri-
 mum est velle, 235, 140. Obstat pudor, 167,
 891. Obstitit immane, 620, 57. Obstabat
 nullus locus, 286, 940.
 Obstinatum consilium, 281, 854. Obstinati, 263,
 574.
 Obstreperere, 566, 289. alicujus laudi, 79, 1031.
 Obstreperit totum genus, 665, 760. avis per ra-
 mos, 345, 454.
 Obstringere: Obstrictus conjugii animus, 565,
 276.
 Obterege ora, 90, 1178. arces coelitem, 314,
 48. lacrymas veste, 283, 887. agros militi-
 bus, 221, 636. Obtectus late, 79, 1033. co-
 ma squallida, 421, 450.
 Obterege sinus pingues molli ambitu, 339, 370.
 Obtentus trillis, 31, 355.
 Obtentus comam squallidam, 357, 625.
 Obterere Penates Marte, 358, 646.
 Obtestari Deos, 574, 406. quem per parentis
 memoriam, 608, 929.
 Obtinere regnum, 89, 1161. sceptrum, 30, 342.
 aeternam quietem, 368, 785. alicujus locum,
 94, 1238. regna Theffalica, 489, 257. Ob-
 tinens regnum Lajus, 372, 843.
 Obtingere alicui praedam, 453, 980.
 Obtutus languidus, 563, 238.
 Obversus pedibus orbis, 386, 932.
 Obvius vulnere & ferro, 39, 485. Obvia Pinus
 Phoebo, 351, 541. gens fatis, 18, 184. Ob-
 vium armis caput, 209, 407. Obvium se mor-
 ti ingerere, 79, 1032. ire in enses, 513, 594.
 Obvii fluctus, 118, 171. gressus, 598, 780.
 Obviae manus, 316, 91.
 Occasus tepidus, 717, 1567. nihil, ortus nihil
 erit, 163, 814. sub Occasu positi Iberi, 714,
 1522.
 Occidere, 440, 789. dextra sua, 710, 1465.
 clade, 120, 189. cum Alcide, 674, 924. no-
 xium velle, 297, 1117. manu Pyrrhi, 451,
 941. scelere civium, 776, 502. scelere con-
 jugis,

INDEX NOVUS

- jugis, 748, 45. Occidere *alicujus* virtute, 438, 751. ante ortus Hesperios, 365, 742. Herculis manibus merere, 710, 1460. in aevo primo, 367, 775. procul a paternis regnis, 515, 620. est, vetare cupientem mori, 189, 100. Occidit columen eversum, 387, 6. virgo regia, 409, 287. tota domus, 536, 886. Phoebeus sero, 160, 778. Laus dextra *alicujus*, 329, 257. Cadmi proles, 318, 110. subito flamma, 333, 308. terrigena miles mutua caede, 504, 470. Tonantis nurus, 707, 1410. Occidunt regna, 607, 912. Occidam, *pro moriar*, 95, 1263. Occidat monstrum parvulum, 78, 1010. Occidi patrem, matrem amavi, 100, 261. Occidens varius Phoebus, 577, 464. Occiduus sol, 163, 822. Occubare leto, 291, 997. Occulere pium furtum, 608, 931. fratrem abditum, 612, 980. *aliquem aliqua* sede, 424, 477. arcana pectore, 281, 875. secretum, 281, 860. coepta, 130, 333. Occulit fortuna & ratio, 371, 825. Occultum facinus, 136, 151: 331, 287. vulnus, 696, 1250. Occultae res, 338, 362. Occupare preces, 109, 416. astra, 4, 23. praesidia, 425, 497. regna, 8, 64. ferrum, 671, 858. vocem, 709, 1447. pontum, 670, 836. luctum, 663, 763. sortem, 454, 998. mortem, 666, 774. scelus, 559, 193. praesidia, 536, 890. *aliquem* ferro, 157, 716. arcem, 585, 567. thalamos patris, 357, 635. sibi laudem, 700, 1306. praesidia cassa, 440, 793. Occupat flamma trabes, 729, 1749. vocem mare, 581, 527. quosdam nox protinus editos, 199, 248. Occupavi mortem, 671, 884. Occupandum scelus, 644, 435. Occupanti in medio est scelus positum, 121, 104. Occupata rupes, 581, 544. Occupare facinus, 126, 270: 174. Occurrere *alicui*, 38, 429: 317, 553: 629, 42. fato, 132, 367. vulnere, 379, 964. patri, 441, 801. in tempore, 652, 567. Occurro, insequor, praebeo, 79, 1041. Occurrit fulmen Jovi, 127, 290. Occurrens fratri soror, 328, 253. Oceanus, 271, 717: 300, 1162. uterque, 734, 1839. ruens, 22, 238. terris major, 704, 1366. diu liber, 748, 41. fugiens & veniens, 416, 381. ambit orbem, 349, 504. dedit undas aestibus victis, 528, 755. Oceani freta, 193, 1029. plagis dirimi, 286, 931. Oceano rotam mergere, 646, 489. Oceano exerens ora Corus, 579, 484. Oceanus, *pro Horizonte*, 4, 26. Oceani, *pro lavacris vastissimis*, 139, 465. Oceaninae & Oceanitides Nymphae, quae, 147, 336. Ocior nubes Coro, 272, 737. Ociosus effari, 152, 640. Octaviae dissidia plangere, 789, 746. furore perculsa agmina, 792, 786. OCTAVIA, iuxta Neronis uxor, 755, 133. vidua & soror Neronis, 2, 1. Octaviae exilium & mors, 801, 958. Octaviam adulteri impudenter accusavit Nero, 752, 107. OCTAVIUS Augustus, nepos non filius sororis Julii Caesaris, 774, 481. Oculi truces, 377, 921: 379, 963. effossi, 380, 974. maritales, 379, 957. retro versi, 595, 715. serpentium ignei, 20, 219. micant, 251, 380. rigent, 323, 187. relucet, 193, 1041. fundunt fletus, 172, 967. se vix retinent sedibus suis, 379, 959. vix sufferunt diem cupitum, 280, 837. Oculis gravis imago, 785, 682. eripere nefas, 151, 625. ostendere clara, 604, 873. Oculos condere, 440, 789. obliquare, 117, 160. comprimere, 63, 824. reddere, 385, 1013. premere, 729, 1755. versare, 596, 737. fletu rigare, 499, 388. huc illuc ferre, 421, 458. quo avertere, 633, 262. attollere contra vultus, 795, 842. Oculis quacere, 725, 1694. metiri liliu, 389, 23. designare colla taurorum ad aras, 606, 899. ab Oculis dedecus asportare, 566, 301. ex Oculis abire, 743, 1977. Oculo cur orbicularis forma data, 379, 967. Oculi fixi in funere odii signum, 283, 881. Oculi Heroarum splendore micantes, 421, 448. Oculos mortuorum clauderant sanguine proximi, 415, 373. Odisse, colere eosdem, 189, 983. scelus, 462, 1129. moras, 45, 588. fulmen, 349, 502. sedes, 548, 3. crimen, 106, 30. foeminas, 263, 579. placere, 262, 568. Veneris foedera, 285, 910. genitos sanguine claro, 750, 88. moeroris socios, 449, 905. omne quod dubium, 363, 702. Odit veritas moras, 372, 850. Odere reges dicta, 310, 520. Odium par, 644, 445: 748, 51. salvum, 176, 1027. deorum, 374, 876. Junonis, 47, 606. tui, 32, 582. pacis, 213, 484. fervet, 540, 952. perit, cum jussit amor, 249, 554. Odio modum statuere, 499, 397. Odio sufficere, 620, 52. Junonis credere, 36, 447. *alium* ponere, 241, 238. atque regnum simul posuit Deus, 222, 656. Odio flagrare, 753, 132. Junonis cadere, 692, 1182. Odia aeterna, 31, 362. damnata, 144, 511. quid valeant docere, 635, 198. se explicant, 129, 323 non sic abibunt, 4, 27. professa perdunt vindictae locum, 481, 154. versantur in tuto, 143, 494. Q.

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- Odia mandare, 9, 77. deponere, 34, 410. ponere, 176, 1025: 701, 1324. fervare, 298, 1121. premere, 222, 657. durare, 582, 522. mutare, 12, 112: 263, 575. excedere, 692, 1189. vertere in laudes, 5, 35. prae se ferre, 503, 446. qui timet regnare nescit, 363, 703.
- Odor lentus, 143, 500.
- Odor *Affyrus*, *Nardi vel Amomi*, 251, 393.
- Odorus thymus, 348, 496.
- Odrysa domus*, s. e. *Terei regis Thraciae*, 126, 273.
- Odrysis* solempne fuit in conviviis proeliari, 126, 273.
- Oechalia inclita cecidit, 643, 423. Oechaliae muros corpore propellere, 627, 162. Oechaliae plures, 614, 127: 643, 422.
- Oedipodes impius, 39, 495. Oedipodem decet vultus, 381, 1003.
- Oedipodes primae declinationis, 378, 942. Oedipodum fratrum bina castra, & totidem rogi, 33, 387. Oedipodum duplex caedes, 205, 355.
- OEDIPUS ultimam longam habet, 202, 313. penultimam brevem habet, 189, 89. unde dictus, 370, 813. ubi primum expositus, 183, 13. ejus historia, 33, 387: 191, 120: 198, 243. Oedipi liberorum ex *Jocasta* nomina, 200, 272. calamitatem contigisse ante mortem *Herculis*, 31, 374. Oedipum *Athenienses* admittere recusarunt, 329, 259.
- Oedipi Tragoediarum auctores, 309. *
- OENEUS pater *Deianirae*, 653, 583. *Melaagri* pater, 443, 827.
- OENOMAI fabula, 116, 1391: 153, 660. curus, ibid.
- Oenop*, *asilio*, 144, 442.
- Oestrus, quid, ibid. Oestro percitus, ibid.
- Oeta ardens, 516, 639. eligitur, 671, 862. Oeten premere, 723, 1646.
- Oeta*, OETA mons in finibus *Thessaliae*, 75, 981: 141, 133: 443, 823: 670, 862. Oetam *Graeci* vocant extremos ad Orientem montes, 14, 133.
- Oetaeus rogi, 529, 777. Oetaea fax, 727, 1718. Oetaeum nemus suscipit ignis, 712, 1483. Oetaeae silvae, 443, 823.
- Oetaeus *Hercules*, vitiosum cognomen, 615. *
- Oetae lampades, 14, 133.
- Offerre Deos, 45, 586. se malis, 255, 441. periculis ferro obvium, 480, 139. se periculis crebris, 28, 327. armatis manus inermes, 434, 671. leto caput, 502, 436. Offerri umbram germani oculis, 752, 116.
- Officium lugubre, 307, 1262. pium, 328, 245. relictum, 530, 508. supremum gnato reddere, 439, 760. triste cui apparare, 712, 1486.
- Officia describere, 356, 452.
- OGYGIUS, pro *Thebanus*, 344, 437: 354, 589.
- OILEUS fulmine & *Ponto moriens*, 519, 661. *Olea*, *Atheniensium* propria arbor, 70, 913. pacis symbolum, ibid. ejus inventrix *Pallas*, & cur, ibid. 902.
- Oleniae fidus, s. e. *Amalthea*, 493, 313.
- Olenia arva, 331, 283.
- OLENOS, *Elidis urbs*, 443, 826.
- OLENUM, *Achajae oppidum*, 493, 313.
- Oriyos* *icaduo*, 719, 1599.
- Olim, de futuro, 711, 1477.
- Oliva, pacis symbolum, 233, 109.
- Oloris pennas sumere, 758, 205. Olores nivei, 592, 678.
- Olympias vel *Lustrum* quot annos complectatur, 65, 841.
- Olympicum stadium, 115, 131.
- Olympus pinifer, 569, 339. patrius, 758, 210. stelliger, 739, 1907. Olympi rector, 288, 960.
- OLYMPUS mons, a Gigantibus *Pelion* & *Ossa* impositus, 74, 972.
- Omen triste, 52, 688. imperio grave, 338, 359. sit procul, 373, 855. feralis loci tremiscere, 424, 488. Omen hoc avertat Deus, 266, 623.
- Omina civium laeta, 787, 704. sint procul, 750, 80.
- Omen intercisae lucis, 155, 699. Omina felicia accipere se dicebant, infelicia averfabantur, 373, 855. etiam in verbis, 424, 488: 431, 608. sinistrae partis coeli *Graecis* mala, *Romanis* bona, 155, 698.
- Omenta obtundunt visceri pingues sinus, 339, 370.
- Omittere poenas, 185, 46. fletus, 421, 454. regimen e manibus, 556, 141. Omissi luctus, 450, 924.
- Omnis Pontus, 395, 112. cervix, 63, 825. via eligitur duobus, 187, 65. Omnia sensere malum nostrum, 321, 159. Omnia nosse, 38, 480.
- Omnis, pro quolibet, 89, 1167. Omne, pro universo, 70, 225, 619, 49.
- Onerare genus probris, 234, 127. manus vinculis, 504, 463. Oneratus sinus, 292, 1019. Onerata malis, 745, 5.
- Onerare casus suos, 195, 194. pectora nodis, 85, 1120.
- Onus tardum, 218, 168. impatiens, 174, 1000. media parte mundi sedens, 97, 1293. Onus agnoscere, 296, 1090. in superos mittere, 689, 1146. *Alcmenes* poscere, 735, 1825. Onere vacua puppis, 59, 769. regio solutus, 361, 687. premi, 689, 1146. fidere, 580, 501.

INDEX NOVUS

- Opaca vallis, 183, 16. domus, 526, 741. frons, 53, 689. Tempe, 442, 815. nox, 161, 790. Opacum regnum 62, 809. Opaci montes, 321, 155. Opaca antra, 261, 539.
- Opacius, pro infernus, umbrosus, 548, 1.*
- Operam perdere, 383, 1014.
- Operire lacertos pelle, 740, 1934. opertus septem portis premor, 97, 1392. Operiti vultus, 357, 623. Operta juga, 523, 708. & abdita jura, 51, 660.
- Opem ferre, 272, 726. depositis ferre, 385, 1057. ferre nato, 287, 948. ferre trepidis, 425, 499. Opes Argolicæ, 135, 404. humanæ, 408, 206. naviæ, 260, 538. fluxæ, 258, 491. Scythæ raptas petunt ab Indiæ populis, 505, 483. non faciunt regem, 131, 344. Opes componere, 17, 167. contemnere, 509, 540. effundere, 521, 677. non nosse, 494, 334. manibus avaris rapere, 771, 433. fortuna auferre potest, non animum, 483, 176. Opibus superba, 757, 200. mereri, 565, 286. & muris arx pollens, 424, 478. magnis struere tumulum, 424, 485. e tantis nihil superest, 483, 165.
- OPHION, *e serpentis dente natus, Cadmi socius, 347, 485.*
- Ophionia caedes, 347, 485.
- Ophiuchus solvit manus pressas, 512, 698.
- Opima cervix, 294, 1042. victima, 333, 303. Opimi greges, 372, 844. Opima colla, 410, 296. victi Regis spolia, 7, 48. Opima ad superos referre, *ibid.*
- Opimus, pro lectus, eximius, 70, 909: 71, 923. Opima victima, 71, 923.*
- Opperiri hostes, 609, 945.
- Oppetere mortem, 433, 650. letum, 414, 369.
- Oppidum muris caret, 475, 79.
- Opponere caput, 61, 729. manus coelo ruenti, 696, 1243. latus Zephyris, 351, 541. supplicis caput, 562, 231. caput vulnere, 609, 946. quem tyrannis, 672, 879. se medium, 212, 457. caput armis obvium, 209, 407. Opposita fauces, 220, 611.
- Opponere moras littori, 470, 35. *Oppositum ferrum, 336, 341.*
- Oppressio, somnus praeter naturam gravis, 80, 1051.*
- Opprimere questus, 426, 517. quem, 700, 1310. natum, 643, 430. invisum, 772, 455. meditantem magna, 9, 75. sonum vocis infandæ, 612, 982. lumina fletu fessa, 752, 117. hostes parentis, 774, 481. Opprimunt unda flammæ, 516, 887. leges timor, 22, 253. hunc Nessi sanguis, 674, 920. ferrum pietas, 146, 558. recedentem pondus, 360, 676. Opprimitur contemptus, 773, 462. Opprimi scelere,
- 86, 1133. Oppressus, demersus, defossus, 11, 317. Oppressum pectus, 80, 1051. Oppressum conjugis infidus jacere, 747, 33. Oppressi greges, 38, 478.
- Ops, terra, 548, 1.*
- Optare opes, 656, 636. lumen, 580, 497. *alicui aliquid, 207, 382. necem Alcivæ, 671, 857. Heleni conjugem, 392, 60. aliquam, conjugem, 469, 22. aliquid jubere, 700, 1300. flatus totos, 494, 327. thalamos voto invido, 641, 399. Optari gravius non potest, 319, 261. Optatus aerumnis portus, 599, 790. Optata tecta, 135, 404. abominanda, 297, 1120. Optata maria secare, 464, 1166.*
- Optimi dies, 256, 450.
- Opulentus grex, 122, 226. Opulentæ dapes, 362, 691. Opulenta rura, 456, 1021. vada, 220, 604. regna, 186, 54. Opulenta loca regere, 29, 332.
- Opus immensum, 768, 386. ingens, 96, 1181. labore bisseño amplius, 96, 1282. Operis fructus, 168, 906. Opera multa laxant virtutem, 38, 476.
- Opus, pro officio, 190, 108.*
- Opus est ingenio, 431, 618. levi telo, 651, 547. est taedis, 449, 899. votis non est, 616, 311. est properato, 281, 862. est iobrio Thyeste, 168, 901. est Hercule, 94, 1239. mihi est noverca irata, 701, 1323.
- Ora Attica, 444, 842. Taenari, 63, 813. cancro subiecta, 245, 187. Oram torrere, 726, 1700. Orae Pelopis, 584, 563.
- Oraculum de morte Herculis, 711, 1476. Oracula duo Laio & Oedipo reddita, 311, 16.*
- Orare deos, 642, 400. mori, 324, 198. Orantibus responsa dantur, 154, 680.
- Orbata fratre, 751, 103.
- Orbis totus, 120, 181: 219, 601. remolitus, 40, 504. pervius, 497, 372. miser, 715, 1533. conspectus, 643, 415. ingratus, 702, 1332. tranquillus, 762, 280. defensus, 22, 249: 49, 633. diductus, 24, 281. plenus, 273, 744. turpis, 257, 471. pedibus obversus, 386, 931. fluctibus clausus, 349, 504. mihi suppositus, 709, 1446. in alia sidera versus, 383, 1018. Phœbes, 768, 389. imperio Claudii subiectus, 748, 40. Orbis tumulus sat est, 714, 1827. domitor, 48, 619. pacator, 744, 1990. lūdus, 756, 168. decus, 664, 749. Orbi dare quietem, 774, 475. Orbem regere, 775, 489. versare, 633, 268. perdere, 659, 681. personare, 736, 1873. mutari, 621, 85. jugo premere, 761, 250. Orbe toto narrari, 6, 39. Orbes cavi, 380, 972. funditus vulsi, 379, 967. Orbes novos detegere, 438, 378. in Orbes cogere corpus, 522, 690.

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- Orbis, pro regno*, 119, 120.
Orbitas ingesta, 127, 282. *malum triste annis fractis*, 307, 1251.
Orbus & caelebs, 304, 1215. *luminis*, 381, 997.
Orba gnatis tigris, 334, 863.
Orchomenus, Theſſaliae fluvius, 487, 233.
Orcynia filva, Hercynia, 124, 713.
Ordinare saevum scelus, 157, 716.
Ordo certus, 18, 188. *mutatus*, 338, 366. *longus*, 319, 127. *ratus cuique it.* 381, 992. *virtutum*, 50, 647. *Ordinem servare*, 155, 689. *mortis effari*, 291, 999.
Ordiri virum a toro patris, 286, 915.
Orestes, 607, 917. *patri similis*, 559, 196. *Oresten recipere*, 608, 931.
ORESTES *Agamemnonis filius*, 428, 555.
Orgia cistis condita, 654, 594.
Orgia, Bacchanalia unde dicta, 343, 437. *Orgia, Bacchanalia tertio anno iterabantur*, 654, 596.
Oriens subactus, 622, 96.
ORIONIS *nativitas*, 3, 12. *Enſifer*, ibid. *Latinitis jugula*, ibid. *pleiades exteret*, ibid.
Oriri: Oritur novum crimen, 106, 30. *ortus dies*, 399, 170. & *labens Titan*, 36, 443.
Ornare aras, 139, 464: 154, 684. *nemora auro*, 505, 486. *aedes festas*, 215, 502. *Ornat & integit caesaries*, 277, 801.
Ornatix ancilla, 448, 885.
Ornus caesa, 80, 1047.
Orpheus Thracius, 496, 358. *carmina fundens*, 684, 1080. *torpente lyra tacuit*, 696, 348. *Getis modis flebilibus cecinit*, 685, 1092. *Eurydicen sibi redditam non credens*, 685, 1087. *Calliopae genus*, 682, 1034. *Orpheum meum munus*, 487, 228.
ORPHEI *parentes*, 515, 625.
Orphai Euridicem ab inferis reducentis fabula, 44, 569.
Ortus croceus, 13, 124. *tardus*, 246, 315. & *occasus Herculem nasci ſenſerunt*, 601, 814. *extinguet, occasus referet diem*, 32, 374. *Ortus Hesperii*, 365, 742. *primi*, 336, 338. *matutini*, 349, 506. *materni*, 327, 238.
OS *male clusum*, 595, 719. *sacrificum*, 558, 166. *deceptum*, 173, 988: 549, 20. *torvum*, 295, 1081. *submissum*, 62, 811. *decorum*, 81, 1059. *rabidum*, 353, 562. *Grajum*, 268, 660. *pressum*, 141, 499. *semiferum*, 190, 120. *pestiferum*, 197, 210. *impium*, 178, 1067. *funestum*, 160, 779. *violentum*, 155, 492. *adversum*, 69, 896. *saxificum*, 70, 902. *avidum*, 101, 2. *dejectum*, 347, 480. *ingens*, 73, 948. *flammans*, 488, 241. *Ore ſcrutari*, 441, 812. *latrare*, 604, 861. *legere spiritum fugientem*, 702, 1342. *rabido fa-*
ri, 357, 626. *confuso secreta mentis exerere*, 633, 255.
ORA, pro facie, 23, 254. *terna*, 62, 796. *pulchra*, 296, 1095. *moesta*, 283, 886. *tenera*, 268, 652. *fatidica*, 330, 269. *nitida*, 250, 376. *lassa*, 714, 1520. *candida*, 349, 508. *gemina*, 10, 217. *blanda*, 263, 572. *domita frenis*, 291, 1003. *frenis constricta*, 295, 1075. *vocis ignotae*, 365, 736. *juveni paria*, 279, 831. *cruore foedo sparſa*, 746, 18. *cum fremitu jacent*, 606, 903. *verbis transitum negant*, 265, 602. *Ora cohibere*, 426, 517. *mutare*, 295, 1065. *afflare*, 709, 1442. *obtegere*, 90, 1178. *condere*, 89, 1174. *servare*, 159, 764. *flectere*, 678, 986. *flectere retro*, 703, 1347. *comprimere*, 117, 160. *flammis implere*, 729, 1752. *erigere in coelum*, 46, 602. *fletibus rigare*, 765, 330. *spargere*, 394, 101. *rigare imbrem*, 180, 978. *Poppeae gerens marmor*, 792, 795. *in Ora tendere ludes*, 75, 984.
ORA, pro Ostium, 51, 664. *vicina*, 305, 1132. *septena*, 387, 9. *voſis petita*, 214, 502.
OS *Offis: Offa sparſa*, 316, 94. *vacua*, 695, 1227. *solo convulſa*, 728, 1735. *vasti corporis*, 598, 766. *fluctibus disiecta*, 433, 650. *disiecta & gravi casu elisa*, 461, 1111. *compagibus ruptis collapsa fluunt*, 695, 1228. *jacent campis inhumata*, 448, 894. *Offa ſumare*, 533, 838. *complecti*, 734, 1829. *amputare*, 159, 763. *perfringere*, 78, 1025. *ſancta tegere*, 315, 66.
Offa componendi ritus, 441, 799.
Oſculari, 176, 1023.
Oſculum patrum, 116, 145. *Oſcula extrema*, 491, 289. *prima vel ſuprema*, 213, 486. *Oſcula ſumere*, 441, 809. *hoſti jungere*, 752, 110. *intermiſſa libare*, 788, 731. *Oſculis patris perire*, 540, 950.
OSIRIS *sibiarum inventor*, 570, 348.
Offa, mons, 569, 338. *Offam Pelion premit*, 689, 1152.
OSSA, Pelion montes, 74, 971. *Threſſa, mons Thraciae*, 162, 812. *Offae & Olympi montium diſſulſio quando facta*, 25, 283.
Oſtendere inferos, 47, 613. *comas*, 210, 440. *clara oculis*, 604, 873. *alicui inferos*, 10, 91. *Herculem inferis*, 704, 1371. *viam ſalutis*, 318, 109. *virus ſolibus*, 662, 720. *flammis eſſe nihil*, 720, 1611. *aſtris novum caput*, 292, 1021. *conjugem Herculis*, 634, 277. *Oſtendit dies damna noctis*, 586, 578. *dies ſtragem, quam nox fecit*, 310, 5.
Oſtentare fugas, 183, 21.
Oſtium facile, 417, 406.

INDEX NOVUS

Ostrum Iliacum, 605, 877. Tyrium, 657, 644.
Ostrum, pro purpura, 477, 99.
 OSYRIS, *Aegyptiorum Bacchus*, 274, 756.
 Othrys ultra nubes educus, 647, 494. Enceladus pondus leve, 689, 1140.
 OTHRYS *mons Thessaliae*, 691, 1168.
 Otium & quies, 72, 925. facile, 41, 526. subitum, 146, 560. mundi silentis, 67, 863. Otium ac somnum loqui, 360, 683. Otio perfrui, 134, 395.
Otium lene & sui juris, 134, 395.
 Ovans scelere, 304, 1306.
Ovis, pacis hostia, 473, 66.
Ουλαί. ελαχίσται, molae, 335, 335.
Ova decumana, 580, 502.
 OZOLAE, *populi unde dicti*, 529, 776.

P.

PAbulum novum, 372, 845. triste, 158, 751. plenum, 105, 12. Pabulum feris mitti, 199, 255. cadaver accipere, 710, 1463. Pabula nocturna, 227, 20. Pabula carpere, 15, 140.
 Pacator orbis, 744, 1990.
 Pacatus orbis manu, 36, 443. Pacata tellus, 667, 734. Pacati inferi, 68, 890.
 Pacifica sibi met ipsa, 561, 225.
 Pacifici veniam mutuam, 564, 268. Pacta fides, 287, 953. Pactae vices, 203, 314.
 PACTOLUS *Lydiae fluvius aurifer*, 220, 604: 146, 467.
 Pacti fidem spernere, 201, 280. Pacta valent, 212, 462.
 PADUS *fluvius Italiae*, 629, 186.
 PAEAN, *cur ita dicatur Apollo*, 621, 92. *cantabatur Junoni & Apollini*, 569, 345.
 Pacantium genus, 712, 1485.
 Paedor foedus, 49, 628: 357, 625. fedit, 641, 392. Poedore obsita, 621, 991.
 PALAEMON, *Deus marinus*, 345, 448.
Palaestra, quid, & ubi inventa, 85, 1124.
Palam timere, 697, 1261.
 Palamedis genitor, 585, 568.
 PALAMEDIS *mortem Deos vindicasse*, ibid.
 Palcar, *quid*, 294, 1044.
Παλινοει, redux, 423, 472.
Παλινοει, recidivus, ibid.
 Palla missa, 661, 716. tincta, 661, 716. tenuis, 247, 319. dedit aditum venenis, 703, 1356. pars est corporis, 669, 830. cruore semiteri tincta, 710, 1470. munus aetheriae domus, 511, 570. Palla cingere tunicas, 394, 91.
 Palla, *vestimentum muliebre & virile*, 352, 551.
 Palladia arx, 242, 260. colus, 651, 563. Palladia manu compacta Argo, 497, 365. Palla-

dii chori, 639, 366. Palladiae arae, 654, 592.
 Pallas belligera, 69, 901. Alcidae ex parente ioror, 701, 1316. fulmine Jovis armata, 582, 519. Actaeae veneranda genti, 299, 1149. nata Tonantis magni, 570, 357. certum excussit fulmen, 583, 536.
 PALLAS *& Jovis cerebro nata*, 570, 316: 701, 1314. *unde dicta*, 582, 529. *Herculis comes & dux fida*, 69, 901. *Belli & consilii Dra*, ibid. *ejus habitus*, ibid. 70, 902. *inventrix artis textoriae & lanificae*, 233, 103. *cur armata dicatur*, 582, 529. *Palladis & Neptuni contentio de tutela Athenarum*, 70, 913. *vide Minerva*.
 PALLENE, *urbs Thraciae*, 75, 979.
 Pallere, 495, 346. Pallet mundus nubilo novo, 314, 45. Pallent genae languido candore, 279, 832. Pallens vultus, 406, 240. Pallens dura Tisipho, 680, 1012. Pallentes Dii, 354, 583. Pallentes genae, 597, 762.
 Pallere, 59, 767.
 Pallefcit arbor, 112, 110.
 Pallidus Avernus, 303, 1201. Pallida fax, 550, 793. Phoebus, 601, 818. mors, 41, 555. Pallidum folium, 275, 768.
 Pallidae matres, 146, 563.
 Pallor fugit ruborem, 534, 859. ruborem pellit, 633, 252. circuit genas, 562, 237. fedit genis, 727, 1722. genas possidet, 594, 710. quid fert, 787, 711.
 Pallor de senibus, 59, 767.
 Palma Jovis Pisaci, 609, 938. est parta, 180, 1097. frangenda est, 222, 638. Palmam ferre, 135, 410. Palma Elea inclutus, 608, 919. Palmae supplices, 341, 407. maternae, 395, 120. post tergum datae, 218, 577. Palmis fata pellere, 766, 348. Palmis pectora pulsata, 789, 745.
 Palpitat jecur, 661, 709. Palpitat cor, 98, 1299. *Palpitare, extremi metus vocabulum*, ibid.
 Palus limosa, 351, 547: 598, 768. foeda, 51, 686. nigra, 154, 666. media, 674, 919. Stygia, 61, 780. Paludes Stygiae, 300, 1152.
 Palustres aquae, 486, 213.
 Pampinea cuspis, 274, 755. Pampinea ferra, 341, 430.
 Pandataria terra, 801, 971.
 Pandataria insula, 796, 875.
 Pandere, *pro narrare*, 574, 404. Pandere & ef-fari, 152, 633. polos, 727, 1725. iter, 51, 667. iter ad superos, 744, 1988. carbasa, 493, 318. *alicui aliquid*, 282, 860. Stygios sinus, 753, 136. Stygios lacus, 716, 1711. cometam facem infestam, 759, 232. placatos sinus, 302, 1190. ordinem virtutum, 50, 647. tellurem sinus foecundus, 769, 405. diem, nu-

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

nube discussa, 716, 1708. Pandit mors hiatus oris, 322, 165. Pandens ora septena Tanais, 387, 9.
PANDION, rex *Athenarum*, 746, 8.
Pandioniae volucres, unde ita dicuntur, ibid.
 Pandum dorsum, 576, 450.
 Panes montivagi, 276, 784.
 Pangaci juga, 524, 721.
Pangaeum, *Thraciae promontorium*, 344, 434.
 Paphia myrtus, 351, 539.
PAPHII, religiosissimi *Veneris cultores*, 351, 539.
Paphiae lampades, 14, 133.
 Par affectus, 207, 383: 212, 461. consensus, 172, 970: 787, 709. dies, 180, 839. causa, 268, 664. dolori effigies, 633, 266. annis decem res, 604, 867. exitium, 544, 1001. odium, 644, 445: 748, 51. forinae ira, 61, 788. Alcidae, 9, 84. regi, 588, 609. omnibus jacet, 716, 1541. Parem esse superis, 623, 104. Tonanti gignere, 716, 1544. te nobis putas, 611, 961. Pares montibus gigantes, 179, 1084. sceleribus poenae, 383, 1030. Pares esse, 636, 312. esse Alcidae, 670, 838. Paria pretia, 145, 530. Paria juveni ora, 279, 831. Paria metuens, 610, 952.
 Par & aequalis, 216, 14. Par glacie, 226, 13.
Paria mirumque, 371, 831.
 Παρὰ δ' αὖτις ποταμὸν, 516, 622: 519, 661.
 Parare iras, 295, 1039. munus, 709, 1448. facinus, 534, 852. monstrum, 72, 938: 520, 674. vires, 120, 201. vulnus, 320, 136. fraudem, 129, 316. bellum, 406, 233. bella, 74, 967: 208, 391. laborem, 676, 939. causas, 565, 277. poenam, 451, 935. arma, 542, 972. morsus, 73, 946. scelus, 636, 314. dapes, 180, 1106. vincere, 627, 163. *alicui* hostem, 20, 210. *cui* coelum, 708, 1434. & tentare quid novi, 31, 359. flammeos ictus, 541, 959. horridam poenam, 676, 941. dextram intrepidam, 679, 999. regale munus, 35, 427. *magna* moliri, 202, 303. *Telemacho* bella, 430, 593. penates reddere, 792, 78. Principis sedem flammis sepire, 793, 801. cumulare caede luctus, 798, 903. arcum cornibus junctis, 651, 549. scepro gentes, 220, 615. *aliquid* moliri in *aliquem*, 312, 28. prodiere in populos, 655, 613. *quid* suis fati simile, 177, 925. *aliquid* facere coelitem monitu, 327, 239. crimina juveni, 278, 825. mactare domi reducem, 561, 518. extremum deslere, 591, 650. se in exitium, 472, 51. obruere *quem* flammis, 759, 228. flammis vindices, 508, 532. planctus gnato, 743, 1969. *quam* facibus & thalamis, 712, 1491. Parat Phoebeus diem, 515, 728. Paramur omnes

morti, 67, 872. Parari epulas, 551, 48. Parandum est, 519, 924. Parata mors, 78, 1028: 316, 77. nox, 163, 824. vindicta in manu, 373, 865. Parati enses, 265, 616.
 Parcae avidae, 685, 1068. fati praefides, 739, 1922. veniunt certo ordine, 18, 138.
PARCAE tres, unde dicuntur, 18, 181. *flamina vitae nostrae absolunt*, ibid. *flamina vitae breviora aut longiora suis devolvunt*, 43, 559.
 Parcere sibi, 672, 887. gnatis, 173, 996. *alicui*, 312, 31. puero, 157, 731. questibus, 742, 1965. voto, 287, 953. coelo, 700, 1304. oculis, 145, 525. dextrae, 679, 1001. astris, 688, 1137. hosti, 796, 864. manibus, 505, 480. animae, 417, 404. nato, 544, 1004. afflictis, 773, 473. iusto, 520, 669. capto, 412, 333. minis, 483, 174. muneri, 481, 142. fati, 708, 1426. umbris, 177, 1047. sceleri, 122, 221. venturis, 67, 872. votis, 735, 1843. virtutibus, 28, 326. focero, 671, 856. verberibus, 680, 1013. patriae, 380, 975. lacrymis, 713, 1507. potu, 169, 914. senectae desertae, 95, 1249. telis facibusque, 719, 1913. verbis & acribus, 383, 1020. scit ensis captis, 413, 351. precari, 801, 963. ubi votum est mori, 701, 1314. Parce precor, 78, 1015.
 Parcere morti pereuntis, 649, 519. Parcere animo & animae, differunt, 57, 742. Parcere ferro, vox *Hannibalis*, 719, 1590. Parce, supple verbis, 709, 1447.
 Parens uterque, 708, 1425. aeger, 315, 19. sospes, 154, 433. altisonus, 650, 530. intrepidus, 355, 596. caecus, 181, 1. Neronis, 800, 953. fratrum, 192, 135. similis nato stetit, 725, 1690. magnus, *i. e. Priamus*, 591, 655. maximus mundi, 256, 466. falsus ac nomini turpis, 79, 1031. quid facere debeat nato, 303, 1199. uterque defendit caedem, 359, 663. & arbiter coelestem, 46, 597. regum Priamus, 391, 54. pejor quam gnatus, 358, 616. ausurus facinus, 306, 1251. Parens misera, 734, 1840. iusta, 612, 970. infanda, 751, 91. vesana, 740, 1930. fraude capta, 764, 312. terra communis, 636, 318. Deum natura, 288, 959. alma, *i. e. terra*, 197, 222. vera Merope, 369, 802. tuta piis alumnis, 769, 405. terrarum Superumque, *i. e. sol*, 161, 739. tot natorum memoranda, 799, 933. Parentis hostis, 610, 953. conditi sedes, 426, 509. regna clara, 631, 225. patriae nomen servare, 775, 490. inventi pigere, 371, 836. Parentem merere, 713, 1504. referre, 679, 990. metuere, 369, 795. *quem* vocare, 731, 1778. reddere filiae, 611, 968. caesum flere, 749.
 Ccc ccc 61.

INDEX NOVUS

61. Parentem ferro interimere, 753, 128. perimere dextera, 329, 261. implere alieno in loco, 339, 371. Parentes rapti, 749, 65. Parentes luctu liberare, 222, 643. alloqui in luctus, 431, 619.
- PARENTARE**, 586, 577.
- PATERE**, 242, 251. dubitare, 796, 863. *alicui*, 713, 1496. precibus, 509, 544. non vult manus, 173, 1985. iussis, 773, 458. discere nutui Principis, 795, 843. Parent boni fontibus, 22, 252.
- PATERE viro liberos**, 192, 136. posse, 732, 1795. nocentes, 206, 369. duos, 541, 957. Herculem Jovi, 731, 1776. Jove dignum, 617, 8. caput lustrale classi, 557, 163. Parent juga montis Idaei dubia, 577, 457. Pantura mortem forma, 631, 220. Parta est palma, 180, 1097. scelere domus, 472, 55.
- PATENDI tempus legitimam**, 216, 535.
- PATIS Helenae occulte lugendus est**, 449, 908. Paridis hostis, 559, 188. tela certa, 560, 212. manu Achilles jacet, 413, 347. Paridi ignoscere, 450, 922.
- PARIDIS iudicium de malo aureo**, 392, 66: 596, 730.
- PARIUM marmor**, *pure candidum*, 277, 797.
- PARNAE commotae sonuere**, 590, 633.
- PARNASSIUS mugitus**, 711, 1474.
- PARNASSOS biceps**, 331, 281.
- PARNASSUS**, *Neptuni filius*, 326, 227.
- PARNASSUS**, *mons Phocidos*, 191, 129: 326, 227. *eius duo vertices*, *ibid.*
- PARNES Atticae mons**, 225, 4.
- PARRHASIA**, *Arcadiae urbs*, 602, 831: 698, 1281.
- Parrhasis cerva**, 602, 831.
- Parrhasio axe lentior**, 698, 1281.
- Parricida bis**, 384, 1044. ter factus, 674, 906.
- Pars immensa**, 294, 1048. quota, 33, 383. *fervida*, 621, 90. *exigua*, 606, 902. *immunis*, 314, 52. *tui*, 185, 45: 307, 1267. *criminum*, 298, 230. *vitae*, 280, 842. *altera inaudita*, 485, 199. *coeli strepit*, 291, 1009. *ultionis quota est*, 537, 896. *terrarum secreta*, 230, 55. *curvata poli*, 334, 316. *sceleris peracta*, 216, 542. *melioris aevi*, 66, 851. *debita imperii*, 792, 790. *media mundi*, 97, 1293. *paterna coelo data est*, 743, 1968. *quota vulnere concidit*, 627, 164. *magna sceleris olim peracta est*, 264, 594. *matris peracta est*, 681, 1025. *fatorum metuenda*, 369, 792. *nulla manet nostri*, 415, 378. *summa e regno patris pater ipse est*, 186, 55. *poenae ignota*, 453, 973. *melior vitae humanae somnus*, 82, 1067. *quota culpae nostrae senex*, 549, 22. *Partem prosequi*, 619, 51. *substrahere*, 172, 978. *sui alicui relinquere*, 702, 1345. *imperii capessere*, 145, 527. *Partem in omnem*, 689, 1138. *in Partem ire*, 646, 483. *ex Parte dominus*, 128, 299. *Partes meae*, 36, 440. *excitae*, 188, 72. *errantes*, 307, 1258. *Partes corporis per agros anquirere*, 308, 1278. *in Partes datum*, 206, 365. *in Partes ferri*, 480, 124.
- PARS MES**, 781, 591.
- PARTHENIUS**, *Arcadiae mons*, 737, 1885.
- PARTHIUS**, *unde*, 610, 954.
- PARTHIAE fines**, 523, 710.
- Parthicus modus**, 278, 816.
- Parthus levis**, 523, 710. *fallax*, 319, 119. *icibus certior*, 627, 161.
- PARTHI unde dicti**, 523, 710. *Scytharum progenies*, 85, 1127. *Parthis Daae equitem minati*, 149, 603.
- Particeps regno**, 32, 369.
- Partita regem manus**, 356, 617.
- Partus nobilis**, 39, 494. *properans*, 64, 830. *impicus*, 365, 731. *biformi nota*, 270, 691. *toros dividit*, 642, 408. *animos conjugum conciliat*, 642, 407. *exhibuit crimen tacitum*, 270, 690. *Partu potens*, 800, 949. *labare*, 641, 388. *Partus Hecubae elati*, 396, 138.
- Parum merere**, 403, 210. *est reverti*, 7, 49. *iratae parenti*, 612, 970. *est puniri morte*, 794, 825.
- Parvula stirps domus**, 421, 456. *Parvulum monstrum*, 78, 1020. *Parvulum parenti tradere*, 370, 806: 807.
- Parvus sed timendus occidis**, 440, 789. *Parva casa*, 219, 593. *Parvo dives*, 494, 333. *Parvi greges*, 227, 19. *Parva lecta*, 239, 211. *Parva mala*, 522, 690.
- Pascere gentes**, 260, 538. *volucres*, 92, 1209. *aves*, 104, 10. *minas*, 701, 1319. *feras*, 176, 1034. *flammas*, 638, 351. *pecus*, 21, 234. *dolorem*, 644, 448. *morbos*, 706, 1398. *poenis*, 765, 340. *aves Idaeas*, 428, 567. *volucres & feras*, 776, 515. *greges regios*, 370, 815. *greges Iheracos*, 36, 451. *gramine gregem*, 602, 844. *hydram tate*, 603, 1194. *Pascere flammas ture*, 652, 537. *Pasci arvis*, 231, 66. *Pascitur artus sacer ignis*, 323, 188.
- Pascere flammas thure**, 652, 577.
- Pascuale**, 123, 233.
- Pascuum pingue**, 404, 224.
- Pascuum pecus**, 123, 233. *Pascuum fatale*, *ibid.*
- PASIPHAE filia solis**, 234, 124. *amatrix tauri*, 234, 113: 270, 688.
- Passi capilli**, 531, 803.
- Passus citati**, 291, 1001.

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

Pastor nullus, 254, 422. roscidus, 477, 101. ferus, 693, 1204. Delius, 36, 451. Phrygius, 791, 774. Thessalicus, 624, 128. triformis, 21, 232. fatalis arbiter, 596, 730. sub iugo Cithaeronis, 370, 808. deficit grege diminuto, 320, 147. Pastorum turba, 370, 816.

Pastus vagi, 553, 98.

Patefacere iter caecum, 436, 724. funestam domum, 308, 1275. Patefient mala tota, 161, 788. Patefacta regna Ditis, 516, 638.

Pater fulminans, 37, 458. invisus, 75, 988. impius, 74, 966. mitis, 241, 245. totus, 172, 979. magnus, 271, 717. desertus, 490, 277. scelestus, 77, 1002. fessus, 182, 2. inultus, 189, 91. mortalis, 713, 1502. crudelis, 700, 1304. fortis, 562, 236. avidus, 176, 1040. Divus, 762, 286. patriae, 772, 444. rerum, 719, 1587. divorum, 757, 204. Herculis falsus, 731, 1782. Neptunus, 329, 266. fulmine pollens, 572, 382. peremptus scelere materno, 608, 925. funesta noverca peior, 302, 1191. raptus per scelus, 751, 102. altisona regna quatiens, 586, 581. ante aras cecidit, 599, 792. Patris nepos, 613, 985. exemplo, 609, 941. matrisque meminisse, 241, 242. Patri hoc sat est, 377, 938. similis filius, 462, 1117. esse scelestum, 681, 1028. virum miscere, 550, 35. Patrem gnato reddere, 618, 31. gnatus premit, 435, 691. verum putare, 700, 1303. *alicujus* esse gaudere, 713, 1507. & genus verum reddere Alcidae, 36, 440. Patre generatus, 373, 866. in patre facere, 128, 310. Patres moesti, 776, 510. fessi, 591, 644. natis misti, 628, 175. Patres coesos ingemere, 731, 1785. gnatis jungere, 314, 54.

Pater patriae, Ciceroni primum, deinde Augusto datus titulus, 774, 477. *Patrem se probare*, 5, 36.

Patere vulnere locum, 509, 550. polis stratis, 686, 1120. pectus aerumnis plenum, 679, 1000. viam in coelum, 546, 1022. ulterius terris, 664, 742. tellurem ingentem, 498, 377. tellurem hiatu ingenti, 788, 725. Patet coelum, 388, 19. causa cladis, 669, 832. malis effugium, 587, 591. quod diu latuit, 371, 826. furiis pectus, 541, 966. vorago vastis faucibus, 51, 666. aditus verbis, 198, 228. facultas remeandi, 52, 682. una domus pellici & nuptae, 632, 234. terra immenso sinu, 354, 583. pectus mucroni, 302, 1197. ad coelum via, 304, 1213. Patent fores, 655, 610. artus utero tenus, 394, 89. tibi templa, 664, 747. templa novercae, 716, 1549. pectora ditum, 657, 648. morbis corpora majora, 553, 97. commoda magna cladibus ma-

gnis, 628, 171. mihi regna campi Thessalici, 448, 778. ad mortem mille aditus, 193, 153. Patuit cervix sub ictu, 320, 138. tellus sicca fontibus, 645, 457. Patuere portae, 319, 130. Patens locus, 459, 1079. Patens jugulum, 387, 1037.

Patere de terris, 6, 46: 46, 605. *pro valere & esse*, 627, 165. *Patet, pro apertum est*, 303, 1197.

Paternus fervor, 407, 252. supplex, 411, 313. labor, 295, 1067. grex, 427, 540. sinus, 491, 284. Paterna meta, 513, 600. pars coclo data, 743, 1968. Paternum decus, 145, 528. imperium, 266, 621: 297, 1111. Paternae mortis auxilium, 607, 910. Paterni foci, 653, 581. Paterna regna, 312, 22: 369, 793: 794. fata, 215, 513. frena, 609, 940. scelera, 539, 925. bella, 459, 1074.

Paterni Dii, 173, 984.

Patescere: Patescunt regiae fastigia, 251, 384.

Pati jugum, 35, 432: 449, 910. Phoebum, 327, 231. montiferum, 694, 1212. colonos, 245, 289. bella, 490, 274. moras, 45, 588: 60, 773: 555, 131. nefas, 272, 723. leges, 497, 365. frenos, 513, 593. scelus, 214, 494. stenda, 418, 412. dolores, 757, 201. ferrum, 525, 728. naufragium, 624, 118. toleranda, 751, 100. navem, equitem, 42, 541. invidiam, 31, 353. scelera, 33, 387. dominum, 260, 535. moram, 160, 769. minora meritis, 504, 465. minas Aquilonis, 666, 778. regium imperium, 484, 189. servitium grave, 763, 298. cruores caros, 512, 810. stuprum tyranni, 764, 303. regias faces, 500, 399. moram sceleris, 766, 365. regum imperia, 34, 398. sanguinem nostrum peti, 773, 462. poenas lege Fatorum datas, 110, 75. placido cultu sacra, 335, 337. sub plaustro urvae, 715, 1524. debet victus, 407, 257. malum terris commune, 665, 762. aliud quid, 219, 588. cessare manus, 47, 614. poenas me decet, 111, 86. vittis jungi, 610, 951. mori, 681, 1028. verbera pontum iussit, 495, 337. pondera regni cervice inflexa, 170, 931. exilium, verbera, catenas, & letum, 800, 939. Patitur vulnus ferrum, 721, 1628. humida vallis raros fulminis ictus, 299, 1132. Patimur quod fecimus, 56, 735. Passus morsus Laeae, 596, 740. Passa vim stupri Auge, 639, 367. Stymphalis lernaea spicula, 530, 784. graviora, 449, 907. Passa moenia pharetras Herculeas, 396, 137. Patiens jugi, 502, 442. morae, 117, 158. auris, 31, 361. mali virago, 592, 668. ira, 794, 821. trahi, 62, 810.

Pati, sine casu, pro sustinere, durare, 140, 470. *pro vivere, durare*, 715, 1524. *pro concedere*,
CCC CCC 2 407,

INDEX NOVUS

- 409, 290. *Pati nosse famulum regemque*, 631, 218. *Patiens, qui obdurat*, 140, 470.
- Patienter feras plura, quo plura possis*, 407, 254.
- Patria ruens*, 315, 73: 589, 611. *flebilis*, 378, 941. *restitat*, 594, 699. *quo me vocat, sequar*, 332, 296. *Patriae pater*, 772, 444. *columnen*, 395, 124. *cineres*, 389, 29. *parens primus Augustus* 774, 477. *domus jura possidere*, 29, 317. *Patriae consulere*, 773, 473. *parcere*, 380, 975. *leges, dare*, 785, 678. *quis fuerit locus, quaerere*, 624, 132. *Patriam, bellum petere*, 399, 165. *cui auferre*, 712, 1492. *aulam & toros cui reddere*, 798, 892. *liberare metu*, 222, 642. *perdere grave*, 449, 912. *lares petere*, 732, 1799. *praeferre liberis*, 412, 332. *Patria remotus*, 215, 511. *arceri*, 219, 586. *carere*, 207, 372. *cives expellere*, 760, 242.
- Patria omnibus cara, exulibus maxime*, 135, 405. *Patriam deferentium ignominiae vel improbitatis suspicio*, 478, 115.
- Patrius axis*, 659, 678. *ignis*, 582, 531. *pulvis*, 624, 120. *lar*, 789, 747. *furor*, 86, 1134. *ager*, 610, 204. *tellus*, 430, 601. *sedes*, 299, 1148. *laus*, 85, 1122. *aula*, 762, 285. *Patrium solum*, 291, 1005. *osculum*, 116, 145. *arvum*, 494, 332. *munus*, 307, 1151. *regnum*, 368, 784. *Patrio lare carere*, 638, 319. *Patrii penates*, 785, 664. *lares*, 599, 782. *currus*, 470, 32. *tori*, 200, 767. *Patriae sedes*, 42, 534: 452, 971: 565, 282. *Patria moenia*, 216, 540.
- Patruus rapax*, 300, 1152. *Alcidae*, 637, 328.
- Patula fagus*, 657, 653. *Patulae narces*, 294, 1041.
- Pavefactus infans*, 73, 1022.
- Pavere*, 87, 1147. *aliquid*, 105, 17. *moestam*, 608, 923. *desistere*, 138, 448. *mortis auspicium*, 431, 609. *strepitus*, 258, 495. *Pavet animus*, 399, 168. *horret animus*, 520, 670. *Pavens natus*, 664, 719. *Pavens vanos metus, veros meretur*, 362, 700. *Paventes Thebae*, 203, 321.
- Pavidus vigil*, 147, 570. *pirata*, 346, 459. *vultus*, 660, 700. *metu gravi*, 411, 315. *gravi terrore*, 489, 256. *regni*, 742, 1955. *lucis populus*, 26, 293. *sub arbore constitit*, 364, 717. *Pavida manus*, 727, 1719. *mens*, 296, 1082. *acies*, 213, 474. *Pavidum jecur*, 661, 709. *leti genus humanum*, 82, 1076. *Pavidi Manes*, 59, 765. *metu*, 462, 1130. *equi*, 294, 1056. *Pavidae animae*, 356, 608. *matres*, 97, 1284.
- Pavitans gressus*, 384, 1047.
- Pavor ingens*, 752, 123. *centum populis taurus*, 618, 27. *consciis mentis*, 217, 161. *rapit somnos*, 641, 396. *membra excutit*, 548, 5. *remanet in pectore*, 50, 655. *Pavoris crimen*, 316, 87.
- Pauper in auro congesto*, 17, 168. *felix habetur*, 658, 673. *pectora lecura gerit*, 657, 651.
- Paupertas mala*, 289, 986. *humili tecto contenta*, 798, 895.
- Pax certa*, 172, 972. *incerta*, 426, 519. *alta*, 72, 929: 411, 324: 325: 588, 596: 568, 322. *rupta*, 34, 416. *quieta*, 147, 566. *data*, 733, 1820. *revocata*, 147, 576. *fida nivibus*, 32, 375. *terrae pelagique*, 516, 637. *placida*, 204, 349. *nulla isti puero*, 244, 283. *est Hercule manu*, 68, 882. *Pacis auctor*, 775, 488. *pignora edere*, 762, 279. *fidem dare*, 128, 294. *Pacem petere*, 213, 487. *ferre*, 795, 836. *reducere*, 32, 368. *dare populo*, 716, 1541. *seculo dare*, 774, 475. *aliqui proferre*, 616, 3. *ferre ad Danaos*, 430, 606. *tibi mundus debet*, 634, 283. *Dei non habent*, 620, 64. *Pace sublata*, 5, 29. *gaudere*, 762, 280. *plena tellus*, 726, 1701. *tua hoc dixisse liceat*, 409, 276.
- Pax cum cornu copiae pingebatur*, 473, 63. *Pacificandi ritus*, 473, 66.
- Peccare honesta mente*, 189, 97. *in filtris*, 234, 114. *in matre*, 681, 1029. *qui non vetat, cum possit, jubet*, 409, 291. *Peccat juncta h. e. confers criminis*, 567, 307. *Peccat impotens furor*, 600, 801. *Peccasse quem poenitet, poene est innocens*, 563, 243. *Peccandi modum nosse*, 236, 141.
- Peccatum satis est*, 116, 138.
- Pectus miserum*, 418, 410: 655, 620. *imum*, 429, 580: 537, 903. *torvum*, 82, 1080. *durum*, 190, 113. *niveum*, 42, 545. *laesum*, 675, 927. *ferum, durum, saevumque*, 219, 583. *impium*, 302, 1197. *fessum*, 162, 807. *infantum*, 267, 640: 302, 1193. *altum*, 50, 654. *ferum*, 192, 140: 253, 415. *forte*, 18, 186. *illifum*, 346, 462. *trepidum*, 325, 207. *antiquum*, 128, 77. *remissum*, 195, 187. *moestum*, 507, 1235. *castum*, 234, 130. *adversum*, 246, 307. *Herculeum*, 651, 556. *recline*, 723, 1643. *fidum*, 282, 875. *letale*, 99, 1512. *scelestum*, 377, 927. *nudatum*, 831, 806. *anhelum*, 707, 1414: 791, 779. *facile*, 255, 447. *oppressum*, 80, 1052. *sanum*, 74, 974. *ira concitum*, 506, 506. *nimium ferum*, 92, 1226. *senile*, 735, 1857. *regno attonitum*, 202, 302. *lacerum & inane*, 75, 978. *Pectus tremuit*, 539, 927. *gemit gemini*

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- mitu meo, 174, 1001. curis fessum, 242, 247. aerumnis grave, 367, 305. curis perustum, 509, 547. aerumnis imparatum, 291, 994. aerumnis plenum, 679, 1000. omnium scelerum conscium, 197, 217. amore flammatum, 410, 304. metu vacat, 772, 441. caret tumultu, 92, 1219. furore ardet, 125, 253. non capit minas, 633, 266. Pectoris sani parum, 634, 275. facinus, 438, 754. Pectori infingere telum, 384, 1036. nihil est relicum, 633, 248. Pectus pulsare, 789, 736. concutere, 12, 105. ira incendere, 761, 265. ferro recludere, 455, 1001. pulsu tundere, 395, 114. dare enilibus, 265, 616. dolis instruere, 796, 869. ferire igne, 245, 293. turbatum malis recipere, 501, 425. induere in tela, 78, 1078. avidum diducere, 724, 1669. ferro offerre, 480, 139. Pectore fortes, 797, 886. nequere astus, 426, 521. adverso ferum excipere, 562, 132. Pectora malis hebetata, 169, 920. nuda, 395, 106. viva, 340, 391. tacita, 766, 351. credula, 171, 963. semianima, 385, 1053. secura, 657, 652. contusa, 177, 1045. metu percussa, 163, 828. malis obfessa, 84, 1112. ditum patent, 657, 648. sonant palmis, 83, 1101. Pectora dare, i. e. resistere, 230, 63. velare, 394, 90. solvere, 552, 76. movere, 789, 744. dominac ferro referre, 766, 367. palmis ferire, 392, 64. ferire, 593, 689.
- Pecus votivum, 600, 806: 666, 784. Hesperium, 602, 840. cfferum, 234, 116. nobile, 122, 225. montivagum, 625, 137. vivum, 352, 558. Thessalum, 245, 296. attonitum, 294, 1050. impavidum, 683, 1056. Oceano notum, 21, 234. ad aras compulsum, 371, 822. Aëtae flammicum, 504, 468. Pectori imperare, 427, 540. Pecus rapere, 622, 101.
- Pecus aurata, 542, 983. Pecudes incubant pratis, 320, 145. Pecudum more, 612, 974. Pecudes urere, 353, 564. ducere, 624, 126.
- Pecus Geryonae, 89, 1170. Pecudes prius insciantur peste, quam homines, 320, 133.
- Pegasus gradus, 416, 385.
- Pegasus, equus alatus, unde natus sit & dicatur, 416, 385.
- Pejerare, 219, 589: 431, 612.
- Peior parens quam gnatus, 533, 636. Pejus nociva malum, 670, 852.
- Pelagus rubens, 319, 120: 658, 660. dubium, 540, 942. nobile, 116, 142. placidum, 291, 1010. languidum, 43, 554. immotum, 401, 200. inutius stagno, 149, 589. monstro tumidum, 292, 1016. infimo solo eversum, 578, 475. crescit, 458, 1048. classe splendet, 575, 434. Pelagi numen, 787, 709. deac, 448, 779. Pelago venit quies, 454, 994. crepta mater, 766, 361. Pelagus & ignes superare, 583, 545. terras premere, 573, 599. in Pelagus ruere, 766, 347.
- Pelagii jacent dolis & astu, 438, 753. sua fraude capti ceciderunt, 590, 632. Pelagis mos est, 548, 9. lactifica referre, 430, 597. fera major apta, 522, 697. Scythas jungere, 508, 528.
- PELASGUS, *Neptuni aut Inachi filius*, 488, 240.
- PELASGI, *proprie Thessali sunt & Argivi*, 488, 240.
- Pelaga gens, 448, 876. classis, 455, 1007. tellus ruit cum ducibus, 488, 240. rates, 413, 553. Pelasgum imperium, 483, 178. Pelasgi nominis hostis, 432, 628. Pelasgac matres, 437. Pelasga arva, 535, 872.
- Peleus locer, 448, 852. Pelei natus, 407, 247. Thetidisque natus, 589, 615.
- Pelia senex, 480, 133. Pelia illi non nobis jacet, 490, 176. Pelias accenso aheno ultus, 519, 666.
- PELIA, *nominativ. Latinus, Pelias Graecissans*, 485, 201. *Pelias interfecti causa Medea*, 489, 255. *filiarum nomina*, 489, 261.
- Pelias axis, 418, 415.
- Pelides ferox, 589, 616.
- Pelion, 569, 338. premit Ossam Thessalicam, 689, 1152.
- PELION, *Ossa, montes Thessaliae*, 74, 971: 514, 609.
- Pellere amorem, 135, 133. dolores, 100, 1321. nubes, 600, 803. *aliquem urbe*, 489, 250. *aliquem cursu*, 162, 802. *aliquem regno*, 490, 175. *aliquem curru*, 367, 771. palmis fata, 766, 348. nubila fati saevi, 170, 934. vires pondusque mali, 631, 230. decus ex animo, 254, 429. metus foemineos, 471, 42. fluctus animi, 83, 1092. Pellit aures fremitus, 181, 850. ruborem pallor, 633, 252. horror cor, 539, 926. Pepulit aures facinus, 34, 415. me vox armenti, 339, 381. Pepulerunt me tela gradu, 583, 549. Pelli coelo, 2. 4. a patria aula, 762, 285. Pulsus finibus Rex, 358, 647. timor, 789, 751. Pulsus ob scelera, 106, 37. stipite letifero, 630, 208. Pulsa fames, 158, 734. tridente rupes, 524, 553. Pulsam fidus, 654, 596. Pulsi sedibus, 379, 955. Pulsa sedibus suis volucres, 722, 1631. tenebrae, 274, 751.
- Pepulit aures Hymenaeus, 479, 116.
- Pellex barbara, 559, 185. invisa, 649, 528. si-
ccc ccc 3 perba,

INDEX NOVUS

- perba, 753, 125. Pellex captiva capit toros, 637, 334. domum mariti possidens, 564, 258. regii tori, 613, 1002. vetat respicere conjugem, 757, 186. Pellicis maritus, 644, 436. captae decus, 632, 237. metu carere, 241, 243. lacrymas spectare, gaudere, 724, 1676. Pellici felicem esse, 635, 293. quid auferre, 677, 967. & nuptae domus patet, 632, 234. Pellicem invadere, 638, 347. invisam amovere, 506, 495. superesse, 732, 1794. facere novercam, 713, 1499. venire in locum ferac, 635, 289. poenis cruentis premere, 504, 462. Pellicibus dare locum, 2, 4.
- Pellis aurea, 497, 361. leoni rapta, 740, 1933. Pellucere vado puro, 258, 507.
- Pelopeum, penultima brevi*, 153, 651.
- Pelopeia sedes, 536, 891.
- Pelopeia domus, pro impia*, proverb. 105, 22. *Pelopeiae domus scelera*, 105, 22.
- Pelopia domus, 548, 7. Pelopia domo digni thalami, 557, 165. Pelopia sceptrum, 559, 144.
- Pelopiae domus scelera*, 549, 22.
- Pelopidarum Regum sceptrum quid*, 123, 229.
- Peloponnesus a quo nomen habeat*, 89, 1165.
- Pelops saevus, 446, 855. Pelopis orac, 584, 563.
- PELOPS** *cujus filius*, 89, 1165. *a patre Tantalus occisus & Diis appetitus*, 116, 144. *ejus frans in fallendo Oenomao*, 116, 139 : 153, 660. *Pelopis patria quae*, 89, 1165.
- Pelorus Siculus, 621, 80 : 496, 350.
- Pelorus, Siciliae promontorium*, 621, 81.
- Pelta lunata, 252, 403. Peltam detrahare, 42, 545.
- Peltes, Scuta Amazonum*, 486, 214. *cur lunatae dicantur*, 561, 217.
- Peltata Amazon, 561, 218.
- Penates versi, 449, 912. Labdaci, 39, 495. regii, 363, 708 : 653, 579. tenues, 239, 209. sacri, 755, 163. regis externi, 214, 503. fratris sacri, 789, 747. patrii, 785, 665. impii, 106, 24. invisi, 232, 89. Penates tenere, 761, 278. miscere, 108, 52. reddere, 793, 803. flammis petere, 795, 851. obterere Marte, 358, 646. patrios foedare cruore, 755, 149. metu mortis fugere, 776, 508.
- Penates Diis qui*, 204, 340. *eorum officium*, ibid. *Diis, cur prope focum colantur*, 160, 775.
- Pendere scopulis, 16, 154. ramo, 15, 146. incerto casu, 449, 915. loco instabili, 376, 910. *alicujus collo*, 144, 524. Pendet hic nudus filix, 187, 69. parte exigua caput amputatum, 606, 901. sollicita, 369, 796. barba impexa, 59, 766. anima vinculo levi, 452, 952. Pendent rotae axibus, 153, 661. lacerare manus, 671, 864. limina tyranni, 54, 719. Pendens ramo tenui, 799, 912.
- Pendere, pro tergiversari*, 136, 423. *Pendere, pro anxium, sollicitumque esse*, 215, 516.
- Pendere supplicia nova, 378, 946.
- Pene videre facit infelicem, 216, 534.
- Penetrare funestum, 520, 676. regni, 153, 652.
- Penetrales Diis, 329, 265.
- Penetrare, quid*, 153, 652 : 520, 676.
- Penetrare fundum mundi, 64, 831. plagas solis aestivi, 21, 235. domos Strygias, 736, 1870. tecta propero gradu, 376, 918.
- PENEUS** *Thessaliae fluv.* 22, 247.
- Penna rubens, 229, 46. Penna volucris ablata, 799, 919. levi secare, 340, 390. Pennae fallae, 375, 897. Pennas adjicere, 530, 783. utinam fata mihi darent, 799, 916. Pennis velata ales, 738, 1890. Pennis avidis praepetem ferre, 209, 423.
- Pennata spicula, 165, 861.
- Pensare merita, 702, 1336. scelus scelere, 180, 1103. suas aerumnas, 712, 1494. leto datum, 729, 1748. Arctos nives, 355, 606. regnum exiguo lare, 219, 595. omnia uno ictu, 377, 938. Pensantur male magna ruinis, 660, 691. Pensans damna marito meliore, 348, 492.
- Pensum peragere, 18, 181. Penfi nihil ducere, 201, 298. Pensa labuntur inter manus, 231, 104.
- PENTATHLUS**, 85, 1124.
- PENTHESILEA**, *Amazonum regina*, 388, 12. *ab Achille occisa*, 406, 243.
- Pentheus lacer, 356, 618. Penthei artus, 344, 442.
- PENTHEUS** *ab Agave matre discerptus*, 183, 17. *Penthei furor*, 282, 1007.
- PEPARETHOS**, *una Cycladum*, 444, 842.
- Per numen, 544, 1002. Per orbem errare, 643, 417.
- Peragere vices, 713, 1512. imperata, 796, 874. pensum 18, 181. responsa, 431, 663. donum, 287, 945. iussa, 434, 680 : 679, 997 : 766, 366. scelus, 543, 987. mortem, 194, 121. mandatum, 184, 36 : 264, 592. fatum Herculis, 665, 770. coeptum facinus, 545, 1014. Peractum ver, 653, 588. Peracta matris pars, 681, 1025. Peracta est magna pars sceleris. 216, 543 : 264, 595. Peractum est, 381, 998 : 606, 901 : 702, 1340 : 710, 1457. bellum, 464, 1168. scelus, 612, 976. a me scelus, 679, 995.
- Peragere imperata*, 771, 437.
- Peragratus mons, 183, 15.
- Perarare pontum, 517, 650.
- Perbibere flammam, 651, 557.

Per-

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- Percalere:** percaluit sanguis, 118, 170.
Percellere *aliquem*, 400, 184. Perculit aures vox, 750, 72. Perculsa furore agmina, 792, 786.
Percutire furore, 12, 128. Percita dolore, 300, 1156.
Percurrere ignotas gentes, 236, 930. Percurrit flamma trabes, 267, 644. Percurrens iter longum, 640, 385.
Percutere: Percutit oculos nitor lucis, 63, 874. Percussit aures murmur, 590, 634. Percussa Deo Maenas, 434, 674. Stympthalis sagittis, 603, 850. sacrum laticem dedi, 532, 811. Percussi ventis rami, 238, 309. Percussa colla, 157, 727. pectora, 83, 1100: 163, 829.
Percussae umbrae nives, 251, 383.
Perdere nives, 663, 730. bona, 255, 442. *aliquos*, 656, 638. decus, 641, 391. scelus, 180, 1097. comitem, 710, 1460. fidem, 762, 274. comam, 663, 735. umbras, 721, 1619. opes, 771, 434. furorem, 636, 309. spicula, 165, 861. munus, 45, 589. *quem*, 678, 980. polum, 689, 1150. diem, 161, 793. solem, 166, 880. vocem, 496, 349. operam, 383, 1014. orbem, 659, 682. verba, 192, 140. exilio locum, 105, 1331. praemia cantus, 685, 1088. patriam petendo, 217, 558. decus in malis, 589, 622. Alcidem posse, 634, 271. patriam grave est, 449, 912. pereundo virum, 560, 101. mortem honestam, 693, 1205. populos erepto Hercule, 670, 854. poenas crimine patrio, 518, 660. Perdit amor vires, 638, 355. Perdunt odia professa vindictae locum, 481, 154. Perdidit amor plebis Gracchos, 797, 883. Perdet mors aliqua deos, 686, 1115. Perdenda non in occulto virtus, 542, 977.
Perdere mortem, 582, 519: 649, 519. *Perdere locum, occasionem*, 481, 154. *Perdidit pestem serpens*, 321, 152.
Perdomita tellus, 73, 955. Perdomita monstra, 36, 444.
Peregrinus maritus, 478, 115.
Peremptor regis, 316, 221.
Perennis labor, 305, 1231. Perennes viae, 128, 964.
Pererrare diem, 722, 1632. altum, 497, 368. locum rostro, 143, 501. Pererrant caput nebulae, 715, 1530.
Perferre nuncium Phrygibus, 614, 1005. imperium patris, 100, 1315. omnia intrepide, 14, 417. molem mali, 94, 1239. laudem ad imos, 714, 1515. vulnera animo aequo, 481, 152. verba pauca querelae, 441, 802. miseriae grave, ferre leve, 128, 307.
Perficere, 193, 150. Perfectum est scelus, 543, 986.
Perfidus vector, 529, 775. *Perfida conjux*, 555, 117. *nex*, 605, 887. *Perfidi reges*, 617, 5. *Perfida freta*, 492, 302. *saxa*, 585, 570.
Perfringere ossa, 78, 1025. *adversa*, 96, 1275. *Perfractum limen*, 436, 723.
Perfrui otio, 134, 395. *scelere*, 545, 1016.
Perfundere caput atra nube, 381, 1000. *arva*, *cruore*, 503, 453. *Perfundit pedes palla*, 352, 553. *Perfundunt comae colla humerosque*, 251, 394. *Perfundet prius Aëtos Pontus*, 141, 477. *Perfundens humeros caesaries*, 277, 801. *Perfusus caede ferrum*, 158, 738. *Perfusa mari monstra*, 166, 867.
Perfunctus gemina caede, 157, 730.
Pergamum face Dorica cecidit, 574, 421. *Pergama strata flagrant*, 448, 889. *captiva*, 560, 106.
PERGAMUM, *Illium est & Idae Promontorium*, 388, 14.
PERGAMUM excisa, 388, 14.
PERGAMUS, *Attali regia*, *ibid.*
Pergere, festinare, attrahere, 452, 630. *pro surgere*, 77, 1012. *silere*, 283, 882. *quocunque*, 637, 329. *quo*, 674, 909. *ire via*, 295, 1071. *dum manus fervet*, 644, 435. *ad moenia gradu segni*, 460, 1091. *Pergam ire quocunque ira, dolor, spes feret*, 556, 142. *Perge mecum comes*, 542, 974.
Periculum lucis, 380, 971. *tibi nullum*, 600, 798. *Periculi confors*, 612, 978. *Pericli socia*, 562, 234. *Periculis esse causam*, 363, 709.
PERICLYMENUS, Neptuni filius, ab Hercule occisus, 516, 655.
Perimere matrem, 584, 1045: 678, 985. *duos*, 560, 100. *aliquem*, 505, 490. *maritum*, 636, 315: 644, 436. *parentem*, 95, 1163. *suos foetus*, 262, 557. *parentem dextera*, 319, 261. *quem dolo*, 644, 438. *Perimit exul regem*, 605, 884. *Perime me infesta*, 545, 1018. *Perimat me aut pereat*, 637, 340. *Perimitur mea manu genitor*, 311, 16. *Peremptus cancer*, 620, 67. *ferrum*, 124, 245. *ense saevo Priamus*, 411, 312. *serpens*, 617, 18. *spiculo puer*, 97, 1296. *ferae immanis morsu*, 428, 567. *pater scelere materno jacet*, 608, 925. *Perempta jacet*, 384, 1040. *Sphinx*, 318, 105. *conjux*, 89, 1161. *sua dextera mater*, 710, 1458. *Peremptum patrem queri*, 489, 259.
Peripetia in Tragoediis, quid, 309.*
Perire licet, 317, 104. *scelere*, 707, 1410. *membratim*, 194, 371. *nocentem*, 508, 536. *lucem*, 736, 1865. *malo*, 579, 492: 697, 1259. *cupere, debere, posse*, 429, 574. *miserum*:

INDEX NOVUS

- vetare, 40, 513. Perire mundo diem, 688, 1132. conjugem invifam, 773, 470. scelere materno, 708, 1421. vulnere multo, 296, 1096. in urbe eversa, 425, 493. una dextera fat est, 671, 870. quiddam plus luce, 736, 1867. dono foeminae, 614, 1009. hos nobiscum juvat, 582, 524. furto unius noctis, 589, 625. osculis patris, 540, 950. leto praecipiti, 242, 263. posse manu foeminae, 701, 1318. sine me non potes, 187, 66. mortem Herculis placere, 691, 1176. preces frustra pati, 157, 721. causam mirandi, 663, 736. Perit coelum, 578, 471. unda, 58, 755. fructus, 282, 872. nunquam veritas, 431, 613. Umbrarum foedus, 7, 49. fas & fides fratris, 107, 48. nec flammis amor, 441, 803. odium, cum jussit amor, 249, 354. tibi vivo patria, 197, 210. decus juris humani confusum, 383, 1025. omne genus humanum, 51, 674. infans vultu patris ante vulnus, 78, 1013. quae iterum nata, 685, 1089. nulla pars sacri, 155, 695. Pereunt cuncta, 459, 1062. solitae mundi vices, 162, 813. lacrymae in extremis, 315, 19. Periere cuncta, 536, 879. mores, jus, decus, pietas, fides, 555, 112. aut peribo, aut perdam, 121, 203. Pereat memoria, 34, 408. Pereat aut me perimat, 637, 540. Periens mundus, 166, 884. Periens colulum, 602, 836. Periturus dies, 114, 121. Periturum nulla ratio prohibere potest, 243, 265. Peritura laudare, 463, 1144.
- Perlinare*, 586, 577.
- Perlucet vitium regiae domus*, 556, 148.
- Perlucere*, 77, 1001.
- Permetiri fuga*, 33, 393. *Permensus longa spatia*, 57, 742. *Permensa aetatem uno die proles*, 365, 740.
- Permiscere*: *Permistus chorus*, 570, 359. *Permistae maribus nurus*, 68, 878.
- Permittere mortem*, 282, 871. *labi*, 182, 5. *aliquid in captas*, 564, 261. *Permissae habenae*, 291, 1006.
- Permulcere manu colla*, 61, 807.
- Permutare hiemes*, 355, 605. *Permutat cruor dona Bacchi*, 334, 324. *hora ima summis*, 149, 598.
- Pernicies adest*, 520, 670. *Perniciem alicui moliri*, 563, 229.
- Pernix fera*, 20, 222.
- Pernox*, 273, 746. *Pernox lucida*, 530, 789.
- Perpeti levia*, 418, 411. *labores & mala*, 212, 465. *mortem paratus*, 451, 937.
- Perpetua hiems*, 523, 708. *nix*, 521, 682. *Perpetua nox*, 240, 221. *Perpetua vincla*, 58, 749. *Perpetua mala*, 304, 1203.
- Perplexa fors*, 325, 212. *vox*, 267, 639. *Perplexa verba*, 281, 858.
- Perrumpere servitium*, 488, 604.
- Persequi scelera*, 24, 271. *omnes odio*, 241, 239. *quem face flagrante*, 679, 1005.
- Perseus se intulit Deis*, 622, 94.
- PERSEUS aureus*, 3, 13.
- Perfis*, 247, 325.
- Perfolvere vota*, 79, 1037. *poenas capite*, 613, 1001. *iusta patri*, 381, 998.
- Personae nomen gravitati sententiae multum addit*, 119, 180.
- Personare orbem*, 736, 1873.
- Perstare contumacem amore*, 430, 589.
- Perstringere*: *Perstringit flamma vela cogentem*, 582, 534.
- Pertimescere mori*, 43, 565.
- Pertinax*, 30, 350. *furor*, 773, 465: 792, 792. *dolor*, 735, 1854. *negat copulari*, 59, 493.
- Perturbare domum*, 111, 83.
- Perturbatio amantium propria*, 250, 365.
- Pervagatus furor*, 598, 775.
- Pervenire in coelum*, 74, 971.
- Pervertere domum*, 301, 1167. *Perversa praemia*, 289, 984.
- Pervicax acies*, 577, 458. *clades*, 315, 17. *Pervicax abnuis conjugia*, 40, 501.
- Pervigil custos*, 62, 809. *Pervigiles genae*, 42, 531.
- Pervincere, pro oblivisci*, 50, 653.
- Pervius Acheron*, 742, 1951. *aër*, 257, 474. *orbis*, 497, 372. *Pervius sacris astris zodiacus*, 164, 844. *Pervium iter*, 400, 179: 419, 433. *cunctis iter*, 769, 402. *Pervia vulneribus membra*, 626, 151.
- Pervolare aëra*, 682, 1045.
- Perustum curis pectus*, 509, 547. *Perusti Indiae populi*, 503, 484. *Perusta viscera*, 112, 99.
- Pes celer*, 274, 763: 498, 380. *mobilis*, 440, 780. *agilis*, 241, 234: 366, 756. *nudus*, 528, 753. *incertus*, 250, 374. *equestris*, 108, 396. *coecus*, 182, 11. *supplex*, 326, 225. *funestus*, 755, 161. *superbus*, 489, 253. *redux*, 573, 491. *Pedem referre*, 601, 819. *alio referre*, 426, 516. *exportare e regnis*, 484, 180. *dare in laqueos*, 127, 287. *Pede ardentis gressus ferens*, 664, 740. *Pedes teneri*, 199, 254. *Pedum signa*, 229, 42. *tumor ac vitium*, 370, 813. *Pedes huc & illuc ferre*, 534, 862. *domini adorare*, 436, 710. *perfundere palla*, 352, 553.
- Pes, pro infima veli parte*, 493, 322.
- Pessima lues*, 484, 183. *Pessimi vultus*, 517, 751.

Pe-

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

Pelliferum os, 197, 220. Pelliferi gigantes, 74, 976. Pelliferæ manus, 43, 562.
 Pettilens invidia, 257, 489.
 Pestilentiæ gravis notæ, 313, 38. *descriptio*, ibid. *symptomata & notæ*, 313, 180. & seqq.
 Pellis atra, 385, 1060. avida, 310, 4. insolita, 670, 851. numerosa, 715, 1534. blanda, 770, 416. funesta, 314, 55. ultima, 432, 618. Nemeæa, 693, 1193. massi superata, 83, 1084. membra aufert, 674, 915. sparsura lue, 111, 89. gravior Typhone, 760, 240. malum avidum, 354, 389. incidit in artus & ossa, 703, 1355. exitium, lues populi, 448, 892. Pelli sunt satis membra Herculeæ, 695, 1230. Pestem indicare, 669, 825. bibit vestis, 652, 565. in viscere latere, 696, 1249. Pestes variæ, 429, 584. diræ, 496, 355. cessere, 635, 289.
 Pests *Ogysii populi malum*, 354, 389.
 Petere & ferre, *pro trahere*, 77, 1011. fidem, *pro adprobare*, 130, 328. latebram, 77, 1011. latebras, 707, 1406: 1408. fugam, 668, 807. delubra, 314, 199. & aras, 789, 756. præmium, 369, 803. mundum, 622, 98. pabula, 227, 19. poenam, 438, 746. poenas, 11, 104: 24, 275: 541, 964: 710, 1457: 732, 1791. locum, 100, 1321. Cleonæ, 733, 1811. amplexus, 790, 769. complexus, 788, 730. tenebras, 192, 143. mortem, 196, 196. fontes, 324, 195. secretum, 786, 691. fugienda, 270, 699. terras, 503, 453: 702, 1337: 731, 1782. deserta, 275, 777. solamen, 509, 539. exanimum, 606, 904. regiam, 376, 917. æthera, 73, 959. fugam, 221, 635. castra, 772, 439. fata, 416, 390. virginem, 406, 245. vitam, 437, 733. domos, 416, 527: 464, 1165. coelum, 57, 743. litus, 52, 685. astra, 375, 893. patriam, 25, 289. loca, 732, 1796. silvas, 347, 486. bellum, patriam, 399, 165. ortum vel occasum, 101, 1330. Phæin & Colchos, 503, 451. Tartara & Manes, 713, 1514. patriam, lares, 732, 1799. æthera & lucem, 259, 524. terras quas libet, 537, 892. quiescentem, *pro aggredi*, 121, 202. tecta aliena, 770, 421. præmium incertum, 221, 632. undas imas, 46, 600. unicum fulmen, 700, 1501. coetus publicos, 610, 954. casum ducem, 556, 145. Stryga atram, 257, 477. *aliquem* cominus, 413, 148. vindicem terræ, 719, 1594. thalamos conjugis, 302, 1185. templa Junonis, 664, 746. regna Thebarum, 744, 1981. sedes coelium, 9, 89. *alicujus* amplexus, 144, 522. thalamos Cassandreae, 392, 61. thalamos virginum, 544, 1007: 643, 419. glo-

riam favoris veri, 121, 209. veniam criminis, 96, 1256. colla tauri, 73, 951. affatus *alicujus*, 484, 187. fidem dextræ, 488, 248. concubitus nefandos gnatae, 550, 30. oculos & ora fratris, 752, 119. tactum *alicujus*, 95, 1257. extrema montis, 460, 1084. nemora Calliæ, 330, 276. cultus regiae vestis, 451, 946. natam regis, 638, 354. tecta dominæ, 631, 224. latebras nemoris, 356, 608. voce extrema, 509, 553. rebus lapsis opem, 153, 658. *quem* sagitta, 651, 551. *quem* vulnere, 696, 1250. ferro taurum, 606, 899. regiam propero gressu, 324, 202: 374, 880. *aliquid* magna mole, 371, 829. pectus ferro, 377, 927. *aliquem* in exitium, 542, 971. *quem* stricto ferro, 700, 1311. uterum dextra, 384, 1038. armis inermem, 89, 1173. tecta telis flammisque, 218, 565. penetrales Deos facibus, 204, 340. *aliquem* ferro, 209, 408: 374, 872. penates flammis, 795, 851. feram tellis, 230, 57. *quem* trabe, 541, 962. telo tecta & domos, 179, 1082. aulam flammis telisque, 786, 688. *aliquam* ad jura legitimi lecti, 448, 877. tempus fraudibus, 491, 290. terram ore dejecto, 347, 480. locum cursu incito, 184, 28. bello Pylon, 43, 561. impios telis, 179, 1093. natos leto, 49, 630. terram cervice, 63, 825. vultus manibus, 185, 42. ventis littora terræ, 801, 970. regna ferro, 186, 54. virgines busto, 411, 330. cuspi de turres Dardaniæ, 570, 358. cornu ministros, 339, 379. dextra virum, 596, 715. *aliquem* dente, 258, 495. rates Grajas facibus Idæis, 410, 445. coelo venena, 522, 692. a nubibus, 12, 244. munus ab *aliquo*, 40, 509. ab *aliquo* supplicia, 731, 1786. æthera a Phlegethonte, 281, 848. nato incolume nil a superis, 715, 1843. plura quam fas est, 240, 214. diem præbere, 659, 677. Peto hoc primum, 426, 524. Petit tempus lacrymas, 591, 659. Jupiter vicina alto coelo, 299, 1137. Petunt me poenæ, 332, 292. maria properantes, 574, 422. Scythæ opes raptas ab Indiæ populis, 505, 484. thalamos meos proci, 486, 218. vulnere afflicti terram, 336, 540. Petam te inultus, 558, 643. Peti nostrum sanguinem, pati, 773, 462. Petitur coelum hac via, 774, 476. Petitur a rege nulla libertas, 350, 524. Petuntur quoque erroris poenæ, 217, 555. Petens tumulos turba, 319, 129. regnum per gradum scelerum, 755, 159. Petenti munus dare, 62, 806. Petendo patriam perdere, 217, 558. Petitus mihi conjux, 573, 398. votis Creò, 525, 105. precibus dies, 786, 693. Petitum fuit olim id in

Ddd ddd no-

INDEX NOVUS

nobis, 641, 388. Petiti portus, 456, 1028.
Petere fugam, 682, 1038. *Petitis fontes*, pro *petunt*, 324, 196: 519, 663.
Petrae Capharides, 668, 804. scelere nobiles, 292, 1023.
Petulant juvenis, 245, 303.
Phoedra Iospes, 254, 434. *impatiens morae*, 263, 583. *quid parat ferro*, 300, 1155. *Phaedrae* toror, 274, 760.
Phaedrae nomine citata Tragoedia Hippolyti, 224.*
Phaereus conjux, 519, 662.
Phaethon errans, 670, 854.
PHAETHONTIS *genus & temeritas*, 533, 826. *forores ejus in arbores succini mutatae*, 629, 187.
Phaethontides sorores, 629, 187.
Phalanx Threïa, 561, 216.
Phaetra *Herculeae*, 589, 614. *telis frequens*, 93, 1234. *Phaetrae* laeva se dat, 252, 396. *Phaetram* solvere, 76, 993. *ponere*, 246, 317. *Phaetra* pugnax *Medus*, 523, 710. *Phaetrae* *Herculeae*, 396, 136. *graves*, 568, 325. *populis notae*, 720, 1605. *Phaetras alicui* redere, 727, 1720.
PHARIS *Laconiae urbs*, 445, 849.
Phaselos jubere scindere pontum medium, 660, 695.
Phasiaca conjux, 676, 950. *Phasiaca* regna, 555, 120.
Phasis vertit fontem in vada violenta, 528, 762. *rigat flexibus placidis*, 485, 211.
PHASIS *urbs & maximus Colchorum fluvius*, 285, 907: 471, 44.
PHERECYDIS *patria, insula Syros*, 404, 224.
Philippi trifles, 776, 516.
PHILOCTETES, *cur ad Troiae bellum ierit*, 396, 136. *unde arcus Herculis ad Troiam portavit*, 442, 822. *Philoctetae* *Hercules* sagittas levavit, 720, 1604.
Philomela vultus suos fugit, 629, 199.
PHILOMELA *in Lusiniam mutata*, 15, 149. *Philomeli poculum*, 173, 983.
Philtre & veneficia amatoria ad insaniam pepulerunt non paucos, 645, 452.
PHINEI *Arcadiae Regis fabula*, 117, 154.
Phineae mensae, 58, 759.
Phlegethon ater, 597, 753. *cingens nocentes igneo vado*, 305, 1227.
PHLEGETHON, *amnis infernalis, ardens*, 110, 73: 175, 1018: 320, 162.
Phlegra *vallis Thessaliae*, 36, 444: 162, 810.
PHLEGRAEI *hostes*, 162, 810.
PHLYEUS, *vicus Ptolemaidis tribus*, 228, 18.
Phocaea regio, 367, 772.

Phocis relicta, 608, 918. *Phocidos* solum *Baccho* gratum, 330, 279.
PHOCIS, *Graeciae regio, ad sinum Crissaicum*, 29, 334.
Phoebas effrena, 487, 588. *ore lymphato* *furens*, 389, 34. *repente* *filet*, 594, 710.
Phoebe *noctivaga*, 329, 254. *rubicunda*, 273, 747. *alligat orbem cornibus*, 476, 97. *Phoebe* *mittit currus nullo morante loro*, 535, 874. *Phoebes* *vultus*, 268, 654. *orbis*, 768, 389.
Phoebus *axis*, 709, 1442. *axis* *incentus*, 705, 1387. *senex*, 558, 176. *Phoebea* *fax*, 250, 379. *Laurus*, 326, 228. *fors*, 331, 288. *lampas*, 188, 87. *Phoebeum* *genus*, 234, 126. *Phoebeae* *flammae*, 164, 838: 659, 681. *Phoebea* *tela*, 583, 549.
PHOEBUS, 47, 607: 238, 192. *nitens*, 680, 1022. *mendax*, 384, 1046. *nascens*, 737, 1884. *cadens*, 577, 463. *pallida*, 601, 818. *redit*, 586, 577. *retro* *fugit*, 160, 776. *edit* *carmen*, 348, 498. *parat* *diem*, 525, 728. *effulsit* *mari*, 4, 25. *hic* *ortus* *promit*, 319, 121. *fleuit* *in medio*, 529, 768. *clarus* *diem* *attollit*, 491, 298. *meat* *vultu* *obscuro*, 72, 940. *ostendit* *viam* *salutis*, 318, 109. *pecoris* *magister*, 245, 296. *quo* *me* *vocat*, *sequar*, 332, 296. *minatur* *gnato* *toros* *diros*, 312, 20. *infcit* *rota* *tepida* *Scythas*, 637, 337. *Phoebe* *reus*, 312, 34. *coma*, 662, 727. *litus*, 726, 1699. *toror*, 15, 136. *rota*, 708, 1439. *nepotes*, 507, 512. *lustra* *decima*, 550, 42. *infcus* *humor*, 351, 545. *domus* *utraeque*, 616, 2. *monitu* *vaccar* *comitem* *ire*, 364, 719. *jamjam* *cadentis* *lumen* *dulcius*, 463, 1140. *Phoebo* *Cilla* *sacra*, 405, 227. *proximum* *volare*, 659, 688. *notus* *infans*, 327, 235. *laurus* *cara*, 345, 453. *Indus* *subditus*, 619, 41. *comparare* *colla*, 277, 800. *proximum* *caput*, 332, 291. *Phoebum* *pati*, 327, 231. *vetare*, 721, 1624. *canere*, 567, 310. *morari*, 551, 56. *jubere* *tardius* *agitare* *currus*, 601, 816. *nefandae* *stirpis* *auctorem* *vocare*, 566, 295. *colens* *Arabs*, 667, 792. *Phoebo* *auctore* *gigni*, 566, 294.
PHOEBUS, *semper juvenis*, 268, 654. *vide Apollo*. *puer* *sagittis* *interfecit* *Pythiam*, 37, 455.
Phorbas, *senex* *grandaevus*, 372, 839.
PHORONEUS *rex Argivorum*, 113, 115.
Phosphorus *diei* *praenuntius*, 535, 878.
Phrygiae *rector*, 396, 132.
Phryges *victi*, 560, 206. *everfi*, 427, 532: 447, 864. *Phryges* *victi* *vicimus*, 604, 869. *felli*, 395, 125. *Phrygum* *rector*, 389, 29. *regimen*, 594, 705. *auxilium*, 596, 743. *in poe-*
nas

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- nas vivere, 452, 955. Phrygibus virtus Ulyssis nota, 438, 757. spes una, 421, 462. instructae dapes, 605, 876. everfis malum hoc deest, 448, 888. Phrygas affligere, 409, 277. turbat atque agitat terror, 420, 434.
- Phrygius hospes, 393, 70. pallor, 791, 774. tarras, 153, 663. grex, 410, 296. senex, 684, 1075. Phrygia vates, 559, 189. Phrygium nemus, 299, 1134. Phrygii remiges, 450, 920. Phrygiae natus, 559, 144.
- PHRYXI & *Heiles fabula*, 457, 1034.
- Phryxus aries, 504, 471. Phryxum mare, 666, 776.
- Phthie, pars Thessaliae, Achillis patria, 442, 817.
- Physeter bellua marina, 293, 1030.
- Piare jura ponti temerata, 514, 615. rates redituras, 432, 637.
- Piceus ignis, 160, 772.
- Pic aliquid facere, 207, 380. ad coelum tollere manus, 368, 790.
- Pieria cithara, 496, 357. chelys, 681, 1033.
- Pietas debita, 266, 631. misera, 312, 19: 681, 1027. trepida, 501, 438. salva, 207, 381. sancta, 212, 455: 284, 903: 755, 160. rara, 795, 844. hodierna, 144, 515. opprimit ferum, 146, 559. me fugat, 369, 796. deest, 157, 717. celat nefandum, 285, 921. nullum numen habet, 798, 911. vera quaerenda, 678, 984. virtusque viro redeat, 83, 1093. nulla me movet, 125, 248. te movet, 96, 1269. erit scelus, 678, 986. verat precibus parere, 509, 545. minus poteli quam necessitas, 429, 581. Pietas cessat, 785, 674. redire solet unde summa est, 141, 474. vocatur quicquid admisum est, 538, 905. Pietati se referre, 219, 585. cede dolor, 540, 944. docere, 202, 311: 610, 957. prodesse, 762, 286. ira fugat, 540, 943. Pietate vera nulla vis major, 146, 549.
- Pietas quid, 610, 957. pro clementia, 158, 745. consanguineos in gratiam reducit, 146, 552. Pietatis comparatio in sceleribus, 158, 744.
- Piger, pro quietus, 32, 378. incessus, 136, 421. mundus, 531, 705. fons, 154, 665: 351, 547. languor, 323, 181: 557, 161. omnibus ripis Ilter, 518, 764. ad caedem, 463, 1154. litora sua tangens, 494, 331. Pigra Tethys, 697, 1252. hiems, 165, 863. Pigrum frigus, 526, 736. Pigra genua, 137, 436.
- Pigere parentis inventi, 371, 836. prioris criminis, 557, 149. Piget luctus, 78, 1027. afflicto gaudere, 170, 941.
- Pigere ad damnum & dolum refertur, 557, 162. Piget pudorque, 557, 162.
- Pignus dulce, 439, 766. arcum, 481, 145. Aet-
- tae datum, 511, 571. in matre latet, 544, 1012. sanguinis inauspicatum, 383, 1022. regni maximum, 564, 271. fidei dextra, 32, 370. Pignus sceleris tenere, 272, 730. amoris Herculei latere, 645, 490. Pignora pacis edere, 762, 279. pacis utero eniti, 800, 937.
- Pignus, pro praerogativa, 564, 271. generis, 511, 570.
- Pindus ingens, 524, 721. nivalis, 498, 384. celus, 647, 493. Pindi juga, 265, 614. Pindo Athlos conceitus, 689, 1153. Pindum manu ferre, 700, 1309. Pindo cadaver obruere, 691, 1169.
- PINDUS Thessaliae mons, 75, 980: 97, 1285: 647, 493: 705, 1382, 728, 1730. in Pindo monte Bacchari solium, 498, 384.
- Pingere: Pingitur aether stellis, 492, 310. Pictus sinus, 334, 317. mundus, 164, 833. Picta vestis, 605, 879. chlamys, 153, 664. linea, 229, 46.
- Pinguis vapor, 70, 911. Pingue amomum, 171, 948. pascuum, 404, 225. Pingues cruore hospitem greges, 617, 20. Pingues herbae, 320, 134. victimae, 67, 877.
- Piniter Olympus, 569, 338.
- Pinnae summae, 459, 1070. laesae, 722, 1633. temporibus squallidis atrae, 679, 1004.
- Pinus multifida, 478, 111. ardens, 11, 101. Thessala, 495, 336. Cybelae sacra, 393, 71. attingens humum, 305, 1223. obvia Phoebo, 351, 541. astris munans, 721, 1620. Pinum thajamo ferre, 471, 37.
- Pinus pronuba, 471, 37. Pinus, pro face, 11, 101. pro navi caesa e pinna, 393, 71. Pinu utebantur ad tundenda pectora, 593, 689.
- Pirata pavidus, 346, 459.
- Piratarum Thyrrenorum, Bacchi raptorum, fabula, 345, 449.
- PIRENE, fons prope Corinthum, 527, 745. Nympha, ibid.
- Pirenidae undae, 527, 745.
- Pirithoi pater, 306, 1235. comes, 241, 244.
- PIRITHOUS, filius Ixionis, 306, 1235.
- PISAE, civitas Elis, 114, 123: 445, 849.
- Pisaeus Jupiter, 609, 938.
- Pileati clatibus, 139, 159.
- Pisces Tyrrenus, 577, 451. tremulus, 16, 157. Pisces merfi, 149, 593. fluctibus tecti, 769, 411. ultima coeli sidera, 166, 866.
- PISIDICES proditio, ab Achille posita, 405, 226.
- Pistrix, sive Pristis, bellua marina, 204, 1049.
- Pius consensus, 774, 485. ritus, 223, 108. aliquis est ex me, 188, 82. Pia conatus, 425, 501. foror, 529, 779. Pium officium, 328, 245.

Ddd ddd 2

Pium

INDEX NOVUS

- Pium furtum, 608, 931. Pii luctus, 761, 270. contactus, 100, 1318. Piae dexterac, 211, 451. animae, 398, 160. arae, 258, 499. manus, 326, 226. preces, 435, 695.
- Pius, pro clemens*, 158, 745. *Pii fratres*, i, e. *Cassius, & Pollux*, 151, 627.
- Placare umbras, 301, 1181: 353, 562. Deos, 652, 577. numen agreste, 252, 405. focos caede, 178, 1059. *aliquem a caede*, 391, 51. Danaos prece, 435, 688. munere & prece novercam, 534, 846. undas cinere Hectoris, 432, 638. prece Coelites, 594, 696. Manes vicima, 542, 971. deos capite *alicujus*, 349, 510. Placari natis, 506, 507. Placatus Deus, 381, 1000. Placata mens, 195, 183. noverca, 708, 1435. Placati Dei, 586, 582. sinus, 302, 1190.
- Placere hosti, 268, 656. novercae, 269, 684. odisse, 262, 568. Placet habitus, 394, 91. mors, 383, 1031. dubiae nil, 250, 365. virgini pudor, 488, 238. hinc mitti corpus, 671, 862. poenae modus, 127, 279. in vulnus maxima cervix, 554, 99. Placent Herculis arma, 437, 731. molles cultus, 342, 422. numina voto, 324, 200. Placuit poenae genus, 538, 922.
- Placere poenae, 456, 1015.
- Placide potens, 56, 739.
- Placidus vultus, 335, 336. Placidus amor, 266, 628. portus, 587, 592. Placida quies, 552, 60: 788, 718. frons est, 728, 1746. pax, 204, 349. Placidum numen, 115, 132: 448, 880. mare, 401, 201. vadum, 52, 650. pelagus, 291, 1010. Placidi flexus, 485, 211. Placida numina, 542, 985. Placida fari, 509, 538.
- Placita improbare, 407, 246.
- Plaga mundi, 87, 1138. ardens, 620, 67. fervida, 694, 1219. arens, 28, 319. vasta terrae Eoae, 343, 426. solifera, 626, 159. mundi quota, 622, 95. fonti turbae decreta, 93, 1222. noctis aeternae, 280, 835. Geryonae rapta, 738, 1900. igniferi-poli, 704, 1362. Plagae fervidae urbes, 731, 1788. altae, 337, 146. rarae, 229, 44. arentes, 525, 724. coeli, 380, 972. Ponti relictæ, 252, 399. noctis aeternae, 340, 393. Plagis Oceani dirimi, 286, 931.
- Planctus creber, 394, 92. illisus, 177, 1046. foemineus, 765, 321. Planctus per urbes resonet, 716, 1545. in Planctum genus advocare, 736, 1862. Planctu sonant littora, 395, 108. Planctus graves, 737, 1886. funerei, 713, 1497. flebiles, 788, 720. valli, 724, 1670. & gemitus sonant, 449, 902. Planctus ponere, 743, 1969. dare, 392, 64. accipere, 396, 132. vertere, 396, 130. ad Planctus ire, 393, 79.
- Plangere funus, 737, 1880. totas gentes, 736, 1868. gnatum Jovis, 736, 1864. diffidia Octaviae, 789, 746. cum aliquo, 738, 1901. Plangunt arma dolores, 85, 1121. Plangens leviter fluctus, 593, 681.
- in Planum ferre domos ex alto, 553, 86.
- Plantas cohibere focco, 247, 322.
- Platanus viret folio verno, 345, 452.
- Platonici circulum laetum sedem iustorum post mortem statuunt, 57, 743. animas in coelo prius fuisse censebant, 73, 961: 741, 1941.
- Plaustrum gemens, 231, 76. tardum, 364, 721. geminum, 347, 477. Ursae, 715, 1524. Plaustra Arctica, 493, 315. Plaustra lucida versare, 552, 70. noctis regere, 759, 233.
- Plautus procul subimorus, 773, 465.
- Plebeja domus, 299, 1139. manus, 56, 738.
- Plebs: Plebis scelus impium, 794, 826. vota, 774, 487.
- Plectrum positum, 245, 297. leve, 411, 321. Plectrum modulans, 515, 626. Plectro chordas ferire, 444, 833.
- PLEIADES unde dictae, 476, 96. *Atlantis ex Pleione filiae*, 3, 11. *Pleiadum tres Jupiter, quartam Orion compressit*, 3, 11: 12.
- Pleiones, 476, 96.
- Plenilunium, nuptiis faciendis electum, 477, 97.
- Plenus vultus, 530, 788. culpa animus, 237, 163. orbis, 273, 744. liberis sepultis, 549, 26. Plena luna, 349, 505. tellus pace, 726, 1701. Plena Carhata, 42, 538. iuga Centauris, 74, 699.
- PLEURON, *Aetoliae urbs*, 443, 827.
- Plicare corpus nodis aggestis, 522, 689.
- Plumae volucres, 639, 201. Zephyris motae, 366, 758. Plumas in specu relinquere, 530, 781.
- Pluralia per indignationem, pro singularibus posita, 206, 368: 544, 1007.
- Plus licet in iratos, 222, 658. Plus laeso dolere, 710, 1464. Pluribus populis imperans rex, 43, 560. Plura ferre quam poscitur, 710, 1466. posse, 582, 527. audere, 584, 552.
- Pluto, 266, 628. superbus, 689, 1143. purgat manus, 675, 935.
- PLUTO frater Jovis, 637, 328. mortuorum Dominus, 43, 506. inferorum rex, 54, 717: 64, 833. *Pylis auxilio adveniens ab Hercule vulneratur*, 45, 560. *Plutonis insigne cerberus tricips*, 7, 48. *Plutoni sorte contigerunt inferna regna*, 47, 607.
- Plutonia domus, 419, 430.

Plu-

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- Pluvius Auster, 553, 93. Pluvias Hyadas vitare, 492, 311.
- Pocula lactea, 346, 470. Pocula miscet sanguis, 658, 657.
- Poculum gentile, 169, 916: 173, 983. eo convivium claudere solebant, 169, 916: 604, 886.
- Pocula, imus veli angulus, 493, 322.
- Poenā horrida, 676, 941. taxata, 111, 92, gravior, 527, 746. tristis, 802, 976. nece gravior, 752, 108. est, regnare, 22, 646. sceleribus par, 198, 142. Tityi, 104, 9. me manet, 305, 1228. est mori, 675, 930. Poenae pars ignota, 453, 973. comes, 69, 897. loco hoc est, 454, 997. Poenae aliquem extrahere, 433, 657. aliquem expetere, 489, 256. unus satis est, 544, 1008. placere, 456, 1015. Poenam impedire, 412, 333. discernere, 116, 151. sentire, 433, 655. petere, 438, 746. exigere, 677, 970. parare, 451, 935. non esse aliis, 111, 87. morte exigere, 613, 995. constituere in cives, 796, 856. in Poenam ruere, 800, 943. Poena dira vacare, 796, 855. aliquem colere, 410, 300. nulla contentus dolor, 635, 296. Poenae languidae, 185, 46. debita, 50, 643: 55, 729. cruentae, 504, 462. graves, 222, 645. sceleribus pares, 383, 1030. lege Fatorum datae, 110, 74. me petunt, 332, 292. Poenarum genus quaerere, 537, 898. arbiter, 193, 166. satis exactum, 409, 287. Poenas amare, 110, 82. solvere, 194, 172. alicui solvere, 301, 1177. sceleribus solvere, 377, 937. luere, 326, 221: 481, 146. luere suorum facinorum, 760, 248. poscere, 680, 1006. exigere, 189, 92: 514, 616. sibi exigere, 710, 1471. dare, 78, 1018: 637, 322. alicui dare, 743, 1973. graves dare, 495, 340. dare pro sceleribus, 539, 925. dare sanguine, 793, 811. furoris dare, 761, 272. fraudis alienae dare, 219, 590. dare recusare, 383, 1025. petere, 710, 1457. morari, 377, 916. petere, 11, 104: 732, 1791. pendere crimine, 518, 660. capite persolvere, 613, 1001. sibi abrogare, 673, 899. Poenas dent arma, 93, 1235. Poenis pascere vultus, 765, 339.
- Poenā, pro labore improbo ac misero, 255, 459. Poenae, Deae, 468, 13.
- POENI, proprie Carthaginienses, 248, 348. Poenorum humanae hostiae, 801, 979.
- Poenitere fugae, 483, 170. Poeniteat licet, feci misera, 543, 990. Poenitendus sanguis, 372, 837.
- Poenae tam solem quam sidera ab Oeta procedere fingunt, 14, 133.
- Ποῖναι μεταξὺ πείλῃ καὶ λύτῃ καὶ χρεῖσι ἀκέραι. Pro-
- verb. 516, 644.
- Pollens habitus, 195, 185. vir cuncta, 600, 805. fulmine pater, 572, 182. Pollens Asia, 387, 7. domus, 120, 190. aux opibus & muris, 424, 478.
- Polliceri sibi crastinum, 150, 620.
- Polluere penates face Stygia, 755, 162. Pollui facie nova, 46, 601. Polluitur aether spiritu ducis, 759, 236. Pollutus animus, 95, 1262. Pollutum tabe forum, 776, 512. Pollutae caede hominum manus, 770, 423.
- POLLUX & Helena ovo editi, 586, 581.
- Polus Arctous, 686, 1107. Hesperius, 693, 1203. sidereus, 268, 663: 741, 1940. glacialis, 2, 6: 621, 89: 637, 336. australis, 685, 1104. devius, 296, 1092. niger, 651, 559. nigrans, 597, 756: 675, 938. nivalis, 552, 67. purus, 470, 30. stellifer, 276, 785. celsus, 14, 129. ater, 84, 1105. nitidus, 63, 822. deterior, 47, 607. praeceps, 328, 249. ignifer, 704, 1162. umbrans, i. e. Antarcticus, 280, 836. micat igne, 163, 825. sedit collo Herculeo, 8, 72. Polus cessit nocti, 787, 715. inhorrescit atra nube, 688, 1133. Poli gubernator, 284, 903. rector, 698, 1275. Polum attingere, 167, 886. referare, 74, 963. referare arte, 413, 354. frangere, 689, 1150. Tartaro jungere, 718, 223. utrumque frangi debere, 688, 1136. Poli extremi, 572, 384. strati, 686, 1120. Polos pandere, 727, 1725. versare cardine, 288, 963.
- Polum Australem an calidum crediderint veteres, 759, 234. Polos moveri cum universo, 288, 963.
- Polybus, 311, 12. sospes absolvit manus, 359, 663. obtinet aeternam quietem, 368, 785. Polybi faces, 530, 272. Polybo sociata Merope, 359, 662.
- POLYNICIS melior causa, quam Eteoclis, 186, 57. Polynicis & Oedipi comparatio, 215, 515.
- POLYPHEMI pater, quis, 148, 582.
- Polyxene, 414, 367. miseranda, 451, 942. Polyxena cineribus desponsa, 401, 195.
- POLYXENE & Polyxena dicitur, 414, 367. honestas in cadendo, 464, 1167. ubi immolata, 464, 1164.
- Pomiferi rami, 53, 700.
- Poma aurea, 603, 852. mitia, 117, 163. divitia, 42, 532. silvis excussa, 259, 515. Poma cedent, 718, 1579. Pomis adhibere manus, 684, 1078.
- Pompa ducitur Morti, 319, 126. Pompae venire ferculum, 623, 110. Pompam fieri Mycenis, 398, 156.
- POMPONII Secundi genus carminis, 346, 461.

Ddd ddd 3

Pon-

INDEX NOVUS

- Pondus** immane, 435, 689. trifid, 277, 799. vastum, 320, 139. grave, 425, 491. Hecforeum, 418, 415. alternum, 699, 1284. mihi leve est, 730, 1763. crevit, 173, 986. leve totus aether mihi incubuit, 730, 1764. leve Othrys Encelado, 689, 1140. adimam terram datum, 461, 1114. animi quo vergit, 499, 391. tuto exuere, 360, 676. mali pellere, 631, 231. Pondera vacua, 83, 1087. librata, 289, 973. regni fracti, 170, 930. cadunt Librae, 165, 858.
- Pondus lassus**, *Hellenismus*, 719, 1599.
- Ponere** odia, 176, 1015: 701, 1324. tonfas, 576, 443. minas, 499, 391: 636, 307. pharetram, 246, 317. animos, 438, 745. discreta, 526, 735. ferrum, 211, 449: 213, 483: 736, 1871. arma, 427, 531. metum, 131, 348. corpus, 250, 371. curas, 169, 921. iram, 144, 519: 158, 735. pondus, 360, 677. planctus, 743, 1969. vires, 617, 19. retia, 366, 759. arma, 34, 409. metus trepidos, 607, 916. undas tumidas, 653, 588. simile quid, 192, 133. lubricos gradus, 384, 1050. gradus decoros, 598, 773. Pergama recidiva, 422, 472. mare tumidum, 345, 450. vultus inflatos tumidosque, 150, 609. planctus funereos, 713, 1497. vitae finem, 588, 608. animi tumores, 119, 584. clavae pondus, 666, 787. ad nutum *alicuius* bella, 149, 601. muros terra nova, 497, 370. antennas medio malo, 494, 324. tela, matre rogante, 209, 410. iura in tuto, 312, 25. *alicui* odium, 241, 238. ex animo reges atavos, 436, 712. membra epulanda gregibus, 461, 1109. fata sub pedibus, 623, 108. Posuit Deus simul odium atque regnum, 222, 656. Ponunt avidi spem, 416, 399. Posuit ter bruma nives, 106, 370. Positus inter astra, 708, 1433. loco tuto, 132, 365. ad ortus primos, 336, 338. inter vapores, 728, 1740. supra hiemes, 186, 935. more solito, 339, 374. Positum genu, 436, 715. Positi sub occasu Iberi, 714, 1522. Sabaei sub aurora, 714, 1521. Positae sagittae, 347, 482.
- Pontes** junctos esse vetare, 513, 585.
- Pontica** ripa, 388, 13. Ponticum mare, 271, 716.
- Pontus** Aegeus, 348, 488. Brutius, 148, 578. Scythes, 697, 1251. mitis, 244, 274. nitidus, 345, 445. Mobilis, 81, 1056: 42, 540. coeruleus, 634, 281. dehiscens, 580, 499. vassus, 493, 319. frigidus, 252, 399. infans, 248, 351. curvatus, 228, 26. magnus, 345, 447. ingens, 291, 1015. omnis, 395, 112. commissus, 717, 1568. Coro saevus, 500, 412. tumet austro, 661, 710. generat herbas, 645, 465. patitur leges, 497, 364. in astra tollitur, 578, 471. in terras ruit, 193, 1033. exsurgit Coro furenti, 291, 1012. sentit suum Achillem adesse, 400, 176. Ponto ignoto nomina dare, 619, 689. Pontum secare, 260, 530. medium scindere, 660, 696. perarare, 517, 650. effundere, 287, 957. Ponto venito frui, 718, 1585. medio decipi, 623, 112.
- Pontus Euxinus** cur ita dicatur, 471, 44. **Pontus Euxini** aquae cur dulciores, 485, 212: 486, 213.
- POPPLICOLAE** aedes suas in *Velia* destruentis dictum, 138, 455.
- Poppaea** victrix, 785, 673. tenet toros fide concordii, 792, 791. Poppae ora gerens marmor, 792, 795.
- POPPAEA** e familia concubinae nata, 751, 105. *admodum diligens colendae formae*, 778, 551.
- Populatur** artus cura, 250, 377. ora lapis, 296, 1095. *Populans* venas ignis, 244, 28. *Populans* muros flamma, 588, 602. *Populatum* decus, 580, 503.
- Populatur artus cura*, 250, 376.
- Populare** carmen, 341, 402.
- Populator** Arcadii agri, 602, 832.
- Populea** silva, 723, 1641. arbor exornet comas, 70, 912.
- Populus** cana, 652, 578: 667, 789.
- Populus arbor Herculi sacra*, 68, 894.
- Populus** prior, 514, 604. recens, 365, 744. *Corinthius*, 368, 784. *contumax*, 152, 644. *noxius*, 795, 832. *timens*, 716, 1541. *Ogygius*, 354, 589. *aeger*, 374, 874: 558, 181. *lucis pavidus*, 26, 293. *occurrit*, 136, 411. *Ditis*, *pro Manibus*, 353, 573. *infernae Stygis*, 340, 596. *avidus theatri*, 64, 838. *co-gitur facta domini ferre & laudare*, 121, 306. *Populi* strues, 312, 33. *vis magna*, 757, 185. *aura*, 257, 488. *furor*, 796, 866. *furor caede paucorum compressus*, 795, 846. *Populi* Arcadum, 713, 1812. *Hebri*, 733, 1818. *leves*, *i. e. umbrae*, 54, 708. *vetusti Arcades*, 716, 1536. *Indiae perusti*, 505, 484. *cum urbe cadentes*, 588, 601. *rite faventes*, 473, 58. *fremunt*, 680, 1018. *Populis* iura dare, 419, 772. *Populos* fugare aspectu, 94, 1241. *natura vocat*, 739, 1918. *terrere horrore novo*, 530, 794. *quaterre terrore gravi*, 744, 1995. *in Populos ferre arma*, 220, 614. *Populis* stipatum esse, 655, 607.
- Populus fluctuans, mobilis, incensans*, 289, 983.
- Porcus vel porca* scriebatur in foederibus illis, 201, 282. *Porci* eximii, 71, 923.

Por:

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- Portigere terras, 617, 4. ramos ultra nemus, 721, 1625.
Portigare ignes, de stella semitam trahente, 273, 740.
 Porta vacans, 75, 980. Portae patent, 319, 130. Portas cohibere claustris, 147, 564. Portis septem opertus, 97, 1292.
Porta regni, 54, 720. *Portarum Thebanae urbis nomina*, 319, 130.
 Portare quid novi, 664, 740: 151, 626: 376, 914. quem procul a poena, 802, 977. quid anhelio pectore, 791, 779. aliquem ad supremum ignem, 315, 19. taurum tergo per fluctus Europen raptam, 790, 767.
Portare plagas, 229, 44.
 Portentis alitra tribuere, 621, 74. Portenta fugere, 46, 603.
Portheus, Iuvenali dicitur Charon, 60, 771.
Portitor quis, 59, 768.
 PORTUMNUS, *Graecis Palaemon*, 345, 446.
 Portus Aulis, 558, 173. aerumnis optatus, 599, 790. quiete placidus, 587, 592. mari datura moles, 80, 1047. Stygii, 86, 1131. gemini, 114, 125. petiti, 456, 1028. crebri, 220, 613. lenti, 515, 623.
 Poscere Iolen, 652, 574. arcum, 713, 1642. viam, 59, 770. flammam, 727, 1717. diem, 671, 861. proelia, 248, 342. fata, 315, 72. causam, 680, 1013. carmen, 317, 98. poenas, 680, 1006. undas, 670, 835. onus Alcmenes, 733, 1825. votis meliora, 574, 406. parem caedem, 410, 310. fatu acerba, 574, 416. caedem fororis, 796, 861. Alciden gemitu, 737, 1887. vindicem suum, 680, 1019. pretium vadis, 648, 504. spolia Nemeaei mali, 724, 1666. Poscit ratio, 238, 184. Poscunt fata, 413, 352. me bella, 49, 638. fidem secunda, 608, 934. Posci ad exempla, 124, 243.
Poscere pretium stupri maritum caput iustae conjugis, 753, 131.
 Posse nimium, 240, 215. plura, 582, 527. cernere silentem, 798, 895.
 Possidere regna, 49, 629. coelum, 733, 1815. Heben, 758, 211. animum domini, 757, 194. jura patriae domus, 29, 337. Possidet corpus tremor creber, 595, 711. te fortuna, 428, 563. regnum mens bona, 133, 380. Possidens domum mariti pellex, 564, 258. Possessus atra nocte, 700, 1294: 25, 282.
 Post terga, 45, 584. Post raptum canem, 75, 985. Posteritas probat, nec tacet, 120, 192. Posteritatem vix facinus credere, 766, 360.
 Postes clusi, 281, 863. sonant, 376, 911. sonuerunt, 633, 254. Postes rumpere, 76, 1000.
 Postrema funera, 396, 139.
 Potare Araxen, 230, 58. cruorem in Bacchum missum, 110, 66.
Potatio Scythica, 162, 913.
 Potens Alia, 599, 785. fortuna, 767, 377. aula, 386, 2. regina, 506, 509. stipēs, 85, 1119. sensus, 433, 659. libido, 770, 432. nimium nomen, 165, 609. nimium natura, 297, 1116. nimium ignis, 247, 331. mei non sum, 270, 699. aulae, 134, 391. mentis, 146, 547. ventorum, 329, 254. tenebrarum, 373, 868. mente, 238, 185. vitio, 189, 986. arte, 234, 121. dente, 460, 1094. partu, 800, 949. Potentem quem vocare, 660, 693. esse cupere, 656, 639. hymenaeis fieri, 754, 146. Potentes deae, 596, 731. Potentes aggredi nemo tutus potest, 501, 430.
Potens frugum, 27, 300.
 Potestas major, 27, 306.
 Poliri Erebo, 7, 54. gloria, 145, 538. vacuo rure, 258, 501.
 Potu parcere, 169, 914.
Pis, funis quo tenditur velum, 493, 322. *Pisces*, *Achillis cognomen*, 405, 230: 589, 620.
 Pratum apertum, 15, 141. Prata laeta, 53, 698. aestiva, 372, 846. decentia, 274, 764. Pratis incubant pecudes, 320, 145. Prata frangere, 217, 546. carpere, 123, 232.
 Praebere jugulum, 612, 973. dapes, 58, 756. lumen, 51, 672. animum intrepidum, 679, 994. moras fluminibus, 44, 573. membra flammis, 516, 640. cruorem stabulis, 603, 846. manus turbinibus, 676, 945. ora blanda, 263, 572. *alium ubera*, 625, 146. membra rotae, 680, 1011. sacris jubar, 466, 6. tutos recessus, 552, 75. colla iugo summissa, 546, 1024. se obsequentem spei, 235, 132. alitibus jecur, 202, 318. iter ad superos, 400, 180. aciem liberam loco patenti, 459, 1079. malis lacrymas, 697, 1267. diem petere, 659, 677. quem dapem volucris, 705, 1378. Praebeat, occurro, insequor, 79, 1041. Praebet senes casa securos, 298, 1127. Praebet arbor ramos laetos, 153, 654. Praebuit nemus umbram hospiti, 363, 713.
Praebere fugam, 151, 619. *Praebere se legibus*, 194, 178.
 Praecedere gradus, 614, 1004. ad fata, 666, 773. Praecessit verba arcus, 649, 517.
 Praeceptus annus, 685, 1096. gradus, 633, 254. locus, 190, 117. curius, 609, 943. polus, 328, 249. dies, 577, 461. furor, 278, 814. amnis, 655, 590. Praeceptus via, 557, 154. ira, 261, 541. aries, 165, 850. Phaedra, 263, 583. Praeceptus vulgus, 231, 352. letum, 242, 282.

INDEX NOVUS

161. Praecepta arce missa cado, 242, 260.
 Actaeon silvas fugit, 366, 755. quo lata, 728,
 726. abiit, 272, 728. in ora fusus, 296,
 1085. in Praecepta dare arces, 552, 78. in
 Praecepta rapere, 580, 499. in Praecepta vade-
 re, 238, 179. in Praecepta quem rapere, 564,
 260. Praecipites regum casus, 552, 71. in-
 feri, 42, 547. Praecipites ferae, 230, 51.
 Praecipites illos ira agit, 201, 299.
 Praeceptum pejus, 128, 309. Praecepta imperii
 dare, 223, 661.
 Praecingere tempora vinculo roseo, 474, 70.
 Praecipere senem pueris convenit, 771, 445.
 Praecipitare noctem brevibus rotis, 275, 767.
 Praecipuum nefas, 127, 285.
 Praeclara conjux, 641, 397.
 Praecludere iter, 739, 1920: 742, 1954. Prae-
 clusae fauces, 161, 781. Praeclusa delubra,
 664, 747.
 Praecommove, 128, 302.
 Praequis, *pro praecoris*, 199, 250.
 Praecurrere patriam ruentem, 315, 72.
 Praeda vilis, 392, 58. major, 261, 543. bre-
 vis, 453, 980. divisa est, 574, 421. trium-
 phi, 397, 150. propior, 143, 501. jacui ti-
 bi? 90, 1186. fugacior avibus, 117, 154. Prae-
 dae certa tela, 723, 1655. Praedae imminens,
 317, 95: 770, 421. Praedam agere, 21, 233.
 duci, 731, 1789. canibus jacere, 183, 15. &
 spoliis revehi jubere, 519, 664. & conju-
 gem esse, 648, 511. afferre de nubibus, 278,
 819. esse remigibus Phrygiis, 450, 920. ferre
 plaustris, 231, 77. centauris dari, 693, 1195.
 moribus premens leo, 440, 797.
 Praedari: Praedatur flamma dapes, 352, 557.
 Praedicere mala, 390, 35. Praedicta fata, 376,
 915.
 Praeditus solio, 240, 216.
 Praedonein suum venerari, 364, 718. Praedo-
 nibus brachia cadunt, 346, 461.
 Praefationibus utuntur ministri nuntii mali, 426,
 524.
 Praefecti trepidi, 791, 782.
 Praeferre triumphos, 612, 100. caput, 183, 18:
 21, 223. ignem, *sen facem*, 66, 856. ample-
 xus Leda, 791, 770. patriam liberis regem
 decet, 412, 332. malam fortunam bonae,
 138, 454. ignes Stygios thalamis, 747, 25.
 cui gnatam, 640, 377. fatum sanguine alie-
 no, 754, 140. notas flebiles, 349, 509. *ali-*
quem alicui, 274, 760. telum tergemina cuspi-
 de, 41, 563. Praefert taurus Hyadas, 165,
 853. Praeferens fraudi deos Vates, 360, 669.
 Praelata est mihi capta, 635, 304. Augustae
 manu fax, 789, 749.
 Praefulget dies gemino sole, 595, 728.
 Praegredi virum castae solent, 675, 897.
 Praeliandi in convivio mos barbaricus, 126, 273.
 Praelucere novis thalamis, 449, 900.
 Praemium incertum, 221, 632. scelorum, 219,
 590. Praemium petere, 369, 803. ferre, 409,
 292. *alicui* eripere, 454, 998. ferre ex culpa,
 488, 244. Praemiae aqua, 41, 525. perversa,
 289, 985. expectant reducem, 137, 441. Prae-
 mia, pro munere reddere, 765, 334. cantus
 perdere, 685, 1088.
 Praemonere esse fraudes, 663, 721.
 Praenitere: Praenitet omnibus facies unius, 476,
 94.
 Praepes cursus, 295, 1061. Praepetem pennisa-
 vidis ferre, 209, 423.
 Praepondere virum castris, 795, 845. Praeposuit
 pomis, 42, 532.
 Praepotens domus, 747, 38.
 Praeripere toros, 635, 287. terras, 359, 658.
 patri sceptrum, 8, 65. Praereptum scelus,
 180, 1104.
 Praeruptus Athos, 625, 145. mons, 460, 1084.
 Praerupta arx, 584, 562. Praerupta juga, 183,
 12. Praerupta expectere, 187, 63.
 Praefagire malum grande, 664, 745. mala, 201,
 278. Praefagit animus malum, 87, 1148. Prae-
 faga mens mali, 171, 958.
 Praeficia fatorum Manto, 568, 319.
 Praefens metus, 788, 724. dolor, 798, 890. ab
 astris, 743, 1972.
 Praefens, *pro futuro*, 240, 224.
 Praefes veri Deus, 384, 1042. Praefes dextra,
 488, 248. Praefides piorum sunt Dii, 180,
 1102.
 Praefes, *pro vindice, defensore*, 488, 248. Praefides
 Dii, 31, 156.
 Praesidium Phrygiis fessis, 395, 125. Praesi-
 dia casta, 440, 793. fida, 607, 917. gentis
 Achivae, 487, 227. Praesidia esse, 734, 1830.
 occupare, 425, 497: 536, 890.
 Praestare fidem. 144, 507: 200, 259. Creusae,
 506, 495. fidem nuptae, 232, 92. fidem me-
 ritis conjugis, 502, 435. regibus fidem, 369,
 799. matri fidem, 357, 159. posse fidem ta-
 citam, 646, 480. donum *alicui*, 609, 939. pe-
 ctora credula, 171, 962. Praestat te furor in-
 fontem, 83, 1097. nulli velox fortuna fidem,
 299, 1143. perfido fides aditum nocendi, 361,
 686. Praestatur quies parvis rebus, 140, 469.
 Praestare fidem, 143, 507.
 Praestites Dii, 31, 356.
 Praestrieta vinculis manus secantibus, 428, 560.
 Praetendere vatem & deos infantes, 438, 754.
 Praetentans iter baculo, 359, 657.

Prae-

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- Praeterire aliquem tutum*, 278, 822. *Praeterita vis*, 520, 672. *Praeteriti metus*, 505, 480.
- Praetextae purpura*, *verecundiae symbolum*, 478, 113.
- Praetoriana castra a Tiberio in urbe constituta*, 772, 439.
- Praevertere nefas morte*, 242, 254.
- Precari Jovem*, 599, 793. *veniam*, 513, 595. *numen*, 326, 226. *umbras*, 597, 754. *parcere*, 801, 963. *sponso malum*, 469, 19. *quem per coelitum numen*, 646, 475. *voce Triviam*, 571, 368. *facris digna aquora*, 455, 1065. *laudes parentis alicui*, 439, 770.
- Deos frustra*, 41, 519. *voce non fausta*, 468, 12. *per pietatem*, 216, 537. *chaos noctis aeternae*, 467, 9. *aliquid pro se*, 178, 1075. *liberos patri matrique similes*, 469, 24. *Precor parce*, 78, 1015. *Precandum numen Ditis implacabile*, 340, 396. *Precans dextra*, 77, 1005.
- Precario regnare*, 121, 215.
- Precationum in obsecrationibus solemnitas*, 155, 695.
- Preces funesta*, 155, 691. *blanda*, 78, 1014. *Prece immotus*, 558, 175. *Prece supplici*, 44, 570. *placare coelites*, 594, 696. *placare novercam*, 514, 846. *Danaos placare*, 435, 688. *Preces castae*, 233, 108. *efficaces*, 96, 1272. *admissae*, 645, 453. *sacrificae*, 471, 38. *Sygiac*, 357, 621. *plac*, 435, 695. *Jove dignae*, 72, 916. *percutunt frustra*, 157, 720. *non movent Divos*, 306, 1241. *Precibus repugnare*, 491, 194. *resistere*, 283, 891. *parere*, 509, 544. *Preces audire*, 700, 1300. *exaudire*, 267, 636. *spernere*, 128, 300. *admittere*, 198, 241. *mandare Ajaci*, 411, 316. *ad aliquem ferre*, 214, 500: 712, 1488. *cui audire*, 635, 194. *ad superos in astra mittere*, 725, 1691. *ab invitis exprimere*, 775, 493. *& verba vatis concipere*, 461, 1100. *ad Preces descendere*, 169, 669. *Precibus agere*, 267, 635. *evicit gener*, 484, 184. *haud vinci posse*, 241. *239. iratam aggredi*, 503, 444. *colere matrem amoris*, 653, 580. *Deum advocare*, 650, 519.
- Prehendere altum*, 457, 1046.
- Premere ripas*, 219, 511. *populos*, 262, 562. *aequor*, 51, 663. *oculos*, 729, 1755. *solum*, 197, 210. *Oeten*, 723, 1646. *devictum*, 82, 1078. *felices*, 661, 713. *odia*, 222, 657. *ratem*, 619, 51. *& insulare*, 272, 727. *damnata*, 796, 872. *mitius lapsos*, 435, 696. *littus maris*, 444, 837. *jugo tauros*, 769, 412. *praedam moribus*, 440, 797. *toros altos*, 787, 698. *fauces Abydi*, 220, 611. *domum furore*, 761, 258. *introrsus dextram*, 194, 173. *vitta comam*, 268, 651. *pelagus, terras*, 573, 399. *littora Sigea*, 396, 141. *Ledae sinum*, 790, 764. *quem rupe*, 705, 1381. *animum jugo*, 556, 135. *orbem jugo*, 761, 250. *manum reculantem*, 194, 178. *crinem mitra*, 640, 575. *partem sedis aetherae*, 633, 256. *pellicem cruentis poenis*, 504, 462. *eos quos odimus*, 618, 350. *cardinem extremum aevi*, 391, 52. *genus impium coeli ruina*, 768, 393. *maria lato regno*, 236, 149. *mersum perperit malis*, 304, 1203. *quid fide tacita*, 646, 477. *profugum per omnes latebras*, 286, 938. *urbem, pro imminere urbi*, 151, 643. *colla Nemeaci mali lacertis*, 696, 1216. *Premittentem timor*, 369, 798. *nox oculos*, 470, 841. *nos mundus*, 166, 876. *Ossam Pelion*, 689, 1153. *quos ira coelestis*, 644, 441. *illum grave pondus*, 425, 491. *patrem gnatus*, 435, 691. *tellus Hectorem*, 430, 602. *fortuna ignavos*, 482, 159. *factum invidia*, 31, 352. *me calus infontem*, 664, 748. *se ipsa clallis*, 580, 497. *chaos homines*, 164, 831. *terra defossam*, 308, 1279. *me omnium clades*, 458, 1061. *genitor gnatos, premiturque gnatis*, 177, 1051. *fortuna causam nostram*, 488, 242. *Premunt castra muros*, 103, 326. *populum ruinae*, 795, 832. *tenebrae lumina*, 579, 493. *fata Labdacidas*, 363, 710. *Pressit Pelion & Ossam Olympus*, 569, 339. *Premi tenebris*, 35, 436. *onere*, 689, 1146. *sordido jugo*, 23, 267. *jugo gravi*, 795, 840. *seculo gravi*, 770, 430. *pondere*, onere, 35, 424. *Premitur nocens exemplo*, 56, 736. *funus juncto funere*, 319, 131. *Premens terga leonis canis*, 313, 40. *leo tauros*, 158, 735. *taurum cornibus Zethus*, 316, 610. *Maurum littus Calpe*, 697, 1252. *Pressus vomer*, 656, 633. *plexus*, 324, 193. *dolor*, 758, 215. *jugo turpi*, 78, 1019. *strage malorum*, 170, 929. *arcto lacerto leo*, 602, 830. *mole gigantum*, 694, 1211. *Pressa moerore*, 751, 104. *Pressum os*, 143, 498. *rostrum*, 229, 40. *Pressae manus*, 522, 698. *Pressa frenata*, 295, 1075.
- Premere*, 460, 1085. *Pressura, gravis somnus*, 80, 1051. *Pressa, pro rigida, firmata*, 16, 156.
- Prendere pectora conjugis*, 477, 104. *Prensus hostili dextra puer*, 460, 1097.
- Pretiosa dona*, 533, 844. *Corinthis aera*, 531, 796.
- Pretium triste*, 216, 525. *curfus*, 497, 361. *laudis*, 317, 104. *paternae necis sceptrum*, 200, 275. *omnium erit mors*, 702, 1356. *stupri conjugis caput*, 753, 132. *sceleris majus scelus*, 200, 269. *furoris capere*, 604, 869. *esse Jasonem sinere*, 507, 518. *vadis posce*
Eec ccc re,

INDEX NOVUS

- re, 648, 504. Pretium suum ferre, 403, 209.
 Pretio vincitur fides, 566, 287. obligare fi-
 dem, 565, 286. Pretia sollicita, 37, 461. pa-
 ria, 145, 530. necis sceptrum patris, 357, 634.
Pretium necis sceptrum, 357, 634.
 Priamus felix, 397, 144. flexit Alcidae minas,
 436, 720. saevo ense peremptus, 411, 312.
 poscit parem caedem, 410, 310. multorum
 regum parens, 391, 54. Priami nurus & na-
 ti, 392, 57. mala, 454, 996. nepos, 460,
 1090. gener, 559, 191. nata, 407, 247. re-
 gna evertere, 794, 817. in regna desilire, 461,
 1103. dilecta famulo concessa, 638, 363.
 mors miseranda, 397, 143. Priamo fletus fun-
 dere, 396, 130. Agamemno invidet, 581,
 514. Priamum lugere, 449, 908. felicem di-
 cere, 397, 145: 398, 157.
PRIAMUS, *primus* Podarces dictus, 396, 130. *bis*
captus, ibid. *quot filios habuerit*, 389, 32. *ubi*
occisus, 390, 44: 391, 53: 576, 448. *proprium*
sepulchrum non habuit, 391, 55.
 Primaevus flos, 266, 620.
 Primus impetus, 562, 228. ignis, 204, 347. do-
 lor, 168, 904. aut ferus dies, 51, 672. idem-
 que summus, 700, 1300. Prima barba, 267,
 648. nox, 577, 465. lux, 163, 816. Pri-
 mum ver, 663, 730. Primae viae, 575, 429.
 Prima brachia, 346, 461.
Primus, pro ante alios, 387, 10. *Prima fabula pro*
primis partibus, vel locis, 333, 320. *Primi qui-*
nam navigarunt, 492, 301.
 Princeps nefandus, 759, 227. ferus, 786, 689.
 Principis gener factus, 755, 151. Principi le-
 gem dare, 795, 852. Principem tuetur fer-
 rum, 773, 456.
Principi populus multa non permittit, quae sibi, 779,
 575.
 Priores vultus, 267, 647.
Prior, pro prius, 436, 719.
 Priscus saltatus, 440, 782. Priscum nemus, 722,
 1636. decus, 273, 741. Prisci ritus, 257,
 484. Prisca & antiqua appetere, 285, 916.
 Pristina mens, 83, 1081: 568, 288.
Pristis, bellua marina, 294, 1049.
 Privatus torus, 564, 264. Privata fata, 665, 760.
 bona, sanctitas, pietas, fides, 121, 218.
 Pro me nihil est, 179, 1076.
 Probare vitam coelibem, 257, 478. indolem fa-
 ctis, 204, 335. fide hoc esse verum, 430, 598.
 Probat & tacet posteritas, 120, 192. Probant
 fallaces vera, 285, 921. Probanda est fortu-
 na, 482, 160.
 Probrum maximum, 119, 177. Probros deos ad-
 vocare, 566, 297. Probros vacare, 3, 17. Pro-
 bra nefanda, 234, 126. Probris genitricem
 laceffere, 612, 980.
Procatalepsis, 394, 89.
Procari, pro impudenter petere, 560, 209.
Procax manus, ibid.
 Procedere, 696, 1250. huc, 706, 1402. Pro-
 cedere, *pro se offerre*, 89, 1169. e latebris,
 436, 705. Proccedit acies tarda, 209, 419. Pro-
 cessit dolor in vultus, 633, 248.
 Procella tristis, 445, 851. insana, 209, 420:
 272, 736. impotens fortunae, 587, 594. in-
 gens, 149, 594. abit, 173, 997. Procellae
 insanae, 152, 637. spirant coelo, 582, 532.
 quatiant domos altas, 798, 897. Procellas fer-
 re, 456, 1029.
 Procellosum mare, 500, 411.
 Proceres excelsi, 217, 547.
 Proclamare, 499, 388.
PROCNE *Terei regis Thracii uxor*, 675, 953.
 Procrustes, 301, 1170.
PROCRUSTES, *latro*, 177, 1049.
 Proculcare fata, 195, 193.
 Proculus audax, 232, 94. Proci petebant thala-
 mos, 486, 218.
Procyon, canis minor, 313, 39.
 Prodere domum lapsam, 761, 269. dominum
 armo prono, 320, 144. *cujus stirpem*, 763,
 289. statim quod celavimus, 430, 588. *ali-*
quid verberare ac vinculis, 283, 883. Proclat
 consilia magna quoque nolentem, 130, 332.
 Proditur vultu furor, 249, 363.
Prodere vultu crimen, 249, 363.
 Prodesse *alicui*, 12, 117. miseris, 487, 224. pie-
 tatem, 762, 286. ligno nemus, 722, 1636.
 bonis sollicitum, 289, 976. *alicui scelus*, 506,
 500. fugere maris undas, 766, 357. fecisse
 genus impavidum, 620, 64. Profuit multis
 capi, 448, 887.
 Prodigia insueta, 237, 175.
Prodigiorum exempla, 322, 174.
 Prodire in populos, 655, 613.
 Producere vocem, 789, 737. in medium, 426,
 513. spatia hiberna morâ longâ, 551, 54.
 Producti alumni, 366, 747.
 Proelia fratrum norint Thebae Herculeae, 366,
 750. Proelia poscere, 248, 342. inferre, 111,
 84.
Proetium furor, a Baccho immixtus, 347, 486. *Proe-*
ti Argivorum regis filiarum fabula, 347, 486.
 Profari, 90, 1176: 249, 358.
 Proferre undas, 113, 116. manus, 118, 166.
 monstra, 364, 725. manus quocunque, 634,
 272. diem scriptum, 18, 190. *alicui pacem*,
 616, 3. diem moestum vultu pallente, 406,
 240. ex humero graviore, 651, 546. Pro-
 fert mox atrum caput, 72, 943. Prolatum ef-
 se

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- se velle, 335, 332. Prolata vis, 651, 563.
 Professa odia vindictae locum perdunt, 481, 154.
 Profugere, 537, 893. Profugere, vadere, ire, 384, 1051. cogere, 490, 172. penatibus, 503, 450. omne genus, 141, 243. umbras, 75, 977. Profugere furtiva rate, 555, 122. ad parentes, 316, 80. dum licet abire, 506, 493. plagam noctis aeternae, 280, 835.
Profugere, 555, 121.
 Profugus, 107, 373: 286, 929. solo patrio, 214, 502. halitus, 415, 379. latex, 118, 172. conjux, 232, 91. quem locum petam? 100, 1321. excessu penates meos, 312, 23. Profuga terra, 36, 453. Profugum premere per omnes latebras, 286, 938.
Profugus, liber homo fugiens, 478, 115.
 Profundere, 260, 527. terras undis, 445, 846. lacrymas in sinu, 509, 543. Profusus imber, 379, 953. Profusa sanies e plaga, 320, 141.
 Profundus Erebus, 321, 160. sinus, 426, 521. Tartari specus, 548, 2. Profunda Styx, 341, 401: 419, 430. Profundum mare, 466, 4. fretum, 300, 1159. rapit ventus, 556, 139. domare, 246, 307. Profundo mergere multos, 765, 327. Profundi dominus, 513, 597. Profunda Tartara, 287, 951.
 Progenies impia, 116, 137. falsa, 713, 1502. clara Iovis, 234, 129. certa magni patris, 421, 461. Cadmea, i. e. Thebana, 208, 392.
 PROGNE & Philomela, Pandionis filiae, 15, 149: 592, 673: 629, 192: 746, 8.
 Prohibere manus, 388, 18. mori, 419, 420. lugere parentes, 749, 65. mare reverti, 456, 1033. ratio nulla peritum potest, 243, 265. effluere vitae dies, 256, 451. bellum & nefas, 203, 327. stare fortunam, 150, 617. Prohibet fides, 373, 861. dolor exempla referre, 798, 890. Prohibuit metus officium pium, 328, 245. Prohibetur quo magis, magis ardet ignis, 536, 890. Prohiberi morte, 193, 146. undis, 648, 512.
 Projicere bona vitae, 195, 193. colos trepida manu, 665, 769. raptam inter acies duas, 210, 426. Projectus mons, 700, 1310.
Prolepsis, 134, 396: 149, 586.
 Proles cara, 540, 945. confusa, 237, 172. impia, 329, 160. nivea, 561, 215. foeda, 507, 511. inclyta, *ibid.* allapsa, 269, 667. generosa, 318, 110. degener, 572, 387. invisa, 358, 636. Cadmi, 222, 648. regis inimici, 75, 987. Lyaei generosa, 478, 110. fulminis improbi, 475, 84. Hectoris obit, 430, 597. aetatem uno die permensa, 365, 739. sequitur necem parentum, 502, 439. Prolem Deum servare, 487, 228. agnoscere, 676, 955.
Proles Cadmea, i. e. Thebana, 23, 268.
 Proloqui, 291, 996. hymenaeum, 200, 262.
 Proludere *alicui*, 20, 221. satis, 400, 182. Prolusit irac, 295, 1061. Prolusit dolor per illa scelera, 538, 907.
Proludere, 20, 222.
Prolusio belli, 21, 222.
 Promere, 521, 678: 664, 740. aestus, 717, 1566. sagittam, 651, 550. Promit hic ortus Phoebus, 319, 121.
 Prometheus luit furta coeli, 532, 823. Promethei cruor, 523, 709. Promethei scopuli, 92, 1207.
 PROMETHEI *furtum ignis quid significet*, 532, 823. *Promethei Caucaaso alligati fabula*, 92, 1207.
 Promittere astra, 73, 959. casibus opem, 234, 123. ratibus vada amica, 263, 569.
Promontorium pars aversa, 462, 1123.
 Pronuba Tyndaris, 462, 1133. Pronubae Erinnyes thalami, 358, 644.
Pronubae officium in nuptiis, 214, 505: 215, 507.
 Pronus malo animus, 796, 868. Deus, 287, 943. Prona cervix, 79, 1041. lux in astra, 577, 461. Pronum vadum, 238, 183. Pronum fore, 306, 1243. Pronum retro vexit, 63, 817.
Prona fides, 28, 316.
 Propago clara, 204, 334.
 Prope esse, 216, 228. a leto, 665, 764. a coelo esse, 709, 1443. sunt scelera, 551, 47. Propius videre nefas, 214, 498.
 Propellere muros Oechaliae corpore, 627, 162. ratem gravatam, 238, 181.
 Properare, 178, 1057. nimis, 538, 919. dare, 403, 207. fatum, 67, 867. malum, 618, 35. uri, 729, 1747. mori, 202, 305. cernere, 45, 589. gradu vasto, 572, 389. laqueos teretes, 219, 45. visere Manes, 18, 187. lentare remos, 575, 437. ad vatem, 683, 1053. ad manes, 319, 127. ad aeternos Manes, 715, 1525. miseras suas audire, 665, 754. petere complexus, 788, 730. linquere portus placidos, 764, 313. perferre nuncium Phrygiis, 614, 1006. gradus testis efferre, 785, 666. Properat vita cursu citato, 17, 178.
 Properant duces, 209, 419. Attici celebrare noctem mystae, 66, 846. Properans remus, 457, 1045. gradus, 60, 772. Euripus, 444, 838. fusus, 247, 324. currus, 273, 746. Properanti omnis mora nimium longa, 575, 426. Properantem impedire, 189, 99. Properantes maria petunt, 574, 422. Properata vox, 325, 211. Properato opus est, 281, 862.
Properare mariem, 700, 1306.

Eccccc 2

Pro-

INDEX NOVUS

- Properus gradus**, 376, 918. **gressus**, 324, 202.
Propinquum sceptrum, 362, 690.
Propior flamma, 319, 122. **seni**, 367, 776. **O-**
nienti fluvius, 220, 611.
Propitii dei, 574, 403.
Proponere belli mala, 221, 626. **flammas, vul-**
nera, 429, 582. **fretum clasibus horrens**, 561,
 222.
Proprium vitium, 170, 938. **Propria sede jace-**
re, 338, 366.
Proprium nomen, pro Appellativo, 124, 242.
Prora aurata designat vias, 575, 419. **prorac**
nocuit, 580, 498.
Prorutus tumulo cinis, 433, 648.
Prorutus, 190, 115.
Prorsus, 387, 10.
Proscriptio Lepidi, Antonii & Augusti, 776, 506.
Prorumpit cruor per vulnus, 463, 1156.
Προσπίλλουσιν, Arcades cur dicantur, 176, 786: 737,
 1884.
Prosequi triumphos, 619, 43. **partem**, 619, 51.
duplex nefas, 459, 1066. **Prosequitur fames**
cibos, 116, 149.
Proserpina Sicula, 42, 549.
PROSERPINAЕ raptus, 50, 659: 468, 12.
Prosilire rapido gradu, 382, 1004. **Prosiluit ve-**
nis cruor, 337, 355. **Prosiluit saeva cohors**,
 354, 586.
Prospēctus lucis inferis patet, 44, 567.
Prosper dies, 571, 402. **status**, 255, 435. **Deus**,
 558, 172. **Prosperum numen**, 472, 56. **fa-**
tum, 270, 694. **Prosperae res**, 419, 423.
Prospera animos efferunt, 563, 252.
Prospicere, 14, 133: 597, 757. **scelus**, 749,
 56. **metus**, 767, 380. **secula**, 278, 820. **na-**
tum quacunque parte, 726, 1696. **dimican-**
tes viros, 448, 897. **Prospicit lumen domos**,
 310, 4. **Prospicient vobis mea vota**, 179, 1076.
Prospiciens Scythas vagos, 388, 12.
Προσπείλουσιν θεοί, 31, 356.
Prosternere gnatum & virum una ruina, 435,
 687. **Prosterne malum**, 691, 1172. **Prostra-**
tus rex cruentus, 733, 1820. **Prostrata domus**,
 87, 1143. **Prostrata per aras turba**, 324, 197.
Prostratum Ilium, 449, 911.
PROTAGORAS Diis providentiam adimebat,
 135, 407: 179, 1092: 386, 2.
Protegere, 424, 500. **natum sinu**, 77, 1008.
supplices fido lare, 487, 225. **caput ramo vi-**
renti, 609, 937.
Protendere juga, 183, 12.
Protervus furor, 243, 268. **Proterva tela**, 139,
 200.
PROTEUS, quis, 304, 1205.
PROTHOUS rex, 443, 829.
Protrahere mortem fame, 35, 420.
Provecta ratis, 764, 316.
Providere, 256, 466. **Provida mens**, 604, 872.
Provocare mortem, 626, 155. **Provocatum ma-**
re, 514, 616.
Provolvere: Provolvunt rotae moribunda mem-
bra, 296, 1097. **Provolvitur fluctus cursu**, 292,
 1019.
Proximus regi, 655, 618. **stetit patri**, 37, 458.
Proximum Phoebo volare, 659, 688.
Pruina cana, 15, 139.
Ψυχὴ ἐπὶ χεῖρσιν ἔχου, 99, 1310.
Ψολοεὶς Jupiter, 744, 1994.
Pubes inclyta, 567, 310.
Publici coetus, 610, 954. **Publica mala**, 104,
 348.
Pudere auctoris, 694, 1209. **Pudet Deos**, 176,
 1035. **gnatum**, 382, 1010. **facili**, 543, 989.
irarum Deos, 692, 1191. **domini non servi-**
tutis, 453, 989. **haud generis**, 566, 294. **vi-**
tae acceptae, 506, 504. **timere**, 425, 505.
fateri, 87, 1147. **eloqui fatum**, 312, 19.
Deos nescio quid, 335, 334. **hymenacum**
proloqui, 200, 262. **Pudendus rex**, 79, 1035.
Pudenda domus, 151, 626. **Pudibundum ef-**
ferre caput, 356, 619. **Pudibunda ora**, 90,
 1178.
Pudere ad dedecus, Pigere ad damnum & dolorem
refertur, 557, 162.
Pudici tōri, 554, 110.
Pudor castus, 763, 287. **salvus**, 271, 712. **refi-**
duus, 566, 288. **infcus**, 285, 914. **dirus**,
 691, 1176. **gravior**, 692, 1187. **expulsus**,
 537, 900. **serus**, 264, 595. **laesus**, 302, 1189.
saevus, 366, 763. **vanus**, 290, 987. **furore**
extinctus, 94, 1240. **vultus gravat**, 551, 49.
obstat, 167, 891. **impudentem celat**, 285, 920.
teggit vultus, 53, 692. **cum perit, redire ne-**
scit, 553, 113. **nec timor illum tenuit**, 233,
 97. **gravis rebus afflictis**, 169, 925. **cessit a-**
nimo, 242, 250. **virgini placet**, 488, 238.
nullus miseris, 315, 65. **est flere**, 725, 1688.
malis cessit, 382, 1008. **vetat quod lex non**
vetat, 412, 334. **tingit ora**, 268, 652. **est**
malus minister imperii regii, 254, 430. **seffus**,
dejectus & pessundatus rebellat, 556, 138. **pa-**
tris non tangit illos, 202, 301. **Pudoris labes**,
 283, 893.
Pudor secundus, 236, 141. **Pudor flavus**, 268, 652.
Pudoricolor aurora, *ibid.*
Puella Gnoffiaca, 3, 18. **Puellae truces**, 347,
 479.
Puellaris furor, 558, 909.
Puer, i. e. Cupido, 238, 193. **trux**, 444, 832.
teliger, 650, 543. **infelix**, 756, 167. **c mu-**
ris

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- ris missus, 459, 1063. immitis, *Cupido*, 247, 334. lascivus & renidens, i. e. *Cupido*, 244, 277. terror mille carinis, 436, 707. advena Bacchi cognatus, 345, 447. Herculi irrepertus, 517, 648. spiculo peremptus, 97, 1296. subiturus coelum, 602, 828. unicus gentis, 263, 577. e matris utero ejectus, 37, 457. fert *Patris* vultus, 267, 647. constitit axe patrio, 659, 678.
- Puerilis sanguis, 461, 1107. Puerile corpus, 373, 859. letum, 91, 1194.
- Pugna nobilis, 59, 760. Pugnam vocare aquila mota, 207, 390. Pugnae infausae, 212, 642.
- Pugnare cervice, 143, 502. Pugnandi mora nulla, 89, 1171. Pugnanti favere, 221, 624. Herculi favere, 13, 120.
- Pugnax ignis, 334, 321. pharetra Medus, 523, 710. Pugnaces canes, 228, 33. Pugnaces asperique Dii, 277, 805.
- Pulchra facies, 185, 919. Pulchrum est eminare inter viros illustres, 773, 472. Pulchra ora, 296, 1095. Pulchrius lucere, 273, 743.
- Pulmo sanguineus, 339, 368.
- Pulverea nubes, 588, 600.
- Pulvis patrius, 624, 120. tepidus, 393, 86. altus, 118, 175: 424, 480.
- Pulsare cervice, 705, 1391. caput dextra, 395, 119. Atticum solum, 252, 400. pectus, 789, 736. brachia populi, 736, 1875. fores Tacnareas, 731, 1772. vocibus superos, 714, 1671. pectus senile, 735, 1858. limina in aula, 655, 606. vadum Acheloi, 653, 587. pede sola Pangaei, 344, 433. Pulsat pectus invidia, 556, 134. Pulsant lacertos verbera, 84, 1102. Pulsari omni latere, 666, 776. Pulsans Corus fretum, 657, 650. Pulsans maria Hesperia fluvius, 525, 727. Pulsata tellus, 353, 571. Pulsata palmis pectora, 789, 745. Pulsata bis moenia ferro, 396, 135.
- Pulsare latus cauda, 63, 812. Pulsare caput, 376, 911.
- Pulsus vastus, 395, 114. Pulsu slipitis cadere, 367, 769.
- Pumex siccus, 348, 491.
- Punicus color, 477, 99.
- Punire scelus, 106, 32. scelus placet, 674, 911. vana, 303, 1194. Puniendum tradere Diis, 180, 1111. Puniri morte parum est, 794, 825.
- Puppis furva, 742, 1964. Spartana, 450, 919. victa, 238, 183. trunca, 580, 506. lacera, 623, 115: 765, 324. fixa, 28, 324. inferna, 741, 1950. onere vacua, 59, 769. stringit litora, 660, 694. vela laxat, 464, 1179. quem fert, 716, 1556. Puppis rector, 801, 970. Puppem scandere, 60, 775. Puppem sub pedibus ponere, 623, 108. Puppe sedere, 346, 458. Puppes summae, 575, 424. Atticae, 621, 84. mille secant cursus, 575, 430. Puppes tenet haec causa, 414, 366.
- Purgare manus, 675, 935. terras, 96, 1279. regna, 430, 169. Purgata tellus, 620, 65.
- Purgaturi se caput aquae vtrac saepius immergebant, 271, 717.
- Purpura trahit vigiles noctes, 657, 647.
- Purpura fiebat e muris fusco, 251, 388. fusco piscium tingitur, 131, 345.
- Purpureus rubor, 250, 376. dies, 734, 1838.
- Purpurea vitta, 155, 686. Purpurei caede fluctus, 561, 214.
- Purus aether, 326, 220. polus, 470, 30. Purum ferrum, 717, 1561. vadum, 258, 507. claris noctibus sidus, 632, 239. Purum stare a coetu, 490, 165. Puri spiritus 359, 650. Purae manus, 83, 1098: 369, 791. Pura cornua, 254, 419. spatia, 63, 822.
- Puri solis, 470, 29. Purae manus, quatenam, 537, 901. Purae genae, 267, 648.
- Pur, funis quo tenditur velum, 493, 322.
- Putare crudelem, 418, 555. turpe, 436, 710. esse viduam, 266, 632. vidisse gnatum, 743, 1978. decus esse regni, 719, 1591. fugam poenam, 506, 492. ardentem urere, 728, 1744. patrem verum, 700, 1303. aliquid regale, 485, 204. se dignum nece, 196, 202. aliquid mortem, 451, 948. nimium, quidquid dolorem pascit, 644, 448. Putas te parem nobis, 611, 961.
- Putres vultus, 776, 513.
- Pylus senex, *Nestor*, 403, 212.
- PYLUS *Nestorea*, *Messeniae* in *Peloponneso* oppidum, 43, 561: 445, 848.
- Pyram contigere silva populea, 723, 1640.
- Pyra, quid, 433, 661. Pyras celsiores erigebant potentioribus, 712, 1638.
- Pyrene ferox, 231, 69.
- Pyrenaei montes, unde dicti, 231, 69.
- Pyromantiae descriptio, 333, 309.
- PYRRHA, nomen *Achillis* in *Scyro* latitantis, 412, 343.
- PYRRHA, uxor *Deucalionis*, 489, 257. a qua *Thessalia* etiam *Pyrrha*, dicitur, ibid. & *Pyrrhodia*, ibid.
- PYRRHE, *Epimethi* filia, 457, 1039.
- Pyrrhus *Olyssii* parens, 590, 636. patri invidet, 581, 512. ad caedem piger, 463, 1114. parenti conjugem tradit, 414, 364. gradu incitato accurrit, 454, 999. dat victimam *Achilli*, 410, 308. exsolvit iugo regno subactos, 412, 338. *Pyrrhi* decus in bello, 410, 311. toros falsos narrare, 447, 864. manu *Polyxena* man-

INDEX NOVUS

standa, 401, 196. Pyrrhum trahere, 419, 774. antecedere, 463, 1147. rapit fervor paternus, 407, 252.
PYRRHUS *Achillis filius*, 453, 976. *Pyrrho Poëtae tribuunt Achilles mores*, 407, 251. vide *Neopolemus*.
Pythagorici censebant, in orbe Lunae reperiri quae apud nos sunt, 9, 83. *harmoniam effici corporum coelestium motu credebant*, 708, 1437.
Pythia mulier fatidica, 327, 231.
Pythius unde dictus, 327, 231.
Python in hydra jacet, 622, 94. *ausus laceffere numina*, 523, 700.
Python serpens, 523, 702. *draco a Junone missus*, 37, 455.

Q.

Q *Uaelibet tellus*, 219, 601.
Quaerere manum, pro auctorem, 91, 1196. *latebram*, 101, 1335. *viam*, 177, 1042: 182, 6. *lethi*, 102, 304. *furta*, 259, 523. *crimen*, 565, 277. *fidem*, 279, 826: 372, 837. *iter*, 400, 186. *sepulchrum*, 733, 1821. *terram*, 733, 1812. *verba*, 372, 850. *nemus*, 721, 1633. *Hectorem*, 421, 459. *moras*, 332, 293. *regna*, 219, 599. *unum, omnia*, 419, 572. *mori*, 672, 889. *oculis*, 725, 1694. *nimis crimina*, 45, 580. *vacua pondera*, 83, 1086. *quid ultra*, 701, 1320. *regna ferro*, 210, 614. *iter ruina*, 8, 67. *lustra rostro*, 229, 41. *genus fati*, 242, 258. *regna aliena*, 505, 477. *poenarum genus*, 537, 898. *supplicio viam*, 471, 40. *nuptas ruinas*, 643, 421. *viam mortis*, 383, 1032. *fugam leti*, 765, 322. *rates in alto*, 660, 698. *supplicia horrida*, 635, 296. *opem malis*, 340, 387. *viam ad superos*, 8, 74. *undas Stygas*, 18, 185. *poenam sceleribus parem*, 198, 242. *locum, quo jaceamus post obitum*, 416, 400. *vera per cruentas vias*, 171, 863. *stupra & toros illicitos*, 233, 98. *sinus paludis Stygiae*, 61, 780. *belli exitum, non causam*, 34, 407. *patriae quis fuerit locus*, 624, 132. *inter pias animas Hectora*, 398, 161. *Quaerit materiam dolor*, 538, 914. *dies manus vestras*, 527, 749. *implicitus hostem*, 606, 896. *Quaerunt me fata*, 414, 368. *Quaeritur natus comes paternae neci*, 608, 926. *Quaerens cantibus folamina*, 685, 1091. *Quaestitae Venere arces*, 608, 927. *Quaerendus genitor est*, 630, 211. *Quaerenda vera pietas*, 678, 984.
Quaerere diem, pro mori, 649, 519. *Quaerere fugam*, 177, 1042.
Quaestor Cnossius, 549, 24.

Quaestor apud Romanos judiciis praerat, 55, 731: 549, 24. *Quaestorem custodisse urnas judicum*, 55, 731. *Quaestores Judicum infererum; qui*, 57, 744. *Quaestorum genus duplex*, 55, 731. *in Quaestionibus flamma & ignis olim adhibitus*, 428, 561.
Qualis, cum, 66, 858. *Qualis animo talis incesu venit*, 29, 330.
Quam prope a coelo stetit, 75, 978.
Quam, tam, inverso ordine, 121, 107.
Quamvis toleranda patiar, 751, 100.
Quantulum egi manu hac, 182, 8.
Quantus populus, 64, 838. *labor*, 281, 847.
Quarta luna nati, 10, 212.
Quassare caput, 664, 719. *caput manu*, 576, 913. *moles Amphionis*, 218, 567. *manu arma*, 737, 1878. *Quassat gemitus viscera*, 314, 191. *tremor os*, 293, 1034. *tremor artus*, 399, 168. *Quassari metu*, 216, 530. *Quassans caput*, 421, 451.
Quatere faces, 125, 252. *nubes*, 37, 459. *mundum*, 236, 155. *nemora*, 21, 219. *colla*, 248, 348. *lora*, 291, 1006. *manus*, 317, 355. *membra*, 432, 623. *laurus*, 587, 588. *pinnae*, 679, 1004. *catenas*, 63, 816. *frontem*, 351, 552. *cuncta*, 501, 425. *fulmen*, 650, 542. *ratem*, 619, 50. *thyrsus*, 232, 143. *ora & artus*, 789, 733. *pectus impulsu*, 707, 1414. *facem cruore sparsam*, 788, 723. *populos terrore gravi*, 744, 1993. *mundum nubibus ruptis*, 508, 533. *caput motu feroci*, 534, 855. *terras fulmine infesto*, 759, 119. *Quatit tumultus pectora*, 125, 260. *Quatiant procellae domos altas*, 798, 897. *Quati horrore*, 325, 206. *Quatients regna altisona pater*, 586, 582. *laurum stirps Inachia*, 567, 312. *nemus templa*, 711, 1475. *Quassa domus*, 291, 996. *anima malis*, 99, 1309. *est imperii fides*, 124, 239. *Quassae situ turres*, 147, 563.
Quatere caput, 576, 911. *Quatere iugas*, 422, 468. *Quati axe ferventi*, 714, 1523.
Quercus fatidica, 711, 1473. *annosa*, 350, 554. *supra eminens*, 153, 656. *Quercum fugiens Dryas*, 683, 1052. *Quercus sacrae*, 722, 1635.
Quercus Chaonis in monte Oeta, 721, 1623.
Querelae verba, 441, 802. *Querelas tenere*, 457, 1038. *incautum serere*, 470, 16. *Querelis ducere noctem*, 250, 370.
Querela Herculis, 711, 1472.
Queri, implorare, gemere, 633, 253. *prima*, 628, 180. *vetera*, 4, 19. *nimum*, 3, 63. *fatum*, 456, 1026. *fata*, 630, 215. *stupentes*, 292, 1025. *nimum saepe vocari*, 532, 813. *commune malum*, 628, 177. *tempus breve*, 501,

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

501, 422. nil ultra, 712, 1479. patrem peremptum, 489, 259. Queritur peremptum nemo, quem incolumem timet, 328, 243. Querens ahenum, 160, 767. Querentes carinae, 515, 624.

Querquetulana, Dryadis nomen, 683, 1052.

Querulum caput, 157, 729. guttur, 799, 922. murmur, 630, 205. Querulae aves, 258, 508.

Questu gravare mala, 316, 82. terere diem, 49, 633. diem terere, 731, 1774. Questus flebilis, 107, 387. infauti, 171, 954. affueti, 746, 6. vani, 119, 180. secreto abdit, 481, 150. abeant, 166, 881. Questibus parcere, 742, 1965. Questus seponere, 252, 404. opprimere, 426, 517. sedare, 734, 1837. dare, 176, 1037. comprimere, 634, 176. lacrymis reddere, 799, 915. cladibus remove-re, 592, 662. tristes exaudire, 746, 13.

Quies & otium, 72, 926. obscura, 298, 1127. tranquilla, 16, 160: 454, 995. nocturna, 233, 100. dulcis, 134, 393. secuta, 17, 175. aeterna, 368, 785: 587, 192. tacita, 482, 158. placida, 552, 60. afflictac venit, 420, 440. membra solvit, 752, 116. verba deprendit, 650, 533. lenit miseras, 510, 559. celat audacem, 185, 920. deserit lassam mentem, 708, 1429. simulatur saepe ab inquieto, 361, 684. praestatur parvis rebus, 140, 469. sola est mecum ruina cuncta si video obruta, 501, 426. Quieti se reddere, 250, 369. tempus dare, 80, 1051. Quietem rumpere, 657, 646. patriae dare, 201, 291. orbi dare, 774, 475. Quiete placida frui, 788, 718.

Quiescere laudes. *pro a laudibus*, 718, 1586. *pugnae*, 718, 1586. Quiescat dies ventis, 661, 711.

Quietus somnus, 66, 843. Quietus sorte mediae turbac, 554, 104. Queta pax, 147, 566. lethe, 52, 680. Quietum mare, 311, 10. coculum, 291, 1009. Queta tecta, 329, 258.

Quinquertium, 85, 1124.

Quire vix monstrum eloqui, 663, 728.

Quirinus Mars, 238, 185.

QUIRITES unde, unde dicantur Romani, 134, 396.

Quis Lycus regnum obtinet, 89, 1161. sit non quaero, sed uter, 152, 640. Quid hoc? 74, 976. novi struis, 125, 254. portas novi? 155, 626. si negaret? 73, 960. moror? 76, 996. est pudendum in tantis malis, 90, 1180. optem, quidve decernam, haud scio, 207, 377. Quid cerno nefas, 88, 1159. solum subest fesso, 87, 1143. subitum hoc est malum? 73, 952.

Quid segnis traho, quod vivo, 186, 47. Quae bella?

5, 36.

Quisquis, pro aliquis, 89, 1163. Quidquid id est, 163, 827.

Quidquam spei vix super est, 424, 490.

Quod vivo, *pro quamdiu*, 283, 880.

Quo verget furor, 263, 584. tendis amens? 78, 1021. se dabit fortuna, 263, 584. vultus huc & huc refert, 73, 953.

Quot, quam; tot tam, &c. 745, 5.

Quota mundi plaga, 622, 95. Quota est pars cladis tuae, 90, 1191.

Quota pars est, 619, 53.

R.

R Abidus dolor, 185, 1060. Rabida sitis, 684, 1077. fera, 694, 1213. latravit circa ruinas, 594, 708. Rabidum os, 352, 561. Rabidi canes, 377, 932: 496, 351.

Rabidus, 132, 361.

Rabies concepta, 792, 784. parentum, 106, 18. Rabiem spargere in centum dracones, 715, 1535.

Rabulae verba sua pretio venalia exponunt, 17, 169.

Radere arenas, 227, 16.

Radiare, 275, 770. caput, 269, 678. Tagum flumine aurato, 656, 626. Radians villus, 457, 1035. frons, 696, 1239. coma, 745, 5. Radiatus Titan, 714, 1518.

Radii solis, 336, 339. lucidi, 474, 74. Radios admittere, 722, 1630.

Radix fixa, 571, 372. ima, 379, 966. fessa, 351, 537. Radices tortae, 524, 718.

Ramus vernus, 592, 671. levior, 603, 854. tristis, 531, 804. tenuis, 799, 922. virens, 609, 937. stat nudus, 113, 111. Rami pomiferi, 53, 700. laeti, 153, 653. rudes, 261, 545. novi, 366, 753. curvi & putres, 350, 535. ventis percussi, 258, 509. Ramos diffusa Pinus, 351, 544. porrigere ultra nemus, 721, 1625. Ramis fila legere, 251, 389.

Rapax vortex, 648, 509. unda, 141, 477. flamma, 624, 121. vis ignium, 516, 735. Rapaces lupi, 320, 149. Rapaces manus, 256, 467. Rapacia fata, 623, 107.

Rapax torrens, 187, 71. *Rapax Charybdis*, 148, 580: 581.

Rapere ignes, 543, 996. sagittas, 706, 1405. pecus, 622, 101. enssem, 584, 1034. multum, 641, 389. fidus, 73, 947. aspectum, 161, 793. cursum, 173, 738. currum, 295, 1069. impium, 304, 1303. spolia, 389, 26. pedem celerem, 498, 380. quem in praeceps, 564, 260: 580, 499. hosti quem, 749, 63. celsis regna, 642, 412. enssem per latus, 752, 322. dextra juga, 74, 969. in ima Tartara,

373.

INDEX NOVUS

- 373, 869. mentis inopem, 595, 722. frater-
num caput, 538, 911. *quem* terris, 718, 1580.
per altas aëris vias, 109, 424. ad letum, 801,
961. Pandi juga, 75, 980. omnia in exitum,
204, 142. *aliquem* in gurgites altos, 304, 1206.
e sinu avulsi viri, 559, 187. avulsi e sinu,
540, 949. *filium* e sinu *matris*, 441, 799. si-
dera cursusque astrorum, 288, 961. pelagus
solo everium, 578, 475. manibus avaris opes,
771, 434. membra *alicujus* curru, 418, 414.
Rapi pondus Auster, 670, 840. amnes unda,
270, 701. aëlis puppes, 52, 676. sceptru
brevis casus, 408, 273. somnos pavor, 641,
396. alios aetatis primae fervor, 407, 251.
hoc nulla dies, 486, 223. ventus profundum,
536, 139. incertam anceps aëstus, 539, 939.
Rapiunt Pinum flammæ, 722, 1639. ignes
tectæ, 589, 612. Rapuit te puer manus Thyrræ-
na, 345, 449. Rapior *absolute*, 125, 261. Rapitur
autumnus in arduum, 118, 167. inquieta tur-
ba, 795, 837. momento fulgor, 275, 771.
Alcides, 712, 1494. negata *virgo*, 643, 420.
Rapi ad flammæ, 723, 1644. rota, 58, 750.
scelere, 357, 631. quo, 563, 244. vento in-
fano, 210, 430. amore sacro, 534, 851. per
lares, 232, 246. spoliū medio in pectore vi-
dere, 603, 849. Raptus canis, 739, 1919.
vindex, 672, 879. fato, 432, 636. hinc dies,
152, 638. pater per scelus, 751, 102. puer
inter undas tutas, 517, 649. Rapta virginitas,
542, 984. leoni pellis, 740, 1933. Geryonæ
plaga, 738, 1900. fide meliore domina, 468,
12. de medio sepulchro fax, 531, 799. pe-
ctoribus vivis fibra, 340, 591. Raptum caput
sentire, 382, 1006. regni decus, 480, 130.
Rapti ignes, 351, 550. parentes, 749, 65.
Raptæ thalamis faces, 761, 264. a sinu con-
jugum matres, 218, 573. ulso tantu gutture
flammæ, 533, 830. Rapta sceptru, 30, 341:
34, 599.
Rapere mortem, 649, 519. *Rapere luxuriam*, 256, 449.
Rapienda præceps via in rebus malis, 557, 154.
Rapidus furor, 295, 1070. gradus, 382, 1004:
660, 702. gurgis, 118, 175. torrens, 682,
1017. amnis, 500, 411. *fluvius*, 120, 607.
Rapida unda, 226, 6. Rapidum mare, 651,
552. Rapidi venti, 540, 940. gressus, 359,
654.
Rapinas adicere, 490, 277.
Raptor stupri, 272, 726. thalami, 166, 627.
auri externi, 514, 613.
Rara fides, 654, 601. pietas, 795, 844. Raræ
plagæ, 229, 43. Rara tectæ, 443, 816.
Rara. *pro raro*, 478, 109. *Raræ nubes, i. e. sine*
pluvia, 112, 110.
Ratio poscit, 238, 184. reddita est vitæ meæ,
362, 696. & ulus nil audet, 580, 507. quod
nequit, mora facpe sanat, 555, 130. Ratio-
ne carere, 449, 903.
Ratis feralis, 764, 311. regia, 575, 427. Sty-
gia, 713, 127. gravata, 238, 181. fragilis,
492, 302. furtiva, 555, 122. provecta, 764,
316. concitata, 337, 438. intrepida, 375,
889. bibit Lethen, 60, 776. vento credita,
576, 443. inferni æquoris, 684, 1073. fra-
cta aliam frangit, 585, 575. si decipiat me-
dio ponto, 623, 112. socia non videt ratem,
574, 409. partem secum ferre, 583, 538.
Rati solvere vincla, 413, 353. Ratem armare,
801, 969. retentare, 295, 1073. quater,
619, 50. fluctibus dare, 556, 143. regere con-
to, 59, 768. fugienti reddere, 490, 272. am-
bire & lustrare, 577, 455. Grajæ, 410, 445.
impiæ, 558, 173. credulæ, 260, 530. reli-
giæ, 459, 1078. innumeræ, 232, 86. ingra-
tæ, 401, 192. exustæ, 597, 745. ustæ, 411,
319. laceræ, 574, 413. everstæ, 614, 1006.
citatæ, 294, 1049. mille, 455, 1007: 408,
274. mille prædam non capiunt, 389, 27.
terram timent, 585, 575. vexillum secutæ,
550, 40. rupibus fixæ, 585, 571. tendunt
carbassæ, 42, 538. fecerunt vela, 558, 171.
Ratibus facere moram, 399, 166. Rates reli-
gare, 571, 373. recipere, 748, 41. cantu rei-
nere, 496, 359. quaerere in alto, 660, 698.
Redituras piare, 432, 637.
Rauca strix, 525, 733.
Raucum buxum, 593, 689.
Rebellare, 452, 956. Rebellat pudor dejectus,
556, 138. in nos cinis monstri, 318, 106.
Recedere, 537, 893: 595, 722: 606, 904. inter-
ras, 101, 1330. procul hinc, 426, 514. vela,
576, 445. supplicem, 491, 282. ab aris, 612,
971. *pro hæsitare*, 129, 324. Recedit ani-
mus, 636, 507. Recedunt arma, 216, 526.
Recessit dies, 167, 892. Recedentem oppri-
mit pondus, 360, 676. ignem insequi, 727,
1729. Recedentes foci, 558, 168. Receden-
tes aquæ, 110, 68.
Recens sanguis, 146, 557: 610, 949. flos, 170,
945. Recens monstrum, 105, 12. Recentis
luctus, 390, 43. Recentis animæ, 53, 722.
Recensere lusus, 69, 331.
Receptui canere, 147, 574.
Recessus, 259, 522. obscurus, 54, 709. penitus
extremus, 386, 913. Recessus luminum cavi,
379, 969. tuti, 552, 75.
Recidere stirpem hostium, 462, 1128. silvis co-
mam, 718, 1577.
Recidere, pro iterum eriri, 422, 472. *aliquid ex a-*
li-

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- liquo*, 491, 296. *et amputare sarcinas*, *ibid.*
Recidivatus, *pro restitutione*, 422, 473.
Recidivus Abel, *ibid.* *Recidivus a casu resurgens*, *ibid.* *Recidiva Pergama*, *ibid.* *femina*, *ibid.* *Recidiva vita*, *ibid.*
Recipere gnatam, 676, 954. *ignem*, 729, 1751. *ignes*, 514, 602. *sentus*, 272, 733. *vates*, 748, 41. *mores*, 302, 1196. *natos*, 546, 1024. *laetitiam*, 789, 754. *Oresten*, 608, 931. *sceptra*, 542, 982. *sceptra mandata*, 265, 617. *in coelum*, 74, 963. *laudes in tutum*, 619, 39. *lucem a styge*, 693, 1199. *pias preces*, 435, 695. *diem marceme visu*, 599, 788. *malis turbatum pectus*, 501, 425. *ferrum penitus actum*, 390, 49. *supplicium vetus*, 184, 33. *sibi comitem*, 676, 949. *Recipit hoc regnum duos*, 145, 534. *Recipe me dirum chaos*, 306, 1238. *Receptus pectore ensis*, 158, 741. *Alcides inter astra*, 718, 1571. *arce edita*, 767, 380. *Recepta mors*, 463, 1156. *Receptam linu tegere*, 266, 622.
Recipere auditorium, 36, 33. *Recipere mortem*, 186, 47. *Recipere, pro silere*, 793, 800.
Reciprocus, 576, 449. *Reciproci spiritus*, 80, 1050.
Reclinis toro, 251, 385. *hastae*, 214, 499. *acfluat corde anhelanti*, 702, 1339. *Recline pectus*, 723, 1643.
Recludere pectus ferro, 455, 1001.
Recludere, pro referare et claudere, 494, 335.
Recolere studia, 768, 384.
Recolligere animum, 789, 754. *Recolligit ignes luna*, 349, 505.
Recondere se, 100, 1322. *se domo*, 259, 524. *penitus*, 646, 477. *entem*, 214, 490.
Recreare moestiam, 272, 731.
Recrudescit nefas, 198, 231.
Rector poli, 698, 1275. *Erebi*, 704, 1369. *Olympi*, 19, 105. 288, 960. *Phrygum*, 389, 29. *coelitum*, 759, 218. *Divum*, 269, 680. *umbrarum*, 373, 869. *puppis*, 801, 970. *lucis*, 46, 592. *veri*, 55, 720. *summus Deum*, 635, 290. *maximus regum*, 453, 978. *parenque coelestium*, 41, 517.
Rectus malus, 580, 505. *ignis tulit verticem coelo*, 333, 310. *Recta mens*, 81, 1064. *Rectum ingenium*, 256, 459. *Recti in pedes equi*, 296, 1084. *ad Recta flectere*, 235, 137.
Recubare in Oeta, 516, 619.
Recumbere antro montis exesi, 443, 830. *cum maiore sui parte*, 365, 730. *Recumbit pelagus*, 149, 589.
Recurrere fletum, 28, 312.
Recurrere motu effero, 499, 385.
Recursum signum, 575, 427.
Recurvatus arcto solo Isthmos, 584, 564.
Recurrere lucem, 250, 365. *ferre jugum*, 235, 1355. *socerum fieri*, 643, 427. *poenas dare*, 383, 1025. *notam regiam*, 145, 532. *terre fortem*, 456, 1017. *Recusant aerumnae socium*, 592, 662. *Recusans manus*, 194, 178.
Reddere coelum, 689, 1143. *Helenen viro*, 462, 1136. *vitam*, 677, 971. *arma*, 97, 1295. *crimen*, 488, 246. *animos*, 374, 878. *oculos*, 583, 1013. *Penates*, 793, 803. *Agaveni*, 377, 933. *sanguinem*, 562, 235. *fatibus*, 716, 1712. *superis scilicet animam*, 73, 961. *arma subtrahere*, 94, 1243. *complexus repetitos*, 144, 509. *sacra secreta*, 27, 301. *se quieti*, 250, 369. *supplici vicem*, 505, 482. *fugienti sua*, 505, 489. *spiritum dolori*, 794, 829. *alicui fidem*, 636, 310. *gnatum matri*, 611, 967. *se thalamis*, 789, 755. *fidem toris castis*, 180, 1099. *populis iura*, 236, 150. *quem tenebris*, 704, 1370. *aliquem patri*, 75, 989. *fidem pactam*, 287, 953. *manum capulo*, 213, 480. *mundo diem*, 551, 16. *morbos corpus*, 708, 1431. *alicui gnatos*, 174, 997. *fletum meritis*, 716, 1872. *parentem filiae*, 611, 968. *gnato patrem*, 618, 31. *Gratias deos placatos*, 586, 581. *vultum & habitum patris*, 78, 1016. *penales*, 792, 789. *cacum chaos*, 688, 1135. *foeminas dirum genus*, 262, 561. *clarum mundo diem*, 745, 4. *vela Zephyro*, 165, 849. *Trojae gemitus*, 395, 111. *iura inferis*, 55, 728. *gremio suo productos*, 166, 746. *fratrem aut animam*, 613, 987. *patrem Alcidae*, 36, 440. *aliquem dolori*, 264, 589. *ora mari*, 213, 473. *aut sorbere rates*, 294, 1049. *questus lacrymis*, 799, 916. *officium supremum gnato*, 439, 761. *animam per vulnera*, 767, 376. *conjugem irae populi*, 793, 802. *grates compote voto*, 571, 365. *inferis Herculem*, 92, 1218. *fratribus amorem*, 208, 401. *pacem omnibus*, *ibid.* *fugienti ratem*, 490, 272. *vitam posse*, 624, 117. *alicui pharetras*, 717, 1720. *victimam Achilli*, 410, 306. *cui patriam, aulam*, 798, 592. *reductum umbris*, 101, 1338. *umbras terris*, 417, 543. *partem regni*, 137, 432. *fratri paternum decus*, 145, 538. *nomen patriae Phrygibusque*, 423, 474. *praemia pro munere*, 765, 314. *Reddit inimicos metus*, 121, 203. *nemus voces*, 668, 805. *Reddi quod potest, exhibere*, 670, 844. *Redditus terris Theseus*, 179, 834. *Reddita lux*, 264, 591. *alto navis*, 580, 500. *est ratio vitae meae*, 362, 696. *Reddendus orbi*, 670, 844. *Reddere summum diem*, 330, 271. *pro dare*, 793, 802: 803.

Fff fff

Re-

INDEX NOVUS

- Redimere se parte, 194, 170. *aliquid*, 200, 261. moras classis immolae, 557, 160. Redimens fatum conjugis uxor, 519, 662.
- Redimire comam corymbo, 341, 403. Redimitus tempora fertis, 343, 430. Redimita coronis turba, 571, 363. Naxos Aegeo ponto, 348, 488.
- Redire ad orbem, 619, 48. ad *aliquid*, 537, 894. ad lacta, 170, 936. ad facinus aliud, 462, 1120. in ortus, 470, 31. in hostes terrorem, 790, 759. in manus *hostium*, 425, 494. in iura Veneris, 253, 417. in scelera, 106, 38. a Styge, 741, 1947. *scil. ab inferis*, 50, 640. abjecta ira, 137, 431. *suo crimine*, 221, 619. concordi gradu, 598, 781. victorem feris subactis, 667, 795. rabiem antiquam putare, 668, 807. nescit pudor, cum perit, 555, 113. cum spolio per stagna Lethes, 690, 1162. Reddit Phoebeus, 586, 577. memoria, 367, 768. Titan dubius, 310, 1. viro pietas, 83, 1093. hora noctis longae, 65, 842. ad auctores genus, 285, 907. stella tarde amantibus, 474, 72. gnatus ex voto ad parentem, 308, 1272. mater conjuge expulsa, 539, 928. in auctorem metus, 363, 706. in me culpa cunctorum, 409, 290. retro versus per ora atque oculos sanguis, 337, 350. Redeunt scelera in magistrum, 128, 311. luctus veteres, 394, 95. arbutis umbrae, 288, 968. Rediit rapta virginitas, 542, 984. ensis fectus e jugulo, 391, 50. Dite contempto victor Erebi, 725, 1681. Rediere regna, 542, 984. Redeam unde, scis, 286, 941. Rediens ruina, 705, 1381. Rediturus raptor auri, 514, 613. Rediturae rates, 432, 637.
- Reditus eripitur adventu, 215, 518. Reditum expetere, 369, 795. Reditu sospes, 27, 307. Reditus moesti, 299, 1146. lenti, 26, 298. Reditus nullos metuere, 240, 219. Reditus luere nece, 301, 1166.
- Redivivus lapis*, 422, 472. *redivivum aedificium*, ibid. *rediviva saxa*, ibid.
- Reducere pacem, 32, 368. *quem* ad Styga, 693, 1203. cives fuga sparsos, 422, 472. *aliquem* ad specimen domus veteris, 195, 184.
- Reducula manus*, 583, 536.
- Redundare in *quem* vitia, 770, 430. Redundant munera sceptri ad lares nostros, 362, 691.
- Redux vir, 281, 856: 586, 579. pes, 573, 401. domi, 561, 518. Reducem *aliquem* dare, 266, 629. Reduces viae, 399, 167.
- Referta gazis domus, 505, 485.
- Referre *aliquo* vultus acres, 73, 953. aerumnas, 708, 1424. parentem, 679, 999. mala, 41, 530. tenebras, 273, 749. vulnera, 481, 153.
- spolium, 59, 761. ratem, 137, 439. visa, 137, 430. *quem*, 613, 990. quid, 639, 369. vultus, 213, 473. pedem, 601, 819. cursus, 666, 780. exempla, 798, 890. alio pedem, 426, 516. signa faidici, 333, 302. *quem* litore, 670, 839. se pietati, 219, 585. gradum ad penates, 363, 708. manibus tela, 94, 1244. gressus anxios, huc & illuc, 431, 616. sacrum Lusus, 439, 778. illud, 67, 864. retro corpus, 136, 420. Pelasgis lactifica, 430, 597. gratiam meritis, 101, 1337. in urbem, 272, 733. ad superos opima, 7, 48. formas facinorum, 755, 157. genus in vultus, 712, 1490. domum celeres gressus, 534, 848. malis Herculem, 704, 1375. *alicuius* vultus, 433, 648. caput Sullae Plautique abscissum, 771, 438. casus querulo murmure, 630, 204. nomen aut vultum senis, 372, 840. Refert sanguis stirpem primam, 285, 908. Referet occasus diem, 32, 374. Referri illuc unde non decet abire, 563, 240. Referens hiemem agoceros, 165, 863. carmina fistula, 624, 129. regum remos argo, 497, 366. Relata pax, 568, 322.
- Reflectere nictus, 156, 711. gressum, 136, 428. aciem, 46, 602. caput regium coma torta, 390, 47. laeva caput crine, 271, 708. Reflectit me nomen conjugii sacrum, 557, 155. Reflexum cornu, 365, 733.
- Refovere vatem gelido latice, 599, 788.
- Refugere clades, 574, 419. sceptrum, 145, 533. *aliquos*, 607, 915. loqui, 574, 417. in thalamos, 752, 120. secreta crudelis viri, 748, 50. contactus *alicuius*, 100, 1319. scelus impium, 727, 1720. Refugit mors, 100, 259. manus, 91, 1193. ignis, 727, 1728. me orbis, 101, 1332. illum mors, 665, 766. me lux, 381, 1002.
- Refulgere, 268, 657. lumine, 333, 308. parte coeli, 72, 945. Refulget gentis decus capulo, 284, 900. Refulsit dies, 786, 694.
- Refundere ore fluctus, 293, 1030.
- Regalis manus, 760, 246. aula, 439, 771. ira, 504, 463. Regale ebur, 284, 899. decus, 486, 217. genus, 371, 835.
- Regere gentes, 760, 237. imperia, 265, 618. abnuentem, 187, 62. imperium, 56, 741. cives, 266, 621. manes, 306, 1240: 352, 559. impetum, 407, 250. astra, 790, 768. mare, 207, 375. acies, 459, 1070. coelum, fretum, 472, 57. terras, 769, 399. frenis, 409, 279. undas in fontem, 188, 85. *populum* ex parte, 128, 298. ratem conto, 59, 768. noctem dextera, 384, 1049. principis aulam, 800, 948. bella & pacem manu, 569, 345. Re-

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

Regere gnatos graviter furentes, 201, 289. *alicujus* nianus, 636, 313. *aliquem* consilio, 414, 359. Thebas expetere, 217, 556. mentem fervidam, 510, 558. arma furentis, 13, 120. tela nervo, 238, 192. imperio *populus*, 486, 216. sidera & terras, 600, 803. plaustra noctis, 759, 233. maria scepro, 46, 599. scepro loca opaca, 53, 707. cuncta sine legum metu, 34, 400. scepra duro imperio, 363, 705. orbem specie sacra, 775, 489. signa bis fena cursu, 328, 251. Regit fortuna res humanas nullo ordine, 289, 978. Regunt casus non vota, sed fata, 750, 82. Regi nolle, 242, 251. spiritu, 416, 396. curare, 513, 592. negare, 438, 748. ardor mentis non potest, 749, 54. falsus mortale genus, 799, 924. Regens maria, 40, 515. Regens frena nocturni aetheris, 254, 420. Regenda est adolescentia, 772, 446.

Regi & dirigi, de viis & itineribus, 381, 987. *Regi ab eo qui regitur indignamur*, 150, 603.

Regerere *alicui* crimen, 271, 720. matri foetus impios, 358, 639. Regillus ignis, 160, 769. Regesta Danais Dardaniae domus fata, 561, 223.

Regia Ditis, 54, 717. vacua, 594, 702. nitens, 708, 1438. perlucet, 77, 1001. mundi promissi, 739, 1910. coeli concidens, 686, 1112. Regiam petere, 376, 917.

Regimen parentis caeci, 182, 1. e manibus omittere, 556, 141. linguere indocto magistro, 515, 618.

Regina Danaum, 551, 125. deorum, 757, 201. nemorum, 253, 406. atri poli, i. e. *Proserpina*, 84, 1105. potens, 506, 509. quo in loco est, 249, 359. vidua gentis Thermodontiae, 22, 246. in famulae locum cecidit, 638, 355.

Regio Phocaea, 367, 772. impia, *pro inferno*, 105, 21. cordis lacva, 339, 369. seducta, invia, 425, 498.

Regius lar, 281, 863. famulus, 376, 912. cruor, 404, 217. thalamus, 491, 285. gener, 504, 460. torus, 613, 1002. rogus, 308, 1277. tumor est durus & veri insolens, 235, 137. Regia domus, 605, 875. sedes, 646, 485. ratis, 575, 427. domus, 269, 667: 556, 148. nota, 145, 531. caedes, 326, 217: 410, 309. virgo, 409, 287. Juno, 569, 341. vestis, 451, 946. stirps, 469, 18. Regium latus, 367, 777. limen, 565, 285. imperium, 254, 430. caput, 334, 325. decus, i. e. *diadema*, 156, 701: 279, 829. fatum, 368, 780. Regii gregis arbitria, 372, 839. Regium aliquid rerum, 316, 82. Regio onere solutus, 361, 687. Re-

gii luxus, 259, 517. penates, 363, 708: 653, 579. Regiae faces, 499, 398. animae, 597, 753. Regia arcana, 153, 650. Regios greges pascere, 370, 815.

Regium decus capitis, 23, 257.

Regnare mundo vacuo, 8, 68. in luce media, 154, 679. precario, 121, 215. est poena, 222, 646. languida manu, 223, 659. in otio facili, 41, 526. nescit, qui odium timet, 363, 704. capienti certissima est via, 360, 682. non vult, qui timet invisus esse, 222, 654. Regnat adulter vitio potens, 290, 987. Regnat mundo Erinnyes, 799, 912. fraus in aula, 289, 981. Regnant scelera, 770, 431.

Regnandi cupiditas insatiata & immensa, 128, 302.

Regnator Deum, 269, 671. freti, 287, 945.

Regnum latum, 236, 149. aetheris, 689, 1147. trux, 55, 725. tenax, 266, 625. immane, 140, 470. raptum, 185, 41. fractum, 170, 930. opacum, 62, 809. infernum, 287, 952. stratum, 622, 101. triste, 468, 11. inhospitale, 404, 215. impotens, 74, 966. instabile, 121, 217. capax, 50, 659. salubre, 313, 36. patrium, 368, 784. Ditis, 11, 95. amoris, 240, 218. omne sub regno graviore est, 150, 612. Prothoi superbum, 443, 829. haud stabile alieno in loco, 30, 345. canis inquieti, 715, 1526. sub domino aspero, 417, 405. reposit, 207, 378. hoc recipit duos, 145, 534. est in prospero statu, 255, 435. Regni pavidus, 742, 1955. cupido, 754, 144. jacentis sacrum, 391, 54. impositi nomen, 145, 542. decus esse putare, 719, 1591. Regno fidere, 386, 1. servire, 257, 490. imminens, 257, 490. Regnum habere, 239, 201. cludere, 240, 221. mei, *fil. animi*, retineo, 189, 105. per gradum scelorum petere, 755, 159. metu solvere, 535, 873. movere fluctibus, 284, 903. in coelum sperare, 800, 953. in Regnum incidere, 311, 14. Regno gaudere, 310, 6. carere, 734, 1841. impotens, 408, 267. de Regno in servitutem cadere, 219, 598. Regna materna, 263, 575. horrifera, 386, 934. siderei poli, 741, 1940. moesta, 726, 1705. ultima, 730, 1765. secunda, 513, 598. Phasiaca, 555, 120. inferna, 73, 956. paterna, 312, 22: 369, 793: 794. contacta, 316, 78. opulenta, 186, 54. lata, 448, 778. Ditis a-vidi, 597, 752. tria Deorum, 690, 1164. Ditis patefacta, 516, 638. ab imo versa, 262, 561. superis averfa, 467, 10. nullo scelere maculata, 221, 620. parentis clara, 631, 225. cum scelere exiliis graviora, 221, 624. occidunt, 607, 912. ad se respiciunt, 341, 400. tria me norunt, 304, 1212. planctu sonant.

Fff fff 1

INDEX NOVUS

- 84, 1114. Regna iniqua non manent perpetuo, 485, 196. nesciunt socium terre, 564, 259. Regnorum summam, 340, 398. status, 491, 286. Regnis confidere, 486, 221. Regna auspiciari, 113, 657. sperare, 127, 289. dare, 734, 1841. quaerere, 219, 599: 120, 614. moderari, 27, 304. repetere, 203, 324. evertere, 794, 816. tria capere, 688, 1127. custodit metus, 363, 704. occupare, 8, 64. nova metuens, 612, 969. Jovis concutere, 529, 774. gravia deponere, 360, 679. videre proserpinam, 42, 549. sua secum ferre, 398, 158. poli tenere, 768, 396. poli nigrantis torquere, 67, 938. milens donare, 642, 412. urbium tutari, 265, 619. Thesalia obtinere, 489, 257.
- Regnum bonae mentis*, 131, 380. *duos non capit*, 138, 444. *Regni porta*, 54, 710. *Regnum amississe, miseria summa*, 170, 915. *Regna erant quondam singularum urbium potentium*, 265, 619.
- Reiactio iudicium*, 56, 732.
- Repectus mons, 162, 809.
- Rebui quaerit vetus lapis, 680, 1011.
- Relaxare arcus, 568, 323. fores templi, 168, 902. mentem, 355, 444.
- Relegens spatia ratis, 585, 574.
- Relevare artus, 598, 778. colla, 385, 1054. flammam mari, 247, 337. nocte n igne, 66, 856. Relevat colla Titan iugo, 577, 460.
- Religare rates, 571, 373. crura auro, 246, 321. illa baltheo, 42, 543. funem ora barbara, 514, 612. antennas in summo loco, 494, 325. frontem edera baccifera, 342, 415.
- Religare classem*, 514, 612.
- Religiosum sepulchrum*, 424, 483.
- Relinquere matres, 544, 1008. vitam, 673, 892. solum, 559, 649. facinus, 125, 256. vulnus, 76, 994. natum, 673, 895. viduam, 369, 797. nomen maris, 220, 610. *alicui pariem sui*, 702, 1345. matrem *filio*, 286, 929. notas corporis, 34, 394. bella gnatis, 327, 237. plumas in specu, 550, 781. parum sui poenae, 668, 812. nil immane sub mundo, 720, 1612. *aliquid crimine intactum*, 122, 221. vestem solatio matris, 441, 810. *quid in terris*, 697, 1257. Relinquit bellum nihil, 32, 365. Relinque me mihi, 542, 969. Relictum est nihil pectori, 635, 249. Relictus solus, 713, 1513. saevus rex, 731, 1784. de igne cinis, 427, 544. noctu, 78, 1073. Relicta terra, 719, 1544. nox, 299, 1145. mors, 305, 1120. Phoebe, 608, 918. virgo, 348, 490. a tergo lux, 51, 669. Relictum officium, 580, 509. Relictu Sigaei loca sola, 575, 436. Relictam aspicere, 637, 338. Relicta nonte, 690, 1161. Relicti terris homines, 457, 1041. senes miseri, 594, 703. Relictae terrae, 165, 857. plagae, 252, 399. rates, 459, 1078. Relictis, astris, 649, 527.
- Reliquiae corporis, 366, 1247. corporis trunci, 383, 1021. dabunt auxilium, 734, 1829. Reliquias Herculis iactans, 729, 1757. Herculis colere, 733, 1823.
- Relucet mundus *cuius* face, 251, 411. Relucet oculi, 293, 1041. Reluxit laevis pellicis, 631, 237. Relucentes rogi, 538, 181.
- Relucens dies*, 5, 36.
- Reluctantur faces, 727, 1718. Reluctans anima, 337, 344. Reluctantes fauces, 595, 717.
- Remanet furor, 94, 1244. sentus in umbris, 746, 13. *aliquid antiqui vigoris*, 471, 45. Remanent facinoris notae, 172, 712.
- Remeare, 24, 177: 214, 121: 228, 180: 715, 1527. ab inferna Styge, 730, 1766. licere, 742, 1952. ad penates, 571, 195. victo similem, 574, 412. *cui incolumem*, 615, 195. dies ortu tardo, 246, 315. bigas lente jubere, 601, 818. Remeat maritus captae, 359, 191. Remeant sidera mitia, 327, 233. Remeandi facultas patet, 52, 682. Remeasse virum laetari, 586, 580.
- Remedium timoris clementia est, 772, 442. maiorum est ignorantia, 350, 515. Remedia peniculis invenire, 502, 433.
- Remetiri diem, 470, 31.
- Remex; *i. e. vesitor, paritor*, 43, 557. Remigis manu violata, 801, 935. Remiges Phrygii, 450, 920.
- Remittere manum, 187, 61. scelus, 679, 1001. metus, 255, 435. *aliquem*, 266, 627. artus, 152, 635. longe aquas, 261, 582. *aliquem ad penates*, 503, 451. dolorem lacrymas, 714, 1668. *aliquem aliquo*, 503, 459. *alicui funus*, 452, 965. *cui vitam*, 798, 901. *quem Jovi*, 704, 1269. Diti munus, 305, 1218. verba extrema, 395, 111. Remisit me tibi mors, 617, 14. Remissa vestis, 394, 87. est vita multus, 673, 900. Remissum pectus, 195, 187. Remissa animis supplicia, 527, 743.
- Remolitus orbis, 40, 504.
- Removere tela, 706, 1404. parentem, 79, 1031. vestes, 251, 387. simulata verba, 428, 568. questus cladibus, 592, 663. tela, *pro arma*, 81, 1053. auro divites, 456, 1019. Remorus locus, 489, 251. regiae sedis locus, 646, 485. ab invidiae malis, 767, 382. patria, 215, 511. Remota lux, 66, 858. Remotum litus, 796, 875. Remoti manes, 64, 835. Remotae tenebrae, 650, 531. Remota procul fraude secula, 494, 330.

Re-

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- Remugit nemus latratu, 154, 676.
 Remus propior, 514, 107. properans, 457, 1045.
 effugit manus, 580, 509 aptatur ad manus,
 575, 425. Remi lenti, 246, 306. nobiles, 514,
 608. Remos regum referens argo, 497, 367.
 ad ductos lentare, 576, 438. Remis puliata
 freta, 764, 315.
Remi genus aliud, proverb. 28, 324.
 Renaceri, 378, 946. Renascens stirps melior, 768,
 395. Renatus dies, 587, 10: 671, 861.
 Renavigari, 54, 716.
 Rendere, 499, 389. Renidens puer, 244, 177.
 Renovare muros labentes, 147, 567. Nas vete-
 res, 162, 807. Iustus & metus, 753, 124.
 Iustus pios, 761, 270.
Renovere cibum, 161, 782.
 Reparare ubera, 15, 143. amores, 559, 184.
 damna, 156, 468 vires, 707, 1418. quid-
 quid amittimus, 105, 11. Reparat amor vires
 anillas, 141, 475. Reparans se caede sua ser-
 pens, 523, 702.
Reparat verbas solum, 359, 650.
 Repellor? licet me! 414, 681.
 Rependere munus morte, 731, 95. pretia pro
 meritis, 145, 53. poenas sceleribus pares,
 383, 1010.
 Repere incertum viae, 359, 656. Repens me-
 tus, 419, 426. sonus, 542, 971.
 Repetere nefas, 634, 274. clades, 419, 479.
 Repetere Spartam, 565, 281. vices, 463, 1141.
 casas, 231, 79. metus, 367, 764. Iustus,
 749, 59. cunsum, 83, 1081. tela, 81, 1051.
 Diem, 401, 198. profugos, 106, 33. Ar-
 gos, 647, 500. regna, 103, 124. littora,
 761, 326. paterna regna, 369, 794. manum
 invitam, 540, 952. aliquem in rogam, 315,
 61. questus affuetos, 746, 6. aliquid prece
 supplici, 44, 571. fugas silvestres, 136, 412.
 maria celeri gradu, 464, 1178. Repetit au-
 ctorem scelus, 56, 735. Repetatur casta fi-
 des, 563, 241.
Repetere umbras, 59, 770. *Repetere alium*, 315,
 61.
 Replere campos hostili grege, 217, 544. delu-
 bra mugitu, 667, 800. Replens Daedalea clau-
 stra mugitu, 301, 1171. Repletum ratibus
 everfis mare, 614, 1006.
Repleta vates, 126, 230.
 Reponere monstrum, 191, 122. scelus, 177,
 1053. clypeum, 113, 470. animo aclus,
 264, 59. aliquem excelsio folio, 448, 887.
 Reponet tuto se locus, 425, 499. Reponē-
 hic, 307, 1268. Repositum cervicibus saxum.
 305, 1230.
 Reportare fessis opem, 325, 211.
 Reposcere poenas, 670, 847. Repasceit regnum,
 207, 378. me alius locus, 184, 27. Jupiter
 gnatum, 670, 843.
 Reprimere lacrimas, 50, 642.
Reprimere diem, 5, 16.
 Repare contra aliquem, 10, 218.
 Repudia thalamis paria, 472, 52. haec sunt, 643,
 432. regum non dant exitum, 565, 283.
 Repugnare precibus, 491, 294.
 Repare omnes, 549, 23.
 Requies aut tempus datur, 10, 212. animi so-
 minus, 81, 1066.
 Requiere, 370, 815. Requirit quod amet, 643,
 419.
 Reri, 222, 656: 149, 525. aliquid levius, 447,
 868. everitorem decoris, 283, 895. aliquid
 regium, 316, 81. aliquem vita dignum, 242,
 256. Reor adhuc factum nihil, 541, 991. Ra-
 tus ordo cuique it, 38, 991. Ratae leges,
 378, 942. Rati verba, 116, 572. Rata
 efficit contentus, 771, 260.
 Res fugat, 276, 771. fessis, 557, 150. magna
 agitur, 604, 867. annis decem par, 604, 867.
 Res occultae, 338, 162. laetae, 387, 3. pro-
 sperae, 419, 413. humane, 289, 977. bea-
 tae, 255, 437. summae, 119, 177. citatae,
 150, 621. lapiae & dubiae, 153, 658. secun-
 dae non patiuntur modum, 120, 198. secun-
 dae animos extollunt, 40, 301. Rerum pa-
 ter, 719, 1587. moellus finis, 53, 703. vin-
 cula laxare, 498, 375. omnium communis
 usus, 769, 403. Rebus afflicto viam monstrare,
 482, 162. Rebus modicis aevum longius, 554,
 102. Rebus secundis exultare, 239, 204.
Rerum termini quid, 25, 290.
 Rescindere vias, 197, 216. Rescissa vulnera, 193,
 164.
 Resecare colla, 41, 529. colla more pecudum,
 612, 974. caedere arborem, 256, 458.
 Referare polum, 74, 963. polum arte, 413,
 354. templa, 570, 340. clusos postes, 281,
 863. terga nigrantis poli, 597, 736. fauces
 reluctantes, 595, 78. donuac pectora ser-
 ro, 766, 267. Referanda tellus, 340, 395.
 Relervare se alicui, 286, 924. lumen malis affli-
 cto, 95, 1212. Relervari malo, 312, 31.
 Residat pectoris tumor, 797, 876.
 Residere in toris, 788, 713. amato curru, 143,
 424. in rupe Aetnae, 148, 583. Olympo
 patrio, 758, 209. Residens in aula, 787, 699.
 flammis ira, 564, 201. tectis fumonis ales, 592,
 674. silva venit, 682, 1044.
 Residens pudor, 566, 188.
 Resistit saxum, 626, 154. Resistit excussus cha-
 lybs, 721, 1627.

FFF fff 3

Re-

INDEX NOVUS

- Resistere, 241, 236: 672, 981. undis, 263, 380. precibus, 283, 891. annis bis quinis, 589, 623. ad chordas modulante plectro, 515, 626. Resistit rota, 527, 744. vento aestus, 579, 488. Resistens remigi aestus, 137, 439. rota turbinibus, 306, 1237.
- Resolvere manum a corpore, 186, 52. regnum, 74, 967. Resolvi somno, 787, 717. Resoluta cervix, 320, 139. Resolutum robur, 764, 317. Resolutae comae, 788, 719.
- Resonare Calpen audire, 717, 1568. dulce lamentis, 455, 1010. freta remis pulsata, 764, 315. in locis surdis, 44, 576. fretum unda dulci, 718, 1583. planctum per urbes, 716, 1545. Resonat Trachin malis, 629, 194. chelys vocale, 568, 325. triste omen, 52, 688. Scylla pulsatis cavernis, 148, 579. chaos moesto clamore, 84, 1108. Resonant aures, 323, 188. greges territi, 339, 382. Resonans ignis, 148, 585.
- Resorbet virtus fletum, 699, 1285.
- Respergere manus cruore viri, 677, 958. Respersus nube jubar, 662, 722. Respersa dextra caede viri, 612, 977. proles labe nulla, 269, 668.
- Respicere prolem, 572, 387. arsurum, 727, 1724. conjugem, 45, 585: 757, 186. terras, 744, 1991. quid, 564, 263. afflictos, 447, 873. patrios penates, 785, 665. enses strictos, 657, 656. malis fessos, 550, 57. terras colonis viduas, 318, 112. Jovem in vota, 725, 1692. regna parentis proavosque, 631, 226. virum per decem annos, viduam, 557, 156. manus alicujus, i. e. auxilium petere, 63, 818. a tergo, 427, 530. ad matrem, 551, 52. ad luctus recentes, 390, 42. Respicit immemor, 684, 1085. Respiciunt regna ad se, 341, 400. Respiciet Deus bene cogitata, 142, 489.
- Resplendet fretum, 583, 543.
- Respondere scelere suis, 606, 906.
- Responsa dubia, 325, 212. Responsa dare orantibus, 154, 680. Responsa peragere, 433, 663. Responsa solvere, 332, 292.
- Respuere auras, 571, 373. regna, 145, 540.
- Resignat humor sub Pinu, 351, 546.
- Restat patria, 594, 699. majus bellum, 76, 996. cruor hostiarum, 169, 914. hoc operi ultimum, 383, 1033. hoc unum insuper, 506, 498. fors nulla amplius, 304, 1212. Resto umbra nominis magni, 750, 71.
- Restituere manes, 305, 1219. domum labentem, 756, 180. partes errantes loco, 307, 1258. genus exhaustum, 257, 470. alicui animum, 282, 867. alicui hospitium, 184, 32. alicui fratrem, 756, 178. aliquem armis, 101, 1343. aliquem vinclis, 101, 1340.
- Restituat animae, 27, 303.
- Resultat caput scopulis illisum, 296, 1094.
- Resumere vires, 427, 545. animam, 618, 14. animum, 96, 1276. novos animos, 63, 815.
- Resurgere salo pressam, 766, 348. Resurgit Troja, 604, 870.
- Retia vitare, 566, 759.
- Reve grave, 769, 412.
- Retegere Styga, 7, 54. arcana, 350, 522.
- Retentare animam, 385, 1056. ratem, 195, 1073.
- Retinere errantem, 670, 837. quam, 608, 801. impetum, 498, 381. victimam, 410, 307. lacrymas, 450, 926. sinus, 440, 792. copiam cornu divite, 473, 65. diu imperia, 223, 660. carinas portubus, 515, 623. notam amoris, 639, 368. jubar mersum, 4, 26. verba animi furentis, 751, 98. rates cantu, 496, 359. regnum sui animi, 189, 104. Retinent se oculi vix sedibus suis, 379, 959. Retinenda vita non est, 506, 505.
- Retorquere: Retorta sidera, 169, 677.
- Retro via patefacta, 7, 55. cedere, 113, 115. se dare, 195, 192. fugere, 425, 503. flectere, 563, 239. fugare diem, 72, 941. vehere pronum, 63, 817. filum revolvere, 18, 182. referre corpus, 136, 419. flectere gradum, 52, 678. trahere bidentes & boves, 352, 556.
- Retro via est, 24, 280.
- Revehere, 487, 235. carina spoliū, 519, 665. per fauces nobiles regum manus, 503, 415.
- Revellere saxa, 317, 100. Revelli mundum sedibus credere, 579, 485. Revulsus mundus, 187, 59. cancer, 694, 1219. Revulsa tellus, 426, 520. Revulsae venae, 380, 979. compages, 175, 1015.
- Revelli templa mole ingenti, 272, 844. Revulsus canis Tartaro, 280, 844.
- Reverti, 67, 866. redire, 12, 114. retro, 338, 365. aliquo, 219, 592. parum est, 7, 49. libet, 548, 12. ad Styga, 689, 1145. mare prohibere, 456, 1033. ad patrios lares, 599, 782. Reversus ad suos, 301, 1165. Reversus ab inferis, 12, 117. Reversae retro vices generis, 373, 870.
- Revincire faces vitta, 215, 503. Revinctus cana populo, 667, 789.
- Revisere torum conjugis, 435, 698.
- Revivere: Revicturus senex, 505, 476.
- Revocabilis colus, 43, 559.
- Revocare manum, 100, 1314. memoriam, 579, 821. silvis comam, 718, 1578. urbi pacem, 147, 576. calores senibus, 245, 291. crines adducto nodo, 342, 417. cornu modos conc-

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

citos, 440, 781. *aliquid in caligine conditum*, 10, 91. Revocat sacrum aestas, 65, 841. Revocans frenas, 566, 296. Revocata vice, 92, 1212.
Revocare post terga manus, 155, 685. *Revocari ad vitam*, 242, 264.
 Revolvere retro filum, 18, 182. thalamos virginis, 557, 164. Revolvit animus curas, 367, 764. aëlitum ventus, 579, 489. animus igneos tauri halitus, 504, 466. Revolvi in metus, 116, 419. Revolutus annis, 188, 86. in ortus maternos, 327, 238. Revoluta dura manu decreta, 380, 986.
 Removeere haustum, 148, 581. Revomit mare navem alto redditum, 580, 500.
 Reus infandi sceleris, 199, 252. criminis ficti, 755, 149. Phoebe, 312, 34. Ream absolvere, 675, 934. damnare, 488, 245. Rei trepidi, 55, 732. veteres, 45, 580. Reos urna versare, 549, 24.
 Rex iratus, 350, 519. non avarus, 424, 486. cruentus, 357, 634: 733, 1814. amissus, 515, 622. iniquus, 71, 924. saevus, 95, 1255: 209, 425. infernus, 233, 95. Cnossius, 375, 892. ferus, 41, 518. advena, 71, 917. pendendus, 79, 1035. functus, 327, 240. Mycenarum, 563, 251. Regum, 168, 912. regum Agamemnon, 550, 39. regum relictus, 566, 291. est timendus, 483, 168. saevus relictus, 731, 1784. sinibus pulsus, 358, 647. tertiae fortis, 64, 833. est, qui metuit nihil, 134, 388. est, qui cupit nihil, 134, 389. datus pabulum armentis, 21, 227. imperans pluribus populis, pro Plutone, 43, 560. Regis peremptor, 326, 221. Regis indicia, 131, 348. & seqq. victi opima, 7, 48. magni hoc reor, 222, 656. alti est, spiritum regi dare, 411, 327. Regi minari, 534, 856. par, 588, 609. proximus, 655, 618. licet, quod Jovi, 39, 489. libertas obest, 350, 525. Regem non faciunt opes, 131, 344. Thessalum torquere, 676, 946. decet liberis praeferre patriam, 412, 332. Reges irati, 86, 1137. atavi, 436, 712. perfidi, 617, 5. saevi, 672, 874. cavernis conditi, 590, 630. eant, qua juvat, 121, 218. donis solent capi, 536, 881. dant praecepta imperii, 223, 661. habent hoc magnificum, 486, 225. Regum tyrannus, 410, 305. grex, 396, 138. maximus rector, 453, 978. Regibus invisa anus, 731, 1783. Reges colere, 656, 637. non regna colere, 655, 616. vincere, 700, 1296. regibus dare, 453, 982. solvere metu, 535, 873. urbe expellere, 763, 294. carcere cludere, 785, 681. terrent umbras, 734, 1831.

Rex est, qui non servit perturbationibus, 111, 348. *vocatur etiam patronus*, 17, 164. *est qui mori didicit*, *Stoicum*, 137, 442. *Regis veri imago*, 131, 344. & seqq. *Regem bonum privato nihil plus posse*, 138, 443. *Reges regnum unde auspicabantur*, 391, 53. *per seipsum jurare solebant*, 329, 264. *Regum pericula*, 655, 614. *Regibus orbitas nocet*, 369, 804. *videre aut tractare sevalia non luitis*, 340, 398. *Reges in ipsos imperium Dei esse*, 150, 612.

RHADAMANTUS *inferorum iudex*, 55, 733: 717, 1558. *Rhadamansi consilium*, 57, 744.

Rhamnusiae Deae omne magnum molestum, 278, 823.

RHENCUS *ferax*, 100, 1314.

Rhesus bellicosus, 561, 216.

RHESUS *rex Thraciae*, 387, 8. *Rhesi & uxoris Arganthonae conjugaliter amor*, 561, 216.

Rhetoricam Vett. aliam a Paedagogulorum fuisse, 224, 2.

RHODANUS *Galliae fluvius*, 513, 587.

Rhoetea vada, 462, 1122. *Rhoeteum, Troiae promontorium*, 395, 108: 462, 1122.

Rhodope, 625, 144. *Rhodope Thressa*, 681, 1032. *Rhodes alumnus*, 716, 1538.

Rictus trux, 691, 1168. *tabidus*, 53, 691. *cruore madidus*, 158, 734. *Rictus crudi*, 603, 847. *cruenti*, 316, 94. *feri*, 62, 798: 110, 78. *Rictus infringere*, 698, 1274. *flectere & reflectere*, 156, 710. *suos satiare cruore*, 693, 1193.

Rictu truci Gyges, 691, 1168.

Rigare, 29, 334. *cineres*, 409, 288. *tumulum*, 401, 196. *vultum genis*, 290, 990. *vultum lacrymis*, 608, 922. *ora imbre*, 380, 978. *genas fletu*, 418, 411: 379, 951. *ora fletibus*, 765, 329. *placidis flexibus*, 485, 211. *oculos fletu uberi*, 499, 388. *Rigant lacrymae ora*, 539, 937.

Rigere luctu, 33, 390. *vultu*, 628, 170. *Riget vultus ira citatus*, 534, 854. *Rigent oculi*, 323, 187. *immites oculi*, 595, 715. *Rigens, pro induratus*, 128, 304. *Rigens animus*, 253, 413. *frigore aeterno humor*, 351, 546. *frigore Arctoo Taurus*, 521, 683. *Arctoo frigido Bootes*, 759, 234. *Rigens coma*, 652, 578. *Rigens jugum*, 708, 1432. *corpus metu*, 152, 634. *Rigentia freti terga*, 42, 535.

Rigere, 347, 475.

Rigescit corpus, 168, 906.

Rigida bruma, 524, 715. *gaesa*, 234, 111. *Rigidac comae*, 274, 777. *manus*, 651, 549. *Rigida spolia, mali Nemeaci*, 724, 1665.

Rigidus, 347, 475.

Ri-

INDEX NOVUS

- Rigor trepidus, 796, 862. tremulus, 339, 376.
 Scythicus, 268, 660. meus hoc meruit, 270,
 686. exus unde scrutari, 339, 372.
- Ripa Pontica, 388, 13. Hebri, 602, 844. vi-
 rens, 368, 318. torrens, 346, 468. Ripam
furi legere, 258, 505. Ripae Eridani, 629,
 186. Thermodontiae, 486, 215. tartari, 526,
 742. summae, 648, 502. vacant, 112,
 108. Ripas mutare, 110, 72. premere, 259,
 511.
- Riphaea nix, 216, 8.
 Riphaei, montes, *Sythiae*, 216, 8.
- Rite dare, 414, 365. fieri, 155, 690.
- Ritus pius, 233, 108. componendi ossa, 441,
 799. Ritus pulci, 257, 484. casti, 241, 237.
- Rivalis sui patris, 192, 134.
 Rivalis, quis dicendus, 192, 134.
- Rivus fugiens, 259, 514. Rivi garruli, 348, 493.
- Robur, *pro clava*, 62, 800: 85, 1119. Robur
 expertum, 8, 68. validum, 338, 363. anti-
 quum, 281, 846. grave, 229, 49. tenax,
 722, 1639. resolutum, 764, 317. virile ad
 audendum omnia, 490, 168. Graeciae, 221,
 627. Robore magno, *i. e. animose*, 188, 78.
 Robora annosa, 364, 717: 553, 95. Robora
 rima: duxere, 354, 575.
- Rogare inducias, 213, 485. abnuentes, 210,
 441. auxilia, 207, 373. scelera, 306, 1243.
 telum Deos, 671, 855. *aliquid* Deos, coge-
 re, 419, 421. *alicujus* aspectum, 215, 517.
 ministrum caedis, 767, 369. superos cadem,
 581, 511. hoc me decet, 40, 510. Ditem
 mala, 633, 268. miseris angulum, 489, 249.
 voce miseranda, 77, 1003. Rogat lacrymas
 fortuna, 630, 217. ad Rogandum fortis, 411,
 316.
- Rogus Oeteus, 529, 777. regius, 308, 1277.
 flagrans, 11, 103. Aemomus, 191, 640. em-
 pius, 576, 447. accipit Herculem, 712, 1484.
 igne subjecto con unum conjugem, 40, 508.
 accrescit trabibus, 40, 514. in spolio latet,
 724, 1666. Rogo incumbere, 725, 1682. Ro-
 gum Herculi in astra tollere, 722, 1638. ocu-
 lis suis suffragare, 723, 1627. domini adjuvare,
 724, 1664. in kogo positus gemit, 728, 1733.
 Rogi alti, 190, 111. supremi, 297, 1113. Ro-
 gis dare artus cremandos, 756, 171. adultae
 fides, 75, 983. crepti ignes, 374, 874. Rogos
 seni negare, 764, 308. in Rogos confurgere,
 656, 318. in Rogos ibit pharetra, 93, 1214.
- Rogus, quid, 433, 663. *Rogi aversa facie ab ami-
 cis averti*, 724, 1660. *Rogi, pro qualitate for-
 tunarum sunt aut magni, vel parvi*, 722, 1638.
- Roma lacerata, 776, 505. gaudet civis cruore,
 802, 982. commendat tibi suos cives, 775,
 491. Roma servit mihi, 775, 492. funerea
 madet caede populi, 794, 823. servat decus
 aeternum, 762, 251.
- Romana virtus fuit quondam vera, 763, 192.
 Romanae foeminae in luctu aliquando candidulae, 49,
 626.
- Rorare, 291, 1017.
- Rosifera aura, 226, 11.
- Ros alidius, 251, 381.
- Rosae vicinae, 171, 947. capiti gratiae, 175,
 769.
- Rosae dolori capitis medentur, 275, 769.
- Roscidus pallor, 477, 101. Roscida nox, 601,
 815: 758, 224. tellus, 229, 42. genitrix lu-
 cis, 163, 817.
- Roteum vinculum, 474, 70.
- Rotrum prelium, 229, 41. Rostra prima, 577,
 454. sanguine rubicunda, 231, 77. Rotris
 capita caetorum exposita, 776, 510. Rotris
 secare mare, 232, 88.
- Rotrum a rodo*, 143, 510. *Hispanie rostro*, ibid.
- Rotare partes montis, 188, 72. *clavam* verbere
 assiduo, 62, 801. casus Regum praecipites,
 552, 72. Rotat fatum, 150, 618. me casus,
 661, 715. me fortuna, 660, 703. Rotant
 humana casus, 298, 1123. Rotari missum per
 celsa fastigia, 413, 658. Rotantes machinae,
 saxa, 113, 387. Rotatum circa bis ter mitte-
 re, 77, 1006.
- Rota tepida, 637, 337. Hesperia, 162, 796.
 volucris, 58, 750. celeris, 328, 252: 549, 15.
 lassae, 646, 489. errans, 659, 631. torquens
 membra, 127, 744. torquet regem, 676, 946.
 flammea Phoebei, 180, 1022: 708, 1439. an-
 ni vertitur, 18, 180. non stabilis haesit, 684,
 1068. turbinibus nusquam resistens, 506, 1237.
 Rotae praebere membra, 680, 1011. Rotam
 Oceano mergere, 646, 489. Rotae breves,
 275, 767. victae, 153, 661. celeres, 296,
 1097.
- Rota hieroglyphice annum designat, 18, 180.
- Rubri maris domitor, 70, 903.
- Rubere, 15, 135: 176, 788. latus montis, 671,
 865. Rubuit color nivens ostro perfusus, 477,
 100. Rubens pelagus, 319, 120: 658, 660.
 Oceanus, 646, 489. fucus, 294, 1045. pen-
 na, 229, 46. fretum, 388, 11. Rubentes ge-
 nae, 534, 858.
- Rubere, de Luna cur dicatur, 276, 788.
- Rubescit mare, 161, 552.
- Rubicunda Phoebe, 271, 747. suppara, 494, 327.
 Rubicunda rostra, 231, 78.
- Rubor ora tingens, 250, 376. Tyrii muricis,
 201, 188. in vultu aegro, 423, 183. Rubo-
 rem fugit pallor, 534, 859. pellit pallor, 633,
 252.

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

152. Rubores bibere, 658, 664.
 Rubi horrentes, 183, 10.
 Rudens tensus, 582, 534.
 Rudis tyrannus, 613, 995. Rudis dextra, 538, 915. Rude vulgus, 392, 67. Rudes rami, 261, 545. spiritus, 374, 877. capilli, 246, 320. liberi, 128, 300. Rudes manus, 538, 908. Rudibus fides non est in annis, 129, 317.
 Ruere, 409, 278. in terram, 292, 1016. per nefas ingens, 792, 787. in poenam, 800, 943. gressu autonito, 791, 778. in medios, 434, 676. in amplexus, 170, 705. in aliquem, 211, 443: 158, 739. in facinus ferum, 800, 943. in pronum, 157, 728. in torrentem, 188, 73. in se, 257, 480. in pelagus, 766, 347. gravius arce edita, 767, 179. in fata miserae parentis, 766, 364. supra exanimem, 638, 349. hinc illinc cursu citato, 208, 393. Ruit aether, 269, 674. in me domus, 120, 191. in me vis horrida, 316, 90. frater in fratrem, 205, 355. in me mundus, 705, 1385. melior fortuna, 654, 603. tellus cum ducibus, 488, 240. omnis aetas & sexus, 314, 53. Pontus in terras, 293, 1033. taurus huc & huc dubius, 337, 343. ad terram totus, 80, 1046. Ruunt curru equi, qua timor jubet, 296, 1089. Ruet plaustrum custos, Arctophylax, 166, 874. Ruat ira in omnes, 89, 1167. Ruens patria, 315, 73: 589, 611. Troja, 462, 1131. Ruens coelum, 696, 1244. Ruentes in se fratres, 217, 550. Ruentes Thebae, 349, 512. Ruitura pinus cautes movit, 721, 1622.
 Ruere, 64, 840.
RUFUS CRISPINUS, *Poppaeae gnatus*, *Neronis imperio mari merfus*, 782, 730.
 Ruina rediens, 705, 1382. fatalis, 163, 830. non levis, 201, 285. coeli, 768, 394. montis, 110, 77. Ruinam sui latam ducere, 721, 1630. Ruinâ luere scelus, 378, 941. mundi quem condere, 689, 1150. una gnatum & virum prostrernere, 435, 687. Ruinae impositae, 170, 932. immensae, 456, 1024. in cinerem datae, 437, 739. urbis, 312, 32. Ruinis quaerere nuptas, 643, 411. Ruinas flere, 592, 663: 628, 179. capere animo, 34, 412. urbis eversae gemere, 390, 41. Ruinis magna mala pensantur, 660, 691.
 Ruina iter quaerere, 8, 67.
 Rumor vagus, 205, 361. Rumores vacui, 417, 407.
 Rumpere fletus, 440, 785. imperium Jovis, 9, 79. quietem, 657, 646. moras, 472, 54. foedus, 261, 540. laqueum, 231, 76. carcerem, 8, 57. vestes, 171, 956. arcus, 93, 1232. pacem, 34, 416. postes, 76, 1000. fatum, 44, 566. jura Naturae, 755, 164. flu-

ctus pectore, 583, 541. foedera mundi, 514, 605. moram dominumque, 297, 1102. moras fatorum, 454, 681. vincula ferri Taenarei, 322, 172. claustra Erebi, 321, 160. viam ignibus, 210, 432. freta rate fragili, 492, 302. quidquid oculis effossis dependet, 380, 974. Rumpit gratiam ira, 146, 553. stamina Clotho, 746, 15. cruor venas, 324, 190. Rumpitur caecum chaos, 353, 572. Ruptus dies, 160, 777. nervus, 165, 862. fons, 654, 591. Rupta via, 174, 1008. tellus, 111, 88: 753, 136. fides, 222, 650. compages, 354, 580. nubes, 254, 419. cicatrix, 395, 123. mundi lex, 601, 814. Ruptum fas, 119, 179. filicis impulsu caput, 461, 1116. Rupti colles, 294, 1057. Ruptae nubes, 508, 533. compages, 688, 1136: 695, 1229. Rupta juga, 400, 175. vestigia, 176, 1039.
 Rumpere fontem, 654, 591. Ruptio obice, 22, 237.
 Rupes alta, 459, 1080. excelsa, 205, 359. superna, 317, 95. dirimens saxis freta, 311, 9. celsa, 666, 782. aspera, 177, 1048. Idaea, 37, 346. occupata, 583, 544. tridente pulsa, 584, 553. Hymetti, 227, 22. hiat, 51, 665. premit maria vertice, 183, 22. Caspiae, 92, 1206. actae utrimque, 92, 1214. acutae, 585, 571. latuere, 292, 1022.
 Rus vacuum, 258, 501. innocuum, 72, 930. Rura opulenta, 456, 1021. virent ubere glebae, 321, 156. Rura cingere, 656, 628. Rura auro inundare, 220, 605.
 Ruscum, quid, 442, 822.
 Rustica turba, 231, 79.
 Ruta amarissima excellit, 351, 538.
 Rutilare, 73, 948.
 Rutila cervix, *ibid.*

S.

S Abaea myrrha, 640, 376. Sabaei sub aurora positi, 714, 1521. Sabaeis truncis tus colligere, 667, 793.
SABAEI *Felices Arabiae incolae*, *ibid.* 714, 1521.
 Sacer orbis, 755, 156. ignis, 247, 330. latex, 532, 811. culter, 831, 806. fatidicus, 333, 302. cruor, 201, 277. lucus, 400, 174. sinus, 770, 415. Alpheus, 475, 81. lapis, *i.e. terminus*, 260, 529. Bacchi liquor, 155, 687. tumulus conjugis cari, 424, 483. aptans che-lyn, 681, 1031. Sacra Dirce, 191, 126. virgo, 558, 177. Phoebo Cilla, 405, 227. Sacrum arcanum, 538, 913. nemus, 514, 608: 677, 957. terrificum, 340, 384. limen, 47, 617. triste, 521, 680. solenne, 254, 424: 439, 778: 531, 797. regni jacentis, 391, 53.
 Ggg 888 Sa-

INDEX NOVUS

- Sacrum consummare*, 79, 1039. *alicui mandare*, 340, 397. *Sacri ignes*, 533, 841: 759, 230. *ministri*, 339, 380. *funes*, 590, 638. *Sacrae manus*, 432, 641. *turres*, 135, 407. *quercus*, 722, 1635. *fruges*, 258, 499. *Sacra luctifica*, 511, 577. *infaulta*, 337, 351. *tacita*, 233, 107: 466, 6. *astra*, 164, 644. *dirae mortis*, 8, 56. *Parnassi juga*, 595, 721. *thalami me vocant*, 491, 299. *Sacris adesse tempus est*, 529, 770. *Sacra colere*, 173, 981. *secreta reddere*, 27, 301. *terre superis*, 69, 898. *Sacris tacitis gaudere*, 444, 843. *celebrare deos*, 568, 321. *colere diem*, 573, 402.
- Sacer Alphaeus*, 113, 116. *conjux*, 432, 643. *lapis*, 123, 231. *ignis*, *morbus*, 323, 187. & *religiosus saepe confunduntur*, 424, 483. *Sacrum aedificium*, *ibid.* *sacrum*, 160, 528. *Sacrum conjugis*, 424, 483. *Sacra gentilitia*, 94, 1246. *infernalibus igne e rogis rapto accendebantur*, 351, 550. *popularia, quae*, 341, 402.
- Sacerdos senior*, 351, 548. *colla tacturus*, 310, 135.
- Sacerdotes Bellonae, & Cybeles cultris se fauciabant*, 531, 805.
- Sacrare Divis caput*, 332, 291. *Sacrata conjugii fides*, 553, 80. *fides cognati laris*, 360, 672. *Sacratae insulae*, 593, 693. *Sacrata templa*, 326, 225.
- Sacrificandi ritus*, 335, 334.
- Sacrificiorum Graecorum & Romanorum differentiae*, 335, 335. *Sacrificiorum inferis & superis Diis oblatorum differentiae*, 336, 341: 351, 550. & *seqq. vid. Dii.*
- Sacrificum os*, 558, 166. *Sacrifica tibia*, 587, 584. *Sacrificae preces*, 471, 38.
- Saepe quod fieri non potest, fit diu*, 378, 948.
- Saevire & ira tumere*, 158, 737. *frustra*, 379, 970. *in se*, 93, 1221. *in aliquem*, 669, 825. *in corpus*, 710, 1461. *dente*, 460, 1095. *si velint, habent quo noceant*, 594, 697. *Saevit infelix amor*, 480, 136. *ventis mare*, 454, 995. *impietas furens*, 770, 431. *horrendum Mimas*, 75, 981. *solstitio dies medius*, 275, 766. *Saevit manus*, 395, 113.
- Saevire, pro furioso impetu agere*, 156, 715.
- Saevitia, pro impetu, ibid.*
- Saevus pudor*, 366, 763. *miles*, 218, 574. *dolor*, 699, 1282. *decor*, 631, 219. *rex*, 95, 1255: 209, 425. *Mars*, 216, 227. *dux*, 234, 116. *Leo*, 317, 97: 440, 796. & *trux*, 72, 936. *victrix*, 428, 565. *metus*, 763, 290. *canis*, 61, 783. *amor*, 267, 641: 534, 850. *dominator*, 300, 1159. *enſus*, 411, 312: 789, 733. *Coro pontus*, 500, 412. *canis Tartari*, 597, 751. *favor numinum*, 308, 1271. *se-*
- cum ipse*, 377, 925. *Saeva nex*, 357, 634. *cohors*, 354, 586. *manus*, 240, 227: 269, 673: 383, 1029: 390, 46: 649, 522. *ales*, 377, 929. *clades*, 89, 1166. *bruma*, 640, 383. *mater*, 650, 543. *mors*, 431, 621. *mens*, 243, 273. *lues*, 192, 131. *cautes*, 459, 1076. *fortuna*, 368, 786. *sitis*, 429, 583. *virgo*, 802, 975. *Erinnys*, 755, 161. *Tisiphone*, 75, 984. *cum luctu fames*, 795, 833. *Saevum sceptrum*, 219, 600. *vulnus*, 85, 1123. *ferrum*, 147, 573. *fretum*, 131, 361. *fatum*, 170, 933: 319, 125. *mare*, 190, 114. *murmur*, 148, 350. *Saevi tyranni*, 617, 6: 736, 1869. *reges*, 672, 874. *duces*, 719, 1589. *metus gentis indomitae*, 504, 467. *leo-*
nes, 750, 86. *superi*, 461, 1101. *dii*, 562, 230: 672, 879. *Saevae ferae*, 37, 454: 158, 751: 701, 1327. *flammae*, 249, 359. *no-*
vercae, 249, 357. *aves*, 199, 256. *Saeva so-*
mnia, 83, 1082. *bella*, 256, 465: 540, 940. *verbera*, 84, 1117. *supplicia*, 58, 749. *nu-*
mina, 316, 75. *stabula*, 603, 846. *arma*, 260, 533. *maria*, 748, 45. *fulmina*, 600, 802. *ponti monstra*, 304, 1204. *Saeva nimis impero*, 5, 35. *modicis statuere*, 644, 446. *Saevior pelagi fretis*, 753, 129.
- Saevum scelus*, 156, 715.
- Sagax canis*, 143, 497. *Sagax naris*, 229, 39. *parentum est cura*, 236, 152.
- Sagitta Parthica*, 210, 428. *missa*, 238, 193. *Sagittam promere*, 651, 550. *Sagittae infe-*
stae, 706, 1405. *effusae*, 244, 284. *leves*, 75, 990: 347, 482: 650, 545. *Geticae*, 346, 469. *equitis versae*, 319, 118. *Sagittis fugam da-*
re, 723, 1658. *Sagittas linere*, 524, 711. *se-*
qui iussa ales, 737, 1889. *Phoebe imbuit dra-*
co, 37, 455. *Sagittis ictus vitam expulit*, 710, 1469.
- Sagittae Herculis hydrae felle simlat*, 530, 784. *ca-*
rum fatum, 396, 136.
- Sagittarius, quis*, 74, 971.
- Sal expulsus*, 292, 1027.
- SALAMIN Antica insula*, 445, 844.
- Salire cor attonitum*, 661, 708. *Salit cor*, 159, 756. *Saltu celer*, 589, 620.
- Salio, salii, vel salvi; non salivi facit*, 160, 768.
- Saltare in sacris solitum*, 68, 879.
- Saltationum quinque modi*, 440, 780.
- Saltatus priscus*, 440, 782.
- Saltus densus*, 136, 413. *Saltus lati*, 439, 777.
- Saltus amare*, 234, 112.
- Salubre regnum*, 313, 36.
- Salve cara terra*, 599, 783.
- Salvus pudor*, 271, 712. *Salva pietas*, 207, 381.
- Salvum scelus*, 176, 1026.

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- Salum altum, 247, 332. Ionium, 663, 731. jacens, 576, 449. junctum, 621, 83. Salo pressam refurgere, 766, 347.
- Salus certa & fera, 48, 622. dubia, 325, 213. una haec est, 421, 453. omnis in ferro, 30, 342. regum regi tuenda est, 328, 242. regis & publica, 371, 830. una superest, 318, 108. multis donata, 362, 692. Salutis locus, 77, 1013. cura, 250, 374. spes, 753, 130. nulla spes, 765, 331: 798, 906. publicae indicium, 350, 516. Salutem habere, 426, 511. ab aliquo ferre, 775, 499.
- Salutantium patronos summo mane merces, 17, 164.
- Sanare furem, 271, 711. Sanat saepe mora quod ratio nequit, 555, 130. Sanari velle, pars sanitatis est, 242, 249. piget ubi turpis est medicina, 350, 517. Sanandum morte scelus, 95, 1262.
- Sancire munus, 287, 944.
- Sanctitas, pietas, fides, privata bona, 121, 217.
- Sancta fides, 768, 398. conjux, 435, 698. pietas, 212, 455: 284, 903: 755, 160: 762, 285. lympa, 326, 229. iustitia, 502, 440. Venus, 239, 211. Sanctum genus, 769, 408. Sanctae sedes parentis conditi, 426, 509. arae, 333, 303. Sancta sceptrum, 327, 241. sacra, 94, 1246. iura, 448, 877. Sanctos vincit libido, 289, 980.
- Sanctus murus, 424, 483. Sanctum corpus nantis quid, 43, 553.
- Sanguineus pulmo, 339, 368. Mars, 256, 465. cespes, 531, 797. Sanguinea flamma, 334, 320. Sanguineum mare, 132, 373. insigne, 185, 41. Sanguinei humeri, 395, 118. Sanguineae Martis manus, 473, 63. Sanguinea verba, 597, 760.
- Sanguinolenta manus, 553, 82.
- Sanguis effusus, 357, 624. inclytus, 421, 463. altus, 561, 222. dubius, 124, 240. carus, 203, 329. gelidus, 354, 586. calidus, 177, 1054: 332, 297. abjectus, 662, 727. tumidus, 695, 1220. iustus, 39, 484: 271, 708. largus, 380, 979. infusus, 410, 295. recens, 146, 557: 610, 949. multus, 395, 122. exiguus, 591, 657. fortis, 630, 214. inimicus, 49, 636. poenitendus, 372, 837. degener, 285, 908. ultimus, 603, 847. funestus, 480, 135. paternus, 200, 268. mistus, 169, 917. puerilis, 461, 1107. frigidus, 326, 224. hic te decet, 455, 1003. percaluit, 118, 170. tenet vires, 650, 533. Sanguinis vinculum, 297, 1115. diri sitis, 754, 144. Sanguinem fundere, 78, 1021. reddere, 562, 235. dare, 131, 340. nostrum peti, pati, 773, 462. meum biberunt tumuli & arae, 594, 700. Sanguine inundare, 347, 484. infectae manus, 40, 499. poenas dare, 793, 812. claro geniti, 750, 88. alieno satus, 754, 140.
- Sanguis, ultima producta, 529, 775. Sanguis, pro necessitudine sanguinis, 144, 510. Sanguine humano placari animas credebant praesentis, 395, 118: 415, 376.
- Sanies per vultus stillans, 776, 513. atra e plaga profusa est, 320, 141. Sanem serpentium exprimere, 525, 732.
- Sanitatis pars, sanari velle, 242, 249.
- Sanus mos, 239, 208. Sana mens, 94, 1243: 251, 386. Sanum pectus, 74, 974: 634, 275. Sani affectus, 239, 212. Sana consilia, 238, 180. Sana meditari, 508, 537.
- Sapiens se primum nosse debet, 134, 402.
- SAPIRES ultra Thermadonia ponuntur, 517, 652.
- Sarcasms, 119, 180.
- Sarmata frigidus, 626, 158. Sarmatae fortes, 133, 375.
- SARMATAE intonsi, 42, 539. carent certis sedibus, 231, 71.
- Sarmaticus Boreas, 115, 127.
- Sat est superis, 391, 56. est hoc patri, 377, 938. mihi est, 167, 889.
- Sata lacta, 256, 456.
- Satelles missus, 766, 366.
- Satellium natura, 791, 780.
- Satiare Deos, 324, 201. cruore suos rictus, 693, 1192. dolores amplexu, 439, 762. manus caede, 544, 1009. Satiari, 172, 980. laticis haustu, 197, 221. Satiatus malis, 582, 520. Satiata noverca, 701, 1319. tellus pluvio aethere, 357, 633.
- Satis est, 167, 890. habere, 396, 131. Baccho datum, 168, 900. poenarum exactum, 409, 286. est nullum facinus, 125, 256. iustae parenti, 612, 970. dapis me tenet, 172, 973.
- Sator deorum, 236, 157: 616, 1. divum, 383, 1028. Alcidae, 31, 357. nostri generis sol, 470, 28.
- Satur est, 168, 913. Saturae ostro Tyrio vestes, 171, 955.
- Saturari dulci quiete, 134, 393.
- Saturare specum cruore, 353, 565.
- Saturnus regna poli tenet, 768, 306.
- Saturnalibus Romae servi liberis dictis figebant dominos, 478, 109.
- Saucius tenui vulnere effugit, 43, 564. Saucia Stympalis, 530, 783. Saucii lacerti, 597, 746.
- SAUROMATAE & Sarmatae, iidem, 231, 71.
- Saxcus specus, 363, 707. murus, 123, 233.

INDEX NOVUS

Saxificum os, 70, 901.

Saxum aeternum, 693, 1197. grave, 260, 534. flebile, 629, 185. ferale, 59, 762. grande, 58, 751. editum, 450, 930. imminens, 460, 1085. immane, 680, 1009. noctis aeternae, 504, 464. cervicibus repositum, 305, 1231. flebile Sipyli, 571, 377. est necis meae telum, 691, 1167. mei partem fert, 671, 864. resistit, 626, 154. Saxo redeunte luditur labor, 549, 17. horrido durior, 698, 1272. Saxa Idaea, 400, 175. dolosa, 446, 857. perfida, 585, 570. eversa, 75, 998. Scironia, 305, 1125. alta, 190, 115. frigida, 324, 193. Sicula, 629, 189. rigentia, 615, 135. cava, 228, 38. vorticibus clusa, 584, 559. coeunt in se, 92, 1213. cum fluctu tremunt, 291, 1013. sonant latratu, 228, 38. habuere motum, 645, 458. jaculari, 671, 871. revelle- re, 317, 100. frangere, 218, 571. congere- re, 373, 871. cum silvis ferre, 74, 968. mul- cere cantu, 487, 229. & faces in aliquem fer- re, 636, 320. trahere dulci sono, 356, 612. in Saxa quem vertere, 735, 1856. Saxis invius mons, 513, 707. Saxis mactare caput, 702, 1331.

Scaea porta Trojae, unde dicta, 459, 1068.

SCAMANDER sive XANTHUS fluvius Trojan. 220, 609.

Scandere puppem, 60, 775. colles, 226, 7.

SCARPHE & Scarphia, Locrorum urbes, 445, 847.

SCARPHEIA Boestiae urbs, 445, 847.

Scelerata dextra, 100, 1319. caedes, 327, 236.

Scelestus conjux, 758, 225. Scelesta manus, 677, 965. Scelestum pectus, 377, 927. Scelestum esse patri, 681, 1028. Scelestae hostium ma- nus, 607, 911.

Scelus maximum, 357, 629. salvum, 176, 1026. mandatum, 254, 427. maternum, 608, 925. 708, 1421. ferum, 458, 1057. saevum, 156, 715. verum, 304, 1210. certum, 221, 633. horridum 542, 979. ingens, 751, 91. infan- dum, 612, 983. alternum, 552, 77. tantum, 269, 685. perfectum, 13, 121. invisum, 11, 96. est fides, 646, 481. amoris, 680, 1015. occupandum est, 644, 435. jacet, 100, 1313. crit pietas, 678, 986. in propinquo est, 209, 416. paratum majus, 212, 457. commissio majus, 550, 29. est perfectum, 543, 986. morte sanandum, 95, 1262. est nostrum, 91, 1199. auctorem repetit, 56, 735. plebis im- pium, 794, 826. nullo in aevo credibile, 159, 753. a me peractum, 679, 994. peractum est, 612, 976. vincens genus femineum, 270, 687. Ajacis armis admissum, 390, 45. pro-

sperum ac felix vocatur virtus, 22, 251. par- carum fit omnium culpa, 262, 565. quod mi- feri luent, 539, 932. nefandum, triste, & a- spectu horridum, 77, 1004. Sceleris finis, 158, 746. pignus, 272, 730. & fraudis poe- nae, 222, 644. infandi reus, 199, 151. mo- ram pati, 766, 365. locum obtinuit saepe er- ror, 94, 1238. novi conviva, 109, 63. poe- nas dare, 764, 304. coacti culpa ad auctores redit, 447, 871. ministros armare in caedem, 773, 466. Sceleri parcere, 122, 222. Scelus minari, 707, 1406. ulcisci, 749, 62. parare, 636, 314. facere, reponere, 177, 1052. fa- cere, 98, 1300. arcere, 111, 95. odisse, 462, 1129. occupare, 559, 193. remittere, 679, 1001. impium refugere, 727, 1710. pu- nire placet, 674, 911. poena expiare, 193, 167. majus indicare, 311, 17. secum versa- re, 499, 393. ruina luere, 378, 940. scelere obruere, 557, 152. ultimum agnoscere, 538, 923. scelere pensare, 180, 1103. sceleri in- gerere, 157, 731. maximum fieri fateri, 637, 330. furoris fonte tergere, 674, 907. mani- bus auferre, 79, 1034. scelere velare, 271, 721. nullum facere possum, 186, 48. expia- re numinum imperio, 328, 247. potius pati, quam facere, 214, 494. Scelere rapi, 357, 631. alicujus obire, 367, 765. lento perfrui, 545, 1016. conjugis occidere, 748, 45. fra- trum carere, 412, 339. nobilis Lemnos, 585, 566. ovals, 304, 1206. respondere suis, 606, 906. carere, 646, 481. se arguere, 673, 898. perire, 707, 1410. convictus, 376, 916. pe- jor dextra, 676, 951. civium occidere, 776, 502. Scelera immensa, 179, 1095. paterna, 539, 925. prope sunt, 551, 47. regnant, 770, 431. non intrant casas, 138, 451. vulgaris notae, 538, 907. in magistrum redeunt, 128, 311. inter populos sita, 258, 494. iere per cunctas domos, 261, 553. Scelerum capax, 755, 153. capax dies, 707, 1419. capax Ci- thaeron, 377, 930. fructus, 510, 563. arti- fex, 438, 740. 526, 734. artifex foemina, 262, 559. socia, 383, 1024. Sceleribus dare regnum, 313, 35. comitem addere, 676, 953. poenas solvere, 377, 937. viam facere, 672, 877. parem poenam quaerere, 198, 242. fie- ri nocentem, 506, 490. tutum iter per sceler- a, 555, 115. Scelera donare, 381, 1001. facere, ferre, 96, 1278. in Scelera redire, 106, 58. taxare, 57, 746. rogare, 506, 1243. capere, 796, 865. moliri, 89, 1162. ulcisci, 120, 195. audire, videre, 269, 672. metu- entes manus, 369, 791. audere, 676, 919. decisse, 726, 1703. prae se ferre, 610, 910. ma-

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- majora post partus decent, 472, 50. fregi nudus, 610, 57. quaedam successus facit honesta, 264, 598. per Scelera natus, 612, 984. Sceleribus dignum audere, 374, 879. Sceleribus nuptae jacere, 710, 1467.
- Scelus majus, Medea mater, 539, 933. Scelus errat, 91, 1193. Sceleri modus adhibetur, 177, 1052. Scelus, facinus occupare, 126, 274. Scelera horrenda esse, etiam si innocenter fiant, 197, 214. Sceleratissimos an reciperet orcus dubitarunt, 174, 1012.*
- Sceptriferi Tonantes, 471, 59.*
- Sceptrum saevum, 219, 600. propinquum, 362, 690. aetherium, 713, 1510. secundum, 46, 599. imperii, 282, 368. laudis pretium, 318, 105. Sceptri consors, 369, 341. Sceptrum abjicere, 200, 275. refugere, 145, 532. scelere aggredi, 131, 341. praeripere patri, 8, 65. Sceptrum impotens, 481, 143. parare gentes, 220, 615. Sceptrum Iliaca, 439, 771. lapsa, 350, 513. aurata, 123, 229. alta, 508, 529. sancta, 327, 241. Pelopia, 559, 144. cruenta, 358, 642. furva, 651, 559. superba, 548, 10. vidua, 554, 111. mandata, 265, 617. terris nota, 608, 930. quid facient? 219, 584. quid possint, scies, 4, 502. rapta trepida manu obtinentur, 30, 341. sunt tectum vano fulgore nomen, 408, 271. Sceptrum recipere, 542, 982. tenere, 655, 604. firmare, 172, 971. rapta gerere, 34, 399. violenter gerere, 489, 252. Sceptris admoveere manus, 485, 205. Sceptrum alicui despondere, 360, 670. parentis fugere, 311, 12. saeva confringere, 24, 272. tenere fide meliore, 437, 718. impune gerere, 672, 874. viri metueret, vereri, 240, 217. duro imperio regere, 263, 705.*
- Sceptri Regum Pelopidarum cultus & sacra, 123, 229. Sceptrum Regum pristorum, hastae, ibid. Sceptrum aliena, 29, 331.*
- Scindere mare, 666, 777. vorticem, 648, 509. Pontum, 660, 696. terga, 56, 739. vias, 567, 772. vestes, 765, 328. loca, i. e. arare, 191, 125. ungulam manu, 649, 522. latus montis aperti, 690, 1158. rura bobus, 456, 1021. mare rapidum, 651, 553. ore natos, 178, 1067. mare cauda, 346, 465. tellurem revulsam, 416, 530. Scindit abrupta cautes, 671, 863. se favilla discors sacri, 334, 322. Scissa vallis, 400, 178. Scissum latus, 450, 931.*
- SCIPPIO, domi suae mortuus repertus, 797, 887. Scire, 272, 724. concedere, 697, 1259. sortem suam, 452, 972. quid dari, 732, 1808. esse*
- magnum, 371, 829. fraudis esse facinus, 675, 933. Scis, unde redeam, 286, 941. Sciens animus, 238, 179.*
- SCIRON, latro, 301, 1169. Scironides petrae, 292, 1023. Scironia saxa, 305, 1225. Scopulo sedere, 585, 573. Scopuli exesi, 16, 154. Promethei, 92, 1208. adstrepunt, 292, 1025. Scopulis fretum aestuat, 584, 560. Scopulos abruptere, 682, 1048. vincere, 690, 1155. intrare vagantes, 514, 610. Scorpius acris, 165, 859. Scorpis terminatione Graeca, 694, 1228. Scorpis in astra relatus & ar, 165, 859. Scribere leges novas ventis, 493, 320. Scriptum, pro praestitum, 18, 190. Scrupea vada, 584, 558. Scrutari ore, 441, 812. vias, 143, 499. matrem, 431, 613. lumina manibus, 379, 965. extorum rigorem, 339, 372. enae viscera, 544, 1013. Scuta neglecta, 575, 424. Scuta vet. arma, xai' i'g'x'w', 214, 499. Scylla freta contorquens Sicula, 632, 235. Scylla Siculum jungit Ausonio lateri, 32, 376. SCYLLAE, Phorci filiae, fabula, 148, 579: 580: 496, 350. Scyrius juvenis, 453, 976. Scyrus fluctu inclusa, 412, 340. Scythia sedis incertae, 461, 1104. Scythae vagi, 152, 631: 388, 12. Scythas Pelasgisungere, 508, 528. inficere, 637, 337. SCYTHAE Nomades cur dicantur, & vagi, 42, 533. puerulos sagittis assuefaciebant, 85, 1127. Scythes sparsus, 237, 168. Pontus, 697, 1251. Taurus, 285, 906. Scythia gemens, 705, 1379. Scythiae genus, 726, 1699. cautes, 625, 143. domos intrare, 42, 533. Scythicus axis, 692, 1184. rigor, 268, 660. corytus, 85, 1127. Pontus, 485, 212. Scythica Urbs, 619, 40. arundo, 616, 157. Secare fretum, 393, 71. membra, 505, 476. coelum, 355, 605. freta, 450, 919. campos, 220, 607. fluctus, 765, 325. arva, 656, 635. cursus, 575, 430. sidera, 659, 680. pontum, 260, 530. aristas, 393, 76. solum, 330, 279. alta, i. e. maria, 149, 590. corpus in membra, 159, 760. dona Triptolemi, 280, 838. maria velis diffusis, 464, 1166. levi penna alta coeli, 340, 190. aequora cursu dubio, 492, 305. rostris mare, 232, 88. zonas obliquo tramite, 164, 845. fluctum rate, 456, 1027. Secat venas limes obliquus, 338, 366. Ggg ggg } Sc-*

INDEX NOVUS

- Secant virgulta semianimem, 297, 1102. Secuere rivi gramen, 348, 493. Secuine artus juvat, 518, 912. Secantia manus vincla, 418, 560. Secta seges ungue cantato, 525, 730.
- Secedere, 567, 308.
- Secellus imus, 153, 650.
- Secreta culpa, 272, 724. pars terrarum, 230, 56. Secretum occulere, 281, 860. petere, 786, 691. quid esse jubere, 646, 478. Secreta nemora, 528, 753. viscerum, 413, 355. thalami, 370, 805. mentis, 283, 285. viri refugere, 748, 50. mentis ore exerere, 633, 255.
- Secreta Ceres*, 66, 845.
- Sectari undas, 58, 753.
- Seculi crimen, 374, 875. Seculo gravi premi, 770, 430. Secula tarda, 328, 252. veniunt annis feris, 497, 375. procul fraude remota, 494, 329. Secula contrahere, 624, 131. propicere, 178, 820. volvere, 416, 387.
- Seculum Graecis aiur*, 257, 480.
- Secum gerere bella, 9, 85.
- Secundare votum, 50, 645.
- Secundus numinum favor, 236, 159. Secundum regnum, 284, 903. numen, 90, 1185. Secundae res animos extollunt, 410, 301. res non patiuntur modum, 120, 198. Secunda regna, 513, 598. non habent modum, 362, 694. fidem poscunt, 608, 934. Secundis nimium confidere, 150, 615.
- Securiger Lycurgus, 346, 471. Securigera manus, 561, 217.
- Securitas mors est, 600, 797.
- Securus Tantalus, 527, 745. Secura noverca, 716, 1549. mens, 50, 650. classis, 464, 1167. metus Troica pubes, 590, 637. Securum sui stare, 157, 720. vivere, 600, 797. sui jacere, 725, 1693. aliquem sinere, 484, 182. Securo vultu jacere, 168, 888. Securi superi, 621, 91. senes, 298, 1127. Securac Manes, 541, 968. dapes, 138, 450. Secura pectora, 657, 652. Securos faciunt suprema mala, 340, 386.
- Securus hominum*, 289, 975.
- Sedamen mali mors una, 302, 1188.
- Sedare questus, 734, 1837. metum, 154, 677.
- Sedere, *pro judicare*, 45, 581. puppe, 346, 458. scopulo, 585, 573. toro, 548, 9. folio, 62, 804. humili loco, 19, 199. alta rupe, 190, 119. alia tellure, 490, 271. arbitrum inter deas, 596, 730. inferiorum arbitros, 680, 1007. miserum saxo aeterno, 693, 1197. ofibus vacuis, 695, 1227. ad colos leves, 639, 372. fixum medullis, 644, 450. Sedet poedor, 641, 392. pallor genis, 727, 1722. mundus humeris, 696, 1242. humeris regia coeli, 247, 328. polus collo Herculeo, 8, 72. poena iocero conjugis, 517, 746. Spectator tumulo Hectoreo, 460, 1087. Sedet hoc animo, 192, 141. Spissior fumus circa vultus, 334, 326.
- Sedere de canibus*, 61, 792.
- Sedere, solenne verbum Iudium*, 55, 731.
- Sedes Pelopeia, 536, 891. alta, 55, 731. Arctoa, 717, 1565. aurata, 251, 385. patria, 299, 1148. aetheria, 633, 256. regia, 646, 485. infausta inferorum, 102, 1. vacat, 191, 121. Sedis incertae Scythia, 461, 1104. Sedem mutare, 258, 508. & angulum miseris rogare, 489, 249. Sede celsus, 437, 727. Sedes captae, 442, 814. aetheriac, 298, 1128. sacrae, 432, 641. supernae, 281, 845. propriae, 565, 282. infernae, 196, 208. patnae, 42, 534: 452, 971. exterae, 479, 119. sanctae parentis conditi, 426, 509. Coelium, 9, 89. inferum, 789, 750. Sedes effugere, 359, 655. odisse, 548, 3. tenere, 574, 405. mutare novum non est, 503, 448. dare procul a Leone, 718, 1573. Sedibus pulsi, 379, 955. suis pulsae volucres, 722, 1632.
- Sedes fera*, 799, 920.
- Sedulul labor, 297, 1109.
- Seges flava, 314, 51. adulta, 53, 699. matura, 141, 478. decima metitur, 368, 783. secta ungue cantato, 525, 730. dat foenus agricolae, 256, 455. nascitur in profundo, 718, 1582.
- Seges linderum, pro aromata*, 70, 909. *Segetes adultae*, 218, 561.
- Segnis gradus, 460, 1090. stupor, 644, 434. sopor, 53, 690. animus, 271, 719: 554, 108. dolor, 785, 675. dies, 500, 399: 620, 60. Segne agmen, 209, 418. fretum, 59, 763. Segnem jacere inter ultas rates, 411, 320. Segnes morae, 472, 54. undae, 445, 847.
- Segregem sparsi, pro discerptum*, 394, 1208.
- SELEUCI facies in statuis cornigera, 274, 756.
- SEMELE Bacchi parens, 3, 16: 37, 457.
- Semen Lyci nefandum, 75, 988. jactum, 365, 739. Semina flammae condita donis, 513, 834. Semina jacta cladis futurae, 201, 279. exsurgunt in ortus suos, 427, 536.
- Semianima pectora, 385, 1053.
- Semiferum os, 190, 119. Semiferi cruor, 710, 1470. Semiferi doli, 677, 966.
- Semifera Sphinx*, 190, 119.
- Semita teritur Sarmatis, 42, 539. Semitam longa flamma trahens stella, 413, 356.
- Semiusta testa, 460, 1085.
- Semurq 91uy. Furiae*, 468, 13: 553, 83.

SEM:

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

SEMPRONII, *Tib. & Caj. omnium eloquentissimi*, 797, 884.

Semustae faces, 597, 761.

Senatus attonitus, 787, 699. Senatus favor accensus, 774, 486.

SENECA Epicureus potius, quam Stoicus, 588, 606. multa habet suo quam Heronum aegro congruentiora, 626, 160. cur exul, 768, 381. Ovidii in comparationibus imitator, 698, 1272. Senecae brevitatis in dicendo exemplum, 129, 321. ars in praefigiis animorum imitandis, 469, 25. Tanai & Istrum confundentis error, 387, 9. Vaticinium de America inveniendi, 498, 377. ejus Hercules furens in quibusdam inferior Euripidis, 1, *. Senecam armasse Neronis sacritiam, 776, 304.

Senectus tarda, 66, 849. deserta, 95, 1249. longa, 403, 212.

Senectus vivax, 78, 1027: 390, 42. gravis, 355, 594. sera, 67, 864. tarda, 730, 75. cana, 19, 198. vita longa fatiata, 66, 850. adjuvat baculo gradum, 53, 696.

Senescit aether, 768, 391.

Senex Bootes, 493, 314. caesus, 489, 259. maritus, 601, 823. Phoebeus, 558, 176. revicturus, 505, 476. mitis, 772, 445. superbus, 367, 770. fortis, 235, 139. squalidus, 59, 765. grandaevus, 372, 838. Plebejus, 134, 400. defessus, 591, 769. Aeolius, 305, 1231. Phrygius, 684, 1075. Pelias, 480, 133. lacer, 764, 307. moestus, 352, 554. callidus, 375, 889. miles, 427, 548. felix, rarum est, 657, 642. menti modestae deditus, 105, 350. quota pars nostrae culpa, 549, 22. factus in arvo patrio, 494, 332. bis captus, 396, 133. Senis jugulus, 591, 656. Seni propior, 367, 776. Senem inter juvenemque, *ibid.* decet frons tristis, 156, 453. Senes miseri relictii, 594, 702. fessi, 145, 291. securi, 198, 1127. grandaevi lassique, 571, 364. juvenes per orbem sparsi, 776, 506. Senum mactator, 455, 1902. praesidia juvenes, 144, 523. memoria languescit, 370, 817. Senibus juvenes jungit, 314, 54. Senior falsus, 360, 667. sacerdos, 351, 548. aetas, 641, 390. Senius aevum, 273, 742.

Senum jaflantia, 135, 409.

Senilis anima, 368, 788. Senile pectus, 735, 1857. baculum, 359, 657. jugulum, 391, 50. Seniles gradus, 254, 431.

Senium crudum, 322, 167. deformis, 278, 823. molle, 330, 270. Senio debili tremens, 489, 258.

Senium morum, pro molestis moribus, 185, 917. Senium, pro molestia, *ibid.*

Sensus potens, 433, 659. impulsus, 706, 1402.

facer, arcanus, velox, 789, 742. malorum accrescit die, 128, 306. an remaneat in umbris, 746, 14. malorum mansit mihi extincto, 180, 843. Sensu defecta, 787, 714. Sensus abditii, 285, 918. infandi, 74, 974. Sensus recipere, 272, 733. fuscitare, 599, 789. Sentire onus, 174, 1000. poenam, 433, 656. faces, 238, 188. introitum, 112, 103. umbras, 61, 791. quem, 690, 1164. facinus, 196, 1088. manum fortem, 404, 218. impetus alicujus, 73, 956. alicujus nodos, 512, 696. morus pedum, 61, 788. fatum planctu, 741, 1942. Veneris jugum, 163, 576. alicujus tela, 84, 1111. Jovem fulminantem, 731, 1804. arcus timendos, 604, 864. caput raptum, 382, 1006. alicujus spicula, 247, 335. sua funera, 436, 716. manum ferro horridam, 722, 1635. fulmen manu excussum, 616, 2. Sentit tremulum linea piscem, 16, 157. ferrum hebes, 616, 152. canis odore suum, 143, 500. Sensit hydra trabes, 723, 1650. me genus urfae Scythicae frigidum, 619, 40. Sensere malum nostrum omnia, 321, 159. regna Bacchum, 346, 471.

Sena sidera, 416, 386.

Sepelire: Sepultus Troja, 596, 743. Sepulti conjux focerque, 544, 1000. Sepultae gentes, 32, 367. vires, 696, 1246. Sepultis missus, 378, 950. liberis plenus, 549, 27.

Sepeliendis vel mortuis terram levem vel gravem optandi mos, 308, 1279: 1280.

Sepes densa, 205, 360.

Sepire Principis sedem flammis, 793, 801. Sepra nocte tenebrosi specus, 613, 999.

Septem triones, fideris nomen, 715, 1514.

Septenarius numerus perfectus, 270, 694.

Septeni bis greges, 735, 1850.

Seponere questus, 252, 404. Sepositum mare, 495, 339.

Sepulchrum habere, 416, 512. quaerere, 735, 1821. Sepulchra trahere e summo aggere, 434, 664. Sepulchro caret Priamus, 391, 55.

Sepulchrum, quid, 433, 663. Sepulchra violare nefas, 432, 641.

Sequaces nodi, 296, 1087.

Sequi facem, 788, 714. vatem, 432, 635. conjugem, 418, 418. dominam, 393, 81. calum, 556, 144. cervas, 230, 61. virum, 242, 254: 673, 897. assueta, 571, 374. fratrem, 773, 470. naves, 577, 453. lacrymas, 379, 956. Dominum, 454, 991. callos, 189, 985. juvencos, 294, 1051. gnatum, 306, 1240. foceram, 219, 597. ventos, 252, 396. monstrum, 293, 1034. Sirena, 497, 360. viventem, 188, 76. bellum, 763, 300. impetum

INDEX NOVUS

- felicem, 337, 895. Sequi greges cornigeros, 370, 810. opem gentis externae, 219, 587. a tergo, 33, 385. post terga, 385, 1055. genitoris facta, 406, 237. conjugem ereptum, 613, 1003. honores vanos, 258, 491. a primo tempore, 20, 214. signa coeli, 690, 1160. fallaces vias, 384, 1047. cursu feras acres, 769, 409. feras saltibus sparsas, 439, 777. qua ira ducit, 540, 953. furta Jovis per orbem, 364, 716. matris fata, 800, 944. aliquem per undas, Styga &c. 301, 1180. fugientem per maria, 141, 241. alium Herculem in terris, 715, 1532. aliquem per alta nemora, 241, 235. duces compulsum pecus, 371, 823. aliquem per ignes, mare, rupes, & amnes, 270, 700. cogit furor, 237, 178. Sequitur vindex, 483, 173. Sequitur hunc fortuna, 123, 231. sagittas iussa ales, 737, 1889. mors felices, 614, 122. telum Herculem, 724, 1663. carbasa delphin, 346, 466. ensis invitus manum, 147, 565. Sequuntur altra noctem, 500, 404. Sequuntur nubes radios, 715, 1528. Sequere naturam vitae ducem, 257, 481. Secutae vexillum rates, 550, 40.
- Sequi otium & somnum*, 360, 683. *Sequi fugam oblitus*, 682, 1038.
- Ser legit lanam arboribus, 658, 667. Seres ultimi, 642, 414.
- SERES, *populus Scythiae Asiaticae*, 135, 379. *sericum faciunt*, ibid. 658, 667.
- Serenare numen, 582, 521.
- Serenus mundus, 318, 250. dies, 125, 263. Serenum coelum, 717, 1569. Serenum est, 269, 674. Serenae noctes, 314, 46.
- Serere querelas verbaque incassum, 470, 26. fando moras, 491, 281. Satus Alemena, 644, 437. alieno sanguine, 754, 140. Sata Tirefia, 568, 320. Ledâ, 562, 234. Sati Borea, 487, 231. Satae dente Dircae catervae, 354, 588.
- Sericum arboribus depecti*, 133, 379: 251, 389: 658, 667. *differt a bombycino & bysso*, ibid.
- Series tristis, 319, 128. facinorum, 754, 143. dura operis, 706, 1397.
- Sermo popularis, 31, 352. Sermone extremo conjugem alloqui, 301, 419.
- Sero venire, 67, 865. dare quod petitur, 403, 208. *aliquid timere*, 171, 964.
- Serpens peremptus, 617, 18. minax, 62, 795. caesus, 622, 93. Serpens gemina, 693, 1205. lenta, 635, 301. deposita, 635, 302. novena, 529, 772. saeva, 202, 316. sera, 522, 686. latebrosa, 522, 152. vigil, 22, 240. caput vibrans, 697, 1254. palude vastior, 633, 259. manu Hercule succisa, 523, 702. cantibus
- sopitus, 523, 704. latebras fugit, 683, 1059. dira cecidit, 733, 1813. Serpentis enectae virus, 674, 916. Serpentes gemini, 346, 1023.
- Serpens caudam suam devorans, mundi symbolum*, 768, 391. *caudam devorans annum designat*, 18, 180.
- Serpere circa latera, 334, 312. gradu aequo, de amne, 653, 589. Serpit in coelum fumus, 458, 1054. Serpens flamma, 532, 818.
- Serta pampinea, 343, 430. Serta alicui gerere, 3, 18. alicui texere, 529, 771.
- Serta a ferendo dicuntur*, 571, 361.
- Servare ora, 159, 764. torum, 27, 310. natum, 98, 1303. cives, 772, 444. decreta, 380, 985. odia, 298, 1121. amnem, 59, 764. manus, 643, 428. prolem deum, 487, 218. diu colorem, 534, 860. omnem ordinem, 155, 689. leges generis, 285, 914. sibi impetum, 636, 311. vindicem terris, 707, 1417. regum decus, 488, 243. cives Principi, 775, 495. decus aeternum, 762, 281. manus innocuas, 56, 740. longos tumultus, 83, 1090. malum tacitum, 533, 832. furtum conjugis, 415, 502. femina flammæ donis condita, 333, 835. nomen parentis patriæ, 775, 490. mortem ad manus alicujus, 677, 972. fontem specu saxeo inclusum, 363, 707. mundo debitum decus, 108, 50. Servat quem fama, 581, 516. placidos quies, 298, 1126. Servari in luctus, 750, 70. belluis, 176, 1033. Servata ad thalamos, 785, 663.
- Servire regno, 257, 490. tyranno, 747, 33. cui Romam, 775, 492. Grajo jugo, 441, 804. Servit latus Austro, 666, 777. mihi coelum & Tartarus, 645, 461. Serviunt tibi jura & arma, 145, 543.
- Servitium pati, 763, 297. ferre, 160, 536: 265, 612. Servitia ferre durum, 449, 910. in Servitum de regno cadere, 219, 598.
- Servus unde dicatur*, 412, 333.
- Serus pudor, 53, 692: 264, 595. aut primus dies, 51, 672. Sera vox, 485, 198. manus, 91, 1203. poena, 796, 872. & certa salus, 48, 622. senectus, 67, 864. serpens, *pro amosa*, 522, 686. Styx, 43, 558. via ad bonos mores, 563, 242. Serum est cavendi tempus in mediis malis, 142, 487. feri soles, 646, 487. Seræ domus, 426, 527. Sera judicia, 55, 732.
- Sera jura*, 55, 728. *Sera queruntur*, 4, 19.
- Setiger stratus, 737, 1888. violentus ictu Anacæum stravit, 516, 644.
- Severus Hippolytus, 252, 398. vindex, 304, 1210. Severae leges, 564, 265.
- Sexus & aetas ruit, 314, 53. jubet moerere, 725, 1688.

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- Si quod est, 100, 273. Si quod exilium latet ulterius, 93, 1213.
- Si, pro cum*, 482, 160. *Si omissum*, 138, 744. *Si quid potest*, 103, 15.
- Sibilat draco, 61, 787. serpens per armos, 61, 795. anguis super robora, 364, 727.
- Sic mitti decet tela, 75, 990.
- Sicaniae nubes, 703, 1361.
- Siccare Austrum madentem, 610, 71. Siccat oculos pervicax clades, 315, 18. Siccatum fel, 695, 1212.
- Siccus ensis, 391, 50. halitus, 357, 633. pumex, 348, 491. Boreas, 686, 1109. Sicca tellus, 645, 457. urfa, 634, 281. Siccum venenum, 321, 153. Siccum ferre aerumnas, 698, 1269. Siccac Arcti, 500, 404. nubes, 528, 754. genae, 725, 1689. fauces, 58, 752. Siccis genis haerere, 725, 1689.
- Siccus, pro incurrente*, 391, 50. *Sicci oculi in funere odii signum*, 283, 881.
- SICILIA Italiae quondam annexa, 32, 376: 621. 80. Siculum Pelorum, 496, 350: 621, 80. mons, 202, 314. vertex, 9, 80: 700, 1308. Sicula Proserpina, 42, 549. Sicula freta, 291, 1011: 632, 235. Sicula faxes, 629, 188.
- Sidere onere, 580, 501. Sidunt magna ipso pondere, 553, 88.
- Sidereus decor, 476, 95. polus, 268, 663: 741, 1940. ignis, 107, 1269. vultus, 342, 409. Sidereum caput, 269, 677.
- Siderite herba curatus Telephus*, 404, 218.
- Sidonius hospes, 363, 715. taurus, 758, 206. Sidonia vestis, 17, 467. Sidonium ahenum, 658, 663. Sidoniae undae, 321, 163. Sidoniis fera minor apta, 322, 697.
- Sidus Libyae, 620, 68. sublime, 2, 7. orbis, 756, 168. noctium, 527, 750. pulsum, 654, 596. tepidum, 699, 1287. Arcadium, 347, 477. clarum, 253, 410. atrum, 155, 699. micat noctibus, 314, 46. glacialis urfae, 718, 1585. polo despicens, 276, 786. fugit, 173, 995. claris noctibus purum, 632, 239. Sidera condida, 247, 333. lapsa, 164, 846. fena, 416, 386. vaga, 164, 834: 745. 1. lucida, 349, 503. immota, 8, 73. mitia, 327, 233. clara, 299, 1144. atra, 787, 715. ultima coeli pisces, 166, 866. caprae Oleniae, 493, 313. Leda coelo fulgent, 758, 108. retro versa ac retorta, 269, 676. mundo sparfa, 288, 961. rara micant languida, 13, 125. succurrunt navibus, 43, 553. Siderum decus magnum, 770, 414. modo fulgere, 297, 1112. Sideribus freta jungere, 758, 222. Sidera fecare errante rota, 659, 680. & terras regere, 600, 803. noscere, 492, 309. longius tenere, 625, 148. & mundum negare, 716, 1709. in Sidera versus, 383, 1017.
- Sidera antiquis Dii*, 3, 12: 45, 586: 164, 842: vid. *Stoici*.
- Sigei campi, 393, 75. Sigea littora, 396, 141.
- Sigeum promontorium Troiae*, 393, 75: 451, 932: 575, 416.
- Sigillata terra unde adfertur*, 704, 1362.
- Sigilla, quae*, 284, 899. *ex ebore, ornamenta Regalis Atheniensium familiae*, 284, 900.
- Signat nota cruenta tramitem, 297, 1107. Signata nullo jugo collum, 570, 355.
- Signifer, 164, 846. Signifer vocat pugnam aquila mota, 207, 390.
- Signum glaciale, 14, 129. recursus, 575, 417. Signum mittere, 162, 799: 231, 81. Signa infesta, 208, 398. bis sena, 328, 251. coeli, 690, 1160. pedum, 229, 42. manifesta, 333, 302. clari corporis, 461, 1112. lymphati furoris, 499, 386. manifesta laetitiae, 572, 389. clara micant, 3, 14. micant signis, 209, 414. fati dant stellae, 414, 357. terrifici sacri quid ferant, 340, 384. Signa mundo primo figere, 318, 116. caedis veste gerere, 609, 948.
- Signa militaria tria, muta, vocalia, & semivocalia*, 209, 414. *Signa coeli ubi oblique orientantur & occident*, 164, 845.
- Silanus foeminae munus datus, 754, 148.
- L. SILANUS Octaviae sponsus, 754, 145: 148. *Silani tres*, 754, 148.
- SILENUS, *alumnus & nutritor Bacchi*, 343, 419.
- Silere, 36, 439. merita, 406, 234. repente, 594, 710. mala caetera, 708, 1425. truci vultu, 32, 371. pergere, 283, 882. alium, quod voles, primus sile, 282, 876. Silet me tellus nulla, 619, 39. murmur classicorum, 147, 574. Silent undae, 187, 954. Siluere ventis, 515, 627. Sileri, 162, 563. Silens mundus, 67, 862. Silens nox, 323, 178. domus, 48, 620. domus perpetua nocte, 240, 221. Silentes campi, 66, 848.
- Silentes, pro mortuis*, 618, 23.
- Silex nudus, 187, 69.
- Silva *vide Sylva*.
- Silvester, vitae inficius & truculentus, 256, 461.
- Similis feris vita, 136, 414. patri Orestes, 559, 196. patri filius, 462, 1117. patri soboles, 421, 464. colenti hostia, 672, 877. Similem furenti stare, 632, 240. victo remeare, 574, 412. Similes patri matrique liberi, 469, 24.
- Similitudinis propriae comparatio elegans*, 210, 427.
- Simois agens fluctus caede purpureos, 561, 214.
- Simul, pro una cum*, 457, 1045.
- Simulare fugam, 133, 384. furentem, 643, 429.
- Hhh hhh Si-

INDEX NOVUS

- Simulant molles dura*, 285, 922. *Simulatur saepe ab inquieto quies*, 361, 644. *Simulatus Achilles*, 421, 447. *Simulata dona*, 589, 626. *Simulacra inferna*, 87, 1145. *per lucos vaga*, 322, 174. *Simulacra omnium, quae hic sunt apud inferos esse volunt*, 43, 554: 60, 778. *Simulacrorum fletus*, 156, 702. *Simulationes desperantium*, 509, 551. *Sine hoste vinci*, 691, 1170. *Sinere fieri*, 567, 306. *amplexus*, 324, 195. *aliquem securum*, 484, 182. *facinus latere*, 236, 151. *Sinis dirus*, 706, 1393. *Sinis, latro Corinthius*, 301, 1169. **SINIS** *Pityscampes*, 706, 1393. *Sinister Deus*, 453, 983. *Sinon fallax*, 390, 39. *Sinuare nervum*, 91, 1198. *Sinuosa maris lati Troezen*, 443, 828. *Sinus anilis*, 730, 1761. *immensus*, 354, 582: 633, 262. *blandus*, 459, 1071. *sacer*, 770, 415. *profundus*, 426, 521. *paternus*, 491, 284. *deformis*, 59, 766. *oneratus*, 292, 1019. *intimus*, 300, 1161. *pius*, 334, 317. *extremus*, 263, 570. *inumanis*, 175, 1015. *viscerum*, 193, 160. *conjugum*, 218, 573. *terrae foecundus*, 23, 260. *Ledae plumis tectus*, 790, 764. *ultimus aequorum*, 304, 1205. *tel-luris extremae*, 633, 267. *Sinu condi*, 77, 1010. *protegere natum*, 77, 1008. *receptum tegere*, 266, 622. *e Sinu viri avulsa*, 559, 187. *Sinus foecundi*, 769, 404. *laxi*, 15, 153: 342, 423. *placati*, 302, 1190. *expediti*, 251, 390. *ultimi*, 61, 780. *caeci*, 606, 895. *inanes*, 379, 969. *Eoi*, 579, 483. *vadosi, circa Sigeum*, 451, 932. *Sinus Stygios pandere*, 753, 135. *retinere*, 440, 792. *substringere veste*, 394, 88. *totos trahere ex imo*, 399, 172. *Sinum subducere bonis*, 137, 430. *Sinum subducere, implere*, 137, 430. *Sinus immensi*, 52, 679. *Sipyli saxum flebile*, 571, 376. **SIPYLUS**, *urbs & mons Phrygiae*, 83, 391. *lapis Niobe*, *ibid.* 628, 184. *Siren Thessala*, 629, 190. *Sirena sequi*, 497, 360. **SIRENES**, *Acheloï filiae*, 496, 355: 629, 190. *earum fabula*, *ibid.* *Sirius, sidus canis, unde dicitur*, 313, 39: 41. *il-lus effectus*, *ibid.* *Sisyphia cervix*, 676, 942. *Sisyphi nepotes*, 507, 512. *Sisyphum per saxa retro volvere*, 527, 747. **SISYPHI** *poena*, 58, 751: 305, 1231. *Sistere fletus*, 307, 1263. *nefas*, 158, 744. *pa-trem*, 191, 121. *impetum*, 560, 203. *furorem*, 242, 248. *infestum mare*, 582, 525. *impetum furibundum*, 242, 263. *Delon ma-ternam jubere*, 571, 369. *gradum*, 60, 772. *impetum furialem*, 482, 157. *Status lustridies*, 439, 777. *Sistro vocabantur foeminarum exercitus a Regina A-mazonum*, 147, 574. *Sithoniae matres*, 738, 1894. *Sitire sanguinem*, 452, 957. *cruorem*, 112, 103. *Sitis arens*, 103, 4. *saeva*, 429, 583. *aeterna*, 116, 150. *vetus*, 113, 119. *fervida*, 549, 19. *rabida*, 684, 1077. *Sitis cruenta imperii*, 261, 542. *non levior fame*, 118, 169. *sanguinis diri*, 754, 144. *alitur latice*, 324, 196. *oblitus*, 598, 771. *Situm vincere*, 655, 624. *deludere*, 676, 944. *Sitis Argorum*, 113, 119. *Situs longinquus*, 598, 767. *longus*, 370, 818. *aeternus*, 53, 702. *squalidus*, 257, 471. *Situm esse in loco tuto*, 196, 199. *Sive, semel positum*, 697, 1260. *Smaragdos digitis aptare*, 246, 319. **SMINTHEUS** *Apollo cur dicitur*, 558, 176. **Q. SMYRNAEUM** *male Q. Calabrum vocant*, 561, 218. **SOANORUM** *Colchicae gentis divitiarum*, 505, 486. *Soboles nova*, 256, 468. *Hectorea*, 426, 528. *patri similis*, 421, 464. *minus conspecta mi-tis*, 769, 406. *veteris ac inclyti sanguinis*, 421, 463. *Sobrio opus est*, 168, 900. *Soccus luteos quondam in usu fuisse*, 247, 322. *Socer peremptus*, 49, 629. *Peleus*, 448, 881. *fortis*, 220, 615. *dominans*, 219, 597. *con-jugis*, 527, 746. *Thetidis scil. Aeacus*, 56, 734. *Socero parcere*, 671, 856. *Socerum fieri recusare*, 643, 427. *Herculeum esse ti-mere*, 631, 223. *Jovi habere parem*, 642, 401. *Soceri volentes*, 477, 106. *Soceros con-jungere*, 455, 1002. *Sociare toros*, 34, 413. *Sociata Polybo Merope*, 359, 662. *toris soror Augusti*, 762, 283. *Sociare animas*, 32, 369. *Socia pericli*, 562, 234. *laborum*, 69, 900. *ra-tis*, 574, 409. *Tonantis*, 672, 880. *scelerum*, 383, 1024. *moeroris*, 510, 568. *thalami*, 282, 864. *cineris*, 434, 677. *Socia sanguinis i. e. conjux*, 27, 309. *Socius furoris*, 233, 96. *Socium recusant aeru-mnae*, 592, 662. *ferre regna nesciunt*, 564, 259. *Socii moeroris*, 449, 905. *Sociis esse gravem*, 563, 249. *Socios doli tenere*, 360, 668. *Sol*

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- Sol* adultus, 699, 1289. fortis, 513, 589. aëstivus, 21, 235. nascens, 244, 285. afflictus, 51, 670. fulsus, 296, 1091. pavidus, 8, 61. occiduus, 163, 822. novus, 15, 147. geminus, 595, 728. oriens & occidens, 415, 382. medium tenens, 68, 884. reducens & deprensens diem, 6, 37. fator nostri generis, 470, 29. Solis ignes, 662, 725. vultus & radii, 336, 339. vices excedere, 619, 44. sacri cursus, 768, 387. Solem perdere, 166, 880. videre, 618, 24. appetere, 277, 796. vetare, 626, 150. dies sequitur, 500, 403. vidit nox, 645, 462. Soles primi, 646, 487. Soles evocare, 654, 597.
- Sol dubius*, 301, 1. *Hyperionis filius*, 466, 5. *umbra corporibus ubi non reddat*, 68, 884. *ad paricidales Thyestis epulas obtupescens retro cessit*, 108, 49: 51. *occidere & nasci quotidie credebatur*, 163, 819. *pestis remedium*, 318, 109. *occidens nubibus conspersus ventos & pluvias portendit*, 577, 464. *Solis obscuracionem Dei iram miseriamque portendere credebatur*, 269, 679. *Soli vota concipiebant amantes viri*, 253, 405.
- Solamen unum*, 263, 578. *malorum*, 749, 69. *domus afflictæ*, 540, 946. *afflictæ unicum*, 436, 704. *annis fclis*, 243, 267. *petere*, 509, 539. *Solamina cantibus quaerens*, 685, 1090.
- Solari animum dolentis*, 748, 52. *mala*, 756, 184. *Solatae domus*, 310, 4.
- Solatium profanorum ultimum*, *nec Diis, nec votis indigere*, 195, 194.
- Solennis fax*, 449, 899. *Solenne sacrum*, 254, 424: 439, 778: 531, 798. *carmen*, 348, 498. *Solennes chori*, 68, 879.
- Solere haerere*, 640, 378. *Solitus sonus*, 395, 115. *impetus*, 96, 1275. *ex longo metus*, 432, 632. *stendi mos*, 394, 96. *Solitum iter*, 659, 679. *Solito altior*, 595, 716. *Soliti amictus*, 251, 386. *Solitæ vices*, 601, 822. *mundi vices*, 162, 813. *Solita fata*, 39, 497. *fata vocant*, 34, 396. & *facta expetere*, 407, 249.
- Solers genus*, 769, 407. *ingenium*, 198, 237.
- Solida fides*, 172, 972.
- Solidus orbis Phœbes*, 476, 97.
- Solifera plaga*, 626, 159.
- Solium excelsum*, 448, 887. *altum*, 240, 216: 330, 271. *patrium*, 437, 727. *Solium patris tenere*, 167, 887. *Solio alia lex est*, 564, 264.
- Sollicitare deos*, 490, 271. *Manes parentis*, 761, 271. *Sollicitat me cura tui*, 255, 438. *Sollicita mater*, 212, 459. *parens*, 369, 796. *fides*, 426, 529. *auris*, 431, 617. *nimis semper fortuna*, 360, 675. *Sollicitum corpus*, 98, 1299. *lumine turbido*, 276, 790. *Solliciti metum ponunt*, 416, 399. *Sollicitæ curæ*, 169, 921: 380, 981.
- Sollicitum aurum*, 259, 519.
- Solstitium*, 275, 766.
- Solvere montes*, 22, 237. *montem*, 584, 555. *ratès*, 401, 192. *crinem*, 393, 84. *responsa*, 332, 292. *pectora*, 552, 76. *jocos*, 478, 114. *imperia*, 296, 1083. *vocem*, 154, 682. *comas*, 250, 371. *nives*, 115, 129. *poenas*, 194, 172. *hiatus*, 496, 352. *riçtus*, 62, 797. *conjugia*, 481, 144. *bellum*, 209, 406. *coetum*, 457, 1042. *carmen alitis*, 317, 102. *viscera cultro*, 230, 53. *famem ad mensam*, 109, 64. *fortunæ verba*, 191, 124. *sceleribus poenas*, 377, 937. *poenas graves*, 222, 645. *iusta gnato*, 306, 1245. *functos igne*, 158, 750. *durum pectus*, 190, 113. *manum inhaerentem*, 182, 10. *currus emeritos*, 162, 797. *tristem juventam*, 256, 449. *manus pressas*, 522, 698. *alicui poenas*, 301, 1177. *animum monstris*, 81, 1063. *inferias viro*, 303, 1198. *moras bellis*, 413, 354. *vincla rati*, 413, 353. *comam vinclø*, 527, 752. *moras uteri*, 199, 246. *superis vota*, 573, 394. *metu regnum*, 535, 872. *lacerum funere crinem*, 394, 98. *aliquem curis*, 233, 101: 750, 78. *moras classis alicujus morte*, 462, 1127. *Solvit Euris nives*, 663, 729. *ora domus*, 51, 664. *se fluctus*, 293, 1012. *imperia*, qui tacet *jussus loqui*, 350, 527. *quies membra*, 752, 116. *Solvunt me fata*, 430, 601. *Solvi ora timor vix patitur*, 662, 724. *Solutus gradus*, 250, 367. *curis*, 311, 13. *onere regio*, 361, 687. *Soluta cervix*, 461, 1115. *Soluta crine*, 761, 262. *caede manus*, 101, 1342. *prospero deo classis*, 558, 172. *Solutæ tunicæ*, 394, 91. *sole nives*, 513, 588.
- Solvere pharetram*, 76, 993. *Solvendo non esse*, 378, 942.
- Solum succusum*, 155, 696: 353, 570. *dives*, 220, 608. *patrium*, 291, 1005. *profundum*, 53, 701. *Atticum*, 252, 400. *Thessalum*, 625, 134. *Troicum*, 422, 471. *natale*, 135, 406: 204, 341: 494, 334. *inum*, 174, 1010. *trepidum*, 173, 989. *uber*, 191, 130. *Baccho gratum*, 330, 279. *sanguine exundans*, 561, 222. *ossibus albens*, 316, 94. *subest fesso*, 87, 1143. *mugit*, 41, 521: 322, 173. *Soli melioris lex*, 285, 912. *Solum relinquere*, 359, 649. *premere*, 197, 219. *Solo corrue-re*, 402, 205. *emergere*, 356, 609. *aequari*, 409, 278. *patrio profugus*, 214, 503. *infimo eversum pelagus*, 578, 475. *aequare tumulum*, Hhh hhh 2

INDEX NOVUS

- lum, 432, 639. Solo aliquem condere, 430, 601.
- Solus relictus, 713, 1513. Sola in nemore vacuo, 799, 921.
- Somnio par fabula, 417, 408. Somnia sacra, 83, 1083.
- Somnia referre curas diurnas*, 789, 740. *Somnia matutini temporis certiora*, 399, 170. *Somniorum infanstorum expiationes usitatae Graecis & Romanis*, 790, 757. *de Somniis Jamblichus & Homerus pugnantis commentis sunt*, 420, 441.
- Somnus brevis, 420, 441. ignotus, 504, 472. volucer, 82, 1068. certior, 259, 520. quietus, 66, 843. pater rerum, 82, 1072. portus vitae, *ibid.* lucis requies, 81, 1073. noctis comes, *ibid.* par regi famuloque, 82, 1074. fovet fessum, 82, 1075. discere cogit mortem, 82, 1077. frater mortis, 82, 1069. curarum domitor, 552, 76. veris miscens falsa, 82, 1070. futuri certus & pessimus auctor, 82, 1071. pars melior vitae humanae, 82, 1067. mentis attonitae stupor, 420, 441.
- Somni expers, 17, 165. Somno dies datur, 239, 466. dare genas, 42, 531. Somnum & otium loqui, 360, 683. ipsum horrere, 88, 1155. excutit tremor, 421, 457. in Somnum cadere, 80, 1044. Somno resolvi, 787, 717. Somni impavidi, 657, 645. leves, 259, 512. Somnos excutere, 752, 123. dispellere, 421, 451. pavor rapit, 641, 396.
- Somnus iustitiae filius fingitur*, 82, 1068. *Somnus gravis*, 80, 1051. *domitor malorum*, 82, 1066. *conferetur mors brevis*, 82, 1077. *requies animi*, 82, 1066. *remedium furoris*, 80, 1051. *levis*, *gravis*, *ibid.* *Somni sedes*, 53, 690.
- Somnus δυσμνηστος*, cur dicatur, 752, 116.
- Sonare, 15, 150. Sonare horrendum, 317, 98. vesano gradu, 526, 738. carmen chorda, 569, 332. carmen popolare, 341, 401. Sonat domus, 392, 66. Atthis natum, 629, 199. tellus sub equite, 120, 184. lucus catenis excussus, 154, 669. flamma tectis, 511, 578. anguis flagello tortus, 545, 962. mundus stelliger, 91, 1204. vox flebilis ab altis tectis, 300, 1154. moplopia claris lamentis, 308, 1276. Sonant postes, 376, 911. alcyones Ceyca suum, 593, 681. littora planctu, 395, 108. regna planctu, 84, 1114. frenis turmae, 146, 554. saxa latratu, 228, 38. planctus & gemitus, 449, 902. pectora contusa planctu, 177, 1045. pectora palmis, 83, 1100. aera Corinthii in auxilium, 531, 796. Sonuit classicum, 365, 733. Sonuit, tellus, 354, 579. Erinnyes torva, 354, 590. fragor e fundo, 41, 522. vasta Chalcis, 667, 803. canis infernus, 645, 460. Sonuere fores, 381, 995. postes, 613, 254. fluctus, 528, 765. parvae commotae, 590, 633. moestum valles cavae, 353, 570. Sonet magnus, 660, 692. Hebrus planctibus, 738, 1895.
- Sonipes tremuit in limine, 590, 629. segnior, 320, 142. Sonipedes celsi, 291, 1002. Sonipedes mente pavida excitati, 296, 1082.
- Sonitus trux, 326, 227. aetherius, 495, 344. Herculei gradus, 41, 523. Sonitum audire, 603, 855.
- Sons specu saxeo inclusus, 363, 707. Sons turba, 93, 1222. Sontem arguere, 796, 865. Sontes videmur, 362, 698. Sontibus parent boni, 22, 252. Sontes duos distinguere, 490, 275.
- Sonus Herculeus, 688, 1130. dulcis, 259, 514: 356, 612. solitus, 395, 115. repens, 512, 971. coelestis, 708, 1436. gravis, 418, 414. missus, 61, 790. ingens, 154, 680. vastus, 61, 784. matris, 383, 1013. ferit aures, 741, 1944. irati implevit litus, 401, 190. verberum crepuit, 679, 1002. nullus erumpit, 728, 1731. vatis eduxit populos, 355, 607. humano fragore major, 327, 232. virilis tympani, 38, 470. Sonum vocis infandae opprimere, 612, 981. tubarum terribiles, 788, 721. varii, 592, 672. longe remoti, 113, 114. Sonos concipere aure, 197, 224.
- de Sono philosophorum sententiae*, 590, 634.
- SOPHOCLIS erratum, 711, 1471. *Texx-viat*, 615. *
- SOPHONIUS TIGILLINUS, Neronis praefectus Praetorio, 771, 438.
- Sopitus cantibus serpens, 523, 704.
- Sopor segnis, 53, 690. mollis, 368, 788. altus, 233, 100. longus vincit dolorem, 708, 1429. noctis animum exteret, 420, 436. alligat artus indomitos, 82, 1079. opprimit lumina fletu fessa, 752, 117. mortem membris intulit, 650, 514.
- Sorbere mare, 765, 318. aut reddere rates, 294, 1049.
- Sordidus fumus, 416, 353. globus, 577, 462. patrio pulvere crinis, 624, 120. ensis pacis vitio, 147, 566. Sordida lux, 334, 117. fortuna parvae domus, 19, 200. Sordidum caput, 61, 785. jugum, 23, 267. tabo spoliis, 666, 786. Sordidae casae, 624, 124.
- Soror, i.e. *Ariadne*, 268, 662. dira, 676, 951. infelix, 748, 47. pia, 529, 779. obscura Phoebe, i.e. *luna*, 314, 44. conjuxque Augusti, 758, 210. Alcidae Pallas, 701, 1314. aptior sagittis, 70, 906. occurrens fratri, 528, 251. viri pollentis cuncta, 600, 805. Augusti toris sociata, 762, 183. thalamis expulsa,

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- fa, 798, 910. Dardanii Priami concessa est famulo, 638, 363. Sororis gnatus, 613, 985. Sororem nere fila, 268, 662. regia expellere, 360, 671. Sorores deceptae, 41, 530. Sorores durae, 18, 181. squalidae, 597, 759. Deo instinctae, 183, 17. dolo captae, 489, 261. Sororum turba, 321, 161.
- Soror Tonantis*, 1, 1. *Sororis nomine amicae vocabantur*, 265, 611. *Sororem adoptivam ducere adoptione durante non licuit*, 753, 133. *Sororum, i. e. Furiarum, agmina saeva*, 110, 78.
- Sors dura, 426, 524. aspera, 502, 431. melior, 624, 138. crudelis, 749, 65. Phoebea, 331, 288. caeca, 221, 632. ignota, 280, 840. 64, 833. perplexa, 325, 212. acerba, 290, 991. 670, 838. proxima, 81, 1099. nulla longa est, 149, 596. maris dubii, 574, 407. aggravat domum quassam, 291, 996. nulla amplius restat, 304, 1212. quo trahit, animus inclinatur, 207, 384. mihi infesta cuncta abstulit, 198, 239. Sortis ignara, 26, 296. verba nodosa, 317, 101. tertiis loca, 47, 609. Sortem dare, 711, 1473. occupare, 454, 998. ferre, pati, 456, 1016. suam scire, 452, 972. Sorte dura creatus, 166, 879. aliquem eximere, 453, 977. iussu natum peto, 428, 554. aliquem ferre, 453, 976.
- Sortis incertae fides*, 550, 38. *Sorti facta sua tribuit Oedipus*, 198, 243. *Sortem cuiusque versuri urna*, 18, 191. *Sortes Graecorum quid fuerint, et cuius usus*, 392, 58.
- Sortiri fata, 199, 245. aliquid, 7, 53. Sortitur urna dominum, 392, 58. quaesitor reis iudicia, 55, 732. Sortitus fata iniqua, 673, 902.
- Sortiri iudicia*, 55, 732. *Sortitio iudicium*, ibid.
- Sortitor urnae iniquae, 453, 982.
- Sospes natus, 50, 641. parens, 254, 433. Sospes Troja, 447, 875. reditu, 27, 307. adest parens, 166, 614. e suis sola, 596, 741. revertor ad patrios lares, 599, 782. adsis precor, 24, 277.
- Spargere lacrymas, 457, 1043. ignem, 9, 87. ignes, 390, 39. telum, 701, 1317. lucem, 111, 89. facem, 672, 880. crines, 342, 416. mundum, 621, 76. membra, 301, 1170. crines effusos, 38, 473. radios lucidos, 474, 74. ac divellere membra, 211, 448. horrentes comas, 326, 230. polo ignes, 514, 601. nubes cruore, 668, 818. aras mero, 787, 701. cinere ora, 394, 101. coelum stellis, 577, 465. in urbes, 678, 979. manu munera, 289, 978. per orbem effusas sagittas, 244, 184. tela modo Parthico, 278, 816. stabulum cruore humano, 716, 1540. littus naufragi tabula, 456, 1032. mola colla taurorum, 335, 335. ossa fluctibus disiecta, 433, 649. natum nova nece per agros, 304, 1209. Spargit se via in campos, 330, 278. Spargunt caput leves maculae, 323, 184. Sparfit peremptus serpens nemus, 617, 18. hacc ossa hymen tuus, 448, 895. Spargitur latus rubenti furo, 294, 1045. Spargens nemus umbras, 553, 94. Sparfus Scythes, 237, 168. Garamas, 686, 1106. cruore Caucasus, 523, 709. una manu Geryon, 618, 26. cruore regis Jupiter, 576, 448. odore crinis, 251, 393. in aula jacet, 630, 209. per coelitem regnum, 413, 345. Sparsa classis, 574, 408. cruore Phlegra vallis, 36, 445. conjugis cruore fax, 788, 722. Sparsum ponto corpus, 480, 133. filere, 706, 1394. jacere per agros Thracios, 515, 630. Sparfi foci, 628, 174. Dahae, 132, 370. per orbem senes, 776, 507. metu foetus, 375, 904. fruge boves, 258, 499. Sparsae urbes, 405, 230. saltibus ferae, 439, 777. Sparsa mundo sidera, 288, 961. cruore foedo ora, 746, 18. ossa, 316, 94. Spargendus ignis, 739, 1914.
- Spargere astra*, 495, 344. *Spargere rabiem in centum dracones*, 715, 1534. *Sparfus, pro disceptus*, 706, 1393.
- Spartam repetere, 565, 281.
- Spartana puppis, 450, 919. Spartana tellus, 52, 662.
- SPARTANORUM canum laus, 228, 32.
- SPARTE Luconum urbs, 446, 854.
- Spatiosa centum urbibus Crete, 442, 820.
- Spatium gelidum, 73, 950. Spatii velocis meta novissima, 416, 398. Spatium sedis Arctoe tenere, 717, 1565. Spatia longa, 57, 743: 573, 393. pura, 63, 822. alterna, 46, 593. ampla, 51, 673. obscura, 47, 608. lata, 220, 603. multa, 153, 649. vitae, 367, 774. mundi, 73, 958. late plena, 460, 1088. alta aetheris, 546, 1026. vicina maris, 295, 1058. Spatia aequa carpere, 295, 1078. in Spatia alta, 73, 958.
- Spatium vasti corporis*, 277, 806.
- Specie sacra orbem regere*, 775, 489.
- Specimen egregium, 188, 80. Specimen affectus capere, 499, 389.
- Specimen, pro omne*, 122, 223. *Specimen, pro decus insigne*, 195, 184.
- Speculare necem, 630, 212. Herculem, 702, 1545. labores, 621, 74. scelus, 462, 1129. praemia, 16, 156. mare, 622, 103. aliquem, 277, 794. novercam placatam, 708, 1436. mare geminum, 584, 563. sinus vadosos, 451, 932. coelum superosque, 300, 1151. nuptias novas, 137, 894. ardentem Herculem, 726, 1708. spatia maris, 187, 68. Gangem currere flumine

Hhh hhh 3 ne

INDEX NOVUS

- ne toto, 636, 630. Spectare faces minaces ire per coelum, 637, 326. partem in omnem poli, 689, 1138. Spectat dies Oceanum rota clara, 734, 1839.
- Spectare, pro expectare, barbarum*, 16, 156.
- Spectator ferus, 460, 1087.
- Spectrorum obambulationes in cladibus publicis*, 322, 174.
- Speculari nefas, 169, 679. terras, 715, 1529. capita irae devota, 156, 713.
- Specus tenebrosus, 613, 999. ingens, 401, 198. ingens montis, 11, 94. obscurus, 419, 430. faxeus, 363, 707. ultimus, 426, 520. vastus 54, 718: 104, 9. immensus, 51, 665. invius, 530, 781. Tartari profundus, 548, 2. Siculi verticis, 9, 80. defendens arcana, 646, 486. immugit, 154, 681. Specum contingere, 327, 231. saturare cruore, 353, 565. Specu latere, 37, 460. Specus immensi, 400, 178. inferni 112, 105. Taenarei, 303, 1201. ripis Tartari ligati, 526, 742.
- Sperare quid, 783, 661. regna, 127, 289. conjugium fidele, 563, 245. regnum in coelum, 800, 953. regnum salubre dari sceleribus, 313, 35. littus in medio aequore, 624, 116. qui nil potest, nihil desperet, 482, 163.
- Sperare sanguinem*, 143, 504. *Sperare domos Coelium*, 35, 438.
- Spernere verba, 163, 582. regna, 316, 77. preces, 128, 300. fictus, 281, 855. *alicujus* toros, 30, 549. superos hominesque, 750, 89. latebras turpes, 425, 504. fidem pacti, 201, 280.
- Spes falsa, 565, 283. dira, 234, 131. improba credula, 128, 295. amantum credula, 267, 614. vana Genitricis, 439, 768. una Phrygius, 421, 461. nulla salutis, 765, 331: 798, 906: 753, 130. est in fratre, 749, 68. librum, 505, 478. potest lenire malum, 249, 360. in agris, 16, 161. monstrat rebus afflictis viam, 481, 161. Spei metusque liber, 258, 492. quidquam vix super est, 424, 490. Spem ponere, 416, 399. Spes nefandae, 755, 158. futurae, 491, 286. Spes nullas Troja habet, 438, 741.
- Spem emolumentum in maleficiis spectandam*, 506, 500.
- Sphinx perempta, 318, 105. verba caecis modis necans, 316, 92.
- Sphinx, pro monstro*, 209, 422. *Sphinxis figura & historia vera, falsaue*, 190, 119: 191, 120: 317, 102. carmen, ibid. *imagines, pro insigni usi quinam fuerint*, 358, 641.
- Spicae altae, 314, 50.
- Spicifera dea, 654, 598.
- Spiculum fugere, 76, 994. Spiculum intendere, 650, 544. Spicula pennata, 165, 861. *Lernaea*, 530, 784. Spicula figere, 178, 814. *alicujus* sentire, 247, 335.
- Spinea sacra*, 471, 57.
- Spiridurnix, avis inauspicata*, 525, 733.
- Spirare sanguinem, 143, 504. Spirat Atlas pondere liber, 739, 1908. Spirant Zephyri, 313, 39. venae, 159, 756. coelo procellae, 582, 532.
- Spiritus nefastus, 383, 1017. expulsus, 168, 905. inimicus, 124, 245: 185, 44. altus, 33, 384. nebulis immixtus, 415, 379. effluit, 416, 396. Spiritum eripere regi, 411, 328. fratri auferre, 760, 242. dolori reddere, 794, 829. admittere in astra, 726, 1703. ex alto citare, 499, 387. fugientem ore legere, 702, 1341. regi dare, est regis alti, 411, 327. Spiritu, membris, luce carere, 509, 548. Spiritus truces, 407, 252. rudes, 374, 877. magni, 425, 505. puri, 359, 650. tumidi, 563, 248. reciproci, 80, 1050. Spiritus facere, 438, 743. frangere, 408, 268.
- Spiritus gravis, pro vento*, 374, 886.
- Spissa caligo, 54, 710. Spissior tenebris caligo, 173, 994.
- Splendet pelagus classe, 575, 434. Splendet magis solito decor, 463, 1139.
- Splendescit ignis ture, 667, 792. Splendescat ignis adventu tuo dignus, 109, 56.
- Splendidum ebur, 139, 457. Splendidae comae, 241, 246. Splendida colla, 277, 800.
- Splendidi capilli, pro canis*, 241, 246.
- Spoliare regem, 64, 833. Pelion umbra, 114, 609. patrem sacro, 538, 913. Spoliatus omni duce, 184, 30.
- Spolium minax, 246, 318. nobile, 42, 544. leonis, 87, 1151: 666, 786. corporis formosi, 275, 772. pcedis auratae, 542, 983. Geryonae triformis, 602, 841. Spolium trahere, 730, 1767. referre, 59, 761. dare, 646, 473. ferre, 206, 364. rapi videre, 603, 849. fieri coelum, 689, 1149. Spolia Sminthea, 558, 176. fraterna, 7, 51. Dardania, 389, 26. vera, 421, 447. indigna, 26, 294. maris, 153, 660. expetita Phryxae arietis, 504, 471. Spolia auferre, 88, 1154: 218, 571. ferre, 192, 138. de aliquo, 410, 305. *alicui* dare, 599, 784. trahere *alicui*, 617, 21. fratris gerere, 221, 637. aurifera ferre, 22, 240. ad quem ferre, 600, 804. gestare tergo, 642, 411. ferae deponere, 639, 374. ultima trahere, 893, 1197. Nemeaci mali poscere, 724, 1666. Spoliis nitens pellex, 753, 126.
- Spolium Helioris*, 454, 990. *Spolia optima*, 71, 923.

Spon-

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- Spondere votum *alicui*, 700, 1298. sibi firmum & stabile quid, 799, 925. toros stabiles futuros, 789, 751.
- Sponso malum precari, 469, 19.
- Sponsae ad mariti limen venientis officium*, 215, 507.
- Sponte aliquid fari abnuere, 429, 573.
- Sporades insulae, Cyclades*, 667, 803.
- Sportulam merebantur mane salutes clientes*, 17, 164.
- Spuma ferit *promontorium*, 292, 1014. Spumae canae, 576, 441.
- Spumat jecur felle, 337, 358. tumor in littore, 663, 733. vomitque aquas mare, 292, 1028.
- Spumans ahenum, 109, 60. fretum, 787, 707.
- Spumei motus, 663, 737.
- Spumeus aper*, 248, 347.
- Squallet dies favilla Iliaca, 389, 21. vastitas soli, 53, 701. ager vastis arvis, 32, 366. Squalens cultus, 352, 554.
- Squallidus senex, 59, 765. situs, 257, 471. cinis, 729, 1757. Squallida vestis, 144, 524. nubes, 310, 2. coma, 337, 625: 421, 450. mors, 526, 741. Squallidum caput, 697, 1254. Squallidi cultus, 448, 883. Squallidae forores, 597, 759. solutis serpentibus deae, 468, 14. Squallida tempora, 679, 1004.
- Squallor, 49, 626. incultus, 279, 833. capitis, 145, 532.
- Squammifera turba latebris desertis adest, 522, 685.
- Squammifera bellua, 294, 1048. colla, 546, 1023.
- Stabilire turres, 147, 563.
- Stabilis gressus, 170, 927. favor, 151, 351. Stabilis trames, 659, 676. Stabile regnum, 30, 345. & firmum quid sibi spondere, 799, 926.
- Stabulum dirum, 21, 226. altum, 122, 225. Stabulum cruore humano spargere, 716, 1540.
- Stabula faeva, 603, 845. cum regno jacent, 733, 1819.
- Stadia celebrata Juveni, 155, 409.
- Stadii Olympici longitudo*, 115, 131. *Stadium Italicum, Pythicum*, 115, 131.
- Stagna Cocyti, 742, 1963. Lethes, 690, 1162. succensa, 139, 466.
- Staxi, unguentum ex sola myrrhae gutta*, 640, 376.
- Stamen intorquens manu, 639, 373. Tyrium, 247, 329. Stamina fusi rati, 380, 982. Stamina rumpens Clotho, 746, 16.
- Stare ad aras, 155, 693: 558, 166: 666, 784. ante ripas, 675, 936. infra quem, 709, 1445. medio, 351, 542. lares, 638, 553. in armis, 554, 586. pro turre, 460, 1092. sub umbra, 154, 665. certo gradu, 316, 85. inter honores, 171, 949. inter arma, 209, 408. ad rogam, 728, 1738. terrorem animis, 661, 708. circa Tantalum, 174, 1011. ante sanctas aras, 333, 303. cantu fulmen, 645, 470. missum fulmen, 645, 455. supra aggeres Thesalicos, 628, 168. fortunam prohibere, 150, 618. umbras jubere, 645, 459. sub media nube, 375, 901. inter infernos lacus, 700, 1294. quercum late vastam, 721, 1624. loco fragili, 387, 6. loco unde quis cecidit, 408, 265. victorem triumphantem in curru, 725, 1683. finem cruoris aut caedis, 776, 514. in vertice busti paterni, 463, 1150. foetus succisam, 735, 1849. horridum per artus, 357, 624. sub ictu sceleris, 216, 529. horridasthalamis deas, 468, 17. effigiem marmore, 792, 794. prope a Priamo, 464, 1177. furenti similem, 632, 240. stricto ferro, 677, 960. palude media, 674, 918. procul a coetu, 490, 265. conversum ad ictum, 463, 1152. Stat animus, 152, 634. coma recta, 279, 833. sanguis in venis, 354, 585. acies in armis, 207, 389. longior nox, 88, 1158. gravi strages, 319, 130. ad aras hostia, 79, 1040. Titan dubius emerito die, 607, 908. sacerdos colla tacturus, 320, 135. minax ore ingenti, 73, 948. mare classibus vacuum, 257, 472. Stant juga nive cana, 113, 118. hispidae aures, 293, 1038. gigantes pares montibus, 179, 1084. Stetit in medio Phoebus, 529, 768. nato similis parens, 725, 1690. fortuna intra me, 507, 520. tellus mobilis, 3, 15. currus domino affixo, 297, 1100. Troja humeris Hectoris fulta per decem annos, 396, 127. victor in curru superbo, 400, 188. lymphe fontis Castalii, 326, 219. ad chelys modos torrentis fragor, 682, 1036. Ition stante Priamo, 389, 31. nondum fatum ruentis Ilii, 419, 428. Steterunt truces oculi, 579, 963. Stetere vittae, pro *inherruere*, 595, 712. Stans Troja, 563, 249. Ister, pro *congelatus*, 230, 59. Stantem & cadentem quem videre, 643, 423. Stantes undae, 684, 1076. comae, 68, 893.
- Stare, pro non moveri*, 67, 861. *verbum victorum*, 25, 285. *pro statutum esse*, 31, 351. *pro stagnare*, 154, 665.
- Statio Palatina*, 772, 439: 791, 780.
- Statuere aliquid, 485, 199. modum aerumnis, 19, 206. finem cladi, 20, 207. mori, 674, 922: 631, 1025. timori modum, 141, 483. odio modum, 499, 397. secum ferre malum, 281, 861. Statue quidquid statuis, 99, 1306.
- Statuere aras*, 511, 578.
- Status felix, 371, 833: 638, 356. prosper, 255, 435. liber, 360, 680. dubius, 316, 83. regnorum, 491, 186. mentis, 452, 1047. coeli mitior, 385, 1054. rerum dubius ac minax.

INDEX NOVUS

- 567, 308. regni concidit, 536, 879.
Stella ventis agitata, 273, 739. nomen mutat, 601, 820. trahens semitam longa flamma, 413, 356. gemini temporis praevia, 474, 72. *Stellae diurnae*, 72, 943. minores, 273, 748. polo cadentes, 351, 55. latent, 578, 470. micant polo, 107, 49. jugum verterant, 410, 439. *Stellis diem tervere*, 646, 471. aether pingitur, 492, 310. *Stellis spargere coelum*, 577, 465.
Stella coelo lapsa, quid, 210, 431. *Stellae differunt a Cometis*, 413, 356. *Stellae igneae creduntur esse naturae*, 13, 126. *Stellarum discurfus*, 273, 739. *Stellas humecto quodam alimento nutriti credebant*, 273, 750.
Stellifer polus, 276, 785.
Stelliger mundus, 91, 1204. Olympus, 739, 1907. *Stelligera cervix*, 702, 1344.
Sterilis tellus, 454, 991. seges, 314, 51. juvenus, 257, 479. *Sterile vadum*, 118, 173. *Sterilem in poenas esse*, 541, 956. *Steriles foci*, 625, 133. *Steriles arenae*, 227, 15.
Sternere arma, 400, 183. turmas, 434, 673. vada, 400, 177. & evertere omnia, 500, 414. urbes machinis, 133, 386. liberos leto, 180, 1109. genitorem necce, 100, 260. domum foceri, 636, 320. segetes adultas, 218, 361. *Aquilone natos*, 516, 634. *aliquem ictu*, 516, 643. *aliquem ferro*, 434, 680. terga virginum ludo, 245, 304. inmane quidquid obstitit, 610, 58. *Sterni dextera*, 679, 995. *Stratus Setiger*, 737, 1888. *Strata Oechalia*, 624, 127. *Stratum regnum*, 622, 101. *Strati poli*, 686, 1120. *Strata sunt flammâ omnia*, 424, 480. *Strata Pergama flagrant*, 448, 889.
Stratum, pro pacatum, 149, 591.
STHENELOS, *Herculis socius*, 517, 652.
Stillare jubere artus ignibus lentis, 178, 1062. *Stillat cruor naris*, 324, 189. *Stillant artus*, 533, 817. *Stillant viscera caminis data*, 159, 766. *Stillans per vultus sanies*, 776, 513.
Stimulat dolor cruentus foeminas, 632, 233. *illum gloriae decor*, 643, 416.
Stimuli furoris, 595, 720. *Stimulos suffigere dolori*, 196, 107. *subdere dolori*, 556, 133. *addere venenis*, 533, 833.
Stipatum esse populis, 655, 607.
Stipes ingestus, 709, 1449. *incussus*, 602, 838. potens, 85, 1119. gravis, 93, 1233. monstrorum caede illitus, 79, 1079. vastus, 93, 1230. letifer, 630, 108. *Stipitis pulsus*, 367, 769. *crectus*, 297, 1099. *Stipitem dare*, 709, 1453.
Stirps prima, 285, 908. *Claudii*, 747, 39. *regia*, 31, 360: 469, 18. nobilis, 23, 256. *gmina*, 254, 434. *invisla*, 319, 114. *domus*, 425, 456. *sublata Hectoris*, 430, 605. *Inachia innuba*, 567, 314. *Stirpem alicujus horrere*, 417, 535. *hostium recidere*, 462, 1127. *alicujus prodere*, 763, 290. *novam generare*, 768, 394.
Stoici Deos esse credebant sidera & elementa, 164, 842: 167, 893: 510, 673. *Stoici hominis nihil proprium dicebant praefer voluntatem & animum*, 189, 105. *Stoicorum aeternitas*, 417, 402. *Stoicorum opinio de visu*, 487, 232.
Stomachum, ferri temperatura, 626, 152.
Strages gravis, 319, 130. *ingens*, 170, 919. *late edita*, 312, 30. *ruentis Graeciae ultima*, 559, 182. *Stragem ostendit dies*, quam nox fecit, 310, 5.
Strepit cardo regius, 483, 177. *pars coeli*, 191, 1009. *Strepunt nocturni metus*, 598, 765. *Strepens lituus*, 147, 575.
Stridet in verubus jecur, 160, 770. *arundo emissâ*, 76, 993. *ensis per latus transmissus*, 690, 1165.
Stridor litui, 147, 575.
Striduli cantus, 365, 734.
Strigare, pro interquiescere, 719, 1908.
Stringere enssem, 170, 706: 542, 970. *ferrum*, 532, 809. *littora*, 554, 105: 660, 694. *enses alterna vice*, 106, 26. *Stringit Titan juga*, 399, 170. *Stringens polum*, 210, 431. *Strictus ensis*, 34, 405: 214, 489. *ensistueret sceptrum*, 30, 344. *chalybs*, 132, 364. *Strictum ferrum*, 120, 183: 300, 1155: 677, 960: 700, 1311. *Stricta tela*, 316, 89.
Strix infausta, 52, 688.
Strix & lupo, aves mali ominis, 525, 733.
STROPHIUS *Phocidis Rex*, 608, 918.
Struere colos, 710, 1468. *muros*, 23, 263. *vi-am*, 162, 810. *fraudem*, 661, 718. *aliquid novi*, 125, 254. *novum crimen*, 557, 150. *mensas deis*, 116, 148. *datus tumulum*, 544, 998. *fraudes feris*, 258, 502. *tumulum opibus magnis*, 424, 485. *gradus trucibus monstis*, 569, 336. *Structus agger*, 92, 1216.
Strues populi, 312, 33. *ad ignes erecta*, 190, 112.
STRYMON *fluvius Thraciae*, 355, 604: 578, 479.
Strymonius Aquilo, 578, 479. *Strymonium flumen*, 602, 843.
Stulta fides, 430, 588. *res*, 557, 150.
Stulte vereri Deos, 772, 449.
Stupere, 124, 241: 644, 434. *factum scelus*, 670, 842. *audito luctu*, 451, 949. *carmine audito*, 522, 688. *incessu pigro*, 156, 421. *in medio vulnere*, 605, 891. *vulgus omne*, 728.

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

728, 1745. ad tempora coenae, 162, 800.
 Stupet aether, 173, 991. vulgus, 463, 1143.
 vultus languido obtutu, 363, 238. navita of-
 ficio relicto, 380, 308. Stupent undae, 59,
 763. membra lactitia, 48, 621. Stupens fa-
 tum, 693, 1198. Stupentes queri, 292, 1025.
 Stupent ingentes curae, 265, 607.
 Stupescere, 355, 596.
 Stupor mentis attonitae somnus, 420, 441.
 Stuprator tumultu territus, 183, 897.
 Stuprum furtivum, 412, 342. levissimum, 107,
 46. nefandum, 172, 726. Stupri vim passa, 639,
 367. pretium conjugis caput, 753, 132. Stu-
 prum defendere, 360, 664. tyranni pati, 764,
 302. Stupro se contaminare, 270, 689. lac-
 dere thalamum, 39, 489. dolo foeminae pe-
 nire, 614, 1009. Stupra quaerere, 133, 97.
 Stupris incestae fumant urbes, 262, 561.
 Stupro conjugem auferre, 122, 222.
 Stygius cullos, 696, 1245. canis, 61, 783: 240,
 223: 621, 79: 697, 1257. Stygia ratis, 753,
 127. fax, 753, 162. unda, 831, 804. Sty-
 gium litus, 716, 1550. Stygii portus, 86,
 1131. sinus, 753, 135. tori, 761, 263. lac-
 cus, 597, 750. Stygiae domus, 736, 1869.
 umbrae, 744, 1983: 750, 79. preces, 357,
 611. paludes, 300, 1152. faces, 680, 1014.
 Stygia antra, 186, 928. Stygios lacus pande-
 re, 726, 1711.
 Stygius, pro exitali, 781, 594. Stygia aqua, pro
 morte, 321, 163.
 Stymphalis aetherea, 705, 1390. faucia, 530,
 783. sagittis percussa, 603, 850. est ista, 617,
 17. Stymphalides jacere arcubus, 723, 1650.
 Stymphalidas ab astris deferre, 696, 1237.
 Stymphalides aves, 22, 244: 737, 1889. unde di-
 ctae, 209, 423.
 Stymphalus, Arcadiae palus, 22, 244.
 Styx & Manes, 9, 90. atra, 157, 477: 739, 1919.
 tristis, 588, 607. dira, 154, 666: 579, 493.
 inferna, 174, 1006: 340, 396: 693, 1198: 730,
 1766. profunda, 341, 401: 419, 430. laci-
 ta, 266, 625. fera, 43, 558. invocata, 187,
 944. violata, 11, 104. irata, 621, 77. sua
 ripa mota, 321, 163. rapitur tumultu ingenti,
 54, 714. Stygis dominus, 65, 560. custos,
 548, 13. sinus profundus, 426, 521. lacus ju-
 rati, 683, 1066. Styga contingere, 516, 632.
 retere, 7, 54. perpetuam ferre, 236, 148. ad
 Styga reverti, 689, 1145. ad Styga quem re-
 ducere, 693, 1203. Styge contempta, 690,
 1161.
 STYX nomen lacus Avernii, 303, 1201. ejus gra-
 vescentia, ibid.
 Styx, fons Arcadiae, 321, 163. ejus aqua corrosi-

va & letalis, ibid.
 Styx, stagnans fluvius inferni, 154, 666. pro sa-
 mulo, 419, 430. Styx unde dicatur, 54, 712:
 548, 12. Stygis filiae, 54, 712. Stygis fatum,
 44, 366. Stygis ius, 43, 558. per Styga cur Dis
 jurarent, 54, 712.
 SUADA, nuptiarum conciliatrix, 466, 1.
 Suadere thalamos, 448, 892. Suadet facere me-
 tus, 349, 511.
 Sub dolore esse, 195, 189.
 Subesse quid animo, 563, 246.
 Subdere tectis faciem, 31, 366. stimulos dolori,
 556, 133. caput cornu, 647, 498. mundo
 caput, 8, 70. Subditus Phoebo Indus, 619,
 41. Euris Phoebeis, 658, 666. austris mons;
 227, 21. Subdita fax, 415, 381. Zephyro tel-
 lus, 656, 625.
 Subditivus gnatus, 369, 803.
 Subdolos Ulysses, 590, 635. vultus, 451, 933.
 Subducta lux, 578, 473.
 Subjacere axibus, 686, 1108.
 Subicere, pro subicere, 794, 827.
 Subigere virum malis, 128, 304. mare, 513,
 596. jugo sonipedes, 291, 1002. Subactus
 oriens, 622, 96. Achelous clava Herculis,
 647, 495. Subacti regno, 412, 338. inferi,
 704, 1571. Subactae terae, 667, 795.
 Subicere quem conjugi, 794, 827. cuius nutui
 terras, maria, 774, 484. Subjectus orbis impe-
 rio Claudii, 748, 40. Subjecta famulae, 751,
 105. suo famulo, 800, 950. Subjectum ma-
 re, 187, 68. Subjecta cancro ora, 245, 287.
 tropaeis colla, 397, 151. monti loca, 226, 4.
 Subicere oculos vel aures, 61, 790.
 Subire jugum, 235. ortu croceo, 13, 124. tem-
 pore exiguo, 427, 542. sedes parentis conditi,
 426, 510. collo jugum, 438, 747. plagam
 coelestem, 743, 1975. bella pari animo, 108,
 392. minas gurgitis tumidi, 127, 291. Subit
 tibi memoria nostri, 570, 556. fluctum dorso,
 346, 463. invitam voluptas, 543, 991. hora
 praeterita deterior, 275, 776. Subiturus coe-
 lum puer, 602, 828.
 Subito labant templa, 41, 120.
 Subitus imber, 379, 952: 452, 966. impetus,
 747, 37. mos, 462, 1132. hostis, 504, 469.
 impulsus, 495, 343. Subita nox, 566, 296.
 vis, 49, 637. coena, 162, 800. causa, 787,
 719. frons, 651, 552. praedonum manus,
 331, 286. Subitum otium, 146, 560. malum,
 73, 952. Subiti horrores, 171, 949.
 Sublabens memoria longo situ, 370, 818.
 Sublimis taurus, 293, 1036. gradus, 460, 1088.
 mundus, 73, 958. Sublimis aula, 289, 981.
 Submittere capita, 61, 803. colla, 258, 500.
 Sub-

INDEX NOVUS

- Submittere manus, 436, 708. *aliqui* manus, 599, 785. nebulas, 208, 397. Submissum os, 62, 811.
 Submotos procul exilia fringere, 773, 464.
 Subolis ex viro meminisse, 557, 157.
 Subrecta auris, 62, 790.
 Subrigere caput, 33, 392. *Subrigere aures*, 61, 790.
 Subruere rupem tridente pulsam, 584, 553. Subruit nos tempus tacitum, 275, 775.
 Subsellia inferiora erant minorum iudicum, 55, 731.
 Subseffores, pro insidiatoribus, 230, 52.
 Subsidere, pro deficere, 127, 284. Subsident silva, 353, 574.
 Subsidiere dicuntur, qui sunt in insidiis, 230, 52.
 Subsilit mensa trepido solo, 173, 989.
 Subsistit mundus, 602, 827. Subsistit dies infra metas, 619, 45.
 Subsortitio iudicum, 56, 732.
 Substringere sinus veste, 394, 88. Substricta frena, 291, 1003.
 Subtegere noctem, 287, 956. Subtexere diem nube, 209, 422.
 Subtrahere *aliqui* tela, 701, 1326. partem, 172, 978. Subtrahita arma reddere, 94, 1243.
 Subversa clades, 404, 220.
 Succedere tumulo, 425, 503. Succedit avo nepos, 115, 134. Succedunt astra, 163, 824.
 Succendere aras, 667, 790. diem, 712, 1487. pinum multifidam, 478, 141. Succensus incerto, 60, 779. Succensae mentes, 261, 541.
 Successus facit scelera quaedam honesta, 264, 598.
 Succidit mendax Dardaniae domus, 604, 862.
 Succisus frutex, 525, 729. Succisa trunco fagus, 721, 1620. foetu mater, 735, 1850. hydra & serpens manu Herculeae, 523, 702. Succisum nemus, 721, 1632.
 Succincta anguibus, 761, 262.
 Succincta canes, 496, 351.
 Succumbere *aliqui*, 60, 776. fero malis, 613, 993. Succumbit virtus, 100, 1315. labefacta mens, 451, 950.
 Succurrere navibus, 43, 553.
 Succusum solum, 155, 696: 353, 570.
 Succus dirus, 524, 718. nociturus, 72, 936. Succus dulces, 348, 494. Succos legere, 524, 712.
 Succo, pro suo frequens mendum codicum, 294, 1045.
 Succiulae, Graecis Hyades, 165, 853.
 Sudes ambusta, 297, 1098. Sudes adustae, 75, 983.
 Sudor gelidus, 377, 923. per artus cadit, 424, 487.
 Suetac dapes, 239, 207.
 Suevi nobiles, 524, 713.
- SUEVI Germaniae populi, Danubii accolae, 524, 713.
 Sufferre diem, 280, 837.
 Sufficere, 655, 623. Sufficere malis, 592, 663. odio nuptiae, 620, 53. manum nudam, 706, 1400. Sufficiunt mihi verba, 176, 1037. Sufficiens causa malo, 669, 833.
 Suffigere, 258, 498. dolori stimulos, 196, 207.
 Suffulta vestis, 395, 105.
 Sulcatae igne genae, 706, 1405.
 Sulcare terram vulnere, 770, 414. iter medium coeli, 659, 683. Sulcata aequora, 576, 440.
 Sulla procul submotus, 773, 465.
 Sulphur tenue, 532, 824.
 Sumere, 715, 1528. oscula, 441, 808. vestes, 532, 818. comas, lacrymas, 441, 806. figuras innumeras, 516, 636. cornua tauri, 758, 206. pennas oloris, 758, 205. *aliquid* ex Troja, 394, 103. animos, quos casus dedit, 425, 506.
 Sumere Tantalum animo, 124, 242.
 Summa gregum, 371, 824. regnorum est penes te, 340, 398.
 Summittere gregi prata, 372, 846. *aliqui* numen, 774, 482. undis latus convulsus, 580, 502. manus prias, 326, 226. Summissum caput, 50, 1045.
 Summovere pietatem, 141, 474. *se* ab aspectu omnium, 197, 212. Summovet Eos noctem, 655, 614. Summota mater, 440, 796. ultimo mundo terra, 286, 931. trans Pontum, 487, 132.
 Summus dies, 396, 128. Alcidae dies, 691, 1171. hostis, 49, 635. labor, 668, 816. agger, 434, 664. Deus, 266, 623. vertex, 347, 476: 571, 376: 585, 569. Summa lux, 711, 1473. virtus, 774, 476. turris, 414, 368. humus, 295, 1062. coma, 334, 311. vis numinum, 40, 516. Summum & imum, 8, 64. decus, 406, 231. cacumen, 292, 1027. Trojae funus, 439, 767. Summi muri, 589, 524. humeri, 252, 395. Summae Turres, 218, 570. ripae, 648, 502. puppes, 575, 424. domus, 314, 48. pinnae, 459, 1070. Summa recta, 592, 673. juga, 225, 2: 399, 169. Summa gemere, 628, 181.
 Summus dies, pro morte, 330, 270.
 Sunium, promontorium Aethiae, 218, 26.
 Superare, 5, 33. matrem, 236, 143. fata, 384, 1046. *aliquem*, 120, 197. monstra, 20, 215. pelagus & ignes, 583, 545. gloriam patris, 204, 336. quid non possit dolor, 698, 1279. Superet vir viros, 476, 92. Superavit maria pedes, 28, 324. Superatum mare, 753, 128.
 Superbifica manus, 8, 58.

Super

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

Superbificus, 310, 3.
Superbus, ferox, 9, 89. *currus*, 400, 188. *pes*, 489, 253. *senex*, 367, 771. *Pluton*, 689, 1143. *frater*, 219, 593. *vultus*, 55, 721. *vertex*, 167, 886. *Superba pellex*, 753, 125. *fortuna*, 563, 247. *fides*, 369, 804. *inter matres*, 713, 1508. *opibus*, 757, 200. *Superbum os*, 787, 706. *regnum*, 443, 829. & *ninium potens nomen*, 265, 609. *Superbi reges*, 763, 295. *fratres*, 106, 32. *siant fragili loco*, 387, 6. *bibunt auro*, 259, 519. *Superbae domus*, 652, 569. *exuviae*, 605, 880. *manus*, 485, 205. *Superba sceptrum*, 548, 10.
Superba parens, 33, 390. *Superbum, de regno*, 369, 804.
Supercilium vetus, 277, 799.
Supereffe e gnatis, 176, 1031. *Supersum nepos*, 708, 1421. *Superest timor nullus*, 68, 891. *Oechaliae cinis*, 624, 127. *nil mali*, 628, 171. *Medea*, 483, 166. *pellex*, 732, 1794. *aliqua virtus*, 677, 973. *vix quidquam spei*, 424, 490. *salus una*, 318, 108. *auctor necis Herculeae*, 694, 1217. *Superfunt lacrimae*, 198, 240.
Superfusae undae, 148, 584.
Superimpositi montes montibus, 569, 335.
Superi securi, 621, 91. *saevi*, 461, 1102. *relieti*, 266, 626. *innocentes*, 101, 1344. *irati*, 716, 1542. *colendi miseris*, 594, 694. *testes sceleris*, 391, 53. *fata timent*, 730, 1758. *dexteræ meae testes*, 691, 1174. *Supera convexa*, 240, 220. *Superi par*, 588, 609. *reddere animam*, 73, 961. *non sat est*, 391, 56. *tura dare*, 787, 700. *solvere vota*, 573, 391. *esse parem*, 613, 104. *Superos tellari*, 680, 1023. *801, 962. fugare*, 548, 4. *adire*, 3, 17. *dirimere*, 97, 1294. *precibus adorare*, 790, 761. *expellere templis*, 760, 241. *amor vincit*, 646, 471. *in vota vocare*, 333, 304. *hominesque spernere*, 750, 89. *jubere terras habitare*, 245, 294. *Supera assequi*, 35, 423. *Supera loca cernere*, 236, 145.
Superis facinri abluere se debebant, 271, 717..
Supernum numen, 286, 926. *Supernae sedes*, 281, 845.
Superstes Herculis victor, 712, 1480.
Superstitio inferorum, 154, 678.
Suppara feriunt nubes, 660, 699.
Suppara, quid, 494, 328.
Supplere exhaustum genus, 257, 470. *aliqui locum parentis*, 267, 633. *colos consumptas*, 684, 1084.
Supplex, 141, 146. *paternus*, 411, 313. *pes*, 326, 225. *illud extremum precor*, 491, 282. *Numinis*, 569, 343. *dextra*, 436, 709. *Sup-*

plici vicem reddere, 505, 482. *Supplicem audire*, 507, 514. *ante pedes jacere*, 437, 733. *jacere genibus*, 268, 666. *Supplici prece*, 44, 570. *Supplices patris hostes*, 411, 314. *manus*, 315, 71. *palmae*, 341, 407. *Supplices protegere*, 487, 225. *manus tendere*, 91, 1192. *manus ad quem tendere*, 701, 1316.
Supplicium gestus corporis, 435, 691.
Supplicium quod esse solet, votum est, 158, 752. *Supplicio viam quaerere*, 471, 40. *Supplicium luere morte*, 40, 511. *capite luere*, 401, 297. *ferre*, 485, 201. *Supplicia dira*, 216, 539. *antiqua*, 184, 37. *iusta*, 305, 1221. *horrida*, 635, 296. *saeva*, 58, 749. *merita*, 270, 706. *animis remissa*, 527, 743. *Suppliciis donare moram*, 545, 1015. *caput opponere*, 562, 231. *Supplicia disponere*, 105, 14. *nova pendere*, 378, 946. *dira ingerere*, 504, 461. *ab aliquo petere*, 731, 1786. *de quo exigere*, 732, 1794.
Suppositus plagae soliferae, 616, 159. *Suppositus mihi orbis*, 709, 1446. *Suppositum mare*, 295, 1058. *esse malis*, 702, 1333.
Supponere cultros, 155, 690. *Suppositi cultri*, ibid. 336, 341.
Supprimere se felicem decet, 408, 261.
Supra emicans quercus, 153, 655.
Supremus gemitus, 767, 373. *dies*, 415, 374. *768, 393. ignis*, 315, 60. *Suprema rupes*, 317, 95. *Supremum munus*, 287, 949. *officium*, 439, 761. *Supremi rogi*, 297, 1113. *Supremae preces*, 712, 1488. *Suprema dona genitoris*, 308, 1273. *mandata loqui*, 509, 551.
Surda loca, 44, 576.
Surgere solo, 197, 219. *jubere tenebras*, 163, 823. *Surgit hinc illinc nefas*, 681, 1029. *dies alternis vicibus*, 361, 689. *pudor pristinae mentis*, 566, 288. *inane corpus*, 339, 379. *Titan coma radiante*, 745, 2. *seges pelago*, 141, 479. *rupes arduo jugo*, 187, 67. *Surgunt pauperi animi jacentes*, 456, 1022. *Surgens dolor ex causa nulla*, 170, 944.
Surripere teros gentiles fraude, 566, 298.
Sus hispidus, 21, 228.
Suscipere habenas, 437, 726. *vota pro aliquo*, 790, 760. *Suscipit ignis nemus Octaeum*, 712, 1484.
Suscitare sensus, 599, 789.
Suspensus spectat praemia, 16, 156. *Suspensa tela*, 210, 437. *vestigia*, 384, 1048.
Susplicere vultus, 274, 758. *victorem genu posito*, 42, 546. *Suspecta fama*, 785, 670. *conjux*, 794, 827. *Suspecti hostes*, 773, 469. *Suspecta freta*, 577, 464. *Suspectos una voce*

INDEX NOVUS

mori jubere, 775, 497.
 Sustinere manum, 177, 1046. celeres vias, 277.
 794. collo caput, 250, 368. Sustinens aegre
 caput morbus, 354, 593.
Sustinere, absolute positum, pro ferre, 174, 1006.
Sustinere facies Syngias, pro continere, 680, 1014.
Sustinens laeva chelyn Amphion, 356, 611.
Suns, proprietatis & domini vocabulum, 273, 745.
 Silva dives, 231, 68. mobilis, 118, 168. Ar-
 menia, 158, 732. comitans, 515, 629. obscu-
 ra, 153, 655. nigra, 64, 836. populea, 723,
 1641. inoelta, 629, 187. subsidet, 353, 574.
 gemit, 248, 349. micat flamma, 154, 674.
 residens venit, 682, 1044. culminibus imposita,
 139, 465. fundit umbras montibus, 321, 154.
 populo suspensio tremat, 460, 1083. dat nativas
 opes, 160, 538. Sylvam aggerere, 722, 1637.
 caedere, 712, 1483. secum trahere, 721, 1622.
 Sylvae umbrosae, 225, 1. densae, 51, 663.
 inquietae, 716, 1537. altae, 350, 532: 606,
 892. vernantes, 640, 380. minores, 351,
 543. flagrant, 742, 1957. Edonae, 629,
 191. Oetaeae, 443, 813. cinnami, 318,
 117. negant rogos, 315, 68. movere capita,
 400, 173. Gangeticae, i. e. Indicae, 156, 707.
 Sylvarum incola efferatus, 285, 912. Sylvis
 comam recidere, 718, 1577. dabitur locus,
 624, 124. deest fera, 257, 473. Sylvas tra-
 here, 487, 129. amare, 257, 483. terrere,
 434, 675. nudant frigora, 288, 967. petiere
 Proetides, 347, 486. in Sylvas ferri, 252,
 in Sylvas vocari, 232, 82. Sylvis emittere fe-
 ras, 377, 932.
 Sylvestres fugae, 136, 412. Sylvestria antra,
 70, 915.
 Symplegades, 503, 456.
 Symplegades vagae, 705, 1380.
 Symplegades insulae, 92, 1211. Symplegades insu-
 lae, 495, 341.
 Synalaphes exempla, 123, 233.
 Συνηγῆ, quid, 624, 129.
 Syrma fluidum, 342, 423.
 Syrma, vestis muliebris longe caudata, 38, 475.
 Syros foecunda, 405, 126.
 SYROS, Aegaei maris insula, 405, 126.
 Syrtis incerta, 261, 570. Syrtes Libycae, 552,
 64. ad Syrtes arenas agere, 579, 480.
 Syrtes Libycae, duo sinus varie vadossi in mare Libyco,
 28, 319: 127, 292. Syrtes arenis accumulari ab
 Austro, 579, 480.

T.

T Abanus, Graecis νῆψ, 344, 442.
 Tabellae breves, 769, 412.

Tabes Nefsea, 661, 716. Tabe consumptus, 516,
 641. contactum, 664, 738. pascere hydram,
 693, 1194. ac sanguine vulnera irrigare, 193, 164.
 Tabescere: Tabuit Aemus medio vere, 513, 590.
 Tabidus rictus, 51, 691. Tabidum jecur, 337,
 358. Tabidi juveni, 320, 148.
 Tabifica coeli vitia, 316, 79.
 Tabula naufraga, 456, 1031.
 Tabum vulneris dextra excipere, 649, 520. Ta-
 bo fordidum spoliū exuere, 666, 786.
 Tacere novercas, 162, 518. metus, 390, 36.
 licet, 350, 523: 526, metus suadet, 349, 511.
 ducum ducem, 487, 253. discitur malis mul-
 tis, 129, 319. Tacet stridor litui, 147, 575.
 Tacuit Orpheus torpente lyra, 496, 348. Ta-
 cens ventus, 528, 766. Tacitus specus, 646,
 486. Ismenus, 568, 318. aestus, 149, 361.
 Tacita fides, 369, 799: 646, 477: 646, 480.
 Styx, 266, 625. conjux, 636, 309. quies,
 482, 158. mens, 167, 636. Tacitum mur-
 mur, 590, 633. tempus, 275, 775. mare,
 42, 536. crimen, 270, 690. rostrum, 143,
 500. malum, 533, 831. Taciti Manes, 683,
 1062. Tacitae tenebrae, 478, 114. Tacita
 sacra, 233, 107: 444, 843: 466, 6. pectora,
 766, 351. Tacita quid versas, 555, 126.
 Tacere, pro consentire, 91, 1200. Tacens flavius,
 54, 713. Tacitus & mutus junguntur, 27, 301.
 Tacitus, pro non statim intellectus, 650, 537. Ta-
 citi canes, 218, 31.
 Tactus foli natalis, 135, 406. Tactu & accessu,
 aliquem arcere, 484, 188. Tactus impudici,
 270, 705. Tactus ferre, 533, 836.
 Taedis quid opus est, 449, 899. vide Teda.
 Taenara, ad inferos descensus, 417, 404.
 Taenareum ferrum, 322, 171. Taenarae fores,
 683, 1061. Taenarae fores pulsare, 730, 1771.
 Taenarus, 63, 813.
 Taenarus promontorium Laconiae, 51, 663: 501,
 1201: 45, 587.
 TAENARUS Neptuni filius, 303, 1201.
 Tagus flumine aurato radiat, 656, 626.
 TAGUS fluv. Lusitaniae, aurifer, 100, 1325:
 131, 354.
 TALEDII SEVERI Equitis Romani muptiae
 incestae, 754, 142.
 Talionis poena aequa Vett. visa, 21, 227.
 Talis fuit mater Hyppolyti, 252, 398. Talis in-
 cessu habituque fuit, 422, 465.
 Tam tarde, 99, 1310.
 Tamen vivendum, 161, 788.
 Tanais, 271, 715. Tanais frigidus, 387, 9.
 TAN AIS Scythiae fluv., 100, 1323: 621, 86.
 Tanaitis, pro Amazone, 252, 401.
 Tangere victimam, 155, 688. inferna, 35, 423.
 lit-

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- A**ttora, 494, 331. metus ipfos, 369, 797. humum, 295, 1061: 527, 744. Amyclas, 392, 69. negligere, 117, 159. latus Hesperium, 621, 81. vetitum mare, 518, 759. errantes aquas, 331, 184. supera convexa, 240, 220. mare Caspium, 461, 1105. funes sacros, 590, 638. sublime montis ardui, 463, 1149. lacus superis juratos, 416, 391. gressu loca, 360, 666. carinae remos, 514, 607. Tangit illos pudor patris, 202, 101. *me gloria silvae*, 128, 27. Tetigit tumulus vestem, 441, 810. vis prima bidentes, 319, 133. fax latus, 415, 381. Tangens rostra chorus, 577, 414. Tangens vicina spatia maris via, 295, 1058. Tacturus colla sacerdos, 302, 135.
- Tangere aras**, *quorum mos*, 67, 876. *Tangit*, *pro dolet*, 180, 1105.
- Tantalus** sibi superstes, 619, 197. Tantalidos matris funera numerare, 571, 374. Tantalidos superbae turba, 540, 954.
- TANTALIS**, *i. e. Niobe Tantali filia*, 356, 613.
- Tantalidae non fuerunt ex genere Inachi**, 131, 337.
- Tantalus securus**, 527, 745. siccus, 116, 137. hostia prima est, 157, 718.
- TANTALUS Pelopem coelum Diis apposuit**, 58, 752: 116, 144. *pro fortuna & casibus Tantalus*, 108, 53. *in inferno etiam montis ruinam timet*, 110, 76. *eius poena*, 11, 92. *Tantalum animo sumere*, 124, 242.
- Tantum scelus**, 269, 685. **Tanti mihi est**, 182, 2: 222, 651.
- Tantum potest, quantum edit**, 141, 484.
- Tardus** interpres, 192, 139. Bootes, 493, 315: 759, 231. Xanthus, 400, 187. ortus, 246, 315. senio, 19, 104. custos, 166, 873. **Tarda acies**, 209, 419. senectia, 66, 849: 750, 75. ratibus Aulis, 585, 567. satum lingua, 332, 293. **Tardum onus**, 218, 568. plaustrum, 364, 721. **Tardae bidentes**, 319, 133. **Tarda secula**, 328, 152. vada, 59, 762.
- TARQUINII**, *propter Lucretiam violatam Roma pulsi*, 763, 300.
- Tartara ima**, 373, 869. profunda, 187, 951. regnaque ultima, 730, 1765. & Manes petere, 713, 1514. testari, 801, 965. movere cantu flebili, 683, 1066.
- Tartareus canis**, 50, 649: 730, 1770. **Tartarea fax**, 321, 161. **Tartarei lacus**, 301, 1179. **Tartareae tenebrae**, 35, 436.
- Tartari ripae**, 516, 742. fundus imus, 9, 86. canis, 597, 751. viam discedere, 686, 1119. loca intrare, 731, 1779. **Tartaro polum jungere**, 758, 223. **Tartarum contingere**, 516, 632.
- Tartarus**, *inferorum locus profundissimus*, 192, 144: 281, 844.
- Tartessium litus**, 21, 232.
- TARTESSUS Hispaniae Boeticae oppidum**, 21, 231.
- Taurus Scythes**, 285, 906. Sidonius, 758, 106. biformis, 301, 1172. ferox, 183, 21: 356, 610: 488, 241. trux, 615, 301: 790, 767. fugax, 667, 799. minax, 705, 1390. vernus, 73, 952. populis horridus, 618, 27. caput attollens, 335, 337. Assyriae puellae vector, 651, 553. vulnus gerens, 598, 777. populis metus, 21, 130. gerens coerulea colla, 293, 1036. gemit, 602, 833. duos ictus perpeffus, 337, 142. armento pereunte marcet, 310, 146. segnis labitur, 320, 137. **Tauri guttur usum**, 533, 829. conjux candida, 570, 352. iugo subiecti, 770, 413. **Taurorum colla mola spargere**, 335, 335. **Tauros premens leo**, 158, 715. **Tauros vincere**, 295, 1067.
- Taurus**, *pro Taurica Chersoneso*, 237, 168.
- Tauri iuga**, 251, 382.
- TAURUS Asiae mons**, 237, 168. **Tauri montis descriptio & nomina varia**, 521, 683.
- Tauri vocantur**, *quae mole corporis praestant*, 521, 683.
- Tauri**, *Strythiae populi*, 802, 979.
- Taurus quis inter sidera velatus**, 2, 9. **Taurus Neptuno**, *Apollini & Marti immolabatur*, 473, 60. **Taurus albus**, *Jovis viclima*, ibid. **Tauri qui Dirce traxit**, *fabula*, 183, 10. **Tauri Cretenfis**, *ab Hercule interfecti fabula*, 618, 27: 602, 833. **Taurum Jovi non immolari absque malo ominis**, 20, 199: 473, 60. **Tauri duo ignivomi in Colchide**, 488, 241.
- Taxata poena**, 111, 92.
- Taxare**, *Senecae verbum*, 57, 746.
- Taxus mortifera**, 352, 555.
- Taxus arbor feralis beneficiis idonea**, 53, 690: 531, 804.
- TAYGETUS**, *mons Laconiae*, 115, 126: 474, 77.
- Tectum humile**, 299, 1138: 798, 896. turbacapax, 152, 646. quicquid, 319, 258. rara, 443, 826. semiusta, 460, 1085. Dardana, 589, 612. aperta, 168, 908. invisa, 376, 918. adusta, 588, 16. summa, 592, 673. excussa, 680, 1016. parva, 139, 211. relicta, 66, 846. **Tecta domus**, 797, 889. **fani moris**, 239, 208. **domus excelsa**, 542, 973. **Operta patriae**, 135, 404. **madent cerebro**, 77, 1067. **aurea rumpunt quietem**, 657, 646. **Tecta urbis flammis meis concidant**, 794, 831. **Tectis subdere facem**, 32, 366. **Tecta aliena defendere**, 770, 420. **dominae petere**, 631, 234.

INDEX NOVUS

-224. petere telis flammisque, 218, 363. Tectus ducis exultare, 791, 780.
 Teda jugalis, 786, 695. Tedae nesciunt socium ferre, 564, 219. Tedas concutere, 348, 500. Tedis copulari, 39, 493.
 Teda, arbor, 100, 263. Tedae faces in nuptiis adhibita, ibid.
 Tegere iras, 335, 333. ossa, 315, 66. artus, 461, 1109. latus, 394, 104. ac tueri caput, 120, 189. se fronde, 70, 913. freta classibus, 748, 43. visus fulmine, 46, 598. maria velis, 550, 41. saxa vorticibus clusa, 584, 559. defossos Acheronte, 175, 1015. Leones cum veste, 343, 425. receptum sinu, 266, 622. corpus terra, 189, 96. corpus amplexu, 213, 475. ferrum pace, 789, 753. blanda fronte malum, 311, 7. functos humo, 138, 749. regno conditum, 389, 30. pascuum muro, 123, 233. aliquid subdolo vultu, 451, 931. sidera picti mundi, 164, 834. aliquem lare, 19, 197. nefas astu doloque, 236, 153. scelera tenebris, 179, 1095. luctus ira non valet, 748, 49. corpus sepe densa, 205, 360. furorem, 249, 363. arcana ambage nexa mos est Deo Delphico, 326, 215. Tegit navem fluctus decimus, 380, 501. pudor conficius vultus, 53, 692. Tegunt quem fasces, 797, 889. claustra commissum, 426, 512. hoc tenebrae remotae, 650, 531. nescio quid verba, 281, 858. sylvae hostem, 120, 185. Tegitur domus luco, 54, 718. omne littus, 577, 456. Tegi columnis, 258, 496. tumulo villi, 515, 621. Tectus plumis Ledae sinus, 790, 965. Tecta thyrsos cuspis, 70, 904. nuhe Iphigenia, 801, 973. Tectum ferrum, 210, 439. vano fulgore nomen, 408, 272. Tecti sulphure ignes, 532, 824.
 Tegimen abiit, 87, 1151.
 Tegmen ingens, 62, 799.
 Telae Palladis, 233, 103.
 Telemacho bella parare, 430, 593.
TELEPHUS, ab Achille vulneratus & sanatus, 404, 415: 218.
 Teliger puer, 650, 543.
 Tellus immensa, 35, 424. nobilis, 404, 222. hospitalis, 329, 259. victa, 581, 516. roscida, 229, 42. barbara, 237, 166. pulsata, 553, 571. Argolica, 120, 185: 573, 395. Argiva, 409, 277. libera, 738, 1899. miseranda, 719, 1589. inimica, 530. fracta, 208, 396: 400, 180. cuncta, 691, 1175. ferax, 81, 1055. scissa, 187, 70. Graja, 285, 906. cara, 452, 971. rupta, 753, 136. purgata, 620, 65. foeta, 365, 731. perdomita, 73, 955. abdita, 383, 1016. ingrata, 49, 631.

Hyrcana, 153, 631. colenda, 2, 5. Spartana, 51, 662. fossa, 351, 550. revulsa, 426, 520. ima, 522, 691. laeta, 769, 404. extrema, 87, 1141. dira ac fera, 4, 19. aestiva, 528, 760. referanda, 340, 595. pacata, 667, 794. foeda, 53, 702. patria, 430, 602. Tonante clara, 736, 1874. hiatu diducta, 788, 726. Cereris aut Bacchi ferax, 53, 697. meritis *alicujus* defensa, 733, 1819. latura scelus, 72, 917. fretis saevis inclusa, 454, 992. vertice tumens, 666, 775. viros militares dare apta, 442, 816. sparsa nuribus, 4, 20. pluvio aethere satiata, 357, 633. pace plena, 726, 1701. Zephyro subdita, 656, 625. Typhonis parens, 760, 239. dehiscet, 373, 868: 426, 519. tremuit, 400, 176. mobilis stetit, 3, 15. sonuit, 354, 579. erit una, 621, 81. nulla me silet, 619, 39. vindicem suum defendet, 636, 321. quicquid creat, 524, 714. sicca patuit fontibus, 645, 457. agit sumpcos motus, 661, 737. protulit monstra nova, 364, 725. nulla me vidit te deprecantem, 701, 1321. jacet pondus ignavum, 175, 1020. incubat capiti impio, 308, 1280. Dedit pectora, 628, 183. concipere feras timet, 620, 54. quacibet dat, quae possunt peti in orbe, 219, 601. Tellus labat, 680, 1015. Telluris extremae sinus, 633, 267. dehiscit, 306, 1238. Tellure alia sedere, 490, 271.
Tellus, proprie quid, 187, 70. *Tellus infesta*, 618, 28.
S. TELMUS Hispanis quid, 43, 553.
 Telum igneum, 348, 501. trifidulum, 179, 1089. leve, 85, 1127: 651, 547. missile, 229, 48. tortum, 512, 580. vile, 522, 691. necis est saxum, 690, 1166. Herculem sequitur, 724, 1662. Telum est abunde quicquid in mortem trahit, 671, 860. Telum emittere, 670, 853. spargere, 701, 1318. librare, 723, 1657. infigere pectori, 384, 1036. Pyrrhi sanguine tingere, 591, 657. odiis accipere, 634, 170. manibus emittere, 98, 129. Telo uti, 125, 258. manum armare, 670, 828. Tela Phoebea, 583, 549. proterva, 239, 200. stricta, 316, 89. suspensa, 210, 437. certa, 230, 57. corusca, 383, 1029. inertia, 133, 383. excussa, 41, 518. hostilia, 428, 559. levia, 568, 324. praedae certa, 723, 1655. Paradisi certa, 560, 212. hostis subiti, 504, 469. nervo emissi, 724, 1659. foeminae manu destituta, 596, 734. emissi exeunt, 12, 119. Telis parcere, 739, 1912. Tela fugere, 669, 821. gerere, 626, 158. compefcere, 208, 404. corripere, 672, 873. mittere, 286, 941: 740, 1937. frangere, 93, 1231. removere, 81, 1053:

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

1053: 706, 1404. conferre, 542, 981. spargere modo Parthico, 278, 816 fecit dolor, 261, 549. dimittere manu, 650, 540. regere nervo, 238, 192. humeris gestare, 720, 1605. frustra jaccere, 760, 245. *alibi* subtrahere, 701, 1326. *venit* mittunt, 578, 477. referre manibus, 94, 1244. invicta gerere, 793, 807. *alicujus* sentire, 84, 1110. aliena mittere, 584, 551. sic mitti decet, 75, 990. Telis mactare, 374 872.

Telum, pro fugitia, 85, 1127. *Telum inclytum mortis*, 693, 1199.

Temerata jura, 114, 614.

Temeritas coeca, 556, 145. Temeritate in praecipis ferri, 795, 838.

Tempe opaca, 442, 815.

Tempe quaevis loca amena vocantur, 442, 815: 503, 457. *Nobilis sacro nemore*, 75, 980. *Tempe Thessaliae an ab Hercule, an a Neptune aperta*, 25, 283.

Temperare poenam, 796, 858. populos, 54, 708. animo, 143, 496. vela Zephyro levi, 374, 884. Temperat annus vires leonis, 288, 971. Temperari & repum, 34, 404.

Tempestas violenta, 72, 931. fera, 171, 959. nova animos vexat, 552, 63. propria agit pelagus, 291, 1010. nulla valuit quaterere ratem, 619, 50.

Temnere humana, 9, 90.

Templa Triviae, 802, 977. Cenae Jovis, 612, 101. Cirrhaea, 621, 92: 711, 1475. Phoebe, 326, 225. barbarica, 440, 782. summi aetheris, 2, 3. Deis suis collapsa, 618, 173. mista sepulchris, 628, 176. super deos ulta, 591, 653. motu agitata, 41, 521. Jovis fulgent, 666, 783. patent novercae, 716, 1549. supplicibus injecta flagrant, 40, 506. lapsa sient caesae, 624, 125. Tempia violare, 434, 669. tenere, 47, 616. donis colere, 233, 105. veniente Dea referare, 571, 361. Junonis petere, 664, 746. Templis Deus colitur, 774, 478. Templis deos obruere, 204, 344.

Templum, quot modis dicatur, 2, 3.

Tempus dubium, 150, 606. exiguum, 174, 762: 417, 542: 491, 291. avidum, 417, 402. tacitum, 275, 775. miserum, 170, 935. conjugale, 448, 890. aeternum, 306, 1244. veniet, 228, 37. petit lacrymas, 591, 619. facit aerumnas leves, 128, 305. est Phrygibus sero, 422, 470. ad nocendum nullum malis est angustum, 491, 292. Temporis longi felicitas nulla, 603, 928. Temporis gemini stella, 474, 72. Tempori aptari decet, 483, 175. Tempus dare, 439, 764: 702, 1335. addere, 368, 783. terere, 207, 388. irac dare, 774, 474.

aerumnas addere, 419, 421. breve queri, 501, 422. fugae laxare, 501, 420. fraudibus petere, 491, 290. animo ac mente horrere, 562, 216. cavendi serum est in mediis malis, 142, 487. Tempore fati mori, 656, 640. accepto uti, 545, 1017. Tempora squallida, 679, 1004. turgida, 343, 430. nunquam reditura, 171, 176. Temporum tractus longus, 372, 851. Tempora digerens, 685, 1094. canere, 624, 130. meliora afflictas dare, 750, 83. praecingere vinculo, 474, 70.

Tempus, Graecis animi, 257, 480. *Tempus animi medicina*, 195, 186.

Tenax mulcus, 294, 1044. laqueus, 296, 1086. Tenax regnum, 266, 625. robur, 721, 1639. Tenaces umbrae, 52, 679.

Tendere ramos, 350, 534. arcus, 727, 1722. venas, 358, 364. carbasa, 42, 538. manus, 78, 1017. in plana, 187, 63. lina sinu toto, 493, 321. manus supplices aris, 315, 71. virtutem in astra, 743, 1971. supplices manus, 91, 1192. manus ad genna, 77, 1005. genas sanguine, 323, 186. amentum digitis, 278, 821. manus supplices ad quem, 701, 1316. Tendit aura fortior plenos sinus, 576, 442. Tendens manus, 725, 1695. Tensus rudens, 582, 534. Tensus arcus, 626, 157: 696, 1236.

Tenebrae aeternae, 354, 592. dispulsae, 24, 279. longae, 179, 1094. tacitae, 478, 114. pulsae, 274, 751. densae, 173, 994. primae, 273, 749. turpes, 67, 861. Tartareae, 35, 436. altae, 232, 94. juvant, 381, 999. cingunt diem, 72, 940. remotae tegunt hoc, 650, 531. faciunt quidquid indignum aut ferum, 409, 282. premunt lumina, 579, 493. Tenebrarum potens, 373, 868. Tenebris lucem jungere, 758, 224. invisae lux, 746, 20. quem reddere, 704, 1370. Tenebras petere, 191, 143. vocare, 709, 1440. jubere surgere, 163, 823. obruit caligo, 578, 472. in Tenebras abire, 334, 320. in Tenebras fugere, 269, 679. Tenebris frui, 383, 1012.

Tenebrae coloris expertes sunt, 67, 862.

Tenebrosus specus, 613, 999.

Tenedos fama nota, 404, 224.

Tener decor, 150, 378. foetus, 460, 1094. juvenescens, 440, 794. Tenera manus, 239, 100: 439, 775: 650, 540. coma, 514, 721. virga, 427, 541. hostia, 473, 66. Tenerae genae, 275, 770: 650, 213. Tenera ora, 268, 652.

Tenere spicula, 165, 861. umbras, 742, 1060. regna, 247, 334. limen, 655, 609. lucem, 731, 1775. signa, 229, 43. sceptrum, 30, 343: 655, 604. regnum, 231, 617. Argos, 732, 1800.

INDEX NOVUS

1800. Tenere minas, 356, 618. faciem, 273, 748. vocem, 265, 603. thalamos, 785, 673. locum, 4, 22. coelum, 2, 5. leges, 645, 463. campos, 365, 735. arma, 31, 264. templa, 47, 616. medium, 68, 884. manes, 739, 1923. penates, 762, 277. querelas, 457, 1038. nocentem, 368, 782. sedes, 574, 405. fugientes Deos, 167, 893. ferrum impensum, 719, 1592. ferrum purum, 717, 1561. animos incertos, 152, 638. oras placitas, 659, 684. populos attonitos, 462, 1136. feram clusam, 142, 491. laeva victricem frondem, 609, 937. deductas naves, 428, 552. fugam haerentem, 649, 518. aliquem clausum, 27, 306. famem dubiam, 156, 711. sceptrum Thebana, 186, 57. pectus nudum, 208, 405. juvenes fervidos, 209, 412. affectus sanos, 239, 222. tela suspensa, 210, 437. arces Venere quaesitas, 608, 927. pocula e fago, 657, 653. regni decora, 167, 887. animam in ore primo, 99, 1310. spoliū pecudis auratae, 542, 983. loro canem, 143, 498. se in incerto, 136, 422. terras fixa radice, 571, 372. spolia Phoebei senis, 558, 176. thalamos fratris, 762, 282. spatium sedis Arctoe, 717, 1565. regem i. e. imperare, 563, 255. cadaver manu, 668, 813. mundum genere suo, 413, 345. tempora nunquam reditura, 17, 177. sceptrum fide meliore, 437, 728. cineres Herculis, 734, 1828. regna Thebarum, 212, 650. miseros in luce, 677, 968. Tonantem aethereo toro, 758, 216. Lydiam gremio nurum, 652, 573. aliquem amore vinctum, 185, 38. alicujus imperium, 752, 113. vota in incerto, 266, 630. focios doli, 360, 668. lucos nemoris sacri, 677, 958. consilium necis, 281, 854. parentes vinclo sanguinis, 297, 1115. regna Ponti, 345, 445. pignus sceleris, 272, 730. Teneo novercam, 78, 1018. Tenet vires sanguis, 650, 533. remus hederas vivaces, 345, 455. illum timor ac pudor, 233, 97. locus inclusos nocentes, 58, 747. horror artus, 580, 508. Libra currus Phoebeos, 66, 844. volucres cantus, 684, 1071. puppes haec causa, 414, 366. me mundus aeternus, 744, 1980. me satis dapis, 172, 973. Tenent me fata, 742, 1953. undae Herculem, 648, 513. fauces cibum, 161, 782. retia vinctas feras, 231, 75. rates pontum, 232, 87. nos macies & lacrymae, 624, 319. lora acres canes, 228, 32. noctes suum tempus, 246, 314. Tenuit aether sidera longius, 625, 148. Tenuere nunquam sceptrum placidam quietem, 552, 61. Tenetur frustra qui statuit mori, 674, 922. Tenentur vota, 533, 840. Teneri pedes, 199, 254. Lethaco profundo, 236, 147. Tenens regna siderum poli, 741, 1940.
- Teneo verbum affectus omnes possidet*, 48, 623. *Tenere, pro complecti*, 146, 563.
- Tentare, 31, 354. & parare, 31, 319. aude-
re, 264, 592. profundum, 354, 577. bella,
162, 805. morsus, 460, 1096. egressus, 606,
893. gradum, 339, 378. animum, 243, 271.
quid audere, 795, 840. quid igne, 582, 531.
extrema primo loco, 557, 153. Tentans bel-
la irrita, 63, 810. Tentata precibus restiti,
283, 891. Tentanda alia via, 340, 391.
- Tenuari & attenuari corpora morbis dicuntur*, 716,
1555.
- Tenuis ramus, 799, 921. lucis nitor, 51, 669.
Tenuis membrana, 338, 362. palla, 247, 329.
anima, 452, 952. Tenuē vulnus, 43, 564.
vestigium, 567, 768. flumen, 625, 141. col-
lum, 716, 1555. sulphur, 532, 824. Tenuēs
penates, 239, 209.
- Tepesfactus Phoebei comā sanguis, 661, 727.
Tepet obrutus cinis, 624, 116. Tepens Nilus,
355, 606. Zephyrus, 165, 849. ver, 718,
1576.
- Tepidus Tigris, 388, 11. imber, 151, 383. pul-
vis, 393, 85. Notus, 663, 729. Tepida ro-
ta, 637, 337. Tepidum viscum, 278, 818.
fidus, 699, 1287. Tepidi austri, 227, 10. Te-
pidae aquae, 525, 725.
- Tepor investit silvas, 640, 381.
- Ter quaterque, 270, 694.
- TEREUS, *Rex Odrysarum, maritus Progne;*
15, 149. *eius historia aut vera*, 109, 56.
- Terere diem questu, 49, 633: 731, 1774. tem-
pus, 207, 388. Sarmatis semita, 42, 539. Tri-
tum collum, 228, 34.
- Teretes laquei, 229, 45.
- Tergemina cuspis, 43, 563. moles, 179, 1083.
Tergemina colla, 548, 14.
- Tergere furoris scelus fonte, 674, 908.
- Tergum aureum, 457, 1037. Tergo gestare
spolia, 642, 411. c Tergo, 122, 228. a Ter-
go respicere, 427, 530. Terga Graja, 439,
774. rigentia, 42, 535. dejecta, 247, 327.
metuenda, 319, 119. nigrantis poli, 597, 756.
Terga vertere, 562, 228. dare, 195, 190:
230, 64: 747, 29. Terga dat victor, 604, 871.
coercere verberare, 295, 1076. tyranni scinde-
re, 56, 738.
- Tergum ferarū iubatae*, 86, 1130.
- Tergus candidum, 473, 60.
- Terminus omnis motus, 497, 369.
- TERMINUS *Deus, & Terminalia sacra*, 260,
528.
- Terra mater, 86, 453. tota, 67, 860. ima,
461,

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- 461, 1114. Pandataria, 801, 971. coiens, 401, 199. grata, 733, 1816. Eoa, 343, 426. relicta, 719, 1594. parens *communis*, 636, 318. cara, 599, 783. dehiscit, 354, 582. decre- scit, 458, 1048. Deorum ferax, 23, 259. ca- pit, 73, 960. cingitur salo, 247, 332. pon- tus, aër genuit malum, 617, 15. habet Her- culem, 618, 35. meritis *alicujus* nobilis, 733, 1812. defecit gradum, 619, 46. ultimo mun- do summa, 286, 930. istam defosam pre- mat, 308, 1279. se retro dedit, 354, 576. me vidit sientem, 698, 1276. deest tumultis, 315, 68. concussa fremit, 399, 171. genuit no- vam feram, 703, 1350. concipit feras, 618, 34. duobus fretis compressa, 292, 1024. Ter- rae atque pelagi vindicem amittere, 734, 1838. Terrae accidere, 263, 585. Terram intueri, 353, 567. petere, 63, 825. gravare, 198, 235. gravem Achilli facere, 464, 1159. ful- care vulnerem, 770, 414. ore prono ferire, 669, 834. timent rates, 585, 575. petere ore de- jecto, 347, 480. ad Terram rucere, 80, 1046. Terrae Cecropiae, 177, 1050. frugiferae, 220, 603. relictae, 165, 857. mollae, 112, 107: 715, 1529. fugientes, 576, 444. feroces, 346, 472. ignotae, 409, 294. laetae, 46, 594. co- lonis viduae, 318, 112. patent, 6, 46. tre- muere, 194, 1050. Terris minari, 292, 1018. nomen dare, 525, 726. umbras reddere, 427, 543. incubat vapor, 314, 47. eripere Her- culem, 676, 941. Terras petere, 503, 453: 702, 1337: 731, 1782. regere, 769, 399. mo- liri, 434, 682. inficere, 261, 551. purgare, 96, 1279. respicere, 744, 1991. fugere, 770, 422. porrigere, 617, 4. praeripere, 359, 658. effugere, 637, 325. *alicui* dare, 709, 1444. quater fulmine infesto, 759, 229. le- gere remo propiore, 554, 107. in Terris quid timere, 719, 1593.
- Terra Lemnia*, 704, 1361. *Terra sigillata*, 704, 1361. *Terrae mugitus*, unde, 332, 173. *Terrae motus pestem praecedere*, 322, 173. *Terram ab Oceano insulae modo cingi*, 349, 504. *Terram flatus multos & ignis fontes in se continere*, 149, 583. *Terram levem aut gravem quando mortuis optare solebant*, 308, 1280. *Terrae patent*, 46, 605.
- Terrena aspicere ex alto, 46, 601.
- Terrere urbes, 731, 1788. regem, 40, 502. lo- ca, 62, 794. silvas, 434, 675. ferro, 272, 728. mentes ignibus, 759, 230. ora verberare, 111, 96. populos horrore novo, 530, 794. minantes Deos, 556, 705. Terret me fortuna, 360, 674. Orion Deos, 3, 12. fama populi adversa, 121, 205. Terrent reges umbrae, 734, 1830. Territustumultu, 283, 896. Ter- rita hydra, 740, 1927. Territa vultu pavido, 660, 700. Territi greges, 339, 382.
- Terrere, pro reverentiam facere*, 486, 214.
- Terribiles tubarum sonus, 788, 711.
- Terrificum sacrum, 340, 384.
- Terrigena miles mutua caede occidit, 504, 470.
- Territare tigres, 274, 755. Territat canis um- bras, 61, 783.
- Territorium, quid*, 486, 214.
- Terror vagus, 172, 966. vanus, 129, 47: 295, 1066. attonitus, 790, 759. gravis, 489, 256: 744, 1993. Dei bellici, 583, 547. armorum, 47, 617. Danaum, 596, 744. stat animis im- pulsus, 661, 708. populos attonitos tenet, 462, 1136. agitat atque turbat Phrygas, 420, 435. Terrorem movere, 295, 1079. Terro- res magni, 337, 351.
- Terrores nocturnos Romani mola salsa, Graeci vivo flu- mine expiabant*, 790, 757.
- Tertia aestas, 654, 597.
- Testari clare, 489, 254. Tartara, 801, 965. De- os, 180, 1102. superos, 680, 1023: 801, 962. diem, 15, 151. patrem, 617, 9. *quem*, 619, 42. timorem, 757, 197. immites Deos, 433, 654. rotam Phoebi, 680, 1022. Deos esse nullos, 546, 1027. omnes Coelites, 265, 604. Testor Coelum Deosque, 311, 14.
- Testis fida, 750, 76. vocibus *suis*, 329, 268.
- Teste Graccia, 609, 942. Testes conjugii, 505, 481. superi sceleris, 391, 53. dexterac meae superi, 691, 1174. Testes doli amove- re, 425, 492.
- Thetys, 300, 1161. pigra, 697, 1252. detegit novos orbes, 498, 378. Thetidis maritus, 518, 657. Thetide aequor tenere, 413, 346.
- THETYS *maris Dea, uxor Oceani vel Neptuni*, 448, 879. *pro ipso mari*, 68, 887: 101, 1328: 261, 571.
- Tetradistae, seu quarta luna nati*, 20, 212.
- Tetrica frons, 45, 579.
- Tetrum genus, 285, 911. facinus, 161, 786.
- Teucris tantae cladis causa fui, 449, 918.
- Texere *alicui* ferta, 529, 771. cornua cervi ra- mis, 366, 753. Texitur nemus alno, 226, 10.
- Texti conjugis manu amictus, 605, 883.
- Textile aurum, 511, 572.
- Thalamus felix, 219, 596: 447, 874. Thalami consors, 123, 215: 564, 256. socia, 282, 864. secreta, 370, 805. faces praecedunt, 462, 1132. sacra me vocant, 491, 199. dies ulti- mus, 636, 305. patris pretia necis, 357, 635. Thalami novi, 527, 743. nefandi, 357, 635. horridi, 477, 102. Pelopia domo digni, 557, 165. Thalamis imminere, 753, 131. cedere, Kkk kkk 785.

INDEX NOVUS

- 785, 671. *Thalamis* consulere, 502, 443. praelucere, 449, 900. se reddere, 789, 755. virginem tradere, 348, 489. gressum inferre, 661, 717. mactata victima, 754, 145. juncta Megara, 30, 347. Stygios praeferre ignes, 747, 25. *Thalamos* mittere, 237, 171. tremittere, 35, 418. celebrare, 758, 719. apparare, 449, 898. intrare, 762, 276. petere, 732, 1802. conjugis petere, 302, 1185. *Cassandrae* petere, 392, 61. virginum petere, 544, 1007: 643, 419. laedere stupro, 39, 489. voto invido optare, 641, 398. fratris tenere, 762, 282. ad *Thalamos* servata, 785, 663. ad *Thalamos* ire, 448, 891. in *Thalamos* deducta mater, 200, 270. in *Thalamos* aliquem ducere, 214, 505. ante *Thalamos* vidua, 613, 992. *Thalamis* errare, 215, 515. indignus, 761, 252. digna nox, 380, 977. soror expulsa, 798, 910. *Thalamis* jugatae virgines, 60, 852. *Livia Drusi* felix, 800, 941. pudendis dolere, 329, 260.
- Thalassio*, hymni nuptialis nomen apud Roman. 200, 262.
- Thasii*, *Herculis* cultores, 744, 1982.
- Theatri* more crescere, 462, 1125.
- THEBA**, *Promethei*, vel *Asopi filia*, 318, 112.
- Thebae* ruentes, 349, 512. *Herculeae*, 24, 274: 366, 748. *Cadmeae*, 327, 233. *fessae*, 201, 285. *thyrsis Nisacis armatae*, 341, 405. ceciderunt, 404, 219. *Lajum* amissum gemunt, 360, 665. *Thebarum* salus, 48, 622. regna petere, 744, 1981. sceptrum gerere, 222, 649. *Thebis* maximum scelus maternus amor, 357, 629. *Thebis* procul, 367, 771. *Deus* gravis, 360, 667. perdit lues, 318, 107. *Thebis* carere, 518, 655.
- THEBAE** unde dictae, 318, 112. a septem du-
cibus obsessae & defensae, 203, 326: 208, 391.
Thebarum conditor *Cadmus*, 33, 393: 218, 566.
- THEBAE** *Ciliciae*, 404, 219.
- Thebais* hospes, 568, 315.
- Thebades* *Tragoedias* qui scripserint, 181, †.
- Thebana* arx, 211, 446. urbs, 29, 332. *Thebana* sceptrum, 186, 57.
- THEBANI** *Bacchi* milites, 319, 124. a *Cadmo* orti, 208, 392. *Thebanorum* duces septem, 203, 326: 208, 391. *Thebana* regna nasse, 33, 386.
- THEBE** miseranda, sing. numer., 318, 112. *Aegyptia* dicta, ibid.
- Θεοδοσιον*, locus *Deorum* in scena, 741, 1940.
- THERMODON**, fluvius *Cappadociae*, 22, 246.
- Thermodontiae* spolia trahere, 617, 21. *Thermodontiae* ripae, 486, 215.
- Thermodontiacae* catervae, 347, 481.
- Thesea* conjux, 234, 129.
- THESEUS**, 267, 645. dirus, 300, 1164. terris redditus, 279, 834. *Lethaeo* abditus, 236, 148. lucem tibi debet, 730, 1768.
- THESEUS** cur *Neptuni* filius, 307, 1252. rex *Athenarum*, 70, 913: 300, 1150. amicus erat *fidus*, 90, 1177. *palaestrae* inventor, 85, 1124. *salionis* poena utitur in *Sinin*, *Scirona* & *Procrustem*, 21, 227. *Pirithoi* comes in rapienda *Proserpina*, 101, 1334: 1337. ab inferis reversus: *Herculis munere*, 62, 806. saxo adhaerens in inferno, 693, 1196. *Thesei* & *Minotauri* fabula, 268, 650. patria, 443, 828. de *Amazonibus* victoria, 252, 405. *Theseo* tria vota a *Neptuno* data, quae, 287, 949.
- Thesmophoria*, nomen sacrorum *Eleusinarum*, 233, 107.
- Thespiades* vacant, 639, 369.
- THESPIUS** *Theutantis* filius, 38, 478. ejus filiae quinquaginta ab *Hercule* una nocte compressae, ibid. 639, 369.
- THESSALIA** unde dicta, 489, 257. *Thessaliae* divisio, 489, 257. *Thessaliae* flumina praecipua, 25, 288.
- Thessalicus* dux, 400, 181: 500, 415. pastor, 624, 128. *Thessalica* trabs, 555, 120. *Thessalicum* hastile, 252, 397. *Thessalici* campi, 448, 778. aggeres, 628, 168. *Thessalicae* minae, 530, 790. *Thessalica* carmina, 276, 791. navalia, 411, 324: 325. iuga, 689, 1139.
- THESSALUS** *Haemonis* filius, 489, 257.
- Thessalus* rex, 676, 946. *Thessalus* Dux, 414, 361: 647, 492. *Thessala* pinus, 495, 336. *Siren*, 629, 190. *Tempe*, 503, 457. *Thessalum* pecus, 245, 296. solum, 625, 134. *Thessali* cantus, 254, 421. montes, 442, 815. *Thessalae* nurus, 637, 338.
- Thessalae* mulieres, reneficiis infames, 254, 421: 645, 465. *Thessalae* mulieres incantamentis famosae, 649, 525.
- THESSALI** uxores suas *dicaralos* vocabant, 564, 263.
- THETIS** mater *Achillis*, 56, 734: 448, 680.
- THEUTRANS** pater *Thespii*, 38, 478.
- Thracius* *Orpheus*, 496, 358. vates, 685, 1100. *Thracia* pellex stridula, 15, 149. *Thracium* nectas, 109, 56. *Thracii* agri, 515, 630. *flu-ctus*, 705, 1383. greges, 404, 225. *Thraciae* gentes, 733, 1817.
- Thrax* cruentus, 731, 1790. *Thrax* cruentus, i.e. *Diomedes*, 89, 1170.
- THRACUM** mos proeliandi in convivio, 126, 273.
- Threicius* vertex, 343, 434. grex, 602, 842. *Threi-*

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- Threicia conjux, 676, 953. Threicia arma, 400, 182.
Threiciae natus, 45, 577.
 Threisa Rhodope, 681, 1032. phalanx, 561, 216. Ossa, mons Thraciae, 162, 812.
 THRIA, vicus Atticus, 226, 5.
 Thriasiae valles, *ibid.*
 THULE, insula ultima Septentrionis, 498, 379.
 Thus Eoum, 333, 305. Thure coli, 139, 463.
 Thura dare flammis, 71, 918. *vide* Tus.
 Thyades, *Bacchae*, 344, 442.
 Thyeitae gnatus, 566, 293. nobilis domus, 412, 341. Thyeste natus, 606, 907. Thyestes vin-
 cam sceleribus cunctos, 549, 25.
 THYESTES *athens*, 135, 407. *propter adul-*
terium exul, 106, 32. *eius tres filii*, 103, *:
 157, 717. *eius incestus cum filia*, 106, 30. *eius*
scelera, *ibid.* & *seqq.* *Thyestis Tragoediae lau-*
des, 102, *. *Thyesta*, *accusativ. loco vocat.* 101,
 1343.
 Thyeistaea via, 607, 909.
 Thyeistae mensae, 108, 51.
 Thymus odoratus, 348, 496.
 Θῦμα, impetu fero, 344, 442.
 Thyphon, gigas, 728, 1733.
 Thyrraea manus, 345, 449.
 Thyrrenorum piratarum, *Bacchi raptorum, fabula,*
ibid. vide Tyrrenus.
 Thyrsiger Lyacus, 478, 110. Thyrsigera India,
 274, 753.
 Θυρσόγχοι, *thyrsigeri*, 341, 405.
 Thyrsus virens, 70, 904. Thyrsus levis, 38, 473:
 344, 440. Thyrsus quater, 232, 243. Thyrsus
 armata Maenas, 434, 675. Thyrsi Nisaci,
 341, 405. Thyrsos vibrare, 357, 628.
Thyrsus, quid, 341, 405.
 TIARA, insula Phrygia, 153, 663.
 Tibia multiflora, 570, 348. sacrificia, 587, 584.
 TIGILLINUS, pietate Neroni aequalis, 795,
 844.
 Tigris tepidus, 388, 11. premens gurgitem al-
 tum, 524, 723.
 TIGRIS in mare Persicum influit, 388, 11. *Me-*
sopotamiae fluv. a celeritate qua defluit dictus, 100,
 1323: 524, 723. *Tigrin Persae sagittam appel-*
lant, 100, 1323.
 Tigris jejuna, 156, 708. Gangetica, 346, 458.
 gnatis orba, 534, 863. sub rupe jacens, 232,
 242. Tigres truces, 750, 86. variae, *i. e.*
virgatae, 230, 63. Tigres virgatae, *i. e. macu-*
lis distinctae in modum virgarum, 248, 345.
 Tigribus aptare juga, 475, 85. Tigres territa-
 re, 274, 755.
 Tigtis, animal truculentum, & *velox*, 534, 863.
eius amor in catulos, ibid.
 Tiliac leves, 351, 538.
 Timere fraudem, 491, 291. malum, 371, 828.
 timentes, 363, 706. sortem, 392, 62. nu-
 tus, 752, 111. bella, 427, 548. metus, 430,
 592. casum, 638, 352: 654, 1600. feras,
 37, 454: 620, 59: 634, 270. sitim, 113, 119.
 infanda, 311, 15. pontum, 149, 595. vana,
 369, 801: 689, 1151. fata, 381, 994. mor-
 tem, 377, 933: 513, 593: 637, 327. Hercu-
 lem, 704, 1372. saltu celerem, 589, 621.
 monstra, 635, 288. omnia, 186, 50. vota,
 423, 475. mare, 148, 580. majora, 90, 1189.
 sibi, 430, 593. pudet, 425, 505. imperare,
 8, 63. palam, 697, 1261. metui, 552, 73.
 coetus civium, 588, 597. dubia pro certis,
 362, 699. genus furtivum, 595, 732. vitam
 virtus non est, 195, 191. est miserrimum cum
 speres nihil, 419, 425. solet levius, qui pro-
 prius timet, 426, 515. magis quam moerere,
 431, 618. quid diu, 521, 678. aliquid face-
 re, 359, 660. bella populi recentis, 365, 744.
 conjugio suo, 248, 341. cantus Achillis, 411,
 323. matris fidem, 213, 477. aliquem inco-
 lumem, 328, 243. bella Thessalici ducis, 500,
 415. gravius quam perdere, 449, 913: con-
 cipere feras, 620, 54. *alicujus aspectum*, 55,
 726. ferrum lateris, 138, 449. dubium mare,
 95, 1254. ruinam montis, 110, 76. vi-
 ctor quid potest, 600, 799. esse focerum Her-
 culeum, 631, 223. calus expertos, 507, 519.
 iras Junonis, 758, 212. aliquid fero, 171, 964.
 dubiam fortunam, 556, 146. Stygis lacus,
 683, 1066. aures conjugis, 282, 874. Ti-
 met uxor armato marito, 147, 564. nemi-
 nem amor verus, 501, 416. animus incertus,
 325, 209. Timent superi fata, 730, 1758.
 rates terram, 585, 575. te labores, 740, 1929.
 vela ventos, 553, 91. Timuit uterque, 61,
 793. Timuere inferi venientem, 731, 1781.
 Timetur urbi, 536, 887. Timentur frustra
 dura, 138, 447. Timeri, 199, 247: 617, 11.
 Timeri quid in terris, 719, 1593. Caesarem
 decet, 773, 457. his potest gravius, 90, 1190.
 Timens populus, 716, 1541. Hercules, 635,
 292. accursum civium, 283, 897. Timen-
 tes timere, 363, 706. Timendus dies, 535,
 877. fons, 517, 651. puer matri, 650, 543.
 ratibus ac ponto grex, 3, 10. licet parvus,
 occidit, 440, 790. Timenda domus, 607,
 916. Scylla & Charybdis, 632, 236. Timen-
 dum cui coelum facere, 621, 76. Timendi ar-
 cus, 604, 864. Timenda sunt multa, 501,
 429.
 Timere, pro revereri, 282, 874. Timeri invidiosum
 est, infestumque periculis, 140, 468.

Kkk kkk 2

Ti-

INDEX NOVUS

Timide qui rogat docet negare, 264, 593.
 Timidus cervus, 248, 342. vector, 246, 308.
 noverca, 719, 1597. auris, 340, 385. Timi-
 dum latus, 440, 795. Timidum gemitum mit-
 tere, 464, 1160. superbum aliquem facere,
 408, 170. Timidae naves, 43, 553.
 Timoli hospes, 639, 371.
 Timor merfus, 369, 798. infusus, 491, 294.
 geminus, 432, 643. ultimus, 406, 243. pul-
 sus, 789, 755. Danaum, 439, 767. superest,
 68, 891. in mortem tendit, 743, 1971. de-
 textit matrem, 432, 626. recipit verba, 793,
 800. prospicit scelus, 749, 56. vicit virum,
 502, 437. eripit spiritum, 78, 1012. oppri-
 mit leges, 22, 253. lacessit pectus, 641, 395.
 mentem premit, 369, 798. excussit quietem,
 789, 734. continet vocem, 789, 736. fran-
 git aegras vires, 796, 871. belli pejor bello,
 147, 572. prohibet parentes lugere, 749, 63.
 excussit curam perempti, 328, 244. cogit mi-
 seros in vota, 580, 510. expulit me paternis
 regnis, 312, 22. a tergo respicere cogit, 427,
 530. dolori mistus subdidit stimulos, 556, 133.
 vix ora solvi patitur, 662, 724. Timoris reme-
 dium clementia est, 772, 442. Timorem te-
 stari, 757, 197. Timor discede, 166, 882.
 Timores longi, 495, 341. Timores nocti de-
 mere, 164, 839.
 Timor lugere prohibens acerbus & crudelis, 749, 65.
 Timor sine spe desperationem gignit, 418, 425.
 Tingere ora, 268, 652. colos, 658, 668. cur-
 rus, 163, 819. vada nuda, 313, 43. face,
 6, 38. vestes Creusae, 532, 817. Tingit aras
 liquor, 71, 922. Tingi telum Pyrrhi sanguine
 videre, 591, 658. Tingens ora rubor, 250,
 376. Tincta palla, 662, 726. arundo nece,
 91, 1195. Tincta cruore semiferi palla, 710,
 1470. Tinctae cruore aves, 199, 257. Tincta
 artibus diris dona, 511, 576.
 Tingi sanguine exiguo, 391, 50.
 Tinnitus dare, 176, 792.
 Tinnulae chordae, 444, 833.
 Tiphoeus discors, 519, 773.
 Tiphys domitor profundi, 515, 617. audax pal-
 luit, 495, 346.
 TIPHYS Boeotus, 515, 622. gubernator navis
 Argus, 466, 3. primum velis & stellis in navi-
 gando usus est, 493, 318. ubi mortuus & sepul-
 tus, 515, 617: 619.
 Tiresias pater Mantus, 331, 289. Tiresiae audita
 est causa nostra, 362, 697. Tiresia fata, 568,
 320.
 TIRESIAS caecus, 331, 290. ubi mortuus,
 ibid. ejus oraculum, 332, 291. tres aetates vixit,
 351, 548.

Tisiphone dira pallens, 680, 1012.
 TISIPHONE, ultrix Furia, 71, 984.
 Titacides vicus Atheniensium, 227, 24.
 Titan dubius, 607, 908. gravis, 717, 1566. cla-
 rus, 466, 5: 619, 42: 635, 2918 688, 1131.
 lucidus, 13, 124. radiatus, 714, 1518. ar-
 dens, 662, 723. trepidus, 686, 1111. trepi-
 dat, 718, 1575. equester equis, 14, 132. fe-
 rens diem, 646, 488. ortus & labens, 36,
 443. excidit, 690, 1163. dubius redit, 310,
 1. constituit diem, 275, 779. stringebat ju-
 ga, 599, 169. me fugit, 672, 891. surgit
 coma radiante, 745, 2. mergit juga Oceano,
 666, 781. vidit stantem & cadentem, 641,
 423. fundit radios per terras, 81, 1058. au-
 get ignes, 313, 40. Titanis vapores primi,
 714, 1519. Titana anhelantem premens, 500,
 409. Titanes furentes, 74, 967. Titanes
 fulmine victi, 569, 333. Titanes ausi rumpe-
 re imperium Jovis, 9, 79. Titanas ardentes
 in quem emittere, 700, 1309.
 TITANEM fratrem Saturnus regno expulit, 749,
 967.
 Titanum bellum, ibid.
 TITARESSUS vel Titareus, amnis Thessa-
 liae, 445, 847.
 TITHONUS frater Priami, pater Memnonis,
 406, 239.
 Titubas quid anime? 519, 937. Titubat Atlas
 pondus lassus, 719, 1599. Titubans nidus, 593,
 685.
 Titulus extremus, 694, 1206. Titulum esse fa-
 mam, 734, 1827. ferre post fata, 751, 96.
 furori numinis falsi addere, 239, 197. Tituli
 alti, 30, 339.
 Tituli monumentis mortuorum addere soliti, 734,
 1826.
 Tityus profugit umbras, 75, 977. Tityi jecur
 increvit, 684, 1070.
 TITYI poena & crimen, 58, 756: 104, 9: 306,
 1133.
 TMOLUS mons Lydiae, 220, 602: 639, 371.
 Tolerare dura, 256, 464. mala, 90, 1188. To-
 leranda pati, 751, 100.
 Tollere & amovere, 28, 215. felices, 456, 1019.
 minas, 460, 1095. consilium, 796, 873. bel-
 lum, 212, 458. belli moram, ibid. arduos
 toros, 294, 1042. aliquem tergo, 457, 1037.
 alicui ignes, 531, 800. alicujus domum, 31,
 351. fulminibus nurum, 670, 848. ense ho-
 stes, 773, 469. liberos ignibus subditis, 109,
 59. clamorem ad astra, 765, 319. animos
 feroces luctu, 589, 620. rogam Herculi in a-
 stra, 722, 1638. vulgus aura inani tumidum,
 17, 171. ad coelum puras manus, 568, 790.
 Tol-

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

Tollitur in astra pontus, 378, 471.
Tollere honoribus, 17, 171. *Tollit ara templum*, 622, 102. *Tolli & premere dicitur quidquid supra est*, ibid.
TOMOS, *oppidum, unde dicatur*, 480, 133.
Tonare coelo toto, 308, 331. ab omni parte, 91, 1202. circa regna, 199, 1140. in aliquem, 269, 682. **Tonat fulmen**, 667, 801. **mundus**, 719, 1595. **Jupiter**, 187, 59. **Tonuit nemus fragore**, 400, 74. **Tonans iniquus**, 587, 595. **avus**, 678, 989. **dies fulmine excusso**, 637, 326. **Tonantis conjux**, 633, 257. **socia**, 672, 880. **natus**, 689, 1151. **magni nata**, Pallas, 570, 356. **Tonanti nupta Juno**, 713, 1510. **parem gignere**, 716, 1544. **Tonantes sceptriferi**, 473, 59. **Tonandum non est**, 617, 5.
Tondet ales jecur, 549, 18.
Tondere de agris, 191, 130.
Tonitru quomodo fiat, 508, 533. *die sereno malum omen*, 125, 263. *Tonitrua etiam ab auspiciis observata*, 413, 355.
Tonfas ponere, 576, 443.
Tonfas sunt remi, 576, 443.
Torpere, 383, 1034. **Torpet acies luminum**, 50, 652. **tellus situ**, 53, 702. **sanguis gelu frigido**, 432, 624. **Torpens lyra**, 496, 348. **Torpens rigenisque malis**, 418, 417. **Torpen-tes lacus**, 354, 584.
Torpescit fretum segne, 59, 763. **Torpescent membra gelu**, 539, 926.
Torpor gravis, 82, 1078. **infedit per artus**, 316, 224.
Torquere se, 255, 442. **consilium**, 136, 423. **ignes**, 179, 1085. **fulmina**, 600, 802. **regem Thessalum**, 676, 946. **vultus in astra**, 700, 1297. **manus in ora**, 379, 962. **angue comam**, 679, 1003. **regna nigrantis poli**, 675, 938. **Torquet me hoc**, 691, 1170. **Torquent plus mala dubia**, 574, 410. **Torquentur oculi retro versi**, 595, 715. **Torquens membra rota**, 517, 744. **Tortus flagello anguis**, 541, 962. **Torta balista**, 260, 534. **coma**, 390, 47. **cauda**, 61, 787. **Torta per omnes poenarum modos**, 613, 989. **Tortum telum**, 512, 580. **Torti angues**, 111, 96. **Tortae arenae**, 175, 1018. **radices**, 524, 718. **Torta vada**, 190, 116.
Torrentes iter, 513, 584. **vastus**, 512, 694. **rapidus**, 682, 1037. **Torrentes unda**, 170, 701. **ripa**, 346, 468. **Torrentes currit nova via**, 25, 288. **Torrentes restitit ad chordas modulante plectro**, 515, 627.
Torrentes quid, 187, 71.
Torrere oram, 726, 1700. **Jovem flammis**, 238, 187. **Torret pectus amor**, 267, 641. **dies**

medius regna, 21, 236. **Torreri aestu tacito**, 249, 362.
Torrída juga, 625, 136.
Tostum, hoc est ador, 335, 335.
Torus privatus, 564, 264. **genialis**, 465, 1. **coc-lebs**, 22, 245: 559, 185. **regius**, 613, 1002. **durus**, 259, 521. **viduus**, 255, 448. **mollis**, 881, 1152. **castus**, 180, 1099. **aethereus**, 758, 216. **jugalis**, 359, 661. **vindicatus**, 302, 1187.
Torum conjugis revifere, 435, 698. **servare casta fide**, 27, 310. **Toro reclinis**, 251, 385. **sedere**, 548, 9. **regnantis carere**, 642, 405.
Tori diri, 312, 20. **pudici**, 554, 110. **Sty-gii**, 761, 263. **fortes**, 268, 653. **Herculei**, 277, 807: 664, 751. **ardui**, 294, 1042. **ne-fandi**, 734, 142. **geniales**, 566, 298. **falsi**, 447, 864. **dubii**, 653, 585. **patrii**, 200, 267. **jugales**, 788, 726. **pares**, 338, 360. **regii tha-lami**, 491, 285. **stabiles futuri**, 789, 750. **Tor-is quam detrahare**, 786, 687. **abstrahere con-jugem**, 795, 853. **Toros celebrare**, 787, 708. **capere**, 637, 334. **sociare**, 34, 413. **violare**, 544, 1003: 757, 193. **fovere**, 658, 670. **prac-ripere**, 635, 287. **illicitos quaerere**, 233, 97. **alicujus spernere**, 30, 349. **altos premere**, 787, 698. **dividit partus**, 642, 408. **Alcidæ cor-pore amplecti**, 637, 342.
Tori in homine fortitudinis indicium, 49, 624.
Torvus, averfus, ferox, 253, 416. **vultus**, 455, 1000. **adulter**, 234, 117. **furor vultus**, 377, 921. **Torva facies**, 277, 798. **frons**, 55, 723: 245, 303: 422, 467. **mater**, 268, 658. **Tor-vum os**, 295, 1080. **pectus**, 82, 1080. **ca-put**, 33, 392. **Torvum & obliquum intuens**, 156, 706.
Tot juvenes de tribus, 144, 523. *Tot hostes tam subi-to exciti*, 746, 5. *Tot tantis malis*, ibid.
Totus pater, 172, 979. **ruit ad terram**, 80, 1046. **Toto impetu, toto dolore, viribus totis ve-nire**, 193, 155. **Toti gemitus**, 395, 111. **To-ti morimur**, 415, 378.
Trabale telum, sceptrum, &c. 11, 103.
Trabs Thessalica, 553, 120. **Trabs infesta**, 541, 962. **Trabem vastam corripere manu**, 11, 103. **Trabes altae**, 267, 644. **igniferæ**, 729, 1748. **cremandæ**, 40, 514. **excelsæ**, 154, 674. **flagrantes**, 217, 547. **geminæ**, 305, 1214. **Trabes frangere**, 723, 1647. **flamma occupat**, 729, 1749. **in ignem vertere**, 729, 1750. **Trabes suffigere**, 258, 498.
Trabs, pro trunco, 351, 537. *pro face*, 11, 103. *pro hasta*, ibid. *pro nave*, 555, 110.
Trachin aspera, 629, 195. **Trachin cernitur ju-go rigenti**, 708, 1432. **Trachina videre**, 709, 1444. **ad Trachina vocari**, 625, 135.
Kkk kkk 3 TRA-

INDEX NOVUS

TRACHIN *Theffaliae urbs*, 442, 818: 625, 135.

Tractare fibras, 159, 757. arma manu, 439, 775. aerumnas dolor gaudet, 459, 1067. placide mentem, 510, 559.

Tractus longus, 578, 468. temporum longus, 372, 851. maris, 81, 1058.

Tradere thalamis virginem, 348, 489. vinctum neci, 605, 887. parenti conjugem, 414, 364. parvulum parenti, 370, 806. reges neci, 35, 431. facem Herculi, 701, 1326. *alicui* puerum, 372, 848. gentes scepro, 211, 616. gnatos igni, 179, 1091. frenos deo, 163, 816. ense parenti, 190, 106. *quem* vinctum *alicui*, 786, 696. turpi fasces, 289, 982. artus tumulo, 461, 1110. animam funeri, 415, 376. tabum ungulae insertum, 649, 521. fratri curus regendos, 146, 311. genti nomen de bove, 364, 723. annum Astraeae fugatae, 620, 69. Tradunt te mea vota Diis puniendum, 180, 1111. Tradi sibi Polyxenen Achilles jubet, 451, 942. famulam, 453, 975. Traditus neci frater, 504, 473. Traditum infantem negare, 373, 856.

Tragicorum Graecorum auctores proprii, 512, 579.

Trahere nimbos, 620, 71. limitem, 155, 699. famulam, 449, 915. Pyrrhum, 439, 774. membra, 669, 830. auras, 87, 1142: 355, 599: 673, 893. conatus, 669, 829. coactum 167, 894. abreptam, 455, 1003. spodium, 730, 1767. partem, 294, 1047. silvas, 487, 229. corpus, 92, 1206: 183, 19. januam, *pro frangere*, 74, 964. Hectorem & Trojam, 400, 189. *quem* quo, 798, 899. spolia ultima, 693, 1197. domum impulsam, 672, 884. regna ab aliqua, 641, 395. saxa dulci sono, 356, 612. saxa modulatu, 23, 163. auras ore, 197, 220. fata dira, 756, 182. vigiles noctes, 657, 647. ortus & obitus, 686, 1113. pectora semianima, 385, 1053. immensum corpus, 522, 686. gentes ad auxilium, 207, 375. foedera in unum, 495, 336. conjugem ad umbras, 761, 268. functos pabulum feris, 158, 751. dextra Priami nepotem, 460, 1090. merum in auro, 605, 878. spolia hostis Thermodontiae, 617, 21. matres catena imposita, 218, 574. *secum* robur Graeciae, 221, 627. animam noxiam, 760, 244. insepultum patrem, 189, 98. fratris liberos, 154, 683. nomen clarum a stirpe, 31, 359. *secum* Geminos, 165, 854. saxa & aves cantibus, 44, 572. catenis oppressum & victum, 7, 52. a quo multum, 638, 356. trabes igniferas, 729, 1749. *secum* silvam, 721, 1622. retro bidentes & boves, 352, 556. *quem* ad poenam le-

tumque, 798, 894. coelo Jovem captum, 793, 809. in mortem, 671, 859. *aliquem* in exitum, 507, 513. ad praefidia urbis coherentes, 791, 782. per partes membra laqueis, 792, 797. Iyrra auro decorum, 38, 475. navem in se, 583, 542. ora frenis constricta, 295, 1075. Pergama captiva, 560, 205. pronubas thalami, 358, 644. sonantes verbera, 358, 645. sinus ex imo, 399, 172. *quem* per amnes Lethaeos, 744, 1986. vitam lente, 623, 106. luce viduatam, 331, 290. *aliquem* ad aras, 157, 726. sepulchra e summo aggere, 434, 664. Trahit amnis agros, 72, 934. culpa matris natos infantes, 491, 283. morbus auxilium, 315, 70. Trahunt varia leti genera mortales, 257, 475. Traxit me dominus sine sorte, 449, 916. Trahi famulam *alicui* donum, 642, 409. Trahitur custos Stygius manu, 696, 1245. Trahens opulenta vada fluvius, 120, 604. victor laceras rates de classe, 574, 413. brachia lenta, 766, 355. coelum vis, 510, 674. Tractus crinis, 272, 731. canis inferorum ad coelum, 603, 859. Tracta magicis cantibus turba squammifera, 512, 685.

Trahere semitam, de stella, 273, 740. *Trahere ex imo sinus*, 174, 1012. *Trahere quod virimus*, 186, 47.

Trahere Traiectae veru fibrae, 178, 1063.

TRAMBELUS, in Lesbo ab Achille villas, 405, 226.

Trames laevus, 227, 17. obliquus, 164, 845. angustus, 198, 228. certus, 380, 987. stabilis, 659, 676. cava convalle serpens, 331, 283. Tramitem signat nota cruenta, 297, 1107.

Tranare freta Aegaea, 202, 313.

Tranquillus orbis, 762, 280. Tranquilla unda, 575, 433. quies, 454, 995. Tranquillum pelagus, 593, 682. Tranquilla tument, 171, 960. Tranquilla pelagi jacent, 401, 100.

Trans aliena, 219, 589.

Transcendere vota, 168, 912. patrem ingenio, 435, 702. avum aetate, *ibid.* caput superbum, 743, 1974. annos Pylis senis, 403, 113.

Transcribi in poenam, 105, 13.

Transfere feras, 620, 66.

Transfundere mare in aliquem, 101, 1327.

Transfigere Transactus ignis, 269, 683. Transactum per pedes ferrum, 373, 857.

Transilire mare dorso, 576, 450. Transilire aliquid impetu, 73, 950.

Transileo, barbarum, pro transilio, 160, 768. *Transiluit*, *ibid.*

Transire, 366, 748. remige, 43, 557. sinus, 660, 697. casum, 28, 328. vorticem vadis, 648,

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- 648, 503. regna poli, 386, 934. Transit fulmen Ajacem, 583, 537. Transeunt dies, 134, 398. Transiit furor busta, 434, 670. nox partes duas, 420, 438. quidquid irarum fuit, 144, 510. Transmittere negare, 265, 601. Transmittere per pectus telum, 179, 1090. Transmissus per latus onsis, 690, 1166. Transsuere, 199, 254. Transiris fufus miles, 576, 444. Transira dicuntur sedilia remigum, ibid. Transvehere umbras, 741, 1964. Transvehere vada Tartari, 68, 889. Transversi Noti, 493, 322. Transvolat vultur Tityo relicto, 306, 1233. Tremebundum cadaver, 668, 812. Tremebunda manus, 668, 810: 812. Tremefacta alicujus vultu astra, 718, 1574. Tremere intus, 174, 1000. animo, 605, 883. hostem, 411, 317. nemus, 323, 176. domum eminentem, 138, 456. casus varios, 408, 162. Herculem, 719, 1600. connubia matris, 369, 800. ad alicujus metum, 105, 18. Tremo exilius, 216, 228. Tremet alta Palene, 75, 979. seges cum spicis altis, 314, 50. sylva populo suspensio, 460, 1083. mundus vocibus primis, 526, 739. unda afflatu Zephyri, 575, 433. Tremunt rami, 258, 509. gressus, 250, 377. saxa cum fluctu, 291, 1013. omnium mentes, 463, 1147. humana telis, 41, 518. antennae spiritu gravi pressae, 374, 886. suppara velo alto, 494, 327. axes curru graviore, 246, 316. extra pectoribus erepta, 159, 755. Tremuit tellus, 400, 176. pectus, 539, 927. sonipes in limine, 590, 628. Tremuere terrae, 294, 1050. poli extremi rectoris nutu, 572, 384. Tremet manus pavida, 678, 985. Tremenda coelo ac terris mala, 471, 46. Tremens morbus, 53, 694. senio debili, 489, 258. tellus, 9, 81. manus, 571, 366. dextera, 584, 1049: 605, 890: 727, 1727. hasta, 213, 468. Tremens fatum, 725, 1682. Trementes genae, 562, 237. manus, 80, 1044. Trementes animae, 556, 609. Tremere de terra mota, 9, 81. Tremere dominum, 23, 259. Tremere, i. e. cum tremore parere, 24, 269. Tremiscere thalamos, 35, 418. feralis loci omen, 414, 488. Tremiscit lucus, 155, 696. Tremor gelidus, 34, 414: 359, 659. horridus, 399, 168. morbi horridus, 385, 1059. me invasit, 8, 61. excutit somnum, 411, 457. errat per artus, 661, 706. quatit ora & artus, 789, 735. quassat os, 193, 1034. creber corpus possidet, 595, 711. Tremulus rigor, 339, 376. Tremulum genu, 331, 289. Trepidare, 254, 427. quid, 734, 1828. Trepidat Titan, 718, 1575. Trepidat pecus igne ferali, 552, 558. Trepidant exta, 337, 354. foci, 339, 383. gressus, 281, 847. monstra victa, 60, 778. damae lupos, 683, 1058. pectora metu percussa, 163, 828. Trepidans cor metu mortis, 751, 106. Trepidantes foci, 160, 768. Trepidare de simentibus, 60, 778. Trepidantes currus, 295, 1063. Trepidus exul, 124, 237. Titan, 686, 1110. vultus, 130, 330. messor, 393, 75. dies, 618, 23. rigor, 796, 862. inferiorum canis, 719, 1602. Trepida fuga, 272, 729. manus, 30, 341: 657, 654: 665, 768. dextra, 551, 50. pietas, 502, 438. exilium, 169, 923. solum, 173, 989. pectus, 325, 207. Trepidi rei, 55, 732. equi, 690, 1163. Praefecti, 791, 782. metus, 607, 916. gradus, 755, 160. manus, 307, 1262. aures, 741, 1944. venae, 661, 709. Trepida mugitu delubra, 667, 800. Trepididis opem ferre, 425, 499. Tria regna Deorum, 690, 1164. Tribuere astra portentis, 621, 75. Tribuere alicui decus, 678, 990. Tribuere in luce decus, de matre, ibid. Tribunal quid, 55, 731. Tribunis praetorianis mille milites parebant, 791, 782. TRICCE Thessaliae urbs, 441, 821. Triceps Cerberus, 354, 581. Τριχάκης, comati, 412, 468. Tridente pulsam rupem subruere, 584, 553. Trifida via, 376, 771. Trifida serpentum lingua, 522, 687. Triformis canis, 693, 1202. Hecate, 253, 412: 466, 7. Geryones, 602, 841. Trigemina via, 330, 278. Τριγίμων, Hecate, 253, 412. Τριμύμων, Hecate, ibid. Trina capita, 61, 784. Triones, pro boves, antiquae, 715, 1524. Triplex catena, 603, 860. Tripodas agnoscere, 530, 785. Tripodas movere, 475, 86. Tripodes Delphici, unde vaticinabantur Phoebo, quid fuerint, 530, 785. TRIPTOLEMUS, iudex inferorum, 55, 733. Triptolemus Ceres agri colendi rationem docuit, 280, 838. Tristis mundus, 314, 45. aëdon, 592, 671. fons, 154, 665. fumus, 160, 773. metus, 787, 712. Hebrus, 516, 631. ramus, 831, 804. Tristis senectus, 66, 850. urna, 415, 375. invidia, 774, 485. anima, 767, 375. mors, 751,

INDEX NOVUS

- 751, 101. *Tristis umbra*, 675, 937: 756, 170. lux, 530, 792. egestas, 128, 303: 169, 924. via, 64, 836. series, 319, 128. poena, 802, 976. frons, 256, 453. Bellona, 553, 81. juventa, 256, 449: 256, 462. nex, 776, 509. procella, 445, 851. turba, 587, 586. nox, 586, 578. Styx, 588, 607. *Triste scelus*, 77, 1004. omen, 52, 688. pretium, 216, 524. bellum, 763, 300. fatum, 96, 1270. officium, 712, 1486. tegimen capitis, 213, 472. nubilum, 48, 620. senium, 285, 917. malum, 307, 1253. lumen, 310, 3. pondus, 277, 799. donum, 287, 945. sacrum, 521, 680. regnum, 468, 11. iter, 86, 1136: 359, 617. pabulum, 158, 751. carmen solvere, 317, 102. *Tristes lacus*, 548, 12. Erebi Dii, 683, 1065. questus, 746, 12. Philippi, 776, 516. minae, 353, 408: 328, 246: 342, 410. poenae, 793, 811. umbrae, 801, 958. *Tristia vada*, 741, 1950. *Tristia fata*, 199, 245. *Tristis virtus*, 289, 984. *Triste consilium*, 128, 308. *Tristes Dii*, 47, 611. *Tristes inferi*, 44, 566. *Trifulca fax*, 269, 681. *Trifulcum fulmen*, 238, 189. *Trifulca fulmina*, 744, 1994. *Trifulcum cur dicatur fulmen*, 179, 1089: 744, 1994. *Tritonum chorus*, 401, 202. *TRITON*, *Neptuni filius*, *Deus marinus*, 401, 202. *Triviae currus*, 530, 787. *Triviae templa*, 802, 977. *Triviam voce precari*, 571, 367. *Trivia Dea*, *Hecate*, *Diana*, *Luna*, 253, 412. *Triumphare de aliquo*, 8, 58: 703, 1351: 707, 1412. *Triumphans victor*, 725, 1683. *Triumphus longus*, 231, 80. *Barbaricus*, 153, 664. *Argolicus*, 397, 150. *ingens*, 672, 883. *Triumphii victores*, 600, 804. *Triumphum capere*, 651, 562. *ferre*, 716, 1553. *Triumphis credere*, 744, 1981. *Triumphos praeferre*, 622, 100. *prosequi*, 619, 43. *alicuius canere*, 642, 413. *Troas falsus*, 589, 618. *Troas turba*, 394, 94. *classis vehit Danaos*, 582, 526. *Troas liberos vide*, 440, 791. *Troades*, 449, 901. *TROADAS Tragediam suam cur inscripserit Seneca*, 386: 387, *. *TROEZEN*, *Peloponnesi civitas*, *Thesii patria*, 443, 828. *Troja*, 389, 30. *ruens*, 462, 1131. *stans*, 563, 249. *everſa*, 409, 185. *sospes*, 447, 875. *diu felix*, 599, 784. *thalamis praelucet*, 449, 900. *resurgit*, 604, 870. *cecidit*, 595, 725. *nullas spes habet*, 438, 741. *te exspectat*, 440, 790. *nos tumidos facit*, 408, 264. *bis quinis annis restitit*, 589, 624. *tulit nil te rege*, 396, 134. *concidit totidem diebus*, *quot annis*, 604, 866. *quod cecidit*, *gemere*, 421, 454. *vetus est malum*, 390, 43. *impulsa Achillis manu*, 402, 205. *Trojae pulvis tepidus*, 393, 85. *Trojae ruinis arcus mittere*, 443, 834. *reddere gemitus*, 395, 112. *Trojam erigere*, 437, 740. & *Hectorem trahere*, 400, 189. *jacentem nunquam timere*, 427, 550. *Troja sepultus*, 596, 743. *ardente flamma indiget*, 391, 56. **TROJA** *proprie regionis*, *non Ilii urbis nomen*, 387, 4. *sine Achille capi non potuit*, 403, 250. *quo die & mense capta*, 589, 611. *sine Herculis sagittis secundo capi non potuit*, 396, 136. *Trojae muri a Diis sed non integre aedificati*, 424, 478. *Trojae lusus*, 439, 778. *ſebat ſingulis quadrienniis expletis*, *ibid.* *Troicus lusus*, 439, 778. *Troica pubes metus ſecura*, 590, 637. *Troicum ſolum*, 422, 471. *Troica tropaea*, 559, 190. *Troica mala*, 614, 1008. *Troilus Achilli congressus*, 597, 748. *Tropaea Troica*, 559, 190. *Tropaea*, *quae proprie*, 397, 151. *etiam Juveni erigebantur*, 569, 345. *Tros*: *Troes jacent*, 438, 742. *patriam vident hoc ſigno*, 458, 1055. *frequentant ſuum funus*, 462, 1129. & *Danai eadem ſuperos rogant*, 581, 511. *Truculentus ignis*, 379, 958. *Truculentus Sylveſter & vitae inſcius*, 256, 461. *Truculenti vultus*, 619, 950. *Truncus virens*, 350, 533. *altus*, 49, 625. *caesus*, 396, 141: 427, 541. *ruit in pronum*, 157, 728. *in pontum cadit*, 669, 811. *tulit partem corporis*, 297, 1104. *Trunca puppis*, 580, 506. *Truncum ferrum fugit*, 721, 1628. *Truncum corpus. pro detruncatum*, 78, 1025. *Trunci Sabaci*, 667, 793. *turpes*, 339, 378. *Trux vultus*, 32, 371: 270, 692: 463, 1142: 771, 416. *taurus*, 635, 301: 790, 767. *Gradius*, 701, 1312. & *ſaevus tyrannus*, 72, 916. *ſonitus*, 326, 227. *puer*, 444, 832. *riſtus*, 691, 1168. *ſuapte natura animus*, 563, 250. *Trux ira*, 761, 265. *Trux regnum*, 55, 725. *ſatum*, 152, 635. *Truces ſpiritus*, 407, 252. *currus*, 89, 1169. *Centauri*, 60, 778. *oculi*, 377, 921: 379, 962. *vultus*, 747, 23. *affectus*, 561, 225. *fremitus tubae*, 769, 400. *Truces puellae*, 347, 479. *undae*, 528, 764. *irac*, 335, 333. *tigres*, 750, 86. *Trucia monſtra*, 569, 337. *Tubae fremitus truces*, 769, 400. *Tubae vocales*, 153, 659. *Tubarum ſonus terribiles*, 788, 721. *Tubae uſus in bello*, 147, 574. *acmeatorum eſt*, *ibid.*

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- an Troiani belli tempore in usu fuerit*, 457, 1044.
Tubicen, 147, 574.
Tueri suos, 425, 501. causam, 490, 263. Argos, 569, 344. lacrymas, 629, 196. tegere caput, 120, 189. partem, 621, 39. partem fervidam, 621, 90. causam suam iudice infesto, 449, 906. regnum sono vasto, 61, 785. munus genitoris, 434, 667. Tuetur ferrum Principem, 773, 456. regnum ensis strictus, 30, 344. Tuenda regi regum salus, 328, 242. Tuendos Deos dare, 621, 87.
Tullia Tarquinii conjux, 764, 305.
TULLIAE scelus, 764, 304: 308.
Tumere animis, 460, 1096. ira, 158, 737. robore experto, 8, 68. fronte subita, 651, 552. Tumet Austro pontus, 661, 710. unda, 83, 1092. animus *aliquid* majus, 126, 268. unda ventis venturis, 578, 469. animus ira, 205, 352. Tument fluctus, 148, 577. tranquilla, 171, 960. Tumuit mare ex alto, 291, 1007. infanum mare, 528, 765. Tumens, iratus victor, 429, 586. vertice tellus, 666, 775. nivibus *fluvius*, 220, 609. Tumentes claro genere cives, 775, 496.
Tumescit herba succo, 71, 936.
Tumidus, 33, 384. Acacides, 407, 253. animus, 555, 127. ventus, 512, 579. Hercules, 625, 142. gurgis, 127, 291. sanguis, 695, 1220. Gyges, 627, 167. ab Oceano, 287, 958. imperio Creon, 483, 178. Tumidum flumen, 648, 506. mare, 345, 450: 574, 408: 576, 450. fretum, 73, 955. corpus, 522, 689. aequor, 448, 880. monstro pelagus, 292, 1016. Tumidum aura, 17, 171. Tumidi Spiritus, 563, 248. fluctus, 43, 551. vultus, 150, 609. & truces vultus, 752, 109. Tumidae undae, 653, 588. minae, 675, 927. Tumida lumina, 545, 1020. Tumidos nos facit Troja, 408, 264.
Tumor lassus, 663, 732. vulnere innatus, 373, 858. pedum, 570, 813. ex animo erasus, 144, 519. regius, durus & veri insolens, 235, 137. Tumor pectoris residat, 797, 876. Tumores vefani, 219, 585.
Tumultus attonitus, 92, 1219: 125, 260. infans, 111, 86. ingens, 54, 714. exagitat viscera, 174, 999. Tumultus vagi, 335, 329. longi, 83, 1091. Tumultus, luctus sibi fingere, 171, 961.
Tumulus vilis, 515, 620. Achillis, 462, 1122. defensus, 434, 677. toto campo jacet, 434, 667. tetigit vestem, 441, 810. sitit sanguinem, 452, 957. sanguinem bibit, 464, 1164. sat est totus orbis, 734, 1826. *Herculi* hic est, 730, 1762. conjugis cari sacer, 424, 483. Tumulo succedere, 425, 503. dari, 430, 604. donum dari, 409, 188. artus tradere, 461, 1110. Tumulum levare, 400, 180. rigare, 401, 196. struere natis, 544, 998. aequare solo, 432, 639. si dedissent fata, 630, 210. Tumulo Hecforeo spectator sedet, 460, 1087. Tumuli discreti, 315, 66. ducum, 448, 893. & arae biberunt sanguinem meum, 594, 700. Tumulis deest terra, 315, 68. Tumulos petere, 319, 129.
Tundere pectus pulsu, 395, 114. miserum pectus, 418, 410.
Tunicae solutae, 394, 91.
Tunica ardens, proverb. 743, 1968.
Turba moesta, 418, 409: 788, 719. tristis, 587, 586. Troas, 394, 94. effusa, 563, 254. media, 554, 103. felix, 452, 958. festa, 567, 311. corrupta, 795, 835. levis, 597, 757. comitans, 64, 837: 788, 729. mortalis, 257, 476. licens, 275, 780. famularis, 168, 901. densa, 63, 828. frequens, 367, 777. rustica, 231, 80. feralis, 87, 1146. sons, 93, 1222. vaga, 67, 868. fororum, 321, 161. exulum, 212, 652. Decorum, 164, 843. malorum, 521, 679. tua Mycenae, 569, 342. comitum, 653, 584. Achivum, 462, 1119. conjugum, 677, 962. pastorum, 370, 816. famuli fida, 600, 800. bullis emissa, 154, 672. unius aevi, 257, 480. buxo concita, 593, 688. pastoris feri, 693, 1204. prostrata per aras, 314, 197. petens tumulos, 319, 129. mundi citati, 738, 1903. fraterni gregis, 594, 701. coronis redimita, 571, 362. confusa sonat, 15, 150. superbae Tantalidos, 540, 954. Furiarum quo tendit, 541, 958. monuit lentum remigem, 575, 428. squammifera magicis cantibus tracta, 522, 685. Hecates latrat, 353, 569. Turba ingemuit, 724, 1667. Turbae majoris dux, 651, 560. Turbam vectare, 322, 170. Turba cedente, 60, 771. Turba ducum plebisque cingi, 459, 1077.
Turbare domum fraude, 122, 224. decus capitis, 279, 827. Turbat fretum tempestas, 72, 932. Turbata sanguine Dirce, 323, 177. mens, 787, 713. vultu, 786, 692. Turbatum mare, 28, 320. Turbatum malis pectus recipere, 501, 425.
Turbidus summis ripis Euenos, 648, 503. Turbida frons, 254, 432. acies, 73, 954. Turbidum lumen, 176, 790. mare, 295, 1072. Turbida flumina, 322, 166.
Turbo vastus, 405, 250. magnus, 16, 162. victus, 684, 1069. convolvit mare, 578, 478. Turbo rerum imminet, 560, 197. Turbines incitati, 306, 1236. Turbinibus manus praebere,

INDEX NOVUS

bere, 676, 945.
Turbo celerior & concitatior vento est, 150, 622.
TURDETANIS *Strabo praecipua argentea tribuit*, 505, 486.
 Turget unda Euxini, 552, 66. Turgent genae pallentes, 597, 762.
 Turgida tempora, 343, 430.
 Turmae citatae, 440, 779. leves, 146, 554. Argolicae, 434, 673. Turmas ducere, 591, 641.
 Turpis atellus, 343, 429. orbis, 257, 471. Cupido, 556, 135. Turpis manus, 707, 1411. Medicina, 350, 517. Venus, 770, 432. Helene, 462, 1135. egestas, 795, 833. & vitio favens libido, 238, 195. Turpe commissum, 565, 278. jugum, 78, 1019: 761, 250. fatum, 691, 1177. caenum, 793, 798. Turpe putare, 436, 710. Turpes metus, 369, 801. trunci, 339, 378. animi, 285, 919. coli, 691, 1180. luctus, 743, 1970. pulvere capilli, 393, 86. Turpes latebrae, 425, 504. tenebrae, 67, 861. nebulae, 458, 1054: 715, 1530.
Turpis Angiae labor, 22, 248.
 Turris crebra, 260, 532. summa, 414, 368. nubibus inserta, 553, 93. Priamo assueta, 459, 1069. quondam nota, 459, 1075. muri decus, *ibid.* una e Troja superest, 459, 1068. lapsis muribus manet, 432, 622. Turres summatae, 218, 570. sacrae, 135, 408. Dardaniae, 570, 358. situ quassae, 147, 563.
 Turrita parens, 593, 688.
 Tus largum, 667, 792. Ture flammam pascere, 652, 577. Tura non defunt, 155, 687. focis aspersa laxantur, 663, 734. Superis dare, 787, 700. *vide* Thus.
 Tutari regna urbium, 265, 619. toros conjugis & sceptrum, 554, 111.
 Tutus cibus, 138, 452. fuit inter gentes, 748, 44. Tura vita, 375, 890. portubus Lycia, 220, 613. parens piis alumnis, 769, 406. Tutum, securum scelus, 237, 164. Tutum vivere, 513, 596. in Tutum quem ferre, 630, 216. in tuto est dolor, 98, 1302. Tuti haustus, 326, 220. recessus, 552, 75. fuga cervi, 86, 1129. Tutae umbrae, 398, 159.
 Tuum est, quidquid est meum, 145, 435. Tui pars, 307, 1267.
 Tyndaridae gemini, 3, 14.
Tyndaridae diuocantur, 43, 552. *Tyndaridae, clara gemini signa*, 3, 14.
 Tyndaris furens, 606, 897. pronuba, 462, 1133. cruenta, 567, 306. coeli genus, 557, 162. Tyndaridos vultus vincet haec, 791, 775.
TYPHO, *Gigas terrae filius*, 760, 238.
 Typhoeus scopulos vincet, 690, 1155.

TYPHOEI *gigantis super imposita moles, Inarime insula*, 161, 809.
 Tyrannus infirmus, 300, 1153. impotens, 56, 739. ferus, 801, 959. rudis, 613, 995. regum, 410, 303. venit, 563, 252. lenis perimat, 125, 247. Tyranno servire, 747, 34. Tyrannum esse nescire, 40, 512. Tyranni facvi & truces, 72, 937: 617, 6: 736, 1869. Tyrannos ferire, 717, 1559. vincere, 700, 1296.
Tyrannus, pro rege, antiquus, 725, 1685. *Tyrannorum est una tantum parte audita iudicare*, 485, 199.
 Tyrius lar, 71, 917. Tyrius murex, 251, 388.
 Tyria mitra, 342, 413. vestis, *pro purpurea*, 131, 345. Tyrium ostrum, 657, 644. flamen, 247, 329. Tyrii coloni, 363, 714.
TYROS, *metropolis Phoenices, purpura nobilis*, 131, 345: 251, 388.
 Tyrrhenus piscis, 577, 451. Tyrrhena Inarime, 690, 1156. Tyrrhenum aequor, 764, 310.

V.

V Acare, 9, 78: 265, 601: 269, 680. sceptro, 219, 600. ab insidiis, 124, 238. crimine & culpa, 129, 321. regno, 230, 55. vocibus, 178, 1072. epulis, 159, 759. Veneri, 559, 183. exitio, 314, 52. probro, 3, 17. dira poena, 796, 855. timore facinoris, 216, 533. ab Alcide victo, 732, 1793. lacrymare malis, 591, 654. regi & viro, 566, 301. Vacat locus ab arbitrio tutus, 646, 484. Vacat dextra, 109, 57. sedes, 191, 121. pectus metu, 772, 441. latus spolio, 87, 1150. manus ad verbera, 394, 92. una Danais, 676, 948. error a culpa, 678, 983. Vacant arma, 553, 86. ripae, 112, 108. Thespiades, 639, 369. telae Palladis, 233, 103. scopuli Promethei, 92, 1207. Vacabat animus mihi recolenti studia, 767, 384. Vacans porta, 75, 986. flagitio, 565, 279.
Vacat coelum, 167, 892.
 Vacca errans, 364, 720. Vaccam vomer non flexit, 364, 720.
 Vacuus aether, 620, 52. Vacua regia, 594, 702. puppis onere, 59, 769. monili cervix, 251, 391. Vacuum guttur, 116, 152. nemus, 799, 921. rus, 258, 501. classibus mare, 257, 472. metu facinus, 236, 146. Vacuo loco reponere, 307, 1268. Vacui campi, 231, 71. rumores, 417, 407. vultus, 383, 1012. Vacuae nubes, 67, 863. Vacua ossa, 695, 1227.
Vacuus, pro incultus, solus, 231, 71. *Vacua domus, ubi maritus non est*, 639, 369. *Vacuum an datur*, 51, 673. *Vacuum immensum sub Taro*,

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- taro*, 174, 1012. *Pacuae nubes*, sine pluvia, 112, 109.
- Vadere, 221, 622. qua tutum, 514, 604. veloci via, 484, 190. incerto pede, 250, 374. ad Manes, 716, 1552: 731, 1773. ad imos manes, 397, 145. ad Lethen, 716, 1550. per opaca, 66, 857. per tenebras invii lacus, 232, 94. per alta spatia aetheris, 546, 1026. Vadere furenti similem, 210, 427. Vadit inermis per umbras, 740, 1938. tremor per artus, 34, 414. animus in praeceptis sciens, 238, 179. Vadunt omnia certo tramite, 380, 987.
- Vadosi sinus, 451, 932.
- Vadum pronum, 238, 183. gelidum, 331, 285. languens, 525, 727. placidum, 52, 680. cruentum, 400, 187. sterile, 118, 173. purum, 258, 507. Vadum Acheloi pulsare, 653, 587. Vado medio errare, 648, 508. Vada opulenta, 220, 604. amica, 263, 569. tristitia, 741, 1950. scrupula, 584, 558. nuda, 313, 43. tarda, 59, 762. brevia, 585, 572. *curva*, 190, 116. Rhoetea, 462, 1122. Tartari, 68, 889. rubri littoris, 132, 371. Vadis Syrtium haerere, 28, 323. Vadis pretium poscere, 648, 504. Vada in fontem vertere, 528, 762. sternere, 400, 177.
- Vadum*, pro flumine, 133, 376.
- Vas: Vadis mei oblitus, 510, 560.
- Vagari, 374, 875. mortem ante oculos, 765, 322. Vagor cui vesana, 595, 724. Vagantur animae supra caput nostrum, 175, 1017. Vagans, exul, intrepidus, 311, 13. Vagans forma, 534, 859. Vagantes scopuli, 514, 610.
- Vagus rumor, 205, 361. terror, 171, 965. *l*atex, 676, 943. cruor, 668, 818. exul, 128, 297. amnis, 258, 510. tremor, 661, 706. Iiter, 513, 586. Sarinata, 231, 71. Euenos per campos, 647, 501. aequore Atrides, 574, 410. per saltus & saxa, 366, 757. campis Geta, 237, 167. per terras natus, 239, 198. in orbem fertur, 652, 572. erravit, 639, 365. Vaga unda, 81, 1056. ales, 682, 1046. turba terris, 67, 868. Vagum per artus funus, 472, 47. Vagi Scythiae, 152, 631: 388, 12. tumultus, 335, 329. ignes, 640, 378. passus, 553, 98. astrorum cursus, 288, 962. Vagae partes, 308, 1278. undae, 300, 1163. rerum vices, 463, 1145. Symplegades, 705, 1380. Vaga sidera, 164, 834: 745, 1. littora, 178, 1068. astra, 768, 389. per lucos simulacra, 322, 174.
- Vagus*, carens certis sedibus, 231, 71.
- VALENTIS Imperatoris somnium, 663, 730.
- Valere oblitare, 627, 163. dementes regere, 796, 866. quaterere ratem, 619, 50. Valent pacta, 212, 462. manus intendere arcum, 677, 974.
- VALERIAE MESSALINAE, *Ocellariae matris*, *dederat* & *mors*, 746, 10: 16.
- Validum robur, 338, 363. Valida brachia, 576, 439.
- Vallant dentes tempora, 740, 1935. Vallatus anguibus centum, 693, 1194.
- Vallis opaca, 183, 16. humida, 299, 1132. alta, 153, 651. irruqua, 350, 531. clivo levi erecta, 462, 1124. aperit specus immensus, 400, 178. Valles novae, 621, 85. imae, 364, 726. junctae, 649, 515. cavae, 353, 570. Thraliae, 226, 6.
- Vanescit fumus, 416, 393.
- Vanus terror, 229, 47: 295, 1066. fulgor, 408, 271. pudor, 290, 988. Vana spes, 439, 768. vates, 390, 37. in Vanum cecidit labor, 238, 182. Vana umbra frui, 48, 623. Vani honores, 258, 401. metus, 362, 700. quettus, 119, 180. Vana verba, 438, 758. Vana timere, 369, 801: 689, 1151. punire, 302, 1194.
- Vapor vastus, 428, 564. flammeus, 323, 184. dirus, 111, 87. pinguis, 70, 911. acclatis, 275, 765. flammiae levis, 757, 191. lentus sanguinem avehit, 695, 1223. exundat antro, 233, 102. incubat terris, 314, 47. Vapores primi Titanis, 714, 1519. Vapores frangere, 704, 1367.
- Vapulare Austro pluvio, 553, 93.
- Variare vultus posse, 631, 230.
- VARIUS, *Senecae in Tragoediis consultor*, 103, *.
- Varius color, 293, 1038. casus, 511, 569. lapis, 444, 836. cursus, 328, 251. occidens Phochus, 577, 464. Varii soni, 592, 672. casus, 408, 262. fluctus, 556, 138. colores, 334, 316. Varias pestes, 429, 584. tigres, *pro maculosis*, 230, 63.
- Vastat nemo sua, 218, 562.
- Vastitas soli, 53, 701.
- Vastus specus, 54, 718: 104, 9. mugitus, 301, 1171: 667, 800. mundus, 289, 972. agger, 190, 110: 260, 531: 292, 1015. slips, 93, 1230. imperus, 25, 285. carcer, 280, 836. Leo, 246, 318. torrens, 522, 694. pulsus, 395, 114. gradus, 572, 358: 648, 509. turbo, 405, 230. fragor, 327, 232: 400, 174. pontus, 493, 318. sonus, 61, 784. Brincus, 627, 167. patriae vapor, 428, 564. Vasta Chalcis, 667, 803. clava, 642, 413. urbs, 424, 481. moles, 694, 1211. late querens, 721, 1624. plaga terrae Eoae, 343, 426. Vastum mare, 201, 1007: 304, 1204: 383, 10: 5: 442, 819: 450, 930. pondus, 320, 139. fretum, 232, 85. nefas, 665, 767. corpus, 277.

INDEX NOVUS

- 806: 293, 1035: 598, 766. Vastum esse ma-
lum fateri, 695, 1232. Vasti gemitus, 84,
1103, morsus, 440, 797. fluctus, 433, 650.
planctus, 724, 1670. Vastae vires, 436, 721.
catenae, 63, 815: 84, 1105. fauces, 51, 666.
Vasta fricta, 311, 9. Vastior palude serpens,
633, 259.
- Vates fatidicus, 461, 1101. Thracius, 685, 1100.
Vates infanda, 316, 93. vana, 390, 37. fal-
sa, 595, 725. Lethaea, 326, 230. Cirrhea,
330, 269. Phrygia, 559, 189. corpus effusa,
599, 786. corpus amictu funesto integit, 352,
352. praefereus fraudi Deos mentitur, 360,
669. Vatem sequi, 432, 635. sequi posse, 684,
1082. Vatis sonus, *i. e. incantatio*, 355, 607.
- Vates, de Sphinge*, 317, 102.
Vaticinantes ἀποφύτοι, 311, 16.
- Uber fletus, 499, 388. Uber solum, 29, 333:
191, 130.
- Uberi fletu oculos rigare, 499, 388.
- Ubere glebae virent rura, 321, 156.
- Ubera materna, 675, 926. virgata, 625, 146.
cara, 242, 247. utero tenus exerta, 724, 1670.
palmis laniata, 395, 120. Ubera reparare, 15,
143. atque uterum laniare, 725, 1679.
- Ubicumque, 41, 520.
- Udae genae, 785, 665.
- Udam quid, 639, 373.
- Vecors Phaedra, 300, 1155. libido, 409, 185.
praefert tela, 596, 734. petit latebras aut fu-
gam, 707, 1408. Vecordes juvenes, 201,
291.
- Vectare novam turbam, 322, 170.
- Vector perfidus, 529, 775. timidus, 246, 308.
infidus, 649, 514. stelligeri Olympi, 739,
1907. Europae, *i. e. Taurus*, 2, 9. puellae Af-
syniae taurus, 651, 553.
- Vegeta libertas, 256, 460.
- Vehere aliquem per auras, 151, 623. aliquem per
undas, 165, 851. dorso cornipedis, 277,
809. per auras curribus patriis, 470, 32. bel-
lum trans Pontum, 107, 43. Vehit me vita
tuta, 375, 890. classis Danaos, 582, 526. ra-
tis Phlegetontis animas regias, 597, 753. Ve-
hite huc reliquias corporis, 306, 1247. Vehi
curru, 743, 1974. carina, 798, 910. per
alta freta, 293, 1029. curru inter auras, 546,
1025. praedam triumphi, 218, 578. ad nu-
mina supera, 40, 505. Vehens turbine, 209,
420. Vectus lapis, 680, 1010.
- Vel nunc. Conjunctionis elegans emphasis*, 563, 241.
- Velamen alicui praestare, 609, 939.
- Velamentum, nuptiarum pudoris & subjectionis sym-
bolum*, 787, 702.
- Velare pectora, 394, 90. scelus scelere, 272, 721.
- caput laeta fronde, 587, 583. caput tristi ve-
stis obtentu, 31, 355. Velata pennis ales,
738, 1890. caput flammeco tenui, 787, 702.
- Veliferi Etesiae, 115, 129.
- Velle honesta, 121, 213. thalamos, 452, 967.
aliquid detrahere, 710, 1465. obitare primum
est, 235, 140. Alciden suum esse dici, 713,
1511. iterumque nolle prolatum esse, 315,
332. fac, 196, 200. Voluere fata me manu
foeminea cadere, 691, 1180. Volens scienisque
facere scelus, 98, 1301. Volentes foceri, 477,
106.
- Vellere: Vulsi funditus orbis, 379, 966. Vulsa
dumetis fraga, 259, 516.
- Vellus nigrum, 352, 556. Vellus languet, 663,
735.
- Vellus aureum in luco Martis quercui appensum*, 505,
485.
- Velum altum, 494, 327. Vela fusa, 149, 591.
diffusa, 464, 1166. vento deserta, 577, 465.
ac tonfae navi manent, 580, 504. recedunt,
576, 445. Vela cogens, 582, 533. Vela fa-
cere, 67, 870. laxare, 464, 1179. dare, 457,
1044. dare pelago, 402, 203. fretis dare,
801, 969. implere flatu, 797, 879. levi Zc-
phyro temperare, 374, 885.
- Velox ignis, 269, 682. Velox via, 484, 190.
sagitta, 210, 428. fortuna, 299, 1143. Ve-
lox spatium, 416, 398. spiculum, 650, 544.
Veloces equi, 609, 942. Veloces damae, 230,
61.
- Venae trepidae, 661, 709. revulsae, 380, 979.
hiantes, 324, 190. calentes, 159, 758. un-
guibus lacerac, 193, 162. sopore fessae, 707,
1413. livent, 337, 357. Venae fluvii latent,
113, 116. Venas tendere, 358, 364. popu-
lans ignis, 244, 280.
- Venator metu exsangvis, 294, 1053.
- Venatorum triumphus*, 231, 80.
- Vendere jurgia, 17, 173.
- Venenum siccum, 321, 153. effusum, 674, 920.
bibitur in auro, 138, 455. Veneni oblita,
683, 1060. Veneno obrutus, 674, 920. Ve-
nena foeminea, 703, 1356. Venenis addere
stimulos, 533, 833. verba addere, 526, 737.
Venena coelo petere, 522, 692. viro conjux
miscuit, 755, 165.
- Venerari aras, 599, 792. praedonem suum, 364,
718. ora Lyaei, 349, 508. Venerans sacrum,
254, 424. Veneranda Pallas, 299, 1149. Ve-
nerandum caput, 145, 544. Venerandi cani,
95, 1249.
- Venia mutua, 564, 268. Veniae donum in plu-
ribus mors est, 675, 931. Veniae non est lo-
cus, 329, 263. Veniam dare, 46, 595: 427,
547.

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

547. precari, 513, 595. amoris dare, 140: 225. criminis petere, 96, 1266.
Venire ad pigros, 19, 198. ordine certo, 18, 188. sero, 67, 865. ad arma, 387, 8. ad auxilia *alicujus*, 49, 632. cum quo in orbe, 706, 1401. ad oras Taenari, 63, 813. ad aures famam, 762, 273. ad Stygios toros, 761, 263. ad fatum, 381, 995. laeto vultu, 719, 1603. in astra lenta via, 8, 66. aliquibus mortiferum, 512, 688. apparatus magno, 563, 253. per se ipsum in summas turres, 218, 570. Venit in locum ferae pellex, 635, 289. sola, 490, 274. tyrannus, 563, 252. umbra incerta, 541, 963. dies mundo, 683, 1103. residens sylva, 682, 1044. afflictac quies, 420, 440. ad aures nuncius felix, 573, 397. vox fera decreto constituto, 485, 198. in nos ultima aetas, 166, 878. gemitus in voces medias, 171, 951. ex alto quidquid facimus, quidquid patimur, 380, 984. ruina Thebis, 201, 124. pelago quies, 454, 995. sidus noctium, 527, 750. pompae ferculum, 623, 110. ratis nullo remigio, 684, 1074. dies laetus, 761, 256. auctor pacis, 204, 349. umbra nudatis lacertis, 716, 1554. Venimus casti, 306, 1241. Veniunt flores vere, 718, 1576. secula annis feris, 497, 375. ad cantus ferae, 683, 1054. Venere fata, 605, 385. Veniet tempus, 218, 37. silvis decor, 359, 651. vobis furor, 614, 1012. Veniendi causa, 608, 939. Veniens dies, *i. e. oriens*, 150, 613. Venientem *Herculem* inferi timuere, 731, 1780.
Venire, pro evenire, 103, 8.
Vepres asperi, 297, 1103.
Venter improbus, 139, 460. me tulit, 270, 693. Ventrem petere, 211, 447.
Ventus igneus, 112, 109. tacens, 518, 766. cessans, 83, 1091: 645, 456. infans, 110, 430. tumidus, 512, 579. volucer, 209, 421. aestum revolvit, 579, 488. abjecit minas, 401, 200. inspirat falo, 291, 1009. Vento faciles *insulae*, 444, 839. resistit aestus, 579, 488. Vento nunquam carens *Gonoessa*, 444, 840. Venti languidi, 661, 711. impellentes, 287, 955. silent, 515, 627. gerunt bella, 540, 940. Ventorum bella, 179, 1080. potens, 329, 254. Ventis leges scribere, 493, 320. navita credit carbasa, 15, 151. Ventos timent vela, 553, 91. excipiunt juga, 311, 8. manu adjuvare, 576, 438. cruore emere, 558, 170.
Venti Navales, qui, 115, 129. *Ventorum vocabula & regiones*, 298, 1129.
Venus, 253, 417: 257, 469. illicita, 566, 299. impia, 272, 721. dira, 761, 258. non casta,

241, 237. furtiva, 565, 275. turpis, 757, 191: 770, 432. deserta, 256, 462. sancta, 139, 211. fera, 285, 913. nova, 410, 304. solis stirpem perosa, 234, 124. illa non est, 640, 387. grata juveni, 255, 447. amoris genitrix, 786, 697. Veneris foedera, 285, 910. jugum sentire, 263, 576. numen fingere, 239, 203. Veneri vacare, 559, 183.
VENUS *e spuma maris cur nata*, 244, 274. *Erycina, unde deila*, 239, 199. *ejus cum sole ordinum*, 234, 124. *geniturae domina*, 466, 1.
Ver tepens, 718, 1576. novum, 274, 764. peractum, 653, 588. primum, 661, 730. fidificum, 524, 714. floriferum, 359, 649. Vere medio creat *Hybla* flores, 355, 601.
Ver tepens, pro adulto, 2, 8. *Vereis pater comes Favonius*, 226, 12.
Verbere rotare *clavam*, 62, 801. verbera vipersa, 9, 88. fatis digna, 628, 184. Verberum sonus crepuit, 679, 1002. Verberibus parcere, 680, 1013. Verbera pati, 495, 337. dare, 738, 1894. sonantes pronubas traham, 358, 645. sanguinea jactare, 597, 760.
Verbera, pro planctu, 628, 182.
Verberare chelym plectro, 411, 321. loca *pro alluere*, 216, 7. vada leni fluctu, 462, 1122. Verberant fluctus maris rupem, 311, 10.
Verba perplexa, 281, 858. ambigua, 267, 639. vana, 438, 758. simulata, 428, 568. indomita, 611, 964. inania, 417, 407. extrema 395, 111. nodosa, 317, 100. luctifica, 192, 132. intrepida consent, 264, 593. manent in animo, 510, 555. factis immista, 793, 799. Verbis & auribus parcere, 383, 1020. Verba exaudire, 301, 1175. fingere, 258, 496. spernere, 263, 582. compescere, 413, 349: 483, 174. quacere, 372, 850. perdere, 192, 140. effundere, 168, 905. irae dare, 177, 1056. rata fundere, 353, 572. excipere aure, 31, 361. moriens addit, 649, 523. incassum ferere, 470, 16. quies deprendit, 650, 511. ore dicere, 426, 525. venenis addere, 526, 737. ore custodire, 595, 718. magnifica excutere, 429, 575. aure materna indigna, 612, 982. animi furentis retinere, 751, 93.
Verba dare, 177, 1056.
Verecundiae sedes frons, 435, 691.
Veneri scepra viri, 240, 217. dolos fratris infestis, 214, 492. stulte Deos, 772, 449. Vercendus hosti parens, 414, 484.
Vergens latus aura, 375, 888. dies in noctem, 162, 798.
Veridicus Deus, 563, 255.
Veritas nunquam perit, 431, 613. patuit malo.

INDEX NOVUS

- 371, 817. Veritas odit moras, 372, 850.
 Vernare nemus in frigore, 645, 454. Vernantes silvae, 640, 380.
 Vernus ramus, 592, 670. Vernum folium, 345, 452. Vernae rosae, 171, 947. herbae, 126, 12. aquae 405, 228.
 Versare vultum, 136, 421. orbem, 633, 268. quid, 555, 126. oculos, 596, 737. res turbine, 150, 621. secum scelus, 499, 393. reos urna, 549, 24. dolos licuit, 590, 631. plaustra lucida, 552, 70. caminos Aetnaeis jugis, 258, 190. polos cardine celeri, 288, 963. Versat polus siccas Arctos, 500, 405. fors spes & metus, 221, 632. Versari in tuto loco, 143, 494. Versans dura membra, 259, 521. Versata urna, 453, 974. Versari, *pro morari*, 127, 281.
Versari urna sortem cuiusque, 18, 191.
 Vertere vultum, 126, 265. se, *pro fugere*, 195, 192. iter, 161, 792. urbem, 174, 1011. planctus, 396, 130. terga, 562, 228. in caput, 97, 1294. naturam ignibus, 237, 173. ex imo domum, 542, 981. vada in fontem, 528, 762. odia in laudes, 5, 35. fata Deo non licet, 381, 989. se in formas omnes, 757, 103. trabes in ignem, 729, 1750. *in aliquem arma & ignes*, 211, 443. in arma saxa & ramos, 261, 546. *quem in saxa*, 735, 1856. incessam domum, 358, 645. Vertit natura leges in Oedipoda, 378, 943. se natura in novas leges, 188, 85. Vertunt se fata retro, 597, 758. Verterant stellae septem jugum, 420, 439. Vertitur anni rota, 18, 180. Versus in alia sidera orbis, 383, 1017. Versa est natura, 339, 370. natura retro est, 550, 34. urbs, 97, 1290. Versum Ilium, 559, 190. Versa vice, 646, 470. Versi Penates, 449, 912. metu Danai, 459, 1072. retro oculi, 595, 714. Versae sagittae, 319, 118. Versa ab imo regna populos premunt, 262, 562.
 Vertex immensus, 92, 1208: 183, 22: 666, 775. Vertex superbus, 167, 886. summus, 347, 476: 571, 176: 585, 569. celsus, 256, 457. excelsus, 29, 335. Siculus, 9, 80: 700, 1308. coactus, 305, 1223. altus, 279, 830. editus, 463, 1150. Threicius Pindi, 344, 455. Pindi nivalis, 498, 384.
 Veru gracile, 178, 1063.
 Verus amor, 146, 551. Vera virtus, 762, 291. Veri rector, 55, 730. Veri pars magna latet visu carenti, 332, 195. ad Verum *aliquem* cogere, 372, 852. Veri metus, 361, 701. Vera spolia, 421, 447. Vera dicere, 373, 866. probant fallaces, 285, 921. quaerere, per vias cruentas, 373, 863.
 Vefanus gradus, 526, 738. Vefana mens, 479, 123. parens, 740, 1930. Vefana cui nunc vagor, 595, 724. Vefani tumores, 219, 585. *Vesper noctis praenuntius*, 161, 794. *Vesperus, vesperugo*, 535, 878.
 Velligare feras, 143, 497. membra Domini, 297, 1108.
 Vestigium tenue, 367, 768. Vestigia suspensa, 384, 1048. ferro forata, 370, 812. rupta, *pro pedes*, 176, 1039.
 Vestire genas, 630, 213.
 Vestis praetenta, 283, 887. picta, 605, 879. mortifera, 605, 888. lutea, 342, 421. regia, 451, 946. illita, 662, 726. remissa, 394, 87. maculata, 609, 948. funeris atrii, 598, 763. bibit pestem, 652, 565. cutem immiscet, 669, 831. cadit ex humeris apertis, 394, 104. Vestem solatio matris relinquere, 441, 810. in Vestem datum virus, 650, 536. Vestis fulgens, 666, 788. vultus furari, 607, 914. Vestes saliae, 403, 214. ostro Tyrio saturae, 171, 955. purpura atque auro illitae, 251, 387. Vestes scindere, 765, 328. induere, 652, 576. Creusae tingere, 532, 817. illitas dare, 649, 527.
Vestis ardeat, 604, 888. *Vestes demissae in lusu supra uterum necli solitae*, 394, 102.
 Vetare nasci, 602, 836. peccare, 409, 291. irasci, 96, 1277. vinci, 556, 135. Phoebum, 721, 1624. miserum perire, 40, 513. matrem mori, 681, 1017. cupientem mori, 189, 100. flammam ali, 636, 310. committi scelera, 103, 328. tenebris frui, 383, 1012. porrigi terras, 617, 4. Verat clypeus pectus pectori coire, 253, 470. certa fari fors maris dubii, 574, 407. pudor quod non vetat lex, 412, 334. dominantem multa suorum amor, 222, 658. pietas precibus parere, 509, 545. Aeri Herculem virtus, 724, 1835. moerere fortes virtus, 734, 1835. Vetuit soles Delia, *pro morata est*, 626, 150. Veritus pontus, 718, 1585.
 Vetus furor, 128, 302. Vetus supercilium, 277, 799. crimen, 106, 30. Veteres rei, 45, 580. impetus, 537, 903. animi, 425, 506. luctus, 394, 95. Veteres irae, 162, 807: 249, 355. Deum irae, 363, 711. fagi, 258, 510. Vetera queri, 4, 19.
Vetera iura patriae domus, 29, 337.
 Veuillas abruptit latus, 350, 535. rapit aliquem terris, 718, 1580.
 Veuillium nemus, 153, 651. limen domus, 548, 7.
 Vexat animos nova tempestas, 552, 63. Vexant faciem frigora, 277, 795. Vexari mentem metu, 661, 712. Vexata Noto unda, 83, 1091. mi-

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

minis Theſſalicis, 530, 791.
Vexillationes dicuntur alae equitum, 208, 400.
Vexilla nomen ducum ferunt, *ibid.*
Vexillum quid, *ibid.* *Vexillis Ducum nomina inſcribebantur*, *ibid.*
 a rupta, 174, 1008. lenta, 8, 66. nota, 514, 603. veloc, 484, 190. trifida, 367, 772. anceps, 368, 778. patefacta, 7, 55. curva, 268, 650. audax, 376, 908. Thyſtaea, 607, 909. triſtis, 64, 835. melior cluſa, 554, 109. tenebris coeca, 51, 668. nulla retro, 24, 280. ad coelum patet, 304, 1213. ipſa deducit, 51, 675. juſtiſ ad umbras, 306, 1239. alia tentanda, 340, 392. ad Argos, 294, 1057. qua patet peccus, 337, 347. ad bonos mores nunquam ſera, 563, 242. e terris ad altra mollis, 35, 457. praecipit rapienda eſt in rebus malis, 557, 154. ſe ſpargit in campos, 330, 178. Viae incertus, 359, 656. Viam facere, 22, 238: 166, 626. illucere, 162, 810. polcere, 59, 770. invenire, 618, 33. mortis quaerere, 383, 1032. ad ſuperos, 8, 74. functis dare, 354, 579. patere in coelum, 546, 1012. Tartari diſcedere, 686, 1119. habere ad ſuperos, 28, 318. Via labi, 235, 140. hac coelum petitur, 774, 476. nova ferri, 621, 84. Viae primae, 575, 429. irremediabiles, 42, 548. faciles, 44, 568. negatae, 140, 224. fallaces, 384, 1047. reduces, 399, 167. perennes, 288, 965. cruentae, 373, 863. aeris, 109, 424. vitae mortisque, 492, 307. Vias reſcindere, 197, 126. ſcrutari, 141, 498. novas accipere, 611, 86. fraudis & ſceleris docere, 128, 312.
Viam mortis invenire, 94, 1245.
 Vibrare thyrfos, 357, 618. thyrfum manu, 38, 474. haſtile, 252, 397. fulmen, 236, 156. ſulcata aequora, 576, 440. Vibrat ferrum in fratrum manu, 210, 439. Vibrans manus, 344, 441. caput ſerpens, 697, 1255. Vibratus anguis, 61, 789.
 Vice verſa, 646, 470. alterna, 584, 561. revocata, 92, 1212. varia aliquem agitare, 491, 287. Vices ſolitae, 601, 822. aeternae, 759, 233. certae, 500, 402. lugendae, 653, 582. annuae, 42, 540. alternae, 32, 377: 115, 133: 192, 1028: 362, 689. ſolis, 768, 388. pactae, 205, 324. annorum, 708, 1412. noctis aeſtivae, 551, 53. rerum vagae, 463, 1145. mundi ſolitae, 162, 813. Martis dubiae, 221, 626. belli graves, 774, 480. ſtripſ retro reverſae, 373, 870. Vices peragere, 713, 1512. explere, 676, 948. anni diſponere, 685, 1096. temporum ſteſtere, 528, 759. alicui committere, 626, 149.

Vines alternae Lunae, 253, 411.
 Vicina libertas, 251, 139. polo nivali unda, 552, 68. Vicina ora, 505, 1232. maris ſpatia, 295, 1058.
 Victimam immatura, 116, 146. opima, 71, 923: 333, 505. funeſta, 785, 663. nivea, 587, 585. thalamis inactata, 754, 146. Jovi pater caelus, 396, 140. Victimam ferire, 638, 348. tangere, 155, 688. nati jacere, 801, 957. Achilli reddere, 410, 306. Victimam Manes placare, 542, 970. Victimae caſſae, 69, 899. pingues, 67, 877. deſtinatae, 145, 545. Victimae caedere, 471, 39. dare, 79, 1038. Victimis numen Deum litare, 790, 757.
Victimae averſae trahebantur ad aras Deorum inferorum, 352, 556. *Victimae & hoſtiae quomodo differant*, 474, 66. *Victimae coronatae, viſitatae & ornatae immolabantur Diis ſuperis*, 320, 137. *Victimae humanae a quibus immolabantur*, 410, 298. *Victimas maciandi ritus*, 336, 341. *Victimas foeminas in ſacris plus valere*, 201, 282.
 Victor mali, 674, 912. cruentus, 712, 1492. ſaevus, 428, 565. Agamemnon, 573, 396. novus, 88, 1157. vincitur, 665, 753. iratus, tumens, 429, 586. Herculis ſuperſtes, 712, 1480. Aliae ferocis, 560, 204. irac avidus, 389, 12. dat terga, 604, 871. Herculis quis eſt, 703, 1351. timere quid poteſt, 600, 799. in curru triumphans ſtetit, 725, 1684. trahens exiguas de claſſe rates, 574, 413. permiſſit aliquid in captas, 564, 262. conclamavit deos, 380, 974. clarius gemit, 464, 1161. eſt, qui in primo obſtitit, 235, 133. colla vexatus, 596, 738. in caede multa, 158, 733. habet primos impetus, 425, 495. Erebi, Dite contempto, rediit, 725, 1681. venit ad victam domum, 24, 278. Victoris irae minaces, 588, 597. Victori licet quodcunque libet, 432, 335. Victorem auferre, 63, 816. debere facere, victum pati, 407, 157. Victores triumpho, 600, 804.
Victores expiare cruentas manus cohebantur ſacra ſanctum, 71, 918.
 Victoria commiſſa nocti, 409, 280.
Victoria non honeſta, non ſincera, 222, 638.
 Victrix dextra, 34, 399: 61, 800. Poppaea, 785, 673. dea, 450, 921. libido, 107, 46: 763, 299. luxuria, 771, 433. Graecia, 561, 220. inimica, 753, 131. anima, 597, 754. cruenta, 609, 947. frons, 609, 937. manus, 84, 1103. ſucceſſu ferox facta, 755, 155.
 Videre Ilium, 599, 794. Lyciam, 220, 613. lucem, 760, 243. nefas, 764, 309. ſententiam, 668, 806. Trachina, 709, 1444. Cerberum, ſolem, 618, 24. diem, i. e. naſci, 199, 245.
 Vi-

INDEX NOVUS

Videre minas Horculeas, 627, 166. solem nascentem, 244, 285. ortum & obitum solis, 81, 1061. dapes ultrices, 167, 895. lares paternos, 548, 6. patriam ruentem, 539, 611. a tergo, 485, 212. libet meum victorem, 88, 1156. quem flentem, 698, 1276. infra se omnia, 132, 366. vultus tyranni tumidos, 752, 109. vultu meliore, 101, 1334. mundi fata, 558, 179. pariter solem & astra, 528, 758. littora Trojae nuda, 575, 435. fores carceris, 680, 1008. frangi annosa robora, 553, 95. nihil praeter mare, 457, 1040. currus Triviae, 530, 787. omnia secum consumpta, 398, 163. felices cadere, 659, 674. mare, terras, ferum, ignes, deos & fulmina, 483, 166. Jovem in thalamis, 732, 1802. antiquum decus, 597, 745. Deos cognatos, 637, 330. cuncta ruina obruta, 501, 417. Titanas fulmine victor, 569, 334. regna deorum, 318, 248. jacentem Alciden. dolis nuptae, 703, 1352. nefas ignotum, 345, 444. partem ultimam ruentis Trojae, 462, 1131. regiam aethenis, 708, 1438. quem per urbes ire, 641, 410. Deos inter umbras, 354, 584. jacere Alciden, 717, 1723. canem saevum Tartari, 597, 751. per thalamos nurus viduas, 594, 704. falsa pro veris, 325, 204. conjugem, thalamos, rogos, 789, 743. Alciden supplicem, 701, 1320. clara sidera mundi, 299, 1144. bina funera, 304, 1214. cruorem conjugis, 789, 739. noctis cubile, 709, 1440. coelo jubar ardens, 759, 231. *alicujus* vulnera, 746, 17. lacrymas pueri, 436, 718. Herculem iratum, 628, 172. Alciden esse procul, 648, 510. terras post terga, 492, 303. dona molis imensae, 589, 626. fata silentium, 618, 22. cornua vultusque feros, 366, 760. gnatum laude certantem Jovi, 732, 1807. *alicujus* formam, 787, 699. aliquid nece flebilis, 440, 785. hospitium sedis patriae magis flebile Averno, 299, 1148. quem stantem & cadentem, 643, 421. coelum acie turbida, 73, 954. Vidit solem nox, 645, 462. Videbunt dapes sanguinem Domini, 605, 886. Vidisse juvat, 421, 451. Videmur fontes, 362, 698. Videtur indignum aut ferum, 409, 282. Videri ferum, 373, 864. dignum astris, 717, 1713. dignum stupris, 269, 684. nocentem cupere, 671, 889. sceleribus causam, 644, 431. inferiorem Atrida, 566, 292. Visus e populo dignus, 166, 875. Visa referre, 137, 430.

Videre, pro scire, recordari, 594, 702.

Viduare dexteram ense, 282, 866. Viduatus luce, 331, 290. Viduata taedis conjux, 512, 481.

Vidua ante thalamos, 613, 992. inclusa ripis, 486, 215. respicit virum, 557, 156. Viduae miserere, 266, 623. Viduam notare, 637, 334. relinquere, 369, 797. esse putare, 266, 632.

Vidua de uxore mariti absentis, 266, 623.

Viduus torus, 255, 448. Viduae catervae, 388, 13. colonis terrae, 318, 111. gentes i.e. *A. mazones*, 42, 542. Vidua sceptrum, 554, 111.

Vilis cibus, 239, 208. tumulus, 515, 620. lux, 677, 970. praeda, 392, 58. Vile caput, 173, 996: 350, 521: 562, 231. telum, 512, 691. numen, 345, 448. vulgus, 393, 81. Viles cibi, 657, 655. latebrae, 489, 250. umbrae, 717, 1557. Vilia armenta, 554, 99.

Villoso urfi, 320, 151. bisontes, 330, 64.

Villus radiens, 457, 1035.

Vigere sorte felici, 255, 436. flore juventae, 266, 620. Viget domus civium coetu, 361, 688.

Vigil pavidus, 147, 571. Vigiles noctes, 657, 647.

Vigor, 250, 375. antiquus, 471, 41. mentis, 789, 740.

Vincere ima, 8, 65. se. 12, 116: 499, 394. ambos, 649, 516. mortem, 705, 1376. tauros, 295, 1067. exempla, 651, 534. sitim, 655, 624. dolorem, 708, 1429. dolores, 758, 221. scopulos, 690, 1155. inferos, 705, 1376. Ilium, 406, 235. fata, 47, 612. aerumnas, 701, 1331. cupere, 222, 640. parare, 627, 163. leones tigresque, 750, 85. Nessi manus, 674, 921. morem flendi, 394, 96. virus serpentis, 674, 917. volucres Pandionias, 746, 8. loca inferna, 743, 1976. alcyonas aequoreas, 746, 7. Thyestes cunctos sceleribus, 549, 25. loca noctis, 741, 1949. vultus Tyndaridos, 791, 775. volucres veras, 659, 686. gressibus feram, 696, 1238. habenas fratris, 164, 840. monstra igne, 22, 242. aves certare, 375, 895. feras horridas, 700, 1195. matrum dolos, 429, 569. faces solis, 699, 1288. eminus malum, 723, 1651. obsequium conjugis, 758, 213. amore feros, 241, 140. flammam scelere, 479, 121. malum in orbe, 720, 1614. coelum suis viribus, 8, 69. fidem aliqua re, 35, 420. feras mille in hoste uno, 635, 301. obsequendo virum imitem, 756, 177. *aliquem* cantibus vel viribus, 45, 590. faces flagrante coma, 533, 838. vota indole felici, 435, 701. virum obsequio blando, 750, 84. *aliquem* spatio corporis, 277, 806. *aliquem* faciendis sceleribus, 120, 196. Vincit quercus nemus, 153, 656. foemina conjuges, 476, 91. amor superos, 646, 472. sanctos li-

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- libido, 189, 980. malum unda, 670, 835. cura novercas, 249, 356. dies ortus noctem, 999, 170. Vincunt arma leges, 34, 401. nati patrem, 502, 441. Vicinus victi Phryges, 604, 869. Vicit virum timor, 501, 437. ac regnat furor, 238, 184. Alcides pestem, 714, 1517. pestis nulla Alciden, 714, 1516. Vicunt malos merita, 652, 575. metus mala, 594, 695. Vicere modum quae patimur, 593, 692. Vincitur victor, 665, 753. fides pretio, 566, 187. hostis Junonis manu foeminae, 692, 1186. Vicisse coelum juvat, 583, 546. Vincti a fratre, 549, 26. fortiter, 589, 625. precibus haud posse, 241, 239. potuisse haud credere, 389, 26. Hercules potuit, 673, 894. vetare, 556, 135. quid jubere, 47, 615. ignara, 633, 260. sine hoste, 691, 1170. uni, 646, 473. in malis mori est, 188, 79. Vincens scelera sceleribus domus, 558, 169. scelus femineum genus, 270, 687. Victus lege, 285, 912. turbo, 684, 1069. mero, 652, 572. hostis lacrymis, 436, 725. malis, 170, 932. 195, 189. inter umbras, 693, 1196. fulmine Enceladus, 690, 1159. debet pati, 407, 257. sine hoste marcet, 559, 183. igne, terra & pelago, 584, 556. Victa flamma, 721, 1615. 1617. mors, 665, 766. tellus, 581, 516. cervix, 397, 146. vis, 80, 1051. puppis, 238, 183. anima, 597, 754. malis, 765, 332. consensu pio invidia, 774, 485. Victum est chaos, 741, 1946. Victo necesse est, pacem reducere, 52, 369. Victum horrore adstringere, 796, 862. & oppressum trahere, 7, 52. Victam videre, 389, 25. esse duobus, 692, 1191. Victo ab Alcide securum vocare, 732, 1793. Victi Phryges, 560, 206. aestus, 528, 756. arcus, 346, 469. fulmine Titanes, 569, 334. Victae gentes, 439, 773. aerumnarum, 188, 78. rotae, 153, 661. ferac, 693, 1201. Victa monstra, 505, 479. prece bella, 210, 434. bello & armis testis, 589, 613.
- Vincire ferro, 283, 884. comam flore, 171, 946. nocte specus septam, 613, 999. Vinculus catenis, 705, 1377. amore, 185, 39. comam populo, 652, 578. casse tentat egressus, 606, 893. Vincti duces, 218, 572. Vinctae ferae, 231, 75. manus, 92, 1212.
- Vincire adamante, 61, 808.
- Vinclo solvere comam, 517, 752. Vincula dura, 50, 649. perpetua, 58, 749. manus secantia, 428, 259. rati solvere, 413, 353. motu arctare, 606, 894. alicui exuere, 74, 965. capiti imposita gerere, 145, 544.
- Vinculum, pro diademate, 408, 273. Vincula, pro diademate, 145, 544.
- Vinculum roseum, 474, 70. leve, 452, 952. grave, 597, 746. sanguinis, 297, 1115. ferri, 322, 171. Vincula, pro terminis, 498, 376. aurea, 398, 155. fortia, 228, 34. pectoris, 42, 545. Vinculis dare brachia, 623, 109. Vincula patri excutere, 689, 1142. Vinculis onerare manus, 504, 463.
- Vindex severus, 304, 1210. raptus, 672, 879. castitatis manus, 242, 261. soli Troici, 422, 471. sequitur, 483, 173. Vindicem existere, 761, 256. suum poticere, 680, 1019. terrae, petere, 719, 1594. terris fervare, 707, 1417. suum defendere, 636, 321. malis eripere, 702, 1334. auferre, 672, 873. terrae atque pelagi amittere, 734, 1837. Vindices regni gnati, 23, 255. flammiae, 508, 532.
- Vindicare, 234, 125. mare, 520, 668. sibi coelum, 696, 1247. diem amissum, 179, 1086. aliquid terra manu, 91, 1203. greges Ismariorum Thracis cruenti, 731, 1790. Vindicat sibi natura omnes, 248, 352. Vindicatus torus, 302, 1187.
- Vindicare currus, pro equos, curribus adjunctos, 89, 1169.
- Vindicta levis, 537, 901. in manu parata, 373, 865. mihi debetur, 795, 849. saepe obfuit, 90, 1187. nondum perfecta, 543, 587. Vindictae locum odia professa perdunt, 481, 154.
- Vindicta publica cur interdum dilata, 328, 246. Vindictae mortis Laji dilatae ratio, ibid.
- Vina libare manu trementi, 571, 366.
- Vinum victimis bis superinfundebatur, 353, 566. Vinum capitibus victimarum aspersum, 155, 687.
- Vini meri potatio Vetti. probrum erat, 168, 913.
- Vina Lesbica, 348, 496.
- Violare toros, 544, 1003. 757, 193. conjugem, 795, 854. templa, 434, 669. Jovem, 36, 447. sacra caede, 111, 94. ignem undis, 148, 584. sceptris dolo, 327, 241. aliquem ense, 560, 208. Violata virtus, 96, 1271. Violata manu funesta, 800, 954.
- Violentus Mars, 400, 185. Hercules, 601, 825. juvenis, 6, 43. setiger, 516, 643. Phlegeton, 175, 1019. impetus, 104, 347. Violenta vis, 794, 819. manus, 786, 685. nata, 764, 308. domus, 106, 33. tempestas, 72, 932. infantibus mors, 464, 1172. Violentum os, 155, 692. Violenta vada, 528, 762. imperia, 407, 258. fata, 385, 1059.
- Vipereum fratrum genus, 354, 587. Viperae manus, 628, 169.
- Vir redux, 281, 856. 586, 579. rigens, 128, 304. ingens, 36, 441. immitis, 243, 173. 756, 177. humilis, 121, 211. cuncta pollens, 600, 805. superat viros, 476, 92. magni robore.

INDEX NOVUS

- boris *i. e. constantiae*, 195, 188. Viri perempti dextra jacere, 711, 1476. Viri diri memor, 785, 661. Viro cara pellex, 757, 187. Viro mori, 302, 1184. tanta majestas, 728, 1746. dare fratres, 211, 447. Virum sequi, 242, 254, 673, 897. ordini, 286, 925. linquere, 472, 53. vicit timor, 502, 437. non posse perimere, 644, 440. dextra petere, 596, 735. pereundo perdere, 560, 201. adulter perimere, 605, 884. vultu ac facie noscere, 370, 819. obsequio blando vincere, 750, 85. & gnatum uterus tulit, 384, 1039. Viri molles, 593, 686. militares, 442, 816. Viros ferre, 794, 824. fortes consumere, 582, 518. nobiles interimere, 776, 505.
- Virago Diva, *i. e. Diana*, 230, 54. audax, 463, 1151. dura patiensque mali, 592, 668.
- VIRBIUS, *nomen Hippolyti*, 233, 98: 296, 1082.
- Virere folio verno, 345, 452. Viret gramen flore mortifero, 524, 717. musco tenaci petus, 294, 1044. Virent rura ubere glebae, 321, 156. Virens truncus, 350, 533. ramus, 609, 937. Virens thyrsus, 70, 904. ripa, 568, 317.
- Virescunt fores lauro, 108, 55.
- Virga tenera, 427, 541.
- Virgatae, *i. e. variegatae*, tigris, 248, 344. Virgata ubera, 625, 146.
- Virgineus decor, 474, 75. Virgineum caput, 342, 408. Virginei artus, 366, 762. chori, 654, 593. Virgineae comae, 567, 312.
- VIRGINIA a patre *Virginio* cur jugulata, 763, 296.
- Virginitas rapta, 542, 984.
- Virginitas conjugii probae apud maritum semper prodest, 763, 287.
- Virgo *i. e. Astraea*, 165, 857. nefanda, 480, 131. inquieta, 613, 1000. impia, 611, 964. mactata, 450, 1063. regia, 409, 287. sacra, 558, 177. Dea, 252, 305. Aeolia, 477, 105. animosa, 189, 94. aspera *i. e. Diana*, 475, 87. furibunda, 612, 981. Diva, 443, 827. saeva, 802, 975. adulta, 218, 575. Arcadia, Auge, 639, 366. Siculi Pelori, 496, 350. Dardaniae domus, 447, 872. suo generi dissimilis, 118, 81. Euryto edita, 712, 1490. mactanda Ducis busto, 414, 361. parentis dextra caesa, 763, 296. crine flaverenti simulata, 342, 420. iactanda est ab Idaeis jugis, 450, 929. captivo gregi mixta, 218, 575. impia face ardens, 555, 119. Virginem petere, 406, 245. thalamis tradere, 348, 489. quis esse credat, 610, 956. Virgines viduae, 559, 195. Virginum thalamos petere, 643, 419. Virgines thalamis jugatae, 66, 852. immolate nefas, 412, 331. busto petere, 411, 330.
- Virgines Graecae in publicum raro prodibant, 610, 954. Virgines duae in sacrificium a *Loctris Trojanis* quotannis missae, 583, 544. Virginum *Lacernarum* exercitia militaria, 473, 77.
- Virgulta secant semianimum, 297, 1103.
- Viridans frons, 293, 1037.
- Viridis sanguis, 332, 298. Viridis facies, 53, 698.
- Virile robur, 490, 268. est Fortunae terga dare, 316, 86. Viriles animi, 611, 958. Viriles turmae, 591, 642.
- Virtus invisa, 12, 115. vera, 763, 291. summa, 774, 476. bellica, 438, 751. misera, 691, 1172. violata, 96, 1271. aeterna, 734, 1835. fessa, 281, 846. animosa, 19, 201. clara, 30, 340. redit viro, 83, 1094. non est timere vitam, 195, 190. indomita colitur, 6, 39. maxima ducis, 772, 443. Junone peior, 620, 62. vitium vocatur, 643, 422. tibi uni cessit, 698, 1270. resorbet sietum, 699, 1285. in astra tendit, 743, 1971. laudis conscia, 694, 1207. habet locum, 482, 160. facit iter in astra, 741, 1941. fert notam, 49, 634. est dare regnum, 145, 529. succumbit, 100, 1315. nescit metus ignavos, 316, 88. Ulyssis Danaidis nota, 438, 757. aliqua superest, 677, 973. locum habet inter astra, 717, 1564. non in occulto perdenda, 542, 977. post opera multa laxatur, 38, 476. seculum prosperum ac felix vocatur, 22, 251. ad umbras Stygias non fertur, 744, 1984. Virtuti est locus, 482, 161. mercedem dare, 403, 210. felix, 723, 1652. agere, 96, 1277. pia coelum merere, 776, 505. Virtutes maximae 28, 325. Virtutum ordo, 50, 647.
- Virtus a viro dicitur, 198, 237. Virtus tristis, 289, 984. Virtus, pro fortitudine, 482, 160. Virtus, pro viro forti, 88, 1157. Virtuti est domare quae cuncti parent, 35, 435. Virtutes regiae, 316, 82.
- Virus ferum, 662, 719. Herculeum, 520, 778. foemineum, 706, 1396. in vestem datum, 650, 536. congeritur, 652, 565. hydrae exedit artus, 674, 914. fundere, 522, 699.
- Vis prolata, 651, 563. horrida, 316, 89. subita, 49, 637. praeterita, 520, 672. Romani populi, 785, 676. doli est celanda, 652, 568. victa morbi, 80, 1052. summa numinum, 40, 516. est omnis peracta, 533, 843. rapax ignium, 526, 735. nulla major pietate vera, 146, 549. telis torti metuenda, 512, 580. deos aggressa, 520, 673. violenta Dei immittis, 794, 819. Vim negare, 796, 870. Vires amissae, 141, 475. sepultae, 696, 1225.

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- geminae, 63, 819. vastae, 436, 722. fractae, 766, 354. aegrae, 796, 871. cadunt ventis, 149, 588. Vires reparare, 707, 1418. parare, 120, 201. resumere, 427, 545. advocare, 510, 563. capere, 792, 784. expromere, 395, 106. intendere, 253, 417. fundare, 30, 346. *alicui dare*, 756, 175: 770, 427. *alicuius domare*, 692, 1185. dat ira, 434, 672. malis capere, 749, 55. sanguis tenet, 650, 533. amor perdidit, 638, 355. esse, *pro jure*, 201, 544. Viribus defecta, 250, 375. appetere regna, 221, 620. suis concussus orbis, 777, 518. vel cantibus aliquem vincere, 45, 591.
- Vis populi*, 757, 185. *Vires Ducum*, 777, 516. Viscus tepidum, 278, 818. foetum, 532, 822. Viscera intima, 324, 191. effossa, 104, 10. perusta, 112, 99. usta, 429, 585. vivae exsecta, 526, 734. caminis data, 159, 765. effugiunt manum, 339, 380. intus volvuntur, 176, 1041. haerent veribus, 159, 765. Viscerum secreta, 413, 355. Visceribus exsectus infans, 732, 1805. Viscera detegere, 697, 1263. excudere, 549, 27. expectare, 317, 100. ense scrutari, 544, 1013. carpiunt greges, 738, 1898. solvere cultro, 230, 53. in Viscera parentis intrare, 770, 416. Visceribus meis incurrit saeva ales, 377, 929.
- Viscera, quae sint*, 159, 765. Visere reges iratos, 86, 1137.
- Visio quomodo fiat*, 487, 232.
- Vilus marceus, 599, 789. notat certa, 702, 1338. Visu carenti magna pars veri latet, 332, 295. Vilus hebetes, 50, 653. Vilus fallere, 533, 835: 604, 874.
- Visa & somnia quomodo differant*, 420, 442.
- Vita fallax, 285, 918. coelebs, 241, 231: 257, 478. concessa, 484, 185. innocua, 16, 159. ingrata est, 506, 504. multis remissa, 673, 906. libera, & vitio carens, 257, 484. honesta prodest, 565, 279. ultra mortem est, 613, 996. tenet in luce miseros, 677, 969. media via decurrens, 375, 891. properat cursu citato, 17, 179. similis feris, 136, 415. eripi potest, mors non, 193, 152. Vitae avidus, 166, 882. dubius, 15, 152. dominus, 56, 740. inficius, 256, 461. pars 280, 842. spatia, 367, 774. mortisque vitae, 492, 307. amor dirus, 587, 500. acceptae pudet, 506, 504. causa haec est, 509, 547. dies ultimus, 636, 306. bona projicere, 195, 193. finem ponere, 588, 608. finem facere, 269, 670. Vitam reddere, 624, 117: 677, 971. petere, 437, 1733. trahere, 623, 106. minari, 429, 577. relinquere, 673, 892. timere virtus non est, 195, 191. sibi negare, 201, 294. fata negant, 426, 511. in facta impendere, 691, 1173. cui remittere, 798, 901. ad Vitam revocari, 242, 264. Vita misera quid duras, 731, 1775. Vita frui, 760, 244. carere, 611, 963.
- Vita, pro vivere*, 242, 264. *Vita ad mortem via*, 67, 870. *Vita Principis censum perpetua est*, 121, 213. *Vitae tantum, quantum tempori decedit*, 416, 388. *Vitae rusticae laudes*, 257, 483. *Vitae donum ab hoste ingratum*, 506, 504. *Vitae periculosos ad vitam revocandi rationes*, 694, 1214. *Vitam exspuere*, 710, 1469. *Vitam regis fortuna, non sapientia, disium Epicurorum*, 289, 977.
- Vitalis aura, 50, 652: 359, 651.
- Vitare retia, 366, 759. connubia, 241, 232. membra, 727, 1729. pluvias Hyadas, 493, 312.
- Vitata Styx*, 11, 104.
- Vitis laccho brachia curvat, 321, 157.
- Vitium proprium, 170, 938. juvenile, 407, 250. virtus vocatur, 643, 422. regiae domus perlucet, 556, 148. Vitia mortifera, 385, 1058. coeli tabifica, 316, 79. per tot aetates collecta, 770, 429. Vitiis nomen inquinare, 761, 251.
- Vitiis regalibus non dari secretum*, 556, 148.
- Vitta purpurea, 155, 686. de more funereo jacens, 531, 803. Vitta revincire facies, 215, 503. Vittae stetero, 595, 712. comam premunt, 268, 651.
- Vitta Syriacae mitra, ornamentum matrum & virginum*, 342, 413. *Vitta purpurea victimarum capita redimebantur*, 155, 686.
- Vitulis minatur leo, 158, 736.
- Vivax cervus, 366, 752. Vivax senectus, 78, 1027: 390, 42. flamma, 532, 825. Vivaces hederæ, 345, 455.
- Vivaces iræ*, 4, 27.
- Vivere juvat, 204, 337. cinere, 425, 502. ritu, 259, 526. tutum, 513, 596. securam, 620, 797. satis, 674, 924. teste coelo, 259, 525. in poenas Phrygum, 452, 955. ab omni memorem, 732, 1829. iterum mori licet, 378, 945. matrem dolere, 766, 362. capris sat est, 423, 475. longius miseris videt, 415, 377. Vivite lacti, dum fata sinunt, 17, 178. Vixisse tantum juvat, 614, 1011. Vivendi mihi causa nulla est, 201, 288.
- Vivere, pro animo & corpore bene valere*, 242, 264.
- Vivum pecus, 352, 558. Vivae domus, *pro vivorum*, 103, 3. Viva pectora, 340, 391. feræ spolia, 642, 411. Vivis exemptus, 378, 650.

Mmm mmm 2

Viva

INDEX NOVUS

Fiva aqua, quae, 271, 717.

Ulcisci se, 480, 114. Manes, 763, 196. scelera, 120, 195. patrem inultum, 189, 90. reges vulnere, 85, 1123. interemtum Lajum, 326, 218. scelus vindice fratre, 749, 61.

Uterius exilium latet, 93, 1214.

Ultimus amplexus, 534, 848: 439, 761. sanguis, 603, 847. specus, 426, 519. timor, 406, 243: 580, 510. finis, 93, 1225. mundus, 286, 931. fluctus, 300, 1163. regni angulus, 613, 998. Ultima facies, 194, 1046. pellis, 432, 628. aetas in nos venit, 166, 878. Ultimum flumen, 613, 108. hoc operi restat, 383, 1033. nuptae malum, 562, 257. Ultimi Seres, 642, 414. Ultima mundi, 53, 703. Ultimios ignes invadere, 720, 1609.

Ultima, pro parte ultima, 334, 320.

Ultio parva est, 469, 15. Ultione gaudere, 537, 896.

Ultor Europae, 560, 105. futurus extincti patris, 433, 660.

Ultor Deus, 31, 385.

Ultra scelus, 106, 366. Ultra quid quaerere, 701, 1310. inferos nil jacet, 68, 892. Tartarum si quid est, 192, 145. nocentum exilia, 10, 93.

Ultrix Althea, 530, 780. dextra, 69, 895. Ultrices scelerum, 801, 966. Ultrices dapes, 167, 894. Ultrices deae, 541, 967.

Ultrices sceleris Deae, 468, 13. *earum habitus in picturis*, ibid.

Utro cogi, 726, 1710. peti, 121, 101. vocare aliquem, 731, 961.

Ululare, 171, 956. Ululant Manes, 154, 670. Ululasse canes, 323, 179.

Ulysses fallax, 397, 149. subdolis, 590, 636. adest, 426, 322. Ulyssis virtus Danaidis nota, 438, 757. Ulyssi gaudium dare, 430, 594. Ulysses domare, 434, 682. decipere non facile est, 429, 560.

ULYSSES *Ithacae dux*, 390, 38. *ubi & quomodo mortuus*, 461, 1101. *eius deli*, 431, 608: 614. *regnum*, 446, 857.

Umber, canis sagax, 143, 499.

Umbra ingens, 400, 181. incerta, 541, 963. densa, 514, 609. Herculeae, 63, 827. fallax, 421, 460. detestabilis, 106, 14. Ismaria, 629, 193. nobilis, 407, 255. gravis, 551, 542. tristis, 675, 937: 756, 170. tristis germani, 752, 115. Umbrac simile quid agnoscere, 703, 1346. Umbram amittere imperio vocis, 529, 767. praebuit nemus hospiti, 363, 713. nudatis lacertis venire, 716, 1514. Umbra deceptus, 49, 624. Umbrac meorum, 596, 742. densae, 553, 94. tutae, 398, 159. te-

naces, 52, 679. Creontis, 39, 495. graves, 54, 710. graves, *pro noxiae*, 163, 826. nocentes, 305, 1229. felices, 62, 797. innocuae, 86, 1131. ignotae, 515, 621. viles, 717, 1557. infernae, 101, 1339. Stygiae, 744, 1983. aeternae, 198, 234. tristes, 801, 958. minores, 389, 33. redeunt arbutis, 288, 968. terrent reges, 734, 1831. Umbrarum arbiter, 105, 14. foedus, 7, 49. carcer, 8, 57. rector, 373, 869. domini immites, 44, 570. Umbris parcere, 177, 1047. Umbras tenere, 742, 1960. transvehere, 742, 1964. placare, 301, 1181: 353, 563. numerare, 356, 615. perdere, 721, 1619. invisere, 141, 399. sentire, 61, 791. tenere, 413, 346. stare jubere, 645, 459. terris reddere, 427, 543. corporibus conditis vivere, 415, 372. ad Umbras ire, 638, 144.

Umbra magni nominis, 750, 71. *Umbram positurum quid fecerunt Poetae*, 163, 826. *Umbrac tenuis & exiles*, 716, 1555. *Umbrac, vocantur mortuorum animae*, 726, 1706. *Umbras repetere*, 59, 770.

Umbrans lucus, 54, 718. polus, i. e. *Antarcticus*, 280, 836.

Umbrosum nemus, 356, 608. Umbrosi Diis domus, 526, 741. Umbrosae sylvae, 235, 1.

Unanima conjux, 367, 773.

Uncae manus, 379, 965.

Unda fontis, 366, 760. gravis, 192, 1010. inops, 313, 43: 585, 572. rapax, 141, 478. dives, 346, 467. humilis, 584, 558. fallax, 676, 944. incerta, 52, 684: 556, 140. ima, 247, 336. vaga, 81, 1056. rapida, 226, 7. torrens, 270, 701. Euboica, 32, 378. Eoa, 652, 662. Stygia, 831, 805. deformis, 114, 667. adversa, 238, 181. aurea, 131, 354. Noto vexata, 83, 1091. superis jurata, 597, 755. miseris grata Lethes, 303, 1202. ab imis vadis commota, 552, 67. ventis agitata, 578, 469. actu levi tranquilla, 575, 432. tumet, 83, 1091. perit in ore, 58, 755. alit flammam, 536, 889. profundi late patet, 84, 1109. flammam opprimit, 536, 887. Undae ignem jungere, 758, 223. barbarae, 271, 716. imae, 46, 600: 584, 554. superfusae, 148, 584. stantes, 684, 1076. tumidae, 653, 588. tutae, 517, 649. angustae, 519, 667. graves, 528, 756. lruces, 528, 764. vagae, 300, 1163. segnes, 445, 847. Pirenidae, 527, 745. Sidoniae, 321, 163. Stygiae, 18, 185. stupent, 59, 763. silent, 287, 954. non tenent Herculem, 648, 513. Undis resistere, 263, 580. summittere latus, 580, 502. Undas sectari, 58, 755. paciscere, 670, 835. placare, 432, 638. com-

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

- mittere, 611, 83. inficere sanguine, 635, 300.
augere imbre, 579, 482. defundere citas, 259,
513. maris fugere, 766, 357. Undis emer-
gere, 753, 134. prohiberi, 648, 512. exire,
648, 507. aequoris obruta, 766, 345. lotus
Hesperus, 273, 750.
Undans fumus, 389, 20.
Unde mihi &c. pro, en, vel, an usquam, 26, 295.
Undecunque, 77, 1051.
Undique abruptum, 307, 1266.
Unguentis delibuti Fetti. convirabantur, 171, 948.
Unguis cantatus, 525, 710. Ungues fixi, 193,
162. Unguibus recessus luminum lacerare,
379, 968.
Ungula remos imitans, 246, 306. Ungula ferit
Manes, 740, 1926.
Unicus gentis puer, 263, 577. Unica salus, 188,
89. Unicum solamen afflictæ, 436, 703.
Unus est poenæ satis, 544, 1008. Una fides,
655, 608.
Unus, pro unicuique, 731, 1774.
Vocalis Camœna, 515, 625. Vocale resonare,
568, 326. Vocales tubæ, 153, 659.
Vocare Manes, 352, 559. fluctus, 287, 958.
matrem, 244, 175. nuncium, 290, 992. fa-
mulas, 625, 138. tenebras, 709, 1440. gna-
tos, 533, 841. pietatem, 189, 97. nurum,
448, 882. pestes, 521, 681. dominum gemi-
tu, 143, 502. lucem, 14, 131. diem laetum,
692, 1187. lacrymas alio, 628, 178. arcus,
532, 814. quem hospitem, 596, 741. quem po-
tentem, 660, 693. aliquem infontem, 196,
204, 506, 102. quem generum, 708, 1437.
aliquem ultro, 73, 961. quam parentem, 731,
1778. pugnam aquila mota, 207, 390. aman-
tem pacis ad partes, 105, 351. pinum de nu-
be, 721, 1621. superos in vota, 333, 304. a-
liquam sororem vel famulam, 265, 611. ore
fluctus, 118, 172. aliquem nomine, 384, 1015.
tauros calamo, 245, 298. aliquem in regnum
patrium, 368, 784. Phœbum auctorem ne-
fandæ stirpis, 566, 195. Vocat miseros libera
mors, 587, 592. naufragos major pennis, 584,
557. me genitor, 727, 1725. vesper lumina
nocturna, 161, 795. Vocant pectora dex-
tras, 395, 106. me thalami sacra, 491, 299.
Vocatur vitium virtus, 643, 422. Vocari in
sylvas, 232, 82. Trachinam, 625, 135. ni-
mium sæpe, 332, 812. ad Ulysses, 453,
987.
Vocare, pro removere, auferre, 721, 1620.
Volare per coelum, 239, 199. Volat hora mo-
bilis ambiguus alis, 299, 1141. Volant sidera
turbine, 416, 386. Volans Deus, 756, 172.
Volitare, 355, 599. Volitare rotis, 217, 547.
coelo & terræ gravem, 238, 194.
Volucer somnus, 82, 1068. Inachus, 625, 119.
ventus, 209, 421. levis fallaxque Cupido,
757, 199. i. e. Cupido, regnat in terra, 238,
186. Volucris dies, 17, 179. Iole, 630, 205.
rota, 58, 750. Volucres plumæ, 630, 201.
Volucris avida, 705, 1578. Volucrum advexit
nemus, 682, 1043. Volucres ferae, 92, 1209.
sedibus suis pulsat, 722, 1632. Volucres can-
tus tenet, 684, 1071. pascere, 776, 515.
veras vincere, 659, 686. de media nube au-
ferre, 723, 1634. calamo levi decipere, 769,
412.
Volucres Pandioniae, 746, 8.
Volvere secula, 416, 387. minas, 377, 923. cur-
sus, 666, 780. carmen magicum, 352, 561.
fluctus alternos, 552, 65. præcipitem anem,
653, 590. Sisyphum retro per saxa, 527, 747.
per rupes in mare, 450, 931. Volvit Ache-
ron saxa fluctu, 54, 715. Volvuntur intus vi-
scera, 176, 1041. Volvi per casus varios, 799,
927.
Voluntas non cogitur, 645, 452.
Voluptas brevior, 149, 597. invitam subit, 541,
991. habet lacrymas, 172, 969. ac dolor
invicem cedunt, 149, 597. Voluptatem au-
gere, 172, 974.
Volutare somnia, 83, 1083.
Vomer pressus, 636, 633. vaccam non flexit,
364, 721.
Vomere flammam, 293, 1040. flammæ, 202,
314. sanguinem venis revulsis, 380, 979.
Vorago ingens, 51, 666.
Vorare medullas testas, 244, 282. intimas me-
dullas, 267, 641.
Vortex rapax, 648, 509. ater, 481, 148. Vor-
ticem transire Nessus solitus, 648, 505. Vor-
tices rapidi, 584, 559.
Votiva lampas, 570, 551. caedes, 178, 1058.
Votivum pecus, 600, 806: 666, 784. Votiva
munera, 591, 643. dona, 233, 105.
Votum invidum, 641, 398. Votum compos,
571, 365. meum mors sola, 464, 1171. ma-
ximum mihi mors est, 188, 75. est mihi mori,
429, 577. est mori, 701, 1324. est quod sup-
plicium esse solet, 158, 752. Voti incerta,
449, 898. compos, 271, 710. mensuram ef-
fic, 642, 401. Voto parcere, 287, 953. Vo-
tum secundare, 50, 645. alicui spondere, 700,
1298. Voto meo majus est, 271, 711. Vo-
ta plebis, 774, 487. mortis fera, 317, 103.
sunt in hac manu, 735, 1846. tenentur, 535,
840. Votorum summa attingere, 167, 888.
Votis parcere, 735, 1843. favere, 221, 633:
254, 423. adesse, 341, 404. ignoscere, 532,
533.
M m m m m m 3 813.

INDEX NOVUS

813. Vota mittere, 287, 942. transcendere, 168, 912. concipere, 287, 943. facere, 107, 379. timere, 423, 475. perolvere, 79, 1037. vincere indole felici, 435, 701. superisolvere, 573, 1094. superisferre, 635, 292. tenere in incerto, 266, 630. pro aliquo suscipere, 790, 760. Votis non opus est, 636, 312. petitus Creso, 325, 205. & precibus petitus dies, 786, 693.
- Voto haec erit, hoc est, pro voto, 671, 857. Vota decipiunt visus, 48, 618. Vota desumi a Poëtis ex iis, quae postea accidisse narrantur, 278, 823. Votis & diris hostem interfici posse crediderunt antiqui, 287, 942.*
- Vox alta, 401, 197. nota, 194, 1056. perplexa, 267, 639. miseranda, 77, 1003. efferrata, 34, 397. sera, 485, 198. properata, 325, 211. expressa, 350, 329. horrenda, 62, 795. blandiloqua, 566, 289. infanda, 612, 981. foeminea, 724, 1672. luctifica, 291, 995. attonita, 353, 568. flebilis, 300, 1154. non fausta, 468, 12. gemitu mista, 767, 373. gravis armenti, 339, 382. digna genitore, 97, 1295. temere emissâ, 751, 99. est Gratorum Procerumque, 426, 527. ore haeret, 382, 1009. perculit aures, 750, 72. Vocis ignotae ora, 365, 736. Vocem solvere, 154, 682. perdere, 496, 349. emittere, 265, 603. occupare, 709, 1447. mare occupat, 582, 527. alicuius excipere, 110, 80. Voce laudari, 121, 210. quem hortari, 766, 355. canora mare mulcere, 496, 556. suspectos mori jubere, 775, 497. Voces Herculeae, 668, 805. non solitae, 44, 575. primae, 526, 739. festae, 169, 919. humiles, 775, 494. missae, 431, 617. Voces dare, 176, 1036. compellere, 708, 1427. excipere, 667, 803. haurire aure, 340, 385. Vocibus vacare, 178, 1072.
- Urbs vasta, 424, 481. eversa, 390, 41: 425, 493. versa, 97, 1290. Urbis ruinae, 312, 32. Urbi timetur, 536, 887. Urbem frequentare, 257, 482. linquere, 291, 1000. Urbes ignotae, 469, 20. immensae, 716, 1545. Argolicae, 619, 37: 643, 418. sparsae, 405, 230. gemunt, 726, 1701. lucent flammis, 120, 120, 183. fumant stupris, 262, 561. Urbium regna tutari, 165, 619. Urbes exstruere, 770, 420. terrere, 731, 1788. diruere, 794, 817. muris cingere, 769, 402.
- Urere fibras, 698, 1277. medullas, 532, 818. pecudes, 353, 564. corpus lue, 373, 859. ardentem putare, 728, 1744. Urit gloria petus, 655, 620. vapor arcem corporis, 323, 185. animos furor, 792, 792. cancer inlixus meas medullas, 694, 1220. Erinnyes superbos, 433, 83. lues, 665, 752. Uretur totus dolor, 732, 1792. Uri properare, 729, 1747. Ullum guttur, 533, 829. Ullae rates, 411, 319. Ulla viscera, 429, 585. super deos templa, 591, 653. Urere pectora nodis, 85, 1120. bello finitimus, 217, 560. Urere athena, 519, 666.
- Uri, feri boves in Germania, 231, 63.
- Urgere exilium, 540, 948. littora, 228, 26. silvas umbra gravi, 351, 543. Urget aër, 52, 677. urgetur domus ira deorum, 761, 258. Urgendus gravi nece, 734, 1833.
- Urna tristis, 415, 375. versata, 453, 974. recipit populos, 18, 191. Urnam frangere, 166, 865. complere, 730, 1763. Urnae Danaïdum, 58, 757. iniquae sortitor, 453, 981. Urnis ludere, 527, 748.
- Urna ex qua opus aut poenam subeuntium nomina educebantur 18, 191. inferorum iudicium. ibid. alia in quam coniecta omnia nomina generis humani. ibid. Quaesitoris, ibid.*
- Ursa sicca, 634, 281. glacialis, 87, 1140: 245, 288: 718, 1584. Scythica, 619, 40. Ursae plaustrum, 715, 1524. Ursae Arcades, 14, 130. tetigerunt vetitum mare, 528, 759. Urfas medias dividere, 166, 869.
- Urfis densitatem caetis & tergoris tribuit Seneca, 320, 151. Urfas, sidera, sub Horizontem nostrum non descendere, 141, 477.*
- Ursi villosi, 320, 151.
- Usitatum genus poenarum, 537, 898. est Herculi, captas amare, 638, 362.
- Ustrina, locus busti, 433, 663.
- Usus omnium rerum communis, 769, 403.
- Uter e vobis rex sit, quaerite, 118, 564. Utracque domus solis, 81, 1062.
- Uter clusus, 199, 146. Uter gravis, 550, 33.
- Uterus impius, 237, 172. capax, 384, 1039. maternus, 679, 993. tulit virum & gnatum, 384, 1039. ferro fodiendus, 767, 371. Utero lex nulla manet, 339, 371. Uterum laniare, 725, 1679. timendum alicui facere, 732, 1796. Utero gravis, 358, 637. Utero exire, 541, 955. Utero tenus exerta ubera, 724, 1670.
- Uti ducibus, 385, 1061. artibus, 254, 426. ministro, 11, 99. duce, 187, 64. ingenio, 378, 946. bonis, 255, 443. telo, 98, 1298: 125, 258. stellis, 492, 311. manu, 541, 969. furente, 634, 273. bono, dum licet, 275, 774. tempore accepto, 545, 1017.
- Utinam nox sit, 163, 827.
- Vulgaris fraus, 522, 693. Vulgare corpus, 285, 911.
- Vulgus aequareum, 287, 957. leve, 462, 1128. prae:

IN L. A. SENECAE TRAGOEDIAS.

praeceps, 131, 351. exsangue, 355, 598. mobile, 17, 170. rude, 392, 67. medium, 219, 212. vile, 393, 81. bonis infidum, 257, 488. super, 463, 1143: 718, 1745. in aula limina pulians, 655, 605. ratibus relictis coit, 419, 1078.

Vulgi vanitas, 462, 1129.

Vulnifici dentes, 248, 346.

Vulnus grave, 586, 580. multum, 196, 1096. ingens, 463, 1157. angustum, 337, 345. tenue, 43, 564. saevum, 85, 1123. akum, 390, 48. multum impressum, 721, 1626. ferum patitur, 721, 1628. Vulneri occurrere, 379, 964. patet locus, 509, 550. & ferro obuius, 39, 485. opponere caput, 609, 946. locum destinare, 193, 157. Vulnus expectare, 612, 975. relinquere, 76, 994. dare, 434, 676. eligere, 384, 1038. parare, 320, 136. bipenni impressa ferre, 667, 799. gerens taurus, 598, 777. novum gerens, 559, 188. Vulnere concidere, 627, 164. *quem* petere, 696, 1150. uno cadere, 337, 342. afflicti petunt terram, 336, 340. multo abruptum, 307, 1266. Vulnura rescissa, 193, 163. fera, 767, 376. Vulneribus membra pervia, 626, 151. Vulnura proponere, 429, 582. dare ferro, 178, 1057. vicino dirigere, 626, 160. patiente animo perferre, 481, 152.

Vultur avidus, 676, 947. ferus, 306, 1233. gemit, 52, 687.

Vultur, avis feralis, ibid.

Vultus trux, 32, 371: 270, 692: 463, 1152: 771, 436. jacens, 563, 238. sidereus, 442, 409. languidus, 716, 1555. lugubris, 290, 990. ferox, 295, 1065. laetus, 719, 1603. subdulus, 451, 933. pavidus, 660, 700 fallax, 767, 378. plenus, 330, 788. invictus, 697, 1156. audax, 379, 960. pallens, 406, 240. flebilis, 50, 641. superbus, 55, 721. hilaris, 168, 889. minax, 788, 723. igneus, 78, 1021. obscurus, 72, 941. placidus, 335, 336. aeger, 323, 183. serenus, 20, 220. torvus, 455, 1000. furore torvus, 377, 921. ira citatus, 534, 853. chalybe durior, 698, 1273. malis durus, 93, 1229. unus in urbe, 591, 646. praefert notas flebiles, 349, 509. trepidus multa detegit, 130, 331. in somnum cadit, 80, 1044. intendens jubar flammeum, 421, 448. face ignea, 668, 808. Phoebeus, 268, 654. solis, 336, 339. nec notus satis, nec ignotus, 372, 842. loquitur, 660, 705. cessit, 641, 392. quis tibi est, 697, 1258. iniquior patuit, 627, 165. petentis astra erant, 723, 1645. putat vidisse gnatum, 743, 1979. Vultus moesta, 254, 433. Vultum veriare,

136, 421. rigare lacrymis, 608, 922. flectere retro, 703, 1348. appetit ignis, 719, 1753. Vultu novo bellua, 744, 1992. uno contenta, 633, 251. minas gerere, 28, 329. turbata, 786, 692. rigere, 628, 170. quo tulit Alcides necem, 720, 1608. in Vultu est dolor, 503, 446: 555, 128. in Vultu gerere regium decus, 279, 829. Vultus incerti, 597, 749. truces, 747, 23. lucidi, 276, 789: 253, 418. operti, 337, 623. truculenti, 610, 950. putres, 776, 513. pessimi, 527, 751. falsi, 245, 295. moesti, 143, 506. acres, 460, 1092. vacui, 383, 1012. lacti, 456, 1025. inanes, 185, 43. feri, 366, 760. concilii, 53, 692. boni, 170, 936. Tyndaridos, 791, 775. pudore dejecti, 463, 1138. tumidi & truces, 752, 110. volanti Deo similes, 756, 172. Vultus intueri, 301, 1168. mutare, 787, 710. exerere, 273, 747: 765, 338. attollere, 264, 587. suspicere, 174, 778. Thesei amare, 267, 646. velle furari, 607, 914. feros induere, 594, 707. suos variare, 631, 229. in astra torquere, 700, 1297. *alicujus* referre, 433, 648. *alicujus* fugere, 89, 1173. ad *alicujus* clades convertere, 699, 1190.

Vultus & facies ut differant, 370, 819. *Vultum* trahere, ducere, 638, 356.

Uxor fatum conjugis redimens, 519, 661.

Uxor, unde dicta, 215, 507. *Uxor iusta & iniusta quae dicatur*, 733, 113. *Uxor nisi peractis sacrificiis non ducebatur*, 787, 700. *Uxores Dominae vocabantur apud Lacones & Thessalos*, 564, 263.

X.

X Anthus tardus, 400, 187. corpora gerens, 561, 213.

XANTHUS, *fluvius Trojae*, 220, 609.

Y.

Y *γαστήρ*, *lymphatici*, 499, 386.

Z.

Z ACYNTHUS, *insula*, 446, 856.

Zephyrus tepens, 165, 849. lenis, 55, 699. mollis, 575, 413. Euro adversus, 578, 476. Zephyrum expulit Eurus, 623, 114. Zephyri leves, 313, 38: 801, 972.

Zephyrus; Favonius, 42, 550: 226, 12. *Zephyro* *stante tempus navigationis aperitur*, 164, 848.

Zeten fugere, 530, 782.

ZF-

INDEX NOV. IN L. A. SENEC. TRAGOED.

- ZETES & Calais Boreae filii, 487, 131. *cur ab Hercule interfecit*, 516, 634.
 Zethus taurum cornibus premens, 356, 611.
 ZETHUS & Amphion fratres, 71, 915: 916.
Zethi juvenes, 183, 10.
 Ζεύς καὶ Ἰὺς infernus Jupiter, 6, 47.
 Zodiaci descriptio, 164, 844.
 Zona flagrans, 704, 1363. brevis, 251, 390.
 rota Phoebi trita, 708, 1439.
 Zona, morbus, 323, 187.
 Zonae quinque, 704, 1363. Zonam torridam non esse habitabilem, crediderunt Pet. 714, 1523.
 Zoster, morbus, 323, 187.
 Ζυγία Juno, 414, 362.

INDEX AUCTORUM,

Qui obiter emendantur aut illustrantur.

Ammianus Marcellinus, 513, 587. Apulejus, 112, 106: 476, 97. Arnobius, 94, 1237. Aufonius, 417, 403. Caesar, 289, 974. Catalecta, 748, 42. Cicero, 611, 957. Claudianus, 259, 510. Cornelius Cellus, 199, 254. Cyprianus, 743, 1968. Dionys. Periegetes, 657, 650. Florus, 21, 222: 445, 844: 746, 5: 143, 504. Frontinus, 68, 886. Horatius, 18, 191: 719, 1590. Justinus, 112, 106: 697, 1260: 739, 1908. Juvenalis, 5, 34: 422, 472. Livius, 581, 514. Lucanus, 75, 980: 194, 178: 382, 1007: 467, 10.	Lucretius, 330, 271. Macrobius, 2, *. Manilius, 11, 93. Minutius Felix, 743, 1968. Ovidius, 22, 248: 49, 624: 99, 1312: 199, 254: 228, 29: 472, 55: 481, 148: 510, 555. Petronius, 282, 874: 417, 403. Plautus, 65, 842: 88, 1157: 94, 1237: 255, 444. Quintilianus, 99, 1312. Rutilius Numantianus, 108, 54. Seneca, 21, 222: 117, 165: 119, 180: 259, 510. Silius, 75, 980: 94, 1237: 123, 233: 217, 560: 581, 514. Statius, 14, 133: 79, 1032: 467, 10. Suetonius, 157, 715. Valerius Maximus, 581, 514. Virgilius, 14, 133: 64, 840: 110, 82: 486, 214.

EMENDANDA IN TRAGOEDIARUM CONTEXTU.

Pag. 138. ὄψ. 447. *leg. excelsus*. 180. ὄψ. 1103. *leg. conjugales*. 326. ὄψ. 224. *leg. torpor*.

EMENDANDA IN NOTIS.

Pag. 7. Not. 54. *ἰμῶνις lege ἰμῶνις*. 68 886. *allatur lege alluitur*. 69. 896. *cadere pugnīs leg. cadere*. 104. 9. lin. 33. *oppositionem leg. appositionem*. 108. 53. lin. ult. *lege animum*. 134. 389. lin. *secunda leg. versum*. 176. 1030. *quod absuntum leg. quod non absuntum*. 256. 449. *luxu leg. luxus*. 356 341. col. 2. lin. 6. *leg. Ἀνδρῶν*. 378. 942. *leg. perpetuo*. 473. 58. *initio leg. faventibus*. 493. 341. *initio leg. Cyaneae*. 503. 447. lin. ult. *pro e leg. te*. 522. 698. *pro fidus leg. fidus*. 541. 956. *Aelianus lib. 1. leg. Lib. 5. 546. 1025. Thesco lege Aegeo*. 581. 515. lin. quarta a fine *leg. 7. 658. 661. Ulpian. l. 26. D. leg. 25. §. 10. 700. 1293. lin. ult. pñ leg. ipsi*. 716. 1556. *megetetur leg. mergeretur*.

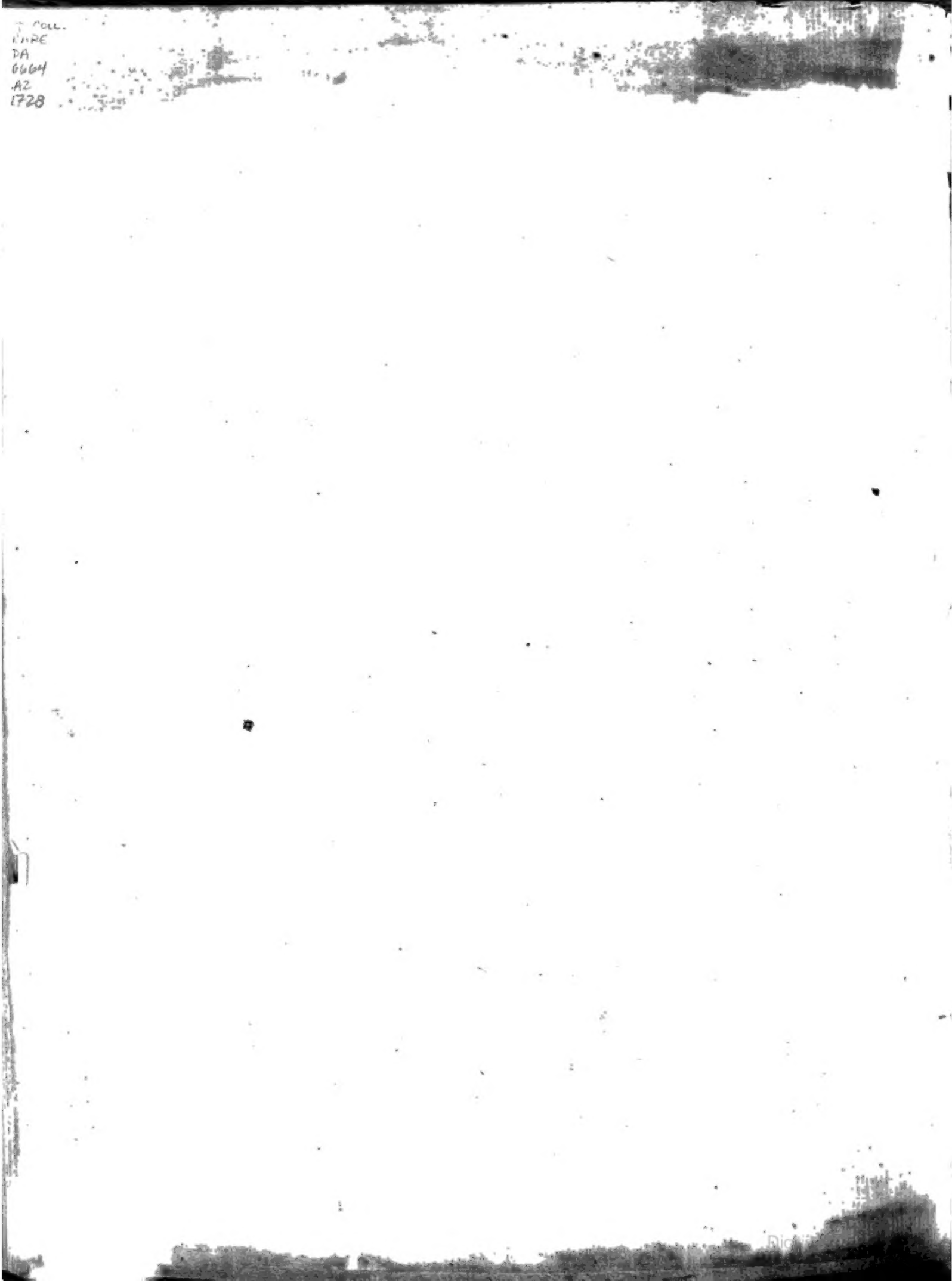
F I N I S.

POLL
KURE
DA
6664
AZ
1728

